سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

2 ـ قىسىم

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن،

بارلىق ھەمدۇ ــ سانا ئاللاھقا خاستۇر. بىز ئاللاھقا چەكسىز ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىمىز. ياردەمنى پەقەت بىر ئاللاھدىنلا سورايمىز. ئاللاھدىن گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىنى سورايمىز. ئاللاھقا شەكسىز ئىشەنگەن ھالدا تەۋەككۈل قىلىمىز. ئاللاھ ھىدايەت قىلغان كىشىنى ھېچكىشى ئازدۇرالمايدۇ. ئاللاھ بۇ بەندە ئازغۇن دەپ ھۆكۈم قىلسا، يول قويسا، شارائىت، پۇرسەت بەرسە، ھېچكىشى ئۇ بەندىنى ھىدايەت قىلالمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئاللاھدىن ھىدايەت، توغرا يول سوراپلا قالماستىن، نەپسىمىزنىڭ ئەمەللىرىمىزنىڭ يامانلىقلىرىدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمىز. شەيتاندىنمۇ ۋە ئۇنىڭ قوشۇنلىرىدىن، جىننى، ئىنسى شەيتانلاردىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمىز.

ئاللاھنىڭ بارلىق بىرلىكىگە، مۇھەممەد سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە، قىيامەت كۈنىگە، پەرىشتىلەرگە، پەيغەمبەرلەرگە، ساماۋى كىتابلارغا، ئۆلگەندىن كېيىن روھ ۋە تەن جىسىم بىلەن تېرىلىشىمىزگە شەكسىز ئىشىنىمىز، ئىمان كەلتۈرىمىز. ئاللاھتائالا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، ئائىلە ــ تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلار، تابىئىنلارغا، ئۇلارغا ئەگەشكەن بارلىق مۇسۇلمان مۆئمىنلەرگە رەھمەت قىلسۇن، رازى بولسۇن، جەننەتتە جامالىنى ئاتا قىلسۇن. ئامىن!

بارلىق ئىشلىرىمىزنى، خىزمەتلىرىمىزنى ئوڭۇشلۇق قىلسۇن، ئۆز رازىلىقى ئۈچۈن، جامالى ئۈچۈن خالىس قىلىپ بىرىپ قوبۇل قىلسۇن. ئامىن!

پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا، بولۇپمۇ، زۇلۇمغا ئۇچراۋاتقان ئاجىز، بىچارە مۇسۇلمانلارغا ئاللاھ ئۆزى ئىگە بولۇپ رەھىم قىلسۇن، بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ خاتالىق، گۇناھ، مەئسىيەتلىرىنى كەچۈرۈپ، ئەپۇ قىلىپ، ئىككى ئالەملىك بەخت ــ سائادەتمەنلىك ئاتا قىلىپ، ياردەم بەرسۇن، قەلبىنى ھىدايەت قىلىپ، ئىسلاھ قىلىپ ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، تەقۋا مۆئمىنلەردىن قىلسۇن. ئامىن!

كتاب البيوع ـ بەيئى، سودا ـ سېتىقنىڭ كىتابى

667 ـ باب إبطال بيع الملامسة والمنابذة

مالنى سىلاش ۋە نەرسە تاشلاپ سودا قىلىشتىن چەكلەش توغرىسىدا

3758 ـ 3759 ـ3760 ـ3761 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيميّ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبّانَ، عَن الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ.
3762 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاق أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عطاءِ بْنِ مِينَاءَ أَنّهُ سَمِعَهُ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قَالَ: نُهِيَ عَنْ بَيْعَتَيْنِ: الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ، أَمّا الْمُلاَمَسَةُ فَأَنْ يَلْمِسَ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ثَوْبَ صَاحِبِهِ بِغَيْرِ تَأَمّلٍ، وَالْمُنَابَذَةُ أَنْ يَنْبِذَ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ثَوْبَهُ إِلَى الآخَرِ، وَلَمْ يَنْظُرْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا إِلَى ثَوْبِ صَاحِبِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى خىل سودىدىن توسقان، ئۇ ئىككى سودا؛ ئېلىپ ساتقۇچى ئىككى كىشىنىڭ بىرسى يەنە بىرسىنىڭ مېلىنى كېچە ياكى كۈندۈزدە، سىلاپ تۇتۇپ قويۇشى بىلەنلا، بەيئى سودىنى ۋاجىپ قىلىشتىن، ئۇ ئىككى كىشىنىڭ ئىككى نەرسىنى، كىيىمنى تەكشۈرۈپ قاراپ باقماستىنلا، بىرسى ـ بىرسىگە تاشلاپ بېرىشى بىلەنلا، سودا قىلىشتىن توسقان.

3763 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ و حرملة بْنُ يَحْيَى (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَن ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ أَنّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعَتَيْنِ وَلِبْسَتَيْنِ: نَهَى عَنَ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ فِي الْبَيْعِ، وَالْمُلاَمَسَةُ لَمْسُ الرّجُلِ ثَوْبَ الآخَرِ بِيَدِهِ بِاللّيْلِ أَوْ بِالنّهَارِ، وَلاَ يَقْلِبُهُ إِلاّ بِذَلِكَ، وَالْمُنَابَذَةُ أَنْ يَنْبِذَ الرّجُلُ إِلَى الرّجُلِ بِثَوْبِهِ وَيَنْبِذَ الآخَرُ إِلَيْهِ ثَوْبَهُ، وَيَكُونُ ذَلِكَ بَيْعَهُمَا مِنْ غَيْرِ نَظَرٍ وَلاَ تَرَاضٍ.
3764 ـ وَحَدّثَنِيهِ عَمْرٌو النّاقِدُ، حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَن ابْنِ شِهَابٍ بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى خىل كىيىنىشتىن، ئىككى خىل سودىدىن توسقان، ئىككى سودا؛ ئېلىپ ساتقۇچى ئىككى كىشىنىڭ بىرسى يەنە بىرسىنىڭ مېلىنى كېچە ياكى كۈندۈزدە، سىلاپ تۇتۇپ قويۇشى بىلەنلا، بەيئى سودىنى ۋاجىپ قىلىشتىن، ئىككى كىشىنىڭ ئىككى نەرسىنى تەكشۈرۈپ قاراپ باقماستىنلا، بىرسى ـ بىرسىگە تاشلاپ بېرىشى بىلەنلا، سودا قىلىشتىن توسقان. ئىككى خىل كىيىنىش بولسا؛ پۈتۈن بەدىنىنى پۈتۈنلەي يۆگىۋېلىشدىن،بىر مۈرىسىگە كىيىم ئارتىپ، يەنەبىر مۈرىسىنى ئۇچۇق قويۇشتىن، بىرلا كىيىمدە، ئەۋرىتى ئۈستىدە نەرسە بولماستىن ئىتقا ئوخشاش زوڭ ئولتۇرۇشدىن توسقان. بۇخارى 2002 ـ ھەدىس، ئەھمەد 9838 ـ ھەدىس، بەيھەقى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

668 ـ باب بطلان بيع الحصاة، والبيع الذي فيه غرر

تاش ئېتىش ئارقىلىق سودا قىلىشنىڭ ۋە ھىيلە ـ مىكىر، ئالداش بىلەن سودا قىلىشنىڭ باتىللىقى توغرىسىدا

3765 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَأَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ

بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ)، حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، حَدّثَنِي أَبُو الزّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الْحَصَاةِ، وَعَنْ بَيْعِ الْغَرَرِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاش ئېتىش ئارقىلىق سودا قىلىشدىن (يەنى ئۇستىگە تاش چۈشكەن نەرسىنى سېتىپ بېرىش سودىسىدىن)، ھىيلە ــ مىكىر، ئالداش، ساختىپەزلىك ئارىلاشقان سودىدىن، (مۇجمەللىك، نامەلۇملۇق ئارىلاشقان سودىدىن) توسقان. مۇسلىم دىبسكا 2783 ــ ھەدىس، ئەھمەد 7104 ــ ھەدىس، زىيائۇلمەقدەسى، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

669 ـ باب تحريم بيع حبل الحبلة بۇغاز ھايۋاننىڭ بالىسىنىڭ بالىسىنى سېتىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3766 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ، قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ ،عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَى عَنْ بَيْعِ حَبَلِ الْحَبَلَةِ.

3767 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ)، قالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيّةِ يَتَبَايَعُونَ لَحْمَ الْجَزُورِ إِلَى حَبَلِ الْحَبَلَةِ، وَحَبَلُ الْحَبَلَةِ أَنْ تُنْتَجَ النّاقَةُ ثُمّ تَحْمِلَ الّتِي نُتِجَتْ، فَنَهَاهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بوغاز تۆگىنىڭ ئىچىدىكى ھايۋاننىڭ يەنە بوغاز بولۇپ تۇغۇلىدىغان بالىسىنى (يەنى بوغاز تۆگىنىڭ بالىسىنىڭ بالىسىنى) سېتىشدىن،ئالدىن پۇل ئېلىشدىن توسقان. (بۇ جاھالىيەت ئەھلىنىڭ سودىسى ئىكەن)بۇخارى 1999 ــ ھەدىس، مۇسلىم 2784 ــ ھەدىس، كىيىنكى تۆت كىتاب، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئاbbاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەركەك ھايۋاننىڭ سۇلبىدىكى، نەسلىدىكى تېخى تۇغۇلمىغان ھايۋانىنى سېتىشدىن، ئالدىن پۇل ئېلىشدىن توسقان ۋە كالا، تۆگىنىڭ ۋە باشقا چىشى ھايۋاننىڭ قورسىقىدىكى تېخى تۇغۇلمىغان ھايۋانىنى سېتىشدىن، ئالدىن پۇل ئېلىشدىن توسقان، بوغاز ھايۋاننىڭ قورسىقىدىكى بالىسىنىڭ بالىسىنى سېتىشدىن توسقان. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

670 ـ باب تحريم بيع الرجل على بيع أخيه، وسومه على سومه، وتحريم النجش، وتحريم التصرية

كىشىنىڭ سودىسى ئۈستىگە سودا قىلىشنىڭ، باھاسى ئۈستىگە باھا قويۇشنىڭ، باشقىلارنى ئالداپ باھانى ئۆستۈرۈۋېلىشنىڭ، ئۇلاغنىڭ يېلىنىغا سۈت يىغىپ سېتىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3768 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ».

3769 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَبِعِ الرّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ، وَلاَ يَخْطُبْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ، إِلاّ أَنْ يَأْذَنَ لَهُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشى قېرىندىشىنىڭ قىلغان سودىسى ئۈستىگە سودا قىلمىسۇن. ئەلچى ئەۋەتكەن جايغا ئەلچى ئەۋەتمىسۇن، لېكىن،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

تەرىك ئەتسە، ئىزنى، رۇخستى بىلەن سودا قىلسا ياكى ئەلچى ئەۋەتسە بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشى قېرىندىشىنىڭ بەيئىسى ئۈستىگە بەيئى قىلمىسۇن، قويغان باھاسى ئۈستىگە باھا قويمىسۇن، تالىشىپ سېتىۋالمىسۇن. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

3770 ـ3771 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ حُجْرٍ، قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَسُمِ الْمُسْلِمُ عَلَى سَوْمِ أخِيهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: (كىشى قېرىندىشىنىڭ بەيئىسى ئۈستىگە بەيئى قىلمىسۇن)، مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ قويغان باھاسى ئۈستىگە باھا قويمىسۇن، تالىشىپ سېتىۋالمىسۇن.مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

3772 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أبِي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يُتَلَقّى الرّكْبَانُ لِبَيْعٍ، وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَلاَ تَنَاجَشُوا، وَلاَ يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَلاَ تُصَرّوا الإِبِلَ وَالْغَنَمَ، فَمَنِ ابْتَاعَهَا بَعْدَ ذٰلِكَ فَهُوَ بِخَيْرِ النّظَرَيْنِ، بَعْدَ أنْ يَحْلُبَهَا، فَإِنْ رَضِيَهَا أمْسَكَهَا، وَإِنْ سَخِطَهَا رَدّهَا وَصَاعاً مِنْ تَمْرٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بازارغا مال ئېلىپ ماڭغانلارنىڭ ئالدىنى سودا قىلىش ئۈچۈن توسىۋالماڭلار، بەزىڭلار بەزىڭلارنىڭ سودىسىنىڭ ئۈستىگە بەيئى سودا قىلماڭلار، سېتىۋالسا ئۆزىنىڭ ئۈستىگە ساتماڭلار، ئالىمەن دىگەننى ۋاز كەچمىگىچە ئالماڭلار، كىشلەرنى ئالداپ مالنىڭ باھاسىنى زىيادە ئۆستۈرۈۋالماڭلار، نەرسلەرنى نەمدەپ ساتماڭلار، شەھەر ئەھلى، يېزا، سەھرالىقلارغا نەرسە سېتىپ بەرمەڭلار، (يەنى بىدىك بولۇپ ئۇلارنى ئالدىماڭلار، زىيانغا ئۇچراتماڭلار)، تۆگە، قويلارغا ئالدامچىلىق ئىشلىتىپ، يەلىنىگە سۈت يىغماڭلار. كىم شۇنداق چارۋىنى سېتىۋالسا، سېغىپ كۆرگەندىن كىيىن، ئىككى خىل كۆز قاراشنىڭ بىرىنى تاللايدۇ، ئەگەر رازى بولسا، ئۇنى ساقلاپ ئېلىپ قالىدۇ، ئەگەر كايىپ نارازى بولسا، ئۇ نەرسىنى بىر سا خورما بىلەن قايتۇرۇپ بېرىدۇ، سودىنى بۇزىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

3773 ـ3774 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ، حَدّثَنَا أبِي، حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ (وَهُوَ ابْنُ ثابِتٍ) عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ التّلَقّي لِلرّكْبَانِ، وَأنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَأنْ تَسْألَ الْمَرْأةُ طَلاَقَ أخْتِهَا، وَعَنِ النّجْشِ وَالتّصْرِيَةِ، وَأنْ يَسْتَامَ الرّجُلُ عَلَى سَوْمِ أخِيهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بازارغا مال ئېلىپ ماڭغانلارنىڭ ئالدىنى سودا قىلىش ئۈچۈن توسىۋېلىشتىن، شەھەر ئەھلىنىڭ، يېزا، سەھرالىقلارغا بىدىك بولۇپ نەرسە سېتىپ بېرىشىدىن، ئايال كىشىنىڭ ئۆز ھەمشىرىسىنىڭ تالاق قىلىنىشىنى تەلەپ قىلىشىدىن، باشقىلارنى ئالداپ مالنىڭ

باھاسىنى زىيادە ئۆستۈرۈۋېلىشتىن، ئۇلاغنىڭ يەلىنىگە سۈت يىغىپ سېتىشتىن، مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ قويغان باھاسى ئۈستىگە باھا قويۇشتىن توسقان.

و3775 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عمرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ النّجْشِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، باشقىلارنى ئالداپ مالنىڭ باھاسىنى زىيادە ئۆستۈرۈۋېلىشتىن توسقان. بۇخارى 1998 _ ھەدىس، نەسەئى 4421 _ ھەدىس، بەيھەقى، ئىبنى ماجە.

671 - باب تحريم تلقي الجلب بازارغا ئېلىپ ماڭغان مالنىڭ ئالدىنى توسۇۋېلىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3776 –3777 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ). ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى أَنْ تُتَلَقّى السّلَعُ حَتّى تَبْلُغَ الأَسْوَاقَ. وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ نُمَيْرٍ. وَقَالَ الآخَرَانِ: إِنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ التّلَقّي.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بازارغا ئېلىپ كېلىنگەن ماللار بازارغا ئاپىرلىپ چۈشۈرۈلمىگىچە، ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇۋالماڭلار. بۇخارى،مۇسلىم.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سېتىلىدىغان مالنىڭ بازارغا يېتىپ بېرىشىدىن بۇرۇن، ئالدىنى توسۇۋېلىشىدىن توسقان. بۇخارى 2019 _ ھەدىس، مۇسلىم 2794 _ ھەدىس، تىرمىزى 1141 _ ھەدىس، ئىبنى ماجە 2171 _ ھەدىس، سەھىھ. يول ئۈستىدە ئالماي، بازاردا ئېلىڭلار!يانا شۇبازاردا سېتىڭلار ،ياباشقابازارغا يوتكەپ سېتىڭلار.

3778 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُبارَكٍ عَنِ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَى عَنْ تَلَقّي الْبُيُوعِ.
3779 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُتَلَقّى الْجَلَبُ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ بازارغا ئېلىپ مېڭىلغان مالنىڭ بازارغا يېتىپ بېرىشىدىن بۇرۇن ئالدىنى توسۇپ ئېلىۋېلىشىدىن توسقان (ۋە مال ئىگىسى بازارغا كىرگەندىن كېيىن قايتۇرۇۋېلىش ئىختىيارلىقىغا ئىگە دېگەن). (ئالىملار مالنى بازار يولىدا توسۇپ ئېلىۋېلىش، زور ئالدامچىلىق دېگەن، شۇڭا بازاردىن بازارغا ئاپىرىڭلار، يولدا توسۇۋالماڭلار، ياكى شۇ بازاردا ئېلىپ سېتىڭلار). تىرمىزى 1142 _ ھدىس، ئىبنى ماجە 2169 _ ھەدىس، 2170 _ ھەدىس، سەھىھ.

3780 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي هِشَامٌ الْقُرْدُوسِيّ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَلَقّوُا الْجَلَبَ. فَمَنْ تَلَقّاهُ فَاشْتَرَى مِنْهُ، فَإِذَا أَتَى سَيّدُهُ السّوقَ، فَهُوَ بِالْخِيَارِ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بازارغا ئېلىپ كېلىنگەن ماللارنىڭ ئالدىنى توسۇۋالماڭلار، كىم شۇنداق مالنىڭ ئالدىنى توسۇۋېلىپ، ئۇنى سېتىۋالسا، مال

ئېگىسى بازارغا كەلگەندە ئىختىيارلىقتا بولىدۇ، خالىسا سودىنى ھېساب قىلىپ قويىدۇ، خالىسا مېلىنى ياندۇرۇپ قايتۇرۇۋالىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ

672 ـ باب تحريم بيع الحاضر للبادي شەھەرلىكنىڭ يېزىلىقلارغا بېدىك بۇلۇشىنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3781 ـ حدّثنا أبو بكْرِ بْنُ أبي شيْبَةَ و عمْرو النّاقِدُ وَزُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قالَ «لاَ يَبعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ». وقَالَ زُهَيْرٌ: عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ نَهَى أنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ.

3782 ـ وحدّثنا إِسْحَٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ و عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ تُتَلَقّى الرّكْبَانُ. وَأنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ.
قالَ: فقُلْتُ لابْنِ عَبّاسٍ: مَا قَوْلُهُ: حَاضِرٌ لِبَادٍ؟ قالَ: لاَ يَكُنْ لَهُ سِمْسَاراً.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بازارغا مال ئېلىپ ماڭغانلارنىڭ ئالدىنى (سودا قىلىش ئۈچۈن) توسۇۋېلىشتىن، شەھەر ئەھلىنىڭ، يېزا، سەھرالىقلارغا بېدىك بۇلۇپ نەرسە سېتىپ بېرىشىدىن توسقان.

3783 ـ 3784 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. أخْبَرَنَا أبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثنَا أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا أبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَبعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ. دَعُوا النّاسَ يَرْزُقِ اللّهُ بَعْضَهُمْ مِنْ بَعْضٍ». غَيْرَ أنّ فِي رِوَايَةِ يَحْيَى: «يُرْزَقُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شەھەرلىك كىشى يېزا، سەھرالىققا بەيئى سودا قىلىپ بەرمىسۇن، كىشلەرنى سودا قىلىشقا قويۇپ بېرىڭلار،**الله** ئۇلارنىڭ بەزىسىگە بەزىسىدىن رىزىق بېرىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

3785 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: نُهِينَا أنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ. وَإنْ كَانَ أخَاهُ أوْ أبَاهُ.

3786 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا ابْنُ أبي عَدِيَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أنَسٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُعَاذٌ. حَدّثنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمّدٍ قالَ: قالَ أنَسُ بْنُ مَالِكٍ: نُهِينَا عَنْ أنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شەھەر ئەھلى، سەھرادىن كەلگەن كىشى ئۈچۈن (گەرچە دادىسى، قېرىندىشى بولسىمۇ) مېلىنى سېتىپ بەرمىسۇن. ئەبۇ داۋۇد، نەسەئىمۇ توپلىغان، ئەلبانى؛ بۇ ھەدىس سەھىھ. لېكىن، ئاخىرى يەنى دادىسىغا، قېرىندىشىغا سېتىپ بەرمىسۇن دېگىنى زەئىپ، چۈنكى كىشى دادىسىنىڭ ماللىرىدىن پايدىلىنىپ، دادىسىنى زىيانغا ئۇچراتمايدۇ دېگەن. دادىسىنىڭ قېرىندىشىنىڭ ماللىرىنى سېتىپ بەرسە بولىدۇ دېگەن.

673 ـ باب حكم بيع المصراة يەلنىگە سۈت يىغىلغان ھايۋاننىڭ سودىسىنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

3787 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ اشْتَرَىَ شَاةً مُصَرّاةً فَلْيَنْقَلِبْ بِهَا. فَلْيَحْلُبْهَا. فَإنْ رَضِيَ حِلاَبَهَا أمْسَكَهَا. وَإلاّ رَدّهَا وَمَعَهَا صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆگە، قويلارغا ئالدامچىلىق ئىشلىتىپ، يېلىنىغا سۈت يىغماڭلار. كىم شۇنداق چارۋىنى سېتىۋالسا، قايتىپ بېرىپ، سېغىپ كۆرگەندىن كېيىن، ئىككى خىل كۆز قاراشنىڭ بىرىنى تاللايدۇ، ئەگەر رازى بولسا، ئۇنى ساقلاپ ئېلىپ قالىدۇ، ئەگەر كايىپ نارازى بولسا، ئۇ نەرسىنى بىر سا خورما بىلەن قايتۇرۇپ بېرىدۇ، سودىنى بۇزىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم،

3788 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ ابْتَاعَ شَاةً مُصَرّاةً فَهُوَ فِيهَا بِالْخِيَارِ ثَلاَثَةَ أَيّامٍ. إِنْ شَاءَ أَمْسَكَهَا وَإِنْ شَاءَ رَدّهَا. وَرَدّ مَعَهَا صَاعاً مِنْ تَمْرٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئالدىنىپ يېلىنىگە سۈت يىغىلغان قوينى سېتىۋالغان بولسا، ئۇ كىشى ئۈچ كۈنگىچە ئىختىيارلىقتا ئىگە، ساقلاپ قالسا بۇ ئۆزىنىڭ ئىشى، ئەگەر قايتۇرۇپ بەرسە قوي بىلەن بىرگە بىر سا خورمىنى بىرگە قوشۇپ بېرىدۇ.

3789 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوّادٍ. حَدّثنَا أَبُو عَامِرٍ (يَعْنِي الْعَقَدِيّ) حَدّثنَا قُرّةُ عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ اشْتَرَىَ شَاةً مُصَرّاةً هُوَ بِالْخِيَارِ ثَلاَثَةَ أَيّامٍ. فَإِنْ رَدّهَا رَدّ مَعَهَا صَاعاً مِنْ طَعَامٍ، لاَ سَمْرَاءَ».

3790 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ اشْتَرَىَ شَاةً مُصَرّاةً فَهُوَ بِخَيْرِ النّظَرَيْنِ. إِنْ شَاءَ أَمْسَكَهَا، وَإِنْ شَاءَ رَدّهَا. وَصَاعاً مِنْ تَمْرٍ، لاَ سَمْرَاءَ».

3791 ـ وحدّثناه ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ عَنْ أَيّوبَ بِهَـذَا الأَسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «مَنِ اشْتَرَىَ مِنَ الْغَنَمِ فَهُوَ بِالْخِيَارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئالدىنىپ يېلىنىگە سۈت يىغىلغان قوينى سېتىۋالغان بولسا، ئۇ كىشى ئۈچ كۈنگىچە ئىختىيارلىقتا ئىگە، ساقلاپ قالسا بۇ ئۆزىنىڭ ئىشى، ئەگەر قايتۇرۇپ بەرسە قوي بىلەن بىرگە بىر سا خورمىنى بىرگە قوشۇپ بېرىدۇ، شام بۇغدىيىنى بەرمىسمۇ بولىدۇ، (پەقەت ئالتە جىڭ ئەتراپىدا خورما بېرىدۇ، ياكى قىممىتىنى بېرىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

3792 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَـذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا وَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا مَا أَحَدُكُمُ اشْتَرَىَ لِقْحَةً مُصَرّاةً أَوْ شَاةً مُصَرّاةً، فَهُوَ بِخَيْرِ النّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْلُبَهَا. إِمّا هِيَ، وَإِلاّ فَلْيَرُدّهَا وَصَاعاً مِنْ تَمْرٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار يېلىنىگە سۈت يىغىلغان چارۋىنى، ياكى بىرەر قوينى سېتىۋالسا، قايتىپ بېرىپ، سېغىپ كۆرگەندىن كېيىن، ئىككى خىل كۆز قاراشنىڭ بىرىنى تاللايدۇ، ئەگەر رازى بولسا، ئۇنى ساقلاپ ئېلىپ قالىدۇ، ئەگەر كايىپ نارازى بولسا، سودىنى بۇزۇپ ئۇ نەرسىنى بىر سا خورما بىلەن قايتۇرۇپ بېرىدۇ.

674 – باب بطلان بيع المبيع قبل القبض ئالغان مالنى قولغا ئېلىشتىن بۇرۇن سېتىشنىڭ باتىللىقى توغرىسىدا

3793 –3794 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَقُتَيْبَةُ. قالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَسْتَوْفِيَهُ».
قَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: وَأَحْسِبُ كُلّ شَيْءٍ مِثْلَهُ.

3795 – حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَقْبِضَهُ». قَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: وَأَحْسِبُ كُلّ شَيْءٍ بِمَنْزِلَةِ الطّعَامِ.

3796 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ،) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَكْتَالَهُ».
فَقُلْتُ لاِبْنِ عَبّاسٍ: لِمَ؟ فَقَالَ: أَلاَ تَرَاهُمْ يَتَبَايَعُونَ بِالذّهَبِ، وَالطّعَامُ مُرْجأً؟. وَلَمْ يَقُلْ أَبُو كُرَيْبٍ: مُرْجَأً.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:كىم تائامنى يەنى ئاشلىقنى سېتىۋالسا، ئۇنى جىڭلاپ، كەمچەنلەپ، قولىغا تولۇق، كامىل ئالمىغىچە ساتمىسۇن دەپ، (ئۇنى يۆتكەشتىن بۇرۇن سېتىشتىن توسقان.ھەممە نەرسىلەر شۇنىڭغا ئوخشاشتۇر. توسۇشنىڭ سەۋەبى ئۇلار ئالتۇننى ئېلىم بېرىم قىلىشتى، ئاشلىق تېخى نىسى يوق ئىدى. سېتىۋېلىپ، تولۇق قولغا ئېلىپ، ئاندىن سېتىڭلار.)

3797 – حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيّ. حَدّثَنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَسْتَوْفِيَهُ».

3798 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنّا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَبْتَاعُ الطّعَامَ. فَيَبْعَثُ عَلَيْنَا مَنْ يَأْمُرُنَا بِانْتِقَالِهِ مِنَ الْمَكَانِ الّذِي ابْتَعْنَاهُ فِيهِ. إِلَى مَكَانٍ سِوَاهُ. قَبْلَ أَنْ نَبِيعَهُ.

3799 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ اشْتَرَى طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَسْتَوْفِيَهُ».

3801 – حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنِ اشْتَرَى طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَسْتَوْفِيَهُ وَيَقْبِضَهُ».

3802 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ. وَقَالَ عَلِيّ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنِ ابْتَاعَ طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَقْبِضَهُ».

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم تائامنى يەنى ئاشلىقنى سېتىۋالسا، ئۇنى جىڭلاپ، كەمچەنلەپ قولىغا تولۇق، كامىل ئالمىغىچە ئۇنى ساتمىسۇن، (قولىدا يوق نەرسىنى ساتسا، دۇرۇس ئەمەس). ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى مۇسلىم، كىيىنكى تۆت كىتاب توپلىغان،سەھىھ.

3803 – حدّثنا أَبُو بَكرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُمْ كَانُوا يُضْرَبُونَ على بيعه عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا اشْتَرَوْا طَعَاماً جِزَافاً، أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِ حَتّى يُحَوّلُوهُ.

3804 – وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ أَبَاهُ قَالَ: قَدْ رَأَيْتُ النّاسَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا ابْتَاعُوا الطّعَامَ جِزَافاً، يُضْرَبُونَ فِي أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ. وَذٰلِكَ حَتّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَحَدّثَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ أَبَاهُ كَانَ يَشْتَرِي الطّعَامَ جِزَافاً، فَيَحْمِلُهُ إِلَى أَهْلِهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، تائام ئاشلىقنى تارازا ـ مىيزان، كەمچەنلىرى نا مەلۇم، مىقدارى نا مەلۇم ھالدا مۆلچەرلەپلا سېتىۋېلىپ، ئاندىن ئۇنى

قولىغا تولۇق ئالماي، يۆتكىمەي تۇرۇپ ئۆز ئورنىدىلا سېتىشلىرىغا دەررە بىلەن ئۇرىلاتتى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تائام ئاشلىقنى تارازا ـ مىيزان، كەمچەنلىرى نا مەلۇم، مىقدارى نا مەلۇم ھالدا مۆلچەرلەپلا سېتىۋالسا، ئۇنى قولىغا تولۇق تاپشۇرۇپ ئېلىپ، ئۆيىگە يۆتكەيتتى.

3805 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قَالُوا: حَدّثنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ عَنِ الضحّاكِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأشَجّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنِ اشْتَرَى طَعَاماً فَلاَ يَبِعْهُ حَتّى يَكْتَالَهُ». وَفِي رِوَايَةِ أبي بَكْرٍ: «مَنِ ابْتَاعَ».

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم تائامنى يەنى ئاشلىقنى سېتىۋالسا، ئۇنى جىڭلاپ، كەمچەنلەپ قولىغا تولۇق، كامىل ئالمىغىچە ئۇنى ساتمىسۇن.

3806 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْراهِيمَ، أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْحَارِثِ الْمَخْزُومِيّ. حَدّثنَا الضحّاكُ بْنُ عُثْمَانَ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأشَجّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّهُ قَالَ لِمَرْوَانَ: أحْلَلْتَ بَيْعَ الرّبَا. فَقَالَ مَرْوَانُ: مَا فَعَلْتُ. فَقَالَ أبُو هُرَيْرَةَ: أحْلَلْتَ بَيْعَ الصّكَاكِ. وَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الطّعَامِ حَتّى يُسْتَوْفَى. قَالَ: فَخَطَبَ مَرْوَانُ النّاسَ، فَنَهَى عَنْ بَيْعِهَا. قَالَ سُلَيْمَانُ: فَنَظَرْتُ إلَى حَرَسٍ يَأْخُذُونَهَا مِنْ أيْدِي النّاسِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەرۋانغا؛ سەن جازاينا سودىسىنى ھالال قىلىپسەنغۇ؟دېدى، ئۇ؛ مەن ئۇنداق قىلمىدىم دېدى، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ سەن كىشىلەرنىڭ دېپتىرىدىكى ئاشلىقلىرىنى (يەنى ئاشلىق بەلىتىنى) سېتىشنى ھالال قىلىپسەن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىم تائامنى يەنى ئاشلىقنى سېتىۋالسا، ئۇنى جىڭلاپ، كەمچەنلەپ، قولىغا تولۇق، كامىل ئالمىغىچە ساتمىسۇن دېگەن تۇرسا دېدى. ئاندىن مەرۋان كىشىلەرگە خۇتبە ئوقۇپ؛ ئاشلىقنى قولىغا ئالماي تۇرۇپ، قۇرۇق دەپتەرنى سېتىشتىن توستى. شۇنداق قىلىشقا ئۇرۇنغان كىشىنىڭ قولىدىن ئاشلىق خېتىنى مۇھاپىزەتچىلەر ئېلىۋالدى.

3807 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْراهِيمَ. أخْبَرَنَا رَوْحٌ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. حَدّثنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إذَا ابْتَعْتَ طَعَاماً، فَلاَ تَبِعْهُ حَتّى تَسْتَوْفِيَهُ».

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دەيتتى: تائامنى يەنى ئاشلىقنى سېتىۋالساڭ، (ئۇنى جىڭلاپ، كەمچەنلەپ) قولۇڭغا تولۇق، كامىل تاپشۇرۇپ ئالمىغىچە ئۇنى ساتمىغىن، (قولىدا يوق نەرسىنى ساتسا، دۇرۇس ئەمەس).

675 ـ باب تحريم بيع صبرة التمر المجهولة القدر بتمر

3808 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ أحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أنّ أبَا الزّبَيْرِ أخْبَرَهُ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الصّبْرَةِ مِنَ التّمْرِ، لاَ تُعْلَمُ مَكِيلَتُهَا، بِالْكَيْلِ الْمُسَمّى مِنَ التّمْرِ.

3809 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْراهِيمَ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ لَمْ يَذْكُرْ: مِنَ التّمْرِ. فِي آخِرِ الْحَدِيثِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەمچەن، ۋەزنى مەلۇم بولمىغان بىر دۆۋە خورمىنى، كەمچەن، ۋەزنى مەلۇم بولغان يەنى مۇنچىلىك مىقداردىكى خورمىغا سېتىشتىن توسقان، (يەنى مۇشۇ بىر دۆۋە خورمىنى ياكى مۇنى مانچە كىلوگىرام خورمىغا ياكى مۇنىڭگە ئالغىن دەپ سېتىشتىن توسقان). ئەھمەد، نەسەئى. سەۋەبى، ئىللىتى، بىرەر تەرەپكە زىيان بولۇپ قالىدۇ، ئەڭ ياخشى ئىللەت، ھىكمەت، ئاللاھقا، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىگە بويسۇنۇپ، ئىتائەت قىلىشتۇر. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مىقدارى نامەلۇم بىر دۆۋە تائام ئاشلىق، يەنە بىر دۆۋە تائامنىڭ بارابىرىگە سېتىلمايدۇ، بىر دۆۋە تاماق، ئاشلىق، مىقدارى مەلۇم كەمچىنى مەلۇم تاماقنىڭ ئاشلىقنىڭ بارابىرىگە سېتىلمايدۇ، (تارازا، مىيزانلىرى، كەمچەنلىرى مەلۇم بولسا، بىر جىنسىدىن بولمىسا، زىيادە، كام بولمىسا جازانە، ئۆسۈم بولمىسا ئاندىن دۇرۇس). نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

676 ـ باب ثبوت خيار المجلس للمتبايعين

ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى ئىككى كىشىگە شۇ مەجلىستىلا ئىختىيارلىق بېرىش توغرىسىدا

3810 ـ3811 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قال: قرأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْبَيّعَانِ، كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ عَلَىَ صَاحِبِهِ، مَا لَمْ يَتَفَرّقَا. إلاّ بَيْعَ الْخِيَارِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالغۇچى، ساتقۇچى ئىككى كىشى بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىسىلا، سودىنى بۇزۇۋىشىدا ئىختىيارلىقتا بولىدۇ، ئايرىلىپ كەتسىلا ئىختىيارلىق يوقتۇر. لېكىن، سودىسى ئىختىيارلىق بېرىش سودىسى بولسا، ئىختىيارلىق باردۇر، ئىختىيارلىق بېرىش سودىسىدىمۇ، سودا، ئىلىم ــ سېتىم ۋاجىپ بولىدۇ. (چۈنكى، ئۇلار بىر ــ بىرىدىن ئايرىلدى، سودا ئىختىيارلىق سودىسىدا ۋاجىپ بولىدۇ).بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

3812 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «إِذَا تَبَايَعَ الرّجُلاَنِ فَكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرّقَا، وَكَانَا جَمِيعاً، أَوْ يُخَيّرُ أَحَدُهُمَا الاَخَرَ. فَإِنْ خَيّرَ أَحَدُهُمَا الاَخَرَ فَتَبَايَعَا عَلَىَ ذَلِكَ، فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ. وَإِنْ تَفَرّقَا بَعْدَ أَنْ تَبَايَعَا وَلَمْ يَتْرُكْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا الْبَيْعَ، فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ».
3813 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ. قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قالَ: أَمْلَىَ عَلَيّ نَافِعٌ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِذَا تَبَايَعَ الْمُتَبَايِعَانِ بِالْبَيْعِ فَكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ مِنْ بَيْعِهِ مَا لَمْ يَتَفَرّقَا. أَوْ يَكُونَ بَيْعُهُمَا عَنْ خِيَارٍ. فَإِذَا كَانَ بَيْعُهُمَا عَنْ خِيَارٍ، فَقَدْ وَجَبَ».
زَادَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ فِي رِوَايَتِهِ: قالَ نَافِعٌ: فَكَانَ إِذَا بَايَعَ رَجُلاً فَأَرَادَ أَنْ لاَ يُقِيلَهُ، قامَ فَمَشَىَ هُنَيّةً، ثُمّ رَجَعَ إِلَيْهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىككى كىشى سودا قىلىشقاندا، بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىسىلا، ئېلىم ــ سېتىمدا ئىختىيارلىقتا بولىدۇ،ياكى سودا قىلغاندا، ئىختىيارلىق شەرتىنى قويسا، بىرسى يەنە بىرسىگە ئى ختىيارلىق بەرسە، ئايرىلىپ كەتسىمۇ سودىنى شۇ بويىنچە قىلىدۇ،ئىختىيارلىق بۇلىدۇ، بەيئى سودا، ئېلىم ــ سېتىم ۋاجىپ بولۇپ مۇقىملىنىدۇ،(سودىدىن كېيىن ئۇلار بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتسە، بىرسى تېخى سودىنى، بەيئىنى تەرىك ئەتمىس ىمۇ، يەنىلا سودا، سودا بولۇپ ۋاجىپ بولىدۇ، مۇقىملىنىدۇ،) ئېلىپ ــ ساتقۇچى ئىككى كىشى بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىسىلا ئىختيارلىقتا بولىدۇ، ياكى ئىككىسىنىڭ بىرسى ھەمراھىغا ئىختىيار قىل دىسە، يەنىلا بۇ ئىختىيارلىق سودىسى بولىدۇ، (سىناپ كۆرگەندىن كېيىن خالىسا ئالىدۇ، خالىسا قايتۇرۇپ بېرى دۇ، مەسلىھەتتىن كېيىن خالىسا ساتىدۇ، خالىسا

قايتۇرۇۋالدۇ) گەپ ــ سۆز قىلماي ئايرىلىپ كەتسە، ئىختىيارلىق يوق . ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى ، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئېلىپ ــ ساتقۇچى ئىككى كىشى ى سودا بەيئىسىدە ئىختىلاپ قىلىشىپ، كېلىشەلمىسە، بەيئى سودىسى قايتۇرۇلۇپ، رەت قىلىنىدۇ . تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت كەلتۈرۈش، داۋالاشقۇچى داۋاگەرنىڭ ئۈستىگە، قەسەم قىلىش بولسا، جاۋابكارنىڭ ئۈستىگە بولىدۇ. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. گۇۋاھچى بىلەن بىرگە قەسەم قىلدۇرۇپ، داۋا سورىغان ھەدىسمۇ بار، داۋا؛ ئىقرار بىلەن قەسەم قىلدۇرۇش، دەلىل ــ ئىسپات، گۇۋاھچى كەلتۈرۈشلەر بىلەن سورىلىدۇ.

3814 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُلّ بَيّعَيْنِ لاَ بَيْعَ بَيْنَهُمَا حَتّى يَتَفَرّقَا. إلاّ بَيْعُ الْخِيَارِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق ئېلىپ ــ ساتقۇچى ئىككى كىشى سودا قىلغان نەخ مەيداندىن بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىگىچە، سودىسى ۋاجىپ ئەمەس ، ئىختىيارلىق بېرىلگەن سودا بۇنىڭدىن مۇستەسنا. (ئايرىلماي تۇرۇپ قايتا سودا قىلىشمۇ دۇرۇس ئەمەس، يەنى ئىككى كىشى بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىگىچە سودىسى ۋاجىپ بولمايدۇ ياكى ئالغۇچى ساتقۇچىغا بىر ــ بىرىدىن ئايرىلماي تۇرۇپلا، شۇ جايدا، يەنە ساتسا بۇ دۇرۇس ئەمەس،) ئايرلىپ كەتسە سودا مۇقىم بولىدۇ.(چۈنكى، ئايرىلماي تۇرغاچقا، ساتقۇچى ئىختىيارلىقتا بولىدۇ، خالىسا ئۆزىنىڭ نەرسىسىنى سېتىۋالمىسىمۇ، قايتۇرۇۋالسا بولىدۇ) لېكىن، بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتسە، ياكى ئىختىيارلىق سودىسى قىلىشسا، بۇ چاغدا بەيئى ۋاجىپ بۇلۇپ، سودا قىلىشسا دۇرۇس بولىدۇ، (چۈنكى، ئايرىلىپ كەتسە، ئىختىيارلىق تۈگەيدۇ، ئاندىن ئۆزى ساتقان نەرسىنى ئۆزى سېتىۋالدۇ، ياكى ئىختىيارلىق بېرىشىپ، سودا قىلغان بولسا، ئىختىيارلىق بار). نەسەئى 4399 ــ ھەدىس، بۇخارى 1971 ــ ھەدىس، مۇسلىم دىيسكا 2822 ــ ھەدىس، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد، دارمى، بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.

677 ـ باب الصدق في البيع والبيان سودىدا ئەيىبنى بايان قىلىپ راست سۆزلەش توغرىسىدا

3815 ـ3816 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدِ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. قالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْبَيّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرّقَا. فَإِنْ صَدَقَا وَبَيّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا. وَإِنْ كَذَبَا وَكَتَمَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا».

ھەكىيم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى ئىككى كىشى (تەنلىرى بىلەن) بىر ــ بىرىدىن ئايرىلىپ كەتمىسلا، ئىختىيارلىق بولىدۇ،

(ئايرىلىپ كەتسە، ئىختىيارلىق يوق) ئەگەر ئۇلار راست سۆزلەپ، ئەيىبلىرىنى بايان قىلسا، ئۇ ئىككىسىنىڭ سودىسىدا بەرىكەت بېرىلىدۇ، ئەگەر ئۇلار ئەيىبلىرىنى يوشۇرسا، يالغان سۆزلىسە، سودىسىنىڭ بەرىكىتى ئۆچۈرۈلىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

678 ـ باب من يخدع في البيع سودىسىدا ئالدىنىپ قالىدىغان كىشى نىمە دەيدۇ؟

3817 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَى بْنُ يَحيَى: أخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ بَايَعْتَ فَقُلْ: لاَ خِلاَبَةَ»

3818 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِمَا: فَكَانَ إذَا بَايَعَ يَقُولُ: لاَ خِيَابَةَ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەنە س رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە؛ مەن سودىدا ساختىلىقتا، ئالدىنىشقا ئۇچرايمەن دىگەندە مۇنداق دىگەن: سەن سودا قىلىپ، بىرەر نەرسە سېتىپ ـ ئالساڭ، «ساختىلىق، ئالداش، ھىيلە ــ مىكىر بولمىسۇن جۇمۇ! » دەپ قويغىن .ئۇكىشى سودا قىلسا، شۇنداق دەپ قوياتتى. مالىك ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

679 ـ باب النهي عن بيع الثمار قبل بدوّ صلاحها بغير شرط القطع

ئاشلىق ياكى مۆلەرنى ئۇنىڭ پىشىپ قېتىشىش سالاھىيتى ئاشكارا بولمىغىچە سېتىۋېلىشتىن، سېتىشتىن توسۇش

3819 ـ3820 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَن ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الثّمَارِ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا. نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُبْتَاعَ.

3821 ـ وحدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ، وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ عَنْ أيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَن ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ النّخْلِ حَتّى يَزْهُوَ. وَعَن السّنْبُلِ حَتّى يَبْيَضّ وَتَؤمَنَ الْعَاهَةَ. نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُشْتَرِيَ.

ئائىشە،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۆلەرنى سالاھىيتى ئاشكارا بولمىغىچە، پىشىپ يېتىلمىگىچە، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت ئەمىن، تىنچ ئۆتۈپ كەتمىگىچە سېتىشتىن توسقان.ساتقۇچى، سېتىۋالغۇچى ھەرئىككىلىسىنى توسقان. ئەھمەد، بۇخارى.مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۆنىنى ئۇنىڭ سالاھىيتى يەنى پىشىپ ــ يېتىلگەن قىزىللىقى ئاشكارا بولمىغىچە، خورمىنى قىزىرىپ، تولۇق پىشىپ يېتىلمىگىچە،ئاشلىقنى دېنى قېتىپ، باشاقچىسى ئاقارمىغىچە، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت ئەمىن، تىنچ ئۆتۈپ كەتمىگىچە سېتىشتىن توسقان. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۆلەرنى ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت قۇتۇلمىغىچە، پىششىدىن بۇرۇن سېتىشتىن توسقان. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

3822 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حدّثنا جَرِيرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَبْتَاعُوا الثّمَرَ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ وَتَذْهَبَ عَنْهُ الآفَةُ». قالَ: يَبْدُوَ وصَلاَحُهُ، حُمْرَتُهُ وَصُفْرَتُهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مىۋىلەرنى ئۇ پىشىپ يېتىلىپ، قىزارمىغىچە ساتماڭلار، ئۇنىڭدىن ئاپەت كەتمىگىچە سېتىۋالماڭلار ھەم ساتماڭلار، (ئاپەت ئۆتۈپ كېتىپ، ساق ــ سالامەت قۇتۇلۇپ پىشسا سېتىڭلار).

3823 ـ 3824 ـ3825 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. وَ ابْنُ أَبي عُمَرَ. قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ عَنْ يَحْيَى بِهَذَا الإِسْنَادِ، حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ. لَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.

3826 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ) (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَبِيعُوا الثّمَرَ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ».

3827 ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ شُعْبَةَ: فَقِيلَ لاِبْنِ عُمَرَ: مَا صَلاَحُهُ؟ قالَ: تَذْهَبُ عَاهَتُهُ.

ئەنەس،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىۋىنى ئۇنىڭ سالاھىيىتى يەنى پىشىپ ــ يېتىلگەن قىزىللىقى ئاشكارا بولمىغىچە، خورمىنى قىزىرىپ، تولۇق پىشىپ يېتىلمىگىچە سېتىشتىن توسقان. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : قېنى دەپ باققىنە؟ ئەگەر **الله** تائالا مىۋىنى بەرمىسە، بىرىڭلار قېرىندىشىنىڭ مال ـ مۈلكىنى نىمىگە ئالىدۇ؟ دىگەن. بۇخارى،مۇسلىم ، سەھىھ.

3828 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قالَ: نَهَى (أَوْ نَهَانَا) رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الثّمَرِ حَتّى يَطِيبَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىۋىلەرنى تولۇق پىشىپ ــ يېتىلىپ بولمىغىچە سېتىشتىن توسقان. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

3829 ــ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَاصِمٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا رَوْحٌ. قالاَ: حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الثّمَرِ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ.

3830 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ أَبي الْبَخْتَرِيّ قالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبّاسٍ عَنْ بَيْعِ النّخْلِ؟ فَقالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ النّخْلِ حَتّى تَأْكُلَ مِنْهُ أَوْ يُؤْكَلَ، وَحَتّى يُوزَنَ. قال فَقُلْتُ: مَا يُوزَنُ؟ فَقالَ رَجُلٌ عِنْدَهُ: حَتّى يَحْزَرَ.

3831 ـ حدّثني أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبي نُعْمٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَبْتَاعُوا الثّمَارَ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا».

3832 ـ3833 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُمَا) قالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ. حَدّثنَا الزّهْرِيّ عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الثّمَرِ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ. وَعَنْ بَيْعِ الثّمَرِ بِالتّمْرِ.

ئائىشە،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىۋىلەرنى سالاھىيىتى ئاشكارا بولمىغىچە، پىشىپ يېتىلمىگىچە، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت ئەمىن، تېنچ ئۆتۈپ كەتمىگىچە سېتىشتىن توسقان.ساتقۇچى، سېتىۋالغۇچى ھەرئىككىلىسىنى توسقان. ئەھمەد، بۇخارى.مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىۋىنى ئۇنىڭ سالاھىيىتى يەنى پىشىپ ــ

يېتىلگەن قىزىللىقى ئاشكارا بولمىغىچە، خورمىنى قىزىرىپ، تولۇق پىشىپ يېتىلمىگىچە،ئاشلىقنى دېنى قېتىپ، باشاقچىسى ئاقارمىغىچە، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت، تېنچ ئۆتۈپ كەتمىگىچە سېتىشتىن توسقان. بۇخارى تопلىغان، سەھىھ. زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېۋىلەرنى ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت قۇتۇلمىغىچە، پىششىدىن بۇرۇن سېتىشتىن توسقان. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېۋىلەرنى تولۇق پىشىپ ــ يېتىلىپ بولمىغىچە سېتىشتىن توسقان. ساتماڭلار، سېتىۋالماڭلار دېگەن.ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

ق3834 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ) قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ وَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَبْتَاعُوا الثّمَرَ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ. وَلاَ تَبْتَاعُوا الثّمَرَ بِالتّمْرِ».قال ابن شهاب: وحدثني سالم بن عبد الله بن عمر عن أبيه، عن النبي صلى الله عليه وسلم، مثله، سواء.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېۋىنى، خورمىنى ئۇ پىشىپ ــ يېتىلىپ، سالاھىيىتى ئاشكارا بولمىغىچە يەنى قىزىرىپ، سارغايمىغىچە ساتماڭلار، ھۆل خورمىنى قۇرۇق خورمىنىڭ بارابىرىگە ساتماڭلار، (چۈنكى جازانە بولىدۇ، ھۆل مېۋىنى قۇرۇق خورمىغا ساتماڭلار،سېتىۋالماڭلار). نەسەئى 4445 ــ ھەدىس، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.مەخسەت، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت ئۆتكۈزۈپ سېتىش، جازانىدىن ساقلىنىشدۇر.

680 ـ باب تحريم بيع الرطب بالتمر إلا في العرايا هۆل مېۋىنى قۇرۇق مېۋە خورمىغا سېتىشتىن توسۇش توغرىسىدا

3835 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ. وَالْمُزَابَنَةُ أَنْ يُبَاعَ ثَمَرُ النّخْلِ بِالتّمْرِ. وَالْمُحَاقَلَةُ أَنْ يُبَاعَ الزّرْعُ بِالْقَمْحِ. وَاسْتِكْرَاءُ الأَرْضِ بِالْقَمْحِ. قَالَ: وَأَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ «لاَ تَبْتَاعُوا الثّمَرَ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ. وَلاَ تَبْتَاعُوا الثّمَرَ بِالتّمْرِ».

وَقَالَ سَالِمٌ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ رَخّصَ بَعْدَ ذَلِكَ فِي بَيْعِ الْعَرِيّةِ بِالرّطَبِ أَوْ بِالتّمْرِ. وَلَمْ يُرَخّصْ فِي غَيْرِ ذَلِكَ.

3836 ـ3837 ـ حدثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَخّصَ لِصَاحِبِ الْعَرِيّةِ أَنْ يَبِيعَهَا بِخَرْصِهَا مِنَ التّمْرِ.

3838 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرنَا هُشَيْمٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَالْعَرِيّةُ النّخْلَةُ تُجْعَلُ لِلْقَوْمِ فَيَبِيعُونَهَا بِخِرْصِهَا تَمْراً.

3839 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ. حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. حَدّثَنِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَخّصَ فِي بَيْعِ الْعَرِيّةِ بِخَرْصِهَا تَمْراً.

قَالَ يَحْيَى: الْعَرِيّةُ أَنْ يَشْتَرِيَ الرّجُلُ ثَمَرَ النّخَلاَتِ لِطَعَامِ أَهْلِهِ رُطَباً، بِخِرْصِهَا تَمْراً.

3840 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ. حَدّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَخّصَ فِي الْعَرَايَا أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا كَيْلاً.

3841 ـ وحدّثناه ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: أَنْ تُؤْخَذَ بِخَرْصِهَا.

3842 ـ وحدّثنا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. ح وَحَدّثَنِيهِ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَخّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا.

زەيدئىبنى سابىت، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشاقچەدىكى ئاشلىقنى، تەييار ئاشلىققا، بۇغدايغا سېتىشتىن، خورمىنىڭ ھۆل مىۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا، ھۆل ئۈزۈمنى قۇرۇق ئۈزۈمگە يەنى يىمىشكە سېتىشتىن، باشقىلارنىڭ زىمىنىنى، زىمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتىنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىشتىن،يىلنى سېتىشتىن، باشقىلارنىڭ زىمىنىنى، كىرىمنىڭ بەزىسنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچدەن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن، ساتقان نەرسىدىن نا مەلۇم مىقداردا چىقىرىۋېلىپ، نامەلۇم نەرسىنى ئۆزگە قالدۇرۇپ سېتىشتىن توسقاندۇر. بايلار پەقىرلارغا بىرىپ تۇرغان خورمىنىڭ ھۆل مىۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا مۆلچەرلەپ سېتىشقا رۇخسەت قىلغاندۇر.

3843 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيّ. حَدّثنَا سُلَيْمَان (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ)، عَنْ يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ)، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَهْلِ دَارِهِمْ مِنْهُمْ سَهْلُ بْنُ أَبِي حَثْمَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الثّمَرِ بِالتّمْرِ. وَقَالَ «ذَلِكَ الرّبَا، تِلْكَ الْمُزَابَنَةُ» إِلاّ أَنّهُ رَخّصَ فِي بَيْعِ الْعَرِيّةِ. النّخْلَةِ وَالنّخْلَتَيْنِ يَأْخُذُهَا أَهْلُ الْبَيْتِ بِخَرْصِهَا تَمْراً. يَأْكُلُونَهَا رُطَباً.
3844 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُمْ قَالُوا: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَيْعِ الْعَرِيّةِ بِخَرْصِهَا تَمْراً.
3845 ـ3846 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنِ الثّقَفِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَهْلِ دَارِهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى. غَيْرَ أَنّ إِسْحَقَ وَابْنَ الْمُثَنّى جَعَلاَ (مَكَانَ الرّبَا) الزّبْنَ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: الرّبَا.
3847 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ. حَدّثَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ مَوْلَى بَنِي حَارِثَةَ أَنّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ وَ سَهْلَ بْنَ أَبِي حَثْمَةَ حَدّثَاهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ. الثّمَرِ بِالتّمْرِ. إِلاّ أَصْحَابَ الْعَرَايَا. فَإِنّهُ قَدْ أَذِنَ لَهُمْ.

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۆل مىۋىنى يەنى ھۆل خورمىنى قۇرۇق خورمىغا سېتىشتىن توسقان.بۇ جازاينا ئۇسۇمدۇر.لىكىن بايلار پەقىرلارغا ئارىيەت بىرىپ تۇرغان خورمىنىڭ ھۆل مىۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا سېتىشقا رۇخسەت قىلغاندۇر.ھۆل خورمىنى مۇنچىلىك قۇرۇق خورما چىقىدىكەن دەپ مۆلچەرلەپ، ئىگىسى شۇ بۇيىنچە قۇرۇق خورمىغاساتىدۇ ياكى ھۆل پىتىلا يەيدۇ. بەيھەقى،بۇخارى.مۇسلىم ئەبۇ داۋۇد تويلىغان،سەھىھ.

3848 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى (وَاللّفْظُ لَهُ). قَالَ: قُلْتُ لِمَالِكٍ: حَدّثَكَ دَاوُدُ بْنُ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ (مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ)، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَخّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ أَوْ فِي خَمْسَةٍ (يَشُكّ دَاوُدُ قَالَ: خَمْسَةٌ أَوْ دُونَ خَمْسَةٍ)؟ قَالَ: نَعَمْ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، بايلار پەقىرلارغا ئارىيەت بىرىپ تۇرغان خورمىنىڭ ھۆل مىۋىسىنى، مۇنچىلىك قۇرۇق خورما چىقىدىكەن دەپ مۆلچەرلەپ، بەش ۋەسىق ياكى ئۇنىڭدىن

تۇۋەن بولسا، قۇرۇق خورمىغا سېتىشقا رۇخسەت قىلىنغاندۇر. بۇخارى.مۇسلىم .بەش ۋەسەق؛ 300سا، 1500 جىڭ ئەتراپىدا. بۇ قەپىرلارغا ئاسان قىلىش ئۈچۈندۇر.

3849 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. قالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُزَابَنَةُ بَيْعُ الثمَرِ بالتّمْرِ كَيْلاً. وَإنْ يباع الْكَرْمُ بالزّبيبِ كَيْلاً.

3850 ـ3851 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ أنّ عَبْدَ اللّهِ أخْبَرَهُ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ المُزَابَنَةِ، بَيْعِ ثمَرِ النّخْلِ بالتّمْرِ كَيْلاً، وَبيْعِ الْعِنَبِ بالزّبيبِ كَيْلاً، وَأنْ يباع الزّرْعُ بالْحِنْطَةِ كَيْلاً.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا، ھۆل ئۈزۈمنى قۇرۇق ئۈزۈمگە يەنى يىمىشكە سېتىشدىن توسقان. ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم.

3852 ـ حدّثني يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى. قالُوا: حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُزَابَنَةِ. وَالْمُزَابَنَةُ بَيْعُ ثمَرِ النّخْلِ بالتّمْرِ كَيْلاً. وَبيْعُ الزّبيبِ بالْعِنَبِ كَيْلاً. وَعَنْ كُلّ ثمَرٍ بِخَرْصِهِ.

3853 ـ3854 ـ حدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ إبْرَاهِيمَ) عَنْ أيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ. وَالْمُزَابَنَةُ أنْ يُبَاعَ مَا فِي رُؤُوسِ النّخْلِ بِتَمْرٍ، بِكَيْلٍ مُسَمّى. إنْ زَادَ فَلِي، وَإنْ نَقص فَعَلَيّ.

3855 ـ3856 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُزَابَنَةِ: أنْ يَبِيعَ ثمَرَ حَائِطِهِ، إنْ كَانَتْ نَخْلاً، بِتَمْرٍ كَيْلاً. وَإنْ كَانَ كَرْماً، أنْ يَبِيعَهُ بِزَبِيبٍ كَيْلاً. وَإنْ كَانَ زَرْعاً، أنْ يَبِيعَهُ بِكَيْلِ طَعَامٍ. نَهَى عَنْ ذَلِكَ كُلّهِ. وَفِي رِوَايَةِ قُتَيْبَةَ: أوْ كَانَ زَرْعاً.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى مەلۇم مىقداردا كەمچەنلەپ بېرىدىغا قۇرۇق خورمىغا، ھۆل ئۈزۈمنى مەلۇم مىقداردا كەمچەنلەپ بېرىدىغا قۇرۇق ئۈزۈمگە يەنى يىمىشكە سېتىشدىن توسقان.تېخى دېنى قېتىشمىغان زىرائەتنى مەلۇم مىقداردا كەمچەنلەپ بېرىدىغان ئاشلىققا سېتىشدىن توسقان.مۇزابەنەت دېگەن؛ خورمىنىڭ شېخى ئۈستىدىكى ھۆل مېۋىسىنى مەلۇم مىقداردا كەمچەنلەپ بېرىدىغا قۇرۇق خورمىغا، زىيادە ـ كام بولۇپ قالسا مېنىڭ ئۈستۈمگە دەپ سېتىشتۇر، بۇنىڭدىن توسقان.ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم ۋە باشقىلار توپلىغان، سەھىھ.

681 ـ باب من باع نخلا عليها ثمر مېۋىلىك باغنى ياكى خورما ساتقان كىشىنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

3857 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ بَاعَ نَخْلاً قَدْ أُبّرَتْ، فَثَمَرَتُهَا لِلْبَائِعِ. إلاّ أنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر خورمىلىق باغنى چېچەكلەپ بولغاندىن كېيىن ساتسا، باغنىڭ مېۋىسى ساتقۇچى ئۈچۈندۇر، لېكىن، سېتىۋالغۇچى مېۋىسىنى بىللە ئېلىشنى شەرت قويسا، بۇ مۇستەسنادۇر.يەنى سېتىۋالغۇچى شەرتى بىلەن مېۋىنى بىللە ئالىدۇ.

3858 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثنا ابْنُ نُمَيْر. حَدّثنا أبي. جَميعاً عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ (وَاللّفظ لَهُ). حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «أيّمَا نَخْلٍ اشْتُرِيَ أصُولُهَا وَقَدْ أبّرَتْ، فَإنّ ثَمَرَهَا لِلّذِي أبّرَهَا. إلاّ أنْ يَشْتَرِطَ الّذِي اشْتَرَاهَا».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر خورمىلىق باغ چېچەكلەپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ئەسلى سېتىلسا،، باغنىڭ مېۋىسى چېچەكلىتىپ ساتقۇچى ئۈچۈندۇر، لېكىن، سېتىۋالغۇچى مېۋىسىنى بىللە ئېلىشنى شەرت قويسا، بۇ مۇستەسنادۇر.

3859 ـ3860 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنا ابْنُ رُمْح. أخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ «أيّمَا امْرِىءٍ أبّرَ نَخْلاً، ثُمّ بَاعَ أصْلَهَا، فَلِلّذِي أبّرَ ثَمَرُ النّخْلِ. إلاّ أنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر كىشى خورمىلىق بېغىنى چېچەكلىتىپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ئەسلىنى ساتسا، باغنىڭ مېۋىسى چېچەكلىتىپ ساتقۇچى ئۈچۈندۇر، لېكىن، سېتىۋالغۇچى مېۋىسىنى بىللە ئېلىشنى شەرت قويسا، بۇ مۇستەسنادۇر

3861 ـ 3862 ـ3863 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْح. قالاَ: أخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، الزهري عَنْ سَالِمٍ عن أبيه عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنِ ابْتَاعَ نَخْلاً بَعْدَ أنْ تُؤَبّرَ فَثَمَرَتُهَا لِلّذِي بَاعَهَا.إلاّ أنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ. وَمَنِ ابْتَاعَ عَبْداً فَمَالُهُ لِلّذِي بَاعَهُ. إلاّ أنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ».

ئىبنى ئۆمەر، ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر خورمىلىق باغنى چېچەكلەپ بولغاندىن كېيىن سېتىۋالسا، باغنىڭ مېۋىسى ساتقۇچى ئۈچۈندۇر، لېكىن، سېتىۋالغۇچى مېۋىسىنى بىللە ئېلىشنى شەرت قويسا، بۇ مۇستەسنادۇر. كىم بىر قۇلنى سېتىۋالسا، بۇ قۇلنىڭ مال ــ مۈلكى بولسا، ئۇ مال ــ مۈلۈك ساتقان كىشىگە مەنسۇپ بولىدۇ. لېكىن، سېتىۋالغۇچى مېلى بىلەن قوشۇپ ئېلىشنى شەرت قويسا، بۇ مۇستەسنادۇر، يەنى مالنى سېتىۋالغۇچى ئالىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.ھەر قانداق باغ، مېۋىلىك دەرەخ مۇشۇ ھۆكۈمدە بولىدۇ.

682 ـ باب النهي عن المحاقلة والمزابنة، وعن المخابرة وبيع الثمرة قبل بُدوّ صلاحها، وعن بيع المعاومة وهو بيع السنين

باشاقچىدىكى ئاشلىقنى تەييار قۇرۇق ئاشلىققا، ھۆل مېۋىنى شۇمۇنىڭ قۇرۇق مېۋىسىگە سېتىشتىن، زېمىننى چىققان مەھسۇلاتنىڭ مەلۇم مىقدارىنى بېرىپ ئىجارىگە بېرىشتىن، مېۋىنى يىللىق سېتىشتىن چەكلەش توغرىسىدا

3864 ـ 3865 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْب. قالُوا جَمِيعاً: حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْج، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ وَالْمُخَابَرَةِ. وَعَنْ بَيْعِ الثّمَرِ حَتّى يَبْدُوَ صَلاَحُهُ. وَلاَ يُبَاعُ إلاّ بِالدّينَارِ وَالدّرْهَمِ. إلاّ الْعَرَايَا.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشاقچىدىكى ئاشلىقنى، تەييار ئاشلىق بۇغدايغا سېتىشتىن، خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا، ھۆل ئۈزۈمنى قۇرۇق ئۈزۈمگە يەنى يېمىشكە سېتىشتىن، باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، زېمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا

بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىشتىن، يىلنى سېتىشتىن،(يەنى مېۋىنى مانچە يىللىق دەپ سېتىشتىن)، باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، كىرىمىنىڭ بەزىسىنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچتىن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن، ساتقان نەرسىدىن نا مەلۇم مىقداردا چىقىرۋېلىپ ، نامەلۇم نەرسىنى ئۆزگە قالدۇرۇپ سېتىشتىن توسقاندۇر. بايلار پەقىرلارغا بېرىپ تۇرغان خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا مۆلچەرلەپ سېتىشقا رۇخسەت قىلغاندۇر.بۇلار پەقەت ئالتۇن ـ كۈمۈشكە سېتىلىدۇ.

3866 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أخْبَرنَا مَخْلدُ بْنُ يَزِيدَ الْجَزَرِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي عَطاءٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُخَابَرَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ. وَعَنْ بَيْعِ الثمَرَةِ حتّى تُطْعِمَ. ولاَ تُبَاعُ إلاّ بالدّرَاهِمِ وَالدّنَانِيرِ. إلاّ الْعَرَايَا. قالَ عَطاءٌ: فسّرَ لَنَا جَابِرٌ قالَ: أمّا الْمُخابَرَةُ فالأرْضُ الْبَيْضَاءُ يَدْفَعُهَا الرّجُلُ إلَى الرّجُلِ فَيُنْفِقُ فِيهَا، ثُمّ يَأْخُذُ مِنَ الثمرِ. وزَعَمَ أنّ الْمُزَابَنَةَ بَيْعُ الرّطَبِ فِي النّخْلِ بالتّمْرِ كَيْلاً. وَالْمُحَاقَلَةُ فِي الزّرْعِ عَلَى نَحْوِ ذلِكَ. يَبِيعُ الزّرْعَ الْقَائِمَ بالْحَبّ كَيْلاً.
3867 ـ حدّثنا إسحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ أحْمَدَ بْنِ أبي خَلَفٍ. كِلاَهُمَا عَنْ زكَرِيّاءَ. قالَ ابْنُ أبي خَلَفٍ: حَدّثنَا زكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيَ. أخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ زيْدِ بْنِ أبي أُنَيْسَةَ. عن أبي الْوَلِيدِ الْمَكّيّ (وَهُوَ جَالِسٌ عِنْدَ عَطاءِ بْنِ أبي رَبَاحٍ) عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ وَالْمُخَابَرَةِ. وأَنْ تُشْتَرَى النّخْلُ حتّى تُشْقِهَ. (وَالإِشْقَاهُ أنْ يَحْمَرّ أوْ يَصْفَرّ أوْ يُؤْكَلَ مِنْهُ شَيْءٌ) وَالْمُحَاقَلَةُ أنْ يُبَاعَ الْحَقْلُ بكَيْلٍ مِنَ الطّعَامِ مَعْلُومٍ. وَالْمُزَابَنَةُ أنْ يُبَاعَ النّخْلُ بأَوْسَاقٍ مِنَ التّمْرِ. وَالْمُخَابَرَةُ الثّلُثُ وَالرّبُعُ وَأشْبَاهُ ذلِكَ. قالَ زَيْدٌ: قُلْتُ لِعطَاءِ بْنِ أبي رَبَاحٍ: أسَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَذْكُرُ هَذَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قالَ: نَعَمْ.
3868 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمٍ. حَدّثنَا بَهْزٌ عن سَلِيمِ بْنِ حَيّانَ. عن سَعِيدِ بْنِ مِينَاءَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَالْمُخَابَرَةِ. وَعَنْ بَيْعِ الثّمَرَةِ حَتّى تُشْقِحَ.
قالَ قُلْتُ لِسعِيدٍ: مَا تُشْقِحُ؟ قالَ: تَحْمَارّ وَتَصْفَارّ وَيُؤْكَلُ مِنْهَا.

ئەنەس،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، زېمىندىن چىققان كىرىم، مەھسۇلاتنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىشتىن، مېۋە ــ چېۋە، ئاشلىقلارنى پىشىپ يېتىلىشىدىن بۇرۇن سېتىشتىن، باشاقچىدىكى ئاشلىقنى تەييار ئاشلىققا، بۇغدايغا سېتىشتىن، (سودا قىلغۇچى كىشىنىڭ مالنى سىلاپ، تۇتۇپ قويۇشى بىلەنلا بەيئى سودىنى ۋاجىپ قىلىشدىن، ئىككى نەرسىنى تەكشۈرۈپ باقماستىنلا بىرسى ــ بىرىسىگە تاشلاپ بېرىپلا سودا قىلىشدىن)، خورما شېخى ئۈستىدىكى ھۆل، توڭ خورمىنى پىششىق، قۇرۇق خورمىغا سېتىشتىن توسقان. بۇخارى 2055 ــ ھەدىس، مۇسلىم توپلىغان سەھىھ. بۇلار پەقەت ئالتۇن ـ كۈمۈشكە سېتىلىدۇ.

3869 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ وَ مُحمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ (وَاللّفْظ لِعُبَيْدِ اللّهِ) قالاَ حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا أيّوبُ عَنْ أبي الزّبَيْرِ وَ سَعِيدِ بْنِ مِينَاءَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ وَالْمُعَاوَمَةِ وَالْمُخَابَرَةِ (قالَ أحَدُهُمَا: بَيْعُ السّنِينَ هِيَ الْمُعَاوَمَةُ) وَعَنِ الثّنْيَا وَرَخّصَ فِي الْعَرَايَا.
3870 ـ وحدّثناه أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قالاَ: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ أيّوبَ، عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ لاَ يَذْكُرُ: بَيْعُ السّنِينَ هِيَ الْمُعَاوَمَةُ.
3871 ـ وحدّثني إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ. حَدّثنَا رَبَاحُ بْنُ أبي مَعْرُوفٍ. قالَ: سَمِعْتُ عَطَاءً عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ كِرَاءِ الأرْضِ. وَعَنْ بَيْعِهَا السّنِينَ. وَعَنْ بَيْعِ الثمَرِ حَتّى يَطِيبَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشاقچىدىكى ئاشلىقنى، تەييار ئاشلىققا، بۇغدايغا سېتىشتىن، خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا، ھۆل ئۈزۈمنى قۇرۇق ئۈزۈمگە يەنى يېمىشكە سېتىشتىن، باشقىلارنىڭ زېمىننى، زېمىندىن چىققان كىرىم، مەھسۇلاتنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىشتىن، يىلنى سېتىشتىن، باشقىلارنىڭ زېمىننى، كىرىمنىڭ بەزىسىنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچدەن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن، ساتقان نەرسىدىن نا مەلۇم مىقداردا چىقىرۋېلىپ ، نامەلۇم نەرسىنى ئۆزىگە قالدۇرۇپ سېتىشتىن توسقاندۇر. بايلار پەقىرلارغا بىرىپ تۇرغان خورمىنىڭ ھۆل مېۋىسىنى قۇرۇق خورمىغا سېتىشقا رۇخسەت قىلغاندۇر. مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

683 ـ باب كراء الأرض تېرۇلغۇ يەرنى ئىجارىگە بېرىش مەسىلىسى توغرىسىدا

3872 ـ وحدّثني أبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ مَطَرٍ الْوَرّاقِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ كِرَاءِ الأرْضِ.

ئەنەس،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زېمىننى، زېمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ ئىجارىگە تېرىشدىن، مېۋە ــ چىۋە، ئاشلىقلارنى پىشىپ يېتىلىشتىن بۇرۇن سېتىشتىن توسقان.

3873 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الفَضْلِ. (لَقَبُهُ عَارِمٌ، وَهُوَ أبُو النّعْمَانِ السّدُوسِيّ). حَدّثَنَا مَهْدِيّ بْنُ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا مَطَرٌ الْوَرّاقُ عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ كَانَتْ لَهُ أرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا. فَإنْ لَمْ يَزْرَعْهَا فَلْيُزْرِعْهَا أخَاهُ».

3874 ـ حدّثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثَنَا هِقْلٌ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ) عَنِ الأوْزَاعِيّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَانَ لِرِجَالٍ فُضُولُ أرَضِينَ مِنْ أصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ كَانَتْ لَهُ فَضْلُ أرْضٍ فَلْيَزْرَعْهَا أوْ لِيَمْنَحْهَا أخَاهُ. فَإنْ أبَىَ فَلْيُمْسِكْ أرْضَهُ».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، راپىئئىبنى خەدىج، راپىئئىبنى روپائە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ تېرىلغۇ يېرى بولسا، ئۇنى ئۆزى تېرىسۇن، ئەگەر تېرىشقا قادىر بولالمىسا، ئاجىز كەلسە، ئۇ يەرنى مۇسۇلمان قېرىندىشىغا تېرىشقا ئۆتنىگە، ئارىيەتكە بېرىپ تۇرسۇن، ئۇ يەرنى ئىجارىگە بەرمىسۇن، ئەگەر يۇقىرقى ئىشلارنى قىلالمىسا، زېمىنىنى ئۆزى مەھكەم ساقلاپ قالسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

3875 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا مُعَلّى بْنُ مَنْصُورٍ الرّازِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ. أخْبَرَنَا الشّيْبَانِيّ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأخْنَسِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُؤْخَذَ لِلأرْضِ أجْرٌ أوْ حَظّ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ س تېرىلغۇ يەرگە ئەجىر ياكى مەلۇم نىسۋە ئېلىنىشتىن توسقان.

3876 ـ حدثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزْرَعَهَا، وَعَجَزَ عَنْهَا، فَلْيَمْنَحْهَا أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. وَلاَ يُؤَاجِرْهَا إِيّاهُ».

3877 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا هَمّامٌ قَالَ: سَأَلَ سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى عَطَاءً فَقَالَ: أَحَدّثَكَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا، أَوْ لِيُزْرِعْهَا أَخَاهُ، وَلاَ يُكْرِهَا» قَالَ: نَعَمْ.

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، راپىئىبنى خەدىچ، راپىئىبنى روپائە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ تېرىلغۇ يېرى بولسا، ئۇنى ئۆزى تېرىسۇن، ئەگەر تېرىشقا قادىر بولالمىسا، ئاجىز كەلسە، ئۇ يەرنى مۇسۇلمان قېرىندىشىغا تېرىشقا ئۆتنىگە، ئارىيەتكە بېرىپ تۇرسۇن، ئۇ يەرنى ئىجارىگە بەرمىسۇن، ئەگەر يۇقىرقى ئىشلارنى قىلالمىسا، زېمىنىنى ئۆزى مەھكەم ساقلاپ قالسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

3878 ـ حدثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُخَابَرَةِ.

زەيد ئىبنى سابىت، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زېمىنى، زېمىندىن چىققان كىرىم، مەھسۇلاتنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىشدىن توسقان. بۇخارى 2207 ــ ھەدىس، ئەھمەد 2064 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 2958 ــ.

3879 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عبْدِ الْمَجِيدِ. حَدّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيّانَ. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ كَانَ لَهُ فَضْلُ أَرْضٍ فَلْيَزْرَعْهَا، أَوْ لِيُزْرِعْهَا أَخَاهُ. وَلاَ تَبِيعُوهَا» فَقُلْتُ لِسَعِيدٍ: مَا قَوْلُهُ: وَلاَ تَبِيعُوهَا؟ يَعْنِي الْكِرَاءَ؟ قَالَ: نَعَمْ.

3880 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنّا نُخَابِرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَنُصِيبُ مِنَ الْقِصْرِيّ وَمِنْ كَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرِعْهَا أَوْ فَلْيُحْرِثْهَا أَخَاهُ. وَإِلاّ فَلْيَدَعْهَا».

3881 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ وَهْبٍ. قَالَ ابْنُ عِيسَى: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ أَنّ أَبَا الزّبَيْرِ الْمَكّيّ حَدّثَهُ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: كُنّا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَأْخُذُ الأَرْضَ بِالثّلُثِ أَوِ الرّبُعِ. بِالْمَاذِيَانَاتِ. فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي ذَلِكَ فَقَالَ: «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا. فَإِنْ لَمْ يَزْرَعْهَا فَلْيَمْنَحْهَا أَخَاهُ. فَإِنْ لَمْ يَمْنَحْهَا أَخَاهُ فَلْيُمْسِكْهَا».

3882 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمّادٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ. حَدّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَهَبْهَا أَوْ لِيُعِرْهَا».

3883 ـ وَحَدّثَنِيهِ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا أَبُو الْجَوّابِ. حَدّثَنَا عَمّارُ بْنُ رُزَيْقٍ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ فَلْيُزْرِعْهَا رَجُلاً».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، راپىئىبنى خەدىچ، راپىئىبنى روپائە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ تېرىلغۇ يېرى بولسا، ئۇنى ئۆزى تېرىسۇن، ئەگەر تېرىشقا قادىر بولالمىسا، ئاجىز كەلسە، ئۇ يەرنى مۇسۇلمان قېرىندىشىغا تېرىشقا ئۆتنىگە، ئارىيەتكە بېرىپ تۇرسۇن، ئۇ يەرنى ئىجارىگە سېتىپ بەرمىسۇن، ئەگەر يۇقىرقى ئىشلارنى قىلالمىسا، زېمىنىنى ئۆزى مەھكەم ساقلاپ قالسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

3884 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) أَنّ بُكَيْراً حَدّثَهُ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي سَلَمَةَ حَدّثَهُ عَنِ النّعْمَانِ بْنِ أَبِي عَيّاشٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ.
قَالَ بُكَيْرٌ: وَحَدّثَنِي نَافِعٌ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: كُنّا نُكْرِي أَرْضَنَا ثُمّ تَرَكْنَا ذَلِكَ حِينَ سَمِعْنَا حَدِيثَ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ.

3885 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الأَرْضِ الْبَيْضَاءِ سَنَتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً.

3886 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ حُمَيْدٍ الأَعْرَجِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَتِيقٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: نَهَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ السّنِينَ.
وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ: عَنْ بَيْعِ الثّمَرِ سِنِينَ.

زەيد ئىبنى سابىت، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، زېمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتىنىڭ بىرقىسمىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن، ئاق يەرنى ئىككى ئۈچ يىللىق سېتىشتىن توسقان، يەنەبىرخاتىرىدە؛ مېۋىنى يىللىق سېتىشتىن توسقان دېيىلگەن. ئاندىن كېيىن ئىبنى ئۆمەر بۇنى ئاڭلاپ تەرىك ئەتكەن.

3887 ـ يۇقىرقىغا ئوخشاشتۇر.

3888 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ الْحُلْوَانِيّ. حدّثنا أَبُو تَوْبَةَ. حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ أَنّ يَزِيدَ بْنَ نُعَيْمٍ أَخْبَرَهُ أَنّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَىَ عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْحُقُولِ. فَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: الْمُزَابَنَةُ الثّمَرُ بِالتّمْرِ. وَالْحُقُولُ كِرَاءُ الأَرْضِ.

3889 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ الْقَارِيّ) عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ.

3890 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ أَنّ أَبَا سُفْيَانَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَقُولُ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ. وَالْمُزَابَنَةُ اشْتِرَاءُ الثّمَرِ فِي رُؤُوسِ النّخْلِ. وَالْمُحَاقَلَةُ كِرَاءُ الأَرْضِ.

ئەنەس،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، زېمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتىنىڭ يېرىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ ئىجارىگە تېرىشدىن، (مېۋە ــ چېۋە، ئاشلىقلارنى پىشىپ يېتىلىشدىن بۇرۇن سېتىشتىن)، باشاقچېدىكى ئاشلىقنى تەييار ئاشلىق بۇغدايغا سېتىشتىن، شاخ ئۈستىدىكى ھۆل مېۋىنى قۇرۇق مېۋىگە سېتىشتىن توسقان.

3891 ـ3892 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ (قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: حَدّثَنَا. وَقَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ) عَنْ عَمْرٍو قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: كُنّا لاَ نَرَىَ بِالْخِبْرِ بَأْساً. حَتّىَ كَانَ عَامُ أَوّلَ. فَزَعَمَ رَافِعٌ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْهُ.

3893 ـ وحدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ، عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَقَدْ مَنَعَنَا رَافِعٌ نَفْعَ أَرْضِنَا.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ بىزنى رافىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ زېمىنىمىزنىڭ مەنپەئەتىدىن توستى.

3894 ـ3895 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ أَنّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يُكْرِي مَزَارِعَهُ عَلَىَ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي إِمَارَةِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ. وَصَدْراً مِنْ خِلاَفَةِ مُعَاوِيَةَ. حَتّىَ بَلَغَهُ فِي آخِرِ خِلاَفَةِ مُعَاوِيَةَ أَنّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ يُحَدّثُ فِيهَا بِنَهْيٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَدَخَلَ عَلَيْهِ وَأَنَا مَعَهُ. فَسَأَلَهُ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَىَ عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ. فَتَرَكَهَا ابْنُ عُمَرَ بَعْدُ. وَكَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْهَا، بَعْدُ، قَالَ: زَعَمَ رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْهَا.

3896 ـ3897 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ: ذَهَبْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ إِلَىَ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ. حَتّىَ أَتَاهُ بِالْبَلاَطِ. فَأَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ.

3898 -3899 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حدّثنا حُسَيْنٌ (يَعْنِي ابْنَ حسَن بْنِ يسَارٍ). حدّثنَا ابْنُ عوْنٍ عَنْ نَافِعٍ أنّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَأْجُرُ الأَرْضَ. قالَ: فَنُبّىء حَدِيثاً عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ. قالَ: فَانْطَلَقَ بِي مَعَهُ إِلَيْهِ. قالَ: فَذَكَرَ عَنْ بَعْضِ عُمُومَتِهِ، ذَكَرَ فِيهِ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، أَنّهُ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ. قالَ: فَتَرَكَهُ ابْنُ عُمَرَ وَلَمْ يَأْجُرْهُ.

3900 -وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّهُ قالَ: أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عبدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ يُكْرِي أَرَضِيهِ. حتّى بَلَغَهُ أَنّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ الأَنْصَارِيّ كَانَ يَنْهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ. فَلَقِيَهُ عَبْدُ اللّهِ فقالَ: يَا ابْنَ خَدِيجٍ مَاذَا تُحدّثُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي كِرَاءِ الأَرْضِ؟ قالَ رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ لِعَبْدِ اللّهِ: سَمِعْتُ عَمّيّ (وَكَانَا قَدْ شَهِدَا بَدْراً) يُحَدّثَانِ أَهْلَ الدّارِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ كِرَاءِ الأَرْضِ. قالَ عَبْدُ اللّهِ: لَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ، فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَنّ الأَرْضَ تُكْرَى. ثُمّ خَشِيَ عَبْدُ اللّهِ أَنْ يَكُونَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحْدَثَ فِي ذَلِكَ شَيْئاً لَمْ يَكُنْ عَلِمَهُ. فَتَرَكَ كِرَاءَ الأَرْضِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا باشقىلارنىڭ زىمىننى، زىمىندىن چىققان كىرىم مەھسۇلاتىنىڭ بىررىمىغا، يا ئۈچتەن بىرىگە، يا بەزىسىگە يا شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بېرىپ تېرىيتتۇق، كېيىن راپىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن توسقان دېدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنى تەرىك ئەتتۇق دېدى. يەنەبىردە؛ رەسۇلۇللاھنىڭ زامانىدا، ئەبۇبەكرىدىن باشلاپ مۇئاۋىيىنىڭ زامانىغىچە شۇنداق قىلىپ كەلگەن، كېيىن راپىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقان ئىككى تاغام رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەرنى زىرائەتنى ئاشلىققا ئىجارىگە بېرىشتىن توسقان دېدى، دەپ، خەۋەر قىلغاندىن كېيىن ئۇ؛مەن رەسۇلۇللاھنىڭ زامانىدا بۇ ئىجارە ئىشىنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى ئوبداق بىلىمەن دەپ،كېيىن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇبىلمىگەن ئىشلارنى دېگەنلىكىدىن ئەنسىرەپ ئىجارىگە بەرمەي، بۇئىشنى تەرىك ئەتكەن ئىدى.ئۇنىڭدىن بۇتوغرۇلۇق سورالسا، راپىئ شۇنداق داۋا قىلىۋاتىدۇ دەپ قويتتى.

684 ـ *باب كراء الأرض بالطعام* تېرىلغۇ يەرنى ئاشلىققا ئىجارىگە بېرىشنىڭ دۇرۇس ئەمەسلىكى توغرىسىدا

3901 -3902 ـ 3903 ـ ـ وحدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. قالاَ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ أَيّوبَ، عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قالَ: كُنّا نُحَاقِلُ الأَرْضَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَنُكْرِيهَا بِالثّلُثِ وَالرّبُعِ وَالطّعَامِ الْمُسَمّى. فَجَاءَنَا ذَاتَ يَوْمٍ رَجُلٌ مِنْ عُمُومَتِي. فقالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَمْرٍ كَانَ لَنَا نَافِعاً. وَطَوَاعِيَةُ اللّهِ وَرَسُولِهِ أَنْفَعُ لَنَا. نَهَانَا أَنْ نُحَاقِلَ بِالأَرْضِ فَنُكْرِيَهَا عَلَى الثّلُثِ وَالرّبُعِ وَالطّعَامِ الْمُسَمّى. وَأَمَرَ رَبّ الأَرْضِ أَنْ يَزْرَعَهَا أَوْ يُزْرِعَهَا. وَكَرِهَ كِرَاءَهَا، وَمَا سِوَى ذَلِكَ.

3904 ـ وَحَدّثنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَقُلْ: عَنْ بَعْضِ عُمُومَتِهِ.

3905 ـ3906 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو مُسْهِرٍ. حَدّثنِي يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ. حَدّثنِي أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيّ عَنْ أَبِي النّجَاشِيّ، مَوْلَى رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ رَافِعٍ أَنّ ظُهَيْرَ بْنَ رَافِعٍ (وَهُوَ عَمّهُ) قالَ: أَتَانِي ظُهَيْرٌ فقالَ: لَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَمْرٍ كَانَ بِنَا رَافِقاً. فَقُلْتُ: وَمَا ذَاكَ؟ مَا قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَهُوَ حَقّ. قالَ: سَأَلَنِي كَيْفَ تَصْنَعُونَ بِمَحَاقِلِكُمْ؟ فَقُلْتُ: نُؤَاجِرُهَا، يَا رَسُولَ اللّهِ عَلَى الرّبِيعِ أَوِ الأَوْسُقِ مِنَ التّمْرِ أَوِ الشّعِيرِ. قالَ «فَلاَ تَفْعَلُوا. ازْرَعُوهَا. أَوْ أَزْرِعُوهَا. أَوْ أَمْسِكُوهَا».

راپىئ ئىبنى خەدىيج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ بىز يەرنى مەلۇم مىقداردىكى ئاشلىققا ئىجارە بېرەتتۇق، ئاندىن ماڭا تاغىللىرىم كېلىپ مۇنداق خەۋەر قىلدى؛ رەسۇلۇللاھ بىزنى بىزگە مەنپەئەتلىك بىر ئىشتىن توستى، الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىگە ئىتائەت قىلىش بىزگە ھەممىدىن مەنپەئەتلىكتۇر دەپ، مۇنداق دېدى؛ئۇلار

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، تېرىلغۇ زېمىننى، چىققان كىرىمنىڭ تۆتتىن بىرىگە، ياكى زېمىن ئىگىسى مۇستەسنا قىلىپ چىقىرىۋالىدىغان نەرسىگە يەنى مەلۇم ئاشلىققا ئىجارىگە بېرىدىكەن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى ئۇنىڭدىن توسۇپ؛ بۇندىن كېيىن ئۇنداق قىلماڭلار، يەر ئىگىسى ئۆز يېرىنى ئۆزى تېرىسۇن، ياكى باشقىلارغا بېرىپ تېرىتسۇن، ياكى ساقلاپ قالسۇن دېدى. يەرنى ئىجارىگە بېرىشنى ياقتۇرماپتۇ.مەن رابىئ ئىبنى خەدىيج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا؛ تېرىلغۇ زېمىننى ئالتۇن ـ كۈمۈش،پۇلغا ئىجارە بەرسە قانداق بولىدۇ؟ دېسەم، ئۇماڭا؛ ئۇنىڭدا چاتاق يوق(يەنى بۇ دۇرۇستۇر)دېدى.

685 ـ *باب كراء الأرض بالذهب والورق* تېرىلغۇ يەرنى ئالتۇن ـ كۈمۈشكە ئىجارىگە بېرىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

3907 ـ حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحيَى قال: قَرأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ رَبيعَةَ بْنِ أبِي عَبْدِ الرّحْمَن، عَنْ حَنْظَلَة بْنِ قَيْسٍ أنّهُ سَأَلَ رَافِعَ بْنَ خَدِيج عَنْ كِرَاءِ الأرْض؟ فقالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ كِرَاءِ الأرْض. قالَ فقُلْتُ: أبالذّهَبِ وَالْوَرِق؟ فقالَ: أمّا بالذّهَبِ وَالْوَرِق، فَلاَ بَأسَ بِهِ.

3908 ـ حدّثنا أسْحَقُ. أخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثنا الأوْزَاعِيّ عَنْ رَبيعَةَ بْنِ أبِي عَبْدِ الرّحْمَن. حَدّثني حَنْظَلَةُ بْنُ قَيْس الأنْصَاريّ قالَ: سَأَلْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ عَنْ كِرَاءِ الأرْض بِالذّهَبِ وَالْوَرِق؟ فقالَ: لا بَأسَ بِهِ. إنّمَا كَانَ النّاسُ يُؤَاجِرُونَ، عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، عَلَى الْمَاذِيَانَاتِ. وَأقْبَالِ الْجَدَاوِلِ وَأشْيَاءَ مِنَ الزّرْعِ. فَيَهْلِكُ هَذَا وَيَسْلَمُ هَذَا. وَيَسْلَمُ هَذَا وَيَهْلِكُ هَذَا. فَلَمْ يَكُنْ لِلنّاس كِرَاءٌ إلاّ هَذَا. فَلِذَلِكَ نَهَى عَنْهُ. فَأمّا شَيْءٌ مَعْلُومٌ مَضْمُونٌ، فَلا بَأسَ بِهِ.

ھەنزەلەتتىن، رابىئ ئىبنى خەدىيج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ ماڭا تاغىلىرىم مۇنداق خەۋەر قىلدى؛ ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، تېرىلغۇ زېمىننى، چىققان كىرىمنىڭ تۆتتىن بىرىگە، ياكى زېمىن ئىگىسى مۇستەسنا قىلىپ چىقىرىۋالىدىغان نەرسىگە، زىرائەتتىن ئازراق نەرسىگە، ياكى سۇ سەللىرىنىڭ ئىككى قىرغىقىغا ئۈنگەن نەرسىگە، ياكى كىچىك ئېرىقنىڭ ئۈنگەن نەرسىلىرىگە ئىجارىگە بېرىدىكەن، بۇنىڭ بىرسى سالامەت قالسا، يەنە بىرسى ھالاك بولىدىكەن، ئۇلارغا بۇنىڭدىن باشقا ئىجارىگە بېرىش يولى بولمىغاچقا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى ئۇنىڭدىن توسقان ئىكەن.ئەمما كېپىل بولۇنغان مەلۇم نەرسىگە ئىجارىگە بەرسە،(ئاپەتنى كۆتۈرۈۋەتسە)بۇنىڭدا چاتاق يوق. مەن رابىئ ئىبنى خەدىيج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا؛ تېرىلغۇ زېمىننى ئالتۇن ـ كۈمۈش،پۇلغا ئىجارە بەرسە قانداق بولىدۇ؟ دېسەم، ئۇماڭا؛ ئۇنىڭدا چاتاق يوق(يەنى بۇ دۇرۇستۇر) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ توسقىنى بولسا، ئەگەر ھالال ـ ھارامغا چۈشەنچىسى ياخشى كىشلەر ئۇنىڭغا قاراپ باقسا، ئۇنىڭدا خەتەرلىك ئامىللار بولغاچقا دۇرۇس قىلماي توسقىدەك نەرسىدۇر،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

3909 ـ 3910 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا سُفْيَان بْنُ عُيَيْنَة عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ الزّرَقِيّ أَنّهُ سَمِعَ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ يَقُولُ: كُنّا أَكْثَرَ الأَنْصَارِ حَقْلاً. قالَ: كُنّا نُكْرِي الأَرْضَ عَلَىَ أَنّ لَنَا هَذِهِ وَلَهُمْ هَذِهِ. فَرُبّمَا أَخْرَجَتْ هَذِهِ وَلَمْ تُخْرِجْ هَذِهِ. فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ. وَأَمّا الْوَرِقُ فَلَمْ يَنْهَنَا.

راپىئ ئىبنى خەدىيچ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز مەدىينە ئەھلى ئارىسىدا، باغلىرى ،دېھقانچىلىق،زىرائەت يەرلىرى ئەڭ كۆپ كىشىلەر ئىدۇق، بىزنىڭ ھەر بىرىمىز تېرىلغۇ يېرىنى «ماۋۇ بۆلىكى مىنىڭ بولسۇن، ئاۋۇ پارچىسى سىنىڭ بولسۇن»دەپ ئىجارىگە بېرەتتى، ئاندىن كۆپۈنچە ۋاقىتلاردا، ماۋۇ بۆلىكى كىرىم مەھسۇلات چىقىرىپ، ئاۋۇ پارچىسى ھېچ نەرسە چىقارمايتتى،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى ئەنە شۇنىڭدىن توستى.(چۈنكى بۇنىڭدا ئىككى تەرەپنىڭ بىرىگە زىيان يېتىپ قالاتتى) لېكىن كۈمۈش پۇلغا بېرىشتىن توسمىغان ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

686 ـ *باب في المزارعة والمؤاجرة* يەرنى ئاشلىققا ئەمەس بەلكى ئالتۇن ـ كۈمۈشكە ئىجارىگە بېرىش توغرىسىدا

3911 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. كِلاَهُمَا عَنِ الشّيْبَانِيّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ السّائِبِ قالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَعْقِلٍ عَنِ الْمُزَارَعَةِ؟ فَقَالَ: أَخْبَرَنِي ثَابِتُ بْنُ الضّحّاكِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الْمُزَارَعَةِ. وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ: نَهَىَ عَنْهَا. وَقَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ مَعْقِلٍ. وَلَمْ يُسَمّ عَبْدَ اللّهِ.

سابىت ئىبنى زەھھاك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زىمىننى، كىرىمنىڭ بەزىسىنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچدەن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن توسقان. ئەھمەد 15794 ــ ھەدىس. لېكىن، ئىمام بۇخارىمۇ مەخسۇس كىتاب، باب قويۇپ، دۇرۇس بولۇشنى يازغان، لېكىن، بىر قىسىم شەرتلەر دۇرۇس بولمايدىكەن. تىرمىزى 1304 ــ ھەدىسدا بۇ ئىختىلاپنى يازغان، بەزىسى دۇرۇس دىگەن، دەلىل بولسا رەسۇلۇللاھ يەھۇدىيلار بىلەن شۇنداق زىرائەت تېرىشقان . بەزىسى يۇقىرقى ھەدىسنى دەلىللەپ توسقان، لېكىن، زىمىننى ئالتۇن ــ كۈمۈش، پۇلغا ئىجارە ئېلىپ تېرىسا بولىدۇ دىگەن. مەن دەيمەن، ھەر نەرسە ياخشى ــ يامان دەپ ئايرىلىدۇ، ياخشى تەرىپى دۇرۇس، يامان تەرىپى دۇرۇس ئەمەس، ئەھۋالغا قاراپ بىر تەرەپ قىلىنىدۇ.

3912 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَمّادٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الشّيْبَانِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ السّائِبِ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَىَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَعْقِلٍ فَسَأَلْنَاهُ عَنِ الْمُزَارَعَةِ؟ فَقَالَ: زَعَمَ ثَابِتٌ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الْمُزَارَعَةِ. وَأَمَرَ بِالْمُؤَاجَرَةِ. وَقَالَ «لاَ بَأْسَ بِهَا».

سابىت ئىبنى زەھھاك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشقىلارنىڭ زىمىننى، كىرىمنىڭ بەزىسىنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچدەن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشتىن توسقان. ئالتۇن ـ كۈمۈش، پۇلغا ئىجارە بېرىشكە ياكى ئېلىشقا بۇيرۇپ، ئۇنىڭدا چاتاق يوق دىگەن.مۇسلىم 2891 ــ ھەدىس،ئەھمەد 15794.

687 ـ باب الأرض تمنح تېرىلغۇ يەرنى تېرىشقا بىرىپ تۇرۇش توغرىسىدا

3913 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو أَنّ مُجَاهِداً قالَ لِطاوُسٍ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى ابْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ. فَاسْمَعْ مِنْهُ الْحَدِيثَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قالَ فَانْتَهَرَهُ. قالَ: إِنّي وَاللّهِ لَوْ أَعْلَمُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْهُ مَا فَعَلْتُهُ. وَلَكِنْ حَدّثَنِي مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُمْ (يَعْنِي ابْنَ عَبّاسٍ) أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «لأَنْ يَمْنَحَ الرّجُلُ أَخَاهُ أَرْضَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا خَرْجاً مَعْلُوماً».

3914 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، وَ ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ طَاوُسٍ أَنّهُ كَانَ يُخَابِرُ. قالَ عَمْرٌو: فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرّحْمَنِ لَوْ تَرَكْتَ هَذِهِ الْمُخَابَرَةَ فَإِنّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْمُخَابَرَةِ. فَقالَ: أَيْ عَمْرُو أَخْبَرَنِي أَعْلَمُهُمْ بِذَلِكَ (يَعْنِي ابْنَ عَبّاسٍ) أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَنْهَ عَنْهَا. إِنّمَا قالَ «يَمْنَحُ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا خَرْجاً مَعْلُوماً».

ئەمرۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن تائۇسقا ؛ سىلەر باشقىلارنىڭ زېمىنىنى، كىرىمىنىڭ بەزىسىنى،ياكى يېرىمىنى يا ئۈچدەن بىرىنى بېرىپ ئىجارىگە تېرىشنى تەرك ئەتكەن بولساڭلار، چۈنكى ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن توسقان دەۋاتىدۇ دىسەم، تائۇس ماڭا: ئى ئەمرۇ! مەن ئۇلارغا زېمىنىنى ئىجارە بىرەتتىم، ياردەم بىرەتتىم ماڭا ئۇلارنىڭ ئالىمراقى يەنى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق خەۋەر قىلدى؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن توسمىغان ، لېكىن مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ زېمىنىنى قېرىندىشىغا تېرىۋېلىش ئۈچۈن ئۆتنە بېرىپ تۇرۇشى، زېمىنىنى تېرىغانغا مەلۇم چىقىم، ئىجارە ھەققى ئالغىنىدىن ياخشىدۇر . بۇخارى ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. يەنى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پۇلغا ئىجارە بىرىش دۇرۇس دىگەن.

3915 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا الثّقَفِيّ عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ وَكِيعٍ، عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثَنِي عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. حَدّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ شَرِيكٍ، عَنْ شُعْبَةَ. كُلّهُمْ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

3916 ـ وحدّثني عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ (قالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لأَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ أَرْضَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا كَذَا وَكَذَا» (لِشَيْءٍ مَعْلُومٍ) قالَ: وَقالَ ابْنُ عَبّاسٍ: هُوَ الْحَقْلُ. وَهُوَ بِلِسَانِ الأَنْصَارِ الْمُحَاقَلَةُ.

3917 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرّقّيّ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍ وعَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَإِنّهُ أَنْ يَمْنَحَهَا أَخَاهُ خَيْرٌ».

ئىبنى ئابىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن توسمىغان، زېمىنىنى قېرىندىشىغا ئۆتنە بېرىپ تۇرسۇن، ئۆزئارا مېھرىبان بولسۇن دىمەكچى ئىدى. ئالتۇن ــ كۈمۈش پۇلغا ئىجارە ئېلىپ تېرىسا بولىدۇ دىگەن. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىمنىڭ تېرىلغۇ يېرى بولسا، ئۇنى ئۆزى تېرىسۇن، ئەگەر تېرىشقا قادىر بولالمىسا، ئاجىز كەلسە، ئۇ يەرنى مۇسۇلمان قېرىندىشىغا تېرىشقا ئۆتنىگە، ئارىيەتكە بېرىپ تۇرسۇن.ئەبۇ داۋۇدنىڭ 2944 ــ ھەدىسىدىمۇ رايىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئالتۇن ــ كۈمۈشكە دۇرۇس دىگەن. تىرمىزىيدا بەزىلەر رۇخسەت قىلغان بولسا، بەزىلەر مەكرۇھ دىگەن، ئىختىلاپ بار، توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، ئايەتنى چىقىرىۋېتىش لازىم. بۇخارى رەھمەھۇللا دۇرۇس بولىدىغان ھەدىسلەرنى

كەلتۈرگەن.ئەھۋاللار ئوخشاش ئەمەستۇر. راپىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ تېرىلغۇ زېمىنى بولسا، ئۇنى تېرىسۇن، ياكى قېرىندىشى تېرىسۇن، ئۇ زېمىننى كىرىمنىڭ ئۈچتەن بىرىگە ياكى تۆتتەن بىرىگە ياكى مەلۇم مىقداردا تائام، ئاشلىققا، كىراغا، ئىجارىگە بەرمىسۇن. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.لېكىن ئۇ ئالتۇن ـ كۈمۈش، پۇلغا دۇرۇس دېدى.

23 ـ كتاب المساقاة والمزارعة

688 ـ باب المساقاة والمعاملة بجزء من الثمر والزرع

باغنى ياكى يەرنى باشقىلارغا زىرائەت ئاشلىقدىن ياكى مۇۋىسىدىن يېرىمى ئۆزىگە قېلىشقا بېرىش توغرىسىدا

3918 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفظ لِزُهَيْرٍ قالاَ: حَدّثنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ أخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَامَلَ أهْلَ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ ثمَرٍ أوْ زَرْعٍ.

ئىبنى ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر يەھۇدىيلىرىغا خەيبەرنىڭ خورمىزارلىقىنى ۋە زېمىنىنى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ماللىرىدىن مەبلەغ سېلىپ، ئىش ئەمگەك قىلىشقا، چىققان مېۋە، ئاشلىق كىرىمنىڭ يېرىمى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قېلىشقا شەرتلىشىپ بەردى. بۇخارىينىڭ رىۋايىتىدە؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر يەھۇدىيلىرىغا خەيبەرنىڭ خورمىزارلىقىنى ۋە زېمىنىنى ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ماللىرىدىن مەبلەغ سېلىپ، ئىش ئەمگەك قىلىپ، زىرائەت تېرىشقا، چىققان مېۋە، ئاشلىق كىرىمنىڭ يېرىمى ئۇلارغا قېلىشقا شەرتلىشىپ بەردى.دېيىلگەن.

3919 ـ3920 ـ وحدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. حَدّثنَا عَلِيّ (وَهُوَ ابْنُ مُسْهِرٍ). أخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أعْطَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْ ثمَرٍ أوْ زَرْعٍ. فكَانَ يُعْطِي أزْوَاجَهُ كُلّ سَنَةٍ مِائَةَ وَسْقٍ: ثمَانِينَ وَسْقاً مِنْ تَمْرٍ، وَعِشْرِينَ وَسْقاً مِنْ شَعِيرٍ. فلَمّا وَلِيَ عُمَرُ قسَمَ خَيْبَرَ. خَيّرَ أزْوَاجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، أنْ يُقْطِعَ لَهُنّ الأرْضَ وَالْمَاءَ، أوْ يَضْمَنَ لَهُنّ الأوْسَاقَ كُلّ عَامٍ. فاخْتَلَفْنَ. فمِنْهُنّ مَنِ اخْتَارَ الأرْضَ وَالْمَاءَ. وَمِنْهُنّ مَنِ اخْتَارَ الأوْسَاقَ كُلّ عَامٍ. فكَانَتْ عَائِشَةُ وَحَفصَةُ مِمّنِ اخْتَارَتَا الأرْضَ وَالْمَاءَ.

3921 ـ3922 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي أسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ اللّيْثِيّ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: لَمّا افْتُتِحَتْ خَيْبَرُ سَألَتْ يَهُودُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُقِرّهُمْ فِيهَا. عَلَى أنْ يَعْمَلُوا عَلَى نِصفِ مَا خَرَجَ مِنْهَا مِنَ الثمَرِ وَالزّرْعِ. فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أقِرّكُمْ فِيهَا عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا» ثمّ سَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ وَابْنِ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. وَزَادَ فِيهِ: وَكَانَ الثمَرُ يُقسَمُ عَلَى السّهْمَانِ مِنْ نِصفِ خَيْبَرَ. فيَأخُذُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْخُمُسَ.

ئىبنى ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېيدۇ؛ خەيبەر پەتھى قىلىنغاندا، يەھۇدىيلەر رەسۇلۇللاھتىن ئۆزلىرىنى شۇ جايغا ئۇرۇنلاشتۇرۇشنى تەلەپ قىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر يەھۇدىيلىرىغا خەيبەرنىڭ خورمىزارلىقىنى ۋە زېمىنىنى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ماللىرىدىن مەبلەغ سېلىپ، ئىش ئەمگەك قىلىشقا، چىققان مېۋە، ئاشلىق كىرىمنىڭ يېرىمى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قېلىشقا، يېرىمى ئۇلارغا

قىلىشقا شەرتلىشىپ بەردى ۋە بىز سىلەرنى شۇ شەرتتكە ئاساسەن ئۆزىمىز خالىغان ۋاقىتقىچە ئورۇنلاشتۇرىمىز دېدى.رەسۇلۇللاھ ئاياللىرىغا ھەر يىلى 100 ۋەسقە يەنى 80 ۋەسقە خورما، 20 ۋەسقە ئارپا بېرەتتى(بىر ۋەسقە 60 سا يەنى 350 جىڭ ئەتراپىدا) رەسۇلۇللاھ بۇزىمىننىڭ كىرىمىدىن بەشتەن بىرىنى ئالاتتى.ئۆمەر خەلىپە بولغاندا، خەيبەرنى تەقسىم قىلىۋېتىپ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرىغا تۆۋەندىكى ئىككى ئىشنىڭ بىرىنى تاللاشقا ئىختىيارلىق بەردى، بىرى ئۇلارغا يەر ۋە سۇ بۆلۈپ بېرىش، يەنەبىرى ئۇلارغا ھەر يىلى ئەشۇ 100 ۋەسقە خورما ۋە ئاشلىقنى بېرىش، ئاندىن ئۇلارنىڭ بەزىسى زېمىن بىلەن سۇنى تاللىدى، بەزىسى ھەريىلى ئالىدىغان ئەشۇ ئاشلىق بىلەن خورمىنى تاللىدى. ئائىشە بىلەن ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما سۇ بىلەن يەرنى تاللىدى.

3923 ـ وحدّثني مُحَمّد بْنُ رَافِعٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ رَافِعٍ). قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. حَدّثنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ أَجْلَى الْيَهُودَ وَالنّصَارَى مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ. وَأَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمّا ظَهَرَ عَلَى خَيْبَرَ أَرَادَ إِخْرَاجَ الْيَهُودِ مِنْهَا. وَكَانَتِ الأَرْضُ، حِينَ ظُهِرَ عَلَيْهَا، لِلّهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُسْلِمِينَ. فَأَرَادَ إِخْرَاجَ الْيَهُودِ مِنْهَا. فَسَأَلَتِ الْيَهُودُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُقِرّهُمْ بِهَا، عَلَى أَنْ يَكْفُوا عَمَلَهَا، وَلَهُمْ نِصْفُ الثّمَرِ. فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «نُقِرّكُمْ بِهَا عَلَى ذَلِكَ، مَا شِئْنَا» فَقَرّوا بِهَا حَتّى أَجْلاَهُمْ عُمَرُ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرِيحَاءَ.

ئىبنى ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ ئۆمەر رەزىيەﷲ ئەنھۇ يەھۇدىيلەرنى ھىجاز زېمىنىدىن قوغلىۋەتتى. رەسۇلۇللاھ خەيبەرنى پەتھى قىلغاندا، يەھۇدىيلەرنى ئۇيەردىن قوغلاپ چىقىرىشنى ئىرادە قىلدى، زېمىن ﷲ نىڭ، ﷲ نىڭ ئەلچىسىنىڭ، بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ ئىدى.(مەڭگۈ شۇنداق) ئاندىن يەھۇدىيلەر رەسۇلۇللاھتىن ئۆزلىرىنى شۇ جايغا ئورۇنلاشتۇرۇشنى، بۇجايدا ئىشلەشنى، مېۋىلەرنىڭ يېرىمىنى ئۆزلىرىگە بېرىشنى تەلەپ قىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر يەھۇدىيلىرىغا خەيبەرنىڭ خورمىزارلىقىنى ۋە زېمىننى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ماللىرىدىن مەبلەغ سېلىپ، ئىش ئەمگەك قىلىشقا، چىققان مېۋە، ئاشلىق كىرىمىنىڭ يېرىمى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قىلىشقا، يېرىمى ئۇلارغا قىلىشقا شەرتلىشىپ بەردى ۋە بىز سىلەرنى شۇ شەرتتكە ئاساسەن ئۆزىمىز خالىغان ۋاقىتقىچە ئورۇنلاشتۇرىمىز دېدى. ئاندىن ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇلارنى تەيمائ، ئەرىيھائ دېگەن جايلارغا قوغلىغانغا قەدەر ئۇلار شۇجايدا تۇردى.كىيىن قوغلانغان ئىدى.

689 ـ *باب فضل الغرس والزرع* دەرەخ تىكىشنىڭ ۋە دېھقانچىلىقنىڭ پەزىلىتى

3924 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْساً إِلاّ كَانَ مَا أُكِلَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةً. وَمَا سُرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ. وَمَا أَكَلَ السّبُعُ مِنْهُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ. وَمَا أَكَلَتِ الطّيْرُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ. وَلاَ يَرْزَؤُهُ أَحَدٌ إِلاّ كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ».

جابىر،ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان كىشى مېۋىلىك دەرەخ تىكسە، ياكى زىرائەت تېرىسا، ئۇنىڭدىن ئىنسان ياكى قۇش، ياكى ھايۋانلار يىسە، يېيىلگەن

نەرسە، ئۇ مۇسۇلمان ئۈچۈن سەدىقە قىلغانلىق بولىدۇ، ئۇ مېۋىدىن ئوغۇرلانسا، ھايۋانلار يېسە ياكى قۇشلار يېسە، سەدىقە ھېسابلىنىدۇ، بىرەر كىشى ئۇ نەرسىدىن كاملاتسىلا ئۇ سەدىقە ھېسابلىنىدۇ.بۇخارى، مۇسلىم ، سەھىھ.

3925 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ عَلَى أُمّ بَشْرٍ الأَنْصَارِيّةِ فِي نَخْلٍ لَهَا. فَقَالَ لَهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ غَرَسَ هَذَا النّخْلَ؟ أَمُسْلِمٌ أَمْ كَافِرٌ» فَقَالَتْ: بَلْ مُسْلِمٌ. فَقَالَ: «لاَ يَغْرِسُ مُسْلِمٌ غَرْساً، أَو يَزْرَعُ زَرْعاً، فَيَأْكُلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلاَ دَابّةٌ وَلاَ شَيْءٌ، إِلاّ كَانَتْ لَهُ صَدَقَةٌ».

3926 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ ابْنُ أَبِي خَلَفٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِراً يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يَغْرِسُ رَجُلٌ مُسْلِمٌ غَرْساً، وَلاَ زَرْعاً، فَيَأْكُلَ مِنْهُ سَبُعٌ أَوْ طَائِرٌ أَوْ شَيْءٌ، إِلاّ كَانَ لَهُ فِيهِ أَجْرٌ». وَقَالَ ابْنُ أَبِي خَلَفٍ: طَائِرٌ شَيْءٌ.

3927 ـ3928 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. عَنْ زَكَرِيّا بْنُ إِسْحَقَ. أَخْبَرَنِي عن عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: دَخَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، عَلَى أُمّ مَعْبَدٍ، حَائِطاً. فَقَالَ «يَا أُمّ مَعْبَدٍ مَنْ غَرَسَ هَذَا النّخْلَ؟ أَمُسْلِمٌ أَمْ كَافِرٌ؟» فَقَالَتْ: بَلْ مُسْلِمٌ. قَالَ «فَلاَ يَغْرِسُ الْمُسْلِمُ غَرْساً، فَيَأْكُلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ وَلاَ دَابّةٌ وَلاَ طَيْرٌ، إِلاّ كَانَ لَهُ صَدَقَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

3929 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ) عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْساً، أَوْ يَزْرَعُ زَرْعاً، فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ، إِلاّ كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ».

3930 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: حَدّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ: حَدّثَنَا قَتَادَةُ: حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ نَخْلاً لأُمّ مُبَشّرٍ، امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ غَرَسَ هَذَا النّخْلَ؟ أَمُسْلِمٌ أَمْ كَافِرٌ؟» قَالُوا: مُسْلِمٌ. بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

جابىر،ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇممە بەشەر ياكى ئۇممە مەئبەدنىڭ خورما زارلىق بېغىغا كىرىپ؛ ئى ئۇممە مەئبەد!بۇدەرەخلەرنى كىم تىكتى؟ مۇسۇلمان تىككەنمۇ؟ياكى كاپىرمۇ؟دېدى، ئۇئايال؛ ياق بەلكى بۇدەرەخلەرنى مۇسۇلمان تىككەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان كىشى مېۋىلىك دەرەخ تىكسە، ياكى زىرائەت تېرىسا، ئۇنىڭدىن ئىنسان ياكى قۇش، ياكى ھايۋانلار يېسە، يېيىلگەن نەرسە، ئۇ مۇسۇلمان ئۈچۈن سەدىقە قىلغانلىق بولىدۇ، ئۇ مېۋىدىن ئوغۇرلانسا، ياكى ھايۋانلار يېسمۇ سەدىقە ھېسابلىنىدۇ، بىرەر كىشى ئۇ نەرسىدىن كاملاتسىلا ئۇ سەدىقە ھېسابلىنىدۇ.بۇخارى، مۇسلىم ، سەھىھ.

690 ـ باب وضع الجوائح ئاپەتنى كۆتۈرۋېتىش توغرىسىدا

3931 ـ3932 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَنّ أَبَا الزّبَيْرِ أَخْبَرَهُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنْ بِعْتَ مِنْ أَخِيكَ ثَمَراً». ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ بِعْتَ مِنْ أَخِيكَ ثَمَراً، فَأَصَابَتْهُ جَائِحَةٌ، فَلاَ يَحِلّ لَكَ أَنْ تَأْخُذَ مِنْهُ شَيْئاً، بِمَ تَأْخُذُ مَالَ أَخِيكَ بِغَيْرِ حَق؟».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر قېرىندىشىڭغا خورما ، مېۋە ساتساڭ، (يەنى مېۋىلىك باغنى ساتساڭ) ئاندىن ئۇ مېۋە، خورمىغا ئاپەت يەتسە، قېرىندىشىڭدىن نەرسە ئېلىشىڭ ساڭا ھالال ئەمەس، ھارامدۇر، قېرىندىشىڭنىڭ مېلىنى ھەقسىز نېمىنىڭ بارابىرگە ئالىسەن؟ مۇسلىم،

ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى . شۇنىڭ ئۈچۈن مېۋە ئا شلىقلارنى پىشىمىغىچە سېتىشتىن توسىدۇ، بەيئى سەلەم قىلىپ ئالدىن مەلۇم جىنىڭ، مەلۇم مىقداردا، مەلۇم ۋاقىتتا ئېلىشقا سودا قىلىسىمۇ ئاپەتنى تىلغا ئېلىش لازىم.

3933 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ ثَمَرِ النّخْلِ حَتّى تَزْهُوَ. فَقُلْنَا لأَنَسٍ: مَا زَهْوُهَا؟ قَالَ: تَحْمَرّ وَتَصْفَرّ، أَرَأَيْتَكَ إِنْ مَنَعَ اللّهُ الثّمَرَةَ، بِمَ تَسْتَحِلَ مَالَ أَخِيكَ؟.
3934 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطّوِيلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الثّمَرَةِ حَتّى تُزْهِيَ قَالُوا: وَمَا تُزْهِيَ؟ قَالَ: تَحْمَرّ. فَقَالَ: إِذَا مَنَعَ اللّهُ الثّمَرَةَ، فَبِمَ تَسْتَحِلَ مَالَ أَخِيكَ؟.
3935 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنْ لَمْ يُثْمِرْهَا اللّهُ، فَبِمَ يَسْتَحِلّ أَحَدُكُمْ مَالَ أَخِيهِ؟».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېۋىنى ئۇنىڭ سالاھىيىتى يەنى پىشىپ ــ يېتىلگەن قىزىللىقى ئاشكارا بولمىغىچە، خورمىنى قىزىرىپ، تولۇق پىشىپ يېتىلمىگىچە سېتىشتىن توسقان. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : قېنى دەپ باققىنە؟ ئەگەر الله تائالا مېۋىنى بەرمىسە، بىرىڭلار قېرىندىشىنىڭ مال ـ مۈلكىنى نىمىگە ھالال قىلىپ ئالىدۇ؟ دېگەن. (شۇڭا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېۋىلەرنى ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت قۇتۇلمىغىچە، پىششىدىن بۇرۇن سېتىشتىن توسقان.) بۇخارى،مۇسلىم.

3936 ـ حدّثنا بِشْرُ بْنُ الْحَكَمِ وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ وَ عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ (وَاللّفْظُ لِبِشْرٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ الأَعْرَجِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَتِيقٍ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِوَضْعِ الْجَوَائِحِ.
قَالَ أَبُو إِسْحَقَ (وَهُوَ صَاحِبُ مُسْلِمٍ): حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ سُفْيَانَ، بِهَذَا.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (مېۋىلەرنى) بىر يىللىق ياكى ئىككى ئۈچ يىللىق دەپ سېتىشتىن يەنى يىلنى سېتىشتىن توسقان. (چۈنكى، يۇقىرىدا پىشىپ يېتىلىشى، ئاپەتتىن ساق ــ سالامەت ئۆتۈپ كېتىشى، قولدا يوق نەرسىنى ساتماسلىق دېگەن ھەدىسلەر ئۆتتى)شۇنداقلا مېۋىلەرگە يەتكەن ئاپەتنى كۆتۈرۈۋېتىشكە بۇيرىغاندۇر. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

691 ـ *باب استحباب الوضع من الدين* باشقىلاردىكى ئېلىشىدىن كۆتۈرۈۋېتىشنىڭ بەك ياخشىلىقى توغرىسىدا

3937 ـ3938 حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: أُصِيبَ رَجُلٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي ثِمَارٍ ابْتَاعَهَا، فَكَثُرَ دَيْنُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَصَدّقُوا عَلَيْهِ» فَتَصَدّقَ النّاسُ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَبْلُغْ ذَلِكَ وَفَاءَ دَيْنِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِغُرَمَائِهِ: «خُذُوا مَا وَجَدْتُمْ، وَلَيْسَ لَكُمْ إِلاّ ذَلِكَ».

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، بىركىشىنىڭ سېتىۋالغان باغ مېۋىسىگە ئاپەت مۇسىيبەت يېتىپ، ئۇكىشىنىڭ قەرزى كۆپىيىپ، ئۇ قاتتىق قەرزگە بوغۇلۇپ قالىدۇ، رەسۇلۇللاھ كىشىلەرگە؛ ئۇنىڭغا سەدىقە قىلىڭلار دېدى، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان سەدىقىلىرىمۇ ئۇنىڭ قەرزىنى تۆلەشكە يەتمىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن ئېلىشى بار قەرز ئىگىلىرىگە؛ سىلەر ئۇنىڭ يېنىدا، قول ئىلكىدە بار نەرسىلەرنى ئۆلۈشۈپ ئېلىڭلار، سىلەرگە پەقەت شۇ نەرسىلەرلا بېرىلىدۇ،ئۇنىڭدىن باشقا نەرسە يوقتۇر دېدى.

3939 ـ وحدّثني غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِنَا قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ: حَدّثَنِي أَخِي: عَنْ سُلَيْمَانَ (وَهُوَ ابْنُ بِلاَلٍ)، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي الرّجَالِ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ أَنّ أُمّهُ عَمْرَةَ بِنْتَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ قَالَتْ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: سَمِعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم صَوْتَ خُصُومٍ بِالْبَابِ، عَالِيَةً أَصْوَاتُهُمَا، وَإِذَا أَحَدُهُمَا يَسْتَوْضِعُ الآخَرَ وَيَسْتَرْفِقُهُ فِي شَيْءٍ. وَهُوَ يَقُولُ: وَاللّهِ لاَ أَفْعَلُ. فَخَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَيْهِمَا. فقَالَ «أَيْنَ الْمُتَأَلّي عَلَى اللّهِ لاَ يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ؟» قَالَ: أَنَا، يَا رَسُولَ اللّهِ فَلَهُ أَيّ ذَلِكَ أَحَبّ.

ئائشه رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىشىك ئالدىدا داۋاگەرلەرنىڭ ئاۋازلىرىنىڭ ئۈستۈن كۆتۈرۈلگىنىنى ئاڭلاپ قالدى، ئۇلارنىڭ بىرسى يەنەبىرسىدىن قەرزىدىن ئازراق كۆتۈرۈۋېتىشىنى، ئۆزىگە رەھىم شەپقەت قىلىشىنى تەلەپ قىلىۋاتاتتى، يەنەبىرسى بولسا؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنداق قىلمايمەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ قېشىغا چىقىپ؛ ياخشىلىق قىلماسلىققا **الله** بىلەن قەسەم قىلىۋاتقان كىشى قېنى؟دېدى، ئۇكىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!مانا مەن، بۇنىڭ دېگىنىدەك بولسۇن دېدى.

3940 -3941 ـ ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ: أَخْبَرَهُ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْناً كَانَ لَهُ عَلَيْهِ، فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي الْمَسْجِدِ، فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا، حَتّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ فِي بَيْتِهِ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ. وَنَادَى كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ. فَقَالَ: «يَا كَعْبُ»! فَقَالَ: لَبّيْكَ يَا رَسُولَ اللّهِ فَأَشَارَ إِلَيْهِ بِيَدِهِ أَنْ ضَعِ الشّطْرَ مِنْ دَيْنِكَ. قَالَ كَعْبٌ: قَدْ فَعَلْتُ، يَا رَسُولَ اللّهِ! قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «قُمْ فَاقْضِهِ».

3942 ـ قَالَ مُسْلِمٌ: وَرَوَى اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ: حَدَثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ هُرْمُزَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ كَانَ لَهُ مَالٌ عَلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الأَسْلَمِيّ، فَلَقِيَهُ فَلَزِمَهُ، فَتَكَلّمَا حَتّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا، فَمَرّ بِهِمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: «يَا كَعْبُ» فَأَشَارَ بِيَدِهِ، كَأَنّهُ يَقُولُ النّصْفَ. فَأَخَذَ نِصْفاً مِمّا عَلَيْهِ. وَتَرَكَ نِصْفاً.

كەئبى ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، ئىبنى ئەبۇھەدرەتنىڭ ئۈستىدىكى ئېلىشىمنى مەسجىدنىڭ ھويلىسىدا تەلەپ قىلدىم، ئىككىمىزنىڭ ئاۋازى ئۈستۈن كۆتۈرۈلۈپ كەتتى، رەسۇلۇللاھ ئۆز ئۆيىدە تۇرۇپمۇ ئاۋازىمىزنى ئاڭلاپ، قېشىمىزغا چىقماقچى بولۇپ، ھۇجرىسىنىڭ پەردىسىنى قايرىپ ئېچىپ؛ ئى كەئبى! دەپ توۋلىدى، مەن ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! لەببەي، مانامەن تەييار دېدىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا قولى بىلەن ئىشارەت قىلىپ، ئېلىشىڭىنىڭ يېرىمىنى ئۆنىڭدىن كۆتۈرۈۋەتكىن، ئۈتۈۋەتكىن دېدى، مەن: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن شۇنداق قىلدىم، دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىبنى ئەبۇھەدرەتكە: قوپ، قەرزىڭنى ئادا قىلىپ بەرگىن دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

692 ـ باب من أدرك ما باعه عند المشتري، وقد أفلس، فله الرجوع فيه

ھەرقانداق بىر كىشى ساتقان مېلىنى سېتىۋالغۇچى كىشى تىجارەتتە ۋەيران بولغان چاغدا شۇنىڭ يېنىدا تاپسا، ئۆز مېلىغا ئۆزى قايتۇۋالسا دۇرۇس بۇلىدۇ، دېگەن توغرىسىدا

3943 ـ3944 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ: حَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ. أخبرني أَبو بَكْرِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، أَنّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ[1] أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَخْبَرَهُ [1] أَنّهُ سَمِعَ عَنْ أَبَا هُرَيْرَةَ

يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم (أَوْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ) «مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ (أَوْ إِنْسَانٍ قَدْ أَفْلَسَ) فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئۆز مېلىنى ئۆز ئەينى ئىپلاس بولغان يەنى تىجارەتتە ۋەيران بولۇپ، قەرزگە بوغۇلغان كىشىنىڭ يېنىدا تاپسا،(ئەگەر ئۇ مېلىغا پۇل ئالمىغان بولسا) ئۆز مېلىغا ئۆزى باشقىلاردىن ھەقلىقراق بولىدۇ.(ئەگەرپۇل ئالغان بولسا، لېكىن،ئازىراق ئېلىشى قالغان بولسا،ئۇ باشقا قەرز ئىگىسىگە ئوخشاشتۇر) بەيھەقى،ئەبۇ داۋۇد توپلىغان سەھىھ

3945 ـ وحدثني ابْنُ أَبِي عُمَرَ، عن هِشَامِ بْنِ سُلَيْمَانَ (وَهُوَ ابْنُ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيّ)، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ: حَدّثَنِي ابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ أَنّ أَبَا بَكْرِ بْنَ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ أَخْبَرَهُ[1] أَنّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدّثَهُ عَنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي الرّجُلِ الّذِي يُعْدِمُ، إِذَا وُجِدَ عِنْدَهُ الْمَتَاعُ وَلَمْ يُفَرّقْهُ «أَنّهُ لِصَاحِبِهِ الّذِي بَاعَهُ».
3946 ـ حدثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيّ قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا أَفْلَسَ الرّجُلُ، فَوَجَدَ الرّجُلُ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ، فَهُوَ أَحَقّ بِهِ».
3947 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا سَعِيدٌ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَيْضاً: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ: حَدّثَنِي أَبِي كِلاَهُمَا عَنْ قَتَادَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ، وَقَالاَ «فَهُوَ أَحَقّ بِهِ مِنَ الْغُرَمَاءِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قايسى بىر كىشى ئىپلاس بولۇپ، تىجارەتتە ۋەيران بولۇپ، قەرزگە بوغۇلۇپ قالسا، ئىككىنچى بىر كىشى ئۆز مېلىنى ئۆز ئەينى شۇنىڭ يېنىدا تاپسا، مانا بۇ مېلىنى تاپقۇچى كىشى ئۆز مېلىغا ئۆزى باشقىلاردىن ئەۋلاراق، ھەقلىقراقتۇر، . بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىستىكى مەخسەت؛ شۇ مالنىڭ ئىگىسىنىڭ شۇ مال ئۈچۈن بولغان پۇل ئېلىشى بولسا، شۇنداق بولىدۇ، ئەگەر مالنىڭ پۇلى بېرىلىپ بولسا، ھېچقانداق ھوقۇق بولمايدۇ، شەرت ئېلىشى بۇلۇشتۇر.

3948 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيّ (قَالَ حَجّاجٌ حَدّثَنَا: مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ): أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ، عَنْ خُثَيْمِ بْنِ عِرَاكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا أَفْلَسَ الرّجُلُ، فَوَجَدَ الرّجُلُ عِنْدَهُ سِلْعَتَهُ بِعَيْنِهَا، فَهُوَ أَحَقّ بِهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قايسى بىر كىشى ئىپلاس بولۇپ، تىجارەتتە ۋەيران بولۇپ، قەرزگە بوغۇلۇپ قالسا، ئىككىنچى بىر كىشى ئۆز مېلىنى ئۆز ئەينى شۇنىڭ يېنىدا تاپسا، مانا بۇ مېلىنى تاپقۇچى كىشى ئۆز مېلىغا ئۆزى باشقىلاردىن ئەۋلاراق، ھەقلىقراقتۇر، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قايسى بىر كىشى مېلىنى ساتسا، ئاندىن مېلىنى ئۆز ئەينى يەنە بىر كىشىنىڭ يەنى سېتىۋالغۇچىنىڭ يېنىدا تاپسا، بۇ كىشى بۇ چاغدا ۋەيران بولۇپ دەسمايىسىنى يوقاتسا، مالنى ساتقان كىشى مالغا پۇل ئالمىغان بولسا، ئۇ مال ، ساتقۇچى كىشىنىڭ بولىدۇ، يەنى ئۆزىگە قايتۇرۇلىدۇ، ئەگەر ساتقۇچى مالنىڭ

پۇلىدىن بىرەر نەرسە ئالسا، بۇ چاغدا ئۇكىشى، باشقا قەرىز ئىگىلىرىنىڭ ئۆلگىسى بولۇپ قالىدۇ، يەنى شۇلارغا ئوخشاش ئۆز ھەققىنى ئالىدۇ. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، باشقا كىتابلاردىمۇ بار.

693 ـ *باب فضل إنظار المعسر* قەرز ئىگىسىنىڭ نامرات قەرىزدار قادىر بولغىچە ساقلاپ تۇرىشىنىڭ پەزىلىتى

3949 ـ 3950 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ أَنّ حُذَيْفَةَ حَدّثَهُمْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَلَقّتِ الْمَلاَئِكَةُ رُوحَ رَجُلٍ مِمّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. فَقَالُوا: أَعَمِلْتَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئاً؟ قَالَ: لاَ. قَالُوا: تَذَكّرْ. قَالَ: كُنْتُ أُدَايِنُ النّاسَ، فَآمُرُ فِتْيَانِي أَنْ يُنْظِرُوا الْمُعْسِرَ وَيَتَجَوّزُوا عَنِ الْمُوسِرِ. قَالَ: قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: تَجَوّزُوا عَنْهُ».

ھۇزەيفە، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن بىر كىشى بولۇپ، ئۇنىڭ جېنىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئۆلۈم پەرىشتىسى كېلىپ، پەرىشتىلەر ئۇنىڭ روھىغا ئۇچۇرشۇپ؛ بىرەر ياخشىلىق قىلىپ باقتىڭمۇ؟ دەپ سورايدۇ، ئۇ، ياق مەن بىلمەيمەن دەيدۇ، پەرىشتە ئۇنىڭغا؛ قاراپ باققىن، دېسە، ئۇ، مەن ھېچبىر ياخشىلىق قىلمىغان ئىدىم، لېكىن مەن كىشىلەر بىلەن ئېلىم ــ سېتىم، سودا قىلاتتىم، كەسىپ قىلاتتىم، ھۈنىرىم بار ئىدى، خادىملىرىمنى بۇيرۇپ؛كەمبەغەل، پېقىر بولسا كۈتۈپ تۇراتتىم، ھەتتا ئۆتنۈۋېتەتتىم، باي بولسا، چىرايلىقچە ئالاتتىم، ئۇنىڭدىنمۇ بەزىدە ئاسان قىلاتتىم دەيدۇ، ئاندىن، ئاللاھ ئۇنىڭدىن ئۆتۈۋېتىڭلار دەپ،ئۇنى شۇ ئىشى سەۋەبلىك جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپلىغان، بۇ سەھىھ

3951 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «أَنّ رَجُلاً مَاتَ فَدَخَلَ الْجَنّةَ، فَقِيلَ لَهُ: مَا كُنْتَ تَعْمَلُ؟ (قَالَ: فَإِمّا ذَكَرَ وَإِمّا ذُكّرَ) فَقَالَ: إِنّي كُنْتُ أُبَايِعُ النّاسَ، فَكُنْتُ أُنْظِرُ الْمُعْسِرَ وَأَتَجَوّزُ فِي السّكّةِ أَوْ النّقْدِ. فَغُفِرَ لَهُ» فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: وَأَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

3952 ـ حدّثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ: حَدّثَنَا عن أَبِي خَالِدٍ الأَحْمَرِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَارِقٍ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: «أُتِيَ اللّهُ بِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِهِ، آتَاهُ اللّهُ مَالاً، فَقَالَ لَهُ: مَاذَا عَمِلْتَ فِي الدّنْيَا؟ (قَالَ: وَلاَ يَكْتُمُونَ اللّهَ حَدِيثاً) قَالَ: يَا رَبّ آتَيْتَنِي مَالَكَ، فَكُنْتُ أُبَايِعُ النّاسَ، وَكَانَ مِنْ خُلُقِي الْجَوَازُ، فَكُنْتُ أَتَيَسّرُ عَلَى الْمُوسِرِ وَأُنْظِرُ الْمُعْسِرَ. فَقَالَ اللّهُ: أَنَا أَحَقّ بِذَا مِنْكَ. تَجَاوَزُوا عَنْ عَبْدِي». فَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ الْجُهَنِيّ، وَأَبُو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ: هَكَذَا سَمِعْنَا ذلك مِنْ فِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ھۇزەيفە ، ئۇقبەت ئىبنى ئامىر ، ئەبۇ مەسئۇدىلئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا بەندىلىرىدىن ناھايىتى كۆپ مال ــ دۇنيا بەرگەن بىر بەندىنى كەلتۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: سەن دۇنيادا نېمە ئەمەل قىلدىڭ؟ بەندە ئېيتىدۇ، مەن دۇنيادا ھېچ ئىش قىلالمىدىم، پەقەت سىلى بەرگەن مالدا تىجارەت قىلىپ، كىشىلەر بىلەن سودا ئالاقىسى قىلدىم، مىنىڭ ئەخلاقىم بايلارغا ئاسان قىلىپ بېرىش، پېقىر، يوقسىز بولسا، ئىنتىزار بولۇپ ساقلاپ تۇرۇش،ئۆتنۈتىش بولدى، ئاللاھتائالا بۇ ئىشقا مەن لايىق دەپ، بەندەمدىن ئۆتۈۋېتىڭلار دەيدۇ، ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلىنىدۇ.ھاكىممۇ توپلىغا،سەھىھ.

3953 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى و أَبُو بَكْر بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفظُ لِيَحْيَى) (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ) عَنِ الأَعْمَش، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «حُوسِبَ رَجُلٌ مِمّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ. إِلاّ أَنّهُ كَانَ يُخَالِطُ النّاسَ، وَكَانَ مُوسِراً، فَكَانَ يَأْمُرُ غِلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُعْسِرِ. قَالَ: قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: نَحْنُ أَحَقّ بِذَلِكَ مِنْهُ. تَجَاوَزُوا عَنْهُ».

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن بىر كىشىدىن ھېساب ئېلىندى، ئۇنىڭ ئۇچۇن ياخشىلىقتىن ھېچ نەرسە تېپىلمىدى، پەقەت ئۇ باي كىشى بولۇپ، كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىپ ئېلىم ــ بېرىم قىلاتتى، قەرز بېرىپ تۇراتتى، خادىم غىلمانلىرىنى كەمبەغەللەردىن ئۆتنۇۋېتىشكە بۇيرۇيتتى، ئاللاھتائالا پەرىشتىلىرىگە ؛ ئۆتنۇۋېتىشكە ئۇنىڭدىن بىز بەك لايىق، ھەقلىقمىز، ئۇنىڭدىن ئەپۇ قىلىپ ئۆتنۇۋېتىڭلار دېدى. تىرمىزى، ھاكىم، بەيھەقى، بۇخارى ئەدەپتە.

3954 –3955 – حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ (قَالَ مَنْصُورٌ: حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزّهْرِيّ. وَقَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ: أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ (وَهُوَ ابْنُ سَعْدٍ) عَنِ ابْنِ شِهَابٍ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «كَانَ رَجُلٌ يُدَايِنُ النّاسَ. فَكَانَ يَقُولُ لِفَتَاهُ: إِذَا أَتَيْتَ مُعْسِراً فَتَجَاوَزْ عَنْهُ. لَعَلّ اللّهَ يَتَجَاوَزُ عَنّا. فَلَقِيَ اللّهَ فَتَجَاوَزَ عَنْهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن، سىلەردىن بۇرۇنقى بىر كىشى كىشىلەرگە قەرز بېرىپ تۇراتتى، قەرزنى يىغىدىغان چاغدا بولسا، ياش خادىمغا؛ قىيىنچىلىقتا قالغان يوقسىز نامرات كىشىگە بارساڭ، ئۇنىڭدىن ئۆتنۇۋەتكىن، ئاللاھتائالامۇ بىزدىن ئۆتنۇۋېتىشى مۇمكىن دەيتتى، ئاندىن ئۇ، ئاللاھقا ئۇچراشقاندا، ئاللاھ ئۇنىڭدىن ئۆتنۇۋەتتى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. مەخسەت، سىلەرمۇ ئۆتنۇۋېتىپ، كەچۈرۈمگە ئېرىشىڭلار.

3956 –3957 - حدّثنا أَبُو الْهَيْثَمِ خَالِدُ بْنُ خِدَاشِ بْنِ عَجْلاَنَ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنّ أَبَا قَتَادَةَ طَلَبَ غَرِيماً لَهُ فَتَوَارَىَ عَنْهُ، ثُمّ وَجَدَهُ، فَقَالَ: إِنّي مُعْسِرٌ. فَقَالَ: آللّهِ؟ قَالَ: آللّهِ. قَالَ: فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ سَرّهُ أَنْ يُنْجِيَهُ اللّهُ مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلْيُنَفّسْ عَنْ مُعْسِرٍ، أَوْ يَضَعْ عَنْهُ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنى، **الله** نىڭ قىيامەت كۈنىنىڭ مۇشەققەتلىرىدىن، قىيىنچىلىقلىرىدىن ئاسان قىلىپ كۆتۈرۈۋېتىشى، ئۇنى قۇتقۇزۇشى خۇرسەن قىلسا، ئۇكىشى بۇدۇنيادا نامرات، پېقىرلاردىن ئاسان قىلسۇن، ياكى ئۇلاردىن ئېلىشنى كۆتۈرۈۋەتسۇن.

694 – *باب تحريم مطل الغني، وصحة الحوالة، واستحباب قبولها إذا أحيل على ملي*

باي كىشىنىڭ قادىر تۇرۇپ قەرزنى كېچىكتۈرىشى زۇلۇمدۇر، ھاۋالىنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

3958-3959 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَطْلُ الْغَنِيّ ظُلْمٌ وَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَىَ مَلِيءٍ فَلْيَتْبَعْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: باي كىشىنىڭ قەرزنى كېچىكتۈرۈپ، بەرگىلى ئۇنىماسلىقى زۇلۇمدۇر، بىرىڭلار ئېلىشنى ئېلىشتا، باي كىشىگە ھاۋالە

قىلىنسا،(ئېلىشى بايغا يۈتكەلسە)، ھاۋالىسنى قوبۇل قىلىپ، ئېلىشنى شۇ بايدىن ئالسۇن. مۇسلىم 2924 ــ ھەدىس، بەيھەقى،بۇخارى، ۋە باشقىلار توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: باينىڭ قەرزىنى كېچىكتۈرۈپ كەينىگە سۈرۈشى زۇلۇمدۇر، سەن باي كىشىگە ھاۋالە قىلىنساڭ، (ئېلىشىڭنى بايدىن ئېلىش يۈتكەلسە) سەن ئۇنى شۇ بايدىن ئالغىن، (بەرسە بەرگەنچە، بەرمىسە ئۇ زالىم بولىدۇ). ئىبنى ماجەھ توپلىغان، سەھىھ.

695 ـ باب تحريم فضل بيع الماء الذي يكون بالفلاة ويحتاج إليه لرعي الكلأ، وتحريم منع بذله. وتحريم بيع ضراب الفحل

پادىچىلار مۇھتاج بولىدىغان چۆلدىكى سۇنىڭ ئاشقىنىنى سېتىشنىڭ، ئەركەك ھايۋاننىڭ سېپرما سۈيىنى سېتىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3960 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ: أخْبَرَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: جَمِيعاً عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ فَضْلِ الْمَاءِ.

جابىر، ئىياس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۇنىڭ ئېشىپ قالغان ئارتۇقىنى سېتىشتىن توسقان. مۇسلىم، ئەھمەد، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. شۇنىڭ جۈملىسىدىن يايلاقتىكى سۇنىڭ، قۇدۇق سۈيىنىڭ، سەپەر ئۈستىدىكى سۇنىڭ ئارتۇق ئېشىپ قالغىنىنى سېتىشتىن توسقان.

3961 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ ضِرَابِ الْجَمَلِ، وَعَنْ بَيْعِ الْمَاءِ وَالأرْضِ لِتُحْرَثَ. فَعَنْ ذَلِكَ نَهَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەركەك تۆگىنىڭ مەنى سېپرما سۈيىنى سېتىشتىن (يەنى چاڭلاشتۇرىدىغان ئىسپىرما سۈيىنى سېتىشتىن)، سۇنى ۋە زېمىننى زىرائەت تېرىتىشۈپلىش ئۈچۈن سېتىشتىن توسقان. نەسائى 4591 ــ ھەدىس، ئەھمەد توپلىغان،سەھىھ.

3962 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ. ح وَحَدّثنَا قُتَيْبَةُ: حَدّثنَا لَيْثٌ: كِلاَهُمَا عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ[1] أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «لاَ يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ الْكَلأُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قۇدۇق ئەتراپىدىكى ئوت ــ چۆپلەرنى چەكلەپ توسۇش ئۈچۈن سۈيىنىڭ ئاشقىنىنى چەكلەپ توسمىسۇن. بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

3963 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ). أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ وَ أبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَمْنَعُوا فَضْلَ الْمَاءِ لِتَمْنَعُوا بِهِ الْكَلأَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر قۇدۇق ئەتراپىدىكى ئوت ــ چۆپلەرنى چەكلەپ توسۇش ئۈچۈن سۇنىڭ ئاشقىنىنى چەكلەپ توسماڭلار. (سۇنى توسسا، ئوت ـ چۆپمۇ تۇسۇلۇپ قالىدۇ)بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

3964 ـ وحدّثنا أحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ: حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضّحّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي زِيَادُ بْنُ سَعْدٍ أَنّ هِلاَلَ بْنَ أُسَامَةَ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يُبَاعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُبَاعَ بِهِ الْكَلأُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قۇدۇق ئەتراپىدىكى ئوت ــ چۆپلەرنى سېتىپ بېرىش مەخسىتىدە، قۇدۇقنىڭ ئاشقان سۈيى سېتىلمايدۇ. (قۇدۇقنىڭ ئېشىپ قالغان سۈيىنى ساتسا بولمايدۇ، ھەممىسىنىڭ ھەققى بار).بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەركەك ھايۋاننىڭ ئىسپىرما سۈيىنى سېتىشتىن توسقان. ئەھمەد، بۇخارى، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئۇنى خالىس ئاللاھ يولىدا قويۇپ بېرىش لازىم، بۇخارىينىڭ شەرھىسى پەتھۇلبارىيدا مۇنداق دېيىلگەن؛ سىپېرما سۇنى سېتىش مەكرۇھ ياكى ھارام. چۈنكى، ئۇ مەلۇم ئەمەس، قىممىتى، باھاسى يوق، ۋەزنى، جىنىڭ سانى يوق، نامەلۇمدۇر. لېكىن، چىشى ھايۋان چاڭلاشقىچە، مەخسىتىگە يېتىپ، بوغاز بولغانلىقى مەلۇم بولغىچە ئىجارىگە بەرسە، ئالسا بولىدۇ، بۇ شافئى، ھەنبەلى، ھەسەن بەسرى، ئىبنى سىرىين، ئىمام مالىكنىڭ سۆزى، ئارىيەتكە بېرىپ تۇرسا، مۇتلەق دۇرۇس. ھەتتا، ئارىيەتكە ئالغۇچى، چىشى ھايۋىنىنى چاڭلاشتۇرغۇچى، ھەدىي ئېلىپ كەلسە، يەنى قوناق، ئارپا، ئوت ــ چۆپ ئېلىپ كەلسە بۇ مەيلى، لېكىن، شەرتلەشسە بولمايدۇ. چۈنكى، تىرمىزىينىڭ بىر ھەدىسىدە، ئەركەك ھايۋانى ھۆرمەتلىسە، يەنى ئازىراق نەرسە ئاپارسا،دۇرۇس بولۇشىغا ھەدىس بار. ئالىملار بۇنىڭدىن ھازىرقى كالا، تۆگە، قويلارنى ئۇرۇق سېلىپ چاڭلاشتۇرۇشقا يەنى بوغاز بولغىچە ئىجارە، كۆتۈرە ئېلىپ، ئۇرۇق سالسا بۇ دۇرۇس. لېكىن، سۇنى ساتسا دۇرۇس ئەمەس دېگەن. سۇنى ساتماي، بوغاز بولغىچە چاڭلاشتۇرۇپ، ئىجارە ئىش ھەققىنى ئالسا بۇ دۇرۇس بولىدۇ. چۈنكى، بۇنى يۇقىردا ئىجارىگە ئالسا دۇرۇس دېدى.نەسلىنى قۇرۇتماي ساقلاش كېرەكدە!!.

696 ـ باب تحريم ثمن الكلب، وحلوان الكاهن، ومهر البغيّ. والنهي عن بيع السنور

ئىت ۋە مۈشۈك ساتقان پۇلنىڭ، جىنكەش كاھىننىڭ ۋە پاھىشىۋاز ئايالنىڭ تاپقان پۇلنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3965 ــ3966 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ قالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ[1] أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ، وَمَهْرِ الْبَغِيّ، وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىتنىڭ پۇلىدىن، زىناخور پاھىشىۋازنىڭ پۇلىدىن، غەيىب داۋاسى قىلىدىغان جىنكەش، كاھىننىڭ تاپقان پۇلىدىن توسقان، يەنى ھارام.

بۇخارى 2121 ــ ھەدىس، بۇلاردىن كېيىنكى تۆت كىتاب، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

3967 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ يُوسُفَ قالَ: سَمِعْتُ السّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يُحَدّثُ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «شَرّ الْكَسْبِ مَهْرُ الْبَغِيّ، وَثَمَنُ الْكَلْبِ، وَكَسْبُ الْحَجّامِ».

رافىئ ئىبنى خەدىج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كەسىبنىڭ ئەڭ يامىنى زىناخورنىڭ كەسپى، پاھىشىۋازنىڭ كەسپى، ئىتنى ساتقان پۇل، قان ئېلىش كەسپى قاتارلىقلار دۇر. يەنى ھارام، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

3968 ـ3969 ـ3970 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ: حَدّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ قَارِظٍ عَنَ السّائِبِ بْنِ يَزِيدَ: حَدّثَنِي رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «ثَمَنُ الْكَلْبِ خَبِيثٌ، وَمَهْرُ الْبَغِيّ خَبِيثٌ، وَكَسْبُ الْحَجّامِ خَبِيثٌ».

رافىئ ئىبنى خەدىج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىتنىڭ پۇلى نىجىستۇر، (يەنى ئىت ساتقان پۇل ھارام) زىناخور، پاھىشىۋازنىڭ پۇلى نىجىستۇر، قان ئېلىش كەسپى بىلەن تاپقان پۇل ھارام، نىجىستۇر . ئەھمەد 15251 ـ ھەدىس، تىرمىزى 1196 ـ ھەدىس، نەسەئى 4220 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇتتىمۇبار، سەھىھ. ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھاراق ساتقان پۇل ھارام، زىناخور، پاھىشىۋازنىڭ تاپقان پۇلى ھارام، ئىتنى ساتقان پۇل ھارام، شىشخال ھارام، ئەگەر ساڭا بىرسى ئىتنىڭ پۇلىنى تەلەپ قىلىپ كەلسە، ئۇنىڭ ئىككى قولىغا توپىنى لىق توللاپ قوي، ھاراق بىلەن قىمار ھارام، ھەرقانداق مەست قىلغۇچى ھارامدۇر. ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

3971 ـ حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ: حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ قَالَ: سَأَلْتُ جَابِراً عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَالسّنّوْرِ؟ قَالَ: زَجَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىتنىڭ پۇلىدىن، مۈشۈك ساتقان پۇلدىن توسقان، (يەنى بۇ نەرسىلەرنى يېيىش ھارام، ساتقان پۇلىمۇ ھارام، خۇددى ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈك ھارام، ئۇنى ساتقان پۇلىمۇ ھارام بولغاندەك). ئەھمەد،مۇسلىم، ھاكىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىت ساتقان پۇلدىن توسقان، لېكىن، ئوۋ ئىتىنىڭ پۇلىدىن توسمىغان. تىرمىزى توپلىغان، ھەسەن.

697 ـ باب الأمر بقتل الكلاب. وبيان نسخه. وبيان تحريم اقتنائها، إلا لصيد أو زرع أوْ ماشية ونحو ذلك

ئىتلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىشكە بۇيرىغان بۇيرۇقنىڭ ئەمەلدىن قالغانلىقى، ئوۋ ئىتىدىن، ياكى زىرائەت، مال ـ چارۋىلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن باشقا كىرەكسىز ئىتنى بېقىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3972 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلاَبِ.

3973 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَتْلِ الْكِلاَبِ، فَأَرْسَلَ فِي أَقْطَارِ الْمَدِينَةِ أَنْ تُقْتَلَ.

3974 ـ وحدّثني حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ: حَدّثَنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضّلِ): حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ أُمَيّةَ) عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُ بِقَتْلِ الْكِلاَبِ، فَنَنْبَعِثُ فِي الْمَدِينَةِ وَأَطْرَافِهَا فَلاَ نَدَعُ كَلْباً إِلاّ قَتَلْنَاهُ، حَتّى إِنّا لَنَقْتُلُ كَلْبَ الْمُرِيّةِ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ، يَتْبَعُهَا.

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى مۇغەپپەل، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ،(چارۋا — ماللارنى قوغدايدىغان، ئوۋ ئوۋلاشقا كۆندۈرۈلگەن ئىتتىن، زىرائەت، قويلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن باشقا) بارلىق ئىتلارنى ئۆلتۈرۈۋىتىشكە بۇيرىغان. بىز مەدىنىنىڭ ئەتراپىدىكى ئىتلاردىن بىرنىمۇ قويماي، ئىزدەپ بىرىپ ئۆلتۈردۇق، ھەتتا بىزا سەھرادىكى بىرەر يالغۇز ئايالنىڭ ئىتىنىمۇ ئۆلتۈرىۋەرەتتۇق.......

3975 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا حمّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلاَبِ. إلاّ كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ كَلْبَ غَنَمٍ، أَوْ مَاشِيَةٍ. فَقِيلَ لاِبْنِ عُمَرَ: إنّ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: أَوْ كَلْبَ زَرْعٍ. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: إنّ لأَبِي هُرَيْرَةَ زَرْعاً.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم،چارۋا — ماللارنى قوغدايدىغان ئىتتىن، ئوۋ ئوۋلاشقا كۆندۈرۈلگەن ئىتتىن، زىرائەت، قويلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن باشقا بارلىق ئىتلارنى ئۆلتۈرىۋىتىشكە بۇيرىغان. بۇخارى، مۇسلىم. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تۆت كۆزلۈك تۇم قارا ئىت شەيتاندۇر. ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

3976 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ: حَدّثَنَا رَوْحٌ. ح وَحَدّثَنِي إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ: أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَتْلِ الْكِلاَبِ، حَتّى إِنّ الْمَرْأَةَ تَقْدَمُ مِنَ الْبَادِيَةِ بِكَلْبِهَا فَنَقْتُلُهُ، ثُمّ نَهَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ قَتْلِهَا. وَقَالَ «عَلَيْكُمْ بِالأَسْوَدِ الْبَهِيمِ ذِي النّقْطَتَيْنِ. فَإِنّهُ شَيْطَانٌ».
3977 ـ3978 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التّيّاحِ سَمِعَ مطَرّفَ ابْنَ عَبْدِ اللّهِ عَنِ ابْنِ الْمُغَفّلِ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَتْلِ الْكِلاَبِ، ثُمّ قَالَ: «مَا بَالُهُمْ وَبَالُ الْكِلاَبِ؟» ثُمّ رَخّصَ فِي كَلْبِ الصّيْدِ وَكَلْبِ الْغَنَمِ.

ئىبنى مۇغەپپەل، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ،(چارۋا — ماللارنى قوغدايدىغان ئىتتىن، ئوۋ ئوۋلاشقا كۆندۈرۈلگەن ئىتتىن، زىرائەت، قويلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن باشقا) بارلىق ئىتلارنى ئۆلتۈرىۋىتىشكە بۇيرىغان. ھەتتا بىرەر يالغۇز ئايال بىزا سەھرادىن ئىتىنى ئەكەلسىمۇ، ئۇئىتنى ئۆلتۈرىۋەرەتتۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىتنىڭ ھەممىنى ئۆلتۈرۈشتىن توسۇپ؛كۆزىنىڭ ئۈستىدە ئىككى چىكىتى بار، تۆت كۆزلۈك، تۇم قارا ئىتنى ئۆلتۈرۈڭلار، چۈنكى، ئۇ شەيتاندۇر،دىدى. ئەبۇ داۋۇد 2463 — ھەدىس، ئەھمەد 14048 — ھەدىس، سەھىھ.

3979 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ اقْتَنَى كَلْباً إلاّ كَلْبَ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِي نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطَانِ».
3980 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ، قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنِ اقْتَنَى كَلْباً، إلاّ كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ نَقَصَ مِنْ أَجْرِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطَانِ».
3981 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ[1] أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنِ اقْتَنَى كَلْباً إلاّ كَلْبَ ضَارِيَةٍ أَوْ مَاشِيَةٍ، نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطَانِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم چارۋا — ماللارنى قوغدايدىغان ئىتتىن، ئوۋ ئوۋلاشقا كۆندۈرۈلگەن ئىتتىن باشقا بىر ئىتنى باقسا، ئۇ كىشىنىڭ ياخشى

ئەمەللىرىدىن ھەر كۈنى ئىككى قىرات يەنى چوڭ ئىككى تاغدەك كاملاپ تۇرىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى.مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

3982 ـ3983 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ يَحْيَى: أخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ، عَنْ مُحَمّدٍ) (وَهُوَ ابْنُ أبي حَرْمَلَةَ) عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أبيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنِ اقْتَنَى كَلْباً إلاّ كَلْبَ مَاشِيَةٍ أوْ كَلْبَ صَيْدٍ، نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطٌ». قالَ عَبْدُ اللّهِ: وَقَالَ أبُو هُرَيْرَةَ: «أوْ كَلْبَ حَرْثٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم چارۋىلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن،زىرائەت ئىتىدىن، ئوۋ ئوۋلاش ئىتىدىن باشقا كېرەكسىز ئىتنى باقسا، ئۇنىڭ ئەجىر، ساۋابىدىن ھەر كۈنى بىر قىيرات يەنى چوڭ تاغدەك كاملاپ تۇرىدۇ.ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد.

3984 ـ حدّثنا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ: أخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ: حَدّثَنَا سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أبيهِ قالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أيّمَا أهْلِ دَارٍ اتّخَذُوا كَلْباً إلاّ كَلْبَ مَاشِيَةٍ أوْ كَلْبَ صَائِدٍ، نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِمْ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطَانِ».
3985 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أبي الْحَكَمِ قالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يُحَدّثُ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنِ اتّخَذَ كَلْباً إلاّ كَلْبَ زَرْعٍ أوْ غَنَمٍ أوْ صَيْدٍ، يَنْقُصُ مِنْ أجْرِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطٌ».
3986 ـ3987 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ قالاَ: أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنِ اقْتَنَى كَلْباً لَيْسَ بِكَلْبِ صَيْدٍ وَلاَ مَاشِيَةٍ وَلاَ أرْضٍ، فَإنّهُ يَنْقُصُ مِنْ أجْرِهِ قِيرَاطَانِ، كُلّ يَوْمٍ». وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أبي الطّاهِرِ «وَلاَ أرْضٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئوۋ ئىتىدىن، چارۋىلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن، زېمىن، زىرائەتنى قوغدايدىغان ئىتتىن باشقا بىر ئىتنى باغلاپ باقسا، ھەققەتەن ئۇنىڭ ئەجىر ــ ساۋابلىرىدىن ھەر كۈنى چوڭ ئىككى تاغدەك كەملەپ تۇرىدۇ. مۇسلىم 2942 ــ ھەدىس، تىرمىزى، نەسەئى سەھىھ. (زىرائەت، دېھقانچىلىقنى قوغداش، چارۋا مالنى قوغداش، ئوۋ ئوۋلاش، ئىز قوغلاپ جىنايەتچىنى تۇتۇش، زەھەرلىك بويۇملارنى بايقاش توغرىسىدا ئاپشاركا باقسا دۇرۇس بولىدۇ).

3988 ـ3989 ـ3990 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ إبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا هِشَامٌ الدّسْتَوَائِيّ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أبي كَثِيرٍ، عَنْ أبي سَلَمَةَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ أمْسَكَ كَلْباً فَإنّهُ يَنْقُصُ مِنْ عَمَلِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطٌ، إلاّ كَلْبَ حَرْثٍ أوْ مَاشِيَةٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئىت باقسا، ھەققەتەن ئۇنىڭ ياخشى ئەمەللىرىدىن ھەر كۈنى چوڭ بىر تاغدەك كاملاپ تۇرىدۇ، لېكىن، زىرائەتلەرنى، چارۋا ــ ماللارنى قوغدايدىغان ئاپشاركا ئىت بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر. (ئوۋ ئىتى، رازۋېتكا ئىتى مۇستەسنادۇر). بۇخارى

3991 ـ 3992 ـ3993 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ) عَنْ إسْمَاعِيلَ بْنِ سُمَيْعٍ: حَدّثَنَا أبُو رَزِينٍ قالَ: سَمِعْتُ أبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنِ اتّخَذَ كَلْباً لَيْسَ بِكَلْبِ صَيْدٍ وَلاَ غَنَمٍ، نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ، كُلّ يَوْمٍ، قِيرَاطٌ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم زىرائەت ئىتىدىن، قويلارنى قوغدايدىغان ئىتتىن، ئوۋ ئوۋلاش ئىتىدىن باشقا كېرەكسىز ئىتنى باقسا، ئۇنىڭ

ئەجىر، ساۋابىدىن ھەر كۈنى بىر قىيرات يەنى چوڭ تاغدەك كامالاپ تۇرىدۇ. (زىرائەت، دېھقانچىلىقنى قوغداش، چارۋا مالنى قوغداش، ئوۋ ئوۋلاش، ئىز قوغلاپ جىنايەتچىنى تۇتۇش، زەھەرلىك بويۇملارنى بايقاش توغرىسىدا ئاپشاركا باقسا دۇرۇس بولىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ

698 ـ باب حل أجرة الحجامة قان ئېلىشتىكى ئىش ھەققىنىڭ ھالاللىقى توغرىسىدا

3994 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ قالُوا: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ حُمَيْدٍ قالَ: سُئِلَ أنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ كَسْبِ الْحَجّامِ؟ فقالَ: احْتَجَمَ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم. حَجَمَهُ أبُو طَيْبَةَ، فَأمَرَ لَهُ بِصَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ، وَكَلّمَ أهْلَهُ فَوَضَعُوا عَنْهُ مِنْ خَرَاجِهِ. وَقَالَ: «إنّ أفْضَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحِجَامَةُ، أوْ هُوَ مِنْ أمْثَلِ دَوَائِكُمْ».

3995 ـ حدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ: حَدّثنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي الْفَزَارِيَ) عَنْ حُمَيْدٍ قالَ: سُئِلَ أنَسٌ عَنْ كَسْبِ الْحَجّامِ؟ فَذَكَرَ بِمِثْلِهِ، غَيْرَ أنّهُ قالَ: «إنّ أفْضَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحِجَامَةُ وَالْقُسْطُ الْبَحْرِيّ، وَلاَ تُعَذّبُوا صِبْيَانَكُمْ بِالْغَمْزِ».

3996 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ خِرَاشٍ: حَدّثنَا شَبَابَةُ: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ حُمَيْدٍ قالَ: سَمِعْتُ أنَساً يَقُولُ: دَعَا النّبيّ صلى الله عليه وسلم غُلاَماً لَنَا حَجّاماً، فَحَجَمَهُ، فَأمَرَ لَهُ بِصَاعَيْنِ بِصاعٍ أوْ مُدَ أوْ مُدّيْنِ. وَكَلّمَ فِيهِ. فَخُفّفَ عَنْ ضَرِيبَتِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، قان ئېلىش كەسپىدىن سورالغاندا ئۇمۇنداق دېدۇ؛ئەبۇتەييبە دېگەن قۇل رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن قان ئېلىپ قويدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ھەققى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا بىر ئىككى سا خورما ياكى بىر ئىككى مۇد ئاشلىق بىرىلىشكە بۇيرىدى، ۋە ئۇنىڭ ئەھلىنى يەنى خوجايىنلىرىنى، ئۇنىڭ چىقىملىرىنى ئۇنىڭدىن يەڭگىللىتىشنى بۇيرىدى. شۇچاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن سىلەر داۋالىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ئەڭ ئەۋزەل، ياخشىراقى قان ئالدۇرۇشتۇر، دېڭىزغا مەنسۇپ بولغان قستى ئىسمىلىك، خۇشپۇراق دورا ئۆسۈملۈكدۇر، (بۇنى كىشىلەر قستى بەھرى دەپ ئاتىشىدۇ) كىچىك، سەبى باللىرىڭلارنى ئۇلارنىڭ گاللىرىغا، تاماقلىرىغا مەلۇم كېسەل سەۋەبىدىن بارماقلىرىڭلارنى سىلىپ، ئازابلىماڭلار، لېكىن، سىلەر قستى بەيھرىينى، ھىندى ئاچا ياغىچىنى لازىم تۇتۇڭلار، شۇنىڭ بىلەن داۋالاڭلار. بۇخارى،مۇسلىم.

3997 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ. ح وَحَدّثنَا إسْحَـقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ: أخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ، كِلاَهُمَا عَنْ وُهَيْبٍ: حَدّثنَا ابْنُ طاوُسٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم احْتَجَمَ وَأعْطَى الْحَجّامَ أجْرَهُ، وَاسْتَعَطَ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قان ئالدۇرۇپ، قان ئالغۇچىغا ئۇنىڭ ئىش ھەققىنى بەرگەن ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەئۈت ئۆسۈملىكى بىلەن بۇرنىنى داۋالىغان ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

3998 ـ حدّثنا إسْحَـقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِعَبْدٍ). قالاَ: أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: حَجَمَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَبْدٌ لِبَنِي بَيَاضَةَ، فَأعْطَاهُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أجْرَهُ، وَكَلّمَ سَيّدَهُ فَخَفّفَ عَنْهُ مِنْ ضَرِيبَتِهِ. وَلَوْ كَانَ سُحْتاً لَمْ يُعْطِهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس،ئىبنى ئاباباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، قان ئېلىش كەسپىدىن سورالغاندا ئۇمۇنداق دەيدۇ؛ئەبۇتەييبە دېگەن قۇل رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن قان ئېلىپ قويدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ھەققى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا بىر ئىككى سا خورما (ياكى بىر ئىككى مۇد ئاشلىق) بېرىلىشكە بۇيرىدى، ۋە ئۇنىڭ ئەھلىنى يەنى خوجايىنلىرىنى، ئۇنىڭدىن ئۇنىڭ چىقىملىرىنى يەڭگىللىتىشنى بۇيرىدى. ئەگەر قان ئېلىپ تاپقان پۇل ھارام بولغان بولسا، ئۇقۇلغا ھېچ نەرسە بەرمەيتتى.

699 - باب تحريم بيع الخمر   ھاراق سېتىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

3999 -حدّثنا عُبيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوارِيرِيّ: حَدّثَنا عَبْدُ الأعْلَى بْنُ عَبْدِ الأعْلَىَ أبُو هَمّامٍ: حَدّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أبي نَضْرَةَ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَخْطُبُ بِالْمَدِينَةِ قالَ: «يَا أيّهَا النّاسُ إنّ اللّهَ تَعَالَى يُعَرّضُ بِالْخَمْرِ، ولَعَلّ اللّهِ سَيُنْزِلُ فِيهَا أمْراً، فَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مِنْهَا شَيْءٌ فَلْيَبِعْهُ وَلْيَنْتَفِـــعْ بِهِ». قالَ: فَمَا لَبِثْنَا إلاّ يَسِيراً حَتّى قالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم «إنّ الله تَعَالَى حرّمَ الْخَمْرَ فَمَنْ أدْرَكَتْهُ هَذِهِ الآيَةُ وَعِنْدَهُ مِنْهَا شَيْءٌ فَلاَ يَشْرَبْ وَلاَ يَبِـــعْ» قالَ: فاسْتَقْبَلَ النّاسُ بِمَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهَا، فِي طَرِيق الْمَدِينَةِ، فَسَفَكُوهَا.

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئىنسانلار! **الله** تائالا ھاراق توغرىسىدا ئۇچۇق سۆز قىلماي، ئۇنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا كىنايە سۆز قىلىۋاتىدۇ، پات يېقىندا ھاراقنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا ئەمر-پەرمان، بۇيرۇق چۈشۈرىشى مۇمكىن. كىمنىڭ يېنىدا ھاراق بولسا، ھازىرچە ئۇنى سېتىپ مەنپەئەتلىنىپ تۇرسۇن دېدى. ئۇزۇن ئۆتمەيلا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى: ئى ئىنسانلار! ھەقىقەتەن **الله** تائالا ھاراقنى ھارام قىلدى. كىمگە ھاراقنى ھارام قىلغان ئايەت يەتسىلا، ئۇ يېنىدىكى ھاراقنى ئىچمىسۇن ھەم ساتمىسۇن. ئاندىن كىشلەر ئۆيلىرىدىكى بارلىق ھاراقلارنى مەدىنىنىڭ كوچا، يوللىرىغا ئېلىپ چىقىپ تۆكىۋەتتى.(مانا بۇ ئىماننىڭ كارامىتى ئىدى)

4000 –4001 - حدّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ وَعْلَةَ (رَجُلٌ مِنْ أهْلِ مِصْرَ) أنّهُ جَاءَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَبّاسٍ! ح وَحَدّثَنَا أبُو الطّاهِرِ (وَاللّفْظُ لَهُ): أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أنَس وَغَيْرُهُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ وَعْلَةَ السّبَإيّ (مِنْ أهْلِ مِصْرَ) أنّهُ سَألَ عَبْدَ اللّهِ بْنُ عَبّاسٍ عَمّا يُعْصَرُ مِنَ الْعِنَبِ؟ فَقَالَ ابْنَ عَبّاسٍ: إنّ رَجُلاً أهْدَى لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَاوِيَةَ خَمْرٍ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «هَلْ عَلِمْتَ أنّ اللّهِ قَدْ حَرّمَهَا؟» قالَ: لاَ، فَسَارّ إنْسَاناً، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «بِمَ سَارَرْتَهُ؟» فَقَالَ: أمَرْتُهُ بِبَيْعِهَا. فَقَالَ: «إنّ الّذِي حَرّمَ شُرْبَهَا حَرّمَ بَيْعَهَا» قالَ: فَتَحَ الْمَزَادَةَ حَتّى ذَهَبَ مَا فِيهَا.

مىسىرلىق ئابدۇررەھمان، ئىبنى ئاباباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ؛ ئۈزۈمدىن سىقىلغان ئىچىملىك توغرىسىدا سورىغاندا، ئۇ مۇنداق دېدى؛ بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر تۇلۇم ھاراق ھەدىيە قىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: **الله** تائالانىڭ ھاراقنى ھارام قىلغانلىقىنى سەن تېخى بىلمەمسەن؟ دېدى. ئۇكىشى؛ ياق بىلمەيمەن دەپ، يەنەبىركىشى بىلەن مەخپى مۇڭداشتى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: سەن ئۇنىڭ بىلەن نىمە دەپ

مۇڭداشتىڭ؟دەپ سوردى، ئۇكىشى؛ مەن ئۇنى ھاراقلارنى سېتىۋېتىشكە بۇيرۇدۇم دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ :

ھەققەتەن ھاراقنى ئىچىشنى ھارام قىلغان زات ئاللاھ، سېتىشنىمۇ ھارام قىلغاندۇر، دېدى. ئاندىن ئۇكىشى

تۇلۇمنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ، ھاراقلارنى تۆكۈۋەتتى. ئەھمەد، نەسەئى.

4002 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا. وَقالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ) عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قالَتْ: لَمّا نَزَلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَاقْتَرَأَهُنّ عَلَى النّاس، ثُمّ نَهَى عَنِ التّجَارَةِ فِي الْخَمْرِ.

4003 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ) (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ) عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قالَتْ: لَمّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، فِي الرّبَا، قالَتْ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى الْمَسْجِدِ، فَحَرّمَ التّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ سۈرە بەقەرىنىڭ ئاخىرقى ئايەتلىرى يەنى جازاينە ئۆسۈم توغرىسىدىكى

ئايەتلەر نازىل بولغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ قېشىغا چىقىپ، مەسجىدتە

بۇئايەتلەرنى ئوقۇپ، كىشىلەرنى ھاراق تىجارىتىدىن توسۇپ، ھاراق تىجارىتىنى ھارام قىلدى. ئائىشە رەزىيەللاھۇ

ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھاراق تىجارەتى قىلىش ھارام قىلىندى،

(يەنى ھاراق ئېلىش، سېتىش ھارام) بۇخارى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.سۈرە مائىدەنىڭ 191 ـ ئايىتىدەبار.

700 ـ باب تحريم بيع الخمر والميتة والخنزير والأصنام

ھاراق، ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈك، توڭگۇز، بۇتلارنى سېتىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4004 ـ4005 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، عَامَ الْفَتْحِ، وَهُوَ بِمَكّةَ: «إِنّ اللّهَ وَرَسُولَهُ حَرّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخِنْزِيرِ وَالأَصْنَامِ» فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ فَإِنّهُ يُطْلَى بِهَا السّفُنُ وَيُدْهَنُ بِهَا الْجُلُودُ وَيَسْتَصْبِحُ بِهَا النّاسُ؟ فَقَالَ: «لاَ. هُوَ حَرَامٌ» ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، عِنْدَ ذَلِكَ «قَاتَلَ اللّهُ الْيَهُودَ، إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ لَمّا حَرّمَ عَلَيْهِمْ شُحُومَهَا، أَجْمَلُوهُ ثُمّ بَاعُوهُ، فَأَكَلُوا ثَمَنَهُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككىنى پەتھى قىلغان يىلى، مەككىدىكى

چاغدا مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، ھاراقنى سېتىشنى، ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈكنى

سېتىشنى، توڭگۇزنى، بۇتلارنى سېتىشنى ھارام قىلدى، ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈكنى ڭ يېغىغا

قانداق قارايلا؟ ئۇنىڭ بىلەن كىشىلەر كېمىنىڭ يېرىقلىرىنى ئېتىدۇ، تېرىلەرنى ياغلايدۇ، چىراق قىلىپ يۇتىدۇ

دېيىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئاللاھتائالا يەھۇدىيلارغا لەنەت قىلسۇن، رەھمىتىدىن

يىراق قىلسۇنكى، ھەققەتەن ئاللاھ ئەززە ۋە جەللە ئۇلارغا ياغنى ھارام قىلسا، ئۇلار ياغنى كۆيدۈرۈپ، ئېرىتىپ

ئېلىۋېلىپ، ئاندىن ئۇنى سېتىپ، بۇ ھارام نەرسىنىڭ پۇلىنى يەپ كەتتى،دىدى. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،

مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، مۇسلىملار توپلىغان، سەھىھ. ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈكنىڭ پۇلى

ھارامدۇر، تېرىسىنى ئىلىشىلىشقا ئوچۇق ھەدىس باردۇر، لېكىن، ئۇچەيلىرىنى ئىلىشىلىشقا قەتئىي بولمايدۇ، ئۆلۈكنى دىنسىزلارغا ساتساق بۇ دۇرۇس ئەمەس، چۈنكى، سەھىھ ھەدىس كىتابلىرىدا ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈكنى سېتىشدىن توسقان سەھىھ ھەدىس بار، بۇ يۇقىرىدا ئۆتتى. بۇ ھەدىستىن ئۆزى ئۆلۈپ كەتكەن، ھارام بولۇپ كەتكەن قوي ــ كاللارنى،توڭگە ـ ئىشەكلەرنى سېتىش ھارام، پۇلىمۇ ھارامدۇر.

4006 ـ4007 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظ لأَبِي بَكْرٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: بَلَغَ عُمَرَ أَنّ سَمُرَةَ بَاعَ خَمْراً، فَقَالَ: قَاتَلَ اللّهُ سَمُرَةَ، أَلَمْ يَعْلَمْ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لَعَنَ اللّهُ الْيَهُودَ، حُرّمَتْ عَلَيْهِمُ الشّحُومُ فَجَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا؟».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئۆمەرگە سەمۇرەنىڭ ھاراق ساتقانلىق خەۋىرى يەتكەندە، ئۇ؛ **الله** سەمۇرەگە لەنەت قىلسۇن، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى بىلمەمدىغاندۇ؟: ئاللاھتائالا يەھۇدىيلارغا لەنەت قىلسۇن، رەھمىتىدىن يىراق قىلسۇن، ھەققەتەن ئاللاھ ئەززە ۋە جەللە ئۇلارغا ياغنى ھارام قىلسا، ئۇلار ياغنى كۆيدۈرۈپ، ئېرىتىپ ئىلىشىلىپ، ئاندىن ئۇنى سېتىپ، بۇ ھارام نەرسىنىڭ پۇلىنى يەپ كەتتى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، كىيىنكى تۆت كىتاپ.

4008 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ: أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ أَنّهُ حَدّثَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَاتَلَ اللّهُ الْيَهُودَ، حَرّمَ اللّهُ عَلَيْهِمُ الشّحُومَ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَثْمَانَهَا».
4009 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ: عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «قَاتَلَ اللّهُ الْيَهُودَ، حُرّمَ عَلَيْهِمُ الشّحْمُ فَبَاعُوهُ وَأَكَلُوا ثَمَنَهُ».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا يەھۇدىيلارغا لەنەت قىلسۇن، رەھمىتىدىن يىراق قىلسۇن، ھەققەتەن ئاللاھ ئەززە ۋە جەللە ئۇلارغا ياغنى ھارام قىلسا، ئۇلار ياغنى كۆيدۈرۈپ، ئېرىتىپ ئىلىشىلىپ، ئاندىن ئۇنى سېتىپ، بۇ ھارام نەرسىنىڭ پۇلىنى يەپ كەتتى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجەتوپلىغان، سەھىھ

701 ـ *باب الربا* جازاينا ئۆسۈمنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4010 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَبِيعُوا الذّهَبَ بِالذّهَبِ إِلاّ مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَلاَ تُشِفّوا بَعْضَهَا عَلَىَ بَعْضٍ. وَلاَ تَبِيعُوا الْوَرِقَ بِالْوَرِقِ إِلاّ مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَلاَ تُشِفّوا بَعْضَهَا عَلَىَ بَعْضٍ، وَلاَ تَبِيعُوا مِنْهَا غَائِباً بِنَاجِزٍ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالتۇننى ئالتۇنغا زىيادە ـ كام قىلىشىپ ساتماڭلار، لېكىن، ئوخشاش بارابەر ھالەتتە ئالماشتۇرساڭلار بولىدۇ، بەزىسىنى بەزىسىنىڭ ئۈستىگە يەزىيلەتلىك، ئارتۇق قىلىۋالماڭلار، كۈمۈشنى كۈمۈشكە ساتماڭلار، لېكىن، ۋەزنىدە ئوخشاش، بارابەر، قولمۇ ــ قول ئالماشتۇرۇڭلار، بەزىسىنى بەزىسىگە ئارتۇق بىلمەڭلار، ئالتۇن ــ كۈمۈشتىن يوق، غائىپ نىسىنى،

ھازىر بار نەخكە ساتماڭلار. (ئالتۇننى كۈمۈشكە نەخ، قولمۇ — قول ئالماشتۇرۇڭلار، ئۆزئارا جىنسى ئوخشاش نەرسىلەردە زىيادە بەرسە يا ئالسا جازانە ئۆسۈم بولىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، نەسەئى.

4011 ـ4012 ـ حدّثنا قُتيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وحَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ أنّ ابْنَ عُمَرَ قالَ لَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي لَيْثٍ: إنّ أبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَأثُرُ هَذَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي رِوَايةِ قُتيْبة، فَذَهَبَ عَبْدُ اللّهِ وَنَافِعٌ مَعَهُ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ رُمْحٍ: قَالَ نَافِعٌ: فَذَهَبَ عَبْدُ اللّهِ وأنَا معَهُ وَاللّيْثِيّ، حَتّى دَخَلَ عَلَى أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، فَقَالَ: إنّ هَذَا أخْبَرَنِي أنّكَ تُخْبِرُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ بَيْعِ الْوَرِقِ بالْوَرِقِ إلاّ مِثْلاً بمِثْلٍ وَعَنْ بَيْعِ الذّهبِ بالذّهَبِ إلاّ مِثْلاً بمِثْلٍ. فَأشَارَ أبُو سَعِيدٍ بإصْبَعَيْهِ إلَى عَيْنَيْهِ وَأُذُنَيْهِ. فقالَ: أبْصرَتْ عَيْنَايَ وَسَمِعَتْ أُذُنَايَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «لاَ تَبيعُوا الذّهَبَ بالذّهَبِ، وَلاَ تَبيعُوا الْوَرِقَ بالْوَرِقِ، إلاّ مِثْلاً بمِثْلٍ، وَلاَ تُشِقّوا بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ، ولاَ تَبيعُوا شَيْئاً غَائِباً مِنْهُ بِنَاجِزٍ، إلاّ يَداً بيَدٍ».

4013 ـ وحدّثنا : قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَبيعُوا الذّهَبَ بالذّهَبِ وَلاَ الْوَرِقَ بالْوَرِقِ، إلاّ وَزْناً بوَزْنٍ، مِثْلاً بمِثْلٍ، سَوَاءً بسَوَاءٍ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى مۇشۇ ئىككى قۇلۇقۇم بىلەن ئاڭلىغان ھەم ئىككى كۆزۈم بىلەن كۆرگەن دەيدۇ: ئالتۇننى ئالتۇنغا زىيادە ـ كام قىلىشىپ ساتماڭلار، لېكىن، ئوخشاش بارابەر ھالەتتە ئالماشتۇرساڭلار بولىدۇ، بەزىسنى بەزىسىنىڭ ئۈستىگە پەزىيلەتلىك، ئارتۇق قىلىۋالماڭلار، كۈمۈشنى كۈمۈشكە ساتماڭلار، لېكىن، ۋەزنىدە ئوخشاش، بارابەر، قولمۇ — قول ئالماشتۇرۇڭلار، بەزىسنى بەزىسىگە ئارتۇق بىلمەڭلار، ئالتۇن — كۈمۈشتىن يوق، غائىپ نىسىنى، ھازىر بار نەخكە ساتماڭلار. (ئالتۇننى كۈمۈشكە نەخ، قولمۇ — قول ئالماشتۇرۇڭلار، ئۆزئارا جىنسى ئوخشاش نەرسىلەردە زىيادە بەرسە يا ئالسا جازانە ئۆسۈم بولىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، نەسەئى. ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇننى ئالتۇنغا، كۈمۈشنى كۈمۈشكە زىيادە، كام قىلىپ ساتماڭلار، لېكىن، ۋەزنىدە ئوخشاش، بارابەر، نەخمۇ نەخ ئېلىم — بېرىم، ئۆتنە بېرىم قىلساڭلار بولىدۇ، زىيادە بولسا، جازانە بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم.

4014 ـ حدّثنا أبُو الطّاهِرِ، وَ هَرُون بْنُ سَعِيدٍ الأيْلِيّ، وَ أحْمَدُ بْنُ عِيسَى قَالُوا: حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ عَنْ أبيهِ قالَ: سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ: إنّهُ سَمِعَ مَالِكَ بْنَ أبي عَامِرٍ يُحَدّثُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفّانَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «لاَ تَبيعُوا الدّينَارَ بالدّينَارَيْنِ وَلاَ الدّرْهَمَ بالدّرْهَمَيْنِ».

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر دىينارنى ئىككى دىينارغا، بىر دەرھەم كۈمۈش پۇلنى ئىككى دەرھەم كۈمۈش پۇلغا ساتماڭلار. (بۇ جازانە بولۇپ قالىدۇ).

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇننى ئالتۇنغا، كۈمۈشنى كۈمۈشكە ساتماڭلار، لېكىن، بارابەر، ئوخشاش ۋەزنى، مىزانى تەڭ ھالەتتە زىيادە، كام قىلماي

ئالماشتۇرۇڭلار، ئالتۇننى كۈمۈشكە، كۈمۈشنى ئالتۇنغا نېسى قىلماي خالىغانچە زىيادە، كام قىلىپ ساتساڭلار بولىدۇ. نېسى بولسا بولمايدۇ. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

702 ـ باب الصرف وبيع الذهب بالورق نقدا

ئالتۇننى كۈمۈشكە نەخمۇ ـ نەخ ئالماشتۇرۇپ سودا قىلىش توغرىسىدا

4015 ـ4016 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنا لَيْثٌ. ح وَحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ أَنّهُ قَالَ: أَقْبَلْتُ أَقُولُ: مَنْ يَصْطَرِفُ الدّرَاهِمَ؟ فَقَالَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ (وَهُوَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ): أَرِنَا ذَهَبَكَ، ثُمّ ائْتِنَا، إذَا جَاءَ خَادِمُنَا، نُعْطِيكَ وَرِقَكَ. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: كَلاّ، وَاللّهِ لَتُعْطِيَنّهُ وَرِقَهُ، أَوْ لَتَرُدّنّ إلَيْهِ ذَهَبَهُ. فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْوَرِقُ بِالذّهَبِ رِباً إلاّ هَاءَ وَهَاءَ، وَالْبُرّ بِالْبُرّ رِباً إلاّ هَاءَ وَهَاءَ، وَالشّعِيرُ بِالشّعِيرِ رِباً إلاّ هَاءَ وَهَاءَ، وَالتّمْرُ بِالتّمْرِ رِباً إلاّ هَاءَ وَهَاءَ».

مالىك ئىبنى ئەۋس: كىم ئالتۇننى كۈمۈشكە ساتىدۇ؟دەپ كەلدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ يېنىدا تۇرغان تەلھە: بىزگە ئالتۇنىڭنى ئەكىلىپ كۆرسەتكىن، خادىملىرىمىز كەلسە، كۈمۈش پۇلۇڭنى بىرىمىز دېدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ياق! بۇ ھەرگىز دۇرۇس ئەمەس. الله بىلەن قەسەمكى، يا ئۇنىڭ كۈمۈش پۇللىرىنى ھازىرلا بەر ياكى ئۇنىڭ ئالتۇنلىرىنى قايتۇرۇپ بەرگىن. چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇننى كۈمۈشكە (نېسى) ساتسا، جازانە، ئۆسۈم قىلغان بولىدۇ، لېكىن، نەخ ئېلىم ــ بېرىم قىلسا، بۇ ئۇنىڭدىن مۇستەسنا بولىدۇ، بۇغداي بۇغدايغا، خورما خورمىغا، ئارپا ئارپىغا ئالماشسا، سودا قىلىنسا، جازانە ئۆسۈم بولىدۇ، لېكىن، نەخ مەيداندا ئالدىم ــ بەردىم قىلىپ، نەخ بولسا، بۇ مۇستەسنا بولىدۇ، (زىيادە بەرگۈچى، ئالغۇچى يەنىلا جازان خوردۇر) مالىك، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. خۇلاسە سۆز شۇكى، نېسى بولغان پايدىدا جازانە، ئۆسۈم يۈز بېرىپ قالىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئالتۇن ــ كۈمۈشنى بىر ــ بىرىگە نېسى ئېلىپ ــ سېتىشقا رۇخسەت يوق، ھەرقانداق نەرسە ئۆز جىنسىدا مىقداردىن زىيادە بېرىلسە، زىيادە ئېلىنسا، جازانە، ئۆسۈمدۇر، جىنسى ئۆرى ئالماشسا دۇرۇس، ئالتۇن ئالتۇنغا سېتىلمايدۇ، كۈمۈش كۈمۈشكە، لېكىن مىقدارى ئوخشاش بولسا، ۋەزىندە باراۋەر بولسا بولىدۇ، ئالتۇن ــ كۈمۈش بىر ــ بىرىگە نەخ سېتىلسا بولىدۇ، نېسى بولمايدۇ، بىر سەنى ئىككى سەرگە ئالسا،ياكى بەرسە جازانە، مانا بۇ زىيادە بەرگەن ياكى ئالغان بولىدۇ، ناچارلىرىنى پۇلغا سېتىپ، ياخشىسىنى ئالىمىز، گەرچە شۇنداق باھادا شۇنداق نەخ كېلىپ قالسىمۇ، يەنىلا ئېلىپ ساتىمىز، زىيادە، كام قىلىپ تېگىشمەيمىز، نەخ 10 دەرھەمگە ساتقاننى نېسى 12 ــ 15 دەرھەمگە ساتسا، مانا بۇ نەخ جازانە ئۆسۈم بولىدۇ، مۇددەتنى، ۋاقىتنى ساتتى، زىيادە ئالدى، زىيادە بەردى، بۇ جازانىدۇر.

4017 ـ4018 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ: حَدّثنا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ: كُنْتُ بِالشّامِ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا مُسْلِمُ بْنُ يَسَارٍ، فَجَاءَ أَبُو الأَشْعَثِ. قَالَ: قَالُوا: أَبُو الأَشْعَثِ، أَبُو الأَشْعَثِ. فَجَلَسَ فَقُلْتُ لَهُ: حَدّثْ أَخَانَا حَدِيثَ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ:

نَعَمْ، غَزَوْنَا غَزَاةً وَعَلَى النّاسِ مُعَاوِيَةُ. فَغَنِمْنَا غَنَائِمَ كَثِيرَةً، فَكَانَ فِيمَا غَنِمْنَا، آنِيَةٌ مِنْ فِضّةٍ. فَأَمَرَ مُعَاوِيَةُ رَجُلاً أَنْ يَبِيعَهَا فِي أَعْطِيَاتِ النّاسِ، فَتَسَارَعَ النّاسُ، فَبَلَغَ عُبَادَةَ بْنَ الصّامِتِ فَقَامَ فَقَالَ: إنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَى عَنْ بَيْعِ الذّهَبِ بِالذّهَبِ، وَالْفِضّةِ بِالْفِضّةِ، وَالْبُرّ بِالْبُرّ، وَالشّعِيرِ بِالشّعِيرِ، وَالتّمْرِ بِالتّمْرِ، وَالْمِلْحِ بِالْمِلْحِ إلاّ سَوَاءً بِسَوَاءٍ، عَيْناً بِعَيْنٍ، فَمَنْ زَادَ أَوِ ازْدَادَ فَقَدْ أَرْبَى. فَرَدّ النّاسُ مَا أَخَذُوا، فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاوِيَةَ فَقَامَ خَطِيباً فَقَالَ: أَلاَ مَا بَالُ رِجَالٍ يَتَحَدّثُونَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحَادِيثَ، قَدْ كُنّا نَشْهَدُهُ وَنَصْحَبُهُ فَلَمْ نَسْمَعْهَا مِنْهُ. فَقَامَ عُبَادَةُ بْنُ الصّامِتِ فَأَعَادَ الْقِصّةَ. ثُمّ قَالَ: لَنُحَدّثَنّ بِمَا سَمِعْنَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَإِنْ كَرِهَ مُعَاوِيَةُ (أَوْ قَالَ: وَإِنْ رَغِمَ). مَا أُبَالِي أَنْ لاَ أَصْحَبَهُ فِي جُنْدِهِ لَيْلَةً سَوْدَاءَ. قَالَ حَمّادٌ: هَذَا أَوْ نَحْوَهُ.

ئەشئەس مۇنداق دەيدۇ: بىز مۇئاۋىيە خەلىپە چاغدا، كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىپ نۇرغۇن غەنىيمەت ئولجا ئالدۇق، غەنىيمەتلىرىمىز ئارىسىدا كۈمۈش قاچىلار بار ئىدى، كىشىلەر غەنىيمەتلىرىنى ئېلىش ئۈچۈن توپلاشقان جايدىلا، مۇئاۋىيە رەزىيەاللە ئەنھۇ بىركىشىنى كۈمۈش قاچىسىنى (ئالتۇنغا)سېتىشقا بۇيرىدى، شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر بۇسودىغا ئالدىرىشىپ كەتتى، بۇئىش ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غا يېتىپ، ئۇ: مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ تۆۋەندىكى نەرسىلەرنى بىربىرىگە سېتىشتىن توسۇپ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: ئالتۇن، ئالتۇن بىلەن ئوخشاش مىقداردا ئالماشتۇرۇلىدۇ، كۈمۈش كۈمۈش بىلەن، خورما خورما بىلەن، بۇغداي بۇغداي بىلەن، تۇز تۇز بىلەن، ئارپا ئارپا بىلەن ئوخشاش، نەخمۇ نەخ، باراۋەر ئالماشتۇرۇلىدۇ، كىم زىيادە بەرسە، زىيادە ئالسا، جەزمەن جازانە، ئۆسۈم يېگەن بولىدۇ، ئالتۇننى كۈمۈشكە قولدىن ــ قولغا نەخ ھالەتتە خالىغانچە سېتىڭلار، ئارپىنى خورمىغا (ياكى تۇرىنى ئالماشتۇرۇپ) نەخ ھالەتتە خالىغانچە سېتىڭلار، دېدى. ئاندىن كىشىلەر ئالغان نەرسىلەرنى قايتۇرۇۋەتتى. بۇئىش مۇئاۋىيەغا يەتكەندە، ئۇكىشىلەر ئارىسىدا خۇتبە ئوقۇغان ھالدا تۇرۇپ مۇنداق دېدى: دىققەت قىلىڭلار، نۇرغۇن كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن نۇرغۇن ھەدىسلەرنى سۆزلەيدىكەن، ئۇلارغا نىمە بولغاندۇ؟ بىزمۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ساھابە بولغان، سۆز قىلغان سورۇنلىرىغا ھازىر بولغان، لېكىن بىز ئۇنداق ھەدىسلەرنى ئاڭلىمىغان دېدى. ئاندىن ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، يۇقىرقى قىسسىنى قايتا سۆزلىنىپ، بىز گەرچە مۇئاۋىيە ياقتۇرمىسىمۇ، رەسۇلۇللاھ تىن ئاڭلىغان ھەدىسلەرنى سۆزلەيمىز، مەن قاراڭغۇ كېچىلەردە ئۇنىڭ قوشۇنلىرىغا ھەمراھ بولالمىغانغا پەرۋا قىلمايمەن دېدى.

4019 ــ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ عَمْرٌو النّاقِدُ، وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي شَيْبَةَ) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الاَخَرَانِ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الذّهَبُ بِالذّهَبِ، وَالْفِضّةُ بِالْفِضّةِ، وَالْبُرّ بِالْبُرّ، وَالشّعِيرُ بِالشّعِيرِ، وَالتّمْرُ بِالتّمْرِ، وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، سَوَاءً بِسَوَاءٍ، يَداً بِيَدٍ، فَإِذَا اخْتَلَفَتْ هَذِهِ الأَصْنَافُ، فَبِيعُوا كَيْفَ شِئْتُمْ، إِذَا كَانَ يَداً بِيَدٍ».

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇن ئالتۇن بىلەن، كۈمۈش كۈمۈش بىلەن، بۇغداي بۇغداي بىلەن ئارپا ئارپا بىلەن، خورما ــ خورما بىلەن، تۇز تۇز

بىلەن ئوخشاش، باراۋەر، نەخ ھالەتتە ئالماشتۇرۇلدۇ، زىيادە، كام قىلسا، جازانە ئۆسۈم بولىدۇ، بۇ سىنىپ تۈرلەر ئالمىشىپ كەتسە، خالىغانچە ئېلىپ ــ ساتساڭلار بولىدۇ، لېكىن، شەرت، نەخ قولدىن قولغا بولۇشى لازىم، (نىسى ياكى زىيادە ئالغان نەرسە جازانە بولىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

4020 ـ4021 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْعَبْدِيّ: حَدّثَنَا أبُو الْمُتَوَكّلِ النّاجِيّ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الذّهَبُ بِالذّهَبِ، وَالْفِضّةُ بِالْفِضّةِ، وَالْبُرّ بِالْبُرّ، وَالشّعِيرُ بِالشّعِيرِ، وَالتّمْرُ بِالتّمْرِ، وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، يَداً بِيَدٍ، فَمَنْ زَادَ أوِ اسْتَزَادَ فَقَدْ أرْبَى، الآخِذُ وَالْمُعْطِي فِيهِ سَوَاءٌ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇن ئالتۇن بىلەن، كۈمۈش كۈمۈش بىلەن، بۇغداي بۇغداي بىلەن، ئارپا ئارپا بىلەن خورما خورما بىلەن، تۇز تۇز بىلەن ئوخشاش باراۋەر مىقداردا قولدىن قولغا نەخ ئېلىم ــ سېتىم ،ئۆتنە بېرىم قىلىنىدۇ، ئالماشتۇرۇلىدۇ، كەم زىيادە بەرسە ياكى ئالسا، ئۇ جەزمەن جازانە ئۆسۈم يېگەن بولىدۇ، زىيادە بەرگۈچى بىلەن ئالغۇچى باراۋەر ئوخشاش گۇناھكاردۇر، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4022 ـ4023 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ وَ وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي زُرْعَةَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «التّمْرُ بِالتّمْرِ، وَالْحِنْطَةُ بِالْحِنْطَةِ، وَالشّعِيرُ بِالشّعِيرِ، وَالْمِلْحُ بِالْمِلْحِ، مِثْلاً بِمِثْلٍ. يَداً بِيَدٍ، فَمَنْ زَادَ أوِ اسْتَزَادَ فَقَدْ أرْبَى، إلاّ مَا اخْتَلَفَتْ ألْوَانُهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: خورما خورمىغا ، بۇغداي بۇغدايغا، ئارپا ئارپىغا، تۇز تۇزغا ئوخشاش باراۋەر ھالدا قولدىن ــ قولغا ئالماشسا، سېتىلسا جازانە بولمايدۇ. كەم زىيادە بەرسە، زىيادە ئالسا، جەزمەن جازانە، ئۆسۈم قىلغان بولىدۇ . لېكىن، تۈرلىرى ئالمىشىپ كەتسە، كېرەك يوق، جازانە، ئۆسۈم بولمايدۇ، (يەنى يۇقىرقىلارنى ئالماشتۇرۇپ، سودا قىلساڭلار بولىدۇ). مۇسلىم 2972. ھەدىس، نەسەئى 4491 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 2246 ــ ھەدىس، 1144 ــ ھەدىس سەھىھ.

4024 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ وَوَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى، قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أبِيهِ، عَنِ ابْنِ أبي نُعْمٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الذّهَبُ بِالذّهَبِ، وَزْناً بِوَزْنٍ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، وَالْفِضّةُ بِالْفِضّةِ وَزْناً بِوَزْنٍ، مِثْلاً بِمِثْلٍ، فَمَنْ زَادَ أوِ اسْتَزَادَ فَهُوَ رِباً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتۇن ئالتۇن بىلەن، ۋەزنىدە، مىقداردا ئوخشاش، باراۋەر ھالدا ئالماشتۇرۇلىدۇ، ئېلىم ــ سېتىم قىلىنىدۇ، كۈمۈشمۇ شۇنداق.كەم زىيادە بەرسە، مىقداردىن زىيادە ئالسا، جەزمەن جازانە، ئۆسۈم قىلغان بولىدۇ، ئەھمەد، نەسەئى

4025 ـ 4026 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيّ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ مُوسَى بْنِ أبي تَمِيمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الدّينَارُ بِالدّينَارِ لاَ فَضْلَ بَيْنَهُمَا، وَالدّرْهَمُ بِالدّرْهَمِ لاَ فَضْلَ بَيْنَهُمَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دىينار ئالتۇن ئالتۇنغا تەڭ، كۈمۈش پۇل كۈمۈش پۇلغا تەڭ باراۋەردە ۋەزىن قىلىنسۇن، ئۇنىڭ ئارىسىدا ئىگىز ـ پەسلىك، ئارتۇقلۇق يوق، (ئالتۇننى ئالتۇنغا، كۈمۈشنى كۈمۈشكە زىيادە بەرسە، زىيادە ئالسا، جازانە، ئۆسۈم بولىدۇ) مۇسلىم، نەسەئى

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دىينار دىينارنىڭ باراۋىرىدە تەڭدۇر، ئۇنىڭ ئارىسىدا ئارتۇقلۇق يوقتۇر، دەرھەم دەرھەمگە تەڭ، بۇنىڭ ئارىسىدىمۇ ئارتۇقلۇق يوق، كىمنىڭ كۈمۈشكە ھاجىتى بولۇپ قالسا، ئۇنى ئالتۇنغا ئالماشتۇرۇپ سودا قىلسۇن، كىمنىڭ ئالتۇنغا ھاجىتى بولۇپ قالسا، ئۇنى كۈمۈشكە سېتىپ ئالسۇن، ئالتۇن بىلەن كۈمۈشنىڭ سودىسى نەخ بولۇشى، مەيداندا ئالدىم ـ بەردىم بولىشى لازىم، ئىبنى ماجە، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ

703 - باب النهي عن بيع الورق بالذهب دينا

كۈمۈشنى ئالتۇنغا نىسى ئالماشتۇرۇپ سودا قىلىشتىن چەكلەش توغرىسىدا

4027 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ: بَاعَ شَرِيكٌ لِي وَرِقاً بِنَسِيئَةٍ إِلَى الْمَوْسِمِ، أَوْ إِلَى الْحَجّ، فَجَاءَ إِلَيّ فَأَخْبَرَنِي، فَقُلْتُ: هَذَا أَمْرٌ لاَ يَصْلُحُ. قَالَ: قَدْ بِعْتُهُ فِي السّوق. فَلَمْ يُنْكِرْ ذٰلِكَ عَلَيّ أَحَدٌ، فَأَتَيْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ فَسَأَلْتُهُ. فَقَالَ: قَدِمَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ وَنَحْنُ نَبِيعُ هَذَا الْبَيْعَ. فَقَالَ: «مَا كَانَ يَداً بِيَدٍ، فَلاَ بَأْسَ بِهِ. وَمَا كَانَ نَسِيئَةً فَهُوَ رِباً» وَائْتِ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَإِنّهُ أَعْظَمُ تِجَارَةً مِنّي. فَأَتَيْتُهُ. فَسَأَلْتُهُ. فَقَالَ مِثْلَ ذٰلِكَ.

ئەبۇلمىنھال مۇنداق دەيدۇ؛ مېنىڭ شېرىكىم كۈمۈشنى مەۋسىمغىچە ياكى ھەجگىچە نىسى سېتىپ كېلىپ، بۇئىشنى ماڭا خەۋەر قىلدى، مەن ئۇنىڭغا؛ بۇئىش (يەنى كۈمۈشنى ئالتۇنغا نىسى سېتىش)دۇرۇس ئەمەس دېسەم، ئۇ؛ مەن ئۇنى بازاردىلا ساتتىم، ھېچ بىركىشى ماڭا بۇنى ئىنكار قىلمىدىغۇ؟دېدى، مەن ئاندىن بەررائى، زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن سورسام، ئۇلار؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە بىز شۇنداق سودا قىلاتتۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ بۇخىل سودا قولمۇ ـ قول، نەخ بولسا، چاتاق يوق دۇرۇس، نىسى بولغىنى جازانە ـ ئۆسۈمدۇر، دېگەن،دېدى.

4028 - حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبٍ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا الْمِنْهَالِ يَقُولُ: سَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ عَنِ الصّرْفِ؟ فَقَالَ: سَلْ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَهُوَ أَعْلَمُ. فَسَأَلْتُ زَيْداً فَقَالَ: سَلِ الْبَرَاءَ فَإِنّهُ أَعْلَمُ، ثُمّ قَالاَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ بَيْعِ الْوَرِقِ بِالذّهَبِ دَيْناً.

بەررائى، زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالتۇننى، كۈمۈشنىڭ باراۋىرىگە نىسىگە، قەرزگە سېتىشتىن توسقان. (بۇنى باشقا ھەدىسلەردە جازانە دېگەن). ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4029 – 4030 ـ حدّثنا أبُو الرّبيع العَتَكِيّ: حَدّثنا عَبّادُ بْنُ الْعَوّامِ: أَخْبَرَنا يَحْيَى بْنُ أَبي إسْحَقَ: حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَن بْنُ أَبي بَكْرَةَ، عَنْ أَبيه قال: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَن الْفِضّةِ بِالْفِضّةِ، وَالذّهَبِ بالذّهَبِ، إلاّ سَوَاءً بسَوَاءٍ، وَأمَرَنَا أَنْ نَشْتَرِيَ الْفِضّةَ بالذّهَبِ كَيْفَ شِئْنَا، وَنَشْتَرِيَ الذّهَبَ بِالْفِضّةِ كَيْفَ شِئْنَا، قالَ: فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فقالَ: يَداً بِيَدٍ؟ فقال: هَكَذَا سَمِعْتُ.

704 – باب بيع القلادة فيها خرز وذهب

ئالتۇن ۋە جەۋھەركۆزمۇنچاق، گۆھەر۔ مارجان بار گىلاپكىنى قانداق سېتىش توغرىسىدا

4031 ـ حدثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِىءٍ الْخَوْلاَنِيّ أَنّهُ سَمِعَ عُلَيّ بْنَ رَبَاحٍ اللّخْمِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ الأَنْصَارِيّ يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ بِخَيْبَرَ، بِقِلاَدَةٍ فِيهَا خَرَزٌ وَذَهَبٌ وَهِيَ مِنَ الْمَغَانِمِ تُبَاعُ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالذّهَبِ الّذِي فِي الْقِلاَدَةِ فَنُزِعَ وَحْدَهُ. ثُمّ قالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الذّهَبُ بِالذّهَبِ وَزْناً بِوَزْنٍ».

پۇزالەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەيبەردە ئالتۇن ۋە جەۋھەركۆزمۇنچاق، گۆھەر مارجان بار گىلاپكا كەلتۈرۈلدى، ئۇ غەنىيمەتتىن سېتىۋېلىنغان ئىكەن، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىكى ئالتۇننى ئايرىم ئايرىۋېتىشكە بۇيرۇپ، مۇنداق دېگەن: ئالتۇن ئالتۇن بىلەن، ۋەزىندە، مىقداردا ئوخشاش، باراۋەر ھالدا ئالماشتۇرۇلۇپ، ئېلىم ــ سېتىم قىلىنىدۇ، (كم زىيادە بەرسە، مىقداردىن زىيادە ئالسا، جەزمەن جازانە، ئۆسۈم قىلغان بولىدۇ).

4032 ـ 4033 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنا لَيْثٌ عَنْ أَبي شُجَاعٍ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ ابْنِ أَبي عِمْرَانَ، عَنْ حَنَشٍ الصّنْعَانِيّ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قالَ: اشْتَرَيْتُ، يَوْمَ خَيْبَرَ، قِلاَدَةً بِاثْنَيْ عَشَرَ دِينَاراً، فِيهَا ذَهَبٌ وَخَرَزٌ، فَفَصّلْتُهَا، فَوَجَدْتُ فِيهَا أَكْثَرَ مِن اثْنَيْ عَشَرَ دِينَاراً، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم فقالَ «لاَ تُبَاعُ حَتّىَ تُفَصّلَ».

پۇزالەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن خەيبەر كۈنى بىردانە مارجان گىلاپكىنى 12 دىنار ئالتۇنغا سېتىۋالدىم، ئۇنىڭدا ئالتۇن ۋە جەۋھەركۆزمۇنچاق، گۆھەر مارجان بار ئىدى، مەن ئۇنى بىر۔بىرىدىن ئايرىغاندا، 12 دىنار ئالتۇندىن كۆپرەك ئالتۇن تاپتىم، مەن بۇئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بايان قىلسام، رەسۇلۇللاھ ماڭا: سەن ئۇنى بىر۔بىرىدىن ئايرىمىغىچە ساتمىغىن دېدى.

4034 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ أَبي جَعْفَرٍ، عَنِ الجُلاَحِ أَبي كَثِيرٍ: حَدّثَنِي حَنَشٌ الصّنْعَانِيّ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ خَيْبَرَ، نُبَايِعُ الْيَهُودَ، الْوُقِيّةَ الذّهَبَ بِالدّينَارَيْنِ وَالثّلاَثَةِ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَبِيعُوا الذّهَبَ بِالذّهَبِ، إلاّ وَزْناً بِوَزْنٍ».

ئەبۇ سەئىد، پۇزالەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بىز خەيبەر كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، بىز يەھۇدىيلەر بىلەن سودا قىلىشىپ، 40 دەرھەم كۈمۈش پۇلنى ئىككى ئۈچ دىنار ئالتۇنغا ئالماشتۇردۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: ئالتۇننى ئالتۇنغا، (كۈمۈشنى كۈمۈشكە) زىيادە، كام قىلىپ ساتماڭلار، لېكىن، ۋەزىندە ئوخشاش، بارابەر، نەخمۇ نەخ ئېلىم ــ بېرىم قىلساڭلار بولىدۇ، دېدى.

4035 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ قُرّةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْمَعَافِرِيّ و عَمْرِو بْنِ الحَارِثِ وَغَيْرِهِمَا أَنّ عَامِرَ بْنَ يَحْيَى الْمَعَافِرِيّ أَخْبَرَهُمْ عَنْ حَنَشٍ أَنّهُ قالَ: كُنّا مَعَ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ فِي غَزْوَةٍ: فَطَارَتْ لِي وَلأَصْحَابِي قِلاَدَةٌ فِيهَا ذَهَبٌ وَوَرِقٌ وَجَوْهَرٌ. فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهَا، فَسَأَلْتُ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ فَقالَ: انْزِعْ ذَهَبَهَا فَاجْعَلْهُ فِي كِفّةٍ، وَاجْعَلْ ذَهَبَكَ فِي كِفّةٍ، ثُمّ لاَ تَأْخُذَنّ إلاّ مِثْلاً بِمِثْلٍ. فَإنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يَأْخُذَنّ إلاّ مِثْلاً بِمِثْلٍ».

ھەنەش مۇنداق دەيدۇ؛ مەن بىر غازاتتا پۈزالەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىللە ئىدىم، تۇيۇقسىزلا بىرتەرەپكە ئالتۇن ـ كۈمۈش، جەۋھەر بار بىر گىلاپكا ئۇچۇپ كەلدى، (يەنى قولىمىزغا چۈشتى)ئۇنى مەن سېتىۋالماقچى بولۇپ پۈزالەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن سورىسام، ئۇ؛ سەن ئۇنىڭ ئالتۇنلىرىنى بىر ئالقىنىڭغا، ئۆزۈڭنىڭ ئالتۇنلىرىنى بىر ئالقىنىڭغا ئېلىپ، ھەر ئىككىلىسىنى بارابەر، ئوخشاش قىلىپ ئالماشتۇرغىن، چۈنكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم؛ **الله** قا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئەيتقان كىشى پەقەت ۋەزىندە ئوخشاش، بارابەر، نەخمۇ نەخ ئېلىم ــ بېرىم قىلىدۇ.(يەنى ئالتۇن ـ كۈمۈشنى)

705 ـ باب بيع الطعام مثلاً بمثل

تائام ئاشلىقلارنى ئوخشاش مىقداردا ئالماشتۇرۇپ سېتىش توغرىسىدا

4036 ـ حدّثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ: حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي عَمْرٌو. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الحَارِثِ أَنّ أَبَا النّضْرِ حَدّثَهُ أَنّ بُسْرَ بْنَ سَعِيدٍ حَدّثَهُ عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّهُ أَرْسَلَ غُلاَمَهُ بِصَاعِ قَمْحٍ، فَقَالَ: بِعْهُ ثُمّ اشْتَرِ بِهِ شَعِيراً، فَذَهَبَ الْغُلاَمُ فَأَخَذَ صَاعاً وَزِيَادَةَ بَعْضِ صَاعٍ، فَلَمّا جَاءَ مَعْمَراً أَخْبَرَهُ بِذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ مَعْمَرٌ: لِمَ فَعَلْتَ ذَلِكَ؟ انْطَلِقْ فَرُدّهُ. وَلاَ تَأْخُذَنّ إِلاّ مِثْلاً بِمِثْلٍ. فَإِنّي كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الطّعَامُ بِالطّعَامِ مِثْلاً بِمِثْلٍ» قَالَ: وَكَانَ طَعَامُنَا، يَوْمَئِذٍ، الشّعِيرَ. قِيلَ لَهُ: فَإِنّهُ لَيْسَ بِمِثْلِهِ. قَالَ: إِنّي أَخَافُ أَنْ يُضَارِعَ.

مەئمەر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خادىمىنى بىر سا بۇغداي بىلەن بازارغا ئەۋەتىپ؛ بۇنى سېتىپ، ئۇنىڭغا بىرسا ئارپا سېتىۋېلىپ كەلگىن دېدى. غۇلام كېتىپ، بىر سا بۇغدايغا، بىرسادىن كۆپرەك ئارپا ئېلىپ كېلىپ، مەئمەرگە خەۋەرقىلغاندا، مەئمەر ئۇنىڭغا؛ نىمە ئۈچۈن شۇنداق قىلدىڭ؟ ماڭ سەن بېرىپ بۇنى قايتۇرىۋەتكىن، سەن پەقەت بىر ساغا بىرسانىلا، ئوخشاش، بارابەر ئالغىن ، چۈنكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ؛« تائام تائامنىڭ باراۋىرىدە ئوخشاش مىقداردا زىيادە، كام قىلىنماي ئالماشتۇرۇلىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: (يەنى بېرىپ تۇرسا، ياكى سودا قىلسا، زىيادە ئالمايدۇ، زىيادە بەرمەيدۇ، كەم ئارتۇق بەرسە ياكى ئالسا، جازانە، ئۆسۈم يېگەن بولىدۇ،دېدى.) شۇكۈنلەردە بىزنىڭ ئاشلىقىمىز ئارپا ئىدى. مەئمەرگە؛ بۇغداي بىلەن ئارپا ئوخشىمايدىغان تۇرسا؟دېيىلدى، مەئمەر؛ مەن بۇلارنىڭ ئوخشاپ قېلىشىدىن ئەنسىرىدىم دېدى.ئەھمەد،

4037 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنَ [1] أَنّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يُحَدّثُ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَ أَبَا سَعِيدٍ حَدّثَاهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيَ الأَنْصَارِيّ فَاسْتَعْمَلَهُ عَلَى خَيْبَرَ، فَقَدِمَ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَكُلّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا؟» قَالَ: لاَ، وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا لَنَشْتَرِي الصّاعَ بِالصّاعَيْنِ مِنَ الْجَمْعِ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَفْعَلُوا، وَلَكِنْ مِثْلاً بِمِثْلٍ. أَوْ بِيعُوا هَذَا وَاشْتَرُوا بِثَمَنِهِ مِنْ هَذَا، وَكَذَلِكَ الْمِيزَانُ».

4038 ـ حدّثنا يَحيَ بْنُ يَحْيَى قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ ابْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اسْتَعْمَلَ رَجُلاً عَلَى خَيْبَرَ، فَجَاءَهُ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَكُلّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا؟» فَقَالَ: لاَ، وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا لَنَأْخُذُ الصّاعَ مِنْ هَذَا بِالصّاعَيْنِ. وَالصّاعَيْنِ بِالثّلاَثَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «فَلاَ تَفْعَلْ بِــعِ الْجَمْعَ بِالدّرَاهِمِ. ثُمّ ابْتَعْ بِالدّرَاهِمِ جَنِيباً».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەرگە بىر كىشىنى ئەمەلدار قىلدۇ، ئۇ كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ناھايىتى ياخشى خورمىلارنى ئېلىپ كېلدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ كىشىدىن؛ خەيبەر خورمىسىنىڭ ھەممىسى مۇشۇنداق ياخشىمۇ؟ دەپ سورىسا، ئۇ كىشى؛ ياق، بىز بۇ ياخشى خورمىنىڭ بىر ساسىنى ئىككى ساغا،ئىككى سەسىنى ئۈچ ساغا ئالىمىز دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ھەرگىز ئۇنداق قىلما، (چۈنكى، ئۇ ئۆز ئەينى جازانە، ئۆسۈمدۇر) لېكىن، سەن ناچار خورمىنىڭ ھەممىسىنى پۇلغا سېتىپ، ئاندىن ئېسىل، ياخشى خورمىنى شۇ پۇلغا سېتىۋالغىن، ياكى ئوخشاش، بارابەر، نەخمۇ-نەخ ئالماشتۇرۇڭلار، دېدى. تارازا-مىزاندىمۇ شۇنداق دېدى،يەنى زىيادە-كام قىلما.بۇخارى 2050 ـ ھەدىس، نەسەئى 4477 ـ ھەدىس،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس، مەسلىنى ھەل قىلىشنىڭ چارىسىنى، جازانە، ئۆسۈمدىن قۇتۇلۇش چارىسىنى كۆرسىتىدۇ.

4039 ـ حدّثنا إِسْحٰقُ بْنُ مَنْصُورٍ: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيّ: حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ، وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ (وَاللّفْظُ لَهُمَا). جَمِيعاً عَنْ يَحْيَى بْنِ حَسّانَ: حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ (وَهُوَ ابْنُ سَلاّمٍ): أَخْبَرَنِي يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ) قَالَ: سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِ الْغَافِرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يَقُولُ: جَاءَ بِلاَلٌ بِتَمْرٍ بَرْنِيَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مِنْ أَيْنَ هَذَا؟» فَقَالَ بِلاَلٌ: تَمْرٌ، كَانَ عِنْدَنَا، رَدِيءٌ. فَبِعْتُ مِنْهُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ، لِمَطْعَمِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ، عِنْدَ ذٰلِكَ: «أَوّهْ! عَيْنُ الرّبَا، لاَ تَفْعَلْ، وَلٰكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ التّمْرَ فَبِعْهُ بِبَيْعٍ آخَرَ، ثُمّ اشْتَرِ بِهِ».
لَمْ يَذْكُرِ ابْنُ سَهْلٍ فِي حَدِيثِهِ: عِنْدَ ذٰلِكَ.

4040 ـ وحدّثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ: حَدّثَنَا مَعْقِلٌ، عَنْ أَبِي قَزَعَةَ الْبَاهِلِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِتَمْرٍ. فَقَالَ «مَا هَذَا التّمْرُ مِنْ تَمْرِنَا» فَقَالَ الرّجُلُ: يَا رَسُولَ اللّهِ بِعْنَا تَمْرَنَا صَاعَيْنِ بِصَاعٍ مِنْ هٰذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هٰذَا الرّبَا، فَرُدّوهُ. ثُمّ بِيعُوا تَمْرَنَا وَاشْتَرُوا لَنَا مِنْ هٰذَا».

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كاتتا ئېسىل خورما ئېلىپ كېلدۇ، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: بۇخورما قەيەردىن كەلدى؟ دېسە، ئۇ: بىزنىڭ يېنىمىزدا ناچار خورمىلار بار بولۇپ، مەن ئۇنىڭدىن ئىككى سانى، ماۋۇ ياخشى خورمىنىڭ بىرساسىغا ساتتىم دەيدۇ، رەسۇلۇللاھ: ئۇھ!! ئۆز ئەينى جازاينە بولۇپتۇ، ئۆز ئەينى ئۇسۇم بولۇپتۇ، بۇندىن كېيىن ھەرگىز ئۇنداق قىلمىغىن، ئەگەر ياخشى خورما سېتىۋالماقچى بولساڭ، ناچار خورماڭنى ئايرىم سودا قىلىپ ساتقىن، ئاندىن ئۇنىڭ پۇلغا ياخشى خورما سېتىۋالغىن» يەنەبىردە؛ بۇ جازاينە بولۇپتۇ، بۇنى قايتۇرۇپ بېرىپ، ئاندىن بىزنىڭ ناچار خورمىمىزنى سېتىپ، بۇ ئېسىل خورمىدىن سېتىۋېلىڭلار»دېدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

4041 ـ حدّثني إِسْحَـٰقُ بْنُ مَنْصُورٍ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَىٰ، عَنْ شَيْبَانَ، عَنْ يَحْيَىٰ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: كُنّا نُرْزَقُ تَمْرَ الْجَمْعِ عَلَىٰ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَهُوَ الْخِلْطُ مِنَ التّمْرِ. فَكُنّا نَبِيعُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ، فَبَلَغَ ذٰلِكَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «لاَ صَاعَيْ تَمْرٍ بِصَاعٍ. وَلاَ صَاعَيْ حِنْطَةٍ بِصَاعٍ. وَلاَ دِرْهَمَ بِدِرْهَمَيْنِ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا بىزگە ئارلاشتۇرۇلۇپ

توپلانغان خورمىدىن رىزىق بېرلەتتى، بىز ئۇنىڭدىن ئىككى سا خورمىنى بىرسا(ياخشى)خورمىغا ساتاتتۇق،

بۇئىش رەسۇلۇللاھقا يەتكەندە مۇنداق دىگەن: ئىككى سا خورمىنى بىر ساغا، ئىككى سا بۇغداينى بىر سا

بۇغدايغا، ئىككى دەرھەم كۈمۈش پۇلنى، بىر دەرھەمگە يا ئىككى دىينار ئالتۇننى بىر دىينارغا ئالماشتۇرۇش

قەتئىي دۇرۇس ئەمەس. (ھالال ئەمەس، هارامدۇر). نەسەئى، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ.

4042 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ سَعِيدٍ الجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ قالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبّاسٍ عَنِ الصّرْفِ؟ فقالَ: أَيداً بِيدٍ؟ قُلتُ: نَعمْ، قالَ: فَلاَ بَأسَ بِهِ، فَأَخْبَرْتُ أَبَا سَعِيدٍ، فَقُلْتُ: إِنّي سَأَلْتُ ابْنَ عَبّاسٍ عَنِ الصّرْفِ؟ فَقَالَ: أَيداً بِيدٍ؟ قُلْتُ: نَعمْ، قالَ: فَلاَ بَأسَ بِهِ. قالَ أَوْ قالَ ذَلِكَ؟ إِنّا سَنَكْتُبُ إِلَيْهِ فَلاَ يُفْتِيكُمُوهُ، قالَ: فَوَاللّهِ لَقَدْ جَاءَ بَعْضُ فِتْيَانِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِتَمْرٍ فَأَنْكَرَهُ فقالَ «كَأَنّ هَذَا لَيْسَ مِنْ تَمرِ أَرْضِنَا». قالَ: كَانَ فِي تَمرِ أَرْضِنَا (أَوْ فِي تَمْرِنَا)، الْعَامَ، بَعْضُ الشّيْءِ. فَأَخَذْتُ هَذَا وَزِدْتُ بَعْضَ الزّيَادَةِ، فقالَ «أَضْعَفْتَ، أَرْبَيْتَ لاَ تَقْرَبَنّ هَذَا. إِذَا رَابَكَ مِنْ تَمرِكَ شَيْءٌ فَبِعْهُ. ثُمّ اشْتَرِ الّذِي تُرِيدُ مِنَ التّمْرِ».

ئەبۇنەزرەت مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى ئابباسقا ئۇچۇرشۇپ؛ ئالتۇن ـ كۈمۈشنى ئالماشتۇرۇش توغرىسىدا سورسام،

ئۇ؛ قولمۇ ـ قول، نەخمۇ؟دېدى، مەن ھەئە دېسەم، ئۇ؛ چاتاق يوق دۇرۇس دېدى. مەن بۇنى ئەبۇسەئىدقا خەۋەر

قىلسام، ئۇ؛ ئىبنى ئاباس شۇنداق دەمدا؟ بىز ئۇنىڭغا سىلەرگە بۇنداق پەتۋا بەرمەسلىككە خەت يازساق

بولغىدەك، الله بىلەن قەسەمكى، ياش خادىملارنىڭ بەزىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە خورما

كەلتۈرۈپتى، رەسۇلۇللاھ ئىنكار قىلىپ؛ بۇ بىزنىڭ زېمىنىمىزنىڭ خورمىسى ئەمەسقۇ؟دېدى، ئۇكىشى؛بىزنىڭ

خورمىمىزغا بۇيىل ئاپەت يەتكەن ئىدى، مەن بۇياخشى خورمىنى بىزنىڭ ناچار خورمىمىزدىن كۆپرەك بېرىپ

سېتىۋالدىم دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ زىيادە بەرسەڭ، جازاينە قىلغان بولسەن، بۇنداق سودىغا يېقىن كەلمە!

سىنى خورماڭدىن بىرەر نەرسە ئىككىلەندۈرۈپ شەكلەندۈرسە، ئۇنى سېتىپ، ئاندىن (ئۇنىڭ پۇلىغا)سەن

مەقسەت قىلغان خورمىنى سېتىۋالغىن،دېدى.

4043 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الأَعْلَى. أَخْبَرَنَا دَاوُدُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ قالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ وَ ابْنَ عَبّاسٍ عَنِ الصّرْفِ فَلَمْ يَرَيَا بِهِ بَأْساً. فَإِنّي لَقَاعِدٌ عِنْدَ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الصّرْفِ؟ فقالَ: مَا زَادَ فَهُوَ رِباً. فَأَنْكَرْتُ ذَلِكَ، لِقَوْلِهِمَا. فقالَ: لاَ أُحَدّثُكَ إِلاّ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. جَاءَهُ صَاحِبُ نَخْلِهِ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ طَيّبٍ. وَكَانَ تَمْرُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم هَذَا اللّوْنَ. فقالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَنّى لَكَ هَذَا؟» قالَ: انْطَلَقْتُ بِصَاعَيْنِ فَاشْتَرَيْتُ بِهِ هَذَا الصّاعَ. فَإِنّ سِعْرَ هَذَا فِي السّوقِ كَذَا. وَسِعْرَ هَذَا كَذَا. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «وَيْلَكَ أَرْبَيْتَ؟. إِذَا أَرَدْتَ ذَلِكَ فَبِـــعْ تَمْرَكَ بِسِلْعَةٍ. ثُمّ اشْتَرِ بِسِلْعَتِكَ أَيّ تَمْرٍ شِئْتَ». قالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَالتّمْرُ بِالتّمْرِ أَحَقّ أَنْ يَكُونَ رِباً أَمِ الْفِضّةُ بِالْفِضّةِ؟ قالَ: فَأَتَيْتُ ابْنَ عُمَرَ، بَعْدُ، فَنَهَانِي وَلَمْ آتِ ابْنَ عَبّاسٍ، قالَ: فَحَدّثَنِي أَبُو الصّهْبَاءِ أَنّهُ سَأَلَ ابْنَ عَبّاسٍ عَنْهُ بِمَكّةَ، فَكَرِهَهُ.

ئەبۇنەزرەت مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى ئابباس، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ملاردىن ئالتۇن ـ كۈمۈشنى

ئالماشتۇرۇش سودىسى توغرىسىدا سورسام، ئۇلار؛ نەخ بولسا دۇرۇس دېدى. ئاندىن ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇدىن سورسام، ئۇ؛ زىيادە بولغانلا نەرسە جازاينە ـ ئۇسۇمدۇر دېدى. مەن ھېلىقى ئىككەيلەننىڭ «دۇرۇس»

دېگەن سۆزىگە ئاساسەن، بۇنىڭ سۆزىنى ئىنكار قىلسام، ئۇماگا؛ مەن پەقەت ساگا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئاڭلىغان ھەدىسنى سۆزلەپ بېرىمەن. رەسۇلۇللاھنىڭ خورمىسىغا قارايدىغان كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىرسا كاتتا ئىسىل خورما ئېلىپ كىلىدۇ، ـ رەسۇلۇللاھنىڭ خورمىسى مانا مۇشۇ تۈردىن ئىدى ـ رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: بۇخورما قەيەردىن كەلدى؟ دىسە، ئۇ: بىزنىڭ يېنىمىزدا ناچار خورمىلار بار بولۇپ، مەن ئۇنىڭدىن ئىككى سانى، ماۋۇ ياخشى خورمىنىڭ بىرساسىغا ساتتىم، بازاردا بۇنىڭ باھاسى مۇنچىلىك، بۇنىڭ باھاسى مۇنچىلىك (يەنى ياخشىسى ناچارلىرىدىن قىممەتراق ئىكەن)دېدى، رەسۇلۇللاھ: ئۇھ!! ئۆز ئەينى جازاينە بولۇپتۇ، ئۆز ئەينى ئۇسۇم بولۇپتۇ، ساگا ۋايدۇر، بۇندىن كىيىن ھەرگىز ئۇنداق قىلمىغىن، ئەگەر ياخشى خورما سېتىۋالماقچى بولساڭ، ناچار خورماڭنى ئايرىم سودا قىلىپ ساتقىن، ئاندىن ئۇنىڭ پۇلىغا سەن خالىغان ياخشى خورما سېتىۋالغىن»دېدى. ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ خورمىنى خورمىغا (زىيادە ـ كەم قىلىپ) ئالماشتۇرۇش جازاينە ـ ئۇسۇم بولۇشقا ئەڭ لايىقمۇ؟ ياكى كۈمۈشنى كۈمۈشكىمۇ؟ دېدى. ئاندىن مەن ئىبنى ئۆمەرنىڭ قېشىغا بارسام، ئۇمىنى بۇنداق سودا قىلىشتىن توستى. مەن ئىبنى ئاباسنىڭ قېشىغا بارمىدىم. ئەبۇسسەھبائ ماڭا مۇنداق ھەدىس سۆزلەپ بەردى؛ مەن مەككىگە ئىبنى ئاباسنىڭ قېشىغا بېرىپ ئالتۇن ـ كۈمۈشنى ئالماشتۇرۇش سودىسى توغرىسىدا سورسام، ئۇ بۇنى ياقتۇرمىدى.يەنى مەكروھ دېدى.

4044 – بۇ ھەدىس يۇقىرقىغا ۋە تۆۋەندىكىگە ئوخشاشتۇر.

4045 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو) (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّمَا الرِّبَا فِي النّسِيئَةِ».

ئۇسامەت ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جازانە، ئۆسۈم دىگەن، نىسى ئېلىشدا، نىسى سېتىشتا بولىدۇ. «يەنى نىسى سېتىپ، قىممەت سېتىپ ساتقان پۇلنىڭ ئۈستىگە زىيادە ئېلىشىدا بولىدۇ، جازانە، ئۆسۈم توغرىسىدا ئەڭ ئوچۇق، ئەڭ روشەن توغرا، ئادىل مىيزان، سەھىھ مۇسلىمدىكى مۇنۇ ھەدىستۇر. «كىم زىيادە بەرسە، زىيادە ئالسا، جەزمەن جازانە، ئۆسۈم قىلغان بولىدۇ» بۇ ھەدىس مۇتلەق، نەخ، نېسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4046 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا عَفّانُ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا بَهْزٌ. قَالاَ: حَدّثَنَا وُهَيْبٌ: حَدّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ رِباً فِيمَا كَانَ يَداً بِيَدٍ».

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: نەخمۇ ــ نەخ، قولمۇ ــ قول قىلىنغان سودىدا جازانە، ئۆسۈم يوقتۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇ

ھەدىس، ئالتۇننى كۈمۈشكە ياكى كۈمۈشنى ئەكسىگە ياكى بۇغداينى ئارپىغا ساتسا جىنسى بىر خىل بولمىسا، جازانە يوق دېگەن بولىدۇ. لېكىن، زىيادە بەرسە، زىيادە ئۆسۈق ئالسا جازانە، ئۆسۈم دېگەن ھەدىس بولسا، نەخ بولىسمۇ جازانە ئۆسۈمنى كۆرسىتىدۇ، ئۇ بولسا، بىر سا خورمىنى ئىككىگە تېگىشسە، بىر تاغا بۇغداينى ئىككى تاغاغا تېگىشسە جازانە بولىدۇ، چۈنكى جىنسى بىرخىل، بۇنى سېتىپ پۇلغا ئال دېدى. دېمەك، نەخ بولىسمۇ جازانە ئۆسۈم بولىدىغىنى بار، ئۇ بولسا زىيادە بەرسە يا ئالسا، ئۆسۈم بولىدۇ، بىرنى ئىككىگە تېگىشسە جازانە، ئۆسۈم بولمايدىغان نەخ سودا بەيئىلەر بار. چۈنكى، ۋاختىنى ساتمىدى دە! ھەم تۆرى ئوخشىمايدۇ.

4047 ـ حدّثنا الحَكَمُ بْنُ مُوسَى: حَدّثنا هِقْلٌ، عَنِ الأَوْزَاعِيّ. قَالَ: حَدّثني عَطاءُ ابْنُ أَبِي رَبَاحٍ أَنّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ لَقِيَ ابْنَ عَبّاسٍ فَقَالَ لَهُ: أَرَأَيْتَ قَوْلَكَ فِي الصّرْفِ، أَشَيْئاً سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَمْ شَيْئاً وَجَدْتَهُ فِي كِتَابِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ؟ فَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: كَلاّ. لاَ أَقُولُ. أَمّا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ بِهِ مِني. وَأَمّا كِتَابُ اللّهِ فَلاَ أَعْلَمُهُ. وَلَكِنْ حَدّثَنِي أُسَامَةُ ابْنُ زَيْدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «أَلاَ إِنّمَا الرّبَا فِي النّسِيئَةِ».

ئەبۇسەئىد، ئىبنى ئابباسقا ئۇچۇرشۇپ؛ سەن ئالتۇن ـ كۈمۈشنى ئالماشتۇرۇش توغرىسىدىكى سۆزۈڭنى رەسۇلۇللاھتىن ئاڭلىغانمۇ؟ ياكى الله نىڭ كىتابىدىن تاپتىڭمۇ؟دەپ سوردى، ئۇ؛ ئۇنداق ئەمەس، مەن ئۆزۈم بىرنەرسە دېيەلمەيمەن. رەسۇلۇللاھ نىڭ سۆزىگە كەلسەك، ئۇنىڭغا سىلەر مەندىن ئالىمراق، الله نىڭ كىتابىغا كەلسەك، مەن بۇ توغرۇلۇق بىر نەرسە بىلمەيمەن. لېكىن ماڭا ئۇسامەت ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق بىر ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن جازانە، ئۆسۈم دېگەن، نىسى ئېلىشدا، نىسى سېتىشتا بولىدۇ.

706 – باب لعن آكل الربا ومؤكله

جازايىنە ـ ئۆسۈم يېگۈچىگە ۋە يېدۈرگۈچىگە لەنەت قىلىش توغرىسىدا

4048 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِعُثْمَان) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثنا جَرِيرٌ) عَنْ مُغِيرَةَ. قَالَ: سَأَلَ شِبَاكٌ إِبْرَاهِيمَ. فَحَدّثَنَا، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم آكِلَ الرّبَا وَمُؤْكِلَهُ. قَالَ قُلْتُ: وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدَيْهِ؟ قَالَ: هُم سواءٌ إِنّمَا نُحَدّثُ بِمَا سَمِعْنَا.

4049 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالُوا: حَدّثنا هُشَيْمٌ: أَخْبَرَنَا أَبُو الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم آكِلَ الرّبَا، وَمُوكِلَهُ، وَكَاتِبَهُ، وَشَاهِدَيْهِ، وَقَالَ: هُمْ سَوَاءٌ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا جازانە، ئۆسۈم يىگۈچىگە، ۋە يېدۈرگۈچىگە، كاتىبىغا، ئىككى گۇۋاھچىسىغا لەنەت قىلدى، ئۇلار ھەممىسى جازانىنىڭ گۇناھىدا، باراۋەر ئوخشاشتۇر. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. تېپىشتۇرغۇچىمۇ ۋە باشقىلارمۇ ئوخشاشتۇر.يەنە بىر خاتىردە؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم لەنەت قىلدى، دېيىلگەن. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالللاھتائالا جازانە، ئۆسۈم يىگۈچىگە، ۋەيدۇرگۈچىگە، گۇۋاھچى، كاتىپ بولغۇچىلارغا لەنەت قىلدى، رەھمىتىدىن يىراق قىلدى. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە.

707 ـ باب أخذ الحلال وترك الشبهات

ھالال نەرسىلەرنى ئېلىپ، شۈبھىلىك نەرسىلەرنى تەرك ئېتىش توغرىسىدا

4050 ـ4051 ـ4052 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرِ الْهَمْدَانِيّ: حَدّثَنَا أَبي: حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرِ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: (وَأَهْوَى النّعْمَانُ بِإِصْبَعَيْهِ إِلَىَ أُذُنَيْهِ) «إِنّ الْحَلاَلَ بَيّنٌ وَإِنّ الْحَرَامَ بَيّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لاَ يَعْلَمُهُنّ كَثِيرٌ مِنَ النّاسِ، فَمَنِ اتّقَى الشّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلاَ وَإِنّ لِكُلّ مَلِكٍ حِمىً، أَلاَ وَإِنّ حِمَى اللّهِ مَحَارِمُهُ، أَلاَ وَإِنّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلّهُ، أَلاَ وَهِيَ الْقَلْبُ».

4053 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ: حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي: حَدّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ: حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَامِرٍ الشّعْبِيّ أَنّهُ سَمِعَ نُعْمَانَ بْنَ بَشِيرِ بْنِ سَعْدٍ، صَاحِبَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَخْطُبُ النّاسَ بِحِمْصَ. وَهُوَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الْحَلاَلُ بَيّنٌ وَالْحَرَامُ بَيّنٌ». فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ زَكَرِيّاءَ عَنِ الشّعْبِيّ. إِلَىَ قَوْلِهِ: «يُوشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيهِ».

نۇئمان ئىبنى بۇشەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھالالمۇ ئوچۇق ــ ئاشكارا ، ھاراممۇ ئوچۇق ئاشكارىدۇر، نۇرغۇن شۈبھىلىك نەرسىلەر بولۇپ، ئۇنى كىشىلەرنىڭ كۆپىنچىسى بىلەلمەيدۇ، كىم شۈبھىلىك نەرسىلەردىن ھەزەر قىلىپ ساقلانسا، ھەققەتەن ئۇ ئۆزىنىڭ يۈز ــ ئابرۇي، ئىناۋىتى ئۈچۈن، دىنى ئۈچۈن پاكلانغان، پاكلىق يولىنى تۇتقان بولىدۇ، كىم شۈبھىلىك نەرسىنى قىلىپ سالسا، شۈبھىگە چۈشۈپ كەتسە، ئۇ ھارامغا چۈشكەن بولىدۇ، (يەنى، بۇ ھارامغا ئاپىرىدۇ) ئۇنىڭ مىسالى، چېگرا ئەتراپىدا پادا باققان پادىچىغا ئوخشايدۇ، پادىچى، چېگرا ئىچىگە كىرىپ كېتىشى، چېگرا ئىچىدىمۇ پادىنى بېقىپ سېلىشى مۇمكىن، (ئەنە شۇنىڭدەك، شۈبھىلىك نەرسە بىلەن شۇغۇللانغۇچى ھارامغىمۇ كىرىپ كېتىدۇ) ئاگاھ بولۇڭلار، ھەققەتەن ھەربىر پادىشاھنىڭ چېگراسى بار، ئاگاھ بولۇڭلار، ھەققەتەن ئالللاھتائالانىڭ زېمىندىكى چېگرالىرى ھارام قىلغان نەرسىلەردۇر، دىققەت قىلىڭلار، جەسەدتە بىر چىشلەم گۆش بار، ئۇ ئوڭشالسا، بارلىق جەسەد ئوڭشىلىدۇ، ئۇ بۇزۇلسا، جەسەدنىڭ ھەممە يېرى بۇزۇلىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئۇ گۆش بولسا، قەلب، يۈرەكتۇر. بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد ، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

708 ـ باب بيع البعير واستثناء ركوبه

تۆگىنى ئۆيگە كەلگىچە مىنىۋېلىشنى مۇستەسنا قىلىپ سېتىشنىڭ دۇرۇسلۇقى توغرىسىدا

4054 ـ4055 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ، عَنْ عَامِرٍ: حَدّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّهُ كَانَ يَسِيرُ عَلَىَ جَمَلٍ لَهُ قَدْ أَعْيَا. فَأَرَادَ أَنْ يُسَيّبَهُ، قَالَ: فَلَحِقَنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَدَعَا لِي وَضَرَبَهُ، فَسَارَ سَيْراً لَمْ يَسِرْ مِثْلَهُ، قَالَ «بِعْنِيهِ بِوُقِيّةٍ» قُلْتُ: لاَ، ثُمّ قَالَ: «بِعْنِيهِ» فَبِعْتُهُ بِوُقِيّةٍ، وَاسْتَثْنَيْتُ عَلَيْهِ حُمْلاَنَهُ إِلَىَ أَهْلِي، فَلَمّا بَلَغْتُ أَتَيْتُهُ بِالْجَمَلِ، فَنَقَدَنِي ثَمَنَهُ، ثُمّ رَجَعْتُ، فَأَرْسَلَ فِي أَثَرِي، فَقَالَ: «أَتُرَانِي مَاكَسْتُكَ لآخُذَ جَمَلَكَ؟ خُذْ جَمَلَكَ وَدَرَاهِمَكَ، فَهُوَ لَكَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،ئۇ ئۆزىنىڭ تۆگىسى ئۈستىدە كېتىۋاتاتتى، ۋەھالەنكى ئۇنىڭ تۆگىسى ھېرىپ قالغان ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ئۆتتۈرىدىن ئۆتۈپ، تۆگىنى بىرنى ئۇرۇپ قويۇشىدى، تۆگە شۇنداق تېز ماڭدىكى، بۇرۇن ئۇنداق تېز مېڭىپ باقمىغان ئىدى، رەسۇلۇللاھ ماڭا: بۇتۆگىنى ماڭا 40 دەرھەمگە سېتىپ بەرگىن دېدى، مەن ئۇ تۆگىگە مىنىپ ئەھلىمگە بېرىۋېلىشنى شەرتلىشىپ، تۆگىنى رەسۇلۇللاھقا ساتتىم، مەن مەدىنىگە كەلگەندە، تۆگىنى ئەكىلىپ بەرسەم، ماڭا ئۇنىڭ پۇلىنى نەخ بەردى، يەنەبىرخاتىردە؛ ماڭا ئۇنىڭ پۇلىنى بىرىپ، تۆگىنىمۇ قايتۇرۇپ بەردى، يەنەبىرخاتىردە؛ بىلالغا؛ ئۇنىڭ پۇلىنى بەرگىن، ئارتۇقراق بەرگىن دېدى،ئۇ ماڭا پۇلنى نەخ بىرىپ، بىرنەچچە پارچا پۇلنى ئارتۇقراق بەردى،دېيىلگەن.بۇخارى،مۇسلىم.

4056 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِعُثْمَانَ) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا، وَقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ) عَنْ مُغِيرَةَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَتَلاَحَقَ بِي، وَتَحْتِي نَاضِحٌ لِي قَدْ أَعْيَا وَلاَ يَكَادُ يَسِيرُ، قَالَ: فَقَالَ لِي «مَا لِبَعِيرِكَ؟» قَالَ قُلْتُ: عَلِيلٌ، قَالَ: فَتَخَلّفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَزَجَرَهُ وَدَعَا لَهُ، فَمَا زَالَ بَيْنَ يَدَيِ الإِبِلِ قُدّامَهَا يَسِيرُ، قَالَ: فَقَالَ لِي: «كَيْفَ تَرَى بَعِيرَكَ؟» قَالَ قُلْتُ: بِخَيْرٍ، قَدْ أَصَابَتْهُ بَرَكَتُكَ، قَالَ: «أَفَتَبِيعُنِيهِ؟» فَاسْتَحْيَيْتُ، وَلَمْ يَكُنْ لَنَا نَاضِحٌ غَيْرُهُ، قَالَ فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَبِعْتُهُ إِيّاهُ، عَلَى أَنّ لِي فَقَارَ ظَهْرِهِ حَتّى أَبْلُغَ الْمَدِينَةَ، قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي عَرُوسٌ فَاسْتَأْذَنْتُهُ، فَأَذِنَ لِي، فَتَقَدّمْتُ النّاسَ إِلَى الْمَدِينَةِ، حَتّى انْتَهَيْتُ، فَلَقِيَنِي خَالِي فَسَأَلَنِي عَنِ الْبَعِيرِ، فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا صَنَعْتُ فِيهِ، فَلاَمَنِي فِيهِ، قَالَ: وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لِي حِينَ اسْتَأْذَنْتُهُ: «مَا تَزَوّجْتَ؟ أَبِكْراً أَمْ ثَيّباً؟» فَقُلْتُ لَهُ: تَزَوّجْتُ ثَيّباً، قَالَ: «أَفَلاَ تَزَوّجْتَ بِكْراً تُلاَعِبُكَ وَتُلاَعِبُهَا؟» فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ تُوُفّيَ وَالِدِي (أَوِ اسْتُشْهِدَ) وَلِي أَخَوَاتٌ صِغَارٌ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَزَوّجَ إِلَيْهِنّ مِثْلَهُنّ، فَلاَ تُؤَدّبُهُنّ وَلاَ تَقُومُ عَلَيْهِنّ، فَتَزَوّجْتُ ثَيّباً لِتَقُومَ عَلَيْهِنّ وَتُؤَدّبَهُنّ، قَالَ: فَلَمّا قَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ، غَدَوْتُ إِلَيْهِ بِالْبَعِيرِ، فَأَعْطَانِي ثَمَنَهُ، وَرَدّهُ عَلَيّ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇرۇشقا قاتناشقان ئىدىم، بىز ئۇرۇشتىن قايتقاندا مەن بىزنىڭ سۇ تۇشۇيدىغان تۆگىنىڭ ئۈستىدە كىلىۋاتاتتىم، ئۇتۆگە شۇنداق قاتتىق ھېرىپ قالغانكى، ماڭالمىغلى تاس ـ تاس قالاتتى، ئارقام تەرەپتىن رەسۇلۇللاھ كىلىپ؛ تۆگەڭگە نىمە بولدى؟دېدى، مەن؛ قاتتىق ھېرىپ قالدى دېسەم، رەسۇلۇللاھ تۆگىنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈپ، چوھ!دەپ تۆگىگە ۋارقىراپ قويۇپ ئاندىن دۇئا قىلىپ قويدى، شۇنىڭ بىلەن مىنىڭ تۆگەم ھەممە تۆگىلەرنىڭ ئالدىدا ماڭدى، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ ئەمدى تۆگەڭنى قانداقراق كۆردۈڭ؟دېدى، مەن؛ ئىنتايىن ياخشى، تۆگەمگە سىلىنىڭ دۇئالىرىنىڭ بەركىتى يەتتى دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛تۆگەڭنى ماڭا 40 دەرھەمگە ساتامسەن؟دېدى، مەن تۆگەمنى مەدىنىگە مىنىپ كىلىۋېلىش شەرتى بىلەن رەسۇلۇللاھقا ساتتىم، تاغام بۇنى ئاڭلاپ ماڭا تاپا قىلدى، رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە كەلگەندە، مەن تۆگەمنى ئەتىگەندە ئېلىپ باردىم، ئاندىن ماڭا تۆگىنىڭ پۇلىنى بىرىپ،تۆگەمنىمۇ ماڭا قايتۇرۇپ بەردى......ئاخرى يۇقىردا ئۆتكەن.بۇخارى،مۇسلىم.

4057 ـ 4058 ـ4059 ـ4060 ـ بۇھەدىسلەر يۇقىرقىغا ئوخشاشتۇر. پەقەت بۇنىڭدا 200دەرھەم دېگەن پۇلنىڭ مىقدارى ئوخشمايدۇ.

4061 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَارِبٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: اشْتَرَى مِنّي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعِيراً بِوُقِيّتَيْنِ وَدِرْهَمٍ أَوْ دِرْهَمَيْنِ، قَالَ: فَلَمّا قَدِمَ صِرَاراً أَمَرَ بِبَقَرَةٍ فَذُبِحَتْ، فَأَكَلُوا مِنْهَا، فَلَمّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ أَمَرَنِي أَنْ آتِيَ الْمَسْجِدَ فَأُصَلّيَ رَكْعَتَيْنِ، وَوَزَنَ لِي ثَمَنَ الْبَعِيرِ فَأَرْجَحَ لِي.

4062 ـ حدّثني يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ: أَخْبَرَنَا مُحَارِبٌ، عَنْ جَابِرٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِهَـذِهِ الْقِصّةِ غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَاشْتَرَاهُ مِنّي بِثَمَنٍ قَدْ سَمّاهُ، وَلَمْ يَذْكُرِ الْوُقِيّتَيْنِ وَالدّرْهَمَ وَالدّرْهَمَيْنِ، وَقَالَ: أَمَرَ بِبَقَرَةٍ فَنُحِرَتْ، ثُمّ قَسَمَ لَحْمَهَا.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۆگەمنى 81 ياكى 82 دەرھەم كۈمۈش پۇلغا سېتىۋېلىپ، سىرار دېگەن جايغا كەلگەندە بىر كالا ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇپ، ئۇنىڭ گۆشىدىن يەپ، مەدىنىگە كەلگەندە منى مەسجىدكە بېرىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇشۇمغا بۇيرۇپ، ماڭا تۆگەمنىڭ پۇلنى ئېغىرراق تارتىپ بەردى.

4063 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ لَهُ: «قَدْ أَخَذْتُ جَمَلَكَ بِأَرْبَعَةِ دَنَانِيرَ، وَلَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا؛ تۆگەڭنى تۆت دىنار ئالتۇنغا ئالدىم، سەن ئۇنىڭغا مىنىپ مەدىنىگە بېرىۋالساڭ بولىدۇ، دېگەن ئىدى.

709 ـ باب من استسلف شيئاً فقضى خيراً منه، و«خيركم أحسنكم قضاء»

قەرز ئېلىپ ئۇنىڭدىن ياخشىراقىنى قايتۇرغان كىشىنىڭ ئەڭ ياخشى كىشى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

4064 ـ حدّثنا أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكِ ابْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اسْتَسْلَفَ مِنْ رَجُلٍ بَكْراً فَقَدِمَتْ عَلَيْهِ إِبِلٌ مِنْ إِبِلِ الصّدَقَةِ، فَأَمَرَ أَبَا رَافِعٍ أَنْ يَقْضِيَ الرّجُلَ بَكْرَهُ، فَرَجَعَ إِلَيْهِ أَبُو رَافِعٍ فَقَالَ: لَمْ أَجِدْ فِيهَا إِلاّ خِيَاراً رَبَاعِياً، فَقَالَ: «أَعْطِهِ إِيّاهُ، إِنّ خِيَارَ النّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً».

4065 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرٍ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ: أَخْبَرَنَا عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: اسْتَسْلَفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَكْراً، بِمِثْلِهِ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «فَإِنّ خَيْرَ عِبَادِ اللّهِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً».

ئىرباز ئىبنى سارىيە، ئەبۇراپىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىركىشىدىن بىر بوتلاق تۆگىنى قەرز ئالدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قا زاكات تۆگىللىرى كەلدى، ئاندىن منى ھېلىقى كىشىنىڭ بوتلاق تۆگىسىنى بېرىۋېتىشكە بۇيرىدى، مەن: مەن پەقەت زاكات تۆگىللىرىدىن تۆت چىشلىق ياخشى تۆگىنىلا تاپتىم دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: سەن ئۇ ياخشى تۆگىنى ھېلىقى بوتلاق تۆگىنىڭ بەدىلگە بېرىۋەرگىن، چۈنكى كىشلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى، يەنەبىردە؛ **الله** نىڭ بەندىللىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسى قەرزنى ئادا قىلىشتا ياخشى بولغىنىدۇر،دىدى. مۇسلىم، ئىبنى ماجە.بۇ جازايىننى مەقسەت قىلماستىن بەلكى ياخشىلىقتۇر.

4066 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارِ بْنِ عُثْمَانَ الْعَبْدِيّ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَقّ، فَأَغْلَظَ لَهُ، فَهَمّ بِهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ لِصَاحِبِ الْحَقّ مَقَالاً»، فَقَالَ لَهُمْ: «اشْتَرُوا لَهُ سِنّا فَأَعْطُوهُ إِيّاهُ» فَقَالُوا: إِنّا لاَ نَجِدُ إِلاّ سِنّا هُوَ خَيْرٌ مِنْ سِنّهِ، قَالَ: «فَاشْتَرُوهُ فَأَعْطُوهُ إِيّاهُ، فَإِنّ مِنْ خَيْرِكُمْ ــــ أَوْ خَيْرَكُمْ ــــ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً».

4067 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيّ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: اسْتَقْرَضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِنّا، فَأَعْطَى سِنّا فَوْقَهُ، وَقَالَ: «خِيَارُكُمْ مَحَاسِنُكُمْ قَضَاءً».

4068 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا أَبِي: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ يَتَقَاضَىَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعِيراً، فَقَالَ: «أَعْطُوهُ سِنّا فَوْقَ سِنّهِ»، وَقَالَ: «خَيْرُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن ئېلىشنى ئېلىش ئۈچۈن، قەرز سۈيلەپ كېلىپ، قاتتىق قوپاللىق قىلدى، ساھابىلار ئۇنى ئەدەپلەپ قويۇشنى مەقسەت قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ: ئۇنى قويىۋېتىڭلار، سۆز قىلغىلى قويۇڭلار، ھەققەتەن ھەق ئىگىسىنىڭ سۆز قىلىش ھوقۇقى بولىدۇ، سىلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر دانە تۆگە سېتىۋېلىپ، ئۇنى ئۇنىڭغا بېرىڭلار دېدى. ئۇلار؛ بىز ئۇنىڭ تۆگىسىدىن يېشى جەھەتتە ئەبزەلرەك تۆگىنىلا تاپتۇق دېگەندە، رەسۇلۇللاھ:سىلەر ئۇنى سېتىۋېلىپ، بۇكىشىگە بېرىۋېرىڭلار، چۈنكى سىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىڭلار، قەرزنى ئادا قىلىشتا ياخشى بولغىنىڭلاردۇر،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى.

710 ـ باب جواز بيع الحيوان بالحيوان، من جنسه، متفاضلا

بىر ھايۋاننى شۇنىڭ جىنسىدىن بولغان ياخشىراق يەنەبىر ھايۋانغا نەخ ساتسا دۇرۇس بولىدۇ.

4069 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ ابْنُ رُمْحٍ قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، ح وَحَدّثَنِيهِ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جَاءَ عَبْدٌ فَبَايَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْهِجْرَةِ، وَلَمْ يَشْعُرْ أَنّهُ عَبْدٌ، فَجَاءَ سَيّدُهُ يُرِيدُهُ، فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «بِعْنِيهِ» فَاشْتَرَاهُ بِعَبْدَيْنِ أَسْوَدَيْنِ، ثُمّ لَمْ يُبَايِعْ أَحَداً بَعْدُ، حَتّى يَسْأَلَهُ «أَعَبْدٌ هُوَ؟».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر قۇل كېلىپ، ھىجرەت قىلىشقا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بەيئەت قىلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ قۇل ئىكەنلىكىنى بىلمىدى، ئاندىن ئۇنىڭ خوجايىنى كېلىپ، ئۇقۇلنى ئېلىپ كېتىشنى مەقسەت قىلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: ئۇنى ماڭا سېتىپ بەرگىن دەپ، ئۇنى قارا تەنلىك ئىككى قۇلغا سېتىۋالدى، شۇنىڭدىن كېيىن قۇلمۇ؟ ياكى ھۆرمۇ؟ سوراپ باقمىغىچە، ھېچ كىشىگە بەيئەت قىلمىدى.

سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋاننى يەنەبىر ھايۋانغا نىسى سېتىشتىن توسقان. ئەھمەد، زىيائۇلمەقدەسى ، ن،ت،ئە،ئىبنى ماجە تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھايۋانلارنى، بىرنى ئىككىگە نەخمۇ ــ نەخ، قولمۇ ــ قول ئالماشتۇرسا گۇناھ يوق. ئەھمەد، ئىبنى ماجە.

711 ـ باب الرهن وجوازه في الحضر والسفر

سەپەردە ۋە مۇقۇم تۇرغاندىمۇ رەنىگە نەرسە قويۇشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4070 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَىَ) (قَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا، وَقَالَ الاَخَرَانِ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ) عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: اشْتَرَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ يَهُودِيَ طَعَاماً بِنَسِيئَةٍ، فَأَعْطَاهُ دِرْعاً لَهُ، رَهْناً.

4071 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ، قالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: اشْتَرَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ يَهُودِيّ طَعَاماً، وَرَهَنَهُ دِرْعاً مِنْ حَدِيدٍ.

4072 ـ4073 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ: أَخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ الأَعْمَش قال: ذَكَرْنَا الرّهْنَ فِي السّلَم عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ النّخَعِيّ، فقال: حَدّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اشْتَرَىَ مِنْ يَهُودِيّ طعاماً إِلَىَ أَجَلٍ، وَرَهَنَهُ دِرْعاً لَهُ مِنْ حَدِيدٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھ ا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر يەھۇدىيدىن مەلۇم مۇددەتكىچە تائام ئاشلىق سېتىۋېلىپ، ئۇنىڭغا تۆمۈردىن ياسالغان ئۆزىنىڭ جەڭ كىيىمىنى رەنگە قويغان ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، تۆمۈردىن ياسالغان ئۆزىنىڭ جەڭ كىيىمى، 30 سا ئارپىغا، بىر يەھۇدىينىڭ يېنىدا رەنگە قويۇلغان ھالدا ۋاپات تاپتى. بۇخارى.

712 - باب السلم

تارازا ـ كەمچەنلىرىنى، ۋاقتىنى ئېنىق قىلىپ مالغا ئالدىن پۇل بېرىش توغرىسىدا

4074 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا، وَقَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ) عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قال: قَدِمَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ، وَهُمْ يُسْلِفُونَ فِي الثّمَارِ، السّنَةَ وَالسّنَتَيْنِ فقال: «مَنْ سلفَ فِي تَمْرٍ، فَلْيُسْلِفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ، إِلَىَ أَجَلٍ مَعْلُومٍ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە، كىشىلەر بەيئى سەلەم قىلىپ، مېۋىگە بىر يىللىق، ئىككى ـ ئۈچ يىللىق ئالدىن پۇل بىرەتتى، ئاندىن مۇنداق دېگەن: كىم بىرەر نەرسىگە بەيئى سەلەم قىلىپ ئالدىن پۇل بەرسە، مەلۇم كەمچەن، مەلۇم ۋەزنە، مەلۇم ئەجەلگە، ۋاختى مەلۇم، جىلڭ، ۋەزنىنى مەلۇم قىلىپ پۇل بەرسۇن. (نەرقىنى ئۆزلىرى شۇ ۋاختىكى نەرقى بويىنچە بېكىتىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. جىلڭ سانىنى ،ۋاقتىنى،ئورنىنى بېكىتىپ، پۇلنى ئالدىن بىرىپ ، مالنى كىيىن ئالىدۇ،لىكىن ئالدامچىلىق، ساختىپەزلىك، ھىيلە ـ مىكىر،جازاينە ـ ئۇسۇم بولماسلىقى لازىم.

4075 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ: حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالنّاسُ يُسْلِفُونَ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَسْلَفَ فَلاَ يُسْلِفْ إِلاّ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ».

4076 ـ4077 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ و أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ، جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَ حَدِيثِ عَبْدِ الْوَارِثِ، ولَمْ يَذْكُرْ: «إِلَىَ أَجَلٍ مَعْلُومٍ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە، كىشىلەر بەيئى سەلەم قىلىپ، مېۋىگە بىر يىللىق، ئىككى ـ ئۈچ يىللىق ئالدىن پۇل بىرەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا مۇنداق دېگەن: كىم بىرەر نەرسىگە بەيئى سەلەم قىلىپ ئالدىن پۇل بەرسە، مەلۇم كەمچەن، مەلۇم ۋەزنە، مەلۇم ئەجەلگە، ۋاختى مەلۇم، جىلڭ، ۋەزنىنى مەلۇم قىلىپ پۇل بەرسۇن.

713 - باب تحريم الاحتكار في الأقوات

ئاشلىقنى مونوپول قىلىۋېلىشنىڭ هاراملىقى توغرىسىدا

4078 ـ حدّثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْن قعْنَبٍ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ) قالَ: كَانَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ يُحَدّثُ أنّ مَعْمَراً قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ احْتَكَرَ فَهُوَ خَاطِىءٌ» فَقِيلَ لِسَعِيدٍ: فَإنّكَ تَحْتَكِرُ؟ قالَ سَعِيدٌ: إنّ مَعْمَراً الّذِي كَانَ يُحَدّثُ هَذَا الْحَدِيثَ كَانَ يَحْتَكِرُ.

سەئىد ئىبنى مۇسەييىبتىن، مەئمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاشلىقنى پەقەت خاتالاشقۇچى كىشىلا، مونوپول قىلىۋېلىپ، ساتماي يىغىۋالىدۇ.«ئاشلىقنى باھاسى ئۆسكەندە ساتىمەن دەپ، مونوپول قىلىۋالغان كىشى قەستەن خاتالاشقۇچىدۇر». سەئىد ئىبنى مۇسەييىبكە؛ سەن (ياغنى)ئىھتىكار قىلىپ ساقلايدىكەنسەنغۇ؟دېيىلگەندە، ئۇ؛ مۇشۇ ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن مەئمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ (ياغنى)ئىھتىكار قىلىپ ساقلايتتى.يەنى باھاسى ئۆسكەندە ساتاتتى دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە سەھىھ.بۇنەھى ئاشلىققا خاستۇر دېگەنلەر بار.ئەمما ھەرقانداق نەرسىدە ئىھتىيات قىلىڭلار.

4079 – 4080 ـحدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ: حَدّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إسْمَاعِيلَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَجْلاَنَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطاءٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ مَعْمَر بْنِ عَبْدِ اللّهِ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَحْتَكِرُ إلاّ خَاطِىءٌ».

مەئمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاشلىقنى پەقەت خاتالاشقۇچى كىشىلا، مونوپول قىلىۋېلىپ، ساتماي يىغىۋالىدۇ. (بۇ كىشى قەستەن خاتالاشقۇچىدۇر). ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە تولپىلغان، سەھىھ.

714 - باب النهي عن الحلف في البيع

تىجارەت سودىسىدا قەسەم قىلىشتىن چەكلەش توغرىسىدا

4081 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، حَدّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ الأَمَوِيّ، ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطَاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، كِلاَهُمَا عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ لِلسّلْعَةِ، مَمْحَقَةٌ لِلرّبْحِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەسەم قىلىپ سېتىش، تىجارەتنى ئۇبدان راۋاجلاندۇرىدۇ، ماللارنى ئوبدان ساتتۇرىدۇ، لېكىن، پايدا، بەرىكەتنى ئۇچۇرىۋېتىدۇ . بەيھەقى،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4082 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظ لابْنِ أَبِي شَيْبَةَ) (قالَ إسْحَقُ: أَخْبَرَنَا، وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ) عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيّ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إيّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ، فَإنّهُ يُنَفّقُ ثُمّ يَمْحَقُ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن، بەيئى سۇدىدا قەسەمنى كۆپ قىلىشتىن ھەزەر قىلىڭلار، ھەقىقەتەن ئۇ كۆرۈنۈشكە سودىنى ئاقتۇرغاندەك قىلسىمۇ، ئاندىن كېيىن بەرىكىتىنى ئۇچۇرۇۋېتىدۇ، مالنى ھالاك قىلىۋېتىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

715 - باب الشفعة

شۇپئەت ھوقۇقى (شېرىكتاچىلىق) توغرىسىدا

4083 - حدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُونُس: حَدّثنَا زُهَيْرٌ: حَدّثنَا أبُو الزّبَيْر، عَنْ جَابِرٍ، ح وَحَدّثنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أخْبَرَنَا أبُو خَيْثمَة عَنْ أبي الزّبَيْر، عَنْ جَابِرٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ كَانَ لَهُ شَرِيكٌ فِي رَبْعَةٍ أوْ نَخْلٍ، فَلَيْسَ لَهُ أنْ يَبِيعَ حَتّى يُؤْذِنَ شَرِيكَهُ، فَإنْ رَضِيَ أخَذَ، وَإنْ كَرِهَ تَرَكَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ بىرەر زېمىندا تۇرالغۇ جاي، ئۆي، قورۇدا ياكى خورمازارلىقدا، باغلاردا شېرىكى بولسا، ئۆز نېسۋىسىنى ساتىدىغانلىقىنى شېرىكىگە بىلدۈرۈپ قويماي تۇرۇپ، تەكلەپ باقماي تۇرۇپ ئۇنى سېتىشى دۇرۇس ئەمەس، شېرىكى رازى بولسا، شۇ باھاغا ئالىدۇ، ئەگەر سېتىۋېلىشنى ياقتۇرمىسا، تەرىك ئېتىدۇ. ئاندىن ساتسا دۇرۇس بولىدۇ.

4084 - حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لابْنِ نُمَيْرٍ) (قَالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا، وَقَالَ الآخَرَان: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إدْرِيس)، حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ أبِي الزّبَيْر، عَنْ جَابِرٍ قالَ: قَضَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالشّفْعَةِ فِي كُلّ شِرْكَةٍ لَمْ تُقْسَمْ، رَبْعَةٍ أوْ حَائِطٍ، لاَ يَحِلّ لَهُ أنْ يَبِيعَ حَتّى يُؤْذِنَ شَرِيكَهُ، فَإنْ شَاءَ أخَذَ وَإنْ شَاءَ تَرَكَ، فَإذَا بَاعَ وَلَمْ يُؤْذِنْهُ فَهُوَ أحَقّ بِهِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇپئەتكە مۇنداق ھۆكۈم قىلغان: ھەرقانداق شېرىكچىلىكتىكى تەقسىم قىلىنىپ بولمىغان ئۆي ــ زېمىندا ، تېرىلغۇ يەر ، باغ - بوستاندا، شېرىكىنىڭ، خوشنىسىنىڭ شۇپئەت ھوقۇقى بولىدۇ، (يەنى باشقىلاردىن بۇرۇن ئېتىۋار باھادا، ئەرزانراق سېتىۋېلىش ھوقۇقى بولىدۇ)، مال ئىگىسىنىڭ ؛ شېرىكىگە مالنى ئالامسىز؟ دەپ تەكلەپ باقمىغىچە ، سېتىشى دۇرۇس ئەمەس، شېرىكى، ياكى خوشنىسى خالىسا ئالىدۇ، خالىسا باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىدۇ، ئەگەر مال ئىگىسى شېرىكىدىن ئىزنى سورىمايلا مالنى سېتىۋەتسە، ئۇنىڭ شېرىكى، ئىزنى، رۇخسەت بەرگەنگە قەدەر مالغا شۇ لايىق، ھەقلىقراقتۇر . مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4085 - وحدّثني أبُو الطّاهِرِ: أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَن ابْنِ جُرَيْجٍ أنّ أبَا الزّبَيْرِ أخْبَرَهُ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الشّفْعَةُ فِي كُلّ شِرْكٍ فِي أرْضٍ أوْ رَبْعٍ أوْ حَائِطٍ، لاَ يَصْلُحُ أنْ يَبِيعَ حَتّى يَعْرِضَ عَلَى شَرِيكِهِ فَيَأْخُذَ أوْ يَدَعَ، فَإنْ أبَى فَشَرِيكُهُ أحَقّ بِهِ حَتّى يُؤْذِنَهُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق شېرىكچىلىكتە، ئۆي ــ زېمىندا ، تېرىلغۇ يەر باغ - بوستاندا، شېرىكىنىڭ، خوشنىسىنىڭ شۇپئەت ھوقۇقى بولىدۇ، (يەنى

باشقىلاردىن بۇرۇن ئېتىۋار باھادا، ئەرزانراق سېتىۋېلىش ھوقۇقى بولىدۇ)، مال ئىگىسىنىڭ شېرىكىگە مالنى ئالامسىز؟ دەپ تەكلىپ باقمىغىچە سېتىشى دۇرۇس ئەمەس، شېرىكى، يا كى خوشنىسى يا ئالىدۇ، يا باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىدۇ، ئەگەر مال ئىگىسى ئۇنىمىسا، (يەنى سورمايلا ساتسا)ئۇنىڭ شېرىكى، ئىزنى، رۇخسەت بەرگەنگە قەدەر مالغا شۇشىرىكى لايىق، ھەقلىقراقتۇر، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

716 – باب غرز الخشب في جدار الجار

خوشنىسىنىڭ تېمىغا ياغاچ يۆلەپ سېلىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4086 –4087 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قالَ: قرَأتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَمْنَعْ أحَدُكُمْ جَارَهُ أنْ يَغْرِزَ خَشَبَةً فِي جِدَارِهِ»، قالَ: ثُمّ يَقُولُ أبُو هُرَيْرَةَ: مَا لِي أرَاكُمْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ؟ وَاللّهِ لأرْمِيَنّ بِهَا بَيْنَ أكْتَافِكُمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس، مەجمەئ ۋە ئەنسارىلاردىن نۇرغۇن ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: خوشنا ئولتۇرغان كىشى، خوشنىسىنى تېمىغا ياغاچ يۆلەشتىن توسمىسۇن. ئەبۇ ھۇرەيرە؛سىلەرگە نىمە بولدى؟ سىلەر يۈز ئۆرۈۋاتىسىلەرغۇ؟ مەن بۇ ھەدىسنى ئۇچۇق بايان قىلىپ تاغاقلىرىڭلارغا ئېتىپ ئارتىپ قويىمەن دېدى. بەيھەقى، ئەھمەد،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.(يەنى خوشنىسىنى تېمىغا ياغاچ يۆلەشدىن دېگىنى، تېمىنى بىر تام ھېسابلاپ، ئۆي سېلىشدىن، تېمىغا ياغاچ يۆلەپ، ئۆگزىسىنى يېپىشدىن توسمىسۇن دېگەنمۇ بولىدۇ).

717 – باب تحريم الظلم وغصب الأرض وغيرها

زۇلۇم قىلىشنىڭ ۋە ئوغۇرلۇق قىلىشنىڭ، يەرنى بۇلاپ ئېلىۋېلىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4088 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ قالُوا: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَبّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنِ اقْتَطَعَ شِبْراً مِنَ الأرْضِ ظُلْماً، طَوّقَهُ اللّهُ إيّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَبْعِ أرَضِينَ».

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھەقسىز زۇلۇم قىلىپ، زېمىندىن بىر غېرىچ بۇلۇۋېلىۋالسا، قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا ئۇنىڭ بوينىغا يەتتە زېمىننى يۆگەشتۈرۈپ، كۆتۈرگۈزۈپ قويىدۇ.ۋائىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىرەر زېمىننى زۇلۇم قىلغان ھالدا بۇلىۋېلىۋالسا، ئۇ كىشى ئاللاھ بىلەن، ئاللاھ ئۇ كىشىگە غەزەپ قىلغان ھالدا ئۇچرىشىدۇ، (يەنى ئاللاھ قاتتىق غەزەپ قىلىدۇ). ئەھمەد،

4089 – حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى: أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: حَدّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ أنّ أبَاهُ حَدّثَهُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ أنّ أرْوَى خَاصَمَتْهُ فِي بَعْضِ دَارِهِ فقَالَ: دَعُوهَا وَإيّاهَا، فَإنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ أخَذَ شِبْراً مِنَ الأرْضِ بِغَيْرِ حَقّهِ، طُوّقَهُ فِي سَبْعِ أرَضِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، اللّهُمّ إنْ كَانَتْ كَاذِبَةً، فَأعْمِ بَصَرَهَا، وَاجْعَلْ قَبْرَهَا فِي دَارِهَا،

قالَ: فَرَأَيْتُهَا عَمْيَاءَ تَلْتَمِسُ الْجُدُرَ، تَقُولُ: أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، فَبَيْنَمَا هِيَ تَمْشِي فِي الدّارِ مَرّتْ عَلَى بِئْرٍ فِي الدّارِ، فَوَقَعَتْ فِيهَا، فَكَانَتْ قَبْرَهَا.

4090 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ أَرْوَى بِنْتَ أُوَيْسٍ ادّعَتْ عَلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ أَنّهُ أَخَذَ شَيْئاً مِنْ أَرْضِهَا، فَخَاصَمَتْهُ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ، فَقَالَ سَعِيدٌ: أَنَا كُنْتُ آخُذُ مِنْ أَرْضِهَا شَيْئاً بَعْدَ الّذِي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: وَمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ أَخَذَ شِبْراً مِنَ الأَرْضِ ظُلْماً طُوّقَهُ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ»، فَقَالَ لَهُ مَرْوَانُ: لاَ أَسْأَلُكَ بَيّنَةً بَعْدَ هَذَا فَقَالَ: اللّهُمّ إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَعَمّ بَصَرَهَا وَاقْتُلْهَا فِي أَرْضِهَا، قَالَ: فَمَا مَاتَتْ حَتّى ذَهَبَ بَصَرُهَا، ثُمّ بَيْنَا هِيَ تَمْشِي فِي أَرْضِهَا إِذْ وَقَعَتْ فِي حُفْرَةٍ فَمَاتَتْ.

ئۇرۋەت ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئۇۋەيسنىڭ قىزى ئەرۋا مەرۋاننىڭ قېشىغا؛ سەئىيدئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مىنىڭ زېمىنمنى ئېلىۋالدى دەپ داۋالششىپ،ئەرز قىلىپ باردى، سەئىيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ھەدىس ئاڭلاپ تۇرۇپمۇ، ئۇنىڭ زېمىندىن بىرەر نەرسىنى ئېلىۋالامەنمۇ؟دېدى، مەرۋان؛سەن رەسۇلۇللاھتىن قانداق ھەدىسنى ئاڭلىغان؟دەپ سوردى، ئۇ؛مەن رەسۇلۇللاھنىڭ:«كىم زۇلۇم قىلىپ باشقىلارنىڭ زېمىندىن بىر غېرىچ جاينى ئېلىۋالسا، ئۇنىڭ بويىنىغا يەتتەقات زېمىن يۆگەشتۈرلۈپ قويىلىدۇ»دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دېدى، مەرۋان؛ مەن سەندىن مۇشۇ ھەدىستىن باشقا يەنە بىرەر ھۆججەت تەلەپ قىلمايمەن دېدى، سەئىيد؛ئى الله! ئەگەر بۇ ئايال يالغانچى بولسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئەئما قىلىپ قويسىلا، ئۇنىڭ ئۆز زېمىنىدا جېنىنى ئالسىلا دېدى، ئۇ ئايال ئەئما بولماي تۇرۇپ ئۆلمىدى، (يەنى ئەئما بولۇپ قېلىپ)، ئاندىن ئۆز زېمىنىدا كېتىۋېتىپ، تۈيۇقسىز قۇدۇققا چۈشۈپ كېتىپ، ئۆز زېمىنىدا ئۆلدى، يەنەبىردە؛ ئۇئايال ئەئما بولۇپ قېلىپ، تامنى سىلاپ مېڭىپ؛ماڭا سەئىدنىڭ دۇئاسى يەتتى، دەيتتى. ئۇ ئايال كېتىۋېتىپ، ھېلىقى داۋالاشقان ھويلىنىڭ ئىچىدىكى قۇدۇققا چۈشۈپ كېتىپ ئۆلدى، قۇدۇق ئۇنىڭ قەبرىسى بولۇپ قالدى دېيىلگەن.بۇخارى،مۇسلىم.

4091 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ أَخَذَ شِبْراً مِنَ الأَرْضِ ظُلْماً، فَإِنّهُ يُطَوّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە،سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھەقسىز زۇلۇم قىلىپ، زېمىندىن بىر غېرىچ ئېلىۋالسا، قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا ئۇنىڭ بويىنىغا يەتتە زېمىننى يۆگەشتۈرۈپ، كۆتۈرگۈزۈپ قويىدۇ.

4092 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَأْخُذُ أَحَدٌ شِبْراً مِنَ الأَرْضِ بِغَيْرِ حَقّهِ، إِلاّ طَوّقَهُ اللّهُ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھەقسىز زۇلۇم قىلىپ، زېمىندىن بىر غېرىچ ئېلىۋالسا، قىيامەت كۈنى ئالللاھتائالا ئۇنىڭ بوينىغا يەتتە زېمىننى يۈگەشتۈرۈپ، كۆتۈرگۈزۈپ قويىدۇ.

4093 ـ4094 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الدّوْرَقِيّ: حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الْوَارِثِ) حَدّثَنَا حَرْبٌ (وَهُوَ ابْنُ شَدّادٍ) حَدّثَنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ ابْنُ أبي كَثِيرٍ) عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ أنّ أبَا سَلَمَةَ حَدّثَهُ، وَكَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَوْمِهِ خُصُومَةٌ فِي أرْضٍ، وَأنّهُ دَخَلَ عَلَىَ عَائِشَةَ فذَكَرَ ذَلِكَ لَهَا فقالَتْ: يَا أبَا سَلَمَةَ اجْتَنِب الأرْضَ فإنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنَ الأرْضِ طُوّقَهُ مِنْ سَبْعِ أرَضِينَ».

ئائىشە، سەئىد ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، ئۇ زېمىن داۋاسى توغرىسىدا سورىغان كىشىگە؛ زېمىندىن يىراقراق تۇرغىن، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر غېرىچ زېمىنغا زۇلۇم قىلسا، يەنى بىر غېرىچ زېمىننى زۇلۇم قىلىپ ئېلىۋالسا، ئۇ كىشىنىڭ بوينىغا يەتتە زېمىن يۈگەشتۈرۈلۈپ قويۇلىدۇ،دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. زېمىن يەتتە، بۇنىڭ توغرىسىنى ئالللاھ ئۆزى بىلىدۇ. تەپسىردىن كۆرۈلىك.

718 – باب قدر الطريق إذا اختلفوا فيه

پىيتىشمىغاندا يولنى كەڭرىتىشنىڭ مىقدارى توغرىسىدا

4095 ـ حدّثني أبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ: حَدّثنَا خَالِدٌ الْحَذّاءُ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إذَا اخْتَلَفْتُمْ فِي الطّرِيقِ ، جُعِلَ عَرْضُهُ سَبْعَ أذْرُعٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يولغا سىغىشماي سوقۇشۇپ كەتكەندەك بولساڭلار، يولنى يەتتە گەز قىلىڭلار، يەنى 3 ـ 4 مېتىر قىلىڭلار، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، بەيھەقىلەر توپلىغان، سەھىھ، (يەنە سىغىشمىسا، يەنە كەڭرى قىلسا بولىدۇ، مۇسۇلمانلار ياخشى دېگەن ئىش ياخشى بولىدۇ).

24 – كتاب الفرائض مىراسنىڭ كىتابى

719 – باب

4096 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قالَ يَحْيَىَ: أخْبَرَنَا، وَقالَ الاَخَرَانِ: حَدّثنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ) عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَلِيّ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ عَمرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلاَ يَرِثُ الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ».

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان كىشى كاپىرغا ۋارىس بولالمايدۇ، كاپىركىشى، مۇسۇلمانغا ۋارىس بولالمايدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. بەزى خاتىردە؛ ئىككى دىن، ئىككى مىللەت ئەھلى بىر ـ بىرىگە ۋارىس بولشالمايدۇ دېگەن.

720 ـ باب ألحقوا الفرائض بأهلها فما بقي فلأولى رجل ذكر

4097 ـ حدّثنا عَبْدُ الأعْلَى بْنُ حَمّادٍ (وَهُوَ النّرْسِيّ): حَدّثنَا وُهَيْبٌ، عَنِ ابْنِ طاوُسٍ، عَنْ أبيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ألْحِقُوا الْفَرائِضَ بِأهْلِهَا، فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لأوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ».

4098 ـ حدّثنا أمَيّةُ بْنُ بِسْطامَ الْعَيْشِيّ: حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ: حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ الْقاسِمِ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ طاوُسٍ، عَنْ أبيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «ألْحِقُوا الْفَرائِضَ بِأهْلِهَا، فَمَا تَرَكَتِ الْفَرائِضُ فَلأوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن ؛ مىراس مېلىنى مىراس ئەھلىگە تەككۈزۈڭلار، مىراس مېلىدىن ئېشىپ قالسا، مىيىتكە ئەڭ يېقىن ئەر كىشىگە بېرىلىدۇ، شۇ لايىقتۇر، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،تىرمىزى تويلىغان، سەھىھ.

4099 ـ 4100 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ رَافِعٍ) (قالَ إسْحَقُ: حَدّثنَا، وَقالَ الآخَرَانِ: أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ): أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ ابْنِ طاوُسٍ، عَنْ أبيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اقْسِمُوا الْمَالَ بَيْنَ أهْلِ الْفَرَائِضِ عَلَى كِتَابِ اللّهِ، فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَائِضُ فَلأوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مىراس مېلىنى، مىراس ئەھلىنىڭ ئارىسىغا، ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئانغا ئاساسەن تەقسىم قىلىپ بېرىڭلار، ئاللاھنىڭ كىتابىدىكى مىراس تەقسىماتىدىن ئېشىپ قالغان مال بولسا، مىيىتكە يېقىن ئەر كىشىگە بېرىلىدۇ، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە تويلىغان،سەھىھ. ئالىملار؛ مىراس تەقسىماتىدىن ئېشىپ قالغان، ئارتۇق چىقىدىغان مال، مىيىتنىڭ ئەڭ يېقىن كىشىسىگە بولۇپمۇ ئەر كىشىگە بېرىلىدۇ دېگەنگە ئىجمائقا كەلدى، ئەر كىشى بولمىسا، ئايال كىشى تۇغقىنىغا بېرىلىدۇ، ئەلۋەتتە شۇنداق، «زەكەرىن دېگەن سۆز ئەر لايىق دېگەنگە تەكىت تەنبىھدۇر».

721 ـ باب ميراث الكلالة

ئاتا ـ ئانىسى، باللىرى يوق كىشىنىڭ مىراسى توغرىسىدا

4101 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمّدِ بْنِ بُكَيْرٍ النّاقِدُ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ قالَ: مَرِضْتُ فَأتَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأبُو بَكْرٍ يَعُودَانِي، مَاشِيَيْنِ، فَأُغْمِيَ عَلَيّ، فَتَوَضّأ ثُمّ صَبّ عَلَيّ مِنْ وَضُوئِهِ، فَأفَقْتُ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ أقْضِي فِي مَالِي؟ فَلَمْ يَرُدّ عَلَيّ شَيْئاً، حَتّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ: {يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ}(4النساء الآية: 176).

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛مەن كېسەل بولۇپ قالغاندا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇبەكرى بىلەن بىللە پىيادە ماڭغان ھالدا مېنى يوقلاپ كەپتۇ، مەن ئۇشۇمدىن كىتىپتىمەن، رەسۇلۇللاھ تاھارەت ئېلىپ، تاھارىتىنىڭ ئاشقان سۈيىنى ماڭا چاچقاندا ھوشۇمغا كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن مال ـ مۈلۈكۈمگە قانداق ھۆكۈم قىلىمەن؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ماڭا «(ئى مۇھەممەد!)ئۇلار سەندىن (ئاتا ـ ئانىسى، باللىسى يوق مىيىتنىڭ مىراسى توغرۇلۇق)سورىشىدۇ، ئەيتقىنكى بۇتوغرىسىدا الله پەتىۋا بېرىدۇ، ....»دېگەن مىراس ئايىتى نازىل بولمىغىچە جاۋاپ قايتۇرمىدى.

4102 ـ4104 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ: حَدّثنَا حَجّاجُ بْنُ مُحمّدٍ: حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، قالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالَ: عَادَنِي النّبيّ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ فِي بَنِي سَلِمَةَ يَمْشِيَانِ، فَوَجَدَنِي لاَ أَعْقِلُ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضّأَ، ثُمّ رَشّ عَلَيّ مِنْهُ فَأَفَقْتُ، فَقُلْتُ: كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي؟ يَا رَسُولَ اللّهِ فَنَزَلَتْ: {يُوصِيكُمُ اللّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذّكَرِ مِثْلُ حَظّ الأُنْثَيَيْنِ} (4النساء الآية: 11).

4103 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيّ)، حَدّثنَا سُفْيَانُ قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: عَادَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ، مَاشِيَيْنِ، فَوَجَدَنِي قَدْ أُغْمِيَ عَلَيّ، فَتَوَضّأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، ثُمّ صَبّ عَلَيّ مِنْ وَضُوئِهِ فَأَفَقْتُ، فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي؟ فَلَمْ يَرُدّ عَلَيّ شَيْئاً، حَتّىَ نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ: {يوصيكم الله في أولادكم}.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛مەن كېسەل بولۇپ قالغاندا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇبەكرى بىلەن بىللە پىيادە ماڭغان ھالدا مېنى يوقلاپ كەپتۇ، ئۇلار قېشىمغا كەلگەندە مەن ئۇشۇمدىن كېتىپتىمەن، رەسۇلۇللاھ تاھارەت ئېلىپ، تاھارىتىنىڭ ئاشقان سۈيىنى ماڭا چاچقاندا ھۇشۇمغا كېلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن مال ـ مۈلۈكۈمگە قانداق ھۆكۈم قىلىمەن؟ ماللىرىمنى قانداق قىلىمەن؟دېسەم، «الله باللىرىڭلار(غا تېگىدىغان مىراس)ھەققىدە تەۋسىيە قىلىدۇكى، بىر ئەرگە ئىككى ئايالنىڭ ھەسسى تېگىدۇ....» دېگەن مىراس ئايىتى نازىل بولدى.

4105 ـ 4106 ـ4107 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى) قالاَ: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، حَدّثنَا هِشَامٌ، حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ ابْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ خَطَبَ يَوْمَ جُمُعَةٍ، فَذَكَرَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَذَكَرَ أَبَا بَكْرٍ، ثُمّ قَالَ: إِنّي لاَ أَدَعُ بَعْدِي شَيْئاً أَهَمّ عِنْدِي مِنَ الْكَلاَلَةِ، مَا رَاجَعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي شَيْءٍ مَا رَاجَعْتُهُ فِي الْكَلاَلَةِ، وَمَا أَغْلَظَ لِي فِي شَيْءٍ مَا أَغْلَظَ لِي فِيهِ، حَتّىَ طَعَنَ بِإِصْبَعِهِ فِي صَدْرِي، وَقَالَ: «يَا عُمَرُ أَلاَ تَكْفِيكَ آيَةُ الصّيْفِ الّتِي فِي آخِرِ سُورَةِ النّسَاءِ؟» وَإِنّي إِنْ أَعِشْ أَقْضِ فِيهَا بِقَضِيّةٍ، يَقْضِي بِهَا مَنْ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَمَنْ لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ جۈمئە كۈنى خۇتبە ئوقۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نى ۋە ئەبۇبەكرىنى تىلغا ئېلىپ، ئاندىن «مەن كەتكەندىن كېيىن مېنىڭ نەزىرىمدە ئاتا ـ ئانىسى، بالىسى يوق مېيىتنىڭ مىراسىدىنمۇ مۇھىمراق بىرەر نەرسىنى قالدۇرمايمەن، مەن رەسۇلۇللاھ تىن ئاتا ـ ئانىسى، بالىسى يوق مېيىتنىڭ مىراسى توغرىسىدا مۇراجىئەت قىلىشىپ قايتا ـ قايتا سوئال سورىغاندەك، بىرەر نەرسە ھەققىدە سوئال سوراپ باقمىغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھمۇ ماڭا بۇھەقتە ئاچچىقلانغاندەك بىرەر نەرسە ھەققىدە ئاچچىقلانمىغان ئىدى، ھەتتا بارمىقى بىلەن كۆكسىمگە چېكىپ تۇرۇپ؛ ئى ئۆمەر!ساڭا سۈرە نىسائىنىڭ ئەڭ ئاخىردىكى ياز ۋاقتىسى نازىل بولغان ئايەت كۇپايە قىلمامدۇ؟دېدى. ئەگەر مەن يەنەياشاپ ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ قالسام، بۇھەقتە ئۇچۇق ھۆكۈم قىلىمەنكى، قۇرئان ئوقۇيالايدىغان ۋە قۇرئان ئوقۇيالمايدىغان ھەرقانداق كىشى مېنىڭ شۇھۆكمىم بىلەن ھۆكۈم قىلالايدۇ،دېدى.

722 ـ باب آخر آية أنزلت آية الكلالة

ئەڭ ئاخىردا نازىل قىلىنغان سۈرە ۋە ئايەت توغرىسىدا

4108 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ، عَنْ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: آخِرُ آيَةٍ أُنْزِلَتْ مِنَ الْقُرْآنِ: {يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ}.

4109 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبي إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ: آخِرُ آيَةٍ أُنْزِلَتْ، آيَةُ الْكَلاَلَةِ، وَآخِرُ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ بَرَاءَةُ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ قۇرئاندىن ئەڭ ئاخىردا نازىل قىلىنغان ئايەت «(ئى مۇھەممەد!)ئۇلار سەندىن (ئاتا ـ ئانىسى، بالىسى يوق مىيىتنىڭ مىراسى توغرۇلۇق)سورىشىدۇ، ئەيتقىنكى بۇتوغرىسىدا الله پەتىۋا بېرىدۇ، ....»دېگەن مىراس ئايىتىدۇر. ئەڭ ئاخىردا نازىل بولغان سۈرە «سۈرە بەرائەتتۇر».

4110 ـ4111 ـ4112 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ: أَخْبَرَنَا عِيسَىَ (وَهُوَ ابْنُ يُونس)، حَدّثنا زَكَرِيّاءُ عَنْ أَبي إِسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ أَنّ آخِرَ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ تَامّةً سُورَةُ التّوْبَةِ، وَأَنّ آخِرَ آيَةٍ أُنْزِلَتْ آيَةُ الْكَلاَلَةِ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ قۇرئاندىن ئەڭ ئاخىردا كامىل،تولۇق نازىل بولغان سۈرە «سۈرە تۆۋبە يەنى بەرائەتتۇر». ئەڭ ئاخىردا نازىل قىلىنغان ئايەت «(ئى مۇھەممەد!)ئۇلار سەندىن (ئاتا ـ ئانىسى، بالىسى يوق مىيىتنىڭ مىراسى توغرۇلۇق)سورىشىدۇ، ئەيتقىنكى بۇتوغرىسىدا الله پەتىۋا بېرىدۇ، ...»دېگەن مىراس ئايىتىدۇر.

723 ـ باب من ترك مالاً فلورثته

كىم مال قالدۇرسا، بۇمال شۇكىشىنىڭ ۋارىسلىرىنىڭ بولىدۇ،دېگەن توغرىسىدا

4113 ـ4114 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنا أَبُو صَفْوَانَ الأُمَوِيّ، عَنْ يُونُسَ الأَيْلِيّ، ح وَحَدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ (وَاللّفْظُ لَهُ) قالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُؤْتَىَ بِالرّجُلِ الْمَيّتِ، عَلَيْهِ الدّيْنُ، فَيَسْأَلُ: «هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ مِنْ قَضَاءٍ؟» فَإِنْ حُدّثَ أَنّهُ تَرَكَ وَفَاءً صَلّىَ عَلَيْهِ، وَإِلاّ قَالَ: «صَلّوا عَلَىَ صَاحِبِكُمْ»، فَلَمّا فَتَحَ اللّهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَالَ: «أَنَا أَوْلَىَ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، فَمَنْ تُوُفّيَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَعَلَيّ قَضَاؤُهُ، وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَهُوَ لِوَرَثَتِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، گەردىنىدە قەرز قالدۇرۇپ قويۇپ ۋاپات تاپقان كىشى كەلتۈرۈلسە، «ئۇكىشى قەرزى ئۈچۈن ئادا قىلغىدەك نەرسە قالدۇرۇپتىمۇ؟» دەيتتى، ئەگەر ھەئە قەرزىنى ئادا قىلغىدەك نەرسە قالدۇرۇپتۇ دېيىلسە، ئۇنىڭ نامىزىنى ئوقۇيتتى، ئەگەر ھېچ نەرسە قالدۇرماپتۇ دېيىلسە، مۇسۇلمانلارغا؛ «ھەمراھىڭلارغا ئۆزۈڭلار ناماز چۈشۈرۈڭلار» دەيتتى، الله تائالا رەسۇلۇللاھقا نۇرغۇن غەلبە ئىشغاللارنى ئاتا قىلغاندا، كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ مۇنداق دىگەن: «مەن مۆئمىنلەرگە ئۇلارنىڭ جېنىدىنمۇ ئەۋلاراق، مۆئمىنلەردىن كىم ۋاپات تېپىپ قەرىز قالدۇرسا، ئۇنى مەن ئۇستۇمگە ئېلىپ تۆلەيمەن، كىم مال ــ دۇنيا قالدۇرسا، ئۇ مال، ئۇنىڭ ۋارىسىنىڭ بولىدۇ.ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە.

4115 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنا شَبَابَةُ قَالَ: حَدّثَنِي وَرْقَاءُ عَنْ أَبي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ إِنْ عَلَى الأَرْضِ مِنْ مُؤْمِنٍ إِلاّ أَنَا أَوْلَى النّاسِ بِهِ، فَأَيّكُمْ مَا تَرَكَ دَيْناً أَوْ ضَيَاعاً فَأَنَا مَوْلاَهُ، وَأَيّكُمْ تَرَكَ مَالاً فَإِلَى الْعَصَبَةِ مَنْ كَانَ».

4116 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا، وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَنَا أَوْلَى النّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ فِي كِتَابِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ، فَأَيّكُمْ مَا تَرَكَ دَيْناً أَوْ ضَيْعَةً فَادْعُونِي، فَأَنَا وَلِيّهُ، وَأَيّكُمْ مَا تَرَكَ مَالاً فَلْيُؤْثَرْ بِمَالِهِ عَصَبَتُهُ، مَنْ كَانَ».

4117 ـ4118 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثَنَا أبي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ أنهُ سَمِعَ أبَا حَازِمٍ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ: «مَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِلْوَرَثَةِ، وَمَنْ تَرَكَ كَلاّ فَإِلَيْنَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن مۆئمىن كىشىلەرگە ئۇلارنىڭ جېنىدىنمۇ ئەۋلاراق، مۆئمىنلەردىن كىم ۋاپات تېپىپ قەرز قالدۇرسا، ئادا قىلغىدەك نەرسە قالدۇرمىغان بولسا، ئۇنى مەن ئۈستۈمگە ئېلىپ تۆلەيمەن، كىم مال ــ دۇنيا قالدۇرسا، ئۇ مال ئۇنىڭ ۋارىسىنىڭ بولىدۇ. كىم قەرز ياكى بالا ــ چاقا ئەھلىنى قالدۇرسا، ئۇلار مىنى چاقىرسۇن، قېشىمغا كەلسۇن، مەن ئۇنىڭ ئىگىسى، كىم مال ــ مۈلۈك قالدۇرسا، ئۇ ۋارىسلىرىنىڭ بولىدۇ، كىم ئەھلىنى، ئائىلىسىنى، يېتىم باللىرىنى، قەرزنى قالدۇرسا، ئۇ ئاللاھقا ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسىگە بولىدۇ، مانا مەن تۆلەيمەن، مەن ۋارىس يوق كىشىگە ۋارىس بولىمەن، ئۇنىڭ دىيەت، تۆلەم پۇلىنى بەيتۇلمالدىن تۆلىشىپ بىرىمەن، ھەم مىلىغا ۋارىس بولىمەن، چۈنكى ئۇنىڭ ۋارىس بولىدىغان كىشىسى يوق، ئانا تەرەپ تاغىمۇ ۋارىس يوق كىشىگە ۋارىس بولالايدۇ، ۋارىس بولغاچ ئۇنىڭ خاتا قاتىللىق قىلغان چاغدىكى دىيەت، تۆلەم پۇلىنىمۇ تۆلىشىپ بىرىدۇ.   ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. دىنى رەھبەر، قۇماندان، ئەنە شۇنداق بولۇپ، دىنى خادىملارنى خاتىرجەم قىلىشى لازىم. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن ئاللاھنىڭ كىتابىدا، مۆئمىنلەرگە ئىگە بولۇشتا ئەڭ لايىق ئەۋلادۇرمەن، قايسى بىرىڭلار قەرز ياكى بالا ــ چاقا ئەھلىنى قالدۇرسا، ئۇلار مىنى چاقىرسۇن، قېشىمغا كەلسۇن، مەن ئۇنىڭ ئىگىسى (قەرزنى تۆلەيمەن، يېتىم باللىرىغا ئىگە بولىمەن) قايسىڭلار مال ــ دۇنيا قالدۇرسا، ئۇنىڭ مىلىغا دادا تەرەپ يېقىن تۇغقان ۋارىس بولسۇن ياكى ۋارىسلار ئالىدۇ، مۇسلىم   3042 ــ ھەدىس، مۇسلىم 3042 ــ ھەدىس، بۇخارى، تىرمىزى، ئەھمەد، دارمىيلار توپلىغان، سەھىھ.

25 ـ كتاب الهبات   سەدىقە ـ ئېھسان، سوغا ـ سالام توغرىسىدا

724 ـ باب كراهة شراء الإنسان ما تصدق به ممن تصدق عليه

سەدىقە ـ ئېھسان قىلغان نەرسىنى سېتىۋېلىشنىڭ مەكرۇھلىقى توغرىسىدا

4119 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ، حَدّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ قَالَ: حَمَلْتُ عَلَىَ فَرَسٍ عَتِيقٍ فِي سَبِيلِ اللّهِ، فَأَضَاعَهُ صَاحِبُهُ، فَظَنَنْتُ أَنّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ، فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ؟ فَقَالَ: «لاَ تَبْتَعْهُ وَلاَ تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ، فَإِنّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ».

4120 ـ وحَدّثنيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيَ) عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَزَادَ: «لاَ تَبْتَعْهُ وَإِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ».

4121 –4122 ـ حدّثني أمَيّةُ بْنُ بسْطامَ: حَدّثنا يَزيدُ (يَعْني ابْنَ زُرَيْعٍ): حَدّثنا رَوْحٌ (وَهُوَ ابْنُ القاسِمِ)، عَنْ زَيْدِ بْنِ أسْلَمَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عُمَرَ) أنّهُ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبيلِ اللهِ، فَوَجَدَهُ عِنْدَ صَاحِبِهِ وَقَدْ أضَاعَهُ، وَكَانَ قَليلَ المَالِ، فَأرَادَ أنْ يَشْتَرِيَهُ، فَأتَى رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقالَ: «لاَ تَشْتَرِهِ، وَإنْ أعْطِيتَهُ بِدِرْهَمٍ، فَإنّ مَثَلَ العَائِدِ فِي صَدَقَتِهِ، كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ».
4123 –4124 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ، فَوَجَدَهُ يُبَاعُ، فَأرَادَ أنْ يَبْتَاعَهُ، فَسَألَ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ؟ فَقالَ: «لاَ تَبْتَعْهُ، وَلاَ تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ».
4125 ـ حدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِعَبْدٍ) قالَ: أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ عُمَرَ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ، ثُمّ رَآهَا تُبَاعُ فَأرَادَ أنْ يَشْتَرِيهَا، فَسَألَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَقالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ، يَا عُمَرُ».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن بىر ئاتنى الله يولىدا ھەدىيە قىلىپ بەرسەم، ئۇ ئاتنى باققان كىشى ياخشى باقالماي ئاتنى زايا قىلىۋەتتى، مەن ئۇ ئاتنى ئەرزان ساتىدىغۇ دەپ گۇمان قىلىپ، مەن سەدىقە قىلغان ئاتنى يەنە ئۆزۈم سېتىۋالماقچى بولۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن سورسام، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ئۇنى سېتىۋالما، قىلغان سەدىقەڭگە قايتما، گەرچە ئۇ ساڭا بىر دەرھەمگە ساتسىمۇ سېتىۋالما، چۈنكى، قىلغان سەدىقە ــ ئېھسانغا قايتقۇچى، خۇددى ئۆزىنىڭ قۇسقان قۇسقىغا قايتىپ، قۇسۇقنى يېگۈچى ئىتقا ئوخشايدۇ.

يەنەبىرخاتىردە، قىلغان سەدىقەڭگە قايتما، چۈنكى، قىلغان سەدىقە ــ ئېھسانغا قايتقۇچى، خۇددى ئۆزىنىڭ قۇسقان قۇسقىغا قايتىپ،ئۆز قۇسۇقنى يېگۈچىگە ئوخشايدۇ،دېدى. (يەنى بۇ ھارام). ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى تىپىلغان، سەھىھ.

725 ـ باب تحريم الرجوع في الصدقة والهبة بعد القبض إلا ما وهبه لولده وإن سفل

ئاتا-ئانىدىن باشقىلارنىڭ سەدىقە-ئېھسان قىلغان نەرسىسىگە قايتىۋېلىشىنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4126 –4127 ـ حدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرّازِيّ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ قالاَ: أخْبَرَنَا عِيسَى ابْنُ يُونُسَ، حَدّثنَا الأوْزَاعِيّ عَنْ أبِي جَعْفَرٍ مُحَمّدِ بْنِ عَلِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَثَلُ الّذِي يَرْجِعُ فِي صَدَقَتِهِ، كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَقِيءُ ثُمّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ، فَيَأكُلُهُ».
4128 ـ وَحَدّثنِيهِ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ: حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ: حَدّثنَا حَرْبٌ: حَدّثنَا يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ أبِي كَثِيرٍ): حَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو أنّ مُحَمّدَ بْنَ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم حَدّثَهُ، بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.
4129 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأيْلِيّ وَ أحْمَدُ بْنُ عِيسَى قالاَ: حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الحَارِثِ) عَنْ بُكَيْرٍ أنّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إنّمَا مَثَلُ الّذِي يَتَصَدّقُ بِصَدَقَةٍ ثُمّ يَعُودُ فِي صَدَقَتِهِ، كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَقِيءُ ثُمّ يَأكُلُ قَيْأهُ».

ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن سوۋغا ــ سالام، سەدىقە ــ ئېھسان ھەدىيلىرىدىن قايتىۋالغۇچى كىشى، ئالدى بىلەن يەپ تويۇپ، قۇسۇپ ، ئاندىن ئۆزىنىڭ قۇسقا ن نەرسىسىگە يەنە قايتىپ كېلىپ يىگەن ئىتقا ئوخشايدۇ، ئىبنى ماجە مۇ تىپىلغان. ئالىملار بۇ سەھىھ ھەدىسىدىن ، سەدىقە ــ ئېھسان ھەدىيە قىلغان نەرسىسىدىن يېنىۋېلىش ھارام دېدى.

4130 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا شُعْبَةُ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قالَ: «الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ».

4131 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئىبنى ئاbbas رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەرگەن سەدىقە ــ ئېھسان، ھەدىيىسىگە قايتىۋالغۇچى، ئۆزقۇسۇقىغا قايتقۇچىغا ئوخشاشتۇر، (يەنى ئېھسانىنى قايتۇرۇۋېلىش ھارامدۇر) ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4132 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ: حَدّثَنَا وُهَيْبٌ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ، يَقِيءُ ثُمّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ».

ئىبنى ئاbbas، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۆزىنىڭ سەدىقە ــ ئېھسانىغا قايتىۋالغۇچى كىشى ئۆزىنىڭ ياندۇرغان قۇسۇقىغا قايتقان ئىتقا ئوخشايدۇ، بىز ئۈچۈن بۇنداق يامان مىسال، ناچار تەمسىل قەتئىي دۇرۇس ئەمەس، (يەنى بەرگەن ھەدىيە، سەدىقىگە قايتىۋېلىپ، ئېلىۋالسا بۇ ھارام). بۇخارى 6460 ــ ھەدىس، مۇسلىم 3049 ــ ھەدىس، تىرمىزى، نەسەئى 3641 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد ئىبنى ماجە، ئەھمەد 2858 ــ ھەدىس، ئىبنى ئەدى، دارىقۇتنى ، سەھىھ.

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئاbbas رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق كىشىنىڭ بەرگەن سەدىقە ــ ئېھسان، سوۋغا ــ سالاملىرىدىن قايتىۋېلىپ، ئۇنى ياندۇرۇۋېلىشى ھالال ئەمەس، پەقەت ئاتا ــ ئانا، بالىسىغا بەرگەن نەرسىدىن قايتۇۋالسا بولىدۇ، سوۋغا ــ سالام، ھەدىيە، ئېھسانلىرىغا قايتىۋالغۇچى، خۇددى يەپ تويۇپ، ئاندىن قۇسۇپ ئۆز قۇسقىنى يېگەن ئىتقا ئوخشايدۇ. ئەھمەد، ھاكىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

726 ـ باب كراهة تفضيل بعض الأولاد في الهبة

بەرگەن نەرسىدە باللىرىنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن كۆرۈشنىڭ مەكروھلىقى توغرىسىدا

4133 ـ4134 ـ4135 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَعَنْ مُحَمّدِ بْنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ يُحَدّثَانِهِ عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنّهُ قَالَ: إِنّ أَبَاهُ أَتَىَ بِهِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّي نَحَلْتُ ابْنِي هَذَا غُلاَماً كَانَ لِي، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَكُلّ وَلَدِكَ نَحَلْتَهُ مِثْلَ هَذَا؟» فَقَالَ: لاَ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَارْجِعْهُ».وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ مُحَمّدِ بْنِ النّعْمَانِ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: أَتَىَ بِي أَبِي إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّي نَحَلْتُ ابْنِي هَذَا غُلاَماً، فَقَالَ: «أَكُلّ بَنِيكَ نَحَلْتَ؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «فَارْدُدْهُ».

4136 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: حَدّثَنَا النّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ قَالَ: وَقَدْ أَعْطَاهُ أَبُوهُ غُلاَماً، فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «مَا هَذَا الْغُلاَمُ؟» قَالَ: أَعْطَانِيهِ أَبِي قَالَ: «فَكُلّ إِخْوَتِهِ أَعْطَيْتَهُ كَمَا أَعْطَيْتَ هَذَا؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «فَرُدّهُ».

4137 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدّثَنَا عَبّادُ بْنُ الْعَوّامِ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنِ الشّعْبِيّ قَالَ: سَمِعْتُ النّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ، ح وَحَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ (وَاللّفْظُ لَهُ)، أَخْبَرَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: تَصَدّقَ عَلَيّ أَبِي بِبَعْضِ مَالِهِ فَقَالَتْ أُمّي عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ: لاَ أَرْضَىَ حَتّىَ تُشْهِدَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَانْطَلَقَ أَبِي إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لِيُشْهِدَهُ عَلَىَ صَدَقَتِي، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَفَعَلْتَ هَذَا بِوَلَدِكَ كُلّهِمْ؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «اتّقُوا اللّهَ وَاعْدِلُوا فِي أَوْلاَدِكُمْ» فَرَجَعَ أَبِي، فَرَدّ تِلْكَ الصّدَقَةَ.

4138 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ أَبِي حَيّانَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ)، حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ، حَدّثَنَا أَبُو حَيّانَ التّيْمِيّ عَنِ الشّعْبِيّ، حَدّثَنِي النّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ أَنّ أُمّهُ بِنْتَ رَوَاحَةَ سَأَلَتْ أَبَاهُ بَعْضَ الْمَوْهُوبَةِ مِنْ مَالِهِ لاِبْنِهَا، فَالْتَوَى بِهَا سَنَةً، ثُمّ بَدَا لَهُ، فَقَالَتْ: لاَ أَرْضَىَ حَتّى تُشْهِدَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ مَا وَهَبْتَ لاِبْنِي، فَأَخَذَ أَبِي بِيَدِي، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ غُلاَمٌ، فَأَتَىَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ أُمّ هَذَا، بِنْتَ رَوَاحَةَ، أَعْجَبَهَا أَنْ أُشْهِدَكَ عَلَى الّذِي وَهَبْتُ لاِبْنِهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا بَشِيرُ أَلَكَ وَلَدٌ سِوَىَ هَذَا؟» قَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ: «أَكُلّهُمْ وَهَبْتَ لَهُ مِثْلَ هَذَا؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «فَلاَ تُشْهِدْنِي إِذاً فَإِنّي لاَ أَشْهَدُ عَلَىَ جَوْرٍ».

4139 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنِي أَبِي: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ ابْنِ بَشِيرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «أَلَكَ بَنُونَ سِوَاهُ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ «فَكُلّهُمْ أَعْطَيْتَ مِثْلَ هَذَا؟» قَالَ: لاَ، قَالَ «فَلاَ أَشْهَدُ عَلَىَ جَوْرٍ».

4140 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لأَبِيهِ «لاَ تُشْهِدْنِي عَلَىَ جَوْرٍ».

4141 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ وَ عَبْدُ الأَعْلَىَ، ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ يَعْقُوبُ الدّوْرَقِيّ، جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ (وَاللّفْظُ لِيَعْقُوبَ)، قَالَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: انْطَلَقَ بِي أَبِي يَحْمِلُنِي إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ اشْهَدْ أَنّي قَدْ نَحَلْتُ النّعْمَانَ كَذَا وَكَذَا مِنْ مَالِي، فَقَالَ: «أَكُلّ بَنِيكَ قَدْ نَحَلْتَ مِثْلَ مَا نَحَلْتَ النّعْمَانَ؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «فَأَشْهِدْ عَلَىَ هَذَا غَيْرِي»، ثُمّ قَالَ: «أَيَسُرّكَ أَنْ يَكُونُوا إِلَيْكَ فِي الْبِرّ سَوَاءً؟» قَالَ: بَلَىَ، قَالَ: «فَلاَ، إِذاً»

نۇئمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دادام مىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا ئاپىرىپ؛ مەن ماۋۇ بالامغا نىسۋە ، ھەدىي بۇلۇپ بەردىم دىدى، رەسۇلۇللاھ :ھەممە بالاڭغا شۇنىڭغا ئوخشاش بەردىڭمۇ؟ دىدى، دادام ياق دىدى، رەسۇلۇللاھ :ئۇنداق بولسا قايتۇرىۋالغىن دىدى.يەنەبىرخاتىردە؛باللىرىڭنىڭ ھەممىسى ساڭا ياخشىلىق قىلىشتا، بارابەر ئوخشاش بۇلۇشىنى ياخشى كۆرمەمسەن؟ دىدى، دادام؛ ئەلۋەتتە ئوخشاش بۇلىشىنى ياخشى كۆرىمەن دىدى، رەسۇلۇللاھ:ئۇنداق بولسا، ھەممىسگە ئوخشاش ئادىل بەرمەسلىكىڭ دۇرۇس ئەمەس دىدى. يەنەبىرخاتىردە؛دادام ماڭا ھەدىي قىلىپ نەرسە بەردى، ئانام ئۆمرەت بىنتى راۋاھە؛ سەن رەسۇلۇللاھنى گۇۋاھچى قىلمىساڭ، مەن رازى بولمايمەن دىدى، دادام كىلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن ماۋۇ ئۆمرەت بىنتى راۋاھەدىن بولغان بالامغا ھەدىي قىلىپ نەرسە بەرسەم، ئۇماڭا؛ سەن رەسۇلۇللاھنى گۇۋاھچى قىلمىساڭ، مەن رازى بولمايمەن دەپ، سىلىنى گۇۋاھچى قىلىشمىنى تەلەپ قىلدى دىدى، رەسۇلۇللاھ :قالغان ھەممە باللىرىڭغىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش بەردىڭمۇ؟ دىدى، دادام ياق دىۋىدى، رەسۇلۇللاھ : ئاللاھدىن قورقۇڭلار، باللىرىڭلار توغرىسىدا ئادىل بولۇڭلار، مەن بۇنداق زۇلۇمغا گۇۋاھچى بولمايمەن دىدى. ئۇ قايتىپ بىرىپ، نەرسىسىنى قايتۇرىۋالدى. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىدى، سەھىھ.

4142 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ: حَدّثَنَا أَزْهَرُ: حَدّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: نَحَلَنِي أَبِي نُحْلاً، ثُمّ أَتَىَ بِي إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِيُشْهِدَهُ، فَقَالَ «أَكُلّ وَلَدِكَ أَعْطَيْتَهُ هَذَا؟» قَالَ: لاَ،قَالَ: «أَلَيْسَ تُرِيدُ مِنْهُمُ الْبِرّ مِثْلَ مَا تُرِيدُ مِنْ ذَا؟» قَالَ: بَلَىَ، قَالَ: «فَإِنّي لاَ أَشْهَدُ»، قَالَ ابْنُ عَوْنٍ: فَحَدّثْتُ بِهِ مُحَمّداً، فَقَالَ: إِنّمَا تَحَدّثْنَا أَنّهُ قَالَ «قَارِبُوا بَيْنَ أَوْلاَدِكُمْ».

4143 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَتِ امْرَأَةُ بَشِيرٍ: انْحَلِ ابْنِي غُلاَمَكَ، وَأَشْهِدْ لِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَأَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّ ابْنَةَ فُلاَنٍ سَأَلَتْنِي أَنْ أَنْحَلَ ابْنَهَا

غُلاَمِي، وَقَالَتْ: أَشْهِدْ لِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: «أَلَهُ إِخْوَةٌ؟» قَالَ نَعَمْ، قَالَ: «أَفَكُلَّهُمْ أَعْطَيْتَ مِثْلَ مَا أَعْطَيْتَهُ؟» قَالَ: لاَ، قَالَ: «فَلَيْسَ يَصْلُحُ هَذَا، وَإِنِّي لاَ أَشْهَدُ إِلاَّ عَلَى حَقّ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بۇشەيرنىڭ ئايالى ئۇنىڭغا: ئوغلۇڭ نوئمانغا نەرسە بېرىپ، مەن ئۈچۈن رەسۇلۇللاھنى گۇۋاھچى قىلغىن، (ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭ، مەن رازى بولمايمەن) دېدى، ئۇ كېلىپ: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! پالانىنىڭ قىزى ئۆمرەت بىنتى راۋاھە، مىنىڭ ئۇنىڭدىن بولغان بالامغا ھەدىيە قىلىپ نەرسە بېرىشىمنى تەلەپ قىلىپ، يەنە تېخى ماڭا؛ مەن ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ نى گۇۋاھچى قىلغىن، (ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭ، مەن رازى بولمايمەن) دەپ، سىلىنى گۇۋاھچى قىلىشىمنى تەلەپ قىلدى دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۇبالاڭنىڭ قېرىنداشلىرى بارمۇ؟ دېدى، ئۇ ھەئە بار دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ قالغان ھەممە باللىرىڭغىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش بەردىڭمۇ؟ دېدى، ئۇ؛ ياق دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ : بۇنداق قىلىشىڭ دۇرۇس ئەمەس، مەن بۇنداق زۇلۇمغا گۇۋاھچى بولمايمەن، مەن پەقەت ھەق ئىشقىلا گۇۋاھچى بولىمەن دېدى.

727 – باب العمرى

مەن ھاياتلا بولسام، ماللىرىمدىن تەك بەھرىمەن بولىمىز، ياكى مەن ئۆلسەم، مىلىم سىنىڭ بولسۇن، دېيىش توغرىسىدا

4144 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَيّمَا رَجُلٍ أُعْمِرَ عُمْرَى لَهُ وَلِعَقِبِهِ، فَإِنّهَا لِلّذِي أُعْطِيَهَا، لاَ تَرْجِعُ إِلَى الّذِي أَعْطَاهَا، لأَنّهُ أَعْطَى عَطَاءٍ وَقَعَتْ فِيهِ الْمَوَارِيثُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قايسى بىر كىشى گە ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى ۋارىسلىرى غا، بىرەر مال — دۇنيا ئۆمرا قىلىپ، ھاياتلا بولسام، مەن ۋە سەن، ۋە سىنىڭ كەينىڭدىكى ۋارىسلىرىڭ تەك بەھرىمەن بولىمىز دېيىلسە، ھەققەتەن ئۇ مال ـ دۇنيا، بېرىلگەن شۇ كىشىگە ۋە ۋارىسلىرىغا بىتىدۇ، بېرىلگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە،ئۇنىڭ ھەققى بەرگەن مال ئىگىسىگە قايتمايدۇ،بەلكى،شۇ سۆز دېيىلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى تەك بەھرىمەن بولىدۇ، چۈنكى ئۇبەرگەن كىشى، ئۆلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى مىراس سۈپىتىدە ئالىدىغان سوغا ـ سالام بەردى.بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان،سەھىھ.

4145 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ قَالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ أَعْمَرَ رَجُلاً عُمْرَى لَهُ وَلِعَقِبِهِ، فَقَدْ قَطَعَ قَوْلُهُ حَقّهُ فِيهَا، وَهِيَ لِمَنْ أُعْمِرَ وَلِعَقِبِهِ»، غَيْرَ أَنّ يَحْيَى قَالَ فِي أَوّلِ حَدِيثِهِ «أَيّمَا رَجُلٍ أُعْمِرَ عُمْرَى، فَهِيَ لَهُ وَلِعَقِبِهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر كىشىگە مەن ھاياتلا بولسام، مال — مۈلكۈمدىن تەك بەھرىمەن بولىمىز دەپ ئۆمرا قىلىپ بەرسە، ئۇ بەھرىمەن بولۇش، شۇ ئۆمرا قىلىنغان كىشىگە، ئۇنىڭ كەينىدىكى ۋارىسلىرىغا بىتىدۇ، ئۇنىڭ سۆزى مالدىكى ھەققىنى ئۇنىڭغا بۇلۇپ بەردى، بۇ كىشى ئۆلۈپ كەتسە، ۋارىس قىلىنىدىغان كىشىلىرى ئۇ بەھرىمەن بولۇشقا ۋارىس بولالايدۇ، (شۇ

سۆزنى دېگۈچى ئۆلۈپ كەتسە، ھوقۇق تۈگەيدۇ، ئەگەر سەن ھاياتلا بولساڭ،دېسە، سۆز دېيىلگەن كىشى ئۆلسە ھوقۇق تۈگەيدۇ،). مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4146 ـ حدّثني عَبْدُ الرّحْمَن بْنُ بِشْرِ الْعَبْدِيّ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْج، أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنِ الْعُمْرَىَ وَسُنّتِهَا، عَنْ حَدِيثِ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَيّما رَجُلٍ أَعْمَرَ رَجُلاً عُمْرَىَ لَهُ وَلِعَقِبِهِ، فَقَالَ: قَدْ أَعْطَيْتُكَهَا وَعَقِبَكَ مَا بَقِيَ مِنْكُمْ أَحَدٌ، فَإِنّهَا لِمَنْ أُعْطِيَهَا، وَإِنّهَا لاَ تَرْجِعُ إِلَىَ صَاحِبِهَا، مِنْ أَجْلِ أَنّهُ أَعْطَىَ عَطَاءً وَقَعَتْ فِيهِ الْمَوَارِيثُ».

جابىر، ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قايسى بىر كىشى يەنە بىر كىشىگە ۋە ئۇنىڭ ۋارىسلىرىغا مال ــ دۇنياسىنى ئۇمرا قىلىپ؛سىلەردىن بىر كىشى ھاياتلا بولسا، بۇ ماللاردىن تەڭ بەھرىمەن بولىمىز، بۇھەم سېنىڭ ۋە ۋارىسىڭنىڭ دېسە، ئۇ ماللار شۇ كىشىگە ۋە كېيىنكى ئىز باسار ۋارىسلىرىغا يېتىدۇ، ۋارىسلىرى ۋارىس بولۇپ، تەڭ بەھرىمەن بولىدۇ، مال بېرىلگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ھەققى بەرگەن مال ئىگىسىگە قايتمايدۇ،بەلكى،شۇ سۆز دېيىلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى تەڭ بەھرىمەن بولىدۇ،چۈنكى ئۇبەرگەن كىشى، ئۆلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى مىراس سۈپىتىدە ئالىدىغان سوغا ـ سالام بەردى (چۈنكى، ئۇ ساڭا ۋە ۋارىسىڭغا دېگەندۇر) نەسەئى.

4147 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِعَبْدٍ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: إِنّمَا الْعُمْرَىَ الّتِي أَجَازَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَنْ يَقُولَ: هِيَ لَكَ وَلِعَقِبِكَ، فَأَمّا إِذَا قَالَ: هِيَ لَكَ مَا عِشْتَ، فَإِنّهَا تَرْجِعُ إِلَىَ صَاحِبِهَا، قَالَ مَعْمَرٌ: وَكَانَ الزّهْرِيّ يُفْتِي بِهِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دۇرۇس قىلىپ بەرگەن ئۆمرا بولسا، كىشى؛ «بۇماللار سىنىڭ ۋە سەندىن كېيىنكى ۋارىسلىرىڭنىڭدۇر»دەيدۇ، ئەگەر بۇ ماللار سەن ھايات بولساڭلا سىنىڭ بۇلىدۇ، سەن ئۆلسەڭ بۇ سۆزۈمنىڭ كۈچى تۈگەيدۇ دېسە، ئۇچاغدا شۇ سۆز دېيىلگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە، مال ئۆز ئىگىسىگە قايتىدۇ.زۇھەيرى ئەنە شۇنداق پەتىۋا بەردى. بۇخارى، مۇسلىم.

4148 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ جَابِرٍ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللّهِ) أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَضَىَ فِيمَنْ أُعْمِرَ عُمْرَىَ لَهُ وَلِعَقِبِهِ، فَهِيَ لَهُ بَتْلَةً، لاَ يَجُوزُ لِلْمُعْطِي فِيهَا شَرْطٌ وَلاَ ثُنْيَا، قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: لأَنّهُ أَعْطَىَ عَطَاءً وَقَعَتْ فِيهِ الْمَوَارِيثُ، فَقَطَعَتِ الْمَوَارِيثُ شَرْطَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرەر مال ـ دۇنيا ياكى يەر ـ زېمىن ئۇمرا قىلىپ بېرىلگەن (يەنى سەن ھاياتلا بولساڭ بۇسېنىڭ دېيىلگەن)كىشى ھەققىدە، ئۇنەرسە شۇسۆز دېيىلگەن كىشىنىڭ ۋە ئۇنىڭ باللىرىنىڭ دەپ ھۆكۈم قىلغان ئىدى. بېرىلگەن نەرسىلەر ئۇكىشىگە يۈرۈپ كەتكەن ھالدا شۇنىڭ بۇلۇپ كېتىدۇ، ئىگىسىگە قايتمايدۇ. بەرگۈچىنىڭ شەرت قويۇشى ياكى بىرەر نەرسىنى

مۇستەسنا قىلىپ چىقىرۋېلىشى دۇرۇس ئەمەس. چۈنكى ئۇبەرگەن كىشى، ئۆلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى مىراس سۈپىتىدە ئالىدىغان سوغا ـ سالام بەردى. (چۈنكى ئۇ؛ ساڭا ۋە ۋارىسىڭغا، ھاياتىلا بولساڭ، دىگەندۇر)

4149 ـ 4150 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ: حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ: حَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ قالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْعُمْرَىَ لِمَنْ وُهِبَتْ لَهُ».
4151 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونسَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ يَرْفَعُهُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن ھاياتلا بولسام، بۇ ماللار سىنىڭ دەپ بېرىلگەن ھەدىي ئېھسان ماللىرى شۇ سۆز دېيىلگەن، شۇ مال بېرىلگەن كىشى ئۈچۈن بولىدۇ، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى تويلىغان، سەھىھ.

4152 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ (وَاللّفْظ لَهُ): أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمْسِكُوا عَلَيْكُمْ أَمْوَالَكُمْ وَلاَ تُفْسِدُوهَا، فَإِنّهُ مَنْ أَعْمَرَ عُمْرَىَ فَهِيَ لِلّذِي أُعْمِرَهَا، حَيّاً وَمَيّتاً، وَلِعَقِبِهِ».
4153 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ وَكِيعٍ، عَنْ سُفْيَانَ، ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ حَدّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدّي، عَنْ أَيّوبَ، كُلّ هَـؤلاَءِ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي خَيْثَمَةَ، وَفِي حَدِيث أَيّوبَ مِنَ الزّيَادَةِ قالَ: جَعَلَ الأَنْصَارُ يُعْمِرُونَ الْمُهَاجِرِينَ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمْسِكُوا عَلَيْكُمْ أَمْوَالَكُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سەدىقە قىلساڭلارمۇ، بىر قىسىم مىلىڭلارنى ئۆزۈڭلارغا ئېلىپ قېلىڭلار، مالنى پاساد قىلىپ بۇزماڭلار، كىم مىلىنى ئۆمراى قىلسا، (يەنى مەن ھاياتلا بولسام، مىلىمدىن تەڭ بەھرىمەن بولىسەن دېسە) ئۇ مال شۇنداق دېيىلگەن كىشى ھايات چاغدىمۇ ۋە ئۆلۈپ كەتسىمۇ، شۇ كىشىگە تەڭ بېرىلىدۇ، ھەتتا، ئۇ كىشى ئۆلۈپ كەتسىمۇ، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىغا بېرىلىدۇ، (پەقەت شۇ سۆزنى دىگۈچى، ھايات بولسىلا) ئەھمەد، مالىك، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد،

4154 ـ4155 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ رَافِعٍ)، قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: أَعْمَرَتِ امْرَأَةٌ بِالْمَدِينَةِ حَائِطاً لَهَا ابْناً لَهَا، ثُمّ تُوُفّيَ، وَتُوُفّيَتْ بَعْدَهُ، وَتَرَكَتْ وَلَداً، وَلَهُ إِخْوَةٌ بَنُونَ لِلْمُعْمِرَةِ، فَقَالَ وَلَدُ الْمُعْمِرَةِ: رَجَعَ الْحَائِطُ إِلَيْنَا، وَقالَ بَنُو الْمُعْمَرِ: بَلْ كَانَ لأَبِينَا حَيَاتَهُ وَمَوْتَهُ، فَاخْتَصَمُوا إِلَى طَارِقٍ مَوْلَى عُثْمَانَ، فَدَعَا جَابِراً فَشَهِدَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالْعُمْرَى لِصَاحِبِهَا، فَقَضَى بِذَلِكَ طَارِقٌ، ثُمّ كَتَبَ إِلَىَ عَبْدِ الْمَلِكِ فَأَخْبَرَهُ ذَلِكَ، وَأَخْبَرَهُ بِشَهَادَةِ جَابِرٍ، فَقَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ: صَدَقَ جَابِرٌ، فَأَمْضَىَ ذَلِكَ طَارِقٌ، فَإِنّ ذَلِكَ الْحَائِطَ لِبَنِي الْمُعْمَرِ حَتّى الْيَوْمِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەدىنىدە بىر ئايال ئۆزىنىڭ بېغىنى بالىسىغا «ھاياتىلا بولساڭ بۇباغ سىنىڭ بولسۇن» دەپ ئۆمرا قىلىپ بەردى، ئاندىن بۇبالا ئۆلۈپ كەتتى. ھېلىقى ئايالمۇ يەنەبىربالىسىنى قالدۇرۇپ ئۆلۈپ كەتتى. بۇنىڭ ھېلىقى ئايالدىن تۇغۇلغان قېرىنداشلىرى بار ئىدى. ئايالنىڭ ھايات قالغان بالىسى؛ باغ بىزگە قايتتى، دېدى. ئۆلۈپ كەتكەن ئۆمرا ئىگىسىنىڭ باللىرى؛ ياق، بەلكى بۇباغ دادام ھايات بولسۇن ياكى ئۆلۈپ كەتسۇن دادامغا تەۋە(يەنى بىزنىڭ بۇلىدۇ)دېدى. ئۇلار ئوسماننىڭ ئازادكەردە قۇلى تارىقنىڭ قېشىغا داۋالىشىپ باردى، تارىق جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نى چاقىردى، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇمرا قىلىپ بېرىلگەن مال ــ دۇنيا، ئۆز ئەھلىگە، بېرىلگەن ئىگىسىگە مىراس قالىدۇ، دېگەن دەپ گۇۋاھلىق بەردى. تارىق شۇنداق ھۆكۈم قىلىپ، ئاندىن ئابدۇلمەلىققا خەت يېزىپ، بولغان ئىشلارنى، جابىرنىڭ گۇۋاھلىقىنى خەۋەر قىلىۋىدى، ئابدۇلمەلىك؛ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ راست ئەيتىپتۇ دېدى. ئاندىن تارىق شۇ ھۆكۈمنى ئىجرا قىلىۋەردى. ئۇ باغ تا ھازىرقى كۈنگىچە ئۇمرا قىلىپ بېرىلگەن كىشىنىڭ باللىرىغا تەۋە بولماقتا.

4156 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحمّدُ بْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ: حَدّثنا شُعْبَةُ قال: سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ عطاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْعُمْرَى جَائِزَةٌ».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، سۇمرەت، زەيىد ئىبنى سابىت، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۇمرا (يەنى مەن ھاياتلا بولسام، بارلىق مال ــ مۈلۈكۈمدىن تەڭ بەھرىمەن بولىمىز، سەنمۇ ماڭا ئوخشاش ھوقۇققا ئىگە) دېيىش، شۇنىڭ ئۆز ئەھلىگە دۇرۇستۇر. (جائىز دىگەن دۇرۇس بولۇپ يۈرىيدۇ دىگەن بولىدۇ، ئۇمرا رۇقبا جائىز دىگىنى يولۇپ كېتىدۇ، بەرگۈچى قايتۇۋالالمايدۇ دىگەن بولىدۇ.)ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4157 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ: حَدّثنا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ)، حَدّثنا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَطاءٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قالَ «الْعُمْرَى مِيرَاثٌ لأَهْلِهَا».

4158 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ، قالاَ: حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ، حَدّثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أنسٍ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْعُمْرَى جَائِزَةٌ».

4159 ـ وَحَدّثنِيهِ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ: حَدّثنا خَالِدٌ (يَعْنِي ابنَ الْحَارِثِ): حَدّثنا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ بهذا الإِسْنَادِ، غَيْرَ أَنّهُ قالَ «مِيرَاثٌ لأَهْلِهَا» أوْ قالَ «جَائِزَةٌ».

جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۇمرا قىلىپ بېرىلگەن مال ــ دۇنيا، ئۆز ئەھلىگە مىراس قالىدۇ، (يەنى يۇقىرقى سۆز دېيىلگەن، شۇ مال بېرىلگەن كىشى ئۆلۈپ كەتسە، مال ئىگىسى تېخى ھايات بولسا، بۇ ماللارغا ئۆلگەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى ۋارىس بولۇپ، مىراس ئالالايدۇ، پايدىلىنىدۇ، چۈنكى ئۇ سۆزنى دىگۈچى تېخى ھايات ــ دە!)

26 ـ كتاب الوصية　　　ۋەسىيەتنىڭ كىتابى

728 ـ باب

4160 ـ حدّثنا أَبُو خَيْثَمَةَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى الْعَنَزِيّ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثنّى) قالاَ: حَدّثنا يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ: أَخْبَرَنِي نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَا حَقّ امْرِىءٍ مُسْلِمٍ، لَهُ شَيْءٌ يُرِيدُ أَنْ يُوصِيَ فِيهِ، يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ، إلاّ وَوَصِيّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ».

4161 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ و عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنِي أَبِي، كِلاَهُمَا عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، غَيْرَ أَنّهُمَا قَالاَ «وَلَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ» وَلَمْ يَقُولاَ «يُرِيدُ أَنْ يُوصِيَ فِيهِ».

4162 ـ وحدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ)، ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ ابْنُ حَرْبٍ، حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ: ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، ح وَحَدّثَنِي هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ اللّيْثِيّ، ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، أَخْبَرَنَا هِشَامٌ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ)، كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ، وَقَالُوا جَمِيعاً: «لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ» إِلاّ فِي حَدِيثِ أَيّوبَ فَإِنّهُ قَالَ: «يُرِيدُ أَنْ يُوصِيَ فِيهِ» كَرِوَايَةِ يَحْيَى، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان كىشىنىڭ، ۋەسىيەت قىلىشقا تېگىشلىك نەرسىسى تۇرۇپ، ۋەسىيەت قىلىشنى ئىرادە قىلغىدەك نەرسە ئۆز ئىلكىدە تۇرۇپ، ۋەسىيەت قىلماستىن، ئىككى كېچە يېتىشى، ئىككى كېچە ئۇخلىشى ھەرگىز لايىق ئەمەس، پەقەت ۋەسىيىتى ئالدىدا پۈتۈكلۈك ھالەتتە ئۇخلىسا، بۇ مۇستەسنادۇر، بۇنىڭغا مەيلى. مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاپ توپلىغان، سەھىھ.

4163 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَا حَقّ امْرِىءٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ، يَبِيتُ ثَلاَثَ لَيَالٍ إِلاّ وَوَصِيّتُهُ عِنْدَهُ مَكْتُوبَةٌ»، قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ: مَا مَرّتْ عَلَيّ لَيْلَةٌ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ ذَلِكَ، إِلاّ وَعِنْدِي وَصِيّتِي.

4164 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرمَلَةُ قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ: حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي: حَدّثَنِي عُقَيْلٌ، ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان كىشىنىڭ، ۋەسىيەت قىلىشقا تېگىشلىك نەرسىسى تۇرۇپ، ۋەسىيەت قىلماستىن، ئۈچ كېچە يېتىشى، ئۈچ كېچە ئۇخلىشى ھەرگىز لايىق ئەمەس. پەقەت ۋەسىيىتى ئالدىدا پۈتۈكلۈك ھالەتتە ئۇخلىسا، بۇ مۇستەسنادۇر. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن رەسۇلۇللاھتىن شۇ سۆزنى ئاڭلىغاندىن باشلاپلا، ۋەسىيىتىم يېنىمدا يوق ھالەتتە ماڭا بىرەر كېچە ئۆتۈپ باقمىدى. پەقەت ۋەسىيىتىم يېنىمدا بار ھالەتتىلا كېچىسى ياتالىدىم. مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاپ توپلىغان، سەھىھ.

729 ـ باب الوصية بالثلث

پەقەت مال ـ مۈلۈكنىڭ ئۈچتىن بىرىگىلا ۋەسىيەت قىلىش توغرىسىدا

4165 ـ4166 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَادَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي حَجّةِ الْوَدَاعِ، مِنْ وَجَعٍ أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ بَلَغَنِي مَا تَرَى مِنَ الْوَجَعِ، وَأَنَا ذُو مَالٍ، وَلاَ يَرِثُنِي إِلاّ بنت لِي وَاحِدَةٌ، أَفَأَتَصَدّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي؟ قَالَ «لاَ»قَالَ قُلْتُ: أَفَأَ تَصَدّقُ بِشَطْرِهِ؟ قَالَ «لاَ، الثّلُثُ، وَالثّلُثُ كَثِيرٌ، إِنّكَ إِنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفّفُونَ النّاسَ، وَلَسْتَ تُنْفِقُ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللّهِ، إِلاّ أُجِرْتَ بِهَا، حَتّى اللّقْمَةُ تَجْعَلُهَا فِي فِيّ امْرَأَتِكَ» قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُخَلّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي؟ قَالَ: «إِنّكَ لَنْ تُخَلّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللّهِ، إِلاّ ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً، وَلَعَلّكَ تُخَلّفُ حَتّى يُنْفَعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرّ بِكَ آخَرُونَ، اللّهُمّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ، لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ»، قَالَ: رَثَى لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَنْ تُوُفّيَ بِمَكّةَ.

4167 ـ وحدّثني إِسْحَـقُ بْنُ مَنْصُورٍ: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدٍ قَالَ: دَخَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَيّ يَعُودُنِي، فَذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ، وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي سَعْدِ بْنِ خَوْلَةَ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَمُوتَ بِالأَرْضِ الّتِي هَاجَرَ مِنْهَا.

4168 ـ4169 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَىَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدّثَنَا سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ، حَدّثَنِي مُصْعَبُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: مَرِضْتُ فَأَرْسَلْتُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَقُلْتُ: دَعْنِي أَقْسِمْ مَالِي حَيْثُ شِئْتُ، فَأَبَى، قُلْتُ: فَالنّصْفُ؟ فَأَبَى، قُلْتُ: فَالثّلُثُ؟ قَالَ: فَسَكَتَ بَعْدَ الثّلُثِ، قَالَ: فَكَانَ، بَعْدُ، الثّلُثُ جَائِزاً. وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى و ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ، وَلَمْ يَذْكُرْ: فَكَانَ، بَعْدُ، الثّلُثُ جَائِزاً.

4170 ـ وحدّثني الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ: حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيّ عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ابْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَادَنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ: أُوصِي بِمَالِي كُلّهِ، قَالَ «لاَ»، قُلْتُ: فَالنّصْفِ، قَالَ «لاَ» فَقُلْتُ: أَبِالثّلُثِ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ، وَالثّلُثُ كَثِيرٌ».

4171 ـ4172 ـ4173 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكّيّ: حَدّثَنَا الثّقَفِيّ، عَنْ أَيّوبَ السّخْتِيَانِيّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِمْيَرِيّ، عَنْ ثَلاَثَةٍ مِنْ وَلَدِ سَعْدٍ، كُلّهُمْ يُحَدّثُهُ عَنْ أَبِيهِ: أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ عَلَى سَعْدٍ يَعُودُهُ بِمَكّةَ، فَبَكَى، قَالَ: «مَا يُبْكِيكَ؟» فَقَالَ: قَدْ خَشِيتُ أَنْ أَمُوتَ بِالأَرْضِ الّتِي هَاجَرْتُ مِنْهَا، كَمَا مَاتَ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ، فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اشْفِ سَعْداً، اللّهُمّ اشْفِ سَعْداً» ثَلاَثَ مِرَارٍ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ لِي مَالاً كَثِيراً، وَإِنّمَا يَرِثُنِي ابْنَتِي، أَفَأُوصِي بِمَالِي كُلّهِ؟ قَالَ: «لاَ» قَالَ: فَبِالثّلُثَيْنِ؟ قَالَ: «لاَ» قَالَ: فَالنّصْفُ؟ قَالَ: «لاَ» قَالَ: فَالثّلُثِ؟ قَالَ: «الثّلُثُ وَالثّلُثُ كَثِيرٌ، إِنّ صَدَقَتَكَ مِنْ مَالِكَ صَدَقَةٌ، وَإِنّ نَفَقَتَكَ عَلَى عِيَالِكَ صَدَقَةٌ وَإِنّ مَا تَأْكُلُ امْرَأَتُكَ مِنْ مَالِكَ صَدَقَةٌ، وَإِنّكَ أَنْ تَدَعَ أَهْلَكَ بِخَيْرٍ (أَوْ قَالَ بِعَيْشٍ)، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدَعَهُمْ يَتَكَفّفُونَ النّاسَ» وَقَالَ بِيَدِهِ.

سەئدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن مەككى پەتھى قىلىنغان يىلى قاتتىق ئاغرىپ، كېسەل بولۇپ قېلىپ، ئۆلۈم گىرداۋىغا كىلىپ قالدىم ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنى يوقلاپ كەلگەندە: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مىنىڭ مال ـ مۈلۈكۈم بەك كۆپ، ماڭا پەقەت بىرلا قىزىم ۋارىس بولىدۇ، مەن مېلىمنىڭ ھەممىنى سەدىقە قىلىۋىتىشكە ۋەسىيەت قىلايمۇ؟ دىسەم ، رەسۇلۇللاھ : ياق دىدى، مەن ؛ مېلىمنىڭ ئۈچدەن ئىككى قىسمىنى 2\3نى سەدىقە قىلىۋىتىشكە ۋەسىيەت قىلايمۇ؟ دىسەم ، رەسۇلۇللاھ : ياق دىدى، مەن ؛ مېلىمنىڭ يېرىمىنى سەدىقە قىلىۋىتىشكە ۋەسىيەت قىلايمۇ؟ دىسەم ، رەسۇلۇللاھ: ياق دىدى، مەن ؛ مېلىمنىڭ ئۈچدەن بىر قىسمىنى 1\3نى سەدىقە قىلىۋىتىشكە ۋەسىيەت قىلايمۇ؟ دىسەم ، رەسۇلۇللاھ : 1/3گە ۋەسىيەت قىل ، 1/3مۇ كۆپتۇر، ھەقىقەتەن ۋارىسلىرىڭنى باي قالدۇرۇشۇڭ، ئۇلارنى باشقىلاردىن نەرسە سوراپ ئالدىنى توسۇۋالىدىغان پېقىر ھالدا قالدۇرۇشۇڭدىن كۆپ ياخشى، ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ دىدارىنى، رازىلىقىنى تەلەپ قىلىپ قىلغان نەپىقە، چىقىملىرىڭغا، ساڭا ئەجىر بېرىلىدۇ، ھەتتا، سەن ئايالىڭنىڭ ئاغزىغا سېلىپ قويغان نەرسىگىمۇ ئەجىر، ساۋاب باردۇر،دىدى. ئاندىن ئۇ، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، مەن ھەمراھلىرىمنىڭ ئارقىسىدا قالدىم، يەنى ئۇلار شېھىد بولۇپ كەتتى، دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى سەئىد ! سەن كىيىن قېلىپ، ئاللاھنىڭ جامالىنى، رازىلىقىنى تەلەپ قىلىپ، ياخشى ئەمەل قىلساڭ، شۇ سەۋەبلىك دەرىجە ، ئۇستۈن ماقام، يۇقىرى ئۇنۋانىنى زىيادە قىلىسەن، دەرىجەڭ كۆتۈرۈلىدۇ، سەن يەنە ياشاپ كېيىن قالساڭ، سەن سەۋەبلىك مۇسۇلمانلار پايدا ــ مەنپەئەت ئالىدۇ، باشقىلار يەنى دىنسىزلار زىيان تارتىپ زەرەرگە ئۇچرايدۇ، دەپ

ئاندىن «ئى ئاللاھ، ساھابىلىرىمنىڭ ھىجرىتىنى راۋان قىلىپ، يورۇتۇپ بەرگىن، ئۇلارنى ئارقىسىغا قايتۇرىۋەتمىگىن، لېكىن، سەئىدى بىچارە يوقسىز، پېقىر كىشىدەك بولۇپ قالدى»،دېدى. « رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، سەئىد مەككىدە ۋاپات تاپقانلىقىغا مەرسىيە ئوقۇپ، قايغۇرۇ پ، ئىچ ئاغرىتتى .»(لېكىن، بۇ ھەدىستە سەئىد ۋە باشقىلار ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ، ئەمەلنى كۆپ قىلسا، دەرىجە زىيادە بولىدىكەن، مەرتىبىسى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ . كىيىن سەئىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئىراقنى ئىشغال قىلغاندا، ئۇرۇشقا قانتاشقان بولۇپ، مۇسۇلمانلار پايدا ئالدى، دىنسىزلار زىيان تارتتى، بۇ ھەدىس مۆجىزە بولدى . ھىجرەت توغرىلىق دۇئا قىلىشى، جىھاد مەخسەت ئىدى، يەنىلا قايتا مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كۆچەتتى، قايتاتتى»، شۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلدى، ياكى جىھاددىكى ھىجرەتكە دۇئا قىلدى، سەئىدكە قايغۇردى، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجەلەر ، سەھىھ. سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئۇنىڭغا مۇنداق دىگەن: $1/3$نى ۋەسىيەت قىلساڭ بولىدۇ، $1/3$مۇ كۆپتۇر، ھەقىقەتەن مېلىڭدىن قىلغان سەدىقەڭمۇ سەدىقە بولىدۇ، ھەقىقەتەن ئۆزۈڭنىڭ ئەھلى، بالىلىرىڭغا قىلغان نەپىقىلىرىڭمۇ سەدىقە، ئايالىڭنىڭ سېنىڭ مېلىڭدىن يېيىشىمۇ سەدىقە، ھەقىقەتەن ئەھلىڭنى باي، ياخشى ھالەتتە قالدۇرۇشۇڭ، ئۇلارنى كىشىلەردىن نەرسە سوراپ، ئۇلارنى توسىۋالىدىغان، يوقسىز، پېقىر ھالەتتە قالدۇرۇشۇڭدىن ياخشىدۇر.

4174 ـ حدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرّازِيّ: أَخْبَرَنَا عِيسَى (يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ)، ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ، ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ، كُلّهُمْ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: لَوْ أَنّ النّاسَ غَضّوا مِنَ الثّلُثِ إِلَى الرّبُعِ، فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الثّلُثُ، وَالثّلُثُ كَثِيرٌ»، وَفِي حَدِيثِ وَكِيعٍ «كَبِيرٌ أَوْ كَثِيرٌ»،

ئىبنى ئاbباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ئەگەر كىشىلەر (مال ـ مۈلۈكلىرىگە ۋەسىيەت قىلىشلىرىنى) ئۈچتىن بىرىدىن تۆتتىن بىرىگە كەملەتكەن بولسا(تېخىمۇ ياخشى بولاتتى)چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛مېلىڭنىڭ $1/3$نى ۋەسىيەت قىلساڭ بولىدۇ، $1/3$مۇ بەك كۆپتۇر، دېگەن.

730 ـ باب وصول ثواب الصدقات إلى الميت

سەدىقە ـ ئېھسانلارنىڭ ساۋابىنىڭ مىيىتكە يېتىپ بېرىشى توغرىسىدا

4175 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَجُلاً قَالَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: إِنّ أَبِي مَاتَ وَتَرَكَ مَالاً وَلَمْ يُوصِ، فَهَلْ يُكَفّرُ عَنْهُ أَنْ أَتَصَدّقَ عَنْهُ؟ قَالَ: «نَعَمْ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ھەقىقەتەن مىنىڭ دادام ۋەسىيەت قىلالمايلا تۇيۇقسىز مال ـ دۇنيالىرىنى قالدۇرۇپ ئۆلۈپ كەتتى، ئەگەر

مەن دادام ھەققىدىن سەدىقە قىلسام، بۇ دادامنىڭ گۇناھلىرىغا كاپپارەت بۇلامدۇ؟دەپ سوردى، رەسۇلۇللاھ: ھەئە، (ئۇنىڭ ئەجرى داداڭغا يىتىپ بارىدۇ)، داداڭنىڭ گۇناھلىرىغا كاپپارەت بۇلىدۇ، دىدى.

4176 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، حَدّثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَجُلاً قَالَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: إِنّ أُمّيَ افْتُلِتَتْ نَفْسَهَا، وَإِنّي أَظُنّهَا لَوْ تَكَلّمَتْ تَصَدّقَتْ، فَلِيَ أَجْرٌ أَنْ أَتَصَدّقَ عَنْهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ».

4177 ـ4178 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الله بْنِ نُمَيْر: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ: حَدّثنا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَجُلاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فقالَ: يَا رَسُولَ الله إِنّ أُمّيَ افْتُلِتَتْ نَفْسَهَا، وَلَمْ تُوص، وَأَظُنّهَا لَوْ تَكَلّمَتْ تَصَدّقَتْ، أَفَلَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ «نَعَمْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ بىر كىشى كىلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ھەققەتەن مىنىڭ ئانام ۋەسىيەت قىلالمايلا تۇيۇقسىز ئۆلۈپ كەتتى، ئەگەر سۆز قىلالىغان بولسا، سەدىقە قىلىشقا ۋەسىيەت قىلغان بۇلاتتى، دەپ گۇمان قىلىمەن، ئەگەر ئانام ھەققىدىن مەن سەدىقە قىلسام، ئۇنىڭ ئەجرى ئانامغابۇلامدۇ؟دەپ سوردى، رەسۇلۇللاھ: ھەئە، ئۇنىڭ ئەجرى ئاناڭغا يىتىپ بارىدۇ، دىدى.

731 ـ باب ما يلحق الإنسان من الثواب بعد وفاته

ئىنسان ۋاپات تاپقاندىن كىيىن ئۇنىڭغا يىتىپ بارىدىغان ساۋاپلىق ئەمەللەر توغرىسىدا

4179 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) وَ ابْنُ حُجْرٍ قَالُوا: حَدّثنا إِسْمَاعِيلُ (هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلاّ مِنْ ثَلاَثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىنسان ئۆلسە، ئۇنىڭ بارلىق ئەمەللىرى ئۈزۈلىدۇ، پەقەت ئۈچ خىل ئەمىلى قىلىپ قالىدۇ، بىرسى سەدىقە جارىيە (يەنى ساۋابى يوروپ تۇرىدىغان، ئومۇمنىڭ مەنپەئىتىگە قىلىنغان سەدىقە) ئىككىنچىسى، ئۇ ئىنسان مەنپەئەت بەرگەن باشقىلار مەنپەئەت ئالغان ئىلىم، (يەنى ئوقوغۇچى بىلەن ئەسەرلەر). ئۈچىنچىسى، سالىھ، ياخشى بالا دۇئا قىلىپ تۇرسا يىتىپ تۇرىدۇ.مۇسلىم، بۇخارى، ئەدەپتە، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: يەتتە خىسلەت ئىشنىڭ ئەجرى، ساۋابى بەندە ئۆلگەندىن كىيىنمۇ قەبرىسى ئىچىدە تۇرىسمۇ ئۇنىڭغا يىتىپ تۇرىدۇ، 1 ـ ئىلىم ئۆگىتىپ قويغان بولسا، 2 ـ ئېرىق ـ ئۆستەڭ چاپقان بولسا، 3 ـ قۇدۇق كولاپ قويغان بولسا، 4 ـ خورمىدەك دەرەخ تىكىپ قويغان بولسا، 5 ـ مەسجىد سېلىپ قويسا، 6 ـ قۇرئان كىتابىنى مىراس قالدۇرۇپ قويغان بولسا، 7 ـ ئۆلگەندىن كىيىن ئۆزى ئۈچۈن مەغپىرەت سوراپ، ئىستىغفار ئېيتىپ تۇرىدىغان ياخشى بالا قالدۇرغان بولسا، بۇلارنىڭ ساۋابى، ئەجرى كەينىدىن يىتىپ تۇرىدۇ. بەزار بىلەن سەمۇيە توپلىغان ھەسەن.

732 - باب الوقف ۋەقفە توغرىسىدا

4180 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا سُلَيْمُ بْنُ أَخْضَرَ عَن ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَصَابَ عُمَرُ أَرْضاً بِخَيْبَرَ، فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَسْتَأْمِرُهُ فِيهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَصَبْتُ أَرْضاً بِخَيْبَرَ، لَمْ أُصِبْ مَالاً قطّ هُوَ أَنْفَسُ عِنْدِي مِنْهُ، فَمَا تَأْمُرُنِي بِهِ؟ قَالَ: «إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدّقْتَ بِهَا»، قَالَ: فَتَصَدّقَ بِهَا عُمَرُ أَنّهُ لاَ يُبَاعُ أَصْلُهَا، وَلاَ يُبْتَاعُ، وَلاَ يُورَثُ، وَلاَ يُوهَبُ، قَالَ: فَتَصَدّقَ عُمَرُ فِي الْفُقَرَاءِ، وَفِي الْقُرْبَى، وَفِي الرّقَابِ، وَفِي سَبِيلِ اللّهِ، وَابْنِ السّبِيلِ، وَالضّيْفِ، لاَ جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ، أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقاً، غَيْرَ مُتَمَوّلٍ فِيهِ. قَالَ: فَحَدّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ مُحَمّداً، فَلَمّا بَلَغْتُ هَذَا الْمَكَانَ: غَيْرَ مُتَمَوّلٍ فِيهِ، قَالَ مُحَمّدٌ: غَيْرَ مُتَأَثّلٍ مَالاً. قَالَ ابْنُ عَوْنٍ: وَأَنْبَأَنِي مَنْ قَرَأَ هَذَا الْكِتَابَ أَنّ فِيهِ: غَيْرَ مُتَأَثّلٍ مَالاً.

4181 - حدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ، أَخْبَرَنَا أَزْهَرُ السّمّانُ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيّ، كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ، غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ ابْنِ أَبِي زَائِدَةَ وَأَزْهَرَ انْتَهَى عِنْدَ قَوْلِهِ «أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقاً غَيْرَ مُتَمَوّلٍ فِيهِ» وَلَمْ يُذْكَرْ مَا بَعْدَهُ، وَحَدِيثُ ابْنِ أَبِي عَدِيّ فِيهِ مَا ذَكَرَ سُلَيْمٌ قَوْلُهُ: فَحَدّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ مُحَمّداً إِلَى آخِرِهِ.

4182 - وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيّ عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ قَالَ: أَصَبْتُ أَرْضاً مِنْ أَرْضِ خَيْبَرَ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ: أَصَبْتُ أَرْضاً لَمْ أُصِبْ مَالاً أَحَبّ إِلَيّ وَلاَ أَنْفَسَ عِنْدِي مِنْهَا، وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ، وَلَمْ يَذْكُرْ: فَحَدّثْتُ مُحَمّداً وَمَا بَعْدَهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەيبەردىكى بىر زېمىنغا ئېرىشىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن خەيبەردىن بىر زېمىنغا ئېرىشتىم، مېنىڭ نەزىلىمدە ئۇنىڭدىن ئېسىلراق بىرەر مالغا ھەرگىز ئېرىشىپ باقمىغان ئىدىم، ئۇ مالنى بىر تەرەپ قىلىشتا مېنى نىمىگە بۇيرىيلا؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەگەر خالىساڭ، ئۇنىڭ ئەسلىنى ساقلاپ قېلىپ ، ۋەقفە قىلىپ ، كىرىملىرىنى سەدىقە قىل، دېدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇزىمنىنى (يەنى كىرىمىنى)ئۇنىڭ ئەسلى سېتىلماسلىقا، باشقىلارغا سوغا قىلىپ بېرىلمەسلىككە، مىراس قالدۇرۇلماسلىقا سەدىقە قىلدى، ئۇنى قەپىر ـ مىسكىنلەرگە، يېقىن تۇققانلىرىغا، قۇل ئازات قىلىشقا، **الله** يولىغا، مۇساپىر، مېھمانلارغا سەدىقە قىلدى، ئۇنىڭغا ئىگە بولۇپ باشقۇرغان كىشى ئۇنىڭدىن ياخشىلىقچە يېسە، مال ـ مۈلۈكنى كۆپەيتىپ توپلىۋالماستىن ئۆزىگە، ئەھلىگە،باشقىلارغا ئۇنىڭدىن تاماق بەرسە، ئۇنىڭغا ھېچ گۇناھ يوقتۇر. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

733 - باب ترك الوصية لمن ليس له شيء يوصي فيه

ۋەسىيەت قىلغىدەك نەرسىسى يوق كىشىنىڭ ۋەسىيەت قىلىشنى تەرك ئېتىشى توغرىسىدا

4183 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ، عَنْ مَالِكِ ابْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرّفٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى: هَلْ أَوْصَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: لاَ، قُلْتُ: فَلِمَ كُتِبَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ الْوَصِيّةُ، أَوْ فَلِمَ أُمِرُوا بِالْوَصِيّةِ؟ قَالَ: أَوْصَى بِكِتَابِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ.

4184 - وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا أَبِي، كِلاَهُمَا عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ، غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ وَكِيعٍ: قُلْتُ: فَكَيْفَ أُمِرَ النّاسُ بِالْوَصِيّةِ؟ وَفِي حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ: قُلْتُ: كَيْفَ كُتِبَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ الْوَصِيّةُ؟.

تەلھەمۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئابدۇاللە تىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋەسىيەت قىلغانمۇ؟دەپ سورسام، ئۇ ياق دېدى، مەن؛ ئۇنداق بولسا، نىمە ئۈچۈن مۇسۇلمانلارغا ۋەسىيەت قىلىش پەرز قىلىنىپ، ئۇلار ۋەسىيەت قىلىشقا بۇيرۇلدۇ؟دېسەم، ئۇ؛ رەسۇلۇللاھ **الله** نىڭ كىتابى قۇرئانغا ۋەسىيەت قىلغان دېدى.

4185 ـ4186 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَشِ. ح وحَدّثَنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثَنا أبِي وَ أبُو مُعَاوِيَةَ قالاَ: حَدّثَنا الأعْمَشُ، عَنْ أبِي وَائِلٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قالَتْ: مَا تَرَكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دِينَاراً، وَلاَ دِرْهَماً، وَلاَ شَاةً، وَلاَ بَعِيراً، وَلاَ أوْصَى بِشَيْءٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھامۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالتۇن ـ كۈمۈش، قوي ـ كالا ـ تۆگە قالدۇرمىدى، ھېچ نەسىگىمۇ ۋەسىيەت قىلمىدى.

4187 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى)، قالَ: أخْبَرَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ: عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنِ الأسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ قالَ: ذَكَرُوا عِنْدَ عَائِشَةَ أنّ عَلِيّاً كَانَ وَصِيّاً، فقالَتْ: مَتَى أوْصَى إلَيْهِ؟ فقدْ كُنْتُ مُسْنِدَتَهُ إلَى صَدْرِي (أوْ قالَتْ حَجْرِي) فَدَعَا بِالطّسْتِ، فلَقدِ انْخَنَثَ فِي حَجْرِي، وَمَا شَعَرْتُ أنّهُ مَاتَ، فَمَتَى أوْصَى إلَيْهِ؟.

ئەسۋەد مۇنداق دەيدۇ: ئۇلار ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئالدىدا تىلغا ئېلىپ، ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھ ۋەسىيەت قىلىپتىكەن، ئۇدېگەن ۋەسىيەت قىلىنغان كىشى دېدى، ئاندىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قاچان ۋەسىيەت قىلغاندۇ؟ مەن رەسۇلۇللاھنى (جان ئۈزۈش ئالدىدا)كۆكسۈم بىلەن يۆلەپ تۇرغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ قاچىدا سۇ كەلتۈرۈپ(سۇ بىلەن يۈزىنى سىلىغان ئىدى) رەسۇلۇللاھ مېنىڭ قۇچۇقۇمغا يىقىلىپ چۈشتى، رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات تاپقىنىنى مەنمۇ تۇيماپتىمەن، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قاچان ۋەسىيەت قىلغاندۇ؟دېدى.

4188 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ (وَاللّفْظُ لِسَعِيدٍ) قالُوا: حَدّثَنا سُفْيَانُ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأحْوَلِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قالَ: قالَ ابْنُ عَبّاسٍ رضي اللّهِ عنهما: يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ ثُمّ بَكَى حَتّى بَلّ دَمْعُهُ الْحَصَى، فقُلْتُ: يَا ابْنَ عَبّاسٍ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ؟ قالَ: اشْتَدّ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَجَعُهُ، فقالَ: «ائْتُونِي أكْتُبْ لَكُمْ كِتَاباً لاَ تَضِلّوا بَعْدِي» فتَنَازَعُوا، وَمَا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيَ تَنَازُعٌ، وَقالُوا: مَا شَأْنُهُ؟ أهَجَرَ؟ اسْتَفْهِمُوهُ، قالَ: «دَعُونِي، فالّذِي أنَا فِيهِ خَيْرٌ، أوصِيكُمْ بِثَلاثٍ: أخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَأجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ»، قالَ: وَسَكَتَ عَنِ الثّالِثَةِ أوْ قالَهَا فَأُنْسِيتُهَا. قالَ أبُو إسْحَقَ إبْرَاهِيمُ: حَدّثَنا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ قالَ: حَدّثَنا سُفْيَانُ، بِهَذَا الْحَدِيثِ.

4189 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ: أخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرّفٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أنّهُ قالَ: يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ ثُمّ جَعَلَ تَسِيلُ دُمُوعُهُ، حَتّى رَأيْتُ عَلَى خَدّيْهِ كَأنّهَا نِظَامُ اللّؤْلُؤِ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ائْتُونِي بِالْكَتِفِ وَالدّوَاةِ (أوِ اللّوْحِ وَالدّوَاةِ) أكْتُبْ لَكُمْ كِتَاباً لَنْ تَضِلّوا بَعْدَهُ أبَداً» فقالُوا: إنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم يَهْجُرُ.

4190 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ «قالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا، وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنا عَبْدُ الرّزّاقِ: أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ) قالَ: لَمّا حُضِرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ، فقالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «هَلُمّ أكْتُبْ لَكُمْ كِتَاباً لاَ تَضِلّونَ بَعْدَهُ»، فقالَ عُمَرُ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْوَجَعُ، وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ، حَسْبُنَا كِتَابُ اللّهِ، فاخْتَلَفَ أهْلُ الْبَيْتِ، فاخْتَصَمُوا، فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ: قَرّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كِتَاباً لَنْ تَضِلّوا بَعْدَهُ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قالَ عُمَرُ: فَلَمّا أكْثَرُوا اللّغْوَ وَالاخْتِلاَفَ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُومُوا»».

قالَ عُبَيْدُ اللّهِ: فكَانَ ابْنُ عَبّاسٍ يَقُولُ: إنّ الرّزِيّةَ كُلّ الرّزِيّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَبَيْنَ أنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ، مِنِ اخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ.

ئىبنى ئاباباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، ئۆيدە نۇرغۇن كىشلەر بار ئىدى، ئۇلارنىڭ ئارىسدا ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇمۇ بارئىدى، رەسۇلۇللاھ:كىلىڭلار، مەن سىلەرگە بىر مەكتۇپ يېزىپ بىرەي، سىلەر مەندىن كيىن ھەرگىز ئېزىپ كەتمەيسىلەر دېدى، ئۆمەررەزىيەللاھۇئەنھۇ: رەسۇلۇللاھقا كېسەل قاتتىق غالىپ كىلىپتۇ، سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا قۇرئان بارغۇ،

سىلەرگە الله نىڭ كىتابى كۇپايە دىدى، ئاندىن ئۆيدىكىلەر ئىختىلاپلىشىپ،داۋالىشىپ كەتتى، بەزىسى؛ نەرسە كەلتۈرۈڭلار، رەسۇلۇللاھ سىلەرگە نەرسە يېزىپ بەرسۇن دىسە، بەزىسى؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ دېگەندەك دېدى، ئۇلار چۇشۇنۇكسىز پاراڭلارنى ، ئىختىلاپلارنى كۆپ قىلىپ كەتكەندە، رەسۇلۇللاھ؛ سىلەر مىنىڭ يېنىمدىن قوپۇپ چىقىپ كىتىڭلار دىدى، ھەققەتەن مۇسىيبەت، پىتنە ـ پاساد،ئىختىلاپنىڭ ھەممىسى، ئۇلارنىڭ چۇشۇنۇكسىز پاراڭلارنى، ئىختىلاپلارنى كۆپ قىلىپ كەتكەنلىكىدىن، رەسۇلۇللاھنى ئۇلارغا نەرسە يېزىپ بىرىشىدىن توسۇپ قويغانلىقىدىن بولدى.يەنەبىردە؛ ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛پەيشەمبە كۈنى، ئۇ قانداق كۈن؟ ئاندىن ئۇ تاشلار ھۆل بولغىچە يىغلاپ كىتىپ؛ ئۇكۈنى رەسۇلۇللاھ نىڭ كېسىلى قاتتىق ئېغىرلاپ كەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ؛ماڭا بىردانە تاغاق كەلتۈرۈڭلار، مەن سىلەرگە بىر مەكتۇپ يېزىپ بىرەي، سىلەر مەندىن كىيىن مەڭگۈ ئېزىپ كەتمەيسىلەر دېدى، ئاندىن ئۇلار دە ـ تالاش قىلىپ كەتتى، پەيغەمبەرنىڭ ئالدىدا دە ـ تالاش قىلىش ھەرگىز لايىق ئەمەس ئىدى، ئۇلار؛ رەسۇلۇللاھقا نىمە بولغاندۇ؟ كېسەللىك سەۋەبىدىن ئېلىشىپ قالغاندىمۇ؟دەپ، سۆزىنى چۈشۈنۈشنى تەلەپ قىلىپ، رەسۇلۇللاھقا رەت قىلىشقا باشلىدى، رەسۇلۇللاھ ؛مىنى تەرىك ئىتىپ، جىم،تىچ قويۇڭلار، مىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىم سىلەر مىنى دەۋەت قىلىۋاتقان (مىنى قانداقتۇ؟)دېگەن نەرسەڭلاردىن (ماڭا بولغان گۇمانىڭلاردىن)كۆپ ياخشىدۇر دەپ، ئۇلارنى ئۈچ نەرسىگە بۇيرىدى؛ مۇشرىك، دىنسىزلارنى ئەرەب ـ يېرىم ئاراللىرىدىن قوغلاپ چىقىرىڭلار، ئەلچىلەرگە مەن ئىجازەت بەرگەندەك، ئىجازەت، رۇخسەت بىرىڭلار، سۇپيان؛ ئىبنى ئاباس ئۈچۈنجىسىدىن جىم تۇردى، ياكى ئۇنى دەپ بەرگەن بولسىمۇ، مەن ئۇنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

27 ـ كتاب النذر ئۆزىگە ئۆزى ۋەدە قىلىۋالغان نەزىر سەدىقىسى توغرىسىدا

734 ـ باب الأمر بقضاء النذر

ئۆزىگە ۋەدە قىلىۋالغان نەزرىنىڭمۇ قازاسىنى قىلىش توغرىسىدا

4191 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ مُحمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمَهاجِرِ قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، ح وَحدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّهُ قالَ: اسْتَفْتَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمّهِ، تُوُفّيَتْ قبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ، قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَاقْضِهِ عَنْهَا».

4192 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قالَ: قرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، ح وَحدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحدّثنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، ح وَحدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قالاَ:

أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزّاق: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ، كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِإِسْنَادِ اللّيْثِ، وَمَعْنَىَ حَدِيثِهِ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ سەئدى ئىبنى ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن، ئانىسى ئۆزىگە ۋەدە قىلىپ ئاندىن ئۇنى ئورۇندىيالماي،ۋەدىسىگە ۋاپا قىلالماي ئۆلۈپ كەتكەن ئانىسىنىڭ ئۈستىدىكى ۋەدە توغرىسىدا پەتىۋا سورىغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئانىسى ھەققىدىن ئۇ ۋەدىگە ۋاپاقىلىپ، ئۇنى ئورۇنداشقا، قازاسىنى قىلىشقا پەتىۋا بەردى.بۇخارى،مۇسلىم.

735 ـ باب النهي عن النذر، وأنه لا يردّ شيئا

ۋەدە نەزىرىسىدىن چەكلەش ۋە ئۇنىڭ تەقدىردىن ھېچ نەرسىنى قايتۇرالمايدىغانلىقى توغرىسىدا

4193 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا، وَقَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ) عَنْ مَنْصورٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً يَنْهَانَا عَنِ النّذْرِ، وَيَقُولُ: «إِنّهُ لاَ يَرُدّ شَيْئاً، وَإِنّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الشّحِيحِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىركۈنى بىزنى ۋەدە نەزىرىسىدىن توسۇپ مۇنداق دىگەن: نەزىر ۋەدىسى قىلماڭلار، چۈنكى، (ئۇ پالانى ئىشىمنى ئوڭۇشلۇق قىلالىسام مۇنداق سەدىقە ــ ئېھسان قىلىمەن دىيىشىڭلار ھەم شۇ نەزىرىنى قىلىشىڭلار)، تەقدىردىن بىرەر نەرسىنى بىھاجەت قىلىپ قايتۇرالمايدۇ، پەقەت ئۇ نەزىر ۋەدىسى سەۋەبلىك بېخىل كىشىلەردىن سەدىقە ــ ئېھسان چىقىرىلىدۇ.

4194 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ يَحْيَىَ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبي حَكِيمٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ ابْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «النّذْرُ لاَ يُقَدّمُ شَيْئاً، وَلاَ يُؤَخّرُهُ، وَإِنّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن نەزىر ۋەدىسى (يەنى كىشى ئۆزىگە ۋەدە بېرىپ قىلغان سەدىقە ــ ئېھسان)، تەقدىردىن بىرەر نەرسىنى ئىلگىرى ــ ئاخىرى قىلالمايدۇ، تەقدىرنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ، (چۈنكى، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ، تەقدىر قىلىپ يازغاندۇر) پەقەت ئۇ بېخىل كىشىدىن سەدىقە ــ ئېھسان چىقىرىدۇ. ئەھمەد، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

4195 ـ4196 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى): حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ عَنِ النّذْرِ، وَقَالَ: «إِنّهُ لاَ يَأْتِي بِخَيْرٍ، وَإِنّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەزىر ۋەدىسىدىن (يەنى مەخسەتكە يېتىشنى شەرت قىلىپ، مۇشۇ مەخسەتكە يەتسەم مۇنداق ــ مۇنداق قىلىمەن دەپ ئۆز ــ ئۆزىگە ۋەدە قىلىش) نەزىر ۋەدىسىدىن توسقان ۋە يەنە بۇ نەزىرە تەقدىردىن بىرەر نەرسىنى رەت قىلالمايدۇ. ياخشىلىق ئېلىپ كېلەلمەيدۇ. لېكىن، شۇ سەۋەبلىك بېخىلدىن سەدىقە ــ ئېھسان چىقىرىلىدۇ دىگەن. نەسەئى 3742 ــ

ھەدىس، بۇخارى 6118 ــ ھەدىس، مۇسلىم 3093 ــ ھەدىس، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇنى بۇزسا، قەسەمگە ئوخشاش كاپارەت بېرىدۇ. ۋەدە قىلسا ۋاپا قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ.

4197 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَنْذِرُوا، فَإِنّ النّذْرَ لاَ يُغْنِي مِنَ الْقَدَرِ شَيْئاً، وَإِنّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ».
4198 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ الْعَلاَءَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ عَنِ النّذْرِ، وَقَالَ: «إِنّهُ لاَ يَرُدّ مِنَ الْقَدَرِ، وَإِنّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: نەزىر ۋەدىسى قىلماڭلار، چۈنكى، ئۇ پالانى ئىشىمنى ئوڭۇشلۇق قىلالىسام مۇنداق سەدىقە ــ ئېھسان قىلىمەن دېيىشڭلار ھەم شۇ نەزىرىنى قىلىشڭلار، تەقدىردىن بىرەر نەرسىنى بىھاجەت قىلالمايدۇ، قايتۇرالمايدۇ، پەقەت ئۇ نەزىر ۋەدىسى سەۋەبلىك بېخىل كىشىلەردىن سەدىقە ــ ئېھسان چىقىرىلىدۇ خالاس.بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى.

4199 ـ4200 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَمْرٍو (وَهُوَ ابْنُ أَبِي عَمْرٍو) عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ النّذْرَ لاَ يُقَرّبُ مِنِ ابْنِ آدَمَ شَيْئاً لَمْ يَكُنِ اللّهِ قَدّرَهُ لَهُ، وَلَكِنِ النّذْرُ يُوَافِقُ الْقَدَرَ، فَيُخْرَجُ بِذَلِكَ مِنَ الْبَخِيلِ مَا لَمْ يَكُنِ الْبَخِيلُ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن، نەزىرۋەدىسى قىلىپ، سەدىقە ــ ئېھسان قىلىش، ئاللاھتائالا تەقدىر قىلمىغان بىرەر نەرسىنى ئادەم بالىسىغا يېقىنلاشتۇرالمايدۇ، لېكىن، نەزىر سەدىقىسى تەقدىرگە مۇۋاپىق كېلىپ قېلىپ، بېخىل ئادەم چىقىرىشنى، خەژلەشنى ئىرادە قىلمىغان ماللارنى، نەرسىلەرنى بېخىلدىن چىقىرىدۇ، (يەنى بېخىل كىشى شۇ سەۋەبلىك سەدىقە قىلىدۇ) مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. نەزىر دېگەنگە مىسال: مەن مەككىدىن سالامەت ھەج قىلىپ قايتىپ كەلسەم، ياكى مۇشۇ كېسىلىمدىن ساقايسام مۇنچىلىك نەرسە ھەدى، ئېھسان، سەدىقە قىلىمەن دېگەن نەرسە.

736 ـ باب لا وفاء لنذر في معصية الله، ولا فيما لا يملك العبد

ئاللاھقا ئاسىي بولىدىغان گۇناھ – مەئسىيەتكە نەزىر ۋەدىسى قىلىش يوق، ئۇنداق نەزرىگە ۋاپا قىلىشمۇ يوق. ئادەم بالىسى ئىگە بولالمايدىغان، باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى سەدىقە قىلىشقا نەزىر ۋەدىسى يوق.

4201 ـ4202 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي الْمُهَلّبِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: كَانَتْ ثَقِيفُ حُلَفَاءَ لِبَنِي عُقَيْلٍ، فَأَسَرَتْ ثَقِيفُ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَأَسَرَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مِنْ بَنِي عُقَيْلٍ، وَأَصَابُوا مَعَهُ الْعَضْبَاءَ، فَأَتَى عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ فِي الْوَثَاقِ، قَالَ: يَا مُحَمّدُ فَأَتَاهُ، فَقَالَ: «مَا شَأْنُكَ؟» فَقَالَ: بِمَ أَخَذْتَنِي؟ وَبِمَ أَخَذْتَ سَابِقَةَ الْحَاجّ؟ فَقَالَ (إِعْظَاماً لِذَلِكَ) «أَخَذْتُكَ بِجَرِيرَةِ حُلَفَائِكَ ثَقِيفَ» ثُمّ انْصَرَفَ عَنْهُ فَنَادَاهُ، فَقَالَ: يَا مُحَمّدُ يَا مُحَمّدُ وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَحِيماً رَقِيقاً، فَرَجَعَ إِلَيْهِ فَقَالَ: «مَا شَأْنُكَ؟» قَالَ: إِنّي مُسْلِمٌ، قَالَ: «لَوْ قُلْتَهَا وَأَنْتَ تَمْلِكُ أَمْرَكَ، أَفْلَحْتَ كُلّ الْفَلاَحِ» ثُمّ انْصَرَفَ، فَنَادَاهُ، فَقَالَ: يَا مُحَمّدُ يَا مُحَمّدُ فَأَتَاهُ فَقَالَ: «مَا شَأْنُكَ؟» قَالَ: إِنّي جَائِعٌ فَأَطْعِمْنِي، وَظَمْآنُ فَأَسْقِنِي، قَالَ: «هَذِهِ حَاجَتُكَ» فَفُدِيَ بِالرّجُلَيْنِ، قَالَ: وَأُسِرَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ، وَأُصِيبَتِ الْعَضْبَاءُ، فَكَانَتِ الْمَرْأَةُ فِي الْوَثَاقِ، وَكَانَ الْقَوْمُ يُرِيحُونَ نَعَمَهُمْ بَيْنَ يَدَيْ بُيُوتِهِمْ، فَانْفَلَتَتْ ذَاتَ لَيْلَةٍ مِنَ الْوَثَاقِ فَأَتَتِ الإِبِلَ، فَجَعَلَتْ إِذَا دَنَتْ مِنَ الْبَعِيرِ رَغَا فَتَتْرُكُهُ، حَتّى تَنْتَهِيَ إِلَى الْعَضْبَاءِ، فَلَمْ تَرْغُ،

قَالَ: وَنَاقَةٌ مُنَوَّقَةٌ، فَقَعَدَتْ فِي عَجُزِهَا ثُمّ زَجَرَتْهَا فَانْطَلَقَتْ، وَنَذِرُوا بِهَا فَطَلَبُوهَا فَأَعْجَزَتْهُمْ، قَالَ: وَنَذَرَتْ لِلّهِ إِنْ نَجّاهَا اللّهُ عَلَيْهَا لَتَنْحَرَنّهَا، فَلَمّا قَدِمَتِ الْمَدِينَةَ رَآهَا النّاسُ، فَقَالُوا: الْعَضْبَاءُ، نَاقَةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَتْ إِنّهَا نَذَرَتْ إِنْ نَجّاهَا اللّهُ عَلَيْهَا لَتَنْحَرَنّهَا، فَأَتَوْا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: «سُبْحَانَ اللّهِ بِئْسَ مَا جَزَتْهَا، نَذَرَتْ لِلّهِ إِنْ نَجّاهَا اللّهُ عَلَيْهَا لَتَنْحَرَنّهَا، لاَ وَفَاءَ لِنَذْرٍ فِي مَعْصِيَةٍ، وَلاَ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ الْعَبْدُ»، وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ حُجْرٍ «لاَ نَذْرَ فِي مَعْصِيَةِ اللّهِ».

ئىمران رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: سۇقەيف قەبىلىسى ئۇقەيل جەمەتى بىلەن قەسەمداش ئىدى، سۇقەيف قەبىلىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىللىرىدىن ئىككى كىشىنى ئەسىر ئېلىۋالدى، ساھابىلار ئۇقەيل جەمەتىدىن بىركىشىنى ئەسىر ئېلىۋېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئەزبائ دېگەن تۆگىنىمۇ ئولجا ئالدى،ئاندىن ئۇنى چىڭ باغلاپ، تاشلىق مەيدانغا(ياكى قىززىق ھارارەتلىك ئاپتاپقا) تاشلاپ قويدى، ئۇنىڭ يېنىدىن رەسۇلۇللاھ ئۆتكەندە، ئۇ رەسۇلۇللاھنى تووۋلاپ نىدا قىلىپ؛ ئى مۇھەممەد!ئى مۇھەممەد! مىنى نىمە دەپ تۇتتۇڭ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ: سىلەرنىڭ قەسەمدىشىڭلار سۇقەيف قەبىلىسىنىڭ جىنايىتى ئۈچۈن تۇتتۇق دېپ، ئۇنى تاشلاپ ئۆز يولىغا كىتىۋەردى، ئۇ يەنە تووۋلاپ ئى مۇھەممەد! ئى مۇھەممەد!دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا رەھىم قىلىپ، ئۇنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ؛ نىمە دەيسەن؟نىمە ئىشىڭ بار؟دېدى، ئۇ؛ مەن مۇسۇلمان بولدۇم دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەگەر سەن بۇ سۆزنى ئۆز ئىشىڭغا ئىگە بۇلالايدىغان چاغدا دىگەن بولساڭ، پۈتۈنلەي نىجات تاپقان بۇلاتتىڭ(بەك كىچىكىپ قالدىڭ)دەپ، ئۇنىڭغا يىمەك ـ ئىچمەك بېرىپ، ئۇكىشىنى سۇقەيف قەبىلىسى ئەسىر ئېلىۋالغان ئىككى كىشىنىڭ بەدلىگە پىديە بىرىپ ئۇلارنى ئالماشتۇردى. شۇ چاغدا ئەنسارىلاردىن بىر ئايال ئەسىر ئېلىنىپ، ئاندىن كىيىن قەۋىملەر نىئمەتلىرىدە راھەتلىنىۋاتقان پەيتتە باغلاقتىن بۇشۇنۇپ قېچىپ چىقىپ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئەزبائ دېگەن تۆگىسىگە مىنىپ كىلىدۇ، بۇئايال ئەگەر **الله** تائالا ئۇنى شۇتۆگىنىڭ ئۈستىدە ساق ـ سالامەت نىجات تاپقۇزسا، بۇتۆگىنى **الله** يولىدا بوغۇزلاپ سەدىقە قىلىشقا نەزىر ۋەدىسى قىلىدۇ، ئۇمەدىنىگە كەلگەندە كىشىلەر ئۇنى ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ ئەزبائ دېگەن تۆگىسىنى كۆرۈپ، ئەھۋالدىن خەۋەر تېپىپ، بۇئىشنى رەسۇلۇللاھقا خەۋەر قىلىدۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛« سۇبھانەللا! (بۇ تەئەججۈپ سۆزىدۇر،) ئۇنىڭ تۆگىگە بەرگەن جازاسى نېمىدىگەن يامان! ئەگەر ئاللاھ ئۇنى تۆگىنىڭ ئۈستىدە سالامەت، نىجاتلىققا ئېرىشتۈرسە، قۇتقازسا، ئۇ تۆگىنى ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈشكە ۋەدە قىلىپتىمۇ؟! ئاللاھقا ئاسىي بولىدىغان نەزىر ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىش يوق، بەندە ئىگە بولالمايدىغان نەرسىگە ۋەدە قىلسا، ۋاپا قىلىش يوق، (چۈنكى ئۇ تۆگە ئۇ ئايالنىڭ ئەمەس، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىدى. قەسەممۇ شۇنداقتۇر، بۇلارغا كاپارەت بېرىدۇ). ئىمران رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھقا ئاسىي بولىدىغان گۇناھ ــ مەئسىيەتكە نەزىر ۋەدىسى قىلىش يوق، ئۇنداق نەزرگە ۋاپا قىلىشمۇ يوق. ئادەم بالىسى ئىگە بولالمايدىغان، باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى سەدىقە قىلىشقا نەزىر ۋەدىسى يوق.مۇسلىم نەسەئى، ئىبنى ماجە،سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھقا ئاسىي بولىدىغان گۇناھ ــ مەئسىيەتكە قىلىنغان ۋەدە نەزىرسىگە ۋاپا قىلىش يوق، بەلكى، كاپارەت بېرىشىدۇ.ئەھمەد ، سەھىھ.

737 – باب من نذر أن يمشي إلى الكعبة

مەككىگە پىيادە مېڭىپ بېرىشقا ۋەدە قىلغان كىشى توغرىسىدا

4203 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيّ: أَخْبَرنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لَهُ)، حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ: حَدّثَنَا حُمَيْدٌ: حَدّثَنِي ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَأَى شَيْخاً يُهَادَى بَيْنَ ابْنَيْهِ، فَقَالَ: «مَا بَالُ هَذَا؟» قَالُوا: نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ، قَالَ: «إِنّ اللّهَ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ لَغَنِيّ» وَأَمَرَهُ أَنْ يَرْكَبَ.

4204 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ ايوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَمْرٍو (وَهُوَ ابْنُ أَبِي عَمْرٍو)، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَدْرَكَ شَيْخاً يَمْشِي بَيْنَ ابْنَيْهِ، يَتَوَكّأُ عَلَيْهِمَا، فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «مَا شَأْنُ هَذَا؟» قَالَ ابْنَاهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَانَ عَلَيْهِ نَذْرٌ، فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ارْكَبْ، أَيّهَا الشّيْخُ فَإِنّ اللّهَ غَنِيّ عَنْكَ وَعَنْ نَذْرِكَ» (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ وَابْنِ حُجْرٍ).

4205 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، ئىككى ئوغلىنىڭ ئارلىقىدا يۆلىنىپ، مېڭىپ كېتىۋاتقان بىر قېرى كىشىنى كۆرۈپ؛ بۇئادەم نىمە ئۈچۈن بۇنداق قىلىدۇ؟دېدى، ئۇلار؛ بۇئادەم الله نىڭ ئۆيى كەئبىگە مېڭىپ بېرىپ ھەج قىلىشنى ئۆزىگە ۋەدە قىلىپتۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: بۇكىشىنىڭ ئۆزىنى ئازاپلىشىدىن ھەقىقەتەن الله بىھاجەتتۇر دەپ، ئۇكىشىنى ئۇلاغقا مىنىشكە بۇيرىدى.

يەنە بىر خاتىرىدە؛ ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئى شەيخ ! ئۇلاغقا مىنىۋالغىن، سەندىن ۋە سىنىڭ نەزىر ۋەدەڭدىن ھەقىقەتەن الله بىھاجەتتۇر دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

4206 ـ وحدّثنا زَكَرِيّاءُ بْنُ يَحْيَى بْنِ صَالِحٍ الْمِصْرِيّ: حَدّثَنَا الْمُفَضّلُ (يَعْنِي ابْنَ فَضَالَةَ) حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَيّاشٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنّهُ قَالَ: نَذَرَتْ أُخْتِي أَنْ تَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللّهِ حَافِيَةً، فَأَمَرَتْنِي أَنْ أَسْتَفْتِيَ لَهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَاسْتَفْتَيْتُهُ، فَقَالَ: «لِتَمْشِ وَلْتَرْكَبْ».

4207 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، أَخْبَرنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيّوبَ أَنّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ أَخْبَرَهُ: أَنّ أَبَا الْخَيْرِ حَدّثَهُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيّ أَنّهُ قَالَ: نَذَرَتْ أُخْتِي، فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ مُفَضّلٍ، وَلَمْ يَذْكُرْ فِي الْحَدِيثِ: حَافِيَةً، وَزَادَ: وَكَانَ أَبُو الْخَيْرِ لاَ يُفَارِقُ عُقْبَةَ.

4208 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ ابْنُ أَبِي خَلَفٍ قَالاَ: حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ أَنّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ أَخْبَرَهُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَ حَدِيثِ عَبْدِ الرّزّاقِ.

ئىبنى ئاببااس، ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بېشىغا رومال سالماستىن يالاڭ باش، يالاڭ ئاياق، پىيادە مېڭىپ ھەج قىلىشنى ئۆزىگە ۋەدە قىلىۋالغان ھەمشىرىسى

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

توغرىسىدا پەتىۋا سورىغاندا، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: ھەمشىرەڭنى بۇيرىغىن، ئۇ بېشىغا رومال سالسۇن، ماڭسۇن ھەم تۆگىگە مىنسۇن، قەسىمىنىڭ كاپارىتىگە ئۈچ كۈن روزا تۇتسۇن، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سېنىڭ ھەمشىرەڭنىڭ ئۆزىنى ئازابلىشىدىن بىھاجەتتۇر،دېدى. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد،تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە،دارىمى، ھاكىم ، سەھىھ. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھەمشىرىسى يالاڭ ئاياق، پىيادە مېڭىپ ھەج قىلىشنى ئۆزىگە ۋەدە قىلىۋالدى، ئۇ بۇنىڭغا تاقەت قىلالمايتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا: ھەمشىرەڭنى بۇيرىغىن، ئۇ تۇگىگە مىنىپ ھەج قىلىۋىرىپ، بىر تۇگە ھەدىي قىلىۋەتسۇن، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سېنىڭ ھەمشىرەڭنىڭ پىيادە مېڭىشىدىن، ئۆزىنى ئازابلىشىدىن بىھاجەتتۇر،دېدى. يەنەبىردە؛ تۇگىگە مىنىپ ھەج قىلىپ، بىردانە ھەدىي قىلىۋەتىشكە بۇيرۇپ؛ ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سېنىڭ ھەمشىرەڭنىڭ پىيادە مېڭىپ جاپا تارتىپ، ئۆزىنى قىينىشىغا بىرەر نەرسە قىلىپ بەرمەيدۇ، ئۇ تۇگىگە مىنىپ ھەج قىلىۋىرىپ، قەسىمگە كاپپارەت بىرىۋەتسۇن دېدى. ئەبۇ داۋۇد،دارىمى ھەسەن.

738 - باب في كفارة النذر

ئۆزىگە ۋەدە قىلىۋالغان نەزرىنىڭ كاپپارىتى توغرىسىدا

4209 - وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَىَ (قالَ يُونُسُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ) أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ كَعْبِ بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ شُمَاسَةَ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كَفّارَةُ النّذْرِ كَفّارَةُ الْيَمِينِ».

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: نەزىر ۋەدىسىنىڭ ۋاپا قىلالمىغاندىكى كاپارىتى ، قەسەمنىڭ كاپارىتىدۇر، (يەنى ۋەدە نەزىرنىڭ كاپارىتى، قەسەمنىڭ كاپارىتى بولۇپ، ئون مىسكىنگە بىر ۋاق تائام بېرىدۇ، ياكى كىيىم _ كېچەك ئېلىپ بېرىدۇ، ياكى ئۈچ كۈن روزاتۇتىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم، ۋە ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

28 - كتاب الأيمان والنذور قەسەم ۋە ۋەدىلەرنىڭ كىتابى

739 - باب النهي عن الحلف بغير الله تعالى

الله نىڭ غەيرى بىلەن قەسەم قىلىشتىن چەكلەش توغرىسىدا

4210-4211 - وحدثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، ح وحَدّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخبرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهِ عَزّ وَجَلّ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ»،

قالَ عُمَرُ: فَوَاللَّهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْهَا،ذَاكِراً وَلاَ آثِراً.
وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ: حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي: حَدَّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ، ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالاَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، كِلاَهُمَا عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ، غَيْرَ أَنَّ فِي حَدِيثِ عُقَيْلٍ: مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَى عَنْهَا، وَلاَ تَكَلَّمْتُ بِهَا، وَلَمْ يَقُلْ: ذَاكِراً وَلاَ آثِراً.
4212 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النَّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم عُمَرَ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ، بِمِثْلِ رِوَايَةِ يُونُسَ وَمَعْمَرٍ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن، ئاللاھتائالا سىلەرنى داداڭلار بىلەن، ئاتا ـ بوۋاڭلار بىلەن قەسەم قىلىشىڭلاردىن چەكلەپ توسىدۇ .ئۇ؛ بۇقەسەمنى مەيلى ئۆزى تەرەپتىن دېسۇن ياكى باشقىلاردىن ھىكايە قىلىپ سۆزلىسۇن ئوخشاشلا توسىدۇ، دېدى.

4213 ـ4214 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدَّثَنَا لَيْثٌ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ (وَاللَّفْظُ لَهُ)، أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَنَّهُ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي رَكْبٍ، وَعُمَرُ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ، فَنَادَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ إِنَّ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، مَنْ كَانَ حَالِفاً فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن، ئاللاھتائالا سىلەرنى داداڭلار بىلەن قەسەم قىلىشىڭلاردىن چەكلەپ توسىدۇ، كىم قەسەم قىلماقچى بولسا، ئاللاھ بىلەن لا «بىللاھى» دېيىش بىلەن قەسەم قىلسۇن، ئۇنداق بولمايدىكەن، جىم تۇرسۇن، مالىك . ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4215 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا، وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ) (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ كَانَ حَالِفاً فَلاَ يَحْلِفْ إِلاَّ بِاللَّهِ»، وَكَانَتْ قُرَيْشٌ تَحْلِفُ بِآبَائِهَا، فَقَالَ: «لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم قەسەم قىلماقچى بولسا، پەقەت ئاللاھ بىلەنلا «بىللاھى» دېيىش بىلەن قەسەم قىلسۇن. ـ قۇرەيشلەر ئاتا ـ بوۋىللىرى بىلەن قەسەم قىلاتتى ـ شۇڭا رەسۇلۇللاھ؛ ھەققەتەن ئاللاھتائالا سىلەرنى ئاتا ـ بوۋاڭلار بىلەن قەسەم قىلىشىڭلاردىن چەكلەپ توسىدۇ، دېدى.

740 ـ باب من حلف باللات والعزّى، فليقل: لا إله إلا اللّه

لات ۋە ئۇززاغا ئوخشاش بۇتلار بىلەن قەسەم قىلغان كىشىنىڭ«لائىلاھەئىللەللاھ»دېيىشى توغرىسىدا

4216 ـ حدّثني أَبُو الطَّاهِرِ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ، ح وَحَدَّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَـنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ، فَقَالَ فِي حَلِفِهِ: بِاللاَّتِ، فَلْيَقُلْ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ: تَعَالَ أُقَامِرْكَ، فَلْيَتَصَدَّقْ».
4217 ـ وحدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالاَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، كِلاَهُمَا عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، وَحَدِيثُ مَعْمَرٍ مِثْلُ حَدِيثِ يُونُسَ، غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ «فَلْيَتَصَدَّقْ بِشَيْءٍ»، وَفِي حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ «مَنْ حَلَفَ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى».
قَالَ أَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمٌ: هَذَا الْحَرْفُ «يَعْنِي قَوْلَهُ: تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ) لاَ يَرْوِيهِ أَحَدٌ، غَيْرُ الزُّهْرِيِّ، قَالَ) وَلِلزُّهْرِيِّ نَحْوٌ مِنْ تِسْعِينَ حَدِيثاً يَرْوِيهِ عَنِ النَّبِيِّ لاَ يُشَارِكُهُ فِيهِ أَحَدٌ بِأَسَانِيدَ جِيَادٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىر كىشى قەسەم قىلىپ، قەسىمىدە لات ۋە ئۇززا دېگەن بۇتلار بىلەن قەسەمكى دەپ سالسا، دەرھال«لا ئىلاھە ئىللەللاھ»، ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق دېۋالسۇن، كىم ھەمراھىغا بۇياققا كەل! مەن سەن بىلەن قىمار ئويناي دېسە، ئۇ بۇ جىنايىتى ئۈچۈن ئاز — تولا نەرسە سەدىقە قىلىۋەتسۇن. شافىئى، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

4218 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الأعْلَى عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ سُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَحْلِفُوا بِالطّوَاغِي وَلاَ بِآبَائِكُمْ».

ئابدۇررەھمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر ئاتا — بوۋاڭلار بىلەن ۋە تاغۇت بۇتلار بىلەن قەسەم قىلماڭلار. ئەھمەد،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىدى سەھىھ.

741 ـ باب ندب من حلف يميناً، فرأى غيرها خيراً منها، أن يأتي الذي هو خير، ويكفر عن يمينه

كىم بىر ئىشقا قەسەم قىلىپ، ئاندىن قەسەم قىلغان ئىشىدىن باشقىسىنى ياخشى دەپ قارىسا، قەسىمگە كاپارەت بېرىۋېتىپ، ياخشى ئىشنى قىلىۋەرسۇن، دېگەن توغرىسىدا

4219 ـ حدّثنا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ (وَاللّفْظُ لِخَلَفٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَى الأشْعَرِيّ قَالَ: أتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي رَهْطٍ مِنَ الأشْعَرِيّينَ نَسْتَحْمِلُهُ، فَقَالَ: «وَاللّهِ لاَ أحْمِلُكُمْ، وَمَا عِنْدِي مَا أحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ» قَالَ: فَلَبِثْنَا مَا شَاءَ اللّهُ، ثُمّ أُتِيَ بِإِبِلٍ، فَأمَرَ لَنَا بِثَلاَثِ ذَوْدٍ غُرّ الذّرَى، فَلَمّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا (أوْ قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ): لاَ يُبَارِكُ اللّهُ لَنَا، أتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أنْ لاَ يَحْمِلَنَا، ثُمّ حَمَلَنَا، فَأتَوْهُ فَأخْبَرُوهُ، فَقَالَ: «مَا أنَا حَمَلْتُكُمْ، وَلَكِنّ اللّهَ حَمَلَكُمْ، وَإنّي، وَاللّهِ إنْ شَاءَ اللّهِ، لاَ أحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ ثُمّ أرَى خَيْراً مِنْهَا، إلاّ كَفّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأتَيْتُ الّذِي هُوَ خَيْرٌ».

4220 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ (وتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ)، قَالاَ: حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَى قَالَ: أرْسَلَنِي أصْحَابِي إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أسْألُهُ لَهُمُ الْحُمْلاَنَ، إذْ هُمْ مَعَهُ فِي جَيْشِ الْعُسْرَةِ (وَهِيَ غَزْوَةُ تَبُوكَ)، فَقُلْتُ: يَا نَبِيّ اللّهِ إنّ أصْحَابِي أرْسَلُونِي إلَيْكَ لِتَحْمِلَهُمْ، فَقَالَ: «وَاللّهِ لاَ أحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ» وَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ وَلاَ أشْعُرُ، فَرَجَعْتُ حَزِيناً مِنْ مَنْعِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَمِنْ مَخَافَةِ أنْ يَكُونَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ عَلَيّ، فَرَجَعْتُ إلَى أصْحَابِي فَأخْبَرْتُهُمُ الّذِي قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَمْ ألْبَثْ إلاّ سُوَيْعَةً إذْ سَمِعْتُ بِلاَلاً يُنَادِي: أيْ عَبْدَ اللّهِ بْنَ قَيْسٍ فَأجَبْتُهُ، فَقَالَ: أجِبْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدْعُوكَ، فَلَمّا أتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «خُذْ هَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ، وَهَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ، وَهَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ، (لِسِتّةِ أبْعِرَةٍ ابْتَاعَهُنّ حِينَئِذٍ مِنْ سَعْدٍ) فَانْطَلِقْ بِهِنّ إلَى أصْحَابِكَ، فَقُلْ: إنّ اللّهِ (أوْ قَالَ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم) يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلاَءِ، فَارْكَبُوهُنّ».

قَالَ أبُو مُوسَى: فَانْطَلَقْتُ إلَى أصْحَابِي بِهِنّ، فَقُلْتُ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤلاَءِ، وَلَكِنْ، وَاللّهِ لاَ أدعُكُمْ حَتّى يَنْطَلِقَ مَعِي بَعْضُكُمْ إلَى مَنْ سَمِعَ مَقَالَةَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، حِينَ سَألْتُهُ لَكُمْ، وَمَنْعَهُ فِي أوّلِ مَرّةٍ، ثُمّ إعْطَاءَهُ إيّايَ بَعْدَ ذَلِكَ، لاَ تَظُنّوا أنّي حَدّثْتُكُمْ شَيْئاً لَمْ يَقُلْهُ، فَقَالُوا لِي: وَاللّهِ إنّكَ عِنْدَنَا لَمُصَدّقٌ، وَلَنَفْعَلَنّ مَا أحْبَبْتَ، فَانْطَلَقَ أبُو مُوسَى بِنَفَرٍ مِنْهُمْ، حَتّى أتَوُا الّذِينَ سَمِعُوا قَوْلَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَنْعَهُ إيّاهُمْ، ثُمّ إعْطَاءَهُمْ بَعْدُ، فَحَدّثُوهُمْ بِمَا حَدّثَهُمْ بِهِ أبُو مُوسَى، سَوَاءً.

4221 ـ حدّثني أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ، حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ أيّوبَ، عَنْ أبِي قِلاَبَةَ وعَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيّ قَالَ أيّوبُ: وَأنَا لِحَدِيثِ الْقَاسِمِ أحْفَظُ مِنّي لِحَدِيثِ أبِي قِلاَبَةَ، قَالَ: كُنّا عِنْدَ أبِي مُوسَى، فَدَعَا بِمَائِدَتِهِ وَعَلَيْهَا لَحْمُ دَجَاجٍ، فَدَخَلَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللّهِ، أحْمَرُ، شَبِيهٌ بِالْمَوَالِي، فَقَالَ لَهُ: هَلُمّ فَتَلَكّأَ فَقَالَ: هَلُمّ فَإنّي قَدْ رَأيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأكُلُ مِنْهُ، فَقَالَ الرّجُلُ: إنّي رَأيْتُهُ يَأكُلُ شَيْئاً فَقَذِرْتُهُ، فَحَلَفْتُ أنْ لاَ أطْعَمَهُ، فَقَالَ: هَلُمّ أُحَدّثْكَ عَنْ ذَلِكَ، إنّي أتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي رَهْطٍ مِنَ الأشْعَرِيّينَ نَسْتَحْمِلُهُ، فَقَالَ: «وَاللّهِ لاَ أحْمِلُكُمْ، وَمَا عِنْدِي مَا أحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ» فَلَبِثْنَا مَا شَاءَ اللّهُ، فَأُتِيَ رَسُولُ

اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِنَهْبِ إِبِلٍ، فَدَعَا بِنَا، فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرّ الذّرَى، قَالَ: فَلَمّا انْطَلَقْنَا، قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ: أَغْفَلْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَمِينَهُ، لاَ يُبَارَكُ لَنَا، فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا أَتَيْنَاكَ نَسْتَحْمِلُكَ، وَإِنّكَ حَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا، ثُمّ حَمَلْتَنَا، أَفَنَسِيتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «إِنّي، وَاللّهِ إِنْ شَاءَ اللّهُ، لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، إِلاّ أَتَيْتُ الّذِي هُوَ خَيْرٌ، وَتَحَلّلْتُ عَنْ يَمِينِي، فَانْطَلِقُوا، فَإِنّمَا حَمَلَكُمُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ».

4222 ـ4223 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ الثّقَفِيّ، عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَ الْقَاسِمِ التّمِيمِيّ، عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيّ قَالَ: كَانَ بَيْنَ هَـذَا الْحَيّ مِنْ جَرْمٍ وَبَيْنَ الأَشْعَرِيّينَ وُدّ وَإِخَاءٌ، فَكُنّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ، فَقُرّبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

4224 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا الصّعْقُ (يَعْنِي ابْنَ حَزْنٍ)، حَدّثَنَا مَطَرٌ الْوَرّاقُ، حَدّثَنَا زَهْدَمٌ الْجَرْمِيّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي مُوسَى وَهُوَ يَأْكُلُ لَحْمَ دَجَاجٍ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ، وَزَادَ فِيهِ قَالَ «إِنّي، وَاللّهِ مَا نَسِيتُهَا».

4225 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ ضُرَيْبِ ابْنِ نُقَيْرٍ الْقَيْسِيّ، عَنْ زَهْدَمٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَسْتَحْمِلُهُ، فَقَالَ «مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ، وَاللّهِ مَا أَحْمِلُكُمْ» ثُمّ بَعَثَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِثَلاَثَةِ ذَوْدٍ بُقْعِ الذّرَى، فَقُلْنَا: إِنّا أَتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَسْتَحْمِلُهُ، فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا، فَأَتَيْنَاهُ فَأَخْبَرْنَاهُ، فَقَالَ «إِنّي لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ، أَرَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، إِلاّ أَتَيْتُ الّذِي هُوَ خَيْرٌ».

4226 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى التّيْمِيّ، حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ: حَدّثَنَا أَبُو السّلِيلِ عَنْ زَهْدَمٍ، يُحَدّثُهُ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: كُنّا مُشَاةً، فَأَتَيْنَا نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَسْتَحْمِلُهُ، بِنَحْوِ حَدِيثِ جَرِيرٍ.

ئەييۇب مۇنداق دەيدۇ؛ بىز ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىدا ئىدۇق، ئۇ دوسقان كەلتۈردى، داستىخاندا توخۇ گۆشى بار ئىدى، بەنى تەمىم قەبىلىسىدىن قۇلغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىركىشى كىرىپ، گۆش يىمەي ئولتۇردى، ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ بۇياققا كېلىپ گۆش يېگىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ توخۇ گۆشنى يېگەنلىكىنى كۆرگەن ئىدىم،دېدى. ئۇكىشى؛ مەن توخۇنىڭ نىجاسەت يېگەنلىكىنى كۆرۈپ، توخۇگۆشى يىمەسلىككە قەسەم قىلىۋېتىپتىكەنمەن دېدى. ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ بۇياققا كەلگىن، مەن ساڭا شۇئىش توغرىسىدىمۇ ھەدىس سۆزلەپ بېرەي، تەببۇك ئۇرىشى بولغاندا، مىنى ئەشئەرىين قەبىلىسىدىن بولغان ھەمراھلىرىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئۇرۇشقا مىنىدىغان تۆگە سوراشقا ئەۋەتتى، مەن بېرىپ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!مىنى ھەمراھلىرىم سىلىدىن تۇگە سوراشقا ئەۋەتتى دېدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىرئىشقا ئاچچىقى كېلىپ تۇرۇپتىكەن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ سىلەرگە بەرگىدەك تۆگەم يوق، مەن سىلىنى بۇ جەڭگە ئېلىپ چىقالمايمەن دېدى.مەن غەم قىلىپ قايتتىم. كېيىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە غەنىيمەت تۆگىلىرى كەلدى، يەنەبىردە سېۋالدى دىيىلدى، بىزگە ئۇ تۆگىدىن بەش ـ ئالتىنى بەردى، بىز؛ بىزگە بۇ ئىشىمىزدا بەرىكەت بېرىلمەيدۇ، چۈنكى بىز رەسۇلۇللاھنىڭ قەسىمنى ئۇنتۇلدۇرۇپ غەپلەتتە قالدۇردۇق دىيىشىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا بېرىپ سوردۇق، بىز سىلىدىن تۆگە سورىغاندا قەسەم قىلغان ئىدىلە، ئۇنتۇپ قالدىلىمۇ؟ دىدۇق، ئاندىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە: مەن ئۇنتۇپ قالمىدىم، سىلەر جەڭگە مىنىپ چىقىدىغان بۇ ئۇلاغقا مەن سىلەرنى مىندۈرۈپ ئېلىۋالمىدىم، ئاللاھ ئېلىۋالدى، بۇنى سىلەرگە ئاللاھ بەردى، ھەققەتەن مەن ئاللاھ بىلەن

قەسەمكى، ئەگەر ئاللاھ خالىسا بىرەر قەسەم قىلىدىغان ئىشقا قەسەم قىلىپ، ئاندىن ئۇنىڭدىن باشقا ئىشنى ياخشى دەپ قارىسام، ياخشى بولغان شۇ ئىشنى، قەسىمىمنى بۇزۇپ قىلىۋېرىمەن، قەسەمگە بولسا، كاپارەت بېرىمەن دېدى. كېيىن مەن ھەمراھلىرىمدىن بىرنەچچىنى باشلاپ بېرىپ سۆزۈمگە ئىشەندۈردۈم. بۇخارى 2900 ـــ ھەدىس، مۇسلىم 3110 ـــ ھەدىس، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

4227 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ: أخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ، عَنْ أبي حَازِمٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: أعْتَمَ رَجُلٌ عِنْدَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، ثُمّ رَجَعَ إلَى أهْلِهِ فوَجَدَ الصّبْيَةَ قدْ نَامُوا، فَأَتَاهُ أهْلُهُ بِطَعَامِهِ، فحَلَفَ لاَ يَأْكُلُ، مِنْ أجْلِ صِبْيَتِهِ، ثُمّ بَدَا لَهُ فَأكَلَ، فَأتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ، فرَأَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، فَلْيَأْتِهَا، ولْيُكَفّرْ عَنْ يَمِينِهِ».
4228 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ: حَدّثنَا عَبْدُ الله بْنُ وَهْبٍ: أخْبَرَنِي مَالِكٌ، عَنِ سُهَيْلِ بْنُ أبي صَالِحٍ، عَنْ أبيه، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فرَأَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، فَلْيُكَفّرْ عَنْ يَمِينِهِ، ولْيَفْعَلْ».
4229 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا ابْنُ أبي أُوَيْسٍ: حَدّثني عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطّلِبِ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أبي صَالِحٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فرَأَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، فَلْيَأْتِ الّذِي هُوَ خَيْرٌ، ولْيُكَفّرْ عَنْ يَمِينِهِ».
4230 ـ وحدّثني الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ: حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ: حَدّثني سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) حَدّثني سُهَيْلٌ فِي هَذَا الإسْنَادِ بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ «فَلْيُكَفّرْ يَمِينَهُ، ولْيَفْعَلِ الّذِي هُوَ خَيْرٌ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا خۇپتەننى ئۇقۇپ، ئۆيىگە بەك كەچ قايتىدۇ، بۇچاغدا ئۇنىڭ بالىلىرى ئۇخلاپ بولىدۇ، ئايالى ئۇنىڭغا تاماق كەلتۈرسە، ئۇ بالىلىرىنىڭ تاماق يېمەي ئۇخلاپ قالغانلىقىغا ئاچچىقلاپ، تاماق يېمەسلىككە قەسەم قىلىدۇ، كېيىن تاماق يەپ بولۇپ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ ئەھۋالنى خەۋەر قىلغاندا رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: كىم بىر ئىشقا قەسەم قىلىپ، ئاندىن قەسەم قىلغان ئىشىدىن باشقىسىنى ياخشى دەپ قارىسا، ياخشى ئىشنى قىلىۋەرسۇن، قەسىمگە كاپارەت بېرىۋەتسۇن، (يەنى ياخشى ئىشنى قىلماسلىققا قەسەم قىلسا قىلىۋېرىپ، قەسىمگە كاپارەت بېرىدۇ ياكى يامان ئىشنى قىلىشقا قەسەم قىلسا، ئۇنى قىلماستىن قەسىمگە كاپارەت بېرىدۇ، ئۇ بولسا، ئون مىسكىنگە بىرۋاق تائام بېرىش ياكى كىيىم ــ كېچەك ئېتىپ بېرىش ياكى ئۈچ كۈن روزا تۇتۇشتۇر). ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى.

4231 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا جَرِيرٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ رُفَيْعٍ) عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ قَالَ: جَاءَ سَائِلٌ إلَى عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ، فَسَأَلَهُ نَفَقَةً فِي ثَمَنِ خَادِمٍ أوْ فِي بَعْضِ ثَمَنِ خَادِمٍ، فقَالَ: لَيْسَ عِنْدِي مَا أُعْطِيكَ إلاّ دِرْعِي ومِغْفَرِي، فأَكْتُبُ إلَى أهْلِي أنْ يُعْطُوكَهَا، قَالَ: فَلَمْ يَرْضَ، فغَضِبَ عَدِيّ، فقَالَ: أمَا وَاللّهِ لاَ أُعْطِيكَ شَيْئاً، ثُمّ إنّ الرّجُلَ رَضِيَ، فقَالَ: أمَا وَاللّهِ لَوْلاَ أنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ ثُمّ رَأَى أتْقَى لِلّهِ مِنْهَا، فَلْيَأْتِ التّقْوَى» مَا حَنّثْتُ يَمِينِي.
4232 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ: حَدّثنَا أبي: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ، فرَأَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا، فَلْيَأْتِ الّذِي هُوَ خَيْرٌ، ولْيَتْرُكْ يَمِينَهُ».

بىر سائىل ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كېلىپ، بىر قۇل خادىمنىڭ چىقىمىغا يەتكۇدەك پۇل سورايدۇ، ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ يېنىمدا ساڭا بەرگىدەك مۇشۇ جەڭ كىيىمىم بىلەن دۇبۇلغا ـ ساۋۇتتىن باشقا ھېچ نەرسەم يوق، سەن مېنىڭ ئەھلىمگە خەت يازغىن، ئۇلار ساڭا نەرسە بەرسۇن دەيدۇ، ئۇكىشى بۇنىڭغا رازى

بولمايدۇ، ئاندىن ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى ساڭا ھېچ نەرسە بەرمەيمەن دېدۇ، ئاندىن ئۇكىشى شۇئىشقا رازى بولدۇ. ئاندىن ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئەگەر مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: كىم بىر ئىشقا قەسەم قىلىپ، ئاندىن قەسەم قىلغان ئىشىدىن باشقىسىنى ئەڭ تەقۋا، ياخشى دەپ قارىسا، قەسىمگە كاپارەت بېرىۋېتىپ، شۇ ياخشى، تەقۋا دېگەن ئىشنى قىلسۇن، دېگەنلىكىنى ئاڭلىمىغان بولسام، مەن قەسىمىمنى بۇزمايتتىم(يەنى ساڭا ھېچ نەرسە بەرمەيتتىم دەپ كىيىن نەرسە بەردى).

4233 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْبَجَلِيّ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ طَرِيفٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ تَمِيمٍ الطّائِيّ، عَنْ عَدِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِذَا حَلَفَ أَحَدُكُمْ عَلَى الْيَمِينِ، فَرَأَى خَيْراً مِنْهَا، فَلْيُكَفّرْهَا، وَلْيَأْتِ الّذِي هُوَ خَيْرٌ».

4234 ـ4235 ـ4236 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ طَرِيفٍ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ تَمِيمٍ الطّائِيّ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ أَنّهُ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ ذَلِكَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار بىر ئىشقا قەسەم قىلىپ، ئاندىن قەسەم قىلغان ئىشىدىن باشقىسىنى ياخشى دەپ قارىسا، قەسىمگە كاپارەت بېرىۋېتىپ، شۇ ياخشى ئىشنى قىلسۇن.

4237 ـ4238 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَا عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ، فَإِنّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا، وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا، وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا فَكَفّرْ عَنْ يَمِينِكَ، وَائْتِ الّذِي هُوَ خَيْرٌ».

قَالَ أَبُو أَحْمَدَ الْجَلُودِيّ: حَدّثَنَا أَبُو الْعَبّاسِ الْمَاسَرْ حَبِسِيّ: حَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ، بِهَذَا الْحَدِيثِ.

ئابدۇرەھمان ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭامۇنداق دېگەن: ئى ئابدۇرەھمان! سەن ئەمىير، باشلىق بولۇشنى سورىما، ئەگەر ئەمىيرلىك ساڭا، سەن ئۇنى سورىغانلىقتىن بېرىلسە، سەن ئۇنىڭغا ۋەكىل قىلىنىپ تاشلاپ قويىلىسەن، ئەگەر ئۇ ساڭا سورىماستىن بېرىلسە، ساڭا ياردەم بېرىلىدۇ، سەن بىر قەسەمنى قىلىپ، قەسەم قىلغان ئىشىڭدىن باشقىسىنى ياخشى دەپ قارىساڭ، قەسىمىڭگە كاپارەت بېرىۋېتىپ، شۇ ياخشى ئىشنى قىلغۇرگىن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

742 ـ باب يمين الحالف على نية المستحلف

قەسەم قىلغۇچىنىڭ قەسىمى قەسەم تەلەپ قىلغۇچىنىڭ نىيىتىگە ئاساسەن قىلىنىدۇ،دېگەن توغرىسىدا

4239 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ عَمْرٌو النّاقِدُ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا هُشَيْمُ بْنُ بَشِيرٍ: عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، وَقَالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا هُشَيْمُ بْنُ بَشِيرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي صَالِحٍ) عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَمِينُكَ عَلَى مَا يُصَدّقُكَ عَلَيْهِ صَاحِبُكَ»، وَقَالَ عَمْرٌو «يُصَدّقُكَ بِهِ صَاحِبُكَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سېنىڭ قەسىمىڭ داۋاگەر ھەمراھىڭ سېنى تەستىقلاپ ساڭا ئىشىنىدىغان نەرسىگە بولىدۇ، (يەنى شۇ كىشىنى ئىشەندۇرۇشكە

قىلىنىدۇ، بۇ راست بولۇشى لازىم). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەسەم قىلىش دېگەن، سېنىڭ داۋاگەر ھەمراھىڭ ساڭا ئىشىنىپ، سېنى تەستىقلاپ، راستكەن دەيدىغان نەرسىگە قىلىنىدۇ. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. داۋاگەر، دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت كەلتۈرىدۇ، جاۋابكار قەسەم قىلىدۇ، داۋا شۇ ئۇسۇل بىلەن ئاخىرلىشىدۇ.

4240 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا يَزِيْدُ بْنُ هَرُونَ، عَنْ هُشَيْمٍ، عَنْ عَبّادِ بْنِ أبِي صَالِحٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْيَمِينُ عَلَى نِيّةِ الْمُسْتَحْلِفِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەسەم دېگەن قەسەم قىلغۇچىنىڭ نىيىتىگە ئاساسەن ياكى قەسەم تەلەپ قىلغۇچىنىڭ نىيىتىگە ئاساسەن قىلىپ بېرىلىدۇ».

مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

743 ـ باب الاستثناء

قەسەمدە «ئىنشائەللاھ»ئەگەر الله خالىسا، دېيىش توغرىسىدا

4241 ـ حدّثني أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ أبُو كَامِلِ الْجَحْدَرِيّ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ (وَاللّفْظُ لأبِي الرّبِيعِ) قالاَ: حَدّثنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ): حَدّثنَا أيّوبُ عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: كَانَ لِسُلَيْمَانَ سِتّونَ امْرَأةً، فقالَ: لأطُوفَنّ عَلَيْهِنّ اللّيْلَةَ، فَتَحْمِلُ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنّ، فَتَلِدُ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنّ غُلاَماً فارِساً، يُقاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، فَلَمْ تَحْمِلْ مِنْهُنّ إلاّ وَاحِدَةٌ، فوَلَدَتْ نِصْفَ إنْسَانٍ، فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ كَانَ اسْتَثْنَى، لَوَلَدَتْ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنّ غُلاَماً، فارِساً، يُقاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

4242 ـ4243 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ: (وَاللّفْظُ لابْنِ أبِي عُمَرَ). قالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ حُجَيْرٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «قالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ نَبِيّ اللّهِ: لأطُوفَنّ اللّيْلَةَ عَلَى سَبْعِينَ امْرَأةً، كُلّهُنّ تَأتِي بِغُلاَمٍ يُقاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، فقالَ لَهُ صَاحِبُهُ، أوِ الْمَلَكُ: قُلْ: إنْ شَاءَ اللّهُ، فَلَمْ يَقُلْ، وَنَسِيَ، فَلَمْ تَأتِ وَاحِدَةٌ مِنْ نِسَائِهِ، إلاّ وَاحِدَةٌ جَاءَتْ بِشِقّ غُلاَمٍ»، فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَلَوْ قالَ: إنْ شَاءَ اللّهُ، لَمْ يَحْنَثْ، وَكَانَ دَرَكاً لَهُ فِي حَاجَتِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ 60 يەنەبىردە 70 يەنەبىردە 90 ـ 100ئايالى بار ئىدى، ئۇ بۈگۈن كېچە 100 ئايالىمنىڭ ھەممىسىنى زىيارەت قىلىپ، ھەممىسى بىلەن بىللە بولىمەن، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىدىغان ئاتلىق مۇجاھىددىن بىردىن تۇغىدۇ دېدى، ئۇنىڭ ھەمراھى پەرىشتە ئۇنىڭغا: ئىنشائاللاھ، ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېگىن دېدى، ئۇ ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېمىدى، شۇ كېچىسى بارلىق ئاياللىرى بىلەن بىللە بولۇپ چىقتى، لېكىن، ئۇلاردىن بىرسىلا ھامىلدار بولۇپ، بىر ئىنساننىڭ يېرىمىنى كەلتۈردى، يەنى يېرىمى يوق بالىدىن بىرنى تۇغدى، (بۇ ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېمىگەننىڭ جازاسى) مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جېنى قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سۇلايمان، ئاللاھ خالىسا دېگەن بولسا، قەسىمنى بۇزمايتتى، گۇناھكار بولمايتتى، ھاجىتىگە يەتكەن بولاتتى، راستىنلا 100 مۇجاھىد تۇغۇلاتتى،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئىيلار توپلىغان، سەھىھ، سەييد قۇتۇپ رەھمەھۇللا، سۇلايماننىڭ تەختكە تاشلانغان جەسەد مۇشۇ بالا شۇدۇر دەپ تەفسىر قىلغان، بۇ ھەدىسدىن بىرەر ئىشنى پىلانلىساق، ئىنشائاللا دېيىش، جىنسى مۇناسىۋەتنى ياخشى نىيەتلەر بىلەن قىلىش، شۇ چاغدا ساۋاب بار دېگەنلەر چىقىدۇ.

4244 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ بْنُ هَمّامٍ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ: لأُطِيفَنّ اللّيْلَةَ عَلَى سَبْعِينَ امْرَأَةٍ، تَلِدُ كُلّ امْرَأَةٍ مِنْهُنّ غُلاَماً، يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، فَقِيلَ لَهُ: قُلْ: إِنْ شَاءَ اللّهُ، فَلَمْ يَقُلْ، فَأَطَافَ بِهِنّ، فَلَمْ تَلِدْ مِنْهُنّ، إِلاّ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ، نِصْفَ إِنْسَانٍ، قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ قَالَ: إِنْ شَاءَ اللّهُ، لَمْ يَحْنَثْ، وَكَانَ دَرَكاً لِحَاجَتِهِ».

4245 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا شَبَابَةُ: حَدّثَنِي وَرْقَاءُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ: لأَطُوفَنّ اللّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً، كُلّهَا تَأْتِي بِفَارِسٍ يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ: قُلْ: إِنْ شَاءَ اللّهُ، فَلَمْ يَقُلْ: إِنْ شَاءَ اللّهُ، فَطَافَ عَلَيْهِنّ جَمِيعاً، فَلَمْ تَحْمِلْ مِنْهُنّ إِلاّ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ، فَجَاءَتْ بِشِقّ رَجُلٍ، وَايْمُ الّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَالَ: إِنْ شَاءَ اللّهُ، لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّهِ فُرْسَاناً أَجْمَعُونَ».

4246 ـ وَحَدّثَنِيهِ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي الزّنَادِ بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَهُ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «كُلّهَا تَحْمِلُ غُلاَماً يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى سۇلايمان ئەلەيھىسسالام، بۈگۈن كېچە 70ياكى 90ياكى 100 ئايالىمنىڭ ھەممىسىنى زىيارەت قىلىپ، ھەممىسى بىلەن بىللە بولىمەن، ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىدىغان ئاتلىق مۇجاھىددىن بىردىن تۇغىدۇ دېدى، ئۇنىڭ ھەمراھى پەرىشتە ئۇنىڭغا؛ ئىنشائاللاھ، ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېگىن دېدى، ئۇ ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېمىدى،ئۇنتۇپ قالدى، شۇ كېچىسى بارلىق ئاياللىرى بىلەن بىللە بولۇپ چىقتى، لېكىن، ئۇلاردىن بىرسىلا ھامىلدار بولۇپ، بىر ئىنساننىڭ يېرىمىنى كەلتۈردى، يەنى يېرىمى يوق بالىدىن بىرنى تۇغدى، (بۇ ئەگەر ئاللاھ خالىسا دېمىگەننىڭ جازاسى) مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جېنى قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سۇلايمان، ئاللاھ خالىسا دېگەن بولسا، قەسىمىنى بۇزمايتتى، گۇناھكار بولمايتتى، ھاجىتىگە يەتكەن بولاتتى، راستىنلا 100 مۇجاھىد تۇغۇلاتتى، ئۇلار ئاتلىق ھالدا الله يولىدا جىھاد قىلاتتى.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئىيلار توپلىغان، سەھىھ.

744 ـ باب النهي عن الإصرار على اليمين، فيما يتأذى به أهل الحالف، مما ليس بحرام

قەسەم قىلغۇچىنىڭ ئەھلى ئازار يەيدىغان، ھارام ئەمەس ئىشلاردا قەسەمدە چىڭ تۇرۇۋېلىشتىن توسۇش

4247 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: حَدّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَـٰذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَاللّهِ لأَنْ يَلَجّ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ، آثَمُ لَهُ عِنْدَ اللّهِ مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفّارَتَهُ الّتِي فَرَضَ اللّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بىرىڭلارنىڭ ئەھلى، ئائىلىگە يېقىنچىلىق قىلماسلىققا قىلغان قەسىمدە چىڭ تۇرۇپ ئۇنى بۇزماسلىقى،

ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا، ئاللاھ ئۇنىڭغا پەرز قىلغان قەسەمنىڭ كاپپارىتىنى بېرىۋېتىشتىن گۇناھى كۆپ ھەم ئېغىردۇر. (يەنى قەسەمنى بۇزۇپ، كاپارەت بېرىشى لازىم، بۇ يەڭگىلدۇر). ئەھمەد 7861 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3127 ـ ھەدىس،بۇخارى،بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. قەسەمنىڭ كاپارىتى 5 ـ سۈرە مائىدەتىنىڭ 89 ـ ئايىتىدە كۆرسىتىلگەن، تەرجىمىسگە قاراڭ، قادىر بولۇشچە شۇ ئىشلارنىڭ بىرىنى قىلىسىز.

745 ـ باب نذر الكافر، وما يفعل فيه إذا أسلم

(ھەققە زىت بولمىسلا) جاھالىيەتتىكى ۋەدىسگە مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىنمۇ ۋاپا قىلىش توغرىسىدا

4248 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ أبي بَكْرٍ الْمُقدّمِيّ وَ مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ)، قالُوا: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ ابنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ عُمَرَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، قَالَ: «فَأَوْفِ بِنَذْرِكَ».

4249 - وحدّثنا أبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، ح وَحَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقفِيّ)، ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، جَمِيعاً، عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوّادٍ، حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدّثَنَا شُعْبَةُ، كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَقَالَ حَفْصٌ، مِنْ بَيْنِهِمْ: عَنْ عُمَرَ، بِهَذَا الْحَدِيثِ، أَمّا أَبُو أُسَامَةَ وَالثّقفِيّ فَفِي حَدِيثِهِمَا: اعْتِكَافُ لَيْلَةٍ، وَأَمّا فِي حَدِيثِ شُعْبَةَ فَقَالَ: جَعَلَ عَلَيْهِ يَوْماً يَعْتَكِفُهُ، وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ حَفْصٍ، ذِكْرُ يَوْمٍ وَلاَ لَيْلَةٍ.

4250 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ أَنّ أَيّوبَ حَدّثَهُ أَنّ نَافِعاً حَدّثَهُ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ سَأَلَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ بِالْجِعْرَانَةِ، بَعْدَ أَنْ رَجَعَ مِنَ الطّائِفِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ يَوْماً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، فَكَيْفَ تَرَىَ؟ قَالَ: «اذْهَبْ فَاعْتَكِفْ يَوْماً».

قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَعْطَاهُ جَارِيَةً مِنَ الْخُمُسِ، فَلَمّا أَعْتَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبَايَا النّاسِ، سَمِعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ أَصْوَاتَهُمْ يَقُولُونَ: أَعْتَقَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ فَقَالُوا: أَعْتَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبَايَا النّاسِ، فَقَالَ عُمَرُ: يَا عَبْدَ اللّهِ اذْهَبْ إِلَى تِلْكَ الْجَارِيَةِ فَخَلّ سَبِيلَهَا.

4251 - 4252 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: لَمّا قَفَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنْ حُنَيْنٍ سَأَلَ عُمَرُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ نَذْرٍ كَانَ نَذَرَهُ فِي الْجَاهِلِيّةِ، اعْتِكَافِ يَوْمٍ، ثُمّ ذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ.

4253 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ: حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَيّوبَ، ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إِسْحَقَ، كِلاَهُمَا عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ بِهَذَا الْحَدِيثِ فِي النّذْرِ، وَفِي حَدِيثِهِمَا جَمِيعاً: اعْتِكَافُ يَوْمٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛دادام ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ، ئۇلارتائىپتىن قايتقاندا جىئرانەت دېگەن جايدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن؛ مەن جاھالىيەتتىكى چاغدا مەسجىدىلھەرەمدە بىر كېچە ـ كۈندۈز ئېتكاپ قىلىشمىغا ۋەدە قىلغان ئىدىم، دەپ سورىسا،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ۋەدەڭگە ۋاپا قىلغىن دېدى. رەسۇلۇللاھ ئولجا ئالغان قۇللارنى ئازاد قىلىۋىدى، دادام ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇنى ئاڭلاپ، غەنىيمەتنىڭ بەشتىن بىرىدىن بېرىلگەن بىر دېدىكنى ئازاد قىلىۋەتتى.بۇخارى،مۇسلىم، سەھىھ.

746 ـ باب صحبة المماليك، وكفارة من لطم عبده

قۇللارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش ۋە قۇلىنىڭ يۈزىگە ئۇرغان كىشىنىڭ بېرىدىغان كاپپارىتى توغرىسىدا

4254 ـ حدّثني أَبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثَنَا أَبُو عوَانَة، عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ ذَكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ زَاذَانَ أَبِي عُمَرَ قَالَ: أَتَيْتُ ابْنَ عُمَرَ، وَقَدْ أَعْتَقَ مَمْلُوكاَ، قَالَ: فَأَخَذَ مِنَ الأَرْضِ عُوداً أَوْ شَيْئاً، فَقَالَ: مَا فِيهِ مِنَ الأَجْرِ مَا يَسْوَى هَـذَا، إلاّ أَنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ لَطَمَ مَمْلُوكَهُ أَوْ ضَرَبَهُ فَكَفّارَتُهُ أَنْ يُعْتِقَهُ».

4255 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ المُثَنّى)، قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فِرَاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ ذَكْوَانَ يُحَدّثُ عَنْ زَاذَانَ أَنّ ابْنَ عُمَرَ دَعَا بِغُلاَمٍ لَهُ: فَرَأَى بِظَهْرِهِ أَثَراً، فَقَالَ لَهُ: أَوْجَعْتُكَ؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: فَأَنْتَ عَتِيقٌ، قَالَ: ثُمّ أَخَذَ شَيْئاً مِنَ الأَرْضِ فَقَالَ: مَا لِي فِيهِ مِنَ الأَجْرِ مَا يَزِنُ هَـذَا، إنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ ضَرَبَ غُلاَماً لَهُ، حَداّ لَمْ يَأْتِهِ، أَوْ لَطَمَهُ، فَإِنّ كَفّارَتَهُ أَنْ يُعْتِقَهُ».

4256 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ، ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى، حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـنِ، كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ فِرَاسٍ بِإِسْنَادِ شُعْبَةَ وَأَبِي عَوَانَةَ، أَمّا حَدِيثُ ابْنِ مَهْدِيَ فَذَكَرَ فِيهِ «حَدّا لَمْ يَأْتِهِ»، وَفِي حَدِيث وَكِيعِ «مَنْ لَطَمَ عَبْدَهُ» وَلَمْ يَذْكُرِ الْحَدّ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ بىر قۇلنى چاقىرىپ، ئۇنىڭ ئۇچىسىدا بىرئىزنى كۆرۈپ؛ مەن سىنى ئۇردۇممۇ؟ دېدى، قۇل؛ ياق ئۇرمىدىلا دېدى، ئاندىن ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛سەن ئازاد بولدۇڭ دەپ، يەردىن بىرنەرسىنى ئېلىپ؛ ماڭا بۇقۇلۇمنى ئازاد قىلىشىمدا مۇشۇنەرسىنىڭ ۋەزنىگە تەڭ بولغىدەك ئەجىر يوقتۇر، چۈنكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: كىم ئۆزىنىڭ قۇلىنى ئۇ قۇل قىلمىغان گۇناھدا جازالاپ ئۇرسا، تۆھمەت بىلەن ھەد، جازاغا تارتسا، ياكى ئۇ قۇلىنىڭ يۈزىگە شاپىلاق بىلەن ئۇرسا، ئۇنىڭ كاپارىتى شۇ قۇلنى ئاللاھ يولىدا ئازاد قىلىشتۇر. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم قۇلىنىڭ يۈزىگە شاپىلاق بىلەن ئۇرسا، ياكى باشقا يېرىگە ئۇرسىمۇ ئۇنىڭ كاپارىتى شۇ قۇلنى ئاللاھ يولىدا ئازاد قىلىشتۇر. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد.

4257 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ)، حَدّثَنَا أَبِي، حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ: لَطَمْتُ مَوْلًى لَنَا فَهَرَبْت، ثُمّ جِئْتُ قُبَيْلَ الظّهْرِ فَصَلّيْتُ خَلْفَ أَبِي، فَدَعَاهُ وَدَعَانِي، ثُمّ قَالَ: امْتَثِلْ مِنْهُ، فَعَفَا، ثُمّ قَالَ: كُنّا، بَنِي مُقَرّنٍ، عَلَىَ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لَيْسَ لَنَا إلاّ خَادِمٌ وَاحِدَةٌ، فَلَطَمَهَا أَحَدُنَا، فَبَلَغَ ذَلِكَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ «أَعْتِقُوهَا» قَالُوا: لَيْسَ لَهُمْ خَادِمٌ غَيْرُهَا، قَالَ: «فَلْيَسْتَخْدِمُوهَا، فَإِذَا اسْتَغْنَوْا عَنْهَا، فَلْيُخَلّوا سَبِيلَهَا».

ئىبنى سۇۋەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ مەن بىرىنىڭ بىر قۇلىمىزنى ئۇرسام، ئۇقىچىپ كەتتى، ئاندىن مەن پېشىنىنىڭ ئالدىدا كىلىپ، دادامنىڭ ئارقىسىدا ناماز ئوقۇدۇم، دادام ئۇنى ۋە مىنى چېقىرىپ، ماڭا؛ ئۇساڭا قانداق مۇئامىلە قىلسا، سەنمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق مۇئامىلە قىلغىن،دېدى.ئاندىن ئۇ مىنى ئەپۇ قىلدى. ئاندىن دادام؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا بىز مۇقەررىن جەمەتىنىڭ پەقەت بىرلا قۇل خادىمى بار ئىدى. بىرىمىز ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇپ سېلىپ، بۇئىش رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە يەتكەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئۇنى ئازاد قىلىڭلار دېدى. ئۇلار؛ بۇلارنىڭ بۇنىڭدىن باشقا بىرمۇ خادىمى يوق دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئۇنداق بولسا، بۇقۇلنى ئىشقا سېلىپ تۇرۇپ، ئۇلار بۇقۇلدىن بىھاجەت بولغان ھامانلا ئازاد قىلىپ بۇنى ئۆز يولىغا قويىۋەتسۇن دېگەن، دېدى.

4258 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لاِءَبِي بَكْرٍ)، قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ هِلاَلِ بْنِ يَسَافٍ قالَ: عَجِلَ شَيْخٌ فَلَطَمَ خَادِماً لَهُ، فَقالَ لَهُ سُوَيْدُ بْنُ مُقَرّنٍ: عَجَزَ عَلَيْكَ إِلاّ حُرّ وَجْهِهَا، لَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مِنْ بَنِي مُقَرّنٍ، مَا لَنَا خَادِمٌ إِلاّ وَاحِدَةٌ، لَطَمَهَا أَصْغَرُنَا، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نُعْتِقَهَا.

4259 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيّ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ هِلاَلِ بْنِ يَسَافٍ قالَ: كُنّا نَبِيعُ الْبَزّ فِي دَارِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرّنٍ، أَخِي النّعْمَانِ بْنِ مُقَرّنٍ، فَخَرَجَتْ جَارِيَةٌ، فَقالَتْ لِرَجُلٍ مِنّا كَلِمَةً، فَلَطَمَهَا، فَغَضِبَ سُوَيْدٌ، فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ إِدْرِيسَ.

4260 ـ4261 ـ وحدّثنا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ: حَدّثَنِي أَبِي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ قالَ: قالَ لِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ: مَا اسْمُكَ؟ قُلْتُ: شُعْبَةُ، فَقالَ مُحَمّدٌ: حَدّثَنِي أَبُو شُعْبَةَ الْعِرَاقِيّ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرّنٍ أَنّ جَارِيَةً لَهُ لَطَمَهَا إِنْسَانٌ، فَقالَ لَهُ سُوَيْدٌ: أَمَا عَلِمْتَ أَنّ الصّورَةَ مُحَرّمَةٌ؟ فَقالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي، وَإِنّي لَسَابِعُ إِخْوَةٍ لِي، مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَمَا لَنَا خَادِمٌ غَيْرُ وَاحِدٍ، فَعَمَدَ أَحَدُنَا فَلَطَمَهُ، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نُعْتِقَهُ.

ھىلال مۇنداق دەيدۇ: بىر شېيىخ ئاچچىقلاپ قۇلىنىڭ يۈزىگە بىر كاچات سالدى، يەنەبىرخاتىردە؛ بىز ئۇنىڭ ھويلىسىدا رەخت سېتىۋاتاتتۇق، بىر دېدەك قىزچاق چىقىپ، بىزدىن بىركىشىگە بىر ئېغىز يامان سۆز قىلۇىدى، ئۇكىشى ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇردى، ئاندىن سۇۋەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇنى كۆرۈپ؛ سۈرەتنىڭ ھاراملىقىنى (يۈزگە ئۇرۇشنىڭ ھاراملىقىنى)سەن تېخى بىلمەمسەن؟ ساڭا پەقەت ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇشلا ئاسان بولدىما؟ يۈزىدىن باشقا يېرىگە ئۇرالامسەن؟ مەن مۇقەررىن جەمەتىدىن قېرىنداشلىرىمنىڭ يەتتىنچىسى ئىدىم، بىزنىڭ پەقەت بىرلا قۇل خادىمىمىز بار ئىدى. بىزنىڭ ئەڭ كىچىك بىرىمىز ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇپ سېلىپ، بۇئىش رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يەتكەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئۇنى ئازاد قىلىڭلار دەپ، بىزنى ئۇقۇلنى ئازاد قىلىشىمىزغا بۇيرىغان دېدى.

4262 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ)، حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِيهِ قالَ: قالَ أَبُو مَسْعُودٍ الْبَدْرِيّ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلاَماً لِي بِالسّوْطِ، فَسَمِعْتُ صَوْتاً مِنْ خَلْفِي «اعْلَمْ، أَبَا مَسْعُودٍ» فَلَمْ أَفْهَمِ الصّوْتَ مِنَ الْغَضَبِ، قالَ: فَلَمّا دَنَا مِنّي، إِذَا هُوَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَإِذَا هُوَ يَقُولُ: «اعْلَمْ، أَبَا مَسْعُودٍ اعْلَمْ، أَبَا مَسْعُودٍ» قالَ: فَأَلْقَيْتُ السّوْطَ مِنْ يَدِي، فَقالَ: «اعْلَمْ، أَبَا مَسْعُودٍ أَنّ اللّهَ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَى هَذَا الْغُلاَمِ» قالَ فَقُلْتُ: لاَ أَضْرِبُ مَمْلُوكاً بَعْدَهُ أَبَداً.

4263 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَهُوَ الْمَعْمَرِيّ) عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ، حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَفّانُ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِإِسْنَادِ عَبْدِ الْوَاحِدِ، نَحْوَ حَدِيثِهِ، غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: فَسَقَطَ مِنْ يَدِي السّوْطُ، مِنْ هَيْبَتِهِ.

4264 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ قالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلاَماً لِي، فَسَمِعْتُ مِنْ خَلْفِي صَوْتاً «اعْلَمْ، أَبَا مَسْعُودٍ! لَلّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ» فَالْتَفَتّ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ هُوَ حُرّ لِوَجْهِ اللّهِ، فَقالَ: «أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ، لَلَفَحَتْكَ النّارُ، أَوْ لَمَسّتْكَ النّارُ».

4265 ـ4266 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنّهُ كَانَ يَضْرِبُ غُلاَمَهُ، فَجَعَلَ يَقُولُ: أَعُوذُ بِاللّهِ، قالَ: فَجَعَلَ يَضْرِبُهُ، فَقالَ: أَعُوذُ بِرَسُولِ اللّهِ، فَتَرَكَهُ، فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «وَاللّهِ لَلّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ» قالَ: فَأَعْتَقَهُ.

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ئۆزۈمنىڭ بىر قۇلىنى قامچا بىلەن ئۇرىۋېتىپ، ئارقام تەرەپتىن بىرئاۋازنى يەنى؛ ئى ئەبۇ مەسئۇد! بىلگىنكى، ھەققەتەن ئاللاھتائالا ساڭا ، سەن مۇشۇ قولغا قادىر بولغاندىنمۇ بەكرەك قادىردۇر، دىگەنلىكىنى ئاڭلاپ، قارىسام، ناگاھان رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇرىدۇ، مەن؛ ئى **الله** نىڭ

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەلچىسى! مەن بۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز قۇلنى ئۇرمايمەن، بۇ قول ئاللاھ يولىدا ،الله نىڭ جامالى ئۈچۈن ئازاد

ھۆردۇر،دېدىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ئەگەر سەن شۇنداق قىلمىغان بولساڭ، ساڭا دەۋزەخ ئوتى يېتىپ، سېنى

كۆيدۈرەتتى دېدى.

747 ـ باب التغليظ على من قذف مملوكه بالزنى

ئۆز قۇلىغا بۇ زىنا قىلدى دەپ بوھتان چاپلىغان كىشىنىڭ جازاسىنىڭ قاتتىق بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

4267 ـ وحدّثنا أبو بَكر بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثنَا ابْنُ نُمَيْر، ح وحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْن نُمَيْر: حَدّثنَا أبي: حَدّثنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرّحْمَن بْنَ أبي نُعْمٍ، حَدّثنِي أبُو هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ أبُو الْقاسِمِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قذَفَ مَمْلُوكَهُ بالزّنَا يُقامُ عَلَيْهِ الْحَدّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إلاّ أنْ يَكُونَ كَمَا قالَ».
4268 ـ وحدّثناه أبُو كُرَيْبٍ: حَدّثنَا وَكِيعٌ، ح وحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ الأزْرَقُ، كِلاَهُمَا عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ بِهَذَا الأسْنَادِ، وَفِي حَدِيثِهِما: سَمِعْتُ أبَا الْقاسِمِ صلى الله عليه وسلم، نَبِيّ التّوْبَةِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم قۇلىغا زىنا

قىلدى دەپ بۆھتان چاپلىسا، قۇل ئۇنىڭدىن پاك بولسا، ئۇ بۆھتانچى قىيامەت كۈنى ھەد جازاغا تارتىلىپ،

قامچىلىنىدۇ. لېكىن، ئۇ دېگەندەك بولۇپ قالسا، بۇ ئۇنىڭدىن مۇستەسنا.(يەنى جازاغا تارتىلمايدۇ. بەلكى

زىناخور جازالىنىدۇ.) ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.سە 6462 ـ ھ

748 ـ باب إطعام المملوك مما يأكل، وإلباسه مما يلبس، ولا يكلفه ما يغلبه

قۇللىرىغا ئۆزى يېگەندىن يېدۈرۈش، ئۆزى كەيگەندىن كەيدۈرۈش، ئۆنى مۇشەققەتلىك ئىشلارغا تەكلىپ

قىلماسلىق

4269 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ: حَدّثنَا الأعْمَشُ، عَنِ الْمَعْرُور بْن سُوَيْدٍ قَالَ: مَرَرْنَا بأبي ذَرّ بالرّبَذَةِ، وَعَلَيْهِ بُرْدٌ وَعَلَى غُلاَمِهِ مِثْلُهُ، فَقُلْنَا: يَا أبَا ذَرّ! لَوْ جَمَعْتَ بَيْنَهُمَا كَانَتْ حُلّةً. فَقالَ: إنّهُ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنْ إخْوَانِي كَلاَمٌ، وَكَانَتْ أمّهُ أعْجَمِيّةً، فَعَيّرْتُهُ بِأمّهِ، فَشَكَانِي إلى النّبيّ صلى الله عليه وسلم، فَلَقِيتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: «يَا أبَا ذَرّ! إنّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيّة» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ سَبّ الرّجَالَ سَبّوا أبَاهُ وأمّهُ، قَالَ: «يَا أبَا ذَرّ إنّكَ امْرؤٌ فِيكَ جَاهِلِيّة، هُمْ إخْوَانُكُمْ، جَعَلَهُمُ اللّهُ تَحْتَ أيْدِيكُمْ، فَأطْعِمُوهُمْ مِمّا تَأكُلُونَ، وَألْبِسُوهُمْ مِمّا تَلْبَسُونَ، وَلاَ تُكَلّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإنْ كَلّفْتُمُوهُمْ فَأعِينُوهُمْ».
4270 ـ وحدّثناه أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ: حَدّثنَا زُهَيْرٌ. ح وحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ، حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ، ح وحَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ: أخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، كُلّهُمْ عَنِ الأعْمَشِ بِهَذَا الإسْنَادِ، وَزَادَ فِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ وأبي مُعَاوِيَةَ بَعْدَ قَوْلِهِ «إنّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيّةٌ» قَالَ: قُلْتُ: عَلَى حَالِ سَاعَتِي مِنَ الْكِبَرِ؟ قالَ «نَعَمْ»، وَفِي رِوَايَةِ أبي مُعَاوِيَةَ «نَعَمْ عَلَى حَالِ سَاعَتِكَ مِنَ الْكِبَرِ»، وَفِي حَدِيثِ عِيسَى «فَإنْ كَلّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيَبِعْهُ»، وَفِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ «فَلْيُعِنْهُ عَلَيْهِ»، وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أبي مُعَاوِيَةَ «فَلْيَبِعْهُ» وَلاَ «فَلْيُعِنْهُ»، انْتَهَى عِنْدَ قَوْلِهِ «وَلاَ يُكَلّفْهُ مَا يَغْلِبُهُ».
4271 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثنّى)، قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ الأحْدَبِ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ: رَأيْتُ أبَا ذَرّ وَعَلَيْهِ حُلّةٌ وَعَلَى غُلاَمِهِ مِثْلُهَا، فَسَألْتُهُ عَنْ ذَلِكَ؟ قالَ: فَذَكَرَ أنّهُ سَابّ رَجُلاً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَعَيّرَهُ بِأمّهِ، قالَ: فَأتَى الرّجُلُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «إنّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيّة، إخْوَانُكُمْ وَخَوَلُكُمْ، جَعَلَهُمُ الله تَحْتَ أيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أخُوهُ تَحْتَ يَدَيْهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمّا يَأكُلُ، وَلْيُلْبِسْهُ مِمّا يَلْبَسُ، وَلاَ تُكَلّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ، فَإنْ كَلّفْتُمُوهُمْ فَأعِينُوهُمْ عَلَيْهِ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ قۇلىغا ئۆزى كەيگەن كىيىمگە ئوخشاش كىيىم ئېتىپ بېرىدۇ، ئۇنىڭدىن

بۇتوغرۇلۇق سورالغاندا، ئۇ؛ مەن بىر كىشى بىلەن گەپ تالىشىپ قېلىپ، مەن ئۇنى ئانىسىنىڭ ئەجەملىكى بىلەن

ئەيىبلىسەم، بۇئىشىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يېتىپ قېلىپ ماڭا مۇنداق دېگەن: ئى ئەبۇزەر! ھەقىقەتەن سەندە جاھالىيەت ئىشى بار ئىكەن، ئەتراپىڭلاردىكى قۇل، چۆرە قىرىنداشلىرىڭلارنى ئاللاھ سىلەرگە نېئمەت قىلىپ، قول ئاستىڭلاردا ئىتائەتچان قىلىپ بەردى، الله تائالا كىمنىڭ قۇل، چۆرە قېرىندىشى نى ئۇنىڭ قول ئاستىدا قىلىپ بەرسە ، ئۆزى يېگەن تائامىدىن تائام، كىيىم ىدىن كىيىم بەرسۇن، ئۇنى ئۇ تاقەت قىلالمايدىغان ئەمەللەرگە تەكلىپ قىلمىسۇن، ئەگەر تەكلىپ قىلىپ قالسا، ئۆزى ياردەملەشسۇن . ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن بىر كىشىنى - ئۇنىڭ ئانىسى ئەجەم ئىدى- شۇ ئىش بىلەن ئەيىبلىدىم، ئاندىن ئۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە شىكايەت قىپتۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئى ئەبۇ زەر! ھەقىقەتەن سەندە جاھالىيەت ئىشى بار ئىكەن، ئۇلار سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار، ئاللاھ سىلەرنى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە پەزىلەتلىك قىلدى، قۇللاردىن كىم سىلەرگە مۇۋاپىق كەلمىسە، ئىتائەت قىلمىسا، ئۇنى سېتىۋېتىڭلار، ئاللاھنىڭ مەخلۇقلىرىنى ئازابلىماڭلار دېگەن. ئەبۇ داۋۇد 4490 _ ھەدىس.

4272 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ بُكَيْرَ بْنَ الأَشَجّ حَدّثَهُ عَنِ الْعَجْلاَنِ مَوْلَى فَاطِمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لِلْمَمْلُوكِ طَعَامُهُ وَكِسْوَتُهُ، وَلاَ يُكَلّفُ مِنَ الْعَمَلِ إِلاّ مَا يُطِيقُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قۇلغا، چۆرىگە ياخشىلىقچە تاماق بېرىش، كىيىم _ كېچەك ئېتىپ بېرىش لازىم، ئىش، خىزمەتتىن پەقەت تاقىتى يېتىدىغان، قادىر بولىدىغان ئىشلارغىلا تەكلىپ قىلىش لازىم، تاقىتى يەتمىگەن ئىشقا تەكلىپ قىلىش يوق. ئەھمەد، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4273 ـ وحدّثنا الْقَعْنَبِيّ: حَدّثَنَا دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا صَنَعَ لأَحَدِكُمْ خَادِمُهُ طَعَامَهُ ثُمّ جَاءَهُ بِهِ، وَقَدْ وَلِيَ حَرّهُ وَدُخَانَهُ، فَلْيُقْعِدْهُ مَعَهُ، فَلْيَأْكُلْ، فَإِنْ كَانَ الطّعَامُ مَشْفُوهاً قَلِيلاً، فَلْيَضَعْ فِي يَدِهِ مِنْهُ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ» قَالَ دَاوُدُ: يَعْنِي لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىرىڭلارغا ئۇنىڭ قۇل خادىمى، خىزمەتچىسى تائام قىلىپ،ئاندىن ئۇنى ئېلىپ كەلسە،ئۇنى ئۆزى بىلەن بىللە ئولتۇرغۇزسۇن، قۇلىمۇ تاماق يېسۇن، چۈنكى، ئۇ قۇل خادىم تائامنىڭ ئاماللىنى قىلغان، قىززىق ھارارەتكە، تۈتۈنىگە ئىگە بولغاندۇر، ئەگەر ئۇنداق قىلا لمىسا، تاماق بەك ئاز بولسا،ئۇنىڭ قولىغا تاماقتىن بىر ئىككى لوقما بەرسۇن. بەيھەقى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

749 - باب ثواب العبد وأجره إذا نصح لسيده، وأحسن عبادة الله

ئۆزخوجايىنىغا نەسىھەت قىلغان، پەرۋەردىگارىغا ئىبادەتنى ياخشى قىلغان قۇلنىڭ ئەجرى توغرىسىدا

4274 - 4275 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ الْعَبْدَ إِذَا نَصَحَ لِسَيّدِهِ، وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ اللّهِ، فَلَهُ أَجْرُهُ مَرّتَيْنِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن قۇل كىشى ئۆز خوجايىنىغا نەسىھەت قىلسا، پەرۋەردىگارىغا ئىبادەتنى ياخشى قىلسا، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەجرى ئىككى ھەسسە بولىدۇ، يەنى ئىككى كىشىلىك ئەجىر بولىدۇ.مالىك،ئەھمەد،بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم،ئەبۇ داۋۇد سەھىھ

4276 -4277 - - حدّثني أَبُو الطّاهِرِ و حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَقُولُ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الْمُصْلِحِ أَجْرَانِ»، وَالّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ لَوْلاَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، وَالْحَجّ، وَبِرّ أُمّي، لأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ، قَالَ: وَبَلَغَنَا أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ لَمْ يَكُنْ يَحُجّ حَتّى مَاتَتْ أُمّهُ، لِصُحْبَتِهَا، قَالَ أَبُو الطّاهِرِ فِي حَدِيثِهِ: «لِلْعَبْدِ الْمُصْلِحِ» وَلَمْ يَذْكُرِ الْمَمْلُوكَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: (ئاللاھنىڭ ھەققىنى، خوجايىنىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلغان) ئىسلاھ قىلغۇچى ياخشى، سالىھ قۇلغا ئىككى ھەسسە ئەجىر باردۇر. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ الله بىلەن قەسەمكى، الله يولىدا جىھاد قىلىش، ھەج قىلىش، ئانامغا ياخشىلىق قىلىش بولمىغان بولسا، مەن قۇل ھالەتتە ۋاپات تېپىشنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتىم. ئۇ ئانىسىغا قاتتىق ياخشىلىق قىلغاچقا ئانىسى ۋاپات تاپمىغىچە ھەج قىلمىغان ئىدى.ئەھمەد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4278 ـ4279 - وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ قالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا أَدّى الْعَبْدُ حَقّ اللّهِ وَحَقّ مَوَالِيهِ، كَانَ لَهُ أَجْرَانِ» قَالَ: فَحَدّثْتُهَا كَعْباً، فَقَالَ كَعْبٌ: لَيْسَ عَلَيْهِ حِسَابٌ، وَلاَ عَلَى مُوءْمِنٍ مُزْهِدٍ. ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر قۇل، ئاللاھنىڭ ھەققىنى ۋە خوجايىنىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلسا، ئۇنىڭغا ئىككى ئەجىر بولىدۇ، مۇسلىم، ئەھمەد.

4280 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: حَدّثنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «نِعِمّا لِلْمَمْلُوكِ أَنْ يُتَوَفّى، يُحْسِنُ عِبَادَةَ اللّهِ وَصَحَابَةَ سَيّدِهِ، نِعِمّا لَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:ۋاپات بولغىچە ئۆز پەرۋەردىگارىغا ئىبادەتنى ياخشى قىلغان، خوجايىنىغا ياخشى نەسىھەت قىلغان ۋاپادار قۇل نېمىدېگەن ياخشى، ئۇنىڭغا كاتتا نېئمەت باردۇر، ئۇنىڭ ئەجرى نېمىدېگەن ياخشى. بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى ، سەھىھ.

750 - باب من أعتق شركا له في عبد

شېرىك ئىگە بولغان قۇلدىن ئۆز نېسىۋىسىنى ئازاد قىلغان كىشىنىڭ قانداق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا

4281 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قالَ: قُلْتُ لِ مَالِكٍ: حَدّثكَ نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَعْتَقَ شِرْكاً لَهُ فِي عَبْدٍ، فَكَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ، قُوّمَ عَلَيْهِ قِيمَةَ الْعَدْلِ، فَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُمْ، وَعَتَقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ، وَإِلاّ فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ».

4282 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَعْتَقَ شِرْكاً لَهُ مِنْ مَمْلُوكٍ فَعَلَيْهِ عِتْقُهُ كُلّهُ، إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَهُ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ».

4283 ـ4284 وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَعْتَقَ نَصِيباً لَهُ فِي عَبْدٍ، فَكَانَ لَهُ مِنَ الْمَالِ قَدْرُ مَا يَبْلُغُ قِيمَتَهُ، قُوّمَ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدْلٍ، وَإِلاّ فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ».

4285 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ، كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَعْتَقَ عَبْداً بَيْنَهُ وَبَيْنَ آخَرَ، قُوّمَ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ قِيمَةَ عَدْلٍ، لاَ وَكْسَ وَلاَ شَطَطَ، ثُمّ عَتَقَ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ مُوسِراً».

4286 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَعْتَقَ شِرْكاً لَهُ فِي عَبْدٍ، عَتَقَ مَا بَقِيَ فِي مَالِهِ، إِذَا كَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بىر قۇلنىڭ ئۆزى ئۆچۈن بولغان شېرىكچىلىكىنى ئازاد قىلسا، ئۇقۇلنى پۈتۈنلەي ئازاد قىلىشى ئۇنىڭغا ۋاجىب بولىدۇ، ئۇ قۇلنىڭ مال ـ مۈلكى بولسا، بۇ مال ـ مۈلۈك شۇ قۇلنىڭ پۇلغا يەنى باھالىنىدىغان قىممىتىگە يەتسە، ئۇ قۇل كەم ـ زىيادە قىلىنماستىن ئادىل باھا بويىچە قىممەت قويۇلۇپ باھالىنىدۇ، ئاندىن باشقا شېرىكلەرگە ئۇلارنىڭ نىسۋىسى شۇ قۇلنىڭ پۇلىدىن بېرىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ قۇل پۈتۈنلەي ئازاد قىلىنىدۇ، ئەگەر ئۇ قۇلنىڭ بېرىدىغان پۇلى، مېلى بولمىسا، ئۇ قۇلدىن ئازاد قىلىنغان يېرى ئازاد قىلىنىدۇ. (قالغان شېرىكلەرگە ئىشلەپ بېرىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. بۇ قۇل بىر نەچچە خوجايىنىنىڭ شېرىكچىلىكىدە ئاي كۈنلەرگە بۆلۈنۈپ ئىشلەيدىغان قۇلدۇر، كىم ئازاد قىلسا، شۇنىڭ ئىشىدىن ئازاد بولىدۇ.مال ـ مۈلۈكى بولسا، پۈتۈنلەي ئازات قىلىنىدۇ، بولمىسا، قالغانلارغا ئىشلەيدۇ.

4287 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى)، قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ، فِي الْمَمْلُوكِ بَيْنَ الرّجُلَيْنِ فَيُعْتِقُ أَحَدُهُمَا قَالَ: «يَضْمَنُ».

4288 ـ وحدّثناه عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ قَالَ «مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصاً مِنْ مَمْلُوكٍ، فَهُوَ حُرّ مِنْ مَالِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى كىشىنىڭ ئارىسىدىكى قۇلنىڭ يېرىمى ئازاد قىلىنغان بولسا، ئازاد قىلغۇچى كىشى باي بولسا، چوقۇم ئۇقۇلنى ئازاد قىلىشى كېرەك، ئۇبۇنىڭغا كېپىل بولىدۇ دەپ يەنە مۇنداق دىگەن: كىم بىر قۇلدىن يېرىمىنى ئازاد قىلسا، شۇ كىشىنىڭ ئۈستىگە ئۇ قۇلنىڭ مېلىدىن ئېلىپ پۈتۈنلەي خالاس قىلىشى، ئازاد قىلىۋېتىشى ۋاجىب بولىدۇ ئەگەر ئۇ قۇلنىڭ مال ـ مۈلكى بولمىسا، ئادىل باھا بويىچە قىممىتى، باھاسى بېكىتىلىپ، ئاندىن ئۇ قۇل قېلىپ قالغان يېرىمىغا مۇشەققەتكە سېلىنماستىن ئېغىر ئىشلارغا سېلىنماستىن ئىشلەپ بېرىدۇ.

4289 ـ وحدّثني عَمْرٌو النَّاقِدُ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصاً لَهُ فِي عَبْدٍ، فَخَلاَصُهُ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ، اسْتُسْعِيَ الْعَبْدُ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ».

4290 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ قَالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، وَفِي حَدِيثِ عِيسَىَ: «ثُمّ يُسْتَسْعَىَ فِي نَصِيبِ الّذِي لَمْ يُعْتِقْ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر قۇلدىن يېرىمىنى ئازاد قىلسا، شۇ كىشىنىڭ ئۈستىگە ئۇ قۇلنىڭ مىلىدىن ئېلىپ پۈتۈنلەي خالاس قىلىشى، ئازاد قىلىۋېتىشى ۋاجىپ بولىدۇ، ئەگەر ئۇ قۇلنىڭ مال ـ مۈلكى بولمىسا، ئادىل باھا بويىچە قىممىتى، باھاسى بېكىتىلىپ، ئاندىن ئۇ قۇل قىلىپ قالغان يېرىمىغا مۇشەققەتكە سېلىنماستىن ئېغىر ئىشلارغا سېلىنماستىن ئىشلەپ بېرىدۇ، (ئىشلەپ قەرزىنى تۈگەتسە ئاندىن ئازاد قىلىنىدۇ، بۇ يۇقىرقى ھەدىسنىڭ ھۆكمىگە ئۇيغۇندۇر قۇلنىڭ يېرىمى ئازاد بولسا، قالغان قىسمىمۇ ئازاد قىلىنىدۇ).ئەھمەد،بەيھەقى بۇخارى،مۇسلىم،تۆت كىتاب سەھىھ.

4291 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ، قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي الْمُهَلّبِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنّ رَجُلاً أَعْتَقَ سِتّةَ مَمْلُوكِينَ لَهُ عِنْدَ مَوْتِهِ، لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرَهُمْ، فَدَعَا بِهِمْ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَجَزّأَهُمْ أَثْلاَثاً، ثُمّ أَقْرَعَ بَيْنَهُمْ، فَأَعْتَقَ اثْنَيْنِ وَأَرَقّ أَرْبَعَةً، وَقَالَ لَهُ قَوْلاً شَدِيداً.

4292 ـ4293 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا حَمّادٌ، ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ، عَنِ الثّقَفِيّ، كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، أَمّا حَمّادٌ فَحَدِيثُهُ كَرِوَايَةِ ابْنِ عُلَيّةَ، وَأَمّا الثّقَفِيّ فَفِي حَدِيثِهِ: أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ أَوْصَىَ عِنْدَ مَوْتِهِ فَأَعْتَقَ سِتّةَ مَمْلُوكِينَ.

ئىمران رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ: بىر كىشى ئۆلۈش ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئالتە قۇلىنى ئازات قىلدى، ئۇكىشىنىڭ شۇ قۇللىرىدىن باشقا ھېچ قانداق مال ـ مۈلۈكى يوق ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇقۇللارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى ئىككىدىن ئۈچكە بۆلۈپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا قۇرئە چەك تاشلاپ، ئىككىسىنى ئازات قىلىپ، قالغان تۆتىنى يەنەئۈكىشىگە قۇل قىلىپ بىرىپ، ئۇكىشىگە قاتتىق سۆز قىلدى. يەنى يەنەبىرخاتىردە: مەن بۇنىڭغا جىنازا نامىزى ئوقۇماسلىقنى مەقسەت قىلدىم، ئەگەر مەن ئۇنىڭ دەپنە قىلىنىشىدىن بۇرۇن ھازىر بولغان بولسام، ئۇ مۇسۇلمانلار قەبرىسىگە دەپنە قىلىنمايتتى دېگەن.مۇسلىم،نەسەئى،ئەبۇداۋۇد توپلىغان.

751 – باب جواز بيع المدبر

«مەن ئۆلسەم، سەن ئازاد» دېيىلگەن قۇلنى سېتىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4294 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيّ: حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ أَعْتَقَ غُلاَماً لَهُ عَنْ دُبُرٍ، لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ: «مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنّي؟» فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بِثَمَانِمِائَةِ دِرْهَمٍ، فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ. قَالَ عَمْرٌو: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: عَبْداً قِبْطِيّا مَاتَ عَامَ أَوّلَ،

4295 ـ 4296 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِراً يَقُولُ: دَبّرَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ غُلاَماً لَهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ، فَبَاعَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، قَالَ جَابِرٌ: فَاشْتَرَاهُ ابْنُ النّحّامِ، عَبْداً قِبْطِيّاً مَاتَ عَامَ أَوّلَ، فِي إِمَارَةِ ابْنِ الزّبَيْرِ.

4297 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حدّثنا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلٍ، عَنْ عطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، ح وَحدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمٍ: حدّثنَا يَحْيَى (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ ذَكْوَانَ الْمُعَلّمِ: حَدّثنِي عَطَاءٌ، عَنْ جَابِرٍ، ح وَحَدّثنِي أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ، حدّثنَا مُعَاذٌ، حَدّثنِي أَبِي عَنْ مَطَرٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، وَ أَبِي الزّبَيْرِ، وَ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَنّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ حَدّثَهُمْ فِي بَيْعِ الْمُدَبّرِ، كُلّ هَوَلاَءِ قَالَ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِمَعْنَى حَدِيثِ حَمّاد وابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەنسارلاردىن بىركىشى ئۆز قۇلىنى «مەن ئۆلسەم ، سەن ئازات »دېدى، ئۇكىشىنىڭ شۇ قۇلىدىن باشقا ھېچ قانداق مېلى يوق ئىدى، بو ئىش رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يەتكەندە، رەسۇلۇللاھ: بۇ قۇلنى مەندىن كىم سېتىۋالىدۇ؟ دېدى، ئاندىن ئۇ قۇلنى نۇئەيم 800 دەرھەمگە سېتىۋالدى، رەسۇلۇللاھ ئۇ پۇللارنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇنى ھېلىقى كىشىگە بەردى، ئاندىن ئۇنىڭغا: سەدىق ـ ئېھسان، ھەدىيىنى ئالدى بىلەن ئۆزۈڭدىن باشلاپ قىلغىن، ئېشىپ قالسا، ئەھلى ئائىلە ــ تاۋابىئاتلىرىڭغا قىلغىن، ئۇلاردىنمۇ ئېشىپ قالسا، ئۇرۇق ــ تۇققانلىرىڭغا قىلغىن، ئۇلاردىنمۇ ئېشىپ قالسا، ئاۋۇلار، ماۋۇلارغا يەنى ئەتراپىڭدىكى خۇلۇم ــ خوشنىلارغا قىلغىن،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان.سەھىھ.

29 ـ كتاب القسامة والمحاربين والقصاص والديات

قەسەم قىلدۇرۇش، قىساس، دىيەت، خۇن تۆلەم پۇلى توغرىسىدا

752 ـ باب القسامة

قەسەم قىلدۇرۇش توغرىسىدا

4298 ـ4299 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا لَيْثٌ، عَنْ يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ)، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ (قَالَ يَحْيَى: وَحَسِبْتُ قَالَ) وَعَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنّهُمَا قَالاَ: خَرَجَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَهْلِ بْنِ زَيْدٍ وَمُحَيّصَةُ بْنُ مَسْعُودِ بْنِ زَيْدٍ، حَتّىَ إِذَا كَانَا بِخَيْبَرَ تَفَرّقَا فِي بَعْضِ مَا هُنَالِكَ، ثُمّ إِذَا مُحَيّصَةُ يَجِدُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ سَهْلٍ قَتِيلاً، فَدَفَنَهُ، ثُمّ أَقْبَلَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هُوَ وَحُوَيّصَةُ بْنُ مَسْعُودٍ وَعَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ، وَكَانَ أَصْغَرَ الْقَوْمِ، فَذَهَبَ عَبْدُ الرّحْمَنِ لِيَتَكَلّمَ قَبْلَ صَاحِبَيْهِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم «كَبّرْ» (الْكُبْرَ فِي السّنّ) فَصَمَتَ، فَتَكَلّمَ صَاحِبَاهُ، وَتَكَلّمَ مَعَهُمَا، فَذَكَرُوا لِرَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم مَقْتَلَ عَبْدِالله بْنِ سَهْلٍ، فَقَالَ لَهُمْ «أَتَحْلِفُونَ خَمْسِينَ صَاحِبَكُمْ؟» (أَوْ قَتِلَكُمْ) قَالُوا: وَكَيْفَ نَحْلِفُ وَلَمْ نَشْهَدَ؟ «فَتُبْرِئُكُمْ يَهُودُ بِخَمْسِينَ يَمِيناً؟» قَالُوا: وَكَيْفَ نَقْبَلُ أَيْمَانَ قَوْمٍ كُفّارٍ؟ فَلَمّا رَأَى ذَلِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَعْطَى عَقْلَهُ.

4300 ـ وحدّثنا الْقَوَارِيرِيّ: حَدّثنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضّلِ: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَهُ، وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: فَعَقَلَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ عِنْدِهِ، وَلَمْ يَقُلْ فِي حَدِيثِهِ فَرَكَضَتْنِي نَاقَةٌ.

4301 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقَفِيّ) جَمِيعاً، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

4302 ـ4303 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ: حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ سَهْلِ بْنِ زَيْدٍ وَمُحَيّصَةَ بْنَ مَسْعُودِ بْنِ زَيْدٍ الأَنْصَارِيّيْنِ، ثُمّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ، خَرَجَا إِلَى خَيْبَرَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهِيَ يَوْمَئِذٍ صُلْحٌ، وَأَهْلُهَا يَهُودُ، فَتَفَرّقَا لِحَاجَتِهِمَا، فَقُتِلَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَهْلٍ، فَوُجِدَ فِي شَرَبَةٍ مَقْتُولاً، فَدَفَنَهُ صَاحِبُهُ، ثُمّ أَقْبَلَ إِلَى الْمَدِينَةِ، فَمَشَى أَخُو الْمَقْتُولِ، عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيّصَةُ وَحُوَيّصَةُ، فَذَكَرُوا (لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَأْنَ عَبْدِ اللّهِ، وَحَيْثُ قُتِلَ، فَزَعَمَ بُشَيْرٌ وَهُوَ يُحَدّثُ عَمّنْ أَدْرَكَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ لَهُمْ «تَحْلِفُونَ خَمْسِينَ يَمِيناً وَتَسْتَحِقّونَ قَاتِلَكُمْ؟» (أَوْ صَاحِبَكُمْ) قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا شَهِدْنَا وَلاَ حَضَرْنَا، فَزَعَمَ أَنّهُ قَالَ: «فَتُبْرِئُكُمْ يَهُودُ بِخَمْسِينَ؟» فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ نَقْبَلُ أَيْمَانَ قَوْمٍ كُفّارٍ؟ فَزَعَمَ بُشَيْرٌ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَقَلَهُ مِنْ عِنْدِهِ.

4304 4305 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ: حَدّثنَا بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ الأَنْصَارِيّ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ الأَنْصَارِيّ، أَنّهُ أَخْبَرَهُ أَنّ نَفَراً مِنْهُمُ انْطَلَقُوا إِلَى خَيْبَرَ، فَتَفَرّقُوا فِيهَا، فَوَجَدُوا أَحَدَهُمْ قَتِيلاً، وَسَاقَ الْحَدِيثَ، وَقَالَ فِيهِ: فَكَرِهَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُبْطِلَ دَمَهُ، فَوَدَاهُ مِائَةً مِنْ إِبِلِ الصّدَقَةِ.

رابىئ ، سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، ئابدۇﷲ ئىبنى سەھلى بىلەن مۇھەييەسەت ئىبنى مەسئۇد خەيبەرگە بېرىپ، خورمىزارلىقتا بىر ـ بىردىن ئايرىلىپ كىتىدۇ، ئاندىن ئىبنى سەھلى ئۆلتۈرۈلىدۇ، ئاندىن كىيىن ئۇنىڭ قېرىندىشى ئابدۇررەھمان ئىبنى سەھلى ۋە مەسئۇدنىڭ ئىككى ئوغلى ھۇۋەييەسەت بىلەن مۇھەييەسەت رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىلىپ، ھەمراھىنىڭ ئىشى توغرىسىدا سۆز قىلىدۇ، قەۋمىنىڭ كىچىكرەكى بولغان ئابدۇررەھمان سۆزلەشكە باشلىغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: چوڭلارنى سۆزلىگىلى قويغىن، ئالدى بىلەن چوڭلار سۆز قىلسۇن دېدى. ئاندىن ئۇلار سۆزلىرىنى دەپ بولغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:سىلەردىن 50 كىشىنىڭ قەسەم قىلىشى بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن ھەمراھىڭلارنىڭ تۆلەم پۇلىنى تەلەپ قىلساڭلار بۇلىدۇ دېدى، ئۇلار: ئى ﷲ نىڭ ئەلچىسى! بىز بۇنداق قارىمايمىز، بۇ بىزنىڭ كۆزقارىشىمىز ئەمەس تۇرسا، بىز قانداق قەسەم قىلىمىز؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇنداق بولسا، خەيبەر يەھۇدىيلىرىدىن 50 كىشى قەسەم قىلىپ، سىلەرنىڭ گۇمانىڭلارنى يوق قىلىپ، تۆھمەتتىن قۇتۇلىدۇ دېدى، ئۇلار: ئى ﷲ نىڭ ئەلچىسى!ئۇلار دىگەن كاپىر تۇرسا،(ئۇلار بۇنىڭدىنمۇ چوڭ ـ چوڭ گۇناھ ـ مەئسىيەتلەرنى قىلغان تۇرسا، بۇ ئۇلارغا قانچىلىك ئىش ئىدى؟)دېدى،ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىنىڭ يېنىدىن (يەنى بەيتۇلمالدىن)100 تۆگە تۆلەم بەردى.بۇخارى،مۇسلىم.

4306 ـــ 4307ـــ4308 حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ (قَالَ أَبُو الطّاهِرِ: حَدّثنَا، وَقَالَ حَرْمَلَةُ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ) أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ، مَوْلَى مَيْمُونَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الأَنْصَارِ أَنّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَقَرّ الْقَسَامَةَ عَلَىَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ فِي الْجَاهِلِيّةِ.

ئەنسارلاردىن بىر ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قەسەم قىلدۇرۇشنى جاھالىيەت ۋاقتىدىكى قەسەم قىلدۇرۇش ئىشلىرىغا ئوخشاش ئورۇنلاشتۇرۇپ قالدۇردى دېدى.

753 ـ باب حكم المحاربين والمرتدين

ئىسلام خەلىپىسىگە جەڭ ئېلان قىلغان كىشىنىڭ ۋە مۇرتەدنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

4309 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، كِلاَهُمَا عَنْ هُشَيْمٍ، (وَاللّفْظُ لِيحْيَى) قَالَ: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ وَ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنّ نَاساً مِنْ عُرَيْنَةَ قَدِمُوا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ، صلى الله عليه وسلم، الْمَدِينَةَ، فَاجْتَوَوْهَا، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَخْرُجُوا إِلَى إِبِلِ الصّدَقَةِ فَتَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا» فَفَعَلُوا، فَصَحّوا، ثُمّ

مَالُوا عَلَى الرِّعَاةِ فَقَتَلُوهُمْ، وَارْتَدُّوا عَنِ الْإِسْلَامِ، وَسَاقُوا ذَوْدَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم، فَبَعَثَ فِي أَثَرِهِمْ، فَأَتِيَ بِهِمْ، فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ، وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ، وَتَرَكَهُمْ فِي الْحَرَّةِ حَتَّى مَاتُوا.

4310 ـ4311 ـ4312 ـ حدّثنا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللَّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ، حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ نَفَراً مِنْ عُكْلٍ، ثَمَانِيَةً، قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَبَايَعُوهُ عَلَى الإِسْلاَمِ، فَاسْتَوْخَمُوا الأَرْضَ وَسَقُمَتْ أَجْسَامُهُمْ، فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ «أَلاَ تَخْرُجُونَ مَعَ رَاعِينَا فِي إِبِلِهِ فَتُصِيبُونَ مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا؟ فَقَالُوا: بَلَى، فَخَرَجُوا فَشَرِبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا، فَصَحُّوا، فَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَطَرَدُوا الإِبِلَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ، فَأُدْرِكُوا، فَجِيءَ بِهِمْ، فَأَمَرَ بِهِمْ فَقُطِعَتْ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ وَسُمِرَ أَعْيُنُهُمْ، ثُمَّ نُبِذُوا فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا، وَقَالَ ابْنُ الصَّبَّاحِ فِي رِوَايَتِهِ: وَاطَّرَدُوا النَّعَمَ، وَقَالَ: وَسُمِّرَتْ أَعْيُنُهُمْ. وحدّثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النَّوْفَلِيّ: حَدَّثَنَا أَزْهَرُ السَّمَّانُ قَالاَ: حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ: حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ، مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ: كُنْتُ جَالِساً خَلْفَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، فَقَالَ لِلنَّاسِ: مَا تَقُولُونَ فِي الْقَسَامَةِ؟ فَقَالَ عَنْبَسَةُ: قَدْ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ كَذَا وَكَذَا، فَقُلْتُ: إِيَّايَ حَدَّثَ أَنَسٌ، قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَوْمٌ، وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ أَيُّوبَ وَحَجَّاجٍ، قَالَ أَبُو قِلَابَةَ: فَلَمَّا فَرَغْتُ، قَالَ عَنْبَسَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ: فَقُلْتُ: أَتَتَّهِمُنِي يَا عَنْبَسَةُ؟ قَالَ: لاَ هَكَذَا حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ، يَا أَهْلَ الشَّامِ مَا دَامَ فِيكُمْ هَذَا أَوْ مِثْلُ هَذَا.

4313 ـ4314 ـ4315 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيّ، حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ (وَهُوَ ابْنُ بُكَيْرٍ الْحَرَّانِيّ): أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيّ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّارِمِيّ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، عَنِ الأَوْزَاعِيّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثَمَانِيَةُ نَفَرٍ مِنْ عُكْلٍ، بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ، وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: وَلَمْ يَحْسِمْهُمْ.

4316 ـ وحدّثني الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الأَعْرَجُ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ غَيْلاَنَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيّ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: إِنَّمَا سَمَلَ النَّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَعْيُنَ أُولَئِكَ، لأَنَّهُمْ سَمَلُوا أَعْيُنَ الرِّعَاءِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇرەينە ياكى ئۇكلىن قەبىلىسىدىن سەككىز نەپەر كىشلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىلىپ، بەيئەت قىلىپ مۇسۇلمان بولدى، ئاندىن ئۇلارغا مەدىنىنىڭ ھاۋاسى خىل كەلمەي، ئۇلار كېسەل بولۇپ كەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى زاكات تۆگىلىرىنىڭ قېشىغا ېبرىپ، تۆگىلەرنىڭ سۈت،سۇدۇكلىرىدىن ئىچىشكە بۇيرىدى، ئاندىن ئۇلار تۆگىنىڭ سۈت ـ سۇدۇكلىرىنى ئىچىپ ساقىيىۋېلىپلا، مۇرتەد بولۇپ، دىندىن قايتىپ، تۆگەباقىدىغان پادىچىلارنى ئۆلتۈرۈپ، تۆگىلەرنى ھەيدەپ قاچتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇئىشتىن خەۋەر تېپىپ،ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن قوشۇن ئەۋەتتى، ئۇلار كەلتۈرۈلگەندە، ئۇلارنىڭ پۇت ـ قوللىرى كىسىلدى، كۆزلىرى قىزىق تۆمۈر بىلەن قويۇلدى، ئاندىن كەسكەن جايلىرىنى داغلىمايلا، ئۇلارقىززىق ئاپتاپ، ھارارەتكە تاشلاپ قويۇلۇپ، سۇ سورسىمۇ سۇ بېرىلمىدى، ئاخىرى ئۇلار شۇنداق ئۆلدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.(ئۇلاردىن شۇنداق قىساس ئېلىندى، چۈنكى ئۇلارمۇ شۇنداق قىلغان ئىدى.**الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىگە جەڭ ئىلان قىلغان كىشلەرنىڭ جازاسى قۇرئاندا ئەنە شۇنداقتۇر.)

754 ـ باب ثبوت القصاص في القتل بالحجر وغيره، من المحددات والمثقلات، وقتل الرجل بالمرأة

تاشقا ئوخشاش ئېغىر نەرسىلەربىلەن ۋە بىسىلىق نەرسىلەر بىلەن قىلىنغان قاتىللىقتا شۇنەرسىلەر بىلەن ئۆلتۈرلۈپ قىساس ئېلىنىدىغانلىقى ۋە ئەركىشىنى ئايال كىشىنىڭ بەدىلگە ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا

4317 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى و مُحمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفظ لاِبْنِ الْمُثنّى) قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ يَهُودِيّاً قتَلَ جَارِيَةً عَلَى أوْضَاحٍ لَهَا، فقتَلَهَا بِحَجَرٍ، قَالَ: فَجِيءَ بِهَا إلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم، وَبِهَا رَمَقٌ، فقالَ لَهَا: «أقتَلَكِ فُلاَنٌ؟» فَأشَارَتْ بِرَأسِهَا أنْ لاَ، ثُمّ قالَ لَهَا الثّانِيَةَ، فَأشَارَتْ بِرَأسِهَا أنْ لاَ، ثُمّ سَألَهَا الثّالِثَة، فقالَتْ: نَعَمْ. وَأشَارَتْ بِرَأسِهَا فقتَلَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ حَجَرَيْنِ.

4318 ـ وحدّثني يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ: حَدّثنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ)، ح وَحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ: حَدّثنَا ابْنُ إدْرِيسَ، كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ، وَفِي حَدِيثِ ابْنِ إدْرِيسَ فَرَضَخَ رَأسَهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر يەھۇدىي كىشى، بىر قىزچاقنىڭ زىنەت بۇيۇملىرىنى مەقسەت قىلىپ، ئۇنىڭ بېشىنى ئىككى تاش ئارىسىدا يېرىپ ئۆلتۈرۈۋەتتى. ئۇقىزچاق رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلگەندە ئۇنىڭ نەپسى توختاپ قالاي دەپتىكەن، ئۇنىڭغا؛ بۇنى ساڭا كىم قىلدى؟، سىنى پالانى ئۆلتۈردىمۇ؟ پالانى قىلدىمۇ؟ دېسە، ئۇقىزچاق بېشى بىلەن ئىشارەت قىلىپ، ياق، ياق دېدى، ھەتتا ھېلىقى يەھۇدىينىڭ ئىسمى چىقىرلىپ، ماۋۇ پالانى قىلدىمۇ؟ دېيىلگەندە، قىزچاق ئۈچۈنجى قېتىم بېشى بىلەن ئىشارەت قىلىپ؛ ھەئە دېدى، ھېلىقى يەھۇدىي كەلتۈرۈلدى، ئۇ ئۆز جىنايىتىنى ئىتراپ قىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى جازالاشقا بۇيرىدى، قىساس يۈزىسىدىن ئۇنىڭمۇ بېشى تاش بىلەن يېرىپ ئۆلتۈرۈلدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4319 – 4320 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ أيّوبَ، عَنْ أبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَجُلاً مِنَ الْيَهُودِ قتَلَ جَارِيَةً مِنَ الأنْصَارِ عَلَى حُلِيّ لَهَا، ثُمّ ألقاهَا فِي الْقلِيبِ، وَرَضَخَ رَأسَهَا بِالْحِجَارَةِ، فَأُخِذَ فَأُتِيَ بِهِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَأمَرَ بِهِ أنْ يُرْجَمَ، حَتّى يَمُوتَ، فَرُجِمَ حَتّى مَاتَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر يەھۇدىي كىشى، بىر قىزچاقنىڭ زىنەت بۇيۇملىرىنى مەقسەت قىلىپ، ئۇنىڭ بېشىنى تاش بىلەن يېرىپ ئۆلتۈرۈپ قۇدۇققا تاشلاپ قويۇپتىكەن، ھېلىقى يەھۇدىي كەلتۈرۈلدى، (ئۇ ئۆز جىنايىتىنى ئىتراپ قىلدى)، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئۆلگىچە تاش ـ بوران قىلىپ جازالاشقا بۇيرىدى، ئاندىن ئۇ تاش ـ بوران قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4321 ـ وحدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ: حَدّثنَا هَمّامٌ: حَدّثنَا قتَادَةُ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ جَارِيَةً وُجِدَ رَأسُهَا قدْ رُضّ بَيْنَ حَجَرَيْنِ، فَسَألُوهَا: مَنْ صَنَعَ هَذَا بِكِ؟ فُلاَنٌ؟ فُلاَنٌ؟ حَتّى ذكَرُوا يَهُودِيّاً، فَأوْمَتْ بِرَأسِهَا، فَأُخِذَ الْيَهُودِيّ فَأقَرّ، فَأمَرَ بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُرَضّ رَأسُهُ بِالْحِجَارَةِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ بىر يەھۇدىي كىشى، بىر قىزچاقنىڭ بېشىنى ئىككى تاش ئارىسىدا يېرىۋەتتى، ئۇقىزچاققا؛ بۇنى ساڭا كىم قىلدى؟، پالانى قىلدىمۇ؟ پالانى قىلدىمۇ؟ دەپ، ھەتتا ھېلىقى يەھۇدىينىڭ ئىسمى چىقىرلىپ،ماۋۇ پالانى قىلدىمۇ؟ دېيىلگەندە، قىزچاق؛ بېشى بىلەن ئىشارەت قىلىپ ھەئە دېدى، ھېلىقى يەھۇدىي كەلتۈرۈلدى، ئۇ ئۆز جىنايىتىنى ئىتراپ قىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى جازالاشقا بۇيرىدى، قىساس يۈزىسىدىن ئۇنىڭمۇ بېشى تاش بىلەن يېرىلدى.بۇخارى،مۇسلىم.

755 ـ باب الصائل على نفس الإنسان أو عضوه، إذا دفعه المصول عليه، فأتلف نفسه أو عضوه، لا ضمان عليه

ئالدى بىلەن تاجاۋۇز قىلغۇچىنىڭ بىرەر ئەزاسىنى تاجاۋۇز قىلىنغۇچى ھالاك قىلىۋەتسە، بۇنىڭغا تۆلەم يوق

4322 ـ 4323 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: قَاتَلَ يَعْلَى بْنُ مُنْيَةَ أَوِ ابْنُ أُمَيّةَ رَجُلاً، فَعَضّ أَحَدُهُمَا الآخر ، فَانْتَزَعَ يَدَهُ مِنْ فَمِهِ، فَنَزَعَ ثَنِيّتَهُ، (وَقَالَ ابْنُ الْمُثنّى: ثَنِيّتَيْهِ) فَاخْتَصَمَا إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ «أَيَعَضّ أَحَدُكُمْ كَمَا يَعَضّ الْفَحْلُ؟ لاَ دِيَةَ لَهُ».

4324 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ، حَدّثَنَا مُعَاذٌ (يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ)، حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنّ رَجُلاً عَضّ ذِرَاعَ رَجُلٍ، فَجَذَبَهُ فَسَقَطَتْ ثَنِيّتُهُ، فَرُفِعَ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَبْطَلَهُ، وَقَالَ: «أَرَدْتَ أَنْ تَأْكُلَ لَحْمَهُ؟».

4325 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ: حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ بُدَيْلٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى أَنّ أَجِيراً لِيَعْلَى بْنِ مُنْيَةَ، عَضّ رَجُلٌ ذِرَاعَهُ، فَجَذَبَهَا فَسَقَطَتْ ثَنِيّتُهُ، فَرُفِعَ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَبْطَلَهَا وَقَالَ «أَرَدْتَ أَنْ تَقْضَمَهَا كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ؟».

ئىمران، يەئلا، مەسلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بىر كىشى يەنە بىر كىشىنىڭ قولىنى چىشلىۋالسا، ئۇ قولىنى تارتىشى بىلەنلا ئۇنىڭ چىشى چۈشۈپ كېتىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئەرز قىلىپ كېلىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ بىرىڭلار قېرىندىشىنى خۇددى ئەركەك تۆگە چىشلىگەندەك چىشلەمدۇ؟ ئۇنىڭ چىشىغا تۆلەم پۇلى يوق دىگەن. ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4326 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ: حَدّثَنَا قُرَيْشُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنّ رَجُلاً عَضّ يَدَ رَجُلٍ، فَانْتَزَعَ يَدَهُ فَسَقَطَتْ ثَنِيّتُهُ أَوْ ثَنَايَاهُ، فَاسْتَعْدَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا تَأْمُرُنِي؟ تَأْمُرُنِي أَنْ آمُرَهُ أَنْ يَدَعَ يَدَهُ فِي فِيكَ تَقْضَمُهَا كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ؟ ادْفَعْ يَدَكَ حَتّى يَعَضّهَا ثُمّ انْتَزِعْهَا».

4327 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا هَمّامٌ: حَدّثَنَا عَطَاءٌ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى بْنِ مُنْيَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلٌ، وَقَدْ عَضّ يَدَ رَجُلٍ، فَانْتَزَعَ يَدَهُ فَسَقَطَتْ ثَنِيّتَاهُ (يَعْنِي الّذِي عَضّهُ)، قَالَ: فَأَبْطَلَهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَقَالَ «أَرَدْتَ أَنْ تَقْضَمَهُ كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ؟».

4328 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ: أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةَ تَبُوكَ، قَالَ: وَكَانَ يَعْلَى يَقُولُ: تِلْكَ الْغَزْوَةُ أَوْثَقُ عَمَلِي عِنْدِي، فَقَالَ عَطَاءٌ: قَالَ صَفْوَانُ: قَالَ يَعْلَى: كَانَ لِي أَجِيرٌ، فَقَاتَلَ إِنْسَاناً فَعَضّ أَحَدُهُمَا يَدَ الآخَرِ(قَالَ: لَقَدْ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ أَيّهُمَا عَضّ الآخَرَ) فَانْتَزَعَ الْمَعْضُوضُ يَدَهُ مِنْ فِي الْعَاضّ، فَانْتَزَعَ إِحْدَى ثَنِيّتَيْهِ، فَأَتَيَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَأَهْدَرَ ثَنِيّتَهُ.

4329 ـ وحدثناه عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن،يەئلا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تەبۇكتىكى ئەڭ قىين ئۇرۇشنى قىلغان ئىدىم، مەن ئىجارىگە ئالغان بىر كىشى يەنە بىر كىشى بىلەن ئۇرۇشۇپ قېلىپ ئۇلارنىڭ بىرسى يەنەبىرسىنىڭ قولىنى چىشلىۋالىدۇ، ئۇ قولىنى تارتىۋالسا، ئۇ كىشىنىڭ ئۈتتۈر چىشىدىن ئىككى تال چۈشۈپ كېتىدۇ، ئاندىن ئۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا داۋا قىلىپ كېلىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ چىشىنىڭ تۆلەم پۇلىنى بىكار قىلىۋېتىپ: مېنى نېمىگە بۇيرۇيسەن؟ ئۇ قولىنى ئېغىزىڭدا تارتىۋالماي قويسا، سەن ئۇنى خۇددى ئەركەك تۆگە چىشلەپ ئۈزگەندەك

چىشلەپ ئۈزىۋەتسەڭ ھە! مېنى شۇنىڭغا بۇيرىسۇن دەمسەن؟ ھەي! قولۇڭنى بۇنىڭ ئاغزىغا سېلىپ بەرگىن، ئۇ چىشلىسۇن، ئاندىن قولۇڭنى تارتىۋال، سەن شۇنداق قىلىپ باققىن قېنى؟ دەپ كايىدى.

756 ـ باب إثبات القصاص في الأسنان وما في معناها

چىشقا ئوخشاش ئەزالارغىمۇ قىساس ئېلىپ بېرىش توغرىسىدا

4330 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ: حَدّثَنَا حَمّادٌ: أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ أُخْتَ الرّبَيّعِ، أُمّ حَارِثَةَ ، جَرَحَتْ إِنْسَاناً ، فَاخْتَصَمُوا إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْقِصَاصَ، الْقِصَاصَ» فَقَالَتْ أُمّ الرّبِيعِ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَيُقْتَصّ مِنْ فُلاَنَةَ؟ وَاللّهِ لاَ يُقْتَصّ مِنْهَا، فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «سُبْحَانَ اللّهِ يَا أُمّ الرّبِيعِ الْقِصَاصُ كِتَابُ اللّهِ» قَالَتْ: لاَ، واللّهِ لاَ يُقْتَصّ مِنْهَا أَبَداً، قَالَ: فَمَا زَالَتْ حَتّىَ قَبِلُوا الدّيَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ مِنْ عِبَادِ اللّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّهِ لأَبَرّهُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەنەسنىڭ ھاممىسى رۇبەيئە ئەنسارلاردىن بىر قىزچاقنىڭ ئۈتتۈر چىشىنى سۇندۇرۇۋېتىدۇ، ئۇلار ئەپۇ قىلىنىشىنى، دىيەت يەنى بەش تۆگە بېرىشنى ئېيتسا، قىزچاقنىڭ ئىگىللىرى ئۇنىمايدۇ، ئۇلاررەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قىساس ئېلىنىشقا بۇيرىيدۇ، ئەنەس ئىبنى نەزىر؛ ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! رۇبەيئىنىڭ چىشى سۇندۇرۇلامدۇ؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ياق، ئۇنىڭ چىشىنى سۇندۇرمىسلا دەپ ئۆتىنىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇ چاغدا؛ ئى ئەنەس! ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان قىساسقا بۇيرۇيدۇ، جىنايەتچى جازالىنىشى لازىم دىگەن، كېيىن قەۋم، رازى بولۇپ،دىيەتنى قوبۇل قەلەپ، ئەپۇ قىلىدۇ، شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەققەتەن ئاللاھنىڭ بەندىلىرى ئىچىدە شۇنداق ئېسىل كىشىلەر باركى، ئەگەر ئاللاھقا قەسەم قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجاۋەت قىلىدۇ، قەسىمىگە ۋاپا قىلدۇرىدۇ دىگەن. نەسەئى 4676 ـ ھەدىس، بۇخارى 6386 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3174 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3979 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 2639 ـ ھەدىس، ئەھمەد 12243 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ.

757 ـ باب ما يباح به دم المسلم

مۇسۇلماننىڭ قېنىنى (جازالاش يۈزىسىدىن) تۆكۈش دۇرۇس بولىدىغان ئىشلار توغرىسىدا

4331 ـ 4332 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَحِلّ دَمُ امْرِىءٍ مُسْلِمٍ، يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ، وَأَنّي رَسُولُ اللّهِ، إِلاّ بِإِحْدَىَ ثَلاَثٍ: الثّيّبُ الزّانِ، وَالنّفْسُ بِالنّفْسِ، وَالتّارِكُ لِدِينِهِ، الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ».

ئائىشە،ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن مۇسۇلماننىڭ قېنىنى تۆكۈپ ئۆلتۈرۈش، پەقەت ئۈچ ئىشنىڭ بىرى بىلەنلا ھالال بولىدۇ، 1 ـ گۇناھسىز كىشىنى

ئۆلتۈرگەن قاتىل ئۆلتۈرۈلىدۇ. 2 ـ توي قىلغاندىن كېيىن زىنا قىلغان كىشى رىجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. 3 ـ خەلىپە جامائىتىنى تەرىك ئېتىپ، جامائەتتىن ئايرىلىپ دىننى تەرىك ئەتكەن مۇرتەد ئۆلتۈرۈلىدۇ.(ئاللاھقا، ئاللاھنىڭ ئەلچىسگە جەڭ ئېلان قىلىپ چىققان كىشى ئۆلتۈرۈلىدۇ، يا دارغا ئېسىلىدۇ، يا يۇرتىدىن پالاندى قىلىنىدۇ)بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4333 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ و مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى (وَاللّفْظ لأحْمَد) قالاَ: حَدّثنا عَبْدُ الرحْمَن بْنُ مهْدِيّ،عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأعْمَش، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مرّة، عَنْ مَسْرُوق، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قال: قامَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقال: «وَالّذِي لاَ إلَهَ غَيْرُهُ لاَ يَحِلّ دَمُ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أنْ لاَ إلَهَ إلاّ اللّهُ، وَأنّي رَسُولُ اللّهِ، إلاّ ثلاثَة نفرٍ: التّارِكُ الإسْلاَمَ، الْمُفارِقُ لِلْجَمَاعَةِ أو الْجَمَاعَة، (شَكّ فِيهِ أحْمَدُ)، وَالثّيّبُ الزّانِي، وَالنّفْسُ بالنّفْسِ». قالَ الأعْمَش: فَحَدّثتُ بِهِ إبْرَاهِيمَ، فَحدّثنِي عَنِ الأسْوَدِ، عَنْ عَائشَة، بِمِثْلِهِ.

4334 ـ وحدّثنِي حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ و الْقاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ، قالاَ: حَدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ شَيْبَانَ، عَنِ الأعْمَشِ بَالإسْنَادَيْنِ جَمِيعاً، نَحْوَ حَدِيثِ سُفْيَانَ، وَلَمْ يَذْكُرَا فِي الْحَدِيثِ قوْلَهُ «وَالّذِي لاَ إلَـهَ غَيْرُهُ!».

ئوسمان، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: الله بىلەن قەسەمكى، ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن مۇسۇلمان ئىنساننىڭ قېنىنى تۆكۈش پەقەت ئۈچ ئىشنىڭ بىرى بىلەن ھالال بولىدۇ، توي قىلىپ بولغاندىن كېيىن زىنا قىلغان كىشى رىجىم قىلىنىدۇ، يەنى تاش — بوران قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. مۇسۇلمان بولۇپ بولغاندىن كېيىن دىندىن قايىپ مۇرتەد بولغان كىشى ئۆلتۈرۈلىدۇ، ھەقسىزلا گۇناھسىز كىشىنى زۇلۇم قىلىپ ئۆلتۈرگەن قاتىل، ئۇنىڭ بارابىرىگە ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئەھمەد، نەسەئى، تىرمىزى، ھاكىم، ئىبنى ماجە. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن مۇسۇلماننىڭ قېنىنى تۆكۈپ ئۆلتۈرۈش، پەقەت ئۈچ ئىشنىڭ بىرى بىلەنلا ھالال بولىدۇ، توي قىلغاندىن كېيىن زىنا قىلغان كىشى رىجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئاللاھقا، ئاللاھنىڭ ئەلچىسگە جەڭ ئېلان قىلىپ چىققان كىشى ئۆلتۈرۈلىدۇ، يا دارغا ئېسىلىدۇ، يا يۇرتىدىن پالاندى قىلىنىدۇ، گۇناھسىز كىشىنى ئۆلتۈرگەن قاتىل ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

758 – باب بيان إثم من سنّ القتل

قاتىللىقنى تۇنجى قېتىم يولغا قويغان كىشىنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

4335 –4336 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ و مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أبي شَيْبَةَ) قالاَ: حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَش، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّة، عَنْ مَسْرُوق، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قال: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُقْتَلُ نَفْسٌ ظلْماً، إلاّ كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الأوّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا، لأنّهُ كَانَ أوّلَ مَنْ سَنّ الْقَتْلَ»،

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق بىر جان ئىگىسى (يەنى ئىنسان)، زۇلۇم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلسە، ئۇنىڭ قىنىدىن، ئۆلتۈرۈلگەن خۇن جىنايەتتىن بىر كىشلىك نىسۋە ئادەمنىڭ تۇنجى قاتىل بالىسىغا بولىدۇ. چۈنكى ئۇ قاتىللىقنى تۇنجى بولۇپ يولغا قويغان، يامان سۈننەت قالدۇرغان، جىنايەتچىدۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە.

759 ـــــ باب المجازاة بالدماء في الآخرة، وأنها أول ما يقضى فيه بين الناس يوم القيامة

4337 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيرٍ، جَمِيعاً عَنْ وَكِيعٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، ح وَحدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ وَ وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النّاسِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فِي الدّمَاءِ».

4338 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ: حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ، حَدّثَنَا خَالِدٌ : (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ)، ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ، حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيّ، كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ، غَيْرَ أَنّ بَعْضَهُمْ قَالَ: عَنْ شُعْبَةَ «يُقْضَى»، وَبَعْضُهُمْ قَالَ «يُحْكَمُ بَيْنَ النّاسِ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى كىشلەر ئارىسىدا تۇنجى بولۇپ ھۆكۈم قىلىنىدىغان نەرسە، قان، خۇن داۋاسى، قاتىللىق دىلوسىدۇر . ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بەندىلەر ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىنىدىغان نەرسىنىڭ تۇنجىسى، قان، خۇن توغرىسىدا بولىدۇ، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بەندە ھېساپ بېرىدىغان نەرسىنىڭ تۇنجىسى نامازدۇر . كىشلەر ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىنىدىغان نەرسىنىڭ تۇنجىسى قان، خۇن داۋاسىدۇر، نەسەئى

760 ـ باب تغليظ تحريم الدماء والأعراض والأموال

مۇسۇلمانلارنىڭ قېنىنى، يۈز ـ ئابرۇيىنى تۆكۈشنىڭ، مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئېلىۋېلىشنىڭ قاتتىق ھاراملىقى

4339 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ (وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ) قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ الثّقَفِيّ، عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «إِنّ الزّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللّهُ السّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ، السّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْراً، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ، ثَلاَثَةٌ مُتَوَالِيَاتٌ: ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجّةِ وَالْمُحَرّمُ، وَرَجَبٌ، شَهْرُ مُضَرَ، الّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ»، ثُمّ قَالَ: (أَيّ شَهْرٍ هَذَا؟» قُلْنَا: الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فَسَكَتَ حَتّى ظَنَنّا سَيُسَمّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ، قَالَ: «أَلَيْسَ ذَا الْحِجّةِ؟» قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: «فَأَيّ بَلَدٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعلَمُ. قَالَ: فَسَكَتَ حَتّى ظَنَنّا أَنّهُ، سَيُسَمّيْهِ بِغَيْرِ إسْمِهِ. قَالَ: «أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ؟» قُلْنَا: بَلَى، قَالَ: «فَأَيّ يَوْمٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: فَسَكَتَ حَتّى ظَنَنّا أَنّهُ سَيُسَمّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ، قَالَ: «أَلَيْسَ يَوْمَ النّحْرِ؟» قُلْنَا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ:«فَإِنّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ (قَالَ مُحَمّدٌ: وَأَحْسِبُهُ قَالَ) وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، وَسَتَلْقَوْنَ رَبّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ، فَلاَ تَرْجِعُنّ بَعْدِي كُفّاراً (أَوْ ضُلاّلاً) يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، أَلاَ لِيُبَلّغِ الشّاهِدُ الْغَائِبَ، فَلَعَلّ بَعْضَ مَنْ يُبَلّغُهُ يَكُونُ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ»، ثُمّ قَالَ: «أَلاَ هَلْ بَلّغْتُ؟».

قَالَ ابْنُ حَبِيبٍ فِي رِوَايَتِهِ «وَرَجَبُ مُضَرَ»، وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ «فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي»

4340 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيّ الْجَهْضَمِيّ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَمّا كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمُ، قَعَدَ عَلَى بَعِيرِهِ وَأَخَذَ إِنْسَانٌ بِخِطَامِهِ، فَقَالَ: «أَتَدْرُونَ أَيّ يَوْمٍ هَذَا؟» قَالُوا: اللّهُ

وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ سِوَى اسْمِهِ. فَقَالَ: «أَلَيْسَ بِيَوْمِ النَّحْرِ؟» قُلْنَا: بَلَى. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «فَأَيّ شَهْرٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «أَلَيْسَ بِذِي الْحِجَّةِ؟» قُلْنَا: بَلَى. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «فَأَيّ بَلَدٍ هَذَا؟» قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ سِوَى اسْمِهِ، قَالَ: «أَلَيْسَ بِالْبَلْدَةِ؟» قُلْنَا بَلَى، يَا رَسُولَ اللّهِ؟ قَالَ: «فَإِنّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فَلْيُبَلّغِ الشّاهِدُ الْغَائِبَ».

قَالَ: ثُمّ انْكَفَأَ إِلَىَ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَذَبَحَهُمَا، وَإِلَىَ جُزَيْعَةٍ مِنَ الْغَنَمِ فَقَسَمَهَا بَيْنَنَا.

4341 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، قَالَ: قَالَ مُحَمّدٌ: قَالَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَمّا كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمُ جَلَسَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ بَعِيرٍ، قَالَ: وَرَجُلٌ آخِذٌ بِزِمَامِهِ (أَوْ قَالَ بِخِطَامِهِ). فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ.

4342 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا قُرّةُ بْنُ خَالِدٍ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ سِيرِينَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، وَعَنْ رَجُلٍ آخَرَ هُوَ فِي نَفْسِي أَفْضَلُ مِنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ. ح وحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ وَ أَحْمَدُ بْنُ خِرَاشٍ، قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَامِرٍ، عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو. حَدّثَنَا قُرّةُ بِإِسْنَادِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ (وَسَمّى الرّجُلَ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ) عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ النّحْرِ، فَقَالَ: «أَيّ يَوْمٍ هَذَا» وَسَاقُوا الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ. غَيْرَ أَنّهُ لاَ يَذْكُرُ «وَأَعْرَاضَكُمْ» وَلاَ يَذْكُرُ: ثُمّ انْكَفَأَ إِلَىَ كَبْشَيْنِ، وَمَا بَعْدَهُ. وَقَالَ فِي الْحَدِيثِ «كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ رَبّكُمْ، أَلاَ هَلْ بَلّغْتُ؟» قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: «اللّهُمّ اشْهَدْ».

ئىبنى ئۆمەر،ئەبۇبەكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەھرى كۈنى بىزگە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن زامان، **الله** تائالا ئاسمان ـ زېمىننى ياراتقان كۈندىكى ھەيئىتىدەك ئايلىنىۋاتىدۇ، بىر يىل 12 ئايدۇر، ئۇنىڭدىن تۆت ئاي ھارامدۇر، (يەنى ئۇ ئايلاردا ئۇرۇش قىلىش ھارامدۇر) ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئۈچ ئاي، كەينى ـ كەينىدىن كېلىدۇ، ئۇلار زۇلقەئدە، زۇلھەج ، مۇھەررەمدۇر(يەنى 11 ـ 12 ـ 1 ـ ئايلاردۇر) تۆتىنچىسى شەئبان بىلەن جىمادى ئايىنىڭ ئارلىقىدىكى رەجەب ئېيىدۇر. بۇ قايسى ئايدۇر؟ دېدى، بىز: **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى بىلىدۇ دېدۇق، رەسۇلۇللاھ بىر ئاز جىم تۇردى، بىز ئۇ ئاينى ئۇنىڭ ئىسمىدىن باشقا بىر ئىسىم بىلەن ئاتاپ بېرەمدىكى دەپ گۇمان قىلىپ قالدۇق، ئاندىن بۇ زۇلھەج ئېيى ئەمەسمۇ؟ دېدى، بىز ئەلۋەتتە زۇلھەج ئېيىدۇر دېسەك، بۇ قايسى شەھەردۇر؟ دېدى، بىز: **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى بىلىدۇ دېدۇق، رەسۇلۇللاھ بىر ئاز جىم تۇردى، بىز ئۇ شەھەرنى ئۇنىڭ ئىسمىدىن باشقا بىر ئىسىم بىلەن ئاتاپ بېرەمدىكى دەپ گۇمان قىلىپ قالدۇق، ئاندىن بۇ مەككەشەھرى ئەمەسمۇ؟ دېدى، بىز ئەلۋەتتە بۇ مەككە شەھرىدۇر دېسەك، بۇ قايسى كۈندۇر؟ دېدى، بىز: **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى ئالىم دېدۇق، رەسۇلۇللاھ بىر ئاز جىم تۇردى، بىز بۇ كۈننى ئۇنىڭ ئىسمىدىن باشقا بىر ئىسىم بىلەن ئاتاپ بېرەمدىكى دەپ گۇمان قىلىپ قالدۇق، ئاندىن بۇ نەھرى كۈنى ئەمەسمۇ؟ دېدى، بىز ئەلۋەتتە بۇ نەھرى كۈنىدۇر دېدۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ئاگاھ بولۇڭلار، ھەقىقەتەن قانلىرىڭلار، جانلىرىڭلار، ماللىرىڭلار، يۈز ـ ئابرۇيلىرىڭلار بىر ـ بىرىڭلارغا، خۇددى مۇشۇ شەھرىڭلاردا مۇشۇ ئېيىڭلاردا، مۇشۇ كۈنىڭلار ھارام بولغاندەك (مۇشۇكۈننىڭ ھۆرمىتىنى دەپسەندە قىلىش ھارام بولغاندەك) ھارامدۇر، سىلەر پات يېقىندا رەببىڭلارغا مۇلاقات

بۇلۇپ ئۇچۇرشىسلەر، رەببىڭلار سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلاردىن سورايدۇ، ئاگاھ بولۇڭلار، (سىلەرگە ۋاي، سىلەر ئۆزۈڭلارغا قاراپ بېقىڭلار، قاراپراق ئىش قىلارسىلەر)، مەندىن كېيىن بەزىڭلار، بەزىڭلارنىڭ بوينىغا قىلىچ ئۇرۇش بىلەن كاپىرلىققا،زالالەتكە قايتىپ كەتمەڭلار، ئاگاھ بولۇڭلار، مەن تولۇق يەتكۈزدىممۇ؟ ئۇلار ھەئە تولۇق يەتكۈزدىلە دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئى ئاللاھ گۇۋاھ بولغىن دەپ ئۈچ قېتىم دېدى، ئاندىن ھازىر بۇ جايدا بار بولغان كىشىلەر، يوق بولۇپ قالغان كىشىلەرگە مېنىڭ سۆزلىرىمنى يەتكۈزسۇن، (ھازىرقىلار كىيىنكىلەرگە ، ھازىر بولغانلار غائىپ بولغانلارغا يەتكۈزسۇن،كۆپۈنچە ھەدىس يەتكۈزۈلگەن كىشى ئۇنى ئاڭلىغۇچىدىن بەكىرەك يادا ئېلىپ ساقلايدۇ،دىدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

761 ـ باب صحة الإقرار بالقتل وتمكين وليّ القتيل من القصاص، واستحباب طلب العفو منه

قاتىللىق قىلغانلىقىغا ئىقرار قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقى، قاتىلنى ئۆلتۈرۈلگەن كىشىنىڭ ۋەلىي ـ ئىگىسىگە تاپشۇرۇپ بېرىش، ئۇنىڭدىن ئەپۇ قىلىشنى سوراشنىڭ مۇستەھەپلىكى توغرىسىدا

4343 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا أَبُو يُونُسَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ أَنّ عَلْقَمَةَ بْنَ وَائِلٍ حَدّثَهُ أَنّ أَبَاهُ حَدّثَهُ قَالَ: إِنّي لَقَاعِدٌ مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِذْ جَاءَ رَجُلٌ يَقُودُه آخَرَ بِنِسْعَةٍ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! هَذَا قَتَلَ أَخِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَقَتَلْتَهُ؟» (فَقَالَ: إِنّهُ لَوْ لَمْ يَعْتَرِفْ أَقَمْتُ عَلَيْهِ الْبَيّنَة) قَالَ: نَعَمْ قَتَلْتُهُ. قَالَ: «كَيْفَ قَتَلْتَهُ؟» قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَهُوَ نَخْتَبِطُ مِنْ شَجَرَةٍ، فَسَبّنِي فَأَغْضَبَنِي، فَضَرَبْتُهُ بِالْفَأْسِ عَلَى قَرْنِهِ فَقَتَلْتُهُ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «هَلْ لَكَ مِنْ شَيْءٍ تُؤَدّيهِ عَنْ نَفْسِكَ؟» قَالَ: مَا لِي مَالٌ إِلاّ كِسَائِي وَفَأْسِي. قَالَ: «فَتَرَى قَوْمَكَ يَشْتَرُونَكَ؟» قَالَ: أَنَا أَهْوَنُ عَلَى قَوْمِي مِنْ ذَاكَ، فَرَمَى إِلَيْهِ بِنِسْعَتِهِ. وَقَالَ: «دُونَكَ صَاحِبَكَ». فَانْطَلَقَ بِهِ الرّجُلُ، فَلَمّا وَلّى قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنْ قَتَلَهُ فَهُوَ مِثْلُهُ» فَرَجَعَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّهُ بَلَغَنِي أَنّكَ قُلْتَ: «إِنْ قَتَلَهُ فَهُوَ مِثْلُهُ» وَأَخَذْتُهُ بِأَمْرِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمَا تُرِيدُ أَنْ يَبُوءَ بِإِثْمِكَ وَإِثْمِ صَاحِبِكَ؟» قَالَ: يَا نَبِيّ اللّهِ (لَعَلّهُ قَالَ) بَلَى. قَالَ: «فَإِنّ ذَاكَ كَذَاكَ». قَالَ: فَرَمَى بِنِسْعَتِهِ وَخَلّى سَبِيلَهُ.

4344 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ: حَدّثَنَا هُشَيْمٌ: أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِرَجُلٍ قَتَلَ رَجُلاً. فَأَقَادَ وَلِيّ الْمَقْتُولِ مِنْهُ، فَانْطَلَقَ بِهِ وَفِي عُنُقِهِ نِسْعَةٌ يَجُرّهَا. فَلَمّا أَدْبَرَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النّارِ» فَأَتَى رَجُلٌ الرّجُلَ فَقَالَ لَهُ مَقَالَةَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَخَلّى عَنْهُ. قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِحَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ فَقَالَ: حَدّثَنِي ابْنُ أَشْوَعَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِنّمَا سَأَلَهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُ فَأَبَى.

ۋائىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئولتۇراتتىم، تۇيۇقسىز بىركىشى يەنەبىركىشنى ئارغامچا بىلەن يۇتىلەپ ئېلىپ كىلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بۇكىشى مىنىڭ قېرىندىشىمنى ئۆلتۈرىۋەتتى، دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سەن ئۇنى راست ئۆلتۈردۈڭمۇ؟دېدى، (ۋە مۇشۇ سۆنى قىلىۋېتىپ؛ ئەگەر بۇ جىنايىتىنى ئىتراپ قىلمىسا، مەن بۇنىڭ ئۇستىگە (ئۇنى ئۆلتۈرگەنلىكىگە)دەلىل ـ ئىسپات، ھۆججەت تۇرغۇزىمەن دېدى.)ئۇكىشى؛ ھەئە ئۇنى ئۆلتۈردۈم دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇنى قانداق ئۆلتۈردۈڭ؟دېدى، ئۇ؛ بىز(ئۇلاغلىرىمىزغا بېرىش ئۇچۈن) دەرەخ قۇلىقى يىغىۋاتاتتۇق، ئۇ مىنى تىللاپ قاتتىق ئاچچىقىمنى كەلتۈردى، شۇڭا مەن ئۇنىڭ بېشىغا پالتام

بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈردۇم دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سىنىڭ ئۇنىڭغا دىيەت تۆلەم پۇلى بېرىدىغان نەرسەڭ بارمۇ؟دېدى، ئۇ؛ مىنىڭ مۇشۇ پالتام بىلەن كاسايىمدىن باشقا ھېچ نەرسەم يوق دېدى. رەسۇلۇللاھ ؛ قاراپ باققىن، قەۋمىڭ سىنى سېتىۋالامدۇ؟دېدى، ئۇ؛ مەن قەۋمىمگە ئۇنىڭدىنمۇ ھاقارەتلىكتۇرمەن دېدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئارغامچىنى ئۆلتۈرۈلگەن كىشىنىڭ ۋەلىيسىگە تاشلاپ بېرىپ؛ سەن بۇنى چىڭ تۇت دېدى. ئۇكىشى قاتىلنى ئېلىپ مېڭىپ، ئارقىسىغا ئۆرۈلگەندە، رەسۇلۇللاھ؛ ئەگەر بۇۋەلى ئۇنى ئۆلتۈرسە، ھەر ئىككىلىسى ئوخشاش بولىدۇ(چۈنكى ئۇ ئەپۇ قىلغانىنىڭ پەزلىنى ئالماي، ئۆز ھەققىنى تولۇق ئالغان بولىدۇ، ياكى يەنەبىرخاتىردە؛) قاتىل ۋە ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ھەر ئىككىلىسى دەۋزەختە بولىدۇ، دېدى. ئۆلتۈرۈلگەن كىشىنىڭ ۋەلىيسى قايتىپ كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن ئۇنى سىلىنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرى بىلەن ئېلىپ ماڭغان تۇرسام، سىلى يەنە «ئەگەر بۇۋەلى ئۇنى ئۆلتۈرسە، ھەر ئىككىلىسى ئوخشاش بولىدۇ، قاتىل ۋە ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ھەر ئىككىلىسى دەۋزەختە بولىدۇ،»دەپلىغۇ؟دېدى. رەسۇلۇللاھ؛ (سەن ئۇنى ئۆلتۈرۈپ ئۆزۈڭنىڭ ۋە ئۇنىڭ گۇناھىنى گەردىنىڭگە ئېلىپ قايتىشنى ئىرادە قىلمىدىڭمۇ؟) ياكى سەن ئۆزۈڭنىڭ ۋە قېرىندىشىڭنىڭ گۇناھىنىڭ ساقىت قىلىنىشىنى مەقسەت قىلمامسەن؟دېدى. ئۇ؛ ئەلۋەتتە (گۇناھلارنى گەردىمگە ئېلىپ قايتىشنى خالىمايمەن،بەلكى گۇناھلارنىڭ)ساقىت قىلىنىشنى مەقسەت قىلىمەن دەپ،ئارقانىى ئېتىۋېتىپ ئۇنى قويۇۋەتتى.

762 ـ باب دية الجنين، ووجوب الدية في قتل الخطأ وشبه العمد على عاقلة الجاني

قۇرساقتىكى تۆرەلمە چۈشۈرۈۋېتىلسە، بىرقۇل تۆلەم بېرىش، قەستەنگە ئوخشاپ كېتىدىغان خاتا قاتىللىقىمۇ دىيەت تۆلەم پۇلى بېرىش، بۇنى قاتىلنىڭ يېقىن تۇققانلىرى تۆلىشىپ بېرىش توغرىسىدا

4345 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قالَ: قرَأتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أبِي سَلَمَةَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ امْرَأتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ، رَمَتْ إحْدَاهُمَا الأُخْرَى، فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا. فقضَى فِيهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، بغُرّةٍ: عَبْدٍ أوْ أمَةٍ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھۇزەيل قەبىلىسىدىن ئىككى ئايال ئۇرۇشۇپ قېلىپ، بىرسى يەنە بىرسىگە تاش ئېتىپ، ئۇنى ۋە قۇرسىقىدىكى بالىسىنىمۇ ئۆلتۈرىۋەتكەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ئايال كىشىنىڭ قورسىقىدىكى بالىسىنى چۈشۈرىۋەتسە، بىر قۇل ياكى چۆرە دېدەك تۆلەيدۇ، ئايال كىشىنىڭ خاتا قاتىللىق قىلغاندىكى دىيەت، 100 تۆگەتۇلەم پۇلىنى قاتىلنىڭ يېقىن تۇغقانلىرى تۆلىشىپ بېرىدۇ، ئۆلگەن ئايالنىڭ مىراس مېلى باللىرىغا، ئېرىگە بېرىلىدۇ، ئۇنىڭغا بالىسى ۋە ئۇلار بىلەن بىللە بولغان كىشلەر ۋارىس بولىدۇ دەپ ھۆكۈم قىلدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4346 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قَالَ: قَضَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ، سَقَطَ مَيّتاً، بِغُرّةٍ: عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ، ثُمّ إِنّ الْمَرْأَةَ الّتِي قُضِيَ عَلَيْهَا بِالْغُرّةِ تُوُفّيَتْ. فَقَضَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِأَنّ مِيرَاثَهَا لزوجها وَبنيها، وَأَنّ الْعَقْلَ عَلَىَ عَصَبَتِهَا.

ھەملۇ ئىبنى نابىغە،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنىي لەھيان قەبىلىسىدىن بىر ئايالنىڭ تۇرەلمە بالىسى ئۆلۈك ھالدا چۈشۈپ كەتكەندە، مۇنداق ھۆكۈم قىلغان: ئايال كىشىنىڭ قورسىقىدىكى بالىسنى چۈشۈرۈۋەتسە، بىر قۇل ياكى چۆرە دىيەت تۆلەيدۇ، ئاندىن ئۇ ئايال ئۆلۈپ كىتىۋىدى، ئۇنىڭ مىراس مىلى باللىرىغا، ئېرىگە بېرىلىدۇ، ئايال كىشىنىڭ خاتا قاتىللىق قىلغاندىكى دىيەت، 100 تۆگىنى قاتىلنىڭ يېقىن تۇغقانلىرى تۆلىشىپ بېرىدۇدەپ ھۆكۈم قىلدى.بۇخارى،مۇسلىم، تەبرانى ،سەھىھ.

4347 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. ح وَحَدّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ وَ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: اقْتَتَلَتِ امْرَأَتَانِ مِنْ هُذَيْلٍ. فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَىَ بِحَجَرٍ فَقَتَلَتْهَا، وَمَا فِي بَطْنِهَا، فَاخْتَصَمُوا إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَضَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّ دِيَةَ جَنِينِهَا غُرّةٌ: عَبْدٌ أَوْ وَلِيدَةٌ، وَقَضَىَ بِدِيَةِ الْمَرْأَةِ عَلَىَ عَاقِلَتِهَا، وَوَرّثَهَا وَلَدَهَا وَمَنْ مَعَهُمْ، فَقَالَ حَمَلُ بْنُ النّابِغَةِ الْهُذَلِيّ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ أَغْرَمُ مَنْ لاَ شَرِبَ وَلاَ أَكَلَ، وَلاَ نَطَقَ وَلاَ اسْتَهَلّ؟ فَمِثْلُ ذَلِكَ يطَلّ، فَقَالَ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهّانِ» مِنْ أَجْلِ سَجْعِهِ الّذِي سَجَعَ.

4348 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: اقْتَتَلَتِ امْرَأَتَانِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: وَوَرّثَهَا وَلَدَهَا وَمَنْ مَعَهُمْ. وَقَالَ: فَقَالَ قَائِلٌ: كَيْفَ نَعْقِلُ؟ وَلَمْ يُسَمّ حَمَلَ بْنَ مَالِكٍ.

4349 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ نُضَيْلَةَ الْخُزَاعِيّ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: ضَرَبَتِ امْرَأَةٌ ضَرّتَهَا بِعَمُودِ فُسْطَاطٍ وَهِيَ حُبْلَىَ. فَقَتَلَتْهَا. قَالَ: وَإِحْدَاهُمَا لَحْيَانِيّةٌ. قَالَ: فَجَعَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دِيَةَ الْمَقْتُولَةِ عَلَىَ عَصَبَةِ الْقَاتِلَةِ، وَغُرّةً لِمَا فِي بَطْنِهَا. فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ عَصَبَةِ الْقَاتِلَةِ: أَنَغْرَمُ دِيَةَ مَنْ لاَ أَكَلَ وَلاَ شَرِبَ وَلاَ اسْتَهَلّ؟ فَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلّ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَسَجْعٌ كَسَجْعِ الأَعْرَابِ؟». قَالَ: وَجَعَلَ عَلَيْهِمُ الدّيَةَ.

4350 ـ4351 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ: حَدّثَنَا مُفَضّلٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ نُضَيْلَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنّ امْرَأَةً قَتَلَتْ ضَرّتَهَا بِعَمُودِ فُسْطَاطٍ، فَأُتِيَ فِيهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَضَىَ عَلَىَ عَاقِلَتِهَا بِالدّيَةِ، وَكَانَتْ حَامِلاً، فَقَضَىَ فِي الْجَنِينِ بِغُرّةٍ. فَقَالَ بَعْضُ عَصَبَتِهَا «أَنَدِي مَنْ لاَ طَعِمَ وَلاَ شَرِبَ وَلاَ صَاحَ فَاسْتَهَلّ؟ وَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلّ؟ قَالَ: فَقَالَ «سَجْعٌ كَسَجْعِ الأَعْرَابِ؟».

4352 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ، قَالُوا: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ بِإِسْنَادِهِمُ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ. غَيْرَ أَنّ فِيهِ: فَأَسْقَطَتْ، فَرُفِعَ ذَلِكَ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَضَىَ فِيهِ بِغُرّةٍ، وَجَعَلَهُ عَلَىَ أَوْلِيَاءِ الْمَرْأَةِ، وَلَمْ يَذْكُرْ فِي الْحَدِيثِ: دِيَةَ الْمَرْأَةِ.

مۇغەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ھەر ئىككىلىسى بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان، بىر ـ بىرىگە كۈندەش ئىككى ئايالنىڭ بىرسى يەنە بىرسىگە تاش ياكى چىدىرنىڭ تۈۋرىكىنى ئېتىپ، ئۇنىڭ تۇرەلمە بالىسنى چۈشۈرىۋەتتىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇرەلمە بالا توغرىسىدا، بىر قۇل ياكى دىدەك بېرىشكە ھۆكۈم قىلىدۇ. بۇتۇلەم پۇلىنى ئۇرغان ئايالنىڭ يېقىن تۇققانلىرىنىڭ تۆلىشىپ بېرىشىنى بۇيرىيدۇ.تىرمىزى.

مۇسلىمنىڭ رىۋايىتىدە؛ئۇ ئايالنىڭ ئاتقان نەرسىسىدە ئانا ـ بالا ھەر ئىككىلىسى ئۆلىدۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇرەلمە بالا توغرىسىدا، بىر قۇل ياكى دىدەك بېرىشكە ھۆكۈم قىلىپ، ئۆلتۈرۈلگەن ئايالنىڭ خۇن تۆلەم پۇلىنى قاتىل ئايالنىڭ يېقىن تۇققانلىرىنىڭ تۆلىشىپ بېرىشىنى بۇيرىيدۇ. سەئىد ئىبنى

مۇسەييىب رەھ   دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئانىسىنىڭ قورسىقىدا ئۆلتۈرۈلگەن تۇرەلمە بالىغا بىر قۇل ياكى بىر دىدەك تۆلەم بېرىشكە ھۆكۈم قىلسا، تۆلەمنى بېرىدىغان جاۋاپكار:مەن نىمە دەپ ئىچەلمەيدىغان،بىرەر نەرسە يېيەلمەيدىغان، ئاۋاز ياكى سۆز قىلالمايدىغان كىچىك بالىغا تۆلەم بەرگىدەكمەن؟ بۇنداق بالىنىڭ قىنى بىكاردۇر، مەن ئۇنىڭغا قانداقمۇ قەرز بولغىدەكمەن؟دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەقىقەتەن بۇكىشى جىنكەش، گەپدانلارنىڭ قېرىندىشى ئىكەن دەپ كايىپ، ئۇلارغا بىر قۇل تۆلەم پىچىپ قويىدى.نەسەئى،مالىكمۇ توپلىغان.

4353 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفظ لأَبي بَكْرٍ) (قَالَ إِسْحَـٰقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ) عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ: اسْتَشَارَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ النّاسَ فِي مِلاَصِ الْمَرْأَةِ. فَقَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ: شَهِدْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَضَىَ فِيهِ بِغُرّةٍ: عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ. قَالَ فَقَالَ عُمَرُ: ائْتِنِي بِمَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ. قَالَ: فَشَهِدَ لَهُ مُحَمّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئايال كىشىنىڭ قورسىقىدىكى بالىسىنى (باشقىلار)چۈشۈرۈۋەتكەن جىنايەتكە قانداق تۆلەم بىكىتىش توغرىسىدا ساھابىلەردىن مەسلىھەت سورىغاندا، مۇغىيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ؛ تۇرەلمە بالىنى چۈشۈرۈۋەتكەن جىنايەت توغرىسىدا، بىر قۇل ياكى دىدەك بېرىشكە ھۆكۈم قىلغانلىقىغا شاھىد بولغان ئىدىم، دىدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ بۇنىڭغا سەن بىلەن بىرگە گۇۋاھچى بولىدىغان بىرەر كىشىنى كەلتۈرگىن دىدى، ئاندىن ئۇنىڭغا مۇھەممەدئىبنى مەسلەمەت رەزي گۇۋاھچى بولدى.

30 ـ كتاب الحدود   جازا قانۇندىكى بەلگىلىمەلەرنىڭ كىتابى

763 ـ باب حدّ السرقة ونصابها

ئوغرىنىڭ قولىنى كېسىش، ۋە بۇنىڭ مىلىنىڭ ئۆلچىمى توغرىسىدا

4354 ـ4355 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ و ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ) عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقْطَعُ السّارِقَ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِداً.

ئائشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوغرىنىڭ قولىنى پەقەت بىر دىنارنىڭ تۆتتەن بىرىدە، ئۇنىڭدىن زىيادە ئارتۇق نەرسىدە كېسەتتى.

4356 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. وَحَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ (وَاللّفْظُ لِلْوَلِيدِ وَحَرْمَلَةَ) قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ وَ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تُقْطَعُ يَدُ السّارِقِ إِلاّ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِداً».

4357 ـ وحدّثني أبُو الطاهِرِ وَ هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَىَ (وَاللّفظُ لِهَرُونَ وَأَحْمَدَ) (قالَ أبُو الطاهِرِ: أَخْبَرنَا. وَقالَ الآخَرَان: حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ). أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُلَيْمَان بْنِ يَسارٍ، عَنْ عَمْرَةَ أَنّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ تُحَدّثُ أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ تُقْطَعُ الْيَدُ إِلاّ فِي رُبُعِ دِينَارٍ فَمَا فَوْقَهُ».

4358 ـ4359 ـ حدّثني بِشْرُ بْنُ الْحَكَمِ الْعَبْدِيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْهَادِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا سَمِعَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ تُقْطَعُ يَدُ السّارِقِ إِلاّ فِي رُبُعِ دِينَارٍ فَصَاعِداً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئوغرىنىڭ قولى پەقەت بىر دىنارنىڭ تۆتتەن بىرىدە، ئۇنىڭدىن زىيادە ئارتۇق نەرسىدە كېسىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ئاز مىقداردا كېسىلمەيدۇ، (ئۆلچەم پەقەت شۇدۇر). بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر دىنارنىڭ 1/4گە قولنى كەسسەڭلار بولىدۇ، ئۇنىڭدىن ئاز ئوغۇرلىسا، قولنى كەسمەڭلار، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، بىر دىنار، بىر مىسقال ، تۆت گىرام ئالتۇن بولۇپ، بىرگىرام ئالتۇن بەزىدە 150 بەزىدە 200يۈەن جۇڭگو پۇلى بولىۋاتىدۇ.

4360 ـ4361 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الرّؤَاسِيّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمْ تُقْطَعْ يَدُ سَارِقٍ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: فِي أَقَلّ مِنْ ثَمَنِ الْمِجَنّ، حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ، وَكِلاَهُمَا ذُو ثَمَنٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا، ئوغرىنىڭ قولى بىر دانە قالقاننىڭ پۇلىدىن ياكى قىممىتىدىن ئاز نەرسىلەردە كېسىلمەيتتى. (پەقەت شۇنىڭغا يەتسە كېسىلەتتى.)

4362 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. قالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَطَعَ سَارِقاً فِي مِجَنّ قِيمَتُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ.

4363 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ الْمُثَنّى قالاَ: حَدّثنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطانُ) ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ، كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ). ح وَحَدّثنَا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ قالاَ: حَدّثنَا حَمّادٌ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيّوبَ السّخْتِيَانِيّ وَ أَيّوبَ بْنِ مُوسَىَ وَ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيّةَ. ح وَحَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: أَخْبَرَنَا أَبُو نُعَيْمٍ: حَدّثنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيّوبَ وَ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيّةَ وَ عُبَيْدِ اللّهِ وَ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيّةَ. ح وَحَدّثنِي أَبُو الطاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الْجُمَحِيّ وَ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ وَ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ اللّيْثِيّ، كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ يَحْيَىَ عَنْ مَالِكٍ. غَيْرَ أَنّ بَعْضَهُمْ قَالَ: قِيمَتُهُ. وَبَعْضُهُمْ قَالَ: ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ.

سەئىد،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوغرىنىڭ قولى نى بىر دانە قالقاننىڭ پۇلىچىلىك، (ياكى قىممىتىچىلىك) نەرسىدە كەسكەن، ئۇنىڭ پۇلى ئۈچ دەرھەم كۈمۈش پۇل ئىدى.

ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4364 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ قالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَعَنَ اللهُ السّارِقَ، يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ، وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ».

4365 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. كُلّهُمْ عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ، عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّهُ يَقُولُ: «إِنْ سَرَقَ حَبْلاً، وَإِنْ سَرَقَ بَيْضَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا، تۇخۇم ئوغۇرلايدىغان ئوغرىغا لەنەت قىلدى، (ئەگەر ئۆلچەمگە يەتسە) ئۇنىڭ قولى كېسىلىدۇ، ئارغامچا ئوغۇرلايدىغان ئوغرىغىمۇ لەنەت قىلدى، ئۇنىڭمۇ قولى كېسىلىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە.

764 ـ باب قطع السارق الشريف وغيره، والنهي عن الشفاعة في الحدود

ھۆرمەتكە سازاۋەر ئوغرىنىڭمۇ قولىنى كېسىش، جازا توغرىسىدا شاپائەت قىلىشتىن توسۇش توغرىسىدا

4366 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ قُرَيْشاً أَهَمّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمَخْزُومِيّةِ الّتِي سَرَقَتْ. فَقَالُوا: مَنْ يُكَلّمُ فِيهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِىءُ عَلَيْهِ إلاّ أُسَامَةُ، حِبّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَكَلّمَهُ أُسَامَةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَتَشْفَعُ فِي حَدّ مِنْ حُدُودِ اللّهِ؟». ثُمّ قَامَ فَاخْتَطَبَ فَقَالَ: «أَيّهَا النّاسُ إنّمَا أَهْلَكَ الّذِينَ قَبْلَكُمْ، أَنّهُمْ كَانُوا إذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشّرِيفُ، تَرَكُوهُ، وَإذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضّعِيفُ، أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدّ، وَايْمُ اللّهِ لَوْ أَنّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ رُمحٍ: «إِنّمَا هَلَكَ الّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ».

4367 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّ قُرَيْشاً أَهَمّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الّتِي سَرَقَتْ فِي عَهْدِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ. فَقَالُوا: مَنْ يُكَلّمُ فِيهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالُوا: وَمَنْ يَجْتَرِىءُ عَلَيْهِ إلاّ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، حِبّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَأُتِيَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَكَلّمَهُ فِيهَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ. فَتَلَوّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللّه صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «أَتَشْفَعُ فِي حَدّ مِنْ حُدُودِ اللّهِ؟» فَقَالَ لَهُ أُسَامَةُ: اسْتَغْفِرْ لِي، يَا رَسُولَ اللّهِ فَلَمّا كَانَ الْعَشِيّ قَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَاخْتَطَبَ فَأَثْنَى عَلَى اللّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، ثُمّ قَالَ: «أَمّا بَعْدُ، فَإِنّمَا أَهْلَكَ الّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ، أَنّهُمْ كَانُوا إذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشّرِيفُ، تَرَكُوهُ، وَإِذَا سَرَقَ فِيهِم الضّعِيفُ، أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدّ، وَإِنّي، وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا» ثُمّ أَمَر بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ الّتِي سَرَقَتْ فَقُطِعَتْ يَدُهَا.

قَالَ يُونُسُ: قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: قَالَ عُرْوَةُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: فَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا بَعْدُ، وَتَزَوّجَتْ، وَكَانَتْ تَأْتِينِي بَعْدَ ذَلِكَ، فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

4368 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَتِ امْرَأَةٌ مَخْزُومِيّةٌ تَسْتَعِيرُ الْمَتَاعَ وَتَجْحَدُهُ، فَأَمَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ تُقْطَعَ يَدُهَا، فَأَتَى أَهْلُهَا أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَكَلّمُوهُ. فَكَلّمَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِيهَا. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ اللّيْثِ وَيُونُسَ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ مەخزۇم قەبىلىسىلىك ئوغۇرلۇق قىلغان بىر ئايالنىڭ ئىشى قۇرەيشلەرنى غەمگە سالدى، ئۇلار؛بۇئايال توغرىسىدا شاپائەت قىلىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە كىم سۆز قىلىدۇ؟دىيىشىپ، بۇنىڭغا پەقەت رەسۇلۇللاھ بەك ياخشى كۆرىدىغان ئۇسامەئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھە ۇلا جۇرئەت قىلالايدۇ دىدى، ئۇسامەئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇئايالغا شاپائەت قىلىپ، سۆز قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ئى ئۇسامە! سەن تېخى ئاللاھنىڭ جازا قانۇنلىرىدىن بىر جازا توغرىسىدا شاپائەت قىلماقچى بولىۋاتامسەن؟.ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ، خۇتبە ئوقۇپ؛ ھەقىقەتەن سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن كىشىلەرنى ئۇلارنىڭ مۇنداق قىلمىشلىرى ھالاك قىلىۋەتتى، جەزمەن ئۇلار نىڭ ئۆز ئىچىدىن يۈز ئابرۇيلۇق، ئۇلۇغراق كىشى ئوغۇرلۇق قىلسا، ئۇنى قويۇپ بېرىپ، جازالىمايتتى، ئاجىز كىشلەر ئوغۇرلۇق قىلسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەد، جازانى تۇرغۇزاتتى، شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ھالاك بولدى، الله بىلەن قەسەمكى، ئەگەر قىزىم پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ا

ئوغۇرلۇق قىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ قولىنى كېسەتتىم دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئۇنىڭدىن كېيىنكى تۆت كىتاب تويلىغان، سەھىھ.

4369 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ: حَدّثَنَا مَعْقِلٌ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ امْرَأَةً مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ سَرَقَتْ، فَأُتِيَ بِهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَعَاذَتْ بِأُمّ سَلَمَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «وَاللّهِ لَوْ كَانَتْ فَاطِمَةُ لَقَطَعْتُ يَدَهَا» فَقُطِعَتْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ مەخزۇم قەبىلىسىلىك بىر ئايال ئوغۇرلۇق قىلىپ، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلگەندە رەسۇلۇللاھنىڭ ئايالى ئۇممەسەلەمەدىن بىلەن پاناھلىق تىلىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:« **الله** بىلەن قەسەمكى، ئەگەر قىزىم پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھ ا ئوغۇرلۇق قىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ قولىنى كېسەتتىم» دېدى.ئاندىن ئۇ ئايالنىڭ قولى كېسىلدى.

765 ـ باب حدّ الزنى

زىناخورلارنىڭ جازاسى

4370 ـ وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ حِطّانَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الرّقَاشِيّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خُذُوا عَنّي، خُذُوا عَنّي، قَدْ جَعَلَ الله لَهُنّ سَبِيلاً، الْبِكْرُ بِالْبِكْرِ جَلْدُ مِائَةٍ وَنَفْيُ سَنَةٍ وَالثّيّبُ بِالثّيّبِ، جَلْدُ مِائَةٍ وَالرّجْمُ».
4371 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثَنَا هُشَيْمٌ: أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
4372 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ، جميعاً عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى قَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ: حَدّثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ حِطّانَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الرّقَاشِيّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: كَانَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُرِبَ لِذَلِكَ وَتَرَبّدَ لَهُ وَجْهُهُ. قَالَ: فَأُنْزِلَ عَلَيْهِ ذَاتَ يَوْمٍ، فَلُقِيَ كَذَلِكَ، فَلَمّا سُرّيَ عَنْهُ قَالَ: «خُذُوا عَنّي، فَقَدْ جَعَلَ اللّهُ لَهُنّ سَبِيلاً، الثّيّبُ بِالثّيّبِ وَالْبِكْرُ بِالْبِكْرِ، الثّيّبُ جَلْدُ مِائَةٍ، ثُمّ رَجْمٌ بِالْحِجَارَةِ، وَالْبِكْرُ جَلْدُ مِائَةٍ ثُمّ نَفْيُ سَنَةٍ».
4373 ـ وحدثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ: حَدّثَنِي أَبِي، كِلاَهُمَا عَنْ قَتَادَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمَا: «الْبِكْرُ يُجْلَدُ وَيُنْفَىَ، وَالثّيّبُ يُجْلَدُ وَيُرْجَمُ» لاَ يَذْكُرَانِ: سَنَةً وَلاَ مِائَةً.

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەندىن ئىلىڭلار، مەندىن ئىلىڭلار، ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا ئۇئاياللارغا يول قىلىپ بەردى، ئۇ بولسىمۇ ؛ توي قىلمىغان كىشى توي قىلمىغان كىشى بىلەن زىنا قىلسا، ئۇلارنى 100 قامچا ئۇرۇپ، بىر يىل پالايمىز، توي قىلغان كىشى بىلەن توي قىلغان كىشى زىنا قىلسا، ئۇلار 100 قامچا ئۇرۇلۇپ، رەجىم قىلىنىپ، چالما ــ كېسەك قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە تويلىغان، بۇ سەھىھ ھەدىس سۈرە نىسانىڭ 15 ــ ئايىتىگە تەپسىردۇر. «ئاياللىرىڭلاردىن پاھىشە قىلغانلارنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، تۆت گۇۋاھچىنى ئۆزۈڭلاردىن كەلتۈرۈڭلار، ئەگەر ئۇلار گۇۋاھلىق بېرىپ، جىنايەتنى ئىسپاتلىسا، تاكى ئاياللىرىڭلار ۋاپات بولغانغا قەدەر ياكى ئاللاھتائالا ئۇلارغا بىرەر چىقىش يولى قىلىپ بەرگەنگە قەدەر ئۇلارنى ئۆيگە سولاپ قويۇڭلار» مانا بۇ سەھىھ ھەدىستىكى

چىقىش يولى، زىناخورلار توي قىلمىغان بولسا، 100 قامچا ئۇرۇپ، بىر يىل پالاش، توي قىلغان كىشى بولۇپ قالسا، گەرچە ئايالى، ئېرى يېنىدا بولمىسىمۇ، بىرقېتىم توي قىلغانلا بولسا،زىنا قىلسا رىجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ.

766 ـ باب رجم الثيب في الزنى

بىرقېتىم توي قىلغان كىشى زىنا قىلسا، ئۇنى رىجىم يەنى تاش ـ بوران قىلىش توغرىسىدا

4374 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قالَ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ أنّهُ سمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: قالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطاب، وَهُوَ جَالِسٌ عَلَىَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: إنّ اللّهَ قَدْ بَعَثَ مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم بِالْحَقّ، وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَاب، فَكَانَ مِمّا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةُ الرّجْمِ. قَرَأْنَاهَا وَوَعَيْنَاهَا وَعَقَلْنَاهَا، فَرَجَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ، فَأَخْشَىَ، إنْ طَالَ بِالنّاسِ زَمَانٌ، أنْ يَقُولَ قَائِلٌ: مَا نَجِدُ الرّجْمَ فِي كِتَابِ اللّهِ، فَيَضِلّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أنْزَلَهَا اللّهُ، وَإنّ الرّجْمَ فِي كِتَابِ اللّهِ حَقّ عَلَىَ مَنْ زَنَىَ إذَا أَحْصَنَ، مِنَ الرّجَالِ وَالنّسَاءِ، إذَا قَامَتِ الْبَيّنَةُ، أَوْ كَانَ الْحَبَلُ أَوِ الإعْتِرَافُ.

4375 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ، قالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ نىڭ مۇنبىرى ئۈستىدە ئولتۇرۇپ مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن **الله** تائالا مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نى ھەقلىق بىلەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، ئۇنىڭغا كىتاپ نازىل قىلدى، **الله** نازىل قىلغان كىتاپنىڭ جۈملىسىدىن رىجىم ئايىتىمۇ باردۇر، بىز ئۇئايەتنى ئوقۇپ، يادا ئېلىپ، چۈشەنگەن ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم توي قىلغاندىن كىيىن زىنا قىلغانلارنى رىجىم قىلدى، ئۇنىڭدىن كىيىن بىزمۇ رىجىم قىلدۇق،مەن كىشلەرگە زامان ئۇزراپ كىتىپ، ئۇلارنىڭ بىرەرسى بىز **الله** نىڭ كىتابىدا رىجىم ئايىتىنى تاپالمىدۇق دەپ، **الله** نازىل قىلغان بىر پەرزنى تەرىك ئىتىشى بىلەن ئۇلارنىڭ ئېزىپ كىتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، **الله** نىڭ كىتابىدا، توي قىلغاندىن كىيىن زىنا قىلغان ئەر ـ ئايالارنى دەلىل ـ ئىسپات،گۇۋاھچىلار بولسىلا، ياكى ھامىلدارلىق بىلەن ئىسپاتلانسا، ياكى ئۆزى ئىتراپ قىلىپ ئىقرار قىلسا، رىجىم يەنى تاش ـ بوران قىلىپ ئۆلتۈرۈش ھەقتۇر.بۇخارى،مۇسلىم.(بۇنىڭ ھۆكمى بار، لەبزى كۆتۈرۈلگەن)

767 ـ باب من اعترف على نفسه بالزنى

زىنا قىلغانلىقىنى ئىتراپ قىلغان كىشىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش توغرىسىدا

4376 ـ4377 ــ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ: حَدّثَنِي أبِي، عَنْ جَدّي قالَ: حَدّثَنِي عُقَيْلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّهُ قالَ: أتَىَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، فَنَادَاهُ، فَقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي زَنَيْتُ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَتَنَحّىَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ، فَقالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي زَنَيْتُ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتّىَ ثَنَىَ ذَلِكَ عَلَيْهِ أرْبَعَ مَرّاتٍ، فَلَمّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أرْبَعَ شَهَادَاتٍ، دَعَاهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَ: «أبِكَ جُنُونٌ؟» قالَ: لاَ. قالَ: «هَلْ أَحْصَنْتَ؟» قالَ: نَعَمْ. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ». قالَ ابْنُ شِهَابٍ: فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ، فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلّى فَلَمّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ هَرَبَ، فَأَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرّةِ فَرَجَمْنَاهُ.

4378 ـ4379 ـ وحَدّثَنِيهِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: حَدّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ: أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ أَيْضاً، وَفِي حَدِيثِهِمَا جَمِيعاً: قالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ. كَمَا ذَكَرَ عُقَيْلٌ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسجىدتە ئىدى، بىركىشى كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن زىنا قىلىپ سالدىم دەپ توۋلىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن يۈزىنى ئۆرۈپ، باشقا ياققا قارىۋالدى، ئۇكىشى يەنە رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدى تەرەپىگە ئۆتۈپ؛ مەن زىنا قىلىپ سالدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن يەنە يۈزىنى ئۆرۈپ، باشقا ياققا قارىۋالدى، ئۇكىشى يەنە رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدى تەرەپىگە ئۆتۈپ؛ مەن زىنا قىلىپ سالدىم دەپ، تۆت قېتىم گۇۋاھلىق بەرگەندە، رەسۇلۇللاھ ئۇنى چاقىرىپ؛ سەن ساراڭ، مەجنۇنمۇ؟ دېدى، ئۇ؛ ياق،مەن ساق دېدى. رەسۇلۇللاھ؛سەن توي قىلغانمۇ؟دېدى، ئۇ؛ ھەئە توي قىلغان دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇنى ئاپىرىپ، رىجىم تاش ـ بۇران قىلىڭلاردېدى،جابىرمۇنداق دەيدۇ؛ بىز ئۇنى مەدىنىدە نامازگاھتىلا رىجىم قىلدۇق، تاشلار ئۇنىڭغا راسا تېگىۋىدى، ئۇ قاچتى، بىز ئۇنى بىرتاشلىق سايدا تېپىپ، يەنە رىجىم تاش ـ بۇران قىلدۇق، ئۇ ئۆلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ياخشى سۆز قىلىپ، ئۇنىڭغا جىنازا نامىزى ئوقۇدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4380 ـ وحدّثني أَبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: رَأَيْتُ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ جِيءَ بِهِ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. رَجُلٌ قَصِيرٌ أَعْضَلُ، لَيْسَ عَلَيْهِ رِدَاءٌ، فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ مَرّاتٍ أَنّهُ زَنَى. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَلَعَلّكَ؟» قَالَ: لاَ. وَاللّهِ إِنّهُ قَدْ زَنَى الأَخِرُ. قَالَ: فَرَجَمَهُ. ثُمّ خَطَبَ فَقَالَ: «أَلاَ كُلّمَا نَفَرْنَا غَازِينَ فِي سَبِيلِ اللّهِ، خَلَفَ أَحَدُهُمْ لَهُ نَبِيبٌ كَنَبِيبِ التّيْسِ، يَمْنَحُ أَحَدُهُمُ الْكُثْبَةَ، أَمَا وَاللّهِ إِنْ يُمْكِنّي مِنْ أَحَدِهِمْ لأُنَكّلَنّهُ عَنْهُ».

4381 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِرَجُلٍ قَصِيرٍ، أَشْعَثَ، ذِي عَضَلاَتٍ، عَلَيْهِ إِزَارٌ، وَقَدْ زَنَى، فَرَدّهُ مَرّتَيْنِ، ثُمّ أَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّمَا نَفَرْنَا غَازِينَ فِي سَبِيلِ اللّهِ، تَخَلّفَ أَحَدُكُمْ يَنِبّ نَبِيبَ التّيْسِ، يَمْنَحُ إِحْدَاهُنّ الْكُثْبَةَ. إِنّ اللّهَ لاَ يُمْكِنّي مِنْ أَحَدٍ مِنْهُمْ إِلاّ جَعَلْتُهُ نَكَالاً» (أَوْ نَكّلْتُهُ). قَالَ: فَحَدّثْتُهُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ فَقَالَ: إِنّهُ رَدّهُ أَرْبَعَ مَرّاتٍ.

4382 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا شَبَابَةُ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ، كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ جَعْفَرٍ. وَوَافَقَهُ شَبَابَةُ عَلَى قَوْلِهِ: فَرَدّهُ مَرّتَيْنِ. وَفِي حَدِيثِ أَبِي عَامِرٍ: فَرَدّهُ مَرّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً.

جابىر ئىبنى سۇمرەت، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە مائىز كەلتۈرۈلدى، ئۇ پاكا، پەي ـ پاتاقلىرى چىقىپ تۇرغان ئورۇق كىشى ئىدى، ئۈستىدە رىدامۇ يوق ئىدى، ئۇ ئۆزىنىڭ زىنا قىلغانلىقىغا تۆت قېتىم گۇۋاھلىق بەردى، رەسۇلۇللاھ ئۇنى بىر نەچچە قېتىم قايتۇرۇپ؛ سەن زىنا قىلماي، ئۇنىڭدىن تۆۋەن ئىشلارنى قىلىپ سالغان بولۇشۇڭ مۇمكىن دېدى، ئۇ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن زىنا قىلىپ سالدىم دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنى رىجىم قىلىپ، بىر قېتىملىق خۇتبىسىدە مۇنداق دېگەن: ھەر قاچان بىز، ئاللاھ يولىدا جەڭگە چىقىپ كەتسەك، ئۇلاردىن بىر كىشى جەڭدىن چېكىنىپ، ئارقىدا قالىدۇ، ئۇنىڭ قوچقار، چىشى قويغا ئارتىلغاندا ئاۋاز چىقارغاندەك، ئاۋاز چىقىرىشى باردۇر، (يەنى بۇ ئۇنىڭ جەڭگە چىقماي، شەھۋەتپەرەسلىك قىلىپ، باشقىلارنىڭ ئايالى بىلەن ياكى پاھىشۋاز بىلەن جىنسى مۇناسىۋەت قىلىشىدىن كىنايە)

ئۇ كىشى، ئۇ ئاياللارنىڭ بىرىگە ناھايىتى ئاز نەرسە، سۈتتىن ئازىراقلا بېرىدۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى مەن ئۇنىڭغا قادىر بولغىنىمدا ھۆججەت، دەلىل ـــ ئىسپات تۇرغۇزسام ئۇنى قاتتىق ئىبرەتلىك ئازابلايمەن، مۇسلىم 3204 ـــ ھەدىس، ئەھمەد 19873 ـــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3839 ـــ ھەدىس، سەھىھ.

4383 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ) قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عن ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ لِمَاعِزِ بْنِ مَالِكٍ: «أَحَقّ مَا بَلَغَنِي عَنْكَ؟» قَالَ: وَمَا بَلَغَكَ عَنّي؟ قَالَ: «بَلَغَنِي أَنّكَ وَقَعْتَ بِجَارِيَةِ آلِ فُلاَنٍ» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَشَهِدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ، ثُمّ أَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مائىز ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غا؛ ماڭا سەن توغرۇلۇق يەتكەن خەۋەر راستمۇ؟دېدى، ئۇ؛ سىلىگە مەن توغرۇلۇق قانداق خەۋەر يەتتى؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ماڭا سېنىڭ پالانى ئائىلىسىنىڭ قىز دېدەكى بىلەن زىنا قىلغانلىقىڭ يەتتى، دېدى. مائىز ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ ھەئە شۇنداق دەپ، تۆت قېتىم گۇۋاھلىق بېرىپ ئىقرار قىلغاندا، ئۇنى رەجىم قىلىپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى.ئاندىن ئۇ رەجىم قىلىندى.

4384 ـ4385 ـ 4386 ـ يۇقىرىقىغا ئوخشاشتۇر.

4387 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ: حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ يَعْلَى (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ الْمُحَارِبِيّ) عَنْ غَيْلاَنَ (وَهُوَ ابْنُ جَامِعٍ الْمُحَارِبِيّ) عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قالَ: جَاءَ مَاعِزُ بْنُ مَالِكٍ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ طَهّرْنِي. فَقَالَ: «وَيْحَكَ ارْجِعْ فَاسْتَغْفِرِ اللّهَ وَتُبْ إِلَيْهِ» قَالَ: فَرَجَعَ غَيْرَ بَعِيدٍ، ثُمّ جَاءَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ طَهّرْنِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَيْحَكَ ارْجِعْ فَاسْتَغْفِرِ اللّهَ وَتُبْ إِلَيْهِ» قَالَ: فَرَجَعَ غَيْرَ بَعِيدٍ، ثُمّ جَاءَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ طَهّرْنِي. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِثْلَ ذَلِكَ، حَتّىَ إِذَا كَانَتِ الرّابِعَةُ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فِيمَ أُطَهّرُكَ؟» فَقَالَ: مِنَ الزّنَىَ. فَسَأَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَبِهِ جُنُونٌ؟» فَأُخْبِرَ أَنّهُ لَيْسَ بِمَجْنُونٍ. فَقَالَ: «أَشَرِبَ خَمْراً؟» فَقَامَ رَجُلٌ فَاسْتَنْكَهَهُ فَلَمْ يَجِدْ مِنْهُ رِيحَ خَمْرٍ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَزَنَيْتَ؟» فَقَالَ: نَعَمْ. فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ، فَكَانَ النّاسُ فِيهِ فِرْقَتَيْنِ: قَائِلٌ يَقُولُ: لَقَدْ هَلَكَ، لَقَدْ أَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ. وَقَائِلٌ يَقُولُ: مَا تَوْبَةٌ أَفْضَلَ مِنْ تَوْبَةِ مَاعِزٍ: أَنّهُ جَاءَ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَوَضَعَ يَدَهُ فِي يَدِهِ، ثُمّ قَالَ اقْتُلْنِي بِالْحِجَارَةِ. قَالَ: فَلَبِثُوا بِذَلِكَ يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةً. ثُمّ جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُمْ جُلُوسٌ فَسَلّمَ ثُمّ جَلَسَ. فَقَالَ: «اسْتَغْفِرُوا لِمَاعِزِ بْنِ مَالِكٍ». قَالَ: فَقَالُوا: غَفَرَ اللّهُ لِمَاعِزِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَقَدْ تَابَ تَوْبَةً لَوْ قُسِمَتْ بَيْنَ أُمّةٍ لَوَسِعَتْهُمْ».

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مائىز ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مېنى پاكلىسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ ساڭا ۋايدۇر، سەن قايتىپ، **الله** تىن گۇناھىڭنىڭ مەغپىرىتىنى سوراپ، **الله** قا تۆۋبە قىلغىن دېدى، ئۇ قايتىپ كېتىپ، ئۇزۇن تۇرمايلا يەنە كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مېنى پاكلىسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛يەنە شۇنداق دېدى، تۆتىنجى قېتىم بولغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛مەن سېنى نېمىدىن پاكلايمەن؟دېدى، ئۇ؛ مېنى زىنادىن پاكلىسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇ ساراڭمۇ، مەجنۇنمۇ؟دېدى، بۇ،ساراڭ ئەمەس دەپ خەۋەر قىلىنغاندا، ياكى ھاراق ئىچتىمۇ؟دېدى، بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ ئاغزىنى پۇراپ تەكشۈرۈپ، ئۇنىڭدىن ھاراقنىڭ پۇرىقىنى تاپالمىدى، ئاندىن

رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛سەن راستىنلا زىنا قىلدىڭمۇ؟دېدى، ئۇ؛ھەئە قىلدىم دىگەندە، ئۇنى رىجىم قىلىپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى، ئۇلار ئىككى ئۈچ كۈن تۇرغاندىن كىيىن رەسۇلۇللاھ كىلىپ ئۇلارغا؛ سىلەر مائىز ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مەغپىرەت سوراڭلار، ئۇ شۇنداق سەمىيمى تۆۋبە قىلدىكى، ئەگەر ئۇنىڭ تۆۋبىسى ئۇممەت ئارىسىغا تەقسىم قىلىنىپ قالسا، ئەلۋەتتە كەڭرى يېتەتتى دېدى.

قَالَ: ثُمّ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ غَامِدٍ مِنَ الأَزْدِ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ طَهّرْنِي. فَقَالَ: «وَيْحَكِ ارْجِعِي فَاسْتَغْفِرِي اللّهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ». فَقَالَتْ: أَرَاكَ تُرِيدُ أَنْ تُرَدّدَنِي كَمَا رَدّدْتَ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ. قَالَ: «وَمَا ذَاكِ؟» قَالَتْ: إِنّهَا حُبْلَى مِنَ الزّنَى. فَقَالَ: «آنْتِ؟» قَالَتْ: نَعَمْ. فَقَالَ لَهَا: «حَتّى تَضَعِي مَا فِي بَطْنِكِ». قَالَ: فَكَفَلَهَا رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ حَتّى وَضَعَتْ. قَالَ: فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: قَدْ وَضَعَتِ الْغَامِدِيّةُ. فَقَالَ: «إِذاً لاَ نَرْجُمُهَا وَنَدَعُ وَلَدَهَا صَغِيراً لَيْسَ لَهُ مَنْ يُرْضِعُهُ» فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ: إِلَيّ رَضَاعُهُ، يَا نَبِيّ اللّهِ! قَالَ: فَرَجَمَهَا.

4388 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَتَقَارَبَا فِي لَفْظِ الْحَدِيثِ): حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا بُشَيْرُ بْنُ الْمُهَاجِرِ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ: أَنّ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ الأَسْلَمِيّ أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! إِنّي قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَزَنَيْتُ وَإِنّي أُرِيدُ أَنْ تُطَهّرَنِي. فَرَدّهُ. فَلَمّا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَتَاهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي قَدْ زَنَيْتُ. فَرَدّهُ الثّانِيَةَ. فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ: «أَتَعْلَمُونَ بِعَقْلِهِ بَأْساً تُنْكِرُونَ مِنْهُ شَيْئاً؟» فَقَالُوا: مَا نَعْلَمُهُ إِلاّ وَفِيّ الْعَقْلِ، مِنْ صَالِحِينَا، فِيمَا نُرَى. فَأَتَاهُ الثّالِثَة، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ أَيضاً فَسَأَلَ عَنْهُ فَأَخْبَرُوهُ: أَنّهُ لاَ بَأْسَ بِهِ وَلاَ بِعَقْلِهِ. فَلَمّا كَانَ الرّابِعَةَ حَفَرَ لَهُ حُفْرَةً ثُمّ أَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ.

قَالَ: فَجَاءَتِ الْغَامِدِيّةُ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي قَدْ زَنَيْتُ فَطَهّرْنِي. وَإِنّهُ رَدّهَا. فَلَمّا كَانَ الْغَدُ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ لِمَ تَرُدّنِي؟ لَعَلّكَ أَنْ تَرُدّنِي كَمَا رَدَدْتَ مَاعِزاً، فَوَاللّهِ إِنّي لَحُبْلَى. قَالَ: «إِمّا لاَ، فَاذْهَبِي حَتّى تَلِدِي» فَلَمّا وَلَدَتْه أَتَتْهُ بِالصّبِيّ فِي خِرْقَةٍ. قَالَتْ: هَذَا قَدْ وَلَدَتْ. قَالَ: «اذْهَبِي فَأَرْضِعِيهِ حَتّى تَفْطِمِيهِ». فَلَمّا فَطَمَتْهُ أَتَتْهُ بِالصّبِيّ وَفِي يَدِهِ كِسْرَةُ خُبْزٍ فَقَالَتْ هَذَا، يَا نَبِيّ اللّهِ قَدْ فَطَمْتُهُ، وَأَكَلَ الطّعَامَ. فَدَفَعَ الصّبِيّ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، ثُمّ أَمَرَ بِهَا فَحُفِرَ لَهَا إِلَى صَدْرِهَا، وَأَمَرَ النّاسَ فَرَجَمُوهَا، فَيُقْبِلُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ بِحَجَرٍ، فَرَمَى رَأْسَهَا. فَتَنَضّحَ الدّمُ عَلَى وَجْهِ خَالِدٍ، فَسَبّهَا. فَسَمِعَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبّهُ إِيّاهَا. فَقَالَ «مَهْلاً يَا خَالِدُ! فَوَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً، لَوْ تَابَهَا صَاحِبُ مَكْسٍ لَغُفِرَ لَهُ» ثُمّ أَمَرَ بِهَا فَصَلّى عَلَيْهَا وَدُفِنَتْ.

ئاندىن ئەزەد قەبىلىسىدىن غامىدىيلىك بىر ئايال كىلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مىنى پاكلىسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ ساڭا ۋايدۇر، سەن قايتىپ، **الله** تىن گۇناھىڭنىڭ مەغپىرىتىنى سوراپ، **الله** قا تۆۋبە قىلغىن دېدى، ئۇئايال؛ سىلى مىنى مائىز ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نى قايتۇرغاندەك(تۆت قېتىم)قايتۇراي دەملا؟دېدى، ـ ئەمەلىيەتتە بۇئايال زىنادىن ھامىلدار ئىدى ـ رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛سەنمۇ زىنا قىلدىڭمۇ؟دېدى، ئۇئايال؛ ھەئە قىلدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛قورسىقىڭدىكى بالاڭنى تۇغقۇالغىچە ساقلاپ تۇرغىن دېدى، ئەنسارلاردىن بىركىشى ئۇنىڭغا، ئۇ تۇغقانغاقەدەر كېپىل بولۇپ تۇردى، ئۇ تۇغۇپ بولغاندىن كىيىن ئۇكىشى كىلىپ؛ غامىدىيلىك ئايال تۇغۇپ بولدى دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ شۇنداقتىمۇ ئۇنى رىجىم قىلالمايمىز، چۈنكى بىز ئۇنىڭ بالىسىنى ئىمىتكۈچىسى يوق ھالدا كىچىك قالدۇرامدۇق؟دېدى، ئەنسارلاردىن بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! بۇبالىنى ئىمىتكۈزۈشكە مانا مەن كېپىل دېدى، ئاندىن ئۇ ئايالنى رىجىم قىلدى.

يەنەبىر خاتىردە؛ ئۇئايالغا؛ سەن بالاڭنى تۇغۇپ بولغىچە قايتىپ تۇرغىن دېدى، ئۇ ئايال تۇغۇپ بولغاندا؛ ئۇنى ئىمىتىپ، ئايرىغانغا قەدەر قايتىپ تۇرغىن دېدى، ئۇئايال بالىسىنى ئايرىپ بولۇپ، بالىسىنىڭ قولىغا بىر پارچە

نانىنى تۇتقۇزۇپ، ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! مەن بۇ بالامنى ئايرىپ بولدۇم، ئۇ ئۆزى تاماق يېگىدەك بولدى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇكىچىك بالىنى مۇسۇلمانلاردىن بىركىشىگە بېرىپ، ئۇ ئايالنى رىجىم قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇنىڭ ئۈچۈن كۆكسىگە كەلگىچىلىك ئازگال كولاندى، ئاندىن كىشىلەرنى رىجىم قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇلار ئۇ ئايالغا تاش ئېتىپ، رىجىم تاش-بوران قىلدى، خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىر تاشنى ئېلىپ كېلىپ، ئۇ ئايالنىڭ بېشىغا ئېتىۋىدى، ئۇئايالنىڭ بېشى يېرىلىپ، خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يۈزىگە قان چاچراپ كەتتى، ئاندىن خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىجىم قىلىنغان ئۇ ئايالنى تىللاپ ئەيىبلىگەندە،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئى خالىد! مۆھلەت بەر، ئالدىراپلا ئۇ ئايالنى تىللاپ ئەيىبلەپ كەتمە، جېنىم قول ئېلىكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەققەتەن بۇ ئايال شۇنداق بىر سەممىي سادىق تۆۋبە قىلدىكى، ئەگەر ئۇ تۆۋبىنى، ھەقسىز ئېلىنغان باج چىقىمنىڭ ئىگىسى، باجگىر قىلغان بولسىمۇ، ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلىناتتى، تۆۋبىسى قوبۇل بولاتتى دېدى. ئاندىن ئۇئايالغا جىنازا نامىزى ئۇقۇشقا،ئۇنى دەپنە قىلىشقا بۇيرىدى. مۇسلىم 3208 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى ت، سەھىھ.

4389 ـ 4390 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ مَالِكُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْمِسْمَعِيّ: حَدّثَنَا مُعَاذٌ (يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ): حَدّثَنِي أَبِي، عَنْ يَحْيَىَ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ: حَدّثَنِي أَبُو قِلاَبَةَ: أَنّ أَبَا الْمُهَلّبِ حَدّثَهُ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ أَتَتْ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهِيَ حُبْلَىَ مِنَ الزّنَى. فَقَالَتْ: يَا نَبِيّ اللّهِ أَصَبْتُ حَدّاً فَأَقِمْهُ عَلَيّ. فَدَعَا نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَلِيّهَا، فَقَالَ: «أَحْسِنْ إِلَيْهَا. فَإِذَا وَضَعَتْ فَائْتِنِي بِهَا» فَفَعَلَ. فَأَمَرَ بِهَا نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَشُكّتْ عَلَيْهَا ثِيَابُهَا، ثُمّ أَمَرَ بِهَا فَرُجِمَتْ، ثُمّ صَلّىَ عَلَيْهَا. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: تُصَلّي عَلَيْهَا؟ يَا نَبِيّ اللّهِ وَقَدْ زَنَتْ. فَقَالَ: «لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً لَوْ قُسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوَسِعَتْهُمْ، وَهَلْ وَجَدْتَ تَوْبَةً أَفْضَلَ مِنْ أَنْ جَادَتْ بِنَفْسِهَا لِلّهِ تَعَالَىَ؟».

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، جۇھەينە قەبىلىسىدىن بىر ئايال ئۆزىنى مەلۇم قىلىپ كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ھەد-جازاغا لايىق گۇناھ قىلىپ قالدىم، مېنى جازالىسىلا دېدى.-ئۇئايال زىنادىن ھامىلدار بولۇپ قالغان ئىدى- رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ۋەلىيسىنى چاقىرىپ؛ سەن بۇئايالغا ياخشىلىق قىلىپ تۇرغىن، بۇئايال تۇغقان ھامان قېشىمغا ئېلىپ كەلگىن دېدى. ئۇكىشى شۇنداق قىلدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇئايالنى كىيىملىرىنى كەيدۈرۈپ قويۇپ تۇرۇپ رىجىم قىلىشقا بۇيرىدى. ئۇئايال رىجىم، تاش-بوران قىلىندى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇئايالغا ناماز چۈشۈردى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! بۇئايال زىنا قىلغان تۇرسا، يەنە بۇنىڭغا ناماز ئوقۇملا؟دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: ھەققەتەن بۇ ئايال شۇنداق سەممىي تۆۋبە قىلدىكى، ئەگەر ئۇنىڭ تۆۋبىسى مەدىنە ئەھلىدىن 70 كىشىگە تەقسىم قىلىنسا،

كەڭرى يېتىپ، ئېشىپ قالاتتى، سەن ئاللاھتائالا ئۈچۈن جېنىنى سېخىيلىق بىلەن تاپشۇرغان كىشىنىڭ تۆۋبىسىدىنمۇ ئەۋزەل تۆۋبىنى تاپالامسەن؟ دېدى.تىرمىزى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەدلەر توپلىغان، سەھىھ.

4391 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَاهُ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ أَنّهُمَا قَالاَ: إِنّ رَجُلاً مِنَ الأَعْرَابِ أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَنْشُدُكَ اللّهَ إِلاّ قَضَيْتَ لِي بِكِتَابِ اللّهِ. فَقَالَ الْخَصْمُ الاَخَرُ، وَهُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ: نَعَمْ، فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللّهِ، وَائْذَنْ لِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُلْ» قَالَ: إِنّ ابْنِي كَانَ عَسِيفاً عَلَى هَذَا. فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ، وَإِنّي أُخْبِرْتُ أَنّ عَلَى ابْنِي الرّجْمَ، فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَوَلِيدَةٍ. فَسَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ، وَأَنّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرّجْمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَقْضِيَنّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللّهِ. الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ رَدّ. وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ، وَتَغْرِيبُ عَامٍ. وَاغْدُ، يَا أُنَيْسُ! إِلَى امْرَأَةِ هَذَا. فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا».

قَالَ: فَغَدَا عَلَيْهَا. فَاعْتَرَفَتْ، فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَرُجِمَتْ.

4392 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنِي عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ: حَدّثَنَا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ، كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، زەيد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئىككى كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا داۋالىشىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ بىرى:بىزنىڭ ئارىمىزدا ئاللاھنىڭ كىتابى بىلەن ھۆكۈم قىلىپ قويغىن، دېدى. يەنەبىرسىمۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى شۇنداق، بىزنىڭ ئارىمىزدا ئاللاھنىڭ كىتابى بىلەن ھۆكۈم قىلىپ قويغىن، مىنىڭ سۆز قىلىشىمغا رۇخسەت قىلغىن دېدى. رەسۇلۇللاھ؛قېنى سۆزلە دېدى،ئۇ كىشى؛ ئوغلۇم بۇنىڭغا ئىجارىگە ئىشلەيتتى،ئاندىن ئۇ بۇكىشىنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلىپتۇ، ئۇلار ماڭا ئوغلۇڭ رەجىم قىلىنىدۇ دەپ خەۋەر قىلدى، ئاندىن مەن 100 قوي بىلەن بىر دېدەك، چۆرە خادىمىنى پىدىيە بېرىپ، كېيىن ئىلىم ئەھلىلىرىدىن سورسام، ئۇلار ماڭا؛ ئوغلۇڭ 100 قامچا ئۇرۇلۇپ، بىر يىل پالاندى قىلىنىدۇ. ئۇ كىشىنىڭ ئايالى رەجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ،دەپ خەۋەر قىلدى دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە مەن ئاراڭلاردا ئاللاھنىڭ كىتابى بىلەن ھۆكۈم قىلىپ قويىمەن، 100 قوي بىلەن دېدەك،چۆرەڭ ساڭا قايتۇرۇلىدۇ، ئوغلۇڭ 100 قامچا ئۇرۇلۇپ، بىر يىل پالاندى قىلىنىدۇ. ماۋۇ كىشىنىڭ ئايالى رەجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئى ئەنەس! سەن بۇ ئايالنىڭ قېشىغا ئەتىگەندە بارغىن، ئەگەر ئۇ ئېتىراپ قىلىپ ئىقرار قىلسا، ئۇنى رەجىم قىلغۇتكىن،دېدى. ئۇ ئايال ئېتىراپ قىلىپ، رەجىم قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلدى، يەنى تاش ـ بوران قىلىندى. بۇخارى 6326 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3210 ـ ھەدىس، كىيىنكى تۆت كىتاب، ئەھمەد 16423 ـ ھەدىس، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

768 ـ باب رجم اليهود، أهل الذمة، في الزنى

يەھۇدىيلەر ۋە ئەھلى زىممىيلەر زىنا قىلسىمۇ، ئۇلارنى رەجىم قىلىپ ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا

4393 ـ حدثني الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى أَبُو صَالِحٍ: حَدّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَقَ، أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُتِيَ بِيَهُودِيّ وَيَهُودِيّةٍ قَدْ زَنَيَا، فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى جَاءَ يَهُودَ، فَقَالَ: «مَا تَجِدُونَ فِي التّوْرَاةِ عَلَى مَنْ زَنَى؟» قَالُوا: نُسَوّدُ وُجُوهَهُمَا وَنُحَمّلُهُمَا، وَنُخَالِفُ بَيْنَ وُجُوهِهِمَا، وَيُطَافُ بِهِمَا. قَالَ: «فَأْتُوا بِالتّوْرَاةِ، إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ» فَجَاؤُوا بِهَا فَقَرَأُوهَا، حَتّى إِذَا مَرّوا بِآيَةِ الرّجْمِ، وَضَعَ الْفَتَى، الّذِي يَقْرَأُ، يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرّجْمِ، وَقَرَأَ مَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا وَرَاءَهَا. فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَلاَمٍ، وَهُوَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: مُرْهُ فَلْيَرْفَعْ يَدَهُ. فَرَفَعَهَا، فَإِذَا تَحْتَهَا آيَةُ الرّجْمِ. فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَرُجِمَا. قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ: كُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُمَا، فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَقِيهَا مِنَ الْحِجَارَةِ بِنَفْسِهِ.

4394 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي رِجَالٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْهُمْ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ أَنّ نَافِعاً أَخْبَرَهُمْ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجَمَ فِي الزّنَى يَهُودِيّيْنِ، رَجُلاً وَامْرَأَةً زَنَيَا، فَأَتَتِ الْيَهُودُ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِهِمَا. وَسَاقُوا الْحَدِيثَ بِنَحْوِهِ.

4395 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ الْيَهُودَ جَاؤُوا إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِرَجُلٍ مِنْهُمْ وَامْرَأَةٍ قَدْ زَنَيَا. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ يەھۇدىيلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئۆزلىرىدىن بىرئەر بىلەن بىر ئايالنىڭ زىنا قىلغانلىقىنى بايان قىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا؛ سىلەر رىجىم تاش ـ بۇران قىلىش توغرىسىدا تەۋراتتا قانداق تاپتىڭلار؟ دېدى، ئۇلار؛ بىز زىناخورلارنىڭ يۈزىگە قارا سۈرتۈپ، ئۇلارنى سازايى قىلىپ، رەسۋا قىلىمىز، ئاندىن ئۇلار قامچىلىنىدۇ،بىز شۇنداق تاپتۇق دېدى. ئابدۇاللە ئىبنى سالام: سىلەر يالغان سۆزلىدىڭلار، تەۋراتتا رىجىم ئايىتى باردۇر، تەۋراتنى كەلتۈرۈڭلار دېدى، ئاندىن ئۇلار تەۋراتنى ئېچىپ، ئۇلارنىڭ بىرسى قولىنى رىجىم ئايىتىنىڭ ئۈستىگە قويۇۋېلىپ، ئۇنىڭ ئالدى ـ ئارقىسىنى ئوقۇدى، ئابدۇاللە ئىبنى سالام:قولۇڭنى كۆتۈرگىن دېدى، ئۇ قولىنى كۆتۈرىۋېدى، ناگاھان رىجىم ئايىتى ئۇچۇق ـ ئاشكارا، رۇشەن كۆرۈندى، ئۇلار؛ ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ راست ئەيتتى، تەۋراتتا رىجىم ئايىتى باردۇر،لېكىن بىز ئۇنى يوشۇرگەن ئىدۇق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇئىككى زىناخورلارنى رىجىم قىلىپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

4396 ـ حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: مُرّ عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِيَهُودِيَ مُحَمّماً مَجْلُوداً. فَدَعَاهُمْ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «هَكَذَا تَجِدُونَ حَدّ الزّانِي فِي كِتَابِكُمْ؟» قَالُوا: نَعَمْ. فَدَعَا رَجُلاً مِنْ عُلَمَائِهِمْ. فَقَالَ: «أَنْشُدُكَ بِاللّهِ الّذِي أَنْزَلَ التّوْرَاةَ عَلَى مُوسَى: أَهَكَذَا تَجِدُونَ حَدّ الزّانِي فِي كِتَابِكُمْ؟» قَالَ: لاَ. وَلَوْلاَ أَنّكَ نَشَدْتَنِي بِهَذَا لَمْ أُخْبِرْكَ، نَجِدُهُ الرّجْمَ، وَلَكِنّهُ كَثُرَ فِي أَشْرَافِنَا، فَكُنّا، إِذَا أَخَذْنَا الشّرِيفَ تَرَكْنَاهُ. وَإِذَا أَخَذْنَا الضّعِيفَ، أَقَمْنَا عَلَيْهِ الْحَدّ. قُلْنَا: تَعَالَوْا فَلْنَجْتَمِعْ عَلَى شَيْءٍ نُقِيمُهُ عَلَى الشّرِيفِ وَالْوَضِيعِ. فَجَعَلْنَا التّحْمِيمَ وَالْجَلْدَ مَكَانَ الرّجْمِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ إِنّي أَوّلُ مَنْ أَحْيَا أَمْرَكَ إِذْ أَمَاتُوهُ». فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ، فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {يَا أَيّهَا الرّسُولُ لاَ يَحْزُنْكَ الّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ}. إِلَى قَوْلِهِ: {إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ} (5المائدة الآية: 41) يَقُولُ: ائْتُوا مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم. فَإِنْ أَمَرَكُمْ بِالتّحْمِيمِ وَالْجَلْدِ فَخُذُوهُ، وَإِنْ أَفْتَاكُمْ بِالرّجْمِ فَاحْذَرُوا. فَأَنْزَلَ اللّهُ تَعَالَى: {وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ} (5المائدة الآية: 44) . {وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظّالِمُونَ} (5المائدة الآية: 45). {وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ} (5المائدة الآية: 47). فِي الْكُفّارِ كُلّهَا.

4397 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. إِلَى قَوْلِهِ: فَأَمَرَ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَرُجِمَ. وَلَمْ يَذْكُرْ: مَا بَعْدَهُ مِنْ نُزُولِ الآيَةِ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدىن(سازايە قىلىنغان) يۈزىگە قارا سۈرتۈلگەن، قامچىلانغان بىر يەھۇدى ئۆتكۈزۈلۈپ قالدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى چاقىرىپ؛ كىتابىڭلاردا زىناخورنىڭ جازاسىنى ئەشۇنداق تاپتىڭلارمۇ؟دېدى، ئۇلار ھەئە دېدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنىڭ ئالىملىرىدىن بىركىشىنى چاقىرىپ؛ مەن سەندىن مۇساغا تەۋراتنى نازىل قىلغان **الله** نىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىپ تۇرۇپ تەلەپ قىلاي، سىلەر راستىنلا كىتابىڭلاردا زىناخورنىڭ جازاسىنى ئەنە شۇنداق تاپتىڭلارمۇ؟دېدى، ئۇ؛ ياق، ئۇنداق ئەمەس، سەن مەندىن بۇنى قەسەم قىلىپ تۇرۇپ سورىمىغان بولساڭ، مەن بۇنى ساڭا خەۋەر قىلمىغان بولاتتىم، بىزمۇ كىتابىمىزدا زىناخورنىڭ جازاسىنى رىجىم قىلىپ ئۆلتۈرىدىغان تاپتۇق. لېكىن زىناخورلۇق ئارىمىزدىكى يۈز- ئابرۇيلۇق، ھۆرمەتكە سازاۋەر كىشىلەردە كۆپىيىپ كەتتى. بىز ئارىمىزدىكى يۈز- ئابرۇيلۇق، ھۆرمەتكە سازاۋەر كىشىلەرنى تۇتىۋالساق، ئۇنى قويۇپ بېرەتتۇق. ئاجىزلارنى تۇتىۋالساق، ئۇنىڭغا جازا يۈرگۈزەتتۇق. ئاندىن بىز ئۆز ئارا؛ كېلىڭلار! بىز يۈز- ئابرۇيلۇق كىشىلەرگىمۇ، ئاجىز- نامرات كىشىلەرگىمۇ ئورتاق جازا تۇرغۇزالايدىغان بىر ئىشقا بىرلىككە كېلەيلى! دېيىشىپ، يۈزىگە قارا سۈرتۈش بىلەن قامچىلاشنى رىجىمنىڭ ئورنىدا قىلدۇق دېدى. (مانابۇ، **الله** نىڭ كىتابىنى ئۆزگەرتىش، كۇپۇرلۇقتۇر)ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ئى **الله**! ئۇلار ئۆلتۈرۈپ يوق قىلغان ئەمرىڭنى تىرىلدۈرۈپ بەرپا قىلغان كىشىنىڭ تۇنجىسى مەن بولۇپتىمەن دەپ، ئۇزىناخورنى رىجىم قىلىپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى. ئاندىن **الله** تائالا:« ئى پەيغەمبەر! دىللىرىدا ئىشەنمەي، ئېغىزلىرىدا ئىمان ئېيتتۇق دەپ قويىدىغانلار(يەنى مۇناپىقلار)دىن ۋە يەھۇدىيلاردىن كۇپرىغا(پۇرسەت تاپسىلا، كۇفرىنى ئىزھار قىلىشقا)ئالدىرايدىغانلار سىنى غەمگە سالمىسۇن، ئۇلار ئەھبارلىرى توقىغان يالغانغا قۇلاق سالىدۇ، ساڭا كەلمىگەن باشقا بىر قەۋمگە قۇلاق سالىدۇ............ئۇلار تەۋراتنىڭ سۆزلىرىنى جايلىرىدىن ئۆزگەرتىۋېتىدۇ........ئۇلار؛ ئەگەر سىلەرگە بۇھۆكۈم بېرىلسە، ئۇنى قوبۇل قىلىڭلار، ئەگەر ئۇ بېرىلمىسە، ئۇنى قوبۇل قىلماڭلار دەيدۇ............»دېگەن سۇرە مائىدەنىڭ 41 - ئايىتىنى نازىل قىلدى.ئۇلار(يەنى يەھۇدىيلەر)؛ سىلەر مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىڭلار، ئەگەر ئۇ سىلەرنى يۈزىگە قارا سۈرتۈرش بىلەن قامچىلاشقا بۇيرىسا، ئۇنى قوبۇل قىلىپ ئېلىڭلار، ئەگەر ئۇ سىلەرنى رىجىم قىلىشقا بۇيرىسا، بۇنى قوبۇل قىلماڭلار دەيتتى. ئاندىن **الله** تائالا؛ ئەشۇنداق كاپىرلار ھەققىدە«كىملەركى **الله** نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم

قىلمايدىكەن، ئۇلار كاپىرلاردۇر. ئۇلار زالىملاردۇر......ئۇلار پاسىقلاردۇر.....»دېگەن سۈرە مائىدەنىڭ 44 ـ 45 ـ 47 ـ ئايەتلىرىنى نازىل قىلدى.

4398 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ قال: قالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: رَجَمَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ، وَرَجُلاً مِنَ الْيَهُودِ، وَامْرَأَتَهُ.
4399 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَامْرَأَةً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەسلەم قەبىلىسىدىن بىركىشىنى، يەھۇدىيلەردىن بىركىشىنى ۋە ئۇنىڭ ئايالىنى رىجىم قىلغان ئىدى.يەنى تاش ـ بوران قىلىپ ئۆلتۈرگەن.

4400 ـ وحدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ الشّيْبَانِيّ قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَىَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ الشّيْبَانِيّ قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَىَ: هَلْ رَجَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ قُلْتُ: بَعْدَ مَا أُنْزِلَتْ سُورَةُ النّورِ أَمْ قَبْلَهَا؟ قَالَ: لاَ أَدْرِي.

ئەبۇئىسھاق مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى ئەبى ئەۋپا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مادىن؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرەر كىشىنى رىجىم قىلىپ ئۆلتۈرگەنمۇ؟دەپ سورسام، ئۇ ھەئە دېدى. مەن؛ سۈرە نۇر نازىل قىلىنغاندىن كىيىن رىجىم قىلغانمۇ؟ياكى ئۇنىڭدىن بۇرۇنمۇ؟دەپ سورسام، ئۇ؛ بۇنى مەن بىلمەيمەن دېدى.

4401 ـ وحدّثني عِيسَى بْنُ حَمّادٍ الْمِصْرِيّ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا زَنَتْ أَمَةُ أَحَدِكُمْ فَتَبَيّنَ زِنَاهَا، فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدّ، وَلاَ يُثَرّبْ عَلَيْهَا، ثُمّ إِنْ زَنَتْ، فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدّ، وَلاَ يُثَرّبْ عَلَيْهَا، ثُمّ إِنْ زَنَتِ الثّالِثَةَ، فَتَبَيّنَ زِنَاهَا، فَلْيَبِعْهَا. وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ».
4402 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَهِيمَ، جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيّ: أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ، كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ بْنِ مُوسَىَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ: حَدّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ. ح وَحَدّثَنَا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إِسْحَقَ، كُلّ هَـٰؤُلاَءِ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِلاّ أَنّ ابْنَ إِسْحَقَ قَالَ فِي حَدِيثِهِ: عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فِي جَلْدِ الأَمَةِ إِذَا زَنَتْ ثَلاَثاً «ثُمّ لِيَبِعْهَا فِي الرّابِعَةِ».
4403 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيّ:. حَدّثَنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى (وَاللّفْظُ لَهُ) قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ عَنِ الأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصِنْ؟ قَالَ: «إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا. ثُمّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا، ثُمّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا، ثُمّ بِيعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ». قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: لاَ أَدْرِي، أَبَعْدَ الثّالِثَةِ أَوِ الرّابِعَةِ. وَقَالَ الْقَعْنَبِيّ، فِي رِوَايَتِهِ: قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَالضّفِيرُ الْحَبْلُ.
4404 ـ وحدّثنا أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكاً يَقُولُ: حَدّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَ زَيْدِ بْنُ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ عَنِ الأَمَةِ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِمَا. وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ ابْنِ شِهَابٍ: وَالضّفِيرُ الْحَبْلُ.
4405 ـــ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ: حَدّثَنِي أَبِي، عَنْ صَالِحٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، كِلاَهُمَا، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ. وَالشّكّ فِي حَدِيثِهِمَا جَمِيعاً، فِي بَيْعِهَا فِي الثّالِثَةِ أَوِ الرّابِعَةِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، زەيىد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ دېدىكى زىنا قىلسا، زىنا قىلغانلىقى ئېنىق، ئاشكارا بولسا، ئۇنى جازالاپ قامچىلىسۇن، (يەنى قازى قامچىلىسۇن). دائىم بېشىغا قويۇپ ئەيىبلىمىسۇن، ئاندىن يەنە زىنا قىلسا، يەنە قامچىلىسۇن،

ئەيىبلىمىسۇن، ئۇچىنچى قېتىم يەنە زىنا قىلسا، گەرچە چۇپۇردىن بولغان، يۇڭدىن بولغان ئارغامچىغىمۇ بولسا سېتىۋەتسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ.

769 ـ باب تأخير الحدّ عن النفساء

نىپاسدار ئايالدىن جازانى كېچىكتۈرۈپ تۇرۇش توغرىسىدا

4406 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أبي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ أبُو دَاوُدَ: حَدّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ السّدّيّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أبي عَبْدِ الرّحْمَنِ قَالَ: خَطَبَ عَلِيّ فقَالَ: يَا أيّهَا النّاسُ أقِيمُوا عَلَى أرِقّائِكُمُ الْحَدّ ، مَنْ أحْصَنَ مِنْهُمْ وَمَنْ لَمْ يُحْصِنْ، فَإنّ أمَةً لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم زَنَتْ، فَأمَرَنِي أنْ أجْلِدَهَا، فَإذَا هِيَ حَدِيثُ عَهْدٍ بِنِفَاسٍ. فَخَشِيتُ، إنْ أنَا جَلَدْتُهَا، أنْ أقْتُلَهَا. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فقَالَ: «أحْسَنْتَ».

4407 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ: أخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ: حَدّثَنَا إسْرَائِيلُ، عَنِ السّدّيّ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: مَنْ أحْصَنَ مِنْهُمْ وَمَنْ لَمْ يُحْصِنْ. وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: «اتْرُكْهَا حَتّى تَمَاثَلَ».

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئى ئىنسانلار! قۇللىرىڭلارغىمۇ ـ ئۇلار توي قىلغان بولسۇن ياكى توي قىلمىغان بولسۇن ـ ھەد جازانى تۇرغۇزۇڭلار، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ بىر دېدەكى زىنا قىلغان ئىدى، مېنى ئۇ دېدەكنى قامچىلاشقا بۇيرىغان، ناگاھان ئۇ دېدەك يېڭىدىنلا تۇغقان بولۇپ، نىپاسدار ئىكەن، ئەگەر ئۇنى قامچىلىسام، ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قويۇشىمدىن ئەنسىرەپ، بۇئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلسام، ماڭا: ياخشى قىلىپسەن، ئۇنىڭ قېنى توختىغانغا قەدەر تەرىك ئېتىپ تۇرغىن، ئاندىن ئۇنىپاسلىقىدىن پاكلانغادا، قامچىلاپ جازالىغىن دېدى، سىلەر قۇللىرىڭلارغىمۇ ھەد جازانى تۇرغۇزۇڭلار.ئەبۇداۋۇد.

770 ـ باب حدّ الخمر

ھاراق ئىچكەننىڭ جازاسى توغرىسىدا

4408 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ قالا: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أُتِيَ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ الْخَمْرَ. فَجَلَدَهُ بِجَرِيدَتَيْنِ، نَحْوَ أرْبَعِينَ. قَالَ: وَفَعَلَهُ أبُو بَكْرٍ. فَلَمّا كَانَ عُمَرُ اسْتَشَارَ النّاسَ. فقَالَ عَبْدُ الرّحْمَنِ: أخَفّ الْحُدُودِ ثَمَانِينَ. فَأمَرَ بِهِ عُمَرُ.

4409 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ: حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ): حَدّثَنَا شُعْبَةُ: حَدّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ: سَمِعْتُ أنَساً يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِرَجُلٍ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

4410 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ: حَدّثَنِي أبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جَلَدَ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنّعَالِ. ثُمّ جَلَدَ أبُو بَكْرٍ أرْبَعِينَ. فَلَمّا كَانَ عُمَرُ، وَدَنَا النّاسُ مِنَ الرّيفِ وَالْقُرَى، قَالَ: مَا تَرَوْنَ فِي جَلْدِ الْخَمْرِ؟ فقَالَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ: أرَى أنْ تَجْعَلَهَا كَأخَفّ الْحُدُودِ. قَالَ: فَجَلَدَ عُمَرُ ثَمَانِينَ.

4411 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا هِشَامٌ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

4412 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ،عَنْ أنَسٍ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَضْرِبُ فِي الْخَمْرِ بِالنّعَالِ وَالْجَرِيدِ أرْبَعِينَ.ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمَا. وَلَمْ يَذْكُرْ: الرّيفَ وَالْقُرَى.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاراق ئىچكەن كىشىنى خورمىنىڭ شۇپۇڭ،چىۋىق تاللىرى بىلەن، كەش ئاياقلار بىلەن 40نى قىرىقنى ئۇراتتى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاراق ئىچكەن كىشىنى خورمىنىڭ شۇپۇڭ،چىۋىق تاللىرى، كەش ئاياقلار بىلەن ئۇردى، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى 40 قامچا ئۇردى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە كىشىلەر باغۇ ـ بوستانلىق يېزىلاردا ياشاپ، ئۆستەڭ بويلىرىدا ھاراقنى كۆپلەپ ئىچىپ كەتتى، ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ كىشىلەردىن مەسلىھەت ئېلىپ؛ ھاراق ئىچكەن كىشىنى قامچىلاش توغرىسىدا قانداق قارايسىلەر؟ سىلەرمۇ كۆز قارىشىڭلارنى دەپ بېقىڭلار دېدى. ئاندىن ئابدۇررەھمان ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ جازالارنىڭ ئەڭ يەڭگىلرەكى بولغان 80قامچا قىلساڭ قانداق دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ ھاراق ئىچكەن كىشىنى 80 قامچا ئۇرۇشقا بۇيرىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

سائىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىك زامانىدا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىكىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە، ھاراق ئىچكۈچى كەلتۈرۈلسە، بىز ھەممىمىز ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، ئۇنى قوللىرىمىز بىلەن، كەش،ئاياق،تونلىرىمىز بىلەن ئۇراتتۇق، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپىلىكىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە، ھاراق ئىچكۈچىنى 40 قامچا ئۇردى، ئاندىن ئۇلار تېخىمۇ ھەددىدىن ئېشىپ ئەزۋەيلەپ، پاسىقلىشىۋىدى، 80 قامچا ئۇردى.بۇخارى توپلىغان.

4413 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ، قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ الدّانَاجِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَمّادٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ ابْنُ فَيْرُوزَ مَوْلَى ابْنِ عَامِرٍ الدّانَاجِ: حَدّثَنَا حُضَيْنُ بْنُ الْمُنْذِرِ، أَبُو سَاسَانَ قَالَ: شَهِدْتُ عُثْمَانَ ابْنَ عَفّانَ وَأُتِيَ بِالْوَلِيدِ، قَدْ صَلّى الصّبْحَ رَكْعَتَيْنِ. ثُمّ قَالَ: أَزِيدُكُمْ؟ فَشَهِدَ عَلَيْهِ رَجُلاَنِ: أَحَدُهُمَا حُمْرَانُ[1] أَنّهُ شَرِبَ الْخَمْرَ وَشَهِدَ آخَرُ[1] أَنّهُ قَاءَهَا فَقَالَ عُثْمَانُ مَا قَاءَهَا: حَتّى شَرِبَهَا. فَقَالَ: يَا عَلِيّ! قُمْ فَاجْلِدْهُ. فَقَالَ عَلِيّ: قُمْ، يَا حَسَنُ! فَاجْلِدْهُ. فَقَالَ الْحَسَنُ: وَلّ حَارّهَا مَنْ تَوَلّى قَارّهَا (فَكَأَنّهُ وَجَدَ عَلَيْهِ). فَقَالَ: قُمْ يَا عَبدَ اللّهِ بْنَ جَعْفَرٍ! قُمْ فَاجْلِدْهُ، فَجَلَدَهُ. وَعَلِيّ يَعُدّ فلما بَلَغَ أَرْبَعِينَ، قَالَ: أَمْسِكْ. ثُمّ قَالَ: جَلَدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَرْبَعِينَ، وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ، وَعُمَرُ ثَمَانِينَ، وَكُلّ سُنّةٌ، وَهَذَا أَحَبّ إِلَيّ.
زَادَ عَلِيّ بنُ حُجْرٍ فِي رِوَايَتِهِ: قَالَ إِسْمَاعِيلُ: وَقَدْ سَمِعْتُ حَدِيثَ الدّانَاجِ مِنْهُ فَلَمْ أَحْفَظْهُ.

ساسانىڭ دادىسى ھۇزەين مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولغان ئىدىم، ئۇنىڭغا ۋەلىيدئىبنى ئۇقبە كەلتۈرۈلدى، ئۇ بامداتنى ئىككى رەكئەت ئوقۇپ بولۇپ(مەستلىكتىن)سىلەرگە يەنىمۇ زىيادە قىلىپ ئوقۇپ بېرەيمۇ؟دەپتۇ، ۋەلىيدنىڭ ھاراق ئىچكەنلىكىگە ئىككى كىشى گۇۋاھلىق بەردى، بىرى ھۇمران بولۇپ، ئۇ؛ ۋەلىيدنىڭ ھاراق ئىچكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردى، يەنەبىركىشى ئۇ ھاراق ئىچمىدى، ھاراقنى قۇستى دېدى. ئاندىن ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ھاراق ئىچمەي تۇرۇپ ھاراق قۇسمايدۇ، ئى ئەلى! ئورنۇڭدىن تۇر!ئۇنى قامچىلا دېدى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئى ھەسەن ئۇنى سەن قامچىلا دېدى.ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غەزەپ قىلغاندەك قىلىپ؛ خەلىپىلىكنىڭ لەززەت ھوزۇرلىرىغا ئىگە بولغان كىشىنى ئۇنىڭ قاتتىق قىيىن

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىشلىرىغىمۇ ئىگە قىلغىن دېدى. ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئى ئىبنى جەئپەر!ئۇنى سەن قامچىلىغىن دېدى. ۋەلىيدنى ئىبنى جەئپەر قامچىلىدى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ساناپ تۇرغان ئىدى، 40 قامچا ئۇرۇلغاندا ئەمدى بولدى قىلغىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاراق ئىچكەن كىشىنى (خورمىنىڭ شۇيۇڭ، چىۋىق تاللىرى، كەش ئاياقلار بىلەن) 40 قامچا ئۇرغان، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ 40 قامچا ئۇرغان. ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇ ھاراق ئىچكەن كىشىنى 80 قامچا ئۇرۇشقا بۇيرىغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەرنىڭ ۋە خەلىپىلەرنىڭ سۈننىتى. ماڭا مۇشۇ(يەنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ 40 قامچا ئۇرغان سۈننىتى) سۆيۈملۈكتۇر دېدى.

4414 ـ4415- حدّثني مُحَمّدُ بْنُ مِنْهَالٍ الضّرِيرُ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ الثّوْرِيّ، عَنْ أَبي حَصِينٍ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَلِيّ قالَ: مَا كُنْتُ أُقِيمُ عَلَىَ أحَدٍ حَدّاً فَيَمُوتَ فِيهِ، فَأَجِدَ مِنْهُ فِي نَفْسِي، إلاّ صَاحِبَ الْخَمْرِ، لأَنّهُ إنْ مَاتَ وَدَيْتُهُ، لأَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَسُنّهُ. حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئۇمەيرىننەخىيىدىن، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ھەرقانداق بىركىشىنى ھەد ئۇرۇپ جازالىسام، ئاندىن ئۇكىشى شۇ ئىش سەۋەبلىك ئۆلۈپ كەتسە، قەلبىمدە ئۇنىڭدىن ئازاپلىنىش، قايغۇرۇپ ئىچ ئاغرىتىش ھىس قىلىمەن، لېكىن ھاراق ئىچكۈچىنى جازالىسام، ئۇ ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭغا قەلبىمدە ئىچ ئاغرىتمايمەن، ئەگەر ئۇ جازادا ئۆلۈپ كەتسە، تۆلەم پۇلى بىرىمەن، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاراق ئىچكۈچىگە مۇئەييەن ئېنىق ھەدجازانى سۈننەت قالدۇرمىغاندۇر. بۇخارى ،مۇسلىم توپلىغان.

771 ـ باب قدر أسواط التعزير

تەزىر قامچىسىنىڭ مىقدارى توغرىسىدا

4416 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ عِيسَىَ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي عَمْرٌ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجّ قالَ: بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، فَحَدّثَهُ. فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا سُلَيْمَانُ. فقالَ: حَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبي بُرْدَةَ الأَنْصَارِيّ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يُجْلَدُ أَحَدٌ فَوْقَ عَشَرَةِ أَسْوَاطٍ، إلاّ فِي حَدّ مِنْ حُدُودِ اللّهِ».

ئەبۇ بۇردەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق بىركىشىنى ئوندىن يۇقىرى تەزىر قامچىسى ئۇرۇلمايدۇ، لېكىن، ئاللاھنىڭ ھەد، جازالىرىدىن بىرەر جازاغا تارتىشتا ئۇنىڭدىن يۇقىرى كۆپ ئۇرۇلىدۇ. (مەسىلەن: ھاراق ئىچسە، بۆھتان قىلسا، 80 قامچا ئۇرۇلىدۇ، توي قىلماي تۇرۇپ زىنا قىلسا، 100 قامچا ئۇرۇلىدۇ، قۇرئان، ھەدىستە كۆرسىتىلگەن ھەد جازادىن باشقا تەزىر قامچىسى ئوندىن تۆۋەن ئۇرۇلىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

772 ـ باب الحدود كفارات لأهلها

بۇدۇنيادىكى ھەد- جازالارنىڭ گۇناھلارغا كاپپارەت بۇلىشى توغرىسىدا

4417 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ، كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو) قالَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي مَجْلِسٍ، فقالَ: «تُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللّهِ شَيْئاً، وَلاَ تَزْنُوا، وَلاَ تَسْرِقُوا، وَلاَ تَقْتُلُوا النّفْسَ الّتِي حَرّمَ اللّهُ إلاّ بِالْحَقّ، فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللّهِ، وَمَنْ أَصَابَ شَيْئاً مِنْ ذَلِكَ فَعُوقِبَ بِهِ، فَهُوَ كَفّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ أَصَابَ شَيْئاً مِنْ ذَلِكَ فَسَتَرَهُ اللّهِ عَلَيْهِ، فَأَمْرُهُ إِلَى اللّهِ، إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ وَإِنْ شَاءَ عَذّبَهُ».

4418 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: فَتَلاَ عَلَيْنَا آيَةَ النّسَاءِ: {أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللّهِ شَيْئاً} الآيَةَ (60الممتحنة الآية: 12).

4419 ـ وحدّثني إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ: أَخْبَرَنَا خَالِدٌ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصّنْعَانِيّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قالَ: أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَمَا أَخَذَ عَلَى النّسَاءِ: أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللّهِ شَيْئاً، وَلاَ نَسْرِقَ، وَلاَ نَزْنِيَ، وَلاَ نَقْتُلَ أَوْلاَدَنَا، وَلاَ يَعْضَهَ بَعْضُنَا بَعْضاً. «فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللّهِ، وَمَنْ أَتَى مِنْكُمْ حَدّاً فَأُقِيمَ عَلَيْهِ فَهُوَ كَفّارَتُهُ، وَمَنْ سَتَرَهُ اللّهِ عَلَيْهِ فَأَمْرُهُ إِلَى اللّهِ، إِنْ شَاءَ عَذّبَهُ، وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ».

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەتراپىدىكى ساھابىلار جامائىتىگەمۇنداق دېگەن: كېلىڭلار! ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، ئوغرىلىق قىلماسلىققا، زىنا قىلماسلىققا، بالىلىرىڭلارنى ئۆلتۈرمەسلىككە، پۇت ــ قوللىرىڭلار بىلەن بۆھتان قىلماسلىققا، (يەنى بالىلىرىڭلاردىن تانماسلىققا، ئۇلارنى باشقىلارنىڭ بالىسى دەپ داۋا قىلماسلىققا)، ياخشىلىقتا ماڭا ئاسىيلىق قىلماسلىققا، ماڭا بەيئەت قىلىڭلار! سىلەردىن كىم بۇ بەيئىتىگە ۋاپا قىلسا، ئۇنىڭ ئەجرى ئاللاھ قىدۇر. كىم يۇقىرىقى ئىشلاردىن بىرەرسىنى قىلىپ سالسا، ئاندىن بۇ دۇنيادا جازاغا تارتىلىپ، ئازابلانسا، ئۇ جازا، ئازاب ئۇنىڭ ئۈچۈن كاپارەت بولىدۇ، ئاخىرەتتە سوراۋشتۇرۇلمەيدۇ، ئەگەر بىر كىشى يۇقىرىقى ئىشلارنى قىلىپ سالسا، جازاغا تارتىلماي، ئاللاھ ئۇنى ياپقان بولسا، ئۇنىڭ ئىشى ئاللاھ قىدۇر، ئەگەر ئاللاھ خالىسا ئازابلايدۇ، خالىسا، ئەپۇ قىلىپ، ئۆتنۈۋېتىدۇ، ئاندىن بىز شۇنىڭغا بەيئەت قىلدۇق.بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4420 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنِ الصّنَابِحِيّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ أَنّهُ قالَ: إِنّي لَمِنَ النّقَبَاءِ الّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَقالَ: بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللّهِ شَيْئاً، وَلاَ نَزْنِيَ، وَلاَ نَسْرِقَ، وَلاَ نَقْتُلَ النّفْسَ الّتِي حَرّمَ اللّهُ إِلاّ بِالْحَقّ، وَلاَ نَنْتَهِبَ، وَلاَ نَعْصِيَ. فَالْجَنّةُ، إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ، فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئاً، كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللّهِ، وَقالَ ابْنُ رُمْحٍ: كَانَ قَضَاؤُهُ إِلَى اللّهِ.

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دېدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە بەيئەت قىلغان باشلىقلارنىڭ جۈملىسىدىن بۇلمەن، بىز رەسۇلۇللاھ قا؛ ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، ئوغرىلىق قىلماسلىققا، زىنا قىلماسلىققا، باللىرىمىزنى ئۆلتۈرمەسلىككە، قاتىللىق قىلماسلىققا، بۆھتان قىلماسلىققا، ياخشىلىقتا ئاسىيلىق قىلماسلىققا، بۇلاڭچىلىق قىلماسلىققا بەيئەت قىلغان ئىدۇق.ئەگەر بىز بۇ بەيئەتكە ۋاپا قىلساق، بىزگە جەننەت، بىز نىڭ ئەجرىمىز ئاللاھقىدۇر. كىم يۇقىرىقى ئىشلاردىن بىرەرسىنى قىلىپ سالسا، (ئاندىن بۇ دۇنيادا جازاغا تارتىلىپ، ئازابلانسا، ئۇ جازا، ئازاب ئۇنىڭ ئۈچۈن كاپارەت بولىدۇ، ئاخىرەتتە

سۇرۇشتۇرۇلمەيدۇ، جازاغا تارتىلماي، ئاللاھ ئۇنى ياپقان بولسا)، ئۇنىڭ ئىشى ئاللاھ قىدۇر، ئەگەر ئاللاھ خالىسا

ئازابلايدۇ، خالىسا، ئەپۇ قىلىپ، ئۆتنۈۋېتىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

773 - باب جرح العجماء والمعدن والبئر جبار

قۇدۇقنىڭ، مەدەن ـ كانىڭ، تىلسىز ھايۋاننىڭ جاراھەتلەندۈرۈشى بىكاردۇر(يەنى تۆلەم يوق)، دېگەن توغرىسىدا

4421 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ وَ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «الْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ، وَالْبِئْرُ جُبَارٌ، وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ، وَفِي الرّكَازِ الْخُمُسُ».

4422 ـ4423 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ كُلّهُمْ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا إِسْحَقُ (يَعْنِي ابْنَ عِيسَى): حَدّثنَا مَالِكٌ، كِلاَهُمَا، عَنِ الزّهْرِيّ بِإِسْنَادِ اللّيْثِ. مِثل حَدِيثِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەمرۇ ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق

دېگەن: تىلسىز ھايۋاننىڭ جاراھەتلەندۈرۈشى بىكاردۇر، قۇدۇقنىڭ، مەدەن، كانىڭ ئىچىدە بىرەر كىشىنىڭ

ھالاك بولۇشى بىكاردۇر، (يەنى تۆلەم يوق)، تېپىۋېلىنغان كانىڭ بايلىقىغا بەشتىن بىرىنى بېرىدۇ. مالىك، ئەھمەد،

بەيھەقى، تەبرانى،بۇخارى،مۇسلىم،كىيىنكى تۆت كىتاب توپلىغان، تۆت كىتاب دېگىنىمىز، تىرمىزى، نەسەئى، ئەبۇ

داۋۇد، ئىبنى ماجەلەر، سەھىھ.

4424 ـ4425 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ أَيّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «الْبِئْرُ جَرْحُهَا جُبَارٌ، وَالْمَعْدِنُ جَرْحُهُ جُبَارٌ، وَالْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ، وَفِي الرّكَازِ الْخُمُسُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەمرۇ ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق

دېگەن: قۇدۇقنىڭ، مەدەن، كانىڭ ئىچىدە بىرەر كىشىنىڭ ھالاك بولۇشى بىكاردۇر، (يەنى تۆلەم يوق)،

تىلسىز ھايۋاننىڭ جاراھەتلەندۈرۈشى بىكاردۇر، تېپىۋېلىنغان كانىڭ بايلىقىغا بەشتىن بىرىنى بېرىدۇ.

31 - كتاب الأقضية داۋاغا ھۆكۈم قىلىش ۋە گۇۋاھلىق توغرىسىدا

774 - باب اليمين على المدعى عليه

جاۋاپكارنىڭ قەسەم قىلىشى توغرىسىدا

4426 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ يُعْطَى النّاسُ بِدَعْوَاهُمْ ، لاَدّعَى نَاسٌ دِمَاءَ رِجَالٍ وَأَمْوَالَهُمْ، وَلَكِنّ الْيَمِينَ عَلَى الْمُدّعَى عَلَيْهِ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر كىشىلەرگە

ئۇلارنىڭ داۋاسى سەۋەبلىك داۋا قىلغان نەرسىسى بېرىلىۋەرسە، ئەلۋەتتە نۇرغۇن كىشىلەر باشقىلارنىڭ قانلىرىنى،

جانلىرىنى، ماللىرىنى داۋا قىلىدۇ، لېكىن، داۋاگەر دەلىل ــ ئىسپات كەلتۈرىدۇ،ئۇنى ئىنكار قىلغان جاۋابكار بولسا، قەسەم قىلىدۇ، (شۇنىڭ بىلەن دېلو ئاخىرلىشىدۇ).مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

4427 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَضَىَ بِالْيَمِينِ عَلَى الْمُدّعَىَ عَلَيْهِ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (داۋاگەرنىڭ دەلىل ــ ئىسپات كەلتۈرىشى بىلەن)،ئۇنى ئىنكار قىلغان جاۋابكارنى قەسەم قىلدۇرۇش بىلەن ھۆكۈم قىلغان ئىدى.

775 ـ باب القضاء باليمين والشاهد

داۋاگەرنىڭ بىرلا گۇۋاھچىسى ۋە قەسىمى بىلەن ھۆكۈم قىلىش توغرىسىدا

4428 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ قَالاَ: حَدّثنَا زَيْدٌ (وَهُوَ ابْنُ حُبَابٍ): حَدّثنِي سَيْفُ بْنُ سُلَيْمَانَ: أَخْبَرَنِي قَيْسُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَضَىَ بِيَمِينٍ وَشَاهِدٍ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (جاۋابكارنىڭ قەسىمى بىلەن، داۋاگەرنىڭ دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت،گۇۋاھچى كەلتۈرۈشى بىلەن ھۆكۈم قىلغان ئىدى، ياكى) داۋاگەر نىڭ بىرلا گۇۋاھچىسى ۋە قەسىمى بىلەن ھۆكۈم قىلغان ئىدى.)گۇۋاھچى بىلەن بىرگە قەسەم قىلدۇرۇپ، داۋا سورىغان ھەدىس مۇشۇ شۇدۇر).

776 ـ باب الحكم بالظاهر واللحن بالحجة

تاشقى كۆرىنىشكە ۋە سۆزىگە قاراپ ھۆكۈم قىلىش توغرىسىدا

4429 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمّ سلمَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيّ، وَلَعَلّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجّتِهِ مِنْ بَعْضٍ، فَأَقْضِيَ لَهُ عَلَىَ نَحْوِ مِمّا أَسْمَعُ مِنْهُ، فَمَنْ قَطَعْتُ لَهُ مِنْ حَقّ أَخِيهِ شَيْئاً، فَلاَ يَأْخُذْهُ، فَإِنّمَا أَقْطَعُ لَهُ بِهِ قِطْعَةً مِنَ النّارِ».
4430 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ، كِلاَهُمَا، عَنْ هِشَامٍ بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
4431 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم [1] أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَمِعَ جَلَبَةَ خَصْمٍ بِبَابِ حُجْرَتِهِ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «إِنّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ، فَلَعَلّ بَعْضَهُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ، فَأَحْسِبُ أَنّهُ صَادِقٌ، فَأَقْضِي لَهُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقّ مُسْلِمٍ، فَإِنّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النّارِ، فَلْيَحْمِلْهَا أَوْ يَذَرْهَا».
4432 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ: حَدّثنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ: حَدّثنَا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ. ح وَحَدّثنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، كِلاَهُمَا، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ يُونُسَ.
وَفِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ: قَالَتْ: سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لَجَبَةَ خَصْمٍ بِبَابِ أُمّ سَلَمَةَ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۇجرىسىنىڭ ئالدىدا داۋاگەرلەرنىڭ ۋارقىراشقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ چىقىپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، سىلەر ماڭا داۋالىشىپ كېلىسىلەر، بەزىڭلار ــ بەزىڭلاردىن ھۆججەت كەلتۈرۈشتە گەپدان، سۆزگە ئۇستا پاساھەتلىك بولۇشى مۇمكىن، ئاندىن مەن ئاڭلىغىنىم بويىچە، بۇ سۆزگە ئۇستا كىشىگە ھۆكۈم قىلىپ قېلىشىم مۇمكىن، مەن كىمگە

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

مۇسۇلمانلاردىن ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ ھەققىنى ھۆكۈم قىلىپ سالسام، ھەققەتەن ئۇ باشقىلارنىڭ ھەققى دوۋزاخ ئوتىدىن بىر پارچىدۇر، خالىسا، ئۇنى ئالسۇن، خالىسا تەرىك ئېتىپ قويۇپ قويسۇن، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ.

777 ـ باب قضية هند

ئەبۇسۇپيياننىڭ ئايالى ھىندىنىڭ داۋاسى توغرىسىدا

4433 ـ4434 ـ حدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ: حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: دَخَلَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ، امْرَأَةُ أَبِي سُفْيَانَ، عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ، لاَ يُعْطِينِي مِنَ النّفَقَةِ مَا يَكْفِينِي وَيَكْفِي بَنِيّ، إِلاّ مَا أَخَذْتُ مِنْ مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمِهِ، فَهَلْ عَلَيّ فِي ذَلِكَ مِنْ جُنَاحٍ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خُذِي مِنْ مَالِهِ بِالْمَعْرُوفِ، مَا يَكْفِيكِ وَيَكْفِي بَنِيكِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئەبۇ سوفيياننىڭ ئايالى ھىندى كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەبۇسۇپييان ناھايىتى بېخىل كىشى بولۇپ،ئۇ ماڭا ۋە بالىلىرىمغا كۇپايە بولغىدەك نەرسە بەرمەيدۇ، پەقەت مەن ئۇنىڭ مېلىدىن ئۇنىڭغا بىلدۇرمەي ئېلىۋالىمەن دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن:سەن ئەبۇ سوفيياننىڭ مېلىدىن ساڭا ۋە بالىلىرىڭغا كۇپايە قىلغۇدەك مالنى ياخشىلىقچە ئالغىن، (يەنى ئۇنىڭ رۇخسىتىسىز، خەۋەرسىز ئېلىپ، بالىلىرىڭغا چىقىم قىل، بۇ ياخشىلىقچە بولسۇن) بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4435 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: جَاءَتْ هِنْدٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَاللّهِ مَا كَانَ عَلَىَ ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبّ إِلَيّ مِنْ أَنْ يُذِلّهُمُ اللّهُ مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ، وَمَا عَلَىَ ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبّ إِلَيّ مِنْ أَنْ يُعِزّهُمُ اللّهُ مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «وَأَيْضاً، وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ». ثُمّ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مُمْسِكٌ. فَهَلْ عَلَيّ حَرَجٌ أَنْ أُنْفِقَ عَلَىَ عِيَالِهِ مِنْ مَالِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ؟ فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لاَ حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُنْفِقِي عَلَيْهِمْ بِالْمَعْرُوفِ».

4436 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَخِي الزّهْرِيّ، عَنْ عَمّهِ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ أَنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ! وَاللّهِ مَا كَانَ عَلَىَ ظَهْرِ الأَرْضِ خِبَاءٌ أَحَبّ إِلَيّ مِنْ أَنْ يَذِلّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ، وَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَىَ ظَهْرِ الأَرْضِ خِبَاءٌ أَحَبّ إِلَيّ مِنْ أَنْ يَعِزّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَأَيْضاً، وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ». ثُمّ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسّيكٌ، فَهَلْ عَلَيّ حَرَجٌ مِنْ أَنْ أُطْعِمَ، مِنَ الّذِي لَهُ، عِيَالَنَا؟ فَقَالَ لَهَا: «لاَ، إِلاّ بِالْمَعْرُوفِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئەبۇ سوفيياننىڭ ئايالى ھىندى كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!**الله** بىلەن قەسەمكى، مەن بۇرۇن **الله** تائالانىڭ يەريۈزىدە سىلىنىڭ چېدىر ئەھلىلىرىنىلا خار قىلىنۇتىشىنى بەكلا ياخشى كۆرەتتىم، مانا ئەمدى ھازىر **الله** تائالانىڭ يەريۈزىدە سىلىنىڭ چېدىر ئەھلىلىرىنى ئەزىز قىلىنۇتىشىنى بەكلا ياخشى كۆرىمەن، ئەبۇسۇپييان ناھايىتى بېخىل كىشى بولۇپ،ئۇ ماڭا ۋە بالىلىرىمغا كۇپايە بولغىدەك نەرسە بەرمەيدۇ، پەقەت مەن ئۇنىڭ مېلىدىن ئۇنىڭغا بىلدۇرمەي ئېلىۋالىمەن بۇنىڭغا گۇناھ بولامدۇ؟دېگەندە،

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا :سەن ئەبۇ سوفيياننىڭ مېلىدىن ساڭا ۋە بالىلىرىڭغا كۇپايە قىلغۇدەك مالنى ياخشىلىقچە ئالغىن، ئۇنىڭ رۇخسىتىسىز، خەۋەرسىز ئېلىپ، بالىلىرىڭغا چىقىم قىل، بۇ ياخشىلىقچە بولسا ساڭا گۇناھ يوق دېدى. بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە .

778 باب النهي عن كثرة المسائل من غير حاجة. والنهي عن منع وهات، وهو الامتناع من أداء حق لزم أو طلب ما لا يستحق

هاجەتسىز كۆپ سۇئال سوراشتىن، باشقىلارنىڭ ھەققىنى چەكلەپ، توسۇپ قېلىشتىن، ئېلىشقا تېگىشلىك بولمىغان باشقىلارنىڭ ھەققىنى ئېلىۋېلىشتىن، مالنى زايا قىلىۋېتىشتىن توسۇش توغرىسىدا

4437 ــ 4438 ــ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ يَرْضَىَ لَكُمْ ثَلاَثاً وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلاَثاً فَيَرْضَىَ لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرّقُوا، و أن تناصحوا من ولاه الله أمركم وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السّؤَالِ. وَإِضَاعَةَ الْمَالِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سىلەرگە ئۈچ ئىشقا رازى بولۇپ، ئۈچ ئىشنى يامان كۆرىدۇ، ئاللاھ سىلەرگە رازى بولىدىغان ئۈچ ئىش بولسا،

1 ـ ئاللاھقا ھېچنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي، پەقەت بىر ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىشىڭلاردۇر.

2 ـ ئاللاھنىڭ ئارغامچىسى قۇرئانغا ھەممىڭلار بىرلىكتە ئېسىلىپ، مۇتەپەررىق بولماسلىقىڭلاردۇر.

3 ـ ئاللاھ سىلەرگە سىلەرنىڭ ئىشىڭلارغا ئىگە قىلغان ئىمام، خەلىپىگە نەسىھەت قىلىشىڭلاردۇر.

ئاللاھ سىلەرگە يامان كۆرىدىغان ئۈچ ئىش بولسا:

1 ـ قىيلە ـ قال سۆزلەر مۇنداق دېيىلىپتۇ، ئۇنداق دېيىلىپتۇ، پالانى ئۇنى دەپتۇ، پوكۇنى بۇنى دەپتۇ دەپ پاراڭ سېلىشىڭلارنى يامان كۆرىدۇ.

2 ـ هاجەتسىز كۆپ سۇئال سوراشنى يامان كۆرىدۇ.

3 ـ مالنى زايا قىلىشنى، ئىسراپ قىلىشنى يامان كۆرىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4439 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ وَرّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ حَرّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الأُمّهَاتِ، وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَمَنْعاً وَهَاتِ، وَكَرِهَ لَكُمْ ثَلاثاً: قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ».

4440 ـ وحدّثني الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَىَ، عَنْ شَيْبَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَحَرّمَ عَلَيْكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَقُلْ: إِنّ اللّهَ حَرّمَ عَلَيْكُمْ.

4441 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ: حَدّثَنِي ابْنُ أَشْوَعَ عَنِ الشّعْبِيّ: حَدّثَنِي كَاتِبُ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ: اكْتُبْ إِلَيّ بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَكَتَبَ إِلَيْهِ: أَنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلاَثاً: قِيلَ وَقَالَ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ، وَكَثْرَةَ السّؤَالِ».

مۇغەيرەت ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

ھەقىقەتەن ئاللاھ سىلەرگە ئانىلارغا ۋارقىراشنى، بويۇن قېقىشنى، قىز بالىلارنى تىرىك كۆمۈۋېتىشنى ، بېرىشكە تېگىشلىك باشقىلارنىڭ ھەققىنى چەكلەپ، توسۇپ قېلىشنى، ئېلىشقا تېگىشلىك بولمىغان باشقىلارنىڭ ھەققىنى ئېلىۋېلىشنى ھارام قىلدى، (يەنى باشقىلارنىڭ ھەققىنى ئېلىۋېلىشنى ياكى ھەققىنى بەرمەي قېلىشنى ھارام

قىلدى)، ئاللاھ، سىلەرگە قىيىل قالنى يەنى مۇنداق دېيىلىپتۇ، پالانى مۇنداق دەپتۇ دېگەندەك ئۆسەك سۆزلەرنى قىلىپ پاراڭ سېلىشنى، كۆپ سوئال سوراۋېرىشنى ، ماللارنى زايا قىلىۋېتىشنى يامان كۆرىدۇ، ياقتۇرمايدۇ، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان.

4442 ـ حدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سُوقَةَ: أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ الثّقَفِيّ عَنْ وَرّادٍ قَالَ: كَتَبَ الْمُغِيرَةُ إِلَىَ مُعَاوِيَةَ: سَلاَمٌ عَلَيْكَ، أَمّا بَعْدُ فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ حَرّمَ ثَلاَثاً، وَنَهَى عَنْ ثَلاَثٍ: حَرّمَ عُقُوقَ الْوَالِدِ، وَوَأْدَ الْبَنَاتِ، وَلاَ وَهَاتِ، وَنَهَى عَنْ ثَلاَثٍ: قِيلِ وَقَالٍ، وَكَثْرَةِ السّؤَالِ، وَإِضَاعَةِ الْمَالِ».

مۇغەيرەت ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھ سىلەرگە ئانىلارغا ۋارقىراشنى، بويۇن قىيىشنى، قىز باللارنى تىرىك كۆمۈۋېتىشنى ، بېرىشكە تېگىشلىك باشقىلارنىڭ ھەققىنى چەكلەپ، توسۇپ قېلىشنى، ئېلىشقا تېگىشلىك بولمىغان باشقىلارنىڭ ھەققىنى ئېلىۋېلىشنى ھارام قىلدى . ئاللاھ ، سىلەرنى قىيىل ـ قالدىن (يەنى مۇنداق دېيىلىپتۇ، پالانى مۇنداق دەپتۇ دېگەندەك ئۆسەك سۆزلەرنى قىلىپ، پاراڭ سېلىشتىن)، كۆپ سوئال سوراۋېرىشتىن، ماللارنى زايا قىلىۋېتىشتىن توسىدۇ.بەيھەقى توپلىغان. بۇ ھەدىستە ھارام ۋە مەكرۇھ دېگەن ئاتالغۇلار بار ئىكەن، سەھىھ.

779 ـ باب بيان أجر الحاكم إذا اجتهد، فأصاب أو أخطأ

ئىجتىھاتىدا توغرا ھۆكۈم قىلغان ياكى خاتالىشىپ قالغان مۇجتەھىد ھاكىمنىڭ ئەجرى توغرىسىدا

4443 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَىَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمّ أَصَابَ، فَلَهُ أَجْرَانِ، وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ، ثُمّ أَخْطَأَ، فَلَهُ أَجْرٌ».
4444 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، كِلاَهُمَا، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمّدٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَزَادَ فِي عَقِبِ الْحَدِيثِ: قَالَ يَزِيدُ: فَحَدّثْتُ هَذَا الْحَدِيثَ أَبَا بَكْرِ بْنَ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ حَزْمٍ. فَقَالَ: هَكَذَا حَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.
4445 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: أَخْبَرَنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ الدّمَشْقِيّ): حَدّثَنَا اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ: حَدّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ اللّيْثِيّ بِهَذَا الْحَدِيثِ، مِثْلَ رِوَايَةِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمّدٍ. بِالإِسْنَادَيْنِ جَمِيعاً.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھاكىم ھۆكۈم چىقارغاندا، ئىجتىھاد قىلىپ، تىرىشىپ توغرا ھۆكۈم چىقارسا، ئىككى ئەجىر ئالىدۇ، ھۆكۈم قىلغاندا ئىجتىھاد قىلىپ، خاتا ھۆكۈم قىلسا، يەنىلا بىر ئەجىر ئالىدۇ، «خاتالىق ئەپۇدۇر» بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەمرۇ ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد يەنى بۇ تۆت كىتاب، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن توپلىغان، سەھىھ.

780 ـ باب كراهة قضاء القاضي وهو غضبان

قازىنىڭ غەزەپ قىلغان ھالدا ھۆكۈم قىلىشىنىڭ مەكرۇھلىقى توغرىسىدا

4446 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: كَتَبَ أَبِي (وَكَتَبْتُ لَهُ) إِلَىَ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ وَهُوَ قَاضٍ بِسِجِسْتَانَ: أَنْ لاَ تَحْكُمَ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَنْتَ غَضْبَانُ، فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يَحْكُمْ أَحَدٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانُ».

4447 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ. ح وَحَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا مُحَمّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي، كِلاَهُمَا، عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيّ عَنْ زَائِدَةَ. كُلّ هَـؤُلاَءِ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ.

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەجىستاننىڭ قازىسى ئۇبەيدىللاھقا ؛ سەن ھەرگىز ئىككى كىشى ئارىسىدا غەزەپلەنگەن ھالدا ھۆكۈم قىلما، چۈنكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: «قازى، ئىككى كىشى ئارىسىدا غەزەپ قىلغان ھالىتىدە ھۆكۈم قىلمىسۇن». دەپ خەت يازدۇ. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە ، سەھىھ. ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرەر كىشى يەنى قازى، بىر ھۆكۈملۈك مەسىلىدە ئىككى خىل ھۆكۈم قىلمىسۇن، بىرەر كىشى ئىككى داۋاگەر ئارىسىدا غەزەپ قىلغان، ئاچچىقلانغان ھالدا ھۆكۈم چىقارمىسۇن. نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

781 ـ باب نقض الأحكام الباطلة، وردّ محدثات الأمور

باتىل ھۆكۈملەرنى بىكار قىلىش، بىدئەتلەرنى رەت قىلىش توغرىسىدا

4448 ـ حدّثنا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ الْهِلاَلِيّ، جَمِيعاً، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. قَالَ ابْنُ الصّبّاحِ: حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ: حَدّثَنَا أَبِي، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدّ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىزنىڭ مۇشۇ ئىشىمىزدا (ئىسلام دىنىمىزدا) بۇ دىندىن ئەمەس نەرسىنى، ئىسلام دىنىدا يوق نەرسىنى پەيدا قىلسا، ئۇ رەت قىلىنىدۇ. بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىزنىڭ ئىشىمىزدىن باشقا بىر ئىشنى قىلسا، يەنى دىنىمىزدا يوق ئىشنى قىلسا، ئۇ رەت قىلىنىدۇ. ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4449 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، جَمِيعاً عَنْ أَبِي عَامِرٍ قَالَ عَبْدٌ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: سَأَلْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمّدٍ عَنْ رَجُلٍ لَهُ ثَلاَثَةُ مَسَاكِنَ، فَأَوْصَىَ بِثُلُثِ كُلّ مَسْكَنٍ مِنْهَا. قَالَ: يُجْمَعُ ذَلِكَ كُلّهُ فِي مَسْكَنٍ وَاحِدٍ. ثُمّ قَالَ: أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدّ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىزنىڭ ئىشىمىزدىن بولمىغان يەنى ئىسلام دىنىمىزدا يوق بىر ئەمەلنى قىلسا، ئۇ رەتتۇر، قەتئىي رەت قىلىنىدۇ. (چۈنكى ئۇ بىدئەتتۇر، بىدئەت، زالالەتتۇر). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

782 ـ باب بيان خير الشهود

قانداق كىشىنىڭ گۇۋاھچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

4450 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَمْرَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ الشّهَدَاءِ الّذِي يَأْتِي بِشَهَادَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُسْأَلَهَا».

زەيد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرگە گۇۋاھچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسىنى دەپ بەرمەيمۇ؟ ئۇ بولسىمۇ، گۇۋاھلىقى سورۇلۇشتىن بۇرۇنلا ھەق، ئادىل ھالەتتە كەلتۈرگەن، سورۇلۇشتىن بۇرۇنلا ئۆزى كېلىپ گۇۋاھلىق بەرگەن كىشىدۇر، مالىك، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

783 ـ باب بيان اختلاف المجتهدين

مۇجتەھىد ئالىملارنىڭ ئىختىلاپى توغرىسىدا

4451 ـ4452 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنِي شَبَابَةُ: حَدّثَنِي وَرْقَاءُ، عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «بَيْنَمَا امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا، جَاءَ الذّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا، فَقَالَتْ هَذِهِ لِصَاحِبَتِهَا: إِنّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ أَنْتِ. وَقَالَتِ الأُخْرَىَ: إِنّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ. فَتَحَاكَمَتَا إِلَى دَاوُدَ، فَقَضَىَ بِهِ لِلْكُبْرَىَ، فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السّلاَمُ. فَأَخْبَرَتَاهُ. فَقَالَ: ائْتُونِي بِالسّكّينِ أَشُقّهُ بَيْنَكُمَا. فَقَالَتِ الصّغْرَىَ: لاَ، يَرْحَمُكَ اللّهُ هُوَ ابْنُهَا، فَقَضَىَ بِهِ لِلصّغْرَىَ».
قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَاللّهِ إِنْ سَمِعْتُ بِالسّكّينِ قَطّ إِلاّ يَوْمَئِذٍ، مَا كُنّا نَقُولُ إِلاّ الْمُدْيَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا ئىككى ئايال بىلەن بىللە باللىرى ئويناۋاتاتتى، تۇيۇقسىز بىر بۆرە كېلىپ، ئۇ ئىككىسىنىڭ بىرسىنىڭ بالىسىنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى، ئۇلارنىڭ بىرى ھەققەتەن بۆرە سېنىڭ بالاڭنى ئېلىپ كەتتى دېسە، يەنە بىرسى، ئۇ سېنىڭ بالاڭنى ئېلىپ قېچىپ كەتتى دېيتتى، بۇلار داۋالىشىپ، داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ھۆكۈم تەلەپ قىلىپ كەلدى، داۋۇد ئەلەيھىسسالام بالىنى ئۇ ئىككى ئايالنىڭ چوڭراقىغا ھۆكۈم قىلىپ قويدى، ئۇلار چىقىپ كېتىپ بېرىپ داۋۇدنىڭ ئوغلى سۇلەيمان ئەلەيھىسسالامغا ئۇچراپ: بولغان ئىشلارنى ئۇنىڭغا خەۋەر قىلدى، سۇلەيمان ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا، ماڭا بىر پىچاق ئەكىلىڭلار، مەن ئۇ بالىنى بۇ ئىككى ئايالغا يېرىپ، بۆلۈپ بېرەي دېدى، بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، كىچىك ئايال: ساڭا ئاللاھ رەھمەت قىلسۇن، ئۇنداق قىلمىغىن، بۇ بالا ئۇنىڭ ئىدى دېدى، ئاندىن سۇلەيمان ئەلەيھىسسالام بالىسغا ئىچى ئاغرىتقان بۇ ئانىنىڭ سۆزنى ئاڭلاپ، بالىنى كىچىك ئايالغا بۇيرىدى، ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، ئالىملار بۇ سەھىھ ھەدىسنى «بىز سۇلەيمانغا پەھمى ئاتا قىلدۇق» دېگەن ئايەتكە تەپسىر قىلىدۇ، بۇ ئەسەر بىلەن تەپسىرلەش.

784 – باب استحباب إصلاح الحاكم بين الخصمين

قازى ـ ھاكىمنىڭ داۋاگەرلەر ئارىسىنى ئىسلاھ قىلىپ كېلىشتۈرۈشى توغرىسىدا

4453 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاق: حَدّثنا معْمَرٌ، عَنْ هَمّام بْن مُنَبّهٍ قالَ: هَـٰذَا مَا حَدّثنا أبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذكَرَ أحَاديثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اشْتَرَىٰ رَجُلٌ مِنْ رَجُلٍ عَقاراً لَـهُ، فَوَجَدَ الرّجُلُ الّذِي اشْتَرَىٰ الْعَقارَ فِي عَقارِهِ جَرّةً فِيهَا ذَهَبٌ، فقالَ لَهُ الّذِي اشْتَرَىٰ الْعَقارَ: خُذْ ذَهَبَكَ مِنّي. إنّمَا اشْتَرَيْتُ مِنْكَ الأرْضَ، وَلَمْ أبْتَعْ مِنْكَ الذّهَبَ. فقالَ الّذِي شَرَىٰ الأرْضَ: إنّمَا بِعْتُكَ الأرْضَ وَمَا فِيهَا. قالَ: فَتَحَاكَمَا إلَىٰ رَجُلٍ. فقالَ الّذِي تَحاكَمَا إلَيْهِ: ألَكُمَا وَلَدٌ؟ فقالَ أحَدُهُمَا: لِي غلامٌ. وَقالَ الآخَرُ: لِي جَارِيَةٌ. قالَ: أنْكِحُوا الْغُلاَمَ الْجَارِيَةَ. وَأنْفِقُوا عَلَىٰ أنْفُسِكُمَا مِنْهُ، وَتَصَدّقَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن كىشىلەردىن بىر كىشى يەنە بىر كىشىدىن زېمىن سېتىۋالدى، زېمىننى سېتىۋالغىنى ئۇ جايدىن بىر كوزا ئالتۇن تېپىۋالدى، ئاندىن ئۇ زېمىن ئىگىسىگە ؛ مەن سەندىن زېمىننى سېتىۋالغان ، ئالتۇننى سېتىۋالمىغان، بۇ ئالتۇننى سەن ئال دېدى، زېمىن ئىگىسى ئۇنىڭغا ؛ مەن ساڭا زېمىننى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەرنى ساتقان، ئالتۇننى سەن ئۆزۈڭ ئال دەپ، شۇنداق قىلىپ بۇلار ئالتۇننى بىرسى ـــ بىرسىگە ئۆتۈنۈشۈپ، يەنە بىر كىشىنىڭ قېشىغا داۋالىشىپ بېرىپتۇ، ھۆكۈم قىلغۇچى كىشى ئۇلارغا ؛ بالاڭلار بارمۇ؟ دەپ سوراپتۇ، بىرسى، مېنىڭ ئوغلۇم بار دېسە، يەنە بىرسى ؛ مېنىڭ بىر قىزىم بار دەپتۇ، ھۆكۈم قىلغۇچى كىشى ؛ ھەيبەللى!، بۇ ئوغۇلغا بۇ قىزنى نىكاھلاپ قويۇڭلار، بۇ ئالتۇننى ئۆزۈڭلارغا ۋە ئۇلارغا خىراجەت قىلىڭلار، سەدىقە قىلىڭلار دەپتۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سىھھ، پاھ! ئەنە شۇنداق پاك، ساپ نىيەتلىك سېخى كىشىلەر ھازىرمۇ بارمىدۇ؟ ئاللاھ خالىسا باردۇر.

32 – كتـاب اللقطـة

تېپىۋالغان نەرسىنى قانداق بىرتەرەپ قىلىش توغرىسىدا

785 – باب

4454 ـ حدّثنا يَحْيَىٰ بْنُ يَحْيَىٰ التّمِيمِيّ قالَ: قَرأتُ عَلَىٰ مَالِكٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أبِي عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ، عَنْ يَزِيدَ مَوْلَىٰ الْمُنْبَعِثِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ أنّهُ قالَ: جَاءَ رَجُلٌ إلَىٰ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَسَألَهُ عَنِ اللّقطَةِ؟ فَقالَ: «اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا، ثُمّ عَرّفْهَا سَنَةً، فَإنْ جَاءَ صَاحِبُهَا، وَإلاّ فَشَأنُكَ بِهَا». قالَ: فَضَالّةُ الْغَنَمِ؟ قالَ: «لَكَ أوْ لأخِيكَ أوْ لِلذّئْبِ». قالَ: فَضَالّةُ الإبِلِ؟ قالَ: «مَا لَكَ وَلَهَا؟ مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا، تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأكُلُ الشّجَرَ، حَتّىٰ يَلْقَاهَا رَبّهَا». قالَ يَحْيَىٰ: أحْسِبُ قَرَأتُ: عِفَاصَهَا.

4455 ـ وحدّثنا يَحْيَىٰ بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ ابْنُ حُجْرٍ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ) (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أبِي عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ، عَنْ يَزِيدَ مَوْلَىٰ الْمُنْبَعِثِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ أنّ رَجُلاً سَألَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ اللّقطَةِ؟ فقالَ: «عَرّفْهَا سَنَةً، ثُمّ اعْرِفْ وِكاءَهَا وَعِفَاصَهَا، ثُمّ اسْتَنْفِقْ بِهَا. فَإنْ جَاءَ رَبّهَا فَأدّهَا إلَيْهِ» فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَضَالّةُ الْغَنَمِ؟ قالَ: خُذْهَا. فَإنّمَا هِيَ لَكَ أوْ لأخِيكَ أوْ لِلذّئْبِ. قالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَضَالّةُ الإبِلِ؟ قالَ: فَغَضِبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىٰ احْمَرّتْ وَجْنَتَاهُ (أوِ احْمَرّ وَجْهُهُ) ثُمّ قالَ: «مَا لَكَ وَلَهَا؟ مَعَهَا حِذاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتّىٰ يَلْقَاهَا رَبّهَا».

4456 ـ4457 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي سُفْيَانُ الثّوْرِيّ وَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ وَغَيْرُهُمْ[1] أَنّ رَبِيعَةَ بْنَ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ حَدّثَهُمْ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَ حَدِيثِ مَالِكٍ. غَيْرَ أَنّهُ زَادَ: قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَنَا مَعَهُ. فَسَأَلَهُ عَنِ اللّقَطَةِ؟ قَالَ: وَقَالَ عَمْرٌو فِي الْحَدِيثِ: «فَإِذَا لَمْ يَأْتِ لَهَا طَالِبٌ فَاسْتَنْفِقْهَا».

زەيدئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ، تېپىۋالغان نەرسە تورسىدا سوردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:« تېپىۋالغان نەرسىنىڭ سانىنى، بوغۇچ، بوخچىلىرىنى ئېلان قىلىپ تونۇتقىن، ئاندىن يەنە بىر يىل تونۇتقىن، ئەگەر ئىگىسى كەلسە بەرگىن، ئەگەر كەلمىسە، ئۆزۈڭنىڭ ئىشى، (ئۇ سېنىڭ مىلىڭنىڭ يول ىدەك بولىدۇ)،دىدى، ئۇكىشى؛ قوينىڭ ئېزىپ قالغىنىنى تېپىۋالسامچۇ؟دىدى، رەسۇلۇللاھ :ئۇ سىنىڭ ياكى قېرىندىشىڭنىڭ يەنى ئىگىسىنىڭ ياكى بۆرىنىڭ بولىدۇ دىدى، ئۇكىشى: تۆگىنىڭ ئېزىپ قالغىنىنى تېپىۋالسامچۇ؟دىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قاتتىق غەزەپ قىلىپ: ئۇنىڭ بىلەن سىنىڭ نىمە كارىڭ؟، ئۇنىڭ سۇيى، ئوت ـ چۆپلىرى ئۆزى بىلەن بىللە، ئۇ ئىگىسىگە ئۇچراشقانغا قەدەر، ئىگىسى ئۇنى تاپقانغا قەدەر ئۇ سۇ ئىچىپ، دەل ـ دەرەخ، ئوت ـ چۆپلەرنى يەلەيدۇ دىدى. بۇخارى،مۇسلىم .

4458 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ أَنّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ صَاحِبَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ اللّقَطَةِ الذّهَبِ أَوِ الْوَرِقِ؟ فَقَالَ: «اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا، ثُمّ عَرّفْهَا سَنَةً، فَإِنْ لَمْ تَعْرِفْ فَاسْتَنْفِقْهَا، وَلْتَكُنْ وَدِيعَةً عِنْدَكَ، فَإِنْ جَاءَ طَالِبُهَا يَوْماً مِنَ الدّهْرِ فَأَدّهَا إِلَيْهِ» وَسَأَلَهُ عَنْ ضَالّةِ الإِبِلِ؟ فَقَالَ: مَالَكَ وَلَهَا؟ دَعْهَا، فَإِنّ مَعَهَا حِذَاءَهَا وَسِقَاءَهَا، تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشّجَرَ، حَتّى يَجِدَهَا رَبّهَا» وَسَأَلَهُ عَنِ الشّاةِ؟ فَقَالَ: «خُذْهَا، فَإِنّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لأَخِيكَ أَوْ لِلذّئْبِ».

4459 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ: أَخْبَرَنَا حَبّانُ بْنُ هِلاَلٍ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَ رَبِيعَةُ الرّأْيِ بْنُ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ[1] أَنّ رَجُلاً سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ ضَالّةِ الإِبِلِ؟ زَادَ رَبِيعَةُ: فَغَضِبَ حَتّى احْمَرّتْ وَجْنَتَاهُ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ. وَزَادَ: «فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَعَرَفَ عِفَاصَهَا، وَعَدَدَهَا وَوِكَاءَهَا، فَأَعْطِهَا إِيّاهُ. وَإِلاّ، فَهِيَ لَكَ».

4460 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: حَدّثَنِي الضّحّاكُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي النّضْرِ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ اللّقَطَةِ؟ فَقَالَ: «عَرّفْهَا سَنَةً، فَإِنْ لَمْ تُعْتَرَفْ، فَاعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا، ثُمّ كُلْهَا، فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا فَأَدّهَا إِلَيْهِ».

زەيدئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ، ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن تېپىۋالغان نەرسە تورسىدا سوردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:« تېپىۋالغان نەرسىنىڭ سانىنى، بوغۇچ، بوخچىلىرىنى ئېلان قىلىپ تونۇتقىن، ئاندىن يەنە بىر يىل تونۇتقىن، بۇجەرياندا ئۇنى ئۆز يېنىڭدا ئامانەت تەرىقىسىدا ئىشلىتىپ تۇرۇپ، ئەگەر زامانلەردىن بىركۈنى ئىگىسى كەلسە بەرگىن، ئەگەر كەلمىسە، ئۆزۈڭنىڭ ئىشى، (ئۇ سېنىڭ مىلىڭنىڭ يول ىدەك بولىدۇ ، يىگىن) ،دىدى، ئۇكىشى؛ قوينىڭ ئېزىپ قالغىنىنى تېپىۋالسامچۇ؟دىدى، رەسۇلۇللاھ :ئۇ سىنىڭ ياكى قېرىندىشىڭنىڭ يەنى ئىگىسىنىڭ

ياكى بۆرىنىڭ بولىدۇ دىدى، ئۇكىشى: تۆگىنىڭ ئېزىپ قالغىنىنى تېپىۋالسامچۇ؟دىدى، رەسۇلۇللاھ: ئۇنىڭ بىلەن سىنىڭ نىمە كارىڭ؟، ئۇنىڭ سۇيى، ئوت ـ چۆپلىرى ئۆزى بىلەن بىللە، ئۇ ئىگىسىگە ئۇچراشقانغا قەدەر، ئىگىسى ئۇنى تاپقانغا قەدەر ئۇ سۇ ئىچىپ، دەل ـ دەرەخ، ئوت ـ چۆپلەرنى يەلەيدۇ دىدى. بۇخارى،مۇسلىم .

4461 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنِي أَبُو بَكْرِ ابْنِ نَافِعٍ (وَاللّفْظ لَهُ): حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قالَ: سَمِعْتُ سُوَيْدَ بْنَ غفَلَةَ قالَ: خَرَجْتُ أنَا وَزَيْدُ بْنُ صُوحَانَ وَسَلْمَانُ بْنُ رَبِيعَةَ غَازِينَ، فَوَجَدْتُ سَوْطاً فَأَخَذْتهُ. فَقالاَ لِي: دَعْهُ. فقُلْتُ: لاَ. ولَـكِنّي أُعرّفُهُ، فإنْ جَاءَ صَاحِبُهُ وَإلاّ اسْتَمْتَعْتُ بِهِ. قالَ: فَأَبَيْتُ عَلَيْهِمَا، فَلَمّا رَجَعْنَا مِنْ غَزَاتِنَا قُضِيَ لِي أنّي حَجَجْتُ، فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ، فَلَقِيْتُ أُبَيّ بْنَ كَعْبٍ، فَأَخْبَرْتُهُ بشَأْنِ السّوْطِ وَبقوْلِهما. فقالَ: إنّي وَجَدْتُ صُرّةً فِيهَا مِائَةُ دِينَارٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَتَيْتُ بِهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَ: «عَرّفْهَا حَوْلاً» قالَ: فَعَرّفْتُها فَلَمْ أَجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا، ثُمّ أَتَيْتُهُ فقالَ: «عَرّفْهَا حَوْلاً» فَعَرّفْتُها فَلَمْ أجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا، ثُمّ أَتَيْتُهُ فقالَ: «عَرّفْهَا حَوْلاً» فَعَرّفْتُها فَلَمْ أَجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا. فَقالَ: «احْفَظْ عَدَدَهَا وَوِعَاءَهَا ووِكَاءَهَا، فَإنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإلاّ فَاسْتَمْتِعْ بِهَا» فَاسْتَمْتَعْتُ بِهَا.
فَلَقِيتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ بِمَكّةَ فَقالَ: لاَ أَدْرِي بِثَلاَثَةِ أَحْوَالٍ أَوْ حَوْلٍ وَاحِدٍ.

4462 ـ وحدّثني عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ: حَدّثنَا بَهْزٌ: حَدّثنَا شُعْبَةُ: أَخْبَرَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ أَوْ أَخْبَرَ الْقَوْمَ وَأَنَا فِيهِمْ. قالَ: سَمِعْتُ سُوَيْدَ بْنَ غفَلَةَ قالَ: خَرَجْتُ مَعَ زَيْدِ بْنِ صُوحَانَ وَسَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ، فَوَجَدْتُ سَوْطاً، وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ بِمِثْلِهِ. إلَى قَوْلِهِ: فَاسْتَمْتَعْتُ بِهَا. قالَ شُعْبَةُ: فَسَمِعْتُهُ بَعْدَ عَشْرِ سِنِينَ يَقُولُ: عَرّفْهَا عَاماً وَاحِداً.

4463 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا أَبِي، جَمِيعاً، عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرّقّيّ: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو) عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ. ح وَحَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ: حَدّثنَا بَهْزٌ: حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، كُلّ هَـؤُلاَءِ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ شُعْبَةَ. وَفِي حَدِيثِهِمْ جَمِيعاً: ثَلاَثَةَ أَحْوَالٍ. إلاّ حَمّادَ بْنَ سَلَمَةَ فَإنّ فِي حَدِيثِهِ: عَامَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةً. وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ وَزَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ وَحَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ «فَإنْ جَاءَ أَحَدٌ يُخْبِرُكَ بِعَدَدِهَا وَوِعَائِهَا وَوِكَائِهَا، فَأَعْطِهَا إيّاهُ». وَزَادَ سُفْيَانُ فِي رِوَايَةِ وَكِيعٍ «وَإلاّ فَهِيَ كَسَبِيلِ مَالِكَ». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ نُمَيْرٍ «وَإلاّ فَاسْتَمْتِعْ بِهَا».

سۇۋەيد مۇنداق دەيدۇ؛ مەن زەيد، سەلمانلەر بىلەن بىللە غازاتقا چىقىپ، بىرقامچا تېپىۋىلىپ، ئۇنى ئالدىم. ئۇلارماڭا؛ ئۇنى ئۆز جايىدا قويۇپ قوي دىدى. مەن ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئۇنىماي، قامچىنى ئېلىپ؛ مەن بۇنى ئىگىسىگە تونىتىمەن، ئەگەر ئىگىسى چىقسا، بىرىمەن، ئىگىسى چىقمىسا، مەن بۇنىڭدىن مەنپەئەتلىنىمەن دىدىم. بىز غازاتتىن قايتقاندا، مەن ھەج قىلدىم، مەن مەدىنىگە كىلىپ، ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بۇئىش توغرىسىدا سورسام ،ئۇ؛مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا 100دىينار ئالتۇن بار بىرقاپچۇقنى تېپىۋىلىپ، ئۇنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قىشىغا ئېلىپ كەلسەم، رەسۇلۇللاھ ماڭا : تېپىۋالغان نەرسىنىڭ سانىنى، بوغۇچ، بوخچىلىرىنى ئىلان قىلىپ بىرىيل تونۇتقىن،دىدى. مەن ئۇنى تونۇتۇپ ئىگىسىنى تاپالماي يەنەكەلسەم، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ئۇنى يەنە بىر يىل تونۇتقىن،دىدى. ئاندىن مەن ئۇنى تونۇتۇپ ئىگىسىنى تاپالماي يەنەكەلسەم، رەسۇلۇللاھ ماڭا: يەنە بىر يىل تونۇتقىن، ئەگەر ئىگىسى كەلسە بەرگىن، ئەگەر كەلمىسە، تېپىۋالغان نەرسىنىڭ سانىنى ، بوغۇچ، بوخچىلىرىنى ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىپ ساقلاپ، ئۇنىڭدىن مەنپەئەتلەنسەڭ بولىدۇ،دىدى.ئاندىن مەن ئۇنىڭدىن مەنپەئەتلەنگەن ئىدىم دىدى.(يەنەبىردە؛ ئۇ سىنىڭ

مېلىگىنىڭ يولدەك بولىدۇ، دېدى. يەنى سەدىقە ـــ ئېھسان قىلساڭ، خەزىنەڭ بولىدۇ، ياخشىراقى ئۇمۇمنىڭ مەنپەئەتىگە ئىشلەتسەڭ) ، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب يەنى تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ.

786 ـ باب في لقطة الحاج

ھەج قىلغۇچى كىشىنىڭ مەككىدە چۈشۈپ قالغان نەرسىسى توغرىسىدا

4464 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ يُونسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى قالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأَشَجِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ حَاطِبٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التّيْمِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ لُقَطَةِ الْحَاجّ.

ئابدۇرەھمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاجىلارنىڭ چۈشۈپ قالغان، يوتۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى تېپىۋېلىپ ئېلىۋېلىشىدىن توسقان. (چۈنكى ھاجىلار يۇرتىغا كەتسە قايتىپ كېلەلمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ نەرسە ئالغۇچىغا قالىدۇ، بۇنىڭدىن توسقان، شۇڭا ئۇ نەرسە جايىدا تۇرىدۇ، ھاجىلار ئۆزى كېلىپ ئېلىۋالىدۇ. پەقەت ئېلىۋالمىسا، جاكارچى ئېلىپ قويىدۇ، ھۆكۈمەت بەيتۇلمالغا قوشۇپ قويۇپ، كېلەر يىلى ئېلان قىلىپ بېرىشى لازىم). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4465 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. قالَ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ، عَنْ أَبِي سَالِمٍ الْجَيْشَانِيّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «مَنْ آوَى ضَالّةً فَهُوَ ضَالّ، مَا لَمْ يُعَرّفْهَا».

زەيد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئېزىپ قالغان كالا ـ قويدەك ھايۋاننى ئۆيىگە ئەكىرىۋالسا، ئۇنى كىشىلەرگە ئېلان قىلىپ تونۇتمىسىلا، ئۆزىمۇ زالالەتتە ئازغۇن بولىدۇ، (ئەگەر تونۇتۇپ، ئىگىسىگە بەرسە ياكى ئىگە چىقمىغاندىن كېيىن ئۆزى ئالسا، ئاللاھ يولىدا سەدىقە قىلسا بولىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

787 ـ باب تحريم حلب الماشية بغير إذن مالكها

چارۋا ماللارنى ئىگىسىنىڭ رۇخسىتىسىز سېغىۋېلىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4466 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَحْلُبَنّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ أَحَدٍ إِلاّ بِإِذْنِهِ، أَيُحِبّ أَحَدُكُمْ أَنْ تُؤْتَى مَشْرَبَتُهُ، فَتُكْسَرَ خِزَانَتُهُ، فَيُنْتَقَلَ طَعَامُهُ؟ إِنّمَا تَخْزُنُ لَهُمْ ضُرُوعُ مَوَاشِيهِمْ أَطْعِمَتَهُمْ، فَلاَ يَحْلُبَنّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ أَحَدٍ إِلاّ بِإِذْنِهِ».

4467 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ، جَمِيعاً، عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنِي أَبِي، كِلاَهُمَا، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الرّبِيعِ وَأَبُو كَامِلٍ قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ)، جَمِيعاً، عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيّةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَيّوبَ وَ ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ مُوسَى، كُلّ هَـؤُلاَءِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمْ جَمِيعاً «فَيُنْتَثَل» إِلاّ اللّيْثَ بْنَ سَعْدٍ فَإِنّ فِي حَدِيثِهِ «فَيُنْتَقَلَ طَعَامُهُ» كَرِوَايَةِ مَالِكٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھېچ بىر كىشى بىرەر كىشىنىڭ چارۋا — ماللىرىنى ئۇنىڭ ئىزنىسىز سېغىۋالمىسۇن، بىرىڭلار تامقى، ئىچملىكى بار قاچىسى كەلتۈرلۈپ، ئاندىن ئۇ سۇنۇپ كېتىپ، تامقىنىڭ تۆكۈلۈپ كېتىشىنى، يۆتكىلىپ كېتىشىنى ياخشى كۆرەمدۇ؟ ھەقىقەتەن ئۇلار ئۈچۈن چارۋا — ماللىرىنىڭ يېلىنلىرى، تامقىنى، سۈتلىرىنى ساقلاپ بېرىدۇ، شۇڭا بىر كىشى ھېچ كىشىنىڭ سېغىن ھايۋىنىنى ئۇنىڭ ئىزنىسىز سېغىۋالمىسۇن، رۇخسىتى بىلەن ساغسۇن. بەيھەقى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە.

788 – باب الضيافة ونحوها

زىياپەت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلار توغرىسىدا

4468 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا لَيْثٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي سَعِيدٍ، عَنْ أَبي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيّ أَنّهُ قَالَ: سَمِعَتْ أُذُنَايَ وَأَبْصَرَتْ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ، فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ». قَالُوا: وَمَا جَائِزَتُهُ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «يَوْمُهُ وَلَيْلَتُهُ، وَالضّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيّامٍ، فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذٰلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ». وَقَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ».

ئەبۇ شۇرەيھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ تۇرۇپ، قۇلۇقۇم بىلەن ئاڭلىغان: كىم ئاللاھقا، ئاخىرەت كۈنىگە شەكسىز ئىشەنگەن مۆئمىن بولسا، مېھمىنىنى ھۆرمەتلەپ، ياخشى كۈتسۇن، مېھمانىنىڭ ھەققى بىر كېچە — كۈندۈز كۈتۈلۈشتۇر، زىياپەت ئۈچ كۈن بولىدۇ، ئۈچ كۈندىن كېيىنكى قىلىنغان نەرسە سەدىقە بولىدۇ. (يەنى كىشىلەر سەدىقىدىن ئۆزىنى تارتىدۇ، يېيىشنى خالىمايدۇ). مېھمانىڭمۇ ئۇنى قوغلاپ چىقارغانغا قەدەر تۇرىۋېرىشى ھالال ئەمەس. (بىر كۈندىن كېيىن، ئېشىپ كەتسە، ئۈچ كۈندىن كېيىن كېتىدۇ). كىم ئاللاھقا، ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرگەن مۆئمىن بولسا، ياخشى سۆز قىلسۇن ياكى سۈكۈتتە جىم تۇرسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،كېيىنكى تۆت كىتاپ.

4469 – حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ: حَدّثنَا وَكِيعٌ: حَدّثنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ أَبي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الضّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيّامٍ، وَجَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَلاَ يَحِلّ لِرَجُلٍ مُسْلِمٍ أَنْ يُقِيمَ عِنْدَ أَخِيهِ حَتّى يُؤْثِمَهُ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ وَكَيْفَ يُؤْثِمُهُ؟ قَالَ: «يُقِيمُ عِنْدَهُ، وَلاَ شَيْءَ لَهُ يَقْرِيهِ بِهِ».

4470 – وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّىَ: حَدّثنَا أَبُو بَكْرٍ (يَعْنِي الْحَنَفِيّ): حَدّثنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيّ يَقُولُ: سَمِعَتْ أُذُنَايَ وَبَصُرَ عَيْنِي وَوَعَاهُ قَلْبِي حِينَ تَكَلّمَ بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ اللّيْثِ. وَذَكَرَ فِيهِ «وَلاَ يَحِلّ لأَحَدِكُمْ أَنْ يُقِيمَ عِنْدَ أَخِيهِ حَتّىَ يُوءثِمَهُ» بِمِثْلِ مَا فِي حَدِيثِ وَكِيعٍ.

ئەبۇ شۇرەيھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: زىياپەت ئۈچ كۈن بولىدۇ، ئۈچ كۈندىن كېيىنكى قىلىنغان نەرسە سەدىقە بولىدۇ. (يەنى كىشىلەر سەدىقىدىن ئۆزىنى تارتىدۇ، يېيىشنى خالىمايدۇ. مېھمانىڭمۇ ئۇنى قوغلاپ چىقارغانغا قەدەر تۇرىۋېرىشى ھالال ئەمەس). مۇسۇلمان

كىشىنىڭمۇ، قېرىندىشىنىڭ ئۆيىدە ئۇنى گۇناھكار قىلىپ تۇرۇۋېرىشى ھالال ئەمەس. ئۇ قانداق قىلىپ گۇناھكار قىلىپ قويىدۇ؟ دېيىلدى. رەسۇلۇللاھ: ئۇ قېرىندىشىنىڭ ئۆيىدە تۇرۇۋېرىدۇ، قېرىندىشىنىڭ ئۆيىدە ئۇنى مېھمان قىلغىدەك ھېچ نەرسە بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى قوغلاپ چىقىرىپ گۇناھكار بولۇپ قالىدۇ دېدى.

4471 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنّهُ قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّكَ تَبْعَثُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ فَلاَ يَقْرُونَنَا، فَمَا تَرَى؟ فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضّيْفِ، فَاقْبَلُوا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا، فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقّ الضّيْفِ الّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ».

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى بىزنى دەۋەتكە ئەۋەتىلا، ئاندىن بىز بىرەر قەۋمنىڭ يۇرتىغا چۈشسەك ئۇلار بىزنى مېھمان قىلمايدۇ، ياخشى كۈتمەيدۇ، بىز بۇنداق ئەھۋال ئاستىدا قانداق قىلىمىز؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە مۇنداق دېگەن: ئەگەر بىرەر قەۋمنىڭ يۇرتىغا چۈشسەڭلار، ئۇلار سىلەر ئۈچۈن مېھمانغا، زىياپەتكە لايىق نەرسىگە بۇيرىسا، قوبۇل قىلىڭلار، ئەگەر ئۇنداق قىلمىسا، شۇلارغا لايىق بولغۇدەك مېھماندارچىلىقنىڭ زىياپەتنىڭ ھەققىنى ئېلىڭلار، (يەنى ئامال بولمىسا، رۇخسەتسىز يەۋېرىڭلار، چۈنكى، ئۇلارنىڭ مەجبۇرىيىتى باردۇر)، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

789 ـ باب استحباب المؤاساة بفضول المال

سەپەردە سۇنىڭ ئاشقىنىنى ئورتاق ئىشلىتىش توغرىسىدا

4472 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ: حَدّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي سَفَرٍ مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَى رَاحِلَةٍ لَهُ، قَالَ: فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ يَمِيناً وَشِمَالاً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لاَ ظَهْرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مِنْ زَادٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لاَ زَادَ لَهُ». قَالَ: فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَ، حَتّىَ رَأَيْنَا أَنّهُ لاَ حَقّ لأَحَدٍ مِنّا فِي فَضْلٍ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر چاغدا بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەر قىلىپ كېتىۋاتساق، تۇيۇقسىز بىركىشى تۆگە ئۈستىدە كېلىپ، ئىككى تەرەپكە قاراپ تۆگىسىنىڭ ئوڭ ـ سول تەرەپلىرىگە ئۇرۇشقا باشلىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ تۆگىسىنىڭ ئاجىزلىقىنى كۆرۈپ مۇنداق دېگەن: كىمنىڭ سەپەر جەريانىدا ئارتۇق بوش تۇرىدىغان، باشقىلارنى مىندۈرۈپ ئېلىۋالغۇدەك ئۇلىغىنىڭ ئۇچىسى بولسا، (ياكى قاتناش قۇراللىنىڭ بوش ئورنى بولسا) ئۇنى باشقا ئۇلىغى يوق كىشىلەرگە بېرىپ، باشقىلارنى ئېلىۋالسۇن، كىمنىڭ ئوزۇق ــ تۈلۈكى ئاشقىدەك بولسا، ئۇنىڭدىن ئوزۇق ــ تۈلۈكى يوق كىشىلەرگە بەرسۇن...... رەسۇلۇللاھ بارلىق ماللارنىڭ تۈرلىرىنى تىلغا ئالدى، ھەتتاكى بىز؛ ھاجەتتىن ئارتۇق ئېشىپ قالغان نەرسىدە ھېچ قايسىمىزنىڭ ھەققى يوق ئىكەن دەپ قالدۇق.(مەخسەت، ئارتۇقنى ئاللاھ يولدا

بېرىشىش، ھاجەتتىن زىيادىسىنى تۇتۇپ قالماسلىق، سەپەردە يار ــ يۆلەكتە بولۇشتۇر). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد.

790 ــ باب استحباب خلط الأزواد إذا قلت، والمؤاساة فيها

ئوزۇق ـ تۈلۈك ئاز قالغاندا ئۇنى ئارلاشتۇرۇپ باراۋەر تەقسىم قىلىش

4473 ــ حدّثني أحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ الأزْدِيّ: حَدّثَنَا النّضْرُ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ الْيَمَامِيّ): حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّارٍ): حَدّثَنَا إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةٍ، فَأَصَابَنَا جَهْدٌ، حَتّىَ هَمَمْنَا أَنْ نَنْحَرَ بَعْضَ ظَهْرِنَا، فَأَمَرَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَجَمَعْنَا مَزَاوِدَنَا، فَبَسَطْنَا لَهُ نِطَعاً، فَاجْتَمَعَ زَادُ الْقَوْمِ عَلَى النّطعِ. قَالَ: فَتَطَاوَلْتُ لأَحْزُرَهُ كَمْ هُوَ؟ فَحَزَرْتُهُ كَرَبْضَةِ الْعَنْزِ. وَنَحْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً. قَالَ: فَأَكَلْنَا حَتّىَ شَبِعْنَا جَمِيعاً، ثُمّ حَشَوْنَا جُرُبَنَا. فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَهَلْ مِنْ وَضُوءٍ؟» قَالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ بِإِدَاوَةٍ لَهُ، فِيهَا نُطْفَةٌ، فَأَفْرَغَهَا فِي قَدَحٍ، فَتَوَضّأْنَا كُلّنَا. نُدَغْفِقُهُ دَغْفَقَةً، أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً. قَالَ: ثُمّ جَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ ثَمَانِيَةٌ فَقَالُوا: هَلْ مِنْ طَهُورٍ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَرِغَ الْوَضُوءُ».

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئۇرۇشقا چىقىپ، بىزگە قاتتىق مۇشەققەت، ئاچارچىلىق يەتتى، بىز تۆگىلىرىمىزنى ئۆلتۈرۈشنى مەقسەت قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ؛ئوزۇق ـ تۈلۈكلىرىمىزنى بىرىيەرگە توپلاشقا بۇيرىدى. بىزبۇنىڭ ئۈچۈن تېرە دوسقان سالدۇق. قەۋمنىڭ ئوزۇق ـ تۈلۈكلىرى ئۆزۈن ھاسىنىڭ ئىگىزلىكىنىڭ مىقدارىدا توپلاندى. بىز كىشى 1400ئىدۇق. (ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا بەركەت تىلەپ دۇئا قىلىپ؛يەڭلار، خوجۇن ـ تۇلۇنلىرىڭلارغا ئېلىڭلار دېدى،) بىز ھەممىمىز تويغىچە يېدۇق. ئاندىن خوجۇن ـ تۇلۇنلىرىمىزغا لىق تولغىچە ئالدۇق. رەسۇلۇللاھ؛ تاھارەت ئالىدىغان سۇ بارمۇ؟دېدى. بىركىشى قاچىدا كىچىككىنە سۇ كەلتۈردى. رەسۇلۇللاھ ئۇسۇنى قەدەھكە قۇيۇپ(بارماقلىرىنى قاچا ئىچىدە تۇتۇپ تۇردى، بارماقلىرى ئارىسىدىن سۇ ئېتىپ چىقتى) بىز 1400 كىشى سۇنى خېلى كەڭرى قۇيۇپ تاھارەت ئالدۇق. ئاندىن كېيىن سەككىز كىشى كېلىپ؛ تاھارەت ئالىدىغان سۇ بارمۇ؟دېدى.رەسۇلۇللاھ؛سۇ تۈگىدى دېدى. (ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، تەبۇك ئۇرىشى بولغان كۈنى كىشىلەرگە قاتتىق ئاچارچىلىق يەتتى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ئى الله نىڭ ئەلچىسى! كىشىلەرنى چاقىرسىلا، ئۇلار ئوزۇقلىرىنىڭ ئاشقانلىرىنى ئەكەلسۇن، ئاندىن سىلى ئۇنىڭغا بەركەت تىلەپ الله قا دۇئا قىلسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ؛بولىدۇ شۇنداق قىلاي دەپ، سۇپۇر ـ دوسقان كەلتۈرۈپ سېلىپ، ئاندىن كىشىلەرنىڭ ئوزۇقلىرىنىڭ قېلىپ قالغانلىرىنى كەلتۈرۈشكە چاقىرىق قىلدى، بەزى كىشى بىر چاڭگال قوناق ئېلىپ كەلسە، بەزىسى بىر چاڭگال خورما ئېلىپ كېلەتتى، يەنەبەزىسى سۇنۇق ـ پۇچۇق ناننى ئېلىپ كەلدى، شۇنداق قىلىپ دوسقان ئۈستىگە ئازراق نەرسە دۆۋلەشتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا بەركەت تىلەپ دۇئا قىلىپ؛ خوجۇن ـ تۇلۇنلىرىڭلارغا ئېلىڭلار دېدى، ئۇلار بوخچا ـ تۇلۇنلىرىغا لىق ـ لىق ئالدى،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەسكەرلەر ئىچىدە بىرمۇ خۇجۇن ـ بوخچا قويماي ھەممىسنى تاماققا لىق توللىدى، ئۇلار تويغىچە يىدى، يەنە تېخى ئېشىپمۇ قالدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ﷺ: گۇۋاھلىق بىرىمەنكى، ﷲ تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مەن ﷲ نىڭ ئەلچىسى، ھەرقانداق بىر بەندە شەك قىلمىغان ھالدا ﷲ تائالاغا مۇشۇ ئىككى گۇۋاھلىق كەلىمىسى بىلەن ئۇچراشسا، ئۇ بەندە جەننەتتىن پەردىلىنىپ قالمايدۇ (يەنى ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ) دېدى.

33 ـ كتاب الجهاد والسير   جىھادنىڭ كىتابى

791 ـ باب جواز الإغارة على الكفار الذين بلغتهم دعوة الإسلام، من غير تقدم الإعلام بالإغارة

ئىسلام چاقىرىقى يەتكەن كاپىرلەرگە ھۇجۇم قىلىشنى ئىلان قىلماستىن تۇيۇقسىزلا ھۇجۇم قىلىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4474 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ: حَدّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ أَخْضَرَ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ قالَ: كَتَبْتُ إِلَىَ نَافِعٍ أَسْأَلُهُ عَنِ الدّعَاءِ قَبْلَ الْقِتَالِ؟ قالَ: فَكَتَبَ إِلَيّ: إِنّمَا كَانَ ذَلِكَ فِي أَوّلِ الإِسْلاَمِ، قَدْ أَغَارَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ بَنِي الْمُصْطَلِقِ وَهُمْ غَارّونَ، وَأَنْعَامُهُمْ تُسْقَىَ عَلَى الْمَاءِ، فَقَتَلَ مُقَاتِلَتَهُمْ وَسَبَىَ سَبْيَهُمْ وَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ. (قَالَ يَحْيَىَ: أَحْسِبُهُ قَالَ) جُوَيْرِيَةَ. (أَوْ قَالَ الْبَتّةَ) ابْنَةَ الْحَارِثِ.
وَحَدّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ، وَكَانَ فِي ذَاكَ الْجَيْشِ.

4475 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقَالَ: جُوَيْرِيَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ. وَلَمْ يَشُكّ.

ھۇجۇم قىلىشتىن بۇرۇن ئىسلامغا دەئۋەت قىلىپ قويۇش توغرىسىدا سورىغان ئىبنى ئەۋنگە نافىئ رەھ مۇنداق خەت يازغان: ئۇ ئىسلامنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدىكى ئىش ئىدى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەرىيسئ دىگەن جايدا، بەنىي مۇستەلەقلەرگە ئۇلار چارۋا ماللىرى ئارىسىدا غەپلەتتە قالغاندىلا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرىنى ئۆلتۈرۈپ، ئاياللىرىنى، باللىرىنى ئولجا ئالغان ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

792 ـ باب تأمير الإمام الأمراء على البعوث، ووصيته إياهم بآداب الغزو وغيرها

ئىمام ـ خەلىيپىنىڭ قوشۇنغا باشلىق ئەمىر سايلىشى ۋە ئۇلارغا غازات قىلىش ئەدەپلىرىنى ۋەسىيەت قىلىشى

4476 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرّاحِ، عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا يَحْيَىَ بْنُ آدَمَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ: أَمْلاَهُ عَلَيْنَا إِمْلاَءً. وعن سليمان بن بريدة عن أبيه قال : كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أمر أميرا على جيش أو سرية أوصاه في خاصته بتقوى الله ومن معه من المسلمين خيرا ثم قال : " اغزوا بسم الله قاتلوا من كفر بالله اغزوا فلا تغلوا ولا تغدروا ولا تمثلوا ولا تقتلوا وليدا وإذا لقيت عدوك من المشركين فادعهم إلى ثلاث خصال أو خلال فأيتهن ما أجابوك فاقبل منهم وكف عنهم ثم ادعهم إلى الإسلام فإن أجابوك فاقبل منهم وكف عنهم ثم ادعهم إلى التحول من دارهم إلى دار المهاجرين وأخبرهم أنهم إن فعلوا ذلك فلهم ما للمهاجرين وعليهم ما على المهاجرين فإن أبوا أن يتحولوا منها فأخبرهم أنهم يكونون كأعراب المسلمين يجري عليهم حكم الله الذي يجري على المؤمنين ولا يكون لهم في الغنيمة والفيء شيء إلا أن يجاهدوا مع المسلمين فإن هم أبوا فعلهم الجزية فإن هم أجابوك فاقبل منهم وكف عنهم فإن هم أبوا فاستعن بالله وقاتلهم وإذا حاصرت أهل حصن فأرادوك أن تجعل لهم ذمة الله وذمة نبيه فلا تجعل لهم ذمة الله ولا ذمة نبيه ولكن اجعل لهم ذمتك وذمة أصحابك فإنكم أن تخفروا ذممكم وذمم أصحابكم أهون من أن تخفروا ذمة الله وذمة رسوله وإن حاصرت أهل حصن فأرادوك أن تنزلهم على حكم الله فلا تنزلهم على حكم الله ولكن أنزلهم على حكمك فإنك لا تدري : أتصيب حكم الله فيهم أم لا ؟

4477 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ: حَدّثني عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ: حَدّثنَا شُعْبَةُ: حَدّثنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ أَنّ سُلَيْمَانَ بْنَ بُرَيْدَةَ حَدّثَهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا بَعَثَ أَمِيراً أَوْ سَرِيّة دَعَاهُ فَأَوْصَاهُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَىَ حَدِيثِ سُفْيَانَ.

4478 ـ حدّثنا إِبْرَاهِيمُ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهّابِ الْفَرّاءُ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْوَلِيدِ، عَنْ شُعْبَةَ بِهَـذَا.

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرەر قوشۇنغا ئەمىر باشلىق سايلىسا، ئۇنىڭغا خۇسۇسەن **الله** تىن قورقۇشقا،تەقۋالىق قىلىشقا ۋەسىيەت قىلاتتى، مۇسۇلمانلارغا ياخشىلىقنى ۋەسىيەت قىلاتتى، ئاندىن مۇنداق دەيتتى : ئاللاھنىڭ يولىدا ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلاپ، غازات قىلىڭلار ، ئاللاھقا كاپىر بولغان، تانغان، دىنىسىزنى ئۆلتۈرۈڭلار، غازات قىلىڭلار ، ئولجا، غەنىيمەتكە خىيانەت قىلماڭلار، ئەھدە، توختام، كېلىشىمنى بۇزماڭلار، ئۆلتۈرگەندە، كۆز ــ قۇلاقلارنى، ئەزالارنى كېسىپ قىينىماڭلار، كىچىك باللارنى ئۆلتۈرمەڭلار! مۇشرىك، دىنسىزلاردىن بولغان دۈشمەنلەرگە ئۇچراشساڭ، تۆۋەندىكى ئۈچ خىسلەت ئىشقا چاقىرغىن، ئەگەر ئۇلار بۇ ئۈچ خىسلەت ئىشىنىڭ قايسى بىرىگە ئاۋاز قوشسا، قوبۇل قىلسا، سەنمۇ قوبۇل قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشدىن قولۇڭنى تارتقىن، 1 ـ ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىر، ئەگەر ئۇلار بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشسا، ئۇلاردىن قوبۇل قىلىپ، ئۆلتۈرۈشدىن قولۇڭنى تارت، 2 ـ ئاندىن ئۇلارنى ئۆز يۇرتلىرىدىن، مۇھاجىرلار يۇرتىغا يۆتكىلىشكە چاقىر، مۇنداق خەۋەر قىل ؛ ئەگەر ئۇلار يۆتكەلسە، مۇھاجىرلارنىڭ مەنپەئەتكە بولغان ئىشلار ئۇلارنىڭمۇ مەنپەئەتكە بولىدۇ، زىيىنىغا بولغان ئىشلار ئۇلارنىڭمۇ زىيىنىغا بولىدۇ، ئەگەر ئۇلار يۆتكىلىشكە ئۇنىمىسا، مۇنداق خەۋەر قىل ؛ ھەقىقەتەن ئۇلار مۇسۇلمانلارنىڭ ئەئراب، يېزىدىكىلىرىگە ئوخشاش بولىدۇ، مۆئمىنلەرگە ئاللاھنىڭ ھۆكمى، ئىجرا قىلىنغاندەك ئۇلارغىمۇ ئاللاھنىڭ ھۆكۈمى، قانۇنى ئىجرا قىلىنىدۇ، ئۇلارغا دۈشمەنلەردىن ئېلىنغان ئولجا، غەنىيمەتلەردىن ھېچنېمە بېرىلمەيدۇ، لېكىن، مۇسۇلمانلار بىلەن بىر سەپتە تۇرۇپ، جەڭ قىلسا، بېرىلىدۇ، ئەگەر ئۇلار يۇقىرقى ئىككى ئىشقا ئۇنىمىسا، 3 ـ ئۇلاردىن جىزىيە، قان بېجى ئال، جان بېجى ئال، ئەگەر ئۇلار بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ ئۇنىسا، سەنمۇ قوبۇل قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرمىگىن، ئەگەر بۇ ئۈچ خىسلەت ئىشقا ئۇنىمىسا، ئاللاھدىنلا ياردەم سوراپ، ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرگىن، قورغان، شەھەر ئەھلىنى مۇھاسىرىگە ئالساڭ، ئۇلار سېنىڭ ئۇلار ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ۋە ئەلچىسىنىڭ ئەھدە، كېپىللىكىنى قىلىپ بېرىشىڭنى سورىسا، ھەرگىز ئۇنداق قىلىپ بەرمەي، ئۆزۈڭنىڭ ئەھدە، كېلىشىم، كېپىللىكىنى قىلىپ بەرگىن، ساھابىلىرىڭنىڭ ھەمراھلىرىڭنىڭ كېپىللىكىنى قىلىپ بەرگىن، سىلەر ئۆزۈڭلارنىڭ ئەھدىسىنى، كېپىللىكىنى، كېلىشىمنى، ئەمىنلىكىنى بۇزۇشۇڭلار، ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ئەھدە،

كېيىللىكنى بۇزۇشتىن ئاسان، يەڭگىلرەكتۇر، بىرەر قورغان ئەھلىنى مۇھاسىرىگە ئالساڭ، ئۇلار ئاللاھنىڭ ھۆكمىگە چۈشۈرۈشۈڭنى ئىرادە قىلسا، ئۇنداق قىلماي، سەن ئۆزۈڭنىڭ ھۆكمىگە چۈشۈرگىن، سەن ئۇلار توغرىسىدا ئاللاھنىڭ ھۆكمىنى توغرا قىلىشىڭنى ياكى قىلالماسلىقىڭنى بىلەلمەيسەن . مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، نەسەئى توپلىغان، بۇ ھەدىس سەھىھ بولۇپ، ئۇرۇش قىلىشدا مۇھىم يولىيورۇققا ئىگە، ھۆكۈمگە چۈشۈش ئىشى خۇددى مەلۇم قەبىلە،يەنى بەنۇ قۇرەيزە سەئىدنىڭ ھۆكمىگە چۈشكەنگە ئوخشاشتۇر. بۇ ھەدىستىن ئاۋۋال ئىسلامغا چاقىرىش، ئاندىن يۇقىرقى چاقىرىققا چاقىرىش، ئاندىن جىزىيە قويۇش، زادى ئۇنىمىسا، ئۇرۇشۇش، ئۆلتۈرۈش مەخسەد قىلىنىدۇ، ئىسلام دىنى ئۇرۇشنى، ئاللاھ ئۈچۈنلا قىلىدۇ، ئىسلام دىنىغا كىرىشنى مەجبۇرلاپ قىلمايدۇ، ئاللاھنىڭ قانۇنى ھۆكۈمگە قايتۇرۇش ئۈچۈن قىلىدۇ، مەخسەت مەملىكەتۇللاھدۇر.

793 - باب في الأمر بالتيسير وترك التنفير

دەئۇەتتە كىشىلەرنى نەپرەتلەندۈرمەي، ئۇلارغا قىيىن قىلماي، ئاسان قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا

4479 -- حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأبِي بَكْرٍ) قالاَ: حَدّثنا أبُو أسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَى قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إذَا بَعَثَ أحَداً مِنْ أصْحَابِهِ فِي بَعْضِ أمْرِهِ، قالَ: «بَشّرُوا وَلاَ تُنَفّرُوا، وَيَسّرُوا وَلاَ تُعَسّرُوا».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىللىرىدىن بىرەرسىنى بىرەر ئىشىغا ئەۋەتسە، مۇنداق د ەيتتى : كىشلەرنى ئىسلامغا، ھەققەتكە دەۋەت قىلى پ چاقىرىڭلار، بىشارەت بېرىپ، نەپرەتلەندۈرمەڭلار، قاچۇرىۋەتمەڭلار، ئاسان قىلىپ، قىيىنلاشتۇرماڭلار.بۇخارى،مۇسلىم،ئەبۇداۋۇد،توپلىغان.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلىرىدىن بىرەر كىشىنى ئىشلىرىنىڭ بەزىسىگە ئەۋەتسە، مۇنداق دەيتتى: خۇش بىشارەت بېرىڭلار، نەپرەتلەندۈرۈپ قاچۇرۇۋەتمەڭلار، كىشلەرنى يىرگەندۈرمەڭلار، ئاسان قىلىڭلار، قىيىن، تەس قىلماڭلار. ئەبۇ داۋۇد.

4480 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ جَدّهِ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بَعَثَهُ وَمُعَاذاً إلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: «يَسّرَا وَلاَ تُعَسّرَا، وَبَشّرَا وَلاَ تُنَفّرَا، وَتَطَاوَعَا وَلاَ تَخْتَلِفَا».

4481 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ: حَدّثنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرٍو. ح وَحَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أبِي خَلَفٍ، عَنْ زَكَرِيّاءَ بْنِ عَدِيّ. أخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أبِي أنَيْسَةَ، كِلاَهُمَا، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ جَدّهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَ حَدِيثِ شُعْبَةَ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أبِي أنَيْسَةَ «وَتَطَاوَعَا وَلاَ تَخْتَلِفَا».

ئىبنى ئەبۇبۇردەتنىڭ بۇۋىسى ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بىلەن مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتكەندە مۇنداق دىگەن: سىلەر قىيىنلاشتۇرماي ئاسان قىلىڭلار، نەپرەتلەندۈرمەي، قاچۇرماي خۇش بىشارەت بېرىڭلار، ئىختىلاپلاشماي، ئىتائەت قىلىشىڭلار، ئىتتىپاقلىشىڭلار. بۇخارى، مۇسلىم ، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4482 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثنَا أَبِي: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي التّيّاحِ، عَنْ أَنَسٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، كِلاَهُمَا، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي التّيّاحِ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَسّرُوا وَلاَ تُعَسّرُوا، وَسَكّنُوا وَلاَ تُنَفّرُوا».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: (ئى خەتىبلەر، ئىماملار! ۋائىزلار، دەۋەتچىلەر) ئاسان قىلىڭلار، قىيىن، تەس قىلماڭلار، خۇش بىشارەت بېرىڭلار،خاتىرجەم قىلىڭلار، نەپرەتلەندۈرمەڭلار، قاچۇرۇۋەتمەڭلار. بەيھەقى ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ

794 ـ باب تحريم الغدر

خىيانەت قىلىپ ئەھدىنى بۇزۇشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4483 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ (يَعْنِي أَبَا قُدَامَةَ السّرَخْسِيّ) قَالاَ: حَدّثنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانِ)، كُلّهُمْ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أَبِي: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا جَمَعَ اللّهُ الأَوّلِينَ وَالآخِرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُرْفَعُ لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ، فَقِيلَ: هَـَذِهِ غَدْرَةُ فُلاَنِ بْنِ فُلاَنٍ».

4484 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ: حَدّثنَا حَمّادٌ: حَدّثنَا أَيّوبُ. ح وَحَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: حَدّثنَا عَفّانُ: حَدّثنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ، كِلاَهُمَا، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِهَـَذَا الْحَدِيثِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ، قىيامەت كۈنى ئەۋۋەل ــ ئاخىر بارلىق كىشلەرنى توپلىغاندا، ھەربىر خىيانەتچىگە بىردىن بايراق تىكلىنىپ، بۇ پالاننىڭ بالىسى، پالاننىڭ خىيانىتى دېيىلىدۇ.

4485 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الْغَادِرَ يَنْصِبُ اللّهُ لَهُ لِوَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَيُقَالُ: أَلاَ هَـَذِهِ غَدْرَةُ فُلاَنٍ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن خىيانەتچى ئۈچۈن قىيامەت كۈنى الله تائالا بىر بايراق تىكلەيدۇ، ئاندىن ؛ ئاگاھ بولۇڭلار، مانا بۇ پالاننىڭ بالىسى پالاننىڭ خىيانىتى دېيىلىدۇ. مالىك، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4486 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حَمْزَةَ وَ سَالِمٍ ابْنَيْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

4487 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ، قَالاَ: حَدّثنَا ابْنُ أَبِي عَدِيّ. ح وَحَدّثنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ: أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ) كِلاَهُمَا، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. يُقَالُ: هَـَذِهِ غَدْرَةُ فُلاَنٍ».

4488 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. ح وَحَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ، جَمِيعاً، عَنْ شُعْبَةَ فِي هَذَا الإِسْنَادِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ عَبْدِ الرّحْمَنِ «يُقَالُ: هَـَذِهِ غَدْرَةُ فُلاَنٍ».

4489 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ. يُقَالُ: هَـَذِهِ غَدْرَةُ فُلاَنٍ».

4490 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيّ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ».

4491 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ خُلَيْدٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ عِنْدَ اسْتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن قىيامەت كۈنى ھەربىر خىيانەتچىنىڭ بىردىن بايرىقى بولىدۇ، ئۇ خىيانەتچى ، ئارقىسىغا، كۆتىگە قادالغان ئاشۇ بايراق بىلەن تونۇلىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلار، مانا بۇ پالانىنىڭ بالىسى پالانىنىڭ خىيانىتى دېيىلىدۇ .بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، تەيالىسى توپلىغان، سەھىھ.

4492 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ: حَدّثنا الْمُسْتَمِرّ بْنُ الرّيّان: حَدّثنا أَبُو نَضْرَةَ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لِكُلّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لَهُ بِقَدْرِ غَدْرِهِ، أَلاَ وَلاَ غَادِرَ أَعْظَمُ غَدْراً مِنْ أَمِيرِ عَامّةٍ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ھەربىر خىيانەتچى، ئەھدىسىنى بۇزغۇچى ئۈچۈن بىردىن بايراق بولۇپ، ئۇنىڭ ئارقىسىغا قادىلىدۇ. ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ھەربىر خىيانەتچىنىڭ بايرىقى بولۇپ، بايراق ئۇنىڭ خىيانىتىنىڭ مىقدارىدا كۆتۈرۈلىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلار، ئاۋام خەلقنىڭ ئەمىرى، باش بولغۇچىسىدىنمۇ خىيانىتى چوڭ خائىن يوقتۇر. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئى باش بولغۇچىلار، ئىماملار ئاگاھ بولۇڭلار!!! ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەربىر خىيانەتچى، ئەھدە بۇزغۇچىنىڭ بىردىن بايرىقى بولۇپ، بۇ بايراق ئۇنىڭ ئارقىسىغا خىيانىتىنىڭ مىقدارىدا قادىلىدۇ. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

795 ـ باب جواز الخداع في الحرب

جەڭ قىلىشتا ھىيلە ـ نەيرەڭ ئىشلىتىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4493 ـ وحدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفظ لِعَلِيَ وَزُهَيْرٍ) (قَالَ عَلِيّ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَان: حَدّثنا سُفْيَانُ) قالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِراً يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْحَرْبُ خَدْعَةٌ».
4494 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْحَرْبُ خُدْعَةٌ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەڭ دېگەن ھىيلە ــ نەيرەڭ بىلەن بولىدۇ، (مەسىلەن ؛ شەرىقىدىن شەپە بېرىپ، غەرپكە ھۇجۇم قىلىش) بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، بەزار، تەبرانى، ئىبنى ئەساكىرلار، ھەتتا بۇخارى، مۇسلىممۇ، جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەنەس، كەئبى ئىبنى مالىك، ئىبنى ئاببـاس، ھۇسەيىن، زەيد ئىبنى سابىت، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام، ئەۋف ئىبنى مالىك، نۇئەيم، ئىبنى مەسئۇد، نەۋۋاس، خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملادىن توپلىغان، سەھىھ، مۇتەۋاتىر.

796 ـ باب كراهة تمني لقاء العدوّ، والأمر بالصبر عند اللقاء

دۈشمەنلەرگە ئۇچرىشىشنى ئارزۇ قىلماسلىق، ئۇچراشقاندا بولسا سەۋرى قىلىپ چىداش توغرىسىدا

4495 ـ حدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيّ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قالاَ: حَدّثنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ عَنِ الْمُغِيرَةِ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ الْحِزَامِيّ)، عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَمَنّوْا لِقَاءَ الْعَدُوّ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر دۈشمەنگە ئۇچرىششنى ئارزۇ قىلماڭلار، ئۇلارغا ئۇچرىشىپ قالغاندا، سەۋرى قىلىپ چىداپ، چىڭ تۇرۇڭلار. بەيھەقى.

4496 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي النّضْرِ، عَنْ كِتَابِ رَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ مِنْ أَصْحَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، يُقَالُ لَهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى. فَكَتَبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ، حِينَ سَارَ إِلَى الْحَرُورِيّةِ، يُخْبِرُهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ، فِي بَعْضِ أَيّامِهِ الّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوّ، يَنْتَظِرُ حَتّى إِذَا مَالَتِ الشّمْسُ قَامَ فِيهِمْ فَقَالَ: «يَا أَيّهَا النّاسُ لاَ تَتَمَنّوْا لِقَاءَ الْعَدُوّ وَاسْأَلُوا اللّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنّ الْجَنّةَ تَحْتَ ظِلاَلِ السّيُوفِ». ثُمّ قَامَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: «اللّهُمّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، وَمُجْرِيَ السّحَابِ، وَهَازِمَ الأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ».

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبى ئەۋپا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دۈشمەنگە ئۇچراشقان كۈنلىرىنىڭ بەزىسىدە، كۈننىڭ مايىل بۇلىشىغا ئىنتىزار بۇلۇپ، ئاندىن كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ مۇنداق دىگەن: ئى ئىنسانلار! دۈشمەنگە ئۇچقۇشۇشنى ئارزۇ قىلماڭلار، ئاللاھدىن ئىككى ئالەملىك ساقلىشىنى سوراڭلار، ئەگەر دۈشمەنگە ئۇچقۇشۇپ قالساڭلار،سەۋرە قىلىپ، چىداڭلار، بىلىڭلاركى، ھەققەتەن جەننەت قىلىچلارنىڭ سايىسى ئاستىدۇر، (يەنى شېھىدلارنىڭدۇر) ئى ئاللاھ! ئى كىتابنى نازىل قىلغۇچى ، بۇلۇتلارنى ماڭدۇرغۇچى، قوشۇنلارنى يەڭگۈچىﷲ! ، ئۇلارنى ئۆزۈڭ يەڭگىن، مەغلۇپ قىلغىن، بىزگە دىنسىزلارغا قارشى ياردەم بەرگىن .بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

797 ـ باب استحباب الدعاء بالنصر عند لقاء العدو

دۈشمەنلەرگەئۇچراشقاندا ئۇلارغا قارشى نۇسرەت، ياردەم سوراپ دۇئا قىلىش توغرىسىدا

4497 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ: حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ: «اللّهُمّ! مُنْزِلَ الْكِتَابِ، سَرِيعَ الْحِسَابِ، اهْزِمِ الأَحْزَابَ، اللّهُمّ! اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ».
4498 ـ4499 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرّاحِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ: دَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ خَالِدٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «هَازِمَ الأَحْزَابِ» وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَهُ: «اللّهُمّ».

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبى ئەۋپا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھزاپ كۈنى مۇشرىكلەرگە قارشى مۇنداق دۇئا قىلغان ئىدى:« ئى ئاللاھ! ئى كىتابنى نازىل قىلغۇچى ، بۇلۇتلارنى ماڭدۇرغۇچى، قوشۇنلارنى يەڭگۈچى ﷲ! ، ئۇلارنى ئۆزۈڭ مەغلۇپ قىلىپ يەڭگىن، ئۇلارنى قورقۇتۇپ، زىلزىلگە سېلىپ، ئىشلىرىنى مۇتەپەررىق قىلىۋەتكىن، بىزگە دىنسىزلارغا قارشى ياردەم بەرگىن . بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4500 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ: حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ: حَدّثنَا حَمّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ يَوْمَ أُحُدٍ: اللّهُمّ إِنّكَ إِنْ تَشَأْ، لاَ تُعْبَدْ فِي الأَرْضِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇھۇد كۈنى مۇنداق دېدى:ئى **الله** ! مەن سىلىدىن سىلىنىڭ ئەھدىللىرىنى، ۋەدىللىرىنى تەلەپ قىلىمەن، ئى **الله**! ئەگەر سىلى خالاپ قالسىلا، بۇگۈندىن كېيىن سىلىگە ئىبادەت قىلىنماي قالىدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەدىر كۈنى چېدىر ئىچىدە تۇرۇپ مۇنداق دېدى:ئى **الله** ! مەن سىلىدىن سىلىنىڭ ئەھدىللىرىنى، ۋەدىللىرىنى تەلەپ قىلىمەن، ئى **الله**! ئەگەر سىلى خالاپ قالسىلا، بۇگۈندىن كېيىن سىلىگە ئىبادەت قىلىنماي قالىدۇ(يەنى بىزنى ھالاك قىلماي،بىزگە ياردەم قىلسىلا)ئاندىن ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھنىڭ قولىدىن تۇتۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەمدى بولدى قىلسىلا، سىلى رەببىلىرىدىن بەك يېتەرلىك سورىدىلا دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ جەڭ كىيىمى ئىچىدە سەكرىگەن ھالدا چىقىپ؛« (مۇشرىكلار) تويى مەغلۇپ قىلىنىدۇ، ئارقىغا قاراپ قاچىدۇ.»دېدى.بۇخارى.54ـ 45ـ

798 ـ باب تحريم قتل النساء والصبيان في الحرب

ئۇرۇش قىلىشتا ئاياللار بىلەن سەبىي باللارنى ئۆلتۈرۈشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4501 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ امْرَأَةً وُجِدَتْ فِي بَعْضِ مَغَازِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَقْتُولَةَ، فَأَنْكَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَتْلَ النّسَاءِ وَالصّبْيَانِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جەڭ قىلىش جەريانىدا ئۆلتۈرۈلگەن ئايالنى كۆرۈپ ئۇنى قاتتىق ئىنكار قىلىپ؛ ئاياللارنى، سەبىي باللارنى ئۆلتۈرۈۋېتىشتىن توسقان.

4502 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ قالاَ حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: وُجِدَتِ امْرَأَةٌ مَقْتُولَةً فِي بَعْضِ تِلْكَ الْمَغَازِي، فَنَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ قَتْلِ النّسَاءِ وَالصّبْيَانِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جەڭ قىلىش جەريانىدا ئاياللارنى، سەبىي باللارنى ئۆلتۈرۈۋېتىشتىن توسقان. بەيھەقى ۋە باشقا بارلىق سەھىھ كىتابلاردا بار، سەھىھ. ھەر قانداق دۆلەت ئۇرۇش قىلىش جەريانىدا ئاياللارنى، سەبىي باللارنى ئۆلتۈرمەيدۇ، لېكىن، ئايال ئەسكەر بولسا ئۆلتۈرىدۇ.

799 ـ باب جواز قتل النساء والصبيان في البيات من غير تعمد

كاپىرلارنىڭ ئۆيلىرىدىكى ئاياللار بىلەن سەبىي باللارنى قەستەنسىز ئۆلتۈرۈشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4503 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ، جَمِيعاً، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ قالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ الصّعْبِ بْنِ جَثّامَةَ قالَ: سُئِلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الذّرَارِيّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ؟ يُبَيّتُونَ فَيُصِيبُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ وَذَرَارِيّهِمْ. فَقَالَ: «هُمْ مِنْهُمْ».

4504 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ الصّعْبِ بْنِ جَثّامَةَ قالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا نُصِيبُ فِي الْبَيَاتِ مِنْ ذَرَارِيّ الْمُشْرِكِينَ. قالَ: «هُمْ مِنْهُمْ».

4505 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِع: حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاق: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْج: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ الصّعْبِ بْنِ جَثّامَةَ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قِيلَ لَهُ: لَوْ أَنّ خَيْلاً أَغَارَتْ مِنَ اللّيْلِ فَأَصَابَتْ مِنْ أَبْنَاءِ الْمُشْرِكِينَ؟ قَالَ: «هُمْ مِنْ آبَائِهِمْ».

جۇسامەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن مۇشرىكلەرنىڭ ئارىسىدا ياتقان ئۇلارنىڭ ئۆي ئەھلىلىرىدىن ئاياللىرىغا، باللىرىغا مۇسىيبەت يېتىپ قالىدىكەن، ئۇلارنى قانداق قىلىمىز؟دەپ سورالغاندا، رەسۇلۇللاھ:ئۇلار مۇشرىكلەرنىڭ جۈملىسىدىن، دادىللىرىنىڭ جۈملىسىدىندۇر،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

800 ـ باب جواز قطع أشجار الكفار وتحريقها

كاپىرلارنىڭ دەل ـ دەرەخلىرىنى كېسىپ، كۆيدۈرۈشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

4506 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ قَالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنا لَيْثٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَرّقَ نَخْلَ بَنِي النّضِيرِ وَقَطَعَ، وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ. زَادَ قُتَيْبَةُ وَابْنُ رُمْحٍ فِي حَدِيثِهِمَا: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللّهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ} (59الحشر الآية: 5).

4507 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ قَالاَ: حَدّثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَطَعَ نَخْلَ بَنِي النّضِيرِ، وَحَرّقَ، وَلَهَا يَقُولُ حَسّانُ: وَهَانَ عَلَى سَرَاةِ بَنِي لُؤَيّحَرِيْقٌ بِالْبُوَيْرَةِ مُسْتَطِيرُ وَفِي ذَلِكَ نَزَلَتْ: {مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا} الآيَةَ.

4508 ـ وحدّثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ: أَخْبَرَنِي عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ السّكُونِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: حَرّقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَخْلَ بَنِي النّضِيرِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنىي نەزىرلەرنىڭ خورمىللىرىنى كېسىپ كۆيدۈردى، بۇ توغرىسىدا ھەسسان مۇنداق دىگەن:بۇۋەيرەت دىگەن جايدا بەنىي لۇئەينىڭ ئۇلۇغلىرىغا يالقۇنلاۋاتقان ئوتنىڭ كۆيىشى ئاسان بولدى، بۇئۇلارغا ئاھانەت بولدى.شۇئىش توغرىسىدا مۇنۇ ئايەت نازىل قىلىندى:« (ئى مۇسۇلمانلار!) سىلەر مەيلى (بەنى نەزىرنىڭ) خورمىلىرىنى كېسىڭلار، مەيلى ئۇنى بۇرۇنقى پېتى ئۆرە قالدۇرۇڭلار، ھەممىسىگە الله رۇخسەت قىلدۇ، (اللهنىڭ مۇنداق رۇخسەت قىلىشى) اللهنىڭ ئىتائەتتىن چىققۇچىلارنى (يەنى يەھۇدىيلارنى) رەسۋا قىلىش ئۈچۈندۇر.»سۈرە ھەشر 5 ـ ئايەت. بۇخارى،مۇسلىم.

801 ـ باب تحليل الغنائم لهذه الأمة خاصة

غەنىيمەتنىڭ مۇشۇ ئۈممەتكىلا ھالال قىلىنغانلىقى توغرىسىدا

4509 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ: حَدّثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ (وَاللّفْظُ لَهُ): حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنا أَبُو هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «غَزَا نَبِيّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ، فَقَالَ لِقَوْمِهِ: لاَ يَتْبَعْنِي رَجُلٌ قَدْ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ، وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا، وَلَمّا يَبْنِ، وَلاَ آخَرُ قَدْ بَنَى بُنْيَاناً، وَلَمّا يَرْفَعْ سُقُفَهَا، وَلاَ آخَرُ قَدِ اشْتَرَىَ غَنَماً أَوْ خَلِفَاتٍ، وَهُوَ مُنْتَظِرٌ وِلاَدَهَا. قَالَ: فَغَزَا، فَأَدْنَىَ لِلْقَرْيَةِ حِينَ صَلاَةِ الْعَصْرِ، أَوْ قَرِيباً مِنْ ذَلِكَ. فَقَالَ لِلشّمْسِ: أَنْتِ مَأْمُورَةٌ وَأَنَا مَأْمُورٌ. اللّهُمّ احْبِسْهَا عَلَيّ شَيْئاً فَحُبِسَتْ عَلَيْهِ حَتّىَ فَتَحَ اللّهُ عَلَيْهِ. قَالَ: فَجَمَعُوا مَا غَنِمُوا، فَأَقْبَلَتِ النّارُ لِتَأْكُلَهُ، فَأَبَتْ أَنْ تَطْعَمَهُ. فَقَالَ: فِيكُمْ غُلُولٌ، فَلْيُبَايِعْنِي مِنْ كُلّ قَبِيلَةٍ رَجُلٌ، فَبَايَعُوهُ، فَلَصِقَتْ يَدُ رَجُلٍ بِيَدِهِ، فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ، فَلْتُبَايِعْنِي قَبِيلَتُكَ. فَبَايَعَتْهُ. قَالَ: فَلَصِقَتْ بِيَدِ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةٍ، فَقَالَ: فِيكُمُ الْغُلُولُ. أَنْتُمْ غَلَلْتُمْ، قَالَ: فَأَخْرَجُوا لَهُ مِثْلَ رَأْسِ بَقَرَةٍ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ: فَوَضَعُوهُ فِي الْمَالِ وَهُوَ بِالصّعِيدِ، فَأَقْبَلَتِ النّارُ فَأَكَلَتْهُ، فَلَمْ تَحِلّ الْغَنَائِمُ لأَحَدٍ مِنْ قَبْلِنَا، ذَلِكَ بِأَنّ اللّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى رَأَىَ ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا، فَطَيّبَهَا لَنَا».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن، پەيغەمبەرلەردىن بىر پەيغەمبەر غازات قىلىپ قەۋمىگە مۇنداق دىدى: سىلەردىن يېڭىدىن توي قىلغان، ئايالنىڭ ئەۋرىتىگە ئىگە بولۇپ، تېخى بىرگە بولمىغان، ئەمما بىللە بولۇشنى ئىرادە قىلغان كىشى ماڭا ئەگىشىپ جەڭگە چىقمىسۇن، ۋە شۇنداقلا يېڭىدىن ئۆي سالغان تېخى ئۆينىڭ ئۆگزىسىنى كۆتۈرمىگەن يەنى ئۆينى ياپمىغان كىشى،ۋە قوي ياكى بوغاز كالا، تۆگىلەرنى سېتىۋالغان، بۇ ھايۋانلارنىڭ تۇغۇپ بېرىشىگە ئىنتىزار بولۇپ ساقلاۋاتقان كىشىمۇ، ماڭا ئەگەشمىسۇن، بىز بىلەن جەڭگە چىقمىسۇن، (چۈنكى بۇلارنىڭ قەلبى كەينىدە قىلىپ، ياخشى جەڭ قىلالمايدۇ) ئۇ پەيغەمبەر ئۇرۇش قىلىپ، ئىشغال قىلماقچى بولغان شەھەرگە يېقىن كەلگەندە، ئەسىر ۋاختى بولۇپ قالىدۇ، ياكى شۇنىڭغا يېقىن بولىدۇ، پەيغەمبەر قۇياشقا؛ سەنمۇ بۇيرۇلغان مەئمۇر، مەنمۇ بۇيرۇلغان مەئمۇر دەپ ئاندىن مۇنداق دۇئا قىلىدۇ؛ ئى ئاللاھ، كۈننى بىزگە توختۇتۇپ بەرسلە، ئاندىن دۇئاسى ئىجاۋەت بولۇپ، كۈن ئۇلارغا، ئاللاھتائالا غەلبە ئاتا قىلىپ، شەھەرنى پەتھى قىلىپ، ئىشغال قىلغانغا قەدەر توختاپ تۇرىدۇ، (چۈنكى كۈن كىرىپ كەتسە، ئەتىسى ئۇرۇش قىلىش ھارام بولغان كۈن كېلىپ قالاتتى) ئۇ غەلبە قىلىپ، غەنىيمەتلەرنى توپلىدى، ئوت ئۇنى كۆيدۈرۈپ يېۋېتىش ئۈچۈن كېلىپ، ئۇ غەنىيمەتلەرنى كۆيدۈرمىدى، يىمىدى، ئاندىن ئۇ؛ ھەقىقەتەن ئاراڭلاردا خىيانەت بار، ماڭا ھەربىر قەبىلىدىن بىر كىشى يەنى قەبىلە باشلىقى بەيئەت قىلسۇن دىدى، بىر كىشىنىڭ قولى ئۇنىڭ قولىغا چاپلىشىپ قالدى، ئاندىن پەيغەمبەر؛ خىيانەت سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بار ئىكەن، ماڭا سېنىڭ قەبىلەڭ بەيئەت قىلسۇن دىدى، ئۇلار بەيئەت قىلىۋېدى، ئىككى ياكى ئۈچ كىشىنىڭ قولى ئۇنىڭ قولىغا چاپلىشىپ قالدى، ئاندىن ئۇ؛ خىيانەت سىلەردە ئىكەن، سىلەر ئۇلجا، غەنىيمەتكە خىيانەت قىلىپسىلەر دىدى، ئۇلار كالىنىڭ بېشىدەك ئالتۇننى كەلتۈردى، ئۇنى غەنىيمەت ئارىسىدا قويىۋىدى، ئوت كېلىپ، غەنىيمەتلەرنى كۆيدۈرۈپ يىۋەتتى،بىزدىن بۇرۇن ھېچ بىر كىشىگە ھالال ئەمەس ئىدى، ئاندىن ئاللاھتائالا بىزنىڭ زەئىپ، ئاجىزلىقىمىزنى كۆرۈپ، بىزگە رەھمەت قىلىپ، غەنىيمەتلەرنى بىزگە ھالال قىلىپ بەردى، (ئەمدى ئۇنى ئوت ئەمەس بىز يەيمىز) ئەھمەد،بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسدىن ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلىش، بۇرۇندىن بارلىقى، پەرىزلىكى، دۇنيا پەرەس كىشىلەرنىڭ جەڭنى ياخشى قىلالمايدىغانلىقى، قۇياش يۇشەئىبنى نۇن دىگەن پەيغەمبەرگە توختاپ تۇرغان مۆجىزە، غەنىيمەت بۇرۇنقىلارغا

ھالال بولماستىن، ئۇنى ئوت چۈشۈپ كۆيدۈرۈش مۆجىزىسى، خىيانەتنىڭ ھاراملىقى، بەيئەتتىكى مۆجىزە، ئۇرۇش قىلىشنىڭ بىزگىمۇ پەرز ئىكەنلىكى، غەنىيمەتنىڭ بىزگە ھاماللىقى چىقىدۇ.

802 - باب الأنفال

ئولجا-غەنىيمەتلەرنى تەقسىم قىلىش توغرىسىدا

4510 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَخَذَ أَبِي مِنَ الْخُمْسِ سَيْفاً: فَأَتَى بِهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فقَالَ: هَبْ لِي هَذَا. فَأَبَى، فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ قُلِ الأَنْفَالُ للّهِ وَالرّسُولِ} (8الأنفال الآية: 1).
4511 ـ حدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: نَزَلَتْ فِيّ أَرْبَعُ آيَاتٍ. أَصَبْتُ سَيْفاً فَأَتَى بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! نَفّلْنِيهِ. فَقَالَ: «ضَعْهُ» ثُمّ قَامَ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ضَعْهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ». ثُمّ قَامَ فَقَالَ: نَفّلْنِيهِ. يَا رَسُولَ اللّهِ! فَقَالَ: «ضَعْهُ» فَقَامَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ نَفّلْنِيهِ. أَأُجْعَلُ كَمَنْ لاَ غَنَاءَ لَهُ؟ فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ضَعْهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ» قَالَ: فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: {يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ قُلِ الأَنْفَالُ للّهِ وَالرّسُولِ}.

سەئدرەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: تۆت ئايەت مەن توغرىسىدا نازىل قىلىنغان ئىدى.مەن غەنىيمەتتىن بىر قىلىچنى ئېلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بۇقىلىچنى ماڭا نەپلە قىلىپ بەرسىلە (يەنى نىسۋەمدىن ئارتۇق بەرسىلە)دېسەم، رەسۇلۇللاھ ئۇنى قويۇپ قوي دېدى. ئاندىن مەن يەنە ئىككى قېتىم ئورنۇمدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بۇقىلىچنى ماڭا نەپلە قىلىپ بەرسىلە، مەن جەڭدە قىلىچلىق مەنپەئەتى يوق كىشىگە ئوخشاش قىلىنامدىم؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ئۇنى ئالغان ئورنىغا قويۇپ قوي دەپ، ئۇنى ماڭا بەرگىلى ئۇنىمىدى. ئاندىن :«(ئى مۇھەممەد!ساھابىلىرىڭ)سەندىن غەنىيمەتلەر (نى قانداق تەقسىم قىلىشلىق) توغرىسىدا سورىشىدۇ، ئۇلارغا ئېيتقىنكى؛ غەنىيمەتلەر توغرىسىدا ھۆكۈم چىقىرىش **الله** قا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە خاستۇر.....»دېگەن ئايەتلەر نازىل قىلىندى.

4512 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: بَعَثَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً، وَأَنَا فِيهِمْ، قِبَلَ نَجْدٍ، فَغَنِمُوا إِبِلاً كَثِيرَةً، فَكَانَتْ سُهْمَانُهُمُ اثْنَا عَشَرَ بَعِيراً، أَوْ أَحَدَ عَشَرَ بَعِيراً وَنُفّلُوا بَعِيراً بَعِيراً.
4513 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ سَرِيّةً قِبَلَ نَجْدٍ، وَفِيهِمِ ابْنُ عُمَرَ. وَأَنّ سُهْمَانَهُمْ بَلَغَتِ اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيراً، وَنُفّلُوا، سِوَى ذَلِكَ، بَعِيراً، فَلَمْ يُغَيّرْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.
4514 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ وَ عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً إِلَى نَجْدٍ، فَخَرَجْتُ فِيهَا، فَأَصَبْنَا إِبِلاً وَغَنَماً، فَبَلَغَتْ سُهْمَانُنَا اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيراً، اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيراً، وَنَفّلَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعِيراً، بَعِيراً.
4515 ـ4516 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەجىد تەرەپكە قوشۇن ئەۋەتتى. مەنمۇ شۇقوشۇن ئارىسىدا بىللە چىققان ئىدىم، بىز بۇئۇرۇشتا غەلىبە قىلىپ، نۇرغۇن قوي-تۆگىلەرنى غەنىيمەت

ئالدۇق. بىزنىڭ ھەربىرىمىزنىڭ بۆلغەنىيمەتتىن ئالغان نىسۋىسى 11 ياكى 12 تۆگىگە يەتتى. رەسۇلۇللاھ ھەربىرىمىزگە ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىر تۆگىدىن ئارتۇق بەردى. رەسۇلۇللاھ بۇقائىدىنى ئۆزگەرتمىدى.

4517 ـ وحدّثنا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ وَ عَمْرُو النّاقِدُ (وَاللّفْظُ لِسُرَيْجٍ) قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَجَاءٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ قالَ: نَفّلَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَفَلاً سِوَى نَصِيبِنَا مِنَ الْخُمْسِ، فَأَصَابَنِي شَارِفٌ (وَالشّارِفُ الْمُسِنّ الْكَبِيرُ).
4518 ـ وحدّثنا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ: حَدّثنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ. ح وَحَدّثنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، كِلاَهُمَا، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قالَ: بَلَغَنِي، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ: نَفّلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً. بِنَحْوِ حَدِيثِ ابْنِ رَجَاءٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە، غەنىيمەتنىڭ بەشتىن تۆت ھەسسىسىدىن تېگىدىغان نىسۋىمىزدىن باشقىمۇ، زىيادە نەرسە بېرەتتى، ماڭىمۇ غەنىيمەتتىن يېشى خېلى چوڭ بىرتۆگە يەتتى. بۇخارى،مۇسلىم.

4519 ـ وحدّثنا عَبْدُ المَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ: حَدّثنِي أَبِي، عَنْ جَدّي قالَ: حَدّثنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ كَانَ يُنَفّلُ بَعْضَ مَنْ يَبْعَثُ مِنَ السّرَايَا، لأَنْفُسِهِمْ خَاصّةً، سِوَىَ قِسْمِ عَامّةِ الْجَيْشِ، وَالْخُمْسُ فِي ذٰلِكَ، وَاجِبٌ، كُلّهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزى ئەۋەتكەن قوشۇندىكى كىشىلەرنىڭ بەزىسىگە، ئومۇميۈزلۈك قوشۇن ئاممىسىنىڭ غەنىيمەت تەقسىماتىدىن باشقا، ئۇلارغا خاسلا بەزى نەرسىلەرنى زىيادە نەپلە قىلىپ بېرەتتى. غەنىيمەتنىڭ بەشتىن بىرىنى **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى كۆرسەتكەن جايغا يەنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئائىلە ـ تاۋابىئاتلىرىغا بېرىش، قالغان قىسمىنى تەقسىم قىلىش ۋاجىبتۇر. بۇخار،مۇس.

803 ـ باب استحقاق القاتل سلب القتيل

كاپىرنى ئۆلتۈرگەن مۇجاھىدنىڭ ئۇنىڭ بارلىق نەرسىللىرىگە ھەقلىق ئىكەنلىكى توغرىسىدا

4520 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ، عَنْ أَبِي مُحَمّدٍ الأَنْصَارِيّ وَكَانَ جَلِيساً لأَبِي قَتَادَةَ قالَ: قَالَ أَبُو قَتَادَةَ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ.
4521 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثنَا لَيْثٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي مُحَمّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ أَنّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.
4522 ـ وحدّثنا أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ (وَاللّفْظُ لَهُ): أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ يَقُولُ: حَدّثنِي يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ، عَنْ أَبِي مُحَمّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَامَ حُنَيْنٍ، فَلَمّا الْتَقَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ. قالَ: فَرَأَيْتُ رَجُلاً مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ عَلاَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَاسْتَدَرْتُ إِلَيْهِ حَتّى أَتَيْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ، فَضَرَبْتُهُ عَلَى حَبْلِ عَاتِقِهِ، وَأَقْبَلَ عَلَيّ فَضَمّنِي ضَمّةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ، ثُمّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ. فَأَرْسَلَنِي، فَلَحِقْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ فَقَالَ: مَا لِلنّاسِ؟ فَقُلْتُ: أَمْرُ اللّهِ، ثُمّ إِنّ النّاسَ رَجَعُوا، وَجَلَسَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «مَنْ قَتَلَ قَتِيلاً، لَهُ عَلَيْهِ بَيّنَةٌ، فَلَهُ سَلَبُهُ» قالَ: فَقُمْتُ. فَقُلْتُ: مَنْ يَشْهَدُ لِي؟ ثُمّ جَلَسْتُ، ثُمّ قَالَ مِثْلَ ذٰلِكَ. فَقَالَ فَقُمْتُ فَقُلْتُ: مَنْ يَشْهَدُ لِي؟ ثُمّ جَلَسْتُ. ثُمّ قَالَ ذٰلِكَ، الثّالِثَةَ. فَقُمْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا لَكَ؟ يَا أَبَا قَتَادَةَ» فَقَصَصْتُ عَلَيْهِ الْقِصّةَ. فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: صَدَقَ. يَا رَسُولَ اللّهِ! سَلَبُ ذٰلِكَ الْقَتِيلِ عِنْدِي. فَأَرْضِهِ مِنْ حَقّهِ. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصّدّيقُ: لاَ هَا اللّهِ إِذاً لاَ يَعْمِدُ إِلَىَ أَسَدٍ مِنْ أُسْدِ اللّهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللّهِ وَعَنْ رَسُولِهِ فَيُعْطِيكَ سَلَبَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «صَدَقَ، فَأَعْطِهِ إِيّاهُ» فَأَعْطَانِي. قَالَ: فَبِعْتُ الدّرْعَ فَابْتَعْتُ بِهِ مَخْرَفاً فِي بَنِي سَلِمَةَ، فَإِنّهُ لأَوّلُ مَالٍ تَأَثّلْتُهُ فِي الإِسْلاَمِ. وَفِي حَدِيثِ اللّيْثِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: كَلاّ لاَ يُعْطِيهِ أُضَيْبِعَ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعُ أَسَداً مِنْ أُسْدِ اللّهِ. وَفِي حَدِيثِ اللّيْثِ: لأَوّلُ مَالٍ تَأَثّلْتُهُ.

ئەبۇقەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھۇنەين يىلى بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇرۇشقا چىقتۇق، بىز دىنسىزلارغا ئۇچراشقاندا، بىر قىسىم مۇسۇلمانلاردا يېڭىلىش يۈز بەردى، مەن مۇشرىكلەردىن بىر كىشىنىڭ مۇسۇلمانلاردىن بىركىشىنى بېسىۋالغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن مۈرىسىدىكى جان تومۇرىغا قىلىچ ئۇرۇپ ئۇنىڭ جەڭ كىيىمىنى كېسىۋەتتىم، ئۇ ماڭا ئالدىنى قىلىپ كېلىپ، مىنى چىڭ قۇچاقلىۋالدى، مەن ئۇنىڭدىن ئۆلۈمنىڭ پۇرىقىنى تاپتىم، ئاندىن ئۇ ئۆلۈپ مىنى قويۇپ بەردى، مەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ كىشىلەرگە نىمە بولدى؟جەڭ قانداق بولدى؟دىسەم، ئۇ: **الله** نىڭ ئەمرى، خالىغىنى بولدى دېدى. ئاندىن كىشىلەر قايتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەر ئارىسىدا ئولتۇرۇپ؛ كىم مۇشرىكلەردىن بىرەر كىشىنى ئۆلتۈرگەن بولسا، ئۇنىڭغا دەلىل ـ ئىسپات،گۇۋاھچىسى بولسا، ئۆلتۈرگۈچىگە ئۇدىنىسىزنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرى ۋە يېنىدا بار بولغان بارلىق نەرسىللىرى بىرىلىدۇ دېدى، مەن؛ كىم ماڭا گۇۋاھچى بۇلىدۇ؟دەپ،ئاندىن ئولتۇردۇم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە شۇنداق دېدى، مەن يەنە كىم ماڭا گۇۋاھچى بۇلۇپ بېرىدۇ؟دەپ،ئاندىن ئولتۇردۇم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە شۇنداق دېدى، مەن يەنە ئورنۇمدىن تۇرسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئى ئەباقەتادە!ساڭا نىمە بولدى؟دېدى، مەن بولغان ئىشلارنى خەۋەر قىلسام، بىر كىشى ؛ بۇ راست دېدى، ئۆلتۈرۈلگەن كىشىنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرى، يېنىدا بار بولغان بارلىق نەرسىللىرى مانا مەندە ئىدى، ئۇنى مەندىن سىلى رازى قىلىۋەتسىلە دېدى. ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ياق ئۇنداق ئىش يوق، **الله** بىلەن قەسەمكى، ئەگەر ئەبۇقەتادە راست ئەيتقان بولسىلا، **الله** نىڭ يولۋاسلىرىدىن بىر يولۋاس **الله**، **الله** نىڭ ئەلچىسىنى دەپ جەڭ قىلغان تۇرسا، ئۇ ئۆلتۈرگەن كىشىنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرىنى، يېنىدا بار بولغان بارلىق نەرسىللىرىنى رەسۇلۇللاھ ساڭا بەرسە بولمايدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇ راست دېدى، بۇنىڭ نەرسىللىرىنى بەرگىن دېدى، ئۇكىشى ئۇنەرسىلەرنى ماڭا بەردى، مەن ئۇنىڭغا بەنىي سەلەمەت جەمەتى ئىچىدە بىر باغۇ ـ بوستانلىق سېتىۋالدىم، ھەقىقەتەن بۇ ، مەن ئولجا ـ غەنىيمەت ئالغان، ئىسلام دىنى ئىچىدە تۇنجى بۇلۇپ ئۆزۈمنىڭ تەۋەلىكىدە قىلغان مال ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4523 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيّ: أَخْبَرَنَا يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ، عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنّهُ قَالَ: بَيْنَا أَنَا وَاقِفٌ فِي الصّفّ يَوْمَ بَدْرٍ، نَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَشِمَالِي، فَإِذَا أَنَا بَيْنَ غُلاَمَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ، حَدِيثَةٍ أَسْنَانُهُمَا، تَمَنّيْتُ لَوْ كُنْتُ بَيْنَ أَضْلَعَ مِنْهُمَا، فَغَمَزَنِي أَحَدُهُمَا. فَقَالَ: يَا عَمّ هَلْ تَعْرِفُ أَبَا جَهْلٍ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ. وَمَا

حَاجَتُكَ إِلَيْهِ؟ يَا ابْنَ أَخِي قَالَ: أُخْبِرْتُ أَنَّهُ يَسُبُّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَئِنْ رَأَيْتُهُ لاَ يُفَارِقُ سَوَادِي سَوَادَهُ حَتَّى يَمُوتَ الأَعْجَلُ مِنَّا. قَالَ: فَتَعَجَّبْتُ لِذَلِكَ. فَغَمَزَنِي الآخَرُ فَقَالَ مِثْلَهَا. قَالَ: فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ نَظَرْتُ إِلَى أَبِي جَهْلٍ يَزُولُ فِي النَّاسِ. فَقُلْتُ: أَلاَ تَرَيَانِ؟ هَذَا صَاحِبُكُمَا الَّذِي تَسْأَلاَنِ عَنْهُ. قَالَ: فَابْتَدَرَاهُ، فَضَرَبَاهُ بِسَيْفَيْهِمَا، حَتَّى قَتَلاَهُ. ثُمَّ انْصَرَفَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَخْبَرَاهُ. فَقَالَ: «أَيُّكُمَا قَتَلَهُ؟» فَقَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا: أَنَا قَتَلْتُ. فَقَالَ: «هَلْ مَسَحْتُمَا سَيْفَيْكُمَا؟» قَالاَ: لاَ. فَنَظَرَ فِي السَّيْفَيْنِ فَقَالَ: «كِلاَكُمَا قَتَلَهُ» وَقَضَى بِسَلَبِهِ لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ. (وَالرَّجُلاَنِ: مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ وَمُعَاذُ بْنُ عَفْرَاءَ).

ئابدۇررەھمان ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن بەدر كۈنى سەپنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ، ئوڭ تەرىپىمگە ۋە سول تەرىپىمگە قارىسام، ناگاھان ئەنسارلاردىن يېشى كىچىك ئىككى ياش يىگىت تۇرىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ ئۆزۈمنى كۈچلاندۇرۇپ، ئۇلارنى قالقان قىلىپ جەڭ قىلىشىمنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىپ قالدىم، ئۇلارنىڭ بىرى ماڭا كۆزىنى قىسىپ قويۇپ؛ ئى تاغا! سىلى ئەبۇجەھىلنى تونۇملا؟دېدى، مەن؛ ھەئە تونۇيمەن، ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! ئۇنىڭدا نىمە ھاجىتىڭ بار ئىدى؟دېدىم، ئۇ:ماڭا ئۇنىڭ دائىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تىللاپ ئەيىبلەيدىغانلىق خەۋىرى يېتىپ قالدى، الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى كۆرۈپلا قالسام، ئىككىمىزنىڭ بىرىمىز ئۆلمىگىچە ئۇنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن دېدى، مەن ئۇنىڭ سۆزىگە ھەيران قېلىپ تۇرسام، ئۇلارنىڭ يەنە بىرسىمۇ ماڭا كۆزىنى قىسىپ قويۇپ، بىرىنجىسى دىگەندەك دېدى، شۇئەسنادا مەن ئۇزۇن تۇرمايلا، ئەبۇجەھىلنىڭ كىشىلەر ئارىسىدا ئايلىنىپ يۈرگىنىنى كۆرۈپ ئۇلارغا؛ قاراڭلار! سىلەر مەندىن سوئال سورىغان كىشى يەنى ئەبۇجەھىل دىگەن ئەنە ئاشۇ شۇ دېدىم، ئۇلار قىلىچىنى كۆتۈرگىنىچە ئۇنىڭ قېشىغا ئالدىراپ بېرىپ، ھەر ئىككىلىسى ئۇنىڭغا قىلىچ ئۇرۇپ ئۇنى ئۆلتۈردى، ئاندىن قايتىپ كېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرگەنلىك خەۋىرىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم :ئۇنى قايسىڭلار ئۆلتۈردۈڭلار؟دېدى، ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى؛ ئۇنى مەن ئۆلتۈردۈم دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛قىلىچىڭلاردىكى قاننى ئېيتتۇۋەتتىڭلارمۇ؟دېدى، ئۇلار؛ ياق تېخى دەپ، قىلىچلىرىنى كۆرسەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى قىلىچقا قاراپ؛ ئەبۇجەھىلنى ھەر ئىككىلىڭلار ئۆلتۈرۈپسىلەر دەپ، ئۇنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرىنى، يېنىدا بار بولغان بارلىق نەرسىللىرىنى مۇئاز ئىبنى ئەمرۇ ئىبنى جەمۇھقا بۇيرۇپ بەردى، ئۇ ئىككى كىشى، مۇئاز ئىبنى ئەمرۇ ئىبنى جەمۇھ بىلەن مۇئاز ئىبنى ئەپرائە ئىدى.يەنى ئاكا ـ ئۇكا قېرىنداشلار ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

4524 ـ وحدّثني أبو الطاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ: عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَتَلَ رَجُلٌ مِنْ حِمْيَرَ رَجُلاً مِنَ الْعَدُوِّ، فَأَرَادَ سَلَبَهُ، فَمَنَعَهُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَكَانَ وَالِياً عَلَيْهِمْ. فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ، فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ لِخَالِدٍ: «مَا مَنَعَكَ أَنْ تُعْطِيَهُ سَلَبَهُ؟» قَالَ: اسْتَكْثَرْتُهُ، يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «ادْفَعْهُ إِلَيْهِ» فَمَرَّ خَالِدٌ بِعَوْفٍ فَجَرَّ بِرِدَائِهِ. ثُمَّ قَالَ: هَلْ أَنْجَزْتُ لَكَ مَا ذَكَرْتُ لَكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم؟

فَسَمِعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَاسْتُغْضِبَ. فَقَالَ: «لاَ تُعْطِهِ. يَا خَالِدُ لاَ تُعْطِهِ، يَا خَالِدُ هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي أُمَرَائِي؟ إِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَمَثَلُهُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتُرْعِيَ إِبِلاً أَوْ غَنَماً فَرَعَاهَا، ثُمّ تَحَيّنَ سَقْيَهَا، فَأَوْرَدَهَا حَوْضاً، فَشَرَعَتْ فِيهِ فَشَرِبَتْ صَفْوَهُ وَتَرَكَتْ كَدْرَهُ، فَصَفْوُهُ لَكُمْ وَكَدْرُهُ عَلَيْهِمْ».

4525 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ: حَدّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ مَنْ خَرَجَ مَعَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ، فِي غَزْوَةِ مُؤْتَةَ، وَرَافَقَنِي مَدَدِيّ مِنَ الْيَمَنِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِنَحْوِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ فِي الْحَدِيثِ: قَالَ عَوْفٌ: فَقُلْتُ: يَا خَالِدُ! أَمَا عَلِمْتَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَضَى بِالسّلَبِ لِلْقَاتِلِ؟ قَالَ: بَلَى، وَلَكِنّي اسْتَكْثَرْتُهُ.

ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھىمىيەر قەبىلىسىدىن بىر كىشى دۈشمەندىن بىرنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ بارلىق نەرسىلىرىنى ئالماقچى بولغاندا، ئۇلارغا ۋالىي بولغان خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى توسۇپ بەرمەيدۇ، بۇ ئىشنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خالىدقا؛ئۇنىڭ نەرسىسىنى بېرىشتىن سىنى نېمە توستى؟ ئۇنى بەرگىن دەپ بۇيرىيدۇ، خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەۋفكە ئاچچىقلايدۇ، مەن ئۇنىڭغا بەك كۆپ بەردىم دەپ سەۋەب كۆرسىتىدۇ. بۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاڭلاپ، مۇنداق دەيدۇ:ئى خالىد! بەرمە، (يەنى بۇكايىغانلىقتۇر) سىلەر مەن ئۈچۈن مەن سايلىغان ئەمىرلىرىمنى ئەيىبلىمەي، قارشى چىقىپ ئازار بەرمەي، سالامەت قالدۇرالامسىلەر؟ بۇ سىلەرگە پايدىلىق، ھەققەتەن سىلەر بىلەن ئۇلارنىڭ مىسالى تۆگە ياكى قوي باققان كىشىگە ئوخشايدۇ، ئۇ چارۋىلارنى بېقىپ، سۇغۇرىدىغان ۋاقىت كەلگەندە ئۇلارنى كۆلگە ئاپىرىدۇ، چارۋا ماللار سۇنىڭ سۈزۈك، سۈلىرىنى ئىچىدۇ، كىر، مەينەت لايلىرىنى بولسا، ئىگىسىگە قالدۇرىدۇ، ئەنە شۇنىڭدەك ئۇ ئىشلارنىڭ ساپ، سۈزۈكى سىلەر ئۈچۈن بولىدۇ، كىر، مەينەت لايلىرى ئۇلارغا قالىدۇ، (يەنى سىلەرگە پايدا ــ مەنپەئەت بار، ئۇلارغا زىيان). مۇسلىم 3297 ــ ھەدىس، ئەھمەد 22862 ــ ھەدىس، سەھىھ.

4526 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْحَنَفِيّ: حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ: حَدّثَنِي إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثَنِي أَبِي، سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هَوَازِنَ، فَبَيْنَا نَحْنُ نَتَضَحّى مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ، فَأَنَاخَهُ، ثُمّ انْتَزَعَ طَلَقاً مِنْ حَقَبِهِ فَقَيّدَ بِهِ الْجَمَلَ، ثُمّ تَقَدّمَ يَتَغَدّى مَعَ الْقَوْمِ، وَجَعَلَ يَنْظُرُ، وَفِينَا ضَعْفَةٌ وَرِقّةٌ فِي الظّهْرِ، وَبَعْضُنَا مُشَاةٌ، إِذْ خَرَجَ يَشْتَدّ، فَأَتَى جَمَلَهُ فَأَطْلَقَ قَيْدَهُ، ثُمّ أَنَاخَهُ وَقَعَدَ عَلَيْهِ، فَأَثَارَهُ، فَاشْتَدّ بِهِ الْجَمَلُ، فَاتّبَعَهُ رَجُلٌ عَلَى نَاقَةٍ وَرْقَاءَ. قَالَ سَلَمَةُ: وَخَرَجْتُ أَشْتَدّ، فَكُنْتُ عِنْدَ وَرِكِ النّاقَةِ، ثُمّ تَقَدّمْتُ، حَتّى كُنْتُ عِنْدَ وَرِكِ الْجَمَلِ، ثُمّ تَقَدّمْتُ حَتّى أَخَذْتُ بِخِطَامِ الْجَمَلِ فَأَنَخْتُهُ، فَلَمّا وَضَعَ رُكْبَتَهُ فِي الأَرْضِ اخْتَرَطْتُ سَيْفِي فَضَرَبْتُ رَأْسَ الرّجُلِ، فَنَدَرَ، ثُمّ جِئْتُ بِالْجَمَلِ أَقُودُهُ، عَلَيْهِ رَحْلُهُ وَسِلاَحُهُ، فَاسْتَقْبَلَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالنّاسُ مَعَهُ. فَقَالَ: «مَنْ قَتَلَ الرّجُلَ؟» قَالُوا: ابْنُ الأَكْوَعِ. قَالَ: «لَهُ سَلَبُهُ أَجْمَعُ».

سەلەمەت ئىبنى ئەكۋە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھەۋازىن قەبىلىسىگە قارشى غازات قىلدۇق، بىر چاغدا بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇلارغىلىرىمىزنى ئوتلاققا قويۇۋېتىپ، غىزالىنىۋاتساق، تۇيۇقسىز بىر كىشى قىزىل تۆگىگە مىنىپ كىلىپ، تۆگىسىنى چۆكىلاندۇرۇپ ياتقۇزۇپ، ئۇياق ـ بۇياققا قاراشقا باشلىدى،ـ مىنىدىغان ئۇلاغ بەكلا ئاز بولغاچقا ئارىمىزدا

ھېرىپ ـ چارچاپ كەتكەن ئاجىز كىشىلەر بار ئىدى، بەزىللىرىمىز پىيادە ئىدى، تۇيۇقسىز ھېلىقى كىشى ئالدىراپ چىقىپ، تۆگىسىنى ئورنىدىن قوزغاپ، ناھايىتى تېز قاچتى، مەنمۇ تېزلا ئۇنىڭغا يېتىشىۋېلىپ، تۆگىنىڭ نوختىسىدىن تۇتۇپ ئۇنى ياتقۇزدۇم ــ دە! قىلىچىمنى سۇغۇرۇپ، ئۇكىشىنىڭ بېشىغا ئۇردۇم، ئاندىن تۆگىنى يېتىلەپ كەلدىم، ئۇنىڭ جابدۇقلىرى،ماتالىرى، قۇراللىرى تۆگىنىڭ ئۈستىدە ئىدى، ماڭا كىشىلەر بىلەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇچراپ؛ بۇكىشىنى كىم ئۆلتۈردى؟دېدى، ئۇلار؛ سەلەمەت ئىبنى ئەكۋە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلتۈردى دېدى، رەسۇلۇللاھ: ئۇنىڭ يېنىدىكى كىيىم ـ كېچەك، بارلىق نەرسىللىرىنىڭ ھەممىسى سەلەمەتنىڭ بولىدۇ دېدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.

804 ـ باب التنفيل وفداء المسلمين بالأسارى

مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قۇتقۇزۇش

4527 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ: حَدّثنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ: حَدّثنِي إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثنِي أَبِي قَالَ: غَزَوْنَا فَزَارَةَ وَعَلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ أَمّرَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَيْنَا، فَلَمّا كَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمَاءِ سَاعَةً، أَمرَنَا أَبُو بَكْرٍ فَعرّسْنَا. ثُمّ شَنّ الْغَارَةَ، فَوَرَدَ الْمَاءَ فَقَتَلَ مَنْ قَتَلَ عَلَيْهِ، وَسَبَى، وَأَنْظُرُ إِلَى عُنُقٍ مِنَ النّاسِ. فِيهِمُ الذّرَارِيّ. فَخَشِيتُ أَنْ يَسْبِقُونِي إِلَى الْجَبَلِ، فَرَمَيْتُ بِسَهْمٍ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْجَبَلِ. فَلَمّا رَأَوُا السّهْمَ وَقَفُوا. فَجِئْتُ بِهِمْ أَسُوقُهُمْ، وَفِيهِمُ امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي فَزَارَةَ. عَلَيْهَا قَشْعٌ مِنْ أَدَمٍ. (قَالَ: الْقَشْعُ النّطعُ) مَعَهَا ابْنَةٌ لَهَا مِنْ أَحْسَنِ الْعَرَبِ. فَسُقْتُهُمْ حَتّى أَتَيْتُ بِهِمْ أَبَا بَكْرٍ. فَنَفّلَنِي أَبُو بَكْرٍ ابْنَتَهَا، فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَمَا كَشَفْتُ لَهَا ثَوْباً، فَلَقِيَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي السّوقِ. فَقَالَ: «يَا سَلَمَةُ هَبْ لِي الْمَرْأَةَ». فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَاللّهِ لَقَدْ أَعْجَبَتْنِي، وَمَا كَشَفْتُ لَهَا ثَوْباً. ثُمّ لَقِيَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الْغَدِ فِي السّوقِ. فَقَالَ لِي: «يَا سَلَمَةُ هَبْ لِي الْمَرْأَةَ، لِلّهِ أَبُوكَ» فَقُلْتُ: هِيَ لَكَ، يَا رَسُولَ اللّهِ فَوَاللّهِ مَا كَشَفْتُ لَهَا ثَوْباً، فَبَعَثَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى أَهْلِ مَكّةَ. فَفَدَى بِهَا نَاساً مِنَ الْمُسْلِمِينَ، كَانُوا أُسِرُوا بِمَكّةَ.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىسىدا ئەبۇبەكرى بىلەن بىللە ئۇنىڭ باشچىلىقىدا ھەۋازىن قەبىلىسىگە قارشى ئۇرۇش قىلدۇق، بىز بەنى پەزارەتنىڭ سۈيى بار يېرىگە چۈشۈپ كەچ قىلدۇق، تاڭ يورىغاندا ئۇلارغا تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ غەلبە قىلدۇق، ماڭا پەزارەت جەمەتىدىن ئەرەپلەرنىڭ ئەڭ گۈزەلرەكى بولغان بىرقىزنى نىسۋەمدىن ئارتۇق بەردى، ئۇنىڭ ئۈستىدە يەنەبىردە ئانىسىنىڭ ئۈستىدە ئۆزىنىڭ كونا جۇۋىسى بارئىكەن، مەن مەدىنىگە كەلگىچە ئۇنىڭ كىيىمىنى ئېچىپ باقمىدىم(يەنى ئۇنىڭ بىلەن يېقىنچىلىق قىلمىدىم) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا بازاردا ئۇچراپ قېلىپ؛ الله نىڭ نامى بىلەن سورسام، ئۇقىزنى ماڭا بەرگەن بولساڭ دېدى، مەن ئۇقىزنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇچۇنجى قېتىم سورىغاندا بەردىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى مەككە ئەھلىگە پىديە بېرىپ، مەككىدە ئەسىر ئېلىنغان مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قۇتقازدى.

805 - باب حكم الفيء

ئۇرۇشسىز ئېلىنغان غەنىيمەت توغرىسىدا

4528 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ، قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقالَ: قال رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَيّمَا قَرْيَةٍ أَتَيْتُمُوهَا، وَأَقَمْتُمْ فِيهَا، فَسَهْمُكُمْ فِيهَا، وَأَيّمَا قَرْيَةٍ عَصَتِ اللّهَ وَرَسُولَهُ، فَإِنّ خُمُسَهَا للّهِ وَلِرَسُولِهِ، ثُمّ هِيَ لَكُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قايسى بىر شەھەرگە باستۇرۇپ كىرسەڭلار، ئۇ جايدا مۇقىم تۇرالساڭلار، (يەنى، قۇرال كۈچى ئىشلەتمەي، ئىشغال قىلساڭلار) سىلەرنىڭ نىسۋە، ئۈلۈشىڭلار شۇ شەھەردە بولىدۇ، (يەنى بۇ فىيئى مال ئۇلجا قاتارىدا تەقسىم قىلىنىدۇ) قايسى بىر شەھەر ئەھلى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئاسيلىق قىلسا، قۇرال كۈچى بىلەن ئىشغال قىلساڭلار، ھەقىقەتەن ئۇ غەنىيمەتلەرنىڭ 1/5 ى ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ بولىدۇ، قالغان تۆت ھەسسىسىنى سىلەر ئۈلىشىسىلەر. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4529 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي شَيْبَةَ) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ) عَنْ عَمْرٍو، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ، عَنْ عُمَرَ قالَ: كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النّضِيرِ مِمّا أَفَاءَ اللّهِ عَلَى رَسُولِهِ، مِمّا لَمْ يُوجِفْ عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ بِخَيْلٍ وَلاَ رِكَابٍ. فَكَانَتْ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَاصّةً، فَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَةٍ، وَمَا بَقِيَ يَجْعَلُهُ فِي الْكُرَاعِ وَالسّلاَحِ، عُدّةً فِي سَبِيلِ اللّهِ.
4530 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قالَ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بەنى نەزىرنىڭ ماللىرى، الله ئۆز پەيغەمبىرىگە خاس ئاتا قىلىپ بەرگەن، مۇسۇلمانلار ئات ـ تۆگە چاپتۇرماي، ئۇرۇش قىلمايلا قولغاكەلتۈرگەن ئولجا مىلىدىن ئىدى، بۇ غەنىيمەت رەسۇلۇللاھقىلا خاس بولۇپ، رەسۇللاھ مۇشۇ مالدىن ئەھلىنىڭ بىر يىللىق نەپىقىسىنى بەرگەن ئىدى، ئاندىن ئېشىپ قالغىنىنى ئېلىپ، الله نىڭ مىلى يەنى بەيتۇلمال سەرىپ قىلىنىدىغان جايلارغا،الله يولىدا ئۇرۇشنىڭ تەييارلىقىنى قىلىپ، قۇرال،ئات ـ تۆگە سېتىۋېلىشقا چىقىم قىلدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.

4531 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ أَسْمَاءَ الضّبَعِيّ: حَدّثنَا جُوَيْرِيَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزّهْرِيّأَنّ مَالِكَ بْنَ أَوْسٍ حَدّثَهُ. قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيّ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ، فَجِئْتُهُ حِينَ تَعَالَى النّهَارُ. قالَ: فَوَجَدْتُهُ فِي بَيْتِهِ جَالِساً عَلَى سَرِيرٍ، مُفْضِياً إِلَى رِمَالِهِ مُتّكِئاً عَلَى وِسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ. فَقَالَ لِي: يَا مَالُ! إِنّهُ قَدْ دَفّ أَهْلُ أَبْيَاتٍ مِنْ قَوْمِكَ، وَقَدْ أَمَرْتُ فِيهِمْ بِرَضْخٍ، فَخُذْهُ فَاقْسِمْهُ بَيْنَهُمْ. قالَ: قُلْتُ: لَوْ أَمَرْتَ بِهَذَا غَيْرِي؟ قالَ: خُذْهُ. يَا مَالُ! قالَ: فَجَاءَ يَرْفَا. فَقَالَ: هَلْ لَكَ، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزّبَيْرِ وَسَعْدٍ؟ فَقَالَ عُمَرُ: نَعَمْ. فَأَذِنَ لَهُمْ، فَدَخَلُوا. ثُمّ جَاءَ فَقَالَ: هَلْ لَكَ فِي عَبّاسٍ وَعَلِيّ؟ قالَ: نَعَمْ. فَأَذِنَ لَهُمَا. فَقَالَ عَبّاسٌ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا الْكَاذِبِ الآثِمِ الْغَادِرِ الْخَائِنِ. فَقَالَ الْقَوْمُ: أَجَلْ. يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَاقْضِ بَيْنَهُمْ وَأَرِحْهُمْ. (فَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ: يُخَيّلُ إِلَيّ أَنّهُمْ قَدْ كَانُوا قَدّمُوهُمْ لِذَلِكَ) فَقَالَ عُمَرُ: اتّئِدَا، أَنْشُدُكُمْ بِاللّهِ الّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السّمَاءُ وَالأَرْضُ أَتَعْلَمُونَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ» قَالُوا: نَعَمْ. ثُمّ أَقْبَلَ عَلَى الْعَبّاسِ وَعَلِيّ فَقَالَ: أَنْشُدُكُمَا بِاللّهِ الّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السّمَاءُ وَالأَرْضُ أَتَعْلَمَانِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَاهُ صَدَقَةٌ» قَالاَ: نَعَمْ. فَقَالَ عُمَرُ: إِنّ اللّهِ جَلّ وَعَزّ كَانَ خَصّ رَسُولَهُ صلى الله عليه وسلم بِخَاصّةٍ لَمْ يُخَصّصْ بِهَا أَحَداً غَيْرَهُ. قالَ: {مَا أَفَاءَ اللّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلّهِ وَلِلرّسُولِ} (59الحشر الآية: 7) (مَا أَدْرِي هَلْ قَرَأَ الآيَةَ الّتِي قَبْلَهَا أَمْ لاَ) قالَ: فَقَسَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَكُمْ أَمْوَالَ بَنِي النّضِيرِ، فَوَاللّهِ مَا اسْتَأْثَرَ عَلَيْكُمْ، وَلاَ أَخَذَهَا دُونَكُمْ، حَتّى بَقِيَ هَذَا الْمَالُ، فَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْخُذُ مِنْهُ نَفَقَةَ

سَنَةٍ، ثُمّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ أُسْوَةَ الْمَالِ. ثُمّ قَالَ: أَنْشُدُكُمْ بِاللّهِ الّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السّمَاءُ وَالأَرْضُ أَتَعْلَمُونَ ذٰلِكَ؟ قَالُوا: نَعَمْ. ثُمّ نَشَدَ عَبّاساً وَعَلِيّاً بِمِثْلِ مَا نَشَدَ بِهِ الْقَوْمَ: أَتَعْلَمَانِ ذٰلِكَ؟ قَالاَ: نَعَمْ. قَالَ: فَلَمّا تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا وَلِيّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَجِئْتُمَا، تَطْلُبُ مِيرَاثَكَ مِنَ ابْنِ أَخِيكَ، وَيَطْلُبُ هٰذَا مِيرَاثَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ» فَرَأَيْتُمَاهُ كَاذِباً آثِماً غَادِراً خَائِناً، وَاللّهُ يَعْلَمُ إِنّهُ لَصَادِقٌ بَارّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقّ، ثُمّ تُوُفّيَ أَبُو بَكْرٍ، وَأَنَا وَلِيّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَوَلِيّ أَبِي بَكْرٍ. فَرَأَيْتُمَانِي كَاذِباً آثِماً غَادِراً خَائِناً، وَاللّهُ يَعْلَمُ إِنّي لَصَادِقٌ بَارّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقّ، فَوَلِيتُهَا. ثُمّ جِئْتَنِي أَنْتَ وَهٰذَا، وَأَنْتُمَا جَمِيعٌ، وَأَمْرُكُمَا وَاحِدٌ. فَقُلْتُمَا: ادْفَعْهَا إِلَيْنَا. فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتُمْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا عَلَى أَنّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللّهِ أَنْ تَعْمَلاَ فِيهَا بِالّذِي كَانَ يَعْمَلُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخَذْتُمَاهَا بِذٰلِكَ. قَالَ: أَكَذٰلِكَ؟ قَالاَ: نَعَمْ. قَالَ: ثُمّ جِئْتُمَانِي لأَقْضِيَ بَيْنَكُمَا. وَلاَ، وَاللّهِ لاَ أَقْضِي بَيْنَكُمَا بِغَيْرِ ذٰلِكَ حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ، فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَرُدّاهَا إِلَيّ.

4532 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيّ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ. فَقَالَ: إِنّهُ قَدْ حَضَرَ أَهْلُ أَبْيَاتٍ مِنْ قَوْمِكَ. بِنَحْوِ حَدِيثِ مَالِكٍ. غَيْرَ أَنّ فِيهِ: فَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْهُ سَنَةً. وَرُبّمَا قَالَ مَعْمَرٌ: يَحْبِسُ قُوتَ أَهْلِهِ مِنْهُ سَنَةً، ثُمّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ مِنْهُ مَجْعَلَ مَالِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ.

مالىك ئىبنى ئەۋس مۇنداق دەيدۇ:ماڭا ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇكىشى ئەۋەتىپتۇ، مەن كۈن خېلى ئېگىز كۆتۈرۈلگەندە كەلسەم، ئۇ ئۆيدە كارىۋىتى ئۈستىدە تېرىدىن بولغان ياستۇققا يۆلىنىپ، ئاستىغا ھېچ نەرسە سالمايلا ئولتۇرۇپتۇ، ئۇماڭا: ئى مالىك!قەۋمىڭنىڭ ئەھلى بەيتلىرى مۇھتاجلىقتىن ئالدىرىشىپ كەپتۇ، مەن ئۇلارغا ئازراق نەرسە بېرىشكە بۇيرۇدۇم، ئۇنى سەن ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا تەقسىم قىلىپ بەرگىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا: بۇئىشقا مەندىن باشقىلارنى بۇيرىغان بولسىلا دېسەم، ئۇ ئى مالىك بۇئىشنى سەن قىلىۋەرگىن دېدى، ئاندىن ئۇنىڭ ئىشىك باقار خاس ھاجىبى يەرپەئ كىلىپ:ئى مۆئمىنلەرنىڭ ئەمىرى!ئوسمان، ئابدۇررەھمان، زۇبەير، سەئدلەر كىرىشكە ئىزنى سوراۋاتىدۇ، ئۇلار كىرسە بولامدۇ؟دېدى، ئۇ بولىدۇ دېدى، ئۇلار كىردى، ئاندىن ئاббاس بىلەن ئەلىيمۇ ئۇنىڭ ئىزنى بىلەن كىردى، ئاббاس:ئى مۆئمىنلەرنىڭ ئەمىرى!مەن بىلەن بۇكاززاپنىڭ ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم قىلىپ قويسىلا دېدى،(يەنى ئەلىنى دېمەكچى) كىشىلەرمۇ:شۇنداق قىلسىلا، بۇلارنى ياراشتۇرۇپ قويسىلا دېدى، ئاندىن ئۆمەرئۇلارغا:سەۋرە قىلىپ چىداپ، ئالدىرىماي تۇرۇڭلار، ئى قەۋم!مەن سىلەردىن ئاسمان ـ زېمىن ئۆزىنىڭ ئىزنى بىلەن بەرپا بولۇپ مۇقىم تۇرىدىغان **الله** نىڭ نامى بىلەن سورايكى، سىلەر رەسۇلۇل**الله** نىڭ« بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز، بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە سەدىقىدۇر »دېگەنلىكىنى بىلەمسىلەر؟ دېدى، ئۇلار ھەئە بىلىمىز دېدى، ئاندىن ئەلى بىلەن ئابباسقا ئالدىنى قىلىپ ئۇلاردىنمۇ شۇنداق سوراپتى ئۇلارمۇ ھەئە بىزمۇ شۇنداق دېگىنىنى بىلىمىز دېدى، ئاندىن ئۇ:ھەققەتەن **الله** تائالا ئۆز ئەلچىسى رەسۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇرۇشسىز ئېلىنغان مۇشۇ غەنىيمەتتىن ھېچ بىر كىشىگە بەرمىگەننى خاس ئاتا قىلىپ بەردى دەپ؛ « **الله** پەيغەمبىرىگە ئۇلاردىن يەنى (بەنى نەزىرنىڭ ماللىرىدىن) قايتۇرغان غەنىيمەتلەرنى سىلەر ئات ـ تۆگىلەرنى چاپتۇرۇپ (يەنى ئەجىر قىلىپ، جاپا ـ مۇشەققەت

تارتىپ) قولغا كەلتۈرگەن ئەمەس، لېكىن الله پەيغەمبەرلىرىنى خالىغان ئادەمگە مۇسەللەت قىلىدۇ، الله ھەر نەرسىگە قادىردۇر.»دىگەن سۈرە ھەشر 6 ـ ئايەتنى ئوقۇدى، ئاندىن ئۇ: رەسۇلۇلالله بەنى نەزىرلەرنىڭ ماللىرىنى ئۆزى ئەلىۋالماستىن، سىلەرنىڭ ئۈستىڭلارغا بىرەر كىشىنى ئۈستۈن بىلمەستىن سىلەرگە تەقسىم قىلىپ بەردى، ئاندىن بۇماللار قېلىپ قالدى، بۇ غەنىيمەت رەسۇللاھقىلا خاس بولۇپ، رەسۇللاھ مۇشۇ مالدىن ئەھلىنىڭ بىر يىللىق نەپىقىسىنى بەرگەن ئىدى، ئاندىن ئېشىپ قالغىنىنى ئېلىپ، الله نىڭ مېلى يەنى بەيتۇلمال سەرىپ قىلىنىدىغان جايلارغا سەرىپ ئەتتى. ئى قەۋم!مەن سىلەردىن ئاسمان ـ زىمىن ئۆزىنىڭ ئىزنى بىلەن بەرپا بولۇپ مۇقۇم تۇرىدىغان الله نىڭ نامى بىلەن سورايكى، سىلەر شۇنى بىلەمسىلەر دېدى ئۇلار ھەئە بىلىمىز دېدى، ئاندىن ئەلى بىلەن ئابباسقا ئالدىنى قىلىپ ئۇلاردىنمۇ شۇنداق سوراپتى ئۇلارمۇ ھەئە بىزمۇ بىلىمىز دېدى، ئاندىن ئۇ: ئاندىن رەسۇلۇلالله ۋاپات تاپتى، ئاندىن كىيىن ئەبۇبەكرى سىلەرگە: مەن رەسۇلۇلالله نىڭ ئىشلىرىغا ئىگە بولىمەن، بىرىڭلار قېرىندىشىنىڭ بالىسىنىڭ مىراسىنى تەلەپ قىلىپ كەلسە، يەنەبىرىڭلار ئايالىنىڭ دادىسىن قالغان مىراسىنى تەلەپ قىلىپ كىلىپسىلەر، (يەنى ئۇلار ئەلى بىلەن ئابباس ئىدى) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز، بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە سەدىقىدۇر دىگەن، دېدى. سىلەرئەبۇبەكرىنى يالغانچى كاززاپ، گۇناھكار خائىن دەپ قەرامسىلەر؟ ئۇنىڭ ھەق يولغا ئەگەشكۈچى، توغرا يولدا ماڭغۇچى، ياخشىلىق قىلغۇچى، سەمىيمى سادىق كىشى ئىكەنلىكىنى الله ئوبدان بىلىدۇ. ئاندىن ئەبۇبەكرىمۇ ۋاپات بولدى، مەن ئۇئىككەيلەننىڭ ئىشىغا ئىگە بولدۇم، سىلەرمىنى يالغانچى كاززاپ، گۇناھكار خائىن دەپ قەرامسىلەر؟ مىنىڭ ھەق يولغا ئەگەشكۈچى، توغرا يولدا ماڭغۇچى، ياخشىلىق قىلغۇچى، سەمىيمى سادىق كىشى ئىكەنلىكىمنى الله ئوبدان بىلىدۇ. بۇئىشقا مەن ئىگە بولدۇم، ئاندىن سىلەر ئىككىڭلار بىرنىيەت، بىرمەقسەتتە كىلىپ؛ بۇماللارنى بىزگە بەرگىن دېدىڭلار، ئاندىن مەن سىلەرگە ئۇماللارنى الله نىڭ ئەھدىسىنى ئېلىپ، سىلەر بۇنىڭدا رەسۇلۇلالله قىلغاندەكلا قىلىڭلار دەپ شەرت قويۇپ بەردىم، سىلەر ئۇنى شۇشەرت بىلەن ئالدىڭلار، شۇنداق ئەمەسما؟ دېدى، ئۇلار ئەلۋەتتە شۇنداق دېدى، ئاندىن ئۆمەر: ئاندىن كىيىن سىلەر يەنەقېشىمغا ھۆكۈم قىلىپ قويۇۇشۇم ئۈچۈن كەپسىلەر، الله بىلەن قەسەمكى، قىيامەت قايىم بولغانغا قەدەر مەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بۇنىڭدىن باشقا ھۆكۈم قىلمايمەن، ئەگەر ئۇنى باشقۇرۇشتىن ئاجىز كەلسەڭلار، ئۇنى ماڭاقايتۇرۇپ بېرىڭلار دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

806 ـ باب قول النبيّ صلى الله عليه وسلم «لا نورث ما تركنا فهو صدقة»

4533 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا قالَتْ: إنّ أَزْوَاجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، حِينَ تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَرَدْنَ أَنْ يَبْعَثْنَ عُثْمَانَ بْنَ عَفّانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ، فَيَسْأَلْنَهُ مِيرَاثَهُنّ مِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قالَتْ عَائِشَةُ لَهُنّ: أَلَيْسَ قَدْ قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا فَهُوَ صَدَقَةٌ؟».

ئۆمەر، سەئىد، تەلھە، زۇبەير، ئابدۇرەھمان،ئەبۇبەكرى، ئائىشە، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز، بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە سەدىقىدۇر. بۇھەدىسنى رەسۇلۇالله نىڭ ئاياللىرى ئەبۇبەكرىدىن مىراس سىپرغاندا دىگەندۇر.

ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى، مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىسمۇ قىلىنمايمىز، بىز قالدۇرغان نەرسىلەر سەدىقە ــ ئېھساندۇر، ھەقىقەتەن بۇ مال، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسى، ئۇلارنىڭ خىزمەتچى خادىملىرى، مېھمانلىرى ئۈچۈندۇر، مەن ئۆلۈپ كەتسەم ئۇ ماللار مەندىن كىيىنكى ئىشقا ئىگە بولغان خەلىپىگە مەنسۇپ بولىدۇ. ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4534 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: أَخْبَرَنَا حُجَيْنٌ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنّ فاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصّدّيق تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. مِمّا أَفَاءَ اللّهُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكٍ، وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ، إِنّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم فِي هَذَا الْمَالِ». وَإِنّي، وَاللّهِ لاَ أُغَيّرُ شَيْئاً مِنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، عَنْ حَالِهَا الّتِي كَانَتْ عَلَيْهَا، فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَلأَعْمَلَنّ فِيهَا، بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَدْفَعَ إِلَى فَاطِمَةَ شَيْئاً، فَوَجَدَتْ فَاطِمَةُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فِي ذَلِكَ. قَالَ: فَهَجَرَتْهُ. فَلَمْ تُكَلّمْهُ حَتّى تُوُفّيَتْ، وَعَاشَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِتّةَ أَشْهُرٍ. فَلَمّا تُوُفّيَتْ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ لَيْلاً، وَلَمْ يُؤْذِنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ، وَصَلّى عَلَيْهَا عَلِيّ، وَكَانَ لِعَلِيَ مِنَ النّاسِ وِجْهَةٌ، حَيَاةَ فَاطِمَةَ. فَلَمّا تُوُفّيَتِ اسْتَنْكَرَ عَلِيّ وُجُوهَ النّاسِ، فَالْتَمَسَ مُصَالَحَةَ أَبِي بَكْرٍ وَمُبَايَعَتَهُ. وَلَمْ يَكُنْ بَايَعَ تِلْكَ الأَشْهُرَ. فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ: أَنِ ائْتِنَا، وَلاَ يَأْتِنَا مَعَكَ أَحَدٌ (كَرَاهِيَةَ مَحْضَرِ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ) فَقَالَ عُمَرُ، لأَبِي بَكْرٍ: وَاللّهِ لاَ تَدْخُلْ عَلَيْهِمْ وَحْدَكَ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَمَا عَسَاهُمْ أَنْ يَفْعَلُوا بِي. إِنّي، وَاللّهِ لآتِيَنّهُمْ. فَدَخَلَ عَلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ. فَتَشَهّدَ عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ. ثُمّ قَالَ: إِنّا قَدْ عَرَفْنَا، يَا أَبَا بَكْرٍ فَضِيلَتَكَ وَمَا أَعْطَاكَ اللّهُ. وَلَمْ نَنْفَسْ عَلَيْكَ خَيْراً سَاقَهُ اللّهُ إِلَيْكَ، وَلَكِنّكَ اسْتَبْدَدْتَ عَلَيْنَا بِالأَمْرِ، وَكُنّا نَحْنُ نَرَى لَنَا حَقّاً لِقَرَابَتِنَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يَزَلْ يُكَلّمُ أَبَا بَكْرٍ حَتّى فَاضَتْ عَيْنَا أَبِي بَكْرٍ. فَلَمّا تَكَلّمَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ: وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحَبّ إِلَيّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي، وَأَمّا الّذِي شَجَرَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَمْوَالِ، فَإِنّي لَمْ آلُ فِيهَا عَنِ الْحَقّ، وَلَمْ أَتْرُكْ أَمْراً رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَصْنَعُهُ فِيهَا إِلاّ صَنَعْتُهُ. فَقَالَ عَلِيّ لأَبِي بَكْرٍ: مَوْعِدُكَ الْعَشِيّةُ لِلْبَيْعَةِ. فَلَمّا صَلّى أَبُو بَكْرٍ صَلاَةَ الظّهْرِ، رَقِيَ عَلَى الْمِنْبَرِ، فَتَشَهّدَ، وَذَكَرَ شَأْنَ عَلِيّ وَتَخَلّفَهُ عَنِ الْبَيْعَةِ، وَعُذْرَهُ بِالّذِي اعْتَذَرَ إِلَيْهِ، ثُمّ اسْتَغْفَرَ، وَتَشَهّدَ عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَعَظّمَ حَقّ أَبِي بَكْرٍ، وَأَنّهُ لَمْ يَحْمِلْهُ عَلَى الّذِي صَنَعَ نَفَاسَةً عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَلاَ إِنْكَاراً لِلّذِي فَضّلَهُ اللّهُ بِهِ، وَلَكِنّا كُنّا نَرَى لَنَا فِي الأَمْرِ نَصِيباً، فَاسْتُبِدّ عَلَيْنَا بِهِ، فَوَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا، فَسُرّ بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ. وَقَالُوا: أَصَبْتَ. فَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَلِيّ قَرِيباً، حِينَ رَاجَعَ الأَمْرَ الْمَعْرُوفَ.

4535 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقَال الآخرَانِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ فَاطِمَةَ وَالْعَبّاسَ أَتَيَا أَبَا بَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَهُمَا حِينَئِذٍ يَطْلُبَانِ أَرْضَهُ مِنْ فَدَكٍ وَسَهْمَهُ مِنْ خَيْبَرَ. فَقَالَ لَهُمَا أَبُو بَكْرٍ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.
وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ مَعْنَى حَدِيثِ عُقَيْلٍ، عَنِ الزّهْرِيّ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: ثُمّ قَامَ عَلِيّ فَعَظّمَ مِنْ حَقّ أَبِي بَكْرٍ، وَذَكَرَ فَضِيلَتَهُ وَسَابِقَتَهُ، ثُمّ مَضَى إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَبَايَعَهُ، فَأَقْبَلَ النّاسُ إِلَى عَلِيّ فَقَالُوا: أَصَبْتَ وَأَحْسَنْتَ. فَكَانَ النّاسُ قَرِيباً إِلَى عَلِيّ حِينَ قَارَبَ الأَمْرَ الْمَعْرُوفَ.

4536 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ، قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ): حَدّثَنَا أَبِي، عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ أَنّ عَائِشَةَ زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه

وسلم أَخْبَرَتْهُ أَنّ فاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَأَلَتْ أَبَا بَكْرٍ، بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَنْ يَقْسِمَ لَهَا مِيرَاثَهَا، مِمّا تَرَكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، مِمّا أَفَاءَ اللّهُ عَلَيْهِ. فَقَالَ لَهَا أَبُو بَكْرٍ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ». قَالَ: وَعَاشَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِتّةَ أَشْهُرٍ. وَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَسْأَلُ أَبَا بَكْرٍ نَصِيبَهَا مِمّا تَرَكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ خَيْبَرَ وَفَدَكٍ، وَصَدَقَتِهِ بِالْمَدِينَةِ، فَأَبَىَ أَبُو بَكْرٍ عَلَيْهَا ذَلِكَ. وَقَالَ: لَسْتُ تَارِكاً شَيْئاً كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَعْمَلُ بِهِ إِلاّ عَمِلْتُ بِهِ، إِنّي أَخْشَىَ إِنْ تَرَكْتُ شَيْئاً مِنْ أَمْرِهِ أَنْ أَزِيغَ، فَأَمّا صَدَقَتُهُ بِالْمَدِينَةِ فَدَفَعَهَا عُمَرُ إِلَىَ عَلِيّ وَعَبّاسٍ، فَغَلَبَهُ عَلَيْهَا عَلِيّ، وَأَمّا خَيْبَرُ وَفَدَكُ فَأَمْسَكَهُمَا عُمَرُ وَقَالَ: هُمَا صَدَقَةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. كَانَتَا لِحُقُوقِهِ الّتِي تَعْرُوهُ وَنَوَائِبِهِ، وَأَمْرُهُمَا إِلَىَ مَنْ وَلِيَ الأَمْرَ. قَالَ: فَهُمَا عَلَىَ ذَلِكَ إِلَىَ الْيَوْمِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات بولغاندا، رەسۇلۇللاھ نىڭ قىزى پاتىمە رەزىيەاللە ئەنھا ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا كىشى ئەۋەتىپ، **الله** تائالا رەسۇلۇللاھ قا مەدىنىدە ۋە پەدەكتە ئۇرۇشسىز ئاتا قىلغان ئولجىلاردىن، خەيبەردىكى غەنىيمەتلەرنىڭ قالدۇقلىرىدىن بولغان مىراسىنى تەلەپ قىلدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز، بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە سەدىقىدۇر.مىنىڭ ئائىلەم مۇشۇ ئۇرۇشسىز ئېلىنغان غەنىيمەتتىن يەيدۇ. **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ سەدىقىسىنىڭ شۇچاغدىكى ھالىتىدىن ھېچ بىر نەرسىنى ئۆزگەرتىۋەتمەيمەن، مەن رەسۇلۇللاھ قانداق قىلغان بولسا شۇنداق قىلىمەن، مەن ئۇنى ئۆزگەرتىۋىتىپ ئېزىپ كىتىشىمدىن قورقىمەن دەپ، پاتىمەرەزىيەللاھۇ ئەنھاغا بىرنەرسە بىرىشكە قەتئى ئۇنىمىدى، پاتىمەرەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەبۇبەكرىدىن خاپا بولۇپ قېلىپ، ئۆلۈپ كەتكىچە گەپ ـ سۆز قىلمىدى.(ئىبنى كەسىير «بەدايەت ۋە نەھايەت»دىگەن تارىخىدا ئەبۇبەكرى ئۇنى يوقلاپ كىرىپ ئۇنىڭدىن رازىلىق ئالغان، ئۇلار يارىشىپ قالغان دەپ يازغاندۇر) پاتىمەرەزىيەاللە ئەنھا رەسۇلۇللاھ تىن كىيىن ئاران ئالتە ئايلا ئۆمۈر كۆرگەن ئىدى، ئۇ ۋاپات بولغاندا ئۇنىڭغا ئۇنىڭ ئېرى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ناماز چۈشۈرۈپ، ئۇنى كىچىسىلا دەپنە قىلىۋەتتى، ئۇھايات چاغلاردا ئەلىنىڭ كىشىلەرئارىسىدا ئالاھىدە يۈز ـ ئابرۇي، ئىناۋىتى بارئىدى، ئۇ ۋاپات بولغاندا بۇئىشلار ئازراق ئۆزگەردى، (كىشىلەر دىگەن شۇنداق ئەمەسما؟!)ئاندىن ئۇ ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن كېلىشىپ ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىشنى تەلەپ قىلدى، چۈنكى ئۇ مەلۇم ئۆزرىلەر بىلەن بۇمۇددەتتە بەيئەت قىلماي تۇرغان ئىدى، ئۇ ئەبۇبەكرىگە:ئۆزۈلۈڭ يالغۇزلا كەلگىن، سەن بىلەن ھېچ بىركىشى بىللە كەلمىسۇن دىدى، ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇبەكرىگە: سەن ئۇنىڭ قېشىغا يالغۇز كىرمىگىن دىدى، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ئۇلار ماڭا نىمە ئىش قىلىۋىتەر؟ **الله** بىلەن قەسەمكى مەن ئۇلارنىڭ قېشىغا يالغۇزلا كىرىۋىرىمەن دەپ كىرىپ كەلدى، ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شاھادەت كەلىمىسىنى ئەيتقاندىن كيىن:ئى ئەبۇبەكرى!بىز سىنىڭ پەزىلىتىڭنى، **الله** نىڭ ساڭا ئاتا قىلغان پەزلىنى ئوبدان بىلىمىز، **الله** نىڭ ساڭا ئاتا قىلغان ياخشىلىقلىرىغا بىز ساڭا ھەسەد قىلمايمىز، لېكىن بىز رەسۇلۇللاھ نىڭ يېقىن تۇققانلىرى بولغاچقا، بىزگىمۇ بىر مەسلىھەت سېلىنىش ھەققىمىز بار دەپ ئويلىدۇق، لېكىن سەن بۇئىشتا مەجبۇرلىغاندەك قىلىپ، بىزگە مۇستەبىتلىك قىلدىڭ دەپ، خېلى ئۇزۇن ياخشى سۆزلەرنى قىلدى، ئەبۇبەكرىنىڭ ئىككى كۆزىدىن ياشلار قۇيۇلۇپ كەتتى، ئاندىن ئۇ:**الله** بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ نىڭ يېقىن تۇققانلىرىغا سىلە ـ رەھىم قىلىشىم، ئۆزۈمنىڭ يېقىن تۇققانلىرىغا سىلە ـ رەھىم قىلىشىمدىن ماڭا بەكمۇ سۆيۈملۈكتۇر، ئارىمىزدىكى بۇمىراس مېلى توغرىسىدىكى ئىختىلاپقا كەلسەك، مەن بۇئىشتا زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتىم، ھەقتىن چەتنەپ كەتمىدىم، بۇماللاردا رەسۇلۇللاھ نىڭ قىلغان ئىش ـ ئىزلىرىنى كۆرگەن

ئىدىم، مەنمۇ ئۇنى تەرىك ئەتمەي شۇنداقلا قىلدىم دېدى. ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇبەكرىگە: مەن ساڭا كەچتە بەيئەت قىلاي دەپ ۋەدە بەردى. ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پېشىن نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، مۇنبەر ئۈستىگە چىقىپ، شاھادەت كەلىمىسىنى ئەيتقاندىن كېيىن، ئەلىينىڭ ئىشىنى تىلغا ئېلىپ، ئۇنىڭ بەيئەت قىلىشتىن كېچىكىپ قالغان ئۆزرىللىرىنى بايان قىلىپ، ئۇنىڭغا ۋە ئۆزىگە مەغپىرەت سوردى. ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شاھادەت كەلىمىسىنى ئەيتقاندىن كېيىن ئەبۇبەكرىنىڭ ھەققىنىڭ چوڭ ۋە ئۇلۇغلىقىنى، ئۇنىڭ بۇئىشقا لايىق ئىكەنلىقىنى، ئەبۇبەكرىگە ھەسەد قىلمىغانلىقىنى، **الله** نىڭ ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان پەزلىنى ئىنكار قىلمايدىغانلىقىنى، ئۇنى پەزىلەتلىك قىلغانلىقىنى ئېتراپ قىلىدىغانلىقىنى ، لېكىن بۇئىشتا رەسۇلۇل**الله** نىڭ يېقىن تۇققانلىرى بولۇش سالاھىيىتى بىلەن ئۆزلىرىگە مەسلىھەت سېلىنىش نىسۋىسىنىڭ بارلىقىنى، ئەمما ئۇلارغا مۇستەبىتلىك قىلىنغانلىقىنى، شۇنىڭ ئۈچۈن (ئىنسان بالىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن)ئازراق كۆڭۈلسىزلىكنىڭ، مىراس مېلى توغرىسىدىكى ئىختىلاپلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى بايان قىلىپ، ئەبۇبەكرىگە بەيئەت قىلىپ، ئىشلارنى ياخشىسىغا قايتۇرغاندا مۇسۇلمانلار ناھايىتى خۇرسەن بولۇپ، ياخشى قىلدىڭ، توغرا قىلدىڭ دېيىشىپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ يېقىن تۇققانلىرىدەك بولۇپ كەتتى.

4537 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَاراً، مَا تَرَكْتُ، بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَؤُونَةِ عَامِلِي، فَهُوَ صَدَقَةٌ».
4538 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ أبي عُمَرَ الْمَكِيّ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أبي الزّنَادِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ۋارىسلىرىم ئالتۇن ـ كۈمۈشنى تەقسىم قىلىپ ئۈلەشمەيدۇ. (چۈنكى بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز)، مەن ئاياللىرىمنىڭ نەپىقىسىدىن، خىزمەتچى ـ خادىملىرىمنىڭ چىقىملىرىدىن باشقا قالدۇرغان نەرسە (ۋە بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە) سەدىقىدۇر.

4539 ـ وحدّثني ابْنُ أبي خَلَفٍ: حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيّ. أخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ نُورَثُ، مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ».

ئۆمەر، سەئىد، تەلھە، زۇبەير، ئابدۇرەھمان،ئەبۇبەكرى، ئائىشە، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىز مىراس قالدۇرمايمىز، ۋارىس قىلىنمايمىز، بىز پەيغەمبەرلەر قالدۇرغان نەرسە سەدىقىدۇر.

807 ـ باب كيفية قسمة الغنيمة بين الحاضرين

4540 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ كِلاَهُمَا، عَنْ سُلَيْمٍ. قالَ يَحْيَى: أخْبَرَنَا سُلَيْمُ بْنُ أخْضَرَ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ: حَدّثَنَا نَافِعٌ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَسَمَ فِي النّفَلِ: لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَلِلرّجُلِ سَهْماً.
4541 ـ حدّثناه ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا أبي: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَلَمْ يَذْكُرْ: فِي النّفَلِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەپلە غەنىيمەتنى ئاتلىق كىشىگە ئۈچ ئۈلۈش نىسۋە بۆلۈپ بەردى، بىر ئۈلۈشنى ئۇكىشىنىڭ ئۆزىگە، ئىككى ئۈلۈش نىسۋىنى ئېتىغا بەردى. بۇخارى،مۇسلىم.

808 ـ باب الإمداد بالملائكة في غزوة بدر، وإباحة الغنائم

بەدرى ئۇرۇشىدا پەرىشتىلەرنىڭ ياردەم بېرىشى ۋە غەنىيمەتلەرنىڭ دۇرۇس بولۇشى توغرىسىدا

4542 ـ حدّثنا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ: حَدّثنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ: حَدّثنِي سِمَاكٌ الْحَنَفِيّ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: حَدّثنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ. قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ. ح وحَدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ): حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْحَنَفِيّ: حَدّثنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ. حَدّثنِي أَبُو زُمَيْلٍ (هُوَ سِمَاكٌ الْحَنَفِيّ): حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبّاسٍ قَالَ: حَدّثنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ، نَظَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى الْمُشْرِكِينَ وَهُمْ أَلْفٌ، وَأَصْحَابُهُ ثَلاَثُمِائَةٍ وَتِسْعَةَ عَشَرَ رَجُلاً، فَاسْتَقْبَلَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْقِبْلَةَ، ثُمّ مَدّ يَدَيْهِ فَجَعَلَ يَهْتِفُ بِرَبّهِ: «اللّهُمّ! أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي، اللّهُمّ! آتِ مَا وَعَدْتَنِي، اللّهُمّ! إِنْ تَهْلِكْ هَـذِهِ الْعِصَابَةَ مِنْ أَهْلِ الإِسْلاَمِ لاَ تُعْبَدْ فِي الأَرْضِ» فَمَا زَالَ يَهْتِفُ بِرَبّهِ، مَادّاً يَدَيْهِ، مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ، حَتّىَ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ مَنْكِبَيْهِ، فَأَتَاهُ أَبُو بَكْرٍ، فَأَخَذَ رِدَاءَهُ فَأَلْقَاهُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ. ثُمّ الْتَزَمَهُ مِنْ وَرَائِهِ. وَقَالَ: يَا نَبِيّ اللّهِ كَذَاكَ مُنَاشَدَتُكَ رَبّكَ، فَإِنّهُ سَيُنْجِزُ لَكَ مَا وَعَدَكَ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنّي مُمِدّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ مُرْدِفِينَ}. (8الأنفال الآية: 9) فَأَمَدّهُ اللّهُ بِالْمَلاَئِكَةِ.

قَالَ أَبُو زُمَيْلٍ: فَحَدّثنِي ابْنُ عَبّاسٍ قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَئِذٍ يَشْتَدّ فِي أَثَرِ رَجُلٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ أَمَامَهُ، إِذْ سَمِعَ ضَرْبَةً بِالسّوْطِ فَوْقَهُ، وَصَوْتَ الْفَارِسِ يَقُولُ: أَقْدِمْ حَيْزُومُ. فَنَظَرَ إِلَى الْمُشْرِكِ أَمَامَهُ فَخَرّ مُسْتَلْقِياً. فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ قَدْ خُطِمَ أَنْفُهُ، وَشُقّ وَجْهُهُ كَضَرْبَةِ السّوْطِ، فَاخْضَرّ ذَلِكَ أَجْمَعُ. فَجَاءَ الأَنْصَارِيّ فَحَدّثَ بِذَلِكَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «صَدَقْتَ. ذَلِكَ مِنْ مَدَدِ السّمَاءِ الثّالِثَةِ» فَقَتَلُوا يَوْمَئِذٍ سَبْعِينَ، وَأَسَرُوا سَبْعِينَ.

قَالَ أَبُو زُمَيْلٍ: قَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: فَلَمّا أَسَرُوا الأُسَارَىَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ: «مَا تَرَوْنَ فِي هَـؤُلاَءِ الأُسَارَىَ؟» فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا نَبِيّ اللّهِ هُمْ بَنُو الْعَمّ وَالْعَشِيرَةِ، أَرَىَ أَنْ تَأْخُذَ مِنْهُمْ فِدْيَةً، فَتَكُونُ لَنَا قُوّةً عَلَى الْكُفّارِ، فَعَسَىَ اللّهُ أَنْ يَهْدِيَهُمْ لِلإِسْلاَمِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا تَرَىَ؟ يَا ابْنَ الْخَطّابِ!» قُلْتُ: لاَ. وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ! مَا أَرَى الّذِي رَأَىَ أَبُو بَكْرٍ، وَلَكِنّي أَرَىَ أَنْ تُمَكّنّا فَنَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ، فَتُمَكّنَ عَلِيّاً مِنْ عَقِيلٍ فَيَضْرِبَ عُنُقَهُ، وَتُمَكّنّي مِنْ فُلاَنٍ (نَسِيباً لِعُمَرَ) فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ. فَإِنّ هَؤُلاَءِ أَئِمّةُ الْكُفْرِ وَصَنَادِيدُهَا. فَهَوِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ، وَلَمْ يَهْوَ مَا قُلْتُ. فَلَمّا كَانَ مِنَ الْغَدِ جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ قَاعِدَيْنِ يَبْكِيَانِ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَخْبِرْنِي مِنْ أَيّ شَيْءٍ تَبْكِي أَنْتَ وَصَاحِبُكَ، فَإِنْ وَجَدْتُ بُكَاءً بَكَيْتُ، وَإِنْ لَمْ أَجِدْ بُكَاءً تَبَاكَيْتُ لِبُكَائِكُمَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَبْكِي لِلّذِي عَرَضَ عَلَيّ أَصْحَابُكَ مِنْ أَخْذِهِمُ الْفِدَاءَ. لَقَدْ عُرِضَ عَلَيّ عَذَابُهُمْ أَدْنَى مِنْ هَـذِهِ الشّجَرَةِ» (شَجَرَةٍ قَرِيبَةٍ مِنْ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم) وَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {مَا كَانَ لِنَبِيَ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتّىَ يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ}. إِلَى قَوْلِهِ: {فَكُلُوا مِمّا غَنِمْتُمْ حَلاَلاً طَيّباً} (8الأنفال الآيات: 69 - 67) فَأَحَلّ اللّهُ الْغَنِيمَةَ لَهُمْ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەدرى كۈنى بولغاندا رەسۇلۇللاھ، مۇشرىكلەرگە قارىسا، ئۇلار 1000كىشى ئەكەن، ساھابىللىرى بولسا 319كىشى ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، قىبلىگە ئالدىنى قىلىپ رەببىگە مۇنداق دۇئا قىلىشقا باشلىدى:ئى ﷲ!ماڭا بەرگەن ۋەدىللىرىنى ئىجرا قىلىپ ئىشقا ئاشۇرسىلا، ماڭا ۋەدە بەرگەن نەرسىللىرىنى بەرسىلە، ئىسلام ئەھلىدىن ئىبارەت بۇجامائەت ھالاك بولسا، بۇنىڭدىن كېيىن يەر يۈزىدە سىلىگە ئىبادەت قىلىنماي قالىدۇ، رەسۇلۇللاھ ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، قىبلىگە ئالدىنى قىلىپ مۈرىسىدىن رىدايى چۈشۈپ كەتكەنگە قەدەر رەببىگە دۇئا قىلىۋەردى، ئاندىن ئەبۇبەكرى رىدانى ئېلىپ رەسۇلۇللاھ نىڭ مۈرىسگە تاشلاپ قويۇپ، رەسۇلۇللاھ نى ئارقىسىدىن قۇچاقلاپ تۇرۇپ: ئى ﷲ نىڭ ئەلچىسى!رەببىلىرىدىن شۇنداقمۇ تەلەپ قىلاملا، (بەك يىتەرلىك قىلدىلا)ئەنسىرىمىسىلە، ﷲ چوقۇم سىلىگە بەرگەن ۋەدىسىنى ئىجرا قىلىدۇ دېدى، ئاندىن « ئۆز ۋاقتىدا رەببىڭلارغا پەرياد چېكىپ ياردەم سورىدۇڭلار، رەببىڭلار ﷲ؛ مەن سىلەرگە 1000پەرىشتە بىلەن ياردەم بېرىمەن دەپ، دۇئايىڭلارنى ئىجابەت قىلدى.....»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى، ﷲ ئۇلارغا 1000پەرىشتە بىلەن ياردەم قىلدى. ئىبنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ: بىر چاغدا مۇسۇلمانلاردىن بىركىشى شۇكۈنى(يەنى بەدرى كۈنى) مۇشرىكلەردىن بىركىشنى ئالدى تەرەپكە قاتتىق قوغلاپ كىتىۋېتىپ، تۇيۇقسىز ئۈستى تەرەپتىن قامچىنىڭ ئاۋازىنى ۋە بىرئاتلىق كىشىنىڭ :«ئى ھەيزۇم! ئالدىغا تېز چاپقىن»دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلاپ قاپتۇ، تۇيۇقسىز ئۇ ھېلىقى مۇشرىككە قارىسا،

ئۇ ئۇخلىغاندا ئۇ ئۇگدىسىغا يىقىلىپ يېتىپتۇ، ئۇنىڭغا قارىغىدەك بولسا، ناگاھان ئۇ خۇددى بىرسى ئۇنى قامچا بىلەن ئۇرغاندەك، يۈزى يېرىلىپ، بۇرنىغا نوختا سالغاندەك ئىز چىقىپ قاپتۇ،شۇ سەۋەبتىن ئۇنىڭ پۈتۈن بەدەنلىرى كۆكىرىپ كېتىپتۇ، ئاندىن ھېلىقى ئەنسارى كېلىپ، بولغان ۋەقەنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سۆزلەپ بەرسە، رەسۇلۇللاھ؛راست دېدىڭ، ئەشۇ بولسا، ئۈچۈنجى قەۋەت ئاسماننىڭ مەدەتلىرىدىندۇر، دېدى. ئۇلار شۇكۈنى مۇشرىكلەردىن 70 كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، 70 كىشىنى ئەسىر ئالدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئەبۇبەكرى بىلەن ئۆمەرگە؛ سىلەر بۇئەسىرلەر توغرىسىدا قانداق قارايسىلەر؟دېدى، ئەبۇبەكرى: ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇلار يېقىن ئۇرۇق تۇققانلىرىمىزنىڭ، تاغىلىرىمىزنىڭ باللىرى، ئۇلارنى ئۆلتۈرمەي، پىدىيە ئېلىپ قويۇپ بەرسىلە، بۇپىدىيە ماللىرى كاپىرلارغا قارشى بىزگە كۈچ ـ قۇۋۋەت بولسا، **الله** ئۇلارنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلسا ئەجەب ئەمەس دېدى.

رەسۇلۇللاھ:ئى ئىبنى خەتتاب!سەن قانداق قارايسەن؟دېدى، مەن: ياق، ئۇنداق قىلساق بولمايدۇ، ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن ئەبۇبەكرىنىڭ كۆز قارىشىغا قوشۇلمايمەن، مېنىڭچە بولغاندا بىزگە ئىمكانىيەت بەرسىلە، ئۇلارنى ئۆلتۈرەيلى، ئۇقەيلنى ئەلى ئۆلتۈرسۇن، پالانى تۇققۇنۇمنى مەن ئۆلتۈرەي، ئۇلار دېگەن كاپىرلارنىڭ كاتاباشلىرى، يول باشچىللىرى، دېدى. رەسۇلۇللاھ مېنىڭ سۆزۈمگە كىرمەي، ئەبۇبەكرىنىڭ كۆز قارىشىغا مايىل بولدى. ئەتىسى كەلسەم، ئۇلار ئولتۇرۇپ يىغلىغىلى تۇرۇپتۇ، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ماڭا خەۋەر قىلسىلا، سىلەرنى نىمە يىغلاتتى؟ مەن يىغىنى كۆرسەم يىغلاپ كېتىمەن، يىغىنى كۆرمىسەممۇ، ئىككىڭلارنىڭ يىغىسى ئۈچۈن مەنمۇ يىغلايمەن ئەلۋەتتە دېسەم، رەسۇلۇللاھ: نىمگەيىغلايتتىم، ئەسىرلەردىن پىدىيە ئالغىنىمغا يىغلاۋاتىمەن، شۇ مەسلىھەتنى بەرگەنلەرگە يىغلاۋاتىمەن، ھەقىقەتەن ماڭا پىدىيە ئېلىش مەسلىھەتىنى بەرگەنلەرنىڭ ئازابى مۇشۇ دەرەختىنمۇ يېقىنراق قىلىپ تەڭلەندى دەپ، ئۆزىگە يېقىن دەرەخنى كۆرسەتتى، ئاندىن «پەيغەمبەرلەرنىڭ يەر يۈزىدە كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇشنى قاتتىق ھەم كۆپ قىلمىغىچە ئەسىر ئېلىشى لايىق ئەمەس.......دېگەن ئايەت...غەنىيمەت ئالغان نەرسىلىرىڭلارنى ھالال ۋە پاك دەپ بىلىپ يەڭلار.....»دېگەن يېرىگىچە نازىل قىلىندى. **الله** ئۇلارغا غەنىيمەتلەرنى ھالال قىلدى.

809 ـ باب ربط الأسير وحبسه، وجواز المنّ عليه

ئەسىرلەرنى باغلاپ قويۇش، سولاپ قويۇش ۋە ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىش توغرىسىدا

4543 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي سَعِيدٍ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْلاً قِبَلَ نَجْدٍ، فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ، سَيّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ، فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ. فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «مَاذَا عِنْدَكَ؟ يَا ثُمَامَةُ»! فَقَالَ: عِنْدِي، يَا مُحَمّدُ! خَيْرٌ إِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ. وَإِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَىَ شَاكِرٍ. وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ، فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّىَ كَانَ بَعْدَ الْغَدِ. فَقَالَ: «مَا عِنْدَكَ؟ يَا ثُمَامَةُ!» قَالَ: مَا قُلْتُ لَكَ. إِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَىَ شَاكِرٍ. وَإِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ، وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ. فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ كَانَ مِنَ الْغَدِ. فَقَالَ: «مَاذَا عِنْدَكَ؟ يَا ثُمَامَةُ!» فَقَالَ: عِنْدِي مَا قُلْتُ لَكَ، إِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَىَ شَاكِرٍ، وَإِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ، وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ» فَانْطَلَقَ إِلَىَ نَخْلٍ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ. فَاغْتَسَلَ. ثُمّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَأَشْهَدُ أَنّ مُحَمّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. يَا مُحَمّدُ! وَاللّهِ مَا كَانَ عَلَى الأَرْضِ وَجْهٌ أَبْغَضَ إِلَيّ مِنْ وَجْهِكَ، فَقَدْ أَصْبَحَ وَجْهُكَ أَحَبّ الْوُجُوهِ كُلّهَا إِلَيّ، وَاللّهِ مَا كَانَ مِنْ دِينٍ أَبْغَضَ إِلَيّ مِنْ دِينِكَ، فَأَصْبَحَ دِينُكَ أَحَبّ الدّينِ كُلّهِ إِلَيّ، وَاللّهِ مَا كَانَ مِنْ بَلَدٍ أَبْغَضَ إِلَيّ مِنْ بَلَدِكَ، فَأَصْبَحَ بَلَدُكَ أَحَبّ الْبِلاَدِ كُلّهَا إِلَيّ، وَإِنّ خَيْلَكَ أَخَذَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ الْعُمْرَةَ، فَمَاذَا تَرَىَ؟ فَبَشّرَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَمَرَهُ أَنْ يَعْتَمِرَ. فَلَمّا قَدِمَ مَكّةَ قَالَ لَهُ قَائِلٌ: أَصَبَوْتَ؟ فَقَالَ: لاَ. وَلَـكِنّي أَسْلَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلاَ، وَاللّهِ! لاَ يَأْتِيكُمْ مِنَ الْيَمَامَةِ حَبّةُ حِنْطَةٍ حَتّىَ يَأْذَنَ فِيهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

4544 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيّ: حَدّثنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْلاً لَهُ نَحْوَ أَرْضِ نَجْدٍ، فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ الْحَنَفِيّ. سَيّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ اللّيْثِ، إِلاّ أَنّهُ قَالَ: إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ ذَا دَمٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەجد تەرەپكە ئاتلىق قوشۇن ئەۋەتتى، ئۇلار يەمامە ئەھلىنىڭ سەييىدى ئاقساقالى بولغان، بەنى ھەنىيفە جەمەتىدىن سۇمامە دېيىلىدىغان بىر كىشىنى تۇتۇپ كېلىپ، مەسجىدنىڭ تۈۋرۈكلىرىدىن بىر تۈۋرۈككە باغلاپ قويدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ قېشىغا چىقىپ؛ ئى سۇمامە! سىنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىڭ قانداق؟دېدى، ئۇ: ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنىڭ گۇمانىم ياخشى، ئەگەر مېنى ئۆلتۈرسەڭ، بىر خۇن ئىگىسىنى ئۆلتۈرىسەن، ئەگەر نېئمەت ئاتا قىلىپ قويۇپ بەرسەڭ، تەشەككۇر بىلدۈرىدىغان كىشىنى قويۇپ بەرگەن بولىسەن،(يەنى مەن ساڭا تەشەككۇر بىلدۈرىمەن)ئەگەر مال ـ دۇنيانى مەقسەت قىلساڭ، سورىغىن، ساڭا خالىغىنىڭ بېرىلىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئۆز پېتى قويۇپ تۇرۇپ، ئەتىسى بولغاندا، يەنە ئۇنىڭغا؛ ئى سۇمامە! سىنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىڭ قانداق؟دېدى، ئۇيەنە: ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەن ساڭا ئاخشام دېگەندەك، مېنىڭ گۇمانىم ياخشى، ئەگەر مېنى ئۆلتۈرسەڭ، بىر خۇن ئىگىسىنى ئۆلتۈرىسەن، ئەگەر نېئمەت ئاتا قىلىپ قويۇپ بەرسەڭ، تەشەككۇر بىلدۈرىدىغان كىشىنى قويۇپ بەرگەن بولىسەن،(يەنى مەن ساڭا تەشەككۇر بىلدۈرىمەن)ئەگەر مال ـ دۇنيانى مەقسەت قىلساڭ، سورىغىن، ساڭا خالىغىنىڭ بېرىلىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى يەنە ئۆز پېتى قويۇپ تۇرۇپ، ئەتىسى بولغاندا، يەنە ئۇنىڭغا؛ ئى سۇمامە! سىنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىڭ قانداق؟دېدى، ئۇيەنە: ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەن ساڭا ئاخشام دېگەندەك، مېنىڭ گۇمانىم ياخشى، ئەگەر مېنى ئۆلتۈرسەڭ، بىر خۇن ئىگىسىنى ئۆلتۈرىسەن، ئەگەر نېئمەت ئاتا قىلىپ قويۇپ بەرسەڭ، تەشەككۇر بىلدۈرىدىغان كىشىنى قويۇپ بەرگەن بولىسەن،(يەنى مەن ساڭا تەشەككۇر بىلدۈرىمەن)ئەگەر مال ـ دۇنيانى مەقسەت قىلساڭ، سورىغىن، ساڭا خالىغىنىڭ بېرىلىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:سۇمامەنى قويۇپ بېرىڭلار دېدى، ئۇ چىقىپ مەسجىدكە يېقىن بىر خورمىزارلىققا بېرىپ غۇسلى قىلىپ يۇيۇنۇپ، ئاندىن مەسجىدكە كىرىپ؛«گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، **الله** تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد **الله** نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى» ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم **الله** بىلەن قەسەمكى، يەر يۈزىدە سىنىڭ يۈزۈڭدىنمۇ ماڭا دۈشمەنرەك، سەت،ئۆچ كۆرىنىدىغان بىرەر يۈز يوق ئىدى، مانا ئەمدى سىنىڭ يۈزۈڭ ماڭا، بارلىق يۈزلەردىن ئەڭ سۆيۈملۈك يۈزگە ئايلاندى، **الله** بىلەن قەسەمكى، يەر يۈزىدە سىنىڭ دىنىڭدىنمۇ ماڭا دۈشمەنرەك،ئۆچ كۆرىنىدىغان بىرەر دىن يوق ئىدى، مانا ئەمدى سىنىڭ دىنىڭ ماڭا، بارلىق دىنلاردىن ئەڭ سۆيۈملۈك دىنغا ئايلاندى، **الله** بىلەن قەسەمكى، يەر يۈزىدە سىنىڭ شەھرىڭدىنمۇ ماڭا دۈشمەنرەك،ئۆچ كۆرىنىدىغان بىرەر شەھەر يوق ئىدى، مانا ئەمدى سىنىڭ شەھرىڭ ماڭا، بارلىق شەھەرلەردىن ئەڭ سۆيۈملۈك شەھەرگە ئايلاندى، مەن ئۆمرە ھەج قىلىشنى مەقسەت قىلىپ كېتىۋاتسام، مېنى سىنىڭ ئاتلىق قوشۇنۇڭ تۇتىۋالدى، مانا ئەمدى ماڭا قانداق قارايسەن؟(مەن قانداق قىلىمەن؟) دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا خۇش ـ بىشارەتلەر بېرىپ، ئۇنى ئۆمرە ھەج قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇ مەككىگە كەلگەندە، بىرسى ئۇنىڭغا؛ سەن راست دىنىڭدىن قايتىۋالدىڭمۇ؟دېدى، ئۇ: ياق، لېكىن مەن مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم بىلەن بىرگە مۇسۇلمان بولدۇم، الله بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا ئىزنى قىلىپ رۇخسەت قىلمىغىچە، سىلەرگە يەمامەدىن بىر تال بۇغدايىنىڭ دېنىمۇ كەلمەيدۇ دېدى.(چۈنكى ئۇ ئاشلىق كارۋىنىنىڭ ئۆتۈش يولىدا ئىدى)بۇخارى،مۇسلىم.

810 ـ باب إجلاء اليهود من الحجاز

يەھۇدىيلەرنى قوغلاپ چىقىرىش توغرىسىدا

4545 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا لَيْثٌ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قالَ: بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ، إِذْ خَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقالَ: «انْطَلِقُوا إِلَىَ يَهُودَ» فَخَرَجْنَا مَعَهُ، حَتّىَ جِئْنَاهُمْ. فقامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَنَادَاهُمْ. فقالَ: «يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا». فقالُوا: قَدْ بَلّغْتَ، يَا أَبَا الْقَاسِمِ! فقالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ذَلِكَ أُرِيدُ، أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا» فقالُوا: قَدْ بَلّغْتَ، يَا أَبَا الْقَاسِمِ! فقالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ذَلِكَ أُرِيدُ» فقالَ لَهُمُ الثّالِثَةَ. فقالَ: «اعْلَمُوا أَنّمَا الأَرْضُ لِلّهِ وَرَسُولِهِ، وَأَنّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَرْضِ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئاً فَلْيَبِعْهُ، وَإِلاّ فَاعْلَمُوا أَنّ الأَرْضَ لِلّهِ وَرَسُولِهِ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر چاغدا بىز مەسجىدتە ئىدۇق، تۇيۇقسىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قېشىمىزغا چىقىپ؛ يەھۇدىيلارنىڭ قېشىغا يۈرۈڭلار! دېدى، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇلارنىڭ دەرس ئۆيىگە باردۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ؛ئى يەھۇدىيلار گورۇھى! مۇسۇلمان بولۇڭلار، سالامەت قالىسىلەر، دېدى. ئۇلار؛ ئى ئەبۇلقاسىم! سەن تۇلۇق يەتكۈزدۈڭ دېدى. رەسۇلۇللاھ مەن دەل شۇنى مەقسەت قىلىمەن، ئى يەھۇدىيلار گورۇھى! مۇسۇلمان بولۇڭلار، سالامەت قالىسىلەر، بىلىڭلاركى، ھەقىقەتەن زېمىن ئاللاھنىڭ ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنىڭدۇر، ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى بۇ زېمىندىن قوغلاپ چىقىرىشنى مەخسەت قىلدىم، سىلەردىن كىم مال ــ مۈلكىدىن بىرەر نەرسىنى تاپسا، ئۇنى سېتىۋالسۇن، تەييارلىق قىلسۇن، ئۇنداق قىلمايدىكەن، بىلىپ قالسۇنكى، ھەقىقەتەن بۇ زېمىن (پۈتۈن يەرشارى» ئاللاھنىڭ، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنىڭدۇر،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد.

4546 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ (قالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ مُوسَىَ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ يَهُودَ بَنِي النّضِيرِ وَقُرَيْظَةَ حَارَبُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَجْلَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَنِي النّضِيرِ، وَأَقَرّ قُرَيْظَةَ وَمَنّ عَلَيْهِمْ، حَتّىَ حَارَبَتْ قُرَيْظَةُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَتَلَ رِجَالَهُمْ، وَقَسَمَ نِسَاءَهُمْ وَأَوْلاَدَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ. إِلاّ أَنّ بَعْضَهُمْ لَحِقُوا بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَآمَنَهُمْ وَأَسْلَمُوا. وَأَجْلَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَهُودَ الْمَدِينَةِ كُلّهُمْ: بَنِي قَيْنُقَاعَ (وَهُمْ قَوْمُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ سَلاَمٍ). وَيَهُودَ بَنِي حَارِثَةَ، وَكُلّ يَهُودِيَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ.

4547 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ مُوسَى بِهَذَا الإِسْنَادِ، هَذَا الْحَدِيثَ. وَحَدِيثُ ابْنُ جُرَيْجٍ أَكْثَرُ وَأَتَمّ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بەنىي نەزىر ۋە قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قارشى ئۇرۇش قىلدى، رەسۇلۇللاھ بەنىي نەزىرلەرنى قوغلاپ چىقاردى، قۇرەيزلىك يەھۇدىيلەرگە ياخشىلىق قىلىپ ئۇلارنى ئورۇنلاشتۇردى، كېيىن ئۇلار يەنە ئۇرۇش قىلدى، ئاندىن ئۇلارنىڭ ئەرلىرىنى ئۆلتۈرۈپ، ئاياللىرىنى، باللىرىنى، ماللىرىنى مۇسۇلمانلار ئارىسىغا تەقسىم قىلىپ بەردى. ئۇلارنىڭ بەزىللىرى رەسۇلۇللاھ قا

قوشۇلدى، ئۇلارغا ئەمىنلىك بەردى، ئۇلار مۇسۇلمان بولدى، رەسۇلۇللاھ مەدىنىنىڭ بەنى قەينۇقا، بەنى ھارىس قاتارلىق بارلىق يەھۇدىيلىرىنى قوغلاپ چىقارى.قەينۇقا ئابدۇللاھ ئىبنى سالامنىڭ قەۋمى ئىدى.

811 ـ باب إخراج اليهود والنصارى من جزيرة العرب

4548 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا الضّحّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ : أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لأُخْرِجَنّ الْيَهُودَ وَالنّصَارَى مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ، حَتّى لاَ أَدَعَ إِلاّ مُسْلِماً».

4549 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ الثّوْرِيّ. ح وَحَدّثنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ: حَدّثَنَا مَعْقِلٌ (وَهُوَ ابْنُ عُبَيْدِ اللّهِ)، كِلاَهُمَا، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

جابىر، ئىبنى ئۆمەر، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەلۋەتتە مەن ئەرەب ـ يېرىم ئاراللىرىدىن يەھۇدىي، ناسارالارنى قوغلاپ چىقىرىمەن، تاكى مەن پەقەت مۇسۇلمانىنلا قالدۇرۇپ، مۇسۇلمانلاردىن باشقىلارنى قالدۇرماي قوغلاپ چىقىرىمەن، (ھەتتا، مۇشرىك، دىنسىزلارمۇ قوغلاپ چىقىرىلىدۇ). ئەگەر ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ ياشاپ قالسام، ئاللاھ خالىسا چوقۇم يەھۇدىي، ناسارالارنى ئەرەپ ئاراللىرىدىن قوغلاپ چىقىرىمەن. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ. ئىست! ھازىرقى ئىسلام دۆلەتلىرىگە ۋايدۇر.ئۇلارمۇ بۇ ھەدىسنى بىلەمدىغاندۇ؟ بىلىدۇ!!لېكىن نەپسى ـ راھەت،شەيتاننىڭ قۇلى ـ دە!

812 ـ باب جواز قتال من نقض العهد، وجواز إنزال أهل الحصن على حكم حاكم عدل أهل للحكم

ئەھدىنى بۇزغان كىشىنى ئۆلتۈرۈش، قورغان ئەھلىنى ئادىل ھاكىمنىڭ ھۆكمىگەبوي سۇندۇرۇش توغرىسىدا

4550 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَأَلْفَاظُهُمْ مُتَقَارِبَةٌ) (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ) عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: نَزَلَ أَهْلُ قُرَيْظَةَ عَلَىَ حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ سَعْدٍ. فَأَتَاهُ عَلَىَ حِمَارٍ. فَلَمّا دَنَا قَرِيباً مِنَ الْمَسْجِدِ، قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِلأَنْصَارِ: «قُومُوا إِلَىَ سَيّدِكُمْ» (أَوْ خَيْرِكُمْ). ثُمّ قَالَ: «إِنّ هَـؤُلاَءِ نَزَلُوا عَلَىَ حُكْمِكَ» قَالَ: تَقْتُلُ مُقَاتِلَتَهُمْ، وَتَسْبِي ذُرّيّتَهُمْ. قَالَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «قَضَيْتَ بِحُكْمِ اللّهِ» وَرُبّمَا قَالَ: «قَضَيْتَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ» وَلَمْ يَذْكُرِ ابْنُ الْمُثَنّى: وَرُبّمَا قَالَ: «قَضَيْتَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ».

4551 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيّ، عَنْ شُعْبَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ اللّهِ». وَقَالَ مَرّةً: «لَقَدْ حَكَمْتَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بەنىي قۇرەيزلەر سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ ھۆكمىگە چۈشكەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا كىشى ئەۋەتتى، ئۇ ئىشەككە مىنىپ كېلىپ يېقىنلاشقاندا، رەسۇلۇللاھ: سىلەرئۇرنۇڭلاردىن تۇرۇپ، سەييىدىڭلارغا،يول باشچىڭلارغا ياردەملىشىڭلار دېدى،(چۈنكى ئۇ ياردارئىدى) ئۇ كېلىپ ئولتۇرغاندا، رەسۇلۇللاھ:ئى سەئىدى! ئاۋۇ كىشىلەر سىنىڭ ھۆكۈم قىلىشىڭغا چۈشتى دېدى، سەئىد ئىبنى مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەن ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ ئۆلتۈرلىشىگە، ئاياللىرىنىڭ، باللىرىنىڭ ئولجا ئېلىنىشىغا

ھۆكۈم قىلىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ھەقىقەتەن سەن ئۇلارغا بىردىنبىر پادىشاھ بولغان **الله** نىڭ ھۆكمى بىلەن ھۆكۈم قىلدىڭ دېدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.

4552 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ، كِلاَهُمَا، عَنِ ابْنِ نُمَيْرٍ. قَالَ ابْنُ الْعَلاَءِ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ، رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْعَرِقَةِ، رَمَاهُ فِي الأَكْحَلِ. فَضَرَبَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ يَعُودُهُ مِنْ قَرِيبٍ. فَلَمّا رَجَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الْخَنْدَقِ، وَضَعَ السّلاَحَ، فَاغْتَسَلَ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ وَهُوَ يَنْفُضُ رَأْسَهُ مِنَ الْغُبَارِ. فَقَالَ: وَضَعْتَ السّلاَحَ؟ وَاللّهِ مَا وَضَعْنَاهُ، اخْرُجْ إِلَيْهِمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَأَيْنَ؟» فَأَشَارَ إِلَىَ بَنِي قُرَيْظَةَ، فَقَاتَلَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَنَزَلُوا عَلَىَ حُكْمِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَرَدّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْحُكْمَ فِيهِمْ إِلَىَ سَعْدٍ. قَالَ: فَإِنّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ، وَأَنْ تُسْبَى الذّرّيّةُ وَالنّسَاءُ، وَتُقْسَمَ أَمْوَالُهُمْ.

4553 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا هِشَامٌ قَالَ: قَالَ أَبِي: فَأُخْبِرْتُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

ئەبۇ سەئىد ، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ۋمادىن، سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەندەق كۈنى يارلانغان ئىدى. قۇرەيشلىك ئىبنى ئەرىيەت ئۇنىڭ كۆزىگە ئوق ئاتقان ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ئۈچۈن مەسجىد ئىچىگە چېدىر قىلىپ بېرىپ، يوقلاپ تۇرغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ خەندەق ئۇرۇشىدىن قايتقاندا، قوراللىنى قويۇپ يۇيىنىۋاتسا، جىبرىئىل بېشىدىن چاڭ ـ توزانلارنى سۈرتكەن ھالدا كېلىپ؛ سەن قوراللىنى قويۇپ ، جەڭ كىيىمىنى سېلىۋېتىپ يۇيىنىۋاتامسەن؟ **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن تېخى قوراللىمنى قويمۇدۇم، سەن ئۇلارغا قارشى ئۇرۇشقا چىققىن دەپتۇ، رەسۇلۇللاھ:قەيەرگە؟دىسە، ئۇ؛ بەنىي قۇرەيزىلەر تەرەپكە ئىشارەت قىلىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا قارشى ئۇرۇشقا چىقىپ غەلبە قىلدى. بەنىي قۇرەيزەلەر سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ ھۆكمىگە چۈشكەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا كىشى ئەۋەتتى، ئۇ ئىشەككە مىنىپ كېلىپ يېقىنلاشقاندا، رەسۇلۇللاھ: سىلەرئۇلۇغۇڭلاردىن تۇرۇپ، سەييىدىڭلارغا،يول باشچىڭلارغا ياردەملىشىڭلار دېدى،(چۈنكى ئۇ ياردارئىدى) ئۇ كېلىپ ئولتۇرغاندا، رەسۇلۇللاھ:ئى سەئدى! ئاۋۇ كىشىلەر سىنىڭ ھۆكۈم قىلىشىڭغا چۈشتى دېدى، سەئىد ئىبنى مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەن ئۇلارنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ ئۆلتۈرۈلىشىگە، ئاياللىرىنىڭ، باللىرىنىڭ ئولجا ئېلىنىشىغا ھۆكۈم قىلىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ھەقىقەتەن سەن ئۇلارغا بىردىنبىر پادىشاھ بولغان **الله** نىڭ ھۆكمى بىلەن ھۆكۈم قىلدىڭ دېدى.

4554 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ: أَخْبَرَنِي أَبِي، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ سَعْداً قَالَ، وَتَحَجّرَ كَلْمُهُ لِلْبُرْءِ، فَقَالَ: اللّهُمّ! إِنّكَ تَعْلَمُ أَنْ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبّ إِلَيّ أَنْ أُجَاهِدَ فِيكَ، مِنْ قَوْمٍ كَذّبُوا رَسُولَكَ صلى الله عليه وسلم وَأَخْرَجُوهُ. اللّهُمّ! فَإِنْ كَانَ بَقِيَ مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ شَيْءٌ فَأَبْقِنِي أُجَاهِدْهُمْ فِيكَ، اللّهُمّ! فَإِنّي أَظُنّ أَنّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ، فَإِنْ كُنْتَ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فَافْجُرْهَا وَاجْعَلْ مَوْتِي فِيهَا، فَانْفَجَرَتْ مِنْ لَبّتِهِ، فَلَمْ يَرُعْهُمْ (وَفِي الْمَسْجِدِ مَعَهُ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ) إِلاّ وَالدّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ. فَقَالُوا: يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ جُرْحُهُ يَغِذّ دَماً. فَمَاتَ مِنْهَا.

4555 ـ وحدّثنا عَلِيّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْكُوفِيّ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ، عَنْ هِشَامٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَانْفَجَرَ مِنْ لَيْلَتِهِ، فَمَا زَالَ يَسِيلُ حَتّىَ مَاتَ. وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ قَالَ: فَذَاكَ حِينَ يَقُولُ الشّاعِرُ:

أَلاّ يَا سَعْدُ سَعْدَ بَنِي مُعَاذٍفمَا فَعَلَتْ قُرَيْظَةُ وَالنّضِيرُلَعَمْرُكَ إِنّ سَعْدَ بَنِي مُعَاذٍغَدَاةَ تَحَمّلُوا لَهُوَ الصّبُورُتَرَكْتُمْ قِدْرَكُمْ لاَ شَيءِ فِيهَاوَقِدْرُ الْقَوْمِ حَامِيَةٌ تَفُورُوَقَدْ قَالَ الْكَرِيمُ أَبُو حُبَابٍ أَقِيمُوا، قَيْنُقَاعُ، وَلاَ تَسِيرُواوَقَدْ كَانُوا بِبَلْدَتِهِمْ ثِقَالاً كَمَا ثَقُلَتْ بِمَيْطَانَ الصّخُورُ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەندەق كۈنى يارلانغان ئىدى. قۇرەيشلىك ئىبنى ئەرىەت ئۇنىڭ كۆزىگە ئوق ئاتقان ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ئۈچۈن مەسجىد ئىچىگە چېدىر قىلىپ بېرىپ، يوقلاپ تۇرغان ئىدى. ئۇنىڭ جاراھىتى ساقىيىش ئۈچۈن قېتىشقان ئىدى، ئۇ:ئى **الله**! سىلى ئوبدان بىلىپ تۇرىلا، پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغان، ئۇنى يۇرتىدىن قوغلاپ چىقارغان كاپىرلارغا قارشى سىلىنىڭ يوللىرىدا ئۇرۇش قىلىشنى مەندەك ياخشى كۆرىدىغان كىشى يوق، (يەنى مەن شۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشنى بەك ياخشى كۆرىمەن) ئى **الله**! ئەگەر كاپىرلار بىلەن بولىدىغان ئۇرۇشتىن يەنەئازراق قېلىپ قالغان بولسا، مىنى ھايات قالدۇرسىلا، مەن سىلىنىڭ يوللىرىدا ئۇلارغا قارشى ئۇرۇش قىلغۇلاي، ـ مەن سىلىنى ئۇلار بىلەن بىزنىڭ ئارلىقىمىزدىكى جەڭنى توختاتتى دەپ گۇمان قىلىمەن ـ ئەگەر ئۇلار بىلەن بىزنىڭ ئارلىقىمىزدىكى جەڭنى توختاتقان بولسىلا، مىنىڭ بۇ جاراھىتىمنى يېرىۋېتىپ، ئۆلۈمىمنى مۇشۇنىڭدا قىلىپ بەرسىلە(شېھىد بولغۇلاي)دېدى. ئاندىن ئۇنىڭ جاراھىتى كۆكسىدىن يەنەبىردە بويىندىن يېرىلىپ كېتىپ، ئۇلارنى پەقەت سەئىدنىڭ چېدىرىدىن ئېقىپ كەلگەن قانلا چۆچۈتتى،ئۇلار: ئى چېدىر ئەھلى!سىلەر تەرەپتىن كېلىۋاتقان بۇ نىمە قان؟دېيىشتى، ناگاھان سەئىدنىڭ جاراھىتى قان ئاقتۇرىۋاتاتتى، ئۇ شۇنىڭ بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ شېھىد بولدى. بۇھەقتە شائىرلار يۇقىردىكى شېئىرنى ئەيتتى.

813 ـ باب المبادرة بالغزو، وتقديم أهم الأمرين المتعارضين

غازاتقا ئالدىراش، بىربىرىگە زىت ئىككى ئىشنىڭ مۇھىمراقىنى بۇرۇن قىلىش توغرىسىدا

4556 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ أَسْمَاءَ الضّبَعِيّ: حَدّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: نَادَىَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ انْصَرَفَ عَنِ الأَحْزَابِ «أَنْ لاَ يُصَلّيَنّ أَحَدٌ الظّهْرَ إِلاّ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ» فَتَخَوّفَ نَاسٌ فَوْتَ الْوَقْتِ، فَصَلّوْا دُونَ بَنِي قُرَيْظَةَ. وَقَالَ آخَرُونَ: لاَ نُصَلّي إِلاّ حَيْثُ أَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَإِنْ فَاتَنَا الْوَقْتُ. قَالَ: فَمَا عَنّفَ وَاحِداً مِنَ الْفَرِيقَيْنِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھزاپ ئۇرۇشىدىن قايتقان كۈنى ئارىمىزدا تۇرۇپ:سىلەردىن ھەرقانداق بىركىشى پېشىننى (يەنەبىردە ئەسرىنى)بەنىي قۇرەيزەلەرنىڭ جايىدا ئوقۇسۇن دەپ نىدا قىلدى. بەزى كىشلەر ناماز ۋاقتىنىڭ ئۆتۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇجايغا بارماي تۇرۇپ نامازنى ئوقۇۋالدى. يەنەبەزىلەر:گەرچە نامازنىڭ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتسمۇ، بىز پەقەت نامازنى رەسۇلۇللاھ بۇيرىغان جايدا ئوقۇيمىز دەپ،(شۇجايغا بېرىپ ئوقۇدى)ئاندىن بۇئىككى پىرقە كىشلەرنىڭ ھېچ قايسىسى ئەيىبلەنمىدى

814 - باب ردّ المهاجرين إلى الأنصار منائحهم من الشجر والثمر حين استغنوا عنها بالفتوح

مۇھاجىرلارنىڭ غەلبىدىن كېيىن ئەنسارلارغا ئۇلاردىن ئالغان نەرسىللىرىنى قايتۇرۇپ بېرىشى

4557 - وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: لَمّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ، مِنْ مَكّةَ، الْمَدِينَةَ قَدِمُوا وَلَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ، وَكَانَ الأَنْصَارُ أَهْلَ الأَرْضِ وَالْعَقَارِ، فَقَاسَمَهُمُ الأَنْصَارُ عَلَى أَنْ أَعْطَوْهُمْ أَنْصَافَ ثِمَارِ أَمْوَالِهِمْ، كُلّ عَامٍ، وَيَكْفُونَهُمُ الْعَمَلَ وَالْمَؤُونَةَ، وَكَانَتْ أُمّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، وَهِيَ تُدْعَى أُمّ سُلَيْمٍ، وَكَانَتْ أُمّ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، كَانَ أَخاً لأَنَسٍ لأُمّهِ، وَكَانَتْ أَعْطَتْ أُمّ أَنَسٍ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عِذَاقاً لَهَا. فَأَعْطَاهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُمّ أَيْمَنَ، مَوْلاَتَهُ، أُمّ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: فَأَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمّا فَرَغَ مِنْ قِتَالِ أَهْلِ خَيْبَرَ، وَانْصَرَفَ إِلَى الْمَدِينَةِ. رَدّ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى الأَنْصَارِ مَنَائِحَهُمُ الّتِي كَانُوا مَنَحُوهُمْ مِنْ ثِمَارِهِمْ. قَالَ: فَرَدّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى أُمّي عِذَاقَهَا، وَأَعْطَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُمّ أَيْمَنَ مَكَانَهُنّ مِنْ حَائِطِهِ.
قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَكَانَ مِنْ شَأْنِ أُمّ أَيْمَنَ، أُمّ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنّهَا كَانَتْ وَصِيفَةً لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطّلِبِ، وَكَانَتْ مِنَ الْحَبَشَةِ. فَلَمّا وَلَدَتْ آمِنَةُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بَعْدَمَا تُوُفّيَ أَبُوهُ، فَكَانَتْ أُمّ أَيْمَنَ تَحْضُنُهُ، حَتّى كَبِرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَعْتَقَهَا، ثُمّ أَنْكَحَهَا زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ، ثُمّ تُوُفّيَتْ بَعْدَ مَا تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِخَمْسَةِ أَشْهُرٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مۇھاجىرلار مەككىدىن مەدىنىگە كەلگەندە ئۇلارنىڭ قوللىرىدا ھېچ نەرسە يوق ئىدى، ئەنسارلاربولسا تېرىلغۇ يەر، باغلارنىڭ ئىگىسى ئىدى، ئەنسارلار ئۇلارغا ھەر يىللىق چىققان كىرىم مىۋىنىڭ يېرىمىنى تەقسىم قىلىپ بەردى، مۇھاجىرلار سېلىنغان مەبلەغ بىلەن ئىش ـ ئەمگەكنىڭ ھۆددىسىدىن چىقاتتى، ئابدۇاللە نىڭ ئانىسى مىنىڭ ھاما ئانام ئىدى، ئانام ئۇممە سۇلەيىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە خورمىسىنى بەردى، رەسۇلۇللاھ ئۇخورمىنى ئازادكەردىسى، ئۇسامەنىڭ ئانىسى ئۇممەئەيمەنگە بەردى، ئۇلار خەيبەر ئۇرىشىدىن يېنىپ مەدىنىگە قايتىپ كەلگەندە، مۇھاجىرلار ئەنسارلارغا ئۇلاردىن بۇرۇن ئالغان نەرسىللىرىنى يەنى مىۋىللىرىنى قايتۇرۇپ بەردى، رەسۇلۇللاھ مۇ ئانامنىڭ خورمىسىنى قايتۇرۇپ بەردى، ئۇممەئەيمەنگە ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆزىنىڭ بېغىدىن نەچچە ھەسسە ئارتۇق خورما بەردى.ئىبنى شىھاب مۇنداق دەيدۇ: ئۇسامەنىڭ ئانىسى ئۇممەئەيمەن ھەبەشىستانلىق ئىدى، ئۇ ئابدۇاللە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ دېدەكى ئىدى، ئامىنە رەسۇلۇللاھ نى رەسۇلۇللاھ نىڭ دادىسى ئابدۇاللە ۋاپات تاپقاندىن كېيىن تۇغقۇدى، ئۇممەئەيمەن رەسۇلۇللاھ نى تەربىيلىدى، رەسۇلۇللاھ چوڭ بۇلۇپ ئۇنى ئازاد قىلىپ، ئۇسامەنىڭ دادىسى زەيدكەنىكاھلاپ قويىدى، ئۇممەئەيمەن رەسۇلۇللاھ نىڭ ۋاپاتىدىن بەش ئاي كېيىن ۋاپات بولدى.

4558 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْقَيْسِيّ، كُلّهُمْ، عَنِ الْمُعْتَمِرِ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي شَيْبَةَ): حَدّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَجُلاً (وَقَالَ حَامِدٌ وَابْنُ عَبْدِ الأَعْلَى: أَنّ الرّجُلَ) كَانَ يَجْعَلُ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم النّخَلاَتِ مِنْ أَرْضِهِ، حَتّى فُتِحَتْ عَلَيْهِ قُرَيْظَةُ وَالنّضِيرُ، فَجَعَلَ، بَعْدَ ذَلِكَ، يَرُدّ عَلَيْهِ مَا كَانَ أَعْطَاهُ.
قَالَ أَنَسٌ: وَإِنّ أَهْلِي أَمَرُونِي أَنْ آتِيَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَسْأَلَهُ مَا كَانَ أَهْلُهُ أَعْطَوْهُ أَوْ بَعْضَهُ. وَكَانَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَعْطَاهُ أُمّ أَيْمَنَ، فَأَتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَعْطَانِيهِنّ. فَجَاءَتْ أُمّ أَيْمَنَ فَجَعَلَتِ الثّوْبَ فِي عُنُقِي وَقَالَتْ: وَاللّهِ لاَ نُعْطِيكَاهُنّ وَقَدْ أَعْطَانِيهِنّ. فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أُمّ أَيْمَنَ اتْرُكِيهِ وَلَكِ كَذَا وَكَذَا». وَتَقُولُ: كَلاّ. وَالّذِي لاَ إِلَهَ إِلاّ هُوَ فَجَعَلَ يَقُولُ كَذَا حَتّى أَعْطَاهَا عَشَرَةَ أَمْثَالِهِ، أَوْ قَرِيباً مِنْ عَشَرَةِ أَمْثَالِهِ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى زېمىنىدىكى خورمىللىرىنى قۇرەيزە بىلەن نەزىر زېمىنى پەتھى بولغانغا قەدەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بېرىپ تۇردى. ئاندىن كېيىن رەسۇلۇﷲ ئۇنىڭغاخورمىللىرىنى قايتۇرۇپ بەردى. ئۆيۈمدىكىلەر مىنى رەسۇلۇﷲ نىڭ قېشىغا ئۇلار بەرگەن نەرسىلەرنىڭ بەزىسىنى سوراپ بېرىشىمغا ئەۋەتتى، رەسۇلۇﷲ ئۇ خورمىنى ئۇممەئەيمەنگەبەرگەن ئىكەن، مەن بارسام، ئۇنى ماڭابەردى، ئاندىن ئۇممەئەيمەن كىلىپ، كىيىمنى بوينۇمغا سېلىۋېلىپ؛ﷲ بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇﷲ بۇنى ماڭا بەرگەن، مەن بۇنى سىلەرگە ھەرگىز بەرمەيمەن دېدى، رەسۇلۇﷲ:ئى ئۇممەئەيمەن!ئۇنى قويۇۋەتكىن، ساڭا مۇنچىلىك، مۇنچىلىك بېرەي دېسمۇ، ئۇ ياق دەۋەردى، رەسۇلۇﷲ ئۇنىڭغا مۇنچىلىك بېرەي، مۇنچىلىك دەۋىرىپ، تاكى ئۇنىڭغا ئۇخورمىنىڭ ئون ھەسسىدەك كۆپ بەردى(بۇ ئۇنى رازى قىلىش ئىدى)

815 - باب جواز الأكل من طعام الغنيمة في دار الحرب

دۈشمەن زېمىنىدىكى غەنىيمەت تاماقلىرىدىن يېيىشنىڭ دۇرۇسلىقى

4559 2771 — 27 حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخ: حَدّثنا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ الْمُغِيرَةِ): حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُغَفّلٍ قَالَ: أَصَبْتُ جِرَاباً مِنْ شَحْمٍ، يَوْمَ خَيْبَرَ. قَالَ: فَالْتَزَمْتُهُ. فَقُلْتُ: لاَ أُعْطِي الْيَوْمَ أَحداً مِنْ هَذَا شَيْئاً. قَالَ: فَالْتَفتّ فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُتَبَسّماً.
4560 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ الْعَبْدِيّ: حَدّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ: حَدّثنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مُغَفّلٍ يَقُولُ: رُمِيَ إِلَيْنَا جِرَابٌ فِيهِ طَعَامٌ وَشَحْمٌ، يَوْمَ خَيْبَرَ، فَوَثَبْتُ لآخُذَهُ. قَالَ: فَالْتَفَتّ فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ.
4561 - وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: جِرَابٌ مِنْ شَحْمٍ، وَلَمْ يَذْكُرِ الطّعَامَ.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇغەپپەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن خەيبەر كۈنىدىكى ئۇرۇشتا، بىر تۇلۇن ياغقا ئېرىشىپ، ئۇنى مەھكەم چىڭ تۇتقىنىمچە؛ بۈگۈن مەن بۇنىڭدىن ھېچ كىشىگە بىرەر نەرسە بەرمەيمەن دېدىم، ئاندىن قارىسام، ناگاھان رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا قاراپ، تەبەسسۇم قىلىپ كۈلۈۋېتىپتۇ.ئاندىن مەن ھايا قىلىپ تارتىنىدىم . بۇخارى،مۇسلىم.

816 - باب كتاب النبيّ صلى الله عليه وسلم إلى هرقل يدعوه إلى الإسلام

رەسۇلۇﷲ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋە سەللەمنىڭ ھېرەقلىنى ئىسلام دىنىغا دەئۋەت قىلىپ مەكتۇپ يوللىشى

4562 — حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ رَافِعٍ) (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ أَبَا سُفْيَانَ أَخْبَرَهُ، مِنْ فِيهِ إِلَىَ فِيهِ. قَالَ: انْطَلَقْتُ فِي الْمُدّةِ الّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَبَيْنَا أَنَا بِالشّأْمِ، إِذْ جِيءَ بِكِتَابٍ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ هِرَقْلَ. يَعْنِي عَظِيمَ الرّومِ. قَالَ: وَكَانَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيّ جَاءَ بِهِ. فَدَفَعَهُ إِلَىَ عَظِيمِ بُصْرَىَ. فَدَفَعَهُ عَظِيمُ بُصْرَىَ إِلَىَ هِرَقْلَ. فَقَالَ هِرَقْلُ: هَلْ هَهُنَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرّجُلِ الّذِي يَزْعُمُ أَنّهُ نَبِيّ؟ قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: فَدُعِيتُ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ، فَدَخَلْنَا عَلَىَ هِرَقْلَ، فَأَجْلَسَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ. فَقَالَ: أَيّكُمْ أَقْرَبُ نَسَباً مِنْ هَذَا الرّجُلِ الّذِي يَزْعُمُ أَنّهُ نَبِيّ؟ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ: فَقُلْتُ: أَنَا، فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ يَدَيْهِ، وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي، ثُمّ دَعَا بِتَرْجُمَانِهِ فَقَالَ لَهُ: قُلْ لَهُمْ: إِنّي سَائِلٌ هَذَا عَنِ الرّجُلِ الّذِي يَزْعُمُ أَنّهُ نَبِيّ، فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذّبُوهُ. قَالَ: فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ: وَايْمُ اللّهِ! لَوْلاَ مَخَافَةُ أَنْ يُؤْثَرَ عَلَيّ الْكَذِبُ لَكَذَبْتُ. ثُمّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ: سَلْهُ، كَيْفَ حَسَبُهُ فِيكُمْ؟ قَالَ قُلْتُ: هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ. قَالَ: فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ؟ قُلْتُ: لاَ. قَالَ: فَهَلْ كُنْتُمْ تَتّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ؟ قُلْتُ: لاَ. قَالَ: وَمَنْ يَتّبِعُهُ؟ أَشْرَافُ النّاسِ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ؟ قَالَ: قُلْتُ: بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ. قَالَ: أَيَزِيدُونَ أَمْ

يَنْقُصُونَ؟ قالَ قُلْتُ: لاَ. بَلْ يَزِيدُونَ. قالَ: هَلْ يَرْتَدّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ، بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ، سَخْطَةً لَهُ؟ قالَ قُلْتُ: لاَ. قالَ: فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قالَ: فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيّاهُ؟ قالَ قُلْتُ: تَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالاً، يُصِيبُ مِنّا وَنُصِيبُ مِنْهُ. قالَ: فَهَلْ يَغْدِرُ؟ قُلْتُ: لاَ. وَنَحْنُ مِنْهُ فِي مُدّةٍ لاَ نَدْرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا. قالَ: فَوَاللّهِ مَا أَمْكَنَنِي مِنْ كَلِمَةٍ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئاً غَيْرَ هَذِهِ.

قالَ: فَهَلْ قالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ؟ قالَ قُلْتُ: لاَ. قالَ لِتَرْجُمَانِهِ: قُلْ لَهُ: إِنّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسَبِهِ فَزَعَمْتَ أَنّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ، وَكَذَلِكَ الرّسُلُ تُبْعَثُ فِي أَحْسَابِ قَوْمِهَا. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ كَانَ فِي آبَائِهِ مَلِكٌ؟ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ. فَقُلْتُ: لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ. وَسَأَلْتُكَ عَنْ أَتْبَاعِهِ، أَضُعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ؟ فَقُلْتَ: بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ، وَهُمْ أَتْبَاعُ الرّسُلِ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ كُنْتُمْ تَتّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ؟ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ. فَقَدْ عَرَفْتُ أَنّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَعَ الْكَذِبَ عَلَى النّاسِ ثُمّ يَذْهَبَ فَيَكْذِبَ عَلَى اللّهِ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ يَرْتَدّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَهُ سَخْطَةً لَهُ؟ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ. وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ إِذَا خَالَطَ بَشَاشَةَ الْقُلُوبِ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ؟ فَزَعَمْتَ أَنّهُمْ يَزِيدُونَ، وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ حَتّى يَتِمّ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ؟ فَزَعَمْتَ أَنّكُمْ قَدْ قَاتَلْتُمُوهُ. فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالاً، يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ، وَكَذَلِكَ الرّسُلُ تُبْتَلَى ثُمّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ يَغْدِرُ؟ فَزَعَمْتَ أَنّهُ لاَ يَغْدِرُ، وَكَذَلِكَ الرّسُلُ لاَ تَغْدِرُ. وَسَأَلْتُكَ: هَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ؟ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ. فَقُلْتُ: لَوْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ، قُلْتُ رَجُلٌ ائْتَمّ بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ. قالَ: ثُمّ قَالَ: بِمَ يَأْمُرُكُمْ؟ قُلْتُ: يَأْمُرُنَا بِالصّلاَةِ وَالزّكَاةِ وَالصّلَةِ وَالْعَفَافِ. قالَ: إِنْ يَكُنْ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقّاً، فَإِنّهُ نَبِيّ. وَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنّهُ خَارِجٌ، وَلَمْ أَكُنْ أَظُنّهُ مِنْكُمْ، وَلَوْ أَنّي أَعْلَمُ أَنّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ، لأَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ، وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ، وَلَيَبْلُغَنّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيّ.

قالَ: ثُمّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَرَأَهُ، فَإِذَا فِيهِ: «بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ، مِنْ مُحَمّدٍ رَسُولِ اللّهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرّومِ. سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتّبَعَ الْهُدَى، أَمّا بَعْدُ، فَإِنّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الإِسْلاَمِ، أَسْلِمْ تَسْلَمْ وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللّهُ أَجْرَكَ مَرّتَيْنِ. وَإِنْ تَوَلّيْتَ فَإِنّ عَلَيْكَ إِثْمَ الأَرِيسِيّينَ. {وَيَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لاَ نَعْبُدَ إِلاّ اللّهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً وَلاَ يَتّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللّهِ فَإِنْ تَوَلّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنّا مُسْلِمُونَ} (3آل عمران الآية: 64). فَلَمّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتِ الأَصْوَاتُ عِنْدَهُ وَكَثُرَ اللّغْطُ، وَأَمَرَ بِنَا فَأُخْرِجْنَا. قالَ: فَقُلْتُ لأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا: لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ. إِنّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الأَصْفَرِ. قالَ: فَمَا زِلْتُ مُوقِناً بِأَمْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ سَيَظْهَرُ، حَتّى أَدْخَلَ اللّهُ عَلَيّ الإِسْلاَمَ.

4563 ـ وحدّثناه حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ): حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: وَكَانَ قَيْصَرُ لَمّا كَشَفَ اللّهُ عَنْهُ جُنُودَ فَارِسَ مَشَى مِنْ حِمْصَ إِلَى إِيلِيَاءَ. شُكْراً لِمَا أَبْلاَهُ اللّهِ. وَقَالَ فِي الْحَدِيثِ: «مِنْ مُحَمّدٍ عَبْدِ اللّهِ وَرَسُولِهِ». وَقَالَ: «إِثْمَ الْيَرِيسِيّينَ». وَقَالَ: «بِدَاعِيَةِ الإِسْلاَمِ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ ئەبۇسۇپيان ئىبنى سەخرى ماڭا ئۆز ئاغزى بىلەن مۇنداق دەپ بەرگەن:مەن بىلەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئارىسىدا كېلىشىم تۈزۈلگەن مەزگىلدە، مەن شامغا بارغان ئىدىم،(يەنى ھازىرقى سۈريە)مەن شامدىكى چاغدا دىيەكەلبى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھىرەقلىگە يازغان مەكتۇپىنى ئېلىپ كېلىپ، بۇسرانىڭ ۋالىيسى ئارقىلىق ھىرەقلىگە تاپشۇرغان ئىكەن، ھىرەقلى؛ ئۆزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان بۇ ئادەمنىڭ خەلقىدىن بۇيەرەدە بىرەركىشى تېپىلامدۇ؟دەپ سوردى، يېنىكىلەر؛ ھەئە تېپىلىدۇ دىيىشتى، مەن ۋە قۇرەيشلىك بىرقانچە ئادەم ھىرەقلە تەرپىدىن چاقىرتىلىپ ئۇنىڭ يېنىغا كىردۇق، ئۇ بىزنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزۇپ؛ ئۆزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان بۇئادەمگە قايسىڭلارنىڭ نەسەبى ئەڭ يېقىن؟دەپ سوردى، مەن ئۇنىڭغا؛ مىنىڭ نەسەبىم ئەڭ يېقىن ئىكەنلىكىنى ئەيتتىم، شۇنىڭ بىلەن ئۇ مىنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزدى، ھەمراھلىرىمنى ئارقامدا ئولتۇرغۇزدى، ئاندىن ئۆزىنىڭ تەرجىمانىنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇ ئارقىلىق بىزگە: مەن بۇ كىشىدىن ئۆزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان ئادەم توغرۇلۇق سورايمەن، ئەگەر ئۇ يالغان ئەيتسا، ئۇنىڭغا رەددىيە بىرىڭلار ، دىدى. ئەبۇسۇپيان مۇنداق دەيدۇ؛ **الله** بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئەگەر ئۇلارنىڭ مىنى يالغانچى دىيىشىدىن ئەنسىرىمىگەن بولسام، ئەلۋەتتە يالغان سۆزلىگەن بولاتتىم، ئاندىن ئۇنىڭ تەرجىمانى ئارقىلىق ئارىمىزدا مۇنداق سوئال ـ جاۋابلار بولدى؛ ھىرەقلە؛ ئاراڭلاردا ئۇنىڭ(يەنى پەيغەمبەرنىڭ)نەسەبى قانداق؟ ئەبۇسۇپيان؛ئۇنىڭ نەسەبى ئىسىل ، ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ ئىچىدە پادىشاھ بولغان بىرەر كىشى بارمۇ؟ ياق، ئۇ پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلىشىدىن ئىلگىرى ئۇنى يالغانچىلىق بىلەن قارىلىغىنىڭلار بارمۇ؟ ياق، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر يۇقىرى تەبىقىدىنمۇ؟ياكى تۆۋەن تەبىقىدىنمۇ؟ تۆۋەن تەبىقىدىن، ئۇنىڭغا

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەگەشكەنلەرنىڭ سانى كۆپىيىۋاتامدۇ؟ ئازىيىۋاتامدۇ؟ كۆپىيىۋاتىدۇ، ئۇنىڭ دىنىغا كىرگەنلەرنىڭ ئىچىدە دىنىنى ياقتۇرماي يېنىۋالغانلار بارمۇ؟ يوق، ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلدىڭلارمۇ؟ قىلدۇق، قايسىڭلار غالىپ كەلدىڭلار؟ بەزىدە ئۇ غالىپ كەلدى، بەزىدە بىز غالىپ كەلدۇق، مۇھەممەدنىڭ قىلغان ۋەدىسىگە خىيانەت قىلغان جايلىرى بارمۇ؟ يوق، ھازىر ئۇنىڭ بىلەن ئارىمىزدا كېلىشىم بار، بۇزامدۇ يوق؟بۇنى ئۇقمايمىز، (ئەبۇ سۇپيان؛**الله** بىلەن قەسەمكى، بۇسۆھبەتكە مۇشۇبىر جۈملە سۆزدىن باشقىنى ئۈز يېنىمدىن كىرگۈزۈشكە مۇمكىن بولمىدى دەيدۇ) مۇھەممەدتىن بۇرۇن ئاراڭلاردا پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان كىشى بولغانمۇ؟ ياق، ئاندىن كېيىن ھىرەقلى تەرجىمانى ئارقىلىق ئەبۇسۇپيانغا مۇنداق دېدى؛ مۇھەممەدنى ئېسىل نەسەپلىك دېدىڭ، پەيغەمبەر دېگەن شۇنداق ئېسىل نەسەپلىك بولىدۇ، ئاتا ـ بوۋىللىرىدىن پادىشاھلىق قىلغان كىشى يوق دېدىڭ، ئەگەر بولغان بولسا، ئۇنى ئاتا ـ بوۋىللىرىنىڭ پادىشاھلىقىنى تەلەپ قىلىدۇ دەيتتىم، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنى تۆۋەن تەبىقىدىكىلەر دېدىڭ، ئەنە شۇنىڭدەك پەيغەمبەرلەرگە تۆۋەن تەبىقىدىكىلەر ئەگىشىدۇ، ئۇ پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلىشتىن ئىلگىرى يالغانچىلىق بىلەن قارلانمىغان دېدىڭ، ئۇ كىشىلەرگە يالغانچىلىق قىلمىغان ئىكەن، **الله** قىمۇ يالغانچىلىق قىلمايدۇ، ئەگەشكۈچىللىرى ئىچىدە ئىمانىدىن يېنىۋالغانلار يوق دېدىڭ، ئىمان دېگەن قەلبىگە سىڭىپ كەتكەندە شۇنداق بولىدۇ، ئەگەشكۈچىللىرىنى كۆپىيىۋاتىدۇ دېدىڭ، ئەھلى ئىمان شۇنداق كۆپىيىپ بارىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشقانلىقىڭلارنى، گاھى ئۇنىڭ، گاھى سىلەرنىڭ غەلبە قىلغانلىقىڭلارنى ئەيتتىڭ، پەيغەمبەر شۇنداق سىنىلىدۇ، ئاخىرى ئۇلار ئۇتۇپ چىقىدۇ، ئۇنىڭ خىيانەت قىلمىغانلىقىنى ئەيتتىڭ، پەيغەمبەر شۇنداق بولىدۇ، خىيانەت قىلمايدۇ، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچ كىم پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلمىغان دېدىڭ، پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان كىشى بولغان بولسا، ئۇنى دوراپ قىلغان دەيتتىم، ئاندىن ئۇ ئەبۇسۇپياندىن؛ مۇھەممەد سىلەرنى نىملەرنى قىلىشقا بۇيرۇيدۇ؟دەپ سورىغان، ئەبۇ سوپيان مۇنداق جاۋاب بەردىم دەيدۇ؛ بىزنى ناماز ئۇقۇشقا، زاكات بېرىشكە، يېقىن تۇغقانلارغا سىلە ـ رەھىم قىلىشقا، ئىپپەتلىك بولۇشقا بۇيرۇيدۇ، بۇچاغدا ھىرەقلى ئەبۇسۇپيانغا مۇنداق دەيدۇ؛ ئۇنىڭ ھەققىدە ئەيتقانلىرىڭ راست بولىدىغان بولسا، مۇھەممەد ھەق راست پەيغەمبەر ئىكەن، ئۇنىڭ بۇ زاماندا مەيدانغا كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتىم، ئۇنى سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن چىقىپ قالا دەپ ئويلىمىغان ئىدىم، ئەگەر ئۇنىڭ يېنىغا بارىدىغانلىقىمنى بىلسەم، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ بىلەن ئۇچۇرشۇشنى ياقتۇراتتىم، ئەگەر ئۇنىڭ يېنىدا بولىدىغان بولسام، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ئىككى پۇتىنى يۇيۇپ قۇياتتىم، ئۇنىڭ ھۆكمرانلىقى چوقۇم رۇم زىمىنىغىمۇ يېتىپ كېلىدۇ، ئاندىن كېيىن ھىرەقلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئۇنىڭغا يازغان مەكتۇپىنى ئۇقۇدى، مەكتۇپنىڭ مەزمۇنى مۇنداق ئىدى:« ئىككىلا دۇنيادا كۆپ رەھىم شەپقەت قىلغۇچى **الله** نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، **الله** نىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن رۇمنىڭ چوڭى ھىرەقلىگە؛ توغرا يولغا ئەگەشكۈچىلەرگە سالام بولسۇن، مەن سىنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلىمەن، مۇسۇلمان بولساڭ ئامان بۇلىسەن، مۇسۇلمان بولساڭ، **الله** ساڭا ئىككى ھەسسە ساۋاپ بېرىدۇ، (بىرسى ئەيسائەلەيھىسسالامغا،ئىككىنجىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئىمان ئەيتقىنى ئۈچۈندۇر) ئەگەر ئىسلامنى قوبۇل قىلمىساڭ، پۇتۇن خەلقىڭنىڭ گۇناھى ساڭا يۈكلىنىدۇ، «ئى ئەھلى كىتابلار! سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا ئورتاق بولغان مۇنداق بىرسۆزگە كېلىڭلار، **الله** تىن باشقا ھېچ كىمگە ئىبادەت قىلمايلى، **الله** قا ھېچ كىمنى شىرىك كەلتۈرمەيلى، **الله** تىن غەيرى بىر ـ بىرىمىزنى

ئىلاھ قىلىۋالمايلى، ئەگەر ئەھلى كىتاپلار بۇنىڭدىن يۈز ئۆرسە، بىزنىڭ ھەقىقەتەن مۇسۇلمان ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھ بولۇڭلار دەڭلار»(سۈرە ئال ئىمران 64 ـ)ھىرەقلى مەكتۇپنى ئوقۇپ بولىشى بىلەن ئۇنىڭ يېنىدىكى ئادەملىرى چۇقان سېلىشىپ كەتتى، ئۇ بىزنى چىقىپ كېتىشكە بۇيرىدى، ـ مەن چىقىپ كېتىۋېتىپ ھەراھلىرىمغا؛ مۇھەممەدنىڭ ئىشى رۇم پادىشاھىسى قورقۇغىدەك دەرىجىگە يېتىپتۇ دېدىم، شۇنىڭدىن بۇيان تاكى **الله** مىنى ئىسلام دىنىغا كىرىشكە مۇيەسسەر قىلغانغا قەدەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئىشىنىڭ غەلبە قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ كەلدىم، زۇھەيرى مۇنداق دەيدۇ؛ ھىرەقلى رۇمنىڭ چوڭلىرىنى چاقىرىپ ئۆزىنىڭ قورۇسىغا يىغىپ؛ئى رۇملۇقلار! سىلەر مەڭگۈ ھىدايەت تېپىشنى ۋە پادىشاھلىقىڭلارنىڭ داۋاملىشىشنى خالامسىلەر دېۋىدى، ئۇلار ياۋايى ئېشەكلەردەك دەرۋازا تەرەپكە قاراپ قېچىشتى، قارىسا دەرۋازا تاقاقلىق تۇرغان، ھىرەقلى ئۇلارنى چاقىرتىپ كېلىپ؛ سىلەرنىڭ دىنىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغانلىقىڭلارنى سىناپ كۆردۈم دېدى.ئۇلار ھىرەقلىگە ئېگىلىپ تازىم قىلىشتى ۋە ئۇنىڭدىن مەمنۇن بولۇشتى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى، بەيھەقى ، سەھىھ.

817 ـ باب كتب النبيّ صلى الله عليه وسلم إلى ملوك الكفار يدعوهم إلى اللّهِ عزّ وجل

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋە سەللەمنىڭ كاپىر پادىشاھلىرىنى ئىسلام دىنىغا دەئۋەت قىلىپ مەكتۇپ يوللىشى

4564 ـ حدّثني يُوسُفُ بْنُ حَمّادٍ الْمَعْنِيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الأعْلَىَ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ [1] أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَتَبَ إِلَىَ كِسْرَىَ، وَإِلَىَ قَيْصَرَ، وَإِلَىَ النّجَاشِي، وَإِلَى كُلّ جَبّارٍ، يَدْعُوهُمْ إِلَى اللّهِ تَعَالَىَ. وَلَيْسَ بِالنّجَاشِي الّذِي صَلّىَ عَلَيْهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

4565 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَقُلْ: وَلَيْسَ بِالنّجَاشِي الّذِي صَلّىَ عَلَيْهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

4566 ـ وَحَدّثِنِيهِ نَصْرُ بْنُ عَلِيّ الْجَهْضَمِيّ: أَخْبَرَنِي أَبِي: حَدّثَنِي خَالِدُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ وَلَمْ يَذْكُرْ: وَلَيْسَ بِالنّجَاشِي الّذِي صَلّىَ عَلَيْهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ شام پادىشاسى كىسراغا، رۇم پادىشاسى قەيسەرگە ، ھەبەشىستان پادىشاسى نەجاشىيغا، ۋە بارلىق زالىم دىنسىز پادىشاھلارغا مەكتۇپ يوللاپ، خەت يېزىپ، ئۇلارنى **الله** تەرەپكە(ئىسلامغا) دەئۋەت قىلىپ چاقىردى. بۇ نەجاشىي سۇلۇللاھ جىنازا نامىزىنى ئوقۇغان نەجاشىي ئەمەستۇر.مۇسلىم 3323 ـ ھەدىس،تىرمىزى2640 ـ ھەدىسى سەھىھ.

818 ـــــ *باب في غزوة حنين* ***ھۇنەيىن ئۇرۇشى***

4567 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. قَالَ: حَدّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطّلِبِ قَالَ: قَالَ عَبّاسٌ: شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ حُنَيْنٍ. فَلَزِمْتُ أَنَا وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطّلِبِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَمْ نُفَارِقْهُ، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ بَغْلَةٍ لَهُ، بَيْضَاءَ، أَهْدَاهَا لَهُ فَرْوَةُ بْنُ نُفَاثَةَ الْجُذَامِيّ، فَلَمّا الْتَقَى الْمُسْلِمُونَ وَالْكُفّارُ، وَلّى الْمُسْلِمُونَ مُدْبِرِينَ، فَطَفِقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَرْكُضُ بَغْلَتَهُ قِبَلَ الْكُفّارِ. قَالَ عَبّاسٌ: وَأَنَا آخِذٌ بِلِجَامِ بَغْلَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. أَكُفّهَا إِرَادَةَ أَنْ لاَ تُسْرِعَ، وَأَبُو سُفْيَانَ آخِذٌ بِرِكَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَيْ عَبّاسُ! نَادِ أَصْحَابَ السّمُرَةِ». فَقَالَ عَبّاسٌ (وَكَانَ رَجُلاً صَيّتاً): فَقُلْتُ بِأَعْلَىَ صَوْتِي: أَيْنَ أَصْحَابُ السّمُرَةِ؟ قَالَ: فَوَاللّهِ لَكَأَنّ عَطْفَتَهُمْ، حِينَ سَمِعُوا صَوْتِي، عَطْفَةُ الْبَقَرِ عَلَىَ أَوْلاَدِهَا. فَقَالُوا: يَا لَبّيْكَ! يَا لَبّيْكَ! قَالَ: فَاقْتَتَلُوا وَالْكُفّارَ، وَالدّعْوَةُ فِي الأَنْصَارِ، يَقُولُونَ: يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ! يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ! قَالَ: ثُمّ قُصِرَتِ الدّعْوَةُ عَلَىَ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ. فَقَالُوا: يَا بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ! يَا بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ! فَنَظَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ عَلَىَ بَغْلَتِهِ، كَالْمُتَطَاوِلِ عَلَيْهَا، إِلَىَ قِتَالِهِمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَذَا حِينَ حَمِيَ الْوَطِيسُ». قَالَ: ثُمّ أَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَصَيَاتٍ فَرَمَىَ بِهِنّ وُجُوهَ الْكُفّارِ، ثُمّ قَالَ: «انْهَزَمُوا، وَرَبّ مُحَمّدٍ» قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ فَإِذَا الْقِتَالُ عَلَىَ هَيْئَتِهِ فِيمَا أَرَىَ. قَالَ: فَوَاللّهِ مَا هُوَ إِلاّ أَنْ رَمَاهُمْ بِحَصَيَاتِهِ، فَمَا زِلْتُ أَرَىَ حَدّهُمْ كَلِيلاً وَأَمْرَهُمْ مُدْبِراً.

4568 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، جَمِيعاً، عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَرْوَةُ بْنُ نُعَامَةَ الْجُذَامِيّ. وَقَالَ «انْهَزَمُوا، وَرَبّ الْكَعْبَةِ! انْهَزَمُوا، وَرَبّ الْكَعْبَةِ!» وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: حَتّىَ هَزَمَهُمُ اللّهُ. قَالَ: وَكَأَنّي أَنْظُرُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَرْكُضُ خَلْفَهُمْ عَلَىَ بَغْلَتِهِ.

4569 ـ وحدّثناه ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزّهْرِيّ. قَالَ: أَخْبَرَنِي كَثِيرُ بْنُ الْعَبّاسِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنْتُ مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ حُنَيْنٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ يُونُسَ وَحَدِيثَ مَعْمَرٍ أَكْثَرُ مِنْهُ وَأَتَمّ.

ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ھۇنەيىن كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇرۇشقا قاتناشقان ئىدىم، مۇسۇلمانلار كاپىرلار بىلەن ئۇچراشقان چاغدا ، مۇسۇلمانلار ئارقىسىنى قىلىپ قېچىشقا باشلىدى،رەسۇلۇللاھ خېچىرىنى كاپىرلار تەرەپكە ھەيدەشكە باشلىدى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ خېچىرىنىڭ يۈگىنىنى تۇتۇۋالغۇچ ئىدىم، مەن خېچىرنىڭ تېز مېڭىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى تۇسۇپ تۇردۇم، ئەبۇسۇپيان رەسۇلۇللاھنىڭ ئۈزەڭگىسىگە ئېسىلىۋالغان ئىدى، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ ئى ئاببااس! سەمۇرە دەرىخى ئاستىدا بەيئەت قىلغانلارنى توۋلىغىن دېدى، مەن ئاۋازى يۇقىرى چىقىدىغان كىشى ئىدىم، ئەڭ يۇقىر ئاۋازىم بىلەن: سەمۇرە دەرىخى ئاستىدا بەيئەت قىلغانلارقەيەردە سىلەر!!دېدىم، الله بىلەن قەسەمكى ئۇلار خۇددى كالا بالىسىغا كۈيۈنۈپ قايتقاندەك، ئاۋازىمنى ئاڭلاپلا؛لەببەي،لەببەي!مانا بىز تەييار دەپ قايتىپ كېلىپ، كاپىرلار بىلەن قاتتىق جەڭ قىلدى، ئاندىن چاقىرىق ئەنسارلارغا قىلىنىپ؛ ئى ئەنسارلار گۇرۇھى!ئى ئەنسارلار جامائىتى! دەپ توۋلاندى،ئاندىن ئى ھارىس جەمەتى! دەپ توۋلاندى(ئۇلارمۇ قاتتىق جەڭ قىلدى)ئاندىن رەسۇلۇللاھ خېچىرىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ، خۇددى غالىپ كەلگەن كىشى بويىنىنى سوزۇپ قارىغاندەك، ئۇلارنىڭ ئۇرۇش مەيدانىغا قاراپ؛ مانا ئەمدى جەڭ تازا قىززىپتۇ، مانا بۇ ئۇرۇش قاتتىق كۈچەيگەن ۋاقىتتۇر دەپ، بىر چاڭگال تاشنى ئېلىپ، ئۇنى كاپىرلارنىڭ يۈزىگە ئاتتى، ئاندىن؛ مۇھەممەدنىڭ رەببى بىلەن قەسەمكى، ئۇلار ئەمدى يېڭىلىپ قاچىدۇ دېدى، الله بىلەن قەسەمكى، ئاندىن ئۇلار يېڭىلىپ قاچتى، ئۇلارنىڭ يېڭىلىشى پەقەت   رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇلارغا تاشنى ئېتىشى بىلەنلا بولدى، مەن كاپىرلارنىڭ جەڭدىكى كۈچلۈك،باتۇرلۇقىنىڭ ئاجىزلاپ، ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ قاچقانلىقىنى كۆرۈپ تۇردۇم.مۇسلىم.

4570 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلْبَرَاءِ: يَا أَبَا عُمَارَةَ! أَفَرَرْتُمْ يَوْمَ حُنَيْنٍ؟ قَالَ: لاَ، وَاللّهِ! مَا وَلّىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَكِنّهُ خَرَجَ شُبّانُ أَصْحَابِهِ وَأَخِفّاؤُهُمْ حُسّراً لَيْسَ عَلَيْهِمْ سِلاَحٌ، أَوْ كَثِيرُ سِلاَحٍ، فَلَقُوا قَوْماً رُمَاةً لاَ يَكَادُ يَسْقُطُ لَهُمْ سَهْمٌ. جَمْعُ هَوَازِنَ وَبَنِي نَصْرٍ. فَرَشَقُوهُمْ رَشْقاً مَا يَكَادُونَ يُخْطِئُونَ، فَأَقْبَلُوا هُنَاكَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ. وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطّلِبِ يَقُودُ بِهِ، فَنَزَلَ فَاسْتَنْصَرَ. وَقَالَ: «أَنَا النّبِيّ لاَ كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطّلِبْ» ثُمّ صَفّهُمْ.

4571 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ جَنَابٍ الْمِصّيصِيّ: حَدّثَنَا عِيسَىَ بْنُ يُونُسَ، عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَىَ الْبَرَاءِ. فَقَالَ: أَكُنْتُمْ وَلّيْتُمْ يَوْمَ حُنَيْنٍ؟ يَا أَبَا عُمَارَةَ! فَقَالَ: أَشْهَدُ عَلَىَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا وَلّىَ، وَلَكِنّهُ انْطَلَقَ أَخِفّاءُ مِنَ النّاسِ، وَحُسّرٌ

إلَى هَذَا الْحَيّ مِنْ هَوَازِنَ، وَهُمْ قَوْمٌ رُمَاةٌ، فَرَمَوْهُمْ بِرِشْقٍ مِنْ نَبْلٍ، كَأنّهَا رِجْلٌ مِنْ جَرَادٍ، فَانْكَشَفُوا. فَأقْبَلَ الْقَوْمُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَأبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ يَقُودُ بِهِ بَغْلَتَهُ. فَنَزَلَ، وَدَعَا، وَاسْتَنْصَرَ، وَهُوَ يَقُولُ:
«أنَا النّبِيّ لاَ أكَذِبْأنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطّلِبْ» اللّهُمّ نَزّلْ نَصْرَكَ». قَالَ الْبَرَاءُ: كُنّا، وَاللّهِ إذَا احْمَرّ الْبَأسُ نَتّقِي بِهِ، وَإنّ الشّجَاعَ مِنّا لَلّذِي يُحَاذِي بِهِ، يَعْنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

4572 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظِ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أبِي إسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ، وَسَألَهُ رَجُلٌ مِنْ قَيْسٍ: أفَرَرْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ حُنَيْنٍ؟ فَقَالَ الْبَرَاءُ: وَلَـكِنْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَفِرّ. وَكَانَتْ هَوَازِنُ يَوْمَئِذٍ رُمَاةً، وَإنّا لَمّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمُ انْكَشَفُوا، فَأكْبَبْنَا عَلَى الْغَنَائِمِ، فَاسْتَقْبَلُونَا بِالسّهَامِ. وَلَقَدْ رَأيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ. وَإنّ أبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ آخِذٌ بِلِجَامِهَا، وَهُوَ يَقُولُ:
«أنَا النّبِيّ لاَ كَذِبْأنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطّلِبْ»

4573 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ أبُو بَكْرِ بْنُ خَلاّدٍ قَالُوا: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ قَالَ: حَدّثَنِي أبُو إسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: قَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أبَا عُمَارَةَ! فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَهُوَ أقَلّ مِنْ حَدِيثِهِمْ. وَهَؤُلاَءِ أتَمّ حَدِيثاً.

ئەبۇئىسھاق مۇنداق دەيدۇ؛ بىركىشى بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غا؛ئى ئەبۇئەممارە! سىلەر راست ھۇنەين كۈنى جەڭدىن قاچقانمۇ؟دېدى، بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ياق، الله بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جەڭدىن ئارقىسىنى قىلىپ قېچىپ باقمىدى، لېكىن ساھابىلىرىدىن بىر تۈركۈم ياش يىگىتلەر، ئۈستىدە جەڭ كىيىمى يوق، ھەم قۇراللىرى تولۇق بولمىغان شارائىت ئاستىدا ئۇرۇشقا چىقىپ قالغان ئىدى، ئاندىن ئۇلار ئوقياغا ماھىر ياچاقچى قەۋمگە ئۇچراپ قالدى، بۇقەۋملەرنىڭ بىرتال ئوقمۇ يەرگە چۈشۈپ كەتمەيتتى، ئۇلارقارىغا ئېتىشتا شۇنداق ماھىر ئىدىكى، قەتئى خاتالاشمايتتى، ئاندىن ئۇلار ھېلىقى ياشلارنى قاتتىق ئوققا تۇتتى، ئاندىن ئۇياشلار شۇچاغدا رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كىلىشتى،(بۇمۇجەڭدىن قاچقانلىق ئەمەس ئىدى) رەسۇلۇللاھ ئۆزىنىڭ ئاق خېچىرى ئۈستىدە ئىدى، ئەبۇسۇپيان ئۇنى يېتىلەۋاتاتتى، رەسۇلۇللاھ خېچىرىدىن چۈشۈپ نۇسرەت ياردەم تەلەپ قىلىپ؛ مەن ھەق پەيغەمبەر، يالغانچى ئەمەسمەن، مەن ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ بالىسى بولىمەن» دەپ،ئاندىن ئۇلارنى سەپكە تىزغان ئىدى. يەنەبىرخاتىردە؛ بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ الله بىلەن قەسەمكى، ئۇرۇش تازا قاتتىق قىززىغاندا،بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نى ئۆزىمىزگە قالقان قىلىپ، دۈشمەندىن رەسۇلۇللاھ بىلەن ساقلىناتتۇق، بىزدىن خېلى ـ خېلى باتۇركىشلەرمۇ، رەسۇلۇللاھ نىڭ ئارقىسىغا ئۆتىۋېلىپ جەڭ قىلاتتى. بۇخارى،مۇسلىم.

4574 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْحَنَفِيّ: حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ: حَدّثَنِي إيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثَنِي أبِي قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُنَيْناً. فَلَمّا وَاجَهْنَا الْعَدُوّ تَقَدّمْتُ. فَأعْلُو ثَنِيّةً. فَاسْتَقْبَلَنِي رَجُلٌ مِنَ الْعَدُوّ. فَأرْمِيهِ بِسَهْمٍ. فَتَوَارَى عَنّي. فَمَا دَرَيْتُ مَا صَنَعَ. وَنَظَرْتُ إلَى الْقَوْمِ فَإذَا هُمْ قَدْ طَلَعُوا مِنْ ثَنِيّةٍ أُخْرَى، فَالْتَقَوْا هُمْ وَصَحَابَةُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فَوَلّى صَحَابَةُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَأرْجِعُ مُنْهَزِماً، وَعَلَيّ بُرْدَتَانِ، مُتّزِراً بِإحْدَاهُمَا، مُرْتَدِياً بِالأُخْرَى فَاسْتَطْلَقَ إزَارِي. فَجَمَعْتُهُمَا جَمِيعاً وَمَرَرْتُ، عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، مُنْهَزِماً وَهُوَ عَلَى بَغْلَتِهِ الشّهْبَاءِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَقَدْ رَأى ابْنُ الأكْوَعِ فَزَعاً» فَلَمّا غَشُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَزَلَ عَنِ الْبَغْلَةِ، ثُمّ قَبَضَ قَبْضَةً مِنْ تُرَابٍ مِنَ الأرْضِ، ثُمّ اسْتَقْبَلَ بِهِ وُجُوهَهُمْ. فَقَالَ: «شَاهَتِ الْوُجُوهُ» فَمَا خَلَقَ اللّهُ مِنْهُمْ إنْسَاناً إلاّ مَلأ عَيْنَيْهِ تُرَاباً، بِتِلْكَ الْقَبْضَةِ. فَوَلّوْا مُدْبِرِينَ، فَهَزَمَهُمُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ، وَقَسَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَنَائِمَهُمْ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھۇنەين ئۇرۇشىنى قىلغان ئىدۇق، بىر تۈركۈم ياش ساھابىلار قاچتى، كاپىرلەر رەسۇلۇللاھنى قورشىۋالغاندا، رەسۇلۇللاھ خېچىردىن چۈشۈپ، زېمىندىن بىر چاڭگال تۇپىنى ئېلىپ، ئاندىن ئۇنى ؛«كاپىرلارنىڭ يۈزلىرى قەبىھ بولسۇن»دەپ، ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە قارىتىپ ئاتتى، ئۇلاردىن **الله** تائالا ياراتقان ھەر بىر ئىنساننىڭ ئىككى كۆزىگە،**الله** شۇبىر چاڭگال تۇپىدىن لىق تۇپا توللۇۋەتتى، ئاندىن ئۇلار ئارقىسىنى قىلىپ قېچىشتى، ئۇلارنى **الله** ئۆزى يەڭدى، رەسۇلۇللاھ ئۇلاردىن ئېلىنغان غەنىيمەتلەرنى مۇسۇلمانلار ئارىسىغا تەقسىم قىلىپ بەردى. (چۈنكى قۇرئاندا تاشنى سەن ئاتمىدىڭ، بەلكى **الله** ئاتتى دېيىلگەن)

819 ــــ *باب غزوة الطائف* ***تائىف ئۇرۇشى***

4575 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ، جَمِيعاً، عَنْ سُفْيَانَ قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ أبِي الْعَبّاسِ الشّاعِرِ الأعْمَى، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمْرٍو قالَ: حَاصَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أهْلَ الطّائِفِ، فَلَمْ يَنَلْ مِنْهُمْ شَيْئاً. فَقالَ: «إنّا قافِلُونَ، إنْ شَاءَ اللّهُ» قالَ أصْحَابُهُ: نَرْجِعُ وَلَمْ نَفْتَتِحْهُ فَقالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ» فَغَدَوْا عَلَيْهِ فَأصَابَهُمْ جِرَاحٌ. فَقالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّا قافِلُونَ غداً» قالَ: فَأعْجَبَهُمْ ذٰلِكَ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تائىف ئەھلىنى مۇھاسىرگە ئېلىپ، ئۇلاردىن ھېچ نەرسىگە ئېرىشەلمەي: ئەگەر **الله** خالىسا، بىز ئەتە قايتىپ كېتىمىز دېدى، ئۇلار: بىز بۇيەرنى پەتھى قىلماي تۇرۇپ قايتىپ كېتەمدۇق؟دېيىشتى، ئاندىن رەسۇلۇ**الله** ئۇلارغا:ئۇنداق بولسا، ئەتە جەڭگە ئاتلىنىڭلار! دېدى، ئۇلار ئەتىسى جەڭگە ئاتلىنىپ تالاپەتكە ئۇچراپ جاراھەتلەندى، ئاندىن رەسۇلۇ**الله** ئۇلارغا: مەن سىلەرگە: «ئەتە قايتىپ كېتىمىز» دېمىگەنمۇ؟دەپ كۈلدى، رەسۇلۇ**الله** نىڭ بۇسۆزى ئۇلارنى ھەيران قالدۇردى.

820 ــــ *باب غزوة بدر* ***بەدىر ئۇرۇشى***

4576 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَفّانُ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَاوَرَ، حِينَ بَلَغَهُ إقْبَالُ أبِي سُفْيَانَ. قالَ: فَتَكَلّمَ أبُو بَكْرٍ فَأعْرَضَ عَنْهُ، ثُمّ تَكَلّمَ عُمَرُ فَأعْرَضَ عَنْهُ، فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقالَ: إيّانَا تُرِيدُ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ! وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أمَرْتَنَا أنْ نُخِيضَهَا الْبَحْرَ لأخَضْنَاهَا، وَلَوْ أمَرْتَنَا أنْ نَضْرِبَ أكْبَادَهَا إلَى بَرْكِ الْغِمَادِ لَفَعَلْنَا. قالَ: فَنَدَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم النّاسَ، فَانْطَلَقُوا حَتّى نَزَلُوا بَدْراً، وَوَرَدَتْ عَلَيْهِمْ رَوَايَا قُرَيْشٍ، وَفِيهِمْ غُلاَمٌ أسْوَدُ لِبَنِي الْحَجّاجِ، فَأخَذُوهُ. فَكَانَ أصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَسْألُونَهُ، عَنْ أبِي سُفْيَانَ، وَأصْحَابِهِ؟ فَيَقُولُ: مَا لِي عِلْمٌ بِأبِي سُفْيَانَ. وَلَكِنْ هَـذَا أبُو جَهْلٍ وَعُتْبَةُ وَشَيْبَةُ وَأُمَيّةُ بْنُ خَلَفٍ، فَإذَا قالَ ذٰلِكَ، ضَرَبُوهُ. فَقالَ: نَعَمْ، أنَا أُخْبِرُكُمْ، هَـذَا أبُو سُفْيَانَ. فَإذَا تَرَكُوهُ فَسَألُوهُ فَقالَ: مَا لِي بِأبِي سُفْيَانَ عِلْمٌ. وَلَكِنْ هَذَا أبُو جَهْلٍ وَعُتْبَةُ وَشَيْبَةُ وَأُمَيّةُ بْنُ خَلَفٍ فِي النّاسِ، فَإذَا قالَ هَـذَا أيْضاً ضَرَبُوهُ، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمٌ يُصَلّي، فَلَمّا رَأى ذٰلِكَ انْصَرَفَ. قالَ: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَضْرِبُوهُ إذَا صَدَقَكُمْ، وَتَتْرُكُوهُ إذَا كَذَبَكُمْ». قالَ: فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَـذَا مَصْرَعُ فُلاَنٍ» قالَ: وَيَضَعُ يَدَهُ عَلَى الأرْضِ، هَـهُنَا وَهَـهُنَا. قالَ: فَمَا مَاطَ أحَدُهُمْ، عَنْ مَوْضِعِ يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇسۇپيانىنىڭ شام تەرەپتىن كېلىۋاتقانلىق خەۋىرى بىزگە يەتكەندە،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىللىرىدىن مەسلىھەت ئالدى، ئەبۇبەكرى بىلەن ئۆمەر سۆز قىلىۋىدى، ئۇلارنى

ئولتۇرغۇزىۋەتتى، ئاندىن سەئدئىبنى ئۇبادە ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى بىزنى مەقسەت قىلدىلىما؟جېنىم قول ئىلكىدە بولغان الله بىلەن قەسەمكى، ئەگەر بىزنى مۇشۇ ئۇلاغلىرىمىز بىلەنلا دېڭىزغا كىرىشىمىزگە بۇيرىسىلا، ئەلۋەتتە بىز ئىككىلەنمەستىنلا دېڭىزغا كىرىمىز، ئەگەر بىزنى بىزدىن بەشكۈنلۈك يىراق بولغان بەركۇلغىماد دىگەن جايغا سەپەر قىلىشىمىزغا بۇيرىسىلا، ئەلۋەتتە بىز ئۇ سەپەرنى قىلىمىز دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنى ئۇرۇش قىلىشقا چاقىردى، ئۇلار بېرىپ بەدرىگە چۈشتى، بۇچاغدا ئۇلارنىڭ يېنىدىن قۇرەيشلەرنىڭ سۇ توشۇغۇچىسى ئۆتۈپ قالدى، ئۇلار ئۇنى تۇتۇپ ئەبۇسوپيان توغرىسىدا سوراق قىلدى، ئۇ؛ مەن ئۇنى بىلمەيمەن، مىنىڭ بۇنىڭدىن خەۋىرىم يوق ، لېكىن بۇجايغا چۈشكىنى ئەبۇجەھىل، ئۇتبە، شەيبە، ئۇمەييەلەردۇر دېدى. ئۇبۇگەپنى قىلغاندا ئۇلار ئۇنى ئۇردى، ئاندىن ئۇ؛ ھەئە شۇنداق، مەن سىلەرگە دەپ بىرەي، بۇ ئەپۇسۇپيانىنىڭ كارۋىنى دېسە، ئۇلار ئۇنى قويۇپ بەردى. ئاندىن يەنە يۇقىرقى راست گەپنى قىلسا، يەنەئۇردى. رەسۇلۇللاھ بۇچاغدا ناماز ئۇقۇۋاتاتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ نامىزىدىن قايتىپ؛ بۇسىلەرگە راست سۆزلىگەندە بۇنى ئۇرۇپ، يالغان سۆزلىگەندە قويۇپ بەردىڭلار دېدى، ئاندىن مانا بۇ پالانى كاپىرنىڭ ئۆلۈپ يىقىلىدىغان جايىدۇر دەپ، قولىنى زىمىنغا قويۇپ تۇرۇپ؛ مانا مۇشۇ جايدا،مانامۇشۇ جايدا ئۆلىدۇ دېدى، ئۇلارنىڭ ھەر بىرسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولى بىلەن بەلگىلەپ بەرگەن جايدىن يىراقلاپ كەتمەي دەل شۇ جايدىلا ئۆلدى.

821 - باب فتح مكة

مەككىنى پەتھى قىلىش

4577 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخ: حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَة: حَدّثَنَا ثَابتٌ الْبُنَانِيّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ رَبَاحِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: وَفَدَتْ وُفُودٌ إِلَى مُعَاوِيَةَ، وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ، فَكَانَ يَصنَعُ بَعْضُنَا لِبَعْضِ الطّعَامَ، فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ مِمّا يُكْثِرُ أَنْ يَدْعُونَا إِلَى رَحْلِهِ. فَقُلْتُ: أَلاَ أَصْنَعُ طَعَاماً فَأَدْعُوَهُمْ إِلَى رَحْلِي؟ فَأَمَرْتُ بِطَعَامٍ يُصنَعُ، ثُمّ لَقِيتُ أَبَا هُرَيْرَةَ مِنَ الْعَشِيّ، فَقُلْتُ: الدّعْوَةُ عِنْدِي اللّيْلَةَ، فَقَالَ: سَبَقْتَنِي. قُلْتُ: نَعَمْ، فَدَعَوْتُهُمْ. فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَلاَ أُعْلِمُكُمْ بِحَدِيثٍ مِنْ حَدِيثِكُمْ؟ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ ثُمّ ذَكَرَ فَتْحَ مَكّةَ فَقَالَ: أَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى قَدِمَ مَكّةَ، فَبَعَثَ الزّبَيْرَ عَلَى إِحْدَى الْمُجَنّبَتَيْنِ، وَبَعَثَ خَالِداً عَلَى الْمُجَنّبَةِ الأُخْرَى، وَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ عَلَى الْحُسّرِ، فَأَخَذُوا بَطْنَ الْوَادِي، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي كَتِيبَةٍ. قَالَ: فَنَظَرَ فَرَآنِي. فَقَالَ «أَبُو هُرَيْرَةَ» قُلْتُ: لَبّيْكَ. يَا رَسُولَ اللّهِ! فَقَالَ: «لاَ يَأْتِينِي إِلاّ أَنْصَارِيّ». زَادَ غَيْرُ شَيْبَانَ: فَقَالَ «اهْتِفْ لِي بِالأَنْصَارِ» قَالَ: فَأَطَافُوا بِهِ، وَوَبّشَتْ قُرَيْشٌ أَوْبَاشاً لَهَا وَأَتْبَاعاً. فَقَالُوا: نُقَدّمُ هَؤُلاَءِ، فَإِنْ كَانَ لَهُمْ شَيْءٌ كُنّا مَعَهُمْ، وَإِنْ أُصِيبُوا أَعْطَيْنَا الّذِي سُئِلْنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَرَوْنَ إِلَى أَوْبَاشِ قُرَيْشٍ وَأَتْبَاعِهِمْ» ثُمّ قَالَ بِيَدَيْهِ، إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى. ثُمّ قَالَ: «حَتّى تُوَافُونِي بِالصّفَا» قَالَ: فَانْطَلَقْنَا، فَمَا شَاءَ أَحَدٌ مِنّا أَنْ يَقْتُلَ أَحَداً إِلاّ قَتَلَهُ، وَمَا أَحَدٌ مِنْهُمْ يُوَجّهُ إِلَيْنَا شَيْئاً. قَالَ: فَجَاءَ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُبِيحَتْ خَضْرَاءُ قُرَيْشٍ، لاَ قُرَيْشَ بَعْدَ الْيَوْمِ. ثُمّ قَالَ: «مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ» فَقَالَتِ الأَنْصَارُ، بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: أَمّا الرّجُلُ فَأَدْرَكَتْهُ رَغْبَةٌ فِي قَرْيَتِهِ، وَرَأْفَةٌ بِعَشِيرَتِهِ. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَجَاءَ الْوَحْيُ، وَكَانَ إِذَا جَاءَ الْوَحْيُ لاَ يَخْفَى عَلَيْنَا، فَإِذَا جَاءَ فَلَيْسَ أَحَدٌ يَرْفَعُ طَرْفَهُ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى يَنْقَضِيَ الْوَحْيُ، فَلَمّا انْقَضَى الْوَحْيُ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ» قَالُوا: لَبّيْكَ، يَا رَسُولَ اللّهِ! قَالَ: «قُلْتُمْ: أَمّا الرّجُلُ فَأَدْرَكَتْهُ رَغْبَةٌ فِي قَرْيَتِهِ». قَالُوا: قَدْ كَانَ ذَاكَ. قَالَ: «كَلاّ. إِنّي عَبْدُ اللّهِ وَرَسُولُهُ، هَاجَرْتُ إِلَى الله وَإِلَيْكُمْ، وَالْمَحْيَا مَحْيَاكُمْ، وَالْمَمَاتُ مَمَاتُكُمْ». فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَبْكُونَ وَيَقُولُونَ: وَاللّهِ! مَا قُلْنَا الّذِي قُلْنَا إِلاّ الضّنّ بِاللّهِ وَبِرَسُولِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ وَرَسُولَهُ يُصَدّقَانِكُمْ وَيَعْذِرَانِكُمْ» قَالَ: فَأَقْبَلَ النّاسُ إِلَى دَارِ أَبِي سُفْيَانَ، وَأَغْلَقَ النّاسُ أَبْوَابَهُمْ. قَالَ: وَأَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى أَقْبَلَ إِلَى الْحَجَرِ، فَاسْتَلَمَهُ، ثُمّ طَافَ بِالْبَيْتِ. قَالَ: فَأَتَى عَلَى صَنَمٍ إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ كَانُوا يَعْبُدُونَهُ. قَالَ: وَفِي يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَوْسٌ، وَهُوَ آخِذٌ بِسِيَةِ الْقَوْسِ. فَلَمّا أَتَى عَلَى الصّنَمِ جَعَلَ يَطْعُنُهُ فِي عَيْنِهِ وَيَقُولُ: «جَاءَ الْحَقّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ». فَلَمّا فَرَغَ مِنْ طَوَافِهِ أَتَى الصّفَا فَعَلاَ عَلَيْهِ، حَتّى نَظَرَ إِلَى الْبَيْتِ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ، فَجَعَلَ يَحْمَدُ اللّهَ وَيَدْعُو بِمَا شَاءَ أَنْ يَدْعُوَ.

4578 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسّانَ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ: أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ رَبَاحِ قَالَ: وَفَدْنَا إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، وَفِينَا أَبُو هُرَيْرَةَ، فَكَانَ كُلّ رَجُلٍ مِنّا يَصْنَعُ طَعَاماً يَوْماً لأَصْحَابِهِ، فَكَانَتْ نَوْبَتِي. فَقُلْتُ:

يَا أَبَا هُرَيْرَةَ الْيَوْمُ نَوْبَتِي. فَجَاؤُا إِلَى الْمَنْزِلِ، وَلَمْ يُدْرِكْ طَعَامُنَا. فَقُلْتُ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ لَوْ حَدَّثْتَنَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتَّى يُدْرِكَ طَعَامُنَا. فَقَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْفَتْحِ. فَجَعَلَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ عَلَى الْمُجَنِّبَةِ الْيُمْنَى، وَجَعَلَ الزّبَيْرَ عَلَى الْمُجَنّبَةِ الْيُسْرَى، وَجَعَلَ أَبَا عُبَيْدَةَ عَلَى الْبَيَاذِقَةِ وَبَطْنِ الْوَادِي. فَقَالَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! ادْعُ لِي الأَنْصَارَ» فَدَعَوْتُهُمْ فَجَاؤُا يُهَرْوِلُونَ. فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ، هَلْ تَرَوْنَ أَوْبَاشَ قُرَيْشٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: «انْظُرُوا. إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ غَداً أَنْ تَحْصِدُوهُمْ حَصْداً» وَأَخْفَى بِيَدِهِ. وَوَضَعَ يَمِينَهُ عَلَى شِمَالِهِ. وَقَالَ: «مَوْعِدُكُمُ الصّفَا» قَالَ: فَمَا أَشْرَفَ يَوْمَئِذٍ لَهُمْ أَحَدٌ إِلاّ أَنَامُوهُ. قَالَ: وَصَعِدَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الصّفَا. وَجَاءَتِ الأَنْصَارُ، فَأَطَافُوا بِالصّفَا. فَجَاءَ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! أُبِيدَتْ خَضْرَاءُ قُرَيْشٍ، لاَ قُرَيْشَ بَعْدَ الْيَوْمِ. قَالَ أَبُو سُفْيَانَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ دَخَلَ دَارَ أَبِي سُفْيَانَ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَلْقَى السّلاَحَ فَهُوَ آمِنٌ، وَمَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ فَهُوَ آمِنٌ». فَقَالَتِ الأَنْصَارُ: أَمّا الرّجُلُ فَقَدْ أَخَذَتْهُ رَأْفَةٌ بِعَشِيرَتِهِ، وَرَغْبَةٌ فِي قَرْيَتِهِ، وَنَزَلَ الْوَحْيُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «قُلْتُمْ: أَمّا الرّجُلُ فَقَدْ أَخَذَتْهُ رَأْفَةٌ بِعَشِيرَتِهِ وَرَغْبَةٌ فِي قَرْيَتِهِ، أَلاَ فَمَا اسْمِي إِذاً! (ثَلاَثَ مَرّاتٍ) أَنَا مُحَمّدٌ عَبْدُ اللّهِ وَرَسُولُهُ، هَاجَرْتُ إِلَى اللّهِ وَإِلَيْكُمْ. فَالْمَحْيَا مَحْيَاكُمْ وَالْمَمَاتُ مَمَاتُكُمْ». قَالُوا: وَاللّهِ! مَا قُلْنَا إِلاّ ضِنّاً بِاللّهِ وَرَسُولِهِ. قَالَ: «فَإِنّ اللّهِ وَرَسُولَهُ يُصَدّقَانِكُمْ وَيَعْذِرَانِكُمْ».

ئىبنى رەباھ مۇنداق دەيدۇ: رامىزان ئېيىدا مۇئاۋىيەنىڭ قېشىغا ئەلچى بولۇپ باردۇق، ئارىمىزدا ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ بىللە بار ئىدى، بەزىمىز بەزىمىزگە نۆبەتلىشىپ تاماق قىلاتتۇق، ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كۆپرەك چاقىراتتى، ئاندىن مىنىڭ نۆبىتىم كەلگەندە تاماق قىلىپ ئۇلارنى چاقىردىم، ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەن بۇگۈن مەندىن بۇرۇن چىقىپسەن ھە؟دىدى، مەن شۇنداق بۇگۈن مەن مىھمان قىلاي، تاماق تەييار بولغىچە بىزگە ھەدىس سۆزلەپ بەرگىن دىسەم، ئۇ:ئى ئەنسارىلەر جامائىتى! مەن سىلەرگە ئۆزۈڭلار توغرىسىدىكى بىر ھەدىسنى سۆزلەپ بىرەي، بىز پەتھى كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ مەككىگە كەلگەندە خالىدنى قوشۇننىڭ ئوڭ قانىتىغا، زۇبەيرنى سول قانىتىغا، ئەبۇئۇبەيدەنى ئۆزى بىلەن بىللە ئالدىن يۈرەر، جەڭ كىيىمسىز ئاۋانگارت قوشۇنغا باش قىلىپ، ئۇلار بەتنى ۋادىيدىن كىردى، رەسۇلۇللاھ قوشۇن ئارىسىدا مىنى كۆرۈپ:ئەبۇھۇرەيرە!دىدى، مەن لەببەي، مانا مەن خىزمەتلىرىگە تەييارمەن دەپ كەلدىم، رەسۇلۇللاھ: قېشىمغا بۇگۈن ئەنسارلاردىن باشقىلار كەلمەيدۇ، ئۇلارنى چاقىرغىن دىدى، ئاندىن ئۇلار ئالدىراپ كىلىشتى. ـ قۇرەيشلەر بارلىق قەبىلىللىرىنى ۋە ئۆزلىرىگە ئەگەشكەن كىشىلەرنى توپلاپ؛ ئاۋۋالارنى (يەنى ئۆزقەبىلىسىدىن باشقىلارنى)ئالدىدا ماڭدۇرىمىز، ئەگەر ئۇلار غەلبە قىلسا، بىز ئۇلار بىلەن بىللە، ئەگەر ئۇلارغا مۇسىيبەت يىتىپ مەغلۇپ بولسا، بىزدىن سورغان نەرسىسنى بىرىمىز دىدى. ـ ئاندىن رەسۇلۇللاھ:ئى ئەنسارلار! قۇرەيشلەرنىڭ توپلىغان قوشۇنلىرىنى كۆردىڭلارمۇ؟ ئۇلار ھەئە كۆردۇق،دىدى. ئاندىن ؛ ئەتە ئۇلارنى كۆسەڭلار ھەممىنى قىرىپ تاشلاڭلار، ـ ئوڭ قولىنى سول قولىنىڭ ئۈستىگە مەخپى قويۇپ؛ بىز ئەتە سەپا تېغىدا ئۇچۇرشىمىز دىدى، بىز ئۇرۇشقا ئاتلاندۇق، ئۇلاردىن بىرەر كىشى بىزگە ئۇرۇشۇش ئۈچۈن كەلسىلا، ئۇنى ئۆلتىرەتتۇق، ئۇلاردىن ھىچ بىركىشى ئۆزىنى مۇداپىئە قىلىپ قوغدىيالمىدى، ئاندىن ئۇلار سەپا تېغىغا كىلىپ زىيارەت قىلدى، ئاندىن ئەبۇسۇپيان كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قۇرەيشلەر جامائىتى پۈتۈنلەي ھالاك بولۇپ تۈگىشىدىغان بولدى، بۈگۈندىن باشلاپ بۇنىڭدىن كىيىن قۇرەيش مەۋجۇد بولمايدۇ دىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: كىم ئەبۇسۇپيانىنىڭ ئۆيىگە كىرىۋالسا، ئۇئەمىن بولىدۇ، كىم قورال تاشلىسا، ئۇ ئەمىن بولىدۇ دىدى، ئاندىن ئەنسارلار؛ بۇكىشىنى (يەنى رەسۇلۇللاھنى)ئۇرۇق ـ تۇققانلىرىغا مىھرىبانلىق قىلىش، ئۆز يۇرتىغا قىزىقىش تۇتۇپ كەتتى، دىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھقا ۋەھى نازىل قىلىندى، ۋەھى ئاخىرلاشقىچە ھىچ كىشى رەسۇلۇللاھ قا قارىيالمىدى، رەسۇلۇللاھ:سىلەر باياتىن بۇكىشىنى (يەنى رەسۇلۇللاھنى)ئۇرۇق ـ تۇققانلىرىغا مىھرىبانلىق قىلىش، ئۆز يۇرتىغا قىزىقىش تۇتۇپ

كەتتى، دېدىڭلار، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، مەن الله نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى، مەن الله تەرەپكە ھىجرەت قىلدىم، مەن سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا ھىجرەت قىلىپ باردىم، مېنىڭ ھايات ـ ماماتىم سىلەرنىڭ ھايات ـ ماماتىڭلاردۇر(مەن سىلەردىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن)دېدى، ئۇلار؛ الله بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇسۆزلەرنى قەيەت الله نىڭ نېئمەت ـ پەزلىگە، رەسۇلۇللاھنىڭ سۆھبەت ـ شەرپىگە بېخىللىق قىلىپ، بۇ پەزىلەتلەرنىڭ بىزدىن باشقىلارغا ئۆتۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ شۇنداق دەپ سالدۇق دېدى، رەسۇلۇللاھ؛الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى سىلەرگە ئىشىنىدۇ، ئۆزرەڭلارنى قوبۇل قىلىدۇ دېدى.مەككىلىك كىشىلەر ئەبۇسۇپياننىڭ ئۆيىگە كىرىۋېلىپ، ئىشىكلىرىنى مەھكەم تاقىدى. رەسۇلۇللاھ ھەجەر ئەسۋەدنى سىلاپ ـ سۆيۈپ ، كەئبىنى تاۋاپ قىلىپ، كەئبىنىڭ يېنىدىكى قۇرەيشلەر بۇرۇن ئىبادەت قىلىدىغان بۇتلارنىڭ قېشىغا كېلىپ، قولىدىكى ياچاقنىڭ بىرتەرىپى بىلەن بۇتنىڭ كۆزىنى نوقۇپ ئىتتىرىپ مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى:« ھەققەت يەنى ئىسلام كەلدى، باتىل يەنى كۇفرى يوقالدى، باتىل بەكلا ئوڭاي يوقىلىدۇ، دېگەن»رەسۇلۇللاھ تاۋاپتىن كېيىن سەپا تېغىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ، بەيتۇللاھ قا قاراپ تۇرۇپ، ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ الله قا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىپ دۇئا قىلدى.

822 – باب إزالة الأصنام من حول الكعبة

كەئبە ئەتراپىدىن بۇتلارنى يوق قىلىش

4579 ـ حدّثنا أبو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة و عَمْرو النّاقِدُ و ابْنُ أبي عُمَرَ (وَاللّفْظ لِابْن أبي شَيْبَة) قالُوا: حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَة، عَنِ ابْنِ أبي نَجِيح، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أبي مَعْمَر، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: دَخَلَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم مَكّة، وَحَوْلَ الْكَعْبَةِ ثَلاثُمِائَةٍ وَسِتّونَ نُصُباً، فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ كَانَ بِيَدِهِ. وَيَقُولُ {جَاءَ الْحَقّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ، إنّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقاً} (17الإسراء الآية: 81). {جَاءَ الْحَقّ وَمَا يُبْدِىءُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ}» (34سبأ الآية: 49). زَادَ ابْنُ أبي عُمَرَ: يَوْمَ الْفَتْح.
4580 ـ وحدّثناه حَسَنُ بْنُ عَلِيّ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ، كِلاَهُمَا، عَنْ عَبْدِ الرّزّاق: أخْبَرَنَا الثّوْرِيّ، عَن ابْن أبي نَجِيح بِهَذَا الإسْنَادِ، إلَى قَوْلِهِ: زَهُوقاً وَلَمْ يَذْكُر الآيَةَ الأخْرَى. وَقالَ: (بَدَلَ نُصُباً) صَنَماً.

ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككە پەتھى كۈنى مەككىگە كىردى، ۋەھالەنكى كەئبىنىڭ ئەتراپىدا 360 بۇت بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ بۇتلارنىڭ قېشىغا كېلىپ، قولىدىكى ياچاقنىڭ بىرتەرىپى بىلەن يەنەبىردە ھاسىسى بىلەن بۇتلارنى نوقۇپ ئىتتىرىپ مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى:« ھەققەت يەنى ئىسلام كەلدى، باتىل يەنى كۇفرى يوقالدى، باتىل بەكلا ئوڭاي يوقىلىدۇ، دېگەن»سۈرەئىسرائ 81 ـ ئايەت.

823 – باب لا يقتل قرشيّ صبرا بعد الفتح

مەككە پەتھىسىدىن كېيىن قۇرەيشلىكلەرنىڭ مەجبۇرىي ئۆلتۈرۈلمەسلىكى

4581 ـ حدّثنا أبو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة: حَدّثنا عَلِيّ بْنُ مُسْهِر وَ وَكِيعٌ، عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنِ الشّعْبِيّ، قالَ: أخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْن مُطِيع، عَنْ أبيهِ قالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، يَوْمَ فَتْح مَكّة «لا يُقْتَلُ قُرَشِيّ صَبْراً بَعْدَ هَذَا الْيَوْم، إلَى يَوْم الْقِيَامَة».
4582 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْر: حَدّثنا أبي: حَدّثنا زَكَرِيّاءُ بِهَذَا الإسْنَادِ، وَزَادَ: قالَ: وَلَمْ يَكُنْ أسْلَمَ أحَدٌ مِنْ عُصَاةِ قُرَيْشٍ، غَيْرَ مُطِيع، كَانَ اسْمُهُ الْعَاصِيَ. فَسَمّاهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُطِيعاً.

مۇتىيئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككە پەتھى كۈنى مۇنداق دېگەن: بۈگۈنكى مۇشۇ كۈندىن باشلاپ تا قىيامەت كۈنىگىچە قۇرەيشلەر زۇلۇم قىلىنىپ، مەجبۇرى ئۆلتۈرۈلمەيدۇ.

824 ـ باب صلح الحديبية في الحديبية

ھۇدەيبىيە سۈلھىسى

4583 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ: حَدّثَنَا أَبِي: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ: كَتَبَ عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الصّلْحَ بَيْنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ، يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ. فَكَتَبَ: «هَذَا مَا كَاتَبَ عَلَيْهِ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ» فَقَالُوا: لاَ تَكْتُبْ: رَسُولُ اللّهِ. فَلَوْ نَعْلَمُ أَنّكَ رَسُولُ اللّهِ لَمْ نُقَاتِلْكَ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لِعَلِيّ «امْحُهُ» فَقَالَ: مَا أَنَا بِالّذِي أَمْحَاهُ. فَمَحَاهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ. قَالَ: وَكَانَ فِيمَا اشْتَرَطُوا، أَنْ يَدْخُلُوا مَكّةَ فَيُقِيمُوا بِهَا ثَلاَثاً، وَلاَ يَدْخُلُهَا بِسِلاَحٍ، إِلاّ جُلُبّانَ السّلاَحِ. قُلْتُ لأَبِي إِسْحَقَ: وَمَا جُلُبّانُ السّلاَحِ؟ قَالَ: الْقِرَابُ وَمَا فِيهِ.

4584 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ: لَمّا صَالَحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَهْلَ الْحُدَيْبِيَةِ، كَتَبَ عَلِيّ كِتَاباً بَيْنَهُمْ. قَالَ: فَكَتَبَ «مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ». ثُمّ ذَكَرَ بِنَحْوِ حَدِيثِ مُعَاذٍ. غَيْرَ أَنّهُ لَمْ يَذْكُرْ فِي الْحَدِيثِ «هَذَا مَا كَاتَبَ عَلَيْهِ».

4585 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ جَنَابٍ الْمِصّيصِيّ جَمِيعاً عَن عِيسَى بْنِ يُونُسَ: (وَاللّفْظُ لإِسْحَقَ). أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. أَخْبَرَنَا زَكَرِيّاءُ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: لَمّا أُحْصِرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عِنْدَ الْبَيْتِ، صَالَحَهُ أَهْلُ مَكّةَ عَلَى أَنْ يَدْخُلَهَا فَيُقِيمَ بِهَا ثَلاَثاً، وَلاَ يَدْخُلَهَا إِلاّ بِجُلُبّانِ السّلاَحِ، السّيْفِ وَقِرَابِهِ. وَلاَ يَخْرُجَ بِأَحَدٍ مَعَهُ مِنْ أَهْلِهَا، وَلاَ يَمْنَعَ أَحَداً يَمْكُثُ بِهَا مِمّنْ كَانَ مَعَهُ. قَالَ لِعَلِيّ: «اكْتُبِ الشّرْطَ بَيْنَنَا. بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ. هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ» فَقَالَ لَهُ الْمُشْرِكُونَ: لَوْ نَعْلَمُ أَنّكَ رَسُولُ اللّهِ تَابَعْنَاكَ، وَلَكِنِ اكْتُبْ: مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. فَأَمَرَ عَلِيّاً أَنْ يَمْحَاهَا. فَقَالَ عَلِيّ: لاَ، وَاللّهِ! لاَ أَمْحَاهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَرِنِي مَكَانَهَا» فَأَرَاهُ مَكَانَهَا، فَمَحَاهَا. وَكَتَبَ «ابْنُ عَبْدِ اللّهِ» فَأَقَامَ بِهَا ثَلاَثَةَ أَيّامٍ. فَلَمّا أَنْ كَانَ يَوْمُ الثّالِثِ قَالُوا لِعَلِيّ: هَذَا آخِرُ يَوْمٍ مِنْ شَرْطِ صَاحِبِكَ، فَأْمُرْهُ فَلْيَخْرُجْ. فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ. فَقَالَ: «نَعَمْ» فَخَرَجَ.
وَقَالَ ابْنُ جَنَابٍ فِي رِوَايَتِهِ: (مَكَانَ تَابَعْنَاكَ) بَايَعْنَاكَ.

بەرائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زۇلقەئدە ئېيىدا ئۆمرە ھەج قىلماقچى بولغاندا، مەككە ئەھلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەككىگە كىرىشىگە يول قويماي، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلار بىلەن مەككىگە كېلەر يىلى كىرىپ، ئۈچ كۈن تۇرۇشقا سۈلھى تۈزۈشتى، ئۇلار سۈلھى خېتىنى يازغاندا مۇنداق يازدى: «بۇ **الله** نىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈلھى تۈزۈشكەن سۈلھىدۇر....» ئاندىن ئۇلار: بىز بۇنىڭغا ئىقرار قىلمايمىز، ئەگەر بىز سېنىڭ **الله** نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭنى بىلىدىغان، ئېتراپ قىلىدىغان بولساق، سېنى بەيتۇﷲ تىن توسمىغان، سەن بىلەنمۇ ئۇرۇش قىلمىغان بولاتتۇق، لېكىن سەن «مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇﷲ....» دەپ يازغىن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: **الله** بىلەن قەسەمكى، گەرچە سىلەر مېنى ئىنكار قىلساڭلارمۇ، مەن چوقۇم **الله** نىڭ ئەلچىسى ۋە مەن مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇﷲ دەپ، ئاندىن ئى ئەلى! «**الله** نىڭ ئەلچىسى» دېگەن خەتنى ئۆچۈرۋەتكىن دېدى، ئۇ: **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى ھەرگىز ئۆچۈرۋەتمەيمەن دېدى، ئاندىن قەلەمنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئېلىپ مۇنداق يازدى؛ ـ ئەمەلىيەتتە خەتنى ياخشى يازالمايتتى ـ «بۇ مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇﷲ قىلغان سۈلھىدۇر، ئۇ مەككىگە كېلەر يىلى كىرىدۇ، كىرگەندە قورال ئېلىپ كىرمەيدۇ، پەقەت قىلىچنى غىلاپ ئىچىدە ئېلىپ كىرسە بولىدۇ، ئەگەر ئۇنىڭغا مەككە ئەھلىدىن بىرەر كىشى ئەگىشىشنى مەقسەت قىلسا، ئۇنى بىللە ئېلىپ چىقىپ كەتمەيدۇ، ئەگەر ئۇنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرەر كىشى مەككىدە تۇرۇپ قېلىشنى مەقسەت قىلسا، ئۇنى بۇئىشىدىن توسمايدۇ»، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېلەر يىلى مەككىگە كىرىپ ، تۇرۇش مۇددىتى توشقاندا، ئۇلار ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ تۇرۇش مۇددىتى

توشتى، سەن ساھىبىڭغا دېگىن، ئۇ ئەمدى بىزنىڭ قېشىمىزدىن چىقىپ كەتسۇن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە چىقىپ كەتتى.بۇخارى،مۇسلىم. بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۇدەيبىييە كۈنى مۇشرىكلەر بىلەن مۇنداق ئۈچ شەرتكە ئاساسەن سۈلھى تۈزۈشتى؛1 ـ مۇشرىكلەردىن مۇسۇلمان بولۇپ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلگەن كىشىنى ئۇلارغا قايتۇرۇپ بېرىش، مۇسۇلمانلاردىن ئۇلارنىڭ قېشىغا بارغان كىشىنى مۇسۇلمانلارغا قايتۇرماسلىق، 2 ـ مەككىگە كېلەر يىلى كىرىش، 3 ـ كىرگەندە مەككىدە ئۈچ كۈن تۇرۇش، مەككىگە قۇرالسىز كىرىش، پەقەت قىلىچ،ياچاق قاتارلىق قۇراللارنى غىلاپلاپ، غىلىپىدىن چىقارماي، تىرە بوخچىللىرىغا سېلىپ، تۆگىنىڭ ئارقىسىغا ئېسىپ كىرىشتۇر. ئاندىن سۈلھى تامام بولۇپ بولغاندا، ئەبۇ جەندەل كويزا ـ كىشەنلىرىنى سۆرەپ مۇسۇلمان بولۇپ كەلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنى سۈلھەدىكى بويىچە ئۇلارغا قايتۇرۇپ بەردى.بۇخارى،مۇسلىم.

4586 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عفّانُ: حَدّثَنَا حمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ [1] أنّ قُرَيْشاً صَالَحُوا النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فِيهِمْ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو. فقَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم لِعَلِيّ: «اكْتُبْ بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ». قالَ سُهَيْلٌ: أمّا باسْمِ اللّهِ، فمَا نَدْرِي مَا بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ. ولَكِنِ اكْتُبْ مَا نَعْرِفُ: باسْمِكَ اللّهُمّ. فقَالَ: «اكْتُبْ مِنْ مُحَمّدٍ رَسُولِ اللّهِ» قالُوا: لَوْ عَلِمْنَا أنّكَ رَسُولُ اللّهِ لاَتّبَعْنَاكَ، ولَكِنِ اكْتُبْ اسْمَكَ وَاسْمَ أبِيكَ. فقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «اكْتُبْ مِنْ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ» فاشْتَرَطُوا عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّ مَنْ جَاءَ مِنْكُمْ لَمْ نَرُدّهُ عَلَيْكُمْ، وَمَنْ جَاءَكُمْ مِنّا رَدَدْتُمُوهُ عَلَيْنَا. فقَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ أنَكْتُبُ هَذَا؟ قالَ: «نَعَمْ، إنّهُ مَنْ ذَهَبَ مِنّا إلَيْهِمْ، فَأبْعَدَهُ اللّهُ، وَمَنْ جَاءَنَا مِنْهُمْ، سَيَجْعَلُ اللّهُ لَهُ فَرَجاً وَمَخْرَجاً».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ھۇدەيبىييە كۈنى قۇرەيش مۇشرىكلىرى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن سۈلھى تۈزۈشۈپ، مۇنداق شەرتلەرنى قويدى؛ سىلەردىن بىزنىڭ قېشىمىزغا كەلگەن كىشىنى بىز سىلەرگە قايتۇرمايمىز، بىز تەرەپتىن سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا بارغان كىشىنى بىزگە قايتۇرىسىلەر، ئۇلار؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مۇشۇنداق سۈلھىنىمۇ يازىمىزمۇ؟دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ھەئە يازىمىز، بىزدىن ئۇلارنىڭ قېشىغا مۇرتەد بولۇپ كەتكەن كىشىنى **الله** رەھمىتىدىن يىراق قىلسۇن، ئۇلاردىن بىزنىڭ قېشىمىزغا مۇسۇلمان بولۇپ كەلگەن كىشىگە **الله** ئاسانلىق، چىقىش يولى بېرىدۇ دېدى.

مىسۋەر بىلەن مەرۋان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۇدەيبىييە يىلى بىرمىڭ نەچچە يۈز ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار بىلەن بىللە ھەجگە چىقتى، ئۇلار زۇلھۇلەيپ دېگەن جايغا كەلگەندە ھەدىي تۆگىلىرىنىڭ بوينىغا نەرسە ئېسىپ بەلگە سالدى، ۋە شۇجايدىن ئۆمرە ھەجگە ئېھرام باغلىدى، ئۇلار مېڭىپ مەككەئەھلىگە چۈشىدىغان سىنىيەت دېگەن جايغا كەلگەندە، تۆگە يېتىۋالدى، كىشىلەر چو! چو! دېيىشىپ، قەسۋائ دېگەن تۆگە يېتىۋالدى!تۆگە يېتىۋالدى دېيىشتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ تۆگە ئۆز ئىختىيارى بويىچە يېتىۋالمىدى، ئۇنىڭ بۇنداق ئادىتى يوق ئىدى ، لېكىن ئۇنى فىيلنى توختاتقان **الله** توختاتتى دەپ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇلار مەندىن **الله** ھارام قىلغان نەرسىلەرنىڭ ھۆرمىتىنى ئۇلۇغلايدىغان سۈلھى خىتى تەلەپ قىلغان بولسا، ئەلۋەتتە مەن ئۇلارغا سۈلھى خىتى بېرەتتىم (يەنى ئۇرۇش توختۇتۇش ئۈچۈن سۈلھى تۈزۈشكەن بولاتتىم)دېدى، ئاندىن تۆگىگە چو! دەپ ۋارقىرىدى، تۆگە سەكرەپ ئورنىدىن تۇردى، ئۇلار

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

مەككە يولىدىن باشقا ياققا بۇرۇلۇپ، ھۇدەيبىييە تېغىنىڭ بىر چېتىدىكى سۈيى ئاز بىر قۇدۇق بويىغا چۈشتى، كىشىلەر ئۇ قۇدۇقتىن ئاز ـ ئازدىن سۇ ئالاتتى، كىشىلەر ئۇزۇن تۇرمايلا، قۇدۇقنىڭ سۈيىنى پاك ـ پاكىز قىرىپ تۈگەتتى، ئاندىن ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇسسۇزلۇقتىن شىكايەت قىلىشتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوق خالتىسىدىن يەنى ئوقدانىدىن بىر تال ئوقنى ئېلىپ، ئۇنى قۇدۇقنىڭ ئىچىگە سانجىپ قويۇشقا بۇيرىدى، **الله** بىلەن قەسەمكى، قۇدۇقنىڭ سۈيى بۇلدۇقلاپ ئۆرلەپ چىقىۋەردى، ئۇلار سۇغا قېنىپ، ئۇلاغلىرىنىمۇ سۇغۇرۇپ قايتتى، ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، بۇدەيل ئىبنى ۋەرقا خۇزائە قەبىلىسىدىن بىر نەچچە نەپەر كىشى بىلەن كەلدى، ئاندىن ئۇرۋەت كەلدى، ئاندىن ئۈچۈنجى قېتىم سۇھەيل ئىبنى ئەمرۇ كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئى ئەلى! «بۇ **الله** نىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈلھى تۈزۈشكەن سۈلھىدۇر....»دەپ يازغىن دېدى، ئاندىن سۇھەيل؛ بىز سېنىڭ **الله** نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭنى بىلىدىغان، ئېتىراپ قىلىدىغان بولساق، سېنى بەيتۇل**الله** تىن توسمىغان، سەن بىلەنمۇ ئۇرۇش قىلمىغان بولاتتۇق، لېكىن سەن «مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇل**الله**....» دەپ يازغىن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: **الله** بىلەن قەسەمكى، گەرچە سىلەر مېنى ئىنكار قىلساڭلارمۇ، مەن چوقۇم **الله** نىڭ ئەلچىسى، بولۇپتۇ «مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇل**الله**....» دەپ يازغىن دېدى. بىسمىللاھى.......نىڭ ئورنىغىمۇ بىسمىكەئاللھھۇممەنى يازدى.سۇھەيل؛ بىز تەرەپتىن بىرەر كىشى گەرچە ئۇ سېنىڭ دىنىڭدا بولسىمۇ، مۇسۇلمان بولۇپ قېشىڭغا بارسا ، ئۇنى بىزگە قايتۇرىسەن، بىزگە كەلگەن كىشىڭلارنى سىلەرگە قايتۇرمايمىز دېدى.

سۈلھىنىڭ كىتابىدىن پارىغ بولغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىللىرىغا:قويۇڭلار، قۇربانلىق ھەدىيلىرىنى بوغۇزلاپ ، چېچىڭلارنى چۈشۈرۈڭلار دېدى. ئاندىن مەككىدىن مۆئمىن ئاياللار ھىجرەت قىلىپ كەلدى، **الله** تائالا بۇ توغرىسىدا مۇنۇ ئايەتنى نازىل قىلدى؛«ئى مۆئمىنلەر! سىلەرگە مۆئمىن ئاياللار ھىجرەت قىلىپ كەلسە،.......ئۇلارنى كاپىرلارغا قايتۇرماڭلار» (سۈرە مۇمتەھىنە)شۇنىڭ بىلەن **الله** تائالا مۇسۇلمانلارنى، ھىجرەت قىلىپ كەلگەن مۆئمىن ئاياللارنى كاپىرلارغا قايتۇرۇشتىن توستى، ئۇلارنىڭ تويلۇق مەھرىنى ئۇلارغا قايتۇرۇپ بېرىشكە بۇيرىدى.ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە قايتىپ كەلگەندە، قۇرەيشلەردىن ئەبۇبۇسەير مۇسۇلمان بولۇپ كەلدى، قۇرەيشلەر ئۇنى تەلەپ قىلىپ ئىككى كىشىنى ئەۋەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى سۈلھى بويىچە شۇئىككى كىشىگە تاپشۇرۇپ بەردى، ئۇلار ئۇنى ئېلىپ زۇلھۇلەيپىكە يەتكەندە، تاماق،خورما يېيىش ئۈچۈن ئارامغا چۈشتى، ئەبۇبۇسەير ئۇ ئىككىسىنىڭ بىرسىگە: **الله** بىلەن قەسەمكى، ئى پالانى! مەن سېنىڭ قىلىچىڭنى بەك كاتتا ياخشى قىلىچ دەپ گۇمان قىلىمەن، قېنى قىلىچىڭنى ئېلىپ ماڭا بىر كۆرسەتكىنە، مەن بىر كۆرۈپ باقاي دەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدىن قىلىچنى ئېلىۋېلىپ ئىمكانىيەتكە ئېرىشىپلا، ئۇنى قىلىچ بىلەن بىرنى چېپىپ ئۆلتۈرىدۇ، يەنەبىرسى قېچىپ كېتىپ، مەدىنىگە بېرىپ، مەسجىدكە كىرىپ ئۇياق ـ بۇياقتىن يۈشۈرىدىغان جاي ئىزدەيدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ھەقىقەتەن بۇ قورقۇنۇشلۇق بىر خەۋىنى كۆرۈپتۇ دەيدۇ، ئۇكىشى؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، ھەمراھىم ئۆلتۈرۈلدى، مەنمۇ ھازىر ئۆلتۈرۈلگىلى ئازلا قالدىم دەيدۇ، ئاندىن ئەبۇبۇسەير ئۇنى قوغلاپ كېلىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇنىڭ ئانىسىغا ۋايدۇر،يەنى بۇ قاتتىق مۇشەققەت،غەم ـ قايغۇ ئېلىپ كەلدى، بۇ يەنە

قايتا جەڭ ئۇرۇشقا ئوت ياقتى ، كاشكى بۇنى توختۇشقا قادىر بولالايدىغان بىرەر كىشى بولسىچۇ؟دېدى، ئەبۇبۇسەير بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۇنى يەنە كاپىرلارغا تاپشۇرۇپ بېرىشىنى بىلىپ، دېڭىز ساھىلىغا قېچىپ چىقتى، ئەبۇجەندەلمۇ كاپىرلاردىن قېچىپ قۇتۇلۇپ، ئەبۇبۇسەيرگە قوشۇلدى، قۇرەيشلەردىن مۇسۇلمان بولۇپ قېچىپ چىققان ھەر قانداق بىر كىشى ئەبۇبۇسەيرنىڭ توپىغا قوشۇلۇشقا باشلىدى، ھەتتا بۇلار بىر توپ جامائەت بولۇپ شەكىللەندى، **الله** بىلەن قەسەمكى، بۇلار قۇرەيشلەرنىڭ شامغا ماڭغان بىرەر كارۋىنىنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپلا قالسا، ئۇلارنى توسۇپ ئۆلتۈرۈپ، مال ـ مۈلۈكلىرىنى ئېلىۋالدى، ئاندىن قۇرەيشلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە **الله** نىڭ نامىدىن، ئارىمىزدىكى سىلە ـ رەھىمنىڭ ھەققى ـ ھۆرمىتىدىن شۇنى تەلەپ قىلىمىزكى، بىز پەقەت سىلەرگە ئەبۇبۇسەيرنىڭ ئىشى توغرۇلۇقلا ئەلچى ئەۋەتتۇق، سىلەر ئۇنى قېشىڭلارغا ئېكىلىۋالساڭلار، ئۇلار كارۋانلىرىمىزنى توسىۋالمىسا، بىز تەرەپتىن سىلەرگە مۇسۇلمان بولۇپ بارغان كىشى ئەمىن خاتىرجەم بولسۇن،ئۇ بىزگە قايتۇرۇلمىسۇن دەپ ئەلچى ئەۋەتتى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇبۇسەيرنىڭ جامائىتىگە ئەلچى ئەرەتىپ، ئۇلارنى قېشىغا ئېكىلىۋالدى. بۇخارى.

4587 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ): حَدّثَنَا أبي: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سِيَاهٍ: حَدّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أبي ثَابِتٍ، عَنْ أبي وَائِلٍ قالَ: قامَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ يَوْمَ صِفّينَ فقالَ: أيّهَا النّاسُ اتّهِمُوا أنْفُسَكُمْ، لَقَدْ كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ، وَلَوْ نَرَى قِتَالاً لَقَاتَلْنَا، وَذلِكَ فِي الصّلْحِ الّذِي كَانَ بَيْنَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ. فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ، فَأتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ ألَسْنَا عَلَى حَقّ وَهُمْ عَلَى بَاطِلٍ؟ قالَ: «بَلَى» قالَ: ألَيْسَ قَتْلاَنَا فِي الْجَنّةِ وَقَتْلاَهُمْ فِي النّارِ؟ قالَ: «بَلَى» قالَ: فَفِيمَ نُعْطِي الدّنِيّةَ فِي دِينِنَا، وَنَرْجِعُ وَلَمّا يَحْكُمِ اللّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ؟ فقالَ: «يَا ابْنَ الْخَطّابِ! إنّي رَسُولُ اللّهِ، وَلَنْ يُضَيّعَنِي اللّهُ أبَداً» قالَ: فَانْطَلَقَ عُمَرُ فَلَمْ يَصْبِرْ مُتَغَيّظاً، فَأتَى أبَا بَكْرٍ فقالَ: يَا أبَا بَكْرٍ ألَسْنَا عَلَى حَقّ وَهُمْ عَلَى بَاطِلٍ؟ قالَ: بَلَى، قالَ: ألَيْسَ قَتْلاَنَا فِي الْجَنّةِ وَقَتْلاَهُمْ فِي النّارِ؟ قالَ: بَلَى، قالَ: فَعَلاَمَ نُعْطِي الدّنِيّةَ فِي دِينِنَا، وَنَرْجِعُ وَلَمّا يَحْكُمِ اللّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ؟ فقالَ: يَا ابْنَ الْخَطّابِ! إنّهُ رَسُولُ اللّهِ وَلَنْ يُضَيّعَهُ اللّهُ أبَداً. قالَ: فَنَزَلَ الْقُرْآنُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالْفَتْحِ، فَأرْسَلَ إلَى عُمَرَ فَأقْرَأهُ إيّاهُ. فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أوَ فَتْحٌ هُوَ؟ قالَ: «نَعَمْ» فَطَابَتْ نَفْسُهُ وَرَجَعَ.

4588 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ قالاَ: حَدّثَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ قالَ: سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ يَقُولُ، بِصِفّينَ: أيّهَا النّاسُ اتّهِمُوا رَأيَكُمْ، وَاللّهِ! لَقَدْ رَأيْتُنِي يَوْمَ أبي جَنْدَلٍ وَلَوْ أنّي أسْتَطِيعُ أنْ أرُدّ أمْرَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَرَدَدْتُهُ. وَاللّهِ مَا وَضَعْنَا سُيُوفَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا إلَى أمْرٍ قطّ، إلاّ أسْهَلْنَ بِنَا إلَى أمْرٍ نَعْرِفُهُ. إلاّ أمْرَكُمْ هَذَا. لَمْ يَذْكُرِ ابْنُ نُمَيْرٍ: إلَى أمْرٍ قطّ.

4589 ـ وحدّثناه عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ، جَمِيعاً، عَنْ جَرِيرٍ. ح وَحَدّثَنِي أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ، كِلاَهُمَا، عَنِ الأعْمَشِ بِهَذَا الإسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا: إلَى أمْرٍ يُفْظِعُنَا.

4590 ـ وحدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الجَوْهَرِيّ: حَدّثَنَا أبُو أسَامَةَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ أبي حَصِينٍ، عَنْ أبي وَائِلٍ قالَ: سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ بِصِفّينَ يَقُولُ: اتّهِمُوا رَأيَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ، فَلَقَدْ رَأيْتُنِي يَوْمَ أبي جَنْدَلٍ وَلَوْ أسْتَطِيعُ أنْ أرُدّ أمْرَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، مَا فَتَحْنَا مِنْهُ فِي خُصْمٍ، إلاّ انْفَجَرَ عَلَيْنَا مِنْهُ خُصْمٌ.

سەھلى ئىبنى ھۇنەيف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سىپپىين كۈنى مۇنداق دېدى: ئى ئىنسانلار!ئۆزۈڭلارغا ۋە دىنىڭلارغا كۆڭۈل بۆلۈڭلار، ئۆزۈڭلارنى بېسىۋېلىپ، ئالدىراقسانلىق قىلماڭلار، يىراقنى كۆزلەپ كۆز قارىشىڭلارنى ئىسلاھ قىلىڭلار، **الله** بىلەن قەسەمكى مەن ئەبۇجەندەلنىڭ كۈنى يەنى ھۇدەيبىيەكۈنى رەسۇلۇ**الله** نىڭ ئىشىنى رەت قىلالىغان بولسام، ئەلۋەتتە رەت قىلاتتىم، بىز بىرەر ئىش ئۈچۈن قىلىچلىرىمىزنى مۈرىمىزگە قويساقلا، ئۇ ئىش بىزگە ياخشىلىقچە ئاسان بولاتتى، لېكىن سىلەرنىڭ بۇئىشىڭلار ئۇنداق ئەمەس (چۈنكى ھەر ئىككىلى تەرەپ مۇسۇلمان تۇرۇپ ئۇرۇشماقچى بولۇپ قالغان، سەۋەبى يەھۇدىيلەرنىڭ قەست قىلىشى ئىدى، شۇڭا ئىككى تەرەپنى ياراشتۇرماقچى بولۇپ مۇشۇ سۆزلەرنى قىلدى) كۆز قاراش ئىشىڭلاردىن بىرنى ئىسلاھ قىلساق،بىزگە يەنەبىرسى

ئاشكارا بولۇپ چىقىپ تۇرىدىكەن، بىز ھۇدەيبىيىيە كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، بىزمۇ ئۇ كۈنى ئۇرىشىشنى توغرا دەپ قارىغان بولساق، ئۇرۇشۇپ كېتەتتۇق، ئۇ رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ ھۇدەيبىيەكۈنى مۇشرىكلەر بىلەن سۈلھىلەشكەندىكى ئىش ئىدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ؛ ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! بىز ھەقنىڭ ئۈستىدە، ئۇلار باتىل ئۈستىدە ئەمەسمۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئەلۋەتتە شۇنداق، بىز ھەقنىڭ ئۈستىدە دېدى، ئۇ: بىزدىن ئۆلگەنلەر جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلاردىن ئۆلگەنلەر دوزەخكە كىرىدۇ، شۇنداق ئەمەسمۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. ئۇ: ئۇنداق بولسا، نىمە ئۈچۈن بۇ ناقىس، پۇچەك يۇقلاڭ نەرسىنى دىنىمىزنىڭ بەدىلىگە بېرىپ، اللە ئۇلار بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا ھۆكۈم قىلماي تۇرسا، قايتىپ كېتىمىز؟(يەنى نىمە ئۈچۈن اللە يولىدا ئۇرۇش قىلماي، سۈلھىلىشىپ قايتىپ كېتىمىز؟)دېدى. رەسۇلۇللاھ ﷺ: ئى ئىبنى خەتتاب! مەن دېگەن اللە نىڭ ئەلچىسى! اللە تائالا مەڭگۈ مىنىڭ ئىشىمنى زايا قىلىۋەتمەيدۇ دېدى. ئاندىن ئۇ سەۋرە قىلىپ تۇرالماي، ئەبۇبەكرىنىڭ قېشىغا بېرىپ: ئى ئەبۇبەكرى! بىز ھەقنىڭ ئۈستىدە، ئۇلار باتىل ئۈستىدە ئەمەسمۇ؟دېدى، ئۇ ئەلۋەتتە شۇنداق، بىز ھەقنىڭ ئۈستىدە دېدى، ئۇ: بىزدىن ئۆلگەنلەر جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلاردىن ئۆلگەنلەر دوزەخكە كىرىدۇ، شۇنداق ئەمەسمۇ؟دېدى، ئۇ ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. ئۇ: ئۇنداق بولسا، نىمە ئۈچۈن بۇ ناقىس، پۇچەك يۇقلاڭ نەرسىنى دىنىمىزنىڭ بەدىلىگە بېرىپ، اللە ئۇلار بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا ھۆكۈم قىلماي تۇرسا، قايتىپ كېتىمىز؟(يەنى نىمە ئۈچۈن اللە يولىدا ئۇرۇش قىلماي، سۈلھىلىشىپ قايتىپ كېتىمىز؟)دېدى. ئەبۇبەكرى: ئى ئىبنى خەتتاب! ئۇ دېگەن اللە نىڭ ئەلچىسى! اللە تائالا مەڭگۈ رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ ئىشىنى زايا قىلىۋەتمەيدۇ دېدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ﷺ قا سۈرە پەتھى نازىل قىلىندى، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۆمەرگە كىشى ئەۋەتىپ كەلتۈرۈپ، بۇسۈرىنى ئوقۇپ بەردى، ئۇ:ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! قۇرئاندا تىلغا ئېلىنغان پەتھى ھۇدەيبىيە سۈلھىسى شۇمۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ:ھەئە شۇ دېدى، ئاندىن ئۇنىڭ قەلبى ئارام تېپىپ قايتتى.

4591 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيّ الْجهْضَمِيّ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ: حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ أَنّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدّثَهُمْ قَالَ: لَمّا نَزَلَتْ: {إِنّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحاً مُبِيناً لِيَغْفِرَ لَكَ اللّهُ}. إِلَىَ قَوْلِهِ: {فَوْزاً عَظِيماً} (48الفتح الآيات: 1 ـــ 5) مَرْجِعَهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَهُمْ يُخَالِطُهُمُ الْحُزْنُ وَالْكَآبَةُ، وَقَدْ نَحَرَ الْهَدْيَ بِالْحُدَيْبِيَةِ. فَقَالَ: «لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيّ آيَةٌ هِيَ أَحَبّ إِلَيّ مِنَ الدّنْيَا جَمِيعاً».

4592 ـ وحدّثنا عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ: حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، حَدّثَنَا قَتَادَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ: حَدّثَنَا هَمّامٌ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ: حَدّثَنَا شَيْبَانُ، جَمِيعاً، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىللىرى بىلەن ھۇدەيبىيىيەدە قۇربانلىقلارنى بوغۇزلاپ بولۇپ، ئاندىن بۇجايدىن غەم ـ قايغۇ، مۇشەققەتلەر بىلەن قايتقاندا «ئىننا پەتەھنا لەكە پەتھەن مۇبىينا... دېگەن ئايەت ئەزىيماغىچە» نازىل قىلىندى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ماڭا بىر ئايەت نازىل قىلىندى، ئۇ ئايەت ماڭا پۈتۈن دۇنيادىنمۇ سۆيۈملۈكتۇر.(ئۇئايەت:«ئىننا پەتەھنا لەكە پەتھەن مۇبىينا... ئەزىيماغىچە» (سۈرە فەتھى 1 ـ ئايەتتىن 5 ــ ئايەتكىچە).

825 ـ باب الوفاء بالعهد

ئەھدىگە ۋاپا قىلىش توغرىسىدا

4593 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ جُمَيْعٍ: حَدّثَنَا أبُو الطّفَيْلِ: حَدّثَنَا حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ قالَ: مَا مَنَعَنِي أنْ أشْهَدَ بَدْراً إلاّ أنّي خَرَجْتُ أنَا وَأبِي، حُسَيْلٌ. قالَ: فَأَخَذَنَا كُفّارُ قُرَيْشٍ. قالُوا: إنّكُمْ تُرِيدُونَ مُحَمّداً؟ فَقُلْنَا: مَا نُرِيدُهُ، مَا نُرِيدُ إلاّ الْمَدِينَةَ، فَأَخَذُوا مِنّا عَهْدَ اللّهِ وَمِيثَاقَهُ لَنَنْصَرِفَنّ إلَى الْمَدِينَةِ وَلاَ نُقَاتِلُ مَعَهُ. فَأَتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرْنَاهُ الْخَبَرَ. فَقَالَ: «انْصَرِفَا. نَفِي لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ، وَنَسْتَعِينُ اللّهَ عَلَيْهِمْ».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ مىنىڭ بەدىر ئۇرىشىغا قاتنىشالماسلىقىمنىڭ سەۋەبى مۇنداق؛ مەن دادام بىلەن بىللە مەدىنىگە چىقتىم، بىزدىن قۇرەيشلەرنىڭ كۇپپارلىرى مەدىنىگە كىرىشىمىزگە بولىدىغانلىقى، لېكىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىرلىشىپ كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇش قىلماسلىقىمىزغا ئەھدە، توختام ئېلىۋالدى، بىز مەدىنىنى مەقسەت قىلدۇق دېسەكمۇ، ئۇلار بىزگە ئىشەنمەي، سىلەر چوقۇم ئۇنى مەقسەت قىلىپ كەلدىڭلار دەپ ، بىزدىن شۇنداق ئەھدى ئېلىۋالدى.بىز كېلىپ بۇ ئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلساق، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: سىلەر قايتىپ كېتىپ، جەڭگە قاتناشماڭلار، بىز ئۇلارنىڭ ئەھدىسىگە ۋاپا قىلىمىز، ئۇلارغا قارشى ئاللاھدىنلا ياردەم سورايمىز. مۇسلىم 3342 ــ ھەدىس، ئەھمەد 22265 ــ ھەدىس، سەھىھ. مەجبۇرى ئېلىۋالغان ئەھدىگىمۇ ۋاپا قىلغان، ئەمەلىيەتتە مەجبۇرلانغان ئەھدىگە ۋاپا يوق ئىدى. چۈنكى، مەجبۇرلانغان ئىش كۆتۈرۈۋېتىلدى.

826 ـ باب غزوة الأحزاب

ئەھزاپ ئۇرىشى

4594 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ، جَمِيعاً، عَنْ جَرِيرٍ، قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ إبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنْ أبِيهِ قالَ: كُنّا عِنْدَ حُذَيْفَةَ. فَقَالَ رَجُلٌ: لَوْ أدْرَكْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَاتَلْتُ مَعَهُ وَأبْلَيْتُ. فَقَالَ حُذَيْفَةُ: أنْتَ كُنْتَ تَفْعَلُ ذَلِكَ؟ لَقَدْ رَأيْتُنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةَ الأحْزَابِ، وَأخَذَتْنَا رِيحٌ شَدِيدَةٌ وَقُرّ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ألاَ رَجُلٌ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ، جَعَلَهُ اللّهُ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» فَسَكَتْنَا. فَلَمْ يُجِبْهُ مِنّا أحَدٌ. ثُمّ قَالَ: «ألاَ رَجُلٌ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ، جَعَلَهُ اللّهُ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» فَسَكَتْنَا. فَلَمْ يُجِبْهُ مِنّا أحَدٌ. ثُمّ قَالَ: «ألاَ رَجُلٌ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ، جَعَلَهُ اللّهُ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟» فَسَكَتْنَا، فَلَمْ يُجِبْهُ مِنّا أحَدٌ. فَقَالَ: «قُمْ. يَا حُذَيْفَةُ! فَأْتِنَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ» فَلَمْ أجِدْ بُدّاً، إذْ دَعَانِي بِاسْمِي، أنْ أقُومَ. قَالَ: «اذْهَبْ. فَأْتِنِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ، وَلاَ تَذْعَرْهُمْ عَلَيّ» فَلَمّا وَلّيْتُ مِنْ عِنْدِهِ جَعَلْتُ كَأنّمَا أمْشِي فِي حَمّامٍ، حَتّى أتَيْتُهُمْ. فَرَأيْتُ أبَا سُفْيَانَ يَصْلِي ظَهْرَهُ بِالنّارِ، فَوَضَعْتُ سَهْماً فِي كَبِدِ الْقَوْسِ، فَأَرَدْتُ أنْ أرْمِيَهُ، فَذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَلاَ تَذْعَرْهُمْ عَلَيّ» وَلَوْ رَمَيْتُهُ لأصَبْتُهُ. فَرَجَعْتُ وَأنَا أمْشِي فِي مِثْلِ الْحَمّامِ، فَلَمّا أتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِ الْقَوْمِ، وَفَرَغْتُ، قُرِرْتُ. فَألْبَسَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ فَضْلِ عَبَاءَةٍ كَانَتْ عَلَيْهِ يُصَلّي فِيهَا، فَلَمْ أزَلْ نَائِماً حَتّى أصْبَحْتُ، فَلَمّا أصْبَحْتُ قَالَ: «قُمْ. يَا نَوْمَانُ!».

ئىبراھىمنىڭ دادىسى مۇنداق دەيدۇ؛ بىز ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ قېشىدا ئىدۇق، بىركىشى ؛ كاشكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تاپالىغان بولسام، (يەنى شۇزامانلاردا بىللە بولغان بولسام)رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىپ، ئۆزۈمنى بىر سىناپ كۆرۈپ سىناقتىن ئۆتەر ئىكەنمەن دېدى، ئاندىن ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛سەن شۇنداق قىلالامسەنمۇ؟ بىز ئەھزاپ كېچىسى رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئىدۇق،

بىرگە قاتتىق شامال چىقىپ، سوغۇق يەتتى، دەل شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ بىرگە: كىم بىرگە كاپىرلانىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كېلىدۇ؟ كىم شۇنداق قىلالىسا، اللە ئۇنى قىيامەت كۈنى مەن بىلەن بىللە قىلىدۇ دېدى. بىز گەپ ـ سۆز قىلماي جىم تۇردۇق، بىزدىن ھېچ بىرىكىشى رەسۇلۇللاھ قا جاۋاپ بېرەلمىدى. ئاندىن يەنە: كىم بىرگە كاپىرلانىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كېلىدۇ؟ كىم شۇنداق قىلالىسا، اللە ئۇنى قىيامەت كۈنى مەن بىلەن بىللە قىلىدۇ دېدى. بىز گەپ ـ سۆز قىلماي جىم تۇردۇق، بىزدىن ھېچ بىرىكىشى رەسۇلۇللاھ قا جاۋاپ بېرەلمىدى. ئاندىن

يەنە:.....شۇنداق دېسە، يەنە جاۋاپ بېرەلمىدۇق، ئاندىن ئى ھۇزەيپە! قوپ، سەن ئورنىڭدىن تۇرۇپ، بىزگە كاپىرلارنىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كەلگىن دېدى، مېنىڭ ئىسمىمنى ئۇچۇق ئاتاپ چاقىرغاچقا مەن ھېچ بىر ئامال تاپالماي، ئورنۇمدىن تۇردۇم، ئاندىن ماڭا: سەن بېرىپ، ئۇلارنىڭ خەۋىرىنى ماڭا ئېلىپ كەلگىن، لېكىن سەن ئۇلارنى چۈچۈتۈپ قويما، بىزنى بىلىپ قالمىسۇن دېدى، مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ يېنىدىن قايتىپ چىققاندا تاكى ئۇلارنىڭ قېشىغا بارغىچە خۇددى ئىسسىق مۇنچىنىڭ ئىچىدە تۇرغاندەك ئىسسىق ھالەتتە باردىم، مەن بارسام، ئەبۇسۇپيان ئۇچىسىنى ئوتقا قاقلاپ ئىسسىنىۋاتقان ئىكەن، مەن ئوقنى ياچاقنىڭ رەي تارىسىغا سېلىپ، ئۇنىڭغا ئېتىشنى مەقسەت قىلىپ بولۇپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ «لېكىن سەن ئۇلارنى چۈچۈتۈپ قويما، بىزنى بىلىپ قالمىسۇن» دېگەن سۆزىنى ئەسلەپ، توختاپ قالدىم، ئەگەر ئۇنىڭغا ئوقنى ئاتقان بولسام، دەل تەككۈزەتتىم، مەن خۇددى ئىسسىق مۇنچىنىڭ ئىچىدە تۇرغاندەك ئىسسىق ھالەتتە قايتىپ كەلدىم، مەن كېلىپ رەسۇلۇللاھ قا ئۇلارنىڭ خەۋىرىنى بېرىپ بولۇپلا تولۇپ كەتتىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى ناماز ئوقۇيدىغان جۇۋىسىنىڭ ئارتۇق يېرىنى يېپىپ قويدى، مەن تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىدۇم، تاڭ ئاتقاندا رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ ئى نەۋمان!يەنى ئى كۆپ ئۇخلايدىغان كىشى ئورنۇڭدىن تۇر دېدى.

827 ـ باب غزوة أحد

ئۇھۇد ئۇرىشى

4595 ـ وحدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيّ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيّ بْنِ زَيْدٍ وَ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُفْرِدَ يَوْمَ أُحُدٍ فِي سَبْعَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ. فَلَمّا رَهِقُوهُ قَالَ: «مَنْ يَرُدّهُمْ عَنّا وَلَهُ الْجَنّةُ، أَوْ هُوَ رَفِيقِي فِي الْجَنّةِ؟» فَتَقَدّمَ رَجُلٌ، مِنَ الأَنْصَارِ، فَقَاتَلَ حَتّىَ قُتِلَ، ثُمّ رَهِقُوهُ أَيْضاً. فَقَالَ: «مَنْ يَرُدّهُمْ عَنّا وَلَهُ الْجَنّةُ، أَوْ هُوَ رَفِيقِي فِي الْجَنّةِ؟» فَتَقَدّمَ رَجُلٌ، مِنَ الأَنْصَارِ، فَقَاتَلَ حَتّىَ قُتِلَ، فَلَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ حَتّىَ قُتِلَ السّبْعَةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِصَاحِبَيْهِ: «مَا أَنْصَفْنَا أَصْحَابَنَا».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇھۇد كۈنى يەتتەنەپەر ئەنسارى ۋە قۇرەيشلىك ئىككى كىشى بىلەنلا يالغۇز قېلىپ قالدى، كاپىرلار رەسۇلۇللاھ نى قورشىۋالغاندا رەسۇلۇللاھ: كىم

ئۇلارنى بىزدىن چېكىندۇرۇپ قايتۇرالىسا، ئۇنىڭغا جەننەت بېرىلىدۇ، ئۇ جەننەتتە مەن بىلەن بىللە ھەمراھ بولىدۇ، دېدى. ئەنسارلاردىن بىركىشى ئالدىغا چىقىپ، ئۇلار بىلەن ئۇرۇشۇپ، شېھىد قىلىندى. ئاندىن ئۇلار يەنە رەسۇلۇللاھ نى قورشىۋالدى ، رەسۇلۇللاھ: كىم ئۇلارنى بىزدىن چېكىندۇرۇپ قايتۇرالىسا، ئۇنىڭغا جەننەت بېرىلىدۇ، ئۇ جەننەتتە مەن بىلەن بىللە ھەمراھ بولىدۇ، دېدى. ئەنسارلاردىن يەنەبىركىشى ئالدىغا چىقىپ، ئۇلار بىلەن ئۇرۇشۇپ، شېھىد قىلىندى. ئاندىن ئۇلار يەنە شۇنداق قىلدى، ئۇرۇش شۇنداق داۋاملىشىۋېرىپ، ئەنسارلاردىن بولغان يەتتەنەپەر كىشى بىر بىرلەپ چىقىپ، كاپىرلار بىلەن قاتتىق ئۇرۇشۇپ، ھەممىسى شېھىد قىلىندى.

ئاندىن رەسۇلۇللاھ قۇرەيشلىك ئىككى كىشىگە: بىز ئەنسارلاردىن ئىبارەت قېرىنداشلىرىمىزغا ئىنساپ قىلمىدۇق، دېدى.(يەنى ئۇئىككى كىشى ئارلىقتا چىقالمىدى، ياكى بۇسۆز باشقا جەڭدىن قاچقانلارغا دېيىلدى)

4596 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يُسْأَلُ عَنْ جُرْحِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَ أُحُدٍ؟ فَقَالَ: جُرِحَ وَجْهُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ، وَهُشِمَتِ الْبَيْضَةُ عَلَىَ رَأْسِهِ، فَكَانَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَغْسِلُ الدّمَ، وَكَانَ عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَسْكُبُ عَلَيْهَا بِالْمِجَنّ. فَلَمّا رَأَتْ فَاطِمَةُ أَنّ الْمَاءَ لاَ يَزِيدُ الدّمَ إِلاّ كَثْرَةً، أَخَذَتْ قِطْعَةَ حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهُ حَتّى صَارَ رَمَاداً، ثُمّ أَلْصَقَتْهُ بِالْجُرْحِ، فَاسْتَمْسَكَ الدّمُ.

4597 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْقَارِيّ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ أَنّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ وَهُوَ يُسْأَلُ عَنْ جُرْحِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: أَمَ، وَاللّهِ! إِنّي لأَعْرِفُ مَنْ كَانَ يَغْسِلُ جُرْحَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَنْ كَانَ يَسْكُبُ الْمَاءَ، وَبِمَاذَا دُووِيَ جُرْحُهُ. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ. غَيْرَ أَنّهُ زَادَ: وَجُرِحَ وَجْهُهُ. وَقَالَ (مَكَانَ هُشِمَتْ): كُسِرَتْ.

4598 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمِ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ، جَمِيعاً، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ سَوّادٍ الْعَامِرِيّ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ. حَدّثَنِي ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ مُطَرّفٍ). كُلّهُمْ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ بِهَـذَا الْحَدِيثِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فِي حَدِيثِ ابْنِ أَبِي هِلاَلٍ: أُصِيبَ وَجْهُهُ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ مُطَرّفٍ: جُرِحَ وَجْهُهُ.

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئۇھۇد كۈنىدىكى جاراھەتلىنىش ئەھۋالىدىن سورالغاندا ئۇ مۇنداق دېدۇ: ئۇھۇد كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئۇتتۇر چىشىدىن ئىككىسى سۇنۇپ كەتتى، جەڭ كىيىمىنىڭ ھالقىسى بېشىغا پېتىپ كىتىپ بېشى يېرىلدى، يۈزى جارھەتلەندى، پاتىمە قانىنى يۇيۇپ تازلىدى، ئەلى قالقان بىلەن سۇئەكىلىپ سۇ قۇيۇپ بەردى، قان توختىماپتى، بورىنى كۆيدۈرۈپ ئۇنىڭ كۈلىنى جاراھەتكە بېسىپ قانىنى توختاتتى. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇھۇد كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۇتتۇر چىشىدىن ئىككىسى سۇنۇپ كەتتى، بېشى يېرىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يۈزىدىن قانىنى سۈرتۈپ ئەيتقاچ؛ئۆز پەيغەمبىرىنىڭ چىشلىرىنى سۇندۇرۇپ، بېشىنى يېرىۋەتكەن قەۋىم قانداقمۇ نىجات تاپسۇن؟دېدى.

4599 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ يَوْمَ أُحُدٍ، وَشُجّ فِي رَأْسِهِ، فَجَعَلَ يَسْلُتُ الدّمَ عَنْهُ وَيَقُولُ: «كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ شَجّوا نَبِيّهُمْ وَكَسَرُوا رَبَاعِيَتَهُ، وَهُوَ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللّهِ؟» فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ} (3آل عمران الآية: 128).

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇھۇد كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئۇتتۇر چىشىدىن ئىككىسى سۇنۇپ كەتتى، بېشى يېرىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىدىن قاننى سۈرتۈپ ئەيتقاچ؛ **الله** تەرىپكە چاقىرۋاتقان ئۆز پەيغەمبىرىنىڭ چىشلىرىنى سۇندۇرۇپ، بېشىنى يېرىۋەتكەن قەۋم قانداقمۇ نىجات تاپسۇن؟دېدى.ئاندىن «ئىش سىنىڭ ئىلكىڭدە ئەمەس.....»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

4600 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَأَنّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. يَحْكِي نَبِيّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ ضَرَبَهُ قَوْمُهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ: «رَبّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ».

4601 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَمُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ عَنِ، الأَعْمَشِ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَهُوَ يَنْضِحُ الدّمَ عَنْ جَبِينِهِ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، گۇياكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە قاراۋاتاتتىم، رەسۇلۇللاھ ئۆتكەنكى پەيغەمبەرلەردىن بىر پەيغەمبەرنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بىرىپ مۇنداق دېدى؛ ئۇنى قەۋمى قاتتىق ئۇرۇپ، باش ـ كۆزلىرىنى قانغا بويىۋەتتى، ئۇ پەيغەمبەر قاننى يۈزىدىن سۈرتۈپ ئەيتقاچ؛ ئى **الله!** قەۋمىمنى مەغپىرەت قىلسىلا، چۈنكى ئۇلار ھەققەتنى بىلمەيدۇ، دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

828 ـ باب اشتداد غضب اللّه على من قتله رسول اللّه صلى الله عليه وسلم

4602 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ: حَدّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَـذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اشْتَدّ غَضَبُ اللّهِ عَلَى قَوْمٍ فَعَلُوا هَذَا بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم» وَهُوَ حِينَئِذٍ يُشِيرُ إِلَى رَبَاعِيَتِهِ، وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اشْتَدّ غَضَبُ اللّهِ عَلَى رَجُلٍ يَقْتُلُهُ رَسُولُ اللّهِ فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۇنۇپ كەتكەن ئۇتتۇر چىشىغا ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ئۆز پەيغەمبىرىگە مۇشۇنداق قىلغان(يەنى باش ـ كۆزىنى يېرىپ، چىشلىرىنى سۇندۇرغان)قەۋمىگە **الله** نىڭ غەزىپى قاتتىق بولىدۇ، **الله** نىڭ ئەلچىسى **الله** يولىدا ئۆلتۈرگەن كىشىگىمۇ **الله** نىڭ غەزىپى قاتتىق بولىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئەڭ قاتتىق ئازابلىنىدىغان كىشى، پەيغەمبەرنى ئۆلتۈرگەن، ياكى پەيغەمبەر ئۆلتۈرگەن كىشىدۇر، يەنە بىرسى بولسا، كىشىلەرنى ئىلىمسىز ئازدۇرغان كىشى، ۋە شۇنداقلا، سۈرەت، ھەيكەل سىزىدىغان رەسسامدۇر، ئەھمەد توپلىغان، ھەسەن.

829 ـ باب ما لقي النبيّ صلى الله عليه وسلم من أذى المشركين والمنافقين

رەسۇلۇللاھ نىڭ الله يولىدا، مۇشرىك، مۇناپىقلار تەرىپىدىن ئۇچرىغان ئەزىيەتلىرى ۋە سەۋرىسى توغرىسىدا

4603 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ أَبَانٍ الْجُعْفِيّ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحِيمِ (يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ) عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الأَوْدِيّ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُصَلّي عِنْدَ الْبَيْتِ، وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابٌ لَهُ جُلُوسٌ، وَقَدْ نُحِرَتْ جَزُورٌ بِالأَمْسِ. فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ: أَيّكُمْ يَقُومُ إِلَىَ سَلاَ جَزُورِ بَنِي فُلاَنٍ فَيَأْخُذُهُ، فَيَضَعُهُ فِي كَتِفَيْ مُحَمّدٍ إِذَا سَجَدَ؟ فَانْبَعَثَ أَشْقَى الْقَوْمِ فَأَخَذَهُ، فَلَمّا سَجَدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَضَعَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ. قَالَ: فَاسْتَضْحَكُوا، وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَمِيلُ عَلَىَ بَعْضٍ، وَأَنَا قَائِمٌ أَنْظُرُ، لَوْ كَانَتْ لِي مَنَعَةٌ طَرَحْتُهُ عَنْ ظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم سَاجِدٌ، مَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ، حَتّى انْطَلَقَ إِنْسَانٌ فَأَخْبَرَ فَاطِمَةَ. فَجَاءَتْ، وَهِيَ جُوَيْرِيَةٌ، فَطَرَحَتْهُ عَنْهُ. ثُمّ أَقْبَلَتْ عَلَيْهِمْ تَشْتِمُهُمْ، فَلَمّا قَضَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم صَلاَتَهُ رَفَعَ صَوْتَهُ ثُمّ دَعَا عَلَيْهِمْ، وَكَانَ إِذَا دَعَا، دَعَا ثَلاَثاً. وَإِذَا سَأَلَ، سَأَلَ ثَلاَثاً. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ! عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ» ثَلاَثَ مَرّاتٍ. فَلَمّا سَمِعُوا صَوْتَهُ ذَهَبَ عَنْهُمُ الضّحِكُ، وَخَافُوا دَعْوَتَهُ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ! عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ، وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ، وَأُمَيّةَ بْنِ خَلَفٍ، وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ» (وَذَكَرَ السّابِعَ وَلَمْ أَحْفَظْهُ) فَوَالّذِي بَعَثَ مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم بِالْحَقّ لَقَدْ رَأَيْتُ الّذِينَ سَمّى صَرْعَى يَوْمَ بَدْرٍ. ثُمّ سُحِبُوا إِلَى الْقَلِيبِ، قَلِيبِ بَدْرٍ.

قَالَ أَبُو إِسْحَقَ: الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ غَلَطٌ فِي هَذَا الْحَدِيثِ.

4604 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَقَ يُحَدّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَاجِدٌ، وَحَوْلَهُ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ، إِذْ جَاءَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ بِسَلاَ جَزُورٍ، فَقَذَفَهُ عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ. فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ فَأَخَذَتْهُ عَنْ ظَهْرِهِ، وَدَعَتْ عَلَى مَنْ صَنَعَ ذَلِكَ. فَقَالَ: «اللّهُمّ! عَلَيْكَ الْمَلأَ مِنْ قُرَيْشٍ، أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ، وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ، وَعُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ، وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ، وَأُمَيّةَ بْنَ خَلَفٍ، أَوْ أُبَيّ بْنَ خَلَفٍ (شُعْبَةُ الشّاكّ)» قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُهُمْ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ، فَأُلْقُوا فِي بِئْرٍ، غَيْرَ أَنّ أُمَيّةَ أَوْ أُبَيّاً تَقَطّعَتْ أَوْصَالُهُ، فَلَمْ يُلْقَ فِي الْبِئْرِ.

4605 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. وَزَادَ: وَكَانَ يَسْتَحِبّ ثَلاَثاً يَقُولُ «اللّهُمّ! عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ. اللّهُمّ! عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ، اللّهُمّ! عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ» ثَلاَثاً. وَذَكَرَ فِيهِمُ الْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ، وَأُمَيّةَ بْنَ خَلَفٍ، وَلَمْ يَشُكّ. قَالَ أَبُو إِسْحَقَ: وَنَسِيتُ السّابِعَ.

4606 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ: حَدّثَنَا زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: اسْتَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْبَيْتَ، فَدَعَا عَلَى سِتّةِ نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ، فِيهِمْ أَبُو جَهْلٍ وَأُمَيّةُ بْنُ خَلَفٍ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ، فَأُقْسِمُ بِاللّهِ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرْعَى عَلَى بَدْرٍ، قَدْ غَيّرَتْهُمُ الشّمْسُ، وَكَانَ يَوْماً حَارّاً.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،بىر چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەئبىنىڭ يېنىدا ناماز ئوقۇۋاتاتتى، ۋە ھالەنكى شۇجايدا قۇرەيشلەر توپى ئۈز مەجلىسلىرىدە ئولتۇراتتى، تۈنۈگۈنسىز ئۇلاردىن بىرسى يەنى ئەبۇجەھىل؛ قايسىڭلار پالانىنىڭ تۆگىسى بوغۇزلانغان جايغا بىرىپ، ئۈتۈگىنىڭ نجاسەت،قانلىرىنى، قېرىنىنى ئېلىپ كېلىپ، ئاندىن مۆھلەت بىرىپ كۈتۈپ تۇرۇپ، مۇھەممەد سەجدە قىلغاندا ئۇنى ئىككى تاغىقى ئارىسىغا قويۇپ قويىدۇ؟ دېدى، ئۇلارنىڭ ئەڭ شەقىراقى ئۇقبە ئىبنى ئەبۇمۇئىيت بىرىپ، ئۇنى ئېلىپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھ سەجدە قىلغاندا ھېلىقى قېرىنىنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئىككى تاغىقى ئارىسىدا قويۇپ قويدى، رەسۇلۇللاھ سەجدە قىلغان ھالدا مۇقۇم تۇرىۋەردى، ئۇلار كۈلۈشۈپ كىتىپ، قاتتىق كۈلۈشكەنلىكىدىن بەزىسى بەزىسىگە مايىل بولۇپ يېتىشىپ كەتتى، ئاندىن بىركىشى پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا بىرىپ ئەھۋالنى خەۋەر قىلدى، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئالدىراپ كەلدى، ئۇ كەلگەندىمۇ رەسۇلۇللاھ سەجدە قىلغان ھالدا مۇقۇم تۇرۇقلۇق ئىدى، ئۇ ھېلىقى قېرىنىنى ئېلىپ تاشلىۋېتىپ، قۇرەيشلەرنى تىللاپ ئەيىبلىدى، رەسۇلۇللاھ نامىزىنى كامىل ئوقۇپ بولغاندا، ئۈچ قېتىم:« ئى **الله** ! قۇرەيشلەرنى ئۆزۈڭ بىر تەرەپ قىلغىن،ئۇلارنى ساڭا تاپشۇردۇم »دېدى. ــرەسۇلۇللاھ دۇئا قىلسا، ئۈچ قېتىم قىلاتتى، بىرەر نەرسە سورىسىمۇ، ئۈچ قېتىم سورايتتى ـ ئاندىن ئى **الله** ! ئەمرۇئىبنى ھىشام، شەيبە ئىبنى رەبىئە، ۋەلىيدئىبنى ئۇتبە، ئۇمەييەئىبنى خەلەپ، ئۇقبەئىبنى ئەبۇمۇئىيت، ئەمارە ئىبنى ۋەلىيد

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

قاتارلىقلارنى ئۆزۈك بىر تەرەپ قىلغىن،مەن ئۇلارنى ساڭا تاپشۇردۇم،دېدى. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛**الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ بەدىر كۈنى ئۆلتۈرۈلۈپ ھالاك بولغانلىقىنى، ئاندىن بەدىر قۇدۇقلىرىدىن بىر قۇدۇققا سۆرەپ ئاپىرلىپ تاشلانغانلىقىنى كۆردۇم، ئۇلارنى قۇياش نۇرى قاردىتىپ ئۆزگەرتىۋەتكەن ئىدى، چۈنكى ئۇ بەكمۇ ھاۋا ئىسسىق كۈنلەر ئىدى.رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛بۇقۇدۇق ئەھلىگە قىيامەت كۈنىگىچە لەنەت ئەگەشتۈرلىدۇ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4607 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ أحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ، وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، وَ عَمْرُو بْنُ سَوّادٍ الْعَامِرِيّ (وَألْفَاظُهُمْ مُتَقارِبَةٌ) قالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. قالَ: أخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: حَدّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ [1] أنّ عَائِشَةَ زَوْجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم حَدّثَتْهُ أنّهَا قالَتْ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: يَا رَسُولَ اللّهِ! هَلْ أتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أشَدّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ؟ فَقالَ: «لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكِ، وكَانَ أشَدّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقبَةِ، إذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ بْنِ عَبْدِ كُلاَلٍ، فَلَمْ يُجِبْنِي إلَى مَا أرَدْتُ، فَانْطَلَقْتُ وَأنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي، فَلَمْ أسْتَفِقْ إلاّ بِقَرْنِ الثّعَالِبِ. فَرَفَعْتُ رَأسِي فَإذَا أنَا بِسَحابَةٍ قَدْ أظَلّتْنِي، فَنَظَرْتُ فَإذَا فِيهَا جِبْرِيلُ، فَنَادَانِي. فقَالَ: إنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدّوا عَلَيْكَ، وقَدْ بَعَثَ إلَيْكَ مَلَكَ الْجِبالِ لِتَأمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ. قالَ: فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ وَسَلّمَ عَلَيّ. ثُمّ قالَ: يَا مُحَمّدُ! إنّ اللّهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ، وَأنَا مَلَكُ الْجِبَالِ، وَقَدْ بَعَثَنِي رَبّكَ إلَيْكَ لِتَأمُرَنِي بِأمْرِكَ. فَمَا شِئْتَ؟ إنْ شِئْتَ أنْ أُطْبِقَ عَلَيْهِمُ الأخْشَبَيْنِ». فقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَلْ أرْجُو أنْ يُخْرِجَ اللّهُ مِنْ أصْلاَبِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللّهَ وَحْدَهُ، لاَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلىگە ئۇھۇد كۈنىدىنمۇ ئېغىر قاتتىقراق بىرەر كۈن كىلىپ باققانمۇ؟دىسەم،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەن قەۋمىڭدىن كۆپ ئەزىيەتلەرگە يولۇقتۇم، مەن ئۇلاردىن يولۇققان ئەزىيەتنىڭ ئەڭ قاتتىقى، ئەقبە كۈنىدىكى بولدى، ئۇز ۋاقتىدا مەن ئۆزۈمنى ئابدۇياللىلنىڭ ئوغلىغا تەكلىدىم، يەنى ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدىم، ئۇ مەن ئىرادە قىلغان نەرسىگە جاۋاب بەرمىدى، چاقىرقىمغا ئاۋاز قوشمىدى، مەن غەمگە پېتىپ يۈزۈمنى يەرگە قىلىپ كېتىۋاتاتتىم، مەن پەقەت، (نەجىد ئەھلىنىڭ ئىھرام باغلاش ئورنى بولغان) مەنزىللەرنىڭ يېنىدىكى كىچىك بىر تاغنىڭ قېشىدا ھۇشۇمغا كەلدىم، بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارىسام، بىر پارچە بۇلۇت ماڭا سايە تاشلاپ تۇرۇپتۇ، قارىسام ئۇ جايدا جىبرىئىل بار ئىكەن، ئۇ ماڭا ندا قىلىپ: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا قەۋمىڭنىڭ ساڭا قىلغان سۆزلىرىنى ساڭا قايتۇرغان جاۋابلىرىنى ئاڭلىدى، ھەقىقەتەن ساڭا، تاغقا مۇئەككەل پەرىشتىنى ئەۋەتتى، سەن ئۇلار توغرىسىدا بۇ پەرىشتىنى خالىغان ئىشقا بۇيرىغىن دېدى، تاغ پەرىشتىسى ماڭا ندا قىلىپ: ماڭا سالام قىلىپ، ئاندىن ئى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم! جىبرىئىل يۇقىرقى سۆزلەرنى دەپ ئۆتتى، نېمىنى خالايسەن؟ ئەگەر خالىساڭ، مەن ئۇلارنىڭ ئۈستىگە مەككىدىكى ئوخشۇپ دىگەن ئىككى تاغنى تاشلاپ باستۇرۇۋېتەي دېدى، مەن ئۇلارغا: ياق ئۇنداق قىلماڭلار، بەلكى مەن، ئاللاھتائالانىڭ ئۇلارنىڭ سۇلبىدىن، پۇشتىدىن يەككە ـ

يىگانە بىر ئاللاھقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئىبادەت قىلىدىغان كىشىلەرنى چىقىرىشنى ئۈمىد قىلىمەن دېدىم. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى 2992 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3352 ـ ھەدىس، سەھىھ.

4608 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: كِلاَهُمَا عَنْ أبِي عَوَانَةَ. قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ قَالَ: دَمِيَتْ إِصْبَعُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ تِلْكَ الْمَشَاهِدِ. فَقَالَ: «هَلْ أَنْتِ إِلاَّ إِصْبَعٌ دَمِيتِ فِي سَبِيلِ اللّهِ مَا لَقِيتِ»

4609 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، جَمِيعاً، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَارٍ، فَنُكِبَتْ إِصْبَعُهُ.

جۇندۇبۇبىجلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بارمىقى بىرجەڭدە يارىلانغاندا مۇنداق دېگەن: سەن پەقەت ئاللاھ يولىدا، ئۇچرىغان ئەزىيەت، ئازارلاردا يارىلىنىپ قانىغان بارماقسەن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4610 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ أَنَّهُ سَمِعَ جُنْدُباً يَقُولُ: أَبْطَأَ جِبْرِيلُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: قَدْ وُدِّعَ مُحَمَّدٌ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَالضُّحَى. وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى. مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى} (93الضحى الآيات: 1، 2، 3).

جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر قېتىم جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ۋەھى ئېلىپ كېلىشتە كېچىكىپ چۈشتى، ئاندىن مۇشرىكلەر: مۇھەممەد رەببى تەرىپىدىن تاشلىۋېتىلدى دېدى، ئاندىن الله تائالا:«چاشگاھ ۋاقتى بىلەن قەسەمكى ، قاراڭغۇلۇقى(ئەتراپنى قاپلىغان) چاغدىكى كېچە بىلەن قەسەمكى، (ئى مۇھەممەد! س)رەببىڭ سىنى تاشلىۋەتكىنىمۇ يوق، سىنى يامان كۆرۈپ قالغىنىمۇ يوق.ساڭا ئاخىرەت ئەلۋەتتە بۇدۇنيادىن ياخشىدۇر....دېگەن سۈرەزۇھانى نازىل قىلدى.

4611 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ (وَاللَّفْظُ لاِبْنِ رَافِعٍ) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ): حدّثنا زُهَيْرٌ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ جُنْدُبَ ابْنَ سُفْيَانَ يَقُولُ: اشْتَكَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً، فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: يَا مُحَمَّدُ! إِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ، لَمْ أَرَهُ قَرِبَكَ مُنْذُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلاَثٍ. قَالَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَالضُّحَى. وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى. مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى}.

4612 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَ ابْنُ بَشَّارٍ، قَالُوا: حَدّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: أَخْبَرَنَا الْمُلاَئِيّ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ، كِلاَهُمَا، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِهِمَا.

جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاغرىپ قېلىپ، ئىككى ئۈچ كۈن ئورنىدىن تۇرالمىدى، ئاندىن مۇشرىكلەردىن بىرئايال كېلىپ: ئى مۇھەممەد! مەن سىنىڭ جىن ـ شەيتانلىرىڭنىڭ سىنى تاشلىۋەتكەن بولۇشنى بەكمۇ ئۈمۈت قىلىمەن، ئىككى ئۈچ كۈندىن بىرى ئۇلار ساڭا يېقىن كەلمىدىغۇ؟ (يەنى سەن بىلەن كارى بولمىدىغۇ) دېدى. ئاندىن الله تائالا:«چاشگاھ ۋاقتى بىلەن قەسەمكى ، قاراڭغۇلۇقى(ئەتراپنى قاپلىغان) چاغدىكى كېچە بىلەن قەسەمكى، (ئى مۇھەممەد! س)رەببىڭ سىنى

تاشلىۋەتكىنىمۇ يوق، سىنى يامان كۆرۈپ قالغىنىمۇ يوق.ساڭا ئاخىرەت ئەلۋەتتە بۇدۇنيادىن ياخشىدۇر....دېگەن سۈرەزۇھانى نازىل قىلدى.

830 – باب في دعاء النبيّ صلى الله عليه وسلم، وصبره على أذى المنافقين

4613 – 4614 – حدّثنا إسحٰقُ بْنُ إبْراهِيمَ الحَنْظَلِيّ و مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ و عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ رَافِعٍ) (قالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق). أخْبَرَنَا معْمَرٌ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ أنّ أسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ أخْبَرَهُ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَكِبَ حِمَاراً، عَلَيْهِ إكَافٌ، تَحْتَهُ قَطِيفَةٌ فَدَكِيّةٌ، وَأرْدَفَ وَرَاءَهُ أُسَامَةَ، وَهُوَ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، وَذَاكَ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ، حَتّى مَرّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ أخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأوْثَانِ، وَالْيَهُودِ. فِيهِمْ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ، وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، فَلَمّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدّابّةِ، خَمّرَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيّ أنْفَهُ بِرِدَائِهِ. ثُمّ قَالَ: لاَ تُغَبّرُوا عَلَيْنَا. فَسَلّمَ عَلَيْهِمُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ وَقَفَ فَنَزَلَ. فَدَعَاهُمْ إلَى اللّهِ وَقَرَأ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيّ: أيّهَا الْمَرْءُ! لاَ أحْسَنَ مِنْ هَـٰذَا، إنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقّاً، فَلاَ تُؤْذِنَا فِي مَجَالِسِنَا، وَارْجِعْ إلَى رَحْلِكَ، فَمَنْ جَاءَكَ مِنّا فَاقْصُصْ عَلَيْهِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَوَاحَةَ: اغْشَنَا فِي مَجَالِسِنَا، فَإنّا نُحِبّ ذَلِكَ. قَالَ: فَاسْتَبّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ. حَتّى هَمّوا أنْ يَتَوَاثَبُوا، فَلَمْ يَزَلِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُخَفّضُهُمْ، ثُمّ رَكِبَ دَابّتَهُ حَتّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ. فَقَالَ: «أيْ سَعْدُ! ألَمْ تَسْمَعْ إلَى مَا قَالَ أبُو حُبَابٍ؟ (يُرِيدُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أُبَيّ) قَالَ كَذَا وَكَذَا» قَالَ: اعْفُ عَنْهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ! وَاصْفَحْ. فَوَاللّهِ! لَقَدْ أعْطَاكَ اللّهُ الّذِي أعْطَاكَ، وَلَقَدِ اصْطَلَحَ أهْلُ هَـٰذِهِ الْبُحَيْرَةِ أنْ يُتَوّجُوهُ، فَيُعَصّبُوهُ بِالْعِصَابَةِ. فَلَمّا رَدّ اللّهُ ذَلِكَ بِالْحَقّ الّذِي أعْطَاكَهُ، شَرِقَ بِذَلِكَ. فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأيْتَ، فَعَفَا عَنْهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇستىگە ئۇچۇلۇق سېلىنغان ئىشەككە ئاستىغا پەدەككە مەنسۇپ توننى سېلىپ مىنىپ، ئارقىسىغا ئۇسامەنى مىندۈرۈپ، ھارىس جەمەتىدىكى سەئدىنى يوقلاپ ماڭدى. بۇ بەدىر ۋەقەسىدىن بۇرۇنقى ئىش ئىدى. رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمانلار، بۇتقا چوقۇنغۇچى مۇشرىكلەر، يەھۇدىيلەر ئارىلىشىپ ئولتۇرغان بىر مەجلىستىن ئۆتتى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىبنى ئۇبەيمۇ بارئىدى، مەجلىستە (مۇسۇلمانلاردىن)ئىبنى رەۋاھەمۇ بارئىكەن، مەجلىسنى ئىشەكنىڭ پۇتلىرى چىقارغان چاڭ ـ توزانلار قاپلاپ كەتتى، ئىبنى ئۇبەي بۇرنىنى رىدايى بىلەن ئورىۋېلىپ؛ بىزگە چاڭ ـ توزان يەتكۈزمەڭلار دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا سالام قىلىپ، توختاپ ئىشەكتىن چۈشۈپ، ئۇلارنى الله تەرىپكە(يەنى ئىسلامغا)چاقىرىپ، ئۇلارغا قۇرئان ئايىتىنى ئوقۇدى. ئىبنى ئۇبەي:ئى ئىنسان!ئەگەر سەن دېگەن بۇسۆزلەر ھەق بولىدىغان بولسا، بۇنىڭدىن ياخشى ئىش يوق، سەن بىزنىڭ مەجلىسىمىزگە ئازار بەرمەي، ئۆيۈڭگە قايتىپ بېرىپ، ئۆيۈڭدە ئولتۇرغىن، بىزدىن كىم سىنىڭ قېشىڭغا بارسا، شۇنىڭغا قىسسە سۆزلەپ بەرگىن دېدى. ئاندىن ئىبنى رەۋاھە: بىزنىڭ مەجلىسىمىزگە كەلسىلە، بىز شۇنى ياخشى كۆرىمىز دېدى. مۇسۇلمانلار بىلەن مۇشرىكلەر، يەھۇدىيلەر تىللىشىپ كەتتى، ھەتتا ئۇلار ئۇرۇشۇش ئۈچۈن دەس تۇرۇشتى، رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى پەسكۈيغا چۈشۈرۈپ، تىنچلاندۇرغاندىن كېيىن ئىشەككە مىنىپ، سەئدىنىڭ قېشىغا كىرىپ: ئى سەئد! ئەبۇھۇباب يەنى ئىبنى ئۇبەي دېگەن سۆزلەرگە قۇلاق سالمامسەن؟ ئۇ مۇنداق مۇنداق سۆزلەرنى قىلىۋەتتى دېدى. سەئدى: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇنىڭدىن ئەپۇ قىلسىلا، ئۇنىڭ خاتالىقنى ئۆتىۋەتسىلە، كەڭ قوساق بولسىلا، الله بىلەن قەسەمكى، الله سىلىگە بىرىشكە تېگىشلىك كاتتا پەزلىنى بەردى. بۇشەھەرنىڭ ئەھلى ئىبنى ئۇبەينى ئۆزىگە پادىشاھ قىلماقچى بولۇپ، شۇنىڭغا ئىتتىپاقتا كىلىپ تۇرغاندا، الله تائالا سىلىگە ئاتا قىلغان ھەققەت بىلەن ئۇنىڭ بۇئىشنى رەت قىلىپ قايتۇرىۋەتتى، شۇڭا ئۇنىڭ بۇنىڭغا كۆزى قىزىرىپ، سىلىگە ھەسەد قىلىپ، سىلى كۆرگەن شۇبەدقىلىق ئىشلارنى قىلىپتۇ دېدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن ئەپۇ قىلدى.(ئۇنىڭ مۇناپىق بولۇشىغىمۇ مۇشۇئىش سەۋەپ بولغان)

4615 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْقَيْسِيّ: حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قِيلَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: لَوْ أَتَيْتَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أُبَيّ؟ قَالَ: فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ، وَرَكِبَ حِمَاراً، وَانْطَلَقَ الْمُسْلِمُونَ، وَهِيَ أَرْضٌ سَبِخَةٌ. فَلَمّا أَتَاهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: إِلَيْكَ عَنّي. فَوَاللّهِ لَقَدْ آذَانِي نَتْنُ حِمَارِكَ. قَالَ: فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: وَاللّهِ! لَحِمَارُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَطْيَبُ رِيحاً مِنْكَ. قَالَ: فَغَضِبَ لِعَبْدِ اللّهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ. قَالَ: فَغَضِبَ لِكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَصْحَابُهُ. قَالَ: فَكَانَ بَيْنَهُمْ ضَرْبٌ بِالْجَرِيدِ وَبِالأَيْدِي وَبِالنّعَالِ. قَالَ: فَبَلَغَنَا أَنّهَا نَزَلَتْ فِيهِمْ: {وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا} (49الحجرات الآية: 9).

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: سىلى ئىبنى ئۇبەيىنىڭ قېشىغا بارغان بولسىلا دېيىلدى، رەسۇلۇللاھ ئېشەككە مىنىپ ئۇنىڭ قېشىغا ماڭدى، مۇسۇلمانلارمۇ بىللە ماڭدى. ئۇ گىياھ ئۈنمەس شورلۇق زېمىن ئىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ: مەندىن نېرىراق تۇرغىن، ماڭا ئېشىكىڭنىڭ سېسىق پۇرىقى ئازار بەردى، دېدى. ئەنسارلاردىن بىركىشى: الله بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ نىڭ ئېشىكىنىڭ پۇرىقى سەندىن خۇشپۇراقتۇر دېدى. ئىبنى ئۇبەيىنىڭ قەۋمىدىن بىركىشى ئۇنىڭ ئۈچۈن غەزەپلەندى. ھەر ئىككىلى تەرەپ بىر-بىرىگە غەزەپ قىلىشىپ، ئارىلىقتا ئۇرۇش يۈز بېرىپ، بىر بىرىنى قوللىرى بىلەن، خورما بادرىسى، ئاياقلىرى بىلەن ئۇرۇشۇپ كەتتى. ئاندىن :«ئەگەر مۆئمىنلەردىن ئىككى گۇرۇھ كىشىلەر ئۆز ئارا ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى ئىسلاھ قىلىپ ياراشتۇرۇڭلار....دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

831 ـ باب قتل أبي جهل

ئەبۇجەھلنىڭ ئۆلتۈرۈلىشى

4616 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ: أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ:(يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يَنْظُرُ لَنَا مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ؟» فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ. فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتّى بَرَكَ. قَالَ: فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ. فَقَالَ: آنْتَ أَبُو جَهْلٍ؟ فَقَالَ: وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ (أَوْ قَالَ) قَتَلَهُ قَوْمُهُ؟.
قَالَ: وَقَالَ أَبُو مِجْلَزٍ: قَالَ أَبُو جَهْلٍ: فَلَوْ غَيْرُ أَكّارٍ قَتَلَنِي.

4617 ـ حدّثنا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ: حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: حَدّثَنَا أَنَسٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يَعْلَمُ لِي مَا فَعَلَ أَبُو جَهْلٍ؟» بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ، وَقَوْلِ أَبِي مِجْلَزٍ. كَمَا ذَكَرَهُ إِسْمَاعِيلُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەدىر كۈنى ؛ كىم ئەبۇجەھلغا نېمە بولغانلىقىغا قاراپ باقىدۇ؟ دېدى، ئاندىن ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بېرىپ، ئۇنىڭغا ئەپرائەنىڭ ئىككى ئوغلى قىلىچ ئۇرغانلىقىنى ، ئۇنىڭ ئۆلۈم گىرداۋىغا بېرىپ قالغانلىقىنى تېپىپ، ئۇنىڭ ساقىلىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ؛ ئەبۇجەھىل دىگەن سەنما؟ دەيدۇ، ئۇ: سىلەر ئۆلتۈرگەن كىشىدىنمۇ مەرتىبىدە ئۈستۈن كىشى بارمۇ؟دەيدۇ. يەنەبىرخاترىدە؛ كاشكى مىنى ئۆككاردىن يەنى سەھرالىق دېھقان ئەپرائەنىڭ ئىككى ئوغلىدىن باشقىلار ئۆلتۈرگەن بولسىچۇ، سىلەرنىڭ قولۇڭلاردا ئۆلۈش ماڭا ئار-نۇمۇس ئەمەس، دەيدۇ. بۇخارى،مۇسلىم.

832 ـ باب قتل كعب بن الأشرف طاغوت اليهود

يەھۇدىيلەرنىڭ كاتىپىشى كەئبى ئىبنى ئەشرەپنىڭ ئۆلتۈرۈلىشى

4618 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ، وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الْمِسْوَرِ الزّهْرِيّ، كِلاَهُمَا، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لِلزّهْرِيّ) حَدّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرٍو سَمِعْتُ جَابِراً يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ؟ فَإِنّهُ قَدْ آذَى اللّهَ وَرَسُولَهُ» فَقَالَ مُحَمّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! أَتُحِبّ أَنْ أَقْتُلَهُ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: ائْذَنْ لِي فَلأَقُلْ. قَالَ «قُلْ». فَأَتَاهُ فَقَالَ لَهُ. وَذَكَرَ مَا بَيْنَهُمَا. وَقَالَ: إِنّ هَـٰذَا الرّجُلَ قَدْ أَرَادَ صَدَقَةً، وَقَدْ عَنّانَا. فَلَمّا سَمِعَهُ قَالَ: وَأَيْضاً. وَاللّهِ! لَتَمَلّنّهُ. قَالَ: إِنّا قَدِ اتّبَعْنَاهُ الآنَ، وَنَكْرَهُ أَنْ نَدَعَهُ حَتّى نَنْظُرَ إِلَى أَيّ شَيْءٍ يَصِيرُ أَمْرُهُ. قَالَ: وَقَدْ أَرَدْتُ أَنْ تُسْلِفَنِي سَلَفاً. قَالَ: فَمَا تَرْهَنُنِي؟ قَالَ: مَا تُرِيدُ. قَالَ: تَرْهَنُنِي نِسَاءَكُمْ. قَالَ: أَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ. أَنَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا؟ قَالَ لَهُ: تَرْهَنُونِي أَوْلاَدَكُمْ. قَالَ: يُسَبّ ابْنُ أَحَدِنَا. فَيُقَالُ: رُهِنَ فِي وَسْقَيْنِ مِنْ تَمْرٍ. وَلَـٰكِنْ نَرْهَنُكَ اللأْمَةَ (يَعْنِي السّلاَحَ). قَالَ: فَنَعَمْ. وَوَاعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ بِالْحَارِثِ وَأَبِي عَبْسِ بْنِ جَبْرٍ وَعَبّادِ بْنِ بِشْرٍ. قَالَ: فَجَاؤُوا فَدَعَوْهُ لَيْلاً. فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ. قَالَ سُفْيَانُ: قَالَ غَيْرُ عَمْرٍو: قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ: إِنّي لأَسْمَعُ صَوْتاً كَأَنّهُ صَوْتُ دَمٍ. قَالَ: إِنّمَا هَـٰذَا مُحَمّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَرَضِيعُهُ وَأَبُو نَائِلَةَ. إِنّ الْكَرِيمَ لَوْ دُعِيَ إِلَى طَعْنَةٍ لَيْلاً لأَجَابَ. قَالَ مُحَمّدٌ: إِنّي إِذَا جَاءَ فَسَوْفَ أَمُدّ يَدِي إِلَى رَأْسِهِ. فَإِذَا اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ فَدُونَكُمْ. قَالَ: فَلَمّا نَزَلَ، نَزَلَ وَهُوَ مُتَوَشّحٌ. فَقَالُوا: نَجِدُ مِنْكَ رِيحَ الطّيبِ. قَالَ: نَعَمْ. تَحْتِي فُلاَنَةُ. هِيَ أَعْطَرُ نِسَاءِ الْعَرَبِ. قَالَ: فَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَشُمّ مِنْهُ. قَالَ: نَعَمْ. فَشُمّ، فَتَنَاوَلَ فَشَمّ. ثُمّ قَالَ: أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَعُودَ؟ قَالَ: فَاسْتَمْكَنَ مِنْ رَأْسِهِ. ثُمّ قَالَ: دُونَكُمْ. قَالَ: فَقَتَلُوهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: كەئبى ئىبنى ئەشرەپكە كىم تېتىيدۇ؟ (يەنى كىم ئۇنى ئۆلتۈرىۋېتىدۇ؟)چۈنكى ئۇ، **الله** ۋە ئالله نىڭ ئەلچىسىگە قاتتىق ئازار بەردى، دېدى.

مۇھەممەدئىبنى مەسلەمەت: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئۇنى ئۆلتۈرىۋېتىشىمنى ياخشى كۆرەملا؟دېدى، رەسۇلۇالله:ھەئە شۇنداق دېدى، ئاندىن ئۇ: ئۇنداق بولسا، بەزى بىر كىنايە سۆزلەرنى قىلىشىمغا رۇخسەت قىلسىلا دېدى. رەسۇلۇللاھ بۇلىدۇ دەۋەرگىن دېدى. ئۇ كەئبى ئىبنى ئەشرەپنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئىككىسىنىڭ ئارلىقىدىكى ئىشلارنى تىلغا ئېلىپ(كىنايە قىلىپ): ھەقىقەتەن ماۋۇ كىشى زاكات يىغىشنى مەقسەت قىلىپ بىزنى بەك قىيناپ جاپادا قويدى، دېدى. (ئەننانانىڭ يەنەبىر مەنىسى؛ بىزنى ئەدەپلەپ ئەخلاق ئۈگەتتى دېگەن بولاتتى)ئىبنى ئەشرەپ بۇنى ئاڭلاپ؛ سەن تېخى بۇنىڭدىنمۇ بەكرەك تويۇپ، ئۇنىڭدىن زېرىكسەن دېدى، ياكى ئۇ: ئۇنىڭدىن سەنمۇ خاپىغۇ دەيمەن، بىز ھازىر ئۇنىڭغا ئەگىشىپ تۇرىۋاتىمىز، ئۇنىڭ ئىشىنىڭ ئاقىبىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىغا قاراپ باقماي تۇرۇپ ئۇنى تاشلىۋېتىشنى ياقتۇرمايمىز، قېشىڭغا كېلىشىمدىكى مەقسىدىم، ماڭا ئازراق قەرز بېرىپ تۇرامدىكى دېگەن ئىدىم، دېدى. ئىبنى ئەشرەپ: نىمەڭنى رەنىگە قويىسەن؟ دېدى، ئۇ: سەن نىمىنى خالايسەن؟دېدى، ئىبنى ئەشرەپ: ئاياللىرىڭلارنى رەنىگە قويۇڭلار دېدى. مۇھەممەد:سەن ئەرەپلەرنىڭ ئەڭ گۈزەل كىشىسى تۇرساڭ، ساڭا ئاياللىرىمىزنى رەنىگە قويامدۇق؟دېدى. ئۇ: ئۇنداق بولسا، باللىرىڭلارنى رەنىگە قويۇڭلار دېدى. مۇھەممەد: باللىرىمىز بۇنىڭدىن كىيىن«ئىككى ۋەسقە خورمىغا رەنىگە قويۇلغان»دەپ ئەيىبلىنىدۇ، ئەڭ ياخشىسى قۇراللىرىمىزنى رەنىگە قويايلى دېسە، ئۇ بۇنىڭغا قوشۇلىدۇ، ئۇنىڭ قېشىغا ھارىس، ئەبۇئەبەس، ئەبباد‌ئىبنى بىشرىلار بىلەن بىللە كېلىشكە ۋەدىلىشىپ، كەچ كىرگەندە ئۇلار ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى چاقىردى. كەئبى ئىبنى ئەشرەپ ئۇلارنىڭ قېشىغا چۈشمەكچى بولغاندا ئۇنىڭ ئايالى: مەن گوياكى قاننىڭ ئاۋازىدەك ئاۋازنى ئاڭلاۋاتىمەن، دېدى. (يەنى بىر شۇملۇقنى سىزىۋاتىمەن دېدى)ئۇ: ئەنسىرمىگىن بۇدېگەن مۇھەممەدئىبنى مەسلەمە ۋە ئۇنىڭ ئىمىلدەش تۇققىنى ئەبۇ نائىلە بولىدۇ، ئۇلۇغ كىشلەر دېگەن كېچىسى جەڭگە چاقىرىلسىمۇ چۇقۇم بېرىشى كېرەك دەپ چۈشۈپ كىتىدۇ، ئۈكىلىدىغان ۋاققىچە مۇھەممەد ھەمراھلىرىغا: ئۇ كەلسە، مەن ئىككى قولۇمنى ئۇنىڭ بېشىغا سوزۇپ ئاپىرىمەن، مەن شۇنداقلا ئىمكانىيەتكە ئېرىشسەم، سىلەر ئۇنى دەرھال ئۆلتۈرۈڭلار دېدى. ئۇ ئۇخلاش كىيىمى بىلەنلا چۈشتى، ئۇلار:ئەجەب خۇشپۇراق ئەتىرنىڭ پۇرىقىنى ھىس

قىلغۇاتىمىزغۇ؟دېدى، ئىبنى ئەشرەپ:ئەلۋەتتە، ئەرەپلەر ئىچىدە ئەڭ گۈزەل، ئەتىرخۇمار، خۇشپۇراقلىق پالانى ئايال مېنىڭ ئايالىم تۇرسا دېدى. مۇھەممەد: مېنىڭ بۇئەتىرنى پۇرىۋېلىشىمغا رۇخسەت قىلامسەن؟دېدى، ئۇ بولىدۇ پۇرىۋالغىن دېدى، ئۇ پۇراپ بولۇپ يەنەبىر قېتىم پۇرىۋېلىشىمغا بولامدۇ؟دېدى-دە، ئۇنىڭ بېشىنى تۇتۇۋېلىپ ئىمكانىيەتكە ئېرىشىپلا:ئۆلتۈرۈڭلار!!دېدى، ئۇلار ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. (ئاندىن كېلىپ بۇئىشنى خەۋەر قىلدى).

833 - باب غزوة خيبر

خەيبەر ئۇرىشى

4619 - وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّة)، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزَا خَيْبَرَ. قَالَ: فَصَلّيْنَا عِنْدَهَا صَلاَةَ الْغَدَاةِ بِغَلَسٍ، فَرَكِبَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ، فَأَجْرَىَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي زُقَاقِ خَيْبَرَ، وَإِنّ رُكْبَتِي لَتَمَسّ فَخِذَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَانْحَسَرَ الإِزَارُ عَنْ فَخِذِ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَإِنّي لأَرَىَ بَيَاضَ فَخِذِ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا دَخَلَ الْقَرْيَةَ قَالَ: «اللّهُ أَكْبَرُ! خَرِبَتْ خَيْبَرُ، إِنّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ» قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ. قَالَ: وَقَدْ خَرَجَ الْقَوْمُ إِلَىَ أَعْمَالِهِمْ. فَقَالُوا: مُحَمّدٌ. قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ: وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا: وَالْخَمِيسُ. قَالَ: وَأَصَبْنَاهَا عَنْوَةً.

4620 - حدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثنَا عَفّانُ: حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كُنْتُ رِدْفَ أَبِي طَلْحَةَ يَوْمَ خَيْبَرَ. وَقَدَمِي تَمَسّ قَدَمَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَأَتَيْنَاهُمْ حِينَ بَزَغَتِ الشّمْسُ، وَقَدْ أَخْرَجُوا مَوَاشِيَهُمْ، وَخَرَجُوا بِفُؤُوسِهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ وَمُرُورِهِمْ. فَقَالُوا: مُحَمّدٌ وَالْخَمِيسُ. قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَرِبَتْ خَيْبَرُ. إِنّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ» قَالَ: فَهَزَمَهُمُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ.

4621 - حدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالاَ: أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمّا أَتَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْبَرَ قَالَ: «إِنّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىز بىلەن بىللە دىنىسىز قەۋمگە قارشى ئۇرۇش قىلىپ قالسا، تاڭ ئاتمىغىچە، ئۇلارنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ باقمىغىچە ھۇجۇم قىلمايتتى، ئەگەر ئۇلاردىن ئەزاننى ئاڭلىسا، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشتىن قول تارتىپ، ئۇلارغا ھۇجۇم قىلمايتتى، ئەگەر ئۇلاردىن ئەزاننى ئاڭلىمىسا، ئۇلارغا قارشى ھۇجۇم قىلاتتى، بىز خەيبەرگە ئۇرۇشقا چىقىپ، ئۇلارنىڭ جايىغا كېچىدە يېتىپ باردۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاڭ ئاتقاندا ئۇلاردىن ھېچ ئەزاننىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىمىغاچقا، ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئات سالدى، مەن ئەبۇتەلھەنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشىۋالدىم، مېنىڭ ئىككى پۇتۇم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پۇتىسىغا تېگىشىپ تۇراتتى،(چۈنكى بىز ئۈچ كىشى بىر تۆگىگە مىنگەشكەن ئىدۇق)خەيبەر ئەھلى بىزنىڭ بارغىنىمىزنى ئۇقماي، بىز تەرەپكە سۈۋەت-زەمبىل، كەتمەن-جوتۇلىرىنى ئېلىپ ئېتىزلىققا چىقىپتۇ، ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆرۈپلا؛ مۇھەممەد! الله بىلەن قەسەمكى، مۇھەممەد قوشۇن باشلاپ كەپتۇ!!دەپ، قورغانلىرىغا يۈگۈرۈشۈۋالدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى كۆرۈپ؛ « الله ئەكبەر الله ئەكبەر!!خەرىبەت خەيبەر خەيبەر خاراپ بولسۇن، بىز بىرەر دىنسىز قەۋم بار جاينىڭ بىر تەرىپىگە بىرچىتتىگە چۈشسەك، ئاگاھلاندۇرۇلغانلارنىڭ ئەتىگىنى نېمەدېگەن يامان ھە!»دېدى.بۇخارىي،مۇسلىم.

4622 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْن عَبّادٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ عَبّادٍ). قالاَ: حَدّثَنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبي عُبَيْدٍ، مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى خَيْبَرَ. فَتَسَيّرْنَا لَيْلاً. فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ: أَلاَ تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَيّاتِكَ؟ وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلاً شَاعِراً. فَنَزَلَ يَحْدُو بِالقَوْمِ يَقُولُ:

اللّهُمّ! لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَاوَلاَ تَصدّقنَا وَلاَ صَلّيْنَافاغفِرْ، فِدَاءً لَكَ، مَا اقْتفَيْنَاوَثَبّتِ الأَقدَامَ إِنْ لاَقيْنَاوَأَلْقِيَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَاإِنّا إِذَا صِيحَ بِنَا أَتَيْنَاوَبِالصِيَاحِ عَوّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ هَـٰذَا السّائِقُ؟» قَالُوا: عَامِرٌ. قَالَ: «يَرْحَمُهُ اللّهُ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: وَجَبَتْ. يَا رَسُولَ اللّهِ! لَوْلاَ أَمْتَعْتَنَا بِهِ. قَالَ: فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ، حَتّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ. ثُمّ قَالَ: «إِنّ اللّهَ فَتَحَهَا عَلَيْكُمْ» قَالَ: فَلَمّا أَمْسَى النّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ، أَوْقَدُوا نِيرَاناً كَثِيرَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا هَـٰذِهِ النّيرَانُ؟ عَلَى أَيّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ؟» فَقَالُوا: عَلَى لَحْمٍ. قَالَ: «أَيّ لَحْمٍ؟» قَالُوا: لَحْمُ حُمُرِ الإِنْسِيّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا» فَقَالَ رَجُلٌ: أَوْ يُهْرِيقُوهَا وَيَغْسِلُوهَا؟ فَقَالَ: «أَوْ ذَاكَ» قَالَ: فَلَمّا تَصَافّ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ فِيهِ قِصَرٌ. فَتَنَاوَلَ بِهِ سَاقَ يَهُودِيّ لِيَضْرِبَهُ. وَيَرْجِعُ ذُبَابُ سَيْفِهِ فَأَصَابَ رُكْبَةَ عَامِرٍ، فَمَاتَ مِنْهُ. قَالَ: فَلَمّا قَفَلُوا قَالَ سَلَمَةُ، وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِي، قَالَ: فَلَمّا رَآنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَاكِتاً قَالَ: «مَا لَكَ؟» قُلْتُ لَهُ: فَدَاكَ أَبِي وَأُمّي زَعَمُوا أَنّ عَامِراً حَبِطَ عَمَلُهُ. قَالَ: «مَنْ قَالَهُ؟» قُلْتُ: فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ وَأُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ الأَنْصَارِيّ. فَقَالَ: «كَذَبَ مَنْ قَالَهُ، إِنّ لَهُ لأَجْرَانِ» وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ «إِنّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ، قَلّ عَرَبِيّ مَشَى بِهَا مِثْلَهُ». وَخَالَفَ قُتَيْبَةُ مُحَمّداً فِي الْحَدِيثِ فِي حَرْفَيْنِ. وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ عَبّادٍ: وَأَلْقِ سَكِينَةً عَلَيْنَا.

4623 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ: أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ (وَنَسَبَهُ غَيْرُ ابْنِ وَهْبٍ، فَقَالَ: ابْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ) أَنّ سَلَمَةَ ابْنَ الأَكْوَعِ قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ قَاتَلَ أَخِي قِتَالاً شَدِيداً مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَارْتَدّ عَلَيْهِ سَيْفُهُ فَقَتَلَهُ. فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي ذَلِكَ. وَشَكّوا فِيهِ: رَجُلٌ مَاتَ فِي سِلاَحِهِ. وَشَكّوا فِي بَعْضِ أَمْرِهِ. قَالَ سَلَمَةُ: فَقَفَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ خَيْبَرَ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ! ائْذَنْ لِي أَنْ أَرْجُزَ لَكَ. فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: أَعْلَمُ مَا تَقُولُ. قَالَ فَقُلْتُ: وَاللّهِ لَوْلاَ اللّهُ مَا اهْتَدَيْنَاوَلاَ تَصَدّقْنَا وَلاَ صَلّيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «صَدَقْتَ». وَأَنْزِلَنّ سَكِينَةً عَلَيْنَاوَثَبّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَاوَالْمُشْرِكُونَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا قَالَ: فَلَمّا قَضَيْتُ رَجَزِي قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَالَ هَـٰذَا؟» قُلْتُ: قَالَهُ أَخِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَرْحَمُهُ اللّهُ» قَالَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ نَاساً لَيَهَابُونَ الصّلاَةَ عَلَيْهِ. يَقُولُونَ: رَجُلٌ مَاتَ بِسِلاَحِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَاتَ جَاهِداً مُجَاهِداً». قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: ثُمّ سَأَلْتُ ابْنَاً لِسَلَمَةَ ابْنِ الأَكْوَعِ. فَحَدّثَنِي عَنْ أَبِيهِ مِثْلَ ذَلِكَ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ (حِينَ قُلْتُ: إِنّ نَاساً يَهَابُونَ الصّلاَةَ عَلَيْهِ) فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَذَبُوا، مَاتَ جَاهِداً مُجَاهِداً، فَلَهُ أَجْرُهُ مَرّتَيْنِ» وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە خەيبەر ئۇرۇشىغا چىقىپ، كېچىسى يول يۈردۇق، كىشىلەردىن بىرسى قېرىندىشىم ئامىرغا:بېيىت ـ قوشاقلىرىڭدىن ئوقۇمامسەن؟دېدى، ئۇ شائىر ئىدى، ئاندىن ئۇ چۈشۈپ قەۋمىنىڭ ئۇلىغىنى يېتىلەپ يول باشلىغاچ: « **الله** بىلەن قەسەمكى، **الله** بولمىغان بولسا، ھېچ نەرسە بولمايتتى، **الله** نىڭ ھىدايىتى بولمىغان بولسا، بىز ھىدايەت تاپالمايتتۇق، سەدىقە ـ زاكات بەرمەيتتۇق،ھەتتا نامازمۇ ئوقۇيالمايتتۇق، ئى **الله** ! بىزگە خاتىرجەملىك نازىل قىلسىلا، دۈشمەنلەرگە ئۇچراشقاندا قەدەملىرىمىزنى مۇستەھكەم قىلسىلا. كەسىپ قىلىپ تۇرساقلا، ھەقىقەت يولىدا ماڭساقلا، جېنىمىز سىلىگە پىدادۇر، بىزگە مەغپىرەت قىلسىلا، كاپىرلار بىزگە جەڭ ئېلان قىلسا، بىزمۇ بوش تۇرمايمىز، ئاۋۇ دىنسىزلار بىزگە بەك ھەددىدىن ئاشتى، ئۇلار پىتنە ـ پاسادلارنى مەقسەت قىلسا، بىز ئۇنىمايمىز،ھەرگىز ئۇنىمايمىز!!ئۇنىمايمىز!!!دەپ توۋلىدى.ئاندىن رەسۇلۇللاھ: بۇ يول باشلىغۇچى كىم بولىدۇ؟ دېدى. ئۇلار: بۇ ئامىردۇر دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ **الله** ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن، دېدى. ئاندىن قەۋمىدىن بىركىشى: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئۇنىڭغا سىلىنىڭ ياخشى گۇۋاھلىقلىرى مۇقۇم بولدى، ئۇنىڭغا بۇ رەھمەت سۆزىنى كېيىنرەك دەپ، بىزنى ئۇنىڭ شېئىر ـ بېيىتلىرىنى يەنىمۇ ئاڭلىغىلى قويغان بولسىلا بولاتتى، ئۇنىڭدىن ياخشى پايدىلىنىپ يول يۈرگەن ئىدۇق دېدى. ئاندىن بىز خەيبەرگە كېلىپ، ئۇلارنى مۇھاسىرىگە ئالدۇق، بىزگە قاتتىق ئاچارچىلىق يەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ : **الله** سىلەرگە خەيبەرنى ئىشغال قىلىپ بىرىدۇ دېدى. خەيبەرنى پەتھى قىلغان كۈنىنىڭ ئاخشىمى كىشىلەر نۇرغۇن ئوت يېقىۋاپتۇ، رەسۇلۇللاھ:بۇ نىمە ئوتلاردۇ؟ سىلەر نىمىگە ئوت ياقتىڭلار؟ دېدى، ئۇلار: گۆشكە

دېدى، نىمىنىڭ گۆشىگە؟دېسە، ئۇلار: ئىنسانلار ئىشلىتىدىغان يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشىگە ئوت ياقتۇق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: ئۇنى تۆكۈۋېتىپ، ئۇچاق، قازانلارنى چېقىۋېتىڭلار دېدى،(چۈنكى يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشى نىجىستۇر، بۇجەمھۇرنىڭ سۆزى) بىركىشى: ئۇنى تۆكۈۋېتىپ، قازاننى يۇيسا بولا؟دېدى، رەسۇلۇللاھ شۇنداق قىلسا بولا دېدى. ئىككى تەرەپ ئۇرۇشقا سەپ تارتتى، جەڭ باشلاندى، ئامىرنىڭ قىلىچى بەكلا قىسقا ئىدى، ئۇ بىر يەھۇدىينىڭ پاچىقىنى چېپىش ئۈچۈن قىلىچ شىلتىۋىدى، قىلىچىنىڭ تىغ بىسسى قايتىپ كېلىپ ئۆزىنىڭ تىزىغا تەگدى. ئۇ شۇ سەۋەبتىن ئۆلۈپ كەتتى. ئۇلار ئۇرۇشتىن قايتتى، رەسۇلۇللاھ مېنىڭ غەمكىن ھالدا شۈك تۇرغىنىمنى كۆرۈپ: ساڭا نىمە بولدى؟دېدى، مەن: سىلىگە ئاتا ـ ئانام پىدا بولسۇن، كىشىلەر:ئامىر ئۆزىنىڭ قۇرالىدا ئۆلۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئەمەللىرى بىكار بولۇپ كەتتى دېيىشىۋاتىدۇ دېسەم، رەسۇلۇللاھ:كىم شۇنداق دەيدۇ؟دەپ سوردى، مەن: پالانى بىلەن پالانى ۋە ئۇسەيدئىبنى ھۇزەيرمۇ شۇنداق دەيدۇ دېسەم، رەسۇلۇللاھ: ئۇلار يالغان سۆزلەپتۇ، شۇنداق دېگەن كىشىنىڭ ئۆزى كاززاپ، ئۇنىڭغا ئىككى كىشىلىك ئەجىر باردۇر دەپ، ئىككى بارمىقىنى جۈپلەپ كۆسەتتى، ۋە يەنە: ئامىر ئۆز ئىلمىدە ۋە ئەمىلىدە تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، الله يولىدا مۇجاھىد بولغان ھالدا ئۆلۈپتۇ، ئۇنىڭدەك يول تۇتۇپ ماڭغان ئەرەپ ناھايىتى ئازدۇر دېدى.

834 ـ باب غزوة الأحزاب وهي الخندق

خەندەق ئۇرىشى

4624 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفظ لابْنِ الْمُثنّى)، قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَـقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الأَحْزَابِ يَنْقُلُ مَعَنَا التّرَابَ. وَلَقَدْ وَارَى التّرَابُ بَيَاضَ بَطْنِهِ وَهُوَ يَقُولُ:
«وَاللّهِ! لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَاوَلاَ تَصَدّقْنَا وَلاَ صَلّيْنَافَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَاإِنّ الأُلَى قَدْ أَبَوْا عَلَيْنَا»
قَالَ: وَرُبّمَا قَالَ: «إِنّ الْمَلاَ قَدْ أَبَوْا عَلَيْنَاإِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا» وَيَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ.

4625 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَـنِ بْنُ مَهْدِيّ. حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَـقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ. فَذَكَرَ مِثْلَهُ. إِلاّ أَنّهُ قَالَ: «إِنّ الأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا».

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەندەك كۈنى توپا يۆتكەپ، مۇبارەك قۇساقلىرى توپا ـ چاڭ بولۇپ كەتكەن ئىدى، ۋە مۇنداق دېدى؛« الله بىلەن قەسەمكى، الله بولمىغان بولسا، (ھېچ نەرسە بولمايتتى)الله نىڭ ھىدايىتى بولمىغان بولسا، بىز ھىدايەت تاپالمايتتۇق، سەدىقە ـ زاكات بەرمەيتتۇق،ھەتتا نامازمۇ ئوقۇيالمايتتۇق، ئى الله ! بىزگە خاتىرجەملىك نازىل قىلسىلا، دۈشمەنلەرگە ئۇچراشقاندا قەدەملىرىمىزنى مۇستەھكەم قىلسىلا. ئاۋۇ دىنسىزلار بىزگە بەك ھەددىدىن ئاشتى، ئۇلار پىتنە ـ پاسادلارنى مەقسەت قىلسا، بىز ئۇنىمايمىز،ھەرگىز ئۇنىمايمىز!!ئۇنىمايمىز!!!دەپ توۋلىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

4626 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيّ: حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: جَاءَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ نَحْفِرُ الْخَنْدَقَ، وَنَنْقُلُ التّرَابَ عَلَى أَكْتَافِنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ! لاَ عَيْشَ إِلاّ عَيْشُ الآخِرَةِ فَاغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ».

4627 ـ وحدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفظُ لابْنِ الْمُثنّى): حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثنَا شُعْبَةُ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرّةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «اللّهُمّ! لاَ عَيْشَ إِلاّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ»

4628 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ، قَالَ ابْنُ الْمُثنّى: حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ: حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ [1] أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ اللّهمّ إِنّ الْعَيْشَ عَيْشُ الآخِرَةِ» قَالَ شُعْبَةُ: أَوْ قَالَ:

«اللّٰهُمّ! لاَ عَيْشَ إلاّ عَيْشُ الآخِرَهْفَأَكْرِمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ»

4629 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ شَيْبَان بْنُ فَرّوخ قالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقالَ شَيْبَانُ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبي التّيّاح. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قالَ: كَانُوا يَرْتَجِزُونَ، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَهُمْ، وَهُمْ يَقُولُونَ: اللّهُمّ! لاَ خَيْرَ إلاّ خَيْرُ الآخِرَهْ فَانْصُرِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ وَفِي حَدِيثِ شَيْبَانَ (بَدَلَ فَانْصُرْ): فَاغْفِرْ.

4630 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا بَهْزٌ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ أَصْحَابَ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم كَانُوا يَقُولُونَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ: نَحْنُ الّذِينَ بَايَعُوا مُحَمّداًعَلَى الإِسْلاَمِ مَا بَقِينَا أَبَداً أَوْ قالَ: عَلَى الْجِهَادِ. شَكّ حَمّادٌ. وَالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اللّهُمّ! إنّ الْخَيْرَ خَيْرُ الآخِرَهْفَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ»

ئەنەس ، سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلار خەندەك كولاپ تۇپا يۆتكىگىچە؛« بىز مەڭگۈ ھاياتلا بۇلىدىكەنمىز، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە، **الله** يولىدا جىھاد قىلىشقا بەيئەت قىلغان كىشىلەرمىز»دېيىشتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا جاۋابەن مۇنداق دېگەن: ئى ئاللاھ، ئاخىرەت تۇرمۇشىدىن باشقا ھەقىقى تۇرمۇش مەۋجۇت يوقتۇر، مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلارغا مەغپىرەت قىلسىلا»بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد ت، سەھەھ.

835 ـ باب غزوة ذي قرد وغيرها

زىي قەرەدتىكى ئۇرۇش توغرىسىدا

4631 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: حَدّثَنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قالَ: سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ يَقُولُ: خَرَجْتُ قَبْلَ أَنْ يُؤَذّنَ بِالأُولَى، وَكَانَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَرْعَى بِذِي قَرَدٍ. قالَ: فَلَقِيَنِي غُلاَمٌ لِعَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ: أُخِذَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ: مَنْ أَخَذَهَا؟ قالَ: غَطَفَانُ. قالَ: فَصَرَخْتُ ثَلاَثَ صَرَخَاتٍ: يَا صَبَاحَاهْ قالَ: فَأَسْمَعْتُ مَا بَيْنَ لاَبَتَي الْمَدِينَةِ، ثُمّ انْدَفَعْتُ عَلَى وَجْهِي حَتّى أَدْرَكْتُهُمْ بِذِي قَرَدٍ. وَقَدْ أَخَذُوا يَسْقُونَ مِنَ الْمَاءِ. فَجَعَلْتُ أَرْمِيهِمْ بِنَبْلِي، وَكُنْتُ رَامِياً. وَأَقُولُ: أَنَا ابْنُ الأَكْوَعِوَالْيَوْمُ يَوْمُ الرّضّعِ فَأَرْتَجِزُ، حَتّى اسْتَنْقَذْتُ اللّقَاحَ مِنْهُمْ. وَاسْتَلَبْتُ مِنْهُمْ ثَلاَثِينَ بُرْدَةً. قالَ: وَجَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَالنّاسُ، فَقُلْتُ: يَا نَبِيّ اللّهِ! إنّي قَدْ حَمَيْتُ الْقَوْمَ الْمَاءَ. وَهُمْ عِطَاشٌ. فَابْعَثْ إِلَيْهِمُ السّاعَةَ. فَقَالَ: «يَا ابْنَ الأَكْوَعِ مَلَكْتَ فَأَسْجِحْ». قالَ: ثُمّ رَجَعْنَا، وَيُرْدِفُنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى نَاقَتِهِ حَتّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ.

4632 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ، كِلاَهُمَا، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. وَهَذَا حَدِيثُهُ: أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيّ الْحَنَفِيّ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ: حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّارٍ) حَدّثَنِي إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ: حَدّثَنِي أَبِي قالَ: قَدِمْنَا الْحُدَيْبِيَةَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً. وَعَلَيْهَا خَمْسُونَ شَاةً لاَ تُرْوِيهَا. قالَ: فَقَعَدَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى جَبَا الرّكِيّةِ، فَإمّا دَعَا وَإمّا بَسَقَ فِيهَا. قالَ: فَجَاشَتْ، فَسَقَيْنَا وَاسْتَقَيْنَا. قالَ: ثُمّ إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَعَانَا لِلْبَيْعَةِ فِي أَصْلِ الشّجَرَةِ. قالَ: فَبَايَعْتُهُ أَوّلَ النّاسِ. ثُمّ بَايَعَ وَبَايَعَ، حَتّى إذَا كَانَ فِي وَسَطٍ مِنَ النّاسِ قالَ: «بَايِعْ، يَا سَلَمَةُ!» قالَ قُلْتُ: قَدْ بَايَعْتُكَ. يَا رَسُولَ اللّهِ! فِي أَوّلِ النّاسِ. قالَ: «وَأَيْضاً» قالَ: وَرَآنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَزِلاً (يَعْنِي لَيْسَ مَعَهُ سِلاَحٌ). قالَ: فَأَعْطَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَجَفَةً أَوْ دَرَقَةً، ثُمّ بَايَعَ. حَتّى إذَا كَانَ فِي آخِرِ النّاسِ قالَ: «أَلاَ تُبَايِعُنِي؟ يَا سَلَمَةُ» قالَ: قُلْتُ: قَدْ بَايَعْتُكَ، يَا رَسُولَ اللّهِ! فِي أَوّلِ النّاسِ، وَفِي أَوْسَطِ النّاسِ. قالَ: «وَأَيْضاً» قالَ: فَبَايَعْتُهُ الثّالِثَةَ. ثُمّ قالَ لِي: «يَا سَلَمَةُ أَيْنَ حَجَفَتُكَ أَوْ دَرَقَتُكَ الّتِي أَعْطَيْتُكَ؟» قالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ! لَقِيَنِي عَمّي عَامِرٌ عَزِلاً. فَأَعْطَيْتُهُ إِيّاهَا. قالَ: فَضَحِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: «إنّكَ كَالّذِي قَالَ الأَوّلُ: اللّهُمّ أَبْغِنِي حَبِيباً هُوَ أَحَبّ إلَيّ مِنْ نَفْسِي». ثُمّ إنّ الْمُشْرِكِينَ رَاسَلُونَا الصّلْحَ، حَتّى مَشَى بَعْضُنَا فِي بَعْضٍ. وَاصْطَلَحْنَا. قالَ: وَكُنْتُ تَبِيعاً لِطَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ. أَسْقِي فَرَسَهُ، وَأَحُسّهُ، وَأَخْدُمُهُ. وَآكُلُ مِنْ طَعَامِهِ. وَتَرَكْتُ أَهْلِي وَمَالِي، مُهَاجِراً إلَى اللّهِ وَرَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: فَلَمّا اصْطَلَحْنَا نَحْنُ وَأَهْلُ مَكّةَ، وَاخْتَلَطَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ، أَتَيْتُ شَجَرَةً فَكَسَحْتُ شَوْكَهَا. فَاضْطَجَعْتُ فِي أَصْلِهَا. قالَ: فَأَتَانِي أَرْبَعَةٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ أَهْلِ مَكّةَ. فَجَعَلُوا يَقَعُونَ فِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَبْغَضْتُهُمْ. فَتَحَوّلْتُ إلَى شَجَرَةٍ أُخْرَى. وَعَلّقُوا سِلاَحَهُمْ. وَاضْطَجَعُوا. فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إذْ نَادَى مُنَادٍ مِنْ أَسْفَلِ الْوَادِي: يَا لَلْمُهَاجِرِينَ قُتِلَ ابْنُ زُنَيْمٍ. قالَ: فَاخْتَرَطْتُ سَيْفِي. ثُمّ شَدَدْتُ عَلَى أُولَئِكَ الأَرْبَعَةِ وَهُمْ رُقُودٌ. فَأَخَذْتُ سِلاَحَهُمْ. فَجَعَلْتُهُ ضِغْثاً فِي يَدِي. قالَ: ثُمّ قُلْتُ: وَالّذِي كَرّمَ وَجْهَ مُحَمّدٍ لاَ يَرْفَعُ أَحَدٌ مِنْكُمْ رَأْسَهُ إلاّ ضَرَبْتُ الّذِي فِيهِ عَيْنَاهُ. قالَ: ثُمّ جِئْتُ بِهِمْ أَسُوقُهُمْ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: وَجَاءَ عَمّي عَامِرٌ بِرَجُلٍ مِنَ الْعَبَلاَتِ يُقَالُ لَهُ مِكْرَزٌ. يَقُودُهُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. عَلَى فَرَسٍ مُجَفّفٍ. فِي سَبْعِينَ مِنَ

الْمُشْرِكِينَ. فَنَظَرَ إِلَيْهِمِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «دَعُوهُمْ. يَكُنْ لَهُمْ بَدْءُ الْفُجُورِ وَثِنَاهُ» فَعَفَا عَنْهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَنْزَلَ اللّهُ: {وَهُوَ الّذِي كَفّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكّةَ مِن بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ} (48الفتح الآية: 24) الآيَةَ كُلّهَا. قَالَ: ثُمّ خَرَجْنَا رَاجِعِينَ إِلَى الْمَدِينَةِ. فَنَزَلْنَا مَنْزِلاً. بَيْنَنَا وَبَيْنَ بَنِي لِحْيَانَ جَبَلٌ. وَهُمُ الْمُشْرِكُونَ. فَاسْتَغْفَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِمَنْ رَقِيَ هَذَا الْجَبَلَ اللّيْلَةَ. كَأَنّهُ طَلِيعَةٌ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابِهِ. قَالَ سَلَمَةُ: فَرَقِيتُ تِلْكَ اللّيْلَةَ مَرّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً. ثُمّ قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ. فَبَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِظَهْرِهِ مَعَ رَبَاحٍ غُلاَمِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَنَا مَعَهُ. وَخَرَجْتُ مَعَهُ بِفَرَسِ طَلْحَةَ. أُنَدّيهِ مَعَ الظّهْرِ. فَلَمّا أَصْبَحْنَا إِذَا عَبْدُ الرّحْمَنِ الْفَزَارِيّ قَدْ أَغَارَ عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَاسْتَاقَهُ أَجْمَعَ. وَقَتَلَ رَاعِيَهُ. قَالَ فَقُلْتُ: يَا رَبَاحُ خُذْ هَذَا الْفَرَسَ فَأَبْلِغْهُ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللّهِ. وَأَخْبِرْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّ الْمُشْرِكِينَ قَدْ أَغَارُوا عَلَى سَرْحِهِ. قَالَ: ثُمّ قُمْتُ عَلَى أَكَمَةٍ فَاسْتَقْبَلْتُ الْمَدِينَةَ. فَنَادَيْتُ ثَلاَثاً: يَا صَبَاحَاهُ ثُمّ خَرَجْتُ فِي آثَارِ الْقَوْمِ أَرْمِيهِمْ بِالنّبْلِ. وَأَرْتَجِزُ. أَقُولُ: أَنَا ابْنُ الأَكْوَعِوَالْيَوْمُ يَوْمُ الرّضّعِ فَأَلْحَقُ رَجُلاً مِنْهُمْ. فَأَصُكّ سَهْماً فِي رَحْلِهِ. حَتّىَ خَلَصَ نَصْلُ السّهْمِ إِلَى كَتِفِهِ. قَالَ قُلْتُ: خُذْهَا. وَأَنَا ابْنُ الأَكْوَعُوالْيَوْمُ يَوْمُ الرّضّعِ

قَالَ: فَوَاللّهِ مَا زِلْتُ أَرْمِيهِمْ وَأَعْقِرُ بِهِمْ. فَإِذَا رَجَعَ إِلَيّ فَارِسٌ أَتَيْتُ شَجَرَةً فَجَلَسْتُ فِي أَصْلِهَا. ثُمّ رَمَيْتُهُ. فَعَقَرْتُ بِهِ. حَتّىَ إِذَا تَضَايَقَ الْجَبَلُ فَدَخَلُوا فِي تَضَايُقِهِ، عَلَوْتُ الْجَبَلَ. فَجَعَلْتُ أُرَدّيهِمْ بِالْحِجَارَةِ. قَالَ: فَمَا زِلْتُ كَذَلِكَ أَتْبَعُهُمْ حَتّى مَا خَلَقَ اللّهُ مِنْ بَعِيرٍ مِنْ ظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلاّ خَلّفْتُهُ وَرَاءَ ظَهْرِي. وَخَلّوْا بَيْنِي وَبَيْنَهُ. ثُمّ اتّبَعْتُهُمْ أَرْمِيهِمْ. حَتّى أَلْقَوْا أَكْثَرَ مِنْ ثَلاَثِينَ بُرْدَةً وَثَلاَثِينَ رُمْحاً. يَسْتَخِفّونَ. وَلاَ يَطْرَحُونَ شَيْئاً إِلاّ جَعَلْتُ عَلَيْهِ آرَاماً مِنَ الْحِجَارَةِ. يَعْرِفُهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابُهُ. حَتّى أَتَوْا مُتَضَايِقاً مِنْ ثَنِيّةٍ فَإِذَا هُمْ قَدْ أَتَاهُمْ فُلاَنُ بْنُ بَدْرٍ الْفَزَارِيّ. فَجَلَسُوا يَتَضَحّوْنَ (يَعْنِي يَتَغَدّوْنَ). وَجَلَسْتُ عَلَى رَأْسِ قَرْنٍ. قَالَ الْفَزَارِيّ: مَا هَذَا الّذِي أَرَى؟ قَالُوا: لَقِينَا، مِنْ هَذَا، الْبَرْحَ. وَاللّهِ مَا فَارَقَنَا مُنْذُ غَلَسٍ. يَرْمِينَا حَتّى انْتَزَعَ كُلّ شَيْءٍ فِي أَيْدِينَا. قَالَ: فَلْيَقُمْ إِلَيْهِ نَفَرٌ مِنْكُمْ، أَرْبَعَةٌ. قَالَ: فَصَعِدَ إِلَيّ مِنْهُمْ أَرْبَعَةٌ فِي الْجَبَلِ. قَالَ: فَلَمّا أَمْكَنُونِي مِنَ الْكَلاَمِ قَالَ قُلْتُ: هَلْ تَعْرِفُونِي؟ قَالُوا: لاَ. وَمَنْ أَنْتَ؟ قَالَ قُلْتُ: أَنَا سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ. وَالّذِي كَرّمَ وَجْهَ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم لاَ أَطْلُبُ رَجُلاً مِنْكُمْ إِلاّ أَدْرَكْتُهُ. وَلاَ يَطْلُبُنِي رَجُلٌ مِنْكُمْ فَيُدْرِكَنِي. قَالَ أَحَدُهُمْ: أَنَا أَظُنّ. قَالَ: فَرَجَعُوا. فَمَا بَرِحْتُ مَكَانِي حَتّىَ رَأَيْتُ فَوَارِسَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَتَخَلّلُونَ الشّجَرَ. قَالَ: فَإِذَا أَوّلُهُمُ الأَخْرَمُ الأَسَدِيّ. عَلَى إِثْرِهِ أَبُو قَتَادَةَ الأَنْصَارِيّ. وَعَلَى إِثْرِهِ الْمِقْدَادُ بْنُ الأَسْوَدِ الْكِنْدِيّ. قَالَ: فَأَخَذْتُ بِعِنَانِ الأَخْرَمِ. قَالَ: فَوَلّوْا مُدْبِرِينَ. قُلْتُ: يَا أَخْرَمُ احْذَرْهُمْ. لاَ يَقْتَطِعُوكَ حَتّى يَلْحَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابُهُ. قَالَ: يَا سَلَمَةُ إِنْ كُنْتَ تُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَتَعْلَمُ أَنّ الْجَنّةَ حَقّ وَالنّارُ حَقّ، فَلاَ تَحُلْ بَيْنِي وَبَيْنَ الشّهَادَةِ. قَالَ: فَخَلّيْتُهُ. فَالْتَقَى هُوَ وَعَبْدُ الرّحْمَنِ. قَالَ: فَعَقَرَ بِعَبْدِ الرّحْمَنِ فَرَسَهُ. وَطَعَنَهُ عَبْدُ الرّحْمَنِ فَقَتَلَهُ. وَتَحَوّلَ عَلَى فَرَسِهِ. وَلَحِقَ أَبُو قَتَادَةَ، فَارِسُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِعَبْدِ الرّحْمَنِ. فَطَعَنَهُ فَقَتَلَهُ. فَوَالّذِي كَرّمَ وَجْهَ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم لَتَبِعْتُهُمْ أَعْدُو عَلَى رِجْلَيّ. حَتّى مَا أَرَى وَرَائِي، مِنْ أَصْحَابِ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم وَلاَ غُبَارِهِمْ، شَيْئاً. حَتّىَ يَعْدِلُوا قَبْلَ غُرُوبِ الشّمْسِ إِلَى شِعْبٍ فِيهِ مَاءٌ. يُقَالُ لَهُ ذَا قَرَدٍ. لِيَشْرَبُوا مِنْهُ وَهُمْ عِطَاشٌ. قَالَ: فَنَظَرُوا إِلَيّ أَعْدُو وَرَاءَهُمْ. فَحَلّيْتُهُمْ عَنْهُ (يَعْنِي أَجْلَيْتُهُمْ عَنْهُ) فَمَا ذَاقُوا مِنْهُ قَطْرَةً. قَالَ: وَيَخْرُجُونَ فَيَشْتَدّونَ فِي ثَنِيّةٍ. قَالَ: فَأَعْدُو فَأَلْحَقُ رَجُلاً مِنْهُمْ. فَأَصُكّهُ بِسَهْمٍ فِي نُغْضِ كَتِفِهِ. قَالَ قُلْتُ: خُذْهَا وَأَنَا ابْنُ الأَكْوَعِ. وَالْيَوْمُ يَوْمُ الرّضّعِ. قَالَ: يَا ثَكِلَتْهُ أُمّهُ أَكْوَعُهُ بُكْرَةَ. قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ. يَا عَدُوّ نَفْسِهِ أَكْوَعُكَ بُكْرَةَ. قَالَ: وَأَرْدَوْا فَرَسَيْنِ عَلَى ثَنِيّةٍ. قَالَ: فَجِئْتُ بِهِمَا أَسُوقُهُمَا إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: وَلَحِقَنِي عَامِرٌ بِسَطِيحَةٍ فِيهَا مَذْقَةٌ مِنْ لَبَنٍ وَسَطِيحَةٍ فِيهَا مَاءٌ. فَتَوَضّأْتُ وَشَرِبْتُ. ثُمّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ عَلَى الْمَاءِ الّذِي حَلاّتُهُمْ عَنْهُ. فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَخَذَ تِلْكَ الإِبِلَ. وَكُلّ شَيْءٍ اسْتَنْقَذْتُهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَكُلّ رُمْحٍ وَبُرْدَةٍ. وَإِذَا بِلاَلٌ نَحَرَ نَاقَةً مِنَ الإِبِلِ الّذِي اسْتَنْقَذْتُ مِنَ الْقَوْمِ. وَإِذَا هُوَ يَشْوِي لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ كَبِدِهَا وَسَنَامِهَا. قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ خَلّنِي فَأَنْتَخِبُ مِنَ الْقَوْمِ مِائَةَ رَجُلٍ. فَأَتّبِعُ الْقَوْمَ فَلاَ يَبْقَى مِنْهُمْ مُخْبِرٌ إِلاّ قَتَلْتُهُ. قَالَ: فَضَحِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ فِي ضَوْءِ النّارِ. فَقَالَ: «يَا سَلَمَةُ أَتُرَاكَ كُنْتَ فَاعِلاً؟» قُلْتُ: نَعَمْ. وَالّذِي أَكْرَمَكَ فَقَالَ: «إِنّهُمُ الآنَ لَيُقْرَوْنَ فِي أَرْضِ غَطَفَانَ» قَالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ غَطَفَانَ. فَقَالَ: نَحَرَ لَهُمْ فُلاَنٌ جَزُوراً. فَلَمّا كَشَفُوا جِلْدَهَا رَأَوْا غُبَاراً. فَقَالُوا: أَتَاكُمُ الْقَوْمُ. فَخَرَجُوا هَارِبِينَ. فَلَمّا أَصْبَحْنَا قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَانَ خَيْرَ فُرْسَانِنَا الْيَوْمَ أَبُو قَتَادَةَ. وَخَيْرَ رَجّالَتِنَا سَلَمَةُ» قَالَ: ثُمّ أَعْطَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَهْمَيْنِ: سَهْمُ الْفَارِسِ وَسَهْمُ الرّاجِلِ. فَجَمَعَهُمَا لِي جَمِيعاً. ثُمّ أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَرَاءَهُ عَلَى الْعَضْبَاءِ. رَاجِعِينَ إِلَى الْمَدِينَةِ. قَالَ: فَبَيْنَمَا نَحْنُ نَسِيرُ. قَالَ: وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ لاَ يُسْبَقُ شَدّاً، قَالَ: فَجَعَلَ يَقُولُ: أَلاَ مُسَابِقٌ إِلَى الْمَدِينَةِ؟ هَلْ مِنْ مُسَابِقٍ؟ فَجَعَلَ يُعِيدُ ذَلِكَ. قَالَ: فَلَمّا سَمِعْتُ كَلاَمَهُ قُلْتُ: أَمَا تُكْرِمُ كَرِيماً، وَلاَ تَهَابُ شَرِيفاً؟ قَالَ: لاَ. إِلاّ أَنْ يَكُونَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ بِأَبِي وَأُمّي ذَرْنِي فَلأُسَابِقَ الرّجُلَ. قَالَ: «إِنْ شِئْتَ» قَالَ قُلْتُ: اذْهَبْ إِلَيْكَ. وَثَنَيْتُ رِجْلَيّ فَطَفَرْتُ فَعَدَوْتُ. قَالَ: فَرَبَطْتُ عَلَيْهِ شَرَفاً أَوْ شَرَفَيْنِ أَسْتَبْقِي نَفَسِي. ثُمّ عَدَوْتُ فِي إِثْرِهِ. فَرَبَطْتُ عَلَيْهِ شَرَفاً أَوْ شَرَفَيْنِ. ثُمّ إِنّي رَفَعْتُ حَتّى أَلْحَقَهُ. قَالَ: فَأَصُكّهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ. قَالَ قُلْتُ: قَدْ سُبِقْتَ. وَاللّهِ قَالَ: أَنَا أَظُنّ قَالَ: فَسَبَقْتُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ. قَالَ: فَوَاللّهِ مَا لَبِثْنَا إِلاّ ثَلاَثَ لَيَالٍ حَتّى خَرَجْنَا إِلَى خَيْبَرَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَجَعَلَ عَمّي عَامِرٌ يَرْتَجِزُ بِالْقَوْمِ.

وَاللّهِ لَوْلاَ اللّهُ مَا اهْتَدَيْنَا

سەھـە مۇسـلـمـنـڭ تـەرجـمـسـى

وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا
وَنَحْنُ عَنْ فَضْلِكَ مَا اسْتَغْنَيْنَا
فَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا
وَأَنْـزِلَـنْ سَـكِينَـةً عَلَـيْنَـا

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھۇدەيبىييەگە كەلدۇق، بىز 1400كىشى ئىدۇق، 50چە قوي قۇدۇق بۇيىدا سۇ ئىچەلمەي ئۇسسۇز تۇرۇپتۇ، رەسۇلۇللاھ قۇدۇقنىڭ لىۋىدە ئولتۇرۇپ دۇئا قىلىپ سۈي دىۋىدى، قۇدۇقتىن سۇ ئېتىلىپ چىقتى، بىز سۇ ئىچىپ، ئۇلاغلىرىمىزنى سۇغۇرۇپ، يەنەتولۇنلىرىمىزغىمۇ سۇ ئېلىۋالدۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەمۇرە دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئولتۇرۇپ بىزنى بەيئەت قىلىشقا چاقىردى. مەن تۇنجى بولۇپ بەيئەت قىلدىم، ئاندىن كىشىلەر بىر بىرلەپ بەيئەت قىلدى، بەيئەت قىلىش كىشىلەرنىڭ ئوتتىرىغا كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ :ئى سەلەمەت!بەيئەت قىلغىن دېدى، مەن: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! مەن تۇنجى بولۇپ بەيئەت قىلغان ئىدىم، دېسەم، يەنىمۇ بەيئەت قىلغىن دېدى، مەن يەنەبەيئەت قىلدىم،رەسۇلۇللاھ مەندە قورال يوقلىقنى كۆرۈپ، ماڭا بىر قالقان بەردى، ئاندىن يەنەبەيئەت قىلىشقا باشلىدى، كىشىلەرنىڭ بەيئىتى ئاخىرلاشقاندا ئى سەلەمەت!سەن بەيئەت قىلمامسەن؟دېدى، مەن: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! مەن تۇنجى بولۇپ بەيئەت قىلغان ئىدىم، ئوتتىرىدىمۇ بەيئەت قىلدىم دېسەم، يەنىمۇ بەيئەت قىلغىن دېدى، مەن يەنەئۈچۈنجى قېتىم بەيئەت قىلدىم،رەسۇلۇللاھ ئى سەلەمەت!مەن ساڭا بەرگەن قالقان قېنى؟دېدى، مەن: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! تاغام ئامىرنىڭ قورالى يوق ئىكەن، مەن ئۇ قالقاننى تاغامغا بىرىۋەتتىم دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈلۈپ كىتىپ مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن سەن تۇنجى قېتىمقى مۇنداق دۇئا قىلغان كىشىگە ئوخشايدىكەنسەن، ئى ئاللاھ، ماڭا ھەبىبىمنى بەرگىن، دوستۇمنى بەرگىن، ئۇ ماڭا جېنىمدىنمۇ سۆيۈملۈكتۇر، (يەنى سەن تاغاڭنى جېنىڭدىنمۇ ئېزىز بىلىدىكەنسەن) ئاندىن مۇشرىكلەر بىز بىلەن سۈلھى تۈزۈشكە باشتا سۆز ئاچتى، ئاندىن بىز ئۇلار بىلەن ئارلىشىپ ماڭغان ھالدا كىلىپ، سۈلھى تۈزۈشتۇق. مەن بۇچاغدا تەلھەرەزىيەاللە ئەنھۇغا ئەگىشىپ، ئۇنىڭ ئېتىنى سۇغۇرۇپ، تويا ـ چاڭلىرىنى قېقىپ، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىپ، ئۇنىڭ تاماقلىرىدىن يەپ ـ ئىچەتتىم، ئەھلى باللىرىمنى ۋە ماللىرىمنى اللە ۋە اللە نىڭ ئەلچىسىگە ھىجرەت قىلىش ئۈچۈن تەرىك ئەتكەن ئىدىم، بىز مەككە ئەھلى بىلەن سۈلھىلەشكەندە، بەزىمىز ئۇلارنىڭ بەزىسى بىلەن ئارلىشىپ ئولتۇردۇق، مەن بىرتۈپ دەرەخنىڭ يېنىغا كىلىپ ئۇنىڭ شۇخللىرىنى پۇتىۋىتىپ، ئۇنىڭ سايىسىدا ياتتىم، ئاندىن مەككەئەھلىنىڭ مۇشرىكلىرىدىن تۆت كىشى يېنىمغا كىلىپ، رەسۇلۇللاھ توغرىسىدا سۆز ئاچقىلى تۇردى، ئۇلارغاقاتتىق ئاچچىقىم كىلىپ، يەنەبىرتۈپ دەرەخنىڭ يېنىغا كەتتىم، ئۇلار قوراللىرىنى ئېسىپ قويۇپ يېتىشتى، شۇ ئارلىقتا ۋادىينىڭ تۈۋەن تەرىپىدىن بىرسى؛ ئى مۇھاجىرلار!ئىبنى زۇنەيىم ئۆلتۈرلىپتۇ دەپ نىدا قىلدى، ئاندىن مەن قىلىچىمنى غىلىپىدىن سۇغۇرۇپ ھېلىقى تۆت مۇشرىككە ھۇجۇم قىلدىم، ئۇلار ئۇخلاۋاتقان ئىكەن، مەن ئۇلارنىڭ قوراللىرىنى قولۇمدا يىغىپ ئېلىۋېلىپ: مۇھەممەدنىڭ يۈزىنى نۇرلۇق قىلغان اللە بىلەن قەسەمكى، سىلەردىن بىركىشى بېشىنى كۆتۈرگەن ھامان، مەن ئۇنىڭ كاللىسىنى سىلەر كۆرۈۋاتقان مۇشۇ قىلىچىم بىلەن كىسىپ تاشلايمەن دېدىم ـ دە، ئۇلارنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغاھەيدەپ ئېلىپ كەلدىم، تاغام ئامىر ئىبلەت قەبىلىسىدىن بولغان مىكرەز ئىسىملىك

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بىر مۇشرىكنى ئۇستىگە ئۇچۇلۇقتەك رەخت سېلىنغان ئاتنىڭ ئۈستىدە ھەيدەپ كەلدى، شۇنداق قىلىپ مۇشرىكلەرنىڭ سانى 70كە يەتكەن ئىدى، رەسۇلۇللاھ : ئۇلارنى قويىۋېتىڭلار، ئۇلار تۇنجى قېتىم(ئادەم ئۆلتۈرۈپ)گۇناھ قىلغان بولسا، بۇگۇناھنى يەنە ئىككىنجى قېتىممۇ قىلىدۇ دېدى، (يەنى ئۇلار يەنە ئادەم ئۆلتۈرۈپ سۈلھىنى بۇزىدۇ دېدى، شۇنداق بولدى)ئاندىن ﷲ تائالا:«ﷲ سىلەرنى كاپىلار ئۇستىدىن غالىب قىلغاندىن كىيىنمۇ مەككە ئىچىدە ئۇلارنىڭ قوللىرىنى سىلەردىن، سىلەرنىڭ قولۇڭلارنى ئۇلاردىن يىغىپ توستى»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى. ئاندىن بىز مەدىنىگە قايتاشىمىزدا، بىز بىلەن بەنى لەھيان ئارلىقىدىكى بىر تاققا چۈشتۇق، ئۇلار مۇشرىك ئىدى، رەسۇلۇللاھ بۈگۈن كېچە مۇشۇ تاغقا كۆزۈتۈش ئۈچۈن چىققان كىشىگە مەغپىرەت سوردى، چۈنكى بۇتاققا چىققان كىشى ئۇلارنى قوغداپ كۆزۈتۈپ پوستتا تۇراتتى، مەن ئۇتاققا شۇكېچىسى ئىككى ئۈچ قېتىم چىققان ئىدىم. ئاندىن بىز مەدىنىگە كەلدۇق، رەسۇلۇللاھ تۆگىللىرىنى غۇلامى رىباھ بىلەن ئەۋەتتى، مەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدىم، چۈنكى مەن تەلھەنىڭ ئېتىنى يايلاققا بېقىش ئۈچۈن ئېلىپ چىققان ئىدىم، بىز تاڭ ئاتقۇزغاندا، تۇيۇقسىز ئابدۇررەھمان پىزارى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۆگىللىرىگە ھۇجۇم قىلدى، ئاندىن مەن؛ ئى رەباھ!سەن بۇئاتنى تەلھەگە ئاپىرىپ بىرىپ، رەسۇلۇللاھ قا مۇشرىكلەرنىڭ تۆگىلەرگە ھۇجۇم قىلغىننى خەۋەر قىلىپ قويغىن دەپ، مەن بىر ئېگىز دۆڭ، تۆپۈلۈككە چىقىپ، مەدىنىگە ئالدىمنى قىلىپ تۇرۇپ؛ ئى سۇبھى ئەھلى!!يەنى قۇتقۇزىدىغان ئادەم بارمۇ؟!!!دەپ ئۈچ قېتىم توۋلۇدۇم، ئاندىن ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ مېڭىپ، ئۇلارغا ئوق ئاتقاچ مۇنداق شېئىر ئوقۇدۇم: مەن ئەكۋەئىنىڭ ئوغلى، بۇگۇن بولسا، ھالاكەتنىڭ كۈنى، كىمنىڭ نوچىلىقى ئاشكارا بولىدىغان كۈندۇردەپ، مەن ئۇلارغا ئۇزمەي ئوق ئېتىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈردۇم، مەن ئۇلاردىن بىركىشىگە يېتىشىۋېلىپ، ئۇنىڭ تاغىقىنىڭ ئۇچىدىن ئوق ئاتسام، ئوق ئۇنىڭ كۆكسىدىن تېشىپ چىقتى، ئاندىن مەن: مەن ئەكۋەئىنىڭ ئوغلى، بۇگۇن بولسا، ھالاكەتنىڭ كۈنى، كىمنىڭ نوچىلىقى ئاشكارا بولىدىغان كۈندۇر، بۇ ئوقنى ساڭا سوغا قىلاي بۇنى ئالغىن دەپ، مەن ئۇلارغا ئۇزمەي ئوق ئېتىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈردۇم، قولۇمغا بىرەر ئات چۈشۈپ قالسا، ئۇنى دەرەخنىڭ كۆتىكىگە باغلاپ قويۇپ، ئاندىن يەنەئۇلارغا ئوق ئېتىپ قوغلايتتىم، ئاندىن تاغ يولى تارىيىپ، ئۇلار تاغنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتتى، مەن تاغنىڭ ئۇستىگە چىقىپ ئۇلارغا تاش ئاتتىم، مەن ئۇلار بىلەن ئۇرۇشۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ﷲ ياراتقان بارلىق تۆگىللىرىنى ئارقامدا قالدۇردۇم(يەنى تۆگىلەرنىڭ ھەممىسنى قۇتقۇزدۇم) ئاندىن ئۇلارنى قوغلاپ بېرىپ، يەنە ئوق ئاتتىم، ئۇلار يەڭگىل بولۇشى ئۈچۈن 30 تون، 30 نەيزىنى تاشلاپ قاچتى، ئۇلار ھەرقانداق بىر نەرسىنى تاشلىسلا، مەن ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھ ۋە ساھابىللىرى ئۇنەرسىنى تونۇسۇن دەپ، تاشتا بەلگە ئالامەت سېلىپ قويدۇم، ئاندىن ئۇلار تاغنىڭ يەنەبىرتەرىپىدىكى تار چىقىش ئېغىزىغا بارغاندا بىرسى ئۇلارغا تاماق ئېلىپ كەپتۇ، ئۇلار ئولتۇرۇپ تاماق يېيىشتى، مەن تاغنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى كىچىك بىر چوققىدا ئولتۇرسام، پەزارى مىنى كۆرۈپ؛ مەن كۆرگەن ئاۋۇ كىشى نىمە ئادەم؟ دېدى، ئۇلار: بۇنى بىر دېمىسلە، بىز بۇنىڭدىن باياتىن بىرى قاتتىق قىينچىلىقلارغا ئۇچرۇدۇق، بۇبىزنى بەك خاپىغا سالدى، بۇ ئەتىگەندىن بىرى بىزدىن ئارلىماي بىزگە ئوق ئېتىپ، قوللىرىمىزدىكى بارلىق نەرسىللىرىمىزنى تارتىۋالدى دېدى. ئاندىن ئۇ: سىلەردىن تۆت كىشى ئۇنىڭغا چىقسۇن دېدى، ئۇلار قېشىمغا چىقىش ئۈچۈن تاغقا ئۆرلىدى، ئۇلارغا سۆز قىلالىغىدەك بولغاندا، مەن ئۇلارغا: سىلەر مىنى

تۇنۇمىسلەر؟! دېسەم، ئۇلار: ياق، سەن كىم بولىسەن؟دېدى، مەن ئۇلارغا: ھېلىقى سەلەمەت ئىبنى ئەكۋە دېگەن مەن بولىمەن، مەن ھازىر سىلەردىن ھەرقانداق بىركىشىنى ھالاك قىلىپ ئۇجۇقتۇرىۋېتەلەيمەن، سىلەر مىنى ھېچ نىمە قىلالمايسىلەر دېسەم، ئۇلار بىز شۇنىڭغا ئىشىنىمىز دەپ قايتىپ كەتتى. ئاندىن مەن شۇجايدا تۇرۇپ دەرەخلەر ئارىسىدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاتلىق قوشۇنىنى كۆردۇم، ئۇلارنىڭ ئەۋۋەلقىسى ئەخرەم، ئۇنىڭ ئارقىسىدىكى ئەبۇقەتادە، ئۇنىڭ ئارقىسىدىكى مىقداد ئىكەن، مەن ئەخرەمنىڭ ئېتىنىڭ يۈگىنىدىن تۇتۇپ: ئى ئەخرەم! ئۇلاردىن ھەزەر قىلغىن، ئۇلار سىنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قوشۇنى كەلگىچە ھالاك قىلىۋەتمىسۇن دېسەم، ئۇماڭا: ئى سەلەمەت! ئەگەر سەن الله ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرسەڭ، جەننەت ھەق، دەۋزەخ ھەق دەپ بىلسەڭ، مىنى شېھىد بولۇشۇمدىن توسۇپ قويما دېدى. مەن ئۇنى يولىغا قويىۋەتتىم، ئۇ ئابدۇررەھمان پەزارىيغا ئۇچۇرشۇپ، ئۇنىڭ ئېتىنى ئۆلتۈرىۋەتتى، ئابدۇررەھمان ئۇنىڭغا نەيزە سانجىپ ئۇنى ئۆلتۈرىۋەتتى، ئاندىن ئۇنىڭ ئېتىغا مىنمەكچى بولغاندا ئۇلاردىن ئەبۇقەتادەرەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئابدۇررەھمان پىزارىيغا يىتىشىۋېلىپ ئۇنى ئۆلتۈردى، الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇلارنى پىيادە قوغلاپ كىتىۋاتاتتىم، ئارقامغا قارىسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىللىرىدىن ھېچ بىر كىشىنى كۆرمىدىم، ھەتتا چاڭ ـ تۇزانمۇ يوق. ئۇلار كۈن پېتىش تەرەپتىكى زىي قەرەد دېيىلىدىغان قۇدۇقنىڭ قېشىغا سۇ ئىچىش ئۈچۈن قەرىلىپ ماڭدى، ئۇلار بەكلا ئۇسساپ كەتكەن ئىدى، مەن ئۇلارنى توسىۋېلىپ، بىر تېمىممۇ سۇ ئىچكىلى قويمىدىم، ئۇلار تاغنىڭ چىقىش ئېغىزىغا قاراپ قاتتىق يۈرۈش قىلدى، مەن ئۇلارنى قوغلاپ ئۇلاردىن بىركىشىگە يىتىشىۋېلىپ، ئۇنىڭ تاغىقىنىڭ ئۇچىدىن ئوق ئاتسام، ئوق ئۇنىڭ كۆكسىدىن تىشىپ چىقتى، ئاندىن مەن: مەن ئەكۋەئىنىڭ ئوغلى، بۈگۈن بولسا، ھالاكەتنىڭ كۈنى، كىمنىڭ نوچىلىقى ئاشكارا بولىدىغان كۈندۇر، بۇ ئوقنى ساڭا سوغا قىلاي بۇنى ئالغىن دەپ، مەن ئۇلارغا ئۇزمەي ئوق ئېتىپ، ئۇلارنى ئۆلتۈردۇم، ئاندىن ئۇ: ھەي ئانىسى يۇقۇتۇپ قويغان گۆي! سەن ئەتىگەنكى ئىبنى ئەكۋە شۇما؟دېدى، مەن ئۇنىڭغا: ئى ئۆزىنىڭ دۇشمىنى! ھەئە، ئەتىگەنكى ئىبنى ئەكۋە مەن شۇ دېدىم، ئۇلار تاغ ئېغىزىدا ئىككى ئاتنى قالدۇرۇپ كىتىپتۇ، مەن ئۇ ئاتلارنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا يېتىلەپ كەلدىم، تاغام ئامىر بىر قاچىدا سۇ ئارلاشتۇرۇلغان سۈت، يەنەبىرقاچىدا سۇ ئېلىپ ئالدىمغا چىقىپتۇ، مەن تاھارەت ئېلىپ، سۈتنى ئىچىپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كەلسەم، رەسۇلۇللاھ ھېلىقى مەن ئۇلارنى سۇ ئىچىشتىن توسىۋالغان قۇدۇقنىڭ يېنىدا تۆگىللىرىنى ۋە مەن ئۇلاردىن ئولجا ئالغان تون، نەيزىلەردىن ئىبارەت بارلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ تۇرۇپتۇ، بىلال تۆگىدىن بىرنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ جىگىرىدە ۋە لۆكسىنىڭ گۆشىدە رەسۇلۇللاھ قا كاۋاپ سېلىپ بەردى، ئاندىن مەن: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ئۇلار ھازىر ئۇسسۇز، ھېرىپ — چارچاپ قالدى، ئۇلارغا ھازىرلا قەۋمىدىن 100كىشىنى تاللاپ قوشۇن ئەۋەتسىلە، بۇقوشۇن بىلەن مىنىلا قويۇپ بەرسىلە، مەن بېرىپ ئۇلارنى خەۋەرچى خەۋەر يەتكۈزۈشتىن بۇرۇنلا ئۆلتۈرىۋېتەي دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئېزىق چىشلىرى كۆرۈنۈپ قالغىچە كۈلۈپ كىتىپ: ئى ئىبنى ئەكۋەئ! سەن شۇنداق قىلماپچىما؟ سەن تۆگىلەرگە ۋە30 تونغا ئىگە بولۇپسەن، چارىۋىلارنى ئۇلاردىن قايتۇرۋاپسەن، ئەمدى مېھرىبانراق بول، ئۆزۈڭنى بېسىۋالغىن، ئۇلار ھازىر بۇچاققىچە غەتەپان زىمىنىغا بېرىپ جايلىشىپ بولدى دېدى. ئاندىن غەتەپان تەرەپتىن بىركىشى كىلىپ: ئۇلارغا پالانى بىر تۆگە سويۇپ مېھمان قىلماقچى بولۇپ تېخى ئەمدىلا تۆگىنى سويۇپ تۇرىشىغا ئۇلار چاڭ ـ تۇزانلارنى

كۆرۈپ؛ۋوي ـ ۋوي!ئۇلار يەنە كەپتۇ دېيىشىپ قېچىپ كەتتى دېدى.تاڭ ئاتقاندا رەسۇلۇللاھ:بۈگۈن ئاتلىق قوشۇنىمىزنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئەبۇ قەتادە، ئەرلىرىمىزنىڭ، پىيادە قىسمىمىزنىڭ ئەڭ ياخشىسى سەلەمەت بولدى دەپ، ئاندىن ماڭا غەنىيمەتتىن ئىككى ئۈلۈش نىسىۋە بەردى، يەنى ئاتلىق كىشىنىڭ ۋە پىيادە ئەسكەرنىڭ ئىككى ئۈلۈش نىسىۋىسىنى ماڭا جۇغلاپ بەردى، ئاندىن مەدىينىگە قايتقىچە، مىنى ئەزبائ دېگەن تۈگىسىنىڭ ئارقىسىغا مىندۈرۈۋالدى. بىز سەيىر قىلىپ كېتىۋاتساق ئەنسارلاردىن بىركىشى كىم مەن بىلەن مۇسابىقىلىشىدۇ؟دەۋەردى، ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ رۇخسىتىنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن پىيادە يۈگۈرۈشۈپ مۇسابىقىلىشىپ، مەدىينىگە كەلگىچە ئۇنى مۇسابىقىدە يېڭىۋالدىم، بىز ئۈچ كۈن تۇرۇپلا يەنە خەيبەرگە ئۇرۇشقا ئاتلاندۇق، بىز خەيبەرگە كېچىسى ماڭدۇق.........ـ بۇھەدىس يۇقىردا ئۆتتى ـ ...تاغام ئامىر ھېلىقى يەنى يۇقىرىدىكى شېئىر ـ بېيىتلارنى ئوقۇدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا مەغپىرەت سورىدى، رەسۇلۇللاھ كىمگە مەغپىرەت سورىسا، ئۇ شېھىد بولاتتى. يۇقىرقى ھەدىستە بىز ئۇنىڭدىن ئۇبدانلا پايدىلىنىپ يول يۈرۈۋاتاتتۇق دېگىنى ئۆمەر ئىدى. خەيبەرگە بارغاندا ئۇلارنىڭ باشلىقى مەرھەب جەڭگە چىقتى، ئۇنىڭغا تاغام ئامىر چىقىپ، ئاندىن شۇقىتىملىق جەڭدە ئۆزىنىڭ قىلىچى ئۆزىگە تېگىپ شېھىد بولدى. بۇقېتىمقى خەيبەر ئۇرىشىدا رەسۇلۇللاھ بايراقنى ئەلىيگە بەردى، ئەلى مەرھەبنى ئۆلتۈردى، بىز بۇجەڭدە غەلبىقىلدۇق. مۇسلىم . بۇخارى 2814 ـــ ھەدىس، سەھىھ.

حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَس بْنِ مَالِكٍ أَنّ ثَمَانِينَ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ مَكّةَ هَبَطُوا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ جَبَلِ التّنْعِيمِ مُتَسَلّحِينَ. يُرِيدُونَ غِرّةَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابِهِ. فَأَخَذَهُمْ سَلْماً. فَاسْتَحْيَاهُمْ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَهُوَ الّذِي كَفّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ} (48الفتح الآية: 24).

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، (ھۇدەيبىيە يىلى) مەككە ئەھلىدىن 80 نەپەركىشى تەنئىم تېغىدىن قۇرال ئاسقان ھالدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قارشى چۈشۈپ، (ئىبنى زۇنەيىمنى ئۆلتۈرۈپ) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ۋە ساھابىللىرىنى غەپلەتتە قالدۇرۇپ، تۇيۇقسىز ئۆلتۈرمەكچى بولدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى تەسلىم قىلدۇرۇپ ھايات ئەسىر ئالدۇ، ئاندىن ئۇلارنى ھايات قالدۇرۇپ ئازاد قىلىۋېتىدۇ، ئاندىن الله تائالا مۇنۇ ئايەتنى نازىل قىلدىدۇ:« الله ئۇلارنى سىلەرگە قول سېلىشتىن توستى ھەمدە ئۇلار ئۈستىدىن غەلىبە قىلغىنىڭلاردىن كېيىن، مەككىنىڭ ئىچىدە (يەنى ھۇدەيبىيەدە) سىلەرنى ئۇلارغا قول سېلىشتىن توستى، الله قىلىدىغان ئىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر.»سۈرە پەتھى 24 ـ ئايەت.

836 ـ باب غزوة النساء مع الرجال

ئاياللارنىڭ ئەرلەر بىلەن بىرگە جەڭ قىلىشى توغرىسىدا

4633 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ أُمّ سُلَيْمٍ اتّخَذَتْ يَوْمَ حُنَيْنٍ خَنْجَراً. فَكَانَ مَعَهَا. فَرَآهَا أَبُو طَلْحَةَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَذِهِ أُمّ سُلَيْمٍ مَعَهَا خَنْجَرٌ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم:

«مَا هَذَا الْخِنْجَرُ؟» قَالَتْ: اتَّخَذْتُهُ. إِنْ دَنَا مِنِّي أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ بَقَرْتُ بِهِ بَطْنَهُ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَضْحَكُ. قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ اقْتُلْ مَنْ بَعْدَنَا مِنَ الطّلَقَاءِ انْهَزَمُوا بِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أُمّ سُلَيْمٍ إِنّ اللّهَ قَدْ كَفَى وَأَحْسَنَ».

4634 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فِي قِصّةِ أُمّ سُلَيْمٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. مِثْلَ حَدِيثِ ثَابِتٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ ئانام ئۇممە سۇلەيىم ھۇنەيىن كۈنى يېنىغا خەنجەر ئېلىۋاپتۇ، ئۇنى ئەبۇتەلھە كۆرۈپ قېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇممە سۇلەيىم يېنىغا خەنجەر ئېلىۋاپتۇ،دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا: بۇنىمە خەنجەر؟بۇنى نىمە قىلىسەن؟دېدى، ئۇ:ئەگەر ماڭا مۇشرىكلەردىن بىرەرسى يېقىن كەلسە، مەن مۇشۇ خەنجەر بىلەن ئۇنىڭ قورسىقىنى يېرىۋېتىمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ خەنجەرنى ئېلىۋالدىم دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئاندىن ئۇ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى مەككىنى پەتھى قىلغان كۈنى ئازاد قىلىپ قويىۋەتكەن كىشىلەردىن تەركىب تاپقان ئەسكەرلەرنىڭ دۈشمەندىن يېڭىلىپ سىلى بىرنى تاشلاپ قويۇپ قاچقانلىرنى ئۆلتۈرسىلە دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئى ئۇممە سۇلەيىم! ھەممىگە الله ئەڭ ياخشى كۇپايە، الله بەكمۇياخشىلىق قىلدى دېدى.

4635 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَغْزُو بِأُمّ سُلَيْمٍ. وَنِسْوَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ مَعَهُ إِذَا غَزَا. فَيَسْقِينَ الْمَاءَ وَيُدَاوِينَ الْجَرْحَى.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇممە سۇلەيىمنى ۋە ئەنسارلاردىن بىر تۈركۈم ئاياللارنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىۋېلىپ غازات جەڭ قىلغان ئىدى، ئەرلەر جەڭ قىلسا، ئاياللار سۇ توشۇيتتى، يارادارلارنى داۋالايتتى.

4636 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو (وَهُوَ أَبُو مَعْمَرٍ الْمِنْقَرِيّ). حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (وَهُوَ ابْنُ صُهَيْبٍ) عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْهَزَمَ نَاسٌ مِنَ النّاسِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مُجَوّبٌ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ. قَالَ: وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلاً رَامِياً شَدِيدَ النّزْعِ. وَكَسَرَ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً. قَالَ: فَكَانَ الرّجُلُ يَمُرّ مَعَهُ الْجَعْبَةُ مِنَ النّبْلِ. فَيَقُولُ: انْثُرْهَا لأَبِي طَلْحَةَ. قَالَ: وَيُشْرِفُ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ. فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ: يَا نَبِيّ اللّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمّي لاَ تُشْرِفْ لاَ يُصِبْكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ. نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ. قَالَ: وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمّ سُلَيْمٍ وَإِنّهُمَا لَمُشَمّرَتَانِ. أَرَىَ خَدَمَ سُوقِهِمَا. تَنْقُلاَنِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا. ثُمّ تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِهِمْ. ثُمّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلآنِهَا. ثُمّ تَجِيئَانِ تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ. وَلَقَدْ وَقَعَ السّيْفُ مِنْ يَدَيْ أَبِي طَلْحَةَ إِمّا مَرّتَيْنِ وَإِمّا ثَلاَثاً، مِنَ النّعَاسِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇھۇد كۈنى بولغاندا كىشلەر ئۇرۇشتا كاپىرلارتەرىپىدىن مەغلۇپ قىلىنىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يالغۇز قالدى، ئەبۇتەلھە رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، (كاپىرلارنىڭ قۇراللىرى، ئوقلىرى رەسۇلۇللاھ قا تەگمەسلىكى ئۈچۈن) قالقان بىلەن توسۇپ رەسۇلۇللاھ نى قوغدىدى. ئۇ قاتتىق مەرگەن ئىدى. شۇكۈنى ئۇ ئىككى ئۈچ ياچاقنى سۇندۇرۋەتتى. ئۇنىڭ يېنىدىن ئوقدانىدا يا ئوقى باركىشى ئۆتۈپ قالسلا، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: ئوقلىرىڭنى ئەبۇتەلھەگە تاشلاپ بىرىپ ماڭ دەيتتى، رەسۇلۇللاھ

قەۋمگە قاراش ئۈچۈن بوينىنى سوزىدى، ئاندىن ئەبۇتەلھە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!ئاتا ـ ئانام سىلىگە پىدا بولسۇن، كاپىرلارنىڭ ئوقى سىلىگە تېگىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇلارغا بويۇنلىرىنى سوزىمىسىلا، مىنىڭ كۆكسىم سىلىنىڭ كۆكسىلىرى ئالدىدا تۇرسۇن، جېنىم سىلىگە پىدادۇر، دېدى. مەن شۇكۈنى ئائىشە رەزىيەاللە ئەنھابىلەن ئانام ئۇممە سۇلەيمنى كۆردۈم، ئۇلار ئىشتانلىرىنىڭ پاچىقىنى تۈرۈپ قويۇپ، ـ مەن تۇيۇقسىزلا ئۇلارنىڭ پاچىقىدىكى خەلخالنى كۆرۈپ قالدىم ـ تۇلۇمنى ئۈچىسىغا مۈرىلىرىگە ئارتىپ، سۇ توشۇپ، سۇنى ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىغا قۇياتتى، ئاندىن قايتىپ بېرىپ، يەنە تۇلۇمنى لىق توللاپ سۇ ئېكىلىپ ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىغا قۇياتتى. شۇكۈنى ئەبۇتەلھەنى مۈگە باسقانلىقتىن قىلىچ ئۇنىڭ قولىدىن ئىككى ئۈچ قېتىم چۈشۈپ كەتتى.

837 ـ باب النساء الغازيات يرضخ لهن ولا يسهم. والنهي عن قتل صبيان أهل الحرب

غازى ئاياللارغا غەنىيمەتتىن نىسۋە بەرمەستىن ئازراق نەرسە بېرىش، كىچىك باللارنى ئۆلتۈرمەسلىك توغرىسىدا

4637 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بلاَلٍ) عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ أنّ نَجْدَةَ كَتَبَ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ يَسْأَلُهُ عَنْ خَمْسِ خِلاَلٍ. فَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: لَوْلاَ أنْ أكْتُمَ عِلْماً مَا كَتَبْتُ إِلَيْهِ. كَتَبَ إِلَيْهِ نَجْدَةُ: أمّا بَعْدُ. فَأَخْبِرْنِي هَلْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَغْزُو بِالنّسَاءِ؟ وَهَلْ كَانَ يَضْرِبُ لَهُنّ بِسَهْمٍ؟ وَهَلْ كَانَ يَقْتُلُ الصّبْيَانَ؟ وَمَتَى يَنْقَضِي يُتْمُ الْيَتِيمِ؟ وَعَنِ الْخُمْسِ لِمَنْ هُوَ؟ فَكَتَبَ إِلَيْهِ ابْنُ عَبّاسٍ: كَتَبْتَ تَسْأَلُنِي هَلْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَغْزُو بِالنّسَاءِ؟ وَقَدْ كَانَ يَغْزُو بِهِنّ فَيُدَاوِينَ الْجَرْحَى وَيُحْذَيْنَ مِنَ الْغَنِيمَةِ. وَأمّا بِسَهْمٍ، فَلَمْ يَضْرِبْ لَهُنّ. وَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَكُنْ يَقْتُلُ الصّبْيَانَ. فَلاَ تَقْتُلِ الصّبْيَانَ. وَكَتَبْتَ تَسْأَلُنِي: مَتَى يَنْقَضِي يُتْمُ الْيَتِيمِ؟ فَلَعَمْرِي إِنّ الرّجُلَ لَتَنْبُتُ لِحْيَتُهُ وَإِنّهُ لَضَعِيفُ الأَخْذِ لِنَفْسِهِ. ضَعِيفُ الْعَطَاءِ مِنْهَا. فَإِذَا أخَذَ لِنَفْسِهِ مِنْ صَالِحِ مَا يَأْخُذُ النّاسُ، فَقَدْ ذَهَبَ عَنْهُ الْيُتْمُ. وَكَتَبْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الْخُمْسِ لِمَنْ هُوَ؟ وَإِنّا كُنّا نَقُولُ: هُوَ لَنَا. فَأَبَى عَلَيْنَا قَوْمُنَا ذَاكَ.

4638 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ حَاتِمِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ أنّ نَجْدَةَ كَتَبَ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ يَسْأَلُهُ عَنْ خِلاَلٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ بلاَلٍ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ حَاتِمٍ: وَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَكُنْ يَقْتُلُ الصّبْيَانَ. فَلاَ تَقْتُلِ الصّبْيَانَ. إِلاّ أنْ تَكُونَ تَعْلَمُ مَا عَلِمَ الْخِضرُ مِنَ الصّبِيّ الّذِي قَتَلَ.
وَزَادَ إِسْحَقُ فِي حَدِيثِهِ عَنْ حَاتِمٍ: وَتُمَيّزَ الْمُؤْمِنَ، فَتَقْتُلَ الْكَافِرَ وَتَدَعَ الْمُؤْمِنَ.

4639 ـ وحدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيّةَ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ بْنُ عَامِرٍ الْحَرُورِيّ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ يَسْأَلُهُ عَنِ الْعَبْدِ وَالْمَرْأَةِ يَحْضُرَانِ الْمَغْنَمَ، هَلْ يُقْسَمُ لَهُمَا؟ وَعَنْ قَتْلِ الْوِلْدَانِ؟ وَعَنِ الْيَتِيمِ مَتَى يَنْقَطِعُ عَنْهُ الْيُتْمُ؟ وعَنْ ذَوِي الْقُرْبَى، مَنْ هُمْ؟ فَقَالَ لِيَزِيدَ: اكْتُبْ إِلَيْهِ. فَلَوْلاَ أنْ يَقَعَ فِي أُحْمُوقَةٍ مَا كَتَبْتُ إِلَيْهِ. اكْتُبْ: إِنّكَ كَتَبْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الْمَرْأَةِ وَالْعَبْدِ يَحْضُرَانِ الْمَغْنَمَ، هَلْ يُقْسَمُ لَهُمَا شَيْءٌ؟ وَإِنّهُ لَيْسَ لَهُمَا شَيْءٌ. إِلاّ أنْ يُحْذَيَا. وَكَتَبْتَ تَسْأَلُنِي عَنْ قَتْلِ الْوِلْدَانِ؟ وَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَقْتُلْهُمْ. وَأنْتَ فَلاَ تَقْتُلْهُمْ. إِلاّ أنْ تَعْلَمَ مِنْهُمْ مَا عَلِمَ صَاحِبُ مُوسَى مِنَ الْغُلاَمِ الّذِي قَتَلَهُ. وَكَتَبْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الْيَتِيمِ، مَتَى يَنْقَطِعُ عَنْهُ اسْمُ الْيُتْمِ؟ وَإِنّهُ لاَ يَنْقَطِعُ عَنْهُ اسْمُ الْيُتْمِ حَتّى يَبْلُغَ وَيُؤْنَسَ مِنْهُ رُشْدٌ. وَكَتَبْتَ تَسْأَلُنِي عَنْ ذَوِي الْقُرْبَى، مَنْ هُمْ؟ وَإِنّا زَعَمْنَا أنّا هُمْ. فَأَبَى ذَلِكَ عَلَيْنَا قَوْمُنَا.

4640 ـ وحدّثناه عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبِي سَعِيدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِهِ. قَالَ أبُو إِسْحَقَ: حَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ، بِهَذَا الْحَدِيثِ، بِطُولِهِ.

4641 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ. حَدّثَنِي أبِي. قَالَ: سَمِعْتُ قَيْساً يُحَدّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). قَالَ: حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثَنِي قَيْسُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ بْنُ عَامِرٍ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: فَشَهِدْتُ ابْنَ عَبّاسٍ حِينَ قَرَأَ كِتَابَهُ وَحِينَ كَتَبَ جَوَابَهُ. وَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: وَاللّهِ لَوْلاَ أنْ أرُدّهُ عَنْ نَتْنٍ يَقَعُ فِيهِ مَا كَتَبْتُ إِلَيْهِ. وَلاَ نُعْمَةَ عَيْنٍ. قَالَ: فَكَتَبَ إِلَيْهِ: إِنّكَ سَأَلْتَ عَنْ سَهْمِ ذِي الْقُرْبَى الّذِي ذَكَرَ اللّهُ، مَنْ هُمْ؟ وَإِنّا كُنّا نَرَى أنّ قَرَابَةَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هُمْ نَحْنُ. فَأَبَى ذَلِكَ عَلَيْنَا قَوْمُنَا. وَسَأَلْتَ عَنِ الْيَتِيمِ، مَتَى يَنْقَضِي يُتْمُهُ؟ وَإِنّهُ إِذَا بَلَغَ النّكَاحَ وأُونِسَ مِنْهُ رُشْدٌ وَدُفِعَ إِلَيْهِ مَالُهُ، فَقَدِ انْقَضَى يُتْمُهُ. وَسَأَلْتَ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقْتُلُ مِنْ صِبْيَانِ الْمُشْرِكِينَ أحَداً؟ فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَكُنْ يَقْتُلُ مِنْهُمْ أحَداً. وَأنْتَ، فَلاَ تَقْتُلْ مِنْهُمْ أحَداً. إِلاّ أنْ تَكُونَ تَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا عَلِمَ

الْخَضِرُ مِنَ الْغُلاَمِ حِينَ قَتَلَهُ. وَسَأَلْتَ عَنِ الْمَرْأَةِ وَالْعَبْدِ، هَلْ كَانَ لَهُمَا سَهْمٌ مَعْلُومٌ، إِذَا حَضَرُوا الْبَأْسَ؟ فَإِنَّهُمْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ سَهْمٌ مَعْلُومٌ. إِلاَّ أَنْ يُحْذَيَا مِنْ غَنَائِمِ الْقَوْمِ.

4642 ـ وحدّثني أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا زَائِدَةُ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ الأَعْمَشُ عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ صَيْفِيَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ. فَذَكَرَ بَعْضَ الْحَدِيثِ. وَلَمْ يُتِمّ الْقِصّةَ. كَإِتْمَامِ مَنْ ذَكَرْنَا حَدِيثَهُمْ.

يەزىد ئىبنى ھۇرمۇز مۇنداق دەيدۇ؛ نەجدەت رەھ ، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق بەش نەرسىدىن سوئال سوراپ خەت يېزىپتۇ: قۇل ۋە ئايال كىشى ئۇرۇشقا قاتنىشىپ، ئاندىن غەنىيمەتكە ھازىر بولسا، ئۇلارغىمۇ غەنىيمەتتىن تەقسىم قىلىنىپ بېرىلەمدۇ؟ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا؛ ئۇنىڭغا مۇنداق دەپ يازغىن دېدى:«قۇلغا، ئايال كىشىگە غەنىيمەتتىن تەقسىم قىلىنمايدۇ، ئۇلارنىڭ بۇنىڭدا نىسىۋىسى يوق، لېكىن بۇلارغا ئازراق نەرسە بېرىلسە بولىدۇ» سەن مەندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللار بىلەن ئۇرۇش قىلغانمۇ؟ ئاياللارغىمۇ غەنىيمەتتىن تەقسىم قىلىپ،نىسىۋە ئۇلۇش بۆلۈپ بەرگەنمۇ؟ مۇشرىكلەرنىڭ كىچىك باللىرىنى ئۆلتۈرەمتى؟ يېتىملىك قاچان كۆتۈلۈپ كېتىدۇ؟ غەنىيمەتنىڭ بەشتەن بىرى كىم ـ كىملەرگە بېرىلىدۇ؟ دەپ سوراپ خەت يېزىپسەن.

ج؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللار بىلەن ئۇرۇش قىلغان، ئاياللار يارىدارلارنى داۋالايتتى، كېسەللەرگە قارايتتى، (تاماق ئېتىپ بېرەتتى)ئۇلارغىمۇ غەنىيمەتتىن ئازراق نەرسە بېرىلەتتى، لېكىن ئاياللارغا غەنىيمەتتىن نىسىۋە بۆلۈپ بېرىلمەيتتى. رەسۇلۇللاھ كىچىك باللارنى ئۆلتۈرمەيتتى. سەنمۇ ئۆلتۈرمە. لېكىن خىزىر ئەلەيھىسسالام الله تەرىپىدىن بىلىپ ئۆلتۈرگەندەك سەنمۇ ئالدىن غەيبنى بىلىپ ئۆلتۈرەلىسەڭ بۇمۇستەسنادۇر. يېتىملىكنىڭ ئىسمى بالا بالاغەتكە يەتسە، نىكاھلىنىش يېشىغا يەتسە، ئاق ـ قارىنى پەرق ئېتىپ ئەقىللىق بولسا، ئاندىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، ئەمەلىيەتتە نۇرغۇن ئىڭىكىگە ساقال چىققان كىشىلەرمۇ ئېلىش ـ بېرىشتە ئەقىل جەھەتتىن ئاجىز كېلىدۇ، باشقىلار ئالالىغان نەرسىنىڭ ياخشىسىنى ئۆزى ئۈچۈن ئالالىسا، ئاندىن ئۇ يېتىم ھېساپلانمايدۇ. غەنىيمەتنىڭ بەشتەن بىرى بىز رەسۇلۇللاھنىڭ ئائىلە ـ تاۋابىئاتلىرىغا بېرىلىدۇ. گەرچە بەزى كىشىلەر رەت قىلسىمۇ شۇنداق،دېدى.

4643 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ، عَنْ أُمّ عَطِيّةَ الأَنْصَارِيّةِ قَالَتْ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبْعَ غَزَوَاتٍ. أَخْلُفُهُمْ فِي رِحَالِهِمْ. فَأَصْنَعُ لَهُمُ الطّعَامَ، وَأُدَاوِي الْجَرْحَى، وَأَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى.

4644 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئۇممە ئەتىييە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە يەتتە قېتىم ئۇرۇشقا قاتناشقان ئىدىم، مەن ھەر قېتىم ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىدا قېلىپ، ئۇلارنىڭ تاماقلىرىنى ئېتىپ بېرەتتىم، جاراھەتلەنگەنلىرىنى داۋالايتتىم، كېسەللىرىگە قارايتتىم.

838 ـ باب عدد غزوات النبيّ صلى الله عليه وسلم

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋە سەللەمنىڭ قىلغان غازاتلىرى توغرىسىدا

4645 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّىَ قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَـقَ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ يَزِيدَ خَرَجَ يَسْتَسْقِي بِالنّاسِ. فَصَلّى رَكْعَتَيْنِ ثُمّ اسْتَسْقَى. قَالَ: فَلَقِيتُ يَوْمَئِذٍ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ. وَقَالَ: لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ غَيْرُ رَجُلٍ، أَوْ بَيْنِي وَبَيْنَهُ رَجُلٌ. قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: كَمْ غَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: تِسْعَ عَشْرَةَ. فَقُلْتُ: كَمْ غَزَوْتَ أَنْتَ مَعَهُ؟ قَالَ: سَبْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً. قَالَ فَقُلْتُ: فَمَا أَوّلُ غَزْوَةٍ غَزَاهَا؟ قَالَ: ذَاتُ الْعُسَيْرِ أَو الْعُشَيْرِ.

ئەبۇئىسھاق مۇنداق دەيدۇ؛ ئىبنى يەزىد كىشىلەر بىلەن بىللە سۇ تەلەپ قىلغىلى چىقىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئۇقۇپ ئاندىن سۇ تەلەپ قىلدى. شۇكۈن مەن زەيدئىبنى ئەرقەمگە ئۇچۇرشۇپ قالدىم، ئىككىمىزنىڭ ئارلىقىدا پەقەت بىرلا كىشى بارئىدى، مەن ئۇنىڭغا:رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قانچە قېتىم غازات قىلغان؟ دېسەم، ئۇ: 19 قېتىم دېدى، مەن يەنە: سەن قانچە قېتىم رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە غازات قىلدىڭ؟دەپ سورسام، ئۇ:17 قېتىم بىللە ئۇرۇش قىلدىم دېدى. مەن:تۇنجى قېتىمقى غازات قايسى غازات ئىدى؟دېسەم، ئۇ:ئۇسەيرياكى ئۇشەير ئۇرىشى ئىدى دېدى.

4646 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ آدَمَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ سَمِعَهُ مِنْهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزَا تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً. وَحَجّ بَعْدَمَا هَاجَرَ حَجّةً لَمْ يَحُجّ غَيْرَهَا. حَجّةَ الْوَدَاعِ.

زەيدئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 19 قېتىم غازات قىلدى. ھىجرەت قىلغاندىن كىيىن پەقەت ھەججەتۇلۋىدادا بىرلا قېتىم ھەج قىلدى.ئۇنىڭدىن باشقا پەرز ھەج قىلمىدى

4647 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ. أَخْبَرَنَا أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً. قَالَ جَابِرٌ: لَمْ أَشْهَدْ بَدْراً وَلاَ أُحُداً. مَنَعَنِي أَبِي. فَلَمّا قُتِلَ عَبْدُ اللّهِ يَوْمَ أُحُدٍ، لَمْ أَتَخَلّفْ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةٍ قَطّ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە 19 قېتىم غازات قىلدىم. مەن بەدىر ئۇرىشى بىلەن ئۇھۇد ئۇرىشىغا قاتناشمىغان ئىدىم، چۈنكى مىنى ئۇ چاغلاردا دادام توسىۋېلىپ چىققىلى قويمىغان ئىدى. دادام ئۇھۇد كۈنى شېھىد قىلىنغاندىن باشلاپ، ھېچ بىر جەڭدە رەسۇلۇللاھ نىڭ ئارقىسىدا قېلىپ قالمىدىم.

4648 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ. ح وَحَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمّدٍ الْجَرْمِيّ. حَدّثَنَا أَبُو تُمَيْلَةَ. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: غَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً. قَاتَلَ فِي ثَمَانٍ مِنْهُنّ. وَلَمْ يَقُلْ أَبُو بَكْرٍ: مِنْهُنّ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ.

4649 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. حَدّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ كَهْمَسٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ قَالَ: غَزَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِتّ عَشْرَةَ غَزْوَةً.

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 19 قېتىم غازات قىلدى. ئۇلارنىڭ سەككىزىدە رەسمى چوڭ جەڭ قىلغان ئىدى.

مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە 16 قېتىم غازات قىلدىم.

4650 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ) قَالَ: سَمِعْتُ سَلَمَةَ يَقُولُ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبْعَ غَزَوَاتٍ. وَخَرَجْتُ، فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبُعُوثِ، تِسْعَ غَزَوَاتٍ. مَرّةً عَلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ. وَمَرّةً عَلَيْنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ.

4651 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَاتِمٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ، فِي كِلْتَيْهِمَا: سَبْعَ غَزَوَاتٍ.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە 17 قېتىم غازات قىلدىم.رەسۇلۇللاھ ئۆزى چىقماي قوشۇن ئەۋەتكەن غازاتلاردىن توققۇز غازاتتا يەنىلا مەنمۇ چىققان ئىدىم، (جەمئى 26قېتىم غازات قىلغان)بىرگە بەزىدە ئەبۇبەكرى، بەزىدە ئۇسامەئىبنى زەيد باش ئەمىير بولاتتى.

839 ـ باب غزوة ذات الرقاع

زاتىررىقائ ئۇرۇشى توغرىسىدا

4652 ـ حدّثنا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ العَلاَءِ الهَمْدَانِيّ (وَاللّفْظ لأَبِي عَامِرٍ). قالاَ: حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ. وَنَحْنُ سِتّةُ نَفَرٍ. بَيْنَنَا بَعِيرٌ نَعْتَقِبُهُ. قَالَ: فَنَقِبَتْ أَقدَامُنَا. فَنَقِبَتْ قَدَمَايَ وَسَقَطَتْ أَظفَارِي. فَكُنّا نَلُفّ عَلَىَ أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ. فَسُمّيَتْ غَزْوَةُ ذَاتِ الرّقَاعِ، لِمَا كُنّا نُعَصّبُ عَلَى أَرْجُلِنَا مِنَ الخِرَقِ. قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: فَحَدّثَ أَبُو مُوسَى بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ. ثُمّ كَرِهَ ذَلِكَ. قَالَ: كَأَنّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْئاً مِنْ عَمَلِهِ أَفْشَاهُ. قَالَ أَبُو أُسَامَةَ: وَزَادَنِي غَيْرُ بُرَيْدٍ: وَاللّهُ يَجْزِي بِهِ.

ئەبۇمۇسارەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن؛ مەن بىر قېتىملىق غازاتقا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە چىققان ئىدىم، بىز ئاران ئالتە نەپەر كىشى ئىدۇق، ئارىمىزدا بىرلا تۆگە بار بولۇپ، بىز ئۇتۇگىنى نۆۋەتلىشىپ مىنەتتۇق. (نۆۋەت ئۇزۇندا تەككەچكە كۆپ يوللارنى پىيادە مېڭىپ)پۇتلىرىمىز جاراھەتلىنىپ كەتتى، مىنىڭ پۇتۇممۇ جاراھەتلىنىپ پۇتۇمنىڭ تىرناقلىرى چۈشۈپ كەتتى. بىز پۇتلىرىمىزغا لاتا رەخت يۆگىۋالدۇق، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇقېتىملىق غازات زاتىررىقائ(يەنى پۇتلارغا لاتا يۆگەلگەن ئۇرۇش)دەپ ئاتالدى. ئاندىن كىيىن ئۇ ئۆز ئەمەللىرىنى ئاشكارلاشنى ياقتۇرماي بۇھەدىسنى سۆزلەشنىمۇ ياقتۇرمىدى.

840 ـ باب كراهة الاستعانة في الغزو بكافر

كاپىرلارغا قارشى قىلىنغان ئۇرۇشتا كاپىرلاردىن ياردەم سورماسلىق توغرىسىدا

4653 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ مَالِكٍ. ح وَحَدّثنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ (وَاللّفظ لَهُ). حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ الفُضَيْلِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نِيَارٍ الأَسْلَمِيّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا قَالَتْ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قِبَلَ بَدْرٍ. فَلَمّا كَانَ بِحَرّةِ الوَبَرَةِ أَدْرَكَهُ رَجُلٌ. قَدْ كَانَ يُذْكَرُ مِنْهُ جُرْأَةٌ وَنَجْدَةٌ. فَفرِحَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ رَأَوْهُ. فَلَمّا أَدْرَكَهُ قَالَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: جِئْتُ لأَتّبِعَكَ وَأُصِيبَ مَعَكَ. قَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تُؤْمِنُ بِاللّهِ وَرَسُولِهِ؟» قَالَ: لاَ. قَالَ: «فَارْجِعْ. فَلَنْ أَسْتَعِينَ بِمُشْرِكٍ». قَالَتْ: ثُمّ مَضَىَ. حَتّىَ إِذَا كُنّا بِالشّجَرَةِ أَدْرَكَهُ الرّجُلُ. فَقَالَ لَهُ كَمَا قَالَ أَوّلَ مَرّةٍ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَمَا قَالَ أَوّلَ مَرّةٍ. قَالَ: «فَارْجِعْ فَلَنْ أَسْتَعِينَ بِمُشْرِكٍ». قَالَ: ثُمّ رَجَعَ فَأَدْرَكَهُ بِالْبَيْدَاءِ. فَقَالَ لَهُ كَمَا قَالَ أَوّلَ مَرّةٍ «تُؤْمِنُ بِاللّهِ وَرَسُولِهِ؟» قَالَ: نَعَمْ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَانْطَلِقْ».

ئائىشە رەزىيەﷲ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەدرى تەرەپكە غازاتقا چىقىپ، (مەدىنىدىن تۆت مىيل يىراقلىقتىكى)ھەررەتىلۋەبرەت دېگەن جايغا بارغاندا بىركىشى يىتىشىپ باردى، ئۇكىشىنى شۇنداق جۈرئەتلىك جەڭگەماھىر باتۇر دىيىشەتتى، رەسۇلۇﷲ نىڭ ساھابىللىرى ئۇنى كۆرۈپلا خۇشال بولۇشۇپ كەتتى، ئۇرەسۇلۇﷲ قا: مەن ساڭا ئەگىشىپ جەڭ قىلىپ، غەنىيمەتتىن ئازراق نەرسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن كەلدىم دېدى.

رەسۇلۇللاھ:سەن اللە ۋە اللە نىڭ ئەلچىسىگە ئىمان ئەيتامسەن؟دېدى، ئۇ ياق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ : سەن قايتىپ كەتكىن، مەن كاپىرلارغا قارشى قىلغان ئۇرۇشتا مۇشرىكتىن ياردەم تەلەپ قىلمايمەن دېدى. ئاندىن مېڭىپ دەرەخزارلىقتا بارغاندا ئۇكىشى يېتىپ بېرىپ يەنە شۇنداق دېدى. رەسۇلۇللاھ يەنە: سەن قايتىپ كەتكىن، مەن كاپىرلارغا قارشى قىلغان ئۇرۇشتا مۇشرىكتىن ياردەم تەلەپ قىلمايمەن دېدى. ئۇكىشى قايتىپ كەتتى. ئاندىن ئۇكىشى بەيدائ دېگەن جايغابارغاندا رەسۇلۇللاھ قا يېتىشىپ بېرىپ: مەن ساڭا ئەگىشىپ جەڭ قىلىپ، غەنىيمەتتىن ئازراق نەرسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن كەلدىم دېدى. رەسۇلۇللاھ:سەن اللە ۋە اللە نىڭ ئەلچىسىگە ئىمان ئەيتامسەن؟دېدى، ئۇ ھەئە، ئىمان كەلتۈرىمەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ : ئەمىسە بىز بىلەن بىللە جەڭگەيۈرگىن دېدى.

34 ـ كتاب الإمارة ئەمىر، خەلىپىلىكنىڭ كىتابى

841 ـ باب الناس تبع لقريش والخلافة في قريش

4654 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. قالاَ: حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِيَانِ الحِزَامِيّ). ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ. قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: وَفِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ: يَبْلُغُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: وَقَالَ عَمْرٌو: رِوَايَةً «النّاسُ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشّأْنِ. مُسْلِمُهُمْ لِمُسْلِمِهِمْ وَكَافِرُهُمْ لِكَافِرِهِمْ».

4655 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «النّاسُ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشّأْنِ. مُسْلِمُهُمْ تَبَعٌ لِمُسْلِمِهِمْ. وَكَافِرُهُمْ تَبَعٌ لِكَافِرِهِمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: (كىشىلەر كاڭ ـ مەدەنگە ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ جاھالىيەتتىكى ياخشىسى، فىقھى ئالىم بولسا، ئىسلام دىنىدىمۇ ياخشىدۇر)، كىشىلەر مۇشۇ ئىشتا يەنى باشلىق بولۇشتا قۇرەيشلەرگە ئەگىشىدۇ، كىشىلەرنىڭ مۇسۇلمانلىرى قۇرەيشنىڭ مۇسۇلمانلىرىغا، كاپىرلىرىمۇ قۇرەيشنىڭ كاپىرلىرىغا ئەگىشىدۇ. (ياخشىلىق ۋە يامانلىقتا ئەگىشىدۇ). كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىنى مۇشۇ ئىشنى يەنى باش بولۇشنى قاتتىق ياقتۇرمايدىغان تاپىسىلەر تاكى ئۇلار مەجبۇرى چۈشۈپ قىلىپ سايلىنىدۇ، (باشلىقلىققا چۈشۈپ قىلىشىدىن قاتتىق ھەزەر قىلىپ ياقتۇرمايدۇ).بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4656 ـ وحدّثني يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الحَارِثِيّ حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. حَدّثَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «النّاسُ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي الْخَيْرِ وَالشّرّ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەر ياخشىلىقتىمۇ، يامانلىقتىمۇ قۇرەيشلەرگە ئەگىشىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم

4657 ـ وحدّثنا أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أبيهِ قالَ: قالَ عَبْدُ اللّهِ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَزَالُ هَـٰذَا الأمْرُ فِي قُرَيْشٍ، مَا بَقِيَ مِنَ النّاسِ اثْنَانِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇشۇ ئىش يەنى خەلىپىلىك، كىشىلەردىن ئىككى كىشى قىلىپ قالسىلا، قۇرەيشلەردە داۋام قىلىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4658 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. ح وَحَدّثنَا رِفاعَةُ بْنُ الهَيْثَمِ الْوَاسِطِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللّهِ الطّحّانَ) عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ جَابِرِ بن سَمُرَةَ. قالَ دَخَلْتُ مَعَ أبِي عَلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «إنّ هَذَا الأمْرَ لاَ يَنْقَضِي حَتّى يَمْضِيَ فِيهِمُ اثْنَا عَشَرَ خَلِيفَةً». قالَ: ثُمّ تَكَلّمَ بِكَلاَمٍ خَفِيَ عَلَيّ. قالَ فَقُلْتُ لأبِي: مَا قالَ؟ قالَ: «كُلّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».
4659 ـ حدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ المَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يَزَالُ أمْرُ النّاسِ مَاضِياً مَا وَلِيَهُمُ اثْنَا عَشَرَ رَجُلاً». ثُمّ تَكَلّمَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِكَلِمَةٍ خَفِيَتْ عَلَيّ. فَسَأَلْتُ أبِي: مَاذَا قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فقالَ: «كُلّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».
4660 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا أبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «لاَ يَزَالُ أمْرُ النّاسِ مَاضِياً».
4661 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأزْدِيّ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يَزَالُ الإسْلاَمُ عَزِيزاً إلَى اثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً» ثُمّ قالَ كَلِمَةً لَمْ أفْهَمْهَا. فَقُلْتُ لأبِي: مَا قالَ؟ فقالَ: «كُلّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».
4662 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قالَ: قالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَزَالُ هَـٰذَا الأمْرُ عَزِيزاً إلَى اثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً». قالَ: ثُمّ تَكَلّمَ بِشَيْءٍ لَمْ أفْهَمْهُ. فَقُلْتُ لأبِي: مَا قالَ؟ فقالَ «كُلّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».
4663 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثنَا ابْنُ عَوْنٍ. ح وَحَدّثنَا أحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أزْهَرُ. حَدّثنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قالَ: انْطَلَقْتُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَعِي أبِي. فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «لاَ يَزَالُ هَـٰذَا الدّينُ عَزِيزاً مَنِيعاً إلَى اثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً» فقالَ كَلِمَةً صَمّنِيهَا النّاسُ. فَقُلْتُ لأبِي: مَا قالَ؟ قالَ: «كُلّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۇ ئىسلام دىنى، سىلەرگە 12 خەلىيپە سايلىنىپ بولغىچە غالىپ ھالەتتە مۇقىم بەرپا بولۇپ تۇرىدۇ، (ئۇلاردىن ھەربىر خەلىپىگە پۈتۈن ئۈممەت بىرلىككە كېلىدۇ)، ھەممىسى قۇرەيشلەردىن بولىدۇ، ئاندىن كېيىن ئۇرۇش، زور قىرغىنچىلىق يۈز بېرىدۇ. يەنەبىردە؛ قۇرەيشلەردىن 12 كىشى كىشىلەرنىڭ ئىشىغا ئىگە، خەلىپە بولسىلا، ئۇلارنىڭ ئىشى مۇقۇم ھالەتتە داۋام قىلىدۇ، يەنەبىرىدە؛ بۇ ئىسلام دىنى، تا قىيامەت قايىم بولغان كۈنگىچە ياكى كىشىلەرگە 12 خەلىيپە سايلىنىپ بولغىچە غالىپ ھالەتتە مۇقىم بەرپا بولۇپ تۇرىدۇ،ئۇ خەلىيپىلەرنىڭ ھەممىسى قۇرەيشلەردىن بولىدۇ، دېيىلگەن.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4664 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إسْمَاعِيلَ) عَنِ الْمُهَاجِرِ بْنِ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أبِي وَقّاصٍ قالَ: كَتَبْتُ إلَى جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، مَعَ غُلاَمِي نَافِعٍ: أنْ أخْبِرْنِي بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: فَكَتَبَ إلَيّ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَ جُمُعَةٍ، عَشِيّةَ رُجِمَ الأسْلَمِيّ، يَقُولُ: «لاَ يَزَالُ الدّينُ قَائِماً حَتّى

تَقُومَ السّاعَةُ. أَوْ يَكُونَ عَلَيْكُمُ اثْنَا عَشَرَ خَلِيْفَةً. كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ» وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «عُصَيْبَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَفْتَتِحُونَ الْبَيْتَ الأَبْيَضَ. بَيْتَ كِسْرَى. أَوْ آلِ كِسْرَى». وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «إِنّ بَيْنَ يَدَيِ السّاعَةِ كَذّابِينَ فَاحْذَرُوهُمْ». وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «إِذَا أَعْطَى اللّهُ أَحَدَكُمْ خَيْراً فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ». وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «أَنَا الْفَرَطُ عَلَى الْحَوْضِ».

4665 ـ حدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ مُهَاجِرِ بْنِ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ أَنّهُ أَرْسَلَ إِلَى ابْنِ سَمُرَةَ الْعَدَوِيّ: حَدّثنَا مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ حَاتِمٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەسلەمىي رىجىم قىلىنغان جۈمئە كۈنى كەچتە مۇنداق دېگەن: ئىسلام دىنى، تا قىيامەت قايىم بولغان كۈنگىچە ياكى كىشىلەرگە 12 خەلىپىە سايلىنىپ بولغىچە غالىپ ھالەتتە مۇقىم بەرپا بولۇپ تۇرىدۇ، ئۇ خەلىپىلەرنىڭ ھەممىسى قۇرەيشلەردىن بولىدۇ. ئەلۋەتتە، مۇسۇلمانلاردىن بىر بۆلۈك جامائەت يەنى قوشۇن، كىسرا قوشۇنىنىڭ ئاق قەسىردىكى كاڭلىرىنى ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرىنى ئىشغال قىلىدۇ، خەزىنىسىنى ئولجا، غەنىيمەت ئالىدۇ. ھەقىقەتەن قىيامەتنىڭ ئالدىدا نۇرغۇن كاززاپلار چىقىدۇ، ئۇلاردىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار. ئاللاھ سىلەرنىڭ بىرىڭلارغا ياخشىلىق، مال ــ دۇنيا بەرسە، ئالدى بىلەن ئۆزىدىن، ئۆي، ئەھلىلىرىدىن باشلىسۇن . ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى بۇرۇن بېرىپ ھەۋزى كەۋسەردە كۈتۈپ تۇرىمەن .

842 ـ باب الاستخلاف وتركه

ئىسلام ئۈممىتىگە خەلىيفە سايلاش توغرىسىدا

4666 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: حَضَرْتُ أَبِي حِينَ أُصِيبَ. فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ. وَقَالُوا: جَزَاكَ اللّهُ خَيْراً. فَقَالَ: رَاغِبٌ وَرَاهِبٌ. قَالُوا: اسْتَخْلِفْ. فَقَالَ: أَتَحَمّلُ أَمْرَكُمْ حَيّاً وَمَيّتاً؟ لَوَدِدْتُ أَنّ حَظّي مِنْهَا الْكَفَافُ. لاَ عَلَيّ وَلاَ لِي. فَإِنْ أَسْتَخْلِفْ فَقَدِ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنّي (يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ). وَإِنْ أَتْرُكْكُمْ فَقَدْ تَرَكَكُمْ. مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنّي، رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ عَبْدُ اللّهِ: فَعَرَفْتُ أَنّهُ، حِينَ ذَكَرَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، غَيْرُ مُسْتَخْلِفٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمامۇنداق دەيدۇ: دادامغا مۇسىيبەت يەتكەندە مەنمۇ بىللە بارئىدىم، ئۇلار ئۇنىڭغا ياخشى باھالارنى بېرىپ، ئۇنى مەدھىلەپ:«جازاكەالله هۇ خەيرا»الله ساڭا ياخشى مۇكاپاتلارنى بەرسۇن دېيىشتى، ئاندىن دادام: مەن ھازىر الله نىڭ رەھمىتىنى ئۈمۈت قىلغۇچى بولۇش بىلەن بىرگە الله نىڭ ئازابىدىن قورقۇۋاتىمەن دېدى، ئۇلار: سىلى بىزگە خەلىيفە سايلاپ بەرسىلە دېدى. دادام: مەن سىلەرنىڭ ئىشىڭلارغا ھايات چاغدىمۇ ۋە ئۆلۈپ كەتكەن چاغدىمۇ ئىگە بولۇپ مەجبۇرلامدىم؟ئۇنداق قىلمايمەن، مىنىڭ بۇئىشتىكى نىسۋەمنىڭ نىجات تېپىپ قۇتۇلساملا، مەنپەئەتىمگىمۇ بولماي، زىيىنىمغىمۇبولماي، باشمۇ ـ باش،تەڭمۇ ـ تەڭ بولۇشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن، ئەگەر خەلىيفە سايلاپ قويۇپ كەتكىسەم، مەندىن ياخشىراق كىشى يەنى ئەبۇبەكرى خەلىيفە سايلاپ قويۇپ كەتتى. ئەگەر خەلىيفە سايلاپ قويماي كەتسەم، مەندىن ۋە ئۇنىڭدىنمۇ ياخشىراق كىشى يەنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەلىيفە سايلاپ قويماي كەتتى، دېدى. مەن

دادامنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خەلىيپە سايلىمايلا كەتكىننى تىلغا ئالغانلىقىدىن ئۇنىڭ خەلىيفە سايلىمايدىغانلىقىنى بىلدىم.

4667 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيم وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. وَألْفَاظُهُمْ مُتَقَارِبَةٌ (قَالَ إسْحَقُ وَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَتْ: أعَلِمْتَ أنّ أبَاكَ غَيْرُ مُسْتَخْلِفٍ؟ قَالَ قُلْتُ: مَا كَانَ لِيَفْعَلَ. قَالَتْ: إنّهُ فَاعِلٌ. قَالَ: فَحَلَفْتُ أنّي أُكَلّمُهُ فِي ذٰلِكَ. فَسَكَتّ. حَتّىَ غَدَوْتُ. وَلَمْ أُكَلّمْهُ. قَالَ: فَكُنْتُ كَأنّمَا أحْمِلُ بِيَمِينِي جَبَلاً. حَتّى رَجَعْتُ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ. فَسَألَنِي عَنْ حَالِ النّاسِ. وَأنَا أُخْبِرُهُ. قَالَ: ثُمّ قُلْتُ لَهُ: إنّي سَمِعْتُ النّاسَ يَقُولُونَ مَقَالَةً. فَآلَيْتُ أنْ أقُولَهَا لَكَ. زَعَمُوا أنّكَ غَيْرُ مُسْتَخْلِفٍ. وَإنّهُ لَوْ كَانَ لَكَ رَاعِي إبِلٍ أوْ رَاعِي غَنَمٍ ثُمّ جَاءَكَ وَتَرَكَهَا رَأيْتَ أنْ قَدْ ضَيّعَ. فَرِعَايَةُ النّاسِ أشَدّ. قَالَ: فَوَافَقَهُ قَوْلِي. فَوَضَعَ رَأسَهُ سَاعَةً ثُمّ رَفَعَهُ إلَيّ. فَقَالَ: إنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يَحْفَظُ دِينَهُ. وَإنّي لَئِنْ لاَ أسْتَخْلِفْ فَإنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَسْتَخْلِفْ. وَإنْ أسْتَخْلِفْ فَإنّ أبَا بَكْرٍ قَدِ اسْتَخْلَفَ.

قَالَ: فَوَاللّهِ مَا هُوَ إلاّ أنْ ذَكَرَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأبَا بَكْرٍ. فَعَلِمْتُ أنّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَعْدِلَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أحَداً. وَأنّهُ غَيْرُ مُسْتَخْلِفٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمامۇنداق دەيدۇ: مەن ھەپسىنىڭ قېشىغا كىرىپ: داداڭنىڭ خەلىيپە سايلىماي كىتىدىغانلىقىنى بىلەمسەن؟ئۇ ئۇنداق قىلمىغىدەك دېسەم، ئۇ: دادام چۇقۇم شۇنداق قىلىدۇ(يەنى خەلىيفە سايلاپ قويىدۇ)دېدى، مەن بۇ توغرىسىدا دادامغا سۆز قىلىشقا قەسەم قىلىپ، ئەتىسگىچە سۆز قىلماي جىم تۇردۇم، مەن بۇقەسىمىم بىلەن گويا بىر تاغنى كۆتۈرۈپ يۈرگەندەك بولدۇم، ئاندىن قايتىپ كىلىپ، دادامنىڭ قېشىغا كىردىم، ئۇ مەندىن كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى سوردى، مەن خەۋەردار قىلدىم، ئاندىن مەن ئۇنىڭغا: مەن كىشىلەرنىڭ خەلىيپە ئىشى توغرىسىدا، سىلىنىڭ خەلىيپە سايلىمايدىغانلىقلىرىنى سۆزلىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، بۇئىشنى سىلىگە دېيىشىم توغرىسىدا قەسەم قىلغان ئىدىم، ئەگەر سىلىنىڭ تۆگە ياكى قوي پادىچىللىرى بولسا، ئاندىن ئۇپادىچى تۆگە ـ قويلارنى پادىچىسىزلا تاشلاپ قويۇپ سىلىنىڭ قاشلىرىغا كەلسە، (سىلى ئۇ تۆگە ـ قويلارنى زايا بولۇپ كەتتى دەپ قارىماملا؟ ئۇ چۇقۇم زايا بولۇپ كىتىدۇ)سىلى ئۇلارنىڭ زايا بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرىلا، كىشىلەرنىڭ پادىلىقى ئۇنىڭدىن كۆپ مۇشكۇل ۋە مۇھىمدۇر، دېسەم، بۇ سۆزۈم ئۇنىڭغا ماقۇل كىلىپ، بىرەر سائەتكىچە بېشىنى تۆۋەن تۇتۇپ ئولتۇرۇپ كىتىپ، ئاندىن ماڭا بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ: ھەقىقەتەن **الله** تائالا ئۆزىنىڭ دىنىنى ئۆزى مۇھاپىزەت قىلىپ ساقلايدۇ. ئەگەر مەن خەلىيفە سايلاپ قويۇپ كەتكسەم، مەندىن ياخشىراق كىشى يەنى ئەبۇبەكرى خەلىيفە سايلاپ قويۇپ كەتتى. ئەگەر مەن خەلىيفە سايلاپ قويماي كەتسەم، مەندىن ۋە ئۇنىڭدىنمۇ ياخشىراق كىشى يەنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەلىيفە سايلاپ قويماي كەتتى، دېدى. **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن دادامنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خەلىيپە سايلىمايلا كەتكىننى ۋە ئەبۇبەكرىنى تىلغا ئالغانلىقىدىن ئۇنىڭ خەلىيفە سايلىمايدىغانلىقىنى بىلدىم. چۈنكى دادام رەسۇلۇل**الله** قا ھېچ قانداق بىر كىشىنى تەڭ قىلمايتتى. (يەنى خەلىيفە خۇددى رەسۇلۇل**الله** تىن كېيىن ئەبۇبەكرى جامائەتلەر ئارا مەسلىھەت، كېڭىشىش ئارقىلىق سايلانغاندەك سايلىنىدۇ، ئەگەر ئۆمەرگە ئوخشاش كىشى بولسا، ئەبۇبەكرى ئۇنى سايلىغاندەك سايلىسا بۇمۇ دۇرۇس بۇلىدۇ، لېكىن بىشارەتتىكى نۆبەت شۇنىڭغا كىلىپ قالغان ئىدى، ھېچ قايسىسى ئۆز باللىرىنى ياكى يېقىن تۇققانلىرىنى سايلىمىدى، بەلكى كىم ئەڭ لايىق بولسا شۇنى كۆرسەتتى، ئۇنىڭدىن كېيىن نۇرغۇن ئازغۇنلۇقلار يۈز بەردى، بۇئىشلار بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر، يەنىلا جامائەت كېڭىشىپ، مەسلىھەتلىشىپ، ئەڭ دانا ئالىم، تەقۋادار سىياسىيۇن كىشىنى ئۆزلىرىگە خەلىيپە سايلايدۇ،

ئۈممەت مۇشۇ چاغقىچە خەلىپىسىز ھالدا بىرەر ھەپتىمۇ تۇرۇپ باقمىدى، ھازىرمۇ شۇنداق، بىزمۇ ھەم ھازىرمۇ خەلىپىسىز ياشاپ باقمىدۇق، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ تا قىيامەت كۈنىگىچە خەلىفە چوقۇم مەۋجۇد بولۇپ تۇرىدۇ، بۇنىڭغا نۇرغۇن سەھىھ ھەدىسلەردە بىشارەتلەر باردۇر، يەنى ھەق ئۈستىدە غەلبە قىلىپ تۇرىدىغان تائىپە، خەلىپە تائىپىسىدۇر. تۆت خەلىپە، 30 يىل، ئۇمەۋىيىيە 130نەچچە يىل، ئاباسسىيە ھ 690 ـ يىلىغىچە، ئوسمانىيىيە خەلىپىلىكى مىلادىي 1924 ـ يىلىغىچە داۋام قىلدى، بۇ تەنتاۋىي جەۋھىرىنىڭ ئەرەبچىسىدە سۈرە ھۇجراتتا جەدۋەللىك كۆرسىتىلگەن، باشقا ئىشەنچلىك ماتېرىياللاردىمۇ باردۇر، شۇنىڭدىن كېيىنلا تاھازىر مىلادىي 2008يىلىغىچە ھەسەنۇلبەننا، مەرۋان ھەدىيد، ئابدۇاللە ئەززام، سەييىد قۇتۇب، مۇھەممەد قۇتۇب، موللائۆمەر، ئۇسامەبىللادىن، خەتتاپ، ھەسەن ئىبنى ھامىد، مۇھەممەدتاھىر....................قاتارلىق پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئەمىيرلىرىنىڭ تىرىشچانلىقىدا مۇللائۆمەرنى پۈتۈن دۇنياغا، يەرپۈزىگە، يەر شارىدىكى بارلىق مۇسۇلمانلارغا كىشىش ئارقىلىق خەلىپە سايلىدى ۋە شۇ خەلىپىلىكنى قوغداپ كۆرەش قىلدى ھەم قىلىۋاتىدۇ بۇنىڭدىن كېيىنمۇ كۆرەش قىلىدۇ ھەم بىزمۇ مۇشۇ سەپتە مەڭگۇ كۆرەش قىلىمىز ئىن شائەاللە..................

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ بۇئىشقا يەنى خەلىپىلىككە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رازى بولغان ھالدا ۋاپات بولغان ئاشۇ بىرنەچچە نەپەر كىشىلەردىن باشقا ھېچ بىر كىشى ھەقلىق ئەمەستۇر دەپ، ئۇلارنىڭ ئىسمىنى ئاتىدى؛ ئەلى، ئوسمان، زۇبەير، تەلھە، سەئدى، ئابدۇررەھمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردۇر.بۇخارى.مانابۇ كىشىش

843 ـ باب النهي عن طلب الإمارة والحرص عليها

4668 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخَ. حَدّثنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثنَا الحَسَنُ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا عَبْدَ الرّحْمَنِ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ. فَإِنّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا، عَنْ مَسْأَلَةٍ، أُكِلْتَ إِلَيْهَا. وَإِنْ أُعْطِيتَهَا، عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ، أُعِنْتَ عَلَيْهَا».

4669 ـ وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ يُونُسَ. ح وَحَدّثنِي عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. حَدّثنَا هُشَيْمٌ عَنْ يُونُسَ وَ مَنْصُورٍ وَ حُمَيْدٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ سِمَاكِ بْنِ عَطِيّةَ وَ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ وَ هِشَامِ بْنِ حَسّانَ. كُلّهُمْ عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ.

ئابدۇرەھمان ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئابدۇرەھمان! سەن ئەمىير، باشلىق بولۇشنى سورىما، ئەگەر ئەمىيرلىك ساڭا، سەن ئۇنى سورىغانلىقتىن بېرىلسە، سەن ئۇنىڭغا ۋەكىل قىلىنىپ تاشلاپ قويۇلىسەن، ئەگەر ئۇ ساڭا سورىماستىن بېرىلسە، ساڭا ياردەم بېرىلىدۇ، سەن بىر قەسەمنى قىلىپ، قەسەم قىلغان ئىشىڭدىن باشقىسىنى ياخشى دەپ قارىساڭ، قەسىمىڭگە كاپارەت بېرىۋېتىپ، شۇ ياخشى ئىشنى قىلغۇرگىن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

4670 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. أَنَا وَرَجُلاَنِ مِنْ بَنِي عَمّي. فَقَالَ أَحَدُ الرّجُلَيْنِ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَمّرْنَا عَلَى بَعْضِ مَا وَلاّكَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ. وَقَالَ الاَخَرُ مِثْلَ ذَلِكَ. فَقَالَ: «إِنّا، وَاللّهِ لاَ نُوَلّي عَلَىَ هَذَا الْعَمَلِ أَحَداً سَأَلَهُ. وَلاَ أَحَداً حَرَصَ عَلَيْهِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن تاغامنىڭ باللىرىدىن ئىككى كىشى بىلەن بىللە رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كىرگەن ئىدىم،ئۇلارنىڭ بىرسى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! **الله** تائالا سىلىنى ئىگە قىلغان ئىشلارنىڭ بەزىسىگە بىزنىمۇ باش ۋالىي قىلسىلا دىدى، يەنەبىرسىمۇ شۇنداق دىگەندە،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بىز، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ ئەمەل تۇتۇش خىزمىتىگە، ئۇ خىزمەتنى سورىغان، تەلەپ قىلغان، ھېرىسمەن بولغان، ئۇنى ئىرادە قىلغان كىشىنى ھەرگىز ئىگە قىلمايمىز، سايلىمايمىز.بۇخارى، مۇسلىم.

4671 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ حَاتِمٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ. حَدّثَنَا قُرّةُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ. حَدّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو مُوسَىَ: أَقْبَلْتُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَمَعِي رَجُلاَنِ مِنَ الأَشْعَرِيّينَ. أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِي وَالاَخَرُ عَنْ يَسَارِي. فَكِلاَهُمَا سَأَلَ الْعَمَلَ. وَالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَسْتَاكُ. فَقَالَ: «مَا تَقُولُ؟ يَا أَبَا مُوسَىَ أَوْ يَا عَبْدَ اللّهِ بْنَ قَيْسٍ» قَالَ فَقُلْتُ: وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ مَا أَطْلَعَانِي عَلَىَ مَا فِي أَنْفُسِهِمَا. وَمَا شَعَرْتُ أَنّهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ. قَالَ: وَكَأَنّي أَنْظُرُ إِلَىَ سِوَاكِهِ تَحْتَ شَفَتِهِ، وَقَدْ قَلَصَتْ. فَقَالَ: «لَنْ، أَوْ لاَ نَسْتَعْمِلُ عَلَىَ عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ. وَلَـكِنِ اذْهَبْ أَنْتَ، يَا أَبَا مُوسَىَ أَوْ يَا عَبْدَ اللّهِ بْنَ قَيْسٍ» فَبَعَثَهُ عَلَى الْيَمَنِ. ثُمّ أَتْبَعَهُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ. فَلَمّا قَدِمَ عَلَيْهِ قَالَ: انْزِلْ. وَأَلْقَىَ لَهُ وِسَادَةً. وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ مُوثَقٌ. قَالَ: مَا هَـٰذَا؟ قَالَ: هَـٰذَا كَانَ يَهُودِيّاً فَأَسْلَمَ. ثُمّ رَاجَعَ دِينَهُ، دِينَ السّوْءِ. فَتَهَوّدَ. قَالَ: لاَ أَجْلِسُ حَتّىَ يُقْتَلَ. قَضَاءُ اللّهِ وَرَسُولِهِ. فَقَالَ: اجْلِسْ. نَعَمْ. قَالَ: لاَ أَجْلِسُ حَتّى يُقْتَلَ. قَضَاءُ اللّهِ وَرَسُولِهِ. ثَلاَثَ مَرّاتٍ. فَأَمَرَ بِهِ فَقُتِلَ. ثُمّ تَذَاكَرَا الْقِيَامَ مِنَ اللّيْلِ. فَقَالَ أَحَدُهُمَا، مُعَاذٌ: أَمّا أَنَا فَأَنَامُ وَأَقُومُ وَأَرْجُو فِي نَوْمَتِي مَا أَرْجُو فِي قَوْمَتِي.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ئەشئەرىينلەردىن ئىككى كىشى بىلەن بىللە رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كەلگەن ئىدىم، ئۇلارنىڭ بىرسى ئوڭ تەرىپىمدە، يەنەبىرسى سول تەرىپىمدە ئىدى، ھەر ئىككىلىسى ئەمەل سوردى، رەسۇلۇﷲ مىسۋاك سىلىۋاتقان ئىكەن، ماڭا: ئى ئەبۇمۇسا!سەن نىمە دەيسەن؟دېدى، مەن: **الله** بىلەن قەسەمكى، بۇلار ماڭا ئىچىدىكىنى ئاشكارلىمىغان، مەنمۇ بۇلارنىڭ ئەمەل سورىشىنى بىلمەي قاپتىمەن دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بىز، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ ئەمەل تۇتۇش خىزمىتىگە، ئۇ خىزمەتنى تەلەپ قىل ىپ سورىغان، ھېرىسمەن بولغان، ئۇنى ئىرادە قىلغان كىشىنى ھەرگىز ئىگە قىلمايمىز، سايلىمايمىز، ئى ئەبۇمۇسا! سەن بارغىن دەپ، ئۇنى يەمەنگە خىزمەتكە ئەۋەتتى، ئاندىن ئۇنىڭغا مۇئازئىبنى جەبەلنى ئەگەشتۈرۈپ ئەۋەتتى، مۇئاز ئۇنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئۇچۇن ياستۇق سېلىنجا تاشلاپ قېنى چۈشكىن دېدى، ئەبۇمۇسانىڭ يېنىدا بىركىشى باغلاقلىق تۇراتتى، مۇئاز ئاتتىن چۈشمەي تۇرۇپلا: بۇ قانداق كىشى؟دېدى، ئەبۇمۇسا: بۇيەھۇدى ئىكەن، ئاندىن مۇسۇلمان بولۇپتۇ، ئاندىن كىيىن يەنەئۆزىنىڭ ناچار دىنىغا يېنىۋېلىپ مۇرتەدبولۇپ، يەھۇدىي بولۇپ كىتىپتۇ دېدى، مۇئاز:**الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمى شۇكى؛ بۇكىشى ئۆلتۈرۈلمىگىچە مەن ئاتتىن چۈشمەيمەن دېدى. ئەبۇمۇسا: ئاۋال چۈشۈپ ئولتۇرغىن، بىز ئۇنى ئۆلتۈرىۋېتىمىز دېدى. مۇئاز:**الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمى شۇكى؛ بۇكىشى ئۆلتۈرۈلمىگىچە مەن ئاتتىن چۈشۈپ ئولتۇرمايمەن دەپ ئۈچ قېتىم دېدى. ئاندىن ئەبۇمۇسا ئۇكىشىنى ئۆلتۈرىۋېتىشكە بۇيرىدى، ئۇ ئۆلتۈرۈلدى. ئاندىن ئۇلار ئولتۇرۇپ كېچىلىك قىيامدا تۇرۇشنى تىلغا ئېلىپ ئۇلارنىڭ بىرى يەنى مۇئاز:ئەمما مەن بەزى كېچىسى ئۇخلايمەن، بەزى كېچىللىرى قىيامدا تۇرىمەن، خۇددى كېچىسى قىيامدا تۇرغىنىمدا ساۋاپ ئۈمۈت قىلغاندەك، ئۇخلىغىنىمدىمۇ ساۋاپ ئۈمۈت قىلىمەن دېدى. بۇخارى، مۇسلىم.

844 ـ باب كراهة الإمارة بغير ضرورة   زۆرۈرىيەتسىز ئەمىر بولماسلىق

4672 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثنِي أَبِي، شُعَيْبُ بْنُ اللّيْثِ. حَدّثنِي اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ الْحَضْرَمِيّ، عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ الأَكْبَرِ، عَنْ أَبِي ذَرَ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَلاَ تَسْتَعْمِلُنِي؟ قَالَ: فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى مَنْكِبِي. ثُمّ قَالَ: «يَا أَبَا ذَرَ إِنّكَ ضَعِيفٌ. وَإِنّهَا أَمَانَةٌ. وَإِنّهَا، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، خِزْيٌ وَنَدَامَةٌ. إِلاّ مَنْ أَخَذَهَا بِحَقّهَا وَأَدّى الّذِي عَلَيْهِ فِيهَا».

4673 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنِ الْمُقْرِىءِ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَزِيدَ. حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ الْقُرَشِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي سَالِمٍ الْجَيْشَانِيّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَا أَبَا ذَرَ إِنّي أَرَاكَ ضَعِيفاً. وَإِنّي أُحِبّ لَكَ مَا أُحِبّ لِنَفْسِي. لاَ تَأَمّرَنّ عَلَى اثْنَيْنِ. وَلاَ تَوَلّيَنّ مَالَ يَتِيمٍ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مېنى خىزمەتچى ئەمەلدار قىلمامىلا؟ دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولى بىلەن مۈرەمگە ئۇرۇپ قويۇپ مۇنداق دىگەن: ئى ئەبۇ زەر! ھەققەتەن سەن بەك ئاجىز، ئۇ باشلىق ۋالى بولۇش ئامانەتتۇر، ئۇ قىيامەت كۈنى خارلىق ۋە ھەسرەت — نادامەتتۇر، پەقەت ئۇنى ھەققى بىلەن ئېلىپ، باشلىق بولۇشتىكى ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى ھەق مەجبۇرىيەتنى تولۇق ئادا قىلغان كىشى بۇ خارلىق نادامەتتىن مۇستەسنادۇر. ئى ئەبۇ زەر! ھەققەتەن مەن سېنى ئاجىز كۆرۈۋاتىمەن، ئۆزۈم ئۈچۈن ياخشى كۆرگەننى سەن ئۈچۈنمۇ ياخشى كۆرىمەن، سەن ھەرگىز ئىككى كىشىگە ئەمىر، باش بولمىغىن، يېتىمنىڭ مېلىغا ئىگە بولمىغىن. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

845 ـ باب فضيلة الإمام العادل. وعقوبة الجائر، والحث على الرفق بالرعية، والنهي عن إدخال المشقة عليهم

4674 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو (يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ)، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو بَكْرٍ: يَبْلُغُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَفِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الْمُقْسِطِينَ، عِنْدَ اللّهِ، عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ. عَنْ يَمِينِ الرّحْمَنِ عَزّ وَجَلّ. وَكِلْتَا يَدَيْهِ يَمِينٌ الّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئادىللار ، ئاللاھنىڭ نەزىلدىكى ئادىل كىشلەر، قىيامەت كۈنى رەھمانئائالانىڭ ئوڭ تەرىپىدە نۇردىن بولغان مۇنبەرلەر ئۈستىدە تۇرىدۇ. ئەمەلىيەتتە، ئاللاھنىڭ ھەر ئىككى قولى ئوڭدۇر، ئۇ ئادىل كىشلەر ھۆكۈملىرىدە ئەھلى، باللىرى، ئاياللىرى توغرىسىدا ھەتتا ئۆزلىرى ئىگە بولغان بارلىق ئىشلاردا ئادىللىق قىلىدىغانلاردۇر . ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ سەھىھ ھەدىستە ئاللاھنىڭ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئوخشىشى يوق، ئىككى قولى باردۇر، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بار دىگەندىكىن باردۇر.

ئىمام ئەبۇ ھەنىيفە؛ «فىقھۇلئەكبەر» دىگەن ئەقىيدە كىتابىدا ، كىم ئاللاھنىڭ قولى دىگەنگە قۇدرەت، مۇكاپات، نىئمەت مەئنا بەرسە، ئۇ مۇئتەزىللەردەك ئاللاھنىڭ «قول» دىگەن سۈپىتىگە تانغان بولىدۇ دىگەن. قولى مەلۇم، كەيپىياتى بىزگە نامەلۇم، ئىمان كەلتۈرۈپ، ئېتىقاد قىلىش ۋاجىپ، سۇئال بىدئەت، ئەھلى سۈننى ۋەلجامائە،

سەلەف، سالىھ، ساھابىلار، تابىئىنلار تۆت چوڭ ئىماملار بىردەك شۇنداق قارايدۇ، ئاللاھ ۋە رەسۇلى دىگەننى ئىسپاتلىغاننى ئىسپاتلايدۇ، نەفي، بولۇشسىز قىلغاننى نەفي بولۇشسىز قىلىدۇ، سۈكۈت قىلغانغا سۈكۈت قىلىدۇ، ئۆزگەرتمەيدۇ، خاتا چۈشەنمەيدۇ، ئوخشاتمايدۇ، ئاللاھنىڭ ئوخششى يوقتۇر.مانابۇ بىزنىڭ ئەقىيدىمىزدۇر.

4675 ـ4676 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي حَرْمَلَةُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ شُمَاسَةَ قَالَ: أَتَيْتُ عَائِشَةَ أَسْأَلُهَا عَنْ شَيْءٍ. فَقَالَتْ: مِمّنْ أَنْتَ؟ فَقُلْتُ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ. فَقَالَتْ: كَيْفَ كَانَ صَاحِبُكُمْ لَكُمْ فِي غَزَاتِكُمْ هَذِهِ؟ فَقَالَ: مَا نَقِمْنَا مِنْهُ شَيْئاً. إِنْ كَانَ لِيَمُوتُ لِلرّجُلِ مِنّا الْبَعِيرُ، فَيُعْطِيهِ الْبَعِيرَ. وَالْعَبْدُ، فَيُعْطِيهِ الْعَبْدَ. وَيَحْتَاجُ إِلَى النّفَقَةِ، فَيُعْطِيهِ النّفَقَةَ. فَقَالَتْ: أَمَا إِنّهُ لاَ يَمْنَعُنِي الّذِي فَعَلَ فِي مُحَمّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، أَخِي، أَنْ أُخْبِرَكَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَقُولُ فِي بَيْتِي هَذَا: «اللّهُمّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمّتِي شَيْئاً فَشَقّ عَلَيْهِمْ. فَاشْقُقْ عَلَيْهِ. وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمّتِي شَيْئاً فَرَفَقَ بِهِمْ، فَارْفُقْ بِهِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مىسىر ۋالىيسىنىڭ غازاتتىكى ئەھۋالىدىن سورغاندا، ئابدۇررەھمان؛بىز ئۇنىڭ ھىچ بىرئىشنى يامان كۆرمەيمىز، بىزنىڭ بىرەر تۆگىمىز ياكى قۇلىمىز ئۆلسە، ئۇبىزگە ئۇنىڭ ئورنىغا يەنەبىرنى بىرىدۇ، نەپىقىگە مۇھتاج بولساق، ئۇنى بىرىدۇ دىدى، ئاندىن ئۇ؛ قىرىندىشىم مۇھەممەدكە قىلىنغان ئىش مىنى بۇھەدىسنى خەۋەر قىلىشىمدىن توسۇپ قويمايدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنىڭ مۇشۇ ئۆيۈمدە مۇنداق دۇئا قىلىۋەتكەن ؛ ئى ئاللاھ، كىم مىنىڭ ئۈممىتىمنىڭ ئىشىدىن بىرەر ئىشقا ئىگە بولۇپ، ئۇلارغا مۇشەققەت، قىيىنچىلىق سالسا، سىلىمۇ ئۇنىڭغا مۇشەققەت، قىيىنچىلىق سالسىلا . كىم ئۈممىتىمنىڭ ئىشىدىن بىرەر ئىشقا ئىگە بولۇپ، ئۇلارغا مىھرىبان بولۇپ، ئاسان قىلسا، سىلىمۇ ئۇنىڭغا مىھرىبان بولۇپ، ئاسان قىلسىلا.

4677 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «أَلاَ كُلّكُمْ رَاعٍ. وَكُلّكُمْ مَسْوولٌ عَنْ رَعِيّتِهِ. فَالأَمِيرُ الّذِي عَلَى النّاسِ رَاعٍ، وَهُوَ مَسْوولٌ عَنْ رَعِيّتِهِ. وَالرّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَهُوَ مَسْوولٌ عَنْهُمْ. وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ، وَهِيَ مَسْوولَةٌ عَنْهُمْ. وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيّدِهِ، وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْهُ. أَلاَ فَكُلّكُمْ رَاعٍ. وَكُلّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيّتِهِ».
4678 ـ4679 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي الْقَطّانِ). كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. جَمِيعاً عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ. أَخْبَرَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ). ح وَحَدّثَنَا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أُسَامَةُ. كُلّ هَؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَ حَدِيثِ اللّيْثِ عَنْ نَافِعٍ.
4680 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ حُجْرٍ. كُلّهمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. بِمَعْنَى حَدِيثِ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ الزّهْرِيّ: قَالَ: وَحَسِبْتُ أَنّهُ قَدْ قَالَ: «الرّجُلُ رَاعٍ، فِي مَالِ أَبِيهِ، وَمَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيّتِهِ».
4681 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمّي، عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي رَجُلٌ سَمّاهُ، وَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ. حَدّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِهَذَا الْمَعْنَى.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:ئاگاھ بۇلۇڭلار، ھەممىڭلار پادىچى، ھەممىڭلار ئۆز پادىلىقىدىن ھىساب بىرىپ، سوراققا تارتىلىدۇ، ئىماممۇ بىر پادىچى، ئۇمۇ ئۆز پادىلىقىدىن، پادىچى بولغان قەۋمى توغرىسىدىن سوراققا تارتىلىدۇ، ئەر كىشىمۇ بىر پادىچى، ئەھلىگە باشلىقتۇر،

ئۇمۇ ئۆزى مەسئۇل بولغان پادىلىقىدىن سورۇلىدۇ. ئايال كىشىمۇ ئۆز ئېرىنىڭ ئۆيىگە،باللىرىغا پادىچى، ئايالمۇ ئۆز پادىلىقىدىن، مەسئۇل بولغان ئىشلىرىدىن سوراققا تارتىلىدۇ، قۇل، خادىممۇ بىر پادىچى، ئۇمۇ خوجايىنىنىڭ مال ـ مۈلكى توغرىسىدىكى پادىلىقىدىن سوراققا تارتىلىدۇ، كىشى ئۆز دادىسىنىڭ مال ـ مۈلكىگە پادىچى، ئۇمۇ پادىلىقىدىن ھېساب بېرىپ، مەسئۇل بولغان ئىشدىن سوراققا تارتىلىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلار، ھەممىڭلار پادىچى، ھەممىڭلار ئۆز پادىلىقىدىن ھېساب بېرىپ، سوراققا تارتىلىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم ، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4682 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: عَادَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ زِيَادٍ، مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ الْمُزَنِيّ. فِي مَرَضِهِ الّذِي مَاتَ فِيهِ. فَقَالَ مَعْقِلٌ: إِنّي مُحَدّثُكَ حَدِيثاً سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. لَوْ عَلِمْتُ أَنّ لِي حَيَاةً مَا حَدّثْتُكَ. إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللّهُ رَعِيّةً، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشّ لِرَعِيّتِهِ، إِلاّ حَرّمَ اللّهُ عَلَيْهِ الْجَنّةَ».

4683 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ قَالَ: دَخَلَ ابْنُ زِيَادٍ عَلَى مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ وَهُوَ وَجِعٌ. بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي الأَشْهَبِ. وَزَادَ: قَالَ: أَلاّ كُنْتَ حَدّثْتَنِي هَـذَا قَبْلَ الْيَوْمِ؟ قَالَ: مَا حَدّثْتُكَ. أَوْ لَمْ أَكُنْ لأُحَدّثَكَ.

مەئقەل ئىبنى يەسسار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر بەندىنى ئاللاھتائالا پادىچى، باش قىلسا،ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ پادىلىقىغائىگە قىلىنىپ سىنالسا، ئاندىن ئۇ كىشى ئۇلارغا خىيانەت قىلغان، ساختىپەزلىك قىلغان، ئالدامچى ھالدا ئۆلسە، (ئۆلگەن كۈنىمۇ تۆۋبىسىز ھالەتتە ئۆلسە)، ئاللاھ ئۇ كىشىگە جەننەتنى ھارام قىلىدۇ. بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4684 ـ وحدّثنا أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ). حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ أَنّ عُبَيْدَ اللّهِ بْنَ زِيَادٍ دَخَلَ عَلَى مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ. فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ: إِنّي مُحَدّثُكَ بِحَدِيثٍ لَوْلاَ أَنّي فِي الْمَوْتِ لَمْ أُحَدّثْكَ بِهِ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا مِنْ أَمِيرٍ يَلِي أَمْرَ الْمُسْلِمِينَ، ثُمّ لاَ يَجْهَدُ لَهُمْ وَيَنْصَحُ، إِلاّ لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنّةَ».

4685 ـ وحدّثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِيّ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَـقَ. أَخْبَرَنِي سَوَادَةُ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ. حَدّثَنِي أَبِي أَنّ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ مَرِضَ فَأَتَاهُ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ زِيَادٍ يَعُودُهُ. نَحْوَ حَدِيثِ الْحَسَنِ عَنْ مَعْقِلٍ.

مەئقەل ئىبنى يەسسار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر بەندىنى ئاللاھتائالا مۇسۇلمانلارغا پادىچى، باش قىلسا،ئۇكىشى ئۇنى (باشقىلارغا،بولۇپمۇ قول ئاستىدىكىلەرگە)نەسىھەت قىلىش بىلەن مۇھاپىزەت قىلمىسا، ياخشى باشقۇرۇپ ساقلىمىسا، بۇنداق پادىچى ئۇلار بىلەن بىللە جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، جەننەتنىڭ پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ. بۇخارى، مۇسلىم.

4686 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ أَنّ عَائِذَ ابْنَ عَمْرٍو، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، دَخَلَ عَلَى عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ زِيَادٍ. فَقَالَ: أَيْ بُنَيّ إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ شَرّ الرّعَاءِ الْحُطَمَةُ. فَإِيّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ» فَقَالَ لَهُ: اجْلِسْ. فَإِنّمَا أَنْتَ مِنْ نُخَالَةِ أَصْحَابِ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: وَهَلْ كَانَتْ لَهُمْ نُخَالَةٌ؟ إِنّمَا كَانَتِ النّخَالَةُ بَعْدَهُمْ، وَفِي غَيْرِهِمْ.

ئائىز ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇئەنھۇ ، ئىبنى زىييادنىڭ قېشىغا كىرىپ؛ ئى بالام! مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: «ھەققەتەن پادىچىلارنىڭ، باش بولغانلارنىڭ ئەڭ يامىنى، رەھىم قىلماس، زالىم بولغىنىدۇر»، شۇڭا سەن شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن بولۇپ قېلىشىڭدىن قاتتىق ھەزەر قىلغىن، دېدى. ئىبنى زەيياد ئۇنىڭغا؛ ئولتۇرغىن، سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ساھابىللىرىنىڭ پەزىيلەتلىك ئۇلىمالىرىدىن ئەمەس بەلكى، سەن ئۇلارنىڭ تاسقىلىپ قېلىپ قالغانلىرىدىن دېدى. ئۇ؛ ساھابىلاردىن تاسقىلىپ قېلىپ قالغانلىرىمۇ بولامدۇ؟دېسە، ئۇ؛ ھەئە بولدۇ، ئۇلاردىن كېيىن ۋە ئۇلاردىن باشقىلاردىمۇ بۇنداق ئەھۋال بولىدۇ دېدى. مۇسلىم 3411 ــ ھەدىس، ئەھمەد 19719 ــ ھەدىس.

846 ـ باب غلظ تحريم الغلول خىيانەتنىڭ قاتتىق ھاراملىقى

4687 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي حَيّانَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ يَوْمٍ. فَذَكَرَ الْغُلُولَ فَعَظّمَهُ وَعَظّمَ أَمْرَهُ. ثُمّ قَالَ: «لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَىَ رَقَبَتِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ. يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ. لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَىَ رَقَبَتِهِ فَرَسٌ لَهُ حَمْحَمَةٌ. فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ. لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَىَ رَقَبَتِهِ شَاةٌ لَهَا ثُغَاءٌ. يَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ. لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، علىَ رَقَبَتِهِ نَفْسٌ لَهَا صِيَاحٌ. فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ. لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَىَ رَقَبَتِهِ رِقَاعٌ تَخْفِقُ. فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ. لاَ أُلْفِيَنّ أَحَدَكُمْ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَلَىَ رَقَبَتِهِ صَامِتٌ. فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَغِثْنِي. فَأَقُولُ: لاَ أَمْلِكُ لَكَ شَيْئاً. قَدْ أَبْلَغْتُكَ».

4688 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَيّانَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ أَبِي حَيّانَ، وَ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِمِثْلِ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي حَيّانَ.

4689 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخْرٍ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ أَيّوبَ، عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْغُلُولَ فَعَظّمَهُ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ. قَالَ حَمّادٌ: ثُمّ سَمِعْتُ يَحْيَىَ بَعْدَ ذَلِكَ يُحَدّثُهُ. فَحَدّثنَا بِنَحْوِ مَا حَدّثنَا عَنْهُ أَيّوبُ.

4690 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ خِرَاشٍ. حَدّثنَا أَبُو مَعْمَرٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثنَا أَيّوبُ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ حَيّانَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى ئارىمىزدا ئورنىدىن تۇرۇپ، غەنىيمەتكە قىلىنغان خىيانەتنى تىلغا ئېلىپ، ئۇنىڭ ئىشىنى قاتتىق چوڭ ساناپ مۇنداق دېگەن: مەن بىرىڭلارنى قىيامەت كۈنى گەردىنىدە خىيانەت قىلغان تۆگىسى بوزلاپ ھۆركىرىگەن ھالدا كەلگەن تېپىپ قالماي، ئۇ چاغدا ئۇ: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى!، مېنى قۇتقازسىلا ياردەم قىلسىلا دەيدۇ، مەن ئۇنىڭغا؛ مەن سەن ئۈچۈن ھېچ نەرسىگە ئىگە بولالمايمەن، ھەققەتەن مەن ساڭا ھەممىنى تولۇق يەتكۈزۈپ بولغان دەيمەن. مەن بىرىڭلارنى، قىيامەت كۈنى، گەردىنىدە ئېتى كىشنەپ، خىرقىرغان ھالدا كەلگىنىنى تېپىپ قالماي، ئۇمۇ؛ ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ياردەم قىلسىلا دەيدۇ. مەن ئۇنىڭغا: مەن ساڭا تولۇق يەتكۈزۈپ قويغان، مەن سەن ئۈچۈن

ھېچ نەرسىگە ئىگە بولالمايمەن دەيمەن. مەن بىرىڭلارنى، قىيامەت كۈنى گەردىنىدە قويلار مەرىگەن ھالەتتە كەلگىنىنى ئۇچۇرتۇپ قالماي، ئۇنىڭغىمۇ مەن شۇنداق دەيمەن، مەن بىرىڭلارنى قىيامەت كۈنى گەردىنىدە ئاۋاز قىلىشۋاتقان جان، نەپسى بار ھالەتتە تىپىپ قالماي، ئۇمۇ ئاھ، پاھ، ۋايجان دەيدۇ، مەن يەنە شۇنداق دەيمەن، مەن بىرىڭلارنى قىيامەت كۈنى ئۈچىسىدا تەۋرەپ، ھەرىكەتلىنىشۋاتقان، لەپىلدەۋاتقان كىيىم ــ كېچەك بار ھالەتتە ئۇچرىتىپ قالماي، ئۇ؛ ئى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا ياردەم قىلسىلا دەيدۇ، مەن ئۇنىڭغا؛ مەن سەن ئۈچۈن ھېچنەرسىگە ئىگە بولالمايمەن، مەن ساڭا يەتكۈزۈپ بولغان دەيمەن. مەن بىرىڭلارنىڭ قىيامەت كۈنى ئۈچىسىدا سۆز قىلالماس، جانسىز نەرسە يەنى ئالتۇن ــ كۈمۈش، مال ــ دۇنيا بار ھالەتتە ئۇچرىتىپ قالماي، ئۇ؛ ئى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا ياردەم قىلسىلا دەپ پەرياد چېكىدۇ، مەن ئۇنىڭغا مەن ساڭا تولۇق يەتكۈزۈپ بولغان، مەن ساڭا ھېچنەرسىگە ئىگە بولمايمەن دەيمەن. (شۇنىڭ بىلەن ھەممىسى ئازابلىنىدۇ.) مۇسلىم 3412 ــ ھەدىس، بۇخارى 2844 ــ ھەدىس، ئەھمەد 9139 ــ ھەدىس، بەيھەقى.

847 ـ باب تحريم هدايا العمال ***ئەمەلدارلارغا قىلىنغان ھەدىيىنىڭ ھاراملىقى***

4691 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النَّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ). قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ قَالَ: اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مِنَ الأَسْدِ يُقَالُ لَهُ ابْنُ اللّتْبِيّةِ (قَالَ عَمْرٌو وَابْنُ أَبِي عُمَرَ: عَلَى الصّدَقَةِ) فَلَمّا قَدِمَ قَالَ: هَـذَا لَكُمْ. وَهَـذَا لِي، أُهْدِيَ لِي. قَالَ: فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ. فَحَمِدَ اللّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ. وَقَالَ: «مَا بَالُ عَامِلٍ أَبْعَثُهُ فَيَقُولُ: هَـذَا لَكُمْ وَهَـذَا أُهْدِيَ لِي أَفَلاَ قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ فِي بَيْتِ أُمّهِ حَتّى يَنْظُرَ أَيُهْدَى إِلَيْهِ أَمْ لاَ. وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَنَالُ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْهَا شَيْئاً إِلاّ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ، بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ. أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خُوَارٌ. أَوْ شَاةٌ تَيْعِرُ». ثُمّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتّى رَأَيْنَا عُفْرَتَيْ إِبْطَيْهِ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ هَلْ بَلّغْتُ؟» مَرّتَيْنِ.

4692 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ قَالَ: اسْتَعْمَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم ابْنَ اللّتْبِيّةِ، رَجُلاً مِنَ الأَزْدِ، عَلَى الصّدَقَةِ. فَجَاءَ بِالْمَالِ فَدَفَعَهُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: هَـذَا مَالُكُمْ. وَهَـذِهِ هَدِيّةٌ أُهْدِيَتْ لِي. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَفَلاَ قَعَدْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمّكَ فَتَنْظُرَ أَيُهْدَى إِلَيْكَ أَمْ لاَ؟» ثُمّ قَامَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَطِيباً. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ سُفْيَانَ.

4693 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ قَالَ: اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مِنَ الأَزْدِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ. يُدْعَى ابْنَ الأُتْبِيّةِ. فَلَمّا جَاءَ حَاسَبَهُ. قَالَ: هَـذَا مَالُكُمْ. وَهَـذَا هَدِيّةٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَهَلاّ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمّكَ حَتّى تَأْتِيَكَ هَدِيّتُكَ، إِنْ كُنْتَ صَادِقاً؟» ثُمّ خَطَبَنَا فَحَمِدَ اللّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ. ثُمّ قَالَ: «أَمّا بَعْدُ. فَإِنّي أَسْتَعْمِلُ الرّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمّا وَلاّنِي اللّهُ. فَيَأْتِي فَيَقُولُ: هَـذَا مَالُكُمْ وَهَـذَا هَدِيّةٌ أُهْدِيَتْ لِي. أَفَلاَ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمّهِ حَتّى تَأْتِيَهُ هَدِيّتُهُ، إِنْ كَانَ صَادِقاً. وَاللّهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْهَا شَيْئاً بِغَيْرِ حَقّهِ، إِلاّ لَقِيَ اللّهَ تَعَالَى يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَلأَعْرِفَنّ أَحَداً مِنْكُمْ لَقِيَ اللّهَ يَحْمِلُ بَعِيراً لَهُ رُغَاءٌ. أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ. أَوْ شَاةً تَيْعِرُ». ثُمّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتّى رُؤِيَ بَيَاضُ إِبْطَيْهِ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ هَلْ بَلّغْتُ؟» بَصُرَ عَيْنِي وَسَمِعَ أُذُنِي.

4694 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ عَبْدَةَ وَابْنِ نُمَيْرٍ: فَلَمّا جَاءَ حَاسَبَهُ. كَمَا قَالَ أَبُو أُسَامَةَ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ: «تَعْلَمُنّ وَاللّهِ وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئاً». وَزَادَ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ قَالَ: بَصُرَ عَيْنِي وَسَمِعَ أُذُنَايَ. وَسَلُوا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ. فَإِنّهُ كَانَ حَاضِراً مَعِي.

4695 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ ذَكْوَانَ (وَهُوَ أَبُو الزّنَادِ)، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اسْتَعْمَلَ رَجُلاً عَلَى الصّدَقَةِ. فَجَاءَ بِسَوَادٍ كَثِيرٍ. فَجَعَلَ يَقُولُ: هَذَا لَكُمْ. وَهَذَا أُهْدِيَ إِلَيّ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. قَالَ عُرْوَةُ: فَقُلْتُ لأَبِي حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ: أَسَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: مِنْ فِيهِ إِلَىَ أُذُنِي.

ئەبۇ ھۇمەيدىسسائىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەزد قەبىلىسىدىن ئىبنى لۇتەيبىيە دېيىلىدىغان بىركىشىنى ئۆشرە ـ زاكات يىغىشقا خىزمەتچى خادىم قىلىپ ئەۋەتسە، ئۇكىشى كېلىپ: مانابۇ سىلىنىڭ، ماۋۇ ماڭا ھەدىيى قىلىندى دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبە سۆزلەپ، ھەمدۇ ــ سانادىن كېيىن، مۇنداق دېگەن: ئەمما بەئدۇ، ھەقىقەتەن مەن، **الله** تائالا مىنى ئىگە قىلغان بەزى ئىشلارغا، سىلەردىن بىرقىسىم كىشلەرنى خىزمەتچى خادىم قىلىپ ئىشلەتسەم، بىز ئىشلەتكەن زاكات يىغقۇچى خادىم بىزگە كېلىپ؛ بۇ سىلىنىڭ ئەمىلىڭلاردىن سىلىنىڭ زاكىتىڭلاردۇر، بۇ بولسا، ماڭا ھەدى قىلىندى دەيدۇ، ئۇ نىمە ئۈچۈن ئاتا ــ ئانىسىنىڭ ئۆيدە ئولتۇرۇپ، ئۆزىگە ھەدى كېلەمدۇ؟ يا كەلمەمدۇ قاراپ باقمايدۇ؟ دەپ كايىغاندىن كېيىن، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جېنى قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بىرىڭلار زاكاتتىن ئېلىۋېلىپ بىرەر نەرسىگە خىيانەت قىلىپ قالسىلا، قىيامەت كۈنى ئۇ نەرسىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ كېلىدۇ، ئەگەر ئۇ تۆگە بولسا، ئۇنىمۇ مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ ئېلىپ كېلىدۇ، ۋەھالەنكى، تۆگە بوزلاپ ھۆركىرەيدۇ، ئەگەر ئۇ كالا بولسا، كالا مۆرىگەن ھالدا ئۇنى مۈرىسىدە ئېلىپ كېلىدۇ، قويىنى بولسا، قوي مەرىگەن ھالدا كۆتۈرۈپ ئېلىپ كېلىدۇ، (ئاھ! ئۇ نېمىدېگەن رەسۋاچىلىق ھە!) ئاندىن ئىككى قولىنى، بىز ئىككى قولتۇقىنىڭ ئاقلىقىنى كۆرگەنگە قەدەر ئېگىز كۆتۈرۈپ:ئى **الله**! يەتكۈزدۇممۇ؟ :ئى **الله**! يەتكۈزدۇممۇ؟ گۇۋاھ بولغىن، دېدى. ئىمام خەتتابى: بۇ ھەدىستىن، ھەرقانداق چەكلىنىدىغان نەرسىگە ئاپىرىدىغان،ۋەسىيلە ـ ۋاستە بۇلۇپ بىرىدىغان نەرسىمۇ چەكلىنىدۇ، ھەرقاداق ئەمىر ھاكىم، ئۆزى يالغۇز چاغدىكى ھۆكمى، باشقىلار بار چاغدىكى ھۆكمگە ئوخشامدۇ؟ يوق بۇنىڭغا قاراپ باقسۇن، دېگەن. ئەھمەد،بەيھەقى،ئەبۇ داۋۇدتو، سەھىھ.

ئەبۇ ھۇمەيد سائىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەمدۇ ــ سانادىن كېيىن، مۇنداق دېگەن: بىز ئىشلەتكەن خادىم، زاكات يىغقۇچى، ئەمەلدارلارغا نېمە بولغاندۇ؟ ئۇلار تېخى بىزگە كېلىپ، بۇ سىلىنىڭ ئەمىلىڭلار، سىلىنىڭ زاكىتىڭلار، بۇ بولسا، ماڭا ھەدى قىلىندى دەيدۇ، ئۇ نىمە ئۈچۈن ئاتا ــ ئانىسىنىڭ ئۆيدە ئولتۇرۇپ ئۆزىگە ھەدى كېلەمدۇ؟ يا كەلمەمدۇ قاراپ باقمايدۇ؟ دەپ كايىغاندىن كېيىن، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بىرىڭلار بىرەر نەرسىگە خىيانەت قىلىپ قالسىلا، قىيامەت كۈنى ئۇ نەرسىنى مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ كېلىدۇ، ئەگەر ئۇ تۆگە بولسا، ئۇنىمۇ مۈرىسىدە كۆتۈرۈپ ئېلىپ كېلىدۇ، ۋەھالەنكى، تۆگە بوزلاپ ھۆركىرەيدۇ، ئەگەر ئۇ كالا بولسا، كالا

مۆرىگەن ھالدا مۇرىسىدە ئېلىپ كېلىدۇ، قوينى بولسا،قوي مەرىگەن ھالدا كۆتۈرۈپ ئېلىپ كېلىدۇ، (ئاھ! ئۇ نېمىدىگەن رەسۋاچىلىق ھە!) ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4696 –4697 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرّاحِ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عَدِيّ بْنِ عَمِيرَةَ الْكِنْدِيّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلَىَ عَمَلٍ، فَكَتَمَنَا مِخْيَطاً فَمَا فَوْقَهُ، كَانَ غُلُولاً يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» قَالَ: فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ أَسْوَدُ، مِنَ الأَنْصَارِ. كَأَنّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ اقْبَلْ عَنّي عَمَلَكَ. قَالَ: «وَمَا لَكَ؟» قَالَ: سَمِعْتُكَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا. قَالَ: «وَأَنَا أَقُولُهُ الآنَ. مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلَىَ عَمَلٍ فَلْيَجِىءْ بِقَلِيلِهِ وَكَثِيرِهِ. فَمَا أُوتِيَ مِنْهُ أَخَذَ. وَمَا نُهِيَ عَنْهُ انْتَهَىَ».

4698 – وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَدِيّ بْنَ عَمِيرَةَ الْكِنْدِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ.

ئەدىي ئىبنى ئۇمەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:ئى ئىنسانلار! سىلەردىن كىم بىزگە ئەمەلدار بولۇپ، بىرەر خىزمەتنى قىلسا،ئاندىن ئۇ بىزدىن بىر تال يىڭنە چاغلىق ياكى ئۇنىڭدىن يۇقىرى نەرسىنى يوشۇرۇۋالسا، ئۇنىڭ بۇ ئىشى خىيانەت بولۇپ، قىيامەت كۈنى ئۇ شۇ خىيانىتى بىلەن بىرگە كېلىدۇ.ئاندىن ئەنسارلاردىن بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بىزگە بەرگەن خىزمەتلىرىنى بىزدىن قايتۇرۇپ ئېلىۋالسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ؛نىمە ئۈچۈن شۇنداق دەيسەن؟دېسە، ئۇكىشى؛ مەن سىلىنىڭ مۇنداق،مۇنداق دېگەنلىرىنى ئاڭلاپ قالدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ شۇنداق، مەن شۇنداق دېدىم، بىز سىلەردىن بىر كىشىنى خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئەمەلدار قىلساق، ئۇ ئالغان نەرسىنىڭ ئېزىنىمۇ، جىقىنىمۇ ھەممىنى تولۇق كەلتۈرسۇن، ئۇنىڭغا بىز تەرەپتىن بېرىلگەن نەرسىنى ئالسۇن، ئۇنىڭدىن چەكلەنگەن، توسالغان نەرسىنى ئالماي، يانسۇن، دېدى. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

848 – باب وجوب طاعة الأمراء في غير معصية، وتحريمها في المعصية

ئەمىرلەر گۇناھ-مەئسىيەتكە بۇيرىمىسلا ئۇلارغا ئىتائەت قىلىشنىڭ ۋاجىبلىقى، ئەگەر گۇناھ-مەئسىيەتكە بۇيرىسا ئۇلارغا ئىتائەت قىلىشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4699 – حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: نَزَلَ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّهَ وَأَطِيعُوا الرّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ} (4النساء الآية: 59) فِي عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ قَيْسِ بْنِ عَدِيَ السّهْمِيّ. بَعَثَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي سَرِيّةٍ. أَخْبَرَنِيهِ يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ.

ئىبنى جۇرەيج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، «ئى مۆئمىنلەر!**الله** قا ئىتائەت قىلىڭلار، **الله** نىڭ پەيغەمبىرىگە ۋە ئۆزەڭلاردىن بولغان ئىش ئۈستىدىكىلەرگە(يەنى مۇسۇلمان-مۆئمىنلاردىن سايلانغان ئىسلام خەلىپىسىگە) ئىتائەت قىلىڭلار......»دېگەن ئايەت ئابدۇاللە ئىبنى ھۇزاپە توغرىسىدا نازىل قىلىنغان، ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قوشۇن باشلىقى قىلىپ ئەتكەن ئىدى. (ئاندىن بۇ ئايەت بارلىق مۇسۇلمانلارغائام)

4700 – حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللّهَ. وَمَنْ يَعْصِنِي فَقَدْ عَصَىَ اللّهَ. وَمَنْ يُطِعِ الأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي. وَمَنْ يَعْصِ الأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي».

4701 ـ وحَدّثنيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: «وَمَنْ يَعْصِ الأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي».
4702 ـ4703 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَهُ قَالَ: حَدّثنَا أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللّهَ. وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللّهَ. وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي. وَمَنْ عَصَىَ أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي».
4704 -4705 ـ ـ وحدّثني أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي عَلْقَمَةَ. قَالَ: حَدّثنِي أَبُو هُرَيْرَةَ، مِنْ فِيهِ إِلَى فِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. قَالاَ: حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ سَمِعَ أَبَا عَلْقَمَةَ. سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.
4706 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ حَيْوَةَ أَنّ أَبَا يُونُسَ، مَوْلَى أَبِي هُرَيْرَةَ حَدّثهُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِذَلِكَ. وَقَالَ: «مَنْ أَطَاعَ الأَمِيرَ» وَلَمْ يَقُلْ «أَمِيرِي». وَكَذَلِكَ فِي حَدِيثِ هَمّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ماڭا ئىتائەت قىلسا، ھەققەتەن ئۇ، ئاللاھقا ئىتائەت قىلغان بولىدۇ. (چۈنكى، مەن ئاللاھنىڭ ئەلچىسى) كىم ماڭا ئاسىيلىق قىلسا، جەزمەن ئۇ،ئاللاھقا ئاسىي بولىدۇ، كىم ئىسلام خەلىپىسى، ئەمىرگە ئىتائەت قىلسا، ھەققەتەن ئۇ ماڭا ئىتائەت قىلغان بولىدۇ. (چۈنكى، ئۇ قۇرئان، ھەدىس، سۈننەت بويىنچە بۇيرۇيدۇ). كىم خەلىپە، ئەمىرگە ئاسىيلىق قىلسا، جەزمەن ئۇ ماڭا ئاسىيلىق قىلغان بولىدۇ.   ھەققەتەن ئىمام قالقاندۇر، قوماندان بولغان ئىمامنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ساقلىنىپ تۇرۇپ جەڭ قىلىنىدۇ، ئەگەر ئۇ ئىمام، ئاللاھدىن قورقۇشقا، تەقۋالىققا بۇيرۇسا، ئادىل بولسا، جەزمەن ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇ ئىشلاردا ئەجىر، مۇكاپات بولىدۇ، ئەگەر ئۇ يۇقىرىقىدىن باشقا ئىشلارغا بۇيرىسا، ئادىل بولمىسا، ھەققەتەن ئۇنىڭغا گۇناھ بولىدۇ، جىنايەت ئارتىلىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4707 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ يَعْقُوبَ. قَالَ سَعِيدٌ: حَدّثنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ السّمّانِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عَلَيْكَ السّمْعُ وَالطّاعَةُ. فِي عُسْرِكَ وَيُسْرِكَ. وَمَنْشَطِكَ وَمَكْرَهِكَ. وَأَثَرَةٍ عَلَيْكَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيىن، تەس كۆنۈلمىگەندە، ئاسان بولغان كەڭرىچىلىك كۈنلەردىمۇ، سەن ياخشى كۆرگەن خۇشال كۈنلىرىڭدىمۇ، سەن ياقتۇرمىغان خاپىلىق كۈنلىرىڭدىمۇ، سېنىڭ زىيىنىڭغا، شەخسىيەتچىلىك قىلىنغان كۈنلەردىمۇ خەلىپە، ئىمامىڭنىڭ سۆزىنى، بۇيرۇقىنى ئاڭلاپ، ئىتائەت قىلىشنى لازىم تۇت، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان. ۋاسلەت، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىككى ھىجرەتنىڭ ئەۋزىلى، ھىجرەتۇلبانەتتۇر، ھىجرەتۇلبانەت دېگەن، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى بىلەن مۇستەھكەم تۇرۇشۇڭدۇر، ھىجرەتۇلبادىيەت بولسا، يۇرتۇڭغا قايتىشىڭلاردۇر، شۇنىڭ بىلەن بىرگە قىيىن، تەس كۆنۈلمىگەندە، ئاسان كۆنۈلمىگەندە، مۇشەققەتلىك سەن ياقتۇرمايدىغان چاغدا، ۋە سەن ياخشى كۆرىدىغان، خۇشال چاغدا، ھەتتا،

سىنىڭ ئۈستۈڭگە شەخسىيەتچىلىك قىلىنغان، سەندىن باشقىلار ئۈستۈن قىلىنغان چاغلاردىمۇ ھەققى ئاڭلاپ،

ئىتائەت قىلىشنى لازىم تۇت، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

4708 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ قَالَ: إِنّ خَلِيلِي أَوْصَانِي أَنْ أَسْمَعَ وَأُطِيعَ، وَإِنْ كَانَ عَبْداً مُجَدّعَ الأَطْرَافِ.
4709 ـ4710 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. جَمِيعاً عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَقَالاَ فِي الْحَدِيثِ: عَبْداً حَبَشِياً مُجَدّعَ الأَطْرَافِ.

ئەبۇزەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن، يېقىن دوستۇم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا؛ (ئەگەر سىلەرگە) قارا تەنلىك، ئەزالىرى كېسىلىپ كەتكەن چولاق بىر قۇل باش بولسىمۇ، (ئۇ سىلەرنى ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان بىلەن يۆتىلەپ، يېتەكلەپ قوماندانلىق قىلسىلا)، ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشىمغا ۋەسىيەت قىلدى.

4711 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَدّتِي تُحَدّثُ أَنّهَا سَمِعَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَخْطُبُ فِي حَجّةِ الْوَدَاعِ. وَهُوَ يَقُولُ: «وَلَوِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ يَقُودُكُمْ بِكِتَابِ اللّهِ، فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا.
4712 ـ وحدّثناه ابْنُ بَشّارٍ حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ شُعْبَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ «عَبْداً حَبَشِياً».
4713 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ بْنُ الْجَرّاحِ عَنْ شُعْبَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: «عَبْداً حَبَشِياً مُجَدّعاً».
4714 ـ وحدّثنا عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «حَبَشِياً مُجَدّعاً» وَزَادَ: أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمِنًى، أَوْ بِعَرَفَاتٍ.
4715 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ يَحْيَىَ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنْ جَدّتِهِ أُمّ الْحُصَيْنِ قَالَ: سَمِعْتُهَا تَقُولُ: حَجَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَجّةَ الْوَدَاعِ. قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَوْلاً كَثِيراً. ثُمّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «إِنْ أُمّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ مُجَدّعٌ (حَسِبْتُهَا قَالَتْ) أَسْوَدُ، يَقُودُكُمْ بِكِتَابِ اللّهِ. فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا».

ئۇممە ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەججەتۇلۋىدادا مۇنداق دىگەن: ئەگەر سىلەرگە قارا تەنلىك، ئەزالىرى كېسىلىپ كەتكەن چولاق بىر قۇل باش بولسا، ئۇ سىلەرنى ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان بىلەن يۆتىلەپ، يېتەكلەپ قوماندانلىق قىلسا، ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىڭلار . مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.چۈنكى، بىز بىر ئاللاھقا ۋە رەسۇلىغا، قۇرئان، سەھىھ ھەدىسكە ئىتائەت قىلىمىز، ئاللاھقا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ، مەخلۇققا ئىتائەت قىلىش يوق. ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: گەرچە ئەزالىرى كېسىلىپ، چولاق بولغان كىشى، ساڭا باش بولسىمۇ،(ھەققە بۇيرىسىلا) ئاڭلاپ ئىتائەت قىل، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4716 -4717 ـ ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ السّمْعُ وَالطّاعَةُ. فِيمَا أَحَبّ وَكَرِهَ. إِلاّ أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ. فَإِنْ أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ، فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاڭلاپ ، ئىتائەت قىلىش ھەربىر مۇسۇلماننىڭ ئۈستىگە ،ئۇ ياخشى كۆرگەن ياكى ياقتۇرمىغان ھەرقانداق ئىشلاردا ، گۇناھ ـــ

مەئسىيەتكە بۇيرۇلمىسلا ۋاجىپ بولىدۇ، ئەگەر مەئسىيەتكە، ئاللاھقا ئاسىي بولۇشقا بۇيرۇلسا، بۇ چاغدا ئاڭلاشمۇ يوق، ئىتائەت قىلىشمۇ يوقتۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ئۇقەيلى توپلىغان، سەھىھ.

4718 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ جعْفرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَلِيَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ جَيْشاً وَأمّرَ عَلَيْهِمْ رجُلاً. فَأوْقَد نَاراً. وَقَالَ: ادْخُلُوهَا. فَأرَادَ نَاسٌ أنْ يَدْخُلُوهَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: إنّا قَدْ فَرَرْنَا مِنْهَا. فَذُكِرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ، لِلّذِينَ أرَادُوا أنْ يَدْخُلُوهَا: «لَوْ دَخَلْتُمُوهَا لَمْ تَزَالُوا فِيهَا إلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» وَقَالَ لِلآخَرِينَ قَوْلاً حَسَناً. وَقَالَ: «لاَ طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ اللّهِ. إنّمَا الطّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ».

4719 ـ وحدّثنا مُحمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حرْبٍ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. وَتَقَارَبُوا فِي اللّفْظِ. قَالُوا: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأعْمَشُ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَلِيَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً. وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً مِنَ الأنْصَارِ. وَأمَرَهُمْ أنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَيُطِيعُوا. فَأغْضَبُوهُ فِي شَيْءٍ. فَقَالَ: اجْمَعُوا لِي حَطَباً. فَجَمَعُوا لَهُ. ثُمّ قَالَ: أوْقِدُوا نَاراً. فَأوْقَدُوا. ثُمّ قَالَ: ألَمْ يَأمُرْكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ تَسْمَعُوا لِي وَتُطِيعُوا؟ قَالُوا: بَلَى. قَالَ: فَادْخُلُوهَا. قَالَ: فَنَظَرَ بَعْضُهُمْ إلَى بَعْضٍ. فَقَالُوا: إنّمَا فَرَرْنَا إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ النّارِ. فَكَانُوا كَذَلِكَ. وَسَكَنَ غَضَبُهُ. وَطُفِئَتِ النّارُ. فَلَمّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا. إنّمَا الطّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ».

4720 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَأبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَشِ بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قوشۇن ئەۋەتىپ، ئۇلارغا ئەنساردىن بىركىشىنى باشلىق قىلدى ۋە ئۇلارنى باشلىقنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ ئىتائەت قىلىشقا بۇيرىدى. ئاندىن ئۇلاربىر ئىش سەۋەبلىك باشلىقنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويدى، باش ئەمىر ئۇلارنى ئوتۇن توپلاشقا بۇيرۇپ، ئاندىن ئوت ياقتۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ سىلەرنى مىنىڭ سۆزىمنى ئاڭلاپ ئىتائەت قىلىشقا بۇيرىدىغۇ؟دىدى، ئۇلار؛ ھەئە شۇنداق دىدى. ئاندىن ئۇ؛ ئۇنداق بولسا، بۇئوتقا كىرىڭلار! دىدى. ئۇلارنىڭ بەزىسى بۇيرۇققا ئىتائەت قىلىپ ئوتقا كىرىشنى مەقسەت قىلدى، يەنەبەزىسى بىربىرىگە قارىشىپ؛ بىز ئوتتىن قېچىپ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلگەن تۇرساق دەپ جىم تۇردى. ئۇنىڭ ئاچچىقى پەسەيدى، ئوتمۇ ئۆچۈپ قالدى. ئاندىن ئۇلار قايتىپ كەلگەندە بۇئىشنى رەسۇلۇللاھ ﷺ قا خەۋەر قىلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئوتقا كىرمەكچى بولغانلارغا: ئەگەر سىلەر شۇئوتقا كىرگەن بولساڭلار، ئۇنىڭدىن مەڭگۈ چىقالماي، قىيامەت كۈنىگىچە ئوت ئىچىدە قېلىپ قالاتتىڭلار،دىدى. يەنەبىربۆلۈك كىشىلەرگىمۇ ياخشى سۆز قىلىپ؛ ئاللاھقا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ بىرەر كىشىگە ئىتائەت قىلىش يوق، ھەقىقەتەن ئىتائەت، گۇناھ ـمەئسىيەتتە ئەمەس، بەلكى، ياخشىلىقتا بولىدۇ،دىدى. بەيھەقى، نەسەئى .

ئىمران، ھەكەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: خالىققا ئاسىي بولۇپ تۇرۇپ مەخلۇققا ئىتائەت قىلىش يوق. ئەھمەد، ھاكىم توپلىغان سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھقا ئىتائەت قىلمىغان كىشىگە ئىتائەت قىلىش

يوق، بويسۇنۇش يوق. (دىنسىزلارغا، مۇشرىكلارغا، زالىملارغا ئەسلا ئىتائەت قىلىش يوق، بىز تەقدىرگە رازى بولساقمۇ، دىنسىز، زالىملارغا نارازى). ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

4721 ـ4722 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ إدْرِيسَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ جَدّهِ قَالَ: بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى السّمْعِ وَالطاعَةِ. فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ. وَالْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ. وَعَلَى أثَرَةٍ عَلَيْنَا. وَعَلَى أنْ لاَ نُنَازِعَ الأمْرَ أهْلَهُ. وَعَلَى أنْ نَقُولَ بِالْحَقّ أيْنَمَا كُنّا. لاَ نَخَافُ فِي اللّهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ.
4723 ـ وحدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ الْهَادِ)، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أبِيهِ. حَدّثنِي أبِي قَالَ: بَايَعْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ إدْرِيسَ.
4724 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ وَهْبِ بْنِ مُسْلِمٍ. حَدّثنَا عَمّي، عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثنِي بُكَيْرٌ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أبِي أمَيّةَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ وَهُوَ مَرِيضٌ. فَقُلْنَا: حَدّثنَا، أصْلَحَكَ اللّهُ، بِحَدِيثٍ يَنْفَعُ اللّهُ بِهِ، سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: دَعَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَبَايَعْنَاهُ. فَكَانَ فِيمَا أخَذَ عَلَيْنَا، أنْ بَايَعْنَا عَلَى السّمْعِ وَالطّاعَةِ، فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا، وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا، وَأثَرَةٍ عَلَيْنَا. وَأنْ لاَ نُنَازِعَ الأمْرَ أهْلَهُ. قَالَ: «إلاّ أنْ تَرَوْا كُفْراً بَوَاحاً عِنْدَكُمْ مِنَ اللّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ».

ئۇبادەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، قىيىنچىلىقتىمۇ، ئاسان بولغاندىمۇ، ياقتۇرغان،ياقتۇرمىغاندىمۇ، كەڭچىلىلىك،ۋە تار بولغاندىمۇ، جاپادىمۇ،ھالاۋەتتىمۇ، ئاڭلاپ، ئىتائەت قىلىشقا، بىزگە سايلانغان ئەمىرلەرنى ئۆز نەپسىمىزدىن،جېنىمىزدىنمۇ ئۈستۈن،ئەۋلا بىلىشكە، خەلىپىلىكنى ئۇنىڭ ئەھلىدىن تالاشماسلىقىمىزغا،تارتىۋالماسلىقىمىزغا، قەيەردە بولساق، پەقەت ھەق سۆزنىلا قىلىشىمىزغا، **الله** يولىدا مالامەتچىلەرنىڭ تاپا ـ تەنە،مالامەتلىرىدىن قورقماسلىقىمىزغا بەيئەت قىلغان ئىدۇق. يەنەبىرخاتىردە؛ خەلىپىلىكنى ئۇنىڭ ئەھلىدىن تالاشماسلىقىمىزغا،تارتىۋالماسلىقىمىزغا بەيئەت قىلغان ئىدۇق. لېكىن ئەمىرلەردە ئۇچۇق ـ ئاشكارا كۇپۇرلۇقنى كۆرسەڭلار،تارتىۋالساڭلار،ئىتائەت قىلمىساڭلار بولىدۇ، چۈنكى ئۇلارنىڭ كۇپۇرلىقى سىلەرگە **الله** تەرەپتىن ھۆججەت بولىدۇ دىگەن بار.بۇخارى،مۇسلىم.

849 ـ باب الإمام جنة يقاتل به من ورائه ويتقى به ئىمامنىڭ قالقان بولالىشى

4725 ـ حدّثنا إبْرَاهِيمُ عَنْ مُسْلِمٍ. حَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا شَبَابَةُ. حَدّثنِي وَرْقَاءُ عَنْ أبِي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّمَا الإمَامُ جُنّةٌ. يُقَاتَلُ مِنْ وَرَائِهِ. وَيُتّقَى بِهِ. فَإنْ أمَرَ بِتَقْوَى اللّهِ عَزّ وَجَلّ وَعَدَلَ، كَانَ لَهُ بِذَلِكَ أجْرٌ. وَإنْ يَأمُرْ بِغَيْرِهِ، كَانَ عَلَيْهِ مِنْهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئىمام قالقاندۇر، قوماندان بولغان ئىمامنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ساقلىنىپ تۇرۇپ جەڭ قىلىنىدۇ، ئەگەر ئۇ ئىمام، ئالللاھدىن قورقۇشقا، تەقۋالىققا بۇيرۇسا، ئادىل بولسا، جەزمەن ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇ ئىشلاردا ئەجىر، مۇكاپات بولىدۇ، ئەگەر ئۇ يۇقىرىقىدىن باشقا ئىشلارغا بۇيرىسا، ئادىل بولمىسا، ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا گۇناھ بولىدۇ، جىنايەت ئارتىلىدۇ.

850 - باب وجوب الوفاء ببيعة الخلفاء، الأول فالأول خەلىپىلەرنىڭ بەيئىتىگە ۋاپا قىلىش توغرىسىدا

4726 -4727 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ فُرَاتٍ الْقَزّازِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ: قَاعَدْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ خَمْسَ سِنِينَ. فَسَمِعْتُهُ يُحَدّثُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الأَنْبِيَاءُ، كُلّمَا هَلَكَ نَبِيّ خَلَفَهُ نَبِيّ، وَإِنّهُ لاَ نَبِيّ بَعْدِي. وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَتَكْثُرُ» قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: «فُوا بِبَيْعَةِ الأَوّلِ فَالأَوّلِ. وَأَعْطُوهُمْ حَقّهُمْ. فَإِنّ اللّهَ سَائِلُهُمْ عَمّا اسْتَرْعَاهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنىي ئىسرائىللارغا پەيغەمبەرلەر سىياسەت يۈرگۈزۈپ باشقۇراتتى، ھەر قاچان بىر پەيغەمبەر ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ئورنىغا يەنە بىر پەيغەمبەر، خەلىپە، ئىز باسار بولاتتى. ھەققەتەن مەندىن كېيىن ھېچقانداق پەيغەمبەر يوق، پات يېقىندا خەلىپىلەر بولىدۇ، ئۇلار كۆپىيىپ كېتىدۇ،(نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىپ كېتىدۇ.) دېگەندىن كېيىن، ئۇلار؛ بىزنى نېمىگە بۇيرىيلا؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەۋۋەلقىسىنىڭ، تۇنجىسىنىڭ، ئاندىن يەنە تۇنجىسىنىڭ بەيئىتىگە ۋاپا قىلىڭلار، ئاللاھتائالا ئۇلار ئۈچۈن قىلىپ بەرگەن ئۇلارنىڭ ھەققىنى تولۇق ئادا قىلىپ بېرىڭلار، (سىلەر ھەققىڭلارنى ئاللاھدىن سوراڭلار) ھەققەتەن ئاللاھتائالا ئۇلاردىن ئۇلارنى پادىچى، باشلىق قىلغان ئىشلاردىن سوراققا تارتىدۇ دېدى، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە ت، سەھىھ.

4728 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ وَ وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ تَأْمُرُ مَنْ أَدْرَكَ مِنّا ذَلِكَ؟ قَالَ: «تُؤَدّونَ الْحَقّ الّذِي عَلَيْكُمْ. وَتَسْأَلُونَ اللّهَ الّذِي لَكُمْ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن سىلەر مەندىن كېيىن پات يېقىندا قاتتىق شەخسىيەتچىلىكنى كۆرىسىلەر، ھەممىسى ؛ مەن، مەنلا دەيدۇ، سىلەر ئىنكار قىلىدىغان نۇرغۇن مۇنكەر ئىشلارنى كۆرىسىلەر، شۇ كۈنلەردە ئۇلارغا يەنى سىلەرگە باشلىق، خەلىپە بولغانلارغا ھەققىنى تولۇق ئادا قىلىڭلار، سىلەرنىڭ ھەققىڭلارنى بولسا، ئاللاھدىنلا سوراڭلار. بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى

4729 - حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ رَبّ الْكَعْبَةِ قَالَ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ جَالِسٌ فِي ظِلّ الْكَعْبَةِ. وَالنّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَيْهِ. فَأَتَيْتُهُمْ. فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ. فَقَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ. فَنَزَلْنَا مَنْزِلاً. فَمِنّا مَنْ يُصْلِحُ خِبَاءَهُ. وَمِنّا مَنْ يَنْتَضِلُ، وَمِنّا مَنْ هُوَ فِي جَشَرِهِ. إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: الصّلاَةَ جَامِعَةً. فَاجْتَمَعْنَا إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «إِنّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيّ قَبْلِي إِلاّ كَانَ حَقّاً عَلَيْهِ أَنْ يَدُلّ أُمّتَهُ عَلَى خَيْرِ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ، وَيُنْذِرَهُمْ شَرّ مَا يَعْلَمُهُ لَهُمْ. وَإِنّ أُمّتَكُمْ هَذِهِ جُعِلَ عَافِيَتُهَا فِي أَوّلِهَا. وَسَيُصِيبُ آخِرَهَا بَلاَءٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا. وَتَجِيءُ فِتْنَةٌ فَيُرَقّقُ بَعْضُهَا بَعْضاً. وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ مُهْلِكَتِي. ثُمّ تَنْكَشِفُ. وَتَجِيءُ الْفِتْنَةُ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ: هَذِهِ هَذِهِ. فَمَنْ أَحَبّ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النّارِ وَيُدْخَلَ الْجَنّةَ، فَلْتَأْتِهِ مَنِيّتُهُ وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ. وَلْيَأْتِ إِلَى النّاسِ الّذِي يُحِبّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ. وَمَنْ بَايَعَ إِمَاماً، فَأَعْطَاهُ صَفْقَةَ يَدِهِ وَثَمَرَةَ قَلْبِهِ، فَلْيُطِعْهُ إِنِ اسْتَطَاعَ. فَإِنْ جَاءَ آخَرُ يُنَازِعُهُ فَاضْرِبُوا عُنُقَ الآخَرِ». فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَقُلْتُ لَهُ: أَنْشُدُكَ اللّهَ آنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَأَهْوَى إِلَى أُذُنَيْهِ وَقَلْبِهِ بِيَدَيْهِ. وَقَالَ: سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي. فَقُلْتُ لَهُ: هَذَا ابْنُ عَمّكَ مُعَاوِيَةُ يَأْمُرُنَا أَنْ نَأْكُلَ أَمْوَالَنَا بَيْنَنَا بِالْبَاطِلِ. وَنَقْتُلَ أَنْفُسَنَا. وَاللّهُ يَقُولُ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ آمَنُوا لاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلاّ أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ

تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلاَ تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنّ اللّهِ كَانَ بِكُمْ رَحِيماً﴾ (4النساء الآية: 29). قَالَ: فَسَكَتَ سَاعَةً ثُمّ قَالَ: أَطِعْهُ فِي طَاعَةِ اللّهِ. وَاعْصِهِ فِي مَعْصِيَةِ اللّهِ.

4730 ـ وحدثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالُوا: حَدّثَنَا وَكِيعٌ ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

4731 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو الْمُنْذِرِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَـقَ الْهَمْدَانِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي السّفَرِ عَنْ عَامِرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ رَبّ الْكَعْبَةِ الصّائِدِيّ قَالَ: رَأَيْتُ جَمَاعَةً عِنْدَ الْكَعْبَةِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ الأَعْمَشِ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىملىق سەپەردىكى نامىزىدىن قايتىپ مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن مەندىن بۇرۇنقى ھەرقانداق بىر پەيغەمبەرنىڭ ئۈستىگە ، ئۈممىتىنى ياخشىلىققا كۆرسىتىپ قويۇشى، ياخشىلىقنى ئۆگىتىپ قويۇشى، يامانلىقدىن ئاگاھلاندۇرۇشى ۋاجىپ، ھەق بولدى، ھەققەتەن بۇ ئۈممەتكە كەلسەك، بۇلارنىڭ ساقلىنىشى، ئەۋۋەلكى كىشىلىرىدە قىلىندى، بۇ ئۈممەتنىڭ ئاخىرىغا قاتتىق بالالەر، سىلەر تونىمايدىغان، ئىنكار قىلىدىغان ئىشلار يىتىدۇ، نۇرغۇن پىتنىلەر بىرىسى ــ بىرىسگە ھەمراھ بولۇپ كەينى ــ كەينىدىن كىلىدۇ، بىر پىتنە كەلسە، مۆئمىن ھە! مانا بۇ مىنىڭ ھالاك بولۇشۇم دەيدۇ، ئاندىن ئۇ پىتنە كۆتۈرۈلۈپ، يەنە بىر پىتنە ــ پاساد كەلسە، مۆئمىن ھە! مانا بۇ، مۇشۇ شۇ، ئەمدى ھالاك بولدۇم دەيدۇ، سىلەردىن بىر كىشى دوۋزاخدىن يىراق بولۇپ، جەننەتكە كىرىشنى ياخشى كۆرسە، ئۇ كىشىگە ئۆلۈم؛ ئۇ، ئالللاھقا، ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرگەن ھالدا مۆئمىن ھالدا كەلسۇن، يەنى مۆئمىن ھالدا ئۆلسۇن، ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئۇنىڭغۇ كىلىشنى ياخشى كۆرۈپ، قارشى ئالىدىغان كىشلەرگە بارسۇن . كىم بىر ئىمامغا بەيئەت قىلىپ، ئۇنىڭغا قولنى بەرسە، قەلبىنىڭ مىۋىسنى بەرسە، چىن قەلبىدىن بەيئەت قىلسا، ئۇ ئىمامغا قادىر بولۇشچە ئىتائەت قىلسۇن، ئەگەر ئۇنىڭ بەيئىتىنى تالىشىپ، يەنە بىرسى كەلسە، يەنە بىرسى ئىماملىق خەلىپىە داۋاسى قىلىپ، بەيئەت تەلەپ قىلسا، كىيىنكى كىشىنىڭ كالللىسنى ئالسۇن، ئۆلتۈرۈۋەتسۇن، (چۈنكى، ئىسلام خەلىپىسى، ئىمامى بىرلا بولىدۇ) ئۇ قەسەم قىلىپ تۇرۇپ، بۇھەدىسنى ئىككى قۇلۇقۇم ئاڭلىغان، قەلبىم يادا ئالغان، سەن الله قا ئىتائەت قىلغان ئەمىرگە ئىتائەت قىل، ئاسىيلىق قىلغانغا ئىتائەت قىلماي سەنمۇ ئاسىيلىق قىل دىدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

851 ـ باب الأمر بالصبر عند ظلم الولاة واستئثارهم

4732 ـ4733 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ خَلاَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: أَلاَ تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلاَناً؟ فَقَالَ: «إِنّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً. فَاصْبِرُوا حَتّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ».

4734 ـ وَحَدّثَنِيهِ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَقُلْ: خَلاَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئەنسارلاردىن بىركىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! پالانىنى خىزمەتچى خادىم قىلغاندەك بىزنىمۇ ئەمەلدار قىلمامىلا؟ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن سىلەر مەندىن كېيىن باشلىقلارنىڭ قاتتىق شەخسىيەتچىلىك قىلىشقا ئۇچرايسىلەر، سىلەر شۇ چاغدا ئەتە (يەنى قىيامەت كۈنى) ھەۋزى كەۋسەر يېنىدا مەن بىلەن ئۇچراشقانغا قەدەر چىداپ سەۋرى قىلىڭلار. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ

852 ـ باب في طاعة الأمراء وإن منعوا الحقوق

4735 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلِ الْحَضْرَمِيّ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلَ سَلَمَةُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقَالَ: يَا نَبِيّ اللّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قَامَتْ عَلَيْنَا أُمَرَاءُ يَسْأَلُونَا حَقّهُمْ وَيَمْنَعُونَا حَقّنَا، فمَا تَأْمُرُنَا؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ. ثُمّ سَأَلَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ. ثُمّ سَأَلَهُ فِي الثّانِيَةِ أَوْ فِي الثّالِثَةِ فَجَذَبَهُ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ. وَقَالَ: «اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا. فَإِنّمَا عَلَيْهِمْ مَا حُمّلُوا وَعَلَيْكُمْ مَا حُمّلْتُمْ».

4736 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقَالَ: فَجَذَبَهُ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا. فَإِنّمَا عَلَيْهِمْ مَا حُمّلُوا وَعَلَيْكُمْ مَا حُمّلْتُمْ».

ۋائىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، سەلەمەت ئىبنى يەزىيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن، ئى **الله** نىڭ ئەچىسى! قېنى خەۋەر بەرسلە، ئەگەر بىزگە ئەمىرلەر باشلىق بۇلۇپ، بىزدىن ئۆز ھەققىنى سوراپ ئېلىپ، بىزنىڭ ھەققىمىزنى بەرمىسە،بىزنى نىمىگە بۇيرىيلا؟دىگەندە، رەسۇلۇللاھ ئۈچۈنجى قېتىم مۇنداق دىگەن: ئىمام، خەلىپە باشلىقلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئىتائەت قىلىڭلار، ئۇلارغىمۇ ئۆزلىرى تەكلىپ قىلىنغان ئىشلار يۈكلىنىدۇ، سىلەرگىمۇ سىلەرتەكلىپ قىلىنغان ئىشلار يۈكلىنىدۇ، يەنى، ھەركىم ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى لازىم،دېدى. مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

853 ـ باب وجوب ملازمة جماعة المسلمين عند ظهور الفتن، وفي كل حال. وتحريم الخروج على الطاعة ومفارقة الجماعة

پىتنە ـ پاسادلەر زامانىدا ۋە ھەرقانداق چاغدا مۇسۇلمانلار جامائىتىنى خەلىيپىنى لازىم تۇتۇش توغرىسىدا

4737 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ. حَدّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ الْحَضْرَمِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ: كَانَ النّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْخَيْرِ. وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشّرّ. مَخَافَةَ أَنْ يُدْرِكَنِي. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا كُنّا فِي جَاهِلِيّةٍ وَشَرَ. فَجَاءَنَا اللّهُ بِهَـذَا الْخَيْرِ. فَهَلْ بَعْدَ هَـذَا الْخَيْرِ شَرّ؟ قَالَ: «نَعَمْ» فَقُلْتُ: هَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشّرّ مِنْ خَيْرٍ؟ قَالَ: «نَعَمْ. وَفِيهِ دَخَنٌ» قُلْتُ: وَمَا دَخَنُهُ؟ قَالَ: «قَوْمٌ يَسْتَنّونَ بِغَيْرِ سُنّتِي، وَيَهْدُونَ بِغَيْرِ هَدْيِي. تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ». فَقُلْتُ: هَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرَ؟ قَالَ: «نَعَمْ. دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنّمَ. مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا». فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ صِفْهُمْ لَنَا. قَالَ: «نَعَمْ. قَوْمٌ مِنْ جِلْدَتِنَا. وَيَتَكَلّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَمَا تَرَى إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ؟ قَالَ: «تَلْزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ» فَقُلْتُ: فَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلاَ إِمَامٌ؟ قَالَ: «فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرَقَ كُلّهَا. وَلَوْ أَنْ تَعَضّ عَلَى أَصْلِ شَجَرَةٍ، حَتّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ، وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ».

4738 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسّانَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ حَسّانَ). حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ (يَعْنِي ابْنَ سَلاّمٍ). حَدّثَنَا زَيْدُ بْنُ سَلاّمٍ عَنْ أَبِي سَلاّمٍ قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا كُنّا بِشَرَ. فَجَاءَ اللّهُ بِخَيْرٍ. فَنَحْنُ فِيهِ. فَهَلْ مِنْ وَرَاءِ هَـذَا الْخَيْرِ شَرّ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قُلْتُ: هَلْ وَرَاءَ ذَلِكَ الشّرّ خَيْرٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قُلْتُ: فَهَلْ وَرَاءَ ذَلِكَ الْخَيْرِ شَرّ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قُلْتُ: كَيْفَ؟ قَالَ: «يَكُونُ بَعْدِي أَئِمّةٌ لاَ يَهْتَدُونَ بِهُدَايَ، وَلاَ يَسْتَنّونَ بِسُنّتِي،

وَسَيَقُومُ فِيهِمْ رِجَالٌ قُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ فِي جُثْمَانِ إِنْسٍ» قَالَ قُلْتُ: كَيْفَ أَصْنَعُ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ؟ قَالَ: «تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلأَمِيرِ. وَإِنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ. وَأُخِذَ مَالُكَ. فَاسْمَعْ وَأَطِعْ».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، كىشىلەر دائىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ياخشىلىق توغرىسىدا سورايتتى، مەن بولسام، يامانلىق ماڭا يېتىپ قېلىشتىن ئەنسىرەپ، يامانلىق توغرىسىدىلا سورايتتىم، مەن؛ ئى **اللە** نىڭ ئەلچىسى! بىز بۇرۇن جاھالىيەتتە ۋە يامانلىق ئىچىدىلا ئىدۇق، **اللە** تائالا بىزگە بۇ ياخشىلىقنى كەلتۈرۈپ بەردى، بۇ ياخشىلىقتىن كېيىنمۇ يامانلىق بۇلامدۇ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛ھەئە يامانلىق بۇلىدۇ دېدى، مەن؛ شۇ يامانلىقتىن كېيىنمۇ يەنە ياخشىلىق بۇلامدۇ؟دېسەم، ھەئە ياخشىلىق بۇلىدۇ، لېكىن ئۇنىڭدا تۇتۇندەك،چاڭ ـ تۇزاندەك ئارلاشمىلار بۇلىدۇ دېدى، مەن؛ بۇ دىگەنلىرى نىمىسى؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛ئۇلار شۇنداق بىر قەۋىمكى، مىنىڭ سۈننىتىمدىن باشقا بىر سۈننەت يولىنى سۈننەت قىلىۋالىدۇ، مىنىڭ ھىدايەت يولۇمدىن باشقا بىريول بىلەن يول تۇتۇپ ماڭىدۇ، سەن ئۇلارنىڭ ئىشلىرىدىن بەزىسىنى ياخشىلىق دەپ تونۇيسەن، بەزىسىنى ئىنكار قىلىسەن دېدى، مەن يەنە؛ ئەشۇ ياخشىلىقتىن كېيىنمۇ يەنە يامانلىق بۇلامدۇ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: جەھەننەمنىڭ ئىشىكلىرىگە چاقىرىدىغان چاقىرىقچى، دەۋەتچىلەر بولىدۇ، كىم ئۇلارنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشسا جاۋاب بەرسە، ئۇلار ئۇنى جەھەننەمگە تاشلىۋېتىدۇ، دېدى، مەن؛ ئۇلارنى بىزگە سۈپەتلەپ بەرسىلە دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛ئۇلار بىزنىڭ تەنمىزدىكى يەنى سېرىق تەنلىكلەردىن بولغان قەۋىم بولۇپ، بىزنىڭ تىلىمىز ئەرەب تىلى بىلەن سۆزلەيدۇ، دېدى،مەن؛ئەگەر مىنى شۇ زامانلاردىكى شۇ ئىشلار تېپىۋالسا، مىنى نىمىگە بۇيرىيلا؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛ شۇ چاغدا مۇسۇلمانلار جامائىتىنى، ئۇلارنىڭ ئىمامىنى، خەلىپىسىنى لازىم تۇت،دېدى، مەن؛ ئەگەر مۇسۇلمانلارغا جامائەت، ئىمام، خەلىپە بولمىسچۇ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛ ئەگەر مۇسۇلمانلارغا جامائەت، ئىمام، خەلىپە بولمىسا، شۇ پىرقىنىڭ ھەممىسىدىن ئايرىلغىن، گەرچە سەن دەرەخ يىلتىزلىرىنى چايناپ، يەپ قالساڭمۇ، سىنى ئۆلۈم تاپقانغا قەدەر شۇ ھالەتتە تۇرغىن. (يەنى، گەرچە سەن دەرەخ يىلتىزلىرىنى چايناپ، تۇرمۇش كەچۈرسەڭمۇ، شۇ ھالەتتە سېنى ئۆلۈم تاپسۇن، ئۇ ئازغۇن پىرقىلەرگە ھەرگىز ئەگەشمە) يەنەبىرخاتىدە؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مەندىن كېيىن مىنىڭ ھىدايەت يولۇمنى يول تۇتمايدىغان، سۈننەتلىرىمگە مەھكەم ئېسىلىپ ماڭمايدىغان ئىماملار بۇلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا جىسمى ئىنسانغا، قەلبى شەيتانغا ئوخشايدىغان كىشىلەر باشلىق بۇلۇپ ئىش بىجىرىدۇ، مەن؛ ئى **اللە** نىڭ ئەلچىسى! ئەگەر مىنى شۇئىشلار تېپىۋالسا، مەن قانداق قىلىمەن؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛گەرچە ئۇلار ئۇچاڭغا ئۇرۇپ، مال ـ مۈلۈكۈڭنى

تارتىۋالسىمۇ، ئىسلام ئەمىرى بولغان خەلىپىگە ئاڭلاپ ئىتائەت قىلغىن دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە قاتارلىقلار توپلىغان، سەھىھ.

4739 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخَ. حدّثنا جَرِيرٌ (يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ). حَدّثنَا غَيْلاَنُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي قَيْسِ بْنِ رِيَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «مَنْ خَرَجَ مِنَ الطّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ، فَمَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيّةً. وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمّيّةٍ، يَغْضَبُ لِعَصَبَةٍ، أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصَبَةٍ، أَوْ يَنْصُرُ عَصَبَةً، فَقُتِلَ، فَقِتْلَةٌ جَاهِلِيّةٌ. وَمَنْ خَرَجَ عَلَىَ أُمّتِي، يَضْرِبُ بَرّهَا وَفَاجِرَهَا. وَلاَ يَتَحَاشَ مِنْ مُؤْمِنِهَا، وَلاَ يَفِي لِذِي عَهْدٍ عَهْدَهُ، فَلَيْسَ مِنّي وَلَسْتُ مِنْهُ».
4740 ـ وحدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ رِيَاحٍ الْقَيْسِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِنَحْوِ حَدِيثِ جَرِيرٍ. وَقَالَ «لاَ يَتَحَاشَىَ مِنْ مُؤْمِنِهَا».
4741 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـَنِ بْنُ مَهْدِيَ. حَدّثَنَا مَهْدِيّ بْنُ مَيْمُونٍ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ رِيَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ خَرَجَ مِنَ الطّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ، ثُمّ مَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيّةً. وَمَنْ قُتِلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمّيّةٍ، يَغْضَبُ لِلْعَصَبَةِ، وَيُقَاتِلُ لِلْعَصَبَةِ، فَلَيْسَ مِنْ أُمّتِي. وَمَنْ خَرَجَ مِنْ أُمّتِي عَلَىَ أُمّتِي، يَضْرِبُ بَرّهَا وَفَاجِرَهَا، لاَ يَتَحَاشَ مِنْ مُؤْمِنِهَا، وَلاَ يَفِي بِذِي عَهْدِهَا، فَلَيْسَ مِنّي».
4742 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ بِهَـَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم خەلىپىنىڭ ئىتائىتىدىن چىقىپ، خەلىپە جامائىتىدىن ئايرىلىپ ئۆلسە، ئۇ جاھالىيەتلەرچە ئۆلگەن بولىدۇ، كىم قەۋمى، مىللىتى، ئۇرۇق ــ تۇغقانلىرى ئۈچۈن غەزەپ قىلىدىغان ياكى مىللەتۋازلىق، قەبىلىۋازلىق، تەرەپبازلىققا چاقىرىدىغان ياكى شۇلارغا ياردەم بېرىدىغان مەخسەتتە، غايىسى نامەلۇم بولغان قارىغۇلارچە جەڭ قىلىدىغان قوشۇننىڭ بايرىقى ئاستىدا ئۇرۇش قىلىپ ئۆلتۈرۈلسە، ئۇنىڭ ئۆلۈمىمۇ جاھالىيەتلەرچە ئۆلۈم بولىدۇ،(يەنى دىنسىز ھالەتتە ئۆلگەن بولىدۇ،) كىم مېنىڭ ئۈممىتىمگە قارشى قورال كۆتۈرۈپ چىقىپ، ياخشى ــ يامان ھەممىسىگە قىلىچ ئۇرسا، ئۈممەتنىڭ مۆئمىنلىرىنى ئايرىپ قويمىسا، ئەھدى، توختام، كېلىشىم بار كىشىلەرنىڭ ئەھدىسىگىمۇ ۋاپا قىلمىسا، ئۇ مەندىن ئەمەس، مەن ئۇنىڭدىن ئەمەس، (يەنى ئۇمۇ كاپىر بولىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ

4743 ـ حدّثنا حَسَنُ بْنُ الرّبِيعِ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ، أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ يَرْوِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ رَأَىَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئاً يَكْرَهُهُ، فَلْيَصْبِرْ. فَإِنّهُ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْراً فَمَاتَ، فَمِيتَةٌ جَاهِلِيّةٌ».
4744 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا الْجَعْدُ. حَدّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيّ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئاً فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ. فَإِنّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ النّاسِ خَرَجَ مِنَ السّلْطَانِ شِبْراً، فَمَاتَ عَلَيْهِ، إِلاّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيّةً».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئەمىر، خەلىپىسىدىن ياقتۇرمايدىغان ئىشنى كۆرسە، سەۋرە قىلسۇن، چۈنكى، كىم خەلىپە سۇلتان جامائىتىدىن بىر غېرىچ ئايرىلىپ ئۆلسە، ئۇ جاھالىيەتلەرچە ئىماندىن ئاجراپ ئۆلگەن بولىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى.

4745 ـ حدّثنا هُرَيْمُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدّثُ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْبَجَلِيّ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قُتِلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمّيّةٍ، يَدْعُو عَصَبِيّةً، أَوْ يَنْصُرُ عَصَبِيّةً، فَقِتْلَةٌ جَاهِلِيّةٌ».

جۇندۇپ، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم مىللەتۋازلىق، قەبىلىۋازلىق، تەرەپبازلىق، قەۋم، قېرىنداشلار ئۈچۈن غەزەپ قىلىدىغان، شۇلارغا ياردەم بېرىدىغان، غايىسى، نىشانى نامەلۇم بولغان، قارىغۇلارچە ئۇرۇش قىلىدىغان قوشۇننىڭ بايرىقى ئاستىدا ئۆلتۈرۈلسە، ئۇنىڭ ئۆلۈمى جاھالىيەتلەرچە، دىنسىز ئۆلۈم بولىدۇ. مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4746 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبي. حَدّثَنَا عَاصِمٌ وَهُوَ ابْنُ مُحَمّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ نَافِعٍ قالَ: جَاءَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ إِلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُطِيعٍ، حِينَ كَانَ مِنْ أَمْرِ الْحَرّةِ مَا كَانَ، زَمَنَ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ. فَقَالَ: اطْرَحُوا لأَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ وِسَادَةً. فَقَالَ: إِنّي لَمْ آتِكَ لأَجْلِسَ. أَتَيْتُكَ لأُحَدّثَكَ حَدِيثاً سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُهُ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ خَلَعَ يَداً مِنْ طَاعَةٍ، لَقِيَ اللّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لاَ حُجّةَ لَهُ. وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيّةً».
4747 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بُكَيْرٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأَشَجّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ أَتَى ابْنَ مُطِيعٍ. فَذَكَرَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَهُ.
4748 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيَ. حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ. حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئىسلام خەلىپىسىگە ئىتائەت قىلىشىدىن قولنى تارتىۋالسا، ئۇ قىيامەت كۈنى ھۆججەتسىز ھالەتتە ئاللاھقا ئۇچرىشىدۇ، كىم بويندا ئىسلام خەلىپىسىنىڭ بەيئىتى يوق ھالەتتە ئۆلسە، ئۇ جاھالىيەتلەرچە ئۆلگەن بولىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. (يەنى خەلىپىسىگە بەيئەت قىلماي ئۆلسە، دىنسىز ھالەتتە ئۆلگەن بولىدۇ، خەلىپە دېگەن، تۆت چوڭ خەلىپىدەك بولىدۇ، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنى بىر ئاللاھنىڭ كالامى قۇرئانغا، «لا ئىلاھە ئىللەللاھ» دېگەن بايراق ئاستىغا توپلاپ، يەر شارىدا پەقەت قۇرئان بىلەنلا قانۇن قىلىدۇ، ھەممىسى ئىتتىپاقلىشىپ، بىرلىشىدۇ، ئەپسۇس! تولىمۇ ئەپسۇس، ھازىر بۇنداق خەلىپە يوق ئىكەن، ياكى بىزگە مۇمكىن بولماي‌ۋاتىدۇ، ۋەالله ئەئلەم)

854 ـ باب حكم من فرق أمر المسلمين وهو مجتمع

مۇسۇلمانلارنىڭ بىرلىككە كەلگەن ئىشنى ئايرىۋېتىپ ئىككىنجى خەلىپىلىكنى تەلەپ قىلغۇچىنى ئۆلتۈرىۋېتىش

4749 ـ حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (قالَ ابْنُ نَافِعٍ: حَدّثَنَا غُنْدَرٌ. وَقالَ ابْنُ بَشّارٍ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ. قالَ: عَنْ عَرْفَجَةَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّهُ سَتَكُونُ هَنَاتٌ وَهَنَاتٌ. فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُفَرّقَ أَمْرَ هَذِهِ الأُمّةِ، وَهِيَ جَمِيعٌ، فَاضْرِبُوهُ بِالسّيْفِ، كَائِناً مَنْ كَانَ».
4750 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ خِرَاشٍ. حَدّثَنَا حَبّانُ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الْمُصْعَبُ ابْنُ الْمِقْدَامِ الْخَثْعَمِيّ. حَدّثَنَا إِسْرَائِيلُ. ح وَحَدّثَنِي حَجّاجٌ. حَدّثَنَا عَارِمُ بْنُ الْفَضْلِ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُخْتَارِ وَرَجُلٌ سَمّاهُ. كُلّهُمْ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ، عَنْ عَرْفَجَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمْ جَمِيعاً «فَاقْتُلُوهُ».

ئەرپەجەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن كەلگۈسىدە پىتنە ــ پاساد، بىدئەت، مۇنكەر ئىشلار يۈز بېرىدۇ، بۇ ئۈممەتنىڭ ئىشى، خەلىپىلىكى ھۆم بىرلا ھالدا ، ئىتتىپاق ھالدا تۇرسا، كىم ئۇنى پارچىلاپ، مۇتەپەررىق قىلىشنى ئىرادە قىلسا، ئۇ كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر قىلىچ بىلەن

ئۈرۈپ، ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىڭلار، (ئۈممەت بىرلىكىنى، خەلىپىلىكنى پارچىلىغان كىشى ئۆلتۈرۈلىدۇ) مۇسلىم 3442 ــ ھەدىس، نەسەئى 3955 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4134 ــ ھەدىس، ئەھمەد 19396 ــ ھەدىس، سەھىھ.

4751 ـ وحدّثني عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يُونُسُ بْنُ أبي يَعْفُورٍ عَنْ أبيهِ، عَنْ عَرْفَجَةَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ أتَاكُمْ، وَأمْرُكُمْ جَمِيعٌ، عَلَى رَجُلٍ وَاحِدٍ، يُرِيدُ أنْ يَشُقّ عَصَاكُمْ، أوْ يُفَرّقَ جَمَاعَتَكُمْ، فَاقْتُلُوهُ».

ئەرپەجەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەرنىڭ خەلىپىلىك ئىشىڭلار بىرلا كىشىگە ماقۇللۇنۇپ، ئىتتىپاق ھالەتتە تۇرساڭلار، سىلەرگە يەنە بىر كىشى كېلىپ، ھاساڭلارنى يېرىۋېتىشنى، جامائەت بىرلىكىڭلارنى بۆلۈۋېتىشنى، مۇتەپەررىق قىلىۋېتىشنى مەخسەت قىلىپ كەلسە،يەنى خەلىپىلىك بەيئەت داۋاسى قىلسا، ئۇ كىشىنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار.

855 ـ باب إذا بويع لخليفتين

4752 ـ وحدّثني وَهْبُ بْنُ بَقِيّةَ الْوَاسِطِيّ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أبي نَضْرَةَ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إذَا بُويِعَ لِخَلِيفَتَيْنِ، فَاقْتُلُوا الآخَرَ مِنْهُمَا».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىككى خەلىپىگە بەيئەت قىلىنىپ قالسا، ئۇلاردىن يەنە بىرنى يەنى ئىككىنچى ئاسىينى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار، مۇسلىم، ئەھمەد.

856 ـ باب وجوب الإنكار على الأمراء فيما يخالف الشرع وترك قتالهم ما صلوا، ونحو ذلك

4753 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأزْدِيّ. حَدّثنَا هَمّامُ بْنُ يَحْيَى. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ ضَبّةَ بْنِ مِحْصَنٍ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «سَتَكُونُ أُمَرَاءُ. فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ. فَمَنْ عَرَفَ بَرِىءَ. وَمَنْ أنْكَرَ سَلِمَ. وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» قَالُوا: أفَلاَ نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لاَ. مَا صَلّوْا».

4754 ـ وحدّثني أبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنْ مُعَاذٍ (وَاللّفْظُ لأبي غَسّانَ). حَدّثنَا مُعَاذٌ (وَهُوَ ابْنُ هِشَامٍ، الدّسْتَوَائِيّ). حَدّثنِي أبي عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا الْحَسَنُ عَنْ ضَبّةَ بْنِ مِحْصَنٍ الْعَنَزِيّ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ: «إنّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ. فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ. فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِىءَ. وَمَنْ أنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ. وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ ألاَ نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لاَ. مَا صَلّوْا» (أيْ مَنْ كَرِهَ بِقَلْبِهِ وَأنْكَرَ بِقَلْبِهِ).

4755 ـ وحدّثني أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنَا الْمُعَلّى بْنُ زِيَادٍ وَ هِشَامٌ عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ ضَبّةَ بْنِ مِحْصَنٍ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ ذَلِكَ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ «فَمَنْ أنْكَرَ فَقَدْ بَرِىءَ. وَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ سَلِمَ».

4756 ـ وحدّثناه حَسَنُ بْنُ الرّبِيعِ الْبَجَلِيّ. حَدّثنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ ضَبّةَ بْنِ مِحْصَنٍ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ مِثْلَهُ. إلاّ قَوْلَهُ«وَلَـكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» لَمْ يَذْكُرْهُ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن پات يېقىندا سىلەرگە سىلەر ئۇنىڭ ئىشىنى ياخشى دەپ تونۇيدىغان، نۇرغۇن ئىشلىرىنى ئىنكار قىلىدىغان ياكى ياخشى دەپ تونىمايدىغان كىشىلەر ئەمىر بولىدۇ، كىم ئۇنىڭ مۇنكەر ئىشلىرىنى قەلبىدە ئىنكار قىلسا، ئۇ قۇتۇلۇپ قالىدۇ، پاك بولۇپ، گەدىنىدىن ساقىت بولىدۇ، كىم قەلبىدىن ئۇنى ياقتۇرمىسا، ئۇ سالامەت قالىدۇ، يەنى ئىمانى سالامەت قالىدۇ، گۇناھدىن سالامەت قالىدۇ، لېكىن، ئۇلارغا رازى بولغان، ئەگەشكەن كىشى ئۇنداق

ئەمەس، سالامەت قالمايدۇ، پاك   بولالمايدۇ،ئۇلار: بىز ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلمامدۇق؟دېگەندە،

رەسۇلۇللاھ :ئۇلارناماز ئوقۇسىلا، ئۆلتۈرمەڭلار،دېدى.مۇسلىم، ئەھمەد 25391 ـــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4133 ـــ.

857 ـ باب خيار الأئمة وشرارهم ئىماملارنىڭ ئەڭ ياخشىسى بىلەن ئەڭ يامانلىرى توغرىسىدا

4757 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا الأَوْزَاعِيّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ رُزَيْقِ بْنِ حَيّانَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ قَرَظَةَ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «خِيَارُ أَئِمّتِكُمُ الّذِينَ تُحِبّونَهُمْ وَيُحِبّونَكُمْ. وَيُصَلّونَ عَلَيْكُمْ وَتُصَلّونَ عَلَيْهِمْ. وَشِرَارُ أَئِمّتِكُمُ الّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ» قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَفَلاَ نُنَابِذُهُمْ بِالسّيْفِ؟ فَقَالَ: «لاَ. مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصّلاَةَ. وَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْ وُلاَتِكُمْ شَيْئاً تَكْرَهُونَهُ، فَاكْرَهُوا عَمَلَهُ، وَلاَ تَنْزِعُوا يَداً مِنْ طَاعَةٍ».
4758 ـ4759 ـ حدّثنا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ (يَعْنِي ابْنَ مُسْلِمٍ). حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ ابْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ. أَخْبَرَنِي مَوْلَى بَنِي فَزَارَةَ(وَهُوَ رُزَيْقُ بْنُ حَيّانَ) أَنّهُ سَمِعَ مُسْلِمَ بْنَ قَرَظَةَ، ابْنَ عَمّ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَوْفَ بْنَ مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «خِيَارُ أَئِمّتِكُمُ الّذِينَ تُحِبّونَهُمْ وَيُحِبّونَكُمْ. وَتُصَلّونَ عَلَيْهِمْ وَيُصَلّونَ عَلَيْكُمْ. وَشِرَارُ أَئِمّتِكُمُ الّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ. وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ» قَالُوا قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ أَفَلاَ نُنَابِذُهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ؟ قَالَ: «لاَ. مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصّلاَةَ. لاَ. مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصّلاَةَ. أَلاَ مَنْ وَلِيَ عَلَيْهِ وَالٍ، فَرَآهُ يَأْتِي شَيْئاً مِنْ مَعْصِيَةِ اللّهِ، فَلْيَكْرَهْ مَا يَأْتِي مِنْ مَعْصِيَةِ اللّهِ، وَلاَ يَنْزِعَنّ يَداً مِنْ طَاعَةٍ». قال ابن جابر: فقلتُ (يَعْنِي لِرُزَيْقٍ)، حِينَ حَدّثَنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ: آللهِ! يَا أَبَا الْمِقْدَامِ! لَحَدّثَكَ بِهَذَا، أَوْ سَمِعْتَ هَذَا، مِنْ مُسْلِمِ بْنِ قَرَظَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَوْفاً يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَقَالَ: إِي. وَاللهِ الّذِي لاَ إِلَهَ إِلاّ هُوَ! لَسَمِعْتُهُ مِنْ مُسْلِمِ بْنِ قَرَظَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَوْفَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم.

ئەۋف ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىمام خەلىپىلىرىڭلارنىڭ ياخشىسى سىلەر ئۇلارنى ئۇلار سىلەرنى ياخشى كۆرىدىغان، سىلەر ئۇلارغا ئۇلار سىلەرگە دۇئا قىلىپ تۇرىدىغان، مەغپىرەت سوراپ تۇرىدىغان كىشىلەردۇر، ئىمام، خەلىپەڭلارنىڭ ئەڭ يامىنى بولسا، سىلەر ئۇلارغا غەزەپ قىلىدىغان، ئۇلار سىلەرنى ئۆچ كۆرۈپ، سىلەرگە غەزەپ قىلىدىغان، سىلەر ئۇلارغا لەنەت قىلىدىغان، ئۇلار سىلەرگە لەنەت قىلىدىغان كىشىلەردۇر،ئۇلار؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! شۇنداق چاغدا بىز ئۇلارنى تاشلىشىۋەتمەمدۇق؟ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ياق، ئۇلار ئاراڭلاردا نامازنى بەرپا قىلىپ ئوقۇسىلا، ئۇلارنى تاشلىشىۋەتمەڭلار، ئاگاھ بولۇڭلار، كىمگە بىرەر كىشى ۋالىي قىلىنىپ، ئاندىن ئۇ كىشى ۋالىيسىنىڭ **الله** قا ئاسىي بولىدىغان بىرەر ئىشقا كەلگەنلىكىنى ، بىرەر گۇناھ ـ مەئسىيەتنى قىلغانلىقىنى كۆرسە، ئۇنىڭ **الله** قا ئاسىي بولغانلىقىنى ، بىرەر گۇناھ ـ مەئسىيەتنى قىلغانلىقىنى يامان كۆرۈپ، قەلبىدە نا رازى بولسۇن، لېكىن قولىنى بەيئەت ئىتائىتىدىن تارتىۋالمىسۇن ،دېدى.

858 ـ باب استحباب مبايعة الإمام الجيش عند إرادة القتال. وبيان بيعة الرضوان تحت الشجرة

ئۇرۇشنى ئىرادە قىلغاندا ئىمامنىڭ قوشۇنلارنى بەيئەت قىلدۇرىشى ۋە دەرەخ تۈۋىدىكى رىزۋان بەيئىتى توغرىسىدا

4760 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ. حوحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: كُنّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفاً وَأَرْبَعَمِائَةٍ. فَبَايَعْنَاهُ وَعُمَرُ آخِذٌ بِيَدِهِ تَحْتَ الشّجَرَةِ. وَهْيَ سَمُرَةٌ. وَقَالَ: بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نَفِرّ. وَلَمْ نُبَايِعْهُ عَلَى الْمَوْتِ.
4761 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: لَمْ نُبَايِعْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمَوْتِ. إِنّمَا بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نَفِرّ.

4762 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا حَجّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ سَمِعَ جَابِراً يُسْأَلُ: كَمْ كَانُوا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ؟ قَالَ: كُنّا أَرْبَعَ عَشَرَةَ مِائَةً. فَبَايَعْنَاهُ. وَعُمَرُ آخِذٌ بِيَدِهِ تَحْتَ الشّجَرَةِ. وَهِيَ سَمُرَةٌ. فَبَايَعْنَاهُ. غَيْرَ جَدّ بْنِ قَيْسٍ الأَنْصَارِيّ. اخْتَبَأَ تَحْتَ بَطْنِ بَعِيرِهِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز ھۇدەيبىيەكۈنى 1400كىشى ئىدۇق، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە جەڭدىن قاچماسلىققا بەيئەت قىلدۇق، ئۇلۇمگە بەيئەت قىلمىدۇق، ئۆمەر سەمۇرە دەرىخىنىڭ ئاستىدا رەسۇلۇللاھ نىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇردى. جەددىبنى قىيس بەيئەت قىلماي تۆگىسىنىڭ ئاستىغايۇشۇرۇنۋالدى.

4763 ـ وحدّثني إِبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ. حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ الأَعْوَرُ، مَوْلَى سُلَيْمَانَ بْنِ مُجَالِدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: وَأَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِراً يُسْأَلُ: هَلْ بَايَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِذِي الْحُلَيْفَةِ؟ فَقَالَ: لاَ. وَلَـكِنْ صَلّى بِهَا. وَلَمْ يُبَايِعْ عِنْدَ شَجَرَةٍ، إِلاّ الشّجَرَةَ الّتِي بِالْحُدَيْبِيَةِ. قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: وَأَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: دَعَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَى بِئْرِ الْحُدَيْبِيَةِ.

جابىررەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زۇلھۇلەيپتە بەيئەت قىلدۇردىمۇ؟دەپ سورالغاندا ئۇ:ياق، ئۇيەردە ناماز ئۇقۇدى. پەقەت ھۇدەيبىييەدىكى سەمۇرە دەرىخىنىڭ يېنىدا بەيئەت قىلدۇردى. ھۇدەيبىييەقۇدۇقىغا بەركەت تىلەپ دۇئا قىلدى دېدى.

4764 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ (وَاللّفْظُ لِسَعِيدٍ) (قَالَ سَعِيدٌ وَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ) عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفاً وَأَرْبَعَمِائَةٍ. فَقَالَ لَنَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرُ أَهْلِ الأَرْضِ». وَقَالَ جَابِرٌ: لَوْ كُنْتُ أُبْصِرُ لأَرَيْتُكُمْ مَوْضِعَ الشّجَرَةِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز ھۇدەيبىيەكۈنى 1400كىشى ئىدۇق، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە جەڭدىن قاچماسلىققا بەيئەت قىلدۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە: سىلەر بۈگۈن زېمىن ئەھلىنىڭ ئەڭ ياخشىللىرى دېدى. ئەگەر كۆرەلىگەن بولسام، مەن سىلەرگە شۇدەرەخنىڭ ئورنىنى كۆرسىتىپ قويغان بولاتتىم دېدى.

4765 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ قَالَ: سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ عَنْ أَصْحَابِ الشّجَرَةِ؟ فَقَالَ: لَوْ كُنّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا، كُنّا أَلْفاً وَخَمْسَمِائَةٍ.

4766 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ ح وَحَدّثَنَا رِفَاعَةُ بْنُ الْهَيْثَمِ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي الطّحّانَ). كِلاَهُمَا يَقُولُ: عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: لَوْ كُنّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا. كُنّا خَمْسَ عَشَرَةَ مِائَةً.

4767 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ) عَنِ الأَعْمَشِ. حَدّثَنِي سَالِمُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ قَالَ: قُلْتُ لِجَابِرٍ: كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: أَلْفاً وَأَرْبَعَمِائَةٍ.

سالىم مۇنداق دەيدۇ:مەن جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دەرەخ ئەھلى توغرىسىدا سورسام، ئۇ: ئەگەر بىز شۇكۈنى 100000كىشى بولغان بولساقمۇ، ئۇقۇدۇقنىڭ سۈيى بىزگە تولۇق يېتەتتى، بىز 1500كىشى ئىدۇق دېدى.

4768 ـ4769 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو (يَعْنِي ابْنَ مُرّةَ). حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى قَالَ: كَانَ أَصْحَابُ الشّجَرَةِ أَلْفاً وَثَلاَثَمِائَةٍ. وَكَانَتْ أَسْلَمُ ثُمُنَ الْمُهَاجِرِينَ.

ئىبنى ئەبى ئەۋپا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دەرەخ يېنىدا بەيئەت قىلغانلار 1300كىشى ئىدى. مۇھاجىرلارنىڭ سەككىزدىن بىرى ئەسلەم قەبىلىسى ئىدى.

4770 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأَعْرَجِ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ الشّجَرَةِ، وَالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُبَايِعُ النّاسَ، وَأَنَا رَافِعٌ غُصْناً مِنْ أَغْصَانِهَا عَنْ رَأْسِهِ، وَنَحْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً. قَالَ: لَمْ نُبَايِعْهُ عَلَى الْمَوْتِ. وَلَكِنْ بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نَفِرّ.

4771 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ يُونسَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

مەئقىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن دەرەخ كۈنى دەرەخ شاخلىرىدىن بىرتال شاخنى رەسۇلۇللاھ نىڭ بېشىدا كۆتۈرۈپ تۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگەسايا چۈشۈرۈپ تۇردۇم، رەسۇلۇللاھ كىشلەرنى بەيئەت قىلدۇرىۋاتاتتى، بىز شۇكۈنى 1400كىشى ئىدۇق. بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆلۈمگە بەيئەت قىلماي، بەلكى جەڭدىن قاچماسلىققا بەيئەت قىلدۇق.

4772 ـ وحدّثناه حَامِدُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ طَارِقٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ قَالَ: كَانَ أَبِي مِمّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عِنْدَ الشّجَرَةِ. قَالَ: فَانْطَلَقْنَا فِي قَابِلٍ حَاجّينَ. فَخَفِيَ عَلَيْنَا مَكَانُهَا. فَإِنْ كَانَتْ تَبَيّنَتْ لَكُمْ فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ.

4773 ـ وَحدّثنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ. قَالَ: وَقَرَأْتُهُ عَلَىَ نَصْرِ بْنِ عَلِيَ عَنْ أَبِي أَحْمَدَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُمْ كَانُوا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَامَ الشّجَرَةِ. قَالَ: فَنَسُوهَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ.

سەئىيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دادام مۇسەييەب دەرەخ يېنىدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بەيئەت قىلغان كىشلەرنىڭ جۈملىسىدىن ئىدى. دادام مۇنداق دېدۇ: بىز كېلەر يىلى ھەج قىلىپ بارغان ئىدۇق، بىزگە ئۇدەرەخنىڭ ئورنى مەخپى قىلىندى، ئەگەر ئۇ سىلەرگە ئاشكارا بولۇپ قالسا، ئۇنىڭغا سىلەر ئالىم دېدى.يەنەبىر خاتىردە؛ ئۇلار ئۇ دەرەخنىڭ ئورنىنى كېلەر يىلدىن باشلاپ ئۇنتۇپ قالغان دېيىلدى.

4774 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا شَبَابَةُ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ الشّجَرَةَ. ثُمّ أَتَيْتُهَا بَعْدُ. فَلَمْ أَعْرِفْهَا.

مۇسەييەب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە بەيئەت قىلغاندا ئۇدەرەخنى كۆرگەن ئىدىم، ئۇنىڭدىن كېيىن بېرىپ، ئۇنىڭ ئورنىنى بىلەلمىدىم دېدى.

4775 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، مَوْلَىَ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ: قُلْتُ لِسَلَمَةَ: عَلَىَ أَيّ شَيْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ؟ قَالَ: عَلَى الْمَوْتِ. .

4776 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ عَنْ سَلَمَةَ بِمِثْلِهِ.

4777 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ: أَتَاهُ آتٍ فَقَالَ: هَذَاكَ ابْنُ حَنْظَلَةَ يُبَايِعُ النّاسَ. فَقَالَ: عَلَىَ مَاذَا قَالَ: عَلَى الْمَوْتِ. قَالَ: لاَ أُبَايِعُ عَلَىَ هَـٰذَا أَحَداً بَعْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، سىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە نىمىگە بەيئەت قىلغان ئىدىڭلار دەپ سورالسا، ئۇ: بىز رەسۇلۇللاھ قا ئۆلۈمگە بەيئەت قىلغان ئىدۇق دېدى.باشقا كىشگە ئۇنداق بەيئەت قىلمىغان .

859 ـ باب تحريم رجوع المهاجر إلى استيطان وطنه

4778 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ أَنّهُ دَخَلَ عَلَى الْحَجّاجِ فَقَالَ: يَا ابْنَ الأَكْوَعِ ارْتَدَدْتَ عَلَىَ عَقِبَيْكَ؟ تَعَرّبْتَ؟ قَالَ: لاَ. وَلَـٰكِنْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَذِنَ لِي فِي الْبَدْوِ.

سەلەمەت ئىبنى ئەكۋە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ ھەججاجنىڭ قېشىغا كىرگەندە، ھەججاج ئۇنىڭغا: سەن دىنىڭدىن يېنىپ مۇرتەد بولدۇڭمۇ؟ سەن ھىجرەتنى بۇزۇپ يېزىدا ياشاپسەنغۇ؟دېدى. سەلەمەت رەزىيەﷲ ئەنھۇ: ياق، مەن مۇرتەد بولمىدىم، لېكىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا يېزىدا تۇرۇشۇمغا رۇخسەت قىلغان دېدى.

860 ـ باب المبايعة بعد فتح مكة على الإسلام والجهاد والخير. وبيان معنى «لا هجرة بعد الفتح»

مەككە پەتھىسىدىن كېيىن ئىسلامغا، جىھادقا، ياخشىلىق قىلىشقا بەيئەت قىلىش توغرىسىدا

4779 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الصبّاح أبُو جَعْفَر. حَدّثنا إسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ عَاصِمِ الأحْوَلِ، عَنْ أبي عُثْمَانَ النّهْدِيّ. حَدّثني مُجَاشِعُ بْنُ مَسْعُودٍ السّلَمِيّ قَالَ: أتَيْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أبَايِعُهُ عَلَى الْهِجْرَةِ. فَقَالَ: «إنّ الْهِجْرَةَ قَدْ مَضَتْ لأهْلِهَا وَلَـكِنْ عَلَى الإسْلاَمِ وَالْجِهَادِ وَالْخَيْرِ».

4780 ـ4781 ـ وحدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أبي عُثْمَانَ قَالَ: أخْبَرَنِي مُجَاشِعُ بْنُ مَسْعُودٍ السّلَمِيّ. قَالَ: جِئْتُ بِأخِي. أبي مَعْبَدٍ إلَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعْدَ الفَتْحِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ بَايِعْهُ عَلَى الْهِجْرَةِ. قَالَ: «قَدْ مَضَتِ الْهِجْرَةُ بِأهْلِهَا» قُلْتُ: فَبِأيّ شَيْءٍ تُبَايِعُهُ؟ قَالَ: «عَلَى الإسْلاَمِ وَالْجِهَادِ وَالْخَيْرِ».
قَالَ أبُو عُثْمَانَ: فَلَقِيتُ أبَا مَعْبَدٍ فَأخْبَرْتُهُ بِقَوْلِ مُجَاشِعٍ. فَقَالَ: صَدَقَ.

مۇجاشىئ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن مەككىنى پەتھى قىلىپ بولغاندىن كېيىن ھىجرەت قىلىشقا بەيئەت قىلىش ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلسەم، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: ھىجرەت ئۆز ئەھلىگە يۈرۈپ كېتىپ بولدى، ئەمدى مەن ئىسلامغا، جىھادقا، ياخشىلىققا بەيئەت قىلدۇرىمەن، (جىھاد ئۈزۈلۈپ قالمىسلا، ھىجرەت ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ، مەككىدىن مەدىنىگە قىلىنغان ھىجرەت، يۈرۈپ كېتىپ قالغان بولسىمۇ جىھادنىڭ، ئىلىمنىڭ ھىجرىتى مەۋجۇدتۇر).بۇھەدىسنى ئەبۇمەئبەد؛ مۇجاشىئ راست ئەيتىپتۇ دەپ تەستىقلىغان. بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ.

4782 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. قَالاَ: أخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الْفَتْحِ، فَتْحِ مَكّةَ «لاَ هِجْرَةَ. وَلَـكِنْ جِهَادٌ وَنِيّةٌ. وَإذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا».
4783 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثنا إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ ابْنُ رَافِعٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ آدَمَ. حَدّثنا مُفَضّلٌ (يَعْنِي ابْنَ مُهَلْهِلٍ). ح وَحَدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إسْرَائِيلَ. كُلّهُمْ عَنْ مَنْصُورٍ بِهَـذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ.
4784 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ حَبِيبِ بْنِ أبي ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ أبي حُسَيْنٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْهِجْرَةِ؟ فَقَالَ: «لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ. وَلَـكِنْ جِهَادٌ وَنِيّةٌ. وَإذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا».

ئائىشە، سەفۋان، ئەبۇھۇرەيرە، ئىبنى ئاببال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككىنى ئىشغال قىلغان كۈنى ھىجرەت توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: مەككىنى پەتھى قىلغاندىن كېيىن ھىجرەت يوق، (يەنى مەككىدىن مەدىنىگە قىلىنغان ھىجرەت يوق). لېكىن، جىھاددا ھىجرەت بار، ياخشى ئىشلارنى نىيەت قىلىشدا ھىجرەت بار، (چۈنكى، جىھاد ئۈزۈلۈپ قالمىسا، ھىجرەت ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ، جىھاد ھىجرىتى

مەڭگۈ باقىيدۇر، ياكى جىھاد بىلەن خالىس نىيەتلا قالدى خالاس). سىلەردىن ئۇرۇشقا چىقىشقىلار تەلەپ

قىلىنسا، دەرھال ئاللاھ يولىدىكى ئۇرۇشقا چىقىڭلار.

4785 ـ وحدّثنا أبُو بَكْر بْنُ خَلاَدٍ الْبَاهِلِيّ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الأَوْزَاعِيّ. حَدّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ الزّهْرِيّ. حَدّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللّيْثِيّ أَنّهُ حَدّثَهُمْ قَالَ: حَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ أَعْرَابِيّاً سَأَلَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْهِجْرَةِ؟ فَقَالَ: «وَيْحَكَ إِنّ شَأْنَ الْهِجْرَةِ لَشَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَهَلْ تُؤتِي صَدَقَتَهَا؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ. فَإِنّ اللّهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئاً».

4786 ـ وحدّثناه عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ الأَوْزَاعِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «إِنّ اللّهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئاً» وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ قَالَ: «فَهَلْ تَحْلُبُهَا يَوْمَ وِرْدِهَا؟» قَالَ: نَعَمْ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھىجرەتنى مەخسەت قىلىپ سوئال سورىغان بىر كىشىگە: ساڭا ۋايدۇر، ھەققەتەن ھىجرەتنىڭ ئىشى ساڭا قاتتىق ئېغىردۇر، سېنىڭ زاكىتىنى ئادا قىلىپ بەرگىدەك، ساغقىدەك تۆگە، چارۋاڭ بارمۇ؟ ، ـ ھەئە ـ ئۇنداقتا سەن دېڭىزنىڭ ئارقىسىدا زاكىتىڭنى بېرىپ ئەمەل، ئىبادەت قىل، ئاللاھ سېنىڭ ئەمەللىرىڭدىن ھېچ نەرسىنى كاملىتىۋەتمەيدۇ، ئەجرىنى تولۇق بېرىدۇ دىگەن ئىدى. ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد تويلىغان، سەھىھ.

861 ـ باب كيفية بيعة النّساء ئاياللار بەيئىتى توغرىسىدا

4787 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ: قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ أَنّ عَائِشَةَ زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: كَانَتِ الْمُؤمِنَاتُ، إِذَا هَاجَرْنَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يُمْتَحَنّ بِقَوْلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ: {يَا أَيّهَا النّبِيّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىَ أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللّهِ شَيْئاً وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ} (06الممتحنة الآية: 21) إِلَىَ آخِرِ الآيَةِ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَمَنْ أَقَرّ بِهَذَا مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ، فَقَدْ أَقَرّ بِالْمِحْنَةِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئاياللارنىڭ بەيئىتى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ؛مۆئمىن ئاياللار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە ئۇلاردىن مۇنۇ ئايەت بىلەن ئىمتىھان ئالدى؛ « ئى پەيغەمبەر! قېشىڭغا مۆئمىن ئاياللار بەيئەت قىلىشقا كەلسە،........»سۈرە مۇمتەھىنە، ئاياللاردىن كىم مۇشۇ ئايەتتىكى شەرتكە ئىقرار قىلسا، ئىمتىھاندىن ئۆتكەن بولاتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا سۆز جەھەتتىنلا : مەن سىنى بەيئەت قىلدۇردۇم، بەيئىتىڭنى قوبۇل قىلدىم دەيتتى.الله بىلەن قەسەمكى، بەيئەت قىلدۇرۇش جەريانىدا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولى ھېچ بىر ئايالنىڭ قولىغا تېگىپ باقمىدى. بۇخارى،مۇسلىم تويلىغان.

4788 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ أَبُو الطّاهِرِ (قَالَ أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ هَرُونُ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ). حَدّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ أَنّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ بَيْعَةِ النّسَاءِ. قَالَتْ: مَا مَسّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ امْرَأَةً قَطّ. إِلاّ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا. فَإِذَا أَخَذَ عَلَيْهَا فَأَعْطَتْهُ، قَالَ: «اذْهَبِي فَقَدْ بَايَعْتُكِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئاياللارنىڭ بەيئىتى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، بەيئەت قىلدۇرۇش جەريانىدا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولى ھېچ بىر ئايالنىڭ قولىغا تەگمىگەن ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولى بىلەن بىرەر يات ئايالنى تۇتماي، ئايال كىشىگە سۆز جەھەتتىنلا بەيئەت قىلىپ :مەن سىنى بەيئەت قىلدۇردۇم، بەيئىتىڭنى قوبۇل قىلدىم، ئەمدى كەتسەڭ بولىدۇ دەيتتى.

862 - باب البيعة على السمع والطاعة فيما استطاع

4789 - حدّثنا يَحيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ أيّوب) قالُوا: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفرٍ). أخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ دِينَارٍ أنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: كُنّا نُبَايِـــعُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى السّمْعِ وَالطّاعَةِ. يَقُولُ لَنَا: «فِيمَا اسْتَطَعْتَ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئاڭلاپ، ئىتائەت قىلىشقا بەيئەت قىلساق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە:قادىربولىشىڭلارچە،قادىر بولالىغان ئىشىڭلاردا دەپ تۇراتتى. خارى،مۇسلىم.

863 - باب بيان سنّ البلوغ بالاغەتكە يېتىشنىڭ يېشىنىڭ بايانى

4790 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: عَرَضَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ أُحُدٍ فِي الْقِتَالِ. وَأنَا ابْنُ أرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً. فَلَمْ يُجِزْنِي. وَعَرَضَنِي يَوْمَ الْخَنْدَقِ، وَأنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً. فَأجَازَنِي. قَالَ نَافِعٌ: فَقَدِمْتُ عَلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَهُوَ يَوْمَئِذٍ خَلِيفَةٌ. فَحَدّثْتُهُ هَذَا الْحَدِيثَ. فَقَالَ: إنّ هَذَا لَحَدّ بَيْنَ الصغِيرِ وَالْكَبِيرِ. فَكَتَبَ إلَى عُمّالِهِ أنْ يَفْرِضُوا لِمَنْ كَانَ ابْنَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً. وَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَاجْعَلُوهُ فِي الْعِيَالِ.
4791 - وحدّثناه أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إدْرِيسَ وَ عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الوَهّابِ (يَعْنِي الثّقفِيّ) جَمِيعاً عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَذَا الإسْنَادِ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِهِمْ: وَأنَا ابْنُ أرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً فَاسْتَصْغَرَنِي.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇھۇد ئۇرۇشى بولغان يىلى، مەن 14 ياشتا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە جەڭگە چىقىشىم ئۈچۈن تەكلىنسەم، مىنى قايتۇرىۋەتتى. ئاندىن خەندەك يىلى مەن 15 ياشتا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە جەڭگە چىقىش ئۈچۈن تەكلىنسەم، ماڭا ئىجازەت بەردى. نافىئ؛ مەن بۇھەدىسنى خەلىپە ئۆمەرئىبنى ئابدۇلئەزىزگە سۆزلەپ بەرسەم، ئۇ؛ مانابۇ كىچىك باللار بىلەن مۇجاھىد جەڭچىنىڭ ئارلىقىدىكى پەرىقتۇر دەپ، خادىملىرىغا مۇنداق خەت يازدى« 15 ياشقا توشقانلارنىڭ جىھاد قىلىشى پەرزدۇر، بۇنىڭدىن يېشى كىچىكلەرنى ئۆز ئەھلىدە قالدۇرساڭلار، دۇرۇس بولىدۇ» دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

864 - باب النهي ان يسافر بالمصحف إلى ارض الكفار إذا خيف وقوعه بايديهم

دۈشمەن زىمىنىغا قۇرئان بىلەن سەپەر قىلىشتىن مەنئى قىلىش توغرىسىدا

4792 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إلَى أرْضِ الْعَدُوّ.
4793 - وحدّثنا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ رُمْحٍ. أخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ كَانَ يَنْهَى أنْ يُسَافَرَ بِالقُرْآنِ إلَى أرْضِ الْعَدُوّ. مَخَافَةَ أنْ يَنَالَهُ الْعَدُوّ.

4794 ـ وحدّثنا أَبُو الرّبِيع الْعَتَكِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ. قالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُسَافِرُوا بِالْقُرْآنِ. فَإِنّي لاَ آمَنُ أَنْ يَنَالَهُ الْعَدُوّ». قَالَ أَيّوبُ: فَقَدْ نَالَهُ الْعَدُوّ وَخَاصَمُوكُمْ بِهِ.

4795 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عليّة). ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ وَ الثّقفِيّ. كُلّهُمْ عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ. أَخْبَرَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ). جَمِيعاً عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ وَالثّقفِيّ «فَإِنّي أَخَافُ». وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ وَحَدِيثِ الضّحّاكِ بْنِ عُثْمَانَ «مَخَافَةَ أَنْ يَنَالَهُ الْعَدُوّ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، قۇرئان بىلەن بىللە دۈشمەن زېمىنىغا سەپەر قىلىشدىن توسقان. «دۈشمەن زېمىنىغا قۇرئان بىلەن بىرگە سەپەر قىلماڭلار، ھەقىقەتەن مەن قۇرئانغا دۈشمەننىڭ زىيانكەشلىك قىلىپ، چېقىلىشىدىن خاتىرجەم بولالمايمەن،دېگەن. (چۈنكى ئۇلار سۈيقەست قىلىدۇ، قۇرئان ئۇلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ كەتسە زايا كېتىدۇ). بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

865 ـ باب المسابقة بين الخيل وتضميرها جەڭ ئاتلىرىنى مۇسابىقىلەشتۈرۈش توغرىسىدا

4796 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَابَقَ بِالْخَيْلِ الّتِي قَدْ أُضْمِرَتْ مِنَ الْحَفْيَاءِ. وَكَانَ أَمَدُهَا ثَنِيّةَ الْوَدَاعِ. وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الّتِي لَمْ تُضْمَرْ، مِنَ الثّنِيّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ. وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ فِيمَنْ سَابَقَ بِهَا.

4797 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى و مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ قَالُوا: حَدّثَنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ) عَنْ أَيّوبَ. ح وَحدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ). جَمِيعاً عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنِي عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيّةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). كُلّ هَؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ وَزَادَ فِي حَدِيثِ أَيّوبَ، مِنْ رِوَايَةِ حَمّادٍ وَابْنِ عُلَيّةَ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ: فَجِئْتُ سَابِقاً. فَطَفّفَ بِي الْفَرَسُ الْمَسْجِدَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تىز چېپىشقا ئۆگىتىلگەن (ئۇچۇن ئىچى تارتىلغان) ئاتلارنى ھەفيائتىن باشلاپ، سەنىيەتۇلۋەداڭ دېگەن يەرگىچە مۇسابىقىگە سالاتتى، بۇئىككى جاينىڭ ئارلىقىدىكى مۇساپە ئالتە مىيل(يەنى 10 كىلومېتىرئەتراپىدا)ئىدى، ئىچى تارتىلمىغان ئاتلارنى سەنىيەت دېگەن جايدىن باشلاپ، بەنىي زۇرەيق مەسجىدىگىچە مۇسابىقىگە سالاتتى، بۇئىككى جاينىڭ ئارلىقىدىكى مۇساپە بىرمىيل(يەنى 1609دىن، 2000مېتىرئەتراپىدا)ئىدى، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇسابىقىگە قاتناشقانلار قاتارىدا بارئىدى. بۇخارى،مۇسلىم.(ئىمام سۈيۈتى؛ئاتنىڭ ئىچىنى تارتىش دېگەن؛ئاتنى سەمرىتىپ بولۇپ، ئاندىن ئاز-ئازدىن يەم بېرىپ، بىر ئۆيگە ئۇستىگە ئىگەر توقۇپ، ئېكىرىپ قويۇلىدۇ، ئات راسا تەرلەپ قۇرىغاندا ، ئاندىن تىز يۈگۈرىدۇ دېدى.)

866 - باب الخيل في نواصيها الخير إلى يوم القيامة

4798 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْخَيْلُ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

4799 - وحدّثنا قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى. كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أُسَامَةُ. كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاتنىڭ چېكىسىگە قىيامەت كۈنىگىچە ياخشىلىق چېگىلگەندۇر، (بۇ ياخشىلىق ئەجىر بىلەن غەنىيمەتتۇر) بۇ ھەدىسنى مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، تەبرانىيلار، ئىبنى ئۆمەر، ئۇرۋەت، ئەنەس، ئەبۇ زەر، ئەبۇسەئىد، سەۋادەت، نۇئمان، ئەبۇ كەبشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ، مۇتىۋاتىردۇر.

4800 –4801 - وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ وَ صَالِحُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ وَرْدَانَ. جَمِيعاً عَنْ يَزِيدَ. قَالَ الْجَهْضَمِيّ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ. عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَلْوِي نَاصِيَةَ فَرَسٍ بِإِصْبَعِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: «الْخَيْلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ: الأَجْرُ وَالْغَنِيمَةُ».

ئۇرۋەت ، جەرىير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بارماقلىرى بىلەن ئاتنىڭ چېكىسىنى تاراپ تۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ئاتنىڭ چېكىسىگە قىيامەت كۈنىگىچە ئەجىر، غەنىيمەت تىن ئىبارەت، ياخشىلىق چېگىلگەندۇر، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ

4802 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ عَنْ عَامِرٍ، عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ: الأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاتنىڭ چېكىسىگە قىيامەت كۈنىگىچە ياخشىلىق چېگىلگەندۇر، بۇ ياخشىلىق ئەجىر بىلەن غەنىيمەتتۇر

4803 - وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ وَ ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْخَيْرُ مَعْقُوصٌ بِنَوَاصِي الْخَيْلِ» قَالَ فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ بِمَ ذَاكَ؟ قَالَ: «الأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

4804 - وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: عُرْوَةُ بْنُ الْجَعْدِ.

4805 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ. جَمِيعاً عَنْ شَبِيبِ بْنِ غَرْقَدَةَ، عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَلَمْ يَذْكُرِ «الأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ». وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: سَمِعَ عُرْوَةَ الْبَارِقِيّ. سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

4806 - وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنِ الْعَيْزَارِ بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْجَعْدِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلمبِهَذَا. وَلَمْ يَذْكُرِ «الأَجْرَ والمَغْنَمَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئۇرۋەت، ئەنەس، ئەبۇ زەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشىلىق قىيامەت كۈنىگىچە ئاللاھ يولىدا بېقىلغان ئاتنىڭ چېكىسىگە باغلانغاندۇر، بۇ ياخشىلىق ئەجىر بىلەن غەنىيمەتتۇر .(بۇنداق ئاتقا، نەپىقە، چىقىم قىلغۇچى، خۇددى سەدىقە، نەپىقىگە ئالقىنىنى يۇمماستىن ئېچىپ تۇرغۇچىغا ئوخشايدۇ)، ئەۋسەتتىمۇ بار، سەھىھ.

4807 ـ4808 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي التّيّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْبَرَكَةُ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بەرىكەت ئاللاھ يولىدا

بېقىلغان ئاتنىڭ چېكىسىدە بولىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

867 ـ باب ما يكره من صفات الخيل

4809 ـ- وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (قالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ) عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سَلْمِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَكْرَهُ الشّكَالَ مِنَ الْخَيْلِ.
4810 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ عَبْدِ الرّزّاقِ: وَالشّكَالُ أَنْ يَكُونَ الْفَرَسُ فِي رِجْلِهِ الْيُمْنَىَ بَيَاضٌ وَفِي يَدِهِ الْيُسْرَىَ. أَوْ فِي يَدِهِ الْيُمْنَىَ وَرِجْلِهِ الْيُسْرَىَ.
4811 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّىَ. حَدّثنِي وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. جَمِيعاً عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ النّخَعِيّ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ وَكِيعٍ. وَفِي رِوَايَةِ وَهْبٍ: عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ. وَلَمْ يَذْكُرِ النّخَعِيّ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم،ئالدى سول پۇتى بىلەن ئارقا ئوڭ

پۇتىدا ياكى ئەكسى بويىچە پۇتلىرىنىڭ بەزىسىدە ئاق رەڭ بار ئاتنى ياخشى كۆرمەي يامان كۆرەتتى. مۇسلىم

3483 ـــ ھەدىس، تىرمىزى 1620 ـــ ھەدىس، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، ئەھمەد 9515 ـــ ھەدىس، سەھىھ.

868 ـ باب فضل الجهاد والخروج في سبيل الله اللە يولىدا جىھادقا چىقىشنىڭ پەزىلىتى

4812 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ (وَهُوَ ابْنُ الْقَعْقَاعِ) عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَضَمّنَ اللّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ، لاَ يُخْرِجُهُ إِلاّ جِهَاداً فِي سَبِيلِي، وَإِيمَاناً بِي، وَتَصْدِيقاً بِرُسُلِي. فَهُوَ عَلَيّ ضَامِنٌ أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنّةَ. أَوْ أَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الّذِي خَرَجَ مِنْهُ. نَائِلاً مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ. وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ مَا مِنْ كَلْمٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، إِلاّ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ حِينَ كُلِمَ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ وَرِيحُهُ مِسْكٌ. وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَوْلاَ أَنْ يَشُقّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ، مَا قَعَدْتُ خِلاَفَ سَرِيّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللّهِ أَبَداً. وَلَـكِنْ لاَ أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلَهُمْ. وَلاَ يَجِدُونَ سَعَةً. وَيَشُقّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلّفُوا عَنّي. وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنّي أَغْزُو فِي سَبِيلِ اللّهِ فَأُقْتَلُ. ثُمّ أَغْزُو فَأُقْتَلُ. ثُمّ أَغْزُو فَأُقْتَلُ».
4813 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ قالاَ: حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھ ئۆزىنىڭ يولىدا جىھادقا چىققان كىشىگە مۇنداق دەپ كېپىل بولدى، تەقدىر قىلدى، جاۋاب بەردى؛ بۇ بەندەمنى ئۆيىدىن جەڭ مەيدانىغا پەقەت ماڭا ئىشىنىپ ئىمان كەلتۈرۈش ، ئەلچىلىرىمنى تەستىقلاپ ئىشىنىشلا چىقاردى، ئۇنداق بولغانىكەن، مەن ئۇنى يا ئۇ ئېرىشىدىغان ئەجىر، ساۋاب بىلەن ، غەنىيمەت بىلەن قايتۇرىمەن، ياكى ئۇنى شېھىد قىلىپ جەننەتكە كىرگۈزىمەن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دەيدۇ ؛**الله** بىلەن قەسەمكى، ئاللاھ يولىدا جاراھەتلەنگەن يارىدار كىشى قىيامەت كۈنى جاراھىتى قان ئاقتۇرغان ھالدا كېلىدۇ ـــ دە، رەڭگى قان رەڭگىدۇر، پۇرىقى بولسا مىسكىنىڭ پۇرىقىدۇر. **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۈممىتىمگە مۇشەققەت سېلىپ قويمايدىغان بولسام، مەن ئۇرۇشقا چىقىپ كىتىپ، مىنىڭ ئارقامدا قالغانلىقلىرىغا قەلبى خاتىرجەم ئارام تاپمايدىغان، مەن ئۇلارغا ئۇرۇش تەييارلىقىنى قىلىپ بىرەلمەي، ئات ـ ئۇلاغ راسلاپ بىرەلمەيدىغان مۇسۇلمان كىشىلەر بولمىغان بولسا، **الله** يولىدا ئۇرۇش قىلىدىغان ھېچبىر بىر قوشۇننىڭ ئارقىسىدا جىھاددىن ق ېلىپ قالمايتتىم، ئەلۋەتتە مەن شەك ـــ شۈبھىسىز ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى، ئاندىن تىرىلىپ، يەنە ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى،

ئاندىن تىرىلىپ، يەنە بىر قېتىم ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى ، ئاندىن تىرىلىپ يەنە ... بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن . بەيھەقى، بۇخارى 35 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3485 ـ ھەدىس، نەسەئى 3101 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 2743 ـ ھەدىس، ئەھمەد 6860 ـ ھەدىس، مالىك 883 ـ ھەدىس، دارىمى 2284 ـ ھەدىس، سەھىھ. مۇشەققەتكە سالماسلىقى، 1 ـ كۆيۈنۈش، مېھرىبانلىق، 2 ـ جىھادقا چىقماي ئارقىدا ئولتۇرغانلارغا بولۇپمۇ ھازىر مۇشەققەت كېلىپ قالاتتى، ھازىر ئەسكەرلەر چىقىدۇ، قالغانلار ئۆلتۈرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بەزىدە چىقماي خەلپە بولۇپ تۇراتتى، لېكىن، نۇرغۇن جەڭگە ئۆزى قاتناشقان، 3 ـ نەرسە تاپالماي چىقالمايدىغانلار بىلەن بىللە قىلىشى بار.ئىككى ھەدىسنىڭ تەرجىمىسى بىرلا قىلىندى.چۈنكى بىرھەدىستۇر.

4814 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَكَفّلَ اللّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ. لاَ يُخْرِجُهُ مِنْ بَيْتِهِ إِلاّ جِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَتِهِ. بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنّةَ. أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَىَ مَسْكَنِهِ الّذِي خَرَجَ مِنْهُ. مَعَ مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا ئۆزىنىڭ يولىدا جىھاد قىلغان، ئۇنى پەقەت ئاللاھ يولىدىكى جىھادلا ئۆيدىن چىقارغان، ئاللاھنىڭ كەلىمىسى قۇرئاننى تەستىقلاش، ئىشىنىشلا ئۆيدىن چىقارغان كىشىنى جەننەتكە كىرگۈزۈشكە كېپىل بولدى، ياكى ئۇنى ئۇ ئېرىشكەن ئەجىر، ساۋاب، غەنىيمەت بىلەن بىرگە ئۆيگە قايتۇرۇشقا كېپىل بولدى، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، بۇ سەھىھ ھەدىستە، ئاللاھقا، ئۇنىڭ كىتابى قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈپ، تەستىقلىغان، ئاللاھنىڭ كەلىمىسىنى ئۈستۈن كۆتۈرۈش ئۈچۈن جىھاد قىلغان كىشى، ئەجىر، غەنىيمەتىمۇ ئالىدۇ، جەننەتكە كىرىدۇ.

4815 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُكْلَمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللّهِ، وَاللّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِهِ، إِلاّ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَجُرْحُهُ يَثْعَبُ، اللّوْنُ لَوْنُ دَمٍ وَالرّيحُ رِيحُ مِسْكٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا جاراھەتلەنگەن ھەر قانداق بىر مەجرۇھ كىشى، «ئاللاھ ئۆزىنىڭ يولىدا جاراھەتلەنگەن كىشىنى ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇ» ئاشۇ جاراھەتلەنگۈچى كىشى قىيامەت كۈنى جاراھىتى، جاراھەتلەنگەن كۈندىكى جاراھەتنىڭ تۇرىقىدا كېلىدۇ، رەڭگى قان رەڭگىدە، پۇرىقى بولسا مىسكە، ئەنبەرنىڭ پۇرىقىدا كېلىدۇ. ئىبنى ماجەلەر.

4816 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا. وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ كَلْمٍ يُكْلَمُهُ الْمُسْلِمُ فِي سَبِيلِ اللّهِ. ثُمّ تَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهَا إِذَا طُعِنَتْ تَفَجّرُ دَماً. اللّوْنُ لَوْنُ دَمٍ وَالْعَرْفُ عَرْفُ الْمِسْكِ». وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ فِي يَدِهِ لَوْلاَ أَنْ أَشُقّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ مَا قَعَدْتُ خَلْفَ سَرِيّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَلَـكِنْ لاَ أَجِدُ سَعَةً فَأَحْمِلَهُمْ. وَلاَ يَجِدُونَ سَعَةً فَيَتّبِعُونِي. وَلاَ تَطِيبُ أَنْفُسُهُمْ أَنْ يَقْعُدُوا بَعْدِي».

4817 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَوْلاَ أَنْ أَشُقّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ مَا قَعَدْتُ خِلاَفَ سَرِيّةٍ» بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ. وَبِهَذَا الإِسْنَادِ «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنّي أَقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ. ثُمّ أُحْيَىَ» بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

4818 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقَفِيّ). ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْلاَ أَنْ أَشُقّ عَلَىَ أُمّتِي لأَحْبَبْتُ أَنْ لاَ أَتَخَلّفَ خَلْفَ سَرِيّةٍ» نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

4819 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَضَمّنَ اللّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ» إِلَىَ قَوْلِهِ: «مَا تَخَلّفْتُ خِلاَفَ سَرِيّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللّهِ تَعَالَىَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان، ئاللاھ يولىدا جاراھەتلەنگەن ھەر قانداق جاراھەت، قىيامەت كۈنى كۆرۈنىشىدە جاراھەتنىڭ تۇرىقىدا بولىدۇ، نەرسە كىرگۈزۈلسە، قان ئاقتۇرىدۇ، رەڭگى قاننىڭ رەڭگىدۇر، پۇرىقى بولسا، مىسكنىڭ پۇرىقىدۇر. الله بىلەن قەسەمكى، ئۆممىتىمگە مۇشەققەت سېلىپ قويمايدىغان بولسام، مەن ئۇرۇشقا چىقىپ كېتىپ، مېنىڭ ئارقامدا قالغانلىقلىرىغا قەلبى خاتىرجەم ئارام تاپمايدىغان،مەن ئۇلارغا ئۇرۇش تەييارلىقىنى قىلىپ بېرەلمەي،ئات ـ ئۇلاغ راسلاپ بېرەلمەيدىغان مۇسۇلمان كىشىلەر بولمىغان بولسا، الله يولىدا ئۇرۇش قىلىدىغان ھېچبىر بىر قوشۇننىڭ ئارقىسىدا جىھاددىن قېلىپ ئولتۇرمايتتىم، ئەلۋەتتە مەن شەك ــ شۈبھىسىز ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى ، ئاندىن تىرىلىپ، يەنە ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى، ئاندىن تىرىلىپ، يەنە بىر قېتىم ئۆلتۈرۈلۈشۈمنى ، ئاندىن تىرىلىپ يەنە ... بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن. بەيھەقى، بۇخارى بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

869 - باب فضل الشهادة في سبيل الله تعالى شېھىدلىكنىڭ پەزىلىتى

4820 - وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ وحُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «مَا مِنْ نَفْسٍ تَمُوتُ. لَهَا عِنْدَ اللّهِ خَيْرٌ. يَسُرّهَا أَنّهَا تَرْجِــعُ إِلَى الدّنْيَا. وَلاَ أَنّ لَهَا الدّنْيَا وَمَا فِيهَا. إِلاّ الشّهِيدُ. فَإِنّهُ يَتَمَنّىَ أَنْ يَرْجِــعَ فَيُقْتَلَ فِي الدّنْيَا. لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشّهَادَةِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شېھىتتىن باشقا ھەر قانداق جان ئىگىسى ئۆلۈپ ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ياخشىلىققا ئېرىشىپ بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ بۇ دۇنياغا قايتىشى ۋە دۇنيا، دۇنيانىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەرنىڭ ئۇنىڭغا بېرىلىشى ئۇنى خۇرسەن قىلالمايدۇ، پەقەت شېھىدلا، شېھىدلىقنىڭ پەزىلىتىنى كۆرگەنلىكىدىن بۇ دۇنياغا قايتىشنى، ئاللاھ يولىدا يەنە بىر قېتىم ئۆلتۈرۈلۈشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىپ كېتىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4821 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّىَ وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدّثُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ الْجَنّةَ. يُحِبّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدّنْيَا، وَأَنّ لَهُ مَا عَلَى الأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ. غَيْرُ الشّهِيدِ. فَإِنّهُ يَتَمَنّىَ أَنْ يَرْجِعَ فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرّاتٍ. لِمَا يَرَىَ مِنَ الْكَرَامَةِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شېھىتتىن باشقا ھېچ كىشى جەننەتكە كىرىپ بولۇپ ئاندىن بۇ دۇنياغا قايتىشنى، بۇ دۇنيادىكى بارلىق نەرسىنىڭ ئۆزىنىڭ بولۇشىنى ياخشى كۆرمەيدۇ، پەقەت شېھىدلار جەننەتكە كىرىپ بولۇپمۇ، يەنە بىر دۇنياغا قايتىشنى، بارلىق نەرسىلەرنى ئاللاھ يولىدا بېرىۋېتىشنى، شېھىدلىققا بېرىلگەن كارامەتنى كۆرگەنلىكىدىن، بۇ دۇنيادا ئاللاھ يولىدا ئون قېتىم ئۆلتۈرۈلۈشنى ئارزۇ قىلىپ كېتىدۇ، پەقەت شېھىدلا بۇ دۇنياغا قايتىشنى ياخشى كۆرىدۇ، مەخسىدى ئەنە شۇنداق كۆپ قېتىم ئۆلتۈرۈلۈش. بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4822 - حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الْوَاسِطِيّ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قِيلَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: مَا يَعْدِلُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ؟ قَالَ: «لاَ تَسْتَطِيعُوهُ» قَالَ: فَأَعَادُوا عَلَيْهِ مَرّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً. كُلّ ذَلِكَ يَقُولُ: «لاَ تَسْتَطِيعُونَهُ». وَقَالَ فِي الثّالِثَةِ: «مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللّهِ كَمَثَلِ الصّائِمِ الْقَائِمِ الْقَانِتِ بِآيَاتِ اللّهِ. لاَ يَفْتُرُ مِنْ صِيَامٍ وَلاَ صَلاَةٍ. حَتّىَ يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ تَعَالَى».

4823 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا أبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنَا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. كُلّهُمْ عَنْ سُهَيْلٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن **الله** يولىدىكى جىھادقا قايىسى ئەمەلنىڭ ئەجرى تەڭ بولىدۇ؟ دەپ ئىككى قېتىم سورالغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ھەرگىز قادىر بولالماسلەر دەپ مۇنداق دىگەن: ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلغۇچىنىڭ ئوخششى «ئاللاھ ئۆزىنىڭ يولىدا جەڭ قىلىۋاتقان كىشىنى ئوبدان بىلىدۇ» ئۆيگە قايتقانغا قەدەر دائىم روزا تۇتقۇچى، **الله** نىڭ ئايەتلىرى بىلەن قىيامدا تۇرۇپ، ناماز ئوقۇغۇچى، روزىدىن، نامازدىن ھېرىپ   ـ چارچاپ قالمايدىغان، دائىم سەدىقە قىلىپ تۇرغۇچىغا ئوخشايدۇ، ئاللاھتائالا ئۆزىنىڭ يولىدا جەڭ قىلغان مۇجاھىدقا مۇنداق كېپىل بولدى، ئەگەر ئۇنى ۋاپات تاپقۇزسا، جەننەتكە كىرگۈزۈشكە ياكى ئۇنى ئەجىر، ساۋاب، غەنىيمەت بىلەن بىرگە سالامەت قايتۇرۇشقا كېپىل بولدى، (ئى مۇسۇلمانلار، ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىڭلار). بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4824 ـ حدّثني حَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنَا أبُو تَوْبَةَ. حَدّثنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلاّمٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَلاّمٍ أنّهُ سَمِعَ أبَا سَلاّمٍ قَالَ: حَدّثنِي النّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَجُلٌ: مَا أُبَالِي أنْ لاَ أعْمَلَ عَمَلاً بَعْدَ الإِسْلاَمِ. إلاّ أنْ أسْقِيَ الْحَاجّ. وَقَالَ آخَرُ: مَا أُبَالِي أنْ لاَ أعْمَلَ عَمَلاً بَعْدَ الإِسْلاَمِ. إلاّ أنْ أعْمُرَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ. وَقَالَ آخَرُ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللّهِ أفْضَلُ مِمّا قُلْتُمْ. فَزَجَرَهُمْ عُمَرُ وَقَالَ: لاَ تَرْفَعُوا أصْوَاتَكُمْ عِنْدَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَهُوَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ. وَلَـكِنْ إذَا صَلّيْتُ الْجُمُعَةَ دَخَلْتُ فَاسْتَفْتَيْتُهُ فِيمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ. فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {أجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ} (9التوبة الآية: 19) الآيَةَ إلَى آخِرِهَا.

4825 ـ وَحَدّثنِيهِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ حَسّانَ. حَدّثنَا مُعَاوِيَةُ. أخْبَرَنِي زَيْدٌ أنّهُ سَمِعَ أبَا سَلاّمٍ قَالَ: حَدّثنِي النّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ. قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ أبِي تَوْبَةَ.

نوئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنبىرىنىڭ يېنىدا ئىدىم، بىركىشى: مەن مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ھېچ بىر ئەمەلنى قىلالمىساممۇ پەرۋا قىلمايمەن لېكىن، ھاجىلارنى سۇغۇرۇشنى قولدىن بەرمەيمەن، چۈنكى مەن بۇئەمەلگە ھېچقانداق بىر ئەمەلنى تەڭ قىلمايمەن دېدى. يەنەبىرسى: مەن مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ھېچ بىر ئەمەلنى قىلالمىساممۇ پەرۋا قىلمايمەن لېكىن، مەسجىدىلھەرەمنى گۈللەندۈرىمەن، بۇئەمەلگە ھېچقانداق بىر ئەمەل تەڭ ئەمەس دېدى، يەنەبىركىشى: **الله** يولىدا جىھاد قىلىش باياتىن بىرى سىلەر دېگەن بارلىق ئەمەللەردىن ئەبزەلدۇر دېدى. بۇ جۈمئە كۈنى ئىدى، ئۆمەر رەزىيە**الله** ئەنھۇ ئۇلارغا كايىپ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنبىرىنىڭ يېنىدا ئاۋازلىرىڭلارنى ئۈستۈن كۆتۈرمەڭلار، مەن جۈمئە نامىزىنى ئۇقۇشۇپلىپ كىرىپ، رەسۇلۇ**الله** تىن سىلەر ئىختىلاپلاشقان مەسىلە توغرۇلۇق پەتىۋا سوراپ باقاي دېدى. ئاندىن:«سىلەر ھاجىلارنى سۇ بىلەن تەمىنلەپ سۇغۇرۇشنى، مەسجىدىلھەرەمنى ئاۋات قىلىپ گۈللەندۈرۈشنى، (يەنى مەسجىد سېلىشنى)**الله** قا ۋە ئاخىرەت

كۆڭلىگە ئىمان ئەيتقان، **الله** يولىدا جىھاد قىلغان كىشىنىڭ(ئىمانىغا) ئوخشاش دەپ قارامسىلەر؟؟؟...(يەنى ئۇلار تەڭ ئەمەس، ھەممىدىن جىھاد ئەبزەل)دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

870 ـ باب فضل الغدوة والروحة في سبيل الله

4826 ـ عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَوْ رَوْحَةٌ، خَيْرٌ مِنَ الدّنْيَا وَمَا فِيهَا».

4827 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «وَالْغَدْوَةُ يَغْدُوهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ، خَيْرٌ مِنَ الدّنْيَا وَمَا فِيهَا».

4828 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «غَدْوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللّهِ، خَيْرٌ مِنَ الدّنْيَا وَمَا فِيهَا».

4829 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ ذَكْوَانَ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لَوْلاَ أَنّ رِجَالاً مِنْ أُمّتِي» وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَقَالَ فِيهِ «وَلَرَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَوْ غَدْوَةٌ، خَيْرٌ مِنَ الدّنْيَا وَمَا فِيهَا».

4830 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ وَإِسْحَقَ) (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا الْمُقْرِىءُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَزِيدَ) عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيّوبَ حَدّثنِي شُرَحْبِيلُ بْنُ شَرِيكٍ الْمَعَافِرِيّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أَيّوبَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَوْ رَوْحَةٌ، خَيْرٌ مِمّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشّمْسُ وَغَرَبَتْ».

4831 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قُهْزَاذَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ. أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيّوبَ وَ حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ. قَالَ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا: حَدّثنِي شُرَحْبِيلُ بْنُ شَرِيكٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا أَيّوبَ الأَنْصَارِيّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بِمِثْلِهِ سَوَاءً.

ئەنەس، سەھلى ئىبنى سەئىد ،ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا جىھاد ئۈچۈن ئەتىگەن يا كەچتە بىرېپ كېلىش، تەييارلىق قىلىش، دۇنيادىن ۋە دۇنيانىڭ ئىچىدىكى بارلىق نەرسىلەردىن ياخشىراقتۇر، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا ئەتىگەن ـ ئاخشام بېرىش، يەنى جەڭ قىلىش، ئۆزىنىڭ ئۈستىگە كۈن چىققان ۋە كۈن كىرگەن بارلىق نەرسىلەردىن يەنى دۇنيا، دۇنيانىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەردىن ياخشىراقتۇر، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. چۈنكى، جىھاددا شېھىدلىك بار، غەلىبە، غەنىيمەت بار، ساۋاب، ئەجىر بار، ئاللاھنىڭ مۇھەببىتى دوستلىقى بار، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈلۈشى، مەغپىرەت قىلىنىش، ۋە شاپائەت قىلىشلار باردۇر.

871 ـ باب بيان ما أعده الله تعالى للمجاهد في الجنة من الدرجات جەننەتتە تەييارلانغان مۇكاپات دەرىجىللىرى

4832 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي أَبُو هَانِىءٍ الْخَوْلاَنِيّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَا أَبَا سَعِيدٍ مَنْ رَضِيَ بِاللّهِ رَبّاً، وَبِالإِسْلاَمِ دِيناً، وَبِمُحَمّدٍ نَبِيّاً، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنّةُ» فَعَجِبَ لَهَا أَبُو سَعِيدٍ. فَقَالَ: أَعِدْهَا عَلَيّ. يَا رَسُولَ اللّهِ فَفَعَلَ. ثُمّ قَالَ: «وَأُخْرَى يُرْفَعُ بِهَا الْعَبْدُ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنّةِ. مَا بَيْنَ كُلّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السّمَاءِ وَالأَرْضِ» قَالَ: وَمَا هِيَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللّهِ. الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئەبۇ سەئىد! كىم ئاللاھقا رەب جەھەتتىن رازى بولسا، ئىسلامغا دىن جەھەتتىن رازى بولسا، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە پەيغەمبەر جەھەتتىن رازى بولسا، ئۇ كىشىگە جەننەت ۋاجىپ بولىدۇ، ئۇ جەننەتكە ھەقلىق بولىدۇ، ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇئەنھۇ بۇسۆزگە ئەجەپلىنىپ كىتىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بۇسۆزنى ماڭا يەنە بىر قېتىم قايتىلاپ بەرسىلە دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ئۇ سۆزنى ئۇنىڭغا قايتىلاپ بېرىپ؛ لېكىن، يەنە بىر ئىش باربولۇپ، **الله** تائالا بەندىگە شۇ ئىش سەۋەبلىك جەننەتتە 100 دەرىجە يۇقىر كۆتۈرىدۇ، ھەر ئىككى دەرىجىنىڭ ئارىلىقى خۇددى ئاسمان ــ زىمىنىنىڭ ئارىلىقىدەك چوڭدۇر،دېدى. ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇئەنھۇ ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئۇقانداق ئىش؟دېۋىدى، رەسۇلۇللاھ؛ ئۇ ئىش بولسا، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىش، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىشتۇر!...... دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

872 ـ باب من قتل في سبيل الله كفرت خطاياه، إلا الدّين

4833 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنّهُ سَمِعَهُ يُحَدّثُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَامَ فِيهِمْ فَذَكَرَ لَهُمْ: «أَنّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَالإِيمَانَ بِاللّهِ أَفْضَلُ الأَعْمَالِ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّهِ تُكَفّرُ عَنّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «نَعَمْ. إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ» ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَيْفَ قُلْتَ؟» قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَتُكَفّرُ عَنّي خَطَايَايَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «نَعَمْ. وَأَنْتَ صَابِرٌ مُحْتَسِبٌ، مُقْبِلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ. إِلاّ الدّيْنَ. فَإِنّ جِبْرِيلَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ، قَالَ لِي ذَلِكَ».

4834 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللّهِ؟ بِمَعْنَىَ حَدِيثِ اللّيْثِ.

4835 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ قَيْسٍ. ح قَالَ: وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَجْلاَنَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَىَ صَاحِبِهِ: أَنّ رَجُلاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ. فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ ضَرَبْتُ بِسَيْفِي. بِمَعْنَىَ حَدِيثِ الْمَقْبُرِيّ.

ئەبۇ قەتادە، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ، ئۇلارغا:**الله** قا ئىمان كەلتۇرۇش، **الله** يولىدىكى جىھاد ئەمەللەرنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى دېگەندە، بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! قېنى خەۋەر بەرسىلە، ئەگەر مەن **الله** يولىدا ئۆلتۈرۈلسەم، مىنىڭ بارلىق گۇناھلىرىم ئۆچۈرۈلەمدۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا؛ھەئە، ئەگەر سەن ئاللاھ يولىدا سەۋرە قىلغان، ساۋاب ئۈمىد قىلغان، ئارقاڭنى قىلىپ قاچماستىن دۈشمەنگە ئالدىڭنى قىلىپ تىك تۇرۇپ، ئۆلتۈرۈلسەڭ، يەنى شېھىد بولساڭ دەپ، ئاندىن سەن باياتىن نىمە دېدىڭ؟دېدى، ئۇكىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! قېنى خەۋەر بەرسىلە، ئەگەر مەن **الله** يولىدا ئۆلتۈرۈلسەم، مىنىڭ بارلىق گۇناھلىرىم ئۆچۈرۈلەمدۇ؟دېدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم ئۇنىڭغا؛ھەئە، ئەگەر سەن ئاللاھ يولىدا سەۋرە قىلغان، ساۋاب ئۈمىد قىلغان، ئارقاڭنى قىلىپ قاچماستىن دۈشمەنگە ئالدىڭنى قىلىپ تىك تۇرۇپ، ئۆلتۈرۈلسەڭ، يەنى شېھىد بولساڭ ، ئاللاھ سەندىن قەرزىڭدىن باشقا بارلىق خاتالىقلىرىڭنى، گۇناھلىرىڭنى ئۆچۈرىۋېتىدۇ، ئەمما، قەرزىڭ يەنى كىشىلەر ھەققى قىلىپ قالىدۇ، ماڭا جىبرىئىل تېخى باياتىن شۇنداق دىگەن ئىدى،دىدى. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

4836 ـ حدّثنا زَكَرِيّاءُ بْنُ يَحْيَى بْنِ صَالِحِ الْمِصْرِيّ. حَدّثنَا الْمُفَضّلُ (يَعْنِي ابْنَ فَضَالَةَ) عَنْ عَيّاشٍ (وَهُوَ ابْنُ عَبّاسٍ الْقِتْبَانِيّ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ، عَنْ عَبْدِاللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاص أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يُغْفَرُ لِلشّهِيدِ كُلّ ذَنْبٍ، إلاّ الدّيْنَ».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: شېھىد ئۈچۈن قەرزدىن باشقا بارلىق گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ، شېھىد بولسىمۇ قەرزى كۆتۈرۈۋېتىلمەيدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم.

4837 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِىءُ. حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيّوبَ حَدّثَنِي عَيّاشُ بْنُ عَبّاسٍ الْقِتْبَانِيّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِي، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاص أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ يُكَفّرُ كُلّ شَيْءٍ، إلاّ الدّيْنَ».

ئىبنى ئەمرۇ، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈش، قەرىزدىن باشقا بارلىق خاتالىقلارغا كاپارەت بولۇپ ھەممىنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ، پەقەت شېھىد بولسىمۇ قەرز قېلىپ قالىدۇ، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ، قەرىزدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەڭلار، قەرزنى ۋاختىدا بېرىۋېتىڭلار، ئاندىن شېھىد بولۇشقا ئالدىراڭلار، ئاللاھدىن سوراڭلار، ئاللاھ بىزگە شېھىد دەرىجىسىنى بەرسۇن، ئامىن!

873 ـ باب بيان أن أرواح الشهداء في الجنة. وأنهم أحياء عند ربهم يرزقون

4838 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ وَ عِيسَى بْنُ يُونُسَ. جَمِيعاً عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أَسْبَاطٌ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. قَالاَ: حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: سَأَلْنَا عَبْدَ اللّهِ (هُوَ ابْنُ مَسْعُودٍ) عَنْ هَذِهِ الآيَةِ: {وَلاَ تَحْسَبَنّ الّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّهِ أَمْوَاتاً بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبّهِمْ يُرْزَقُونَ} (3آل عمران الآية: 961) قَالَ: أَمَا إِنّا قَدْ سَأَلْنَا عَنْ ذَلِكَ. فَقَالَ: «أَرْوَاحُهُمْ فِي جَوْفِ طَيْرٍ خُضْرٍ. لَهَا قَنَادِيلُ مُعَلّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَسْرَحُ مِنَ الْجَنّةِ حَيْثُ شَاءَتْ. ثُمّ تَأْوِي إِلَى تِلْكَ الْقَنَادِيلِ. فَاطّلَعَ إِلَيْهِمْ رَبّهُمُ اطّلاَعَةً. فَقَالَ: هَلْ تَشْتَهُونَ شَيْئاً؟ قَالُوا: أَيّ شَيْءٍ نَشْتَهِي؟ وَنَحْنُ نَسْرَحُ مِنَ الْجَنّةِ حَيْثُ شِئْنَا. فَفَعَلَ ذَلِكَ بِهِمْ ثَلاَثَ مَرّاتٍ. فَلَمّا رَأَوْا أَنّهُمْ لَنْ يُتْرَكُوا مِنْ أَنْ يُسْأَلُوا، قَالُوا: يَا رَبّ نُرِيدُ أَنْ تَرُدّ أَرْوَاحَنَا فِي أَجْسَادِنَا حَتّى نُقْتَلَ فِي سَبِيلِكَ مَرّةً أُخْرَى. فَلَمّا رَأَى أَنْ لَيْسَ لَهُمْ حَاجَةٌ تُرِكُوا».

مەسرۇق رەھ : بىز ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، «سىلەر الله يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنى ئۆلۈك دەپ گۇمان قىلماڭلار،بەلكى ئۇلار رەببىنىڭ دەرگاھىدا تىرىكتۇر، ئۇلارغا رىزق بېرىلىپ تۇرىدۇ»دىگەن ئايەت توغرىسىدا سورساق، ئۇ:بىزمۇ شۇئايەت توغرىسىدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن سورساق مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن شېھىدلارنىڭ روھلىرى، يېشىل قۇشنىڭ پوكانلىرىدا بولىدۇ، بۇ قۇشلارنىڭ قەپەزلىرى ئەرشى تەھتىدە ئېسىقلىق تۇرىدۇ، قۇشلار بىلەن ئۇ روھ جەننەتنىڭ خالىغان يېرىدە يايراپ، ئوتلاپ، ئۇچۇپ يۈرىيدۇ، ئاندىن قەپەزلىرىگە قايتىشىدۇ، رەببى ئۇلارغا ئاشكارا بولۇپ، مۇنداق دەيدۇ: يەنە بىرەر نەرسە ئارزۇ قىلامسىلەر؟ ئۇلار بىز جەننەتتە خالىغان يېرىمىزدە يايراپ، ئۇچۇپ يۈرسەك، يەنە قانداق نەرسىنى ئارزۇ ۋە ئىشتىھا قىلارمىز؟ دەيدۇ، بۇ سوئال ــ جاۋابلار ئۇلارغا ئۈچ قېتىم

قىلىنىدۇ، ئۇلار زادى بىرەر نەرسە سورىمىغىچە تەرىك ئېتىلمەيدىغىنىنى بىلگەندە، مۇنداق دەپ سورايدۇ، ئى رەببىمىز ئاللاھ، بىز سىلىنىڭ روھلىرىمىزنى جانلىرىمىزنى، جەسەدلىرىمىزگە قايتۇرۇشلىرىنى مەخسەت قىلىمىز، دۇنياغا قايتىپ، سىلىنىڭ يوللىرىدا يەنە بىر قېتىم ئۆلتۈرۈلسەك، شېھىد بولساق دەيمىز   . ئاللاھ ئۇلار ئۇچۇن ھېچبىر ھاجەتنىڭ يوقلىغىنى كۆرگىنىدە، ئۇلار سۇئال سوراشدىن تەرىك ئېتىلىدۇ، (ئاللاھ ئالدىن بىلىپ تۇراتتى   ،بۇنى بىزلەرگە شېھىد بولسۇن دەپ سۆزلەتتى) مۇسلىم، تىرمىزى ت، سەھىھ.

874 ـ باب فضل الجهاد والرباط

4839 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أبي مُزَاحِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الزّبَيْدِيّ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللّيْثِيّ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أنّ رَجُلاً أتَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم فقالَ: أيّ النّاس أفْضَلُ؟ فقالَ: «رَجُلٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ بِمَالِهِ وَنَفْسِهِ» قالَ: ثُمّ مَنْ؟ قالَ: «مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشّعَابِ، يَعْبُدُ اللّهَ رَبّهُ، وَيَدَعُ النّاسَ مِنْ شَرّهِ».

4840 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللّيْثِيّ، عَنْ أبي سَعِيدٍ قالَ: قالَ رَجُلٌ: أيّ النّاسِ أفْضَلُ؟ يَارَسُولَ اللّهِ قالَ: «مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللّهِ» قالَ: ثُمّ مَنْ؟ قالَ: «ثُمّ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشّعَابِ. يَعْبُدُ رَبّهُ وَيَدَعُ النّاسَ مِنْ شَرّهِ».

4841 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ الأوْزَاعِيّ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. فَقَالَ «وَرَجُلٌ فِي شِعْبٍ» وَلَمْ يَقُلْ «ثُمّ رَجُلٌ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشلەرنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى، ئاللاھ يولىدا مېلى بىلەن جېنى بىلەن جەڭ قىلغان مۆئمىندۇر، ئاندىن قالسا، تاغلاردىن بىر تاغ، ئۆڭكۈردە ئۆزىنىڭ يامانلىقىدىن كىشلەرنى خاتىرجەم، ئەمىن قىلىپ قالدۇرغان، ئاللاھقا تەقۋالىق بىلەن ئىبادەت قىلىپ ئۆتكەن زاھىد مۆئمىندۇر، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4842 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أبي حَازِمٍ عَنْ أبِيهِ، عَنْ بَعْجَةَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قالَ: «مِنْ خَيْرِ مَعَاشِ النّاسِ لَهُمْ، رَجُلٌ مُمْسِكٌ عِنَانَ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللّهِ. يَطِيرُ عَلَى مَتْنِهِ. كُلّمَا سَمِعَ هَيْعَةً أوْ فَزْعَةً طَارَ عَلَيْهِ. يَبْتَغِي الْقَتْلَ وَالْمَوْتَ مَظَانّهُ. أوْ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ فِي رَأسِ شَعَفَةٍ مِنْ هَذِهِ الشّعَفِ. أوْ بَطْنِ وَادٍ مِنْ هَذِهِ الأوْدِيَةِ. يُقِيمُ الصّلاَةَ وَيُؤْتِي الزّكَاةَ. وَيَعْبُدُ رَبّهُ حَتّى يَأتِيَهُ الْيَقِينُ. لَيْسَ مِنَ النّاسِ إلاّ فِي خَيْرٍ».

4843 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أبي حَازِمٍ، وَ يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ). كِلاَهُمَا عَنْ أبي حَازِمٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقالَ: عَنْ بَعْجَةَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بَدْرٍ. وَقالَ «فِي شِعْبَةٍ مِنْ هَذِهِ الشّعَابِ» خِلاَفَ رِوَايَةِ يَحْيَى.

4844 ـ وحدّثناه أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالُوا: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ بَعْجَةَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْجُهَنِيّ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ أبي حَازِمٍ عَنْ بَعْجَةَ. وَقالَ«فِي شِعْبٍ مِنَ الشّعَابِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشلەرنىڭ ئىككى ئالەمدە تۇرمۇشى ئەڭ ياخشى، بەختلىك بولىدىغىنى، مۇنۇ ئىككى كىشىدۇر، بىرى، الله يولدا ئېتىنىڭ يۈگىنىنى تۇتۇپ تۇرىدۇ، ھەر قاچان دۈشمەن كەلگىنىنى ئاڭلىسا ياكى دۈشمەن تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلغاندىكى قورقۇنۇشلۇق خەۋەرنى ئاڭلىسا، دەرھال شۇ تەرەپكە ئات سېلىپ، ئات ئۇستىدە ئۇچقاندەك يېتىپ بارىدۇ، ئۇ، ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈشنى ياكى ئۆلۈپ كېتىشنى ئۈمىد قىلىپ، ئۆلۈمنىڭ ئېشەنچىلىك مەيدانىنى تەلەپ قىلىدۇ، يەنە بىرسى بولسا، مۇشۇ تاغنىڭ چوققىلىرىدىن بىر تاغ چوققىسىدا ياكى بىرەر يايلاق، يېزىلاردا بىر بۆلەك قوينى بېقىپ، تۇرمۇشنى قامداپ، ئۆلۈم كەلگەنگە قەدەر شۇ

جايدا ناماز ئوقۇپ، زاكات بېرىپ، رەببىگە ئىبادەت قىلىپ ياشايدۇ، ئۇ كىشىلەر ئارىسىدا ئەڭ ياخشى ھەم ياخشىلىقتىكى كىشىدۇر. مۇسلىم 3503 _ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3967 _ ھەدىس. سەھىھ. بۇ ھەدىسىدىن ئاۋام خەلق زاكاتنى ئۆزلىرى، پېقىر، مىسكىنلەرگە بېرىپ، بىر تەرەپ قىلسا بولۇدۇ. ئىلىم، ئىبادەت بىلەنلا زاھىد بولۇپ ئۆتسە، دۇرۇس بولۇشى چىقىدۇ، ئۇنىدىن باشقا ئەڭ ياخشى، ئەۋزەل يول جىھاد قىلىشتۇر، يول ئاشۇ ئىكىكىدۇر.

875 ـــــ باب بيان الرجلين يقتل أحدهما الآخر، يدخلان الجنة

ئاللاھتائالانىڭ بىرسى يەنە بىرسىنى ئۆلتۈرۈپ ھەر ئىككىلىسى جەننەتكە كىرگەن ئىككى كىشىدىن كۈلۈپ كېتىشى

4845 ـ4846 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أبي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «يَضْحَكُ اللّهُ إلَى رَجُلَيْنِ. يَقْتُلُ أحَدُهُمَا الآخَرَ. كِلاَهُمَا يَدْخُلُ الْجَنّةَ» فَقالُوا: كَيْفَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «يُقَاتِلُ هَذَا فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ فَيُسْتَشْهَدُ. ثُمّ يَتُوبُ اللّهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيُسْلِمُ. فَيُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ فَيُسْتَشْهَدُ».
4847 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَضْحَكُ اللّهُ لِرَجُلَيْنِ. يَقْتُلُ أحَدُهُمَا الآخَرَ. كِلاَهُمَا يَدْخُلُ الْجَنّةَ». قالُوا: كَيْفَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «يُقْتَلُ هَذَا فَيَلِــجُ الْجَنّةَ. ثُمّ يَتُوبُ اللّهُ عَلَى الآخَرِ فَيَهْدِيهِ إلَى الإسْلاَمِ. ثُمّ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ فَيُسْتَشْهَدُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا، بىرسى يەنە بىرسىنى ئۆلتۈرۈپ ھەر ئىككىلىسى جەننەتكە كىرگەن ئىككى كىشىدىن كۈلۈپ كېتىدۇ، ئۇلار ئى رەسۇلۇللاھ نىمە سەۋەبتىن ھەر ئىككىلىسى جەننەتكە كىردۇ؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ بۇ بىرسى، ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىپ ئۆلتۈرۈلىدۇ، ئاندىن ئاللاھتائالا قاتىلنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ، ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىپ شېھىد بولىدۇ. (خۇددى ۋەھشى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ھەمزە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئۆلتۈرۈپ، كېيىن مۇسۇلمان بولۇپ، يالغان پەيغەمبەر مۇسەيلىمەت كاززاپنى ئۆلتۈرگەندەك).بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇنداق مىساللار بەك كۆپ، ھەم شۇ ئىشلار يۈز بېرىپ تۇرىدۇ

876 ـ باب من قتل كافراً ثم سدّد كاپىرنى ئۆلتۈرگەن كىشىنىڭ جەننەتكە كىرىشى

4848 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ و عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَجْتَمِعُ كَافِرٌ وَقَاتِلُهُ فِي النّارِ أبَداً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كاپىر بىلەن ئۇنى ئۆلتۈرگۈچى مەڭگۈ دوۋزاختا بىرلەشمەيدۇ، (يەنى كاپىر دوۋزاختا ، ئۇنى ئۆلتۈرگەن مۇجاھىد، جەننەتكە كىرىدۇ). مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

4849 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ الْهِلاَلِيّ. حَدّثنَا أبُو إسْحَقَ الْفَزَارِيّ، عن إبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أبي صَالِحٍ، عَنْ أبِيهِ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَجْتَمِعَانِ فِي النّارِ اجْتِمَاعاً يَضُرّ أحَدُهُمَا الآخَرَ» قِيلَ: مَنْ هُمْ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «مُؤْمِنٌ قَتَلَ كَافِراً ثُمّ سَدّدَ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرسى يەنە بىرسىگە زەرەر يەتكۈزگەن ئىككى كىشى،دوۇزاختا بىرلەشمەيدۇ: ئى رەسۇلۇللاھ ئۇلار كىملەر؟دېيىلگەندە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ كاپىرنى ئۆلتۈرگەن مۆئمىن بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن كاپىر، مەڭگۈ دوۋزاختا بىرگە بولمايدۇ، مۆئمىن كېيىن توغرا يول تۇتۇپ ئوتتۇرىھال،نورمال ئەمەل قىلىدۇ.(كاپىرنى ئۆلتۈرگەن مۆئمىن جەننەتتە بۇلىدۇ.) ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

877 ـ باب فضل الصدقة في سبيل اللّه، وتضعيفها

الله يولىدىكى جەڭ ئۈچۈن سەدىقە قىلىشنىڭ ۋە غازىيلەرگە ياردەم قىلىشنىڭ پەزىلىتى

4850 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشّيْبَانِيّ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ بِنَاقَةٍ مَخْطُومَةٍ. فَقَالَ: هَـٰذِهِ فِي سَبِيلِ اللّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَكَ بِهَا، يَوْمَ الْقِيَامَةِ. سَبْعُمِائَةِ نَاقَةٍ. كُلّهَا مَخْطُومَةٌ».
4851 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ زَائِدَةَ. ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى چۇلۇك ئۆتكۈزۈلگەن تۆگىسىنى، نۇختىسى بىلەن قوشۇپ ئەكىلىپ سەدىقە قىلىپ؛ بۇ الله يولىدا ئۇرۇش تەييارلىقى بولسۇن دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سەن ئۈچۈن شۇ بىر تۆگەڭنىڭ بارابىرىگە قىيامەت كۈنى جەننەتتىن 700 تۆگە نۇختىسى بىلەن بىللە بېرىلىدۇ دېدى.مۇسلىم، ئەبۇ نۇئەيم توپلىغان، سەھىھ.

878 ـ باب فضل إعانة الغازي في سبيل اللّه بمركوب وغيره، وخلافته في أهله بخير

4852 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشّيْبَانِيّ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّي أُبْدِعَ بِي فَاحْمِلْنِي. فَقَالَ: «مَا عِنْدِي» فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَنَا أَدُلّهُ عَلَىَ مَنْ يَحْمِلُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ دَلّ عَلىَ خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ».
4853 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ مىنىڭ ئۇلۇغۇم ئۈزۈلۈپ قېلىپ،سەپەر قىلىشتىن توختاپ قالدىم،مىنى بىرەر ئۇلاغقا مىندۈرۈۋالغان بولساڭلا دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛مىنىڭ سىنى ئېلىۋالغۇدەك ھېچ نەرسەم يوق دېدى.ئاندىن بىر كىشى؛ئى رەسۇلەالله!مەن ئۇنىڭغا، ئۇنى ئېلىۋالىدىغان كىشىنى كۆرسۇتۇپ قويای دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر ياخشىلىققا دالالەت قىلىپ كۆرستىپ قويسا، ئۇ كىشى ئۈچۈن شۇ ياخشىلىقنى قىلغان كىشىلەرنىڭ ئەجرىگە ئوخشاش ئەجىر بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

4854 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ح وَحَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ فَتَىً مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أُرِيدُ الْغَزْوَ وَلَيْسَ مَعِي مَا أَتَجَهّزُ . قَالَ: «ائْتِ فُلاَناً فَإِنّهُ قَدْ كَانَ تَجَهّزَ فَمَرِضَ». فَأَتَاهُ فَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُقْرِئُكَ السّلاَمَ وَيَقُولُ: أَعْطِنِي الّذِي تَجَهّزْتَ بِهِ. قَالَ: يَا فُلاَنَةُ أَعْطِيهِ الّذِي تَجَهّزْتُ بِهِ. وَلاَ تَحْبِسِي عَنْهُ شَيْئاً. فَوَاللّهِ لاَ تَحْبِسِي مِنْهُ شَيْئاً فَيُبَارَكَ لَكِ فِيهِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەسلەم قەبىلىسىدىن بىركىشى؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن غازات قىلىشنى ئىرادە قىلغان ئىدىم، لېكىن مېنىڭ تەييارلىق قىلغىدەك نەرسەم يوق دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:پالانى غازات قىلىشقا تەييارلىق قىلىپ بولۇپ ئاغرىپ قالغان ئىدى، سەن شۇنىڭ قېشىغا بارغىن دېدى. ئۇكىشى بېرىپ، رەسۇلۇ**الله** ساڭا مەندىن سالام يوللىدى، ۋە سىنىڭ تەييارلىق قىلغان نەرسىللىرىڭنى ماڭا بېرىشىڭگە بۇيرىدى دېدى. ئۇكىشى ئاياللىغا:ئى پالانى مىنىڭ تەييارلىق قىلغان نەرسىللىرىمنى بۇكىشىگە بەرگىن، **الله** بىلەن قەسەمكى ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى ئېلىپ قالماي بەرگىن، سىلەرگە بۇنىڭدا بەركەت بېرىلىدۇ دېدى.

4855 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو الطّاهِرِ (قالَ أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. وَقالَ سَعِيدٌ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ). أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجّ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «مَنْ جَهّزَ غَازِياً فِي سَبِيلِ اللّهِ فَقَدْ غَزَا. وَمَنْ خَلَفَهُ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا».

4856 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الزّهْرَانِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلّمُ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ قَالَ: قَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ جَهّزَ غَازِياً فَقَدْ غَزَا. وَمَنْ خَلَفَ غَازِياً فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا».

زەيد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئالللاھ يولىدا بىر غازىينى جابدۇتسا، تەييارلىقنى قىلىپ بەرسە، ھەققەتەن ئۇ ئالللاھ يولىدا غازات قىلغان بولىدۇ، كىم ئالللاھ يولىدا جەڭ قىلىۋاتقان ئۇرۇشقا ماڭغان غازىي، جەڭچىنىڭ ئائىلىسىدە ياخشى ئىز باسار بولۇپ، ياردەم بىرىپ ياخشىلىق قىلسا، جەزمەن ئۇمۇ ئالللاھ يولىدا جەڭ قىلغان بولىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ. زەيد ئىبنى خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئالللاھ يولىدا غازات قىلغۇچى غازىينى جابدۇتۇپ، تەييارلىقنى قىلىپ بەرسە، ئۇ كىشىگە شۇ غازىينىڭ ئەجىر، ساۋابلىرىدىن ھىچنەرسە كاملىماستىن، ئوخشاش ئەجىر، ساۋاب بولىدۇ، ئۇمۇ غازى ھېسابلىنىدۇ. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. جەڭ تەييارلىقى جەڭدىن بۇرۇنقى پەرزدۇر.

4857 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ عَنْ عَلِيّ بْنِ الْمُبَارَكِ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ. حَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ، مَوْلَى المَهْرِيّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ بَعْثاً إِلَىَ بَنِي لِحْيَانَ، مِنْ هُذَيْلٍ. فَقَالَ: «لِيَنْبَعِثْ مِنْ كُلّ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا. وَالأَجْرُ بَيْنَهُمَا».

4858 ـ وَحَدّثَنِيهِ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصّمَدِ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الوَارِثِ) قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدّثُ: حَدّثَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ يَحْيَىَ. حَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ، مَوْلَى المَهْرِيّ. حَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ بَعَثَ بَعْثاً. بِمَعْنَاهُ.

4859 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ مُوسَىَ) عَنْ شَيْبَانَ، عَنْ يَحْيَىَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ھۇزەيلدىن بەنىي لەھيان قەبىلىسىگە قوشۇن ئەۋەتكەندە مۇنداق دىگەن: ھەر ئىككى كىشىدىن بىرسى جەڭگە بارسۇن، بىرسى خەلىپە، ئىز باسار بولۇپ

تۆرۈپ بېرىسنى ئەۋەتسۇن، ئەجىر، ساۋاب ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئورتاق بولىدۇ، مۇسلىم 3513 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 2149 ـ ھەدىس، ئەھمەد 10874 ـ ھەدىس، سەھىھ.

4860 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، مَوْلَى الْمَهْرِيّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ إِلَى بَنِي لَحْيَانَ «لِيَخْرُجَ مِنْ كُلّ رَجُلَيْنِ رَجُلٌ» ثُمّ قَالَ لِلْقَاعِدِ: «أَيّكُمْ خَلَفَ الْخَارِجَ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ بِخَيْرٍ، كَانَ لَهُ مِثْلُ نِصْفِ أَجْرِ الْخَارِجِ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، بەنىي لەھيان قەبىلىسىگە قوشۇن ئەۋەتكەندە مۇنداق دېگەن: ھەر ئىككى كىشىدىن بىرسى جەڭگە بارسۇن، بىرسى خەلىپە، ئىز باسار بولۇپ تۇرۇپ بېرىسنى ئەۋەتسۇن، ئاندىن ئۆيىدە ئولتۇرۇپ قالغانلارغا: قايسىڭلار جەڭگە چىقىپ كەتكەنلەرنىڭ ئەھلى بالىلىرى ۋە ماللىرىغا ياخشىلىق بىلەن ئىز باسار بولسا، ئەجىر، ساۋاب ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئورتاق بولىدۇ، دېدى.

879 ـ باب حرمة نساء المجاهدين، وإثم من خانهم فيهن مۇجاھىدلارنىڭ ئاياللىرىنىڭ ياشىقلارغا ھارام بولۇشى

4861 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ، كَحُرْمَةِ أُمهَاتِهِمْ. وَمَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلاً مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ، فَيَخُونُهُ فِيهِمْ، إِلاّ وُقِفَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ. فَمَا ظَنّكُمْ؟».
4862 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ. حَدّثنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ (يَعْنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم) بِمَعْنَى حَدِيثِ الثّوْرِيّ.
4863 ـ وحدّثناه سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ قَعْنَبٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ: «فَقَالَ: فَخُذْ مِنْ حَسَنَاتِهِ مَا شِئْتَ». فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «فَمَا ظَنّكُمْ؟».

بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇرۇشقا چىقىپ كەتكەن مۇجاھىدلارنىڭ ئاياللىرى ، جەڭگە چىقماي ئولتۇرغانلارغا خۇددى، ئانىلىرى ھارام بولغاندەك ھارامدۇر، جەڭدىن ئولتۇرۇۋالغان كىشىلەردىن بىرەر كىشى ، مۇجاھىدلاردىن بىرەر كىشىنىڭ ئەھلىگە خەلىپە، ئىز باسار بولۇپ، ئاندىن ئۇلارغا خىيانەت قىلىپ قالسا، بۇ خائىن قىيامەت كۈنى مۇجاھىد ئۈچۈن مەخسۇس توختىتۇپ بېرىلىدۇ، ئاندىن مۇنداق دېيىلىدۇ؛مانا بۇ ئورۇنىڭدا ئىز باسار خەلىپە بولۇپ، خىيانەت قىلغان كىشى، ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرىدىن ئۆزۈڭ خالىغانچە ئېلىۋالغىن، ئاندىن مۇجاھىد ئۇ خائىننىڭ ياخشىلىقلىرىدىن خالىغانچە ئېلىۋالىدۇ، گۇمانىڭلار قانداقراق؟ (يەنى سىلەرچە قانچىلىك ئېلىۋالا؟) (مېنىڭچە، ھەممىنى ئېلىۋالىدۇ، ياخشىلىقى بولمىسا، يامانلىقلىرىنى ئۇنىڭ گە ردىنىگە ئارتىپ قويىدۇ،پەقەت بولمىغاندا، دەرىجە بېرىلىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم، نەسئەى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

880 ـ باب سقوط فرض الجهاد عن المعذورين

ئۆزرىسى بار كىشىلەردىن جىھادنىڭ پەرزلىكىنىڭ ساقىت قىلىنىشى

4864 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ أَنّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ يَقُولُ فِي هَذِهِ الآيَةِ: {لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّهِ} (4النساء الآية: 95) فَأَمَرَ

رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم زَيْداً فَجَاءَ بِكَتِفٍ يَكْتُبُهَا. فَشَكَا إِلَيْهِ ابْنُ أُمّ مَكْتُومٍ ضَرَارَتَهُ. فَنَزَلَتْ: {لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضّرَرِ}. قَالَ شُعْبَةُ: وَأَخْبَرَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ رَجُلٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، فِي هَـٰذِهِ الآيَةِ: {لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ}. بِمِثْلِ حَدِيثِ الْبَرَاءِ. وَقَالَ ابْنُ بَشّارٍ فِي رِوَايَتِهِ: سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ.

4865 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ. حَدّثَنِي أَبُو إِسْحَـٰقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: لَمّا نَزَلَتْ: {لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ} كَلّمَهُ ابْنُ أُمّ مَكْتُومٍ. فَنَزَلَتْ: {غَيْرُ أُولِي الضّرَرِ}.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، « مۆئمىنلەردىن جىھادقا چىقمىغانلار، الله يولىدا ماللىرىنى، جانلىرىنى تىكىپ جىھاد قىلاغانلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ، »دېگەن ئايەت نازىل قىلىنغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زەيدنى بۇئايەتنى تاغاقتا يېزىۋېلىشقا بۇيرىدى، ئاندىن ئىبنى ئۇممەمەكتۇم ئۆزىنىڭ ئەمالىق كېسىلىدىن شىكايەت قىلىپ كەلدى، ئاندىن ئايەتنىڭ يەنەبىر تەرىپى نازىل قىلىنىپ: « مۆئمىنلەردىن ئۆزرىسىز جىھادقا چىقمىغانلار، الله يولىدا ماللىرىنى، جانلىرىنى تىكىپ جىھاد قىلاغانلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ، (ئەئما، پالەچ، ئېغىر كېسەللەرگە ئوخشاش ئۆزرىسى باركىشىلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا)»دېگەن بولدى.

881 ـ باب ثبوت الجنة للشهيد شېھىدنىڭ جەننەتكە كىرىشى

4866 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفْظُ لِسَعِيدٍ). أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِراً يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ: أَيْنَ أَنَا، يَا رَسُولَ اللّهِ إِنْ قُتِلْتُ؟ قَالَ: «فِي الْجَنّةِ» فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ كُنّ فِي يَدِهِ. ثُمّ قَاتَلَ حَتّى قُتِلَ. وَفِي حَدِيثِ سُوَيْدٍ: قَالَ رَجُلٌ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَ أُحُدٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇھۇد كۈنى بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە: قېنى دەپ باقسىلا، ئەگەر مەن ئۆلتۈرۈلسەم قەيەردە بولىمەن؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : جەننەتتە بولىسەن دېدى.ئۇكىشى قولىدىكى خورمىلىرىنى تاشلىۋېتىپ، الله يولىدا ئۆلتۈرۈلىپ شېھىد بولغانغا قەدەر جەڭ قىلدى.

بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

4867 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ أَبِي إِسْحَـٰقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي النّبِيتِ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَنَابٍ الْمِصّيصِيّ. حَدّثَنَا عِيسَىَ (يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ) عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ أَبِي إِسْحَـٰقَ، عَنِ الْبَرَاءِ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي النّبِيتِ ــ قَبِيلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ــ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَـٰهَ إِلاّ اللّهُ، وَأَنّكَ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. ثُمّ تَقَدّمَ فَقَاتَلَ حَتّى قُتِلَ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «عَمِلَ هَذَا يَسِيراً، وَأُجِرَ كَثِيراً».

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، نەبىيت قەبىلىسىدىن ياكى ئەنسارلاردىن بىركىشى:الله تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، سىلى الله نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ مۇسۇلمان بولۇپلا ئۇرۇشتا شېھىد قىلىنىپ كەتتى،ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بۇ ئاز ئەمەل قىلىپ، ناھايىتى كۆپ ئەجىر ئالدى، (يەنى شۇ كۈنىلا مۇسۇلمان بولۇپ، شېھىد قىلىنىپ كەتتى) بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

4868 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ بْنِ أَبِي النّضْرِ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. وَأَلْفَاظُهُمْ مُتَقَارِبَةٌ. قَالُوا: حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ الْمُغِيرَةِ) عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بُسَيْسَةَ، عَيْناً يَنْظُرُ مَا صَنَعَتْ عِيرُ أَبِي سُفْيَانَ. فَجَاءَ وَمَا فِي الْبَيْتِ أَحَدٌ غَيْرِي وَغَيْرُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم (قَالَ: لاَ أَدْرِي

مَا اسْتَثْنَى بَعْضَ نِسَائِهِ) قَالَ: فَحَدَّثَهُ الْحَدِيثَ. قَالَ: فَخَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَتَكَلَّمَ. فَقَالَ: «إِنّ لَنَا طَلِبَةً. فَمَنْ كَانَ ظَهرُهُ حَاضِراً فَلْيَرْكَبْ مَعَنَا» فَجَعَلَ رِجَالٌ يَسْتَأْذِنُونَهُ فِي ظُهْرَانِهِمْ فِي عِلْوِ الْمَدِينَةِ. فَقَالَ: «لاَ. إِلاّ مَنْ كَانَ ظَهْرُهُ حَاضِراً» فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابُهُ. حَتّى سَبَقُوا الْمُشْرِكِينَ إِلَى بَدْرٍ. وَجَاءَ الْمُشْرِكُونَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يُقَدّمَنّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَى شَيْءٍ حَتّى أَكُونَ أَنَا دُونَهُ» فَدَنَا الْمُشْرِكُونَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُومُوا إِلَى جَنّةٍ عَرْضُهَا السّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ» قَالَ: يَقُولُ عُمَيْرُ بْنُ الْحُمَامِ الأَنْصَارِيّ: يَا رَسُولَ اللّهِ جَنّةٌ عَرْضُهَا السّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: بَخٍ بَخٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا يَحْمِلُكَ عَلَى قَوْلِكَ بَخٍ بَخٍ» قَالَ: لاَ. وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ إِلاّ رَجَاءَةَ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِهَا. قَالَ: «فَإِنّكَ مِنْ أَهْلِهَا» فَأَخْرَجَ تَمَرَاتٍ مِنْ قَرَنِهِ. فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْهُنّ. ثُمّ قَالَ: لَئِنْ أَنَا حَيِيتُ حَتّى آكُلَ تَمَرَاتِي هَذِهِ، إِنّهَا لَحَيَاةٌ طَوِيلَةٌ. قَالَ فَرَمَى بِمَا كَانَ مَعَهُ مِنَ التّمْرِ. ثُمّ قَاتَلَهُمْ حَتّى قُتِلَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇگسى بار كىشى بىز بىلەن بىللە ماڭسۇن دەپ ساھابىللىرى بىلەن بىللە بەدىرگە مۇشرىكلەردىن بۇرۇن باردى، مەن بارمىغىچە ھېچ بىركىشى ئالدىغا چىقمىسۇن دەپ، ئاندىن مۇشرىكلەر يېقىن كەلگەندە، ساھابىلارنى جەڭگە قىزىقتۇرۇپ، مۇنداق بۇيرۇق قىلدى؛ توغرىلىقى ئاسمان — زىمىنچە كېلىدىغان جەننەتكە قوپۇڭلار، يەنى ئۇرۇش قىلىڭلار، ھۇجۇمغا ئاتلىنىڭلار، شېھىد بولساڭلار ئاشۇ جەننەت سىلەرنىڭ دېدى. ئۇمەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ياخشى،ياخشى دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ سىنىڭ ياخشى،بەك ياخشى دېيىشىڭگە نىمە سەۋەب بولدى؟دېدى، ئۇ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله بىلەن قەسەمكى، شۇ جەننەتنىڭ ئەھلىدىن بولۇشۇمنى ئارزۇ قىلىپ شۇنداق دېدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ سەن شۇجەننەتنىڭ ئەھلىدىن دېدى، ئاندىن ئۇ ئوق خالتىسىدىن بىرنەچچە تال خورمىنى چىقىرىپ يېيىشكە باشلىدى، ئاندىن ئۇ: ئەگەر مەن مۇشۇ خورمىلارنى يەپ بولغىچە ھايات قالسام، بۇھاياتلىق ماڭا بەك ئۇزۇن ھاياتلىق بولۇپ كەتكىدەك دەپ، خورمىللىرىنى تاشلىۋېتىپ، مۇشرىكلەرگە قارشى ئۆلتۈرۈلگەنگە قەدەر ئۇرۇش قىلدى، ئاندىن ئۇ شېھىد قىلىندى. ئەھمەد، مۇسلىم توپ، سەھىھ

4869 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ قُتَيْبَةُ: حَدّثَنَا. وَقَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ) عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، وَهُوَ بِحَضْرَةِ الْعَدُوّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ أَبْوَابَ الْجَنّةِ تَحْتَ ظِلاَلِ السّيُوفِ» فَقَامَ رَجُلٌ رَثّ الْهَيْئَةِ. فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى آنْتَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ هَذَا؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَرَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السّلاَمَ. ثُمّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ فَأَلْقَاهُ. ثُمّ مَشَى بِسَيْفِهِ إِلَى الْعَدُوّ. فَضَرَبَ بِهِ حَتّى قُتِلَ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن جەننەتنىڭ ئىشىكلىرى قىلىچ سايىسى ئاستىدا، ئاندىن ھەيئەت،تەق ـ تۇرقى كۆرۈمسىز،نامرات چىراي بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى ئەبۇمۇسا! سەن راستىنلا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ شۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىڭمۇ؟دېدى، ئەبۇمۇسا؛ ھەئە ئاڭلىدىم دېدى، ئۇكىشى قېرىنداشلىرىنىڭ قېشىغا قايتىپ بېرىپ؛ سىلەرگە ئەڭ ئاخىرقى قېتىم سالام يوللايمەن دەپ، قىلىچىنىڭ غىلىپىنى كىسىپ تاشلىۋېتىپ، ئاندىن قىلىچىنى كۆتۈرگىنىچە دۈشمەنلەر ئارىسىغا كىرىپ، قاتتىق جەڭ قىلىپ، شېھىد قىلىندى. ئەھمەد، مۇسلىم تىرمىزى توپلىغان، بۇ سەھىھ ھەدىس، خۇددى «جەننەت

ئانىنىڭ تاپىنى ئاستىدا» دېگەنگە ئوخشايدۇ. ئانىغا ياخشىلىق قىلىش بىلەن جەننەتكە كىرگەندەك، جەڭ مەيدانىغا

بارتۇلارچە قىلىچ ئوينۇتۇپ كىرىپ شېھىد بولسا، جەننەتكە كىرىدۇ.ھەدىسنى ساھابىلار ئەنە شۇنداق تېزلا توغرا چۈشىنەلەيتتى.

4870 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا عفّان. حَدّثنا حمّادٌ. أخْبَرَنَا ثابتٌ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: جَاءَ نَاسٌ إلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم فقالُوا: أنِ ابْعَثْ مَعَنَا رِجَالاً يُعَلّمُونَا الْقُرْآنَ وَالسنّةَ. فَبَعَثَ إلَيْهِمْ سَبْعِينَ رَجُلاً مِنَ الأنْصَارِ. يُقَالُ لَهُمُ الْقُرّاءُ. فِيهِمْ خَالِي حَرَامٌ. يَقْرَؤُنَ الْقُرْآنَ. وَيَتَدَارَسُونَ بِاللّيْلِ يَتَعَلّمُونَ. وكَانُوا بِالنّهَارِ يَجِيئُونَ بِالْمَاءِ فَيَضَعُونَهُ فِي الْمَسْجِدِ، وَيَحْتَطِبُونَ فَيَبِيعُونَهُ، وَيَشْتَرُونَ بِهِ الطّعَامَ لأَهْلِ الصفّةِ، وَلِلْفُقَرَاءِ. فَبَعَثَهُمُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم إلَيْهِمْ. فَعَرَضُوا لَهُمْ فَقَتَلُوهُمْ. قَبْلَ أنْ يَبْلُغُوا الْمَكَانَ. فَقالُوا: اللّهُمّ بَلّغْ عَنّا نَبِيّنَا أنّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ. وَرَضِيتَ عَنّا. قَالَ وَأتَى رَجُلٌ حَرَاماً، خَالَ أنَس، مِنْ خَلْفِهِ فَطَعَنَهُ بِرُمْحٍ حَتّى أنْفَذَهُ. فَقَالَ حَرَامٌ: فُزْتُ، وَرَبّ الْكَعْبَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأَصْحَابِهِ «إنّ إخْوَانَكُمْ قَدْ قُتِلُوا. وَإنّهُمْ قَالُوا: اللّهُمّ بَلّغْ عَنّا نَبِيّنَا أنّا قَدْ لَقِينَاكَ فَرَضِينَا عَنْكَ. وَرَضِيتَ عَنّا».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر تۈركۈم كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ:

سىلى بىز بىلەن بىللە بىرنەچچە كىشىلەرنى ئەۋەتسىلە، ئۇلار بىزگە قۇرئان ـ سۈننەتلەرنى ئۆگەتسۇن دېدى.

رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا ئەنسارلاردىن قارىلەر دەپ ئاتىلىدىغان 70 كىشىنى بىللە ئەۋەتتى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مېنىڭ

تاغام ھەرامۇنمۇ بار ئىدى، ئۇلار قۇرئان ئوقۇيتتى، كېچىسى بىلىم ئېلىپ دەرس ئوقۇيتتى، كۈندۈزى مەسجىدكە

سۇ ئەكىلەتتى، ئوتان توشۇپ ساتاتتى، ئۇنىڭ پۇلىغا سۇپا ئەھلىگە ۋە پەقىرلارغا تاماق سېتىۋالاتتى. رەسۇلۇللاھ

ئۇلارغا ئەنەشۇكىشىلەرنى ئەۋەتكەن ئىدى. ئۇلار بۇ 70قارىغا يۈز ئۆرىپ، ئۇلارنى يولدىلا توسۇپ دېيىشكەن

ماكانغا بارغىچە ئۆلتۈرىۋەتتى، ئۇلار: ئى الله! بىزنىڭ سىلىگە ئۇچراشقانلىقىمىزنى، بىزنىڭ سىلىدىن رازى

بولغانلىقىمىزنى، سىلىنىڭ بىزدىن رازى بولغانلىقلىرىنى پەيغەمبىرىمىزگە يەتكۈزسىلە دەپ دۇئا قىلدى.

ئەنەسنىڭ تاغىسى ھەرامۇنىڭ ئارقىسىدىن بىركىشى كېلىپ، نەيزە سانجىپ ئالدىدىن چىقىرىپ ئۆلتۈرىۋەتتى،

ئۇ:كەئبىنىڭ رەببى بىلەن قەسەمكى مەن ئەمدى نىجات تاپتىم دېدى. رەسۇلۇللاھ يېنىدىكى ساھابىلىرىغا:

قېرىندىشىڭلار ئۆلتۈرۈلدى، ئۇلار: ئى الله! بىزنىڭ سىلىگە ئۇچراشقانلىقىمىزنى، سىلىدىن بىزنىڭ رازى

بولغانلىقىمىزنى، سىلىنىڭ بىزدىن رازى بولغانلىقلىرىنى پەيغەمبىرىمىزگە يەتكۈزسىلە دەپ دۇئا قىلدى، دېدى.

4871841 ـــ3091 وحدّثني مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ، حَدّثنَا بَهْزٌ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ. قَالَ: قَالَ أنَسٌ: عَمّيَ الّذِي سُمّيتُ بِهِ لَمْ يَشْهَدْ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَدْراً. قَالَ: فَشَقّ عَلَيْهِ. قَالَ: أوّلُ مَشْهَدٍ شَهِدَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غُيّبْتُ عَنْهُ. وَإنْ أرَانِيَ اللّهُ مَشْهَداً، فِيمَا بَعْدُ، مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لَيَرَانِيَ اللّهُ مَا أصْنَعُ. قَالَ: فَهَابَ أنْ يَقُولَ غَيْرَهَا. قَالَ: فَشَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ أُحُدٍ. قَالَ: فَاسْتَقْبَلَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ. فَقَالَ لَهُ أنَسٌ: يَا أبَا عَمْرٍو أيْنَ؟ فَقَالَ: وَاهاً لِرِيحِ الْجَنّةِ. أجِدُهُ دُونَ أُحُدٍ. قَالَ: فَقَاتَلَهُمْ حَتّى قُتِلَ. قَالَ: فَوُجِدَ فِي جَسَدِهِ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ، مِنْ بَيْنِ ضَرْبَةٍ وَطَعْنَةٍ وَرَمْيَةٍ. قَالَ فَقَالَتْ أُخْتُهُ، عَمّتِيَ الرّبَيّعُ بِنْتُ النّضْرِ: فَمَا عَرَفْتُ أخِي إلاّ بِبَنَانِهِ. وَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: {رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدّلُوا تَبْدِيلاً} (33الأحزاب الآية: 32) قَالَ: فَكَانُوا يُرَوْنَ أنّهَا نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أصْحَابِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ماڭا ئىسمى قوتۇلغان تاغان ئەنەس، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

بىلەن بىللە بەدىر ئۇرۇشىغا قاتنىشالماي بۇئىش ئۇنىڭغا بەكلا ئېغىر كېلىپ: رەسۇلۇللاھ قاتناشقان تۇنجى جەڭگە

قاتنىشالمىدىم، بۇنىڭدىن كېيىن الله تائالا مېنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە بىرەر جەڭگە قاتناشتۇرۇپ قالسا، الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى مېنىڭ قانداق قىلىدىغانلىقىمنى كۆرۈپ بىلىپ قالىدۇ دەپ، ئۇنىڭدىن باشقا سۆز قىلىشتىن تارتىنىپ ياكى قورقۇپ قالدى. ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇھۇد ئۇرۇشىغا قاتنىشىپ، يولدا ئۇچۇرشۇپ قالغان سەئدىگە: ئى ئەبائەمرى!قەيەرگە ماڭدىڭ؟ ۋاھ!!جەننەت پۇرىقى، مەن جەننەتنىڭ پۇرىقىنى ئۇھۇد تېغىنىڭ يېنىدىن تاپتىم دەپ، كاپىرلارغا قارشى جەڭ قىلىپ، شېھىد قىلىندى. ئۇنىڭ جەسىدىدە قىلىچ بىلەن ئۇرۇلۇش، نەيزە سانچىلىش، ئوق ئىزلىرى بولۇپ 80 نەچچە جاراھەت ئىزلىرى تېپىلدى. ئۇنىڭ ھەمشىرىسى ھامما ئانام رەبىيئە؛مەن قېرىندىشىمنى پەقەت ئۇنىڭ بارماقلىرىدىنلا تونىيالىدىم دېدى. «مۆئمىنلەردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر الله قا بەرگەن ئەھدىسىدە تۇرۇپ سەمىيمى سادىق بولدى، ئۇلاردىن ھاجىتىنى ئادا قىلغانلار(يەنى شېھىد بولغانلار)ۋە بۇنىڭدىن كېيىن شېھىد بولۇشقا ئىنتىزار بولۇپ كۈتۈپ تۇرغانلار بار...»دېگەن ئايەت ئەنەشۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى توغرىسىدا نازىل بولدى.

882 ـ باب من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله

كىم ئاللاھنىڭ كەلىمىسى ئۈستۈن بولسۇن ئۈچۈن جەڭ قىلسا، ئەنە ئاشۇ ئاللاھ يولىدىكى جىھاد بولىدۇ

4872 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظ لاِبْنِ الْمُثنّى) قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ: حَدّثَنَا أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيّ أَنّ رَجُلاً أَعْرَابِيّاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ الرّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ. وَالرّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ. وَالرّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ. فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللّهِ أَعْلَى فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

4873 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ) عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: عَنِ الرّجُلِ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً، وَيُقَاتِلُ حَمِيّةً، وَيُقَاتِلُ رِيَاءً، أَيّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

4874 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ الرّجُلُ يُقَاتِلُ مِنّا شَجَاعَةً. فَذَكَرَ مِثْلَهُ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى كېلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىركىشى غەنىيمەت ئۈچۈنلا جەڭ قىلىدۇ، بىركىشى شۆھرەت،باتۇرلۇق ئۈچۈنلا جەڭ قىلىدۇ، بىركىشى ئۆز ئورنىنى كۆرسۈتۈش ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، زادى كىم الله يولىدا جەڭ قىلغان بولىدۇ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئاللاھنىڭ كەلىمىسى ئۈستۈن بولسۇن ئۈچۈن جەڭ قىلسا، ئەنە ئاشۇ ئاللاھ يولىدىكى جىھاد بولىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. كەلىمىسىنى ئۈستۈن قىلىش قۇرئان بولۇپ، پۈتۈن دۇنياغا قۇرئاننى قانۇن قىلىپ خەلىپىلىك تۈزۈم ئورنىشتۇر، شۇ مەخسەتتە قىلىنغان ئۇرۇش، ئاللاھ يولىدا بولىدۇ

4875 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ أَنّ رَجُلاً سَأَلَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْقِتَالِ فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ؟ فقَالَ: الرّجُلُ يُقَاتِلُ غَضَباً وَيُقَاتِلُ حَمِيّةً. قَالَ: فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهِ ــ وَمَا رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهِ إِلاّ أَنّهُ كَانَ قَائِماً ــ فقَالَ «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللّهِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىركىشى غەنىيمەت ئۈچۈنلا جەڭ قىلىدۇ، بىركىشى شۆھرەت،باتۇرلۇق ئۈچۈنلا جەڭ قىلىدۇ، بىركىشى ئۆز ئورنىنى كۆرسۈتۈش ئۈچۈن جەڭ قىلىدۇ، زادى كىم الله يولىدا جەڭ قىلغان بۇلىدۇ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا بېشىنى كۆتۈرۈپ مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھنىڭ كەلىمىسى ئۈستۈن بولسۇن ئۈچۈن جەڭ قىلسا، ئەنە ئاشۇ ئاللاھ يولىدىكى جىھاد بولىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم

883 ـ باب من قاتل للرياء والسمعة استحق النار ***رىيا قىلىپ جەڭ قىلغان كىشىنىڭ دەۋزەخكە كىرىشى***

4876 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. حَدّثَنِي يُونُسُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: تَفَرّقَ النّاسُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. فقَالَ لَهُ نَاتِلُ أَهْلِ الشّامِ: أَيّهَا الشّيْخُ حَدّثْنَا حَدِيثاً سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: نَعَمْ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إِنّ أَوّلَ النّاسِ يُقْضَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ، رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ. فَأُتِيَ بِهِ فَعَرّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتّى اسْتُشْهِدْتُ. قَالَ: كَذَبْتَ. وَلَكِنّكَ قَاتَلْتَ لأَنْ يُقَالَ جَرِيءٌ. فَقَدْ قِيلَ. ثُمّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتّى أُلْقِيَ فِي النّارِ. وَرَجُلٌ تَعَلّمَ الْعِلْمَ وَعَلّمَهُ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ. فَأُتِيَ بِهِ. فَعَرّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلّمْتُهُ وَقَرَأْتُ فِيكَ الْقُرْآنَ. قَالَ: كَذَبْتَ وَلَـكِنّكَ تَعَلّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ عَالِمٌ. وَقَرَأْتَ الْقُرْآنَ لِيُقَالَ هُوَ قَارِىءٌ. فَقَدْ قِيلَ. ثُمّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتّى أُلْقِيَ فِي النّارِ. وَرَجُلٌ وَسّعَ اللّهُ عَلَيْهِ وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ كُلّهِ. فَأُتِيَ بِهِ فَعَرّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا. قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهَا إِلاّ أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ. قَالَ: كَذَبْتَ. وَلَـكِنّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ هُوَ جَوَادٌ. فَقَدْ قِيلَ. ثُمّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ. ثُمّ أُلْقِيَ فِي النّارِ».

4877 ـ وحدّثناه عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. أَخْبَرَنَا الْحَجّاجُ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. حَدّثَنِي يُونُسُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: تَفَرّجَ النّاسُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. فقَالَ لَهُ: نَاتِلٌ الشّامِيّ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ خَالِدِ بْنِ الْحَارِثِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنى تۇنجى قېتىم ھۆكۈم قىلىنىدىغان كىشىلەر مۇنۇ ئۈچ كىشىدۇر.

بىرىنچىسى، شېھىد بولغان كىشى بولۇپ، بۇ كەلتۈرۈلىدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا نېئمەتلىرىنى تونۇتىدۇ، ئۇ تونۇيدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا بۇ نېئمەتلەردە قانداق ئەمەل قىلدىڭ؟ دېسە، ئۇ سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن جەڭ قىلىپ، شېھىد بولدۇم دەيدۇ، ئاللاھ: يالغان سۆزلىدىڭ، سەن كىشىلەر سېنى باتۇر، قەھرىمان دېسۇن دەپ ئۇرۇش قىلدىڭ، بۇ ئۇنۋان ساڭا بېرىلىپ، بۇ سۆزلەر دىيىلىپ بولدى دەيدۇ، ئاندىن ئۇ دوۋزاخقا بۇيرۇلىدۇ، ئۇ يۈزىچە سۆرۈلۈپ، دوۋزاخقا تاشلىنىدۇ.

ئىككىنچىسى، ئىلىم ئۆگىنىپ، ئىلىم ئۆگىتىپ، قۇرئان ئوقۇغان كىشى بولۇپ، بۇمۇ ھۆكۈم مەيدانىغا كەلتۈرۈلىدۇ، ئاللاھ نېئمەتلىرىنى تونۇتقاندىن كېيىن، سەن بۇ نېئمەتلەردە قانداق ئەمەل قىلدىڭ؟ دېسە، ئۇ ئى ئاللاھ، مەن سىلىنىڭ رازىلىقلىرى ئۈچۈن ئىلىم ئېلىپ، ئىلىم ئۆگىتىپ، قۇرئان ئوقۇدۇم دەيدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا يالغان سۆزلىدىڭ، سەن ئۆزۈڭگە ئالىم دىيىلسۇن، قارى دىيىلسۇن ئۈچۈن ئىلىم ئېلىپ، ئېلىم بېرىپ، قۇرئان ئوقۇدۇڭ، بۇلار ساڭا دىيىلىپ بولدى، بېرىلىپ بولدى دەپ ئاندىن ئۇمۇ دوۋزاخقا بۇيرۇلىدۇ، ئۇ يۈزىچە سۆرىلىپ، دوۋزاخقا تاشلىنىدۇ.

ئۈچىنچىسى بولسا، ئاللاھ مال ـ دۇنياسىنى كەڭرى ئاتاقىلغان، مال ـ دۇنيانىڭ بارلىق تۈرلىرىنى، ھەر خىللىرىنى بەرگەن كىشى بولۇپ، بۇمۇ مەيدانىغا كەلتۈرۈلىدۇ، ئاللاھ نېئمەتلەرنى تونۇتسا، ئۇ تونۇيدۇ، ئاندىن، سەن بۇ نېئمەتلەردە

قانداق ئەمەل قىلدىڭ دېسە، ئۇ، ئى ئاللاھ، سىلىنىڭ رازىلىقلىرى ئۈچۈن، سىلى چىقىم قىلىنىشنى، خەژلەشنى ياخشى كۆرىدىغان بارلىق يوللارنىڭ بىرىنىمۇ قويماي خەژلىدىم، نەپىقە، سەدىقە قىلدىم دەيدۇ، ئاللاھ يالغان سۆزلىدىڭ، سەن ئۇماللارنى رىيا قىلىپ، باشقىلار سېنى سېخى دەپ قالسۇن ئۈچۈن، سېخى دېگەن نامغا ئېرىشىش ئۈچۈن خەژلىدىڭ، بۇمۇ ساڭا دېيىلىپ بولدى دەيدۇ، ئاندىن ئۇمۇ دوۋزاخقا بۇيرۇلىدۇ، ئۇمۇ يۈزىچە سۆرۈلۈپ، دوۋزاخقا تاشلىنىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىستە رىياخور، شۆھرەتپەرەس، مەنمەنچى، خەخ دەپ ئىش قىلىدىغان، يالغان شېھىد، تاماخور داموللا، رىياخور سېخى دوۋزاخقا ھۆكۈم قىلىندى، بۇ قىلمىشلار هارام ئىكەن، چۈنكى، ئازاب بېرىلىدى.

884 - باب بيان قدر ثواب من غزا فغنم ومن لم يغنم

4878 - حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَزِيدَ، أَبُو عَبْدِ الرّحْمَنِ. حَدّثنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنْ أَبِي هَانِىءٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَا مِنْ غَازِيَةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللّهِ فَيُصِيبُونَ الْغَنِيمَةَ، إلاّ تَعَجّلُوا ثُلُثَيْ أَجْرِهِمْ مِنَ الاخِرَةِ. وَيَبْقَى لَهُمُ الثّلُثُ. وَإِنْ لَمْ يُصِيبُوا غَنِيمَةً تَمّ لَهُمْ أَجْرُهُمْ».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلغان قوشۇن، غەنىيمەتكە يەتسە، ئۇلارغا ئاخىرەتتىكى ئەجرىنىڭ ئۈچتەن ئىككى قىسمى مۇشۇ دۇنيادىلا تېز بېرىلگەن بولىدۇ، ئۇلارغا ئەجرىنىڭ ئۈچتەن بىرى قالىدۇ، ئەگەر غەنىيمەتكە قەتئىي ئېرىشەلمىسە، ئۇلارنىڭ ئەجىر، ساۋابى تولۇق بېرىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4879 - حدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ. حَدّثنِي أَبُو هَانِىءٍ. حَدّثنِي أَبُو عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبُلِيّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيّةٍ تَغْزُو فَتَغْنَمُ وَتَسْلَمُ إلاّ كَانُوا قَدْ تَعَجّلُوا ثُلُثَيْ أُجُورِهِمْ. وَمَا مِنْ غَازِيَةٍ أَوْ سَرِيّةٍ تَخْفِقُ وَتُصَابُ إلاّ تَمّ أُجُورُهُمْ».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلغان ھەرقانداق بىر قوشۇن، غەنىيمەتكە يەتسە،مۇسىيبەتتىن سالامەت قالسا، ئۇلارغا ئاخىرەتتىكى ئەجرىنىڭ ئۈچتەن ئىككى قىسمى مۇشۇ دۇنيادىلا تېز بېرىلگەن بولىدۇ، ئۇلارغا ئەجرىنىڭ ئۈچتەن بىرى قالىدۇ، ئەگەر غەنىيمەتكە قەتئىي ئېرىشەلمىسە،ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇسىيبەتكە يەتسە، ئۇلارنىڭ ئەجىر، ساۋابى تولۇق بېرىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

885 - باب قوله صلى الله عليه وسلم «إنما الأعمال بالنية» وأنه يدخل فيه الغزو وغيره من الأعمال

4880 - حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقّاصٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا الأَعْمَالُ بِالنّيّةِ. وَإِنّمَا لاِمْرِىءٍ مَا نَوَى. فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللّهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللّهِ وَرَسُولِهِ. وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

4881 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثنَا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثقفِيّ). ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، سُلَيْمَانُ بْنُ حَيّانَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ) وَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ. حَدّثنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ بِإِسْنَادِ مَالِكٍ وَمَعْنَى حَدِيثِهِ.

وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَلَى الْمِنْبَرِ يُخْبِرُ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بارلىق ئەمەللەرنىڭ دۇرۇس بولۇشى، نىيەتلەرگە باغلىق بولىدۇ.(قوبۇل بولۇشى،كۆپلەپ ئەجىر بېرىلىشى ئىخلاسقا،ساپ نىيەتكە باغلىقتۇر)ھەر بىر كىشىگە (ئۇنىڭ ئەمىلىدە)ئۇ نىيەت قىلغان نەرسە بېرىلىدۇ.كىمنىڭ ھىجرىتى الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن بولسا،ئۇنىڭ ھىجرىتى، الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىگە بولغان بولۇپ،(ئۇ ئەجرىنى تولۇق ئالىدۇ) . كىمنىڭ ھىجرىتى بۇ دۇنيادا پۇل ـ مالغا ئېرىشىش ئۈچۈن ياكى بىرەر ئايالنى نىكاھلاپ ئېلىش ئۈچۈن بولسا،ئۇ ھىجرىتىدىن شۇنى تاپىدۇ . (ئەجىر بېرىلمەيدۇ). بۇخارىي،مۇسلىم بىرلىككەكەلگەن ھەدىس.

886 ـ باب استحباب طلب الشهادة في سبيل الله تعالى

شېھىد بولۇشنى تەلەپ قىلىش ۋە الله يولىدا جەڭ قىلماي ئۆلگەن كىشىنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

4882 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ طَلَبَ الشّهَادَةَ صَادِقاً، أُعْطِيَهَا، وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم چىن قەلبىدىن سەممىي سادىقلىق بىلەن شېھىد بولۇشنى سورىسا، گەرچە ئۇ كىشىگە ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈپ شېھىد بولۇش يەتمىسىمۇ شېھىدلىق بېرىلىدۇ. (يا ئەجىر بېرىلىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4883 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ) (قَالَ أَبُو الطّاهِرِ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ: حَرْمَلَةُ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ). حَدّثنِي أَبُو شُرَيْحٍ أَنّ سَهْلَ بْنَ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ حَدّثهُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ سَأَلَ اللّهَ الشّهَادَةَ بِصِدْقٍ، بَلّغَهُ اللّهُ مَنَازِلَ الشّهَدَاءِ، وَإِنْ مَاتَ عَلَىَ فِرَاشِهِ» وَلَمْ يَذْكُرْ أَبُو الطّاهِرِ فِي حَدِيثِهِ «بِصِدْقٍ».

سەھلى ئىبنى ھەنىيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئاللاھتائالادىن سەممىي، راستچىللىق بىلەن چىن دىلىدىن شېھىد بولۇشنى سورىسا، گەرچە ئۇ كىشى ئۆز كۆرپىسى ئۈستىدە ئۆلسىمۇ، ئاللاھ ئۇنى شېھىدلەرنىڭ مەنزىل مەرتىبىلىرىگە يەتكۈزىدۇ. مۇسلىم ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى تۆت كىتاب تو، سەھىھ

887 ـ باب ذم من مات ولم يغز، ولم يحدث نفسه بالغزو

4884 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ الأَنْطَاكِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ وُهَيْبٍ الْمَكّيّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ سُمَيَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدّثْ بِهِ نَفْسَهُ، مَاتَ عَلَىَ شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ». قَالَ ابْنُ سَهْمٍ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: فَنُرَى أَنّ ذَلِكَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم غازات، جەڭ قىلماي، ئاللاھ يولىدا جەڭ قىلىشنى قەلبىگە، كۆڭلىگە، خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقماي، ئۆلۈپ كەتسە، ئۇ كىشى مۇناپىقلىقنىڭ بىر شاخچىسى ئۈستىدە ئۆلگەن بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

888 ـ باب ثواب من حبسه عن الغزو مرض أو عذر آخر

4885 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ. فَقَالَ «إِنّ بِالْمَدِينَةِ لَرِجَالاً مَا سِرْتُمْ مَسِيراً وَلاَ قَطَعْتُمْ وَادِياً، إِلاّ كَانُوا مَعَكُمْ. حَبَسَهُمُ الْمَرَضُ».

4886 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ وَكِيعٍ «إِلاّ شَرِكُوكُمْ فِي الأَجْرِ».

ط ئەنەس، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تەبۇك ئۇرۇشىدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ، مەدىنىنگە يېقىن قالغاندا مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەدىنىدە بىر تۈركۈم قەۋملەر باركى، سىلەر بىرەر ئۇرۇش مەيدانىغا سەپەر قىلساڭلار، بىرەر نەپىقە، چىقىم، سەدىقە قىلساڭلار، بىرەر يېرزا ــ قىشلاقلارنى بېسىپ ئۆتسەڭلار، ئۇلار سىلەر بىلەن شۇ ئىشلاردا ئەجىردە بىللە بولىدۇ،سىلەرگە شېرىك بولىدۇ.ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار مەدىنىدە تۇرسا، دېگەندە، رەسۇلۇللاھ؛ ئۇلار مەدىنىدە بولغان بولسىمۇ، ئۇلارغا ئۆزرىسى كۈيايە بولىدۇدېدى. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بۇخارى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، مۇسلىملار توپلىغان، سەھىھ.

889 ـ باب فضل الغزو في البحر دېڭىزدىكى غازاتنىڭ پەزىلىتى

4887 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أُمّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ. وَكَانَتْ أُمّ حَرَامٍ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ. فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً فَأَطْعَمَتْهُ. ثُمّ جَلَسَتْ تَفْلِي رَأْسَهُ. فَنَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، ثُمّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ. قَالَتْ: فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «نَاسٌ مِنْ أُمّتِي عُرِضُوا عَلَيّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللّهِ. يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَـٰذَا الْبَحْرِ. مُلُوكاً عَلَى الأَسِرّةِ. أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرّةِ». (يَشُكّ أَيّهُمَا قَالَ) قَالَتْ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ ادْعُ اللّهِ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. فَدَعَا لَهَا. ثُمّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ. ثُمّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ. قَالَتْ فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «نَاسٌ مِنْ أُمّتِي عُرِضُوا عَلَيّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللّهِ» كَمَا قَالَ فِي الأُولَى. قَالَتْ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ ادْعُ اللّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. قَالَ «أَنْتِ مِنَ الأَوّلِينَ».

4888 ـ حدّثنا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أُمّ حَرَامٍ وَهِيَ خَالَةُ أَنَسٍ. قَالَتْ: أَتَانَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَوْماً. فَقَالَ عِنْدَنَا. فَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ. فَقُلْتُ: مَا يُضْحِكُكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِي قَالَ «أُرِيتُ قَوْماً مِنْ أُمّتِي يَرْكَبُونَ ظَهْرَ الْبَحْرِ. كَالْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرّةِ» فَقُلْتُ: ادْعُ اللّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. قَالَ «فَإِنّكِ مِنْهُمْ» قَالَتْ: ثُمّ نَامَ فَاسْتَيْقَظَ أَيْضاً وَهُوَ يَضْحَكُ. فَسَأَلْتُهُ. فَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ. فَقُلْتُ: ادْعُ اللّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. قَالَ «أَنْتَ مِنَ الأَوّلِينَ». قَالَ: فَتَزَوّجَهَا عُبَادَةُ بْنُ الصّامِتِ، بَعْدُ، فَغَزَا فِي الْبَحْرِ فَحَمَلَهَا مَعَهُ. فَلَمّا أَنْ جَاءَتْ قُرّبَتْ لَهَا بَغْلَةٌ. فَرَكِبَتْهَا. فَصَرَعَتْهَا. فَانْدَقّتْ عُنُقُهَا.

4889 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ وَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ حَبّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ خَالَتِهِ أُمّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ أَنّهَا قَالَتْ: نَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً قَرِيباً مِنّي. ثُمّ اسْتَيْقَظَ يَتَبَسّمُ. قَالَتْ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا أَضْحَكَكَ؟ قَالَ: «نَاسٌ مِنْ أُمّتِي عُرِضُوا عَلَيّ. يَرْكَبُونَ ظَهْرَ هَـٰذَا الْبَحْرِ الأَخْضَرِ» ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ حَمّادِ بْنِ زَيْدٍ.

4890 ـ وحدّثني يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: أَتَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ابْنَةَ مِلْحَانَ، خَالَةَ أَنَسٍ. فَوَضَعَ رَأْسَهُ عِنْدَهَا. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ إِسْحَقَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ وَمُحَمّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبّانَ.

ئەنەس، ئۇممە ھەرام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ ئۇبادەنىڭ ئايالى ئۇممە ھەرامنىڭ ئۆيىگە پات ـ پات كىرىپ تۇراتتى، بىر كۈنى كىرىۋىدى، ئۇ رەسۇلۇللاھقا تاماق بەردى، ئاندىن ئولتۇرۇپ، رەسۇلۇللاھنىڭ بېشىدا پىت بارمۇ؟ ـ يوق قاراۋاتاتتى، رەسۇلۇللاھ ئۇخلاپ قالدى، ئاندىن كۈلگەن ھالدا ئويغاندى، مەن ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!سىلىنى نىمە كۈلدۈردى؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈممىتىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر ئاللاھ يولىدا غازات قىلغان ھالىتىدە ماڭا تەڭلىنىپ كۆرسىتىلدى. ئۇلار مۇشۇ دېڭىزنىڭ يۈزىدە، قاپ ئوتتۇرىدا خۇددى پادىشاھلار تەختى ئۈستىدە خاتىرجەم ئولتۇرغاندەك خاتىرجەم، كەڭ ــ كۇشادە سەپەر قىلىۋاتقىدەك. مەن ؛ ئى الله نىڭ

ئەلچىسى!الله نىڭ مېنى شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن قىلىپ قويۇشىغا دۇئا قىلىپ قويسىلا دېسەم، ماڭا دۇئا قىلىپ قويدى، ئاندىن بېشىنى قويۇپ يەنە ئۇخلاپ قالدى، ئاندىن كۈلگەن ھالدا ئويغاندى، مەن ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!سىلىنى نېمە كۈلدۈردى؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇممىتىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر ئاللاھ يولىدا غازات قىلغان ھالىتىدە ماڭا تەڭلىنىپ كۆرسىتىلدى دەپ، تۇنجى قېتىمقىدەك دېدى، مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!الله نىڭ مېنى شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن قىلىپ قويۇشىغا دۇئا قىلىپ قويسىلا دېسەم، سەن دېگەن ئەۋۋەلقىلەرنىڭ جۈملىسىدىن بولۇپ بولدۇڭ دېدى، ئۇممە ھەرام رەزىيەللاھۇ ئەنھا، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ زامانىدا دېڭىزغا ئۇرۇش سەپىرى ئۈچۈن چىقىپ، دېڭىزدىن چىققاندا ئۇلىغىدىن يىقىلىپ چۈشۈپ، الله يولىدا شېھىد بولدى.بۇخارى 5810 ــ ھەدىس،مۇسلىم نەسەئى 3120 ــھەدىسى،بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، ئەھمەد ،سەھىھ.

890 - باب فضل الرباط في سبيل الله عز وجل

4891 ــ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ بَهْرَامٍ الدّارمِيّ. حَدّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطّيَالِسِيّ. حَدّثَنَا لَيْثٌ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنْ أَيّوبَ بْنِ مُوسَىَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ السِمِطِ، عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ. وَإِنْ مَاتَ، جَرَىَ عَلَيْهِ عَمَلُهُ الّذِي كَانَ يَعْمَلُهُ، وَأُجْرِيَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ، وَأَمِنَ الْفَتّانَ».

4892 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ السِمِطِ، عَنْ سَلْمَانَ الْخَيْرِ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَىَ حَدِيثِ اللّيْثِ عَنْ أَيّوبَ بْنِ مُوسَىَ.

سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ يولىدا بىر كېچە ــ كۈندۈز ئۇرۇش تەييارلىق قىلىش، بىر ئاي روزا تۇتقاندىن كېچىلىرى قىيامدا تۇرغاندىن ياخشىراقتۇر، ئەگەر مۇجاھىد تەييارلىق قىلغان ھالدا ئۆلۈپ كەتسە، ئۇ قىلماقچى بولغان ئەمەللىرى ئۇنىڭغا يېتىپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭغا جەننەتتىن ر ىزىق يېتىپ تۇرىدۇ، ئۇ قەبرىدىكى سوراق ــ سۇئالدىن ئازابدىن ئەمىن، خاتىرجەم قىلىنىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

891 - باب بيان الشهداء شېھىدلەرنىڭ بايانى

4893 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ سُمَيَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «بَيْنَمَا رَجُلٌ، يَمْشِي بِطَرِيقٍ، وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطّرِيقِ. فَأَخّرَهُ. فَشَكَرَ اللّهُ لَهُ. فَغَفَرَ لَهُ». وَقَالَ: «الشّهَدَاءُ خَمْسَةٌ: الْمَطْعُونُ، وَالْمَبْطُونُ، وَالْغَرِقُ، وَصَاحِبُ الْهَدْمِ، وَالشّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا بىر كىشى يولدا كېتىۋېتىپ، يول ئۈستىدە تىكەنلىك بىر شاخنى ئۇچرىتىپ ئۇنى زىيان سالالمىغىدەك جايغا سۈرۈۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئۇ كىشىدىن رازى بولۇپ، ئۇ كىشى ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدى، ۋە يەنە مۇنداق دېگەن: شېھىد لەر بەش تۈرلۈك بولىدۇ، ۋابادا ئۆلگەن، قورسىقى ئاغرىپ ئۆلگەن، سۇدا غەرىق بولۇپ، تام، بىنا بېسىۋېلىپ ئۆلگەن، ئاللاھ يولىدا ئۆلگەن

كىشىلەر شېھىددۇر، مالىك، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىز توپلىغان، سەھىھ. ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ھەقىقى شېھىد، بۇنى شېھىد دەيمىز، قالغانلىرى بولسا، ھۆكۈمدە شېھىد، ئاخىرەتتە شېھىدنىڭ ئەجرى بېرىلىدىغان ھۆكمەن شېھىددۇر.

4894 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَا تَعُدّونَ الشّهِيدَ فِيكُمْ؟» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. قَالَ «إِنّ شُهَدَاءَ أُمّتِي إِذاً لَقَلِيلٌ» قَالُوا: فَمَنْ هُمْ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. وَمَنْ مَاتَ فِي الطّاعُونِ فَهُوَ شَهِيدٌ. وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ». قَالَ ابْنُ مِقْسَمٍ: أَشْهَدُ عَلَىَ أَبِيكَ، فِي هَـٰذَا الْحَدِيثِ أَنّهُ قَالَ «وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر ئاراڭلاردا قانداق كىشىنى شېھىد دەپ سانايسىلەر؟ ئۇلار: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله يولىدا ئۆلتۈرۈلگەنلا كىشى شېھىد دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇنداقتا مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ شېھىد بولىدىغان كىشىلىرى بەكلا ئاز بولۇپ قالامدۇ؟ كىم، ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلسە، ئۇ شېھىد، كىم ئاللاھ يولىدا ئۆلسىمۇ ئۇمۇ شېھىد بولىدۇ. ۋابادا، قورساق ئاغرىقىدا ئۆلسە، سۇدا غەرىق بولسا ئۇ كىشىمۇ شېھىد بولىدۇدېدى. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.   جابىر ئىبنى ئەتىيكە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇنىڭ بوۋىسى ئاغرىپ قالغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يوقلاپ كەلگەن، بىرسى بىز سېنىڭ ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈپ، شېھىد بولۇشىڭنى ئارزۇ قىلاتتۇق دېدى، ئاندىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنداقتا مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ شېھىد بولىدىغان كىشىلىرى بەكلا ئاز بولۇپ قالامدۇ؟ ئاللاھ يولىدا ئۆلتۈرۈلۈش، شېھىدلىق بولىدۇ، ۋابا كېسىلىدە ئۆلگەن كىشى شېھىد بولىدۇ، ئىككى قات، ھامىلدار ھالەتتە ئۆلۈپ كەتكەن ئايال شېھىد بولىدۇ، سۇدا غەرىق بولۇپ، ئوتتا كۆيدۈرۈلۈپ ئۆلگەن كىشى شېھىد بولىدۇ، زاتۇلجەنبى دېگەن كېسەلدە، ئۆلگەن كىشى شېھى بولىدۇ، (بۇ كېسەل، مۇتلەق بىقىنى ئاغرىش ياكى قورساقتا جاراھەت چىقىش ياكى سىلسىلە كېسەل،ئىچكى كىسەل) بۇ ھەدىس ئىبنى ماجە   2793 _ ھەدىس، نەسەئى   1823 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد   2704 _ ھەدىس، ئەھمەد 22635 ـ ھەدىس، مالىك 493 _ ھەدىس، سەھىھ. ئەمما، يۇقىرقى ئىشلاردا مۇسۇلمان، مۆئمىن بولۇشى، نىيىتى خالىس بولۇشى شەرىت، باشقا ھەدىسلەردە مۇسۇلمان، مۆئمىن،الله يولىدا دېگەن شەرتلەر بار.

4895 ـ وحدّثني عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانٍ الْوَاسِطِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ عَنْ سُهَيْلٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ سُهَيْلٌ: قَالَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مِقْسَمٍ: أَشْهَدُ عَلَىَ أَخِيكَ أَنّهُ زَادَ فِي هَـٰذَا الْحَدِيثِ «وَمَنْ غَرِقَ فَهُوَ شَهِيدٌ».

4896 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا سُهَيْلٌ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، وَفِي حَدِيثِهِ: قَالَ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مِقْسَمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، وَزَادَ فِيهِ «وَالْغَرِقُ شَهِيدٌ».

ئابدۇللى ئىبنى مىقسەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم سۇدا غەرىق بولسا ئۇ كىشىمۇ شېھىد بولىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4897 ـ حدّثنا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثنَا عَاصِمٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ قَالَتْ: قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: بِمَ مَاتَ يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرَةَ؟ قَالَتْ قُلْتُ: بِالطّاعُونِ. قَالَتْ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الطّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلّ مُسْلِمٍ».

4898 ـ وحدّثناه الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَاصِمٍ فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ۋابا كېسىلى ھەربىر مۇسۇلمان ئۈچۈن شېھىدلىقتۇر، ئەھمەد، بەيھەقى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

892 ـ باب فضل الرمي والحث عليه، وذم من علمه ثم نسيه ئوق ئېتىشنىڭ پەزىلىتى

4899 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي عَلِيَ، ثُمَامَةَ بْنِ شُفَيَ أَنّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ {وَأَعِدّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوّةٍ} أَلاَ إِنّ الْقُوّةَ الرّمْيُ. أَلاَ إِنّ الْقُوّةَ الرّمْيُ. أَلاَ إِنّ الْقُوّةَ الرّمْيُ».

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنبەر ئۈستىدە، سۈرە تۆۋبىدىكى «قادىر بولالىشىڭلارچە دۈشمەنگە قارشى كۈچ ـ قۇۋۋەت جەھەتتىن تەييارلىق قىلىڭلار»دېگەن كۈچ ـ قۇۋۋەتنى تەپسىرلەپ مۇنداق دېگەن لىكى ئاڭلىدىم : ئاگاھ بولۇڭلار ، ھەقىقەتەن كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئوق ئېتىش، ئوق ئېتىش! ئوق ئېتىش!!! دەپ ئۈچ قېتىم دېگەن. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، (سىلەرمۇ ئاگاھ بولۇڭلاركى، راستىنلا كۈچ ـ قۇۋۋەت، تەييارلىق، ئوق ئېتىش، بومبا ئېتىش!راكېتا ئېتىش!! ئاتوم ئېتىشتۇر!!!.)

4900 - وحدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي عَلِيَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «سَتُفْتَحُ عَلَيْكُمْ أَرَضُونَ. وَيَكْفِيكُمُ اللّهُ. فَلاَ يَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَلْهُوَ بِأَسْهُمِهِ».

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يات يېقىندا سىلەرگە رۇم زېمىنى ۋە نۇرغۇن زېمىنلار ئىشغال قىلىنىدۇ، سىلەرگە ئاللاھ كۇپايە بولىدۇ، شۇ چاغدىمۇ بىرىڭلار ئوق ئوقيالىرىنى تەييارلاپ، قارىغا ئېتىپ تۇرۇشتىن ئاجىز كەلمىسۇن، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4901 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَعْقُوبَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ شِمَاسَةَ أَنّ فُقَيْماً اللّخْمِيّ قَالَ لِعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ: تَخْتَلِفُ بَيْنَ هَذَيْنِ الْغَرَضَيْنِ، وَأَنْتَ كَبِيرٌ يَشُقّ عَلَيْكَ. قَالَ عُقْبَةَ: لَوْلاَ كَلاَمٌ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لَمْ أُعَانِيهِ. قَالَ الْحَارِثُ: فَقُلْتُ لاِبْنِ شُمَاسَةَ: وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: إِنّهُ قَالَ «مَنْ عَلِمَ الرّمْيَ ثُمّ تَرَكَهُ، فَلَيْسَ مِنّا، أَوْ قَدْ عَصَى».

ئۇقبەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئوق ئېتىشنى، قارىغا ئېتىشنى بىلىپ، ياخشى ئۆگىنىپ، ئاندىن ئۇنى تەرك ئېتىپ تاشلىۋەتسە، ئۇ بىزدىن ئەمەس. (يەنى ئەخلاقىمىزدىن، باتۇرئەسكەرلىرىمىزدىن ئەمەس،ئۇ ئاسىيدۇر). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئوق ئېتىشنى، قارىغا ئېتىشنى ياخشى ئۆگەنگەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ، تەرك ئېتىپ تاشلىۋەتسە، ھەقىقەتەن ئۇ كاتتا بىر نېئمەتكە كۇپرىلىق قىلغان بولىدۇ. تەبرانى توپلىغان سەھىھ. راست! ئوق ئېتىش، قارىغا ئېتىش كاتتا نېئمەتتۇر، ئۇ جەڭ مەيدانىدا مىسلىسىز نېئمەتتۇر، قارىغا

ئېيتىپ، نىشانلاپ ئاتقان كاپىرنىڭ بارلىق نەرسىلىرى غەنىيمەتتۇر، تېخى ئاخىرەتتىكى دەرىجىلەر ئۇنىڭدىن زور نىئمەتتۇر. سەئدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئوقيا ئېتىشنى، قارىغا ئېتىشنى لازىم تۇتۇڭلار، چۈنكى، ئۇ ئويۇنلىرىڭلارنىڭ ياخشىسىدۇر،بەزار، تەبرانى ئەۋسەتتە توپلىغان، سەھىھ.

893 ـ باب قوله صلى الله عليه وسلم «لا تزال طائفة من أمّتي ظاهرين على الحق لا يضرهم من خالفهم»

ئۈممىتىمدىن بىر تائىپە بىر بۆلۈك كىشىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرى كەلگەنگە قەدەر ھەق ئۈستىدە غەلىبە قىلغان ھالدا مۇستەھكەم تۇرىدۇ، ئۇلارغا خىلاپلىق قىلغان ئاسىي بولغان كىشىلەر ھەرگىز زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ، دېگەن توغرىسىدا

4902 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورِ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. قالُوا: حَدّثَنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ) عَنْ أَيّوب، عَنْ أَبي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقّ. لاَ يَضُرّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ. حَتّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ». وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ قُتَيْبَةَ «وَهُمْ كَذَلِكَ».
4903 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَ عَبْدَةُ. كِلاَهُمَا عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي الْفَزَارِيّ) عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «لَنْ يَزَالَ قَوْمٌ مِنْ أُمّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى النّاسِ، حَتّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللّهِ، وَهُمْ ظَاهِرُونَ».
4904 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنِي إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْس قَالَ: سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَرْوَانَ. سَوَاءً.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈممىتىمدىن بىر تائىپە بىر بۆلۈك كىشىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرى كەلگەنگە قەدەر ھەق ئۈستىدە غەلىبە قىلغان ھالدا مۇستەھكەم تۇرىدۇ، ئۇلارغا خىلاپلىق قىلغان ئاسىي بولغان كىشىلەر ھەرگىز زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ. ئۇلار ئاللاھنىڭ ئەمرى، قىيامەت ياكى ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئالىدىغان شامال كەلگەندىمۇ غالىپ ھالەتتە تۇرىدۇ.(ئاندىن ئۆلىدۇ) مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4905 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ «لَنْ يَبْرَحَ هَذَا الدّينُ قَائِماً، يُقَاتِلُ عَلَيْهِ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ».

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۇ دىن مەڭگۈ بەرپا بولۇپ داۋام قىلىدۇ، بۇ ئىسلام دىنىنى قوغداپ، مۇسۇلمانلاردىن بىر تائىپە جامائەت، قىيامەت كۈنىگىچە ئۇرۇش قىلىپ تۇرىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

4906 ـ حدّثني هَرُونَ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقّ، ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈممىتىمدىن بىر بۆلەك كىشىلەر قىيامەت كۈنىگىچە ھەق ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇپ، غەلىبە قىلغان ھالدا دۈشمەنلەرگە قارشى جەڭ قىلىپ تۇرىدۇ، ئاندىن ئەڭ ئاخىرقى تائىپە ئارىسىغا مەريەم ئوغلى ئەيسا چۈشىدۇ، ئۇنىڭغا ئۇلارنىڭ ئەمرى، خەلىپىسى بۇياققا كەل!

بىرگە ناماز ئوقۇپ بەرگىن دەيدۇ. ئەيسا: ياق، ھەققەتەن بەزىڭلار بەزىڭلارغا ئەمىير، ئىمام بولىسىلەر، بۇ ئاللاھتائالانىڭ بۇ ئۈممەتنى ھۆرمەتلىشىدۇر دەيدۇ. مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

4907 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ أَنّ عُمَيْرَ بْنَ هَانِىءٍ قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمّتِي قَائِمَةً بِأَمْرِ اللّهِ، لاَ يَضُرّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ أَوْ خَالَفَهُمْ، حَتّىَ يَأْتِيَ أَمْرُ اللّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ عَلَى النّاسِ».

مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۈممىتىمدىن بىر تائىپە كىشلەر، ئاللاھنىڭ ئەمرى كەلگەنگە قەدەر كىشلەرنىڭ ئۈستىگە غەلىبە قىلغان ھالەتتە، ئاللاھنىڭ ئەمرىنى بەرپا قىلغان ھالدا ھەق ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرىدۇ، ئۇلارغا خىلاپلىق قىلغان ئاسىي بولغان، ئۇلارنى خارلىماقچى بولغانلار زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.

4908 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنَا جَعْفَرٌ (وَهُوَ ابْنُ بُرْقَانَ) حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ الأَصَمّ قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ ذَكَرَ حَدِيثاً رَوَاهُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. لَمْ أَسْمَعْهُ رَوَى عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ مِنْبَرِهِ حَدِيثاً غَيْرَهُ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يُرِدِ اللّهُ بِهِ خَيْراً يُفَقّهْهُ فِي الدّينِ. وَلاَ تَزَالُ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقّ ظَاهِرِينَ عَلَىَ مَنْ نَاوَأَهُمْ، إِلَىَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

مۇئاۋىيە، ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا بىرەر كىشىگە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلسا، ئۇ كىشىنى ئىسلام دىنىدا فىقھشۇناس ئالىم قىلىدۇ. ئۈممىتىمدىن،مۇسۇلمانلاردىن بىرتۈركۈم كىشلەر قىيامەت قايىم بولغىچە غەلىبە قىلغان ھالدا، ھەق ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇپ، ئۆزلىرىگە قارشى تۇرغانلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

فىقھى ئالىم دىگەن، مەسىلىلەرگە ئالىم بولۇش بىلەن بىرگە ئاللاھدىن قورقۇدىغان، بۇيرىغاننى قىلىپ، توسقاندىن يانىدىغان ھەققەتچى ئالىمدۇر، ئاللاھدىن ئالىملارلا قورقىدۇ.بۇھەدىستە جىھاد قىلىشنى بىللە كەلتۈردى.

4909 ـ حدّثني أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ. حَدّثنَا عَمّي عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ. حَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ شُمَاسَةَ الْمَهْرِيّ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ مَسْلَمَةَ بْنِ مُخَلّدٍ، وَعِنْدَهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: لاَ تَقُومُ السّاعَةُ إِلاّ عَلَىَ شِرَارِ الْخَلْقِ. هُمْ شَرّ مِنْ أَهْلِ الْجَاهِلِيّةِ. لاَ يَدْعُونَ اللّهَ بِشَيْءٍ إِلاّ رَدّهُ عَلَيْهِمْ.

ئەمرۇئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: قىيامەت مەخلۇلارنىڭ ئەڭ يامانلىرىنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلىدۇ، ئۇلار جاھالىيەت ئەھلىدىنمۇ يامانراق كىشلەر بولۇپ، ئۇلار **الله** قا بىرەر نەرسىگە دۇئا قىلسا، **الله** ئۇ سورىغان نەرسىسنى ئۇلارنىڭ زىيىنىغا قايتۇرۇپ بىرىدۇ.

فَبَيْنَمَا هُمْ عَلَىَ ذَلِكَ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ. فَقَالَ لَهُ مَسْلَمَةُ: يَا عُقْبَةُ اسْمَعْ مَا يَقُولُ عَبْدُ اللّهِ. فَقَالَ عُقْبَةُ: هُوَ أَعْلَمُ. وَأَمّا أَنَا فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ تَزَالُ عِصَابَةٌ مِنْ أُمّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَىَ أَمْرِ اللّهِ، قَاهِرِينَ لِعَدُوّهِمْ، لاَ يَضُرّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتّىَ تَأْتِيَهُمُ السّاعَةُ، وَهُمْ عَلَىَ ذَلِكَ». فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: أَجَلْ. ثُمّ يَبْعَثُ اللّهُ رِيحاً كَرِيحِ الْمِسْكِ. مَسّهَا مَسّ الْحَرِيرِ. فَلاَ تَتْرُكُ نَفْساً فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبّةٍ مِنَ الإِيمَانِ إِلاّ قَبَضَتْهُ. ثُمّ يَبْقَى شِرَارُ النّاسِ، عَلَيْهِمْ تَقُومُ السّاعَةُ.

ئۇقبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۈممىتىمدىن بىر بۆلۈك جامائەتلەر قىيامەت كەلگەنگە قەدەر دۈشمەنلىرىنى قەھرى بىلەن يېڭىپ، غەلىبە قىلغان ھالدا، ئاللاھنىڭ ئەمرىنى بەرپا قىلىپ مەملىكەتۇللاھنى قۇرۇپ، قۇرئاننى قانۇن قىلىپ، دۈشمەنلەرگە قارشى ئۇرۇش قىلىپ تۇرىدۇ. قىيامەت قايىم

بولغىچە، ئاخىرى دەججالنى ئۆلتۈرگىچە ئەنە شۇنداق غالىپ ھالەتتە تۇرىدۇ. (ئاندىن مىسكىدەك خۇشپۇراق، يىپەكتەك يۇمشاق مۇلايىم شامالنى ئەۋەتىدۇ، بۇشامال قەلبىدە بىرتال دانچىلىق ئىمانى باركىشىنى قالدۇرماي ھەممىسىنىڭ جېنىنى ئالىدۇ، ئاندىن كىشىلەرنىڭ ئەڭ يامانلىرى قېلىپ قالىدۇ، دەل ئاشۇكىشىلەرنىڭ ئۈستىگە قىيامەت قايىم بۇلىدۇ.) مۇسلىملار توپلىغان، سەھىھ. بۇ توغرىسىدىكى ھەدىس مۇتىۋاتىردۇر.

4910 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ قالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَزَالُ أَهْلُ الْغَرْبِ ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقّ حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ».

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: غەرب ئەھلى، قىيامەت قايىم بولغىچە ھەقىيقەت ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇپ، دۈشمەنگە قارشى غەلبە قىلغان ھالدا داۋام قىلىدۇ. مۇسلىم 3551 ـ ھەدىس، سەھىھ. ئالىملار غەرب ئەھلىنى شامدا دىدى، بەزىلەر ئۇلار ئەرەب دىدى، بەزىلەر زىمىننىڭ غەرىپ تەرىپىدە دىدى، بەزىلەر يەنە باشقا سۆزنى قىلدى، توغرىسى ئۇلار يۇقىرىدا ئۆتكەن بىر تائىپە ئۇممەتتۇر، ئاللاھ ئالىم، مۇسلىمنىڭ شەرھىسىدىن ئېلىندى.

894 ـ باب مراعاة مصلحة الدوب في السير، والنهي عن التعريس في الطريق

4911 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ، فَأَعْطُوا الإِبِلَ حَظّهَا مِنَ الأَرْضِ. وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السّنَةِ، فَأَسْرِعُوا عَلَيْهَا السّيْرَ. وَإِذَا عَرّسْتُمْ بِاللّيْلِ، فَاجْتَنِبُوا الطّرِيقَ. فَإِنّهَا مَأْوَى الْهَوَامّ بِاللّيْلِ».

4912 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخِصْبِ، فَأَعْطُوا الإِبِلَ حَظّهَا مِنَ الأَرْضِ. وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي السّنَهِ، فَبَادِرُوا بِهَا نِقْيَهَا. وَإِذَا عَرّسْتُمْ، فَاجْتَنِبُوا الطّرِيقَ. فَإِنّهَا طُرُقُ الدّوَابّ، وَمَأْوَى الْهَوَامّ بِاللّيْلِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تۇرمۇش ،يامغۇر مولچۇلۇق چاغدا سەپەر قىلىپ قالساڭلار، تۆگىلەرنىڭ زىمىندىن بولغان نىسۋىسىنى بېرىڭلار، قەھەتچىلىك، قۇرغاقچىلىقتا سەپەر قىلىپ قالساڭلار، تۆگىنى تېزىراق ھەيدەپ ، قىسقا ۋاقىتتا ئىشنى تۈگىتىڭلار، كېچىدە يول ئۈستىدە قونۇپ قالساڭلار، يولدىن يىراقراق يېتىڭلار، ھەققەتەن يول، ھايۋانلارنىڭمۇ يولىدۇر، زەھەرلىك ھايۋان، ھاشارەتلەر جايىدۇر، بولۇپمۇ كېچىدە. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تۇرمۇش مول زىمىندا سەپەرە قىلساڭلار، ھايۋانلارنىڭ نىسۋىسىنى بېرىڭلار، قۇرغاق زىمىندا سەپەرە قىلساڭلار، تېز مېڭىڭلار، كېچىدە قونماقچى بولساڭلار، يول ئۈستىدە ياتماڭلار، يول بارلىق ھايۋانلار جايىدۇر، بەزار توپ، سەھىھ.

895 ـ باب السفر قطعة من العذاب، واستحباب تعجيل المسافر إلى أهله، بعد قضاء شغله

4913 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ، وَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، وَ أَبُو مُصْعَبٍ الزّهْرِيّ، وَ مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. التّمِيمِيّ (وَاللّفْظ لَهُ). قَالَ قُلْتُ لِ مَالِكٍ: حَدّثَكَ سُمَيّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «السّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ.يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ. فَإِذَا قَضَىَ أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ وَجْهِهِ، فَلْيُعَجّلْ إِلَىَ أَهْلِهِ؟» قَالَ: نَعَمْ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سەپەر دېگەن ئازابنىڭ بىر پارچىسىدۇر، ئۇ بىرىڭلارنى تائامىدىن، ئىچىملىكىدىن، ئۇيقۇسىدىن توسۇپ قويىدۇ، بىرىڭلار ئۆز يولىدا ھاجىتىنى ئادا قىلىپ بولسا، ئەھلىگە قايتىشقا ئالدىرىسۇن، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

896 ـ باب كراهة الطروق، وهو الدخول ليلاً، لمن ورد من سفر

1م49141928 ـــ حع180) حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ هَمّامٍ، عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ لاَ يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلاً. وكَانَ يَأْتِيهِمْ غُدْوَةً أَوْ عَشِيّةً.

4915 ـ وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا هَمّامٌ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: كَانَ لاَ يَدْخُلُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەردىن كەلسە، ئەھلىگە تۇيۇقسىز كېچىسى كىرمەيتتى، مۆھلەت بېرىپ،ئەتىگەن ياكى كەچ تەرەپتە كىرەتتى. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى تو، سەھىھ.

4916 ـ حدّثني إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا سَيّارٌ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ سَيّارٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ. فَلَمّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ. فَقَالَ: «أَمْهِلُوا حَتّىَ نَدْخُلَ لَيْلاً (أَيْ عِشَاءً) كَيْ تَمْتَشِطَ الشّعِثَةُ وَتَسْتَحِدّ الْمُغِيبَةُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە غازات قىلغان ئىدۇق، بىز غازاتتىن قايتىپ، مەدىنىگە كەلگەندە، ئۆيلىرىمىزگە كىرىش ئۈچۈن ماڭدۇق،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: (كېچىدە كىرىشىمىز ئۈچۈن پۇرسەت مۆھلەت بېرىڭلار، كەچرەك كىرىشىمىز شۇنىڭ ئۈچۈنكى، چاچلىرى چۇۋۇق ئاياللار چېچىنى تارىۋالىدۇ، ئەرلىرى غائىپ بولغان ئاياللار ئېرىگە تەييارلىق قىلىۋالىدۇ   )،دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئىلار توپلىغان، سەھىھ.

4917 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنِي عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيّارٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا قَدِمَ أَحَدُكُمْ لَيْلاً فَلاَ يَأْتِيَنّ أَهْلَهُ طُرُوقاً. حَتّىَ تَسْتَحِدّ الْمُغِيبَةُ. وَتَمْتَشِطَ الشّعِثَةُ».

4918 ـ وَحَدّثَنِيهِ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. حَدّثَنَا سَيّارٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ مِثْلَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم   مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار كېچىدە كېلىپ قالسا، ئەھلىگە كېچىسى كىرمىسۇن، ئۇ چاچلىرىنى تاراپ تەييارلىق قىلىۋالسۇن، مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

4919 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا أَطَالَ الرّجُلُ الْغَيْبَةَ، أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ طُرُوقاً.

4920 ـ وَحَدّثَنِيهِ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلارنىڭ غايىپ بولۇپ، باشقا جايدا تۇرۇشى، ئۇزراپ كەتسە، ئۆيىگە كېچىدە كىرمىسۇن، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىستىن ئۇلارنى قورقۇتماسلىق، ئاۋارە قىلماسلىق ياكى تەييارلىقسىز ھالدا كىرمەسلىك ياكى باشقا سەۋەبلەر چىقىپ تۇرىدۇ.

4921 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَارِبٍ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَطْرُقَ الرّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلاً. يَتَخَوّنُهُمْ أَوْ يَلْتَمِسُ عَثَرَاتِهِمْ.

4922 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ قَالَ عَبْدُ الرّحْمَنِ: قَالَ سُفْيَانُ: لاَ أَدْرِي هَذَا فِي الْحَدِيثِ أَمْ لاَ. يَعْنِي أَنْ يَتَخَوّنَهُمْ أَوْ يَلْتَمِسَ عَثَرَاتِهِمْ.

4923 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أبي. قالاَ جَمِيعاً: حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِكَرَاهَةِ الطّرُوقِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: يَتَخَوّنُهُمْ أوْ يَلْتَمِسُ عَثَرَاتِهِمْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: بىرىڭلارنىڭ غايىپ بولۇپ باشقا جايدا تۇرۇشى ئۇزراپ كەتسە، ئۆيىگە كېچىدە كىرمىسۇن دەپ، كىشىنىڭ ئەھلىگە ئۇلارنىڭ ئەيىب ـ نوقسانلىرىنى تەلەپ قىلىپ، ئۇلارنىڭ خىيانىتىنى ئىزدەپ كېچىسى كىرىشتىن توسقان.

35 ـ كتاب الصيد والذبائح وما يؤكل من الحيوان

ئوۋ ئوۋلاش ۋە بوغۇزلانغان چارۋا مالنىڭ كىتابى

897 ـ باب الصيد بالكلاب المعلّمة

4924 ـــ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمّامِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي أُرْسِلُ الْكِلاَبَ الْمُعَلّمَةَ فَيُمْسِكْنَ عَلَيّ. وَأَذْكُرُ اسْمَ اللّهِ عَلَيْهِ. فَقَالَ: «إذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ الْمُعَلّمَ، وَذَكَرْتَ اسْمَ اللّهِ عَلَيْهِ، فَكُلْ» قُلْتُ: وَإنْ قَتَلْنَ؟ قالَ: «وَإنْ قَتَلْنَ. مَا لَمْ يَشْرَكْهَا كَلْبٌ لَيْسَ مَعَهَا» قُلْتُ لَهُ: فَإنّي أَرْمِي بِالْمِعْرَاضِ الصّيْدَ، فَأُصِيبُ. فَقَالَ: «إذَا رَمَيْتَ بِالْمِعْرَاضِ فَخَزَقَ. فَكُلْهُ. وَإنْ أَصَابَهُ بِعَرْضِهِ، فَلاَ تَأْكُلْهُ».

ئەدىي ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز ئوۋغا ئۈگۈتۈلگەن ئىتىمىزنى قويۇپ بىرىمىز دىسەم،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئىتنىڭ ساڭا تۇتۇپ ئەكەلگەن نەرسىنى يەۋەرگىن دېدى، مەن؛ گەرچە ئىت ئوۋنى ئۆلتۈرۈۋېپ قويسىمۇ شۇنداقمۇ؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: گەرچە ئىت ئوۋنى ئۆلتۈرۈۋېپ قويسىمۇ،(ئىتنى بىسمىللاھى دەپ قويۇپ بەرگەن بولساڭ) ئىتنىڭ ساڭا تۇتۇپ ئەكەلگەن نەرسىنى يەۋەرگىن دېدى، مەن؛ بىز ئوق ـ يا ئاتىمىز دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئوۋغا ئوقيانى ئاتساڭ، ئوقيا توغرىسىغا تەگسىمۇ يېرتىۋەتسە، تېشىپ ئۆتۈپ كەتسە، يېگىن، توغرىسىغا تېگىپ ئۆلتۈرسە يېمىگىن، ئۇ چاغدا ئۇ سوقۇلۇپ ئۆرۈلۈپ ئۆلگەن نەرسە بولىدۇ، ئۇنى يېيىش ھارام «قۇرئاندا بۇنى ھارام دىگەن بار» دېدى.بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

4925 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ بَيَانٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قُلْتُ: إنّا قَوْمٌ نَصِيدُ بِهَذِهِ الْكِلاَبِ. فَقَالَ: «إذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ الله عَلَيْهَا، فَكُلْ مِمّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ، وَإنْ قَتَلْنَ. إلاّ أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ. فَإنْ أَكَلَ فَلاَ تَأْكُلْ. فَإنّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إنّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ. وَإنْ خَالَطَهَا كِلاَبٌ مِنْ غَيْرِهَا، فَلاَ تَأْكُلْ».

4926 ـ4927 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي السّفَرِ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمِعْرَاضِ؟ فَقَالَ: «إذَا أَصَابَ بِحَدّهِ فَكُلْ. وَإذَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ، فَإنّهُ وَقِيذٌ، فَلاَ تَأْكُلْ». وَسَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْكَلْبِ؟ فَقَالَ: «إذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَذَكَرْتَ اسْمَ الله فَكُلْ. فَإنْ أَكَلَ مِنْهُ فَلاَ تَأْكُلْ. فَإنّهُ إنّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ» قُلْتُ: فَإنْ وَجَدْتَ مَعَ كَلْبِي كَلْباً آخَرَ، فَلاَ أَدْرِي أَيّهُمَا أَخَذَهُ؟ قالَ: «فَلاَ تَأْكُلْ. فَإنّمَا سَمّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ. وَلَمْ تُسَمّ عَلَى غَيْرِهِ».

4928 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثنَا غُنْدَرٌ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي السّفَرِ. وَعَنْ نَاسٍ ذَكَرَ شُعْبَةُ عَنِ الشّعْبِيّ قالَ: سَمِعْتُ عَدِيّ بْنَ حَاتِمٍ قالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْمِعْرَاضِ. بِمِثْلِ ذَلِكَ.

4929 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ عَنْ عَامِرٍ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ؟ فَقَالَ: «مَا أَصَابَ بِحَدّهِ فَكُلْهُ. وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُوَ وَقِيذٌ». وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ؟ فَقَالَ: «مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ فَكُلْهُ. فَإِنّ ذَكَاتَهُ أَخْذُهُ. فَإِنْ وَجَدْتَ عِنْدَهُ كَلْباً آخَرَ، فَخَشِيتَ أَنْ يَكُونَ أَخَذَهُ مَعَهُ، وَقَدْ قَتَلَهُ، فَلاَ تَأْكُلْ. إِنّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللّهِ عَلَىَ كَلْبِكَ. وَلَمْ تَذْكُرْهُ عَلَىَ غَيْرِهِ».

4930 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ.

4931 ـ4932 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ. حَدّثَنَا الشّعْبِيّ قَالَ: سَمِعْتُ عَدِيّ بْنَ حَاتِمٍ (وَكَانَ لَنَا جَاراً وَدَخِيلاً وَرَبِيطاً بِالنّهْرَيْنِ) أَنّهُ سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: أُرْسِلُ كَلْبِي فَأَجِدُ مَعَ كَلْبِي كَلْباً قَدْ أَخَذَ. لاَ أَدْرِي أَيّهُمَا أَخَذَ. قَالَ «فَلاَ تَأْكُلْ. فَإِنّمَا سَمّيْتَ عَلَىَ كَلْبِكَ، وَلَمْ تسَمّ عَلَىَ غَيْرِهِ».

4933 ـ حدّثني الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ السّكُونِيّ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ فَاذْكُرِ اسْمَ الله. فَإِنْ أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَأَدْرَكْتَهُ حَيّاً فَاذْبَحْهُ. وَإِنْ أَدْرَكْتَهُ قَدْ قَتَلَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ فَكُلْهُ. وَإِنْ وَجَدْتَ مَعَ كَلْبِكَ كَلْباً غَيْرَهُ وَقَدْ قَتَلَ فَلاَ تَأْكُلْ. فَإِنّكَ لاَ تَدْرِي أَيّهُمَا قَتَلَهُ. وَإِنْ رَمَيْتَ سَهْمَكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللّهِ. فَإِنْ غَابَ عَنْكَ يَوْماً فَلَمْ تَجِدْ فِيهِ إِلاّ أَثَرَ سَهْمِكَ، فَكُلْ إِنْ شِئْتَ. وَإِنْ وَجَدْتَهُ غَرِيقاً فِي الْمَاءِ، فَلاَ تَأْكُلْ».

4934 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الصّيْدِ؟ قَالَ: «إِذَا رَمَيْتَ سَهْمَكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللّهِ. فَإِنْ وَجَدْتَهُ قَدْ قَتَلَ فَكُلْ. إِلاّ أَنْ تَجِدَهُ قَدْ وَقَعَ فِي مَاءٍ، فَإِنّكَ لاَ تَدْرِي، الْمَاءُ قَتَلَهُ أَوْ سَهْمُكَ».

ئەدى ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۆگىتىلگەن ئوۋ ئىتىڭنى ئاللاھنىڭ ئىسمىنى ئەسلەپ قويۇپ بەرسەڭ،ئۇ ساڭا نەرسە تۇتۇپ ئەكەلسە، ئوۋنى ھايات تاپساڭ، ئۇنى بوغۇزلاپ يېگىن، ئەگەر ئۇنى تاپقىنىڭدا ئوۋ ئۆلۈپ بولغان بولسا، گەرچە ئۇ ئوۋنى ئۆلتۈرۈپ قويسىمۇ، ئىتىڭ يېمىگەن بولسىلا يېگىن ، لېكىن ئىت يەپ قويغاننى يېمىگىن، ھەقىقەتەن مەن ئىتىنىڭ ئوۋنى ئۆزى ئۈچۈن تۇتۇپ ساقلاپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن، ئەگەر سەن قويۇپ بەرگەن ئىتقا باشقا ئىتلار ئارىلىشىپ قالسا، ئۇنى تاپقىنىڭدا ئوۋ ئۆلۈپ بولغان بولسا، يەنە يېمىگىن، چۈنكى سەن ئۆزۈڭنىڭ ئىتىغا بىسمىللا دەپ ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغان ئالغان، يەنە بىر ئىتقا بولسا، تىلغا ئالمىغان، قايسىسىنىڭ ئۆلتۈرگىنىنى بىلەلمەيسەن، ئەگەر سەن بىسمىللاھى دەپ ئاتقان ئوقيا، نەيزىلەرنىڭ بىسى، تىغ ئۇچى تەگكەن نەرسىنى يېگىن، توغرىسىغا تېگىپ ئۆلتۈرۈپ قويغان ئوۋنى يېمىگىن، چۈنكى، ئۇ ئۇرۇلۇپ، سوقۇلۇپ ئۆلگەن نەرسە بولىدۇ، ئەگەر سەن بىرەر ئوۋغا ئوقيا ئوقنى بىسمىللاھى دەپ ئاتساڭ، بىر ئىككى كۈندىن كېيىن ئۇنى تاپساڭ، ئۇنىڭدا پەقەت سېنىڭ ئوقۇڭنىڭ ئەسىرى بولسا، ئەگەر خالىساڭ ئۇنى يېگىن،ئەگەر ئوۋ سۇغا چۈشۈپ كەتسە «سىپسىپ كېتىش ئېھتىماللىقى بولغاچقا،ھەم سۇ ئۆلتۈرگەچكە»ئۇنى يېمىگىن . بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ سۇئلەبەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۆگىتىلگەن ئىتىڭنى قويۇپ بەرسەڭ، ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ، بىسمىللا دېگەن بولساڭ، ئۇ تۇتۇپ ساقلاپ ئېلىپ كەلگەن نەرسىنى يېگىن، گەرچە ئۇ ئۆلتۈرۈپ قويسىمۇ شۇنداق، ئەگەر

سەن بوغۇزلاشقا ئۈلگۈرسەڭ، بوغۇزلاپ يېگىن، ئوقيادا ئۆلتۈرگەن نەرسە بولسىمۇ ئۇ ئوۋنى ئۆلتۈرۈپ قويسىمۇ يەۋەرگىن، بىسمىللا دېگىن، «قاپقانىمۇ مۇشۇنىڭ ئىچىدە» ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، نەسەئى سەھىھ.

4935 ـ حدّثنا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ يَزِيدَ الدّمَشْقِيّ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ، عَائِذُ اللّهِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيّ يَقُولُ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا بِأَرْضِ قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ. نَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ. وَأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي، وَأَصِيدُ بِكَلْبِيَ الْمُعَلّمِ. أَوْ بِكَلْبِيَ الّذِي لَيْسَ بِمُعَلّمٍ. فَأَخْبِرْنِي مَا الّذِي يَحِلّ لَنَا مِنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: «أَمّا مَا ذَكَرْتَ أَنّكُمْ بِأَرْضِ قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ، تَأْكُلُونَ فِي آنِيَتِهِمْ. فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَ آنِيَتِهِمْ، فَلاَ تَأْكُلُوا فِيهَا. وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا، فَاغْسِلُوهَا ثُمّ كُلُوا فِيهَا. وَأَمّا مَا ذَكَرْتَ أَنّكَ بِأَرْضِ صَيْدٍ، فَمَا أَصَبْتَ بِقَوْسِكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللّهِ ثُمّ كُلْ. وَمَا أَصَبْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلّمِ فَاذْكُرِ اسْمَ اللّهِ ثُمّ كُلْ. وَمَا أَصَبْتَ بِكَلْبِكَ الّذِي لَيْسَ بِمُعَلّمٍ فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ، فَكُلْ».

4936 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا الْمُقْرِىءُ كِلاَهُمَا عَنْ حَيْوَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ. غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ ابْنِ وَهْبٍ لَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: صَيْدَ الْقَوْسِ.

ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! بىز ئەھلى كىتاپ يەنى يەھۇدىي ـ ناسارالاردىن ئىبارەت قەۋىم بار زىمىندا ياشايمىز، بىز ئۇلارنىڭ قاچىسىدا تاماق يىسەك بولامدۇ؟ يەنە بىز ئوۋ كۆپ زىمىندا ياشايمىز، مەن ياچاق بىلەن، ئۈگۈتۈلمىگەن ئىتىم بىلەن ۋە ئۈگۈتۈلگەن ئىتىم بىلەنمۇ ئوۋ ئوۋلايمەن بۇلارنىڭ قايسىسى دۇرۇس؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق د بدى: سەن تىلغا ئالغان يەھۇدى، ناسارالاردىن ئىبارەت ئەھلى كىتابلارنىڭ قاچىلىرىغا كەلسەك، ئەگەر ئۇ قاچىلاردىن باشقا پاكىز قاچا تاپالىساڭلار، ئۇلارنىڭ قاچىلىرىدا يىمەي، شۇ پاكىز قاچىدا يەڭلار، ئەگەر ئۇلارنىڭ قاچىسىدىن باشقا قاچا زادى تاپالمىساڭلار، ئەھلى كىتابلارنىڭ قاچىسىنى پاكىز يۇيۇۋېتىپ، ئاندىن ئۇ قاچىدا يەڭلار . سەن ئوقيارىڭدا ئوۋلىغان نەرسىگە ئاللاھنىڭ ئىسمىنى ئەسلىگەن بولساڭ، بىسمىللاھى دىگە ن بولساڭ، ئۇنى يېگىن، سەن ئۈگىتىلگەن ئىت بىلەن ئوۋلىغان نەرسىگىمۇ بىسمىللاھى دەپ ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئالساڭ، ئۇنى يېگىن، سەن ئۈگىتىلمىگەن ئىتىڭ بىلەن ئوۋلىغان نەرسىنى هايات تاپساڭ ، ئۇنى بوغۇزلىيالىساڭ ئاندىن ئۇنى يېگىن، (يەنى ئۆلگەن بولسا بوغۇزلىيالمىساڭ، ياكى بىسمىللا ھى دىمىگەن بولساڭ، يىمىگىن) بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇشرىكلەرنىڭ دىنىسىزلارنىڭ قازانلىرىدا نەرسە پىشۇرماڭلار، نەرسە يىمەڭلار، ئەگەر ئۇنىڭدىن باشقا قازاننى، قاچىنى تاپالمىساڭلار، قاتتىق يۇيۇۋېتىپ، پاكىز، ياخشى يۇيۇپ ئاندىن نەرسە پىشۇرۇپ يەڭلار. ئىبنى ماجە 2821 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3342 _ ھەدىس، سەھىھ.

898 ـ باب إذا غاب عنه الصيد ثم وجده

4937 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مِهْرَانَ الرّازِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللّهِ حَمّادُ بْنُ خَالِدٍ، الْخَيّاطُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا رَمَيْتَ بِسَهْمِكَ، فَغَابَ عَنْكَ، فَأَدْرَكْتَهُ، فَكُلْهُ. مَا لَمْ يُنْتِنْ».

ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرەر ئوۋغا ئوقيا ئاتساڭ، ئۇ غايىپ بولۇپ كەتسە، ئۇنى سەن ئۈچ كۈندىن كېيىن تاپساڭ، سېنىڭ ئوقيارىڭ ئۇنىڭدا تېخىچە بولسا، ئۇ نەرسە سېسىپ كەتمىگەن بولسىلا، يەۋەرگىن، ئەبۇ داۋۇد مۇ توپلىغان، بۇ ھەدىسنى ئەلبانى سەھىھ دېگەن، ئوقيانى بىسمىللا دەپ ئېتىش شەرت.

4938 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ أحْمَدَ بْنِ أبي خَلَفٍ. حَدّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَىَ. حَدّثَنِي مُعَاوِيَةُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي ثَعْلَبَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي الّذِي يُدْرِكُ صَيْدَهُ بَعْدَ ثَلاَثٍ: «فَكُلْهُ مَا لَمْ يُنْتِنْ».

4939 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أبي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيّ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم حَدِيثَهُ فِي الصّيْدِ. ثُمّ قَالَ ابْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ عَنْ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ جُبَيْرٍ، وَأبي الزّاهِرِيّةِ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أبي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيّ. بِمِثْلِ حَدِيثِ الْعَلاَءِ. غَيْرَ أنّهُ لَمْ يَذْكُرْ نُتُونَتَهُ. وَقَالَ، فِي الْكَلْبِ «كُلْهُ بَعْدَ ثَلاَثٍ إلاّ أنْ يُنْتِنَ. فَدَعْهُ».

ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سەن ئوقيارىڭنى ئاتساڭ، ئۇ ئۈچ كۈن غايىپ بولۇپ كەتسە، ئاندىن شۇ پېتى تاپساڭ، ئۇۋ سېسىپ كەتمىسىلا يېگىن، مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. بۇ خىل ھەدىسنىڭ ئوخشىشى كۆپ ئۆتتى، شەرتى بىسمىللا دېيىش، قان چىقىش، ئوقيا سوقۇلۇپ، توغرىسىغا تەگمەسلىك، سۇدا غەرىق بولماسلىق، سېسىپ كەتمەسلىك، ئۇۋ ئېتى بولسا، ئۆزى يېۋالماسلىق، باشقا بىر ئىت شېرىك بولماسلىك، قاپقان بولسا، بىسمىللا ھې دەپ قۇرسا يېسە بولىدۇ، تور، قاپقاندا قان چىقىۋەسمۇ بولىدۇ، سېسىپ كەتمىسىلا يەڭلار.

899 ـ باب تحريم أكل كل ذي ناب من السباع وكل ذي مخلب من الطير

مەگىنى بار يىرتقۇچى، گۆشخور ھايۋانلارنىڭ ۋە ئىلمەك تىرنىقى بار گۆشخور قۇشلارنىڭ ھاراملىقى

49401932 ــــ حع12) حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيم وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (قَالَ إِسْحَـقُ: أَخْبَرَنَـا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ) عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ قَالَ: نَـهَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِ كُلّ ذِي نَـابٍ مِنَ السّبُعِ. زَادَ إِسْحَـقُ وَابْنُ أَبِي عُمَرَ فِي حَدِيثِهِمَا: قَالَ الزّهْرِيّ: وَلَمْ نَسْمَعْ بِهَـذَا حَتّىَ قَدِمْنَا الشّامَ.

4941 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَـا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيس الْخَوْلاَنِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيّ يَقُولُ: نَـهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِ كُلّ ذِي نَـابٍ مِنَ السّبَاعِ.

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَلَمْ أَسْمَعْ ذَلِكَ مِنْ عُلَمَائِنَا بِالْحِجَازِ. حَتّىَ حَدّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ. وَكَانَ مِنْ فُقَهَاءِ أَهْلِ الشّامِ.

4942 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَـا عَمْرٌو (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ) أَنّ ابْنَ شِهَابٍ حَدّثَهُ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَـهَىَ عَنْ أَكْلِ كُلّ ذِي نَـابٍ مِنَ السّبَاعِ.

4943 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَـا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ وَ يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ وَغَيْرُهُمْ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَـا يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ. ح وَحَدّثَنَا الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. مِثْلَ حَدِيثِ يُونُسَ وَعَمْرٍو. كُلّهُمْ ذَكَرَ الأَكْلَ. إِلاّ صَالِحاً وَيُوسُفَ. فَإِنّ حَدِيثَهُمَا: نَـهَى عَنْ كُلّ ذِي نَـابٍ مِنَ السّبُعِ.

ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، مەگىنى بار يىرتقۇچى، گۆشخور ھايۋانلارنى يېيىشدىن توسقان. بەيھەقى، تۈت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

4944 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيَ) عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ، عَنْ عَبِيدَةَ بْنِ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كُلّ ذِي نَـابٍ مِنَ السّبَاعِ، فَأَكْلُهُ حَرَامٌ».

4945 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَـا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق مەگىنىلىك، يىرتقۇچى گۆشخور ھايۋانلارنى يېيىش ھارامدۇر، (مەسىلەن: شىر ـ يولۋاس، ئىت ـ مۈشۈك، بۆرە قاتارلىق). مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، مەگىنى بار يىرتقۇچى گۆشخور ھايۋانلارنى يېيىشدىن توسقان. بەيھەقى، تۆت كىتاب ت، سەھىھ.

4946 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ كُلّ ذِي نَابٍ مِنَ السّبَاعِ. وَعَنْ كُلّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ الطّيْرِ.
4947 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا سَهْلُ بْنُ حَمّادٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
4948 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ. حَدّثنَا الْحَكَمُ وَ أَبُو بِشْرٍ عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ كُلّ ذِي نَابٍ مِنَ السّبَاعِ. وَعَنْ كُلّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ الطّيْرِ.
4949 ـ وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ. ح وَحَدّثنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. حَدّثنَا هُشَيْمٌ. قَالَ أَبُو بِشْرٍ: أَخْبَرَنَا عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، قَالَ: نَهَىَ ح وَحَدّثني أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ.

ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەر قانداق مەگىنى بار يىرتقۇچى گۆشخور ھايۋاننى يېيىشدىن، ھەر قانداق ئىلمەك تىرنىقى بار گۆشخور قۇشلارنى يېيىشدىن توسقان. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

900 ـ باب إباحة ميتات البحر دېڭىزدىكى ئۆزى ئۆلگەن لەھەڭ، كىتلارنىڭ ھالاللىقى

4950 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثنَاهُ يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَمّرَ عَلَيْنَا أَبَا عُبَيْدَةَ. نَتَلَقّىَ عِيراً لِقُرَيْشٍ. وَزَوّدَنَا جِرَاباً مِنْ تَمْرٍ لَمْ يَجِدْ لَنَا غَيْرَهُ. فَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ يُعْطِينَا تَمْرَةً تَمْرَةً. قَالَ فَقُلْتُ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ بِهَا؟ قَالَ: نَمَصّهَا كَمَا يَمَصّ الصّبِيّ. ثُمّ نَشْرَبُ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ. فَتَكْفِينَا يَوْمَنَا إِلَى اللّيْلِ. وَكُنّا نَضْرِبُ بِعِصِيّنَا الْخَبَطَ. ثُمّ نَبُلّهُ بِالْمَاءِ فَنَأْكُلُهُ. قَالَ: وَانْطَلَقْنَا عَلَىَ سَاحِلِ الْبَحْرِ. فَرُفِعَ لَنَا عَلَىَ سَاحِلِ الْبَحْرِ كَهَيْئَةِ الْكَثِيبِ الضّخْمِ. فَأَتَيْنَاهُ فَإِذَا هِيَ دَابّةٌ تُدْعَىَ الْعَنْبَرَ. قَالَ: قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: مَيْتَةٌ. ثُمّ قَالَ: لاَ. بَلْ نَحْنُ رُسُلُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي سَبِيلِ اللّهِ. وَقَدِ اضْطُرِرْتُمْ فَكُلُوا. قَالَ: فَأَقَمْنَا عَلَيْهِ شَهْراً. وَنَحْنُ ثَلاَثُ مِائَةٍ حَتّىَ سَمِنّا. قَالَ: وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نَغْتَرِفُ مِنْ وَقْبِ عَيْنِهِ، بِالْقِلاَلِ، الدّهْنَ. وَنَقْتَطِعُ مِنْهُ الْفِدَرَ كَالثّوْرِ (أَوْ كَقَدْرِ الثّوْرِ) فَلَقَدْ أَخَذَ مِنّا أَبُو عُبَيْدَةَ ثَلاَثَةَ عَشَرَ رَجُلاً. فَأَقْعَدَهُمْ فِي وَقْبِ عَيْنِهِ. وَأَخَذَ ضِلَعاً مِنْ أَضْلاَعِهِ. فَأَقَامَهَا. ثُمّ رَحَلَ أَعْظَمَ بَعِيرٍ مَعَنَا. فَمَرّ مِنْ تَحْتِهَا. وَتَزَوّدْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَشَائِقَ. فَلَمّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: «هُوَ رِزْقٌ أَخْرَجَهُ اللّهُ لَكُمْ. فَهَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ فَتُطْعِمُونَا؟ قَالَ: فَأَرْسَلْنَا إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْهُ. فَأَكَلَهُ.
4951 ـ حدّثنا عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. قَالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ ثَلاَثُمِائَةِ رَاكِبٍ. وَأَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرّاحِ. نَرْصُدُ عِيراً لِقُرَيْشٍ. فَأَقَمْنَا بِالسّاحِلِ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ. حَتّىَ أَكَلْنَا الْخَبَطَ. فَسُمّيَ جَيْشَ الْخَبَطِ. فَأَلْقَىَ لَنَا الْبَحْرُ دَابّةً يُقَالُ لَهَا الْعَنْبَرُ. فَأَكَلْنَا مِنْهَا نِصْفَ شَهْرٍ. وَادّهَنّا مِنْ وَدَكِهَا حَتّىَ ثَابَتْ أَجْسَامُنَا. قَالَ: فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلَعاً مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ. ثُمّ نَظَرَ إِلَىَ أَطْوَلِ رَجُلٍ فِي الْجَيْشِ، وَأَطْوَلِ جَمَلٍ فَحَمَلَهُ عَلَيْهِ. فَمَرّ تَحْتَهُ. قَالَ: وَجَلَسَ فِي حِجَاجِ عَيْنِهِ نَفَرٌ. قَالَ: وَأَخْرَجْنَا مِنْ وَقْبِ عَيْنِهِ كَذَا وَكَذَا قُلّةَ وَدَكٍ. قَالَ: وَكَانَ مَعَنَا جِرَابٌ مِنْ تَمْرٍ. فَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ يُعْطِي كُلّ رَجُلٍ مِنّا قَبْضَةً قَبْضَةً. ثُمّ أَعْطَانَا تَمْرَةً تَمْرَةً. فَلَمّا فَنِيَ وَجَدْنَا فَقْدَهُ.
4952 ـ وحدّثنا عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا سُفْيَانُ قَالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِراً يَقُولُ، فِي جَيْشِ الْخَبَطِ: إِنّ رَجُلاً نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ. ثُمّ ثَلاَثاً. ثُمّ ثَلاَثاً. ثُمّ نَهَاهُ أَبُو عُبَيْدَةَ.
4953 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدَةُ (يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ) عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: بَعَثَنَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ ثَلاَثُمِائَةٍ. نَحْمِلُ أَزْوَادَنَا عَلَىَ رِقَابِنَا.

4954 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَن بْنُ مَهْدِيَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ، وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ أَنّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ أَخْبَرَهُ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً، ثَلاَثَمِائَةٍ. وَأَمّرَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرّاحِ. فَفَنِيَ زَادُهُمْ. فَجَمَعَ أَبُو عُبَيْدَةَ زَادَهُمْ فِي مِزْوَدٍ. فَكَانَ يُقَوّتُنَا. حَتّىَ كَانَ يُصِيبُنَا، كُلّ يَوْمٍ، تَمْرَةٌ.

4955 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ (يَعْنِي ابْنَ كَثِيرٍ) قَالَ: سَمِعْتُ وَهْبَ بْنَ كَيْسَانَ يَقُولُ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَرِيّةً، أَنَا فِيهِمْ، إِلَىَ سِيفِ الْبَحْرِ وَسَاقُوا جَمِيعاً بَقِيّةَ الْحَدِيثِ. كَنَحْوِ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ وَأَبِي الزّبَيْرِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ: فَأَكَلَ مِنْهَا الْجَيْشُ ثَمَانِي عَشْرَةَ لَيْلَةً.

4956 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو الْمُنْذِرِ الْقَزّازُ. كِلاَهُمَا عَنْ دَاوُدَ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعْثاً إِلَىَ أَرْضِ جُهَيْنَةَ. وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن قۇساقنىڭ ئاچلىقىدىن دەرەختىڭ قۇلاقلىرىنى يەيكەتكەن قوشۇن بىلەن بىللە جەڭ قىلغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ بىزنى قۇرەيشلەرنىڭ كارۋىنىنى توسۇش ئۈچۈن ئەۋەتكەن ئىدى، بىزگە ئەبۇئۇبەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ باش ئەمىر قىلىنغان ئىدى، ئۇبىزگە بىرتالدىن بىرتالدىن خورما بەردى، بىز ئۇنى خۇددى كىچىك باللەرنىڭ شۈمۈپ ماڭدۇق، بىزنىڭ شۇچاغدا قورسىقىمىز قاتتىق ئېچىپ كەتكەن ئىدى، (ئاندىن بىز دەرەخ قۇلاقلىرىنى يەيكەتكەن ئىدۇق)دېڭىز ئۆز ساھىلىغا بىر ئۆلۈك بېلىقنى تاشلاپتۇ، بىز ئۇنىڭ ئوخششىنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدۇق، ئۇنى ئەنبەر دىيىلىدۇ(يەنى كىت) بىز ئۇنىڭدىن يېرىم ئاي يىدۇق، ئەبۇئۇبەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭ قوۋۇرغا سۆڭەكلىرىدىن بىر تال سۆڭەكنى ئېلىپ تىكلەپ تۇرغۇزدى، ئۇنىڭ ئاستىدىن ئاتلىق كىشى بىمالال ئۆتۈپ كەتتى، ئۇنىڭ بىركۆزىدىن مۇنچىلىك يەنى بەك كۆپ ياغ ئالدۇق. بىز قايتىپ كەلگەندە بۇئىشلارنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە خەۋەر قىلساق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: الله تائالا سىلەرگە چىقىرىپ بەرگەن رىزىقنى يەپسىلەر، ئۇنى يەۋىرىڭلار، ئەگەر سىلەردە يەنە بار بولسا، بىزگىمۇ تائام بىرىڭلار دىدى.بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە ئۇنىڭدىن ئەۋەتىپ بەرسەك، ئۇنى يىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

901 ـ باب تحريم أكل لحم الحمر الإنسية يەرلىك ئېشەكنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

4957 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ بْنِ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ وَالْحَسَنِ، ابْنَيْ مُحمّدِ بْنِ عَلِيَ، عَنْ أَبِيهِمَا، عَنْ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ مُتْعَةِ النّسَاءِ يَوْمَ خَيْبَرَ. وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِالإِنْسِيّةِ.

4958 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ يُونُسَ: وَعَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيّةِ.

4959 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ أَبَا إِدْرِيسَ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا ثَعْلَبَةَ قَالَ: حَرّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لُحُومَ الْحُمُرِ الأَهْلِيّةِ.

4960 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ. حَدّثَنِي نَافِعٌ وَ سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيّةِ.

4961 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ قَالَ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ أَبي عُمَرَ. حَدّثنَا أَبي وَ مَعْنُ بْنُ عِيسَىَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِ الْحِمَارِ الأَهْلِيّ يَوْمَ خَيْبَرَ. وَكَانَ النّاسُ احْتَاجُوا إِلَيْهَا.

جابىر، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى مۇتئى نىكاھدىن يەنى ۋاقىتلىق نىكاھدىن، بىر ئىككى ئايلىق خوتۇن ئېلىشدىن توسقان. (بۇ قىيامەت كۈنىگىچە هارام) ۋە ئەھلى ئىشەكنىڭ يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشدىن توسقان. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. بەررائى، جابىر، ئەلى، ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ سۇئەلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلى ئىشەكنىڭ يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشدىن توسقان. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ساھابىلار، تابىئىنلار، ئىشەك گۆشى هارام دېگەنگە ئىجمائىقا كەلگەن، سۈتىمۇ هارامدۇر،چۈنكى سۈت ، گۆش بىلەن قاندىن كېلىدۇ . ئىشەكنىڭ گۆشىنى جەمھۇر ئالىملار نىجىس دېدى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، نىجاسەتنى، هايۋان تېزەكلىرىنى يەيدىغان هايۋانغا مىنىشدىن، سۈتىنى ئىچىشدىن توسقان. (گۆشىنى يېيىشدىنمۇ توسقان). ئەبۇ داۋۇد 3293 _ هەدىس، تىرمىزى 1747 _ هەدىس، ئىبنى ماجە 3180 _ هەدىس، هاكىم توپلىغان، سەھىھ. نىجاسەتنى، هايۋان تېزەكلىرىنى يەۋالغان هايۋاننىڭ سۈتىنى ئىچىشدىن توسقان رەسۇلۇللاھ، گۆشى هارام بولغان ئىشەكنىڭ سۈتىنى ئىچىشتىن توسماسمۇ؟ ئەلبەتتە تۇسىدۇ.

جابىر، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى مۇتئى نىكاھدىن يەنى ۋاقىتلىق نىكاھدىن، بىر ئىككى ئايلىق خوتۇن ئېلىشدىن توسقان. (بۇ قىيامەت كۈنىگىچە هارام) ۋە ئەھلى ئىشەكنىڭ يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشدىن توسقان. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. بەررائى، جابىر، ئەلى، ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ سۇئەلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلى ئىشەكنىڭ يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشدىن توسقان. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ساھابىلار، تابىئىنلار، ئىشەك گۆشى هارام دېگەنگە ئىجمائىقا كەلگەن، سۈتىمۇ هارامدۇر،چۈنكى سۈت ، گۆش بىلەن قاندىن كېلىدۇ . ئىشەكنىڭ گۆشىنى جەمھۇر ئالىملار نىجىس دېدى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، نىجاسەتنى، هايۋان تېزەكلىرىنى يەيدىغان هايۋانغا مىنىشدىن، سۈتىنى ئىچىشدىن توسقان. (گۆشىنى يېيىشدىنمۇ توسقان). ئەبۇ داۋۇد 3293 _ هەدىس، تىرمىزى 1747 _

ھەدىس، ئىبنى ماجە 3180 ـ ھەدىس، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ. نىجاسەتنى، ھايۋان تېزەكلىرىنى يەۋالغان ھايۋاننىڭ سۈتىنى ئىچىشتىن توسقان رەسۇلۇللاھ، گۆشى ھارام بولغان ئىشەكنىڭ سۈتىنى ئىچىشتىن توسماسمۇ؟ ئەلبەتتە توسىدۇ.

4962 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشَّيْبَانِيّ قالَ: سَألْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أبي أوْفَى عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأهْلِيّةِ؟ فقالَ: أصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ يَوْمَ خَيْبَرَ. وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَقَدْ أصَبْنَا لِلقَوْمِ حُمُراً خَارِجَةً مِنَ الْمَدِينَةِ. فَنَحَرْنَاهَا. فَإنّ قُدُورَنَا لَتَغْلِي. إذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنِ اكْفَؤُا الْقُدُورَ وَلاَ تَطْعَمُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ شَيْئاً. فَقُلْتُ: حَرّمَهَا تَحْرِيمَ مَاذَا؟ قَالَ: تَحَدّثْنَا بَيْنَنَا فَقُلْنَا: حَرّمَهَا ألْبَتّةَ. وَحَرّمَهَا مِنْ أجْلِ أنّها لَمْ تُخَمّسْ.

4963 ـ وحدّثنا أبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ. حَدّثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثنا سُلَيْمَانُ الشّيْبَانِيّ قالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أبي أوْفَى يَقُولُ: أصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ لَيَالِيَ خَيْبَرَ. فَلَمّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ وَقَعْنَا فِي الْحُمُرِ الأهْلِيّةِ فَانْتَحَرْنَاهَا. فَلَمّا غَلَتْ بِهَا الْقُدُورُ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنِ اكْفَؤُا الْقُدُورَ. وَلاَ تَأكُلُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ شَيْئاً. قالَ فقالَ نَاسٌ: إنّمَا نَهَى عَنْهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأنّهَا لَمْ تُخَمّسْ. وَقالَ آخَرُونَ: نَهَى عَنْهَا ألْبَتّةَ.

4964 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيّ (وَهُوَ ابْنُ ثَابِتٍ) قالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ وَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أبي أوْفَى يَقُولاَنِ: أصَبْنَا حُمُراً، فَطَبَخْنَاهَا. فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اكْفَؤُا الْقُدُورَ.

4965 ـ وحدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أبي إسْحَقَ قالَ: قالَ الْبَرَاءُ: أصَبْنَا يَوْمَ خَيْبَرَ حُمُراً. فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنِ اكْفَؤُا الْقُدُورَ.

بەررائى، ئىبنى ئەبى ئەۋپا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن ئىنسانلار ئىشلىتىۋاتقان ئەھلى ئىشەكنىڭ گۆشى توغرىسىدا سورالغاندا، ئۇ: خەيبەر كۈنى بىزگە ئاچارچىلىق يەتتى، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، كىشىلەر شەھەر سىرتىدىن بىز ئىشەكنى تۇتىۋاپتۇ، بىز ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قازانغا سالدۇق، قازان قايناۋاتاتتى، تۇيۇقسىز رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ جاكارچىسى قازاننى ئۆرۈۋېتىڭلار، ئىشەك گۆشىدىن ھېچ نەرسىنى يېمەڭلار! دەپ توۋلىدى، بىز قازاننى ئۆرۈۋەتتۇق، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۇنى نىجاسەت يەيدىغان نىجىس دەپ، مەڭگۈ ھارام قىلىپتۇ.

4966 ـ وحدّثنا أبُو كُرَيْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. قالَ أبُو كُرَيْبٍ: حَدّثنَا ابْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ قالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: نُهِينَا عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأهْلِيّةِ.

بەررائى، جابىر، ئەلى، ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلى ئىشەكنىڭ يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن توسقان. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم

4967 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قالَ: أمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ نُلْقِيَ لُحُومَ الْحُمُرِ الأهْلِيّةِ، نِيئَةً وَنَضِيجَةً. ثُمّ لَمْ يَأمُرْنَا بِأكْلِهِ.

4968 ـ وَحَدّثنِيهِ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ) عَنْ عَاصِمٍ بِهَـٰذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى ئەھلى ئىشەكنىڭ گۆشىنى پىششىق ـ خام بارلىق گۆشلىرىنى تاشلىۋېتىشىمىزگە بۇيرىدى، ئاندىن كېيىن ئۇنى يېيىشكە بۇيرىمىدى.

4969 ـ وحدّثني أحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ الأزْدِيّ. حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ. حَدّثنَا أبي عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: لاَ أدْرِي. إنّمَا نَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أجْلِ أنّهُ كَانَ حَمُولَةَ النّاسِ، فَكَرِهَ أنْ تَذْهَبَ حَمُولَتُهُمْ. أوْ حَرّمَهُ فِي يَوْمِ خَيْبَرَ. لُحُومَ الْحُمُرِ الأهْلِيّةِ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن توستى، سەۋەبى ئۇكىشلەرنىڭ يۈك ـ تاقلىرىنى كۆتىرەيتتى.ياكى ئۇنى خەيبەر كۈنى مۇتلەق توستى

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ جاكاچىسى؛ ئاگاھ بۇلۇڭلار!! **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلىيە ئىشەكنىڭ گۆشىدىن توستى، ئۇ نىجىستۇر! دەپ تووۋلىدى. بۇخارىمۇ توپلىغان. ۋەھشى ياۋايى ئىشەكنىڭ گۆشى ھالالدۇر.

4970 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. قالاَ حَدّثَنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى خَيْبَرَ. ثُمّ إِنّ اللّهَ فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ فَلَمّا أَمْسَى النّاسُ، الْيَوْمَ الّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ، أَوْقَدُوا نِيرَاناً كَثِيرَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا هَذِهِ النّيرَانُ؟ عَلَىَ أَيّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ؟» قَالُوا: عَلَىَ لَحْمٍ. قَالَ: «عَلَى أَيّ لَحْمٍ؟» قَالُوا: عَلَىَ لَحْمِ حُمُرٍ إِنْسِيّةٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا» فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَوْ نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا. قَالَ: «أَوْ ذَاكَ».

4971 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ وَ صَفْوَانُ بْنُ عِيسَىَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ. حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، النّبِيلُ. كُلّهُمْ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبي عُبَيْدٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

سەلەمەت ەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، ئاندىن بىز خەيبەرگە كىلىپ، ئۇلارنى مۇھاسىرگە ئالدۇق، بىزگە قاتتىق ئاچارچىلىق يەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ : **الله** سىلەرگە خەيبەرنى ئىشغال قىلىپ بېرىدۇ دېدى. خەيبەرنى پەتھى قىلغان كۈننىڭ ئاخشىمى كىشلەر نۇرغۇن ئوت يېقىۋاپتۇ، رەسۇلۇللاھ:بۇ نىمە ئوتلاردۇ؟ سىلەر نىمىگە ئوت ياقتىڭلار؟ دېدى، ئۇلار: گۆشكە دېدى، نىمىنىڭ گۆشىگە؟دېسە، ئۇلار: ئىنسانلار ئىشلىتىدىغان يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشىگە ئوت ياقتۇق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: ئۇنى تۆكىۋىتىپ، ئۇچاق، قازانلارنى چېقىۋىتىڭلار دېدى،(چۈنكى يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشى نىجىستۇر، بۇجەمھۇرنىڭ سۆزى) بىركىشى: ئۇنى تۆكىۋىتىپ، قازاننى يۇيسا بولا؟دېدى، رەسۇلۇللاھ شۇنداق قىلسا بولا دېدى.

4972 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَنَسَ قَالَ: لَمّا فَتَحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيْبَرَ، أَصَبْنَا حُمُراً خَارِجاً مِنَ الْقَرْيَةِ. فَطَبَخْنَا مِنْهَا. فَنَادَىَ مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: أَلاَ إِنّ اللّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْهَا. فَإِنّهَا رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشّيْطَانِ. فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ بِمَا فِيهَا. وَإِنّهَا لَتَفُورُ بِمَا فِيهَا.

4973 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مِنْهَالٍ، الضّرِيرُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ جَاءَ جَاءٍ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُكِلَتِ الْحُمُرُ. ثُمّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُفْنِيَتِ الْحُمُرُ. فَأَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَبَا طَلْحَةَ فَنَادَىَ: إِنّ اللّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ. فَإِنّهَا رِجْسٌ أَوْ نَجَسٌ. قَالَ: فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ بِمَا فِيهَا.

ئەنەس، سەلەمەت ەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، خەيبەر كۈنى بىزگە ئاچارچىلىق يەتتى، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، كىشلەر شەھەر سىرتىدىن بىز ئىشەكنى تۇتىۋاپتۇ، بىز ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قازانغا سالدۇق، قازان قايناۋاتاتتى، تۇيۇقسىز رەسۇلۇللاھ نىڭ جاكارچىسى قازاننى ئۆرۈۋىتىڭلار، ئىشەك گۆشىدىن ھېچ نەرسىنى يىمەڭلار! دەپ تووۋلىدى، بىز قازاننى ئۆرۈۋەتتۇق، رەسۇلۇللاھ ئۇنى نىجاسەت يەيدىغان نىجىس

دەپ، مەڭگۈ هارام قىلىپتۇ.رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇ تەلھەنى بۇيرۇپ؛ ھەققەتەن الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى سىلەرنى يەرلىك ئىشەكنىڭ گۆشىدىن توسىدۇ، چۈنكى نىجىستۇر، ئۇنى يېيىش شەيتاننىڭ ئەمىلىدۇر، قازانلارنى ئۆرۈپ ئۇنىڭدىكى نەرسىلەرنى تۆكىۋېتىڭلار!!دەپ نىدا قىلغىلى سالدى.

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىر ۋەھشىي ئىشەكنى كۆرۈپ قېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈپ ئەكىلىدۇ،(ئاندىن ئۇلار ئۇنى يەيدۇ) ئۇلار كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇنىڭ گۆشىدىن سىلەردە يەنە بارمۇ؟ دىسە، ئۇ: ھەئە ، ئۇنىڭ بىر پۇتى بار دەيدۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئېلىپ يەيدۇ.

(يەنى بۇ ئۇزۇن ھەدىسنىڭ بىر قىسمى بولۇپ، مەقسەت ۋەھشى ئىشەك ھالالدۇر) بۇخارى، مۇسلىم.

902 - باب في أكل لحوم الخيل ئات گۆشىنىڭ ھالاللىقى

4974 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو الرَّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ) عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَلِيَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ، يَوْمَ خَيْبَرَ، عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيّةِ. وَأَذِنَ فِي لُحُومِ الْخَيْلِ.
4975 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَكَلْنَا، زَمَنَ خَيْبَرَ، الْخَيْلَ وَحُمُرَ الْوَحْشِ. وَنَهَانَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْحِمَارِ الأَهْلِيّ.
4976 - وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. ح وَحَدّثَنِي يَعْقُوبُ الدّوْرَقِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

بەرائى، جابىر، ئەلى، ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى ئەھلىيە ئىشەكنى يەنى ئىنسانلار ئۆيلىرىدە ئىشلىتىۋاتقان ئىشەكنى يېيىشدىن توسقان. ئاتنىڭ گۆشىنى يېيىشكە رۇخسەت قىلغاندۇر. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ.ئات گۆشى ھالالدۇر. خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئات گۆشىنى، خېچىر، ئىشەك گۆشىنى يېيىشدىن توسقان. ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى خاتىرلىگەن . ئەبۇ داۋۇد رەھمەللا: بۇ ھەدىس مەنسۇخ، ئەمەلدىن قالغان، (يەنى ئات گۆشى توغرىسىدىكى ھۆكۈمى مەنسۇخ، قېچىر، ئىشەك ھارام). ئاتنى بولسا، (سەھھۇل بۇخارى، مۇسلىمدىكى مۇتتەپەق ھەدىسكە ئاساسلىنىپ) نۇرغۇن ساھابىلەر جامائىتى يېگەن دىگەن.ئەبۇداۋۇد 3296 ـ ھەدىسى، بۇ جۇمھۇر مۇھەددىس ۋە فىقھى ئالىملارنىڭ سۆزىدۇر.يەنى ئات ھالالدۇر.

4977 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ وَ وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ فَاطِمَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ: نَحَرْنَا فَرَساً عَلَىَ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَأَكَلْنَاهُ.
4978 - وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ كِلاَهُمَا عَنْ هِشَامٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

ئەبى بەكرىنىڭ قىزى ئەسما رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا ئاتنى بوغۇزلاپ ئۇنىڭ گۆشىنى يېگەن ئىدۇق .

903 - باب إباحة الضب كېلە توغرىسىدا

4979 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ. قالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: سُئِلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الضّبّ؟ فقالَ: «لَسْتُ بآكِلِهِ وَلاَ مُحَرّمِهِ».
4980 - وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وحَدّثني مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِ الضّبّ؟ فقالَ «لاَ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرّمُهُ»».
4981 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بن نُمَيْرٍ. حَدّثنا أَبي. حَدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، عَنْ أَكْلِ الضّبّ؟ فقالَ «لاَ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرّمُهُ».
4982 - وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِمِثْلِهِ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ.
4983 - وحدّثناه أَبُو الرّبِيعِ وَقُتَيْبَةُ. قالاَ: حَدّثنا حَمّادٌ. ح وحَدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا إِسْمَاعِيلُ. كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أَبي. حَدّثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ. ح وَحَدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثنا هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثنا شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ. قَالَ: سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثنا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثنا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ. كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي الضّبّ. بِمَعْنَى حَدِيثِ اللّيْثِ عَنْ نَافِعٍ. غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ أَيّوبَ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِضَبَ فَلَمْ يَأْكُلْهُ وَلَمْ يُحَرّمْهُ. وَفِي حَدِيثِ أُسَامَةَ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق دېگەن: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن كېلە توغرىلىق سورالغاندا مەن كېلەنى يېمەيمەن، ئىراق ئۇنى ھارامۇ دىمەيمەن، دېگەن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، تويلىغان، سەھىھ، كېلە ئاسىيانىڭ ئىسسىق بەلۋاغ قۇملۇقىدا ياشايدىغان تېنى بىر قەدەر چوڭ، ئەمما توشقاندىن كىچىك، بېشى كىچىك، قۇيرۇقى ئۇزۇن، پا تىرنۇچۇق، كەسلەنچۈك تۇرىدىكى ھايۋان بولۇپ، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدۇ، ئۇسسۇزلۇققا بەرداشلىق، 40 كۈندە بىر قېتىم ھاجەت قىلىدۇ، بارلىق مۇسۇلمان ئالىملار ئۇنى بوغۇزلاپ يېسە ھالال دېگەنگە ئىجمائقا كەلگەن، ئەبۇ ھەنىيفە؛ مەكرۇھ تەھرىم دېگەندۇر.دارلىق ئۇچۈن ھالال قىلىنغان، ئۇ ھالالدۇر، ھەنىيفىيەلەر؛ ھالال دېگەن ھۆكۈم مەنسۇخ دېگەنىدۇر.الله ئەئلەم.

4984 - وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدّثنا أَبي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيّ سَمِعَ الشّعْبِيّ. سَمِعَ ا بْنَ عُمَرَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ مَعَهُ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فِيهِمْ سَعْدٌ. وَأُتُوا بِلَحْمِ ضَبَ فَنَادَتِ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَاءِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: إِنّهُ لَحْمُ ضَبَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُلُوا، فَإِنّهُ حَلاَلٌ. وَلَكِنّهُ لَيْسَ مِنْ طَعَامِي».
4985 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيّ قَالَ: قَالَ لِي الشّعْبِيّ: أَرَأَيْتَ حَدِيثَ الْحَسَنِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: وَقَاعَدْتُ ابْنَ عُمَرَ قَرِيباً مِنْ سَنَتَيْنِ أَوْ سَنَةٍ وَنِصْفٍ، فَلَمْ أَسْمَعْهُ رَوَى عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَيْرَ هَذَا. قَالَ: كَانَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِيهِمْ سَعْدٌ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ساھابىلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا سەئدىمۇ بارئىدى، ئۇلارغا كېلەنىڭ گۆشى كەلتۈرۈلدى، ئاندىن رەسۇلۇلله نىڭ ئاياللىرىدىن بىر ئايال ئۇكېلەنىڭ گۆشى ئىكەن!دېدى، ئاندىن رەسۇلۇلله:بۇ ھالالدۇر، ئۇنى يەۋېرىڭلار، لېكىن ئۇمېنىڭ تامىقىم ئەمەس دېدى.يەنى يەپ كۆنمىگەن ئىكەن.

4986 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبّاسٍ قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْتَ مَيْمُونَةَ. فَأُتِيَ بِضَبَ مَحْنُوذٍ. فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى

الله عليه وسلم بِيَدِهِ. فقالَ بَعْضُ النّسْوَةِ اللاّتِي فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ: أَخْبِرُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَا يُرِيدُ أَنْ يَأْكُلَ. فَرَفَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ. فقُلْتُ: أَحَرَامٌ هُوَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «لاَ. وَلَكِنّهُ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي. فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ».

قَالَ خَالِدٌ: فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْظُرُ.

4987 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ وَهْبٍ. قالَ حَرْمَلَةُ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ الأَنْصَارِيّ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَبّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، الّذِي يُقَالُ لَهُ سَيْفُ اللّهِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ مَيْمُونَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَهْيَ خَالَتُهُ وَخَالَةُ ابْنِ عَبّاسٍ. فَوَجَدَ عِنْدَهَا ضَبّاً مَحْنُوذاً. قَدِمَتْ بِهِ أُخْتُهَا حُفَيْدَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ نَجْدٍ. فَقَدّمَتِ الضّبّ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَكَانَ قَلّمَا يُقَدّمُ إِلَيْهِ طَعَامٌ حَتّىَ يُحَدّثَ بِهِ وَيُسَمّىَ لَهُ. فَأَهْوَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ إِلَى الضّبّ. فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ النّسْوَةِ الْحُضُورِ: أَخْبِرْنَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَا قَدّمْتُنّ لَهُ. قُلْنَ: هُوَ الضّبّ. يَا رَسُولَ اللّهِ فَرَفَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ. فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ: أَحَرَامٌ الضّبّ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «لاَ. وَلَكِنّهُ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي. فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ».

قَالَ خَالِدٌ: فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ. وَرَسُولُ اللّهِ يَنْظُرُ. فَلَمْ يَنْهَنِي.

4988 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ). حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّهُ أَخْبَرَهُ أَنّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ. وَهْيَ خَالَتُهُ. فَقُدّمَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَحْمُ ضَبَ، جَاءَتْ بِهِ أُمّ حُفَيْدٍ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ نَجْدٍ. وَكَانَتْ تَحْتَ رَجُلٍ مِنْ بَنِي جَعْفَرٍ. وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لاَ يَأْكُلُ شَيْئاً حَتّىَ يَعْلَمَ مَا هُوَ. ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ. وَزَادَ فِي آخِرِ الْحَدِيثِ: وَحَدّثَهُ ابْنُ الأَصَمّ عَنْ مَيْمُونَةَ وَكَانَ فِي حَجْرِهَا.

4989 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: أُتِيَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ بِضَبّيْنِ مَشْوِيّيْنِ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ. وَلَمْ يَذْكُرْ: يَزِيدَ بْنَ الأَصَمّ: عَنْ مَيْمُونَةَ.

4990 ـ وحدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي هِلاَلٍ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ أَنّ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ. وَعِنْدَهُ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، بِلَحْمِ ضَبَ. فَذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ماڭا خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق خەۋەر قىلدى؛ ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە مىنىڭ ۋە ئۇنىڭ ھاما ئانىسى بولغان مەيمۇنە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭ ئۆيىدە كاۋاپ قىلىپ پۇشۇرۇلغان كىلەنى كۆرۈپتۇ، مەيمۇنە رەزىيەللاھۇ ئەنھا كاۋاپ قىلىپ پۇشۇرۇلغان كىلەنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا ئەكەلسە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن قولىنى كۆتۈرىۋاپتۇ، (يەنى ئۇنى يېمەپتۇ) ئاندىن خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! كىلە ھاراممۇ؟دىسە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ياق، ھارام ئەمەس، لېكىن بۇ مىنىڭ قەۋمىمنىڭ زىمىنىدا يوقتۇر، مەن ئۇنى يەپ كۆنمىگەچكە ياقتۇرمايدىكەنمەن دەپتۇ، خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئاندىن مەن ئۇنى ئالدىمغا تارتىپ يېدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا قاراپ تۇردى دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

4991 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. قَالَ ابْنُ نَافِعٍ: أَخْبَرَنَا غُنْدَرٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: أَهْدَتْ خَالَتِي أُمّ حُفَيْدٍ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَمْناً وَأَقِطاً وَأَضُبّاً. فَأَكَلَ مِنَ السّمْنِ وَالأَقِطِ، وَتَرَكَ الضّبّ تَقَذّراً. وَأُكِلَ عَلَىَ مَائِدَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَوْ كَانَ حَرَاماً مَا أُكِلَ عَلَىَ مَائِدَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ھامماﺋﺎنام ئۇممەھۇپەيد رەسۇلۇللاھ قا ياغ، قۇرۇق سۈت، كېلە ھەدىي قىلدى، رەسۇلۇللاھ ياغ بىلەن قۇرۇق سۈتتىن يەپ، كېلەنى مەينەت كۆرۈپ تەرىك ئەتتى، لېكىن ئۇ رەسۇلۇللاھ نىڭ داستىخىنىدا يېيىلدى، ئەگەر ئۇ ھارام بولغان بولسا، رەسۇلۇللاھ نىڭ داستىخىنىدا يېيىلمەيتتى.

4992 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمّ قَالَ: دَعَانَا عَرُوسٌ بِالْمَدِينَةِ. فَقرّبَ إِلَيْنَا ثَلاَثَةَ عَشَرَ ضَبّا. فَآكِلٌ وَتَارِكٌ. فَلَقِيتُ ابْنَ عَبّاسٍ مِنَ الْغَدِ. فَأَخْبَرْتُهُ. فَأَكْثَرَ الْقَوْمُ حَوْلَهُ. حَتّى قَالَ بَعْضُهُمْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ آكُلُهُ، وَلاَ أَنْهَى عَنْهُ، وَلاَ أُحَرّمُهُ». فَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: بِئْسَ مَا قُلْتُمْ. مَا بُعِثَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلاّ مُحِلاّ وَمُحَرّماً. إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بَيْنَمَا هُوَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ، وَعِنْدَهُ الْفَضْلُ بْنُ عَبّاسٍ وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَامْرَأَةٌ أُخْرَىَ. إِذْ قُرّبَ إِلَيْهِمْ خِوَانٌ عَلَيْهِ لَحْمٌ. فَلَمّا أَرَادَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَأْكُلَ قَالَتْ لَهُ مَيْمُونَةُ: إِنّهُ لَحْمُ ضَبَ. فَكَفّ يَدَهُ. وَقَالَ: «هَذَا لَحْمٌ لَمْ آكُلْهُ قَطّ». وَقَالَ لَهُمْ: «كُلُوا» فَأَكَلَ مِنْهُ الْفَضْلُ وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَالْمَرْأَةُ.
وَقَالَتْ مَيْمُونَةُ: لاَ آكُلُ مِنْ شَيْءٍ إِلاّ شَيْءٌ يَأْكُلُ مِنْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

يەزىد مۇنداق دەيدۇ؛ مەدىنىدە بىرسى بىزنى توي زىياپىتىگە چاقىرىپ، ئالدىمىزغا 13 دانە كېلەنى پۇشۇرۇپ ئەكىلىپتۇ، بەزىلەر يېدى، بەزىلەر يېمىدى، مەن ئەتىسى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئۇچۇرشۇپ بۇئىشنى خەۋەر قىلسام، ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى كىشىلەر كۆپ سۆزلەپ كەتتى، ئۇلارنىڭ بەزىسى: رەسۇلۇللاھ مەن ئۇنى يېمەيمەن، ئۇنى ھارامىمۇ دېمەيمەن، ئۇنى يېيىشتىن توسمايمەن دېگەن دېدى. ئاندىن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ئەجەب يامان گەپ قىلدىڭلار، رەسۇلۇللاھ پەقەت يا ھالال قىلغۇچى ياكى ھارام قىلغۇچى بولۇپ ئەۋەتىلگەن(بۇنداق مۇجمەل گەپ يوق) رەسۇلۇللاھ مەيمۇنەنىڭ يېنىدىكى چاغدا قېشىدا پەزلى، خالىد، يەنەبىر ئاياللمۇ بار ئىدى، ئۇلارغا گۆش بار داستىخان كەلتۈرۈلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن يېيىشنى مەقسەت قىلىۋىدى، مەيمۇنە:بۇ كېلە گۆشى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قولىنى يىغىۋېلىپ: بۇ مەن قەتئى يەپ باقمىغان گۆشتۇر، سىلەر يەۋېرىڭلار دېدى، ئۇلار ئۇنىڭدىن يېدى. مەنيمۇنە:مەن پەقەت رەسۇلۇللاھ يېگەن نەرسىدىن يەيمەندېگەن دېدى.

4993 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِضَبَ. فَأَبَىَ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهُ. وَقَالَ: «لاَ أَدْرِي. لَعَلّهُ مِنَ الْقُرُونِ الّتِي مُسِخَتْ».

سابىت ئىبنى ۋەدىيئەت، ئەبۇ سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە كېلە كەلتۈرۈلگەندە يېگىلى ئۇنىماي مۇنداق دىگەن؛ ھەققەتەن بەنى ئىسرائىللاردىن مەلۇم بىر ئۇممەت مۇشۇ زىمىندا سۈرىتى ھايۋانغا ئۆزگەرتىلىپ كەتكەن ئىدى، مەن ئۇ ھايۋاننىڭ قايسى ھايۋان ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدىم، بۇ شۇھايۋان بولۇشى مۇمكىن. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.بىز يۇقىرىدا سۈرىتى ئۆزگەرتىلىپ، ھالاك قىلىنغان ئۇممەت توغرىسىدا سەھىھ ھەدىستە ئۇنداق ئۇممەتنىڭ نەسلى قالماي ھالاك بولدى.

4994 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ قَالَ: سَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الضّبّ؟ فَقَالَ: لاَ تَطْعَمُوهُ. وَقَذِرَهُ. وَقَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: إِنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لَمْ يُحَرّمْهُ. إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يَنْفَعُ بِهِ غَيْرَ وَاحِدٍ. فَإِنّمَا طَعَامُ عَامّةِ الرّعَاءِ مِنْهُ. وَلَوْ كَانَ عِنْدِي طَعِمْتُهُ.

ئەبۇزۇبەير مۇنداق دەيدۇ: مەن جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن كېلە توغرىسىدا سورسام، ئۇ ئۇنى نىجىس كۆرۈپ: ئۇنى يىمەڭلار دېدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ : رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ھارام قىلمىغان. الله تائالا ئۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن كىشىلەرگە مەنپەئەت يەتكۈزىدۇ، ئۇدېگەن ئۇمۇمىيۈزلۈك پادىچىلارنىڭ تامىقىدۇر، ئەگەر ئۇ مېنىڭ يېنىمدا بولغان بولسا، مەن ئۇنى يېگەن بۇلاتتىم دېدى.

4995 ـ وحدّثني: مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ دَاوُدَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِنّا بِأَرْضٍ مَضَبّةٍ. فَمَا تَأْمُرُنَا؟ أَوْ فَمَا تُفْتِينَا؟ قَالَ: «ذُكِرَ لِي أَنّ أُمّةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مُسِخَتْ» فَلَمْ يَأْمُرْ وَلَمْ يَنْهَ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَلَمّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ، قَالَ عُمَرُ: إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ لَيَنْفَعُ بِهِ غَيْرَ وَاحِدٍ. وَإِنّهُ لَطَعَامُ عَامّةِ هَذِهِ الرّعَاءِ. وَلَوْ كَانَ عِنْدِي لَطَعِمْتُهُ. إِنّمَا عَافَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

4996 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ الدّوْرَقِيّ. حَدّثَنَا أَبُو نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ أَعْرَابِيّا أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّي فِي غَائِطٍ مَضَبّةٍ. وَإِنّهُ عَامّةُ طَعَامِ أَهْلِي. قَالَ فَلَمْ يُجِبْهُ. فَقُلْنَا: عَاوِدْهُ. فَعَاوَدَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ. ثَلاَثاً. ثُمّ نَادَاهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الثّالِثَةِ فَقَالَ: «يَا أَعْرَابِيّ إِنّ اللّهَ لَعَنَ أَوْ غَضِبَ عَلَى سِبْطٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ. فَمَسَخَهُمْ دَوَابّ يَدِبّونَ فِي الأَرْضِ. فَلاَ أَدْرِي لَعَلّ هَذَا مِنْهَا. فَلَسْتُ آكُلُهَا وَلاَ أَنْهَى عَنْهَا».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئەئرابى! ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا بەنى ئىسرائىلدىن ئىككى قەبىلىگە غەزەپ قىلغان ئۇلارنى يەر يۈزىدە ئۆمىلەيدىغان ھايۋانغا ئۆزگەرتىۋەتكەن، مەن بۇ كىلە، پاتمىچۇقنى شۇ سۈرىتى ئۆزگەرگەنلەرمۇ ياكى ئەمەسمۇ؟ ھېچ بىلەلمىدىم، مەن ئۇنى يىمەيمەن، ھەم ئۇنىڭدىن توسمايمەن. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. يەنە بىر ھەدىستە سۈرىتى ئۆزگەرتىلگەنلەر نەسلى قالدۇرمايلا ھالاك بولۇشى سۆزلەنگەن، بۇنى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ شۇنداق تەپسىر قىلغان، ئاللاھ ئالىم.

904 ـ باب إباحة الجراد چېكەتكىنىڭ يەنى ئىگىز قۇچقۇچىنىڭ ھالاللىقى

4997 ــ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَبْعَ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ الْجَرَادَ.

4998 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ بِهَـَذَا الإِسْنَادِ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِي رِوَايَتِهِ: سَبْعَ غَزَوَاتٍ. وَقَالَ إِسْحَقُ: سِتّ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: سِتّ أَوْ سَبْعَ.

4999 ـ وحدّثناه مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ بَشّارٍ عَنْ مُحمّدُ بْنِ جَعْفَرٍ كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: سَبْعَ غَزَوَاتٍ.

ئىبنى ئەبى ئەۋفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئالتە ياكى يەتتە قېتىم غازات قىلدۇق، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە چېكەتكىنى (يەنى ئىگىز قۇچقۇچىنى)يېگەن ئىدۇق. بۇخارى،مۇسلىم.

905 - باب إباحة الأرنب توشقان گۆشىنىڭ ھالاللىقى

5000 - حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْن زَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: مَرَرْنَا فاسْتَنْفَجْنَا أرْنَباً بِمرّ الظّهْرَانِ. فَسعَوْا عَلَيْهِ فَلَغبُوا. قَالَ: فَسَعَيْتُ حَتّىَ أدْرَكْتُهَا. فَأتَيْتُ بِهَا أبَا طَلْحَةَ. فَذَبَحهَا. فَبَعَثَ بِوَرِكِهَا وَفَخِذَيْهَا إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأتَيْتُ بِهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَقبِلَهُ.
5001 - وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ يَحْيَىَ: بِوَرِكِهَا أَوْ فَخِذَيْهَا.

ط ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز مەررى زەھران دىگەن جايدا بىر توشقاننى ئۈركۈتۈۋەتتۇق. ئۇنى تۇتماقچى بولۇپ قوغلاپ يۈرۈپ ھېرىپ كەتتۇق. مەن ئۇنى قوغلاپ يۈرۈپ تۇتتۇم، ...

ط ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز مەررى زەھران دىگەن جايدا بىر توشقاننى ئۈرنىدىن قوزغىۋىتىپ، ئاندىن مەن ئۇنى تۇتۇپ ئەباتەلھەگە ئەكەلسەم، ئۇ ئۇنى بوغۇزلاپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە ئۇتوشقاننىڭ ئىككى يوتا سان گۆشىنى ئەۋەتسە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى قوبۇل قىلىپ، (يىگەن ئىدى بۇخارى، مۇسلىم. مەقسەت توشقان گۆشى ھالالدۇر.

906 - باب إباحة ما يستعان به على الاصطياد والعدوّ، وكراهة الخذف

50021954 ــ حع154) حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا كَهْمَسٌ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ قالَ: رَأىَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُغَفّلِ رَجُلاً مِنْ أصْحَابِهِ يَخْذِفُ. فَقالَ لَهُ: لاَ تَخْذِفْ. فَإنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَكْرَهُ ــ أوْ قالَ ــ يَنْهَىَ عَنِ الْخَذْفِ، فَإنّهُ لاَ يُصْطَادُ بِهِ الصّيْدُ، وَلاَ يُنْكَأُ بِهِ الْعَدُوّ. وَلَكِنّهُ يَكْسِرُ السّنّ وَيَفْقَأُ الْعَيْنَ. ثُمّ رَآهُ بَعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ. فَقالَ لَهُ أُخْبِرُكَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَكْرَهُ، أوْ يَنْهَىَ عَنِ الْخَذْفِ، ثُمّ أرَاكَ تَخْذِفُ لاَ أُكَلّمُكَ كَلِمَةً. كَذَا وَكَذَا.
5003 - حدّثني أبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. أخْبَرَنَا كَهْمَسٌ بِهَـذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇغەپپەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەمراھلىرىدىن بىركىشىنىڭ سوزماقتا تاش ئاتقىنىنى كۆرۈپ: تاش ئاتما، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سوزماقتا تاش ئېتىشتىن توسقان ۋە ھەققەتەن ئۇ، ئوۋنى ئۆلتۈرەلمەيدۇ، دۈشمەننى ئېغىر ياربدار قىلالمايدۇ. لېكىن ئۇ باللارنىڭ كۆزىنى قويۇپ، چىشنى سۇندۇرۇۋېتىدۇ دىگەن، دىدى.ئاندىن ئۇكىشىنىڭ يەنە شۇنداق قىلغىنىنى كۆرۈپ: مەن ساڭا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇنداق قىلىشنى يامان كۆرەتتى، سوزماقتا تاش ئېتىشتىن توسقان دەپ خەۋەر قىلغان ئىدىم، سەن يەنە شۇنداق قىلىپسەن ، مەن ساڭا مەڭگۈ گەپ ـ سۆز قىلمايمەن دىدى.ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

5004 - وحدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ جعْفرٍ وَ عبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. قالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قتَادَةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ صُهْبَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُغَفّلٍ قالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْخَذْفِ. قالَ ابْنُ جَعْفَرٍ فِي حَدِيثِهِ: وَقَالَ: إنّهُ لاَ يَنْكَأُ الْعَدُوّ وَلاَ يَقْتُلُ الصّيْدَ. وَلَكِنّهُ يَكْسِرُ السّنّ وَيَفْقَأُ الْعَيْنَ. وَقالَ ابْنُ مَهْدِيَ: إنّـهَا لاَ تَنْكَأُ الْعَدُوّ. وَلَمْ يَذْكُرْ: تَفْقَأُ الْعَيْنَ.
5005 - وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ عَنْ أيّوبَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أنّ قرِيباً لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ مُغَفّلٍ خَذَفَ. قالَ فَنَهَاهُ وَقَالَ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الْخَذْفِ وَقَالَ: «إنّـهَا لاَ تَصِيدُ صَيْداً وَلاَ تَنْكَأُ عَدُوّاً. وَلَكِنّهَا تَكْسِرُ السّنّ وَتَفْقَأُ الْعَيْنَ» قالَ فَعَادَ فَقَالَ: أُحَدّثُكَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْهُ ثُمّ تَخْذِفُ لاَ أُكَلّمُكَ أبَداً.
5006 - وحدّثناه ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا الثّقَفِيّ عَنْ أيّوبَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇغەپپەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سوزماقتا تاش ئېتىشتىن توسقان ۋە ھەققەتەن ئۇ، ئوۋنى ئۆلتۈرەلمەيدۇ، دۈشمەننى ئېغىر ياربدار قىلالمايدۇ. لېكىن، ئۇ

باللارنىڭ كۆزىنى قويۇپ، چىشىنى سۇندۇرۇۋېتىدۇ دېگەن. (دۈشمەننىڭ كۆزىنى قويسا ياخشى بولاتتى).

ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

907 ـ باب الأمر بإحسان الذبح والقتل، وتحديد الشفرة پىچاقنى بىلەپ ئىتتىك قىلىپ ياخشى ئۆلتۈرۈش

5007 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ، عَنْ شَدّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: ثِنْتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «إِنّ اللّهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ. فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ. وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذّبْحَ. وَلْيُحِدّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ. فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ».

5008 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ الثّقَفِيّ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا مُحمّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ. كلّ هَؤُلاَءِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ بِإِسْنَادِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ وَمَعْنَى حَدِيثِهِ.

شەدداد ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ئاللاھ تائالا بارلىق نەرسىلەرگە ئىھسانىنى ياخشىلىق قىلىشنى پۈتتۈەتتى،مال ئۆلتۈرۈسەڭلار، ياخشىلىقچە، چىرايلىق ئۆلتۈرۈڭلار، (ئەزالىرىنى كېسىپ تاشلاپ قىينىماڭلار) مال بوغۇزلىساڭلار ياخشىلىق بىلەن بوغۇزلاڭلار، بىرىڭلار پىچىقىنى ئىتتىك بىلەپ تېزلا بوغۇزلاپ، بوغۇزلانغان مېلىنى راھەتلەندۈرسۇن، مۇسلىم، ئەھمەد ، تۆت كىتاب يەنى تىرمىزى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ. مۇسلىمنىڭ شەرھىسىدە، باشقا كىتابلاردا ئالىملار ؛ بۇ سەھىھ ھەدىسكە ئەمەل قىلىپ، ھورۇنلۇقدىن ئۆزرىسىز نامازنى تەرىك ئەتكەن،ناماز ئوقۇمايدىغان كىشىنى، ياخشىلىق بىلەن ئۆلتۈرۈش، قىلىچنى ئىتتىك بىلەپ، تېزلا چېپىۋېتىشنى تەكىتلىگەن، بۇ ھۆكۈم نامازنى تەرىك ئەتكۈچىنىڭ ھۆكۈمىدە باردۇر.

908 ـ باب النهي عن صبر البهائم

ھايۋانلارنى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىپ، سولاپ قويۇپ مەجبۇرى ئۆلتۈرۈشدىن مەنئى قىلىش

5009 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : دَخَلْتُ مَعَ جَدّي، أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، دَارَ الْحَكَمِ بْنِ أَيّوبَ. فَإِذَا قَوْمٌ قَدْ نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا. قَالَ فَقَالَ أَنَسٌ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ تُصْبَرَ الْبَهَائِمُ.

5010 ـ وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. ح وَحَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋانلارنى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىپ، سولاپ قويۇپ مەجبۇرى ئۆلتۈرۈشدىن توسقان. بەيھەقى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

ئىبنى ئۆمەر،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋانلارنىڭ ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ مەجبۇرى ھالدا سولاپ قويۇلۇپ ياكى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىشىدىن توسقان. (ھالال بولسا، ھاجەت چۈشسە ئۆلتۈرۈپ يېگىلى،بولمىسا ھايۋانلارغىمۇ زۇلۇم قىلىش ھارام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇڭا پۈتۈن ئالەملەرگە رەھمەتتۇر). ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋانلارنى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىپ، سولاپ قويۇپ مەجبۇرى ئۆلتۈرۈشدىن

توسقان. بەيھەقى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ دەردائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇقيا بىلەن قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىنىپ، مەجبۇرى ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋاننى يېيىشدىن توسقان. تىرمىزى 1748 ـ ھەدىس، نەسەئى 4362 ـ ھەدىس، ئەھمەد 2053 ـ ھەدىس، سەھىھ.

5011 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسِ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَتّخِذُوا شَيْئاً فِيهِ الرّوحُ غَرَضاً».
5012 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ شُعْبَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئىبنى ئاbbاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: روھى، جېنى بار نەرسىنى يەنى ھايات ھايۋاننى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىۋالماڭلار، (يۇقىرىدا شۇنداق ئۆلگەن نەرسىنى يېيىشدىن توسقان). مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5013 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ وَ أبُو كَامِلٍ (وَاللّفْظُ لأبِي كَامِلٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا أبُو عَوَانَةَ عَنْ أبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: مَرّ ابْنُ عُمَرَ بِنَفَرٍ قَدْ نَصَبُوا دَجَاجَةً يَتَرَامَوْنَهَا. فَلَمّا رَأَوْا ابْنَ عُمَرَ تَفَرّقُوا عَنْهَا. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَنْ فَعَلَ هَذَا؟ إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَعَنَ مَنْ فَعَلَ هَذَا.
5014 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. أخْبَرَنَا أبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: مَرّ ابْنُ عُمَرَ بِفِتْيَانٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدْ نَصَبُوا طَيْراً وَهُمْ يَرْمُونَهُ. وَقَدْ جَعَلُوا لِصَاحِبِ الطّيْرِ كُلّ خَاطِئَةٍ مِنْ نَبْلِهِمْ. فَلَمّا رَأَوُا ابْنَ عُمَرَ تَفَرّقُوا. فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَنْ فَعَلَ هَذَا؟ لَعَنَ اللّهُ مَنْ فَعَلَ هَذَا. إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَعَنَ مَنِ اتّخَذَ شَيْئاً فِيهِ الرّوحُ، غَرَضاً.

ئىبنى ئاbbاس،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئۇلار بىرتوخۇنى ياكى بىرقۇشنى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىۋالغانلارنى كۆرۈپ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جانلىق نەرسىنى يەنى تىرىك ھايۋانلارنى ئوق ئېتىش، قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىۋالغان كىشىگە قاتتىق لەنەت قىلىپ، ئۇنداق قىلىشتىن توسقان دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5015 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أخْبَرَنَا مُحمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحمّدٍ قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُقْتَلَ شَيْءٌ مِنَ الدّوَابّ صَبْراً.

ئىبنى ئۆمەر،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋانلارنىڭ ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ مەجبۇرى ھالدا سولاپ قويۇلۇپ ياكى قارىغا ئېتىش نىشانى قىلىنىپ ئۆلتۈرۈلىشىدىن توسقان. (ھالال بولسا، ھاجەت چۈشسە ئۆلتۈرۈپ يېگىلىلىك، بولمىسا ھايۋانلارغىمۇ زۇلۇم قىلىش ھارام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇڭا پۈتۈن ئالەملەرگە رەھمەتتۇر). ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

36 ـ كتاب الأضاحي قۇربانلىقنىڭ كىتابى

909 ـ باب وقتها

5016 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا الأَسْوَدُ بْنُ قيسٍ. ح وحَدّثنَاه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قيسٍ. حَدّثنِي جُنْدَبُ بْنُ سُفْيَانَ قَالَ: شَهِدْتُ الأَضْحَى مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يَعْدُ أَنْ صَلّى وَفَرَغَ مِنْ صَلاَتِهِ، سَلّمَ. فَإِذَا هُوَ يَرَى لَحمَ أَضَاحِيّ قَدْ ذُبِحَتْ، قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ مِنْ صَلاَتِهِ. فَقَالَ: «مَنْ كَانَ ذَبَحَ أُضْحِيّتَهُ قَبْلَ أَنْ يُصَلّيَ ـــ أَوْ نُصَلّيَ ـــ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى. وَمَنْ كَانَ لَمْ يَذْبَحْ، فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللّهِ».

5017 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أَبُو الأَحْوَصِ سَلاّمُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنِ الأَسْوَدِ ابْنِ قَيْسٍ، عَنْ جُنْدَبِ بْنِ سُفْيَانَ قَالَ: شَهِدْتُ الأَضْحَى مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا قَضَى صَلاَتَهُ بِالنّاس، نَظَرَ إِلَى غَنَمٍ قَدْ ذُبِحَتْ. فَقَالَ: «مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصّلاَةِ، فَلْيَذْبَحْ شَاةً مَكَانَهَا. وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ، فَلْيَذْبَحْ عَلَى اسْمِ اللّهِ».

5018 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالاَ: عَلَى اسْمِ اللّهِ. كَحَدِيثِ أَبِي الأَحْوَصِ.

5019 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ سَمِعَ جُنْدَباً الْبَجَلِيّ قَالَ: شَهِدْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم صَلّى يَوْمَ أَضْحًى. ثُمّ خَطَبَ، فَقَالَ: «مَنْ كَانَ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلّيَ، فَلْيُعِدْ مَكَانَهَا. وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ، فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللّهِ».

5020 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛مەن نەھرى كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە قۇربان ھېيت نامىزىغا قاتناشقان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھېچ ئىش قىلماي، ھېيت نامىزىنى ئوقۇپ، نامازدىن پارىغ بولۇپ سالام بەرگەندىن كېيىنلا، ناگاھان نامىزىدىن پارىغ بولۇشتىن بۇرۇن بوغۇزلانغان قوينىڭ گۆشلىرىنى كۆرۈپ قېلىپ مۇنداق دېگەن:يەنەبىرخاتىردە، نەھرى كۈنى ھېيت نامىزىنى ئوقۇپ، ئاندىن خۇتبە سۆزلەپ، ئاندىن قۇربانلىقنى بوغۇزلاپ مۇنداق دېگەن: «كىم ھېيت نامىزىنى ئوقۇشدىن بۇرۇن قۇربانلىقنى بوغۇزلىغان بولسا، ئۇنىڭ ئورنىغا يەنە باشقىسىنى بوغۇزلاپ قۇربانلىق قىلسۇن، كىم تېخى بوغۇزلىمىغان بولسا، ئۇنامازدىن كېيىن، ئاللاھنىڭ ئىسمىنى ئەسلەپ، «بىسمىللاھى الله ئەكبەر» دەپ بوغۇزلىسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5021 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: ضَحّى خَالِي، أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصّلاَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تِلْكَ شَاةُ لَحْمٍ» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ عِنْدِي جَذَعَةً مِنَ الْمَعْزِ. فَقَالَ: «ضَحّ بِهَا. وَلاَ تَصْلُحُ لِغَيْرِكَ». ثُمّ قَالَ: «مَنْ ضَحّى قَبْلَ الصّلاَةِ، فَإِنّمَا ذَبَحَ لِنَفْسِهِ. وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصّلاَةِ، فَقَدْ تَمّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنّةَ الْمُسْلِمِينَ».

ئەنەس، بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نامازدىن بۇرۇن قۇربانلىقنى بوغۇزلىغانلىقنى ئاڭلاپ ئۇ گۆش قويى بولۇپتۇ، دېدى، تاغام: مېنىڭ ئۆيۈمدە ئالتە ئايلىق ئوغلاق ياكى قوي بار دېگەندە مۇنداق دېگەن: ئۇنى قۇربانلىق قىلغىن، سەندىن باشقىلارغا بۇ دۇرۇس ئەمەس، كىم قۇربانلىقنى ھېيت نامىزىدىن بۇرۇن بوغۇزلىسا، ھەققەتەن ئۇ ئۆز نەپسى ئۈچۈن بوغۇزلىغان بولىدۇ، (ئۇ قۇربانلىق ئەمەس بەلكى

گۆش بولىدۇ). كىم نامازدىن كېيىن بوغۇزلىسا، ئۇنىڭ قۇربانلىقى كامىل بولىدۇ، ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ سۈننىتىگە توغرا يەتكەن بولىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم تopلىغان، سەھىھ.

5022 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنّ خَالَهُ، أَبَا بُرْدَةَ بْنَ نِيَارٍ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يَذْبَحَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ هَذَا يَوْمٌ، اللّحْمُ فِيهِ مَكْرُوهٌ. وَإِنّي عَجّلْتُ نَسِيكَتِي لأُطْعِمَ أَهْلِي وَجِيرَانِي وَأَهْلَ دَارِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَعِدْ نُسُكاً» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ عِنْدِي عَنَاقَ لَبَنٍ. هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ. فَقَالَ: «هِيَ خَيْرُ نَسِيكَتَيْكَ. وَلاَ تَجْزِي جَذَعَةٌ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ».

5023 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ الْبَرَاءِ ابْنِ عَازِبٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَومَ النّحْرِ فَقَالَ «لاَ يَذْبَحَنّ أَحَدٌ حَتّى يُصَلّيَ» قَالَ فَقَالَ خَالِي: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ هَذَا يَوْمٌ، اللّحْمُ فِيهِ مَكْرُوهٌ. ثُمّ ذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ هُشَيْمٍ.

5024 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ صَلّى صَلاَتَنَا، وَوَجّهَ قِبْلَتَنَا، وَنَسَكَ نُسُكَنَا، فَلاَ يَذْبَحْ حَتّى يُصَلّيَ» فَقَالَ خَالِي: يَا رَسُولَ اللّهِ قَدْ نَسَكْتُ عَنِ ابْنٍ لِي. فَقَالَ: «ذَاكَ شَيْءٌ عَجّلْتَهُ لأَهْلِكَ» فَقَالَ: إِنّ عِنْدِي شَاةً خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْنِ. قَالَ: «ضَحّ بِهَا، فَإِنّهَا خَيْرُ نَسِيكَةٍ».

ئەبۇزەيد،بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلارنىڭ ھويلىسىدىن بىرھويلىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ، كاۋاپ ۋە شورپىنىڭ پۇرىقىنى تېپىپ؛ نامازدىن بۇرۇن قۇربانلىقنى بۇغۇزلىغان كىمبۇ؟دېدى، بىركىشى يەنى تاغام ئەبۇبۇردەت چىقىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەھلى باللىرىمغا ۋە خوشنىللىرىمغا تاماق بەرگەچ تۇراي دەپ، نامازدىن بۇرۇن بۇغۇزلاپتىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى قۇربانلىقنى قايتا قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇكىشى؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۆيۈمدە پەقەت ئالتا ئايلىقلا ئۆچكە بالىسى ياكى قوينىڭ بالىسى بارئىدى، ئۇگۆش قويىدىن كۆپ ياخشى دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:شۇنى قۇربانلىققا بۇغۇزلا، بۇقۇربانلىقىڭنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر، بۇسەنىدىن كېيىن بىرەر كىشىدىن كۇپايە قىلمايدۇ، دېدى. (چوڭ، سېمىز بولسا كۇپايە بۇلىشىغىمۇ سەھەھ ھەدىس باردۇر)

5025 ـ 5026 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ الإِيَامِيّ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ أَوّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا، نُصَلّي ثُمّ نَرْجِعُ فَنَنْحَرُ. فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ، فَقَدْ أَصَابَ سُنّتَنَا. وَمَنْ ذَبَحَ، فَإِنّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدّمَهُ لأَهْلِهِ. لَيْسَ مِنَ النّسُكِ فِي شَيْءٍ» وَكَانَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ قَدْ ذَبَحَ. فَقَالَ: عِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُسِنّةٍ. فَقَالَ «اذْبَحْهَا وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ».

5027 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ جَرِيرٍ. كِلاَهُمَا عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ النّحْرِ بَعْدَ الصّلاَةِ. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

5028 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخْرٍ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا أَبُو النّعْمَانِ، عَارِمُ بْنُ الْفَضْلِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنِ الشّعْبِيّ. حَدّثَنِي الْبَرَاءُ ابْنُ عَازِبٍ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي يَوْمِ نَحْرٍ. فَقَالَ «لاَ يُضَحّيَنّ أَحَدٌ حَتّى يُصَلّيَ» قَالَ رَجُلٌ: عِنْدِي عَنَاقُ لَبَنٍ هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ. قَالَ «فَضَحّ بِهَا. وَلاَ تَجْزِي جَذَعَةٌ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ».

5029 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: ذَبَحَ أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصّلاَةِ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «أَبْدِلْهَا» فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ لَيْسَ عِنْدِي إِلاّ جَذَعَةٌ (قَالَ شُعْبَةُ: وَأَظُنّهُ قَالَ) وَهِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنّةٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اجْعَلْهَا مَكَانَهَا. وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ».

5030 ـ وحدّثناه ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنِي وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإِسْنَادِ وَلَمْ يَذْكُرِ الشّكّ فِي قَوْلِهِ: هِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنّةٍ.

بەرراﺋ ئىبنى ئازىپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەھرى كۈنى بىزگە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بىزنىڭ مۇشۇ كۈنىمىزدە يەنى قۇربان ھېيت كۈنىمىزدە تۇنجى بولۇپ قىلىدىغان ئىشىمىز، ھېيت نامىزىنى ئوقۇشىمىزدۇر، ئاندىن نامازدىن قايتىپ بېرىپ، قۇربانلىق قىلىمىز، كىم شۇنداق قىلسا، بىزنىڭ سۈننىتىمىز بويىچە توغرا قىلغان بولىدۇ، كىم قۇربانلىقنى ھېيت نامىزىنى ئوقۇشىمىزدىن بۇرۇن بوغۇزلىسا، ھەقىقەتەن ئۇ قوي، ئەھلىگە باللىرىغا ئالدىراپ تەقدىم قىلغان گۆشلا بولىدۇ، ئۇ قۇربانلىقدىن ھېچنەرسە ئەمەس، قۇربانلىق ھېسابلانمايدۇ . تاغام ئەبۇبۇردەت چىقىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەھلى باللىرىمغا ۋە خوشنىللىرىمغا تاماق بەرگەچ تۇراي دەپ، نامازدىن بۇرۇن بۇغۇزلاپتىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى قۇربانلىقنى قايتا قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۆيۈمدە پەقەت ئالتا ئايلىقلا ئۆچكە بالىسى ياكى قوينىڭ بالىسى بارئىدى، ئۇگۆش قويىدىن كۆپ ياخشى دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:شۇنى قۇربانلىققا بۇغۇزلا، بۇقۇربانلىقڭنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر، بۇسەندىن كېيىن بىرەر كىشىدىن كۇپايە قىلمايدۇ، دېدى.ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5031 –5032 –5033 – وحدّثني يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو) قالَ: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ إبْرَاهِيمَ عَنْ أيّوبَ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أنَسٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَ النّحْرِ: «مَنْ كَانَ ذَبَحَ قَبْلَ الصّلاَةِ، فَلْيُعِدْ» فقامَ رَجُلٌ فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللّحْمُ. وَذَكَرَ هَنَةً مِنْ جِيرَانِهِ. كَأَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم صَدّقَهُ. قالَ: وَعِنْدِي جَذَعَةٌ هِيَ أحَبّ إلَيّ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ. أفَأَذْبَحُهَا؟ قالَ فرَخّصَ لَهُ. فقَالَ: لاَ أدْرِي أبَلَغَتْ رُخْصَتُهُ مَنْ سِوَاهُ أمْ لاَ؟ قالَ: وَانْكَفَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَى كَبْشَيْنِ فذَبَحَهُمَا. فقامَ النّاسُ إلَى غُنَيْمَةٍ. فتَوَزّعُوهَا. أوْ قالَ فتَجَزّعُوهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەھرى كۈنى بىزگە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دىگەن: «كىم ھېيت نامىزىنى ئوقۇشدىن بۇرۇن قۇربانلىقنى بوغۇزلىغان بولسا، ئۇنىڭ ئورنىغا يەنە باشقىسىنى بوغۇزلاپ قۇربانلىق قىلسۇن.» بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەھلى باللىرىمغا ۋە خوشنىللىرىمغا تاماق بەرگەچ تۇراي دەپ، نامازدىن بۇرۇن بۇغۇزلاپتىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى قۇربانلىقنى قايتا قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇ؛ **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۆيۈمدە پەقەت ئالتا ئايلىقلا ئۆچكە بالىسى ياكى قوينىڭ بالىسى بارئىدى، ئۇگۆش قويىدىن كۆپ ياخشى دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:شۇنى قۇربانلىققا بۇغۇزلا، بۇقۇربانلىقڭنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر دەپ، ئۇنىڭغا رۇخسەت قىلدى، بۇرۇخسەت ئۇكىشىدىن باشقا كىشلەرگىمۇ يەتتىمۇ؟ياقى ياقمۇ بۇنى بىلمىدىم. ئاندىن رەسۇلۇﷲ ئىككى قوچقارنى بۇغۇزلاپ قۇربانلىق قىلدى. كىشلەرمۇ قويلارنى تەقسىم قىلىشىپ قۇربانلىق قىلدى.

910 - باب سنّ الأضحية   قۇربانلىقنىڭ يېشى توغرىسىدا

5034 - حدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَذْبَحُوا إلاّ مُسِنّةً. إلاّ أنْ يَعْسُرَ عَلَيْكُمْ، فَتَذْبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضّأْنِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر قۇربانلىققا پەقەت مۇسىننەنى بوغۇزلاڭلار(يەنى چىش يىگەن، چىش تاشلىغاننى،   كالىنىڭ ئىككى ياشلىقىنى، تۆگىنىڭ بەش ياشلىقىنى، قوي - ئۆچكىنىڭ بىر ياشلىقىنى بوغۇزلاڭلار) لېكىن سىلەرگە يوقسىزلىقتىن تەس ، قىيىن بولۇپ قالسا، قوي- ئۆچكىنىڭ ئالتە ئايلىقنى بوغۇزلاپ، قۇربانلىق قىلساڭلارمۇ بولىدۇ، مۇسلىم 3631 _ ھەدىس، نەسەئى 4302 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 2415 _ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3132 _ ھەدىس، ئەھمەد 13978 _ ھەدىس، سەھىھ. (تۆت مەزھەپ ئالىملىرى بىردەك:« قۇربانلىققا پەقەت مۇسىننەنى يەنى كالا ئىككى ياشتىن يۇقىرى بولغىنىنى، تۆگە بەش ياش، قوي، ئۆچكە بىر ياشلىقنى بوغۇزلاڭلار» دېگەن سەھىھ ھەدىسنىڭ دەلىلى بىلەن، قۇربانلىققا كالا ئىككى ياش، تۆگە بەش ياش بولىشى شەرت، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆچكە، قوينىڭ ئالتە ئايلىقى، چوڭ، سېمىز بولسا بولىدۇ دېگەن، كالا - تۆگىگە رۇخسەت قىلمىغان، باشقىسى يۇقىرقى شەرت بويىچە بولىدۇ ،يەنى مۇسىننە بولۇشى شەرت، مەنىسى كالا ئىككى ياش،تۆگەبەش ياش دېدى.مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇدنىڭ شەرھىسىدە ، تۆت مەزھەپ فىقھىسى دېگەن كىتابتا ، ۋە باشقا كىتابلاردا، مۇسىننە دېگەن؛ كالا ئىككى ياش، تۆگە بەش ياش، ئۆچكە، قوي بىر ياشلىق بولۇشى لازىم . قوي، ئۆچكىگە ئالتە ئايلىققا ۋەئىنىڭ يۇقىرىسىغا رۇخسەت بار، لېكىن، تۆگە، كالىدا رۇخسەت يوقتۇر،دېيىلگەن .(ئۇممە بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھا دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۆچكە، قوينىڭ ئالتە ئايدىن يۇقىرى ياشقا كىرگەنلىرىنى، سېمىز ياخشى بولسا، قۇربانلىق قىلىڭلار، ھەقىقەتەن ئۇ كۇپايە بولۇپ، دۇرۇس بولىدۇ. ئەھمەد، تەبرانى توپ، سەھىھ.)

5035 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: صَلّى بِنَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ النّحْرِ بِالْمَدِينَةِ. فَتَقَدّمَ رِجَالٌ فَنَحَرُوا. وَظَنّوا أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَدْ نَحَرَ. فَأمَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مَنْ كَانَ نَحَرَ قَبْلَهُ، أنْ يُعِيدَ بِنَحْرٍ آخَرَ. وَلاَ يَنْحَرُوا حَتّى يَنْحَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىدە بىزگە قۇربانلىق كۈنى ھېيت نامىزىنى ئوقۇپ بەردى. كىشىلەر بىرىپ رەسۇلۇﷲ نى قۇربانلىقنى بوغۇزلاپ بولدى دەپ گۇمان قىلىشىپ قۇربانلىقلىرىنى بوغۇزلىدى، ئاندىن رەسۇلۇﷲ ئۆزىدىن بۇرۇن بوغۇزلىغان كىشىلەرنى قايتا قۇربانلىق قىلىشقا بۇيرىدى. ئۇلار رەسۇلۇﷲ تىن بۇرۇن بوغۇزلىمايتتى.

5036 ـ وحدثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَعْطَاهُ غَنَماً يَقْسِمُهَا عَلَىَ أَصْحَابِهِ ضَحَايَا. فَبَقِيَ عَتُودٌ. فَذَكَرَهُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «ضَحّ بِهِ أَنْتَ» قَالَ قُتَيْبَةُ: عَلَىَ صَحَابَتِهِ.

5037 ـ5038 ـ حدثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ هِشَامٍ الدّسْتَوَائِيّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ بَعْجَةَ الْجُهَنِيّ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيّ قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِينَا ضَحَايَا، فَأَصَابَنِي جَذَعٌ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّهُ أَصَابَنِي جَذَعٌ. فَقَالَ: «ضَحّ بِهِ».وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ حَسّانَ). أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ (وَهُوَ ابْنُ سَلاّمٍ). حَدّثنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ. أَخْبَرَنِي بَعْجَةُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ الْجُهَنِيّ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَسَمَ ضَحَايَا بَيْنَ أَصْحَابِهِ. بِمِثْلِ مَعْنَاهُ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇربانلىق قىلىدىغان قويلارنى، ساھابىللىرىغا بۆلۈپ تارقىتىپ بىرىش ئۈچۈن ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غا بىرىدۇ، تەقسىماتتىن كىيىن بىردانە بىرياشلىق ئۆچكە قىلىپ قالىدۇ، بۇنى ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلغاندا، ئۇنى سەن قۇربانلىق قىلغىن، دىگەن. يەنەبىرخاتىردە؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ماڭىمۇ بىردانە ئالتە ئايلىق ئۆچكە يەتتى دىسەم، ئۇنى سەن قۇربانلىق قىلغىن، دىگەن،دىدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

911 ـ باب استحباب الضحية، وذبحها مباشرة بلا توكيل، والتسمية والتكبير

قۇربانلىقنى ۋەكىلگە بۇغۇزلاتماي، تەكبىر ئەيتىپ، بىسمىللاھى دەپ ئۆز قولى بىلەن بۇغۇزلاش توغرىسىدا

5039 ـ حدثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: ضَحّى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ. ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمّىَ وَكَبّرَ. وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَىَ صِفَاحِهِمَا.

5040 ـ5041 ـ حدثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: ضَحّىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ. قَالَ: وَرَأَيْتُهُ يَذْبَحُهُمَا بِيَدِهِ. وَرَأَيْتُهُ وَاضِعاً قَدَمَهُ عَلَىَ صِفَاحِهِمَا. قَالَ: وَسَمّىَ وَكَبّرَ.

5042 ـ حدثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ سَعِيدٍ. عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَيَقُولُ: «بِاسْمِ اللّهِ، وَاللّهُ أَكْبَرُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، مۈڭگۈزلۈك، ئالا، ئىككى قوچقارنى قۇربانلىق قىلغان ئىدى، پۇتىنىڭ قەدىمىنى قوينىڭ يۈزىگە قويۇپ تۇرۇپ، «بىسمىللاھى ئاللاھۇ ئەكبەر!» دەپ،ئۆز قولى بىلەن بوغۇزلىغان ئىدى. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5043 ـ حدثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. قَالَ: قَالَ حَيْوَةُ: أَخْبَرَنِي أَبُو صَخْرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ قُسَيْطٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِكَبْشٍ أَقْرَنَ، يَطَأُ فِي سَوَادٍ، وَيَبْرُكُ فِي سَوَادٍ، وَيَنْظُرُ فِي سَوَادٍ. فَأُتِيَ بِهِ لِيُضَحّيَ بِهِ. فَقَالَ لَهَا: «يَا عَائِشَةُ هَلُمّي الْمُدْيَةَ». ثُمّ قَالَ «اشْحَذِيهَا بِحَجَرٍ» فَفَعَلَتْ. ثُمّ أَخَذَهَا، وَأَخَذَ الْكَبْشَ فَأَضْجَعَهُ. ثُمّ ذَبَحَهُ. ثُمّ قَالَ «بِاسْمِ اللّهِ. اللّهُمّ تَقَبّلْ مِنْ مُحَمّدٍ وَآلِ مُحَمّدٍ. وَمِنْ أُمّةِ مُحَمّدٍ» ثُمّ ضَحّىَ بِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، پۇتلىرى قارا، قۇساق، مەيدىسى قارا، كۆزى قارا ، مۈڭگۈزلۈك قوچقارنى قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن كەلتۈرلىشكە بۇيرىدى، قوي كەلتۈرۈلگەندىن كيىن : ئى ئائىشە! پىچاقنى تاشقا بىلەپ ئىتتىك قىلىپ ئىبلىپ كىلىڭ دىدى، مەن شۇنداق قىلدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پىچاقنى ئىلىپ، قوچقارنى تۇتۇپ ياتقۇزۇپ، ئاندىن بۇغۇزلىماخچى بولغاندا:« الله نىڭ ئىسمى بىلەن

باشلايمەن، ئى الله ! مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىن، بارلىق ئۈممىتىدىن قوبۇل قىلىسىلا»دەپ،ئۇقوينى قۇربانلىق قىلدى. مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

912 ـ باب جواز الذبح بكل ما أنهر الدم،   إلا السن والظفر وسائر العظام

چىش، تىرناق، سۆڭەكلەردىن باشقا ھەرقانداق قان ئاقتۇرىدىغان نەرسە بىلەن بوغۇزلاشنىڭ دۇرۇسلىقى

5044 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا لاَقُو الْعَدُوّ غَداً. وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدىً. قَالَ صلى الله عليه وسلم: «أَعْجِلْ أَوْ أَرْنِي. مَا أَنْهَرَ الدّمَ، وَذُكِرَ اسْمُ اللّهِ فَكُلْ. لَيْسَ السّنّ وَالظّفُرَ. وَسَأُحَدّثُكَ. أَمّا السّنّ فَعَظْمٌ. وَأَمّا الظّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ» قَالَ: وَأَصَبْنَا نَهْبَ إِبِلٍ وَغَنَمٍ. فَنَدّ مِنْهَا بَعِيرٌ. فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ لِهَذِهِ الإِبِلِ. أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ. فَإِذَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا شَيْءٌ، فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا».
5045 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِذِي الْحُلَيْفَةِ مِنْ تِهَامَةَ. فَأَصَبْنَا غَنَماً وَإِبِلاً. فَعَجِلَ الْقَوْمُ. فَأَغْلَوْا بِهَا الْقُدُورَ. فَأَمَرَ بِهَا فَكُفِئَتْ. ثُمّ عَدَلَ عَشْراً مِنَ الْغَنَمِ بِجَزُورٍ. وَذَكَرَ بَاقِيَ الْحَدِيثِ كَنَحْوِ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ.
5046 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبَايَةَ، عَنْ جَدّهِ رَافِعٍ. ثُمّ حَدّثَنِيهِ عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ جَدّهِ قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا لاَقُو الْعَدُوّ غَداً. وَلَيْسَ مَعَنَا مُدىً. فَنُذَكّي بِاللّيطِ؟ وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ. وَقَالَ: فَنَدّ عَلَيْنَا بَعِيرٌ مِنْهَا، فَرَمَيْنَاهُ بِالنّبْلِ حَتّى وَهَصْنَاهُ.
5047م5048 ـ 3 (...) وَحَدّثَنِيهِ الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيَ عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، الْحَدِيثَ إِلَى آخِرِهِ بِتَمَامِهِ. وَقَالَ فِيهِ: وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدىً، أَفَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ.

رافىئ ئىبنى خەدىج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز ئەتە دۈشمەنلەرگە ئۇچۇرشىمىز، بىز بىلەن مال بوغۇزلايدىغان نەرسە بولمىسا، ئۇنى قومۇشتەك نەرسە بىلەن بوغۇزلىساق بولامدۇ؟دىسەم،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ھالال ھايۋانغا ئاللاھنىڭ ئىسمى ئەسلىنىپ، بىسمىللاھ دىيىلىپ قان تۆكۈلسىلا ئۇنى يىگىن، لېكىن قان تۆككەن نەرسە چىش بىلەن تىرناق بولماسلىقى كېرەك، مەن سىلەرگە بۇ ئىككىسى توغرىسىدا سۆزلەپ بېرەي؛ ئەمما چىش بولسا، سۆڭەكتۇر، تىرناق بولسا ھەبەشىي، ئەجەملەرنىڭ پىچىقىدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇلاردا قان تۆكسە، يىگىلى بولمايدۇ دېدى.بىز نۇرغۇن تۇگە،قويلارنىڭ غەنىيمەتنگە ئىرىشتۇق، ئۇنىڭدىن بىر تۇگە قاچتى، بىر كىشى ئوقيا ئېتىپ ئۇنى توختاتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ : ھەقىقەتەن بۇ تۆگىلەرنىڭمۇ ، ۋەھشى ياۋايى ھايۋانلارنىڭ قاچقا قىلىرى بولغاندەك، ۋەھشى قاچقاقلىرى باردۇر ، ئەگەر تۆگىدىن بىرەرسى سىلەرگە غالىپ كېلىپ قاچسا، ئۇنى ئاشۇنداق بىر تەرەپ قىلىڭلار، (يەنى، ئوقيا ئېتىپ، نەيزە ئېتىپ بىسمىللاھى دەپ ئۆلتۈرسەڭلار، يىسەڭلار بولىدۇ) ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب ، سەھىھ.

913 ـ باب بيان ما كان من النهي عن أكل لحوم الأضاحي بعد ثلاث في أول الإسلام. وبيان نسخه وإباحه إلى متى شاء

قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى ئۈچ كۈندىن ئارتۇق يىمەسلىكنىڭ ئەمەلدىن قېلىپ خالىغانچە يىسە بولىدىغانلىقى

5049 ـ حدّثني عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. حَدّثَنَا الزّهْرِيّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ: شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. فَبَدَأَ بِالصّلاَةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ. وَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَانَا أَنْ نَأْكُلَ مِنْ لُحُومِ نُسُكِنَا بَعْدَ ثَلاَثٍ.

5050 ـ5051 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ أَنّهُ شَهِدَ الْعِيدَ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ. قَالَ: ثُمّ صَلّيْتُ مَعَ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. قَالَ فَصَلّى لَنَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ. ثُمّ خَطَبَ النّاسَ فَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ نَهَاكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا لُحُومَ نُسُكِكُمْ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ. فَلاَ تَأْكُلُوا.

ئۆمەر، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئۇلار خۇتبىدىن بۇرۇن ناماز ئۇقۇپ، ئاندىن خۇتبە سۆزلەپ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:بىرىڭلار قۇربانلىقنىڭ گۆشىدىن ئۈچ كۈندىن يۇقىرى ساقلاپ يىمىسۇن.

5052 ـ5053 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لاَ يَأْكُلْ أَحَدٌ مِنْ لَحْمِ أُضْحِيّتِهِ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيّامٍ».
5054 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا. وَقَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى أَنْ تُؤْكَلَ لُحُومُ الأَضَاحِي بَعْدَ ثَلاَثٍ.
قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ لاَ يَأْكُلُ لُحُومَ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلاَثٍ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: بَعْدَ ثَلاَثٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار قۇربانلىقنىڭ گۆشىدىن ئۈچ كۈندىن يۇقىرى ساقلاپ يىمىسۇن. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزي توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس مەنسۇخ، ئەمەلدىن قالغان، كۈچكە ئىگە ئەمەس.

5055 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ وَاقِدٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الضّحَايَا بَعْدَ ثَلاَثٍ. قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمْرَةَ فَقَالَتْ: صَدَقَ. سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: دَفّ أَهْلُ أَبْيَاتٍ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ حُضْرَةَ الأَضْحَى، زَمَنَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ادّخِرُوا ثَلاَثاً. ثُمّ تَصَدّقُوا بِمَا بَقِيَ» فَلَمّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ النّاسَ يَتّخِذُونَ الأَسْقِيَةَ مِنْ ضَحَايَاهُمْ وَيَجْمِلُونَ مِنْهَا الْوَدَكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَمَا ذَاكَ؟» قَالُوا: نَهَيْتَ أَنْ تُؤْكَلَ لُحُومُ الضّحَايَا بَعْدَ ثَلاَثٍ. فَقَالَ: «إِنّمَا نَهَيْتُكُمْ مِنْ أَجْلِ الدّافّةِ الّتِي دَفّتْ. فَكُلُوا وَادّخِرُوا وَتَصَدّقُوا».

ئىبنى ۋاقىد،ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى ئۈچ كۈندىن ئارتۇق يېيىشتىن توسقان ئىدى. كىيىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مانا ئەمدى قۇربانلىقنىڭ گۆشلىرىنى يەڭلار، باشقىلارغا تاماق قىلىپ بىرىڭلار، ساقلاش ئۈچۈن ئېلىپمۇ قويۇڭلار، شۇ يىلى كىشىلەرگە مۇشەققەت،قىيىنچىلىق،ئاچارچىلىق بولغان ئىدى، مەن ئۇلارغا ياردەم قىلىشىڭلارنى مەقسەت قىلغان ئىدىم، دىدى.

5056 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَى عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الضّحَايَا بَعْدَ ثَلاَثٍ. ثُمّ قَالَ بَعْدُ: «كُلُوا وَتَزَوّدُوا وَادّخِرُوا».
5057 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. حَدّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: كُنّا لا نَأْكُلُ مِنْ لُحُومِ بُدْنِنَا فَوْقَ ثَلاَثِ مِنىً. فَأَرْخَصَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ «كُلُوا وَتَزَوّدُوا».
قُلْتُ لِعَطَاءٍ: قَالَ جَابِرٌ: حَتّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ؟ قَالَ: نَعَمْ.

بۇرەيدەت، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن مەن سىلەرنى قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى ئۈچ كۈندىن ئۈشۈق يېيىشدىن توسقان ئىدىم، ئەمدى يەۋىرىڭلار، باشقىلارغاسەدىقەقىلىپ بىرىڭلار، سىلەر خالىغانچە ساقلاپ، ئېلىپ قويۇڭلار، مەدىنىگە كەلگىچە يىگەن ئىدى.

5058 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنّا لاَ نُمْسِكُ لُحُومَ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلاَثٍ. فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نَتَزَوّدَ مِنْهَا، وَنَأْكُلَ مِنْهَا (يَعْنِي فَوْقَ ثَلاَثٍ).

5059 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. عَنْ عَمْرٍو. عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنّا نَتَزَوّدُهَا إِلَى الْمَدِينَةِ، عَلَىَ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

5060 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ لاَ تَأْكُلُوا لُحُومَ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلاَثٍ» (وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: ثَلاَثَةِ أَيّامٍ).

فَشَكَوْا إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّ لَهُمْ عِيَالاً وَحَشَماً وَخَدَماً. فَقَالَ: «كُلُوا وَأَطْعِمُوا وَاحْبِسُوا أَوِ ادّخِرُوا». قَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: شَكّ عَبْدُ الأَعْلَىَ.

5061 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ ضَحّىَ مِنْكُمْ فَلاَ يُصْبِحَنّ فِي بَيْتِهِ، بَعْدَ ثَالِثَةٍ، شَيْئاً». فَلَمّا كَانَ فِي الْعَامِ الْمُقْبِلِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ نَفْعَلُ كَمَا فَعَلْنَا عَامَ أَوّلَ؟ فَقَالَ: «لاَ. إِنّ ذَاكَ عَامٌ كَانَ النّاسُ فِيهِ بِجَهْدٍ. فَأَرَدْتُ أَنْ يَفْشُوَ فِيهِمْ».

ئەبۇ سەئىد،ئىبنى ئەكۋەئ،قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىرەركىشى قۇربانلىق قىلسا، ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئۆيىدە قۇربانلىقدىن بىرەر نەرسە بارھالدا تاڭ ئاتقۇزمىسۇن، (يەنى باشقىلارغا بەرسۇن).كېلەر يىلى بولغاندا، كىشىلەر؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بۇ يىلمۇ ئۆتكەن يىلى قىلغاندەك قىلامدۇق ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مانا ئەمدى قۇربانلىقنىڭ گۆشلىرىنى يەڭلار، باشقىلارغا تاماق قىلىپ بېرىڭلار، ساقلاش ئۈچۈن ئېلىپمۇ قويۇڭلار، شۇ يىلى كىشىلەرگە مۇشەققەت،قىيىنچىلىق،ئاچارچىلىق بولغان ئىدى، مەن ئۇلارغا ياردەم قىلىشىڭلارنى مەقسەت قىلغان ئىدىم، دېدى. ئۇلار كېيىن سەپەرلىرىگىمۇ قۇربانلىقتىن ئۇزۇق ئېلىۋالاتتى، ئەھمەد،بۇخارى،مۇسلىم، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

5062 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَىَ. حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ أَبِي الزّاهِرِيّةِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: ذَبَحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ضَحِيّتَهُ ثُمّ قَالَ: «يَا ثَوْبَانُ أَصْلِــحْ لَحْمَ هَذِهِ» فَلَمْ أَزَلْ أُطْعِمُهُ مِنْهَا حَتّى قَدِمَ الْمَدِينَةَ.

5063 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ ابْنُ رَافِعٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

5064 ـ5065 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو مُسْهِرٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ. حَدّثَنِي الزّبَيْدِيّ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي حَجّةِ الْوَدَاعِ «أَصْلِــحْ هَذَا اللّحْمَ» قَالَ فَأَصْلَحْتُهُ. فَلَمْ يَزَلْ يَأْكُلُ مِنْهُ حَتّى بَلَغَ الْمَدِينَةَ.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەججەتۇلۋىدادا قۇربانلىقنى بوغۇزلاپ: ئى سەۋبان! سەن بۇگۆشتىن ئۇزۇق راسلىۋالغىن دېدى. بىز ئۇنىڭدىن مەدىنىگە كەلگىچە يېدۇق.

5066 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: عَنْ أَبِي سِنَانٍ. وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرّةَ) عَنْ مُحَارِبٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ. حَدّثَنَا ضِرَارُ بْنُ مُرّةَ، أَبُو سِنَانٍ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، فَزُورُوهَا. وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلاَثٍ، فَأَمْسِكُوا مَا بَدَا لَكُمْ. وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ النّبِيذِ إِلاّ فِي سِقَاءٍ، فَاشْرَبُوا فِي الأَسْقِيَةِ كُلّهَا. وَلاَ تَشْرَبُوا مُسْكِراً».

5067 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا الضّحّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ» فَذَكَرَ بِمَعْنَىَ حَدِيثِ أَبِي سِنَانٍ.

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرنى ئۈچ نەرسىدىن توسقان ئىدىم، مانا ئەمدى ئۇ نەرسىگە بۇيرۇيمەن، مەن سىلەرنى قەبرىلەرنى زىيارەت قىلىشدىن توسقان ئىدىم، مانا

ئەمدى قەبرىلەرنى زىيارەت قىلساڭلار بولىدۇ. ئۇنىڭدا ۋەز — نەسىھەت، ئىبرەت بار، مەن سىلەرنى قۇربانلىقنىڭ گۆشلىرىنى ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ساقلاپ يېيىشىڭلاردىن توسقان ئىدىم، ئەمدى ساقلاپ يەۋېرىڭلار، ئۇنىڭ بىلەن سەپەرلىرىڭلاردىمۇ پايدىلىنىڭلار، سەدىقە قىلىڭلار، مەن سىلەرنى تېرىدىن باشقا تۇلۇن قاچىلاردا ئىچمەڭلار دەپ توسقان ئىدىم، مانا ئەمدى ھەر قانداق تۇلۇن، قاچا بولسا، ئۇنىڭدا نەرسە ئىچسەڭلار بولىدۇ، لېكىن، مەست قىلغۇچىنى ئىچمەڭلار، (ئۇ ھاراقتۇر). ئەبۇ داۋۇد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

914 ـ باب الفرع والعتيرة پەرئە بىلەن ئەتىيرىنىڭ ئەمەلدىن قېلىشى

5068 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ) عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.
ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاق). أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ فَرَعَ وَلاَ عَتِيرَةَ».
زَادَ ابْنُ رَافِعٍ فِي رِوَايَتِهِ: وَالْفَرَعُ أَوّلُ النّتَاجِ كَانَ يُنْتَجُ لَهُمْ فَيَذْبَحُونَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆگە تۇغقان تۇنجى بوتلاقنى بوغۇزلاپ قان قىلىش يوق، رەجەپ ئېيىدا قوي بوغۇزلاپ قان قىلىش يوق.(بۇمۇ جاھىلىيە تىنىڭ ئىشى). مۇسلىم 3652 — ھەدىس، بۇخارى 5051 — ھەدىس، تىرمىزى 1432 — ھەدىس، نەسەئى قاتارلىق تۆت كىتاب، ئەھمەد 9961 — ھەدىس، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ: پەرئە دېگەن ئۇلارغا تۆگىسى تۇغۇپ بەرگەن تۇنجى بوتلاق بولۇپ، ئۇلار ئۇنى بۇتلىرىغا ئاتاپ، قان قىلىپ بۇغۇزلايتتى. ئەتىيرە بولسا، رەجەپ ئېيىدا ئۆلتۈرۈلىدىغان قوي ئىدى. ئەبۇ داۋۇد؛ قۇربانلىق كۈچكە ئىگە، ئەتىيرە قويى مەنسۇخ يەنى ئەمەلدىن قالغان دېدى.

915 ـ باب نهي من دخل عليه عشر ذي الحجة، وهو مريد التضحية، أن يأخذ من شعره أو أظفاره شيئا

5069 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ عَوْفٍ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يُحَدّثُ عَنْ أُمّ سَلَمَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا دَخَلَتِ الْعَشْرُ، وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحّيَ، فَلاَ يَمَسّ مِنْ شَعَرِهِ وَبَشَرِهِ شَيْئاً». قِيلَ لِسُفْيَانَ: فَإِنّ بَعْضَهُمْ لاَ يَرْفَعُهُ. قَالَ: لَكِنّي أَرْفَعُهُ.
5070 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ. حَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ تَرْفَعُهُ قَالَ «إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ، وَعِنْدَهُ أُضْحِيّةٌ، يُرِيدُ أَنْ يُضَحّيَ، فَلاَ يَأْخُذَنّ شَعْراً وَلاَ يَقْلِمَنّ ظُفُراً».

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قۇربانلىق ئېيىنىڭ تۇنجى ئون كۈنى كىرگەندە، «يەنى بىرىنچى كۈندىن قۇربانلىق قىلىنىدىغان ئونىنچى كۈنگىچە» قۇربانلىق قىلىشنى ئىرادە قىلغان كىشى چاچلىرىنى، تېرىسىدىن بىر نەرسىنى يەنى تىرناق، تۈكلىرىنى ئالمىسۇن، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5071 –5072 – وحدّثني حجّاجُ بْنُ الشّاعِر. حَدّثني يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ الْعَنْبَرِيّ. أَبُو غَسّانَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا رَأَيْتُمْ هِلاَلَ ذِي الْحِجّةِ، وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحّيَ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ».

5073 – وحدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرٍو اللّيْثِيّ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ عَمّارِ بْنِ أُكَيْمَةَ اللّيْثِيّ قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَقُولُ: سَمِعْتُ أُمّ سَلَمَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ كَانَ لَهُ ذِبْحٌ يَذْبَحُهُ، فَإِذَا أُهِلّ هِلاَلُ ذِي الْحِجّةِ، فَلاَ يَأْخُذَنّ مِنْ شَعْرِهِ وَلاَ مِنْ أَظْفَارِهِ شَيْئاً، حَتّىَ يُضَحّيَ».

5074 – حدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ عَمْرٍو. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ مُسْلِمِ بْنِ عَمّارٍ اللّيْثِيّ قَالَ: كُنّا فِي الْحَمّامِ قُبَيْلَ الأَضْحَى. فَاطّلَى فِيهِ نَاسٌ. فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْحَمّامِ: إِنّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَكْرَهُ هَذَا، أَوْ يَنْهَى عَنْهُ. فَلَقِيتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي؟ هَذَا حَدِيثٌ قَدْ نُسِيَ وَتُرِكَ. حَدّثتْنِي أُمّ سَلَمَةَ، زَوْجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَىَ حَدِيثِ مُعَاذٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرٍو.

5075 – وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ أَخِي ابْنِ وَهْبٍ قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ. أَخْبَرَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُسْلِمٍ الْجُنْدَعِيّ أَنّ ابْنَ الْمُسَيّبِ أَخْبَرَهُ أَنّ أُمّ سَلَمَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَخْبَرَتْهُ. وَذَكَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَىَ حَدِيثِهِمْ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھا دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن قۇربانلىق قىلىشنى ئىرادە قىلغان كىشى، قۇربانلىق ئېيىنىڭ تۇنجى ئۇن كۈنى كىرگەندە، زۇلھەججىنىڭ يېڭى ئېيىنى كۆرگەندە «يەنى زۇلھەججىنىڭ يېڭى ئېيىنىڭ بىرىنچى كۈندىن قۇربانلىق قىلىنىدىغان ئونىنچى كۈنگىچە» چېچىدىن، تېرىسىدىن بىرەر نەرسىنى (يەنى تىرناق، تۈكلىرىنى) ئالمىسۇن، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. مۇسلىمدا مۇشۇ ھەدىسنىڭ ئاخىرىدىلا ، چاچ، تىرناقنى ئېلىشتىن توسقان ھەدىس بار، ئىمام نەۋەۋى بۇ ھەدىسنىڭ شەرھىسىدە مۇنداق دېگەن: سەئىد ئىبنى مۇسەييىب، رەبىيئە، ئەھمەد، ئىسھاق، داۋۇد، بىر قىسىم ئالىملار؛ چاچ ـتىرناق، تۈكلەرنى بۇ،ئون كۈن ئىچىدە ئېلىش ھارام دېگەن. شافىئى رەھمەھۇللا ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ؛ ھارام ئەمەس، بەلكى مەكرۇھ دېگەن. ئەبۇ ھەنىيفە؛ مەكرۇھمۇ ئەمەس دېگەن. مالىكمۇ شۇنداق دېگەن. لېكىن، مالىكىيە مەزھىپىدە مەكرۇھ دېگەن ھۆكۈممۇ بار . ھەر قايىسى دەلىل كەلتۈرگەن . ئىمام نەۋەۋى ئاخىرىدا ؛ بۇ ھۆكۈم، ھاجىلاردىن باشقا بارلىق دۇنيا مۇسۇلمانلىرىغا ئامىدۇر، ھەرقانداق قۇربانلىق قىلىدىغان كىشى چاچ، تىرناق، تۈك، ئەۋرەت، قولتۇق، بۇرۇن تۈكلىرى قاتارلىقلارنى ھەرقانداق ئۇسۇللار بىلەن ئالسا بولمايدۇ، سەھىھ ھەدىستە ئېنىق كەلگەچكە بىز بۇنى مەكرۇھ دەيمىز دېگەن. ئۇنى ـ بۇنى كوچىلىماي ھەدىسكە سەللەمنا دەپ ئەمەل قىلايلى! ھارامىمدۇ؟، مەكرۇھ،يا مۇباھمىدۇ؟، ئۇ ـ بۇ دىمەي!ئەمەل قىل!. ئۇسەيمىين رەھمەھۇللا، ساڭا ئايەت، ھەدىستىن بىرەر ھۆكۈم كەلسە دېيىلسە، بۇ ھارامىمدۇ؟ مەكرۇھمىدۇ؟ مۇباھمىدۇ، پەرزمىدۇ، ۋاجىپ، سۈننەتمىدۇ دىمەي، سەللەمنا دەپ ئەمەل قىلغىن، ساھابىلارنى، تابىئىنلارنى ئۈلگە قىلغىن، شۇلاردەك ئەمەل قىلغىن، دەلىلنىمۇ شۇلاردەك چۈشەنگىن، دېگەن.

916 ـ باب تحريم الذبح لغير الله تعالى ولعن فاعله اللّٰه نىڭ غەيرىگە مال بوغۇزلاشنىڭ ھاراملىقى

5076 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنْ مَرْوَانَ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ. حَدّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ حَيّانَ. حَدّثَنَا أَبُو الطّفَيْلِ، عَامِرُ بْنُ وَاثِلَةَ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: مَا كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُسِرّ إِلَيْكَ؟ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ: مَا كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُسِرّ إِلَيّ شَيْئاً يَكْتُمُهُ النّاسَ. غَيْرَ أَنّهُ قَدْ حَدّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ: مَا هُنّ؟ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ: قَالَ «لَعَنَ اللّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَهُ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّهِ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ آوَى مُحْدِثاً. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ غَيّرَ مَنَارَ الأَرْضِ».

5077 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، سُلَيْمَانُ بْنُ حَيّانَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَيّانَ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ قَالَ: قُلْنَا لِعَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَخْبِرْنَا بِشَيْءٍ أَسَرّهُ إِلَيْكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: مَا أَسَرّ إِلَيّ شَيْئاً كَتَمَهُ النّاسَ. وَلَـكِنّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ «لَعَنَ اللّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّهِ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ آوَى مُحْدِثاً. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ غَيّرَ الْمَنَارَ».

5078 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ أَبِي بَزّةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، قَالَ: سُئِلَ عَلِيّ: أَخَصّكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَيْءٍ؟ فَقَالَ: مَا خَصّنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَيْءٍ لَمْ يَعُمّ بِهِ النّاسَ كَافّةً. إِلاّ مَا كَانَ فِي قِرَابِ سَيْفِي هَذَا. قَالَ: فَأَخْرَجَ صَحِيفَةً مَكْتُوبٌ فِيهَا «لَعَنَ اللّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّهِ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ سَرَقَ مَنَارَ الأَرْضِ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَهُ. وَلَعَنَ اللّهُ مَنْ آوَى مُحْدِثاً».

ئەبۇتتۇپەيل رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، سىلەرگە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرەر نەرسىنى خاس ۋەسىيەت قىلغانمۇ؟دەپ سورالدى، ئۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە، كىشىلەرگە ئام بايان قىلمىغان بىرەر نەرسىنى خاس ۋەسىيەت قىلمىدى، پەقەت قىلىچىمنىڭ غىلىپىدىكى مۇشۇ نەرسىنى خاس بايان قىلىپ بەرگەن دەپ، غىلاپتىن بىر ۋاراقنى چىقىرىپ ئۇقۇپ بەردى: ئاللاھتائالانىڭ غەيرىگە مال بوغۇزلىغان كىشىگە ئاللاھ لەنەت قىلىدۇ، زىمىننىڭ مۇنار، بەلگىلىرىنى ئوغۇرلاپ ئۆزگەرتكەن كىشىگە ئاللاھ لەنەت قىلىدۇ، ئاتا_ ئانىسىغا لەنەت قىلغان كىشىگە ئاللاھتائالا لەنەت قىلدى، بىدئەتچىگە ئورۇن، جاي بېرىپ ئورۇنلاشتۇرغۇچىغا ئاللاھ لەنەت قىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

بۇ ھەدىسدىن ئاتا _ ئانىنى تىللاپ، ئەيىبلەش، لەنەت قىلىش، ئۇرۇپ ئازار بېرىش ھارام، قۇربانلىقتىن باشقا ئاللاھنىڭ غەيرىگە قىلىنغان ھەر خىل قان قىلىشلار ھارام، شېرىكتۇر. بىدئەت ھارام، بىدئەتكە ئورۇن بېرىش ھارام، زىمىننىڭ چېگرا، بەلگىلىرىنى ئۆزگەرتىش، قىر تاراشلاش ھارامدۇر.

37 ـ كتاب الأشربة ئىچىملىكنىڭ كىتابى

917 ـ باب تحريم الخمر، وبيان أنها تكون من عصير العنب ومن التمر والبسر والزبيب، وغيرها مما يسكر

ھاراقنىڭ ھاراملىقى ۋە ئۇ ئىشلەپ چىقىرلىدىغان نەرسىلەرنىڭ بايانى

5079 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ. أَخْبَرَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. حَدّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَلِيّ بْنِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيّ، عَنْ أَبِيهِ، حُسَيْنِ بْنِ عَلِيّ، عَنْ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: أَصَبْتُ شَارِفاً مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي مَغْنَمٍ، يَوْمَ بَدْرٍ. وَأَعْطَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَارِفاً أُخْرَىَ. فَأَنَخْتُهُمَا يَوْماً عِنْدَ بَابِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ. وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَحْمِلَ عَلَيْهِمَا إِذْخِراً لأَبِيعَهُ، وَمَعِي صَائِـــغٌ مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ، فَأَسْتَعِينَ بِهِ عَلَى وَلِيمَةِ فَاطِمَةَ. وَحَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطّلِبِ يَشْرَبُ فِي ذَلِكَ الْبَيْتِ. مَعَهُ قَيْنَةٌ تُغَنّيهِ. فَقَالَتْ: أَلاَ يَا حَمْزَ لِلشّرُفِ النّوَاءِ. فَثَارَ إِلَيْهِمَا حَمْزَةُ بِالسّيْفِ. فَجَبّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا. ثُمّ أَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا. قُلْتُ لابْنِ شِهَابٍ: وَمِنَ السّنَامِ؟ قَالَ: قَدْ جَبّ أَسْنِمَتَهُمَا فَذَهَبَ بِهَا. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: قَالَ عَلِيّ: فَنَظَرْتُ إِلَىَ مَنْظَرٍ أَفْظَعَنِي. فَأَتَيْتُ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ. فَأَخْبَرْتُهُ الْخَبَرَ. فَخَرَجَ وَمَعَهُ زَيْدٌ. وَانْطَلَقْتُ مَعَهُ. فَدَخَلَ عَلَىَ حَمْزَةَ فَتَغَيّظَ عَلَيْهِ. فَرَفَعَ حَمْزَةُ بَصَرَهُ. فَقَالَ: هَلْ أَنْتُمْ إِلاّ عَبِيدٌ لآبَائِي؟ فَرَجَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُقَهْقِرُ حَتّى خَرَجَ عَنْهُمْ.

5080 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ مِثْلَهُ.

5081 -5082 ـ - وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ عُفَيْرٍ، أَبُو عُثْمَانَ الْمِصْرِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي عَلِيّ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيَ أَنّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيَ أَخْبَرَهُ أَنّ عَلِيّاً قَالَ: كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَغْنَمِ، يَوْمَ بَدْرٍ، وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَعْطَانِي شَارِفاً مِنَ الْخُمُسِ يَوْمَئِذٍ. فَلَمّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتَنِيَ بِفَاطِمَةَ، بِنْتِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَاعَدْتُ رَجُلاً صَوّاغاً مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ يَرْتَحِلُ مَعِيَ. فَنَأْتِي بِإِذْخِرٍ أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ مِنَ الصّوّاغِينَ. فَأَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرْسِي. فَبَيْنَا أَنَا أَجْمَعُ لِشَارِفَيّ مَتَاعاً مِنَ الأَقْتَابِ وَالْغَرَائِرِ وَالْحِبَالِ. وَشَارِفَايَ مُنَاخَانِ. إِلَىَ جَنْبِ حُجْرَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ. وَجَمَعْتُ حِينَ جَمَعْتُ مَا جَمَعْتُ. فَإِذَا شَارِفَايَ قَدِ اجْتُبّتْ أَسْنِمَتُهُمَا، وَبُقِرَتْ خَوَاصِرُهُمَا، وَأُخِذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا. فَلَمْ أَمْلِكْ عَيْنَيّ حِينَ رَأَيْتُ ذَلِكَ الْمَنْظَرَ مِنْهُمَا. قُلْتُ: مَنْ فَعَلَ هَذَا؟ قَالُوا: فَعَلَهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطّلِبِ. وَهُوَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فِي شَرْبٍ مِنَ الأَنْصَارِ. غَنّتْهُ قَيْنَةٌ وَأَصْحَابَهُ. فَقَالَتْ فِي غِنَائِهَا: أَلاَ يَا حَمْزَ لِلشّرُفِ النّوَاءِ. فَقَامَ حَمْزَةُ بِالسّيْفِ. فَاجْتَبّ أَسْنِمَتَهُمَا، وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا. فَأَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا. قَالَ عَلِيّ: فَانْطَلَقْتُ حَتّى أَدْخُلَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ. قَالَ فَعَرَفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي وَجْهِيَ الّذِي لَقِيتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَا لَكَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَاللّهِ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ قَطّ. عَدَا حَمْزَةُ عَلَى نَاقَتَيّ فَاجْتَبّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا. وَهَا هُوَ ذَا فِي بَيْتٍ مَعَهُ شَرْبٌ. قَالَ فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِرِدَائِهِ فَارْتَدَاهُ. ثُمّ انْطَلَقَ يَمْشِي. وَاتّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ. حَتّى جَاءَ الْبَابَ الّذِي فِيهِ حَمْزَةُ. فَاسْتَأْذَنَ، فَأَذِنُوا لَهُ. فَإِذَا هُمْ شَرْبٌ. فَطَفِقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَلُومُ حَمْزَةَ فِيمَا فَعَلَ. فَإِذَا حَمْزَةُ مُحْمَرّةٌ عَيْنَاهُ. فَنَظَرَ حَمْزَةُ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ صَعّدَ النّظَرَ إِلَىَ رُكْبَتَيْهِ. ثُمّ صَعّدَ النّظَرَ فَنَظَرَ إِلَىَ سُرّتِهِ. ثُمّ صَعّدَ النّظَرَ فَنَظَرَ إِلَىَ وَجْهِهِ. فَقَالَ حَمْزَةُ: وَهَلْ أَنْتُمْ إِلاّ عَبِيدٌ لأَبِي؟ فَعَرَفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ ثَمِلٌ. فَنَكَصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ عَقِبَيْهِ الْقَهْقرَى. وَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ: مىنىڭ بەدرى ئۇرۇشىدىن ئولجا ئېلىنغان غەنىيمەتتىن ماڭا بېرىلگەن بىر چىش يىگەن تۇگەم بارئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇكۈنىدىكى غەنىيمەتنىڭ بەشتىن بىرىدىن ماڭا يەنە بىر تۇگە بەرگەن ئىدى. مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ قىزى پاتىمەگە دېيىشىپ ئۇنىڭ بىلەن تويۇمنى قىلىشنى مەقسەت قىلىپ، بەنى قەينۇقادىن بىر زەگەر، تۆمۈرچى كىشى بىلەن بىللە بېرىپ ئىزخىر دېگەن ئوت چۆپتىن ئېكىلىشنى دېيىشىپ قويدۇم، مەن ئۇنى سېتىپ تويۇمنىڭ تەييارلىقىنى قىلاتتىم، مەن ھېلىقى ئىككى تۇگەمگە ئۇچۇلۇق، ئارغامچا، ئۇزەڭگە، تۇقناق دېگەندەك نەرسىلەرنى تېپىپ، يىغىپ كىلىشكە كەتتىم، تۇگىللىرىم ئەنسارلاردىن بىركىشىنىڭ ئۆيىنىڭ يېنىدا يېتىقلىق ئىدى، مەن ئۇنەرسىلەرنى تېپىپ ئېلىپ كەلسەم، ناگاھان تۇگىللىرىمنىڭ لۇكىللىرى كىسىلىپ، قارنى يېرىلىپ، جىگەرلىرى ئېلىنىۋېلىنىپتۇ، مەن ئاشۇ پاجىئەلىك مەنزىرنى كۆرگىنىمدە، ئىككى كۆزۈمگە ئىگە بۇلالماي يىغلاپ كەتتىم ـ دە: بۇنى كىم قىلدى؟!!دېدىم، ئۇلار: بۇ ئىشنى ھەمزە قىلدى، ئۇ مۇشۇ ئەنسارىنىڭ ئۆيىدە شاراپ ئىچىۋاتاتتى، ئۇنىڭغا ۋە ھەمراھلىرىغا بىر ناخشىچى ئايال ناخشا ئېيتىپ:ئاگاھ بولغىنكى ئى ھەمزە! سېمىز تۇگىلەر.....دېگەن يەرگە كەلگەندە، ھەمزە ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، قېلىچىنى ئېلىپ چىقىپ، ئۇتۇگىلەرنىڭ لۇكىسىنى كىسىپ، قارنىنى يېرىپ، جىگەرلىرىنى ئېلىۋالدى دېدى. مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا ئەرزگە كىرسەم، قېشىدا زەيدئىبنى ھارىس بارئىكەن، رەسۇلۇللاھ چىرايىمغا قاراپلا مەن دۇچ كەلگەن ئېغىر كۆنلەرنى بىلىپ:ساڭا نىمە بولدى؟دېدى، مەن: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن ھەرگىز بۈگۈنكىدەك كۈننى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم، ھەمزە تۇگىللىرىمگە تاجاۋۇز قىلىپ، قېلىچىنى ئېلىپ چىقىپ، تۇگىلەرنىڭ لۇكىسىنى كىسىپ، قارنىنى يېرىپ، جىگەرلىرىنى ئېلىۋاپتۇ، ئۇ ھازىرمۇ ئەشۇ ئۆيدە شاراپ ئىچىپ ئولتۇرىدۇ، دېدىم.

رەسۇلۇللاھ رىدايىنى كەلتۈرۈپ كىيىپ ئاندىن ھېلىقى ئۈيگە پىيادە ماڭدى، مەن زەيد بىلەن بىللە ئەگىشىپ ماڭدىم، رەسۇلۇللاھ ھېلىقى ھەمزە بار ئۆيگە كىلىپ، كىرىشكە ئىزنى سوراپ، رۇخسەت قىلىنغاندىن كىيىن ئۆيگە كىرسە، ئۇلار يەنىلا ئىچىشىپ ئولتۇرغىدەك، رەسۇلۇللاھ ھەمزىنىڭ قىلغانلىرىغا مالامەت قىلىشقا باشلىدى، ھەمزىنىڭ ئىككى كۆزى مەستلىكتىن قىزىرىپ كەتكەن ئىدى، ئۇ رەسۇلۇللاھ قا قاراپ، ئاندىن كۆزىنى يۇقىرغا كۆتۈرۈپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ تىزىغا قاراپ، ئاندىن يەنە كۆزىنى كۆتۈرۈپ كىندىكىگە قاراپ، ئاندىن بېشىنى كۆتۈرۈپ رەسۇلۇللاھ نىڭ يۈزىگە قاراپ (مەستلىكتىن): سىلەر پەقەت دادامنىڭ قۇللىرى خالاس دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ ئېغىر مەست بولۇپ كەتكىنىنى بىلىپ، ئاستا ئارقىچە مېڭىپ چىقىپ كەتتى، بىزمۇ بىللە چىقىپ كەتتۇق.(يەنى بۇ ھاراق ھارام قىلىنىشتىن بۇرۇنقى ئىش ئىدى

5083 ـ حدّثني أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ(يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ، يَوْمَ حُرّمَتِ الْخَمْرُ، فِي بَيْتِ أَبِي طَلْحَةَ. وَمَا شَرَابُهُمْ إِلاّ الْفَضِيخُ: الْبُسْرُ وَالتّمْرُ. فَإِذَا مُنَادٍ يُنَادِي. فَقَالَ: اخْرُجْ فَانْظُرْ. فَخَرَجْتُ فَإِذَا مُنَادٍ يُنَادِي: أَلاَ إِنّ الْخَمْرَ قَدْ حُرّمَتْ. قَالَ فَجَرَتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ. فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ: اخْرُجْ فَاهْرِقْهَا. فَهَرَقْتُهَا. فَقَالُوا (أَوْ قَالَ بَعْضُهُمْ): قُتِلَ فُلاَنٌ. قُتِلَ فُلاَنٌ. وَهْيَ فِي بُطُونِهِمْ. (قَالَ فَلاَ أَدْرِي هُوَ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ) فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {لَيْسَ عَلَى الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ} (5المائدة الآية: 93).

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھاراق ھارام قىلىنغان كۈنلەردە مەن ئەبۇتەلھەنىڭ ئۆيىدە كىشىلەرگە ھاراق قۇيۇپ بىرىۋاتاتتىم، ئۇلارنىڭ ئىچىملىكلىرى پەقەت توڭ خورما غورىسى بىلەن قۇرۇق خورما ئارلاشتۇرۇلغان ھاراق ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جاكاچىسى:ئاگاھ بولۇڭلار! ھاراق ھارام قىلىندى!دەپ نىدا قىلدى، ئۇلار مىنى چىقىپ قاراپ بېقىشقا بۇيرىغان ئىدى مەن چىقىپ قارىسام، ھاراقلار مەدىنىنىڭ كوچىللىرىدا ئېقىپ كىتىپتۇ، (يەنى كىشلەر ھاراق ھارام قىلىندى دىگەننى ئاڭلاپلا ھاراقلىرىنى تۆكىۋىتىپتۇ)ئاندىن ئەبۇتەلھە(يەنى دادام)ماڭا: سەن بۇھاراقلارنى ئېلىپ چىقىپ تۆكىۋەتكىن دېدى. مەن ئۇنى تۆكىۋەتتىم. ئاندىن ئۇلار: پالانى پالانىلار قۇرساقلىرىدا ھاراق بارھالەتتە ئۆلتۈرۈلدى (ئۇلارنىڭ ئىشى قانداق بولا؟)دېدى، ئاندىن الله تائالا:«ئىمان ئەيتىپ، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا بۇرۇن (يەنى ھاراق ھارام قىلىنىشتىن بۇرۇن) يەپ ـ ئىچىپ سالغانلىرىغا گۇناھ يوقتۇر..»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

5084 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ: سَأَلُوا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ الْفَضِيخِ؟ فَقَالَ: مَا كَانَتْ لَنَا خَمْرٌ غَيْرَ فَضِيخِكُمْ هَذَا الّذِي تُسَمّونَهُ الْفَضِيخَ. إِنّي لَقَائِمٌ أَسْقِيهَا أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا أَيّوبَ وَرِجَالاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي بَيْتِنَا. إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: هَلْ بَلَغَكُمُ الْخَبَرُ؟ قُلْنَا؟ لاَ. قَالَ: فَإِنّ الْخَمْرَ قَدْ حُرّمَتْ. فَقَالَ: يَا أَنَسُ أَرِقْ هَذِهِ الْقِلاَلَ. قَالَ: فَمَا رَاجَعُوهَا وَلاَ سَأَلُوا عَنْهَا، بَعْدَ خَبَرِ الرّجُلِ.

5085 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. قَالَ: وَأَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: إِنّي لَقَائِمٌ عَلَى الْحَيّ، عَلَى عُمُومَتِي، أَسْقِيهِمْ مِنْ فَضِيخٍ لَهُمْ. وَأَنَا أَصْغَرُهُمْ سِنّا. فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنّهَا قَدْ حُرّمَتِ الْخَمْرُ. فَقَالُوا: اكْفِئْهَا. يَا أَنَسُ فَكَفَأْتُهَا.

قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ: مَا هُوَ؟ قَالَ بُسْرٌ وَرُطَبٌ. قَالَ فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَنَسٍ: كَانَتْ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ.

قَالَ سُلَيْمَانُ: وَحَدّثَنِي رَجُلٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ قَالَ ذَلِكَ أَيْضاً.

5086 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ أَنَسٌ: كُنْتُ قَائِماً عَلَى الْحَيّ أَسْقِيهِمْ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَنَسٍ: كَانَ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ. وَأَنَسٌ شَاهِدٌ. فَلَمْ يُنْكِرْ أَنَسٌ ذَاكَ.

وَقَالَ ابْنُ عَبْدِ الأَعْلَى: حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: حَدّثنِي بَعْضُ مَنْ كَانَ مَعِي أَنّهُ سَمِعَ أَنَساً يَقُولُ: كَانَ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ.
5087 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثنَا ابْنُ عُلَيّةَ. قَالَ: وَأَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنْتُ أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا دُجَانَةَ وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، فِي رَهْطٍ مِنَ الأَنْصَارِ. فَدَخَلَ عَلَيْنَا دَاخِلٌ فَقَالَ: حَدَثَ خَبَرٌ. نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ. فَكَفَأْنَاهَا يَوْمَئِذٍ. وَإِنّهَا لَخَلِيطُ الْبُسْرِ وَالتّمْرِ. قَالَ قَتَادَةُ: وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: لَقَدْ حُرّمَتِ الخَمْرُ. وَكَانَتْ عَامّةُ خُمُورِهِمْ، يَوْمَئِذٍ، خَلِيطَ الْبُسْرِ وَالتّمْرِ.
5088 ـ وحدّثنا أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالُوا: أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: إِنّي لأَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا دُجَانَةَ وَسُهَيْلَ بْنَ بَيْضَاءَ مِنْ مَزَادَةٍ، فِيهَا خَلِيطُ بُسْرٍ وَتَمْرٍ. بِنَحوِ حَدِيثِ سَعِيدٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھۆل خورما بىلەن قۇرۇق خورما ئارلاشتۇرۇلغان پەزىيخ دەپ ئاتىلىدىغان ھاراق توغرىسىدا سورالغاندا ئۇ: بىزگە ئۇچاغلاردا بۇنىڭدىن باشقىمۇ ھاراق بارمىدى؟ يەنى يوقتى، ھاراق ھارام قىلىنغان كۈنلەردە مەن ئەبۇتەلھەنىڭ ئۆيىدە ساھابىلاردىن ئىبارەت كىشىلەرگە ھاراق قۇيۇپ بىرىۋاتاتتىم، ئۇلارنىڭ ئىچىملىكلىرى پەقەت توڭ خورما غورىسى بىلەن قۇرۇق خورما ئارلاشتۇرۇلغان ھاراق ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جاكاچىسى:ئاگاھ بۇلۇڭلار! ھاراق ھارام قىلىندى!دەپ نىدا قىلدى، ئۇلار مىنى چىقىپ قاراپ بېقىشقا بۇيرىغان ئىدى مەن چىقىپ قارىسام، ھاراقلار مەدىنىنىڭ كوچىللىرىدا ئېقىپ كىتىپتۇ، (يەنى كىشىلەر ھاراق ھارام قىلىندى دىگەننى ئاڭلاپلا ھاراقلىرىنى تۆكىۋىتىپتۇ)ئاندىن ئەبۇتەلھە(يەنى دادام)ماڭا: سەن بۇھاراقلارنى ئېلىپ چىقىپ تۆكىۋەتكىن دىدى. مەن ئۇنى تۆكىۋەتتىم.يەنەبىردە: بىركىشى كىلىپ: ھاراق ھارام قىلىنىپتۇ، بۇخەۋەر سىلەرگە تېخى يەتمىدىمۇ؟ دىدى، ئۇلار شۇبىرلاكىشىنىڭ سۆزىگە ئىشىنىپ، ئىنقلاپ باقمايلا مىنى ھاراقلارنى تۆكىۋىتىشكە بۇيرىدى.

5089 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ قَتَادَةَ بْنَ دِعَامَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى أَنْ يُخْلَطَ التّمْرُ وَالزّهْوُ ثُمّ يُشْرَبَ. وَإِنّ ذَلِكَ كَانَ عَامّةَ خُمُورِهِمْ، يَوْمَ حُرّمَتِ الْخَمْرُ.
5090 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ قَالَ: كُنْتُ أَسْقِي أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرّاحِ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأُبَيّ بْنَ كَعْبٍ، شَرَاباً مِنْ فَضِيخٍ وَتَمْرٍ. فَأَتَاهُمْ آتٍ فَقَالَ: إِنّ الْخَمْرَ قَدْ حُرّمَتْ. فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا أَنَسُ قُمْ إِلَى هَذِهِ الْجَرّةِ فَاكْسِرْهَا. فَقُمْتُ إِلَى مِهْرَاسٍ لَنَا فَضَرَبْتُهَا بِأَسْفَلِهِ. حَتّى تَكَسّرَتْ.
5091 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو بَكْرٍ (يَعْنِي الْحَنَفِيّ). حَدّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنِي أَبِي أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: لَقَدْ أَنْزَلَ اللّهُ الآيَةَ الّتِي حَرّمَ اللّهَ فِيهَا الْخَمْرَ، وَمَا بِالْمَدِينَةِ شَرَابٌ يُشْرَبُ إِلاّ مِنْ تَمْرٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۆل خورما بىلەن قۇرۇق خورمنى ئارلاشتۇرۇپ ئىچىشتىن توستى. ھاراق ھارام قىلىنغان كۈنلەردە ئۇلارنىڭ ئىچىملىكلىرى پەقەت توڭ خورما غورىسى بىلەن قۇرۇق خورما ئارلاشتۇرۇلغان ھاراق ئىدى، ھاراق ھارام قىلىنغان كۈنلەردە مەن ئەبۇتەلھەنىڭ ئۆيىدە ئەبۇئۇبەيدە، ئەبۇتەلھە، ئۇبەي ئىبنى كەئبى.....قاتارلىق ساھابىلاردىن ئىبارەت كىشلەرگە ھاراق قۇيۇپ بىرىۋاتاتتىم، ئۇلارنىڭ ئىچىملىكلىرى پەقەت توڭ خورما غورىسى بىلەن قۇرۇق خورما ئارلاشتۇرۇلغان ھاراق ئىدى، مەدىنىدە بۇنىڭدىن باشقا ئىچىملىك يوق ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جاكاچىسى:ئاگاھ بۇلۇڭلار! ھاراق ھارام قىلىندى!دەپ نىدا قىلدى، ئۇلار مىنى چىقىپ قاراپ بېقىشقا بۇيرىغان ئىدى مەن چىقىپ قارىسام، ھاراقلار مەدىنىنىڭ كوچىللىرىدا ئېقىپ

كىتىپتۇ، ئاندىن ئەبۇتەلھە(يەنى دادام)ماڭا: ئئە نەس! سەن بۇھاراقلارنى ئېلىپ چىقىپ تۆكۈۋەتكىن دېدى. مەن ئۇھاراقنىڭ كۈزىللىرىنىڭ ئاستىغا بىرنى ئۇرۇپلا چېقىپ تۆكۈۋەتتىم.

918 ـ باب تحريم تخليل الخمر ھاراقتا سىركا ياساشنىڭ ھاراملىقى

5092 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ السّدّيّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبّادٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ عَنِ الْخَمْرِ تُتّخَذُ خَلاّ؟ فَقَالَ: «لاَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن، ھاراقتىن ئاچچىق سۇ،سىركا ياساش توغرىسىدا سورالغاندا، ياق، ئۇنداق قىلىش دۇرۇس ئەمەس دەپ،ئۇنىڭدىن توستى.مۇسلىم توپلىغان.

919 ـ باب تحريم التداوي بالخمر ھاراق بىلەن كېسەل داۋالاشنىڭ ھاراملىقى

5093 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ، عَنْ أَبِيهِ وَائِلٍ الْحَضْرَمِيّ أَنّ طَارِقَ بْنَ سُوَيْدٍ الْجُعْفِيّ سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْخَمْرِ؟ فَنَهَاهُ، أَوْ كَرِهَ أَنْ يَصْنَعَهَا. فَقَالَ: إِنّمَا أَصْنَعُهَا لِلدّوَاءِ. فَقَالَ: «إِنّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ. وَلَكِنّهُ دَاءٌ».

ۋائىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، تارىق ئىبنى سۇۋەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن ھاراق ياساش توغرىسىدا سورغاندا ئۇنى توستى.ئۇ:مەن ئۇنى كېسەل داۋالاش ئۈچۈن ياسايمەن دېگەندە مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ھاراق، كېسەلگە داۋا ئەمەس، بەلكى، ئۇ كېسەلدۇر، دەتتۇر. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىسدىن ھاراق، دوختۇر بۇيرىسىمۇ داۋا ئەمەس كېسەلدۇر، ئىچىشكە بولمايدۇ

920 ـ باب بيان أن جميع ما ينبذ، مما يتخذ من النخل والعنب، يسمى خمرا

5094 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الْحَجّاجُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ. حَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ أَنّ أَبَا كَثِيرٍ حَدّثَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشّجَرَتَيْنِ: النّخْلَةِ وَالْعِنَبَةِ».

5095 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا الأَوْزَاعِيّ. حَدّثَنَا أَبُو كَثِيرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشّجَرَتَيْنِ: النّخْلَةِ وَالْعِنَبَةِ».

5096 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَوْزَاعِيّ وَ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ وَ عُقْبَةَ بْنِ التّوْأَمِ، عَنْ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشّجَرَتَيْنِ: الْكَرْمَةِ وَالنّخْلَةِ».
وَفِي رِوَايَةِ أَبِي كُرَيْبٍ «الْكَرْمِ وَالنّخْلِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھاراق مۇشۇ ئىككى خىل دەرەخدىن، خورما بىلەن ئۈزۈمدىن ياسىلىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ باشقا ھەدىسلەردە ھاراق ؛ ئۈزۈم، خورما، بۇغداي، قوناق، ئارپا، ھەسەل قاتارلىقلاردا ياسىلىدۇ دېگەن بار، ھەرقانداق مەست قىلغۇچى ھارامدۇر.

921 ـ باب كراهة انتباذ التمر والزبيب مخلوطين ئارلاشما چۆلە سۈيىنىڭ مەكروھلىقى

5097 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ. حَدّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى أَنْ يُخْلَطَ الزّبِيبُ وَالتّمْرُ، وَالْبُسْرُ وَالتّمْرُ.

5098 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ أَنْ يُنْبَذَ التّمْرُ وَالزّبِيبُ جَمِيعاً. وَنَهَىَ أَنْ يُنْبَذَ الرّطَبُ وَالْبُسْرُ جَمِيعاً.

5099 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ رَافِعٍ). قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ: قَالَ لِي عَطَاءٌ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَجْمَعُوا بَيْنَ الرّطَبِ وَالْبُسْرِ، وَبَيْنَ الزّبِيبِ وَالتّمْرِ، نَبِيذاً».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھۆل خورما بىلەن خورما غورىسىنى، قۇرۇق ئۈزۈم، يىمىش بىلەن قۇرۇق خورمىنى چىلاپ ئىچىملىك قىلىشتا بىرلەشتۈرمەڭلار. (چۈنكى، ھاراق بولۇپ قالىدۇ)دەپ شۇنداق قىلىشتىن توسقان. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ

5100 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ الْمَكّيّ، مَوْلَىَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ أَنْ يُنْبَذَ الزّبِيبُ وَالتّمْرُ جَمِيعاً. وَنَهَىَ أَنْ يُنْبَذَ الْبُسْرُ وَالرّطَبُ جَمِيعاً.

5101 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنِ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ التّمْرِ وَالزّبِيبِ أَنْ يُخْلَطَ بَيْنَهُمَا. وَعَنِ التّمْرِ وَالْبُسْرِ أَنْ يُخْلَطَ بَيْنَهُمَا.

5102 ـ حدثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثنَا ابْنُ عُلَيّةَ. حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ يَزِيدَ، أَبُو مَسْلَمَةَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نَخْلِطَ بَيْنَ الزّبِيبِ وَالتّمْرِ. وَأَنْ نَخْلِطَ الْبُسْرَ وَالتّمْرَ.

5103 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُفَضّلٍ) عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

جابىر،ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۆل خورما بىلەن خورما غورىسىنى، قۇرۇق ئۈزۈم، يىمىش بىلەن قۇرۇق خورمىنى چىلاپ ئىچىملىك قىلىشتىن توستى ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5104 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ الْعَبْدِيّ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكّلِ النّاجِيّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ شَرِبَ النّبِيذَ مِنْكُمْ، فَلْيَشْرَبْهُ زَبِيباً فَرْداً. أَوْ تَمْراً فَرْداً. أَوْ بُسْراً فَرْداً».

5105 ـ وَحَدّثنِيهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ الْعَبْدِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ. قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نَخْلِطَ بُسْراً بِتَمْرٍ. أَوْ زَبِيباً بِتَمْرٍ. أَوْ زَبِيباً بِبُسْرٍ. وَقَالَ «مَنْ شَرِبَهُ مِنْكُمْ». فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ وَكِيعٍ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەردىن كىم چىلانغان ئىچىملىك ئىچسە، قۇرۇق ئۈزۈم، يىمىشنى ئايرىم چىلاپ ئىچسۇن، ياكى پىشقان قۇرۇق خورمىنى ئايرىم ياكى خورما غورىسىنى ئايرىم چىلاپ ئىچسۇن، (مەخسەت، ئارىلاشسا ھاراق بولۇپ قالىدۇ ياكى ئۇزۇن تۇرسا ھاراق بولۇپ قالىدۇ، ھەزەر قىلىڭلار). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5106 ـ5107 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثنَا ابْنُ عُلَيّةَ. أَخْبَرَنَا هِشَامٌ الدّسْتَوَائِيّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَنْتَبِذُوا الزّهْوَ وَالرّطَبَ جَمِيعاً. وَلاَ تَنْتَبِذُوا الزّبِيبَ وَالتّمْرَ جَمِيعاً. وَانْتَبِذُوا كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَىَ حِدَتِهِ».

5108 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. أَخْبَرَنَا عَلِيّ (وَهُوَ ابْنُ الْمُبَارَكِ) عَنْ يَحْيَىَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَنْتَبِذُوا الزّهْوَ وَالرّطَبَ جَمِيعاً. وَلاَ تَنْتَبِذُوا الرّطَبَ وَالزّبِيبَ جَمِيعاً. وَلَـكِنِ انْتَبِذُوا كُلّ وَاحِدٍ عَلَىَ حِدَتِهِ». وَزَعَمَ يَحْيَى أَنّهُ لَقِيَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي قَتَادَةَ فَحَدّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِمِثْلِ هَذَا.

5109 ـ وَحَدّثنِيهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلّمُ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ بِهَذَيْنِ الإِسْنَادَيْنِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «الرّطَبَ وَالزّهْوَ. وَالتّمْرَ وَالزّبِيبَ».

5110 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثنَا أَبَانٌ الْعَطّارُ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ. حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ خَلِيطِ التّمْرِ وَالْبُسْرِ. وَعَنْ خَلِيطِ الزّبِيبِ وَالتّمْرِ. وَعَنْ خَلِيطِ الزّهْوِ وَالرّطَبِ. وَقَالَ «انْتَبِذُوا كُلّ وَاحِدٍ عَلَىَ حِدَتِهِ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پىششىق، قۇرۇق خورمىنى ھۆل خورما بىلەن بىرگە بىراقلا چىلاپ ئىچمەڭلار، پىششىق خورما بىلەن قۇرۇق يىمىش ئۈزۈمنى بىراقلا بىرگە چىلاپ ئىچمەڭلار، ھەر قايسىنى ئالاھىدە ئايرىم ــ ئايرىم چىلاپ ئىچىملىك قىلىپ ئىچسەڭلار بولىدۇ. (مەخسەت، مەست قىلغۇچىنى ئىچمەڭلار). نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5111 ـ وحدّثني أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلمبِمِثْلِ هَـٰذَا الْحَدِيثِ.

5112 ـ5113 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ، عَنْ أَبِي كَثِيرٍ الْحَنفِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الزّبِيبِ وَالتّمْرِ. وَالْبُسْرِ وَالتّمْرِ. وَقَالَ: «يُنْبَذُ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَىَ حِدَتِهِ».

و5114 ـ 5115 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَهَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُخْلَطَ التّمْرُ وَالزّبِيبُ جَمِيعاً. وَأَنْ يُخْلَطَ الْبُسْرُ وَالتّمْرُ جَمِيعاً. وَكَتَبَ إِلَى أَهْلِ جُرَشَ يَنْهَاهُمْ عَنْ خَلِيطِ التّمْرِ وَالزّبِيبِ.

5116 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ كَانَ يَقُولُ: قَدْ نُهِيَ أَنْ يُنْبَذَ الْبُسْرُ وَالرّطَبُ جَمِيعاً. وَالتّمْرُ وَالزّبِيبُ جَمِيعاً.

5117 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَـٰقَ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ قَالَ: قَدْ نُهِيَ أَنْ يُنْبَذَ الْبُسْرُ وَالرّطَبُ جَمِيعاً. وَالتّمْرُ وَالزّبِيبُ جَمِيعاً.

جابىر،ئەبۇقەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۆل خورما بىلەن خورما غورىسىنى، قۇرۇق ئۈزۈم، يىمىش بىلەن قۇرۇق خورمىنى چىلاپ ئىچىملىك قىلىشتىن توسۇپ مۇنداق دىگەن: ھۆل خورما بىلەن خورما غورىسىنى، قۇرۇق ئۈزۈم، يىمىش بىلەن قۇرۇق خورمىنى چىلاپ ئىچىملىك قىلىشتا بىرلەشتۈرمەڭلار. (چۈنكى، ھاراق بولۇپ قالىدۇ).ھەرقايسىسىنى ئايرىم،ئايرىم چىلاڭلار.مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پىششىق، قۇرۇق خورمىنى ھۆل خورما بىلەن بىرگە بىراقلا چىلاپ ئىچمەڭلار، پىششىق خورما بىلەن قۇرۇق يىمىش ئۈزۈمنى بىراقلا بىرگە چىلاپ ئىچمەڭلار، ھەر قايسىنى ئالاھىدە ئايرىم ــ ئايرىم چىلاپ ئىچىملىك قىلىپ ئىچسەڭلار بولىدۇ. (مەخسەت، مەست قىلغۇچىنى ئىچمەڭلار). نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

922 ـ باب النهي عن الانتباذ في المزفت والدباء والحنتم والنقير، وبيان أنه منسوخ، وأنه اليوم حلال، ما لم يصر مسكرا

5118 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ، أَنْ يُنْبَذَ فِيهِ.

5119 ـ وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قاپاق قاچىغا، ياغلانغان ساپال قاچىغا ئىچىملىك چىلىماڭلار. بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس مەنسۇخ، ئەمەلدىن قالغان، دەلىلى يۇقىرىدا ئۆتتى.

5120 ـ قَالَ: وَأَخْبَرَهُ أَبُو سَلَمَةَ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَنْتَبِذُوا فِي الدّبّاءِ وَلاَ فِي الْمُزَفّتِ». ثُمّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَاجْتَنِبُوا الْحَنَاتِمَ.

5121 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا بَهْزٌ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ عَنِ الْمُزَفّتِ وَالْحَنْتَمِ وَالنّقِيرِ. قَالَ قِيلَ لأَبِي هُرَيْرَةَ: مَا الْحَنْتَمُ؟ قَالَ: الْجِرَارُ الْخُضْرُ.

5122 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. أَخْبَرَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ. حَدّثنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمّدُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ لِوَفْدِ عَبْدِ الْقَيْسِ «أَنْهَاكُمْ عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنّقِيرِ وَالْمُقَيّرِ ــ وَالْحَنْتَمُ الْمَزَادَةُ الْمَجْبُوبَةُ ــ وَلَـكِنِ اشْرَبْ فِي سِقَائِكَ وَأَوْكِهِ».

5123 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدّثنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ شُعْبَةَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَلِيَ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُنْتَبَذَ فِي الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ. هَذَا حَدِيثُ جَرِيرٍ.

وَفِي حَدِيثِ عَبْثَرٍ وَشُعْبَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ.

ئىبنى ئابباس ئەبۇھۇرەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرنى قاپاقتا ياسالغان قاچىدىن، دەرەخ كۆتىكىدىن ياسالغان تۇلۇمدىن، لاي بىلەن يۇغدىن، قاندىن ياسالغان قاچىدىن، رومكىلاردىن توسىمەن، بەيھەقى، مۇسلىم، بۇخارى قاتارلىقلار خاتىرلىگەن سەھىھ ھەدىستۇر. يۇقىرقى تۇلۇن، قاچا ــ تاۋاقلارنىڭ چەكلىنىشى مەنسۇخ قىلىنغان، ئەبۇھۇرەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەن سىلەرنى نۇرغۇن نەرسىلەرگە ئىچىملىك چىلاشدىن توسقان، ئەمدى ھەرقانداق نەرسە بولسا چىلاپ ئىچىڭلار، ئەمما، مەس قىلغۇچىنى ئىچمەڭلار دېگەن، بۇ ھەدىسنى مۇسلىم توپلىغان، جۇمھۇر ئالىملار بۇ ھەدىس بىلەن يۇقىرقى قاچامەسلىسى مەنسۇخ دېدى، يەنى ئەمەلدىن قالغان.

5124 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِيرٍ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: قُلْتُ لِلأَسْوَدِ: هَلْ سَأَلْتَ أُمّ الْمُؤْمِنِينَ عَمّا يُكْرَهُ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قُلْتُ: يَا أُمّ الْمُؤْمِنِينَ أَخْبِرِينِي عَمّا نَهَىَ عَنْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ. قَالَتْ: نَهَانَا، أَهْلَ الْبَيْتِ، أَنْ نَنْتَبِذَ فِي الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ.

قَالَ قُلْتُ لَهُ: أَمَا ذَكَرَتِ الْحَنْتَمَ وَالْجَرّ؟ قَالَ: إِنّمَا أُحَدّثُكَ بِمَا سَمِعْتُ. أَأُحَدّثُكَ مَا لَمْ أَسْمَعْ؟.

5125 ـ5126 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ.

5127 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا الْقَاسِمُ (يَعْنِي ابْنَ الْفَضْلِ). حَدّثنَا ثُمَامَةُ بْنُ حَزْنٍ الْقُشَيْرِيّ قَالَ: لَقِيتُ عَائِشَةَ فَسَأَلْتُهَا عَنِ النّبِيذِ؟ فَحَدّثتْنِي أَنّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ قَدِمُوا عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَسَأَلُوا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ النّبِيذِ؟ فَنَهَاهُمْ أَنْ يَنْتَبِذُوا فِي الدّبّاءِ وَالنّقِيرِ وَالْمُزَفّتِ وَالْحَنْتَمِ.

5128 ـ5129 ـ وحدّثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنَا ابْنُ عُلَيّةَ. حَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ سُوَيْدٍ عَنْ مُعَاذَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنّقِيرِ وَالْمُزَفّتِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قاپاق، ياغلانغان ساپال، ياغاچتا چېپىپ ياسالغان قاچىلارغا ئىچىملىك چىلىماڭلار، ھەر قانداق مەست قىلغۇچى ھارامدۇر. نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسنىڭمۇ مەست قىلغۇچى ھارام دېگەن ھۆكۈم كۈچكە ئىگە، قالغىنى مەنسۇخ، ئەمەلدىن قالغان.

5130 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا عَبّادُ بْنُ عَبّادٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. ح وَحَدّثنَا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «أَنْهَاكُمْ عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنّقِيرِ وَالْمُقَيّرِ». وَفِي حَدِيثِ حَمّادٍ، جَعَلَ ــ مَكَانَ الْمُقَيّرِ ــ الْمُزَفّتِ.

5131 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفّتِ وَالنّقِيرِ.

5132 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفّتِ وَالنّقِيرِ. وَأَنْ يُخْلَطَ الْبَلَحُ بِالزّهْوِ.

5133 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ يَحْيَى الْبَهْرَانِيّ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي عُمَرَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّبّاءِ وَالنّقِيرِ وَالْمُزَفّتِ.

5134 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنِ التّيْمِيِ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْجَرّ أَنْ يُنْبَذَ فِيهِ.

5135 -5136 ـ ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنّقِيرِ وَالْمُزَفّتِ.

5137 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا الْمُثَنّى (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) عَنْ أَبِي الْمُتَوَكّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الشّرْبِ فِي الْحَنْتَمَةِ وَالدّبّاءِ وَالنّقِيرِ.

5138 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَيّانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبّاسٍ أَنّهُمَا شَهِدَا أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الدّبّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفّتِ وَالنّقِيرِ.

5139 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ (يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ). حَدّثَنَا يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنْ نَبِيذِ الْجَرّ؟ فَقَالَ: حَرّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَبِيذَ الْجَرّ. فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبّاسٍ فَقُلْتُ: أَلاَ تَسْمَعُ مَا يَقُولُ ابْنُ عُمَرَ؟ قَالَ: وَمَا يَقُولُ؟ قُلْتُ: قَالَ: حَرّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَبِيذَ الْجَرّ. فَقَالَ: صَدَقَ ابْنُ عُمَرَ: حَرّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَبِيذَ الْجَرّ. فَقُلْتُ: وَأَيّ شَيْءٍ نَبِيذُ الْجَرّ؟ فَقَالَ: كُلّ شَيْءٍ يُصْنَعُ مِنَ الْمَدَرِ.

5140 ـ5141 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَطَبَ النّاسَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَأَقْبَلْتُ نَحْوَهُ. فَانْصَرَفَ قَبْلَ أَنْ أَبْلُغَهُ. فَسَأَلْتُ: مَاذَا قَالَ؟ قَالُوا: نَهَى أَنْ يُنْتَبَذَ فِي الدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ.

5142 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ نَبِيذِ الْجَرّ؟ قَالَ فَقَالَ: قَدْ زَعَمُوا ذَاكَ. قُلْتُ: أَنَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: قَدْ زَعَمُوا ذَاكَ.

5143م1997 (...) حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ عَنْ طَاوُسٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لاِبْنِ عُمَرَ: أَنَهَى نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ نَبِيذِ الْجَرّ؟ قَالَ: نَعَمْ. ثُمّ قَالَ طَاوُسٌ: وَاللّهِ إِنّي سَمِعْتُهُ مِنْهُ.

5144 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَجُلاً جَاءَهُ فَقَالَ: أَنَهَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُنْبَذَ فِي الْجَرّ وَالدّبّاءِ؟ قَالَ: نَعَمْ.

5145 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْجَرّ وَالدّبّاءِ.

5146 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ أَنّهُ سَمِعَ طَاوُساً يَقُولُ: كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ. فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: أَنَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ نَبِيذِ الْجَرّ وَالدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ؟ قَالَ: نَعَمْ.

5147 ـ5148 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْحَنْتَمِ وَالدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ. قَالَ: سَمِعْتُهُ غَيْرَ مَرّةٍ.

5149 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْجَرّ وَالدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ. وَقَالَ «انْتَبِذُوا فِي الأَسْقِيَةِ».

5150 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يُحَدّثُ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْحَنْتَمَةِ. فَقُلْتُ: مَا الْحَنْتَمَةُ؟ قَالَ: الْجَرّةُ.

5151 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ. حَدّثَنِي زَاذَانُ قَالَ: قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ: حَدّثْنِي بِمَا نَهَى عَنْهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنَ الأَشْرِبَةِ بِلُغَتِكَ. وَفَسّرْهُ لِي بِلُغَتِنَا. فَإِنّ لَكُمْ لُغَةً سِوَى لُغَتِنَا. فَقَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْحَنْتَمِ، وَهِيَ الْجَرّةُ. وَعَنِ الدّبّاءِ، وَهِيَ الْقَرْعَةُ. وَعَنِ الْمُزَفّتِ، وَهُوَ الْمُقَيّرُ. وَعَنِ النّقِيرِ، وَهِيَ النّخْلَةُ تُنْسَحُ نَسْحاً، وَتُنْقَرُ نَقْراً. وَأَمَرَ أَنْ يُنْتَبَذَ فِي الأَسْقِيَةِ.

5152 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ فِي هَذَا الإِسْنَادِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قاپاقتا ياسالغان قاچىدىن، دەرەخ كۆتىكىدىن

ياسالغان تەگلە تۇلۇمدىن، لاي ، يۇڭ بىلەن ، قان بىلەن ياسالغان قاچىدىن، رومكىلاردىن توسقان. تىرە تۇلۇملارغا

ئىچىملىك چىلاشقا بۇيرىغان.مۇسلىم توپلىغان.

5153 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْخَالِقِ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ، عِنْدَ هَذَا الْمِنْبَرِ، وَأَشَارَ إِلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَسَأَلُوهُ عَنِ الأَشْرِبَةِ. فَنَهَاهُمْ عَنِ الدّبّاءِ وَالنّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ. فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا مُحَمّدٍ وَالْمُزَفّتِ؟ وَظَنَنّا أَنّهُ نَسِيَهُ. فَقَالَ: لَمْ أَسْمَعْهُ يَوْمَئِذٍ مِنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. وَقَدْ كَانَ يَكْرَهُ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئابدۇ قەيس ئەلچىلىرى كەلگەندە مۇنداق دىگەن:بۇقەۋملەر ياكى ئەلچىلەر كىم بولىدۇ؟ئۇلار:بىز رەبىيئە قەبىلىسى دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەرھابا خۇش كەپسىلەر ، خارلانمايسىلەر،زىيان تارتمايسىلەر،پۇشايمان قىلمايسىلەر دىدى.ئۇلار؛ئى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم !بىز پەقەت سىلىگە ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايدىلا كىلەلىشكە قادىر بولالايمىز (چۈنكى)سىلى بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا مۇزەر قەبىيلىسىنىڭ كۇپپارلىرىدىن ئىبارەت مۇشۇ قەبىيلە باردۇر.بىزنى ئۇچۇق روشەن بىر ئىشقا بۇيرىسىلا ، بىز ئۇنى ئارقىمىزدىكى كىشىلەرگە خەۋەر قىلايلى،شۇ ئىش سەۋەبلىك جەننەتكە كىرەيلى دەپ ئىچىملىك توغرىسىدا سوراشتى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مەن سىلەرنى تۆت ئىشقا بۇيرۇپ، تۆت ئىشدىن توسىمەن، سىلەرنى يالغۇز ئاللاھقىلا ئىمان كەلتۈرۈشۈڭلارغا بۇيرۇيمەن، بىر ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ نىمىلىكىنى بىلەمسىلەر؟ دىدى.ئۇلار؛ الله ۋەرەسۇلى ئەئلەم دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ھەقىقەتەن بىر ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بىرىشتۇر. ناماز ئوقۇش، زاكات بىرىش، رامزان ئېيىدا روزا تۇتۇش، ئالغان غەنىيمەتلىرىڭلارنىڭ بەشدەن بىرىنى تاپشۇرۇشتۇر. مەن سىلەرنى قاپاقتا ياسالغان قاچىدىن، دەرەخ كۆتىكىدىن ياسالغان تۇلۇندىن، لاي بىلەن يۇگىدىن قاندىن ياسالغان قاچىدىن، رومكىلاردىن توسىمەن،سىلەر بۇنى ئوبدان يادلاپ ساقلاپ، ئارقاڭلاردا قالغان كىشىلەرگە خەۋەر قىلىڭلار دىدى. بەيھەقى، مۇسلىم، بۇخارى قاتارلىقلار خاتىرلىگەن سەھىھ ھەدىستۇر.

بۇ ھەدىستە، تۆتكە بۇيرۇيمەن دەپ، بەشنى بۇيرۇغان مەسىلىگە ئالىملار مۇنداق دىگەن، تۆتنى ۋەدە بويىچە بۇيرۇغان، بەشنچىسىنى قوشۇپ قويغان. چۈنكى، ئۇلار ئۇرۇش ۋاختىدا ئۇنىڭ ئۇستىگە مۇزەر قەبىلىسىنىڭ كاپىرلىرى بىلەن يېقىن ياشايتتى، ھەج تېخى پەرز بولمىغاچقا تىلغا ئالمىغان. يۇقىرقى ئىچىملىك، تۇلۇن، قاچا ــ تاۋاقلارنىڭ چەكلىنىشى مەنسۇخ قىلىنغان،ئەبۇھۇرەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەن سىلەرنى نۇرغۇن نەرسىلەرگە ئىچىملىك چىلاشدىن توسقان، ئەمدى ھەرقانداق نەرسە بولسا چىلاپ ئىچىڭلار، ئەمما، مەس قىلغۇچىنى ئىچمەڭلار دىگەن جۇمھۇر ئالىملار بۇ ھەدىس بىلەن يۇقىرقى قاچامەسىلىسى مەنسۇخ دىيدى، يەنى

ئەمەلدىن قالغان. بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى ئۈچ كۈندىن ئۇشۇق يىيىشدىن توسقان ئىدىم، ئەمدى يەۋىرىڭلار، باشقىلارغاسەدىقەقىلىپ بىرىڭلار سىلەر خالىغانچە ساقلاپ، ئىلىپ قويۇڭلار، مەن سىلەرگە ھەرخىل قاچا، تاۋاقلارن غا ئىچىملىك چىلاپ ئىچمەسلىكىڭلارنى دىگەن، قاپاق تۇتقىسى بار رۇمكا، ياغاچ بىلەن چىپىپ ياسالغان تۇلۇن، قاچا، ھەنتەم يەنى لاي، يۇڭ بىلەن ياسالغان قاچىلاردىن توسقان ئىدىم، ئەمدى خالىغانچە چىلاپ ئىچىۋىرىڭلار، ھەرقانداق مەست قىلغۇچىدىن ھەزەر قىلىپ، يىراق بولۇڭلار، مەن سىلەرنى قەبرىلەرنى زىيارەت قىلىشدىن توسقان ئىدىم، زىيارەت قىلىشنى ئىرادە قىلغان كىشى زىيارەت قىلىۋەرسۇن، لىكىن، سىلەر پاھىشە بەزەپ سۆزلەرنى قىلماڭلار، نەسەئى 2006 ـ ھەدىس، سەھىھ.

5154 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى ابْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ وَ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ النّقِيرِ وَالْمُزَفّتِ وَالدّبّاءِ.
5155 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَى عَنِ الْجَرّ وَالدّبّاءِ وَالْمُزَفّتِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قاپاقتا ياسالغان قاچىدىن، دەرەخ كۆتىكىدىن ياسالغان تەڭلە تۇلۇندىن، لاي ، يۇڭ بىلەن ، قان بىلەن ياسالغان قاچىدىن، رومكىلاردىن توسقان. تىرە تۇلۇنلارغا ئىچىملىك چىلاشقا بۇيرىغان.

5156 ـ قَالَ أَبُو الزّبَيْرِ: وَسَمِعْتُ جَابِرِ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْجَرّ وَالْمُزَفّتِ وَالنّقِيرِ.
5157 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُنْبَذُ لَهُ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ.
5158 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ يُنْتَبَذُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سِقَاءٍ. فَإِذَا لَمْ يَجِدُوا سِقَاءً نُبِذَ لَهُ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ. فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ ــ وَأَنَا أَسْمَعُ لأَبِي الزّبَيْرِ ــ مِنْ بِرَامٍ؟ قَالَ: مِنْ بِرَامٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆزىنىڭ تىرە تۇلۇنىغا ئىچىملىك چىلاپ بىرىلەتتى، ئەگەر ئۇلار تىرە تۇلۇن تاپالمىسا، تاشتىن ياسالغان قاچىغا چىلاپ بىرەتتى. مۇسلىم توپلىغان.

5159 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: عَنْ أَبِي سِنَانٍ. وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرّةَ) عَنْ مُحَارِبٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ. حَدّثَنَا ضِرَارُ بْنُ مُرّةَ، أَبُو سِنَانٍ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «نَهَيْتُكُمْ عَنِ النّبِيذِ إِلاّ فِي سِقَاءٍ. فَاشْرَبُوا فِي الأَسْقِيَةِ كُلّهَا. وَلاَ تَشْرَبُوا مُسْكِراً».
5160 ـ وحدّثنا حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا ضَحّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَلْقَمَةَ ابْنِ مَرْثَدٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «نَهَيْتُكُمْ عَنِ الظّرُوفِ. وَإِنّ الظّرُوفَ ــ أَوْ ظَرْفاً ــ لاَ يُحِلّ شَيْئاً وَلاَ يُحَرّمُهُ. وَكُلّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ».
5161 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُعَرّفِ بْنِ وَاصِلٍ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنِ الأَشْرِبَةِ فِي ظُرُوفِ الأَدَمِ. فَاشْرَبُوا فِي كُلّ وِعَاءٍ. غَيْرَ أَنْ لاَ تَشْرَبُوا مُسْكِراً».

5162 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي عُمَرَ) قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي عِيَاضٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو قالَ: لَمّا نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ النّبِيذِ فِي الأَوْعِيَةِ قالُوا: لَيْسَ كُلّ النّاسِ يَجِدُ. فَأَرْخَصَ لَهُمْ فِي الْجَرّ غَيْرِ الْمُزَفّتِ.

ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى نۇرغۇن قاچا تاۋاقلاردا ئىچىملىك ئىچىشدىن توسقان ئىدىم، (سۆزنىڭ ئاخىرى قۇتادۇ) ...

بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى نۇرغۇن قاچا تاۋاقلاردا ئىچىملىك ئىچىشدىن توسقان ئىدىم، (سۆۋەبى ھاراقنىڭ زامانىغا يېقىن ئىدى، ھاراق ئۇ چاغدا ئەمدىلا ھارام قىلىنغان، ھاراقنى ئەسلىمەسلىك ئۈچۈن ھاراق يۇقى بار نەرسىدە نەرسە ئىچمەسلىك ئۈچۈن ئىدى). ھەقىقەتەن تۇلۇن، قاچىلار بىرەر نەرسىنى ھالال ياكى ھارام قىلالمايدۇ، ئەمدى ئىچىۋېرىڭلار. لىكىن، ھەر قانداق مەست قىلغۇچى ھارامدۇر، ئۇنى قەتئىي ئىچمەڭلار. مەن سىلەرنى تېرىلەردىن بولغان تۇلۇندىن باشقا نەرسىلەردىكى ئىچىملىكلەردىن توسقان ئىدىم، ئەمدى ھەر قانداق تۇلۇن، كوزىلاردا ئىچىۋېرىڭلار، لىكىن، مەست قىلىدىغان شارابنى ئىچمەڭلار. بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى بەزى بىر تۇلۇنلاردىن توسقان ئىدىم، ئەمدى ھەر قانداق تۇلۇنغا ئىچىملىك چىلساڭلار بولىدۇ، لىكىن، ھەر قانداق مەست قىلىدىغان نەرسىدىن ھەزەر قىلىڭلار، يىراق تۇرۇڭلار. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

923 ـ باب بيان أن كل مسكر خمر، وأن كل خمر حرام

ھەرقانداق مەست قىلغۇچى ھاراقتۇر، ھەرقانداق مەست قىلغۇچى ھاراق ھارامدۇر، دېگەن توغرىسىدا

5163 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَائِشَةَ قالَتْ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْبِتْعِ؟ فَقالَ «كُلّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ».

5164 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ تَقُولُ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ الْبِتْعِ؟ فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُلّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ».

5165 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ وَصَالِحٍ: سُئِلَ عَنِ الْبِتْعِ؟ وَهُوَ فِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ. وَفِي حَدِيثِ صَالِحٍ: أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «كُلّ شَرَابٍ مُسْكِرٍ حَرَامٌ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ھەسەلنى چىلاپ ئىچىدىغان بىتئى دىگەن ئىچىملىكتىن سورالغاندا مۇنداق دىگەن: مەست قىلىدىغان ھەر قانداق ئىچىملىك ھارامدۇر. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق نامازدىن مەست قىلغۇچى ھارامدۇر، يەنى نامازدىن مەست قىلىپ توسىدىغان ھەر قانداق مەست قىلغۇچى، ھارامدۇر. مۇسلىم 3730 ــ ھەدىس، سەھىھ، باشقا خاتىرىدە مۇتلەق مەست قىلغۇچى ھارام دىيىلگەن.

5166 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ) قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: بَعَثَنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنَا وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِنّ شَرَاباً يُصْنَعُ بِأَرْضِنَا يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ مِنَ الشّعِيرِ. وَشَرَابٌ يُقَالُ لَهُ الْبِتْعُ مِنَ الْعَسَلِ. فَقَالَ: «كُلّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ».

5167 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو. سَمِعَهُ مِنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بَعَثَهُ وَمُعَاذاً إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ لَهُمَا: «بَشّرَا وَيَسّرَا. وعَلّمَا ولاَ تُنَفّرَا» وَأُرَاهُ قَالَ: «وَتَطَاوَعَا» قَالَ فَلَمّا وَلّى رَجَعَ أَبُو مُوسَىَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ لَهُمْ شَرَاباً مِنَ الْعَسَلِ يُطْبَخُ حَتّى يَعْقِدَ. وَالْمِزْرُ يُصْنَعُ مِنَ الشّعِيرِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ مَا أَسْكَرَ عَنِ الصّلاَةِ فَهُوَ حَرَامٌ».
5168 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي خَلَفٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ (وَهُوَ ابْنُ عَمْرٍو) عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ. حَدّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمُعَاذاً إِلَى الْيَمَنِ. فَقَالَ «ادْعُوا النّاسَ. وَبَشّرَا وَلاَ تُنَفّرَا، وَيَسّرَا وَلاَ تُعَسّرَا» قَالَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَفْتِنَا فِي شَرَابَيْنِ كُنّا نَصْنَعُهُمَا بِالْيَمَنِ: الْبِتْعُ، وَهُوَ مِنَ الْعَسَلِ يُنْبَذُ حَتّى يَشْتَدّ. وَالْمِزْرُ، وَهُوَ مِنَ الذّرَةِ وَالشّعِيرِ يُنْبَذُ حَتّى يَشْتَدّ. قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أُعْطِيَ جَوَامِعَ الْكَلِمِ بِخَوَاتِمِهِ فَقَالَ «أَنْهَى عَنْ كُلّ مُسْكِرٍ أَسْكَرَ عَنِ الصّلاَةِ».

ئبنى ئەبۇبۇردەتىنىڭ بۇۋىسى ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بىلەن مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتكەندە مۇنداق دىگەن: سىلەر قىيىنلاشتۇرماي ئاسان قىلىڭلار، نەپرەتلەندۈرمەي، قاچۇرماي خۇش بىشارەت بېرىڭلار، ئىختىلاپلاشماي، ئىتائەت قىلىشىڭلار، ئىتتىپاقلىشىڭلار. ھەقىقەتەن مەن ھەرقانداق مەست قىلغۇچىدىن توسىمەن، نامازدىن بىخۇت قىلىپ قويىدىغان، غەپلەتتە، مەست قالدۇرىدىغان نەرسىدىن توسىمەن.

نامازدىن مەست قىلىپ توسىدىغان ھەر قانداق مەست قىلغۇچى، ھارامدۇر. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى تو، سەھىھ.

5169 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيّةَ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَجُلاً قَدِمَ مِنْ جَيْشَانَ (وَجَيْشَانُ مِنَ الْيَمَنِ) فَسَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ شَرَابٍ يَشْرَبُونَهُ بِأَرْضِهِمْ مِنَ الذّرَةِ يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ؟ فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم : «أَوَ مُسْكِرٌ هُوَ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. إِنّ عَلَى اللّهَ، عَزّ وَجَلّ، عَهْداً، لِمَنْ يَشْرَبُ الْمُسْكِرَ، أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْخَبَالِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ وَمَا طِينَةُ الْخَبَالِ؟ قَالَ: «عَرَقُ أَهْلِ النّارِ، أَوْ عُصَارَةُ أَهْلِ النّارِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، يەمەندىن بىركىشى كىلىپ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ زىمىنىدا قۇناقتىن ياساپ ئىچىدىغان مىزرە دىيىلىدىغان ئىچىملىكتىن سورغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇ مەست قىلامدۇ؟دىدى، ئۇكىشى:ھەئە دىگەندە رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىدى: ھەر قانداق مەست قىغلۇچى ھارامدۇر، ھەقىقەتەن مەست قىلغۇچى ھاراقنى ئىچكۈچى كىشىنى دوۋزاخ ئەھلىنىڭ يىرىك ـ زەرداپ تەرلىرىدىن بولغان تىينەتۇلخەببال دىيىلىغان، قان ــ يىرىڭ، قايناق سۇ بىلەن سۇغۇرۇشنى ئاللاھ ئۆزىگە ئەھدە قىلىپ، ئۆز ئۈستىگە ئالدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5170 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُلّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ. وَكُلّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ. وَمَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدّنْيَا فَمَاتَ وَهُوَ يُدْمِنُهَا، لَمْ يَتُبْ، لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الآخِرَةِ».
5171 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. كِلاَهُمَا عَنْ رَوْحِ بْنِ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «كُلّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ. وَكُلّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ».
5172 ـ وحدّثنا صَالِحُ بْنُ مِسْمَارٍ السّلَمِيّ. حَدّثَنَا مَعْنٌ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطّلِبِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
5173 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ (وَلاَ أَعْلَمُهُ إِلاّ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم) قَالَ «كُلّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ. وَكُلّ خَمْرٍ حَرَامٌ».

ئبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق مەست قىلغۇچى ھاراقتۇر، ھەر قانداق مەست قىلغۇچى ھارامدۇر، كىم بۇ دۇنيادا ھاراق ئىچىپ، دائىم ئىچىپ تۆۋبە قىلماي

ئۆلۈپ كەتسە، بۇنداق كىشى ئاخىرەتتىكى ئىبسل شاراپ، مەيدىن ئىچەلمەيدۇ، (يەنى جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، چۈنكى، تۆۋبىسىز گۇناھ ئۈستىدە ئۆلدى). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

924 ـ باب عقوبة من شرب الخمر إذا لم يتب منها، بمنعه إياها في الآخرة هاراق ئىچكەننىڭ جازاسى

5174 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدّنْيَا، حُرِمَهَا فِي الآخِرَةِ».
5175 ـ حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدّنْيَا فَلَمْ يَتُبْ مِنْهَا، حُرِمَهَا فِي الآخِرَةِ فَلَمْ يُسْقَهَا» قِيلَ لِمَالِكٍ: رَفَعَهُ؟ قالَ: نَعَمْ.
5176 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدّنْيَا لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الآخِرَةِ. إلاّ أَنْ يَتُوبَ».
5177 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا هِشَامٌ (يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ الْمَخْزُومِيّ) عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بۇ دۇنيادا ھاراق ئىچىپ، دائىم ئىچىپ تۆۋبە قىلماي ئۆلۈپ كەتسە، بۇنداق كىشى ئاخىرەتتىكى ئىبسل شاراپ، مەيدىن ئىچەلمەيدۇ، (يەنى جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، چۈنكى، تۆۋبىسىز گۇناھ ئۈستىدە ئۆلدى). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

925 ـ باب إباحة النبيذ الذي لم يشتد ولم يصر مسكرا مەست قىلمايدىغان چۈلە ئىچىملىكنىڭ دۇرۇسلىقى

5178 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحيَى بْنِ عُبَيْدٍ، أَبِي عُمَرَ الْبَهْرَانِيّ قالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُنْتَبَذُ لَهُ أَوّلَ اللّيْلِ، فَيَشْرَبُهُ، إذَا أَصْبَحَ، يَوْمَهُ ذَلِكَ، وَاللّيْلَةَ الّتِي تَجِيءُ، وَالْغَدَ وَاللّيْلَةَ الأُخْرَى، وَالْغَدَ إلَى الْعَصْرِ. فَإنْ بَقِيَ شَيْءٌ، سَقَاهُ الْخَادِمَ أَوْ أَمَرَ بِهِ فَصُبّ.
5179 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ يَحيَى الْبَهْرَانِيّ قالَ: ذَكَرُوا النّبِيذَ عِنْدَ ابْنِ عَبّاسٍ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُنْتَبَذُ لَهُ فِي سِقَاءٍ. قالَ شُعْبَةُ: مِنْ لَيْلَةِ الاثْنَيْنِ، فَيَشْرَبُهُ يَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالثّلاَثَاءِ إلَى الْعَصْرِ فَإنْ فَضَلَ مِنْهُ شَيْءٌ، سَقَاهُ الْخَادِمَ أَوْ صَبّهُ.
5180 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ وَأَبِي كُرَيْبٍ ــ (قالَ إسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخرَانِ: حَدّثنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي عُمَرَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُنْقَعُ لَهُ الزّبِيبُ. فَيَشْرَبُهُ الْيَوْمَ وَالْغَدَ وَبَعْدَ الْغَدِ إلَى مَسَاءِ الثّالِثَةِ. ثُمّ يَأْمُرُ بِهِ فَيُسْقَى أَوْ يُهَرَاقُ.
5181 ـ وحدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ يَحيَى بْنِ أَبِي عُمَرَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُنْبَذُ لَهُ الزّبِيبُ فِي السّقَاءِ. فَيَشْرَبُهُ يَوْمَهُ وَالْغَدَ وَبَعْدَ الْغَدِ. فَإذَا كَانَ مَسَاءُ الثّالِثَةِ شَرِبَهُ وَسَقَاهُ. فَإنْ فَضَلَ شَيْءٌ أَهْرَاقَهُ.
5182 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيَ. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ زَيْدٍ، عَنْ يَحْيَى، أَبِي عُمَرَ النّخَعِيّ قالَ: سَأَلَ قَوْمٌ ابْنَ عَبّاسٍ عَنْ بَيْعِ الْخَمْرِ وَشِرَائِهَا وَالتّجَارَةِ فِيهَا؟ فَقَالَ: أَمُسْلِمُونَ أَنْتُمْ؟ قالُوا: نَعَمْ. قالَ: فَإنّهُ لاَ يَصْلُحُ بَيْعُهَا وَلاَ شِرَاؤُهَا وَلاَ التّجَارَةُ فِيهَا. قالَ: فَسَأَلُوهُ عَنِ النّبِيذِ؟ فَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ. ثُمّ رَجَعَ وَقَدْ نَبَذَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فِي حَنَاتِمَ وَنَقِيرٍ وَدُبّاءٍ. فَأَمَرَ بِهِ فَأُهَرِيقَ. ثُمّ أَمَرَ بِسِقَاءٍ فَجُعِلَ فِيهِ زَبِيبٌ وَمَاءٌ. فَجُعِلَ مِنَ اللّيْلِ فَأَصْبَحَ. فَشَرِبَ مِنْهُ يَوْمَهُ ذَلِكَ وَلَيْلَتَهُ الْمُسْتَقْبِلَةَ. وَمِنَ الْغَدِ حَتّى أَمْسَى. فَشَرِبَ وَسَقَى. فَلَمّا أَصْبَحَ أَمَرَ بِمَا بَقِيَ مِنْهُ فَأُهَرِيقَ.
5183 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا الْقَاسِمُ (يَعْنِي ابْنَ الْفَضْلِ الْحُدّانِيّ). حَدّثنَا ثُمَامَةُ (يَعْنِي ابْنَ حَزْنٍ الْقُشَيْرِيّ) قالَ: لَقِيتُ عَائِشَةَ. فَسَأَلْتُهَا عَنِ النّبِيذِ؟ فَدَعَتْ عَائِشَةُ جَارِيَةً حَبَشِيّةً فَقَالَتْ: سَلْ هَذِهِ. فَإنّهَا كَانَتْ تَنْبِذُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتِ الْحَبَشِيّةُ: كُنْتُ أَنْبِذُ لَهُ فِي سِقَاءٍ مِنَ اللّيْلِ. وَأُوكِيهِ وَأُعَلّقُهُ: فَإذَا أَصْبَحَ شَرِبَ مِنْهُ.

ئىبنى ئابباس، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كېچىنىڭ ئەۋۋەلىدە ئىچىملىك چىلاپ بېرىلسە، ئۇنى شۇكۈنى ئەتىسى، ۋە يەنە بىر كېچىسى، ئاندىن ئۇنىڭ ئەتىسى، ۋە كېلەركى يەنە بىر كېچە، ۋە ئۇنىڭ ئەتىسى ئەسىرگىچە ئىچەتتى، ئەگەر ئۇنىڭدىن يەنە ئېشىپ قالغىنى بولسا، ئۇنىڭدا قۇل خادىملارنى سۇغۇراتتى، ياكى ئۇنى تۆكۈۋېتىشكە بۇيرۇيتتى. مۇسلىم توپلىغان.(يەنى ئۈچ كۈنگىچە ئىچەتتى،ئاندىن تۆكۈۋېتەتتى.چۈنكى ئۇزۇن تۇرسا، مەست قىلىدىغان ھاراق بولۇشى ئېھتىمال)

5184 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ الثّقفِيّ عَنْ يُونُسَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ أُمّهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنّا نَنْبِذُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سِقَاءٍ. يُوكَى أَعْلاَهُ. وَلَهُ عَزْلاَءُ. نَنْبِذُهُ غُدْوَةً، فَيَشْرَبُهُ عِشَاءً. وَنَنْبِذُهُ عِشَاءً، فَيَشْرَبُهُ غُدْوَةً.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۈستى تەرەپتىكى ئاغزى بۇغۇچ شوينىسى بىلەن چىگىلىدىغان، ئاستى تەرەپتىن سۈيى سىزىپ ئايرىلىپ كېتىدىغان (ياكى ئىچىملىك ئىچكىلى بولىدىغان ئاغزى ئاستىدا بولغان، يەنى ساپ ئىچىملىك ياسىلىدىغان)تۇلۇمغا خورما،ئۈزۈملەرنى چىلاپ ئىچىملىك قىلىپ بېرەتتۇق، ئەتىگەن تەرەپتە چىلاپ بەرسەك، كەچتە ئىچەتتى، كەچ تەرەپتە چىلاپ بەرسەك، ئەتىگىنى ئىچەتتى.

5185 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيز (يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَازِمٍ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السّاعِدِيّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي عُرْسِهِ. فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ يَوْمَئِذٍ خَادِمَهُمْ. وَهْيَ الْعَرُوسُ. قَالَ سَهْلٌ: تَدْرُونَ مَا سَقَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللّيْلِ فِي تَوْرٍ. فَلَمّا أَكَلَ سَقَتْهُ إِيّاهُ.
5186 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ سهْلاً يَقُولُ: أَتَى أَبُو أُسَيْدٍ السّاعِدِيّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَقُلْ: فَلَمّا أَكَلَ سَقَتْهُ إِيّاهُ.
5187 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي أَبَا غَسّانَ) حَدّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ. وَقَالَ: فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ. فَلَمّا فَرَغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الطّعَامِ أَمَاثَتْهُ فَسَقَتْهُ. تَخُصّهُ بِذَلِكَ.

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇئۇسەيد رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى توي زىياپىتىگە چاقىردى، ئۇنىڭ ئايالى ئەرۇس ئۇلارنىڭ خادىمى ئىدى، ئۇماڭا؛ سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نى نىمە بىلەن سۇغارغانلىقىمنى بىلەمسەن؟ مەن كېچىسى تاشتىن ياسالغان قاچىغا خورما چىلاپ قويغان ئىدىم، ئەتىسى مەن شۇخورما چىلانغان ئىچىملىكتە رەسۇلۇللاھنى سۇغاردىم، دېدى.

5188 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ و أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ سَهْلٍ: حَدّثَنَا) ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ(وَهُوَ ابْنُ مُطَرّفٍ، أَبُو غَسّانَ). أَخْبَرَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: ذُكِرَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم امْرَأَةٌ مِنَ الْعَرَبِ. فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ أَنْ يُرْسِلَ إِلَيْهَا. فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا. فَقَدِمَتْ. فَنَزَلَتْ فِي أُجُمِ بَنِي سَاعِدَةَ. فَخَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى جَاءَهَا. فَدَخَلَ عَلَيْهَا. فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنَكّسَةٌ رَأْسَهَا. فَلَمّا كَلّمَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: أَعُوذُ بِاللّهِ مِنْكَ. قَالَ: «قَدْ أَعَذْتُكِ مِنّي» فَقَالُوا لَهَا: أَتَدْرِينَ مَنْ هَذَا؟ فَقَالَتْ: لاَ. فَقَالُوا: هَذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. جَاءَكِ لِيَخْطُبَكِ. قَالَتْ: أَنَا كُنْتُ أَشْقَى مِنْ ذَلِكَ. قَالَ سَهْلٌ: فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَئِذٍ حَتّى جَلَسَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ. ثُمّ قَالَ: «اسْقِنَا» لِسَهْلٍ. قَالَ: فَأَخْرَجْتُ لَهُمْ هَذَا الْقَدَحَ فَأَسْقَيْتُهُمْ فِيهِ. قَالَ أَبُو حَازِمٍ: فَأَخْرَجَ لَنَا سَهْلٌ ذَلِكَ الْقَدَحَ فَشَرِبْنَا فِيهِ. قَالَ: ثُمّ اسْتَوْهَبَهُ، بَعْدَ ذَلِكَ، عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيز فَوَهَبَهُ لَهُ. وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرِ بْنِ إِسْحَقَ: قَالَ «اسْقِنَا يَا سَهْلُ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچۈن ئەرەپلەردىن بىر ئايال تىلغا ئېلىندى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئەبۇئۇسەيدنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتى، ئۇ ئايال كېلىپ بەنى سائىدەنىڭ قورۇسىغا چۈشتى، رەسۇلۇللاھ چىقىپ ئۇ ئايالنىڭ قېشىغا كەلسە، بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ئولتۇرغان بىر ئايال تۇرغىدەك، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا سۆز قىلغاندا ئۇ ئايال: **الله** غا سېغىنىپ سەندىن پاناھ تىلەيمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا:سەن مەندىنمۇ پاناھ تىلەۋاتامسەن؟دېدى، ئۇلار: سەن بۇكىشىنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟دېدى، ئۇ: ياق بىلمەيمەن، دېدى. ئۇلار: بۇدېگەن **الله** نىڭ ئەلچىسى، ساڭا ئۆزى ئەلچى بولۇپ كەلدى دېدى، ئۇئايال: مەن شۇنىڭدىنمۇ شەقىيراق (يەنى مەن لايىق ئەمەسمەن)دېدى. شۇكۈنى رەسۇلۇللاھ ھەمراھلىرى بىلەن بىللە بەنى سائىدەنىڭ ھويلىسىدا ئولتۇرۇپ ماڭا:ئى سەھلى!بىزنى سۇغارمامسەن؟دېدى، مەن ئۇلارنى مۇشۇ قەدەھتە سۇ ئېلىپ چىقىپ سۇغارغان ئىدىم دېدى. ئۇ قەدەھتە بىزمۇ ئىچىملىك ئىچۋالدۇق، كېيىن ئۇنى ئۆمەرئىبنى ئابدۇلئەزىز سوردى، رەسۇلۇللاھ ئىچىملىك ئىچكەن ئۇ قەدەھنى ئۇنىڭ بىرىۋەتتى. ئەبۇھازىم.

5189 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: لَقَدْ سَقَيْتُ رَسُولَ اللّهِ، بِقَدَحِي هَذَا، الشّرَابَ كُلّهُ. الْعَسَلَ وَالنّبِيذَ وَالْمَاءَ وَاللّبَنَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھەقىقەتەن مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى مۇشۇ قاچام بىلەن ھەسەل، خورما بىلەن ئۈزۈمدە ياسالغان ئىچىملىك، سۇ ، سۈت قاتارلىق بارلىق ئىچىملىكلەر بىلەن سۇغارغان ئىدىم.مۇسلىم توپلىغان.

926 ـ باب جواز شرب اللبن

5190 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَـقَ، عَنِ الْبَرَاءِ. قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصّدّيقُ لَمّا خَرَجْنَا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنْ مَكّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ مَرَرْنَا بِرَاعٍ. وَقَدْ عَطِشَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: فَحَلَبْتُ لَهُ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ. فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَشَرِبَ حَتّىَ رَضِيتُ.

5191 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَـقَ الْهَمْدَانِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: لَمّا أَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ مَكّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَأَتْبَعَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ. قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَاخَتْ فَرَسُهُ. فَقَالَ: ادْعُ اللّهَ لِي وَلاَ أَضُرّكَ. قَالَ فَدَعَا اللّهَ. قَالَ فَعَطِشَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَمَرّوا بِرَاعِي غَنَمٍ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصّدّيقُ: فَأَخَذْتُ قَدَحاً فَحَلَبْتُ فِيهِ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ. فَأَتَيْتُهُ بِهِ فَشَرِبَ حَتّىَ رَضِيتُ.

بەررائى ئىبنى ئازىبنىڭ دادىسى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا؛ ئى ئەبۇبەكرى! سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھىجرەت قىلىپ ماڭغاندا قانداق قىلغانلىقىڭلارنى ماڭا سۆزلەپ بەرگىن دېسە، ئۇ؛ بىز بىر كېچە ۋە ئەتىسى كۈن تىكلىشىپ چىلىك چۈش بولغىچە ماڭدۇق، ئۇچاغدا يولدىن ھېچ بىر كىشى ئۆتمەيدىغان بولۇپ يول خالى قالغان ئىدى، ئاندىن بىزگە سايىسى بار ئېگىز بىر تاش كۆرۈندى، ئۇنىڭ سايىسىغا كۈن نۇرى چۈشمەيدىكەن، بىز ئارام ئېلىش ئۈچۈن ئۇ جايغا چۈشتۇق، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇ سايىدا يېتىپ ئۇخلىشى ئۈچۈن قولۇم بىلەن ئۇجاينى تۈزلەپ

ئاستىغا تون جۇۋىنى بىسات قىلىپ سېلىپ بېرىپ; ئى الله نىڭ ئەلچىسى! يېتىپ ئۇخلىسىلا، مەن پوستاتۇرۇپ

ئەتراپىلىرىغا قاراپ تۇراي دېدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇخلاپ قالدى، ئاندىن مەن چىقىپ قارىسام،ناگاھان بىر پادىچى بىز

تەرەپكە ئالدىنى قىلىپ كېلىۋېتىپتۇ، مەن ئۇنىڭغا: قويلىرىڭدا سۈت بارمۇ؟دىسەم، ئۇ:ھەئە بار دېدى، مەن: سېغىپ

بېرەمسەن؟دىسەم، ئۇ: بولىدۇ دەپ، قويدىن بىرنى تۇتۇپ قاچىغا ئازراق سۈت سېغىپ بەردى، مىنىڭ يېنىمدا مەن

رەسۇلۇللاھنىڭ سۈت ۋە سۇ ئىچىشى، تاھارەت ئېلىشى ئۈچۈن ئېلىۋالغان بىر قاچا بار ئىدى، مەن ئۇ سۈتنى

رەسۇلۇللاھنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھنى ئويغۇتىۋېتىشنى ياقتۇرمۇدۇم، ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆزى

ئويغانغان ۋاقتىغا مۇۋاپىق كەلتۈرۈپ، ھېلىقى سۈتنىڭ ئۈستىگە قاچىنىڭ ئاستى مۇزلىغانغا قەدەر سۇ قۇيۇپ; ئى الله

نىڭ ئەلچىسى!بۇنى ئىچىۋالسىلا دېدىم، رەسۇلۇللاھ سۈتنى ئىچتى، مەن رازى بولدۇم، (يەنى خىزمىتىمدىن مەمنۇن

بولدۇم)ئاندىن رەسۇلۇللاھ: يولغا چىقىدىغان ۋاقىت بولمىدىمۇ؟ دېدى. مەن: ئەلۋەتتە ۋاقتى بولدى دېدىم، بىز كۈن

قەرىلگەندىن كىيىن يولغا چىقتۇق..........بۇخارى،مۇسلىم.

5192 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفظ لاِبْنِ عبّادٍ) قالاَ: حَدّثنَا أَبُو صَفْوَانَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزّهْرِيّ قَالَ: قَالَ ابْنُ الْمُسَيّبِ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: إنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أُتِيَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ، بِإِيلِيَاءَ، بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنِ. فَنَظَرَ إلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللّبَنَ. فقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السّلاَمُ: الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ. لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ، غَوَتْ أُمّتُكَ.

5193 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا مَعْقِلٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدِ ابْنِ الْمُسَيّبِ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: بِإِيلِيَاءَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مىنى سەيرە قىلدۇرۇلغان

مئىراج كېچىسى ماڭا ئىككى قاچا كەلتۈرۈلدى، بىرىدە سۈت، بىرىسىدە ھاراق بار ئىدى، ماڭا ; قايسىنى خالىساڭ ئىچكىن

دىيىلدى. مەن سۈتنى ئېلىپ ئىچتىم، ئاندىم ماڭا سەن توغرا، ھەق دىن ئىسلام دىنىنى تاللىدىڭ، توغرا قىلدىڭ،

ئەگەر سەن ھاراقنى ئالغان بولساڭ، ئۈممىتىڭ ئېزىپ كەتكەن بولاتتى دىيىلدى، بۇخارى، بەيھەقى، نەسەئى، بۇخارىلار توپلىغان،

927 ـ باب في شرب النبيذ وتخمير الإناء

5194 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كُلّهُمْ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ قالَ ابْنُ الْمُثنّى: حَدّثنَا الضّحّاكُ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ قَالَ: أَتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِقَدَحِ لَبَنٍ مِنَ النّقِيعِ. لَيْسَ مُخَمّراً. فَقَالَ: «أَلاّ خَمّرْتَهُ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ عُوداً».

قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ: إِنّمَا أُمِرَ بِالأَسْقِيَةِ أَنْ تُوكَأَ لَيْلاً. وَبِالأَبْوَابِ أَنْ تُغْلَقَ لَيْلاً.

5195 ـ وحدّثني إِبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عَبَادَةَ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ وَ زَكَرِيّاءُ بْنُ إِسْحَقَ قالاَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السّاعِدِيّ أَنّهُ أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِقَدَحِ لَبَنٍ. بِمِثْلِهِ. قَالَ: وَلَمْ يَذْكُرْ زَكَرِيّاءُ قَوْلَ أَبِي حُمَيْدٍ: بِاللّيْلِ.

5196 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ). قالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَاسْتَسْقَى. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَلاَ نَسْقِيكَ نَبِيذاً؟ فَقَالَ: «بَلَى» قَالَ فَخَرَجَ الرّجُلُ يَسْعَى. فَجَاءَ بِقَدَحٍ فِيهِ نَبِيذٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاّ خَمّرْتَهُ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ عُوداً» قَالَ فَشَرِبَ.

5197 ـ حدثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ وَ أَبِي صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو حُمَيْدٍ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ مِنَ النّقِيعِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَلاّ خَمّرْتَهُ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ عُوداً».

جابىر، ئەبۇ ھۇمەيد سائىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇھۇمەيد نەقىيئ دىگەن جايدىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر قاچا سۈت ئەكەلگەندە رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا مۇنداق دىگەن: گەرچە ئۇنىڭ ئۈستىگە ياغاچ شال قوي ۇپ قويۇپمۇ بولسا، ئۇنى يىپىپ ئەكەلمەيسەن؟ ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، مۇسلىم ،بۇخارى، سەھىھ.

928 ـ باب الأمر بتغطية الإناء وإيكاء السقاء وإغلاق الأبواب وذكر اسم اللّه عليها وإطفاء السراج والنار عند النوم. وكفّ الصبيان والمواشي بعد المغرب

الله نىڭ ئىسمىنى ئەسلەپ تۇرۇپ، قاچا ـ تاۋاقلارنىڭ، قازان ـ قوشۇقلارنىڭ ئۈستىنى يىپىپ قويۇش، ئىشكنى تاقاپ، ئوتنى، چىراقلارنى ئۆچۈرۈپ يېتىش توغرىسىدا

5198 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «غَطّوا الإِنَاءَ، وَأَوْكُوا السّقَاءَ، وَأَغْلِقُوا الْبَابَ، وَأَطْفِئُوا السّرَاجَ. فَإِنّ الشّيْطَانَ لاَ يَحُلّ سِقَاءً، وَلاَ يَفْتَحُ بَاباً، وَلاَ يَكْشِفُ إِنَاءً. فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ إِلاّ أَنْ يَعْرُضَ عَلَى إِنَائِهِ عُوداً، وَيَذْكُرَ اسْمَ اللّهِ، فَلْيَفْعَلْ. فَإِنّ الْفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ» وَلَمْ يَذْكُرْ قُتَيْبَةُ فِي حَدِيثِهِ «وَأَغْلِقُوا الْبَابَ».
5199 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِهَذَا الْحَدِيثِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «وَاكْفِؤُا الإِنَاءَ أَوْ خَمّرُوا الإِنَاءَ». وَلَمْ يَذْكُرْ: تَعْرِيضَ الْعُودِ عَلَى الإِنَاءِ.
5200 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَغْلِقُوا الْبَابَ» فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ اللّيْثِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «وَخَمّرُوا الآنِيَةَ». وَقَالَ «تُضْرِمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ ثِيَابَهُمْ».
5201 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ. وَقَالَ «وَالْفُوَيْسِقَةُ تُضْرِمُ الْبَيْتَ عَلَى أَهْلِهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قاچىلارنى يىپىپ قويۇڭلار، تۇلۇنلارنىڭ ئاغزىنى بوغۇچ بىلەن چىگىپ قويۇڭلار، ئىشىكلەرنى تاقاپ، چىراقلارنى ئۆچۈرۈپ يېتىڭلار، ھەقىقەتەن شەيتان، ئاللاھنىڭ ئىسمى ئەسلىنىپ، بىسمىللاھ دەپ چىگىلگەن تۇلۇننىڭ ئاغزىنى يىشەلمەيدۇ، ئىشىكنى ئاچالمايدۇ، قاچىنىڭ ئۈستىدىكى يوپۇقنى ئاچالمايدۇ، ئەگەر بىرىڭلار ھىچ نەرسە تاپالماي پەقەت شال، ياغاچ تاختا تاپسا، ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ، ئۇنى قاچىسىنىڭ ئۈستىدە قويۇپ قويسۇن، چىراقنى ئۆچۈرۈپ يېتىڭلار دىيىشىم، ھەقىقەتەن چاشقان، شەيتاننىڭ يول كۆرسىتىشى بىلەن ئۆي ئەھلىگە ئۆينى كۆيدۈرۈۋېتىدۇ، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

مۇھىت ئاسىراشقا،ئوت ئۆچۈرۈشكە ۋە ئالدىنى ئېلىشقا، پاكىزلىققا،تازىلىق تەكشۈرۈشكە،يۇقۇملۇق كېسەللەرنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا بۇ ھەدىس كۈچلۈك دەلىل ــ ئىسپاتتۇر.

5202 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا كَانَ جُنْحُ اللّيْلِ ــ أَوْ أَمْسَيْتُمْ ــ فَكُفّوا صِبْيَانَكُمْ، فَإِنّ الشّيْطَانَ يَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ. فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللّيْلِ فَخَلّوهُمْ، وَأَغْلِقُوا الأَبْوَابَ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّهِ، فَإِنّ الشّيْطَانَ لاَ يَفْتَحُ بَاباً مُغْلَقاً. وَأَوْكُوا قِرَبَكُمْ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّهِ. وَخَمّرُوا آنِيَتَكُمْ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّهِ. وَلَوْ أَنْ تَعْرُضُوا عَلَيْهَا شَيْئاً. وَأَطْفِئُوا مَصَابِيحَكُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداقدىگەن: كەچ قىلغان چېغىڭلاردا باللىرىڭلارنى سىرىتتا چىقارماڭلار، چۈنكى شۇ چاغدا جىن ـ شەيتانلار كۆپ تارقايدۇ، كېچىدىن بىرەر سائەت ئۆتكەندە

ئاندىن ئۇلارنى قويۇپ بېرىڭلار، ئىشىكلەرنى بىسمىللاھ دەپ تاقاڭلار، ھەقىقەتەن شەيتان قۇلۇپ سېلىق نىغاندا بىسمىللاھ

دەپ تاقالغان ئىشىكنى ئاچالمايدۇ، قاچا ــ قۇچىلارنى، قازان ــ قومۇشلارنى، تۇلۇملارنى بىسمىللاھ دەپ يېپىپ، ئاغزىنى

مەھكەم ئېتىڭلار،گەرچە بىرەر ياغاچ، شال قويۇپمۇ بولسا تائام، شاراپلارنى يېپىپ قويۇڭلار، (شەيتان بىسمىللاھ دەپ

تاقالغان ئىشىكنى ئاچالمايدۇ، يېپىلغان پەردىنى ئاچالمايدۇ، تۇلۇن ئاغزىدىكى بوغۇچنى يېشەلمەيدۇ) ئۇخلىغاندا

چىراقلارنى ئۆچۈرۈپ ئۇخلاڭلار. بۇخارى،مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ.

5203 ـ5204 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ نَحْواً مِمّا أَخْبَرَ عَطَاءٌ. إِلاّ أَنّهُ لاَ يَقُولُ «اذْكُرُوا اسْمَ اللّهِ، عَزّ وَجَلّ».

5205 ـ5206 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تُرْسِلُوا فَوَاشِيَكُمْ وَصِبْيَانَكُمْ إِذَا غَابَتِ الشّمْسُ حَتّىَ تَذْهَبَ فَحْمَةُ الْعِشَاءِ. فَإِنّ الشّيَاطِينَ تَنْبَعِثُ إِذَا غَابَتِ الشّمْسُ حَتّىَ تَذْهَبَ فَحْمَةُ الْعِشَاءِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كۈن كىرگەن چاغدا، تارقىلىپ

كېتىدىغان تۈگە، قويلىرىڭلارنى، سەبىي كىچىك باللىرىڭلارنى كېچىنىڭ قاراڭغۇلىقى تۈنجى زۇلمىتى كەتكەنگە قەدەر

قويۇپ بەرمەڭلار، سىرتتا چىقارماڭلار، ھەقىقەتەن شۇ چاغدا جىن ــ شەيتانلار ناھايىتى كۆپ تارقاپ كېتىدۇ. مۇسلىم

3757 ــ ھەدىس، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد تويلىغان، سەھىھ.

5207 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ، اللّيْثِيّ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «غَطّوا الإِنَاءَ. وَأَوْكُوا السّقَاءَ. فَإِنّ فِي السّنَةِ لَيْلَةً يَنْزِلُ فِيهَا وَبَاءٌ. لاَ يَمُرّ بِإِنَاءٍ لَيْسَ عَلَيْهِ غِطَاءٌ، أَوْ سِقَاءٍ لَيْسَ عَلَيْهِ وِكَاءٌ، إِلاّ نَزَلَ فِيهِ مِنْ ذَلِكَ الْوَبَاءِ».

5208 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِهِ غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «فَإِنّ فِي السّنَةِ يَوْماً يَنْزِلُ فِيهِ وَبَاءٌ». وَزَادَ فِي آخِرِ الْحَدِيثِ: قَالَ اللّيْثُ: فَالأَعَاجِمُ عِنْدَنَا يَتّقُونَ ذَلِكَ فِي كَانُونَ الأَوّلِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قاچىلارنى يېپىپ قويۇڭلار،

تۇلۇملارنىڭ ئاغزىنى مەھكەم بوغۇپ، چىگىپ قويۇڭلار، چۈنكى، بىر يىل ئىچىدە بىر كېچە بار بولۇپ، بۇ كېچىدە ۋابا

كېسىلى چۈشىدۇ، بۇ ۋابا، يېپىپ قويۇلمىغان قاچا، ئاغزى بوغۇلمىغان تۇلۇملارنىڭ بارابىرىدىن ئۆتۈپ قالسىلا، دەرھال

ئۇنىڭغا شۇ ۋابا كېسەللىدىن چۈشىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ، پاك ــ پاكىز تازىلىق ھەممە كىشىگە

پايدىلىق.ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىڭلار،دەلىل؛ ۋابانىڭ ئالدىنى ئېلىپ قاچىنى يېپىڭلار.

5209 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَتْرُكُوا النّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ».

سالىم ،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇخلىغان چېغىڭلاردا، ئۆيۈڭلاردا ئوتنى تەرىك ئېتىپ قالدۇرماي،ئوتنى ئۆچۈرىۋېتىڭلار. مۇسلىم ،بۇخارى ، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5210 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي عَامِرٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: احْتَرَقَ بَيْتٌ عَلَىَ أَهْلِهِ بِالْمَدِينَةِ مِنَ اللّيْلِ. فَلَمّا حُدّثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَأْنِهِمْ قَالَ: «إِنّ هَذِهِ النّارُ إِنّمَا هِيَ عَدُوّ لَكُمْ. فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەدىنىدە بىر ئۆيگە كېچىسى ئوت كېتىپ، ئۆي ئەھلىمۇ كۆيۈپ كەتتى، بۇئىش رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە خەۋەر قىلىنغاندا مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بۇ ئوت سىلەرنىڭ دۈشمىنىڭلار دۇر، سىلەر ئۇخلىغان چاغلاردا ئوتنى ئۆچۈرىۋېتىپ ئۇخلاڭلار، (ئوت، چىراغ، ھەتتا توك چىراغنىمۇ ئۆچۈرىۋېتىپ ئۇخلاڭلار) بەيھەقى، مۇسلىم ،بۇخارى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

929 ـ باب آداب الطعام والشراب وأحكامهما يېمەك ـ ئىچمەكنىڭ ئەدەپ ـ ئەخلاقلىرى توغرىسىدا

5211 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ أَبِي حُذَيْفَةَ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: كُنّا إِذَا حَضَرْنَا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم طَعَاماً لَمْ نَضَعْ أَيْدِيَنَا، حَتّى يَبْدَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَيَضَعَ يَدَهُ. وَإِنّا حَضَرْنَا مَعَهُ، مَرّةً ، طَعَاماً. فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ كَأَنّهَا تُدْفَعُ. فَذَهَبَتْ لِتَضَعَ يَدَهَا فِي الطّعَامِ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهَا. ثُمّ جَاءَ أَعْرَابِيّ كَأَنّمَا يُدْفَعُ. فَأَخَذَ بِيَدِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الشّيْطَانَ يَسْتَحِلّ الطّعَامَ أَنْ لاَ يُذْكَرَ اسْمُ اللّهِ عَلَيْهِ. وَإِنّهُ جَاءَ بِهَذِهِ الْجَارِيَةِ لِيَسْتَحِلّ بِهَا. فَأَخَذْتُ بِيَدِهَا. فَجَاءَ بِهَذَا الأَعْرَابِيّ لِيَسْتَحِلّ بِهِ. فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ. وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنّ يَدَهُ فِي يَدِي مَعَ يَدِهَا».
5212 ـ5213 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. أَخْبَرَنَا الأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي حُذَيْفَةَ الأَرْحَبِيّ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ: كُنّا إِذَا دُعِينَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ طَعَامٍ. فَذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. وَقَالَ «كَأَنّمَا يُطْرَدُ» وَفِي الْجَارِيَةِ «كَأَنّمَا تُطْرَدُ» وَقَدّمَ مَجِيءَ الأَعْرَابِيّ فِي حَدِيثِهِ قَبْلَ مَجِيءِ الْجَارِيَةِ. وَزَادَ فِي آخِرِ الْحَدِيثِ: ثُمّ ذَكَرَ اسْمَ اللّهِ وَأَكَلَ.

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تاماققا داخىل بولساق، ئالدى بىلەن رەسۇلۇللاھ تاماققا قولىنى قويمىغىچە قوللىرىمىزنى تاماققا ئۇزاتمايتتۇق، بىز بىرقېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تاماققا داخىل بولۇپ قالدۇق، ئاندىن بىر قىزچاق كېلىپ، خۇددى بىرسى ئۇنى ئىتتىرگەندەك تېزلا قولىنى تاماققا ئۇزاتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ قولىنى تۇتىۋالدى، ئاندىن بىر ئەئرابىي كىشى كېلىپ ئۇمۇ خۇددى بىرسى ئۇنى ئىتتىرگەندەك تېزلا قولىنى تاماققا ئۇزاتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭمۇ قولىنى تۇتىۋېلىپ: ھەقىقەتەن شەيتان ئاللاھنىڭ ئىسمى ئەسلەنمىگەن، بىسمىللاھ دېيىلمىگەن تائامنى ئۆزىگە ھالال قىلىپ يېۋالىدۇ، ھەقىقەتەن شەيتان بۇ ئەئرابى بىلەن بىرگە كېلىپ، تائامنى ھالال قىلىپ يېيىلىشنى مەخسەت قىلىۋىدى، مەن ئۇنىڭ قولىنى تۇتىۋالدىم، بۇ قىزچاق بىلەنمۇ كېلىپ، تائامنى يېيىلىشنى مەخسەت قىلغاندا ، مەن بۇ قىزچاقنىڭ قولىنىمۇ تۇتىۋالدىم. جېنىم قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن شەيتاننىڭ قولى ھازىر

بۇ ئىككىسىنىڭ قولى بىلەن بىرگە مىنىڭ قولۇمدا دېدى. ئاندىن «بىسمىللاھى» دەپ تاماق يېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5214 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي أَبَا عَاصِمٍ) عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّهُ سَمِـــعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا دَخَلَ الرّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشّيْطَانُ: لاَ مَبِيتَ لَكُمْ وَلاَ عَشَاءَ. وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ، قَالَ الشّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ. وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ».
5215 ـ وَحَدّثَنِيهِ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ إِنّهُ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي عَاصِمٍ. إِلاّ أَنّهُ قَالَ «وَإِنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللّهِ عِنْدَ طَعَامِهِ، وَإِنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللّهِ عِنْدَ دُخُولِهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشى ئۆيگە كىرگەندە، ئاللاھنى ئەسلىسە، تائام يېگەندىمۇ ئاللاھنى ئەسلىسە، بىسمىللا دېسە، شەيتان بالىلىرىغا، قوشۇنلىرىغا؛ سىلەرگە بۇ جايدا قونالغۇ ھەم تاماق يوق دەيدۇ، ئەگەر كىشى ئۆيگە كىرگەندە، بىسمىللا دەپ ئاللاھنى ئەسلىمىسە، شەيتان قونالغۇ تاپتىڭلار دەيدۇ، تائام يېگەندە، ئاللاھنى ئەسلىمىسە، شەيتان ھە! ئەمدى قونالغۇ ھەم تائام تاپتىڭلار دەيدۇ. مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5216 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَأْكُلُوا بِالشّمَالِ، فَإِنّ الشّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشّمَالِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سول قول بىلەن يېمەڭلار، چۈنكى، شەيتان سول قول بىلەن يەيدۇ. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، ھەم بۇ ئىشلار جەننەت ئەھلىنىڭ نامە ئەمەللىرى ئوڭ قولىغا بېرىلىشكە، بەرىكەت بېرىلىشكە مۇناسىۋەتلىكتۇر.

5217 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ نُمَيْرٍ) قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ جَدّهِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ. وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ. فَإِنّ الشّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ».
5218 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ. فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ). كِلاَهُمَا عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. جَمِيعاً عَنِ الزّهْرِيّ بِإِسْنَادِ سُفْيَانَ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار تائام يېسە، ئوڭ قولى بىلەن يېسۇن، شاراپ ئىچسىمۇ ئوڭ قولى بىلەن ئىچسۇن، چۈنكى، شەيتان سول قولى بىلەن يەپ ـ ئىچىدۇ، بۇ ھەدىسنى مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئىلەر توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار، تائام يېگەندە ئوڭ قولى بىلەن يېسۇن، ئوڭ قولى بىلەن ئىچسۇن، ئوڭ قولى بىلەن ئېلىپ يەنە ئوڭ قولى بىلەن بەرسۇن. چۈنكى، شەيتان سول قولى بىلەن يەپ ـ ئىچىدۇ، ئالىدۇ، بېرىدۇ، بۇ ھەدىسنى ھەسەن، ئىبنى سوفيان، مۇسنەد دېگەن كىتابىدا توپلىغان، سەھىھ.

5219 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ (قالَ أبُو الطاهِرِ أخْبَرَنَا. وَقالَ حَرْمَلَةُ: حَدّثَنَا) عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثني عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. حَدّثَهُ عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أبيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «لاَ يَأكُلَنّ أحَدٌ مِنْكُمْ بِشِمَالِهِ. وَلاَ يَشْرَبَنّ بِهَا. فَإنّ الشّيْطَانَ يَأكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِهَا».
قالَ: وَكَانَ نَافِعٌ يَزِيدُ فِيهَا «وَلاَ يَأخُذُ بِهَا وَلاَ يَعْطِي بِهَا». وَفِي رِوَايَةِ أبِي الطّاهِرِ «لاَ يَأكُلَنّ أحَدُكُمْ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ﺑﯩﺮﯨﯖﻼﺭ ﺳﻮﻝ قولى بىلەن يېمىسۇن، سول قولى بىلەن ئىچمىسۇن، چۈنكى، شەيتان سول قولى بىلەن يەپ ـ ئىچىدۇ. مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5220 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ. حَدّثَنِي إيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ الأكْوَعِ أنّ أبَاهُ حَدّثَهُ أنّ رَجُلاً أكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشِمَالِهِ. فَقالَ: «كُلْ بِيَمِينِكَ» قالَ: لاَ أسْتَطِيعُ. قالَ: «لاَ اسْتَطَعْتَ» مَا مَنَعَهُ إلاّ الْكِبْرُ. قالَ: فَمَا رَفَعَهَا إلَى فِيهِ.

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا سول قولى بىلەن تاماق يېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ئوڭ قولۇڭدا يېگىن دېسە، ئۇكىشى؛ مەن ئوڭ قولۇمدا يېيىشكە قادىر بولالمايمەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ ئۇنداق بولسا، ئوڭ قولۇڭدا يېيىشكە قادىر بولالمىغايسەن دېدى،ـ ئۇنى رەسۇلۇللاھقا ئىتائەت قىلىشدىن ئاجىزلىق ئەمەس،بەلكى، پەقەت كىبرى قىلىشلا توسۇپ قويغان ئىدى ـ ئاندىن ئۇكىشى ئوڭ قولىنى پەقەتلا ئاغزىغا كۆتۈرۈپ ئاپىرالمىدى.مۇسلىم توپلىغان.

5221 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ. قالَ أبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ سَمِعَهُ مِنْ عُمَرَ بْنِ أبِي سَلَمَةَ. قالَ: كُنْتُ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصّحْفَةِ. فَقالَ لِي: «يَا غُلاَمُ سَمّ اللّهَ. وَكُلْ بِيَمِينِكَ. وَكُلْ مِمّا يَلِيكَ».

ئۆمەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، تاماق يېگەندە قولۇم لىگەننىڭ ھەممە يېرىدە يۈتكىلىپ يۈرگەندە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى غۇلام! بىسمىللاھ دېگىن، ئوڭ قولۇڭ بىلەن يېگىن، ئالدىڭدىن يېگىن. بەيھەقى، ئىبنى ماجە، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

5222 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ إسْحَقَ قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أبِي مَرْيَمَ. أخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. أخْبَرَنِي مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أبِي سَلَمَةَ أنّهُ قالَ: أكَلْتُ يَوْماً مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَجَعَلْتُ آخُذُ مِنْ لَحْمٍ حَوْلَ الصّحْفَةِ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كُلْ مِمّا يَلِيكَ».

ئۆمەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قۇچىقىدىكى بىر كىچىك بالا ئىدىم، قولۇم تاماق بار قاچىنىڭ ئىچىدە ئايلىنىپ يۈرەتتى، لىگەننىڭ ئەتراپىدىن يېسەم ئاندىن رەسۇلۇللاھ ماڭا مۇنداق دېدى: ئى بالام، يېقىن كەلگىن، بىسمىللاھى دېگىن، ئوڭ قولۇڭدا ئالدىڭدىن يېگىن.بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ھەببان توپلىغان،سەھىھ. بۇ بالا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۆگەي بالىسدۇر.

5223 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ أبِي سَعِيدٍ قالَ: نَهَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ اخْتِنَاثِ الأسْقِيَةِ.
5224 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أنّهُ قالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ اخْتِنَاثِ الأسْقِيَةِ: أنْ يُشْرَبَ مِنْ أفْوَاهِهَا.
5225 ـ وحدّثناه عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أنّهُ قالَ: وَاخْتِنَاثُهَا أنْ يُقْلَبَ رَأسُهَا ثُمّ يُشْرَبَ مِنْهُ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇلۇمنىڭ ئاغزىدىن سۇ ئىچىشتىن، سۇنۇق، پۇچۇق يېرىدىن ئىچىشدىن، سۇندۇرۇپ، شۇ جايدىن ئىچىشدىن توسقان. مۇسلىم 3769 ـ ھەدىس، بۇخارى 5194 ـ ھەدىس، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

930 ـ باب كراهية الشرب قائما ئۆرە تۇرغان ھالدا ئىچىملىك ئىچمەسلىك

5226 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم زَجَرَ عَنِ الشّرْبِ قَائِماً.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ئىچىشتىن توسقان،

5227 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ. حَدّثنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَى أَنْ يَشْرَبَ الرّجُلُ قَائِماً. قَالَ قَتَادَةُ: فَقُلْنَا: فَالأَكْلُ؟ فَقَالَ: ذَاكَ أَشَرّ أَوْ أَخْبَثُ.

5228 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ قَالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ قَتَادَةَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىنىڭ ئۆرە تۇرۇپ ئىچىملىك ئىچىشدىن توسقان. يېيىش تېخىمۇ مەنئى قىلىنىدۇ. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5229 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبي عِيسَى الأُسْوَارِيّ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم زَجَرَ عَنِ الشّرْبِ قَائِماً.

5230 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ وَابْنِ الْمُثَنّى) قَالُوا: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبي عِيسَى الأُسْوَارِيّ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الشّرْبِ قَائِماً.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ئىچىشدىن، توسقان،

5231 ـ حدّثني عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي الْفَزَارِيّ). حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ. أَخْبَرَنِي أَبُو غَطَفَانَ الْمُرّيّ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يَشْرَبَنّ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَائِماً. فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقِىءْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىر كىشى ھەرگىز ئۆرە تۇرغان ھالدا ئىچىملىك ئىچمىسۇن، (ئەگەر ئۇنتۇپ قىلىپ، ئۆرە تۇرغان ھالدا ئىچىپ سالسا ئۇنى قۇسۇۋەتسۇن). مۇسلىم توپلىغان،ئەلبانى بۇ ھەدىس سەھىھ، لېكىن، قۇسۇۋەتسۇن دىگىنى زەئىپ دىگەن.

931 ـ باب في الشرب من زمزم قائما

5232 ـ وحدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: سَقَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ زَمْزَمَ فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ.

5233 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم شَرِبَ مِنْ زَمْزَمَ، مِنْ دَلْوٍ مِنْهَا، وَهُوَ قَائِمٌ.

5234 ـ وحدّثنا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ. ح وَحَدّثنِي يَعْقُوبُ الدّوْرَقِيّ وَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ (قَالَ إِسْمَاعِيلُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ يَعْقُوبُ: حَدّثنَا) هُشَيْمٌ. حَدّثنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ وَ مُغِيرَةُ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَرِبَ مِنْ زَمْزَمَ وَهُوَ قَائِمٌ.

5235 ـ وحدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ سَمِعَ الشّعْبِيّ، سَمِعَ ابْنَ عَبّاسٍ، قَالَ: سَقَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ زَمْزَمَ. فَشَرِبَ قَائِماً. وَاسْتَسْقَىَ وَهُوَ عِنْدَ الْبَيْتِ.

5236 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا: فَأَتَيْتُهُ بِدَلْوٍ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە زەمزەم سۈيىنى چىلەك، سوغا بىلەن

ئېكىلىپ بەرسەم، ئۇنى ئۆرە تۇرغان ھالدا ئىچكەن ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

932 ـ باب كراهة التنفس في نفس الإناء واستحباب التنفس ثلاثا، خارج الإناء

5237 ـ حدّثنا ابْنُ أبي عُمرَ. حَدّثنَا الثقفِيّ عَنْ أيّوبَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أبي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أبي قَتَادَةَ، عَنْ أبيه أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم نَهَى أنْ يُتَنَفّسَ فِي الإنَاءِ.

ئەبۇ قەتادە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قاچىنىڭ ئىچىگە تىنىشتىن،

نەپەسلىنىشتىن ياكى پۈۋلەشتىن توسقان. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5238 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ عَزْرَةَ بْنِ ثابتٍ الأنْصَاريّ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أنَسٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَتَنَفّسُ فِي الإنَاءِ ثَلاَثاً.

5239 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أبي عِصَامٍ، عَنْ أنَسٍ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَتَنَفّسُ فِي الشّرَابِ ثَلاَثاً، وَيَقُولُ: «إنّهُ أرْوَى وَأبْرَأ وَأمْرَأ».

قَالَ أنَسٌ: فَأنَا أتَنَفّسُ فِي الشّرَابِ ثَلاَثاً.

5240 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ قالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ الدّسْتَوَائِيّ، عَنْ أبي عِصَامٍ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. وَقَالَ: فِي الإنَاءِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىچىملىك ياكى سۇ ئىچسە، (قاچىنىڭ تېشىغا)

ئۈچ قېتىم تىنىپ ئىچەتتى، ۋە شۇنداق ئىچىش بەك سىڭىشلىك، مەنپەئەتلىك، ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرۇپ سىلىق ئۆتىدۇ،

سالامەتلىككە ياخشى پايدىلىق دەيتتى. ئەھمەد 12456 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3239 ـ ھەدىس،

بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ۋە تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

933 ـ باب استحباب إدارة الماء واللبن، ونحوهما، عن يمين المبتدىء ئوڭدىن باشلاش توغرىسىدا

5241 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ. وَعَنْ يَمِينِهِ أعْرَابِيّ وَعَنْ يَسَارِهِ أبُو بَكْرٍ. فَشَرِبَ. ثُمّ أعْطَى الأعْرَابِيّ. وَقالَ: «الأيْمَنُ فالأيْمَنُ».

5242 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظ لِزُهَيْرٍ) قالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أنَسٍ قالَ: قَدِمَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ وَأنَا ابْنُ عَشْرٍ. وَمَاتَ وَأنَا ابْنُ عِشْرِينَ. وَكُنّ أمّهَاتِي يَحْثُثْنَنِي عَلَى خِدْمَتِهِ. فَدَخَلَ عَلَيْنَا دَارَنَا. فَحَلَبْنَا لَهُ مِنْ شَاةٍ دَاجِنٍ. وَشِيبَ لَهُ مِنْ بِئْرٍ فِي الدّارِ. فَشَرِبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ ــ وَأبُو بَكْرٍ عَنْ شِمَالِهِ ــ: يَا رَسُولَ اللّهِ أعْطِ أبَا بَكْرٍ. فَأعْطَاهُ أعْرَابِيّاً عَنْ يَمِينِهِ. وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الأيْمَنُ فالأيْمَنُ».

5243 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرِ بْنِ حَزْمٍ، أبي طُوَالَةَ الأنْصَارِيّ أنّهُ سَمِعَ أنَسَ ابْنَ مَالِكٍ. ح وَحَدّثنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ (وَاللّفْظ لَهُ). حَدّثنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ أنّهُ سَمِعَ أنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدّثُ قالَ: أتَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي دَارِنَا. فَاسْتَسْقَى. فَحَلَبْنَا لَهُ شَاةً. ثُمّ شُبْتُهُ مِنْ مَاءِ بِئْرِي هَذِهِ. قالَ: فَأعْطَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَشَرِبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأبُو بَكْرٍ عَنْ يَسَارِهِ، وَعُمَرُ وِجَاهَهُ، وَأعْرَابِيّ عَنْ يَمِينِهِ. فَلَمّا فَرَغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ شُرْبِهِ، قالَ عُمَرُ: هَذَا أبُو بَكْرٍ. يَا رَسُولَ اللّهِ يُرِيهِ إيّاهُ. فَأعْطَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الأعْرَابِيّ، وَتَرَكَ أبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ. وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الأيْمَنُونَ، الأيْمَنُونَ، الأيْمَنُونَ». قَالَ أنَسٌ: فَهِيَ سُنّةٌ، فَهِيَ سُنّةٌ، فَهِيَ سُنّةٌ.

ئىبنى ئابباس، ئىبنى ئۆمەر، سەھلى ئىبنى سەئىد، ئىبنى زۇبەيىر، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، مەن رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆي قويىمىزنى سېغىپ، سۈتكە ھويلىمىزدىكى قۇدۇقنىڭ سۈيىنى ئارلاشتۇرۇپ

رەسۇلۇللاھقا بەردىم، رەسۇلۇللاھنىڭ سول تەرىپىدە ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ،ئوڭ تەرىپىدە بىر ئەئرابىي بار ئىدى، ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇ :ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئىچىپ بولۇپ ئۇنى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ غا بەرسىلە دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈتنى ئىچىپ بولۇپ سول تەرىپىدىكى ئەبۇ بەكرىگە بەرمەي، ئوڭ تەرىپىدىكى بىر ئەئرابىغا بېرىپ، مۇنداق د بىدى؛ ئوڭ تەرەپدىن، ئوڭ تەرەپتىن كەلسۇن، ئوڭ تەرەپتىكىلەرگە ئاۋۋال بېرىڭلار.

تىرمىزى، 1815 ــ ھەدىس، بۇخارى، مۇسلىم ، ئەبۇ داۋۇد 3238 ــ ھەدىس، ئەھمەد 12941 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە، مالىك، دارمى، بەيھەقى، نەسەئى ، سەھىھ.

5244 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُتِيَ بِشَرَابٍ. فَشَرِبَ مِنْهُ. وَعَنْ يَمِينِهِ غُلاَمٌ وَعَنْ يَسَارِهِ أَشْيَاخٌ. فَقَالَ لِلْغُلاَمِ: «أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلاَءِ؟» فَقَالَ الْغُلاَمُ: لاَ. وَاللّهِ لاَ أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَداً. قَالَ: فَتَلّهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي يَدِهِ.
5245 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ. ح وَحَدّثَنَاهُ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْقَارِيّ). كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَقُولاَ: فَتَلّهُ. وَلَـكِنْ فِي رِوَايَةِ يَعْقُوبَ: قَالَ: فَأَعْطَاهُ إِيّاهُ.

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر قاچا ئىچىملىك كەلتۈرۈلدى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئوڭ تەرپىدە قەۋمىنىڭ ئەڭ كىچىكى بولغان بىر بالا، سول تەرىپىدە پىشقەدەم شەيخلەر بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىچىملىكنى ئىچىپ بولۇپ، سول تەرىپىدىكى بالىغا؛ ئى غۇلام! بۇنى ماۋۇ پىشقەدەملەرگە بېرىشىمگە رۇخسەت قىلامسەن؟دېدى، ئۇ بالا؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلىدىن ئاشقان ئىچىملىكنىڭ پەزلى بەركىتىنى ھېچ كىشىگە بەرمەيمەن، مەن ئۇنى ھەممىدىن ئۇستۇن بىلىمەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئىچىملىكنى ئۇنىڭغا بەردى. بۇخارى، مۇسلىم

934 ـ باب استحباب لعق الأصابع والقصعة، وأكل اللقمة الساقطة بعد مسح ما يصيبها من أذى، وكراهة مسح اليد قبل لعقها

5246 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الاَخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَاماً، فَلاَ يَمْسَحْ يَدَهُ حَتّى يَلْعَقَهَا، أَوْ يُلْعِقَهَا».
5247 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنِي أَبُو عَاصِمٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ مِنَ الطّعَامِ، فَلاَ يَمْسَحْ يَدَهُ حَتّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار تاماق يىگەندە، قولنى، بارمىقنى يالىۋەتمىگىچە،ياكى ئەھلىگە يالىتىۋەتمىگىچە لۆڭگىگە ئېتىمىسۇن . بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجەلەر، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن توپلىغان، سەھىھ.

5248 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: رَأَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَلْعَقُ أَصَابِعَهُ الثّلاَثَ مِنَ الطّعَامِ. وَلَمْ يَذْكُرِ ابْنُ حَاتِمٍ: الثّلاَثَ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ فِي رِوَايَتِهِ: عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ.

5249 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْكُلُ بِثَلاَثِ أَصَابِعَ. وَيَلْعَقُ يَدَهُ قَبْلَ أَنْ يَمْسَحَهَا.

5250 -5251 ـ ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ أَنّ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ـ أَوْ عَبْدَ اللّهِ بْنَ كَعْبٍ ـ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ كَعْبٍ أَنّهُ حَدّثَهُمْ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَأْكُلُ بِثَلاَثِ أَصَابِــــعَ. فَإِذَا فَرَغَ لَعِقَهَا.

كەئبى ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچ بارمىقى بىلەن يەيتتى، قولنى سۈرتىشتىن، لۆڭگىگە ئېيتىشتىن بۇرۇن يالىۋېتەتتى. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5252 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِلَعْقِ الأَصَابِعِ وَالصّحْفَةِ. وَقَالَ: «إِنّكُمْ لاَ تَدْرُونَ فِي أَيّهِ الْبَرَكَةُ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاماق يېگەندە بارماقلارنى، قاچىلارنى يالىۋېتىشكە بۇيرۇپ مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار تائام يېسە، بارماقلىرىنى يالىۋەتسۇن، چۈنكى سىلەر بەرىكەتنىڭ تائامنىڭ قايسى يېرىدە ئىكەنلىكىنى بىلمەيسىلەر. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى،جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرەدىن، تەبرانى، زەيد ئىبنى سابىتتىن، ئەۋسەت، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن توپلىغان، سەھىھ.

5253 -5254 ـ ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ: حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا وَقَعَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا. فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذىً وَلْيَأْكُلْهَا. وَلاَ يَدَعْهَا لِلشّيْطَانِ. وَلاَ يَمْسَحْ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ حَتّىَ يَلْعَقَ أَصَابِعَهُ. فَإِنّهُ لاَ يَدْرِي فِي أَيّ طَعَامِهِ الْبَرَكَةُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ بىر لوقما تامىقى چۈشۈپ كەتسە، پاكىز تازىلاپ يەۋەتسۇن، ئۇنى شەيتانغا قالدۇرمىسۇن، بارماقلىرىنى يالىمىغىچە ياكى يالىتىۋەتمىگىچە لۆڭگىگە سۈرتمىسۇن، تائامنىڭ قايسي يېرىدە بەرىكەت بارلىقىنى ئۇ بىلمەيدۇ، مۇسلىم، ئەھمەد، نەسەئى، ئىبنى ماجە

5255 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ الشّيْطَانَ يَحْضُرُ أَحَدَكُمْ عِنْدَ كُلّ شَيْءٍ مِنْ شَأْنِهِ. حَتّى يَحْضُرَهُ عِنْدَ طَعَامِهِ. فَإِذَا سَقَطَتْ مِنْ أَحَدِكُمُ اللّقْمَةُ فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذىً. ثُمّ لْيَأْكُلْهَا. وَلاَ يَدَعْهَا لِلشّيْطَانِ. فَإِذَا فَرَغَ فَلْيَلْعَقْ أَصَابِعَهُ. فَإِنّهُ لاَ يَدْرِي فِي أَيّ طَعَامِهِ تَكُونُ الْبَرَكَةُ».

5256 ـ وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ «إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ» إِلَىَ آخِرِ الْحَدِيثِ. وَلَمْ يَذْكُرْ أَوّلَ الْحَدِيثِ «إِنّ الشّيْطَانَ يَحْضُرُ أَحَدَكُمْ».

5257 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ و أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فِي ذِكْرِ اللّعْقِ. وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَذَكَرَ اللّقْمَةَ. نَحْوَ حَدِيثِهِمَا.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: شەيتان بىرىڭلارنىڭ ھەممە ئىشىدا ھازىر بولىدۇ، ھەتتا، تائام يەۋەتقاندىمۇ ھازىر بولىدۇ، بىرىڭلاردىن بىر لوقما تائام چۈشۈپ كەتسە، ئۇ تائامدىكى نىجاسەتنى، ئەزىيەتنى تازىلىۋېتىپ يەۋەتسۇن، چۈشۈپ كەتكەن ئۇ تائامنى شەيتانغا قالدۇرمىسۇن، تائامدىن پارىغ بولغاندا، بارماقلىرنى يالىۋەتسۇن، چۈنكى، ئۇ بەرىكەتنىڭ تائامنىڭ قايسى يېرىدە ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5258 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ و أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ الْعَبْدِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا بَهْزٌ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا أَكَلَ طَعَاماً لَعِقَ أَصَابِعَهُ الثّلاَثَ. قَالَ وقَالَ «إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيُمِطْ عَنْهَا الأَذَى. وَلْيَأْكُلْهَا. وَلاَ يَدَعْهَا لِلشّيْطَانِ» وَأَمَرَنَا أَنْ نَسْلُتَ الْقَصْعَةَ. قَالَ: «فَإِنّكُمْ لاَ تَدْرُونَ فِي أَيّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ».

ئەنەس جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلارنىڭ بىر لوقما تامىقى چۈشۈپ كەتسە، پاكىز تازىلاپ يەۋەتسۇن، ئۇنى شەيتانغا قالدۇرمىسۇن، بارماقلىرىنى يالىمىغىچە ياكى يالىتىۋەتمىگىچە لۆڭگىگە سۈرتمىسۇن، تائامنىڭ قايسى يېرىدە بەرىكەت بارلىقىنى ئۇ بىلمەيدۇ، مۇسلىم، ئەھمەد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان.سەھىھ

5259 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا بَهْزٌ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ. حَدّثنَا سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ «إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَلْعَقْ أَصَابِعَهُ. فَإِنّهُ لاَ يَدْرِي فِي أَيّتِهِنّ الْبَرَكَةُ».
5260 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيَ) قَالاَ: حَدّثنَا حَمّادٌ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «وَلْيَسْلُتْ أَحَدُكُمُ الصّحْفَةَ». وَقَالَ «فِي أَيّ طَعَامِكُمُ الْبَرَكَةُ، أَوْ يُبَارَكُ لَكُمْ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار تاماق يېگەندە، قولىنى، بارمىقىنى يالىۋەتمىگىچە لۆڭگىگە ئېيتمىسۇن، بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، ئىبنى ئاببأس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجەلەر، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن توپلىغان، سەھىھ. كېيىنكى كىتابلاردا بەرىكەتنىڭ قايسى تائامدا ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ دېگەن سۆز زىيادە باردۇر.

935 ـ باب ما يفعل الضيف إذا تبعه غير من دعاه صاحب الطعام، واستحباب إذن صاحب الطعام للتابع

تاماققا چاقىرىلمىغان كىشى ئەگىشىپ كەلسە، ئۇنىمۇ بىللە ئەكىرىش توغرىسىدا

5261 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ. قَالاَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ. قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ، يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ. وَكَانَ لَهُ غُلاَمٌ لَحّامٌ. فَرَأَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَعَرَفَ فِي وَجْهِهِ الْجُوعَ. فَقَالَ لِغُلاَمِهِ: وَيْحَكَ اصْنَعْ لَنَا طَعَاماً لِخَمْسَةِ نَفَرٍ. فَإِنّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعوَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَامِسَ خَمْسَةٍ. قَالَ فَصَنَعَ. ثُمّ أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَدَعَاهُ خَامِسَ خَمْسَةٍ. وَاتّبَعَهُمْ رَجُلٌ. فَلَمّا بَلَغَ الْبَابَ قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ هَـٰذَا اتّبَعَنَا. فَإِنْ شِئْتَ أَنْ تَأْذَنَ لَهُ. وَإِنْ شِئْتَ رَجَعَ» قَالَ: لاَ. بَلْ آذَنُ لَهُ. يَا رَسُولَ اللّهِ.
5262 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَاهُ نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ جَرِيرٍ. قَالَ نَصْرُ بْنُ عَلِيَ فِي رِوَايَتِهِ لِهَـٰذَا الْحَدِيثِ: حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ. حَدّثنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثنَا أَبُو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ.
5263 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوّادٍ. حَدّثنَا أَبُو الْجَوّابِ. حَدّثنَا عَمّارٌ (وَهُوَ ابْنُ رُزَيْقٍ) عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَعَنْ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ.

ئەبۇمەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇشۇئەيب دەپ كىنايە قىلىنىدىغان ئەنسارلاردىن بىر كىشىنىڭ قاسساپ قۇلى بار ئىدى، ئۇ قۇلىغا: سەن ماڭا بەش كىشىگە كۇپايە قىلغىدەك تاماق تەييار قىلىپ بەرگىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى بەش كىشىنىڭ بەشىنجىسى قىلىپ چاقىرىشىم مۇمكىن دېدى، ئاندىن ئۇقۇل تاماقنى تەييار قىلىپ بەردى، ئۇكىلىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تاماققا چاقىردى، ئاندىن ئۇلارغا بىركىشى ئەگىشۋالدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئى ئەبۇشۇئەيب! بۇكىشى بىزگە ئەگىشىپ كەلدى، ئەگەر خالىساڭ، بۇكىشىگىمۇ ئىزنى بەرگىن، (بۇ بىز بىلەن بىللە كىرسۇن) ئەگەر خالىساڭ، ئۇنىڭغا ئىزنى بەرمەي ئۇنى تەرىك ئەتكىن

، قايتىپ كەتسۇن دېدى، ئەبۇشۇئەيىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ : ياق، بەلكى مەن بۇ كىشىگىمۇ رۇخسەت قىلدىم، قېنى كىرسۇن دېدى.بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.

5264 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ جَاراً، لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَارِسِيّاً. كَانَ طَيّبَ الْمَرَقِ. فَصَنَعَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ جَاءَ يَدْعُوهُ. فَقَالَ: «وَهَذِهِ؟» لِعَائِشَةَ. فَقَالَ: لاَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ». فَعَادَ يَدْعُوهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «وَهَذِهِ؟» قَالَ: لاَ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ». ثُمّ عَادَ يَدْعُوهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَهَذِهِ؟» قَالَ: نَعَمْ. فِي الثّالِثَةِ. فَقَامَا يَتَدَافَعَانِ حَتّى أَتَيَا مَنْزِلَهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ پارىسلىق بىر خوشنىسى بارىبۇلۇپ بۇكىشى شورپىنى ناھايىتى مزىلىك، ياخشى پۇشىراتتى، ئۇ بىرقېتىم شورپا پۇشۇرۇپ رەسۇلۇللاھ نى چاقىردى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: ئايالىم ئائىشەمۇ بىللە بارسۇنمۇ؟دېدى، ئۇكىشى: ياق دېدى، رەسۇلۇللاھ : ئۇنداق بولسا، مەنمۇ بارمايمەن دېدى. ئۇكىشى يەنەچاقىرىپتى، يەنە شۇنداق دېدى، ئۇكىشى يەنە ياق دېدى، ئۈچۈنجى قېتىم ماقۇل بارسۇن دېگەندە، رەسۇلۇللاھ ئايالىنى بىللە ئېلىپ باردى.

936 ـ باب جواز استتباعه غيره إلى دار من يثق برضاه بذلك، ويتحققه تحققاً تاماً، واستحباب الاجتماع على الطعام

5265 ـ5266 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ. فَإِذَا هُوَ بِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ. فَقَالَ «مَا أَخْرَجَكُمَا مِنْ بُيُوتِكُمَا هَذِهِ السّاعَةَ؟» قَالاَ: الْجُوعُ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ : «وَأَنَا. وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَخْرَجَنِي الّذِي أَخْرَجَكُمَا. قُومُوا» فَقَامُوا مَعَهُ. فَأَتَى رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ. فَإِذَا هُوَ لَيْسَ فِي بَيْتِهِ. فَلَمّا رَأَتْهُ الْمَرْأَةُ قَالَتْ: مَرْحَباً وَأَهْلاً فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَيْنَ فُلاَنٌ؟» قَالَتْ: ذَهَبَ يَسْتَعْذِبُ لَنَا مِنَ الْمَاءِ. إِذْ جَاءَ الأَنْصَارِيّ فَنَظَرَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَصَاحِبَيْهِ. ثُمّ قَالَ: الْحَمْدُ للّهِ. مَا أَحَدٌ الْيَوْمَ أَكْرَمَ أَضْيَافاً مِنّي. قَالَ فَانْطَلَقَ فَجَاءَهُمْ بِعِذْقٍ فِيهِ بُسْرٌ وَتَمْرٌ وَرُطَبٌ. فَقَالَ: كُلُوا مِنْ هَذِهِ. وَأَخَذَ الْمُدْيَةَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِيّاكَ وَالْحَلُوبَ» فَذَبَحَ لَهُمْ. فَأَكَلُوا مِنَ الشّاةِ. وَمِنْ ذَلِكَ الْعِذْقِ. وَشَرِبُوا. فَلَمّا أَنْ شَبِعُوا وَرَوُوا، قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُسْأَلُنّ عَنْ هَذَا النّعِيمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمُ الْجُوعُ. ثُمّ لَمْ تَرْجِعُوا حَتّى أَصَابَكُمْ هَذَا النّعِيمُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سىرتتقا چىقسا، ناگاھان ئەبۇبەكرى بىلەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار تۇرغىدەك، ئۇلارغا؛ مۇشۇ سائەتتە سىلەرنى ئۆيۈڭلاردىن نىمە سىرتتقا چىقاردى؟دېدى، ئۇلار: قۇساقنىڭ ئاچلىقى دېدى، رەسۇلۇللاھ : جېنىم قول ئىلكىدە بولغان الله بىلەن قەسەمكى مىنىمۇ سىلەرنى چىقارغان نەرسە سىرتتقا چىقاردى، يۈرۈڭلار دېدى، ئۇلار ئورنىدىن تۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئەنسارلاردىن بىر كىشىنىڭ ئۆيىگە كەلدى، ئۇكىشى ئۆيىدە يوق ئىكەن، ئۇنىڭ ئايالى رەسۇلۇللاھنى كۆرۈپ؛ مەرھابا، خۇش كەپسىلەر،ئۆيگە كىرىڭلار دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ ئېرىڭىز پالانى قېنى؟ دېدى، ئۇئايال؛ بىزگە قۇدۇقتىن تاتلىق سۇ ئېلىپ كەلگىلى كەتتە دېدى، دەل شۇ چاغدا ئەنسارى كىلىپ، رەسۇلۇللاھقا ۋە ساھابىلىرىغا قاراپ؛ ئەلھەمدۇ لىللاھ، بۇگۈن مەندىنمۇ مىھمانلىرى ئۇلۇغ ھۆرمەتلىك بىرەر كىشى يوق دەپ، ئۇلارغا بىر ساپاق ھۆل خورما ، خورما غورىسى، ۋە پىششىق قۇرۇق خورما كەلتۈردى، ئاندىن بۇنىڭدىن يېگەچ تۇرۇڭلار دەپ پىچاقنى قولىغا ئالدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ؛

يېلىنىدە سۈتى بار بوغاز ئۆلاغنى ، يېنىدا بالىسى بار ئۆلاغنى بوغۇزلاشتىن ھەزەر قىلغىن دېدى، ئۇكىشى ئۇلارغا مال بوغۇزلاپ، گۆش پۇشۇرۇپ مېھمان قىلدى، ئۇلار قوي گۆشلىرىنى ۋە ئەشۇ ھۆل ـ قۇرۇق خورمىلارنى يېدى، ئىچىملىك ئىچتى، قۇساقلىرى تويۇپ، ئىچىملىككە قانغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا مۇنداق دېدى: جېنىم قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، قىيامەت كۈنى مۇشۇ نىئمەتتىن سوراق ــ سۇئال قىلىنىسىلەر، ھېساپ بېرىسىلەر، سىلەرنى ئۆيۈڭلاردىن ئاچلىق چىقارغان ئىدى، ئاندىن سىلەرگە بۇ نىئمەت يەتمىگىچە قايتمىدىڭلار،ئەمدى سورىلىسىلەر.

5267 ـ حدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنِي الضّحّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ، مِنْ رُقْعَةٍ عَارَضَ لِي بهَا، ثمّ قرَأهُ عَلَيّ. قالَ: أخْبَرَنَاهُ حَنْظَلَةُ بْنُ أبي سُفْيَانَ. حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ. قالَ: سَمِعْتُ جَابرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: لَمّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأيْتُ برَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَمَصاً. فانْكَفَأتُ. إلَى امْرَأتِي. فقُلْتُ لَهَا: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فإنّي رَأيْتُ برَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خمَصاً شَدِيداً. فَأخْرَجَتْ لِي جِرَاباً فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ. وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ. قالَ فذَبَحْتُهَا وطَحَنَتْ. ففَرَغَتْ إلَى فرَاغِي. فقطّعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا. ثُمّ وَلّيْتُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَتْ: لاَ تَفْضَحْنِي برَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَنْ مَعَهُ. قالَ فجِئْتُهُ فسَارَرْتُهُ. فقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّا قدْ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا. وَطَحَنَتْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ كَانَ عِنْدَنَا. فتَعَالَ أنْتَ فِي نَفَرٍ مَعَكَ. فصَاحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقالَ «يَا أهْلَ الْخَنْدَقِ إنّ جَابراً قدْ صَنَعَ لَكُمْ سُوراً. فحَيّهَلاَ بكُمْ» وَقالَ رَسولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُنْزِلُنّ بُرْمَتَكُمْ وَلاَ تَخْبزُنّ عَجِينَتَكُمْ، حَتّى أجِيءَ» فجِئْتُ وَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقْدُمُ النّاسَ. حَتّى جِئْتُ امْرَأتِي. فقالَتْ: بكَ. وبكَ. فقُلْتُ: قدْ فعَلْتُ الّذِي قُلْتِ لِي. فأخْرَجَتْ لَهُ عَجِينَتَنَا فبَصَقَ فِيهَا وبَارَكَ. ثُمّ عمَدَ إلَى بُرْمَتِنَا فبَصَقَ فِيهاَاوَبَارَكَ. ثُمّ قالَ: «ادْعِي خَابزَةً فَلْتَخْبزْ مَعَكِ. وَاقدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلاَ تُنْزِلُوهَا» وَهُمْ ألْفٌ. فأقْسِمُ باللّهِ لأكَلُوا حَتّى تَرَكُوهُ وَانْحَرَفُوا. وَإنّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطّ كَمَا هِيَ. وَإنّ عَجِينَتَنَا ــ أوْ كَمَا قالَ الضّحّاكُ ــ لَتُخْبَزُ كَمَا هُوَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز خەندەق كۈنى مەدىنە ئەتراپىغا ئازگال كولاۋاتساق، تويۇقسىز كولايدىغان جايدىن چوڭ قورام تاشتەك قاتتىق بىر زېمىن چىقىپ قالدى، ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ ئەھۋالنى مەلۇم قىلىپ، بۇ قورام تاش خەندەق كولىشىمىزنى توسۇپ قويدى دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ مەن ئۆزۈم چۈشەي دەپ، ئاندىن ئورنىدىن تۇردى ـ ۋەھالەنكى قورسىقىغا ئاچلىقتىن تاش تېڭىغلىق ئىدى، چۈنكى بىز ئۈچكۈندىن بىرى ھېچ نەرسە تېتىپ باقمىغان ئىدۇق ـ ئاندىن تاش چۇقۇيدىغان مىتاڭنى ئېلىپ ھېلىقى تاشتەك قاتتىق زېمىنغا بىرنى ئۇرىۋىدى، ئۇ خۇددى بىردۇۋە تارقاق قۇمدەك بولۇپ كەتتى، ئاندىن كېيىن مەن ئايالىمنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ يېنىڭدا يېگىدەك بىرەر نەرسە بارمۇ؟ مەن رەسۇلۇللاھنىڭ قورسىقىنىڭ قاتتىق ئاچ قالغانلىقىنى كۆردۈم دېسەم، ئۇ بىر سا ئارپا بار تۇلۇمنى ئېلىپ چىقتى، بىزنىڭ ئۆيدە باققان بىر دانە ئۆچكۈمىز بار ئىدى، مەن ئۇنى بوغۇزلاپ، ھېلىقى ئارپىنى ئۇن قىلىپ، گۆشنى قازانغا سېلىپ قويۇپ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كېلىپ، ئاستا مەخپى ھالدا؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن بىزنىڭ ئۆيدە باققان ئۆچكۈنى بوغۇزلاپ قازانغا سېلىپ قويۇپ، يەنە بىر سا ئارپىنى ئۇن قىلىپ قويۇپ كەلدىم، سىلى ۋە سىلى بىلەن بىرگە بىر نەچچە نەپەر كىشى مېنىڭ ئۆيۈمگە بېرىڭلار دېسەم، رەسۇلۇللاھ يۇقىرى ئاۋازى بىلەن ۋارقىراپ تۇرۇپ؛ ئى خەندەق ئەھلى!!جابىر سىلەرگە زىياپەت راسلاپتۇ، ھەممىڭلار مېڭىلار!زىياپەتكە بېرىڭلار

دېدى، ئاندىن ماڭا؛ مەن بارمىغىچە قازاننى ئۇچاقتىن چۈشۈرمەي تۇرغىن، خەمىردا نان راسلىماي تۇرغىن دېدى، رەسۇلۇللاھ كەلگەندىن كېيىن خېمىرنى ئېلىپ چىقتۇق، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا سۈپ دەپ، بەرىكەت تىلىدى، ئاندىن قازاننىڭ قېشىغا بېرىپمۇ سۈپ دەپ، بەرىكەت تىلىگەندىن كېيىن ئايالىمغا؛ ئەمدى نان راسلايدىغانلارنى چاقىرغىن، ئۇلار سەن بىلەن بىللە نان قىلسۇن، قازىنىڭلاردىن شورپىنى ئۇسسۇپ ئېلىۋېرىڭلار لېكىن قازاننى ئۇچاقتىن چۈشۈرمەڭلار دېدى، (بىز شۇنداق قىلدۇق)ئۇلار 1000دىن ئارتۇق ئىدى، الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى يەپ-ئىچىپ تويۇپ قايتىشىپ، ئۇنى شۇ پېتى قالدۇردى، قازىنىمىز ئاۋۋالقىدەكلا گۆش لىق ھالەتتە قايناۋاتاتتى، خېمىرىمىزدىنمۇ شۇ پېتى كاملىماي نان قىلىنىۋاتاتتى.بۇخارى،مۇسلىم.

5268 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَـقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قالَ أَبُو طَلْحَةَ لأِمّ سُلَيْمٍ: قَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ضَعِيفاً. أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ. فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ؟ فَقالَتْ: نَعَمْ. فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصاً مِنْ شَعِيرٍ. ثُمّ أَخَذَتْ خِمَاراً لَهَا. فَلَفّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ، ثُمّ دَسّتْهُ تَحْتَ ثَوْبِي. وَرَدّتْنِي بِبَعْضِهِ. ثُمّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جَالِساً فِي الْمَسْجِدِ. وَمَعَهُ النّاسُ. فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ؟» قالَ فَقُلْتُ: نَعَمْ. فَقالَ: «أَلِطَعَامٍ؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِمَنْ مَعَهُ: «قُومُوا» قالَ فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ. حَتّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ. فَأَخْبَرْتُهُ. فَقالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا أُمّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالنّاسِ. وَلَيْسَ عِنْدَنَا مَا نُطْعِمُهُمْ. فَقالَتِ: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قالَ: فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتّىَ لَقِيَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَهُ حَتّىَ دَخَلاَ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلُمّي. مَا عِنْدَكِ. يَا أُمّ سُلَيْمٍ» فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ. فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَفُتّ. وَعَصَرَتْ عَلَيْهِ أُمّ سُلَيْمٍ عُكّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ. ثُمّ قالَ فِيهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا شَاءَ اللّه أَنْ يَقُولَ. ثُمّ قالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتّىَ شَبِعُوا. ثُمّ خَرَجُوا. ثُمّ قالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتّى شَبِعُوا ثُمّ خَرَجُوا. ثُمّ قالَ: «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» حَتّىَ أَكَلَ الْقَوْمُ كُلّهُمْ وَشَبِعُوا. وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ رَجُلاً أَوْ ثَمَانُونَ.

5269 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا سَعْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قالَ: بَعَثَنِي أَبُو طَلْحَةَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأَدْعُوَهُ. وَقَدْ جَعَلَ طَعَاماً. قالَ فَأَقْبَلْتُ وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَ النّاسِ. فَنَظَرَ إِلَيّ فَاسْتَحْيَيْتُ فَقُلْتُ: أَجِبْ أَبَا طَلْحَةَ. فَقالَ لِلنّاسِ: «قُومُوا» فَقالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّمَا صَنَعْتُ لَكَ شَيْئاً. قالَ فَمَسّهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَدَعَا فِيهَا بِالْبَرَكَةِ. ثُمّ قالَ: «أَدْخِلْ نَفَراً مِنْ أَصْحَابِي، عَشَرَةً» وَقالَ: «كُلُوا» وَأَخْرَجَ لَهُمْ شَيْئاً مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ. فَأَكَلُوا حَتّىَ شَبِعُوا. فَخَرَجُوا. فَقالَ: «أَدْخِلْ عَشَرَةً» فَأَكَلُوا حَتّىَ شَبِعُوا. فَمَا زَالَ يُدْخِلُ عَشَرَةً وَيُخْرِجُ عَشَرَةً حَتّىَ لَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلاّ دَخَلَ، فَأَكَلَ حَتّىَ شَبِـــعَ. ثُمّ هَيّأَهَا. فَإِذَا هِيَ مِثْلُهَا حِينَ أَكَلُوا مِنْهَا.

5270 ـ وحدّثني سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيّ. حَدّثنِي أَبِي. حَدّثنَا سَعْدُ بْنُ سَعِيدٍ. قالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قالَ: بَعَثَنِي أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ. غَيْرَ أَنّهُ قالَ فِي آخِرِهِ: ثُمّ أَخَذَ مَا بَقِيَ فَجَمَعَهُ. ثُمّ دَعَا فِيهِ بِالْبَرَكَةِ. قالَ فَعَادَ كَمَا كَانَ. فَقالَ: «دُونَكُمْ هَذَا».

5271 ـ وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرّقّيّ. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: أَمَرَ أَبُو طَلْحَةَ أُمّ سُلَيْمٍ أَنْ تَصْنَعَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم طَعَاماً لِنَفْسِهِ خَاصّةً. ثُمّ أَرْسَلَنِي إِلَيْهِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَقالَ فِيهِ: فَوَضَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ وَسَمّىَ عَلَيْهِ. ثُمّ قالَ «ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا. فَقالَ «كُلُوا وَسَمّوا اللّهَ» فَأَكَلُوا. حَتّى فَعَلَ ذَلِكَ بِثَمَانِينَ رَجُلاً. ثُمّ أَكَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بَعْدَ ذَلِكَ وَأَهْلُ الْبَيْتِ. وَتَرَكُوا سُؤْراً.

5272 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَىَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، بِهَـٰذِهِ الْقِصّةِ، فِي طَعَامِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَقالَ فِيهِ: فَقَامَ أَبُو طَلْحَةَ عَلَى الْبَابِ. حَتّى أَتَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّمَا كَانَ شَيْءٌ يَسِيرٌ. قالَ هَلُمّهُ. فَإِنّ اللّهَ سَيَجْعَلُ فِيهِ الْبَرَكَةَ».

5273 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ الْبَجَلِيّ. حَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ. وَقالَ فِيهِ: ثُمّ أَكَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَكَلَ أَهْلُ الْبَيْتِ. وَأَفْضَلُوا مَا أَبْلَغُوا جِيرَانَهُمْ.

5274 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثنَا أَبِي. قَالَ: سَمِعْتُ جَرِيرَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: رَأَىَ أَبُو طَلْحَةَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُضْطَجِعاً فِي الْمَسْجِدِ. يَتَقَلّبُ ظَهْراً لِبَطْنٍ. فَأَتَى أُمّ سُلَيْمٍ فَقَالَ: إِنّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُضْطَجِعاً فِي الْمَسْجِدِ. يَتَقَلّبُ ظَهْراً لِبَطْنٍ وَأَظُنّهُ جَائِعاً. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ فِيهِ: ثُمّ أَكَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو طَلْحَةَ وَأُمّ سُلَيْمٍ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ. وَفَضَلَتْ فَضْلَةٌ. فَأَهْدَيْنَاهُ لِجِيرَانِنَا.

5275 ـ5276 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ أَنّ يَعْقُوبَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الأَنْصَارِيّ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: جِئْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً فَوَجَدْتُهُ جَالِساً مَعَ أَصْحَابِهِ يُحَدّثُهُمْ، وَقَدْ عَصّبَ بَطْنَهُ بِعِصَابَةٍ ــ قَالَ أُسَامَةُ: وَأَنَا أَشُكّ ــ عَلَىَ حَجَرٍ. فَقُلْتُ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ: لِمَ عَصّبَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَطْنَهُ؟ فَقَالُوا: مِنَ الْجُوعِ. فَذَهَبْتُ إِلَىَ أَبِي طَلْحَةَ، وَهُوَ زَوْجُ أُمّ سُلَيْمٍ بِنْتِ مِلْحَانَ. فَقُلْتُ: يَا أَبَتَاهُ قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَصّبَ بَطْنَهُ بِعِصَابَةٍ. فَسَأَلْتُ بَعْضَ أَصْحَابِهِ فَقَالُوا: مِنَ الْجُوعِ. فَدَخَلَ أَبُو طَلْحَةَ عَلَىَ أُمّي. فَقَالَ: هَلْ مِنْ شَيْءٍ؟ فَقَالَتْ: نَعَمْ. عِنْدِي كِسَرٌ مِنْ خُبْزٍ وَتَمَرَاتٌ. فَإِنْ جَاءَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَحْدَهُ أَشْبَعْنَاهُ. وَإِنْ جَاءَ آخَرُ مَعَهُ قَلّ عَنْهُمْ. ثُمّ ذَكَرَ سَائِرَ الْحَدِيثِ بِقِصّتِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ئەبۇتەلھە ئۇممە سۇلەيمگە؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاۋازىنىڭ ئاجىز بوش چىقىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن قورسىقىنىڭ بەك ئېچىپ كەتكەنلىكىنى بىلدىم، يېنىڭدا يېگىدەك نەرسە بارمۇ؟دېدى، ئۇممە سۇلەيم ؛ھەئە بار دەپ، بىر نەچچە ئارپا تۇقچىنى چىقىرىپ ئاندىن ئۆزىنىڭ رومىلىنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بەزىسدە ناننى يۆگەپ، ئاندىن ئۇنى قولتۇقۇمغا يۇشۇرۇپ قىستۇرۇپ، رومالنىڭ يەنە بىرقىسمىنى بېشىمغا سەللىدەك يۆگەپ،ئاندىن مىنى رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا ئەۋەتتى، ئاندىن مەن ناننى ئېلىپ بېرىپ، رەسۇلۇللاھنى نامازگاھىدا تاپتىم، رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە يەنە نۇرغۇن كىشلەر بارئىكەن، مەن ئۇلارغا سالام قىلدىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ سىنى ئەبۇتەلھە ئەۋەتتىمۇ؟دېدى، مەن؛ ئەھە شۇنداق دېدىم، رەسۇلۇللاھ؛تائام بىلەنمۇ؟دېدى، مەن؛ھەئە دىسەم، رەسۇلۇللاھ ئۆزى بىلەن بىللە تۇرغان كىشلەرگە؛ قوپۇڭلار، مەن بىلەن تاماق يېگىلى مېڭىڭلار دېدى، ئاندىن بىزنىڭ ئۆيگە قاراپ ماڭدى، مەن ئۇلارنىڭ ئالدىدا كىلىپ، ئەبۇتەلھەگە خەۋەر قىلدىم، ئەبۇتەلھە؛ئى ئۇممە سۇلەيم! رەسۇلۇللاھ نۇرغۇن كىشلەر بىلەن تاماققا كىلىۋېتىپتۇ، بىزنىڭ يېنىمىزدا ئۇلارغا تاماق قىلىپ بەرگىدەك نەرسە بولمىسا دېدى، ئۇممە سۇلەيم؛الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى ئوبدان بىلىدۇ دېدى ، ئاندىن ئەبۇتەلھە رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا چىقىپ كىتىپ، ئۇلار بىلەن بىللە كىرىپ كەلدى، رەسۇلۇللاھ؛ ئى ئۇممە سۇلەيم!ئۆيۈڭدە بار نەسىنى كەلتۈرگىن دېدى، ئۇ ھىلىقى نانلارنى كەلتۈردى، رەسۇلۇللاھ ئۇنانلارنى ئۇششاق پارچىلاپ ئۇشتۇشقا بۇيرىدى، ئۇممەسۇلەيم ياغ بار تۇلۇمنى قېقىپ سىقىپ، چاي راسلىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا الله خالىغان بىر نەرسلەرنى دەپ؛ ئون كىشىنىڭ كىرىشىگە ئىزنى بىرىڭلار دېدى، ئۇلار ئىزنى بىلەن كىرگەندە، رەسۇلۇللاھ؛الله نىڭ ئىسمىنى ئاتاپ يەڭلار دېدى، ئۇلار تويغىچە يەپ ـ ئىچىپ چىقىپ كەتتى، ئاندىن يەنە ئون كىشىنىڭ كىرىشىگە ئىزنى بىرىڭلار دېدى،يەنە ئونغا ئىزنى بەردى،(ئۇلار ئوندىن ـ ئوندىن كىرىپ)قەۋىمنىڭ ھەممىسى تويغىچە يەپ ـ ئىچىپ قايتتى،ئۇلار 70، 80 كىشى ئىدى.ئاندىن رەسۇلۇللاھ ۋە ئۆي ئىچىدىكىلەر، خۇلۇم ـ خوشنىلار يەپ ـ ئىچىپ، يەنە ئۇتاماقنى شۇ پېتى قالدۇردى، ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسە

كاملىمىدى، مەن كاملامدۇ؟يوق قاراپ تۇرغان ئىدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قالغان تائاملارنى يىغىپ، ئۇنىڭغا بەرىكەت تىلەپ دۇئا قىلىپ؛ بۇنى ئىبلىگلار دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

937 ـ باب جواز أكل المرق، واستحباب أكل اليقطين، وإيثار أهل المائدة بعضهم بعضاً وإن كانوا ضيفانا، إذا لم يكره ذلك صاحب الطعام

شورپا بىلەن كاۋىنىڭ پەزىلىتى ۋە مېھمانىنىڭ تاماق ئەھلىگە دۇئا قىلىپ قويىشى توغرىسىدا

5277 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ إِسْحَـٰقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أبِي طَلْحَةَ أنّهُ سَمِعَ أنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: إنّ خَيّاطاً دَعَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِطَعَامٍ صَنَعَهُ. قَالَ أنَسُ بْنُ مَالِكٍ: فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَىَ ذَلِكَ الطّعَامِ. فقرّبَ إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خُبْزاً مِنْ شَعِيرٍ. وَمَرَقاً فِيهِ دُبّاءٌ وَقَدِيدٌ. قَالَ أنَسٌ: فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَتَتَبّعُ الدّبّاءَ مِنْ حَوَالَي الصّحْفَةِ. قَالَ: فَلَمْ أزَلْ أحِبّ الدّبّاءَ مُنْذُ يَوْمَئِذٍ.

5278 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ، أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أبُو أسَامَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيْرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ قَالَ: دَعَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلٌ. فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ. فَجِيءَ بِمَرَقَةٍ فِيهَا دُبّاءٌ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْكُلُ مِنْ ذَلِكَ الدّبّاءِ وَيُعْجِبُهُ. قَالَ: فَلَمّا رَأَيْتُ ذَلِكَ جَعَلْتُ أُلْقِيهِ إلَيْهِ وَلاَ أطْعَمُهُ. قَالَ فَقَالَ أنَسٌ: فَمَا زِلْتُ، بَعْدُ، يُعْجِبُنِي الدّبّاءُ.

5279 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ وَ عَاصِمٍ الأحْوَلِ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ رَجُلاً خَيّاطاً دَعَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَزَادَ: قَالَ ثَابِتٌ: فَسَمِعْتُ أنَساً يَقُولُ: فَمَا صُنِعَ لِي طَعَامٌ، بَعْدُ، أقْدِرُ عَلَى أنْ يُصْنَعَ فِيهِ دُبّاءٌ إلاّ صُنِعَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر ماشىنچى سەيپۇلڭ كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تاماققا چاقىردى، مەنمۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە بارغان ئىدىم، ئۇكىشى بىزگە ئارپا نىنى بىلەن شورپا كەلتۇردى، شورپىنىڭ ئىچىدە كاۋا بىلەن قۇرۇتۇلغان گۆش بار ئىدى، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ تاماق قاچىسىنىڭ ئەتراپىدىن كاۋىنى تىرىپ يىگەنلىكىنى كۆرۈپ، شۇ كۈنىدىن باشلاپلا كاۋىنى بەك ياخشى كۆرۈپ كەلدىم. بۇخارى، مۇسلىم.

938 ـ باب استحباب وضع النوى خارج التمر، واستحباب دعاء الضيف لأهل الطعام، وطلب الدعاء من الضيف الصالح، وإجابته لذلك

5280 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بُسْرٍ. قَالَ: نَزَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ أبِي. قَالَ: فَقَرّبْنَا إلَيْهِ طَعَاماً وَوَطْبَةً. فَأكَلَ مِنْهَا. ثُمّ أُتِيَ بِتَمْرٍ فَكَانَ يَأْكُلُهُ وَيُلْقِي النّوَى بَيْنَ إصْبَعَيْهِ وَيَجْمَعُ السّبّابَةَ وَالْوُسْطَى (قَالَ شُعْبَةُ: هُوَ ظَنّي. وَهُوَ فِيهِ، إنْ شَاءَ اللّهُ، إلْقَاءُ النّوَى بَيْنَ الإصْبَعَيْنِ). ثُمّ أُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَهُ. ثُمّ نَاوَلَهُ الّذِي عَنْ يَمِينِهِ. قَالَ فَقَالَ أبِي، وَأخَذَ بِلِجَامِ دَابّتِهِ: ادْعُ اللّهَ لَنَا. فَقَالَ: «اللّهُمّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ. وَاغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ».

5281 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أبِي عَدِيَ. ح وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمّادٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَشُكّا فِي إلْقَاءِ النّوَى بَيْنَ الإِصْبَعَيْنِ.

ئىبنى يۇسر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دادامنىڭ قېشىغا چۈشتى، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تاماق بىلەن ھۆل خورما كەلتۈردۇق، ئۇنىڭدىن يىدى، ئاندىن قۇرۇق خورما كەلتۈرلىۋىدى ئۇنىڭدىن يەپ، خورما ئۇرۇقلىرىنى كۆرسەتكۈچى بارمىقى بىلەن ئوتتۇرا بارمىقىنىڭ ئارىسىغا تىزىپ جۇغلىدى، يەنەبىرخاتىردە؛ خورما ئۇرۇقلىرىنى كۆرسەتكۈچى بارمىقى بىلەن ئوتتۇر بارمىقىنىڭ ئۈستىگە قويدى، ئاندىن ئىچىملىك كلىۋىدى، ئۇنى ئىچىپ (مىگىش ئۈچۈن تۇردى)دادام ئۇلغىنىڭ يۈگىنىنى تۇتىۋىلىپ: بىز ئۈچۈن الله قا دۇئا قىلسىلا

دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئى الله! ئۇلار ئۈچۈن ئۇلارغا بەرگەن رىزىقلىرىدا بەركەت ئاتاقىلسىلا، ئۇلارغا مەغپىرەت قىلسىلا، رەھىم قىلسىلا دىدى.مۇسلىم تو .

939 ـ باب أكل القثاء بالرطب تەرخەمەكنى خورما بىلەن يېيىش ۋە ئۇزىنى تۈۋەن تۇتۇش توغرىسىدا

5282 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ الْهِلاَلِيّ (قال يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقال ابْنُ عَوْنٍ: حَدّثنَا) إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ جَعْفَرٍ. قالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْكُلُ الْقِثّاءَ بِالرّطَبِ.

ئابدۇللاھ ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تەرخەمەكنى خورما بىلەن يەيتتى. ئەھمەد، بەيھەقى، تۆت كىتاب توپلىغان، ھەتتا بۇخارى 5020 ـــ ھەدىس، مۇسلىم 3806 ـــ ھەدىسدە بار بولۇپ، سەھىھ. بەزى خاتىرىدە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ ئىككىسىنى ئىككى قولىدا تۇتۇپ تۇرۇپ يېگەن دىيىلىدۇ، بۇنىڭدىن ئىككى خىل نەرسىنى ئىككى قولدا يىسە دۇرۇس بولىدۇ، مەسلەن: قوغۇن ـــ تاۋۇز بىلەن ناننى يىگەندەك. سەھلى ئىبنى سەئىد، ئائىشە، ئابدۇللاھ ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، قوغۇن ـ تاۋۇزنى خورما بىلەن يەيتتى. ئىبنى ماجە، تىرمىزى، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قوغۇننى خورما بىلەن يەيتتى، ۋە مۇنداق دەيتتى: بۇنىڭ ھارارىتى، ئىسسىقلىقى يەنى خورمىنىڭ ئىسسىقلىقى، ماۋۇنىڭ يەنى قوغۇننىڭ سوغۇقلىقى بىلەن سۇندۇرۇلىدۇ، بۇ قوغۇننىڭ سوغۇقلىقى بولسا، خورمىنىڭ ئىسسىقلىقىنىڭ باراۋىرىدە بولىدۇ. ئەبۇ داۋۇد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

940 ـ باب استحباب تواضع الآكل، وصفة قعوده

5283 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. كِلاَهُمَا عَنْ حَفْصٍ. قالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سُلَيْمٍ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ. قالَ: رَأَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مُقْعِياً، يَأْكُلُ تَمْراً.

5284 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و ابْنُ أَبِي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ. قالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أَنَسٍ. قالَ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِتَمْرٍ. فَجَعَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقْسِمُهُ وَهُوَ مُحْتَفِزٌ، يَأْكُلُ مِنْهُ أَكْلاً ذَرِيعاً. وَفِي رِوَايَةِ زُهَيْرٍ: أَكْلاً حَثِيثاً.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يۈكۈنۈپ زوڭ ئولتۇرۇپ خورما يېگىنىنى كۆرگەن ئىدىم، يەنەبىرخاتىرىدە؛ مەلۇم سەۋەپتىن ناھايىتى تىز يېگەن ئىدى دىيىلگەن.مۇسلىم توپلىغان.

941 ـ باب نهي الآكل مع جماعة، عن قران تمرتين ونحوهما في لقمة، إلا بإذن أصحابه

ئىزنىسىز خورمىلارنى جۈپلەپ يېۋالماسلىق، يەنى ھەمراھىدىن كۆپ يېۋالماسلىق توغرىسىدا

5285 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قالَ: سَمِعْتُ جَبَلَةَ بْنَ سُحَيْمٍ قالَ: كَانَ ابْنُ الزّبَيْرِ يَرْزُقُنَا التّمْرَ. قالَ وَقَدْ كَانَ أَصَابَ النّاسَ يَوْمَئِذٍ جُهْدٌ. وَكُنّا نَأْكُلُ فَيَمُرّ عَلَيْنَا ابْنُ عُمَرَ وَنَحْنُ نَأْكُلُ. فَيَقُولُ: لاَ تُقَارِنُوا، فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ الإِقْرَانِ. إِلاّ أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرّجُلُ أَخَاهُ.

قالَ شُعْبَةُ: لاَ أُرَى هَذِهِ الْكَلِمَةَ إِلاّ مِنْ كَلِمَةِ ابْنِ عُمَرَ. يَعْنِي الاِسْتِئْذَانَ.

5286 ـ وحدّثناه عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِمَا، قَوْلُ شُعْبَةَ. وَلاَ قَوْلُهُ: وَقَدْ كَانَ أَصَابَ النّاسَ يَوْمَئِذٍ جَهْدٌ.

5287 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. قالاَ: حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ. قالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يَقْرِنَ الرّجُلُ بَيْنَ التّمْرَتَيْنِ حَتّى يَسْتَأْذِنَ أصْحَابَهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرەر كىشىنىڭ ئىككى تال خورمىنى قېرىنداشلىرىنىڭ ئىزنىسىز جۈپلەپ ـ جۈپلەپ يېيىشىدىن توسۇپ مۇنداق دېگەن: كىم بىرەر قەۋم، جامائەت بىلەن بىرگە خورما يەپ قالسا، جۈپلەپ ـ جۈپلەپ ئىككىدىن يېۋالمىسۇن، لېكىن، ئۇلار ئىزنى قىلسا، رۇخسەت قىلىپ رازى بولسا، بۇ مۇستەسنادۇر.بۇخارى،مۇسلىم، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

942 ـ باب في إدخال التمر ونحوه من الأقوات للعيال

5288 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنا يَحْيَى بْنُ حَسّانَ. حَدّثَنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ «لاَ يَجُوعُ أهْلُ بَيْتٍ عِنْدَهُمُ التّمْرُ».

5289 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ طَحْلاَءِ عَنْ أبِي الرّجَالِ، مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أمّهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا عَائِشَةُ بَيْتٌ لاَ تَمْرَ فِيهِ، جِيَاعٌ أهْلُهُ. يَا عَائِشَةُ بَيْتٌ لاَ تَمْرَ فِيهِ جِيَاعٌ أهْلُهُ ــ أوْ جَاعَ أهْلُهُ ــ » قالَهَا مَرّتَيْنِ، أوْ ثَلاَثاً.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يېنىدا خورما بار ئۆي ئەھلى، ھەرگىز ئاچ قالمايدۇ. يەنەبىر خاتىرەدە؛ ئىككى ئۈچ قېتىم «ئى ئائىشە! ئۆزىدە خورما بولمىغان ئۆي ئەھلى ئاچ قالىدۇ» دېگەن. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

943 ـ باب فضل تمر المدينة مەدىنە خورمىسىنىڭ پەزىلىتى

5290 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أبِي وَقّاصٍ، عَنْ أبِيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ أكَلَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ، مِمّا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا، حِينَ يُصْبِحُ، لَمْ يَضُرّهُ سُمّ حَتّى يُمْسِيَ».

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم تاڭ ئاتقۇزغان ئەتىگىنى مەدىنىنىڭ ئىككى ساي ئىككى تەرەپ ئارىسىدىكى خورمىلاردىن يەتتە تال خورما يەپ بەرسە، شۇ كۈنى كەچ بولغانغا قەدەر ئۇ كىشىگە زەھەر، زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ، (سېھرىمۇ شۇنداق). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5291 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا أبُو أسَامَةَ عَنْ هَاشِمِ بْنِ هَاشِمٍ. قالَ: سَمِعْتُ عَامِرَ بْنَ سَعْدِ بْنِ أبِي وَقّاصٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ سَعْداً يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «مَنْ تَصَبّحَ بِسَبْعِ تَمَرَاتٍ، عَجْوَةً، لَمْ يَضُرّهُ ذٰلِكَ الْيَوْمَ سُمّ وَلاَ سِحْرٌ».

5292 ـ وحدّثناه ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ. ح وَحَدّثَنَاهُ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ أخْبَرَنَا أبُو بَدْرٍ شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ. كِلاَهُمَا عَنْ هَاشِمِ بْنِ هَاشِمٍ، بِهَذَا الإسْنَادِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، مِثْلَهُ. وَلاَ يَقُولاَنِ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھەر كۈنى ئەتىگەندە مەدىنىدىكى ئەجۋەت خورمىسىدىن يەتتە تال يەپ بەرسە، ئۇ كىشىگە شۇ كۈنى زەھەر ۋە سېھرى زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ.

ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد،بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5293 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى: أخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) إسْمَاعِيلُ، وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شَرِيكٍ، وَهُوَ ابْنُ أبِي نَمِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أبِي عَتِيقٍ، عَنْ عَائِشَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «إنّ فِي عَجْوَةِ الْعَالِيَةِ شِفَاءً، أوْ إنّهَا تِرْيَاقٌ، أوّلَ الْبُكْرَةِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەدىنىنىڭ نەجدىگە يېقىن ئۈستۈن تەرىپىدىكى باغلارنىڭ ئەجۋەت خورمىسىدا، (يەنى ياخشى، كاتتا خورمىلىرىدا) شىپالىق داۋا باردۇر، ۋە ئۇنى ئەتىگەندە يەپ بەرسە، زەھەر قايتۇرىدۇ، (يۇقىرقى خاتىرىدە ھەر ئەتىگىنى يەپ بەرسە، ئۇ كىشىگە زەھەر ياكى سېھرى تەسىر قىلمايدۇ دىيىلدى) مۇسلىم 3815 _ ھەدىس، ئەھمەد 23344 _ ھەدىس، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە ئەبۇ سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەجۋەت خورمىسى جەننەتتىن نازىل قىلىنغان، ئۇنىڭدا زەھەرگە شىپا باردۇر، موگو، بەنى ئىسرائىللارغا بېرىلگەن، مەننى دىگەن تائامنىڭ تۈرلىرىدىندۇر، موگونىڭ سۈيى كۆز ئاغرىقىغا شىپادۇر، ئەھمەد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

944 ـ باب فضل الكمأة، ومداواة العين بها موگونىڭ پەزىلىتى ۋە ئۇنىڭ بىلەن كۆزنى داۋالاش

5294 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ وَ عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بن عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ. قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

5295 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ. قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

5296 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قَالَ: وَأَخْبَرَنِي الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنِ الْحسَنِ الْعُرَنِيّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ شُعْبَةُ: لَمّا حَدّثَنِي بِهِ الْحَكَمُ لَمْ أُنْكِرْهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمَلِكِ.

5297 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ، الّذِي أَنْزَلَ اللّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

سەئىد ئىبنى زەيىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: موگو، ئاللاھتائالا بەنى ئىسرائىلغا چۈشۈرگەن مەننى دىگەن نىئمەتنىڭ جۈملىسىدىندۇر، ئۇنىڭ سۈيى كۆزگە شىپادۇر. مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5298 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنِ الْحَسَنِ الْعُرَنِيّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ الّذِي أَنْزَلَ اللّهُ عَلَى مُوسَى. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

5299 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ يَقُولُ: قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ الّذِي أَنْزَلَ اللّهُ، عَزّ وَجَلّ، عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

5300 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ شَبِيبٍ. قَالَ: سَمِعْتُهُ مِنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ. فَسَأَلْتُهُ. فَقَالَ: سَمِعْتُهُ مِنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ. قَالَ فَلَقِيتُ عَبْدَ الْمَلِكِ. فَحَدّثَنِي عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنّ. وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەجۋەت خورمىسى جەننەتتىن نازىل قىلىنغان، ئۇنىڭدا زەھەرگە شىپا باردۇر، موگو، بەنى ئىسرائىللارغا بېرىلگەن، مەننى دىگەن تائامنىڭ تۈرلىرىدىندۇر، موگونىڭ سۈيى كۆز ئاغرىقىغا شىپادۇر، ئەھمەد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، ساھابىلار رەسۇلۇللاھقا؛ موگو (خۇددى كىچىك بالىنىڭ تىرنىسىگە قىزىل چىققاندەك)، زىمىننىڭ ئىچىدىن چىققان زىمىننىڭ قىزىلىدۇر دەپ، ئۇنى ئەيىبلىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: موگو، بەنى ئىسرائىللارغا بېرىلگەن مەننى دىگەن تائامنىڭ تۈرلىرىدىندۇر، موگونىڭ سۈيى كۆز ئاغرىقىغا شىپادۇر، ئەجۋەت خورمىسى جەننەتتىن نازىل قىلىنغان، ئۇنىڭدا زەھەرگە شىپا باردۇر. ئەبۇ ھۇرەيرەرەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مەن موگودىن ئۈچ تال ياكى بەش ياكى يەتتە تال ئېلىپ، ئۇنى سىقىپ، سۈيىنى شىشىگە ئېلىپ، مىنىڭ دىدىكىم،چۆرەم ئەمشائەنىڭ كۆزىگە سۈرتۈپ قويسام، ئۇنىڭ كۆزى ساقايدى دېدى. ئەھمەد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، نەسەئى سەھىھ.

945 ـ باب فضيلة الأسود من الكباث كاباس دېگەن ئىراك مېۋىسىنىڭ پەزىلىتى

5301 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَرّ الظّهْرَانِ. وَنَحْنُ نَجْنِي الْكَبَاثَ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «عَلَيْكُمْ بِالأَسْوَدِ مِنْهُ» قَالَ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ كَأَنّكَ رَعَيْتَ الْغَنَمَ. قَالَ «نَعَمْ. وَهَلْ مِنْ نَبِيَ إِلاّ وَقَدْ رَعَاهَا» أَوْ نَحْوَ هَذَا مِنَ الْقَوْلِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە مەررى زەھران دىگەن يەردىن ئۆتۈپ قېلىپ، ئۇجايدىن ئىراك دەرىخىنىڭ مېۋىسىنى ئۈزۈپ تەردۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: قارىلىرىنى ئۈزۈڭلار، چۈنكى ئۇ بەك مىزىلىك تاتلىق دېدى، سىلىمۇ قوي باققانمۇ؟دىيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ:ھەئە مەنمۇ قوي باققان، ھەرقانداق بىر پەيغەمبەر بولىدىكەن ئۇمۇ قوي باققاندۇر دېدى.بۇخار.مۇسلم

946 ـ باب فضيلة الخل، والتأدم به سىركا بىلەن چاينىڭ پەزىلىتى

5302 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسّانَ. أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «نِعْمَ الأُدُمُ، أَوِ الإِدَامُ، الْخَلّ».
5303 ـ وحدّثناه مُوسَى بْنُ قُرَيْشِ بْنِ نَافِعٍ التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيّ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَقَالَ: «نِعْمَ الأُدُمُ» وَلَمْ يَشُكّ.
5304 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سَأَلَ أَهْلَهُ الأُدُمَ. فَقَالُوا: مَا عِنْدَنَا إِلاّ خَلّ. فَدَعَا بِهِ. فَجَعَلَ يَأْكُلُ بِهِ وَيَقُولُ: «نِعْمَ الأُدُمُ الْخَلّ. نِعْمَ الأُدُمُ الْخَلّ».

جابىر، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنهادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆيىدىكىلىرىدىن چاي سورغاندا، ئۇلار؛ بىزنىڭ يېنىمىزدا پەقەت سىركىلا بار دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى كەلتۈرۈپ يېيىشكە باشلاپ مۇنداق دىگەن: سىركا (يەنى ئۈزۈمنى قايىنتىپ ياسايدىغان، ئەمما، مەست قىلىش دەرىجىسىگە بارمىغان ئىچىملىك)نىمىدىگەن ياخشى ئۆي چېيى ھە! سىركا نىمىدىگەن ياخشى ئۆي چېيى ھە! (ئۇ نان بىلەن بىرگە يېيىلىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم 3823 _ ھەدىس، ۋە مۇسلىمدىن كىيىنكى تۆت كىتاب ،سەھىھ.

5305 ـ حدّثني يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدّوْرَقِيّ. حدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) عَنِ الْمُثَنّى بْنِ سَعِيدٍ. حَدّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِي، ذَاتَ يَوْمٍ، إِلَى مَنْزِلِهِ. فَأَخْرَجَ إِلَيْهِ فِلَقاً مِنْ خُبْزٍ. فَقَالَ: «مَا مِنْ أُدُمٍ؟» فَقَالُوا: لاَ. إِلاّ شَيْءٌ مِنْ خَلَ. قَالَ: «فَإِنّ الْخَلّ نِعْمَ الأُدُمُ». قَالَ جَابِرٌ: فَمَا زِلْتُ أُحِبّ الْخَلّ مُنْذُ سَمِعْتُهَا مِنْ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَقَالَ طَلْحَةُ: مَا زِلْتُ أُحِبّ الْخَلّ مُنْذُ سَمِعْتُهَا مِنْ جَابِرٍ.

5306 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا الْمُثَنّى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ نَافِعٍ. حَدّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَخَذَ بِيَدِهِ إِلَى مَنْزِلِهِ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ. إِلَى قَوْلِهِ «فَنِعْمَ الأُدُمُ الْخَلّ» وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.

5307 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حدّثنا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا حَجّاجُ بْنُ أَبِي زَيْنَبَ. حَدّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ، طَلْحَةُ بْنُ نَافِعٍ. قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنْتُ جَالِساً فِي دَارِي. فَمَرّ بِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَشَارَ إِلَيّ. فَقُمْتُ إِلَيْهِ. فَأَخَذَ بِيَدِي. فَانْطَلَقْنَا حَتّى أَتَى بَعْضَ حُجَرِ نِسَائِهِ. فَدَخَلَ. ثُمّ أَذِنَ لِي. فَدَخَلْتُ الْحِجَابَ عَلَيْهَا. فَقَالَ «هَلْ مِنْ غَدَاءٍ؟» فَقَالُوا: نَعَمْ. فَأُتِيَ بِثَلاَثَةِ أَقْرِصَةٍ. فَوُضِعْنَ عَلَىَ نَبِيَ. فَأَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قُرْصاً فَوَضَعَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ. وَأَخَذَ قُرْصاً آخَرَ فَوَضَعَهُ بَيْنَ يَدَيّ. ثُمّ أَخَذَ الثّالِثَ فَكَسَرَهُ بِاثْنَيْنِ. فَجَعَلَ نِصْفَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَنِصْفَهُ بَيْنَ يَدَيّ. ثُمّ قَالَ «هَلْ مِنْ أُدُمٍ؟» قَالُوا: لاَ. إِلاّ شَيْءٌ مِنْ خَلَ. قَالَ «هَاتُوهُ. فَنِعْمَ الأُدُمُ هُوَ».

جابىر، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنى ئۆيىگە باشلاپ كىرىپ، ئۆيىدىكىلەردىن نان سوردى، ئۇلار ئۈچ تۇقاچ ناننى يەنەبىردە پۇچۇق نانلارنى ئېلىپ چىقتى، ئاندىن چاي سورغاندا، ئۇلار؛ بىزنىڭ يېنىمىزدا پەقەت سىركىلا بار دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى كەلتۈرۈپ بېرىشكە باشلاپ مۇنداق دېگەن: سىركا (يەنى ئۈزۈمنى قايىنتىپ ياسايدىغان، ئەمما، مەست قىلىش دەرىجىسىگە بارمىغان ئىچىملىك)نېمىدېگەن ياخشى ئۆي چېيى ھە! سىركا نېمىدېگەن ياخشى ئۆي چېيى ھە!

947 ـ باب إباحة أكل الثوم، وأنه ينبغي لمن أراد خطاب الكبار تركه، وكذا ما في معناه

5308 ـ5309 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ الأَنْصَارِيّ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا أُتِيَ بِطَعَامٍ، أَكَلَ مِنْهُ وَبَعَثَ بِفَضْلِهِ إِلَيّ. وَإِنّهُ بَعَثَ إِلَيّ يَوْماً بِفَضْلَةٍ لَمْ يَأْكُلْ مِنْهَا. لأَنّ فِيهَا ثُوماً. فَسَأَلْتُهُ: أَحَرَامٌ هُوَ؟ قَالَ: «لاَ. وَلَـكِنّي أَكْرَهُهُ مِنْ أَجْلِ رِيحِهِ». قَالَ: فَإِنّي أَكْرَهُ مَا كَرِهْتَ. وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە تاماق كەلتۈرۈلسە، ئۇنىڭدىن يەپ، ئاشقىنىنى ماڭا ئەۋەتەتتى، بىر كۈنى ماڭا بىر قاچا تاماق ئەۋەتىپتۇ، قارىسام ئۇنىڭدىن پەقەتلا يېمەپتۇ، چۈنكى ئۇ تاماقتا سامساق بار ئىكەن، مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سامساق ھاراممۇ؟ دەپ سورسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ياق،ھارام ئەمەس، لېكىن مەن ئۇنىڭ پۇرىقىنىڭ جەھەتىدىن ئۇنى ياقتۇرمايمەن، دېدى. مەن؛ سىلى ياقتۇرمىغاننى مەنمۇ ياقتۇرمايمەن دېدىم.مۇسلىم تويلىغان.

5310 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ و أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخْرٍ (وَاللّفْظُ مِنْهُمَا قَرِيبٌ) قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو النّعْمَانِ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ (فِي رِوَايَةِ حَجّاجِ بْنِ يَزِيدَ: أَبُو زَيْدٍ الأَحولُ). حَدّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَفْلَحَ، مَوْلَى أَبِي أَيّوبَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَزَلَ عَلَيْهِ. فَنَزَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي السّفْلِ وَأَبُو أَيّوبَ فِي الْعُلْوِ. قَالَ فَانْتَبَهَ أَبُو أَيّوبَ لَيْلَةً. فَقَالَ: نَمْشِي فَوْقَ رَأْسِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَتَنَحّوْا. فَبَاتُوا فِي جَانِبٍ. ثُمّ قَالَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «السّفْلُ أَرْفَقُ» فَقَالَ: لاَ أَعْلُو سَقِيفَةً أَنْتَ تَحْتَهَا. فَتَحَوّلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي الْعُلْوِ وَأَبُو أَيّوبَ فِي السّفْلِ. فَكَانَ يَصْنَعُ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم طَعَاماً. فَإِذَا جِيءَ بِهِ إِلَيْهِ سَأَلَ عَنْ مَوْضِعِ أَصَابِعِهِ. فَيَتَتَبّعُ مَوْضِعَ أَصَابِعِهِ. فَصَنَعَ لَهُ طَعَاماً فِيهِ ثُومٌ. فَلَمّا رُدّ إِلَيْهِ سَأَلَ عَنْ مَوْضِعِ أَصَابِعِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقِيلَ لَهُ: لَمْ يَأْكُلْ. فَفَزِعَ وَصَعِدَ إِلَيْهِ. فَقَالَ: أَحَرَامٌ هُوَ؟ فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «لاَ. وَلَـكِنّي أَكْرَهُهُ» قَالَ: فَإِنّي أَكْرَهُ مَا تَكْرَهُ، أَوْ مَا كَرِهْتَ. قَالَ: وَكَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُؤْتَى.

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگەكىلىپ ئۇنىڭ ئۆيىگە چۈشكەندە ئاستىنقى قەۋەتتە تۇردى، ئاندىن ئۇ مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ بېشىدا مېڭىپ يۈرسەم بولمايدۇ دەپ، كېچىچە ئۇخلىيالمايدۇ، پەقەت ئۆينىڭ بىرتەرىپىدە ياتىدۇ، ئەتىسى بۇنى رەسۇلۇللاھ قا دېگەندە رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: سەن ئۇستىدە يېتىۋەرگىن، مەن ئاستىدا تۇراي، ئاستىدا تۇرۇشۇم ساھىبلىرىمغا ۋە مېنى مەخسەت قىلىپ كەلگەنلەرگە قۇلايلىق بولىدۇ، مېھرىبانلىق بولىدۇ، ھاجىتىدىن ئاسان چىقىدۇ، ئۇ بۇنىڭغا قەتئى ئۇنىماي، ئاخىرى رەسۇلۇللاھ ئۇستىگە يۆتكىلىدۇ. ئەبۇئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تاماق كەلتۇرۇلسە، ئۇنىڭدىن يەپ، ئاشقىنىنى ماڭا ئەۋەتەتتى، مەن بارمىقى تەككەن يەردىن يەيتتىم، بىر كۈنى ماڭا بىر قاچا تاماق ئەۋەتىپتۇ، قارىسام ئۇنىڭدىن پەقەتلا يېمەپتۇ، چۈنكى ئۇ تاماقتا سامساق بار ئىكەن، مەن چۈچۈپ ئۇستىگە چىقىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سامساق ھارامىۇ؟ دەپ سورىسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ياق،ھارام ئەمەس، لېكىن مەن ئۇنىڭ پۇرىقىنىڭ جەھىتىدىن ئۇنى ياقتۇرمايمەن، دېدى. مەن؛ سىلى ياقتۇرمىغاننى مەنمۇ ياقتۇرمايمەن دېدىم.رەسۇلۇللاھ قا ۋەھى كېلىپ تۇراتتى. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

948 ـ باب إكرام الضيف وفضل إيثاره مېھماننى ھۆرمەتلەش توغرىسىدا

5311 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ الأَشْجَعِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: إِنّي مَجْهُودٌ. فَأَرْسَلَ إِلَى بَعْضِ نِسَائِهِ. فَقَالَتْ: وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ مَا عِنْدِي إِلاّ مَاءٌ. ثُمّ أَرْسَلَ إِلَى أُخْرَى. فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ. حَتّى قُلْنَ كُلّهُنّ مِثْلَ ذَلِكَ: لاَ. وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ مَا عِنْدِي إِلاّ مَاءٌ. فَقَالَ: «مَنْ يُضِيفُ هَـٰذَا، اللّيْلَةَ، رَحِمَهُ اللّهِ» فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فقَالَ: أَنَا. يَا رَسُولَ اللّهِ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ. فَقَالَ لاِمْرَأَتِهِ: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ؟ قَالَتْ: لاَ. إِلاّ قُوتُ صِبْيَانِي. قَالَ: فَعَلّلِيهِمْ بِشَيْءٍ. فَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا فَأَطْفِئِي السّرَاجَ وَأَرِيهِ أَنّا نَأْكُلُ. فَإِذَا أَهْوَىَ لِيَأْكُلَ فَقُومِي إِلَى السّرَاجِ حَتّى تُطْفِئِيهِ. قَالَ: فَقَعَدُوا وَأَكَلَ الضّيْفُ. فَلَمّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى النّبِي صلى الله عليه وسلم. فقَالَ: «قَدْ عَجِبَ اللّهُ مِنْ صَنِيعِكُمَا بِضَيْفِكُمَا اللّيْلَةَ».

5312 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ بَاتَ بِهِ ضَيْفٌ. فَلَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ إِلاّ قُوتُهُ وَقُوتُ صِبْيَانِهِ. فَقَالَ لاِمْرَأَتِهِ: نَوّمِي الصّبْيَةَ وَأَطْفِئِي السّرَاجَ وَقَرّبِي لِلضّيْفِ مَا عِنْدَكِ. قَالَ فَنَزَلَتْ هَـٰذِهِ الآيَةُ: {وَيُؤْثِرُونَ عَلَىَ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ} (95الحشر الآية: 9).

5313 ـ وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِيُضِيفَهُ. فَلَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ مَا يُضِيفُهُ. فَقَالَ «أَلاَ رَجُلٌ يُضِيفُ هَـٰذَا، رَحِمَهُ اللّهُ» فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو طَلْحَةَ. فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ جَرِيرٍ. وَذَكَرَ فِيهِ نُزُولَ الآيَةِ كَمَا ذَكَرَهُ وَكِيعٌ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى كېلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن بىر پەقىركىشى، مەن بەكلا مۇشەققەتكە قالدىم دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللىرىنىڭ بەزىسىنىڭ ئۆيىگە تاماق ئۈچۈن كىشى ئەۋەتتى، ئايالى؛ سىلىنى ھەقلىق بىلەن ئەۋەتكەن الله بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ يېنىمدا پەقەت سۇلا باردۇر دېدى، يەنەبىرىنىڭ قېشىغا كىشى ئەۋەتسە، ئۇمۇ شۇنداق دېدى، ئاندىن ئاياللىرىنىڭ ھەممىسى شۇنداق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛بۈكىشىنى كىم مېھمان قىلىدۇ؟ئۇكىشىگە الله رەھمەت قىلىدۇ دېدى، ئەنساردىن ئەبۇتەلھە دېيىلىدىغان كىشى

ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مانا مەن مېھمان قىلاي دەپ، ئۇكىشنى ئۆيىگەئاپىرىپ ئايالىغا؛ يېنىڭدا يېگىدەك نەرسە بارمۇ؟دېدى، ئايالى؛ ھېچ نەرسە يوق، پەقەت بالىلارنىڭ يېمەكلىكى بار دېدى، ئەبۇتەلھە؛ سەن بالىلارنى بىر ئامال بىلەن گوللاپ، ئۇلارنى ئۇخلۇتۇپ قويغىن، مېھمىنىمىز كىرگەندە ئۇنىڭغا بىزنى تاماق يەۋاقاندەك كۆرسەتكىن، ئۇتاماقنى يېيىشنى مەقسەت قىلغاندا، سەن چىراقنىڭ قېشىغا ئۇنى ئوڭشاش ئۈچۈن بارغان قىياپەتتە بېرىپ، ئۇنى ئۆچۈرۈۋەتكىن، (ئۇ بىزنىڭ تاماق يېمەي قاچىنى قۇرۇق تاراڭلىتىپ ئولتۇرغىنىمىزنى كۆرۈپ قالمىسۇن)دېدى، ئايالى شۇنداق قىلدى، ئۇلار ئولتۇردى، مېھمان ھېچ نەرسىدىن خەۋىرى يوق تاماقنى يېدى، تاڭ ئاتقاندا ئۇ رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كەلدى، رەسۇلۇللاھ؛ ھەقىقەتەن **الله** تائالا پالانى ئەر بىلەن پالانى ئايالدىن ئەجەبلىنىپ كۈلۈپ كەتتى، ۋە«ئۇلار گەرچە ئۆزلىرىنىڭ ھاجەتلىرى بار بولسىمۇ، ھاجەتمەنلەرنى ئۆزلىرىدىن ئۈستۈن ئەلا بىلىدۇ»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى دېدى.بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

5314 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوّارٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْمِقْدَادِ. قَالَ: أَقْبَلْتُ أَنَا وَصَاحِبَانِ لِي. وَقَدْ ذَهَبَتْ أَسْمَاعُنَا وَأَبْصَارُنَا مِنَ الْجَهْدِ. فَجَعَلْنَا نَعْرِضُ أَنْفُسَنَا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْهُمْ يَقْبَلُنَا. فَأَتَيْنَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَانْطَلَقَ بِنَا إِلَى أَهْلِهِ. فَإِذَا ثَلاَثَةُ أَعْنُزٍ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «احْتَلِبُوا هَذَا اللّبَنَ بَيْنَنَا». قَالَ: فَكُنّا نَحْتَلِبُ فَيَشْرَبُ كُلّ إِنْسَانٍ مِنّا نَصِيبَهُ. وَنَرْفَعُ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَصِيبَهُ. قَالَ: فَيَجِيءُ مِنَ اللّيْلِ فَيُسَلّمُ تَسْلِيماً لاَ يُوقِظُ نَائِماً. وَيُسْمِــــعُ الْيَقْظَانَ. قَالَ ثُمّ يَأْتِي الْمَسْجِدَ فَيُصَلّي. ثُمّ يَأْتِي شَرَابَهُ فَيَشْرَبُ. فَأَتَانِي الشّيْطَانُ ذَاتَ لَيْلَةٍ، وَقَدْ شَرِبْتُ نَصِيبِي. فَقَالَ: مُحَمّدٌ يَأْتِي الأَنْصَارَ فَيُتْحِفُونَهُ، وَيُصِيبُ عِنْدَهُمْ. مَا بِهِ حَاجَةٌ إِلَى هَذِهِ الْجُرْعَةِ. فَأَتَيْتُهَا فَشَرِبْتُهَا. فَلَمّا أَنْ وَغَلَتْ فِي بَطْنِي، وَعَلِمْتُ أَنّهُ لَيْسَ إِلَيْهَا سَبِيلٌ. قَالَ نَدّمَنِي الشّيْطَانُ. فَقَالَ: وَيْحَكَ مَا صَنَعْتَ؟ أَشَرِبْتَ شَرَابَ مُحَمّدٍ؟ فَيَجِيءُ فَلاَ يَجِدُهُ فَيَدْعُو عَلَيْكَ فَتَهْلِكُ. فَتَذْهَبُ دُنْيَاكَ وَآخِرَتُكَ. وَعَلَيّ شَمْلَةٌ. إِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى قَدَمَيّ خَرَجَ رَأْسِي، وَإِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى رَأْسِي خَرَجَ قَدَمَايَ. وَجَعَلَ لاَ يَجِيئُنِي النّوْمُ. وَأَمّا صَاحِبَايَ فَنَامَا وَلَمْ يَصْنَعَا مَا صَنَعْتُ. قَالَ فَجَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَسَلّمَ كَمَا كَانَ يُسَلّمُ. ثُمّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلّى. ثُمّ أَتَى شَرَابَهُ فَكَشَفَ عَنْهُ فَلَمْ يَجِدْ فِيهِ شَيْئاً. فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السّمَاءِ. فَقُلْتُ: الآنَ يَدْعُو عَلَيّ فَأَهْلِكُ. فَقَالَ: «اللّهُمّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي. وَأَسْقِ مَنْ أَسْقَانِي» قَالَ فَعَمَدْتُ إِلَى الشّمْلَةِ فَشَدَدْتُهَا عَلَيّ. وَأَخَذْتُ الشّفْرَةَ فَانْطَلَقْتُ إِلَى الأَعْنُزِ أَيّهَا أَسْمَنُ فَأَذْبَحُهَا لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَإِذَا هِيَ حَافِلَةٌ. وَإِذَا هُنّ حُفّلٌ كُلّهُنّ. فَعَمَدْتُ إِلَى إِنَاءٍ لآلِ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم مَا كَانُوا يَطْمَعُونَ أَنْ يَحْتَلِبُوا فِيهِ. قَالَ فَحَلَبْتُ فِيهِ حَتّى عَلَتْهُ رَغْوَةٌ. فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ «أَشَرِبْتُمْ شَرَابَكُمُ اللّيْلَةَ؟» قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ اشْرَبْ. فَشَرِبَ ثُمّ نَاوَلَنِي. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ اشْرَبْ. فَشَرِبَ ثُمّ نَاوَلَنِي. فَلَمّا عَرَفْتُ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَدْ رَوِيَ، وَأَصَبْتُ دَعْوَتَهُ، ضَحِكْتُ حَتّى أُلْقِيتُ إِلَى الأَرْضِ. قَالَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «إِحْدَى سَوْآتِكَ يَا مِقْدَادُ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَانَ مِنْ أَمْرِي كَذَا وَكَذَا. وَفَعَلْتُ كَذَا. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «مَا هَذِهِ إِلاّ رَحْمَةٌ مِنَ اللّهِ. أَفَلاَ كُنْتَ آذَنْتَنِي، فَنُوقِظَ صَاحِبَيْنَا فَيُصِيبَانِ مِنْهَا» قَالَ فَقُلْتُ: وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ مَا أُبَالِي إِذَا أَصَبْتَهَا وَأَصَبْتُهَا مَعَكَ، مَنْ أَصَابَهَا مِنَ النّاسِ.

5315 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

مىقداد رەزىيەللە ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئىككى ھەمراھىم بىلەن بىللە كەلدىم، قۇرساقلىرىمىزنىڭ ئاچلىقىدىن، قاتتىق قىينىلىپ كۆز-قۇلاقلىرىمىز ئىشلىمەي قالغان ئىدى، بىز ئۆزىمىزنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىغا تەڭلىدۇق، ئۇلارنىڭ ھېچ قايسىسى بىزنى قوبۇل قىلالمىدى(يەنى ئۇلارنىڭمۇ ئۆيىدە يېگىدەك نەرسە يوق ئىكەن)ئاندىن بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كەلدۇق، رەسۇلۇللاھ بىزنى ئۆيىگە باشلاپ باردى، ئۆيىدە ئۈچ دانە ئۆچكە بار ئىكەن، رەسۇلۇللاھ بىزگە: بۇئۆچكىلەرنىڭ سۈتىنى سېغىپ ھەممىمىزگە تەڭ بىرىڭلار دېدى. بىز ئۇ ئۆچكىلەرنى سېغىپ، بىزدىن ھەربىر كىشى ئۆز

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

نىسۋىسىنى ئىچەتتى، رەسۇلۇالله نىڭ نىسۋىسىنى ئېلىپ قۇياتتۇق، ئاندىن رەسۇلۇالله كېچىسى كىلىپ شۇنداق سالام قىلاتتىكى، ئۇخلاپ قالغانلارنى ئويغىتىۋەتمەيتتى، ئويغاقلارغا سالىمىنى ئاڭلىتاتتى، ئاندىن مەسجىدتە ناماز ئۇقۇۋېلىپ كىلىپ سۈتىنى ئىچەتتى، بىركېچىسى مەن ئۆز نىسىۋەمنى ئىچىپ بولىشىمغا قېشىمغا شەيتان كىلىپ: مۇھەممەد بۈگۈن ئەنسارلارنىڭ قېشىغا باردى، ئۇلار ئۇنىڭغا يىمەك ـ ئىچمەك بەردى، ئۇدېگەن تويغىچە يەپ ـ ئىچتى، بۈگۈن بۇسۈتنى ئىچىشكە ھاجىتى يوق دەپ ۋەسۋەسە قىلدى، شۇنىڭ بىلەن مەن كىلىپ، رەسۇلۇالله نىڭ نىسۋىسى بولغان ھېلىقى سۈتنى ئىچىۋەتتىم، سۈت قورسىقىمغا كىرىپ بولىشىغىلا، ئۇسۈتنى ئىچىشكە بولمايدىغانلىقىنى بىلدىم، ئاندىن شەيتان مىنى پۇشايمان قىلدۇرۇپ: سىنىڭ قىلغان ئىشىڭغا ۋايدۇر، سەن مۇھەممەدنىڭ سۈتىنى ئىچىۋالدىڭ، ئەمدى ئۇكىلىپ، سۈتىنى تاپالمىسا، ساڭا قارشى دۇئا قىلىۋىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سەن ھالاك بولۇپ كىتىسەن، سىنىڭ دۇنيا ـ ئاخىرىتىڭ قولۇڭدىن كىتىدۇ دېدى. ئۈستىمدە بىر تون بېپىقلىق ئىدى، پۇتۇمغا ياپسام، بېشىم ئۇچۇق قالاتتى، بېشىمنى ياپسام، پۇتۇم ئۇچۇق قالاتتى، كېچىچە ئۇيقۇم كەلمەيتتى، ئىككى ھەمراھىم بولسا، مىنىڭ قىلىقىمنى قىلماي ئۇخلاپ كەتكەن ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇالله كىلىپ، بۇرۇنقىدەك سالام قىلىپ، ئاندىن مەسجىدكە بېرىپ ناماز ئۇقۇۋېلىپ سۈتىنىڭ قېشىغا كىلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىنى ئېچىپ قاچىداھېچ نەرسىنى تاپالماي، بېشىنى ئاسمانغا كۆتەردى، مەن:ھە ئەمدى ماڭا قارشى دۇئا قىلىۋەتتى مەن ھالاك بۇلىدىغان بولدۇم، دېدىم، رەسۇلۇالله ئەسلىدە: ئى الله! ماڭا تاماق بەرگەنلەرگە تاماق بەرسىلە، مىنى سۇغارغانلارنى سۇغارسىلا دەپ دۇئا قىلغان ئىدى، ئاندىن مەن تونامنى كىيىپ، پىچاقنى ئېلىپ ھېلىقى ئۆچكىلەرنىڭ قايسىسى سېمىز بولسا، شۇنى رەسۇلۇالله قا بوغۇزلاپ بېرەي دەپ بارسام، ناگاھان ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ يېلىنىگە لىق سۈت يىغىلىپ كىتىپتۇ، ئاندىن مەن رەسۇلۇالله نىڭ چوڭ بىر دېسىنى ئەكەلدىم، بۇداسىنىڭ چوڭلىقىدىن ئۇلار بۇچوڭ داسقا سۈت سېغىشنى تامامۇ قىلىپ باقمىغان ئىدى، ئاندىن مەن ئۆچكىلەرنى بۇداسقا ساغدىمكى، داسنىڭ ئۈستىدىن سۈتىنىڭ قايماق ـ كۆپۈكلىرى ئۆرلەپ كەتتى، ئاندىن مەن سۈتنى ئېلىپ كەلسەم، رەسۇلۇالله: سىلەر بۈگۈنكى سۈتىڭلارنى ئىچتىڭلارمۇ يا؟دېدى، مەن: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئىچسىلە دېدىم، رەسۇلۇالله سۈتتىن ئىچىپ، ئاندىن ماڭا سۇنۇپ بەردى، مەن يەنە ئىچسىلە دېدىم، يەنە ئىچىپ ماڭا سۇنۇپ بەردى، مەن رەسۇلۇالله نىڭ سۈتنى ئىچىپ قانغانلىقىنى، دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولۇپ، بۇدۇئانىڭ بەركىتىگە مىنىڭمۇ ئېرىشكەنلىكىمنى بىلگىنىمدە، يەرگە يىقىلىپ كەتكەنگە قەدەر كۈلۈپ كەتتىم، ئاندىن رەسۇلۇالله : ئى مىقداد! بۇسىنىڭ يامان قىلىقلىرىڭنىڭ بىرسى ئىكەن، بۇنىمە ئىش؟دېدى، مەن مۇنداق مۇنداق ئىشلار يۈز بەردى، مەن مۇنداق قىلدىم دەپ، بولغان ئىشلارنى بىر بىرلەپ خەۋەر قىلدىم، ئاندىن رەسۇلۇالله: بۇ پەقەت الله نىڭ رەھمىتى(يەنى سۈتىنىڭ ئۆز ۋاقتىدىن باشقا ۋاقىتتا كۆپىيىشى الله نىڭ رەھمىتى) سەن باياتىن ماڭا دەپ قويساڭ بولمامدۇ؟ نىمە ئۈچۈن باشتىلا دەپ قويمىدۇڭ؟ ئاۋۇ ھەمراھلىرىمىزنىمۇ ئويغۇتاتتۇق، ئۇلارمۇ بىز بىلەن بىللە سۈتتىن ئىچىۋالاتتى ئەمەسما دېدى. مەن: سىلىنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن الله بىلەن قەسەمكى، بۇ بەركەتلىك سۈتكە سىلى ئېرىشۋالسىلا، ۋە سىلى بىلەن بىللە مەنلا ئېرىشۋالسام، باشقىلارنىڭ ئېرىشەلمەسلىكىدىن پەرۋا قىلمايمەن دېدىم.

5316 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ. جَمِيعاً عَنِ الْمُعْتَمِرِ بْنِ سُلَيْمَانَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ مُعَاذٍ). حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِي عُثْمَانَ (وَحَدّثَ أَيْضاً)، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ. قَالَ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم ثَلاَثِينَ وَمِائَةً. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ؟» فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ. فَعُجِنَ. ثُمّ جَاءَ رَجُلٌ، مُشْرِكٌ مُشْعَانّ طَوِيلٌ، بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «أَبَيْعٌ أَمْ عَطِيّةٌ ـــ أَوْ قَالَ ـــ أَمْ هِبَةٌ؟» فَقَالَ: لاَ. بَلْ بَيْعٌ. فَاشْتَرَىَ مِنْهُ شَاةً. فَصُنِعَتْ. وَأَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ يُشْوَىَ. قَالَ: وَايْمُ اللّهِ مَا مِنَ الثّلاَثِينَ وَمِائَةٍ إِلاّ حَزّ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُزّةً حُزّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا. إِنْ كَانَ شَاهِداً، أَعْطَاهُ. وَإِنْ كَانَ غَائِباً، خَبَأَ لَهُ. قَالَ وَجَعَلَ قَصْعَتَيْنِ. فَأَكَلْنَا مِنْهُمَا أَجْمَعُونَ. وَشَبِعْنَا. وَفَضَلَ فِي الْقَصْعَتَيْنِ. فَحَمَلْتُهُ عَلَى الْبَعِيرِ. أَوْ كَمَا قَالَ.

ئابدۇررەھمان ئىبنى ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ بىز 130 كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ : بىرەرسىڭلاردا يېگىدەك تاماق بارمۇ؟دېدى، بىرلا كىشىدە بىرسا كەلگىدەك تائام (يەنى ئۇن)بار ئىكەن، ئۇنىڭدا خېمىر يۇغۇرۇلدى، ئاندىن چاچلىرى ئۇزۇن، توپا ـ چاڭ باسقان بىرمۇشرىك كىشى قوي ھەيدەپ كەلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: قويالىڭدىن بىرنى سېتىپ بېرەمسەن؟ياكى ھەدىيە قىلىپ بېرەمسەن؟دېدى، ئۇكىشى: سېتىپ بېرىمەن دېدى، ئۇنىڭدىن بىر قوي سېتىۋېلىپ، ئۇنىڭدا تاماق قىلىندى، رەسۇلۇللاھ قوينىڭ بېقىن، قۇساق گۆشىدە كاۋاپ سېلىشقا بۇيرىدى، الله بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ 130 كىشىنىڭ ھەممىسىگە كاۋاپ قىلىنغان بېقىن گۆشىدىن چوڭ بىر پارىدىن كېسىپ بەردى، شۇ جايدا باركىشىگە بەردى، يوقلارغا نىسىۋە ئېلىپ قويدى، ئاندىن گۆشنى چوڭ ئىككى داسقا ئالدى، ئۇنىڭدىن ھەممىمىز يەپ تويدۇق، يەنە داستا گۆش شۇپېتى ئېشىپ قالدى، مەن ئۇنى تۆگىنىڭ ئۇستىگە ئېلىپ ماڭدىم.

5317 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ الْقَيْسِيّ. كُلّهُمْ عَنِ الْمُعْتَمِرِ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ مُعَاذٍ). حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: قَالَ أَبِي: حَدّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ أَنّهُ حَدّثَهُ عَبْدُ الرّحْمَـَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنّ أَصْحَابَ الصّفّةِ كَانُوا نَاساً فُقَرَاءَ. وَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ مَرّةً «مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ اثْنَيْنِ، فَلْيَذْهَبْ بِثَلاَثَةٍ. وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ أَرْبَعَةٍ، فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ، بِسَادِسٍ». أَوْ كَمَا قَالَ. وَإِنّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلاَثَةٍ. وَانْطَلَقَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِعَشَرَةٍ. وَأَبُو بَكْرٍ بِثَلاَثَةٍ. قَالَ فَهُوَ وَأَنَا وَأَبِي وَأُمّي ـــ وَلاَ أَدْرِي هَلْ قَالَ: وَامْرَأَتِي وَخَادِمٌ بَيْنَ بَيْتِنَا وَبَيْتِ أَبِي بَكْرٍ ـــ قَالَ وَإِنّ أَبَا بَكْرٍ تَعَشّىَ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ لَبِثَ حَتّىَ صُلّيَتِ الْعِشَاءُ. ثُمّ رَجَعَ فَلَبِثَ حَتّىَ نَعَسَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَىَ مِنَ اللّيْلِ مَا شَاءَ اللّهُ. قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ: مَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ، أَوْ قَالَتْ ضَيْفِكَ؟ قَالَ: أَوَمَا عَشّيْتِهِمْ؟ قَالَتْ: أَبَوْا حَتّىَ تَجِيءَ. قَدْ عَرَضُوا عَلَيْهِمْ فَغَلَبُوهُمْ. قَالَ فَذَهَبْتُ أَنَا فَاخْتَبَأْتُ. وَقَالَ: يَا غُنْثَرُ فَجَدّعَ وَسَبّ. وَقَالَ: كُلُوا. لاَ هَنِيئاً. وَقَالَ: وَاللّهِ لاَ أَطْعَمُهُ أَبَداً. قَالَ فَايْمُ اللّهِ مَا كُنّا نَأْخُذُ مِنْ لُقْمَةٍ إِلاّ رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا. قَالَ حَتّىَ شَبِعْنَا وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ. فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هِيَ كَمَا هِيَ أَوْ أَكْثَرُ. قَالَ لاِمْرَأَتِهِ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَـَذَا؟ قَالَتْ: لاَ. وَقُرّةِ عَيْنِي لَهِيَ الاَنَ أَكْثَرُ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلاَثِ مِرَارٍ. قَالَ فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: إِنّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنَ الشّيْطَانِ. يَعْنِي يَمِينَهُ. ثُمّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً. ثُمّ حَمَلَهَا إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ. قَالَ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمٍ عَقْدٌ فَمَضَىَ الأَجَلُ. فَعَرّفْنَا اثْنَا عَشَرَ رَجُلاً. مَعَ كُلّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أُنَاسٌ. اللّهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلّ رَجُلٍ. إِلاّ أَنّهُ بَعَثَ مَعَهُمْ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ. أَوْ كَمَا قَالَ.

5318 ـ ئابدۇررەھمان ئىبنى ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ؛ سۇپا ئەھلى بەكلا پەقىر كىشىلەر ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى: كىمنىڭ ئۆيىدە ئىككى كىشىلىك تاماق بولسا، ئاۋۋالاردىن بىرىنى ئۈچۈنجى كىشى قىلىپ تاماققا ئېلىپ ماڭسۇن،ئەگەر ئۇنىڭ ئۆيىدە تۆت كىشىلىك تاماق بولسا، ئاۋۋالاردىن بەشىنچى ياكى ئالتىنچى كىشىنى تاماققا ئېلىپ ماڭسۇن،(يەنى ئىككى كىشىلىك تاماق ئۈچ،تۆت كىشىگە، تۆت كىشىلىك تاماق ،

بەش،ئالتە كىشىگە كۇپايە بولىدۇ) ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۈچ كىشىنى ئېلىپ كەلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئون كىشىنى ئېلىپ كەتتى، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆيىدە كەچلىك تاماق يىگەن ئىكەن، ئاندىن ئۆيەردە خۇپتەن نامىزى ئوقۇلۇپ بولغانغا قەدەر تۇرۇپ، ئاندىن نامازدىن كىيىن يەنە رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆيىگە قايتىپ، رەسۇلۇللاھ كەچلىك تاماق يىگىچە تۇرۇپتۇ، ئاندىن كېچىدىن الله خالىغان ۋاقىت ئۆتۈپ بولغاندا ئۆيىگە قايتىپ كەلدى، ئايالى ئۇنىڭغا؛ مىھمانلىرىڭدىن سىنى نىمە توسۇپ قويدى؟دىدى، ئۇ؛ سەن تېخىچە ئۇلارغا كەچلىك تاماق بەرمىدىڭمۇ؟دىدى، ئايالى؛ سىلى قايتىپ كەلمىگىچە ئۇلار تاماق يىمەيمىز دەپ ئۇنىمىدى دىدى، ئۇ قاتتىق غەزەپ قىلىپ؛ الله بىلەن قەسەمكى، مەن مەڭگۇ تاماق يىمەيمەن دىدى، ئايالىمۇ تاماق يىمەسلىككە قەسەم قىلدى، ھېلىقى مىھمانلارمۇ تاماق يىمەسلىككە قەسەم قىلدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛بۇ شەيتان تەرەپتىن بولۇپ قالدى دەپ، تاماقنى كەلتۈرۈپ يىدى، ئۇلارمۇ يىدى، ئۇلار بىر لوقما تاماقنى ئاغزىغا كۆتۈرسىلا، ئاستىدىن ئۇنىڭدىن كۆپرەك تاماق كۆپىيىپ تۇردى، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئايالىغا؛ ئى بەنى پەراسنىڭ ھەمشىرىسى! بۇ نىمەئىش؟دىدى، ئايالى؛ ئاھ بۇ نىمەدىگەن كارامەت خۇشاللىق ھە!بۇ رەسۇلۇللاھنىڭ بەركىتى، ھازىر بۇتاماق دەسلەپقىدىن ئۈچ ھەسسە كۆپەيكەندۇر،دىدى، ئۇلار تويغىچە يەپ، ئاندىن ئۇتاماقتىن رەسۇلۇللاھقىمۇ ئەۋەتىپ بەردى، رەسۇلۇللاھمۇ ئۇ بەركەتلىك تاماقتىن يىدى، بۇخارى،مۇسلىم.

949 ـ باب فضيلة المواساة في الطعام القليل، وأن طعام الاثنين يكفي الثلاثة، ونحو ذلك

5319 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّهُ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «طَعَامُ الإثْنَيْنِ كَافِي الثّلاَثَةِ. وَطَعَامُ الثّلاَثَةِ كَافِي الأَرْبَعَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىككى كىشىنىڭ تائامى، ئۈچ كىشىگە، ئۈچ كىشىلىك تائام تۆت كىشىگە كۇپايە بولىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، مالىك، بەيھەقى، تىرمىزى ، سەھىھ.

5320 ـ 5321 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ أخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ح وَحدّثنِي يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثنَا رَوْحٌ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الإثْنَيْنِ. وَطَعَامُ الإثْنَيْنِ يَكْفِي الأَرْبَعَةَ. وَطَعَامُ الأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثّمَانِيَةَ». وَفِي رِوَايَةِ إسْحَقَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. لَمْ يَذْكُرْ: سَمِعْتُ.

جابىر،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىككى كىشىنىڭ تائامى تۆت كىشىگە، تۆت كىشىلىك تائام سەككىزگە كۇپايە بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن تائام ئۈستىگە بىرلىشىپ يەڭلار، مۇتەپەررىق ھالدا ئايرىم ــ ئايرىم يىمەڭلار، تەبرانى توپلىغان، ھەسەن، بۇ بۇيرۇق مۇستەھەپ ئۈچۈن بولۇپ، ئەمەلىيەتتە قورۇئاندا بىرلىشىپ، يىسىمۇ، ئايرىم ـ ئايرىم يىسىمۇ بولىدىغان بار.

5322 ـ حدّثنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. وَ أَبُو بَكْر بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ: حَدّثنَا. وَقَالَ الآخَرَان: أَخْبَرَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَش، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الاثنَيْنِ. وَطَعَامُ الاثنَيْنِ يَكْفِي الأَرْبَعَةَ».

5323 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالاَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَش، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ «طَعَامُ الرّجُلِ يَكْفِي رَجُلَيْنِ. وَطَعَامُ رَجُلَيْنِ يَكْفِي أَرْبَعَةً. وَطَعَامُ أَرْبَعَةٍ يَكْفِي ثَمَانِيَةً».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كىشلىك تائام ئىككى كىشىگە، ئىككى كىشلىك تائام تۆت كىشىگە، تۆت كىشلىك تائام، سەككىز كىشىگە تېتىپ كۇپايە بولىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

950 ـ باب المؤمن يأكل في معي واحد، والكافر يأكل في سبعة أمعاء

مۆئمىننىڭ بىرلا ئۈچەيگە، كاپىرنىڭ يەتتە ئۈچەيگە يەپ ـ ئىچىشى

5324 ـ5325 ـ حدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالُوا: أَخْبَرَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «الْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ. وَالْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ».

5326 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْر بْنُ خَلاّدٍ الْبَاهِلِيّ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمّدُ بْنِ زَيْدٍ أَنّهُ سَمِعَ نَافِعاً قَالَ: رَأَى ابْنُ عُمَرَ مِسْكِيناً، فَجَعَلَ يَضَعُ بَيْنَ يَدَيْه، وَيَضَعُ بَيْنَ يَدَيْهِ، قَالَ: فَجَعَلَ يَأْكُلُ أَكْلاً كَثِيراً. قَالَ فَقَالَ: لاَ يُدْخَلَنّ هَذَا عَلَيّ. فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ الْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

5327 ـ5328 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ وَ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ. وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

5329 ـ5330 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاءِ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثنَا بُرَيْدٌ عَنْ جَدّهِ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ «الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ. وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

ئىبنى ئۆمەر، جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بىر كىشى ناھايىتى كۆپ تاماق يەيتتى، ئاندىن ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ ئازلا تاماق يەيدىغان بولدى، بۇئىش رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلىنغاندا مۇنداق دىگەن: مۆئمىن بىرلا ئۈچەيگە يەيدۇ، كاپىر يەتتە ئۈچەيگە يەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5331 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ عِيسَى. أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ضَافَهُ ضَيْفٌ، وَهُوَ كَافِرٌ، فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَاةٍ فَحُلِبَتْ. فَشَرِبَ حِلاَبَهَا. ثُمّ أُخْرَى فَشَرِبَهُ. ثُمّ أُخْرَى فَشَرِبَهُ. حَتّى شَرِبَ حِلاَبَ سَبْعِ شِيَاهٍ. ثُمّ إِنّهُ أَصْبَحَ فَأَسْلَمَ. فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَاةٍ فَشَرِبَ حِلاَبَهَا. ثُمّ أَمَرَ بِأُخْرَى فَلَمْ يَسْتَتِمّهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْمُؤْمِنُ يَشْرَبُ فِي مِعًى وَاحِدٍ. وَالْكَافِرُ يَشْرَبُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر مىھمان كاپىر ھالىتىدە چۈشتى، رەسۇلۇللاھ قوينى سېغىپ ئۇنىڭ سۈتىنى ئۇ مىھمانغا ئۇچۇرۇشكە بۇيرىدى، ئۇكىشى بىر قاچا سۈتنى ئىچىپ بولدى، ئاندىن يەنە سېغىپ بەرسە ئۇنىمۇ ئىچىپ بولدى، ئاندىن يەنەبىرقاچا سۈتنىمۇ ئىچىپ بولدى، سېغىپ بەرسە ئىچىۋىرىپ تاكى يەتتە قاچا سۈتنى ئىچىپ بولدى، ئاندىن تاڭ ئاتقاندا ئۇكىشى مۇسۇلمان بولدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ يەنە قوينى سېغىپ ئۇنىڭ سۈتىنى بۇ مىھمانغا ئۇچۇرۇشكە بۇيرىدى، ئۇكىشى بىر قاچا سۈتنى ئىچىپ بولۇپ، ئىككىنجى قاچىدىكى

سۈتنى تۈلۈق ئىچىپ بولالمىدى،ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: مۆئمىن بىر ئۈچەيگە ئىچىدۇ، كاپىر يەتتە ئۈچەيگە ئىچىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

951 – باب لا يعيب الطعام تاماقنى ئەيىبلىمەسلىك توغرىسىدا

53322064 ــ حع 187) حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحيَى وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا. وقَالَ الآخَرَان: أخْبَرَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: مَا عَابَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم طَعَاماً قطّ. كَانَ إذَا اشْتَهَى شَيْئاً أكَلَهُ، وَإنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ.

5333 – 5334 - وحدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ الأعْمَشُ، بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ.

5335 –5336 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عَمْرٌو النّاقِدُ (وَاللّفْظُ لأبِي كُرَيْبٍ) قَالُوا: أخْبَرَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا الأعْمَشُ عَنْ أبِي يَحْيَى، مَوْلَى آلِ جَعْدَةَ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: مَا رَأيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَابَ طَعَاماً قطّ. كَانَ إذَا اشْتَهَاهُ أكَلَهُ، وَإنْ لَمْ يَشْتَهِهِ سَكَتَ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەرگىز تاماقنى ئەيىبلىمەيتتى، ئەگەر ئىشتىھاسى كىلىپ يىگىسى كەلسە، ئۇنى يەيتتى، ئەگەر يىگىسى كەلمىسە، ئۇنى يىمەي قويۇپ قوياتتى.بۇخ،مس

38 – كتاب اللباس والزينة كىيىم ــ كېچەكنىڭ، زىبۇ ـ زىننەتنىڭ كىتابى

952 – باب تحريم استعمال أواني الذهب والفضة في الشرب وغيره، على الرجال والنساء

ئەر ـ ئاياللارغا ئالتۇن ـ كۈمۈش قاچىلاردا يەپ ـ ئىچىشنىڭ ھاراملىقى، ئالتۇن ئۈزۈك، يىپەك رەختلەرنىڭ ئەرلەرگە ھارام ئىكەنلىكى، ئاياللارغا دۇرۇس ئىكەنلىكى توغرىسىدا

5337 – حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أبِي بَكْرٍ الصّدّيقِ، عَنْ أمّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الّذِي يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضّةِ، إنّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنّمَ»

5338 – وحدّثناه قُتَيْبَةُ وَمُحمّدُ بْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثنِيهِ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) عَنْ أيّوبَ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ. قَالاَ: حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ أبِي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ. حَدّثنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدّثنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ (يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ) عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ السّرّاجِ كُلّ هَؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ أنَسٍ. بِإسْنَادِهِ عَنْ نَافِعٍ وَزَادَ فِي حَدِيثِ عَلِيّ بْنِ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ «أنّ الّذِي يَأكُلُ أوْ يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضّةِ وَالذّهَبِ» وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أحَدٍ مِنْهُمْ ذِكْرُ الأكْلِ وَالذّهَبِ. إلاّ فِي حَدِيثِ ابْنِ مُسْهِرٍ.

5339 – وحدّثني زَيْدُ بْنُ يَزِيدَ، أبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ. حَدّثنَا أبُو عَاصِمٍ عَنْ عُثْمَانَ (يَعْنِي ابْنَ مُرّةَ) حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ خَالَتِهِ أمّ سَلَمَةَ. قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ شَرِبَ فِي إنَاءٍ مِنْ ذَهَبٍ أوْ فِضّةٍ، فَإنّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَاراً مِنْ جَهَنّمَ».

ئۇممەت سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئالتۇن قاچا، كۈمۈش قاچىلاردا تائام يىگەن، شاراپ، ئىچىملىك ئىچكەن كىشىنىڭ قورسىقىدا جەھەننەم ئوتى ئۇياقىدىن ــ بۇياققا ھەرىكەتلىنىپ،غولدۇرلايدۇ.بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ماجە، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. تەبرانى تۆۋەنە قىلغانلار بۇنىڭدىن مۇستەسنا دېگەننى زىيادە خاتىرلىگەن، مۇئاۋىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

ئالتۇن قاچا، كۈمۈش قاچىدا ئىچىملىك ئىچىشتىن، نەرسە يېيىشتىن توسقان، ئەرلەرنى ئالتۇن سېلىش، يىپەك كىيىم

كىيىشتىن توسقان، يىلپىزنىڭ تېرىسىدىن كىيىم كىيىشتىن، ئۇ تېرىگە مىنىشتىن توسقان. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

953 – باب وخاتم الذهب والحرير على الرجل، وإباحته للنساء. وإباحة العلم ونحوه للرجل، ما لم يزد على أربع أصابع

5340 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. التّمِيمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشّعْثَاءِ. ح وَحَدّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَشْعَثُ. حَدّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرّنٍ. قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِسَبْعٍ. وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ. أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتّبَاعِ الْجَنَازَةِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ، أَوِ الْمُقْسِمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِجَابَةِ الدّاعِي، وَإِفْشَاءِ السّلاَمِ. وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمَ، أَوْ عَنْ تَخَتّمٍ بِالذّهَبِ، وَعَنْ شُرْبٍ بِالْفِضّةِ، وَعَنِ الْمَيَاثِرِ، وَعَنِ الْقَسّيّ، وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالإِسْتَبْرَقِ وَالدِيبَاجِ.

5341 – حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سُلَيْمٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. إِلاّ قَوْلَهُ: وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ أَوِ الْمُقْسِمِ. فَإِنّهُ لَمْ يَذْكُرْ هَـذَا الْحَرْفَ فِي الْحَدِيثِ. وَجَعَلَ مَكَانَهُ: وَإِنْشَادِ الضّالّ.

5342 – وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا عثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشّعْثَاءِ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَ حَدِيثِ زُهَيْرٍ. وَقَالَ: إِبْرَارِ الْقَسَمِ. مِنْ غَيْرِ شَكَ. وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: وَعَنِ الشّرْبِ فِي الْفِضّةِ. فَإِنّهُ مَنْ شَرِبَ فِيهَا فِي الدّنْيَا، لَمْ يَشْرَبْ فِي الآخِرَةِ.

5343 – وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ. أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَقَ الشّيْبَانِيّ وَلَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشّعْثَاءِ. بِإِسْنَادِهِمْ. وَلَمْ يَذْكُرْ زِيَادَةَ جَرِيرٍ وَابْنِ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنِي بَهْزٌ. قَالُوا جَمِيعاً: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سُلَيْمٍ بِإِسْنَادِهِمْ، وَمَعْنَى حَدِيثِهِمْ، إِلاّ قَوْلَهُ: وَإِفْشَاءِ السّلاَمِ. فَإِنّهُ قَالَ بَدَلَهَا: وَرَدّ السّلاَمِ. وَقَالَ: نَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذّهَبِ أَوْ حَلْقَةِ الذّهَبِ.

5344 – وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ وَ عَمْرُو بْنُ مُحَمّدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشّعْثَاءِ. بِإِسْنَادِهِمْ. وَقَالَ: وَإِفْشَاءِ السّلاَمِ وَخَاتَمِ الذّهَبِ. مِنْ غَيْرِ شَكَ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى يەتتە ئىشقا بۇيرۇپ، يەتتە نەرسىدىن

توسقان؛ بىزنى كېسەل بولسا يوقلاشقا، جىنازىسىغا ئەگىشىشكە، چۈشكۈرسە يەرھەمەكەللا ھ بىلەن جاۋا بېرىش كە، سالام

قايتۇرۇشقا، چاقىرسا بېرىشقا،قەسەمگە ۋاپا قىلىشقا، ياكى قەسەم قىلغۇچىنىڭ ۋاپا قىلىشىغا ياردەم بېرىشكە، زۇلۇمغا

ئۇچۇرغۇچىغا ياردەم بېرىشكە بۇيرىغان. بىزنى ئالتۇن ئۈزۈكتىن، يىپەك رەختتىن، نېپىز ـ قېلىن يىپەكتىن ، يىپەكتىن

ئىشلەنگەن قىزىل ئېگەر كۆرپىسىدىن، يىپەك رەخت بىلەن زىغزىق تۇتۇلغان، سىزىق چىقىرىلغان كىيىمدىن،كۈمۈش

قاچىدىن، كۈمۈش قاچىدا نەرسە ئىچىشتىن توسقان. كىم بۇدۇنيادا كۈمۈش قاچىدا نەرسە ئىچسە، ئاخىرەتتە كۈمۈش

قاچىدا ئىچەلمەيدۇ،دىگەن.بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزىيلار توپلىغان، سەھىھ. يىپەك رەخت ئەرلەرگە ھارام، ئاياللارغا ھالالدۇر.

5345 – حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَهْلِ بْنِ إِسْحَقَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. سَمِعْتُهُ يَذْكُرُهُ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُكَيْمٍ قَالَ: كُنّا مَعَ حُذَيْفَةَ بِالْمَدَائِنِ. فَاسْتَسْقَى حُذَيْفَةُ. فَجَاءَهُ دِهْقَانٌ بِشَرَابٍ فِي إِنَاءٍ مِنْ فِضّةٍ. فَرَمَاهُ بِهِ. وَقَالَ: إِنّي أُخْبِرُكُمْ أَنّي قَدْ أَمَرْتُهُ أَنْ لاَ يَسْقِيَنِي فِيهِ. فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَشْرَبُوا فِي إِنَاءِ الذّهَبِ وَالْفِضّةِ. وَلاَ تَلْبَسُوا الدّيبَاجَ وَالْحَرِيرَ. فَإِنّهُ لَهُمْ فِي الدّنْيَا، وَهُوَ لَكُمْ فِي الآخِرَةِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

5346 – وحدّثناه ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ الْجُهَنِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُكَيْمٍ يَقُولُ: كُنّا عِنْدَ حُذَيْفَةَ بِالْمَدَائِنِ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي الْحَدِيثِ «يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

5347 – وحدّثني عَبْدُ الْجَبّارِ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ، أَوّلاً، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ حُذَيْفَةَ. ثُمّ حَدّثَنَا يَزِيدُ، سَمِعَهُ مِنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ حُذَيْفَةَ. ثُمّ حَدّثَنَا أَبُو فَرْوَةَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُكَيْمٍ. فَظَنَنْتُ أَنّ ابْنَ أَبِي لَيْلَى إِنّمَا سَمِعَهُ مِنِ ابْنِ عُكَيْمٍ. قَالَ: كُنّا مَعَ حُذَيْفَةَ بِالْمَدَائِنِ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. وَلَمْ يَقُلْ «يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

5348 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أبي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحكَمِ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ أَبي لَيْلَى) قالَ: شَهِدْتُ حُذَيْفَةَ اسْتَسْقَى بِالْمَدَائِنِ. فَأَتَاهُ إنْسَانٌ بِإِنَاءٍ مِنْ فِضّةٍ. فَذَكَرَهُ بِمَعْنَى حَدِيثِ ابْنِ عُكَيْمٍ عَنْ حُذَيْفَةَ.

5349 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وكِيعٌ. ح وَحدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثَنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذٍ وَإِسْنَادِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ أَحَدٌ مِنْهُمْ فِي الْحَدِيثِ: شَهِدْتُ حُذَيْفَةَ. غَيْرُ مُعَاذٍ وَحْدَهُ. إنّمَا قالُوا: إنّ حُذَيْفَةَ اسْتَسْقَى.

5350 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ. ح وَحدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ. كِلاَهُمَا عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنْ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ مَنْ ذَكَرْنَا.

5351 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سَيْفٌ. قالَ: سَمِعْتُ مُجَاهِداً يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قالَ: اسْتَسْقَى حُذَيْفَةُ. فَسَقَاهُ مَجُوسِيّ فِي إِنَاءٍ مِنْ فِضّةٍ. فَقَالَ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلاَ الدّيبَاجَ. وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذّهَبِ وَالْفِضّةِ. وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا. فَإِنّهَا لَهُمْ فِي الدّنْيَا».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يىپەك رەختتە كىيىم ـ كېچەك كىيمەڭلار، يىپەك ئارىلاش نەرسىنىمۇ كىيمەڭلار، قىلىن ھەم نېپىز يىپەك كۆرپە ۋەھاكازالارغا مىنمەڭلار. ئالتۇن قاچىدا، كۈمۈش قاچىدا ئىچىملىك ئىچمەڭلار، ئۇنىڭ قاچا، تەخسە، پەتنۇسلىرىدا تاماق يېمەڭلار، چۈنكى، بۇلار بۇ دۇنيادا دىنسىزلار ئۈچۈندۇر، ئاخىرەتتە سىلەر ئۈچۈندۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تۆت كىتاب تويلىغان، سەھىھ.

5352 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ رَأَى حُلّةً سِيَرَاءَ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ لَوِ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ فَلَبِسْتَهَا لِلنّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّما يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فِي الآخِرَةِ» ثُمّ جَاءَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْهَا حُلَلٌ. فَأَعْطَى عُمَرَ مِنْهَا حُلّةً. فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَسَوْتَنِيهَا. وَقَدْ قُلْتَ فِي حُلّةِ عُطَارِدٍ مَا قُلْتَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا» فَكَسَاهَا عُمَرُ أَخاً لَهُ مُشْرِكاً، بِمَكّةَ.

5353 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ مَالِكٍ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ مەسجىدنىڭ ئىشىك يېنىدا يىپەك رەختتىن تىكىلگەن توننى كۆرۈپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلى بۇنى سېتىۋېلىپ ئەلچى كەلگەندە ۋە جۈمەكۈنى كەيگەن بولسىلا دېگەندە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن يىپەك رەختنى بۇ دۇنيادا، ئاخىرەتتە نىسىۋىسى بولمىغان كىشى كىيىدۇ، (يەنى يىپەك رەخ ئاياللارغا ھالال، ئەرلەرگە ھارام) ئاندىن رەسۇلۇﷲ قا شۇنداق تونلاردىن كەلگەندە، ئۆمەرگىمۇ ئەۋەتتى، ئاندىن ئۆمەر: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!سىلى ئۆتكەن كۈنى بىرگەپنى دەۋاتتىلە، ئەمدى بۇنى ماڭا ئەۋەتىپلىغۇ؟دېدى، رەسۇلۇﷲ: بۇنى سىنىڭ كىيىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتمىدىم، بەلكى بۇنى سېتىپ مەنپەئەتلىنىشىڭ ئۈچۈن، ئاياللىرىڭغا كىيىم ئېتىپ بېرىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتتىم دېدى. ئاندىن ئۇنى مەككىدىكى مۇشرىك قېرىندىغا كىيىم ئېتىپ بەردى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە تويلىغان، سەھىھ.

5354 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قالَ: رَأَى عُمَرُ عُطَارِداً التّمِيمِيّ يُقِيمُ بِالسّوقِ حُلّةً سِيَرَاءَ. وَكَانَ رَجُلاً يَغْشَى الْمُلُوكَ وَيُصِيبُ مِنْهُمْ. فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي رَأَيْتُ عُطَارِداً يُقِيمُ فِي السّوقِ حُلّةً سِيَرَاءَ. فَلَوِ اشْتَرَيْتَهَا فَلَبِسْتَهَا لِوُفُودِ الْعَرَبِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ وَأَظُنّهُ قالَ: وَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّمَا

يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدّنْيَا مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فِي الآخِرَةِ» فَلَمّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِحُلَلٍ سِيَرَاءَ. فَبَعَثَ إِلَى عُمَرَ بِحُلّةٍ. وَبَعَثَ إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ بِحُلّةٍ. وَأَعْطَى عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ حُلَةً. وَقَالَ: «شَقّقْهَا خُمُراً بَيْنَ نِسَائِكَ» قَالَ فَجَاءَ عُمَرُ بِحُلّتِهِ يَحْمِلُهَا. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ بَعَثْتَ إِلَيّ بِهَذِهِ. وَقَدْ قُلْتَ بِالأَمْسِ فِي حُلّةِ عُطَارِدٍ مَا قُلْتَ. فَقَالَ: «إِنّي لَمْ أَبْعَثْ بِهَا إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا. وَلَكِنّي بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتُصِيبَ بِهَا» وَأَمّا أُسَامَةُ فَرَاحَ فِي حُلّتِهِ. فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَظَراً عَرَفَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَنْكَرَ مَا صَنَعَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا تَنْظُرُ إِلَيّ؟ فَأَنْتَ بَعَثْتَ إِلَيّ بِهَا. فَقَالَ: «إِنّي لَمْ أَبْعَثْ إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا. وَلَكِنّي بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتُشَقّقَهَا خُمُراً بَيْنَ نِسَائِكَ».

5355 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى (وَاللّفْظُ لِحَرْمَلَةَ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: وَجَدَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ حُلّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ تُبَاعُ بِالسّوق، فَأَخَذَهَا فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ ابْتَعْ هَذِهِ فَتَجَمّلْ بِهَا لِلْعِيدِ وَلِلْوَفْدِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ» قَالَ فَلَبِثَ عُمَرُ مَا شَاءَ اللّهُ. ثُمّ أَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِجُبّةِ دِيبَاج. فَأَقْبَلَ بِهَا عُمَرُ حَتّى أَتَى بِهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ قُلْتَ «إِنّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ». أَوْ «إِنّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ» ثُمّ أَرْسَلْتَ إِلَيّ بِهَذِهِ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَبِيعُهَا وَتُصِيبُ بِهَا حَاجَتَكَ».

5356 ـ وحدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

5357 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ. أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْص عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ عُمَرَ رَأَى عَلَى رَجُلٍ مِنْ آلِ عُطَارِدٍ قَبَاءً مِنْ دِيبَاجٍ أَوْ حَرِيرٍ. فَقَالَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: لَوِ اشْتَرَيْتَهُ فَقَالَ «إِنّمَا يَلْبَسُ هَذَا مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ» فَأُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُلّةٌ سِيَرَاءُ. فَأَرْسَلَ بِهَا إِلَيّ. قَالَ قُلْتُ: أَرْسَلْتَ بِهَا إِلَيّ، وَقَدْ سَمِعْتُكَ قُلْتَ فِيهَا مَا قُلْتَ قَالَ «إِنّمَا بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتَسْتَمْتِعَ بِهَا».

5358 ـ وحدّثني ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. حَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ رَأَى عَلَى رَجُلٍ مِنْ آلِ عُطَارِدٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ يَحْيَى سَعِيدٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «إِنّمَا بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْفكَ لِتَنْتَفِعَ بِهَا، وَلَمْ أَبْعَثْ بِهَا إِلَيْكَ لِتَلْبَسهَا».

5359 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدّثُ قَالَ: حَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: قَالَ لِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ فِي الإِسْتَبْرَقِ. قَالَ قُلْتُ: مَا غَلُظَ مِنَ الدّيبَاجِ وَخَشُنَ مِنْهُ. فَقَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: رَأَى عُمَرُ عَلَى رَجُلٍ حُلّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ. فَأَتَى بِهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَالَ «إِنّمَا بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتُصِيبَ بِهَا مَالاً».

ئەلى،ئۆمەر، ئۇسامە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار مۇنداق دەيدۇ؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەسجىدنىڭ ئىشك يېنىدا يىپەك رەختتىن تىكىلگەن توننى كۆرۈپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى بۇنى سېتىۋېلىپ ئەلچى كەلگەندە ۋە جۈمەكۈنى كەيگەن بولسىلا دېگەندە، ھەقىقەتەن يىپەك رەختنى بۇ دۇنيادا، ئاخىرەتتە نېسىۋىسى بولمىغان كىشى كىيىدۇ، دېدى. ئاندىن رەختكە يىپەك ئارلاشتۇرۇلۇپ تۇقۇلغان تون رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ھەدىيە قىلىندى، ئاندىن ئۇنى ماڭا ئەۋەتىپتۇ، ھەممىسگە بىردىن ئەۋەتىدۇ، مەن ئۇنى كىيىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چىرايىدا غەزەپنىڭ ئالامىتىنى تونۇدۇم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مەن ئۇنى ساڭا كىيىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتمىگەن، ئۇنى يىرتىپ، ئاياللار ئارىسىغا رومال قىلىپ بىرىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتكەن ئىدىم دېدى. يەنەبىرىگە بۇنى سىنىڭ كىيىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتمىدىم، بەلكى بۇنى سېتىپ مەنپەئەتلىنىشىڭ ئۈچۈن، ئاياللىرىڭغا كىيىم ئىتىپ بىرىشىڭ ئۈچۈن ئەۋەتتىم دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

5360 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، مَوْلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ وَكَانَ خَالَ وَلَدِ عَطَاءٍ. قَالَ: أَرْسَلَتْنِي أَسْمَاءُ إِلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. فَقَالَتْ: بَلَغَنِي أَنّكَ تُحَرّمُ أَشْيَاءَ ثَلاَثَةً: الْعَلَمَ فِي الثّوْبِ، وَمِيثَرَةَ الأُرْجُوَانِ، وَصَوْمَ رَجَبٍ كُلّهِ. فَقَالَ لِي عَبْدُ اللّهِ: أَمّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ رَجَبٍ، فَكَيْفَ بِمَنْ يَصُومُ الأَبَدَ. وَأَمّا مَا ذَكَرْتَ مِنَ الْعَلَمِ فِي الثّوْبِ، فَإِنّي سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ» فَخِفْتُ أَنْ يَكُونَ الْعَلَمُ مِنْهُ. وَأَمّا مِيثَرَةُ الأُرْجُوَانِ، فَهَذِهِ مِيثَرَةُ عَبْدِ اللّهِ، فَإِذَا هِيَ أُرْجُوَانٌ.

فَرَجَعْتُ إِلَى أَسْمَاءَ فَخَبّرْتُهَا فقالَتْ: هَـٰذِهِ جُبّةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَخْرَجَتْ إِلَيّ جُبّةَ طَيَالِسَةٍ كِسْرَوَانِيّةً. لَهَا لِبْنَةُ دِيبَاجٍ. وَفَرْجَيْهَا مَكْفُوفَيْنِ بِالدّيبَاجِ. فقالَتْ: هَـٰذِهِ كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ حَتّىَ قُبِضَتْ. فَلَمّا قُبِضَتْ قَبَضْتُهَا. وَكَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَلْبَسُهَا. فَنَحْنُ نَغْسِلُهَا لِلْمَرْضَىَ يُسْتَشْفَىَ بِهَا.

ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئىبنى ئۆمەرنىڭ قىشىغا كىشى ئەۋەتىپ: سەن ئۈچ نەرسىنى هارام قىلىپسەن، يىپەك رەختتە كىچىككىنە بەلگە قىلىشنى، ئىگەرنىڭ قىزىل يۇپۇقنى، رەجەب ئېيىنىڭ ھەممى كۈنىدە روزا تۇتۇشنى هارام دەپسەن، بۇنىمە ئىش؟ ئۇ:رەجەب ئېيىدىكى روزىغا كەلسەك، پۈتۈن زامان روزا تۇتقان كىشىنىڭ هالى قانداق بولا؟ كىيىمگە يىپەك رەختتە بەلگە قىلىشقا كەلسەك، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەقىقەتەن يىپەك رەختنى بۇ دۇنيادا، ئاخىرەتتە نىسىۋىسى بولمىغان كىشى كىيىدۇ، دېدى. مەن بۇئىشنىڭ شۇنىڭ جۈملىسىدىن بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرىدىم، قىزىل يۇپۇق بولسا، مانا ھازىر مىنىڭ ئىگەر يۇپۇقۇممۇ قىزىل دېدى. ئاندىن ئۇكىشى يەنى ئازادكەردە قۇلى كېلىپ خەۋەر قىلغاندا، ئۇ بىزگە، پارىس پادىشاسى كىسرانىڭ يۇرتى تەيالىسگە مەنسۇپ بولغان، يىپەك ئارلاش رەختتە ياقا تۇتۇلغان، ھەم شۇنداق رەختتە چۆرىسگە زىغزىق تۇتۇلغان بىر جۇۋىنى ئېلىپ چىقىپ؛ مانا بۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جۇۋىسى ئىدى، بۇجۇۋا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يېنىدا ئىدى، ئۇ ۋاپات تاپقاندا مەن بۇنى ئېلىۋالدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇجۇۋىنى كىيەتتى، شۇڭا بىز بۇ جۇۋىنى يۇيۇپ، ئۇنىڭ سۈيىنى كېسەللىرىمىزگە ئۇچۇرۇپ داۋالايمىز دېدى.مۇسلىم توپلىغان.

5361 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ كَعْبٍ، أَبِي ذُبْيَانَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ الزّبَيْرِ يَخْطُبُ يَقُولُ: أَلاَ لاَ تُلْبِسُوا نِسَاءَكُمُ الْحَرِيرَ. فَإِنّي سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ. فَإِنّهُ مَنْ لَبِسَهُ فِي الدّنْيَا، لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الآخِرَةِ».

ئەنەس،ئۆمەر،ئىبنى زۇبەير،ئەبۇئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، يىپەك رەختلەرنى ئايالىرىڭلارغىمۇ كەيدۇرمەڭلار، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بۇ دۇنيادا يىپەك رەختنى كەيسە، ئۇنى ئاخىرەتتە كىيەلمەيدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5362 ـ5363 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ. قَالَ: كَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ وَنَحْنُ بِأَذْرَبِيجَانَ: يَا عُتْبَةُ بْنَ فَرْقَدٍ إِنّهُ لَيْسَ مِنْ كَدّكَ وَلاَ مِنْ كَدّ أَبِيكَ وَلاَ مِنْ كَدّ أُمّكَ. فَأَشْبِـــعِ الْمُسْلِمِينَ فِي رِحَالِهِمْ، مِمّا تَشْبَعُ مِنْهُ فِي رَحْلِكَ، وَإِيّاكُمْ وَالتّنَعّمَ ، وَزِيّ أَهْلِ الشّرْكِ، وَلَبُوسَ الْحَرِيرِ فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ لَبُوسِ الْحَرِيرِ. قَالَ إِلاّ هَكَذَا. وَرَفَعَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِصْبَعَيْهِ الْوُسْطَى وَالسّبّابَةَ وَضَمّهُمَا. قَالَ زُهَيْرٌ: قَالَ عَاصِمٌ: هَـٰذَا فِي الْكِتَابِ قَالَ وَرَفَعَ زُهَيْرٌ إِصْبَعَيْهِ.

5364 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَهُوَ عُثْمَانُ) وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِيرٍ (وَاللّفْظُ لإِسْحَقَ). أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ. قَالَ: كُنّا مَعَ عُتْبَةَ بْنِ فَرْقَدٍ فَجَاءَنَا كِتَابُ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَلْبَسُ الْحَرِيرَ إِلاّ مَنْ لَيْسَ لَهُ مِنْهُ شَيْءٌ فِي الآخِرَةِ إِلاّ هَكَذَا» وَقَالَ أَبُو عُثْمَانَ: بِإِصْبَعَيْهِ اللّتَيْنِ تَلِيَانِ الإِبْهَامَ. فَرُئِيتُهُمَا أَزْرَارَ الطّيَالِسَةِ، حِينَ رَأَيْتُ الطّيَالِسَةَ.

5365 ـ حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ. حَدّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ. قَالَ: كُنّا مَعَ عُتْبَةَ بْنِ فَرْقَدٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ ئەزەربەيجاندىكى قوشۇنلىرىغا خەت يېزىپ: ئى ئۇتبە!بۇمال ـ دۇنيا سىنىڭ، ئاتا ـ ئاناڭنىڭ مۇشەققەتلىك كەسپىدىن قولغا كەلگەن ئەمەس، (بەلكى بۇ پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ ئورتاق نەتىجىسى)

خۇددى سەن ئۇز ئۆيۈڭدە تويغىنىڭدەك، مۇسۇلمانلارنىڭ نىسۋىسىنى ئۇز ئۆيلىرىگە ئەۋەتىپ بىرىپ ئۇلارنىڭ قورسىقىنى تويغۇزغىن، باياشات، پاراۋان تۇرمۇشتىن ھەزەر قىلغىن، مۇشرىكلەرنىڭ كىيىم پۇسۇنىدىن، يىپەك رەختنى كىيىشتىن ھەزەر قىلغىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يىپەك رەختنى كىيىشتىن توسقان.لېكىن كېسەل سەۋەبىدىن مۇشۇنچىلىك كەيسە بۇلىدۇ دەپ، كۆرسەتكۈچى بارمىقى بىلەن ئوتتۇرا بارمىقنى جۈپلەپ كۆرسەتكەن.يەنى ئىككىلىك كەيسە بۇلىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم، بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يىپەك رەختتىن، نىپىز ۋە قېلىن يىپەكتىن توسقان (يەنى ئەرلەرنىڭ كىيىشدىن توسقان). ئىبنى ماجە 3579 ــ بۇ بارلىق ھەدىس كىتابلىرىدا باردۇر. زەيىد ئىبنى ئەرقەم، ۋاسىلەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالتۇن بىلەن يىپەك رەخت ئۇممىتىمنىڭ ئاياللىرىغا ھالال، ئەرلىرىگە ھارامدۇر، (يەنى زىننەتتە، كىيىمدە)، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: يىپەك رەختنىڭ كىيىمى بىلەن ئالتۇن، ئۇممىتىمنىڭ ئەرلىرىگە ھارام قىلىندى، ئاياللىرىغا ھالال قىلىندى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5366 ـ5367 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ قتَادَةَ. قالَ: سَمِعْتُ أبَا عُثمَانَ النّهْدِيّ قالَ: جَاءنَا كِتَابُ عُمرَ وَنَحْنُ بأذْرَبِيجَانَ مَعَ عُتْبَةَ بْنِ فرْقدٍ، أوْ بالشّامِ: أمّا بَعْدُ. فإنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهى عَنِ الْحَرِيرِ إلاّ هَكَذَا. إصْبَعَيْنِ. قالَ أبُو عُثْمَانَ: فمَا عَتّمْنَا أنّهُ يَعْنِي الأعْلاَمَ.

5368 ـ 5369 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقوارِيرِيّ وَ أبُو غسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا) مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أبِي عَنْ قتَادَةَ، عَنْ عَامِرِ الشّعْبِيّ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غفَلَةَ أنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ خَطَبَ بِالْجَابِيَةِ فقالَ: نَهَى نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ. إلاّ مَوْضِــعَ إصْبَعَيْنِ، أوْ ثلاثٍ، أوْ أرْبَعٍ.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ شامدىكى جابىيىە دىگەن جايدا خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دىگەن؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يىپەك رەختنى كىيىشتىن توسقان.لېكىن كېسەل سەۋەبىدىن مۇشۇنچىلىك يەنى ئىككى ئۈچ ياكى تۆت بارماق مىقدارى كەيسە بۇلىدۇ.مۇسلىم.

5370 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ ــ وَاللّفْظُ لابْنِ حَبِيبٍ ــ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا) رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي أبُو الزّبَيْرِ أنّهُ سَمِعَ جَابرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: لَبسَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَوْماً قبَاءً مِنْ دِيبَاجٍ أُهْدِيَ لَهُ. ثُمّ أوْشَكَ أنْ نَزَعَهُ. فأرْسَلَ بهِ إلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ. فقِيلَ لَهُ: قدْ أوْشَكَ مَا نَزَعْتَهُ، يَا رَسُولَ اللّهِ فقالَ: «نَهَانِي عَنْهُ جِبْرِيلُ» فجَاءَهُ عُمَرُ يَبْكِي. فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَرِهْتَ أمْراً وَأعْطَيْتَنِيهِ، فمَا لِي؟ قالَ: «إنّي لَمْ أُعْطِكَهُ لِتَلْبَسَهُ. إنّمَا أعْطَيْتُكَهُ تَبِيعُهُ» فبَاعَهُ بألْفَيْ دِرْهَمٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى ئۆزىگە ھەدىي قىلىنغان، يىپەكتىن تىكىلگەن بىر تونىنى كىيىپ، ئاندىن تېزلا ئۇنى سىلىۋىتىپ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئەۋەتتى، ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇ تونىنى تېزلا سىلىۋەتتىلىغۇ؟ دىيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مىنى ئۇنىڭدىن جىبرىئىل توستى

دېدى، ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، يىغلىغىنىچە كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى ياقتۇرمىغان نەرسىنى ماڭا بېرىپلا، ئەمدى مەن قانداق قىلاي؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مەن ئۇنى ساڭا كەيسۇن دەپ بەرمىدىم، سېتىپ پۇلىنى خەژلىشىڭ ئۇچۇن بەردىم دېدى، ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئۇ توننى 2000 دەرھەمگە ساتتى.مۇسلىم 3861 ـ ھەدىس.

5371 ـ 5372 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيَ) حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أبي عَوْنِ. قالَ: سَمِعْتُ أبَا صَالِحِ يُحَدّثُ عَنْ عَلِيَ. قالَ: أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُلّةُ سِيَرَاءَ. فَبَعَثَ بِهَا إلَيّ فَلَبِسْتُهَا. فَعَرَفْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ. فَقالَ: «إنّي لَمْ أبْعَثْ بِهَا إلَيْكَ لِتَلْبَسهَا. إنّمَا بَعَثتُ بِهَا إلَيْكَ لِتُشَقّقهَا خُمُراً بَيْنَ النّسَاءِ».
5373 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. وَ أبُو كُرَيْبٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ــ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرِ ــ (قالَ أبُو كُرَيْبٍ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرِ، عَنْ أبي عَوْنِ الثّقفِيّ، عَنْ أبي صَالِحِ الْحَنَفِيّ، عَنْ عَلِي أنّ أُكَيْدِرَ دُومَةَ أهْدَى إلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم ثوْبَ حَرِيرِ. فَأعْطَاهُ عَليّا. فَقالَ «شَقّقْهُ خُمُراً بَيْنَ الْفَوَاطِمِ». وَقالَ أبُو بَكْرِ وَأبُو كُرَيْبٍ: بَيْنَ النّسْوَةِ.
5374 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَلِيّ بْنِ أبي طَالِبٍ. قالَ: كَسَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُلّةَ سِيَرَاءَ. فَخَرَجْتُ فِيهَا. فَرَأيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ. قالَ فَشَقّقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي.
5375 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ وَ أبُو كَامِلِ (وَاللّفْظُ لأبي كَامِلِ) قالاَ: حَدّثنَا أبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الأصَمّ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَى عُمَرَ بِجُبّةِ سُنْدُسِ. فَقالَ عُمَرُ: بَعَثتَ بِهَا إلَيّ وَقدْ قُلْتَ فِيهَا مَا قُلْتَ؟ قالَ «إنّي لَمْ أبْعَثْ بِهَا إلَيْكَ لِتَلْبَسهَا. وَإنّمَا بَعَثتُ بِهَا إلَيْكَ لِتَنْتَفِعَ بِثمَنِهَا».

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەختىگە يىپەك ئارلاشتۇرلۇپ تۇقۇلغان بىر تون رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى   ۋەسەللەمگە ھەدىي قىلىندى، ئاندىن ئۇنى ماڭا ئەۋەتىپتۇ، مەن ئۇنى كىيىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چىرايىدا غەزەپنىڭ ئالامىتىنى تۇنۇدۇم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مەن ئۇنى ساڭا كىيىشىڭ ئۇچۇن ئەۋەتمىگەن، ئۇنى يىرتىپ، ئاياللار ئارىسىغا رومال قىلىپ بىرىشىڭ ئۇچۇن ئەۋەتكەن ئىدىم دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

5376 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أنَسٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدّنْيَا، لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الآخِرَةِ».
5377 ـ وحدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرّازِيّ. أخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ إسْحَقَ الدّمَشْقِيّ عَنِ الأوْزَاعِيّ. حَدّثنِي شَدّادٌ، أبُو عَمّارِ. حَدّثنِي أبُو أُمَامَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدّنْيَا، لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الآخِرَةِ».

ئەنەس،ئۆمەر،ئىبنى زۇبەير،ئەبۇئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بۇ دۇنيادا يىپەك رەختىنى كەيسە، ئۇنى ئاخىرەتتە كىيەلمەيدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە.

5378 ـ 5379 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدِ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أبي حَبِيبٍ، عَنْ أبي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرِ أنّهُ قالَ: أُهْدِيَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَرّوجُ حَرِيرِ. فَلَبِسَهُ ثُمّ صَلّى فِيهِ. ثُمّ انْصَرَفَ فَنَزَعَهُ نَزْعاً شَدِيداً. كَالْكَارِهِ لَهُ. ثُمّ قالَ «لاَ يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتّقِينَ».

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىردانە ئارقىسى يېرىق ، چازا چىقىرىلغان يىپەك تون ھەدىي قىلىندى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى كىيىپ، ئۇنىڭدا ناماز ئوقۇپ،ئاندىن نامازدىن قايىتقاندا، ئۇنى ياقتۇرمىغان كىشىدەك،قاتتىق تارتىپ سىلىۋىتىپ: بۇ (يەنى يىپەك رەخت) مۇتتەقىيلەرگە (بۇ دۇنيادا) لايىق ئەمەسكەن، (يەنى ھالال ئەمەس) دىگەن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى ، نەسەئى توپ، سەھىھ

954 ـ باب إباحة لبس الحرير للرجل، إذا كان به حكة أو نحوها

5380 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَلَمْ يَذْكُرْ: فِي السّفَرِ.
5381 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَوْ رُخّصَ، لِلزّبَيْرِ بْنِ الْعَوّامِ وَعَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ. لِحِكّةٍ كَانَتْ بِهِمَا.
5382 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
5383 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا هَمّامٌ. حَدّثَنَا قَتَادَةُ أَنّ أَنَساً أَخْبَرَهُ أَنّ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَ الزّبَيْرَ بْنَ الْعَوّامِ شَكَوَا إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْقَمْلَ. فَرَخّصَ لَهُمَا فِي قُمُصِ الْحَرِيرِ. فِي غَزَاةٍ لَهُمَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زۇبەير بىلەن ئابدۇررەھمانغا ئۇلاردىكى قىچىشقاق كېسىلىنىڭ جەھىتىدىن يىپەك رەختتە كىيىم كىيىشكە رۇخسەت قىلغان ئىدى، يەنەبىرخاتىردە؛ ئۇلار پىت ـ سىكە، قىچىشقاقتىن شىكايەت قىلغاندا، ئۇ ئىككىسىگە يىپەك كۆڭلەك كىيىشكە رۇخسەت قىلغان دېيىلگەن. بۇخارى،مۇسلىم.

955 ـ باب النهي عن لبس الرجل الثوبَ المعصفر سېرىق رەڭلىك نەرسنى ئەرلەرنىڭ كىيىشىدىن مەنئى قىلىش

5384 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ يَحْيَىَ. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ أَنّ ابْنَ مَعْدَانَ أَخْبَرَهُ أَنّ جُبَيْرَ بْنَ نُفَيْرٍ أَخْبَرَهُ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَخْبَرَهُ. قَالَ: رَأَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَيّ ثَوْبَيْنِ مُعَصْفَرَيْنِ. فَقَالَ «إِنّ هَذِهِ مِنْ ثِيَابِ الْكُفّارِ، فَلاَ تَلْبَسْهَا».
5385 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا هِشَامٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيّ بْنِ الْمُبَارَكِ. كِلاَهُمَا عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالاَ: عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ.
5386 ـ حدّثنا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ. حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَيّوبَ الْمُوصِلِيّ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو. قَالَ: رَأَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَيّ ثَوْبَيْنِ مُعَصْفَرَيْنِ. فَقَالَ «أَأُمّكَ أَمَرَتْكَ بِهَذَا؟» قُلْتُ: أَغْسِلُهُمَا. قَالَ: «بَلْ أَحْرِقْهُمَا».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈستۈمدە سېرىق، قىزىل رەڭدە بويالغان ئىككى دانە كىيىمنى كۆرۈپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بۇ سېرىق، قىزىلدا بويالغان بۇ كىيىم، كۇپپار، دىنسىزلارنىڭ كىيىمى ئىكەن، سىلەر بۇنى ھەرگىز كىيمەڭلار،مەن؛ بۇنىڭ رەڭلىرىنى يۇيىۋەتسەم بولامدۇ؟ دېسەم، ياق، بەلكى ئۇنى كۆيدۈرىۋەتكىن دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسدىن سېرىق، قىزىل بويالغان بولۇپمۇ دىنسىزلار پوسۇندىكى، بەلگىسىدىكى كىيىملەرنى ئەرلەر كىيىشى دۇرۇس ئەمەس، ئاياللارمۇ ئۇلارنىڭ پوسۇنىدىن ھەزەر قىلىپ، مۇسۇلمانچە، كەڭ، ئۇزۇن كىيىم كىيىشى لازىم.

5387 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنْ لُبْسِ الْقَسّيّ وَالْمُعَصْفَرِ. وَعَنْ تَخَتّمِ الذّهَبِ. وَعَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي الرّكُوعِ.
5388 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُنَيْنٍ أَنّ أَبَاهُ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ يَقُولُ: نَهَانِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْقِرَاءَةِ وَأَنَا رَاكِعٌ، وَعَنْ لُبْسِ الذّهَبِ وَالْمُعَصْفَرِ.
5389 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. قَالَ: نَهَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ التّخَتّمِ بِالذّهَبِ، وَعَنْ لِبَاسِ الْقَسّيّ، وَعَنِ الْقِرَاءَةِ فِي الرّكُوعِ وَالسّجُودِ، وَعَنْ لِبَاسِ الْمُعَصْفَرِ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يىپەك رەخت بىلەن زىننەتلەنگەن، يىپەك زىغىزىق تۇتۇلۇپ سىزىق چىقىرىلغان كىيىمدىن، سېرىق،قىزىلدا بويالغان كىيىمدىن، ئالتۇن ئۈزۈك سېلىشتىن، رۇكۇدا تۇرۇپ قۇرئان قىرائەت قىلىشتىن توسقان. مۇسلىم توپلىغان.

956 - باب فضل لباس ثياب الحبرة پاختا رەختتە تۇقۇلغان كىيىمنىڭ پەزىلىتى

5390 - حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ. قالَ: قُلْنَا لأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَيّ اللّبَاسِ كَانَ أَحَبّ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَوْ أَعْجَب إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قالَ: الْحِبَرَةُ.
5391 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ. قالَ: كَانَ أَحَبّ الثّيَابِ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْحِبَرَةُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كىيىملەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈك، دوستراقى، پاختا رەخت بىلەن زىننەتلەنگەن، پاختىدا تىكىلگەن كىيىم ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

957-باب التواضع في اللباس، والاقتصار على الغليظ منه واليسير، في اللباس والفراش وغيرهما، وجواز لبس الثوب الشعر، وما فيه أعلام

كىيىم-كېچەك، ئوران-كۆرپىلەردە ئاددى-ساددا بولۇش، يۇڭ كىيىمنى كىيىشنىڭ دۇرۇسلىقى توغرىسىدا

5392 - حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ. قالَ: دَخَلْتُ عَلَىَ عَائِشَةَ فَأَخْرَجَتْ إِلَيْنَا إِزَاراً غَلِيظاً مِمّا يُصْنَعُ بِالْيَمَنِ. وَكِسَاءً مِنَ الّتِي يُسَمّونَهَا الْمُلَبّدَةَ. قالَ: فَأَقْسَمَتْ بِاللّهِ إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قُبِضَ فِي هَذَيْنِ الثّوْبَيْنِ.
5393 - حدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ و يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. قالَ ابْنُ حُجْرٍ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ. قالَ: أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ إِزَاراً وَكِسَاءً مُلَبّداً. فَقَالَتْ: فِي هَذَا قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ ابْنُ حَاتِمٍ فِي حَدِيثِهِ: إِزَاراً غَلِيظاً.
5394 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيّوبَ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقَالَ: إِزَاراً غَلِيظاً.

ئەبۇبۇردەت مۇنداق دەيدۇ؛ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بىزگە، ياماق سېلىنغان كونا بىر كاسايا توننى ۋە قوپال، قېلىن رەختتە تىكىلگەن بىر ئىشتاننى ئېلىپ چىقىپ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇشۇ ئىككى كىيىم ئىچىدە ۋاپات تاپقان ئىدى دېدى.بۇخارى2877 - مۇسلىم3879 - ھەدىس.

5395 - وحدّثني سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ. ح وَحَدّثنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ. ح وَحَدّثنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ، عَنْ صَفِيّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: خَرَجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ غَدَاةٍ، وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مُرَحّلٌ مِنْ شَعَرٍ أَسْوَدَ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئەتىگىنى سىرىتقا چىقتى، ۋە ھالەنكى، ئۈستىدە قارا يۇڭدىن تىكىلگەن نەقىشلىك كەڭ كاسايا بار ئىدى، ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما كەلدى، ئۇنى كاسايا ئىچىگە كىرگۈزدى، ئاندىن ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كىردى، ئاندىن پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ا كەلدى، ئۇنىمۇ كاسايا ئىچىگە كىرگۈزدى، ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىمۇ كىرگۈزۈپ؛«ئۆيلىرىڭلاردا ئولتۇرۇڭلار، ئىلگىرىكى جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئاياللارنىڭ ياسىنىپ چىققىنىدەك ياسىنىپ چىقماڭلار، ناماز

ئوقۇڭلار، زاكات بېرىڭلار، اللهغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئى پەيغەمبەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر! الله سىلەردىن گۇناھنى ساقىت قىلىشنى ۋە سىلەرنى تامامەن پاك قىلىشنى خالايدۇ.»دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى.(يەنى شۇلار ئائىلىسىدىكىلەردۇر)مۇسلىم توپلىغان.(33 ـ سۈرە ئەھزاب 33 ـ ئايەت)

5396 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ وِسَادَةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، الّتِي يَتّكِىءُ عَلَيْهَا، مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كېچىسى بېشىنى قويۇپ ئۇخلايدىغان ۋە يۆلىنىپ ئولتۇرىدىغان ياستۇقى تېرىدىن ئىدى، ئۇنىڭ ئىچىگە سالغان سېلىنجا، خورما قوۋزىقى ئىدى. ئەھمەد،مۇسلىم ، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5397 ـ وحدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. أَخْبَرَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: إِنّمَا كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، الّذِي يَنَامُ عَلَيْهِ، أَدَماً حَشْوُهُ لِيفٌ.

5398 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، وَقَالاَ: ضِجَاعُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فِي حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ: يَنَامُ عَلَيْهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كېچىسى بېشىنى قويۇپ ئۇخلايدىغان ياستۇقى ۋە ياتىدىغان كۆرپىسى تېرىدىن ئىدى، ئۇنىڭ ئىچىگە سالغان سېلىنجا، خورما قوۋزىقى ئىدى. بۇخارى، مۇسلىم. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

958 ـ باب جواز اتخاذ الأنماط ***ئۆيگە بىسات سېلىش، ھاجەتتىن ئارتۇقنىڭ مەكرۇھلىقى توغرىسىدا***

5399 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ واللّفْظُ لِعَمْرٍو ــ (قَالَ عَمْرٌو وَقُتَيْبَةُ: حَدّثَنَا. وَقَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا) سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لَمّا تَزَوّجْتُ «أَتّخَذْتَ أَنْمَاطاً؟» قُلْتُ: وَأَنّى لَنَا أَنْمَاطٌ؟ قَالَ «أَمَا إِنّهَا سَتَكُونُ».

5400 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: لَمّا تَزَوّجْتُ قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَتّخَذْتَ أَنْمَاطاً؟» قُلْتُ: وَأَنّى لَنَا أَنْمَاطٌ؟ قَالَ «أَمَا إِنّهَا سَتَكُونُ».

قَالَ جَابِرٌ: وَعِنْدَ امْرَأَتِي نَمَطٌ. فَأَنَا أَقُولُ: نَحّيهِ عَنّي. وَتَقُولُ: قَدْ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّهَا سَتَكُونُ».

5401 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، وَزَادَ: فَأَدَعُهَا.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئۇلارغا بىساتىڭلار بارمۇ؟ دېسە، ئۇلار يوق دېگەندە، ئەمما سىلەرگىمۇ نېپىز مەخمەللىك بىسات بولىدۇ دېگەن، (ئۇ راستىنلا بولغان، بۇ بىشارەت مۆجىزە ئىدى) بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

959 ـ باب كراهة ما زاد على الحاجة من الفراش واللباس

5402 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أَبُو هَانِىءٍ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ يَقُولُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لَهُ «فِرَاشٌ لِلرّجُلِ. وَفِرَاشٌ لاِمْرَأَتِهِ. وَالثّالِثُ لِلضّيْفِ. وَالرّابِعُ لِلشّيْطَانِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كۆرپە ئەر ئۈچۈن، بىر كۆرپە ئۇنىڭ ئايالى ئۈچۈن، ئۈچىنچى كۆرپە مىھمان ئۈچۈن، تۆتىنچى كۆرپە بولسا، شەيتان ئۈچۈندۇر،مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. ئالىملار؛ ھەدىسىدىن مەخسەت، زىيادە، ھاجەتتىن ئارتۇق كۆرپە شەيتان ئۈچۈن بولىدۇ، ئەگەر بالىسى بولسا، مىھمان كۆپ بولسا، كۆرپە كۆپىيىدۇ، ئەمما، ھاجەتتىن زىيادە قىلىۋىلىش چەكلىنىدۇ، شۇنداقلا بۇ ھەدىسىدىن ئەر كىشى ئايالىدىن باشقا ئورۇن — كۆرپىدە ياتسا بولىدۇ، چۈنكى، ئايالى ئۈچۈن بىر كۆرپە دىيىلگەن، ياكى ھەربىر ئاياللىرىنىڭ بىردىن كۆرپىسى بولىدۇ دىگەن.

960 ـ باب تحريم جرّ الثوب خيلاء، وبيان حدّ ما يجوز إرخاؤه إليه، وما يستحب

تەكەببۇرلۇقتىن ئىشتان ـ رىدالىرىنى ئۇزۇن سۆرەپ يۈرۈشنىڭ ھاراملىقى ۋە دۇرۇس بۇلىدىغان مىقدارى توغرىسىدا

5403 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ وَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ وَ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ. كُلّهُمْ يُخْبِرُهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ يَنْظُرُ اللّهُ إِلَىَ مَنْ جَرّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ».
5404 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانُ). كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. كِلاَهُمَا عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا هَرُونُ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أُسَامَةُ. كُلّ هَؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ. وَزَادُوا فِيهِ «يَوْمَ الْقِيَامَةِ».
5405 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ أَبِيهِ وَ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ وَ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّ الّذِي يَجُرّ ثِيَابَهُ مِنَ الْخُيَلاَءِ، لاَ يَنْظُرُ اللّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».
5406 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشّيْبَانِيّ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. كِلاَهُمَا عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ وَ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ.
5407 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا حَنْظَلَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ سَالِماً عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ جَرّ ثَوْبَهُ مِنَ الْخُيَلاَءِ لَمْ يَنْظُرِ اللّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».
5408 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ سُلَيْمَانَ. حَدّثَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ. قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: ثِيَابَهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم تەكەببۇرلۇق قىلىپ، كىيىملىرىنى ئۇزۇن سۆرەپ يۈرسە، ئاللاھ ئۇ كىشىگە قىيامەت كۈنى رەھمەت نەزىرى بىلەن قارىمايدۇ، (يەنى غەزەپ قىلىدۇ، ئاندىن ئۇ ئازابلىنىدۇ، كىبىرنىڭ جازاسى خارلىقتۇر).ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مىنىڭ ئىشتىنىم ئازراق ئۇزۇن سۆرىلىپ قالىدۇ، لىكىن مەن ئۇنى ھوشۇقۇمدىن يۇقىر كۆتۈرۈشكە قاتتىق تىرىشىپ چىڭ تۇرىمەن دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:سەن ئۇنداق كىبىرى قىلىدىغانلاردىن ئەمەسسەن،دىدى.بۇخارى، ئەھمەد، بەيھەقى، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

5409 ـ5410 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ مُسْلِمَ بْنَ يَنّاقَ يُحَدّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ رَأَىَ رَجُلاً يَجُرّ إِزَارَهُ. فَقَالَ: مِمّنْ أَنْتَ؟ فَانْتَسَبَ لَهُ. فَإِذَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي لَيْثٍ. فَعَرَفَهُ ابْنُ عُمَرَ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بِأُذُنَيّ هَاتَيْنِ، يَقُولُ «مَنْ جَرّ إِزَارَهُ، لاَ يُرِيدُ بِذَلِكَ إِلاّ الْمَخِيلَةَ، فَإِنّ اللّهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

5411 ـ وحدّثني مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ ابْنُ أبِي خَلَفٍ. وَألْفَاظُهُمْ مُتَقاربَةٌ. قالُوا: حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. قالَ: سَمِعْتُ مُحَمّدَ بْنَ عَبّادِ بْنِ جَعْفَرٍ يَقُولُ: أمَرْتُ مُسْلِمَ بْنَ يَسَارٍ، مَوْلَى نَافِعِ بْنِ عَبْدِ الْحَارِثِ أنْ يَسْأَلَ ابْنَ عُمَرَ. قالَ وَأنَا جَالِسٌ بَيْنَهُمَا : أسَمِعْتَ، مِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي الّذِي يَجُرّ إزَارَهُ مِنَ الْخُيَلاَءِ، شَيْئاً؟ قالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ «لاَ يَنْظُرُ اللّهُ إلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

5412 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: مَرَرْتُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَفِي إزَارِي اسْتِرْخَاءٌ. فَقالَ: «يَا عَبْدَ اللّهِ ارْفَعْ إزَارَكَ» فَرَفَعْتُهُ. ثُمّ قالَ «زِدْ» فَزِدْتُ. فَمَا زِلْتُ أتَحَرّاهَا بَعْدُ. فَقالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: إلَى أيْنَ؟ فَقالَ: أنْصَافِ السّاقَيْنِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم تەكەببۇرلۇق قىلىپ، كىيىملىرىنى ئۇزۇن سۆرەپ يۈرسە، ئاللاھ ئۇ كىشىگە قىيامەت كۈنى رەھمەت نەزىرى بىلەن قارىمايدۇ، مەن بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالدىم، ئىشتىنىم سەل ئۇزۇنراق ئىدى، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ئى ئابدۇالله! ئەگەر سەن ئاللاھنىڭ بەندىسى بولىدىغان بولساڭ، ئىشتىنىڭنى كۆتۈرگىن، (يەنى ھۇشۇقۇڭدىن يۇقىرى كۆتۈرگىن)،دېدى، مەن كۆتۈردۈم، يەنە زىيادە كۆتۈرگىن دېدى، مەن يەنىمۇ ئۈستۈن كۆتۈردۈم، شۇنىڭدىن كىيىن مەن ئىشتىنىمنى يۇقىر كۆتۈرۈشكە قاتتىق تىرىشىپ چىڭ تۇردۇم، قەۋمنىڭ بەزىسى ؛ قەيەرگىچە كۆتۈرۈلسە بولىدۇ؟ دېدى، ئۇ: پاچاقنىڭ يېرىمىغىچە كۆتۈرۈلىدۇ دېدى.مۇسلىم، تەبرانى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5413 ـ 5414 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمّدٍ (وَهُوَ ابْنُ زِيَادٍ) قالَ: سَمِعْتُ أبَا هُرَيْرَةَ، وَرَأى رَجُلاً يَجُرّ إزَارَهُ، فَجَعَلَ يَضْرِبُ الأرْضَ بِرِجْلِهِ، وَهُوَ أمِيرٌ عَلَى الْبَحْرَيْنِ، وَهُوَ يَقُولُ: جَاءَ الأمِيرُ. جَاءَ الأمِيرُ. قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إنّ اللّهَ لاَ يَنْظُرُ إلَى مَنْ يَجُرّ إزَارَهُ بَطَراً».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ بەھرەيىننىڭ ئەمىرىنىڭ ئىشتىنىنى يەرگە ئۇزۇن سۆرەپ كەلگىنىنى كۆرۈپ: ئەمىر كەلدى، ئەمىر كەلدى دەپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىبىر قىلىپ كۆرەڭلەپ ئىشتىنىنى ئۇزۇن سۆرەپ يۈرگەن كىشىگە، ئىككى ھوشۇقىدىن ئۇزۇن كىيگەن كىشىگە قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا رەھمەت نەزىرى بىلەن قارىمايدۇ، يەنى ئازاب قىلىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغ سەھىھ.

961 ـ باب تحريم التبختر في المشي، مع إعجابه بثيابه

5415 ـ حدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَلاّمٍ الْجُمَحِيّ. حَدّثَنَا الرّبِيعُ (يَعْنِي ابْنَ مُسْلِمٍ) عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي، قَدْ أعْجَبَتْهُ جُمّتُهُ وَبُرْدَاهُ، إذْ خُسِفَ بِهِ الأرْضُ، فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِي الأرْضِ حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ».

5416 ـ وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أبِي عَدِيَ. قالُوا جَمِيعاً: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ هَذَا.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر چاغدا بىر كىشى ئېسىل تونلىرى ئىچىدە چاچلىرى تارالغان، مۈرىسىگە چۈشۈپ تۇرغان ھالدا ئۆز ـ ئۆزىدىن ئەجەپلىنىپ، تەكەببۇرلۇق قىلىپ كېتىۋاتاتتى، تۇيۇقسىز ئاللاھتائالا ئۇنى يەرگە يۇتكۇزۇۋەتتى، ئۇ قىيامەت كۈنىگىچە زېمىننىڭ ئىچىگە چۆكۈپ، كىرىپ كېتىۋاتىدۇ، ئەھمەد 10050 ـ ھەدىس، دارمى 438 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3895 ـ ھەدىس، بۇخارى 5343 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھادىسىلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئىلگىرىكى كىشىلەردە يۈز بەرگەن بولۇپ، بىزگىمۇ قانۇندۇر، مەنسۇخ قىلىنمىغان، شۇنىڭ ئۈچۈن بىزگە سۆزلەپ بېرىلدى.

5417 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَتَبَخْتَرُ، يَمْشِي فِي بُرْدَيْهِ، قَدْ أَعْجَبَتْهُ نَفْسُهُ، فَخَسَفَ اللّهُ بِهِ الأَرْضَ، فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِيهَا إِلَىَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

5418 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَتَبَخْتَرُ فِي بُرْدَيْنِ». ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

5419 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إِنّ رَجُلاً مِمّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يَتَبَخْتَرُ فِي حُلّةٍ» ثُمّ ذَكَرَ مِثْلَ حَدِيثِهِمْ.

ئەبۇ ھۆرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا بىر كىشى ئىپسىل تونلىرى ئىچىدە، چاچلىرى تارالغان، مۇرىسىگە چۈشۈپ تۇرغان ھالدا ئۆز ـ ئۆزىدىن ئەجەپلىنىپ، تەكەببۇرلۇق قىلىپ كېتىۋاتاتتى، تۇيۇقسىز ئاللاھتائالا ئۇنى يەرگە يۇتكۇزۇۋەتتى، ئۇ قىيامەت كۈنىگىچە زېمىننىڭ ئىچىگە چۆكۈپ، كىرىپ كېتىۋاتىدۇ، ئەھمەد 10050 ـ ھەدىس، دارىمى 438 ـ ھەدىس، مۇسلىم 3895 ـ ھەدىس، بۇخارى 5343 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھادىسىلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئىلگىرىكى كىشىلەردە يۈز بەرگەن بولۇپ، بىزگىمۇ قانۇندۇر، مەنسۇخ قىلىنمىغان، شۇنىڭ ئۈچۈن بىزگە سۆزلەپ بېرىلدى. ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاۋھ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بۇرۇنقى كىشىلەردىن بىر كىشى تونى، رىدالىرى ئىچىدە كىبىر قىلغان، پەخىرلەنگەن ھالدا چىقتى، ئاللاھتائالا ئۇنى زېمىننىڭ يۇتۇپ كېتىشىگە بۇيرىدى، زېمىن ئۇنى يۇتىۋەتتى، ئۇ تا قىيامەت كۈنىگىچە زېمىننىڭ ئىچىگە ھەرىكەتلىنىپ كىرىپ كېتىۋاتىدۇ، (يەنى قارۇن) تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

ئالىملار بۇ توغرىسىدا توختۇلۇپ ؛ ئىشتاننى ئۇزۇن ، يەرگە سۆرىلىپ تۇرغىدەك كىيىشنىڭ ئۆزىلا كىبىرگە كىرىدۇ، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ، بۇ ئازاب ۋەدىسىدىن مۇستەسنا قىلىنغان، ئۇنى دورىماي، ئىشتاننى پاچاقنىڭ يېرىمىغىچە كىيىش مۇستەھەپ، ھوشۇققىچە كىيىش دۇرۇس، ئوشۇقدىن ئېشىپ كەتسە، ھارام بولىدۇ، چۈنكى، ئازاب ۋەدە قىلىنغان دېدى . بەزىلەر؛ مەكرۇھ دېدى، بۇ مەسىلىگە كىبرى، رىيا ئارىلاشسا ھارام.ئۇنداق بولمىسا مەكرۇھ دېيىش تاللانغان سۆز بولدى، ئادەتنىڭ ئۇستىگە زىيادە، ئۇزۇن قىلىش، سۆرەپ يۈرۈش مەكرۇھ، كىبىر بىلەن رىيا ئارىلاشسىلا ھارام بولىدۇ. ئىبنى ھەجەر ئەسقەلانى ؛ ئىشتاننى كىبرە قىلىپ سۆرەپ ئوشۇقدىن ئۇزۇن كىيىش، گۇناھى كەبىرە، چۈنكى، ئازاب ۋەدىسى بار، ھەتتا ناماز قوبۇل بولمايدۇ دېگەن بار، كىبر، رىيا قىلماي، ئوشۇقدىن ئۇزۇن كىيسىمۇ ھارام بولىدۇ، بۇ توغرىسىدا ھەدىسلەر كۆپ،دېگەن ئەبۇ بەكرىنى بۇ مەسىلىگە ئارىلاشتۇرماڭ، ئۇنداق بولسا، نۇرغۇن سەھىھ ھەدىسلەر بىكاردىن دېيىلگەن بولۇپ قالىدۇ، بەزىلەر كىبرە بولمىسا ھارام بولماي مەكرۇھ دېگەن، ئىبنى ئابدۇلبەررى؛كىبرى قىلىپ سۆرىسە، ئوشۇقدىن ئۇزۇن كىيسە، ئازاب ۋەدىسى چۈشىدۇ، ئۇنداق بولمىسا يەنىلا ئۇ خار ئىشتۇر دېگەن، ئىمام نەۋەۋى مۇنداق دېگەن: ئىشتاننى، تون، كۆڭلەكنى كىبر بىلەن، رىيا بىلەن ھوشۇقدىن تۆۋەن كىيسە، بۇ ھارام بولىدۇ، كىبىر، پەخىر، رىيا بولمىسا، مەكرۇھ دېدى. شافىئى رەھمەھۇللا؛ ئىشتاننى پاچاقنىڭ يېرىمىغىچە كىيىش مۇستەھەپ، ئوشۇققىچە كىيىش دۇرۇس، ئوشۇقدىن تۆۋەن كىيىش كىبىر قىلسا ھارام دەپ چەكلىنىدۇ، كىبىر، رىيا قىلمىسا، مەكرۇھ تەنزىيھ پاكلىقتا چەكلىنىدۇ

دىگەن. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئىشتاننى سۆرەپ يۈرۈشتىن ھەزەر قىل، شۇنىڭ ئۆزىلا كىبرى بولىدۇ دىگەن، تەبرانى خاتىرلىگەن، بۇ سۆز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمگە تۇتاش، دىگۈچى بار ئىكەن، نۇرغۇن سەھىھ ھەدىسلەردە دوۋزاخ ئوتى بىلەن ۋەدە بەرگەن، ناماز قوبۇل بولمايدۇ دىگەنمۇ بار، ئەگ ياخشىسى شۇ نۇرغۇن ھەدىسلەرگە ئەمەل قىلىشلار، ئەبۇ بەكرىگە پەتىۋا بېرىلگەن دەپ بۇ ھەدىسلەرنى يوققا چىقارماڭلار، سىلەر ئالىممۇ؟ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدەك ساھابىلار، تابىئىنلارمۇ؟ دەلىلنى ساھابە، تابىئىنلاردەك چۈشىنىڭ ۋە ئەمەل قىلىڭ، يۇقىرقى سۆزلەر بۇخارىنىڭ شەرھىسى، پەتىۋالىرىدىن ئېلىندى، ھەدىس مۇتلەق كەلگەچكە، مۇتلەق ئەمەل قىلايلى، ھارامۇ مەكرۇھمۇ؟ سوراپ ئولتۇرمايلى، ئالاھىدە مۇستەسنا قىلىنغان ئىشتان مەسلىسىدە، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى دورىماڭ، سىز ئۇنىڭدەك ئەمەس، ھەدىسكە ئېسىلىڭ.

962 ـ باب تحريم خاتم الذهب على الرجال، ونسخ ما كان من إباحته في أول الإسلام

5420 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ نَهَىَ عَنْ خَاتَمِ الذّهَبِ.

5421 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى و ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم (ئەرلەرنىڭ) ئالتۇن ئۈزۈك سېلىشىدىن توسقان.مۇسلىملار توپلىغان، سەھىھ.

5422 ـ وَفِي حَدِيثِ ابْنِ الْمُثنّى. قالَ: سَمِعْتُ النّضْرَ بْنَ أَنَسٍ. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنِي مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنَي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ، مَوْلَى ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَأَىَ خَاتِماً مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ. فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ وَقَالَ «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلَىَ جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ» فَقِيلَ لِلرّجُلِ، بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: خُذْ خَاتَمَكَ انْتَفِعْ بِهِ. قَالَ: لاَ. وَاللّهِ لاَ آخُذُهُ أَبَداً. وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى ئاbbas رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم بىر كىشىنىڭ قولىدا ئالتۇن ئۈزۈكنى كۆرۈپ، ئۇنى ئېلىپ تاشلىۋېتىپ مۇنداق دىگەن؛ بىرىڭلار دوۋزاخ ئوتىدىن بىر چوغنى ئېلىپ، قولىغا قويۇشنى مەخسەت قىلىۋاتامدۇ؟ رەسۇلۇللاھ كەتكەندىن كىيىن ئۇ كىشىگە: ئۇ ئالتۇننى ئېلىپ، باشقا ئىشلاردا مەنپەئەتلەن دىيىلسە، ئۇ كىشى؛ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم تاشلىۋەتكەن نەرسىنى مەڭگۈ ئالمايمەن دىگەن. (ئۇلار شۇنداق قاتتىق ئىتائەت قىلاتتى). مۇسلىم 3897 ـ ھەدىس، سەھىھ. ئالتۇن ئۈزۈك ئەركىشىگە ھارام.ئاياللارغا ھالالدۇر.

5423 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اصْطَنَعَ خَاتَماً مِنْ ذَهَبٍ. فَكَانَ يَجْعَلُ فَصّهُ فِي بَاطِنِ كَفّهِ إِذَا لَبِسَهُ. فَصَنَعَ النّاسُ. ثُمّ إِنّهُ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَنَزَعَهُ. فَقَالَ: «إِنّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَـَذَا الْخَاتَمَ وَأَجْعَلُ فَصّهُ مِنْ دَاخِلٍ» فَرَمَىَ بِهِ. ثُمّ قَالَ: «وَاللّهِ لاَ أَلْبَسُهُ أَبَداً» فَنَبَذَ النّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ. وَلَفْظُ الْحَدِيثِ لِيَحْيَىَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئالتۇندىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ، ئۇنى ئوڭ قولىغا سالغان ئىدى، ئۇ ئۈزۈكنى قولىغا سالسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئالقىنىغا قىلىۋالاتتى. ئاندىن كىشىلەرمۇ ئالتۇن ئۈزۈك قىلدۇردى، ئاندىن كىيىن مۇنبەر ئۈستىدە ئولتۇرۇپ ئالتۇننى تاشلىۋېتىپ (يەنى ئالتۇننى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ)مەن

ئۈزۈكنى سېلىپ، كۆزىنى ئىچىگە قىلىۋالاتتىم، الله بىلەن قەسەمكى مەن بۇئۈزۈكنى مەڭگۈ سالمايمەن دېدى. ئاندىن كىشىلەرمۇ ئۈزۈكلىرىنى تاشلىۋەتتى. (كېيىن كۈمۈشتىن قىلدۇرغان ئىدى)

5424 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. ح وَحَدّثَنَا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، حَدّثنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ. كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ، فِي خَاتِمِ الذّهَبِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ عُقْبَةَ بْنِ خَالِدٍ: وَجَعَلَهُ فِي يَدِهِ الْيُمْنَى.
5425 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثنَا أَيّوبُ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ إِسْحَـٰقَ الْمُسَيّبِيّ. حَدّثنَا أَنَسٌ (يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ) عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثنَا حَاتِمٌ. ح وَحَدّثَنَا هَـٰرُونُ الأَيْلِيّ. حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ. كُلّهُمْ عَنْ أُسَامَةَ. جَمَاعَتُهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فِي خَاتِمِ الذّهَبِ. نَحْوَ حَدِيثِ اللّيْثِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالتۇندىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ، ئۇنىڭغا «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» دەپ نەقىش ئويدۇردى، ۋە: ھېچ بىر كىشى ئۈزۈكىگە مېنىڭ مۇشۇ ئۈزۈكۈمنىڭ نەقىشىدەك نەقىش قىلدۇرمىسۇن، (يەنى «مۇھەممەد رەسۇلۇللاھ» سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) دېدى، بۇ كۈمۈش ئۈزۈكنى قولىغا سالسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئالقىنىغا قىلىۋالاتتى

963 ـ باب لبس النبيّ صلى الله عليه وسلم خاتماً من ورق نقشه محمد رسول الله، ولبس الخلفاء له من بعده

رەسۇلۇللاھ نىڭ ۋە كېيىنكى خەلىپىلەرنىڭ نەقىشلىك كۈمۈش ئۈزۈك سېلىشى

5426 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: اتّخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَاتَماً مِنْ وَرِقٍ فَكَانَ فِي يَدِهِ. ثُمّ كَانَ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ. ثُمّ كَانَ فِي يَدِ عُمَرَ. ثُمّ كَانَ فِي يَدِ عُثْمَانَ. حَتّىَ وَقَعَ مِنْهُ فِي بِئْرِ أَرِيسَ. نَقْشُهُ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ ـــ قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ: حَتّىَ وَقَعَ فِي بِئْرٍ. وَلَمْ يَقُلْ: مِنْهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈمۈشتىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ سالدى، ئاندىن ئۈئۈزۈكنى ئەبۇبەكرى، ئاندىن ئۆمەر ئاندىن ئوسمان سالدى، ئاندىن ئۇ ئۈزۈك ئەرىيس قۇدۇقىغا چۈشۈپ كەتتى. ئۇنىڭغا «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ»مۇھەممەد ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ نەقىش چەكتۈرۈلگەن ئىدى.

5427 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيّوبَ بْنِ مُوسَىَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: اتّخَذَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَاتَماً مِنْ ذَهَبٍ. ثُمّ أَلْقَاهُ. ثُمّ اتّخَذَ خَاتَماً مِنْ وَرِقٍ. وَنَقَشَ فِيهِ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ ـــ وَقَالَ «لاَ يَنْقُشْ أَحَدٌ عَلَىَ نَقْشِ خَاتَمِي هَـٰذَا» وَكَانَ إِذَا لَبِسَهُ جَعَلَ فَصّهُ مِمّا يَلِي بَطْنَ كَفّهِ. وَهُوَ الّذِي سَقَطَ، مِنْ مُعَيْقِيبٍ، فِي بِئْرِ أَرِيسَ.
5428 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. كُلّهُمْ عَنْ حَمّادٍ. قَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم اتّخَذَ خَاتَماً مِنْ فِضّةٍ. وَنَقَشَ فِيهِ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ ـــ وَقَالَ لِلنّاسِ «إِنّي اتّخَذْتُ خَاتَماً مِنْ فِضّةٍ. وَنَقَشْتُ فِيهِ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ ـــ فَلاَ يَنْقُشْ أَحَدٌ عَلَىَ نَقْشِهِ».
5429 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ عُلَيّةَ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَـٰذَا. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي الْحَدِيثِ: مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالتۇندىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ، ئۇنى ئوڭ قولىغا سالغان ئىدى، ئاندىن كېيىن ئالتۇننى تاشلىۋېتىپ (يەنى ئالتۇننى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ)كۈمۈشتىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ، ئۇنىڭغا « مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ»دەپ نەقىش ئويدۇردى، ۋە: ھېچ بىر كىشى ئۈزۈكىگە مېنىڭ مۇشۇ

ئۈزۈكۈمنىڭ نەقشىدەك نەقش قىلدۇرمىسۇن، (يەنى «مۇھەممەد رەسۇلۇاللە» سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) دېدى، بۇ كۈمۈش ئۈزۈكىنى قولىغا سالسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئالقىنىغا قىلىۋالاتتى.(ئۇنىڭ مۇھەممەداللە نىڭ ئەلچىسى دىگەن نەقشى بار ئىدى).بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:ھەقىقەتەن مەن كۈمۈشتىن بىر ئۈزۈك سالدىم، ئۇنىڭغا «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ»مۇھەممەد ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ نەقش چەكتۈردۈم، بىر كىشى ئۈزۈكىگە شۇ نەقشكە ئوخشاش نەقش چەكتۈرمىسۇن،ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

964 ـ باب في اتخاذ النبيّ صلى الله عليه وسلم خاتماً، لما أراد أن يكتب إلى العجم

5430 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالَ ابْنُ الْمُثنّى: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. قالَ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: لَمّا أَرَادَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يَكْتُبَ إِلَى الرّومِ، قالَ قالُوا: إِنّهُمْ لاَ يَقْرَأُونَ كِتَاباً إِلاّ مَخْتُوماً. قالَ: فاتّخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَاتَماً مِنْ فِضّةٍ. كَأَنّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. نَقْشُهُ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ
5431 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الْعَجَمِ. فَقِيلَ لَهُ: إِنّ الْعَجَمَ لاَ يَقْبَلُونَ إِلاّ كِتَاباً عَلَيْهِ خَاتَمٌ. فَاصْطَنَعَ خَاتَماً مِنْ فِضّةٍ. قالَ: كَأَنّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ.
5432 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ خَالِدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى كِسْرَى وَقَيْصَرَ وَالنّجَاشِيّ. فَقِيلَ: إِنّهُمْ لاَ يَقْبَلُونَ كِتَاباً إِلاّ بِخَاتَمٍ. فَصَاغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَاتَماً حَلْقَةَ فِضّةٍ. وَنَقَشَ فِيهِ ـــ مُحَمّدٌ رَسُولُ اللّهِ ـــ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ كىسرا، قەيسەر، نەججاشي قاتارلىق پادىشاھلارغا مەكتۇپ يازماقچى بولغاندا، ئۇلار پەقەت تامغا ئۇرۇلغان ، مۆھۈر بېسىلغان مەكتۇپنىلا قوبۇل قىلىدۇ دېيىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈمۈشتىن بىر ھالقا ئۈزۈك ياساتتى، ئۇنىڭغا« **محمد رسول الله** »دەپ نەقش ئويۇلدى، ئۈزۈكىنىڭ نەقشى ئۈچ قۇر خەت ئىدى، مۇھەممەد بىر قۇر، رەسۇل بىر قۇر، الله بىر قۇر خەت ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.

965 ـ باب في طرح الخواتم

5433 ـ حدّثني أَبُو عِمْرَانَ مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ. أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ أَبْصَرَ فِي يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَاتِماً مِنْ وَرِقٍ، يَوْماً وَاحِداً. قالَ فَصَنَعَ النّاسُ الْخَوَاتِمَ مِنْ وَرِقٍ فَلَبِسُوهُ. فَطَرَحَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَاتِمَهُ. فَطَرَحَ النّاسُ خَوَاتِمَهُمْ.
5434 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا رَوْحٌ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ أَنّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ أَنّهُ رَأَى فِي يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَاتِماً مِنْ وَرِقٍ يَوْماً وَاحِداً. ثُمّ إِنّ النّاسَ اضْطَرَبُوا الْخَوَاتِمَ مِنْ وَرِقٍ. فَلَبِسُوهَا. فَطَرَحَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَاتَمَهُ. فَطَرَحَ النّاسُ خَوَاتِمَهُمْ.
5435 ـ حدّثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ. حَدّثنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈمۈشتىن ئۈزۈك قىلدۇرۇپ، ئۇنى ئوڭ قولىغا سالغان ئىدى، ئۇ ئۈزۈكىنى قولىغا سالسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئالقىنىغا قىلىۋالاتتى. ئاندىن كىشىلەرمۇ

كۈمۈشتىن ئۈزۈك قىلدۇردى، ئاندىن كىيىن مۇنبەر ئۈستىدە ئولتۇرۇپ: ﷲ بىلەن قەسەمكى مەن بۇئۈزۈكنى مەڭگۈ

سالمايمەن دەپ، ئۇنى تاشلىۋەتتى. ئاندىن كىشىلەرمۇ ئۈزۈكلىرىنى تاشلىۋەتتى.

966 ـ باب في خاتم الورق فصه حبشي

5436 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ الْمِصْرِيّ أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ خَاتَمُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ وَرِقٍ. وَكَانَ فَصّهُ حَبَشِيّاً.

5437 ـ5438 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَبّادُ بْنُ مُوسَى. قَالاَ: حَدّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى (وَهُوَ الأَنْصَارِيّ ثُمّ الزّرَقِيّ) عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَبِسَ خَاتَمَ فِضّةٍ فِي يَمِينِهِ. فِيهِ فَصّ حَبَشِيّ. كَانَ يَجْعَلُ فَصّهُ مِمّا يَلِي كَفّهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوڭ قولىغا كۈمۈشتىن ئۈزۈك سالغان ئىدى،

ئۈزۈكنىڭ كۆزى بولسا، ھەبەشىستانغا مەنسۇپ قاش تېشى ئىدى، ياكى قارىراق تاش ياكى شۇ ئۈزۈك كۆزىنىڭ

ياسىلىشى ھەبەشكە مەنسۇپ ئىدى. بۇ كۈمۈش ئۈزۈكنى قولىغا سالسا، ئۇنىڭ كۆزىنى ئالقىنىغا قىلىۋالاتتى.

بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئالتۇن ئۈزۈك ئەرلەرگە ھارام. كۈمۈش، تۆمۈر بولسا مەيلى، بەزىلەر كۈمۈشتە، تۆمۈردە

ئۈزۈك سېلىش سۈننەت دېدى.مۇسلىم شەرھىسىدىن.

967 ـ باب في لبس الخاتم في الخنصر من اليد

5439 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلاّدٍ الْبَاهِلِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ خَاتَمُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي هَذِهِ. وَأَشَارَ إِلَى الْخِنْصِرِ مِنْ يَدِهِ الْيُسْرَى.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۈزۈكى مۇشۇ قولىدا ئىدى دەپ، سول

قولىنىڭ نامسىز بارمىقىغا ئىشارەت قىلدى.مۇسلىم توپلىغان. ئىبنى ئۆمەر، ئەنەس، ئابدۇللاھ ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇلاردىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈزۈكنى ئوڭ قولىغا سالاتتى. بۇخارى، نەسەئى، تىرمىزى، مۇسلىم،

ئەھمەد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ھەر ئىككى ھەدىس سەھىھ بولۇپ، ئالىملار مۇنداق دېدى؛ ئوڭ قولىغا ياكى

سول قولىغا سالسا دۇرۇس بولىدۇ، قايسىغا سالسا ئىختىيار، مەكرۇھ ئەمەس، سەلەف، سالىھلارنىڭ كۆپىنچىسى ئوڭ قولىغا،

كۆپىنچىسى سول قولىغا سالغان، ئىمام مالىك، سول قولىغا سالىدۇ دېدى، باشقىلار ئوڭ قولىغا سېلىش ئەۋزەل دېدى،

ئاياللارمۇ ھەر ئىككى قولىغا سالسا بولىدۇ، ئۈزۈكنى چىمچىلاقنىڭ يېنىدىكى نامسىز بارماققا سالىدۇ، يەنى چىمچىلاق

بىلەن ئوتتۇر بارماق ئارىسىدىكى بارماققا، بۇ سۈننەت، قىلسا ساۋاب بار، قىلالمىسا ئازاب يوقتۇر. مۇسلىم شەرھىسىدىن.

968 ـ باب النهي عن التختم في الوسطى والتي تليها

5440 ـ5441 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ إِدْرِيسَ (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ). حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ. قَالَ: سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ عَلِيَ. قَالَ: نَهَانِي، يَعْنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، أَنْ أَجْعَلَ خَاتَمِي فِي هَذِهِ. أَوِ الّتِي تَلِيهَا ــ لَمْ يَدْرِ عَاصِمٌ فِي أَيِ الثّنْتَيْنِ ــ وَنَهَانِي عَنْ لُبْسِ الْقَسّيّ. وَعَنْ جُلُوسٍ عَلَى الْمَيَاثِرِ.

قَالَ: فَأَمّا الْقَسّيّ فَثِيَابٌ مُضَلّعَةٌ يُؤْتَى بِهَا مِنْ مِصْرَ وَالشّامِ فِيهَا شِبْهُ كَذَا. وَأَمّا الْمَيَاثِرُ فَشَيْءٌ كَانَتْ تَجْعَلُهُ النّسَاءُ لِبُعُولَتِهِنّ عَلَى الرّحْلِ، كَالْقَطَائِفِ الأُرْجُوَانِ.

5442 ـ وحدّثنا ابْنُ الْمُثنَى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: نَهَى، أَوْ نَهَانِي، يَعْنِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

ئەلى،بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى ئالتۇن ئۈزۈك سېلىشتىن، ئۈزۈكنى ئوتتۇرىبارماققا، ياكى ئۇنىڭغا يېقىن بولغان كۆرسەتكۈچ بارماققا سېلىشتىن، يىپەك رەخت بىلەن زىغىرتۇتۇلغان سىزىق چىقىرىلغان كىيىمدىن، يىپەكتىن ئىشلەنگەن قىزىل كۆرپىدىن يەنى ئېگە كۆرپىسىدىن، توسقان. بۇخارى 5390 ـ ھەدىس، تىرمىزى قاتارلىق تۆت توپلىغان، سەھەھ.

5443 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ. قَالَ: قَالَ عَلِيّ: نَهَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ أَتَخَتّمَ فِي إِصْبَعِي هَذِهِ أَوْ هَذِهِ. قَالَ: فَأَوْمَأَ إِلَى الْوُسْطَى وَالّتِي تَلِيهَا.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنى ماۋۇ ۋە ماۋۇ بارمىقىمغا ئۈزۈك سېلىشىمدىن توسقان دەپ، ئوتتۇرا بارمىقى بىلەن ئۇنىڭ يېنىدىكى باش بارمىقىغا ئىشارەت قىلغان.مۇسلىم.

969 ـ باب استحباب لبس النعال وما في معناها

ئاياق كىيىش مەسىلىرى

5444 ـ حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا مَعْقِل عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، فِي غَزْوَةٍ غَزَوْنَاهَا، «اسْتَكْثِرُوا مِنَ النّعَالِ. فَإِنّ الرّجُلَ لاَ يَزَالُ رَاكِباً مَا انْتَعَلَ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىملىق غازىتىدا مۇنداق دېگەن: كەشلەرنى كۆپ قىلىپ قويۇڭلار، چۈنكى، كىشى ئايىغى بولسىلا دائىم سەپەرگە چىقالايدۇ، «بولۇپمۇ ئۇرۇشقا» ئەھمەد، بۇخارى تارىخدا، مۇسلىم، نەسەئى، جابىردىن، تەبرانى ئىمراندىن، ئەۋسەت ئىبنى ئەمرۇ رەزىيلاھۇ ئەنھۇ مدىن توپلىغان، سەھەھ. بۇ ھەدىس ئۇرۇش سەپىرىگە تەييارلىق قىلدۇرىدۇ.

970 ـ باب استحباب لبس النعل في اليمنى أولاً، والخلع من اليسرى أولاً، وكراهة المشي في نعل واحد

5445 ـ حدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سَلاّمٍ الْجُمَحِي. حَدّثنَا الرّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُحَمّدٍ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيُمْنَى. وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشّمَالِ. وَلْيُنْعِلْهُمَا جَمِيعاً. أَوْ لِيَخْلَعْهُمَا جَمِيعاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئاياغنى كىيگەندە، ئوڭدىن باشلىسۇن، سالغاندا بولسا، سول پۇتىدىن باشلىسۇن، ئوڭ پۇتنىڭ ئايىقى كىيگەندە باشتا ، سالغاندا ئاخىرىدا بولسۇن. يا ھەر ئىككىلىسىنى كىيىپ ماڭسۇن، ياكى ھەر ئىككىلىسىنى سېلىۋېتىپ يالاڭ ئاياق ماڭسۇن.

ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھەھ.

5446 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ يَمْشِ أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ. لِيُنْعِلْهُمَا جَمِيعاً، أَوْ لِيَخْلَعْهُمَا جَمِيعاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار بىر پاي ئاياقتا ياكى بىر پاي ئۆتۈك بىلەن ماڭمىسۇن، يا ھەر ئىككىلىسىنى كىيىپ ماڭسۇن، ياكى ھەر ئىككىلىسىنى سېلىۋېتىپ يالاڭ ئاياق ماڭسۇن. بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان،سەھىھ.

5447 -5448 - - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. (وَاللّفْظ لأَبِي كُرَيْبٍ). قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي رَزِينٍ. قالَ: خَرَجَ إِلَيْنَا أَبُو هُرَيْرَةَ فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى جَبْهَتِهِ فقالَ: أَلاَ إِنّكُمْ تَحَدّثُونَ أَنّي أَكْذِبُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِتَهْتَدُوا وَأَضِلّ. أَلاَ وَإِنّي أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إِذَا انْقطعَ شِسْعُ أَحَدِكُمْ، فَلاَ يَمْشِ فِي الأُخْرَىَ حَتّىَ يُصْلِحَهَا».

جابىر،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ: سىلەرنىڭ ھىدايەت تېپىشىڭلار ئۈچۈن، مېنىڭ ئېزىشىم ئۈچۈن مېنى رەسۇلۇللاھ قا يالغان سۆزلەيدۇ دەپ گۇمان قىلامسىلەر؟ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ ئاياغ شوينىسى ئۈزۈلۈپ كەتسە، ئۇنى ئوڭشىمىغىچە بىر ئاياغ بىلەن ماڭمىسۇن، بىر ئۆتۈك بىلەنمۇ ماڭمىسۇن، ئەبۇ داۋۇدمۇ توپلىغان ، سەھىھ.

971 ـ باب النهي عن اشتمال الصماء، والاحتباء في ثوب واحد

5449 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ ــ فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ ــ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ أَنْ يَأْكُلَ الرّجُلُ بِشِمَالِهِ، أَوْ يَمْشِيَ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ. وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصّمّاءَ، وَأَنْ يَحْتَبِيَ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، كَاشِفاً عَنْ فَرْجِهِ.
5450 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنا زُهَيْرٌ. حَدّثنا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ــ أَوْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ ــ: «إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ أَحَدِكُمْ ــ أَوْ مَنِ انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِهِ ــ فَلاَ يَمْشِ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ حَتّى يُصْلِـــحَ شِسْعَهُ. وَلاَ يَمْشِ فِي خُفَ وَاحِدٍ. وَلاَ يَأْكُلْ بِشِمَالِهِ. وَلاَ يَحْتَبِي بِالثّوْبِ الْوَاحِدِ. وَلاَ يَلْتَحِفِ الصّمّاءَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ ئاياغ شوينىسى ئۈزۈلۈپ كەتسە، ئۇنى ئوڭشىمىغىچە بىر ئاياغ بىلەن ماڭمىسۇن، بىر ئۆتۈك بىلەنمۇ ماڭمىسۇن، سول قولدا تائام يېمىسۇن، بىرلا كىيىم بىلەن يۆگەنمىسۇن، ئۈستى ــ بىشنى پۈتۈنلەي يۆگىۋالمىسۇن، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

972 ـ باب في منع الاستلقاء على الظهر، ووضع إحدى الرجلين على الأخرى

5451 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ اشْتِمَالِ الصّمّاءِ، وَالاِحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، وَأَنْ يَرْفَعَ الرّجُلُ إِحْدَىَ رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَىَ، وَهُوَ مُسْتَلْقٍ عَلَىَ ظَهْرِهِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پۈتۈن بەدىنىنى پۈتۈنلەي يۆگىۋېلىشتىن، بىرلا كىيىمدە ئەۋرىتى ئۈستىدە نەرسە بولماستىن ئىنتقا ئوخشاش زوڭ ئولتۇرۇشتىن, كىشىنىڭ ئىككى پۇتىنىڭ بىرىنى يەنە بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ، ئوڭدا يېتىشتىن توسقان.مۇسلىم ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

ئەۋرىتى ئېچىلىپ قالمىسا، شۇ ھالەتتە ياتسا بولىدۇ، چۈنكى، يەنىلا ئەھمەد 15849 ـ ھەدىستە، بۇخارى 455 ـ ، 5813 ـ ھەدىستە، مۇسلىم 3921 ـ ھەدىستە، تىرمىزى 2689 ـ ھەدىسلەردە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قىلغانلىقى ، دۇرۇسلىقى باردۇر.

5452 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ حَاتِمٍ: حَدّثَنَا) مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يُحَدّثُ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَمْشِ فِي نَعْلٍ وَاحِدٍ. وَلاَ تَحْتَبِ فِي إِزَارٍ وَاحِدٍ. وَلاَ تَأْكُلْ بِشِمَالِكَ. وَلاَ تَشْتَمِلِ الصّمّاءَ. وَلاَ تَضَعْ إِحْدَىَ رِجْلَيْكَ عَلَى الأُخْرَىَ، إِذَا اسْتَلْقَيْتَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر پاي ئاياغ بىلەن ماڭما، بىرلا كىيىمدە ئەۋرىتىڭ ئۈستىدە نەرسە بولمىسا، زوڭ ئولتۇرما، سول قولۇڭدا نەرسە يىمە، پۈتۈنلەي يۆگىنىۋالما، ئوڭدىسىغا ياتساڭ بىر پۇتۇڭنى يەنە بىرىنىڭ ئۈستىدە قويما ئەۋرىتىڭ ئېچىلىپ قالىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5453 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنِي عُبَيْدُ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ أَبِي الأَخْنَسِ) عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ يَسْتَلْقِيَنّ أَحَدُكُمْ ثُمّ يَضَعُ إِحْدَىَ رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَىَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەردىن ھېچ بىر ئىنسان بىر پۇتىنى يەنە بىر پۇتىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئوڭدىسىغا ياتمىسۇن، (چۈنكى، ئەۋرىتى ئېچىلىپ قالىدۇ). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

973 ـ باب في إباحة الاستلقاء، ووضع إحدى الرجلين على الأخرى

5454 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَمّهِ أَنّهُ رَأَىَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُسْتَلْقِياً فِي الْمَسْجِدِ، وَاضِعاً إِحْدَىَ رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَىَ.
5455 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەببادنىڭ تاغىسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەسجىد ئىچىدە، بىر پۇتىنى يەنەبىر پۇتىنىڭ ئۈستىدە قويۇپ ئوڭدا ياتقىنىنى كۆرگەن ئىدىم. بۇخارى،مۇسلىم.مانا بۇ دۇرۇسلۇقى.

974 ـ باب نهي الرجل عن التزعفر

زەئپىراندا بۇياشتىن مەنئى قىلىش، قارا رەڭدىن باشقا سېرىق۔قىزىلدا بۇيىسا دۇرۇس بۇلىدىغانلىقى توغرىسىدا

5456 ـ حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو الرّبِيعِ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. وقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا حَمّادٌ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَهَىَ عَنِ التّزَعْفُرِ. قَالَ قُتَيْبَةُ: قَالَ حَمّادٌ: يَعْنِي لِلرّجَالِ.
5457 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَتَزَعْفَرَ الرّجُلُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەر كىشىنىڭ كىيىم۔كېچەكلىرىگە زەئپىرانىنى ئىستېمال قىلىشدىن توسقان، (چۈنكى ئۇنىڭ رەڭگى سېرىق). بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

975 ـ باب استحباب خضاب الشيب بصفرة أو حمرة، وتحريمه بالسواد

5458 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: أُتِيَ بِأَبِي قُحَافَةَ، أَوْ جَاءَ، عَامَ الْفَتْحِ أَوْ يَوْمَ الْفَتْحِ، وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ مِثْلُ الثّغَامِ أَوِ الثّغَامَةِ. فَأَمَرَ، أَوْ فَأُمِرَ بِهِ إِلَىَ نِسَائِهِ، قَالَ: «غَيّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ».
5459 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: أُتِيَ بِأَبِي قُحَافَةَ يَوْمَ فَتْحِ مَكّةَ. وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ كَالثّغَامَةِ بَيَاضاً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «غَيّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ، وَاجْتَنِبُوا السّوَادَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەككىنى پەتھى قىلغان كۈنى ئەبۇقەھاپە كەلتۈرۈلدۇ، ئۇنىڭ چاچ۔ساقىلى سۇغامەت دىگەن دەرەخنىڭ چېچەك۔مېۋىلىرىدەك ئاقىرىپ كەتكەن ئىكەن، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بۇنىڭ چىچىنى بىرەر نەرسە بىلەن بوياپ ئۆزگەرتىڭلار، لېكىن، قارا رەڭدىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار.

مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: چاچ ـ ساقالدىكى ئاقنى بوياپ، ئۆزگەرتسەڭلار بولىدۇ، لېكىن، ئۇنىڭغا قارا رەڭنى يېقىن قىلماڭلار، (قارا رەڭدە بوياش ھارامدۇر، مۇسلىمدا بار) ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاق چاچ، ئاق ساقاللارنى بۇياپ ئۆزگەرتىڭلار، لېكىن، يەھۇدىي، ناسارالارغا ئوخشىۋالماڭلار. ئەھمەد، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ.

976 ـ باب في مخالفة اليهود في الصبغ

5460 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. و أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ــ وَاللّفْظ لِيَحْيَى ــ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أبي سَلَمَةَ وَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إنّ الْيَهُودَ وَالنّصَارَى لاَ يَصْبُغُونَ. فَخَالِفُوهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن يەھۇدىيلار بىلەن ناسارالار چاچ ـ ساقىلىنى بويىمايدۇ، سىلەر ئۇلارنىڭ خىلاپىنى قىلىپ، بوياڭلار (باشقا خاتىرىلەردە ؛ بويىساڭلار ، قارا رەڭدە بوياشىدىن ھەزەر قىلىڭلار دىگەن بار) بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

977 ـ باب تحريم تصوير صورة الحيوان، وتحريم اتخاذ ما فيه صورة غير ممتهنة بالفرش ونحوه، وأن الملائكة عليهم السلام لا يدخلون بيتاً فيه صورة ولا كلب

ھايۋان سۈرىتىنى سىزىشنىڭ، ئۆيگە سۈرەتلىك نەرسىلەرنى قىلىۋېلىشنىڭ ھاراملىقى، سۈرەت بار ئۆيگە پەرىشتىنىڭ كىرمەسلىكى

5461 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أبي حَازِمٍ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَائِشَةَ أنّهَا قَالَتْ: وَاعَدَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السّلاَمُ، فِي سَاعَةٍ يَأْتِيهِ فِيهَا. فَجَاءَتْ تِلْكَ السّاعَةُ وَلَمْ يَأْتِهِ. وَفِي يَدِهِ عَصاً فَألْقَاهَا مِنْ يَدِهِ. وَقَالَ: «مَا يُخْلِفُ اللّهَ وَعْدَهُ، وَلاَ رُسُلُهُ» ثُمّ الْتَفَتَ فَإذَا جِرْوُ كَلْبٍ تَحْتَ سَرِيرِهِ. فقَالَ: «يَا عَائِشَةُ مَتَى دَخَلَ هَذَا الْكَلْبُ هَهُنَا؟» فَقَالَتْ: وَاللّهِ مَا دَرَيْتُ. فَأمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ. فَجَاءَ جِبْرِيلُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَاعَدْتَنِي فَجَلَسْتُ لَكَ فَلَمْ تَأْتِ».فَقَالَ: مَنَعَنِي الْكَلْبُ الّذِي كَانَ فِي بَيْتِكَ. إنّا لاَ نَدْخُلُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ.

5462 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أبي حَازِمٍ بِهَذَا الإسْنَادِ أنّ جِبْرِيلَ وَعَدَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يَأْتِيَهُ. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. وَلَمْ يُطَوّلْهُ كَتَطْوِيلِ ابْنِ أبي حَازِمٍ.

5463 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ السّبّاقِ أنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَبّاسٍ قَالَ: أخبرتني مَيْمُونَةُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أصْبَحَ يَوْماً وَاجِماً. فَقَالَتْ مَيْمُونَةُ: يَا رَسُولَ اللّهِ لَقَدِ اسْتَنْكَرْتُ هَيْئَتَكَ مُنْذُ الْيَوْمِ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ جِبْرِيلَ كَانَ وَعَدَنِي أنْ يَلْقَانِي اللّيْلَةَ. فَلَمْ يَلْقَنِي. أمَ وَاللّهِ مَا أخْلَفَنِي» قَالَ فَظَلّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَهُ ذَلِكَ عَلَى ذَلِكَ. ثُمّ وَقَعَ فِي نَفْسِهِ جِرْوُ كَلْبٍ تَحْتَ فُسْطَاطٍ لَنَا. فَأمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ. ثُمّ أخَذَ بِيَدِهِ مَاءً فَنَضَحَ مَكَانَهُ. فَلَمّا أمْسَى لَقِيَهُ جِبْرِيلُ. فَقَالَ لَهُ: «قَدْ كُنْتَ وَعَدْتَنِي أنْ تَلْقَانِي الْبَارِحَةَ» قَالَ: أجَلْ. وَلَكِنّا لاَ نَدْخُلُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ. فَأصْبَحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَئِذٍ، فَأمَرَ بِقَتْلِ الْكِلاَبِ. حَتّى إنّهُ يَأْمُرُ بِقَتْلِ كَلْبِ الْحَائِطِ الصّغِيرِ، وَيَتْرُكُ كَلْبَ الْحَائِطِ الْكَبِيرِ.

ئىبنى ئۆمەر، ئائىشە، مەيمۇنە، ئۇسامە، بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى غەم قىلغان ھالدا، شۈك بۇلۇپ قېلىپ تاڭ ئاتقۇزدى، ئاندىن مۇنداق دېدى:ماڭا جىبرىئىل ئاخشام كېچە ئۇچۇرشۇشقا ۋەدە بەرگەن ئىدى، لېكىن ئۇ كەلمىدى، الله بىلەن قەسەمكى، ئۇ ھەرگىز ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىپ باقمىغان ئىدى،(چۈقۇم بىرەر سەۋەب بار) دەپ،ئاندىن قەلبىگە كارۋىتى ئاستىدىكى ئىتنىڭ كۈچۈكى كېلىپ، ئۇنى

سىرىتقا ئېچقۇتتىشكە بۇيرىدى، ئاندىن مۇبارەك قولى بىلەن سۇ ئېلىپ، ئىت تۇرغان جايغا چېچىپ ئۇجايىنى پاكلىدى، كەچ كىرگەندە جىبرىئىل كىلىپ ئۇچراشتى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ ماڭا ئۆتكەن كېچە ئۇچۇرۇشۇشقا ۋەدە قىلغان ئىدىڭغۇ؟دېدى، جىبرىئىل؛ شۇنداق، لېكىن بىز پەرىشتىلەر، ئىت ۋە سۈرەتلەر بار ئۆيگە كىرمەيمىز،دېدى.شۇ كۈنى تاڭ ئاتقاندا رەسۇلۇللاھ بارلىق ئىتلارنى ھەتتا كىچىك باغلارنى قوغدايدىغان ئىتلارنىمۇ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى، چوڭ باغلارنى قوغدايدىغان ئىتلارنى قالدۇرۇپ قويدى.بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ، ئالاھىدە سەۋەبسىز، ئۆزرىسىز ھەرقانداق رەسىم، سۈرەت ساقلانمىسۇن. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ماڭا جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام كېلىپ مۇنداق دېدى ؛ مەن ئۆتكەن كېچە قېشىڭغا كەلگەن ئىدىم، مىنى سەن بار ئۆيگە كىرىشىمدىن پەقەت مۇشۇ ئىشلار توسۇپ قويدى؛ ئىشىك ئۈستىدە سۈرەت بار ئىكەن، ئۆيدە قىرام پەردە بولۇپ، ئۇنىڭدىمۇ سۈرەت بار ئىكەن، شۇنداقلا ئۇ ئۆيدە ئىت بار ئىكەن، ئۆيدىكى سۈرەتنىڭ بېشىنى كېسىۋېتىشكە بۇيرىغىن، شۇنداق قىلغاندا ئۇ سۈرەت دەرەخنىڭ تۇرقىغا ئۆزگىرىدۇ، پەردىنى كېسىپ ياستۇق قىلىشقا، تاشلاپ ئولتۇرىدىغان نەرسە قىلىشقا بۇيرىغىن، ئىتنى بولسا، چىقىرىۋېتىشكە بۇيرىغىن،ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇنداق قىلدى.تىرمىزى،ئەبۇ داۋۇد ،ئەھمەد ،بەيھەقى توپلىدى، سە

5464 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. وَ عمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ يَحْيَى وَإِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ أَبي طَلْحَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ».

5465 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ عُتْبَةَ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا طَلْحَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ».

5466 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَاالإِسْنَادِ، مِثْلَ حَدِيثِ يُونُسَ، وَذِكْرِهِ الأَخْبَارَ فِي الإِسْنَادِ.

5467 ـ حدّثنا قُتَيبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبي طَلْحَةَ، صَاحِبِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّ الْمَلاَئِكَةَ لاَ تَدْخُلُ بَيْتاً فِيهِ صُورَةٌ».

قَالَ بُسْرٌ: ثُمّ اشْتَكَى زَيْدٌ بَعْدُ. فَعُدْنَاهُ. فَإِذَا عَلَى بَابِهِ سِتْرٌ فِيهِ صُورَةٌ. قَالَ فَقُلْتُ لِعُبَيْدِ اللّهِ الْخَوْلاَنِيّ، رَبِيبِ مَيْمُونَةَ، زَوْجِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: أَلَمْ يُخْبِرْنَا زَيْدٌ عَنِ الصّوَرِ يَوْمَ الأَوّلِ؟ فَقَالَ عُبَيْدُ اللّهِ: أَلَمْ تَسْمَعْهُ حِينَ قَالَ: إِلاّ رَقْماً فِي ثَوْبٍ.

5468 ـ حدّثنا أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ بُكَيْرَ بْنَ الأَشَجّ حَدّثَهُ أَنّ بُسْرَ بْنَ سَعِيدٍ حَدّثَهُ أَنّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ حَدّثَهُ، وَمَعَ بُسْرٍ عُبَيْدُ اللّهِ الْخَوْلاَنِيّ أَنّ أَبَا طَلْحَةَ حَدّثَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ صُورَةٌ». قَالَ بُسْرٌ: فَمَرِضَ زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ. فَعُدْنَاهُ. فَإِذَا نَحْنُ فِي بَيْتِهِ بِسِتْرٍ فِيهِ تَصَاوِيرُ. فَقُلْتُ لِعُبَيْدِ اللّهِ الْخَوْلاَنِيّ: أَلَمْ يُحَدّثنَا فِي التّصَاوِيرِ؟ قَالَ: إِنّهُ قَالَ: إِلاّ رَقْماً فِي ثَوْبٍ. أَلَمْ تَسْمَعْهُ؟ قُلْتُ: لاَ. قَالَ: بَلَى. قَدْ ذَكَرَ ذَلِكَ.

5469 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبي صَالِحٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، أَبي الْحُبَابِ، مَوْلَى بَنِي النّجّارِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيّ، عَنْ أَبي طَلْحَةَ الأَنْصَارِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ تَمَاثِيلُ».

ئەبۇ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىت بار ئۆيگە، سۈرەت، رەسىم بار ئۆيگە رەھمەت پەرىشتىلىرى كىرمەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان،

سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سۈرەت، ھەيكەل، رەسىم بار ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سۈرەت، رەسىم بار ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ، لېكىن، كىيىم — كېچەك بىساتىڭلاردىكى رەقەم نەقىش گۈللەر بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5470 ـ قالَ فَأَتَيْتُ عَائِشَةَ فقُلْتُ: إنّ هَـٰذَا يُخْبِرُنِي أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ تَمَاثِيلُ» فَهَلْ سَمِعْتِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَكَرَ ذٰلِكَ؟ فقالَتْ: لاَ. وَلَـٰكِنْ سَأُحَدّثُكُمْ مَا رَأَيْتُهُ فَعَلَ. رَأَيْتُهُ خَرَجَ فِي غَزَاتِهِ. فَأَخَذْتُ نَمَطاً فَسَتَّرْتُهُ عَلَى الْبَابِ. فَلَمّا قدِمَ فَرَأَى النّمَطَ، عَرَفْتُ الْكَرَاهِيَةَ فِي وَجْهِهِ. فَجَذَبَهُ حَتّىٰ هَتَكَهُ أَوْ قَطَعَهُ. وَقَالَ: «إنّ اللّهَ لَمْ يَأْمُرْنَا أَنْ نَكْسُوَ الْحِجَارَةَ وَالطّينَ» قَالَتْ فَقَطَعْنَا مِنْهُ وِسَادَتَيْنِ وَحَشَوْتُهُمَا لِيفاً. فَلَمْ يَعِبْ ذٰلِكَ عَلَيّ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، سىلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: سۈرەت، ھەيكەل، رەسىم بار ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ، دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانمۇ؟دەپ سورالغاندا ئۇ: ياق، لېكىن بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازاتقا چىقىپ كەتكەندە، ئۇ ئىشىك ئۈستىگە نىپىز پەردە تارتىپ قويىدۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازاتتىن قايتىپ كەلگەندە، پەردىنى كۆرۈپ، ئۇنى تارتىپ يىرتىۋېتىپ؛ ھەققەتەن ئاللاھتائالا ، بىزگە رىزىق بەرگەن نەرسىلەردە ، تاش — چالمىلارغا، لاي قىشلارغا كىيىم — كېچەك كىيدۈرۈشىمىزنى بۇيرىمىدى، دېدى. ئاندىن كىيىن بىز ئۇنى يىرتىپ ئىككى پارە قىلىپ، ئۇنىڭدا سېلىنچىسى خورما قوۋزىقى بولغان ياستۇق قىلسا، بىزنى ئەيىبلىمىدى دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىستىن؛ ھاجەتتىن زىيادە ئارتۇق ئۆي بېزەپ ياساش، جاڭشۇ قىلدۇرۇش، بارلىق تاملارغا گىلەم، پەردە تۇتۇش قاتارلىق ئىسراپچىلىقلار، مەنئىلىكلەر چەكلىنىدۇ، يۆلىنىپ ئولتۇرۇش ئۈچۈن زەدىۋال — پەدىۋال كۆپايە بولا.

5471 ـ5472 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ دَاوُدَ، عَنْ عَزْرَةَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: كَانَ لَنَا سِتْرٌ فِيهِ تِمْثَالُ طَائِرٍ. وَكَانَ الدّاخِلُ إذَا دَخَلَ اسْتَقْبَلَهُ. فَقَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «حَوّلِي هَذَا. فَإِنّي كُلّمَا دَخَلْتُ فَرَأَيْتُهُ ذَكَرْتُ الدّنْيَا» قَالَتْ: وَكَانَتْ لَنَا قَطِيفَةٌ كُنّا نَقُولُ عَلَمُهَا حَرِيرٌ. فَكُنّا نَلْبَسُهَا.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۆيىنىڭ قىبلە تەرىپىدە قۇشنىڭ سۈرىتى بار پەردە بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئى ئائىشە، بۇنى ئېلىپ يىراققا تاشلىۋەتكىن، ھەققەتەن مەن ھەر قېتىم كىرىپ بۇنى كۆرسەم بۇ دۇنيانى ئەسلەپ قالىدىكەنمەن دېگەن. (باشقا خاتىرىدە، سۈرەت بار ئۆيگە پەرىشتە كىرمەيدۇ، سۈرەت سىزغۇچى قاتتىق ئازابلىنىدۇ) دېگەن.ئۇ يىپەك رەختتە زىغزىق بەلگىسى بار تونىنى بىز كىيەتتۇق دېدى. مۇسلىم 3934 — ھەدىس، نەسەئى 5258 — ھەدىس، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئانىڭ بىر نەقىشلىك پەردىسى باربۇلۇپ، ئۇنى ئۆيىنىڭ بىرتەرىپىگە تارتىۋالغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا : بۇ،قىرام پەردەڭنى بىزدىن يىراق، نېرى يوقاتقىن، چۈنكى ئۇنىڭ سۈرەتلىرى، رەسىملىرى دائىم نامىزىمدا ماڭا تەڭلىنىپ، مىنى مەشغۇل قىلىپ قويىدى. بۇخارى، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆيىدە سۈرەت بار نەرسىنى قالدۇرماي، بۇزۇپ چۇۋۇپ تاشلايتتى. بۇخارى توپلىغان

5473 ـ5474 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ سَفَرٍ. وَقَدْ سَتّرْتُ عَلَى بَابِي دُرْنُوكاً فِيهِ الْخَيْلُ ذَوَاتُ الأَجْنِحَةِ. فَأَمَرَنِي فَنَزَعْتُهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەردىن كەلگەندە مەن ئىشكىمگە قاناتلىق ئاتنىڭ سۈرىتى بار پەردىنى تارتىۋالغان ئىدىم، مىنى ئۇپەردىنى ئېلىۋىتىشكە بۇيرىدى. ئېلىۋەتتىم.

5475 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَنَا مُتَسَتّرَةٌ بِقِرَامٍ فِيهِ صُورَةٌ. فَتَلَوّنَ وَجْهُهُ. ثمّ تَنَاوَلَ السّتْرَ فَهَتَكَهُ. ثُمّ قَالَ «إِنّ مِنْ أَشَدّ النّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الّذِينَ يُشَبّهُونَ بِخَلْقِ اللّهِ».
5476 ـ5477 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ أَنّ عَائِشَةَ حَدّثَتْهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ عَلَيْهَا بِمِثْلِ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: ثُمّ أَهْوَى إِلَى الْقِرَامِ فَهَتَكَهُ بِيَدِهِ.
5478 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ تَقُولُ: دَخَلَ عَلَيّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ. فَلَمّا رَآهُ هَتَكَهُ وَتَلَوّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ «يَا عَائِشَةُ أَشَدّ النّاسِ عَذَاباً عِنْدَ اللّهِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللّهِ».
قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقَطَعْنَاهُ فَجَعَلْنَا مِنْهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈرىتى بار قىرام پەردىنى كۆرۈپ ئۇنى ئۆز قولى بىلەن يىرتىۋىتىپ مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئەڭ قاتتىق ئازابلىنىدىغانلار، ئاللاھنىڭ مەخلۇقلىرىغا ئوخشۇتۇپ، رەسىم سىزىدىغان، ھەيكەل ياسايدىغان رەسساملاردۇر . بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ ئۇقماستىن ئۆيىنىڭ ھاۋادان تەكچىسىگە سۈرەت بار پەردىنى تاتىدۇ، ئاندىن ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يىرتىۋتىدۇ، ئاندىن كىيىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇ رەختتە ئىككى دانە ياستۇق تىكىپ، ئۆي ئىچىدە قويۇپ قويۇدۇ،ئاندىن ئۇلار ئۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم.

5479 ـ5480 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ. قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ يُحَدّثُ عَنْ عَائِشَةَ أَنّهُ كَانَ لَهَا ثَوْبٌ فِيهِ تَصَاوِيرُ. مَمْدُودٌ إِلَى سَهْوَةٍ فَكَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُصَلّي إِلَيْهِ. فَقَالَ «أَخّرِيهِ عَنّي».
قَالَتْ: فَأَخّرْتُهُ فَجَعَلْتُهُ وَسَائِدَ.
54812107م11 ــ حع94) حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: دَخَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَيّ وَقَدْ سَتَرْتُ نَمَطاً فِيهِ تَصَاوِيرُ. فَنَحّاهُ. فَاتّخَذْتُ مِنْهُ وِسَادَتَيْنِ.

5482 ـ وحدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ بُكَيْراً حَدّثَهُ أَنّ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدّثَهُ أَنّ أَبَاهُ حَدّثَهُ عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا نَصَبَتْ سِتْراً فِيهِ تَصَاوِيرُ. فَدَخَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَنَزَعَهُ. قَالَتْ: فَقَطَعْتُهُ وِسَادَتَيْنِ. فَقَالَ رَجُلٌ فِي الْمَجْلِسِ حِينَئِذٍ، يُقَالُ لَهُ رَبِيعَةُ بْنُ عَطَاءٍ، مَوْلَى بَنِي زُهْرَةَ: أَفَمَا سَمِعْتَ أَبَا مُحَمّدٍ يَذْكُرُ أَنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: فَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَرْتَفِقُ عَلَيْهِمَا؟ قَالَ ابْنُ الْقَاسِمِ: لاَ. قَالَ: لَكِنّي قَدْ سَمِعْتُهُ. يُرِيدُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمّدٍ.

5483 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ. فَلَمّا رَآهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ. فَعَرَفْتُ، أَوْ فَعُرِفَتْ، فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةُ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَتُوبُ إِلَى اللّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ. فَمَاذَا أَذْنَبْتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا بَالُ هَذِهِ النّمْرُقَةِ؟» فَقَالَتِ: اشْتَرَيْتُهَا لَكَ. تَقْعُدُ عَلَيْهَا وَتَوَسّدُهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصّوَرِ يُعَذّبُونَ. وَيُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ» ثُمّ قَالَ: «إِنّ الْبَيْتَ الّذِي فِيهِ الصّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ».

5484 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الثّقَفِيّ حَدّثَنَا أَيّوبُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ جَدّي، عَنْ أَيّوبَ. ح وَحَدّثَنَا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وهْبٍ. أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ حَدّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَخِي الْمَاجِشُونِ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، بِهَذَا الْحَدِيثِ. وَبَعْضُهُمْ أَتَمّ حَدِيثاً لَهُ مِنْ بَعْضٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ ابْنِ أَخِي الْمَاجِشُونِ: قَالَتْ فَأَخَذْتُهُ فَجَعَلْتُهُ مِرْفَقَتَيْنِ. فَكَانَ يَرْتَفِقُ بِهِمَا فِي الْبَيْتِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،ئۇ ئۇقماستىن سۈرەت بار ياستۇقنى سېتىۋالىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى كۆرۈپ، ئىشىك تۈۋىدە تۇرۇپ ئۆيگە كىرمەيدۇ، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رەسۇلۇللاھنىڭ يۈزىدە ياقتۇرماسلىق ئالامەتلىرىنى كۆرۈپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن الله قا تۆۋبە قىلدىم،مەن الله نىڭ ئەلچىسىگە قانداق گۇناھ قىلىپ سالدىم؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ بۇ ياستۇقنىڭ ئىشى قانداق ئىش؟دېدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:مەن ئۇنى سىلىنىڭ ياستۇق قىلىشلىرى ئۈچۈن، يۆلىنىپ ئولتۇرۇشلىرى ئۈچۈن سېتىۋالغان ئىدىم دېگەندە، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن:ھەقىقەتەن بۇ سۈرەتنى سىزغانلار قىيامەت كۈنى قاتتىق ئازابلىنىدۇ، ئۇلارغا ياراتماقچى بولغان نەرسەڭلارنى تىرىلدۈرۈپ بېقىڭلار دېيىلىدۇ، ھەقىقەتەن سۈرەت بار ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ.مۇتتەپىقۇن ھەدىس.

5485 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى حَدّثَنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانُ). جَمِيعاً عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الّذِينَ يَصْنَعُونَ الصّوَرَ يُعَذّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. يُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ».

5486 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا الثّقَفِيّ. كُلّهُمْ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئەڭ قاتتىق ئازابقا قالىدىغان كىشىلەر بولسا، سۈرەت سىزغۇچى رەسساملاردۇر، ئۇلارغا سىلەر ئىجاد قىلغان، ياراتماقچى بولغان نەرسىنى تىرىلدۈرۈپ بېقىڭلار دېيىلىدۇ، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىسلەردىن جانلىق، مەخلۇقلارنىڭ سۈرىتىنى سىزىش، ھەيكەلنى ياساش ھارامدۇر، پەتىۋانى قويۇپ، مۇتلەق ھەدىسكە ئەمەل قىلىش، شەھۋانى سۈرەتلەر تېخىمۇ ھارام.

5487 ـ5488 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضّحَىَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ أَشَدّ النّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوّرُونَ» وَلَمْ يَذْكُرِ الأَشَجّ: إِنّ.

5489 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ. حَدّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ. قَالَ: كُنْتُ مَعَ مَسْرُوقٍ فِي بَيْتٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ مَرْيَمَ. فَقَالَ مَسْرُوقٌ: هَذَا تَمَاثِيلُ كِسْرَىَ فَقُلْتُ: لاَ. هَذَا تَمَاثِيلُ مَرْيَمَ. فَقَالَ مَسْرُوقٌ: أَمَا إِنّي سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَشَدّ النّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوّرُونَ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئەڭ قاتتىق ئازابلىنىدىغان كىشى، سۈرەت، ھەيكەل سىزىدىغان رەسسامدۇر، پەيغەمبەرنى ئۆلتۈرگەن، ياكى پەيغەمبەر ئۆلتۈرگەن كىشىدۇر، يەنە بىرسى بولسا، كىشىلەرنى ئىلىمسىز ئازدۇرغان كىشىدۇر، ، ئەھمەد توپلىغان، ھەسەن.

5490 ـ قالَ مُسْلِمٌ: قرَأتُ عَلَىَ نَصْرِ بْنِ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ عَنْ عَبْدِ الأعْلَى بْنِ عَبْدِ الأعْلَى. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ أبي إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبي الْحَسَنِ. قالَ: جَاءَ رَجُلٌ إلَى ابْنِ عَبّاسٍ. فقالَ: إنّي رَجُلٌ أُصَوّرُ هَذِهِ الصّوَرَ. فأفْتِنِي فِيهَا. فقالَ لَهُ: ادْنُ مِنّي. فدَنَا مِنْهُ. ثُمّ قالَ: ادْنُ مِنّي. فدَنَا حَتّى وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأسِهِ. قالَ: أنَبّئُكَ بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «كُلّ مُصَوّرٍ فِي النّارِ. يَجْعَلُ لَهُ، بِكُلّ صُورَةٍ صَوّرَهَا، نَفْساً فتُعَذّبُهُ فِي جَهَنّمَ».

وَقالَ: إنْ كُنْتَ لا بُدّ فاعِلاً، فاصْنَعِ الشّجَرَ وَمَا لاَ نَفْسَ لَهُ. فأقرّ بِهِ نَصْرُ بْنُ عَلِيَ.

5491 ـ5492 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبي عَرُوبَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ ابْنِ عَبّاسٍ. فجَعَلَ يُفْتِي وَلاَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّى سَألَهُ رَجُلٌ فقالَ: إنّي رَجُلٌ أُصَوّرُ هَذِهِ الصّوَرَ. فقالَ لَهُ ابْنُ عَبّاسٍ: ادْنُهْ. فدَنَا الرّجُلُ. فقالَ ابْنُ عَبّاسٍ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «مَنْ صَوّرَ صُورَةً فِي الدّنْيَا كُلّفَ أنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرّوحَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَلَيْسَ بِنَافِخٍ.

سەئىد ئىبنى ئەبۇلھەسەن رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىدا ئىدىم، بىر كىشى كېلىپ؛ ئى ئىبنى ئاببالس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ!مېنىڭ تۇرمۇش مەئىيشىتىم قولۇمنىڭ سەنئىتىدىنلا بولىدۇ، مەن رەسىم سىزىپ جان باقىمەن دېدى، ئىبنى ئاببالس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مەن پەقەت ساڭا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئاڭلىغانلىرىمنىلا سۆزلەپ بېرىمەن، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: كىم بىرەر جانلىق نەرسىنىڭ سۈرىتىنى سىزسا، قىيامەت كۈنى ئاللاھ تائالا ئۇنى شۇ رەسىمگە روھ، جان پۈۋلىگەنگە قەدەر ئازاپلايدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ ھەرگىز روھ پۈۋدەپ جان كىرگۈزەلمەيدۇ، دېدى. ئاندىن ئۇكىشى چوڭقۇر بىر نەپەسلەنگەندىن كىيىن، قورققىنىدىن چىرايى سارغىيىپ كەتتى، ئىبنى ئاببالس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ساڭا ۋايدۇر، ئەگەر ئۇنىمساڭ، دەل ـ دەرەخلەرنىڭ ، ۋە جانسىز نەرسلەرنىڭ رەسىملىرىنى سىزىپ جان باققىن دېدى.بۇخارى توپلىغان.

5493 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أبُو كُرَيْبٍ. وَألْفَاظُهُمْ مُتَقارِبَةٌ. قالُوا: حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أبي زُرْعَةَ. قالَ: دَخَلْتُ مَعَ أبي هُرَيْرَةَ فِي دَارِ مَرْوَانَ فرَأىَ فِيهَا تَصَاوِيرَ. فقالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «قالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: وَمَنْ أظْلَمُ مِمّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ خَلْقاً كَخَلْقِي؟ فلْيَخْلُقوا ذَرّةً. أوْ لِيَخْلُقُوا حَبّةً. أوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً».

5494 ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أبي زُرْعَةَ. قالَ: دَخَلْتُ أنَا وَأبُو هُرَيْرَةَ دَاراً تُبْنَىَ بِالْمَدِينَةِ، لِسَعِيدٍ أوْ لِمَرْوَانَ. قالَ: فرَأىَ مُصَوّراً يُصَوّرُ فِي الدّارِ. فقالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: «أوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ مەخلۇقۇمغا ئوخشاش مەخلۇق ياراتماقچى بولغان كىشىدىنمۇ زالىمراق كىشى يوق، قېنى ئۇلار بىر تال دان ياكى بىر تال قوناق ياكى بىر تال ئارپا يارىتىپ باقسۇن قېنى! (ھەرگىز يارىتالمايدۇ، رەسساملار بىلەن ھەيكەلتاراشلار ئۆزىگە زۇلۇم قىلغان زالىملاردۇر) بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5495 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتاً فِيهِ تَمَاثِيلُ أوْ تَصَاوِيرُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سۈرەت، ھەيكەل، رەسىم بار ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

978 ـ باب كراهة الكلب والجرس في السفر سەپەردىكى مەكروھ قىلىنغان نەرسىلەر

5496 -5497 ـ ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا بِشْرٌ، يَعْنِي ابْنَ مُفَضّلٍ. حَدّثَنَا سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَصْحَبُ الْمَلاَئِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلاَ جَرَسٌ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پەرىشتىلەر، ئىت بىللە بار بولغان ۋە جاراڭ ـ جۇرۇڭ كولدۇرما بار كارۋان جامائىتىگە ھەمراھ بولمايدۇ. مۇسلىم 3949 ـ ھەدىس، ئەھمەد، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پەرىشتىلەر جاراڭ ـ جۇرۇڭ كولدۇرما بار كارۋان جامائىتىگە ھەمراھ بولمايدۇ. نەسەئى 5126 ـ ھەدىس، ئەھمەد 45807 ـ ھەدىس، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پەرىشتىلەر يىلپىز تېرىسى بار كارۋانغا ھەمراھ بولمايدۇ. ئەبۇ داۋۇد 3601 ـ ھەسەن. (مەخسەت، ئىتنى، كولدۇرمىنى، يىلپىز تېرىسىنى، سۈرەت، رەسىمنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلمىسۇن، ھارام ئىشنى قىلمىسۇن، دىمەكچى، شۇ چاغدا پەرىشتىلەر ھەمراھ بولىدۇ، ئاتقا كولدۇرما ئاسسا بولمايدۇ، يۇقىرىدا توستى.)

5498 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ، عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْجَرَسُ مَزَامِيرُ الشّيْطَانِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كولدۇرما، شەيتاننىڭ رېھىدۇر، سىيۇدۇر، (يەنى ئۇلاغلارغا، باللارغا، ئايالالار پۇت ـ قوللىرىغا كولدۇرما ئاسا، قەتئىي بولمايدۇ، شەيتان ئازدۇرىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

979 ـ باب كراهة قلادة الوتر في رقبة البعير

**5499 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَبّادِ بْنِ تَمِيمٍ أَنّ أَبَا بَشِيرٍ الأَنْصَارِيّ أَخْبَرَهُ أَنّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ. قَالَ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَسُولاً ــ قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَسِبْتُ أَنّهُ قَالَ: وَالنّاسُ فِي مَبِيتِهِمْ ــ «لاَ يَبْقَيَنّ فِي رَقَبَةِ بَعِيرٍ قِلاَدَةٌ مِنْ وَتَرٍ، أَوْ قِلاَدَةٌ، إِلاّ قُطِعَتْ».
قَالَ مَالِكٌ: أُرَى ذَلِكَ مِنَ الْعَيْنِ.**

ئەبۇ بۇشەيىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سەپەرلىرىنىڭ بەزىسىدە بىللە بولغان ئىكەن، رەسۇلۇللاھ كارۋانلارغا مۇنداق دەپ كىشى ئەتتى: تۆگىلەرنىڭ بويىنىدىكى زەي تارىدىن بولغان قەلادە، بەلگە، بويۇنچۇقلارنى قويماي ئۈزۈۋەتكىن، (مەخسەت، جاھالىيەت ئىشلىرىنى قىلماسلىق).بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇ.

980 ـ باب النهي عن ضرب الحيوان في وجهه، ووسمه فيه

يۈزىگە ئۇرۇشتىن مەنئى قىلىش ۋە بەلگە سېلىش مەسىلىرى

5500 –5501 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الضّرْبِ فِي الْوَجْهِ، وَعَنِ الْوَسْمِ فِي الْوَجْهِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايۋاننىڭ ياكى قۇلنىڭ يۈزىگە كۆيدۈرۈپ بەلگە سېلىشتىن، ۋە يۈزىگە ئۇرۇشتىن توسقان. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغا، سەھىھ.

5502 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مَرّ عَلَيْهِ حِمَارٌ قَدْ وُسِمَ فِي وَجْهِهِ. فَقَالَ: «لَعَنَ اللّهُ الّذِي وَسَمَهُ».

5503 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَنّ نَاعِماً، أَبَا عَبْدِ اللّهِ، مَوْلَىَ أُمّ سَلَمَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: وَرَأَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِمَاراً مَوْسُومَ الْوَجْهِ فَأَنْكَرَ ذَلِكَ. قَالَ: فَوَاللّهِ لاَ أَسِمُهُ إِلاّ فِي أَقْصَىَ شَيْءٍ مِنَ الْوَجْهِ. فَأَمَرَ بِحِمَارٍ لَهُ فَكُوِيَ فِي جَاعِرَتَيْهِ. فَهُوَ أَوّلُ مَنْ كَوَى الْجَاعِرَتَيْنِ.

ئىبنى ئابباس،جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، يۈزىگە ئوتتا كۆيدۈرۈپ داغلاپ بەلگە سېلىنغان بىر ئېشەكنىڭ ئۈستىدىن ئۆتۈپ مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا ھايۋاننىڭ يۈزىگە ئوتتا داغلاپ بەلگە سالغان كىشىگە لەنەت قىلدى.مەن پەقەت يۈزىنىڭ يىراق چەت تەرىپىگە بەلگە قىلىمەن دەپ، ئېشەكنىڭ ئارقا پۇتىنىڭ ئۈستىدىكى سۆڭەكچىگە بەلگە قىلدى. مۇسلىم، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

981 ـ باب جواز وسم الحيوان غير الآدمي في غير الوجه، وندبه في نعم الزكاة والجزية

5504 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عَدِيَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: لَمّا وَلَدَتْ أُمّ سُلَيْمٍ قَالَتْ لِي: يَا أَنَسُ انْظُرْ هَذَا الْغُلاَمَ. فَلاَ يُصِيبَنّ شَيْئاً حَتّىَ تَغْدُوَ بِهِ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُحَنّكُهُ. قَالَ فَغَدَوْتُ فَإِذَا هُوَ فِي الْحَائِطِ. وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ حُوَيْتِيّةٌ. وَهُوَ يَسِمُ الظّهْرَ الّذِي قَدِمَ عَلَيْهِ فِي الْفَتْحِ.

5505 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَنَساً يُحَدّثُ أَنّ أُمّهُ حِينَ وَلَدَتِ، انْطَلَقُوا بِالصّبِيّ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُحَنّكُهُ. قَالَ: فَإِذَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي مِرْبَدٍ يَسِمُ غَنَماً. قَالَ شُعْبَةُ: وَأَكْثَرُ عِلْمِي أَنّهُ قَالَ: فِي آذَانِهَا.

5506 –5507 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ، حَدّثَنِي هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ: دَخَلْنَا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِرْبَداً وَهُوَ يَسِمُ غَنَماً. قَالَ: أَحْسِبُهُ قَالَ: فِي آذَانِهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىرسەم، رەسۇلۇللاھ قوتاندا ئىكەن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قوينىڭ قۇلاقلىرىغا بەلگە سېلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. بۇخارى،مۇسلىم.

5508 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الأَوْزَاعِيّ، عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: رَأَيْتُ فِي يَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمِيْسَمَ. وَهُوَ يَسِمُ إِبِلَ الصّدَقَةِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇتەلھە بىلەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئەتىگەندە بارسام،ـ بېرىشىمىزدىكى مەقسەت ئابدۇللاھ نى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئېغىزلاندۇرۇپ قويىشى ئۈچۈن ئىدى ـ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولىدا داغلاپ بەلگە سالىدىغان نەرسە بار ئىكەن ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بىلەن زاكات تۆگىلىرىگە بەلگە سېلىۋاتقان ئىكەن. بۇخارى،مۇسلىم.

982 - باب كراهة القزع كۆكۈلا قويماي چاچنى يا پۈتۈنلەي قويۇش ياكى پۈتۈنلەي ئېلىۋېتىش

5509 - حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثني يَحْيَى (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الْقَزَعِ. قَالَ قُلْتُ لِنَافِعٍ: وَمَا الْقَزَعُ؟ قَالَ: يُحْلَقُ بَعْضُ رَأْسِ الصّبِيّ وَيُتْرَكُ بَعْضٌ.

5510 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. قَالاَ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَجَعَلَ التّفْسِيرَ، فِي حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ، مِنْ قَوْلِ عُبَيْدِ اللّهِ.

5511 -5512 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُثْمَانَ الْغَطَفَانِيّ. حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ نَافِعٍ. ح وَحَدّثَنِي أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثَنَا رَوْحٌ عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ. بِإِسْنَادِ عُبَيْدِ اللّهِ. مِثْلَهُ. وَأَلْحَقَا التّفْسِيرَ فِي الْحَدِيثِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، كىچىك بالىنىڭ چېچىنىڭ بىر قىسىم يېرىنى چۈشۈرۈپ، يەنە بىر قىسىم يېرىدە چاچ قويۇپ، ئۇيەر ـ بۇيېرىگە چېكە، مۆڭگۈز چاچ قوي ۇشتىن توسقاندۇر.بۇخارى،مۇسلىم.ئاستىغا قاراڭ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، چېچىنىڭ بىر قىسىم يېرى چۈشۈرۈلگەن، يەنە بىر قىسىم يېرىدە چاچ قويۇلغان بىر كىچىك بالىنى كۆرۈپ،ئۇلارنى شۇنداق قىلىشتىن توسۇپ مۇنداق دېگەن: كىچىك بالىنىڭ چېچىنى، ئۇيەر ـ بۇيېرىگە چېكە، مۆڭگۈز چاچ قويماستىن، يا پۈتۈنلەي چۈشۈرۈۋېتىڭلار، ياكى بىراقلا چېچىنى قويۇڭلار،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

983 - باب النهي عن الجلوس في الطرقات، وإعطاء الطريق حقه

يولدا ئولتۇرۇۋېلىشتىن مەنئى قىلىش ۋە يول ھەققىنى ئادا قىلىش توغرىسىدا

5513 -5514 - حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِيّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطّرُقَاتِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا لَنَا بُدّ مِنْ مَجَالِسِنَا. نَتَحَدّثُ فِيهَا. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلاّ الْمَجْلِسَ، فَأَعْطُوا الطّرِيقَ حَقّهُ» قَالُوا: وَمَا حَقّهُ؟ قَالَ «غَضّ الْبَصَرِ، وَكَفّ الأَذَى، وَرَدّ السّلاَمِ، وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ، وَالنّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ».

ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يوللاردا ئۆلتۈرۈشتىن ھەزەر قىلىڭلار، ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز سۆزلىشىپ ئولتۇرىدىغان مەجلىس بىزگە زۆرۈردۇر، بىزگە بۇنىڭدىن باشقا ئامال يوق دېگەندە، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۆلتۈرۈشتىن باشقىغا ئۇنىمساڭلار ، يولنىڭ ھەققىنى بېرىۋېتىپ ئولتۇرۇڭلار،دېدى. ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!يولنىڭ ھەققى نىمە؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۇ بولسىمۇ ھارامدىن كۆزنى يۇمۇۋېلىش، ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك، ئازارنى توسۇش، سالام قايتۇرۇش، ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامان لىقتىن توسۇش ،يول كۆرسىتىپ قويۇشتۇر،مەزلۇم ئاجىزلەرگە، ھاجەتمەنلەرگە ياردەم بېرىشىڭلار، يولدىن ئېزىپ قالغانلارنى توغرا يولغا سېلىپ قويۇشىڭلاردۇر دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.تۆۋەندىكى ئىككى ھەدىسمۇ مۇشۇ شۇدۇر.

984 - باب تحريم فعل الواصلة والمستوصلة، والواشمة والمستوشمة، والنامصة والمتنمصة، والمتفلجات، والمغيرات خلق الله

تۆۋەندىكى ئىشلارنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

5515 ـ حدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ. ح وَحَدّثَنَاهُ ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَعَبْدَةُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عَمْرٌو النّاقِدُ. أَخْبَرَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ. أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. غَيْرَ أَنّ وَكِيعاً وَشُعْبَةَ فِي حَدِيثِهِمَا فَتَمَرّطَ شَعْرُهَا.

5516 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا حَبّانُ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أُمّهِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنّ امْرَأَةً أَتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: إِنّي زَوّجْتُ ابْنَتِي. فَتَمَرّقَ شَعْرُ رَأْسِهَا. وَزَوْجُهَا يَسْتَحْسِنُهَا. أَفَأَصِلُ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ فَنَهَاهَا.

5517 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ. قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمٍ يُحَدّثُ عَنْ صَفِيّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ جَارِيَةً مِنَ الأَنْصَارِ تَزَوّجَتْ. وَأَنّهَا مَرِضَتْ فَتَمَرّطَ شَعْرُهَا. فَأَرَادُوا أَنْ يَصِلُوهُ. فَسَأَلُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ؟ فَلَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ.

5518 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَافِعٍ. أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ يَنّاقَ عَنْ صَفِيّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ زَوّجَتِ ابْنَةً لَهَا. فَاشْتَكَتْ فَتَسَاقَطَ شَعْرُهَا. فَأَتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ: إِنّ زَوْجَهَا يُرِيدُهَا. أَفَأَصِلُ شَعَرَهَا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لُعِنَ الْوَاصِلاَتُ».

ھىشام، ئەسمائە، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار مۇنداق دەيدۇ؛ ئەنسارلاردىن بىر ئايال رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن قىزىمنى ئەرگە بەرگەن ئىدىم، قىزىمنىڭ كېسەللىك سەۋەبىدىن چېچى چۈشۈپ كەتتى، قىزىمنىڭ ئېرى ئۇنىڭ ئۇزۇن چېچىنى ياخشى كۆرىدىكەن، يەنەبىردە ئۇلاپ قويۇشۇمنى مەقسەت قىلىدىكەن، ئۇنىڭ چېچىغا چاچ ئۇلاپ قويسام بولامدۇ؟دەپ سوراپتى، رەسۇلۇلله ياق بولمايدۇ دەپ، ئۇلارنى چاچ ئۇلاشتىن توسۇپ، شۇنداق قىلغان ـ قىلدۇرغانلارغا لەنەت قىلدى.

5519 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَافِعٍ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، وَقَالَ «لُعِنَ الْمُوصِلاَتُ».

5520 -5521 ـ ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَعَنَ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ.

ئىبنى مەسئۇد،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالالاھتائالا، چاچ ئۇلىغۇچى ۋە ئۇلاتقۇچى ئايالارغا، مەڭ ئويغۇچى ۋە ئويدۇرغۇچى ئاياللارغا، قاش ـ كىرپىكلىرىنى، يۈزىنىڭ تۈكلىرىنى يۇلغۇچى ۋە يۇلدۇرغۇچى ئاياللارغا، گۈزەللىك ئۈچۈنلا چىشلىرىنى قاپلاتقۇچى، بىر ـ بىرىدىن يىراقلاشتۇرغۇچى ئاياللارغا، الله نىڭ يارتىشىنى ئۆزگەرتكۈچى ئاياللارغا لەنەت قىلدى. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، 4 كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

5522 ـ حدّثنا إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لإِسْحَـقَ). أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: لَعَنَ اللّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ، وَالنّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمّصَاتِ، وَالْمُتَفَلّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيّرَاتِ خَلْقَ اللّهِ. قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ. يُقَالُ لَهَا: أَمّ يَعْقُوبَ. وَكَانَتْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ. فَأَتَتْهُ فَقَالَتْ: مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنّكَ لَعَنْتَ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمّصَاتِ وَالْمُتَفَلّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيّرَاتِ خَلْقَ اللّهِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: وَمَا لِيَ لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللّهِ. فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ: لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ لَوْحَيِ الْمُصْحَفِ فَمَا وَجَدْتُهُ فَقَالَ: لَئِنْ كُنْتِ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ. قَالَ اللّه عَزّ وَجَلّ: {وَمَا ءَاتَاكُمُ الرّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَيكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا} (95الحشر الآية: 7). فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ: فَإِنّي أَرَى شَيْئاً مِنْ هَذَا عَلَى امْرَأَتِكَ الآنَ. قَالَ: اذْهَبِي فَانْظُرِي. قَالَ فَدَخَلَتْ عَلَى امْرَأَةِ عَبْدِ اللّهِ فَلَمْ تَرَ شَيْئاً. فَجَاءَتْ إِلَيْهِ فَقَالَتْ: مَا رَأَيْتُ شَيْئاً. فَقَالَ: أَمَا لَوْ كَانَ ذَلِكِ، لَمْ نُجَامِعْهَا.

5523 ـ5524 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (وَهُوَ ابْنُ مَهْدِيَ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ. حَدّثَنَا مُفَضّلٌ (وَهُوَ ابْنُ مُهَلْهِلٍ). كِلاَهُمَا عَنْ مَنْصُورٍ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمَعْنَى حَدِيثِ جَرِيرٍ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ. وَفِي حَدِيثِ مُفَضّلٍ: الْوَاشِمَاتِ وَالْمَوْشُومَاتِ.

5525 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ (يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ). حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا، مەڭ ئويغۇچى ۋە ئويدۇرغۇچى ئاياللارغا، قاش ــ كىرپىكلىرىنى، يۈزىنىڭ تۈكلىرىنى يۇلغۇچى ۋە يۇلدۇرغۇچى ئاياللارغا، گۈزەللىك ئۈچۈنلا چىشلىرىنى قاپلاتقۇچى، بىر ــ بىرىدىن يىراقلاشتۇرغۇچى ئاياللارغا، چاچ ئۇلىغۇچى، ئۇلاتقۇچىلارغا، **الله** نىڭ يارىتىشىنى ئۆزگەرتكۈچى ئاياللارغا لەنەت قىلدى.ئاندىن بىر ئايال ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ماڭا سىنىڭ مۇنداق، مۇنداق كىشىلەرگە لەنەت قىلغىنىڭ يەتتى بۇ راستمۇ؟دېدى، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ھەئە، **الله** نىڭ ئەلچىسى لەنەت قىلغان كىشىلەرگە مەن نىمە ئۈچۈن لەنەت قىلمىغۇدەكمەن؟ۋەھالەنكى ئۇنداق كىشى **الله** نىڭ كىتابىدىمۇ لەنەت قىلىنىدۇ دېدى، ئۇئايال؛مەن قۇرئاننىڭ ئىككى ماقاۋىسى ئارلىقىنى يەنى پۈتۈنلەي ئوقۇپمۇ سەن دېگەن سۆزلەرنى پەقەت تاپالمىدىمغۇ؟ دېدى، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ئەگەر سەن ھەققى تەپەككۇر قىلىپ ئوقۇغان بولساڭ، ئەلۋەتتە تاپالايتتىڭ، سەن قۇرئاندا«پەيغەمبەر سىلەرگە بەرگەننى ئېلىڭلار(بۇيرىغاننى قىلىڭلار)توسقاندىن دەرھال يېنىڭلار»دېگەن ئايەتنى ئوقۇمىدىڭمۇ؟دېدى، ئۇئايال؛ئوقۇدۇم دېدى، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ھە!! رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇ ئىشلاردىن توسقان دېدى. ئاندىن ھېلىقى ئايال: سىنىڭ ئايالىڭمۇ مۇشۇنداق ئىشلاردىن بىرەرسىنى قىلىپ سالدىمىكى دەپ ئويلايمەن دېدى، ئۇ: بېرىپ قاراپ باققىن دېدى، بېرىپ قاراپ بېقىپ ھېچ نەرسىنى كۆرمەي قايتىپ كېلىپ؛ مەنئى قىلىنغان ئىشلاردىن ھېچ نەرسىنى كۆرمىدىم دېدى، ئاندىن ئىبنى مەسئۇد:ئەگەر ئۇ مەنئى قىلىنغان شۇنداق ئىشلاردىن بىرەرسىنى قىلىدىكەن، مەن ئۇنىڭ بىللە بولمايمەن دېدى. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، 4 كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ھېچ بىر كېسەللىسىزلا،ئۆزرىسىز چاچ ئۇلاتقۇچى ۋە ئۇلىغۇچى ئاياللارغا، قاش ـ كىرپىكلىرىنى،يۈزىنىڭ تۈكلىرىنى يۇلغۇچى ۋە يۇلدۇرغۇچى ئاياللارغا، مەڭ ئويغۇچى ۋە ئويدۇرغۇچى ئاياللارغا لەنەت قىلىندى. ئەبۇداۋۇد توپلىغان.

5526 ـ وحدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: زَجَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ تَصِلَ الْمَرْأَةُ بِرَأْسِهَا شَيْئاً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئايال كىشىنىڭ چېچىغا چاچ ئۇلىشىدىن توسقان ئىدى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللارنىڭ چېچىنى

چۇشۇرتىشىدىن توسقاندۇر.نەسەئى توپلىغان.ئالىملار؛ ئاياللارنىڭ چېچىنى چۇشۇرتىشى ھارامدۇر دېگەن.

كەستۈرىشىگە كەلسەك، بۇنى سىلەر ئاياللار توغرىسىدىكى پەتىۋا كىتاپلىرىغا قاراڭلار.

5527 ـ5528 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قرأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ، عَامَ حَجّ، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَتَنَاوَلَ قُصّةً مِنْ شَعَرٍ كَانَتْ فِي يَدِ حَرَسِيَ. يَقُولُ: يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ. وَيَقُولُ «إِنّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتّخَذَ هَذِهِ نِسَاؤُهُمْ».
حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ «إِنّمَا عُذّبَ بَنُو إِسْرَائِيلَ».

مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بەنى ئىسرائىللار، ئاياللىرى ياسالغان چاچ سالغاندا ھالاك بولۇپ كەتكەن، (ئاياللارنىڭ ياسالغان چاچ سېلىشىدەك پىتنە ـــ پاسادلىرى، ھىيلە ـــ مىكىرلىرى، ھالاكەتنىڭ سەۋەبى. ئۇلارنىڭ ، پىتنە ـــ پاسادقا دۇچ كەلگەن ھالاك بولۇشى سەۋەبى شۇدۇر) بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5529 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ. قَالَ: قَدِمَ مُعَاوِيَةُ الْمَدِينَةَ فَخَطَبَنَا وَأَخْرَجَ كُبّةً مِنْ شَعَرٍ. فَقَالَ: مَا كُنْتُ أُرَى أَنّ أَحَداً يَفْعَلُهُ إِلاّ الْيَهُودَ. إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَلَغَهُ فَسَمّاهُ الزّورَ.
5530 ـ وحدّثني أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قالاَ: أَخْبَرَنَا مُعَاذٌ (وَهُوَ ابْنُ هِشَامٍ). حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ أَنّ مُعَاوِيَةَ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ: إِنّكُمْ قَدْ أَحْدَثْتُمْ زِيّ سَوْءٍ. وَإِنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنِ الزّورِ. قَالَ: وَجَاءَ رَجُلٌ بِعَصاً عَلَى رَأْسِهَا خِرْقَةٌ. قَالَ مُعَاوِيَةُ: أَلاَ وَهَذَا الزّورُ. قَالَ قَتَادَةُ: يَعْنِي مَا يُكَثّرُ بِهِ النّسَاءُ أَشْعَارَهُنّ مِنَ الْخِرَقِ.

ئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنبەر ئۇستىگە بىر تۇتام ياسالغان چېچىنى ئېلىپ چىقىپ مۇنداق دەيدۇ؛ ئى مەدىنىە ئەھلى ئۇلىمالىرىڭلار قەيەرگە كەتتى؟ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مانا مۇشۇنىڭدىن توسۇپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بەنى ئىسرائىللار، ئاياللىرى ياسالغان چاچ سالغاندا ھالاك بولۇپ كەتكەن، يەنەبىردە ئازاپلاندى دېيىلدى. ئۇنى ياسالغانچىلىق دەپ ئاتىغان، ياكى چېچىغا قىلىنغان ، چىگىۋالغان لاتىلارنىمۇ ياسالغان چاچ سالغانلىق دېدى. بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

985 ـ باب النساء الكاسيات العاريات المائلات المميلات *كىيىمى بار يالىڭاچ ئاياللار توغرىسىدا*

5531 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النّارِ لَمْ أَرَهُمَا. قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النّاسَ. وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ، مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ، رُؤُوسُهُنّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنّةَ، وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا. وَإِنّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دوۋزاخ ئەھلىدىن ئىككى سىنىپ كىشىلەر بار بولۇپ، مەن تېخى ئۇلارنى كۆرۈپ باقمىدىم، (يەنى بۇنىدىن كېيىن چىقىدۇ) بىرسى كالىنىڭ قۇيرىقىدەك قامچىلارنى كۆتۈرۈۋېلىپ كىشىلەرنى ئۇرىدىغان كىشىلەردۇر، (يەنى زالىملار) يەنە بىرسى بولسا، ئەمەلىيەتتە كىيىم كىيىۋالغان، ئەمما ئۆزىنىڭ كىيىمى نېپىز، بەزى جايدا بولمىغاچقا يالىڭاچ ھېسابلىنىدىغان ياكى زىننەت كىيىمنى كىيىۋالغان تەقۋالىق كىيىمدىن يالىڭاچ ياكى نېئمەت كىيىمنى كىيىۋالغان شۈكرىدىن يالىڭاچ ،ياخشى كىيىمنى

كىيىۋالغان ياخشىلىقدىن يالغاچ ، بەزى يېرىگە كىيىم كىيىۋالغان بەزى يېرى يالىڭاچ ئاياللاردۇر، تائەتتىن مايىل ،

مېڭىشىدا كىبرە قىلىشدا مايىل، ئەرلەرگە مايىل ھەم ئەرلەرنى مايىل قىلغۇچى، قەلبىنى پىتنە _ پاسادقا مايىل قىلغۇچى،

بېشى، چىچى تۆگىنىڭ لوكىسىدەك ، چىچىنى مۇڭگۈز چىقىرىپ گە ردىنىگە تۈگۈپ، باشقىلارغا كۆرسەتكۈچى ئاياللار

بولۇپ، بۇلار جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، ھەتتا، جەننەتنىڭ پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ، ھەققەتەن جەننەتنىڭ پۇراقلىرى مانداق _

مانداق، يەنى 500 يىل مۇساپىدىن تېپىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.شەيخ زەندانى بۇھەدىسنى مۆجىزە قاتارىغا تىزغان.

986 ـ باب النهي عن التزوير في اللباس وغيره، والتشبع بما لم يُعط

5532 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَ عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَقُولُ: إِنّ زَوْجِي أَعْطَانِي مَا لَمْ يُعْطِنِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْمُتَشَبّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ، كَلاَبِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ».

5533 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ: إِنّ لِي ضَرّةً. فَهَلْ عَلَيّ جُنَاحٌ أَنْ أَتَشَبّعَ مِنْ مَالِ زَوْجِي بِمَا لَمْ يُعْطِنِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْمُتَشَبّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ، كَلاَبِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ».

5534 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەسمائ، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، بىر ئايال ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مىنىڭ بىر كۈندىشىم بار (يەنى ئېرىمنىڭ

مەندىن باشقا يەنەبىر ئايالى بار) ئەگەر مەن ئېرىم ماڭا بەرگەن نەرسىدىن باشقا نەرسە بىلەن بۇنى ماڭا ئېرىم بەردى

دەپ، ئۇ ئايالنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرسەم ، ماڭا گۇناھ بۇلامدۇ؟ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق

دىگەن: بېرىلمىگەن نەرسە بىلەن ئۆزىنى قورسىقى توق كۆرسەتكۈچى، ئاغزىنى تاتلىق قىلغۇچى كىشى، خۇددى

كىيىمنىڭ ئۇزۇننى ئېچىگە، قىسقىسنى تېشىغا كىيىپ، ئۆزىنى باي كۆرسەتكۈچى، يالغانچىنىڭ ئىككى كىيىمنى

كىيگەن ئەخمەق، پېقىرغا ئوخشايدۇ، دىدى. (خۇددى يارالمىغان نەرسىنى سورىغاندەك، چۆكۈپ كەتكەن كىيمگە

قىرغاق ئىزدىگەندەك ئىش). ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد،بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

39 ـ كتاب الآداب ئەدەپ ـ ئەخلاقنىڭ كىتابى

987 ـ باب النهي عن التكني بأبي القاسم، وبيان ما يستحب من الأسماء

ئەبۇلقاسىم دەپ كىنايە ئىسىم قويماسلىق ۋە سەت ئىسىم قويماستىن گۈزەل ئىسىم قۇيۇش توغرىسىدا

5535 ـ حدّثني أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (قَالَ أَبُو كُرَيْبٍ. أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدّثَنَا وَاللّفْظُ لَهُ، قَالاَ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ (يَعْنِيَانِ الْفَزَارِيّ) عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: نَادَى رَجُلٌ رَجُلاً بِالْبَقِيعِ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي لَمْ أَعْنِكَ. إِنّمَا دَعَوْتُ فُلاَناً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَسَمّوْا بِاسْمِي وَلاَ تَكَنّوْا بِكُنْيَتِي».

ئىبنى ئاببباس ،ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بازاردا تۇرسا، بىركىشى؛ ئى

ئەبۇلقاسىم!دىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇكىشىگە قارىسا، ئۇكىشى؛ مەن سىلنى ئەمەس بۇنى چاقىرغان ئىدىم دىدى، ئاندىن

رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئىسمىم بىلەن ئىسىم قويۇڭلار، مېنىڭ كىنايە ئىسمىم بىلەن كىنايە ئىسىم قويماڭلار، بۇخارى،مۇسلىم،تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

5536 ـ حدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ زِيَادٍ (وَهُوَ الْمُلَقّبُ بِسَبَلاَن). أَخْبَرَنَا عَبّادُ بْنُ عَبّادٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ وَ أَخِيهِ عَبْدِ اللّهِ. سَمِعَهُ مِنْهُمَا سَنَةَ أَرْبَعٍ وَأَرْبَعِينَ وَمَائَةٍ. يُحَدّثَانِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ أَحَبّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللّهِ عَبْدُ اللّهِ وَعَبْدُ الرّحْمَنِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ نەزلىدە ئىسىملىرىڭلارنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكرەكى، ئابدۇللاھ، ئابدۇراھمان.... قاتارلىق ئىسىملاردۇر، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. «الله نىڭ ئىسىم ــ سۈپەتلىرىگە ئابدۇ، بەندە، قۇل دىگەن رى قوشۇپ قويىسا ياخشى بولىدۇ» ئەبۇ سەبرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: باللىرىڭلارغا قويماقچى بولغان ئىسىملىرىڭلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئابدۇللاھ، ئابدۇراھمان، ھارىس قاتارلىقلاردۇر، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

5537 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ عُثْمَان: حَدّثنَا. وَقَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنّا غُلاَمٌ. فَسَمّاهُ مُحَمّداً. فَقَالَ لَهُ قَوْمُهُ: لاَ نَدَعُكَ تُسَمّي بِاسْمِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَانْطَلَقَ بِابْنِهِ حَامِلَهُ عَلَىَ ظَهْرِهِ. فَأَتَىَ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ وُلِدَ لِي غُلاَمٌ. فَسَمّيْتُهُ مُحَمّداً. فَقَالَ لِي قَوْمِي: لاَ نَدَعُكَ تُسَمّي بِاسْمِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَسَمّوْا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي. فَإِنّمَا أَنَا قَاسِمٌ. أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ».
5538 ـ5539 ـ حدّثنا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. حَدّثنَا عَبْثَرٌ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنّا غُلاَمٌ. فَسَمّاهُ مُحَمّداً. فَقُلْنَا: لاَ نَكْنِيكَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، حَتّىَ تَسْتَأْمِرَهُ. قَالَ فَأَتَاهُ. فَقَالَ: إِنّهُ وُلِدَ لِي غُلاَمٌ فَسَمّيْتُهُ بِرَسُولِ اللّهِ. وَإِنّ قَوْمِي أَبَوْا أَنْ يَكْنُونِي بِهِ. حَتّىَ تَسْتَأْذِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ «سَمّوا بِاسْمِي. وَلاَ تَكَنّوْا بِكُنْيَتِي. فَإِنّمَا بُعِثْتُ قَاسِماً. أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ».
5540 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَسَمّوْا بِاسْمِي. وَلاَ تَكَنّوْا بِكُنْيَتِي. فَإِنّي أَنَا أَبُو الْقَاسِمِ. أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ». وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ «وَلاَ تَكْتَنُوا».
5541 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ «إِنّمَا جُعِلْتُ قَاسِماً أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى بالىسىغا مۇھەممەد دەپ ئىسىم قويىسا، كىشلەر ئۇنى توسىدۇ ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مېنىڭ ئىسمىم بىلەن ئىسىم قويىساڭلار بولىدۇ، كىنايە ئىسمىم بىلەن كىنايە قىلىپ ئاتىماڭلار، ھەقىقەتەن مەن تەقسىم قىلغۇچى قاسىم بولۇپ ئەۋەتىلدىم، مەن ئاراڭلارغا تەقسىم قىلىمەن، (يەنى ئىلىمنى، غەنىيمەتنى، مىيراسلارنى تەقسىم قىلىمەن) بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5542 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ سَالِمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ وُلِدَ لَهُ غُلاَمٌ. فَأَرَادَ أَنْ يُسَمّيَهُ مُحَمّداً. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَسَأَلَهُ. فَقَالَ «أَحْسَنَتِ الأَنْصَارُ. سَمّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي».
5543 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. كِلاَهُمَا عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدٌ(يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَصَيْنٍ. ح وَحَدّثنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ. كُلّهُمْ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ.

حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ وَ مَنْصُورٍ وَ سُلَيْمَانَ وَ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ. قَالُوا: سَمِعْنَا سَالِمَ بْنَ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ مَنْ ذَكَرْنَا حَدِيثَهُمْ مِنْ قَبْلُ. وَفِي حَدِيثِ النّضْرِ عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: وَزَادَ فِيهِ حُصَيْنٌ وَسُلَيْمَانُ. قَالَ حُصَيْنٌ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا بُعِثْتُ قَاسِماً أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ». وَقَالَ سُلَيْمَانُ «فَإِنّمَا أَنَا قَاسِمٌ أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ».

5544 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ. قَالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنّا غُلاَمٌ. فَسَمّاهُ الْقَاسِمَ. فَقُلْنَا: لاَ نَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ، وَلاَ نُنْعِمُكَ عَيْناً. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: «أَسْمِ ابْنَكَ عَبْدَ الرّحْمَنِ».

5545 ـ وحدّثني أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). ح وَحَدّثَنِي عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ). كِلاَهُمَا عَنْ رُوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، غَيْرَ أَنّهُ لَمْ يَذْكُرْ: وَلاَ نُنْعِمُكَ عَيْناً.

5546 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صلى الله عليه وسلم «تَسَمّوْا بِاسْمِي وَلاَ تَكَنّوْا بِكُنْيَتِي» قَالَ عَمْرٌو: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَلَمْ يَقُلْ: سَمِعْتُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن ئىسمىم بىلەن ئىسىم قويساڭلار بولىدۇ، لېكىن، كىنايە ئىسمىم بىلەن ئىسىم قويماڭلار، كىنايە قىلماڭلار، ھەقىقەتەن مەن ئەبۇلقاسىم، مەن ئاراڭلارغا (ئىلىم، غەنىيمەت ۋە باشقىلارنى) تەقسىم قىلىمەن، يەنەبىردە بالاڭغا ئابدۇررەھمان دەپ ئىسىم قويغىن دېگەن.

5547 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ نُمَيْرٍ). قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ. قَالَ: لَمّا قَدِمْتُ نَجْرَانَ سَأَلُونِي. فَقَالُوا: إِنّكُمْ تَقْرَؤُونَ: {يَا أُخْتَ هَرُونَ}. وَمُوسَى قَبْلَ عِيسَى بِكَذَا وَكَذَا. فَلَمّا قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ. فَقَالَ: «إِنّهُمْ كَانُوا يُسَمّونَ بِأَنْبِيَائِهِمْ وَالصّالِحِينَ قَبْلَهُمْ».

مۇغەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن نەجرانغا كەلسەم، ئۇلارماڭا: سىلەر قۇرئاندا مەريەمنى «ئى ھارۇننىڭ ھەمشىرىسى!...»دەپ ئوقۇيدىكەنسىلەر، مۇسا دېگەن ئەيسادىن مۇنداق مۇنداق يىللار بۇرۇن تۇرسا؟دېدى، ئاندىن مەن بۇتوغرۇلۇق سورسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، مەريەم ئانىنى قۇرئاندا ھارۇننىڭ ھەمشىرىسى دەپ كەلگەن ئايەتكە مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئۇلار پەيغەمبەلىرىنىڭ ، ئۆزىدىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن سالىھ، ياخشى كىشلىرىنىڭ ئىسىملىرىنى قوياتتى، (يەنى بۇ ھارۇن شۇنداق ئىسىم قويۇلغان كىشى دېدى) ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. مانا بۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇرئان ئايىتىنى ئۆزى تەپسىر قىلىپ بېرىشى ھېسابلىنىدۇ، ئەلۋەتتە، بارلىق ھەدىسلەر قۇرئانغا تەپسىردۇر.

988 ـ باب كراهة التسمية بالأسماء القبيحة، وبنافع ونحوه

5548 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ الرّكَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَمُرَةَ. وَقَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. قَالَ: سَمِعْتُ الرّكَيْنَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ) قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نُسَمّيَ رَقِيقَنَا بِأَرْبَعَةِ أَسْمَاءٍ: أَفْلَحَ، وَرَبَاحٍ، وَيَسَارٍ، وَنَافِعٍ.

سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۆت خىل ئىسىم بىلەن ئىسىم قويۇشىدىن توسقان، ئەپلەھ، يەسسار، نايىئ، رەباھ دېگەن ئىسىمدىن توسقان. ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5549 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الرّكَيْنِ بْنِ الرّبِيعِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تُسَمّ غُلاَمَكَ رَبَاحاً، وَلاَ يَسَاراً، وَلاَ أَفْلَحَ، وَلاَ نَافِعاً».

5550 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ هِلاَلِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ رَبِيعِ بْنِ عُمَيْلَةَ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَحَبّ الْكَلاَمِ إِلَى اللّهِ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللّهِ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ، وَلاَ إِلَـهَ إِلاّ اللّهُ، وَاللّهُ أَكْبَرُ. لاَ يَضُرّكَ بِأَيّهِنّ بَدَأْتَ. وَلاَ تُسَمّيَنّ غُلاَمَكَ يَسَاراً، وَلاَ رَبَاحاً، وَلاَ نَجِيحاً، وَلاَ أَفْلَحَ، فَإِنّكَ تَقُولُ: أَثَمّ هُوَ؟ فَلاَ يَكُونُ. فَيَقُولُ: لاَ».

إِنّمَا هُنّ أَرْبَعٌ. فَلاَ تَزِيدُنّ عَلَيّ.

سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كالام سۆزىنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى، «سۇبھانەللاھ ۋەلھەمدۇلىللاھ ۋەلا ئىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەللاھۇ ئەكبەر»، يەنى، ئاللاھ پاكتۇر، بارلىق ھەمدۇ _ سانا ئاللاھقا خاستۇر، ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر، ئاللاھ بۈيۈكتۇردېيىش تۇر،يەنەبىردە: سۆزلەرنىڭ ئاللاھقا ئەڭ سۆيۈملۈك، دوستراقى، «سۇبھانەﷲ ۋەلھەمدۇلىللاھ ۋەلا ئىلاھە ئىللەاﷲ ۋەاﷲ ئەكبەر»دېگەن تۆت سۆزدۇر، قايسى بىلەن باشلىساڭ، ساڭا زەرەر يوق. سەن ئوغلۇڭغا رەباھ، ئەپلەھ، يەسسار، نەجىيھ دېگەن ئىسىملارنى قويمىغىن، چۈنكى، ئۇ راستىنلا پايدا ئالغۇچى، نىجات تاپقۇچى، ئاسانلىققا ئېرىشكۈچىمۇ؟ دېيىلسە، ياق دېيىلىدۇ، بۇ ياخشى بولمايدۇ. سەن بالاڭغا رەباھ، يەسسار، ئەپلەھ، ناپىئ دېگەن ئىسىملارنى قويما، ئۇنداق ئاتىمىغىن. ئەبۇ داۋۇد، مۇسلىم ، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5551 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنِي جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنِي أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامٍ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثنَا رَوْحٌ (وَهُوَ ابْنُ الْقَاسِمِ). ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. كُلّهُمْ عَنْ مَنْصُورٍ، بِإِسْنَادِ زُهَيْرٍ. فَأَمّا حَدِيثُ جَرِيرٍ وَرَوْحٍ، فَكَمِثْلِ حَدِيثِ زُهَيْرٍ بِقِصّتِهِ. وَأَمّا حَدِيثُ شُعْبَةَ فَلَيْسَ فِيهِ إِلاّ ذِكْرُ تَسْمِيَةِ الْغُلاَمِ. وَلَمْ يَذْكُرِ الْكَلاَمَ الأَرْبَعَ.

5552 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثنَا رَوْحٌ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَرَادَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَنْهَىَ عَنْ أَنْ يُسَمّىَ بِيَعْلَى، وَبِبَرَكَةَ، وَبِأَفْلَحَ، وَبِيَسَارٍ، وَبِنَافِعٍ. وَبِنَحْوِ ذٰلِكَ. ثُمّ رَأَيْتُهُ سَكَتَ بَعْدُ عَنْهَا. فَلَمْ يَقُلْ شَيْئاً. ثُمّ قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَلَمْ يَنْهَ عَنْ ذٰلِكَ. ثُمّ أَرَادَ عُمَرُ أَنْ يَنْهَىَ عَنْ ذٰلِكَ. ثُمّ تَرَكَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەئلا، بەركەت، ئەپلەھ، يەسسار، ناپىئ قاتارلىق ئىسىملارنى قويۇشتىن توسماقچى بولۇپ، ئاندىن كېيىن توسماي جىم تۇردى، ئاندىن يۇقىرقى ئىسىملارنى قويۇشتىن توسمايلا ۋاپات بولۇپ كەتتى.كېيىن ئۆمەرمۇ توسماقچى بولۇپ تەرىك ئەتتى. مۇسلىم توپلىغان.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر مەن يەنە ياشاپ قالسام، ئاللاھ خالىسا رەباھ، نەجىيھ، ئەفلەھ، يەسار دەپ ئىسىم قويۇلۇشىدىن چوقۇم توسمەن. ئىبنى ماجە ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

989 ـ باب استحباب تغيير الاسم القبيح إلى حسن، وتغيير اسم برة إلى زينب وجويرية ونحوهما

5553 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالُوا: حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَيّرَ اسْمَ عَاصِيَةَ، وَقَالَ: «أَنْتِ جَمِيلَةُ».

قَالَ أَحْمَدُ ــ مَكَانَ أَخْبَرنِي ــ عَنْ.

5554 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ ابْنَةً لِعُمَرَ كَانَتْ يُقَالُ لَهَا عَاصِيَةُ. فَسَمّاهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جَمِيلَةَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇنىڭ بىر قىزى ئاسىيە(يەنى ئەيىب بىلەن ئاسىيلىق قىلغۇچى)دەپ ئاتىلاتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى جەمىيلە دەپ ئاتىدى.مۇسلىم.

5555 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو). قَالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، مَوْلَىَ آلِ طَلْحَةَ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: كَانَتْ جُوَيْرِيَةُ اسْمُهَا بَرّةَ. فَحَوّلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اسْمَهَا جُوَيْرِيَةَ. وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُقَالَ: خَرَجَ مِنْ عِنْدِ بَرّةَ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عُمَرَ عَنْ كُرَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، جۇۋەيرىيىيەنىڭ ئىسمى بەررەت ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياخشى كىشىنىڭ، ياخشىلىقنىڭ يېنىدىن يېنىپ چىقتى دېيىلىشىنى ياقتۇرماي، ئۇنىڭ ئىسمىنى جۇۋەيرىيىيەگە ئۆزگەرتىۋەتكەن ئىدى.مۇسلىم.

5556 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ. سَمِعْتُ أَبَا رَافِعٍ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ زَيْنَبَ كَانَ اسْمُهَا بَرّةَ. فَقِيلَ: تُزَكّي نَفْسَهَا. فَسَمّاهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم زَيْنَبَ. وَلَفْظُ الْحَدِيثِ لِهَـٰؤُلاَءِ دُونَ ابْنِ بَشّارٍ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ.

5557 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. قَالاَ: حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ. حَدّثَتْنِي زَيْنَبُ بِنْتُ أُمّ سَلَمَةَ. قَالَتْ: كَانَ اسْمِي بَرّةَ. فَسَمّانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم زَيْنَبَ. قَالَتْ: وَدَخَلَتْ عَلَيْهِ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ، وَاسْمُهَا بَرّةُ. فَسَمّاهَا زَيْنَبَ

5558 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ. قَالَ: سَمّيْتُ ابْنَتِي بَرّةَ. فَقَالَتْ لِي زَيْنَبُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ هَـٰذَا الاِسْمِ. وَسُمّيتُ بَرّةَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تُزَكّوا أَنْفُسَكُمْ، اللّهُ أَعْلَمُ بِأَهْلِ الْبِرّ مِنْكُمْ» فَقَالُوا: بِمَ نُسَمّيهَا؟ قَالَ «سَمّوهَا زَيْنَبَ».

زەينەپ رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مېنىڭ ئىسمىم بەررەت ئىدى،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنىڭ ئىسمىمنىڭ بەررەت يەنى ياخشى كىشى دېگەن بولىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ: سىلەر ئۆزۈڭلارنى ئاقلاپ، ياخشى دەۋالماڭلار، ئاللاھ سىلەردىن ياخشىلىق ئەھلىنى ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇ، بۇرۇنلا بىلەتتى، سىلەر ئۇنى زەينەپ دەپ ئاتاڭلار دېگەن. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

990 ـ باب تحريم التسمي بملك الأملاك، وبملك الملوك

شاھىن ـ شاھ، پادىشاھنىڭ پادىشاھسى دەپ ئىسىم قويۇشنىڭ ھاراملىقى

5559 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ و أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ــ وَاللّفْظُ لأَحْمَدَ ــ (قَالَ الأَشْعَثِيّ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللّهِ رَجُلٌ تَسَمّى مَلِكَ الأَمْلاَكِ» زَادَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ فِي رِوَايَتِهِ «لاَ مَالِكَ إِلاّ اللّهُ عَزّ وَجَلّ».

قَالَ الأَشْعَثِيّ: قَالَ سُفْيَانُ: مِثْلُ شَاهَانْ شَاهْ. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: سَأَلْتُ أَبَا عَمْرٍو عَنْ أَخْنَعَ؟ فَقَالَ: أَوْضَعَ.

5560 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَـٰذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَغْيَظُ رَجُلٍ عَلَى اللّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَخْبَثُهُ وَأَغْيَظُهُ عَلَيْهِ، رَجُلٌ كَانَ يُسَمّى مَلِكَ الأَمْلاَكِ. لاَ مَلِكَ إِلاّ اللّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئىسىملارنىڭ، ئاللاھنىڭ نەزلىدە ئەڭ قەبىھرەكى، پادىشاھلار پادىشاھى دەپ ئاتالغان كىشى نىڭ ئىسمىدۇر، ئاللاھدىن باشقا ئىككى ئالەملىك ھەق پادىشاھ يوقتۇر، قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرگەن، ئاللاھقا ئەڭ ئۆچ، دۈشمەن كىشى، نىجىس كىشى بولسا، ئاللاھنىڭ ئەڭ قاتتىق غەزىپى چۈشىدىغان كىشى بولسا، مەلىكۇلئەملاك، شاھىنشاھ يەنى پادىشاھلار پادىشاھى دەپ ئاتالغان كىشىدۇر، ئاللاھدىن باشقا ھەق پادىشاھ يوق، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد ، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، بەيھەقىلەر توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزلىدە، ئەڭ قەبىھ ئىسىم، ھاقارەتلىك ئىسىم بولسا، مەلىكۇلئەملاك، شاھەنشاھ يەنى پادىشاھلار پادىشاھى دەپ ئاتالغان ئەردۇر، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۈرەيرە، ئىبنى ئاببااس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھنىڭ غەزىپى، ئۆزىنى پادىشاھلار پادىشاھى دەپ داۋا قىلغان كىشىگە قاتتىق بولىدۇ، ئاللاھدىن باشقا ئىككى ئالەملىك ھەق پادىشاھ يوقتۇر، ئەھمەد، بەيھەقى، ھارىس توپلىغان، سەھىھ.

991 ـ باب استحباب تحنيك المولود عند ولادته وحمله إلى صالح يحنكه، وجواز تسميته يوم ولادته، واستحباب، التسمية بعبد اللّهِ وإبراهيم وسائر أسماء الأنبياء عليهم السلام

بالا تۇغۇلغان كۈنىلا ئۇنى سالىھ كىشىگە ئېغىزلاندۇرۇپ، ئابدۇللاھ، ئىبراھىم دېگەندەك گۈزەل ئىسىم قويۇش

5561 ـ حدّثنا عَبْدُ الأعْلَى بْنُ حَمّادٍ. حَدّثنا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثابتٍ البُنَانِيّ، عَنْ أنَس بْنِ مَالِكٍ، قالَ: ذَهَبْتُ بِعَبْدِ اللّهِ بْنِ أبي طَلْحَةَ الأنْصَارِيّ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ وُلِدَ. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي عَبَاءَةٍ يَهْنَأُ بَعِيراً لَهُ. فَقَالَ: «هَلْ مَعَكَ تَمْرٌ؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ. فَنَاوَلْتُهُ تَمَرَاتٍ. فَألْقَاهُنّ فِي فِيهِ. فَلاَكَهُنّ ثُمّ فَغَرَ فَا الصّبِيّ فَمَجّهُ فِي فِيهِ. فَجَعَلَ الصّبِيّ يَتَلَمّظُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «حُبّ الأنْصَارِ التّمْرُ» وَسَمّاهُ عَبْدَ اللّهِ.

5562 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَن ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: كَانَ ابْنٌ لأبي طَلْحَةَ يَشْتَكِي. فَخَرَجَ أبُو طَلْحَةَ. فَقُبِضَ الصّبِيّ. فَلَمّا رَجَعَ أبُو طَلْحَةَ قَالَ: مَا فَعَلَ ابْنِي؟ قَالَتْ أمّ سُلَيْمٍ: هُوَ أسْكَنُ مِمّا كَانَ. فَقَرّبَتْ إلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشّى. ثُمّ أصَابَ مِنْهَا. فَلَمّا فَرَغَ قَالَتْ: وَارُوا الصّبِيّ. فَلَمّا أصْبَحَ أبُو طَلْحَةَ أتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأخْبَرَهُ. فَقَالَ: «أعَرَسْتُمُ اللّيْلَةَ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: «اللّهُمّ بَارِكْ لَهُمَا» فَوَلَدَتْ غُلاَماً. فَقَالَ لِي أبُو طَلْحَةَ: احْمِلْهُ حَتّى تَأْتِيَ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَأتَى بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَبَعَثَتْ مَعَهُ بِتَمَرَاتٍ. فَأخَذَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «أمَعَهُ شَيْءٌ؟» قَالُوا: نَعَمْ. تَمَرَاتٌ. فَأخَذَهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَمَضَغَهَا. ثُمّ أخَذَهَا مِنْ فِيهِ. فَجَعَلَهَا فِي فِي الصّبِيّ. ثُمّ حَنّكَهُ، وَسَمّاهُ عَبْدَ اللّهِ.

5563 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا حَمّاد بْنُ مَسْعَدَةَ. حَدّثنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أنَسٍ، بِهَذِهِ الْقِصّةِ، نَحْوَ حَدِيثِ يَزِيدَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئەبۇتەلھەنىڭ بىر ئوغلى بار ئىدى، ئۇسەپەرگە چىقىپ كەتكەندە ئوغلى ئاغرىپ قېلىپ ۋاپات بولۇپ كەتتى، ئۇ قايتىپ كېلىپ بالامغا نىمە بولدى؟دېدى، ئۇممەسۇلەيىم ئەڭ تەمكىن، سەۋرچان ئىدى، ئۇ ھېچ ئىش يوق دەپ بالىنىڭ ئىشىنى يۇشۇرۇپ، ئۇنىڭغا كەچلىك تاماق ئەكەلدى، ئەبۇتەلھە تاماقتىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولدى، ئۇ يەنىلا بالىنىڭ ئىشىنى يۇشۇردى، ئەبۇتەلھە ئەتىسى خەۋەر تېپىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ ئىشنى خەۋەر قىلدى، رەسۇلۇللاﷲ سىلەر كېچىچە بىللە بولدۇڭلارمۇ؟دېدى، ئۇ ھەئە دېسە، رەسۇلۇللاﷲ «ئى اﷲ بۇلار ئۇچۇن بەركەت بەرسىلە» دېدى، ئاندىن كېيىن ئانام ئۇممەسۇلەيىم ھامىلدار بولوپ، بىر ئوغۇل تۇغدى، مەن ئۇنى كۆتۈرۈپ رەسۇلۇللاﷲ نىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدىم، ئۇنىڭ بىلەن بىللە خورما ئېلىۋالغان ئىدىم، رەسۇلۇللاﷲ ئۇ خورمىلارنى ئېلىپ يۇقشاق چايناپ، بالىنىڭ ئاغزىغا سېلىپ ئۇنى ئېغىزلاندۇردى، بالا تىلىنى مىدىرلىتىپ خورمىنى شۈردى، ئاندىن رەسۇلۇللاﷲ ئەنسارلار خورمىنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن دەپ، بالىغان ئابدۇللاﷲ دەپ ئىسىم قويدى.

5564 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأشْعَرِيّ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالُوا: حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَىَ قَالَ: وُلِدَ لِي غُلاَمٌ. فَأتَيْتُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَسَمّاهُ إبْرَاهِيمَ، وَحَنّكَهُ بِتَمْرَةٍ.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ماڭا بىر ئوغۇل تۇغۇلپتى، مەن ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشغا ئېلىپ بارسام، ئۇنىڭغا ئىبراھىم دەپ ئىسىم قويۇپ، ئۇنى خورما بىلەن ئېغىزلاندۇردى.

5565 ـ حدّثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَىَ، أبُو صَالِحٍ. حَدّثَنَا شُعَيْبٌ (يَعْنِي ابْنَ إسْحَقَ) أخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ. حَدّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ بْنِ الزّبَيْرِ أنّهُمَا قَالاَ: خَرَجَتْ أسْمَاءُ بِنْتُ أبِي بَكْرٍ، حِينَ هَاجَرَتْ، وَهِيَ حُبْلَى بِعَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ. فَقَدِمَتْ قُبَاءً. فَنُفِسَتْ بِعَبْدِ اللّهِ بِقُبَاءٍ. ثُمّ خَرَجَتْ حِينَ نُفِسَتْ إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِيُحَنّكَهُ. فَأخَذَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْهَا فَوَضَعَهُ فِي حَجْرِهِ. ثُمّ دَعَا بِتَمْرَةٍ. قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ: فَمَكَثْنَا سَاعَةً نَلْتَمِسُهَا قَبْلَ أنْ نَجِدَهَا. فَمَضَغَهَا. ثُمّ بَصَقَهَا فِي فِيهِ. فَإنّ أوّلَ شَيْءٍ دَخَلَ بَطْنَهُ لَرِيقُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ قَالَتْ أسْمَاءُ: ثُمّ مَسَحَهُ وَصَلّى عَلَيْهِ وَسَمّاهُ عَبْدَ اللّهِ. ثُمّ جَاءَ، وَهُوَ ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ أوْ ثَمَانٍ، لِيُبَايِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأمَرَهُ بِذَلِكَ الزّبَيْرُ. فَتَبَسّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ رَآهُ مُقْبِلاً إلَيْهِ. ثُمّ بَايَعَهُ.

5566 ـ حَدّثنا أبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أسْمَاءَ أنّهَا حَمَلَتْ، بِعَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ، بِمَكّةَ. قَالَتْ: فَخَرَجْتُ وَأنَا مُتِمّ. فَأتَيْتُ الْمَدِينَةَ. فَنَزَلْتُ بِقُبَاءٍ. فَوَلَدْتُهُ بِقُبَاءٍ. ثُمّ أتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَوَضَعَهُ فِي حَجْرِهِ. ثُمّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمّ تَفَلَ فِي فِيهِ. فَكَانَ أوّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ حَنّكَهُ بِالتّمْرَةِ. ثُمّ دَعَا لَهُ وَبَرّكَ عَلَيْهِ. وَكَانَ أوّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الإسْلاَمِ.

5567 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ عَلِيّ بْنِ مُسْهِرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أسْمَاءَ بِنْتِ أبِي بَكْرٍ أنّهَا هَاجَرَتْ إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهِيَ حُبْلَى بِعَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ أبِي أُسَامَةَ.

ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى زۇبەيرگە مەككىدە ھامىلدار بولغان ئىدىم، ئاندىن ئۇنى مەدىنىگە كەلگەندىن كىيىن قۇبائدا تۇغۇپ، ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشغا ئېلىپ كىلىپ، قۇچىقىدا قويدۇم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خورما كەلتۇرۇپ ئۇنى يۇمشاق چاينىاپ،ئاندىن ئاغزىدىن چىقىرىپ ئۇنىڭ ئاغزىغا سېلىپ ئۇنى ئېغىزلاندۇردى، ئاندىن ئۇنىڭغا بەركەت تىلەپ دۇئا قىلدى، ئىبنى زۇبەير ئىسلام ئىچىدە تۇغۇلغان بالىنىڭ تۇنجىسى ئىدى. ئۇنىڭغا ئابدۇاللە دەپ ئىسىم قويدى. ئۇ يەتتە ياشقا كىرگەندە دادىسى ئۇنى بەيئەت قىلىشقا بۇيرىدى، ئۇكەلگەندە رەسۇلۇاللە كۇلۇپ كىتىپ بەيئەت قىلدى. بۇخارى،مۇسلىم.

5568 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ (يَعْنِي ابْنَ عُرْوَةَ) عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُؤْتَىَ بِالصّبْيَانِ. فَيُبَرّكُ عَلَيْهِمْ، وَيُحَنّكُهُمْ.

5569 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أبُو خَالِدٍ الأحْمَرُ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: جِئْنَا بِعَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ إلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُحَنّكُهُ. فَطَلَبْنَا تَمْرَةً. فَعَزّ عَلَيْنَا طَلَبُهَا.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سەبىي، كىچىك بالىلار كەلتۈرۈلسە، ئۇلارغا بەرىكەت تىلەيتتى، ئۇلارنى ئېغىزلاندۇراتتى، ئۇلارغا دۇئا قىلاتتى. ئابدۇاللە كەلتۈرۈلگەندە بىر خورمىنى بەك تەستە تاپقان ئىدۇق. مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد ، سەھەھ.

992 ـ باب جواز تكنية من لم يولد له وتكنية الصغير

5570 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ إسْحَقَ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أبِي مَرْيَمَ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (وَهُوَ ابْنُ مُطَرّفٍ، أبُو غَسّانَ). حَدّثَنِي أبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ. قَالَ: أُتِيَ بِالْمُنْذِرِ بْنِ أبِي أُسَيْدٍ إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، حِينَ وُلِدَ، فَوَضَعَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَى فَخِذِهِ. وَأبُو أُسَيْدٍ جَالِسٌ. فَلَهِيَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِشَيْءٍ بَيْنَ يَدَيْهِ. فَأمَرَ أبُو أُسَيْدٍ بِابْنِهِ

فاحْتُمِلَ مِنْ عَلَى فَخِذِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَقْلَبُوهُ. فَاسْتَفَاقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقَالَ: «أَيْنَ الصّبِيّ؟» فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ: أَقْلَبْنَاهُ. يَا رَسُولَ اللّهِ فقَالَ: «مَا اسْمُهُ؟» قَالَ: فُلاَنٌ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «لاَ. وَلَكِنِ اسْمُهُ الْمُنْذِرُ» فَسَمّاهُ، يَوْمَئِذٍ الْمُنْذِرَ.

سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، مۇنزىر تۇغۇلغاندا ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىندى، رەسۇلۇللاھ ئۇنى يوتىسىنىڭ ئۈستىدە قويۇپ؛ بۇنىڭ ئىسمى نىمە؟دېدى، ئۇنى ئېلىپ كەلگەن كىشى؛ بۇنىڭ ئىسمى پالانى دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ ياق، لېكىن بۇنىڭ ئىسمى مۇنزىر بولسۇن دېدى.بۇخارى،مۇسلىم. بۇنىڭدىن قارىغاندا، ئىسىمنى ئۆزگەرتسە، ياكى ئىسىم قويسا، بۇنىڭ ئىسمى پالانى بولسۇن دېسىلا دۇرۇستۇر.

5571 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدّثَنَا أَبُو التّيّاحِ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ. ح وَحَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التّيّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحْسَنَ النّاسِ خُلُقاً. وَكَانَ لِي أَخٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو عُمَيْرٍ. قَالَ: أَحْسِبُهُ قَالَ: كَانَ فَطِيماً. قَالَ: فَكَانَ إِذَا جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَرَآهُ قَالَ: «أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النّغَيْرُ؟». قَالَ: فَكَانَ يَلْعَبُ بِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم شۇنداق ئەخلاقلىق ئىكەنكى، ھەتتا بىزدەك كىچىك باللارنىڭ يېنىغا كىرىپمۇ ئەھۋال سورايتتى، مېنىڭ ئەبۇ ئۇمەير ئىسىملىك قېرىندىشىم بار بولۇپ، ئۇ دائىم تومۇچۇق، بۇلبۇلنى ئويناتتى، ئۇ قۇش ئۆلۈپ قېلىشىدى قېرىندىشىم غەم قىلدى، بۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم كۆرۈپ؛ ئى ئەبۇ ئۇمەير! نۇغەير ئىسىملىك بۇلبۇلۇڭغا نىمە بولدى؟ دەپ تەسەللى بەرگەن ئىدى. ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد 4318 ـــ ھەدىس، بۇخارى 5664 ـــ ھەدىس، مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

993 ـ باب جواز قوله لغير ابنه: يا بنيّ، واستحبابه للملاطفة

5572 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا بُنَيّ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم مېنى ئى بالام دەيتتى.

5573 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي عُمَرَ). قَالاَ: حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ. قَالَ: مَا سَأَلَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحَدٌ عَنِ الدّجّالِ أَكْثَرَ مِمّا سَأَلْتُهُ عَنْهُ. فقَالَ لِي: «أَيْ بُنَيّ وَمَا يُنْصِبُكَ مِنْهُ؟ إِنّهُ لَنْ يَضُرّكَ» قَالَ قُلْتُ: إِنّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنّ مَعَهُ أَنْهَارَ الْمَاءِ وَجِبَالَ الْخُبْزِ. قَالَ: «هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللّهِ مِنْ ذَلِكَ».

5574 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أَحَدٍ مِنْهُمْ قَوْلُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لِلْمُغِيرَةِ «أَيْ بُنَيّ» إِلاّ فِي حَدِيثِ يَزِيدَ وَحْدَهُ.

مۇغىيرە رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، ھېچ بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەمدىن دەججال توغرىسىدا، مەندىنمۇ كۆپرەك سوئال سورىمىدى، مەن ئەڭ كۆپ سوئال سورسام، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ ئى بالام! دەججال ساڭا زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ(سەن ئەنسىرىمىگىن) دېدى، مەن؛ ئۇلار؛ دەججال بىلەن بىللە تاغدەك نانلار، ئۆستەڭدە ئېقىپ تۇرىدىغان سۇلار بار دېيىشىدۇ دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛ دەججالنىڭ ئۆزىمۇ، الله تائالاغا، شۇنەرسىلەردىنمۇ ھاقارەتلىك تۇرسا

دېدى.(يەنى ئۇھەققى ئەمەس، بەلكى جىن ـ شەيتانلار ھەمكارلاشقان يالغان كۆرۈنۈشلەردۇر، ئۇ ھەقانداق داۋالارنى قىلسىمۇ، بەر بىر ئۇنىڭ بىر كۆزى كورلۇق ئىنسانىي سۈپىتى،كاززاپلىق ئالامىتى باردۇر)بۇخارى،مۇسلىم.

994 ـ باب الاستئذان كىرىشكە رۇخسەت سوراش توغرىسىدا

5575 ـ حدّثني عَمْرُو بْنُ مُحَمّدِ بْنِ بُكَيْرٍ النّاقِدُ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. حَدّثنَا، وَاللّهِ يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَقُولُ: كُنْتُ جَالِساً بِالْمَدِينَةِ فِي مَجْلِسِ الأَنْصَارِ. فَأَتَانَا أَبُو مُوسَىَ فَزِعاً أَوْ مَذْعُوراً. قُلْنَا: مَا شَأْنُكَ؟ قَالَ: إِنّ عُمَرَ أَرْسَلَ إِلَيّ أَنْ آتِيَهُ. فَأَتَيْتُ بَابَهُ فَسَلّمْتُ ثَلاَثاً فَلَمْ يَرُدّ عَلَيّ. فَرَجَعْتُ فَقَالَ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَنَا؟ فَقُلْتُ: إِنّي أَتَيْتُكَ. فَسَلّمْتُ عَلَىَ بَابِكَ ثَلاَثاً. فَلَمْ يَرُدّوا عَلَيّ. فَرَجَعْتُ. وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ ثَلاَثاً فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ، فَلْيَرْجِــــعْ». فَقَالَ عُمَرُ: أَقِمْ عَلَيْهِ الْبَيّنَةَ. وَإِلاّ أَوْجَعْتُكَ.فَقَالَ أُبَيّ بْنُ كَعْبٍ: لاَ يَقُومُ مَعَهُ إِلاّ أَصْغَرُ الْقَوْمِ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: قُلْتُ: أَنَا أَصْغَرُ الْقَوْمِ. قَالَ: فَاذْهَبْ بِهِ.

5576 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَقُمْتُ مَعَهُ، فَذَهَبْتُ إِلَىَ عُمَرَ، فَشَهِدْتُ.

5577 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي عَمْرُو بْنُ الحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجّ أَنّ بُسْرَ بْنَ سَعِيدٍ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَقُولُ: كُنّا فِي مَجْلِسٍ عِنْدَ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ. فَأَتَىَ أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيّ مُغْضَباً حَتّىَ وَقَفَ. فَقَالَ: أَنْشُدُكُمُ اللّهَ هَلْ سَمِعَ أَحَدٌ مِنْكُمْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الإِسْتِئْذَانُ ثَلاَثٌ. فَإِنْ أُذِنَ لَكَ. وَإِلاّ فَارْجِعْ». قَالَ أُبَيّ: وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ عَلَىَ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ أَمْسِ ثَلاَثَ مَرّاتٍ. فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ. ثُمّ جِئْتُهُ الْيَوْمَ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ. فَأَخْبَرْتُهُ أَنّي جِئْتُ أَمْسِ فَسَلّمْتُ ثَلاَثاً. ثُمّ انْصَرَفْتُ. قَالَ: قَدْ سَمِعْنَاكَ وَنَحْنُ حِينَئِذٍ عَلَىَ شُغْلٍ. فَلَوْ مَا اسْتَأْذَنْتَ حَتّىَ يُؤْذَنَ لَكَ؟ قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ، كَمَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَوَاللّهِ لأُوجِعَنّ ظَهْرَكَ وَبَطْنَكَ. أَوْ لَتَأْتِيَنّ بِمَنْ يَشْهَدُ لَكَ عَلَىَ هَـٰذَا. فَقَالَ أُبَيّ بْنُ كَعْبٍ: فَوَاللّهِ لاَ يَقُومُ مَعَكَ إِلاّ أَحْدَثُنَا سِنّا. قُمْ. يَا أَبَا سَعِيدٍ فَقُمْتُ حَتّىَ أَتَيْتُ عُمَرَ. فَقُلْتُ: قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ هَـٰذَا.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇمۇسارەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قېشىمىزغا كىلىپ؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مىنى قېشىغا چاقىرتىپ كىشى ئەۋەتىپتۇ، مەن ئىشىك يېنىغا بېرىپ ئۈچ قېتىم سالام قىلسام، ماڭا سالام قايتۇرمىدى، ئاندىن مەن قايتىپ كەتسەم، ئۇماڭا؛ بىزنىڭ قېشىمىزغا كىلىشىڭدىن سىنى نىمە توستى؟ دېدى، مەن؛ ئىشىكىڭ يېنىغا بېرىپ ئۈچ قېتىم سالام قىلسام، ماڭا سالام قايتۇرمۇدۇڭ، ئاندىن مەن قايتىپ كەتتىم ، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا : سىلەردىن بىر كىشى ئۈچ قېتىم ئىزنى، رۇخسەت سورىسا، يەنە رۇخسەت بېرىلمىسە، قايتىپ كەتسۇن دىگەن،دېسەم، ئۇ؛ بۇسۆزىڭگە گۇۋاھچى كەلتۈگىن دەپ تۇرىۋالدى دېدى، ئاندىن مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بېرىپ گۇۋاھلىق بەردىم. مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تەبرانى زىيائۇلمەقدەسى، جۇندۇبدىنمۇ توپلىغان، سەھىھ.

5578 ـ 5579 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُفَضّلٍ). حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ أَبَا مُوسَىَ أَتَىَ عُمَرَ. فَاسْتَأْذَنَ. فَقَالَ عُمَرُ وَاحِدَةٌ. ثُمّ اسْتَأْذَنَ الثّانِيَةَ. فَقَالَ عُمَرُ: ثِنْتَانِ. ثُمّ اسْتَأْذَنَ الثّالِثَةَ. فَقَالَ عُمَرُ: ثَلاَثٌ. ثُمّ انْصَرَفَ فَأَتْبَعَهُ فَرَدّهُ. فَقَالَ: إِنْ كَانَ هَـٰذَا شَيْئاً حَفِظْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَهَا. وَإِلاّ، فَلأَجْعَلَنّكَ عِظَةً. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَأَتَانَا فَقَالَ: أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الاسْتِئْذَانُ ثَلاَثٌ؟» قَالَ: فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ. قَالَ فَقُلْتُ: أَتَاكُمْ أَخُوكُمُ الْمُسْلِمُ قَدْ أُفْزِعَ، تَضْحَكُونَ؟ انْطَلِقْ فَأَنَا شَرِيكُكَ فِي هَـٰذِهِ الْعُقُوبَةِ. فَأَتَاهُ فَقَالَ: هَـٰذَا أَبُو سَعِيدٍ.

ئەبۇ مۇسا، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىزنى سوراش، رۇخسەت سوراش ئۈچ قېتىم بولىدۇ، ئەگەر بۇ ئۈچ قېتىم ئىچىدە ساڭا رۇخسەت بېرىلسە كىرگىن، ئەگەر رۇخسەت بېرىلمىسە قايتىپ كەتكىن، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5580 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. حَدّثنَا عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ أَنّ أَبَا مُوسَىَ اسْتَأْذَنَ عَلَىَ عُمَرَ ثَلاَثاً. فَكَأَنّهُ وَجَدَهُ مَشْغُولاً. فَرَجَعَ. فَقَالَ عُمَرُ: أَلَمْ تَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قَيْسٍ. ائْذَنُوا لَهُ. فَدُعِيَ لَهُ. فَقَالَ: مَا

حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ. قَالَ: إنّا كُنّا نُؤْمَرُ بِهَـذَا. قَالَ: لَتُقِيمَنّ عَلَى هَـذَا بَيّنَةً أَوْ لأَفْعَلَنّ. فَخَرَجَ فَانْطَلَقَ إِلَى مَجْلِسٍ مِنَ الأَنْصَار. فَقَالُوا: لاَ يَشْهَدُ لَكَ عَلَى هَـذَا إِلاّ أَصْغَرُنَا. فَقَامَ أَبُو سَعِيدٍ فَقَالَ: كُنّا نؤمَرُ بِهَـذَا. فَقَالَ عُمَرُ: خَفِيَ عَلَيّ هَـذَا مِنْ أَمْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. أَلْهَانِي عَنْهُ الصّفْقُ بِالأَسْوَاقِ.

5581 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. ح وَحَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ. حَدّثَنَا النّضْرُ (يَعْنِي ابْنَ شُمَيْلٍ) قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِ النّضْرِ: أَلْهَانِي عَنْهُ الصّفْقُ بِالأَسْوَاقِ.

5582 ـ حدّثنا حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، أَبُو عَمّارٍ. حَدّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَىَ. أَخْبَرَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ، قَالَ: جَاءَ أَبُو مُوسَى إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ فَقَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. هَذَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ قَيْسٍ. فَلَمْ يَأْذَنْ لَهُ. فَقَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. هَذَا أَبُو مُوسَىَ. السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. هَذَا الأَشْعَرِيّ. ثُمّ انْصَرَفَ. فَقَالَ: رُدّوا عَلَيّ. رُدّوا عَلَيّ. فَجَاءَ فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَىَ مَا رَدّكَ؟ كُنّا فِي شُغْلٍ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الإِسْتِئْذَانُ ثَلاَثٌ. فَإِنْ أُذِنَ لَكَ، وَإِلاّ فَارْجِعْ». قَالَ: لَتَأْتِيَنّي عَلَى هَذَا بِبَيّنَةٍ. وَإِلاّ فَعَلْتُ وَفَعَلْتُ. فَذَهَبَ أَبُو مُوسَىَ. قَالَ عُمَرُ: إِنْ وَجَدَ بَيّنَةً تَجِدُوهُ عِنْدَ الْمِنْبَرِ عَشِيّةً. وَإِنْ لَمْ يَجِدْ بَيّنَةً فَلَمْ تَجِدُوهُ. فَلَمّا أَنْ جَاءَ بِالْعَشِيّ وَجَدُوهُ. قَالَ: يَا أَبَا مُوسَى مَا تَقُولُ؟ أَقَدْ وَجَدْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ. أُبَيّ بْنَ كَعْبٍ. قَالَ: عَدْلٌ. قَالَ: يَا أَبَا الطّفَيْلِ مَا يَقُولُ هَذَا؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ ذَلِكَ يَا ابْنَ الْخَطّابِ فَلاَ تَكُونَنّ عَذَاباً عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ إِنّمَا سَمِعْتُ شَيْئاً. فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَثَبّتَ.

5583 ـ وحدّثناه عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ أَبَانَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ هَاشِمٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَالَ: يَا أَبَا الْمُنْذِرِ آنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: نَعَمْ. فَلاَ تَكُنْ، يَا ابْنَ الْخَطّابِ عَذَاباً عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَذْكُرْ مِنْ قَوْلِ عُمَرَ: سُبْحَانَ اللّهِ، وَمَا بَعْدَهُ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇمۇسارەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قېشىمىزغا كىلىپ؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مىنى قېشىغا چاقىرتىپ كىشى ئەۋەتىپتۇ، مەن ئىشىك يېنىغا بېرىپ ئۈچ قېتىم سالام قىلسام، ماڭا سالام قايتۇرمىدى، ئاندىن مەن قايتىپ كەتسەم، ئۇماڭا؛ بىزنىڭ قېشىمىزغا كىلىشىڭدىن سىنى نىمە توستى؟ دېدى، مەن؛ ئىشىكىڭ يېنىغا بېرىپ ئۈچ قېتىم سالام قىلسام، ماڭا سالام قايتۇرمۇدۇڭ، ئاندىن مەن قايتىپ كەتتىم ، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا : سىلەردىن بىر كىشى ئۈچ قېتىم ئىزنى، رۇخسەت سورىسا، يەنە رۇخسەت بېرىلمىسە، قايتىپ كەتسۇن دىگەن،دېسەم، ئۇ؛ بۇسۆزىڭگە گۇۋاھچى كەلتۈگىن دەپ تۇرىۋالدى دېدى، ئاندىن مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بېرىپ گۇۋاھلىق بەردىم. ئۆمەر سۇبھانەاللە!!مۇقۇم ئورنايقىدەك ھەدىسنى ئاڭلىدىم بىزنى بازاردىكى تىجارەتلەر ئالداپ كىتىپتۇ دېدى. مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تەبرانى زىيائۇلمەقدەسى، جۇندۇبدىرھۇ توپلىغان، سەھھە.

995 ـ باب كراهة قول المستأذن أنا، إذا قيل من هذا

5584 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: أَتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَدَعَوْتُ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ هَذَا؟» قُلْتُ: أَنَا. قَالَ: فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ: «أَنَا، أَنَا».

5585 ـ 5586 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ــ وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ ــ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» فَقُلْتُ: أَنَا. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَنَا، أَنَا».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن دادامنىڭ گەردىنىدىكى قەرزى توغرۇلۇق رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كىلىپ ئىشىكنى قاقسام، كىم؟دېدى، مەن؛ بۇ مەن! دىسەم، رەسۇلۇللاھ؛ ئىسمىمنى ئۇچۇق دىمەي، «بۇ مەن» دىگەن سۆزۈمنى ياقتۇرماي؛ مەن،مەن(نىمە ئۇ مەن دىگەن؟)دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.يەنى كىم؟ دىسە، مەن پالانى دىيىش كىرەك.ئىشىكنى قاققانلىق، بۇ مەن دىگەنلىك بۇلىدۇ.

996 ـ باب تحريم النظر في بيت غيره ئۆي ئىچىگە قارىماسلىق توغرىسىدا

5587 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. قالاَ: أَخْبَرَنَا اللّيْثُ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى). ح وَحَدّثنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السّاعِدِيّ أَخْبَرَهُ أَنّ رَجُلاً اطّلَعَ فِي جُحْرٍ فِي بَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِدْرًى يَحُكّ بِهِ رَأْسَهُ. فَلَمّا رَآهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «لَوْ أَعْلَمُ أَنّكَ تَنْتَظِرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ» وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا جُعِلَ الإِذْنُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ».

5588 ـ5589 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ الأَنْصَارِيّ أَخْبَرَهُ أَنّ رَجُلاً اطّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي بَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِدْرًى يُرَجّلُ بِهِ رَأْسَهُ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لَوْ أَعْلَمُ أَنّكَ تَنْظُرُ، طَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ. إِنّمَا جَعَلَ اللّهُ الإِذْنَ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ».

سەھلى ئىبنى سەئىدرەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇجرىسى ئىچىگە ئىشىك يۇچۇقىدىن مارىلاپ قارىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولىدابېشىنى قاشلاپ تاراۋاتقان تاغاقتەك ياغاچ بار ئىدى،ئۇنىڭغا: ئەگەر مەن سېنىڭ مارىلاپ قارىشىڭنى بىلگەن بولسام، بۇ تاغاقنى كۆزۈڭگە سانجىۋەتكەن بولاتتىم، ھەقىقەتەن ئىزنى، رۇخسەت سوراش دېگەن كۆزنىڭ جەھىتىدىن، كۆرۈپ قېلىشىدىن يولغا قويۇلغان دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئىلار توپلىغان، سەھىھ.

5590 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. وَ أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ــ وَاللّفْظُ لِيَحْيَى وَأَبِي كَامِلٍ ــ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَجُلاً اطّلَعَ مِنْ بَعْضِ حُجَرِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَامَ إِلَيْهِ بِمِشْقَصٍ أَوْ مَشَاقِصَ. فَكَأَنّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَخْتِلُهُ لِيَطْعُنَهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇجرىسى ئىچىگە ئىشىك يۇچۇقىدىن مارىلاپ قارىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولىدابېشىنى قاشلاپ تاراۋاتقان تاغاقتەك ياغاچ بار ئىدى، ئۇنى ھېلىقى كىشىنىڭ كۆزىگە سانجىش ئۈچۈن ئاستا ماڭغانلىقىنى كۆردۈم.كىيىن ئەشۇ سۆزنى قىلدى.

5591 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «مَنِ اطّلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ، فَقَدْ حَلّ لَهُمْ أَنْ يَفْقَؤُوا عَيْنَهُ».

5592 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ أَنّ رَجُلاً اطّلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَخَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ، فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ، مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر بىر كىشى ئىزنىسىز، رۇخسەتسىز ئىشىكىڭنىڭ يوچۇقىدىن ساڭا مارىلاپ قارىسا، ئاندىن سەن ئۇ كىشىگە تاش ئېتىپ، كۆزىنى قۇيۇۋەتسەڭ، ساڭا ھېچ گۇناھ، جىنايەت يوقتۇر. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، رۇخسەت سوراش، كۆزنىڭ جەھىتىدىن يولغا قويۇلغان.

997 ـ باب نظر الفجأة تۇيۇقسىز قاراپ سالغاندا قانداق قىلىش

5593 ـ5594 ـ حدّثني قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ. كِلاَهُمَا عَنْ يُونُسَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا يُونسُ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ نَظَرِ الْفُجَاءَةِ. فَأَمَرَنِي أَنْ أَصْرِفَ بَصَرِي.

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن يات ئاياللارغا تۇيۇقسىز قاراپ سېلىش

توغرىسىدا سورىسام، مېنى، كۆزۈمنى دەرھال باشقا تەرەپكە چۆرۈپ، يۆتكىۋېلىشىمغا بۇيرىدى.مۇسلىم.

40 ـ كتاب السلام   سالام توغرىسىدا

998 ـ باب يسلّم الراكب على الماشي، والقليل على الكثير

5595 ـ حدثني عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ. حَدّثنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي زِيَادٌ، أَنّ ثَابِتاً، مَوْلَىَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ، أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم: «يُسَلّمُ الرّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي، والْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇلاغلىق، ئاتلىق كىشى، پىيادە ماڭغان كىشىگە سالام قىلىدۇ، مېڭىۋاتقان كىشى تۇرغان، ئولتۇرغان كىشىگە سالام قىلىدۇ، ئاز كىشىلەر كۆپ كىشىلەرگە سالام قىلىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم.ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد سەھىھ.

999 ـ باب من حق الجلوس على الطريق ردّ السلام

5596 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَفّانُ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ. حَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ إِسْحَـٰقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: قَالَ أَبُو طَلْحَةَ: كُنّا قُعُوداً بِالأَفْنِيَةِ نَتَحَدّثُ. فَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَامَ عَلَيْنَا. فَقَالَ: «مَا لَكُمْ وَلِمَجَالِسِ الصّعُدَاتِ؟ اجْتَنِبُوا مَجَالِسَ الصّعُدَاتِ» فَقُلْنَا: إِنّمَا قَعَدْنَا لِغَيْرِ مَا بَأْسٍ. قَعَدْنَا نَتَذَاكَرُ وَنَتَحَدّثُ. قَالَ: «إِمّا لاَ. فَأَدّوا حَقّهَا: غَضّ الْبَصَرِ، وَرَدّ السّلاَمِ، وَحُسْنُ الْكَلاَمِ».

5597 ـ5598 ـ حدّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِيّاكُمْ وَالْجُلُوسَ بِالطّرُقَاتِ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا لَنَا بُدّ مِنْ مَجَالِسِنَا نَتَحَدّثُ فِيهَا. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا أَبَيْتُمْ إِلاّ الْمَجْلِسَ، فَأَعْطُوا الطّرِيقَ حَقّهُ». قَالُوا: وَمَا حَقّهُ؟ قَالَ: «غَضّ الْبَصَرِ، وَكَفّ الأَذَىَ، وَرَدّ السّلاَمِ، وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ».

ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يوللاردا ئۆلتۇرۇشتىن ھەزەر قىلىڭلار، ئۇنداق جايلاردا ئولتۇرۇپ نېمە قىلىسىلەر؟ ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز سۆزلىشىپ ئولتۇرىدىغان مەجلىس بىزگە زۆرۈردۇر، بىزگە بۇنىڭدىن باشقا ئامال يوق دېيىشكەندە، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۆلتۇرۇشتىن باشقىغا ئۇنىمساڭلار، يولنىڭ ھەققىنى بېرىۋېتىپ ئولتۇرۇڭلار،دېدى. ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!يولنىڭ ھەققى نېمە؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۇ بولسىمۇ ھارامدىن كۆزنى يۇمۇۋېلىش، ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك، ئازارنى توسۇش، سالام قايتۇرۇش، ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامانلىقتىن توسۇش،يول كۆرسىتىپ قويۇشتۇر،مەزلۇم ئاجىزلارگە، ھاجەتمەنلەرگە ياردەم بېرىشىڭلار، يولدىن ئېزىپ قالغانلارنى توغرا يولغا سېلىپ قويۇشىڭلاردۇر دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.تۆۋەندىكى ئىككى ھەدىسمۇ مۇشۇ شۇدۇر.

1000 ـ باب من حق المسلم للمسلم ردّ السلام بىرمۇسۇلماننىڭ يەنەبىرمۇسۇلماننىڭ ئۈستىدىكى ھەققى

5599 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «حَقّ الْمُسْلِمِ عَلَىَ الْمُسْلِمِ خَمْسٌ» ح وحَدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَمْسٌ تَجِبُ لِلْمسْلِمِ عَلَىَ أَخِيهِ: رَدّ السّلاَمِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ، وَإِجَابَةُ الدّعْوَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتّبَاعُ الْجَنَائِزِ».
قَالَ عَبْدُ الرّزّاقِ: كَانَ مَعْمَرٌ يُرْسِلُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزّهْرِيّ. وَأَسْنَدَهُ مَرّةً عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر مۇسۇلماننىڭ يەنە بىر مۇسۇلماننىڭ ئۈستىدىكى ھەققى بەشتۇر، سالام قايتۇرۇش، كېسەل بولسا يوقلاش، جىنازىسىغا ئەگىشىش، چاقىرسا بېرىش، چۈشكۈرسە يەرھەمۇكەللاھ بىلەن جاۋا بېرىش. بۇخارى،مۇسلىم بەيھەقى ، سەھىھ.

5600 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «حَقّ الْمُسْلِمِ عَلَىَ الْمُسْلِمِ سِتّ». قِيلَ: مَا هُنّ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلّمْ عَلَيْهِ. وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ. وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ. وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللّهَ فَسَمّتْهُ. وَإِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ. وَإِذَا مَاتَ فَاتّبِعْهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان كىشىنىڭ يەنە بىر مۇسۇلمان ئۈستىدىكى ھەققى ئالتە، 1 ـ ئۇنىڭغا ئۇچراشساڭ سالام قىل، 2 ـ چاقىرسا بار، 3 ـ نەسىھەت قىلىپ قويۇشنى سورىسا، نەسىھەت قىلىپ قوي، يول كۆرسەت، 4 ـ چۈشكۈرۈپ، ئاللاھقا ھەمدۇ ئېيتسا، ئەلھەمدۇلىللاھ دېسە، سەن ؛ يەرھەمۇكەللاھ دەپ جاۋاب بەر، 5 ـ ھەر قانداق مۇسۇلمان كېسەل بولسا، يوقلاپ بار، 6 ـ ئۆلۈپ كەتسە، جىنازىسىغا ئەگەشكىن. مۇسلىم، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

1001 ـ باب النهي عن ابتداء أهل الكتاب بالسلام، وكيف يرد عليهم

5601 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وحَدّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ جَدّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا سَلّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەرگە ئەھلى كىتابدىن يەنى يەھۇدى، ناسارالاردىن بىر كىشى سالام قىلسا، ۋە ئەلەيكۇم دەپ قويۇڭلار، يەنى شۇ سۆزنىلا قىلىپ ئاخىرىنى دېمەڭلار، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5602 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وحَدّثَنِي يَحْيَىَ بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لَهُمَا) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قَالَ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَنَسٍ أَنّ أَصْحَابَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالُوا لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: إِنّ أَهْلَ الْكِتَابِ يُسَلّمُونَ عَلَيْنَا. فَكَيْفَ نَرُدّ عَلَيْهِمْ؟ قَالَ «قُولُوا: وَعَلَيْكُمْ».
5603 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ وَ يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ ـ وَاللّفْظُ لِيَحْيَىَ بْنِ يَحْيَىَ ـ (قَالَ يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ الْيَهُودَ إِذَا سَلّمُوا عَلَيْكُمْ، يَقُولُ أَحَدُهُمْ: السّامُ عَلَيْكُمْ. فَقُلْ: عَلَيْكَ».
5604 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «فَقُولُوا: وَعَلَيْكَ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇلار ئەھلى كىتاپلار بىزگە سالام قىلىدىكەن، بىز ئۇلارغا قانداق سالام قايتۇرىمىز؟دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگە ن: ھەقىقەتەن يەھۇدىيلارنىڭ بىرەرسى سىلەرگە سالام قىلسا، شەك ــ شۈبھىسىز ئۇ ئەسسامۇ ئەلەيكۇم دەيدۇ، يەنى ئۆلۈم سىلەرگە بولسۇن دەيدۇ، سىلەرمۇ ۋەئەلەيكۇم دەڭلار، يەنى بىزگە ئەمەس سىلەرگە بولسۇن، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5605 ـ وحدّثني عَمْرُو النَّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتِ: اسْتَأْذَنَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالُوا: السّامُ عَلَيْكُمْ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: بَلْ عَلَيْكُمُ السّامُ وَاللّعْنَةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَا عَائِشَةُ إنّ اللّهَ يُحِبّ الرّفْقَ فِي الأمْرِ كُلّهِ» قَالَتْ: أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا؟ قَالَ «قَدْ قُلْتُ: وَعَلَيْكُمْ».
5606 ـ حدّثناه حَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. جَمِيعاً عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا جَمِيعاً: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَدْ قُلْتُ: عَلَيْكُمْ» وَلَمْ يَذْكُرُوا الْوَاوَ.
5607 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أُنَاسٌ مِنَ الْيَهُودِ. فَقَالُوا: السّامُ عَلَيْكَ. يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ «وَعَلَيْكُمْ» قَالَتْ عَائِشَةُ: قُلْتُ: بَلْ عَلَيْكُمُ السّامُ وَالذّامُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَا عَائِشَةُ لاَ تَكُونِي فَاحِشَةً» فَقَالَتْ: مَا سَمِعْتَ مَا قَالُوا؟ فَقَالَ «أَوَ لَيْسَ قَدْ رَدَدْتُ عَلَيْهِمُ الّذِي قَالُوا؟ قُلْتُ: وَعَلَيْكُمْ».
5608 ـ حدّثناه إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ. حَدّثَنَا الأعْمَشُ ، بِهَذَا الإسْنَادِ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَفَطِنَتْ بِهِمْ عَائِشَةُ فَسَبّتْهُمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَهْ. يَا عَائِشَةُ فَإنّ اللّهَ لاَ يُحِبّ الْفُحْشَ وَالتّفَحّشَ». وَزَادَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَإِذَا جَاءُوكَ حَيّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيّكَ بِهِ اللّهُ} (85المجادلة8) إلَىَ آخِرِ الآيَةِ.
5609 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَلّمَ نَاسٌ مِنْ يَهُودَ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا: السّامُ عَلَيْكَ. يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ: «وَعَلَيْكُمْ» فَقَالَتْ عَائِشَةُ، وَغَضِبَتْ: أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا؟ قَالَ: «بَلَى. قَدْ سَمِعْتُ. فَرَدَدْتُ عَلَيْهِمْ. وَإنّا نُجَابُ عَلَيْهِمْ وَلاَ يُجَابُونَ عَلَيْنَا».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، يەھۇدىيلار جامائىتى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئىزنى سوراپ كىرىپ؛ «ئەسسامۇ ئەلەيكۇم»سىلەرگە ئۆلۈم بولسۇن دېدى، مەن؛ بەلكى ئۆلۈم بىلەن لەنەت سىلەرگە بولسۇن دىسەم ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئى ئائىشە! ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا بەك مېھرىبان، شەپقەتلىكتۇر، ھەممە ئىشلاردا مېھرىبانلىقنى، رەھىمدىللىقنى، مۇلايىملىقنى ياخشى كۆرىدۇ، دېدى. مەن؛ سىلى ئۇلارنىڭ دېگەن سۆزنى ئاڭلىمىدىلىمۇ؟دىسەم، مەنمۇ؛ۋەئەلەيكۇم دىدىمغۇ دېدى، يەنەبىردە؛ يەھۇدىيلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئىزنى سوراپ كىرىپ؛ «ئەسسامۇ ئەلەيكۇم»سىلەرگە ئۆلۈم بولسۇن دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ ۋەئەلەيكۇم دىدى، مەن؛ ئۆلۈم سىلەرگە بولسۇن، الله سىلەرگە غەزەپ قىلىپ،لەنەت قىلسۇن دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛ ئى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا! مۆھلەت بەر، ئالدىراپ كەتمە، مېھرىبانلىقنى، مۇلايىملىقنى لازىم تۇت، قوپاللىقدىن، پاھىشە سۆز قىلىشدىن، ئاغىزى بەزەپلىكدىن، كىشلەرنى تىللاشتىن، قاغاشدىن قاتتىق ھەزەر قىلغىن دېدى.يەنەبىردە؛ئى ئائىشە! سەن ھەرگىز پاھىشە سۆزلەيدىغان ئاغىزى بەزەپ بولمىغىن، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا، پاھىشە سۆز قىلغان، ئاغىزى بەزەپ كىشىنى، پاھىشە سۆزلەشكە سەۋەب بولۇپ شۇنى تەلەپ قىلغۇچىنى، پاھىشۋازلىقنى ياخشى كۆرمەيدۇ دېدى. مەن؛ سىلى ئۇلارنىڭ دېگەن

سۆزنى ئاڭلىمىدىلىمۇ؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ ؛سەن مىنىڭ ۋەئەلەيكۇم دەپ ئۇلارغا جاۋاپ قايتۇرغۇنۇمنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ ماڭا ئىجاۋەت قىلىنىدۇ، ئۇلارغا ئىجاۋەت قىلىنمايدۇدېدى. ئاندىن الله تائالا«ئۇلار قېشىڭغا كەلسە، الله ساڭا سالام يوللىغان سالامدىن باشقىچە سالام قىلىدۇ......»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5610 ـ حَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَبْدَؤُا الْيَهُودَ وَلاَ النّصَارَىَ بِالسّلاَمِ. فَإِذَا لَقِيتُمْ أَحَدَهُمْ فِي طَرِيقٍ فَاضْطَرّوهُ إِلَىَ أَضْيَقِهِ».
5611 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ. حوحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. كُلّهُمْ عَنْ سُهَيْلٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ وَكِيعٍ «إِذَا لَقِيتُمُ الْيَهُودَ». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ: فِي أَهْلِ الْكِتَابِ. وَفِي حَدِيثِ جَرِيرٍ «إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ» وَلَمْ يُسَمّ أَحَداً مِنَ الْمُشْرِكِينَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: يەھۇدىي، ناسارالارغا ۋە دىنسىزلارغا باشتا سالامنى بۇرۇن قىلماڭلار، يولدا ئۇلارنىڭ بىرەرسىگە ئۇچراپ قالساڭلار، ئۇنى يولنىڭ تار يېرىگە چىتىڭگە قىستاڭلار. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان سەھىھ.

1002 ـ باب استحباب السلام على الصبيان

5612 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ سَيّارٍ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَرّ عَلَىَ غِلْمَانٍ فَسَلّمَ عَلَيْهِمْ.
5613 ـ وَحَدّثَنِيهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا سَيّارٌ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ.
5614 ـ وحدّثني عَمْرُو بْنُ عَلِيَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيّارٍ. قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ. فَمَرّ بِصِبْيَانٍ فَسَلّمَ عَلَيْهِمْ. وَحَدّثَ ثَابِتٌ أَنّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ أَنَسٍ. فَمَرّ بِصِبْيَانٍ فَسَلّمَ عَلَيْهِمْ. وَحَدّثَ أَنَسٌ أَنّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَمَرّ بِصِبْيَانٍ فَسَلّمَ عَلَيْهِمْ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىچىك باللارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قېلىپ، ئۇلارغىمۇ سالام قىلغان ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1003 ـ باب جواز جعل الإذن رفع حجاب، أو نحوه من العلامات

5615 ـ حَدّثَنَا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ). حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ. قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذْنُكَ عَلَيّ أَنْ يُرْفَعَ الْحِجَابُ، وَأَنْ تَسْتَمِعَ سِوَادِي، حَتّى أَنْهَاكَ».
5616 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا مۇنداق دىگەن:، سېنىڭ مەندىن ئىزنى، رۇخسەت سورىشىڭ، ئىشىك پەردىسىنى كۆتىرىشىڭ لامدۇر،يەنى كىرىۋەر،شۇنداقلا مەن سېنى توسقانغا قەدەر مىنىڭ مەخپى سىرلىرىمنى ئاڭلاۋەرگىن. مۇسلىم، ئەھمەد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1004 ـ باب إباحة الخروج للنساء لقضاء حاجة الإنسان

5617 ـ5618 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: خَرَجَتْ سَوْدَةُ، بَعْدَ مَا ضُرِبَ عَلَيْهَا الْحِجَابُ، لِتَقْضِيَ حَاجَتَهَا. وَكَانَتِ امْرَأَةً جَسِيمَةً تَفْرَعُ النّسَاءَ جِسْماً. لاَ تَخْفَىَ عَلَىَ مَنْ يَعْرِفُهَا. فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ. فَقَالَ: يَا سَوْدَةُ وَاللّهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا. فَانْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ. قَالَتْ: فَانْكَفَأَتْ رَاجِعَةً وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه

وسلم فِي بَيْتِي. وَإِنّهُ لَيَتَعَشّى وَفِي يَدِهِ عَرْقٌ. فَدَخَلَتْ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي خَرَجْتُ. فَقَالَ لِي عُمَرُ: كَذَا وَكَذَا. قَالَتْ: فَأُوحِيَ إِلَيْهِ. ثُمّ رُفِعَ عَنْهُ وَإِنّ الْعَرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ. فَقَالَ: «إِنّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنّ».

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ: يَفْرَعُ النّسَاءَ جِسْمُهَا. زَادَ أَبُو بَكْرٍ فِي حَدِيثِهِ: فَقَالَ هِشَامٌ: يَعْنِي الْبَرَازَ.

وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ، بِهَـذَا الإِسْنَاد، وَقَالَ: وَكَانَتِ امْرَأَة يَفْرَعُ النّاسَ جِسْمُهَا. قَالَ: وَإِنّهُ لَيَتَعَشّى.

5619 ـ وَحَدّثَنِيهِ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛سەۋدە ھىجاپلىنىش پەرز قىلىنىپ بولغاندىن كىيىن ھاجىتى ئۈچۈن سىرتقا چىقتى، ئۇ ناھايىتى ئۇستىخانلىق ئايال بولۇپ ئۇنى تونۇيدىغان كىشىگە مەخپى بولالمايتتى، ئۇنى ئۆمەر كۆرۈپ قېلىپ:ئى سەۋدە!سەن بىزگە مەخپى بولالمايسەن، سەن قانداق ھالەتتە سىرتقا چىققانلىقىڭغا قاراپ باققىن دېدى، ئۇ ئارقىسىغا يېنىپلا قايتىپ كىردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنىڭ ئۆيۈمدە كەچلىك تاماق يەۋاتاتتى، قولىدا غاجىلاۋاتقان سۆڭەك بارئىدى، سەۋدە كىرىپلا: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن سىرتقا چىققان ئىدىم، ئۆمەر ماڭا مۇنداق مۇنداق گەپلەرنى قىلدى دېدى. رەسۇلۇللاھ **ﷺ** قا ۋەھى قىلىندى، ئاندىن بېشىنى كۆتۈرۈپ:سىلەرگە ئىنسانى ھاجىتىڭلار ئۈچۈن سىرتقا چىقىشىڭلارغا رۇخسەت قىلىندى دېدى، قولىدىكى سۆڭەكنى تېخى قويمىغان ئىدى.

5620 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ أَزْوَاجَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كُنّ يَخْرُجْنَ بِاللّيْلِ، إِذَا تَبَرّزْنَ، إِلَى الْمَنَاصِعِ. وَهُوَ صَعِيدٌ أَفْيَحُ. وَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ يَقُولُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: احْجُبْ نِسَاءَكَ. فَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَفْعَلُ. فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ، زَوْجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةً مِنَ اللّيَالِي، عِشَاءً. وَكَانَتِ امْرَأَةً طَوِيلَةً. فَنَادَاهَا عُمَرُ: أَلاَ قَدْ عَرَفْنَاكِ. يَا سَوْدَةُ حِرْصاً عَلَى أَنْ يُنْزَلَ الْحِجَابَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ الْحِجَابَ.

5621 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاياللىرى ھاجىتى ئۈچۈن كېچىسى ئۆيىنىڭ يېنىدىكى كەڭرى ئۇچۇق تۈزلەڭلىكلەرگە چىقاتتى، ئۆمەر رەسۇلۇللاھ **ﷺ** قا ئاياللىرىنى ھىجاپلاندۇرسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ **ﷺ** ئۇنداق قىلمىدى، ئاندىن سەۋدە بىر كېچىسى ھاجىتى ئۈچۈن سىرتقا چىقتى، ئۇ ناھايىتى ئۇستىخانلىق ئىگىز ئايال بولۇپ ئۇنى تونۇيدىغان كىشىگە مەخپى بولالمايتتى، ئۇنى ئۆمەر كۆرۈپ قېلىپ:ئى سەۋدە!سەن بىزگە مەخپى بولالمايسەن، بىز سىنى تونۇپ قالدۇق، سەن قانداق ھالەتتە سىرتقا چىققانلىقىڭغا قاراپ باققىن دېدى، ئۇ بۇسۆزلەرنى ھىجاپ ئايىتىنىڭ نازىل قىلىنىشىغا ھېرىس بولۇپ دېگەن ئىدى، ئاندىن **الله** تائالا ھىجاپ ئايىتىنى نازىل قىلدى.

1005 ـ باب تحريم الخلوة بالأجنبية والدخول عليها

ئايال كىشىنىڭ مەھرەمسىز يات كىشى بىلەن خالى بولۇشىنىڭ ھاراملىقى

5622 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ حُجْرٍ: حَدّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ.

ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الصبّاح وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا هُشَيْمٌ. أَخْبَرَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ لاَ يَبِيتَنّ رَجُلٌ عِنْدَ امْرَأَةٍ ثَيّبٍ. إِلاّ أَنْ يَكُونَ نَاكِحاً أَوْ ذَا مَحْرَمٍ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەر كىشى بىرەر ئۆيدە، ئىبرى يوق يالغۇزئايال بىلەن مەھرەمسىز، ئىككىسى خالى ھالدا ياتمىسۇن. لېكىن، نىكاھلاپ ئالغۇچى ئېرى بولۇپ ياكى مەھرەم ئىگىسى يەنى دادىسى، تاغىسى، قېرىندىشى بولسا ياتسا بولىدۇ. (يەنى ئېرىدىن ۋە مەھرەمدىن باشقا يات كىشى ئايال كىشى بىلەن بىر ئۆيدە يالغۇز ياتمىسۇن، ئەگەر بۇ ھەدىسكە خىلاپلىق قىلىپ، بىللە يېتىپ قالسا، ئۈچىنچىسى شەيتان بولۇپ، ئاندىن ئۈچىلىسى شەيتان بولىدۇ). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ

5623 ـ5624 ـ ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِيّاكُمْ وَالدّخُولَ عَلَى النّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ».

5625 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. قَالَ: وَسَمِعْتُ اللّيْثَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ: الْحَمْوُ أَخُ الزّوْجِ. وَمَا أَشْبَهَهُ مِنْ أَقَارِبِ الزّوْجِ. ابْنِ الْعَمّ وَنَحْوِهِ.

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاياللار ئۆستىگە كىرمەڭلار، ئىززەتسىز، تۇيۇقسىز كىرىپ قېلىشتىن ھەزەر قىلىڭلار . بىركىشى؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قېنى دەپ باقسىلا؟ئايال كىشىنىڭ ئۆستىگە ئۆزىنىڭ ئېرىنىڭ يېقىن تۇققانلىرى (يەنى ئېرىنىڭ قېرىندىشى) ئىززەتسىز، تۇيۇقسىز كىرىپ قالسا قانداق بولىدۇ؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ: ئەنە شۇ ئۆلۈمگە ئوخشاشتۇر دېدى.(يەنى شۇ ئىشتىن ئۆلۈمدىن ھەزەر قىلغاندەك، ھەزەر قىلسۇن، چۈنكى پىتنە ـ پاساد ئەشۇ يېقىندىن كىلىپ چىقىدۇ) ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5626 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرٌو. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَنّ بَكْرَ بْنَ سَوَادَةَ حَدّثَهُ أَنّ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ جُبَيْرٍ حَدّثَهُ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ حَدّثَهُ أَنّ نَفَراً مِنْ بَنِي هَاشِمٍ دَخَلُوا عَلَىَ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ. فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ الصّدّيقُ، وَهِيَ تَحْتَهُ يَوْمَئِذٍ، فَرَآهُمْ. فَكَرِهَ ذَلِكَ. فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: لَمْ أَرَ إِلاّ خَيْراً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ قَدْ بَرّأَهَا مِنْ ذَلِكَ». ثُمّ قَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ: «لاَ يَدْخُلَنّ رَجُلٌ، بَعْدَ يَوْمِي هَذَا، عَلَىَ مُغِيبَةٍ، إِلاّ وَمَعَهُ رَجُلٌ أَوِ اثْنَانِ».

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بەزىلەر ئاياللىنىڭ قېشىغا باشقىلارنىڭ كىرىشىنى ياقتۇرمىغاندا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇشۇ كۈندىن باشلاپ، مۇندىن كېيىن ھېچ قانداق ئەر كىشى، ئېرى سىرتتا چىقىپ كەتكەن، ئېرى غائىپ ئايال كىشىنىڭ يېنىغا يالغۇز كىرمىسۇن، ئامالسىز كىرىشكە توغرا كەلسە، ئۆزى بىلەن بىر، ياكى ئىككى ئەر كىشى بىلەن بىللە كىرسۇن. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1006 ـ باب بيان أنه يستحب لمن روي خالياً بامرأة، وكانت زوجة أو محرماً له، أن يقول: هذه فلانة. ليدفع ظن السوء به

5627 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ مَعَ إِحْدَىَ نِسَائِهِ. فَمَرّ بِهِ رَجُلٌ فَدَعَاهُ. فَجَاءَ. فَقَالَ: «يَا فُلاَنُ هَذِهِ زَوْجَتِي فُلاَنَةُ». فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَنْ كُنْتُ أَظُنّ بِهِ، فَلَمْ أَكُنْ أَظُنّ بِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الشّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الإِنْسَانِ مَجْرَى الدّمِ».

5628 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَلِيّ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ صَفِيّةَ بِنْتِ حُيَيَ . قَالَتْ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مُعْتَكِفاً. فَأَتَيْتُهُ أَزُورُهُ لَيْلاً. فَحَدّثْتُهُ. ثُمّ قُمْتُ لأَنْقَلِبَ. فَقَامَ مَعِيَ لِيَقْلِبَنِي. وَكَانَ مَسْكَنُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. فَمَرّ رَجُلاَنِ مِنَ الأَنْصَارِ. فَلَمّا رَأَيَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَسْرَعَا. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «عَلَىَ رِسْلِكُمَا. إِنّهَا صَفِيّةُ بِنْتُ حُيَيَ» فَقَالاَ: سُبْحَانَ اللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «إِنّ الشّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الإِنْسَانِ مَجْرَىَ الدّمِ. وَإِنّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَرّاً» أَوْ قَالَ «شَيْئاً».

5629 ـ وحَدّثَنِيهِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنَا عَلِيّ بْنُ حُسَيْنٍ، أَنّ صَفِيّةَ زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَخْبَرَتْهُ أَنّهَا جَاءَتْ إِلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم تَزُورُهُ، فِي اعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ، فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ. فَتَحَدّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً. ثُمّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ. وَقَامَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقْلِبُهَا. ثُمّ ذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ مَعْمَرٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الشّيْطَانَ يَبْلُغُ مِنَ الإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدّمِ» وَلَمْ يَقُلْ «يَجْرِي».

سەپىييە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رامىزاننىڭ ئاخىرقى ئونىدا مەسجىدتە ئېتكاپ قىلىۋاتقان چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى زىيارەت قىلىپ كېلىپ، كەچ تەرەپتە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىرسائەت مۇڭدىشىپ، ئاندىن قايتىش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەممۇ ئۇنى ئۇزۇتۇش ئۈچۈن بىللە تۇرۇپ، ئۇلار ئۇممەسەلەمەتنىڭ ئۆيى يېنىدىكى مەسجىدنىڭ ئىشىكىگە بارغاندا، ئەنسارلاردىن ئىككى كىشى ئۇچراپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سالام قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا؛ جايىڭلاردا تۇرۇپ تۇرۇڭلار، ئۇ مېنىڭ ئايالىم سەپىييە بولىدۇ دەيدۇ، ئۇلار؛ سۇبھانەاللە!!ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بىز سىلىدىنمۇ گۇمان قىلامدۇق؟دەيدۇ، بۇئىش ئۇلارغا ئېغىر كېلىدۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛« شەيتان ئادەم باللىرىنىڭ قان ئاقىدىغان جايلىرىدا ئېقىپ يۈرىدۇ، مەن ئۇنىڭ سىلەرنىڭ قەلبىڭلارغا بىرەر ۋەسۋەسە تاشلىشىدىن ئەنسىرىدىم»دېدى. ئەنەس، سەفىييە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن شەيتان ئادەم باللىرىنىڭ قان ئاقىدىغان جايلىرىدا ئېقىپ يۈرىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارىي، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ. كۆزگە كۆرۈنگەن ماددا، ئېلېمېنت، ئوكسىگېن ۋە باشقا ماددىلار قاندا ئېقىپ يۈرىدۇكى، كۆزگە كۆرۈنمەس، ماددا بولمىغان، روھانى ئالەمگە مەنسۇپ بولغان شەيتان ئەلۋەتتە قانلاردا ئېقىپ يۈرۈشى مۇمكىن، ئاللاھ بۇ ئىشنى شەيتانغا بەردى، مەخسەت، ئىمتىھان دۇنياسىدا، بۇ مۇسابىقە دۇنياسىدا سىناق ئېلىپ بېرىش، ئاللاھ بىزنى شەيتاندىن ساقلىسۇن، ئامىن!!!

1007 ـ باب من أتى مجلساً فوجد فرجة فجلس فيها، وإلا وراءهم

بىرەر مەجلىسكە كەلگەن كىشىنىڭ باشقىلارنى قوپۇرۇۋەتمەي كەڭرى جايدا ياكى ئارقىسدا ئولتۇرىشى

5630 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنّ أَبَا مُرّةَ، مَوْلَىَ عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللّيْثِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنّاسُ مَعَهُ. إِذْ أَقْبَلَ نَفَرٌ ثَلاَثَةٌ. فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَذَهَبَ وَاحِدٌ. قَالَ فَوَقَفَا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَمّا

أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحَلْقَةِ فَجَلَسَ فِيهَا. وَأَمّا الآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ. وَأَمّا الثّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِباً. فَلَمّا فَرَغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَلاَ أُخْبِرُكُمْ عَنِ النّفَرِ الثّلاَثَةِ؟ أَمّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللّهِ، فَآوَاهُ اللّهُ. وَأَمّا الآخَرُ فَاسْتَحْيَا، فَاسْتَحْيَا اللّهُ مِنْهُ. وَأَمّا الآخَرُ فَأَعْرَضَ، فَأَعْرَضَ اللّهُ عَنْهُ».

5631 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُنْذِرِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثَنَا حَرْبٌ (وَهُوَ ابْنُ شَدّادٍ). ح وَحَدّثَنِي إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا حَبّانُ. حَدّثَنَا أَبَانٌ. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ أَنّ إِسْحَقَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ حَدّثَهُ فِي هَذَا الأَسْنَادِ. بِمِثْلِهِ. فِي الْمَعْنَى.

ئەبۇۋاقىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسجىدتە كىشىلەر بىلەن بىللە ھالقا بولۇپ ئولتۇراتتى، ئۈچ نەپەر كىشى كىلىپ، ئۇلارنىڭ بىرسى ئارقىسىنى قىلىپ قايتىپ كەتتى، ئىككىسى رەسۇلۇللاھ قا ئالدىنى قىلىپ كىلىپ، مەجلىسنىڭ قىشىدا توختاپ، بىرسى ھالقىدىكى بوش ئورۇننى كۆرۈپ شۇ جايدا ئولتۇردى، يەنەبىرسى ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇردى، رەسۇلۇللاھ سۆزىدىن پارىغ بولۇپ: مەن سىلەرگە بايىقى ئۈچ نەپەر كىشى توغرىسىدا خەۋەر بەرمەيمۇ؟ ئۇلارنىڭ بىرسى الله تىن جاي سوردى، الله ئۇنىڭغا ئورۇن بەردى، يەنەبىرسى ھايا قىلىپ تارتىندى، الله مۇ ئۇنىڭدىن ھايا قىلدى. يەنەبىرسى يۈز ئۆرۈپ كەتتى، الله مۇ ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرىدى، دىدى.

1008 ـ باب تحريم إقامة الإنسان من موضعه المباح الذي سبق إليه

5632 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُقِيمَنّ أَحَدُكُمُ الرّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ، ثُمّ يَجْلِسُ فِيهِ».

5633 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ). ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقفِيّ). كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ قَالُوا: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُقِيمُ الرّجُلُ الرّجُلَ مِنْ مَقْعَدِهِ ثُمّ يَجْلِسُ فِيهِ. وَلَكِنْ تَفَسّحُوا وَتَوَسّعُوا».

5634 ـ وحدّثنا أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. حَدّثَنَا أَيّوبُ. ح وَحَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ. أَخْبَرَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ). كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ اللّيْثِ. وَلَمْ يَذْكُرُوا فِي الْحَدِيثِ «وَلَكِنْ تَفَسّحُوا وَتَوَسّعُوا» وَزَادَ فِي حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ. قُلْتُ: فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ؟ قَالَ: فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَغَيْرِهَا.

5635 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُقِيمَنّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ ثُمّ يَجْلِسُ فِي مَجْلِسِهِ». وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ، إِذَا قَامَ لَهُ رَجُلٌ عَنْ مَجْلِسِهِ، لَمْ يَجْلِسْ فِيهِ.

5636 ـ وحدّثناه عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. بِهَذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كىشى يەنە بىر كىشىنى مەجلىسدىن قوپۇرۇۋىتىپ، ئۇنىڭ ئورنىدا ئولتۇرۇۋالمىسۇن، لىكىن، كەڭرىتىڭلار، كەڭرى قىلىڭلار ، ئورۇن بوشىتىڭلار دىسۇن. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھۆكۈم جۈمئە كۈنىگە ۋە باشقا كۈنلەرگىمۇ، جايلارغىمۇ ئامدۇر.

5637 ـ وحدّثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ (وَهُوَ ابْنُ عُبَيْدِ اللّهِ) عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُقِيمَنّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ. ثُمّ لِيُخَالِفْ إِلَى مَقْعَدِهِ فَيَقْعُدَ فِيهِ. وَلَكِنْ يَقُولُ: افْسَحُوا».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار جۈمئە كۈنىسىدە قېرىندىشىنىڭ ئورنىدا ئولتۇرۇشنى مەقسەت قىلىپ، ئۇنى ئورنىدىن قوپۇرىۋەتمىسۇن، ئۇنىڭ ئورنىدا ئولتۇرۇۋالمىسۇن. لېكىن، كەڭرى قىلىڭلار، سەل كەڭرىتىڭلار دېسۇن. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1009 ـ باب إذا قام من مجلسه ثم عاد، فهو أحق به

5638 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ. وَقَالَ قُتَيْبَةُ أَيْضاً. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ). كِلاَهُمَا عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ». وَفِي حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ «مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمّ رَجَعَ إِلَيْهِ، فَهُوَ أَحَقّ بِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ۋەھبى ئىبنى ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كىشى مەجلىسدىكى ئورنىدىن قوپۇپ كېتىپ، ئاندىن يەنە قايتىپ كەلسە، ئۇ ئورۇنغا ئۆزى لايىقتۇر، ئەھمەد، بۇخارى، ئەدەپتە، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1010 ـ باب منع المخنث من الدخول على النساء الأجانب خۇناسالارنىمۇ ئاياللار قېشىغا كىرىشتىن مەنئى قىلىش

5639 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَيْضاً (وَاللّفْظُ هَذَا). حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمّ سَلَمَةَ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ أَنّ مُخَنّثاً كَانَ عِنْدَهَا وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْبَيْتِ. فَقَالَ لأَخِي أُمّ سَلَمَةَ: يَا عَبْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي أُمَيّةَ إِنْ فَتَحَ الله عَلَيْكُمُ الطّائِفَ غَداً، فَإِنّي أَدُلّكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلاَنَ. فَإِنّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ. قَالَ فَسَمِعَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «لاَ يَدْخُلْ هَؤُلاَءِ عَلَيْكُمْ».

5640 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَزْوَاجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مُخَنّثٌ. فَكَانُوا يَعُدّونَهُ مِنْ غَيْرِ أُولِي الإِرْبَةِ. قَالَ فَدَخَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَوْماً وَهُوَ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ. وَهُوَ يَنْعَتُ امْرَأَةً. قَالَ: إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ بِأَرْبَعٍ. وَإِذَا أَدْبَرَتْ أَدْبَرَتْ بِثَمَانٍ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ أَرَى هَذَا يَعْرِفُ مَا هَهُنَا. لاَ يَدْخُلَنّ عَلَيْكُنّ» قَالَتْ فَحَجَبُوهُ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ يېنىدىكى چاغدا، ئۇنىڭ ئۆيىدە بىر خۇناسا(يەنى سۆز ـ ھەركەت،ئەخلاقىدا ئاياللارغا ئوخشىۋالغان)كىشى بار ئىكەن، بۇكىشى ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ جىيەنى ئابدۇللاھ قا: ئى ئابدۇللاھ! ئەگەر ئەتە الله تائالا سىلەرگە تائىپنى ئىشغال قىلىپ بەرسە، مەن سىنى غەيلاننىڭ قىزىغا كۆرسۈتۈپ قويىمەن، ئۇ شۇنداق كىلىشكەن سىمىز قىزكى، تۆت قاتلاق بىلەن ئالدىنى قىلسا، سەككىز قاتلاق بىلەن ئارقىسنى قىلىدۇ(يەنى شۇنداق بەك سىمىز)دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ئۇنىڭ سۆزىدىن ئۇنىڭمۇ ئاياللارغا سەپ سالىدىغىنىنى بىلىپ) ئاۋۇ كىشىلەر (يەنى خۇناسالار،پۇچتۇرۇلغان ئېرىكلەر)سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلارغا كىرمىسۇن دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1011 ـ باب جواز إرداف المرأة الأجنبية، إذا أعيت، في الطريق

5641 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ، أَبُو كُرَيْبٍ الْهَمْدَانِيّ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَسمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ. قَالَتْ: تَزَوّجَنِي الزّبَيْرُ وَمَا لَهُ فِي الأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلاَ مَمْلُوكٍ وَلاَ شَيْءٍ، غَيْرَ فَرَسِهِ. قَالَتْ: فَكُنْتُ أَعْلِفُ فَرَسَهُ. وَأَكْفِيهِ مَؤُنَتَهُ، وَأَسُوسُهُ، وَأَدُقّ النّوَى لِنَاضِحِهِ، وَأَعْلِفُهُ، وَأَسْتَقِي الْمَاءَ. وَأَخْرِزُ غَرْبَهُ، وَأَعْجِنُ. وَلَمْ أَكُنْ أُحْسِنُ أَخْبِزُ. وَكَانَ يَخْبِزُ لِي جَارَاتٌ مِنَ الأَنْصَارِ.

وَكُنّ نِسْوَةَ صِدْقٍ. قَالَتْ: وَكُنْتُ أَنْقُلُ النّوَىَ، مِنْ أَرْضِ الزّبَيْرِ الّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، عَلَىَ رَأْسِي. وَهِيَ عَلَىَ ثُلُثَيْ فَرْسَخٍ. قَالَتْ: فَجِئْتُ يَوْماً وَالنّوَىَ عَلَىَ رَأْسِي. فَلَقِيتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ. فَدَعَانِي ثُمّ قَالَ: «إخْ إخْ» لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ. قَالَتْ: فَاسْتَحْيَيْتُ وَعَرَفْتُ غَيْرَتَكَ. فَقَالَ: وَاللّهِ لَحَمْلُكِ النّوَىَ عَلَىَ رَأْسِكِ أَشَدّ مِنْ رُكُوبِكِ مَعَهُ. قَالَتْ: حَتّىَ أَرْسَلَ إلَيّ أَبُو بَكْرٍ، بَعْدَ ذَلِكَ، بِخَادِمٍ، فَكَفَتْنِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ. فَكَأَنّمَا أَعْتَقَتْنِي.

ئەسمائە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مېنى زۇبەير نىكاھىغا ئالغان ئىدى، ئۇنىڭ بىرلا ئېتىدىن باشقا ھېچ نەرسىسى يوق ئىدى، مال ـ دۇنياسى، قۇلمۇ يوق ئىدى، مەن ئۇنىڭ ئېتىغا خورما ئۇرۇقچىللىرىنى ئېزىپ سۇقۇپ ھەلەپ بېرەتتىم، ئۇنى سۇغۇرۇپ باقاتتىم، سۇ ئېكىلىپ ئۇنىڭ چوڭ تۇلۇنلىرىنى لىق تولدۇراتتىم، ئۇنىڭ كىر ـ قاتلىرىنى يۇيۇپ، ئاش ـ تاماقلىرىنى ئەتەتتىم، خېمىر يۇغراتتىم، نان ياقاتتىم، مەن ناننى ياخشى ياقالمىغاچقا مېنىڭ ئەنسارلاردىن بولغان خوشنىللىرىم نان يېقىپ بېرەتتى، ئۇلار سەمىيمى ـ سادىق راسچىل ئايالالار ئىدى. مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زۇبەيرگە بۆلۈپ بەرگەن زېمىندىن خورما ئۇرۇقچىللىرىنى بېشىمدا كۆتۈرۈپ ئېلىپ كېلەتتىم، ئۇ زېمىن ئۆيىمىزدىن ئۈچ پەرسەخ(يەنى 12مىيل، تەخمىنەن 20كىلومېتىر)يىراقتا ئىدى، بىركۈنى مەن ئۇرۇقچىلارنى بېشىمدا كۆتۈرۈپ كېلىۋاتسام، ماڭا رەسۇلۇللاھ ساھابىللىرى بىلەن ئۇچراپ قېلىپ مېنى چاقىردى، مېنى ئارقىسىغا مىندۈرۈۋېلىش ئۈچۈن تۆگىسىنى ياتقۇزۇشقا چوك ـ چوك دېدى، مەن تارتىنىپ قالدىم، ھەم سىنىڭ كۈندەشلىكىڭنى ئەسلەپ قالدىم. زۇبەير:الله بىلەن قەسەمكى، بېشىڭدا ئۇرۇقچىلارنى كۆتۈرۈپ پىيادە مېڭىشىڭ، رەسۇلۇللاھ نىڭ تۆگىسىگە مىنىۋېلىشىڭدىن كۆپ مۇشەققەتلىكتۇر، (مەن سىنىڭ بۇنداق جاپادا قېلىشىڭنى ياقتۇرمايمەن) دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن دادام ئەبۇبەكرى ماڭا بىر دېدەك خادىمنى ئەۋەتىپتۇ، ئۇ ماڭا ئات بېقىشتا كۇپايە قىلدى، دادام مېنى ئازاد قىلغاندەك بولدى.

5642 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنّ أَسْمَاءَ قَالَتْ: كُنْتُ أَخْدُمُ الزّبَيْرَ خِدْمَةَ الْبَيْتِ. وَكَانَ لَهُ فَرَسٌ. وَكُنْتُ أَسُوسُهُ. فَلَمْ يَكُنْ مِنَ الْخِدْمَةِ شَيْءٌ أَشَدّ عَلَيّ مِنْ سِيَاسَةِ الْفَرَسِ. كُنْتُ أَحْتَشّ لَهُ وَأَقُومُ عَلَيْهِ وَأَسُوسُهُ. قَالَ ثُمّ إنّهَا أَصَابَتْ خَادِماً. جَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سَبْيٌ فَأَعْطَاهَا خَادِماً. قَالَتْ: كَفَتْنِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ. فَأَلْقَتْ عَنّي مَؤُنَتَهُ. فَجَاءَنِي رَجُلٌ فَقَالَ: يَا أُمّ عَبْدِ اللّهِ إنّي رَجُلٌ فَقِيرٌ. أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَ فِي ظِلّ دَارِكِ. قَالَتْ: إنّي إنْ رَخّصْتُ لَكَ أَبَىَ ذَاكَ الزّبَيْرُ. فَتَعَالَ فَاطْلُبْ إلَيّ، وَالزّبَيْرُ شَاهِدٌ. فَجَاءَ فَقَالَ: يَا أُمّ عَبْدِ اللّهِ إنّي رَجُلٌ فَقِيرٌ أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَ فِي ظِلّ دَارِكِ. فَقَالَتْ: مَا لَكَ بِالْمَدِينَةِ إلاّ دَارِي؟ فَقَالَ لَهَا الزّبَيْرُ: مَا لَكِ أَنْ تَمْنَعِي رَجُلاً فَقِيراً يَبِيعُ؟ فَكَانَ يَبِيعُ إلَىَ أَنْ كَسَبَ. فَبِعْتُهُ الْجَارِيَةَ. فَدَخَلَ عَلَيّ الزّبَيْرُ وَثَمَنُهَا فِي حَجْرِي. فَقَالَ: هَبِيهَا لِي. قَالَتْ: إنّي قَدْ تَصَدّقْتُ بِهَا.

ئەسمائە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مېنى زۇبەير نىكاھىغا ئالغان ئىدى، ئۇنىڭ بىرلا ئېتىدىن باشقا ھېچ نەرسىسى يوق ئىدى، مەن ئۇنىڭ ئېتىغا خورما ئۇرۇقچىللىرىنى ئېزىپ سۇقۇپ ھەلەپ بېرەتتىم، ئۇنى سۇغۇرۇپ غازاڭ قېقىپ بېرىپ باقاتتىم، سۇ ئېكىلىپ ئۇنىڭ چوڭ تۇلۇنلىرىنى لىق تولدۇراتتىم، ئۇنىڭ كىر ـ قاتلىرىنى يۇيۇپ، ئاش ـ تاماقلىرىنى ئەتەتتىم، خېمىر يۇغراتتىم، نان ياقاتتىم، ئۆي ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى مەن قىلاتتىم. ئاندىن

رەسۇلۇللاھ قا ئۇلجا كەلگەندە ماڭا بىر دېدەك خادىم بەردى، ئۇ ماڭا ئات بېقىشتا كۆپايە قىلدى، ئېغىر ـ يىنىك ئىشلاردا ماڭا ياردەملەشتى. بىركىشى كېلىپ: ئى ئابدۇللاھ نىڭ ئانىسى! مەن بەك نامرات كىشى، مەن ھويلاڭنىڭ سايىسىدا نەرسە سېتىشنى مەقسەت قىلدىم دېدى، مەن ئۇنىڭغا: مەن ساڭا رۇخسەت قىلساممۇ زۇبەير ئۇنىماسلىقى مۇمكىن، بۇياققا كەل، زۇبەير ئۆيدە بار ئۇنىڭدىن سوراپ باقلى دېسەم، ئۇكىشى كەلدى، ئاندىن ئۇماڭا: ئى ئابدۇللاھ نىڭ ئانىسى! مەن بەك نامرات كىشى، مەن ھويلاڭنىڭ سايىسىدا نەرسە سېتىشنى مەقسەت قىلدىم دېدى، مەن بىلمىگەن بولۇۋېلىپ ئۇنىڭغا: ساڭا مەدىنىدە مېنىڭ ھويلامدىن باشقا ھويلا يوقمىكەن؟دېدىم، ئاندىن زۇبەير ماڭا: ساڭا نىمە بولدى؟ نىمە ئۈچۈن نامرات كىشىنى نەرسە ساتقىلى قويمايسەن؟ دەپ ئۇكىشىنى نەرسە ساتقىلى قويدى. شۇنداق قىلىپ ئۇكىشى(مېنىڭ چارە ـ ئامالىم بىلەن)بىرەر كەسپنى تاپقىچە شۇسايىدا نەرسە سېتىپ تۇردى. مەن ھېلىقى دېدەك قىزچاقنى سېتىۋېتىپ، پۇلنى ئېتىكىمدە ساناپ تۇرىشىمغا زۇبەير كىرىپ:ئۇنى ماڭا ھەدىيە قىلىپ بېرىۋەتكىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا: مەن ئۇنى سەدىقە قىلىۋەتتىم دېدىم.

1012 – باب تحريم مناجاة الاثنين دون الثالث، بغير رضاه

ئۈچۈنجى بىركىشىنى ئايرىپ قويۇپ، ئۇنىڭ رازىلىقىسىز ئىككى كىشىنىڭ مەخپى سۆزلىشىشى ھارامدۇر

5643 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إذَا كَانَ ثَلاثَة، فَلا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ وَاحِدٍ».

5644 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ) كُلّهُمْ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو الرّبِيعِ و أَبُو كَامِلٍ قالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَيّوبَ، ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. قالَ: سَمِعْتُ أَيّوبَ بْنَ مُوسَى. كُلّ هَـؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ.

ئىبنى ئۆمەر ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈچ كىشى بىر بولۇپ قالسا، ئاردىن ئىككى كىشى يەنە بىر كىشىنى ئايرىپ قويۇپ، مەخپى مۇڭداشمىسۇن، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

5645 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ـ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ ـ (قَالَ إِسْحَـٰقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إذَا كُنْتُمْ ثَلاَثَةً فَلاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الآخَرِ. حَتّىَ تَخْتَلِطُوا بِالنّاسِ. مِنْ أَجْلِ أَنْ يَحْزُنَهُ».

5646 -5647 ـ ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ ـ وَاللّفْظُ لِيَحْيَى ـ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إذَا كُنْتُمْ ثَلاَثَةً فَلاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهِمَا. فَإِنّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈچ كىشى بولساڭلار، كىشىلەرگە ئارىلاشمىغىچە، بىرسىنى قويۇپ،قالغان ئىككىسى مەخپى مۇڭداشمىسۇن، ئۇنداق قىلسا، ئۇ كىشىنى غەمگە سېلىپ قويىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان

1013 - باب الطب والمرض والرقي   تىبابەتنىڭ ۋە ئايىتى شىپا ئوقۇشنىڭ كىتابى

5648 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الدّرَاوَرْدِيّ عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ) عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا قَالَتْ: كَانَ إِذَا اشْتَكَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَقَاهُ جِبْرِيلُ. قَالَ: بِاسْمِ اللّهِ يُبْرِيكَ. وَمِنْ كُلّ دَاءٍ يَشْفِيكَ. وَمِنْ شَرّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ. وَشَرّ كُلّ ذِي عَيْنٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل بولۇپ قالسا، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەپ ئايىتى شىپا ئوقۇپ داۋالايتتى: «ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، ئاللاھ سېنى كېسەلدىن ساقايتىۋەتسۇن، ساڭا ھەسەد قىلغۇچىنىڭ ھەسەد قىلغان چاغدىكى يامانلىقىدىن، ھەرقانداق كۆزى يامانىنىڭ كۆزىنىڭ يامانلىقىدىن سېنى ساقلاپ، ساڭا شىپالىق ئاتا قىلسۇن» مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5649 - حدّثنا بِشْرُ بْنُ هِلاَلٍ الصّوّافُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ جِبْرِيلَ أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا مُحَمّدُ اشْتَكَيْتَ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: بِاسْمِ اللّهِ أَرْقِيكَ. مِنْ كُلّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ. مِنْ شَرّ كُلّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِدٍ اللّهُ يَشْفِيكَ. بِاسْمِ اللّهِ أَرْقِيكَ.

ئائىشە، ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل بولۇپ قالدىڭمۇ؟دېدى، ھەئە دېسە، مۇنداق دەپ ئايىتى شىپا ئوقۇپ داۋالىدى: «ساڭا ئازار بەرگەن ھەرقانداق نەرسىدىن ، ساڭا ھەسەد قىلغۇچىنىڭ ھەسەد قىلغان چاغدىكى يامانلىقىدىن، ھەرقانداق كۆزى يامانىنىڭ كۆزىنىڭ يامانلىقىدىن ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلاپ ساڭا ئايىتى شىپا ئوقۇپ، سېنى داۋالايمەن، ئاللاھ سېنى كېسەلدىن ساقايتىپ، ساڭا شىپالىق ئاتا قىلسۇن، ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلاپ، ساڭا ئايىتى شىپا ئوقۇيمەن » مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5650 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَـذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْعَيْنُ حَقّ».
5651 - وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الدّارِمِيّ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ وَ أَحْمَدُ بْنُ خِرَاشٍ (قَالَ عَبْدُ اللّهِ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. قَالَ: حَدّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْعَيْنُ حَقّ، وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابَقَ الْقَدَرَ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ، وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاغْسِلُوا».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كۆز تېگىش ھەق، راستۇر، ئەگەر بىرەر نەرسە تەقدىردىن ئىلگىرلەپ كەتسە، ئەلۋەتتە كۆز تېگىش، ئىلگىرلەپ كېتەتتى، سىلەردىن كۆز تەگكەن كىشىنى يۇيۇپ قويۇشۇڭلارنى تەلەپ قىلسا، يۇيۇپ قويۇڭلار، (يەنى كۆز تەگكەن كىشىنى شۇ كۆز تاشلىغان، كۆزى چۇشكەن ھەسەدخور يۇيۇپ قويسا ساقىيىدۇ، بىر ھەدىستە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇنداق قىلىپ داۋالىغان) ئەھمەد، مۇسلىم 4058 _ ھەدىس، سەھىھ.

1014 ـ باب السحر سېھىرگەرلىكنىڭ ھارامىلىقى توغرىسىدا

56522189 ـــ حع43) حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قالتْ: سَحَرَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَهُودِيّ مِنْ يَهُودِ بَنِي زُرَيْقٍ. يُقَالُ لَهُ: لَبِيدُ بْنُ الأعْصَمِ. قَالَتْ: حَتّىَ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُخَيّلُ إلَيْهِ أنّهُ يَفْعَلُ الشّيْءَ، وَمَا يَفْعَلُهُ. حَتّىَ إذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ، أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ، دَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ دَعَا. ثُمّ دَعَا. ثُمّ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ أشَعَرْتِ أنّ اللّهَ أفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ؟ جَاءَنِي رَجُلاَنِ فَقَعَدَ أحَدُهُمَا عِنْدَ رَأسِي وَالآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيّ. فَقَالَ الّذِي عِنْدَ رَأسِي لِلّذِي عِنْدَ رِجْلَيّ، أوِ الّذِي عِنْدَ رِجْلَيّ لِلّذِي عِنْدَ رَأسِي: مَا وَجَعُ الرّجُلِ؟ قَالَ: مَطْبُوبٌ. قَالَ: مَنْ طَبّهُ؟ قَالَ: لَبِيدُ بْنُ الأعْصَمِ. قَالَ: فِي أيّ شَيْءٍ؟ قَالَ: فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ. قَالَ وَجُف طَلْعَةِ ذَكَرٍ. قَالَ: فَأيْنَ هُوَ؟ قَالَ: فِي بِئْرِ ذِي أرْوَانَ».
قَالَتْ: فَأتَاهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي أنَاسٍ مِنْ أصْحَابِهِ. ثُمّ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ وَاللّهِ لَكَأنّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنّاءِ. وَلَكَأنّ نَخْلَهَا رُؤُوسُ الشّيَاطِينِ». قَالَتْ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أفَلاَ أحْرَقْتَهُ؟ قَالَ: «لاَ. أمّا أنَا فَقَدْ عَافَانِي اللّهُ. وَكَرِهْتُ أنْ أُثِيرَ عَلَىَ النّاسِ شَرّاً، فَأمَرْتُ بِهَا فَدُفِنَتْ».5653 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنا أبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنا هِشَامٌ عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: سُحِرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَسَاقَ أبُو كُرَيْبٍ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ، نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ، وَقَالَ فِيهِ: فَذَهَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَىَ الْبِئْرِ. فَنَظَرَ إلَيْهَا وَعَلَيْهَا نَخْلٌ. وَقَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَأخْرِجْهُ. وَلَمْ يَقُلْ: أفَلاَ أحْرَقْتَهُ؟ وَلَمْ يَذْكُرْ «فَأمَرْتُ بِهَا فَدُفِنَتْ»

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەھۇدىيلەر تەرىپىدىن سېھىرلىنىپ قىلىپ، قىلمىغان ئىشنى قىلغاندەك، قىلغان ئىشنى قىلمىغاندەك خىيال قىلىنىدىغان بولۇپ قالدى، ھەتتا بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ مېنىڭ يېنىمدا الله قا دۇئا قىلىپ بولۇپ، ئاندىن يەنە تەكرار دۇئا قىلغان ئىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: ئى ئائىشە! مەن سېھىرلەنگەندە پەتىۋا سورىسام، ئاللاھنىڭ ماڭا يول كۆرسەتكىنىنى ھېس قىلمىدىڭمۇ؟ ماڭا ئىككى كىشى كېلىپ، بىرسى بېشىم تەرەپتە، يەنە بىرسى بولسا پۇتۇم تەرەپتە ئولتۇردى، بېشىم تەرەپتىكىسى يەنە بىرسىگە، بۇ كىشى قانداق كېسەل بولۇپتۇ؟ دېدى. ئۇ؛ بۇ كىشى سېھىرلىنىپتۇ دېدى، بېشىم تەرەپتىكىسى، كىم سېھىرلەپتۇ؟ دېسە، ئۇ لۇبەيدە ئىبنى ئەئسەم دېگەن يەھۇدىي دېدى، ئۇ كىشى؛ نېمىگە؟ دېسە، ئۇ؛ تاغاقتا، تاغاق بىلەن تارلىپ چۈشكەن چاچقا ۋە ئەركەك خورمىنىڭ قوۋزاق شېخىغا قىلىپتۇ دېدى. ئاندىن ئۇ كىشى، قەيەردە ئىكەن؟ دېسە، ئۇ: زەرۋان قۇدۇقىدا دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئى ئائىشە! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سېھىرنىڭ تەسىرىدىن ئۇ قۇدۇقنىڭ سۈيى خۇددى خېنىنىڭ لاي دۇغىدەك بولۇپ كېتىپتۇ، خورما قوۋزىقى بولسا، شەيتانلارنىڭ بېشىدەك سەتلىشىپ كېتىپتۇ،دېدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ساھابىلىرى بىلەن بىللە بېرىپ، ماڭا كۆرسىتىلگەن قۇدۇق مۇشۇ شۇ دەپ، ئۇنى چىقىرىپ،(سۈرە فەلەق بىلەن ناسنى ئوقۇپ ساقىيىدۇ) ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇنى كۆيدۈرىۋەتمەملا؟ دېگەندە، ياق، مېنى الله ساقايتتى، مەن كىشىلەرگە يامان تەسىر بېرىشنى ياقتۇرمايمەن، مەن ئۇنى كۆمۈۋېتىشكە بۇيرۇدۇم دېدى. بۇخارى 5321 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4059 ــ ھەدىس، ئەھمەد 23211 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە ت.

1015 ـ باب السم رەسۇلۇللاھ نىڭ زەھەرلىنىشى

5654 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثَنا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ امْرَأةً يَهُودِيّةً أتَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ. فَأكَلَ مِنْهَا. فَجِيءَ بِهَا إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَألَهَا عَنْ ذَلِكَ؟

فَقالَتْ: أَرَدْتُ لأَقْتُلَكَ. قَالَ: «مَا كَانَ اللّهُ لِيُسَلّطَكِ عَلَىَ ذَاكِ» قَالَ أَوْ قَالَ «عَلَيّ» قَالَ قَالُوا: أَلاَ نَقْتُلُها؟ قَالَ «لاَ» قَالَ: فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

5655 ـ وحدّثنا هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ زَيْدٍ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يحَدّثُ أَنّ يَهُودِيّةً جَعَلَتْ سَمّا فِي لَحْمٍ. ثُمّ أَتَتْ بِهِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ خَالِدٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىرىيەھۇدىي ئايال رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە زەھەر سېلىنغان قوينىڭ گۆشىنى ئەكەلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ يېدى ـ دە، (بۇنىڭ ھېلىقى ئايالنىڭ ئىشى ئىكەنلىكىنى بىلەپ) ئۇئايال كەلتۈرۈلدى، رەسۇلۇللاھ ئا ئايالدىن زەھەر توغرىسىدا سورسا، ئۇ:مەن سىنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: اللّه تائالا ھەرگىز سىنى ماڭا يەنى مىنى ئۆلتۈرۈشكە غالىب قىلمايدۇ دېدى. ساھابىلار: بۇئايالنى ئۆلتۈرىۋەتمەيلىمۇ؟دېگەندە، ياق بۇنى ئۆلتۈرمەڭلار دېدى. مەن دائىم شۇ زەھەرنىڭ تەسىرىنى رەسۇلۇللاھ نىڭ تامغاقلىرىدا بايقاپ تۇردۇم.

1016 ـ باب استحباب رقية المريض كېسەللەرگە ئايەتى شىپا ئوقۇش توغرىسىدا

5656 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ زُهَيْرٌ ـ وَاللّفْظُ لَهُ ـ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الضّحَىَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا اشْتَكَىَ مِنّا إِنْسَانٌ، مَسَحَهُ بِيَمِينِهِ. ثُمّ قَالَ: «أَذْهِبِ الْبَاسَ. رَبّ النّاسِ. وَاشْفِ أَنْتَ الشّافِي. لاَ شِفَاءَ إِلاّ شِفَاؤُكَ. شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَماً».

فَلَمّا مَرِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَثَقُلَ، أَخَذْتُ بِيَدِهِ لأَصْنَعَ بِهِ نَحْوَ مَا كَانَ يَصْنَعُ فَانْتَزَعَ يَدَهُ مِنْ يَدِي. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَاجْعَلْنِي مَعَ الرّفِيقِ الأَعْلَى» قَالَتْ: فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ، فَإِذَا هُوَ قَدْ قَضَى.

5657 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلاّدٍ قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ سُفْيَانَ. كُلّ هَؤُلاَءِ عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ.

فِي حَدِيثِ هُشَيْمٍ وَشُعْبَةَ: مَسَحَهُ بِيَدِهِ. قَالَ وَفِي حَدِيثِ الثّوْرِيّ: مَسَحَهُ بِيَمِينِهِ. وَقَالَ فِي عَقِبِ حَدِيثِ يَحْيَىَ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ. قَالَ فَحَدّثْتُ بِهِ مَنْصُوراً فَحَدّثَنِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ. بِنَحْوِهِ.

5658 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا عَادَ مَرِيضاً يَقُولُ: «أَذْهِبِ الْبَاسَ. رَبّ النّاسِ. اشْفِهِ أَنْتَ الشّافِي. لاَ شِفَاءَ إِلاّ شِفَاؤُكَ. شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَماً».

5659 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي الضّحَىَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَتَى الْمَرِيضَ يَدْعُو لَهُ قَالَ «أَذْهِبِ الْبَاسَ. رَبّ النّاسِ. وَاشْفِ أَنْتَ الشّافِي. لاَ شِفَاءَ إِلاّ شِفَاؤُكَ. شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَماً». وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ: فَدَعَا لَهُ. وَقَالَ «وَأَنْتَ الشّافِي».

5660 ـ وحدّثني الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَىَ عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَمُسْلِمُ بْنُ صُبَيْحٍ عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ وَجَرِيرٍ.

5661 ـ5662 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَرْقِي بِهَذِهِ الرّقْيَةِ: «أَذْهِبِ الْبَاسَ. رَبّ النّاسِ. بِيَدِكَ الشّفَاءُ. لاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاّ أَنْتَ».

ئىبنى مەسئۇد، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزدىن بىرەركىشى ئاغرىپ قالسا، قولى بىلەن سىلاپ تۇرۇپ مۇنداق دۇئا قىلاتتى: «ئى ئىنسانلارنىڭ رەببى، ئازاب، ئەلەملەرنى يوق قىلسىلا، شىپالىق ئاتا قىلسىلا، سىلى شاپىي، شىپالىق ئاتا قىلغۇچى، سىلىنىڭ شىپالىرىدىن باشقا شىپا يوق، سىلىنىڭ شىپالىقلىرى ھېچبىر كېسەلنى قويماي ساقايتىۋېتىدۇ. بۇكېسەلنى پەقەت سىلىلا كۆتۈرۈۋېتەلەيلا. ۋاپات تاپقان كېسىلىدە ئاغرىپ قالغاندا،

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈف دەيدىغان سۈرە فەلەق، سۈرە ناستىن ئىبارەت مۇئەۋۋىزاتلارنى مەن ئوقۇپ سۈف دەپ قويدۇم ۋە ئۆزىنىڭ قولى بىلەن بەدەنلىرىنى سىلاپ قويدۇم. ئاندىن قولىنى تارتىۋېلىپ: ئى اﷲ! ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، مىنى پەيغەمبەرلەردىن ئىبارەت يۇكسەك دەرىجىلىك جامائەتلەر ئارىسىدا قىلسىلا دېدى، قارىسام، ۋاپات تېپىپتۇ. ئەھمەد،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1017 – باب رقية المريض بالمعوذات والنفث

5663 ـ حدّثني سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ وَ يَحْيَى بْنُ أيّوبَ. قالاَ: حَدّثَنَا عَبّادُ بْنُ عَبّادٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إذَا مَرِضَ أحَدٌ مِنْ أهْلِهِ، نَفَثَ عَلَيْهِ بِالْمُعَوّذَاتِ. فَلَمّا مَرِضَ مَرَضَهُ الّذِي مَاتَ فِيهِ، جَعَلْتُ أنْفُثُ عَلَيْهِ وَأمْسَحُهُ بِيَدِ نَفْسِهِ. لأنّهَا كَانَتْ أعْظَمَ بَرَكَةً مِنْ يَدِي. وَفِي رِوَايَةِ يَحْيَى بْنِ أيّوبَ: بِمُعَوّذَاتٍ.

5664 ـ حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ إذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوّذَاتِ. وَيَنْفُثُ. فَلَمّا اشْتَدّ وَجَعُهُ كُنْتُ أقْرَأُ عَلَيْهِ. وَأمْسَحُ عَنْهُ بِيَدِهِ. رَجَاءَ بَرَكَتِهَا.

5665 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ قالاَ: أخْبَرَنَا ابنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. ح وَحَدّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ وَ أحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ قالاَ: حَدّثَنَا أبُو عَاصِمٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أخْبَرَنِي زِيَادٌ. كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. بِإسْنَادِ مَالِكٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أحَدٍ مِنْهُمْ: رَجَاءَ بَرَكَتِهَا. إلاّ فِي حَدِيثِ مَالِكٍ. وَفِي حَدِيثِ يُونُسَ وَزِيَادٍ: أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ إذَا اشْتَكَى نَفَثَ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوّذَاتِ، وَمَسَحَ عَنْهُ بِيَدِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل بولۇپ، ئاغرىپ قالسا، سۈرە فەلەق، سۈرە ناستىن ئىبارەت مۇئەۋۋىزاتلارنى ئوقۇپ، ئۆزىگە سۈف دەيتتى، كېسەل جايىنى قولى بىلەن سىلايتتى،ۋاپات تاپقان كېسىلىدە ئاغرىپ قالغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۈف دەيدىغان سۈرە فەلەق، سۈرە ناستىن ئىبارەت مۇئەۋۋىزاتلارنى مەن ئوقۇپ سۈف دەپ قويدۇم ۋە ئۆزىنىڭ قولى بىلەن بەدەنلىرىنى سىلاپ قويدۇم. مۇسلىمنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلى بەيتىدىن بىرەر كىشى كېسەل بۇلۇپ قالسا، سۈرە فەلەق، سۈرە ناستىن ئىبارەت مۇئەۋۋىزاتلارنى ئوقۇپ، شۇكېسەلگە سۈف دەيتتى، دېيىلگەن. بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل بولۇپ، ئاغرىپ قالسا، سۈرە فەلەق، سۈرە ناسنى مۇئەۋۋىزاتلارنى ئوقۇپ، ئۆزىگە سۈف دەيتتى، كېسەل جايىنى قولى بىلەن سىلايتتى، (يەنە بىر خاتىرىدە ئائىشەمۇ سىلاپ قوياتتى). بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1018 – باب استحباب الرقية من العين والنملة والحمة والنظرة

5666 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الشّيْبَانِيّ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الأسْوَدِ، عَنْ أبيهِ. قالَ: سَألْتُ عَائِشَةَ عَنِ الرّقْيَةِ؟ فَقالَتْ: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأهْلِ بَيْتٍ مِنَ الأنْصارِ، فِي الرّقْيَةِ، مِنْ كُلّ ذِي حُمَةٍ.

5667 ـ حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنِ الأسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لاِءَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الأنْصَارِ، فِي الرّقْيَةِ، مِنَ الْحُمَةِ.

نەس، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلارنىڭ ئەھلى ـ بەيتلىرىگە كۆز تەككەندىن، يىلان ـ چايانىنىڭ زەھىرىدىن، چۇملە(ۋەباشقا زەھەرلىك ۋايۋانلارنىڭ چېقىۋېلىشىدىن)ياكى ئۇششاق جاراھەتتىن ئايىتى شىپا ئوقۇپ داۋالىنىشقا رۇخسەت قىلغان ئىدى.

5668 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ـ وَاللّفْظُ لابْنِ أَبِي عُمَرَ ـ قالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ رَبّهِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إِذَا اشْتَكَىَ الإِنْسَانُ الشّيْءَ مِنْهُ، أَوْ كَانَتْ بِهِ قَرْحَةٌ أَوْ جَرْحٌ. قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِإِصْبَعِهِ هَكَذَا. وَوَضَعَ سُفْيَانُ سَبّابَتَهُ بِالأَرْضِ ثُمّ رَفَعَهَا «بِاسْمِ اللّهِ. تُرْبَةُ أَرْضِنَا. بِرِيقَةِ بَعْضِنَا. لِيُشْفَىَ بِهِ سَقِيمُنَا. بِإِذْنِ رَبّنَا». قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ «يُشْفَىَ» وَقَالَ زُهَيْرٌ «لِيُشْفَىَ سَقِيمُنَا».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ بىرەركىشىنىڭ ئەزاسى ئاغرىپ قالسا، ياكى ئەزايىغا بىرەر نەرسە چىقىپ قالسا، ياكى جاراھەت بولۇپ قالسا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (بارمىقىغا تۈكۈرۈپ، تۇپراققا تەككۈزۈپ)، ئاندىن كېسەل بولغان جايغا بارمىقىنى قويۇپ مۇنداق دەيتتى؛«رەببىمىزنىڭ ئىزنى بىلەن كېسەللىمىزنىڭ شىپا تېپىپ ساقىيىشى ئۈچۈن، بەزىمىزنىڭ شالىسىغا ئارىلاشقان زېمىنىمىزنىڭ تۇپرىقىنىڭ بەركىتىنى تىلەپ، الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن » . بۇخارى،مۇسلىم.

5669 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ ـ وَاللّفْظُ لَهُمَا ـ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ. حَدّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شَدّادٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَأْمُرُهَا أَنْ تَسْتَرْقِيَ مِنَ الْعَيْنِ.

5670 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. قَالَ: حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا مِسْعَرٌ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

5671 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَدّادٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُنِي أَنْ أَسْتَرْقِيَ مِنَ الْعَيْنِ.

ئائىشەرەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى كۆز تەككەن كېسەلگە ئايىتى شىپا ئوقۇپ داۋالىنىشقا بۇيرىغان.بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان.

5672 ـ وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، فِي الرّقَىَ. قَالَ: رُخّصَ فِي الْحُمَةِ وَالنّمْلَةِ وَالْعَيْنِ.

5673 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ سُفْيَانَ ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ. حَدّثَنَا حَسَنٌ (وَهُوَ ابْنُ صَالِحٍ). كِلاَهُمَا عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الرّقْيَةِ مِنَ الْعَيْنِ، وَالْحُمَةِ، وَالنّمْلَةِ. وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆز تەككەندىن، يىلان ـ چايانىنىڭ زەھىرىدىن، چۇملە(ۋەباشقا زەھەرلىك ۋايۋانلارنىڭ چېقىۋېلىشىدىن)ياكى ئۇششاق جاراھەتتىن ئايىتى شىپا ئوقۇپ داۋالىنىشقا رۇخسەت قىلغان ئىدى.مۇسلىم توپلىغان.

5674 ـ حدّثني أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزّبَيْدِيّ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمّ سَلَمَةَ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لِجَارِيَةٍ، فِي بَيْتِ أُمّ سَلَمَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، رَأَى بِوَجْهِهَا سَفْعَةً فَقَالَ «بِهَا نَظْرَةٌ. فَاسْتَرْقُوا لَهَا» يَعْنِي بِوَجْهِهَا صُفْرَةً.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ئۆيىدە چىرايى سارغىيىپ كەتكەن بىر قىزچاقنى كۆرۈپ مۇنداق دېگەن: بۇ كېسەل بولغان ئايالغا رۇقى يەنى ئايەتنى شىپا قىلىڭلار، چۈنكى، ئۇنىڭغا كۆز تېگىپتۇ. بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5675 ـ حدّثني عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ. حَدّثنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. قَالَ: وَأَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: رَخّصَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم لآلِ حَزْمٍ فِي رُقْيَةِ الْحَيّةِ. وَقَالَ لأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ: «مَا لِي أَرَىَ أَجْسَامَ بَنِي أَخِي ضَارِعَةً تُصِيبُهُمُ الْحَاجَةُ» قَالَتْ: لاَ. وَلَكِنِ الْعَيْنُ تُسْرِعُ إِلَيْهِمْ. قَالَ: «ارْقِيهِمْ» قَالَتْ: فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ. فَقَالَ: «ارْقِيهِمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئايەتنى شىپا ئۈقۈشتىن توستى ، ئاندىن ئەمرۇئىبنى ھەزىمنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر كېلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز يىلان ـ چايان چېقىۋالغانلارغا ئايەتنى شىپا ئوقۇيتتۇق، سىلى ئۇنىڭدىن توسۇپلىغۇ؟دەپ، ئۇقۇيدىغان ئايەتنى شىپالىرىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تەڭلىگەندە مۇنداق دېگەن: مەن بۇنىڭدا ھېچ بىر چاتاق بار دەپ قارىمايمەن، سىلەردىن كىم قېرىندىشىغا پايدا ــ مەنپەئەت يەتكۈزۈشكە قادىر بولسا، پايدا ــ مەنپەئەت يەتكۈزسۇن. يەنى ئۇنىڭدا شىرىك بولمىغاچقا كۆز تەككەنگە ئايەتنى شىپا قىلىشقا رۇخسەت قىلغان. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5676 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَرْخَصَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي رُقْيَةِ الْحَيّةِ لِبَنِي عَمْرٍو.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنى ئەمرۇلارغا يىلان ـ چايان چېقىۋالغانلارغا ئايەتنى شىپا ئوقۇشقا رۇخسەت قىلغان ئىدى.

قَالَ أَبُو الزّبَيْرِ: وَسَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ لَدَغَتْ رَجُلاً مِنّا عَقْرَبٌ. وَنَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرْقِي؟ قَالَ: «مَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْفَعَ أَخَاهُ فَلْيَفْعَلْ».

5677 ـ وحدّثني سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أَرْقِيهِ يَا رَسُولَ اللّهِ وَلَمْ يَقُلْ: أَرْقِي.

5678 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: كَانَ لِي خَالٌ يَرْقِي مِنَ الْعَقْرَبِ. فَنَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الرّقَىَ. قَالَ فَأَتَاهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّكَ نَهَيْتَ عَنِ الرّقَىَ. وَأَنَا أَرْقِي مِنَ الْعَقْرَبِ. فَقَالَ «مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَخَاهُ فَلْيَفْعَلْ».

5679 ـ وحدّثناه عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. قَالَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

5680 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: نَهَىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الرّقَىَ. فَجَاءَ آلُ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّهُ كَانَتْ عِنْدَنَا رُقْيَةٌ نَرْقِي بِهَا مِنَ الْعَقْرَبِ. وَإِنّكَ نَهَيْتَ عَنِ الرّقَىَ. قَالَ: فَعَرَضُوهَا عَلَيْهِ. فَقَالَ: «مَا أَرَىَ بَأْساً. مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَخَاهُ فَلْيَنْفَعْهُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئايەتنى شىپا ئۈقۈشتىن توستى ، ئاندىن ئەمرۇئىبنى ھەزىمنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر كېلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز يىلان ـ چايان چېقىۋالغانلارغا ئايەتنى شىپا ئوقۇيتتۇق، سىلى ئۇنىڭدىن توسۇپلىغۇ؟دەپ، ئۇقۇيدىغان ئايەتنى شىپالىرىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە

تەڭلىگەندە مۇنداق دىگەن: مەن بۇنىڭدا ھېچ بىر چاتاق بار دەپ قارىمايمەن، سىلەردىن كىم قېرىندىشىغا پايدا — مەنپەئەت يەتكۈزۈشكە قادىر بولسا، پايدا — مەنپەئەت يەتكۈزسۇن. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1019 – باب لا بأس بالرقي ما لم يكن فيه شرك

5681 – حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ قَالَ: كُنّا نَرْقِي فِي الْجَاهِلِيّةِ. فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ تَرَى فِي ذَلِكَ؟ فَقَالَ: «اعْرِضُوا عَلَيّ رُقَاكُمْ. لاَ بَأْسَ بِالرّقَى مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شِرْكٌ».

ئەۋف ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز جاھالىييەتتىكى چاغدىمۇ ئايىتى شىپالارنى ئوقۇيتتۇق، ئاندىن كىيىن بىز:ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلى بۇنىڭغا قانداق قارايلا؟دىسەك، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئايىتى شىپالىرىڭلارنى ماڭا تەڭلەڭلار، مەن بىر كۆرۈپ باقاي، شېرىك ئىشلار بولمىسىلا رۇقى يەنى ئايىتى شىپا قىلساڭلار، چاتاق يوق. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپىغان، سەھىھ. باخشى ـ داخانلار، جىنكەش ـ كاھىنلارچە قىلماي، ئاللاھ ۋە الله نىڭ ئەلچىسى كۆرسىتىپ بەرگەندەك قىلىش، شېرىكدىن ساقلىنىش لازىم.ئەڭ توغرىسى قۇرئان ئايىتى ۋە سەھىھ ھەدىسلەردۇر.

1020 – باب جواز أخذ الأجرة على الرقية بالقرآن والأذكار

5682 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ نَاساً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانُوا فِي سَفَرٍ. فَمَرّوا بِحَيَ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ، فَاسْتَضَافُوهُمْ فَلَمْ يُضِيفُوهُمْ. فَقَالُوا لَهُمْ: هَلْ فِيكُمْ رَاقٍ؟ فَإِنّ سَيّدَ الْحَيّ لَدِيغٌ أَوْ مُصَابٌ. فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ: نَعَمْ. فَأَتَاهُ فَرَقَاهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. فَبَرَأَ الرّجُلُ. فَأُعْطِيَ قَطِيعاً مِنْ غَنَمٍ. فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا. وَقَالَ: حَتّى أَذْكُرَ ذَلِكَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَاللّهِ مَا رَقَيْتُ إِلاّ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. فَتَبَسّمَ وَقَالَ: «وَمَا أَدْرَاكَ أَنّهَا رُقْيَةٌ؟» ثُمّ قَالَ: «خُذُوا مِنْهُمْ وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ مَعَكُمْ».

5683 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. كِلاَهُمَا عَنْ غُنْدَرٍ، مُحَمّدُ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ فِي الْحَدِيثِ: فَجَعَلَ يَقْرَأُ أُمّ الْقُرْآنِ، وَيَجْمَعُ بُزَاقَهُ، وَيَتْفِلُ. فَبَرَأَ الرّجُلُ.

684 ـ5685 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَخِيهِ، مَعْبَدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. قَالَ: نَزَلْنَا مَنْزِلاً. فَأَتَتْنَا امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: إِنّ سَيّدَ الْحَيّ سَلِيمٌ، لُدِغَ. فَهَلْ فِيكُمْ مِنْ رَاقٍ؟ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مِنّا. مَا كُنّا نَظُنّهُ يُحْسِنُ رُقْيَةً. فَرَقَاهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَبَرَأَ. فَأَعْطَوْهُ غَنَماً، وَسَقَوْنَا لَبَناً. فَقُلْنَا: أَكُنْتَ تُحْسِنُ رُقْيَةً؟ فَقَالَ: مَا رَقَيْتُهُ إِلاّ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ. قَالَ: فَقُلْتُ: لاَ تُحَرّكُوهَا حَتّى نَأْتِيَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَأَتَيْنَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: «مَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنّهَا رُقْيَةٌ؟ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ مَعَكُمْ».

وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مِنّا. مَا كُنّا نَأْبُنُهُ بِرُقْيَةٍ.

ئىبنى ئابباس ، ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م مۇنداق دەيدۇ؛ بىر نەچچە ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ملار سۇ بويىدا ياشايدىغان كىشىلەرنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا چايان چېقىۋالغان بىر كىشى بارئىكەن، سۇئەھلىدىن بىركىشى ساھابىلارنىڭ ئالدىنى توسۇپ؛ ئارىمىزدا يىلان ياكى چايان چېقىۋالغان بىركىشى بارئىدى، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئۇنى داۋالاپ ئايىتى شىپا ئوقۇيدىغان كىشى بارمۇ؟ دىدى، ئاندىن ساھابىلاردىن بىرسى بىرىپ، بىر نەچچە قوي بىرىشكە، ئۇكىشىگە سۈرە پاتىھەنى ئوقۇيدۇ، ئۇكىشى ساقىيىدۇ، ئاندىن ئۇ ساھابە قويلارنى ھەمراھلىرىنىڭ قېشىغا ئېلىپ كىلىدۇ، ئۇلار بۇئىشنى ياقتۇرماي، سەن الله نىڭ كىتابىغا ئەجىر ھەق ئاپسەن دەپ ئەيىبلەيدۇ، ئۇلار مەدىنىگە كەلگەندە؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى!بۇ الله نىڭ كىتابىغا ئەجىر ھەق ئاپتۇ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەلەيھى ۋەسەللەم: ھەققەتەن سىلەرنىڭ ئەجرى، ئىش ھەققى ئالىدىغان نەرسەڭلارنىڭ ئەڭ لايىق، ھەقلىق راقى ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئاندۇر، ساڭا ئۇ سۆزنىڭ ئايىتى شىپا بولۇپ كېسەلگە داۋا بولۇشىنى نېمە بىلدۈرگەن ئىدى؟ ھەققەتەن توغرا قىلىپسىلەر، تەقسىم قىلىۋېرىڭلار، ماڭىمۇ بىر ئۈلۈش نىسۋە ئېلىپ قويۇڭلار دېدى. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسنى ئىمام بۇخارى ئىبابەتنىڭ كىتابىدا توپلىغان 5296 _ ھەدىس . بۇخارى رەھمەھۇللا، بىر نەچچە قويغا رۇقى قىلىپ، ئايىتى شىپا ئوقۇپ، داۋالاشتا شەرىت قويۇش دەپ باب قويغان، شۇنداقلا، ئىجارىنىڭ كىتابىدا سۈرە فاتىھەنى ئوقۇپ، داۋالاشقا بېرىلگەن ئەجىر ھەققى دەپ باب قويغان. شىرۋئىبى رەھمەھۇللا مۇئەللىم شەرىت قويمىسا، پەقەت ئازىراق نەرسە بېرىلسە، ياكى شەرىت قويسىمۇ قوبۇل قىلسا بولىدۇ دېگەن، يەنى بۇ تەپسىر ھەدىس ئۆگىتىش مەسىلىسى، ئىسلام دۆلىتىدىكى ئوقۇتقۇچىلارنىڭ مائاشى دۇر، ھەسەن بەسرى، ئىلىم ئېلىشتا ئۇستازىغا 10 دەرھەم بىرەتتى، مۇئەللىملەرنىڭ ئەجىر، ھەق ئېلىشى نى ھېچ كىشى مەكرۇھ دېمىگەن دەپ مۇشۇ بابدا خاتىرلەندى، جۇمھۇر ئالىملار؛ قۇرئان ئۆگىتىشكە ئەجىر، ھەق ئالسا بولىدۇ دېدى، دەلىل، مۇشۇ ھەدىستۇر، ئەبۇ ھەنىيفە رەھمەھۇللا، ئايىتى شىپاغا بولىدۇ، ئىلىم ئۆگىتىشدە بولمايدۇ دېدى، چۈنكى، ئىبادەتكە ھەق ئېلىش دۇرۇس ئەمەس، ئەمما، قۇرئان ئۆگىتىپ قويۇشقا خوتۇن ئېلىپ بەرگىنى سەھىھ، بەزى ئالىملار ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئەجىر، ھەق دېگىنى ساۋاب، ئەجىر بولىدۇ دېگەن، لېكىن، بۇ س ۆزنى تىلاۋەتتە دېمىگەن، بەلكى ئايىتى شىپا ئوقۇغاندا دېگەندۇر، كېسەلنى ساقايتسا، ئەنە شۇنداق دۇرۇس، ئەگەر ساختا بولسا، ساقايتالمىسا، دۇرۇس ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە شۇ ئىشنى كەسىپ قىلىۋالسا، تېخىمۇ دۇرۇس ئەمەس، ساھابىلار، تابىئىنلار ئۇنداق كەسىپ قىلماي، ئىسلام ئۈچۈن خىزمەت قىلاتتى. خارىجەتنىڭ تاغىسى ئەلاقەت ئىبنى سەھار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدىن قايتقاندا، ئەرەپ قەبىلىلىرىدىن بىر قەۋمنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالدۇق، ئۇلاربىزگە؛ ھەققەتەن سىلەرنىڭ مۇشۇ كىشىنىڭ قېشىدىن ياخشىلىق بىلەن كەلگەنلىك خەۋىرىڭلار بىزگە يەتتى، بىزنىڭ قېشىمىزدا باغلاقتىكى بىر ئەقلىدىن ئاداشقان كىشى بار،سىلەردە ئۇنىڭغا داۋا بولغىدەك ئايىتى شىپا بارمۇ؟دېدى، بىز:ھەئە بار دېسەك، ئۇلار بىزنىڭ قېشىمىزغا، باغلاقتىكى بىر ئەقلىدىن ئاداشقان كىشىنى ئېلىپ كەلدى، مەن ئۇنىڭغا، ئۈچ كۈن ئەتىگەن _ ئاخشام سۈرە فاتىھەنى ئايىتى شىپا قىلىپ ئوقۇدۇم، ھەر قېتىم بۇ سۈرىنى تامام قىلغاندا، تۈكرىكىمنى يىغىپ ئۇنىڭغا تۈكۈرىدۇم، ئۇ كىشى خۇددى باغلاقدىن بوشانغاندەك، تېزلا ساقىيىپ كەتتى، ئۇلار ماڭا نىسۋە بەردى،مەن؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ

قېشىغا بېرىپ سوراپ باقمىغىچە بۇنى ئالمايمەن دەپ، مەن كېلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئىشلارنى سۆزلەپ بەرسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: سەن ئۇ نەرسىلەرنى يىگىن، ئۆمرۈم بىلەن قەسەمكى، باشقا كىشىلەر باتىل، خاتا ئايىتى شىپالارنى ئوقۇپ يەيدۇ، لېكىن سەن، ھەقىقەتەن ھەق، توغرا ئايىتى شىپا بىلەن يىدىڭ دىگەن. ئەبۇ داۋۇد 2966 _ ھەدىس، ئەھمەد 2083 _، ھاكىممۇ توپلىغان، سەھىھ.

1021 - باب استحباب وضع يده على موضع الألم، مع الدعاء

كېسەل بولغان جاينىڭ ئۈستىگە قولنى قويۇپ تۇرۇپ ئوقۇيدىغان دۇئا توغرىسىدا

5686 - حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي نَافِعُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ الثّقَفِيّ أَنّهُ شَكَا إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَجَعاً، يَجِدُهُ فِي جَسَدِهِ مُنْذُ أَسْلَمَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ضَعْ يَدَكَ عَلَىَ الّذِي تَأَلّمَ مِنْ جَسَدِكَ. وَقُلْ: باسْمِ اللّهِ، ثَلاَثاً. وَقُلْ، سَبْعَ مَرّاتٍ: أَعُوذُ بِاللّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ».

ئۇسمان ئىبنى ئەبۇلئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆز جەسىدىدىكى بىر كېسەلدىن شىكايەت قىلىپ كەلگەندە، ئۇنىڭغا مۇنداق دىگەن: جەسىدىڭدىن كېسەل بىلەن ئاغرىغان جايغا قولۇڭنى قويۇپ مۇنداق دىگىن « بىسمىللا ھىنى» ئۈچ قېتىم دەپ، «ئەئۇزۇ بىئىززەتىللاھى ۋە قۇدرەتىھى مىن شەررى ما ئەج يدۇ ۋە ئۇھازىرۇ» دىگەننى يەتتە قېتىم دەيسەن، يەنى ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن ئايىتى شىپا قىلىمەن، دىگەرىي ئۈچ، ئاللاھنىڭ ئىززىتى ، غالىپلىقىغا ۋە ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە سېغىنىپ، مەن تاپقان ۋە مەن ھەزەر قىلغان نەرسىنىڭ يەنى مۇشۇ كېسەلنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن، دىگەننى يەتتە قېتىم دەيسەن . ئۇكىشى؛مەن شۇنداق قىلسام، الله مەندىكى كېسەلنى يوق قىلىۋەتتى، دىگەن. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1022 - باب التعوذ من شيطان الوسوسة في الصلاة

نامازدا الله قا سېغىنىپ شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسىدىن پاناھ تىلەش توغرىسىدا

5687 - حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ خَلَفٍ الْبَاهِلِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي الْعَلاَءِ أَنّ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ أَتَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ الشّيْطَانَ قَدْ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَ صَلاَتِي وَقِرَاءَتِي. يَلْبِسُهَا عَلَيّ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ذَاكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ لَهُ خِنْزَبٌ. فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فَتَعَوّذْ بِاللّهِ مِنْهُ. وَاتْفِلْ عَلَى يَسَارِكَ ثَلاَثاً». قَالَ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَهُ اللّهُ عَنّي.
5688 - حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. كِلاَهُمَا عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي الْعَلاَءِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ أَنّهُ أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِ سَالِمِ بْنِ نُوحٍ: ثَلاَثاً.
5689 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدُ اللّهِ بْنِ الشّخّيرِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ الثّقَفِيّ. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ.

ئۇسمان ئىبنى ئەبۇلئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كېلىپ؛ھەقىقەتەن شەيتان، مەن بىلەن نامىزىم ۋە قىرائىتىم ئارىسىدا توسقۇنلۇق قىلدى،ماڭا نامىزىم بىلەن قىرائىتىمنى ئېلىشتۇرۇۋەتتى دەپتۇ. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ئاشۇ بولسا،خىنزەب دىيىلىدىغان شەيتاندۇر.سەن ئۇنىڭ ۋەسۋەسىسىنى سەزگىنىڭدە ، الله

غا سېغىنىپ شەيتاندىن پاناھ تىلىگىن ، سول تەرىپىڭگە ئۈچ قېتىم تۈكۈرۈۋەتكىن دېمەكتۇ. ئۇ؛مەن شۇنداق قىلسام ، الله ، ئۇنى مەندىن يىراق قىلىپ كەتكۈزىۋەتتى دېگەن. مۇسلىم توپلىغان.

1023 – باب لكل داء دواء، واستحباب التداوي ھەرقانداق كېسەلنىڭ شىپاسى بارلىقى

5690 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَ أَبُو الطّاهِرِ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى. قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) عَنْ عَبْدِ رَبّهِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لِكُلّ دَاءٍ دَوَاءٌ. فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەربىر كېسەلنىڭ داۋاسى باردۇر، داۋا كېسەلگە يەتكەندە،كېسەل، ئاللاھتائالانىڭ ئىزنى، رۇخستى بىلەن ساقىيىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەگەر ئاللاھ ئىزنى قىلمىسا، داۋالاش ئۇنۇم بەرمەي ئۆلۈپ كېتىدۇ ياكى كېسەل، مېيىپ، ساراڭ ھالەتتە قېلىپ قالىدۇ، بۇ ئىبرەتتۇر.

5691 ـ حدثني نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ. قَالَ: جَاءَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ، فِي أَهْلِنَا. وَرَجُلٌ يَشْتَكِي خُرَاجاً بِهِ أَوْ جِرَاحاً. فَقَالَ: مَا تَشْتَكِي؟ قَالَ: خُرَاجٌ بِي قَدْ شَقّ عَلَيّ. فَقَالَ: يَا غُلاَمُ ائْتِنِي بِحَجّامٍ. فَقَالَ لَهُ: مَا تَصْنَعُ بِالْحَجّامِ؟ يَا أَبَا عَبْدِ اللّهِ قَالَ: أُرِيدُ أَنْ أُعَلّقَ فِيهِ مِحْجَماً. قَالَ: وَاللّهِ إِنّ الذّبَابَ لَيُصِيبُنِي، أَوْ يُصِيبُنِي الثّوْبُ، فَيُؤْذِينِي، وَيَشُقّ عَلَيّ. فَلَمّا رَأَى تَبَرّمَهُ مِنْ ذَلِكَ قَالَ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ، فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ، أَوْ شَرْبَةٍ مِنْ عَسَلٍ، أَوْ لَذْعَةٍ بِنَارٍ». قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَمَا أُحِبّ أَنْ أَكْتَوِيَ» قَالَ فَجَاءَ بِحَجّامٍ فَشَرَطَهُ، فَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ جاراھەتتىن قىينالغان بىركىشىگە يول كۆرسۈتۈپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر داۋالىنىدىغان شىپا، داۋالاردىكى ياخشىلىق قان ئالدۇرۇشتا، ھەسەل ئىچىشدە، ئوت بىلەن يەڭگىل كۆيدۈرۈپ داغلاشتا، بولۇپمۇ كېسەلگە مۇۋاپىق داغلاشتا، لېكىن ئوت بىلەن داغلاشنى ياخشى كۆرمەيمەن دېگەن، ئاندىن ئۇكىشى قان ئالدۇرۇپ ساقىيىدۇ. بۇخارى 5251 _ ھەدىس، مۇسلىم 4085 _ ھەدىس، ئەھمەد 14174 _ ھەدىس، بەيھەقى، نەسەئىيلارمۇ توپلىغان، سەھىھ.

5692 ـ حدثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ أُمّ سَلَمَةَ اسْتَأْذَنَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْحِجَامَةِ. فَأَمَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَبَا طَيْبَةَ أَنْ يَحْجُمَهَا. قَالَ: حَسِبْتُ أَنّهُ قَالَ: كَانَ أَخَاهَا مِنَ الرّضَاعَةِ، أَوْ غُلاَماً لَمْ يَحْتَلِمْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن قان ئالدۇرۇش توغرىسىدا رۇخسەت سورىغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇتەييىبنى ئۇنىڭدىن قان ئېلىپ قويۇشقا بۇيرىدى، مەن ئەبۇتەييىبنى ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئېمىلدەش قېرىندىشىمىكى، ياكى ئىھتىلام بولمىغان،بالاغاتكە يەتمىگەن كىچىك بالىمىكى دەپ گۇمان قىلدىم. مۇسلىم توپلىغان.

5693 ـ حدثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (قَالَ يَحْيَى ـ وَاللّفْظُ لَهُ ـ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ طَبِيباً. فَقَطَعَ مِنْهُ عِرْقاً. ثُمّ كَوَاهُ عَلَيْهِ.

5694 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنِي إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرَا: فَقطَعَ مِنْهُ عِرْقاً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھزاپ كۈنى ئۇبەي رەزىيەللاھۇ ئەنھ ۇنىڭ جان تومۇرىغا ئوق تىگئۇدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا بىر تەبىبنى ئەۋەتتى، تەبىب ئۇنىڭ تومۇرىنى كىسىپ، ئاندىن ئۇنى ئوتتا داغلاپ داۋالىدى. مۇسلىم.داغلاشنىڭ پايدىسى قان توختۇتۇشتۇر.

5695 ـ وحدّثني بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ شُعْبَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُفْيَانَ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: رُمِيَ أُبَيّ يَوْمَ الأَحْزَابِ عَلَى أَكْحلِهِ فَكَوَاهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

5696 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ قَالَ: رُمِيَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فِي أَكْحَلِهِ. قَالَ: فَحَسَمَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ بِمِشْقَصٍ ثُمّ وَرِمَتْ فَحَسَمَهُ الثّانِيَةَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، سەئدئىبنى مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھ ۇنىڭ جان تومۇرىغا ئوق تىگئۇدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئۆز قولى بىلەن ئوقيانىڭ تىغىنى ئوتتا قىزىتىپ داغلاپ داۋالىدى.ئاندىن ئىششىپ كىتىپ يەنە قان توختىمىسا، يەنە ئىككىنجى قىتىم داغلاپ داۋالىدى. مۇسلىم.

5697 ـ حدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخْرٍ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا حَبّانُ بْنُ هِلاَلٍ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم احْتَجَمَ. وَأَعْطَى الْحَجّامَ أَجْرَهُ. وَاسْتَعَطَ.

5698 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. وَقَالَ أَبُو كُرَيْبٍ ـ وَاللّفْظ لَهُ ـ: أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ) عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ الأَنْصَارِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: احْتَجَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَكَانَ لاَ يَظْلِمُ أَحَداً أَجْرَهُ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قان ئالدۇرۇپ، قان ئالغۇچىغا ئۇنىڭ ئىش ھەققىنى بەرگەن ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەئۇت ئۇسۇملىكى بىلەن بۇرنىنى داۋالىغان ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

5699 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبي وَمُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ «إِنّ شِدّةَ الْحُمّىَ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ. فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ».

5700 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي مَالِكٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبي فُدَيْكٍ. أَخْبَرَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ). كِلاَهُمَا عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْحُمّىَ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ. فَأَطْفِؤُهَا بِالْمَاءِ».

5701 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَكَمِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنِي هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ (وَاللّفْظ لَهُ). حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الْحُمّىَ مِنْ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ. فَأَطْفِؤهَا بِالْمَاءِ».

5702 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْحُمّىَ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ. فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ».

5703 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ وَ عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. جَمِيعاً عَنْ هِشَامٍ ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

5704 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ فَاطِمَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ أَنّهَا كَانَتْ تُؤْتَىَ بِالْمَرْأَةِ الْمَوْعُوكَةِ. فَتَدْعُو بِالْمَاءِ فَتَصُبّهُ فِي جَيْبِهَا. وَتَقُولُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «ابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ». وَقَالَ: «إِنّهَا مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ».

5705 ـ وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ: صَبّتِ الْمَاءَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ جَيْبِهَا. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِ أَبي أُسَامَةَ «أَنّهَا مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ».

قَالَ أَبُو أَحْمَدَ: قَالَ إِبْرَاهِيمُ: حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، بِهَذَا الأَسْنَادِ.

5706 ـ حدّثنا هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. حَدّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ جَدّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ الْحُمّىَ فَوْرٌ مِنْ جَهَنّمَ. فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ».

5707 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ. حَدّثنِي رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «الْحُمّىَ مِنْ فَوْرِ جَهَنّمَ فَابْرُدُوهَا عَنْكُمْ بِالْمَاءِ» وَلَمْ يَذْكُرْ أَبُو بَكْرٍ «عَنْكُمْ» وَقَالَ: قَالَ: أَخْبَرَنِي رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىزىتما كېسەل، جەھەننەمنىڭ زەھەرلىك قىززىق ئوتى، ئۇنى سۇ بىلەن سوۋۇتۇڭلار، (سۇ بىلەن ئۆچۈرۈڭلار) بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بۇخارى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، تىرمىزى،مۇسلىم ئىبنى ئۆمەر، ئائىشە، رافىئ ئىبنى خەدىيچە، ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىزىتما كېسەل، مۆئمىننىڭ قىيامەت كۈنىدىكى دوۋزاخ ئۈستىدىن بولغان نېسىۋىسىدۇر، (يەنى گۇناھقا كاپارەت بولىدۇ ــ دە، دوۋزاخقا كىرمەيدۇ) ئىبنى ئەبۇددۇنيا توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىزىتما كېسەل، (گۇناھلاردىن تازىلىغۇچى) جەھەننەمدىن بولغان كورەك ئوتىدۇر، سىلەر بۇ ئوتنى سوغۇق سۇ بىلەن ئۆچۈرۈپ يىراق قىلىڭلار، ئۆزۈڭلاردىن يىراقلاشتۇرۇڭلار، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.بۇ ھەدىس مەنىۋي مۇتىۋاتىردۇر.

1024 – باب كراهة التداوي باللدود

5708 – حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ. حَدّثنِي مُوسَى بْنُ أَبي فعَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَدَدْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي مَرَضِهِ. فَأَشَارَ أَنْ لاَ تَلُدّونِي. فَقُلْنَا: كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدّوَاءِ. فَلَمّا أَفَاقَ قَالَ: «لاَ يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلاّ لُدّ. غَيْرُ الْعَبّاسِ. فَإِنّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كېسىلىنى ئاغزىنىڭ بىر تەرىپىگە دورا قۇيۇپ ياكى ئېغىزىغا بارماق سېلىپ داۋالىدۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى ئۇنداق داۋالىماڭلار دەپ ئىشارەت قىلدى. بىز رەسۇلۇللاھ نى كېسەل داۋالاشنى ياقتۇرمىغاندەك ياقتۇرمايۋاتىدۇ دەپ گۇمان قىلىپ داۋالاۋېرىپتىمىز، كېيىن ئۇشىغا كېلىپ: سىلەرنىڭ ــئابباستىن باشقا ـ ھەممىڭلار ئېغىزىغا دورا قۇيۇلۇپ ياكى بارماق سېلىنىپ داۋالىنىسلەر، ئابباس سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلارغا قاتناشمىغانلىقى ئۈچۈن ساق قالىدۇ دېدى

1025 – باب التداوي بالعود الهنديّ، وهو الكست

قۇستى بەھرى، ھىندى ئاچ ياغىچى، سىيادان قاتارلىق نەرسىلەردە داۋالاش توغرىسىدا

5709 – حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ـ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ ـ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أُمّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ أُخْتِ عُكّاشَةَ بْنِ مِحْصَنٍ. قَالَتْ: دَخَلْتُ بِابْنٍ لِي عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. لَمْ يَأْكُلِ الطّعَامَ. فَبَالَ عَلَيْهِ. فَدَعَا بِمَاءٍ فَرَشّهُ.

5710 قالت: ودخلت عليه بابن لي. قد أعلقت عليه من العذرة. فقال«علامه تذعرن أولادكن بهذا العلاق؟ عليكن بهذا العود الهندي. فإن فيه سبعة أشفية. منها ذات الجنب. يسعط من العذرة، ويلد من ذات الجنب.»

5711 – وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ أَنّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مسْعُودٍ أَنّ أُمّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ ـ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ اللاّتِي بَايَعْنَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهِيَ أُخْتُ عُكّاشَةَ بْنِ مِحْصَنٍ، أَحَدِ بَنِي أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ ـ قَالَ: أَخْبَرَتْنِي أَنّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِابْنٍ لَهَا لَمْ يَبْلُغْ أَنْ يَأْكُلَ الطّعَامَ. وَقَدْ أَعْلَقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ (قَالَ يُونُسُ: أَعْلَقَتْ غَمَزَتْ فَهِيَ تَخَافُ أَنْ تَكُونَ بِهِ عُذْرَةٌ) قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عَلاَمَ تَدْغَرْنَ أَوْلاَدَكُنّ بِهَذَا الإِعْلاَقِ؟ عَلَيْكُنّ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيّ (يَعْنِي بِهِ الْكُسْتَ) فَإِنّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ. مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ».

5712 ـ قالَ عُبَيْدُ اللّهِ: وَأَخْبَرَتْنِي أَنّ ابْنَهَا، ذَاكَ، بَالَ فِي حَجْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ عَلَى بَوْلِهِ وَلَمْ يَغْسِلْهُ غَسْلاً.

ئۇممە قىيىس رەزىيەللاھۇ ئەنھامۇنداق دەيدۇ؛ئۇ تېخى تاماق يېمىگەن كىچىك بالىسىنى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا(ئېغىزلاندۇرۇش ئۈچۈن)ئەكەلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇبالىنى قۇچىقىدا ئولتۇرغۇزىدۇ،بالا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ كىيىمىگە كىچىك تەرەت قىلىۋېتىدۇ،ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۇ كەلتۈرۈپ، سۇدۇك ئۈستىگە چاچىدۇ،لېكىن ئۇنى يۇيمايدۇ. بۇخارى، مۇسلىم .« ئەبۇ ئابدۇلسەمەھ، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تېخى سۈت ئەممىگەن، تاماق يېمىگەن قىز بالىنىڭ سىيدۈكى سۇ بىلەن يۇيۇلىدۇ، ئوغۇل بالىنىڭ سىيدۈكىگە سۇ سېپىلسە بولىدۇ». نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ ئۇممە قىيىس رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇچاغدا مۇنداق دېگەن: نىمە ئۈچۈن باللىرىڭلارنىڭ تامغاق گاللىرىغا بارماقلىرىڭلارنى سېلىپ ئازابلايسىلەر؟ ئۇلارنىڭ گېلىغا چىققان جاراھەت كېسەلنى داۋالاشتا مۇشۇ ھىندى ئاچ ياغىچىنى لازىم تۇتۇڭلار، ھەققەتەن ئۇنىڭدا يەتتە كېسەلگە يەتتە خىل داۋا باردۇر، بۇ ئۈسۈملۈك داۋا بولىدىغان كېسەللەرنىڭ بىرسى يان ئاغرىق، ئىچكى كېسەللىك، رىماتىزىم، نېرۋىغا ئالاقىدار بۇ كېسەل مۇشۇ ياغاچ بىلەن داۋالىنىدۇ، يەنە بىرسى بولسا، كىچىك باللارنىڭ گال، تامغاقلىرىغا چىققان كېسەل داۋالىنىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم ئەھمەد، بەيھەى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

1026 ـ باب التداوي بالحبة السوداء

5713 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ فِي الْحَبّةِ السّوْدَاءِ شِفَاءً مِنْ كُلّ دَاءٍ. إِلاّ السّامَ». وَالسّامُ: الْمَوْتُ. وَالْحَبّةُ السّوْدَاءُ: الشّونِيزُ.

5714 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ عُقَيْلٍ. وَفِي حَدِيثِ سُفْيَانَ وَيُونُسَ: الْحَبّةُ السّوْدَاءُ. وَلَمْ يَقُلْ: الشّونِيزُ.

5715 وحدثنا يحيى بن أيوب و قتيبة بن سعيد و ابن حجر. قالوا: حدثنا إسماعيل(وهو ابن جعفر) عن العلاء، عن أبيه، عن أبي هريرة، أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:« ما من داء، إلاّ في الحبة السوداء منه شفاء. إلاّ السّامَ.»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قارا داندا يەنى سىيادانىدا ئۆلۈمدىن باشقا ھەرقانداق كېسەللەرگە شىپا، داۋا باردۇر.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇرەيدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دى گەن: شۇنىيز يەنى قارا سىيادان، ئۆلۈمدىن باشقا بارلىق كېسەللەرگە داۋا، شىپا بولىدۇ، ئىبنى سىنا، ئابدۇلغەنى ،ئەبۇنۇئەيىم توپلىغان، سەھىھ.

دوكتۇر مۇھەممەد قەندەل؛ 1987 ــ يىلى «سىيادانىنىڭ مىكروپ ئۆلتۈرۈشتىكى رولى ئەڭ چولقىدۇر» دىگەن، شۇنىڭدىن

باشلاپلا ئۇنىڭدا كېسەللەرگە قارشى دورا ياسالدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇنىڭ ئەكس تەسىرى يوقتۇر، بۇ ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىدۇر.

1027 ـ باب التلبينة مجمة لفوائد المريض

5716 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا كَانَتْ، إِذَا مَاتَ الْمَيّتُ مِنْ أَهْلِهَا، فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النّسَاءُ، ثُمّ تَفَرّقْنَ إِلاّ أَهْلَهَا وَخَاصّتَهَا ـ أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْبِينَةٍ فَطُبِخَتْ. ثُمّ صُنِعَ ثَرِيدٌ. فَصُبّتِ التّلْبِينَةُ عَلَيْهَا. ثُمّ قَالَتْ: كُلْنَ مِنْهَا. فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «التّلْبِينَةُ مُجِمّةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ. تُذْهِبُ بَعْضَ الْحُزْنِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ يېقىن ئەھلىدىن بىر كىشىنىڭ ئۆلۈمىگە يىغىلغان ئاياللارغا ھالۋا ئېتىپ بېرىپ، ئۇنىڭ

ئۈستىگە شورپا قۇيۇپ، قېنى ئىچىڭلار، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھالۋا كېسەلنىڭ

يۈرىكىنى راھەتلەندۈرىدۇ، ئۇ بىر قىسىم غەم ــ قايغۇلارنى يوقىتىدۇ، ئەھمەد 24036 ــ ھەدىس، تىرمىزى، ئىبنى

ماجە، بۇخارى، مۇسلىم 4106 ــ ھەدىس، بەيھەقىلار توپلىغان، سەھىھ.

1028 ـ باب التداوي بسقي العسل ھەسەل ئىچۈرۈپ داۋالاش

5717 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ(وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّ أَخِي اسْتَطْلَقَ بَطْنُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اسْقِهِ عَسَلاً» فَسَقَاهُ. ثُمّ جَاءَهُ فَقَالَ: إِنّي سَقَيْتُهُ عَسَلاً فَلَمْ يَزِدْهُ إِلاّ اسْتِطْلاَقاً. فَقَالَ لَهُ ثَلاَثَ مَرّاتٍ. ثُمّ جَاءَ الرّابِعَةَ فَقَالَ: «اسْقِهِ عَسَلاً» فَقَالَ: لَقَدْ سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدْهُ إِلاّ اسْتِطْلاَقاً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «صَدَقَ اللّهُ. وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ» فَسَقَاهُ فَبَرَأَ.

5718 ـ وحَدّثَنِيهِ عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ) عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمُتَوَكّلِ النّاجِي، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، أَنّ رَجُلاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: إِنّ أَخِي عَرِبَ بَطْنُهُ. فَقَالَ لَهُ: «اسْقِهِ عَسَلاً» بِمَعْنَى حَدِيثِ شُعْبَةَ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ؛

قېرىندىشىمنىڭ قورسىقى ئاغرىپ كەتتى دىدى، رەسۇلۇللاھ س ؛ ئۇنىڭغا ھەسەل ئىچۈرگىن دىدى، ئۇ قېرىندىشىغا

ھەسەل ئىچۈرۈپ كىلىپ؛ ھەسەل بىلەن سۇغارسام، ئۇنىڭ قورساق ئاغرىقىنى تېخىمۇ زىيادە قىلىۋەتتى دىدى، ئۇنىڭغا

ئۈچ قېتىم :ئۇنىڭغا ھەسەل ئىچۈرگىن دىدى، ئاندىن ئۇ تۆتىنجى قېتىم كەلگەندىمۇ يەنىلا قېرىندىشىڭغا ھەسەل ئىچۈر

دىدى، ئۇ قېرىندىشىغا ھەسەل ئىچۈرۈپ يەنە كىلىپ؛ ھەسەل بىلەن سۇغارسام، ئۇنىڭ قورساق ئاغرىقىنى تېخىمۇ زىيادە قىلىۋەتتى

دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: الله قۇرئاندا«ھەسەلدە شىپا باردۇر»دەپ راست سۆزلىدى، قېرىندىشىڭنىڭ

قورسىقى يالغانچى كاززاپ ئىكەن دىدى، ئاندىن ئۇيەنە ھەسەل ئىچۈرىۋىدى، ئۇ ساقىيىپ قالدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1029 ـ باب الطاعون والطيرة والكهانة ونحوها ۋابا كېسىلى ۋە شۇم پال ئېلىش، كاھىنلىق مەسىلىرى

5719 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَ أَبِي النّضْرِ، مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَ قّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ سَمِعَهُ يَسْأَلُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ: مَاذَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الطّاعُونِ؟ فَقَالَ أُسَامَةُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الطّاعُونُ رِجْزٌ أَوْ عَذَابٌ أُرْسِلَ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ، أَوْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ. وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَاراً مِنْهُ». وَقَالَ أَبُو النّضْرِ: «فَلاَ يُخْرِجُكُمْ إِلاّ فِرَارٌ مِنْهُ».

ئۇسامەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ۋابا كېسىلى بەنىي ئى سرائىلنىڭ بىر تايپىگە كىشىلىرىگە ياكى سىلەردىن ئىلگىرىكى كىشىلەرگە ئەۋەتىلگەن ئازابنىڭ قالدۇقىدۇر، ۋابا كېسىلىنىڭ سىلەر يوق بولغان بىرەر زېمىندا يۈز بەرگەنلىكىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ جايغا بارماڭلار، ھەرگىز كىرمەڭلار ، ۋابا كېسىلى سىلەر تۇرۇۋاتقان زېمىندا يۈز بەرسە، ئۇنىڭدىن قاچىمىز دەپ چىقىپ كەتمەڭلار.بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى

5720 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قالاَ: أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ (وَنَسَبَهُ ابْنُ قَعْنَبٍ فقال: ابْنُ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ الْقُرَشِيّ) عَنْ أَبِي النّضْرِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الطّاعُونُ آيَةُ الرّجْزِ. ابْتَلَى اللّهُ عَزّ وَجَلّ بِهِ نَاساً مِنْ عِبَادِهِ. فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ، فَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيْهِ. وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلاَ تَفِرّوا مِنْهُ». هَـٰذَا حَدِيثُ الْقَعْنَبِيّ، وَقُتَيْبَةَ نَحْوَهُ.

ئۇسامەت ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ۋابا كېسىلى ئازابنىڭ بەلگە ئالامىتى بولۇپ، ئاللاھتائالا بەندىلىرىدىن بىر تۈركۈم كىشىلەرنى ۋابا كېسىلى بىلەن قاتتىق سىنىغان، بىرەر جايدا ۋابانىڭ بارلىقىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ جايغا كىرمەڭلار، سىلەر تۇرۇۋاتقان زېمىندا ۋابا كېسىلى يۈز بەرسە، ئۇنىڭدىن قاچماڭلار، چىقىپ كەتمەڭلار

5721 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أَبِي. حَدّثنا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أُسَامَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ هَـٰذَا الطّاعُونَ رِجْزٌ سُلّطَ عَلَىَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، أَوْ عَلَىَ بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَإِذَا كَانَ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا فِرَاراً مِنْهُ. وَإِذَا كَانَ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَدْخُلُوهَا».

5722 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنّ عَامِرَ بْنَ سَعْدٍ أَخْبَرَهُ أَنّ رَجُلاً سَأَلَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقّاصٍ عَنِ الطّاعُونِ؟ فقالَ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ: أَنَا أُخْبِرُكَ عَنْهُ. قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «هُوَ عَذَابٌ أَوْ رِجْزٌ أَرْسَلَهُ اللّهُ عَلَىَ طَائِفَةٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، أَوْ نَاسٍ كَانُوا قَبْلَكُمْ، فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَدْخُلُوهَا عَلَيْهِ. وَإِذَا دَخَلَهَا عَلَيْكُمْ، فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا فِرَاراً».

5723 ـ وحدّثنا أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قالاَ: حَدّثنا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ). ح وحَدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ بِإِسْنَادِ ابْنِ جُرَيْجٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

5724 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «إِنّ هَـٰذَا الْوَجَعَ أَوِ السّقَمَ رِجْزٌ عُذّبَ بِهِ بَعْضُ الأُمَمِ قَبْلَكُمْ. ثُمّ بَقِيَ بَعْدُ بِالأَرْضِ. فَيَذْهَبُ الْمَرّةَ وَيَأْتِي الأُخْرَىَ. فَمَنْ سَمِعَ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلاَ يَقْدَمَنّ عَلَيْهِ. وَمَنْ وَقَعَ بِأَرْضٍ وَهُوَ بِهَا، فَلاَ يُخْرِجَنّهُ الْفِرَارُ مِنْهُ».

سامەت ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بۇ ۋابا كېسىلى بولسا، ئاللاھتائالا سىلەردىن بۇرۇنقى مەلۇم قەۋملەرنى ھالاك قىلغان ئازابتۇر، زېمىنىدا ئۇنىڭدىن قېلىپ قالغان ۋابا كېسىلى باردۇر، بەزى چاغلاردا كېلىپ، بەزى چاغلاردا كېتىدۇ، ۋابا كېسىلى بىرەر زېمىنغا چۈشسە، يۈز بەرسە، سىلەر ئۇ جايدىن قېچىپ چىقىپ كەتمەڭلار، بىرەر زېمىندا ۋابا كېسىلى بارلىقىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ زېمىنغا كىرمەڭلار، ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5725 ـ وحدّثناه أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثنا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ. بِإِسْنَادِ يُونُسَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

5726 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ شُعْبَةَ. عَنْ حَبِيبٍ. قالَ: كُنّا بِالْمَدِينَةِ فَبَلَغَنِي أَنّ الطّاعُونَ قَدْ وَقَعَ بِالْكُوفَةِ. فَقَالَ لِي عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ وَغَيْرُهُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِذَا كُنْتَ بِأَرْضٍ فَوَقَعَ بِهَا، فَلاَ تَخْرُجْ مِنْهَا. وَإِذَا بَلَغَكَ أَنّهُ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَدْخُلْهَا» قالَ قُلْتُ: عَمّنْ؟ قَالُوا: عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ يُحَدّثُ بِهِ. قالَ فَأَتَيْتُهُ فَقَالُوا: غَائِبٌ. قالَ فَلَقِيتُ أَخَاهُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ

فَسَأَلْتُهُ؟ فَقَالَ: شَهِدْتُ أُسَامَةَ يُحَدّثُ سَعْداً قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ هَـٰذَا الْوَجَعَ رِجْزٌ أَوْ عَذَابٌ أَوْ بَقِيّةُ عَذَابٍ عُذّبَ بِهِ أُنَاسٌ مِنْ قَبْلِكُمْ. فَإِذَا كَانَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا. وَإِذَا بَلَغَكُمْ أَنّهُ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَدْخُلُوهَا».

قَالَ حَبِيبٌ: فَقُلْتُ لإِبْرَاهِيمَ: آنْتَ سَمِعْتَ أُسَامَةَ يُحَدّثُ سَعْداً وَهُوَ لاَ يُنْكِرُ؟ قَالَ: نَعَمْ.

5727 ـ وحدّثناه عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ لَمْ يَذْكُرْ قِصّةَ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ فِي أَوّلِ الْحَدِيثِ.

5728 ـ5729 ـ5730 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ وَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ وَ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالُوا: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَىَ حَدِيثِ شُعْبَةَ.

ئۇسامەت ئىبنى زەيىد، سەئىدە، خۇزەيمەت، ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بۇ ۋابا كېسىلى، كىشىلەرنى يامانلىقىدىن توسىدىغان ئازابتۇر، مەلۇم بىر قەۋىم ئازابلانغان ئازابىنىڭ قالدۇقىدۇر، سىلەر بار بولغان زېمىنغا ۋابا كېسىلى چۈشسە، ۋابا يۈز بەرسە، ۋابادىن قېچىپ ئۇ زېمىندىن قېچىپ چىقىپ كەتمەڭلار، سىلەر بولمىغان باشقا بىر زېمىندا ۋابا كېسىلى يۈز بەرسە، ئۇ جايغا كىرمەڭلار، (يەنى ۋابا كېسىلىدىن قاچماڭلار، چۈنكى، ۋابانى ئېلىپ قاچىسىلەر، ۋابا بار جايغا كىرمەڭلار، چۈنكى، ۋابادا ئۆلىسىلەر) ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5731 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطّابِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبّاسٍ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ خَرَجَ إِلَى الشّامِ. حَتّىَ إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أَهْلُ الأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرّاحِ وَأَصْحَابُهُ. فَأَخْبَرُوهُ أَنّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشّامِ.

قَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: فَقَالَ عُمَرُ: ادْعُ لِي الْمُهَاجِرِينَ الأَوّلِينَ فَدَعَوْتُهُمْ، فَاسْتَشَارَهُمْ، وَأَخْبَرَهُمْ أَنّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشّامِ. فَاخْتَلَفُوا. فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَدْ خَرَجْتَ لأَمْرٍ وَلاَ نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ. وَقَالَ بَعْضُهُمْ: مَعَكَ بَقِيّةُ النّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلاَ نَرَىَ أَنْ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَـٰذَا الْوَبَاءِ. فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنّي. ثُمّ قَالَ: ادْعُ لِيَ الأَنْصَارِ فَدَعَوْتُهُمْ لَهُ. فَاسْتَشَارَهُمْ. فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ. وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلاَفِهِمْ. فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنّي. ثُمّ قَالَ: ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَـٰهُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ. فَدَعَوْتَهُمْ فَلَمْ يَخْتَلِفْ عَلَيْهِ رَجُلاَنِ. فَقَالُوا: نَرَىَ أَنْ تَرْجِعَ بِالنّاسِ وَلاَ تُقْدِمَهُمْ عَلَىَ هَـٰذَا الْوَبَاءِ. فَنَادَى عُمَرُ فِي النّاسِ: إِنّي مُصْبِحٌ عَلَىَ ظَهْرٍ. فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرّاحِ: أَفِرَاراً مِنْ قَدَرِ اللّهِ؟ فَقَالَ عُمَرُ: لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ (وَكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُ خِلاَفَهُ) نَعَمْ. نَفِرّ مِنْ قَدَرِ اللّهِ إِلَى قَدَرِ اللّهِ. أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَتْ لَكَ إِبِلٌ فَهَبَطَتْ وَادِياً لَهُ عُدْوَتَانِ. إِحْدَاهُمَا خَصِبَةٌ وَالأُخْرَىَ جَدِبَةٌ أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصِبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللّهِ، وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللّهِ؟ قَالَ: فَجَاءَ عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ عَوْفٍ، وَكَانَ مُتَغَيّباً فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ. فَقَالَ: إِنّ عِنْدِي مِنْ هَـٰذَا عِلْماً. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ. وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَاراً مِنْهُ». قَالَ: فَحَمِدَ اللّهَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ ثُمّ انْصَرَفَ.

5732 ـ وحدّثنا إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ، وَزَادَ فِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ قَالَ وَقَالَ لَهُ أَيْضاً: أَرَأَيْتَ أَنّهُ لَوْ رَعَى الْجَدْبَةَ وَتَرَكَ الْخَصْبَةَ أَكُنْتَ مُعَجّزَهُ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَسِرْ إِذاً. قَالَ: فَسَارَ حَتّىَ أَتَىَ الْمَدِينَةَ. فَقَالَ: هَـٰذَا الْمَحَلّ أَوْ قَالَ: هَـٰذَا الْمَنْزِلُ إِنْ شَاءَ اللّهُ.

5733 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: إِنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ الْحَارِثِ حَدّثَهُ. وَلَمْ يَقُلْ: عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ؛ ئۆمەر رەزىيەﷲ ئەنھۇ شام تەرەپكە چىقىپ، سەرغ دېگەن جايغا كەلگەندە، ئۇنىڭغا ئەبۇئۇبەيدەنىڭ قوشۇنلىرى ئۇچراپ، شام دىيارىدا ۋابا كېسىلى يۈز بېرىپتۇ دەپ خەۋەر قىلدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەﷲ ئەنھۇ مۇھاجىرلارنى چاقىرتىپ شام دىيارىدا ۋابا كېسىلى يۈز بېرىپتۇ قانداق قىلىمىز؟دەپ مەسلىھەت سالسا، ئۇلارنىڭ بەزىسى: سىلى چوڭ ئىشقا تۇتۇش قىلىپ چىقتىلا، بىز سىلىنىڭ قايتىپ كېتىشلىرىنى خالىمايمىز دېدى، يەنەبەزىلەر: سىلى بىلەن بىللە باشقا كىشلەرمۇ ھەتتا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ساھابىللىرىمۇ باردۇر، بىز سىلىنىڭ ئۇلارنى بۇۋابا كېسىلىگە تاشلاپ بېرىشلىرىنى

خالىمايمىز دەپ ئۇلار ئىختىلاپلاشتى، ئۇ سىلەر چىقىپ كىتىڭلار دەپ، ئەنسارلارنى چاقىرتىپ ئۇلارغا مەسلىھەت سالسا، ئۇلارمۇ مۇھاجىرلاردەك ئىختىلاپلاشتى، ئۇ سىلەرمۇ چىقىپ كىتىڭلار دەپ، قۇرەيشلەرنىڭ مۇھاجىر پىش قەدەملىرىنى چاقىرتىپ ئۇلارغا مەسلىھەت سالسا، ئۇلار ئىختىلاپلاشماي، ھەممىسى بىردەك: بىز سىلىنىڭ كىشىلەرنى بۇۋاباغا تاشلاپ بەرمەي، ھەممىسنى قايتۇرۇپ ئېلىپ كىتىشلىرىنى خالايمىز دېدى، ئاندىن ئۆمەر رەزىيەاللّٰه ئەنھۇ مەن ئۇلاغ ئۈستىدە ۋەتىنىمگە سەپەر قىلىمەن، سىلەرمۇ شۇنداق قىلىڭلار دېدى. ئاندىن ئەبۇئۇبەيدەرەزىيەاللّٰه ئەنھۇ: اللّٰه نىڭ تەقدىرىدىن قېچىپ شۇنداق قىلامسەن؟دېدى، ئۆمەر رەزىيەاللّٰه ئەنھۇ ؛ ئى ئەبۇئۇبەيدە!ئەگەر بۇسۆزنى سەندىن باشقا بىررىسى دېگەن بولسا،(ھەي دەردىم؟!!چۈنكى ئۇ ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلىشنى ياقتۇرمايتتى)ئاندىن: ھەئە شۇنداق، اللّٰه نىڭ تەقدىرىدىن اللّٰه نىڭ يەنەبىرتەقدىرىگە قېچىۋاتىمىز، قېنى دەپ باققىنە، ئەگەر سىنىڭ تۆگىللىرىڭ بولسا، ئۇتۆگىلەر بىربىرىگە ئوخشمايدىغان ئىككى تەرىپى بار ۋادىي يايلاققا چۈشسە، ئۇنىڭ بىرتەرىپى مۆلچۈلۈك بولسا(يەنى ئوت ـ چۆپ، سۇلىرى مول بولسا)يەنەبىرتەرىپى قۇرغاق قەھەتچىلىك بولسا، سەن تۆگىللىرىڭنى مۆلچۈلۈك تەرەپتە باقساڭمۇ، اللّٰه نىڭ تەقدىرى بىلەن باققان بۇلىسەن، قۇرغاق ـ قەھەتچىلىك تەرەپتە باقساڭمۇ اللّٰه نىڭ تەقدىرى بىلەن باققان بۇلىسەن، شۇنداق ئەمەسمۇ؟دېدى، (يەنى شۇڭا مەن كىشىللىرىمنى ۋابا كېسىلى يوق تەرەپكە ئېلىپ بارىمەن دېدى) ئاندىن مەلۇم ھاجىتى ئۈچۈن سىرتتا چىقىپ كەتكەن ئابدۇررەھمان كىلىپ: ئىختىلاپ قىلماڭلار، مەندە بۇ توغرۇلۇق ئىلىم بار، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرەر زىمىندا ۋابا كېسىلىنىڭ بارلىقىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ جايغا كىرمەڭلار، سىلەر بار زىمىندا ۋابا كېسىلى يۈز بەرسە، ئۇنىڭدىن قېچىپ چىقىپ كەتمەڭلار دېدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەاللّٰه ئەنھۇ خۇشاللىقىدىن اللّٰه غا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتىپ قايتىپ كەتتى. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئۇسامەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھمەد، بەيھەقى، ئابدۇرەھماندىن، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن توپلىغان، سەھىھ.

5734 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَن ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أنّ عُمَرَ خَرَجَ إلَى الشّامِ، فَلَمّا جَاءَ سَرْغَ بَلَغَهُ أنّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشّامِ. فَأخْبَرَهُ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأرْضٍ، فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ. وَإذَا وَقَعَ بِأرْضٍ وَأنْتُمْ بِهَا، فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَاراً مِنْهُ» فَرَجَعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ مِنْ سَرْغٍ.
وَعَن ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أنّ عُمَرَ إنّمَا انْصَرَفَ بِالنّاسِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرەر زىمىندا ۋابا كېسىلىنىڭ بارلىقىنى ئاڭلىساڭلار، ئۇ جايغا كىرمەڭلار، سىلەر بار زىمىندا ۋابا كېسىلى يۈز بەرسە، ئۇنىڭدىن قېچىپ چىقىپ كەتمەڭلار، ئاندىن ئۆمەر سەرغدىن قايتىپ كەتكەن. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئۇسامەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەھمەد، بەيھەقى، ئابدۇرەھماندىن، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن توپلىغان، سەھىھ. ۋابا كېسىلى تېز يۇقىدىغان كېسەل بولۇپ، سائىتىگە نەچچە مىڭ ئادەم ئۆلىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن، كىرمەڭ، چىقماڭ، ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلىپ تۆۋەبىلەن شەھىدلىقنى كۈتۈڭ.

1030 ـ باب لا عدوى ولا طيرة ولا هامة ولا صفر، ولا نوء ولا غول، ولا يورد ممرض على مصح

الله نىڭ تەقدىرىسىز كېسەل يۇقۇش يوق، شۇم پال يوق، ئۆلۈكلەر سۆڭىكى قۇشقا ئايلىنىش يوق، يامغۇر پالانى يۇلتۇزنىڭ سەۋەبىدىن ياغدى دەپ ئېتىقاد قىلىشمۇ يوق، مەددە قۇرۇتنىڭ جان ئېلىشىمۇ يوق، ئېزىتقۇ يوق دېگەن توغرىسىدا

5735 ـ حدّثني أبُو الطاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى (وَاللّفظ لِأبِي الطاهِرِ) قالاَ: أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ. قالَ ابْنُ شِهَابٍ: فَحَدّثَنِي أبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَن، عَنْ أبي هُرَيْرَة، حِينَ قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ عَدْوَىَ وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ». فَقَالَ أعْرَابيّ: يَا رَسُولَ اللّهِ فمَا بَالُ الإِبِلِ تَكُونُ فِي الرّمْلِ كَأنّهَا الظّبَاءُ. فَيَجِيءُ الْبَعِيرُ الأجْرَبُ فَيَدْخُلُ فِيها فَيُجْرِبُهَا كُلّهَا؟ قالَ: «فَمَنْ أعْدَىَ الأوّلَ؟».
5736 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. قالاَ: حَدّثنَا يَعْقُوبُ (وَهُوَ ابْنُ إبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ). حَدّثنَا أبي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أخْبَرَنِي أبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَغَيْرُهُ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ عَدْوَىَ وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ» فَقَالَ أعْرَابِيّ: يَا رَسُولَ اللّهِ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ.

بۇ ھۇرەيرە، سائىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل، ئاللاھنىڭ تەقدىرىسىز ئۆزى يۇقىدۇ دېگەن ئېتىقاد يوق، مىيىتلەرنىڭ سۆڭىكى ھۇقۇشقا ئايلىنىدۇ دېگەن ئېتىقاد باتىل، (قۇش سايراپ ۋەيران قىلىشمۇ باتىل). كىشى قورساقتا چۇشكەن مەددە قۇرۇت سەۋەبىدىن ئۆلىدۇ دەپ ئېتىقاد قىلىشمۇ يوق، ئاندىن بىر ئەئرابىي كىشى؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قۇملۇقتا خۇددى كىيىكلەردەك ساپ ـ ساق تۆگىلەر ئوتلاۋاتسا،ئۇلارغا بىر دانە تەمرەتكىلىك تۆگە ئارلىشىپلا، ھەممە تۆگىنى تەمرەتكىلىك قىلىۋېتىدىكەنغۇ؟ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇنداق بولسا، تۇنجى قېتىمقى تۆگىنىڭ تەمرەتكىسىنى كىم پەيدا قىلدى ؟ دەپ، (ئەرەپلەرنىڭ خۇراپات ئادىتىگە قارشى تۇرغان، كېسەل ئاللاھنىڭ تەقدىرـ قازاسى ۋە خالىشى بىلەن يۇقىدۇ، ئۆزلىلا يۇقمايدۇ، ياكى كېسەل يۇقمايدۇ، ئالاھىدە ۋاباغا ئوخشاشلىرى مۇستەسنا دېگەن بولىدۇ)، بۇخارى، ئەھمەد،بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد ، مۇسلىم 4116 ــ ھەدىس،سەھىھ.

5737 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنَا أبُو الْيَمَانِ عَنْ شُعَيْبٍ، عَنِ الزّهْرِيّ. أخْبَرَنِي سِنَانُ بْنُ أبي سِنَانٍ الدّوءَلِيّ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم «لاَ عَدْوَىَ» فَقَامَ أعْرَابيّ فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ وَصَالِحٍ. وَعَنْ شُعَيْبٍ عَنِ الزّهْرِيّ قَالَ: حَدّثَنِي السّائِبُ بْنُ يَزِيدَ ابْنِ أخْتِ نَمِرٍ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ عَدْوَىَ وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل يۇقۇش يوق، ئۆلۈكلەر سۆڭىكى قۇشقا ئايلىنىش يوق، يامغۇر پالانى يۇلتۇزنىڭ سەۋەبىدىن ياغدى دەپ ئېتىقاد قىلىشمۇ يوق، مەددە قۇرۇتنىڭ جان ئېلىشىمۇ يوق، بۇلار جاھالىيەت ئېتىقادلىرى.مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد تويلىغان، سەھىھ. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ ھەدىسلەر بىلەن جاھالىيەت ئېتىقادلىرىغا قاتتىق رەددىيە بەرگەن، ئىسلام ئېچىدىكى توغرا ئېتىقاد ھەقىقى ئېتىقادتۇر، كېسەل يۇقۇش دېگىنى، تەقدىرسىز يۇقمايدۇ، بەلكى، ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن يۇقىدۇ دېگىنى، شۇڭا ساقلار كېسەللەر بار جايغا كېسەللەر ساقلار بار جايغا چۈشمەسلىكنى دېگەن. جوزام كېسىلىدىن قېچىشنى دېگەن، ئالىملار: توغرا، كېسەل يۇقۇش يوق، بۇ ئام سۆز، لېكىن، جوزام، قىچىشقاق، تۇبىركىليۇز قاتارلىقلار تەقدىر بىلەن يۇقىدۇ،

بۇ خاس دېگەن. كىشى لائىلاھە ئىللەللاھ! دەپ ئىسلام دىنىغا كىرىش بىلەنلا جاھالىيەت ئېتىقادىدىن ئۆرپ —

ئادەتلىرىدىن پۈتۈنلەي چىقىپ كېتىشى لازىم

5738 ـ وحدّثني أبُو الطاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ (وَتَقارَبَا فِي اللّفْظِ) قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ حَدّثَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ عَدْوَى» ثُمّ حَدّثَ أَنّهُ قالَ: «لاَ يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحّ».
قالَ أبُو سَلَمَةَ: كَانَ أبُو هُرَيْرَةَ يُحَدّثُهُمَا كِلْتَيْهِمَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ صَمَتَ أَبُو هُرَيْرَةَ بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ قَوْلِهِ «لاَ عَدْوَى» وَأَقامَ عَلَى «أَنْ لاَ يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحّ» قالَ فقالَ الْحَارِثُ بْنُ أَبي ذبَابٍ (وَهُوَ ابْنُ عَمّ أَبي هُرَيْرَةَ): قَدْ كُنْتُ أَسْمَعُكَ، يَا أَبَا هُرَيْرَةَ تُحَدّثُنَا مَعَ هَذَا الْحَدِيثِ حَدِيثاً آخَرَ. قَدْ سَكَتّ عَنْهُ. كُنْتَ تَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ عَدْوَى» فَأَبَى أَبُو هُرَيْرَةَ أَنْ يَعْرِفَ ذَلِكَ. وَقالَ: «لاَ يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحّ» فَمَا رَآهُ الْحَارِثُ فِي ذَلِكَ حَتّى غَضِبَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَرَطَنَ بِالْحَبَشِيّةِ. فَقالَ لِلْحَارِثِ: أَتَدْرِي مَاذَا قُلْتُ؟ قالَ: لاَ. قالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قُلْتُ: أَبَيْتُ. قالَ أَبُو سَلَمَةَ: وَلَعمْرِي لَقَدْ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدّثُنَا أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ عَدْوَى» فَلاَ أَدْرِي أَنَسِيَ أَبُو هُرَيْرَةَ، أَوْ نَسَخَ أَحَدُ الْقَوْلَيْنِ الآخَرَ؟.
5739 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: حَدّثَنِي. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ ـ يَعْنُونَ ابْنَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ـ حَدّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يُحَدّثُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ عَدْوَى» وَيُحَدّثُ مَعَ ذَلِكَ «لاَ يُورِدُ الْمُمْرِضُ عَلَى الْمُصِحّ» بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ.
5740 ـ حدّثناه عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. حَدّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل، ئاللاھنىڭ تەقدىرىسىز ئۆزى يۇقىدۇ دېگەن ئېتىقاد يوق دەپ، ئاندىن كېيىن مۇنداق دېگەن: كېسەل كىشى ساق كىشى ئۇستىگە چۈشمىسۇن، ساق كىشمۇ كېسەل كىشى ئۇستىگە چۈشمىسۇن. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسىدىن، ئالاھىدە يۇقۇملۇق كېسەل بار دېگەن چىقىدۇ. ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن كېسەل يۇقۇشى بار، بۇ خاس ئەھۋالدۇر، كېسەل يۇقۇش يوق دېگەن ئام سۆزنى بۇ خاسلايدۇ.

5741 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ هَامَةَ وَلاَ نَوْءَ وَلاَ صَفَرَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل يۇقۇش يوق، ئۆلۈكلەر سۆڭىكى قۇشقا ئايلىنىش يوق، يامغۇر پالانى يۇلتۇزنىڭ سەۋەبىدىن ياغدى دەپ ئېتىقاد قىلىشمۇ يوق، مەددە قۇرۇتنىڭ جان ئېلىشمۇ يوق، بۇلار جاھالىيەت ئېتىقادلىرى.مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5742 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ، ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ غُولَ».
5743 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمِ بْنِ حَيّانَ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا يَزِيدُ (وَهُوَ التّسْتَرِيّ) حَدّثَنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ عَدْوَى وَلاَ غُولَ وَلاَ صَفَرَ».
5744 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ غُولَ».
وسَمِعْتُ أَبَا الزّبَيْرِ يَذْكُرُ أَنّ جَابِراً فَسّرَ لَهُمْ قَوْلَهُ «وَلاَ صَفَرَ» فَقالَ أَبُو الزّبَيْرِ فِي تَفْسِيرِ صَفَرَ: الصّفَرُ الْبطْنُ فَقِيلَ لِجَابِرٍ: كَيْفَ؟ قالَ: إِنّهَا دَوَابّ الْبَطْنِ. قالَ وَلَمْ يُفَسّرِ الْغُولَ. قالَ أَبُو الزّبَيْرِ: هَذِهِ الْغُولُ الّتِي تَغَوّلُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن : كېسەل، ئاللاھنىڭ تەقدىرىسىز يۇقمايدۇ، كىشى شۇم پال ئېلىپ، ئەمەلدىن يانسا بولمايدۇ، ئۆلۈكلەرنىڭ سۆڭىكى قۇشقا ئايلىنىدۇ دېيىش خاتا، باتىل

ئېتىقادتۇر، مەددە قۇرۇت جانلى ئالالمايدۇ، چۆللەردە سەپەر قىلغاندا ئېتىقاتلىرى (بۇنداق ئېتىقاتلار خاتادۇر). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: چۆل، جاڭگاللاردا سەپەر قىلغانلارنى ئازدۇرغۇچى، جىن ــ شەيتانلاردىن بولغان ئېتىقادى يوق، (بۇ جاھالىيەت ئېتىقادى)، ئېتىقادى مەۋجۇد ئەمەس. ئەبۇ داۋۇد 3414 ــ ھەدىس، سەھىھ.

1031 ـ باب الطيرة والفأل، وما يكون فيه من الشؤم ياخشى پال ۋە شۇم پال ئېلىش توغرىسىدا

5745 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ: «الْكَلِمَةُ الصّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أحَدُكُمْ».
5746 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ ح وَحَدّثَنِيهِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الأسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَفِي حَدِيثِ عُقَيْلٍ: عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَقُلْ: سَمِعْتُ. وَفِي حَدِيثِ شُعَيْبٍ: قَالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. كَمَا قَالَ مَعْمَرٌ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شۇم پال ئېلىش يوق، پالنىڭ ياخشىسى بىرىڭلار تۇنجى قېتىم ئاڭلايدىغان ياخشى سۆزدۇر. ياخشى ئىسمدۇر، ئۇ ياخشى پالدۇر. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5747 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا هَمّامُ بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أنَسٍ أنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ. وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ: الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ، الْكَلِمَةُ الطّيّبَةُ».
5748 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: أخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ. وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ» قَالَ قِيلَ: وَمَا الفَأْلُ؟ قَالَ «الْكَلِمَةُ الطّيّبَةُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل يۇقۇش يوق، شۇم پال ئېلىش يوق، مېنى ياخشى پال خۇرسەن قىلىدۇ، ياخشى پال دېگەن، بىرىڭلار ئاڭلايدىغان ياخشى سۆزدۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5749 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنِي مُعَلّى بْنُ أسَدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَتِيقٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ. وَأحِبّ الْفَأْلَ الصّالِحَ».
5750 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ عَدْوَى وَلاَ هَامَةَ وَلاَ طِيَرَةَ. وَأحِبّ الْفَأْلَ الصّالِحَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل يۇقۇش يوق، شۇم پال ئېلىش يوق، مېنى ياخشى پال خۇرسەن قىلىدۇ، ياخشى پال دېگەن، بىرىڭلار ئاڭلايدىغان ياخشى سۆزدۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

57512225 ــ حع115) وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا مَالِكُ بْنُ أنَسٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حَمْزَةَ وَ سَالِمٍ، ابْنَيْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الشّؤْمُ فِي الدّارِ وَالْمَرْأةِ وَالْفَرَسِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شۇملۇق ئۈچ نەرسىدە بولىدۇ، ئەخلاقسىز، تۇغماس ئايالدا، تار، خوشنىسى يامان تۇرالغۇجايىدا، ناچار ھايۋان، ناچار ئاتتا بولىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5752 ـ وحدثنا أبو الطاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حَمْزَةَ وَسَالِمٍ، ابْنَيْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ. وَإِنّمَا الشّؤْمُ فِي ثَلاَثَةٍ: الْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ وَالدّارِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كېسەل يۇقۇش يوق، شۇم پال يوق،(سۆگەك قۇشقا ئايلىنىش يوق، مەددە قۇرۇتنىڭ كىشنى ئۆلتۈرۈشى يوق، ھەممىسى جاھالىيەت ئېتقادلىرى خاتادۇر).ھەقىقەتەن شۇملۇق ئۈچ نەرسىدە بۇلىدۇ،ناچار ئاتتا ، ئەخلاقسىز، تۇغماس ئايالدا، خوشنىسى يامان تار ھۆيلىدا. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

5753 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ وَحَمْزَةَ، ابْنَيْ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِمَا، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى و عَمْرٌو النّاقِدُ و زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ وَ حَمْزَةَ، ابْنَيْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ. ح وَحَدّثَنَاهُ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضّلِ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ إِسْحَقَ. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فِي الشّوْمِ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ. لاَ يَذْكُرُ أَحَدٌ مِنْهُمْ فِي حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ: الْعَدْوَى وَالطّيَرَةَ، غَيْرُ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ.

5754 ـ وحدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَكَمِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ زَيْدٍ أَنّهُ سَمِعَ أَبَاهُ يُحَدّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «إِنْ يَكُنْ مِنَ الشّوْمِ شَيْءٌ حَقّ، فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدّارِ».

5755 ـ وحدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَلَمْ يَقُلْ: حَقّ.

5756 ـ وحدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ. حَدّثَنِي عُتْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنْ كَانَ الشّوْمُ فِي شَيْءٍ، فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَسْكَنِ وَالْمَرْأَةِ».

5757 -5758 ـ ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنْ كَانَ، فَفِي الْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ وَالْمَسْكَنِ» يَعْنِي الشّوْمَ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر بىرەر نەرسىدە شۇملۇق بولۇپ قالسا، شۇملۇق چوقۇم تار، خوشنىسى يامان ھويلىدا، ناچار، يامان، ئەخلاقسىز خوتۇندا، ئاللاھ يولىدا ئەمەس، پەخرى رىيا ئۈچۈن، بېقىلغان ئاتتا بولىدۇ، بۇ ھەدىسنى مالىك، ئەھمەد، بۇخارى، ئىبنى ماجە، سەھلى ئىبنى سەئىددىن، بەيھەقى، ئىبنى ئۆمەردىن، مۇسلىم نەسەئى، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، توپلىغان، سەھىھ.

5759 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِراً يُخْبِرُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: «إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ، فَفِي الرّبْعِ وَالْخَادِمِ وَالْفَرَسِ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر بىرەر نەرسىدە شۇملۇق بولۇپ قالسا، شۇملۇق چوقۇم تار، خوشنىسى يامان ھويلىدا، ناچار، يامان، ئەخلاقسىز خوتۇندا، ئاللاھ يولىدا ئەمەس، پەخرى رىيا ئۈچۈن بېقىلغان ئاتتا، ئەيىب ـ نوقسانلىرى كۆپ ئىتائەتسىز قۇل خادىمدا بولىدۇ،

1032 - باب تحريم الكهانة وإتيان الكهان كاھىنلىق، جىنكەشلىكنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

5760 - حدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهابٍ. عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحكَمِ السّلَمِيّ. قالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُمُوراً كُنّا نَصْنَعُهَا فِي الْجَاهِلِيّةِ. كُنّا نَأْتِي الْكُهّانَ. قَالَ صلى الله عليه وسلم: «فَلاَ تَأْتُوا الْكُهّانَ» قالَ: قُلْتُ: كُنّا نَتَطَيّرُ. قالَ: «ذَلِكَ شَيْءٌ يَجِدُهُ أَحَدُكُمْ فِي نَفْسِهِ، فَلاَ يَصُدّنّكُمْ».
5761 - وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنِي حُجَيْنٌ(يَعْنِي ابْنَ الْمُثَنّى). حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوّارٍ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. أَخْبَرَنَا إِسْحَقُ بْنُ عِيسَى. أَخْبَرَنَا مَالِكٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَ مَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ. غَيْرَ أَنّ مَالِكاً فِي حَدِيثِهِ ذِكَرَ الطّيَرَةَ. وَلَيْسَ فِيهِ ذِكْرُ الْكُهّانِ.
5762 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ حَجّاجِ الصّوّافِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا الأَوْزَاعِيّ. كِلاَهُمَا عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ هِلاَلِ بْنِ أَبِي مَيمُونَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحكَمِ السّلَمِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قالَ: قُلْتُ: وَمِنّا رِجَالٌ يَخُطّونَ قالَ: «كَانَ نَبِيّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ يَخُطّ. فَمَنْ وَافَقَ خَطّهُ فَذَاكَ».

مۇئاۋىيە ئىبنى ھەكەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز جاھالىيەتتە نۇرغۇن ئىشلارنى قىلاتتۇق، بىز كاھىن ـ جىنكەشنىڭ قېشىغا باراتتۇق دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەمدى ھەرگىز كاھىننىڭ قېشىغا بارماڭلار دېدى، مەن: بىز شۇم پال ئالاتتۇق دىسەم، رەسۇلۇللاھ: ئۇئىش بىرىڭلار قەلبىدە تاپىدىغان، گۇمان قىلىدىغان نەرسىدۇر، شۇم پال سىلەرنى ئۆز يۇلۇڭلاردىن، ھاجىتىڭلاردىن توسۇپ قويمىسۇن دېدى، مەن: بىزدىن خەتتاتلىق قىلىدىغانلار بار دىسەم، رەسۇلۇللاھ: پەيغەمبەرلەردىن بىر پەيغەمبەر خەتتات ئىدى، (بەزىلەر ئىدرىس دىيىشىدۇ) كىمنىڭ خەتتاتلىقى ئۇنىڭ خېتىگە مۇۋاپىق كېلىپ قالسا، ئۇ شۇنداق بولىدۇ، (يەنى خەتتاتلىقى دۇرۇس بولىدۇ)دېدى.ئەھمەد،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد،نەسەئى سەھىھ.

5763 - وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ الْكُهّانَ كَانُوا يُحَدّثُونَنَا بِالشّيْءِ فَنَجِدُهُ حَقّا. قالَ: «تِلْكَ الْكَلِمَةُ الْحَقّ. يَخْطَفُهَا الْجِنّيّ فَيَقْذِفُهَا فِي أُذُنِ وَلِيّهِ. وَيَزِيدُ فِيهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ».
5764 ـ5765 - حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ (وَهُوَ ابْنُ عُبَيْدِ اللّهِ) عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي يَحَيَى بْنُ عُرْوَةَ أَنّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ يَقُولُ: قالَتْ عَائِشَةُ: سَأَلَ أُنَاسٌ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْكُهّانِ؟ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسُوا بِشَيْءٍ» قالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ فَإِنّهُمْ يُحَدّثُونَ أَحْيَاناً الشّيْءَ يَكُونُ حَقّا. قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْجِنّ يَخْطَفُهَا الْجِنّي. فَيَقُرّهَا فِي أُذُنِ وَلِيّهِ قَرّ الدّجَاجَةِ، فَيَخْلِطُونَ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن كاھىن(يەنى غەيبنى، سىرنى داۋا قىلىدىغان جىنكەشلەر)توغرىسىدا سورغاندا، رەسۇلۇللاھ: ئۇلار ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ دېدى، ئۇلار: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار بەزىدە ھەق،راست بولغان ئىشنىمۇ سۆزلەيدۇ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ: ئەشۇ ھەق بولغان،راست يۈزبەرگەن بىر كەلىمە سۆزنى جىنلار ئوغۇرلۇقچە ئاڭلىۋېلىپ، ئۇنى جىنكەش دوستىنىڭ قۇلىقىغا خۇددى توخۇنىڭ قىچقىرغىنىدەك، قىرقىراپ ئىلھام قىلىدۇ، ئاندىن ئۇلار ئۇ بىر سۆزگە ئۆز ئىچىدىن 100 يالغاننى ئارلاشتۇرۇپ قوشۇپ سۆزلەيدۇ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

5766 ـ5767 ـ حدّثنا حَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ حَسَنٌ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ. وَقالَ عَبْدٌ: حَدّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ). حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، حَدّثَنِي عَلِيّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَبّاسٍ. قالَ: أَخْبَرَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنَ الأَنْصَارِ أَنّهُمْ بَيْنَمَا هُمْ جُلُوسٌ لَيْلَةً مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رُمِيَ بِنَجْمٍ فَاسْتَنَارَ. فَقالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَاذَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ فِي الْجَاهِلِيّةِ، إِذَا رُمِيَ بِمِثْلِ هَـذَا؟» قالُوا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. كُنّا نَقُولُ وُلِدَ اللّيْلَةَ رَجُلٌ عَظِيمٌ. وَمَاتَ رَجُلٌ عَظِيمٌ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَإِنّهَا لاَ يُرْمَى بِهَا لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ. وَلَكِنْ رَبّنَا، تَبَارَكَ وَتَعَالَى اسْمُهُ، إِذَا قَضَى أَمْراً سَبّحَ حَمَلَةُ الْعَرْشِ. ثُمّ سَبّحَ أَهْلُ السّمَاءِ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. حَتّى يَبْلُغَ التّسْبِيحُ أَهْلَ هَـذِهِ السّمَاءِ الدّنْيَا. ثُمّ قالَ الّذِينَ يَلُونَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ لِحَمَلَةِ الْعَرْشِ: مَاذَا قالَ رَبّكُمْ؟ فَيُخْبِرُونَهُمْ مَاذَا قالَ. قالَ: فَيَسْتَخْبِرُ بَعْضُ أَهْلِ السّمَاوَاتِ بَعْضَاً. حَتّى يَبْلُغَ الْخَبَرُ هَـذِهِ السّمَاءَ الدّنْيَا. فَتَخْطَفُ الْجِنّ السّمْعَ فَيَقْذِفُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ. وَيُرْمَوْنَ بِهِ. فَمَا جَاؤُوا بِهِ عَلَى وَجْهِهِ فَهُوَ حَقّ وَلَكِنّهُمْ يَقْرِفُونَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ». وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيّ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ (يَعْنِي ابْنَ عُبَيْدِ اللّهِ). كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَـذَا الأَسْنَادِ، غَيْرَ أَنّ يُونُسَ قالَ: عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبّاسٍ. أَخْبَرَنِي رِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الأَنْصَارِ. وَفِي حَدِيثِ الأَوْزَاعِيّ «وَلَـكِنْ يَقْرِفُونَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ». وَفِي حَدِيثِ يُونُسَ «وَلَـكِنّهُمْ يَرْقَوْنَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ» وَزَادَ فِي حَدِيثِ يُونُسَ «وَقَالَ اللّهُ: {حَتّىَ إِذَا فُزّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبّكُمْ قَالُوا الْحَقّ}. (43سبأ الآية: 32) وَفِي حَدِيثِ مَعْقِلٍ كَمَا قَالَ الأَوْزَاعِيّ «وَلَـكِنّهُمْ يَقْرِفُونَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ».

ئىبنى ئابباس ۋە ئەنسارىلاردىن بولغان بىر ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇلار بىركىچىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئولتۇرسا، بىر تال يۇلتۇز نۇر چىقىرىپ ئېقىپ چۈشۈپتۇ، رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا :سىلەر جاھالىيەتتىكى ۋاقىتلاردا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش يۇلتۇز ئېقىپ چۈشسە، نىمە دەيتتىڭلار؟ دىسە، ئۇلار: الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى ئالىمكى، بىز ئۇچاغلاردا؛ بۈگۈن كېچە ئۇلۇغ بىركىشى تۇغۇلۇپتۇ ياكى ئۇلۇغ بىركىشى ئۆلۈپتۇ دەيتتۇق دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ ھەقىقەتەن ئۇ يۇلتۇزلار بىرەر كىشىنىڭ ئۆلۈمى ياكى ھاياتى ئۈچۈن ئېتىلمايدۇ، ئېقىپ چۈشمەيدۇ، لېكىن رەببىمىز ئاللاھتائالا بىرەر ئىشقا ھۆكۈم قىلسا، ئەرشنى كۆتۈرۈپ تۇرغۇچى پەرىشتىلەر تەسبىھ ئېيتىپ كېتىدۇ، ئاندىن ئۇلارغا يېقىن بولغان ئاسمان ئەھلى تەسبىھ ئەيتىپ كىتىدۇ، بۇ تەسبىھ دۇنيا ئاسمىنىنىڭ ئەھلىگىچە يىتىپ كىلىدۇ،ئاندىن ئەرشنى كۆتۈرگۈچى پەرىشتىلەرگە ئۇلارغا يېقىن بولغانلار؛ رەببىڭلار نىمە دېدى؟ دىيىشىپ كېتىدۇ، ئۇلار بىرىسى ــ بىرسىگە ئاللاھنىڭ نىمە دىگەنلىكىنى خەۋەر قىلىشىپ، ئاسمان ئەھلى بەزىسى ــ بەزىسىدىن خەۋەر تەلەپ قىلىشىپ تاكى ئۇ خەۋەر ھۆكۈم بولسا، مۇشۇ دۇنيا ئاسمىنىغىچە يېتىدۇ، ئاندىن ئۇنى جىنلار ئوغۇرلۇقچە ئاڭلاپ، قېچىپ كىلىپ، جىنكەش دوستلىرىغا تاشلايدۇ، ئۇ جىنلار ئەنە شۇ ئاقار يۇلتۇزلار بىلەن ئېتىلىدۇ، (زىمىنغا چۈشكىچە ساق قالىدىغىنى ئاز) ئۇلار ئۆز ئەينى ئېلىپ كەتكەن خەۋەر ھەق، راست ئىدى، لېكىن ئۇلار بۇ خەۋەردە پىرقە ــ پىرقىگە بۆلۈنۈپ، ئۇنىڭدىن بۇنىڭغا چۈشكىچە ئىختىلاپ قىلىشىپ، نۇرغۇن يالغان سۆزلەرنى زىيادە قىلىشىتىدۇ . ئەھمەد، تىرمىزى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.بۇ سەھىھ ھەدىس جىنلار خەۋىرى، جىنكەش توغرىسىدا مۆجىزە بولۇپلا قالماستىن، بەلكى يېڭى ئىلىم پەندىمۇ، بولۇپمۇ ئاسترونومىيەدە مۆجىزە بولىدۇ، شۇنداقلا سۈرە ساففاتتىكى ئايەتلەر ، بۇ ھەدىس بىلەن شۇ ئايەتكە بەرگەن ساھابە، تابىئىنلارنىڭ تەپسىر ئىزاھات، شەرھىيلىرى مۆجىزە بولماقتا، راستىنلا ئاقار يۇلتۇز بىر

نەرسىنى قوغلايدۇ، ئىزدەيدۇ، راستىنلا يۇلتۇزلار نۇرى ئاجرايدۇ، ئۆزى ئەمەس، نۇرى، ئوتى ئاجراپ، ئاندىن مىتئورىت تاشقا ئايلىنىپ، ئاندىن قوغلاپ ئاتموسفرادا كۆيۈپ كۆيدۇرىدۇ، بۇ رۇشەن مۆجىزىدۇر.

5768 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثنَا يَحْيَى (يَعْني ابْنَ سَعِيدٍ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ صَفِيّةَ، عَنْ بَعْضِ أزْوَاجِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قالَ: «مَنْ أتَى عَرّافاً فَسَألَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ أرْبَعِينَ لَيْلَةً».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئايالى ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم غەيىب داۋاسى قىلىدىغان يۇرت ئاقساقىلى كاھىننىڭ، داخاننىڭ يېنىغا بېرىپ، بىرەر نەرسە توغرىسىدا مەسىلە سورىسا، ئۇ كىشىنىڭ 40 كۈنلۈك نامىزى قوبۇل قىلىنمايدۇ. ئەھمەد 16041 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4137 ــ ھەدىس. سەھىھ. بىرگە تەقۋا، دانا، ئالىملار مەسلىھەت سوراشتا يېتەرلىكتۇر. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم غەيىبنى داۋا قىلىدىغان داخانغا، پالچىغا، كاھىن، جىنكەشكە بارسا، ئاندىن ئۇ دېگەن سۆزلەرنى تەستىقلاپ ئىشەنسە، ھەققەتەن ئۇ مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە نازىل قىلىنغان قۇرئانغا كاپىر بولدى. ئەھمەد، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ. باخشى، داخان، جىنكەش، كاھىننىڭ يېنىغا بېرىش قەتئىي ھارامدۇر، شىرىكتۇر. بىرگە قۇرئان، سەھىھ ھەدىس كۇپايە، ئۇلارغا ھاجىتىمىز يوق.

1033 ـ باب اجتناب المجذوم ونحوه

5769 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ هُشَيْمُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشّرِيدِ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: كَانَ فِي وَفْدِ ثَقِيفٍ رَجُلٌ مَجْذُومٌ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّا قَدْ بَايَعْنَاكَ فَارْجِعْ».

ئەمرۇئىبنى شەرىيدنىڭ دادىسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، سۇقەيپ قەبىلىسىنىڭ ئەلچىللىرى ئارىسىدا جۇزام كېسىلى (يەنى يۇقۇملۇق تېرى كېسىلى) بولغان بىر كىشى بارئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا؛ «بىز ساڭا بەيئەت قىلغان بولدۇق، سەن ئەمدى قايتىپ كېتىۋەرگىن» دەپ كىشى ئەۋەتكەن ئىدى.

41 ـ كتاب قتل الحيّات وغيرها

1034 ـ باب قتل الحيات وغيرها ***يىلان-چايانلارنى ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا***

5770 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا عَبْدَةُ. حَدّثنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: أَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَتْلِ ذِي الطّفْيَتَيْنِ. فَإِنّهُ يَلْتَمِسُ الْبَصَرَ وَيُصِيبُ الْحَبَلَ.
5771 ـ وَحَدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. أَخْبَرَنَا هِشَامٌ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، وَقَالَ: الأَبْتَرُ وَذُو الطّفْيَتَيْنِ.
5772 ـ وحدّثني عَمْرُو بْنُ مُحَمّدٍ النّاقِدُ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «اقْتُلُوا الْحَيّاتِ وَذَا الطّفْيَتَيْنِ وَالأَبْتَرَ. فَإِنّهُمَا يَسْتَسْقِطَانِ الْحَبَلَ وَيَلْتَمِسَانِ الْبَصَرَ». قَالَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقْتُلُ كُلّ حَيّةٍ وَجَدَهَا. فَأَبْصَرَهُ أَبُو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ أَوْ زَيْدُ بْنُ الْخَطّابِ، وَهُوَ يُطَارِدُ حَيّةً. فَقَالَ: إِنّهُ قَدْ نُهِيَ عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇستىدە ئاق ئىككى سىزىقى بار، زەھەرلىك يىلاننى ئۆلتۈرۈڭلار، چۈنكى، بۇ يىلان كۆزنى قۇيۇۋېتىدۇ، ھامىلدارنىڭ بالىسىنى چۈشۈرۈۋېتىدۇ، مۇسىبەت يەتكۈزىدۇ، ئۆي يىلانلىرى ئۆلتۈرۈلمەيدۇ. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

5773 ـ وحدّثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزّبَيْدِيّ، عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُ بِقَتْلِ الْكِلاَبِ. يَقُولُ: «اقْتُلُوا الْحَيّاتِ وَالْكِلاَبَ وَاقْتُلُوا ذَا الطّفْيَتَيْنِ وَالأَبْتَرَ فَإِنّهُمَا يَلْتَمِسَانِ الْبَصَرَ وَيَسْتَسْقِطَانِ الْحَبَالَى». قَالَ الزّهْرِيّ: وَنُرَى ذَلِكَ مِنْ سُمّيْهِمَا، وَاللّهُ أَعْلَمُ. قَالَ سَالِمٌ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ: فَلَبِثْتُ لاَ أَتْرُكُ حَيّةً أَرَاهَا إِلاّ قَتَلْتُهَا. فَبَيْنَا أَنَا أُطَارِدُ حَيّةً، يَوْماً، مِنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ، مَرّ بِي زَيْدُ بْنُ الْخَطّابِ أَوْ أَبُو لُبَابَةَ. وَأَنَا أُطَارِدُهَا. فَقَالَ: مَهْلاً. يَا عَبْدَ اللّهِ فَقُلْتُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِقَتْلِهِنّ. قَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ نَهَى عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ.

5774 ـ وَحَدّثَنِيهِ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنَا حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، غَيْرَ أَنّ صَالِحاً قَالَ: حَتّى رَآنِي أَبُو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ وَزَيْدُ بْنُ الْخَطّابِ. فَقَالاَ: إِنّهُ قَدْ نَهَى عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ. وَفِي حَدِيثِ يُونُسَ «اقْتُلُوا الْحَيّاتِ» وَلَمْ يَقُلْ «ذَا الطّفْيَتَيْنِ وَالأَبْتَرَ».

5775 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ أَنّ أَبَا لُبَابَةَ كَلّمَ ابْنَ عُمَرَ لِيَفْتَحَ لَهُ بَاباً فِي دَارِهِ، يَسْتَقْرِبُ بِهِ إِلَى الْمَسْجِدِ. فَوَجَدَ الْغِلْمَةُ جِلْدَ جَانَ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: الْتَمِسُوهُ فَاقْتُلُوهُ. فَقَالَ أَبُو لُبَابَةَ: لاَ تَقْتُلُوهُ. فَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ قَتْلِ الْجِنّانِ الّتِي فِي الْبُيُوتِ.

5776 وَحَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثَنَا نَافِعٌ. قَالَ: كَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقْتُلُ الْحَيّاتِ كُلّهُنّ، حَتّى حَدّثَنَا أَبُو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ الْبَدْرِيّ [1] أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ قَتْلِ جِنّانِ الْبُيُوتِ، فَأَمْسَكَ.

5777 حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللهِ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ [1] أَنّهُ سَمِعَ أَبَا لُبَابَةَ يُخْبِرُ ابْنَ عُمَرَ [1] أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ قَتْلِ الْجِنّانِ.

5778 وحَدّثَنَاه إِسحَق بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي لُبَابَةَ، عَنْ النّبِيَ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنُ أَسْمَاءَ الضّبَعِيّ. حَدّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ [1] أَنّ أَبَا لُبَابَةَ أَخْبَرَهُ [1] أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ قَتْلِ الْجِنّانِ الّتِي فِي الْبُيُوتِ.

5779 حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقفِيّ). قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي نَافِعٌ [1] أَنّ أَبَا لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ الأَنْصَارِيّ ـ وَكَانَ مَسْكَنُهُ بِقُبَاءٍ فَانْتَقَلَ إِلَى الْمَدِينَةِ ـ فَبَيْنَمَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ جَالِساً مَعَهُ يَفْتَحُ خَوْخَةً لَهُ، إِذَا هُمْ بِحَيّةٍ مِنْ عَوَامِرِ الْبُيُوتِ. فَأَرَادُوا قَتْلَهَا. فَقَالَ أَبُو لُبَابَةَ: إِنّهُ قَدْ نُهِيَ عَنْهُنّ (يُرِيدُ عَوَامِرَ الْبُيُوتِ) وَأَمِرَ بِقَتْلِ الأَبْتَرِ وَذِي الطّفْيَتَيْنِ. وَقِيلَ: هُمَا اللّذَانِ يَلْتَمِعَانِ الْبَصَرَ وَيَطْرَحَانِ أَوْلاَدَ النّسَاءِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يىلانلارنى، ئىتلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار، بولۇپمۇ قۇيرۇقى كېسىلگەندەك قىسقا يىلاننى، ئىككى چېكىتلىك زەھەرلىك يىلاننى ئۆلتۈرۈڭلار، بۇ خىل يىلان سىزىقلىق بولۇپ قورقۇنۇشلۇقتىن ھامىلدارنىڭ بالىسىنى چۈشۈرۈۋېتىدۇ، كۆزنى چېقىشنى ئىزدەيدۇ، كۆزنى كور قىلىپ قويىدۇ،(بىرىنىڭ ئۇستىدە ئاق ئىككى سىزىق بار يەن بىرسى بولسا، قۇيرۇقى بەك قىسقا، بۇلار كۆزنى قۇيۇۋېتىدۇ، ئاياللارنىڭ بالىسىنى چۈشۈرۈۋېتىدۇ)، بىر چاغدا مەن بىر يىلاننى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن قوغلاۋاتسام، ئەبۇلۇبابە؛ ئۇنى ئۆلتۈرمە!!دەپ ماڭا نىدا قىلىپ توۋلىدى، مەن ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : يىلانلارنى ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىغانغۇ؟دېسەم، ئۇ: شۇنىڭدىن كېيىن ئۆي يىلانلىرىنى (يەنى يىلان جىنلارنى)ئۆلتۈرۈشتىن توسقان، ئۇلار ئۆيلەرنى ئاۋاتلاشتۇرۇپ، گۈللەندۇرگۈچى (جىنلاردۇر) دېدى.بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد قاتارلىقلار توپلىغان، سەھىھ.

5780 5781 وحَدّثني إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أخْبَرنَا مُحَمّدُ بْنُ جَهْضَمٍ. حَطدّثنَا إسْمَاعِيلُ(وَهُوَ عِنْدَنَا ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ ، قالَ: كَانَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ يَوْمَاً عِنْدَ هَدمٍ لَهُ. فرَأى وَبِيصَ جَانّ. فقَالَ: اتّبِعُوا هَذا الْجَانّ فَاقْتُلُوهُ. قالَ أبُو لُبَابَةَ الأنْصَارِيّ : إنّي سَمَعْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم نَهَى عَنْ قتْلِ الْجِنّانِ الّتِي تَكُونُ فِي الْبُيُوتِ. إلاّ الأبْتَرَ وَذَا الطّفْيَتَيْنِ. فَإنّهُمَا اللّذَانِ يَخْطِفَانِ الْبَصرَ وَيَتَتَبّعَانِ مَا فِي بُطُونِ النّساءِ.

ئەبۇلۇبابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۆي يىلانلىرنى ئۆلتۈرمەڭلار.لېكىن، ھەرقانداق قۇيرۇقى چولاق قىسقا، ئىككى چېكىتى بار، ئۇستىدە ئىككى سىزىقى بار، يىلانلارنى ئۆلتۈرۈڭلار، چۈنكى ئۇلار، قورساقدىن بالىنى چۈشۈرۈۋېتىدۇ، كۆزنى قويۇپ، قارىغۇ قىلىۋېتىدۇ، شۇڭا ئۆلتۈرۈڭلار.

بۇخارى ، مۇسلىم توپلىغان،

5782 حَدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ـ وَاللّفْظُ لِيَحْيَى ـ (قالَ يَحْيَى وَ إِسْحَقُ: أَخْبَرنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبدِ اللهِ . قالَ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي غَارٍ. وَقدْ أُنْزِلَتْ عَلَيْه: وَالْمُرْسَلاَتِ عُرْفاً. فنَحْنُ نَأْخُذُهَا مِنْ فِيهِ رَطْبَةً. إذْ خَرجَتْ عَلَيْنَا حَيّةٌ. فقَالَ: «اقْتُلُوهَا» فَابْتَدَرْنَاهَا لِنَقْتُلَهَا. فَسَبَقَتْنَا. فقَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: وَقاهَا اللهُ شَرّكُمْ كَمَا وَقاكُمْ شَرّهَا».
5783 وَحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، فِي هَذَا الإسْنَادِ، بِمِثْلِهِ.
5784 وحَدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنُ غِيَاثٍ). حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللهِ [1] أَنّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ مُحْرِماً بِقَتْلِ حَيّةٍ بِمِنًى.
5785 وحَدّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْص بْنُ غِيّاثٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا الأَعْمَشُ. حَدّثنِي إبْرَاهِيمُ عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللهِ . قالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَارٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرِ وَأَبِي مُعَاوِيَةَ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز غاردا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، شۇچاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە«ۋەلمۇرسەلاتى ئۇرفا»دېگەن سۈرە نازىل قىلىندى، بىز ئۇنى رەسۇلۇللاھ نىڭ ئاغزىدىن يېڭىلا ئېلىپ يادا ئالدۇق، ئاندىن بىر يىلان چىقىۋىدى، رەسۇلۇللاھ: ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار!!دېدى، بىز ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە ئالدىرىشىپ كەتتۇق، بىز يىلاننى ئۆلتۈرمەكچى بولغىنىمىزدا ئۇ قېچىپ كىرىپ كەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇ سىلەرنىڭ يامانلىقىڭلاردىن ساقلىنىپ قالدى، سىلەرمۇ ئۇنىڭ يامانلىقىدىن ساقلىنىپ قالدىڭلار، الله ھەر ئىككىلى تەرەپنىڭ يامالىقنى بىر بىرىدىن ساقلىدى، دىگەن. بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

5786 وحَدّثنِي أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عُمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ صَيْفِيّ (وَهُوَ عِنْدَنَا مَوْلَى ابْنِ أَفْلَحَ). أَخْبَرَنِي أَبُو السّائِبِ. مَوْلَى هِشَامِ بْنُ زُهرَةَ[1] أَنّهُ دَخَلَ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ فِي بَيْتِهِ. قالَ فَوَجَدْتُهُ يُصَلّي. فَجَلَسْتُ أَنْتَظِرُهُ حَتّى يَقْضِيَ صَلاتَهُ. فَسَمِعْتَ تَحْرِيكاً فِي عَرَاجِينَ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ. فَالْتَفتّ فَإذا حَيّةٌ. فَوَثَبْتُ لأَقْتُلَهَا. فَأَشَارَ إلَيّ: أَنِ اجْلِسْ. فَجَلَسْتُ. فَلَمّا انْصرَفَ أَشَارَ إلَى بَيْتٍ فِي الدّارِ. فَقَالَ: أَتَرَى هَذَا الْبَيْتِ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ. قالَ: كَانَ فِيهِ فَتًى مِنّا حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ. قالَ فَخَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم إلَى الْخَنْدَقِ. فَكَانَ ذَلِكَ الْفَتَى يَسْتَأْذِنُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم بِأَنْصَافِ النّهَارِ فَيَرْجِعُ إلَى أَهْلِهِ. فَاسْتَأْذَنَهُ يَوْمَاً. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم «خُذْ عَلَيْكَ سِلاَحَكَ. فَإنّي أَخْشَى عَلَيْكَ قُرَيظَةَ» فَأَخَذَ الرّجُلُ سِلاَحَهُ. ثُمّ رَجَعَ فَإِذَا امْرَأَتُهُ بَيْنَ الْبَابَيْنِ قَائِمَةً. فَأَهْوَى إلَيْهَا الرّمْحَ لِيَطْعُنَهَا بِهِ. وَأَصَابَتْهُ غَيْرَةٌ. فَقَالَتْ لَهُ: اكْفُفْ عَلَيْكَ رُمْحَكَ، وَادْخُلِ الْبَيْتَ حَتّى تَنْظُرَ مَا الّذِي أَخْرَجَنِي. فَدَخَلَ فَإذَا بِحَيّةٍ عَظِيمَةٍ مُنْطَوِيَةٍ عَلَى الْفِرَاشِ. فَأَهْوَى إلَيْهَا بِالرّمْحِ فَانْتَظَمَهَا بِهِ. ثُمّ خَرَجَ فَرَكَزَهُ فِي الدّارِ. فَاضْطَرَبَتْ عَلَيْهِ. فَمَا يُدْرَى أَيّهُمَا كَانَ أَسْرَعَ مَوْتَاً. الْحَيّةُ أَمِ الْفَتَى؟ قَالَ فَجِئْنَا إلَى رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم

فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ. وقُلْنَا: ادْعُ اللهَ يُحْيِيه لَنَا. فقَالَ: «اسْتَغْفِرُوا لِصَاحِبِكُمْ»، ثُمّ قَالَ: إنّ بالْمَدِينَةِ جِنّا قدْ أَسْلَمُوا. فَإِذعا رَأَيْتُمْ مِنْهُمْ شَيئاً فَاذِنُوهُ ثَلاثَةَ أيّامٍ. فَإِنْ بَدعّ لَكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَاقْتُلُوهُ. فَإِنّمَا هُوَ شَيْطَانٌ».

5787 وحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثنَا أبي. قَالَ: سَمِعْتُ أَسْمَاءَ بْنُ عُبَيْدٍ يُحَدّثُ عَنْ رَجُلٍ يُقَالُ لَهُ السّائِبُ ـ وَهُوَ عِنْدَنَا أَبُو السّائِبِ ـ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. فَبَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ إذْ سَمِعْنَا تَحْتَ سَرِيرِهِ حَرَكَةً. فَنَظَرْنَا فَإِذَا حَيّةٌ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ نَحْوَ حَدِيث مَالِكٍ عَنْ صَيْفِيّ. وَقَالَ فِيه. فَقَال رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم «إنّ لِهَذه الْبُيُوتِ عَوَامِرَ. فَإِذَا رَأَيْتُمْ شَيْئاً مِنْهَا فَحَرّجُوا عَلَيْهَا ثَلاثَاً. فَإِنْ ذَهَبَ، وَإِلاّ فَاقْتُلُوهُ. فَإِنّهُ كَافِرٌ». وَقَالَ لَهُمُ «اذْهَبُوا فَادْفِنُوا صَاحِبَكُمْ».

5788 وحَدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنُ ابْنِ عَجْلاَنَ. حَدّثنِي صَيْفِيّ عَنْ أَبِي السّائِبِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ . قَالَ: سَمِعْتُهُ قَالَ: قَالَ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم: «إنّ بالْمَدِينَةِ نَفَراً مِنَ الْجِنّ قَدْ أَسْلَمُوا. فَمَنْ رَأَى شَيْئاً مِنْ هَذِهِ الْعَوَامِرِ فَلْيُؤْذِنْهُ ثَلاثَاً. فَإِنْ بَدَا لَهُ بَعْدُ فَلْيَقْتُلْهُ. فَإِنّهُ شَيْطَانٌ».

ئەبۇسائىب مۇنداق دەيدۇ؛ بىز ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كىرىپ ئولتۇراتتۇق، تۇيۇقسىز ئۇنىڭ كارۋىتى ئاستىدا بىر نەرسىنىڭ ھەركەت قىلغىنىنى ئاڭلاپ قارىساق، ناگاھان ئۇ جايدا يىلان تۇرىدۇ، مەن ئۇنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىراپ ئورنۇمدىن تۇرسام، ناماز ئۇقۇۋاتقان ئەبۇسەئىد ماڭا؛ ئولتۇرۇپ تۇرغىن دەپ ئىشارەت قىلدى، مەن جىم ئولتۇرۇپ تۇردۇم، ئۇ نامىزىدىن پارىغ بولغاندا، چوڭ ھويلىدىكى بىر ئۆيگە ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ؛ بۇ ئۆينى كۆردۈڭمۇ؟ دېدى، مەن؛ ھەئە دىسەم، ئۇ: بۇ ئۆيدە يېڭىدىن توي قىلغان بىر ياش يىگىت تۇراتتى، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە خەندەق ئۇرۇشىغا چىقتۇق، ئۇيىگىت دائىم كۈن تىكلەشكەندە ئۆيگە بېرىپ كېلىشكە ئىزنى سورايتتى، بىر كۈنى ئۇ ئەھلىنىڭ قېشىغا بېرىپ كېلىشكە رۇخسەت سوراپتى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا ئىزنى قىلىپ؛ قۇرالىڭنى ئېلىۋالغىن، چۈنكى مەن ساڭا قۇرەيزلەرنىڭ زىيانكەشلىك قىلىشىدىن ئەنسىرەيمەن دېدى،ئۇيىگىت قۇرالىنى ئېلىپ ئەھلىگە قايتىپ بارسا، ناگاھان ئايالى ئىشىكنىڭ ئالدىدا ئورە تۇرغۇدەك، ئۇ ئايالىنى كۆنلەپ ئۇنىڭغا نەيزە ئۇرۇشقا تەمشەلگەندە، ئايالى ئۇنىڭغا؛ سەن نەيزەڭنى يىغۇشتۇرۇپ، مىنى ئۆيدىن زادى نىمە چىقىرۇەتكەنلىكىڭگە قاراپ باققىن دەپتۇ، ئۇيىگىت ئۆيگە كىرىپ قارىسا، ناگاھان چوڭ بىر يىلان كۆرپە ئۈستىدە يۆگىشىپ ياتقىدەك، يىگىت يىلانغا نەيزە سانجىپ ئۇنى نەيزىسگە يۆگەپ، ئۇنى ئېلىپ چىقىپ ھويلىسىغا تاشلاپتۇ، ئاندىن يىلان يىگىتكە يۆگىشىۋېلىپ ئۇنى چېقىپتۇ، يىگىت بۇرۇن ئۆلەمدۇ؟ياكى يىلانمۇ؟ ئۇنى بىلگىلى بولماپتۇ، ئاندىن بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كىلىپ، ئەھۋالنى بايان قىلىپ؛الله قا دۇئا قىلسىلا، بۇيىگىتنى بىزگە تىرىلدۇرۇپ بەرسكەن دىسەك، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:بېرىپ قېرىندىشىڭلارنى دەپنە قىلىڭلار، ئۇنىڭغا مەغپىرەت سوراڭلار، ھەقىقەتەن بۇ ئۆيلەر ئۈچۈن يىلان سۈرەتلىك جىنلاردىن ئاۋاتلاشتۇرغۇچىلار باردۇر، ئۇلاردىن بىرەرسىنى كۆرسەڭلار، ئۈچ قېتىم ياكى ئۈچ كۈن چىقىپ كېتىش توغرىسىدا خەۋەر بېرىڭلار، ئەگەر كەتسە، كەتكەنچە بولىدۇ، چىقىپ كەتمىسە، ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار، ئۇ دىگەن كاپىر جىندۇر .يەنەبىرخاتىردە؛ ھەقىقەتەن مەدىنىدە مۇسۇلمان

بولغان جىنلار بار، سىلەر ئۇلاردىن بىرەر نەرسىنى كۆرسەڭلار، ئۇنىڭغا چىقىپ كېتىش توغرىسىدا ئۈچ كۈن خەۋەر قىلىڭلار، چىقىپ كېتىشنى تەلەپ قىلساڭلار، ئەگەر شۇنىڭدىن كېيىن سىلەرگە يەنە ئاشكارا بولۇپ كۆرۈنسە، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىڭلار، ھەقىقەتەن ئۇ شەيتاندۇر، دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم 4150 _ ھەدىس، تىرمىزى 1404 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4575 _ ھەدىس، مالىك 1547 _ ھەدىس سەھىھ.

1035 ـ استحباب قتل الوزغ ۋەزغىنى ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا

5789 حَدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (قَالَ إِسْحَق: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنُ جُبَيْرِ بْنُ شَيْبَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أُمّ شَرِيكٍ ، أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي قَتْلِ الْوَزْغَانِ. فَأَمَرَ بِقَتْلِهَا. وَأُمّ شَرِيكٍ إِحْدَى نِسَاءِ بَنِي عَامِرِ بْنُ لُؤَيّ. اتّفَقَ لَفْظُ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي خَلَفٍ وَعَبْدِ بْنُ حُمَيْدٍ. وَحَدِيثُ ابْنُ وَهْبٍ قَرِيبٌ مِنْهُ.

ئائىشە،ئۇممەشەرىيك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋەز غىنى يەنى قۇليۇن ياكى كەسلەنچۈك تۇردىكى بىرھايۋاننى ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇپ مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوتقا تاشلانغاندا، زىمىندا بار بولغان ھەرقانداق ھايۋان ئۇنىڭدىن ئوتنى ئۆچۈرۈشكە ياردەملەشتى، لېكىن ۋەزغى يەنى كەسلەنچۈك تۇردىكى قۇليۇن ئۇنداق قىلماي ئەكسىچە ئوتنى ئۇلغايتىشقا پۈۋدىدى، ئەھمەد،بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ. يەنە بىر خاتىرىدە؛ ئۇ، بەيتۇلمۇقەددەسكە ئوت كەتكەندىمۇ پۈۋدىشىپ بەرگەن ئىكەن.

5790 حَدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عَامِرِ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ[1] أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزَغِ. وَسَمّاهُ فُوَيْسِقاً.

سەئدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋەز غىنى يەنى كەسلەنچۈك تۇردىكى بىرھايۋاننى(قۇلۇيۇننى) ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇپ،ئۇنى پاسىق نىجىس دەپ ئاتىدى.مۇسلىم توپلىغان.

5791 وحَدّثنِي أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم قَالَ لِلْوَزَغِ «الْفُوَيْسِقُ». زَادَ حَرْمَلَةُ: قَالَتْ: وَلَمْ أَسْمَعْهُ أَمَرَ بِقَتْلِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، سام ئەبرەس دىگەن قولىيۇننى، كەسلەنچۈك تۈرىدىكى بىر خىل ھايۋاننى پاسىق، نىجىس دىگەن ئىدى. نەسەئى، ئىبنى ھەببان ، سەھىھ.

5792 وحَدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَتَلَ وَزَغَةً فِي أَوّلِ ضَرْبَةٍ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً. وَمَنْ قَتَلَهَا فِي الضّرْبَةِ الثّانِيَةِ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً. لِدُونِ الأُولَى. وَإِنْ قَتَلَهَا فِي الضّرْبَةِ الثّالِثَةِ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً. لِدُونِ الثّانِيَةِ».

5794 5793 حَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ زَكَرِيّاءَ). ح وَحدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ. كُلّهُمْ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ خَالِدٍ عَنْ سُهَيْلٍ. إِلاّ جَرِيراً وَحْدَهُ. فَإِنّ فِي حَدِيثِهِ «مَنْ قَتَلَ وَزَغاً فِي أَوّلِ ضَرْبَةٍ كُتِبَتْ لَهُ مائَةُ حَسَنَةٍ. وَفِي الثّانِيَةِ دُونَ ذَلِكَ. وَفِي الثّالِثَةِ دُونَ ذَلِكَ». وحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ زَكَرِيّاءَ) عَنْ سُهَيْلٍ. حَدّثَنِي أُخْتِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم[1] أَنّهُ قَالَ: «فِي أَوّلِ ضَرْبَةٍ سَبْعِينَ حَسَنَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ۋەزىغىنى يەنى سام ئەبرەس دەپ ئاتىلىدىغان قولىيۇن كەسلەنچۈكنى (يەنى ھايۋانغا چاپلىشىۋېلىپ، قوينىڭ سۈتىنى ئىمىۋالىدىغان كىلەگە ئوخشاش ھايۋاننى) بىر ئۇرۇپلا ئۆلتۈرسە، ئۇ كىشىگە 100 ياخشىلىق يېزىلىدۇ، ئىككىنچى قېتىم ئۇرۇپ ئۆلتۈرگەن كىشىگە مۇنداق ـ مۇنداق ياخشىلىق، ئۈچىنچى قېتىمقى ئۇرۇشتا ئۆلتۈرگەن كىشىگە مۇنداق ـ مۇنداق ياخشىلىق يەنى 100دىن تۆۋەن ياخشىلىق يېزىلىدۇ. (چۈنكى، ئۇ پاسىق، نىجىستۇر، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا قارشى ئوتنى پۈۋلىگەندۇر). مۇسلىم 4156 ـ ھەدىس، تىرمىزى 1402 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3220 ـ ھەدىس، ئەھمەد 8305 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ

1036 - النهي عن قتل النمل چۈمۈلىنى ئۆلتۈرمەسلىك توغرىسىدا

5795 حَدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى قالاَ: أخْبَرنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُس عَن ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنُ المُسَيّبِ وَ أبِي سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَن، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم « أنّ نملَةَ قَرصَتْ نِبيّاً مِنَ الأنْبيَاءِ. فأمَرَ بقرْيَةِ النّمْلِ فأُحْرِقتْ، فأوْحَى الله إلَيْهِ: أفِي أنْ قَرَصَتْكَ نَمْلَةٌ أهْلَكت أُمّةً مِنَ الأمَمِ تُسَبّحُ؟»

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەرلەردىن بىر پەيغەمبەرنى چۈمۈلە چېقىۋالدى، ئاندىن ئۇ چۈمۈلىلەر ئۇۋىسىنى كۆيدۈرۈۋېتىشكە بۇيرىدى، ئاللاھتائالا ئۇنىڭغا مۇنداق ۋەھى قىلدى؛ سېنى پەقەت بىر دانە چۈمۈلە چېقىۋالسا، سەن ماڭا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدىغان ئۈممەتتىن بىر ئۈممەتنى كۆيدۈردۈڭغۇ؟، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، ئەسلى ئىش مۇنداق، بۇ پەيغەمبەر، ئاللاھتائالاغا سەن نېمە ئۈچۈن يامان كىشىلەر سەۋەبىدىن ياخشىلارنىمۇ قوشۇپ ھالاك قىلىسەن؟ دېگەندە، مۇشۇ چارىنى قوللۇنۇپ ۋەھى قىلغاندۇر.

5796-5797-حَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ) عَنْ أبِي الزّنَاد، عَنِ الأعْرَج، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ [1] أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «نَزَل نَبِيّ مِنَ الأنْبيَاءِ تَحْتَ شَجَرَةِ. فلَدَغَتْهُ نَمْلَةٌ. فأمَرَ بجِهَازِهِ فأُخْرِجَ مِنْ تَحْتِهَا. ثُمّ أمَرَ بها فأُحْرِقتْ. فأوْحَى اللهُ إلَيْهِ: فَهلاّ نَمْلَةً وَاحِدَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەرلەردىن بىر پەيغەمبەر دەرەخ ئاستىدىكى سايىغا چۈشۈپ ياتسا، ئۇنى بىر تال چۈمۈلە چېقىۋالدۇ، ئاندىن ئۇ ماتالىرىنى دەرەخ يېنىدىن يىراققا ئېلىپ تاشلاشقا بۇيرۇپ، ئۇ چۈمۈلىنىڭ ئۇۋىسىنى كۆيدۈرۈۋېتىشكە بۇيرۇيدۇ، چۈمۈلىلەر كۆيدۈرۈۋېتىلىدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا: سېنى بىر تال چۈمۈلە چېقىۋالسا، سەن نېمە ئۈچۈن شۇ بىر تال چۈمۈلىنى ئۆلتۈرمەي، تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدىغان بىر ئۈممەتنى كۆيدۈرۈۋېتىسەن؟ دەپ ۋەھى قىلىدۇ. بۇخارى 3072 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4158 ـ ھەدىس، نەسەئى 4284 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4581 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. (بۇ ھەدىسدىن ياخشى كىشىلەر يامانلارنىڭ سەۋەبىدىن ھالاك بولۇپ كېتىشى ئاندىن نىيىتى ئەمەللىرى ئۈستىدە

قوپۇشى، چۈمۈلىمۇ تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدىغان ئۈممەت، شۇڭا ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشتىن توسقانلىقى، لېكىن، ئاپەت بولۇپ زىيان سالسا، زىيان سالغاننى ئۆلتۈرۈشكە بولىدىغانلىقى چىقىدۇ).

1037 - باب تحريم قتل الهرة

مۈشۈكنى ئۆلتۈرۈشنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

5798 5799 حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحمّدِ بْنِ أسْماءَ الضّبَعِيّ. حَدّثنَا جُويْرِيَةُ بْنُ أسْماءَ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ [1] أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «عُذّبَتِ امْرَأةٌ فِي هِرّةٍ سَجَنَتْهَا حَتّى مَاتَتْ فَدَخَلَتْ فِيهَا النّارَ. لاَ هِيَ أطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا، إذْ حَبَسَتْهَا. ولاَ هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأرْضِ».

5800 وَحدّثنَاهُ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ عَبْدِ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَعْنِ بْنِ عِيسَى، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِذَلِكَ.

5801 وَحدّثنَا أبُو كُرَيبٍ. حَدّثنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ [1] أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «عُذّبَتِ امْرَأةٌ فِي هِرّةٍ لَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَسْقِهَا. وَلَمْ تَتْرُكْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأرْضِ».

5802 وَحدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا خَالِدُ ابْنُ الْحَارِثِ. حَدّثنَا هِشَامٌ بِهَذَا الإسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا «رَبَطَتْهَا». وَفِي حَدِيثِ أبِي مُعَاوِيَةَ «حَشَرَاتِ الأرْضِ».

5803 - وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. قالَ: قالَ الزّهْرِيّ: وَحَدّثنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر ئايال مۈشۈك توغرىسىدا، ئۇنى ئاچ قىلىپ ئۆلگەنگە قەدەر سولاپ قويۇپ، دوۋزاختا ئازابلاندى، (دوۋزاخقا كىرىپ كەتتى، ئاللاھ ئۇ ئايالغا مۇنداق دېدى؛) سەن ئۇ مۈشۈككە تائام بەرمىدىڭ، ئۇنى سولاپ قويۇپ، سۇغۇرۇپمۇ قويمىدىڭ، ئۇنى ھەم قويۇپ بەرمىدىڭ، قويىۋەتكەن بولساڭ، ئۇ مۈشۈك زىمىننىڭ ئوت ــ چۆپلىرىنى ، چاشقاندەك ئۇزۇقنى يېگەن بولاتتى، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم ،دارىقۇتنى توپلىغان، سەھىھ.

1038 - باب فضل ساقي البهائم المحترمة وإطعامها ھايۋانلارغا بەرگەن نەرسىنىڭ ساۋابى

5804 حَدّثنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ بْنِ أنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ سُمَيّ مَوْلَى أبِي بَكْرٍ، عَنْ أبِي صَالِحٍ اليّمّانِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ [1] أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ، اشْتَدّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ. فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ. ثُمّ خَرَجَ. فَإذَا كَلْبٌ يَلْهَثْ يَأْكُلُ الثّرى مِنَ الْعَطَشِ. فَقالَ الرّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبَ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الّذِي كَانَ بَلَغَ مِنّي. فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلأَ خُفّهُ مَاءً. ثُمّ أمْسَكَهُ بِفِيْهِ حَتّى رَقِيَ. فَسَقى الْكَلْبَ. فَشَكَرَ اللّهُ لَهُ. فَغَفَرَ لَهُ» قالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ! وَإنّ لَنَا فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ لأجْرًا؟ فَقَالَ «فِي كُلّ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أجْرٌ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا بىر كىشى يولدا كېتىۋېتىپ قاتتىق ئۇسساپ كېتىدۇ، ئۇ بىر قۇدۇقنى تېپىپ، قۇدۇققا چۈشۈپ سۇ ئىچىپ چىقسا، ناگاھان بىر ئىت ئۇسسۇزلۇقتىن نەم توپىنى يالاۋاتقىدەك، ئۇ كۆڭلىدە، بۇ ئىتقا ماڭا يەتكەندەك ئۇسسۇزلۇق يېتىپتۇ دەپ قۇدۇققا چۈشۈپ، ئۆتىگىنى سۇغا توللاپ ئاندىن ئۆتۈكنى ئاغزى بىلەن يەنى چىشى بىلەن چىشلەپ، پۇت ــ قوللىرىدا بولسا يۇقىرىغا ئۆرلەپ چىقىپ ئۇ ئىتنى سۇغۇرۇپ قويۇپتۇ، ئىت، ئاللاھقا شۈكرى قىلىپتۇ، ئاللاھ ئۇ كىشى ئۈچۈن رازى بولۇپ، مەغپىرەت قىلىپتۇ، ھەربىر ھۆل جىگەر ئىگىسىنى سۇغارسا، تائام بەرسە، ئەجىر، ساۋاب باردۇر، مۇسلىم، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ، بۇ سەھىھ ھەدىستىن ھايۋانلارغا بەرگەن سۇ، ئوت ــ چۆپلەرگىمۇ ئەجىر، ساۋاب بولىدۇ.

5805--حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم «أَنَّ امْرَأَةً بَغِيًّا رَأَتْ كَلْبًا فِي يَوْمٍ حَارٍّ يُطِيفُ بِبِئْرٍ. قَدْ أَدْلَعَ لِسَانَهُ مِنَ الْعَطَشِ. فَنَزَعَتْ لَهُ بِمُوقِهَا. فَغُفِرَ لَهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىللار ئىچىدىكى پاھىشۋاز بىر ئايالغا مەغپىرەت قىلىندى، ئۇ ئايال: ئۇسسۇزلۇقدىن تىلىنى ساڭگىلىتىپ، نەم تۇپىنى يالاپ، قۇدۇق بويىدا تۇرغان، ئۇسسۇزلۇق ئۆلتۈرۈپ قويغىلى تاس قالغان بىر ئىتنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قېلىپ، ئۆتىكىنى سېلىپ، روملىغا باغلاپ، ئىت ئۈچۈن قۇدۇقدىن سۇ تارتىپ، ئىتنى سۇغۇرۇپ قويىدۇ، شۇنىڭ سەۋەبىدىن ئۇ ئايالغا مەغپىرەت قىلىندى، ھايۋانلارغا نەرسە بېرىشتىمۇ بىزگە ئەجىر ساۋاب بارمۇ؟ دەپ سورالدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ھەئە، ھەرقانداق ھۆل جىگەر ئىگىسىگە نەرسە بېرىشتە ئەجىر بار،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، ۋە باشقىلار توپلىغان، سەھىھ. بۇ سەھىھ ھەدىسدىن مېھرىبان، يۇمشاق دىل بولۇش، ھايۋانلارغا بەرگەن نەرسىلەرگىمۇ ئەجىر، ساۋاب بارلىقى چىقىدۇ.

5806-وَحَدَّثَنِي أَبُو الطَّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ قَدْ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ. فَنَزَعَتْ مُوقَهَا، فَاسْتَقَتْ لَهُ بِهِ، فَسَقَتْهُ إِيَّاهُ، فَغُفِرَ لَهَا بِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر ئىت ئۇسسۇزلۇقتىن قۇدۇقنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ ئۆلۈشكە ئاز قالغاندا، تۇيۇقسىز ئۇنى بەنى ئىسرائىلنىڭ پاھىشە ئاياللىرىدىن بىر پاھىشە ئايال كۆرۈپ قېلىپ، ئۆتىكى بىلەن سۇ تارتىپ، ئىتنى سۇغۇرۇپ قويىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئايالغا مەغپىرەت قىلىندى، بەيھەقى توپلىغان، بۇخارى، مۇسلىم ، سەھىھ.

42 – كتـاب الألفاظ من الأدب وغيرها

1039 – باب النهي عن سب الدهر تەلەپپۇزدىكى ئەدەپ ـ ئەخلاقلار

5807- 5808 ـ وحدّثني أَبُو الطَّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَـنِ. قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَسُبُّ ابْنُ آدَمَ الدَّهْرَ. فَإِنِّي أَنَا الدَّهْرُ. بِيَدِيَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ».

5809 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ـ وَاللَّفْظُ لاِبْنِ أَبِي عُمَرَ ـ (قَالَ إِسْحَـقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ: حَدَّثَنَا) سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ. يَسُبُّ الدَّهْرَ. وَأَنَا الدَّهْرُ. أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: ئادەم بالىسى ماڭا ئازار بېرىدۇ، ئۇ زاماننى تىللاپ ئەيىبلەيدۇ، مانا مەن زاماننى باشقۇرمەن، ئىشلار مېنىڭ قولۇمدا، كېچە

ــ كۈندۈزنى مەن يۆتكەپ تۇرىمەن، (ھەممە ئىشلار قار ــ يامغۇر، بوران، مولچىلىق، قەھەتچىلىك قاتارلىقلار ئاللاھنىڭ قولىدا، شۇنىڭ ئۈچۈن سۆز قىلغاندا قالايمىقان سۆزلىمەڭ) ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5810 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ. يَقُولُ: يَا خَيْبَةَ الدّهْرِ فَلاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: يَا خَيْبَةَ الدّهْرِ فَإِنّي أَنَا الدّهْرُ. أُقَلّبُ لَيْلَهُ وَنَهَارَهُ. فَإِذَا شِئْتُ قَبَضْتُهُمَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: ئادەم بالىسى ماڭا ئازار بېرىدۇ، ئۇ، ئى زاماننىڭ زىيانكارلىقى دەيدۇ، بىرىڭلار ھەرگىز ئى زاماننىڭ زىيىنى دېمىسۇن، ھەقىقەتەن مانا مەن زاماننىڭ كېچە ــ كۈندۈزلىرىنى يۆتكەپ تۇرىمەن، مەن خالىغاندا كېچە ــ كۈندۈز ھەر ئىككىلىسىنى ئېلىۋالىمەن، يوق قىلىۋېتىمەن، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. پايدا ــ زىياننى زامانغا، تەبىئەتكە ئەمەس، بىر ئاللاھقا نىسبەتلەشتۈرۈش لازىم، ھەممىسىنى ئاللاھ ياراتقان، ھەممىسى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىدۇ، ھەممىسى ئاللاھنىڭ قولىدا، ئاللاھنىڭ ئۇخشىشى يوقتۇر.

5811 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: يَا خَيْبَةَ الدّهْرِ فَإِنّ اللّهَ هُوَ الدّهْرُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئى زاماننىڭ ھالاكىتى، زىيىنى دېمەڭلار، چۈنكى، زامانىنى ئاللاھ باشقۇرىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5812ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَسُبّوا الدّهْرَ. فَإِنّ اللّهَ هُوَ الدّهْرُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر زامانىنى(بالايى ــ ئاپەت ھادىسىلەرنى) تىللىماڭلار، ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى، زامانىنى ئاللاھ تەدبىرى بىلەن باشقۇرۇپ تۇرىدۇ.

1040 ـ باب كراهة تسمية العنب كرما

5813 ـ حدثنا حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يَسُبّ أَحَدُكُمُ الدّهْرَ. فَإِنّ الله هُوَ الدّهْرُ. وَلاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ لِلْعِنَبِ: الْكَرْمَ. فَإِنّ الْكَرْمَ الرّجُلُ الْمُسْلِمُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار زامانىنى تىللىمىسۇن، ئەيىبلىمىسۇن، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا زامانىنى تەدبىرى بىلەن باشقۇرغۇچىدۇر، بىرىڭلار ئۈزۈمنى كەرەم دېمىسۇن، ھەقىقەتەن كەرەم يەنى سېخى كىشى دېگەن مۇسۇلمان كىشىدۇر. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس، سۆز قىلىشتىكى ئەدەب ــ ئەخلاقنى كۆرسىتىدۇ.

5814 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُولُوا: كَرْمٌ. فَإِنّ الْكَرْمَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئۈزۈمنى كەرەم دېمىسۇن، چۈنكى، كەرەم يەنى سېخى دېگەن مۆئمىننىڭ قەلبىدۇر. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئىسمىنى، ئاتالغۇلارنى توغرا تاللاپ قويۇڭلار.

5815 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تُسَمّوا الْعِنَبَ الْكَرْمَ. فَإِنّ الْكَرْمَ الرّجُلُ الْمُسْلِمُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئۈزۈمنى كەرەم

دېمىسۇن، ھەقىقەتەن كەرەم يەنى سېخى كىشى دېگەن مۇسۇلمان كىشىدۇر. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5816 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنا عَلِيّ بْنُ حَفْصٍ. حَدّثَنا وَرْقَاءُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: الْكَرْمُ. فَإِنّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈلار ئۈزۈمنى كەرىم

دېيىشىدۇ، ھەقىقەتەن كەرىم، يەنى ئۇلۇغ، سېخى دېگەن، مۆئمىننىڭ قەلبىدۇر. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

5817 ـ وحدّثنا ابْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ لِلْعِنَبِ الْكَرْمَ. إِنّمَا الْكَرْمُ الرّجُلُ الْمُسْلِمُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئۈزۈمنى كەرەم

دېمىسۇن، ھەقىقەتەن كەرەم يەنى سېخى كىشى دېگەن مۇسۇلمان كىشىدۇر. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس، سۆز

قىلىشتىكى ئەدەب ــ ئەخلاقنى كۆرسىتىدۇ.

5818 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. أَخْبَرَنَا عِيسَىَ (يَعْنِي ابْنَ يُونُسَ) عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «لاَ تَقُولُوا: الْكَرْمُ. وَلَـَكِنْ قُولُوا: الْحَبَلَةُ» (يَعْنِي الْعِنَبَ).

5819 ـ وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدّثَنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثَنا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَلْقَمَةَ بْنَ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُولُوا: الْكَرْمُ. وَلَـَكِنْ قُولُوا: الْعِنَبُ وَالْحَبَلَةُ».

ۋائىل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر ئۈزۈمنى كەرىم دېمەي،

بەلكى، ئىنەب، ھەبلەت يەنى ئۈزۈم باراڭ ـ تال دەڭلار، (كەرىم دېگەن سېخى كىشى دېگەن بولىدۇ). مۇسلىم .

1041 ـ باب حكم إطلاق لفظة العبد والأمة والمولى والسيد

5820 2249 م2 ـــ 13 حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمَتِي. كُلّكُمْ عَبِيدُ اللّهِ وَكُلّ نِسَائِكُمْ إِمَاءُ اللّهِ. وَلَـَكِنْ لِيَقُلْ: غُلاَمِي وَجَارِيَتِي، وَفَتَايَ وَفَتَاتِي».

5821 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم:«لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي. فَكُلّكُمْ عَبِيدُ اللّهِ. وَلَـَكِنْ لِيَقُلْ: فَتَايَ. وَلاَ يَقُلِ الْعَبْدُ: رَبّي. وَلَـَكِنْ لِيَقُلْ: سَيّدِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قۇللىرىنى دېدەك،

چۆرىسىنى: ئەبدى، ئەمەتى دېمىسۇن، ھەممىڭلار ئاللاھنىڭ بەندىسى، ئاياللىرىڭلارنىڭ ھەممىسمۇ ئاللاھنىڭ بەندىسى،

لېكىن، ئۇ؛ غولامى، جارىيەتى، پەتايە، پەتاتى دېسۇن، يەنى بەندەم دېمەي، ئوغلۇم، ياش خادىم، خىزمەتچىم دېسۇن.

قۇل، خوجايىنىنى رەببىم دېمىسۇن، بەلكى، سەييىدى، مەۋلايە دېسۇن، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قۇلىنى بەندەم دېمىسۇن، قۇل، خوجايىنىنى

رەببىم دېمىسۇن، خوجايىن، ياش يىگىتىم، خىزمەتچى خادىم دېسۇن، قۇل بولسا، سەييىدى خوجايىنىم دېسۇن. چۈنكى،

سىلەر ھەممىڭلار ئاللاھنىڭ بەندىسى، قۇلى، رەببىڭلار بولسا، بىر ئاللاھدۇر. ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5822 ـ وحدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. كِلاهُمَا عَنِ الأعْمَشِ، بِهَذَا الإسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمَا: «وَلاَ يَقُلِ الْعَبْدُ لِسَيِّدِهِ: مَوْلاَيَ». وَزَادَ فِي حَدِيثِ أبِي مُعَاوِيَةَ: فَإنّ مَوْلاَكُمُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ».

5823 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَقُلْ أحَدُكُمُ: اسْقِ رَبّكَ. أطْعِمْ رَبّكَ. وَضّىءْ رَبّكَ. وَلاَ يَقُلْ أحَدُكُمْ: رَبّي. وَلْيَقُلْ: سَيّدِي، مَوْلاَيَ، وَلاَ يَقُلْ أحَدُكُمْ: عَبْدِي، أمَتِي، وَلْيَقُلْ: فَتَايَ، فَتَاتِي، غُلاَمِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قۇللارغا: رەببىڭگە تاماق بەر، سۇغارغىن، تەرىتىگە سۇ بەر دېمەڭلار، خوجايىننى رەببىم دېمىسۇن، بەلكى، سەييىدى، مەۋلايە دېسۇن، بىرىڭلار قۇلنى ئەبدى، ئەمەتى دېمىسۇن، بەلكى، پەتايە، پەتاتى، غۇلامى دېسۇن، (يەنى، مەخسەت، خوجايىننى رەب دېمىسۇن، قۇلنى ئەبدى، بەندەم دېمىسۇن، بەلكى، خوجايىننى سەييىدى مەۋلايە قۇلنى بولسا، پەتاتى، غۇلامى دېسۇن). ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1042 ـ باب كراهة قول الإنسان: خبثت نفسي

5824 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَقُولَنّ أحَدُكُمْ: خَبُثَتْ نَفْسِي. وَلَـكِنْ لِيَقُلْ: لَقِسَتْ نَفْسِي». هَذَا حَدِيثُ أبِي كُرَيْبٍ. وَقَالَ أبُو بَكْرٍ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَذْكُرْ «لَـكِنْ».

5825 ـ وحدّثناه أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ، بِهَـذَا الإسْنَادِ.

5826 ـ وحدّثني أبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنْ أبِيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَقُلْ أحَدُكُمْ: خَبُثَتْ نَفْسِي. وَلْيَقُلْ: لَقِسَتْ نَفْسِي»

سەھلى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار نەپسىم نىجىس بولدى دېمىسۇن، لېكىن، نەپسىم ئاجىزلاشتى، سىقىلدى، تاقەتسىز بولۇپ قالدى دېسۇن. بۇخارى 5711 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4180 ـ ھەدىس، ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد ت، سەھىھ.

1043 ـ باب استعمال المسك، وأنه أطيب الطيب. وكراهة ردّ الريحان والطيب

مىسك ـ ئەمبەرنى ئىستىمال قىلىش، رەيھان گۈلىنى قايتۇرماسلىق توغرىسىدا

5827 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ شُعْبَةَ. حَدّثنِي خُلَيْدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أبِي نَضْرَةَ، عَنْ أبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: «كَانَتِ امْرَأةٌ، مِنْ بَنِي إسْرَائِيلَ، قَصِيرَةٌ. تَمْشِي مَعَ امْرَأتَيْنِ طَوِيلَتَيْنِ. فَاتّخَذَتْ رِجْلَيْنِ مِنْ خَشَبٍ. وَخَاتَماً مِنْ ذَهَبٍ مُغْلَقٌ مُطْبَقٌ. ثُمّ حَشَتْهُ مِسْكاً. وَهُوَ أطْيَبُ الطّيبِ. فَمَرّتْ بَيْنَ الْمَرْأتَيْنِ. فَلَمْ يَعْرِفُوهَا. فَقَالَتْ بِيَدِهَا هَـكَذَا» وَنَفَضَ شُعْبَةُ يَدَهُ.

5828 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ خُلَيْدِ بْنِ جَعْفَرٍ و الْمُسْتَمِرّ. قَالاَ: سَمِعْنَا أبَا نَضْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ أبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَكَرَ امْرَأةً مِنْ بَنِي إسْرَائِيلَ. حَشَتْ خَاتَمَهَا مِسْكاً. وَالْمِسْكُ أطْيَبُ الطّيبِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىلدىن بىر ئايال ناھايىتى پاكار بولۇپ، ئۇ ئېگىز بويلۇق ئىككى ئايالنىڭ ئارىسىدا ماڭاتتى، كېيىن ئۇ ياغاچتىن ئىككى يالغان پۇت ياساپ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىچى كاۋاك ئالتۇن ئۈزۈكدىن بىرنى سېلىپ، ئۇنىڭ ئىچىگە مىسكە ـ ئەنبەر سېلىپ، كىشىلەرنى پېتىنگە قويىدى، مىسكە ـ ئەنبەرنىڭ ئەڭ خۇشپۇراقى ئىدى، ئۇ ئېگىز بويلۇق ئىككى ئايالنىڭ ئارىسىدىن

ئۆتسە، كىشلەر ئۇ ئايالنى تونىمايتتى، بۇ ئايال مىسكە بار قولى بىلەن مانا مۇشۇنداق ئىشارەت قىلاتتى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. دىمەك، ئۇلارنىڭ ئاياللىرى يالغان پۇت ياساش، يالغان چاچ ياساپ ئۇلاش، ئۇزۇنكىگە مىسكە سېلىۋېلىش قاتارلىق ئىشلار بىلەن پىتنە ــ پاساد تېرىپ، ھالاك بولغان.

5829 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. كِلاَهُمَا عَنِ المُقْرِىءِ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا أبُو عَبْدِ الرّحْمَنِ المُقْرِىءُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي أَيّوبَ. حَدّثَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ أَبي جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رَيْحَانٌ، فَلاَ يَرُدّهُ. فَإنّهُ خَفِيفُ الْمَحْمِلِ طَيّبُ الرّيحِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىمگە رەيھان گۈل تەقدىم قىلىنسە، ئۇنى رەت قىلمىسۇن، چۈنكى ئۇ كۆتۈرۈشكە يەڭگىل، پۇرىقى خۇشپۇراقتۇر. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد ، سەھىھ.

5830 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ أَبُو طَاهِرٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى (قَالَ أَحْمَدُ: حَدّثنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ نَافِعٍ، قَالَ: كَانَ ابْنُ عُمَرَ إذَا اسْتَجْمَرَ اسْتَجْمَرَ بِألُوّةٍ، غَيْرَ مُطَرّاةٍ. وَبِكَافُورٍ، يَطْرَحُهُ مَعَ الأَلُوّةِ. ثُمّ قَالَ: هَكَذَا كَانَ يَسْتَجْمِرُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىگە خۇشپۇراق ئەتىر ئىشلەتسە، ئۈيگە خۇشپۇراق نەرسە يېقىشتا، ئەلۇۋۋەت دىيىلىدىغان خۇشپۇراق ياغاچنى باشقا ئەترگە ئارىلاشتۇرماي ياقاتتى، ئىستىمال قىلاتتى، كافۇرا ئىسمىلىك ئەترنى ئىستىمال قىلسا، ئۇنى ئەلۇۋۋەتكە ئارىلاشتۇرۇپ ئىستىمال قىلاتتى، (مەخسەت، خۇشپۇراق ئەتىر ئىستىمال قىلىشتۇر).ناپىئ رەھ ؛ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ شۇنداق ئىستمال قىلاتتى دىگەن.

مۇسلىم 4148 ــ ھەدىس، نەسەئى 5045 ــ ھەدىس، سەھىھ.

43 ـ كتاب الشعر

1044 ـ باب شېئىر توغرىسىدا

5831 ـ 5832 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبي عُمَرَ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. قَالَ ابْنُ أَبي عُمَرَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشّرِيدِ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: رَدِفْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً. فَقَالَ: «هَلْ مَعَكَ مِنْ شِعْرِ أُمَيّةَ بْنِ أَبي الصّلْتِ شَيْءٌ؟» قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: «هِيهِ» فَأَنْشَدْتُهُ بَيْتاً. فَقَالَ: «هِيهِ» ثُمّ أَنْشَدْتُهُ بَيْتاً. فَقَالَ: «هِيهِ» حَتّى أَنْشَدْتُهُ مِائَةَ بَيْتٍ.

5833 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ الطّائِفِيّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشّرِيدِ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: اسْتَنْشَدَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ إبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ. وَزَادَ: قَالَ «إنْ كَادَ لَيُسْلِمُ» وَفِي حَدِيثِ ابْنِ مَهْدِيَ قَالَ: «فَلَقَدْ كَادَ يُسْلِمُ فِي شِعْرِهِ».

ئەمرۇنىڭ دادىسى شەرىيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كۈنى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشىپ كېتىۋاتسام، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ سەن ئۇمەييە ئىبنى ئەبىسسەلتىنىڭ شېئىرلىرىدىن بىرەر نەرسىنى يادا بىلەمسەن؟ دىدى، مەن؛ ھەئە بىلىمەن دىسەم، قېنى ئوقۇغىن دىدى، مەن رەسۇلۇللاھقا ئۇنىڭدىن بىر بىيىت ئوقۇپ بەرسەم، يەنە ئوقۇ!دىدى، يەنە بىر بىيىت ئوقۇپ بەرسەم، يەنە،يەنە دىدى، تاكى مەن 100 بىيىت شېئىرى ئوقۇپ بەردىم.

5834 – حدّثني أبُو جَعْفَرٍ، مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. جَمِيعاً عَنْ شَرِيكٍ. قَالَ ابْنُ حُجْرٍ: أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «أَشْعَرُ كَلِمَةٍ تَكَلّمَتْ بِهَا الْعَرَبُ، كَلِمَةُ لَبِيدٍ:
أَلاَ كُلّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللّهَ بَاطِلٌ».

5835 – وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ، كَلِمَةُ لَبِيدٍ:
أَلاَ كُلّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللّهَ بَاطِلُ وَكَادَ أُمَيّةُ بْنُ أَبِي الصّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شائىر ئېيتقان سۆزنىڭ ئەڭ راستچىل، سەمىيمىرەكى، شائىر لۇبەيدىنىڭ سۆزىدۇر؛« ئەلا، كۇللى شەيئىن ما خەلاالله باتىل »، تەرجىمىسى: ئاللاھدىن باشقا بارلىق نەرسىلەر باتىلدۇر،بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپ، سەھەھ.

5836 – وحدّثني ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهُ الشّاعِرُ: أَلاَ كُلّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللّهَ بَاطِلُ وَكَادَ أُمَيّةُ بْنُ أَبِي الصّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ».
5837 – وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَتْهُ الشّعَرَاءُ: أَلاَ كُلّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللّهَ بَاطِلٌ»
5838 – وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ أَصْدَقَ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ، كَلِمَةُ لَبِيدٍ:
أَلاَ كُلّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللّهَ بَاطِلٌ»مَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەرەبلەر سۆزلىگەن شېئىر سۆزنىڭ ئەڭ ياخشىسى، لۇبەيدەنىڭ سۆزىدۇر، ئۇ بولسا، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئاللاھدىن باشقا بارلىق نەرسە باتىلدۇر . ئۇ مۇسۇلمان بولغىلى تاس ـ تاس قاپتىكەن. مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھەھ.

5839 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا حَفْصٌ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لأَنْ يَمْتَلِىءَ جَوْفُ الرّجُلِ قَيْحاً يَرِيهِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِىءَ شِعْراً». قَالَ أَبُو بَكْرٍ: إِلاّ أَنّ حَفْصاً لَمْ يَقُلْ «يَرِيهِ».
5840 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «لأَنْ يَمْتَلِىءَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحاً يَرِيهِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِىءَ شِعْراً».

ئەبۇ ھۇرەيرە، سەئىد، سەلمان، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە بىرىڭلارنىڭ ئىچىگە، قورسقىغا ئۈنى سىبستىپ، چىرىتىپ پاسادلاشتۇرۇپ يەپ كەتكۈدەك يىرىڭ، زەرداپنىڭ لىق تولۇشى، ئۇنىڭ ئۆچۈن شېئىرنىڭ تولىشىدىن ياخشىراقتۇر. ئەھمەد 8025 ــ ھەدىس، بۇخارى 5689 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2778 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، نەسەئى، بەيھەقى، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ

5841 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الثّقَفِيّ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ يُحَنّسَ، مَوْلَى مُصْعَبِ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ نَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالْعَرْجِ، إِذْ عَرَضَ شَاعِرٌ يُنْشِدُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خُذُوا الشّيْطَانَ، أَوْ أَمْسِكُوا الشّيْطَانَ، لأَنْ يَمْتَلِىءَ جَوْفُ رَجُلٍ قَيْحاً، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِىءَ شِعْراً».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇسەئىد، سەلمان، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، بىر چاغدا بىز ئەرەج دېگەن جايدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە كېتىۋاتساق، تۇيۇقسىز بىر شائىر چىقىپ شېئىر دېكلىماتسىيە قىلىۋېدى،

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:ئاۋۇ شەيتاننى تۇتۇڭلار، ئەلۋەتتە بىرىڭلارنىڭ ئىچىگە، قورسىقىغا ئۇنى سىستىپ، چىرىتىپ يەپ كەتكۈدەك يىرىڭ ـ زەرداپنىڭ لىق تولۇشى، ئۇنىڭ ئۈچۈن شېئىرنىڭ تولىشىدىن ياخشىراقتۇر،دىدى.مۇسلىم توپلىغان.بۇ يامان تەرىپدۇر.

1045 ـ باب تحريم اللعب بالنردشير شىشخال ئويناشنىڭ ھاراملىقى

5842 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أبيهِ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ لَعِبَ بالنّرْدَشِيرِ، فَكَأَنّمَا صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحمْ خِنْزِيرِ وَدَمِهِ».

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم شىشخال ۋە ئۇنىڭ ئوخشاشلىرىنى ئوينىسا، خۇددى ئۇ قولىنى توڭگۇزنىڭ گوشىغا، قېنىغا چىلاپ شورىغاندەك بولىدۇ. ئەھمەد 21901 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4194 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4288 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3753 ـ ھەدىس، سەھىھ. يەنى قىمار ھارامدۇر. ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم شىشخال ئوينىسا، ئۇ جەزمەن ئاللاھقا ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسىگە ئاسىيلىق قىلغان بولىدۇ. ئەبۇ داۋۇد 42867 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3752 ـ ھەدىس، ھاكىم، ئەھمەد 18700 ـ ھەدىس، مالىك 1509 ـ ھەدىس، ھەسەن.

44 ـ كتـاب الرؤيا

1046 ـ باب چۈش تەبىرلىرى توغرىسىدا

5843 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أبي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أبي عُمَرَ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أبي سَلَمَةَ. قالَ: كُنْتُ أرَى الرّؤْيَا أعْرَى مِنْهَا. غَيْرَ أنّي لاَ أُزَمّلُ. حَتّى لَقِيتُ أبَا قَتَادَةَ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الرّؤْيَا مِنَ اللهِ. وَالْحلْمُ مِنَ الشّيْطَانِ. فَإذَا حَلَمَ أحَدُكُمْ حُلْماً يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلاَثاً. وَلْيَتَعَوّذْ بِاللّهِ مِنْ شَرّهَا. فَإنّهَا لَنْ تَضُرّهُ».

5844 ـ وحدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ، وَ عَبْدِ رَبّهِ وَ يَحْيَى، ابْنَيْ سَعِيدٍ، وَ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنْ أبي سَلَمَةَ، عَنْ أبي قَتَادَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. مِثْلَهُ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِهِمْ قَوْلَ أبي سَلَمَةَ: كُنْتُ أرَى الرّوءيَا أُعْرَى مِنْهَا. غَيْرَ أنِي لاَ أُزمّلُ.

5845 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا إسْحَقُ ابْنُ إبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الأسْنَادِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِمَا: أُعْرَى مِنْهَا: وَزَادَ فِي حَدِيثِ يُونُسَ «فَلْيَبْصُقْ عَلَى يَسَارِهِ، حِينَ يَهُبّ مِنْ نَوْمِهِ، ثَلاَثَ مَرّاتٍ».

5846 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بلالٍ) عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ. قالَ: سَمِعْتُ أبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ يَقُولُ: سَمِعْتُ أبَا قَتَادَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الرّؤْيَا مِنَ اللّهِ. وَالْحُلْمُ مِنَ الشّيْطَانِ. فَإذَا رَأى أحَدُكُمْ شَيْئاً يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفُثْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلاَثَ مَرّاتٍ. وَلْيَتَعَوّذْ بِاللّهِ مِنْ شَرّهَا. فَإنّهَا لَنْ تَضُرّهُ» فَقَالَ: إنْ كُنْتُ لأَرَى الرّوءيَا أثْقَلَ عَلَيّ مِنْ جَبَلٍ. فَمَا هُوَ إلاّ أنْ سَمِعْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ، فَمَا أُبَالِيهَا.

5847 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقَفِيّ). ح وَحَدّثَنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، بِهَذَا الأسْنَادِ، وَفِي حَدِيثِ الثّقَفِيّ: قَالَ أبُو سَلَمَةَ: فَإنْ كُنْتُ لأَرَى الرّوءيَا. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ اللّيْثِ وَابْنِ نُمَيْرٍ قَوْلُ أبي سَلَمَةَ إلَى آخِرِ الْحَدِيثِ. وَزَادَ ابْنُ رُمْحٍ فِي رِوَايَةِ هَذَا الْحَدِيثِ «وَلْيَتَحَوّلْ عَنْ جَنْبِهِ الّذِي كَانَ عَلَيْهِ».

5848 ـ وحدّثني أبُو الطاهِر. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الحَارِثِ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَن، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قالَ: «الرّؤْيَا الصّالِحَةُ مِنَ اللّهِ. وَالرّؤْيَا السّوْءُ مِنَ الشّيْطَانِ. فَمَنْ رَأَى رُؤْيَا فَكَرِهَ مِنْهَا شَيْئاً فَلْيَنْفُثْ عَنْ يَسَارِهِ، وَلْيَتَعَوّذْ بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ، لاَ تَضُرّهُ. وَلاَ يُخْبِرْ بِهَا أحَداً. وَإنْ رَأَى رُؤْيَا حَسَنَةً فَلْيُبْشِرْ. وَلاَ يُخْبِرْ إلاّ مَنْ يُحِبّ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشى چۈش ئاللاھ تەرەپتىن، يامان چۈش،ئېھتىلام شەيتان تەرەپتىن بولىدۇ، ئەگەر بىرىڭلار ياخشى چۈش كۆرسە، خۇش بىشارەت ئالسۇن، ئۇنى پەقەت ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان كىشىگىلا سۆزلەپ بەرسۇن،كىم ياقتۇرمايدىغان يامان چۈش كۆرسە، سول تەرىپىگە ئۈچ قېتىم تۈكۈرۈۋەتسۇن، ئاللاھقا سېغىنىپ يامان چۈشنىڭ ۋە شەيتاننىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلىسۇن، ھەقىقەتەن ئۇ، چۈش ئۇ كىشىگە زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ، يامان چۈشنى ھېچ كىشىگە خەۋەر قىلمىسۇن، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5849 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ خَلاّدٍ البَاهِلِيّ وَ أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الحَكَمِ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ رَبّهِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أبي سَلَمَةَ قَالَ: إنْ كُنْتُ لأَرَى الرّوءيَا تُمْرِضُنِي. قَالَ فَلَقِيتُ أبَا قَتَادَةَ. فَقالَ: وَأنَا كُنْتُ لأَرَى الرّوءيَا فَتُمْرِضُنِي. حَتّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «الرّؤيَا الصّالِحَةُ مِنَ اللّهِ. فَإذَا رَأَى أحَدُكُمْ مَا يُحِبّ فَلاَ يُحَدّثْ بِهَا إلاّ مَنْ يُحِبّ. وَإنْ رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتْفِلْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلاَثاً، وَلْيَتَعَوّذْ بِاللّهِ مِنْ شَرّ الشّيْطَانِ وَشَرّهَا. وَلاَ يُحَدّثْ بِهَا أحَداً فَإنّهَا لَنْ تَضُرّهُ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشى چۈش ئاللاھ تەرەپتىن يامان چۈش شەيتان تەرەپتىن بولىدۇ، كىم ياقتۇرمايدىغان يامان چۈش كۆرسە، سول تەرىپىگە ئۈچ قېتىم تۈكۈرۈۋەتسۇن، ئاللاھقا سېغىنىپ شەيتاندىن پاناھ تىلىسۇن، ھەقىقەتەن ئۇ، چۈش ئۇ كىشىگە زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ، يامان چۈشنى ھېچ كىشىگە خەۋەر قىلمىسۇن، ياتقان جايىدىن يۆتكەلسۇن، ئەگەر ياخشى چۈش كۆرسە، خۇش بىشارەت ئالسۇن، ئۇنى پەقەت ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان كىشىگىلا سۆزلەپ بەرسۇن، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5850 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ رُمْحٍ. أخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أبي الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ «إذَا رَأَى أحَدُكُمُ الرّؤْيَا يَكْرَهُهَا فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلاَثاً. وَلْيَسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ ثَلاَثاً. وَلْيَتَحَوّلْ عَنْ جَنْبِهِ الّذِي كَانَ عَلَيْهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار يامان كۆرىدىغان چۈش كۆرۈپ قالسا، سول تەرىپىگە ئۈچ قېتىم تۈكۈرىۋەتسۇن، ئاللاھقا سېغىنىپ شەيتاندىن ئۈچ قېتىم پاناھ تىلىسۇن، ياتقان جايىدىن يۆتكەلسۇن، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5851 ـ محَمّدُ بْنُ أبي عُمَرَ المَكّيّ حَدّثنَا عَبْدُ الوَهّابِ الثّقَفِيّ عَنْ أيّوبَ السّخْتِيَانِيّ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ «إذَا اقْتَرَبَ الزّمَانُ لَمْ تَكَدْ رُؤْيَا المُسْلِمِ تَكْذِبُ. وَأصْدَقُكُمْ رُؤيَا أصْدَقُكُمْ حَدِيثاً. وَرُؤْيَا المُسْلِمِ جُزْءٌ مِنْ خَمْسٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ. وَالرّؤْيَا ثَلاَثَةٌ: فَرُؤْيَا الصّالِحَةِ بُشْرَى مِنَ اللّهِ. وَرُؤْيَا تَحْزِينٌ مِنَ الشّيْطَانِ. وَرُؤْيَا مِمّا يُحَدّثُ المَرْءُ نَفْسَهُ. فَإنْ رَأَى أحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ، فَلْيَقُمْ فَلْيُصَلّ، وَلاَ يُحَدّثْ بِهَا النّاسَ». قَالَ: «وَأحِبّ القَيْدَ وَأكْرَهُ الغُلّ. وَالقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدّينِ» فَلاَ أدْرِي هُوَ فِي الحَدِيثِ أمْ قَالَهُ ابْنُ سِيرِينَ.

5852 ـ وحدثنيي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أيّوبَ بِهَذَا الأسْنَادِ، وَقَالَ فِي الحَدِيثِ: قَالَ أبُو هُرَيْرَةَ: فَيُعْجِبُنِي القَيْدُ وَأكْرَهُ الغُلّ. وَالقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدّينِ وَقَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «رُؤيَا المُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ».

5853 ـ حدّثني أبُو الرّبِيِّ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنَا أيّوبُ وَ هِشَامٌ عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قَالَ: إذَا اقْتَرَبَ الزّمَانُ. وَسَاقَ الحَدِيثَ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

5854 ـ وحدّثناه إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنَا أبي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. وَأدْرَجَ فِي الحَدِيثِ قَوْلَهُ: وَأكْرَهُ الغُلّ. إلَى تَمَامِ الكَلاَمِ. وَلَمْ يَذْكُرِ «الرّوءيَا جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ».

5855 ـ5856 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ المُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ أبُو دَاوُدَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رُؤيَا المُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ».

وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ ثابتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أنَس بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. مِثْلَ ذَلِكَ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: زامان يېقىنلاشقانسىرى يەنى قىيامەت يېقىن قالغاندا، مۇسۇلمان كىشىنىڭ چۈشى راست بولۇپ، يالغانغا يېقىنمۇ كەلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ چۈشى راستراقى سۆزىدە سەمىيمى راستراق بولغىنىدۇر، مۆئمىننىڭ ياخشى چۈشى، پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 پارىدىن بىر پارىسىدۇر، 46\بىرىدۇر، پەيغەمبەرلىكتىن بولغان نەرسە يەنى چۈش ئىلھامى يالغان بولمايدۇ، چۈش ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ، بىرى ئاللاھ تەرەپتىن خۇش بىشارەتتۇر، يەنە بىرى نەپسى پەيدا قىلغان دىلدىكى، كۆڭلىدىكى كەسپى ئىشتۇر، ئۈچىنچىسى بولسا، شەيتاننىڭ قورقىتىشىدۇر، بىرىڭلار ئۆزىنى خورسەن قىلىدىغان چۈشنى كۆرسە، خالىسا بىرەر كىشىگە، دوستىغا سۆزلەپ بەرسۇن، ئەگەر ئۇ ياقتۇرمايدىغان يامان چۈش كۆرسە، ھېچ كىشىگە سۆزلەپ بەرمەي، دەس تۇرۇپ، تاھارەت ئېلىپ ناماز ئوقۇسۇن، مەن چۈشتىكى بويۇنغا سېلىنىدىغان تاقاقنى ياخشى كۆرمەيمەن، كويزا ـ كىشەننى ياخشى كۆرىمەن، چۈنكى، بۇنىڭ تەبىرى، دىندا مۇستەھكەم تۇرۇشتۇر . بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەلبانىي سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىنىڭ رەنىڭ بايانىدا سەھىھ دېگەن.

5857 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النّبُوّةِ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ ياخشى چۈشى، پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 پارىدىن بىر پارىسىدۇر،

5858 ـ وحدّثنا إسْمَاعِيلُ بْنُ الْخَلِيل. أخْبَرَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الأعْمَش، ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا الأعْمَشُ عَنْ أبي صَالِحٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رُوءْيَا الْمُسْلِمِ يَرَاهَا أوْ تُرَى لَهُ». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ مُسْهِرٍ «الرّوءْيَا الصّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِيْنَ جُزْءًا مِنَ النّبُوّةِ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشى، راست چۈش، مۆئمىن كۆرىدىغان ياكى ئۇنىڭغا كۆرسىتىلىدىغان خۇش بىشارەتتۇر، (يەنى سۈرە يۇنۇستىكى بىشارەتتۇر) ياخشى چۈشى، پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 پارىدىن بىر پارىسىدۇر، ئىبنى جەرىيرمۇ توپلىغان، سەھىھ.

5859 ـ5860 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ أبي كَثِيرٍ. قالَ: سَمِعْتُ أبي يَقُولُ: حَدّثنَا أبُو سَلَمَةَ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «رُؤيَا الرّجُلِ الصّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ».
5861 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاق. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أبي كَثِيرٍ عَنْ أبِيهِ.
5862 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أبي. قالاَ جَمِيعاً: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَن ابْنِ عُمَرَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الرّؤْيَا الصّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءاً مِنَ النّبُوّةِ».
5863 ـ5864 ـ وحدّثناه ابْنُ الْمُثنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قالاَ: حَدّثنَا يَحْيَىَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، بِهَذَا الأسْنَادِ.
وحدّثناه قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا ابْنُ أبي فُدَيْكٍ. أخْبَرَنَا الضّحّاكُ (يَعْنِي ابْنَ عُثْمَانَ). كِلاَهُمَا عَنْ نَافِعٍ. بِهَذَا الأسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ اللّيْثِ: قالَ نَافِعٌ: حَسِبْتُ أنّ ابْنَ عُمَرَ قالَ: «جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنَ النّبُوّةِ».

ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ياخشى چۈش پەيغەمبەرلىكنىڭ 70دەن بىر پارىسىدۇر، ئەھمەد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سالىھ، ياخشى چۈش، پەيغەمبەرلىكنىڭ 25 پارىسىدىن بىر پارىسىدۇر، ئىبنى نەججار توپل، سەھىھ. ئەبۇ سەئىد، ئىبنى ئەمرۇ، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ رەزىين، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ياخشى چۈش، پەيغەمبەرلىكنىڭ 46 پارىدىن بىر پارىسىدۇر، بۇ ھەدىسنى بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، ئىبنى ماجە، تەبرانى توپلىغان، بۇ بەك سەھىھ، مۇسۇلمانلار، مۆئمىنلەر، مۇتتەقىيلەر بىر ــ بىرىگە دەرجىدە ئوخشاشمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ 25 دىن 70گىچە دىيىلگەن.

1047 ـ باب قول النّبيّ عليه الصلاة والسلام «من رآني في المنام فقد رآني»

5865 ـ حدّثنا أبو الرّبيع، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنَا أَيّوبُ وَ هِشَامٌ عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي، فَإِنّ الشّيْطَانَ لاَ يَتَمَثّلُ بِي».

جابىر،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم مېنى چۈشىدە كۆرسە، ھەققەتەن ئۇ، مىنى كۆرگەن بولىدۇ، چۈنكى، شەيتاننىڭ مېنىڭ سۈرىتىمگە كىرىۋېلىشى ھەرگىز لايىق ئەمەس، ئۇ مېنىڭ سۈرىتىمدە كۆرۈنەلمەيدۇ.ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم مىنى چۈشىدە كۆرسە، ھەققەتەن مەن ئاشۇ شۇ، شەيتان مېنىڭ سۈرىتىمگە كىرەلمەيدۇ. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5866 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ. أَوْ لَكَأَنّمَا رَآنِي فِي الْيَقَظَةِ. لاَ يَتَمَثّلُ الشّيْطَانُ بِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم مېنى چۈشىدە كۆرسە، يات يېقىندا ئۇ مېنى ئويغاق ھالەتتىمۇ كۆرىدۇ. (يەنى قىيامەتتە كۆرىدۇ، ياكى شۇ زاماندىكىلەر كۆرەتتى). شەيتان مېنىڭ سۈرىتىمدە كۆرۈنەلمەيدۇ.بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى،ئەبۇ داۋۇد سەھىھ

5867 ـ وقَالَ فقَالَ أَبُو سَلَمَةَ: قَالَ أَبُو قَتَادَةَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقّ».

5868 ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنَا ابْنُ أَخِي الزّهْرِيّ. حَدّثنَا عَمّي. فَذَكَرَ الْحَدِيثَيْنِ جَمِيعاً بِإِسْنَادَيْهِمَا. سَوَاءً مِثْلَ حَدِيثِ يُونُسَ.

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم مىنى كۆرسە، ھەققەتەن ئۇ مېنى راستلا كۆرگەن بولىدۇ. چۈنكى، شەيتان مېنىڭ سۈرەت، پوسۇنىمغا كىرەلمەيدۇ.ئەھمەد، بەيھەقى، مۇسلىم، بۇخارى.

5869 – وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنا ابْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ رَآنِي فِي النّوْمِ فَقَدْ رَآنِي. إِنّهُ لاَ يَنْبَغِي لِلشّيْطَانِ أَنْ يَتَمَثّلَ فِي صُورَتِي». وَقَالَ: «إِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يُخْبِرْ أَحَداً بِتَلَعّبِ الشّيْطَانِ بِهِ فِي الْمَنَامِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم مېنى چۈشىدە كۆرسە ھەقىقەتەن ئۇ، مېنى كۆرگەن بولىدۇ، چۈنكى، شەيتاننىڭ مېنىڭ سۈرىتىمگە كىرىۋېلىشى ھەرگىز لايىق ئەمەس، ئۇ مېنىڭ سۈرىتىمدە كۆرۈنەلمەيدۇ، بىرىڭلار ئىھتىلام بولۇپ قالسا، يەنى چۈشىدە جىنسى مۇناسىۋەت قىلسا، بۇنداق شەيتاننىڭ چۈشىدىكى ئوينىشىنى كىشىلەرگە سۆزلەپ يۈرمىسۇن، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5870 – وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنا رَوْحٌ. حَدّثنا زَكَرِيّاءُ بْنُ إِسْحَقَ حَدّثنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّه سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ رَآنِي فِي النّوْمِ فَقَدْ رَآنِي. فَإِنّهُ لاَ يَنْبَغِي لِلشّيْطَانِ أَنْ يَتَشَبّهَ بِي».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم مېنى چۈشىدە كۆرسە ھەقىقەتەن ئۇ، مېنى كۆرگەن بولىدۇ، چۈنكى، شەيتاننىڭ مېنىڭ سۈرىتىمگە كىرىۋېلىشى ھەرگىز لايىق ئەمەس، ئۇ مېنىڭ سۈرىتىمدە كۆرۈنەلمەيدۇ،ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ.

1048 – باب لا يخبر بتلعب الشيطان به في المنام

5871 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنا ابْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ لأَعْرَابِيَ جَاءَهُ فَقَالَ: إِنّي حَلَمْتُ أَنّ رَأْسِي قُطِعَ. فَأَنَا أَتّبِعُهُ. فَزَجَرَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: «لاَ تُخْبِرْ بِتَلَعّبِ الشّيْطَانِ بِكَ فِي الْمَنَامِ».

5872 – وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيّ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنّ رَأْسِي ضُرِبَ فَتَدَحْرَجَ فَاشْتَدَدْتُ عَلَىَ أَثَرِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِلأَعْرَابِيّ: «لاَ تُحَدّثِ النّاسَ بِتَلَعّبِ الشّيْطَانِ بِكَ فِي مَنَامِكَ». وَقَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بَعْدُ، يَخْطُبُ فَقَالَ: «لاَ يُحَدّثَنّ أَحَدُكُمْ بِتَلَعّبِ الشّيْطَانِ بِهِ فِي مَنَامِهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن : شەيتان بىرىڭلار بىلەن چۈشىدە ئوينىسا، يەنى ئىھتىلام بولۇپ قالسا، بۇ چۈشنى كىشىلەرگە سۆزلەپ يۈرمىسۇن، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5873 – وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالاَ: حَدّثنا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنّ رَأْسِي قُطِعَ. قَالَ: فَضَحِكَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: «إِذَا لَعِبَ الشّيْطَانُ بِأَحَدِكُمْ فِي مَنَامِهِ، فَلاَ يُحَدّثْ بِهِ النّاسَ». وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ: «إِذَا لُعِبَ بِأَحَدِكُمْ» وَلَمْ يَذْكُرِ الشّيْطَانَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ؛ مەن چۈشۈمدە بېشىم كېسىلىپ كۆرۈپتىمەن دېگەندە، رەسۇلۇللاھ كۈلۈپ كېتىپ مۇنداق دېگەن: شەيتان بىرىڭلار بىلەن چۈشىدە ئوينىسا، بۇ چۈشنى كىشىلەرگە سۆزلەپ يۈرمىسۇن.مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1049 – باب في تأويل الرؤيا

5874 – حدّثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزّبَيْدِيّ. أَخْبَرَنِي الزّهْرِيّ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ ابْنَ عَبّاسٍ أَوْ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يُحَدّثُ أَنّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ عُبَيْدَ اللّهِ بْنَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَخْبَرَهُ أَنّ ابْنَ عَبّاسٍ كَانَ يُحَدّثُ أَنّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَرَى اللّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظُلّةً تَنْطِفُ السّمْنَ وَالْعَسَلَ. فَأَرَى النّاسَ يَتَكَفّفُونَ مِنْهَا بِأَيْدِيهِمْ. فَالْمُسْتَكْثِرُ وَالْمُسْتَقِلّ. وَأَرَى سَبَباً وَاصِلاً مِنَ السّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ. فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ. ثُمّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَعَلاَ. ثُمّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلاَ. ثُمّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَانْقَطَعَ بِهِ. ثُمّ وُصِلَ لَهُ فَعَلاَ.

قالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وأُمِّي. وَاللَّهِ لَتَدَعَنِّي فلأَعْبُرَنَّهَا. قالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «اعْبُرْهَا». قالَ أَبُو بَكْرٍ: أَمَّا الظلَّةُ فظلَّةُ الإِسْلاَمِ. وَأَمَّا الّذِي يُنْطِفُ مِنَ السّمْنِ وَالعَسَلِ فالْقُرْآنُ. حَلاَوَتُهُ وَلِينُهُ. وَأَمّا مَا يَتَكَفَفُ النّاسُ مِنْ ذَلِكَ فالْمُسْتَكْثِرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِلّ. وَأَمّا السّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السّمَاءِ إِلى الأرْضِ فالْحَقّ الّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ. تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِيكَ اللّهُ بِهِ. ثُمّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ. ثُمّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ. ثُمّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ ثُمّ يُوصَلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ. فَأَخْبِرْنِي، يَا رَسُولَ اللّهِ بِأَبِي أَنْتَ أَصَبْتُ أَمْ أَخْطَأْتُ؟ قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَصَبْتَ بَعْضاً وَأَخْطَأْتَ بَعْضاً» قالَ: فَوَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ لَتُحَدّثَنّي مَا الّذِي أَخْطَأْتُ؟ قالَ: «لاَ تُقْسِمْ».

5875 ـ وحدّثناه ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، قالَ: جَاءَ رَجُلٌ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مُنْصَرَفَهُ مِنْ أُحُدٍ. فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي رَأَيْتُ هَذِهِ اللّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظلّةً تَنْطِفُ السّمْنَ وَالْعَسَلَ. بِمَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ.

5876 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَوْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قالَ عَبْدُ الرّزّاقِ: كَانَ مَعْمَرٌ أَحْيَاناً يَقُولُ: عَنِ ا بْنِ عَبّاسٍ. وَأَحْيَاناً يَقُولُ: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقالَ: إِنّي أَرَى اللّيْلَةَ ظلّةً. بِمَعْنَى حَدِيثِهِمْ.

5877 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ كَثِيرٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ، وَهُوَ ابْنُ كَثِيرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ مِمّا يَقُولُ لأَصْحَابِهِ: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ رُؤْيَا فَلْيَقُصّهَا أَعْبُرْهَا لَهُ» قالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ رَأَيْتُ ظلّةً. بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

ئەبۇھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇھۇد ئۇرۇشىدىن قايتقاندا بىركىشى كېلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن چۈشۈمدە بۇلۇتنى كۆردۈم، بۇلۇت ياغ بىلەن ھەسەل ياغدۇردى، كىشىلەر ئۇنى ئالقانلاپ ئالدى، بەزىلەر كۆپ، بەزىلەر ئاز ئالدى، مەن يەنە ئاسمانغا تۇتاشقان ئارغامچىنى كۆردۈم، سىلى ئۇنىڭغا ئېسىلىپ يۇقىرغا ئۆرلىدىلە، ئاندىن سىلىدىن كېيىن بىركىشى ئۇنىڭغا ئېسىلىپ يۇقىرغا ئۆرلىدى، ئاندىن ئۇنىڭدىن كېيىن يەنەبىركىشىمۇ يۇقىرغا ئۆرلىدى، ئاندىن يەنەبىركىشى ئالدى، ئارغامچا ئۈزۈلۈپ كېتىپ، ئاندىن يەنە ئۇلاندى دە، ئۇمۇ يۇقىرغا ئۆرلىدى، دېدى. ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بۇچۈشكە مېنى تەبىر بەرگىلى قويسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ:بۇلىدۇ قېنى تەبىر بېرىپ باققىن دېدى، ئۇ: بۇلۇت ئىسلامدۇر، ئۇنىڭدىن ياغقان ھەسەل بىلەن ياغ قۇرئان ۋە ئۇنىڭ تاتلىق، شىرىن لەززىتىدۇر، كىشىلەرنىڭ ئالقانلاپ ئېلىشى، قۇرئاندىن كۆپ يادا ئالغان ۋە ئاز يادا ئالغانلاردۇر، ئاسمانغا تۇتاشقان ئارغامچا سىلى تۇتۇپ مېڭىۋاتقان ھەق ھەقىقەتتۇر، ئاندىن سىلىدىن كېيىن بىركىشى ئۇنىڭغا ئېسىلىپ(يەنى خەلىپە بولۇپ)ھەق بىلەن يۇقىرغا يۈكسىلىدۇ، ئاندىن يەنەبىركىشى، ئاندىن يەنەبىركىشى شۇنداق قىلىدۇ، كېيىنكىسىنىڭ ئارغامچىسى ئۈزۈلۈپ قېلىپ ئاندىن يەنە ئۇلۇنۇپ يۇقىرغا يۈكسىلىدۇ،دېدى. رەسۇلۇللاھ: بۇچۈشنىڭ بەزى يېرىگە توغرا تەبىر بەردىڭ، بەزى يېرىگە خاتا تەبىر بەردىڭ، دېدى.ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن سىلىگە **الله** بىلەن قەسەم قىلايكى، (يەنى **الله** نىڭ نامى بىلەن سورايكى) مېنىڭ خاتا كەتكەن يەرلىرىمنى ۋە توغرا تەبىر بەرگەن تەرەپلىرىمنى ماڭا خەۋەر قىلىپ بەرسىلە دېدى،

رەسۇلۇللاھ:ئى ئەبۇبەكرى قەسەم قىلمىغىن دەپ(دەپ بەرمىدى).ئۇلار ئەبۇبەكرى، ئۆمەر، ئوسمان رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇملار ئىدى.ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شېھىد بولاتتى.

1050 - باب رؤيا النّبيّ صلى الله عليه وسلم رەسۇلۇللاھ نىڭ چۈشلىرى

5878 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثابتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رَأَيْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فِيمَا يَرَى النّائِمُ، كَأَنّا فِي دَارِ عُقْبَةَ بْنِ رَافِعٍ. فَأُتِينَا بِرُطَبٍ مِنْ رُطَبِ ابْنِ طَابٍ. فَأَوّلْتُ الرّفْعَةَ لَنَا فِي الدّنْيَا وَالْعَاقِبَةَ فِي الآخِرَةِ. وَأَنّ دِينَنَا قَدْ طَابَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن چۈشۈمدە گويىاكى مەن بۈگۈن كېچە ئۇقبەت ئىبنى رابىئنىڭ ھويلىسىدا تۇرىمەن،بىزگە ئىبنى تابەنىڭ خورمىلىرىدىن خورما كەلتۈرۈلدى، بۇ چۈشۈمگە مۇنداق تەبىر بەردىم، ھەقىقەتەن بىز ئۈچۈن بۇ دۇنيادا يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش، يۈكسەكلىك بولىدىكەن، ئاخىرەتتىكى ياخشى ئاقىۋەت بىز ئۈچۈن بولىدىكەن، ھەقىقەتەن دىنىمىز پاك ـ پاكىز بولۇپتۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، يۈكسەكلىك رابىئدىن، ئاقىبەت ئۇقبەتتىن، پاكلىق تابەتدىن ئېلىنغان.

5879 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. أَخْبَرَنِي أَبِي. حَدّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ حَدّثَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَرَانِي فِي الْمَنَامِ أَتَسَوّكُ بِسِوَاكٍ. فَجَذَبَنِي رَجُلاَنِ. أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الآخَرِ. فَنَاوَلْتُ السّوَاكَ الأَصْغَرَ مِنْهُمَا. فَقِيلَ لِي: كَبّرْ. فَدَفَعْتُهُ إِلَى الأَكْبَرِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:، مەن بۈگۈن ئويقۇمدا، مىسۋاك سىيلىپ چۈش كۆرۈپتىمەن، ماڭا بىرسى چوڭ، بىرى كىچىك ئىككى ئەر كەلدى، مەن مىسۋاكنى كىچىكىگە سۇنۇپ بەرسەم، ماڭا؛ چوڭىغا بەرگىن دېيىلدى، مەن مىسۋاكنى چوڭىراقىغا بەردىم، بەيھەقى ، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5880 ـ حدّثنا أَبُو عَامِرٍ، عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ). قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، جَدّهِ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكّةَ إِلَىَ أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ. فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَىَ أَنّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرُ. فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ. وَرَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ هَذِهِ أَنّي هَزَزْتُ سَيْفاً. فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ. فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ. ثُمّ هَزَزْتُهُ أُخْرَىَ فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ. فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللّهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ. وَرَأَيْتُ فِيهَا أَيْضاً بَقَراً، وَاللّهُ خَيْرٌ. فَإِذَا هُمُ النّفَرُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ. وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللّهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ بَعْدُ، وَثَوَابُ الصّدْقِ الّذِي آتَانَا اللّهُ بَعْدُ، يَوْمَ بَدْرٍ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن چۈشۈمدە مەككىدىن خورمىلىق بىر زېمىنغا ھىجرەت قىلىپ چۈش كۆرۈپتىمەن، گۇمانىم ئۇ زېمىن يەمامە ياكى ھەجەرمىكى دېگەنگە بارد ى، ناگاھان ئۇ يەسرىب دېيىلىدىغان مەدىنە ئىكەن، مەن يەنە مۇشۇ چۈشۈمدە قىلىچنى چېپىپ، شىلتىپ كۆرۈپتىمەن، قىلىچنىڭ باش تەرىپى سۇنۇپ كەتتى، ناگاھان ئۇ مۆئمىنلەرگە ئوھۇد كۈنى يەتكەن مۇسىبەت ئىكەن، ئاندىن يەنە بىر قېتىم چاپتىم، شىلتىدىم، قىلىچ بۇرۇنقىدىن ياخشىراق ھالەتكە قايتتى، مانا بۇ، ئاللاھتائالا بىزگە ئاتا قىلغان غەلىبە، مەككىنى ئىشغال قىلىش، مۆئمىنلەرنىڭ توپلىنىشى، يىغىلىشى ئىكەن، مەن بۇ چۈشۈمدە كالىنى كۆردۈم، ئاللاھ بىلەن

قەسەمكى، بۇ ياخشىلىقتۇر، ناگاھان ئۇ ئوھۇد كۈنىدىكى مۆئمىنلەردىن بىر نەچچە نەپەر كىشىلەر ئىكەن، ناگاھان ياخشىلىق بولسا، ئاللاھتائالا بىزگە كەلتۈرۈپ بەرگەن ياخشىلىقلار ئىكەن، بەدرى كۈنىدىن كېيىنكى ئاللاھ بىزگە ئاتا قىلغان راستچىل ساۋاب ئىكەن، ئەجىرىمىز ئىكەن، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، ئىبنى ماجە سەھىھ.

5881 – حدّثني مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ. حَدّثنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أبي حُسَيْنٍ. حَدّثنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قالَ: قدِمَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذّابُ عَلَى عَهْدِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، الْمَدِينَةَ. فَجَعَلَ يَقُولُ: إنْ جَعَلَ لِي مُحَمّدٌ الأمْرَ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ. فقدِمَهَا فِي بَشَرٍ كَثِيرٍ مِنْ قوْمِهِ. فأقْبَلَ إلَيْهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم وَمَعَهُ ثَابتُ بْنُ قيْسِ بْنِ شَمّاسٍ. وَفِي يَدِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قِطْعَةُ جَرِيدَةٍ. حَتّى وَقفَ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أصْحَابِهِ. قالَ: «لَوْ سَألْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أعْطَيْتُكَهَا. وَلَنْ أتَعَدّى أمْرَ اللّهِ فِيكَ. وَلَئِنْ أدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنّكَ اللّهُ. وَإنّي لأرَاكَ الّذِي أُرِيتُ فِيكَ مَا أُرِيتُ. وَهَذَا ثَابتٌ يُجِيبُكَ عَنّي». ثُمّ انْصَرَفَ عَنْهُ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىسىدا، كاززاپ مۇسەيلەمە ئۆز قەۋمىدىن نۇرغۇن كىشلەر بىلەن بىللە مەدىنىگە كىلىپ: ئەگەر مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللە م بۇئىشنى(يەنى پەيغەمبەرلىكنى، باشلىق بولۇشنى)ئۆزىدىن كېيىن ماڭا تاپشۇرۇپ مىنىڭ قىلىپ بەرسە، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشىمەن دىدى. ئاندىن رەسۇلۇﷲ قولىدا خورما تايىقىنىڭ سۇنۇق پارچىسىنى تۇتقان ھالدا سابىت ئىبنى شەماس بىلەن بىللە ئۇنىڭ قېشىغا كىلىپ توختاپ: ئەگەر سەن مەندىن مۇشۇ تاياقنىڭ سۇنۇقىنى سورساڭمۇ، مۇشىنچىلىك نەرسىنىمۇ مەن ساڭا ھەرگىز بەرمەيمەن، ﷲ تائالانىڭ سەن توغرىسىدىكى ئەمرىدىن تاجاۋۇز قىلىپ ئاشالمايمەن، (يەنى ﷲ نىڭ ئەمرىنى بۇزالمايمەن)ئەگەر سەن مەندىن كېيىن ھايات ياشاپ قالساڭ، چوقۇم ﷲ سىنى ھالاك قىلىپ ئۆلتۈرىۋېتىدۇ، مەن سىنى چۈشۈمدە كۆرگەن كىشى شۇ دەپ قارايمەن، ساڭا ماۋۇ سابىت مىنىڭ ئورنۇمدا جاۋاپ بەرسۇن دەپ، قايتىپ كەتتى.چۈش تۈۋەندە سۆزلەندى.

5882 ـ فقالَ ابْنُ عَبّاسٍ: فَسَألْتُ عَنْ قوْلِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «إنّكَ أرَى الّذِي أُرِيتُ فِيكَ مَا أُرِيتُ» فَأخْبَرَنِي أبُو هُرَيْرَةَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «بَيْنَا أنَا نَائِمٌ رَأيْتُ فِي يَدَيّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ. فَأهَمّنِي شَأنُهُمَا. فَأُوحِيَ إلَيّ فِي الْمَنَامِ أنِ انْفُخْهُمَا. فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا. فَأوّلْتُهُمَا كَذّابَيْنِ يَخْرُجَانِ بَعْدِي. فَكَانَ أحَدُهُمَا الأسْوَدُ الْعَنْسِيّ، صَاحِبَ صَنْعَاءَ. وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةَ، صَاحِبَ الْيَمَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر چاغدا مەن ئۇخلاۋېتىپ، چۈشۈمدە قولۇمدا ئىككى دانە ئالتۇن بىلەيزۈكنى كۆردۈم، بۇ ئىككىسىنىڭ ئىشى مېنى غەمگە سالدى، چۈشۈمدە ماڭا ئۇ ئىككىسىنى پۈۋلىگىن دەپ ۋەھى قىلىندى، مەن ئۇ ئىككىسىنى پۈۋلىسەم، ئۇلار ئۇچۇپ يوقاپ كەتتى، مەن بۇ ئىككى بىلەيزۈكنى مەندىن كېيىن چىقىدىغان ئىككى كاززاپ دەپ چۈشەندىم، بىرسى سەنئالىق قاراتەنلىك ئەنسىي يەنە بىرسى يەمامەلىك مۇسەيلىمە كاززاپتۇر، (بۇلار ئۆلتۈرۈلگەن، مۇسەيلەمەتنى ۋەھشى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلتۈرگەن) بۇخارى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5883 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَـَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُوتِيتُ خَزَائِنَ الأَرْضِ. فَوَضَعَ فِي يَدَيّ أُسْوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ. فَكَبُرَا عَلَيّ وَأَهَمّانِي. فَأُوحِيَ إِلَيّ أَنِ انْفُخْهُمَا. فَنَفَخْتُهُمَا فَذَهَبَا. فَأَوّلْتُهُمَا الْكَذّابَيْنِ اللّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا: صَاحِبَ صَنْعَاءَ، وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن ئۇخلاۋاتسام، چۈشۈمدە ماڭا زېمىننىڭ خەزىنىلىرى بېرىلدى، قولۇمغا ئالتۇن بىلەيزۈكتىن ئىككىسى قويۇلدى، بۇ ئىككى ئالتۇن بىلەيزۈك ماڭا ناھايىتى چوڭ كۆرۈنۈپ، مېنى غەم قىلدۇردى، ئاللاھتائالا ماڭا، ئۇ ئىككىسىنى پۈۋدىگىن دەپ ۋەھىي قىلدى، مەن ئۇ ئىككىسىنى پۈۋدىسەم، ئۇلار ئۇچۇپ، يوقاپ كەتتى، مەن ئۇ ئىككى بىلەيزۈكنى ، مەن ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان بولساممۇ، پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلدىغان ئىككى كاززاپ دەپ چۈشەندىم، چۈشۈمگە شۇنداق تەبىر بەردىم، بىرىسى سەنئا ئىگىسى يەنە بىر ى يەمامە ئىگىسى، (يەنى سەنئالىق ئەرىيسى بىلەن يەمامەلىك مۇسەيلەمەت كاززاپلار ئىدى)بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى ، سەھىھ.

5884 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيّ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ. قَالَ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِذَا صَلّى الصّبْحَ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ بِوَجْهِهِ. فَقَالَ: «هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمُ الْبَارِحَةَ رُؤْيَا؟».

سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ناماز ئۇقۇپ بولسا، بىرگە ئالدىنى قىلىپ؛ سىلەردىن بىرەر كىشى بۈگۈن كېچە چۈش كۆردىمۇ؟ دەپ سورايتتى، ئەگەر بىرەر كىشى چۈش كۆرسە، ئۇنى رەسۇلۇللاھقا سۆزلەپ بېرەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى الله خالىغان ئىلىملەر بىلەن دەپ بېرەتتى،.....

45 ـ كتـاب الفضائل   پەزىلەتلەر ۋە قىسقىچە تەرجىمھالىنىڭ كىتابى

1051 ـ باب فضل نسب النبيّ صلى الله عليه وسلم، وتسليم الحجر عليه قبل النبوّة

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ نەسەبىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

5885 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مِهْرَانَ الرّازِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ بْنِ سَهْمٍ، جَمِيعاً عَنِ الْوَلِيدِ. قَالَ ابْنُ مِهْرَانَ: حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا الأَوْزَاعِيّ عَنْ أَبِي عَمّارٍ، شَدّادٍ أَنّهُ سَمِعَ وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ اصْطَفَىَ كِنَانَةَ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ. وَاصْطَفَىَ قُرَيْشاً مِنْ كِنَانَةَ. وَاصْطَفَىَ مِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ. وَاصْطَفَانِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ»

ۋاسىلەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا كەنانە قەبىلىسىنى ئىسمائىلنىڭ باللىرىدىن تاللىدى، قۇرەيشنى كەنانەدىن تاللىدى، قۇرەيشلەردىن ھاشىم جەمەتىنى تاللىدى، ھاشىم جەمەتىدىن مېنى تاللىدى، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

5886 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ. حَدّثَنِي سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي لأَعْرِفُ حَجَراً بِمَكّةَ كَانَ يُسَلّمُ عَلَيّ قَبْلَ أَنْ أُبْعَثَ. إِنّي لأَعْرِفُهُ الآنَ».

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن ھەققەتەن مەككىدىكى بىر تاشنى ئوبدان تونۇيمەن، ئۇ تاش مەن پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلىشىمدىن بۇرۇنمۇ ماڭا سالام قىلاتتى، مەن ئۇتاشنى ھازىرمۇ تۇنىيالايمەن.ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1052 ـ باب تفضيل نبينا صلى الله عليه وسلم على جميع الخلائق

5887 ـ حدّثني الْحَكَمُ بْنُ مُوسَىَ، أَبُو صَالِحٍ. حَدّثنَا هِقْلٌ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ) عَنِ الأَوزَاعِيّ. حَدّثنِي أَبُو عَمّارٍ. حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَنَا سَيّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَأَوّلُ مَنْ يَنْشَقّ عَنْهُ الْقَبْرُ. وَأَوّلُ شَافِعٍ وَأَوّلُ مُشَفّعٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن:مەن قىيامەت كۈنى ئادەم بالىسىنىڭ سەييىدى، خوجىسى، مەن قەبرىسى يېرىلىپ چىقىدىغان كىشىنىڭ تۇنجىسى، تۇنجى شاپائەت قىلغۇچى،تۇنجى بولۇپ، شاپائىتى قوبۇل بولىدىغان، شاپائەت ھوقۇقى بېرىلگەن كىشى بولىمەن،مۇسلىم،ئەبۇ داۋۇد توپلىغان سەھىھ

1053 ـ باب في معجزات النبيّ صلى الله عليه وسلم پەيغەمبەرلىكنىڭ ئالامەتلىرى بولغان مۆجىزلەر توغرىسىدا

5888 ـ وحدّثني أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَعَا بِمَاءٍ فَأُتِيَ بِقَدَحٍ رَحْرَاحٍ. فَجَعَلَ الْقَوْمُ يَتَوَضّأُونَ. فَحَزَرْتُ مَا بَيْنَ السّتّينَ إِلَى الثّمَانِينَ. قَالَ: فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى الْمَاءِ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زەۋرائ دىگەن جايدىكى چاغدا بىرقاچا كەلتۈرۈلدى، رەسۇلۇللاھ قولىنى قاچىنىڭ ئىچىگە قويۇۋىدى، بارماقلىرىنىڭ ئارىسىدىن خۇددى بۇلاقتەك سۇ ئېتىپ چىقىشقا باشلىدى، كىشلەر ئۇنىڭدىن تاھارەت ئالدى، قەتادە ئەنەسكە؛ سىلەر قانچە كىشى ئىدىڭلار؟ دېدى ، ئۇ؛ 300 ياكى تەخمىنەن 300چە يەنەبىردە 60 ـ تىن 80گىچە كىشى ئىدۇق دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

5889 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيّ. حَدّثنَا مَعْنٌ. حَدّثنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثنِي أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَحَانَتْ صَلاَةُ الْعَصْرِ، فَالْتَمَسَ النّاسُ الْوَضُوءَ فَلَمْ يَجِدُوهُ. فَأُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِوَضُوءٍ. فَوَضَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي ذَلِكَ الإِنَاءِ يَدَهُ. وَأَمَرَ النّاسَ أَنْ يَتَوَضّأُوا مِنْهُ. قَالَ: فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ. فَتَوَضّأَ النّاسُ حَتّى تَوَضّأُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ.

5890 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ. حَدّثنَا مُعَاذٌ (يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ). حَدّثنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابَهُ بِالزّوْرَاءِ (قَالَ: وَالزّوْرَاءُ بِالْمَدِينَةِ عِنْدَ السّوقِ وَالْمَسْجِدِ فِيمَا ثَمّهْ) دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ. فَوَضَعَ كَفّهُ فِيهِ. فَجَعَلَ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ. فَتَوَضّأَ جَمِيعُ أَصْحَابِهِ. قَالَ: قُلْتُ: كَمْ كَانُوا يَا أَبَا حَمْزَةَ؟ قَالَ: وكَانُوا زُهَاءَ الثّلاَثِمِائَةِ.

5891 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ عَنِ ابْنِ جَعْفَرٍ. عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ بِالزّوْرَاءِ. فَأُتِيَ بِإِنَاءِ مَاءٍ لاَ يَغْمُرُ أَصَابِعَهُ. أَوْ قَدْرَ مَا يُوَارِي أَصَابِعَهُ. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ هِشَامٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زەۋرائ دىگەن جايدىكى چاغدا ناماز ۋاقتى بۇلۇپ قېلىپ كىشلەر سۇ تاپالمىغاندا، بىرقاچا كەلتۈرۈلدى، رەسۇلۇللاھ قولىنى قاچىنىڭ ئىچىگە قويۇۋىدى، بارماقلىرىنىڭ ئارىسىدىن خۇددى بۇلاقتەك سۇ ئېتىپ چىقىشقا باشلىدى، كىشلەر ئۇنىڭدىن تاھارەت ئالدى، قەتادە ئەنەسكە؛ سىلەر قانچە كىشى ئىدىڭلار؟ دېدى ، ئۇ؛ 300 ياكى تەخمىنەن

300چە كىشى ئىدۇق دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.   ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ   مۇنداق دەيدۇ؛ بىز مۆجىزە ـ ئالامەتلەرنى بەركەت دەپ سانايتتۇق، سىلەر ئۇنى قورقۇتۇپ ئاگاھلاندۇرۇش دەپ سانايدىكەنسىلەر، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە كىتىۋاتقان بىر سەپەردە، سۇ بەكلا ئاز قالدى، رەسۇلۇللاھ:سۇنىڭ ئېشىپ قالغىنى بولسا، ئېلىپ كىلىڭلار دېدى، ئۇلار بىر قاچىنى كەلتۈردى، ئۇنىڭدا بەكلا ئاز سۇ بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ قولىنى قاچىنىڭ ئىچىگە سېلىپ؛بەركەتلىك، مۇبارەك، پاك سۇغا كىلىڭلار(بۇنىڭدىن ئىچىپ تاھارەت ئېلىڭلار)بەركەت الله تەرەپتىندۇر دېدى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ بارماقلىرىنىڭ ئارىسىدىن خۇددى بۇلاقتەك سۇ ئېتىپ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۇم، ھەقىقەتەن بىز رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا يېيىلىۋاتقان تاماقنىڭ تەسبىھلىرىنى ئاڭلايتتۇق.بۇخارى توپلىغان.

5892 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ أُمّ مَالِكٍ كَانَتْ تُهْدِي لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي عُكّةٍ لَهَا سَمْناً. فَيَأْتِيهَا بَنُوهَا فَيَسْأَلُونَ الأُدْمَ. وَلَيْسَ عِنْدَهُمْ شَيْءٌ. فَتَعْمِدُ إِلَى الّذِي كَانَتْ تُهْدِي فِيهِ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَتَجِدُ فِيهِ سَمْناً. فَمَا زَالَ يُقِيمُ لَهَا أُدْمَ بَيْتِهَا حَتّىَ عَصَرَتْهُ. فَأَتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «عَصَرْتِيهَا؟» قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ: «لَوْ تَرَكْتِيهَا مَا زَالَ قَائِماً».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مالىكنىڭ ئانىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تىرىدىن بولغان كىچىك تۇلۇمدا ياغ ھەدىي قىلدى، ئاندىن ئۇنىڭ بالىلىرى كىلىپ، ئۇنىڭدىن ئۆي چىيى تەلەپ قىلدى، ئۇلارنىڭ يېنىدا ھېچ نەرسە يوق ئىدى، ئۇ رەسۇلۇللاھقا ياغ ھەدى قىلغان ھېلىقى تۇلۇمغا قولىنى سېلىپ، ئۇنىڭ ئىچىدە يەنە ياغ تاپتى، ئۇ تۇلۇمنى پاك ـ پاكىز قېقىپ سىقىپ، ئىچىدىكى ياغنى پۈتۈنلەي تۈكىتىۋەتمىگىچە، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ياغ، ئۇلارنىڭ ئۆي چىيى بولۇۋەرگەن ئىدى، ئاندىن ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كىلىپ، ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ سەن ئۇ تۇلۇمنى پاك ـ پاكىز قېقىپ سىقىپ، ئىچىدىكى ياغنى پۈتۈنلەي تۈكىتىۋەتكەنمۇ؟دېدى، ئۇ؛ ھەئە شۇنداق قىلىپتىمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ئەگەر سەن ئۇنى جىم قويغان بولساڭ، ئۇنىڭ ئىچىدىن سىلەرگە دائىم ياغ چىقىۋىرەتتى،دېدى.مۇسلىم توپلىغان.

5893 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَجُلاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَسْتَطْعِمُهُ. فَأَطْعَمَهُ شَطْرَ وَسْقِ شَعِيرٍ. فَمَا زَالَ الرّجُلُ يَأْكُلُ مِنْهُ وَامْرَأَتُهُ وَضَيْفُهُمَا. حَتّىَ كَالَهُ. فَأَتَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «لَوْ لَمْ تَكِلْهُ لأَكَلْتُمْ مِنْهُ، وَلَقَامَ لَكُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھەقىقەتەن بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا تاماق سوراپ كېلىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا 30سا ئەتراپىدا ئارپا بېرىدۇ، ئۇلار بۇ ئارپىنى كەمچەنلىگىچە ئۆزى، ئايالى، مېھمىنى يەۋىرىدۇ، كەمچەنلىۋېتىپ، بۇ تۈگەپ كېتىدۇ، ئاندىن ئۇ بۇ ئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە دىگەندە، رەسۇلۇللاھ «ئەگەر سەن ئۇ ئارپىنى كەمچەنلىمىگەن بولساڭ، سىلەر ئۇنىڭدىن يەۋىرەتتىڭلار، ئۇ

ئارىيا سىلەر ئۈچۈن تۇرمۇشۇڭلارنى بەرپا قىلىپ، مەڭگۈ كۆپايە بولاتتى، (لېكىن، سەن ئۇنى كەمچەنلەپ قويۇپ،كاملىمغىنىنى ئۇقۇپ بىلىپ قالدىڭ _ دە، ئۇ تۈگەپ كەتتى)دىگەن. مۇسلىم 4228 _ ھەدىس، ئەھمەد 14214 _ ھەدىس، سەھىھ، بۇ رۇشەن مۆجىزە، كارامەتتۇر.

5894 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَلِيَ الْحَنَفِيّ. حَدّثَنَا مَالِكٌ (وَهُوَ ابْنُ أَنَسٍ) عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ الْمَكّيّ أَنّ أَبَا الطّفَيْلِ عَامِرَ بْنَ وَاثِلَةَ أَخْبَرَهُ أَنّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ أَخْبَرَهُ. قَالَ: خَرَجْنَا مع رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَامَ غَزْوَةِ تَبُوكَ. فَكَانَ يَجْمَعُ الصّلاَةَ. فَصَلّى الظّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعاً. وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعاً. حَتّى إذَا كَانَ يَوْماً أَخّرَ الصّلاَةَ. ثُمّ خَرَجَ فَصَلّى الظّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعاً. ثُمّ دَخَلَ ثُمّ خَرَجَ بَعْدَ ذَلِكَ. فَصَلّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعاً. ثُمّ قَالَ: «إِنّكُمْ سَتَأْتُونَ غَداً، إِنْ شَاءَ اللّهُ، عَيْنَ تَبُوكَ. وَإِنّكُمْ لَنْ تَأْتُوهَا حَتّى يُضْحِيَ النّهَارُ. فَمَنْ جَاءَهَا مِنْكُمْ فَلاَ يَمَسّ مِنْ مَائِهَا شَيْئاً حَتّى آتِيَ». فَجِئْنَاهَا وَقَدْ سَبَقَنَا إِلَيْهَا رَجُلاَنِ. وَالْعَيْنُ مِثْلُ الشّرَاكِ تَبِضّ بِشَيْءٍ مِنْ مَاءٍ. قَالَ: فَسَأَلَهُمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلْ مَسَسْتُمَا مِنْ مَائِهَا شَيْئاً؟» قَالاَ: نَعَمْ. فَسَبّهُمَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَقَال لَهُمَا مَا شَاءَ اللّهُ أَنْ يَقُولَ. قَالَ: ثُمّ غَرَفُوا بِأَيْدِيهِمْ مِنَ الْعَيْنِ قَلِيلاً قَلِيلاً. حَتّى اجْتَمَعَ فِي شَيْءٍ. قَالَ: وَغَسَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِيهِ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ. ثُمّ أَعَادَهُ فِيهَا. فَجَرَتِ الْعَيْنُ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ. أَوْ قَالَ: غَزِيرٍ ـ شَكّ أَبُو عَلِيَ أَيّهُمَا قَالَ ـ حَتّى اسْتَقَى النّاسُ. ثُمّ قَالَ: «يُوشِكُ، يَا مُعَاذُ إِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ، أَنْ تَرَى مَا هَـهُنَا قَدْ مُلِىءَ جِنَاناً».

ئەبۇقەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تەببۇك ئۇرۇشىغا چىققان ئىدۇق، سەپەردە پېشىن بىلەن ئەسىرنىڭ، شام بىلەن خۇپتەننىنىڭ ئارلىقىنى جۈپلەپ ئوقۇيتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېدى؛ سىلەر كەچ تەرەپتە سەيرى قىلىپ مېڭىپ ۋە كېچىچە مېڭىپ، ئەگەر **الله** خالىسا، ئەتە سۇ بار جايغا بارىسىلەر. كىشىلەر بۇسۆزنى ئاڭلاپلا، بىرسى ـ بىرسىگە قاراپمۇ قويماي سۇ بار جايغا ئالدىرىشىپ ماڭدى، بىر چاغدا رەسۇلۇللاھ سەيرى قىلىپ كىتىۋاتاتتى، تەڭ كېچە بولۇپ كەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ يولنىڭ بىر چېتىگە چۈشۈپ ئۇخلاشقا بېشىنى قويدى، ۋە نامىزىمىزنى ئوبدان مۇھاپىزەت قىلىڭلار دېدى، شۇنداقتىمۇ تۇنجى قېتىم ئويغانغان كىشى رەسۇلۇللاھ بولدى، بۇچاغدا كۈن چىقىپ ئۈچىسىغا نۇر تاشلىغان ئىدى، ئاندىن يولغا چىقىڭلار دېدى، بىز يولغا چىقىپ، كۈن كۆتۈرۈلگەنگە قەدەر ماڭدۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ چۈشۈپ، مەن يېنىمدا ئېلىۋالغان تاھارەت قاچىسىنى تەلەپ قىلدى، ئۇنىڭغا ئازىراق سۇ بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭدىن سۇنى ئايىغان ھالدا يەڭگىل تاھارەت ئالدى، ئۇنىڭدا يەنە ئازىراق سۇ قېلىپ قالدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ سەن بۇ تاھارەت ئالىدىغان قاچاڭدىكى سۇنى ئوبدان ساقلىغىن، چۈنكى پات يېقىندا ھىللا بۇنىڭ ئۈچۈن چوڭ ، بۈيۈك خەۋەر يەنى مۆجىزە يۈز بىرىدۇ دېدى،ئاندىن بىلال نامازغا ئەزان توۋلىدى، رەسۇلۇللاھ بامداتنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇپ ئاندىن بامدات نامىزىنى ئوقۇپ يولغا چىقتى، بىزمۇ بىللە يولغا يولغا چىقىپ، كۈن تىكلىشىپ ھەممە نەرسە تازا قىززىپ كەتكەن چاغدا كىشىلەرنىڭ قېشىغا باردۇق، ئۇلار؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بىز ھالاك

بۇلىدىغان بولدۇق، بىز قاتتىق ئۇسساپ كەتتۇق دېدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ:سىلەرگە ھالاكەت يوق،سىلەر ھالاك بولمايسىلەر دەپ، ئاندىن ھېلىقى سۇبار قاچىنى كەلتۈرۈپ، كىشىلەرگە سۇ قۇيۇپ بېرىشكە باشلىدى، مەن ئۇلارنى سۇغىرىۋاتاتتىم، ئۇزۇن ئۆتمەي كىشىلەر قاچىدىكى سۇنى كۆرۈپ(سۇنىڭ يەتمەي قېلىشىدىن ئەنسىرەپ)ھەممىسى ئولۇشۇپ قىستىشىپ كەتتى، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۇلارغا؛ جامائەتلەرگە ياخشىلىق قىلىڭلار، ئەخلاقىڭلارنى ياخشى قىلىڭلار، ھەممىڭلار سۇغا قانىسىلەر دېدى، ئاندىن ئۇلارشۇنداق قىلدى، رەسۇلۇللاھ ﷺ كىشىلەرگە سۇ قۇيۇپ بېرىشكە باشلىدى، مەن ئۇلارنى سۇغىرىشقا باشلىدىم، ئاندىن مەن بىلەن رەسۇلۇللاھ ﷺ تىن باشقا بارلىق كىشىلەر تۈگەپ،پەقەت ئىككىمىزلا قالغاندا، رەسۇلۇللاھ ﷺ سۇنى قۇيۇپ؛ ئىچكىن دېدى، مەن؛ ئى اﷲ نىڭ ئەلچىسى! سىلى ئىچمىگىچە مەن ئىچمەيمەن دىسەم، رەسۇلۇللاھ ﷺ:قەۋملەرنى سۇغارغان كىشى ئەڭ ئاخىردا ئىچىدۇ دېدى، ئاندىن مەن ئىچتىم، رەسۇلۇللاھ ﷺ مۇ ئىچتى، كىشىلەرگە ئۇلارنىڭ قەلبى ئارام تاپقىچە، سۇغا قېنىپ راھەتلەنگىچە، قانغىچە تولۇق سۇ بېرىلدى. مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى مۇئاز! ئەگەر ساڭا ھاياتلىق ئۇزۇن بولۇپ، ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈپ قالساڭ، پات يېقىندا مۇشۇ ئەتراپنىڭ يەنى تەبۇكتىكى بۇلاق ئەتراپىنىڭ باغۇ _ بوستانلىققا تولغانلىقىنى كۆرۈشۈڭ مۇمكىن. مۇسلىم 4229 _ ھەدىس، ئەھمەد 21056 _ ھەدىس، سەھىھ.بۇ،مۆجىزە.

5895 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَىَ، عَنْ عَبّاس بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ. قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةَ تَبُوكَ. فَأَتَيْنَا وَادِيَ الْقُرَىَ عَلَىَ حَدِيقَةٍ لاِمْرَأَةٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اخْرِصُوهَا» فَخَرَصْنَاهَا. وَخَرَصَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَشَرَةَ أَوْسُقٍ. وَقَالَ: «أَحْصِيهَا حَتّىَ نَرْجِعَ إِلَيْكِ، إِنْ شَاءَ اللّهُ». وَانْطَلَقْنَا. حَتّىَ قَدِمْنَا تَبُوكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «سَتَهُبّ عَلَيْكُمُ اللّيْلَةَ رِيحٌ شَدِيدَةٌ. فَلاَ يَقُمْ فِيهَا أَحَدٌ مِنْكُمْ. فَمَنْ كَانَ لَهُ بَعِيرٌ فَلْيَشُدّ عِقَالَهُ» فَهَبّتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ. فَقَامَ رَجُلٌ فَحَمَلَتْهُ الرّيحُ حَتّىَ أَلْقَتْهُ بِجَبَلَيْ طَيّءٍ. وَجَاءَ رَسُولُ ابْنِ الْعَلْمَاءِ، صَاحِبِ أَيْلَةَ، إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِكِتَابٍ. وَأَهْدَىَ لَهُ بَغْلَةً بَيْضَاءَ. فَكَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَهْدَىَ لَهُ بُرْداً. ثُمّ أَقْبَلْنَا حَتّىَ قَدِمْنَا وَادِيَ الْقُرَىَ. فَسَأَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَرْأَةَ عَنْ حَدِيقَتِهَا: «كَمْ بَلَغَ ثَمَرُهَا؟» فَقَالَتْ: عَشَرَةَ أَوْسُقٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي مُسْرِعٌ. فَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ فَلْيُسْرِعْ مَعِي. وَمَنْ شَاءَ فَلْيَمْكُثْ» فَخَرَجْنَا حَتّىَ أَشْرَفْنَا عَلَىَ الْمَدِينَةِ. فَقَالَ: «هَذِهِ طَابَةُ. وَهَذَا أُحُدٌ. وَهُوَ جَبَلٌ يُحِبّنَا وَنُحِبّهُ». ثُمّ قَالَ: «إِنّ خَيْرَ دُورِ الأَنْصَارِ دَارُ بَنِي النّجّارِ. ثُمّ دَارُ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ. ثُمّ دَارُ بَنِي عَبْدِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ. ثُمّ دَارُ بَنِي سَاعِدَةَ. وَفِي كُلّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ» فَلَحِقَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ. فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ: أَلَمْ تَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَيّرَ دُورَ الأَنْصَارِ. فَجَعَلَنَا آخِراً. فَأَدْرَكَ سَعْدٌ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ خَيّرْتَ دُورَ الأَنْصَارِ فَجَعَلْتَنَا آخِراً. فَقَالَ: «أَوَلَيْسَ بِحَسْبِكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْخِيَارِ».

5896 ـ حدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ سَلَمَةَ الْمَخْزُومِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَىَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، إِلَىَ قَوْلِهِ «وَفِي كُلّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ» وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ مِنْ قِصّةِ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ وُهَيْبٍ: فَكَتَبَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِبَحْرِهِمْ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِ وُهَيْبٍ: فَكَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەبۇھۇمەيدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تەبۇك

ئۇرۇشىغا چىقىپ، يېزىدىكى بىر ئايالنىڭ بېغىغا كەلدۇق، رەسۇلۇللاھ:بۇ باغنىڭ مېۋىسىنى مۆلچەرلەڭلار دېدى،

بىز مۆلچەرلىدۇق، رەسۇلۇللاھ ئۇباغىنىڭ مۇئسىنى ئون ۋەسقە (يەنى 60 سا مىقدارىدا كېلىدۇ)دەپ مۆلچەرلىدى، ۋە ھېلىقى ئايالغا؛ ئەگەر الله خالىسا، بىز قىشقىغا قايتىپ كەلگىچە، سەن بۇباغىنىڭ مۇئسىنى ھىساپلاپ قويغىن دېدى، بىز مېڭىپ تەبۇكقا كەلدۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛پات يېقىندا سىلەرگە بوٚگۈن كېچىلا قاتتىق شامال چىقىدۇ، ئۇشامال چىققاندا سىلەردىن ھېچ كىشى ئورنىدىن تۇرمىسۇن، توٚگىسى بار كىشىلەر توٚگىسىنىڭ نوختىسىنى مەھكەم باغلاپ قويسۇن دېدى، ئاندىن راستىنلا قاتتىق شامال چىقتى،بىر كىشى ئورنىدىن تۇرۇۋىدى، شامال ئۇكىشىنى كوٚتۈرۈپ ئۇچۇرۇپ ئاپىرىپ، (يەمەندىكى)تەيىيئ تېغىغا تاشلىدى، ئاندىن بىز ئۇرۇشتىن قايتىپ كېلىۋېتىپ ھېلىقى يېزىغا كەلدۇق، رەسۇلۇللاھ ھېلىقى ئايالدىن باغىنىڭ مۇئسى قانچىلىك چىقتى ؟دەپ سوردى، ئۇئايال؛ (دەل رەسۇلۇللاھنىڭ مۆلچەرلىگىنىدەكلا)ئون ۋەسقە چىقتى دېدى مەن سىلەرگە ئەنسارىلارنىڭ ھويلا، ئوٚيلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسىدىن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ بەنى نەججار ھويلىسى، بەنى ئابدۇ ئەشھەل ھويلىسى، بەنى ھارىس ھويلىسى، ئاندىن خەزرەج ئاندىن بەنى سائىدەت ھويلىسى، ئەنسارىلارنىڭ ھەربىر ھويلا، ئوٚيلىرىدە ياخشىلىق باردۇر، (بۇ ئەنسارىلار پەزىلىتىدۇر) بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، مۇسلىم توپلىغن، سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەنسارىلارنىڭ دىيارلىرىنىڭ ياخشىسى، بەنۇنەججارنىڭ دىيارىدۇر، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەنسارىلارنىڭ دىيارلىرىنىڭ ياخشىسى، ئابدۇ ئەشھەل جەمەتىدۇر،ئۇلار ئەنسارلارنىڭ دىيارىنى ياخشى دەپ تاللاپ بىزنى ئارقىدا قويدىلا دېگەن دە، سىلەر ئوٚزۈڭلارنىڭ ياخشى بولىشىڭلار كوٚپايە قىلمامدۇ؟دېدى. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ..بۇخارى،مۇسلىم.

1054 ـ باب توكله على الله تعالى، وعصمة الله تعالى له من الناس

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ الله قا تەۋەككۇل قىلىشى ۋە الله نىڭ ساقلىشى توغرىسىدا

5897 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو عِمْرَانَ، مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ الدّوءَلِيّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةً قِبَلَ نَجْدٍ. فَأَدْرَكَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ. فَنَزَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَحْتَ شَجَرَةٍ. فَعَلّقَ سَيْفَهُ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا. قَالَ: وَتَفَرّقَ النّاسُ فِي الْوَادِي يَسْتَظِلّونَ بِالشّجَرِ. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ رَجُلاً أَتَانِي وَأَنَا نَائِمٌ. فَأَخَذَ السّيْفَ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي. فَلَمْ أَشْعُرْ إِلاّ وَالسّيْفُ صَلْتاً فِي يَدِهِ. فَقَالَ لِي: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنّي؟ قَالَ: قُلْتُ: اللّهُ. ثُمّ قَالَ فِي الثّانِيَةِ: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنّي؟ قَالَ: قُلْتُ: اللّهُ. قَالَ: فَشَامَ السّيْفَ. فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٌ» ثُمّ لَمْ يَعْرِضْ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

5898 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. حَدّثَنِي سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ الدّؤَلِيّ وَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النّبِيّ صلى الله

عليه وسلم، أَخْبَرَهُمَا أَنّهُ غَزَا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةً قِبَلَ نَجْدٍ. فَلَمّا قَفَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَفَلَ مَعَهُ. فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ يَوْماً. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ وَمَعْمَرٍ.

5899 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّى إِذَا كُنّا بِذَاتِ الرّقَاعِ. بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ. وَلَمْ يَذْكُرْ: ثُمّ لَمْ يَعْرِضْ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە نەجىد تەرەپتە دۈشمەنگە قارشى ئالدىمىزنى قىلىپ، زاتىررىقائ دىگەن جايغا كەگەندە، يەنە بىرخاتىردە؛ قايتقاندا ـ بىز بىرەر تۈپ سايىلىق دەرەخنىڭ ئۈستىگە كىلىپ قالساق ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قالدۇراتتۇق بۇقېتىممۇ چۈشلۈك ئارامدا شۇنداق قىلدۇق ـ ، رەسۇلۇللاھ چۈشلۈك ئارامغا چۈشتى، كىشىلەر تارقاقلىشىپ، دەرەخ سايىسىدا سايىداپ چۈشلۈك ئارام ئېلىشتى، رەسۇلۇللاھ سەمۇرە دەرىخىنىڭ سايىسىغا چۈشۈپ، قىلىچىنى دەرەخكە ئېسىپ قويۇپتىكەن، بىز قاتتىق ئۇخلاپ كىتىپتىمىز، تۇيۇقسىز رەسۇلۇللاھ بىزنى چاقىردى، بىز كەلسەك، ناگاھان بىر ئەئرابىي رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، رەسۇلۇللاھ: ھەقىقەتەن، ماۋۇ كىشى مەن ئۇخلاۋاتقاندا مىنىڭ قىلىچىمنى ماڭا قارشى سۇغۇرۇپتۇ، مەن ئويغىنىپ قارىسام، قىلىچ ئۇنىڭ قولىدا غىلاپسىز يالىڭاچ تۇرۇپتۇ، ئۇ ماڭا؛ سىنى مەندىن توسۇپ، قۇتقۇزىدىغان كىشى بارمۇ؟ ئەمدى سىنى كىم قۇتقۇزىدۇ؟ دىدى، مەن   ؛ ئاللاھ قۇتقۇزىدۇ دىدىم، شۇنداق قىلىپ، ئۇ ئەنە ئ   ولتۇرۇپتۇ دىدى،ئۇنى جازالىمىدى، ئۇشۇجايىدا ئولتۇرۇپ قالدى، بۇخارى،مۇسلىم،   ئەھمەد، نەسەئى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. يەنەبىردە؛ تۇيۇقسىز مىشرىكلەردىن بىركىشى كىلىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قىلىچىنى ئېلىپ، غىلىپىدىن سۇغۇرۇپ: مەندىن قورقۇۋاتامسەن؟دەپتۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ياق ، قورقمايمەن دىسە، ئۇ: سىنى مەندىن كىم قوغداپ قالىدۇ؟دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:مىنى سەندىن الله قوغدايدۇ دىدى، قىلىچ ئۇنىڭ قولىدىن چۈشۈپ كىتىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قىلىچنى ئېلىپ، ئەمدى سىنى كىم قۇتۇلدۇرىدۇ؟ دىسە، ئۇ يالۋۇرۇپ؛ سىلى قىلىچنى ئالغان كىشىنىڭ ياخشىسى بولسىلا، يەنى مىنى ئەپۇ قىلسىلا دەيدۇ، رەسۇلۇللاھ؛الله تىن باشقا ھەق ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا ، مىنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بىرەمسەن؟دىسە، ئۇكىشى؛ياق،ئۇنداق قىلالمايمەن، لېكىن مەن سىلى بىلەن ئۇرۇش قىلماسلىققا، سىلىگە قارشى ئۇرۇشقانلار بىلەنمۇ بىللە چىقماسلىققا ئەھدى ـ توختام بىرەي دەيدۇ، ئاندىن ئۇنى ئۆز يولىغا قويۇپ بىرىدۇ، ئۇكىشى ھەمراھلىرىنىڭ قېشىغا كىلىپ؛ مەن سىلەرگە ئەڭ ياخشى كىشىنىڭ قېشىدىن كەلدىم دەيدۇ. يەنەبىردە؛ساھابىلار ئۇنىڭغا تەھدىد سېلىپ قورقۇتىۋىدى، ئۇ قىلىچنى غىلىپىغا سېلىپ ئېسىپ قويدى، دىيىلگەن.بۇخارى،مۇسلىملار توپلىغان.سەھىھنىڭ 2243 ـ ھەدىسى.

1055 - باب بيان مثل ما بعث النبيّ صلى الله عليه وسلم من الهدى والعلم

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىلىم ۋە ھىدايەت بىلەن ئەۋەتىلىشى

5900 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (وَاللّفْظُ لأَبِي عَامِرٍ). قَالُوا: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ مَثَلَ مَا بَعَثَنِي اللّهُ بِهِ عَزّ وَجَلّ مِنَ الْهُدَىَ وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ أَرْضاً. فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ طَيّبَةٌ. قَبِلَتِ الْمَاءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ. وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ. فَنَفَعَ اللّهُ بِهَا النّاسَ. فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوْا وَرَعَوْا. وَأَصَابَ طَائِفَةً مِنْهَا أُخْرَىَ. إِنّمَا هِيَ قِيعَانٌ لاَ تُمْسِكُ مَاءً وَلاَ تُنْبِتُ كَلأً. فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللّهِ، وَنَفَعَهُ بِمَا بَعَثَنِيَ اللّهُ بِهِ، فَعَلِمَ وَعَلّمَ. وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْساً. وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللّهِ الّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مەن بىلەن بىرگە ئەۋەتكەن ھىدايەت ۋە ئىلىمنىڭ مىسالى، زېمىنغا چۈشكەن مول يامغۇرغا ئوخشايدۇ، ئۇ زېمىننىڭ بەزى يېرى پاك، مۇنبەت بولۇپ، سۇنى قوبۇل قىلىپ، ناھايىتى كۆپ ئوت _ چۆپ، زىرائەت ئۈندۈرىدۇ، ئۇ زېمىندىن بەزى جايى بولسا، ئۆسۈملۈك ئۈنمەيدىغان سۇنى ئۆزىگە سۈمۈرۈۋالمايدىغان، سۇ ساقلاپ تۇرىدىغان جاي بولۇپ، ئاللاھ ئۇنىڭ بىلەن كىشىلەرگە پايدا _ مەنپەئەت يەتكۈزىدۇ، ئۇلار ئىچىدۇ، سۇغۇرىدۇ، زىرائەت تېرىيدۇ، پادا باقىدۇ، يامغۇر ئۇ زېمىندىن يەنە بىر بۆلىكىگە يېتىدۇ، ھەقىقەتەن بۇ جاي تۈپتۈز بولۇپ، سۇنى ساقلاپ قالمايدۇ، ئوت_ چۆپ، گىياھنىمۇ ئۈندۈرمەيدۇ، تۇزلۇق شور تۇپراقتۇر، ئەنە شۇ ئاللاھنىڭ دىنىدا فىقھى بولغان، قانۇنشۇناس ئالىم بولغان، ئاللاھ، مەن بىلەن بىرگە ئەۋەتكەن نەرسە پايدا _ مەنپەئەت قىلغان، ئۆگەنگەن ۋە ئۆگەتكەن كىشىنىڭ مىسالىدۇر، ۋە ئۇ ھىدايەت ئىلىمغا بېشىنىمۇ كۆتۈرۈپ قويمىغان، مەن بىلەن ئەۋەتىلگەن ئاللاھنىڭ ھىدايىتىنى قوبۇل قىلمىغان كىشىنىڭ مىسالىدۇر. بەيھەقى، بۇخارى 77 _ ھەدىس، مۇسلىم 4232 _ ھەدىس، ئەھمەد 18752 _ ھەدىس.سەھىھ.

ھىدايەتنى، ئىلىمنى قوبۇل قىلىپ ئۆگىنىپ، ئۆگەتكەن كىشى مۇنبەت تۇپراققا ئوخشىدى، ھىدايەتنى، ئىلىمنى ئېلىپ، ئۆزى مەنپەئەت، پايدا ئالماي، باشقىلارغا يەتكۈزگەن كىشى سۇ ساقلىغان جايغا ئوخشىدى، لېكىن، بۇ ھەم ئاخىرىدا ئۆزى كۆيۈپ تۈگەيدىغان شام، چىراققىمۇ ئوخشىدى، ھىدايەتنى، ئىلىمنى قوبۇل قىلمىغان ھەم پايدا _ مەنپەئەت بەرمىگەن كىشى، تۇزلۇق شور زېمىنغا ئوخشىدى.

1056 - باب شفقته صلى الله عليه وسلم على أمته، ومبالغتة في تحذيرهم مما يضرهم

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۈممىتىگە شەپقەت قىلىشى ۋە ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەرلىكى

5901 - حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ و أَبُو كُرَيْبٍ. (وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ مَثَلِي وَمَثَلَ مَا بَعَثَنِي اللّهُ بِهِ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَىَ قَوْمَهُ. فَقَالَ: يَا قَوْمِ إِنّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيّ. وَإِنّي أَنَا النّذِيرُ الْعُرْيَانُ. فَالنّجَاءَ. فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ. فَأَدْلَجُوا فَانْطَلَقُوا عَلَىَ مُهْلَتِهِمْ. وَكَذّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ. فَصَبّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاحَهُمْ. فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي وَاتّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ. وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذّبَ مَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقّ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن بىلەن بىرگە ئاللاھ ئەۋەتكەن نەرسىنىڭ ۋە مېنىڭ مىسالىم، مۇنۇ كىشىنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ، ئۇ قەۋمىگە كېلىپ: ئى قەۋمىم، ھەقىقەتەن مەن دۈشمەن قوشۇنلىرىنى مۇشۇ ئىككى كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، مەن بولسام سەممىي، سادىق ئاگاھلاندۇرغۇچى، ماڭا ئىشىنىڭلار، نىجاتلىق، نىجاتلىققا ئېرىشىۋېلىڭلار دەيدۇ، ئۇنىڭ قەۋمىدىن بىر تائىپە كىشىلەر ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىپ،

قاراڭغۇ كېچىدە سەيرە قىلىپ ئالدىرىماي مۆھلەت بىلەن خاتىرجەم يول يۈرىشىپ نىجات تاپىدۇ، دۈشمەندىن قۇتۇلۇپ قالىدۇ، ئۇلاردىن يەنە بىر تائىپىسى ئۇنى ئىنكار قىلىپ، يالغانچى دەپ ئۆز ئورنىدا تاڭ ئاتقۇزىدۇ، شۇنىڭ بىلەن دۈشمەنلەر ئەتىگەندىلا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى ھالاك قىلىدۇ، تۈپتىن ئومومىيۈزلۈك ھالاك قىلىدۇ، قىرىپ تۈگىتىدۇ، ئەنە ئاشۇ بولسا، ماڭا ئىتائەت قىلغان، مەن ئېلىپ كەلگەن ھەققەتكە ئەگەشكەن كىشىنىڭ مىسالى بىلەن ماڭا ئاسىيلىق قىلغان ۋە مەن ئېلىپ كەلگەن ھەققەتنى ئىنكار قىلغان كىشىنىڭ مىسالىدۇر. بەيھەقى،بۇخارى، مۇسلىم.

5902 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقُرَشِيّ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَاراً. فَجَعَلَتِ الدّوَابّ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهِ. فَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ وَأَنْتُمْ تَقَحّمُونَ فِيهِ».
5903 ـ وحدّثناه عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، نَحْوَهُ.
5904 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَاراً. فَلَمّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهَا جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدّوَابّ الّتِي فِي النّارِ يَقَعْنَ فِيهَا. وَجَعَلَ يَحْجُزُهُنّ وَيَغْلِبْنَهُ فَيَتَقَحّمْنَ فِيهَا. قَالَ: فَذَلِكُمْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ. أَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النّارِ. هَلُمّ عَنِ النّارِ. هَلُمّ عَنِ النّارِ. فَتَغْلِبُونِي تَقَحّمُونَ فِيهَا».
5905 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ. حَدّثَنَا سَلِيمٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مِينَاءَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَوْقَدَ نَاراً. فَجَعَلَ الْجَنَادِبُ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهَا. وَهُوَ يَذُبّهُنّ عَنْهَا. وَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النّارِ. وَأَنْتُمْ تَفَلّتُونَ مِنْ يَدِي».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:ھەققەتەن مېنىڭ مىسالىم بىلەن كىشىلەرنىڭ مىسالى، ئوت ياققان كىشىگە ئوخشايدۇ، ئوت ئەتراپىغا نۇر چېچىپ ئەتراپى يورىغاندا كېپىنەك پەرۋانىلەر ۋە مۇشۇ تۈردىكى ھايۋانلار ئوت ئىچىگە سەكرەشكە باشلايدۇ ۋە ئوتقا چۈشۈپمۇ كېتىدۇ، ئۇ كىشى ئۇلارنى ئوتتىن توسۇشقا باشلايدۇ، ئاخىرى ئۇلار غالىپ كېلىپ، ئوتقا چۈشۈپ كېتىدۇ، ئەنە شۇ مەن بىلەن سىلەرنىڭ مىسالىمىز، مەن سىلەرنى بېلىڭلاردىن تۇتۇپ ئوتتىن توسىمەن، ئوتتىن يىراق تۇرۇڭلار! ئوتتىن يىراق تۇرۇڭلا!!! دەپ كېتىمەن، سىلەر بولساڭلار ماڭا غالىپ كېلىپ، ئوتقا يەنى دوۋزاخقا چۈشۈپ كېتىسىلەر. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1057 ـ باب ذكر كونه صلى الله عليه وسلم خاتم النبيين

5906 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمّدٍ النّاقِدُ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنْ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «مَثَلِي وَمَثَلُ الأَنْبِيَاءِ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بُنْيَاناً فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ. فَجَعَلَ النّاسُ يُطِيفُونَ بِهِ. يَقُولُونَ: مَا رَأَيْنَا بُنْيَاناً أَحْسَنَ مِنْ هَذَا. إِلاّ هَذِهِ اللّبِنَةَ. فَكُنْتُ أَنَا تِلْكَ اللّبِنَةَ».
5907 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلِي وَمَثَلُ الأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ ابْتَنَى بُيُوتاً فَأَحْسَنَهَا وَأَجْمَلَهَا وَأَكْمَلَهَا. إِلاّ مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهَا. فَجَعَلَ النّاسُ يَطُوفُونَ وَيُعْجِبُهُمُ الْبُنْيَانُ فَيَقُولُونَ: أَلاّ وَضَعْتَ هَهُنَا لَبِنَةً فَيَتِمّ بُنْيَانُكَ» فَقَالَ مُحَمّدٌ صلى الله عليه وسلم: «فَكُنْتُ أَنَا اللّبِنَةَ».

ئۇبەي، جابىر، ئەبۇ ھۈرەيرە، ئەبۇ سەئىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مېنىڭ پەيغەمبەرلەر ئىچىدىكى مىسالىم، مۇنۇ كىشىنىڭ قۇرلۇش مىسالىغا ئوخشايدۇ. ئۇ بىر ھويلا، ئۆي سېلىپ

ناھايىتى گۈزەل، ياخشى، كامىل پۈتتۈرۈپ، پەقەت بىرلا خىشنىڭ ئورنىنى قويۇپ قويىدۇ، قارىغۇچى كىشىلەر بۇ قۇرۇلۇشنى زىيارەت قىلىپ، ھەيران قالىدۇ، ۋە ئۇلار: كاشكى مۇشۇ بىر دانە خىشنىڭ ئورنىمۇ تولۇق تامام بولۇپ كەتكەن، پۈتۈپ كەتكەن بولسىچۇ؟! دەپ قالىدۇ. مەن پەيغەمبەرلەر ئىچىدىكى ئاشۇ بىر تال خىشنىڭ ئورنى بولىمەن، مەن شۇ خىشنىڭ ئورنىنى كامىل تولۇقلايمەن.

5908 ـ وحدّثنا يَحيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْن دِينَارٍ، عَنْ أبي صَالِحِ السّمّانِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَثَلِي وَمَثَلُ الأنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بُنْيَاناً فَأحْسَنَهُ وأجْمَلَهُ. ألاّ مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهُ. فَجَعَلَ النّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ: هَلاّ وُضِعَتْ هَذِهِ اللّبِنَةُ قالَ: فَأنَا اللّبِنَةُ. وَأنَا خَاتَمُ النّبِيّينَ».

5909 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبي صالِحٍ، عَنْ أبي سَعِيدٍ، قَالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلِي وَمَثَلُ النّبِيّينَ» فَذَكَرَ نَحْوَهُ.

5910 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيّانَ. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَثَلِي وَمَثَلُ الأنْبِيَاءِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَاراً فَأتَمّهَا وَأكْمَلَهَا إلاّ مَوْضِعَ لَبِنَةٍ. فَجَعَلَ النّاسُ يَدْخُلُونَهَا وَيَتَعَجّبُونَ مِنْهَا، وَيَقُولُونَ: لَوْلاَ مَوْضِعُ اللّبِنَةِ». قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَأنَا مَوْضِعُ اللّبِنَةِ. جِئْتُ فَخَتَمْتُ الأنْبِيَاءَ».

5911 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ. حَدّثَنَا سَلِيمٌ، بِهَذَا الأسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقَالَ: بَدَلَ ــ أتَمّهَا ــ أحْسَنَهَا.

ئۇبەي، جابىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ سەئىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ پەيغەمبەرلەر ئىچىدىكى مىسالىم، مۇنۇ كىشىنىڭ قۇرۇلۇش مىسالىغا ئوخشايدۇ. ئۇ بىر ھويلا، ئۆي سېلىپ ناھايىتى گۈزەل، ياخشى، كامىل پۈتتۈرۈپ، پەقەت بىرلا خىشنىڭ ئورنىنى قويۇپ قويىدۇ، قارىغۇچى كىشىلەر بۇ قۇرۇلۇشنى زىيارەت قىلىپ، ھەيران قالىدۇ، ۋە ئۇلار: كاشكى مۇشۇ بىر دانە خىشنىڭ ئورنىمۇ تولۇق تامام بولۇپ كەتكەن، پۈتۈپ كەتكەن بولسىچۇ؟! دەپ قالىدۇ. مەن پەيغەمبەرلەر ئىچىدىكى ئاشۇ بىر تال خىشنىڭ ئورنى بولىمەن، مەن شۇ خىشنىڭ ئورنىنى كامىل تولۇقلايمەن. مەن بىلەن قۇرۇلۇش تولۇق،كامىل تامام بولىدۇ، مەن بىلەن بارلىق پەيغەمبەرلىك تامام بولىدۇ، مەن ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەرمەن.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، تىرمىزى، بەيھەقى، توپلىغان، سەھىھ

1058 ـ باب إذا أراد الله تعالى رحمة أمة قبض نبيها قبلها

5912 ـ قالَ مُسْلِمٌ: وَحُدّثْتُ عَنْ أبي أُسَامَةَ. وَمِمّنْ رَوَى ذَلِكَ عَنْهُ إبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الْجَوْهَرِيّ. حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنِي بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ أبي بُرْدَةَ، عَنْ أبي مُوسَى، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ إذَا أرَادَ رَحْمَةَ أُمّةٍ مِنْ عِبَادِهِ، قَبَضَ نَبِيّهَا قَبْلَهَا. فَجَعَلَهُ لَهَا فَرَطاً وَسَلَفاً بَيْنَ يَدَيْهَا. وَإذَا أرَادَ هَلَكَةَ أُمةٍ، عَذّبَهَا، وَنَبِيّهَا حَيّ، فَأهْلَكَهَا وَهُوَ يَنْظُرُ، فَأقَرّ عَيْنَهُ بِهَلَكَتِهَا حِينَ كَذّبُوهُ وَعَصَوْا أمْرَهُ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن، ئاللاھ بەندىلىرىدىن بىرەر ئۇممەتكە رەھىم قىلىشنى ئىرادە قىلسا، شۇ ئۇممەتنى ھالاك قىلىشتىن بۇرۇن، ئۇلارنىڭ پەيغەمبىرىنى بۇرۇن ئېلىپ كېتىپ، ئۇلارنى كۈتۈپ تۇرىدىغان، ئالدىن تەييارلانغان ئەجرە، كاتتا ساۋاب قىلىپ بېرىدۇ، ئاللاھ بىرەر ئۇممەتنى ھالاك قىلىشنى ئىرادە قىلسا، شۇ ئۇممەتنىڭ پەيغەمبىرى ھايات چاغدىلا ئۇلارنى ئازا پلاپ ھالاك

قىلىدۇ، پەيغەمبەر ئۇلارنىڭ ئاسىي بولغانلىقلىرى ، ئۇنى ئىنكار قىلىپ يالغانغا چىقارغانلىقلىرى سەۋەبىدىن ئۇلارنىڭ

ھالاكىتىنى كۆرۈپ، قەلبى ئارام تاپىدۇ، خۇرسەن بولىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1059 – باب إثبات حوض نبينا صلى الله عليه وسلم وصفاته ھەۋزى-كەۋسەر توغرىسىدا

5913 – حدّثني أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثَنَا زَائِدَةُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ جُنْدَباً يَقُولُ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ».

5914 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ بِشْرٍ. جَمِيعاً عَنْ مِسْعَرٍ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ جُنْدَبٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ.

رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرنى بۇرۇن بېرىپ ھەۋزى كەۋسەردە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئەھمەد، بەيھەقى، جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بۇخارى، ئىبنى مەسئۇددىن، 6089 _ ھەدىس، مۇسلىم، جابىر ئىبنى سۇمرەتتىن، مۇسلىم ئىبنى ماجە 3048 _ ھەدىس، سەھىھ.

5915 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْقَارِيّ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَهْلاً يَقُولُ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، مَنْ وَرَدَ شَرِبَ، وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَداً. وَلَيَرِدَنّ عَلَيّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي، ثُمّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ». قَالَ أَبُو حَازِمٍ: فَسَمِعَ النّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيّاشٍ وَأَنَا أُحَدّثُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ. فَقَالَ: هَكَذَا سَمِعْتَ سَهْلاً يَقُولُ؟ قَالَ فَقُلْتُ: نَعَمْ.

5916 –5917 – قَالَ: وَأَنَا أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ لَسَمِعْتُهُ يَزِيدُ فَيَقُولُ: «إِنّهُمْ مِنّي. فَيُقَالُ: إِنّكَ لاَ تَدْرِي مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ. فَأَقُولُ: سُحْقاً سُحْقاً لِمَنْ بَدّلَ بَعْدِي».

سەھلى ئىبنى سەئىد، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەر بويىدا ساقلاپ تۇرىمەن، مېنىڭ يېنىمدىن ئۆتەلىگەن كىشى ئۇنىڭدىن ئىچىدۇ، ئۇنىڭدىن ئىچكەن كىشى مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، ئەلۋەتتە، ماڭا نۇرغۇن كىشىلەر كېلىدۇ، مەن ئۇلارنى تونۇيمەن، ئۇلار مېنى تونۇيدۇ، ئاندىن ئارىلىقىمىز توسۇلۇپ قالىدۇ، مەن؛ ھەقىقەتەن ئۇلار مېنىڭ ئۈممىتىم ئىدى دەيمەن، ئاندىن ماڭا؛ سەن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن، نېمىلەرنى پەيدا قىلغىنىنى بىلمەيسەن دېيىلىدۇ، مەن ئاندىن ؛ مەندىن كېيىن دىنىمنى ئۆزگەرتكەن، دىنىنى ئالماشتۇرغان، دىنىدا بىدئەت پەيدا قىلغانلارغا ھالاكەت بولسۇن، ئۇلار ھالاك بولسۇن دەيمەن،بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5918 – وحدّثنا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضّبّيّ. حَدّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ الْجُمَحِيّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ. وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ. وَمَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ الْوَرِقِ. وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ. وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السّمَاءِ. فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلاَ يَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَداً».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ كەۋسەر كۆلۈم بىر ئايلىق مۇساپە كەلگىدەك كەڭرىدۇر، ئۇنىڭ ھەممە تەرىپى شۇنداق كەڭ، ھەم چوڭقۇردۇر، سۈيى سۈتتىن ئاق، پۇرىقى

مىسكە ئەنبەردىن خۇشپۇراق، قاچا، جاملىرى بولسا، ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك كۆپتۇر، كىم ئۇنىڭدىن بىر قېتىم ئىچسە، مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5919 ـ قالَ: وَقالَتْ أسْمَاءُ بِنْتُ أبِي بَكْرٍ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّي عَلَى الْحَوْضِ حَتّى أنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيّ مِنْكُمْ. وَسَيُؤْخَذُ أُنَاسٌ دُونِي. فَأقُولُ: يَا رَبّ مِنّي وَمِنْ أُمّتِي. فَيُقَالُ: أمَا شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ؟ وَاللّهِ مَا بَرِحُوا بَعْدَكَ يَرْجِعُونَ عَلَى أعْقَابِهِمْ». قالَ: فَكَانَ ابْنُ أبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ: اللّهُمّ إنّا نَعُوذُ بِكَ أنْ نَرْجِعَ عَلَى أعْقَابِنَا، أوْ أنْ نُفْتَنَ عَنْ دِينِنَا.

5920 ـ وحدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أبِي مُلَيْكَةَ أنّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، وَهُوَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أصْحَابِهِ: «إنّي عَلَى الْحَوْضِ. أنْتَظِرُ مَنْ يَرِدُ عَلَيّ مِنْكُمْ. فَوَاللّهِ لَيُقْتَطَعَنّ دُونِي رِجَالٌ. فَلأقُولَنّ: أيْ رَبّ مِنّي وَمِنْ أُمّتِي. فَيَقُولُ: إنّكَ لاَ تَدْرِي مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ. مَا زَالُوا يَرْجِعُونَ عَلَى أعْقَابِهِمْ».

ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن ھەۋزى كەۋسەر ئۈستىدە سىلەردىن ماڭا كېلىدىغان كىشىلەرگە قاراپ تۇرىمەن، پات يېقىندا نۇرغۇن كىشىلەر قېشىمغا كېلەلمەي، مەندىن يىراق جايدا تۇتۇلىدۇ، مەن ئى رەببىم، ئۇلار مەندىن ئۇلار مېنىڭ ئۈممىتىم ئىدى دەپ قالىمەن، ئاندىن ماڭا ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن نېمە ئىشلارنى قىلغىنىنى بىلەمسەن؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار سەندىن كېيىن ئارقىغا قايتىپ، چېكىنىپ، ئىسلامدىن يېنىۋېلىشۇەردى، مۇرتەد بولۇپ كەتتى دېيىلىدۇ، ئىبنى ئەبۇمۇلەيكەت: ئى **الله**!سىلىگە سېغىنىپ، ئارقىمىزغا چېكىنىپ كىتىشتىن، دىنىمىزدىن پىتنىگە قېلىپ ئازدۇرلۇشتىن پاناھ تىلەيمىز دەتيتتى. بەيھەقى، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

5921 ـ وحدّثني يُونسُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى الصّدَفِيّ. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) أنّ بُكَيْراً حَدّثَهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبّاسٍ الْهَاشِمِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ رَافِعٍ، مَوْلَى أُمّ سَلَمَةَ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أسْمَعُ النّاسَ يَذْكُرُونَ الْحَوْضَ. وَلَمْ أسْمَعْ ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَما كَانَ يَوْماً مِنْ ذَلِكَ. وَالْجَارِيَةُ تَمْشُطُنِي. فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «أيّهَا النّاسُ» فَقُلْتُ لِلْجَارِيَةِ: اسْتَأْخِرِي عَنّي. قَالَتْ: إنّمَا دَعَا الرّجَالَ وَلَمْ يَدْعُ النّسَاءَ. فَقُلْتُ: إنّي مِنَ النّاسِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّي لَكُمْ فَرَطٌ عَلَى الْحَوْضِ. فَإيّايَ لاَ يَأْتِيَنّ أحَدُكُمْ فَيُذَبّ عَنّي كَمَا يُذَبّ الْبَعِيرُ الضّالّ. فَأقُولُ: فِيمَ هَذَا؟ فَيُقَالُ: إنّكَ لاَ تَدْرِي مَا أحْدَثُوا بَعْدَكَ. فَأقُولُ: سُحْقاً».

5922 ـ وحدّثني أبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالُوا: حَدّثنَا أبُو عَامِرٍ(وَهُوَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو). حَدّثنَا أفْلَحُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَافِعٍ. قَالَ: كَانَتْ أُمّ سَلَمَةَ تُحَدّثُ أنّهَا سَمِعَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، عَلَى الْمِنْبَرِ، وَهِيَ تَمْتَشِطُ «أيّهَا النّاسُ» فَقَالَتْ لِمَاشِطَتِهَا: كُفّي رأسِي. بِنَحْوِ حَدِيثِ بُكَيْرٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبّاسٍ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەلاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن بۇرۇنراق بېرىپ، سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەر بېشىدا ساقلاپ تۇرىمەن، بىرىڭلار ماڭا ھەرگىز مۇنداق ھالەتتە كېلىپ قالمىسۇن، ئۇ بولسمۇ،ئۇ مەندىن چەكلىنىپ، يىراقلاشتۇرۇلىدۇ، خۇددى ئېزىپ قالغان تۆگە، كۆل بويىدىن يىراققا قوغلانغاندەك قوغلىنىدۇ، ئاندىن مەن بۇ نېمە قىلغان ئىدى؟ بۇ نېمە قىلغان؟ دەپ قالىمەن، ماڭا ھەقىقەتەن سەن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن نېملەرنى پەيداقىلغىنىنى بىلمەيسەن دېيىلىدۇ، ئاندىن مەن ئۇنداق بولسا، ئۇ رەھمەتتىن يىراق قىلىنسۇن، ھالاك بولسۇن دەيمەن، دەل مۇشۇ ھالەتتە ماڭا كېلىپ قالماڭلار.

سەھلى ئىبنى سەئىد، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن مەن سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەر بويىدا ساقلاپ تۇرىمەن، مېنىڭ يېنىمدىن ئۆتەلىگەن كىشى ئۇنىڭدىن ئىچىدۇ، ئۇنىڭدىن ئىچكەن كىشى مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، ئەلۋەتتە، ماڭا نۇرغۇن كىشىلەر كېلىدۇ، مەن ئۇلارنى تونۇيمەن، ئۇلار مېنى تونۇيدۇ، ئاندىن ئارىلىقىمىز توسۇلۇپ قالىدۇ، مەن ؛ ھەققەتەن ئۇلار مېنىڭ ئۈممىتىم ئىدى دەيمەن، ئاندىن ماڭا؛ سەن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن، نىمىلەرنى پەيدا قىلغىنىنى بىلمە يسەن دىيىلىدۇ، مەن ئاندىن ؛ مەندىن كېيىن دىنىمنى ئۆزگەرتكەن، دىنىنى ئالماشتۇرغان، دىندا بىدئەت پەيدا قىلغانلارغا ھالاكەت بولسۇن، ئۇلار ھالاك بولسۇن دەيمەن.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

5923 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ يَوْماً فَصَلّىَ عَلَىَ أَهْلِ أُحُدٍ صَلاَتَهُ عَلَى الْمَيّتِ. ثُمّ انْصَرَفَ إِلَىَ الْمِنْبَرِ. فَقَالَ: «إِنّي فَرَطٌ لَكُمْ. وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ. وَإِنّي، وَاللّهِ لأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِيَ الاَنَ. وَإِنّي قَدْ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الأَرْضِ، أَوْ مَفَاتِيحَ الأَرْضِ. وَإِنّي، وَاللّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي. وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَتَنَافَسُوا فِيهَا».

5924 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا وَهْبٌ (يَعْنِي ابْنَ جَرِيرٍ). حَدّثَنَا أَبِي. قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ أَيّوبَ يُحَدّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ مَرْثَدٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ. قَالَ: صَلّىَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ قَتْلَىَ أُحُدٍ. ثُمّ صَعِدَ الْمِنْبَرَ كَالْمُوَدّعِ لِلأَحْيَاءِ وَالأَمْوَاتِ. فَقَالَ: «إِنّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ. وَإِنّ عَرْضَهُ كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ إِلَى الْجُحْفَةِ. إِنّي لَسْتُ أَخْشَىَ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي. وَلَكِنّي أَخْشَىَ عَلَيْكُمُ الدّنْيَا أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا، وَتَقْتَتِلُوا، فَتَهْلِكُوا، كَمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ».
قَالَ عُقْبَةُ: فَكَانَتْ آخِرَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ.

ئۇقبەت ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇددى تىرىكلەر بىلەن ۋە ئۆلۈپ كەتكەنلەر بىلەن ۋىدالاشقاندەك قىلىپ، ئۇھۇد ئۇرىشىدا شېھىد بولغان كىشىلەرگە سەككىز يىلدىن كىيىن جىنازا نامىزى ئوقۇدى،ئاندىن مۇنبەر ئۈستىگە چىقىپ مۇنداق د يدى : ھەققەتەن مەن سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا بېرىپ، سىلەرنى ساقلاپ تۇرىمەن، سىلەر ئۆچۈن ئالدىن تەييارلانغان ئەجرنىڭ ئورنىدا بولىمەن، مەن سىلەرگە گۇۋاھچى بولىمەن، ھەققەتەن سىلەر بىلەن كۆرۈشۈشكە ۋەدىلەشكەن جاي، ھەۋزى كەۋسەر بولىدۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەققەتەن مەن ھازىر مۇشۇ ئورنىمداھەۋزى كەۋسەرگە قاراپ ئۇنى كۆرۈۋاتىمەن، ھەققەتەن ماڭا زىمىننىڭ خەزىنىلىرىنىڭ ئاچقۇچلىرى بېرىلدى، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەققەتەن مەن سىلەرنىڭ مەندىن كېيىن شېرىك كەلتۈرۈپ، مۇشرىك بولۇشۇڭلاردىن ئەنسىرىمەيمەن، لېكىن، مەن سىلەرنىڭ دۇنياغا قىزىقىپ كېتىشىڭلاردىن ئەنسىرەيمەن، ئاندىن ئۆز ئارا ئۇرۇش قىلىپ كىتىپ، خۇددى سىلەردىن بۇرۇنقى كىشىلەر ھالاك بولغاندەك، ھالاك بۇلۇپ كىتىسلەر، مەن ئەنە شۇنىڭدىن ئەنسىرەيمەن. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى

5925 ـ 5926 ـ حدثنا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ و أبُو كُرَيْبٍ و ابْنُ نُمَيْر. قالُوا: حَدّثنا أبُو مُعاويَة عَن الأعْمَش، عَنْ شَقيق، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْض. ولأنَازِعَنّ أقْواماً ثُمّ لأغْلَبَنّ عَلَيْهِمْ، فَأقُولُ: يَا رَبّ أصْحَابي. أصْحَابي. فَيُقَالُ: إنّكَ لاَ تَدْرِي مَا أحْدَثُوا بَعْدَكَ».

وحدّثناه عُثْمَانُ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَـٰقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِير، عَن الأعْمَش، بِهَـٰذَا الإسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «أصْحَابي. أصْحَابي».

5927 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَـٰقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِير. ح وَحدّثنَا ابْنُ الْمُثنّى حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. جَمِيعاً عَنْ مُغِيرَة، عَنْ أبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِنَحْوِ حَدِيثِ الأعْمَش. وَفِي حَدِيثِ شُعْبَةَ عَنْ مُغِيرَة: سَمِعْتُ أبَا وَائِلٍ.

5928 ـ وحدّثناه سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأشْعَثِيّ. أخْبَرَنَا عَبْثَرٌ. ح وَحدّثنَا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ. كِلاَهُمَا عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ أبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم. نَحْوَ حَدِيثِ الأعْمَش وَمُغِيرَةَ.

5929 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ بَزِيع. حَدّثنَا ابْنُ أبِي عَدِيَ عَنْ شُعْبَة، عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ حَارِثَةَ أنّهُ سَمِعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ.

فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ: ألَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ «الأوَانِي»؟ قَالَ: لاَ. فَقَالَ الْمُسْتَوْرِدُ «تُرَى فِيهِ الآنِيَةُ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ».

5930 ـ وحدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ. حَدّثنَا حَرَمِيّ بْنُ عُمَارَةَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ أنّهُ سَمِعَ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخُزَاعِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. وَذَكَرَ الْحَوْضَ. بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ الْمُسْتَوْرِدِ وَقَوْلَهُ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ س مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەردە ساقلاپ تۇرىمەن، بىر تۈركۈم قەۋملەرنى بىز تەرەپكە ئېلىۋېلىش ئۈچۈن مەن تەرەپكە تارتىمەن، لېكىن مەن ئۇلارغا مەغلۇپ بولىمەن، يەنى ئۇلار ماڭا بېرىلمەيدۇ، مەن يا رەببىم، مېنىڭ ئەسھابىم، مىنىڭ ھەمراھلىرىم! دەيمەن، ئاندىن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن نىمىلەرنى پەيدا قىلىۋەتكىنىنى سەن بىلمەيسەن دىيىلىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى تويلىغان، سەھىھ. ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ س مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەردە كۈتۈپ، ساقلاپ تۇرىمەن، سىلەرگە ئىنتىزار بولىمەن، ماڭا سىلەردىن بىر تۈركۈم ئەرلەر ئاشكارا بولىدۇ، مەن ئۇلارنى تونىغان چېغىمدا ئۇلار مەندىن چەكلىنىدۇ، تارتىۋېلىنىدۇ، مەن ئى رەببىم، مېنىڭ ساھابىلىرىم، ئى رەببىم، مىنىڭ ھەمراھلىرىم دەيمەن، ئاندىن ھەققەتەن سەن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن نىملەرنى پەيدا قىلغانلىقنى قانداق ھادىسىلەرنى پەيدا قىلغانلىقنى بىلمەيسەن دىيىلىدۇ، بۇخارى 6528 ـ ھەدىسلەر، مۇسلىم 4250 ـ ھەدىسلەر، ئىبنى ماجە 3048 ـ ھەدىس، ئەھمەد 3457 ـ ھەدىسلەر، سەھىھ.

5931 ـ حدّثنا أبُو الرّبِيعِ الزّهْرَانِيّ وَ أبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. قالاَ: حَدّثنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ) حَدّثنَا أيّوبُ عَنْ نَافِعٍ، عَن ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ أمَامَكُمْ حَوْضاً. مَا بَيْنَ نَاحِيَتَيْهِ كَمَا بَيْنَ جَرْبَا وَأذْرُحَ».

5932 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قالُوا: حَدّثنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أخْبَرَنِي نَافِعٌ عَن ابْنِ عُمَرَ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إنّ أمَامَكُمْ حَوْضاً كَمَا بَيْنَ جَرْبَا وَأذْرُحَ». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ الْمُثنّى «حَوْضِي».

5933 ـ5934 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْر. حَدّثنَا أبِي. ح وَحدّثنَا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. قالاَ: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ، بِهَـٰذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَزَادَ: قَالَ عُبَيْدُ اللّهِ: فَسَألْتُهُ فَقَالَ: قَرْيَتَيْنِ بِالشّامِ. بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ ثَلاَثِ لَيَالٍ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ بِشْرٍ: ثَلاَثَةِ أيّامٍ.

5935 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إنّ أمَامَكُمْ حَوْضاً كَمَا بَيْنَ جَرْبَا وَأذْرُحَ. فِيهِ أبَارِيقُ كَنُجُومِ السّمَاءِ. مَنْ وَرَدَهُ فَشَرِبَ مِنْهُ، لَمْ يَظْمَأْ بَعْدَهَا أبَداً».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئالدىڭلاردا ھەۋزى كەۋسەرىم سىلەرنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭ كەڭلىكى جەرباء بىلەن ئەزرەھنىڭ كەڭلىكىدەك

كېلىدۇ، (بۇ ئىككىسى، شام دىيارىدىكى ئىككى شەھەر بولۇپ، ئارىلىقى ئۈچ كېچە ــ كۈندۈزلۈك مۇساپە كېلىدۇ) كەۋسەر بۇلاق بويىدا ئاسماننىڭ يۇلتۇزلىرىدەك كۆپ، ئۇ رۇق چەينەكلەر، جاملار باردۇر، كەۋسەر گە بېرىپ، ئۇنىڭ سۈيىدىن بىر قېتىم ئىچكەن كىشى، شۇنىڭدىن كېيىن، مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ،بۇخارى، مۇسلىم

5936 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكّيّ ـ وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي شَيْبَةَ ـ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ الْعَمّيّ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ، مَا آنِيَةُ الْحَوْضِ؟ قَالَ: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لآنِيَتُهُ أَكْثَرُ مِنْ عَدَدِ نُجُومِ السّمَاءِ وَكَوَاكِبِهَا. أَلاَ فِي اللّيْلَةِ الْمُظْلِمَةِ الْمُصْحِيَةِ. آنِيَةُ الْجَنّةِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا لَمْ يَظْمَأْ آخِرَ مَا عَلَيْهِ. يَشْخُبُ فِيهِ مِيزَابَانِ مِنَ الْجَنّةِ. مَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ. عَرْضُهُ مِثْلُ طُولِهِ، مَا بَيْنَ عَمّانَ إِلَى أَيْلَةَ. مَاؤُهُ أَشَدّ بَيَاضاً مِنَ اللّبَنِ، وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەۋزى كەۋسەرنىڭ قاچا، جاملىرى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ ، قاراڭغۇ ــ زۇلمەتلىك كېچىدە كۆرۈنگەن بارلىق يۇلتۇزلارنىڭ ساندىنمۇ كۆپتۇر، جەننەتنىڭ قاچا ــ جاملىرىدىن بىر قېتىم شاراپ ئىچكەن كىشى، مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، (ئاخىرۇما ئەلەيھى دىگەن مەڭگۈ دىگەن مەنىدە) كەۋسەر كۆلگە جەننەتتىن ئىككى ئۆستەڭ شاراپ قۇيۇلۇپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭدىن بىر قېتىم ئىچكەن كىشى مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، توغرىلىقى، ئۇزۇنلىقىدەك كەڭدۇر. خۇددى ئۇممان بىلەن ئەيلەت دىگەن جايدەك شۇنداق كەڭدۇر، سۈيى بولسا، سۈتتىن ئاق، ھەسەلدىن تاتلىقتۇر. مۇسلىم 4255 ــ ھەدىس، ئەھمەد 20364 ــ ھەدىس. سەھىھ

5937 ـ حدّثنا أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَأَلْفَاظُهُمْ مُتَقَارِبَةٌ). قَالُوا: حَدّثَنَا مُعَاذٌ (وَهُوَ ابْنُ هِشَامٍ). حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْيَعْمَرِيّ، عَنْ ثَوْبَانَ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّي لَبِعُقْرِ حَوْضِي أَذُودُ النّاسَ لأَهْلِ الْيَمَنِ. أَضْرِبُ بِعَصَايَ حَتّى يَرْفَضّ عَلَيْهِمْ». فَسُئِلَ عَنْ عَرْضِهِ فَقَالَ: «مِنْ مُقَامِي إِلَى عَمّانَ». وَسُئِلَ عَنْ شَرَابِهِ فَقَالَ: «أَشَدّ بَيَاضاً مِنَ اللّبَنِ، وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ. يَغُتّ فِيهِ مِيزَابَانِ يَمُدّانِهِ مِنَ الْجَنّةِ. أَحَدُهُمَا مِنْ ذَهَبٍ، وَالآخَرُ مِنْ وَرِقٍ».

5938 ـ وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. حَدّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ. بِإِسْنَادِ هِشَامٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «أَنَا، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عِنْدَ عُقْرِ الْحَوْضِ».

5939 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمّادٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ، عَنْ ثَوْبَانَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. حَدِيثَ الْحَوْضِ. فَقُلْتُ لِيَحْيَ بْنِ حَمّادٍ: هَذَا حَدِيثٌ سَمِعْتَهُ مِنْ أَبِي عَوَانَةَ. فَقَالَ: وَسَمِعْتُهُ أَيْضاً مِنْ شُعْبَةَ فَقُلْتُ: انْظُرْ لِي فِيهِ. فَنَظَرَ لِي فِيهِ فَحَدّثَنِي بِهِ.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەن كەۋسەر كۆلۈمنىڭ سۇ ئىچىدىغان ئورنىدا قىيامەت كۈنى ئەھلى يەمەنلەر ئۈچۈن ياكى كىتابىي ئۇلۇغ تەرەپدىن بېرىلىدىغانلار ئۈچۈن كىشىلەرنى توسۇپ تۇرىمەن، (يەمەن ئەھلى ئۈچۈن توسۇپ، چەكلەپ تۇرىمەن دىگىنى سەھىھ) مەن كىشىلەرنى توسۇپ، ئۇلارنىڭ بەدەنلىرىدىن قانلار ئاققانغا قەدەر ھاسام بىلەن ئۇرىمەن، كەۋسەر كۆلىنىڭ كەڭلىكىدىن سورالدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى: كەۋسەرنىڭ كەڭلىكى مېنىڭ مۇشۇ ئورنۇمدىن ئۇممان دىگەن دۆلەتكىچە شۇنداق كەڭدۇر، شارابى، ئىچىملىكى بولسا، سۈتتىن ئاق،

ھەسەلدىن تاتلىقتۇر، كەۋسەر كۆلىگە ئىككى ئۆستەڭ سۇ قۇيۇلۇپ تۇرىدۇ، بۇ ئىككى ئۆستەڭ كەۋسەرنىڭ ئىچىملىكىنى جەننەتتىن زىيادە قىلىپ، كۆپەيتىپ تۇرىدۇ، بۇ ئىككى ئۆستەڭنىڭ بىرى ئالتۇن، يەنە بىرسى بولسا، كۈمۈشتۇر، ئەھمەد، مۇسلىم 4256 ــ ھەدىس، ئەھمەد، 21390 ــ ھەدىس، سەھىھ.

5940 ـ5941 ـ حدّثنا عَبْدُ الرّحْمَن بْنُ سَلاّمِ الْجُمَحِيّ. حَدّثنَا الرّبيعُ (يَعْنِي ابْنَ مُسْلِمٍ) عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لأذُودَنّ عَنْ حَوْضِي رِجَالاً كَمَا تُذَادُ الْغَرِيبَةُ مِنَ الإبِلِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە مەن نۇرغۇن كىشىلەرنى ھەۋزى كەۋسەر كۆلۈمدىن خۇددى ناتونۇش تۆگە كۆلدىن ھەيدەلگەندەك ھەيدەپ ئايرىۋېتىمەن، چەكلەپ توسىمەن. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. يۇقىرىدا ئۇلارنى دىندىن قايتقان مۇرتەد، بىدئەتچى بولۇپ كەتكەن دېيىلگەن سەھىھ ھەدىس ئۆتتى.

5942 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أنّ أنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدّثَهُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَدْرُ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ. وَإنّ فِيهِ مِنَ الأبَارِيقِ كَعَدَدِ نُجُومِ السّمَاءِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ھەۋزى كەۋسەر كۆلۈمنىڭ چوڭلىقى، خۇددى يەمەندىكى سەنئا بىلەن شامدىكى ئەيلەت دېگەن شەھەرنىڭ ئارىلىقىدەك يىراق، كەڭدۇر، ھەققەتەن ئۇ كۆلدە ئاسماننىڭ يۇلتۇزلىرىدەك كۆپ قاچا ــ قۇچا، جاملار بار، ئەھمەد، بەيھەقى.

5943 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ الصّفّارُ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ. قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ صُهَيْبٍ يُحَدّثُ. قَالَ: حَدّثنَا أنَسُ بْنُ مَالِكٍ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَيَرِدَنّ عَلَيّ الْحَوْضَ رِجَالٌ مِمّنْ صَاحَبَنِي. حَتّى إذَا رَأيْتُهُمْ وَرُفِعُوا إلَيّ، اخْتُلِجُوا دُونِي. فَلأقُولَنّ: أيْ رَبّ أُصَيْحَابِي. أُصَيْحَابِي. فَيُقَالَ لِي: إنّكَ لاَ تَدْرِي مَا أحْدَثُوا بَعْدَكَ».

5944 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قَالاَ: حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. حوحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ. جَمِيعاً عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِهَذَا الْمَعْنَى. وَزَادَ: «آنِيَتُهُ عَدَدُ النّجُومِ».

ئەنەس، ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ساھابىلىرىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر ھەۋزى كەۋسەر بويىدا مېنىڭ قېشىمغا كېلىدۇ، مەن ئۇلارنى كۆرۈپ تونىغان چېغىمدا ئۇلار مەندىن چەكلىنىپ ئايرىلىپ كېتىدۇ، مەن ئى رەببىم ئۇلار مېنىڭ ساھابىلىرىم، ھەمراھلىرىم ئىدى دەپ قالىمەن، ئاندىن ماڭا ھەققەتەن سەن ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن نېمىلەرنى پەيدا قىلغىنىنى بىلمەيسەن دېيىلىدۇ، (باشقا خاتىرىدە مۇرتەد بولۇپ، دىندىن قايتۇۋالغانلىقى سۆزلىنىدۇ، راستىنلا بەزىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات تاپقاندا يېنىۋالغان). ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، دىندىن مۇرتەد بولۇپ يېنىۋالغانلار، ساھابىلار، تابىئىنلار دېيىلمەيدۇ.

5945 ـ وحدّثنا عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ وَ هُرَيْمُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَىَ (وَاللّفْظُ لِعَاصِمٍ). حَدّثنَا مُعْتَمِرٌ. سَمِعْتُ أبِي. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «مَا بَيْنَ نَاحِيَتَيْ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ».

5946 ـ وحدّثنا هَرُونُ بْن عَبْد اللّهِ. حَدّثنا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثنا هِشَامٌ. ح وَحَدّثنا حَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطّيَالِسِيّ. حَدّثنا أَبُو عَوَانَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ، غَيْرَ أَنّهُمَا شَكّا فَقَالاَ: أَوْ مِثْلَ مَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَعَمّانَ. وَفِي حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ «مَا بَيْنَ لاَبَتَيْ حَوْضِي».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كەۋسەر كۆلۈمنىڭ كەڭلىكى خۇددى سەنئا بىلەن مەدىنىدەك ياكى مەدىنە بىلەن ئۇممانىنىڭ ئارىلىقىدەك كېلىدۇ، ئۇ جايدا ئاسماننىڭ يۇلتۇزلىرىدىن كۆپرەك ئالتۇن — كۈمۈشتىن بولغان قاچا، جام، ئىبرىقلارنى كۆرىسەن. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5947 ـ وحدّثني يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّي. قَالاَ: حَدّثنا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ. قَالَ: قَالَ أَنَسٌ: قَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تُرَى فِيهِ أَبَارِيقُ الذّهَبِ وَالْفِضّةِ كَعَدَدِ نُجُومِ السّمَاءِ».

5948 ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. حَدّثنا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ مِثْلَهُ. وَزَادَ «أَوْ أَكْثَرُ مِنْ عَدَدِ نُجُومِ السّمَاءِ».

5949 ـ حدّثني الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعِ بْنِ الْوَلِيدِ السّكُونِيّ. حَدّثنِي أَبِي (رَحِمَهُ اللّهُ). حَدّثنِي زِيَادُ بْنُ خَيْثَمَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَلاَ إِنّي فَرَطٌ لَكُمْ عَلَى الْحَوْضِ. وَإِنّ بُعْدَ مَا بَيْنَ طَرَفَيْهِ كَمَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَأَيْلَةَ. كَأَنّ الأَبَارِيقَ فِيهِ النّجُومُ».

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەققەتەن مەن سىلەرنى ھەۋزى كەۋسەر بويىدا ساقلاپ تۇرىمەن، ھەققەتەن ئۇنىڭ ئىككى تەرىپىنىڭ ئارىلىقى سەنئا بىلەن ئەيلەت شەھىرىنىڭ ئارىلىقىدەك شۇنداق كېلىدۇ، ئۇنىڭ ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن بولغان ئورۇق، ئاپتۇۋا، چەينەك، قاچىلىرى يۇلتۇزدەك كۆپتۇر، ئەھمەد،

5950 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. قَالاَ: حَدّثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْمُهَاجِرِ بْنِ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ. قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ مَعَ غُلاَمِي نَافِعٍ: أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ فَكَتَبَ إِلَيّ: إِنّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «أَنَا الْفَرَطُ عَلَى الْحَوْضِ».

رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرنى بۇرۇن بېرىپ ھەۋزى كەۋسەردە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئەھمەد، بەيھەقى، جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بۇخارى، ئىبنى مەسئۇددىن، 6089 ــ ھەدىس، مۇسلىم، جابىر ئىبنى سۇمرەتتىن، مۇسلىم 4250 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3048 ــ ھەدىس، سەھىھ.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ھەۋزى كۆلۈمنىڭ كەڭلىكى ئەدەندىن باشلاپ، ئۇممانۇلبۇلقاغىچە كېلىدۇ، سۈيى سۈتتىن ئاق، ھەسەلدىن تاتلىق، قاچا، جاملىرى ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ سانىدەك كۆپتۇر، ئۇنىڭدىن بىر قېتىم ئىچكەن كىشى، مەڭگۈ ئۇسسىمايدۇ، كەۋسەر كۆلىگە تۇنجى بولۇپ سۇ ئىچكىلى كېلىدىغانلار مۇھاجىرلارنىڭ پېقىر كىشىلىرى بولۇپ، چاچلىرى چۇۋۇق،

كىيىملىرى كىر، ئىپسل ئاياللارنى نىكاھىغا ئىلىپ لەززەتلىنىپ باقمىغان، ئۇلار ئۇچۈن ھاجەت راۋا بولۇشنىڭ ئىشىكلىرى ئىچىلىپ باقمىغان، شۇنداق پېقىر، نامرات مۇھاجىرلار ئىدى،ئەھمەد،ئىبنى ماجە، تىرمىزى، ھاكىم، سەھىھ.

1060 ـ باب في قتال جبريل وميكائيل عن النبي صلى الله عليه وسلم، يوم أحد

جىبرئىل بىلەن مىكائىلنىڭ رەسۇلۇللاھ نى قوغداپ ئۇرۇش قىلىشى ۋە رەسۇلۇللاھ نىڭ باتۇرلىقى

5951 2306 ــــ 46 حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدٍ. قَالَ: رَأَيْتُ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَعَنْ شِمَالِهِ، يَوْمَ أُحُدٍ، رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا ثِيَابُ بَيَاضٍ. مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلاَ بَعْدُ. يَعْنِي جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ عَلَيْهِمَا السّلاَمُ.

5952 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثَنَا سَعْدٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ يَوْمَ أُحُدٍ، عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَعَنْ يَسَارِهِ، رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ بِيضٌ. يُقَاتِلاَنِ عَنْهُ كَأَشَدّ الْقِتَالِ. مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلاَ بَعْدُ.

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ئۇھۇد كۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە ئاق كىيىملىك ئىككى كىشىنى كۆردۈم، ئۇلار قاتتىق جەڭ قىلدى، مەن ئۇلارنى شۇنىڭدىن بۇرۇن كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم، ۋە شۇنىڭدىن كىيىنمۇ كۆرۈپ باقمىدىم، ئۇلار جىبرىئىل بىلەن مىكائىل ئىكەن.بۇخ،م

1061 ـ باب في شجاعة النبي عليه السلام، وتقدمه للحرب

5953 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ ـ وَاللّفْظُ لِيَحْيَ ـ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحْسَنَ النّاسِ. وَكَانَ أَجْوَدَ النّاسِ. وَكَانَ أَشْجَعَ النّاسِ. وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَانْطَلَقَ نَاسٌ قِبَلَ الصّوْتِ. فَتَلَقّاهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَاجِعاً. وَقَدْ سَبَقَهُمْ إِلَى الصّوْتِ. وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ. فِي عُنُقِهِ السّيْفُ وَهُوَ يَقُولُ: «لَمْ تُرَاعُوا. لَمْ تُرَاعُوا». قَالَ: «وَجَدْنَاهُ بَحْراً. أَوْ إِنّهُ لَبَحْرٌ». قَالَ: وَكَانَ فَرَساً يُبَطّأُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ ئەڭ گۈزەلرەكى، ياخشىراقى، سېخىيراقى، باتۇرراقى ئىدى.بىر كېچىسى مەدىنە ئەھلى «دۈشمەن كەپتۇ» دىگەن خەۋەرنى ئاڭلاپ، چۈچۈپ كىتىپ، كىشىلەر ئاۋاز چىققان شۇتەرەپكە ماڭدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاۋاز چىققان تەرەپكە ئۇلاردىن بۇرۇن ئۆزى ئات سىلىپ، (يەنى قىلىچنى بوينىغا ئىسىپ، ئەبۇتەلھەنىڭ ئىتىنى ئىگەرسىزلا يايتاق مىنىپ،)ئەھۋالنى ئىنىقلاپ، ئۇقۇپ كەلگەندىن كىيىن؛قورقماڭلار! چۈچۈپ كەتمەڭلار! بىز ھىچ بىر چۈچىگىدەك ئىشنى كۆرمىدۇق، خاتىرجەم بولۇڭلار، ھەقىقەتەن بۇ ئاتنى دىڭىزدەك تاپتۇق، يەنى ياخشى چاپىدىكەن،دىدى.ئۇئات ئەسلى بەك ئاستا ماڭاتتى، كىيىن ياخشى بولۇپ كەتتى. بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، تىرمىزى،ئەبۇداۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ،

5954 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ. فَاسْتَعَارَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَرَساً لأَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ. فَرَكِبَهُ فَقَالَ: «مَا رَأَيْنَا مِنْ فَزَعٍ. وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْراً».

5955 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنِيهِ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ) قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: فَرَساً لَنَا. وَلَمْ يَقُلْ: لأَبِي طَلْحَةَ. وَفِي حَدِيثِ خَالِدٍ: عَنْ قَتَادَةَ، سَمِعْتُ أَنَساً.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر قېتىم «دۈشمەن كەپتۇ» دىگەن خەۋەر تارقىلىپ، مەدىنىدە قورقۇش،چۈچۈش يۈز بەردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇتەلھەتنىڭ مەندۇپ دىيىلىدىغان **ئېتىنى ئارىيەت ئېلىپ**، يايداق مىنىپ كىتىپ، (ئۆزى ئات سېلىپ، ئەھۋالنى ئېنىقلاپ، ئۇقۇپ كەلگەندىن كېيىن) قايتىپ كەلگەندە مۇنداق دىدى: بىز ھىچ چۈچۈگىدەك بىرەر ئىشنى كۆرمىدۇق، خاتىرجەم بولۇڭلار، ھەققەتەن بۇ ئاتنى دېڭىزدەك تاپتۇق، يەنى ياخشى چاپىدىكەن.(بۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باتۇرلۇقى ئىدى، ھەم ھەدىسنىڭ مەقستى؛ئاتنى ئارىيەت ئالغان).بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد

1062 – باب كان النبيّ صلى الله عليه وسلم أجود الناس بالخير من الريح المرسلة

5956 – حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنِ الزّهْرِيّ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو عِمْرَانَ، مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَجْوَدَ النّاسِ بِالْخَيْرِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ. حين يلقاه جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السّلاَمُ وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلّ سَنَةٍ، فِي رَمَضَانَ حَتّى يَنْسَلِخَ، فَيَعْرِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْقُرْآنَ. فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرّيحِ الْمُرْسَلَةِ.

5957 – وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ مُبَارَكٍ عَنْ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئىبنى ئاببااس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياخشىلىق قىلىشتا كىشىلەرنىڭ ئەڭ سېخىيراقى ئىدى، رامىزاندا تېخىمۇ سېخى بولۇپ كىتەتتى، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام رامىزاننىڭ ھەر كېچىسى رەسۇلۇللاھ قا ئۇچۇرشۇپ تۇراتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇرئاننى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامغا تەكلەپ ئىڭشىتاتتى، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام رەسۇلۇللاھقا ئۇچۇراشقاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياخشىلىق قىلىشتا، ئەۋەتىلگەن شامالدىنمۇ سېخىيراق بولۇپ كىتەتتى. بۇخارى،مۇسلىم

1063 – باب كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أحسن الناس خلقا

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۈپىتى ۋە ئىسىل ئەخلاقلىرى توغرىسىدا

5958 – حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: خَدَمْتُ رَسُولَ اللّهِ عَشْرَ سِنِينَ. وَاللّهِ مَا قَالَ لِي: أُفّاً قَطّ. وَلاَ قَالَ لِي لِشَيْءٍ: لِمَ فَعَلْتَ كَذَا؟ وَهَلاّ فَعَلْتَ كَذَا؟.
زَادَ أَبُو الرّبِيعِ: لَيْسَ مِمّا يَصْنَعُهُ الْخَادِمُ. وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَهُ: وَاللّهِ

5959 – وحدّثناه شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا سَلاّمُ بْنُ مِسْكِينٍ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيّ عَنْ أَنَسٍ بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە ئون يىل خىزمەت قىلدىم، بۇ جەرياندا ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا؛ئوھوي! چىك - ئا!!!ھ، ئوي-ۋوي!دەپ باقمىدى، ۋە شۇنداقلا؛ بۇئىشنى نىمە ئۈچۈن قىلدىڭ؟ بۇئىشنى نىمشقا قىلمىدىڭ؟دەپمۇ باقمىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

5960 – وحدّثناه أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنْ إِسْمَاعِيلَ (وَاللّفْظُ لأَحْمَدَ) قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: لَمّا قَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ، أَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي. فَانْطَلَقَ بِي إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى

الله عليه وسلم. فقال: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّ أنَساً غُلاَمٌ كَيّسٌ فَلْيَخْدُمْكَ. قالَ: فَخَدَمْتُهُ فِي السّفَرِ وَالْحَضَرِ. وَاللّهِ مَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا؟ وَلاَ لِشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ: لِمَ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا؟.

5961 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ. حَدّثَنِي سَعِيدٌ (وَهُوَ ابْنُ أَبِي بُرْدَةَ) عَنْ أَنَسٍ، قالَ: خَدَمْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تِسْعَ سِنِينَ. فَمَا أَعْلَمُهُ قَالَ لِي قط: لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا؟ وَلاَ عَابَ عَلَيّ شَيْئاً قط.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ مەدىنىگە كەلگەندە دادام ئەبۇتەلھە قولۇمدىن تۇتۇپ ئاپىرىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئەنەس ئەقىللىق بالا، بۇسىلىگە خىزمەت قىلسۇن دېدى، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سەپەردىمۇ، مۇقىم تۇرغاندىمۇ، يوققۇز يىل خىزمەت قىلدىم، بۇ جەرياندا ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ماڭا؛ئوھۇي! چىك ـ ئا!!!ھ، ئوي ـ ۋۇي!دەپ باققىنىنى، ۋە شۇنداقلا؛ بۇئىشنى نىمە ئۈچۈن قىلدىڭ؟ قىلمىغان ئىشىمنى بۇئىشنى نىمىشقا قىلمىدىڭ؟دېگىنىنى بىلمەيمەن.ماڭا ھېچ بىر ئىشىمنى ئەيىبلىمەيتتى.

5962 ـ حدّثني أَبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ، زَيْدُ بْنُ يَزِيدَ. أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّارٍ) قالَ: قالَ إسْحَقُ: قالَ أَنَسٌ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَحْسَنِ النّاسِ خُلُقاً. فَأَرْسَلَنِي يَوْماً لِحَاجَةٍ. فَقُلْتُ: وَاللّهِ لاَ أَذْهَبُ. وَفِي نَفْسِي أَنْ أَذْهَبَ لِمَا أَمَرَنِي بِهِ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَخَرَجْتُ حَتّىَ أَمُرّ عَلَى صِبْيَانٍ وَهُمْ يَلْعَبُونَ فِي السّوقِ. فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ قَبَضَ بِقَفَايَ مِنْ وَرَائِي. قالَ: فَنَظَرْتُ إلَيْهِ وَهُوَ يَضْحَكُ. فَقَالَ: «يَا أُنَيْسُ أَذَهَبْتَ حَيْثُ أَمَرْتُكَ؟» قالَ: قُلْتُ: نَعَمْ. أَنَا أَذْهَبُ، يَا رَسُولَ اللّهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل ياخشىراقى ئىدى، بىر كۈنى مىنى ھاجىتى ئۈچۈن ئەۋەتمەكچى بولۇۋىدى، مەن؛ بارمايمەن دەپ تۇرىۋالدىم، لېكىن قەلبىمدە رەسۇلۇللاھ مىنى بۇيرىغان ئىشقا بېرىشىم كېرەكلىكى بار ئىدى، مەن چىقىپ بازاردا ئويناۋاتقان سەبىي باللارنىڭ ئۈستىدىن ئۆتۈپ قېلىپ(ئۇلار بىلەن ئويناپ قالدىم)ناگاھان رەسۇلۇللاھ ئارقام تەرەپتىن گەردىنىمنى تۇتتى، قارىسام، رەسۇلۇللاھ كۈلۈپ تۇرۇپ؛ ئى ئەنەس ! مەن سىنى بۇيرىغان جايغا باردىڭمۇ؟دېدى. مەن؛ ھەئە، ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مانا ھازىر بارىمەن دېدىم.

5963 ـ قالَ أَنَسٌ: وَاللّهِ لَقَدْ خَدَمْتُهُ تِسْعَ سِنِينَ. مَا عَلِمْتُهُ قَالَ لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ: لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا؟ أَوْ لِشَيْءٍ تَرَكْتُهُ: هَلاّ فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يوققۇز يىل خىزمەت قىلدىم، بۇ جەرياندا ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ماڭا؛ئوھۇي! چىك ـ ئا!!!ھ، ئوي ـ ۋۇي!دەپ باققىنىنى، ۋە شۇنداقلا؛ بۇئىشنى نىمە ئۈچۈن قىلدىڭ؟ بۇئىشنى نىمىشقا قىلمىدىڭ؟دېگىنىنى بىلمەيمەن.

5964 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ وَ أَبُو الرّبِيعِ. قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التّيّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحْسَنَ النّاسِ خُلُقاً.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەر ئەخلاقى ئەڭ ياخشىراقى ئىدى.

1064 ـ باب ما سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم شيئاً قط فقال: لا. وكثرة عطائه

. 5965 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ. قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ. سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ قالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً قط فَقَالَ: لاَ.

5966 2311 م1 وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا الأَشْجَعِيّ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِيَ). كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ. قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ، مِثْلَهُ، سَوَاءً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بىرەر نەرسە سورىلىپلا قالسا، بىرەتتى، ياق،يوقتى دىمەيتتى.بۇخارى،مۇسلىم. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بىرەر نەرسە سورىلىپلا قالسا، بىرەتتى، ياكى ئالدىدا نەرسە بولمىسا جىم، سۈكۈتتە تۇراتتى، (ياكى ۋەدە بېرىپ كېيىن بېرەتتى). ھاكىم توپلىغان، سەھىھ. تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بىرەر ئىشنى قىلىپ بېرىش سورىلىپلا قالسا، ئۇ ئىشنى قىلىپ بېرەتتى. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. مۇھەممەد ئىبنى ھەنىفىييە رەھمەھۇللادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سورالغان نەرسىگە ياق، يوق دىمەيتتى، قىلىشنى ئىرادە قىلغان ئىشدىن سورالسا، ھەئە، ماقۇل دەيتتى، قىلىشنى ئىرادە، مەخسەت قىلمىغان ئىشدىن سورالسا، سۈكۈتتە جىم تۇراتتى، (بۇنىڭ ئۆزى رەت قىلىش ئىدى، بولسا بېرەتتى، بولمىسا ۋەدە بېرىپ كېيىن ئىجرا قىلاتتى). ئىبنى سەئىد توپلىغان، سەھىھ.

5967 ـ وحدّثنا عاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). حَدّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ مُوسَىَ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ الإِسْلاَمِ شَيْئاً إِلاّ أَعْطَاهُ. قَالَ: فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ غَنَماً بَيْنَ جَبَلَيْنِ. فَرَجَعَ إِلَىَ قَوْمِهِ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ أَسْلِمُوا. فَإِنّ مُحَمّداً يُعْطِي عَطَاءً لاَ يَخْشَىَ الْفَاقَةَ.
5968 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَجُلاً سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَنَماً بَيْنَ جَبَلَيْنِ. فَأَعْطَاهُ إِيّاهُ. فَأَتَىَ قَوْمَهُ فَقَالَ: أَيْ قَوْمِ أَسْلِمُوا. فَوَاللّهِ إِنّ مُحَمّداً لَيُعْطِي عَطَاءً مَا يَخَافُ الْفَقْرَ. فَقَالَ أَنَسٌ: إِنْ كَانَ الرّجُلُ لَيُسْلِمُ مَا يُرِيدُ إِلاّ الدّنْيَا. فَمَا يُسْلِمُ حَتّىَ يَكُونَ الإِسْلاَمُ أَحَبّ إِلَيْهِ مِنَ الدّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن ئىككى تاغ ئارىسىدىكى قويلارنى سورىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇ قويلارنى ئۇنىڭغا بىرىۋەتتى، ئاندىن ئۇكىشى قەۋمىنىڭ قېشىغا كىلىپ؛ ئى قەۋمىم!مۇسۇلمان بۇلۇڭلار! الله بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇنداق كۆپ سوۋغا ـ سالام بىرىدىكەنكى، ئۇ قەتئى پەقىرلىقتىن قورقمايدىكەن دىدى.

5969 ـ وحدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. قَالَ: غَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةَ الْفَتْحِ، فَتْح مَكّةَ. ثُمّ خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ. فَاقْتَتَلُوا بِحُنَيْنِ. فَنَصَرَ اللّهُ دِينَهُ وَالْمُسْلِمِينَ. وَأَعْطَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَئِذٍ صَفْوَانَ بْنَ أُمَيّةَ مِائَةً مِنَ النّعَمِ. ثُمّ مِائَةً. ثُمّ مِائَةً. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ أَنّ صَفْوَانَ قَالَ: وَاللّهِ لَقَدْ أَعْطَانِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا أَعْطَانِي، وَإِنّهُ لأَبْغَضُ النّاسِ إِلَيّ. فَمَا بَرِحَ يُعْطِينِي حَتّىَ إِنّهُ لأَحَبّ النّاسِ إِلَيّ.

سەلەمەت،ئىبنى شىھاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە مەككىنى پەتھى قىلغاندىن كىيىن ھۇنەين ئۇرۇشىنى قىلغان ئىدۇق،رەسۇلۇللاھ خىچىردىن چۈشۈپ، زىمىندىن بىر چاڭگال تۇپىنى ئېلىپ، ئاندىن ئۇنى ؛«كاپىرلارنىڭ يۈزلىرى قەبىھ بولسۇن»دەپ، ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە قارىتىپ ئاتتى،

ئۇلاردىن الله تائالا ياراتقان ھەر بىر ئىنساننىڭ ئىككى كۆزىگە،الله شۇبىر چاڭگال تۇپىدىن لىق تۇپا تولدۇرۇۋەتتى، ئاندىن ئۇلار ئارقىسىنى قىلىپ قېچىشتى، ئۇلارنى الله ئۆزى يەڭدى، رەسۇلۇللاھ ئۇلاردىن ئېلىنغان غەنىيمەتلەرنى مۇسۇلمانلار ئارىسىغا تەقسىم قىلىپ بەردى.شۇكۈنى سەپۋانغا 100تۆگەبەرگەن ئىدى. ئۇ ماڭا رەسۇلۇالله شۇسەۋەبلىك كىشلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكرەكى بولۇپ قالغان دېدى.

5970 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَـقُ. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ. وَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَلِيَ، عَنْ جَابِرٍ. أَحَدُهُمَا يَزِيدُ عَلَى الآخَرِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لَهُ) قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: سَمِعْتُ مُحَمّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ سُفْيَانُ: وَسَمِعْتُ أَيْضاً عَمْرَو بْنَ دِينَارٍ يُحَدّثُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَلِيَ. قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ. وَزَادَ أَحَدُهُمَا عَلَى الآخَرِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ لَقَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا». وَقَالَ بِيَدَيْهِ جَمِيعاً. فَقُبِضَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَبْلَ أَنْ يَجِيءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ. فَقَدِمَ عَلَىَ أَبِي بَكْرٍ بَعْدَهُ. فَأَمَرَ مُنَادِياً فَنَادَى: مَنْ كَانَتْ لَهُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ عِدَةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِ. فَقُمْتُ فَقُلْتُ: إِنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا» فَحَثَى أَبُو بَكْرٍ مَرّةً، ثُمّ قَالَ لِي: عُدّهَا. فَعَدَدْتُهَا فَإِذَا هِيَ خَمْسُمِائَةٍ. فَقَالَ: خُذْ مِثْلَيْهَا.

5971 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ مُحمّدِ بْنِ عَلِيَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: وَأَخْبَرَنِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: لَمّا مَاتَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم جَاءَ أَبَا بَكْرٍ مَالٌ مِنْ قِبَلِ الْعَلاَءِ بْنِ الْحَضْرَمِيّ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: مَنْ كَانَ لَهُ عَلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَيْنٌ، أَوْ كَانَتْ لَهُ قِبَلَهُ عِدَةٌ، فَلْيَأْتِنَا. بِنَحْوِ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ئەگەر بەھرەيننىڭ ماللىرى كەلسە، ساڭا مۇنداق،مۇنداق،مۇنداق نەرسە بىرىمەن دەپ، ئىككى قولنى ئۈچ قېتىم يېيىپ ئاچتى. بۇتېخى ئۇماللار كىلىشتىن بۇرۇنقى چاغ ئىدى، كىيىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات بولغاندىن كىيىن، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئەلائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تەرپىدىن نۇرغۇن ماللار كەلدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: كىمنىڭ رەسۇلۇللاھتا ئېلىشى بولسا، ياكى ئۇكىشىگە رەسۇلۇللاھ تەرەپتىن بىرەر نەرسە بىرىشكە ۋەدە قىلىنغان بولسا، ئۇ بىزنىڭ قېشىمىزغا كەلسۇن دېدى، مەن؛ رەسۇلۇللاھ ماڭا مۇنداق،مۇنداق،مۇنداق نەرسە بىرىشكە ۋەدە قىلغان دەپ، ئىككى قولۇمنى ئۈچ قېتىم يېيىپ ئاچتىم، ئاندىن ئۇ ماڭا ئىككى قولدا چاڭگاللاپ بىرچاڭگال ئالتۇن ـ كۈمۈش ئېلىپ بەردى، مەن ئۇنى سانىسام، ئۇ 500 چىقتى، ئاندىن ئۇماڭا؛ سەن يەنە بۇنىڭ ئىككى ئوخششىدەك ئېلىۋالغىن دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

1065 ـ باب رحمته صلى الله عليه وسلم الصبيان والعيال، وتواضعه، وفضل ذلك

5972 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ وَ شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. كِلاَهُمَا عَنْ سُلَيْمَانَ (وَاللّفْظُ لِشَيْبَانَ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وُلِدَ لِيَ اللّيْلَةَ غُلاَمٌ. فَسَمّيْتُهُ بِاسْمِ أَبِي، إِبْرَاهِيمَ» ثُمّ دَفَعَهُ إِلَىَ أُمّ سَيْفٍ، امْرَأَةِ قَيْنٍ يُقَالُ لَهُ أَبُو سَيْفٍ. فَانْطَلَقَ يَأْتِيهِ وَاتّبَعْتُهُ. فَانْتَهَيْنَا إِلَىَ أَبِي سَيْفٍ وَهُوَ يَنْفُخُ بِكِيرِهِ. قَدِ امْتَلأَ الْبَيْتُ دُخَاناً. فَأَسْرَعْتُ الْمَشْيَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ: يَا أَبَا سَيْفٍ أَمْسِكْ. جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَمْسَكَ. فَدَعَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِالصّبِيّ. فَضَمّهُ إِلَيْهِ. وَقَالَ مَا شَاءَ اللّهِ أَنْ يَقُولَ.

فَقَالَ أَنَسٌ: لَقَدْ رَأَيْتُهُ وَهُوَ يَكِيدُ بِنَفْسِهِ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَدَمَعَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «تَدْمَعُ الْعَيْنُ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ. وَلاَ نَقُولُ إِلاّ مَا يَرْضَىَ رَبّنَا. وَاللّهِ يَا إِبْرَاهِيمُ إِنّا بِكَ لَمَحْزُونُونَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بۈگۈن كېچە ماڭا بىر ئوغۇل تۇغۇلغان ئىدى، مەن ئۇنىڭغا بوۋام ئىبراھىمنىڭ ئىسمىنى قويدۇم، (ئىبراھىم دىگەن ئوغلى، كىچىكىدىلا ۋاپات بولغان). بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تۆمۈرچى ئەبۇ يۈسۈپنىڭ قېشىغا كىردۇق، ئۇكىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئوغلى ئىبراھىمنىڭ، ئىنىك ئانىسىنىڭ ئېرى ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوغلى ئىبراھىم نى قولىغا ئېلىپ، سۆيۈپ، پۇراپ كەتتى،ئاندىن شۇنىڭدىن كىيىنراق يەنەبىرقېتىم كىرسەك، ئىبراھىمنىڭ تىنىقى توختاپ، جان ئۈزۈپتۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىككى كۆزى ياش تۆكۈشكە باشلىدى، ئابدۇررەھمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ : ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىلمۇ يىغلامىلا؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم :ئى ئىبنى ئەۋف! ھەقىقەتەن بۇ كۆز يېشى رەھمەتتۇر، كۆز، ياش تۆكىدۇ، قەلب غەم قىلىدۇ، قايغۇرىدۇ، بىز پەقەت پەرۋەردىگارىمىز رازى بولىدىغان سۆزنىلا قىلىمىز، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئى ئىبراھىم !، بىز سەندىن ئايرىلىپ ھەقىقەتەن قايغۇردۇق، غەم قىلدۇق، ئازابلاندۇق،دىدى. ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

5973 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لزُهَيْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وهُوَ ابْنُ عُلَيّةَ) عَنْ أَيّوبَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: مَا رَأَيْتُ أَحداً كَانَ أَرْحَمَ بِالْعِيَالِ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ مُسْتَرْضِعاً لَهُ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ. فكَانَ يَنْطَلِقُ وَنَحْنُ مَعَهُ. فَيَدْخُلُ الْبَيْتَ وَإِنّهُ لَيُدّخَنُ. وكَانَ ظِئْرُهُ قَيْناً. فَيَأْخُذُهُ فَيُقَبّلُهُ. ثُمّ يَرْجِعُ. قالَ عَمْرٌو: فَلَمّا تُوُفّيَ إِبْرَاهِيمُ قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ إِبْرَاهِيمَ ابْنِي. وَإِنّهُ مَاتَ فِي الثّدْيِ، وَإِنّ لَهُ لَظِئْرَيْنِ تُكَمّلاَنِ رَضَاعَهُ فِي الْجَنّةِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دەك ، ئەھلى ئاياللىرىغا، باللىرىغا مېھرىبان، كۆيۈمچان، رەھىمدىل كىشىنى كۆرۈپ باقمىدىم، رەسۇلۇللاھنىڭ ئوغلى ئىبراھىيم مەدىنىنىڭ ئۈستۈن تەرپىدىكى بىر يېزىدا ئىمىتىلىشكە ئىنىك ئانىغا بېرىلگەن ئىدى، رەسۇلۇللاھ بالىسىنى ئېلىپ شۇ تەرەپكە ماڭدى، بىزمۇ بىللە ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ ئۆيگە كىرگەندە، ئۆي تۈتۈنگە لىق تولۇپ كىتىپتۇ، چۈنكى ئوغلىنىڭ ئىنىك ئانىسىنىڭ ئېرى تۆمۈرچى ئىدى، ئۇ بالىنى ئېلىپ سۆيۈپ كەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۆيگە قايتتى، ئىبراھىيم ۋاپات بولغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئىبراھىم مېنىڭ ئوغلۇمدۇر، ئۇ ئەمچەكتە ئۆلۈپ كەتتى، يەنى سۈت ئېمىۋېتىپ ئۆلۈپ كەتتى، ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىككى ئىنىك ئانا بار بولۇپ، ئۇلار ئۇنىڭ ئىمىشىنى جەننەتتە تولۇقلا پ كامىل قىلىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەبىي، كىچىك باللارغا ئەھلى

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئاياللىرىغا كىشىلەرنىڭ ئەڭ مېھرىبان، رەھىمدىللىرەكى ئىدى. ئىبنى ئەساكىر توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھلى ئاياللىرىغا باللىرىغا مېھرىبان، كۆيۈمچان،

رەھىمدىل ئىدى. تەيالىسى توپلىغان، سەھىھ.

5974 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الأعْرَابِ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالُوا: أتُقَبّلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟ فقالُوا: نَعَمْ. فقالُوا: لَكِنّا، وَاللّهِ مَا نُقَبّلُ. قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أوَ أمْلِكُ إنْ كَانَ اللّهُ نَزَعَ مِنْكُمُ الرّحْمَةَ». وَقالَ ابْنُ نُمَيْرٍ «مِنْ قَلْبِكَ الرّحْمَةَ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىر ئەئرابىي كېلىپ؛ سىلەر كىچىك باللارنى سۆيۈپ قۇيامسىلەر؟ بىز كىچىك باللىرىمىزنى سۆيۈپ قويمايمىز دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئاللاھ قەلبىڭدىن رەھمەتنى تارتىپ ئېلىۋەتسە، مەن ساڭا قانداق ئىگە بولالايمەن دېگەن، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد 23272 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3655 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ

5975 ـ 5976 ـ وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أبي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ. قالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا سَفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أبي سَلَمَةَ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ الأقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ أبْصَرَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يُقَبّلُ الْحَسَنَ. فَقالَ: إنّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَدِ مَا قَبّلْتُ وَاحِداً مِنْهُمْ. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّهُ مَنْ لاَ يَرْحَمْ لاَ يُرْحَمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى ھابىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ نەۋرىسى ھەسەننى سۆيۈپ قويغىنىنى كۆرۈپ: مېنىڭ ئون بالام بار مەن ئۇلارنىڭ بىرىنىمۇ سۆيۈپ قويمايمەن دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: رەھىم ـ شەپقەت قىلمايدىغان كىشىگە رەھىم قىلىنمايدۇ.

5977 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِيرٍ. ح وَحَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ قالاَ: أخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ). كُلّهُمْ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ وَ أبي ظَبْيَانَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ لاَ يَرْحَمِ النّاسَ لاَ يَرْحَمْهُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ».

5978 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ إسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أبي عُمَرَ وَ أحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ. قالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ الأعْمَشِ.

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە رەھىم ـ شەپقەت قىلمىغان كىشىگە ئاللاھمۇ رەھىم قىلمايدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى ، سەھىھ.

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: رەھىم ـ شەپقەت قىلمايدىغان كىشىگە رەھىم قىلىنمايدۇ، كەچۈرمىگەن كىشىگە مەغپىرەت قىلىنمايدۇ، تۆۋبە قىلمىغان كىشىگە تۆۋبە قوبۇل قىلىنىپ قالمايدۇ، ئەيۇ قىلمىسا، ئەيۇ قىلىنمايدۇ، (كىم قىلسا ئۆزىگە قىلىدۇ، ياخشىلىققا ياخشىلىقتۇر). تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

1066 ـ باب كثرة حيائه صلى الله عليه وسلم

5979 ـ حدّثني عُبيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حدّثنَا أبي. حدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ قتَادَةَ، سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أبي عُتْبَةَ يُحَدّثُ عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. ح وَحدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ أحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ. قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قتَادَةَ، قالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ أبي عُتْبَةَ يقُولُ: سَمِعْتُ أبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أشَدّ حيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا وكَانَ إذَا كَرِهَ شَيْئاً عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئۆزىنىڭ چېدىرىدىكى قىزچاقدىنمۇ بەكىرەك ھايالىقراق ئىدى.بىرەر ياقتۇرمايدىغان نەرسىنى كۆرسە، بىز ئۇنى يەنى ياقتۇرمىغانلىقىنى يۈزىدىن تونۇيتتۇق.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

5980 ـ5981 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُثمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ. قالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو حِينَ قدِمَ مُعَاوِيَةُ إلَى الْكُوفةِ. فذَكَرَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: لَمْ يَكُنْ فَاحِشاً وَلاَ مُتَفَحّشاً. وَقالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ مِنْ خِيَارِكُمْ أحَاسِنَكُمْ أخْلاَقاً». قالَ عُثمَانُ: حِينَ قدِمَ مَعَ مُعَاوِيَةَ إلَى الْكُوفةِ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەڭ ياخشىڭلار ئەخلاقى ياخشى بولغىنىڭلاردۇر، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پاھىشە سۆز قىلمايتتى، لەنەت قىلمايتتى، تىللاپ ئەيىبلىمەيتتى ئاغىزى بەزەپ ئەمەستتى، پاھىشە سۆزلەشكە سەۋەب بولۇپ شۇنى تەلەپ قىلغۇچى بولمايتتى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پاھىشە سۆز قىلمايتتى، ئاغىزى بەزەپ ئەمەستتى، پاھىشە سۆزلەشكە سەۋەب بولۇپ شۇنى تەلەپ قىلغۇچى بولمايتتى، بازارلاردا ئاۋازىنى يۇقىر كۆتۈرۈپ ۋارقىرىمايتتى، يامانلىققا يامانلىق قىلماستىن،يامانلىق قىلغان كىشىنىڭ جازاسىنى بەرمەستىن بەلكى، ئەپۇ قىلىپ، كەچۈرۈپ ئۆتىۋەتەتتى.تىرمىزى توپلىغان سەھىھ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پاھىشە سۆز قىلمايتتى، لەنەت قىلمايتتى، تىللاپ ئەيىبلىمەيتتى، ئۇلارنىڭ بىرەرسىگە تاپا قىلىپ كايىسا، مۇنداق دەيتتى: ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ؟ ئۇنىڭ پېشانىسى توپا بولسۇن. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. بۇ سۆز خارلىق سۆزى بولۇپ، لېكىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزىدىن، ئاللاھنىڭ ئالدىدا سەجدە قىلىپ تۇرۇپ ئۆزىنى تۆۋەن، خار تۇتۇش چىقىپ تۇراتتى.دەل مۇشۇنى مەقسەت قىلغان بۇلىشى مۇمكىن.

1067 ـ باب تبسمه صلى الله عليه وسلم وحسن عشرته

5982 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أخْبَرَنَا أبُو خَيْثمَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ. قالَ: قُلْتُ لِجَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أكُنْتَ تُجَالِسُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قالَ: نَعَمْ. كَثِيراً. كَانَ لاَ يَقُومُ مِنْ مُصَلاّهُ الّذِي يُصَلّي فِيهِ الصّبْحَ حَتّى تَطْلُعَ الشّمْسُ. فَإذَا طَلَعَتْ قامَ. وَكَانُوا يَتَحَدّثُونَ فَيأْخُذُونَ فِي أمْرِ الْجَاهِلِيّةِ. فَيَضْحَكُونَ. وَيَتَبَسّمُ صلى الله عليه وسلم.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولسا، كۈن چىققانغا قەدەر ناماز ئوقۇغان جايىدا قوپماي ئولتۇراتتى، كۈن چىقىپ بولغاندا ئاندىن ئورنىدىن

تۇراتتى، ئۇلار سۆزلىشىپ جاھالىيەتتىكى ئىشلارنى تىلغا ئېلىشىپ كۈلۈشۈپ كىتەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پەقەت تەبەسسۇم قىلىپلا كۈلەتتى، ئەھمەد، مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پەقەت تەبەسسۇم قىلىپلا كۈلەتتى، يەنى كۈلسە، تەبەسسۇم قىلاتتى خالاس. ئەھمەد، تىرمىزى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

1068 – باب رحمة النبيّ صلى الله عليه وسلم للنساء، وأمر السواق مطاياهن بالرفق بهن

5983 – حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو كَامِلٍ. جَمِيعاً عَنْ حَمّادِ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: حَدّثَنَا حَمّادٌ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، وَغُلاَمٌ أَسْوَدُ يُقَالُ لَهُ: أَنْجَشَةُ، يَحْدُو. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ، سَوْقاً بِالْقَوارِيرِ».

5984 – وحدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ وَ أَبُو كَامِلٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ. بِنَحْوِهِ.

5985 – وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَتَىَ عَلَىَ أَزْوَاجِهِ، وَسَوّاقٌ يَسُوقُ بِهِنّ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ. فَقَالَ: «وَيْحَكَ يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْداً سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ». قَالَ: قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ: تَكَلّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِكَلِمَةٍ لَوْ تَكَلّمَ بِهَا بَعْضُكُمْ لَعِبْتُمُوهَا عَلَيْهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىر قېتىمقى سەپىرىدە قارا تەنلىك بىر قۇل خادىمى تۆگىلەرنى تېز ھەيدەپ ماڭدۇ، بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ قۇلغا، ئى ئەنجەشەت! شىشىدەك نازۇك، ئاجىز ئاياللىرىنى ئاۋايلا، تۆگىلەرنى مۆھلەت بېرىپ ئاستا يۆتىلەپ ماڭ دىگەن ئىدى. بۇخارى 5683 _ ھەدىس، مۇسلىم 4287 _ ھەدىس، ئەھمەد 11599 _ ھەدىس، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ئەرلەرنىڭ ئاياللىرىنى ئاسراش ئەخلاقى.

5986 – وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كَامِلٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ. حَدّثَنَا التّيْمِيّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: كَانَتْ أُمّ سُلَيْمٍ مَعَ نِسَاءِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَهُنّ يَسُوقُ بِهِنّ سَوّاقٌ. فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَيْ أَنْجَشَةُ رُوَيْداً سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ».

5987 – وحدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثَنِي هَمّامٌ. حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ. قَالَ كَانَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَادٍ حَسَنُ الصّوْتِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «رُوَيْداً يَا أَنْجَشَةُ لاَ تَكْسِرِ الْقَوَارِيرَ» يَعْنِي ضَعَفَةَ النّسَاءِ.

5988 – وحدّثناه ابْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَلَمْ يَذْكُرْ: حَادٍ حَسَنُ الصّوْتِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىر قېتىمقى سەپىرىدە، قارا تەنلىك، ئاۋازى گۈزەل، ئەنجەشەت دىگەن قۇل خادىمى تۆگىلەرنى تېز ھەيدەپ ماڭدۇ، بۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ قۇلغا؛ ئى ئەنجەشەت! شىشىدەك نازۇك، ئاجىز ئاياللىرىنى ئاۋايلا، تۆگىلەرنى مۆھلەت بېرىپ ئاستا يۆتىلەپ ماڭ دىگەن ئىدى. بۇخارى 5683 _ ھەدىس، مۇسلىم 4287 _ ھەدىس، ئەھمەد 11599 _ ھەدىس، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1069 ـ باب قرب النبي عليه السلام من الناس، وتبركهم به

5989 ـ حدّثنا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَىَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ بْنِ أَبِي النّضْرِ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي النّضْرِ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا أَبُو النّضْرِ (يَعْنِي هَاشِمَ بْنَ الْقَاسِمِ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا صَلّىَ الْغَدَاةَ جَاءَ خَدَمُ الْمَدِينَةِ بِآنِيَتِهِمْ فِيهَا الْمَاءُ. فَمَا يُؤْتَىَ بِإِنَاءٍ إِلاّ غَمَسَ يَدَهُ فِيهَا. فَرُبّمَا جَاءُوهُ فِي الْغَدَاةِ الْبَارِدَةِ فَيَغْمِسُ يَدَهُ فِيهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندا، مەدىنە ئەھلى،خادىملىرى قاچىلىرىدا سۇ ئېلىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئېلىپ كېلەتتى، ھەر قانداق سۇ بار قاچا كەلتۈرۈلسە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ سۇ بار قاچىغا قولىنى چىلاپ، سېلىپ بېرەتتى، (ئاندىن ئۇلار ئۇ سۇ بىلەن بەرىكەت تىلەيتتى)، ئۇلار كۆپۈنچە ئەتىگەندە سوغۇق سۇ ئېلىپ كېلەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۇ بار قاچىغا قولىنى چىلاپ، سېلىپ بېرەتتى،مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. ئېسىگىزدە بولسۇن، ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگىلا ئېلىپ كەلگەن، كېيىن ئۇنداق قىلمىغان، دىنى ساھابىلار، تابىئىنلاردەك چۈشىنىڭ، كارامىتى بار ئەۋلىيا بولسا، بەرىكەت تىلەتكۈزسە، دۇئا قىلىپ قويۇشنى سورىسا دۇرۇس بولىدۇ.

5990 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو النّضْرِ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ. قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالْحَلاّقُ يَحْلِقُهُ. وَأَطَافَ بِهِ أَصْحَابُهُ. فَمَا يُرِيدُونَ أَنْ تَقَعَ شَعْرَةٌ إِلاّ فِي يَدِ رَجُلٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،مەن سەتىراچىنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچىنى چۈشۈرگىنىنى كۆرگەن ئىدىم، ساھابىلار ئەتراپىدا ئايلىناتتى، ئۇلار چاچنىڭ يەرگە چۈشمەي بىرەرسىنىڭ قولىغان چۈششىنى مەقسەت قىلغان ئىدى.

5991 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ امْرَأَةً كَانَ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً. فَقَالَ: «يَا أُمّ فُلاَنٍ انْظُرِي أَيّ السّكَكِ شِئْتِ، حَتّىَ أَقْضِيَ لَكِ حَاجَتَكِ» فَخَلاَ مَعَهَا فِي بَعْضِ الطّرُقِ. حَتّىَ فَرَغَتْ مِنْ حَاجَتِهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەقلىدە مەسىلە بار بىر ئايال؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!مىنىڭ سىلىگە بىر ھاجىتىم بار ئىدى دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئى پالانىنىڭ ئانىسى! سەن مەدىنىنىڭ كوچا يوللىرىنىڭ قايسى تەرىپىنى خالىساڭ شۇ جايدا ئولتۇرغىن، مەنمۇ شۇ جايدا ئولتۇرۇپ، ھاجىتىڭنى ئادا قىلىمەن، دېدى.ئۇ ئەقلىدە مەسىلە بار ئايال يولدا ئولتۇردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەممۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ، ھاجىتىنى ئادا قىلدى، يەنى دۇئا قىلدى، ئايىتى شىپا ئوقۇپ قويدى. مۇسلىم 4293 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4182 ـ ھەدىس، ئەھمەد 11752 ـ ھەدىس، سەھىھ. بۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئېسىل ئەخلاقى، خەلققە كۆيۈنىشى ئىدى.

1070 ـ باب مباعدته صلى الله عليه وسلم للآثام، واختياره من المباح أسهله، وانتقامه لله عند انتهاك حرماته

5992 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ. ح وحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا قَالَتْ: مَا خُيّرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلاّ أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْماً. فَإِنْ كَانَ إِثْماً كَانَ أَبْعَدَ النّاسِ مِنْهُ. ومَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِنَفْسِهِ، إِلاّ أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللّهِ عَزّ وَجَلّ.

5993 ـ وحدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ جَرِيرٍ. ح وحَدّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ عَبْدَةَ. حَدّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ. كِلاَهُمَا عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُحَمّدٍ. فِي رِوَايَةِ فُضَيْلٍ ابْنِ شِهَابٍ. وَفِي رِوَايَةِ جَرِيرٍ مُحَمّدٍ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ.

5994 ـ وحَدّثَنِيهِ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ.

5995 ـ5996 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: مَا خُيّرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ أَمْرَيْنِ، أَحَدُهُمَا أَيْسَرُ مِنَ الآخَرِ، إِلاّ اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا. مَا لَمْ يَكُنْ إِثْماً فَإِنْ كَانَ إِثْماً، كَانَ أَبْعَدَ النّاسِ مِنْهُ.
وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. إِلَى قَوْلِهِ: أَيْسَرَهُمَا. وَلَمْ يَذْكُرَا مَا بَعْدَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئىككى ئىشنىڭ ئارلىقىدا تاللاش ئىختىيارلىقى بېرىلسە، ئۇ گۇناھ بولمايدىغان ئىشلا بولسا، ئۇئىككى ئىشنىڭ ئاسانراقىنى،يەڭگىلراقىنى تاللايتتى، ئەگەر ئۇ گۇناھ بولىدىغان ئىش بولۇپ قالسا، ئۇئىشتىن كىشلەرنىڭ يىراقراقى بولاتتى، (يەنى گۇناھ بولىدىغان ئىشتىن ھەممە كىشىدىن بەكرەك يىراق تۇراتتى) رەسۇلۇللاھ ھەرگىز ئۆزى ئۈچۈنلا ئىنتىقام ئالمايتتى، پەقەت **الله** ھارام قىلغان نەرسە دەپسەندە قىلىنسا، **الله** نىڭ ھۆرمىتى دەپسەندە قىلىنىپ، ھارام ئىشلار قىلىنىپ كەتسە، ئاندىن **الله** رازىلىق ئۈچۈن ئىنتىقام ئالاتتى.بۇخارى ،مۇسلىم.

5997 ـ حدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً قَطّ بِيَدِهِ. وَلاَ امْرَأَةً. وَلاَ خَادِماً. إِلاّ أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَمَا نِيلَ مِنْهُ شَيْءٌ قَطّ. فَيَنْتَقِمَ مِنْ صَاحِبِهِ. إِلاّ أَنْ يُنْتَهَكَ شَيْءٌ مِنْ مَحَارِمِ اللّهِ. فَيَنْتَقِمَ لِلّهِ عَزّ وَجَلّ.

5998 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ وَ وَكِيعٌ. ح وحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەرگىز ئۆزى ئۈچۈنلا بىرەر نەرسىنى قولى بىلەن ئۇرۇپ باقمىغان،ئاياللىنى ياكى قۇل خادىمنىمۇ قولى بىلەن ئۇرۇپ باقمىغان، پەقەت **الله** يولىدا ئۇرۇش قىلسا، بۇ ئۇنىڭدىن مۇستەسنا ئىدى، رەسۇلۇللاھقا باشقىلار تەرىپىدىن بىرەر زەرەر مۇسىيبەت يەتسە، رەسۇلۇللاھ ھەرگىز ئۆزى ئۈچۈنلا ئىنتىقام ئالمايتتى، پەقەت **الله** ھارام قىلغان نەرسە دەپسەندە قىلىنسا، **الله** نىڭ ھۆرمىتى دەپسەندە قىلىنىپ، ھارام ئىشلار قىلىنىپ كەتسە، ئاندىن **الله** رازىلىق ئۈچۈن ئىنتىقام ئالاتتى.

1071 ـ باب طيب رائحة النبي صلى الله عليه وسلم، ولين مسه، والتبرك بمسحه

5999 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ حَمّادِ بْنِ طَلْحَةَ الْقَنّادُ. حَدّثَنَا أَسْبَاطٌ (وَهُوَ ابْنُ نَصْرٍ الْهَمْدَانِيّ) عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ. قَالَ: صَلّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم صَلاَةَ الأُولَى. ثُمّ خَرَجَ إِلَى أَهْلِهِ وَخَرَجْتُ مَعَهُ. فَاسْتَقْبَلَهُ وِلْدَانٌ. فَجَعَلَ يَمْسَحُ خَدّيْ أَحَدِهِمْ وَاحِداً وَاحِداً. قَالَ: وَأَمّا أَنَا فَمَسَحَ خَدّي. قَالَ: فَوَجَدْتُ لِيَدِهِ بَرْداً أَوْ رِيحاً كَأَنّمَا أَخْرَجَهَا مِنْ جُؤْنَةِ عَطّارٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە تۇنجى، بىرىنجى نامازنى (يەنى بامداتنى ياكى پىشىننى)ئوقۇغان ئىدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئەھلىنىڭ قېشىغا چىقتى، مەنمۇ بىللە چىققان

ئىدىم، كىچىك باللار رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا چىقتى، رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ مەڭزىنى بىردىن ـ بىردىن سىلاشقا باشلىدى، مېنىڭمۇ مەڭزىمنى سىلىدى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ قولىدا سوغۇقلۇقنى ياق! بەلكى خۇشپۇراق ئەتىر پۇرىقىنى تاپتىم، خۇددى قولىنى ئەتىر ساتقۇچىنىڭ خۇجۇنىدىن چىقارغاندەكلا ئىكەن.

6000 ـ وحدّثنا قُتَيبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أَنَسٍ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظ لَهُ). حَدّثَنَا هَاشِمٌ (يَعْنِي ابْنَ الْقَاسِمِ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ الْمُغِيرَةِ) عَنْ ثابتٍ، قالَ أَنَسٌ: مَا شَمِمْتُ عَنْبَراً قطّ وَلاَ مِسْكاً وَلاَ شَيْئاً أَطْيَبُ مِنْ رِيح رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلاَ مَسِسْتُ شَيْئاً قطّ دِيبَاجاً وَلاَ حَرِيراً أَلْيَنَ مَسّا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

6001 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخْرٍ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا حَبّانُ. حَدّثَنَا حَمّادٌ. حَدّثَنَا ثابتٌ عَنْ أَنَسٍ، قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَزْهَرَ اللّوْنِ. كَأَنّ عَرَقَهُ اللّؤْلُؤ. إِذَا مَشَىَ تَكَفّأَ. وَلاَ مَسِسْتُ دِيبَاجَةً وَلاَ حَرِيرَةً أَلْيَنَ مِنْ كَفّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلاَ شَمَمْتُ مِسْكَةً وَلاَ عَنْبَرَةً أَطْيَبَ مِنْ رَائِحَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ رەڭگى نۇرلۇق ئاق ئىدى، تەرلىرى خۇددى گۆھەر، ئۈنچە ــ مارجاندەك ئىدى، يولدا ماڭسا، ئوتتۇرىھال، نورمال ماڭاتتى، ھەم كۈچلۈك تېز ماڭاتتى، ئالقىنى يىپەك رەختنىمۇ سىلىق، پۇرىقى مىسكە ــ ئەنبەردىنمۇ خۇشپۇراق ئىدى. مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالقىنىدىمۇ يۇمشاق،سىلىقراق بىرەر يىپەك رەختنىمۇ سىلاپ باقمىدىم، خۇش پۇرىقىدىنمۇ بەكرەك مىزىلىك پۇرايدىغان مىسكە ـ ئەنبەرنىمۇ پۇراپ باقمىدىم. بۇخارى،مۇسلىم 4299 ــ ھەدىس، ئەھمەد 12594 ــ ھەدىس، سەھىھ.

1072 ـ باب طيب عرق النبيّ صلى الله عليه وسلم، والتبرك به

6002 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حدّثَنَا هَاشِمٌ (يَعْنِي ابْنَ الْقَاسِمِ) عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثابتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: دَخَلَ عَلَيْنَا النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ عِنْدَنَا فَعَرِقَ. وَجَاءَتْ أُمّي بِقارُورَةٍ. فَجَعَلَتْ تَسْلُتُ الْعَرَقَ فِيهَا. فَاسْتَيْقَظَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «يَا أُمّ سُلَيْمٍ، مَا هَذَا الّذِي تَصْنَعِينَ؟» قَالَتْ: هَذَا عَرَقُكَ نَجْعَلُهُ فِي طِيبِنَا. وَهُوَ مِنْ أَطْيَبِ الطّيبِ.

6003 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (وَهُوَ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ) عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَدْخُلُ بَيْتَ أُمّ سُلَيْمٍ فَيَنَامُ عَلَىَ فِرَاشِهَا وَلَيْسَتْ فِيهِ. قَالَ: فَجَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَامَ عَلَىَ فِرَاشِهَا. فَأُتِيتْ فَقِيلَ لَهَا: هَذَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَامَ فِي بَيْتِكِ، عَلَىَ فِرَاشِكِ. قَالَ: فَجَاءَتْ وَقَدْ عَرِقَ، وَاسْتَنْقَعَ عَرَقُهُ عَلَىَ قِطْعَةِ أَدِيمٍ، عَلَىَ الْفِرَاشِ. فَفَتَحَتْ عَتِيدَتَهَا فَجَعَلَتْ تُنَشّفُ ذَلِكَ الْعَرَقَ فَتَعْصِرُهُ فِي قَوَارِيرِهَا. فَفَزِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: «مَا تَصْنَعِينَ؟ يَا أُمّ سُلَيْمٍ» فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ نَرْجُو بَرَكَتَهُ لِصِبْيَانِنَا. قَالَ: «أَصَبْتِ».

6004 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أُمّ سُلَيْمٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَأْتِيهَا فَيَقِيلُ عِنْدَهَا. فَتَبْسُطُ لَهُ نِطَعاً فَيَقِيلُ عَلَيْهِ. وَكَانَ كَثِيْرَ الْعَرَق. فَكَانَتْ تَجْمَعُ عَرَقَهُ فَتَجْعَلُهُ فِي الطّيبِ وَالْقَوَارِير. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «يَا أُمّ سُلَيْمٍ مَا هَذَا؟» قَالَتْ: عَرَقُكَ أَدُوفُ بِهِ طِيبِي.

ئۇممە سۇلەيم رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دائىم ئۇنىڭ ئۆيىگە كىلىپ، چۈشلۈك ئارام ئېلىپ ئۇخلايتتى، ئۇ بىسات سېلىپ بىرەتتى، رەسۇلۇللاھ شۇ بىساتنىڭ ئۈستىدە ياتاتتى، رەسۇلۇللاھ بەك كۆپ تەرلەيتتى، ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ تەرلىرىنى يىغىپ ئېلىپ، خۇشپۇراق ئەتىرلىرى ئىچىگە سېلىۋاپتۇ، رەسۇلۇللاھ:ئى ئۇممە سۇلەيم! بۇ نىمە؟دىسە، ئۇ: بۇ سىلىنىڭ تەرلىرى، بىز ئۇنى ئەتىرلىرىمىز ئىچىگە

سىيلىۋالدۇق، تەرلىرى بولسا، ئەتىردىنمۇ بەكرەك خۇشپۇراق ئىكەن، بىز كىچىك باللىرىمىز ئۈچۈن ئۇنىڭ

بەركىتىنى ئۈمۈت قىلىمىز دىسە، رەسۇلۇللاھ: توغرا قىلىپسەن دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1073 ـ باب عرق النبيّ صلى الله عليه وسلم في البرد، وحين يأتيه الوحي

6005 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: إِنْ كَانَ لَيُنْزَلُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْغَدَاةِ الْبَارِدَةِ، ثُمّ تَفِيضُ جَبْهَتُهُ عَرَقاً.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛مەن قاتتىق سوغوق كۈنلەردە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە

ۋەھى نازىل بولىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم، پەرىشتە ئايرىلىپ، ۋەھى ئۈزۈلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەمنىڭ پىشانىسى تەرنى قۇيۇۋەتتى.بۇخارى،مۇسلىم

6006 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ بِشْرٍ. جَمِيعاً عَنْ هِشَامٍ. ح وحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ؟ فَقَالَ: «أَحْيَاناً يَأْتِينِي فِي مِثْلِ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ، وَهُوَ أَشَدّ عَلَيّ. ثُمّ يَفْصِمُ عَنّي وَقَدْ وَعَيْتُهُ. وَأَحْيَاناً مَلَكٌ فِي مِثْلِ صُورَةِ الرّجُلِ. فَأَعِي مَا يَقُولُ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ادىن، ھارىس ئىبنى ھىشام رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن؛ئى **الله** نىڭ

ئەلچىسى! ۋەھى سىلىگە قانداق كىلىدۇ؟دەپ سورغاندا، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ماڭا ۋەھى بەزى چاغلاردا

كولدۇرماجىرىڭلىغان ئاۋازغا ئوخشاش كىلىدۇ، ئۇ بولسا، ماڭا ئەڭ ئىغىر، قاتتىق تۇيۇلىدۇ، پەرىشتە مەندىن

ئايرىلىپ،ۋەھى ئۈزۈلىدۇ ـ دە، مەن ئۇ دىگەن سۆزلەرنى يادا ئىلىۋالىمەن، بەزى چاغلاردا بولسا، پەرىشتە ماڭا

ئەركىشىنىڭ سىياقىدا كىلىپ سۆز قىلىدۇ، بۇ ماڭا ئاساندۇر، مەن ئۇ دىگەن سۆزلەرنى يادا ئىلىۋالىمەن، ئائىشە

رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛مەن قاتتىق سوغوق كۈنلەردە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ۋەھى

نازىل بولىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم، پەرىشتە ئايرىلىپ، ۋەھى ئۈزۈلگەندە، رەس ۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم نىڭ پىشانىسى تەرنى قۇيۇۋەتتى.بۇخارى،مۇسلىم، مالىك ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئىلەر

توپلىغان، سەھىھ ھەدىستۇر.

6007 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ حِطّانَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: كَانَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ، كُرِبَ لِذَلِكَ، وَتَرَبّدَ وَجْهُهُ.

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ۋەھى چۈشكەندە،

ۋەھيىنىڭ جەھتىدىن قاتتىق قىينىلاتتى، رەڭگى ئۆزگىرىپ، ئاق يۈزلىرى قارىداپ كىتەتتى. مۇسلىم 4305 ـ

ھەدىس، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6008 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ حِطّانَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الرّقَاشِيّ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ. قَالَ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ نَكَسَ رَأْسَهُ، وَنَكَسَ أَصْحَابُهُ رُؤُوسَهُمْ. فَلَمّا أُتْلِيَ عَنْهُ، رَفَعَ رَأْسَهُ.

ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ۋەھيي نازىل بولغاندا، بېشىنى پەس قىلىپ تۇراتتى، ساھابىلىرىمۇ(ھورمەت يۈزىسىدىن) بېشىنى پەس قىلىپ تۇراتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ۋەھى كۆتۈرۈلگەندە ئاندىن بېشىنى كۆتۈرەتتى. ئەھمەد 21671 ــ، سەھەھ.

1074 ـ باب في سدل النبيّ صلى الله عليه وسلم شعره، وفرقه

6009 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ (قَالَ مَنْصُورٌ: حَدّثَنَا. وَقَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ: أَخْبَرَنَا) إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِيَانِ ابْنَ سَعْدٍ) عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدُلُونَ أَشْعَارَهُمْ. وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُؤُوسَهُمْ. وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُحِبّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرُ بِهِ. فَسَدَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَاصِيَتَهُ. ثُمّ فَرَقَ بَعْدُ.

6010 ـ وحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئىبنى ئاbbas رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالاھىدە بۇيرۇلمىغان ئىشلاردا، ئەھلى كىتاپلارغا مۇۋاپىق كېلىشنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇلار چاچلىرىنى ئىككىگە ئايرىماي تۈزلا تاراپ، پەسكە قويۇپ بىرەتتى، مۇشرىكلەر بولسا، چاچلىرىنى ئىككىگە ئايرىپ تارايتتى، شۇڭا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم چېكىسىنى ئىككىگە ئايرىپ تارىماي، پەس تەرەپكە قويۇپ بەردى، ئاندىن كېيىنچە (بارلىق كاپىرلارغا ئوخشىماسلىق ئۈچۈن) چېچىنى، چېكىسىنى ئىككى تەرەپكە ئايرىپ تارىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1075 ـ باب في صفة النبي صلى الله عليه وسلم، وأنه كان أحسن الناس وجها

6011 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَـٰقَ. قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مَرْبُوعاً. بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ. عَظِيمَ الْجُمّةِ إِلَى شَحْمَةِ أُذُنَيْهِ. عَلَيْهِ حُلّةٌ حَمْرَاءُ. مَا رَأَيْتُ شَيْئاً قَطّ أَحْسَنَ مِنْهُ صلى الله عليه وسلم.

6012 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَـٰقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: مَا رَأَيْتُ مِنْ ذِي لِمّةٍ أَحْسَنَ فِي حُلّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. شَعْرُهُ يَضْرِبُ مَنْكِبَيْهِ. بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ. لَيْسَ بِالطّوِيلِ ولاَ بِالْقَصِيرِ. قَالَ أَبُو كُرَيْبٍ: لَهُ شَعَرٌ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوتتۇرا بوي، ئىككى مۈرىسىنىڭ ئارىلىقى كەڭ، گەۋدىلىك ئىدى،قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغا يەتكىچە چېچى بار ئىدى، مەن رەسۇلۇللاھنى قىزىل تون ئىچىدە كۆرگەن ئىدىم، رەسۇلۇللاھتىنمۇ گۈزەلرەك بىرەر كىشىنى كۆرۈپ باقمىدىم، بۇخارى،مۇسلىم.يەنەبىردە؛ مەن رەسۇلۇللاھنى قىزىل تون ئىچىدە كۆرگەن ئىدىم، چېچى ئىككى مۈرىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى، ئىككى مۈرىسىنىڭ ئارىلىقى كەڭ، گەۋدىلىك ئىدى، جىسمى ئوتتۇرھال، نورمال ئىدى، بەكمۇ ئېگىز ئەمەس، بەكمۇ پاكار ئەمەس، ئورتىھال ئىدى،مەن رەسۇلۇللاھتىنمۇ گۈزەلرەك بىرەر كىشىنى، قىزىل تون ئىچىدە، چېچى قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغىچەھالىتىدە كۆرۈپ باقمىدىم،دېيىلگەن.

6013 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ العَلاءِ. حَدّثنا إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ إبْرَاهِيمَ ابْنِ يُوسُفَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي إسْحَقَ. قالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أحْسَنَ النّاسِ وَجْهاً. وَأحْسَنَهُمْ خَلْقاً، لَيْسَ بالطويلِ الذّاهِبِ وَلاَ بالْقصِيرِ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ يۈزى ئەڭ گۈزەلرەكى، ئەخلاقى ياخشىراقى ئىدى، بەكمۇ ئۇزۇن ئەمەس، يەنى ئېگىز ئەمەس، بەكمۇ قىسقا، پاكار ئەمەس، ئوتتۇرىھال ئىدى. بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1076 ـ باب صفة شعر النبي صلى الله عليه وسلم

رەسۇلۇللاھ نىڭ چىرايى-شەكلى، چاچ-ساقىلى، ئېغىزى-بۇرنى قاتارلىق سۈپىتى توغرىسىدا

6014 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخ. حَدّثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثنا قتَادَةُ. قالَ: قلْتُ لأنَسِ بْنِ مَالِكٍ: كَيْفَ كَانَ شَعَرُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قالَ: كَانَ شَعَراً رَجِلاً. لَيْسَ بِالْجَعْدِ وَلاَ السّبِطِ. بَيْنَ أذُنَيْهِ وَعَاتِقِهِ.
6015 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا حَبّانُ بْنُ هِلاَلٍ ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا عَبْدُ الصّمَدِ. قالاَ: حَدّثنا هَمّامٌ. حَدّثنا قتَادَةُ عَنْ أنَسٍ: أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُهُ مَنْكِبَيْهِ.
6016 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنا إسْمَاعِيلُ بْنُ عَلَيّة عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أنسٍ قالَ: كَانَ شَعَرُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَى أنْصَافِ أذُنَيْهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ يۈزى ئەڭ گۈزەلرەكى، ئەخلاقى ياخشىراقى ئىدى، بەكمۇ ئۇزۇن ئەمەس، يەنى ئېگىز ئەمەس، بەكمۇ قىسقا، پاكار ئەمەس، ئوتتۇرىھال ئىدى.رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جىسمى ئوتتۇرھال، نورمال ئىدى، بەكمۇ ئېگىز ئەمەس، بەكمۇ پاكار ئەمەس، ئورتىھال ئىدى، رەڭگى نۇرلۇق، ئاق ئىدى،لېكىن بەكمۇ ئاپئاق ئەمەس، بەكمۇ بۇغداي ئۆڭلۈك ئەمەس، نۇرلۇق ئاق، بۇغداي ئۆڭلۈك ئىدى، چېچى بەك قىسقا بۇدرە ئەمەس، بەك ئۇزۇنمۇ ئەمەس،قۇلىقىنىڭ يىمشىقىنىڭ ئوتتىرىغىچە، ئورتىھال نورمال ئىدى.يەنەبىرخاتىردە؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى مۈرىسى بىلەن قۇلىقىنىڭ يىمشىقىنىڭ ئارلىقىدا ئىدى، **الله** تائالا ئۇنى 40 يېشىدا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، مەككىدە ئون يىل، مەدىنىدە ئون يىل تۇردى، 60 يېشىدا، **الله** ئۇنى ۋاپات تاپقۇزدى، يەنەبىرخاتىردە؛ 63 يېشىدا دىيىلدى، ۋەھالەنكى شۇ چاغدا چاچ-ساقىلىدا 20 تالمۇ ئاق تۈك يوق ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باش سۆڭىكى چوڭ، ئىككى قول، ئىككى پۇتى توم ئىدى، يەنى گۆشلۈك ئىدى. ئىككى ئالقىنى كەڭ ئىدى، مەن ئۇنىڭدىن بۇرۇنمۇ ۋە كېيىنمۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدەك كېلىشكەن گۈزەل كىشىنى كۆرۈپ باقمىدىم.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى مۈرىسىدىن سەل ئۈستۈنرەك، قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىدىن سەل پەسرەك ئىدى. ئەبۇ داۋۇد 3655 ـــ ھەدىس، تىرمىزى 1677 ـــ ھەدىس، ئىبنى ماجە

3625 _ھەدىس، سەھىھ. جۇمە مۇرىسگە چۈشكەن چاچ، ۋەفرەت قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغىچە يەتكەن چاچ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى مۇشۇ ئىككىسىنىڭ ئارىلىقىدا ئىدى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاق چاچ، ئاق ساقاللىرى 20 تال ئەتراپىدا ئىدى. تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1077 - باب في صفة فم النبي صلى الله عليه وسلم، وعينيه، وعقبيه

6017 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ضَلِيعَ الْفَمِ. أَشْكَلَ الْعَيْنِ. مَنْهُوسَ الْعَقِبَيْنِ. قَالَ: قُلْتُ لِسِمَاكٍ: مَا ضَلِيعُ الْفَمِ؟ قَالَ: عَظِيمُ الْفَمِ. قَالَ: قُلْتُ: مَا أَشْكَلُ الْعَيْنِ؟ قَالَ: طَوِيلُ شَقّ الْعَيْنِ. قَالَ: قُلْتُ: مَا مَنْهُوسُ الْعَقِبِ؟ قَالَ: قَلِيلُ لَحْمِ الْعَقِبِ.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاغزى كەڭ، ئىككى كۆزىنىڭ ئىچىدا ئازراق قىزىللىق بار ياكى كۆزىنىڭ چانقى ئۇزۇن، تاپىنىنىڭ گۆشى ئاز ئىدى. مۇسلىم 4314 _ ھەدىس، تىرمىزى 3580 _ ھەدىس، ئەھمەد 20080 _ ھەدىس، دارىمىۇ توپلىغان، سەھىھ.

1078 - باب كان النبي صلى الله عليه وسلم أبيض، مليح الوجه

6018 - حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: أَرَأَيْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: نَعَمْ. كَانَ أَبْيَضَ، مَلِيحَ الْوَجْهِ.

قَالَ مُسْلِمُ بْنُ الْحَجّاجِ: مَاتَ أَبُو الطّفَيْلِ سَنَةَ مِائَةٍ وَكَانَ آخِرَ مَنْ مَاتَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

6019 - حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ. حَدّثنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَا عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ رَجُلٌ رَآهُ غَيْرِي. قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: فَكَيْفَ رَأَيْتَهُ؟ قَالَ: كَانَ أَبْيَضَ مَلِيحاً مُقَصّداً.

ئەبۇتتۇپەيل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نۇرلۇق ئاق ئىدى، جىسمى ئوتتۇرىھال ئىدى. مۇسلىم 4316 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1079 - باب شيبه صلى الله عليه وسلم

6020 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ إِدْرِيسَ. قَالَ عَمْرٌو: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ الأَوْدِيّ عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ: سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: هَلْ خَضَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: إِنّهُ لَمْ يَكُنْ رَأَى مِنَ الشّيْبِ إِلاّ. (قَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ: كَأَنّهُ يُقَلّلُهُ). وَقَدْ خَضَبَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بِالْحِنّاءِ وَالْكَتَمِ.

6021 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَكّارِ بْنِ الرّيّانِ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَضَبَ؟ فَقَالَ: لَمْ يَبْلُغِ الْخِضَابَ. كَانَ فِي لِحْيَتِهِ شَعَرَاتٌ بِيضٌ. قَالَ قُلْتُ لَهُ: أَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَخْضِبُ؟ قَالَ فَقَالَ: نَعَمْ. بِالْحِنّاءِ وَالْكَتَمِ.

6022 - وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا مُعَلّى بْنُ أَسَدٍ. حَدّثنَا وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ: أَخَضَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: إِنّهُ لَمْ يَرَ مِنَ الشّيْبِ إِلاّ قَلِيلاً.

6023 - حدّثني أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادٌ. حَدّثنَا ثَابِتٌ قَالَ: سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ خِضَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: لَوْ شِئْتُ أَنْ أَعُدّ شَمَطَاتٍ كُنّ فِي رَأْسِهِ فَعَلْتُ. وَقَالَ: لَمْ يَخْتَضِبْ. وَقَدِ اخْتَضَبَ أَبُو بَكْرٍ بِالْحِنّاءِ وَالْكَتَمِ. وَاخْتَضَبَ عُمَرُ بِالْحِنّاءِ بَحْتاً.

سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چاچ ـ ساقىلىنى بوياش توغرىسىدا سورالغاندا، ئۇ: ئەگەر مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بېشىدىكى ئاق چاچلارنى ساناشنى خالىسام، ئەلۋەتتە سانىيالايتتىم ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

بۇيىمىغان. لېكىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خىننە ۋە كەتمى بىلەن بۇيىدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خىنە بىلەنلا بۇيىدى دېدى. بۇخارى،مۇسلىم. رەسۇلۇللاھنىڭمۇ بۇيىغىنى ۋە بۇياشقا بۇيرىغىنىمۇ باردۇر.

6024 ـ حدّثنا نصْرُ بْنُ علِيَ الْجهْضَمِيّ. حدّثنا أبِي. حدّثنا الْمُثنّى بْنُ سعِيدٍ عنْ قتادة عنْ أنسِ بْنِ مالِكٍ، قال: يُكْرهُ أنْ ينْتِف الرّجُلُ الشّعْرة الْبيْضاء مِنْ رأْسِهِ ولِحْيتِهِ. قال: ولمْ يخْتضِبْ رسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. إنّما كان الْبياضُ فِي عنْفقتِهِ وفِي الصّدْغيْنِ. وفِي الرّأْسِ نبْذٌ.
6025 ـ وحدّثنِيهِ مُحمّدُ بْنُ الْمثنّى. حدّثنا عبْدُ الصّمدِ. حدّثنا الْمُثنّى، بِهذا الإِسْنادِ.
6026 ـ وحدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى و ابْنُ بشّارٍ و أحْمدُ بْنُ إبْراهِيم الدّوْرقِيّ و هرُون ابْنُ عبْدِ اللّهِ. جمِيعاً عنْ أبِي داوُد. قال ابْنُ الْمُثنّى: حدّثنا سُليْمانُ بْنُ داوُد. حدّثنا شُعْبةُ عنْ خُليْدِ بْنِ جعْفرٍ. سمِع أبا إِياسٍ عنْ أنسٍ أنّهُ سُئِل عنْ شيْبِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ فقال: ما شانهُ اللّهُ بِبيْضاء.

سابىت رەھ مۇنداق دېدۇ؛ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چاچ ـ ساقلىنى بۇيىغانلىقى توغرىسىدا سورالغاندا، ئۇ؛ كىشىنىڭ چاچ ـ ساقاللىرىدىن ئاق كىرگەنلىرىنى يۇلۇپ ئېلىۋېتىشى مەكروھتۇر. رەسۇلۇللاھنىڭ ئاق چاچ ـ ساقاللىرى پۈتۈنلەي بۇيىغىدەك دەرىجىگە يەتمىگەن ئىدى، ئەگەر مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئېڭىكىدىكى، بېشىدىكى ئاق چاچ ـ ساقاللىرىنى ساناشنى خالىسام ، ئەلۋەتتە سانىيالايتتىم، الله تائالا ئۆز پەيغەمبىرىنى ئاق چاچلار بىلەن سەتلەشتۈرمەيدۇ، دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.مۇسلىمنىڭ يەنەبىر رىۋايىتىدە؛ ئاق كىرگەن چاچ ـ ساقاللار رەسۇلۇللاھنىڭ ماقىيىدا،ئىككى چېكىسىدە، بېشىدا ئازراق بار ئىدى دېيىلگەن.20نەچچە تال دېگەنمۇبار.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاق چاچنى، ئاق ساقالنى ئۆزگەرتىدىغان نەرسەڭلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى خىنىدۇر ۋە كەتمە دېگەن ئۆسۈملۈكتۇر، ياغ ئارىلاشتۇرۇلغان زائىپراندۇر، ئەھمەد، ئىبنى ھەببان، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئالىملار ؛ كەتمىنى خىنە بىلەن قوشۇپ ئىشلەتسە، چاچ ـــ ساقالنى قارا قىلىپ قويىدۇ، بۇ قارا بوياشتىن چەكلەنگەن، كەتمى دېگەن خىنىگە ئوخشاش ئۆسۈملۈكنى ئايرىم ئىشلەتسۇن دېگەن، دىنسىزلارغا ئوخشىماسلىق شەرتتۇر.

6027 ـ حدّثنا أحْمدُ بْنُ يُونُس. حدّثنا زُهيْرٌ. حدّثنا أبُو إِسْحق. ح وحدّثنا يحْيى بْنُ يحْيى. أخْبرنا أبُو خيْثمة عنْ أبِي إِسْحق، عنْ أبِي جُحيْفة قال: رأيْتُ رسُول اللّهِ صلى الله عليه وسلم، هذِهِ مِنْهُ بيْضاء. ووضع زُهيْرٌ بعْض أصابِعِهِ على عنْفقتِهِ. قِيل لهُ: مِثْلُ منْ أنْت يوْمئِذٍ؟ قال: أبْرِي النّبْل وأرِيشُها.

ئەبۇجۇھەيپەرەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ماقىيىدا يەنى ئاستىنقى لىۋى بىلەن ئېڭىكىنىڭ ئارلىقىدا بۇياقسىز ئاق تۈكلەرنى كۆرگەن ئىدىم.ئۇنىڭغا:سەن شۇچاغدا قانداقراق ئىدىڭ؟ياكى نىمە ئىش قىلىۋاتاتتىڭ؟دېيىلدى، ئۇ:مەن شۇچاغدا ياچاق ئوقىغا پەي قىستۇرالايتتىم، ياكى شۇنى قىلىۋاتاتتىم، دېدى.

6028 ـ حدّثنا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَبْيَضَ قَدْ شَابَ. كَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ يُشْبِهُهُ.

6029 ـ وحدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ وَ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ، حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. كُلّهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، بِهَذَا. وَلَمْ يَقُولُوا: أَبْيَضَ قَدْ شَابَ.

ئەبۇجۇھەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى چاچ ـ ساقاللىرىغا ئاق كىرىپ، خېلى قېرىپ كەتكەن ۋاقتىدا كۆرگەن ئىدىم، ـ رەسۇلۇللاھقا ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بەك ئوخشايدۇ ـ (رەسۇلۇللاھ بىزگە 13 تۇگە بېرىشكە بۇيرىغان ئىدى، بىز ئۇ تۇگىلەرنى ئېلىش ئۈچۈن بارساق، بىزگە رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات بولغانلىق خەۋىرى كەلدى، بىزگە ئۇ تۇگىلەرنى بېرەلمىگەن ئىدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپە بولغاندا: كىمنىڭ رەسۇلۇللاھتا ئېلىشى بولسا، ياكى ئۆكشكە رەسۇلۇللاھ تەرەپتىن بىرەر نەرسە بېرىشكە ۋەدە قىلىنغان بولسا، ئۇ بىزنىڭ قېشىمىزغا كەلسۇن دېدى، مەن؛ ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ؛ ھېلىقى ئىشلارنى خەۋەر قىلسام، ئۇ بىزگە شۇ13 تۇگىنى بېرىشكە بۇيرىدى.تىرمىزى)

6030 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ. قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ سُئِلَ عَنْ شَيْبِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: كَانَ إِذَا دَهَنَ رَأْسَهُ لَمْ يُرَ مِنْهُ شَيْءٌ. وَإِذَا لَمْ يَدْهُنْ رُئِيَ مِنْهُ.

6031 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ سِمَاكٍ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ شَمِطَ مُقَدّمُ رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ. وَكَانَ إِذَا تطيب بطيب فيه صفرة ففي شيبه لَمْ يَتَبَيّنْ. وَإِذَا شَعِثَ رَأْسُهُ تَبَيّنَ. وَكَانَ كَثِيرَ شَعْرِ اللّحْيَةِ. فَقَالَ رَجُلٌ: وَجْهُهُ مِثْلُ السّيْفِ؟ قَالَ: لاَ. بَلْ كَانَ مِثْلَ الشّمْسِ وَالْقَمَرِ. وَكَانَ مُسْتَدِيراً. وَرَأَيْتُ الْخَاتَمَ عِنْدَ كَتِفِهِ مِثْلَ بَيْضَةِ الْحَمَامَةِ. يُشْبِهُ جَسَدَهُ.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چاچ ـ ساقاللىرىغا ئاق كىرگەن ئىدى، چېچىنى بۇياپ ياغ ئىشلەتسە، ئاق ئاشكارا بولمايتتى، چېچى تاراقسىز قالسا،چۇۋۇلچاق بولۇپ كەتسە،ئاق ئاشكارا بۇلاتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساقىلى قويۇق، كۆپ ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يۈزى خۇددى قىلىچ نۇرىغا، ياق، بەلكى قۇياشقا، ئايغا ئوخشاش نۇرلۇق ئىدى، يۇملاق گۈزەل ئىدى. مەن پەيغەمبەرلىك بەلگىسىنى تاغىقىدا خۇددى كەپتەرنىڭ تۇخمىدەك كۆرگەن ئىدىم، ئۇنىڭ رەڭگىمۇ جەسىدىگە ئوخشاش ئىدى.

1080 ـ باب إثبات خاتم النبوة، وصفته، ومحله من جسده صلى الله عليه وسلم

6032 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ. قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ: رَأَيْتُ خَاتِماً فِي ظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. كَأَنّهُ بَيْضَةُ حَمَامٍ.

6033 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَىَ. أَخْبَرَنَا حَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ سِمَاكٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن پەيغەمبەرلىك بەلگىسىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۈچىسىدا خۇددى كەپتەرنىڭ تۇخمىدەك كۆرگەن ئىدىم، ئۇنىڭ رەڭگىمۇ جەسىدىگە ئوخشاش ئىدى.

6034 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. قالاَ: حَدّثنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ) عَنِ الْجَعْدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ. قَالَ: سَمِعْتُ السّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ: ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِنّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ. فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ. ثُمّ تَوَضّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ. ثُمّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَىَ خَاتِمِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ. كزِرّ الْحَجَلَةِ.

سائىب ئىبنى يەزىيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ھاما ئانام منى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئاپىرىپ؛ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قېرىندىشىمنىڭ بۇ ئوغلى ئاغرىپ قالدى دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بېشىمنى سلاپ،ماڭا بەركەت تىلەپ دۇئا قىلدى،ئاندىن تاھارەت ئالدى ، مەن تاھارىتىدىن ئاشقان سۇدىن ئىچتىم ، ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ،ئىككى تاغىقى ئارىسىدىكى كەپتەر تۇخىمىغا ئوخشاش خاتەمۇننە بۇۋۋەتكە يەنى ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەرلىك بەلگىسى بولغان، تۇخۇمدەك ئۆرلەپ قالغان ئاق گۆشكە قارىدىم.بۇخارى،مۇسلىم.

6035 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). ح وَحَدّثنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. كِلاَهُمَا عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ. ح وَحَدّثنِي حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثنَا عَاصِمٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ سَرْجِسَ. قَالَ: رَأَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَأَكَلْتُ مَعَهُ خُبْزاً وَلَحْماً. أَوْ قَالَ: ثَرِيداً. قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: أَسْتَغْفَرَ لَكَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: نَعَمْ. وَلَكَ. ثُمّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ: {وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ} (74محمد91).
قَالَ: ثُمّ دُرْتُ خَلْفَهُ فَنَظَرْتُ إِلَىَ خَاتِمِ النّبُوّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ. عِنْدَ نَاغِضِ كَتِفِهِ الْيُسْرَىَ. جُمْعاً. عَلَيْهِ خِيلاَنٌ كَأَمْثَالِ الثّآلِيلِ.

ئابدۇ الله ئىبنى سرجەسىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆرگەن ئىدىم، تېخى بىللە ئولتۇرۇپ، گۆش،نان يەپ، شورپا ئىچكەن ئىدىم، ئاندىن مەن ئارقىسىغا ئۆتۈپ، ئىككى تاغىقى ئارىسىدىكى يەنى سول تاغىقىنىڭ ئۇچىدىكى،(ئۈستىدىكى)پەيغەمبەرلىك بەلگىسىگە قارىسام، ئۇ بەلگە مانا مۇشۇنداق كەپتەر تۇخمىغا ئوخشايدىكەن ـ دەپ بارماقلىرىنى يىغىپ كۆرسەتتى ـ ئۇنىڭ ئۈستىدە تىرە ئۈستىدە ئاشكارا بۇلىدىغان دانە خورەك دانچىللىرىدەك خاللەر بار ئىكەن. راۋى ئۇنىڭغا:رەسۇلۇالله ساڭا مەغرەت تىلەپ دۇئا قىلدىمۇ؟دىدى، ئۇ:ھەئە دۇئا قىلدى، دەپ، «گۇناھلىرىڭغا مەغپىرەت سورىغىن، مۆئمىن ئەرلەرگە ۋە مۆئمىن ئايالالارغا مەغپىرەت سورىغىن »دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى.

1081 ـ باب في صفة النبي صلى الله عليه وسلم، ومبعثه، وسنه

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۇغۇلغان، پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلگەن ۋە ۋاپات بولغان چاغلاردىكى يېشىنىڭ ۋە تۇرغان جايلىرىنىڭ بايانى

6036 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَـَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْسَ بِالطّوِيلِ الْبَائِنِ وَلاَ بِالْقَصِيرِ. وَلَيْسَ بِالأَبْيَضِ الأَمْهَقِ وَلاَ بِالآدَمِ. وَلاَ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلاَ بِالسّبِطِ. بَعَثَهُ اللّهِ عَلَىَ رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً. فَأَقَامَ بِمَكّةَ عَشْرَ سِنِينَ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ. وَتَوَفّاهُ اللّهِ عَلَىَ رَأْسِ سِتّينَ سَنَةً. وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعْرَةً بَيْضَاءَ.

6037 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) ح وَحَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ مُخْلَدٍ. حَدّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ. كِلاَهُمَا عَنْ رَبِيعَةَ (يَعْنِي ابْنَ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَـنِ)، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِهِمَا: كَانَ أَزْهَرَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جىسمى ئوتتۇرھال، نورمال ئىدى، بەكمۇ ئېگىز ئەمەس، بەكمۇ پاكار ئەمەس، ئوتتۇرھال ئىدى، رەڭگى نۇرلۇق، ئاق ئىدى،لېكىن بەكمۇ ئاپئاق ئەمەس، بەكمۇ بۇغداي ئۆڭلۈك ئەمەس، نۇرلۇق ئاق، بۇغداي ئۆڭلۈك ئىدى، چىچى بەك قسقا بۇدرە ئەمەس، بەك ئۇزۇنمۇ ئەمەس،قۇلىقىنىڭ يىمشىقىنىڭ ئوتتىرىغىچە، ئوتتۇرھال نورمال ئىدى.يەنەبىرخاتىردە؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چىچى مۈرىسى بىلەن قۇلىقىنىڭ يىمشىقىنىڭ ئارلىقىدا ئىدى، **الله** تائالا ئۇنى 40 يېشىدا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، مەككىدە ئون يىل، مەدىنىدە ئون يىل تۇردى، 60 يېشىدا، **الله** ئۇنى ۋاپات تاپقۇزدى ؛ 63 يېشىدىمۇ دېيىلدى، ۋەھالەنكى شۇ چاغدا چاچ ـ ساقىلىدا 20 تالمۇ ئاق تۈك يوق ئىدى،

1082 ـ باب كم سنّ النبي صلى الله عليه وسلم يوم قبض

6038 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ الرّازِيّ، مُحَمّدُ بْنُ عَمْرٍو، حَدّثَنَا حَكّامُ بْنُ سَلْمٍ. حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ زَائِدَةَ عَنِ الزّبَيْرِ بْنِ عَدِيَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. وَأَبُو بَكْرٍ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. وَعُمَرُ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ.

6039 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. قالَ: حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تُوُفّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ سَنَةً. وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ. بِمِثْلِ ذَلِكَ.

6040 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَبّادُ بْنُ مُوسَى. قالاَ: حَدّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، بِالإِسْنَادَيْنِ جَمِيعاً. مِثْلَ حَدِيثِ عُقَيْلٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 63 يېشىدا ۋاپات تاپتى، ئەبۇبەكرى بىلەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ ملارمۇ 63 يېشىدا ۋاپات تاپتى،مۇسلىم توپلىغان.ئىمام بۇخارى؛ 63يېشىدا ۋاپات تاپقان رىۋايەت كۆپتۇر دېگەن(يەنى مۇشۇ بەكرەك سەھىھ)ئىمام نەۋۋىيمۇ 63 يېشىدا ۋاپات تاپقىنى سەھىراق دېدى.

1083 ـ باب كم أقام النبي صلى الله عليه وسلم بمكة والمدينة

6041 ـ حدّثنا أَبُو مَعْمَرٍ، إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْهُذَلِيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو. قالَ: قُلْتُ لِعُرْوَةَ: كَمْ كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَكّةَ؟ قَالَ عَشْراً. قالَ: قُلْتُ: فَإِنّ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: ثَلاَثَ عَشْرَةَ.

6042 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو. قالَ: قُلْتُ لِعُرْوَةَ: كَمْ لَبِثَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَكّةَ؟ قالَ: عَشْراً. قُلْتُ: فَإِنّ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: بِضْعَ عَشْرَةَ. قالَ فَغَفّرَهُ وَقالَ: إِنّمَا أَخَذَهُ مِنْ قَوْلِ الشّاعِرِ.

6043 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ رَوحِ بْنِ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ إِسْحَقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَكَثَ بِمَكّةَ ثَلاَثَ عَشْرَةَ. وَتُوُفّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ.

6044 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ السّرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ الضّبَعِيّ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَكّةَ ثَلاَثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إِلَيْهِ. وَبِالْمَدِينَةِ عَشْراً. وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ سَنَةً.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 40ياشقا كىرگەندە پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلدى، ۋەھى نازىل قىلىنغان ھالدا مەككىدە 13 يىل تۇردى، ئاندىن ھىجرەت قىلىشا بۇيرۇلۇپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ، ئۇجايدا ئون يىل تۇردى، 63 ياشتا ۋاپات بولدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6045 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ أَبَانَ الْجُعْفِيّ. حَدّثَنَا سَلاّمٌ، أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ. قَالَ: كُنْتُ جَالِساً مَعَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ. فَذَكَرُوا سِنِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: كَانَ أَبُو بَكْرٍ أَكْبَرَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ عَبْدُ اللّهِ: قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. وَمَاتَ أَبُو بَكْرٍ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. وَقُتِلَ عُمَرُ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، يُقَالُ لَهُ عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ قَالَ: كُنّا قُعُوداً عِنْدَ مُعَاوِيَةَ. فَذَكَرُوا سِنِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ مُعَاوِيَةُ: قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ سَنَةً. وَمَاتَ أَبُو بَكْرٍ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ. وَقُتِلَ عُمَرُ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ.

6046 ـ وحدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدّثَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَقَ يُحَدّثُ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ الْبَجَلِيّ، عَنْ جَرِيرٍ أَنّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يَخْطُبُ فَقَالَ: توفي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ ومات أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ. وَأَنَا ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتّينَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم63 يېشىدا ۋاپات تاپتى، ئەبۇبەكرى بىلەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارمۇ 63 يېشىدا ۋاپات تاپتى،مۇسلىم توپلىغان.ئىمام بۇخارى؛ 63يېشىدا ۋاپات تاپقان رىۋايەت كۆپتۇر دېگەن(يەنى مۇشۇ بەكرەك سەھىھ،)ئىمام نەۋۋىيمۇ 63 يېشىدا ۋاپات تاپقىنى سەھىراق دېدى. مۇئاۋى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ خۇتبىسىدە شۇنداق دېگەندۇر.يەنى ھەممىسى 63يېشىدا ۋاپات بولغان.

6047 ـ وحدّثني ابْنُ مِنْهَالٍ الضّرِيرُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ عَمّارٍ، مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ. قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبّاسٍ: كَمْ أَتَى لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ مَاتَ؟ فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَحْسِبُ مِثْلَكَ مِنْ قَوْمِهِ يَخْفَى عَلَيْهِ ذَاكَ. قَالَ قُلْتُ: إِنّي قَدْ سَأَلْتُ النّاسَ فَاخْتَلَفُوا عَلَيّ. فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْلَمَ قَوْلَكَ فِيهِ. قَالَ: أَتَحْسُبُ؟ قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: أَمْسِكْ أَرْبَعِينَ. بُعِثَ لَهَا خَمْسَ عَشْرَةَ بِمَكّةَ. يَأْمَنُ وَيَخَافُ. وَعَشْرَ مِنْ مُهَاجَرِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ.

6048 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوّارٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ.

6049 ـ وحدّثني نَصْرُ بْنُ عَلِيَ. حَدّثَنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُفَضّلٍ). حَدّثَنَا خَالِدٌ الْحَذّاءُ. حَدّثَنَا عَمّارٌ. مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ. حَدّثَنَا ابْنُ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تُوُفّيَ وَهُوَ ابْنُ خَمْسٍ وَسِتّينَ.

6050 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ عَنْ خَالِدٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

6051 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَمّارِ بْنِ أَبِي عَمّارٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَكّةَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً. يَسْمَعُ الصّوْتَ، وَيَرَى الضّوْءَ، سَبْعَ سِنِينَ، وَلاَ يَرَى شَيْئاً. وَثَمَانَ سِنِينَ يُوحَى إِلَيْهِ. وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ عَشْراً.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 40ياشقا كىرگەندە پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلدى، مەككىدە بەزىدە خاتىرجەم بەزىدە خاتىرجەم بۇلالماي 15 يىل تۇردى؛ ۋەھى ئاۋازىنى ئاڭلاپ، نۇرنى كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن باشقا بىرەر نەرسىنى كۆرەلمەي يەتتە يىل تۇردى، ۋەھى قىلىنغان ھالدا سەككىز يىل تۇردى، (ھىجرەت قىلىپ)، مەدىنىدە ئون يىل تۇردى، 65 ياشتا ۋاپات بولدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1084 ـ باب في أسمائه صلى الله عليه وسلم

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىسىم ـ سۈپەتلىرى ۋە تەقۋالىقى توغرىسىدا

6052 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ـ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ ـــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ. سَمِعَ مُحَمّدَ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَنَا مُحَمّدٌ. وَأَنَا أَحْمَدُ. وَأَنَا الْمَاحِي الّذِي يُمْحَى بِيَ الْكُفْرُ. وَأَنَا الْحَاشِرُ الّذِي يُحْشَرُ النّاسُ عَلَىَ عَقِبِي. وَأَنَا الْعَاقِبُ». وَالْعَاقِبُ الّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِيّ.

6053 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ لِي أَسْمَاءً. أَنَا مُحَمّدٌ. وَأَنَا أَحْمَدُ. وَأَنَا الْمَاحِي الّذِي يَمْحُو اللّهُ بِيَ الْكُفْرَ. وَأَنَا الْحَاشِرُ الّذِي يُحْشَرُ النّاسُ عَلَى قَدَمَيّ. وَأَنَا الْعَاقِبُ الّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ أَحَدٌ». وَقَدْ سَمّاهُ اللّهِ رَؤُوفاً رَحِيماً.

6054 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ قال: حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلٌ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ شُعَيْبٍ وَ مَعْمَرٍ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي حَدِيثِ عُقَيْلٍ: قَالَ قُلْتُ لِلزّهْرِيّ: وَمَا الْعَاقِبُ؟ قَالَ: الّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِيّ. وَفِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ وَعُقَيْلٍ: الْكَفَرَةَ. وَفِي حَدِيثه شُعَيْثِ: الْكُفْرَ.

جۇبەير ئىبنى مۇتئىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ بەش ئىسمىم بار، يەنەبىردە؛بىر نەچچە ئىسمىم بار، مەن مۇھەممەد، مەن ئەھمەد، مەن ماھىي ، ئاللاھ مەن سەۋەبلىك كۇپرىلىقنى ئۆچۈرۈپ يوقىتىدۇ، مەن ھاشىر، يەنى كىشىلەر مېنىڭ قەدىمىمگە توپلىنىدۇ، مەن ئاقىب، يەنى ئارقىدا كەلگۈچى ئۇنىڭ كەينىدە پەيغەمبەر يوق.   الله تائالا رەسۇلۇلله نى قۇرئاندا رەئۇپ، رەھىيم دەپ ئاتىغان. (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىسمىنى ئاڭلىسا دۇرۇت، سالام يوللىسۇن) بۇخارى،مۇسلىم، مالىك، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئاللاھ دېيىلسە، ئەززە ۋە جەللە دېيىش، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تىلغا ئېلىنسا، دۇرۇت، سالام يوللاش، ساھابىلارغا رازىلىق سوراش، تابىئىنلارغا باشقىلارغا رەھمەت سوراش لازىم.

6055 ــ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُسَمّي لَنَا نَفْسَهُ أَسْمَاءً. فَقَالَ: «أَنَا مُحَمّدٌ، وَأَحْمَدُ، وَالْمُقَفّي، وَالْحَاشِرُ، وَنَبِيّ التّوْبَةِ، وَنَبِيّ الرّحْمَةِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم   بىزگە ئۆزىنىڭ ئىسىملىرىنى ئاتاپ بىرىپ مۇنداق دېگەن: مەن مۇھەممەد، مەن ئەھمەد، مەن مۇقفىي، يەنى ئاخىرقى پەيغەمبەر، مەن ھاشىر يەنى كىشىلەر بايرىقىم ئاستىغا قوپۇرۇلۇپ توپلىنىدۇ، مەن تۆۋبىنىڭ پەيغەمبىرى، رەھمەت پەيغەمبىرى، يەنى ئۈممىتىگە رەھىم قىلىنىپ، تۆۋبىسى قوبۇل قىلىنىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ، تەبرانى جىھادنى كۆپ قىلىدىغانلارنىڭ پەيغەمبىرى دېگەننى زىيادە قىلدى.سىراج، مۇنىير قاتارلىق نۇرغۇن ئىسىملىرى باردۇر.

1085 ـ باب علمه صلى الله عليه وسلم بالله تعالى وشدة خشيته

6056 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: صَنَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمْراً فَتَرَخّصَ فِيهِ. فَبَلَغَ ذَلِكَ نَاساً مِنْ أَصْحَابِهِ. فَكَأَنّهُمْ كَرِهُوهُ وَتَنَزّهُوا عَنْهُ. فَبَلَغَهُ ذَلِكَ، فَقَامَ خَطِيباً فَقَالَ: «مَا بَالُ رِجَالٍ بَلَغَهُمْ عَنّي أَمْرٌ تَرَخّصْتُ فِيهِ. فَكَرِهُوهُ وَتَنَزّهُوا عَنْهُ. فَوَاللّهِ لأَنَا أَعْلَمُهُمْ بِاللّهِ وَأَشَدّهُمْ لَهُ خَشْيَةً».

6057 ـ حدّثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ حَدّثَنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ) ح وَحَدّثَنَاهُ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ قَالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

6058 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: رَخّصَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي أَمْرٍ. فَتَنَزّهَ عَنْهُ نَاسٌ مِنَ النّاسِ. فَبَلَغَ ذَلِكَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَغَضِبَ. حَتّى بَانَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ. ثُمّ قَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْغَبُونَ عَمّا رُخّصَ لِي فِيهِ. فَوَاللّهِ لأَنَا أَعْلَمُهُمْ بِاللّهِ وَأَشَدّهُمْ لَهُ خَشْيَةً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھامۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئىشنى قىلىپ،ھەم شۇئىشنى قىلىشقا رۇخسەت قىلسا،بەزى كىشىلەر ئۇ ئىشنى قىلىشتىن ئۆزلىرىنى پاك تۇتۇشتى.بۇئەھۋال رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يېتىپ قىلىپ، قاتتىق غەزەپ قىلىپ ، خۇتبە ئۇقۇپ،الله قا ھەمدۇ ـ سانا

ئەيتقاندىن كېيىن مۇنداق دىگەن: كىشىلەرگە نىمە بولغاندۇ؟ ئۇلار تېخى مەن قىلغان ئىشلاردىن ئۆزىنى پاك

ساناپ، مېنىڭ ئىشىمنى گۇناھ ھىسابلاپتۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇلارنىڭ ئاللاھقا ئەڭ ئالىمراقى،ئۇلارغا

قارىغاندا ئاللاھدىن مەن بەكرەك قورقىمەن. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە

رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشىلەرگە نىمە بولغاندۇ؟ ئۇلار

تېخى مەن قىلغان ئىشلاردىن ئۆزىنى پاك ساناپ، مېنىڭ ئىشىمنى گۇناھ ھىسابلاپتۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى،

مەن ئۇلارنىڭ ئاللاھقا ئەڭ ئالىمراقى، ئاللاھدىن مەن بەكرەك قورقىمەن. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

باشقا خاتىرىدە مەن ھەممىدىن ئالىمراق، ھەم تەقۋاراق، ئاللاھدىن مەن بەكرەك قورقىمەن دىگەن.

1086 - باب وجوب اتباعه صلى الله عليه وسلم

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە شەرتسىز ئەگىشىشنىڭ ۋە ئىتائەت قىلىشنىڭ پەرزلىكى

6059 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ الزّبَيْرِ حَدّثَهُ أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ خَاصَمَ الزّبَيْرَ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي شِرَاجِ الْحَرّةِ الّتِي يَسْقُونَ بِهَا النّخْلَ. فَقَالَ الأَنْصَارِيّ: سَرّحِ الْمَاءَ يَمُرّ. فَأَبَىَ عَلَيْهِمْ. فَاخْتَصَمُوا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِلزّبَيْرِ: «اسْقِ. يَا زُبَيْرُ ثُمّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَىَ جَارِكَ» فَغَضِبَ الأَنْصَارِيّ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَنْ كَانَ ابْنَ عَمّتِكَ فَتَلَوّنَ وَجْهُ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ قَالَ: «يَا زُبَيْرُ اسْقِ. ثُمّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتّىَ يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ». فَقَالَ الزّبَيْرُ: وَاللّهِ إِنّي لأَحْسِبُ هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ: {فَلاَ وَرَبّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتّىَ يُحَكّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمّ لاَ يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجاً} (4النساء الآية: 57).

زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئوغلى ئۇرۋەت رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەنسارلاردىن

بىركىشى بىلەن تاشلىق زىمىندىن ئېقىپ كەلگەن سەل سۈيى توغرىسىدا داۋالىشىپ قالدى، رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئى زۇبەيرا! سەن سۇغىرىۋېلىپ، ئاندىن خوشناڭغا سۇنى ئەۋەتىپ بەرگىن دىدى،

ئۇكىشى غەزەپ قىلىپ؛تاغاڭنىڭ بالىسى بولغانلىقى ئۇچۇن شۇنداق ھۆكۈم قىلامسەن؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ غەزەپتىن چىرايى ئۆزگىرىپ كىتىپ، ئاندىن ؛ئى زۇبەيرا! سەن سۇ تامنىڭ

ئۇلىغا چىققانغا قەدەر سۇغىرىۋېلىپ، ئاندىن خوشناڭغا سۇنى ئەۋەتىپ بەرگىن دىدى. ھېلىقى كىشى رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ غەزەپلەندۈرگەندە، ئاندىن ئۇچۇق ھۆكۈم قىلىپ، زۇبەير

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھەققىنى تولۇق كامىل ئېلىپ بەردى، دەسلەپتە ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى ئۇچۇن

كەڭرىچىلىك،ئاسانلىق بىلەن ئىشارەت قىلغان ئىدى. زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛« (ئى مۇھەممەد!)

پەرۋەردىگارىڭ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ئۆز ئارىسىدىكى دە ـ تالاشقا سېنى ھۆكۈم چىقىرىشقا

تەكلىپ قىلمىغىچە، ئاندىن سىنىڭ چىقارغان ھۆكمىڭگە ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى قىلچە غۇم بولسىمۇ يوقالمىغىچە ۋە ئۇلار پۈتۈنلەي بويسۇنمىغىچە ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ. »دېگەن(سۈرە نىسا 65 ـ)ئايەت شۇ توغرۇلۇق نازىل قىلىندى دەپ گۇمان قىلىمەن دېدى.

1087 ـ باب توقيره صلى الله عليه وسلم، وترك إكثار سؤاله عما لا ضرورة إليه، أو لا يتعلق به تكليف وما لا يقع، ونحو ذلك

6060 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحيَى التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَاب. أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ. قالاَ: كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدّثُ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ. وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ. فَإِنّمَا أَهْلَكَ الّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ، وَاخْتِلاَفُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ».

6061 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ أَحمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، وَهُوَ مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ الْخُزَاعِيّ. أَخْبَرَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ سَوَاءً.

6062 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيَ). ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَاهُ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ. سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. كُلّهُمْ قَالَ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ». وَفِي حَدِيثِ هَمّامٍ «مَا تُرِكْتُمْ. فَإِنّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ» ثُمّ ذَكَرُوا نَحْوَ حَدِيثِ الزّهْرِيّ عَنْ سَعِيدٍ وَأَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە خۇتبە سۆزلەپ: ئى ئىنسانلار! ھەقىقەتەن سىلەرگە ھەج پەرز قىلىندى، ھەج قىلىڭلار،دېدى. بىركىشى: ئى **الله**!نىڭ ئەلچىسى! ھەريىلى ھەج قىلىش پەرزمۇ؟ دېدى، ئۇ بۇسۆزنى ئۈچ قېتىم دېگىچە جىم تۇرۇپ، ئاندىن ئۈچۈنچى قېتىم:ئەگەر مەن ھەئە دېگەن بولسام، ھەريىلى ھەج قىلىش پەرز بۇلۇپ كېتەتتى، ئاندىن سىلەر قادىر بۇلالمايتتىڭلار، مەن سىلەرنى جىم قويسام‌لا ، سىلەرمۇ مەندىن كۆپ سۇئال سورىماي، مىنى جىم قويۇڭلار، ھەقىقەتەن سىلەردىن بۇرۇنقى كىشلەر سۇئاللىرىنىڭ كۆپ بولۇپ كېتىشى، پەيغەمبەرلىرىگە ئىختىلاپىنى كۆپ قىلىپ كېتىشى سەۋەبلىك ھالاك بولۇپ كەتتى، مەن سىلەرنى بىرەر نەرسىگە بۇيرىسام، قادىر بولىشى ڭلارچە كەلتۈرۈڭلار، ئەمەل قىلىڭلار، بىرەر نەرسىدىن توسسام دەرھال يېنىپ تەرىك ئېتىڭلار،دېدى.ئەھمەد،مۇسلىم،نەسەئى،ئىبنى ماجە توپلىغان،سەھىھ.

6063 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ فِي الْمُسْلِمِينَ جُرْماً، مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرّمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ، فَحُرّمَ عَلَيْهِمْ، مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ».

6064 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ: (أَحْفَظُهُ كَمَا أَحْفَظُ بِسْمِ اللّهِ الرّحْمَنِ الرّحِيمِ) الزّهْرِيّ: عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَعْظَمُ الْمُسْلِمِينَ فِي الْمُسْلِمِينَ جُرْماً، مَنْ سَأَلَ عَنْ أَمْرٍ لَمْ يُحَرّمْ، فَحُرّمَ عَلَى النّاسِ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ».

6065 ـ وَحَدّثَنِيهِ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ مَعْمَرٍ «رَجُلٌ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ وَنَقّرَ عَنْهُ». وقَالَ فِي حَدِيثِ يُونُسَ: عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ أَنّهُ سَمِعَ سَعْداً.

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مۇسۇلمانلار ئىچىدىكى گۇناھى ئەڭ چوڭ ھېسابلىنىدىغان كىشى، مۇسۇلمانلارغا ھارام قىلىنمىغان نەرسە توغرىسىدا سوراپ،

شۇنىڭ سۇئالنىڭ جەھىتىدىن ئۇلارغا شۇ نەرسە ھارام قىلىنىپ كېتىدىغان كىشىدۇر، (يەنى سۇئال سوراپ ھارام قىلىنىشقا سەۋەب بولغۇچى) ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6066 ـ حدّثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلاَنَ وَ مُحَمّدُ بْنُ قُدَامَةَ السّلَمِيّ وَ يَحْيَى بْنُ مُحَمّدٍ اللّؤْلُؤِيّ. وَأَلْفَاظُهُمْ مُتَقَارِبَةٌ (قَالَ مَحْمُودٌ: حَدّثَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا النّضْرُ). أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ. حَدّثَنَا مُوسَى بْنُ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: بَلَغَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَصْحَابِهِ شَيْءٌ. فَخَطَبَ فَقَالَ: «عُرِضَتْ عَلَيّ الْجَنّةُ وَالنّارُ. فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشّرّ. وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيراً» قَالَ، فَمَا أَتَى عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمٌ أَشَدّ مِنْهُ. قَالَ، غَطّوْا رُؤُوسَهُمْ وَلَهُمْ خَنِينٌ. قَالَ فَقَامَ عُمَرُ فَقَالَ: رَضِينَا بِاللّهِ رَبّا. وَبِالإِسْلاَمِ دِيناً. وَبِمُحَمّدٍ نَبِيّا. قَالَ: فَقَامَ ذَاكَ الرّجُلُ فَقَالَ: مَنْ أَبِي؟ فَقَالَ: «أَبُوكَ فُلاَنٌ». فَنَزَلَتْ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ ءَامَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ} (5المائدة الآية: 101).

6067 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مَعْمَر بْنِ رِبْعِيَ الْقَيْسِيّ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَنْ أَبِي؟ قَالَ: «أَبُوكَ فُلاَنٌ» وَنَزَلَتْ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ ءَامَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ} تَمَامَ الآيَةِ.

6068 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حَرْمَلَةَ بْنِ عِمْرَانَ التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ حِينَ زَاغَتِ الشّمْسُ. فَصَلّى لَهُمْ صَلاَةَ الظّهْرِ. فَلَمّا سَلّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ. فَذَكَرَ السّاعَةَ. وَذَكَرَ أَنّ قَبْلَهَا أُمُوراً عِظَاماً. ثُمّ قَالَ: «مَنْ أَحَبّ أَنْ يَسْأَلَنِي عَنْ شَيْءٍ فَلْيَسْأَلْنِي عَنْهُ. فَوَاللّهِ لاَ تَسْأَلُونَنِي عَنْ شَيْءٍ إِلاّ أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ، مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا».

قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: فَأَكْثَرَ النّاسُ الْبُكَاءَ حِينَ سَمِعُوا ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَكْثَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَقُولَ: «سَلُونِي» فَقَامَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ حُذَافَةَ فَقَالَ: مَنْ أَبِي؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «أَبُوكَ حُذَافَةُ» فَلَمّا أَكْثَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَنْ يَقُولَ: «سَلُونِي» بَرَكَ عُمَرُ فَقَالَ: رَضِينَا بِاللّهِ رَبّا. وَبِالإِسْلاَمِ دِيناً. وَبِمُحَمّدٍ رَسُولاً. قَالَ: فَسَكَتَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ قَالَ عُمَرُ ذَلِكَ. ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوْلَى. وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَقَدْ عُرِضَتْ عَلَيّ الْجَنّةُ وَالنّارُ آنِفاً. فِي عُرْضِ هَذَا الْحَائِطِ. فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشّرّ».

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ: قَالَتْ أُمّ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُذَافَةَ لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ حُذَافَةَ: مَا سَمِعْتُ بِابْنٍ قَطّ أَعَقّ مِنْكَ؟ أَأَمِنْتَ أَنْ تَكُونَ أُمّكَ قَدْ قَارَفَتْ بَعْضَ مَا تُقَارِفُ نِسَاءُ أَهْلِ الْجَاهِلِيّةِ، فَتَفْضَحَهَا عَلَى أَعْيُنِ النّاسِ؟ قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ حُذَافَةَ: وَاللّهِ لَوْ أَلْحَقَنِي بِعَبْدٍ أَسْوَدَ، لَلَحِقْتُهُ.

6069 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَذَا الْحَدِيثِ، وَحَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ، مَعَهُ. غَيْرَ أَنّ شُعَيْباً قَالَ عَنِ الزّهْرِيّ: قَالَ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: حَدّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنّ أُمّ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حُذَافَةَ قَالَتْ، بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ساھابىللىرى تەرەپتىن ياقتۇرمايدىغان سوئاللار كۆپ سورۇلۇپ ئازار يېتىپ قالغاندا، خۇتبە ئوقۇپ، مۇنبەر ئۈستىدە مۇنداق دىگەن: ماڭا باياتىن جەننەت بىلەن دوۋزاخ مۇشۇ تامنىڭ توغرىسىدا، مۇشۇ تام توغرىسىغا تەڭلەنگەندەك تەڭلەندى، مەن ياخشىلىق، يامانلىق توغرىسىدا بۈگۈنكىدەك كۈننى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم، ئەگەر سىلەر مەن بىلگەننى بىلگەن بولساڭلار، ئاز كۈلۈپ، كۆپ يىغلايتتىڭلار، يەنەبىرخاتىدە پىشىندىن كىيىن بىر سائەت مىقداردا نۇرغۇن چوڭ ـ چوڭ ئىشلارنى تىلغا ئېلىپ: كىم مەندىن سوئال سوراشنى ياخشى كۆرسە، ئۇنى مەندىن سورىۋالسۇن، **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭ سوئالىغا مۇشۇئورنۇمدا تۇرۇپلا جاۋاپ بىرىمەن دېدى. بۇسۆزلەرنى يەنى كۆپ يىغلايتتىڭلار دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ، ساھابىلار قاتتىق ئاۋاز قىلىشىپ يىغلىشىپ يۈز ـ كۆزلىرىنى يۆگىۋېلىشتى، ئۇلارغا بۇنداق قاتتىق كۈن كىلىپ باقمىغان ئىدى، سوئال سورىۋېلىڭلار دەۋەرگەندىن كىيىن بىركىشى ئورنىدىن تۇرۇپ: مىنىڭ دادام

كىم؟دېدى، سىنىڭ داداڭ پالانى، يەنەبىردە ئابدۇاللە:مىنىڭ دادام كىم دېگەندە سىنىڭ داداڭ ھۇزاپە دېدى.

ئاندىن «ئى مۆئمىنلەر كۆپ نەرسىلەردىن سوئال سورماڭلار، ئەگەر ئۇنىڭ جاۋابى سىلەرگە ئاشكارلانسا،

ئۇسىلەرنى خاپا قىلىپ قويۇپ، سىلەرنى ئۇسال قىلىدۇ»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى، رەسۇلۇاللە غەزەپ قىلدى،

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يۈزىگە قاراپ؛اللە قا سېغىنىپ اللە نىڭ

غەزىپىدىن،اللە نىڭ ئەلچىسىنىڭ غەزىپىدىن پاناھ تىلەيمەن،بىز اللە قا رەب جەھەتتىن ، ئىسلامغا دىن

جەھەتتىن،مۇھەممەدسەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە پەيغەمبەر جەھەتتىن رازى بولدۇق دىگەندە ، رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ غەزىپى پەسەيدى. ئابدۇاللە نىڭ ئانىسى سەن مىنى كىشلەر ئالدىدا رەسۋا

قىلماقچىمۇ؟دېگەندە، ئۇ: ئەگەر مىنى رەسۇلۇاللە قارا تەنلىك بىركىشىگە نىسبەت بەرگەن بولسىمۇ، مەن ئەلۋەتتە

ئۇنى قوبۇل قىلاتتىم دېدى، (شۇڭا شۇنداق سوئال سورىيالىغان) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

ھەممىنى بىزگە بىلدۈردى، ئىلمنى ھەرگىز يوشۇرمايتتى، بىز ئەمدى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم

بىلگەننى بىلدۇق، يەنە نىمە ئۈچۈن ئاز كۈلۈپ، كۆپ يىغلىمايمىز؟ كۆرگەن بولساڭلار دېمىدى، بىلگەن

بولساڭلار دېدى، يوشۇرمىدى، بىز بىلدۇق، ھەزەر قىلايلى، تەقۋالىققا تىرىشايلى.

6070 ـ حدّثنا يُوسُفُ بْنُ حَمّادٍ الْمَعْنِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأعْلَىَ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ النّاسَ سَأَلُوا نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ أَحْفَوْهُ بِالْمَسْأَلَةِ. فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ. فَقَالَ: «سَلُونِي. لاَ تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلاّ بَيّنْتُهُ لَكُمْ» فَلَمّا سَمِعَ ذَلِكَ الْقَوْمُ أَرَمّوا وَرَهِبُوا أَنْ يَكُونَ بَيْنَ يَدَيْ أَمْرٍ حَضَرَ.

قَالَ أَنَسٌ: فَجَعَلْتُ أَلْتَفِتُ يَمِيناً وَشِمَالاً. فَإِذَا كُلّ رَجُلٍ لاَفّ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي. فَأَنْشَأَ رَجُلٌ مِنَ الْمَسْجِدِ، كَانَ يُلاَحَىَ فَيُدْعَىَ لِغَيْرِ أَبِيهِ. فَقَالَ: يَا نَبِيّ اللّهِ مَنْ أَبِي؟ قَالَ «أَبُوكَ حُذَافَةُ». ثُمّ أَنْشَأَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ فَقَالَ: رَضِينَا بِاللّهِ رَبّا. وَبِالإِسْلاَمِ دِيناً. وَبِمُحَمّدٍ رَسُولاً. عَائِذاً بِاللّهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ قَطّ فِي الْخَيْرِ وَالشّرّ. إِنّي صُوّرَتْ لِيَ الْجَنّةُ وَالنّارُ، فَرَأَيْتُهُمَا دُونَ هَذَا الْحَائِطِ».

6071 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عَدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ هِشَامٍ. ح وَحَدّثَنَا عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ، بِهَذِهِ الْقِصّةِ.

6072 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: سُئِلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَشْيَاءَ كَرِهَهَا. فَلَمّا أُكْثِرَ عَلَيْهِ غَضِبَ. ثُمّ قَالَ لِلنّاسِ: «سَلُونِي عَمّ شِئْتُمْ» فَقَالَ رَجُلٌ: مَنْ أَبِي؟ قَالَ: «أَبُوكَ حُذَافَةُ» فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ: مَنْ أَبِي؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «أَبُوكَ سَالِمٌ مَوْلَىَ شَيْبَةَ» فَلَمّا رَأَىَ عُمَرُ مَا فِي وَجْهِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الْغَضَبِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّا نَتُوبُ إِلَىَ اللّهِ. وَفِي رِوَايَةِ أَبِي كُرَيْبٍ: قَالَ: مَنْ أَبِي؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «أَبُوكَ سَالِمٌ، مَوْلَىَ شَيْبَةَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن ياخشىلىق ۋە

يامانلىق توغرىسىدا بۈگۈنكىدەك كۈننى ھەرگىز كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم، ھەققەتەن جەننەت بىلەن دوۋزاخ ماڭا

سۈرەتلىنىپ كۆرسىتىلدى، ھەتتا مەن ئۇلارنى مۇشۇ تامنىڭ ئارقىسىدىلا كۆردۈم، يەنى بەكلا يېقىن كۆردۈم.

بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.ھەدىسنىڭ قالغان تەرەپلىرى يۇقىرىغا ئوخشاشتۇر.

1088 ـ باب وجوب امتثال ما قاله شرعاً، دون ما ذكره صلى الله عليه وسلم من معايش الدنيا، على سبيل الرأي

6073 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ الثّقَفِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ. وَهَذَا حَدِيثُ قُتَيْبَةَ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ مُوسَىَ بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: مَرَرْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَوْمٍ عَلَىَ رُؤُوسِ النّخْلِ. فَقَالَ: «مَا يَصْنَعُ هَؤُلاَءِ؟» فَقَالُوا: يُلَقّحُونَهُ. يَجْعَلُونَ الذّكَرَ فِي الأُنْثَىَ فَتَلْقَحُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا أَظُنّ يُغْنِي ذَلِكَ شَيْئاً» قَالَ: فَأُخْبِرُوا بِذَلِكَ فَتَرَكُوهُ. فَأُخْبِرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِذَلِكَ فَقَالَ: «إِنْ كَانَ يَنْفَعُهُمْ ذَلِكَ فَلْيَصْنَعُوهُ. فَإِنّي إِنّمَا ظَنَنْتُ ظَنّاً. فَلاَ تُؤَاخِذُونِي بِالظّنّ. وَلَكِنْ إِذَا حَدّثْتُكُمْ عَنِ اللّهِ شَيْئاً، فَخُذُوا بِهِ. فَإِنّي لَنْ أَكْذِبَ عَلَىَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

راپىئ ئىبنى خەدىي ج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە ئۇلار خورما چاڭلاشتۇرۋاتقان ئىكەن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: نىمەئىش قىلىۋاتىسىلەر؟ دىسە،ئۇلار؛بىز بۇئىشنى يەنى ئەركەكنى چىسىنىڭ ئۇستىگە ئىلىپ چاڭلاشتۇرۇشنى دائىم قىلىمىز دەپتۇ. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سىلەر بۇئىشنى قىلمىساڭلار تېخىمۇياخشى بولىشى مۇمكىن دەپتۇ.شۇنىڭ بىلەن ئۇلار چاڭلاشتۇرۇشنى تەرىك ئىتىپ قىلماپتىكەن خورما يىلدىكىدىن كاملاپ كىتىپتۇ.ئۇلار بۇئەھۋالنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بايان قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇئىش ئۇلارغا مەنپەئەتلىك بولسا، قىلىۋەرسۇن، ھەققەتەن مەن سىلەرگە ئوخشاش بىر ئىنسان، شەك ــ شۈبھىسىز گۇمان دىگەن بەزىدە خاتا، بەزىدە توغرا بولىدۇ. لىكىن، مەن سىلەرگە دىن ئىشلىرىدا ئاللاھ دىگەننى دىسەم، ئۇنى چىڭ تۇتۇپ ئەمەل قىلىڭلار، مەن ھەرگىز ئاللاھقا يالغان سۆزلىمەيمەن،دېدى.

6074 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الرّومِيّ الْيَمَامِيّ وَ عَبّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَعْقِرِيّ. قَالُوا: حَدّثَنَا النّضْرُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّارٍ). حَدّثَنَا أَبُو النّجَاشِيّ. حَدّثَنِي رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ قَالَ: قَدِمَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ. وَهُمْ يَأْبُرُونَ النّخْلَ. يَقُولُونَ يُلَقّحُونَ النّخْلَ. فَقَالَ: «مَا تَصْنَعُونَ؟» قَالُوا: كُنّا نَصْنَعُهُ. قَالَ: «لَعَلّكُمْ لَوْ لَمْ تَفْعَلُوا كَانَ خَيْراً» فَتَرَكُوهُ. فَنَفَضَتْ أَوْ فَنَقَصَتْ. قَالَ: فَذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ: «إِنّمَا أَنَا بَشَرٌ، إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِكُمْ فَخُذُوا بِهِ. وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ رَأْيٍ، فَإِنّمَا أَنَا بَشَرٌ». قَالَ عِكْرِمَةُ: أَوْ نَحْوَ هَذَا. قَالَ الْمَعْقِرِيّ: فَنَفَضَتْ. وَلَمْ يَشُكّ.

6075 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ عَامِرٍ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. وَعَنْ ثَابِتٍ. عَنْ أَنَسٍ، أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مَرّ بِقَوْمٍ يُلَقّحُونَ. فَقَالَ: «لَوْ لَمْ تَفْعَلُوا لَصَلُحَ» قَالَ: فَخَرَجَ شِيصاً. فَمَرّ بِهِمْ فَقَالَ: «مَا لِنَخْلِكُمْ؟» قَالُوا: قُلْتَ كَذَا وَكَذَا. قَالَ «أَنْتُمْ أَعْلَمُ بِأَمْرِ دُنْيَاكُمْ».

راپىئ ئىبنى خەدىي ج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە ئۇلار خورما چاڭلاشتۇرۋاتقان ئىكەن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: نىمەئىش قىلىۋاتىسىلەر؟ دىسە،ئۇلار؛بىز بۇئىشنى دائىم قىلىمىز دەپتۇ. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سىلەر بۇئىشنى قىلمىساڭلار تېخىمۇياخشى بولىشى مۇمكىن دەپتۇ.شۇنىڭ بىلەن ئۇلار چاڭلاشتۇرۇشنى تەرىك ئىتىپ قىلماپتىكەن خورما يىلدىكىدىن كاملاپ كىتىپتۇ.ئۇلار بۇئەھۋالنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بايان قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەققەتەن مەن دىگەن بىر ئىنسان، مەن سىلەرنى دىن ئىشلاردىن بىرەر نەرسىگە بۇيرۇسام، ئۇنى چىڭ تۇتۇپ ئەمەل قىلىڭلار، مەن سىلەرنى دۇنيا ئىشلاردىن بىرەر نەرسىگە ئۆز

كۆز قارىشىم بىلەن بۇيرىغان بولسام، ھەققەتەن مەن دىگەن بىر ئىنسان، دۇنيا ئىشىڭلارغا ئۆزۈڭلار ئالىم،دەپتۇ.

مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1089 ـ باب فضل النظر إليه صلى الله عليه وسلم، وتمنيه

6076 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَيَأْتِيَنّ عَلَى أَحَدِكُمْ يَوْمٌ وَلاَ يَرَانِي. ثُمّ لأَنْ يَرَانِي أَحَبّ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ مَعَهُمْ».
قَالَ أَبُو إِسْحَقَ: الْمَعْنَى فِيهِ عِنْدِي، لأَنْ يَرَانِي مَعَهُمْ أَحَبّ إِلَيْهِ من أَهْلِهِ، وَمَالِهِ. وَهُوَ عِنْدِي مُقَدّمٌ وَمُؤَخّرٌ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالاھ بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە بىرىڭلارغا شۇنداق بىر كۈن كېلىدۇكى، شۇ كۈنلەردە ئۇ مېنى كۆرەلمەيدۇ، ئۇنىڭ مېنى بىر قېتىم كۆرۈۋېلىشى ئۇنىڭغا پۈتۈن مال ــ مۈلكىدىن ھەتتا ئەھلى، بالىلىرىدىنمۇ سۆيۈملۈك بولۇپ كېتىدۇ.

ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1090 ـ باب فضائل عيسى عليه السلام

بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ پەزىيلىتى

6077 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «أَنَا أَوْلَى النّاسِ بِابْنِ مَرْيَمَ. الأَنْبِيَاءُ أَوْلاَدُ عَلاّتٍ. وَلَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيّ».
6078 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا أَبُو دَاوُدَ عُمَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنْ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَنَا أَوْلَى النّاسِ بِعِيسَى. الأَنْبِيَاءُ أَبْنَاءُ عَلاّتٍ. وَلَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَ عِيسَى نَبِيّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن دۇنيا ئاخىرەتتە مەريەم ئوغلى ئەيساغا باشقىلاردىن لايىقراق، ئەلاراق بولىمەن (يەنى يېقىن بولىمەن) مەن بىلەن ئۇنىڭ ئارىسىدا پەيغەمبەر يوق (ئەيسا ئەۋەتكەن دەۋەتچىلەر بار) پەيغەمبەرلەر دادا بىر ئانىلىرى باشقا ــ باشقا ئەۋلادلاردۇر، (يەنى ئانىلىرى بىر ئەمەس، نەسەپ كۆتىكى بىردۇر) ئۇلارنىڭ ئانىلىرى خىلمۇ ــ خىل بولىدۇ، يەنى (ھەرخىل مىللەت، چېچىلاڭغۇ) لېكىن، بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ دىنى بىر

6079 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَنَا أَوْلَى النّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ. فِي الأُولَى وَالآخِرَةِ» قَالُوا: كَيْفَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: الأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ مِنْ عَلاّتٍ. وَأُمّهَاتُهُمْ شَتّى. وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ. فَلَيْسَ بَيْنَنَا نَبِيّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن دۇنيا ئاخىرەتتە مەريەم ئوغلى ئەيساغا باشقىلاردىن لايىقراق، ئەلاراق بولىمەن (يەنى يېقىن بولىمەن) مەن بىلەن ئۇنىڭ ئارىسىدا پەيغەمبەر يوق (ئەيسا ئەۋەتكەن دەۋەتچىلەر بار) پەيغەمبەرلەر دادا بىر ، ئانىلىرى باشقا ــ باشقا قېرىنداش ئەۋلادلاردۇر، (يەنى ئانىلىرى بىر ئەمەس، نەسەپ كۆتىكى بىردۇر) ئۇلارنىڭ ئانىلىرى خىلمۇ ــ خىل بولىدۇ،

يەنى (ھەرخىل مىللەت، چېچىلاڭغۇ) لېكىن، بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ دىنى بىر (ئۇ بولسا، ئىسلام دىنىدۇر، بۇ سەھىھ ھەدىستىن ئادەم ئاتا، نۇھ ئەلەيھىسسالامدىن باشلاپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگىچە بارلىق پەيغەمبەرلەرنىڭ دىنى ئىسلام دىنى دېگەن چىقىدۇ، بۇ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4055 ـ ھەدىس، ئەھمەد 8902 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4361 ـ ھەدىس، بەيھەقى، ھەتتا بۇخارىدىمۇ باردۇر، سەھىھ.

6080 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ الأعْلَىَ عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إلاّ نَخَسَهُ الشّيْطَانُ. فَيَسْتَهِلُ صَارِخاً مِنْ نَخْسَةِ الشّيْطَانِ. إلاّ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمّهُ». ثُمّ قَالَ أبُو هُرَيْرَةَ: اقْرَأوا إنْ شِئْتُمْ: {وَإنّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرّيّتَهَا مِنَ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ} (3آل عمران الآية: 63).

6081 ـ وحَدّثنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ.ح وحَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. جَمِيعاً عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإسْنَادِ. وَقَالاَ: «يَمَسّهُ حِينَ يُولَدُ، فَيَسْتَهِلّ صَارِخاً مِنْ مَسّةِ الشّيْطَانِ إيّاهُ» وَفِي حَدِيثِ شُعَيْبٍ «مِنْ مَسّ الشّيْطَانِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق ئادەم بالىسى تۇغۇلىدىكەن، ئۇ تۇغۇلغان چاغدا شەيتان ئۇنى چىمدىپ چېقىلىدۇ، بالا شەيتاننىڭ چىمدىشىدىن ئاۋاز قىلىپ يىغلاپ كېتىدۇ، لېكىن، مەريەم بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى ئەيسا بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر، (چۈنكى، سۈرە ئال ئىمران 63 ـ ئايەتتە مەريەمنىڭ ئانىسى ئاللاھقا سېغىنىپ، ئەۋلادلىرىنى شەيتاندىن پاناھ تىلىۋالغان، ئەۋلادلىرى ئۈچۈنمۇ پاناھ تىلىگەن). بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6082 ـ حدّثنِي أبُو الطّاهِرِ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أنّ أبَا يُونُسَ سُلَيْماً، مَوْلَىَ أبِي هُرَيْرَةَ، حَدّثَهُ عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ: «كُلّ بَنِي آدَمَ يَمَسّهُ الشّيْطَانُ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمّهُ، إلاّ مَرْيَمَ وَابْنَهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەريەم ئوغلى ئەيسادىن باشقا بارلىق ئادەم بالىلىرىنىڭ ھەممىسى تۇغۇلغان چاغدا، شەيتان بارماقلىرى بىلەن ئۇنىڭ يېنىنى، بىقىنىنى چىمدىپ، ئازار بېرىپ يىغلىتىدۇ، شەيتان ئەيسانى چىمدىشقا باشلىغاندا، پەردە، ھىجاب ئىچىدە چىمدىدى، لېكىن، ئەيسانى ھەقىقى چىمدىپ ئازار بېرىپ يىغلىتالمىدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6083 ـ حدّثنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. أخْبَرَنَا أبُو عَوَانَةَ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «صِيَاحُ الْمَوْلُودِ حِينَ يَقَعُ، نَزْغَةٌ مِنَ الشّيْطَانِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىچىك بالىنىڭ تۇغۇلۇپ چۇشكەندىكى يىغا ئاۋازى، شەيتاننىڭ چىمدىشىدۇر، ئازار بېرىشىدۇر،بۇخارىي، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، ئەيسا بىلەن مەريەم بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر

6084 ـ حدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رَأَى عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَجُلاً يَسْرِقُ. فَقَالَ لَهُ عِيسَى: سَرَقْتَ؟ قَالَ: كَلاّ. وَالّذِي لاَ إلَهَ إلاّ هُوَ فَقَالَ عِيسَى: ءَامَنْتُ بِاللّهِ. وَكَذّبْتُ نَفْسِي».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەريەم ئوغلى ئىيسا ئەلەيھىسسالام بىر كىشىنىڭ ئوغرىلىق قىلغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ؛ سەن ئوغرىلىق قىلدىڭمۇ؟ دېسە، ئۇ كىشى؛ ئۆزىدىن باشقا ھىق ئىلاھ بولمىغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ھەرگىز ئوغرىلىق قىلمىدىم دېدى، ئەيسا: مەن ئاللاھقا شەكسىز ئىشەندىم، ئىمان كەلتۈردۈم، مېنىڭ نەپسىم يەنى كۆزۈم يالغانچى ئوخشايدۇ دېدى، ئەھمەد، بەيھەقى،مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ

1091 - باب من فضائل إبراهيم الخليل صلى الله عليه وسلم

6085 –6086 –6087 - حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَة. حَدّثنا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ و ابْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْمُخْتَارِ. ح وَحَدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ (وَاللفْظُ لَهُ). حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ. أخْبَرَنَا الْمُخْتَارُ بْنُ فُلْفُلٍ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: جَاءَ رَجُلٌ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: يَا خَيْرَ الْبَرِيّةِ فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ذَاكَ إبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السّلاَمُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللە منى«ئى بارچە مەخلۇقلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى!»دەپ چاقىرىۋىدى، رەسۇلۇللاھ:«ئەشۇ بارچە مەخلۇقلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر»دېدى

6088 - حدّثنا قُتَيْبَة بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَن الْحِزَامِيّ) عَنْ أبِي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَة قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اخْتَتَنَ إبْرَاهِيمُ، النّبيّ عَلَيْهِ السّلاَمُ، وَهُوَ ابْنُ ثَمَانِينَ سَنَة، بِالْقَدُومِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام 80 ياشقا كىرگەندە ئۆزىنى _ ئۆزى كەكىدە خەتنە قىلغان ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى

6089 - وحدّثني حَرْمَلَة بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أبي سَلَمَة بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبي هُرَيْرَة أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «نَحْنُ أحَقّ بِالشّكّ مِنْ إبْرَاهِيمَ. إذْ قالَ: رَبّ أرِني كَيْفَ تُحْيي الْمَوْتَى. قالَ: أوَ لَمْ تُؤْمِنْ قالَ: بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنّ قَلْبِي. وَيَرْحَمُ اللّهُ لُوطاً. لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ. وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السّجْنِ طُولَ لَبْثِ يُوسُفَ لأجَبْتُ الدّاعِيَ».

6090 - وحدّثناه إنْ شَاءَ اللّهُ، عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ أسْمَاءَ. حَدّثنَا جُوَيْرِيَة عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزّهْرِيّ أنّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ وَ أبَا عُبَيْدٍ أخْبَرَاهُ عَنْ أبي هُرَيْرَة، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ عَنِ الزّهْرِيّ.

6091 - وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا شَبَابَة. حَدّثنَا وَرْقَاءُ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَة، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَغْفِرُ اللّهُ لِلُوطٍ إنّهُ أوَى إلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىز شەككە يەنى قەلبىمىزنى خاتىرجەم قىلىشقا ئىبراھىمدىنمۇ بەكىراق لايىقراقمىز، ئۇز ۋاختىدا ئۇ: «ئى رەببىم! ئۆلۈكلەرنى قانداق قايسى ھالەتتە تىرىلدۈرىدىغانلىقىڭنى ماڭا كۆرسەتسەڭ دېدى. ئاللاھ ئۇنىڭغا: سەن تېخى ئىمان كەلتۈرۈپ مۆئمىن بولمىدىڭمۇ؟ دېدى. ئىبراھىم ئۇنداق ئەمەس، مەن مۆئمىن، شەكسىز ئىشەنگۈچى، لېكىن، قەلبىم ئارام تاپسۇن، خاتىرجەم بولسۇن ئۈچۈن سورىدۇم دېدى». ئاللاھ لۇتقا رەھمەت قىلسۇن، ھەققەتەن ئۇ ئىلتىجا قىلىدىغان كۈچلۈك جەمەتكە يەنى قوشۇنغا ئىبرىشكەن. چۈنكى، ئاللاھ ۋە پەرىشتىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى، لېكىن، ئۇ كاشكى مېنىڭ كۈچ _ قۇۋۋىتىم بولسا ئىدى، ياكى ئىلتىجا قىلىدىغان كۈچلۈك جەمەتىم

بولسا ئىدى، چوقۇم سىلەرگە زەربە بەرگەن بولاتتىم دەپ سالدى» سۈرە ھود 80 _ ئايەت. ئەگەر مەن تۈرمە ئىچىدە يۈسۈف تۇرغاندەك ئۇزۇن تۇرغان بولسام، ئەلۋەتتە چاقىرىپ كەلگەن كىشىگە جاۋاب بېرىپ تۈرمىدىن چىقىپ كەتكەن بولاتتىم، مەن يۈسۈفنىڭ سەبىرسىدىن ھەيران قالدىم.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجەلە

6092 ـ وحدّثني أبُو الطاهِر. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أيّوبَ السّخْتِيانِيّ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لَمْ يَكْذِبْ إبْرَاهِيمُ النّبِيّ، عَلَيْهِ السّلاَمُ، قطّ إلاّ ثلاَثَ كَذَبَاتٍ. ثِنْتَيْنِ فِي ذَاتِ اللّهِ. قَوْلُهُ: إنّي سَقِيمٌ. وَقَوْلُهُ: بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا. وَوَاحِدَةً فِي شَأْنِ سَارَةَ. فَإنّهُ قَدِمَ أرْضَ جَبّارٍ وَمَعَهُ سَارَةُ. وَكَانَتْ أحْسَنَ النّاسِ. فقَالَ لَهَا: إنّ هَذَا الْجَبّارَ، إنْ يَعْلَمْ أنّكِ امْرَأتِي، يَغْلِبْنِي عَلَيْكِ. فَإنْ سَألَكِ فَأخْبِرِيهِ أنّكِ أُخْتِي. فَإنّكِ أُخْتِي فِي الإسْلاَمِ. فَإنّي لاَ أعْلَمُ فِي الأرْضِ مُسْلِماً غَيْرِي وَغَيْرَكِ. فَلَمّا دَخَلَ أرْضَهُ رَآهَا بَعْضُ أهْلِ الْجَبّارِ. أتَاهُ فقَالَ لَهُ: لَقَدْ قَدِمَ أرْضَكَ امْرَأةٌ لاَ يَنْبَغِي لَهَا أنْ تَكُونَ إلاّ لَكَ. فَأرْسَلَ إلَيْهَا فَأُتِيَ بِهَا. فَقَامَ إبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السّلاَمُ إلَى الصّلاَةِ. فَلَمّا دَخَلَتْ عَلَيْهِ لَمْ يَتَمَالَكْ أنْ بَسَطَ يَدَهُ إلَيْهَا. فَقُبِضَتْ يَدُهُ قَبْضَةً شَدِيدَةً. فقَالَ لَهَا: ادْعِي اللّهَ أنْ يُطْلِقَ يَدِي وَلاَ أضُرّكِ. فَفَعَلَتْ. فَعَادَ. فَقُبِضَتْ أشَدّ مِنَ الْقَبْضَةِ الأُولَى. فقَالَ لَهَا مِثْلَ ذلِكَ. فَفَعَلَتْ. فَعَادَ. فَقُبِضَتْ أشَدّ مِنَ الْقَبْضَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ. فقَالَ: ادْعِي اللّهَ أنْ يُطْلِقَ يَدِي. فَلَكِ اللّهَ أنْ لاَ أضُرّكِ. فَفَعَلَتْ. وَأُطْلِقَتْ يَدُهُ. وَدَعَا الّذِي جَاءَ بِهَا فقَالَ لَهُ: إنّكَ إنّمَا أتَيْتَنِي بِشَيْطَانٍ. وَلَمْ تَأْتِنِي بِإنْسَانٍ. فَأخْرِجْهَا مِنْ أرْضِي، وَأعْطِهَا هَاجَرَ.
قَالَ: فَأقْبَلَتْ تَمْشِي، فَلَمّا رَآهَا إبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السّلاَمُ انْصَرَفَ. فقَالَ لَهَا: مَهْيَمْ؟ قَالَتْ: خَيْراً. كَفّ اللّهُ يَدَ الْفَاجِرِ. وَأخْدَمَ خَادِماً.
قَالَ أبُو هُرَيْرَةَ: فَتِلْكَ أُمّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السّمَاءِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام پەقەت ئۈچ قېتىم يالغان سۆزلەپ قويغان، (ئەمەلىيەتتە بۇ يالغانچىلىق ئەمەس) بىرى ئاياللى توغرىسىدا، ئىككىسى ئاللاھنىڭ بارلىق بىرلىكى توغرىسىدا، تەۋھىد مەسىلىسىدە دىنسىز، مۇشرىكلەرگە قارشى دىيىلگەن ئىدى، بۇتنى چېقىش مەخسىتىدە «مەن كېسەل» دەپ قويۇپ، ئايرىلىپ قالغان، يەنە بىرى بۇتنى سەن چاقتىڭمۇ؟ دىيىلگەندە، «مەن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ چوڭراقى چاققاندۇ، بۇتلاردىن سوراپ بېقىڭلار»، دىگەن سۆزىدۇر، ئۈچىنچىسى بولسا، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئايالى سارە بىلەن زالىم، زومىگەر بىر پادىشاھنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالىدۇ، ئۇ پادىشاھقا: ھەققەتەن بۇ جايغا بىر كىشى كەپتۇ، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كىشىلەرنىڭ ئەڭ گۈزەل، چىرايلىق، كېلىشكەنرەكى بولغان بىر ئايال بار ئىكەن دىيىلدى، پادىشاھ، ئىبراھىمغا ئەلچى ئەۋەتىپ، بۇ سارە توغرىسىدا سورىدى، ئۇ كىم؟ سېنىڭ نېمەڭ بولىدۇ، دېدى، ئىبراھىم؛ ئۇ مېنىڭ سىڭلىم، ھەمشىرەم دېدى، ئاندىن سارەگە كېلىپ، ئى سارە! يەر يۈزىدە مەندىن ۋە سەندىن باشقا بىرمۇ مۆئمىن يوق، بۇ پادىشاھ مەندىن سېنى سورىغان ئىدى، مەن ئۇنىڭغا سىڭلىم دەپ قويدۇم، مېنى يالغانچى قىلمىساڭ دېدى، (ئۇختى دىگەن قېرىنداش مەنىسىدە بولاتتى)، پادىشاھ، سارەگە ئەلچى ئەۋەتىپ، سارە كىرگەندە، ئۇنىڭغا قول سۇندى، شۇئان ئاللاھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ئۇنىڭ قولى تۇتۇلۇپ قالدى، يەنى ئىشلىمەس بولۇپ قالدى، ئاندىن

ئۇ، ئاللاھقا دۇئا قىلساڭ، قولۇم ساقايسا مەن ساڭا زەرەر يەتكۈزمەيمەن دېدى، سارە ئاللاھقا دۇئا قىلدى، ئۇنىڭ قولى قويۇپ بېرىلىپ، ساقايدى، ئۇ ئاندىن سارەگە، ئىككىنچى قېتىم قول سۇنۇشدى، قولى ئالدىنقىدەك ئوخشاش بەلكى قاتتىقراق تۇتۇلۇپ قالدى، كارغا كەلمىدى، ئۇ يەنە، ئاللاھقا مەن ئۈچۈن دۇئا قىلساڭ، ئەمدى قەتئىي ساڭا زەرەر يەتكۈزمەيمەن دېدى، سارە، دۇئا قىلدى، ئۇنىڭ قولى ساقايدى، ئۇ خاس ھاجىپلىرىنىڭ بەزىسنى چاقىرتىپ، ھەققەتەن سەن ماڭا ئىنساننى ئېلىپ كەلمەي، شەيتاننى ئېلىپ كەپسەن دېدى، ۋە سارەگە ھاجەرنى خادىم، چۆرىلىككە بەردى، سارە، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇ ناماز ئوقۇۋاتاتتى، قولى بىلەن ئىشارەت قىلىپ قانداق بولدى؟ دېدى، سارە: ئاللاھتائالا پاجىر كاپىرنىڭ ھىيلە — مىكرىنى ئۆزىگە قايتۇردى، خار ھالدا زىيانغا ئۇچراتتى، ئۇ تېخى ھاجەرنى خىزمەتچىلىككە بەردى دېدى، (ئى ئاسمان سۈيىنىڭ باللىرى!يەنى ئەرەپلەر!ئاشۇ ھاجەر، ئەرەبلەرنىڭ خۇشۇسەن ئىسمائىلنىڭ ئانىسى ئىدى).

بۇخارى 3108 ــ ھەدىس، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد، بەيھەقىلار توپلىغان، سەھىھ.

1092 – باب من فضائل موسى صلى الله عليه وسلم

6093 – حدثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ يَغْتَسِلُونَ عُرَاةً. يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَىَ سَوْأَةِ بَعْضٍ. وَكَانَ مُوسَىَ عَلَيْهِ السّلاَمُ يَغْتَسِلُ وَحْدَهُ. فَقَالُوا: وَاللّهِ مَا يَمْنَعُ مُوسَىَ أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا إِلاّ أَنّهُ آدَرُ. قَالَ: فَذَهَبَ مَرّةً يَغْتَسِلُ. فَوَضَعَ ثَوْبَهُ عَلَىَ حَجَرٍ. فَفَرّ الْحَجَرُ بِثَوْبِهِ. قَالَ: فَجَمَحَ مُوسَىَ بِأَثَرِهِ يَقُولُ: ثَوْبِي. حَجَرُ ثَوْبِي. حَجَرُ حَتّىَ نَظَرَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ إِلَىَ سَوْأَةِ مُوسَىَ. فَقَالُوا: وَاللّهِ مَا بِمُوسَىَ مِنْ بَأْسٍ. فَقَامَ الْحَجَرُ بَعْدُ، حَتّىَ نُظِرَ إِلَيْهِ. قَالَ: فَأَخَذَ ثَوْبَهُ فَطَفِقَ بِالْحَجَرِ ضَرْباً». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَاللّهِ إِنّ بِالْحَجَرِ نَدَباً سِتّةٌ أَوْ سَبْعَةٌ. ضَرْبُ مُوسَىَ عَلَيْهِ السّلاَمُ بِالْحَجَرِ.

6094 – وحدّثنا يَحْيَىَ بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثنَا خَالِدٌ الْحَذّاءُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ: أَنْبَأَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ مُوسَىَ عَلَيْهِ السّلاَمُ رَجُلاً حَيِيّا. قَالَ: فَكَانَ لاَ يُرَىَ مُتَجَرّداً. قَالَ: فَقَالَ بَنُو إِسْرَائِيلَ: إِنّهُ آدَرُ. قَالَ: فَاغْتَسَلَ عِنْدَ مُوَيْهٍ. فَوَضَعَ ثَوْبَهُ عَلَىَ حَجَرٍ. فَانْطَلَقَ الْحَجَرُ يَسْعَىَ. وَاتّبَعَهُ بِعَصَاهُ يَضْرِبُهُ: ثَوْبِي. حَجَرُ ثَوْبِي. حَجَرُ حَتّىَ وَقَفَ عَلَىَ مَلإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ. وَنَزَلَتْ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ ءَامَنُوا لاَ تَكُونُوا كَالّذِينَ ءَاذَوْا مُوسَىَ فَبَرّأَهُ اللّهُ مِمّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللّهِ وَجِيهاً} (33الأحزاب الآية: 96).

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىللەر بەزىسى بەزىسىنىڭ ئەۋرىتىگە قارىشىپ قىپ يالىڭاچ يۇيىنىشاتتى، ھەققەتەن مۇسا ئەلەيھىسسالام بەكمۇ ھايالىق كىشى ئىدى، يۇيۇنسا، پەردە تارتىپ   يالغۇزيۇيىناتتى، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قاتتىق ھايا قىلغانلىقىدىن، تارتىنغانلىقىدىن، ئۇنىڭ بەدىنىدىن ھېچبىرى كۆرۈنۈپ باقمىغان، بەنى ئىسرائىللاردىن ئازار بەرگەن كىشىلەر ئۇنىڭغا ئازار بەردى، ئۇلار؛ مۇسا چوقۇم بەدىنىدە بىرەر ئەيىب بولغاچقا يا ئاق كېسەل، يا يوداق بۆرىكى چىققا ق ياكى بىرەر ئاپەت بولغانلىقىدىن پەردىلىنىدۇ دېيىشتى، ھەققەتەن، ئاللاھ ئەززە ۋە جەللە مۇسانى ئۇلار دېگەن سۆزلەردىن ئەيىبلەردىن پاكلاشنى ئىرادە قىلدى، بىر كۈنى مۇسا ئەلەيھىسسالام خالى ھالدا يالغۇز يۇيۇندى،

كىيمنى بىر تاشنىڭ ئۈستىدە قويغان ئىدى، يۇيۇنۇپ بولۇپ، كىيمنى ئېلىپ، كىيش ئۈچۈن تاش تەرەپكە ماڭدى، تاش كىيمنى ئېلىپ قاچتى، (سۇبهانالال، بۇ ئالالھنىڭ قۇدرىتى) مۇسا ئەلەيھىسسالام ھاسىسنى ئېلىپ، تاشنى قوغلايتتى، ئۇ، ئى تاش، كىيمىنى قوي! ئى تاش مېنىڭ كىيمىم دەيتتى، تاش قېچىپ بېرىپ، بەنى ئىسرائىللارنىڭ جامائىتى يېنىغا باردى، ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنى ئالالھ ياراتقان نەرسىنىڭ ئەڭ گۈزەل، چىرايلىق ھالىتىدە يالىڭاچ كۆردى، ئەڭ گۈزەللىكىنى كۆردى، ئالالھ ئۇنى ئۇلارنىڭ دىگەن تۆھمەتلىرىدىن پاكلىدى، تاش جىم تۇردى، ئۇ كىيمنى ئېلىپ كىيگەندىن كېيىن، ھاسىسى بىلەن تاشنى ئۇرۇشقا باشلىدى، ئالالھ بىلەن قەسەمكى، مۇسانىڭ ھاسا بىلەن ئۇرغان تەسىرىدىن، تاشتا ئۈچ تاتۇق ياكى بەش دانە ئىز قالدى، ئۇ ئىشلار بولسا، ئالالھنىڭ مۇشۇ سۆزىدە سۆزلەندى، «ئى مۆئمىنلەر! سىلەر مۇساغا ئازا   ر بەرگەن بەنى ئىسرائىللاردەك بولماڭلار، ئالالھ مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقان تۆھمەتلىرىدىن ئاقلىدى، مۇسا، ئالالھنىڭ دەرگاھىدا يۈز ئابرۇيلۇق ئىدى» سۈرە ئەھزاپ 69 ــ ئايەت. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6095 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاق. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ. عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: أُرْسِلَ مَلَكُ الْمَوْتِ إلَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ. فَلَمّا جَاءَهُ صَكّهُ فَفَقأَ عَيْنَهُ. فَرَجَعَ إلَى رَبّهِ فَقَالَ: أرْسَلْتَنِي إلَى عَبْدٍ لاَ يُرِيدُ الْمَوْتَ. قالَ: فَرَدّ اللّهُ إلَيْهِ عَيْنَهُ وَقالَ: ارْجِعْ إلَيْهِ. فَقُلْ لَهُ: يَضَعُ يَدَهُ عَلَى مَتْنِ ثَوْرٍ، فَلَهُ، بِمَا غَطّتْ يَدُهُ بِكُلّ شَعْرَةٍ، سَنَةٌ. قالَ: أيْ رَبّ ثُمّ مَهْ؟ قالَ: ثُمّ الْمَوْتُ. قالَ: فالآنَ. فَسَأَلَ اللّهَ أنْ يُدْنِيَهُ مِنَ الأرْضِ الْمُقَدّسَةِ رَمْيَةً بِحَجَرٍ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَلَوْ كُنْتُ ثَمّ، لأرَيْتُكُمْ قَبْرَهُ إلَى جَانِبِ الطّرِيق، تَحْتَ الْكَثِيبِ الأحْمَرِ».

6096 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاق. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قالَ هَذَا مَا حَدّثَنَا أبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أحَادِيثَ مِنْهَا: وَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «جَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ إلَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ. فَقالَ لَهُ: أجِبْ رَبّكَ. قالَ فَلَطَمَ مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ عَيْنَ مَلَكِ الْمَوْتِ فَفَقَأهَا. قالَ فَرَجَعَ الْمَلَكُ إلَى اللّهِ تَعَالَى فَقَالَ: إنّكَ أرْسَلْتَنِي إلَى عَبْدٍ لَكَ لاَ يُرِيدُ الْمَوْتَ. وَقَدْ فَقَأَ عَيْنِي. قال فَرَدّ اللّهُ إلَيْهِ عَيْنَهُ وَقالَ: ارْجِعْ إلَى عَبْدِي فَقُلْ: الْحَيَاةَ تُرِيدُ؟ فَإنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْحَيَاةَ فَضَعْ يَدَكَ عَلَى مَتْنِ ثَوْرٍ، فَمَا تَوَارَتْ يَدُكَ مِنْ شَعْرَةٍ. فَإنّكَ تَعِيشُ بِهَا سَنَةً. قالَ: ثُمّ مَهْ؟ قالَ: ثُمّ تَمُوتُ. قالَ: فَالآنَ مِنْ قَرِيبٍ. رَبّ أمِتْنِي مِنَ الأرْضِ الْمُقَدّسَةِ. رَمْيَةً بِحَجَرٍ. قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَاللّهِ لَوْ أنّي عِنْدَهُ لأرَيْتُكُمْ قَبْرَهُ إلَى جَانِبِ الطّرِيق، عِنْدَ الْكَثِيبِ الأحْمَرِ».

6097 ـ قالَ أبُو إسْحَقَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، بِمِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۆلۈم پەرىشتىسى، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئەۋەتىلدى، ئۇ كېلىپ؛ رەببىڭنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ جېنىڭنى بەر،دىگەندە ، مۇسا ئەلەيھىسسالام بىرنى ئۇرۇپ، ئۇنىڭ كۆزىنى قويۇۋەتتى، پەرىشتە ئالالھنىڭ دەرگاھىغا قايتىپ، مىنى ئۆلۈمنى خالىمايدىغان بەندىگە ئەۋەتىپلا،ئۇ مىنىڭ كۆزۈمنى قويۇۋەتتى، دېدى، ئاندىن ئالالھ ئۇنىڭ كۆزىنى ئەسلىگە قايتۇرۇپ بېرىپ، مۇنداق دېدى، قايتىپ بېرىپ دىگىن، سەن ھايات قېلىشنى مەقسەت قىلامسەن؟ئەگەر ھايات قالماقچى بولساڭ، **الله** مۇنداق دەيدۇ؛مۇسا ئەلەيھىسسالام قولىنى كالىنىڭ دۈمبىسىگە قويسۇن، ئۇنىڭ قولى ياپقان بارلىق تۈكلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ باراۋىرىدە بىر يىلدىن ئۆمۈر بىرەي، پەرىشتە كېلىپ شۇنداق دېدى، ئاندىن مۇسا

ئەلەيھىسسالام، كېيىنچۇ؟ دېۋىدى، ئاندىن يەنە ئۆلسەن دېدى، مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئۇنداق بولسا، ھازىر ئۆلەي دەپ، ئاللاھدىن بەيتۇلمۇقەددەسكە بىر تاش ئېتىم مىقدارى يېقىن قىلىپ بېرىشنى سورىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دېدىكى؛ **اللہ** بىلەن قەسەمكى، ئەگەر مەن شۇ يەردە بولسام، يولنىڭ بىر تەرىپىدىكى، قىزىل دۆۋىنىڭ ئاستىدىكى ئۇنىڭ قەبرىسىنى سىلەرگە كۆرسىتىپ قويغان بولاتتىم، بۇخارى، مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6098 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْهَاشِمِيّ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: بَيْنَمَا يَهُودِيّ يَعْرِضُ سِلْعَةً لَهُ أُعْطِيَ بِهَا شَيْئاً، كَرِهَهُ أَوْ لَمْ يَرْضَهُ ـ شَكّ عَبْدُ الْعَزِيزِ ـ قَالَ: لاَ. وَالّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ عَلَى الْبَشَرِ قَالَ: فَسَمِعَهُ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَلَطَمَ وَجْهَهُ قَالَ: تَقُولُ: وَالّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ عَلَى الْبَشَرِ وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ أَظْهُرِنَا؟ قَالَ: فَذَهَبَ الْيَهُودِيّ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنّ لِي ذِمّةً وَعَهْداً. وَقَالَ: فُلاَنٌ لَطَمَ وَجْهِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ؟» قَالَ: قَالَ (يَا رَسُولَ اللّهِ): وَالّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ عَلَى الْبَشَرِ وَأَنْتَ بَيْنَ أَظْهُرِنَا. قَالَ: فَغَضِبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى عُرِفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ. ثُمّ قَالَ: «لاَ تُفَضّلُوا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللّهِ. فَإِنّهُ يُنْفَخُ فِي الصّورِ فَصُعِقَ مَنْ فِي السّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ إِلاّ مَنْ شَاءَ اللّهُ. قَالَ: ثُمّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى. فَأَكُونُ أَوّلَ مَنْ بُعِثَ. أَوْ فِي أَوّلِ مَنْ بُعِثَ. فَإِذَا مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ آخِذٌ بِالْعَرْشِ. فَلاَ أَدْرِي أَحُوسِبَ بِصَعْقَتِهِ يَوْمَ الطّورِ. أَوْ بُعِثَ قَبْلِي. وَلاَ أَقُولُ: إِنّ أَحَداً أَفْضَلُ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتّى عَلَيْهِ السّلاَمُ».

6099 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، سَوَاءً.

6100 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ وَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: اسْتَبّ رَجُلاَنِ، رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ وَرَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ. فَقَالَ الْمُسْلِمُ: وَالّذِي اصْطَفَى مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم عَلَى الْعَالَمِينَ وَقَالَ الْيَهُودِيّ: وَالّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ عَلَى الْعَالَمِينَ قَالَ: فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ. فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيّ. فَذَهَبَ الْيَهُودِيّ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُخَيّرُونِي عَلَى مُوسَى. فَإِنّ النّاسَ يَصْعَقُونَ فَأَكُونُ أَوّلَ مَنْ يُفِيقُ. فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ. فَلاَ أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَمْ كَانَ مِمّنِ اسْتَثْنَى اللّهُ».

6101 ـ وحدثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الدّارِمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ قَالاَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ وَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: اسْتَبّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ. بِمِثْلِ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ.

6102 ـ وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزّبَيْرِيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: جَاءَ يَهُودِيّ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَدْ لُطِمَ وَجْهُهُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَلاَ أَدْرِي أَكَانَ مِمّنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي، أَوِ اكْتَفَى بِصَعْقَةِ الطّورِ».

6103 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تُخَيّرُوا بَيْنَ الأَنْبِيَاءِ». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ: عَمْرُو بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنِي أَبِي.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مۇسۇلمانلاردىن بىر كىشى بىلەن يەھۇدىيلەردىن بىر كىشى تىللىشىپ قالدى، مۇسۇلمان كىشى؛ ئالەملەرنىڭ ئۈستىگە پەزىلەتتە مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تاللىغان **اللہ** بىلەن قەسەمكى،دېدى، يەھۇدىي؛ ئالەملەرنىڭ ئۈستىگە پەزىلەتتە مۇسا ئەلەيھىسسالامنى تاللىغان **اللہ** بىلەن قەسەمكى،دېدى، شۇچاغدىلا مۇسۇلمان كىشى، يەھۇدىينىڭ يۈزىگە بىر كاچات سالدى،يەھۇدىي رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۆزىنىڭ ۋە ھېلىقى مۇسۇلماننىڭ ئىشىدىن يۈز بەرگەن

ئىشلارنى شىكايەت قىلىپ خەۋەر قىلدى، رەسۇلۇللاھ ھېلىقى مۇسۇلماننى چاقىرتىپ سورىغۇندى، ئۇ بولغان ئىشلارنى خەۋەر قىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: مېنى مۇسانىڭ ئۈستىگە پەزىلەتلىك دەپ ئۈستۈن بىلىشۋالماڭلار، ھەققەتەن كىشىلەر قىيامەت كۈنى قاتتىق چۆچۈپ، قورقۇپ ھۇشىدىن كېتىدۇ،(ئۆلىدۇ) مەنمۇ ئۇلار بىلەن بىرگە ھۇشۇمدىن كېتىمەن، ھۇشىغا كېلىدىغان كىشىنىڭ تۇنجىسى مەن بولىمەن. ناگاھان مۇسا، ئەرشنىڭ بىر تەرىپىنى تۇتۇپ تۇرىدۇ، ئۇ چۆچۈپ ھۇشىدىن كېتىپ، ئاندىن مەندىن بۇرۇن ھۇشىغا كەلدىمۇ؟ ياكى ئاللاھ مۇستەسنا قىلغان چۆچىمايدىغان، ھۇشىدىن كەتمەيدىغان كىشىدىنمۇ؟ (ياكى ئاللاھنىڭ جامالىنى سورىغاندىكى چۆچۈشى ھېساب قىلىندىمۇ؟) ھېچ بىلمىدىم.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەرلەر ئارىسىنى ئۆز ئىختىيارىڭلار بىلەن بىرىنى يەنە بىرىسىدىن پەزىلەتلىك قىلىۋالماڭلار، ھەققەتەن قىيامەت كۈنى كىشىلەر ئۆلۈپ ھەممىسى ھۇشىدىن كېتىدۇ، مەن زىمىن يېرىلىپ، قەبرىدىن تۇنجى بولۇپ چىقىدىغان كىشى بولىمەن، ناگاھان مۇسا ئەرشنىڭ تۈۋرۈكلىرىدىن بىر تۈۋرۈكنى تۇتۇپ تۇرىدۇ، ئۇ چۆچۈپ ھۇشىدىن كىتىپ ئۆلگەن، ئاندىن يەنە ھۇشىغا كەلگەن كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بارمۇ؟ ياكى تۇنجى قېتىمقى ھۇشىدىن كېتىشى ھساب قىلىندىمۇ؟ ھېچ بىلمىدىم.يەنەبىردە؛ سىلەر ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئارىسىنى، بەزىسىنى بەزىسىدىن پەزىلەتلىك قىلماڭلار، (قىلسا ئاللاھ قىلسۇن)، ھەققەتەن سۇر پۈۋدەلگەندە، ئاللاھ خالىغان كىشىدىن باشقا ئاسمان ــ زىمىندىكى بارلىق كىشىلەر ئۆلىدۇ، ئاندىن يەنە بىر قېتىم پۈۋدەلسە، تىرىلىپ قوپقان كىشىنىڭ تۇنجىسى مەن بولىمەن، ناگاھان مۇسا ئەلەيھىسسالام ئەرشكە ئېسىلىپ تۇرىدۇ. ئۇنىڭغا تۇر تېغىدىكى ھۇشىدىن كېتىش ھېساب قىلىندىمۇ ياكى مەندىن بۇرۇن تىرىلىپ قوپتىمۇ؟ ھېچ بىلمىدىم، مەن ھەرگىز بىرەر كىشىنى يۇنۇس، ئىبنى مەتا دىگەن پەيغەمبەردىن ئەۋزەل دىمەيمەن.سەھىھ.

6104 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ وَ شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ قالاَ: حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ وَ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أَنَس بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَتَيْتُ ـ وَفِي رِوَايَةِ هَدّابٍ: مَرَرْتُ ـ عَلَىَ مُوسَىَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عِنْدَ الْكَثِيبِ الأَحْمَرِ. وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلّي فِي قَبْرِهِ».

6105 ـ وحدّثنا عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. أَخْبَرَنَا عِيسَىَ (يَعْنِي ابْنَ يُونُس). ح وَحَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ. كِلاَهُمَا عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أَنَسٍ. ح وَحَدّثنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ. سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَرَرْتُ عَلَىَ مُوسَىَ وَهُوَ يُصَلّي فِي قَبْرِهِ». وَزَادَ فِي حَدِيثِ عِيسَىَ «مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنى سەيرە قىلدۇرۇلغان كېچىسى مەن قىزىل دۆۋىنىڭ يېنىدىكى مۇسانىڭ قەۋرىسى ئۈستىدىن ئۆتتۇم، ئۇ قەبرىدە ئۆرە تۇرۇپ، ناماز ئوقۇۋېتىپتۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1093 - باب في ذكر يونس عليه السلام، وقول النبي صلى الله عليه وسلم «لا ينبغي لعبد أن يقول: أنا خير من يونس بن متى»

6106 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالُوا: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. قَالَ: سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ «قَالَ ـ يَعْنِي اللّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَىَ ـ لاَ يَنْبَغِي لِعَبْدٍ لِي (وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: لِعَبْدِي) أَنْ يَقُولَ: أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتّىَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ».
قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ: مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ.

6107 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْعَالِيَةِ يَقُولُ: حَدّثَنِي ابْنُ عَمّ نَبِيّكُمْ صلى الله عليه وسلم (يَعْنِي ابْنَ عَبّاسٍ) عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ: أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتّىَ». وَنَسَبَهُ إِلَىَ أَبِيهِ.

ئىبنى ئاببास، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: الله مۇنداق دەيدۇ:ھەر قانداق بىر بەندەمنىڭ مەن يۇنۇس ئىبنى مەتتا دېگەن پەيغەمبەردىن ياخشى دېيىشى لايىق ئەمەس. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم مەن يۇنۇس ئىبنى مەتا دېگەن پەيغەمبەردىن ياخشى دېسە، ھەققەتەن ئۇ يالغان سۆزلىگەن بولىدۇ. بۇخارى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ھەرگىز، مەن يۇنۇس پەيغەمبەردىن ياخشى دەپ سالمىسۇن. بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

1094 - باب من فضائل يوسف، عليه السلام

6108 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالُوا: حَدّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَنْ أَكْرَمُ النّاسِ؟ قَالَ «أَتْقَاهُمْ» قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ. قَالَ: «فَيُوسُفُ نَبِيّ اللّهِ ابْنُ نَبِيّ اللّهِ ابْنِ نَبِيّ اللّهِ ابْنِ خَلِيلِ اللّهِ» قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ. قَالَ «فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي؟ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيّةِ خِيَارُهُمْ فِي الإِسْلاَمِ. إِذَا فَقُهُوا».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن كىشىلەرنىڭ قايسىسى ئەڭ ھۆرمەتلىك؟دەپ سورالغاندا مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ الله نىڭ نەزلىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ،ھۆرمەتلىكراقى ، ئۇلارنىڭ ئەڭ تەقۋاراقىدۇر دېدى، ئۇلار؛ بىز بۇنىڭدىن سورىمىدۇق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ كىشىلەرنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىك ئۇلۇغراقى، ئىبراھىم خەلىلۇالله نىڭ ئوغلى ئىسھاق ئوغلى يەئقۇپ ئوغلى يۇسۇپ ئەلەيھىسسالامدۇر، (يەنى يۇسۇف ئەلەيھىسسالام ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ پەي نەۋرىسى، بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەرلەردۇر)،دېدى. ئۇلارىيەنە؛ بىز بۇنىڭدىن سورىمىدۇق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ؛ سىلەر

كىشىلەرنىڭ ، ئەرەبلەرنىڭ كاڭ مەدەنلىرىدىن سوراپسىلەردە؟دېدى، ئۇلار؛ ھەئە شۇنداق دىگەندە، رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سىلەرنىڭ جاھالىيەتتىكى ياخشى كىشىڭلار ، دىندا فىقھى قانۇنشۇناس ئالىم

بولسىلا، ئىسلام دىنىدىمۇ ياخشى كىشىلەردۇر،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

1095 ـ باب من فضائل زكرياء، عليه السلام

6109 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أَبي رَافِعٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كَانَ زَكَرِيَاءُ نَجّاراً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: زەكەرىييا

ئەلەيھىسسالام ياغاچچى ئىدى، (يەنى ئۆز قولىنىڭ ئەمگىكىدىن ھالالدىن يەيتتى)، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە

1096 ـ باب من فضائل الخضر، عليه السلام

6110 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ مُحمّدٍ النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ أَبي عُمَرَ الْمَكّيّ. كُلّهُمْ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبي عُمَرَ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. حَدّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ. قَالَ: قُلْتُ لاِبْنِ عَبّاسٍ: إِنّ نَوْفاً الْبِكَالِيّ يَزْعُمُ أَنّ مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ، صَاحِبَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَيْسَ هُوَ مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ، عَلَيْهِ السّلاَمُ. فَقَالَ: كَذَبَ عَدُوّ اللّهِ. سَمِعْتُ أُبَيّ بْنَ كَعْبٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «قَامَ مُوسَى عَلَيْهِ السّلاَمُ خَطِيباً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ. فَسُئِلَ: أَيّ النّاسِ أَعْلَمُ؟ فَقَالَ: أَنَا أَعْلَمُ. قَالَ: فَعَتَبَ اللّهِ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ. فَأَوْحَى اللّهُ إِلَيْهِ: أَنّ عَبْداً مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ. قَالَ مُوسَى: أَيْ رَبّ كَيْفَ لِي بِهِ؟ فَقِيلَ لَهُ: احْمِلْ حُوتاً فِي مِكْتَلٍ. فَحَيْثُ تَفْقِدُ الْحُوتَ فَهُوَ ثَمّ. فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ فَتَاهُ. وَهُوَ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ. فَحَمَلَ مُوسَى، عَلَيْهِ السّلاَمُ، حُوتاً فِي مِكْتَلٍ. وَانْطَلَقَ هُوَ وَفَتَاهُ يَمْشِيَانِ حَتّى أَتَيَا الصّخْرَةَ. فَرَقَدَ مُوسَى، عَلَيْهِ السّلاَمُ، وَفَتَاهُ. فَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ، حَتّى خَرَجَ مِنَ الْمِكْتَلِ، فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ. قَالَ: وَأَمْسَكَ اللّهُ عَنْهُ جِرْيَةَ الْمَاءِ حَتّى كَانَ مِثْلَ الطّاقِ. فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَباً. وَكَانَ لِمُوسَى وَفَتَاهُ عَجَباً. فَانْطَلَقَا بَقِيّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتَهُمَا. وَنَسِيَ صَاحِبُ مُوسَى أَنْ يُخْبِرَهُ. فَلَمّا أَصْبَحَ مُوسَى، عَلَيْهِ السّلاَمُ، قَالَ لِفَتَاهُ: آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَباً. قَالَ: وَلَمْ يَنْصَبْ حَتّى جَاوَزَ الْمَكَانَ الّذِي أُمِرَ بِهِ. قَالَ: أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصّخْرَةِ فَإِنّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلاّ الشّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَباً. قَالَ مُوسَى: ذَلِكَ مَا كُنّا نَبْغِي فَارْتَدّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصاً. قَالَ: يَقُصّانِ آثَارَهُمَا. حَتّى أَتَيَا الصّخْرَةَ فَرَأَى رَجُلاً مُسَجّى عَلَيْهِ بِثَوْبٍ. فَسَلّمَ عَلَيْهِ مُوسَى. فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ: أَنّى بِأَرْضِكَ السّلاَمُ؟ قَالَ: أَنَا مُوسَى. قَالَ: مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: إِنّكَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللّهِ عَلّمَكَهُ اللّهُ لاَ أَعْلَمُهُ. وَأَنَا عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللّهِ عَلّمَنِيهِ لاَ تَعْلَمُهُ. قَالَ لَهُ مُوسَى، عَلَيْهِ السّلاَمُ: هَلْ أَتّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلّمَنِي مِمّا عُلّمْتَ رُشْداً؟ قَالَ: إِنّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْراً. وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْراً. قَالَ: سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللّهُ صَابِراً وَلاَ أَعْصِي لَكَ أَمْراً. قَالَ لَهُ الْخَضِرُ: فَإِنِ اتّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْراً. قَالَ: نَعَمْ. فَانْطَلَقَ الْخَضِرُ وَمُوسَى يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ. فَمَرّتْ بِهِمَا سَفِينَةٌ. فَكَلّمَاهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمَا. فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُمَا بِغَيْرِ نَوْلٍ. فَعَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى لَوْحٍ مِنْ أَلْوَاحِ السّفِينَةِ فَنَزَعَهُ. فَقَالَ لَهُ مُوسَى: قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ، عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا. لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً إِمْراً. قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ إِنّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْراً. قَالَ: لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْراً. ثُمّ خَرَجَا مِنَ السّفِينَةِ. فَبَيْنَمَا هُمَا يَمْشِيَانِ عَلَى السّاحِلِ إِذَا غُلاَمٌ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ. فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ، فَاقْتَلَعَهُ بِيَدِهِ، فَقَتَلَهُ. فَقَالَ مُوسَى: أَقَتَلْتَ نَفْساً زَاكِيَةً بِغَيْرِ نَفْسٍ؟ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً نُكْراً. قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْراً؟ قَالَ: وَهَذِهِ أَشَدّ مِنَ الأُولَى. قَالَ: إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي. قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنّي عُذْراً. فَانْطَلَقَا حَتّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيّفُوهُمَا. فَوَجَدَا فِيهَا جِدَاراً يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضّ فَأَقَامَهُ. يَقُولُ مَائِلٌ. قَالَ الْخَضِرُ بِيَدِهِ هَكَذَا. فَأَقَامَهُ. قَالَ لَهُ مُوسَى: قَوْمٌ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يُضَيّفُونَا وَلَمْ يُطْعِمُونَا، لَوْ شِئْتَ لاَتّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْراً. قَالَ: هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ. سَأُنَبّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْراً». قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَرْحَمُ اللّهُ مُوسَى. لَوَدِدْتُ أَنّهُ كَانَ صَبَرَ حَتّى يُقَصّ عَلَيْنَا مِنْ أَخْبَارِهِمَا». قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَانَتِ الأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَاناً». قَالَ: «وَجَاءَ عُصْفُورٌ حَتّى وَقَعَ عَلَى حَرْفِ السّفِينَةِ. ثُمّ نَقَرَ فِي الْبَحْرِ. فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ: مَا نَقَصَ عِلْمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللّهِ إِلاّ مِثْلَ مَا نَقَصَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنَ الْبَحْرِ».

قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ: وَكَانَ يَقْرَأُ: وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْباً. وَكَانَ يَقْرَأُ: وَأَمّا الْغُلاَمُ فَكَانَ كَافِراً.

6111 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْقَيْسِيّ. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَقَبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ: قِيلَ لاِبْنِ عَبّاسٍ: إِنّ نَوْفاً يَزْعُمُ أَنّ مُوسَى الّذِي ذَهَبَ يَلْتَمِسُ الْعِلْمَ لَيْسَ بِمُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. قَالَ: أَسَمِعْتَهُ؟ يَا سَعِيدُ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: كَذَبَ نَوْفٌ.

6112 ـ حَدّثَنَا أُبَيّ بْنُ كَعْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّهُ بَيْنَمَا مُوسَىَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ، فِي قَوْمِهِ يُذَكّرُهُمْ بِأَيّامِ اللّهِ. وَأَيّامُ اللّهِ نَعْمَاؤُهُ وَبَلاَؤُهُ. إِذْ قَالَ: مَا أَعْلَمُ فِي الأَرْضِ رَجُلاً خَيْراً أَوْ أَعْلَمَ مِنّي. قَالَ: فَأَوْحَى اللّهُ إِلَيْهِ. إِنّي أَعْلَمُ بِالْخَيْرِ مِنْهُ. أَوْ عِنْدَ مَنْ هُوَ. إِنّ فِي الأَرْضِ رَجُلاً هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ. قَالَ: يَا رَبّ فَدُلّنِي عَلَيْهِ. قَالَ: فَقِيلَ لَهُ: تَزَوّدْ حُوتاً مَالِحاً. فَإِنّهُ حَيْثُ تَفْقِدُ الْحُوتَ. قَالَ: فَانْطَلَقَ هُوَ وَفَتَاهُ حَتّىَ انْتَهَيَا إِلَىَ الصّخْرَةِ. فَعُمّيَ عَلَيْهِ. فَانْطَلَقَ وَتَرَكَ فَتَاهُ. فَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمَاءِ. فَجَعَلَ لاَ يَلْتَئِمُ عَلَيْهِ. صَارَ مِثْلَ الْكُوّةِ. قَالَ: فَقَالَ فَتَاهُ: أَلاَ أَلْحَقُ نَبِيّ اللّهِ فَأُخْبِرَهُ؟ قَالَ: فَنُسّيَ. فَلَمّا تَجَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ: آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَباً. قَالَ: وَلَمْ يُصِبْهُمْ نَصَبٌ حَتّىَ تَجَاوَزَا. قَالَ: فَتَذَكّرَ قَالَ: أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَىَ الصّخْرَةِ فَإِنّي نَسِيتُ الْحُوتَ. وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلاّ الشّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ. وَاتّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَباً. قَالَ: ذَلِكَ مَا كُنّا نَبْغِي فَارْتَدّا عَلَىَ آثَارِهِمَا قَصَصاً. فَأَرَاهُ مَكَانَ الْحُوتِ. قَالَ: هَهُنَا وُصِفَ لِي. قَالَ: فَذَهَبَ يَلْتَمِسُ فَإِذَا هُوَ بِالْخَضِرِ مُسَجّى ثَوْباً، مُسْتَلْقِياً عَلَى الْقَفَا. أَوْ قَالَ عَلَى حُلاَوَةِ الْقَفَا. قَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. فَكَشَفَ الثّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ قَالَ: وَعَلَيْكُمُ السّلاَمُ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: أَنَا مُوسَى. قَالَ: وَمَنْ مُوسَىَ؟ قَالَ: مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. قَالَ: مَجِيءٌ مَا جَاءَ بِكَ؟ قَالَ: جِئْتُ لِتُعَلّمَنِي مِمّا عُلّمْتَ رُشْداً. قَالَ: إِنّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْراً. وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىَ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْراً. شَيْءٌ أُمِرْتُ بِهِ أَنْ أَفْعَلَهُ إِذَا رَأَيْتَهُ لَمْ تَصْبِرْ. قَالَ: سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللّهُ صَابِراً وَلاَ أَعْصِي لَكَ أَمْراً. قَالَ: فَإِنِ اتّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتّىَ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْراً. فَانْطَلَقَا حَتّى إِذَا رَكِبَا فِي السّفِينَةِ خَرَقَهَا. قَالَ: انْتَحَى عَلَيْهَا. قَالَ لَهُ مُوسَى، عَلَيْهِ السّلاَمُ: أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئَاً إِمْراً. قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ إِنّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْراً؟ قَالَ: لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْراً. فَانْطَلَقَا حَتّىَ إِذَا لَقِيَا غِلْمَاناً يَلْعَبُونَ. قَالَ: فَانْطَلَقَ إِلَىَ أَحَدِهِمْ بَادِيَ الرّأْيِ فَقَتَلَهُ. فَذُعِرَ عِنْدَهَا، مُوسَىَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ، ذَعْرَةً مُنْكَرَةً. قَالَ: أَقَتَلْتَ نَفْساً زَاكِيَةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً نُكْراً». فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عِنْدَ هَذَا الْمَكَانِ: «رَحْمَةُ اللّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى مُوسَىَ. لَوْلاَ أَنّهُ عَجّلَ لَرَأَى الْعَجَبَ. وَلَكِنّهُ أَخَذَتْهُ مِنْ صَاحِبِهِ ذَمَامَةٌ. قَالَ: إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي. قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنّي عُذْراً. وَلَوْ صَبَرَ لَرَأَى الْعَجَبَ». ـــ قَالَ: وَكَانَ إِذَا ذَكَرَ أَحَداً مِنَ الأَنْبِيَاءِ بَدَأَ بِنَفْسِهِ. «رَحْمَةُ اللّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى أَخِي كَذَا. رَحْمَةُ اللّهِ عَلَيْنَا ـــ «فَانْطَلَقَا حَتّىَ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ لِئَاماً فَطَافَا فِي الْمَجَالِسِ فَاسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا. فَأَبَوْا أَنْ يُضَيّفُوهُمَا. فَوَجَدَا فِيهَا جِدَاراً يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضّ فَأَقَامَهُ. قَالَ: لَوْ شِئْتَ لاَتّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْراً. قَالَ: هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ وَأَخَذَ بِثَوْبِهِ. قَالَ: سَأُنَبّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْراً. أَمّا السّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ. فأردت أن أَعِيبَهَا وكان وراءهم ملك. فَإِذَا جَاءَ الّذِي يُسَخّرُهَا وَجَدَهَا مُنْخَرِقَةً فَتَجَاوَزَهَا فَأَصْلَحُوهَا بِخَشَبَةٍ. وَأَمّا الْغُلاَمُ فَطُبِعَ يَوْمَ طُبِعَ كَافِراً. وَكَانَ أَبَوَاهُ قَدْ عَطَفَا عَلَيْهِ. فَلَوْ أَنّهُ أَدْرَكَ أَرْهَقَهُمَا طُغْيَاناً وَكُفْراً. فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدّلَهُمَا رَبّهُمَا خَيْراً مِنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْماً. وَأَمّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلاَمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ» إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

6113 ـ وحدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ يُوسُفَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُوسَىَ. كِلاَهُمَا عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَـٰقَ. بِإِسْنَادِ التّيْمِيّ عَنْ أَبِي إِسْحَـٰقَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

6114 ـ وحدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَرَأَ: لَتَخِذْتَ عَلَيْهِ أَجْراً.

6115 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبّاسٍ أَنّهُ تَمَارَىَ هُوَ وَالْحُرّ بْنُ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ الْفَزَارِيّ فِي صَاحِبِ مُوسَىَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ. فَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: هُوَ الْخَضِرُ. فَمَرّ بِهِمَا أُبَيّ بْنُ كَعْبٍ الأَنْصَارِيّ. فَدَعَاهُ ابْنُ عَبّاسٍ فَقَالَ: يَا أَبَا الطّفَيْلِ هَلُمّ إِلَيْنَا. فَإِنّي قَدْ تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الّذِي سَأَلَ السّبِيلَ إِلَىَ لُقِيّهِ. فَهَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَذْكُرُ شَأْنَهُ؟. فَقَالَ أُبَيّ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «بَيْنَمَا مُوسَىَ فِي مَلإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ. إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ: هَلْ تَعْلَمُ أَحَداً أَعْلَمَ مِنْكَ؟ قَالَ مُوسَىَ: لاَ. فَأَوْحَى اللّهُ إِلَىَ مُوسَىَ: بَلْ عَبْدُنَا الْخَضِرُ. قَالَ: فَسَأَلَ مُوسَىَ السّبِيلَ إِلَىَ لُقِيّهِ. فَجَعَلَ اللّهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً. وَقِيلَ لَهُ: إِذَا افْتَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنّكَ سَتَلْقَاهُ. فَسَارَ مُوسَىَ مَا شَاءَ اللّهُ أَنْ يَسِيرَ. ثُمّ قَالَ لِفَتَاهُ: آتِنَا غَدَاءَنَا. فَقَالَ فَتَى مُوسَىَ، حِينَ سَأَلَهُ الْغَدَاءَ: أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَىَ الصّخْرَةِ فَإِنّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلاّ الشّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ. فَقَالَ مُوسَىَ لِفَتَاهُ: ذَلِكَ مَا كُنّا نَبْغِي. فَارْتَدّا عَلَىَ آثَارِهِمَا قَصَصاً. فَوَجَدَا خَضِراً. فَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا مَا قَصّ اللّهُ فِي كِتَابِهِ».

إِلاّ أَنّ يُونُسَ قَالَ: فَكَانَ يَتّبِعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ.

ئىبنى ئاbbas رەزىيەاللە ئەنھۇ بەنى ئىسرائىلنىڭ پەيغەمبىرى مۇسا، خىزىر بىلەن ھەمراھ بولغان مۇسا ئەمەسكەن دېگەن نەۋفكە قاتتىق رەددىيە بېرىپ مۇنداق دېدى: ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسا ئەلەيھىسسالام بەنى ئىسرائىللار ئارىسىدا تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى، ئۇ كىشىلەرگە الله نىڭ نېئمەتلىرىنى ئەسلەتتى، ئۇنىڭدىن كىشىلەرنىڭ قايسى ئەڭ ئالىم؟ دەپ سورالدى، ئۇ مەن دەپ جاۋاب بەردى، ئۇ ئىلىمنى ئاللاھقا نىسبەت بەرمىگەچكە يەنى ئاللاھ ئالىم، ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى ۋە بىلدۈرۈشى ۋەھى قىلىشى بىلەن ئاندىن مەن ئالىم دېمىگەچكە، ئاللاھتائالا ئۇنىڭغا كايىپ، تاپا

قىلدى، ۋە مۇنداق ۋەھى قىلدى: ھەقىقەتەن ئىككى دېڭىزنىڭ بىرلىشىدىغان جايىدا تۇرۇشلۇق مېنىڭ بىر بەندەم بار، ئۇ سەندىن ئالىمراق دېدى، مۇسا ئەلەيھىسسالام ئى رەببىم!مەن ئۇنىڭدىن قانداق قىلسام ئىلىم ئالالايمەن؟ دېدى، مۇساغا: سەن تائام قىلىشىڭ ئۈچۈن پىشۇرۇلغان ئۆلۈك بېلىقنى سېۋەت، زەمبىلگە سېلىپ، ئۇنى ئېزدە، سەن ئۇ بېلىقنى يۈتتۈرۈپ قويغان جايدا شۇ بەندەم بار دېدى، مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئۇنىڭ ياش يىگىتى، يۇشەئىبنى نۇن بىللە ماڭدى، ئۇلار بېلىقنى زەمبىلگە سېلىپ ماڭدى، تاكى ئۇلار چوڭ بىر تاشنىڭ يېنىغا كېلىپ، بېشىنى تاشقا قويۇپ ئۇخلاپ قالدى، بېلىق زەمبىلدىن تىرىلىپ چىقىپ، دېڭىزغا ئاجايىپ يول ئالدى، بۇ ئىش مۇسا بىلەن ئۇ يىگىتكە ئاجايىپ ئىش ئىدى، ئاندىن ئۇلار كۈننىڭ قالغان قىسمىدا ۋە بىر كېچە يول يۈردى، تاڭ ئاتقاندا مۇسا، ياش يىگىتكە، ئەتىگەنلىك تامقىمىزنى ئېلىپ كەلگىن، ھەقىقەتەن بۇ سەپىرىمىزدە قاتتىق چارچاپ كەتتۇق دېدى، مۇسا ئەلەيھىسسالام، ئاللاھتائالا ئۇنى بۇيرىغان ماكاندىن ئۆتۈپ كەتمىگىچە قەتئىي سەپەردىن چارچاپ باقمىغان، مۇشەققەت ھېس قىلىپ باقمىغان، ئۇ بەلگىلەنگەن جايدىن ئۆتۈپ كېتىپ، چارچىدى، ئاندىن مۇساغا ياش خادىم:« بىز چوڭ تاش ئاستىدا ئارام ئېلىۋاتقاندا يۈز بەرگەن ئىشتىن يەنى پىشۇرۇلغان بېلىقنىڭ تىرىلىپ، سېۋەتتىن سەكرەپ چىقىپ دەرياغا كىرىپ كەتكەنلىكىدىن ئىبارەت قىزىق ئىشتىن خەۋىرىڭ يوقمۇ؟ مەن راستىنلا بېلىقنى ئۇنتۇپتىمەن، بېلىقنىڭ ئاجايىپ ۋەقەسىنى ساڭا ئېيتىپ بېرىشنى پەقەت شەيتان ماڭا ئۇنتۇلدۇرۇپتۇ، بېلىق دەرياغا ئاجايىپ يول ئالغان ئىدى» دېدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام: بىزنىڭ تەلەپ قىلىپ ئىزدەيدىغىنىمىز دەل ئاشۇ ئىدى، دېدى ــ دە: ئىككىسى كەلگەن ئىزى بويىچە كەينىگە يېنىشتى» ئۇلار تاشنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا ناگاھان بىر كىشى كىيىمگە يۆگىنىۋېلىپ تۇرۇپتۇ، مۇسا، سالام قىلدى، خىزىر ئەلەيھىسسالام: بۇ زېمىنىڭدا سالام قەيەردىن كەلگەندۇ دەپ ئۆزىگە خىتاپ قىلدى، مۇسا: مەن مۇسا بولىمەن دېدى، خىزىر: بەنى ئىسرائىلنىڭ پەيغەمبىرى مۇسامۇ؟ دېدى، مۇسا ئەلەيھىسسالام: ھەئە شۇنداق، ئاللاھتائالا ساڭا بىلدۈرگەن، توغرا ئىلىمنى ماڭا ئۆگىتىشىڭ ئۈچۈن ساڭا ئەگىشىپ سۆھبىتىڭدە بولايمۇ؟ دېدى، خىزىر: سەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋرى ــ تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن ، ئى مۇسا! ھەقىقەتەن مەن، ئاللاھتائالا ماڭا بىلدۈرۈپ ئۆگەتكەن، ئاللاھنىڭ ئىلىمدىن ئالاھىدە بىر ئىلىم ئۈستىدە سەن ئۇنى بىلەلمەيسەن، سەنمۇ ئاللاھتائالا ساڭا بىلدۈرگەن، ئاللاھنىڭ ئىلىمدىن بىر ئىلىم ئۈستىدە مەن ئۇ ئىلىمنى بىلمەيمەن، سەن چوڭقۇر تونۇپ يەتمىگەن، سېنىڭ خەۋىرىڭ يوق ئىشقا قانداقمۇ سەۋرى ــ تاقەت قىلىپ تۇرالايسەن؟ دېدى، مۇسا ئېيتتى: ئاللاھ خالىسا مىنى سەۋرى قىلغۇچى كۆرىسەن، سېنىڭ بۇيرۇقىڭغا خىلاپلىق قىلمايمەن، خىزىر ئۇنىڭدىن يولۇققان ئىشلار توغرىسىدا سورىماسلىق توغرىسىدا ۋەدە ئېلىۋېلىپ، ئۇلار دەريا بويىنى بويلاپ يۈرۈپ كەتتى، ئاندىن بىر كېمىچى ئۆتۈپ قالدى، ئۇلار كېمىچىلەرگە ئۆزلىرىنى ئېلىۋېلىش توغرىسىدا سۆز قىلدى، ئۇلار خىزىرنى تونۇپ، ئۇ ئىككەيلەننى ھەقسىز ئېلىۋالدى، ئاندىن ئۇلار كېتىۋاتسا بىر قۇشقاچ كېلىپ، كېمىنىڭ بىر تەرىپىگە چۈشۈپ، دەريادىن بىر ياكى ئىككى چوقۇپ سۇ ئىچتى، ئاندىن خىزىر مۇنداق دېدى: ئى مۇسا! مېنىڭ ئىلمىم بىلەن سېنىڭ ئىلمىڭ، ئاللاھتائالانىڭ ئىلمىدىن پەقەت مۇشۇ قۇشقاچ مۇشۇ دەريا، دېڭىزدىن بىر قېتىم چوقۇپ سۇ ئىچكەنچىلىك ئىشتۇر، (ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىزدۇر، سەن بىز ھېچنەرسىنى بىلمەيمىز) دەپ ئاندىن خىزىر كېمىنىڭ شاللىرىدىن، تاختايلىرىدىن بىر تاختىنى يۇلۇپ ئېلىۋەتتى، مۇسا: بۇ كىشلەر بىزنى ھەقسىز ئېلىۋالسا، سەن بۇ كېمە ئەھلىنى

ھالاك قىلىش ئۈچۈن بۇ كىمنى تېشۋېتەمسەن؟ دېدى، خىزىر: سەن ھەقىقەتەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋرى ــ تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن، دېمىدىممۇ؟ دېدى. مۇسا ئېيتتى: ئەھدىنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىمغا مېنى ئەيىبلىمە، سەن بىلەن بىللە بولۇشقا مېنى قىيىن ھالغا چۈشۈرۈپ قويما» بۇ تۇنجى قېتىمقىسى مۇسا ئەلەيھىسسالامدىن ئۇنتۇپ قالغانلىقىدىن يۈز بەرگەن كەمچىللىك ئىدى، ئۇلار يۈرۈپ كەتتى، ئاندىن ئۇلار كېتىۋاتسا، ناگاھان بىر كىچىك بالا ئۇششاق بالىلار بىلەن ئويناۋاتقىدەك، خىزىر بۇ بالىنىڭ بېشىنى ئۈستۈندىن تۇتۇپ قولى بىلەن يۇلۇۋەتتى، ئۇ بالىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى، مۇسا: ئۇنىڭغا سەن بىر بىگۇناھ جاننى ناھەق ئۆلتۈردۈڭ، سەن ھەقىقەتەن ياۋۇز ئىشنى قىلدىڭ دېدى، خىزىر: سەن ھەقىقەتەن مەن بىلەن بىللە بولۇشقا سەۋرى ــ تاقەت قىلىپ تۇرالمايسەن، دېمىدىممۇ؟ دېدى ــ دە ئۇلار يۈرۈپ كەتتى، مۇسا بۇ قېتىم بىرەر سوئال سورىسا، ھەمراھ قىلماسلىق توغرىسىدا ئەھدى بېرىپ ماڭدى، ئۇلار بىر شەھەرگە يېتىپ كەلدى، شەھەر ئاھالىسىدىن تائام سورىدى، ئۇلار بۇ ئىككەيلەننى مېھمان قىلىشدىن باش تارتتى، ئۇلار بۇ شەھەردە ئۆرۈلۈپ چۈشەي دەپ قالغان بىر تامنى ئۇچراتتى، ئۇنى خىزىر قولى بىلەن سىلاپ تۈزلەپ قويدى، مۇسا ئېيتتى: ئەگەر خالىساڭ بۇ ئىش ئۈچۈن ئەلۋەتتە ئىش ھەققى ئالغان بولاتتىڭ، خىزىر ئېيتتى، مانا بۇ سەن بىلەن مېنىڭ ئايرىلىش ۋاختىمىز، سەن سەۋرى ــ تاقەت قىلىپ تۇرالمىغان يۇقىرقى ئۈچ ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى مەن ساڭا چۈشەندۈرۈپ قوياي.........

سۈرە كەھپە 59 ــ ئايەتتىن 82 ــ ئايەتكىچە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئاللاھتائالا مۇساغا رەھمەت قىلسۇن، ئەگەر ئۇ بۇ ئىككىسىنىڭ ئىشلىرىدىن ئاجايىپ ــ غارايىپلارنى بىزگە سۆزلەپ بەرگىچە سەۋرە قىلىپ تۇرغان بولسا ھە! بىز شۇنى ئارزۇ قىلاتتۇق دېگەن، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى قاتارلىقلار توپلىغان، بۇخارىدىمۇ بار بولۇپ، سەھىھ. كىمنى بولسا، كەمبەغەل، نامراتلار ئۈچۈن ئەيىبلىك قىلىپ قويۇپ، زالىم پادىشاھدىن ساقلاپ قالغان، بالا بولسا، ئەزەلدىن ئاللاھنىڭ ئىلمىدا كاپىر ئىدى، ئاتا ــ ئانىسىنى ئاياپ ھەم باشقا سالىھ بالا ئاتا قىلىنىشى ئۈچۈن ئاللاھ تەرىپىدىن غەيبنى بىلىپ تۇرۇپ ئۆلتۈرگەن، تامنى بولسا، ئاستىدا ئىككى يېتىمنىڭ خەزىنىسى بار ئىدى، ئۇلار چوڭ بولۇپ ئېلىۋالسۇن ئۈچۈن تۈزلەپ قويدى.

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى.

1. جامائەتكە خۇتبە، نۇتۇق سۆزلەش مۇھىم، بۇ جەرياندا سوئال سورىسا بولىدۇ.
2. ئىلمىنى ئاللاھقا نىسبەت بېرىش، مانا مەن ئالىم دەپ چوڭچىلىق قىلماسلىق، كەمتەر بولۇش.
3. ئىلىم ئېلىش پەرىز، پەيغەمبەرمۇ ئىلىم ئالغان،ئىلىم ئېلىپ ئېشىپ قالسىمۇ يەنە ئېلىش لازىم.
4. ئۆلۈك بېلىقنىڭ تىرىلىشىدە، مۆجىزە بار بولۇپ، بۇ قىيامەت كۈنى تىرىلىشكە دەلىل، ھۆججەت.
5. ئاللاھ بۇيرىغان بەلگىلىمىدىن تاجاۋۇز قىلىپ ئۆتۈپ ھەددىدىن ئاشسا، ئۆزى جاپادا قالىدۇ.
6. خىزىر تەنھا ئىبادەت، ئىلىم بىلەنلا ئۆتەتتى، ئۇ ئولتۇرغان جاي يېشىل بولۇپ كەتكەچكە، خىزىر دېيىلگەن.
7. سالام قىلىش قەدىمى ئىبادەتتۇر.
8. ئىلىم ئىككى خىل بولىدۇ، ئىلمى باتىن، يەنى ئىلمى لەدۇن، بۇ ئىلمىنى ئاللاھلا بىلىدۇ ۋە ئاللاھتائالا ئۆزى بىلدۈرگەن كىشى بىلىدۇ، بۇ سىر ئىلمى، غەيىپ ئىلمى بولۇپ، ئاللاھ بۇنى مەخپى تۇتقان، مۇسامۇ بىلەلمىگەن، بۇ ئىلمىنى ئاللاھ بىلدۈرمىسە، كىشى ئۆزى ئېرىشەمەن دەپ ئېرىشەلمەيدۇ، يۇقىرىدا ئۆتكەن سەھىھ

ھەدىستە، ھەقىقەتەن ئىلىم ئېلىش، دەرىس ئوقۇش بىلەن بولىدۇ دېيىلگەن ساھابىلار، تابىئىنلار، قانداق ئىلىم ئالغان بولسا، بىزمۇ شۇنداق ئىلىم ئالىمىز، ئارزۇ، خىيال، گۇمان، ھېچ نەرسىنى بىھاجەت قىلالمايدۇ، دىنى، قۇرئان، ھەدىسنى بىرىنچى بولۇپ، ئاللاھ، ئاندىن پەيغەمبىرى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئاندىن دىن يەتكۈزۈلگەن قۇرئان نازىل قىلىنغان ھەدىس سۆزلەنگەن ساھابىلار، ئاندىن تابىئىنلار، ھەقىقى توغرا چۈشىنىدۇ، سىز ئالىمۇ؟ ياكى ئاللاھ، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ۋە ساھابە، تابىئىنلار ئالىمۇ؟ دەلىل — ئىسپاتىنى شۇلاردەك چۈشىنىڭ، ئىككىنچى ئىلىم مۇساغا بىلدۈرۈلگەن، شەرىئەت ئىلمى بولۇپ، ئۇ تەۋراتتا نازىل قىلىنغان، ھازىر بولسا تەۋرات، ئىنجىللار ئەمەلدىن قالدى، ھازىر قۇرئان، سەھىھ ھەدىسكە، ئىجماﺋ، قىياسقا تايىنىمىز. بىزگە ئەقىدە، ئىبادەتتە ياكى مۇئامىلە، تەرەققىياتتا بولسۇن، قۇرئان، سەھىھ ھەدىسلەر يېتەرلىك، كۇپايە.بىدئەتنىڭ، خۇراپاتنىڭ كېرىكى يوق، بىز مانا مۇشۇ ھەقىقەت ئۈچۈن كۆرەش قىلىۋاتىمىز، ئىلىم، پەلسەپە، ھېكمەت، ئەقىدە، ئىبادەت، ھەممە جەھەتتىن قۇرئان كەرىم بىلەن سەھىھ ھەدىس كۇپايە، ئاسماندا ئۇچسىمۇ ئوتتا كۆيسىمۇ، دېڭىزدىكى سۇ يۈزىدە ئايىغى نەم بولماي ماڭسىمۇ، قۇرئان بىلەن سەھى ھەدىسكە زىت، خىلاپ بولسا، ئۇنى چۆرۈۋەت، يىراققا تاشلىۋەت، چۈنكى، ئۇ دەججال، شەيتانغا ئوخشاشتۇر، خۇلاسە؛ ئىلمىنى، ساھابە، تابىئىنلاردەك ئالايلى، بۇ ئىككى ئىلىم تاقىشىپ قالمايدۇ، بىر — بىرىگە زىت ئەمەس، خىلاپ ئەمەس، سىز كېيىنكى چۈشەنچە سەۋەبلىرىگە قاراڭ، ھەر ئىككى ئىلىم بىر ھەقىقەت ئۈچۈندۇر، قۇرئاننى سەھىھ ھەدىسلەرنى قويۇپ،چۈشۈنۈپ، بىدئەت، خۇراپات، يالغان ئويدۇرما، سۈيقەستكە ئەگەشمەڭ، قاتتىق ھەزەر قىلىڭ، ئى ئاللاھ بىز يەتكۈزدۇق گۇۋاھ بولغىن.

9. سەۋرە قىلىش، چىداش، كەمتەرلىك لازىم، بەدەل تۆلىمەي، نەتىجە ھاسىل بولمايدۇ.

10. ئىلىملىك، ھۆرمەتلىك يۇرت ئاقساقاللىرىنى، ئىمام، خەلىپە، باشلىقلارنى ھەقسىز ئېلىۋالسادۇرۇس.

11. ئاللاھنىڭ ئىلمى چەكسىز، ئاللاھ ھەممىنى، ئۆتكەننى، ھازىرنى، كەلگۈسىنى ئوخشاشلا بىلىدۇ.

12. ئۇ ئۈچ ئىشدا ئۈچ خىل ھېكمەتنى چۈشەندۇق، ئاقىۋەتنى چۈشەندۇق.

13. ئىشلارنى ئالدىن پىلانلاپ، ئۇزۇننى كۆزلەپ، تەدبىر بىلەن ئېلىپ بېرىش لازىم. تەمكىنلىك رەھمانتائالادىن، ئالدىراڭغۇلۇق شەيتاندىن، لېكىن، ئاخىرەت ئەمەللىرىدە، ئىبادەتتە ئالدىراڭغۇلۇق بەك ياخشى، مىس — مىس، لۆم — لۆم بولماي، چاققان بولۇڭ.

46 ـ كتاب فضائل الصحابة رضي اللهُ تعالى عنهم

تۆت خەلىپە قاتارلىق ساھابى رەزىيەللاھ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلىتى

1097 ـ باب من فضائل أبي بكر الصديق، رضي اللهُ عنه

6116 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ وَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارمِيّ (قالَ عَبْدُ اللهِ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) حَبّانُ بْنُ هِلاَلٍ. حَدّثَنا هَمّامٌ. حَدّثَنا ثابِتٌ. حَدّثَنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ أَبَا بَكْرٍ الصّدّيقَ حَدّثَهُ قَالَ: نَظَرْتُ إِلَىَ أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ عَلَىَ رُؤُوسِنَا وَنَحْنُ فِي الْغَارِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَنّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ إِلَىَ قَدَمَيْهِ أَبْصَرَنَا تَحْتَ قَدَمَيْهِ. فَقَالَ:«يَا أَبَا بَكْرٍ مَا ظَنّكَ بِاثْنَيْنِ اللهُ ثَالِثُهُمَا».

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە غارغا يوشۇرۇنغاندا، مۇشرىكلارنىڭ پۇتلىرىنى باشلىرىمىز ئۇستىدىلا كۆردۈم، ئاندىن ئۇلارنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە زەرەر يەتكۈزۈشىدىن ئەنسىرەپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرەرسى پۇتىغا قاراپ قالسىلا، بىزنى كۆرۈپ قالىدۇ دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئەبۇ بەكرى! ئىككى كىشى بولسا، ئۇلارنىڭ ئۈچىنچىسى بىر ئاللاھدۇر، سىنىڭ گۇمانىڭ قانداقراق؟ دىگەن، (يەنى ئاللاھ بىز بىلەن بىللە، خاتىرجەم بولغىن دىگەن).بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6117 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَىَ بْنِ خَالِدٍ. حَدّثَنَا مَعْنٌ. حَدّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النّضْرِ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جَلَسَ عَلَىَ الْمِنْبَرِ فَقَالَ: «عَبْدٌ خَيّرَهُ اللّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ زَهْرَةَ الدّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ. فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ» فَبَكَىَ أَبُو بَكْرٍ. وَبَكَىَ. فَقَالَ: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمّهَاتِنَا. قَالَ: فَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هُوَ الْمُخَيّرُ. وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا بِهِ. وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ أَمَنّ النّاسِ عَلَيّ فِي مَالِهِ وَصُحْبَتِهِ أَبُو بَكْرٍ. وَلَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً خَلِيلاً لاَتّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلاً. وَلَكِنْ أُخُوّةُ الإِسْلاَمِ. لاَ يَبْقَيَنّ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلاّ خَوْخَةَ أَبِي بَكْرٍ».

6118 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَالِمٍ، أَبِي النّضْرِ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ وَ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ. قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم النّاسَ يَوْماً. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ.

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنبەر ئۇستىدە ئولتۇرۇپ؛ ھەقىقەتەن بىر بەندىگە **الله** تائالا بۇدۇنيانىڭ بارلىق زىبۇ ـ زىننەت ياخشىلىقلىرىنى ئۇبەندىنىڭ خالىغىنىچە بىرىشى بىلەن ئۆزىنىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىنى تاللاشقا ئىختىيارلىق بەردى، ئۇبەندە **الله** نىڭ دەرگاھىدىكىنى تاللىدى دېدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى يىغلاپ كىتىپ؛ سىلىگە ئاتا ـ ئانىلىرىمىز پىدا بولسۇن دېدى، بىز ئۇنىڭدىن ئەجەبلىنىپ قالدۇق، كىشىلەر؛ ماۋۇ شەيخقا قاراڭلار، رەسۇلۇللاھ؛ ھەقىقەتەن **الله** تائالا بۇدۇنيانىڭ بارلىق زىبۇ ـ زىننەت ياخشىلىقلىرىنى ئۇبەندىنىڭ خالىغىنىچە بىرىشى بىلەن ئۆزىنىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىنى تاللاشقا ئىختىيارلىق بەرگەن بىر بەندە توغرىسىدا خەۋەر بىرىۋاتسا، بۇ شەيخ؛ سىلىگە ئاتا ـ ئانىلىرىمىز پىدا بولسۇن دەۋاتىدىغۇ دېدى، تاللاشقا ئىختىيارلىق بىرىلگەن بەندە رەسۇلۇللاھ ئىدى، ئەبۇبەكرى بىزنىڭ ئەڭ ئالىمراقىمىز ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ماڭا ، مېلىدا، سۆھبىتىدە، ھەمراھلىقىدا كىشىلەرنىڭ ئەڭ ئىشەنچىلىكى، ئەمىنرەكى، ئەبۇ بەكرىدۇر، ئەگەر مەن ئالاھىدە يېقىن دوست تۇتۇپ قالسام، ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرىنى دوست تۇتىمەن، خاس ياخشى كۆرىمەن، لېكىن، ئىسلام قېرىنداشلىقى، دوستلۇقى ئەۋزەل، مەسجىددە ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىشكىدىن باشقا بارلىق مەسجىدكە قاراشلىق ئىشكلەر (ھاۋادان تەكچىلەر) قالماي تاقىۋېتىلسۇن، دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6119 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ بَشّارٍ العَبْدِيّ. حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ إسْمَاعِيلَ بْن رَجَاءٍ. قالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أبي الْهُذَيلِ يُحَدّثُ عَنْ أبي الأحْوَص، قالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ يُحَدّثُ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، أنّهُ قالَ: «لَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً خَلِيلاً لاَتّخَذْتُ أبَا بَكْرٍ خَلِيلاً. وَلَكِنّهُ أخِي وَصَاحِبِي. وَقدِ اتّخَذَ اللّهُ، عَزّ وَجَلّ، صَاحِبَكُمْ خَلِيلاً».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر مەن ئۈممىتىمدىن بىرىنى دوست تۇتسام، ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرنى دوست تۇتاتتىم، لېكىن، ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىم، ئىسلام قېرىنداشلىقى ئەۋزەل ھەم ئۇ مېنىڭ ھەمراھىم، ساھابەم، (شۇنداقلا مەن ئاللاھنىڭ يېقىن دوستى) الله تائالا مېنى يېقىن دوست تۇتتى. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.يەنەبىردە؛ ئەگەر مەن زېمىن ئەھلىدىن يېقىن دوست تۇتۇپ قالسام، ئەلۋەتتە ئىبنى ئەبۇ قەھافەنى يەنى ئەبۇ بەكرنى تۇتاتتىم، لېكن، ساھىبىڭلار يەنى مەن، ئاللاھنىڭ خەلىلى، يېقىن دوستى.دېيىلگەن.

6120 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى) قالاَ: حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ أبي إسْحَـٰقَ، عَنْ أبي الأحْوَص، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قالَ: «لَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً مِنْ أمّتِي أحَداً خَلِيلاً لاَتّخَذْتُ أبَا بَكْرٍ».

6121 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ. حَدّثنِي سُفْيَانُ عَنْ أبي إسْحَـٰقَ، عَنْ أبي الأحْوَص، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيدٍ. أخْبَرنَا جَعْفرُ بْنُ عَوْنٍ. أخْبَرنَا أبُو عُمَيْسٍ عَن ابْنِ أبي مُلَيْكَة، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً خَلِيلاً لاَتّخَذْتُ ابْنَ أبي قُحَافَة خَلِيلاً»

6122 ـ حدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إسْحَـٰقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قالَ إسْحَـٰقُ: أخْبَرنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنْ مُغِيرَة، عَنْ وَاصِلِ بْن حَيّانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْن أبي الْهُذَيلِ، عَنْ أبي الأحْوَص، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً مِنْ أهْلِ الأرْضِ خَلِيلاً، لاَتّخَذْتُ ابْنَ أبي قُحَافَة خَلِيلاً. وَلَكِنْ صَاحِبُكُمْ خَلِيلُ اللّهُ»

ئىبنى زەبەير، ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر مەن ئۈممىتىمدىن، رەببىمنى قويۇپ رەببىمدىن باشقا بىرەرسىنى يېقىن دوست تۇتسام، ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرنى دوست تۇتاتتىم، لېكىن، ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىم، ئىسلام قېرىنداشلىقى ئەۋزەل ھەم ئۇ مېنىڭ ھەمراھىم، ساھابەم، شۇنداقلا مەن ئاللاھنىڭ يېقىن دوستى. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

6123 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا إسْحَـٰقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. كُلّهُمْ عَنِ الأعْمَش. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْن نُمَيْرٍ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ (وَاللّفْظُ لَهُمَا) قالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ. حَدّثنَا الأعْمَشُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْن مُرّة، عَنْ أبي الأحْوَص، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ألاَ إنّي أبْرَأُ إلَى كُلّ خِلّ مِنْ خِلّهِ. وَلَوْ كُنْتُ مُتّخِذاً خَلِيلاً لاَتّخَذْتُ أبَا بَكْرٍ خَلِيلاً. إنّ صَاحِبَكُمْ خَلِيلُ اللّهِ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەقىقەتەن مەن بارلىق يېقىن دوستلۇقدىن ئاللاھنىڭ دوستلىقىغىلا قاچىمەن، ھەممە دوستلۇقدىن بىزارمەن، پەقەت ئاللاھنىڭ دوستلۇقى ماڭا كۇپايە، ئەگەر يېقىن دوست تۇتۇپ قالسام، ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرنى يېقىن دوست تۇتاتتىم، (لېكىن ئىسلام قېرىنداشلىقى ئەۋزەل) ھەقىقەتەن ساھىبىڭلار يەنى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئاللاھنىڭ يېقىن دوستىدۇر، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6124 ـ حدثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السّلاَسِلِ. فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: أَيّ النّاسِ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ «عَائِشَةُ» قُلْتُ: مِنَ الرّجَالِ؟ قَالَ: «أَبُوهَا» قُلْتُ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: «عُمَرُ» فَعَدّ رِجَالاً.

ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى قوشۇنغا باشلىق قىلىپ زاتى سەلاسىل دېگەن قۇملۇق زېمىنغا ئەۋەتتى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن كېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! كىشىلەرنىڭ قايسىسى سىلىگە ئەڭ سۆيۈملۈك ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ:ئائىشە دېدى، مەن: ئەرلەردىنچۇ؟دېسەم، ئۇنىڭ دادىسى ئەبۇبەكرى دېدى، مەن: ئاندىن قالسىچۇ؟دېسەم ، ئۆمەر دېدى، ئاندىن بىر نەچچە ئەرلەرنى ساناپ بەردى، ئاندىن مەن مېنى ئۇلارنىڭ ئەڭ ئاخىرىدا قىلىپ قويىشىدىن ئەنسىرەپ جىم تۇرۇۋالدىم.بۇخارى،مۇسلىم.

6125 ـ وحدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ عَنْ أَبِي عُمَيْسٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ. سَمِعْتُ عَائِشَةَ، وَسُئِلَتْ: مَنْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُسْتَخْلِفاً لَوِ اسْتَخْلَفَهُ؟ قَالَتْ: أَبُو بَكْرٍ. فَقِيلَ لَهَا: ثُمّ مَنْ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ؟ قَالَتْ: عُمَرُ. ثُمّ قِيلَ لَهَا: مَنْ بَعْدَ عُمَرَ؟. قَالَتْ: أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرّاحِ. ثُمّ انْتَهَتْ إِلَىَ هَذَا.

ئەبۇمۇلەيكەت رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئەگەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەلىپە سايلاپ قويماقچى بولسا، كىمنى سايلاپ قوياتتى؟دەپ سورالغاندا ئۇ؛ ئەبۇبەكرىنى دېدى، ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟دېيىلدى، ئۇ؛ ئۆمەرنى دېدى، ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟دېيىلدى، ئۇ؛ ئەبۇئۇبەيدە ئىبنى جەرراھنى دېدى.ئاندىن مۇشۇجايدا توختىدى.

6126 ـ حدّثني عَبّادُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ امْرَأَةً سَأَلَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً. فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ فَلَمْ أَجِدْكَ؟ ـ قَالَ أَبِي: كَأَنّهَا تَعْنِي الْمَوْتَ ـ قَالَ: «فَإِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ».

6127 ـ وَحَدّثَنِيهِ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ. أَخْبَرَنِي مُحَمّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنّ أَبَاهُ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَكَلّمَتْهُ فِي شَيْءٍ. فَأَمَرَهَا بِأَمْرٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ عَبّادِ بْنِ مُوسَىَ.

جۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا بىر ئايال كېلىپ، بىر ئىش توغرىسىدا سۆز قىلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇ ئايالنى كېيىن ئۆزىنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىشكە بۇيرىدى، ئۇ ئايال: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قېنى دەپ باقسىلا؟ ئەگەر مەن قايتىپ كەلگەندە سىلىنى تاپالمىسام، قانداق قىلىمەن؟دېدى،ـ يەنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىنى كۆزدە تۇتتى ـ رەسۇلۇللاھ:مېنى تاپالمىساڭ، ئەبۇبەكرىنىڭ قېشىغا كەلگىن دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.بۇ ئەبۇبەكرىنىڭ خەلىپە بولىشىغا ئىشارەت ئىدى.

6128 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي مَرَضِهِ: «ادْعِي لِي أَبَا بَكْرٍ، وَأَخَاكِ، حَتّىَ أَكْتُبَ كِتَاباً. فَإِنّي أَخَافُ أَنْ يَتَمَنّىَ مُتَمَنَ وَيَقُولَ قَائِلٌ: أَنَا أَوْلَىَ. وَيَأْبَىَ اللّهُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلاّ أَبَا بَكْرٍ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: داداڭ ئەبۇ بەكرىنى ۋە قېرىندىشىڭنى چاقىرغىن، مەن بىر مەكتۇپ يېزىپ بېرەي، ھەققەتەن مەن ئەبۇ بەكرگە قارشى ئارزۇ قىلغۇچىنىڭ «خەلىپىلىكنى» ئارزۇ قىلىشىدىن ئەنسىرەپ قالدىم، ۋە بىرەرسىنىڭ بۇ ئىشقا مەن لايىق

دىيىشىدىنمۇ ئەنسىرىدىم، ئاللاھ ۋە مۆئمىنلەر ئەبۇ بەكرىدىن باشقىسىغا ئۇنىمايدۇ، پەقەت ئەبۇ بەكرىگىلا ئۇنايدۇ، مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6129 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ أبي عُمرَ الْمَكّيّ. حَدّثنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيّ عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ كَيْسَانَ)، عَنْ أَبي حَازِمٍ الأَشْجَعِيّ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَائِماً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مِسْكِيناً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ عَادَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ مَرِيضاً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا اجْتَمَعْنَ فِي امْرِىءٍ إِلاّ دَخَلَ الْجَنّةَ».

ئەبۇ سەئىد،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سىلەردىن كىم بۈگۈن رۇزا تۇتقان ھالدا تاڭ ئاتقۇزدى؟ دېگەندە، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مانا مەن دېدى. كىم بۈگۈن جىنازىغا ئەگەشتى؟ دېگەندە، ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مانا مەن ئەگەشتىم دېدى. سىلەردىن كىم بۈگۈن مىسكىنگە تاماق بەردى؟ دېگەندە، يەنە ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مانا مەن دېدى. كىم كېسەل يوقلىدى؟ دېگەندە، يەنە ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ مانا مەن يوقلىدۇم دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: يۇقىرقى ئەشۇ ئىشلار بىرەر كىشىدە بىرلەشسە، ئۇكىشى جەننەتكە كىرىدۇ، دېدى.مۇسلىم ئەبۇ يەئلا، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بەش ئىشنى بىر كۈن ئىچىدە قىلالىسا، ئاللاھتائالا ئۇ كىشىنى جەننەت ئەھلىدىن قىلىپ يازىدۇ، كىم جۈمئە كۈنى روزا تۇتسا، جۈمئەگە بالدۇر بارسا، كېسەل كىشىنى يوقلىسا، جىنازىغا قاتناشسا، بىر قۇل ئازاد قىلسا، (ئۇ جەننەت ئەھلىدىن بولىدۇ) ئەبۇ يەئلا، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ.

6130 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ وَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّهُمَا سَمِعَا أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً لَهُ، قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا، الْتَفَتَتْ إِلَيْهِ الْبَقَرَةُ فَقَالَتْ: إِنّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا. وَلَكِنّي إِنّمَا خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ». فَقَالَ النّاسُ: سُبْحَانَ اللّهِ تَعَجّباً وَفَزَعاً. أَبَقَرَةٌ تَكَلّمُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَإِنّي أُومِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ».
قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَيْنَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ، عَدَا عَلَيْهِ الذّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً. فَطَلَبَهُ الرّاعِي حَتّى اسْتَنْقَذَهَا مِنْهُ. فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الذّئْبُ فَقَالَ لَهُ: مَنْ لَهَا يَوْمَ السّبُعِ، يَوْمَ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي؟» فَقَالَ النّاسُ: سُبْحَانَ اللّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَإِنّي أُومِنُ بِذَلِكَ. أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ».
6131 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، قِصّةَ الشّاةِ وَالذّئْبِ. وَلَمْ يَذْكُرْ قِصّةَ الْبَقَرَةِ.
6132 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيّ عَنْ سُفْيَانَ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ عَنِ الزّهْرِيّ. وَفِي حَدِيثِهِمَا ذِكْرُ الْبَقَرَةِ وَالشّاةِ مَعاً. وَقَالاَ فِي حَدِيثِهِمَا: «فَإِنّي أُومِنُ بِهِ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ» وَمَا هُمَا ثَمّ.
6133 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مِسْعَرٍ. كِلاَهُمَا عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا بىر كىشى كالىغا مىنىپ كېتىپ بارسا، كالا ئۇ كىشىگە قاراپ ؛ ھەققەتەن مەن بۇنىڭ ئۈچۈن يارىتىلمىغان، مەن

پەقەت زىرائەت، دىھقانچىلىق ئىشلىرى ئۈچۈن يەر ھەيدەشكە يارىتىلغان دەپتۇ، كىشلەر ھەيران قېلىپ؛ سۇبھانەاللە !! كالىمۇ سۆز قىلامدۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ ھەقىقەتەن بۇ كالىنىڭ سۆز قىلىشىغا مەن ، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر ئۈچىمىز شەكسىز ئىشىنىمىز، دېدى.ئۇ ئىككىسى بۇجايدا يوق ئىدى. رەسۇلۇللاھ ؛ بىر چاغدا بىر كىشى قويلىرىنى بېقىۋاتسا، تۇيۇقسىز بىر بۆرە قويلارغا تاجاۋۇز قىلىپ، بىر قوينى ئېلىپ قېچىپتۇ، ئۇ كىشى بۆرىنى قوغلاپ قوينى قۇتقۇزۇۋاپتۇ، بۆرە ئۇ كىشىگە: ھازىر بۇ جايدا سەن مەندىن بۇ قوينى قۇتقۇزۇۋالدىڭ، يىرتقۇچى، گۆشخور ھايۋانلارنىڭ كۈنى كەلگەندە، بۇ قوينى كىممۇ قۇتقۇزۇۋالا؟ ئۇ كۈندە بۇ قويلار ئۈچۈن مەندىن باشقا پادىچى يوق دەپتۇ، كىشلەر ھەيران قېلىپ؛ سۇبھانەاللە !! بۆرىمۇ سۆز قىلالامدۇ؟دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇ بۆرىنىڭ سۆز قىلغىنىغا مەن ۋە ئەبۇكرى، ئۆمەر ئۈچىمىز شەكسىز ئىشىنىمىز،دېدى.بۇچاغدا ئۇلار بۇجايدا يوق ئىدى. (بىزمۇ ئىشىنىمىز، ئالاھ ھەممىگە قادىردۇر) بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىس ۋە قىيامەت ئالامەتلىرى، سۆز قىلىپ چىقىدىغان ھايۋاننىڭ ئايەت، ھەدىسلىرى مۆجىزە بولۇپ، راستىنلا ھايۋانلاردا تىل بار، بۇ ئىشلار راستىنلا يۈز بېرىدۇ.

1098 - باب من فضائل عمر، رضي اللّهُ تعالى عنه

6134 - حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ - وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ - (قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: حَدّثنَا. وَقَالاَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: وُضِعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ عَلَىَ سَرِيرِهِ. فَتَكَنّفَهُ النّاسُ يَدْعُونَ وَيُثْنُونَ وَيُصَلّونَ عَلَيْهِ. قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ. وَأَنَا فِيهِمْ. قَالَ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاّ بِرَجُلٍ قَدْ أَخَذَ بِمَنْكِبِي مِنْ وَرَائِي. فَالْتَفَتّ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ عَلِيّ. فَتَرَحّمَ عَلَىَ عُمَرَ وَقَالَ: مَا خَلّفْتَ أَحَداً أَحَبّ إِلَيّ، أَنْ أَلْقَى اللّهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ، مِنْكَ. وَايْمُ اللّهِ إِنْ كُنْتُ لأَظُنّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللّهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ. وَذَاكَ أَنّي كُنْتُ أُكَثّرُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «جِئْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ. وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ. وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». فَإِنْ كُنْتُ لأَرْجُو، أَوْ لأَظُنّ، أَنْ يَجْعَلَكَ اللّهُ مَعَهُمَا.

6135 - وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِهِ.

ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ جىنازىغا قويۇلغاندا، ئۇنىڭ ئۈچۈن اللە قا دۇئا قىلغان قەۋىملەر ئارىسىدا مەنمۇ بار ئىدىم، تۇيۇقسىز بىر كىشى ئارقام تەرەپتىن جەينىكىنى مۈرەمگە قويۇپ تۇرۇپ؛ ئى ئۆمەر! اللە ساڭا رەھمەت قىلسۇن، اللە تائالانىڭ سىنى ئىككى ھەمراھىڭ بىلەن بىللە قىلىشىنى بەكمۇ ئۈمۈت قىلمەن، چۈنكى مەن نۇرغۇن قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ؛ مەن ۋە ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەر بار ئىدىم، مەن ۋە ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەر مۇنداق قىلغان ئىدۇق، مەن ۋە ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەر بىللە بارغان ئىدۇق، مەن ۋە ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەربىللە كىرىپ، بىللە چىققان ئىدۇق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دېدى. قارىسام، ئۇ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىكەن.بۇخارى،مۇسلىم.

6136 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ. ح وَحَدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيدٍ (وَاللّفْظ لَهُمْ). قالُوا: حَدّثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلٍ، أَنّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، رَأَيْتُ النّاسَ يُعْرَضُونَ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ. مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثّدِيّ، وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ، وَمَرّ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجُرّهُ». قالُوا: مَاذَا أَوّلْتَ ذَلِكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ! قالَ: «الدّينَ».

ئەبۇ ھەئىد، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن ئۇخلاۋېتىپ، چۈشۈمدە بارلىق كىشىلەرنىڭ ماڭا تەڭلەنگىنىنى كۆردۈم، ئۇلارنىڭ ئۈستىدە ك ۋڭلەك بولۇپ، بەزىسىنىڭ كۆكرىكىگە يېتەتتى، بەزىسىنىڭ ئۇنىڭدىنمۇ تۆۋەندە، پەس ئىدى، ئاندىن ماڭا ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ تەڭلەندى، ئۇنىڭ كۆڭلىكى شۇنداق ئۇزۇن بولۇپ، ئۇ كۆڭلىكىنى سۆرەپ يۈرىيدۇ، ئۇلار ؛ يا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ چۈشكە قانداق تەبىر بېرىلا؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇ بولسا، دىندۇر دېدى، (دىمەك ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ،دىن ئىگىسى ھەم ئالىمدۇر) .بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6137 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ أَنّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، إِذْ رَأَيْتُ قَدَحاً أُتِيتُ بِهِ، فِيهِ لَبَنٌ. فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتّىَ إِنّي لأَرَىَ الرّيّ يَجْرِي فِي أَظْفَارِي. ثُمّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ». قالُوا: مَاذَا أَوّلْتَ ذَلِكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «الْعِلْمَ».

6138 ـ وحدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ. ح وَحَدّثنَا الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. بِإِسْنَادِ يُونُسَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا مەن ئۇخلاۋاتسام، چۈشۈمدە تۇيۇقسىز ماڭا بىر قەدەھ سۈت كەلتۈرۈلدى، مەن ئۇنىڭدىن قانغىچە ئىچتىم، ھەتتا، قانغانلىقىمدىن سۈتلەر تىرناقلىرىمدىن ئېقىپ چۈشتى، ئاندىن مەن ئاشقىنىنى ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا بەردىم، ساھابىلار بۇ چۈشلىرىگە قانداق تەبىر بېرىلا؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇ بولسا، ئىلىمدۇر دېدى، بۇخارى، مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6139 ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَىَ قَلِيبٍ، عَلَيْهَا دَلْوٌ، فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللّهُ. ثُمّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ بِهَا ذَنُوباً أَوْ ذَنُوبَيْنِ. وَفِي نَزْعِهِ، وَاللّهُ يَغْفِرُ لَهُ، ضُعْفٌ. ثُمّ اسْتَحَالَتْ غَرْباً فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطّابِ. فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيّا مِنَ النّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ، حَتّىَ ضَرَبَ النّاسُ بِعَطَنٍ».

6140 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ. ح وَحَدّثنَا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ الْحَلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. بِإِسْنَادِ يُونُسَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

6141 ـ حدّثني الْحَلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيدٍ. قالاَ: حَدّثنَا يَعْقُوبُ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. قالَ: قالَ الأَعْرَجُ وَغَيْرُهُ: إِنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «رَأَيْتُ ابْنَ أَبِي قُحَافَةَ يَنْزِعُ» بِنَحْوِ حَدِيثِ الزّهْرِيّ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا مەن ئۇخلاۋېتىپ، ئۆزۈمنى بىر قۇدۇقنىڭ بويىدا كۆرۈپتىمەن، ئۇ جايدا چېلەك بار ئىكەن، ئۇ قۇدۇقتىن ئاللاھ

خالىغان مىقداردا سۇ تارتتىم، ئاندىن كېيىن ئۇنى ئىبنى ئەبۇ قەھاپە يەنى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېلىپ، بىر ياكى ئىككى چېلەك سۇ تارتتى، ئۇنىڭ تارتىشىدا ئاجىزلىق بار ئىدى، ئاللاھ ئۇنى مەغپىرەت قىلسۇن، ئاندىن ئۇ كىچىك چېلەك چوڭ چېلەككە ئۆزگەردى، ئۇنى ئىبنى خەتتاپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېلىپ شۇنداق سۇ تارتتىكى، كىشىلەرنىڭ ئەڭ باتۇر، سەر خىلىنىمۇ ئۆمەر سۇ تارتقاندەك سۇ تارتىپ باققىنىنى كۆرۈپ باقمىدىم، ئاندىن كىشىلەر سۇ ئىچىشكە سۇ بىلەن سۇغۇرۇشقا تۆگىلىرى بىلەن كېلىشتى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6142 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ. حَدّثنَا عمّي، عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ أَبَا يُونُسَ، مَوْلَىَ أَبي هُرَيْرَةَ، حَدّثَهُ عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُرِيتُ أَنّي أَنْزِعُ عَلَىَ حَوْضِي أَسْقِي النّاسَ. فَجَاءَنِي أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ الدّلْوَ مِنْ يَدِي لِيُرَوّحَنِي. فَنَزَعَ دَلْوَيْنِ. وَفِي نَزْعِهِ ضُعْفٌ. وَاللّهُ يَغْفِرُ لَهُ. فَجَاءَ ابْنُ الْخَطّابِ فَأَخَذَ مِنْهُ. فَلَمْ أَرَ نَزْعَ رَجُلٍ قطّ أَقْوَىَ مِنْهُ. حَتّىَ تَوَلّىَ النّاسُ، وَالْحَوْضُ مَلاَنُ يَتَفَجّرُ».

6143 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و مُحَمّدُ بْنُ عَبدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ. حَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ سَالِمٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أُرِيتُ كَأَنّي أَنْزِعُ بِدَلْوِ بَكْرَةٍ علىَ قَلِيبٍ. فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوباً أَوْ ذَنُوبَيْنِ. فَنَزَعَ نَزْعاً ضَعِيفاً. وَاللّهُ، تَبَارَكَ وَتَعَالَىَ، يَغْفِرُ لَهُ. ثُمّ جَاءَ عُمَرُ فَاسْتَقَىَ. فَاسْتَحَالَتْ غَرْباً. فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيّا مِنَ النّاسِ يَفْرِي فَرْيَهُ. حَتّىَ رَوِيَ النّاسُ وَضَرَبُوا الْعَطَنَ».

6144 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنِي مُوسَىَ بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ رضيَ اللّهُ عَنْهُمَا. بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر چاغدا مەن بىر قۇدۇق بويىدا سۇ تارتىۋاتىمەن، تۇيۇقسىز ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر كېلىپ، ئەبۇ بەكرى چېلەكنى ئېلىپ، بىر ياكى ئىككى چېلەك سۇ تارتتى، ئۇنىڭ تارتىشىدا ئاجىزلىق بار ئىدى، ئاللاھ ئۇنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈرسۇن، ئاندىن ئەبۇ بەكرىنىڭ قولىدىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېلىپ، ئۇ كىچىك چېلەك ئۇنىڭ قولىدا چوڭ چېلەككە ئايلاندى، (بۇ ئۇنىڭ كۈچلۈك ئىكەنلىكىدىن كىنايە سۆزدۇر) مەن ئىنسانلارنىڭ ئېسىل، سەرخىللىرىنىڭمۇ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پۇختا، كاتتا ئەمەل قىلغاندەك ئەمەل قىلالىغىنىنى كۆرۈپ باقمىدىم، پەقەت ئۆمەرلا شۇنداق پۇختا، كاتتا ئەمەل قىلدىكى، ھەتتا كىشىلەر تۆگىلىرىنى سۇغارغىلى بۇ قۇدۇق بويىغا ئالدىراپ كېلىشتى، (ئالىملار بۇئىسلام دىنىنىڭ خەلىپىلىك ئىشى دىدى) ئەھمەد 5594 ـ ھەدىس، بۇخارى 3361 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4407 ـ ھەدىس، تىرمىزى 2213 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپە بولۇپ ئىككى يىل ئۆتۈپلا ۋاپات بولدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپىلىك قىلىش جەريانىدا يەرشارىنىڭ 2/3 قىسمىنى ئىشغال قىلدى.

6145 -6146 ـ ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو وَ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، سَمِعَا جَابِراً يُخْبِرُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ وَ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ

النّبيّ صلى الله عليه وسلم قال: «دَخَلْتُ الْجَنّةَ فَرَأَيْتُ فِيهَا دَاراً أَوْ قَصْراً. فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: لِعُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ. فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَ. فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ». فَبَكَىَ عُمَرُ وَقَالَ: أَيْ رَسُولَ اللّهِ أَوَ عَلَيْكَ يُغَارُ؟.

6147 ـ6148 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَا يُونُسُ أَنّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنّةِ. فَإِذَا امْرَأَةٌ تَوَضّأُ إِلَىَ جَانِبِ قَصْرٍ. فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: لِعُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ. فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ. فَوَلّيْتُ مُدْبِراً». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَبَكَىَ عُمَرُ، وَنَحْنُ جَمِيعاً فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ قَالَ عُمَرُ: بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللّهِ أَعَلَيْكَ أَغَارُ؟.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن چۈش ۋمدەئۆزۈمنى جەننەتكە كىرىپ كۆرۈپتىمەن، ناگاھان مەن ئەبۇ تەلھەنىڭ ئايالى رۇمەيسانىڭ يېنىدا تۇرىمەن، ئاندىن كېيىن مەن ئالدىم تەرەپتە بىر كىشىنىڭ ماڭغان ھەرىكەت ئاۋازىنى ئاڭلاپ ؛ ئى جىبرىئىل ! بۇ كىم؟ دېسەم، ئۇماڭا ؛ بۇكىشى بىلال دېدى، مەن شۇ جايدا ئاق قەسىرنى كۆردۈم، ئۇنىڭ ئالدىدا بىر قىزچاق تۇرىدۇ، بۇ قەسىر كىمنىڭ؟ دېسەم، ئۇلار؛ ئۆمەرئىبنى خەتتاپنىڭ دېدى، ئىچىگە كىرىپ قاراپ بېقىشنى ئىرادە قىلدىم يۇ، كېيىن سىېنىڭ كۈندەشلىكىڭنى ئەسلەپ كىرمىدىم، ئى ئۆمەر! ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ئاتا ـ ئانام سىلىگە پىدا بولسۇن، سىلىدىنمۇ كۈندەشلىك قىلارمەنمۇ يا رەسۇلۇللاھ دەپ يىغلاپ كەتتى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى قاتارلىقلا.

6149 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثنا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ). ح وحَدّثنا حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقَالَ حَسَنٌ: حَدّثنا) يَعْقُوبُ ـ وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ـ حَدّثنا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَنّ مُحَمّدَ بْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَاهُ سَعْداً قَالَ: اسْتَأْذَنَ عُمَرُ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ. عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنّ. فَلَمّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ قُمْنَ يَبْتَدِرْنَ الْحِجَابَ. فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَضْحَكُ. فَقَالَ عُمَرُ: أَضْحَكَ اللّهُ سِنّكَ. يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلاَءِ اللاّتِي كُنّ عِنْدِي. فَلَمّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ» قَالَ عُمَرُ: فَأَنْتَ، يَا رَسُولَ اللّهِ أَحَقّ أَنْ يَهَبْنَ. ثُمّ قَالَ عُمَرُ: أَيْ عَدُوّاتِ أَنْفُسِهِنّ أَتَهَبْنَنِي وَلاَ تَهَبْنَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قُلْنَ: نَعَمْ. أَنْتَ أَغْلَظُ وَأَفَظّ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشّيْطَانُ قَطّ سَالِكاً فَجّا إِلاّ سَلَكَ فَجّا غَيْرَ فَجّكَ».

6150 2379 حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثنا بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ. أَخْبَرَنِي سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ جَاءَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَعِنْدَهُ نِسْوَةٌ قَدْ رَفَعْنَ أَصْوَاتَهُنّ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ الزّهْرِيّ.

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۆمەر ئىبنى خەتتاپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كىرىشكە ئىزنى سوردى، رەسۇلۇللاھ نىڭ يېنىدا قۇرەيشلىك نۇرغۇن ئاياللار بار بولۇپ، ئۇلار ئاۋازلىرىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ كۆپ سۆز قىلىپ كېتىۋاتاتتى، ئۆمەر ئىزنى سورىغۇدى، ئۇلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇپ، ھىجاپلانغىلى ئالدىرىشىپ كەتتى، ئۆمەر كىرسە، رەسۇلۇللاھ كۈلۈپ تۇرغىدەك، ئۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! **الله** سىلىنى كۈلدۈرۈپتۇغۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ مەن باياتىن بىرى مىنىڭ ئالدىمدا تۇرغان ئاۋۇ ئاياللاردىن ھەيران قالدىم، ئۇلار سىنىڭ ئاۋازىڭنى ئاڭلاپلا ھىجاپقا ئالدىرىشىپ كەتتى، دېدى.ئۆمەر؛ ئى ئۆز نەپسىنىڭ دۈشمەنلىرى! سىلەر رەسۇلۇللاھتىن ئەيمەنمەي، مەندىن ئەيمىنىپ قورقتۇڭلارمۇ؟دېدى، ئۇلار؛ ھەئە، چۈنكى سەن قوپالراق، دىلىڭ

قاتتىقراق دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ ئى ئىبنى خەتتاب! جىم تۇرغىن، بولدى قىلغىن، جېنىم ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، شەيتان سەن بىلەن بىر يولدا ئۇچقۇشۇپلا قالسا، ئۇ سەندىن قورقۇپ، سېنىڭ يولۇڭدىن باشقا بىر يول بىلەن ماڭىدۇ، دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان ،سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن ئىنسان، جىنلاردىن بولغان شەيتانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قاچقانلىقىنى كۆردۈم، ئىبنى ئەدى توپلىغان، ھەسەن.

6151 –6152 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ كَانَ يَقُولُ: «قَدْ كَانَ يَكُونُ فِي الأُمَمِ قَبْلَكُمْ مُحَدّثُونَ. فَإِنْ يَكُنْ فِي أُمّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَعُمَرُ فَإِنّ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ مِنْهُمْ». قَالَ ابْنُ وَهْبٍ: تَفْسِيرُ مُحَدّثُونَ: مُلْهَمُونَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن ئۇممەتلەر ئىچىدە مۇھەددىس، ھەدىسشۇناس، ھەققەتنى سۆزلىگۈچى كىشىلەر بار ئىدى، ئەگەر مېنىڭ ئۇممىتىم ئىچىدىمۇ شۇلاردىن بىرەر كىشى بار دېيىلسە، ئۇ چوقۇم ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدۇر، ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6153 ـ حدّثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ: جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ أَخْبَرَنَا عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ عُمَرُ: وَافَقْتُ رَبّي فِي ثَلاَثٍ: فِي مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ، وَفِي الْحِجَابِ، وَفِي أُسَارَىَ بَدْرٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛مەن رەببىمنىڭ ئۈچ ئىشقا ئايەت نازىل قىلىشىغا مۇۋاپىق كېلىپ قالدىم،مەقام ئىبراھىيم، ھىجاپ، بەدىر ئەسىرلىرى توغرىسىدا،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

ئەنەس ، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛مەن رەببىمنىڭ ئۈچ ئىشقا ئايەت نازىل قىلىشىغا مۇۋاپىق كېلىپ قالدىم، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەقام ئىبراھىيمنى نامازگاھ قىلمامدۇق؟دېسەم، «مەقام ئىبراھىيمنى ناماز ئۇقۇيدىغان ئورۇن قىلىڭلار....»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئاياللىرىنىڭ قېشىغا ياخشى كىشىمۇ، يامان ، پاسىق كىشىلەرمۇ كىرىدىكەن، ئۇلارنى ھىجاپلىنىشقا بۇيرىغان بولسىلا دېسەم، ئاندىن ھىجاپ ئايىتى نازىل قىلىندى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى كۈنلەش مەسىلىسىدە بىرلىشۋاپتى، مەن؛ ئەگەر رەسۇلۇللاھ سىلەرنى تالاق قىلىۋەتسە، ئۇنىڭ رەببى ئۇنىڭغا سىلەردىن ياخشىراق ئاياللارنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشى مۇمكىن دېسەم، ئەنە شۇنداقلا ئايەت نازىل قىلىندى،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6154 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: لَمّا تُوُفّيَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ، ابْنُ سَلُولَ، جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ أَنْ يُكَفّنَ فِيهِ أَبَاهُ. فَأَعْطَاهُ. ثُمّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلّيَ عَلَيْهِ. فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِيُصَلّيَ عَلَيْهِ. فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أتُصَلّي عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ اللّهُ أنْ تُصَلّيَ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّمَا خَيّرَنِي اللّهُ فَقَالَ: {اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِن تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرّةً} (9التوبة الآية: 08) وَسَأَزِيدُ عَلَى سَبْعِينَ» قَالَ: إنّهُ مُنَافِقٌ. فَصَلّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَلاَ تُصَلّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَداً وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ} (9التوبة الآية: 48).

6155 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، فِي مَعْنَى حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ. وَزَادَ: قَالَ فَتَرَكَ الصّلاَةَ عَلَيْهِمْ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى ئۇبەي ئۆلۈپ كەتكەندە ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇ**الله** كېلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! كۆڭلەكلىرىنى بەرگەن بولسىلا، مەن ئۇنىڭغا دادامنى كېپەنلىسەم، سىلى ئۇنىڭغا ناماز چۈشۈرگەن بولسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كوڭلىكىنى بېرىپ، ئۇ مۇناپىققا جىنازا نامىزى ئوقۇماقچى بولغاندا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىيىمىدىن تۇتۇۋېلىپ: **الله** سىلىنى بۇنداق كىشىلەرگە ناماز ئوقۇشتىن توسقان تۇرسا، يەنەبۇنىڭغا ناماز ئوقۇملا دەپ توسۇۋالىدۇ، دەل شۇ چاغدا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا ماڭا ئىختىيارلىق بەردى، قۇرئاندا: ئۇلار ئۈچۈن مەغپىرەت سورامسەن ياكى سورىمامسەن، گەرچە ئۇلارغا 70 قېتىم مەغپىرەت سورىساڭمۇ، ھەرگىز مەغپىرەت قىلىنمايدۇ) دېگەن، مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىنسىلا 70دىن كۆپىرەك مەغپىرەت سورايمەن دېگەن، (ئاندىن كېيىن ئۇ مۇناپىقلار نىڭ قەبرىسىدە تۇرما، ئۇلارغا ناماز چۈشۈرمە، مەغپىرەت سورىما دەپ ئايەت چۈشتى، كاپىر، دىنسىز، مۇشرىك، مۇناپىق مەغپىرەت قىلىنمىدى، مەغپىرەت سوراشمۇ چەكلەندى)

1099 ـ باب من فضائل عثمان بن عفان، رضي اللّهُ عنه

6156 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) إِسْمَاعِيلُ ـ يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ ـ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ أَبِي حَرْمَلَةَ، عَنْ عَطَاءٍ وَ سُلَيْمَانَ ابْنَيْ يَسَارٍ، وَ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـنِ أَنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُضْطَجِعاً فِي بَيْتِي، كَاشِفاً عَنْ فَخِذَيْهِ. أَوْ سَاقَيْهِ. فَاسْتَأْذَنَ أَبُو بَكْرٍ. فَأَذِنَ لَهُ. وَهُوَ عَلَىَ تِلْكَ الْحَالِ. فَتَحَدّثَ. ثُمّ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ فَأَذِنَ لَهُ. وَهُوَ كَذَلِكَ. فَتَحَدّثَ. ثُمّ اسْتَأْذَنَ عُثْمَانُ. فَجَلَسَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَسَوّىَ ثِيَابَهُ ـ قَالَ مُحَمّدٌ: وَلاَ أَقُولُ ذَلِكَ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ ـ فَدَخَلَ فَتَحَدّثَ. فَلَمّا خَرَجَ قَالَتْ عَائِشَةُ: دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ تَهْتَشّ لَهُ. وَلَمْ تُبَالِهِ. ثُمّ دَخَلَ عُمَرُ فَلَمْ تَهْتَشّ لَهُ وَلَمْ تُبَالِهِ. ثُمّ دَخَلَ عُثْمَانُ فَجَلَسْتَ وَسَوّيْتَ ثِيَابَكَ فَقَالَ «أَلاَ أَسْتَحِي مِنْ رَجُلٍ تَسْتَحِي مِنْهُ الْمَلاَئِكَةُ».

6157 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ أَنّ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ أَخْبَرَهُ أَنّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَ عُثْمَانَ حَدّثَاهُ أَنّ أَبَا بَكْرٍ اسْتَأْذَنَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَىَ فِرَاشِهِ، لاَبِسٌ مِرْطَ عَائِشَةَ. فَأَذِنَ لأَبِي بَكْرٍ وَهُوَ كَذَلِكَ. فَقَضَىَ إِلَيْهِ حَاجَتَهُ ثُمّ انْصَرَفَ. ثُمّ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ. فَأَذِنَ لَهُ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ فَقَضَىَ إِلَيْهِ حَاجَتَهُ. ثُمّ انْصَرَفَ. قَالَ عُثْمَانُ: ثُمّ اسْتَأْذَنْتُ عَلَيْهِ فَجَلَسَ. وَقَالَ لِعَائِشَةَ: «اجْمَعِي عَلَيْكِ ثِيَابَكِ» فَقَضَيْتُ إِلَيْهِ حَاجَتِي ثُمّ انْصَرَفْتُ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا لِي لَمْ أَرَكَ فَزِعْتَ لأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُمَا، كَمَا فَزِعْتَ لِعُثْمَانَ؟ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ عُثْمَانَ رَجُلٌ حَيِيّ. وَإِنّي خَشِيتُ، إِنْ أَذِنْتُ لَهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ، أَنْ لاَ يَبْلُغَ إِلَيّ فِي حَاجَتِهِ».

6158 ـ حدّثناه عَمْرٌو النّاقِدُ وَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كُلّهُمْ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. قَالَ: أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ أَنّ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ أَخْبَرَهُ أَنّ عُثْمَانَ وَ عَائِشَةَ حَدّثَاهُ أَنّ أَبَا بَكْرٍ الصّدّيقَ اسْتَأْذَنَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ عُقَيْلٍ عَنِ الزّهْرِيّ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار ئىزنى سوراپ كىرگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ كاساياسىنى يېپىنىپ، ئىككى يوتىسىنى ياكى ئىككى

پاچىقىنى ئۇچۇق قويۇپ كۆرپىسىدە ياتاتتى، شۇ ھالەتتە، بۇئىككىسىگە كىرىشكە رۇخسەت قىلدى، ئۇلار چىقىپ كېتىپ، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رۇخسەت سورىسا، ئۆزىنى ئوڭشاپ، كاسايانى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا بېرىپ، كىيىمىڭنى تۈزلەپ كىيىۋال دېدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا؛ئۇ ئىككىسى كىرىۋىدى، ئۇلارغا مىدىرلاپمۇ قويمىدىڭلا، پەرۋا قىلمىدىڭلا، ئاندىن ئوسمان كىرىۋىدى، تۈز ئولتۇرۇپ، كىيىملىرىنى رۇسلاپ كەتتىڭلە،بۇنىمە ئۇچۈن دىسە، رەسۇلۇللاھ ؛ پەرىشتىلەرمۇ ھايا قىلىپ تارتىنىدىغان كىشىدىن مەن ھايا قىلمامدىم؟ تارتىنمامدىم؟ھەقىقەتەن مەن شۇ ھالەتتە ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئىزنى بەرگەن بولسام، ئۇنىڭ ماڭا ھاجىتىنى يەتكۈزەلمەسلىكىدىن ، ھاجىتىنى ئادا قىلالماسلىقىدىن ئەنسىرىدىم،چۈنكى، ئۇ بەك ئۇياتچان ، ھايالىق كىشى دېدى، مۇسلىم 4415 ـ ھەدىس، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىسى، ھايالىق، ئۇياتچان بولۇش، پەردىلىنىش، ئىزنى رۇخسەت سوراش، ھاجەتنى ئامال بار قولدىن كېلىشىچە ئادا قىلىشتۇر. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بەكمۇ ھايالىق، ئۇياتچان، ئۆزىنى دائىم پەردىلەپ تۇرىدىغان كىشىدۇر، ئۇنىڭدىن پەرىشتىلەرمۇ ھايا قىلىدۇ، ئەبۇ يەئلا ، سەھىھ.

6159 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ غِيَاثٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ الأَشْعَرِيّ. قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي حَائِطٍ مِنْ حَائِطِ الْمَدِينَةِ، وَهُوَ مُتّكِىءٌ يَرْكُزُ بِعُودٍ مَعَهُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطّين، إِذَا اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ. فَقَالَ: «افْتَحْ. وَبَشّرْهُ بِالْجَنّةِ» قَالَ: فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ. فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشّرْتُهُ بِالْجَنّةِ. قَالَ: ثُمّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ. فَقَالَ: «افْتَحْ وَبَشّرْهُ بِالْجَنّةِ» قَالَ: فَذَهَبْتُ فَإِذَا هُوَ عُمَرُ. فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشّرْتُهُ بِالْجَنّةِ. ثُمّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ. قَالَ: فَجَلَسَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: «افْتَحْ وَبَشّرْهُ بِالْجَنّةِ عَلَى بَلْوَى تَكُونُ» قَالَ: فَذَهَبْتُ فَإِذَا عُثْمَانُ بْنُ عَفّانَ. قَالَ: فَفَتَحْتُ وَبَشّرْتُهُ بِالْجَنّةِ. قَالَ: وَقُلْتُ الّذِي قَالَ: فَقَالَ: اللّهُمّ صَبْراً. أَوِ اللّهُ الْمُسْتَعَانُ.

6160 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ الأَشْعَرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ حَائِطاً وَأَمَرَنِي أَنْ أَحْفَظَ الْبَابَ. بِمَعْنَى حَدِيثِ عُثْمَانَ بْنِ غِيَاثٍ.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە مەدىنە باغلىرىدىن بىر باغنىڭ ئىچىدە ئىدىم، بىركىشى كېلىپ ئىشىكنى ئېچىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى، رەسۇلۇللاھ؛ئۇنىڭغا ئىشىكنى ئېچىپ بەرگىن ۋە ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن خۇش بىشارەت بەرگىن دېدى، ئىشىكنى ئاچسام، ناگاھان ئەبۇبەكرى ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھنىڭ دىگەنلىرى بىلەن خۇش بىشارەت بەردىم، ئۇ **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتتى، ئاندىن يەنە بىركىشى كېلىپ ئىشىكنى ئېچىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى، رەسۇلۇللاھ؛ئۇنىڭغا ئىشىكنى ئېچىپ بەرگىن ۋە ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن خۇش بىشارەت بەرگىن دېدى، ئىشىكنى ئاچسام، ناگاھان ئۆمەر ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھنىڭ دىگەنلىرى بىلەن خۇش بىشارەت بەردىم، ئۇمۇ **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتتى، ئاندىن كېيىن يەنە بىركىشى كېلىپ ئىشىكنى ئېچىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ئۇنىڭغا ئىشىكنى

ئېچىپ بەرگىن ۋە ئۇنىڭغا يېتىدىغان بالا ـ مۇسىيبەت بىلەن بىرگە جەننەت بىلەن خۇش بىشارەت بەرگىن دېدى، ئىشىكنى ئاچسام، ناگاھان ئوسمان ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھنىڭ دېگەنلىرى بىلەن خۇش بىشارەت بەردىم، ئۇ **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتىپ،ئاندىن كېيىن؛ ياردەم پەقەت بىر **الله** تىنلا سورىلىدۇ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6161 ـ 6162 ـ بۇھەدىسلارىيۇقىرقىغا ئوخشاش بولۇپ، رەسۇلۇ**الله** ئەرىيس قۇدۇقىنىڭ لىۋىدە ئىككى پاچىقىنى ئېچىپ قويۇپ ئولتۇرغان، يۇقىرقى ئۈچ كىشىگە جەننەت بىلەن بىشارەت بېرىلگەن، ئۇلار رەسۇلۇ**الله** نىڭ يېنىدا بىللە ئولتۇرغان، ئالىملار بۇنى ئۇلارنىڭ قەۋرىسىنىڭ بىرىيەردە بولىدىغانلىقىغا تەئۋىل قىلىپ چۈشەنگەن.

1100 ـ باب من فضائل عليّ بن أبي طالب، رضي اللّهُ عنه

6164 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو جَعْفَرٍ، مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاح وَ عُبَيْدُ اللّهِ الْقَوارِيرِيّ وَ سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. كُلّهُمْ عَنْ يُوسُفَ بْنِ الْمَاجِشُونِ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الصّبّاحِ). حَدّثَنَا يُوسُفُ، أَبُو سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِعَلِيَ: «أَنْتَ مِنّي بِمَنْزِلَةِ هَرُونَ مِنْ مُوسَى. إِلاّ أَنّهُ لاَ نَبِيّ بَعْدِي».
قَالَ سَعِيدٌ: فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُشَافِهَ بِهَا سَعْداً. فَلَقِيتُ سَعْداً. فَحَدّثْتُهُ بِمَا حَدّثَنِي عَامِرٌ. فَقَالَ: أَنَا سَمِعْتُهُ. فَقُلْتُ: آنْتَ سَمِعْتَهُ؟ فَوَضَعَ إِصْبَعَيْهِ عَلَى أُذُنَيْهِ فَقَالَ: نَعَمْ. وَإِلاّ. فَاسْتَكّتَا.

سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مۇنداق دېگەن: سەن ماڭا نىسبەتەن خۇددى مۇساغا نىسبەتەن ھارۇننىڭ ئورنىدا تۇرىسەن، (يەنى ھارۇن، مۇساغا نىسبەتەن قانداق ئورۇننى ئىگىلىگەن بولسا، سەن ماڭا نىسبەتەن شۇنداق ئورۇننى ئىگىلەيسەن)، لېكىن، شەك ــ شۈبھىسىز مەندىن كېيىن قەتئىي پەيغەمبەر كەلمەيدۇ،بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس مۇشۇ چاغقىچە مۆجىزە بولدى، بۇندىن كېيىنمۇ مۆجىزە بولىدۇ، چۈنكى، راستىنلا ھەقىقىي پەيغەمبەر كەلمىدى.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ماڭا نىسبەت،خۇددى مۇساغا نىسبەتەن ھارۇننىڭ ئورنىدا بولىدۇ، يەنى ئەلىنىڭ ئورنى، ھارۇننىڭ ئورنىدەك، لېكىن، شەك ــ شۈبھىسىز مەندىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ، ئەبۇ بەكرىلمەتىيرى توپلىغان، سەھىھ.

6165 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ. قَالَ: خَلّفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ تُخَلّفُنِي فِي النّسَاءِ وَالصّبْيَانِ؟ فَقَالَ «أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنّي بِمَنْزِلَةِ هَرُونَ مِنْ مُوسَىَ؟ غَيْرَ أَنّهُ لاَ نَبِيّ بَعْدِي».
6166 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ.

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تەبۇك ئۇرۇشىغا چىققاندا ئەلىينى ئىزباسار قىلىپ قويۇپ ماڭىدۇ، ئەلى: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلى مېنى ئاياللار بىلەن كىچىك باللار بىلەن بىللە

قويۇپ قوياملا؟دېگەندە رەسۇلۇللاﷲ مۇنداق دېگەن: ئى ئەلى! سەن ماڭا نىسبەتەن خۇددى مۇساغا نىسبەتەن هارۇننىڭ ئورنىدا بولۇشۇڭغا رازى بولامسەن؟ لېكىن، شەك ــ شۈبھىسىز مەندىن كېيىن پەيغەمبەر يوقتۇر.

6167 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحمّدُ بْنُ عبّادٍ (وَتَقارَبَا فِي اللّفْظِ) قالاَ: حَدّثَنَا حاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إسْمَاعِيلَ) عنْ بُكَيْرِ بْنِ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَمَرَ مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ سَعْداً فَقَالَ: مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسُبّ أَبَا التّرَابِ؟ فَقَالَ: أَمّا مَا ذَكَرْتُ ثَلاَثَا قَالَهُنّ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَلَنْ أَسُبّهُ. لأَنْ تَكُونَ لِي وَاحِدَةٌ مِنْهُنّ أَحَبّ إِلَيّ مِنْ حُمْرِ النّعَمِ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لَهُ، خَلّفَهُ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ، فَقَالَ لَهُ عَلِيّ: يَا رَسُولَ اللّهِ خَلّفْتَنِي مَعَ النّسَاءِ وَالصّبْيَانِ؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمَا تَرْضَىَ أَنْ تَكُونَ مِنّي بِمَنْزِلَةِ هَرُونَ مِنْ مُوسَىَ. إِلاّ أَنّهُ لاَ نُبُوّةَ بَعْدِي». وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لأُعْطِيَنّ الرّايَةَ رَجُلاً يُحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبّهُ اللّهُ وَرَسُولُهُ» قَالَ: فَتَطَاوَلْنَا لَهَا فَقَالَ «ادْعُوا لِي عَلِيّا» فَأُتِيَ بِهِ أَرْمَدَ. فَبَصَقَ فِي عَيْنِهِ وَدَفَعَ الرّايَةَ إِلَيْهِ. فَفَتَحَ اللّهُ عَلَيْهِ. وَلَمّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ. {فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ} (3آل عمران الآية: 16) دَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلِيّا وَفَاطِمَةَ وَحَسَناً وَحُسَيْناً فَقَالَ: «اللّهُمّ هَؤُلاَءِ أَهْلِي».

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرقېتىم ئۇرۇشقا چىققاندا ئەلىينى ئىزباسار قىلىپ قويۇپ ماڭدۇ، ئەلى: ئى اﷲ نىڭ ئەلچىسى! سىلى مېنى ئاياللار بىلەن كىچىك باللار بىلەن بىللە قويۇپ قوياملا؟دېگەندە رەسۇلۇللاﷲ مۇنداق دېگەن: ئى ئەلى! سەن ماڭا نىسبەتەن خۇددى مۇساغا نىسبەتەن هارۇننىڭ ئورنىدا بولۇشۇڭغا رازى بولامسەن؟ لېكىن، شەك ــ شۈبھىسىز مەندىن كېيىن پەيغەمبەر يوقتۇر. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى مۇنداق دېگەن: مەن ئەتە بۇبايراقنى بىر كىشىگە بېرىمەن، اﷲ تائالا شۇكىشىنىڭ قولىدا غەلىبە ئاتا قىلىدۇ، ئۇكىشى اﷲ ۋە اﷲ نىڭ ئەلچىسىنى ياخشى كۆرىدۇ، اﷲ ۋە اﷲ نىڭ ئەلچىسىمۇ ئۇكىشىنى ياخشى كۆرىدۇ دېدى، كىشىلەر تاڭ ئاتقۇزغاندا، ئەتىگەندە رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، ھەممىسى بايراقنى ئۆزىگە بەرسىكەن دەپ ئۈمۈت قىلىشتى، رەسۇلۇللاھ؛ ئەلى قېنى ؟ دېدى، ئۇلار؛ ئى اﷲ نىڭ ئەلچىسى! ئۇنىڭ كۆزى ئاغرىپ قاپتۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ ئۇنىڭ قېشىغا كىشى ئەۋەتىڭلار، ئۇ كەلسۇن دېدى، ئۇ كېلىۋىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ كۆزىگە سۈق دەپ ئايىتى شىپا ئۇقۇپ قويىۋىدى، ئۇنىڭ كۆزى گۇياكى كېسەل يوقتەكلا ساقىيىپ قالدى،ئاندىن بايراقنى ئۇنىڭغا بەردى، «بىزنىڭ باللىرىمىزنى ۋە سىلەرنىڭ باللىرىڭلارنى ....چاقرايلى........» دېگەن مۇباھىل يەنى دۇئادا دۇئىلغا چۇشۇش ئايىتى نازىل قىلىنغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلى، پاتىمە، ھەسەن ـ ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مالارنى چاقىرىپ؛ئى اﷲ ! ئەنەئاشۇلار مىنىڭ ئەھلى بەيتىم دېدى.

6168 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ عَنْ سَعْدٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ لِعَلَيَ «أَمَا تَرْضَىَ أَنْ تَكُونَ مِنّي بِمَنْزِلَةِ هَرُونَ مِنْ مُوسَىَ».

سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئەلى! سەن ماڭا نىسبەتەن خۇددى مۇساغا نىسبەتەن ھارۇننىڭ ئورنىدا بولۇشۇڭغا رازى بولمامسەن؟ لېكىن، شەك ــ شۈبھىسىز مەندىن كېيىن پەيغەمبەر يوقتۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6169 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ الْقَارِيّ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: يَوْمَ خَيْبَرَ: «لأُعْطِيَنّ هَذِهِ الرّايَةَ رَجُلاً يُحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ. يَفْتَحُ اللّهُ عَلَىَ يَدَيْهِ». قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: مَا أَحْبَبْتُ الإِمَارَةَ إِلاّ يَوْمَئِذٍ. قَالَ: فَتَسَاوَرْتُ لَهَا رَجَاءَ أَنْ أُدْعَىَ لَهَا. قَالَ: فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ. فَأَعْطَاهُ إِيّاهَا. وَقَالَ: «امْشِ. وَلاَ تَلْتَفِتْ. حَتّىَ يَفْتَحَ اللّهُ عَلَيْكَ». قَالَ: فَسَارَ عَلِيّ شَيْئاً ثُمّ وَقَفَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ. فَصَرَخَ: يَا رَسُولَ اللّهِ عَلَىَ مَاذَا أُقَاتِلُ النّاسَ؟ قَالَ: «قَاتِلْهُمْ حَتّىَ يَشْهَدُوا أَنْ لاَ إِلَـٰهَ إِلاّ اللّهُ وَأَنّ مُحَمّداً رَسُولُ اللّهِ. فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ مَنَعُوا مِنْكَ دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ. إِلاّ بِحَقّهَا. وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللّهِ».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى مۇنداق دېگەن: مەن ئەتە بۇبايراقنى بىر كىشىگە بېرىمەن، **الله** تائالا شۇكىشىنىڭ قولىدا غەلىبە ئاتا قىلىدۇ، ئۇكىشى **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىنى ياخشى كۆرىدۇ، **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسمۇ ئۇكىشىنى ياخشى كۆرىدۇ دېدى، كىشىلەر تاڭ ئاتقۇزغاندا، ئەتىگەندە رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، ھەممىسى بايراقنى ئۆزىگە بەرسىكەن دەپ ئۈمۈت قىلىشتى، مەنمۇ پەقەت شۇكۈنى قوماندان بولۇشنى ئارزۇ قىلىپ قالدىم، چاقىرىلىشىمنى ئۈمۈت قىلىپ بويۇن سوزۇدۇم، لېكىن رەسۇلۇللاھ؛ ئەلى قېنى ؟ دېدى، ئۇلار؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۇنىڭ كۆزى ئاغرىپ قاپتۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۇنىڭ قېشىغا كىشى ئەۋەتىڭلار، ئۇ كەلسۇن دېدى، ئۇ كىلىشۈدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ كۆزىگە سۈق دەپ ئايىتى شىپا ئوقۇپ قويۇشۇدى، ئۇنىڭ كۆزى گۈياكى كېسەل يوقتەكلا ساقىيىپ قالدى،ئاندىن بايراقنى ئۇنىڭغا بېرىپ؛ **الله** ساڭا غەلىبە ئاتا قىلغانغا قەدەر ھېچ ياققا قارىماي ماڭغىن دېدى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىر ئاز ماڭغاندىن كېيىن ھېچ ياققا قارىماستىن تۇرۇپ ؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن ئۇكىشىلەر بىلەن نىمىگە ئاساسەن ئۇرۇش قىلىمەن؟دەپ ۋاقىرىدى، رەسۇلۇللاھ ؛ئۇلار ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بەرگەنگە، (ناماز ئوقۇغانغا، زاكات بەرگەنگە) قەدەر ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىسەن، ئۇلار شۇنداق قىلسا، سەندىن قانلىرىنى، مال ـــ مۈلۈكلىرىنى ساقلاپ قالىدۇ، (ئۇنداق قىلمىسا ساقلاپ قالالمايدۇ) ئىسلام ھەققى بۇنىڭدىن مۇستەسنا،(يەنى ھەد، جازالار)ئۇلارنىڭ ھېسابى ئاللاھقىدۇر،دېدى

6170 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَازِمٍ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلٍ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفْظُ هَذَا). حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ. أَخْبَرَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لأُعْطِيَنّ هَذِهِ الرّايَةَ رَجُلاً يَفْتَحُ اللّهُ عَلَىَ يَدَيْهِ. يُحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ. وَيُحِبّهُ اللّهُ وَرَسُولُهُ» قَالَ: فَبَاتَ النّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيّهُمْ يُعْطَاهَا. قَالَ: فَلَمّا أَصْبَحَ النّاسُ غَدَوْا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. كُلّهُمْ يَرْجُونَ أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ: «أَيْنَ عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ؟» فَقَالُوا: هُوَ، يَا رَسُولَ اللّهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ. قَالَ: فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ، فَأُتِيَ بِهِ، فَبَصَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي عَيْنَيْهِ.

وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ. حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ. فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ. فَقَالَ عَلِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا. فَقَالَ: «انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ. حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ. ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ. وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ فِيهِ. فَوَاللَّهِ لأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِداً خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ».

6171 ـ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدَّثَنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ، قَالَ كَانَ عَلِيٌّ قَدْ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِي خَيْبَرَ. وَكَانَ رَمِداً. فَقَالَ: أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَخَرَجَ عَلِيٌّ فَلَحِقَ بِالنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم. فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ اللَّيْلَةِ الَّتِي فَتَحَهَا اللَّهُ فِي صَبَاحِهَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «لأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ، أَوْ لَيَأْخُذَنَّ بِالرَّايَةِ، غَداً، رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، أَوْ قَالَ: يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيْهِ» فَإِذَا نَحْنُ بِعَلِيٍّ، وَمَا نَرْجُوهُ. فَقَالُوا: هَذَا عَلِيٌّ. فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الرَّايَةَ. فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ.

سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەيبەر كۈنى مۇنداق دېگەن: مەن ئەته بۇ بايراقنى بىر كىشىگە بېرىمەن، الله تائالا شۇ كىشىنىڭ قولىدا غەلىبە ئاتا قىلىدۇ، ئۇ كىشى الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىنى ياخشى كۆرىدۇ، الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىمۇ ئۇ كىشىنى ياخشى كۆرىدۇ دېدى، كىشىلەر تاڭ ئاتقۇزغاندا، ئەتىگەندە رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، ھەممىسى بايراقنى ئۆزىگە بەرسىكەن دەپ ئۈمۈت قىلىشتى، رەسۇلۇللاھ: ئەلى قېنى ؟ دېدى، ئۇلار: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇنىڭ كۆزى ئاغرىپ قاپتۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ: ئۇنىڭ قېشىغا كىشى ئەۋەتىڭلار، ئۇ كەلسۇن دېدى، ئۇ كېلىشىدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭ كۆزىگە سۈف دەپ ئايىتى شىپا ئوقۇپ قويىشىدى، ئۇنىڭ كۆزى گوياكى كېسەل يوقتەكلا ساقىيىپ قالدى،ئاندىن بايراقنى ئۇنىڭغا بەردى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ :ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار بىزگە ئوخشاش مۇسۇلمان بولغانغا قەدەر ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلامدىم؟دېدى، رەسۇلۇللاھ : ئۇلارنىڭ بىر چېتىگە چۈشكەنگە قەدەر ئاستا يۈرۈش قىل، ئاندىن دۈشمەنلەرنىڭ بىر چېتىگە چۈشكەندىن كېيىن، ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىرغىن، ئۇلارغا ئىسلام دىنىدا ئاللاھنىڭ ھەقلىرىدىن ۋاجىپ بولىدىغان نەرسىلەرنى خەۋەر قىلغىن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئاللاھنىڭ سەن سەۋەبلىك بىر كىشىنى ھەقكە ھىدايەت قىلىشى، سەن ئۈچۈن نۇرغۇن ئېسىل تۆگىلەرنىڭ مال ــ دۇنيانىڭ بولۇشىدىن ياخشىدۇر،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان،سەھىھ، بىر نەپەر مۆئمىن يەر شارىدىنمۇ مۇھىمدۇر، كىشىلەرنى ھىدايەت قىلىش ئۈچۈن تىرىشايلى، بۇبىز ئۈچۈن پۈتۈن دۇنيانى بەرگەندىنمۇ ياخشىدۇر.

6172 ـ حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ شُجَاعُ بْنُ مَخْلَدٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيَّةَ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدَّثَنِي أَبُو حَيَّانَ. حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ حَيَّانَ. قَالَ: انْطَلَقْتُ أَنَا وَحُصَيْنُ بْنُ سَبْرَةَ وَعُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ إِلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ. فَلَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ قَالَ لَهُ حُصَيْنٌ: لَقَدْ لَقِيتَ، يَا زَيْدُ خَيْراً كَثِيراً. رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. وَسَمِعْتَ حَدِيثَهُ. وَغَزَوْتَ مَعَهُ. وَصَلَّيْتَ خَلْفَهُ. لَقَدْ لَقِيتَ، يَا زَيْدُ خَيْراً كَثِيراً. حَدِّثْنَا، يَا زَيْدُ، مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي وَاللَّهِ لَقَدْ كَبِرَتْ سِنِّي. وَقَدُمَ عَهْدِي. وَنَسِيتُ بَعْضَ الَّذِي كُنْتُ أَعِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. فَمَا حَدَّثْتُكُمْ فَاقْبَلُوا. وَمَا لاَ، فَلاَ تُكَلِّفُونِيهِ. ثُمَّ قَالَ: قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً فِينَا خَطِيباً. بِمَاءٍ يُدْعَى خُمّاً. بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ. فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَوَعَظَ وَذَكَّرَ. ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ. أَلاَ أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ. وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ. فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ. وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ» فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ. ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي. أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي. أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ

بَيْتِي. أُذَكِّرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي». فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ: وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ؟ يَا زَيْدُ أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ؟ قَالَ: نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ. وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ. قَالَ: وَمَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمْ آلُ عَلِيٍّ، وَآلُ عَقِيلٍ، وَآلُ جَعْفَرٍ، وَآلُ عَبَّاسٍ. قَالَ: كُلُّ هَؤُلاَءِ حُرِمَ الصَّدَقَةَ؟ قَالَ: نَعَمْ.

6173 ـ وَحدّثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ الرَّيَّانِ. حَدّثَنَا حَسَّانُ (يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ) عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِهِ، بِمَعْنَى حَدِيثِ زُهَيْرٍ.

6174 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي حَيَّانَ. بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: «كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ. مَنِ اسْتَمْسَكَ بِهِ، وَأَخَذَ بِهِ، كَانَ عَلَى الْهُدَى، وَمَنْ أَخْطَأَهُ ضَلَّ».

6175 ـ حدّثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ الرَّيَّانِ. حَدّثَنَا حَسَّانُ (يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ) عَنْ سَعِيدٍ (وَهُوَ ابْنُ مَسْرُوقٍ)، عَنْ يَزِيدَ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ: لَقَدْ رَأَيْتَ خَيْراً. لَقَدْ صَاحَبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَصَلَّيْتَ خَلْفَهُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ أَبِي حَيَّانَ. غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ: «أَلاَ وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: أَحَدُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. هُوَ حَبْلُ اللَّهِ. مَنِ اتَّبَعَهُ كَانَ عَلَى الْهُدَى. وَمَنْ تَرَكَهُ كَانَ عَلَى ضَلاَلَةٍ». وَفِيهِ: فَقُلْنَا: مَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ؟ نِسَاؤُهُ؟ قَالَ: لاَ. وَايْمُ اللَّهِ إِنَّ الْمَرْأَةَ تَكُونُ مَعَ الرَّجُلِ الْعَصْرَ مِنَ الدَّهْرِ. ثُمَّ يُطَلِّقُهَا فَتَرْجِعُ إِلَى أَبِيهَا وَقَوْمِهَا. أَهْلُ بَيْتِهِ أَصْلُهُ، وَعَصَبَتُهُ الَّذِينَ حُرِمُوا الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ».

زەيىد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى مەككە بىلەن مەدىنىنىڭ ئارلىقىدىكى خۇممەن دېيىلىدىغان سۇ بويىدا تۇرۇپ خۇتبە سۆزلىدى، الله قا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىپ، نۇرغۇن ۋەز ـ نەسىھەتلەرنى قىلىپ مۇنداق دېگەن: ئەمما بەئدۇ يەنى ھەمدۇ سانادىن كېيىن، ئى ئىنسانلار ! ئاگاھ بولۇڭلاركى، مەن بىر ئىنسان، ماڭا پات يېقىندا رەببىمنىڭ ئەلچىسى يەنى ئۆلۈم پەرىشتىسى كېلىشى مۇمكىن، مەن ئاندىن جاۋاب بېرىمەن، چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ كېتىپ قالىمەن، مەن ئاراڭلارغا ناھايىتى ئېغىر ئىككى نەرسىنى قالدۇرۇپ كېتىمەن، بىرى ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئاندۇر، ئۇنىڭدا ھىدايەت، توغرا يول، نۇر باردۇر، كىم قۇرئانغا چىڭ ئېسىلىپ، ئۇنى مەھكەم تۇتۇپ ئەمەل قىلسا، ئۇ ھىدايەت ئۈستىدە بولىدۇ، كىم قۇرئانغا خاتالاشسا، چىڭ تۇتالمىسا، ئۇ ئازىدۇ، زالالەتتە بولىدۇ، سىلەر ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئانغا چىڭ ئېسىلىپ، مەھكەم تۇتۇپ ئەمەل قىلىڭلار، ئىككىنچى قالدۇرۇپ كەتكىنىم بولسا، ئەھلى بەيتىم، ئەھلى بەيتىم توغرىسىدا سىلەرگە ئاللاھنى ئەسلىتىمەن دەپ ئىككى قېتىم دېدى، (بەلكىم بۇ دېگىنى سۈننەت ھەدىس بولۇشى مۇمكىن) يەنەبىردە؛ الله رىڭ كىتابى قۇرئان (ئاسماندىن زېمىنغا ئۇزۇن سوزۇلغان)، ئاللاھنىڭ ئارغامچىسىدۇر، كىم قۇرئانغا چىڭ ئېسىلىپ، ئۇنى مەھكەم تۇتۇپ،ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ئەمەل قىلسا، ئۇ ھىدايەت ئۈستىدە بولىدۇ، كىم قۇرئانغا خاتالاشسا، چىڭ تۇتالمىسا،ئۇنى تەرك ئەتسە ئۇ ئازىدۇ، زالالەتتە بولىدۇ، سىلەر ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئانغا چىڭ ئېسىلىپ، مەھكەم تۇتۇپ ئەمەل قىلىڭلار، دېيىلگەن. تالاق قىلىپ قويۇۋەتكەن ئايال ئەھلى بەيتىدىن بولالمايدۇ. مۇسلىم، ئەھمەد، ئابدۇ ئىبنى ھەمەيد توپلىغان، سەھىھ.

6176 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَازِمٍ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: اسْتُعْمِلَ عَلَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ مِنْ آلِ مَرْوَانَ. قَالَ فَدَعَا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ. فَأَمَرَهُ أَنْ يَشْتِمَ عَلِيّاً. قَالَ فَأَبَى سَهْلٌ. فَقَالَ لَهُ: أَمَّا إِذَا أَبَيْتَ فَقُلْ: لَعَنَ اللَّهُ أَبَا التُّرَابِ. فَقَالَ سَهْلٌ: مَا كَانَ لِعَلِيٍّ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَبِي التُّرَابِ. وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ إِذَا دُعِيَ بِهَا. فَقَالَ لَهُ: أَخْبِرْنَا عَنْ قِصَّتِهِ. لِمَ سُمِّيَ أَبَا تُرَابٍ؟

قالَ: جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْتَ فَاطِمَةَ. فَلَمْ يَجِدْ عَلِيّا فِي الْبَيْتِ. فَقَالَ: «أَيْنَ ابْنُ عَمّكِ؟» فَقَالَتْ: كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ. فَغَاضَبَنِي فَخَرَجَ. فَلَمْ يَقِلْ عِنْدِي. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لإِنْسَانٍ: «انْظُرْ. أَيْنَ هُوَ؟» فَجَاءَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ. فَجَاءَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ مُضْطَجِعٌ. قَدْ سَقط رِدَاؤُهُ عَنْ شِقّهِ. فَأَصَابَهُ تُرَابٌ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَيَقُولُ: «قُمْ أَبَا التّرَابِ قُمْ أَبَا التّرَابِ».

سەھلى ر ەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەرۋاننىڭ ئائىلىسىدىن بىركىشى مەدىنىگە ئەمەلدار قىلىنىپ، ئۇ ئەلىي رەزىيەالله ئەنھۇنى تىللاپ ئەيىبلەشكە مىنى بۇيرىدى، مەن ئۇنىمسام، ئۇماڭا: ئەگەر ئۇنى تىللاشقا ئۇنىمساڭ، ھېچ بولمىغاندا الله تائالا ئەبا تۇرابقا لەنەت قىلسۇن دېگىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا: ئەلىيغا بۇنىڭدىنمۇ سۆيۈملۈكرەك بىرەر ئىسىم يوق، ئۇ بۇنداق چاقىرىلسا بەكلا خۇرسەن بولۇپ كېتىدۇ دېسەم، ئۇماڭا: ئۇنداق بولسا، ئۇنىڭ نىمە ئۈچۈن «ئەبۇتۇراب»دەپ ئاتالغانلىقىنى ماڭا سۆزلەپ بەرگىن دېدى، مەن: بىركۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قىزى پاتىمەنىڭ ئۆيىگە كىلىپ ئەلىينى تاپالماي: تاغاڭنىڭ ئوغلى قېنى دېدى، ئۇ: ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا ئازراق گەپ ـ سۆزلەر يۈز بېرىپ قېلىپ، مىنىڭ قېشىمدا ئارام ئالماي چىقىپ كەتكەن دېدى، رەسۇلۇالله بىركىشىگە: سەن بېرىپ ئۇنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىگە قاراپ باققىن دېدى، ئۇكىشى كىلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى!ئۇ مەسجىدتە ئۇخلاۋېتىپتۇ دېدى، رەسۇلۇالله ئۇنىڭ قېشىغا كەلسە، ئۇ مەسجىدتە يېتىپ ئۇخلاۋېتىپتۇ، ئۇنىڭ يېنىدىن(يان تەرىپىدىن)رىدايى چۈشۈپ كىتىپ، بېقىنى توپا بولۇپ كىتىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇالله ئۇنىڭ توپىسىنى سۈرتكەچ ئۇنىڭغا: ئى ئەباتۇراب!ئورنۇڭدىن تۇرغىن دەپ ئىككى قېتىم دېدى،دېدىم.مەنىسى ئى تۇپراق ئاتىسى ئورنۇڭدىن تۇر.

1101 ـ باب في فضل سعد بن أبي وقاص، رضي اللّهُ عنه

6177 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَرِقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ لَيْلَةٍ. فَقَالَ: لَيْتَ رَجُلاً صَالِحاً مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللّيْلَةَ. قَالَتْ وَسَمِعْنَا صَوْتَ السّلاَحِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ هَذَا؟» قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقّاصٍ: يَا رَسُولَ اللّهِ جِئْتُ أَحْرُسُكَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَنَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ سَمِعْتُ غَطِيطَهُ.

6178 ـ حدّثناه قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَهِرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، مَقْدَمَهُ الْمَدِينَةَ، لَيْلَةً. فَقَالَ: «لَيْتَ رَجُلاً صَالِحاً مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللّيْلَةَ» قَالَتْ: فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ سَمِعْنَا خَشْخَشَةَ سِلاَحٍ. فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» قَالَ: سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقّاصٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا جَاءَ بِكَ؟» قَالَ: وَقَعَ فِي نَفْسِي خَوْفٌ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَجِئْتُ أَحْرُسُهُ. فَدَعَا لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ نَامَ. وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ رُمْحٍ: فَقُلْنَا: مَنْ هَذَا؟.

6179 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ. سَمِعْتُ يَحْيَىَ بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ يَقُولُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: أَرِقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ لَيْلَةٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھ ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەن چاغدا بىر كېچە ئۇيقۇسىز قېلىپ؛ كاشكى سالىھ ياخشى بىر كىشى ماڭا پوستا تۇرغان بولسىمۇ!دېدى، تۇيۇقسىز بىز قۇرالنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدۇق، رەسۇلۇللاھ؛بۇ كىمۇ؟دېدى، ئۇكىشى؛ مەن سەئدى دېدى، رەسۇلۇللاھ؛سىنى بۇجايغا نىمە

ئېلىپ كەلدى؟دېدى، ئۇ؛ قەلبىمگە الله نىڭ ئەلچىسىدىن ئەنسىرەش خەۋپى كىرىۋېلىپ، ئۇنى پوستا تۇرۇپ

قوغداش ئۈچۈن كەلدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ قويۇپ،ئاندىن ئۇخلاپ قالدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6180 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثنَا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَدّادٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيّا يَقُولُ: مَا جَمَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَبَوَيْهِ لأَحَدٍ، غَيْرَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ. فَإِنّهُ جَعَلَ يَقُولُ لَهُ، يَوْمَ أُحُدٍ: «ارْمِ. فِدَاكَ أَبِي وَأُمّي».
6181 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَنْ وَكِيعٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ الْحَنْظَلِيّ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ. كُلّهُمْ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَدّادٍ، عَنْ عَلِيَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللە منىڭ سەئدئىبنى مالىكتىن باشقا بىرەر

كىشىگە ئاتا ـ ئانىسىنى پىدا قىلغىنىنى ئاڭلاپ باقمىغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇھۇد كۈنى؛« ئى سەئدى!ئاتا ـ ئانام

ساڭا پىدا بولسۇن، ئاتىن،ئوق ئاتقىن!دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6182 ـ 6183 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ يَحْيَىَ (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ) عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ قَالَ: لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ.
حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ. كِلاَهُمَا عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.
6184 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثنَا حَاتِمٌ (يَعْنِي ابْنَ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ بُكَيْرِ بْنِ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم جَمَعَ لَهُ أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ. قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ أَحْرَقَ الْمُسْلِمِينَ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ارْمِ. فِدَاكَ أَبِي وَأُمّي» قَالَ: فَنَزَعْتُ لَهُ بِسَهْمٍ لَيْسَ فِيهِ نَصْلٌ فَأَصَبْتُ جَنْبَهُ فَسَقَطَ. فَانْكَشَفَتْ عَوْرَتُهُ. فَضَحِكَ. رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّى نَظَرْتُ إِلَى نَوَاجِذِهِ.

سەئدنىڭ ئوغلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللە منىڭ دادامدىن باشقا بىرەر

كىشىگە ئاتا ـ ئانىسىنى پىدا قىلغىنىنى ئاڭلاپ باقمىغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇھۇد كۈنى؛« ئى سەئدى!ئاتا ـ ئانام

ساڭا پىدا بولسۇن، ئاتىن،ئوق ئاتقىن!دېدى. چۈنكى مۇشرىكلەردىن بىركىشى مۇسۇلمانلارنى ئوققا تۇتۇپ

كۆيدۈرگەن ئىدى، مەن دادامغا تىغى يوق ئوقنى ئېلىپ بىرىپ كىيمىنىڭ يېنىغا دەسسىۋاپتىمەن، دادام

يىقىلىپ چۈشۈپ ئەۋرىتى كۆرۈنۈپ قالدى، رەسۇلۇللاھ ئېزىق چىشلىرى كۆرۈنگىچە كۈلۈپ

كەتتى.بۇخارى،مۇسلىم.

6185 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَىَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنِا مُصْعَبُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ نَزَلَتْ فِيهِ آيَاتٌ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ: فَحَلَفَتْ أُمّ سَعْدٍ أَنْ لاَ تُكَلّمَهُ أَبَداً حَتّىَ يَكْفُرَ بِدِينِهِ. وَلاَ تَأْكُلَ وَلاَ تَشْرَبَ. قَالَتْ: زَعَمْتَ أَنّ اللّهَ وَصّاكَ بِوَالِدَيْكَ. وَأَنَا أُمّكَ. وَأَنَا آمُرُكَ بِهَذَا. قَالَ: مَكَثَتْ ثَلاَثاً حَتّىَ غُشِيَ عَلَيْهَا مِنَ الْجَهْدِ. فَقَامَ ابْنٌ لَهَا يُقَالُ لَهُ عُمَارَةُ. فَسَقَاهَا. فَجَعَلَتْ تَدْعُو عَلَىَ سَعْدٍ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ فِي الْقُرْآنِ هَذِهِ الآيَةَ: {وَوَصّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْناً وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىَ أَنْ تُشْرِكَ بِي} (13لقمان الآية: 51) وَفِيهَا: {وَصَاحِبْهُمَا فِي الدّنْيَا مَعْرُوفاً}. قَالَ: وَأَصَابَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَنِيمَةً عَظِيمَةً. فَإِذَا فِيهَا سَيْفٌ فَأَخَذْتُهُ. فَأَتَيْتُ بِهِ الرّسُولَ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ: نَفّلْنِي هَذَا السّيْفَ. فَأَنَا مَنْ قَدْ عَلِمْتَ حَالَهُ. فَقَالَ: «رُدّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ» فَانْطَلَقْتُ. حَتّىَ إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أُلْقِيَهُ فِي الْقَبَضِ لاَمَتْنِي نَفْسِي. فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ. فَقُلْتُ: أَعْطِنِيهِ. قَالَ: فَشَدّ لِي صَوْتَهُ: «رُدّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ» قَالَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ} (8الأنفال الآية: 1).
قَالَ: وَمَرِضْتُ فَأَرْسَلْتُ إِلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَتَانِي. فَقُلْتُ: دَعْنِي أَقْسِمْ مَالِي حَيْثُ شِئْتُ. قَالَ: فَأَبَىَ. قُلْتُ: فَالنّصْفَ. قَالَ: فَأَبَىَ. قُلْتُ: فَالثّلُثَ. قَالَ: فَسَكَتَ. فَكَانَ، بَعْدُ، الثّلُثُ جَائِزاً.

قالَ: وَأَتَيْتُ عَلَى نَفَرٍ مِنَ الأنْصَارِ وَالْمُهَاجِرِينَ، فَقالُوا: تَعَالَ نُطْعِمْكَ وَنَسْقِيكَ خَمْراً. وَذٰلِكَ قَبْلَ أَنْ تُحَرّمَ الْخَمْرُ. قالَ: فَأَتَيْتُهُمْ فِي حَشَ ـ وَالْحَشّ الْبُسْتَانُ ـ فَإِذَا رَأسُ جَزُورٍ مَشْوِيّ عِنْدَهُمْ، وَزِقّ مِنْ خَمْرٍ. قالَ: فَأكَلْتُ وَشَرِبْتُ مَعَهُمْ. قالَ: فَذُكِرَتِ الأنْصَارُ وَالْمُهَاجِرُونَ عِنْدَهُمْ. فَقُلْتُ: الْمُهَاجِرُونَ خَيْرٌ مِنَ الأنْصَارِ. قالَ: فَأَخَذَ رَجُلٌ أَحَدَ لَحْيَيِ الرّأسِ فَضَرَبَنِي بِهِ فَجَرَحَ بِأَنْفِي. فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرْتُهُ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ فِيّ ـ يَعْنِي نَفْسَهُ ـ شَأْنَ الْخَمْرِ: {إِنّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأنْصَابُ وَالأزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشّيْطَانِ} (5المائدة الآية: 90).

6186 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ قالَ: أُنْزِلَتْ فِيّ أَرْبَعُ آيَاتٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ زُهَيْرٍ عَنْ سِمَاكٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ شُعْبَةَ: قالَ فَكَانُوا إِذَا أَرَادُوا أَنْ يُطْعِمُوهَا شَجَرُوا فاهَا بِعَصاً. ثُمّ أَوْجَرُوهَا. وَفِي حَدِيثِهِ أَيْضاً: فَضَرَبَ بِهِ أَنْفَ سَعْدٍ فَفَزَرَهُ. وَكَانَ أَنْفُ سَعْدٍ مَفْزُوراً.

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:مەن توغرىسدا قۇرئاندىن بىر نەچچە ئايەت نازىل قىلىنغان دەپ مۇنداق بايان قىلدى:

ئانام ماڭا: ئەگەر سەن دىنىڭدىن يانمىساڭ، بۇدىنىڭغا تانمىساڭ، مەن ساڭا مەڭگۈ گەپ ـ سۆز قىلمايمەن، ھېچ نەر يەپ ـ ئىچمەيمەن دەپ قەسەم قىلىپ، **الله** سىنى ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇپتىغۇ؟ مەن سىنىڭ ئاناڭ بولىمەن، مەن سىنى شۇنىڭغا بۇيرۇدۇم دەپ ئۈچ كۈن ئاچ قۇساق، ئۇسسىز تۇرۇپ بەكلا قىينالدى، ئاندىن ئۇنىڭ ئەمارە دېگەن بالىسى ئۇنى سۇ بىلەن سۇغارغاندا ئۇ سەئدىنى يەنى مىنى قاغاشقا باشلىدى، ئاندىن **الله** تائالا:«بىز ئىنسانىنى ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق، ئەگەر ئۇلار سىنى ماڭا بىرەر نەرسىنى شىرىك كەلتۈرۈشكە بۇيرىسا، ئاتا ـ ئاناڭغا ئىتائەت قىلمىغىن.......ئۇلارغا ياخشىلىقچە ئىگە بولۇپ قويغىن......»دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلدى.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەك كۆپ غەنىيمەتكە ئېرىشتى، بۇغەنىيمەتلەر ئارىسىدا بىردانە قىلىچ بارئىدى، مەن ئۇ قىلىچنى ئېلىپ رەسۇلۇللاھ نىڭ قىشىغا كېلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلى مىنىڭ قانداقراق جەڭ قىلغىنىمنى ئوبدان بىلىلا، بۇقىلىچنى ماڭا نىسىۋەمدىن ئارتۇق مۇكاپات قىلىپ بەرسىلە دېسەم، ئۇنى قەيەردىن ئالغان بولساڭ، شۇجايىغا ئاپىرىپ قويغىن دېدى، مەن ئۇ قىلىچنى ئۆز ئورنىغا ئاپىرىپ قويۇشنى مەقسەت قىلىپ بېرىپ بولۇپ، يەنە نەپسىم قويماي قايتىپ كېلىپ، يەنەشۇنداق دېدىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا بوقىيتىم بەكىرەك ۋاقىراپ تۇرۇپ: ئۇنى قەيەردىن ئالغان بولساڭ، شۇجايىغا ئاپىرىپ قويغىن!! دېدى، ئاندىن **الله** تائالا «ئۇلار سەندىن غەنىيمەت توغرىسىدا سورىشىدۇ............دېگەن سۈرە ئەنپالنىڭ ئايىتىنى نازىل قىلدى.

مەن كېسەل بولۇپ قالغاندا رەسۇلۇللاھ قا كىشى ئەۋەتىپ، مىلىمنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈم خالىغانچە تەقسىم قىلاي دېسەم، ئۇنىمىدى، يېرىمىغىمۇ ئۇنىمىدى، ئۈچتىن بىرىگە جىم تۇردى ۋە بۇنىڭغىمۇ مىراس توغرىسىدىكى ئايەت نازىل قىلىندى. مەن ھاراق ھارام قىلىنىشتىن بۇرۇن مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلارنى «بۇياققا كېلىڭلار مەن سىلەرگە تاماق بېرىپ، شاراپ ئۇچۇرىمەن» دەپ، بىر باغۇ ـ بوستانلىققا يىغدىم، ئۇلارنىڭ يېنىدا تۆگىنىڭ كاۋاپ

سىلىنغان بىشى بىلەن بىر تۇلۇن ھاراق بارئىكەن، مەن گۆشتىن يەپ، ھاراقتىن ئىچىپ: (مەستچىلىكتە) ئۇلارنى تىلغا ئېلىپ، مۇھاجىرلار ئەنسارلاردىن كۆپ ياخشىدۇر دېسەم، بىركىشى ھېلىقى تۆگە چۇقسىنىڭ سۆڭىكىنى ئېلىپ مىنى بىرنى ئۇردى ـ دە، بۇرنۇم جاراھەتلەندى، مەن كىلىپ بۇئىشنى رەسۇلۇللاھ قا خەۋەر قىلسام، «ئى مۆئمىنلەر!ھەققەتەن ھاراق ئىچىش، قىمارئويناش، بۇتلارغا چوقۇنۇش، پال ئوقلىرى بىلەن پال سىلىش شەيتاننىڭ ئىشى، پاسكىنا قىلىقلاردۇر، بەختكە ئېرىشىشىڭلار ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئىشىدىن يىراق تۇرۇڭلار..........»دېگەن سۈرەمائىدە 90 ـ ئايەتلەر نازىل قىلىندى.

6187 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَن عَنْ سُفْيَان، عَنْ المِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أبيه، عَنْ سَعْدٍ: فِيّ نَزَلَتْ: {وَلاَ تَطْرُدِ الّذِينَ يَدْعُونَ رَبّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيّ} (6الأنعام الآية: 25). قَالَ: نَزَلَتْ فِي سِتّةٍ: أنَا وَابْنُ مَسْعُودٍ مِنْهُمْ. وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ قَالُوا لَهُ: تُدْنِي هَؤُلاَءِ.
6188 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الأسَدِيّ عَنْ إسْرَائِيلَ، عَنْ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ سَعْدٍ. قَالَ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سِتّةَ نَفَرٍ. فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: اطْرُدْ هَؤُلاَءِ لاَ يَجْتَرِئُونَ عَلَيْنَا. قَالَ: وَكُنْتُ أنَا وَابْنُ مَسْعُودٍ، وَرَجُلٌ مِنْ هُذَيْلٍ، وَبِلاَلٌ، وَرَجُلاَنِ لَسْتُ أسَمّيهِمَا. فَوَقَعَ فِي نَفْسِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا شَاءَ اللّهُ أنْ يَقَعَ. فَحَدّثَ نَفْسَهُ. فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَلاَ تَطْرُدِ الّذِينَ يَدْعُونَ رَبّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ} (6الأنعام الآية: 25).

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز ئالتە نەپەر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، مۇشرىكلەر كىلىپ رەسۇلۇللاھ قا؛ سەن ئاۋۇ كىشىلەرنى قوغلىۋەتكىن، ئۇلار بىز بىلەن ئارىلىشىشقا جۈرئەت قىلالمايدۇ دېدى، بىز؛ مەن،ئىبنى مەسئۇد، ھۇزەيل قەبىلىسىدىن بىر كىشى، بىلال، يەنە ئىككى كىشى (يەنى خەبباب،ئەممار) رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ملار ئىدۇق، ئاندىن رەسۇلۇللاھ نىڭ قەلبىگە الله تائالا خالىغان بىر نەرسىلەر چۈشۈپ، (مۇشرىكلەرنىڭ ئىمان ئېيتىشى ئۈچۈن)شۇنداق قىلىشنىمۇ ئىرادە قىلغىلى تاس ـ تاس قالدى، ئاندىن الله تائالا:« اللهنىڭ رازىلىقىنى دەپ ئەتىگەندە ،ئاخشامدا پەرۋەردىگارىغا ئىبادەت قىلىدىغانلارنى (يېنىڭدىن) قوغلىۋەتمىگىن،ئۇلارنىڭ ھېسابىدىن ساڭا ھېچ نەرسە يۈكلەنمەيدۇ (يەنى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئۈچۈن سەن جاۋابكارلىققا تارتىلمايسەن).سېنىڭ ھېسابىڭدىنمۇ ئۇلارغا ھېچ نەرسە يۈكلەنمەيدۇ،ئۇلارنى قوغلىۋەتسەڭ،زالىملاردىن بولۇپ قالىسەن ».دېگەن سۈرە ئەنئام 52 ـ ئايەتنى نازىل قىلدى.

1102 ـ باب من فضائل طلحة والزبير، رضي اللّهُ تعالى عنهما

6189 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أبِي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ وَ حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى. قَالُوا: حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ (وَهُوَ ابْنُ سُلَيْمَانَ) قَالَ سَمِعْتُ أبِي عَنْ أبِي عُثْمَانَ، قَالَ: لَمْ يَبْقَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ تِلْكَ الأيّامِ الّتِي قَاتَلَ فِيهِنّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ. مَنْ حَدِيثِهِمَا.

ئەبۇئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جەڭ قىلغان شۇكۈنلەردە رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە تەلھە ۋە سەئدىدىن باشقا ھېچ كىشى قالمىغان ئىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاھ نى قوغداپ بىللە تۇرغان ئىدى.

6190 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: نَدَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم النّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ. فَانْتَدَبَ الزّبَيْرُ ثَلاَثاً. ثُمّ نَدَبَهُمْ. فَانْتَدَبَ الزّبَيْرُ. ثُمّ نَدَبَهُمْ. فَانْتَدَبَ الزّبَيْرُ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لِكُلّ نَبِيَ حَوَارِيّ وَحَوَارِيّ الزّبَيْرُ».

6191 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ. ح وحَدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ وَكِيعٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. كِلاَهُمَا عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَىَ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ.

جابىر ، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەھزاب كۈنى :ماڭا دۈشمەن كىشىلەرنىڭ خەۋىرىنى كىم ئېلىپ كېلىدۇ؟دېدى، زۇبەير؛ مانا مەن ئېلىپ كېلەي دىسە، رەسۇلۇللاھ؛ ھەققەتەن ھەربىر پەيغەمبەرنىڭ ھاۋارىيى يېقىن ئادىمى، ھەمراھى باردۇر، جەزمەن مېنىڭ ھاۋارىيىم ، ھەمراھىم ياردەمچى ساھابەم زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدۇر، دېدى. بۇخارى 2634 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4436 ــ ھەدىس، تىرمىزى 3678 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 119 ــ ھەدىس، ھاكىم ۋە ئەھمەد 14408 ــ ھەدىس، سەھىھ.

6192 ـ حدّثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْخَلِيلِ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ مُسْهِرٍ. قَالَ إِسْمَاعِيلُ: أَخْبَرَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ. قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، يَوْمَ الْخَنْدَقِ، مَعَ النّسْوَةِ. فِي أُطُمِ حَسّانَ. فَكَانَ يُطَأْطِىءُ لِي مَرّةً فَأَنْظُرُ. وَأُطَاطِىءُ لَهُ مَرّةً فَيَنْظُرُ. فَكُنْتُ أَعْرِفُ أَبِي إِذَا مَرّ عَلَىَ فَرَسِهِ فِي السّلاَحِ، إِلَىَ بَنِي قُرَيْظَةَ.

ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: خەندەق كۈنى مەن ئۆمەرئىبنى ئەبۇسەلەمەت بىلەن بىرگە ھەسساننىڭ قورغىنىدا ئاياللار بىلەن بىللە ئىدۇق، بىر قېتىم مېنىڭ قارىۋېلىشىم ئۈچۈن ئۇ ئۆچىسىنى پەس قىلىپ تۇرۇپ بەرسە، يەنەبىرقېتىم ئۇنىڭ قارىۋېلىشى ئۈچۈن مەن ئۆچامنى پەس قىلىپ تۇرۇپ بەردىم، دادام ئېتىنىڭ ئۈستىدە قورالىنى ئېلىپ بەنى قۇرەيزىلەر تەرەپكە ماڭغاندا مەن ئۇنى تونۇۋالغان ئىدىم.

قَالَ: وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ قَالَ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لأَبِي. فَقَالَ: وَرَأَيْتَنِي يَا بُنَيّ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: أَمَا وَاللّهِ لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَوْمَئِذٍ، أَبَوَيْهِ. فَقَالَ: «فِدَاكَ أَبِي وَأُمّي».

6193 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ. قَالَ: لَمّا كَانَ يَوْمُ الْخَنْدَقِ كُنْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فِي الأُطُمِ الّذِي فِيهِ النّسْوَةُ. يَعْنِي نِسْوَةَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَىَ حَدِيثِ ابْنِ مُسْهِرٍ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُرْوَةَ فِي الْحَدِيثِ. وَلَـٰكِنْ أَدْرَجَ الْقِصّةَ فِي حَدِيثِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ الزّبَيْرِ.

زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ماڭا بەنىي قۇرەيزىلەرنىڭ خەۋىرىنى كىم ئېلىپ كېلىدۇ؟دېدى، زۇبەير؛ئۇلارنى چارلاشقا مەن بېرىپ كېلەدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ھەر ئىككىلىسىنى ماڭاپىدا قىلىپ؛ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6194 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ عَلَىَ حِرَاءٍ، هُوَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيّ وَطَلْحَةُ وَالزّبَيْرُ. فَتَحَرّكَتِ الصّخْرَةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اهْدَأْ، فَمَا عَلَيْكَ إِلاّ نَبِيّ أَوْ صِدّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، تۆت خەلىپە، تەلھە ، زۇبەير،سەئدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ملار ھىرائ تېغى ئۈستىدە ئىدى، تاغ تەۋرىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛« ئى ھىرائ تېغى ! جىم تۇر! ئۈستۈڭدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ياكى سىددىق ياكى شەھىد بار » دىگەن بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، تىرمىزى،

ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە سەئىددىن، ئەھمەد،مۇسلىم ئەنەس، ئۇبۇھۇرەيرەتتىن، تەبرانى ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ.

6195 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْدِيّ قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ. حَدّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَىَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ عَلَىَ جَبَلِ حِرَاءٍ. فَتَحَرّكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اسْكُنْ. حِرَاءُ فَمَا عَلَيْكَ إِلاّ نَبِيّ أَوْ صِدّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ» وَعَلَيْهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيّ وَطَلْحَةُ وَالزّبَيْرُ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقّاصٍ رَضِيَ اللّهُ عَنهم.

بۇ سەھىھ ھەدىستە تۆت خەلىپە، تەلھە ، زۇبەير،سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىم ئى ھىرائ تېغى جىم تۇر! ئۈستۈڭدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، سىددىق ياكى شەھىد بار دېگەن بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، سەئىددىن، ئەھمەد ھەم ئەنەس ئۇبۇھۇرەيرەتتىن تەبرانى ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىم ئوھۇد تېغى ئۈستىدە ئەبۇ بەكرى ئوسمان ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار بىلەن بىللە ئىدى، تاغ تەۋرىدى، ئاندىن ئى ئوھۇد تېغى، جىم تۇرغىن، ھەققەتەن ئۈستۈڭدە پەيغەمبەر، سىددىق، ئىككى شەھىد بار دېگەن، بۇ ھەدىسنى بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى ئەنەسدىن، تىرمىزى ھەم ئوسماندىن، ئەھمەد ئەبۇ يەئلا، ئىبنى ھەببان سەھلى ئىبنى سەئىددىن توپلىغان سەھىھ.

6196 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ وَعَبْدَةُ. قَالاَ: حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَتْ لِي عَائِشَةُ: أَبَوَاكَ، وَاللّهِ مِنَ الّذِينَ اسْتَجَابُوا للّهِ وَالرّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ.

6197 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ: تَعْنِي أَبَا بَكْرٍ وَالزّبَيْرَ.

6198 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنِ الْبَهِيّ، عَنْ عُرْوَةَ. قَالَ: قَالَتْ لِي عَائِشَةُ: كَانَ أَبَوَاكَ مِنَ الّذِينَ اسْتَجَابُوا للّهِ وَالرّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا زۇبەيرنىڭ ئوغلى ئۇرۇۋىگە: سىنىڭ ئاتا ـ ئاناڭ (يەنى ئەبۇبەكرى بىلەن زۇبەير) «ئۇلارغا قاتتىق جاراھەت يەتكەندىن كېيىنمۇ الله ۋە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقانلارنىڭ »جۈملىسىدىندۇر، دېدى.

1103 ـ باب فضائل أبي عبيدة بن الجراح، رضي اللّهُ تعالى عنه

6199 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ عَنْ خَالِدٍ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ. أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ. قَالَ: قَالَ أَنَسٌ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ لِكُلّ أُمّةٍ أَمِيناً. وَإِنّ أَمِينَنَا، أَيّتُهَا الأُمّةُ، أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرّاحِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ھەربىر ئۇممەتنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى بولىدۇ، شەك ــ شۇبھىسىز بۇ ئۇممەتنىڭ ئەڭ ئىشەنچلىك ئادىمى ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھتۇر،ئۇ ئىشەنچلىك، ئەمىين كىشىدۇر،بۇخارى ،مۇسلىم توپلىغان،سەھىھ.ئۆمەر رەزىيەللاھۇ

ئەنەسدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ھەربىر پەيغەمبەرنىڭ ئەڭ ئىشەنچىلىك ئادىمى بار، مېنىڭ ئىشەنچىلىك ئادىمىم ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ بولدۇ، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6200 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا عفّانُ. حَدّثنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ سَلَمَةَ) عَنْ ثَابتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ أهْلَ الْيَمَنِ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالُوا: ابْعَثْ مَعَنَا رَجُلاً يُعَلّمْنَا السّنّةَ وَالإِسْلاَمَ. قَال: فأَخَذَ بِيَدِ أَبي عُبَيْدَةَ فقَالَ: «هَذَا أَمِينُ هَذِهِ الأُمّةِ».
6201 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى). قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. قالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَقَ يُحَدّثُ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: جَاءَ أَهْلُ نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ ابْعَثْ إِلَيْنَا رَجُلاً أَمِيناً. فقالَ: «لأَبْعَثَنّ إِلَيْكُمْ رَجُلاً أَمِيناً حَقّ أَمِينٍ. حَقّ أَمِينٍ» قالَ، فاسْتَشْرَفَ لَهَا النّاسُ. قالَ، فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرّاحِ.
6202 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفرِيّ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبي إِسْحَقَ، بِهَذَا الأَسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەنەس،ھۇزەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن يەمەن ياكى ، نەجران ئەھلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بىزگە ئەڭ ئىشەنچىلىك بىركىشىنى (دىندىن تەلىم بىرىش ئۈچۈن)ئەۋەتسىلە دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛مەن سىلەرگە ھەققى ئىشەنچىلىك كىشىنى ئەۋەتىمەن دېدى، كىشىلەر قايسىمىزنى ئەۋەتەركىن دەپ تاما قىلىشىپ قارىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئەبۇئۇبەيدەنىڭ قولىنى تۇتۇپ ؛ شەك ــ شۈبھىسىز بۇ ئۈممەتنىڭ ئەڭ ئىشەنچىلىك ئادىمى ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھتۇر،دەپ، ئەبۇئۇبەيدەئىبنى جەرراھنى ئەۋەتتى.بۇخارى،مۇسلىم،

1104 ـ باب فضائل الحسن والحسين، رضي اللّهُ عنهما

6203 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. حَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ أَبي يَزِيدَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ لِحَسَنٍ: «اللّهُمّ إِنّي أُحِبّهُ، فَأَحِبّهُ وَأَحْبِبْ مَنْ يُحِبّهُ».
6204 ـ حدّثنا ابْنُ أَبي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبي يَزِيدَ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ. قالَ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي طَائِفَةٍ مِنَ النّهَارِ. لاَ يُكَلّمُنِي وَلاَ أُكَلّمُهُ. حَتّى جَاءَ سُوقَ بَنِي قَيْنُقَاعَ. ثُمّ انْصَرَفَ. حَتّى أَتَى خِبَاءَ فَاطِمَةَ فقَالَ: «أَثَمّ لُكَعُ؟ أَثَمّ لُكَعُ؟» يَعْنِي حَسَناً. فظَنَنّا أَنّهُ إِنّمَا تَحْبِسُهُ أُمّهُ لأَنْ تُغَسّلَهُ وَتُلْبِسَهُ سِخَاباً. فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ جَاءَ يَسْعَى. حَتّى اعْتَنَقَ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ. فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ إِنّي أُحِبّهُ. فَأَحِبّهُ وَأَحْبِبْ مَنْ يُحِبّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن كۈندۈزنىڭ بىر قىسمىدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سىرتتقا چىققان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا انىڭ چېدىرىغا كىلىپ؛ لۇكەئ يەنى ھەسەن مۇشۇ يەردە بارمۇ؟دېدى، ئۇزۇن تۇرمايلا، ئۇ ئويناخشىپ سەكرەپ كەلدى، ئاندىن ئۇلار بىر ـ بىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ كەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ ئى ئاللاھ! مەن بۇنى ياخشى كۆرىمەن، بۇنى سىلىمۇ ياخشى كۆرسىلە، بۇلارنى ياخشى كۆرگەن كىشىنى، سىلىمۇ ياخشى كۆرسىلە،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم،

6205 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ (وَهُوَ ابْنُ ثَابتٍ). حَدّثنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ قَالَ: رَأَيْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيَ عَلَى عَاتِقِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. وَهُوَ يَقُولُ: «اللّهُمّ، إِنّي أُحِبّهُ فَأَحِبّهُ».
6206 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. قَالَ ابْنُ نَافِعٍ: حَدّثنَا غُنْدَرٌ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ (وَهُوَ ابْنُ ثَابتٍ)، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَاضِعاً الْحَسَنَ بْنَ عَلِيَ عَلَى عَاتِقِهِ. وَهُوَ يَقُولُ: «اللّهُمّ إِنّي أُحِبّهُ فَأَحِبّهُ».

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانى مۈرىسىگە ئېلىپ كۆتۈرۈپ مۇنداق دېگەن: ئى ئاللاھ! مەن بۇنى ياخشى كۆرىمەن، بۇنى سىلىمۇ ياخشى كۆرسىلە، (بۇلارنى ياخشى كۆرگەن كىشىنى، سىلىمۇ ياخشى كۆرسىلە)بۇخارى،مۇسلىم،

6207 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ الرّومِيّ الْيَمَامِيّ وَ عَبّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا النّضْرُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثنَا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّارٍ). حَدّثَنَا إِيَاسٌ عَنْ أَبِيهِ. قالَ: لَقَدْ قُدْتُ بِنَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، بَغْلَتَهُ الشّهْبَاءَ. حَتّى أَدْخَلْتُهُمْ حُجْرَةَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. هَذَا قُدّامَهُ وَهَذَا خَلْفَهُ.

ئىياسنىڭ دادىسى ر ەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ شەھبائ دېگەن خېچىرىنى يېتىلەپ ئۇلارنى ھۇجرىسىغىچە ئەكىرىپ قويغان ئىدى، رەسۇلۇللاھ ھەسەن ـ ھۈسەيىننى ئالدى ـ ئارقىسىغا مىنگەشتۈرۈپ كىرگەن ئىدى.

1105 ـ باب فضائل أهل بيت النبيّ صلى الله عليه وسلم

رەسۇلۇللاھ نىڭ ئەھلى ـ بەيتىنىڭ ۋە ئاياللىرىنىڭ پەزىلىتى

6208 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ). قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ، عَنْ صَفِيّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ. قالَتْ: قالَتْ عَائِشَةُ: خَرَجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَدَاةً وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مُرَحّلٌ، مِنْ شَعَرٍ أَسْوَدَ. فَجَاءَ الْحَسَنُ ابْنُ عَلِيَ فَأَدْخَلَهُ. ثُمّ جَاءَ الْحُسَيْنُ فَدَخَلَ مَعَهُ. ثُمّ جَاءَتْ فاطِمَةُ فَأَدْخَلَهَا. ثُمّ جَاءَ عَلِيّ فَأَدْخَلَهُ. ثُمّ قالَ: {إِنّمَا يُرِيدُ اللّهِ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهّرَكُمْ تَطْهِيراً} (33الأحزاب الآية: 33).

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئەتىگىنى سىرىتقا چىقتى، ۋە ھالەنكى، ئۈستىدە قارا يۇڭدىن تىكىلگەن نەقىشلىك كەڭ كاسايا بار ئىدى، ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما كەلدى، ئۇنى كاسايا ئىچىگە كىرگۈزدى، ئاندىن ھۈسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كىردى، ئاندىن پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ا كەلدى، ئۇنىمۇ كاسايا ئىچىگە كىرگۈزدى، ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەرھۇنىمۇ كىرگۈزۈپ؛« ئۆيلىرىڭلاردا ئولتۇرۇڭلار، ئىلگىرىكى جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئاياللارنىڭ ياسىنىپ چىققىنىدەك ياسىنىپ چىقماڭلار، ناماز ئۇقۇڭلار، زاكات بېرىڭلار، اللهغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلىڭلار، ئى پەيغەمبەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر! الله سىلەردىن گۇناھنى ساقىت قىلىشنى ۋە سىلەرنى تامامەن پاك قىلىشنى خالايدۇ.»دېگەن ئايەتنى ئۇقۇدى.(يەنى شۇلار ئائىلىسىدىكىلەردۇر)مۇسلىم توپلىغان.(33 ـ سۈرە ئەھزاپ 33 ـ ئايەت)

1106 ـ باب فضائل زيد بن حارثة وأسامة بن زيد، رضي اللّهُ عنهما

6209 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ كَانَ يَقُولُ: مَا كُنّا نَدْعُو زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ إِلاّ زَيْدَ بْنَ مُحَمّدٍ. حَتّى نَزَلَ فِي الْقُرْآنِ: {ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللّهِ} (33الأحزاب الآية: 5). قالَ الشّيْخُ أَبُو أَحْمَدَ، مُحَمّدُ بْنُ عِيسَى: أَخْبَرَنَا أَبُو الْعَبّاسِ السّرّاجُ وَمُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُوسُفَ الدّوَيْرِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، بِهَذَا الْحَدِيثِ.

6210 ـ حدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا حَبّانُ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. حَدّثَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ. بِمِثْلِهِ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن، زەيدئىبنى ھارىسە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئازادكەردە قۇلى ئىدى، بىز ئۇنى پەقەت زەيدئىبنى مۇھەممەد دەپلا چاقىراتتۇق، ئاندىن «ئۇلارنى يەنى بېقىۋېلىنغان باللارنى دادىللىرىغا نىسبەت بىرىپ چاقىرىڭلار»دىگەن ئايەت نازىل قىلىنغاندا، زەيدئىبنى ھارىس دەپ چاقىردۇق.بۇخارى،مۇسلىم.

6211 ـ حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحيَى وَ يَحيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قالَ يَحيَى بْنُ يَحيَى: أَخْبَرنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعْثاً. وَأَمّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ. فَطَعَنَ النّاسُ فِي إمْرَتِهِ. فَقامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقالَ: «إنْ تَطْعَنُوا فِي إمْرَتِهِ، فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إمْرَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ. وَايْمُ اللّهِ إنْ كَانَ لَخَلِيقاً لِلإمْرَةِ. وَإنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبّ النّاسِ إلَيّ. وَإنّ هَذَا لَمِنْ أَحَبّ النّاسِ إلَيّ، بَعْدَهُ».

6212 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُمَرَ (يَعْنِي ابْنَ حَمْزَةَ)، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: «إنْ تَطْعَنُوا فِي إمَارَتِهِ ـ يُرِيدُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ ـ فَقَدْ طَعَنْتُمْ فِي إمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ. وَايْمُ اللّهِ إنْ كَانَ لَخَلِيقاً لَهَا. وَايْمُ اللّهِ إنْ كَانَ لأَحَبّ النّاسِ إلَيّ. وَايْمُ اللّهِ إنّ هَذَا لَهَا لَخَلِيقٌ ـ يُرِيدُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ ـ وَايْمُ اللّهِ إنْ كَانَ لأَحَبّهُمْ إلَيّ مِنْ بَعْدِهِ. فَأُوصِيكُمْ بِهِ فَإنّهُ مِنْ صَالِحِيكُمْ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىم قوشۇن ئەۋەتىپ ، ئۇلارغا ئۇسامەنى باشلىق قىلىپ قويدۇ، كىشىلەرنىڭ بەزىسى بۇنىڭغا تەنە قىلىشدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئەگەر سىلەر ئۇنىڭ باش قوماندان بولۇشىغا تەنە قىلغان بولساڭلار، مۇندىن بۇرۇنمۇ ئۇنىڭ دادىسى زەيدنىڭ باش قوماندان بولۇشىغىمۇ تەنە قىلغان ئىدىڭلار، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ دادىسى ئەمىرلىككە، باشلىقلىققا لايىق ئىدى، ئۇ بولسا، ماڭا بارلىق كىشىلەردىن سۆيۈملۈك، دوستراق ئىدى، ھەققەتەن بۇ ئۇسامە دادىسىدىن كېيىن ماڭا بارلىق ئىنسانلارنىڭ سۆيۈملۈكرەكى، دوستراقى بولدۇ، مەن سىلەرگە ئۇسامەنى باش قىلىشقا ۋەسىيەت قىلىمەن، ھەققەتەن ئۇ سىلەرنىڭ ياخشى، سالىھ كىشىلىرىڭلاردىندۇر ،دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، راستىنلا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋەسىيەت قىلغاندەك ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى قوماندان قىلىپ ئەۋەتكەن چوڭ بىر جەڭدە ئۇلار غەلىبە قىلدۇ.

1107 ـ باب فضائل عبد اللّهِ بن جعفر، رضي اللّهِ عنهما

6213 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشّهِيدِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ. قالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ لاِبْنِ الزّبَيْرِ: أَتَذْكُرُ إذْ تَلَقّيْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. أَنَا وَأَنْتَ وَابْنُ عَبّاسٍ؟ قالَ: نَعَمْ. فَحَمَلَنَا، وَتَرَكَكَ.

6214 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشّهِيدِ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ. وَإسْنَادِهِ.

ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىبنى زۇبەيرگە: بىركۈنى مەن، سەن، ئىبنى ئاباس ئۈچىمىزنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا چىققانلىقىمىز ئىسىڭدە بارمۇ؟دېدى، ئۇ:ھەئە ئىسىمدە، رەسۇلۇللاھ بىزنى مىدۈرۈۋېلىپ، سىنى (تۆگىگە پاتمىغاچ)قالدۇرۇپ قويغان ئىدى دېدى.

6215 ـ حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ ـ وَاللّفظُ لِيَحْيَى ـ (قَالَ أبُو بَكْرٍ: حَدّثنَا. وَقَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ مُوَرّقٍ الْعِجْلِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ جَعْفَرٍ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ تُلُقّيَ بِصِبْيَانِ أَهْلِ بَيْتِهِ. قَالَ، وَإنّهُ قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَسُبِقَ بِي إلَيْهِ فَحَمَلَنِي بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمّ جِيءَ بِأَحَدِ ابْنَيْ فَاطِمَةَ. فَأَرْدَفَهُ خَلْفَهُ. قَالَ: فَأُدْخِلْنَا الْمَدِينَةَ، ثَلاَثَةً عَلَىَ دَابّةٍ.

6216 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَاصِمٍ. حَدّثَنِي مُوَرّقٌ. حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ. قَالَ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ تُلُقّيَ بِنَا. قَالَ: فَتُلُقّيَ بِي وَبِالْحَسَنِ أَوْ بِالْحُسَيْنِ. قَالَ: فَحَمَلَ أَحَدَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَالآخَرَ خَلْفَهُ. حَتّىَ دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ.

ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەردىن كەلسە، ئۆي ئەھلىنىڭ كىچىك سەبىي باللىرى ئالدىغا چىقىرلاتتى، بىر قېتىم سەپەردىن كەلگەندە، مەن بۇرۇن چىقىرلىپ، ئالدىغا ئەۋەتىلدىم، مىنى ئالدىغا مىندۈرۈپ ئېلىۋالدى، ئاندىن پاتىمەرەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ بىر بالىسى كەلتۈرۈلدى، ئۇنى ئارقىسىغا مىندۈرىۋالدى، بىز ئۈچ كىشى بىر تۆگىگە مىنگىشىپ مەدىنىگە كىردۇق.

6217 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا مَهْدِيّ بْنُ مَيْمُونٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ سَعْدٍ، مَوْلَىَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ يَوْمٍ خَلْفَهُ. فَأَسَرّ إلَيّ حَدِيثاً، لاَ أُحَدّثُ بِهِ أَحَداً مِنَ النّاسِ.

ئىبنى جەئپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنى ئارقىسىغا مىندۈرىۋالغان ئىدى، ماڭا بىرھەدىسنى سۆزلەپ بەردى، مەن ئۇنى مەڭگۈ ھىچ كىشىگە سۆزلەپ بەرمەيمەن.

1108 ـ باب فضائل خديجة أم المؤمنين، رضي اللّهُ تعالى عنها

6218 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ وَكِيعٌ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ (وَاللّفْظُ حَدِيثُ أَبِي أُسَامَةَ). ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ جَعْفَرٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيّا بِالْكُوفَةِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ. وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ». قَالَ أَبُو كُرَيْبٍ: وَأَشَارَ وَكِيعٌ إلَى السّمَاءِ وَالأَرْضِ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاسمان ـ زىمىن ئارىسىدىكى ئاياللارنىڭ، جەننەت ئاياللىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئىمراننىڭ قىزى مەريەم بىلەن خەدىيچە بىنتى خۇۋەيلىددۇر، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئالەملەردىكى ئاياللارنىڭ ئەڭ ياخشىسى تۆتتۇر، ئىمراننىڭ قىزى مەريەم، خەدىيچە بىنتى خۇۋەيلىد، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قىزى پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، پىرئەۋىننىڭ ئايالى ئاسىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، ئەھمەد، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەت ئەھلىنىڭ ئاياللىرىنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى، خۇۋەيلىدنىڭ قىزى خەدىچە يەنى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۇنجى ئايالى، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قىزى پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، ئىمراننىڭ قىزى مەريەم، فرئەۋىننىڭ ئىمان ئېيتقان ئايالى مەزاھىمنىڭ قىزى ئاسىيەدۇر، ئەھمەد، تەبرانى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

6219 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. جَمِيعاً عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ مُرّةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَمَلَ مِنَ الرّجَالِ كَثِيرٌ. وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النّسَاءِ غَيْرُ مَرْيَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ، وَآسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ. وَإِنّ فَضْلَ عَائِشَةَ عَلَىَ النّسَاءِ كَفَضْلِ الثّرِيدِ عَلَىَ سَائِرِ الطّعَامِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەرلەردىن نۇرغۇن كىشلەر كامالەتكە يېتىپ، كامال تاپتى، ئاياللاردىن پەقەت پىرئەۋىننىڭ، ئاللاھتائالاغا ئىمان كەلتۈرگەن ئايالى ئاسىيە بىلەن ئىمراننىڭ قىزى مەريەم كامال تاپتى، ھەقىقەتەن ئائىشەنىڭ ئاياللار ئۈستىدىكى پەزىلىتى خۇددى باشقا تائاملار ئۈستىدىكى شورپىنىڭ پەزىلىتىگە ئوخشاشتۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە تو، سەھىھ.

6220 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ. قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: أَتَىَ جِبْرِيلُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْكَ. مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ. فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السّلاَمَ مِنْ رَبّهَا عَزّ وَجَلّ. وَمِنّي. وَبَشّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنّةِ مِنْ قَصَبٍ. لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ.
قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِي رِوَايَتِهِ: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَلَمْ يَقُلْ: سَمِعْتُ. وَلَمْ يَقُلْ فِي الْحَدِيثِ: وَمِنّي.
6221 ـ6222 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ. قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى: أَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَشّرَ خَدِيجَةَ بِبَيْتٍ فِي الْجَنّةِ؟ قَالَ: نَعَمْ. بَشّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنّةِ مِنْ قَصَبٍ. لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ.
6223 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: بَشّرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَدِيجَةَ، بِنْتَ خُوَيْلِدٍ، بِبَيْتٍ فِي الْجَنّةِ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ماڭا جىبرىئىل كېلىپ مۇنداق دېدى ؛ ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ! مانا بۇ خەدىچە رەزىيەللاھۇ ئەنھا سىنىڭ قېشىڭغا قاچىدا چاي، تائام، شاراپ ئېلىپ كەلدى، يەنى ھازىر كېلىدۇ، ئەگەر ئۇ قېشىڭغا كەلسە، ئۇنىڭ غا؛ رەببى ئاللاھ تىن ۋە مەندىن سالام يوللىغىن، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭغا جەننەتتىكى ئىچى كاۋاك گۆھەر مارجان، جەۋھەردىن بولغان ئۆي بىلەن بىشارەت بەرگىن، ئۇ ئۆيدە ئاۋاز، ۋاراڭ ـــ چۇرۇڭ يوق، مۇشەققەت يوق دېدى، مۇسلىم توپلىدى، سەھىھ، بۇخارى، مۇسلىمغا سەھىھ دىيىشنىڭ ھاجىتى يوق، چۈنكى، بۇ ئىككى كىتاب سەھىھدۇر.

6224 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا غِرْتُ عَلَىَ امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَىَ خَدِيجَةَ. وَلَقَدْ هَلَكَتْ قَبْلَ أَنْ يَتَزَوّجَنِي بِثَلاَثِ سِنِينَ. لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَذْكُرُهَا. وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبّهُ عَزّ وَجَلّ أَنْ يُبَشّرَهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ فِي الْجَنّةِ. وَإِنْ كَانَ لَيَذْبَحُ الشّاةَ ثُمّ يُهْدِيهَا إِلَىَ خَلاَئِلِهَا.
6225 ـ حدّثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ. حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا غِرْتُ عَلَىَ نِسَاءِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِلاّ عَلَىَ خَدِيجَةَ. وَإِنّي لَمْ أُدْرِكْهَا.
قَالَتْ: وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا ذَبَحَ الشّاةَ فَيَقُولُ: «أَرْسِلُوا بِهَا إِلَىَ أَصْدِقَاءِ خَدِيجَةَ» قَالَتْ: فَأَغْضَبْتُهُ يَوْماً فَقُلْتُ: خَدِيجَةَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي قَدْ رُزِقْتُ حُبّهَا».
6226 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ. إِلَىَ قِصّةِ الشّاةِ. وَلَمْ يَذْكُرِ الزّيَادَةَ بَعْدَهَا.
6227 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: مَا غِرْتُ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ، مَا غِرْتُ عَلَىَ خَدِيجَةَ. لِكَثْرَةِ ذِكْرِهِ إِيّاهَا. وَمَا رَأَيْتُهَا قَطّ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئېيتىدۇكى: مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئاياللىرىدىن ھېچ بىرىگە خەدىچەرەزىيەللاھۇ ئەنھاغا كۆندەشلىك قىلغاندەك كۆندەشلىك قىلىپ باقمىدىم، ئەمەلىيەتتە مەن ئۇنى كۆرۈپمۇ باقمىدىم،ئۇ مەن رەسۇلۇللاھ قا تېگىشتىن ئۈچ يىل بۇرۇن ئۆلۈپ كېتىپتىكەن، لېكىن رەسۇلۇللاھ خەدىچەرەزىيەللاھۇ ئەنھانى بەك كۆپ تىلغا ئالاتتى، كۆپۈنچە قوي ئۆلتۈرۈپ قالسا، ئۇنىڭ گۆشىنى پارچىلاپ، خەدىچەنىڭ دوستلىرىغا ئەۋەتىپ بېرەتتى، رەسۇلۇللاھ دائىم دېگىدەك؛ خەدىچە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇنداق ئىدى، ئۇ مۇنداق ئىدى، ئۇنداق قىلاتتى، مېنىڭ ئۇنىڭدىن باللىرىم بار ئىدى، ماڭا ئۇنىڭ مۇھەببىتى رىزق قىلىنىپتۇ، دەيتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە الله تائالا ئۇنىڭغا جەننەتتىكى بىرئۆيي بىلەن خۇش بىشارەت بەرگۈزگەن ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

6228 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: لَمْ يَتَزَوّجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ خَدِيجَةَ حَتّىَ مَاتَتْ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئېيتىدۇكى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەدىچەرەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۆلۈپ كەتمىگىچە ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنەبىر خوتۇن ئالمىغان ئىدى.

6229 ـ حدّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَت: اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، أُخْتُ خَدِيجَةَ، عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ فَارْتَاحَ لِذَلِكَ. فَقَالَ: «اللّهُمّ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ» فَغِرْتُ فَقُلْتُ: وَمَا تَذْكُرُ مِنْ عَجُوزٍ مِنْ عَجَائِزِ قُرَيْشٍ، حَمْرَاءِ الشّدْقَيْنِ، هَلَكَتْ فِي الدّهْرِ، فَأَبْدَلَكَ اللّهُ خَيْراً مِنْهَا.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىر قېتىم خەدىچەرەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ھەمشىرىسى ھالەت رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىرىش ئۈچۈن رۇخسەت سورىسا، رەسۇلۇللاھ ئۇنى خەدىچەمىكى دەپ گۇمان قىلىپ تۇيۇقسىزلا خۇرسەن بولۇپ كېتىپ: يا الله! بۇ ھالەت بىنتى خۇۋەيلىد ئىكەن ئەمەسما دېدى. مەن كۆندەشلىك قىلىپ: ئۆتۈپ كەتكەن زامانلاردا ۋاپات بولغان، ئىككى مەڭزى قىزىلقىتىن قىزىرىپ كەتكەن، (ئاغزىدا چىشلىرى قالمىغان) قۇرەيشلەرنىڭ قېرى ئاياللىرىدىن بىر قېرى خوتۇننى ئەجەب كۆپ ئەسلەپ كەتتىلە، الله سىلىگە ئۇنىڭدىن ياخشىراقىنى ئالماشتۇرۇپ بەرگەن تۇرسا دېدىم.

1109 ـ باب في فضل عائشة، رضي اللّه تعالى عنها

6230 ـ حدّثنا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَأَبُو الرّبِيعِ. جَمِيعاً عَنْ حَمّادِ بْنِ زَيْدٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي الرّبِيعِ). حَدّثَنَا حَمّادٌ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ ثَلاَثَ لَيَالٍ. جَاءَنِي بِكِ الْمَلَكُ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ. فَيَقُولُ: هَذِهِ امْرَأَتُكَ؟ فَأَكْشِفُ عَنْ وَجْهِكِ. فَإِذَا أَنْتِ هِيَ. فَأَقُولُ: إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللّهِ، يُمْضِهِ».

6231 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. جَمِيعاً عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا مۇنداق دېگەن: سەن ماڭا چۈشۈمدە ، ئۈچ كېچە ئۈچ قېتىم كۆرسىتىلدۇڭ، سېنى پەرىشتە، يىپەك رەختنىڭ پارچىسى ئىچىدە كۆتۈرۈپ كىلىپ ، بۇ

سىنىڭ ئايالىڭ دېدى، پەردىنى ئېچىپ قارىسام، سەن ئىكەنسەن، مەن ؛ ئەگەر بۇ ئاللاھ تەرىپىدىن بولسا، چوقۇم ئىجرا قىلىپ يورىتىدۇ، ئۇچۇمدا بولىدۇ دېدىم، بۇخارى.،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6232 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. قالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِي عَنْ أبي أسَامَةَ: حَدّثنا هِشَامٌ. ح وَحَدّثنا أبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاءِ. حَدّثنَا أبُو أسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّي لأعْلَمُ إذَا كُنْتِ عَنّي رَاضِيَةً، وَإذَا كُنْتِ عَلَيّ غَضْبَىَ» قَالَتْ: فَقُلْتُ: وَمِنْ أيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ؟ قَالَ «أمّا إذَا كُنْتِ عَنّي رَاضِيَةً، فَإنّكِ تَقُولِينَ: لاَ. وَرَبّ مُحَمّدٍ وَإذَا كُنْتِ غَضْبَىَ، قُلْتِ: لاَ. وَرَبّ إبْرَاهِيمَ» قَالَتْ: قُلْتُ: أجَلْ. وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ مَا أهْجُرُ إلاّ اسْمَكَ.

6233 ـ وحدّثناه ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، بِهَذَا الإسْنَادِ، إلَىَ قَوْلِهِ: لاَ. وَرَبّ إبْرَاهِيمَ. وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن مەن سىنىڭ مەندىن رازى بولغىنىڭنى ۋە مەندىن رازى بولماي ماڭا غەزەپ قىلغىنىڭنى بىلىۋالىمەن، مەن؛ ئۇنى قەيەردىن بىلىلا؟دېسەم، ماڭا؛ ئەمما سەن مەندىن رازى بولساڭ، لا ۋە رەببى مۇھەممەد يەنى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ رەببى بىلەن قەسەمكى دېيسەن، ماڭا غەزەپ قىلىپ، ئۆچ بولۇپ قالساڭ، ئىبراھىمنىڭ رەببى بىلەن قەسەمكى دېيسەن، دېدى، مەن ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله بىلەن قەسەمكى، دەل شۇنداق، لىكىن مەن پەقەت ئىسمىلىرىنىلا تەرك ئېتىمەن دېدىم. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى ، سەھىھ.

6234 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أنّهَا كَانَتْ تَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَتْ: وَكَانَتْ تَأْتِينِي صَوَاحِبِي فَكُنّ يَنْقَمِعْنَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَتْ: فَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُسَرّبُهُنّ إلَيّ.

6235 ـ حدّثناه أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أبُو أسَامَةَ. ح وَحَدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا جَرِيرٌ ح وَحَدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الإسْنَادِ. وَقَالَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: كُنْتُ ألْعَبُ بِالْبَنَاتِ فِي بَيْتِهِ. وَهُنّ اللّعَبُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، مەن بىر نەچچە نەپەر قىزچاقلار بىلەن بىللە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ يېنىدا ئويناتتىم، مىنىڭ مەن بىلەن بىللە ئوينايدىغان ھەمراھلىرىم بارئىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆيگە كىرسە، ئۇلار ھايا قىلىپ، تارتىنىپ ئۆي ئىچىگە يوشۇرنۇپ، پەردىلىنەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى مىنىڭ قېشىمغا ئەۋەتەتتى، ئاندىن ئۇلار مەن بىلەن بىللە ئوينايتتى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

6236 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أنّ النّاسَ كَانُوا يَتَحَرّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ. يَبْتَغُونَ بِذَلِكَ مَرْضَاةَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، كىشىلەر ئۆز ھەدىيلىرىنى بىرىشتە مىنىڭ نۆۋەت كۈنۈمنى ئىزدەيتتى، ئۇلار شۇئارقىلىق رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ رازىلىقىنى تەلەپ قىلىشاتتى،

6237 ـ حدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَأبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ وَعَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: حَدّثني. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) يَعْقُوبُ بْنُ إبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنِي أبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أخْبَرَنِي مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أنّ عَائِشَةَ زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: أرْسَلَ أزْوَاجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَاطِمَةَ، بِنْتَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إلَىَ رَسُولِ اللّهِ

صلى الله عليه وسلم. فاسْتَأْذَنَتْ عَلَيْهِ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ مَعِي فِي مِرْطِي. فَأَذِنَ لَهَا. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّ أزْوَاجَكَ أرْسَلْنَنِي إلَيْكَ يَسْأَلْنَكَ الْعَدْلَ فِي ابْنَةِ أبِي قُحَافَةَ. وَأنَا سَاكِتَةٌ. قَالَتْ: فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أيْ بُنَيّةُ ألَسْتِ تُحِبّينَ مَا أُحِبّ؟» فَقَالَتْ: بَلَى. قَالَ: «فَأحِبّي هَذِهِ». قَالَتْ: فَقَامَتْ فَاطِمَةُ حِينَ سَمِعَتْ ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَرَجَعَتْ إلَى أزْوَاجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأخْبَرَتْهُنّ بِالّذِي قَالَتْ. وَبِالّذِي قَالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْنَ لَهَا: مَا نُرَاكِ أغْنَيْتِ عَنّا مِنْ شَيْءٍ. فَارْجِعِي إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُولِي لَهُ: إنّ أزْوَاجَكَ يَنْشُدْنَكَ الْعَدْلَ فِي ابْنَةِ أبِي قُحَافَةَ. فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: وَاللّهِ لاَ أُكَلّمُهُ فِيهَا أبَداً. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأرْسَلَ أزْوَاجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَهِيَ الّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْهُنّ فِي الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ أرَ امْرَأةً قط خَيْراً فِي الدّينِ مِنْ زَيْنَبَ. وَأتْقَى لِلّهِ. وَأصْدَقَ حَدِيثاً. وَأوْصَلَ لِلرّحِمِ. وَأعْظَمَ صَدَقَةً. وَأشَدّ ابْتِذَالاً لِنَفْسِهَا فِي الْعَمَلِ الّذِي تَصَدّقُ بِهِ، وَتَقَرّبُ بِهِ إلَى اللّهِ تَعَالَى. مَا عَدَا سَوْرَةً مِنْ حَدّةٍ كَانَتْ فِيهَا. تُسْرِعُ مِنْهَا الْفَيْئَةَ. قَالَتْ: فَاسْتَأْذَنَتْ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَ عَائِشَةَ فِي مِرْطِهَا. عَلَى الْحَالَةِ الّتِي دَخَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا وَهُوَ بِهَا. فَأذِنَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّ أزْوَاجَكَ أرْسَلْنَنِي إلَيْكَ يَسْأَلْنَكَ الْعَدْلَ فِي ابْنَةِ أبِي قُحَافَةَ. قَالَتْ: ثُمّ وَقَعَتْ بِي. فَاسْتَطَالَتْ عَلَيّ. وَأنَا أرْقُبُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَأرْقُبُ طَرْفَهُ، هَلْ يَأْذَنُ لِي فِيهَا. قَالَتْ فَلَمْ تَبْرَحْ زَيْنَبُ حَتّى عَرَفْتُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لاَ يَكْرَهُ أنْ أنْتَصِرَ. قَالَتْ: فَلَمّا وَقَعْتُ بِهَا لَمْ أنْشَبْهَا حَتّى أنْحَيْتُ عَلَيْهَا. قَالَت: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَتَبَسّمَ: «إنّهَا بِنْتُ أبِي بَكْرٍ».

6238 ـ حَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قُهْزَاذَ. قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُثْمَانَ: حَدّثَنِيهِ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ فِي الْمَعْنَى. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: فَلَمّا وَقَعْتُ بِهَا لَمْ أنْشَبْهَا أنْ أثْخَنْتُهَا غَلَبَةً.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ادىن، كىشلەر ئۆز ھەدىيلىرىنى بىرىشتە مىنىڭ نۆۋبەت كۈنۈمنى ئىزدەيتتى، ئۇلار شۇئارقىلىق رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ رازىلىقىنى تەلەپ قىلىشاتتى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى ئىككى گۇرۇھ ئىدى، بىر گۇرۇھتە مەن، ھەپسە، سەپىيە، سەۋدە رەزىيەللاھۇ ئەنھا لار بار ئىدۇق، يەنە بىر گۇرۇھتە بولسا، ئۇممە سەلەمەت ۋە قالغان ئاياللىرى بار ئىدى، ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھا انىڭ گۇرۇھى ئۇنىڭغا؛ سەن رەسۇلۇللاھقا سۆز قىلساڭ، رەسۇلۇللاھ كىشلەرگە مۇنداق دىسە؛ كىم رەسۇلۇللاھقا ھەدىي قىلماقچى بولسا، ھەدىيىسنى رەسۇلۇللاھ قەيەردە بولسا، شۇ يەرگە بەرسە دىدى، ئۇ سۆز قىلىشۇدى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ سەن ماڭا ئائىشە توغرىسىدا ئازار بەرمىگىن، چۈنكى مەن ئائىشەدىن باشقا ئاياللىرىمنىڭ كۆرپىسىدىكى چېغىمدا، ماڭا ۋەھى كەلمەيدۇ، پەقەت ئائىشەنىڭ كۆرپىسىدە بولسامۇ، ماڭا ۋەھى كىلىشۇرىدۇ دىدى، ئاندىن ئۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن بۇسۆزۈمدىن **الله** قا تۆۋبە قىلدىم دىدى، ئاندىن ئۇلار پاتىمەنى چاقىرىپ، ئۇنى رەسۇلۇللاھنىڭ قىشىغا ئەۋەتىپتۇ، ئۇمۇ سۆز قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ ئى قىزىم! سىز مەن ياخشى كۆرگەننى ياخشى كۆرمەمسىز؟دىسە، ئۇ؛ ئەلۋەتتە سىلى ياخشى كۆرگەننى مەنمۇ ياخشى كۆرىمەن دەيدۇ، رەسۇلۇللاھ ؛ئۇنداق بولسا، سىز ئەبۇبەكرىنىڭ قىزى ئائىشەنى ياخشى كۆرۈڭ دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6239 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِي عَنْ أبِي أُسَامَةَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إنْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَيَتَفَقّدُ يَقُولُ: «أيْنَ أنَا الْيَوْمَ؟ أيْنَ أنَا غَداً؟» اسْتِبْطَاءً لِيَوْمِ عَائِشَةَ. قَالَتْ: فَلَمّا كَانَ يَوْمِي قَبَضَهُ اللّهُ بَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات تاپقان كىسىلىدە: مەن ئەتە قەيەردە بولىمەن؟دەپ سورايتتى، يەنى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ كۈنىنى مەقسەت قىلاتتى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئاياللىرى

رەسۇلۇللاھقا قەيەردە تۇرۇشنى خالىسا،شۇجايداتۇرۇشىغا ئىزنى بەردى،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات تاپقانغا قەدەر ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئۆيىدە تۇردى. ھەم شۇ ئۆيدە مىنىڭ ئۆيۈمدە، مىنىڭ نۆۋبەت كۈنۈمدە، مىنىڭ قۇچۇقۇمدا ۋاپات بولدى، (يەنە مىنىڭ ئۆيۈمگە دەپنە قىلىندى)ۋاپات.بۇخارى.

6240 ـ6241 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عَبّادِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ، وَهُوَ مُسْنِدٌ إِلَىَ صَدْرِهَا، وَأَصْغَتْ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي. وَأَلْحِقْنِي بِالرّفِيقِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ **الله** تائالانىڭ ماڭا ئاتا قىلغان نىئمەتلىرىدىن؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مىنىڭ ئۆيۈمدە، مىنىڭ نۆۋبەت كۈنۈمدە، مىنىڭ قۇچۇقۇمدا ۋاپات بولدى، (يەنە مىنىڭ ئۆيۈمگە دەپنە قىلىندى)**الله** تائالا رەسۇلۇللاھنىڭ ۋاپات بولىشى ئالدىدا مىنىڭ ئېغىز سۈيۈم بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ شالىسىنى بىرلەشتۇردى، مەن رەسۇلۇللاھنى يۆلەپ ئولتۇراتتىم، ئابدۇررەھمان قولىدا مىسۋاك تۇتقان ھالدا كىرىپ كەلدى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ مىسۋاككا قارىغانلىقىنى كۆرۈپ، مىسۋاكنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلىپ؛ مىسۋاكنى سىلىگە ئېلىپ بىرەيمۇ؟دىسەم، بېشى بىلەن ئىشارەت قىلىپ ھەئە دېدى، مەن مىسۋاكنى ئېلىپ بەردىم، مىسۋاك بەك قاتتىق ئىدى، ئۇنى سىلىشى ئېغىر كەلدى، مەن؛ مىسۋاكنى سىلىگە يۇمشۇتۇپ بىرەيمۇ؟دىسەم، بېشى بىلەن ئىشارەت قىلىپ ھەئە دېدى، مەن مىسۋاكنى ئېلىپ ئېغىزىمدا يۇمشۇتۇپ بەردىم، ئاندىن ئۇنى ئاغزىغا سىلىپ چىشلىرى ئۈستىدە ئۇياقتىن بۇياققا يۈرۈتتى، رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا قاچا بار ئىدى، ئۇنىڭدا سۇ بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ ئىككى قولىنى سۇغا سىلىپ، قولى بىلەن يۈزىنى سىلاپ تۇرۇپ؛ «لائىلاھە ئىللە**الله**»!!ھەقىقەتەن ئۆلۈم ئۈچۈن قاتتىق مۇشەققەتلەر بار ئىكەن، سەكراتۇلمەۋت قاتتىق ئىكەن دېدى، ئاندىن قولىنى تىكلەپ (ئاسمانغا ئىشارەت قىلىپ)ئى **الله**!ماڭا رەھىم قىلسىلا، مىنى مەغپىرەت قىلسىلا، رەپىيقەلئەئلا يەنى مىنى يۇقىرى مەرتىۋىلىك پەيغەمبەرلەر جامائىتىگەقوشۇپ قويسىلا دەپ قەبزى روھ قىلىندى، ئاندىن قولى پەسكە چۈشۈپ كەتتى.بۇخارى تويلىغان.   ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئاللاھ، مەن ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىپ، ماڭا رەھىيم قىلسىلا، مىنى ئەڭ يۇقىرى مەرتىبىدىكى ھەمراھلار قاتارىدا يەنى يۇقىرى مەرتىبلىك پەيغەمبەرلەر قاتارىغا قوشۇپ قويسىلا، بەيھەقى، تىرمىزى.

6242 ـ6243 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أَسْمَعُ أَنّهُ لَنْ يَمُوتَ نَبِيّ حَتّى يُخَيّرَ بَيْنَ الدّنْيَا وَالآخِرَةِ. قَالَتْ: فَسَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، فِي مَرَضِهِ الّذِي مَاتَ فِيهِ، وَأَخَذَتْهُ بُحّةٌ، يَقُولُ: {مَعَ الّذِينَ أَنْعَمَ اللّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النّبِيّينَ وَالصّدّيقِينَ وَالشّهَدَاءِ وَالصّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقاً} (4النساء الآية: 96). قَالَتْ: فَظَنَنْتُهُ خُيّرَ حِينَئِذٍ.

حدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر پەيغەمبەر كېسەل بولسا، ۋاپاتىدىن بۇرۇن دۇنيا بىلەن ئاخىرەتنىڭ بىرىنى تاللاشقا ئىختىيارلىق بېرىلىدۇ، (ئاندىن ئۇ ئاخىرەتنى تاللايدۇ ــ دە، ۋاپات بولىدۇ). رەسۇلۇللاھنى ۋاپات بولۇپ كەتكەن كېسىلىدە قاتتىق ھۆتەل تۇتۇپ كەتتى، ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: ئى الله منى (ئاخىرەتتە)« اللهنىڭ نېئمىتىگە ئېرىشكەن (سىلى نېئمەت بەرگەن) پەيغەمبەرلەر، سىددىقلار (يەنى يۇقىرى دەرىجىلىك پەيغەمبەرلەر)، شېھىتلار ۋە ياخشىلار بىلەن بىللە »قىلغىن. ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھقا ئىختىيارلىق بېرىلگەنلىكىنى بىلدىم.بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە قاتارلىقلار توپلىغان، سەھىھ.

6244 ـ حدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ، فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ «إِنّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيّ قَط، حَتّى يَرَى مَقْعَدَهُ فِي الْجَنّةِ، ثُمّ يُخَيّرُ» قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي، غُشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ثُمّ أَفَاقَ. فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السّقْفِ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ فِي الرّفِيقِ الأَعْلَى». قَالَتْ عَائِشَةُ: قُلْتُ: إِذاً لاَ يَخْتَارُنَا. قَالَتْ عَائِشَةُ: وَعَرَفْتُ الْحَدِيثَ الّذِي كَانَ يُحَدّثُنَا بِهِ وَهُوَ صَحِيحٌ فِي قَوْلِهِ: «إِنّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيّ قط حَتّى يَرَىَ مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنّةِ ثُمّ يُخَيّرُ». قَالَتْ عَائِشَةُ: فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرُ كَلِمَةٍ تَكَلّمَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَوْلَهُ: «اللّهُمّ مع الرّفِيقَ الأَعْلَى».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساق ۋاقتىدا مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ھەربىر پەيغەمبەر جەننەتتىكى ئورنىنى كۆرمىگىچە، ئاندىن ياشاش ياكى ئاخىرەتكە جەننەتتكە كېتىش توغرىسىدا ئىختىيارلىق بېرىلمەي تۇرۇپ ۋاپات تاپمايدۇ، (جەننەتتىكى كۆرۈپ ئاندىن تاللاش ئىختىيارلىق بېرىلىپ ۋاپات تاپىدۇ)، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھقا ئۆلۈم چۈشكەندە، رەسۇلۇللاھنىڭ بېشى مېنىڭ يوتامدا ئىدى، رەسۇلۇللاھ ھوشىدىن كېتىپ، ئاندىن يەنە ھوشىغا كېلىپ؛ كۆزىنى ئۆگزى تەرەپكە كۆتۈرۈپ؛ «الله ھوممە رەپىيقەلئەئلا»دېدى، مەن؛ ئۇنداقتا رەسۇلۇللاھ بىزنى تاللىماي، ئاخىرەتنى تاللاپتۇ دېدىم، ۋە رەسۇلۇللاھنىڭ بىزگە سۆزلەپ بەرگەن:« ھەقىقەتەن ھەربىر پەيغەمبەر جەننەتتىكى ئورنىنى كۆرمىگىچە ، ئاندىن ياشاش ياكى ئاخىرەتكە جەننەتتكە كېتىش توغرىسىدا ئىختىيارلىق بېرىلمىگىچە ۋاپات تاپمايدۇ »، دېگەن ھەدىسىنى راست ئىكەن دەپ تونۇدۇم ، رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزلىگەن سۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى:« «الله ھوممە رەپىيقەلئەئلا»دېيىش بولدى، دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6245 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ. قَالَ عَبْدٌ: حَدّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ. حَدّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا خَرَجَ، أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ. فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ عَلَى عَائِشَةَ وَحَفْصَةَ. فَخَرَجَتَا مَعَهُ جَمِيعاً. وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا كَانَ بِاللّيْلِ، سَارَ مَعَ

عَائِشَةَ، يَتَحَدّثُ مَعَهَا. فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ: أَلاَ تَرْكَبِينَ اللّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكِ، فَتَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ؟ قَالَتْ: بَلَى. فَرَكِبَتْ عَائِشَةُ عَلَى بَعِيرِ حَفْصَةَ. وَرَكِبَتْ حَفْصَةُ عَلَى بَعِيرِ عَائِشَةَ. فَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى جَمَلِ عَائِشَةَ، وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ، فَسَلّمَ ثُمّ سَارَ مَعَهَا. حَتّى نَزَلُوا. فَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَغَارَتْ. فَلَمّا نَزَلُوا جَعَلَتْ تَجْعَلُ رِجْلَهَا بَيْنَ الإِذْخِرِ وَتَقُولُ: يَا رَبّ سَلّطْ عَلَيّ عَقْرَباً أَوْ حَيّةً تَلْدَغُنِي. رَسُولُكَ وَلاَ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئاً.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەر قىلىشنى ئىرادە قىلسا، ئاياللىرى ئارىسىغا قۇرئە،چەك تاشلايتتى، قايسى ئايالىغا بىللە چىقىشنىڭ چېكى چىقسا، شۇ ئايالىنى سەپەرگە بىللە ئېلىپ چىقاتتى. بۇخارى،مۇسلىم.

6246 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النّسَاءِ كَفَضْلِ الثّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطّعَامِ».
6247 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ). ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ(يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ). كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِمَا: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ: أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ.

ئەنەس، ئەبۇ مۇسا، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئائىشەنىڭ ئاياللار ئۈستىدىكى پەزىلىتى خۇددى باشقا تائاملار ئۈستىدىكى شورپىنىڭ پەزىلىتىگە ئوخشايدۇ، ئەھمەد، تىرمىزى، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇن ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئائىشەنىڭ باشقا ئاياللار ئۈستىدىكى پەزىلىتى خۇددى باشقا تائاملار ئۈستىدىكى شورپىنىڭ پەزىلىتىگە ئوخشاشتۇر، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، تائاملار ئۈستىدىن شورپا پەزىلەتتە ئۈستۈن تۇرغاندەك، ئائىشە پەزىلەتتە ئۈستۈندۇر.

6248 ـ6249 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ وَيَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا حَدّثَتْهُ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ لَهَا: «إِنّ جِبْرِيلَ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السّلاَمَ» قَالَتْ: فَقُلْتُ: وَعَلَيْهِ السّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللّهِ.
6250 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.
6251 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. حَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ أَنّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا عَائِشُ هَـَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السّلاَمَ» قَالَتْ فَقُلْتُ: وَعَلَيْهِ السّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللّهِ. قَالَتْ: وَهُوَ يَرَى مَا لاَ أَرَى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئائىشە! رەزىيەللاھۇ ئەنھا، مانا بۇ جىبرىئىل ساڭا سالام يوللىدى.ئاندىن مەن؛ ۋە ئەلەيھىسسالام ۋە رەھمەتۇاللە ھى دىدىم، رەسۇلۇللاھ مەن كۆرەلمىگەننى كۆرەلەيتتى.بۇخارى. ،مۇسلىم، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان سەھىھ.

1110 ـ باب ذكر حَديث أم زرع ***ئۇن بىر خوتۇننىڭ ھىكايىسى***

6252 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ جَنَابٍ. كِلاَهُمَا عَنْ عِيسَى(وَاللّفْظُ لاِبْنِ حُجْرٍ). حَدّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَخِيهِ، عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا قَالَتْ: جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً. فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاقَدْنَ أَنْ لاَ يَكْتُمْنَ مِنْ أَخْبَارِ أَزْوَاجِهِنّ شَيْئاً.

6253 ـ وَحَدَّثَنِيهِ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ: عَيَايَاءُ طَبَاقَاءُ. وَلَمْ يَشُكَّ. وَقَالَ: قَلِيلاَتُ الْمَسَارِحِ. وَقَالَ: وَصِفْرُ رِدَائِهَا. وَخَيْرُ نِسَائِهَا. وَعَقْرُ جَارَتِهَا. وَقَالَ: وَلاَ تَنْقُثُ مِيرَتَنَا تَنْقِيثاً، وَقَالَ: وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ ذَابِحَةٍ زَوْجاً.

اجتمع إحدى عشرة امرأة في الجاهلية فتعاقدن أن يتصادقن بينهن و لا يكتمن من أخبار أزواجهن شيئا فقالت الأولى: زوجي لحم جمل غث على رأس جبل وعر لا سهل فيرتقى و لا سمين فينتقل . قالت الثانية: زوجي لا أبث خبره إني أخاف أن لا أذره إن أذكره أذكر عجره و بجره . قالت الثالثة: زوجي العشنق إن أنطق أطلق و إن أسكت أعلق . قالت الرابعة: زوجي إن أكل لف و إن شرب اشتف و إن اضطجع التف و لا يولج الكف ليعلم البث . قالت الخامسة: زوجي عياياء طباقاء كل داء له داء شجك أو فلك أو جمع كلا لك . و قالت السادسة: زوجي كليل تهامة لا حر و لا قر و لا مخافة و لا سآمة . و قالت السابعة: زوجي إن دخل فهد و إن خرج أسد و لا يسأل عما عهد . و قالت الثامنة: زوجي المس مس أرنب و الريح ريح زرنب و أنا أغلبه و الناس يغلب . قالت التاسعة: زوجي رفيع العماد طويل النجاد عظيم الرماد قريب البيت من الناد . قالت العاشرة: زوجي مالك و ما مالك ؟ مالك خير من ذلك له إبل قليلات المسارح كثيرات المبارك إذا سمعن صوت المزاهر أيقن أنهن هوالك . قالت الحادية عشرة: زوجي أبو زرع و ما أبو زرع ؟ أناس من حلي أذني و ملأ من شحم عضدي و بجحني فبجحت إلي نفسي وجدني في أهل غنيمة بشق فجعلني في أهل صهيل و أطيط و دائس و منق فعنده أقول فلا أقبح و أرقد فأتصبح و أشرب فأتقمح أم أبي زرع و ما أم أبي زرع ؟ عكومها رداح و بيتها فساح ابن أبي زرع و ما ابن أبي زرع ؟ مضجعه كمسل شطبة و تشبعه ذراع الجفرة بنت أبي زرع و ما بنت أبي زرع ؟ طوع أبيها و طوع أمها و ملء كسائها و عطف ردائها و زين أهلها و غيظ جارتها جارية أبي زرع و ما جارية أبي زرع ؟ لا تبث حديثنا تبثيثا و لا تنقث ميرتنا تنقيثا و لا تملأ بيتنا تعثيثا خرج أبو زرع و الأوطاب تمخض فمر بامرأة معها ابنان لها كالفهدين يلعبان من تحت خصرها برمانتين فطلقني و نكحها فنكحت بعده رجلا سريا ركب شريا و أخذ خطيا و أراح علي نعما سريا و أعطاني من كل رائحة زوجا فقال: كلي أم زرع و ميري أهلك فلو جمعت كل شيء أعطانيه ما ملأ أصغر إناء من آنية أبي زرع فقال النبي صلى الله عليه وسلم: يا عائشة ! كنت لك كأبي زرع لأم زرع إلا أن أبا زرع طلق و أنا لا أطلق (طب) عن عائشة ورواه (خ الترمذي في الشمائل) موقوفا إلا قوله: كنت لك كأبي زرع فرفعاه قالوا: وهو يؤيد رفع الحديث كله .

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مۇنداق دەيدۇ: جاھالىيەت دەۋرىدە 11 ئايال بىرلىشىپ، ئۆزئارا راست سۆزلەشكە ئەرلىرىنىڭ ئىشلىرىدىن ھېچ نىمىنى يوشۇرماسلىققا ۋەدىلىشىپ مۇنداق دېيىشىپتۇ، بىرىنچىسى مۇنداق دەپتۇ، مېنىڭ ئېرىم خۇددى ئورۇق تۆگىنىڭ گۆشى، بۇ تۆگە چىققىلى بولماس، ئېگىز تاغ ئۈستىدە كىشىلەر ئۆيلىرىگە ئېلىپ كەتكۈدەك سىمىز ئەمەس. «بۇ سۆز كىنايە بولۇپ، مەنىسى مەنپەئەتسىز، ياخشىلىقى كام، مۇتەكەببىر، ناچار ئەخلاقلىق دېگەن بولىدۇ» ئىككىنچىسى مۇنداق دەپتۇ، مەن ئېرىمنىڭ ئەھۋالىنى ئاشكارىلىمايمەن، ئەگەر سۆزلەپ قالسام، ئۇجۇر ــ بۇجۇرگىچە يەنى بارلىق ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى سۆزلىشىمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ خەۋەرنى توختۇتۇپ بولالماسلىقىمدىن ئەنسىرەيمەن، ياكى ئۇنىڭ مېنى تالاق قىلىۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ، بۇ خەۋەرنى بولدى قىلىمەن. ئۈچىنچىسى، مۇنداق دەپتۇ، مېنىڭ ئېرىم، ئەخلاقسىز، مەنپەئەتسىز ئادەم بولۇپ، ئېغىزىمنى ئېچىپ سۆز قىلسام، مېنى تالاق قىلىۋېتىدۇ، ئەگەر جىم تۇرسام، ئېرىم باردەكمۇ ئەمەس، ئېرىم يوق تۇل ئايالمۇ ئەمەس بولۇپ قالىمەن، تۆتىنچىسى مۇنداق دەپتۇ: مېنىڭ ئېرىم تەھامە كېچىسىدەك ئىسسىقمۇ ئەمەس، سوغۇقمۇ ئەمەس، يەنى ئازارىبەرشى يوق ياخشى راھەت، لەززەتلىك ئەر، مۇئتەدىل ئەر، ئەخلاقى ياخشى بولغاچقا، ئۇنىڭدىن قورقمايمەن، مېنىمۇ زېرىكتۈرمەيدۇ، مەخسەت ئۇ ياخشى. بەشىنچىسى مۇنداق دەپتۇ: مېنىڭ ئېرىم ئۆيگە كىرسە، يىلپىزدەك ئۇخلايدۇ، سىرتتىقا چىقسا، شىر ــ يولۋاستەك باتۇر، ئۆيدىكى مال ــ مۈلۈك

سەھەم مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىشلىرىدىن ئانچە سۈرۈشتە قىلىپ كەتمەيدۇ، ئالتىنچىسى، مۇنداق دەپتۇ: ئېرىم تاماق يىسە، يالماپ كۆپ يەيدۇ، شاراپ ئىچسە غۇرتىلدىتىپ ئاۋاز چىقىرىپ ئىچىدۇ، ياتسا، يۆگىنىپ ياتىدۇ، غەم ـ قايغۇنى بىلىش ئۈچۈن، قولنى سالمايدۇ، «يەنى كۆيۈنمەيدۇ، مۇھەببەتسىز ياكى بەدىنىدە كېسەل بولۇپ ئەخلاقلىق، خىجىل بولۇپ شۇنداق قىلىدۇ» يەتتىنچىسى مۇنداق دەپتۇ: ئېرىم بەكمۇ ئوسال، ئەخماق ياكى پەرزەنت كۆرەلمەيدۇ، ھەرقانداق ناچار ئىللەت ئۇنىڭدا تېپىلىدۇ، بېشىڭىزنى يارىدۇ، ياكى يارىلاندۇرىدۇ ياكى ھەممىنى قىلىدۇ، سەككىزىنچىسى، مۇنداق دەپتۇ: مىنىڭ ئېرىمنىڭ پۇرىقى زەرنەپ دىگەن خۇشپۇراق ئۆسۈملۈكنىڭ پۇرىقىدەك مېزىلىك، سىلاشلىرى بولسا، توشقاندەك، شۇنداق ئەخلاقلىق، توققۇزۇنچىسى مۇنداق دەپتۇ: مىنىڭ ئېرىم ئاتاقلىق مەشھۇر، قامەتلىك، كۈلى تولا يەنى سېخى، مەرىت ئۆيى بولسا، مەجلىسخانىغا يېقىن. ئونىنجىسى مۇنداق دەپتۇ: مىنىڭ ئېرىم، خوجايىن، خوجايىن دىگەن نېمە؟ ئۇ ھەممىدىن ياخشى، باي، ياخشىلىقتا ئىگە بولغۇچى، ئۇنىڭ مۇبارەك سۈتى بەرىكەتلىك تۆگىلىرى بولۇپ، يايلاقتا ئاز چىقىدۇ، پادا تايىقىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان، ئۆلىدىغانلىقىغا شەكسىز ئىشىنىدۇ، يەنى شۇنداق، سېخى گۆشتە مېھمان قىلىدۇ، ئون بىرىنچىسى مۇنداق دەپتۇ: مېنىڭ ئېرىم، ئەبۇ زەرئىدۇر، ئۇ مىنىڭ زىر ـ مۇنچاقلىرىمنى تەۋرەتكەن يەنى ھەدىيىسى كۆپ، بىلىكىمنىڭ يېغىنى توشقۇزۇپ، مىنى سەمرىتكەن، مىنى خۇشال قىلغان، چوڭ قىلغان ئۇلۇغلىغان، مەنمۇ ئۆزۈمنى شۇنداق ھېس قىلدىم، ئۇ مىنى تاغنىڭ بىر چېتىدىكى، بىر نەچچە قويلا بار، ئۆيدىن ئېلىپ چىقىپ ئاتلار كىشنەيدىغان تۆگىلەر بوزلايدىغان ئاشلىق ئاقلاپ، خامان يۇمشىدىغان باي بىر ئائىلىگە ئېلىپ كىردى، ئۇنىڭ ئالدىدا سۆزلىسەم، ھاقارەتلەنمەيمەن، ئۇخلىسام تاڭ ئاتقىچە ئۇخلايمەن، ئىچىملىك ئىچسەم، قېنىپ ئىچىمەن، ئەبۇ زەرئىنىڭ ئانىسى ئۇممە ئەبۇ زەرئى نىمىدىگەن كاتتا ئايال ھە! ئۇنىڭ چوڭ بوخچىسى لىق تولغان، ئۆيلىرىمۇ كەڭرىدۇر، ئەبۇ زەرئىنىڭ ئوغلى بولسا، باتۇر كېلىشكەن ئوغۇلدۇر، قىزى بولسا، ئاتا ـ ئانىسغا ئىتائەتمەن، بەدەنلىرى توشقان كۈندىشىنىڭ ھەستىنى قوزغاپ ئاچچىغىنى كەلتۈرگىدەك قىز، ئۇنىڭ دىدىكى، چۆرىسى بولسا، ئۆينىڭ گېپىنى سىرتتا توشمايدىغان ئۆينى پاكىز تۇتۇپ، ئەخلەت قالدۇرمايدىغان قىز. 11 ـ ئايال گېپىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دىدى، ئەبۇ زەرئى يىلىنلەر سۈتكە تولغان چاغدا، سەھراغا چىقىپ كېتىۋېتىپ، كۆكسى ئاناردەك تولغان بىر ئايالغا ئۇچراپ قېلىپ، مىنى تالاق قىلىۋېتىپ، ئۇ ئايالنى ئالدى، مەنمۇ كېيىن باي بىر كىشىگە تەگدىم، ئۇمۇ نەيزە تۇتقان ھالدا ئاتنى تىز مىنەتتى، ئۇ ماڭا پاراۋان، مول تۇرمۇش ئېلىپ كەلدى، ھەرقانداق

مال ــ دۇنياسىنىڭ ئىختىيارىنى ماڭا تاپشۇرۇپ، ئى ئۇممە زەرئى يەڭ، ئىچىڭ، ئاتا ــ ئانىڭىزغىمۇ ئاپىرىڭ دېدى، لېكىن، مىن ئۇنىڭ قىلغىنىنىڭ ھەممىنى بىرلەشتۈرسەممۇ. ئەبۇ زەرئىنىڭ كىچىك بىر تال تاۋىقىغىمۇ يەتمەيتتى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېدى، بۇ سۆزلەرنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاڭلاپ، ئى ئائىشە، مەن سىزگە نىسبەتەن، ئۇممە زەرئىگە نىسبەتەن، ئەبۇ زەرئىدەك بولىمەن، لېكىن، ئەبۇ زەرئى تالاق قىلىپتۇ، مەن تالاق قىلمايمەن، دېدى. «مانا مۇشۇ سۆز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزىدۇر، قالغىنى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ سۆزى بولۇپ، ھەدىسى مەۋقۇپ بولىدۇ، لېكىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاڭلاپ تۇرغان، ئاخىرىدا شۇ سۆزنى قىلغان، بۇ ھەدىستىن ئاياللارغا ياخشىلىق قىلىش، كۆيۈنۈش، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ پەزىلىتى باردۇر، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

1111 ـ باب فضائل فاطمة، بنت النبيّ، عليها الصلاة والسلام

6254 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. قَالَ ابْنُ يُونُسَ: حَدّثَنَا لَيْثٌ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ الْقُرَشِيّ التّيْمِيّ أَنّ الْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ الْمِنْبَرِ، وَهُوَ يَقُولُ: «إِنّ بَنِي هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُونِي أَنْ يُنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ، عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ. فَلاَ آذَنُ لَهُمْ. ثُمّ لاَ آذَنُ لَهُمْ. ثُمّ لاَ آذَنُ لَهُمْ. إِلاّ أَنْ يُحِبّ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ. فَإِنّمَا ابْنَتِي بَضْعَةٌ مِنّي. يَرِيبُنِي مَا رَابَهَا وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا».

مىسۋەر ئىبنى مەخرەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنبەر ئۈستىدە تۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ھىشام ئىبنى مۇغىيرەنىڭ باللىرى مەندىن ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپقا ئۆزلىرىنىڭ قىزىنى نىكاھلاپ قويۇش توغرىسىدا ئىزنى، رۇخسەت سورىدى، مەن ئۇ ئىشقا ھەرگىز ئىزنى بەرمەيمەن، رۇخسەت قىلمايمەن، ھەرگىز رۇخسەت قىلمايمەن. لېكىن، ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ مېنىڭ قىزىم پاتىمەنى تالاق قىلىپ، قويۇۋېتىپ ئۇلارنىڭ قىزىنى نىكاھلاپ ئالسا، بۇ مۇستەسنا، مەيلى! ھەقىقەتەن پاتىمە مېنىڭ يۈرەك پارەم، ئۇنى خاتىرجەمسىز بىئارام قىلغان نەرسە، مېنىمۇ بىئارام قىلىدۇ، ئۇنىڭغا ئازار، ئەزىيەت يەتكۈزگەن نەرسە، ماڭا ئەزىيەت يەتكۈزگەن بولىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. (ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بىلەن بىللە ئۆتۈپ، ئۇ قىزنى ئالمىدى)

6255 ـ حدّثني أَبُو مَعْمَرٍ، إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْهُذَلِيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّمَا فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنّي. يُؤْذِينِي مَا آذَاهَا».

مىسۋەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، مېنىڭ بىر قىسمىم، يۈرەك پارەم، ئۇنى غەزەپلەندۈرگەن، ئاچچىقىنى كەلتۈرگەن كىشى مېنىڭ غەزىپىمنى، ئاچچىقىمنى كەلتۈرگەن بولىدۇ، ھەقىقەتەن پاتىمە مېنىڭ يۈرەك پارەم، ئۇنى خاتىرجەمسىز بىئارام قىلغان نەرسە،

مېنىمۇ بىئارام قىلىدۇ، ئۇنىڭغا ئازار، ئەزىيەت يەتكۈزگەن نەرسە، ماڭا ئەزىيەت يەتكۈزگەن بولىدۇ، (ھازىرمۇ شۇنداق بولىدۇ) بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. مىسۋەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، مېنىڭ بىر پارەم، ئۇنى خاپا قىلغان، غەزەپلەندۈرگەن نەرسە مېنى خاپا قىلغان بولىدۇ، ئۇنى خۇشال، خۇرسەن قىلغان نەرسە مېنى خۇرسەن قىلىدۇ، ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنى بارلىق نەسەپلەر ئۈزۈلۈپ كېتىدۇ، لېكىن، مېنىڭ نەسەبىم مېنىڭ سەۋەبىم ماڭا تۇتاشقان سەۋەب، مېنىڭ قۇدا ــ باجىلىق مۇناسىۋىتىم ئۈزۈلۈپ كەتمەيدۇ، ئەھمەد 18149 ــ ھەدىس، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

6256 ـ حدّثني أحمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ. أخْبَرنَا يَعْقُوبُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. حَدّثنَا أبي عَنِ الْوَلِيدِ ابْنِ كَثِيرٍ. حَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ عَمرِو بْنِ حَلْحَلَةَ الدّوَلِيّ أنّ ابْنَ شِهَابٍ حَدّثهُ أنّ عَلِيّ بْنَ الْحُسَيْنِ حَدّثهُ أنّهُمْ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ، مِنْ عِنْدِ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ، مَقْتَلَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلَيَ رضي اللّهُ عنها، لَقِيَهُ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ. فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ إلَيّ مِنْ حَاجَةٍ تَأمُرُنِي بِهَا؟ قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: لاَ. قَالَ لَهُ: هَلْ أنْتَ مُعْطِيّ سَيْفَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَإنّي أخَافُ أنْ يَغْلِبَكَ الْقَوْمُ عَلَيْهِ. وَايْمُ اللّهِ لَئِنْ أعْطَيْتَنِيهِ لاَ يُخْلَصُ إلَيْهِ أبَداً، حَتّى تَبْلُغَ نَفْسِي. إنّ عَلِيّ بْنَ أبي طَالِبٍ خَطَبَ بِنْتَ أبي جَهْلٍ عَلَى فَاطِمَةَ. فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَخْطُبُ النّاسَ فِي ذَلِكَ، عَلَى مِنْبَرِهِ هَذا، وَأنَا يَوْمَئِذٍ مُحْتَلِمٌ، فَقَالَ: «إنّ فَاطِمَةَ مِنّي. وَإنّي أتَخَوّفُ أنْ تُفْتَنَ فِي دِينِهَا».
قَالَ: ثُمّ ذَكَرَ صِهْراً لَهُ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ. فَأثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ إيّاهُ فَأحْسَنَ. قَالَ: «حَدّثنِي فَصَدَقَنِي. وَوَعَدَنِي فَأوْفَى لِي. وَإنّي لَسْتُ أُحَرّمُ حَلاَلاً وَلاَ أُحِلّ حَرَاماً. وَلَكِنْ، وَاللّهِ لاَ تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَبِنْتُ عَدُوّ اللّهِ مَكَاناً وَاحِداً أبَداً».
6257 ـ6258 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أخْبَرَنِي عَلِيّ بْنُ حُسَيْنٍ أنّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أخْبَرَهُ أنّ عَلِيّ بْنَ أبي طَالِبٍ خَطَبَ بِنْتَ أبي جَهْلٍ. وَعِنْدَهُ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ أتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ لَهُ: إنّ قَوْمَكَ يَتَحَدّثُونَ أنّكَ لاَ تَغْضَبُ لِبَنَاتِكَ. وَهَذا عَلِيّ، نَاكِحاً ابْنَةَ أبي جَهْلٍ.
قَالَ الْمِسْوَرُ: فَقَامَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَسَمِعْتُهُ حِينَ تَشَهّدَ. ثُمّ قَالَ: «أمّا بَعْدُ، فَإنّي أنْكَحْتُ أبَا الْعَاصِ بْنَ الرّبِيعِ. فَحَدّثنِي فَصَدَقَنِي. وَإنّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمّدٍ مُضْغَةٌ مِنّي. وَإنّمَا أكْرَهُ أنْ يَفْتِنُوهَا. وَإنّهَا، وَاللّهِ لاَ تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللّهِ وَبِنْتُ عَدُوّ اللّهِ عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ أبَداً». قَالَ: فَتَرَكَ عَلِيّ الْخِطْبَةَ.

مىسۋەر ئىبنى مەخرەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ ئەلى ئىبنى ھۈسەيىندىن رەسۇلۇﷲ نىڭ قىلىچىنى سوراپ؛ بۇنى ماڭا بەسىڭىز چاتاق چىقمايدۇ، سىزدە تۇرسا بىرەر ئىش يېتىپ قىلىشتىن ئەنسىرەيمەن دەپ مۇنۇ ھەدىسنى دەلىللىدى(يەنى پىنتنگە دۈچ كېلىپ قېلىشنى)رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنبەر ئۈستىدە تۇرۇپ ئابدۇشەمسى جەمەتىنىڭ قۇدۇلۇقى تىلغا ئېلىپ، مۇنداق دېگەن: ئۇلار ماڭا راست سۆزلىدى، ۋەدە بىرىپ ۋاپا قىلدى، ھەقىقەتەن پاتىمە مېنىڭ بىر پارەم، يۈرەك پارەم بولىدۇ، مەن ئۇنىڭ دىندا پىتنە ــ پاسادقا دۈچ كېلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن، ھەقىقەتەن مەن ئاللاھنىڭ ئىزنىسىز ھالالنى ھارام، ھارامنى ھالال قىلالمايمەن، لېكىن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنىڭ قىزى بىلەن ئاللاھنىڭ دۈشمىنىنىڭ قىزى، بىر ئەرنىڭ ئاستىدا مەڭگۈ بىرلەشمەيدۇ، نىكاھلانمايدۇ، بۇ ھەدىسنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئەبۇ جەھىلنىڭ قىزىغا ئەلچى ئەۋەتمەكچى بولغاندا، دېگەن، دۈشمەن ئەبۇجەھىلدۇر. ئەھمەد 18154 ــ ھەدىس، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد 1773 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 1988 ــ ھەدىس، سەھىھ.

6259 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثنَا إِبْرَاهِيمُ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ) عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ أَنّ عُرْوَةَ بْنَ الزّبَيْرِ حَدّثَهُ أَنّ عَائِشَةَ حَدّثَتْهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَعَا فَاطِمَةَ ابْنَتَهُ فَسَارّهَا. فَبَكَتْ. ثُمّ سَارّهَا فَضَحِكَتْ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ لِفَاطِمَةَ: مَا هَذَا الّذِي سَارّكِ بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَبَكَيْتِ. ثُمّ سَارّكِ فَضَحِكْتِ؟ قَالَتْ: سَارّنِي فَأَخْبَرَنِي بِمَوْتِهِ، فَبَكَيْتُ. ثُمّ سَارّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنّي أَوّلُ مَنْ يَتْبَعُهُ مِنْ أَهْلِهِ، فَضَحِكْتُ.

6260 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنّ أَزْوَاجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عِنْدَهُ. لَمْ يُغَادِرْ مِنْهُنّ وَاحِدَةً. فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي. مَا تُخْطِىءُ مِشْيَتُهَا مِنْ مِشْيَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً. فَلَمّا رَآهَا رَحّبَ بِهَا. فَقَالَ: «مَرْحَباً بِابْنَتِي» ثُمّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ. ثُمّ سَارّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيداً، فَلَمّا رَأَى جَزَعَهَا سَارّهَا الثّانِيَةَ فَضَحِكَتْ. فَقُلْتُ لَهَا: خَصّكِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ بِالسّرَارِ. ثُمّ أَنْتِ تَبْكِينَ؟ فَلَمّا قَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَأَلْتُهَا مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَتْ: مَا كُنْتُ أُفْشِي عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِرّهُ. قَالَتْ: فَلَمّا تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قُلْتُ: عَزَمْتُ عَلَيْكِ، بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقّ، لَمَا حَدّثْتِنِي مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَتْ: أَمّا الآنَ، فَنَعَمْ. أَمّا حِينَ سَارّنِي فِي الْمَرّةِ الأُولَى، فَأَخْبَرَنِي «أَنّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ فِي كُلّ سَنَةٍ مَرّةً أَوْ مَرّتَيْنِ، وَإِنّهُ عَارَضَهُ الآنَ مَرّتَيْنِ، وَإِنّي لاَ أُرَى الأَجَلَ إِلاّ قَدِ اقْتَرَبَ. فَاتّقِي اللّهِ وَاصْبِرِي. فَإِنّهُ نِعْمَ السّلَفُ أَنَا لَكِ». قَالَتْ: فَبَكَيْتُ بُكَائِي الّذِي رَأَيْتِ. فَلَمّا رَأَى جَزَعِي سَارّنِي الثّانِيَةَ فَقَالَ: «يَا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَيْ أَنْ تَكُونِي سَيّدَةَ نِسَاءِ الْمُوءْمِنِينَ. أَوْ سَيّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الأُمّةِ؟» قَالَتْ: فَضَحِكْتُ ضَحِكِي الّذِي رَأَيْتِ.

6261 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَحَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَامِرٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: اجْتَمَعَ نِسَاءُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يُغَادِرْ مِنْهُنّ امْرَأَةً. فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي كَأَنّ مِشْيَتَهَا مِشْيَةُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «مَرْحَباً بِابْنَتِي» فَأَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ. ثُمّ إِنّهُ أَسَرّ إِلَيْهَا حَدِيثاً فَبَكَتْ فَاطِمَةُ. ثُمّ إِنّهُ سَارّهَا فَضَحِكَتْ أَيْضاً. فَقُلْتُ لَهَا مَا يُبْكِيكِ؟ فَقَالَتْ: مَا كُنْتُ لأُفْشِي سِرّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ: مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ فَرَحاً أَقْرَبَ مِنْ حُزْنٍ. فَقُلْتُ لَهَا حِينَ بَكَتْ: أَخَصّكِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِحَدِيثِهِ دُونَنَا ثُمّ تَبْكِينَ؟ وَسَأَلْتُهَا عَمّا قَالَ؟ فَقَالَتْ: مَا كُنْتُ لأُفْشِيَ سِرّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّى إِذَا قُبِضَ سَأَلْتُهَا فَقَالَتْ: إِنّهُ كَانَ حَدّثَنِي: «أَنّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ بِالْقُرْآنِ كُلّ عَامٍ مَرّةً. وَإِنّهُ عَارَضَهُ بِهِ فِي الْعَامِ مَرّتَيْنِ. وَلاَ أُرَانِي إِلاّ قَدْ حَضَرَ أَجَلِي. وَإِنّكِ أَوّلُ أَهْلِي لُحُوقاً بِي. وَنِعْمَ السّلَفُ أَنَا لَكِ». فَبَكَيْتُ لِذَلِكَ. ثُمّ إِنّهُ سَارّنِي فَقَالَ: «أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ. أَوْ سَيّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الأُمّةِ؟» فَضَحِكْتُ لِذَلِكَ.

پاتىمە،ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئالدىدا ئىدۇق، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئالدىنى قىلىپ كەلدى، ئۇنىڭ مېڭىشى، رەسۇلۇللاھ نىڭ مېڭىشىدىن پەرقلەنمەيتتى،(يەنى تامامەن ئوخشاپ كىتەتتى) رەسۇلۇللاھ ئۇنى كۆرۈپ : مەرھابا قىزىم، خۇش كەپسىز دەپ، ئۇنى يېنىدا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۇنىڭغا مەخپى يۇشۇرۇن سۆز قىلىشىدى، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا قاتتىق يىغلاپ كەتتى، ئۇنىڭ غەم قىلىپ ئازاپلانغىنىنى كۆرۈپ؛ ئىككىنجى قېتىم يەنە مەخپى سۆز قىلىشىدى، ناگاھان ئۇ كۈلۈپ كەتتى، رەسۇلۇللاھ ئورنىدىن تۇرۇپ، سىرىتقا چىقىپ كەتكەندە، مەن ئۇنىڭدىن؛ ساڭا قانداق مەخپى سۆز قىلدى؟دەپ سورىسام، ئۇ ماڭا؛ مەن رەسۇلۇللاھنىڭ مەخپىيەتلىك سىرىنى ئاشكارىلىمايمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ ۋاپات تاپقاندا، مەن يەنە ئۇنىڭغا؛ مەن ئەمدى سەن ماڭا خەۋەر قىلىپ بەرمەكچى بولغان ھەققىمنى ئېلىشنى مەقسەت قىلدىم، قېنى دەپ بەرگىن دىسەم، ئۇ؛ ئەمدى دەپ بەرسەم بۇلىدۇ، دادام بىرىنجى قېتىم ماڭا مەخپى سۆز قىلغاندا مۇنداق دېدى؛ ھەقىقەتەن جىبرىئىل ماڭا قۇرئاننى ھەر يىلى بىر قېتىم تەكرارلايتتى، يەنى تىڭشاپ ئۆتكۈزەتتى، ئۇ ماڭا بۇ يىل قۇرئاننى ئىككى قېتىم تەكرارلاپ، تىڭشىدى، شۇنىڭغا قارىغاندا، ئەجىلىم توشۇپ قالغان ئوخشايدۇ،

ھەققەتەن سەن مېنىڭ ئەھلى بەيتىمدىن تۇنجى بولۇپ ماڭا قوشۇلىسەن، ئاللاھدىن قورقىن، تەقۋادار بولغىن، سەۋرە قىلغىن. ھەققەتەن مەن سەن ئۈچۈن نېمىدىگەن ياخشى تەييارلانغان، ئالدىدىن كېتىپ ساقلاپ تۇرىغان كىشى ھە! دېدى، ئاندىن مېنىڭ جەزە-پەزەلىرىمنى كۆرۈپ،ئىككىنجى قېتىم؛ ئى پاتىمە! سەن مۆئمىنلەرنىڭ ئاياللىرىنىڭ،جەننەت ئەھلىنىڭ ئاياللىرىنىڭ سەييىدى، خوجىسى بولۇشۇڭغا رازى بولمامسەن؟ دېدى، ئاندىن مەن كۈلدۈم دېدى. يەنەبىردە؛ شۇ قېتىمقى كېسىلدە ۋاپات بۇلىشىنى خەۋەر قىلدى، مەن يىغلىدىم، ئاندىن سەن مېنىڭ ئەھلى بەيتىمدىن تۇنجى بولۇپ ماڭا قوشۇلىسەن، دېۋىدى، مەن كۈلدۈم دېيىلگەن. بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1112 - باب من فضائل أم سلمة، أم المؤمنين، رضي اللّهُ عنها

6262 - حدّثني عَبْدِ الأَعْلَى بْنُ حمّادٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدُ الأَعْلَى الْقَيْسِيّ. كِلاَهُمَا عَنِ الْمُعْتَمِرِ. قَالَ ابْنُ حَمّادٍ: حَدّثنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي. حَدّثنَا عَنْ عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ. قَالَ: لاَ تَكُونَنّ، إنِ اسْتَطَعْتَ، أَوّلَ مَنْ يَدْخُلُ السّوقَ وَلاَ آخِرَ مَنْ يَخْرُجُ مِنْهَا. فَإنّهَا مَعْرَكَةُ الشّيْطَانِ، وَبِهَا يَنْصِبُ رَايَتَهُ. قَالَ: وَأُنْبِئْتُ أَنّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السّلاَمُ أَتَى نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَعِنْدَهُ أُمّ سَلَمَةَ. قَالَ: فَجَعَلَ يَتَحَدّثُ ثُمّ قَامَ. فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأُمّ سَلَمَةَ: «مَنْ هَذَا؟» أَوْ كَمَا قَالَ. قَالَتْ: هَذَا دِحْيَةُ. قَالَ: فَقَالَتْ أُمّ سَلَمَةَ: ايْمُ اللّهِ مَا حَسِبْتُهُ إلاّ إيّاهُ. حَتّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُخْبِرُ بِخَبَرِ جِبرِيل. أَوْ كَمَا قَالَ.قَالَ فَقُلْتُ لأَبِي عُثْمَانَ: مِمّنْ سَمِعْتَ هَذَا؟ قَالَ: مِنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ.

سۇلەيمان، ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، سەن قادىر بۇلىسڭچە بازارغا ئەڭ ئاۋۋال كىرىدىغان، بازاردىن ئەڭ ئاخىرىدا چىقىدىغان كىشىدىن بولما، چۈنكى بازار شەيتان مەيئۇننىڭ جەڭگاھى، ئۇ قۇشۇن بايرىقىنى بازارغا قادايدۇ. ماڭا مۇنداق خەۋەر قىلىندى:جىبرىئىل رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كەلگەندە، رەسۇلۇﷲ ئۇممەسەلەمەتنىڭ يېنىدا ئىكەن، ئۇ رەسۇلۇﷲ بىلەن سۆزلىشىپ قايتىپ كەتىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇﷲ ئۇممەسەلەمەتكە: بايىقى كىم؟دېسە، ئۇ: بۇ دەھيەغۇ دېدى، ئۇ:ﷲ بىلەن قەسەمكى، مەن رەسۇلۇﷲ نىڭ خۇتبىسىدە جىبرىئىلدىن خەۋەر بەرگەنلىكىنى ئاڭلىمىغىچە ئۇنى راستىنلا دەھيەمىكى دەپ گۇمان قىلىپ قاپتىمەن، كىيىن بىلسەم ئۇ جىبرىئىل ئىكەن دېدى. يەنى ئۇ جىبرىئىلنى كۆرگەندۇر.

1113 - باب من فضائل زينب، أم المؤمنين، رضي اللّهُ عنها

6263 - حدّثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلاَنَ، أَبُو أَحْمَدَ. حَدّثنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى السّيْنَانِيّ. أَخْبَرَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَسْرَعُكُنّ لَحَاقاً بِي، أَطْوَلُكُنّ يَداً». قَالَتْ: فَكُنّ يَتَطَاوَلْنَ أَيّتُهُنّ أَطْوَلُ يَداً. قَالَتْ: فَكَانَتْ أَطْوَلَنَا يَداً زَيْنَبُ. لأَنّهَا كَانَتْ تَعْمَلُ بِيَدِهَا وَتَصَدّقُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئاياللىرىنىڭ بەزىسى رەسۇلۇللاھ قا: قايسىمىز سىلىگە ئەڭ بۇرۇن ئۇچۇرىشۇپ قۇشۇلىمىز؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سىلەرنىڭ قولى ئەڭ ئۇزۇن(ئۇچۇق)بولغىنىڭلار دېدى، ئۇلار بىرتال قومۇشنى ئېلىپ، قوللىرىنىڭ

ئۇزۇنلىقنى ئۆلچەشكە باشلىدى، سەۋدەت رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قولى ھەممىدىن ئۇزۇن ئىدى، بىز كېيىن شۇنى بىلدۇقكى رەسۇلۇللاھ دېگەن قولنىڭ ئۇزۇنلىقى سەدىقە قىلىش ئىكەن، بىزدىن رەسۇلۇللاھقا ئەڭ بۇرۇن ئۇچرىشىپ قوشۇلىدىغىنى زەينەپ رەزىيەللاھۇ ئەنھابۇلۇپ چىقتى، چۈنكى ئۇ ئۆز قولى بىلەن ئىشلەپ، ئەمەل قىلىپ، سەدىقە قىلاتتى، سەدىقە قىلىشنى بەك ياخشى كۆرەتتى. بۇخارى،مۇسلىم.

1114 ـ باب من فضائل أم أيمن، رضي اللّهُ عنها

6264 ـ حدّثنا أبُو كرَيبٍ بن أحمَدُ بْنُ الْعَلاءِ، حَدّثنا أبُو أسَامَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ، قالَ: انْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلَى أمّ أيْمَنَ. فانْطَلَقْتُ مَعَهُ. فنَاوَلَتْهُ إنَاءً فِيهِ شَرَابٌ. قالَ: فلاَ أدْرِي أصَادَفَتْهُ صَائِماً أوْ لَمْ يُرِدْهُ. فجَعَلَتْ تَصْخَبُ عَلَيْهِ وَتَذَمّرُ عَلَيْهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇممەئەيمەننىڭ قېشىغا ماڭدى، مەنمۇ بىللە باردىم، ئۇممەئەيمەن رەسۇلۇللاھ قا بىر قاچا سۈتنى سۇنۇپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ ئۇنى ئىچكىلى ئۇنىماسلىقىغا كايىپ غەزەپ بىلەن ۋارقىراپ يۇقىر ئاۋازدا سۆز قىلىپ(ئىچسىلە بىر ئىچسىلە)دېدى. ئۇ رەسۇلۇللاھ قا سۈتنى رەسۇلۇللاھ نىڭ روزىدار ھالىتىدە سۇنۇپ قالدىمۇ ياكى ئۇنداق ئەمەسمۇ؟بۇنى بىلمىدى.

6265 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. أخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الكِلابِيّ. حَدّثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ قالَ: قالَ أبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ، بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لِعُمَرَ: انْطَلِقْ بنَا إلَى أمّ أيْمَنَ نَزُورُهَا. كَمَا كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَزُورُهَا . فلَمّا انْتَهَيْنَا إلَيْهَا بَكَتْ. فقالاَ لَهَا: مَا يُبْكِيكِ؟ مَا عِنْدَ اللهِ خَيْرٌ لِرَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَتْ: مَا أبْكِي أنْ لاَ أكُونَ أعْلَمُ أنّ مَا عِنْدَ اللّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَكِنْ أبْكِي أنّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السّمَاءِ. فهَيّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ. فجَعَلاَ يَبْكِيَانِ مَعَهَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ئەبۇبەكرى، ئۆمەرگە؛ بىز بىلەن ئۇممە ئەيمەننىڭ قېشىغا بارغىن، بىز ئۇنى خۇددى رەسۇلۇللاھ زىيارەت قىلغاندەك زىيارەت قىلىپ كېلەيلى، دېدى، بىز ئۇنىڭ قېشىغا بارغاندا، ئۇ يىغلاپ كەتتى، ئۇلار ئۇنىڭغا؛ سىنى نىمە يىغلاتتى؟ سەن رەسۇلۇللاھ ئۈچۈن الله نىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىنىڭ ياخشىلىقىنى بىلمەمسەن؟دېدى، ئۇممە ئەيمەن؛ مەن رەسۇلۇللاھ ئۈچۈن الله نىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىنىڭ ياخشىلىقىنى بىلمىگەنلىكىمگەيىغلىمىدىم، لېكىن مەن ئاسماندىن ۋەھىينىڭ ئۈزۈلۈپ قالغانلىقىغا يىغلىدىم دەپ ئۇلارنىمۇ يىغلىتىۋەتتى، ئۇلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن قوشۇلۇپ يىغلاپ كەتتى.

1115 ـ باب من فضائل أم سليم، أم أنس بن مالك، وبلال رضي اللّهُ عَنْهُما

6266 ـ حدّثنا حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ. حَدّثنا هَمّامٌ عَنْ إسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أنَسٍ، قالَ: كَانَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم لاَ يَدْخُلُ عَلَى أحَدٍ مِنَ النّسَاءِ إلاّ عَلَى أزْوَاجِهِ. إلاّ أمّ سُلَيْمٍ. فإنّهُ كَانَ يَدْخُلُ عَلَيْهَا فقِيلَ لَهُ فِي ذلِكَ. فقالَ: «إنّي أرْحَمُهَا. قُتِلَ أخُوهَا مَعِي».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پەقەت ئاياللىرىنىڭ قېشىغا ـ بۇلۇپمۇ ئۇممەسەلەمەتنىڭ قېشىغا كۆپ كىرەتتى، بۇ توغرۇلۇق سۆز قىلىنغاندا، رەسۇلۇﷲ: ئۇنىڭ قېرىندىشى مەن بىلەن بىللە جەڭ قىلىمەن دەپ ئۆلتۈرۈلدى، ئۇنىڭغا ئىچىم ئاغرىيدۇ، دېدى.

6267 ـ وحدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ السّرِيّ). حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «دَخَلْتُ الْجَنّةَ فَسمعْتُ خَشَفَةً. فقُلْتُ: مَنْ هَذا؟ قالُوا: هَذِهِ الْغُمَيْصَاءُ بِنْتُ مِلْحَانَ، أُمّ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن جەننەتكە كىرىپ ئالدىمدا بىرسىنىڭ ماڭغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، مەن بۇ كىمنىڭ ماڭغان ئاۋازى؟ دېسەم، ماڭا بۇ غۇمەيسا بىنتى مولھاندۇر دىيىلدى، بۇ ئايال ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئانىسىدۇر) ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى

6268 ـ حدّثني أبُو جَعْفرٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْفرَجِ. حَدّثنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ. أخْبَرَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أبي سَلَمَةَ. أخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «أُرِيتُ الْجَنّةَ. فرَأيْتُ امْرَأةَ أبي طَلْحَةَ. ثُمّ سَمِعْتُ خَشْخَشَةً أمَامِي. فإِذَا بِلاَلٌ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن جەننەتتە ئەبۇ تەلھەنىڭ ئايالىنى كۆردۈم، (ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئانىسى)ئاندىن ئالدىم تەرەپتە شىپ ـــ شىپ قىلغان ھەرىكەت ئاۋازىنى ئاڭلاپ قارىسام، بىلال تۇرىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، بۇ بىر بىشارەتتۇر.

ئەنەس، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن جەننەتكە كىرىپ، بىرسىنىڭ ماڭغان ھەرىكەت ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، بۇ نېمە ئىش؟ دېسەم، ئۇلار بۇ بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدۇر دېدى، ئاندىن كېيىن، يەنە بىر قېتىم جەننەتكە كىرىپ، يەنە شۇنداق بىرسىنىڭ شىپىر ـــ شىپىر ماڭغان ئاۋازىنى ئاڭلاپ، بۇ نېمە ئىش؟ دېسەم، ئۇلار بۇ غۇمەيسا بىنتى مولھاندۇر دېدى، ئابدۇ ئىبنى ھۇمەيدى تەيالىسى توپلىغان، سەھىھ.

1116 ـ باب من فضائل أبي طلحة الأنصاريّ، رضي اللّهُ تعالى عنه

6269 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثنَا بَهْزٌ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ. قالَ: مَاتَ ابْنٌ لأبي طَلْحَةَ مِنْ أمّ سُلَيْمٍ. فقالَتْ لأهْلِهَا: لاَ تُحَدّثُوا أبَا طَلْحَةَ بابْنِهِ حَتّى أكُونَ أنَا أُحَدّثُهُ. قالَ: فجَاءَ فقَرّبَتْ إلَيْهِ عَشَاءً. فأكَلَ وَشَرِبَ. فقالَ: ثُمّ تَصَنّعَتْ لَهُ أحْسَنَ مَا كَانَ تَصنّعُ قبْلَ ذلِكَ. فوَقَعَ بِهَا. فلَمّا رَأتْ أنّهُ قدْ شَبِعَ وَأصَابَ مِنْهَا، قالَتْ: يَا أبَا طَلْحَةَ أرَأيْتَ لَوْ أنّ قوْماً أعَارُوا عَارِيَتَهُمْ أهْلَ بَيْتٍ، فطَلَبُوا عَارِيَتَهُمْ، ألَهُمْ أنْ يَمْنَعُوهُمْ؟ قالَ: لاَ. قالَتْ: فاحْتَسِبِ ابْنَكَ. قالَ: فغَضِبَ وَقالَ: تَرَكْتِنِي حَتّى تَلَطّخْتُ ثُمّ أخْبَرْتِنِي بابْنِي فانْطَلَقَ حَتّى أتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فأخْبَرَهُ بِمَا كَانَ. فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بَارَكَ اللّهُ لَكُمَا فِي غَابِرِ لَيْلَتِكُمَا» قالَ: فحَمَلَتْ. قالَ: فكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سَفرٍ وَهِيَ مَعَهُ. وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إذَا أتَى الْمَدِينَةَ مِنْ سَفرٍ، لاَ يَطْرُقُهَا طُرُوقاً. فدَنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ. فضَرَبَهَا الْمَخَاضُ. فاحْتُبِسَ عَلَيْهَا أبُو طَلْحَةَ. وَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: يَقُولُ أبُو طَلْحَةَ: إنّكَ لَتَعْلَمُ، يَا رَبّ إنّهُ يُعْجِبُنِي أنْ أخْرُجَ مَعَ نَبِيّكَ إذَا خَرَجَ، وَأدْخُلَ مَعَهُ إذَا دَخَلَ. وَقدِ احْتُبِسْتُ بِمَا تَرَى. قالَ: تَقُولُ أمّ سُلَيْمٍ: يَا أبَا طَلْحَةَ مَا أجِدُ الّذِي كُنْتُ أجِدُ. انْطَلِقْ. فانْطَلَقْنَا. قالَ: وَضَرَبَهَا الْمَخَاضُ حِينَ قدِمَا. فوَلَدَتْ غُلاَماً. فقَالَتْ لِي أمّي: يَا أنَسُ لاَ يُرْضِعُهُ أحَدٌ حَتّى تَغْدُوَ بِهِ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فلَمّا أصْبَحَ احْتَمَلْتُهُ. فانْطَلَقْتُ بِهِ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: فصَادَفْتُهُ وَمَعَهُ مِيسَمٌ. فلَمّا رَآنِي قالَ: «لَعَلّ أمّ سُلَيْمٍ وَلَدَتْ؟» قُلْتُ: نَعَمْ. فوَضَعَ الْمِيسَمَ. قالَ: وَجِئْتُ بِهِ فوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ. وَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِعَجْوَةٍ مِنْ عَجْوَةِ الْمَدِينَةِ.

فلاكَهَا فِي فِيهِ حتّى ذابَتْ. ثُمّ قذفَهَا فِي فِي الصّبيّ. فجَعَلَ الصّبيّ يَتَلَمّظُهَا. قالَ: فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «انْظُرُوا إلَى حُبّ الأنْصَارِ التّمْرَ» قالَ: فمَسَحَ وَجْهَهُ وَسَمّاهُ عَبْدَ اللّهِ.

6270 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ خِرَاشٍ. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثنَا ثابتٌ. حَدّثنِي أنَسُ بْنُ مَالِكٍ قالَ: مَاتَ ابْنٌ لأبي طَلْحَةَ. وَاقتَصّ الْحَدِيثَ بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەبۇتەلھەنىڭ بىر ئوغلى بار ئىدى، ئۇسەپەرگە چىقىپ كەتكەندە ئوغلى ئاغرىپ قېلىپ ۋاپات بولۇپ كەتتى، ئۇ.بىرگە: ئەبۇتەلھەگە ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ ئىشىنى دېمەڭلار، بۇئىشنى مەن ئۆزۈم دەيمەن دېدى، ئۇ قايتىپ كېلىپ بالامغا نىمە بولدى؟دېدى، ئۇممەسۇلەيم ئەڭ تەمكىن، سەۋرچان ئىدى، ئۇ ھېچ ئىش يوق دەپ بالىنىڭ ئىشىنى يوشۇرۇپ، ئۇنىڭغا كەچلىك تاماق ئەكەلدى، ئۇ يەپ ـ ئىچتى، ئاندىن ئۇ ئەڭ گۈزەل ھالەتتە ياساندى، ئەبۇتەلھە تاماقتىن كىيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولدى، ئۇ يەنىلا بالىنىڭ ئىشىنى يۇشۇردى، ئېرىنىڭ يەپ ـ ئىچىپ تويۇپ، قانغىچە بىللە بولغانلىقىنى بىلگەندە، ئاندىن: ئى ئەبۇتەلھە! ئەگەر بىرقەۋم بىرەر ئەھلى ـ بەيتكە نەرسە ئارىيەت بەرسە، ئاندىن ئۇنى تەلەپ قىلسا، ئۆي ئەھلىنىڭ ئۇنى توسۇپ قېلىش ھەققى بارمۇ؟دېدى، ئۇ:ياق، ئارىيەت ئېلىغان نەرسە چوقۇم قايتۇرلىشى كېرەك دېدى، ئاندىن ئۇ: ئۇنداق بولسا، ئوغلۇڭنى الله ئېلىپ كەتتى، ئۇنىڭغا ساۋاپ ئۇمۇت قىلىپ سەۋرە قىلغىن دېدى، ئەبۇتەلھە بۇنىڭدىن خەۋەر تېپىپ غەزەپ قىلىپ: مىنى مەينەتچىلىككە بۇلغاپ بولۇپ ئاندىن خەۋەر قىلغىنىڭ نىمىسى؟دەپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ ئىشنى خەۋەر قىلدى، رەسۇلۇللاھ سىلەر كېچىچە بىللە بولدۇڭلارمۇ؟دېدى، ئۇ ھەئە دېسە، رەسۇلۇللاھ «ئى الله! بۇلار ئۇچۇن بەركەت بەرسلە» الله ئۆتۈپ كەتكەن بۇكېچەڭلارغا بەركەت بېرىدۇ، دېدى، ئاندىن كىيىن ئانام ئۇممەسۇلەيم ھامىلدار بولۇپ، بىر ئوغۇل تۇغدى، ـ رەسۇلۇللاھ سەپەر قىلىپ كەلسە، مەدىنىگە كېچىسى كىرمەيتتى، بۇكېچىسى ئۇلار مەدىنىگە يېقىن قالغاندا ئۇممەسۇلەيمنى تولغاق تۇتتى، ئەبۇتەلھە كىرەلمەي كېچىكىپ قالدى، ئۇ:ئى الله! مىنىڭ رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە چىقىپ، بىللە كىرىشىمنى سىلە ئوبدان بىلىسلا، مەن ھازىر ئامالسىز قالدىم، بۇنى سىلى كۆرۈپ تۇرىلا دېدى، ئۇممەسۇلەيم مەن بەك قىينىلىپ كەتتىم، مېڭىۋېرىڭلار دېدى، ئۇلار كىلىشىگىلا ئۇنى يەنەبىر تولغاق تۇتۇپ، ئۇ بىر ئوغۇل تۇغدى، ئاندىن ئۇماڭا: بۇنى ھېچ كىشى ئىمىتمىسۇن، سەن بۇنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا ئاپارغىن دېدى، مەن ئۇنى كۆتۈرۈپ رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇلاغقا بەلگە سېلىۋاتقان ئىكەن، مىنى كۆرۈپلا ئۇممەسۇلەيم تۇغۇپتۇ ـ دە، دەپ، قولىدىكى نەرسىنى تاشلىۋېتىپ، بالىنى ئالدى، ئۇنىڭ بىلەن بىللە خورما ئېلىۋالغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇ ئەجۋەت خورمىلىرىنى ئېلىپ يۇقشاق چايناپ، بالىنىڭ ئاغزىغا

سىلىپ ئۈنى ئېغىزلاندۇردى، بالا تىلىنى مىدىرلىتىپ خورمىنى شۈردى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئەنسارلار خورمىنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن قاراڭلار دەپ، بالىغا ئابدۇللاھ دەپ ئىسىم قويدى.

1117 ـ باب من فضائل بلال، رضي اللّهُ عنه

6271 ـ حدّثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي حَيّانَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا أَبُو حَيّانَ التّيْمِيّ، يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِبِلاَلٍ، عِنْدَ صَلاَةِ الْغَدَاةِ: «يَا بِلاَلُ حَدّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ، عِنْدَكَ، فِي الإِسْلاَمِ مَنْفَعَةً. فَإِنّي سَمِعْتُ اللّيْلَةَ خَشْفَ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيّ فِي الْجَنّةِ». قَالَ بِلاَلٌ: مَا عَمِلْتُ عَمَلاً فِي الإِسْلاَمِ أَرْجَى عِنْدِي مَنْفَعَةً، مِنْ أَنّي لاَ أَتَطَهّرُ طُهُوراً تَامّا، فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ وَلاَ نَهَارٍ، إِلاّ صَلّيْتُ بِذَلِكَ الطّهُورِ، مَا كَتَبَ اللّهُ لِي أَنْ أُصَلّيَ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بامدات نامىزىدا، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: ئى بىلال! سەن ئىسلام دىنىدا ئەمەل قىلغان ئەڭ ئۈمۈتلۈك ئەمەلنى ماڭا سۆزلەپ بەرگىنە چۈنكى مەن جەننەتكە كىرىپ ، ئالدىم تەرەپتە سىنىڭ ئايىقىڭنىڭ شىپ ـ شىپ قىلغان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدىم دىدى. بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەنغۇ مىنىڭ نەزلىمدە ئەڭ ئۈمۈتلۈك ئەمەلنى قىلالمىدىم، مەن پەقەت كېچىدىن ياكى كۈندۈزدىن ھەرقانداق بىرۋاقتتا تاھارەت ئالسامىلا، شۇ تاھارەتنىڭ بەدىلىگە ماڭا تەقدىردە ئۇقۇشۇم پۈتۈلگەن نامازلارنى ئۇقۇيمەن، دىدى. ئىمام بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرئەتىگىنى بىلال رەزىيەاللە ئەنھۇنى چاقىرىپ مۇنداق دىگەن: ئى بىلال! سەن قايسى ئەمەل بىلەن جەننەتكە مەندىن ئىلگىرلەپ كەتتىڭ؟ مەن جەننەتكە كىرسەملا ئالدىم تەرەپتە سىنىڭ شىپ _ شىپ ماڭغان ئاياق ئاۋازىڭنى ئاڭلايمەن، (مەن ئۆتكەن كېچە، جەننەتكە كىرىپ يەنە سىنىڭ ماڭغان ئاۋازىڭنى ئالدىم تەرەپتە ئاڭلاپ قالدىم،) بىلال رەزىيەاللە ئەنھۇ:ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! مەن ئەزان تولىسامىلا ئىككى رەكئەت ناماز ئۇقىيمەن، ماڭا تاھارەتسىزلىك يەتسىلا(يەنى تاھارىتىم سۇنسىلا)تاھارەت ئالىمەن دە، اللە ئۈچۈن ئىككى رەكئەت ناماز ئۇقۇش مىنىڭ ئۇستىمدىكى اللە نىڭ ھەققى دەپ قاراپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئۇقيمەن دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇنداقتا جەننەتكە شۇ ئىككى رەكئەت ناماز بىلەن ئىرىشىپسەندە!،دىدى.تىرمىزى توپلىغان سەھىھ.

1118 ـ باب من فضائل عبد اللّهِ بن مسعود وأمه، رضي اللّهُ تعالى عنهما

6272 ـ حدّثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ التّمِيمِيّ وَ سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ و عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ زُرَارَةَ الْحَضْرَمِيّ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ وَ الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ (قَالَ سَهْلٌ وَ مِنْجَابٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: لَمّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: {لَيْسَ عَلَى الّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتّقَوْا وَأَمَنُوا} (5المائدة الآية: 39) إِلَى آخِرِ الآيَةِ. قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قِيلَ لِي: أَنْتَ مِنْهُمْ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن،«ئىمان ئەيتىپ، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرگە (ھاراق ھارام قىلىنىشتىن بۇرۇن)يەپ ـ ئىچىپ سالغىنىغا گۇناھ يوق...» دېگەن ئايەت نازىل قىلىنغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: سەن شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن دېدى.(يەنى گۇناھ يوق دېيىلگەن كىشىدىن)

6273 ـ6274 ـ حدّثنا إسْحَقَ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحُنْظَلِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعِ ـ وَاللّفْظُ لابْنِ رَافِعِ ـ (قَالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعِ: حَدّثَنَا) يَحْيَى بْنُ آدَمَ. حَدّثَنَا ابْنُ أبِي زَائِدَةَ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي إسْحَقَ، عَنْ الأسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أبِي مُوسَى. قَالَ: قَدِمْتُ أنَا وَأخِي مِنَ الْيَمَنِ. فَكُنّا حِيناً وَمَا نُرَى ابْنَ مَسْعُودٍ وَأُمّهُ إلاّ مِنْ أهْلِ الْبَيْتِ. مِنْ كَثْرَةِ دُخُولِهِمْ وَلُزُومِهِمْ لَهُ.
6275 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى و ابْنُ بَشّارٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أبِي إسْحَقَ، عَنِ الأسْوَدِ، عَنْ أبِي مُوسَى. قَالَ: أتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأنَا أُرَى أنّ عَبْدَ اللّهِ مِنْ أهْلِ الْبَيْتِ. أوْ مَا ذَكَرَ مِنْ نَحْوِ هَذَا.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن، مەن قېرىندىشىم بىلەن بىللە يەمەندىن كېلىپ، بىر مەزگىل تۇرۇپ، ئىبنى مەسئۇد بىلەن ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئۆيىگە كۆپ كىرگەنلىكىنى كۆرگەنلىكىمىزدىن، ئۇلارنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئەھلى بەيتىدىن ئوخشايدۇ دەپ قاپتىمىز.بۇخارى،مۇسلىم.

6276 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أبِي إسْحَقَ. قَالَ سَمِعْتُ أبَا الأحْوَصِ قَالَ: شَهِدْتُ أبَا مُوسَى وَأبَا مَسْعُودٍ، حِينَ مَاتَ ابْنُ مَسْعُودٍ. فَقَالَ أحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: أتُرَاهُ تَرَكَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ؟ فَقَالَ: إنْ قُلْتُ ذَاكَ. إنْ كَانَ لَيُؤْذَنُ لَهُ إذَا حُجِبْنَا. وَيَشْهَدُ إذَا غِبْنَا.
6277 ـ حدّثنا أبُو كَرِيبٍ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ. حَدّثَنَا قُطْبَةُ (هُوَ ابْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ) عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أبِي الأحْوَصِ قَالَ: كُنّا فِي دَارِ أبِي مُوسَى مَعَ نَفَرٍ مِنْ أصْحَابِ عَبْدِ اللّهِ. وَهُمْ يَنْظُرُونَ فِي مُصْحَفٍ. فَقَامَ عَبْدُ اللّهِ. فَقَالَ أبُو مَسْعُودٍ: مَا أعْلَمُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَرَكَ بَعْدَهُ أعْلَمَ بِمَا أنْزَلَ اللّهُ مِنْ هَذَا الْقَائِمِ. فَقَالَ أبُو مُوسَى: أمَا لَئِنْ قُلْتَ ذَاكَ. لَقَدْ كَانَ يَشْهَدُ إذَا غِبْنَا. وَيُؤْذَنُ لَهُ إذَا حُجِبْنَا.
6278 ـ وحدّثني الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ (هُوَ ابْنُ مُوسَى) عَنْ شَيْبَانَ، عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أبِي الأحْوَصِ. قَالَ: أتَيْتُ أبَا مُوسَى فَوَجَدْتُ عَبْدَ اللّهِ وَ أبَا مُوسَى. ح وَحَدّثَنَا أبُو كَرِيبٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ أبِي عُبَيْدَةَ. حَدّثَنَا أبِي عَنْ الأعْمَشِ، عَنْ زَيدِ بْنِ وَهْبٍ. قَالَ: كُنْتُ جَالِساً مَعَ حُذَيْفَةَ وَأبِي مُوسَى. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَحَدِيثُ قُطْبَةَ أتَمّ وَأكْثَرُ.

ئەبۇلئەھۋەس مۇنداق دەيدۇ؛ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋاپات بولغاندا مەن ئەبۇمۇسا بىلەن ئەبۇمەسئۇدقا ئۇچراپ قالدىم، ئۇلارنىڭ بىرى يەنە بىرسىگە: بۇكىشى ئۆزىدىن كېيىن ئۆزىگە ئوخشاش بىرەر ئالىمنى قالدۇرۇپ كەتتى دەپ قارامسەن؟دېدى، ئەبۇمۇسا: سەن شۇنداق دەپ قالدىڭ، بىز رەسۇلۇﷲ نىڭ ئۆيىگە كىرىشتىن چەكلەنگەندە ئۇنىڭ كىرىشىگە رۇخسەت قىلىناتتى، بىز يوق ۋاقتىمىزدا ئۇدائىم رەسۇلۇﷲ نىڭ يېنىدا بارئىدى دېدى.يەنەبىرخاتىردە؛ بىز ئەبۇمۇسانىڭ ھويلىسىدا ئىبنى مەسئۇدنىڭ ھەمراھلىرى بىلەن بىللە ئىدۇق، ئۇلار قۇرئانغا قاراۋاتاتتى، ئىبنى مەسئۇد ئورنىدىن تۇرۇپ چىقىپ كەتتى، ئاندىن ئەبۇمەسئۇد: مەن رەسۇلۇﷲ نىڭ ئۆزىدىن كېيىن ﷲ نازىل قىلغان قۇرئانغا ھازىر ئورنىدىن تۇرۇپ چىقىپ كەتكەن كىشىدىنمۇ ئالىمراق بىرەر كىشىنى قالدۇرۇپ كەتكەنلىكىنى بىلمەيمەن دېدى، ئاندىن ئەبۇمۇسا يۇقىرقى سۆزنى دېگەندۇر.

6279 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أخْبَرَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. حَدّثَنَا الأعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أنّهُ قَالَ: {وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ} (3آل عمران الآية: 161). ثُمّ قَالَ: عَلَى قِرَاءَةِ مَنْ تَأْمُرُونِي أنْ أقْرَأ؟ فَلَقَدْ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله

عليه وسلم بِضْعاً وَسَبْعِينَ سُورَةً. وَلَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّي أَعْلَمُهُمْ بِكِتَابِ اللّهِ. وَلَوْ أَعْلَمُ أَنّ أَحَداً أَعْلَمُ مِنّي لَرَحَلْتُ إِلَيْهِ. قَالَ شَقِيقٌ: فَجَلَسْتُ فِي حَلَقِ أَصْحَابِ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم. فَمَا سَمِعْتُ أَحَداً يَرُدّ ذَلِكَ عَلَيْهِ، وَلاَ يَعِيبُهُ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:«كىم خىيانەت قىلسا، ئۇ قىيامەت كۈنى خىيانەت قىلغان نەرسىسنى گەردىنىدە كۆتۈرۈپ كىلىدۇ.....»دېگەن ئايەتنى قىرائەت قىلىپ: مىنى سىلەر كىمنىڭ قىرائىتى بۇيىچە ئۇقۇشۇمغا بۇيرىيسلەر؟ مەن رەسۇلۇﷲ قا 70 نەچچە سۈرىنى ئۇقۇپ ئاڭلاتقان ئىدىم، رەسۇلۇﷲ نىڭ ساھابىللىرىمۇ ﷲ نىڭ كىتابى قۇرئانغا ئۇلاردىن بەكىرەك مىنىڭ ئالىمراق ئىكەنلىكىمنى بىلىدۇ، ئەگەر قۇرئانغا مەندىنمۇ ئالىمراق بىرەر كىشىنىڭ بارلىقىنى بىلسەم، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ قېشىغا سەپەر قىلغان بۇلاتتىم دېدى. رەسۇلۇﷲ نىڭ ساھابىللىرى ئۇنىڭ بۇسۆزىنى رەت قىلمىدى ھەم ئەيىبلىمىدى.

6280 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ آدَمَ. حَدّثَنَا قُطْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: وَالّذِي لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ مَا مِنْ كِتَابِ اللّهِ سُورَةٌ إِلاّ أَنَا أَعْلَمُ حَيْثُ نَزَلَتْ. وَمَا مِنْ آيَةٍ إِلاّ أَنَا أَعْلَمُ فِيمَا أُنْزِلَتْ. وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَداً هُوَ أَعْلَمُ بِكِتَابِ اللّهِ مِنّي، تَبْلُغُهُ الإِبِلُ، لَرَكِبْتُ إِلَيْهِ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:ئۆزىدىن باشقا ھەق ئىلاھ بولمىغان ﷲ بىلەن قەسەمكى، ﷲ نىڭ كىتابىدىن ھەرقانداق بىر سۈرە بۇلىدىكەن، مەن ئۇسۈرىنىڭ قاچان قەيەردە نازىل بولغىنىنى ئوبدان بىلىمەن، ﷲ نىڭ كىتابىدىن ھەرقانداق بىر ئايەتنىڭ قاچان، قەيەردە، نىمە ئىش توغرىسىدا، كىم ـ كىملەر توغرىسىدا نازىل بولغىنىنىمۇ ئوبدان بىلىمەن، ئەگەر مەن قۇرئانغا مەندىنمۇ ئالىمراق بىرەر كىشىنىڭ بارلىقىنى بىلسەم، ئۇنىڭ قېشىغا تۆگە ئىلىپ بارالىسلا، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ قېشىغا سەپەر قىلغان بۇلاتتىم دېدى.

6281 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ. قَالَ: كُنّا نَأْتِي عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرٍو فَنَتَحَدّثُ إِلَيْهِ ــ وَقَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ: ـ عِنْدَهُ ـ فَذَكَرْنَا يَوْماً عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ. فَقَالَ: لَقَدْ ذَكَرْتُمْ رَجُلاً لاَ أَزَالُ أُحِبّهُ بَعْدَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ: مِنِ ابْنِ أُمّ عَبْدٍ. فَبَدَأَ بِهِ ـ ، وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَأُبَيّ بْنِ كَعْبٍ، وَسَالِمٍ، مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ».
6282 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. قَالُوا: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ. قَالَ: كُنّا عَنْدَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو. فَذَكَرْنَا حَدِيثاً عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. فَقَالَ: إِنّ ذَاكَ الرّجُلَ لاَ أَزَالُ أُحِبّهُ بَعْدَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُهُ. سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «اقْرَؤُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ: مِنِ ابْنِ أُمّ عَبْدٍ ـ فَبَدَأَ بِهِ ـ وَمِنْ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ، وَمِنْ سَالِمٍ، مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، وَمِنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ». وَحَرْفٌ لَمْ يَذْكُرْهُ زُهَيْرٌ. قَوْلُهُ: يَقُولُهُ.
6283 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ وَوَكِيعٍ. فِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، قَدّمَ مُعَاذاً قَبْلَ أُبَيَ. وَفِي رِوَايَةِ أَبِي كُرَيبٍ، أُبَيّ قَبْلَ مُعَاذٍ.
6284 ـ حدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، بِإِسْنَادِهِمْ. وَاخْتَلَفَا عَنْ شُعْبَةَ فِي تَنْسِيقِ الأَرْبَعَةِ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قۇرئاننى تۆت كىشىدىن دەرىس ئىلىپ ئۇقۇڭلار، ئىبنى مەسئۇد، ئۇبەي ئىبنى كەئبى، مۇئاز ئىبنى جەبەل، سالىم رەزىيەللاھۇ

ئەنھۇملاردىن .مەن مۇشۇ سۆزنى ئاڭلىغاندىن باشلاپ، ئۇنى يەنى ئىبنى مەسئۇدنى ياخشى كۆرۈپ كەلدىم.

تىرمىزى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

6285 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ المُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرو بْن مُرّة، عَنْ إبْراهِيمَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، قالَ: ذكَرُوا ابْنَ مَسْعُودٍ عِنْدَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو. فقَالَ: ذَاكَ رَجُلٌ لاَ أزَالُ أحِبّهُ. بَعْدَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اسْتَقْرِؤوا القُرْآنَ مِنْ أرْبَعَةٍ: مِن ابْنِ مَسْعُودٍ، وَسَالِمٍ، مَوْلَى أبي حُذَيْفَة، وَأبَيّ بْن كَعْبٍ، وَمُعَاذِ بْن جَبَلٍ».
6286 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا شُعْبَة، بِهذَا الإسْنَادِ. وَزَادَ: قَالَ شُعْبَةُ: بَدَأ بِهذَيْنِ. لاَ أدْرِي بِأيّهِمَا بَدَأ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر قۇرئاننى تۆۋەندىكى تۆت كىشىدىن تەلەپ قىلىپ، شۇلاردىن ئېلىپ ئوقۇڭلار، بىرىنچىسى، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ئىككىنچىسى، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادكەردە قۇلى سالىم، ئۈچىنچىسى، ئۇبەي ئىبنى كەئبى، تۆتىنچىسى، مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار، يەنى مۇشۇ تۆت كىشىنىڭ قىرائىتى بويىچە ئوقۇڭلار، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1119 ـ باب من فضائل أبيّ بن كعب وجماعة من الأنصار، رضي اللّهُ تعالى عنهم

6287 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ المُثنّى. حَدّثنا أبُو دَاوُدَ. حَدّثنا شُعْبَة عَنْ قتَادَة. قالَ: سَمِعْتُ أنساً يَقُولُ: جَمعَ القُرْآنَ، عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أرْبَعَة. كُلّهُمْ مِنَ الأنْصَارِ: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَأبَيّ بْنُ كَعْبٍ، وَزَيْدُ بْنُ ثابتٍ، وَأبُو زَيْدٍ.
قالَ قتَادَةُ: قلْتُ لأنَسٍ: مَنْ أبُو زَيْدٍ؟ قالَ: أحَدُ عُمُومَتِي.
6288 ـ حدّثني أبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثنا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ. حَدّثنا هَمّامٌ. قالَ: قلْتُ لأنَسِ بْنِ مَالِكٍ: مَنْ جَمعَ القُرْآنَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قالَ: أرْبَعَة. كُلّهُمْ مِنَ الأنْصَارِ: أبَيّ بْنُ كَعْبٍ. وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَزَيْدُ بْنُ ثابتٍ وَرَجُلٌ مِنَ الأنْصَارِ، يُكْنَى أبَا زَيْدٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا، قۇرئاننى تۆۋەندىكى تۆت كىشى توپلاپ يادا ئالغان ئىدى، بىرىنچىسى، ئۇبەي ئىبنى كەئبى، ئىككىنچىسى، مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئۈچىنچىسى،زەيدئىبنى سابىت، تۆتىنچىسى، ئەبۇ زەيد، يەنى تاغىلىرىمنىڭ بىرسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلار، (يەنە ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادكەردە قۇلى سالىم، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇبار،)بۇخارى،مۇسلىم.

6289 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنا قتَادَةُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ لأبَيَ: «إنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ أمَرَنِي أنْ أقرَأ عَلَيْكَ» قالَ: آللّهُ سَمّانِي لكَ؟ قالَ «اللّهُ سَمّاكَ لِي» قالَ: فجَعَلَ أبَيّ يَبْكِي.
6290 ـ 6291 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ المُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ. قالَ: سَمِعْتُ قتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لأبَيّ بْنِ كَعْبٍ: «إنّ اللّهَ أمَرَنِي أنْ أقرَأ عَلَيْكَ: {لَمْ يَكُنِ الّذِينَ كَفرُوا} (89البينة الآية: 1) قالَ: وَسَمّانِي؟ قالَ: «نَعَمْ» قالَ: فبَكَى.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: ھەقىقەتەن **الله** تائالا مېنى ساڭا قۇرئان ئوقۇپ بېرىشىمگە بۇيرىدى، دېدى، ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ **الله** تائالا سىلىگە مېنىڭ ئىسمىمنى ئاتاپ ئېنىق دېدىمۇ؟ دېدى، رەسۇلۇللاھ: ھەئە ئىسمىڭنى ئاتىدى دېدى، ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ھەقىقەتەن مەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى **الله** نىڭ

نەزلىدە زىكىر قىلىندىمۇ؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ: ھەئە سەن زىكىر قىلىندىڭ دىدى، ئۇنىڭ ئىككى كۆزى ياش تۆكۈپ كەتتى، يەنە بىرخاتىردە: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: ھەقىقەتەن **الله** تائالا مىنى ساڭا (قۇرئاندىن)«لەم يەكۇنىللەزىينە كەپەرۇ»نى يەنى سۈرەبەييىنەنى ئوقۇپ بىرىشىمگە بۇيرىدى، دىدى، ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ **الله** تائالا سىلىگە مىنىڭ ئىسمىمنى ئاتاپ ئېيتىق دىدىمۇ؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ: ھەئە ئىسمىڭنى ئاتىدى دىدى، ئۇ خۇشاللىقىدىن يىغلاپ كەتتى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

1120 ـ باب من فضائل سعد بن معاذ، رضي اللّهُ عنه

6292 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزّاق. أَخْبَرنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَجَنَازَةُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ: «اهْتَزّ لَهَا عَرْشُ الرّحْمَن».

6293 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ الأَوْدِيّ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اهْتَزّ عَرْشُ الرّحْمَن، لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ».

6294 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ بْنُ عَطَاءٍ، الْخَفّافُ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ، وَجِنَازَتُهُ مَوْضُوعَةٌ ـ يَعْنِي سَعْداً ـ « اهْتَزّ لَهَا عَرْشُ الرّحْمَنِ».

ئەنەس، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سەئدى ئىبنى مۇئازنىڭ ئۆلۈمى ئۈچۈن رەھمانتائالانىڭ ئەرشى تەۋرە پ كەتتى، ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنە شۇنداق كىشى ئۈچۈنمۇ قەبرە تارايغان ، تەقۋالىقتا چىڭ تۇرۇڭلار، قەبرە ئازابىدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەڭلار.

6295 ـ6296 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ. قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُلّةُ حَرِيرٍ. فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَلْمِسُونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا. فَقَالَ: «أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينَ هَذِهِ؟ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنّةِ، خَيْرٌ مِنْهَا وَأَلْيَنُ».

6297 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ. حَدّثَنَا أُمَيّةُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الْحَدِيثِ. بِالإِسْنَادَيْنِ جَمِيعاً. كَرِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ.

ئەنەس، بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئالتۇن ھەل بىرىلگەن يىپەك رەختتىن توقۇلغان رىدا، تون ھەدىي قىلىندى، ساھابىلار ئۇنى كۆرۈپ سىلاشقا باشلىدى، ۋە ئۇنىڭ سىلىقلىقىدىن ھەيران قالغاندا،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سىلەر مۇشۇنىڭدىن ھەيران بولۇۋاتامسىلەر؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ جەننەتتىكى لۆڭگىسى، قول ياغلىقى بۇنىڭدىن نەچچە ھەسسە ياخشىدۇر، ھەم سىلىق گۈزەلدۇر دىگەن. تىرمىزى 3782 ــ ھەدىس، نەسەئى 5207 ــ ھەدىس، ئەھمەد 12673 ــ ھەدىس، بۇخارى 2423 ــ ھەدىس، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6298 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّهُ أُهْدِيَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جُبّةٌ مِنْ سُنْدُسٍ. وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْحَرِيرِ. فَعَجِبَ النّاسُ مِنْهَا. فَقَالَ: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ إِنّ مَنَادِيلَ سَعْدِ بْنِ مَعَاذٍ، فِي الْجَنّةِ، أَحْسَنُ مِنْ هَذَا».

6299 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ. حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ أُكَيْدِرَ دُومَةِ الْجَنْدَلِ أَهْدَى لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حُلّةً. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ: وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْحَرِيرِ.

ئەنەس، بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئالتۇن ھەل بېرىلگەن يىپەك رەختتىن توقۇلغان رىدا، جۇۋا ھەدىيە قىلىندى، ـ ئەمەلىيەتتە يىپەكتىن توساتتى ـ كىشىلەر ئۇنى كۆرۈپ ھەيران قالغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سىلەر مۇشۇنىڭدىن ھەيران بولۇۋاتامسىلەر؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ جەننەتتىكى لۆڭگىسى، قول ياغلىقى بۇنىڭدىن نەچچە ھەسسە ياخشىدۇر، ھەم گۈزەلدۇر دېگەن. تىرمىزى 3782 ــ ھەدىس، نەسەئى 5207 ــ ھەدىس، ئەھمەد 12673 ــ ھەدىس، بۇخارى 2423 ــ ھەدىس، مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1121 ـ باب من فضائل أبي دجانة، سماك بن خرشة، رضي اللّهُ تعالى عنه

6300 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَفّانُ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَخَذَ سَيْفاً يَوْمَ أُحُدٍ. فَقَالَ: «مَنْ يَأْخُذُ مِنّي هَذَا السّيْفَ بِحَقّهِ؟» فَبَسَطُوا أَيْدِيَهُمْ. كُلّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ يَقُولُ: أَنَا، أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ يَأْخُذُهُ بِحَقّهِ؟» قَالَ: فَأَحْجَمَ الْقَوْمُ. فَقَالَ سِمَاكُ بْنُ خَرَشَةَ، أَبُو دُجَانَةَ: أَنَا آخُذُهُ بِحَقّهِ. قَالَ: فَأَخَذَهُ فَفَلَقَ بِهِ هَامَ الْمُشْرِكِينَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇھۇد كۈنى بىر قىلىچنى ئېلىپ: كىم بۇقىلىچنى مەندىن ئۇنىڭ ھەققى بىلەن ئالىدۇ؟ دېسە، ئۇلارنىڭ ھەممىسى قوللىرىنى ئۇزۇتۇپ: مانا مەن، مەن ئالىمەن دېيىشتى، ئاندىن رەسۇلۇلله : كىم بۇ قىلىچنى ئۇنىڭ ھەقىقى ھەققى بىلەن ئالىدۇ؟ دېسە، ئۇلار قوللىرىنى يىغىۋېلىشتى، ئاندىن سىماك ئىبنى خەرشەت يەنى ئەبۇدۇجانەت: مانا مەن بۇقىلىچنى ئۆز ھەققى بىلەن ئالىمەن دەپ، ئۇقىلىچنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن كاپىرلارنىڭ باشلىرىنى يېرىۋەتتى.

1122 ـ باب من فضائل عبد اللّهِ بْنِ عمرو بن حرام، والد جابر، رضي اللّهُ تعالى عنهما

6301 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ وَ عُمْرٌو النّاقِدُ. كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ. قَالَ عُبَيْدُ اللّهِ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: لَمّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ، جِيءَ بِهِ مُسَجّى، وَقَدْ مُثِلَ بِهِ. قَالَ: فَأَرَدْتُ أَنْ أَرْفَعَ الثّوْبَ، فَنَهَانِي قَوْمِي. ثُمّ أَرَدْتُ أَنْ أَرْفَعَ الثّوْبَ، فَنَهَانِي قَوْمِي. فَرَفَعَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَوْ أَمَرَ بِهِ فَرُفِعَ. فَسَمِعَ صَوْتَ بَاكِيَةٍ أَوْ صَائِحَةٍ. فَقَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» فَقَالُوا: بِنْتُ عَمْرٍو، أَوْ أُخْتُ عَمْرٍو، فَقَالَ: «وَلِمَ تَبْكِي؟ فَمَا زَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ تُظِلّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتّى رُفِعَ».

6302 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمّدِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: أُصِيبَ أَبِي يَوْمَ أُحُدٍ. فَجَعَلْتُ أَكْشِفُ الثّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ وَأَبْكِي. وَجَعَلُوا يَنْهَوْنَنِي، وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لاَ يَنْهَانِي. قَالَ وَجَعَلَتْ فَاطِمَةُ، بِنْتُ عَمْرٍو تَبْكِيهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَبْكِيهِ، أَوْ لاَ تَبْكِيهِ، مَا زَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ تُظِلّهُ بِأَجْنِحَتِهَا، حَتّى رَفَعْتُمُوهُ».

6303 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ بِهَـذَا الْحَدِيثِ. غَيْرَ أَنّ ابْنَ جُرَيْجٍ لَيْسَ فِي حَدِيثِهِ ذِكْرُ الْمَلاَئِكَةِ وَبُكَاءِ الْبَاكِيَةِ.

6304 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ عَدِيَ. أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: جِيءَ بِأَبِي يَوْمَ أُحُدٍ مُجَدّعاً. فَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دادام ئوھۇد كۈنى ئۆلتۈرۈلۈپ، شېھىد بولغاندا ئۈستى يېپىلغان ھالدا كەلتۈرۈلدى، مەن يۈزىنى ئېچىشنى مەقسەت قىلسام كىشىلەر مېنى توسۇۋالدى، چۈنكى دادامنىڭ ئەزالىرى، قۇلاق ـ بۇرۇنلىرى كاپىرلار تەرىپىدىن كېسىۋېتىلگەن ئىكەن، يەنە ئېچىشنى مەقسەت قىلسام ئۇلار مېنى يەنەتوسۇۋالدى، ئاندىن ئۇنىڭ يۈزىنى رەسۇلۇللاھ ئۆزى ئاچتى ياكى ئېچىشقا بۇيرىدى، ئاندىن ھامىمام پاتىمە يىغلاشقا باشلىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، يىغلىما! نېمىگە يىغلايسەن؟ سىلەر ئۇنىڭ جىنازىسىنى كۆتۈرگەنگە قەدەر پەرىشتىلەر ئۇنى قاناتلىرى بىلەن قورشاپ سايىداشلاپ تۇردى دېگەن. نەسەئى 1822 ــ ھەدىس، بۇخارى 1167 ــ ھەدىستە قاناتلىرى بىلەن سايە چۈشۈرۈپ تۇردى دېيىلگەن. مۇسلىم 4518 ــ ھەدىس، سەھىھ.

1123 ـ باب من فضائل جليبيب، رضي اللّهُ عنه

6305 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلِيطٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ كِنَانَةَ بْنِ نُعَيْمٍ، عَنْ أَبِي بَرْزَةَ: أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ فِي مَغْزَىً لَهُ. فَأَفَاءَ اللّهُ عَلَيْهِ. فَقَالَ لأَصْحَابِهِ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ. فُلاَناً وَفُلاَناً وَفُلاَناً. ثُمّ قَالَ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ. فُلاَناً وَفُلاَناً وَفُلاَناً. ثُمّ قَالَ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: لاَ. قَالَ: «لَكِنّي أَفْقِدُ جُلَيْبِيباً. فَاطْلُبُوهُ» فَطُلِبَ فِي الْقَتْلَى. فَوَجَدُوهُ إِلَى جَنْبِ سَبْعَةٍ قَدْ قَتَلَهُمْ. ثُمّ قَتَلُوهُ. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَوَقَفَ عَلَيْهِ. فَقَالَ: «قَتَلَ سَبْعَةً. ثُمّ قَتَلُوهُ. هَذَا مِنّي وَأَنَا مِنْهُ. هَذَا مِنّي وَأَنَا مِنْهُ». قَالَ: فَوَضَعَهُ عَلَى سَاعِدَيْهِ. لَيْسَ لَهُ إِلاّ سَاعِدَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَحُفِرَ لَهُ وَوُضِعَ فِي قَبْرِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ غَسْلاً.

ئەبۇبەرزەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر قېتىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازات قىلىشقا سەپەر قىلدى، الله ئۇنىڭغا غەلبە ئاتا قىلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: سىلەر بىرەر كىشىنى يوقۇتۇپ قويدۇڭلارمۇ؟دېدى، ئۇلار: ھەئە، پالانى،پالانى ۋە پالانىمۇ يوق تۇرىدۇ دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: سىلەر يەنە بىرەر كىشىنى يوقۇتۇپ قويدۇڭلارمۇ؟دېدى، ئۇلار: ھەئە، پالانى،پالانى ۋە پالانىمۇ يوق تۇرىدۇ دېدى، ئاندىن ئۈچۈنجى قېتىم يەنە شۇنداق سورىۋىشتە قىلغاندا ئۇلار: ياق ئەمدى ھېچ كىشىنى يوقۇتۇپ قويمىدۇق، ھەممىسى تېپىلدى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: لېكىن مەن جۇلەيبىبنى يوقۇتۇپ قويدۇم، سىلەر ئۇنى ئىزدەڭلار دېدى. ئۇ جەڭدە قۇربان بولغانلار قاتارىدىن ئىزدىلىپ، ئۇلار ئۇنى يەتتە كىشىنىڭ يېنىدىن تاپتى، ئۇيەتتە كىشىنى جۇلەيبىب ئۆلتۈرگەن ئىدى، ئۇمۇ ئۇلارنىڭ قوراللىرى يارلىنىپ ئۆلگەن ئىدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ كىلىپ ئۇنىڭ ئۈستىدە توختاپ: بۇ كاپىرلاردىن يەتتە كىشىنى ئۆلتۈرۈپتۇ، ئۇلارمۇ بۇنى ئۆلتۈرۈپتۇ، جۇلەيبىب مەندىن، مەن ئۇنىڭدىن، ئۇ مېنىڭ جۈملەمدىن، مەن ئۇنىڭ جۈملىسىدىن(يەنى الله قا ئىتائەت قىلىشتا ھەر ئىككىمىز ئىتتىپاق)دېدى. ئۇنى پەقەت رەسۇلۇللاھ مۇبارەك ئىككى بىلىكىدىلا كۆتۈرۈپ ماڭدى، ئۇنىڭغا قەۋرە كولاندى، ئۇ يەرلىكىگە قويۇلدى، ئۇنى يۇيغانلىقىنى تىلغان ئالمىدى.(يەنى شېھىد يۇيۇلمايدۇ)

1124 – باب من فضائل أبي ذر، رضي اللّهُ عنه

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھ ئەنھۇنىڭ مۇسۇلمان بۇلۇپلا ئىمانىنى ئاشكارا قىلغانلىقى توغرىسىدا

6306 – حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيّ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرَ: خَرَجْنَا مِنْ قَوْمِنَا غِفَارٍ. وَكَانُوا يُحِلّونَ الشّهْرَ الْحَرَامَ. فَخَرَجْتُ أَنَا وَأَخِي أُنَيْسٌ وَأُمّنَا. فَنَزَلْنَا عَلَى خَالٍ لَنَا. فَأَكْرَمَنَا خَالُنَا وَأَحْسَنَ إِلَيْنَا. فَحَسَدَنَا قَوْمُهُ فَقَالُوا: إِنّكَ إِذَا خَرَجْتَ عَنْ أَهْلِكَ خَالَفَ إِلَيْهِمْ أُنَيْسٌ. فَجَاءَ خَالُنَا فَنَثَا عَلَيْنَا الّذِي قِيلَ لَهُ. فَقُلْتُ: أَمّا مَا مَضَى مِنْ مَعْرُوفِكَ فَقَدْ كَدّرْتَهُ، وَلاَ جِمَاعَ لَكَ فِيمَا بَعْدُ. فَقَرّبْنَا صِرْمَتَنَا. فَاحْتَمَلْنَا عَلَيْهَا. وَتَغَطّى خَالُنَا ثَوْبَهُ فَجَعَلَ يَبْكِي. فَانْطَلَقْنَا حَتّى نَزَلْنَا بِحَضْرَةِ مَكّةَ. فَنَافَرَ أُنَيْسٌ عَنْ صِرْمَتِنَا وَعَنْ مِثْلِهَا. فَأَتَيَا الْكَاهِنَ. فَخَيّرَ أُنَيْساً. فَأَتَانَا أُنَيْسٌ بِصِرْمَتِنَا وَمِثْلِهَا مَعَهَا.

قَالَ: وَقَدْ صَلّيْتُ، يَا ابْنَ أَخِي قَبْلَ أَنْ أَلْقَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِثَلاَثِ سِنِينَ. قُلْتُ: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلّهِ. قُلْتُ: فَأَيْنَ تَوَجّهُ؟ قَالَ: أَتَوَجّهُ حَيْثُ يُوَجّهُنِي رَبّي. أُصَلّي عِشَاءً حَتّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللّيْلِ أُلْقِيتُ كَأَنّي خِفَاءٌ. حَتّى تَعْلُونِي الشّمْسُ.

فَقَالَ أُنَيْسٌ: إِنّ لِي حَاجَةً بِمَكّةَ فَاكْفِنِي. فَانْطَلَقَ أُنَيْسٌ حَتّى أَتَى مَكّةَ. فَرَاثَ عَلَيّ. ثُمّ جَاءَ فَقُلْتُ: مَا صَنَعْتَ؟ قَالَ: لَقِيتُ رَجُلاً بِمَكّةَ عَلَى دِينِكَ. يَزْعُمُ أَنّ اللّهَ أَرْسَلَهُ. قُلْتُ: فَمَا يَقُولُ النّاسُ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: شَاعِرٌ، كَاهِنٌ، سَاحِرٌ. وَكَانَ أُنَيْسٌ أَحَدَ الشّعَرَاءِ.

قَالَ أُنَيْسٌ: لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ. فَمَا هُوَ بِقَوْلِهِمْ. وَلَقَدْ وَضَعْتُ قَوْلَهُ عَلَى أَقْرَاءِ الشّعْرِ. فَمَا يَلْتَئِمُ عَلَى لِسَانِ أَحَدٍ بَعْدِي أَنّهُ شِعْرٌ. وَاللّهِ إِنّهُ لَصَادِقٌ. وَإِنّهُم لَكَاذِبُونَ.

قَالَ: قُلْتُ: فَاكْفِنِي حَتّى أَذْهَبَ فَأَنْظُرَ. قَالَ: فَأَتَيْتُ مَكّةَ. فَتَضَعّفْتُ رَجُلاً مِنْهُمْ. فَقُلْتُ: أَيْنَ هَذَا الّذِي تَدْعُونَهُ الصّابِىءَ؟ فَأَشَارَ إِلَيّ، فَقَالَ: الصّابِىءَ فَمَالَ عَلَيّ أَهْلُ الْوَادِي بِكُلّ مَدَرَةٍ وَعَظْمٍ. حَتّى خَرَرْتُ مَغْشِيّاعلَيّ. قَالَ: فَارْتَفَعْتُ حِينَ ارْتَفَعْتُ، كَأَنّهُ نُصُبٌ أَحْمَرُ. قَالَ فَأَتَيْتُ زَمْزَمَ فَغَسَلْتُ عَنّي الدّمَاءَ: وَشَرِبْتُ مِنْ مَائِهَا. وَلَقَدْ لَبِثْتُ، يَا ابْنَ أَخِي ثَلاَثِينَ، بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ، مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلاّ مَاءَ زَمْزَمَ. فَسَمِنْتُ حَتّى تَكَسّرَتْ عُكَنُ بَطْنِي. وَمَا وَجَدْتُ عَلَى كَبِدِي سَخْفَةَ جُوعٍ.

قَالَ: فَبَيْنَا أَهْلُ مَكّةَ فِي لَيْلَةٍ قَمْرَاءَ إِضْحِيَانَ، إِذْ ضُرِبَ عَلَى أَسْمِخَتِهِمْ. فَمَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ أَحَدٌ. وَامْرَأَتَيْنِ مِنْهُمْ تَدْعُوَانِ إِسَافاً وَنَائِلَةَ. قَالَ: فَأَتَتَا عَلَيّ فِي طَوَافِهِمَا فَقُلْتُ: أَنْكِحَا أَحَدَهُمَا الأُخْرَى. قَالَ: فَمَا تَنَاهَتَا عَنْ قَوْلِهِمَا. قَالَ: فَأَتَتَا عَلَيّ. فَقُلْتُ: هَنٌ مِثْلُ الْخَشَبَةِ. غَيْرَ أَنّي لاَ أَكْنِي. فَانْطَلَقَتَا تُوَلْوِلاَنِ وَتَقُولاَنِ: لَوْ كَانَ هَهُنَا أَحَدٌ مِنْ أَنْفَارِنَا. قَالَ: فَاسْتَقْبَلَهُمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ. وَهُمَا هَابِطَانِ. قَالَ: «مَا لَكُمَا؟» قَالَتَا: الصّابِىءُ بَيْنَ الْكَعْبَةِ وَأَسْتَارِهَا. قَالَ: «مَا قَالَ لَكُمَا؟» قَالَتَا: إِنّهُ قَالَ لَنَا كَلِمَةً تَمْلأُ الْفَمَ. وَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى اسْتَلَمَ الْحَجَرَ. وَطَافَ بِالْبَيْتِ هُوَ وَصَاحِبُهُ. ثُمّ صَلّى. فَلَمّا قَضَى صَلاَتَهُ (قَالَ أَبُو ذَرٍ) فَكُنْتُ أَنَا أَوّلُ مَنْ حَيّاهُ بِتَحِيّةِ الإِسْلاَمِ. قَالَ: فَقُلْتُ: السّلاَمُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَالَ «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللّهِ». ثُمّ قَالَ: «مَنْ أَنْتَ؟» قَالَ: قُلْتُ: مِنْ غِفَارٍ. قَالَ: فَأَهْوَى بِيَدِهِ فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ. فَقُلْتُ فِي نَفْسِي: كَرِهَ أَنِ انْتَمَيْتُ إِلَى غِفَارٍ. فَذَهَبْتُ آخُذُ بِيَدِهِ. فَقَدَعَنِي صَاحِبُهُ. وَكَانَ أَعْلَمَ بِهِ مِنّي. ثُمّ رَفَعَ رَأْسَهُ. ثُمّ قَالَ: «مَتَى كُنْتَ هَهُنَا؟» قَالَ: قُلْتُ: قَدْ كُنْتُ هَهُنَا مُنْذُ ثَلاَثِينَ، بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ، قَالَ: «فَمَنْ كَانَ يُطْعِمُكَ؟» قَالَ: قُلْتُ: مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلاّ مَاءُ زَمْزَمٍ. فَسَمِنْتُ حَتّى تَكَسّرَتْ عُكَنُ بَطْنِي. وَمَا أَجِدُ عَلَى كَبِدِي سُخْفَةَ جُوعٍ. قَالَ: «إِنّهَا مُبَارَكَةٌ. إِنّهَا طَعَامُ طُعْمٍ».

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللّهِ ائْذَنْ لِي فِي طَعَامِهِ اللّيْلَةَ. فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ. وَانْطَلَقْتُ مَعَهُمَا. فَفَتَحَ أَبُو بَكْرٍ بَاباً. فَجَعَلَ يَقْبِضُ لَنَا مِنْ زَبِيبِ الطّائِفِ. وَكَانَ ذَلِكَ أَوّلَ طَعَامٍ أَكَلْتُهُ بِهَا. ثُمّ غَبَرْتُ مَا غَبَرْتُ. ثُمّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «إِنّهُ قَدْ وُجّهَتْ لِيَ أَرْضٌ ذَاتُ نَخْلٍ. لاَ أُرَاهَا إِلاّ يَثْرِبَ. فَهَلْ أَنْتَ مُبَلّغٌ عَنّي قَوْمَكَ؟ عَسَى اللّهُ أَنْ يَنْفَعَهُمْ بِكَ وَيَأْجُرَكَ فِيهِمْ». فَأَتَيْتُ أُنَيْساً فَقَالَ: مَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ: صَنَعْتُ أَنّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدّقْتُ. قَالَ: مَا بِي رَغْبَةٌ عَنْ دِينِكَ. فَإِنّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدّقْتُ. فَأَتَيْنَا أُمّنَا. فَقَالَتْ: مَا بِي رَغْبَةٌ عَنْ دِينِكُمَا. فَإِنّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدّقْتُ. فَاحْتَمَلْنَا حَتّى أَتَيْنَا قَوْمَنَا غِفَاراً. فَأَسْلَمَ نِصْفُهُمْ. وَكَانَ يَؤُمّهُمْ إِيمَاءُ بْنُ رَحَضَةَ الْغِفَارِيّ. وَكَانَ سَيّدَهُمْ.

وَقَالَ نِصْفُهُمْ: إِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ أَسْلَمْنَا. فَقَدِمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ. فَأَسْلَمَ نِصْفُهُمُ الْبَاقِيَ. وَجَاءَتْ أَسْلَمُ. فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِخْوَتُنَا. نُسْلِمُ عَلَى الّذِي أَسْلَمُوا عَلَيْهِ. فَأَسْلَمُوا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «غِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا: وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ»

6307 – حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ ـــ قُلْتُ فَاكْفِنِي حَتّى أَذْهَبَ فَأَنْظُرَ ـــ قَالَ: نَعَمْ. وَكُنْ عَلَى حَذَرٍ مِنْ أَهْلِ مَكّةَ. فَإِنّهُمْ قَدْ شَنِفُوا لَهُ وَتَجَهّمُوا.

6308 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ. حَدّثَنِي ابْنُ أَبِي عَدِيَ قَالَ: أَنْبَأَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرَ: يَا ابْنَ أَخِي صَلّيْتُ سَنَتَيْنِ قَبْلَ مَبْعَثِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ قُلْتُ: فَأَيْنَ كُنْتَ تَوَجّهُ؟ قَالَ: حَيْثُ وَجّهَنِي اللّهُ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ. وَقَالَ فِي الْحَدِيثِ: فَتَنَافَرَا إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْكُهّانِ. قَالَ فَلَمْ يَزَلْ أَخِي، أُنَيسٌ يَمْدَحهُ حَتّى غَلَبَهُ. قَالَ فَأَخَذْنَا صِرْمَتَهُ فَضَمَمْنَاهَا إِلَى صِرْمَتِنَا. وَقَالَ أَيْضاً فِي حَدِيثِهِ: قَالَ فَجَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلّى رَكْعَتَيْنِ خَلْفَ الْمَقَامِ. قَالَ: فَأَتَيْتُهُ. فَإِنّي لأَوّلُ النّاسِ حَيّاهُ بِتَحِيّةِ الإِسْلاَمِ. قَالَ: قُلْتُ: السّلاَمُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّهِ:

قالَ «وَعَلَيْكَ السّلَامُ. مَنْ أنْتَ». وَفِي حَدِيثِهِ أيْضاً: فقالَ: «مُنْذُ كَمْ أنْتَ هَهُنَا؟» قالَ: قُلْتُ: مُنْذُ خَمْسَ عَشْرَةَ. وَفِيهِ: فقالَ أبُو بَكْرٍ: أتْحِفْنِي بِضِيَافَتِهِ اللّيْلَةَ.

ئىبنى سامىتتىن؛ ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن، قېرىندىشىم ئۇنەيس، ئانام ئۈچىمىز ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايىنى ھالال سانايدىغان غىپار قەۋمىدىن يېنىپ چىقىپ تاغامنىڭ ئۆيىگە چۈشتۇق، تاغام بىزنى ناھايىتى بەك ھۆرمەتلەپ بىزگە كۆپ ياخشىلىق قىلدى، ئۇنىڭ قەۋمى بىزگە ھەسەد قىلىپ، ئۇنىڭغا: سەن ئەھلىڭدىن چىقىپ ئۇلارنىڭ قېشىغا بارساڭ، ئۇنەيس بۇنىڭ ئەكسىنى قىلىدۇ دەپتۇ، تاغام ئۇلارنىڭ دېگەنلىرىنى بىزگە ئاشكارلىدى، مەن ئۇنىڭغا: سەن بىزگە بۇرۇن قىلغان بارلىق ياخشىلىقلىرىڭنى بۇلغاپ بولدۇڭ، بۇنىڭدىن كېيىن سەن بىلەن بىللە تۇرالمايمىز دېدىم ـ دە، تۆگىلىرىمىزنى ھەيدەپ كېلىپ، يۈك ـ تاقلىرىمىزنى ئارتتۇق، تاغام كىيىمى بىلەن يۈزىنى يۆگىگەن ھالدا يىغلاپ قالدى، بىز بېرىپ مەككە دىيارىغا چۈشتۇق، ئاندىن ئۇنەيس يەنەبىركىشى بىلەن تۆگە ـ قويلىرىمىزنىڭ كۆپلىكى بىلەن پەخىرلىنىپ بەسلىشىپ، بىر كاھىننىڭ قېشىغا ھۆكۈم تەلەپ قىلىپ باردى، ئۇكاھىن ئۇنەيسنىڭ تۆگە ـ قويلىرىنى كۆپ ھەم ئەبزەل دەپ ھۆكۈم قىلدى، ئۇ قېشىمىزغا نۇرغۇن تۆگە ـ قويلارنى ئېلىپ كەلدى، ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇچۇرىشىشتىن ئۈچ يىل بۇرۇنلا ناماز ئوقۇيتتىم، مەن(يەنى راۋىي ئىبنى سامىت:) كىم ئۈچۈن ئوقۇيتتىڭ؟دېسەم، ئۇ: **الله** ئۈچۈن دېدى، قاياققا تاراپ؟دېسەم، ئۇ: رەببىم يۈزلۈمنى قاياققا قارىتىپ قويسا شۇ تەرەپكە قاراپ ناماز ئوقۇيتتىم، مەن كېچىچە ناماز ئوقۇپ، كېچە ئاخىرلىشاي دەپ قالغاندا ھېرىپ قالغانلىقىمدىن ئۆزۈمنى خۇددى تاشلاپ قويۇلغان يەڭگىل كاسايا كىيىمدەكلا شاققىدە تاشلاپ تاكى كۈن چۈش بولغىچە ئۇخلاپ ياتاتتىم.

قېرىندىشىم ئۇنەيس ماڭا: مېنىڭ مەككىگە بارىدىغان ھاجىتىم چىقىپ قالدى، سەن بۇيەردە مېنىڭ ئورنۇمدا تۇرۇپ تۇرغىن دەپ، مەككىگە كېتىپ، بەكلا كېچىكىپ ئۇزۇندا كەلدى، مەن ئۇنىڭغا: سەن ئۇيەردە نېمە ئىش قىلدىڭ؟دېسەم، ئۇ: مەن مەككىدە سېنىڭ دىنىڭغا ئوخشاش بىر دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان كىشىگە ئۇچراپ قالدىم، ئۇكىشى **الله** تائالا مېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى دەپ داۋا قىلىدىكەن، دېدى. مەن: كىشىلەر نېمە دەۋېتىپتۇ؟دېسەم، ئۇ: كىشىلەر ئۇنى شائىر، جىنكەش كاھىن، سېھىرگەر دەۋېتىپتۇ، ـ ئۇنەيسمۇ شائىرلاردىن ئىدى ـ مەن جىنكەش كاھىنلارنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ باققان ئىدىم، ئۇكىشىنىڭ سۆزى ھەرگىز ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە ئوخشىمايدۇ، مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىنى شېئىرى ئۇسلۇبىغا، شېئىر تۈرلىرىگە، شېئىر قاپىيىلىرىغا سېلىپ باقتىم، ئۇنىڭ سۆزلىرى مەندىن باشقىمۇ ھەرقانداق بىر شائىر كىشىنىڭ تىلىدا شېئىر بولۇپ قويۇلمايدۇ، (يەنى ھەرگىز شېئىرگە ئوخشىمايدۇ) **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇكىشى راستچىل بولۇپ، ئۇلار كاززاپ ئىكەن دېدى. ئاندىن مەن ئۇنىڭغا: مەن بېرىپ قاراپ باقاي، سەن بۇيەردە تۇرۇپ تۇرغىن دېسەم، ئۇماڭا: سەن ئۇلاردىن ھەزەر قىلغىن، چۈنكى ئۇلار ئۇكىشىگە غەزەپ قىلىپ، ھۇجۇم قىلىپتۇدېدى، ئاندىن مەن مەككىگە كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئەڭ ئاجىز بىركىشىسىدىن:سىلەر دىنىڭدىن قايتىۋالغۇچى سابىئ دەپ ئاتايدىغان كىشى قەيەردە؟ دەپ سورسام، ئۇ باشقىلارغا مېنى كۆرسىتىپ، مەن تەرەپكە ئىشارەت قىلىپ: سابىئ!! مانا بۇكىشىمۇ دىنىدىن قايتىۋاپتۇ!!دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھەممىسى تاش ـ چالما، سۆڭەكلەرنى ئېلىپ مەن تەرەپكە كېلىپ، ماڭا ھۇجۇم قىلدى، مەن ئۇشۇمدىن كېتىپ يىقىلدىم، بىر چاغلاردا بېشىمنى كۆتۈرۈپ ئورنۇمدىن تۇرسام، مەن خۇددى مۇشرىكلەرنىڭ قۇربانلىق

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بۇغۇزلاپ ئارتىپ قويىشى ئۈچۈن تىكلەپ قويۇلغان تاشقا ئوخشاش قىپ قىزىل قانغا بويۇلۇپ كىتىپتىمەن، ئاندىن مەن زەمزەم قۇدىقىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۆزۈمدىن قانلارنى يۇيۇپ تازلىۋىتىپ، زەمزەم سۈيىدىن ئىچتىم، ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! مەن 30 كېچە ـ كۈندۈزگىچە تاماق يىمەستىن بەلكى زەمزەم سۈيىنىلا ئىچىپ ياتتىم، مەن سېمىرىپ قۇرساقلىرىم قاتلىشىپ كەتتى، مەن بۇ بىر ئاي ئىچىدە ھېچ قانداق بىر ئاچلىقنىڭ ئەلمىنى ھىس قىلمىدىم ھەم ئورۇغلاپمۇ كەتمىدىم. بىرچاغدا مەككە ئەھلى قاتتىق ئۇخلاپ كەتكەن، كەئبىنى ھېچ بىركىشى تاۋاپمۇ قىلمىغان، ئاي كۈچلۈك نۇر چېچىۋاتقان ئايدىڭ كېچىدە ئۇلاردىن ئىككى ئايال كىلىپ ئىساپە ۋە نائىلە دېگەن ئىككى بۇتقا دۇئا قىلىپ تاۋاپ قىلدى، ئۇلار ئايلىنىپ مىنىڭ قېشىمغا كەلگەندە مەن ئۇلارنى مەسخىرە قىلىپ: سىلەر بۇ ئىككى بۇتنىڭ بىرىنى يەنەبىرىگە نىكاھلاپ قويمامسىلەر؟دېدىم، ئۇلار سۆزلىرىنى توختاتماي تاۋاپ قىلىۋىرىپ يەنە ئايلىنىپ قېشىمغا كەلگەندە، مەن يەنە كىنايە قىلماستىنلا: بۇ بۇتلار خۇددى ياغاچ قونچاقتەك، خۇددى ئەۋرەتكە ئوخشاشكەن دەپ (ئۇلارنىڭ بۇتلىرىنى تىللاپ ئەيىبلىدىم)ئاندىن ئۇلار ۋويجو!!!ۋايەي!!!دەپ ۋايجان توۋلاپ، ئەگەر بۇيەردە ياردەمچىللىرىمىزدىن بىرەر كىشى بولغان بولسا، ئەلۋەتتە بىزگە ياردەم بەرگەن بولاتتى دەپ يۈرۈپ كەتتى، ئۇلارغا كەئبە تەرەپكە چۈشىۋاتقان رەسۇلۇللاھ بىلەن ئەبۇبەكرى ئۇچراپ قېلىپ : سىلەرگە نىمە بولدى؟ دېدى، ئۇلار: دىنىدىن يېنىۋالغان بىر كىشى كەئبى بىلەن ئۇنىڭ يوپىقى ئارىسىدا تۇرىدۇ دېدى، ئۇ سىلەرگە نىمە دېدى؟دېسە، ئۇلار: ئۇبىزگە تىل بىلەن ئىپادىلىگىلى بولمايدىغان گۇناھى ئەڭ چوڭ قەبىھ سۆزلەرنى قىلىۋەتتى،دېدى. رەسۇلۇللاھ ھەمراھى بىلەن بىللە كىلىپ، ھەجەر ئەسۋەدنى سلاپ سۆيۈپ، كەئبىنى تاۋاپ قىلىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى، نامىزىدىن پارىغ بولغاندا مەن كىلىپ، رەسۇلۇللاھ قا ئىسلام دىنىنىڭ سالىمىنى قىلغان كىشىنىڭ تۇنجىسى مەن بولدۇم ـ دە: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! ئەسسالامۇ ئەلەيكە دېدىم، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ۋە ئەلەيكەسسالام ۋە رەھمەتۇللاھ، سەن كىم بولسەن؟دېدى، مەن: مەن غىپار قەبىلىسدىن بولىمەن دېسەم، رەسۇلۇللاھ ئالقىنىنى پىشانىسگە قويدى، مەن ئىچىمدە رەسۇلۇللاھ ئۆزۈمنى غىپار قەبىلىسگە نىسبەت بەرگەنلىكىمنى ياقتۇرمىغان ئوخشايدۇ دەپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ قولىنى تۇتۇشقا تەمشىلىۋىدىم، مىنى ئۇنىڭ ھەمراھى يەنى ئەبۇبەكرى توسۇپ قويدى، ئۇ رەسۇلۇللاھ نى مەندىن بەكرەك چۈشىنەتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ بېشىنى كۆتۈرۈپ: سەن قاچاندىن بىرى بۇيەردە تۇرۇۋاتىسەن؟دېدى، مەن: بۇيەردە تۇرىۋاتقىنىمغا 30 كېچە ـ كۈندۈز بولدى دېسەم، ساڭا كىم تاماق بەردى؟دېدى، مەن؛ مەن بۇ 30 كېچە ـ كۈندۈزگىچە تاماق يىمەستىن بەلكى زەمزەم سۈيىنىلا ئىچىپ ياتتىم، مەن سېمىرىپ قۇرساقلىرىم قاتلىشىپ كەتتى، مەن بۇ بىر ئاي ئىچىدە ھېچ قانداق بىر ئاچلىقنىڭ ئەلمىنى ھىس قىلمىدىم ھەم ئورۇغلاپمۇ كەتمىدىم دېسەم، رەسۇلۇللاھ:زەمزەم سۈيى تامىقى يوقنىڭ تامىقىدۇر(ئۇنى ئىچكەن كىشى خۇددى تاماق يىگەندەك تويىدۇ، ئۇ شاراپ ھەم تاماقتۇر) دېدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! بۈگۈنكىشىگە بۈگۈن بىر كىچە تاماق بېرىشىمگە رۇخسەت قىلسىلا دېدى، مەن ئۇلار بىلەن بىللە باردىم، ئۇ ئىشكىنى ئېچىپ بىزگە تائىپنىڭ يىمىشلىرىنى ئالدى، بۇ بىرئايدىن بېرى مەن يىگەن تۇنجى تاماق ئەشۇ يىمىش بولدى. ئاندىن مەن بىر مەزگىل تۇرغاندىن كىيىن كەلسەم، رەسۇلۇللاھ ماڭا: ماڭا ھىجرەت قىلىشىم ئۈچۈن خورمىلىق بىر زىمىن كۆرسىتىلدى، مەن ئۇنى پەقەت يەسرىب يەنى مەدىنە دەپ قارايمەن، سەن بېرىپ ئىسلام دىنىنى مەندىن قەۋمىڭگە يەتكۈزەمسەن؟

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

الله سەن سەۋەپلىك ئۇلارغا مەنپەئەت بېرىشى(يەنى ئۇلارنى مۇسۇلمان قىلىشى)ئۇلار سەۋەپلىك ساڭا ئەجىر بېرىشى مۇمكىن دېدى. مەن ئۇنەيسنىڭ قېشىغا كەلسەم، ئۇماڭا: سەن نىمە ئىش قىلدىڭ؟دېدى، مەن: مەن كاتتا ئىش قىلدىم، مەن مۇسۇلمان بولدۇم، مەن ئۇكىشىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىدىم دېسەم، ئۇ: مەنمۇ سىنىڭ دىنىڭنى ياقتۇرمەن، دىنىڭدىن يۈز ئۆرمەيمەن بەلكى دىنىڭغا كىرىمەن، مەنمۇ مۇسۇلمان بولدۇم، ئۇكىشىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىدىم دېدى، ئاندىن بىز ئانامنىڭ قېشىغا كەلسەك ئانامۇ: مەنمۇ سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى ياقتۇرمەن، دىنىڭلاردىن يۈز ئۆرمەيمەن بەلكى دىنىڭلارغا كىرىمەن، مەنمۇ مۇسۇلمان بولدۇم، ئۇكىشىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىدىم دېدى، ئاندىن بىز يۈك ـ تاقلىرىمىزنى تۆگىلەرگە ئارتىپ، غىپار قەبىلىسىدىن ئىبارەت قەۋمىمىزنىڭ قېشىغا كەلدۇق، ئۇلارنىڭ يېرىمى شۇچاغدىلا مۇسۇلمان بولدى. ئۇلارغا ئۇلارنىڭ سەيىدى خۇجىسى ئىيمائىبنى رەھزەت ئىمام بولدى. ئۇلارنىڭ قالغان يېرىمى:رەسۇلۇﷲ مەدىنىگە كەلگەندە ئاندىن مۇسۇلمان بۇلىمىز دېدى. ئاندىن رەسۇلۇﷲ مەدىنىگە كەلدى، ئۇلارنىڭ قالغان يېرىمىمۇ مۇسۇلمان بولدى. ئاندىن ئەسلەم قەبىلىسى كىلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار بىزنىڭ قېرىنداشلىرىمىز بۇلىدۇ، ئۇلار مۇسۇلمان بولغاندەك بىزمۇ مۇسۇلمان بولدۇق دېدى. ئاندىن رەسۇلۇﷲ: غىپار قەبىلىسىگە **الله** مەغپىرەت قىلسۇن، ئەسلەم قەبىلىسىنى **الله** (ئىككى دۇنيا)سالامەت قىلسۇن دېدى.

6309 ـ وحدّثني إبْرَاهِيمُ بْنُ مُحمّدِ بْنُ عَرْعَرَةَ السّامِيّ وَ مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَتَقارَبَا فِي سِيَاق الْحَدِيثِ. وَاللّفْظُ لابْنِ حَاتِمٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. حَدّثَنَا الْمُثَنّى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: لَمّا بَلَغَ أَبَا ذَرَ مَبْعَثُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَكّةَ قَالَ لأخِيهِ: ارْكَبْ إِلَىَ هَذَا الْوَادِي. فَاعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرّجُلِ الّذِي يَزْعُمُ أَنّهُ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السّمَاءِ. فَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ثُمّ ائْتِنِي. فَانْطَلَقَ الآخَرُ حَتّىَ قَدِمَ مَكّةَ. وَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ. ثُمّ رَجَعَ إِلَىَ أَبِي ذَرَ فَقَالَ: رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الأَخْلاَقِ. وَكَلاَماً مَا هُوَ بِالشّعْرِ. فَقَالَ: مَا شَفَيْتَنِي فِيمَا أَرَدْتُ. فَتَزَوّدَ وَحَمَلَ شَنّةً لَهُ، فِيهَا مَاءٌ. حَتّىَ قَدِمَ مَكّةَ. فَأَتَىَ الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَلاَ يَعْرِفُهُ. وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ. حَتّىَ أَدْرَكَهُ ــ يَعْنِي اللّيْلَ ــ فَاضْطَجَعَ. فَرَآهُ عَلِيّ فَعَرَفَ أَنّهُ غَرِيبٌ. فَلَمّا رَآهُ تَبِعَهُ. فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ. حَتّىَ أَصْبَحَ. ثُمّ احْتَمَلَ قُرَيْبَتَهُ وَزَادَهُ إِلَىَ الْمَسْجِدِ. فَظَلّ ذَلِكَ الْيَوْمَ. وَلاَ يَرَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. حَتّىَ أَمْسَىَ. فَعَادَ إِلَىَ مَضْجَعِهِ. فَمَرّ بِهِ عَلِيّ. فَقَالَ: مَا أَنَىَ لِلرّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ؟ فَأَقَامَهُ. فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ. وَلاَ يَسْأَلُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ. حَتّىَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الثّالِثِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ. فَأَقَامَهُ عَلِيّ مَعَهُ. ثُمّ قَالَ لَهُ: أَلاَ تُحَدّثُنِي؟ مَا الّذِي أَقْدَمَكَ هَذَا الْبَلَدَ؟ قَالَ: إِنْ أَعْطَيْتَنِي عَهْداً وَمِيثَاقاً لَتُرْشِدَنّي. فَعَلْتُ. فَفَعَلَ. فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ: فَإِنّهُ حَقّ. وَهُوَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتّبِعْنِي. فَإِنّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئاً أَخَافُ عَلَيْكَ، قُمْتُ كَأَنّي أُرِيقُ الْمَاءَ. فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتّبِعْنِي حَتّىَ تَدْخُلَ مَدْخَلِي. فَفَعَلَ. فَانْطَلَقَ يَقْفُوهُ. حَتّىَ دَخَلَ عَلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَدَخَلَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ. وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «ارْجِعْ إِلَىَ قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتّىَ يَأْتِيَكَ أَمْرِي». فَقَالَ: وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَصْرُخَنّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ. فَخَرَجَ حَتّىَ أَتَىَ الْمَسْجِدَ. فَنَادَىَ بِأَعْلَىَ صَوْتِهِ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ، وَأَنّ مُحَمّداً رَسُولُ اللّهِ. وَثَارَ الْقَوْمُ فَضَرَبُوهُ حَتّىَ أَضْجَعُوهُ. فَأَتَىَ الْعَبّاسُ فَأَكَبّ عَلَيْهِ. فَقَالَ: وَيْلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنّهُ مِنْ غِفَارٍ. وَأَنّ طَرِيقَ تُجّارِكُمْ إِلَىَ الشّامِ عَلَيْهِمْ. فَأَنْقَذَهُ مِنْهُمْ. ثُمّ عَادَ مِنَ الْغَدِ بِمِثْلِهَا. وَثَارُوا إِلَيْهِ فَضَرَبُوهُ. فَأَكَبّ عَلَيْهِ الْعَبّاسُ فَأَنْقَذَهُ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلگەنلىكى ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغايەتكەندە ئۇ قېرىندىشىغا:سەن مەككىگە بېرىپ، ماڭا ئاسماندىن خەۋەر يەنى ۋەھى كىلىدۇ دەپ داۋا قىلىدىغان ماۋۇ كىشىنىڭ (يەنى رەسۇلۇﷲ نىڭ)ئىلمىنى ئىگىلەپ، خەۋىرىنى ئېلىپ، سۆزىنى ئاڭلاپ بېقىپ قېشىمغا كەلگىن دېدى. ئۇنىڭ قېرىندىشى(ئۇنەيس)مەككىگە كىلىپ، رەسۇلۇﷲ نىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئاندىن ئەبۇزەرنىڭ قېشىغا قايتىپ كىلىپ: مەن ئۇنىڭ ئىسىل ئەخلاقلارغا بۇيرىيدىغانلىقىنى كۆردۈم، ئۇ شۇنداق كاتتا سۆزلەرنى قىلىدىكەنكى ئۇنىڭ سۆزلىرى ھەرگىز شېئىر ئەمەستۇر دېدى. ئاندىن ئەبۇزەر: سەن مىنىڭ غەرىزىمنى چۈشەنمىدىڭ،

مەقسىتىمگە يەتكۈزمىدىڭ دەپ، ئۇزۇق ـ تۈلۈك ۋە بىر تۇلۇن سۇ ئېلىپ، مەككىگە ئۆزى كېلىپ، رەسۇلۇللاھ نى ئىزدەپ مەسجىدكە كىردى، ئۇ رەسۇلۇللاھ نى تونىمايتتى، رەسۇلۇللاھ توغرىسىدا بىرەر كىشىدىن سوئال سوراشنى ياقتۇرماي كەچ كىرىپ كەتتى، ئۇ شۇيەردە ياتتى. ئاندىن ئۇنى ئەلى رەزىيەللاھ ئەنھۇ كۆرۈپ ئۇنىڭ بۇ شەھەرگە غەرىب(ناتونۇش يات)كىشى ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنى ئەگەشتۈرۈپ ماڭدى، تاڭ ئاتقىچە ئۇلار بىر بىرىدىن گەپ سوراشمىدى. ئاندىن ئۇ ئۇزۇق ـ تۈلۈك ۋە ھېلىقى تۇلۇندىكى سۈيىنى ئېلىپ مەسجىدكە كەلدى، ئۇ رەسۇلۇللاھ نى كەچ كىرگىچە كۆرەلمەي بۇ كۈنمۇ ئۆتۈپ كەتتى، ئاندىن ئۇ يەنە ھېلىقى ئورنىغا كېلىپ ياتتى، ئەلى رەزىيەللاھ ئەنھۇ يەنە ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ: بۇ كىشىنىڭ ئۆز مەنزىلىنى بىلىدىغان ۋاقتى تېخى كەلمىگەندىمۇ؟ بۇكىشى تېخىچە ئۆز ئورنىنى تاپالماي بۇيەردە تۇرىدىغۇ دەپ، ئۇنى ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ، ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ ماڭدى، ئۇلار يەنە بىر بىرىدىن گەپ ـ سۆز سوراشمىدى، ئۈچۈنجى كۈنى بولغاندا يەنە شۇنداق قىلىپ، ئەلى رەزىيەللاھ ئەنھۇ ئۇنىڭغا: سىنى بۇ شەھەرگە قايسى نەرسىنىڭ ئېلىپ كەلگەنلىكىنى، بۇيەرگە نېمە سەۋەپتىن كەلگەنلىكىڭنى ماڭا سۆزلەپ بەرەمسەن؟دېدى، ئۇ:ئەگەر سەن ماڭا مىنى توغرا يولغا يېتەكلەشكە، ماڭا يول كۆرسىتىپ قويۇشقا ئەھدى مىساق، ۋەدە بەرسەڭ دەپ بىرىمەن دەپ، شۇنىڭغا ۋەدە ئېلىۋېلىپ ئۇنىڭغا مەقسىدىنى دەپ بەردى. ئاندىن ئەلى: ئۇ ھەق راستۇر، (يەنى ئۇنىڭ ئىشى ھەقتۇر،)ئۇ راستىنلا اللە نىڭ ئەلچىسىدۇر، تاڭ ئاتقاندا سەن ماڭا ئەگىشىپ ماڭغىن، ئەگەر مەن ساڭا ئەنسىرىگىدەك بىرەر ئىشنى كۆرسەم، سۇ تۆككەن بولۇپ(تەرەت قىلغان بولىۋېلىپ)تۇرىۋالىمەن، ئەگەر مەن كېتىۋەرسەم، كىرىدىغان جايغا كىرگەنگە قەدەر ماڭا ئەگىشىپ مېڭىۋەرگىن دېدى. ئۇلار شۇنداق قىلدى، ئەبۇزەر رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كىرگىچە ئەلىيگە ئەگىشىپ ماڭدى، ئۇ ئەلى بىلەن بىللە كىرىپ رەسۇلۇللاھ نىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپلا شۇ ئورنىدىلا مۇسۇلمان بولدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا:سەن قەۋمىڭنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇلارغا مەندىن ئىسلام دىنىنى خەۋەر قىلغىن، ساڭا مېنىڭ بۇيرۇقۇم يەتكەنگە قەدەر شۇ جايدا تۇرۇپ تۇرغىن دېدى. ئۇ: جېنىم قول ئىلكىدە بولغان اللە بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ھەقىقەتنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىلا يۇقىرى ئاۋازىم بىلەن ۋارقىراپ تۇرۇپ ئېلان قىلىمەن دەپ چىقىپ، مەسجىدنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئەڭ يۇقىرى ئاۋازى بىلەن:«ئەشھەدۇئەن لائىلاھەئىللەللاھ ھۇ ۋە ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ!!!»اللە تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ ئەلچىسى دەپ نىدا قىلدى. ئاندىن مۇشرىكلەرنىڭ ھەممىسى توپلىشىپ كېلىپ ئۇنى ئۇرۇپ ياتقۇزىۋەتتى، ئابباس كېلىپ ئۆزىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ، بەدىنى بىلەن ئۇنى تاياقتىن توسۇپ قوغداپ تۇرۇپ: سىلەرگە ۋايدۇر، سىلەر بۇنىڭ غىپار قەبىلىسىدىن ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ شامغا بارىدىغان تىجارەت يولۇڭلار بۇلارنىڭ ئۈستىدىن ئۆتىدۇ(سىلەر بۇنىڭدىن ئەنسىرىمەمسىلەر؟)دەپ، ئۇنى ئۇلارنىڭ تاياق ـ توخماقلىرىدىن قۇتقۇزىۋالدى، ئەتىسى ئۇ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ يەنە ئەڭ يۇقىرى ئاۋازى بىلەن:«ئەشھەدۇئەن لائىلاھەئىللەللاھ ھۇ ۋە ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ!!!» دەپ نىدا قىلدى. ئاندىن مۇشرىكلەرنىڭ ھەممىسى توپلىشىپ كېلىپ يەنە ئۇنى ئۇرۇپ ياتقۇزىۋەتتى، ئابباس كېلىپ ئۆزىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ، بەدىنى بىلەن ئۇنى تاياقتىن توسۇپ، ئۇنى يەنە ئۇلارنىڭ تاياق ـ توخماقلىرىدىن قۇتقۇزىۋالدى.

1125 ـ باب من فضائل جرير بن عبد اللّهِ، رضي اللّهُ تعالى عنه

6310 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ بَيَانٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانٍ. حَدّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ قَالَ: سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ أَبِي حَازِمٍ يَقُولُ: قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُنْذُ أَسْلَمْتُ. وَلاَ رَآنِي إِلاّ ضَحِكَ.

6311 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُنْذُ أَسْلَمْتُ. وَلاَ رَآنِي إِلاّ تَبَسّمَ فِي وَجْهِي. زَادَ ابْنُ نُمَيْرٍ فِي حَدِيثِهِ عَنِ ابْنِ إِدْرِيسَ: وَلَقَدْ شَكَوْتُ إِلَيْهِ أَنّي لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ. فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ: «اللّهُمّ ثَبّتْهُ. وَاجْعَلْهُ هَادِياً مَهْدِيّا».

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن مۇسۇلمان بولغاندىن باشلاپلا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن پەردىلىنىۋالمىدى، مېنى ئۆيىگە كىرىشتىن ۋە باشقا ئىشلىرىمدىن توسمىدى، سورساملا بىرەتتى، مېنى كۆرسىلا تەبەسسۇم قىلىپ كۈلەتتى. مەن ئات ئۈستىدە مەزمۇت ، مۇقۇم ئولتۇرالمايدىغانلىقىمنى دېدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قولى بىلەن كۆكسۈمگە بىرنى ئۇرۇپ قويدى،تاكى مەن قولىنىڭ ئىزىنى كۆسۈمدە كۆردۈم، ئاندىن ماڭا دۇئا قىلىپ؛ئى **الله**! بۇنى مۇستەھكەم مۇقۇم قىلسىلا، بۇنى ھىدايەت تاپقان يېتەكچى ، توغرا يول تاپقان ۋە توغرا يولغا يېتەكلىگۈچى مەھدىيلەردىن قىلسىلا دېدى، مەن شۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز ئېتىمدىن يىقىلىپ باقمىدىم.

6312 ـ حدّثني عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانٍ. أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: كَانَ فِي الْجَاهِلِيّةِ بَيْتٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخَلَصَةِ. وَكَانَ يُقَالُ لَهُ الْكَعْبَةُ الْيَمَانِيَةُ وَالْكَعْبَةُ الشّامِيّةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلْ أَنْتَ مُرِيحِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَالْكَعْبَةِ الْيَمَانِيَةِ وَالشّامِيّةِ» فَنَفَرْتُ إِلَيْهِ فِي مِائَةٍ وَخَمْسِينَ مِنْ أَحْمَسَ. فَكَسَرْنَاهُ وَقَتَلْنَا مَنْ وَجَدْنَا عِنْدَهُ. فَأَتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ. قَالَ: فَدَعَا لَنَا وَلأَحْمَسَ.

6313 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْبَجَلِيّ. قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا جَرِيرُ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ» بَيْتٍ لِخَثْعَمَ كَانَ يُدْعَى كَعْبَةَ الْيَمَانِيَةِ. قَالَ: فَنَفَرْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ. وَكُنْتُ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَضَرَبَ يَدَهُ فِي صَدْرِي فَقَالَ: «اللّهُمّ ثَبّتْهُ. وَاجْعَلْهُ هَادِياً مَهْدِيّا».

قَالَ: فَانْطَلَقَ فَحَرّقَهَا بِالنّارِ. ثُمّ بَعَثَ جَرِيرٌ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً يُبَشّرُهُ. يُكْنَى أَبَا أَرْطَاةَ، مِنّا. فَأَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ لَهُ: مَا جِئْتُكَ حَتّى تَرَكْنَاهَا كَأَنّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ. فَبَرّكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا، خَمْسَ مَرّاتٍ.

6314 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي الْفَزَارِيّ). ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ فِي حَدِيثِ مَرْوَانَ: فَجَاءَ بَشِيرُ جَرِيرٍ، أَبُو أَرْطَاةَ، حُصَيْنُ بْنُ رَبِيعَةَ، يُبَشّرُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا؛« خەسئەم قەبىلىسىنىڭ زىلخەلەسەت دېگەن بۇتخانىسىنى چېقىپ تاشلاپ، قەلبىمنى راھەتلەندۈرۈپ، مېنى ئارام ئالدۇرامسەن؟»دېدى، مەن؛ ئەلۋەتتە بولىدۇ دەپ، ئات ئۈستىدە مەزمۇت ، مۇقۇم ئولتۇرالمايدىغانلىقىمنى دېدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قولى بىلەن كۆكسۈمگە بىرنى ئۇرۇپ قويدى،تاكى مەن قولىنىڭ ئىزىنى كۆسۈمدە كۆردۈم، ئاندىن ماڭا دۇئا قىلىپ؛ئى **الله**! بۇنى مۇستەھكەم مۇقۇم قىلسىلا، بۇنى ھىدايەت تاپقان يېتەكچى ، توغرا يول تاپقان ۋە توغرا

يولغا يېتەكلىگۈچى مەھدىيلەردىن قىلسىلا دېدى، مەن شۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز ئېتىمدىن يىقىلىپ باقمىدىم، ئاندىن جەرىر بۇيرىققا بىنائەن ئەھمەس قەبىلىسىدىن 150ئاتلىق ئەسكەرنى ئاپىرىپ، ھېلىقى بۇتخانىنى چېقىپ، ئوت بىلەن كۆيدۈرىۋەتتى. ئۇلار ئۇچىرىغانلىكى كاپىرنى ئۆلتۈرۈپ غەلىبەقىلغاندىن كېيىن، بىركىشىدىن غەلبەخەۋرىنى ئەۋەتتى، ئۇكىلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز ئۇبۇتخانىنى خۇددى تەمرەتكىلىك تۆگىدەك قاپقارا ھالىتىدە قالدۇردۇق يەنى ئۇنى كۆيدۈرىۋەتتۇق دېدى،رەسۇلۇالله ئۇلارغا دۇئا قىلىپ قويدى بۇخارى،مۇسلىم.

1126 ـ باب فضائل عبد اللّهِ بن عباس، رضي اللّهُ عنهما

6315 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ. قالاَ: حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا وَرْقَاءُ بْنُ عُمَرَ الْيَشْكُرِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللّهِ بْنَ أَبِي يَزِيدَ يُحَدّثُ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَتَى الْخَلاَءَ. فَوَضَعْتُ لَهُ وَضُوءاً. فَلَمّا خَرَجَ قَالَ: «مَنْ وَضَعَ هَذَا؟» ــ فِي رِوَايَةِ زُهَيْرٍ قَالُوا وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ ـ قُلْتُ: ابْنُ عَبّاسٍ. قَالَ: «اللّهُمّ فَقّهْهُ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خالاغا كىرىپ كەتتىۋىدى، مەن تاھارەت سۈيىنى قويۇپ قويدۇم، خالادىن چىققاندا؛ بۇ سۇنى كىم قويۇپ قويدى؟دېدى، ئاندىن مېنىڭ قويۇپ قويغانلىقىم خەۋەر قىلىنغاندا رەسۇلۇللاھ؛«ئى الله ! ئۇنى دىندا پىقھى شۇناس ئالىم قىلسىلا» دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1127 ـ باب من فضائل عبد اللّهِ بْن عمر، رضي اللّه عنهما

6316 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. كُلّهُمْ عَنْ حَمّادِ بْنِ زَيْدٍ. قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنّ فِي يَدِي قِطْعَةَ إِسْتَبْرَقٍ. وَلَيْسَ مَكَانٌ أُرِيدُ مِنَ الْجَنّةِ إِلاّ طَارَتْ إِلَيْهِ. قَالَ: فَقَصَصْتُهُ عَلَى حَفْصَةَ. فَقَصّتْهُ حَفْصَةُ عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَرَى عَبْدَ اللّهِ رَجُلاً صَالِحاً».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن چۈشۈمدە مۇنداق كۆرۈپتىمەن؛ گۇياكى قولۇمدا بىر پارچە يىپەك رەخت تۇرغىدەك، مەن ئۇنىڭ بىلەن جەننەتتە قايسى ماكانغا بېرىشنى مەقسەت قىلسام، ئۇ رەخت مىنى شۇجايغا ئۇچۇرۇپ ئاپارغىدەك، مەن بۇ چۈشۈمنى ھەپسەگە سۆزلەپ بەرسەم، ھەپسە ئۇنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سۆزلەپ بېرىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛قېرىندىشىڭ ئابدۇالله سالىھ ياخشى كىشى ئىكەن دەپتۇ.بۇخارى،مۇسلىم.

6317 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِعَبْدٍ) قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: كَانَ الرّجُلُ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا رَأَى رُؤْيَا، قَصّهَا عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَتَمَنّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقُصّهَا عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: وَكُنْتُ غُلاَماً شَابّا عَزَباً. وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَرَأَيْتُ فِي النّوْمِ كَأَنّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النّارِ. فَإِذَا هِيَ مَطْوِيّةٌ كَطَيّ الْبِئْرِ. وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ كَقَرْنَيِ الْبِئْرِ. وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ. فَجَعَلْتُ أَقُولُ: أَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ النّارِ. أَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ النّارِ. أَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ النّارِ. قَالَ: فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ فَقَالَ لِي: لَمْ تُرَعْ. فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ. فَقَصّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «نِعْمَ الرّجُلُ عَبْدُ اللّهِ لَوْ كَانَ يُصَلّي مِنَ اللّيْلِ». قَالَ سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللّهِ، بَعْدَ ذَلِكَ، لاَ يَنَامُ مِنَ اللّيْلِ إِلاّ قَلِيلاً.

6318 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ خَالِدٍ، خَتَنُ الْفِرْيَابِيّ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ الْفَزَارِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: كُنْتُ أَبِيتُ فِي الْمَسْجِدِ. وَلَمْ يَكُنْ لِي أَهْلٌ. فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنّمَا انْطُلِقَ بِي إِلَى بِئْرٍ. فَذَكَرَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ الزّهْرِيّ عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ.

ھەپسە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا تېخى توي قىلمىغان ياش يىگىت ئىدىم، مەن مەسجىدتە ئۇخلايتتىم، بىزدىن چۈش كۆرگەن كىشى چۈشىنى رەسۇلۇﷲ قا دەپ بىرەتتى، مەن:ئى **الله** ! ئەگەر سىلىنىڭ دەرگاھلىرىدا مەن ئۈچۈن بىرەر ياخشىلىق بولسا، ئۇنى ماڭا چۈشۈمدە كۆرسەتسىلە، ئۇنىڭغا رەسۇلۇﷲ تەبىر بەرسۇن دېدىم، مەن ئۇخلاپ چۈشۈمدە ئىككى پەرىشتىنى كىردۇم، ئۇلار مىنى ئېلىپ ماڭدى، ئۇلارغا يەنەبىرپەرىشتە ئۇچۇرشۇپ: سەن قورقمىغىن، ساڭا قورقۇنچا يوق دېدى، ئۇلار مىنى دەۋزەخكە ئاپاردى، قۇدۇقنىڭ ئەتراپىدا تام بولغىنىدەك دەۋزەخنىڭ ئەتراپىغىمۇ توساق ئىتىگلىك ئىكەن، ئۇنىڭدا نۇرغۇن كىشلەر تۇرىدۇ، مەن ئۇلارنىڭ بەزىسىنى تونۇدۇم، ئاندىن ئۇلار مىنى ئوڭ تەرەپكە ئېلىپ ماڭدى، ....ئاندىن مەن تاڭ ئاتقۇزغاندا بۇچۈشۈمنى ھەپسىگە سۆزلەپ بەرسەم، ئۇبۇچۈشۈمنى رەسۇلۇﷲ اقا سۆزلەپ بېرىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇﷲ مۇنداق دېتۇ: ھەققەتەن ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر، ئەگەر كېچىسى نامازنى كۆپ ئوقۇسا، سالىھ، ياخشى ئەردۇر. ئابدۇللاھ كېچىسى ئۇخلىماي نامازنى كۆپ ئوقۇيتتى، ئىبنى ماجە 3909 _ ھەدىس، تىرمىزى 295 _ ھەدىس، ئەھمەد 6048 _ ھەدىس، دارمى 1364 _ ھەدىس، بەيھەقىمۇ، سەھىھ.

1128 - باب من فضائل أنس بن مالك، رضي اللّهُ عنه

6319 –6320 - حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّىَ وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جعْفرٍ. حَدّثنَا شعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحدّثُ عَنْ أنَسٍ، عَنْ أمّ سُلَيْمٍ. أنّهَا قالَت: يَا رَسُولَ اللّهِ خَادِمُكَ أنَسٌ. ادْعُ اللّهَ لَهُ. فقالَ: «اللّهُمّ أكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ، وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أعْطَيْتَهُ».
حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثَنَا أبُو دَاوُدَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ. سَمِعْتُ أنَساً يَقُولُ: قالَتْ أمّ سُلَيْمٍ: يَا رَسُولَ اللّهِ خَادِمُكَ أنَسٌ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ.
6321 - حدّثنا مُحمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جعْفرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ، مِثْلَ ذَلِكَ.
6322 - وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ عَنْ ثابتٍ، عَنْ أنَسٍ. قَالَ: دَخَلَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم عَلَيْنَا. وَمَا هُوَ إلاّ أنَا وَأمّي وَأمّ حَرَامٍ، خَالَتِي. فَقَالَتْ أمّي: يَا رَسُولَ اللّهِ خُوَيْدِمُكَ. ادْعُ اللّهَ لَهُ. قالَ: فَدَعَا لِي بكُلّ خَيْرٍ. وَكَانَ فِي آخِرِ مَا دَعَا لِي بِهِ أنْ قالَ: «اللّهُمّ أكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ. وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ».
6323 - حدّثني أبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ. حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا عِكْرِمَةُ. حَدّثَنَا إسْحَقُ. حَدّثَنَا أنَسٌ قَالَ: جَاءَتْ بي أمّي، أمّ أنَسٍ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَقَدْ أزَرّتْنِي بِنِصْفِ خِمَارِهَا وَرَدّتْنِي بِنِصْفِهِ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَذَا أنَيْسٌ، ابْنِي. أتَيْتُكَ بِهِ يَخْدُمُكَ. فَادْعُ اللّهَ لَهُ. فَقَالَ: «اللّهُمّ أكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ». قالَ أنَسٌ: فَوَاللّهِ إنّ مَالِي لَكَثِيرٌ. وَإنّ وَلَدِي وَوَلَدَ وَلَدِي لَيَتَعَادّونَ عَلَى نَحْوَ الْمِائَةِ، الْيَوْمَ.

ئۇممە سۇلەيىم رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! بالام ئەنەس سىلىنىڭ خىزمەتچى خادىملىرى بولسۇن، ئۇنىڭ ئۈچۈن **الله** قا دۇئا قىلىپ قويسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ئى **الله**! ئەنەسنىڭ ماللىرىنى، بالىلىرىنى كۆپ قىلىپ بەرسىلە، ئۇنىڭغا بەرگەن نەرسىللىرىدە بەركەت بەرسىلە دېدى، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛**الله** بىلەن قەسەمكى(شۇدۇئانىڭ بەركاتىدىن)ھازىر ماللىرىم بەك كۆپتۇر، بۇگۈنكى كۈندە مىنىڭ بالىلىرىم، بالىلىرىمنىڭ بالىلىرى بۇلۇپ 100گە يېتىدۇ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6324 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا جعْفَرٌ (يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ) عَنِ الْجَعْدِ، أَبِي عُثْمَانَ. قَالَ: حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: مَرّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَمِعَتْ أُمّي، أُمّ سُلَيْمٍ صَوْتَهُ. فَقَالَتْ: بِأَبِي وَأُمّي يَا رَسُولَ اللّهِ أُنَيْسٌ. فَدَعَا لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ثَلاَثَ دَعَوَاتٍ. قَدْ رَأَيْتُ مِنْهَا اثْنَتَيْنِ فِي الدّنْيَا. وَأَنَا أَرْجُو الثّالِثَةَ فِي الآخِرَةِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئانام ئۇممە سۇلەيىم رەزىيەللاھۇ ئەنھا رەسۇلۇللاھ نىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ چىقىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئاتا ـ ئانام سىلىگە پىدا بولسۇن، بۇ بالام ئەنەس سىلىنىڭ خىزمەتچى خادىملىرى بولسۇن، ئۇنىڭ ئۈچۈن الله قا دۇئا قىلىپ قويسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا ئۈچ دۇئانى قىلىپ قويدى، (يەنى مەن ئۈچۈن ئۈچ نەرسە سورىدى)مەن ئۇلاردىن ئىككىسىنى مۇشۇ دۇنيادىلا كۆردۈم، ئۈچۈنجىسىنى ئاخىرەتتە ئۈمۈت قىلىمەن.

6325 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنَا بَهْزٌ. حَدّثنَا حَمّادٌ. أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: أَتَىَ عَلَيّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَنَا أَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ. قَالَ: فَسَلّمَ عَلَيْنَا. فَبَعَثَنِي إِلَىَ حَاجَةٍ. فَأَبْطَأْتُ عَلَىَ أُمّي. فَلَمّا جِئْتُ قَالَتْ: مَا حَبَسَكَ؟ قُلْتُ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِحَاجَةٍ. قَالَتْ: مَا حَاجَتُهُ؟ قُلْتُ: إِنّهَا سِرّ. قَالَتْ: لاَ تُحَدّثَنّ بِسِرّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَحَداً. قَالَ أَنَسٌ: وَاللّهِ لَوْ حَدّثْتُ بِهِ أَحَداً لَحَدّثْتُكَ، يَا ثَابِتُ.

6326 ـ حدّثنا حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا عَارِمُ بْنُ الْفَضْلِ. حَدّثنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: أَسَرّ إِلَيّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سِرّا. فَمَا أَخْبَرْتُ بِهِ أَحَداً بَعْدُ. وَلَقَدْ سَأَلَتْنِي عَنْهُ أُمّ سُلَيْمٍ. فَمَا أَخْبَرْتُهَا بِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن باللار بىلەن بىللە ئويناۋاتسام، رەسۇلۇللاھ كېلىپ بىزگە سالام قىلغاندىن كېيىن مىنى بىر ھاجىتىگە ئەۋەتتى، مەن ئانام ئۇممە سۇلەيىم رەزىيەللاھۇ ئەنھا نىڭ قېشىغا كېلىشكە كېچىكىپ قالدىم، مەن كەلگەندە ئانام:سىنى نىمە كېچىكتۈرۈپ قويدى؟دېدى، مەن: رەسۇلۇللاھ مىنى بىر ھاجىتىگە ئەۋەتتى دېسەم، ئانام: نىمە ھاجەتكەن ئۇ ؟ دەپ سورىدى، مەن: بۇدېگەن مەخپىيەتلىك دېدىم، ئاندىن ئانام ماڭا: سەن رەسۇلۇللاھ نىڭ سىرىنى، مەخپىيەتلىكىنى ھېچ بىر كىشىگە سۆزلەپ بەرمىگىن دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن رەسۇلۇللاھ نىڭ بۇ مەخپىيەتلىكىنى ھېچ بىر كىشىگە سۆزلەپ بەرمىدىم، ھەتتا ئانامغىمۇ دەپ بەرمىدىم، الله بىلەن قەسەمكى، ئى سابىت! ئەگەر مەن بۇ مەخپىيەتلىكنى بىرەر كىشىگە سۆزلەپ بېرىدىغان بولسام، ئەلۋەتتە ساڭا سۆزلەپ بىرەتتىم دېدى.

1129 ـ باب من فضائل عبد اللّهِ بن سلام، رضي اللّهُ عنه

6327 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ عِيسَىَ. حَدّثنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النّضْرِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لِحَيَ يَمْشِي، إِنّهُ فِي الْجَنّةِ، إِلاّ لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ سَلاَمٍ.

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ؛يەر يۈزىدە ھايات مېڭىۋاتقان بىرەر كىشىگە «بۇ جەننەت ئەھلىدىن» دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ باقمىغان ئىدىم، لېكىن ئابدۇللاھ ئىبنى سالامنى ئۇ ھايات چاغدىلا «بۇ جەننەت ئەھلىدىندۇر» دېگەن ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم.

6328 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى الْعَنْزِيّ. حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ: كُنْتُ بِالْمَدِينَةِ فِي نَاسٍ. فِيهِمْ بَعْضُ أَصْحَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَجَاءَ رَجُلٌ فِي وَجْهِه أَثَرٌ مِنْ خُشُوعٍ. فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ. هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ. فَصَلّىَ رَكْعَتَيْنِ يَتَجَوّزُ فِيهِمَا. ثُمّ خَرَجَ فَاتّبَعْتُهُ. فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ. وَدَخَلْتُ. فَتَحَدّثْنَا. فَلَمّا اسْتَأْنَسَ قُلْتُ لَهُ: إِنّكَ لَمّا دَخَلْتَ قَبْلُ، قَالَ رَجُلٌ كَذَا وَكَذَا. قَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ مَا يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ مَا لاَ يَعْلَمُ. وَسَأُحَدّثُكَ لِمَ ذَاكَ؟. رَأَيْتُ رُؤْيَا عَلَىَ عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ. رَأَيْتُنِي فِي رَوْضَةٍ ـ ذَكَرَ سَعَتَهَا وَعُشْبَهَا وَخُضْرَتَهَا ـ وَوَسْطَ الرّوْضَةِ عَمُودٌ مِنْ حَدِيدٍ. أَسْفَلُهُ فِي الأَرْضِ وَأَعْلاَهُ فِي السّمَاءِ. فِي أَعْلاَهُ عُرْوَةٌ. فَقِيلَ لِيَ: ارْقَهْ. فَقُلْتُ لَهُ: لاَ أَسْتَطِيعُ. فَجَاءَنِي مِنْصَفٌ(قَالَ ابْنُ عَوْنٍ: وَالْمِنْصَفُ الْخَادِمُ) فَقَالَ بِثِيَابِي مِنْ خَلْفِي ـ وَصَفَ أَنّهُ رَفَعَهُ مِنْ خَلْفِهِ بِيَدِهِ ـ فَرَقِيتُ حَتّىَ كُنْتُ فِي أَعْلَىَ الْعَمُودِ. فَأَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ. فَقِيلَ لِيَ: اسْتَمْسِكْ.

فَلَقَدِ اسْتَيْقَظْتُ وَإِنّهَا لَفِي يَدِي. فَقَصَصْتُهَا عَلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «تِلْكَ الرّوْضَةُ الإِسْلاَمُ. وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الإِسْلاَمِ. وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَىَ. وَأَنْتَ عَلَىَ الإِسْلاَمِ حَتّىَ تَمُوتَ». قَالَ: وَالرّجُلُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَلاَمٍ.

6329 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبّادِ بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوّادٍ. حَدّثَنَا حَرَمِيّ بْنُ عُمَارَةَ. حَدّثَنَا قُرّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ. قَالَ: قَالَ قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ: كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَابْنُ عُمَرَ. فَمَرّ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَلاَمٍ. فَقَالُوا: هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ. فَقُمْتُ فَقُلْتُ لَهُ: إِنّهُمْ قَالُوا كَذَا وَكَذَا. قَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَقُولُوا مَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ. إِنّمَا رَأَيْتُ كَأَنّ عَمُوداً وُضِعَ فِي رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ. فَنُصِبَ فِيهَا. وَفِي رَأْسِهَا عُرْوَةٌ. وَفِي أَسْفَلِهَا مِنْصَفٌ ـ وَالْمِنْصَفُ الْوَصِيفُ ـ فَقِيلَ لِي: ارْقَهْ. فَرَقِيتُ حَتّىَ أَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ. فَقَصَصْتُهَا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَمُوتُ عَبْدُ اللّهِ وَهُوَ آخِذٌ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ».

6330 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ). حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُسْهِرٍ، عَنْ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرّ. قَالَ: كُنْتُ جَالِساً فِي حَلْقَةٍ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ. قَالَ: وَفِيهَا شَيْخٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ. وَهُوَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَلاَمٍ. قَالَ: فَجَعَلَ يُحَدّثُهُمْ حَدِيثاً حَسَناً. قَالَ: فَلَمّا قَامَ قَالَ الْقَوْمُ: مَنْ سَرّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَىَ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَىَ هَذَا. قَالَ: فَقُلْتُ: وَاللّهِ، لأَتْبَعَنّهُ فَلأَعْلَمَنّ مَكَانَ بَيْتِهِ. قَالَ: فَتَبِعْتُهُ. فَانْطَلَقَ حَتّىَ كَادَ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الْمَدِينَةِ. ثُمّ دَخَلَ مَنْزِلَهُ. قَالَ: فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَيْهِ فَأَذِنَ لِي. فَقَالَ: مَا حَاجَتُكَ؟ يَا ابْنَ أَخِي قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: سَمِعْتُ الْقَوْمَ يَقُولُونَ لَكَ، لَمّا قُمْتَ: مَنْ سَرّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَىَ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَىَ هَذَا. فَأَعْجَبَنِي أَنْ أَكُونَ مَعَكَ. قَالَ: اللّهُ أَعْلَمُ بِأَهْلِ الْجَنّةِ. وَسَأُحَدّثُكَ مِمّ قَالُوا ذَاكَ. إِنّي بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ، إِذْ أَتَانِي رَجُلٌ فَقَالَ لِي: قُمْ. فَأَخَذَ بِيَدِي فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ قَالَ: فَإِذَا أَنَا بِجَوَادّ عَنْ شِمَالِي. قَالَ: فَأَخَذْتُ لآخُذَ فِيهَا. فَقَالَ لِي: لاَ تَأْخُذْ فِيهَا فَإِنّهَا طُرُقُ أَصْحَابِ الشّمَالِ. قَالَ: فَإِذَا جَوَادّ مَنْهَجٌ عَلَىَ يَمِينِي. فَقَالَ لِي: خُذْ هَهُنَا. فَأَتَىَ بِي جَبَلاً. فَقَالَ لِيَ: اصْعَدْ. قَالَ: فَجَعَلْتُ إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَصْعَدَ خَرَرْتُ عَلَىَ اسْتِي. قَالَ: حَتّىَ فَعَلْتُ ذَلِكَ مِرَاراً. قَالَ: ثُمّ انْطَلَقَ بِي حَتّىَ أَتَىَ بِي عَمُوداً. رَأْسُهُ فِي السّمَاءِ وَأَسْفَلُهُ فِي الأَرْضِ. فِي أَعْلاَهُ حَلْقَةٌ. فَقَالَ لِي: اصْعَدْ فَوْقَ هَذَا. قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ أَصْعَدُ هَذَا؟ وَرَأْسُهُ فِي السّمَاءِ. قَالَ فَأَخَذَ بِيَدِي فَزَجَلَ بِي. قَالَ: فَإِذَا أَنَا مُتَعَلّقٌ بِالْحَلْقَةِ. قَالَ: ثُمّ ضَرَبَ الْعَمُودَ فَخَرّ. قَالَ: وَبَقِيتُ مُتَعَلّقاً بِالْحَلْقَةِ حَتّىَ أَصْبَحْتُ. قَالَ: فَأَتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ. فَقَالَ: «أَمّا الطّرُقُ الّتِي رَأَيْتَ عَنْ يَسَارِكَ فَهِيَ طُرُقُ أَصْحَابِ الشّمَالِ. قَالَ وَأَمّا الطّرُقُ الّتِي رَأَيْتَ عَنْ يَمِينِكَ فَهِيَ طُرُقُ أَصْحَابِ الْيَمِينِ. وَأَمّا الْجَبَلُ فَهُوَ مَنْزِلُ الشّهَدَاءِ. وَلَنْ تَنَالَهُ. وَأَمّا الْعَمُودُ فَهُوَ عَمُودُ الإِسْلاَمِ. وَأَمّا الْعُرْوَةُ فَهِيَ عُرْوَةُ الإِسْلاَمِ. وَلَنْ تَزَالَ مُتَمَسّكاً بِهَا حَتّىَ تَمُوتَ».

قېيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن مەدىنىە مەسجىدىدە ئولتۇراتتىم، يۈزىدە خۇشۇئىنىڭ (يەنى الله تىن قورقۇپ ئەيمىنىپ تۇرۇشىنىڭ)ئەسىرى كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان بىر كىشى كىردى، ئۇلار؛ بۇكىشى جەننەت ئەھلىدىندۇر دېدى، ئاندىن ئۇكىشى يەڭگىل ئىككى رەكئەت ناما ئوقۇپ چىقىپ كەتتى، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ چىقىپ؛ سەن مەسجىدكە كىرگەندە، ئۇلار سىنى؛ بۇكىشى جەننەت ئەھلىدىندۇر دېدى،بۇ قانداق گەپ؟دىسەم، ئۇماڭا؛ الله بىلەن قەسەمكى، كىشىنىڭ بىلمىگەن نەرسىنى سۆزلىشى لايىق ئەمەستۇر، ئۇلارنىڭ نىمە ئۈچۈن شۇنداق دەيدىغانلىقىنى مەن ساڭا سۆزلەپ بىرەي؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا بىر چۈش كۆرۈپ ئۇنى رەسۇلۇللاھقا سۆزلەپ بەرگەن ئىدىم، مەن چۈشۈمدە گۇياكى ئۆزۈمنى ناھايىتى كەڭ ھەم گۈزەل ياپيېشىل بىر باغدا كۆرۈپتىمەن، باغنىڭ ئوتتىرىدا تۆمۈر تۈرۈك بار ئىكەن، ئۇنىڭ ئاستى زىمىندا بولسا، ئۈستى ئاسماندا ئىكەن، ئۇنىڭ ئۈستىدە بىردانە ھالقا تۇتقا بارئىكەن، ماڭا يۇقىرغا ئۆرلە دېيىلدى، مەن؛ ئۆرلەشكە قادىر

بۇلالمايمەن دىسەم، ماڭا بىر ياردەمچى خادىم كىلىپ، ئارقام تەرەپتىن كىيىمىم بىلەن كۆتۈرۈپ ماڭا ياردەملەشتى، مەن يۇقىرغا ئۆرلەپ تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىگە چىقىپ ھېلىقى تۇتقىنى تۇتتۇم، ماڭا بۇنى چىڭ تۇت!دىيىلدى، مەن ئۇنى قولۇمدا چىڭ تۇتۇقلۇق ھالىتىمدە ئويغۇنۇپ كەتتىم، ئاندىن مەن بۇچۈشۈمنى رەسۇلۇللاھقا سۆزلەپ بەرسەم، رەسۇلۇللاھ؛ئەشۇ باغ بولسا، ئىسلامدۇر، تۈۋرۈك ئىسلام دىنىنىڭ تۈۋرىكىدۇر، تۇتقا (قۇرئاندا سۆزلەنگەن) مۇستەھكەم تۇتقا شۇدۇر،(يەنى ئىماندۇر) سەن ئۆلۈپ كەتكەنگە قەدەر ئىسلام ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرىدىكەنسەن دىگەن دىدى.ئەشۇكىشى ئابدۇاللە ئىبنى سالامدۇر.يەنەبىردە: ياخشى چۈش كۆرۈپسەن، چۈشۈڭدە كۆرگەن چوڭ مەيدان مەھشەرگاھتۇر، سول تەرىپىڭدىكى يول دوزاخ ئەھلىنىڭ يولىدۇر، سەن ئۇنىڭ ئەھلىدىن ئەمەس، ئوڭ تەرىپىڭدىكى تەكلەنگەن يول جەننەت ئەھلىنىڭ يولىدۇر، تېيىلغاق تاغ شېھىدلەرنىڭ مەنزىلىدۇر، دىلگەن. بۇخارى،مۇسلىم.

1130 - باب فضائل حسان بن ثابت، رضي اللّهُ عنه

6331 -6332 -ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ. كُلّهُمْ عَنْ سُفْيَانَ. قالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ عُمَرَ مَرّ بِحَسّانٍ وَهُوَ يُنْشِدُ الشّعْرَ فِي الْمَسْجِدِ. فَلَحَظَ إلَيْهِ. فقالَ: قَدْ كُنْتُ أُنْشِدُ، وَفِيهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ. ثُمّ الْتَفَتَ إلَى أبِي هُرَيْرَةَ. فقالَ: أنْشُدُكَ اللّهَ أسَمِعْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «أجِبْ عَنّي. اللّهُمّ أيّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ»؟ قالَ: اللّهُمّ نَعَمْ.

6333 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أخْبَرَنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أخْبَرَنِي أبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أنّهُ سَمِعَ حَسّانَ بْنَ ثَابِتٍ الأنْصَارِيّ يَسْتَشْهِدُ أبَا هُرَيْرَةَ: أنْشُدُكَ اللّهَ هَلْ سَمِعْتَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يَا حَسّانُ أجِبْ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. اللّهُمّ أيّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ». قالَ أبُو هُرَيْرَةَ: نَعَمْ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، قۇرەيزە كۈنى ھەسسان دىگەن شائىرغا مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن پاك روھ، جىبرىئىل سەن بىلەن بىللە ياردەم بېرىدۇ، سەن مۇشرىكلارغا قارشى ھەجۋى شېئىر ئوقۇغىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ھەسسان! سەن مۇشرىكلەرگە قارشى شېئىر ئېيتىپ جاۋاب بەرگىن، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدىن جاۋاب بەرگىن، ئى ئاللاھ! ھەسسانىنى پاك روھ، جىبرىئىل بىلەن كۈچلەندۈرسىلە. ئۇ مۇشۇ ھەدىس بىلەن ئۆمەرگە قارشى جاۋاب بىرىپ شېئىرنى ئوقۇۋەردى. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى تويلىغان، سەھىھ. ئەسلى ئىش مۇنداق ئىدى ؛ مۇشرىك، دىنسىزلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىشتا ، مۇسۇلمان ئەسكەرلەر ئارىسىدا مۇنداق كىشلەر بولۇشى كېرەك، قۇماندان، گېنىرال، ئوڭ قانات، سول قانات ، ئەسكەر باشلىقلىرى ، ئالاھىدە قىسىم ، قارغا ئېلىش ئەترىتى، ھۇجۇمچى قىسىم، ئالدىنقى سەپ، ئارقا سەپ، ياردەمچى قىسىم، يوشۇرۇن كۈچ، مۇداپىئە قىسىم، قۇرۇقلۇق، ھاۋا، دېڭىز ئارمىيىلىرى ، مەخسۇس تەربىيلەنگەن جاسۇسلار، رازۋېدچىكلار، زاپاس قىسىم ، تەمىنات، ئوق ـــ دورا

توشۇغۇچى قىسىم، ئۇچۇر ــ ئالاقە قىلغۇچى قىسىم، ئۇندىن باشقا مەخسۇس دەئۋەتچىلەر ، ۋائىزلار، ئالىم، دوكتۇرلار، ئىنجىنىر، مۇتەخەسسىلەر، موللا ئالىملار، مەخسۇس جىھاد ئايىتىنى ئوقۇيدىغان قارىيلار، مۇھەددىس، ھەدىسشۇناسلار، ھەتتا ھەسسانەدەك شائىرلار، دۇمباقچى قى سىرىم، كىشىلەرنى قىزىقتۇرىدىغان باتۇرلار ،ئىلغارقۇرال ياراقلار،ھەتتايادرۇقۇراللارمۇ بولۇشى لازىم

6334 -6335 ــ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ (وَهُوَ ابْنُ ثَابِتٍ) قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لِحَسّانَ بْنِ ثَابِتٍ: «اهْجُهُمْ، أَوْ هَاجِهِمْ، وَجِبْرِيلُ مَعَكَ».

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەسسان دىگەن ئىسلام شائىرىغا مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن سەن مۇشرىكلارغا قارشى ھەجۋى شېئىرنى ئۇقۇغىن، شەن شېئىر ئوقۇيلا تۇرساڭ، جىبرىئىل سەن بىلەن بىللە بولىدۇ، يەنى ياردەم بېرىدۇ، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

6336 ــ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ حَسّانَ بْنَ ثَابِتٍ كَانَ مِمّنْ كَثّرَ عَلَىَ عَائِشَةَ. فَسَبَبْتُهُ. فَقَالَتْ: يَا ابْنَ أُخْتِي دَعْهُ. فَإِنّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.
6337 ــ حدّثناه عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا باشقىلارنى ھەسساننى ئەيىبلەشتىن توسۇپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن، ئاللاھتائالا ھەسسانغا، پاك روھ، جىبرىئىل بىلەن ياردەم بېرىپ، كۈچلەندۈرىدۇ، پەقەت ھەسسان، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنى مۇداپىئە قىلسىلا، شۇنداق قىلغانلىقىدىن ئاللاھ ياردەم بېرىدۇ،ھەسسان شائىر بولۇپ، مۇنبەر ئۈستىدە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ، ئىسلام دىنىنى مۇسۇلمانلارنى مۇداپىئە قىلىپ، شېئىر ئېيتاتتى ئۇنى تىڭلىماقلار، ئەھمەد، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6338 ــ حدّثني بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَىَ عَائِشَةَ وَعِنْدَهَا حَسّانُ بْنُ ثَابِتٍ يُنْشِدُهَا شِعْراً. يُشَبّبُ بِأَبْيَاتٍ لَهُ. فَقَالَ: حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنّ بِرِيبَةٍوَتُصْبِحُ غَرْثَىَ مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ: لَكِنّكَ لَسْتَ كَذَلِكَ. قَالَ مَسْرُوقٌ فَقُلْتُ لَهَا: لِمَ تَأْذَنِينَ لَهُ يَدْخُلُ عَلَيْكِ؟ وَقَدْ قَالَ اللّهُ: {وَالّذِي تَوَلّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ} (42النور الآية: 11). فَقَالَتْ: فَأَيّ عَذَابٍ أَشَدّ مِنَ الْعَمَى؟ إِنّهُ كَانَ يُنَافِحُ، أَوْ يُهَاجِي عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.
6339 ــ حدّثناه ابْنَ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ شُعْبَةَ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ قَالَتْ: كَانَ يَذُبّ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَذْكُرْ: حَصَانٌ رَزَانٌ.

مەسرۇق مۇنداق دەيدۇ: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىرسەم، ھەسسان ئىبنى سابىت ئۇنىڭ قېشىدا شېئىر دېكلىماتسىيە قىلىپ، ئۆزىنىڭ بېيىتلىرى بىلەن مۇنداق غەزەل ئەيتتى:

ئائىشە ئانىمىز ئىپپەتلىك ئەقلى كامىلدۇر،

شەك ـ گۇمان بىلەن تۆھمەت قىلىنماس،

يامانلىقتىن غەپلەتتە قالغان ئاياللارنىڭ گۆشلىرىدىن ئاچ قورساق تاڭ ئاتقۇزۇر،

يەنى ئۇلارنىڭ غەيۋىتىنى قىلماس. ئاندىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھائۇنىڭغا: لېكىن سەن ئۇنداق ئەمەس دېدى. مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا غا:**الله** تائالا «ئۇلاردىن تۆھمەت، بوھتاننىڭ ئەڭ چوڭىغا ئىگە بولغان كىشىگە بۈيۈك ئازاپ بار »دېگەن تۇرسا، نىمە ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىشىگە رۇخسەت قىلدىلا؟دېسەم، ئۇ: قايسى ئازاپ ئەما بولۇپ قېلىشتىنمۇ قاتتىقراقتۇر؟ ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ، ئىسلام دىنىنى مۇسۇلمانلارنى مۇداپىئە قىلىپ قوغداپ، شېئىر ئېيتاتتى ئۇنى تىللىماڭلار،دېدى.

6340 –6341 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ. قالَتْ: قالَ حَسّانُ: يَا رَسُولَ اللّهِ ائْذَنْ لِي فِي أبي سُفْيَانَ. قالَ: «كَيْفَ بِقَرَابَتِي مِنْهُ؟» قالَ: وَالّذِي أكْرَمَكَ لأسُلّنّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلّ الشّعْرَةُ مِنَ الخَمِيرِ. فقالَ حَسّانُ: وَإنّ سَنَامَ الْمَجْدِ مِنْ آلِ هَاشِمٍ بَنُو بِنْتِ مَخْزُومٍ. وَوَالِدُكَ الْعَبْدُ قَصِيدَتَهُ هَذِهِ.

6342 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أبي عَنْ جَدّي، حَدّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أبي هِلاَلٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيّةَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ، عَنْ أبي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «اهْجُوا قُرَيْشاً. فإنّهُ أشَدّ عَلَيْهَا مِنْ رَشْقٍ بِالنّبْلِ» فأرْسَلَ إلَى ابْنِ رَوَاحَةَ فقالَ: «اهْجُهُمْ» فَهَجَاهُمْ فَلَمْ يُرْضِ. فأرْسَلَ إلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، ثُمّ أرْسَلَ إلَى حَسّانَ بْنِ ثَابِتٍ. فَلَمّا دَخَلَ عَلَيْهِ، قالَ حَسّانُ: قَدْ آنَ لَكُمْ أنْ تُرْسِلُوا إلَى هَذَا الأسَدِ الضّارِبِ بِذَنَبِهِ. ثُمّ أدْلَعَ لِسَانَهُ فَجَعَلَ يُحَرّكُهُ. فقالَ: وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ لأفْرِيَنّهُمْ بِلِسَانِي فَرْيَ الأدِيمِ. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَعْجَلْ. فَإنّ أبَا بَكْرٍ أعْلَمُ قُرَيْشٍ بِأنْسَابِهَا. وَإنّ لِي فِيهِمْ نَسَباً. حَتّى يُلَخّصَ لَكَ نَسَبِي» فأتَاهُ حَسّانُ. ثُمّ رَجَعَ فقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ قَدْ لَخّصَ لِي نَسَبَكَ. وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ لأسُلّنّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلّ الشّعْرَةُ مِنَ الْعَجِينِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۇلارنىڭ ھەجۋى شېئىرى ئارقىلىق ئەدىۋىنى بېرىڭلار، قۇرەيشلەرگە يەنى شۇ چاغدىكى مۇشرىكلارغا قارشى ھەجۋى شېئىر ئوقۇغىن، ھەقىقەتەن ئۇ ئۇلارغا ئوقيا ئېتىلغاندىنمۇ قاتتىقراقتۇر، ئوق ياغقاندىنمۇ قاتتىق چىلىڭ تۇيۇلىدۇ دەپ، ئىبنى رەۋاھەگە كىشى ئەۋەتىپ: ئۇلارغا قارشى ھەجۋى شېئىر ئەيتقىن دېدى، ئۇ شۇنداق قىلدى، لېكىن ئۇنىڭ شېئىرلىرىغا رازى بولمىدى، ئاندىن كەئبى ئىبنى مالىكقا كىشى ئەۋەتتى، ئاندىن ھەسسانغا كىشى ئەۋەتتى. ئەلچى ھەسساننىڭ قېشىغا كىرگەندە ئۇ: قۇيرۇقىنى غەزەپتىن شىپاڭشىتىپ تۇرغان بۇ يولۋاسقا كىشى ئەۋەتىدىغان ۋاقتىڭلار كەلدى(يەنى تىلىنى چىقىرىپ بىلەپ تۇرغان مەندەك شائىرغا كىشى ئەۋەتىدىغان چاغ بولدى) دەپ، تىلىنى چىقىرىپ مىدىرلىتىشقا باشلىدى.ئۇكىلىپ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۇلارغا قارشى شېئىر ئەيتىشىمغا رۇخسەت قىلسىلا، **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇلارنى تىلىم بىلەن،(شېئىرىم ئارقىلىق) تېرىنى تىتقاندەك تىتىۋىتىمەن دېدى. رەسۇلۇ**الله** : ئالدىرىما، ئەبۇبەكرى قۇرەيشلەرنىڭ نەسەپلىرىنى ئەڭ بەك بىلىدىغان كىشى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مىنىڭمۇ نەسەبىم بار، بۇ ساڭا مىنىڭ نەسەبىمنى ئايرىپ بەرگەندىن كىيىن ئاندىن شېئىر ئەيتقىن دېدى. ئاندىن ئۇ قايتىپ كىلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئۇ ماڭا نەسەپلىرىنى ئايرىپ بەردى. **الله**

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بىلەن قەسەمكى، مەن سىلىنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن خۇددى خېمىردىن قىلنى سۇغۇرۇپ ئالغاندەكلا سۇغۇرۇپ ئايرىۋالىمەن دەپ، بىنتى مەخزۇمنىڭ باللىرى ھاشىم جەمەتىدىن ئەڭ يۇكسەك ئۇلۇغلۇق چىقىدۇ دېگىلى تۇردى.

قَالَتْ عَائِشَةُ: فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لِحَسّانَ: «إِنّ رُوحَ الْقُدُسِ لاَ يَزَالُ يُؤَيّدُكَ، مَا نَافَحْتَ عَنِ اللّهِ وَرَسُولِهِ». وَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «هَجَاهُمْ حَسّانُ فَشَفَى وَاشْتَفَى».

قَالَ حَسّانُ: هَجَوْتَ مُحَمّداً فَأَجَبْتُ عَنْهُوعِنْدَ اللّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءُهَجَوْتَ مُحَمّداً بَرّاً تَقِيّارَسُولَ اللّهِ شِيمَتُهُ الْوَفَاءُفَإِنّ أَبِي وَوَالِدَهُ وَعِرْضِي لِعِرْضِ مُحَمّدٍ مِنْكُمْ وِقَاءُثَكِلْتُ بُنَيّتِي إِنْ لَمْ تَرَوْهَاتُثِيرُ النّقْعَ مِنْ كَنَفَيْ كَدَاءِيُبَارِينَ الأَعِنّةَ مُصْعِدَاتٍ عَلَىَ أَكْتَافِهَا الأَسَلُ الظّمَاءُتَظَلّ جِيَادُنَا مُتَمَطّرَاتٍ تُلَطّمُهُنّ بِالْخُمُرِ النّسَاءُفَإِنْ أَعْرَضْتُمُو عَنّا اعْتَمَرْنَاوَكَانَ الْفَتْحُ وَانْكَشَفَ الْغِطَاءُوَإِلاّ فَاصْبِرُوا لِضِرَابِ يَوْمٍ يُعِزّ اللّهُ فِيهِ مَنْ يَشَاءُوَقَالَ اللّهُ: قَدْ أَرْسَلْتُ عَبْداًيَقُولُ الْحَقّ لَيْسَ بِهِ خَفَاءُوَقَالَ اللّهُ: قَدْ يَسّرْتُ جُنْداًهُمُ الأَنْصَارُ عُرْضَتُهَا اللّقَاءُلَنَا فِي كُلّ يَوْمٍ مِنْ مَعَدَسِبَابٌ أَوْ قِتَالٌ أَوْ هِجَاءُفَمَنْ يَهْجُو رَسُولَ اللّهِ مِنْكُمْ وَيَمْدَحُهُ وَيَنْصُرُهُ سَوَاءُوَجِبْرِيلٌ رَسُولُ اللّهِ فِينَاوَرُوحُ الْقُدُسِ لَيْسَ لَهُ كِفَاءُ

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ھەسسان! ھەقىقەتەن سەن، ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنى مۇداپىئە قىلىپ قوغداپ، ئىسلام دىنىنى قوغداپ، دىنسىز مۇشرىكلارغا قارشى، ھەجۋى شېئىرنى ئوقۇپلا تۇرساڭ، جىبرىئىل سېنى كۈچلەندۈرۈپ، ساڭا ياردەم بېرىدۇ، مۇشرىكلارغا قارشى ھەسسان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ھەجۋى شېئىرى ئوقۇپ ئۇلارنىڭ ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى شېئىرى بىلەن ئېچىپ تاشلاپ، رەسۋا قىلىپ، مۆئمىنلەر قەلبىگە شىپالىق بېغىشلىدى، ئۆزىنىڭ قەلبىمۇ شىپا تاپتى، ئاچچىقى چىقتى. بۇ ھەدىستە ھەسسان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ شېئىرى باردۇر.ئۇ شېئىرنىڭ مەنىسى:مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قارشى ھەجۋى شېئىر ئېيتساڭ، مەن ساڭا جاۋاپ بېرىمەنكى، بۇنىڭ مۇكاپاتى **الله** نىڭ دەرگاھىدىدۇر، ئۇ بارلىق ئەيىب ـ نۇقساندىن پاك، ئەڭ ياخشى تەقۋادۇر، ئۇ **الله** نىڭ ئەلچىسىدۇر، ئۇنىڭ ئەخلاقى ۋاپا قىلىشتۇر، ئاتا ـ ئانام ۋە يۈز ئابرۇيۇم ئۇنىڭ يۈز ئابرۇيى ئۈچۈن قالقاندۇر، ئاتا ـ ئانام ئۇنىڭ ئۈچۈن پىدادۇر، سىلەر باللىرىمنىڭ(يەنى قوشۇنلىرىمنىڭ) كىدائىنىڭ ئىككى تەرىپىدىن چاڭ ـ توزانلارنى توزۇتۇپ كەلگەنلىكىنى كۆرمىسەڭلار، مەن ئۇلارنى يوقىتىۋەتكۈچى قوياي(يەنى ئۇلار مەندىن يوقالسۇن)ئۇلار قەددى ـ قامەتلىرىنى رۇسلاپ، ئۇچىللىرىغا يالتىراق نەيزىلەرنى ئارتىپ خۇددى ئېچىرقاپ كەتكەن يولۋاستەك سىلەر تەرەپكە ئالدىنى قىلىپ كېلىدۇ، كاتتا قوشۇنلىرىمىز سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلارغا خۇددى يامغۇردەك يېغىپ، بىر بىرى بىلەن بەستلىشىپ ئالدىرايدۇ، ئاياللار ئۇلارنىڭ چاڭ ـ توزانلىرىنى روماللىرى بىلەن سۈرتۈپ قويىدۇ، ئەگەر بىزدىن يۈز ئۆرىسەڭلار، ئۆمرە ھەج قىلىۋىرىمىز، غەلبە بىز ئۈچۈن بولدى، پەردە كۆتۈرۈلۈپ كەتتى، ئۇنداق بولمايدىكەن شۇنداق بىر كۈنىنىڭ كېلىشىگە سەۋرە قىلىپ تۇرۇڭلار، ئۇكۈنىدە **الله** خالىغان كىشىنى ئەزىز قىلىدۇ، **الله** شۇنداق دېيدۇكى:مەن بەندەمنى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتىم، ئۇ ھەقنى سۆزلەيدۇ، ئۇنىڭ سۆزلىرى مەخپى

ئەمەستۇر، مەن شۇنداق بىر قوشۇننى تەييارلاپ قويدۇمكى، ئۇلار ئەنسارى يادەمچىلەردۇر، ئۇلارنىڭ مەقستى دۇشمەنلەرگە ئۇچۇرشىشتۇر.بىزنىڭ ھەر كۈنى قىلىدىغان ئىشىمىز، دۇشمەنلەرنى تىللاپ ئەيىبلەشتۇر، ياكى ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشتۇر، ياكى ئۇلارغا قارشى شېئىر ئەيتىشتۇر، سىلەردىن كىم **الله** نىڭ ئەلچىسىگە قارشى ھەجۋى شېئىر ئەيتسۇن ياكى ئۇنى ماختاپ مەدھىلەپ ئۇنىڭغا ياردەم بەرسۇن بەربىردۇر، چۈنكى **الله** نىڭ ئەلچىسى، پاك روھ جىبرىئىل ئارىمىزدا باردۇر، ئۇنىڭغا دۇشمەنلەردىن تەڭداش يوقتۇر.

1131 ـ باب من فضائل أبي هريرة الدوسيّ، رضي اللّهُ عنه

6343 ـ حدّثنا عمْرٌو النّاقِدُ. حدّثنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْيَمَامِيّ. حدّثنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عمّارٍ عَنْ أبي كَثِيرٍ، يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ. حدّثنِي أبُو هُرَيْرَةَ قالَ: كُنْتُ أدْعُو أُمّي إلَى الإِسْلاَمِ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ. فَدَعَوْتُهَا يَوْماً فَأسْمَعَتْنِي فِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا أكْرَهُ. فَأتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأنَا أبْكِي. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي كُنْتُ أدْعُو أُمّي إلَى الإِسْلاَمِ فَتَأْبَى عَلَيّ. فَدَعَوْتُهَا الْيَوْمَ فَأسْمَعَتْنِي فِيكَ مَا أكْرَهُ. فَادْعُ اللّهَ أنْ يَهْدِيَ أمّ أبي هُرَيْرَةَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اهْدِ أمّ أبي هُرَيْرَةَ» فَخَرَجْتُ مُسْتَبْشِراً بِدَعْوَةِ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا جِئْتُ فَصِرْتُ إلَى الْبَابِ. فَإذَا هُوَ مُجَافٌ. فَسَمِعَتْ أُمّي خَشْفَ قَدَمَيّ. فَقَالَتْ: مَكَانَكَ يَا أبَا هُرَيْرَةَ وَسَمِعْتُ خَضْخَضَةَ الْمَاءِ. قَالَ: فَاغْتَسَلَتْ وَلَبِسَتْ دِرْعَهَا وَعَجِلَتْ عَنْ خِمَارِهَا. فَفَتَحَتِ الْبَابَ. ثُمّ قَالَتْ: يَا أبَا هُرَيْرَةَ أشْهَدُ أنْ لاَ إلَهَ إلاّ اللّهُ، وَأشْهَدُ أنّ مُحَمّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. قَالَ: فَرَجَعْتُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فَأتَيْتُهُ وَأنَا أبْكِي مِنَ الْفَرَحِ. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أبْشِرْ قَدِ اسْتَجَابَ اللّهُ دَعْوَتَكَ وَهَدَى أمّ أبي هُرَيْرَةَ. فَحَمِدَ اللّهَ وَأثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ خَيْراً. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ ادْعُ اللّهَ أنْ يُحَبّبَنِي أنَا وَأُمّي إلَى عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ، وَيُحَبّبَهُمْ إلَيْنَا. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ حَبّبْ عُبَيْدَكَ هَذَا ــ يَعْنِي أبَا هُرَيْرَةَ ــ وَأُمّهُ إلَى عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ. وَحَبّبْ إلَيْهِمُ الْمُؤْمِنِينَ» فَمَا خُلِقَ مُؤْمِنٌ يَسْمَعُ بِي، وَلاَ يَرَانِي، إلاّ أحَبّنِي.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئانام مۇشرىك ئىدى، مەن ئۇنى دائىم ئىسلامغا چاقىراتتىم، بىركۈنى مەن ئۇنى يەنە مۇسۇلمان بولۇشقا دەۋەت قىلسام، ئانام ماڭا رەسۇلۇللاھنىڭ ھەققىدە مەن ياقتۇرمايدىغان سۆزلەرنى ئاڭلاتتى، ئاندىن مەن يىغلىغان ھالدا رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!**الله** قا دۇئا قىلغان بولسىلا، **الله** تائالا ئەبۇھۇرەيرەنىڭ ئانىسىنى ھىدايەت قىلغان بولسا دېدىم، ئاندىن رەسۇلۇللاھ:«ئى **الله**! ئەبۇھۇرەيرەنىڭ ئانىسىنى ھىدايەت قىلسىلا»دېدى،ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھنىڭ دۇئاسى بىلەن خۇش بىشارەت ئېلىپ چىقىپ، ئۆيىمىزنىڭ ئىشىك يېنىغا كەلسەم، ناگاھان ئىشىك تاقاقلىق ئىكەن، ئانام مىنىڭ ئاياق تىۋىشىمنى ئاڭلاپ؛ ئى ئەبۇھۇرەيرە!جايىڭدا جىم تۇرۇپ تۇرغىن دېدى، مەن سۇنىڭ شارقىرىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، ئانام يۇيۇنۇپ ، كۆڭلىكىنى كىيىپلا، بېشىغا رومال سېلىشقا ئالدىراپ، روملىنى سالمايلا ئىشىكنى ئېچىپ چىقىپ؛ئى ئەبۇھۇرەيرە! «گۇۋاھلىق بىرىمەنكى، **الله** دىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، مۇھەممەد **الله** نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى»دېدى، مەن خۇشاللىقىمدىن يىغلىغان ھالدا رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا قايتتىم، رەسۇلۇللاھ **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتقاندىن كىيىن ؛بەك ياخشى بولۇپتۇ دېدى.رەسۇلۇ**الله** ماڭا دۇئا قىلىپ: ئى **الله**!بۇبەندەڭ ئەبۇھۇرەيرەنى ۋە ئۇنىڭ ئانىسىنى بارلىق مۆئمىنلەرگە ياخشى سۆيۈملۈك كۆرسەتكىن، بۇلارغىمۇ بارلىق

مۆئمىنلەرنى سۆيۈملۈك كۆرسەتكىن دەپ دۇئا قىلدى، شۇنىڭدىن بۇيان مىنى ئاڭلىغان كۆرگەن ھەرقانداق مۆئمىن مىنى ياخشى كۆرۈپ كەلدى.مۇسلىم.

6344 –6345 - حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ الأَعْرَجِ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: إِنّكُمْ تَزْعُمُونَ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَاللّهُ الْمَوْعِدُ. كُنْتُ رَجُلاً مِسْكِيناً. أَخْدُمُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى مِلْءِ بَطْنِي. وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَشْغَلُهُمُ الصّفْقُ بِالأَسْوَاقِ. وَكَانَتِ الأَنْصَارُ يَشْغَلُهُمُ الْقِيَامُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يَبْسُطْ ثَوْبَهُ فَلَنْ يَنْسَىَ شَيْئاً سَمِعَهُ مِنّي» فَبَسَطْتُ ثَوْبِي حَتّى قَضَىَ حَدِيثَهُ. ثُمّ ضَمَمْتُهُ إِلَيّ. فَمَا نَسِيتُ شَيْئاً سَمِعْتُهُ مِنْهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ سىلەر؛ ئەبۇھۇرەيرە رەسۇلۇللاھتىن بەك كۆپ ھەدىس سۆزلەپ كەتتى دەيسىلەر، ھەممىمىزنىڭ ۋەدە قىلىنغان جايى **الله** نىڭ دەرگاھىدۇر،(يەنى قىيامەت كۈنى **الله** نىڭ دەرگاھىدا راستچىللارنىڭ راستچىللىقى،يالغانچىلارنىڭ يالغانچىلىقى ئاشكارا بولىدۇ)مۇھاجىر قېرىنداشلىرىمنى بازارلاردىكى ئېلىم ـ سېتىم تىجارىتى مەشغۇل قىلىۋالدى، ئەنسارى قېرىنداشلىرىمنى بولسا مال ـ مۈلۈكلىرىنىڭ خىزمەتلىرى،دېھقانچىلىق مەشغۇل قىلىۋالدى، مەن بىر مىسكىن كىشى بولۇپ، قورسىقىم تويسىلا، رەسۇلۇللاھنى لازىم تۇتۇپ، قەتئى ئايرىلمايتتىم، رەسۇلۇللاھ بىر كۈنى:« سىلەردىن ھەرقانداق بىر كىشى مەن مۇشۇ سۆزۈمنى توگۇتۇپ بولغىچە، كىيىمنى ئېچىپ يېيىپ تۇرۇپ، ئاندىن ئۇنى كۆكسىگە يىغىپ ياپسا، مىنىڭ سۆزۈمدىن ھېچ نەرسىنى قەتئى ئۇنتۇپ قالمايدۇ»دېدى، مەن ئۇستۇمدىكى توننى رەسۇلۇللاھ سۆزىنى تاماملاپ بولغىچە ئېچىپ تۇردۇم، ئۇستۇمدە ئۇنىڭدىن باشقا كىيىممۇ يوق ئىدى، ئاندىن مەن تونامنى كۆكسىمگە يىغىپ ياپتىم، رەسۇلۇللاھنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ شۇ سۆزىدىن باشلاپ، تاھازىرقى مۇشۇ كۈنگىچە، رەسۇلۇللاھنىڭ سۆزىدىن ھېچ نەرسىنى ئۇنتۇپ قالمىدىم دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6346 -6347 -- وحَدّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ عُرْوَةَ بْنَ الزّبَيْرِ حَدّثَهُ أَنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَلاَ يُعْجِبُكَ أَبُو هُرَيْرَةَ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَىَ جَنْبِ حُجْرَتِي. يُحَدّثُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. يُسْمِعُنِي ذَلِكَ. وَكُنْتُ أُسَبّحُ. فَقَامَ قَبْلَ أَنْ أَقْضِيَ سُبْحَتِي. وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَرَدَدْتُ عَلَيْهِ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمْ يَكُنْ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدِكُمْ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇئەبۇھۇرەيرىنىڭ ھەدىسنى بەك تىز سۆزلىۋېتىشىگە رەددىيە بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، سىلەر كەينى ـ كەينىدىن تىز سۆزلىگەندەك، ئالدىراپ تىز سۆزلىمەي، بەلكى شۇنداق ئوچۇق، تەپسىلى ئالدىرىماي سۆزلەيتتىكى، ئەگەر سۆزلىرىنى سانىغۇچى ساناپ قالسا، ئەلۋەتتە دانىمۇ ــ دانە ھېسابلىيالايتتى. بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھەھ.

1132 – باب من فضائل أهل بدر رضي اللّهُ عنهم وقصة حاطب بن أبي بلتعة

6348 – حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ـــ وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو ـــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمّدٍ. أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي رَافِعٍ،

وَهُوَ كَاتِبُ عَلِيَ. قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَا رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنَا وَالزّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ. فَقَالَ: «ائْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ. فَإِنّ بِهَا ظَعِينَةً مَعَهَا كِتَابٌ. فَخُذُوهُ مِنْهَا» فَانْطَلَقْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا. فَإِذَا نَحْنُ بِالْمَرْأَةِ. فَقُلْنَا: أَخْرِجِي الْكِتَابَ. فَقَالَتْ: مَا مَعِي كِتَابٌ. فَقُلْنَا: لَتُخْرِجِنّ الْكِتَابَ أَوْ لَتُلْقِيَنّ الثّيَابَ. فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا. فَأَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَإِذَا فِيهِ: «مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَىَ نَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، مِنْ أَهْلِ مَكّةَ، يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا حَاطِبُ مَا هَذَا؟» قَالَ: لاَ تَعْجَلْ عَلَيّ يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي كُنْتُ امْرَأً مُلْصَقاً فِي قُرَيْشٍ (قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ حَلِيفاً لَهُمْ. وَلَمْ يَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهَا) وَكَانَ مِمّنْ كَانَ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ. فَأَحْبَبْتُ، إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ مِنَ النّسَبِ فِيهِمْ، أَنْ أَتّخِذَ فِيهِمْ يَداً يَحْمُونَ بِهَا قَرَابَتِي. وَلَمْ أَفْعَلْهُ كُفْراً وَلاَ ارْتِدَاداً عَنْ دِينِي. وَلاَ رِضاً بِالْكُفْرِ بَعْدَ الإِسْلاَمِ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «صَدَقَ» فَقَالَ عُمَرُ: دَعْنِي، يَا رَسُولَ اللّهِ أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ. فَقَالَ: «إِنّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْراً. وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلّ اللّهَ اطّلَعَ عَلَىَ أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ: اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ. فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ». فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ ءَامَنُوا لاَ تَتّخِذُوا عَدُوّي وَعَدُوّكُمْ أَوْلِيَاءَ} (06الممتحنة الآية: 1). وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ وَزُهَيْرٍ ذِكْرُ الآيَةِ. وَجَعَلَهَا إِسْحَقُ، فِي رِوَايَتِهِ، مِنْ تِلاَوَةِ سُفْيَانَ.

6349 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ. ح وَحَدّثَنَا رِفَاعَةُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْوَاسِطِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللّهِ). كُلّهُمْ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ السّلَمِيّ، عَنْ عَلِيَ. قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَأَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيّ وَالزّبَيْرَ بْنَ الْعَوّامِ. وَكُلّنَا فَارِسٌ. فَقَالَ: «انْطَلِقُوا حَتّىَ تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ. فَإِنّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا كِتَابٌ مِنْ حَاطِبٍ إِلَىَ الْمُشْرِكِينَ» فَذَكَرَ بِمَعْنَىَ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيَ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى ۋە زۇبەير، مىقداد ياكى ئەبۇمۇرسەدنى ئەۋەتىپ؛ سىلەر رەۋزەتەخاخ دېگەن جايغىچە بېرىڭلار، ئۇجايدا يالغۇز سەپەر قىلغان بىر ئايال بار، ئۇنىڭدا خەت بار، سىلەرى ئۇنىڭدىن خەتنى ئېلىپ كېلىڭلار دېدى، بىز ئاتلىرىمىزنى ناھايىتى تېز چاپتۇرۇپ شۇ جايغا بارساق، ناگاھان ئۇجايدا ھېلىقى ئايال تۇرىدۇ، بىزئۇنىڭغا؛ خەتنى چىقار دېسەك، ئۇ؛ مەندە خەت يوق دېدى، بىز؛ يا خەتنى چىقىرىسەن ياكى كىيىمىڭنى سالىسەن دېسەك، ئۇ خەتنى چاچ ئۆرۈمىسىدىن چىقاردى، بىز خەتنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا ئېلىپ كەلدۇق، خەتتە؛ھاتىپتىن مەككە ئەھلىنىڭ مۇشرىكلىرىگە......دەپ ، ھاتىپ ئۇلارغا رەسۇلۇللاھنىڭ ئىشلىرىنىڭ بەزىسىنى خەۋەر قىلىپتۇ، رەسۇلۇللاھ؛ئى ھاتىب!بۇنىمەئىش؟دېسە، ئۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ماڭا ئالدىراپ كەتمىسلە، مەن قۇرەيشلەرنىڭ ئۆزنەسىبىدىن ئەمەس، بەلكى مەن ئۇلارغا قوشۇلۇپ قالغان كىشى، سىلى بىلەن بىللە ھىجرەت قىلغان مۇھاجىرلارنىڭ ئۇلار بىلەن يېقىن ئۇرۇق ـ تۇققانلىق مۇناسىۋىتى بار، بۇلار شۇنىڭ بىلەن مەككىدىكى ئەھلى ـ باللىرىنى،ماللىرىنى ھىمايە قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەسەپتىن بولغان شۇ مۇناسىۋەت مېنىڭ قولۇمدىن كەتكەچكە، مەندە بولمىغاچقا، مەن ئۇلارغا بىر ياخشىلىق قىلىپ قويۇۋشۇمنى ياخشى كۆردۈم، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ يېقىنلىرىمنى قوغداپ ھىمايە قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە مەن بۇئىشنى كۇپۇرلۇق قىلىپ ، دىنىدىن يېنىپ مۇرتەد بولۇپ ، ئىسلامدىن كېيىن كۇپۇرغا رازى بولۇپ قىلمىدىم دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ئۇ سىلەرگە راست سۆزلىدى دېدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ماڭا رۇخسەت قىلسىلا، مەن بۇ مۇناپىقنىڭ بوينىغا قىلىچ ئۇرۇپ كاللىسىنى ئالاي دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇ بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقان، ساڭا نىمە بىلدۈرىدۇ؟سەن قانداق بىلىسەن؟ **الله** تائالا بەدىر ئەھلىگە ئالدىنى

قىلىپ تۇرۇپ؛ ئى بەدىر ئەھلى!خالىغىنىڭلارنى قىلىڭلار، مەن سىلەرگە مەغپىرەت قىلىۋەتتىم، سىلەرگە جەننەت ۋاجىب بولدى، دېگەن بولىشى مۇمكىن،دېدى. ئاندىن الله تائالا« ئى مۆئمىنلەر!سىلەر مىنىڭ ۋە ئۆزۈڭلارنىڭ دۈشمىنىڭلارنى دوست تۇتماڭلار...»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6350 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ عَبْداً لِحَاطِبٍ جَاءَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَشْكُو حَاطِباً. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ لَيَدْخُلَنّ حَاطِبٌ النّارَ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَذَبْتَ لاَ يَدْخُلُهَا. فَإِنّهُ شَهِدَ بَدْراً وَالْحُدَيْبِيَةَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھاتىبنىڭ بىر قۇلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا ھاتىپ توغرىسىدا شىكايەت قىلغىلى كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ھاتىپ چوقۇم دوۋزەخكە كىرىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ سەن يالغان سۆزلىدىڭ، ھاتىپ دوۋزەخكە كىرمەيدۇ، چۈنكى ئۇ بەدىر ئۇرۇشىغا ۋە ھۇدەيبىيە ئۇرۇشىغا قاتناشقان دېدى. مۇسلىم توپلىغان،سەھىھ.

1133 ـ باب من فضائل أصحاب الشجرة، أهل بيعة الرضوان، رضي اللّهُ عنهم

6351 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَخْبَرَتْنِي أُمّ مُبَشّرٍ أَنّهَا سَمِعَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، عِنْدَ حَفْصَةَ: «لاَ يَدْخُلُ النّارَ، إِنْ شَاءَ اللّهُ، مِنْ أَصْحَابِ الشّجَرَةِ، أَحَدٌ. الّذِينَ بَايَعُوا تَحْتَهَا» قَالَتْ: بَلَى. يَا رَسُولَ اللّهِ فَانْتَهَرَهَا. فَقَالَتْ حَفْصَةُ: {وَإِنْ مِنْكُمْ إِلاّ وَارِدُهَا} (91مريم الآية: 17). فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «قَدْ قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {ثُمّ نُنَجّي الّذِينَ اتّقَوْا وَنَذَرُ الظّالِمِينَ فِيهَا جِثِيّا} (91مريم الآية: 27).

ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن، ئاللاھ خالىسا، بەدىر ئۇرۇشىغا ۋە ھۇدەيبىيە ئۇرۇشىغا قاتناشقان كىشىلەردىن بىرەر كىشىنىڭمۇ دوۋزاخقا كىرمەسلىكىنى ئۈمىد قىلىمەن، ئاندىن مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله تائالا؛« سىلەردىن ھەر بىر كىشى دوۋزەخكە بارماي قالمايدۇ»دېمىدىمۇ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛الله تائالانىڭ؛«ئاندىن بىز مۇتتەقىيلەرنى قۇتقۇزىمىز»دېگەنلىكىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟دېدى.يەنەبىردە؛ جابىر، ئۇممە مۇبەششىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:ئەگەر الله خالىسا، سەمۇرە دەرىخى ئاستىدا رىزۋان بەيئىتىنى قىلغانلاردىن ھېچ بىر كىشى دوۋزاخقا كىرمەيدۇ. (بەلكى، جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلار 1400 ئىدى). ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد ، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1134 ـ باب من فضائل أبي موسى وأبي عامر الأشعريين، رضي اللّهُ عنهما

6352 ـ حدّثنا أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي أُسَامَةَ. قَالَ أَبُو عَامِرٍ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا بُرَيْدٌ عَنْ جَدّهِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ. قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكّةَ وَالْمَدِينَةِ. وَمَعَهُ بِلاَلٌ. فَأَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلٌ أَعْرَابِيّ. فَقَالَ: أَلاَ تُنْجِزُ لِي، يَا مُحَمّدُ مَا وَعَدْتَنِي؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَبْشِرْ». فَقَالَ لَهُ الأَعْرَابِيّ: أَكْثَرْتَ عَلَيّ مِنْ «أَبْشِرْ» فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ أَبِي مُوسَىَ وَبِلاَلٍ، كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ. فَقَالَ: «إِنّ هَذَا قَدْ رَدّ الْبُشْرَىَ. فَاقْبَلاَ أَنْتُمَا» فَقَالاَ: قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللّهِ ثُمّ دَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقَدَحٍ فِيهِ

مَاءٌ. فغسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ. وَمَجّ فِيهِ. ثُمّ قَالَ: «اشْرَبَا مِنْهُ، وَأَفْرِغَا عَلَىَ وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا. وَأَبْشِرَا» فَأَخَذَا الْقَدَحَ. فَفَعَلاَ مَا أَمَرَهُمَا بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَنَادَتْهُمَا أُمّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السّتْرِ: أَفْضِلاَ لأُمّكُمَا مِمّا فِي إِنَائِكُمَا. فَأَفْضَلاَ لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككە بىلەن مەدىنە ئارلىقىدىكى جىئرانەت دېگەن جايغا چۈشكەندە مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدىدا ئىدىم، بىلالمۇ بىللە بار ئىدى، بىر ئەئرابىي كىشى كېلىپ: ئى مۇھەممەد! سەن ماڭا ۋەدە قىلغان نەرسىنى بىرىپ ۋەدەڭنى ئىشقا ئاشۇرمامسەن؟دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: خۇش بىشارەت ئالغىن دېدى. (يەنى بىشارەتنى قۇبۇ قىل دېدى)ئۇكىشى: سەن ماڭا بىشارەتنى قۇبۇل قىل دېگەن بۇ گەپنى بەك كۆپ قىلىپ كەتتىڭ، دېدى. رەسۇلۇللاھ نىڭ ئاچچىقى كېلىپ، بىز ئىككىمىزگە ئالدىنى قىلىپ: ھەققەتەن بۇكىشى بىشارەتنى رەت قىلدى، ئۇنى سىلەر قۇبۇل قىلىڭلار دېدى. بىز: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇنى بىز قۇبۇل قىلدۇق، دېسەك، رەسۇلۇللاھ بىر قەدەھتە سۇ كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭدا ئىككى قولنى ۋە يۈزنى يۇيۇپ، ئۇ سۇغا ئاغزىدىن سۇ بىلەن سۇق دەپ، ئاندىن سىلەر بۇنىڭدىن ئىچىپ، ئاشقىنىنى يۈز ـ كۆزۈڭلارغا، كۆكسىڭلارغا قۇيۇڭلار، خۇش بىشارەتنى قۇبۇل قىلىڭلار دېدى. ئۇلار قەدەھنى ئېلىپ شۇنداق قىلدى. ئاندىن ئۇمme سەلەمەت پەردىنىڭ ئارقىسىدىن ئۇلارغا نىدا قىلىپ: قاچاڭلاردىكى مۇبارەك سۇدىن ئاناڭلارغىمۇ ئېلىپ قويۇڭلار دېدى، ئاندىن ئۇلار ئۇ سۇدىن ئۇنىڭغىمۇ ئاشۇرۇپ بەردى.

6353 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ رّدٍ، أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (وَاللّفْظُ لأَبِي عَامِرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ . قَالَ: لَمّا فَرَغَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنْ حُنَيْنٍ، بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَىَ جَيْشٍ إِلَىَ أَوْطَاسٍ. فَلَقِيَ دُرَيْدَ بْنَ الصّمّةِ. فَقُتِلَ دُرَيْدٌ وَهَزَمَ اللّهُ أَصْحَابَهُ. فَقَالَ أَبُو مُوسَىَ: وَبَعَثَنِي مَعَ أَبِي عَامِرٍ. قَالَ: فَرُمِيَ أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ. رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي جُشَمٍ بِسَهْمٍ. فَأَثْبَتَهُ فِي رُكْبَتِهِ. فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ: يَا عَمّ مَنْ رَمَاكَ؟ فَأَشَارَ أَبُو عَامِرٍ إِلَىَ أَبِي مُوسَىَ. فَقَالَ: إِنّ ذَاكَ قَاتِلِي. تَرَاهُ ذَلِكَ الّذِي رَمَانِي. قَالَ أَبُو مُوسَىَ: فَقَصَدْتُ لَهُ فَاعْتَمَدْتُهُ فَلَحِقْتُهُ. فَلَمّا رَآنِي وَلّىَ عَنّي ذَاهِباً. فَاتّبَعْتُهُ وَجَعَلْتُ أَقُولُ لَهُ: أَلاَ تَسْتَحْيِي؟ أَلَسْتَ عَرَبِيّا؟ أَلاَ تَثْبُتُ؟ فَكَفّ. فَالْتَقَيْتُ أَنَا وَهُوَ. فَاخْتَلَفْنَا أَنَا وَهُوَ ضَرْبَتَيْنِ. فَضَرَبْتُهُ بِالسّيْفِ فَقَتَلْتُهُ. ثُمّ رَجَعْتُ إِلَىَ أَبِي عَامِرٍ فَقُلْتُ: إِنّ اللّهَ قَدْ قَتَلَ صَاحِبَكَ. قَالَ: فَانْزِعْ هَذَا السّهْمَ. فَنَزَعْتُهُ فَنَزَا مِنْهُ الْمَاءُ. فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي انْطَلِقْ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَقْرِئْهُ مِنّي السّلاَمَ. وَقُلْ لَهُ: يَقُولُ لَكَ أَبُو عَامِرٍ: اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: وَاسْتَعْمَلَنِي أَبُو عَامِرٍ عَلَىَ النّاسِ. وَمَكَثَ يَسِيراً ثُمّ إِنّهُ مَاتَ. فَلَمّا رَجَعْتُ إِلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَخَلْتُ عَلَيْهِ. وَهُوَ فِي بَيْتٍ عَلَىَ سَرِيرٍ مُرْمَلٍ، وَ (ما) عَلَيْهِ فِرَاشٌ، وَقَدْ أَثّرَ رِمَالُ السّرِيرِ بِظَهْرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَجَنْبَهِ. فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِنَا وَخَبَرِ أَبِي عَامِرٍ. وَقُلْتُ لَهُ: قَالَ: قُلْ لَهُ: يَسْتَغْفِرْ لِي. فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَاءٍ. فَتَوَضّأَ مِنْهُ. ثُمّ رَفَعَ يَدَيْهِ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ، أَبِي عَامِرٍ» حَتّىَ رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ. ثُمّ قَالَ: «اللّهُمّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ مِنَ النّاسِ» فَقُلْتُ: وَلِي. يَا رَسُولَ اللّهِ فَاسْتَغْفِرْ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ. وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُدْخَلاً كَرِيماً».
قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: إِحْدَاهُمَا لأَبِي عَامِرٍ. وَالأُخْرَىَ لأَبِي مُوسَىَ.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۇنەيىن ئۇرىشىدىن پارىغ بولغاندا، ئەبۇئامىرنى قوشۇن باشلىقى قىلىپ ئەۋتاسقا ئەۋەتتى، ئۇ بېرىپ دۇرەيدكە ئۇچراپ قالدى، دۇرەيد ئۆلتۈرۈلدى، الله ئۇنى ۋە ئۇنىڭ قوشۇنلىرىنى مەغلۇپ قىلدى. شۇ چاغدا ئەبۇئامىر بىلەن مىنمۇ بىللە ئەۋەتكەن ئىدى. ئەبۇئامىرنىڭ تىزىغا ئوق تەگدى، ئۇنىڭغا جۇشەم قەبىلىسىدىن بىر كىشى ئوق ئېتىپ، ئوقنى ئۇنىڭ تىزىغا

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

قاداپ قوۋۇپتۇ، مەن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: ئى تاغا!سىزگە ئوق ئاتقان كىم؟دېسەم، ئۇكىشىنى ماڭا ئىشارەت ئارقىلىق كۆرسىتىپ تۇرۇپ:ئەنە ئاشۇ كىشى مىنىڭ قاتىلىم، ماڭا ئوق ئاتقان كىشىنى كۆرەۋاتامسەن؟دېدى. ئاندىن مەن ئۇكىشىنى مەقسەت قىلىپ بېرىپ، ئۇنى ئىزدەپ يۈرۈپ، ئۇنىڭغا ئۇچراشتىم، ئۇ مىنى كۆرۈپلا ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ قاچتى. مەن ئۇنى قوغلىغاچ: جەڭدىن قېچىشتىن هايا قىلمامسەن؟ سەن ئەرەپ ئەمەسما؟ نوچى بولساڭ ئالدىڭنى قىلىپ مۇقۇم تۇر، سۇباتلىق بولمامسەن؟ دېسەم، ئۇ توختىدى، ئىككىمىز ئۇرۇشۇش ئۈچۈن ئۇچۇرشۇپ، ھەر ئىككىمىز بىردىن قېلىچ ئۇرۇشتۇق، مەن ئۇنىڭغا بىر قېلىچ ئۇرۇپلا ئۇنى ئۆلتۈرىۋەتتىم. ئاندىن تاغام ئەبۇئامىرنىڭ قېشىغا كىلىپ: **الله** سىنىڭ قاتىلىڭنى ئۆلتۈرىۋەتتى دېدىم، ئۇ: ئوقنى تارتىپ ئېلىۋەتكىن دېدى، مەن ئوقنى تارتىشىمغىلا قان ئېتىپ چىقتى. ئۇماڭا: ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! سەن رەسۇلۇ**الله** نىڭ قېشىغا بېرىپ، رەسۇلۇ**الله** قا مەندىن سالام يوللىغىن، ۋە يەنە ئەبۇئامىر سىلىنىڭ **الله** تىن ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلىشنى سوراشلىرىنى تەلەپ قىلدى دېگىن، دېدى. ئۇ مىنى كىشىلەرگە باشلىق قىلىپلا، ئۇزۇن تۇرمايلا ئۆلۈپ كەتتى. مەن قايتقاندا رەسۇلۇ**الله** نىڭ قېشىغا كىرسەم، رەسۇلۇ**الله** خورما قوۋزاقلىرى ۋە ئۇنىڭ ئوخشاشلىرى بىلەن توقۇلغان كارۋاتتا ئىكەن، ئۇنىڭ ئۈستىدە كۆرپە يوق ئىكەن، كارۋاتنىڭ توقۇلمىللىرى رەسۇلۇ**الله** نىڭ ئۇچىسىغا، يانلىرىغا ئىز چىقىرۋەتكەن ئىدى. مەن رەسۇلۇ**الله** قا بىزنىڭ ئىشىمىزنى ۋە ئەبۇئامىرنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدۇم، ۋە يەنە: ئۇماڭا:سەن رەسۇلۇ**الله** قا؛ ئۇ سىلىنىڭ **الله** تىن ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلىشنى سوراشلىرىنى تەلەپ قىلدى دېگىن، دېگەن. ئۇ مەغپىرەت قىلىنىشنى تەلەپ قىلدى دېسەم، رەسۇلۇ**الله** سۇ كەلتۈرۈپ تاھارەت ئېلىپ، ئىككى قولىنى كۆتۈرۈپ: ئى **الله**!ئەبۇئامىر ئۇبەيدكە مەغپىرەت قىلسىلا، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ مەرتىبىسىنى مەخلۇقلىرىدىن نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ مەرتىبىسىنىڭ ئۈستىدە قىلسىلا دېدى. مەن رەسۇلۇ**الله** ئىككى قولىنى كۆتۈرگەندە قولتۇقىنىڭ ئاقلىقىنى كۆردۇم، ئاندىن ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن ئۈچۈنمۇ **الله** تىن مەغپىرەت سورىسىلا دېسەم، رەسۇلۇ**الله** : ئى **الله**! ئىبنى قىيس ئۈچۈن ئۇنىڭ بارلىق گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلسىلا، قىيامەت كۈنى ئۇنى ئەڭ ھۆرمەتلىك ئىسىل ماكان(جەننەتكە)كىرگۈزسىلە دېدى.بۇ ئىككى دۇئانىڭ بىرسى ئەبۇئامىر ئۈچۈن، يەنەبىرسى ئەبۇمۇسا ئۈچۈن قىلىنغان ئىدى.

1135 ـ باب من فضائل الأشعريّين رضي الله عنهم

6354 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا بُرَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَىَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي لأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رِفْقَةِ الأَشْعَرِيّينَ بِالْقُرْآنِ، حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللّيْلِ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ، بِالْقُرْآنِ بِاللّيْلِ. وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنّهَارِ. وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ ــ أَوْ قَالَ الْعَدُوّ ــ قَالَ لَهُمْ: إِنّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەن ئەشئەرىيىلەرنىڭ كېچىدە كىرگەن چاغدىكى قۇرئانغا بولغان مۇڭلۇق ئاۋازلىرىنى تونۇۋالايمەن، گەرچە مەن ئۇلارنىڭ كۈندۈزى چۈشكەن چاغدىكى مەنزىللىرىنى، جايلىرىنى كۆرمىگەن بولسامۇ، ئۇلارنىڭ قۇرئانغا بولغان ئاۋازلىرىدىن مەنزىل ئورۇنلىرىنى كېچىدىمۇ تونىيالايمەن، ھەكىيم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەنە شۇلارنىڭ جۈملىسىدىن بۇلۇپ، ئۈدۈشمەنلەرگە ئۇچراشسا، ئۇلارغا: مىنىڭ ھەمراھلىرىم سىلەرنى مۇشۇيەردە ساقلاپ تۇرۇشۇڭلارغا بۇيرىغان دىيەلەيدۇ(يەنى شۇنداق باتۇردۇر)بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6355 ـ حدّثنا أَبُو عَامِرٍ الأَشْعَرِيّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي أُسَامَةَ. قَالَ أَبُو عَامِرٍ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنِي بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدّهِ، أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الأَشْعَرِيّينَ، إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ، أَوْ قَلّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ، جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، ثُمّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ، بِالسّوِيّةِ. فَهُمْ مِنّي وَأَنَا مِنْهُمْ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئەشئەرىين قەبىلىسى غازاتتا ئوزۇقلىرىنى تۈگەتسە، ئوزۇقى تۈگەپ قومغا چاپلىشىپ قالسا، ياكى شەھەردە ئەھلى بالىلىرىنىڭ تائاملىرى ئاز قالسا، يېنىدا بار نەرسىنىڭ ھەممىسىنى بىر كىيىمگە توپلاپ، يىغىپ ئاندىن ئارىسىغا بىر قاچىدا باراۋەر، ئوخشاش، ئادىل تەقسىم قىلىشىدۇ، ئۇلار مەندىن مەن ئۇلاردىن (يەنى بىز بىر ــ بىرىمىزنىڭ جۈملىسىدىن، مەنمۇ شۇنداق قىلىشنى ياخشى كۆرىمەن، بەرىكەت بار) بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1136 ـ باب من فضائل أبي سفيان بن حرب، رضي الله عنه

**6356 ـ حدّثني عَبّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَعْقِرِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا النّضْرُ (وَهُوَ ابْنُ مُحَمّدٍ الْيَمَامِيّ). حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ. حَدّثَنَا أَبُو زُمَيْلٍ. حَدّثَنِي ابْنُ عَبّاسٍ قَالَ: كَانَ الْمُسْلِمُونَ لاَ يَنْظُرُونَ إِلَىَ أَبِي سُفْيَانَ وَلاَ يُقَاعِدُونَهُ. فَقَالَ لِلنّبِيّ صلى الله عليه وسلم: يَا نَبِيّ اللّهُ ثَلاَثٌ أَعْطِنِيهِنّ. قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: عِنْدِي أَحْسَنُ الْعَرَبِ وَأَجْمَلُهُ، أُمّ حَبِيبَةَ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ، أُزَوّجُكَهَا. قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: وَمُعَاوِيَةُ تَجْعَلُهُ كَاتِباً بَيْنَ يَدَيْكَ. قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: وَتُؤَمّرُنِي حَتّىَ أُقَاتِلَ الْكُفّارَ، كَمَا كُنْتُ أُقَاتِلُ الْمُسْلِمِينَ. قَالَ: «نَعَمْ».
قَالَ أَبُو زُمَيْلٍ: وَلَوْلاَ أَنّهُ طَلَبَ ذَلِكَ مِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، مَا أَعْطَاهُ ذَلِكَ. لأَنّهُ لَمْ يَكُنْ يُسْأَلُ شَيْئاً إِلاّ قَالَ: «نَعَمْ».**

ئىبنى ئاbbاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مۇسۇلمانلار ئەبۇسۇپيانغا ياخشى نەزىرى بىلەن قارىمايتتى، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئولتۇرمايتتى، (چۈنكى ئۇ نۇرغۇن مۇسۇلمانلارنى ئۆلتۈرۈپ بولۇپ ئاندىن مۇسۇلمان بولغان، كىيىن ئۇنىڭ مۇسۇلماندىچىلىقى بەك ياخشى بولۇپ كەتكەن)ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ماڭا ئۈچ نەرسىنى بەرسىلە دېدى. رەسۇلۇللاھ بولىدۇ بىرەي دېدى، ئۇ: مىنىڭ قىزىم ئۇممەھەبىيبە ئەرەپلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى ۋە ئەڭ گۈزەل چىرايلىقراقى، مەن ئۇنى سىلىگە ياتلىق قىلاي دېدى، رەسۇلۇللاھ

بۇلىدۇ ئالاي دېدى.(يەنەبىرخاتىرىدە: رەسۇلۇللاھ ئۇنى بۇرۇنلا ئىنكاھىغا ئالغان، بۇدېگىنى بۇرۇنقىنى قايتا ئەسلىگىنى دېيىلدى)ئاندىن ئۇ: ئىوغلۇم مۇئاۋىيىنى ئالدىللىرىدا ۋەھى يازىدىغان كاتىپ قىلسىلا دېدى، بۇنىڭغىمۇ ماقۇل بولدى. مىنى ئەسكەر باشلىقى قىلسىلا، مەن بۇرۇن خۇددى مۇسۇلمانلارغا قارشى ئۇرۇش قىلغاندەك، ئەمدى كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇش قىلاي دېدى. رەسۇلۇللاھ بۇلىدۇ دەپ بۇنىڭغىمۇ ماقۇل بولدى. ئەگەر ئۇ يۇقىرقى ئىشلارنى تەلەپ قىلمىغان بولسا، رەسۇلۇللاھ ئۇ ئىشلارنى ئۇنىڭغا بەرمەيتتى، چۈنكى رەسۇلۇللاھ تىن بىرەر نەرسە سورالسىلا، ماقۇل، بۇلىدۇ بەردىم دەيتتى.(شۇڭا سوراپ ئېلىۋالغان)

1137 ـ باب من فضائل جعفر بن أبي طالب، وأسماء بنت عميس، وأهل سفينتهم، رضي الله عنهم

6357 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ. قالاَ: حَدّثنَا أبُو أُسَامَةُ. حَدّثنِي بُرَيْدٌ عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَىَ. قَالَ: بَلَغَنَا مَخْرَجُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ. فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إلَيْهِ. أنَا وَأخَوَانِ لِي. أنَا أصْغَرُهُمَا. أحَدُهُمَا أبُو بُرْدَةَ وَالآخَرُ أبُو رُهْمٍ ــ إمّا قَالَ بِضْعاً وَإمّا قَالَ: ثَلاَثَةً وَخَمْسِينَ أوِ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلاً مِنْ قَوْمِي ــ قَالَ: فَرَكِبْنَا سَفِينَةً. فَألْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إلَىَ النّجَاشِيّ بِالْحَبَشَةِ. فَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أبِي طَالِبٍ وَأصْحَابَهُ عِنْدَهُ. فَقَالَ جَعْفَرٌ: إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَنَا هَهُنَا. وَأمَرَنَا بِالإقَامَةِ. فَأقِيمُوا مَعَنَا. فَأقَمْنَا مَعَهُ حَتّىَ قَدِمْنَا جَمِيعاً. قَالَ: فَوَافَقْنَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ. فَأسْهَمَ لَنَا، أوْ قَالَ أعْطَانَا مِنْهَا. وَمَا قَسَمَ لأحَدٍ غَابَ عَنْ فَتْحِ خَيْبَرَ مِنْهَا شَيْئاً. إلاّ لِمَنْ شَهِدَ مَعَهُ. إلاّ لأصْحَابِ سَفِينَتِنَا مَعَ جَعْفَرٍ وَأصْحَابِهِ. قَسَمَ لَهُمْ مَعَهُمْ. قَالَ: فَكَانَ نَاسٌ مِنَ النّاسِ يَقُولُونَ لَنَا ــ يَعْنِي لأهْلِ السّفِينَةِ ــ: نَحْنُ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ.

6358 قَالَ: فَدَخَلَتْ أسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ، وَهِيَ مِمّنْ قَدِمَ مَعَنَا، عَلَىَ حَفْصَةَ زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم زَائِرَةً وَقَدْ كَانَتْ هَاجَرَتْ إلَى النّجَاشِيّ فِيمَنْ هَاجَرَ إلَيْهِ. فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَىَ حَفْصَةَ، وَأسْمَاءُ عِنْدَهَا. فَقَالَ عُمَرُ حِينَ رَأىَ أسْمَاءَ: مَنْ هَذِهِ؟ قَالَتْ: أسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ. قَالَ عُمَرُ: الْحَبَشِيّةُ هَذِهِ؟ الْبَحْرِيّةُ هَذِهِ؟ فَقَالَتْ أسْمَاءُ: نَعَمْ. فَقَالَ عُمَرُ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ. فَنَحْنُ أحَقّ بِرَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم مِنْكُمْ. فَغَضِبَتْ. وَقَالَتْ كَلِمَةً: كَذَبْتَ. يَا عُمَرُ! كَلاّ وَاللّهِ! كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم يُطْعِمُ جَائِعَكُمْ، وَكُنّا فِي دَارٍ، أوْ فِي أرْضِ، الْبَعَدَاءِ الْبُغَضَاءِ فِي الْحَبَشَةِ. وَذَلِكَ فِي الله وَفِي رَسُولِهِ وَايْمُ الله! لاَ أطْعَمُ طَعَاماً وَلاَ أشْرَبُ شَرَاباً حَتّى أذْكُرَ مَا قُلْتَ لِرَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم. وَنَحْنُ كُنّا نُؤْذَىَ وَنَخَافُ. وَسَأذْكُرُ ذَلِكَ لِرَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم وَأسْألُهُ. وَوَاللّهِ! لاَ أكْذِبُ وَلاَ أزِيغُ وَلاَ أزِيدُ عَلَىَ ذَلِكَ. قَالَ فَلَمّا جَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: يَا نَبِيّ الله! إنّ عُمَرَ قَالَ كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم «لَيْسَ بِأحَقّ بِي مِنْكُم. وَلَهُ وَلاصْحَابِهِ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ. وَلَكُمْ أنْتُمْ، أهْلَ السّفِينَةِ، هِجْرَتَانِ».

قَالَتْ: فَلَقَدْ رَأيْتُ أبَا مُوسَىَ وَأصْحَابَ السّفِينَةِ يَأتُونِي أرْسَالاً. يَسْألُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ. مَا مِنَ الدّنْيَا شَيْءٌ هُمْ بِهِ أفْرَحُ وَلاَ أعْظَمُ فِي أنْفُسِهِمْ مِمّا قَالَ لَهُمْ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم. قَالَ أبُو بُرْدَةَ: فَقَالَتْ أسْمَاءُ: فَلَقَدْ رَأيْتُ أبَا مُوسَىَ، وَإنّهُ لَيَسْتَعِيدُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنّي.

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز يەمەندىكى چاغدا رەسۇلۇللاھ نىڭ چىققانلىق خەۋىرى بىزگە يېتىپ، بىز رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا ھىجرەت قىلىپ چىقتۇق، مەن، مېنىڭ ئىككى ئاكام ئەبۇبۇردەت بىلەن ئەبۇرۇھمى، ۋە يەنە مېنىڭ قەۋمىمدىن 50 نەچچە كىشى كېمىگە چۈشۈپ ماڭدۇق، كېمىمىز بىزنى ھەبەشىستاندىكى نەجاشىينىڭ يۇرتىغا ئاپىرىپ قويۇپ، بىز ئۇ يەردە جەئپەر ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا ئۇچۇرشۇپ قالدۇق، ئۇ بىزگە: رەسۇلۇللاھ بىزنى مۇشۇ جايغا ئەۋەتىپ، مۇشۇ جايدا تۇرىشىمىزغا بۇيرىغان، سىلەرمۇ بىز بىلەن بىللە تۇرۇڭلار دېدى. بىزمۇ ئۇلار بىلەن بىللە تۇرۇپ، ئاندىن ھەممىمىز بىراقلا قايتىپ كەلدۇق. بىز ھەبەشىستاندىن قايتقاندا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خەيبەرنى ئىشغال قىلغىنىغا مۇۋاپىق كېلىپ قاپتىمىز، ئاندىن بىزگىمۇ غەنىيمەتتىن نىسۋە بەردى، خەيبەرنىڭ غەنىيمىتى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە

خەيبەرنى ئىشغال قىلىشقا قاتناشقانلارغىلا تەقسىم قىلىنىپ، ئىشغال قىلىشقا قاتناشمىغانلارغا غەنىيمەتتىن ھېچ نەرسە بېرىلمىدى، پەقەت بىز ھەبەشىستاندىن قايتقان جەئەپەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ كېمىسىدىكىلەرگىمۇ غەنىيمەتتىن تەقسىم قىلىنىپ بېرىلدى. كىشىلەر بىز كېمە ئەھلىگە: بىز سىلەردىن بۇرۇن ھىجرەت قىلىشۋالدۇق دەيتتى، نەججاشىينىڭ قېشىغا ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىپ بارغان، ئاندىن بىز بىلەن بىللە كېمىدە قايتىپ كەلگەن ئەسمائەبىنتى ئۇمەيس رەسۇلۇللاھ نىڭ ئايالى ھەپسىنى زىيارەت قىلىپ كىرىپ، ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرسا، ئۆمەر كىرىپ: بۇ كىمۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇنىڭ قىزى: بۇ ئەسمائەبىنتى ئۇمەيس دەپ جاۋاپ بەرسە، ئۇ: بۇ ھەبەشىستاندا تۇرۇپ، ئاندىن دېڭىز ئارقىلىق سەپەر قىلىپ كەلگەن ئايال شۇمۇ؟دېدى، ئەسمائە: ھەئە مەن شۇ دېسە، ئۆمەر: بىز سىلەردىن بۇرۇن ھىجرەت قىلىشۋالدۇق، سىلەرگە قارىغاندا رەسۇلۇللاھ قا بىز ئەڭ يېقىن ھەم ھەقلىقراق دېدى. ئاندىن ئەسمائە قاتتىق غەزەپ قىلىپ: ئى ئۆمەر!سەن خاتالاشتىڭ، ھەرگىز سەن دېگەندەك بولمايدۇ، الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە تۇردۇڭلار، رەسۇلۇللاھ سىلەرنىڭ ئاچلىرىڭلارغا تاماق بەردى(سىلەرگە ئىلىم بەردى، نۇرغۇن ئىشلاردا كۆيۈندى)بىزچۇ؟ بىز نەسەپ جەھەتتىن بىزدىن بەكلا يىراق، دىن جەھەتتىن بىزگە قاتتىق ئۆچ، دۈشمەن بولغان كىشىلەر ئارىسىدا ھەبەشىستاندا تۇردۇق، ئەلۋەتتە بۇئىشىمىز الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن بولدى، الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن سىنىڭ دېگەنلىرىڭنى رەسۇلۇللاھ قا بايان قىلمىغىچە تاماق يېمەيمەن، بىر ئوتلام سۇمۇ ئىچمەيمەن، بىز بەك كۆپ ئازار يېدۇق، كۆپ ھاللاردا ئەنسىزلىك ئىچىدىلا ياشىدۇق. مەن بۇ ئىشنى رەسۇلۇللاھ قا خەۋەر قىلىپ سوراپ باقىمەن، الله بىلەن قەسەمكى، مەن ھەرگىز يالغان سۆزلىمەيمەن، كەم ـ زىيادە قىلمايمەن، ھەققەتتىن بۇرۇلۇپ كەتمەيمەن دېدى، رەسۇلۇللاھ كەلگەندە ئۇ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۆمەر مۇنداق مۇنداق سۆزلەرنى قىلىشۋاتىدۇ، دېگەندە رەسۇلۇللاھ: ماڭا سىلەردىنمۇ يېقىن تۇرۇشقا ھەقلىقراق بىرەر كىشى يوق، ماڭا سىلەر ئەڭ لايىق، ئۆمەر ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا بىرلا ھىجرەت باردۇر، ئى كېمە ئەھلى! سىلەر ئۈچۈن ئىككى ھىجرەتنىڭ ساۋابى باردۇر، (مەن بىلەن ھىجرەت قىلغانلىنىڭ ساۋابى، گەرچە سىلەر بۇ ھىجرەتنى قىلالمىغان بولساڭلارمۇ، سىلەرگە بۇ ھىجرەتنىڭ ۋە ھەبەشىستانغا بولغان ھىجرەتنىڭ ساۋابى بېرىلىدۇ) دېدى. ئاندىن ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋە كېمە ئەھلى ئارقا ئارقىدىن ماڭا كىشى ئەۋەتىپ مۇشۇ ھەدىستىن سورىشاتتى، ئۇلارنىڭ قەلبىدە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ

مۇشۇ ھەدىستە دېگىنىدىنمۇ ئۇلۇغراق، ھەم بۈيۈك، ئەڭ خۇشاللىقراق نەرسە يوق ئىدى. ئەبۇمۇسا بۇنى ئاڭلاپ خۇشاللىقىدىن بۇھەدىسنى مەندىن قايتا ـ قايتا سوراپ دېگىنىۋېپ ئاڭلاۋەردى.

1138 ـ باب من فضائل سلمان وصهيب وبلال

6359 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرّةَ، عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو أَنّ أَبَا سُفْيَانَ أَتَى عَلَى سَلْمَانَ وَ صُهَيْبٍ وَ بلاَلٍ فِي نَفَرٍ. فَقَالُوا: وَاللّهِ مَا أَخَذَتْ سُيُوفُ اللّهِ مِنْ عُنُق عَدُوّ اللّهِ مَأْخَذَهَا. قَالَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَتَقُولُونَ هَذَا لِشَيْخِ قُرَيْشٍ وَسَيّدِهِمْ؟ فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ لَعَلّكَ أَغْضَبْتَهُمْ، لَئِنْ كُنْتَ أَغْضَبْتَهُمْ لَقَدْ أَغْضَبْتَ رَبّكَ».فَأَتَاهُمْ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: يَا إِخْوَتَاهْ! أَغْضَبْتُكُمْ؟ قَالُوا: لاَ. يَغْفِرُ الله لَكَ. يَا أُخَيّ!

ئائىز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇسۇپيان بىرنەچچە نەپەر كىشىنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرغان سەلمان، سۇھەيب، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ قېشىغا كەلگەندە، ئۇلار؛ الله نىڭ قىلىچى الله نىڭ دۈشمىنىنىڭ بويىندىن تېگىدىغان جايغا تېخى تەگمىدى، دېدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى ؛ سىلەر قۇرەيشلەرنىڭ سەييىدى، شەيخىغىمۇ مۇشۇنداق دەمسىلەر؟دېدى، ئاندىن ئۇ كېلىپ، بۇئىشلارنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە خەۋەر قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ ؛ئى ئەبۇبەكرى! سەن ئۇلارنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويغان بولۇشۇڭ مۇمكىن، ئەگەر ئۇلارنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويساڭ، رەببىڭنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويىسەن دېدى، ئاندىن ئەبۇبەكرى ئۇلارنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئى قېرىنداشلىرىم! مەن سىلەرنى خاپا قىلىپ قويدۇممۇ؟دېدى، ئۇلار؛ ياق ھېچ قىسى يوق، ئى قېرىندىشىمىز! الله تائالا ساڭا مەغپىرەت قىلسۇن دېدى.

1139 ـ باب من فضائل الأنصار ئەنسارلارنىڭ پەزىلىتى

6360 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ (وَاللّفْظُ لإِسْحَقَ). قَالاَ: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: فِينَا نَزَلَتْ: {إِذْ هَمّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ وَاللّهُ وَلِيّهُمَا} (3آل عمران الآية: 122) بَنُو سَلَمَةَ وَبَنُو حَارِثَةَ. وَمَا نُحِبّ أَنّهَا لَمْ تَنْزِلْ. لِقَوْلِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ: {وَاللّهُ وَلِيّهُمَا}.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «ئۆز ۋاقتىدا سىلەردىن ئىككى تائىپە كىشىلەر جەڭدىن قورقۇنچاقلىق قىلىپ قايتىپ كېتىشنى مەقسەت قىلدى، الله ئۇلارنىڭ ئىگىسى......»دېگەن سۈرەئال ئىمران 122 ـ ئايەت بىز ئەنسارلار ھەققىدە نازىل بولغان ئىدى، ئۇئىككى تائىپە كىشى سەلەمەت جەمەتى بىلەن ھارىس جەمەتى ئىدى، «الله ئۇلارنىڭ ئىگىسى» دېگەن سۆزنىڭ جەھەتىدىن بۇئايەتنىڭ نازىل بولماسلىقىنى ياخشى كۆرمەيمىز بەلكى بۇ بىزنىڭ پەزىلىتىمىزدۇر.

6361 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. قَالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِلأَنْصَارِ، وَلأَبْنَاءِ الأَنْصَارِ، وَأَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الأَنْصَارِ».
6362 ـ وَحَدّثَنِيهِ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الْحَارِثِ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

6363 ـ حدّثني أَبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ حَدّثنا عُمَرُ بْنُ يُونُس. حَدّثنا عِكْرِمَةُ (وَهُوَ ابْنُ عَمّار) حَدّثنا إِسْحَقُ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبي طَلْحَةَ) أَنّ أَنَساً حَدّثَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اسْتَغْفَرَ لِلأَنْصَار. قَالَ: وَأَحْسِبُهُ قَالَ: «وَلِذَرَارِيّ الأَنْصَار، وَلِمَوَالِي الأَنْصَار» لاَ أَشُكّ فِيهِ.

زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئاللاھ! ئەنسارلارغا مەغپىرەت قىلسىلا، ئەنسارلارنىڭ باللىرىغا مەغپىرەت قىلسىلا، ئەنسارلارنىڭ باللىرىنىڭ باللىرىغا مەغپىرەت قىلسىلا، ئۇلارنىڭ قۇللىرىغا، دوسلىرىغا مەغپىرەت قىلسىلا.

6364 ـ حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْر). حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ (وَهُوَ ابْنُ صُهَيْبٍ)، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَأَى صِبْيَاناً وَنِسَاءً مُقْبِلِينَ مِنْ عُرْسٍ. فَقَامَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُمْثِلاً. فَقَالَ: «اللّهُمّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبّ النّاسِ إِلَيّ. اللّهُمّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبّ النّاسِ إِلَيّ» يَعْنِي الأَنْصَارَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم توي زىياپىتىدىن قايتقان (ئەنسارلارنىڭ) كىچىك باللىرىنى ۋە ئاياللىرىنى كۆرۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى **الله**! سىلى مىنىڭ راست سۆزلىگىنىمنى بىلىپ تۇرىلا، ئى ئەنسارلار! سىلەر ماڭا كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكرەكى دەپ ئىككى قېتىم دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6365 ـ 6366 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنْ غُنْدَرٍ. قَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ. سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَخَلاَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَقَالَ: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنّكُمْ لأَحَبّ النّاسِ إِلَيّ» ثَلاَثَ مَرّاتٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەنسارلاردىن بىرئايال رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇ ئايال بىلەن ئۆزۈن مۇڭدىشىپ:**الله** بىلەن قەسەمكى، ئى ئەنسارلار! سىلەر ماڭا كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكرەكى دەپ ئىككى ئۈچ قېتىم دىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6367 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ الأَنْصَارَ كَرِشِي وَعَيْبَتِي. وَإِنّ النّاسَ سَيَكْثُرُونَ وَيَقِلّونَ. فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَاعْفُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ».

ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەنسارلار مىنىڭ ئىچكى سىرلىرىمنى ساقلايدىغان كىشىلەر، مەخپىيەتلىككە ئىشەنچلىك خاس، كىشىلىرىم، ھەقىقەتەن كىشىلەر كۆپىيىپ ئۇلار ئاز قالىدۇ، ئۇلارنىڭ ياخشىلىق قىلغۇچىسىدىن قوبۇل قىلىپ، كەمچىلىك ئەيىب ــ نۇقسان سادىر قىلىپ قالىدىغىنىدىن ئەپۇ قىلىپ، ئۆتنۈۋېتىڭلار، نەسەئى، بەيھەقى، تىرمىزى تويلىغان، سەھىھ، بۇخارى قاتارلىقلاردىمۇ باردۇر. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇبەكرى بىلەن ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار، ئەنسارلار مەجلىسلىرىدىن بىر مەجلىسنىڭ يېنىدىن ئۆتسە، ئۇلار يىغلاۋاتقۇدەك، ئۇ؛ سىلەرنى نىمە يىغلاتتى؟دىسە، ئۇلار؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ بىز بىلەن بىللە ئولتۇرغان مەجلىسنى ئەسلەپ قالدۇق دەپتۇ، ئاندىن ئۇ ئىككىسىنىڭ بىرسى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كىرىپ، بۇسۆزلەرنى خەۋەر

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

قىلىپتۇ،ئاندىن رەسۇلۇللاھ بېشىنى تونىنىڭ قىرغىقىدا تېڭىپ چىقىپ، مۇنبەر ئۈستىگە ئۆرلەپ، ـ شۇكۇندىن كىيىن مۇنبەرگە قەتئى چىقمىدى ـ **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتىپ مۇنداق دېدى؛ مەن سىلەرگە ئەنسارىلارنى ۋەسىيەت قىلىمەن، (يەنى ئۇلارنى لازىم تۇتۇڭلار، ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار) ئەنسارىلار مېنىڭ سىرداشلىرىم ، ئىچكى خاس ئادەملىرىم، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىدىكى ھەقلەرنى، مەجبۇرىيەتلەرنى ئادا قىلىپ بولدى، ئۇلارنىڭ ھەقلىرى قېلىپ قالدى، ئۇلارنىڭ ياخشىلىق قىلغۇچىلىرىدىن قوبۇل قىلىڭلار، يامانلىقلىرى كۆرۈلۈپ قالسا، ئەپۇ قىلىپ ئۆتنۈپتىڭلار، بۇخارى 3515 _ ھەدىس، مۇسلىم 4565 _ ھەدىس، تىرمىزى 3842 _ ھەدىس، ئەھمەد 13075 _ ھەدىس، سەھىھ.

1140 ـ باب في خير دور الأنصار، رضي الله عنهم

6368 ـ 6369 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أبي أُسَيْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النّجّارِ. ثُمّ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ، ثُمّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ. ثُمّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِي كُلّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ». فَقَالَ سَعْدٌ: مَا أُرَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إلاّ قَدْ فَضّلَ عَلَيْنَا. فَقِيلَ: قَدْ فَضّلَكُمْ عَلَى كَثِيرٍ.

6370 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثنَا قُتَيْبَةُ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ). ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ أبي عُمَرَ. قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ الثّقَفِيّ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ لاَ يَذْكُرُ فِي الْحَدِيثِ قَوْلَ سَعْدٍ.

6371 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ مِهْرَانَ الرّازِيّ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ عَبّادٍ). حَدّثنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ طَلْحَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ أبَا أُسَيْدٍ خَطِيباً عِنْدَ ابْنِ عُتْبَةَ. فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم«خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ دَارُ بَنِي النّجّارِ، وَدَارُ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ وَدَارُ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، وَدَارُ بَنِي سَاعِدَةَ». وَاللّهِ لَوْ كُنْتُ مُؤْثِراً بِهَا أحَداً لآثَرْتُ بِهَا عَشِيرَتِي.

6372 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ. أخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أبي الزّنَادِ. قَالَ: شَهِدَ أبُو سَلَمَةَ لَسَمِعَ أبَا أُسَيْدٍ الأَنْصَارِيّ يَشْهَدُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النّجّارِ. ثُمّ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ. ثُمّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ. ثُمّ بَنُو سَاعِدَةَ. وَفِي كُلّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ».

قَالَ أبُو سَلَمَةَ: قَالَ أبُو أُسَيْدٍ: أتّهَمُ أنَا عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ لَوْ كُنْتُ كَاذِباً لَبَدَأْتُ بِقَوْمِي، بَنِي سَاعِدَةَ. وَبَلَغَ ذَلِكَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَوَجَدَ فِي نَفْسِهِ. وَقَالَ: خُلّفْنَا فَكُنّا آخِرَ الأَرْبَعِ. أسْرِجُوا لِي حِمَارِي آتِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَكَلّمَهُ ابْنُ أخِيهِ، سَهْلٌ. فَقَالَ: أتَذْهَبُ لِتَرُدّ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أعْلَمُ. أوَلَيْسَ حَسْبُكَ أنْ تَكُونَ رَابِعَ أرْبَعٍ. فَرَجَعَ وَقَالَ: اللّهُ وَرَسُولُهُ أعْلَمُ. وَأمَرَ بِحِمَارِهِ فَحُلّ عَنْهُ.

6373 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيّ بْنِ بَحْرٍ. حَدّثنِي أبُو دَاوُدَ حَدّثنَا حَرْبُ بْنُ شَدّادٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أبي كَثِيرٍ. حَدّثنِي أبُو سَلَمَةَ أنّ أبَا أُسَيْدٍ الأَنْصَارِيّ حَدّثَهُ أنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «خَيْرُ الأَنْصَارِ، أوْ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ» بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ. فِي ذِكْرِ الدّورِ. وَلَمْ يَذْكُرْ قِصّةَ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ.

ئەنەس، ئەبۇ ئۇسەيىد، ئەبۇ ھۇمەيىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرگە ئەنسارىلارنىڭ ھويلا، ئۆيلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسىدىن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ بەنى نەججار ھويلىسى، بەنى ئابدۇ ئەشھەل ھويلىسى، بەنى ھارىس ھويلىسى، ئاندىن خەزرەج ئاندىن بەنى سائىدەت ھويلىسى، ئەنسارىلارنىڭ ھەربىر ھويلا، ئۆيلىرىدە ياخشىلىق باردۇر، (بۇ ئەنسارىلار پەزىلىتىدۇر ، رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى بارچە خەلقنىڭ ئۈستىگە پەزىلەتلىك قىلدى) بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى،

نەسەئى، مۇسلىم توپلىغن، سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەنسارىلارنىڭ دىيارلىرىنىڭ ياخشىسى، بەنۇنەججارنىڭ دىيارىدۇر، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەنسارىلارنىڭ دىيارلىرىنىڭ ياخشىسى، ئابدۇ ئەشھەل جەمەتىدۇر، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6374 ـ وحدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ). حَدّثَنَا أَبي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. قالَ: قالَ أَبُو سَلَمَةَ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ. سَمِعَا أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ فِي مَجْلِسٍ عَظِيمٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ «أُحَدّثُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الأَنْصَارِ؟» قَالُوا: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ» قَالُوا: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ «ثُمّ بَنُو النّجّارِ» قَالُوا: ثُمّ مَنْ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «ثُمّ بَنُو الحرث بْنِ الْخَزْرَجِ» قَالُوا: ثُمّ مَنْ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «ثُمّ بَنُو سَاعِدَةَ» قَالُوا: ثُمّ مَنْ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «ثُمّ فِي كُلّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ» فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ مُغْضَباً. فَقَالَ: أَنَحْنُ آخِرُ الأَرْبَعِ؟ حِينَ سَمّى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَارَهُم. فَأَرَادَ كَلاَمَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ لَهُ رِجَالٌ مِنْ قَوْمِهِ: اجْلِسْ. أَلاَ تَرْضَى أَنْ سَمّى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَارَكُمْ فِي الأَرْبَعِ الدّورِ الّتِي سَمّى؟ فَمَنْ تَرَكَ فَلَمْ يُسَمّ أَكْثَرُ مِمّنْ سَمّى. فَانْتَهَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ كَلاَمِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس، ئەبۇ ئۇسەيىد، ئەبۇ ھۇمەيىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇسۇلمانلارنىڭ چوڭ مەجلىسدە مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرگە ئەنسارىلارنىڭ ھويلا، ئۆيلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسىدىن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ ئۇلار بولىدۇ دەپ كەينى كەينىدىن سوردى، رەسۇلۇللاھ : بەنى نەججار ھويلىسى، بەنى ئابدۇ ئەشھەل ھويلىسى، بەنى ھارىس ھويلىسى، ئاندىن خەزرەج ئاندىن بەنى سائىدەت ھويلىسى، ئەنسارىلارنىڭ ھەربىر ھويلا، ئۆيلىرىدە ياخشىلىق باردۇر،دىدى.سەئد تۆتىنچى قاتادا تىلغا ئېلىنغىنىغا ئاچچىقلاپ ئاندىن كىيىن تىلغا ئېلىنغىنىغا خۇشال بولدى (بۇ ئەنسارىلار پەزىلىتىدۇر) بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى.

1141 ـ باب في حسن صحبة الأنصار، رضي اللّه عنهم

6375 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عَرْعَرَةَ (وَاللّفْظُ لِلْجَهْضَمِيّ). حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْبَجَلِيّ فِي سَفَرٍ، فَكَانَ يَخْدُمُنِي. فَقُلْتُ لَهُ: لاَ تَفْعَلْ. فَقَالَ: إِنّي قَدْ رَأَيْتُ الأَنْصَارَ تَصْنَعُ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً، آلَيْتُ أَنْ لاَ أَصْحَبَ أَحَداً مِنْهُمْ إِلاّ خَدَمْتُهُ. زَادَ ابْنُ الْمُثَنّى وَابْنُ بَشّارٍ فِي حَدِيثِهِمَا: وَكَانَ جَرِيرٌ أَكْبَرَ مِنْ أَنَسٍ. وَقَالَ ابْنُ بَشّارٍ: أَسَنّ مِنْ أَنَسٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن جەرىر ئىبنى ئابدۇاللە بەجەلى بىلەن بىللە سەپەرگە چىقتىم، ئۇ مەندىن چوڭ تۇرۇپ ماڭا بەك كۆپ خىزمەت قىلىپ كەتتى، مەن ئۇنىڭغا: سەن بۇنداق قىلمىغىن دىسەم، ئۇماڭا: مەن ئەنسارلارنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە نۇرغۇن ئىشلارنى (خىزمەتلەرنى)قىلىپ بەرگىنىنى كۆرگەن ئىدىم، ئاندىن مەن ئەنسارلاردىن بىرەر كىشىگە ھەمراھ بولۇپ قالساملا، ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا قەسەم قىلغانمەن دىدى.

1142 ـ باب دعاء النبيّ صلى الله عليه وسلم لغفار وأسلم

6376 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ. قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «غِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا. وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ».

6377 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ مَهْدِيَ. قَالَ: قَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ مَهْدِيَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ. قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ائْتِ قَوْمَكَ فَقُلْ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ وَغِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا».

6378 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ.

6379 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قالُوا: حَدّثنا عبد الوهاب الثقفيّ عَنْ أَيُوب، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَـٰنِ بْنُ مَهْدِيَ. قَالاَ: حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا شَبَابَةُ. حَدّثَنِي وَرْقَاءُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثنَا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. ح وَحَدّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. كُلّهُمْ قَالَ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ وَغِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا».

ئەبۇزەر، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: غىپار قەبىلىسىگە ئاللاھ مەغپىرەت قىلسۇن، ئەسلەم قەبىلىسىنى ئاللاھ سالامەت قىلسۇن، ئەسىيەت قەبىلىسى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئاسىيلىق قىلدى، بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزىلار توپلىغان، سەھىھ.

6380 ـ وحدّثني حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ. حَدّثنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَىَ، عَنْ خُثَيْمِ بْنِ عِرَاكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ وَغِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا. أَمَا إِنّي لَمْ أَقُلْهَا. وَلَكِنْ قَالَهَا اللّهُ عَزّ وَجَلّ».

سەلەمەت ئىبنى ئەكۋە، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەسلەم قەبىلىسىنى ئاللاھ سالامەت قىلغاي، غىپار قەبىلىسىنى مەغپىرەت قىلغاي، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ سۆزنى مەن دېمىدىم، لېكىن ئاللاھمۇ شۇنداق دېدى، ئەھمەد، تەبرانى، ھاكىم، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6381 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنِ اللّيْثِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ عَلِيَ، عَنْ خُفَافِ بْنِ إِيمَاءَ الْغِفَارِيّ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي صَلاَةٍ: «اللّهُمّ الْعَنْ بَنِي لِحْيَانَ وَرِعْلاً وَذَكْوَانَ. وَعُصَيّةَ عَصَوُا اللّهَ وَرَسُولَهُ. غِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا. وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ».

خۇپاپ، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى **الله**!بەنى لەھيان، رىئلە،زەكۋان قەبىلىلىرىگە لەنەت قىلسىلا. ئەسىيەت قەبىلىسى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئاسىيلىق قىلدى،غىپار قەبىلىسىگە ئاللاھ مەغپىرەت قىلسۇن، ئەسلەم قەبىلىسىنى ئاللاھ سالامەت قىلسۇن، بۇخارى،مۇسلىم.

6382 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ وَ يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ (قَالَ يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا) إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «غِفَارُ غَفَرَ اللّهُ لَهَا. وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللّهُ. وَعُصَيّةُ عَصَتِ اللّهَ وَرَسُولَهُ».

6383 ـ حدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ. ح وَحَدّثنَا عَمْرُو بْنُ سَوّادٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ الْحُلْوَانِي وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. وَفِي حَدِيثِ صَالِحٍ وَأُسَامَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ ذَلِكَ عَلَى الْمِنْبَرِ.

6384 ـ وَحَدّثنِيهِ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا أَبُو دَاوُدَ الطّيَالِسِيّ. حَدّثنَا حَرْبُ بْنُ شَدّادٍ عَنْ يَحْيَىَ حَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ. حَدّثَنِي ابْنُ عُمَرَ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. مِثْلَ حَدِيثِ هَؤُلاَءِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: غىپار قەبىيلىسىگە ئاللاھ مەغپىرەت قىلسۇن، ئەسلەم قەبىيلىسىنى ئاللاھ سالامەت قىلسۇن، ئەسىيەت قەبىيلىسى ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئاسىيلىق قىلدى، بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزيلار توپلىغان، سەھىھ.

1143 ـ باب من فضائل غفار وأسلم وجهينة وأشجع ومزينة وتميم ودوس وطيء

6385 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَزِيدُ (وَهُوَ ابْنُ هَرُونَ). أَخْبَرَنَا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الأَنْصَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ وَغِفَارُ وَأَشْجَعُ، وَمَنْ كَانَ مِنْ بَنِي عَبْدِ اللّهِ، مَوَالِيّ دُونَ النّاسِ. وَاللّهُ وَرَسُولُهُ مَوْلاَهُمْ.

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەنسارىلار ، مۇزەينە ، جۇھەينەت، غىپار، ئەشجەئى قەبىلىسى، ئابدۇددار جەمەتىدىكىلەر مېنىڭ دوستلۇرۇم، باشقىلار ئەمەس، ئۇلار مېنىڭ دوستلىرىم، ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئۇلارنىڭ دوستى، ئىگىسى بولىدۇ، ئەھمەد، تىرمىزى، مۇسلىم.

6386 ـ 6387 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ، الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُرَيْشٌ وَالأَنْصَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ وَأَشْجَعُ، مَوَالِيّ. لَيْسَ لَهُمْ مَوْلًى دُونَ اللّهِ وَرَسُولِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قۇرەيش، ئەنسار ، جۇھەينە، مۇزەينە، ئەسلەم، ئەشجەئ، غىپار قەبىلىلىرى مېنىڭ دوستۇم، ئۇلارغا ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىدىن باشقا يېقىن دوست ۋە ئىگە يوقتۇر، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6388 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالَ ابْنُ الْمُثنّى: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، أَنّهُ قَالَ: «أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ، وَمَنْ كَانَ مِنْ جُهَيْنَةَ، أَوْ جُهَيْنَةُ، خَيْرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي عَامِرٍ، وَالْحَلِيفَيْنِ، أَسَدٍ وَغَطَفَانَ».

ئەبۇ بۇكرەت ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەسلەم، غ ىپار، مۇزەينەت ، جۇھەينەت قەبىلىسى بەنى تەمىيم، ئەسەد، غەتقان، ئامىر ئىبنى سەئسەت قەبىلىسىدىن ياخشىراقتۇر، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىسلەردىكى مەخسەت، شۇ قەبىلىلەر پەزىلىتىدۇر.

6389 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنَا عَمْرٌوالنّاقِدُ وَ حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ الأَعْرَجِ، قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسُ مُحَمّدٍ بِيَدِهِ لَغِفَارُ وَأَسْلَمُ وَمُزَيْنَةُ، وَمَنْ كَانَ مِنْ جُهَيْنَةَ، أَوْ قَالَ جُهَيْنَةُ، وَمَنْ كَانَ مِنْ مُزَيْنَةَ، خَيْرٌ عِنْدَ اللّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنْ أَسَدٍ وَطَيّءٍ وَغَطَفَانَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، غىپار، ئەسلەم، مۇزەينە، جۇھەينەت، مۇزەينە قەبىلىسىدىن بولغان كىشىلەر قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئەسەد، تىيئى، غەتقان قەبىيلىلىرىدىن ياخشىراقتۇر. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6390 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ يَعْقُوبُ الدّوْرَقِيّ. قالاَ: حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِيان ابْنَ عُلَيّة) حَدّثنَا أَيّوبُ عَنْ مُحمّدٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لأَسْلَمُ وغِفَارُ، وَشَيْءٌ مِنْ مُزَيْنَةَ وَجُهَيْنَةَ، أَوْ شَيْءٌ مِنْ جُهَيْنَةَ وَمُزَيْنَةَ، خَيْرٌ عِنْدَ اللّهِ ـــ قالَ أَحْسِبُهُ قالَ ـــ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنْ أَسَدٍ وَغَطَفَانَ وَهَوَازِنَ وَتَمِيمٍ».

6391 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحمّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنّ الأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَ: إِنّمَا بَايَعَكَ سُرّاقُ الْحَجِيجِ مِنْ أَسْلَمَ وَغِفَارَ وَمُزَيْنَةَ. وَأَحْسِبُ جُهَيْنَةَ (مُحَمّدٌ الّذِي شَكّ) فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ ـــ وَأَحْسِبُ جُهَيْنَةُ ـــ خَيْراً مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي عَامِرٍ وَأَسَدٍ وَغَطَفَانَ، أَخَابُوا وَخَسِرُوا؟» فقالَ: نَعَمْ. قالَ: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنّهُمْ لأَخْيَرُ مِنْهُمْ»وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ ابْنِ أَبِي شَيْبَةَ: مُحَمّدٌ الّذِي شَكّ.

6392 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. حَدّثني سَيّدُ بَنِي تَمِيمٍ، مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ الضّبّيّ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقالَ «وَجُهَيْنَةُ» وَلَمْ يَقُلْ: أَحْسِبُ.

6393 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، قالَ: «أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ خَيْرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَمِنْ بَنِي عَامِرٍ، وَالْحَلِيفَيْنِ بَنِي أَسَدٍ وَغَطَفَانَ».

6394 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ.ح وَحَدّثنِيهِ عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەسلەم، غەپپار، مۇزەينەدىن ئازىراق كىشىلەر، جۇھەينەت قەبىلىلىرى قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ئەسەد، تەمىيم، ھاۋازىن، غەتفان، تېيئ قەبىلىسىدىن ياخشىراقتۇر، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6395 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ). قالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ جُهَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ خَيْراً مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي عَبْدِ اللّهِ بْنِ غَطَفَانَ وَعَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ» وَمَدّ بِهَا صَوْتَهُ فقالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَدْ خَابُوا وَخَسِرُوا. قالَ: «فَإِنّهُمْ خَيْرٌ». وَفِي رِوَايَةِ أَبِي كُرَيْبٍ «أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ جُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ».

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەسلەم، غ ىپار، مۇزەينەت، جۇھەينەت قەبىلىسى بەنى تەمىيم، ئەسەد، غەتفان، ئامىر ئىبنى سەئسەت قەبىلىسىدىن ياخشىراقتۇر.

6396 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ عَدِيّ بْنِ حَاتِمٍ. قالَ: أَتَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ فقالَ لِي: إِنّ أَوّلَ صَدَقَةٍ بَيّضَتْ وَجْهَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَوُجُوهَ أَصْحَابِهِ، صَدَقَةُ طَيّءٍ، جِئْتَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەدىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن ئۆمەرئىبنى خەتتابنىڭ قېشىغا كەلسەم، ئۇماڭا: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋە ساھابىلىرىنىڭ يۈزلىرىنى خۇشاللىقتىن نۇرلاندۇرغان تۇنجى سەدىقە ـ زاكات سەن ئېلىپ كەلگەن تېيئ قەبىلىسىنىڭ سەدىقىسى بولدى دېدى.

6397 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قالَ: قَدِمَ الطّفَيْلُ وَأَصْحَابُهُ فقالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ دَوْساً قَدْ كَفَرَتْ وَأَبَتْ. فَادْعُ اللّهَ عَلَيْهَا. فَقِيلَ: هَلَكَتْ دَوْسٌ. فقالَ: «اللّهُمّ اهْدِ دَوْساً وَائْتِ بِهِمْ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، دۇۋەيسلىك تۇپەيل، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ دۇۋەيس قەبىلىسى ھالاك بولدى، ئۇلار الله قا ئاسىيلىق قىلدى، ئۇلار ئىسلامغا كىرىشكە ئۇنىمىدى، ئۇلارغا قارشى الله قا بەد دۇئا قىلسىلا دېدى، كىشىلەر رەسۇلۇللاھنى ئۇلارغا قارشى بەد دۇئا قىلىدۇ دەپ گۇمان

قىلىپ قالدى، ئەمەلىيەتتە رەسۇلۇللاھ ئى **الله!** دۇۋەيس قەبىلىسىنى ھىدايەت قىلسىلا، ئۇلارنى ماڭا مۇسۇلمان

ھالىتىدە كەلتۈرۈپ بەرسىلە دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.بۇھەدىستا دۇۋەيسلەردە ياخشىلىق بارلىقى باردۇر.

6398 ـ6399 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُغِيرَةَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ قالَ: قالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: لاَ أَزَالُ أُحِبّ بَنِي تَمِيمٍ مِنْ ثَلاَثٍ. سَمِعْتُهُنّ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «هُمْ أَشَدّ أُمّتِي عَلَى الدّجّالِ» قالَ: وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «هَـٰذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا» قالَ: وَكَانَتْ سَبِيّةٌ مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَعْتِقِيهَا فَإِنّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ».

6400 ـ وحدّثنا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيّ. حَدّثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ الْمَازِنِيّ، إِمَامُ مَسْجِدِ دَاوُدَ. حَدّثَنَا دَاوُدُ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قالَ: ثَلاَثُ خِصَالٍ سَمِعْتُهُنّ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَنِي تَمِيمٍ. لاَ أَزَالُ أُحِبّهُمْ بَعْدُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِهَـٰذَا الْمَعْنَى. غَيْرَ أَنّهُ قالَ: «هُمْ أَشَدّ النّاسِ قِتَالاً فِي الْمَلاَحِمِ». وَلَمْ يَذْكُرِ الدّجّالَ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ بەنى تەمىملەر توغرىسىدا ئۈچ نەرسىنى دېگەنلىكىنى ئاڭلىغاندىن باشلاپلا ئۇلارنى ياخشى كۆرۈپ كەلدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇلار(يەنى بەنى تەمىملەر)دەججالغا ئۈممىتىمنىڭ ئەڭ قاتتىق قارشى تۇردىغان كىشىللىردۇر دېگەن. ئۇلارنىڭ سەدىقىللىرى كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ بۇ بىزنىڭ قەۋمىمىزنىڭ سەدىقىللىرى دېگەن. ئۇلاردىن بىر ئولجا ئېلىنغان ئايال ئائىشەنىڭ قولىغا چۈشكەندە، رەسۇلۇللاھ ئۇنى ئازاد قىلىۋەتكىن، چۈنكى ئۇ ئىسمائىلنىڭ باللىرىدىن دېگەن ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

1144 ـ باب خيار الناس كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى توغرىسىدا

6401 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «تَجِدُونَ النّاسَ مَعَادِنَ. فَخِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيّةِ خِيَارُهُمْ فِي الإِسْلاَمِ إِذَا فَقِهُوا. وَتَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النّاسِ فِي هَـٰذَا الأَمْرِ، أَكْرَهُهُمْ لَهُ. قَبْلَ أَنْ يَقَعَ فِيهِ. وَتَجِدُونَ مِنْ شِرَارِ النّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ. الّذِي يَأْتِي هَؤُلاَءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلاَءِ بِوَجْهٍ».

6402 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَجِدُونَ النّاسَ مَعَادِنَ» بِمِثْلِ حَدِيثِ الزّهْرِيّ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ أَبِي زُرْعَةَ وَالأَعْرَجِ «تَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النّاسِ فِي هَـٰذَا الشّأْنِ أَشَدّهُمْ لَهُ كَرَاهِيَةً حَتّى يَقَعَ فِيهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنى مەدەن، كاڭلاردەك تاپىسىلەر، ئۇلارنىڭ جاھالىيەتتىكى ياخشىلىرى ئىسلام دىنىدىمۇ فىقھشۇناس ئالىم بولسىلا ياخشى ھېسابلىنىدۇ، بۇ ئىشتا يەنى ئەمىر خەلىپە بولۇشىدا، باشلىق بولۇشتا، شۇ ئىشقا چۈشۈپ قېلىشىدىن بۇرۇن قاتتىق ياقتۇرمىغان كىشىنى، كىشىلەرنىڭ ياخشىسى دىسەڭلار بولىدۇ، (دەل شۇلار سايلىنىدۇ)، قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزىرىدە سىلەر تاپىدىغان كىشىلەرنىڭ ئەڭ يامىنى ئىككى يۈزلىمە كىشىدۇر، ئاۋۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، ماۋۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1145 - باب من فضائل نساء قريش

6403 - حدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. وعَنِ ابْنِ طاوُسٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَيْرُ نِساءٍ رَكِبْنَ الإبِلَ (قالَ أحَدُهُمَا: صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ. وَقالَ الآخَرُ: نِسَاءُ قُرَيْشٍ) أحْنَاهُ عَلَى يَتِيمٍ فِي صِغَرِهِ. وَأرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ».
6404 - حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنا سُفْيَانُ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. يَبْلُغُ بِهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. وَابْنُ طاوُسٍ عَنْ أبيهِ يَبْلُغُ بِهِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ قالَ: «أرْعَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ» وَلَمْ يَقُلْ: يَتِيمٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆگە مىنگەن ئاياللارنىڭ ياخشىلىرى قۇرەيش ئاياللىرىنىڭ سالىھ ياخشىسىدۇر، بۇ ئاياللار باللىرىغا ، باللاركىچىك چىغىدىن باشلاپلا كۆيۈمچاندۇر، ئېرىگە ئىتائەتچان، ئېرىگە بەكمۇ رىئايە قىلىدىغان ئاياللاردۇر . ئەھمەد، بەيھەقى ، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6405 - حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ: أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الإبِلَ. أحْنَاهُ عَلَى طِفْلٍ. وَأرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ». قالَ: يَقُولُ أبُو هُرَيْرَةَ عَلَى إثْرِ ذَلِكَ: وَلَمْ تَرْكَبْ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ بَعِيراً قط.
6406 - مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ(قالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم خَطَبَ أمّ هَانِىءٍ، بِنْتَ أبي طَالِبٍ. فَقالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي قَدْ كَبِرْتُ. وَلِي عِيَالٌ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ» ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ. غَيْرَ أنّهُ قالَ: «أحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ».
6407 - حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طاوسٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثنا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الإبِلَ، صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ. أحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ، وَأرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ».
6408 - حدّثني أحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ الأوْدِيّ. حَدّثنا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ مَخْلَدٍ). حَدّثنِي سُلَيْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ بِلاَلٍ). حَدّثنِي سُهَيْلٌ عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَعْمَرٍ هَذَا. سَوَاءً.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆگە مىنگەن ئاياللارنىڭ ياخشىلىرى قۇرەيش ئاياللىرىنىڭ سالىھ ياخشىسىدۇر، بۇ ئاياللار باللىرىغا ، باللاركىچىك چىغىدىن باشلاپلا كۆيۈمچاندۇر، ئېرىگە ئىتائەتچان، ئېرىگە بەكمۇ رىئايە قىلىدىغان ئاياللاردۇر . ئىمراننىڭ قىزى مەريەم ھەرگىز تۆگىگە مىنىپ باقمىغان ئىدى. يەنى بۇھەدىستىكى مەقسەت قۇرەيش ئاياللىرىنىڭ ئەرەب ئاياللىرىنىڭ ئۈستىدىكى پەزىلىتى، ئەلۋەتتە مەريەممۇ پەزىلەتتە ئارتۇق تۇرىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى ، بۇخارى،مۇسلىم ، سەھىھ.

1146 - باب مؤاخاة النبيّ صلى الله عليه وسلم بين أصحابه، رضي الله تعالى عنهم

6409 - حدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثنا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ) عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم آخَى بَيْنَ أبي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرّاحِ وَبَيْنَ أبي طَلْحَةَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇئۇبەيدەئىبنى جەرراھ بىلەن ئەبۇتەلھەنىڭ ئارىسىنى قەسەم قىلدۇرۇپ ئاكا ـ ئىنى قېرىنداشلاردىن قىلىپ قويغان دېدى.

6410 - حدّثني أبُو جَعْفَرٍ. مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ. حَدّثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ. حَدّثنا عَاصِمٌ الأحْوَلُ. قالَ: قِيلَ لأنَسِ بْنِ مَالِكٍ: بَلَغَكَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ حِلْفَ فِي الإسْلاَمِ؟» فَقالَ أنَسٌ: قَدْ حَالَفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالأنْصَارِ، فِي دَارِهِ.

6411 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: حَالَفَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالأَنْصَارِ، فِي دَارِهِ الّتِي بِالْمَدِينَةِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا:ساڭا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ« ئىسلام دىنىدا قەسەم قىلىشىپ ئاكا ـ ئىنى بولۇش يوق»دېگەن سۆزى يەتكەندۇ؟دېيلگەندە، ئۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىدىكى ھويلىسىدا قۇرەيشلەر بىلەن ئەنسارلار ئارىسىنى قەسەم قىلدۇرۇپ ئاكا ـ ئىنى قېرىنداشلاردىن قىلىپ قويغان دېدى.

6412 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ حِلْفَ فِي الإِسْلاَمِ. وَأَيّمَا حِلْفٍ، كَانَ فِي الْجَاهِلِيّةِ، لَمْ يَزِدْهُ الإِسْلاَمُ إِلاّ شِدّةً».

جۇبەيىر،ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككە پەتھى يىلى خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېگەن: ئى ئىنسانلار!ئىسلام دىنىدا قەسەم قىلىشىپ ئاكا ـ ئىنى بولۇش يوق، جاھالىيەتتە شۇنداق قەسەملەر بولۇپ قالسا، ئىسلام دىنى ئۇ قەسەمگە پەقەت قاتتىقلىقنى زىيادە قىلىپ ئېخمۇ چىڭىتىۋېتىدۇ، ۋاپا قىلسا بولىدۇ. (ئىسلام قېرىنداشلىقى ئەۋزەلدۇر). قەيس ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جاھالىيەتتە قەسەم قىلىشىپ، دوستلاشقان بولساڭلار، ئۇ دوستلۇقنى چىڭ تۇتۇڭلار، بۇزۇۋەتمەڭلار، ئىسلام دىنىدا قەسەم قىلىشىپ، دوستلىشىپ ئاكا ــ ئۇكا قېرىنداش بولىدىغان ئىشلار يوق، (چۈنكى، مۆئمىن، مۇسۇلمان قېرىنداشتۇر، ئىسلام قېرىنداشلىقى ئەۋزەلدۇر). ئەھمەد.

1147 ـ باب بيان أن بقاء النبيّ صلى الله عليه وسلم أمان لأصحابه، وبقاء أصحابه أمان للأمة

6413 2531 ــ 207 حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ. كُلّهُمْ عَنْ حُسَيْنٍ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيَ الْجُعْفِيّ عَنْ مُجَمّعِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ. قَالَ: صَلّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ قُلْنَا: لَوْ جَلَسْنَا حَتّى نُصَلّيَ مَعَهُ الْعِشَاءَ قَالَ: فَجَلَسْنَا. فَخَرَجَ عَلَيْنَا. فَقَالَ: «مَا زِلْتُمْ هَـهُنَا؟» قُلْنَا يَا رَسُولَ اللّهِ صَلّيْنَا مَعَكَ الْمَغْرِبَ. ثُمّ قُلْنَا: نَجْلِسُ حَتّى نُصَلّيَ مَعَكَ الْعِشَاءَ. قَالَ «أَحْسَنْتُمْ أَوْ أَصَبْتُمْ» قَالَ: فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السّمَاءِ. وَكَانَ كَثِيراً مِمّا يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السّمَاءِ. فَقَالَ: «النّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسّمَاءِ. فَإِذَا ذَهَبَتِ النّجُومِ أَتَى السّمَاءَ مَا تُوعَدُ. وَأَنَا أَمَنَةٌ لأَصْحَابِي. فَإِذَا ذَهَبْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ. وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لأُمّتِي. فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمّتِي مَا يُوعَدُونَ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆپۈنچە بېشىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ قويۇپ سۆز قىلاتتى، بىر قېتىم شامدىن كېيىن خۇپتەننى ساقلاپ ئولتۇرساق بەك ياخشى قىلىپسىلەر، توغرا قىلىپسىلەر دەپ، بېشىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ قويۇپ مۇنداق دېگەن: يۇلتۇزلار ئاسماننى ئەمىن، تېنچ ھالەتتە مۇقىم تۇتۇپ تۇرىدىغان نەرسىدۇر، يۇلتۇزلار يوقىغان ھامان ئاسمانغا ۋەدە قىلىنغان نەرسە يېتىپ كېلىدۇ، (يەنى ئاسمان يېرىلىپ، سۇدەك ئېقىپ ھالاك بولىدۇ.) مەن ساھابىلىرىم ئۈچۈن ئەمىنلىك، تېنچلىق ئېلىپ كەلگۈچى، مەن ھايات بولسام، ئۇلار ئەمىن تۇرىدۇ. مەن كەتكەن ھامان ئۇلارغا ۋەدە قىلىنغان نەرسە كېلىدۇ (يەنى پىتنە ــ پاسادتا تۈگىشىدۇ،) ساھابىلىرىم مۇشۇ ئۈممەت ئۈچۈن ئەمىنلىك، تېنچلىقتۇر، مۇقىم تۇتۇپ تۇرىدۇ، ساھابىلار

كەتكەن ھامان بۇ ئۈممىتىمگە ۋەدە قىلىنغان ئىشلار يېتىپ كېلىدۇ. (يەنى 73 پىرقىگە بۆلۈنۈش، ئىختىلاپ، ئۆزئارا قىرغىنچىلىق، پىتنە ــ پاسادتا ھالاك بولۇشلار، خەلىپە تۆكەپ، پادىشاھلىق تۈزۈمى بولۇشلار كېلىدۇ. راستىنلا كەلدى، يەنە كېلىدۇ،بىرخەلىيپىلىككەئىنتىزار). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1148 ـ باب فضل الصحابة، ثم الذين يلونهم، ثم الذين يلونهم

ساھابىلارنىڭ ۋە ئۇلاردىن كېيىنكى تابىئىنلارنىڭ، ئەتبائىنلارنىڭ پەزىيلىتى توغرىسىدا

6414 ـ حدّثنا أبُو خَيْثَمَةَ، زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِراً يُخْبِرُ عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «يَأْتِي عَلَى النّاسِ زَمَانٌ. يَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النّاسِ. فَيُقَالُ لَهُمْ: فِيكُمْ مَنْ رَأى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيُفْتَحُ لَهُمْ. ثُمّ يَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النّاسِ. فَيُقَالُ لَهُمْ: فِيكُمْ مَنْ رَأى مَنْ صَحِبَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيُفْتَحُ لَهُمْ. ثُمّ يَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النّاسِ. فَيُقَالُ لَهُمْ: هَلْ فِيكُمْ مَنْ رَأَىَ مَنْ صَحِبَ مَنْ صَحِبَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيُفْتَحُ لَهُمْ».

6415 ـ حدّثني سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْن سَعِيدٍ الأمَوِيّ. حَدّثَنَا أبي. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قَالَ: زَعَمَ أبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَأْتِي عَلَى النّاسِ زَمَانٌ. يُبْعَثُ مِنْهُمُ الْبَعْثُ فَيَقُولُونَ: انْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ فِيكُمْ أحَداً مِنْ أصْحَابِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَيُوجَدُ الرّجُلُ. فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ. ثُمّ يُبْعَثُ الْبَعْثُ الثّانِي فَيَقُولُونَ: هَلْ فِيهِمْ مَنْ رَأَىَ أصْحَابَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم؟ فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ. ثُمّ يُبْعَثُ الْبَعْثُ الثّالِثُ فَيُقَالُ: انْظُرُوا هَلْ تَرَوْنَ فِيهِمْ مَنْ رَأَىَ مَنْ رَأَىَ أصْحَابَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم؟ ثُمّ يَكُونُ الْبَعْثُ الرّابِعُ فَيُقَالُ: انْظُرُوا هَلْ تَرَوْنَ فِيهِمْ أحَداً رَأَىَ مَنْ رَأَىَ أحَداً رَأَى أصْحَابَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَيُوجَدُ الرّجُلُ. فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە بىر زامان كېلىدۇكى، كىشىلەردىن بىر بۆلەك جامائەت ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلىدۇ، ئاندىن ئاراڭلاردا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىسى بارمۇ؟ دېيىلىدۇ. ئۇلار ھەئە بار دېيدۇ، ئۇلارغا غەلىبە ئاتا قىلىنىدۇ، ئاندىن كىشىلەرگە يەنە بىر زامان كېلىدۇكى، يەنە نۇرغۇن كىشىلەر ئاللاھ يولىدا غازات قىلىدۇ، ئۇلارغا ئاراڭلاردا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىغا ھەمراھ بولغان تابىئىنلار بارمۇ؟ دەپ سورىلىدۇ، ئۇلار ھەئە بار دېيدۇ، ئۇلارغىمۇ غەلىبە ئاتا قىلىنىدۇ، ئاندىن ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلىدۇ، ئۇلارغا ئاراڭلاردا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ھەمراھلىرى بولغان تابىئىنلارغا ھەمراھ بولغان ئەتباﺋ، ئەگەشكۈچىلەر بارمۇ دېيىلىدۇ، ئۇلار ھەئە بار دېيدۇ. ئۇلارغىمۇ غەلىبە ئاتا قىلىنىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى ۋە باشقىلار توپلىغان، سەھىھ. يەنەبىر رىۋايەتتە؛ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ھەدىس بار بولۇپ، ساھابە،تابىئىن،ئەتباﺋ، ھەتتا ئەتبائىلارنى كۆرگەن كىشى بار قوشۇنغىمۇ غەلىبە ئاتا قىلىنىدۇ.

6416 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا أبُو الأحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبِيدَةَ السّلْمَانِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَيْرُ أمّتِي الْقَرْنُ الّذِينَ يَلُونِي. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ يَجِيءُ يَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أحَدِهِمْ يَمِينَهُ. وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ» لَمْ يَذْكُرْ هَنّادٌ الْقَرْنَ فِي حَدِيثِهِ. وَقَالَ قُتَيْبَةُ «ثُمّ يَجِيءُ أقْوَامٌ».

6417 ـ6418 ـ حدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ و َإسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبِيدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: أيّ النّاسِ خَيْرٌ؟ قالَ «قَرْنِي. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَبْدُرُ شَهَادَةُ أحَدِهِمْ يَمِينَهُ، وَتَبْدُرُ يَمِينُهُ شَهَادَتَهُ».

قالَ إبْرَاهِيمُ: كَانُوا يَنْهَوْنَنَا، وَنَحْنُ غِلْمَانٌ، عَنِ الْعَهْدِ وَالشّهَادَاتِ.

6419 ـ وحدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثَنَا أزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ السّمّانُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبِيدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «خَيْرُ النّاسِ قَرْنِي. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ» فَلاَ أدْرِي فِي الثّالِثَةِ أوْ فِي الرّابِعَةِ قالَ: «ثُمّ يَتَخَلّفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ. تَسْبِقُ شَهَادَةُ أحَدِهِمْ يَمِينَهُ، وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ».

6420 ـ حدّثني يَعْقُوبُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أبي بِشْرٍ. ح وَحَدّثَنِي إسْمَاعِيلُ بْنُ سَالِمٍ. أخْبَرَنَا هُشَيْمٌ. أخْبَرَنَا أبُو بِشْرٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَيْرُ أُمّتِي الْقَرْنُ الّذِينَ بُعِثْتُ فِيهِمْ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ». وَاللّهُ أعْلَمُ أذَكَرَ الثّالِثَ أمْ لاَ. قالَ: «ثُمّ يَخْلُفُ قَوْمٌ يُحِبّونَ السّمَانَةَ. يَشْهَدُونَ قَبْلَ أنْ يُسْتَشْهَدُوا».

6421 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنِي أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنِي حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا أبُو الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا أبُو عَوَانَةَ كِلاَهُمَا عَنْ أبي بِشْرٍ، بِهَـذَا الأسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ شُعْبَةَ: قالَ أبُو هُرَيْرَةَ: فَلاَ أدْرِي مَرّتَيْنِ أوْ ثَلاَثَةً.

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن،ئىبنى مەسئۇد،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ياخشىسى مېنىڭ زامانىمدىكىلەردۇر، ئاندىن كېيىن، ئۇلارغا يېقىن بولغانلاردۇر، ئاندىن كېيىن، ئۇلارغا يېقىن بولغان ئۈچىنچى ئەسىردىكى كىشىلەردۇر، ئاندىن ئۇلاردىن كېيىن بىر تۈركۈم قەۋملەر كېلىدۇ، ئۇلار سېمىزدۇر، سېمىزلىكنى ياخشى كۆرىدۇ، ئۇلاردىن سورىلىشدىن بۇرۇنلا يالغان گۇۋاھلىق بېرىپ بولىدۇ، تىرمىزى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ياخشىسى، مېنىڭ زامانىمدىكىلەر، ئاندىن قالسا، ئۇلارغا يېقىن بولغانلار، ئاندىن قالسا، ئۇلارغا يېقىن بولغان ئۈچىنچى ئەسىردىكى كىشىلەردۇر، ئاندىن كېيىن، نۇرغۇن قەۋملەر مەيدانغا كېلىدۇكى، ئۇلارنىڭ گۇۋاھلىقى، قەسىمگە، قەسىمى گۇۋاھلىقىغا ئىلگىرلەپ كېتىدۇ، (يەنى، يالغان قەسەم، يالغان گۇۋاھلىق بېرىدۇ) ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

مانا بۇ سەلەپ سالىھ ياخشىلاردۇر،

ئەھلى سۈننى ۋە لجامائەلەردۇر،

ئەقىيدە بىلەن ئىبادەتتە توغرا يول تۇتقانلار،

ئەنە شۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەردۇر.

6422 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنْ غُنْدَرٍ. قالَ ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ أبَا جَمْرَةَ. حَدّثَنِي زَهْدَمُ ابْنُ مُضَرّبٍ. سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ يُحَدّثُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ «إنّ خَيْرَكُمْ قَرْنِي. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ». قالَ عِمْرَانُ: فَلاَ أدْرِي أقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعْدَ قَرْنِهِ، مَرّتَيْنِ أوْ ثَلاَثَةً. «ثُمّ يَكُونَ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ. وَيَخُونُونَ وَلاَ يُتّمَنُونَ. وَيَنْذِرُونَ وَلاَ يُوفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السّمَنُ».

6423 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، بِهَـذَا الأسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِهِمْ: قالَ: لاَ أدْرِي أذَكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ قَرْنَيْنِ أوْ ثَلاَثَةً. وَفِي حَدِيثِ شَبَابَةَ

قالَ: سَمِعْتُ زَهْدَمَ بْنَ مُضَرّبٍ، وَجَاءَنِي فِي حَاجَةٍ عَلَى فَرَسٍ، فَحَدّثَنِي أَنّهُ سَمِعَ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ. وَفِي حَدِيثِ يَحْيَى وَشَبَابَةَ «يَنْذُرُونَ وَلاَ يَفُونَ». وَفِي حَدِيثِ بَهْزٍ «يُوفُونَ» كَمَا قَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ.

6424 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الأُمَوِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنْ قَتَادَة، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِهَذَا الْحَدِيثِ «خَيْرُ هَذِهِ الأُمّةِ الْقَرْنُ الّذِينَ بُعِثْتُ فِيهِمْ، ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ». زَادَ فِي حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ قَالَ: «وَاللّهُ أَعْلَمُ. أَذَكَرَ الثّالِثَ أَمْ لاَ. بِمِثْلِ حَدِيثِ زَهْدَمٍ عَنْ عِمْرَانَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ هِشَامٍ عَنْ قَتَادَةَ «وَيَحْلِفُونَ وَلاَ يُسْتَحْلَفُونَ».

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەڭ ياخشىلىرىڭلار ،ئۇمموتۇمنىڭ ئەڭ ياخشى كىشىللىرى مېنىڭ زامانىمدىكىلەر، ئاندىن كېيىن، ئۇلارغا يېقىن بولغانلار، ئاندىن كېيىن، ئۈچىنچى ئەسىردىكى تابىئىنلارغا يېقىن بولغانلار، يەنى ئەتبائىلار ، ئاندىن كېيىن، شۇنداق قەۋىملەر مەيدانغا چىقىدۇكى، ئۇلار گۇۋاھچىلىققا تەلەپ قىلىنماي تۇرۇپمۇ گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ئامانەتنى ئادا قىلماي، خىيانەت قىلىدۇ، ۋەدە قىلىپ ۋاپا قىلمايدۇ، ئۇلاردا سېمىزلىك ئاشكارا بولىدۇ، (يەنى دىن ئۈچۈن غەم قىلماي، خىزمەت قىلماي سەمرىيدۇ)قەسەم قىلىشى تەلەپ قىلىنمىسمۇ،قەسەم قىلىپ كېتىدۇ،بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6425 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ شُجَاعُ بْنُ مَخْلَدٍ (وَاللّفْظُ لاِءَبِي بَكْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا حُسَيْنٌ (وَهُوَ ابْنُ عَلِيَ الْجُعْفِيّ) عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ السّدّيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ الْبَهِيّ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: سَأَلَ رَجُلٌ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَيّ النّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «الْقَرْنُ الّذِي أَنَا فِيهِ، ثُمّ الثّانِي، ثُمّ الثّالِثُ».

ئائىشە، ئ بىنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن كىشىلەرنىڭ قايسىسى ئەڭ ياخشىسى؟دەپ سورالغاندا مۇنداق دېگە ن: كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىلىرى مېنىڭ ئەسرىمدىكى، مېنىڭ زامانىمدىكى كىشىلەردۇر، يەنى ساھابىلار ئاندىن قالسا، ئىككىنچى ئەسىردىكى كىشىلەر، ئاندىن قالسا، ئۈچىنچى ئەسىردىكى كىشىلەردۇر، (يەنى تابىئىنلار، ئۇلارغا ئەگەشكەن ئەتبائىلاردۇر) ئاندىن كېيىن، نۇرغۇن قەۋىملەر كېلىدۇ، ئۇلاردا ياخشىلىق يوقتۇر، تەبرانى توپلىغان. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرگە ساھابىلىرىمنى ، ئاندىن ئۇلارغا يېقىن بولغان تابىئىنلارنى ، ئاندىن ئۇلارغا يېقىن بولغان ئەتبائىلارنى لازىم تۇتۇشۇڭلارنى ۋەسىيەت قىلىمەن ،ئۇلارنى ھۆرمەتلەڭلار،ئۇلار ئەڭ ياخشى كىشىلەردۇر، ئاندىن كېيىن، يالغانچىلىق ئاشكارا يامراپ كېتىدۇ، ھەتتا، كىشى قەسەم تەلەپ قىلىنمىسمۇ قەسەم قىلىپ كېتىدۇ، گۇۋاھلىق تەلەپ قىلىنمىسمۇ يالغان گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئەر كىشى ئايال كىشى بىلەن يالغۇز، خالىي جايغا چىقمىسۇن، ئۇنداق قىلماي خالىي جايغا چىقسا، ئۈچىنچىسى شەيتان بولىدۇ، (ئاندىن كېيىن، ئۈچىلىسى شەيتان بولىدۇ) سىلەر جامائەتنى لازىم تۇتۇڭلار، تەپرىقچىلىق،

بۈگۈنچىلىكتىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار، ھەققەتەن شەيتان يالغۇز كىشى بىلەن بىللە بولىدۇ، ئىككى كىشىدىن يىراقراق تۇرىدۇ، كىم جەننەتنىڭ ئەڭ ياخشىسىنى ،قاپ ئوتتۇرىسىنى ئىرادە قىلسا، جامائەتنى لازىم تۇتسۇن، (بولۇپمۇ خەلىپە جامائىتىنى لازىم تۇتسۇن) كىمنى ياخشىلىق قىلىشى، خۇرسەن خۇشال قىلسا، يامانلىقى خاپا قىلسا، ئەنە شۇ كىشى مۆئمىندۇر، ئەھمەد 109 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 2354 ـ ھەدىس، تىرمىزى 2091 ـ ،نەسەئى، ھاكىممۇ توپلىغان، سەھىھ.

1149 ـ باب قوله صلى الله عليه وسلم: «لا تأتي مائة سنة وعلى الأرض نفس منفوسة اليوم»

6426 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ مُحمّدُ بْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا. وَقالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا) عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ سُلَيْمَانَ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: صَلّى بِنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ لَيْلَةٍ، صَلاَةَ الْعِشَاءِ، فِي آخِرِ حَيَاتِهِ. فَلَمّا سَلّمَ قَامَ فَقالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ؟ فَإِنّ عَلَى رَأْسِ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا لاَ يَبْقَى مِمّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَحَدٌ». قالَ ابْنُ عُمَرَ: فَوَهَلَ النّاسُ فِي مَقَالَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تِلْكَ، فِيمَا يَتَحَدّثُونَ مِنْ هَذِهِ الأَحَادِيثِ، عَنْ مِائَةِ سَنَةٍ، وَإِنّمَا قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَبْقَى مِمّنْ هُوَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَحَدٌ»، يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَنْخَرِمَ ذَلِكَ الْقَرْنُ.

6427 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَان. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. وَرَوَاهُ اللّيْثُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ. بِإِسْنَادِ مَعْمَرٍ. كَمِثْلِ حَدِيثِهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپاتىدىن بىر ئاي بۇرۇن بىرگە خۇپتەن نامىزىنى ئۇقۇپ بىرىپ مۇنداق دىگەن: بۈگۈنكى بۇ كېچەڭلارغا قانداق قارايسىلەر؟ ھەققەتەن بۇ كېچىدىن باشلاپ 100 يىل توشقاندا يەر يۈزىدە بار بولغان كىشىدىن ھېچكىشى قالمايدۇ، (يەنى 100 يىل توشقاندا شۇئەسىرنىڭ كىشىللىرىنىڭ پۈتۈنلەي تۈگەپ كىتىشىنى مەقسەت قىلغان، راستىنلا 100يىل توشقاندا ساھابىلار قالمىغان)ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6428 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. قالاَ: حَدّثنَا حَجّاجُ بْنُ مُحمّدٍ. قالَ: قالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سمِعَ عَنْ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ، قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِشَهْرٍ: «تَسْأَلُونِي عَنِ السّاعَةِ؟ وَإِنّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّهِ. وَأُقْسِمُ بِاللّهِ مَا عَلَى الأَرْضِ مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ تَأْتِي عَلَيْهَا مِائَةُ سَنَةٍ».

6429 ـ حَدّثَنِيهِ مُحمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا مُحمّدُ بْنُ بَكْرٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، بِهَـذَا الأَسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: قَبْلَ مَوْتِهِ بِشَهْرٍ.

6430 ـ حدّثني يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ وَ مُحمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. كِلاَهُمَا عَنِ الْمُعْتَمِرِ. قالَ ابْنُ حَبِيبٍ: حَدّثنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيمَانَ. قالَ: سَمِعْتُ أَبِي. حَدّثنَا أَبُو نَضْرَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ ذَلِكَ قَبْلَ مَوْتِهِ بِشَهْرٍ. أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ: «مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ، الْيَوْمَ، تَأْتِي عَلَيْهَا مِائَةُ سَنَةٍ، وَهِيَ حَيّةٌ يَوْمَئِذٍ». وَعَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ صَاحِبِ السّقَايَةِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ ذَلِكَ. وَفَسّرَهَا عَبْدُ الرّحْمَنِ قالَ: نَقْصُ الْعُمُرِ.

6431 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ بِالأَسْنَادَيْنِ جَمِيعاً، مِثْلَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر مەندىن قىيامەت توغرىسىدا سورايسىلەر، ھەققەتەن ئۇنىڭ قايىم بۇلىدىغان ۋاقتىنىڭ ئىلمى الله نىڭ دەرگاھىدىدۇر، الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بۈگۈن نەپەسلىنىۋاتقان ھەر قانداق بىر جان ئىگىسىگە ساق 100 يىل كەلمەيدۇ، 100 يىل

كەلگەن شۇ كۈندە ئۇ ھايات قالمايدۇ، (بۇ ھەدىس مۆجىزە بولۇپ، راستىنلا 100 يىل توشقاندا، شۇ ۋاقىتتا بار كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپ كەتكەن، ساھابە ئاخىرلاشقان).مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، سەھىھ.

6432 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أَبُو خَالِدٍ عَنْ دَاوُدَ (وَاللّفْظُ لَهُ). ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيّانَ عَنْ دَاوُدَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ. قَالَ: لَمّا رَجَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِنْ تَبُوكَ، سَأَلُوهُ عَنِ السّاعَةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَأْتِي مِائَةُ سَنَةٍ، وَعَلَى الأَرْضِ نَفْسٌ مَنْفُوسَةٌ الْيَوْمَ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: يەر يۈزىدە بۈگۈن نەپەسلىنىۋاتقان جان ئىگىسى بولىدىكەن، ئۇنىڭغا 100 يىل تولۇق كەلمەي تۇرۇپ يوقۇلۇپ بولىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. راستىنلا 100 يىل توشماي تۇرۇپ شۇ زاماندىكى كىشىلەر ئۆلۈپ تۈگىگەن، بۇ ھەدىستىن خىزىرمۇ ئۆلۈپ بولغان بولىدۇ، خىزىر ھايات دېگەن ھەدىسلەر يالغان ياكى قاتتىق زەئىپتۇر.

6433 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْوَلِيدِ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ، تَبْلُغُ مِائَةَ سَنَةٍ». فَقَالَ سَالِمٌ: تَذَاكَرْنَا ذَلِكَ عِنْدَهُ. إِنّمَا هِيَ كُلّ نَفْسٍ مَخْلُوقَةٍ يَوْمَئِذٍ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۈگۈنكى كۈندە، يەر يۈزىدە بار بولغان نەپەس ئېلىۋاتقان جان ئىگىسىگە 100 يىل كەلمەي تۇرۇپ ئۆلۈپ كېتىدۇ، (بۇ ھەدىسنى ۋاپات تېپىشىدىن بىر ئاي بۇرۇن دېگەن بولۇپ، بۇ مۆجىزە، راستىنلا 100 يىلدىن كېيىن ھىجرىيە 110 ـ يىلى ساھابە قالمىغان). تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئايەت ۋە مۇشۇ ھەدىسنىڭ ئوخشىشىدىكى يەنە بىر سەھىھ ھەدىسنىڭ دەلىلى بىلەن ئالىملار؛ خىزىرمۇ ئۆلۈپ كەتكەن دەپ ئېتىقاد قىلىدۇ، بۇنىڭغا ئايەتمۇ دەلىلدۇر.

1150 ـ باب تحريم سب الصحابة، رضي الله عنهم

6434 2540 ــ 221 حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَسُبّوا أَصْحَابِي. لاَ تَسُبّوا أَصْحَابِي. فَوَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَباً، مَا أَدْرَكَ مُدّ أَحَدِهِمْ، وَلاَ نَصِيفَهُ».

6435 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ. قَالَ: كَانَ بَيْنَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ وَبَيْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ شَيْءٌ. فَسَبّهُ خَالِدٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ تَسُبّوا أَحَداً مِنْ أَصْحَابِي، فَإِنّ أَحَدَكُمْ لَوْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَباً، مَا أَدْرَكَ مُدّ أَحَدِهِمْ وَلاَ نَصِيفَهُ».

6436 ـ حدّثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. جَمِيعاً عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ وَ أَبِي مُعَاوِيَةَ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِمَا. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ شُعْبَةَ وَوَكِيعٍ ذِكْرُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَخَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ.

ئەبۇ سەئىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر مېنىڭ ساھابىلىرىمنى تىللىماڭلار، ئەيىبلىمەڭلار، جېنىم قول ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر بىرىڭلار ئوھۇد تېغىدەك ئالتۇننى سەدىقە قىلىپ، چىقىم قىلسىمۇ ئۇلارنىڭ بىرسىنىڭ بىر كىلوگرام ۋە ئۇنىڭ يېرىمچىلىك يەنى بىر جىڭ ئاشلىق يا خورمىنى سەدىقە ئېھسان قىلغىنىنىڭ ساۋاب ـ دەرىجىسىگىمۇ يېتەلمەيدۇ.

مۇسلىم 4610 ـــ ھەدىس، بۇخارى 3397 ـــ ھەدىس، ئەھمەد 10657 ـــ ھەدىس، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1151 ـ باب من فضائل أويس القرنيّ، رضي الله عنه

6437 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنِي سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ أَنّ أَهْلَ الْكُوفَةِ وَفَدُوا إِلَى عُمَرَ. وَفِيهِمْ رَجُلٌ مِمّنْ كَانَ يَسْخَرُ بِأُوَيْسٍ. فَقَالَ عُمَرُ: هَلْ هَـهُنَا أَحَدٌ مِنَ الْقَرَنِيّينَ؟ فَجَاءَ ذَلِكَ الرّجُلُ. فَقَالَ عُمَرُ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ قَالَ: «إِنّ رَجُلاً يَأْتِيكُمْ مِنَ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ أُوَيْسٌ: لاَ يَدَعُ بِالْيَمَنِ غَيْرَ أُمَ لَهُ. قَدْ كَانَ بِهِ بَيَاضٌ. فَدَعَا اللّهَ فَأَذْهَبَهُ عَنْهُ. إِلاّ مَوْضِعَ الدّينَارِ أَوِ الدّرْهَمِ. فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەرگە يەمەندىن ئۇۋەيس دېيىلىدىغان بىر كىشى كېلىدۇ، ئۇ يەمەندە ئۆزىنىڭ ئانىسىدىن باشقا نەرسە قالدۇرمايدۇ، ئۇ ئانىسىغا بەكمۇ ياخشىلىق قىلاتتى، ئۇنىڭدا ئاق كېسەل بار ئىدى، ئاللاھقا دۇئا قىلغاندىن كېيىن ساقىيىپ، پەقەت بىر دانە تەڭگىنىڭ ئورنىدەكلا جاي قېلىپ قالدى، سىلەردىن بىر كىشى ئۇنىڭغا ئۇچراشسا، سىلەر ئۈچۈن مەغپىرەت سوراپ، دۇئا قىلىپ قويۇشىغا بۇيرۇڭلار، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىستىن، دۇئاسى ئىجاۋەت بولغۇدەك، سالىھ ياخشى كىشىدىن دۇئا ئېلىش مۇھىمدۇر.

6438 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ سَلَمَةَ) عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيّ، بِهَـذَا الأَسْنَادِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ قَالَ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ خَيْرَ التّابِعِينَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ أُوَيْسٌ. وَلَهُ وَالِدَةٌ. وَكَانَ بِهِ بَيَاضٌ. فَمُرُوهُ فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن تابىئىنلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئۇۋەيس دېيىلىدىغان كىشىدۇر، ئۇنىڭ بىر ئانىسى بولۇپ، ئۇ ئانىسىغا بەكلا ياخشىلىق قىلىدۇ، ئەگەر ئۇ، ئاللاھقا قەسەم قىلسا، ئەلۋەتتە قەسەمگە ۋاپا قىلىدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭ قەسەمگە ۋاپا قىلدۇرىدۇ، ئۇنىڭ ئاق كېسىلى بار بولۇپ، ئاللاھقا دۇئا قىلسا، ئۇنى ئۇ كېسەلدىن ساقايتىۋېتىدۇ، پەقەت بىر تەڭگە مىقداردا قېلىپ قالىدۇ، ئەگەر ئۇ سىلەرگە ئۇچراشسا، ئۇنى سىلەرگە مەغپىرەت سوراپ، دۇئا قىلىپ قويۇشقا بۇيرۇڭلار، مۇسلىم 4612 ـــ ھ، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6439 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) ـــ وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى ـــ حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ، قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ، إِذَا أَتَى عَلَيْهِ أَمْدَادُ أَهْلِ الْيَمَنِ، سَأَلَهُمْ: أَفِيكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ حَتّى أَتَى عَلَى أُوَيْسٍ. فَقَالَ: أَنْتَ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: مِنْ مُرَادٍ ثُمّ مِنْ قَرَنٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَكَانَ بِكَ بَرَصٌ فَبَرَأْتَ مِنْهُ إِلاّ مَوْضِعَ دِرْهَمٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: لَكَ وَالِدَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ، ثُمّ مِنْ قَرَنٍ. كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلاّ مَوْضِعَ دِرْهَمٍ. لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرّ. لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّهِ لأَبَرّهُ. فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ». فَاسْتَغْفِرْ لِي. فَاسْتَغْفَرَ لَهُ. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: الْكُوفَةَ. قَالَ: أَلاَ أَكْتُبُ لَكَ إِلَى عَامِلِهَا؟ قَالَ: أَكُونُ فِي غَبْرَاءِ النّاسِ أَحَبّ إِلَيّ.
قَالَ: فَلَمّا كَانَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ حَجّ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِهِمْ. فَوَافَقَ عُمَرَ. فَسَأَلَهُ عَنْ أُوَيْسٍ. قَالَ: تَرَكْتُهُ رَثّ الْبَيْتِ قَلِيلَ الْمَتَاعِ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ ثُمّ مِنْ قَرَنٍ. كَانَ بِهِ

بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ. إلاّ مَوْضِعَ دِرْهَمٍ. لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌ. لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّهِ لأَبَرَّهُ. فَإنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ». فَأَتَى أُوَيْساً فَقَالَ: اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: أَنْتَ أَحْدَثُ عَهْداً بِسَفَرٍ صَالِحٍ فَاسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: أَنْتَ أَحْدَثُ عَهْداً بِسَفَرٍ صَالِحٍ. فَاسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: لَقِيتَ عُمَرَ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَاسْتَغْفَرَ لَهُ. فَفَطِنَ لَهُ النّاسُ. فَانْطَلَقَ عَلَى وَجْهِهِ. قَالَ أُسَيْرٌ: وَكَسَوْتُهُ بُرْدَةً. فَكَانَ كُلّمَا رَآهُ إنْسَانٌ قَالَ: مِنْ أَيْنَ لأُوَيْسٍ هَذِهِ الْبُرْدَةُ؟.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەرگە يەمەندىن ئۇۋەيس دېيىلىدىغان بىر كىشى كېلىدۇ، ئۇ يەمەندە ئۆزىنىڭ ئانىسىدىن باشقا نەرسە قالدۇرمايدۇ، ئۇ ئانىسىغا بەكمۇ ياخشىلىق قىلاتتى، ئۇنىڭدا ئاق كېسەل بار ئىدى، ئاللاھقا دۇئا قىلغاندىن كېيىن ساقىيىپ، پەقەت بىر دانە تەڭگىنىڭ ئورنىدەكلا جاي قېلىپ قالدى، سىلەردىن بىر كىشى ئۇنىڭغا ئۇچراشسا، سىلەر ئۈچۈن مەغپىرەت سوراپ، دۇئا قىلىپ قويۇشىغا بۇيرۇڭلار،

1152 ـ باب وصية النبيّ صلى الله عليه وسلم بأهل مصر

6440 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي حَرْمَلَةُ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونَ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي حَرْمَلَةُ (وَهُوَ ابْنُ عِمْرَانَ التّجِيبِيّ) عَنْ عَبْدِ الرّحمَنِ بْنِ شُمَاسَةَ الْمَهْرِيّ . قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّكُمْ سَتَفْتَحُونَ أَرْضاً يُذْكَرُ فِيهَا الْقِيرَاطُ. فَاسْتَوْصُوا بِأَهْلِهَا خَيْراً. فَإنّ لَهُمْ ذِمّةً وَرَحِماً. فَإذَا رَأَيْتُمْ رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلاَنِ فِي مَوْضِعِ لَبِنَةٍ فَاخْرُجْ مِنْهَا».

6441 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. سَمِعْتُ حَرْمَلَةَ الْمِصْرِيّ يُحَدّثُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ شُمَاسَةَ، عَنْ أَبِي بَصْرَةَ، عَنْ أَبِي ذَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّكُمْ سَتَفْتَحُونَ مِصْرَ. وَهِيَ أَرْضٌ يُسَمّى فِيهَا الْقِيرَاطُ. فَإذَا فَتَحْتُمُوهَا فَأَحْسِنُوا إلَى أَهْلِهَا. فَإنّ لَهُمْ ذِمّةً وَرَحِماً. أَوْ قَالَ: «ذِمّةً وَصِهْراً. فَإذَا رَأَيْتَ رَجُلَيْنِ يَخْتَصِمَانِ فِيهَا فِي مَوْضِعِ لَبِنَةٍ، فَاخْرُجْ مِنْهَا». قَالَ: فَرَأَيْتُ عَبْدَ الرّحمَنِ بْنَ شُرَحْبِيلَ بْنِ حَسَنَةَ وَأَخَاهُ رَبِيعَةَ، يَخْتَصِمَانِ فِي مَوْضِعِ لَبِنَةٍ، فَخَرَجْتُ مِنْهَا.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەر پات يېقىندا بىر شەھەرنى ئىشغال قىلىسىلەر، ئۇ جايدا قىيرات دەپ ئاتىلىدىغان بىر زېمىن باردۇر، سىلەر ئۇ شەھەرنى ئىشغال قىلساڭلار، ئۇنىڭ ئەھلىگە ياخشىلىقنى تەۋسىيە قىلىڭلار، ھەقىقەتەن ئۇلار ئۈچۈن ئەھدە، زىممە، كېپىللىك بار، ئەھدىسىدە تۇرۇش، رەھىم قىلىپ، كۆيۈنۈش بار. ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇ زەرگە؛ سەن بىر تال قىشنىڭ ئورنىچىلىك ئورۇن توغرىسىدا داۋالاشقان ئىككى كىشىنى كۆرسەڭ، ئۇلارغا ھۆكۈم قىلىپ قويماي، بۇ داۋادىن ياكى شۇجايدىن يېنىپ چىققىن دېدى، (يەنى قىيامەت يېقىنلاشقاندا، ھاكىم بولما دېدى) ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛(راستىنلا شۇ شەھەر ئىشغال قىلىندى) مەن ئىبنى شۇرەھبىل بىلەن ئۇنىڭ قېرىندىشىنىڭ بىر تال قىشنىڭ ئورنىچىلىك ئورۇن توغرىسىدا داۋالاشقىنىنى كۆرۈپ، ئۇ جايدىن يېنىپ چىقتىم دېدى.ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1153 ـ باب فضل أهل عمان ئۇممان ئەھلىنىڭ پەزىلىتى

6442 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورِ. حَدّثنَا مَهْدِيّ بْنُ مَيْمُونِ عَنْ أَبي الْوَازِعِ، جَابِرِ ابْنِ عَمْرِو الرّاسِبِيّ. سَمِعْتُ أَبَا بَرْزَةَ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً إِلَىَ حَي مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ. فَسَبّوهُ وَضَرَبُوهُ. فَجَاءَ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ أَنّ أَهْلَ عُمَانَ أَتَيْتَ، مَا سَبّوكَ وَلاَ ضَرَبُوكَ».

ئەبۇبەرزەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىركىشىنى ئەرەپ قەبىلىلىرىدىن بىر قەبىلىگە ئەۋەتسە، ئۇلار ئۇنى تىللاپ ئۇرۇپتۇ، ئاندىن ئۇكىشى رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا قايتىپ كىلىپ ئىشلارنى خەۋەر قىلغاندا، رەسۇلۇللاھ: ئەگەر سەن ئۇممان ئەھلىگە بارغان بولساڭ، ئۇلار سىنى تىللىمايتتى، ھەم ئۇرمايتتى دېگەن ئىدى.

1154 ـ باب ذكر كذاب ثقيف ومبيرها سۇقەيف قەبىلىسىدىن چىقىدىغان كاززاپ بىلەن پىتنە ـ پاساتچى توغرىسىدا

6443 ـ حدّثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ إِسْحَقَ الْحَضْرَمِيّ). أَخْبَرَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ عَنْ أَبي نَوْفَلٍ. رَأَيْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ الزّبَيْرِ عَلَىَ عَقَبَةِ الْمَدِينَةِ. قَالَ: فَجَعَلَتْ قُرَيْشٌ تَمُرّ عَلَيْهِ وَالنّاسُ. حَتّىَ مَرّ عَلَيْهِ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ. فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكَ، أَبَا خُبَيْبٍ السّلاَمُ عَلَيْكَ، أَبَا خُبَيْبٍ أَمَا وَاللّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا. أَمَا وَاللّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا. أَمَا وَاللّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا. أَمَا وَاللّهِ إِنْ كُنْتَ، مَا عَلِمْتُ، صَوّاماً. قَوّاماً. وَصُولاً لِلرّحِمِ. أَمَا وَاللّهِ لأُمّةٌ أَنْتَ أَشَرّهَا لأُمّةٌ خَيْرٌ. ثُمّ نَفَذَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ. فَبَلَغَ الْحَجّاجَ مَوْقِفُ عَبْدِ اللّهِ وَقَوْلُهُ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَأُنْزِلَ عَنْ جِذْعِهِ. فَأُلْقِيَ فِي قُبُورِ الْيَهُودِ. ثُمّ أَرْسَلَ إِلَىَ أُمّهِ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ. فَأَبَتْ أَنْ تَأْتِيَهُ. فَأَعَادَ عَلَيْهَا الرّسُولَ: لَتَأْتِيَنّي أَوْ لأَبْعَثَنّ إِلَيْكِ مَنْ يَسْحَبُكِ بِقُرُونِكِ. قَالَ: فَأَبَتْ وَقَالَتْ: وَاللهِ لاَ آتِيكَ حَتّىَ تَبْعَثَ إِلَيّ مَنْ يَسْحَبُنِي بِقُرُونِي. قَالَ: فَقَالَ: أَرُونِي سِبْتَيّ. فَأَخَذَ نَعْلَيْهِ. ثُمّ انْطَلَقَ يَتَوَذّفُ. حَتّىَ دَخَلَ عَلَيْهَا. فَقَالَ: كَيْفَ رَأَيْتِنِي صَنَعْتُ بِعَدُوّ اللّهِ؟ قَالَتْ: رَأَيْتُكَ أَفْسَدْتَ عَلَيْهِ دُنْيَاهُ، وَأَفْسَدَ عَلَيْكَ آخِرَتَكَ. بَلَغَنِي أَنّكَ تَقُولُ لَهُ: يَا ابْنَ ذَاتِ النّطَاقَيْنِ أَنَا، وَاللّهِ ذَاتُ النّطَاقَيْنِ. أَمّا أَحَدُهُمَا فَكُنْتُ أَرْفَعُ بِهِ طَعَامَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَطَعَامَ أَبِي بَكْرٍ مِنَ الدّوَابّ. وَأَمّا الآخَرُ فَنِطَاقُ الْمَرْأَةِ الّتِي لاَ تَسْتَغْنِي عَنْهُ. أَمَا إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدّثَنَا: «أَنّ فِي ثَقِيفٍ كَذّاباً وَمُبِيراً» فَأَمّا الْكَذّابُ فَرَأَيْنَاهُ. وَأَمّا الْمُبِيرُ فَلاَ إِخَالُكَ إِلاّ إِيّاهُ. قَالَ: فَقَامَ عَنْهَا وَلَمْ يُرَاجِعْهَا.

مۇئاۋىيەئىبنى مۇسلىم رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى مەدىنىنىڭ داۋىنىدا كۆردۈم، (يەنى ھەججاج تەرپىدىن دارغا ئېسىلغانىنى كۆردۈم)قۇرەيشلەر ۋە ئۇلاردىن باشقا كىشىلەر ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈشكە باشلىدى، ئۇنىڭ يېنىدىن ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆتۈپ، ئۇنىڭ يېنىدا توختاپ ئۈچ قېتىم:ئەسسالامۇ ئەلەيكە ئى ئەبۇخۇبەيب!دېدى، يەنە ئۈچ قېتىم؛الله بىلەن قەسەمكى، مەن سىنى مۇشۇنىڭدىن (يەنى ئاۋۇ يامان كىشىلەرگە خىلاپلىق قىلىپ مۇشۇنداق ئاقىبەتكە قېلىشىڭدىن)توسقان ئىدىم دېدى، ئاندىن يەنە؛ الله بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن سەن مىنىڭ بىلىشىمچە كۆپ رۇزا تۇتقۇچى، كېچىسى قىيامدا تۇرغۇچى، سىلە ـ رەھىمنى ئۇلىغۇچى ئىدىڭ، سەن يامان سانىلىپ قالغان بۇ ئۇممەت، (سىنى يامان كىشى ھىساپلىغان بۇ ئۇممەت) ئەڭ يامان ئۇممەتتۇر، يەنەبىرخاتىردە كىنايە قىلىپ ئەڭ ياخشى ئۇممەتتۇر دەپ قويغان، ئاندىن ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يولىغا راۋان بولدى، ئۇنىڭ تۇرىشى، پوزىتسىسى ۋە سۆزلىرى ھەججاجغا يېتىۋىدى، ئاندىن ھەججاج ئىبنى زۇبەيرنى چۈشىرىۋىتىشكە كىشى ئەۋەتتى، ئاندىن ئۇ دارغا ئېسىلغان شاختىن چۈشۈرۈلۈپ،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

يەھۇدىيلەر قەبرىستانلىقىغا تاشلاندى، ئاندىن ھەججاج ئۇنىڭ ئانىسى ئەسمائەگە كىشى ئەۋەتتى، ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇنىڭ قېشىغا بېرىشقا ئۇنىمىدى، ئاندىن ئۇ قايتا كىشى ئەۋەتىپ: يا ئۆزۈڭ كىلىسەن ياكى مەن ساڭا، سىنى ئۆرىمە چاچلىرىڭدىن سۆرەپ ئېلىپ كىلىدىغان كىشىلەرنى ئەۋەتىمەن دېدى، ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھايەنە بېرىشقا ئۇنىماي؛الله بىلەن قەسەمكى، سەن ماڭا ئۆرىمە چاچلىرىمدىن سۆرەپ ئېلىپ بارىدىغان كىشىلەرنى ئەۋەتمىگىچە قېشىڭغا ھەرگىز بارمايمەن دېدى، ئاندىن ھەججاج؛ئايىقىمنى ئېلىپ كىلىڭلار دەپ، ئايىقنى ئېلىپ، ئۇششاق چامداپ، كىبىرى قىلىپ مېڭىپ، ئەسمائنىڭ قېشىغا كىرىپ كىلىپ؛ ماڭا قانداق قارايسەن؟ الله نىڭ دۈشمىنىگە قانداقراق قىلدىم؟دېدى، ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھا؛مىنىڭ قارىشىمچە سەن ئۇنىڭ (يەنى ئوغلۇمنىڭ)بۇ دۇنيالىقىنى بۇزدۇڭ، ئۇ سىنىڭ ئاخىرەتلىكىڭنى بۇزدى، ئاڭلىشىمچە سەن ئۇنى؛ ئى زاتىننىتاقەيننىڭ ئوغلى دەپسەن، الله بىلەن قەسەمكى، ھەققەتەن مەن راستىنلا ئىككى دانە بەلۋاغنىڭ ئىگىسى، ئۇنىڭ بىرىگە كەلسەك، مەن ئۇبەلۋاغ بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ ۋە ئەبۇبەكرىنىڭ تامقىنى ئۇلاغقا ئارتىپ كۆتۈرگەن ئىدىم، يەنە بىرىگە كەلسەك، ئايال كىشى ئۇنىڭدىن بىھاجەت بولالمايدۇ، رەسۇلۇللاھ بىزگە:« سۇقەيف قەبىلىسى ئىچىدە بىر كاززاپ بىلەن پىتنە ـ پاساد تېرىغۇچى يامان كىشى بولىدۇ»دىگەن ئىدى، يالغانچى كاززاپنىغۇ كۆردۇق، پىتنە ـ پاساد تېرىغۇچى يامان كىشىنى بولسا، سەن شۇمىكى دەپ گۇمان قىلىمەن دېدى، ھەججاج ئۇنىڭغا گەپ ـ سۆز قايتۇرماي چىقىپ كەتتى.

ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسمائ،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن سۇقەيىپ قەبىلىسىدە كاززاپ بار، ۋە كىشىلەر ئارىسىدا زۇلۇم قىلغۇچى، پاساد تېرىغۇچى كىشى بار دېدى، (ئىبنى ئەسەمەت؛ كاززاپ بولسا، مۇختار ئىبنى ئەبۇ ئۇبەيدە، ئۇ پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان كاززاپ ئىدى، مۇبىر پاسادچى بولسا، ھەججاج ئىبنى يۇسۇف شۇ ،دېدى.ھىشامدىن؛ كىشىلەر ھەججاج زۇلۇم قىلىپ ئۆلتۈرگەن ئادەملەرنى ڭ ساننى ساناپ، 120000 ئادەم چىقارغان دىيىلدى) تىرمىزى 2146 _ ھەدىس، مۇسلىم 4617 _ ھەدىس، ئەھمەد 25735 _ ھەدىس، سەھىھ.

1155 ـ باب فضل فارس پارس ئەھلىنىڭ پەزىلىتى

6444 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ جَعْفَرٍ الْجَزَرِيّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ كَانَ الدّينُ عِنْدَ الثّرَيّا لَذَهَبَ بِهِ رَجُلٌ مِنْ فَارِسَ ــــ أَوْ قَالَ ــــ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسَ. حَتّىَ يَتَنَاوَلَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر دىن، ئىمان ھۆكە يۇلتۇزدا بولغان بولسا، ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا پارىسلىقلارنىڭ باللىرىدىن بىر كىشى بېرىپ، ئىماننى ئېلىپ كېلەتتى.(بۇ ھەدىستە پارىسلاردىن بولغان مۇسۇلمانلارنىڭ پەزىلىتىدىن باشقا مۇھىم بىر سىرلىق ئىشارەت باردۇر، ئۇ بولسمۇ، يۇلتۇزلار ئارا، پىلانىتلار ئارا ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلىشتۇر، بۇ ئىشارەتتىن ئېلىنغان دەلىلدۇر.

6445 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحمّدٍ) عَنْ ثوْرٍ، عَنْ أبي الْغَيْثِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قالَ: كُنّا جُلُوساً عِنْدَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. إذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ. فَلمّا قرَأَ: {وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمّا يَلْحَقُوا بِهِمْ} (26الجمعة 3). قالَ رَجُلٌ: مَنْ هَؤُلاَءِ يَا رَسُولَ اللّهِ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. حَتّى سَأَلَهُ مَرّةً أوْ مَرّتَيْنِ أوْ ثَلاَثاً. قالَ: وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيّ. قالَ: فَوَضَعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ، ثُمّ قالَ: «لَوْ كَانَ الإيمَانُ عِنْدَ الثّرَيّا، لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلاَءِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇغلۇق ئىدۇق، تۇيۇقسىز سۇرە جۇمئە نازىل قىلىندى، « ھەمدە (پەيغەمبەرنى) تېخى ئۇلارنىڭ زامانىدا بولمىغان (كېيىن كېلىدىغان) ئىككىنچى بىر قەۋمگە (يەنى قىيامەتكىچە كېلىدىغان مۇسۇلمانلارغا) ئەۋەتتى (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكى زامانداشلىرىغىلا ئەمەس، بەلكى قىيامەتكىچە كېلىدىغان كىشلەرگىمۇئومۇمىيدۇر)، الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. »(سۇرە جۇمئە 3 ـ)دىگەن ئايەت نازىل بولغاندا، ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار كىملەر؟دەپ سوردى، ئارىمىزدا سەلمان پارىسمۇ بار ئىدى، رەسۇلۇللاھ قولىنى سەلماننىڭ ئۈستىگە قويۇپ تۇرۇپ : ئەگەر ئىمان يەكە يۇلتۇزدا بولغان بولسا، ئەلۋەتتە ئۇنى ئەنە ئاۋۇ پارىسلىقلاردىن بولغان ئەرلەر ئالغان بولاتتى،دېدى. بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، تىرمىزى توپلى، سەھىھ.

1156 ـ باب قوله صلى الله عليه وسلم: «الناس كإبل مائة، لا تجد فيها راحلة»

6446 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ ــ وَاللّفْظُ لِمُحَمّدٍ ــ (قالَ عَبْدٌ: أخْبَرنَا. وَقالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَجِدُونَ النّاسَ كَإبِلٍ مِائَةٍ، لاَ يَجِدُ الرّجُلُ فِيهَا رَاحِلَةً»

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن كىشلەر يۈزلەرچە تۆگىگە ئوخشايدۇ، سەن شۇنچە كۆپ تۆگىلەر ئارىسىدىن سەپەرگە يارامىلىق ياخشى بىر تۆگىنىمۇ تاپالمىغىلى تاس ــ تاس قالىسەن (يەنى بىرەرسىنى ئاران تەستە تاپالايسەن). ھازىر قى كىشلەردىن،ياخشى،يارامىلىقى 1000دىن بىرسى باردۇر.) ئەھمەد،بەيھەقى،تىرمىزى،ئىبنى ماجە توپلىغ، سەھىھ.

47 ـ كتاب البر والصلة والاداب

ئەدەپ ـ ئەخلاقنىڭ، سىلە ـ رەھىم قىلىشنىڭ كىتابى

1157 ـ *باب برّ الوالدين، وأنهما أحق به* ئاتا ـ ئانىلارغا ياخشىلىق قىلىش توغرىسىدا

6447 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَمِيلِ بْنِ طَرِيفٍ الثَّقَفِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: مَنْ أَحَقّ النّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: «أُمّكَ» قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمّ أُمّكَ» قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمّ أُمّكَ» قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمّ أَبُوكَ».

وَفِي حَدِيثِ قُتَيْبَةَ: مَنْ أَحَقّ بِحُسْنِ صِحَابَتِي؟ وَلَمْ يَذْكُرِ النّاسَ.

6448 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَنْ أَحَقّ بِحُسْنِ الصّحْبَةِ؟ قَالَ «أُمّكَ. ثُمّ أُمّكَ. ثُمّ أُمّكَ. ثُمّ أَبُوكَ. ثُمّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ».

6449 ـ6450 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عُمَارَةَ وَ ابْنِ شُبْرُمَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ. وَزَادَ: فَقَالَ: «نَعَمْ: وَأَبِيكَ لَتُنَبّأَنّ».

مۇئاۋىيە ئىبنى ھەيدەت، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، بىر كىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ياخشىلىق قىلىش سۆھبىتىمگە كىم ئەڭ ھەقلىقراق؟دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشىلىق قىلىشتا ئاۋۋال ئاناڭغا، ئاندىن يەنە ئاناڭغا، ئاندىن يەنىلا ئاناڭغا قىل، ئاندىن كېيىن داداڭغا ئاندىن يېقىن تۇغقانلارغا، ئاندىن يېقىنلارغا قىلغىن.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ھاكىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، بۇ سەھىھ ھەدىستىن ئانا شۇنداق ئۇلۇغ، ھەققى چوڭدۇر، شۇنداقلا دادىغا قارىغاندا ئايال كىشى بولغان ئانىنى رازى قىلماق تەس، بۇنى دادىلار چۈشەنسەڭلار. سەئىد مۇجاشئى، ئەبۇ رەمسە ئۇسامەت ئىبنى شەرىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ياخشىلىقنى ئاناڭغا، ئاندىن داداڭغا، ئاندىن ئاچا ـ سىڭىل ھەمشىرەڭگە، ئاندىن ئاكا ـ ئىنىڭگە، ئاندىن ساڭا يېقىن بولغانلارغا ، ئاندىن يېقىنلارغا، ئۇلاردىن تۆۋەنلەرگە قىلغىن، ئەبۇ يەئلا، تەبرانى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ، بۇ تەرتىپنى بۇزماڭلار، ئىشلار ياخشى بولىدۇ.

6451 ـ6452 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا يَحْيَى (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ الْقَطّانَ) عَنْ سُفْيَانَ وَ شُعْبَةَ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَبِيبٌ عَنْ أَبِي الْعَبّاسِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَسْتَأْذِنُهُ فِي الْجِهَادِ. فَقَالَ: «أَحَيّ وَالِدَاكَ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ «فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ».

6453 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي إِسْحَقَ. ح وَحَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِي الْجُعْفِيّ عَنْ زَائِدَةَ، كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، جَمِيعاً عَنْ حَبِيبٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

6454 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَنّ نَاعِماً، مَوْلَى أُمّ سَلَمَةَ حَدّثَهُ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: أَقْبَلَ رَجُلٌ إِلَى نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: أُبَايِعُكَ عَلَى الْهِجْرَةِ وَالْجِهَادِ، أَبْتَغِي الأَجْرَ مِنَ اللّهِ. قَالَ «فَهَلْ مِنْ وَالِدَيْكَ أَحَدٌ حَيّ؟» قَالَ: نَعَمْ. بَلْ كِلاَهُمَا. قَالَ «فَتَبْتَغِي الأَجْرَ مِنَ اللّهِ؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ «فَارْجِعْ إِلَى وَالِدَيْكَ فَأَحْسِنْ صُحْبَتَهُمَا».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى كېلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن جىھاد قىلىشقا رۇخسەت سورىغاندا، ئاتا ـ ئاناڭ ھاياتمۇ؟دېدى، ئۇ: ھەئە ھايات دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەگەر ئاتا ـ ئاناڭ ھايات بولسا، سەن شۇلار ھەققىدە جىھاد قىلغىن، يەنى ئاتا ـ ئاناڭغا ياخشىلىق

قىلغىن،يەنەبىرخاتىردە؛ ئاتا ـ ئاناڭنىڭ قېشىغا قايتىپ بېرىپ، ئۇلارغا ياخشىلىق قىلغىن دېگەن، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. ئالىملار بۇ ھەدىسىدىن مۇجاھىد، ئاتا ــ ئانىسى ياخشى تەقۋا كىشىلەر بولسا، رۇخسەت، ئىزنى بىلەن جەڭگە چىقىدۇ، چۈنكى، ئاتا ــ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىش پەرز ئەيىندۇر، ئەگەر ئەسكەر يېتىشمىسە، ياكى دۈشمەن باستۇرۇپ كىرسە، بىز ھۇجۇم قىلماي، ئۇلارنىڭ ھۇجۇمىغا مۇداپىئە قىلساق، ئۇ چاغدا بالا، ئاتا ــ ئانىسىدىن، قول خوجايىندىن، ئايال ئېرىدىن رۇخسەت ئىزنى سورىماي، جەڭگە مۇداپىئەگە ئاتلىنىدۇ، دېگەن.

1158 ـ باب تقديم برّ الوالدين على التطوع بالصلاة، وغيرها

6455 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فرّوخَ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قَالَ: كَانَ جُرَيْجٌ يَتَعَبّدُ فِي صَوْمَعَةٍ. فَجَاءَتْ أُمّهُ. قَالَ حُمَيْدٌ: فَوَصَفَ لَنَا أَبُو رَافِعٍ صِفَةَ أَبِي هُرَيْرَةَ لِصِفَةِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أُمّهُ حِينَ دَعَتْهُ. كَيْفَ جَعَلَتْ كَفّهَا فَوْقَ حَاجِبِهَا. ثُمّ رَفَعَتْ رَأْسَهَا إِلَيْهِ تَدْعُوهُ. فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ، أَنَا أُمّكَ. كَلّمْنِي. فَصَادَفَتْهُ يُصَلّي. فَقَالَ: اللّهُمّ. أُمّي وَصَلاَتِي. فَاخْتَارَ صَلاَتَهُ. فَرَجَعَتْ ثُمّ عَادَتْ فِي الثّانِيَةِ. فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ أَنَا أُمّكَ. فَكَلّمْنِي. قَالَ: اللّهُمّ أُمّي وَصَلاَتِي. فَاخْتَارَ صَلاَتَهُ. فَقَالَتْ: اللّهُمّ إِنّ هَـٰذَا جُرَيْجٌ. وَهُوَ ابْنِي. وَإِنّي كَلّمْتُهُ فَأَبَىٰ أَنْ يُكَلّمَنِي. اللّهُمّ فَلاَ تُمِتْهُ حَتّىٰ تُرِيَهُ الْمُومِسَاتِ. قَالَ: وَلَوْ دَعَتْ عَلَيْهِ أَنْ يُفْتَنَ لَفُتِنَ. قَالَ: وَكَانَ رَاعِي ضَأْنٍ يَأْوِي إِلَىٰ دَيْرِهِ. قَالَ: فَخَرَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْقَرْيَةِ فَوَقَعَ عَلَيْهَا الرّاعِي. فَحَمَلَتْ فَوَلَدَتْ غُلاَماً. فَقِيلَ لَهَا: مَا هَذَا؟ قَالَتْ: مِنْ صَاحِبِ هَذَا الدّيْرِ. قَالَ فَجَاءُوا بِفُؤُوسِهِمْ وَمَسَاحِيهِمْ. فَنَادَوْهُ فَصَادَفُوهُ يُصَلّي. فَلَمْ يُكَلّمْهُمْ. قَالَ: فَأَخَذُوا يَهْدِمُونَ دَيْرَهُ. فَلَمّا رَأَىٰ ذَلِكَ نَزَلَ إِلَيْهِمْ. فَقَالُوا لَهُ: سَلْ هَذِهِ. قَالَ: فَتَبَسّمَ ثُمّ مَسَحَ رَأْسَ الصّبِيّ فَقَالَ: مَنْ أَبُوكَ؟ قَالَ: أَبِي رَاعِي الضّأْنِ. فَلَمّا سَمِعُوا ذَلِكَ مِنْهُ قَالُوا: نَبْنِي مَا هَدَمْنَا مِنْ دَيْرِكَ بِالذّهَبِ وَالْفِضّةِ. قَالَ: لاَ. وَلَـٰكِنْ أَعِيدُوهُ تُرَاباً كَمَا كَانَ. ثُمّ عَلاَهُ.

6456 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَمْ يَتَكَلّمْ فِي الْمَهْدِ إِلاّ ثَلاَثَةٌ: عِيسَىٰ ابْنُ مَرْيَمَ. وَصَاحِبُ جُرَيْجٍ. وَكَانَ جُرَيْجٌ رَجُلاً عَابِداً. فَاتّخَذَ صَوْمَعَةً. فَكَانَ فِيهَا. فَأَتَتْهُ أُمّهُ وَهُوَ يُصَلّي. فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ فَقَالَ: يَا رَبّ أُمّي وَصَلاَتِي. فَأَقْبَلَ عَلَىٰ صَلاَتِهِ. فَانْصَرَفَتْ. فَلَمّا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلّي. فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ فَقَالَ: يَا رَبّ أُمّي وَصَلاَتِي. فَأَقْبَلَ عَلَىٰ صَلاَتِهِ. فَانْصَرَفَتْ. فَلَمّا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلّي. فَقَالَتْ: يَا جُرَيْجُ فَقَالَ: أَيْ رَبّ أُمّي وَصَلاَتِي. فَأَقْبَلَ عَلَىٰ صَلاَتِهِ فَقَالَتْ: اللّهُمّ لاَ تُمِتْهُ حَتّىٰ يَنْظُرَ إِلَىٰ وُجُوهِ الْمُومِسَاتِ. فَتَذَاكَرَ بَنُو إِسْرَائِيلَ جُرَيْجاً وَعِبَادَتَهُ. وَكَانَتِ امْرَأَةٌ بَغِيّ يُتَمَثّلُ بِحُسْنِهَا. فَقَالَتْ: إِنْ شِئْتُمْ لأَفْتِنَنّهُ لَكُمْ. قَالَ: فَتَعَرّضَتْ لَهُ فَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهَا. فَأَتَتْ رَاعِياً كَانَ يَأْوِي إِلَىٰ صَوْمَعَتِهِ فَأَمْكَنَتْهُ مِنْ نَفْسِهَا. فَوَقَعَ عَلَيْهَا. فَحَمَلَتْ. فَلَمّا وَلَدَتْ. قَالَتْ: هُوَ مِنْ جُرَيْجٍ. فَأَتَوْهُ فَاسْتَنْزَلُوهُ وَهَدَمُوا صَوْمَعَتَهُ وَجَعَلُوا يَضْرِبُونَهُ. فَقَالَ: مَا شَأْنُكُمْ؟ قَالُوا: زَنَيْتَ بِهَـٰذِهِ الْبَغِيّ. فَوَلَدَتْ مِنْكَ. فَقَالَ: أَيْنَ الصّبِيّ؟ فَجَاءُوا بِهِ فَقَالَ: دَعُونِي حَتّىٰ أُصَلّيَ. فَصَلّىٰ. فَلَمّا انْصَرَفَ أَتَى الصّبِيّ فَطَعَنَ فِي بَطْنِهِ. وَقَالَ: يَا غُلاَمُ مَنْ أَبُوكَ؟ قَالَ: فُلاَنٌ الرّاعِي. قَالَ: فَأَقْبَلُوا عَلَىٰ جُرَيْجٍ يُقَبّلُونَهُ وَيَتَمَسّحُونَ بِهِ. وَقَالُوا: نَبْنِي لَكَ صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ: لاَ. أَعِيدُوهَا مِنْ طِينٍ كَمَا كَانَتْ. فَفَعَلُوا.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۆشۈكتە تۇرۇپ، تېخى تىل چىقماي تۇرۇپ پەقەت ئۈچ بالا سۆز قىلدى، بىرسى، ئەيسا ئەلەيھىسسالام، (بۇ ئايەتتە ئوچۇق سۆزلەنگەن)، ئىككىنچىسى بەنى ئىسرائىللار ئىچىدە جۇرەيج ئىسىملىك بىر ئابىد بار ئىدى، ئۇنىڭ ئىبادەت خانىسىغا ئانىسى كېلىپ، ئۇنى چاقىردى، (گەرچە ئۇلارنىڭ دىنىدا نەپلە ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئانىسى چاقىرسا جاۋاب بېرىش دۇرۇس بولسىمۇ، بۇ بىزنىڭ ئىسلام دىنىمىزدا ئەمەلدىن قالدى، دۇرۇس ئەمەس) ئۇ ئانامغا جاۋاب بېرەيمۇ؟ ياكى نامازنى ئوقۇۋېرەيمۇ؟ دەپ نامازغا تۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئانىسى ئى ئاللاھ! ئۇنىڭغا زىناخور پاھىشۋازنىڭ يۈزىنى كۆرسەتمىگىچە ئۇنى ئۆلتۈرمىگىن دەپ دۇئا قىلدى، (ئەگەر زىنا قىلىشقا دۇئا قىلغان بولسا

قىلىپ سالاتنى)، جۇرەيج ئىبادەت قىلىدىغان تاغ ئۈستىدىكى كەپىسىدە ئىدى، بىر ئايال كېلىپ، ئۆزىنى ئۇنىڭغا تەڭلەپ سۆز قىلدى، جۇرەيج، ئاللاھدىن قورقۇپ ئۇنىمىدى، ئاندىن ئۇ ئايال شۇ جايدىكى پادىچىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا ئۆزىنى تۇتۇپ بەردى، يەنى زىنا قىلدى، ئاندىن ئۇ بىر ئوغۇل بالىنى تۇغۇپ قويدى، ۋە بۇ بالا جۇرەيجنىڭ بالىسى دېدى، جامائەتلەر كېلىپ، جۇرەيجنىڭ ئىبادەت خانىسىنى چېقىۋەتتى، ئۇنى تاغدىن چۈشۈرۈپ، تىللاپ، ئەيىبلەپ، سازايى قىلدى، جۇرەيج تاھارەت ئېلىپ، ناماز ئوقۇپ، بالىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئى غۇلام، داداڭ كىم؟ دېدى، بالا: دادام پادىچى دېدى، (مانا بۇ كىچىك بالىنىڭ سۆز قىلىپ ئەۋلىيا، ئابىد جۇرەيجنى ئاقلىشى ئىدى) ئاندىن ئۇلار، بىزسىنىڭ ئىبادەت قىلىدىغان كەپەڭنى ئالتۇندىن سېلىپ بېرەيلى دېدى، ئۇ: ياق، لايدىن سالايلى دېدى، ئۇلار شۇنداق قىلدى. ئاندىن ئۇئىبادەتخانىسىغا چىقتى. ئۈچىنچى سۆز قىلغان بالا بولسا، بەنى ئىسرائىللاردىن بىر ئايال، بالىسىنى ئېمىتىۋاتاتتى، بۇ ئايالنىڭ يېنىدىن گۈزەل ھەيئەتلىك، كىيىملىرى ئالىي، قامەتلىك بىر ئاتلىق كىشى ئۆتتى، ئايال: ئى ئاللاھ! بالامنى مۇشۇ كىشىدەك قىلساڭ دېدى، بالا شۇئان، ئېمىۋاتقان ئەمچەكنى قويۇپ، ئاتلىق كىشىگە ئالدىنى قىلىپ، ئى ئاللاھ، مېنى ئۇ كىشىدەك قىلمىساڭ دېدى، ئاندىن ئېمىشكە باشلىدى، ئاندىن كېيىن بۇ ئايال بىر دېدەك چۆرىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ، ئى ئاللاھ، بالامنى بۇنىڭدەك قىلمىساڭ دېدى، بالا يەنە ئېمىۋاتقان ئەمچەكنى قويۇپ، ئى ئاللاھ، مېنى مۇشۇ دېدەكتەك قىلساڭ دېدى، ئانىسى نېمە ئۈچۈن؟ دېدى، كىچىك بالا ئانىسىغا: ئاۋۇ ئاتلىق كىشى بولسا، زۇلۇمكەش، زالىم، زومىگەرلەردىن بىرىدۇر، بۇ دېدەك، چۆرە بولسا، كىشىلەر بۇنى ئوغرىلىق قىلدى، زىنا قىلدى دېيىشىدۇ، ئەمەلىيەتتە ھېچ بىرىنى قىلمايدۇ دېدى. بۇخارى 3181 ـ ھەدىس، مۇسلىم 4626 ـ ھەدىس، ئەھمەد 7726 ـ ھەدىس، بەيھەقىمۇ توپلىغان، سەھىھ.

1159 ـ باب رغم من أدرك أبويه أو أحدهما عند الكبر، فلم يدخل الجنة

6457 ـ حدّثنا شيْبَانُ بْنُ فَرّوخ. حدّثنا أبُو عَوانَةَ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم. قالَ: «رَغِمَ أنْفُ، ثُمّ رَغِمَ أنْفُ، ثُمّ رَغِمَ أنْفُ» قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللّهِ؟ قالَ «مَنْ أدْرَكَ أبَوَيْهِ عِنْدَ الكِبَرِ، أحَدَهُمَا أوْ كِلَيْهِمَا فَلَمْ يَدْخُلِ الْجَنّةَ».

6458 ـ6459 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رَغِمَ أنْفُهُ، ثُمّ رَغِمَ أنْفُهُ. ثُمّ رَغِمَ أنْفُهُ» قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللّهِ؟ قالَ «مَنْ أدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أحَدَهُمَا أوْ كِلَيْهِمَا، ثُمّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنّةَ».ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ. حَدّثنِي سُهَيْلٌ عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «رَغِمَ أنْفُهُ» ثَلاَثاً. ثُمّ ذَكَرَ مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۇرنىغا قوم تېقىلسۇن، بۇرنىغا قوم تېقىلسۇن، بۇرنىغا قوم ـ تۇپراق تېقىلسۇن، ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۇ قانداق كىشى؟

دېيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ؛بۇ شۇنداق بىر كىشىكى، ئۇنىڭ نەزلىدە ئاتا _ ئانىسىنىڭ ھەر ئىككىلىسى ياكى بىرسى قېرىپ قالىدۇ، ئاندىن بۇ كىشى ئاتا _ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلماي، جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، شۇنداق كىشىنىڭ بۇرنىغا قۇم تىقىلسۇن، دېدى.(ئەگەر ياخشىلىق قىلغان بولسا، جەننەتكە كىرەتتى) ئەھمەد، مۇسلىم

1160 ـ باب فضل صلة أصدقاء الأب والأم، ونحوهما

6460 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيّوبَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنّ رَجُلاً مِنَ الأَعْرَابِ لَقِيَهُ بِطَرِيقِ مَكّةَ. فَسَلّمَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللّهِ. وَحَمَلَهُ عَلَىَ حِمَارٍ كَانَ يَرْكَبُهُ. وَأَعْطَاهُ عِمَامَةً كَانَتْ عَلَىَ رَأْسِهِ. فَقَالَ ابْنُ دِينَارٍ: فَقُلْنَا لَهُ: أَصْلَحَكَ اللّهُ إِنّهُمُ الأَعْرَابُ وَإِنّهُمْ يَرْضَوْنَ بِالْيَسِيرِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: إِنّ أَبَا هَذَا كَانَ وُدّا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ. وَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ أَبَرّ الْبِرّ صِلَةُ الْوَلَدِ أَهْلَ وُدّ أَبِيهِ».

6461 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَبَرّ الْبِرّ أَنْ يَصِلَ الرّجُلُ وِدّ أَبِيهِ».

6462 ـ حدّثنا حَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَ اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ. جَمِيعاً عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ كَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَكّةَ كَانَ لَهُ حِمَارٌ يَتَرَوّحُ عَلَيْهِ، إِذَا مَلّ رُكُوبَ الرّاحِلَةِ. وَعِمَامَةٌ يَشُدّ بِهَا رَأْسَهُ. فَبَيْنَا هُوَ يَوْماً عَلَىَ ذَلِكَ الْحِمَارِ. إِذْ مَرّ بِهِ أَعْرَابِيّ. فَقَالَ: أَلَسْتَ ابْنَ فُلاَنِ بْنِ فُلاَنٍ؟ قَالَ: بَلَى. فَأَعْطَاهُ الْحِمَارَ وَقَالَ: ارْكَبْ هَذَا. وَالْعِمَامَةَ، قَالَ: اشْدُدْ بِهَا رَأْسَكَ. فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: غَفَرَ اللّهُ لَكَ أَعْطَيْتَ هَذَا الأَعْرَابِيّ حِمَاراً كُنْتَ تَرَوّحُ عَلَيْهِ، وَعِمَامَةً كُنْتَ تَشُدّ بِهَا رَأْسَكَ فَقَالَ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ مِنْ أَبَرّ الْبِرّ صِلَةَ الرّجُلِ أَهْلَ وُدّ أَبِيهِ، بَعْدَ أَنْ يُوَلّيَ» وَإِنّ أَبَاهُ كَانَ صَدِيقاً لِعُمَرَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ ئەئرابىيلەردىن بىركىشىگە ئۇچراپ قېلىپ ئۇنى ئۇلىغىغا مىندۈرۈۋېلىپ، ئاندىن ئۇكىشىگە بازارغا ۋە مەسجىدكە مىنىپ بارىدىغان ئېشىكىنى ۋە بېشىغا يۆگەيدىغان سەللىسىنى بېرىۋەتتى، ئۇنىڭغا:الله ساڭا مەغپىرەت قىلسۇن، بۇنىڭغا ئازراقلا نەرسە بەرسەڭ بولاتتى، نىمە ئۈچۈن ئۇنچىۋالا قىلىپ كەتتىسەن؟دېيىلدى، ئۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ياخشىلىق قىلىشنىڭ ياخشىراقى، كىشىنىڭ دادىسى تۆگەپ كەتكەندىن كېيىن، دادىسىنىڭ دوستلىرىنىڭ ئەھلىگە سىلە _ رەھىم قىلىپ، ياخشىلىق قىلىشدۇر، يەنى دادىسىنىڭ دوستلىرىغا ئەھلىلىرىگە ياخشىلىق قىلىشتۇر، ئۇنىڭ دادىسى دادام ئۆمەرنىڭ دوستى ئىدى دېدى. مۇسلىم، ئەھمەد،تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، بۇخارى ئەدەبتە توپل، سەھىھ.

1161 ـ باب تفسير البرّ والإثم ياخشىلىق بىلەن يامانلىق، گۇناھ ـ مەئسىيەتنىڭ تەپسىرى

6463 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا ابْنُ مَهْدِيَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّوّاسِ بْنِ سِمْعَانَ الأَنْصَارِيّ. قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْبِرّ وَالإِثْمِ؟ فَقَالَ: «الْبِرّ حُسْنُ الْخُلُقِ. وَالإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطّلِعَ عَلَيْهِ النّاسُ».

6464 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي مُعَاوِيَةُ (يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ) عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ نَوّاسِ بْنِ سِمْعَانَ. قَالَ: أَقَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالْمَدِينَةِ سَنَةً. مَا يَمْنَعُنِي مِنَ الْهِجْرَةِ إِلاّ الْمَسْأَلَةُ. كَانَ أَحَدُنَا إِذَا هَاجَرَ لَمْ يَسْأَلْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ شَيْءٍ. قَالَ: فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْبِرّ وَالإِثْمِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْبِرّ حُسْنُ الْخُلُقِ. وَالإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطّلِعَ عَلَيْهِ النّاسُ».

نەۋاس ئىبنى سەمئان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ياخشىلىق بىلەن يامانلىق توغرىسىدا سورسام، مۇنداق دىگەن: ياخشىلىق دىگەن؛ ئەخلاقى گۈزەل بولۇشتۇر، يامانلىق، گۇناھ بولسا،

قەلبىڭنى شەكلەندۈرگەن، سېنى ئىككىلەندۈرگەن ، كىشىلەرنىڭ كۆرۈپ قىلىشىنى، بىلىپ قىلىشىنى، سەن ياقتۇرمىغان ئىشتۇر، مۇسلىم 4633 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2311 ــ ھەدىس، بۇخارى، ئەدەپتە تو، سەھىھ.

ئەبۇ سۇئلەبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ياخشىلىق ياخشى ئىش دىگەن نەپسى، كۆڭۈل خاتىرجەم بولغان، قەلبى ئۇنىڭغا ئارام تاپقان ئىشتۇر، يامانلىق گۇناھ دىگەن گەرچە ساڭا پەتىۋاچىلار (كومىتېتى) پەتىۋا بەرگەن تەقدىردىمۇ، كۆڭۈل خاتىرجەم بولمىغان، قەلب ئارام تاپمىغان، سېنى شەكلەندۈرگەن ئىشتۇر، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

1162 ـ باب صلة الرحم، وتحريم قطيعتها سىلە ـ رەھىم قىلىش، ئۇنى ئۈزۈشنىڭ ھاراملىقى

6465 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَمِيلِ بْنِ طَرِيفِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الثّقَفِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عُبّادٍ. قالاَ: حَدّثنَا حَاتِمٌ (وَهُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ) عَنْ مُعَاوِيَةَ (وَهُوَ ابْنُ أَبِي مُزَرّدٍ، مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ). حَدّثَنِي عَمّي، أَبُو الْحُبَابِ، سَعِيدُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ خَلَقَ الْخَلْقَ. حَتّىَ إِذَا فَرَغَ مِنْهُمْ قَامَتِ الرّحِمُ فَقَالَتْ: هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ مِنَ الْقَطِيعَةِ. قَالَ: نَعَمْ. أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ؟ قَالَتْ: بَلَى. قَالَ: فَذَاكِ لَكِ».
ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اقْرَأُوا إِنْ شِئْتُمْ: {فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ وَتُقَطّعُوا أَرْحَامَكُمْ. أُولَئِكَ الّذِينَ لَعَنَهُمُ اللّهُ فَأَصَمّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ. أَفَلاَ يَتَدَبّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا}» (74محمد الآيات: 22 - 32 - 42).

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھ بارلىق مەخلۇقلارنى يارىتىپ پارىغ بولغاندا، سىلە ــ رەھىم دەس تۇرۇپ ، رەھمان تائالا نىڭ (ئوخشىشى يوق،ئۈزگە لايىق)بىلىگە ئېسىلىۋالىدۇ ، ئاللاھ ئۇنىڭغا ؛قويىۋەت، نېمە سۆزۈڭ بار دەيدۇ، ئۇ ؛ مانا بۇ سىلىگە سېغىنىپ سىلە ــ رەھىمنىڭ ئۈزۈلۈپ كېتىشىدىن پاناھ تىلىگۈچىنىڭ جايى دەيدۇ. ئاللاھ ؛ شۇنداق راست دەيسەن، سېنى ئۇلىغان كىشىگە مەنمۇ رەھمىتىمنى ئۇلايمەن، سېنى ئۈزگەن كىشىدىن مەنمۇ ئۈزۈۋېتىمەن، يەنە رازى بولمامسەن؟ دېسە، سىلە ــ رەھىم؛ ئەلۋەتتە رازى بولىمەن، ئى رەببىم، دەيدۇ، ئاللاھ ؛ ئۇنداق بولسا ساڭا شۇ بېرىلدى دەيدۇ، ئاندىن ئەگەر خالىساڭلار:« ئەگەر ئىماندىن يۈز ئۆرۈسەڭلار، يەريۈزىدە پىتنە ـ پاساد تېرىپ، سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈۋېتىشىڭلار مۇمكىن، ئەنەشۇلارغا الله لەنەت قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ قۇلاقلىرى گاس، كۆزلىرىنى ئەما قىلىۋېتىدۇ......»دىگەن ئايەتنى ئوقۇڭلار دىدى. بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6466 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ). قَالاَ حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي مُزَرّدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الرّحِمُ مُعَلّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللّهُ. وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللّهُ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلە ــ رەھىيىم ئەرشكە ئېسىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ ؛ مىنى ئۇلاپ، سىلە ــ رەھىيىم قىلغان كىشىگە ئاللاھ مۇ رەھمىتىنى ئۇلاپ يەتكۈزىدۇ، مېنى ئۈزۈۋەتكەن كىشىدىن ئاللاھمۇ ئۈزۈۋېتىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6467 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أبي عُمَرَ. قالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِي، عَنْ مُحَمّدُ بْنِ جُبَيْر بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أبيهِ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَدْخُلُ الْجَنّةَ قاطِعٌ». قالَ ابْنُ أبي عُمَرَ:قالَ سُفْيَانُ: يَعْنِي قاطِعَ رَحِمٍ.
6468 ـ 6469 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحمّدِ بْنِ أسْمَاءَ الضّبَعِيّ. حَدّثنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزّهْرِيّ أنّ مُحمّدَ بْنَ جُبَيْر بْنِ مُطْعِمٍ أخْبَرَهُ أنّ أبَاهُ أخْبَرَهُ: أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «لاَ يَدْخُلُ الْجَنّةَ قاطِعُ رَحِمٍ».

جۇبەيىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىيلە ـ رەھمىنى ئۈزگۈچى كىشى، يېقىن تۇغقانلىرىغا ياخشىلىق قىلمايدىغان كىشى جەننەتكە كىرەلمەيدۇ. بۇخارى،مۇسلىم ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6470 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبيّ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ سَرّهُ أنْ يُبْسَطَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ، أوْ يُنْسَأَ فِي أثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ».
6471 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثنِي أبي عَنْ جَدّي. حَدّثنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ. قالَ: قالَ ابْنُ شِهَابٍ: أخْبَرَنِي أنَسُ بْنُ مَالِكٍ. أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ أحَبّ أنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ».

ئەنەس، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم رىزقى كەڭرى بولۇشنى، ئۆمرى ئۇزۇن بولۇشنى ياخشى كۆرسە، سىلە ـ رەھىيىم قىلسۇن، تۇغقانلىرىغا ياخشىلىق قىلسۇن. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6472 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ قالَ: سَمِعْتُ الْعَلاَءَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ يُحَدّثُ عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَجُلاً قالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّ لِي قَرَابَةً. أصِلُهُمْ وَيَقْطَعُونِي. وَأُحْسِنُ إلَيْهِمْ وَيُسِيئُونَ إلَيّ. وَأَحْلُمُ عَنْهُمْ وَيَجْهَلُونَ عَلَيّ. فَقالَ «لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ، فَكَأَنّمَا تُسِفّهُمُ الْمَلّ. وَلاَ يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللّهِ ظَهِيرٌ عَلَيْهِمْ، مَا دُمْتَ عَلَى ذَلِكَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،بىر كىشى كېلىپ؛ ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، مېنىڭ يېقىن تۇغقان، خوشنىلىرىم بار بولۇپ، مەن ئۇلارغا سىلە ــ رەھىيىم قىلسام، ئۇلار مەندىن ئۈزۈۋېتىدۇ، مەن ئۇلارغا ياخشىلىق قىلسام، ئۇلار ماڭا يامانلىق قىلىدۇ، مەن ئۇلارغا مېھرىبانلىق قىلىپ، دانا بولسام، ئۇلار ماڭا جاھىللىق، نادانلىق قىلىدۇ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەگەر سەن، سەن دىگەندەكلا بولساڭ، ھەقىقەتەن ئۇلارغا دائىم كۈل سورىغان يەنى دائىم تائام بېرىپ تۇرغان بولىسەن، مۇشۇ ئىشىڭدا مۇقىم، چىڭ تۇرالىساڭلا، ئۇلارغا قارشى، ئاللاھ تەرەپتىن بىر ياردەمچى دائىم سەن بىلەن بىللە بولىدۇ، سىنى مۇداپىئە قىلىپ قوغدايدۇ دىدى. مۇسلىم 4640 ــ ھەدىس، ئەھمەد 8975 ــ ھ، سەھىھ.

1163 ـ باب تحريم التحاسد والتباغض والتدابر

ھەسەد قىلىشنىڭ، ئۆچ ـ ئاداۋەتتە بۇلۇپ دۈشمەنلىشىشنىڭ، ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇشنىڭ ھاراملىقى

6473 ـ حدّثني يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا. وَكُونُوا. عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً. وَلاَ يَحِلّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثٍ».
6474 ـ6475 ـ حدّثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزّبَيْدِيّ عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ ح وَحَدّثَنِيهِ حَرْمَلَةُ يَحْيَى. أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ مَالِكٍ.
حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ ابْنُ عُيَيْنَةَ «وَلاَ تَقَاطَعُوا».
6476 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ حَدّثَنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ. جَمِيعاً عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. أَمّا رِوَايَةُ يَزِيدَ عَنْهُ فَكَرِوَايَةِ سُفْيَانَ عَنِ الزّهْرِيّ. يَذْكُرُ الْخِصَالَ الأَرْبَعَةَ جَمِيعاً. وَأَمّا حَدِيثُ عَبْدِ الرّزّاقِ «وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَقَاطَعُوا وَلاَ تَدَابَرُوا».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۆزئارا دۈشمەنلەشمەڭلار، غەزەپ قىلىشماڭلار، سىيلە ـــ رەھىيمنى ئۈزمەڭلار، ئالاقىنىمۇ ئۈزمەڭلار، بىر ـــ بىرىڭلارغا ئارقاڭلارنى قىلىپ ئۆچ ـــ ئاداۋەتتە بولماڭلار، ھەسەد قىلىشماڭلار، ئاللاھ سىلەرنى بۇيرىغاندەك ئاكا ـــ ئىنى قېرىنداشلاردىن بولۇپ، ئاللاھنىڭ ياخشى بەندىلىرىدىن بولۇڭلار، مۇسۇلماننىڭ، قېرىندىشىغا ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇشى ھالال ئەمەس. (دەرھال ئەپلەشسۇن). ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6477 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَقَاطَعُوا. وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً».
6478 ـ حَدّثَنِيهِ عَلِيّ بْنُ نَصْرٍ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَزَادَ «كَمَا أَمَرَكُمُ اللّهُ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر ـــ بىرىڭلارغا غەزەپ قىلماڭلار، ئۆچ ـــ ئاداۋەتتە بولماڭلار، ئۆزئارا ئالاقىنى ئۈزمەڭلار، ئاداۋەتتە بولماڭلار، دۈشمەنلەشمەڭلار، دۇنياغا قىزىقماڭلار، دۇنياغا قىزىقىپ، ئۆزئارا يۈز ـــ ئۆرۈشمەڭلار، الله بۇيرىغاندەكلا ئاللاھنىڭ، قېرىنداش ئاكا ـــ ئۇكا بەندىلىرىدىن بولۇڭلار. مۇسلىم دىسكا 4649 ـــ ھەدىس، سەھىھ.

1164 ـ باب تحريم الهجر فوق ثلاث، بلا عذر شرعي

6479 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللّيْثِيّ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ الأَنْصَارِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَحِلّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ. يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا. وَخَيْرُهُمَا الّذِي يَبْدَأُ بِالسّلاَمِ».
6480 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ ح وَحَدّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ ح وَحَدّثَنَا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزّبَيْدِيّ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ. كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ. بِإِسْنَادِ مَالِكٍ، وَمِثْلِ حَدِيثِهِ. إِلاّ قَوْلَهُ «فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا» فَإِنّهُمْ جَمِيعاً قَالُوا فِي حَدِيثِهِمْ، غَيْرَ مَالِكٍ «فَيَصُدّ هَذَا وَيَصُدّ هَذَا».

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان كىشىنىڭ، قېرىندىشىغا ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت ساقلىشى ھالال ئەمەس،ئاداۋەت دىگەن: ئاداۋەتتىكى ئىككى كىشى بىرسى ـــ بىرسىگە ئۇچرىشىپ، ئۇدۇل كېلىشىپ قالسىمۇ بىر ـ بىردىن يۈز ئۆرۈۋالىدۇ، ئۇلارنىڭ ياخشىراقى سالامنى باشتا قىلغىنىدۇر. بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6481 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبي فُدَيْكٍ. أَخْبَرَنَا الضّحّاكُ (وَهُوَ ابْنُ عُثْمَانَ) عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَحِلّ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيّامٍ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ، قېرىندىشىغا ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتىشى ھالال ئەمەس.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلماننىڭ، ئۆز قېرىندىشىغا ئۈچ كۈندىن ئۇشۇق ئاداۋەت تۇتۇشى ھالال ئەمەس، كىم ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇپ ئۆلۈپ كەتسە، ئۇ دوۋزاخقا كىرىدۇ.ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ

6482 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنِ العَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ ثَلاَثٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇش يوق، (ئۈچ كۈندىن ئۇشۇق ئاداۋەت تۇتۇش ھارام). مۇسلىم 4645 ـ ھەدىس، ئەھمەد 8564 ـ ھەدىس، سەھىھ.

1165 ـ باب تحريم الظن والتجسس والتنافس والتناجش، ونحوها

جاسۇسلۇق قىلىشنىڭ، يامان گۇمان قىلىشنىڭ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلارنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

6483 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِيّاكُمْ وَالظّنّ. فَإِنّ الظّنّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ. وَلاَ تَحَسّسُوا، وَلاَ تَجَسّسُوا، وَلاَ تَنَافَسُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً».
6484 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَهَاجَرُوا وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ تَحَسّسُوا، وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ. وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاداۋەت تۇتۇشماڭلار، ئۈچ ـ ئاداۋەتتە ئالاقىنى سىيلە رەھىمنى ئۈزۈشمەڭلار، جاسۇسلۇق قىلماڭلار، باشقىلارنىڭ ئەيىب ـ نۇقسانلىرىنى، ئەۋرىتىنى ئىزدىمەڭلار، بەزىڭلار بەزىڭلارنىڭ سودىسى، بەيئىسى ئۈستىگە سودا قىلمىسۇن، ئاللاھنىڭ ئۆزئارا قېرىنداش بەندىلىرىدىن بولۇڭلار.

6485 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَجَسّسُوا، وَلاَ تَحَسّسُوا، وَلاَ تَنَاجَشُوا. وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً».
6486 ـ حدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَلِيّ بْنُ نَصْرٍ الْجَهْضَمِيّ.قَالاَ: حَدّثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنِ الأَعمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ «لاَ تَقَاطَعُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا إِخْوَاناً. كَمَا أَمَرَكُمُ اللّهُ».
6487 ـ وحدّثني أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الدّارِمِيّ. حَدّثنا حَبّانُ حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثنا سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ تَنَافَسُوا. وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: گۇمان قىلىشتىن ھەزەر قىلىڭلار، گۇمان سۆزنىڭ ئەڭ يالغىنى دۇر، كىشىلەرنىڭ ئەۋرەتلىرىنى ئىزدىمەڭلار، قۇلاق سالماڭلار،

ئەيىبلىرىنى ئىزدەپ، سۈرۈشتە قىلماڭلار، جاسۇسلۇق قىلماڭلار، بىر ــ بىرىڭلارنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىغا، پەزىلىتىگە قىزىقىشماڭلار، ئۆزئارا ھەسەد قىلىشماڭلار، دۈشمەنلەشمەڭلار، سىلە ــ رەھىمنى ئۈزمەڭلار، بىر ــ بىرىڭلارغا ئارقاڭلارنى قىلىۋالماڭلار، ئاللاھنىڭ ، بىر تۇغقان قېرىنداش ئاكا ــ ئۇكا بەندىلىرىدىن بولۇڭلار، بىر كىشى ، قېرىندىشى ئەلچى ئەۋەتكەن جايغا ، قېرىندىشى نىكاھلاپ ئالمىغىچە ياكى تەرىك ئېتىپ، ۋاز كەچمىگىچە ئەلچى ئەۋەتمىسۇن، (يا ئۇ نىكاھىغا ئالىدۇ، خالاس، يا ئۇ ۋاز كېچىدۇ، ئاندىن ئەلچى ئەۋەتسە بولىدۇ) سودىسى ئۈستىگە سودا قىلمىسۇن. مالىك، ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، بەيھەقى، دارمى.

1166 ـ باب تحريم ظلم المسلم وخذله واحتقاره ودمه وعرضه وماله

مۇسۇلماننى ھاقارەتلەپ خارلاشنىڭ، ئۇنىڭغا زۇلۇم قىلىشنىڭ، ئۇنىڭ يۈز ئابرۇيىنى تۆكۈشنىڭ ھاراملىقى

6488 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا دَاوُدُ (يَعْنِي ابْنَ قَيْسٍ) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، مَوْلَىَ عَامِرِ بْنِ كُرَيْزٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَنَاجَشُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَىَ بَيْعِ بَعْضٍ. وَكُونُوا، عِبَادَ اللّهِ إِخْوَاناً. الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ. لاَ يَظْلِمُهُ، وَلاَ يَخْذُلُهُ، وَلاَ يَحْقِرُهُ. التّقْوَىَ هَهُنَا». وَيُشِيرُ إِلَىَ صَدْرِهِ ثَلاَثَ مَرّاتٍ: «بِحَسْبِ امْرِىءٍ مِنَ الشّرّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلّ الْمُسْلِمِ عَلَىَ الْمُسْلِمِ حَرَامٌ. دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۆزئارا بىر ــ بىرىڭلارغا ھەسەد قىلىشماڭلار، باشقىلارنى ئالداپ مالنىڭ باھاسىنى زىيادە ئۆستۈرىۋالماڭلار، ئۆزئارا ئۆچ ــ ئاداۋەتتە دۈشمەنلەشمەڭلار، بىر ــ بىرىڭلارغا ئارقاڭلارنى قىلماڭلار، يەنى ئاداۋەت قىلماڭلار، ئالاقە، سىيلە ــ رەھىمنى ئۈزمەڭلار.بەزىڭلار، بەزىڭلارنىڭ بەيئى سودىسى ئۈستىگە سودا قىلماڭلار، سېتىۋاتسا ياكى ئېلىۋاتسا سىلەر ئۇنىڭ ئۈستىگە ساتماڭلار، ئالىمەن دىگەننى ۋاز كەچمىگىچە ئالماڭلار، سىلەر ئاللاھنىڭ، قېرىنداش ئاكا ــ ئۇكا، ئاچا ــ سىڭىل بەندىلىرىدىن بولۇڭلار، مۇسۇلمان دىگەن مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشى بولىدۇ، مۇسۇلمان مۇسۇلمانغا زۇلۇم قىلمايدۇ، خارلىمايدۇ، ھاقارەتلىمەيدۇ، تەقۋالىق دىگەن مانا مۇشۇ يەردە دەپ قەلبىگە ئىشارەت قىلدى. كىشىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىنى ھاقارەتلىشى، ئۇنىڭ يامانلىقىغا يېتەرلىك كۇپايە، ئۇ ئەڭ يامان كىشى ھېسابلىنىدۇ، بارلىق مۇسۇلمانلارنىڭ قېنى، جېنى، مېلى، يۈز ــ ئابرۇيىنى تۆكۈشى ياتابىر مۇسۇلمانغا ھارامدۇر. قېنىنى تۆكۈش ھارام بولغاندەك، يۈز ــ ئابرۇيىنى تۆكۈشمۇ، مېلىمۇ ھارامدۇر. مۇسلىم 4650 ــ ھەدىس، ئەھمەد، بۇخارى تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

6489 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ أُسَامَةَ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ) أَنّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ، مَوْلَىَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ كُرَيْزٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ دَاوُدَ. وَزَادَ. وَنَقَصَ. وَمِمّا زَادَ فِيهِ «إِنّ اللّهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَىَ أَجْسَادِكُمْ وَلاَ إِلَىَ صُوَرِكُمْ. وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَىَ قُلُوبِكُمْ» وَأَشَارَ بِأَصَابِعِهِ إِلَىَ صَدْرِهِ.

6490 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ يَزِيدَ ابْنِ الأَصَمّ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَىَ صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ. وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَىَ قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سىلەرنىڭ سۈرىتىڭلارغا، تەن كۆرۈنىشىڭلارغا، مال ــ مۈلكۈڭلارغا، باي بولۇشۇڭلارغا قارىمايدۇ، لېكىن، سىلەرنىڭ قەلبىڭلارغا، ئەمەلىڭلارغا، ئەمەلىيىتىڭلارغا قارايدۇ، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. (پەرىشتىلەرمۇ يوقنى يازمايدۇ، ئىخلاس قىلىپ، ياخشى ئەمەل قىلىڭلار، نىيىتىڭلار خالىس بولسۇن)

1167 ـ باب النهي عن الشحناء والتهاجر

6491 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنّةِ يَوْمَ الإِثْنَيْنِ، وَيَوْمَ الْخَمِيسِ. فَيُغْفَرُ لِكُلّ عَبْدٍ لاَ يُشْرِكُ بِاللّهِ شَيْئاً. إِلاّ رَجُلاً كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ. فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتّىَ يَصْطَلِحَا. أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتّىَ يَصْطَلِحَا. أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتّىَ يَصْطَلِحَا».

6492 ـ حَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ الدّرَاوَرْدِيّ. كِلاَهُمَا عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، بِإِسْنَادِ مَالِكٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ الدّرَاوَرْدِيّ «إِلاّ الْمُتَهَاجِرَيْنِ» مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبْدَةَ. وَقَالَ قُتَيْبَةُ «إِلاّ الْمُهْتَجِرَيْنِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەتلەرنىڭ ئىشىكلىرى دۈشەنبە كۈنى، پەيشەنبە كۈنى ئېچىلىدۇ، بۇ كۈنلەردە، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمىگەن بارلىق بەندىلەر ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىنىدۇ، كەچۈرۈلىدۇ، لېكىن، ئارىلىقىدا ئۆچ ــ ئاداۋەت بار كىشىلەر مەغپىرەت قىلىنماي قالىدۇ، ئۇلار توغرىسىدا «بۇ ئىككىسى يارىشىۋالغىچە، كېلىشىۋالغىچە قالدۇرۇپ قويۇڭلار دېيىلىدۇ »، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

6493 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنا سُفْيَانُ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ. سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ مَرّةً قَالَ: «تُعْرَضُ الأَعْمَالُ فِي كُلّ يَوْمِ خَمِيسٍ وَاثْنَيْنِ. فَيَغْفِرُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ لِكُلّ امْرِىءٍ لاَ يُشْرِكُ بِاللّهِ شَيْئاً. إِلاّ امْرَأً كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ. فَيُقَالُ ارْكُوا هَذَيْنِ حَتّىَ يَصْطَلِحَا. ارْكُوا هَذَيْنِ حَتّىَ يَصْطَلِحَا».

6494 ـ حدّثنا أَبُو الطّاهِرِ وَ عَمْرُو بْنُ سَوّادٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تُعْرَضُ أَعْمَالُ النّاسِ فِي كُلّ جُمُعَةٍ مَرّتَيْنِ. يَوْمَ الإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ. فَيُغْفَرُ لِكُلّ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ. إِلاّ عَبْداً بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ. فَيُقَالُ: اتْرُكُوا، أَوِ ارْكُوا، هَذَيْنِ حَتّىَ يَفِيئَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئەمەللىرى ھەر ھەپتىدە ئىككى قېتىم دۈشەنبە، پەيشەنبە كۈنى تەكشۈرۈلۈپ ھېساب ــ كىتاب قىلىنىپ، سۈرۈشتە قىلىنىدۇ، شۇكۈنى الله قا شېرىك كەلتۈرمىگەن ھەربىر مۆئمىن بەندە ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىنىدۇ، پەقەت ئارىلىقىدا ئۆچ ــ ئاداۋەت بار كىشىلەر قېلىپ قالىدۇ، بۇلار ئۈچۈن بۇ ئىككى كىشى يارىشىۋالمىغىچە، ئەپلىشىۋالمىغىچە قالدۇرۇپ قويۇڭلار دېيىلىدۇ.

1168 ـ باب في فضل الحب في الله   ئاللاھ يولىدا دوستلىشىپ ياخشى كۆرۈشۈشنىڭ پەزىلىتى

6495 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ ابْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرٍ، عَنْ أَبِي الْحُبَابِ، سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيْنَ الْمُتَحَابّونَ بِجَلاَلِي. الْيَوْمَ أُظِلّهُمْ فِي ظِلّي. يَوْمَ لاَ ظِلّ إِلاّ ظِلّي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى مۇنداق دەپ توۋلايدۇ: مېنىڭ كاتتىلىقىم، ئۇلۇغلۇقۇم ئۈچۈنلا دوستلاشقان، مېنى دەپلا ئۆزئارا ياخشى كۆرۈشكەنلەر قېنى! مېنىڭ سايامدىن باشقا سايە بولمىغان بۈگۈنكى كۈندە، مەن ئۇلارغا ئۆزۈمنىڭ سايىسى بىلەنلا سايە تاشلايمەن! ئەھمەد، مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ.

6496 ـ 6497 ـ حدّثني عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «أَنّ رَجُلاً زَارَ أَخاً لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى. فَأَرْصَدَ اللّهُ لَهُ، عَلَى مَدْرَجَتِهِ، مَلَكاً. فَلَمّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخاً لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ. قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبّهَا؟ قَالَ: لاَ. غَيْرَ أَنّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللّهِ عَزّ وَجَلّ. قَالَ: فَإِنّي رَسُولُ اللّهِ إِلَيْكَ، بِأَنّ اللّهَ قَدْ أَحَبّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ».ـ قَالَ الشّيْخُ أَبُو أَحْمَدَ: أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرٍ، مُحَمّدُ بْنُ زَنْجُويَةَ الْقُشَيْرِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كىشى مەلۇم بىر يېزىدىكى قېرىندىشىنى زىيارەت قىلىپ چىقىپتۇ، ئاللاھتائالا ئۇنىڭ ئۆتىدىغان يولىغا بىر پەرىشتىنى كۈزەتچى قىلىپ قويۇپتۇ، پەرىشتە ئۇ كىشىگە؛ قەيەرگە ماڭدىڭ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ؛ مېنىڭ بۇ يېزىدا ياكى شەھەردە بىر قېرىندىشىم بارئىدى، زىيارەت قىلىپ ماڭدىم دەپتۇ، پەرىشتە: ئۇ كىشى ئۈچۈن ئۈستۈڭدە قايتۇرىدىغان بىرەر ياخشىلىق بارمىدى؟ ياخشىلىقا جاۋاب قايتۇرۇپ چىقتىڭمۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ كىشى: ياق ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ھەقىقەتەن مەن ئۇنى ئاللاھ يولىدا، ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈنلا ياخشى كۆرىمەن دەپتۇ، پەرىشتە ئۇنىڭغا؛ ھەقىقەتەن مەن ساڭا ئەۋەتىلگەن، ئاللاھنىڭ ئەلچىسى بولىمەن، ھەقىقەتەن سەن ئۇ قېرىندىشىڭنى ياخشى كۆرگەندەك ، ئاللاھتائالامۇ سېنى ياخشى كۆرىدۇ دەپتۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، بۇخارى ئەدەپتە تويلىغان، سەھىھ.

1169 ـ باب فضل عيادة المريض   كېسەل يوقلاشنىڭ پەزىلىتى

6498 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ الزّهْرَانِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِيَانِ ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ (قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: رَفَعَهُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم) وَفِي حَدِيثِ سَعِيدٍ: قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنّةِ حَتّى يَرْجِعَ».

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كېسەل يوقلىغۇچى قايتقانغا قەدەر جەننەت باغلىرى ئىچىدە ماڭىدۇ، (چۈنكى ھەربىر ياخشىلىق، جەننەتكە ئاپىرىدۇ) ئابدۇراھمان

ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كېسەل يوقلىغۇچى، جەننەتنىڭ باغلىرىدا بولىدۇ، ئۇ كېسەلنىڭ يېنىدا ئولتۇرسا، ئۇنى رەھمەتلەر قورشىۋالىدۇ، بەزار تويلىغ، سەھىھ.

6499 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. التّمِيمِيّ. أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ، مَوْلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ عَادَ مَرِيضاً، لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنّةِ حَتّىَ يَرْجِعَ».

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم كېسەل يوقلىسا، ئۆيگە قايتىپ كەلگىچە جەننەتنىڭ باغلىرى ئىچىدە تۇرىدۇ.

6500 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرّحَبِيّ، عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنّةِ حَتّىَ يَرْجِعَ».

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن بىر مۇسۇلمان، كېسەل بولۇپ قالغان يەنەبىرمۇسۇلمان قېرىندىشىنى يوقلىسا، ئۇ ئۆيگە قايتقانغا قەدەر جەننەتنىڭ باغچىلىرىدا تۇرىۋېرىدۇ. (زىيارەت قىلىسمۇ شۇنداق)، ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى تويلىغان، سەھىھ.

6501 ـ6502 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنْ يَزِيدَ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ زَيْدٍ (وَهُوَ أَبُو قِلاَبَةَ)، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصّنْعَانِيّ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرّحَبِيّ، عَنْ ثَوْبَانَ، مَوْلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ عَادَ مَرِيضاً، لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنّةِ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ وَمَا خُرْفَةُ الْجَنّةِ؟ قالَ «جَنَاهَا».حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم كېسەل يوقلىسا، ئۆيگە قايتىپ كەلگىچە جەننەتنىڭ باغلىرى ئىچىدە تۇرىدۇ.

6503 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يَقُولُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي. قَالَ: يَا رَبّ كَيْفَ أَعُودُكَ؟ وَأَنْتَ رَبّ الْعَالَمِينَ. قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنّ عَبْدِي فُلاَناً مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ. أَمَا عَلِمْتَ أَنّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي. قَالَ: يَا رَبّ وَكَيْفَ أُطْعِمُكَ؟ وَأَنْتَ رَبّ الْعَالَمِينَ. قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلاَنٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي. قَالَ: يَا رَبّ كَيْفَ أَسْقِيكَ؟ وَأَنْتَ رَبّ الْعَالَمِينَ. قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلاَنٌ فَلَمْ تَسْقِهِ. أَمَا إِنّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى مۇنداق دەيدۇ: ئى ئادەم بالىسى، مەن كېسەل بولۇپ قالسام، سەن مېنى يوقلىمىدىڭ، بەندە: ئى پەرۋەردىگارىم، سەن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تۇرساڭ، مەن سېنى قانداق يوقلايمەن؟ دەيدۇ . ئاللاھ: ھەققەتەن پالانى بەندەم كېسەل بولۇپ قالغاندا ئۇنى يوقلىمىغىنىڭنى بىلمەمسەن؟ دەيدۇ، ۋە يەنە ئەگەر سەن ئۇ بەندىنى مېنىڭ رازىلىقىم ئۈچۈن يوقلىغان بولساڭ، مىنى شۇ جايدا تاپ ىدىغىنىڭنى بىلمەمسەن؟ دەيدۇ، ئى ئادەم بالىسى! مەن سەندىن تائام سورىسام، سەن ماڭا تائام بەرمىدىڭ دەيدۇ، (سەن ، سەدىقە قىلىڭلار دېسەم، بۇيرۇقنا خىلاپلىق قىلدىڭ)، بەندە؛ ئى رەببىم سەن ئالەملەرنىڭ رەببى، ياراتقۇچى، ئىگىسى تۇرساڭ، مەن ساڭا

قانداق تائام بېرىمەن دەيدۇ. ئاللاھ ئۇنىڭغا؛ پالانى بەندەم سەندىن تائام سورىغاندا، ئۇنىڭغا تائام بەرمىدىڭ، بۇنى بىلمەمسەن؟ ئۇنتۇپ قالدىڭمۇ؟ ھەقىقەتەن سەن ئۇنىڭغا تائام بەرگەن بولساڭ، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى مېنىڭ نەزىرىمدە تاپىدىغانلىقىڭنى بىلمەمسەن؟ دەپ، ئاندىن يەنە ؛ ئى ئادەم بالىسى ! مەن سەندىن سۇ سورىسام مېنى سۇغارمىدىڭ دەيدۇ، بەندە ؛ ئى رەببىم، سەن ئالەملەرنىڭ رەببى تۇرساڭ، مەن ساڭا قانداق سۇ بېرىپ سۇغۇرىمەن؟ دەيدۇ. ئاللاھ ئۇنىڭغا ؛ پالانى بەندەم سەندىن سۇ سورىسا، سەن ئۇنىڭغا سۇ بەرمىدىڭ، ئۇنى سۇغارمىدىڭ، ئەمما سەن ئۇنى مېنىڭ رازىلىقىم ئۈچۈن سۇغارغان بولساڭ، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى مېنىڭ نەزىرىمدە تاپالايدىغانلىقىڭنى بىلمەنسەن؟ دەيدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ھەدىستىكى مەخسەت، ئاللاھنىڭ بۇيرىغىنىنى قىلىشتۇر، ئۇنتۇپ قالماي، كېسەل يوقلاش، باشقىلارغا تائام، سۇ بېرىش، ھاجىتىدىن چىقىش، ياخشىلىق قىلىشلاردۇر، ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈنلا بولۇشى لازىم، مۇكاپاتىنى ھازىرلائەمەس، ئاخىرەتتە كۆرۈش لازىم.

1170 - باب ثواب المؤمن فيما يصيبه من مرض أو حزن أو نحو ذلك، حتى الشوكة يشاكها

مۆئمىننىڭ كېسەل ۋە غەم ـ قايغۇدەك مۇسىيبەتلەردە ئېرىشىدىغان ساۋاپلىرى توغرىسىدا

6504 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، قالَ: قالَتْ عَائِشَةُ مَا رَأَيْتَ رَجُلاً أَشَدّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي رِوَايَةِ عُثْمَانَ ــ مَكَانَ الْوَجَعُ ــ وَجَعاً.
6505 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ أَخْبَرَنِي أَبِي. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. ح وَحَدّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ. كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ، مِثْلَ حَدِيثِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ مەن بىرەركىشىنىڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىنمۇ قاتتىقراق ئاغرىپ، كېسەل تارتقىنىنى كۆرۈپ باقمىدىم. بۇخارى،مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ.

6506 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يُوعَكُ. فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّكَ لَتُوعَكُ وَعْكاً شَدِيداً. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَجَلْ. إِنّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلاَنِ مِنْكُمْ» قالَ: فَقُلْتُ: ذَلِكَ، أَنّ لَكَ أَجْرَيْنِ، فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَجَلْ» ثُمّ قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذىً مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهُ، إِلاّ حَطّ اللّهُ بِهِ سَيّئَاتِهِ، كَمَا تَحُطّ الشّجَرَةُ وَرَقَهَا». وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ: فَمَسَسْتُهُ بِيَدِي.
6507 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ وَ يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي غَنِيّةَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ جَرِيرٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. قالَ: «نَعَمْ. وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا عَلَى الأَرْضِ مُسْلِمٌ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كىرسەم ، رەسۇلۇللاھ قىزىتما كېسەل بولۇپ قاپتۇ، مەن قولۇم بىلەن سىلاپ تۇتۇپ بېقىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى!سىلى قاتتىق قىزىتما كېسەل بولۇپ قاپلا دىسەم، شۇنداق ، ھەقىقەتەن مەن سىلەردىن ئىككى كىشى قاتتىق قىززىپ

كېسەل بولغاندەك، قىزىتما كېسەل بولدۇم دېدى، مەن : شۇنداق بولغانكەن سىلىگە ئەجىرمۇ ئىككى كىشىلىك بولامدۇ؟ دىسەم، ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ دەپ، ئاندىن يەنە؛ ھەر قانداق بىر مۇسۇلمانغا (بىرەر تال تىكەن، شوخا كىرىپ كەتكەن چاغلىق ياكى ئۇنىڭدىن يۇقىرىراق مۇسىبەت يەتسە)،كېسەلدىن بولغان ئەزىيەت ،ياكى باشقا ئازار يەتسە، ئاللاھ شۇنىڭ بەدىلىگە خۇددى دەرەخ قۇلىقىنى تۆككەندەك، ئۇ مۇسۇلماننىڭ گۇناھلىرىنى تۆكۈۋېتىدۇ،دېدى. بۇخارى 5216 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4663 ــ ھەدىس، ئەھمەد 3988 ــ ھەدىس، سەھىھ.

6508 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ جَرِيرٍ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: دَخَلَ شَبَابٌ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى عَائِشَةَ، وَهِيَ بِمِنًى. وَهُمْ يَضْحَكُونَ. فَقَالَتْ: مَا يُضْحِكُكُمْ؟ قَالُوا: فُلاَنٌ خَرّ عَلَى طُنُبِ فُسْطَاطٍ، فَكَادَتْ عُنُقُهُ أَوْ عَيْنُهُ أَنْ تَذْهَبَ. فَقَالَتْ: لاَ تَضْحَكُوا. فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُشَاكُ شَوْكَةً فَمَا فَوْقَهَا، إِلاّ كُتِبَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ، وَمُحِيَتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ چىدىرنىڭ تانىسىغا پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشكەن كىشىگە كۈلۈشكەن كىشىلەرنى كۈلۈشتىن توسۇپ كۈلۈشمەڭلار چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمانغا بىر تال شوخا تىكەن كىرىپ كەتسە، يا ئۇنىڭدىن يۇقىرىراق مۇسىبەت يەتسە، بۇنىڭ بەدىلىگە ئۇ مۇسۇلمان ئۈچۈن بىر ياخشىلىق يېزىلىپ، ئۇنىڭدىن بىر خاتالىق ئۆچۈرۈلىدۇ،دېدى.

6509 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. (وَاللّفْظُ لَهُمَا). ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ الْحَنْظَلِيّ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنْ شَوْكَةٍ فَمَا فَوْقَهَا، إِلاّ رَفَعَهُ اللّهُ بِهَا دَرَجَةً، أَوْ حَطّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىنگە بىر تال شوخا تىكەن كىرىپ كەتكەنچىلىك ۋە ئۇنىڭدىن چوڭراق مۇسىبەت يەتسە، ئاللاھ ئۇنى شۇ مۇسىبەتنىڭ بەدىلىگە بىر دەرىجە يۇقىرى كۆتۈرۈپ، ئۇنىڭدىن بىر خاتالىقنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ. تىرمىزى، ئىبنى ھەببان توپلىغان، سەھىھ.

6510 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُصِيبُ الْمُؤْمِنَ شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا، إِلاّ قَصّ اللّهُ بِهَا مِنْ خَطِيئَتِهِ».
6511 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ، بِهَذَا الأَسْنَادِ.
6512 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَ يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا مِنْ مُصِيبَةٍ يُصَابُ بِهَا الْمُسْلِمُ إِلاّ كُفّرَ بِهَا عَنْهُ، حَتّى الشّوْكَةِ يُشَاكُهَا».
6513 ـ حدّثنا أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنْ مُصِيبَةٍ، حَتّى الشّوْكَةِ، إِلاّ قُصّ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ، أَوْ كُفّرَ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». لاَ يَدْرِي يَزِيدُ أَيّتُهُمَا قَالَ: عُرْوَةُ.

ئەبۇ سەئىد،ئائىشە، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىن ـ مۇسۇلمانغا بىرەر مۇشەققەت يەتسە، كېسەل يا ئۆزىدىن ئەنسىرەش غېمى، مۇھىم كۆڭۈل بۆلىدىغان غەم، ياكى ئائىلە غېمى، ئەنسىرەش، قورقۇنچ، ئەزىيەت،دىل ئازارى يەتسە، ھەتتا بىر تال شوخا، تىكەن كىرىپ

كەتسىمۇ، ئاللاھتائالا ئۇنىڭ بەدىلىگە ئۇنىڭ خاتالىقلىرىنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ. بۇئىشلارنى ئۇنىڭ گۇناھلىرىغا كاپپارەت قىلىۋېتىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6514 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ. حَدّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَزْمٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا مِنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ، حَتّىَ الشّوْكَةِ تُصِيبُهُ، إلاّ كَتَبَ اللّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً، أَوْ حُطّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىنگە بىرەر نەرسە ئەزىيەت يەتكۈزسە، مۇسىبەت يەتسە، ھەتتا بىر تال شوخا تىكەن كىرىپ كەتسىمۇ، ئاللاھتائالا ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاشۇ مۇسىبەتنىڭ بەدىلىگە بىر ياخشىلىق يېزىپ، ئۇنىڭدىن بىر خاتالىقنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ. **«ئاللاھتائالا، بۇخارى، مۇسلىم قاتارلىق ئىماملارغا رەھمەت قىلسۇن ۋە رازى بولسۇن ئامىن!»**

6515 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ الْوَلَيدِ ابْنِ كَثِيرٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنْ وَصَبٍ، وَلاَ نَصَبٍ، وَلاَ سَقَمٍ، وَلاَ حَزَنٍ، حَتّىَ الْهَمّ يُهِمّهُ إلاّ كُفّرَ بِهِ مِنْ سَيّئَاتِهِ».

ئەبۇ سەئىد، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانغا بىرەر مۇشەققەت يەتسە، كېسەل يەتسە، ياكى ئۆزىدىن ئەنسىرەش غېمى، مۇھىم كۆڭۈل بۆلىدىغان غەم يەتسە، ياكى ئائىلە غېمى، ئەنسىرەش، قورقۇنچ غېمى يەتسە، ئەزىيەت، ئازار يەتسە، مۇشەققەتلىك غەم ــ ئەندىشە، دىل ئازارى يەتسە، ھەتتا بىر تال شوخا، تىكەن كىرىپ كەتسىمۇ، ئاللاھتائالا ئۇنىڭ بەدىلىگە ئۇنىڭ خاتالىقلىرىنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ.

6516 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ(وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ) حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ مُحَيْصِنٍ، شَيْخٍ مِنْ قُرَيْشٍ، سَمِعَ مُحَمّدَ بْنَ قَيْسِ بْنِ مَخْرَمَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: لَمّا نَزَلَتْ: {مَنْ يَعْمَلْ سُوءاً يُجْزَ بِهِ} (4النساء 321). بَلَغَتْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مَبْلَغاً شَدِيداً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَارِبُوا وَسَدّدُوا. فَفِي كُلّ مَا يُصَابُ بِهِ الْمُسْلِمُ كَفّارَةٌ. حَتّىَ النّكْبَةِ يُنْكَبُهَا. وَالشّوْكَةِ يُشَاكُهَا».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئاللاھنىڭ: «قەلبىڭلاردا بىرەر نەرسىنى مەيلى ئاشكارا قىلىڭلار ياكى يوشۇرۇن قىلىڭلار، ئاللاھ ئۇنىڭدىن ھېساب ئالىدۇ»، «كىم يامانلىق، گۇناھ قىلىدىكەن، جازاغا تارتىلىدۇ» دېگەن سۆزى نازىل بولغاندا بۇمۇسۇلمانلارغا قاتتىق تەسىر قىلدى، يەنى مۇسۇلمانلارغا قاتتىق ئېغىركۆن كەلدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھقا ئىبادەت بىلەن يېقىنچىلىق ئىزدەڭلار، ئوتتۇرىھال، نورمال، توغرا يول تۇتۇڭلار، مۇسۇلمانغا يەتكەن ھەرقانداق مۇسىبەت، ھەتتا ئۇنىڭغا يەتكەن ئەزىيەت، جاپا ــ مۇشەققەت، كىرىپ كەتكەن بىر تال شوخا، تىكەنمۇ مۇسۇلماننىڭ گۇناھلىرىغا كاپارەت بولىدۇ، مۇسلىم 4671 ــ ھەدىس، ترمىزى 2964 ــ ھەدىس، ئەھمەد 7081 ــ ھەدىس، سەھىھ.

6517 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوارِيرِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا الْحَجّاجُ الصّوّافُ. حَدّثَنِي أَبُو الزّبَيْرِ. حَدّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ عَلَى أُمّ السّائِبِ، أَوْ أُمّ الْمُسَيّبِ. فَقَالَ: «مَا لَكِ؟ يَا أُمّ السّائِبِ أَوْ يَا أُمّ الْمُسَيّبِ تُزَفْزِفِينَ؟» قَالَتِ: الْحُمّى. لاَ بَارَكَ اللّهُ فِيهَا. فَقَالَ «لاَ تَسُبّي الْحُمّى. فَإِنّهَا تُذْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ. كَمَا يُذْهِبُ الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇممى سائىبنىڭ قېشىغا كىرىپ: ساڭا نىمە بولدى؟ تىترەۋاتىسەنغۇ؟دىدى. ئۇ: قىزىتما كېسەل بولۇپ قالدىم، **الله** بۇكېسەلگە بەركەت بەرمىسۇن دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : قىزىتما كېسەلنى تىللىماڭلار، ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى ئۇ خۇددى كورەك ئوتى تۆمۈرنىڭ كىرىنى تازىلاپ يوقاتقاندەك، ئادەم باللىرىنىڭ خاتالىقلىرىنى ئۆچۈرۈۋېتىدۇ،دىدى.

6518 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ. حَدّثَنَا يَحيَى بْنُ سَعِيدٍ وَ بِشْرُ بْنُ الْمُفَضّلِ. قَالاَ: حَدّثَنَا عِمْرَانُ، أَبُو بَكْرٍ. حَدّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ. قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبّاسٍ: أَلاَ أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السّوْدَاءُ. أَتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: إِنّي أُصْرَعُ. وَإِنّي أَتَكَشّفُ. فَادْعُ اللّهَ لِي. قَالَ «إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنّةُ. وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللّهَ أَنْ يُعَافِيَكِ». قَالَتْ: أَصْبِرُ. قَالَتْ: فَإِنّي أَتَكَشّفُ. فَادْعُ اللّهَ أَنْ لاَ أَتَكَشّفَ، فَدَعَا لَهَا.

ئەتائ رەھ مۇنداق دەيدۇ؛ ماڭا ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ مەن ساڭا جەننەت ئەھلىدىن بولغان بىر ئايالنى كۆرسىتىپ قويمايمۇ؟ دىدى، مەن؛ بۇلىدۇ كۆرسىتىپ قويسىلا دىسەم، ئۇماڭا: مانا مۇشۇ قارا تەنلىك ئايال رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ: ھەقىقەتەن مىنىڭ بېشىم قېيىپ، تۇتقاقلىق كېسىلىم تۇتۇپ، بەدىنىمدىن كىيىمىمنى ئېچىپ تاشلايمەن، مەن ئۈچۈن **الله** قا دۇئا قىلغان بولسىلا (مىنى ساقا يتىۋەتسە) دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەگەر خالىساڭ، سەۋرە قىلغىن، ساڭا جەننەت بىرىلىدۇ، ئەگەر خالىساڭ، **الله** قا سىنى ساقايتىۋىتىشكە دۇئا قىلاي دىدى. ئۇئايال: مەن سەۋرە قىلاي، مەن ئۇقماستىن بەدىنىمدىن كىيىمىمنى ئېچىپ تاشلايمەن، مەن ئۈچۈن **الله** قا دۇئا قىلغان بولسىلا،بەدىنىمدىن كىيىمىمنى ئېچىچىپ تاشلىمىسام، دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇئايالغا دۇئا قىلىپ قويدى.

بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

1171 ـ باب تحريم الظلم زۇلۇم قىلىشنىڭ ھاراملىقى

6519 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ بَهْرَامَ الدّارِمِيّ. حَدّثَنَا مَرْوَانُ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ الدّمَشْقِيّ). حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ، عَنْ أَبِي ذَرَ، عَنْ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فِيمَا رَوَى عَنِ اللّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنّهُ قَالَ: «يَا عِبَادِي إِنّي حَرّمْتُ الظّلْمَ عَلَى نَفْسِي. وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرّماً. فَلاَ تَظَالَمُوا. يَا عِبَادِي كُلّكُمْ ضَالّ إِلاّ مَنْ هَدَيْتُهُ. فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ. يَا عِبَادِي كُلّكُمْ جَائِعٌ إِلاّ مَنْ أَطْعَمْتُهُ. فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ. يَا عِبَادِي كُلّكُمْ عَارٍ إِلاّ مَنْ كَسَوْتُهُ. فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ. يَا عِبَادِي إِنّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللّيْلِ وَالنّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ الذّنُوبَ جَمِيعاً. فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ. يَا عِبَادِي إِنّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضَرّي فَتَضُرّونِي. وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي. يَا عِبَادِي لَوْ أَنّ أَوّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ وَجِنّكُمْ. كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ. مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئاً. يَا عِبَادِي لَوْ أَنّ أَوّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ. وَإِنْسَكُمْ وَجِنّكُمْ. كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ. مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئاً. يَا عِبَادِي لَوْ أَنّ أَوّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ. وَإِنْسَكُمْ وَجِنّكُمْ. قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي. فَأَعْطَيْتُ كُلّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ. مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمّا عِنْدِي إِلاّ كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ. يَا عِبَادِي إِنّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ. ثُمّ أُوَفّيكُمْ إِيّاهَا. فَمَنْ وَجَدَ خَيْراً فَلْيَحْمَدِ اللّهَ. وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلاَ يَلُومَنّ إِلاّ نَفْسَهُ». قَالَ سَعِيدٌ: كَانَ أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ، إِذَا حَدّثَ بِهَذَا الْحَدِيثِ، جَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ.

6520 ـ حَدّثنِيهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنَا أَبُو مُسْهِرٍ. حَدّثنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، بِهَذَا الأَسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ مَرْوَانَ أَتَمّهُمَا حَدِيثاً.

6521 2577 م2 قَالَ أَبُو إِسْحَقَ: حَدّثنَا بِهَذَا الْحَدِيثِ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ، ابْنَا بِشْرٍ، وَ مُحَمّدُ بْنُ يَحْيَى. قَالُوا: حَدّثنَا أَبُو مُسْهِرٍ. فَذَكَرُوا الْحَدِيثَ بِطُولِهِ.

6522 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الصّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ أَبِي ذَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «إِنّي حَرّمْتُ عَلَى نَفْسِي الظّلْمَ وَعَلَى عِبَادِي. فَلاَ تَظَالَمُوا». وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِهِ. وَحَدِيثُ أَبِي إِدْرِيسَ الّذِي ذَكَرْنَاهُ أَتَمّ مِنْ هَذَا.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رەببىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: ئى بەندىلىرىم! (ھەممىڭلار لەببەي، بىز تەييار دەڭلار) ھەقىقەتەن مەن زۇلۇمنى ئۆزۈمگە ھارام قىلدىم، زۇلۇم قىلىشنى سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىمۇ ھارام قىلدىم، ھەرگىز زۇلۇم قىلىشماڭلار!، ئى بەندىلىرىم! مەن ھىدايەت قىلغان كىشىدىن باشقا ھەممىڭلار ئازغۇن، زالالەتچى. مەندىنلا ھىدايەت، توغرا يول تەلەپ قىلىڭلار، مەن سىلەرنى ھىدايەت قىلىمەن، ئى بەندىلىرىم! مەن تائام بەرگەن كىشىدىن باشقا ھەممىڭلار ئاچ، پەقەت مەندىنلا تائام سوراڭلار، مەن سىلەرگە تائام بېرىمەن، ئى بەندىلىرىم! مەن كىيىم ـ كېچەك بەرگەن كىشىدىن باشقا ھەممىڭلار يالىڭاچ، مەندىن كىيىم سوراڭلار، مەن سىلەرگە كىيىم ـ كېچەك بېرىمەن، ئى بەندىلىرىم! ھەقىقەتەن سىلەر كېچە ـ كۈندۈز خاتالىشىپ تۇرىسىلەر، مەن بارلىق گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈرىمەن، مەندىن مەغپىرەت سوراپ، ئىستىغفار ئوقۇڭلار، مەن سىلەرنى كەچۈرىمەن، سىلەر ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىمەن، ئى بەندىلىرىم! ھەقىقەتەن سىلەر ماڭا ھەرگىز زەرەر يەتكۈزەلمەيسىلەر، ماڭا پايدا ـ مەنپەئەتمۇ يەتكۈزەلمەيسىلەر، (پەقەت قىلساڭلار ئۆزۈڭلار ئۈچۈن قىلىسىلەر) ئى بەندىلىرىم! ئەگەر سىلەرنىڭ ئەۋۋەلىڭلار، ئاخىرىڭلار، ئىنسانلىرىڭلار، جىنلىرىڭلار، ھەممىسى سىلەردىن بىرلا كىشىنىڭ قەلبىنىڭ ئەڭ تەقۋالىقى ئۈستىدە بولسا، يەنى ھەممىڭلار ئەڭ تەقۋا، ھەممىڭلار باراۋەر، ئوخشاش، تەقۋا، مۇتتەقى بولساڭلار، ئۇ مېنىڭ مۈلكۈمدە يەنى ئىلكىمدىكى، قولۇمدىكى نەرسىگە قىلچىلىك نەرسىنى زىيادە قىلىۋېتەلمەيدۇ، مېنىڭ كاتتىلىقىمنى، ئۇلۇغلۇقۇمنى زىيادە قىلالمايدۇ، ئى بەندىلىرىم! ئەگەر شەك ـ شۈبھىسىز سىلەرنىڭ ئەۋۋەل ـ ئاخىرىڭلار، ئىنسان، جىنلىرىڭلار سىلەردىن ئەڭ پاجىر، پاسىق، يامان كىشىنىڭ پاسىق قەلبى ئۈستىدە بولساڭلار، يەنى ھەممىڭلار گۇناھ، مەئسىيەتتە پاسىقلاشساڭلار، بۇ ئىشمۇ مېنىڭ مۈلكۈمدىن قىلچىلىك نەرسىنى كاملىتالمايدۇ، ئۇلۇغلۇقۇم كاملاپ، تۆۋەنلەپ كەتمەيدۇ، (قىلساڭلار ئۆزۈڭلارغا قىلىسىلەر)، ئى بەندىلىرىم! ئەگەر ئەۋۋەلىڭلار، ئاخىرىڭلار، ئىنسانلىرىڭلار، جىنلىرىڭلار، ھەممىسى تۈپتۈز بىر مەيدانغا يىغىلىپ، مەندىن سورىساڭلار، مەن ھەربىر ئىنسان، جىنلارغا سورىغىنىنى بەرسەم، ئۇ بېرىۋېرىشىم، مېنىڭ دەرگاھىمدىكى خەزىنىلەرنى قىلچىلىك كاملىتالمايدۇ، پەقەت بىر تال يىڭنىنى كەڭ ھەم چوڭقۇر دېڭىزغا سېلىپ، ئالغانچىلىك ئېشتۇر، ئى بەندىلىرىم! ھەقىقەتەن ئۇ سىلەرنىڭ ئەمەللىرىڭلار، مەن ئۇنى سىلەر ئۈچۈن ھېسابلايمەن، ئاندىن ئۇ ئەمەللەرنىڭ جازا، مۇكاپاتلىرىنى مەن سىلەرگە تولۇق بېرىمەن، كىم ياخشىلىقنى تاپسا، ئاللاھقا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىپ، شۈكۈر قىلسۇن، كىم ئۇنىڭدىن باشقىچىرەك تاپسا، ئۇ پەقەت ئۆزىنى ئەيىبلىسۇن، ئۆزىگە مالامەت، تاپا ـ تەنە قىلسۇن، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى:

1. بۇ ھەدىس ھەدىس قۇددۇستۇر، يەنى ئاللاھنىڭ سۆزىدۇر.

2. ئاللاھتائالا بارلىق مەخلۇقلار ئارىسىدىن مۇشۇ ئىنساننى چاقىرىپ، يوليورۇق بېرىۋاتىدۇ.

3. ئى بەندىلىرىم دەپ رەھمەت، ئىلتىپات قىلدى.

4. بىز دەرھال لەببەي دەپ مەن تەييار دەپ قۇلاق سېلىشىمىز لازىم، ياخشى بولسا بۇيرىيدۇ، يامان بولسا توسىدۇ، بۇ مۆئمىنىنىڭ بەلگىسى.

5. زۇلۇم قىلىش هارام، قىيامەتتىمۇ زۇلمەتتۇر.

6. ئاللاھ ھىدايەت قىلمىسا، ھەممىسى ئازغۇن، ھىدايەتنى پەقەت ئاللاھدىن، قۇرئاندىن، سەھىھ ھەدىسدىن، سۈننەتتىن سوراش لازىم.

7. يېمەك ــ ئىچمەك، كىيىم ــ كېچەك، زاماندىن، تەبىئەتتىن ئەمەس، ئاللاھ تەرەپتىن كەلدى، بىز رىزىقنى پەقەت بىر ئاللاھدىنلا سورايلى.

8. ئىنسان دائىم خاتالىشىپ تۇرىدۇ، ئەڭ ياخشىسى ئۆزىنى ئېتراپ قىلىپ، تۆۋبە قىلغىنى.

9. گۇناھلارنى پەقەت ئاللاھلا كەچۈرىدۇ، بىز پەقەت ئاللاھقىلا تۆۋبە قىلىشىمىز لازىم.

10. بارلىق بەندىلەرنىڭ تەقۋالىقى ياخشى بولۇپ كېتىشى، ئاللاھنىڭ مۈلكىنى زىيادە قىلالمايدۇ، پاسىق، پاجىر بولۇپ كېتىشى، مۈلكىنى، ئۇلۇغلىقىنى كام قىلالمايدۇ، تۆۋەن قىلالمايدۇ، كىشىلەر قىلسا ئۆزىگە قىلىدۇ.

11. ئاللاھ ھەممە كىشىگە سورىغىنىنى دائىم بېرىپ تۇرسىمۇ خەزىنىسىدىن قىلچىلىك كامىلمايدۇ، چۈنكى، ئۇ دېگەن ئاللاھ، خالىق، ياراتقۇچى.

12. ئەمەللەرنىڭ جازا ــ مۇكاپاتى تولۇق بېرىلىدۇ، قىلچە زۇلۇم قىلىنمايدۇ.

13. ياخشىلىق ئاللاھ تەرەپتىن بولغاچقا، ئاللاھقا ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىپ، شۈكرى قىلىمىز.

14. يامانلىق بىزگە نىسبەتەن بېرىلگەچكە، ئۆزىمىزنى ئەيىبلەپ، ئۆزىمىزگە مالامەت قىلىمىز، چۈنكى، ھەر كىم قىلسا ئۆزىگە قىلىدۇ.

15. مۇكاپات، جەننەت، ئاللاھنىڭ رەھمىتى، پەزلىدۇر، جازا، دوۋزاخ بولسا، ئاللاھنىڭ ئادىللىقىدۇر، بىر پىرقىسى جەننەتتە، بىر پىرقىسى دوۋزاختىدۇر، ئاللاھ بىزلەرنى جەننەت ئەھلى قىلسۇن، ئامىن!.

6523 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا دَاوُدُ (يَعْنِي ابْنَ قَيْسٍ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهَ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «اتّقُوا الظّلْمَ. فَإِنّ الظّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَاتّقُوا الشّحّ. فَإِنّ الشّحّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. حَمَلَهُمْ عَلَىَ أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلّوا مَحَارِمَهُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: زۇلۇمدىن ھەزەر قىلىپ، ساقلىنىڭلار، ھەققەتەن زۇلۇم، قىيامەت كۈنىدىكى زۇلمەتتۇر، بېخىللىقدىن ساقلىنىڭلار، ھەققەتەن بېخىللىق سىلەردىن بۇرۇنقىلارنى ھالاك قىلغۇەتتى، بېخىللىق ئۇلارنى ئۆزئارا قان چېچىشقا، هارامنى ھالال ساناشقا ئاپىرىپ قويىدى. بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەدلەر توپلىدى، سەھىھ.

6524 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهَ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الظّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: زۇلۇمدىن ھەزەر قىلىپ ساقلىنىڭلار، ھەقىقەتەن بۇ دۇنيادا زۇلۇم قىلىش، قىيامەت كۈنىدىكى زۇلمەتتۇر، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، تەبرانى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ ھەدىس.

6525 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ. مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ، كَانَ اللّهُ فِي حَاجَتِهِ. وَمَنْ فَرّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً، فَرّجَ اللّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِماً، سَتَرَهُ اللّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشى، مۇسۇلمان مۇسۇلمانغا قىلچە زۇلۇم قىلمايدۇ. ئۇنى دۈشمەنگە تاپشۇرۇپ بەرمەيدۇ، خارلىمايدۇ، كىم قېرىندىشىنىڭ ھاجىتىدە بولسا، مۇھتاج چاغدا ياردەم بەرسە، ئاللاھمۇ ئۇ مۇھتاج چاغدا ياردەم بېرىدۇ. كىم مۇسۇلماندىن بۇ دۇنيانىڭ مۇشەققەت، قىيىنچىلىقلىرىدىن بىرنى ئاسان قىلىپ، ئۇنىڭ غەملىرىنى يوق قىلسا، قىيامەت كۈنى ئاللاھ ئۇنىڭدىن قىيامەتنىڭ قىيىنچىلىق، مۇشەققەتلىرىدىن بىرنى ئاسان قىلىپ، غېمىنى يوق قىلىدۇ، كىم مۇسۇلماننىڭ ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى ياپسا، ئاللاھمۇ قىيامەت كۈنى ئۇ كىشىنىڭ ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى ياپىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى، مۇسلىم ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

6526 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهَ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ؟» قَالُوا: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لاَ دِرْهَمَ لَهُ وَلاَ مَتَاعَ. فَقَالَ: «إِنّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمّتِي، يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلاَةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا، وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا. فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ. فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ، قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ. أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ. ثُمّ طُرِحَ فِي النّارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇپلىسنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىلەر؟ ئۇلار؛ بىز ئارىمىزدا دەرھەم ـ پۇللىرى، مال ـ ماتالىرى يوق كىشىنى مۇپلىس دەيمىز دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ ھەقىقەتەن ئۈممىتىمدىن مۇپلىس ئېپلاس كىشى دىگەن، مۇنداق كىشى بولۇپ، قىيامەت كۈنى نۇرغۇن ناماز، روزا، زاكاتلار بىلەن كېلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە بىرنى تىللاپ بىرگە بۆھتان قىلىپ، ئۇنىڭ مېلىنى يېۋېلىپ، بۇنىڭ قېنىنى تۆكۈپ، ئۇنى ئۇرۇپ، بۇنى قىلىپ كېلىدۇ ــ دە، ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرى ئۇنىڭ ـ بۇنىڭغا ئېلىپ بېرىلىدۇ، ئەگەر باشقىلارنىڭ ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ھەققى تۈگىمەستىن ئۇنىڭ ياخشىلىقى تۈگەپ كەتسە، باشقىلارنىڭ خاتالىق گۇناھلىرى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلىنىپ ، ئاندىن ئۇ دوۋزاخقا تاشلىنىدۇ، مانا بۇ مۇپلىس، ئېپلاس ئادەم دېدى.مۇسلىم تىرمىزى،ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6527 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَتُؤَدّنّ الْحُقُوقُ إِلَىَ أَهْلِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. حَتّىَ يُقَادَ لِلشّاةِ الْجَلْحَاءِ مِنَ الشّاةِ الْقَرْنَاءِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە ھەقلەر، كىشىنىڭ ئىلىشى، نېسۋىلىرى قىيامەت كۈنى ئۆز ئەھلىگە قايتۇرۇلۇپ ئادا قىلىنىدۇ، ھەتتا مۈڭگۈزسىز قوي ئۈچۈن مۈڭگۈزلۈك قويدىن قىساس ئېلىپ بېرىلىدۇ، بۇ دۇنيادا مۈڭگۈزسىز بولۇپ بوزەك قىلىنغان قوي، قىيامەت كۈنى مۈڭگۈزلۈك ھالەتتە ئۆزىنى ئۈسسىگەن قوينى ئۈسسۈۋالىدۇ. (ئاھ! بۇ نېمىدېگەن مىسلىسىز ئادىل قانۇن ھە!). ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، بۇخارى، ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

6528 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا بُرَيْدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يُمْلِي لِلظّالِمِ. فَإِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ». ثُمّ قَرَأَ: {وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ} (11ھود102).

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن، ئاللاھ زالىمغا پۇرسەت، مۆھلەت بېرىدۇ، ھالاك قىلىشقا تۇتقاندا بولسا، ھەرگىز بوش قويۋەتمەيدۇ، خالاس قىلىۋەتمەيدۇ، قاچۇرۇپ قويمايدۇ، ئاندىن «ئۆزلىرىگە زۇلۇم قىلغان شەھەر ئەھلىنى ئازابقا تۇتقاندا، رەببىڭنىڭ جازالاپ تۇتىشى ئەنە شۇنداق قاتتىقتۇر»دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى. ئىبنى ماجە 4008 ـــ ھەدىس، تىرمىزى 3035 ـــ ھەدىس، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم سەھىھ، ئايەتمۇ بىللە باردۇر.

1172 ـ باب نصر الأخ ظالما أو مظلوما

6529 ـ حدّثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: اقْتَتَلَ غُلاَمَانِ. غُلاَمٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَغُلاَمٌ مِنَ الأَنْصَارِ. فَنَادَىَ الْمُهَاجِرُ أَوِ الْمُهَاجِرُونَ: يَالَ الْمُهَاجِرِينَ وَنَادَىَ الأَنْصَارِيّ: يَالَ الأَنْصَارِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «مَا هَذَا دَعْوَىَ أَهْلِ الْجَاهِلِيّةِ؟» قَالُوا: لاَ يَا رَسُولَ اللّهِ إِلاّ أَنّ غُلاَمَيْنِ اقْتَتَلاَ فَكَسَعَ أَحَدُهُمَا الآخَرَ. قَالَ «فَلاَ بَأْسَ. وَلْيَنْصُرِ الرّجُلُ أَخَاهُ ظَالِماً أَوْ مَظْلُوماً. إِنْ كَانَ ظَالِماً فَلْيَنْهَهُ، فَإِنّهُ لَهُ نَصْرٌ. وَإِنْ كَانَ مَظْلُوماً فَلْيَنْصُرْهُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مۇھاجىلاردىن بىركىشى بىلەن ئەنسارلاردىن بىركىشى ئۇرۇشۇپ قېلىپ، مۇھاجىركىشى ئەنسارى كىشىنىڭ ئارقىسىغا ئۇرۇۋەتتى، ئاندىن ئەنسارى:ئى ئەنسارىلار!!كىلىڭلار!دېدى، مۇھاجىركىشمۇ:ئى مۇھاجىرلار!كىلىڭلار!دەپ توۋلىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇنىمە ئىش ئەمدى؟ بۇجاھالىييەت ئەھلىنىڭ قىلىقىغۇ؟دېدى، ئۇلار ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئىككى كىشى ئۇرۇشۇپ قېلىپ، ئۇلارنىڭ بىرسى يەنەبىرسىنىڭ ئارقىسىغا ئۇرۇۋەتتى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇالله مۇنداق دېگەن: كېرەك يوق، چاتاق يوق، كىشى قېرىندىشىغا ئۇ زالىم بولسۇن ياكى زۇلۇمغا ئۇچرىسۇن، ياردەم بەرسۇن، ئەگەر قېرىندىشى زالىم بولسا، ئۇنى زۇلۇمدىن توسسۇن، ھەققەتەن ئۇ چوڭ ياردەم، ئەگەر ئۇ زۇلۇمغا ئۇچرىغان بولسا ياردەم بەرسۇن.(يەنى بېرىپ ئۇلارنى ئاجرىتىپ، ئۇلارغا يادەم بېرىڭلار دېدى)

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشى قېرىندىشىغا ئۇ زالىم بولسۇن ياكى زۇلۇمغا ئۇچرىغان بولسۇن ياردەم بەرسۇن، ئەگەر قېرىندىشى زالىم بولسا، ئۇنى زۇلۇمدىن توسسۇن، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ياردەم بولىدۇ، ئەگەر قېرىندىشى زۇلۇمغا ئۇچرىغان بولسا، ئۇنىڭغا دۈشمىنىگە قارشى ياردەم بەرسۇن، (بولۇپمۇ ئىسلام دۆلەتلىرى ئەمەل قىلسۇن)، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.   ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قېرىندىشىڭغا ئۇ زالىم بولسۇن ياكى مەزلۇم بولۇسۇن ياردەم بەرگىن دىگەندە زالىمغا قانداق ياردەم بېرىمەن؟ دىيىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى زۇلۇمدىن توسسەن، ھەقىقەتەن شۇنىڭ ئۆزى ياردەم دېدى، ئەھمەد بۇخارى تىرمىزى.

6530 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ــ وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي شَيْبَةَ ــ (قَالَ ابْنُ عَبْدَةَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ: سَمِعَ عَمْرٌو جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: كُنّا مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ. فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ. فَقَالَ الأَنْصَارِيّ: يَا لَلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيّ: يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيّةِ؟» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ. فَقَالَ: «دَعُوهَا. فَإِنّهَا مُنْتِنَةٌ» فَسَمِعَهَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ فَقَالَ: قَدْ فَعَلُوهَا. وَاللّهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنّ الأَعَزّ مِنْهَا الأَذَلّ. قَالَ عُمَرُ: دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَـذَا الْمُنَافِقِ. فَقَالَ: «دَعْهُ. لاَ يَتَحَدّثُ النّاسُ أَنّ مُحَمّداً يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ».

6531 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ (قَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا، وَقَالَ: الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَسَأَلَهُ الْقَوَدَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «دَعُوهَا. فَإِنّهَا مُنْتِنَةٌ». قَالَ ابْنُ مَنْصُورٍ فِي رِوَايَتِهِ: عَمْرٌو قَالَ: سَمِعْتُ جَابِراً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز بىرئۇرۇشتا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئىدۇق، مۇھاجىلاردىن بىركىشى بىلەن ئەنسارلاردىن بىركىشى ئۇرۇشۇپ قېلىپ، مۇھاجىركىشى ئەنسارى كىشىنىڭ ئارقىسىغا ئۇرىۋەتتى، ئاندىن ئەنسارى:ئى ئەنسارىلار!!كىلىڭلار!دېدى، مۇھاجىركىشىمۇ:ئى مۇھاجىرلار!كىلىڭلار!دەپ توۋلىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇنىمە ئىش ئەمدى؟ بۇجاھالىيىيەت ئەھلىنىڭ قىلىقىغۇ؟دېدى، ئۇلار ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئىككى كىشى ئۇرۇشۇپ قېلىپ، ئۇلارنىڭ بىرسى يەنەبىرسىنىڭ ئارقىسىغا ئۇرىۋەتتى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ:قويىڭلار، بۇئىشنى نېرى تاشلىۋىتىڭلار، بۇدېگەن جاھالىيەتنىڭ سېسىپ كەتكەن قەبىھ يامان ئىشىدۇر، دېدى. بۇئىشنى ئىبنى ئۇبەي ئاڭلاپ:ئۇلار شۇنداق قىلىپتىما؟ **الله** بىلەن قەسەمكى، ئەگەر بىز مەدىنىگە قايتىپ بارساق، ئەزىزلار خارلارنى قوغلاپ چىقىرىدۇ دېدى،(يەنى رەسۇلۇللاھ نى قوغلاپ چىقارماقچى بۇلىدۇ) ئاندىن ئۆمەر قاتارلىق ساھابىلار، بۇ مۇناپىقلارنى ئۆلتۈرۈۋېتەيلى دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇنى ئۆلتۈرمەڭلار، كىشىلەر ھەقىقەتەن مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىنىڭ ھەمراھلىرىنى، قېرىنداشلىرىنى ئۆلتۈرۈپتۇ دەپ سۆزلەپ يۈرمىسۇن، مەن دەل شۇنى ياقتۇرمايمەن دىگەن ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم بۇ مۇناپىقنى ئۆلتۈرمەسلىكنىڭ بىر سەۋەبىدۇر، شۇنىڭدەك كىشىلەر لا ئىلاھە ئىللەللاھ دىگەن كىشىنى ناماز ئوقۇغان كىشىنى ئۆلتۈرۈپتۇ دەپ پىتنە ــ پاساد سۆزلىرىنى قىلىشىپ كېتىدۇ، يامان خەۋەر تارقاپ، يامان تەسىر بېرىدۇ.

1173 ـ باب تراحم المؤمنين وتعاطفهم وتعاضدهم   مۆئمىنلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقى توغرىسىدا

6532 ـ حدّثنا أبو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ و أبُو عَامِرٍ الأشْعَرِيّ. قالاَ: حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إدْرِيسَ وَ أبُو أسَامَةَ. ح وحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ، أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ وَ ابْنُ إدْرِيسَ وَ أبُو أسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أبي بُرْدَةَ، عَنْ أبي مُوسَىَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ، يَشُدّ بَعْضُهُ بَعْضاً».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مۆئمىن يەنە بىر مۆئمىن ئۈچۈن خۇددى بەزىسى ــ بەزىسىنى چىڭىتىپ، كۈچلەندۈرۈپ تۇرىدىغان بىناغا ئوخشايدۇ،دەپ بارماقلىرىنى كىرىشتۈردى. (ئەنە شۇنداق زىچ ھەمكارلىشىشى، ئۆزئارا ياردەملىشىشى، يار ــ يۆلەكتە بولۇشى لازىم). بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6533 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا زَكَرِيّاءُ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ، مَثَلُ الْجَسَدِ. إذَا اشْتَكَىَ مِنْهُ عُضْوٌ، تَدَاعَىَ لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسّهَرِ وَالْحُمّىَ».
6534 ـ حدّثنا إسْحَقُ الْحَنْظَلِيّ. أخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِهِ.

نۇئمان ئىبنى بۇشەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىنلەر ئۆزئارا دوستلۇق، كۆيۈنۈش، رەھىم ــ شەپقەت قىلىشلىرىدا، مېھرىبانلىقلىرىدا خۇددى بىر جەسەدكە ئوخشايدۇ، ئۇ جەسەددىن بىرەر ئەزا كېسەل بولۇپ ئاغرىپ قالسا، جەسەدنىڭ قالغان جايلىرى پۈتۈن ئەزالىرى ئۇيقۇسىزلىق، قىزىش بىلەن تەڭ ئەلەم تارتىدۇ. ئەھمەد 17648 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4685 ــ ھەدىس،بۇخارى، سەھىھ. ئەنە شۇنىڭدەك بارلىق مۇسۇلمانلار پۈتۈن بىر گەۋدە بولۇشى، ئۆزئارا كۆيۈنۈشى، ياردەم بېرىشى، ئىتتىپاقلىشىش، خۇشاللىقتا تەڭ خۇشال، دەرت ــ ئەلەم، خاپىلىقتا تەڭ ئەلەم تارتىشى، قايغۇرۇشى بىرسى باش بولسا، بىرسى ئەزا، بىرسى يۈرەك بولسا، بىرسى بۆرەك، بىرسى قول بولسا، بىرسى پۇت بولۇشى، بىرسى ئاشقازان بولسا، بىرسى جىگەر، بىرسى غەرپتە بولسا، يەنە بىرسى شەرىقتە تۇرۇپ، شۇنىڭ غېمىنى يېيىشى، ئاللاھ قۇرئاندا بۇيرىغاندەك ئاكا ــ ئۇكا، ئاچا ــ سىڭىل، قېرىنداشلاردىن بولۇشى بەكمۇ زۆرۈر، مەڭگۈ زۆرۈردۇر.

6535 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. قالاَ: حَدّثنا وَكِيعٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ. إنِ اشْتَكَىَ رَأْسُهُ، تَدَاعَىَ لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالْحُمّىَ وَالسّهَرِ».

نۇئمان ئىبنى بۇشەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىنلەر خۇددى بىرلا كىشىگە، بىرلا كىشىنىڭ جەسىدىگە ئوخشايدۇ، ئەگەر ئۇنىڭ بېشى ئاغرىپ قالسا، ئۇنىڭ ئۈچۈن بارلىق ئەزالىرى قىزىش، ئۇيقۇسىز قېلىش بىلەن ئەڭ دەرت ــ ئەلەم تارتىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم

6536 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْمُسْلِمُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ. إنِ اشْتَكَىَ عَيْنُهُ، اشْتَكَىَ كُلّهُ. وَإنِ اشْتَكَىَ رَأْسُهُ، اشْتَكَىَ كُلّهُ».
6537 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنِ الأعْمَشِ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ النّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم نَحْوَهُ.

نۇئمان ئىبنى بۇشەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىنلەر بىرلا كىشىگە ئوخشايدۇ، ئەگەر ئۇنىڭ بېشى ئاغرىسا ھەممە يېرى تەڭ ئاغرىيدۇ، ئەگەر كۆزى ئاغرىسا، يەنە ھەممە يېرى تەڭ ئاغرىپ دەرت ــ ئەلەم تارتىدۇ، قىزىپ ئۇيقۇسىز قالىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.(مۆئمىنلەر ئەنە شۇنداق ئىتتىپاق بولۇشى، يار ــ يۆلەكتە بولۇشى، خاپىلىقتا دەرت ــ ئەلەمگە تەڭ ئەلەم تارتىشى، بىر ــ بىرىنىڭ غېمىنى يىيىشى، زۇلۇمدىن قۇتقۇزۇشى، پۈتۈن دۇنيا بويىنچە ھەمكارلىشىپ، بىرلىشىپ، ياردەملىشىش بەكمۇ زۆرۈر، بولۇپمۇ ھازىر قاتتىق زۆرۈردۇر.)

1174 - باب النهي عن السباب

6538 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ الْعَلاءِ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْمُسْتَبّانِ مَا قالاَ، فَعَلَى الْبَادِىءِ، مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە ،ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرسى ــ بىرسىنى تىللاپ، ئەيىبلەشكۈچى ئىككى كىشىنىڭ دىگەن سۆزلىرىنىڭ گۇناھى، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچى ھەددىدىن ئاشمىسىلا، تاجاۋۇز قىلمىسىلا، تۇنجى قېتىم باشتا باشلىغۇچى كىشىگە بولىدۇ. زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچى، ھەددىدىن ئاشۇرىۋەتسە، ھەر ئىككىلىسىگە بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

ئىياز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرسى ــ بىرسىنى تىللاپ، ئەيىبلەشكۈچى ئىككى كىشى، بىر ــ بىرىنى باتىل، پاھىشە سۆز بىلەن تىللاپ ئەيىبلىگۈچى، بىرسى ــ بىرسىنى يالغانچى قىلىپ ئىنكار قىلغۇچى، يالغان سۆزلىگۈچى ئىككى شەيتاندۇر. بۇ ھەدىس ئەھمەتتە بەش ئورۇندا كېلىدۇ. 16836 ــ ھەدىس، 17615 ــ ھەدىس، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

1175 - باب استحباب العفو والتواضع

6539 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنا إسْمَاعِيلُ (وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ. وَمَا زَادَ اللّهُ عَبْداً بِعَفْوٍ إلاّ عِزّا. وَمَا تَوَاضَعَ أحَدٌ لِلّهِ إلاّ رَفَعَهُ اللّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سەدىقە بەرگەنگە مال كامالاپ قالمايدۇ، ئەپۇچان بەندىگە ئاللاھ ئىززەتنى زىيادە قىلىدۇ، ھەر قانداق بىر كىشى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇپ، كەمتەر بولسا، ئاللاھ ئۇنى يۇقىرى كۆتىرىدۇ، (تەكەببۇر كىشى ھەممىدىن پەسكەشتۇر). ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1176 - باب تحريم الغيبة غەيبەتنىڭ ھاراملىقى

6540 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ و ابْنُ حُجْرٍ، قالُوا: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ عَن الْعَلاَءِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «أتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟» قالُوا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أعْلَمُ. قالَ: ذِكْرُكَ أخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ» قِيلَ: أفَرَأيْتَ إنْ كَانَ فِي أخِي مَا أقُولُ؟ قالَ: إن كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ، فَقَدِ اغْتَبْتَهُ. وَإنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ، فَقَدْ بَهَتّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: غەيۋەتنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىلەر؟ ئۇلار؛ الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى بىلىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ قېرىندىشىڭنى ئۇ ياقتۇرمايتىدىغان نەرسە بىلەن تىلغا ئالساڭ، ئۇ غەيۋەت بولىدۇ دېدى، ئەگەر مەن قېرىندىشىم توغرىسىدا دېگەن نەرسە ئۇنىڭدا بار بولۇپ قالسىچۇ؟ دېيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ: ئەگەر سەن دېگەن شۇ نەرسە ئۇنىڭغا بولسا، غەيۋەت بولىدۇ، ئەگەر بولماي قالسا، سەن ئۇنىڭغا بوھتان چاپلىغان بولىسەن، دېدى. مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەدلەر توپلىغان، سەھىھ.

1177 - باب بشارة من ستر الله تعالى عيبه في الدنيا، بأن يستر عليه في الآخرة

الله نىڭ بىرەر كىشىنىڭ ئەيب-نوقسانلىرىنى بۇدۇنيادا يېپىشى ئاخىرەتتىمۇ يېپىشىنىڭ بىشارىتى ئىكەنلىكى

6541 - حدّثني أمَيّةُ بْنُ بِسْطامٍ الْعَيْشِيّ. حَدّثنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثنَا رَوْحٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَن النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَسْتُرُ اللّهُ عَلَىَ عَبْدٍ فِي الدّنْيَا، إلاّ سَتَرَهُ اللّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا بۇ دۇنيادا بىرەر بەندىسىنىڭ ئەيىب ــ نۇقسان، گۇناھلىرىنى ياپقان بولسا، قىيامەت كۈنىمۇ چوقۇم ياپىدۇ. (بۇ دۇنيادا ئېگە بولسا، قىيامەت كۈنىمۇ ئىگە بولىدۇ).

6542 - حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَفّانُ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ. حَدّثنَا سُهَيْلٌ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَسْتُرُ عَبْدٌ عَبْداً فِي الدّنْيَا، إلاّ سَتَرَهُ اللّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر بەندە بۇ دۇنيادا بىرەر بەندىنىڭ ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى ياپسا، قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا ئۇ بەندىنىڭ ئەيىب-نۇقسانلىرىنى ياپىدۇ، رەسۋا قىلمايدۇ،

1178 - باب مداراة من يتقى فحشه

6543 - حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. كُلّهُمْ عَن ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قالَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ (وَهُوَ ابْنُ عُيَيْنَةَ) عَن ابْنِ الْمُنْكَدِرِ. سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزّبَيْرِ يَقُولُ: حَدّثتْنِي عَائِشَةُ أنّ رَجُلاً اسْتَأذَنَ عَلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فقالَ: «ائْذَنُوا لَهُ. فَلَبِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ، أوْ بِئْسَ رَجُلُ الْعَشِيرَةِ» فَلَمّا دَخَلَ عَلَيْهِ ألاَنَ لَهُ الْقَوْلَ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ قُلْتَ لَهُ الّذِي قُلْتَ. ثُمّ ألَنْتَ لَهُ الْقَوْلَ؟ قالَ «يَا عَائِشَةُ إنّ شَرّ النّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ وَدَعَهُ، أوْ تَرَكَهُ النّاسُ اتّقَاءَ فُحْشِهِ».

6544 - حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَن ابْنِ الْمُنْكَدِرِ فِي هَذَا الأسْنَادِ. مِثْلَ مَعْنَاهُ. غَيْرَ أنّهُ قالَ: «بِئْسَ أخُو الْقَوْمِ وَابْنُ الْعَشِيرَةِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىرىشكە ئىزنى سوردى، رەسۇلۇللاھ؛ ئۇنىڭغا رۇخسەت قىلىڭلار، بۇ نىمە دىگەن يامان خوشنا، ئۆز قەۋمىدىن نىمە دىگەن يامان تۇغقان ھە!دېدى، ئۇ كىشى كىرىپ ئولتۇرغاندا بولسا، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا خۇش چىراي ئېچىپ تەبەسسۇم قىلىپ،ياخشى سۆزلەرنى قىلدى، ئۇكىشى چىقىپ كەتكەندە، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلى ئۇنىڭغا ئارقىسىدا مۇنداق،مۇنداق دەۋاتاتتىلە، ئاندىن ئۇنىڭغا ئالدىدا خۇش چىراي ئېچىپ تەبەسسۇم قىلىپ،ياخشى سۆزلەرنى قىلدىلىغۇ؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئائىشە! سەن مىنىڭ قاچان پاھىشە سۆز قىلغىنىمنى، ئاغىزىم بەزەپلىك قىلغىنىمنى بىلگەن، شۇنداق بولۇشقا تەكلىپ قىلىپ باققانمۇ؟ ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا مەنزىل جەھەتتىن كىشلەرنىڭ ئەڭ يامانراقى، كىشلەر ئۇنىڭ يامانلىق قىلىشىدىن ئەنسىرەپ تەرىك ئەتكەن، قورقۇپ تاشلىۋەتكەن كىشىدۇر. (شۇڭا مەن ئۇ كىشىگە خۇشچىراي بولدۇم)دېدى. مۇسلىم، بۇخارى، ئەھمەد، بەيھەقى ت، سەھىھ

1179 - *باب فضل الرفق* مېھرىبانلىقنىڭ، مۇلايىملىقنىڭ پەزىلىتى

6545 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ. حَدّثنَا مَنْصُورٌ عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ جَرِيرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَنْ يُحْرَمِ الرّفْقَ، يُحْرَمِ الْخَيْرَ».

6546 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. قالُوا: حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ). كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لَهُمَا ــ (قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا. وَقالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هِلاَلٍ الْعَبْسِيّ. قالَ: سَمِعْتُ جَرِيراً يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ يُحْرَمِ الرّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ».

6547 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ أَبِي إِسْمَاعِيلَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هِلاَلٍ. قالَ: سَمِعْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ حُرِمَ الرّفْقَ حُرِمَ الْخَيْرَ، أَوْ مَنْ يُحْرَمِ الرّفْقَ يُحرَمِ الْخَيْرَ».

جەرىير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم مېھرىبانلىقدىن، مۇلايىملىقدىن مەھرۇم قالسا، بارلىق ياخشىلىقلاردىن مەھرۇم قالغان بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە ئەبۇ دەردائى،ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىمگە مېھرىبانلىق نىسۋىسى بېرىلسە، ھەقىقەتەن ئۇ كىشىگە دۇنيا _ ئاخىرەتلىك ياخشىلىقتىن بولغان نىسۋىسى بېرىلگەن بولىدۇ، كىم مېھرىبانلىق، مۇلايىملىق نىسۋىسىدىن مەھرۇم قالسا، جەزمەن ئۇ دۇنيا _ ئاخىرەتلىك ياخشىلىقتىن ئىبارەت نىسۋىسىدىن مەھرۇم قالىدۇ.. ئەھمەد، تىرمىزى تويلىغان، سەھىھ.

6548 ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ. حَدّثنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَزْمٍ، عَنْ عَمْرَةَ (يَعْنِي بِنْتَ عَبْدِ الرّحْمَنِ)، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنّ اللّهَ رَفِيقٌ يُحِبّ الرّفْقَ. وَيُعْطِي عَلَى الرّفْقِ مَا لاَ يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ. وَمَا لاَ يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ».

6549 ـ6550 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أبي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمِقْدَامِ، (وَهُوَ ابْنُ شُرَيْح بْنِ هَانِىءٍ) عَنْ أبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنّ الرّفْقَ لاَ يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلاّ زَانَهُ، وَلاَ يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلاّ شَانَهُ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھ، ناھايىتى كۆيۈمچان، مېھرىباندۇر، ئاللاھ مېھرىبانلىقنى ياخشى كۆرىدۇ، قوپاللىققا، باغرى تاشلىققا بەرمىگەن ياردەملەرنى مېھرىبانلىققا بېرىدۇ، (ئۇنداقتا كىشىلەرگە كۆيۈنۈپ، مېھرىبان بولۇش بىلەن ئاللاھدىن ياردەم سورايلى) مېھرىبانلىقنى، كۆيۈنۈشنى ، مۇلايىملىقنى لازىم تۇتقىن، قوپاللىقتىن، پاھىشە سۆزلەشدىن ھەزەر قىلغىن،ھەقىقەتەن مېھرىبانلىق، كۆيۈنۈش، ھەرقانداق نەرسىدە بولسا، ئۇنى زىننەتلىك، گۈزەل قىلىۋېتىدۇ، ئۇ ھەرقانداق نەرسىدىن تارتىلىپ ئېلىۋېلىنسا، ئۇ نەرسىنى قەبىھ سەتلەشتۈرۈۋېتىدۇ. بۇ ھەدىسنى ئەبۇ داۋۇد، بۇخارى ئەدەپتە ئابدۇللاھ ئىبنى مۇغەپپەلدىن، ئىبنى ماجە، ئىبنى ھەببان، ئەبۇ ھۇرەيرەدىن، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەلىدىن، تەبرانى، ئەبۇ ئۇمامەدىن، بەزار، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن ،مۇسلىممۇ توپلىغان، سەھىھ.

1180 ـ باب النهي عن لعن الدوابّ وغيرها

ھايۋانلارغا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرگە لەنەت قىلىشتىن مەنئى قىلىش توغرىسىدا

6551 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا أيّوبُ عَنْ أبي قِلاَبَةَ، عَنْ أبي الْمُهَلّبِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهَ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أسْفَارِهِ، وَامْرَأةٌ مِنَ الأنْصَارِ عَلَى نَاقَةٍ. فَضَجِرَتْ فَلَعَنَتْهَا. فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللّهَ صلى الله عليه وسلم فقالَ: «خُذُوا مَا عَلَيْهَا وَدَعُوهَا. فَإِنّهَا مَلْعُونَةٌ». قالَ عِمْرَانُ: فَكَأنّي أرَاهَا الآنَ تَمْشِي فِي النّاسِ، مَا يَعْرِضُ لَهَا أحَدٌ.

6552 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أبُو الرّبيعِ. قالاَ: حَدّثَنَا حَمّادٌ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ). ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثَنَا الثّقفِيّ. كِلاَهُمَا عَنْ أيّوبَ. بِإِسْنَادِ إسْمَاعِيلَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ. إلاّ أنّ فِي حَدِيثِ حَمّادٍ: قالَ عِمْرَانُ: فَكَأنّي أنْظُرُ إِلَيْهَا، نَاقَةً وَرْقَاءَ. وَفِي حَدِيثِ الثّقفِيّ: فقالَ: «خُذُوا مَا عَلَيْهَا وَأعْرُوهَا. فَإِنّهَا مَلْعُونَةٌ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، بىز بىلەن بەتنى بوۋات ئۇرۇشىدا كېتىۋاتاتتى، ئەنسارىدىن بىر كىشى ياكى بىرئايال تۆگىسىگە لەنەت ئەيتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا سەن ئۇ لەنەتكار تۆگىنى بىزگە ھەمراھ قىلماي، ئۇنىڭدىن چۈشۈپ كەت ، بۇتۆگە لەنەتكار بولغاندىكىن ئۇنى قويۇۋەتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى نەرسىلەرنى ئېلىپ ئۆزۈڭلار كۆتۈرۈپ مېڭىڭلار دېدى. (يەنى بۇ ئىشدىن كايىپ تۇستى) ئاندىن مۇنداق دېدى، سىلەر ئۆزۈڭلارغا، مېلىڭلارغا، ئەۋلاد بالىلىرىڭلارغا قارشى زىيىنىغا دۇئا قىلماڭلار، ئاللاھ تەرەپدىن سورىسا، بېرىلىدىغان بىر سائەت بولۇپ، سىلەر ئۇ دۇئايىڭلار بىلەن شۇ سائەتكە مۇۋاپىق كېلىپ قالماڭلار، ئەگەر مۇۋاپىق كېلىپ قالساڭلار، زىيانغا قىلىنغان دۇئامۇ ئىجاۋەت بولۇپ كېتىدۇ، مۇسلىم 5328 ـ ئۆزۈن ھەدىسنىڭ بىر قىسمى سەھىھ، ئەھمەد، ئىبنى ماجە دارىمدا بار.

6553 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ. حَدّثنا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثنا التّيْمِيّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيّ، قَالَ: بَيْنَمَا جَارِيَةٌ عَلَىَ نَاقَةٍ، عَلَيْهَا بَعْضُ مَتَاعِ الْقَوْمِ، إِذْ بَصُرَتْ بِالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَتَضَايَقَ بِهِمُ الْجَبَلُ. فَقَالَتْ: حَلْ حَلْ. اللّهُمّ الْعَنْهَا قَالَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تُصَاحِبْنَا نَاقَةٌ عَلَيْهَا لَعْنَةٌ».

6554 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ. حَدّثنا الْمُعْتَمِرُ. ح وَحَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ). جَمِيعاً عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ الْمُعْتَمِرِ «لاَ. أَيْمُ اللّهِ لاَ تُصَاحِبْنَا رَاحِلَةٌ عَلَيْهَا لَعْنَةٌ مِنَ اللّهِ» أَوْ كَمَا قَالَ.

ئەبۇ بەرزە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىرچاغدا بىرقىزچاق كىشىلەرنىڭ ماتالىرى ئارتىلغان تۆگىنىڭ ئۈستىدە كېتىۋېتىپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ كىلىۋاتقانلىقىنى كۆردى، تاغ يولى تارئىدى، ئۇ يول بوشۇتۇش ئۈچۈن چو!چو! ئى الله بۇنىڭغا لەنەت قىلسىلا دەپ سالدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بىزگە، لەنەت قىلىنغان لەنەتكەردە تۆگىنى ھەمراھ قىلمىغىن. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تۆگىگە لەنەت قىلغان كىم بۇ؟ ئۇ تۆگىدىن چۈشۈپ كەت!، بىزگە لەنەتگەردى تۆگىنى ھەمراھ قىلمىغىن، سىلەر ئۆزۈڭلارغا قارشى بالىلىرىڭلارنىڭ، ماللىرىڭلارنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلماڭلار. ئاللاھدىن سورالسا بېرىدىغان بىرەر سائەتكە، زىيانغا دۇئا قىلىش بىلەن مۇۋاپىق كېلىپ قالماڭلار، ئەگەر شۇ سائەتكە مۇۋاپىق كېلىپ قالساڭلار، بۇ دۇئايىڭلارمۇ ئىجاۋەت قىلىنىپ كېتىدۇ.

6555 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثنا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ بِلاَلٍ) عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ. حَدّثَهُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَنْبَغِي لِصِدّيقٍ أَنْ يَكُونَ لَعّاناً».

6556 ـ حَدّثنِيهِ أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ. بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىددىيىق يەنى سەممىي سادىق مۆئمىننىڭ لەنەت قىلغۇچى بولۇشى لايىق ئەمەس، لەنەت قىلغۇچى سىددىيىق دەرىجىسىگە يېتەلمەيدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىن تولا لەنەت قىلغۇچى بولمايدۇ، لەنەت قىلغۇچى كىشى كامىل مۆئمىن بولمايدۇ. (بەلكى، پاسىق كىشىلەر لەنەتكار كېلىدۇ). تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6557 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنّ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ بَعَثَ إِلَىَ أُمّ الدّرْدَاءِ بِأَنْجَادٍ مِنْ عِنْدِهِ. فَلَمّا أَنْ كَانَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، قَامَ عَبْدُ الْمَلِكِ مِنَ اللّيْلِ، فَدَعَا خَادِمَهُ، فَكَأَنّهُ أَبْطَأَ عَلَيْهِ، فَلَعَنَهُ. فَلَمّا أَصْبَحَ قَالَتْ لَهُ أُمّ الدّرْدَاءِ: سَمِعْتُكَ، اللّيْلَةَ، لَعَنْتَ خَادِمَكَ حِينَ دَعَوْتَهُ. فَقَالَتْ: سَمِعْتُ أَبَا الدّرْدَاءِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَكُونُ اللّعّانُونَ شُفَعَاءَ وَلاَ شُهَدَاءَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

6558 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. وَ أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ. قَالُوا: حَدّثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ح وَحَدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. كِلاَهُمَا عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِ مَعْنَىَ حَدِيثِ حَفْصِ بْنِ مَيْسَرَةَ.

ئەبۇ دەردائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تولا لەنەت قىلغۇچى، قاغاپ ئەيىبلىگۈچىلەر لەنەت بىلەن دۇئا قىلغۇچىلار، ئاغزى بەزەپ كىشىلەر قىيامەت كۈنى شاپائەتچى ۋە گۇۋاھچى بولالمايدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6559 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أسْلَمَ وَ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أمّ الدّرْدَاءِ، عَنْ أبِي الدّرْدَاءِ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إنّ اللّعّانِينَ لاَ يَكُونُونَ شُهَدَاءَ وَلاَ شُفَعَاءَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبۇ دەردائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: تولا لەنەت قىلىپ، قاغاپ ئەيىبلىگۈچىلەر، لەنەت بىلەن دۇئا قىلغۇچىلار، ئاغزى بەزەپ كىشىلەر قىيامەت كۈنى شاپائەتچى ۋە گۇۋاھچى بولالمايدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6560 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثنا مَرْوَانُ (يَعْنِيَانِ الْفَزَارِيّ) عَنْ يَزِيدَ(وَهُوَ ابْنُ كَيْسَانَ) عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ ادْعُ عَلَى الْمُشْرِكِينَ. قَالَ «إنّي لَمْ أُبْعَثْ لَعّاناً. وَإنّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مۇشرىكلەرگە قارشى بەد دۇئا قىلسىلا دىيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن مەن لەنەت قىلغۇچى قىلىنىپ ئەۋەتىلمىدىم، ئالەملەرگە رەھمەت قىلىنىپ ئەۋەتىلدىم، مۇسلىم، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

1181 ـ باب من لعنة النبي صلى الله عليه وسلم أو سبه أو دعا عليه، وليس هو أهلاً لذلك، كان له زكاة وأجراً ورحمة

رەسۇلۇللاھ نىڭ لەنەت قىلىشىنىڭ، جازالىشىنىڭ، دۇئاسىنىڭ شۇكىشىگە ئەجىر ۋە رەھمەت ئىكەنلىكى

6561 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاَنِ. فَكَلّمَاهُ بِشَيْءٍ لاَ أدْرِي مَا هُوَ. فَأغْضَبَاهُ. فَلَعَنَهُمَا وَسَبّهُمَا. فَلَمّا خَرَجَا قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ لِمَنْ أصَابَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئاً مَا أصَابَهُ هَذَانِ. قَالَ صلى الله عليه وسلم «وَمَا ذَاكِ؟» قَالَتْ قُلْتُ: لَعَنْتَهُمَا وَسَبَبْتَهُمَا. قَالَ «أوَ مَا عَلِمْتِ مَا شَارَطْتُ عَلَيْهِ رَبّي؟ قُلْتُ: اللّهُمّ إنّمَا أنَا بَشَرٌ. فَأيّ الْمُسْلِمِينَ لَعَنْتُهُ أوْ سَبَبْتُهُ فَاجْعَلْهُ لَهُ زَكَاةً وَأجْراً».
6562 ـ حدّثناه أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ. ح وحَدّثنَاهُ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. جَمِيعاً عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأعْمَشِ، بِهَذَا الأسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ جَرِيرٍ. وَقَالَ فِي حَدِيثِ عِيسَى: فَخَلَوَا بِهِ، فَسَبّهُمَا، وَلَعَنَهُمَا، وَأخْرَجَهُمَا.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئىككى كىشى كىرىپ رەسۇلۇللاھ نىڭ غەزىپىنى كەلتۈرۈپ قويغاندا ئۇلارغا لەنەت قىلىپ كايىدى، ئاندىن ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ھەرقانداق كىشى ياخشىلىققا ئېرىشەلىسىمۇ بۇئىككى كىشى ئېرىشەلمەيدۇ چۈنكى بۇلارغا سىلى لەنەت قىلدىلا دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سەن تېخى مېنىڭ رەببىمگە شەرت قويۇپ دۇئا قىلغانلىقىمنى بىلمەمسەن؟ مەن مۇنداق دەپ دۇئا قىلدىم، «ئى ئاللاھ، ھەققەتەن مەن بىر ئىنسان . ئەگەر مەن قايسى بىر مۇسۇلمانغا لەنەت قىلىپ سالغان بولسام، ياكى تىللاپ، ئەيىبلەپ سالغان بولسام بۇ ئىشىمنى ئۇ كىشى ئۈچۈن گۇناھىدىن پاكلاش كاپارەت قىلىپ بەرسىلە، ياخشىلىق ئەجىر قىلىپ بەرسىلە» مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.ئەگەر دىگىنى شەرت شۇدۇر.

6563 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أبِي. حَدّثنا الأعْمَشُ عَنْ أبِي صَالِحٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اللّهُمّ إنّمَا أنَا بَشَرٌ. فَأيّمَا رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ سَبَبْتُهُ، أوْ لَعَنْتُهُ، أوْ جَلَدْتُهُ. فَاجْعَلْهَا لَهُ زَكَاةً وَرَحْمَةً».
6564 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنا أبِي. حَدّثنا الأعْمَشُ عَنْ أبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِثْلَهُ إلاّ أنّ فِيهِ «زَكَاةً وَأجْراً».

6565 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ. بِإِسْنَادِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. مِثْلَ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ عِيسَىَ جَعَلَ «وَأَجْراً» فِي حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَجَعَلَ «وَرَحْمَةً» فِي حَدِيثِ جَابِرٍ.

6566 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «اللّهُمّ إِنّي أَتّخِذُ عِنْدَكَ عَهْداً لَنْ تُخْلِفَنِيهِ. فَإِنّمَا أَنَا بَشَرٌ. فَأَيّ الْمُؤْمِنِينَ آذَيْتُهُ، شَتَمْتُهُ، لَعَنْتُهُ، جَلَدْتُهُ. فَاجْعَلْهَا لَهُ صَلاَةً وَزَكَاةً وَقُرْبَةً، تُقَرّبُهُ بِهَا إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

6567 ـ6568 ـ حدّثناه ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. حَدّثَنَا أَبُو الزّنَادِ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. إِلاّ أَنّهُ قَالَ «أَوْ جَلَدّهُ». قَالَ أَبُو الزّنَادِ: وَهِيَ لُغَةُ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَإِنّمَا هِيَ «جَلَدْتُهُ».حدّثني سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق سورىغان؛« ئى ئاللاھ ! مەن سىلىنىڭ نەزىلىرىدە ، سىلى ماڭا ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايدىغان بىر ئەھدە ئېلىۋالايكى، ـ سىلىغۇ ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايلا،ـ ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، ئىنسان بولۇش سۈپىتىم بىلەن، بىرەر مۆئمىنگە ئازار بېرىپ ياكى تىللاپ، ئەيىبلەپ ياكى قامچىلاپ ياكى لەنەت قىلىپ قالغان بولسام، سىلى بۇ ئىشلارنى شۇ مۆئمىن ئۈچۈن رەھمەت، مەغپىرەت ۋە گۇناھدىن پاكلاش، قىيامەت كۈنى سىلىگە يېقىنلاشتۇرىدىغان يېقىنلىق مەرتىبىسى قىلىپ بەرسىلە. بەيھەقى مۇسلىم،بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

6569 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ سَالِمٍ، مَوْلَى النّصْرِيّينَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اللّهُمّ إِنّمَا مُحَمّدٌ بَشَرٌ. يَغْضَبُ كَمَا يَغْضَبُ الْبَشَرُ. وَإِنّي قَدِ اتّخَذْتُ عِنْدَكَ عَهْداً لَنْ تُخْلِفَنِيهِ. فَأَيّمَا مُؤْمِنٍ آذَيْتُهُ، أَوْ سَبَبْتُهُ، أَوْ جَلَدْتُهُ. فَاجْعَلْهَا لَهُ كَفّارَةً، وَقُرْبَةً، تُقَرّبُهُ بِهَا إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق سورىغان، ئى ئاللاھ، مەن سىلىنىڭ نەزىلىرىدە سىلى ماڭا ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايدىغان بىر ئەھدە ئېلىۋالايكى، سىلىغۇ ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايلا، ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، ئىنسان بولۇش سۈپىتىم بىلەن، باشقىلار غەزەپ قىلغاندەك غەزەپ قىلىپ بىرەر مۆئمىنگە ئازار بېرىپ ياكى تىللاپ، ئەيىبلەپ ياكى قامچىلاپ ياكى لەنەت قىلىپ قالغان بولسام، سىلى بۇ ئىشلارنى شۇ مۆئمىن ئۈچۈن رەھمەت، مەغپىرەت ۋە گۇناھدىن پاكلاش، قىيامەت كۈنى سىلىگە يېقىنلاشتۇرىدىغان، يېقىنلىق مەرتىبىسى قىلىپ بەرسىلە، بەيھەقى.

6570 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اللّهُمّ فَأَيّمَا عَبْدٍ مُؤْمِنٍ سَبَبْتُهُ، فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

6571 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمّهِ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «اللّهُمّ إِنّي اتّخَذْتُ عِنْدَكَ عَهْداً لَنْ تُخْلِفَنِيهِ. فَأَيّمَا مُؤْمِنٍ سَبَبْتُهُ، أَوْ جَلَدْتُهُ. فَاجْعَلْ ذَلِكَ كَفّارَةً لَهُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق سورىغان، ئى ئاللاھ، مەن سىلىنىڭ نەزىلىرىدە سىلى ماڭا ھەرگىز خىلاپلىق قىلمايدىغان بىر ئەھدە ئېلىۋالايكى، سىلىغۇ ھەرگىز خىلاپلىق

قىلمايلا، ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، ئىنسان بولۇش سۈپىتىم بىلەن، ئەگەر مەن قايسى بىر مۆئمىن ـ مۇسۇلمانغا لەنەت قىلىپ سالغان بولسام، ياكى قامچىلاپ، تىللاپ، ئەيىبلەپ سالغان بولسام بۇ ئىشىمنى ئۇ كىشى ئۈچۈن گۇناھىدىن پاكلاش كاپارەت قىلىپ بەرسىلە، ياخشىلىق ئەجىر قىلىپ بەرسىلە ، قىيامەت كۈنى سىلىگە يېقىنلاشتۇرىدىغان، يېقىنلىق مەرتىبىسى قىلىپ بەرسىلە،»

6572 ـ حدّثني هَرُونَ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. قالاَ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّمَا أَنَا بَشَرٌ. وَإِنّي اشْتَرَطْتُ عَلَى رَبّي عَزّ وَجَلّ، أَيّ عَبْدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ سَبَبْتُهُ أَوْ شَتَمْتُهُ، أَنْ يَكُونَ ذٰلِكَ لَهُ زَكَاةً وَأَجْراً».
6573 ـ حَدّثَنِيهِ ابْنُ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. ح وَحَدّثَنَاهُ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، شەك ــ شۈبھىسىز مەن رەببىم ئەززە ۋە جەللىگە مۇنداق شەرت قويۇپ دۇئا قىلدىم، مۇسۇلمانلاردىن قانداق بىر بەندىنى تىللاپ سالغان ياكى ئەيىبلەپ سالغان بولسام، شۇ ئىشىم ئۇ بەندە ئۈچۈن گۇناھىدىن پاكلاش ۋە ئەجىر، مۇكاپات بولسۇن، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مېنىڭ ئۈممىتىمدىن قايسى بىر كىشىنى تىللاپ، غەزەپتىن ئەيىبلەپ قالغان بولسام، ياكى لەنەت قىلغان بولسام، ھەقىقەتەن مەن ئادەم بالىسى ، سىلەر غەزەپ قىلغاندەك مەنمۇ غەزەپ قىلىپ، ئاچچىقلايمەن، ھەقىقەتەن، ئاللاھتائالا مېنى ئالەملەرگە رەھمەت قىلىپ ئەۋەتتى، مەن يۇقىرقى ئەيىبلەپ لەنەت قىلىشلارنى قىيامەت كۈنى ئۇلارغا رەھمەت، دۇئايى ــ سالام، شاپائەت قىلىمەن (يۇقىرىدا بۇئىشلار توغرىسىدا ئاللاھدىن دۇئا قىلىپ سورىغان گۇناھىدىن پاكلاش، ئەجىر ساۋاب بېرىش بار) ئەھمەد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6574 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ أَبِي طَلْحَةَ. حَدّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: كَانَتْ عِنْدَ أُمّ سُلَيْمٍ يَتِيمَةٌ. وَهِيَ أُمّ أَنَسٍ. فَرَأَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْيَتِيمَةَ. فَقَالَ: «آنْتِ هِيَهْ؟ لَقَدْ كَبِرْتِ، لاَ كَبِرَ سِنّكِ» فَرَجَعَتِ الْيَتِيمَةُ إِلَى أُمّ سُلَيْمٍ تَبْكِي. فَقَالَتْ أُمّ سُلَيْمٍ: مَا لَكِ؟ يَا بُنَيّةُ قَالَتِ الْجَارِيَةُ: دَعَا عَلَيّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ لاَ يَكْبَرَ سِنّي. فَالآنَ لاَ يَكْبَرُ سِنّي أَبَداً. أَوْ قَالَتْ قَرْنِي. فَخَرَجَتْ أُمّ سُلَيْمٍ مُسْتَعْجِلَةً تَلُوثُ خِمَارَهَا. حَتّى لَقِيَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا لَكِ؟ يَا أُمّ سُلَيْمٍ» فَقَالَتْ: يَا نَبِيّ اللّهِ أَدَعَوْتَ عَلَى يَتِيمَتِي؟ قَالَ «وَمَا ذَاكِ؟ يَا أُمّ سُلَيْمٍ» قَالَتْ: زَعَمَتْ أَنّكَ دَعَوْتَ أَنْ لاَ يَكْبَرَ سِنّهَا وَلاَ يَكْبَرَ قَرْنُهَا. قَالَ: فَضَحِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ قَالَ «يَا أُمّ سُلَيْمٍ أَمَا تَعْلَمِينَ أَنّ شَرْطِي عَلَى رَبّي، أَنّي اشْتَرَطْتُ عَلَى رَبّي فَقُلْتُ: إِنّمَا أَنَا بَشَرٌ. أَرْضَى كَمَا يَرْضَى الْبَشَرُ. وَأَغْضَبُ كَمَا يَغْضَبُ الْبَشَرُ. فَأَيّمَا أَحَدٍ دَعَوْتُ عَلَيْهِ، مِنْ أُمّتِي، بِدَعْوَةٍ، لَيْسَ لَهَا بِأَهْلٍ، أَنْ تَجْعَلَهَا لَهُ طَهُوراً وَزَكَاةً وَقُرْبَةً تُقَرّبُهُ بِهَا مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». وَقَالَ أَبُو مَعْنٍ: يُتَيّمَةٌ. بِالتّصْغِيرِ، فِي الْمَوَاضِعِ الثّلاثَةِ مِنَ الْحَدِيثِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئانام ئۇممە سۇلەيىنىڭ يېتىمنى كۆرۈپ: سەن تېخى شۈيتى تۇردۇڭمۇ؟ قېرىپقاپسەن، يېشىڭ چوڭايمىغاي دىدى، ئۇيېرىپ ئەرز قىلدى، ئاندىن ئۇممە

سۇلەيم كىلىپ بۇئەھۋاللارنى بايان قىلغاندا رەسۇلۇللاھ ﷺ كۈلۈپ كىتىپ مۇنداق دىگەن: ئى ئۇممە سۇلەيم! سەن مىنىڭ رەببىمگە شەرت قويۇپ دۇئا قىلغىنىمنى بىلمەمسەن؟ مەن مۇنداق دىدىم: ھەقىقەتەن مەن بىر ئىنسان، ئىنسان رازى بولغانغا رازى بولۇپ، ئىنسان غەزەپ قىلغانغا غەزەپ قىلىپ قالىمەن، مىنىڭ ئۈممىتىمدىن ھەر قانداق بىر كىشىگە قارشى دۇئا قىلىپ سالسام، ئۇ كىشى ئۇ دۇئاغا، ئەھلى بولمىسا، مەن خاتالاشقان بولسام ئى ئاللاھ سىلى ئۇنى قىيامەت كۈنى ئۇ كىشىگە گۇناھدىن پاكلىنىش، ئەجىر، ساۋاب، سىلىگە يېقىنلىشىدىغان يېقىنلىق قىلىپ بەرسىلە. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6575 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى الْعَنَزِيّ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قالاَ: حَدّثَنَا أُمَيّةُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبي حَمْزَةَ الْقَصّابِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، قَالَ: كُنْتُ أَلْعَبُ مَعَ الصّبْيَانِ. فَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَتَوَارَيْتُ خَلْفَ بَابٍ. قَالَ: فَجَاءَ فَحَطَأَنِي حَطْأَةً. وَقَالَ: «اذْهَبْ وَادْعُ لِي مُعَاوِيَةَ». قَالَ: فَجِئْتُ فَقُلْتُ: هُوَ يَأْكُلُ. قَالَ: ثُمّ قَالَ لِيَ: «اذْهَبْ فَادْعُ لِي مُعَاوِيَةَ» قَالَ: فَجِئْتُ فَقُلْتُ: هُوَ يَأْكُلُ. فَقَالَ: «لاَ أَشْبَعَ اللّهُ بَطْنَهُ». قَالَ ابْنُ الْمُثنّى: قُلْتُ لاِمَيّةَ: مَا حَطَأَنِي؟ قَالَ: قَفَدَنِي قَفْدَةً.
6576 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ. سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: كُنْتُ أَلْعَبُ مَعَ الصّبْيَانِ. فَجَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَاخْتَبَأْتُ مِنْهُ. فَذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن كىچىك باللار بىلەن بىللە ئويناۋاتسام، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىلىپ قالدى، ئاندىن مەن ئىشىكنىڭ ئارقىسىغا يۇشۇرىنىۋالدىم، رەسۇلۇللاھ ﷺ كىلىپ قولى بىلەن تاغىقىم ئارىسىغا ئۇرۇپ قويۇپ؛ ماڭغىن، سەن بىرىپ مۇئاۋىيىنى چاقىرىپ كەل دىدى. مەن بىرىپ كىلىپ: مۇئاۋى تاماق يەۋىتىپتۇ دىسەم، يەنە: سەن بىرىپ ئۇنى چاقىرغىن دىدى. مەن كىلىپ ئۇ تىخىچە تاماق يەۋىتىپتۇ دىسەم، رەسۇلۇللاھ ﷺ : الله ئۇنىڭ قورسىقىنى تويغۇزمىغاي دىدى.(مانابۇ دۇئا ۋە بەزى بىر تىل ـ لەنەتنىڭ تەپسىرى)

1182 ـ باب ذم ذي الوجهين، وتحريم فعله

ئىككى يۈزلىملىكنىڭ ۋە يالغانچىلىقنىڭ، سۆخەنچىلىكنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا

6577 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّ مِنْ شَرّ النّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ. الّذِي يَأْتِي هَـؤُلاَءِ بِوَجْهٍ، وَهَـؤُلاَءِ بِوَجْهٍ».
6578 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «إِنّ شَرّ النّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ. الّذِي يَأْتِي هَـؤُلاَءِ بِوَجْهٍ، وَهَـؤُلاَءِ بِوَجْهٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزىلدە كىشىلەرنىڭ ئەڭ يامانراقى بولسا، ئىككى يۈزلۈك كىشىلەردۇر، مانىڭغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، ئانىڭغا يەنە بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، ئىككى يۈزلىمىدۇر. تىرمىزىھۇ توپلىغان، سەھىھ. ئىككى يۈزلىمە بولۇش، ئىككى يۈزلىمە سۆز قىلىش ھارامدۇر، چۈنكى، ئازاب ۋەدە قىلىنىدى. ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بۇ دۇنيادا مانىڭغا بىر يۈزى بىلەن كېلىد نغان،

ئانىڭغا يەنە بىر يۈزى بىلەن كېلىدىغان ئىككى يۈزلىمە بولسا، قىيامەت كۈنى ئۇ كىشى ئۈچۈن ئوتتىن ئىككى تىل بولىدۇ. دارىمى توپلىغان.

6579 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «تَجِدُونَ مِنْ شَرّ النّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ. الّذِي يَأْتِي هَـٰؤُلاَءِ بِوَجْهٍ، وَهَـٰؤُلاَءِ بِوَجْهٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزىلىدە سىلەر تاپىدىغان كىشىلەرنىڭ ئەڭ يامىنى ئىككى يۈزلىمە كىشىدۇر، ئاۋۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، ماۋۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1183 ـ باب تحريم الكذب، وبيان المباح منه

6580 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ بْنِ عَوْفٍ أَنّ أُمّهُ، أُمّ كُلْثُومِ بِنْتِ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ، وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ، اللاّتِي بَايَعْنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، أَخْبَرَتْهُ أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَقُولُ: «لَيْسَ الْكَذّابُ الّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النّاسِ، وَيَقُولُ خَيْراً وَيَنْمِي خَيْراً».
قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَلَمْ أَسْمَعْ يُرَخّصُ فِي شَيْءٍ مِمّا يَقُولُ النّاسُ كَذِبٌ إِلاّ فِي ثَلاَثٍ: الْحَرْبُ، وَالإِصْلاَحُ بَيْنَ النّاسِ، وَحَدِيثُ الرّجُلِ امْرَأَتَهُ وَحَدِيثُ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا.
6581 ـ 6582 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شِهَابٍ، بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ صَالِحٍ: وَقَالَتْ: وَلَمْ أَسْمَعْهُ يُرَخّصُ فِي شَيْءٍ مِمّا يَقُولُ النّاسُ إِلاّ فِي ثَلاَثٍ. بِمِثْلِ مَا جَعَلَهُ يُونُسُ مِنْ قَوْلِ ابْنِ شِهَابٍ.
وحدّثناه عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ. إِلَىَ قَوْلِهِ «وَنَمَىَ خَيْراً» وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.

ئۇممە گۈلسۇم، شەدداد ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇنىڭدىن بۇنىڭغا، بۇنىڭدىن ئۇنىڭغا ياخشى سۆزلەرنى توشۇپ ئاپارغان، ياخشى سۆزلەرنى قىلىش ئارقىلىق كىشىلەرنىڭ ئارىسىنى ئىسلاھ قىلغان، ئەپلەشتۈرۈپ، ياراشتۇرغان كىشى كاززاپ ئەمەس، يالغانچى ھېسابلانمايدۇ. مۇسلىم، بۇخارى ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. كىشىلەرنىڭ ھەتتا ئىسلام دۆلەتلىرىنىڭ ئارىسىنى ئىسلاھ قىلىپ كېلىشتۈرۈش، ياراشتۇرۇش ئۈچۈن يالغان سۆزلىسە دۇرۇس، بۇ ھەدىس ،ئىسلامىي ب د ت غا سوۋغات قىلىنىدۇ.

1184 ـ باب تحريم النميمة

6583 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَقَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِاللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. قَالَ: إِنّ مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَلاَ أُنَبّئُكُمْ مَا الْعَضْهُ؟ هِيَ النّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النّاسِ». وَإِنّ مُحَمّداً صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ الرّجُلَ يَصْدُقُ حَتّىَ يُكْتَبَ صِدّيقاً. وَيَكْذِبُ حَتّىَ يُكْتَبَ كَذّاباً».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرگە ئېزھىنىڭ نېمىلىكىنى دەپ بەرمەيمۇ؟ ئۇ بولسىمۇ كىشىلەر ئارىسىدا گەپ ــ سۆز توشۇپ، سۇخەنچىلىك قىلىشتۇر، (گۇناھى ئېغىردۇر) كىشى راست سۆزلەۋېرىپ، راستچىللىقنى ئىزدەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىلىدە سىددىق،

سەممى، راستچىل كىشى دەپ يېزىلىدۇ، كىشى يالغاننىلا ئىزدەپ يالغان سۆزلەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىلدە كاززاپ، يالغانچى دەپ يېزىلىدۇ، مۇسلىم 4718 ـــ ھەدىس، ئەۋسەتتە، دارىمدا ئوخششى بار، سەھىھ. ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۇياقتىن ـــ بۇياققا كىشىلەرنىڭ گەپ ـــ سۆزلىرىنى توشىغۇچى سۇخەنچى، جەننەتكە كىرمەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم،كىيىنكى ئۈچ كىتاب توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: گەپ توشۇغۇچى سۇخەنچى، ئاتا ـــ ئانىسىغا ۋارقىراپ گەردەن قاققۇچى، دائىم ھاراق ئىچكۈچى جەننەتكە كىرمەيدۇ. نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1185 ـ باب قبح الكذب، وحسن الصدق، وفضله

6584 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الصّدْقَ يَهْدِي إِلَىَ الْبِرّ. وَإِنّ الْبِرّ يَهْدِي إِلَى الْجَنّةِ. وَإِنّ الرّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتّى يُكْتَبَ صِدّيقاً. وَإِنّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النّارِ، وَإِنّ الرّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتّىَ يُكْتَبَ كَذّاباً».

6585 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ الصّدْقَ بِرّ. وَإِنّ الْبِرّ يَهْدِي إِلَى الْجَنّةِ. وَإِنّ الْعَبْدَ لَيَتَحَرّىَ الصّدْقَ حَتّىَ يُكْتَبَ عِنْدَ اللّهِ صِدّيقاً. وَإِنّ الْكَذِبَ فُجُورٌ. وَإِنّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَىَ النّارِ. وَإِنّ الْعَبْدَ لَيَتَحَرّىَ الْكَذِبَ حَتّىَ يُكْتَبَ كَذّاباً».
قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ فِي رِوَايَتِهِ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن راستچىللىق، سەممىي، راست سۆزلەش ياخشىلىققا ھىدايەت قىلىپ ئاپىرىدۇ، ياخشىلىق جەننەتكە ئاپىرىدۇ، ھەقىقەتەن كىشى راست سۆزلەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىلدە سىددىق، يەنى راستچىل، سەممىي كىشى دەپ يېزىلىدۇ (ياكى ماقامى مەرتىبىسى سىددىق بولىدۇ) ھەقىقەتەن يالغانچىلىق گۇناھ، مەئسىيەتكە ئاپىرىدۇ، گۇناھ ـــ مەئسىيەت بولسا، دوۋزاخقا ئاپىرىدۇ، ھەقىقەتەن كىشى يالغان سۆزلەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىلدە كاززاپ دەپ يېزىلىدۇ، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. (خۇلاسە، راستچىللىق جەننەتكە، كاززاپلىق دوۋزاخقا سەۋەب بولىدى)

6586 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ. قَالاَ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «عَلَيْكُمْ بِالصّدْقِ. فَإِنّ الصّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرّ. وَإِنّ الْبِرّ يَهْدِي إِلَى الْجَنّةِ. وَمَا يَزَالُ الرّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرّى الصّدْقَ حَتّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللّهِ صِدّيقاً. وَإِيّاكُمْ وَالْكَذِبَ. فَإِنّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ. وَإِنّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النّارِ. وَمَا يَزَالُ الرّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرّى الْكَذِبَ حَتّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللّهِ كَذّاباً».

6587 ـ حدّثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ التّمِيمِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ مُسْهِرٍ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الأسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِ عِيسَى «وَيَتَحَرّى الصّدْقَ. وَيَتَحَرّى الْكَذِبَ». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ مُسْهِرٍ «حَتّى يَكْتُبَهُ اللّهُ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سەممى، راست سۆزلەشنى لازىم تۇتۇڭلار، ھەقىقەتەن راستچىللىق، ياخشىلىققا ئاپىرىدۇ، ياخشىلىق بولسا، جەننەتكە ئاپىرىدۇ،

كىشى راست سۆزلەۋېرىپ، راستچىللىقنى ئىزدەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىرىدە سىددىق، سەمىمى، راستچىل كىشى دەپ يېزىلىدۇ، يالغانچىلىقدىن ھەزەر قىلىڭلار، ھەقىقەتەن يالغانچىلىق، گۇناھ ـ مەئسىيەتكە يېتەكلەيدۇ، گۇناھ ـ مەئسىيەت بولسا، دوۋزاخقا ئاپىرىدۇ، كىشى يالغاننىلا ئىزدەپ يالغان سۆزلەۋېرىپ، ئاللاھنىڭ نەزىرىدە كاززاپ، يالغانچى دەپ يېزىلىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، بۇخارى، ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: راستچىللىقنى لازىم تۇتۇڭلار، چۈنكى ئۇ، ياخشىلىق بىلەن بىللە، ئۇ ئىككىسى جەننەتتە. يالغاندىن ھەزەر قىلىڭلار، چۈنكى، ئۇ گۇناھ، مەئسىيەت بىلەن بىللە بۇ ئىككىسى دوۋزاختا بولىدۇ، ئاللاھتائالادىن شەكسىز ئىشەنچ، ئىمان سوراڭلار، ئىككى ئالەمدە سىلەرنى ئەپۇ قىلىپ، ساقلىشنى سوراڭلار، چۈنكى، كىشىگە شەكسىز ئىشەنچ، ئىماندىن قالسا، ساق ــ سالامەت ساقلىنىشدىن ياخشىراق نەرسە بېرىلمەيدۇ. ئەھمەد، ئىبنى ماجە، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

1186 ـ باب فضل من يملك نفسه عند الغضب، وبأي شيء يذهب الغضب

6588 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ). قَالاَ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الأَعْمَش، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التّيْمِيّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا تَعُدّونَ الرّقوبَ فِيكُمْ؟» قَالَ قُلْنَا: الّذِي لاَ يُولَدُ لَهُ. قَالَ: «لَيْسَ ذَاكَ بِالرّقُوبِ. وَلَكِنّهُ الرّجُلُ الّذِي لَمْ يُقَدّمْ مِنْ وَلَدِهِ شَيْئاً» قَالَ: «فَمَا تَعُدّونَ الصّرَعَةَ فِيكُمْ؟» قَالَ: قُلْنَا: الّذِي لاَ يَصْرَعُهُ الرّجَالُ. قَالَ «لَيْسَ بِذَلِكَ. وَلَكِنّهُ الّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ».

6589 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَش، بِهَذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَ مَعْنَاهُ.

ئىبنى مەسئۇد ۋە يەنەبىر ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سىلەر ئاراڭلاردا قانداق كىشىنى رەقۇب دەپ سانايسىلەر؟دېسە، ئۇلار: بالا تۇغۇلمايدىغان تۇغماسنى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: رەقوب دېيىلىدىغان كىشى باللىرى بولسىمۇ، بىرمۇ بالىسى ئۆزىدىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتمىگەن كىشىدۇر، ئۇ ئۆلىدۇ ــ دە، باللىرى ۋارىس بولىدۇ، سىلەر ئاراڭلاردا قانداق كىشىنى باتۇر كىشى ھساپلايسىلەر؟ دېسە، ئۇلار: كىشىلەر يىڭەلمەيدىغان كىشىنى دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ: ئۇنداق ئەمەس، كۈچلۈك باتۇرلۇق باشقىلارنى مۇسابىقىدە، چېلىشتا يېڭىۋېلىش بىلەن بولمايدۇ، بەلكى، ھەققى كۈچلۈك باتۇر بولسا، غەزەپ قىلغاندا، ئاچچىقى كەلگەندە نەپسىگە، ئۆزىگە ئىگە بولۇپ، راۋان قىلىشقا قادىر تۇرۇپ، ئاچچىقىنى يەڭگەن كىشىدۇر، دېدى.ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: رەقوب دىگەن ئۆزىدىن بۇرۇن بىرمۇ بالىسى ئۆلمىگەن، قىيامەتتە ئالدىن تەييارلانغان ئەجرى بولمىغان كىشىدۇر، (بىرمۇ بالىسى ئۆلمىگەچ رەقوب دېيىلگەن) بۇخارى تارىخدا توپلىغان، سەھىھ.

6590 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ عَبْدُ الأعْلَى بْنُ حَمّادٍ. قالاَ، كِلاَهُمَا: قَرَأتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لَيْسَ الشّدِيدُ بالصّرَعَةِ. إنّمَا الشّدِيدُ الّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ».

6591 ـ6592 ـ حدّثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزّبَيْدِيّ، عَنِ الزّهْرِيّ، أخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أنّ أبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَيْسَ الشّدِيدُ بِالصّرْعَةِ» قَالُوا: فَالشّدِيدُ أيّمَ هُوَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ «الّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كۈچلۈك، باتۇرلۇق باشقىلارنى مۇسابىقىدە، چېلىشتا يېڭىۋېلىش بىلەن بولمايدۇ، بەلكى، ھەقىقى باتۇر، كۈچلۈك كىشى بولسا، غەزەپ قىلغاندا، ئاچچىقى كەلگەندە نەپسىگە، ئۆزىگە ئىگە بولۇپ، راۋان قىلىشقا قادىر تۇرۇپ، ئاچچىقىنى يەڭگەن كىشىدۇر.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد،بەيھەقى . سەھەھ، يولۋاسنى يەڭگەن باتۇر ئەمەس، ئاچچىقنى يەڭگەن باتۇر. بىر ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاچچىقنى يەڭگەن باتۇرلۇق، ھەقىقى باتۇرلۇق بولۇپ، غەزەپ قىلىپ ئاچچىقى كېلىپ، ئاچچىقى كۆچىيىپ، يۈزى قىزىرىپ، چاچلىرى، تۈكلىرى تىترەپ كەتكەندە، ئاچچىقىنى يەڭگەن كىشى ھەقىقى باتۇردۇر، ئەھمەد توپلىغان، ھەسەن.

6593 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاءِ (قالَ يَحْيَى: أخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ الْعَلاءِ: حَدّثنا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَش، عَنْ عَدِيّ بْنِ ثابِتٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ، قَالَ: اسْتَبّ رَجُلاَنِ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَجَعَلَ أحَدُهُمَا تَحْمَرّ عَيْنَاهُ وَتَنْتَفِخُ أوْدَاجُهُ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّي لأَعْرِفُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ الّذِي يَجِدُ: أعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ» فَقَالَ الرّجُلُ: وَهَلْ تَرَى بِي مِنْ جُنُونٍ؟. قالَ ابْنُ الْعَلاَءِ: فَقَالَ: وَهَلْ تَرَى. وَلَمْ يَذْكُرِ الرّجُلَ.

6594 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنا أَبُو أُسَامَةَ. سَمِعْتُ الأعْمَشَ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَدِيّ بْنَ ثَابِتٍ يَقُولُ: حَدّثنا سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ قَالَ: اسْتَبّ رَجُلاَنِ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَجَعَلَ أحَدُهُمَا يَغْضَبُ وَيَحْمَرّ وَجْهُهُ. فَنَظَرَ إلَيْهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «إنّي لأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ ذَا عَنْهُ: أعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ» فَقَامَ إلَى الرّجُلِ رَجُلٌ مِمّنْ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: أتَدْرِي مَا قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم آنِفاً؟ قَالَ: «إنّي لأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ ذَا عَنْهُ: أعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ» فَقَالَ لَهُ الرّجُلُ: أمَجْنُوناً تَرَانِي؟.

6595 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الأعْمَش، بِهَذَا الأسْنَادِ.

سۇلەيمان ئىبنى سەرەد، مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇغلۇق ئىدۇق، ئىككى كىشى تىللىشىپ، ئۇرۇشۇپ قالدى، ئۇلارنىڭ بىرسى يەنەبىرسىنى ئاچچىقتىن غەزەپ قىلىپ، يۈزى قىزارغان ھالدا تىللىدى ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : ھەقىقەتەن مەن بىر كەلىمىنى بىلىمەن، ئەگەر ئۇ كىشى بۇ كەلىمىنى دېسە، ئۇ تاپقان ئاچچىق كېتەتتى، ئۇ بولسا، ئەگەر ئۇ ؛ئەئۇزۇبىللاھى مىنەششايتانىررەجىيىم يەنى ئاللاھقا سېغىنىپ، قوغلانغان شەيتاندىن پاناھ تىلەيمەن دېسە، ئۇنىڭ ئاچچىقى، غەزىپى يوقاپ كېتىدۇ، دېدى. ئۇلار ئۇكىشىگە؛ سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ دېدى، ئۇكىشى: مەن مەجنۇن ساراڭ ئەمەس دېدى.(يەنى مەن جىن چېپىلغان مەجنۇن ئەمەس ئۇنداق بولغانىكەن جىن شەيتاندىن پاناھ تىلىمەيمەن دېدى. مۇشۇنىڭ ئۆزىلا ئەدەپسىزلىك، غەزەپ قىلغانلىق

ئىدى.) ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇدلار توپلىغان، سەھىھ، ئاچچىغىڭلار كەلسە، بۇ سۆزنى دەڭلار، تاھارەت ئېلىپ، ناماز ئوقۇڭلار، ئاللاھ ئاسان قىلار.

1187 ـ باب خلق الإنسان خلقاً لا يتمالك

6596 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَمّا صَوّرَ اللّهُ آدَمَ فِي الْجَنّةِ تَرَكَهُ مَا شَاءَ اللّهُ أَنْ يَتْرُكَهُ. فَجَعَلَ إِبْلِيسُ يُطِيفُ بِهِ. يَنْظُرُ مَا هُوَ. فَلَمّا رَآهُ أَجْوَفَ عَرَفَ أَنّهُ خُلِقَ خَلْقاً لاَ يَتَمَالَكُ».

6597 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنا بَهْزٌ. حَدّثنا حَمّادٌ. بِهَذَا الأَسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا جەننەتتە ئادەم ئاتىمىزنىڭ سۈرىتىنى سىزىپ، ھەيكىلىنى ياساپ، ئۆزى خالىغان مۇددەتكىچە قالدۇرۇپ قويىدى، ئىبلىس ـ شەيتان، ئادەمنى زىيارەت قىلىپ كۆرۈپ، ئادەمنىڭ ئىچى كاۋاك، بوش ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ھەقىقەتەن ئادەمنىڭ ئۆزىگە ئىگە بولالمايدىغان ئاجىز بىرمەخلۇق سۈپىتىدە يارىتىلغان مەخلۇق ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەن ئىدى. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1188 ـ باب النهي عن ضرب الوجه يۈزگە ئۇرۇشتىن مەنئى قىلىش

6598 ـ6599 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ».

حدّثناه عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، بِهَذَا الأَسْنَادِ. وَقَالَ: «إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ».

6600 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلْيَتّقِ الْوَجْهَ».

ئەبۇ سەئىد ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قېرىندىشى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇشتىن ھەزەر قىلسۇن، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

6601 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنا أَبِي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ. سَمِعَ أَبَا أَيّوبَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلاَ يَلْطِمَنّ الْوَجْهَ».

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قېرىندىشى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇنىڭ يۈزىگە قۇشت، شاپىلاق تەستەك بىلەن ئۇرمىسۇن.

6602 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنِي أَبِي. حَدّثنا الْمُثَنّى. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ عَنِ الْمُثَنّى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ حَاتِمٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ. فَإِنّ اللّهَ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ».

6603 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنِي عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثنا هَمّامٌ. حَدّثنا قَتَادَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ مَالِكٍ الْمَرَاغِيّ (وَهُوَ أَبُو أَيّوبَ)، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ، فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ».

ئەبۇ سەئىد ،ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار قېرىندىشى بىلەن ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇرۇشتىن ھەزەر قىلسۇن، چۈنكى الله تائالا ئادەم

ئاتىنى ئۆزى تەرەپتىن بولغان ئالاھىدە گۈزەل سۈرەتتە ياراتقاندۇر. (ياكى بىرىڭلار ئۇرماقچى بولغان شۇكىشىنىڭ سۈرىتىدە ياراتقاندۇر، ياكى ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ گۈزەل سۈرىتىدە ياراتقاندۇر)بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد توپلىغان. سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار خادىمىنى، قۇلىنى ئۇرسا، ئۇنىڭ يۈزىدىن ھەزەر قىلسۇن، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، ھەسەن. باشقا سەھىھ ھەدىسلەردە يۈزىگە ئۇرۇش قاتتىق مەنئىي قىلىنىدۇ،جازادىمۇ شۇنداق، شۇنىڭ ئۈچۈن، بوكس، بوكستا مۇشىلىشىش دۇرۇس ئەمەس.

1189 ـ باب الوعيد الشديد لمن عذّب الناس بغير حق

6604 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ. قَالَ: مَرّ بِالشّامِ عَلَىَ أُنَاسٍ، وَقَدْ أُقِيمُوا فِي الشّمْسِ، وَصُبّ عَلَىَ رُؤُوسِهِمُ الزّيْتُ. فَقَالَ مَا هَذَا؟ قِيلَ: يُعَذّبُونَ فِي الْخَرَاجِ. فَقَالَ: أَمَا إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ يُعَذّبُ الّذِينَ يُعَذّبُونَ فِي الدّنْيَا».

6605 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: مَرّ هِشَامُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ عَلَىَ أُنَاسٍ مِنَ الأَنْبَاطِ بِالشّامِ. قَدْ أُقِيمُوا فِي الشّمْسِ. فَقَالَ: مَا شَأْنُهُمْ؟ قَالُوا: حُبِسُوا فِي الْجِزْيَةِ. فَقَالَ هِشَامٌ: أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ يُعَذّبُ الّذِي يُعَذّبُونَ النّاسَ فِي الدّنْيَا».

6606 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا وَكِيعٌ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ، بِهَذَا الأَسْنَادِ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ، قَالَ: وَأَمِيرُهُمْ يَوْمَئِذٍ عُمَيْرُ بْنُ سَعْدٍ عَلَىَ فِلَسْطِينَ. فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَحَدّثَهُ. فَأَمَرَ بِهِمْ فَخُلّوا.

ئىياز ئىبنى غەنەم ، ھىشام ئىبنى ھەكىيم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئۇ شامدا نىبتىيلەردىن بولغان بىرتۈركۈم كىشىلەرنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالىدۇ، ئۇلار ئاپتاپتا تۇرغۇزۇلۇپ، باشلىرىغا قىزىتىلغان ياغ قۇيىلىۋېتىپتۇ، ئۇ؛ بۇ نېمە ئىش؟ دېسە، ئۇلار؛ بۇكىشىلەر دۆلەت تەرىپىدىن بەلگىلەنگەن خىراج باجنى بەرمىگەنلىكى ئۈچۈن ئازاپلىنىۋاتىدۇ دېدى، ئاندىن ھىشام ؛ گۇۋاھلىق بىرىمەنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى بۇ دۇنيادا كىشىلەرنى ئازابلىغانلارنى ئازابلايدۇ، دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىس ئام بولۇپ، ھەرقانداق ئازابتا ئازابلىسا، قىيامەت كۈنى ئازاپلىغۇچىلار ئازابلىنىدۇ، ھەتتا، مۇھەببەت ئازابىمۇ شۇنداق بولىدۇ.

6607 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ أَنّ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ وجَدَ رَجُلاً، وَهُوَ عَلَىَ حِمْصَ، يُشَمّسُ نَاساً مِنَ النّبَطِ فِي أَدَاءِ الْجِزْيَةِ. فَقَالَ: مَا هَذَا؟ إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ يُعَذّبُ الّذِينَ يُعَذّبُونَ النّاسَ فِي الدّنْيَا».

ھىشام ئىبنى ھەكىيم ، ئىياز ئىبنى غەنەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى بۇ دۇنيادا كىشىلەرنى ئازابلىغانلارنى ئازابلايدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ،

1190 ـ باب أمر من مرّ بسلاح، في مسجد أو سوق أو غيرهما من المواضع الجامعة للناس، أن يمسك بنصالها

مەسجىد، بازارلاردىن ئۆتكەندە ئوقنىڭ تىغ ئۇچىدىن تۇتۇۋېلىش، قۇرالنىڭ ئۇچىنى ئاسمانغا قارىتىپ تۇتۇش

6608 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِراً يَقُولُ: مَرّ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ بِسِهَامٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمْسِكْ بِنِصَالِهَا».
6609 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ أَبُو الرّبِيعِ (قَالَ أَبُو الرّبِيعِ: حَدّثَنَا. وَقَالَ يَحْيَىَ: ـــ وَاللّفْظُ لَهُ ـــ أَخْبَرَنَا) حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَجُلاً مَرّ بِأَسْهُمٍ فِي الْمَسْجِدِ. قَدْ أَبْدَىَ نُصُولَهَا. فَأُمِرَ أَنْ يَأْخُذَ بِنُصُولِهَا، كَيْ لاَ يَخْدِشَ مُسْلِماً.
6610 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ أَمَرَ رَجُلاً، كَانَ يَتَصَدّقُ بِالنّبْلِ فِي الْمَسْجِدِ، أَنْ لاَ يَمُرّ بِهَا إِلاّ وَهُوَ آخِذٌ بِنُصُولِهَا. وَقَالَ ابْنُ رُمْحٍ: كَانَ يَصّدّقُ بِالنّبْلِ.

جابىر، ئەبۇ مۇسۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسجىدتىن ئوقيا بىلەن ئۆتكەن كىشىنى ھەتتا مەسجىدتە كىشلەرگە ئوقيا سەدىقە قىلىدىغان كىشىنى «ئۇنىڭ تىغ ئۇچىدىن تۇتىۋال) دەپ، مۇسۇلمانىنى جاراھەتلەندۈرمەسلىك ئۈچۈن ئوقنىڭ تىغ ئۇچىدىن تۇتۇۋېلىشقا بۇيرىغان ئىدى.

6611 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا مَرّ أَحَدُكُمْ فِي مَجْلِسٍ أَوْ سُوقٍ، وَبِيَدِهِ نَبْلٌ، فَلْيَأْخُذْ بِنِصَالِهَا. ثُمّ لِيَأْخُذْ بِنِصَالِهَا. ثُمّ لِيَأْخُذْ بِنِصَالِهَا».
قَالَ: فَقَالَ أَبُو مُوسَىَ: وَاللّهِ مَا مُتْنَا حَتّىَ سَدّدْنَاهَا، بَعْضُنَا فِي وُجُوهِ بَعْضٍ.
6612 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ بَرّادٍ الأَشْعَرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ (وَاللّفْظُ لِعَبْدِ اللّهِ). قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا مَرّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا، أَوْ فِي سُوقِنَا، وَمَعَهُ نَبْلٌ، فَلْيُمْسِكْ عَلَىَ نِصَالِهَا بِكَفّهِ. أَنْ يُصِيبَ أَحَداً مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا بِشَيْءٍ». أَوْ قَالَ: «لِيَقْبِضْ عَلَىَ نِصَالِهَا».

ئەبۇ مۇسۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار، مەسجىدىمىزدىن ، بازارلىرىمىزدىن ئۆتۈپ قالسا، ئۇنىڭ بىلەن ئوقيا بولسا، ئۇنىڭدىن مۇسۇلمانلارغا مۇسىيبەت يەتمەسلىكى ئۈچۈن ئوقياسىنىڭ ئۈچىنى قولى بىلەن تۇتىۋالسۇن، مۇسۇلمان كىشىنى جاراھەتلەندۈرمىسۇن، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ،

1191 ـ باب النهي عن الإشارة بالسلاح إلى مسلم

6613 ـ6614 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالَ عَمْرٌو: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ. سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَشَارَ إِلَىَ أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ، فَإِنّ الْمَلاَئِكَةَ تَلْعَنُهُ. حَتّىَ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لأَبِيهِ وَأُمّهِ».حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئۆزىنىڭ قېرىندىشىغا تەھدىد سېلىپ، تۆمۈر تىغ بىلەن ئىشارەت قىلسا، تەھدىد سېلىنغان، ئىشارەت قىلىنغان كىشى گەرچە بىر دادا بىر ئانىدىن بولغان قېرىندىشى بولسىمۇ، ھەققەتەن پەرىشتىلەر ئىشارەت قىلغۇچىغا قۇرالنى قويغانغا قەدەر لەنەت قىلىدۇ.بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6615 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يُشِيرُ أَحَدُكُمْ إِلَىَ أَخِيهِ بِالسّلاَحِ. فَإِنّهُ لاَ يَدْرِي أَحَدُكُمْ لَعَلّ الشّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ. فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النّارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار قېرىندىشىغا قۇرال بىلەن ئىشارەت قىلمىسۇن، ھەققەتەن ئۇ بىلمەي قالىدۇ، شەيتان قۇرالنى ئۇنىڭ قولىدىن

ئېلىۋېلىپ، ئاندىن ئۇنى دوۋزاخنىڭ گىرۋىكىگە، لىۋىگە ئاپىرىپ قويىدۇ، (ئەگەر قارشى تەرەپكە قۇرال تېگىپ ئۆلسە،ئۇقاتىل دوۋزاخقا كىرىدۇ). ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1192 ـ باب فضل إزالة الأذى عن الطريق مۇسۇلمانلار يولىدىن ئەزىيەتلەرنى ئازلىۋېتىش

6616 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ سُمَيَ، مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ، وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطّرِيقِ، فَأَخّرَهُ. فَشَكَرَ اللّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر چاغدا بىر كىشى يولدا كېتىۋېتىپ، يول ئۈستىدە تىكەنلىك بىر شاخنى ئۇچرىتىپ ئۇنى زىيان سالالمىغىدەك جايغا سۆرىۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئۇ كىشىدىن رازى بولۇپ، ئۇ كىشى ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدى، مالىك، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ھەتتا بۇخارى، مۇسلىمدىمۇ بار بولۇپ، سەھىھ.

6617 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَرّ رَجُلٌ بِغُصْنِ شَجَرَةٍ عَلَى ظَهْرِ طَرِيقٍ. فَقَالَ: وَاللّهِ لأُنَحّيَنّ هَـٰذَا عَنِ الْمُسْلِمِينَ لاَ يُؤْذِيهِمْ. فَأُدْخِلَ الْجَنّةَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر كىشى يول ئۈستىدىكى بىر تۈپ دەرەخنىڭ شېخىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ شاخنى مۇسۇلمانلارنىڭ يولىدىن يىراق قىلىمەن، بۇ شاخ ئۇلارغا زەرەر يەتكۈزمىسۇن دەپ، ئۇنى يىراق قىلىپ، كۆزدىن يوقىتىدۇ، شۇ سەۋەبلىك ئۇ مەغپىرەت قىلىنىپ، جەننەتكە كىرگۈزىلىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم سەھىھ.

6618 ـ حدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ. حَدّثَنَا شَيْبَانُ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلاً يَتَقَلّبُ فِي الْجَنّةِ، فِي شَجَرَةٍ قَطَعَهَا مِنْ ظَهْرِ الطّرِيقِ. كَانَتْ تُؤْذِي النّاسَ».

6619 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنّ شَجَرَةً كَانَتْ تُؤْذِي الْمُسْلِمِينَ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَطَعَهَا. فَدَخَلَ الْجَنّةَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بىر كىشىنىڭ، يول ئۈستىدىكى كىشىلەرگە ئازار بېرىدىغان، ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان بىر تۈپ دەرەخنى كېسىۋېتىپ، ياخشىلىق قىلغانلىقى سەۋەبىدىن جەننەتتە ئۇياقتىن ــ بۇياققا يۆتكىلىپ يۈرگىنىنى كۆردۇم.

6620 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَمعَةَ. حَدّثَنِي أَبُو الوَازِعِ. حَدّثَنِي أَبُو بَرْزَةَ. قالَ: قُلْتُ: يَا نَبِيّ اللّهِ عَلّمْنِي شَيْئاً أَنْتَفِعُ بِهِ. قالَ «اعْزِلِ الأَذَى عَنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ».

6621 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ عَنْ أَبِي الْوَازِعِ الرّاسِبِيّ، عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيّ أَنّ أَبَا بَرْزَةَ، قالَ: قُلْتُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي لاَ أَدْرِي. لَعَسَى أَنْ تَمْضِيَ وَأَبْقَى بَعْدَكَ. فَزَوّدْنِي شَيْئاً يَنْفَعُنِي اللّهُ بِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «افْعَلْ كَذَا. افْعَلْ كَذَا (أَبُو بَكْرٍ نَسِيَهُ) وَأَمِرّ الأَذَى عَنِ الطّرِيقِ».

ئەبۇ بەرزەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن؛ئى الله نىڭ ئەلچىسى!ماڭا كىشلەرگىمۇ پايدا يەتكۈزدىغان، ئۇزۇممۇ مەنپەئەتلىنىدىغان بىرئىشنى ئۈگىتىپ قويسىلا دىسەم،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نۇرغۇن ئىشلارنى

قىلغىن دەپ كىلىپ مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمانلار يولدىن ئەزىيەتنى يوقاتقىن «بۇ كىچىك ــ چوڭ بارلىق ئەزىيەتنى يوق قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ، شۇنداقلا بارلىق يوللاردىن» مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1193 ـ باب تحريم تعذيب الهرة ونحوها، من الحيوان الذي لا يؤذي

6622 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ أَسْمَاءَ بْنِ عُبَيْدٍ الضّبَعِيّ. حَدّثَنَا جُوَيْرِيَةُ (يَعْنِي ابْنَ أَسْمَاءَ) عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «عُذّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرّةٍ. سَجَنَتْهَا حَتّىَ مَاتَتْ. فَدَخَلَتْ فِيهَا النّارَ. لاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا، إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا. وَلاَ هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ».

6623 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ. جَمِيعاً عَنْ مَعَنِ بْنِ عِيسَىَ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِ جُوَيْرِيَةَ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر ئايال مۈشۈك تۇغرىسىدا ئۇنى ئاچ قىلىپ ئۆلگەنگە قەدەر سولاپ قويۇپ، دوۋزاختا ئازابلاندى، دوۋزاخقا كىرىپ كەتتى، ئاللاھ ئۇ ئايالغا مۇنداق دىدى، سەن ئۇ مۈشۈككە تائام بەرمىدىڭ، ئۇنى سولاپ قويۇپ، سۇغۇرۇپمۇ قويمىدىڭ، ئۇنى ھەم قويۇپ بەرمىدىڭ، قويىۋەتكەن بولساڭ، ئۇ مۈشۈك زىمىننىڭ ئوت ــ چۆپلىرىنىمۇ بولسا يىگەن بولاتتى، ئەھمەد، بەيھەقى، دارىقۇتنى توپلىغان، سەھىھ.

6624 ـ6625 ـ وحَدّثَنِيهِ نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عُذّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرّةٍ أَوْثَقَتْهَا. فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَسْقِهَا. وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ».
حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ.

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر ئايال مۈشۈك تۇغرىسىدا، ئۇنى ئاچ قىلىپ ئۆلگەنگە قەدەر سولاپ قويۇپ، دوۋزاختا ئازابلاندى، (دوۋزاخقا كىرىپ كەتتى، ئاللاھ ئۇ ئايالغا مۇنداق دىدى ؛) سەن ئۇ مۈشۈككە تائام بەرمىدىڭ، ئۇنى سولاپ قويۇپ، سۇغۇرۇپمۇ قويمىد ۇڭ، ئۇنى ھەم قويۇپ بەرمىدىڭ، قويىۋەتكەن بولساڭ، ئۇ مۈشۈك زىمىننىڭ ئوت ــ چۆپلىرىنى ، چاشقاندەك ئۇزۇقنى يىگەن بولاتتى، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم ،دارىقۇتنى توپلىغان، سەھىھ.

6626 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم«دَخَلَتِ امْرَأَةٌ النّارَ مِنْ جَرّاءِ هِرّةٍ لَهَا، أَوْ هِرَ. رَبَطَتْهَا فَلاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا. وَلاَ هِيَ أَرْسَلَتْهَا تُرَمْرِمُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ. حَتّىَ مَاتَتْ هَزْلاً».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىر ئايال مۈشۈك سەۋەبىدىن دوۋزاخقا كىرىپ كەتتى، بۇ ئايال مۈشۈكنى تاكى مۈشۈك ئۇرۇقلاپ ئۆلگەنگە قەدەر تائام بەرمەي يا قويۇپ بەرمەي باغلاپ قويدى، قويۇپ بەرگەن بولسا، مۈشۈك زىمىننىڭ ئوت ــ چۆپلىرىنىمۇ بولسا يىگەن بولاتتى، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1194 - باب تحريم الكبر كىبىرنىڭ ھاراملىقى

6627 - حدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْدِيّ. حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ حَفْص بْن غِيَاثٍ. حَدّثنَا أَبي. حَدّثنَا الأَعْمَشُ. حَدّثنَا أَبُو إِسْحَقَ عَنْ أَبي مُسْلِمِ الأَغَرّ أَنّهُ حَدّثَهُ عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ وَ أَبي هُرَيْرَةَ قَالاَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْعِزّ إِزَارُهُ. وَالْكِبْرِيَاءُ رِدَاؤُهُ. فَمَنْ يُنَازِعُنِي عَذّبْتُهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: كىبىر، چوڭچىلىق، كاتتىلىق مېنىڭ رىدايىم، ئىززەت، ئۇلۇغلۇق مېنىڭ ئىزارىم، كىم مەندىن بۇ ئىككىسىنىڭ بىرنى تالاشسا، مەن ئۇنى دوۋزاخقا تاشلايمەن، ئەھمەد،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە تويلىغان، سەھىھ. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: ھەقىقەتەن ئىززەت مېنىڭ ئىشتان ــ كۆڭلىكىم، كىبرى چوڭچىلىق مېنىڭ رىدايىم، كىم مەندىن بۇ ئىككى نەرسىنى تالىشىدىكەن، (يەنى كىبىر قىلىدىكەن، ئىززەت ماڭا خاس دەيدىكەن) مەن ئۇنى ئازابلايمەن،سەمۋيە، بۇ ھەدىس ئەۋسەتتە بار، ئەلبانى سەھىھ دېگەن.

1195 - باب باب النهي عن تقنيط الإنسان من رحمة الله تعالى الله نىڭ رەھمىتىدىن ئۈمۈتسىزلەندۈرمەسلىك

6628 - حدّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُعْتَمِرِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ. حَدّثنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ عَنْ جُنْدَبٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدّثَ: «أَنّ رَجُلاً قَالَ: وَاللّهِ لاَ يَغْفِرُ اللّهُ لِفُلاَنٍ. وَإِنّ اللّهَ تَعَالَىَ قَالَ: مَنْ ذَا الّذِي يَتَأَلّى عَلَيّ أَنْ لاَ أَغْفِرَ لِفُلاَنٍ. فَإِنّي قَدْ غَفَرْتُ لِفُلاَنٍ. وَأَحْبَطْتُ عَمَلَكَ» أَوْ كَمَا قَالَ.

جۇندۇبىلبجلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن بىر كىشى ؛ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئاللاھتائالا پالانىغا ھەرگىز مەغپىرەت قىلمايدۇ دېگەن ئىدى، ئاللاھ مۇنداق دېدى: پالانىغا مەغپىرەت قىلماسلىقىمغا مەن بىلەن ماڭا قەسەم قىلغان كىمكەن ئۇ؟ ھەقىقەتەن مەن شۇ پالانى ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدىم، قەسەم قىلغان سېنىڭ بارلىق ئەمەللىرىڭنى كۆيدۈرۈۋەتتىم، بىكار قىلدىم، (قېنى قانداق قىلالايسەن؟) مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسدىن خۇددى ھالال ــ ھارام قىلىش، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە بولغاندەك، بارلىق نەرسىلەر نى يارىتىش، ھۆكۈم قىلىش، ئاللاھقىلا خاس بولغاندەك، كەچۈرۈش، مەغپىرەت قىلىش، ئاللاھنىڭ ئىلكىدە، بۇ توغرىسىدا بەندە ــ بەندىگە ھۆكۈم قىلالمايدۇ، الله قادىردۇر.

1196 - باب فضل الضعفاء والخاملين

6629 - حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «رُبّ أَشْعَثَ مَدْفُوعٍ بِالأَبْوَابِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللّهِ لأَبَرّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كەمدىن ــ كەم بىر تۈركۈم كىشىلەر باركى،ئۇلار چاچلىرى چۇۋۇق توپا چاڭ باسقان، ئىشىكلەردىن قوغلىنىدۇر، ئىتتىرىلىدۇ،

ئەگەر بۇ كىشى ئاللاھقا قەسەم قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجاۋەت قىلىپ، سورىغىنىنى بېرىپ، قەسىمىگە ۋاپا قىلدۇرىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان سەھىھ، ئەنە شۇنداق ئەۋلىيالار بۇ رەزىل دۇنيادا قارشى ئېلىنماي رەت قىلىنىدۇ.

1197 - باب النهي من قول: هلك الناس كىشىلەر ھالاك بولدى، ھالاك بولغاي دېمەسلىك توغرىسىدا

6630 - حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قعْنَبٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ سُهَيْلِ ابْنِ أَبي صَالِحٍ، عَنْ أَبيهِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ قالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبي صَالِحٍ، عَنْ أَبيهِ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِذَا قالَ الرّجُلُ: هَلَكَ النّاسُ، فَهُوَ أَهْلَكَهُمْ».
6631 - حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ. ح وَحَدّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ. جَمِيعاً عَنْ سُهَيْلٍ، بِهَـذَا الأَسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر كىشى ئىنسانلار ھالاك بولدى ياكى ھالاك بولغاي دېسە، ئۆزى بالدۇر ھالاك بولىدۇ، بۇ ھەدىسنى مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ، بۇھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىسى، بىرەر كىشى مۇسۇلمانلار تۈگەشتى دېسە، ئۆزى بالدۇر تۈگىشىدۇ، ھالاك بولىدۇ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر كىشىنىڭ ئىنسانلار ھالاك بولدى،تۈگەشتى، ئىنسانلار ھالاك بولسۇن دېگىنىنى ئاڭلىساڭ، دەل شۇ كىشى بالدۇر ھالاك بولىدۇ، «چۈنكى ئۇمۇ ئىنسان»،مالىك، مۇسلىم، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، بۇخارى، ئەدەپتە توپلىغان.

1198 - باب الوصية بالجار والإحسان إليه

6632 - 6633 - حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنسٍ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ وَ مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ عَنِ اللّيْثِ بْنِ سَعْدٍ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ وَ يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثّقَفِيّ). سَمِعْتُ يَحيى بْنَ سَعِيدٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرٍ (وَهُوَ ابْنُ مُحَمّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ) أَنّ عَمْرَةَ حَدّثَتْهُ أَنّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتّىَ ظَنَنْتُ أَنّهُ لَيُوَرّثَنّهُ».
حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبي حَازِمٍ. حَدّثَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ.
6634 - حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبيهِ. قالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتّىَ ظَنَنْتُ أَنّهُ سَيُوَرّثُهُ».

ئائىشە،ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جىبرىئىل ماڭا؛ خوشنىلارغا ياخشىلىق قىلىشنى كۆپ قېتىم ۋەسىيەت قىلىۋەرگەچكە، مەن ئۇنى خوشنىلارنىمۇ ئۆز خوشنىسىغا ۋارىس قىلىپ قويامدىكى دەپ گۇمان قىلىپ قالدىم. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

6635 - حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لإِسْحَقَ ــ (قالَ: أَبُو كَامِلٍ: حَدّثَنَا. وَقالَ: إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا) عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ الْعَمّيّ. حَدّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبي ذَرَ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أَبَا ذَرَ إِذَا طَبَخْتَ مَرَقَةً، فَأَكْثِرْ مَاءَهَا، وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئەبۇ زەر! سەن گۆش پىشۇرۇپ شورپا قىلساڭ، سۈيىنى كۆپ قىلغىن، ئۇنىڭدىن، خوشناڭغىمۇ ئېلىپ چىقىپ بەرگىن .مۇسلىم، ئىبنى

ماجە توپلىغان، سەھىھ.(جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار قازاندا گۆش پىشۇرسا، شورپىسىنى كۆپ قىلىپ، خوشنىسىغىمۇ ئىلىپ چىقىپ بەرسۇن. ئەۋسەتتە بار بولۇپ.)

6636 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا ابْنُ إدْرِيسَ. أخْبَرَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا ابْنُ إدْرِيسَ. أخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أبِي ذَرّ قَالَ: إنّ خَلِيلِي صلى الله عليه وسلم أوْصَانِي: «إذَا طَبَخْتَ مَرَقاً فَأكْثِرْ مَاءَهُ. ثُمّ انْظُرْ أهْلَ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِكَ، فَأصِبْهُمْ مِنْهَا بِمَعْرُوفٍ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار ياخشىلىقدىن بىرەر نەرسىنى كىچىك سانىمىسۇن، ئەگەر بەرگىدەك نەرسە تاپالمىسا، قېرىندىشىغا خۇشخۇي تەبەسسۇم چىراي بىلەن ئۇچرىشىپ سالام قىلىشسۇن، سەن گۆش سېتىۋالساڭ، ياكى ئۇنى قازاندا پىشۇرساڭ، شورپىسىنى كۆپ قىلىپ خوشناڭغىمۇ ئىلىپ چىقىپ بەرگىن. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار قازاندا گۆش پىشۇرسا، شورپىسىنى كۆپ قىلىپ، خوشنىسىغىمۇ ئىلىپ چىقىپ بەرسۇن، ئەۋسەتتە بار بولۇپ، سەھىھ.

1199 ـ باب استحباب طلاقة الوجه عند اللقاء خوشنىلارغا ياخشىلىق قىلىش ۋە خۇشخۇي چىراي بىلەن كۆرۈشىش

6637 ـ حدّثنِي أبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ. حَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثنَا أبُو عَامِرٍ (يَعْنِي الْخَزّازَ) عَنْ أبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أبِي ذَرّ. قَالَ: قَالَ لِيَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَحْقِرَنّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئاً، وَلَوْ أنْ تَلْقَى أخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىچىككىنە ياخشىلىقنىمۇ كىچىك ھەقىرە سانىما، گەرچە سەن قېرىندىشىڭغا خۇشال تەبەسسۇم چىراي بىلەن ئۇچرىشىشنىمۇ، شۇنچىلىك ياخشىلىقنىمۇ كىچىك سانىما. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ياخشىلىق دىگەن ئاز بولسىمۇ ياخشىلىق دە! ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار ياخشىلىقدىن بىرەر نەرسىنى كىچىك سانىمىسۇن، ئەگەر بەرگىدەك نەرسە تاپالمىسا، قېرىندىشىغا خۇشخۇي تەبەسسۇم چىراي بىلەن ئۇچرىشىپ سالام قىلىشسۇن، سەن گۆش سېتىۋالساڭ، ياكى ئۇنى قازاندا پىشۇرساڭ، شورپىسىنى كۆپ قىلىپ خوشناڭغىمۇ ئىلىپ چىقىپ بەرگىن. تىرمىزىمۇ توپلىغان، سەھىھ.

1200 ـ باب استحباب الشفاعة فيما ليس بحرام

6638 ـ حدّثنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ وَ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَىَ. قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إذَا أتَاهُ طَالِبُ حَاجَةٍ، أقْبَلَ عَلَىَ جُلَسَائِهِ فَقَالَ: «اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا. وَلْيَقْضِ اللّهُ عَلَىَ لِسَانِ نَبِيّهِ مَا أحَبّ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سائىل ياكى بىرەر ھاجەت ئىگىسى كەلسە مۇنداق دەيتتى: شاپائەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرگە ئەجىر بېرىلىدۇ، ئاللاھ، پەيغەمبىرىنىڭ

تىلى ئارقىلىق ئۆزى خالىغانچە ھۆكۈم قىلىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: شاپائەت قىلىڭلار، يەنى قېرىنداشىڭلارنى سوراپ، تىلىۋېلىڭلار، ياردەم بېرىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، سىلەرگە ئەجىر، ساۋاب بېرىلىدۇ، ئىبنى ئەساكىر توپلىغان، سەھىھ، بۇ دۇنيادىكى شاپائەت، ئىگە بولۇش، ياردەم قىلىش، سوراپ تىلىۋېلىش يولىنى مېڭىپ بېرىشتۇر.

1201 ـ باب استحباب مجالسة الصالحين ومجانبة قرناء السوء سالىھ كىشىلەر بىلەن بىللە ئولتۇرۇش

6639 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ جَدّهِ، عَنْ أبي مُوسَىَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْعلاَءِ الْهَمْدَانِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أبي بُرْدَةَ، عَنْ أبي مُوسَىَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إنّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصّالِحِ وَالْجَلِيسِ السّوْءِ، كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ. فَحَامِلُ الْمِسْكِ، إمّا أنْ يُحْذِيَكَ، وَإمّا أنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإمّا أنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحاً طَيّبَةً. وَنَافِخُ الْكِيرِ، إمّا أنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإمّا أنْ تَجِدَ رِيحاً خَبِيثَةً».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ياخشى ھەمراھلار مەجلىسى بىلەن يامان ھەمراھلار مەجلىسىنىڭ مىسالى ؛ ياخشى كىشلەرگە ئارىلىشىش بىلەن يامان كىشلەرگە ئارىلىششنىڭ مىسالى ؛ مىسكە ئەنبەر كۆتۈرۈۋالغۇچى بىلەن كۆرەك باسقۇچىغا ئوخشايدۇ، مىسكە كۆتۈرۈۋالغۇچى يا ساڭا مىسكە ئەنبەردىن بېرىدۇ، چىچىپ قويىدۇ، يا سەن ئۇنىڭدىن سېتىۋالىسەن، ھېچ بولمىغاندا، ئۇنىڭدىن خۇشپۇراق، مەزىلىك پۇراقنى تاپىسەن، ھېچبىر زىيىنى يوقتۇر. كۆرەك باسقۇچىغا كەلسەك، يا ئۇ كىيىمىڭنى كۆيدۈرىدۇ، ياكى سەن ئۇنىڭدىن سېسىق پۇراقنى تاپىسەن، ھېچبىر پايدا يوق، (ئەنە شۇنىڭدەك ياخشى تەقۋادار ئالىملار بىلەن ئارىلاشساڭ، ئىلىم ئالىسەن، نەسىھەت ئاڭلايسەن، ئەگىشىسەن، مەنپەئەت باردۇر، يامان كىشىگە ئارىلاشساڭ، زىياندىن باشقىسى يوق، يامانىنىڭ يامىنى يۇقىدۇ خالاس) مۇسلىم،بۇخارى، بەيھەقى.

1202 ـ باب فضل الإحسان إلى البنات قىزباللىرىغا ياخشىلىق قىلىش ۋە بالىسى ئۆلۈپ كېتىشنىڭ پەزىلىتى

6640 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قُهْزَاذَ. حَدّثنَا سَلَمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ أبي بَكْرِ بْنِ حَزْمٍ عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. ح وَحَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ بَهْرَامَ و أبُو بَكْرِ بْنُ إسْحَقَ (وَاللّفْظُ لَهُمَا) قالاَ أخْبَرَنَا أبُو الْيَمَانِ. أخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. حَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ أبي بَكْرٍ أنّ عُرْوَةَ بْنَ الزّبَيْرِ أخْبَرَهُ أنّ عَائِشَةَ زَوْجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَتْ: جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ، وَمَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا. فَسَألَتْنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئاً غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ. فَأعْطَيْتُهَا إيّاهَا. فَأخَذَتْهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا. وَلَمْ تَأكُلْ مِنْهَا شَيْئاً. ثُمّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ وَابْنَتَاهَا. فَدَخَلَ عَلَيّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَحَدّثتُهُ حَدِيثَهَا. فَقَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «مَنِ ابْتُلِيَ مِنَ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ، فَأحْسَنَ إلَيْهِنّ، كُنّ لَهُ سِتْراً مِنَ النّارِ».

6641 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا بَكْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ) عَنِ ابْنِ الْهَادِ أنّ زِيَادَ ابْنَ أبي زِيَادٍ، مَوْلَى ابْنِ عَيّاشٍ. حَدّثَهُ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ. سَمِعْتُهُ يُحَدّثُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَائِشَةَ أنّهَا قَالَتْ: جَاءَتْنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْنَتَيْنِ لَهَا. فَأطْعَمْتُهَا ثَلاَثَ تَمَرَاتٍ. فَأعْطَتْ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً. وَرَفَعَتْ إلَىَ فِيهَا تَمْرَةً لِتَأكُلَهَا. فَاسْتَطْعَمَتْهَا ابْنَتَاهَا. فَشَقّتِ التّمْرَةَ، الّتِي كَانَتْ تُرِيدُ أنْ تَأكُلَهَا، بَيْنَهُمَا. فَأعْجَبَنِي شَأنُهَا. فَذَكَرْتُ الّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «إنّ اللّهَ قَدْ أوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنّةَ. أوْ أعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النّارِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مىنىڭ قېشىمغا بىر ئايال ئىككى قىزىنى بىللە ئېلىپ كىلىپ،مەندىن نەرسە سوردى، مەن پەقەت ئۇ ئايالغا يېنىمدا بار بولغان بىرتاللا خورمىنى بەرسەم، ئۇنى ئۆزى يىمەي، ئىككى قىزىغا تەڭ قىلىپ بىرىپ،ئاندىن چىقىپ كەتتى، مەن بۇ ئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە سۆزلەپ بەرسەم مۇنداق دىگەن: كىم مۇشۇ قىز باللاردىن بىرەر نەرسە بىلەن سىنالسا، ئاندىن ئۇ قىز باللىرىغا ياخشىلىق قىلسا، ئۇ قىز باللار ئۇنىڭغا دوۋزاخدىن سۇترە، پەردە بولىدۇ. يەنەبىردە:«**الله** ئۇنىڭغا جەننەتنى ۋاجىب قىلىپ، ئۇنى دەۋزەختىن ئازات قىلىدۇ»،دىيىلگەن. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6642 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا أَبُو أَحْمَدَ الزّبَيْرِيّ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيز عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتّىَ تَبْلُغَا، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ» وَضَمّ أَصَابِعَهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئىككى قىز بالىغا ئۇلار بالىغ بولغىچە ئىگە بولۇپ، ياخشى قارىسا،قىيامەت كۈنى ئۇ مەن بىلەن بىللە جەننەتكە مۇشۇنداق يېقىن كىرىدۇ. (ئىككى بارمىقىنى يېقىن قىلىپ كۆرسەتتى). مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1203 ـ باب فضل من يموت له ولد فيحتسبه

6643 ـ حدّثنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَمُوتُ لأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَمَسّهُ النّارُ، إِلاّ تَحِلّةَ الْقَسَمِ».
6644 ـ حدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. ح وَحَدّثنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ وَ ابْنُ رَافِعٍ عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ. بِإِسْنَادِ مَالِكٍ. وَبِمَعْنَىَ حَدِيثِهِ. إِلاّ أَنّ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ. «فَيَلِجَ النّارَ إِلاّ تَحِلّةَ الْقَسَمِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: باللىرىدىن ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كەتكەن مۇسۇلمان كىشى دوۋزاخقا كىرمەيدۇ، پەقەت سىرات كۆۋرۈكىدىن ئۆتكىچە ئازلا ۋاقىتتا دەۋزەخنى كۆرىدۇ، (سۈرە مەريەمدىكى؛«سىلەردىن ھەر بىر كىشى دوۋزاخقا بارماي قالمايدۇ»، دىگەن ئايەت ئەنە شۇدۇر). بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6645 ـ حدّثنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لِنِسْوَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ: «لاَ يَمُوتُ لإِحْدَاكُنّ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَتَحْتَسِبَهُ، إِلاّ دَخَلَتِ الْجَنّةَ». فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنّ: أَوِ اثْنَيْنِ؟ يَا رَسُولَ الله قَالَ «أَوِ اثْنَيْنِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلارنىڭ ئاياللىرىغا مۇنداق دىگەن: ئى ئاياللار! بىرىڭلارنىڭ باللىرىدىن ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كىتىپ، ئۇ بۇ مۇسىبەتكە ئەجىر، ساۋاب ئۈمىد قىلىپ سەۋرى قىلسا، ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلاردىن بىرسى:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىمۇ دىدى.يەنە بىرخاتىردە؛بالاغەتكە يەتمىگەن ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كەتسە، جەننەتكە كىرىدۇ،دىدى.

6646 ـ حدّثنا أبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ، حَدّثنَا أبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَن بْنِ الأصْبَهَانِيّ، عَنْ أبِي صَالِحٍ، ذَكْوَانَ، عَنْ أبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأةٌ إلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ ذَهَبَ الرّجَالُ بِحَدِيثِكَ. فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْماً نَأْتِيكَ فِيهِ. تُعَلّمُنَا مِمّا عَلّمَكَ اللّهُ. قَالَ «اجْتَمِعْنَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا». فَاجْتَمَعْنَ. فَأتَاهُنّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَعَلّمَهُنّ مِمّا عَلّمَهُ اللّهُ. ثُمّ قَالَ: «مَا مِنْكُنّ مِن امْرَأةٍ تُقَدّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا، مِنْ وَلَدِهَا، ثَلاَثَةً، إلاّ كَانُوا لَهَا حِجَاباً مِنَ النّارِ». فَقَالَتِ امْرَأَةٌ: وَاثْنَيْنِ. وَاثْنَيْنِ. وَاثْنَيْنِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَاثْنَيْنِ. وَاثْنَيْنِ. وَاثْنَيْنِ».

6647 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَن بْنِ الأصْبَهَانِيّ، فِي هَذَا الأسْنَادِ، بِمِثْلِ مَعْنَاهُ. وَزَادَا جَمِيعاً عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَن بْنِ الأصْبَهَانِيّ. قَالَ: سَمِعْتُ أبَا حَازِمٍ يُحَدّثُ عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «ثَلاَثَةً لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ».

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر ئايال كېلىپ: ئى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم! سىلىنىڭ ھەدىس سۆزلىرىنى ئەرلەرلا تىڭشاپ ئېلىپ كەتتى، بىزگىمۇ ۋاقىت چىقىرىپ بىر كۈننى بەلگىلەپ بەرسىلە، بىز شۇ ۋاقىتتا كەلسەك، الله سىلىگە ئۆگەتكەن نەرسىلەردىن بىزگىمۇ ئۆگىتىپ قويسىلا، دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : پالانى،پالانى كۈنى ، پالانى،پالانى ئورۇنغا يىغىلىڭلار دېدى. ئۇلار يىغىلىپ بولغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېلىپ، الله ئۆگەتكەن نەرسىلەرنى ئۇلارغىمۇ ئۆگىتىپ: ئى ئاياللار! سىلەردىن ھەرقانداق بىر ئايال، بالىلىرىدىن ئۈچىنى ئۆزىدىن بۇرۇن ئاخىرەتكە يولغا سالسا (يەنى بىرىڭلارنىڭ بالىلىرىدىن ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كېتىپ، ئۇ بۇ مۇسىبەتكە ئەجىر، ساۋاب ئۈمىد قىلىپ سەۋرى قىلسا)،ئۇبالىلىرى بۇئايالغا دوزەختىن پەردە بولىدۇ، (ئۇ ئايال جەننەتكە كىرىدۇ)، دېدى. ئۇلاردىن بىرسى:ئى الله نىڭ ئەلچىسى!ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ دەپ تەكرار سوردى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمۇ؛ ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىمۇ، ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىمۇ، ئىككى بالىسى ئۆلۈپ كەتسىمۇ شۇنداق بولىدۇ دېدى.(يەنە بىرخاتىردە؛بالاغەتكە يەتمىگەن ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كەتسە، جەننەتكە كىرىدۇ،دېدى). بۇخارى،مۇسلىم.

6648 ـ حدّثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَىَ (وَتَقَارَبَا فِي اللّفْظِ) قَالاَ: حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي السّلِيلِ، عَنْ أبِي حَسّانَ، قَالَ: قُلْتُ لأبِي هُرَيْرَةَ: إنّهُ قَدْ مَاتَ لِيَ ابْنَانِ. فَمَا أنْتَ مُحَدّثِي عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِحَدِيثٍ تُطَيّبُ بِهِ أنْفُسَنَا عَنْ مَوْتَانَا؟ قَالَ: قَالَ: نَعَمْ. «صِغَارُهُمْ دَعَامِيصُ الْجَنّةِ يَتَلَقّى أحَدُهُمْ أبَاهُ ـــ أوْ قَالَ أبَوَيْهِ ـــ ، فَيَأْخُذُ بِثَوْبِهِ، ـــ أوْ قَالَ بِيَدِهِ ـــ، كَمَا آخُذُ أنَا بِصَنِفَةِ ثَوْبِكَ هَذَا. فَلاَ يَتَنَاهَى، ـــ أوْ قَالَ فَلاَ يَنْتَهِي ـــ، حَتّىَ يُدْخِلَهُ اللّهُ وَأبَاهُ الْجَنّةَ». وفِي رِوَايَةِ سُوَيْدٍ قَالَ: حَدّثنَا أبُو السّلِيلِ. وحَدّثنِيهِ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) عَنِ التّيْمِيّ، بِهَذَا الأسْنَادِ. وَقَالَ: فَهَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً تُطَيّبُ بِهِ أنْفُسَنَا عَنْ مَوْتَانَا؟ قَالَ: نَعَمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا بىركىشى كېلىپ: مېنىڭ ئوغلۇم ئۆلۈپ كەتتى، مەن ئۇنىڭغا قاتتىق قايغۇرۇپ، ئازاپلاندىم، سەن يېقىن دوستۇڭ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن، يېقىن كىشىللىرىمىز ئۆلۈپ كەتكەندە، قەلبىمىزنى ئارام تاپقۇزىدىغان، بىزنى ئازاپلىنىشتىن قۇتقۇزىدىغان بىرەر نەرسە ئاڭلىدىڭمۇ؟ دېدى. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ :ھەئە مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنداق

دىگەن لىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم : سىلەرنىڭ كىچىك ئۆلۈپ كەتكىنىڭلار، جەننەت ئەھلىنىڭ كىچىك ساياھەتچىلىرى بولۇپ، بۇلارنىڭ بىرسى ئاتا ــ ئانىسىغا ئۇچ ۇرشۇپ، ئۇنىڭ كىيمىدىن تۇتۇۋېلىپ، تاكى ئاللاھتائالا ئۇنى ۋە ئاتا ــ ئانىسى نى جەننەتكە كىرگۈزۈگەنگە قەدەر قويۇەتمەيدۇ، دىگەن. ئەھمەد، مۇسلىم، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.مانا بۇ ئەڭ ياخشى تەسەللى ۋە قەلب خاتىرجەملىكىدۇر.

6649 ـ حدّثنا أبو بكر بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ (وَاللّفْظُ لاِءَبي بَكْرٍ). قَالُوا: حَدّثَنَا حَفْصٌ (يَعْنُونَ ابْنَ غِيَاثٍ). ح وَحَدّثنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ جَدّهِ، طَلْق بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَتَتِ امْرَأَةٌ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِصَبِيَ لَهَا. فَقَالَتْ: يَا نَبِيّ اللّه ادْعُ اللّه لَهُ. فَلَقَدْ دَفَنْتُ ثَلاَثَةً. قَالَ «دَفَنْتِ ثَلاَثَةً؟» قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ «لَقَدِ احْتَظَرْتِ بِحِظَارٍ شَدِيدٍ مِنَ النّارِ». قَالَ عُمَرُ، مِنْ بَيْنِهِمْ: عَنْ جَدّهِ. وَقَالَ الْبَاقُونَ: عَنْ طَلْقٍ. وَلَمْ يَذْكُرُوا الْجَدّ.
6650 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ طَلْقِ بْنِ مُعَاوِيَةَ النّخَعِيّ، أَبِي غِيَاثٍ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِابْنٍ لَهَا. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّهُ يَشْتَكِي. وَإِنّي أَخَافُ عَلَيْهِ. قَدْ دَفَنْتُ ثَلاَثَةً. قَالَ «لَقَدِ احْتَظَرْتِ بِحِظَارٍ شَدِيدٍ مِنَ النّارِ». قَالَ زُهَيْرٌ: عَنْ طَلْقٍ. وَلَمْ يَذْكُرِ الْكُنْيَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىرئايال بالىسىنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بۇبالام ئاغرىپ قالدى، مەن بۇنىڭدىن قاتتىق ئەنسىرەۋاتىمەن، بۇنىڭغا دۇئا قىلىپ قويسىلا، مەن ھازىر ئۈچ بالامنى دەپنە قىلىپ بولدۇم (بۇئۆلسە تۆتىنچىسى بولۇپ قالىدۇ)دېدى، رەسۇلۇللاە:ئۈچ بالاڭنى دەپنە قىلىپ بولدۇڭمۇ؟دېدى، ئۇ:ھەئە شۇنداق دېدى، رەسۇلۇللاە:ئۇنداق بولسا سەن دەۋزەختىن قاتتىق قېلىن پەردە بىلەن ھەزەر قىلىپ ساقلىنىپسەن دېدى.

1204 ـ باب إِذَا أحب اللّه عبداً، حببه إِلى عباده الله ياخشى كۆرگەن كىشىنى بەندىلىرىگىمۇ ياخشى كۆرستىشى

6651 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ، إِذَا أَحَبّ عَبْداً، دَعَا جِبْرِيلَ فَقَالَ: إِنّي أُحِبّ فُلاَناً فَأَحِبّهُ. قَالَ: فَيُحِبّهُ جِبْرِيلُ. ثُمّ يُنَادِي فِي السّمَاءِ فَيَقُولُ: إِنّ اللّه يُحِبّ فُلاَناً فَأَحِبّوهُ. فَيُحِبّهُ أَهْلُ السّمَاءِ. قَالَ: ثُمّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الأَرْضِ. وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْداً دَعَا جِبْرِيلَ فَيَقُولُ: إِنّي أُبْغِضُ فُلاَناً فَأَبْغِضْهُ. قَالَ: فَيُبْغِضُهُ جِبْرِيلُ. ثُمّ يُنَادِي فِي أَهْلِ السّمَاءِ: إِنّ اللّهَ يُبْغِضُ فُلاَناً فَأَبْغِضُوهُ. قَالَ: فَيُبْغِضُونَهُ. ثُمّ تُوضَعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِي الأَرْضِ».
6652 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْقَارِيّ). وَقَالَ قُتَيْبَةُ: حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ). ح وَحَدّثَنَاهُ سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْثَرٌ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ الْمُسَيّبِ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي مَالِكٌ (وَهُوَ ابْنُ أَنَسٍ). كُلّهُمْ عَنْ سُهَيْلٍ، بِهَـذَا الأَسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ الْعلاَءِ بْنِ الْمُسَيّبِ لَيْسَ فِيهِ ذِكْرُ الْبُغْضِ.
6653 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، الْمَاجِشُونُ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ. قَالَ: كُنّا بِعَرَفَةَ. فَمَرّ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَهُوَ عَلَى الْمَوْسِمِ. فَقَامَ النّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ. فَقُلْتُ لأَبِي: يَا أَبَتِ إِنّي أَرَى اللّه يُحِبّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ. قَالَ: وَمَا ذَاكَ؟ قُلْتُ: لِمَا لَهُ مِنَ الْحُبّ فِي قُلُوبِ النّاسِ. فَقَالَ: بِأَبِيكَ أَنْتَ سَمِعْتَ أَبَا هُرَيْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ عَنْ سُهَيْلٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن، ئاللاھ بىرەر بەندىنى ياخشى كۆرسە، جىبرىئىلنى چاقىرىپ، مۇنداق دەيدۇ: ھەقىقەتەن مەن پالانىنى ياخشى كۆرىمەن، سەنمۇ ئۇنى ياخشى كۆرگىن، ئاندىن جىبرىئىلمۇ ياخشى كۆرۈپ، ئاسمان ئەھلىگە مۇنداق دەپ توۋلايدۇ، ھەقىقەتەن ئاللاھ پالانىنى ياخشى كۆرىدۇ، سىلەرمۇ ئۇنى ياخشى كۆرۈڭلار، ئاندىن ئۇ بەندىنى ئاسمان ئەھلى

ياخشى كۆرىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشى ئۈچۈن مۇھەببىتىنى قوبۇل قىلىش ياخشى كۆرۈشلەر زېمىنغا تاشلىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن زېمىن ئەھلىمۇ ياخشى كۆرىدۇ. ئاللاھ بىرەر بە ندىنى ئۆچ كۆرسە، غەزەپ قىلسا، جىبرىئىلنى چاقىرىپ مۇنداق دەيدۇ: ھەقىقەتەن مەن پالانىنى ئۆچ كۆرىمەن، غەزەپ قىلىمەن، سەنمۇ ئۇنى ئۆچ كۆرۈپ، دۈشمەن تۇتقىن، ئاندىن جىبرىئىل ئۇنى ئۆچ كۆرۈپ، ئاسمان ئەھلىگە مۇنداق دەپ توۋلايدۇ، ھەقىقەتەن ئاللاھ، پالانىنى ئۆچ كۆرىدۇ، سىلەرمۇ ئۇنى ئۆچ كۆرۈڭلار، دۈشمەن تۇتۇڭلار! ئاندىن ئاسمان ئەھلى ئۇ بەندىنى ئۆچ كۆرىدۇ، ئاندىن ئۇ بەندىنى ئۆچ كۆرۈش، دۈشمەن تۇتۇش زېمىنغا تاشلىنىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. قارا قارا! دوستۇم، مانا بۇ ئىلاھى مۇھەببەت، ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرۈشى بىز مانا مۇشۇنى مەخسەت قىلىمىز.

1205 ـ باب الأرواح جنود مجنّدة روھلارنىڭمۇ قوشۇن ئىكەنلىكى

6654 ـ حدّثنا قتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنّدَةٌ. فمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ. وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: روھلار، ئەرۋاھلار توپلۇشۇپ بىرلىشىدىغان قوشۇندۇر، روھى دۇنيادا تونۇشقان، كېلىشكەن روھلار ، بۇ جايدىمۇ تونۇشۇپ، كېلىشىپ ئۆتىدۇ، شۇ جايدا تونۇشمىسا، ئىختىلاپلىشىدۇ، تونۇشمايدۇ، (ياخشىلار، ياخشىنى، شەقى شەقىينى ، يامانلار يامانلارنى تاپىدۇ) بۇخارى، ئائىشەدىن، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد ، ئەبۇ ھۇرەيرەدىن، تەبرانى، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، مۇسلىم 4773 ــ ھەدىس، بۇخارى 3123 ــ ھەدىس، بۇخارىدا سەككىز جايدا كېلىدۇ، تىرمىزى 1948 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4229 ــ ھەدىس، ئەھمەدتە 18 جايدا كېلىدۇ، 10404 ــ ھەدىس، مالىك، دارمىيلاردا بار، بۇ سەھىھ ھەدىسدىن روھىي، ئىددىي، تەبئىي ، تۇغما ئەخلاقى ئەسلىدىن ياخشىلار، ياخشىلار بىلەن يامانلار، يامانلار بىلەن بىرگە بولۇش چىقىدۇ.

6655 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ الأَصَمّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. بِحَدِيثٍ يَرْفَعُهُ. قَالَ: «النّاسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الْفِضّةِ وَالذّهَبِ. خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيّةِ خِيَارُهُمْ فِي الإِسْلاَمِ إِذَا فَقُهُوا. وَالأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنّدَةٌ. فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ. وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشىلەر ئالتۇن ــ كۈمۈشنىڭ مەدەنلىرىدەك كانغا ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ جاھالىيەتتىكى ياخشىسى، دىندا فىقھى ئالىم بولسا، ئىسلام ئىچىدىمۇ ياخشىدۇر، روھلار توپلاشقان قوشۇن بولۇپ، ئۆزئارا ئۇچرىشىپ تۇرىدۇ، ئۇلارنىڭ شۇ جايدا تونۇشقىنى

ئۆزئارا كېلىشىپ، ئۇنىسى ئۇلپەت بېرىشىپ، ئىتتىپاق ياشايدۇ. ئۇلارنىڭ تونۇشمىغىنى ئىنكار قىلىشقىنى بولسا، ئىختىلاپلىشىدۇ، (پەقەت كۆرۈشمىگىنى كۆرۈشمەيدۇ).

1206 ـ باب المرء مع من أحب كىشىنىڭ ياخشى كۆرگەنى بىلەن بىللە بۇلىشى

6656 ـ حدّثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنا مَالِكٌ عَنْ إسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أبي طَلْحَة، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ أعْرَابِيّا قَالَ لِرَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم: مَتَى السّاعَةُ؟ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا أعْدَدْتَ لَهَا؟» قَالَ: حُبّ اللهِ وَرَسُولِهِ. قَالَ «أنْتَ مَعَ مَنْ أحْبَبْتَ».

6657 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ ابنُ أبي عُمَرَ (وَاللّفْظ لِزُهَيْرٍ). قَالُوا: حَدّثنا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ أنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السّاعَةُ؟ قَالَ «وَمَا أعْدَدْتَ لَهَا؟» فَلَمْ يَذْكُرْ كَبِيراً. قَالَ: وَلَـكِنّي أحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ. قَالَ «فَأنْتَ مَعَ مَنْ أحْبَبْتَ».

6658 ـ حَدّثنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ. حَدّثنِي أنَسُ بْنُ مَالِكٍ أنّ رَجُلاً مِنَ الأعْرَابِ أتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: مَا أعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَبِيرٍ أحْمَدُ عَلَيْهِ نَفْسِي.

6659 ـ حدّثني أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْني ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنَا ثابِتٌ الْبُنَانِيّ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السّاعَةُ؟ قَالَ «وَمَا أعْدَدْتَ لِلسّاعَةِ؟» قَالَ: حُبّ اللهِ وَرَسُولِهِ. قَالَ «فَإنّكَ مَعَ مَنْ أحْبَبْتَ». قَالَ أنَسٌ: فَمَا فَرِحْنَا، بَعْدَ الإِسْلاَمِ، فَرَحاً أشَدّ مِنْ قَوْلِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «فَإنّكَ مَعَ مَنْ أحْبَبْتَ».
قَالَ أنَسٌ: فَأنَا أحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ. وَأبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ. فَأرْجُو أنْ أكُونَ مَعَهُمْ. وَإنْ لَمْ أعْمَلْ بِأعْمَالِهِمْ.

6660 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ. حَدّثنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. حَدّثنَا ثابِتٌ الْبُنَانِيّ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ أنَسٍ: فَأنَا أحِبّ. وَمَا بَعْدَهُ.

ئەنەس ، ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەدىن، بىر كىشى ؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! قىيامەت قاچان؟ دەپ سورايدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ساڭا ۋايدۇر، سەن قىيامەت ئۈچۈن نېمە تەييارلىدىڭ؟ دېسە، ئۇ كىشى ؛ مەن ھېچنېمە تەييارلىيالمىدىم، لېكىن مەن، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ياخشى كۆرىمەن دېگەندە ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سەن ياخشى كۆرگەن كىشىڭ بىلەن بىللە بولىسەن دېگەن ئىدى. مەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسلامدىن كېيىن ، مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن مۇشۇ ھەدىسكە خۇشال بولغىنىدەك ، بىرەر نەرسىگە خۇشال بولغىنىنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم. مۇسلىم،بۇخارى، بەيھەقى، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ھەببان توپلىغان، ساھابىلار بۇ ھەدىسكە ئىنتايىن خۇشال بولغان، ئەلۋەتتە، بىزمۇ سانسىز خۇشال بولدۇق، ئاللاھقا سانسىز ھەمدۇ ـــ سانالار، شۈكرىلەر بولسۇن، بىزمۇ ئاللاھنى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى، ساھابىلارنى، تابىئىنلارنى، بارلىق ئەزىز ھۆرمەتلىك مۆئمىنلەرنى ياخشى كۆرىمىز، ياخشى كۆرگىنىمىز بىلەن بىللە بولىدىكەنمىز ئەمەسمۇ؟!!!**الله** مۇرادىمىزغا يەتكۈزسۇن ئامىن!

6661 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قَالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أبي الْجَعْدِ. حَدّثنَا أنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: بَيْنَمَا أنَا وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَارِجَيْنِ مِنَ الْمَسْجِدِ. فَلَقِينَا رَجُلاً عِنْدَ سُدّةِ الْمَسْجِدِ. فقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَتَى السّاعَةُ؟ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا أعْدَدْتَ لَهَا؟» قَالَ: فَكَأنّ الرّجُلَ اسْتَكَانَ. ثُمّ قَالَ: «يَا رَسُولَ اللّهِ مَا أعْدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صَلاَةٍ وَلاَ صِيَامٍ وَلاَ صَدَقَةٍ. وَلَـكِنّي أحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ. قَالَ: «فَأنْتَ مَعَ مَنْ أحْبَبْتَ».

6662 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْيَشْكُرِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ جَبَلَةَ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِهِ.
6663 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ. سَمِعْتُ أَنَساً. ح وَحَدّثَنَا أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا مُعَاذٌ (يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ). حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَذَا الْحَدِيثِ.

ئەنەس، ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، بىز مەسجىدتىن چىققاندا بىر كىشى مەسجىدنىڭ بۇسۇغۇسىدا تۇرۇپ؛ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قىيامەت قاچان؟ دەپ سورايدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ساڭا ۋايدۇر، سەن قىيامەت ئۈچۈن نىمە تەييارلىدىڭ؟ دىسە، ئۇ كىشى؛ مەن ھىچنىمە تەييارلىيالمىدىم، مەن قىيامەتكە ناماز، رۇزا، سەدىقىدىن ئىبارەت كۆپ ئىبادەت تەييارلىمىدىم، لىكىن مەن، ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ياخشى كۆرىمەن دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سەن ياخشى كۆرگەن كىشىڭ بىلەن بىللە بولىسەن، دىگەن ئىدى.

6664 ـ 6665 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قال: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ، كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحَبّ قَوْماً وَلَمّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبّ».
6666 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، قَالَ: أَتَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلٌ. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ عَنِ الأَعْمَشِ.

ئەنەس، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى كىلىپ؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! قېنى دەپ باقسىلا، بىركىشى بىرقەۋمنى ياخشى كۆرسە، لىكىن ئۇلارغا قۇشۇلالمىسا سىلى قانداق قارايلا؟دىگەندە،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشى ئۆزى ياخشى كۆرگەن كىشىسى بىلەن بىللە بولىدۇ. (يەنى جەننەتتە،شۇڭا ئاللاھ ۋە رەسۇلىنى ياخشى كۆرۈش ۋاجىپ).مۇسلىم،بۇخارى، ئەھمەد،بەيھەقى،ئۈچ كىتاب سەھىھ.

1207 ـ باب إذا أثني على الصالح فهي بشرى ولا تضره ياخشى كىشىنىڭ ماختىلىشىنىڭ ئۆزى بىشارەتتۇر

6667 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ التّمِيمِيّ وَ أَبُو الرّبِيعِ وَ أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ ــ وَاللّفْظُ لِيَحْيَىَ ــ (قَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ. قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: أَرَأَيْتَ الرّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ، وَيَحْمَدُهُ النّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ «تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَىَ الْمُؤْمِنِ».
6668 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ وَكِيعٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنِي عَبْدُ الصّمَدِ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ. بِإِسْنَادِ حَمّادِ بْنِ زَيْدٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمْ عَنْ شُعْبَةَ، غَيْرَ عَبْدِ الصّمَدِ: وَيُحِبّهُ النّاسُ عَلَيْهِ. وَفِي حَدِيثِ عَبْدِ الصّمَدِ. وَيَحْمَدُهُ النّاسُ. كَمَا قَالَ حَمّادٌ.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە؛ قېنى دەپ باقسىلا، بىر كىشى ياخشى ئەمەللەرنى قىلسا، كىشىلەر ئۆزلىكىدىن ئۇكىشىنى مەدھىلەپ،ماختاپ ئۇنى ياخشى كۆرۈپ كەتسە، قانداق بولىدۇ؟ دىيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن:ئەنە ئاشۇ، مۆئمىن كىشىنىڭ تىز بىرىلگەن خۇش بىشارىتىدۇر دىدى.

(چۈنكى سەھىھ ھەدىستە الله ياخشى كۆرگەننى ئاسمان ـ زىمىن ئەھلى ياخشى كۆرىدۇ دىيىلگەن)مۇسلىم.

48 ـ كتاب القدر تەقدىرنىڭ كىتابى

1208 ـ باب كيفية الخلق الآدمي، في بطن أمه، وكتابة رزقه وأجله وعمله، وشقاوته وسعادته

6669 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ الْهَمْدَانِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أَبِي وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ. قَالُوا: حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: حَدّثنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ الصّادِقُ الْمَصْدُوقُ: «إِنّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمّهِ أَرْبَعِينَ يَوْماً. ثُمّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ. ثُمّ يُرْسَلُ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرّوحَ. وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكَتْبِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَشَقِيّ أَوْ سَعِيدٌ. فَوَالّذِي لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ إِنّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنّةِ حَتّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاّ ذِرَاعٌ. فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ. فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النّارِ. فَيَدْخُلُهَا. وَإِنّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النّارِ. حَتّىَ مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاّ ذِرَاعٌ. فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ. فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنّةِ. فَيَدْخُلُهَا».

6670 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَاه عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجّاجِ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. قَالَ فِي حَدِيثِ وَكِيعٍ: «إِنّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً». وَقَالَ فِي حَدِيثِ مُعَاذٍ عَنْ شُعْبَةَ: «أَرْبَعِينَ لَيْلَةً أَرْبَعِينَ يَوْماً». وَأَمّا فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ وَعِيسَىَ: «أَرْبَعِينَ يَوْماً».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛سەمىيمى سادىق،ھەم كىشلەر تەرپىدىن تەستىقلانغان رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە ھەدىس سۆزلەپ مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن بىرىڭلارنىڭ يارىلىشى، ئانا قورسىقىدا 40 كۈن مەنىي، ئىسپىرما ھالەتتە جۇغلۇنۇپ تۇرىدۇ، ئاندىن شۇنىڭدەك يەنە 40 كۈن لەختە قان ھالەتتە تۇرىدۇ، ئاندىن يەنە 40 كۈن چاينالغان گۆشتەك تۇرىدۇ، ئاندىن تۆت ئايدىن كىيىن، ئاللاھ ئۇنىڭغا بىر پەرىشتىنى ئەۋەتىدۇ، ئاندىن روھ، جان ئۇنىڭغاپۈۋدىلىدۇ، ئۇ پەرىشتەتۆت كەلىمىنى پۈتۈشكە بۇيرۇلۇپ، مۇنداق دىيىلىدۇ، ئۇ بالىنىڭ ئەمىلىنى، رىزقىنى، ئەجەل، ئۆمرىنى شەقى، يا سائادەتمەن ئىكەنلىكىنى يازغىن (يەنە بىر خاتىرىدە بولسا، جاۋاب بېرىلىدۇ)ئۆزىدىن باشقا ھەق ئىلاھ بولمىغان **الله** بىلەن قەسەمكى ھەققەتەن سىلەردىن بىر كىشى جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمىلىنى قىلىپ كېلىپ، پەقەت ئارىلىقى بىر گەزلا قالغاندا ئۇنىڭغا كىتابى يۇقىرقى شەقى دەپ يېزىلىشى ئىلگىرلەپ كېتىدۇ ــدە، ئۇ دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئەمىلىنى قىلىپ، دوۋزاخقا كىرىدۇ، (مانا شۇ ئەھۋالنى ئاللاھ ئالدىن بىلىپ، شۇنداق يازغاندۇر) ھەققەتەن بىر كىشى دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئەمەللىرىنى قىلىپ كېلىپ، پەقەت دوۋزاخ بىلەن بولغان ئارىلىقى بىر گەزلا قالغاندا، ئۇنىڭغا كىتابى يۇقىرقى، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ يازغان سائادەتمەن بولۇش ئىلگىرلەيدۇ ــدە، ئۇ جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمەللىرىنى قىلىپ، جەننەتكە كىرىدۇ، (چۈنكى، ئارىلىقى بىر گەزلا قالغان ــدە) بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم,تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە.

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىسى:

1 ـ تۆرەلمە ئىلمىدىكى مۆجىزە، بولۇپمۇ ئېنىق بولغان كۈن سانى ، توپلىنىدۇ، جۇغلۇنىدۇ دىگەن سۆز، ئۇ ئىسپىرما ھۈجەيرىسى بولۇپ، بۇلارمۇ جۇغلىنىدۇ، شۇنداقلا ھازىر ھەدىسكىدەكلا ئىسپاتلاندى.

2 ـ رىزىق، ئەجەل توشقاندا، راستىنلا ئۆلۈۋاتىدۇ.

3 ـ روھ، جاننىڭ پۈۋلىنىشى باشقا ئالەمدىن كېلىشىدۇر.

4 ـ كىشىلەرنىڭ راستىنلا ئىككى تائىپە بولۇشى.

5 ـ تەقدىر، تەقدىرگە ئىمان كەلتۈرۈش.

6 ـ ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى ۋە پۈتۈشى.

7 ـ ئەمەللەرنىڭ ئاخىرقى ھېساب بولۇشى.

8 ـ ئۆلەر ۋاختىدا ياخشى ئەمەللەرنى قىلسۇن، تۆۋبە قىلسۇن دەپ بۇنى سۆزلىگەن.

9 ـ بىز بۇرۇنلائالدىن بىلىپ يازغاننى قىلىمىز،ئەمەلىيەتتە بىز قىلىدىغاننى بىلىپ يازغاندۇر.

10 ـ بۇھەدىستا الله ، بۇرۇنقىنى،ھازىرقىنى،ۋەكەلگۈسىدىكىنى بىراقلام ئالدىن بىلىدۇ دېگەن چىقىدۇ.

6671 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ نُمَيْرٍ). قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ، يَبْلُغُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قال: «يَدْخُلُ الْمَلَكُ عَلَى النّطْفَةِ بَعْدَ مَا تَسْتَقِرّ فِي الرّحِمِ بِأَرْبَعِينَ، أَوْ خَمْسَةٍ وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً. فَيَقُولُ: يَا رَبّ أَشَقِيّ أَوْ سَعِيدٌ؟ فَيُكْتَبَانِ. فَيَقُولُ: أَيْ رَبّ أَذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى؟ فَيُكْتَبَانِ. وَيُكْتَبُ عَمَلُهُ وَأَثَرُهُ وَأَجَلُهُ وَرِزْقُهُ. ثُمّ تُطْوَى الصّحُفُ. فَلاَ يُزَادُ فِيهَا وَلاَ يُنْقَصُ».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەنىي، ئىسپىرما، ئانا رەھمىدىن قارار ئېلىپ 40 كۈن بولغاندا، ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇئەككەل قىلىنغان پەرىشتە كىرىپ مۇنداق دەپ سورايدۇ: ئۇ نېمە؟ قانداق بولىدۇ؟ سائادەتمەنمۇ ياكى شەقى، بەدبەختمۇ؟، ئاللاھ جاۋاب بېرىدۇ، ئالدىن بىلىپ بېرىلگەن بۇ جاۋاب، يەنى جەننەتى يا دوۋزىخى ئىكەنلىكى يېزىلىدۇ، ۋە ئۇنىڭ ئەمەللىرى، ئەسرى،ئىش ئىزى، مۇسىبىتى، رىزقى، ئەجىلى قاتارلىقلار يېزىلىپ ئاندىن كىيىن دەپتەر قاتلىنىدۇ، ئاشۇ دەپتەر ئىچىدە يېزىلغان نەرسىدىن كاملىمايدۇ، ھەم ئۇنىڭغا زىيادە قىلىنمايدۇ، (چۈنكى، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ يازغان).

ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6672 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي الزّبَيْرُ الْمَكّيّ أَنّ عَامِرَ بْنَ وَاثِلَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ: الشّقِيّ مَنْ شَقِيَ فِي بَطْنِ أُمّهِ وَالسّعِيدُ مَنْ وُعِظَ بِغَيْرِهِ. فَأَتَى رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يُقَالُ لَهُ حُذَيْفَةُ بْنُ أَسِيدٍ الْغِفَارِيّ. فَحَدّثَهُ بِذَلِكَ مِنْ قَوْلِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ: وَكَيْفَ يَشْقَى رَجُلٌ بِغَيْرِ عَمَلٍ؟ فَقَالَ لَهُ الرّجُلُ: أَتَعْجَبُ مِنْ ذَلِكَ؟ فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا مَرّ بِالنّطْفَةِ ثِنْتَانِ وَأَرْبَعُونَ لَيْلَةً، بَعَثَ اللّهُ إِلَيْهَا مَلَكاً. فَصَوّرَهَا وَخَلَقَ سَمْعَهَا وَبَصَرَهَا وَجِلْدَهَا وَلَحْمَهَا وَعِظَامَهَا. ثُمّ قَالَ: يَا رَبّ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى؟ فَيَقْضِي رَبّكَ مَا شَاءَ. وَيَكْتُبُ الْمَلَكُ. ثُمّ يَقُولُ: يَا رَبّ أَجَلُهُ. فَيَقُولُ رَبّكَ مَا شَاءَ وَيَكْتُبُ الْمَلَكُ. ثُمّ يَقُولُ: يَا رَبّ رِزْقُهُ. فَيَقْضِي رَبّكَ مَا شَاءَ. وَيَكْتُبُ الْمَلَكُ. ثُمّ يَخْرُجُ الْمَلَكُ بِالصّحِيفَةِ فِي يَدِهِ. فَلاَ يَزِيدُ عَلَى مَا أُمِرَ وَلاَ يَنْقُصُ».

6673 ـ حدّثنا أَحْمَدُبْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّ أَبَا الطّفَيْلِ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ.

ھۇزەيفە ئىبنى ئۇسەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەچچىدانغا تۆكۈلگەن مەنىي يەنى ئىسپىرمىغا، 42 كۈن ئۆتكەندە، ئاللاھ بىر پەرىشتىنى ئەۋەتىدۇ، ئۇنى

سۈرەتكە كەلتۈرۈپ، كۆز، قۇلاق، تېرە، گۆش، سۆڭەكلىرىنى يارىتىدۇ، ئاندىن پەرىشتە، ئى رەببىم، بۇ ئوغۇلمۇ؟ قىزمۇ؟ دەيدۇ، رەببىڭ خالىغانىچە ھۆكۈم قىلىدۇ ــ دە، پەرىشتە ئۇنى يېزىۋالىدۇ، ئاندىن ئى رەببىم، ئۇنىڭ ئەجىلى، ئۆمرى قانچىلىك؟ دەپ سورايدۇ، رەببىڭ خالىغانىنى ھۆكۈم قىلىدۇ ــ دە، پەرىشتە يېزىۋالىدۇ، ئاندىن رىزقى قانچىلىك دەپ سورايدۇ، رەببىڭ خالىغانچە ھۆكۈم قىلىدۇ ــدە، پەرىشتە ئۇنىمۇ يېزىۋالىدۇ، ئاندىن قولىدا بىر سەھىيفە، ۋاراق بار ھالدا چىقىپ كېتىدۇ، ھېچ ئىشقا زىيادە، كام قىلىنمايدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، مانا بۇمۇ بىز ئىمان كەلتۈرىدىغان،ئەقىيدە قىلىدىغان تەقدىر.

6674 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيرٍ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ أَبُو خَيْثَمَةَ. حدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَطَاءٍ أَنّ عِكْرِمَةَ بْنَ خَالِدٍ حَدّثَهُا أَنّ أَبَا الطّفَيْلِ حَدّثَهُ قَال: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي سَرِيحَةَ، حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيّ، فَقَال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِأُذُنَيّ هَاتَيْنِ، يَقُولُ: «إِنّ النّطْفَةَ تَقَعُ فِي الرّحِمِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً. ثُمّ يَتَصَوّرُ عَلَيْهَا الْمَلَكُ». قَالَ زُهَيْرٌ: حَسِبْتُهُ قَالَ: الّذِي يَخْلُقُهَا: «فَيَقُولُ: يَا رَبّ أَذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى؟ فَيَجْعَلُهُ اللّهُ ذَكَراً أَوْ أُنْثَى. ثُمّ يَقُولُ: يَا رَبّ أَسَوِيّ أَوْ غَيْرُ سَوِيَ؟ فَيَجْعَلُهُ اللّهُ سَوِيّا أَوْ غَيْرَ سَوِيَ. ثُمّ يَقُولُ: يَا رَبّ مَا رِزْقُهُ؟ مَا أَجَلُهُ؟ مَا خُلُقُهُ؟ ثُمّ يَجْعَلُهُ اللّهُ شَقِيّا أَوْ سَعِيداً».

6675 ـ حدّثنا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ. حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا رَبِيعَةُ بْنُ كُلْثُومٍ. حَدّثَنِي أَبِي، كُلْثُومٌ عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيّ، صَاحِبِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَنّ مَلَكاً مُوَكّلاً بِالرّحِمِ. إِذَا أَرَادَ اللّهُ أَنْ يَخْلُقَ شَيْئاً بِإِذْنِ اللّهِ، لِبِضْعٍ وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً». ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

ھۇزەيفە ئىبنى ئۇسەيىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مەنىي، ئىسپىرما ھۇجەيرىسى چاڭلاشقان كىچىك تۇخۇم، ئانا رەھمىدە 40 كۈن تۇرىدۇ، ئاندىن ئۇنى سۈرەتكە كەلتۈرۈشكە، يارىلىشىغا مۇئەككەل پەرىشتە چۈشۈپ، مۇنداق سورايدۇ : ئى پەرۋەردىگارىم، بۇ بالا ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟ ئاندىن ئاللاھ ئۇنىڭغا، جاۋابەن، بۇ بالىنى قىز ياكى ئوغۇل قىلىدۇ، ئاندىن ئۇ پەرىشتە، ئى رەببىم، بۇ بالا راۋۇرۇس، ئەقىللىق، تۈرقى ساق بولامدۇ؟ ياكى ئۇنداق بولمامدۇ؟ دەيدۇ، ئاللاھ، ئۇ بالىنى يا رۇس، ساق ــ سالامەت، ئەقىللىق يارىتىدۇ، يا ئۇنداق قىلماي، باشقىچىرەك يارىتىدۇ، ئاندىن ئۇ، ئى رەببىم، بۇ بالىنىڭ يەيدىغان رىزقى قانچىلىك، ئۆمرى، ئەجىلى قانچىلىك، ئۇنىڭ يارىلىشى قانداق، شەقى يىمۇ يا سائادەتمەنمۇ؟ دەپ سورايدۇ، ئاندىن كېيىن، ئاللاھ بۇ سوئاللارغا جاۋابەن، ئۇ بالىنىڭ رىزقىنى، ئەجىلىنى بېكىتىپ، ئۇنى يا شەقى، دوۋزاخ ئەھلى، يا سائادەتمەن جەننەت ئەھلى قىلىدۇ، (چۈنكى، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىدىن بىلىپ تۇرىدۇ).

6676 ـ حدّثني أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. وَرَفَعَ الْحَدِيثَ أَنّهُ قَالَ: «إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ قَدْ وَكّلَ بِالرّحِمِ مَلَكاً. فَيَقُولُ أَيْ رَبّ نُطْفَةٌ. أَيْ رَبّ عَلَقَةٌ. أَيْ رَبّ مُضْغَةٌ. فَإِذَا أَرَادَ اللّهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقاً قَالَ: قَالَ الْمَلَكُ: أَيْ رَبّ ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى؟ شَقِيّ أَوْ سَعِيدٌ؟ فَمَا الرّزْقُ؟ فَمَا الأَجَلُ؟ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمّهِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن، ئاللاھتائالا ، ئانا رەھمىگە بىر پەرىشتىنى مۇئەككەل قىلىپ ئەۋەتىدۇ، ئۇ پەرىشتە ئى رەببىم ئاللاھ، بۇ ئابى مەنىي ئىسپىرما

سۈيىدۇر، لەختە قاندۇر، چىشلەپ قويغاندەك گۆشتتۇر دەيدۇ، ئاللاھ ئۇ بالىنى يارىتىشنى، يارىتىشقا ھۆكۈم قىلىشنى ئىرادە قىلغاندا، ئۇ پەرىشتە ئى رەببىم بۇ بالا شەقى، دوۋزىخى بولامدۇ؟ ياكى سائادەتمەن، جەننەتى بولامدۇ؟ ئوغۇلمۇ؟ قىزمۇ؟ رىزقى قانچىلىك؟ ئەجىلى، ئۆلىدىغان ۋاختىچۇ؟ بالا ئانىنىڭ قورسىقىدىكى چاغدىلا بۇ سۇئاللارنىڭ جاۋابى يېزىلىپ بولىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.(تەقدىر توغرىسىدا ئەقىدە كىتابلىرىنى كۆرۈلۈڭ).

6677 ـ حدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبي شَيْبَة وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْراهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ ـ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَان: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أبي عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَلِيَ، قالَ: كُنّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ، فَأتَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ. وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ. فَنَكّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ. ثُمّ قالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أحَدٍ، مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ، إلاّ وَقَدْ كَتَبَ اللّهُ مَكَانَهَا مِنَ الْجَنّةِ وَالنّارِ. وَإلاّ وَقَدْ كُتِبَتْ شَقِيّةً أوْ سَعِيدَةً» قالَ: فَقالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أفَلاَ نَمْكُثُ عَلَى كِتَابِنَا، وَنَدَعُ الْعَمَلَ؟ فَقالَ «مَنْ كَانَ مِنْ أهْلِ السّعَادَةِ، فَسَيَصِيرُ إلَى عَمَلِ أهْلِ السّعَادَةِ. وَمَنْ كَانَ مِنْ أهْلِ الشّقَاوَةِ، فَسَيَصِيرُ إلَى عَمَلِ أهْلِ الشّقَاوَةِ». فَقالَ: «اعْمَلُوا فَكُلّ مُيَسّرٌ. أمّا أهْلُ السّعَادَةِ فَيُيَسّرُونَ لِعَمَلِ أهْلِ السّعَادَةِ. وَأمّا أهْلُ الشّقَاوَةِ فَيُيَسّرُونَ لِعَمَلِ أهْلِ الشّقَاوَةِ». ثُمّ قرَأَ: {فَأمّا مَنْ أعْطَى وَاتّقَى وَصَدّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسّرُهُ لِلْيُسْرَى وَأمّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسّرُهُ لِلْعُسْرَى} (29الليل الآيات: 5 ــ 01).

6678 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ هَنّادُ بْنُ السّرِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا أبُو الأحْوَصِ عَنْ مَنْصُورٍ، بِهَذَا الإسْنَادِ فِي مَعْنَاهُ. وَقالَ: فَأخَذَ عُوداً. وَلَمْ يَقُلْ: مِخْصَرَةً. وَقالَ ابْنُ أبي شَيْبَةَ فِي حَدِيثِهِ عَنْ أبي الأحْوَصِ: ثُمّ قرَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

6679 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. قالُوا: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أبي. حَدّثَنَا الأعْمَشُ. ح وَحَدّثَنَا أبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا الأعْمَشُ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أبي عَبْدِ الرّحْمَنِ السّلَمِيّ، عَنْ عَلِيَ. قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ يَوْمٍ جَالِساً، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ بِهِ. فَرَفَعَ رَأسَهُ فَقالَ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ نَفْسٍ إلاّ وَقَدْ عُلِمَ مَنْزِلُهَا مِنَ الْجَنّةِ وَالنّارِ». قالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ فَلِمَ نَعْمَلُ؟ أفَلاَ نَتّكِلُ؟ قالَ: «لاَ. اعْمَلُوا، فَكُلّ مُيَسّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ». ثُمّ قرَأَ: {فَأمّا مَنْ أعْطَى وَاتّقَى وَصَدّقَ بِالْحُسْنَى} ـ إلَى قوْلِهِ: {فَسَنُيَسّرُهُ لِلْعُسْرَى} (29الليل الآيات: 5 ــ 01).

6680 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ وَ الأعْمَشِ أنّهُمَا سَمِعَا سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ يُحَدّثُهُ عَنْ أبي عَبْدَ الرّحْمَنِ السّلَمِيّ، عَنْ عَلِيَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِهِ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛بىز بىر جىنازا نامىزىدىن كېيىن غەرقەد قەبرىستانلىقىدا بۇلۇپ قالدۇق،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىلىپ ئولتۇردى،بىزمۇ ئەتراپىدا ئولتۇردۇق. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدە، بىر خورما تايىقىدىن ھاسا بارئىدى ھاسىنى چېكىپ ، سىزىق سىزىپ تۇرۇپ مۇنداق دىگەن:سىلەردىن ھەرقانداق بىر كىشى بولىدىكەن، نەپەسلىنىۋاتقان جان ئىگىسلا بولىدىكەن، ئاللاھ ئۇنىڭ جەننەتتىكى يا دوۋزاخدىكى ئورنىنى يېزىپ بولدى، ئۇنىڭ شەقىيلىقى ياكى سائادەتمەن ئىكەنلىكى بۇرۇنلا تەقدىردە يېزىلىپ بولدى، بىركىشى؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئۇنداقتا ئەمەل قىلىشنى تاشلاپ،شۇ كىتابىمىزغىلا يۆلەنمەمدۇق؟بىزدىن سائادەتمەن ئەھلى ئەھلى ئەڭ ئاخىردا سائادەتمەننىڭ ئەمەللىرىنى قىلىشقا ئايلىنىدىكەن ، شەقى بەختسىزلەرمۇ شۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى ھامىنى قىلىدىكەن دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ياق، ئۇنىڭغا يۆلىنىۋالماڭلار، ياخشى ئەمەل قىلىڭلار، ھەممىسى ئۆزى يارىتىلغان ئەمەلگە

ئاسان قىلىنىدۇ، (يەنى ئاللاھ ئالدىن قانداق ئەمەل قىلىشنى بىلىپ، شۇ ئەمەل ئۈچۈن ياراتتى، بىلىپ ياراتتى ھەم يازدى، بىلىشى، يارىتىشىدىن توسمايدۇ، ئىلىم بىلەن ئەمەس، ئەمەلگە جازالايدۇ). ئەمما، سائادەتمەنلەرگە شۇلارنىڭ ئەملى ئاسان قىلىنىدۇ، شەقىيلارغا بولسا شۇلارنىڭ ئەملى ئاسان قىلىنىدۇ، (چۈنكى، ئۇلار ئۇ ئەمەللەرنى ئۆزى خالاپ ئىختىيار قىلغاندۇر، ئاللاھ ئۇنى ئالدىن بىلىپ يازغاندۇر، ئۇلار يازغاننى ئەمەس بەلكى، ئۆزى قىلىدىغان ئەمەلنى قىلغاندۇر، چۈنكى، قىلغاننى يازغاندۇر، يوقنى يېزىپ قويمايدۇ، ئاندىن كىشلەر يازغاننى قىلغاندەك چۈشىنىۋالدى، چۈنكى بۇ بۇرۇنلا ئالدىن بىلىپ يېزىلغان، نېمە بىلىندى؟ نېمە يېزىلدى؟ شۇ ئەمەللەر بار نەرسە يەنى ئاللاھنىڭ ئىلمىدا).ئاندىن « (پۇل ـ مېلىنى **الله**نىڭ رازىلىقى ئۈچۈن) سەرپ قىلغان، تەقۋادارلىق قىلغان، (كەلىمە تەۋھىدنى) تەستىق قىلغان ئادەمگە كەلسەك، ئۇنىڭغا بىز ياخشى يولنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز.........»دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى. ئەھمەد،بەيھەقى بۇخارى،مۇسلىم تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

6681 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا زُهَيْرٌ. حَدّثنَا أبُو الزّبَيْرِ. ح وَحَدّثنَا يَحيَى بْنُ يَحيَى. أخْبَرَنَا أبُو خَيْثمَةَ عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ. قالَ: جَاءَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ قالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ بَيّنْ لَنَا دِينَنَا كَأنّا خُلِقْنَا الآنَ. فِيمَا الْعَمَلُ الْيَوْمَ؟ أفِيمَا جَفّتْ بِهِ الأقْلاَمُ وَجَرَتْ بِهِ الْمَقَادِيرُ، أمْ فِيمَا نَسْتَقْبِلُ؟ قالَ: «لاَ. بَلْ فِيمَا جَفّتْ بِهِ الأقْلاَمُ وَجَرَتْ بِهِ الْمَقَادِيرُ» قالَ: فَفِيمَ الْعَمَلُ؟.
قالَ زُهَيْرٌ: ثُمّ تَكَلّمَ أبُو الزّبَيْرِ بِشَيْءٍ لَمْ أفْهَمْهُ. فَسَألْتُ: مَا قالَ؟ فَقالَ: «اعْمَلُوا فَكُلّ مُيَسّرٌ».
6682 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ أبي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، بِهَذَا الْمَعْنَى. وَفِيهِ: فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ عَامِلٍ مُيَسّرٌ لِعَمَلِهِ».

ئىبنى ئابباس، ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ساھابىلار:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بىزگە دىنىمىزنى بايان قىلسىلا، گۇياكى بىز ھازىر يارىتىلغاندەك قىلىمىز، بۈگۈنكى ئەمەلنىڭ نىمە پايدىسى؟ بۇئەمەللەرگە تەقدىر يېزىپ پۈتۈلۈپ بولغان، تەقدىرنى يازغان قەلەم قۇرۇپ بولغانمۇ؟ ياكى بىز ئۇنى بۇنىڭدىن كىيىن قىلساق، بۇنىڭدىن كىيىن يېزىلامدۇ؟دەپ سورغاندا رەسۇلۇ**الله**: ياق، بۇنىڭدىن كىيىن يېزىلمايدۇ، (**الله** ئالدىدىن بىلگەچكە) بۇئەمەللەرگە تەقدىر يېزىپ پۈتۈلۈپ بولغان، تەقدىرنى يازغان قەلەم قۇرۇپ بولغاندۇر دېدى، ئۇلار: ئۇنداق بولسا، ئەمەلنىڭ نىمە ئەھمىيتى؟دېگەندە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەمەل قىلىڭلار، ھەربىر ئەمەل ئۆزى ئۈچۈن يارىتىلغان كىشىگە ئاسان قىلىنىدۇ، تەبرانى مۇ توپلىغان، سەھىھ بۇ ھەدىسنى، ئەمەل قىلماي، تەقدىرگە ئالدىن پۈتۈلگەن كىتابقا يۆلىنەيلى دېگەندە دېگەن، قولىمىزدىن كېلىدىغان ئىشلاردا چوقۇم ئەمەل قىلىشىمىز لازىم، بۇنىمۇ ئاللاھ ئالدىن بىلىپ يازدى، تەقدىرنى ئالدىن يازدى، لېكىن، بىزنىڭ قىلىشىمىزنى ئالدىن بىلىپ يازدى، گەرچە بۇرۇن يازغان بولسىمۇ، بىز يازغاننى قىلغاندەك

تۇرساقمۇ، بىزنىڭ ئەمەل قىلىشىمىزنى بىلىپ، شۇنى يازدى، يوقنى يېزىپ قويمايدۇ، كائىنات ئىشلىرىنى ئاللاھ ھىكمەت بىلەن ئۆزى يازدى، بىزگە بولسا ئەركىنلىك بېرىپ تۇرۇپ يازدى.

6683 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَزِيدَ الضّبَعِي. حَدّثَنَا مُطَرّفٌ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ. قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَعُلِمَ أَهْلُ الْجَنّةِ مِنْ أَهْلِ النّارِ؟ قَالَ: فَقَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: قِيلَ: فَفِيمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ؟ قَالَ «كُلّ مُيَسّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ».

6684 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. ح وحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ و ابْنُ نُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. ح وحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ. ح وحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. كُلّهُمْ عَنْ يَزِيدَ الرّشْكِ، فِي هَذَا الإِسْنَادِ. بِمَعْنَى حَدِيثِ حَمّادٍ. وفِي حَدِيثِ عَبْدِ الْوَارِثِ. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ.

ئىمران، ھۇسەيىن، ئۆمەر، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەممىسى ئۆزى يارىتىلغان ئەمەللەرگە ئاسان قىلىنىدۇ، (يەنى، ياخشى ــ يامان ئەمەللەر شۇ ئەمەللەرگە يارىتىلغان كىشى ئۈچۈن ئاسان قىلىنىدۇ، ئاللاھ ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ ياراتتى، بۇ شۇلارنى ئالدىن بىلگەن ئەمەللەرگە ياراتقىنى، ئۇ ئەمەللەرنى شۇلارغا ياراتتى، ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى، يارىتىشنى توسۇپ قويمايدۇ، خۇلاسە، ئۇلارنى بىلىپ تۇرۇپ يا جەننەتكە يا دوزاخقا ياراتتى، لېكىن، كىشىلەر شۇ ئەمەللەرنى ئۆزى خالاپ ئىختىيار بىلەن تاللاپ قىلىپ، سەۋەبچى بولىدۇ). بۇھەدىسنى جەننەت ئەھلى دەۋزەخ ئەھلىدىن پەرقلىنىپ مەلۇم بۇلىدۇ، دىسە، ئۇلار: ئۇنداق بولسا، ئەمەلنىڭ نىمە ئەھمىيتى؟دېگەندە دېگەندۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. سىز ئاۋۋال ئاللاھنىڭ ئىلمىنى چۈشۈنىڭ، ئاندىن تەقدىرنى ئاسان چۈشىنىسىز.

6685 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُقَيْلٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمُرَ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ الدّئِلِيّ، قَالَ: قَالَ لِي عِمْرَانُ بْنُ الْحُصَيْنِ: أَرَأَيْتَ مَا يَعْمَلُ النّاسُ الْيَوْمَ وَيَكْدَحُونَ فِيهِ، أَشَيْءٌ قُضِيَ عَلَيْهِمْ وَمَضَى عَلَيْهِمْ مِنْ قَدَرِ مَا سَبَقَ؟ أَوْ فِيمَا يُسْتَقْبَلُونَ بِهِ مِمّا أَتَاهُمْ بِهِ نَبِيّهُمْ وَثَبَتَتِ الْحُجّةُ عَلَيْهِمْ؟ فَقُلْتُ: بَلْ شَيْءٌ قُضِيَ عَلَيْهِمْ، وَمَضَى عَلَيْهِمْ. قَالَ: فَقَالَ: أَفَلاَ يَكُونُ ظُلْماً؟ قَالَ: فَفَزِعْتُ مِنْ ذَلِكَ فَزَعاً شَدِيداً. وَقُلْتُ: كُلّ شَيْءٍ خَلْقُ اللّهِ وَمِلْكُ يَدِهِ. فَلاَ يُسْأَلُ عَمّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ. فَقَالَ لِي: يَرْحَمُكَ اللّهُ إِنّي لَمْ أُرِدْ بِمَا سَأَلْتُكَ إِلاّ لأَحْزِرَ عَقْلَكَ. إِنّ رَجُلَيْنِ مِنْ مُزَيْنَةَ أَتَيَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالاَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرَأَيْتَ مَا يَعْمَلُ النّاسُ الْيَوْمَ، وَيَكْدَحُونَ فِيهِ، أَشَيْءٌ قُضِيَ عَلَيْهِمْ وَمَضَى فِيهِمْ مِنْ قَدَرٍ قَدْ سَبَقَ، أَوْ فِيمَا يُسْتَقْبَلُونَ بِهِ مِمّا أَتَاهُمْ بِهِ نَبِيّهُمْ، وَثَبَتَتِ الْحُجّةُ عَلَيْهِمْ؟ فَقَالَ: «لاَ. بَلْ شَيْءٌ قُضِيَ عَلَيْهِمْ وَمَضَى فِيهِمْ. وَتَصْدِيقُ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللّهِ عَزّ وَجَلّ: {وَنَفْسٍ وَمَا سَوّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا}» (19الشمس الآيتان: 7 و 8).

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ھەقىقەتەن مۇزەينە قەبىلىسىدىن ئىككى كىشى كېلىپ ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن مۇنداق سوردى،ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!قېنى دەپ باقسىلا، سىلى قانداق قارايلا؟كىشىلەر بۈگۈنكى كۈندە قىلىۋاتقان،جاپا تارتىپ ھەركەت ئەمەل قىلىۋاتقان ئىشلار، ئۇلارغا بۇرۇنلا پۈتۈلۈپ بولغان،ھەممىدىن ئىلگىرلەپ كەتكەن تەقدىر، يۈرۈپ بولغان(ئالدىن يېزىلىپ بولغان) ئىشمۇ؟ ياكى ئۇلارغا پەيغەمبەرلىرى ئېلىپ كەلگەن نەرسىدىن، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ھۆججەت تۇرغۇزۇلىدىغان ، ئۇلار بۇندىن كىيىن ئۇچۇرشۇپ دۇچ كىلىدىغان ، (كىيىن يېزىلىدىغان)ئىشلارمۇ؟. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم؛ياق! ئۇلارغا كىيىن يېزلمايدۇ بەلكى ئۇ، ئۇلارغا بۇرۇنلا يېزلىپ بولغان ، تەقدىردە بىكىتىلىپ بولغان ئىشتۇر.ئۇنىڭ تەستىقى الله نىڭ كىتابىدىكى مۇنۇ ئايەتتۇر.« روھ بىلەن ۋە ئۇنى چىرايلىق قىلىپ ياراتقان، ئۇنىڭغا ياخشى ـ يامانلىقنى بىلدۈرگەن زات بىلەن قەسەمكى »سۈرەشەمس (دەلىل؛بىلدۈرگەن،ئىلھام قىلىپ بولغان دىگەن ئۆتكەن زامان پېئىلدۇر.شۇنداقلا يۇقىردا 50000يىل بۇرۇن يېزىپ بولغىنى ئۆتتى.)مۇسلىم

6686 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّ الرّجُلَ لَيَعْمَلُ الزّمَنَ الطّوِيلَ بِعَمَلِ أهْلِ الْجَنّةِ، ثُمّ يُخْتَمُ لَهُ عَمَلُهُ بِعَمَلِ أهْلِ النّارِ. وَإنّ الرّجُلَ لَيَعْمَلُ الزّمَنَ الطّوِيلَ بِعَمَلِ أهْلِ النّارِ، ثُمّ يُخْتَمُ لَهُ عَمَلُهُ بِعَمَلِ أهْلِ الْجَنّةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بەزى كىشى، ئۇزۇن زامان جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمىلىنى قىلىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭ ئەمىلى ، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئەمىلى بىلەن تامام قىلىنىدۇ، (يەنى ئەڭ ئاخىرىدا دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئەمىلى بىلەن ئۆلىدۇ) ھەقىقەتەن بەزى كىشى بولسا، ئۇزۇن زامان دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئەمىلىنى قىلىدۇ، ئاندىن ئەڭ ئەخىرىدا ئۇنىڭ ئەمىلى، جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمەللىرى بىلەن تامام قىلىنىدۇ، (جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمەللىرى ئۈستىدە ئۆلىدۇ)

6687 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ) عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السّاعِدِيّ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّ الرّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أهْلِ الْجَنّةِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنّاسِ، وَهُوَ مِنْ أهْلِ النّارِ. وَإنّ الرّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أهْلِ النّارِ، فِيمَا يَبْدُو لِلنّاسِ، وَهُوَ مِنْ أهْلِ الْجَنّةِ».

سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن كىشى ، كىشىلەرگە كۆرۈنۈشتە جەننەت ئەھلىنىڭ ئەمەللىرىنى قىلغاندەك تۇرسىمۇ، ئەمەلىيەتە ئۇ دوۋزاخ ئەھلىدىندۇر، ھەقىقەتەن كىشى، كىشىلەرگە كۆرۈنۈشتە دوۋزاخ ئەمەللىرىنى قىلىۋاتسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ جەننەت ئەھلىدىندۇر، بۇخارى رەھمەھۇللا، مۇشۇ ھەدىسنىڭ ئاخىرىدا ھەقىقەتەن ئەمەللەر ئەڭ ئاخىرقى بىلەن بولىدۇ، ئەڭ ئاخىرقىسى ھېساب دىگەننى زىيادە قىلغان، بەيھەقى، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ. ئەمەللەرنىڭ راستىنلا ئاخىرقىسى ھېساب بولىدۇ، ئاداققىچە چىڭ تۇرايلى!

1209 ـ باب حجاج آدم وموسى عليهما السلام

ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنازىرىلىشىشى

6688 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ إبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ وَ ابْنُ أبِي عُمَرَ الْمَكّيّ وَ أحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ حَاتِمٍ وَابْنِ دِينَارٍ). قَالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ طَاوُسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «احْتَجّ آدَمُ وَمُوسَىَ. فَقَالَ مُوسَىَ: يَا آدَمُ أنْتَ أبُونَا. خَيّبْتَنَا وَأخْرَجْتَنَا مِنَ الْجَنّةِ. فَقَالَ لَهُ آدَمُ: أنْتَ مُوسَىَ. اصْطَفَاكَ اللّهُ بِكَلاَمِهِ، وَخَطّ لَكَ بِيَدِهِ، أتَلُومُنِي عَلَىَ أمْرٍ قَدّرَهُ اللّهُ عَلَيّ قَبْلَ أنْ يَخْلُقَنِي بِأرْبَعِينَ سَنَةً؟» فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ. فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ». وَفِي حَدِيثِ ابْنِ أبِي عُمَرَ وَابْنِ عَبْدَةَ. قَالَ أحَدُهُمَا: خَطّ. وَقَالَ الآخَرُ: كَتَبَ لَكَ التّوْرَاةَ بِيَدِهِ.

6689 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَحَاجّ آدَمُ وَمُوسَىَ. فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ. فَقَالَ لَهُ مُوسَىَ: أَنْتَ آدَمُ الّذِي أَغْوَيْتَ النّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنّةِ؟ فَقَالَ آدَمُ: أَنْتَ الّذِي أَعْطَاهُ اللّهُ عِلْمَ كُلّ شَيْءٍ، وَاصْطَفَاهُ عَلَىَ النّاسِ بِرِسَالَتِهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَتَلُومُنِي عَلَىَ أَمْرٍ قُدّرَ عَلَيّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ؟».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئادەم ئاتا بىلەن مۇسا ئەلەيھىسسالام ھۆججەت قويۇشۇپ، مۇنازىرلەشتى، مۇسا ئەلەيھىسسالام دېدى، سەن بولساڭ، ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن ياراتقان، روھنى ساڭا پۈۋدىگەن، مالائىكە، پەرىشتىلەرنى ساڭا سەجدە قىلدۇرغان، جەننىتىدە تۇرغۇزغان، ئادەم ئاتا بولسەن، گۇناھىڭ سەۋەبلىك بارلىق ئىنسانلارنى جەننەتتىن چىقاردىڭ، يەرنى زېمىنغا ئۈچۈرتۈپ جاپادا قويدۇڭ دېدى، ئادەم ئەلەيھىسسالام، ئى مۇسا ئەلەيھىسسالام، سىنى ئاللاھ ئەلچىلىككە تاللىدى، سۆز قىلىشقا تاللىدى، ساڭا تەۋراتنى چۈشۈردى، تەۋراتنى ئۆز قولى بىلەن يېزىپ بەردى، ئاللاھ مىنى يارىتىشتىن بۇرۇنلا ماڭا پۈتتۈتكەن ئىشقا ماڭا تاپا قىلىپ مالامەت قىلامسەن؟ دېدى ـــ دە، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى يېڭىۋالدى، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان. سەھىھ.

6690 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَىَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُوسَىَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ الأَنْصَارِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ. حَدّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ أَبِي ذُبَابٍ عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ هُرْمُزَ) وَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الأَعْرَجِ، قَالاَ: سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «احْتَجّ آدَمُ وَمُوسَىَ عَلَيْهِمَا السّلاَمُ عِنْدَ رَبّهِمَا. فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ. قَالَ مُوسَىَ: أَنْتَ آدَمُ الّذِي خَلَقَكَ اللّهُ بِيَدِهِ، وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ، وَأَسْجَدَ لَكَ مَلاَئِكَتَهُ، وَأَسْكَنَكَ فِي جَنّتِهِ، ثُمّ أَهْبَطْتَ النّاسَ بِخَطِيئَتِكَ إِلَىَ الأَرْضِ؟ فَقَالَ آدَمُ: أَنْتَ مُوسَىَ الّذِي اصْطَفَاكَ اللّهُ بِرِسَالَتِهِ وَبِكَلاَمِهِ. وَأَعْطَاكَ الأَلْوَاحَ فِيهَا تِبْيَانُ كُلّ شَيْءٍ، وَقَرّبَكَ نَجِيّا، فَبِكَمْ وَجَدْتَ اللّهَ كَتَبَ التّوْرَاةَ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ؟ قَالَ مُوسَىَ: بِأَرْبَعِينَ عَاماً. قَالَ آدَمُ: فَهَلْ وَجَدْتَ فِيهَا: {وَعَصَىَ آدَمُ رَبّهُ فَغَوَىَ}؟ (02طه الآية: 121). قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: أَفَتَلُومُنِي عَلَىَ أَنْ عَمِلْتُ عَمَلاً كَتَبَهُ اللّهُ عَلَيّ أَنْ أَعْمَلَهُ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِينَ سَنَةً؟» قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ».

6691 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ حَاتِمٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حُمَيدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «احْتَجّ آدَمُ وَمُوسَىَ. فَقَالَ لَهُ مُوسَىَ: أَنْتَ آدَمُ الّذِي أَخْرَجَتْكَ خَطِيئَتُكَ مِنَ الْجَنّةِ؟ فَقَالَ لَهُ آدَمُ: أَنْتَ مُوسَىَ الّذِي اصْطَفَاكَ اللّهُ بِرِسَالَتِهِ وَبِكَلاَمِهِ، ثُمّ تَلُومُنِي عَلَىَ أَمْرٍ قَدْ قُدّرَ عَلَيّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ؟ فَحَجّ آدَمُ مُوسَىَ».

6692 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا أَيّوبُ بْنُ النّجّارِ الْيَمَامِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَىَ حَدِيثِهِمْ.

6693 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مِنْهَالٍ الضّرِيرُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسّانَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئادەم ئاتا بىلەن مۇسا ئەلەيھىسسالام رەببىنىڭ دەرگاھىدا ھۆججەت قويۇشۇپ، مۇنازىرلەشتى، ئادەم غەلبەقىلىپ يەڭدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام دېدى، سەن بولساڭ، ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن ياراتقان، روھ بدىن ساڭا پۈۋدىگەن، مالائىكە، پەرىشتىلەرنى ساڭا سەجدە قىلدۇرغان، جەننىتىدە تۇرغۇزغان، ئادەم ئاتا بولا مسەن،ئاندىن سەن خاتالىقىڭ، گۇناھىڭ سەۋەبلىك بارلىق ئىنسانلارنى جەننەت ىتن زېمىنغا چۈشۈرۋەتتىڭ دېدى، ئادەم ئەلەيھىسسالام ؛سەن ، ئاللاھ ئەلچىلىككە تاللىغان، سۆز قىلىشقا تاللىغان،بارلىق نەرسىلەرنىڭ باياناتى بار بولغان تەۋرات تاختىسىنى بەرگەن،الله سىنى مۇناجاتىغا يېقىن قىلغان مۇسامۇسەن؟الله تەئالانىڭ مەن يارىلىشتىن قانچىلىك ۋاقىت بۇرۇن تەۋراتنى پۈتكەنلىكىنى تاپتىڭ؟دېدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام ؛40يىل بۇرۇن دېدى، ئادەم ئەلەيھىسسالام؛ سەن

ئۇكتاپتا«ئادەم رەببىگە ئاسىي بولۇپ ،خاتالىقى تۈپەيلىدىن ئىزىپ كەتتى »دەپ تاپتىڭمۇ؟دىدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام؛ھەئە شۇنداق بارئىكەن دىدى. ئادەم ئەلەيھىسسالام؛ ئاللاھ تەئالا مىنى يارىتىشدىن 40يىل بۇرۇنلا مىنىڭ قىلىشىمنى ماڭا پۈتىۋەتكەن ئىشنى قىلغىنىمغا، ماڭا تاپا ـ تەنە قىلىپ، مالامەت قىلامسەن؟ دېدى ــ دە، مۇسا ئەلەيھىسسالامنى يېڭىۋالدى، ئەھمەد، بەيھەقى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان. سەھىھ. ئەبنى كەسىير، بۇ ھەدىسنى مۇنداق چۈشەندۈرگەن، ئادەم ئۆز گۇناھىنى تەقدىرگە ئارتىپ قويغىنى يوق، ئۇ قۇرئاندا، ئاسىي، گۇناھكار دىيىلدى، جىنايىتى سەۋەبىدىن جەننەتتىن قوغلاندى، بۇ راست، ئەمما، ئۇنىڭ مەخسىدى بىرىنچىدىن ئۆتكەن ئىشقا، بولۇپ بولغان ئىشقا ئەمدى تاپا قىلما دىمەكچى، ئىككىنچىدىن، تۆۋبە قىلسا، گۇناھ قالمايدۇ، ئاندىن تاپا ــ تەنە، مالامەت دۇرۇس ئەمەس. ئۈچىنچىدىن، ئاللاھنىڭ مىنى بۇنداق جازالىشنى مەن بىلمەيتتىم، ئاللاھ خالىسا، باشقىچە جازالايتتى، لېكىن، ھەممىمىزنى مۇشۇ خاتالىق سەۋەبلىك جەننەتتىن قوغلىدى، بۇ ئاللاھنىڭ ئىرادىسى، پۈتكەن ئىشى، بۇنىڭغا ئامال يوق دىگەن ئىدى. راستىنلا ئاسىيلىقدىن كېيىنكى جازانى ئۇ بىلمەيتتى، ئاللاھ شۇنى پۈتتى، خالىدى، ئىرادە قىلدى، بۇنىڭدا زور ھىكمەت بار ئىدى، ئاللاھ ئالىمدۇر. بىز تەقدىرگە ئىشىنىپ ئىمان كەلتۈرىمىز، ئىنكار قىلمايمىز، تەقدىرگىمۇ ئارتىپ قويمايمىز.تەقدىرگە رازى بىز.زۇلۇم،كۇپرى،شىرىككە نا رازى بىز.

6694 ـ حدّثني أبو الطاهِر، أحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِىءٍ الْخَوْلاَنِيّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبَلِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «كَتَبَ اللّهُ مَقَادِيرَ الْخَلاَئِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ. قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ».
6695 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا الْمُقْرِىءُ. حَدّثَنَا حَيْوَةُ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّمِيمِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا نَافِعٌ (يَعْنِي ابْنَ يَزِيدَ). كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي هَانِىءٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ غَيْرَ أَنّهُمَا لَمْ يَذْكُرَا: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا خالايىقلارنىڭ، مەخلۇقلارنىڭ تەقدىرلىرىنى ئاسمان ــ زىمىننى يارىتىشدىن 50000 يىل بۇرۇنلا يېزىپ بولغان، ۋەھالەنكى، ئاللاھنىڭ ئەرشى سۇ ئۈستىدە ئىدى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1210 ـ باب تصريف اللّه تعالى القلوب كيف شاء   الله نىڭ دىللارنى ئۆزى خالىغانچە يۆتكەپ تۇرىشى

6696 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. كِلاَهُمَا عَنِ الْمُقْرِىءُ. قَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِىءُ. قَالَ: حَدّثَنَا حَيْوَةُ. أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِىءٍ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحُبَلِيّ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ يَقُولُ: أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرّحْمَنِ. كَقَلْبٍ وَاحِدٍ. يُصَرّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ». ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ مُصَرّفَ الْقُلُوبِ صَرّفْ قُلُوبَنَا عَلَىَ طَاعَتِكَ».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئادەم باللىرىنىڭ بارلىق، ھەممە قەلبلىرى رەھمانتائالانىڭ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە بار بولغان، ئوخششى يوق،

بارماقلىرىدىن ئىككى بارماق ئارىسىدا، خۇددى بىرلا قەلبىدەكتۇر، ئاللاھ ئۇلارنى ئۆزى خالىغان تەرەپكە چۆرۈپ بۇرىيالايدۇ،ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى قەلبلەرنى يۇتكەپ،چۆرۈپ تۇرغۇچى **الله** ! قەلب دىللىرىمىزنى سىلىگە ئىتائەت قىلىشقىلا ، تائەت _ ئىبادەت قىلىشقىلا چۆرۈپ تۇرسىلا(ئامىن!) ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1211 ـ باب كل شيء بقدر

6697 ـ حدّثني عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ. قالَ: قَرَأتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أنَسٍ. ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُسٍ أَنّهُ قَالَ: أَدْرَكْتُ نَاساً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُونَ: كُلّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ. قَالَ: وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ. حَتّى الْعَجْزُ وَالْكَيْسُ. أَوِ الْكَيْسُ وَالْعجْزُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەممە نەرسە تەقدىر بىلەن بولىدۇ، ھەتتا، ئاجىزلىق ۋە كۈچلۈكلۈك يەنى ئەقىلسىزلىك بىلەن ئەقىللىقلىقمۇ تەقدىر بىلەن بولىدۇ، (چۈنكى، ئاللاھ، ئۇلارنى يارىتىشتىن بۇرۇنلا بىلىپ يازغان). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6698 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ: قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَبّادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَخْزُومِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: جَاءَ مُشْرِكُو قُرَيْشٍ يُخَاصِمُونَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْقَدَرِ. فَنَزَلَتْ: {يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النّارِ عَلَىَ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسّ سَقَرَ إِنّا كُلّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ} (45القمر الآيتان: 84 و94).

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، قۇرەيش مۇشرىكلىرى كىلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن تەقدىر توغرىسىدا داۋالاشتى، ئاندىن :«كاپىرلار قىيامەت كۈنى دەۋزەخكە يۈزلىرىچە سۆرىلىپ تاشلىنىدۇ، ئۇلارغا: سەقەر دېگەن دەۋزەخنىڭ تەمىنى تېتىڭلار، بىز ھەممە نەرسىنى تەقدىر بىلەن ياراتتۇق»دېگەن ئايەت نازىل بولدى.

1212 ـ باب قدر علي ابن آدم حظه من الزنى وغيره

ئادەمنىڭ تەقدىردە پۈتۈلگەن نىسۋىسى توغرىسىدا

6699 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظ لإِسْحَقَ. قالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاق. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئاً أَشْبَهَ بِاللّمَمِ مِمّا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ اللّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظّهُ مِنَ الزّنَى. مُدْرِكَ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ. فَزِنَى الْعَيْنَيْنِ النّظَرُ. وَزِنَى اللّسَانِ النّطْقُ وَالنّفْسُ تَمَنّى وَتَشْتَهِي. وَالْفَرْجُ يُصَدّقُ ذَلِكَ أَوْ يُكَذّبُهُ». قَالَ عَبْدٌ فِي رِوَايَتِهِ: ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ. سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا ئادەم بالىسىغا ئۇنىڭ زىنادىن بولغان نىسۋىسىنى يازغاندۇر، ئادەم بالىلىرى ئۇنى شەكسىز چوقۇم تاپىدۇ، (چۈنكى، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىپ يازدى) كۆزنىڭ زىناسى ھارامغا قاراشتۇر، تىلنىڭ زىناسى ھارامغا تەلەپ قويۇپ سۆزلەشتۇر، نەپسى، كۆڭلى ئارزۇ قىلىپ ئىشتىھا قىلىپ، ھىسسىياتى قوزغۇلىدۇ، ئەۋرەت شۇنى يا تەستىقلاپ راستقا چىقىرىدۇ، ياكى يالغانغا چىقىرىدۇ، (يەنى چوڭ گۇناھ زىنادىن يانسا ، كىچىك گۇناھلار مەغپىرەت قىلىنىشى ئايەتتەباردۇر.)بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6700 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو هِشَامٍ الْمَخْزُومِيّ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «كُتِبَ عَلَىَ ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزّنَى. مُدْرِكٌ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ. فَالْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النّظَرُ. وَالأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الاِسْتِمَاعُ. وَاللّسَانُ زِنَاهُ الْكَلاَمُ. وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ. وَالرّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَا. وَالْقَلْبُ يَهْوَىَ وَيَتَمَنّىَ. وَيُصَدّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ وَيُكَذّبُهُ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئادەم بالىسىغا ئۇنىڭ زىنادىن بولغان نىسىۋىسى پۈتۈلۈپ بولدى، ئۇ ئۇنى شەكسىز تاپىدۇ، (چۈنكى ئۇ، ئاللاھ تەرىپىدىن ئالدىن بىلىنىپ پۈتۈلگەن نىمىنى پۈتىدۇ؟ شۇ ئىشنى قىلغاندىن كىيىن بىلىپ پۈتىدۇ) ئىككى كۆزنىڭ زىناسى ھارامغا قاراش، ئىككى قۇلاقنىڭ زىناسى ئاڭلاش، تىلنىڭ زىناسى ھارامغا تەلەپ قويۇپ سۆزلەش، قولنىڭ زىناسى تۇتۇش، پۇتنىڭ زىناسى ھارامغا مىڭىشتۇر، قەلب ئىشتىھا قىلىپ، ھاۋايى ــ ھەۋەستە ئارزۇ قىلىدۇ، شۇلارنى بولسا، پەرەج، ئەۋرەت تەستىقلاپ، راستقا چىقىرىدۇ ياكى يالغانغا چىقىرىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، ئىبىسىگىزدە بولسۇن، سىز خالاپ، ئىختىيارىڭىز بىلەن قىلغان ئىشلارنى ئالدىن بىلىپ يېزىپ قويىدۇ ،گۇناھى كەبىيرىدىن يىراق بولسا ،كىچىك سەغىيرىللىرىنى ئەپۇ قىلىدۇ، مانابۇ يالغانغا، يوققا چىقىرىشتۇر.

1213 ـ باب كل مولود يولد على الفطرة، وحكم موت أطفال الكفار وأطفال المسلمين

ھەربىر بالىنىڭ ئىسلام تەبىئىتى ئۈستىگە تۇغۇلۇشى ۋە ئۆلۈپ كەتكەن كىچىك باللارنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

6701 ـ حدّثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزّبَيْدِيّ، عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ كَانَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاّ يُولَدُ عَلَىَ الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوّدَانِهِ وَيُنَصّرَانِهِ وَيُمَجّسَانِهِ. كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً جَمْعَاءَ. هَلْ تُحِسّونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ؟» ثُمّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: وَاقْرَأُوا إِنْ شِئْتُمْ: {فِطْرَةَ اللّهِ الّتِي فَطَرَ النّاسَ عَلَيْهَا لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللّهِ} الآية (03الروم الآية: 03).

6702 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ. ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. كِلاَهُمَا عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ «كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً». وَلَمْ يَذْكُرْ: جَمْعَاءَ.

6703 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَىَ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاّ يُولَدُ عَلَىَ الْفِطْرَةِ». ثُمّ يَقُولُ: اقْرَأُوا: {فِطْرَةَ اللّهِ الّتِي فَطَرَ النّاسَ عَلَيْهَا لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللّهِ ذَلِكَ الدّينُ الْقَيّمُ} (03الروم الآية: 03).

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق تۇغۇلىدىغان بالا، ئىسلام ئۈستىگە (ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغىدەك تەبىئەت ئۈستىگە) تۇغۇلىدۇ، ئاندىن ئۇنى، ئاتا ــ ئانىسى، يەھۇدىي ياكى ناسارا ياكى مەجۇسىي قىلىۋىتىدۇ، خۇددى ھايۋان، ئەزالىرى ساق ــ سالامەت ھايۋاننى تۇغقاندەك. سىلەر ئۇ ھايۋانلار ئارىسىدا ئەزالىرى چولاقلىرىنى تاپالامسىلەر؟ (ئەنە شۇنىڭدەك ئاتا ــ ئانا بالىسىنى ئۆزىگە ئۆخشاش قىلىۋىتىدۇ).ئاندىن ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ «**الله** نىڭ دىنىغا مۇستەھكەم ئىسىلىڭلار،**الله** كىشىلەرنى شۇ دىنىنىڭ ئۈستىگە ياراتقان»دىگەن ئايەتنى ئوقۇڭلار دىدى. بەيھەقى، بۇخارى،

مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد قاتارلىقلار توپلىغان، سەھىھ.(ئى مۇسۇلمانلار! سىلەرمۇ بالىلىرىڭلارنى ئۆزۈڭلارغا ئوخشاش ھەتتا سىلەردىنمۇ ياخشى مۇسۇلمان قىلىڭلار.)

6704 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاّ يُلِدَ عَلَى الْفِطْرَةِ. فَأَبَوَاهُ يُهَوّدَانِهِ وَيُنَصّرَانِهِ وَيُشَرّكَانِهِ» فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَرَأَيْتَ لَوْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِكَ؟» قَالَ «اللّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ».

6705 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. فِي حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ «مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلاّ وَهُوَ عَلَى الْمِلّةِ».

وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ «إِلاّ عَلَى هَذِهِ الْمِلّةِ، حَتّى يُبَيّنَ عَنْهُ لِسَانُهُ».

وَفِي رِوَايَةِ: أَبِي كُرَيْبٍ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ «لَيْسَ مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلاّ عَلَى هَذِهِ الْفِطْرَةِ. حَتّى يُعَبّرَ عَنْهُ لِسَانُهُ».

6706 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ يُولَدُ يُولَدُ عَلَى هَذَا الْفِطْرَةِ. فَأَبَوَاهُ يُهَوّدَانِهِ وَيُنَصّرَانِهِ. كَمَا تَنْتِجُونَ الإِبِلَ. فَهَلْ تَجِدُونَ فِيهَا جَدْعَاءَ؟ حَتّى تَكُونُوا أَنْتُمْ تَجْدَعُونَهَا» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ أَفَرَأَيْتَ مَنْ يَمُوتُ صَغِيراً؟ قَالَ «اللّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ».

ئەسۋەد ئىبنى سەرىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق تۇغۇلىدىغان بالا، تىلى چىققانغا، تىلى گەپ ــ سۆزگە كەلگەنگە قەدەر ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغۇدەك تەبىئەت ئۈستىگە يەنى ئىسلام ئۈستىگە تۇغۇلىدۇ، ئاندىن ئۇ بالىنى ئاتا ــ ئانىسى يەھۇدىي، ناسارا، ياكى مەجۇسى قىلىپ تەربىيلەيدۇ. ئەبۇ يەئلا، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بالا، ئىسلام مىللىتى ئۈستىدە تۇغۇلىدۇ، ئاندىن ئاتا ــ ئانىسى ئۇ بالىنى كىچىكىدىن يەھۇدىي، ناسارا، مۇشرىك، دىنسىز تەربىيلەيدۇ، شۇنىڭدىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن كىچىك بالىلار چۇ؟ دېيىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئاللاھتائالا ئالدىن ئۇلارنىڭ ھايات قالسا قانداق ئەمەللەرنى قىلىشنى ئوبدان بىلىدۇ دېدى، يەنى، ئاللاھ ئالىمدۇر. تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. بالىلارغا تەربىيە بەكمۇ مۇھىمدۇر، بالىلارنى يەھۇدىي، ناسارا، دىنسىز مۇشرىك تەربىيلەشكە يول قويمايلى!!!

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق تۇغۇلىدىغان بالا، ئىسلام ئۈستىگە (ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغىدەك تەبىئەت ئۈستىگە) تۇغۇلىدۇ، ئاندىن ئۇنى، ئاتا ــ ئانىسى، يەھۇدىي ياكى ناسارا ياكى مەجۇسىي قىلىۋېتىدۇ، خۇددى ھايۋان، ئەزالىرى ساق ــ سالامەت ھايۋاننى تۇغقاندەك. سىلەر ئۇ ھايۋانلار ئارىسىدا ئەزالىرى چولاقلىرىنى تاپالامسىلەر؟ (ئەنە شۇنىڭدەك ئاتا ــ ئانا بالىسىنى ئۆزىگە ئوخشاش قىلىۋېتىدۇ).ئاندىن ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ «**الله** نىڭ دىنىغا مۇستەھكەم ئېسىلىڭلار،**الله** كىشىلەرنى شۇ دىنىنىڭ ئۈستىگە ياراتقان»دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ

ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن مۇشرىكلەرنىڭ كىچىك ھالەتتە ئۆلۈپ كەتكەن باللىرى توغرىسىدا سورالغاندا مۇنداق دېگەن؛ ئاللاھتائالا ئالدىن ئۇلارنىڭ (ھايات قالسا) قانداق ئەمەللەرنى قىلىشنى ئوبدان بىلىدۇ دېدى، يەنى، ئاللاھ ئالىمدۇر.

6707 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كُلّ إِنْسَانٍ تَلِدُهُ أُمّهُ عَلَىَ الْفِطْرَةِ. وَأَبَوَاهُ، بَعْدُ، يُهَوّدَانِهِ وَيُنَصّرَانِهِ وَيُمَجّسَانِهِ. فَإِنْ كَانَا مُسْلِمَيْنِ فَمُسْلِمٌ. كُلّ إِنْسَانٍ تَلِدُهُ أُمّهُ يَلْكُزُهُ الشّيْطَانُ فِي حِضْنَيْهِ، إِلاّ مَرْيَمَ وَابْنَهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق تۇغۇلىدىغان بالا، ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغىدەك تەبىئەت ئۈستىگە(ئىسلام ئۈستىگە) تۇغۇلىدۇ، ئاندىن ئۇنى، ئاتا ـ ئانىسى، يەھۇدىي ياكى ناسارا ياكى مەجۇسىي قىلىۋېتىدۇ، خۇددى ھايۋان ئەزالىرى ساق ـ سالامەت ھايۋاننى تۇغقاندەك سىلەر ئۇ ھايۋانلار ئارىسىدا ئەزالىرى چولاقلىرىنى تاپالامسىلەر؟ ئەنە شۇنىڭدەك ئاتا ـ ئانا بالىسىنى ئۆزىگە ئوخشاش قىلىۋېتىدۇ.ئاتا ـ ئانىسى مۇسۇلمان بولسا، بالىسىمۇ مۇسۇلمان بولىدۇ، ھەر قانداق بىر بالا تۇغۇلسا، ئۇنى شەيتان چىمدىيدۇ، ئاندىن بالا شەيتاننىڭ چىقىلىشىدىن ۋارقىراپ يىغلايدۇ، لېكىن، مەريەم ئوغلى ئەيسا بىلەن مەريەم بۇنىڭدىن مۇستەسنادۇر. مۇسلىم 4363 ـ ھەدىس، ئەھمەد 6885 ـ ھەدىس، سەھىھ.

6708 ـ حدّثنا أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَ يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ عَنْ أَوْلاَدِ الْمُشْرِكِينَ. فَقَالَ: «اللّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ».

6709 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. ح وَحَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ بَهْرَامَ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. ح وَحَدّثنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا مَعْقِلٌ (وَهُوَ ابْنُ عُبَيْدِ اللّهِ). كُلّهُمْ عَنِ الزّهْرِيّ. بِإِسْنَادِ يُونُسَ وَ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ. مِثْلَ حَدِيثِهِمَا. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ شُعَيْبٍ وَمَعْقِلٍ: سُئِلَ عَنْ ذَرَارِيّ الْمُشْرِكِينَ.

6710 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَطْفَالِ الْمُشْرِكِينَ. مَنْ يَمُوتُ مِنْهُمْ صَغِيراً. فَقَالَ «اللّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ».

6711 ـ وحدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ. قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَطْفَالِ الْمُشْرِكِينَ؟ قَالَ: «اللّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ، إِذْ خَلَقَهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن مۇشرىكلەرنىڭ كىچىك ھالەتتە ئۆلۈپ كەتكەن باللىرى توغرىسىدا سورالغاندا مۇنداق دېگەن؛ ئاللاھتائالا ئالدىن ئۇلارنىڭ (ھايات قالسا) قانداق ئەمەللەرنى قىلىشنى ئوبدان بىلىدۇ دېدى، يەنى، ئاللاھ ئالىمدۇر.مۇسلىم،بۇخارى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

مۇسۇلماننىڭ كىچىك ئۆلۈپ كەتكەن باللىرى، جەننەتكە كىرىدۇ، ھەتتا، ئاتا ـ ئانىسىنى جەننەتكە سۆرەپ كىرگۈزىدۇ، دوۋزاخدىن پەردە بولىدۇ، دىنسىز كاپىرنىڭ كىچىك ئۆلگەن باللىرى بولسا، بىر ھەدىستە جەننەت ئەھلىنىڭ خادىمى بولىدۇ دېيىلگەن، بىر ھەدىستە، ئاللاھ ئالىم دېيىلدى، بۇ ھەدىستە، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى ئاللاھ ئالدىن بىلىدۇ، شۇ بويىنچە بىر تەرەپ قىلىدۇ دېدى، ئاللاھ ئۇلارنى بىر تەرەپ قىلالايدۇ.

6712 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَقَبَةَ بْنِ مَسْقَلَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الْغُلاَمَ الّذِي قَتَلَهُ الْخَضِرُ طُبِعَ كَافِراً. وَلَوْ عَاشَ لأَرْهَقَ أَبَوَيْهِ طُغْيَاناً وَكُفْراً».

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئۇبەي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: خىزىر ئەلەيھىسسالام ئۆلتۈرۈۋەتكەن كىچىك بالا، ئۇنىڭ تەقدىرى پۈتۈلگەن كۈنىلا ئۇنى «كاپىر، دىنسىز» دەپ پۈتۈلۈپ مۆھۈر بېسىلىپ كەتكەن، (چۈنكى، ئاللاھ ھەممىنى ئالدىن بىلىدۇ) ئەگەر ئۇ بالا ياشاپ قالغان بولسا، ئەلۋەتتە زومىگەرلىك قىلىپ، تاجاۋۇز قىلىپ، كۇپۇرلىقىدىن ئاتا ـ ئانىسىنىڭمۇ ئەمەللىرىنى كۆيدۈرۈپ بىكار قىلاتتى، (شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆلتۈرۈلدى) بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6713 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ فُضَيْلِ ابْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمّ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَتْ: تُوُفّيَ صَبِيّ. فَقُلْتُ: طُوبَىَ لَهُ. عُصْفُورٌ مِنْ عَصَافِيرِ الْجَنّةِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوَ لاَ تَدْرِينَ أَنّ اللّهَ خَلَقَ الْجَنّةَ وَخَلَقَ النّارَ. فَخَلَقَ لِهَذِهِ أَهْلاً، وَلِهَذِهِ أَهْلاً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلاردىن بىر سەبىي كىچىك بالىنىڭ جىنازىسىغا چاقىرىلدى.مەن؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بۇبالىغا خۇش مۇبارەك. ئۇ جەننەت قۇچقاچلىرىدىن بىر قۇشقاچتۇر،ئۇگۇناھ قىلىپ باقمىدى،گۇناھ ـ مەئسىيەتمۇ ئۇنى تاپمىدى دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئائىشە!سەن دىگەندىن باشقىچە بولارمىكى، سەن تېخى بىلمەمسەن؟ ھەقىقەتەن ئاللاھ جەننەتنى ياراتتى، دوۋزاخنىمۇ ياراتتى، جەننەت ئۈچۈنمۇ ئەھلى ياراتتى، دوۋزاخ ئۈچۈنمۇ ئەھلى ياراتتى،

(جەننەت، ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلىدۇر، دوۋزاخ بولسا ئادىللىقىدۇر، ھەر ئىككىلىسىنىڭ ئەھلىنى ئالدىن بىلىپ ياراتتى، شۇڭا دوۋزاخ ياكى جەننەتكە ياراتقانغا ئوخشاشتۇر، ئاللاھنىڭ ئالدىن بىلىشى، يارىتىشىدىن توسمايدۇ، بىلىپ تۇرۇپ يارىتىۋېرىدۇ، ئەمما، سەۋەبچىسى يەنىلا سىز،بىز. ئىنسانلار ئۆزلىرى سەۋەبچى بولىدۇ، ئاللاھ ئالدىن بىلىپلا يارىتىدۇ، مانە بۇ تەقدىر، تاللاش، مېڭىش، سەۋەب بىزدە، ئىنسان ئۆزى جىنايەتچى، ئاسىي بولىدۇ، بۇنى بىلىپ يارىتىش بولسا، دوۋزاخقا يارىتىشدۇر، ئاللاھقا قىلچە پايدا زىيان يوق، شۇڭا پەرۋا قىلمىدى، ھەر ئىككى ئەمەل، ھەر ئىككى ئەھلىگە ئاسان قىلىنىدۇ، ئەمەللەر نىيەت بىلەن بولىدۇ، ئەمەل قىلىڭلار.)

6714 ـ6715 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى، عَنْ عَمّتِهِ، عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: دُعِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ جَنَازَةِ صَبِيَ مِنَ الأَنْصَارِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ طُوبَىَ لِهَذَا. عُصْفُورٌ مِنْ عَصَافِيرِ الْجَنّةِ لَمْ يَعْمَلِ السّوءَ وَلَمْ يُدْرِكْهُ. قَالَ «أَوَ غَيْرَ ذَلِكَ، يَا عَائِشَةُ إِنّ اللّهَ خَلَقَ لِلْجَنّةِ أَهْلاً. خَلَقَهُمْ لَهَا وَهُمْ فِي أَصْلاَبِ آبَائِهِمْ. وَخَلَقَ لِلنّارِ أَهْلاً. خَلَقَهُمْ لَهَا وَهُمْ فِي أَصْلاَبِ آبَائِهِمْ»..

حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَىَ. ح وَحَدّثنِي سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثنَا الْحَسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ. ح وَحَدّثنِي إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ يُوسُفَ. كِلاَهِمَا عَنْ سُفْيَانَ الثّوْرِيّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَىَ. بِإِسْنَادِ وَكِيعٍ. نَحْوَ حَدِيثِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلاردىن بىر سەبىي كىچىك بالىنىڭ جىنازىسىغا چاقىرىلدى.مەن؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بۇبالىغا خۇش مۇبارەك. ئۇ جەننەت قۇچقاچلىرىدىن بىر قۇشقاچتۇر،ئۇگۇناھ قىلىپ باقمىدى،گۇناھ ـ مەئسىيەتمۇ ئۇنى تاپمىدى دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئائىشە!سەن دىگەندىن باشقىچە بولارمىكى، ھەقىقەتەن

ئاللاھتائالا جەننەتكە، جەننەت ئەھلىنى ياراتتى، ئۇلارنى جەننەتكە، ئۇلار ئاتىلىرىنىڭ سۇلبىدا، پۇشتىدىكى چاغدىلا بىلىپ ياراتتى، دوۋزاخقىمۇ دوۋزاخ ئەھلىنى ياراتتى، ئۇلارنىمۇ ئۇلار ئاتىلىرىنىڭ سۇلبىدىكى چاغدىلا ئالدىن بىلىپ تۇرۇپ ياراتتى. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئالدىن بىلىشى ئۇلارنى يارىتىشدىن توسمايدۇ، ئۇلارنى بىلىپ تۇرۇپ ياراتتى، لېكىن، ئۇلار ئۆزلىرى سەۋەبچى، بۇنى ئاللاھ ئالدىن بىلەتتى، يەنىلا بىلىپ تۇرۇپ يارىتىۋەردى، ئىرادىسى، خالىشى، ھېكمىتى شۇنداق ئىدى.

1214 - باب بيان أن الآجال والأرزاق وغيرها، لا تزيد ولا تنقص عما سبق به القدر

ئەجەل ۋە رىزىق قاتارلىقلارنىڭ تەقدىردە پۈتۈلگىنىدىن ئىلگىرى-كېيىن بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا

6716 -6717 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ). قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْيَشْكُرِيّ، عَنْ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قالَ: قالَتْ أُمّ حَبِيبَةَ، زَوْجُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ أَمْتِعْنِي بِزَوْجِي، رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَبِأَبِي، أَبِي سُفْيَانَ. وَبِأَخِي، مُعَاوِيَةَ. قالَ: فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «قَدْ سَأَلْتِ اللّهِ لآجَالٍ مَضْرُوبَةٍ، وَأَيّامٍ مَعْدُودَةٍ، وَأَرْزَاقٍ مَقْسُومَةٍ. لَنْ يُعَجّلَ شَيْئاً قَبْلَ حِلّهِ. أَوْ يُؤَخّرَ شَيْئاً عَنْ حِلّهِ. وَلَوْ كُنْتِ سَأَلْتِ اللّهِ أَنْ يُعِيذَكِ مِنْ عَذَابٍ فِي النّارِ، أَوْ عَذَابٍ فِي الْقَبْرِ، كَانَ خَيْراً وَأَفْضَلَ».

قالَ وَذُكِرَتْ عِنْدَهُ الْقِرَدَةُ. قالَ مِسْعَرٌ: وَأُرَاهُ قالَ وَالْخَنَازِيرُ مِنْ مَسْخٍ. فَقالَ «إِنّ اللّهَ لَمْ يَجْعَلْ لِمَسْخٍ نَسْلاً وَلاَ عَقِباً. وَقَدْ كَانَتِ الْقِرَدَةُ وَالْخَنَازِيرُ قَبْلَ ذَلِكَ».حدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا ابْنُ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِ عَن ابْنِ بَشْرٍ وَوَكِيعٍ جَمِيعاً «مِنْ عَذَابٍ فِي النّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ».

6718 - حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ ــ وَاللّفْظُ لِحَجّاجٍ ــ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ حَجّاجٌ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا الثّوْرِيّ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْيَشْكُرِيّ، عَنْ مَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. قالَ: قالَتْ أُمّ حَبِيبَةَ: اللّهُمّ مَتّعْنِي بِزَوْجِي، رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَبِأَبِي، أَبِي سُفْيَانَ. وَبِأَخِي، مُعَاوِيَةَ. فَقالَ لَهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّكِ سَأَلْتِ اللّهَ لآجَالٍ مَضْرُوبَةٍ، وَآثَارٍ مَوْطُوءَةٍ، وَأَرْزَاقٍ مَقْسُومَةٍ. لاَ يُعَجّلُ شَيْئاً مِنْهَا قَبْلَ حِلّهِ. وَلاَ يُؤَخّرُ مِنْهَا شَيْئاً بَعْدَ حِلّهِ. وَلَوْ سَأَلْتِ اللّهِ أَنْ يُعَافِيَكِ مِنْ عَذَابٍ فِي النّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ، لَكَانَ خَيْراً لَكِ».

قالَ فَقالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ الْقِرَدَةُ وَالْخَنَازِيرُ، هِيَ مِمّا مُسِخَ؟ فَقالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «إِنّ اللّهِ عَزّ وَجَلّ لَمْ يُهْلِكْ قَوْماً، أَوْ يُعَذّبْ قَوْماً، فَيَجْعَلَ لَهُمْ نَسْلاً. وَإِنّ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ».

6719 - حَدّثَنِيهِ أَبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قالَ «وَآثَارٍ مَبْلُوغَةٍ».

قالَ ابْنُ مَعْبَدٍ: وَرَوَى بَعْضُهُمْ «قَبْلَ حِلّهِ» أَيْ نُزُولِهِ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئايالى ئۇممەھەبىيبە:ئى **الله**! ماڭا ئېرىم رەسۇلۇ**الله** بىلەن، دادام ئەبۇسوپيان، قېرىندىشىم مۇئاۋىي بىلەن پايدا-مەنپەئەت يەتكۈزسىلە دېگەندە رەسۇلۇ**الله** مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سەن ئاللاھتائالادىن بېكىتىلىپ بولغان ئەجەللەرنى، سانىلىپ بولغان كۈنلەرنى، تەقسىم قىلىنىپ بولغان رىزىقلارنى سورىدىڭ، ئاللاھتائالا ئۇ نەرسىلەردىن بىرەر نەرسىنى چۈشۈشتىن بۇرۇن تېزىراق قىلىپ بەرمەيدۇ، ئۇ نەرسىلەردىن بىرەر نەرسىنى چۈشكەندىن كېيىن كېچىكتۈرمەيدۇ، (ھەممىنىڭ بەلگىلەنگەن ۋاختى بار، مال ــ دۇنيا سورىغاندىن كۆرە) ئەگەر سەن، ئاللاھتائالادىن سېنى دوۋزاخ ئازابىدىن، قەبرە ئازابىدىن قۇتۇلدۇرۇشنى سورىغان بولساڭ، بۇ سەن ئۈچۈن بەك ياخشى ۋە ئەۋزەل بولغان بولاتتى، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، بىز دۇئادا ئاللاھنىڭ جامالىنى جەننەتنى بولۇپمۇ فىردەۋسنى،

دوۋزاخدىن قۇتۇلۇشنى، ئىككى ئالەملىك بەختىت — سائادەتنى سورىشىمىز لازىم، ئەڭ توغرىسى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ساھابىلارغا ئۆگەتكىنىدۇر.

1215 ـ باب في الأمر بالقوة وترك العجز، والاستعانة بالله، وتفويض المقادير لله

6720 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبّانَ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيّ خَيْرٌ وَأَحَبّ إِلَى اللّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضّعِيفِ. وَفِي كُلَ خَيْرٌ. احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِنْ بِاللّهِ. وَلاَ تَعْجِزْ. وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلاَ تَقُلْ: لَوْ أَنّي فَعَلْتُ كذا لم يُصبني كذا. وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللّهِ. وَمَا شَاءَ فَعَلَ. فَإِنّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشّيْطَانِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: (ئېتىقاد، ئىمانى ئەمەللىرى، باتۇرلىقىدا) كۈچلۈك مۆئمىن، ئاجىز، زەئىپ مۆئمىندىن ئاللاھقا سۆيۈملۈك ۋە ياخشىراقتۇر. ھەممىسىدە ياخشىلىق باردۇر، سەن ئۆزۈڭگە پايدا — مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان نەرسىگە ھېرىسمەن بول!، ئاللاھ بىلەنلا ياردەم سورا، ئاجىز بولما، ئەگەر ساڭا بىرەر نەرسە يەتسە، مۇسىبەت يەتسە، زىيان يەتسە، ھەي! ئەگەر مانداق قىلغان بولسام مۇنداق — مۇنداق بولاتتى ئەمەسمۇ؟ دىمىگىن، لېكىن، سەن ئاللاھنىڭ تەقدىرى، ئاللاھ خالىغاننى قىلىدۇ.(ئاللاھ خالىغان نەرسە بولىدۇ، خالىمىغان ئىرادە قىلمىغان نەرسە بولمايدۇ) دىگىن، ھەققەتەن لەۋ كەلىمىسى، يەنى ئەگەر ئۇنداق قىلغان بولسام، ئەگەر مۇنداق قىلغان بولسام دىگەن بۇ سۆز شەيتاننىڭ خىزمەت ئەمەللىرىگە ئىشىك ئېچىپ بېرىدۇ. (شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىشىكتىن كىرىپ، خىزمىتىنى قىلسا، ئۇ كىشى ئازىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

49 ـ كتاب العلم ئىلىمنىڭ كىتابى

1216 ـ باب النهي عن اتباع متشابه القرآن، والتحذير من متبعيه، والنهي عن الاختلاف في القرآن

6721 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التّسْتَرِيّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: تَلاَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: {هُوَ الّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ ءَايَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنّ أُمّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ، فَأَمّا الّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ، وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاّ اللّهُ. وَالرّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنّا بِهِ كُلّ مِنْ عِنْدِ رَبّنَا، وَمَا يَذّكّرُ إِلاّ أُولُوا الأَلْبَابِ} (3آل عمران الآية: 7). قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا رَأَيْتُمُ الّذِينَ يَتّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ، فَأُولَئِكَ الّذِينَ سَمّى اللّهُ، فَاحْذَرُوهُمْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم« (ئى مۇھەممەد!) ئۇ (الله) ساڭا كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) نازىل قىلدى. ئۇنىڭدا مەھكەم (مەنىسى ئوچۇق ئايەتلەر باركى)، ئۇلار كىتابنىڭ (يەنى پۈتۈن قۇرئاننىڭ) ئاساسىدۇر؛ يەنە باشقا مۇتەشابىھ (مەنىسى مۇئەييەن ئەمەس) ئايەتلەر باردۇر. دىللىرىدا ئەگرىلىك بار (يەنى گۇمراھلىققا مايىل) كىشىلەر پىتنە قوزغاش ۋە ئۆز رايى بويىچە مەنە بىرىش ئۈچۈن، مۇتەشابىھ

ئايەتلەرگە ئەگىشىدۇ (يەنى مۇتەشابىھ ئايەتلەرنى ئۆز نەفسى خاھىشى بويىچە چۈشەندۈرىدۇ). بۇنداق ئايەتلەرنىڭ (ھەقىقى) مەنىسىنى پەقەت الله بىلىدۇ. ئىلىمدە توشقانلار ئېيتىدۇ: «ئۇنىڭغا ئىشەندۇق، ھەممىسى پەرۋەردىگارىمىز تەرىپىدىن نازىل بولغان. (بۇنى) پەقەت ئەقىل ئىگىلىرىلا چۈشىنىدۇ.» دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ؛سىلەر قۇرئاننىڭ مەنىسى مۇئەييەن بولمىغان مۇتەشابىھ ئايەتلىرىگە ئەگەشكەن كىشىلەرنى كۆرسەڭلار ، ئۇلاردىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار ، چۈنكى ئاشۇلار بولسا،الله تائالا ، دىللىرىدا ئەگرىلىك بار دەپ ئاتىغان كىشىلەردۇر. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6722 ـ حدّثنا أبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثنَا أبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ. قالَ: كَتَبَ إلَيّ عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَبَاحِ الأنْصَارِيّ أن عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرٍو قالَ: هَجّرْتُ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً. قالَ: فَسمِعَ أصْوَاتَ رَجُلَيْنِ اخْتَلَفَا فِي آيَةٍ. فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. يُعْرَفُ فِي وَجْهِهِ الْغَضَبُ. فَقالَ: «إنّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ باخْتِلاَفِهِمْ فِي الْكِتَابِ».

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛مەن بىر كۈنى چىڭ چۈشتە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلگەن ئىدىم ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئايەت توغرىسىدا ئىختىلاپلاشقان ئىككى كىشىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ،بىزگە غەزەپ قىلغان ھالدا چىقىپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەردىن بۇرۇنقى كىشىلەر كىتابلىرى توغرىسىدا، كىتابتىكى ئىلىم توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشقانلىقلىرى سەۋەبلىك ھالاك بولۇپ كەتتى، (مەخسەت سىلەر قۇرئان ھەدىستە ئىختىلاپ قىلماڭلار،)

6723 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أخْبَرَنَا أبُو قُدَامَةَ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ أبي عِمْرَانَ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْبَجَلِيّ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ، فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ فَقُومُوا».
6724 ـ حدّثني إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أخْبَرَنَا عَبْدُ الصّمَدِ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا أبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ عَنْ جُنْدَبٍ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللّهِ) أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ. فَإذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا».
6725 ـ حدّثني أحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَخرٍ الدّارِمِيّ. حَدّثنَا حَبّانُ. حَدّثنَا أبَانُ. حَدّثنَا أبُو عِمْرَانَ. قالَ: قالَ لَنَا جُنْدَبٌ، وَنَحْنُ غِلْمَانٌ بِالْكُوفَةِ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اقْرَؤُا الْقُرْآنَ» بِمِثْلِ حَدِيثِهِمَا.

جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەلبىڭلار بىرلەشكەن، ئىتتىپاقلاشقان ھالدا قۇرئاننى ئوقۇڭلار، قۇرئان توغرىسىدا ياكى قۇرئاندا ئىختىلاپ قىلىشىپ قالساڭلار، دەرھال قوپۇپ كېتىڭلار . ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. چۈنكى، قۇرئان توغرىسىدا ئىختىلاپ ، جېدەل ـــ ماجرا قىلىشنى كۇپۇرلۇق دېدى.

1217 ـ باب في الألد الخصم

6726 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ ابْنِ أبي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قالَتْ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ أبْغَضَ الرّجَالِ إلَى اللّهِ الألَدّ الْخَصِمُ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئاللاھقا ئەڭ دۈشمەنرەكى، داۋالىششىدا قاتتىق چىڭ تۇرۇۋالغۇچىدۇر، بۇخارى،مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەھمەد، بەيھەقى.سەھىھ

1218 ـ باب اتباع سنن اليهود والنصارى بۇ ئۇممەتنىڭ يەھۇدىي-ناسارالارنىڭ يوللىرىغا ئەگىشىپ كېتىشى

6727 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا حَفْص بْنُ مَيْسَرَةَ. حَدّثنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لَتَتّبِعُنّ سَنَنَ الّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ. شِبْراً بِشِبْرٍ، وَذِرَاعاً بِذِرَاعٍ. حَتّىَ لَوْ دَخَلُوا فِي جُحْرِ ضَبَ لاَتّبَعْتُمُوهُمْ» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ آلْيَهُودُ وَالنّصَارَىَ؟ قَالَ «فَمَنْ؟».
6728 ـ حدّثني عِدّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي مَرْيَمَ، أَخْبَرَنَا أَبُو غَسّانَ (وَهُوَ مُحَمّدُ ابْنُ مُطَرّفٍ) عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.
6729 ـ قَالَ أَبُو إِسْحَقَ، إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمّدٍ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ يَحْيَىَ. حَدّثنَا ابْنُ أَبي مَرْيَمَ. حَدّثنَا أَبُو غَسّانَ. حَدّثنَا زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ. وَذَكَرَ الْحَدِيث. نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە ،ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

سىلەر ئەلۋەتتە سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن كىشىلەرنىڭ يوللىرىغا، سۈننەتلىرىگە بىر غېرىچ، بىر غېرىچدىن، بىر گەز، بىر گەزدىن نەخمۇ ــ نەخ، ئوپمۇ ئوخشاش ئەگىشىپ كېتىسلەر، ھەتتا، ئۇلار بىر پاتمىچۇقنىڭ ئۇۋىسىغا كىرىپ باققان بولسا، سىلەرمۇ ئۇلارغا ئەخشىپ يول سېلىپ كىرىپ باقىسلەر، ئۇلار؛ سىلى دېگەن كىشىلەر يەھۇدىي، ناسارالارمۇ؟ دەپ سورىۋىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ كىمكى؟ دەپ قويىدى، يەنى دەل شۇلاردۇر، چۈنكى، پىرقىگە بۆلۈنگەنمۇ شۇلاردۇر.بۇخارى، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە، ھاكىم ت، سەھىھ.

1219 ـ باب هلك المتنطعون مەسىللەرنى چۇڭقۇر كوچىلىغۇچىنىڭ ھالاك بۇلىشى

6730 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ وَ يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَتِيقٍ، عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلَكَ الْمُتَنَطّعُونَ» قَالَهَا ثَلاَثاً.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچ قېتىم مۇنداق دېگەن:

مەسىلىنى چوڭقۇر كورچىلاپ، ھەددىدىن ئېشىپ قاتتىق تەكلىپ قويىۋالغۇچىلار ھالاك بولدى، ھالاك بولۇپ بولدى. مۇسلىم 4823 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3992 ــ ھەدىس، ئەھمەد 3473 ــ ھەدىس، سەھىھ.

1220 ـ باب رفع العلم وقبضه، وظهور الجهل والفتن، في آخر الزمان

ئاخىر زاماندا ئىلىمنىڭ كۆتۈرلىپ كېتىپ، نادانلىق بىلەن پىتنە-پاسادنىڭ ئاشكارا بۇلىشى توغرىسىدا

6731 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَارِثِ. حَدّثنَا أَبُو التّيّاحِ. حَدّثنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مِنْ أَشْرَاطِ السّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ، وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ، وَيَظْهَرَ الزّنَىَ».
6732 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: أَلاَ أُحَدّثُكُمْ حَدِيثاً سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. لاَ يُحَدّثُكُمْ أَحَدٌ، بَعْدِي، سَمِعَهُ مِنْهُ: «إِنّ مِنْ أَشْرَاطِ السّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ، وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ، وَيَفْشُو الزّنَى، وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَذْهَبَ الرّجَالُ، وَتَبْقَى النّسَاءُ، حَتّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً قَيّمٌ وَاحِدٌ».
6733 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا عَبْدَةُ وَ أَبُو أُسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَفِي حَدِيثِ ابْنِ بِشْرٍ وَعَبْدَةَ: لاَ يُحَدّثُكُمُوهُ أَحَدٌ بَعْدِي. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. فَذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى، ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ كېتىپ، ئاز قالىدۇ، نادانلىق، جاھىللىق ئاشكارا بول ۋپ كۆپىيىپ كېتىدۇ ، زىنا

ئۇچۇق ـ ئاشكارا كۆپ قىلىنىدۇ، ھاراق ئىچىلىدۇ، ئەرلەر كېتىپ،ئاز قىلىپ، ئاياللار قىلىپ قالىدۇ،ئاياللار كۆپىيىپ كېتىدۇ، ھەتتا، 50 ئايالغا بىرلا ئەر كىشى تۇرمۇش نىڭ ئىگە بولىدۇ، (يەنى ئاياللىرى، ئاچا ــ سىڭىللىرى، ھامملىرى، قىزلىرى قاتارلىق)بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلى، سەھىھ.

6734 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَ أَبِي. قَالاَ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ ح وَحَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ: كُنْتُ جَالِساً مَعَ عَبْدِ اللّهِ وَ أَبِي مُوسَىَ. فَقَالاَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ بَيْنَ يَدَيِ السّاعَةِ أَيّاماً. يُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ، وَيَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ، وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ. وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ».
6735 ـ6736 ـ6737 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ بْنِ أَبِي النّضْرِ. حَدّثَنَا أَبُو النّضْرِ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ الأَشْجَعِيّ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ وَ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ. قَالاَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيّاءَ. حَدّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيّ عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ شَقِيقٍ. قَالَ: كُنْتُ جَالِساً مَعَ عَبْدِ اللّهِ وَأَبِي مُوسَىَ. وَهُمَا يَتَحَدّثَانِ. فَقَالاَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ وَكِيعٍ وَابْنِ نُمَيْرٍ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت بولۇشنىڭ ئالدىدا نۇرغۇن كۈنلەر بولۇپ، بۇ كۈنلەردە جاھىللىق، نادانلىق، ئىلىمسىزلىك چۈشىدۇ، ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، قاتىللىق، قىرغىنچىلىق كۆپىيىپ كېتىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

6738 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَتَقَارَبُ الزّمَانُ، وَيُقْبَضُ الْعِلْمُ، وَتَظْهَرُ الْفِتَنُ، وَيُلْقَىَ الشّحّ، وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ» قَالُوا: وَمَا الْهَرْجُ؟ قَالَ: «الْقَتْلُ».
6739 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحَمَنِ، الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ. حَدّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الزّهْرِيّ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَتَقَارَب الزّمَانُ وَيُقْبَضُ الْعِلْمُ» ثُمّ ذَكَرَ مِثْلَهُ.
6740 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَىَ عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «يَتَقَارَبُ الزّمَانُ، وَيَنْقُصُ الْعِلْمُ» ثُمّ ذَكَرَ مِثْلَ حَدِيثِهِمَا.
6741 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ و عَمْرٌو النّاقِدُ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ حَنْظَلَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، كُلّهُمْ قَالَ: عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ الزّهْرِيّ عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. غَيْرَ أَنّهُمْ لَمْ يَذْكُرُوا «وَيُلْقَى الشّحّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت ئالامىتى شۇكى، بۇندىن كىيىن زامان، ۋاقىت قىسقىراپ ئۆزئارا يېقىنلىشىپ كېتىدۇ، ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ كېتىدۇ، بېخىللىق تاشلىنىدۇ، پىتنە ــ پاسادلار ئاشكار بولىدۇ، زور قىرغىنچىلىق ئۇرۇش بولۇپ كېتىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6742 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ. سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهَ لاَ يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعاً يَنْتَزِعُهُ مِنَ النّاسِ. وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ. حَتّىَ إِذَا لَمْ يَتْرُكْ عَالِماً، اتّخَذَ النّاسُ رُؤُساً جُهّالاً، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ. فَضَلّوا وَأَضَلّوا».
6743 ـ حدّثنا أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا عَبّادُ بْنُ عَبّادٍ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْب. حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ وَ أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ وَ عَبْدَةُ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ ابْنُ نَافِعٍ. قَالَ:

حَدّثنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيَ. ح وحَدّثنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ابْنُ الْحَجّاجِ. كُلّهُمْ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ جَرِيرٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ عَلِيَ: ثُمّ لَقِيتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرٍو، عَلَىَ رَأْسِ الْحَوْلِ، فَسَأَلْتُهُ فَرَدّ عَلَيْنَا الْحَدِيثَ كَمَا حَدّثَ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ.

6744 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ حُمْرَانَ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنِي أَبِي جَعْفَرٌ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ.

6745 ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أَبُو شُرَيْحٍ أَنّ أَبَا الأَسْوَدِ حَدّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ. قَالَ: قَالَتْ لِي عَائِشَةُ: يَا ابْنَ أُخْتِي بَلَغَنِي أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرٍو مَارّ بِنَا إِلَى الْحَجّ. فَالْقَهُ فَسَائِلْهُ. فَإِنّهُ قَدْ حَمَلَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عِلْماً كَثِيراً. قَالَ: فَلَقِيتُهُ فَسَاءَلْتُهُ عَنْ أَشْيَاءَ يَذْكُرُهَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم

قَالَ عُرْوَةُ: فَكَانَ فِيمَا ذَكَرَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ اللّهَ لاَ يَنْتَزِعُ الْعِلْمَ مِنَ النّاسِ انْتِزَاعاً. وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفَعُ الْعِلْمَ مَعَهُمْ. وَيُبْقِي فِي النّاسِ رُؤُساً جُهّالاً. يُفْتُونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ. فَيَضِلّونَ وَيُضِلّونَ».

قَالَ عُرْوَةُ: فَلَمّا حَدّثتُ عَائِشَةَ بِذَلِكَ، أَعْظَمَتْ ذَلِكَ وَأَنْكَرَتْهُ. قَالَتْ: أَحَدّثَكَ أَنّهُ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ هَذَا؟

قَالَ عُرْوَةُ: حَتّى إِذَا كَانَ قَابِلٌ، قَالَتْ لَهُ: إِنّ ابْنَ عَمْرٍو قَدْ قَدِمَ. فَالْقَهُ. ثُمّ فَاتِحْهُ حَتّى تَسْأَلَهُ عَنِ الْحَدِيثِ الّذِي ذَكَرَهُ لَكَ فِي الْعِلْمِ. قَالَ فَلَقِيتُهُ فَسَاءَلْتُهُ. فَذَكَرَهُ لِي نَحْوَ مَا حَدّثنِي بِهِ، فِي مَرّتِهِ الأُولَى.

قَالَ عُرْوَةُ: فَلَمّا أَخْبَرْتُهَا بِذَلِكَ. قَالَتْ: مَا أَحْسِبُهُ إِلاّ قَدْ صَدَقَ. أَرَاهُ لَمْ يَزِدْ فِيهِ شَيْئاً وَلَمْ يَنْقُصْ.

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا بەندىلىرىدىن ئىلىمنى ئالدىراپ بىراقلا سۇغۇرۇۋېلىپ ئېلىۋالمايدۇ، لېكىن، ئىلىمنى ئالىملارنى ئېلىپ كېتىش بىلەن ئېلىۋالىدۇ، ھەتتا، بىر دانە ئالىمنىمۇ قويمايدۇ ــ دە، كىشىلەر نادان، ئىلىمسىز كىشىلەرنى ئۆزىگە باشلىق، رەئىس، ئىمام قىلىۋالىدۇ، ئۇلاردىن سوئال سورالسا، ئىلىمسىز پەتىۋا بېرىپ، ئۆزىمۇ ئازىدۇ، كىشىلەرنىمۇ ئازدۇرۇپ، زالالەتتە قويىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، مۇسلىم، بۇخارى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە

1221 ـ باب من سن سنة حسنة أو سيئة، ومن دعا إلى هدى أو ضلالة

ياخشى سۈننەت بىلەن يامان سۈننەت قالدۇرغان، ھىدايەت ياكى زالالەتكە چاقىرغان كىشىنىڭ ئاقىبىتى

6746 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُوسَى ابْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ وَ أَبِي الضّحَى، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هِلاَلٍ الْعَبْسِيّ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. قَالَ: جَاءَ نَاسٌ مِنَ الأَعْرَابِ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. عَلَيْهِمُ الصّوفُ. فَرَأَى سُوءَ حَالِهِمْ قَدْ أَصَابَتْهُمْ حَاجَةٌ. فَحَثّ النّاسَ عَلَى الصّدَقَةِ. فَأَبْطَؤُوا عَنْهُ. حَتّى رُؤِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ.

قَالَ: ثُمّ إِنّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ جَاءَ بِصُرّةٍ مِنْ وَرِقٍ. ثُمّ جَاءَ آخَرُ. ثُمّ تَتَابَعُوا حَتّى عُرِفَ السّرُورُ فِي وَجْهِهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ سَنّ فِي الإِسْلاَمِ سُنّةً حَسَنَةً، فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا. وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ. وَمَنْ سَنّ فِي الإِسْلاَمِ سُنّةً سَيّئَةً، فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وِزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا، وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ».

6747 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ جَرِيرٍ. قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَحَثّ عَلَى الصّدَقَةِ. بِمَعْنَى حَدِيثِ جَرِيرٍ.

6748 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ). حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي إِسْمَاعِيلَ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ هِلاَلٍ الْعَبْسِيّ قَالَ: قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «لاَ يَسُنّ عَبْدٌ سُنّةً صَالِحَةً يُعْمَلُ بِهَا بَعْدَهُ» ثُمّ ذَكَرَ تَمَامَ الْحَدِيثِ.

6749 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الأُمَوِيّ. قَالُوا: حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. ح وحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. قَالُوا: حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِهَذَا الْحَدِيثِ.

جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛بىز ئەتىگەن تەرەپتە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، يىلىڭ تىرىسىدەك سىزىقلىق كاسايا ياكى جۇۋا

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

كېيىۋالغان،قىلىچ ئاسقان بىر تۈركۈم كىشىلەر كەلدى،ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇزەر قەبىلىسىدىن ئىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنىڭ قاتتىق پېقىرلىقىنى كۆرۈپ، چىرايى ئۆڭۈپ يۈزى ئۆزگۈرۈپ كەتتى.ئاندىن ئۆيىگە كىرىپ چىقىپ،بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئەزان ـ تەكبىر تولاشقا بۇيرىدى،نامازدىن كېيىن خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېگەن: ئى ئىنسانلار!، سىلەرنى بىر ئىنساندىن يەنى ئادەمدىن ياراتقان، شۇ ئىنساندىن يەنى ئۇنىڭ جىنسىدىن ئۇنىڭ جۈپتى ھەۋۋانى ياراتقان ۋە ئۇلاردىن نۇرغۇن ئەر ــ ئاياللارنى ياراتقان پەرۋەردىگارىڭلاردىن قورقۇڭلار، بىر ــ بىرىڭلاردىن نەرسە سورىغاندا، نامى بىلەن سورايدىغان ئاللاھدىن قورقۇڭلار، سىلە ــ رەھىمنى ئۈزۈپ قويۇشدىن ساقلىنىڭلار، **الله** ھەقىقەتەن سىلەرنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر. (سۈرە نىسائ بىرىنچى ئايەت) ئى مۆئمىنلەر! ئاللاھدىن قورقۇڭلار، ھەربىر جان ئىگىسى بولغان ئىنسان، ئەتىگە يەنى قىيامەت كۈنىگە نېمىنى تەقدىم قىلىپ تەييارلىغىنىغا قارىسۇن، ئاللاھدىن قورقۇڭلار، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا سىلەرنىڭ قىلغان ئەمەللىرىڭلاردىن تولۇق خەۋەرداردۇر»، ئاندىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، كىشىلەر ئالتۇن ــ كۈمۈش، كىيىم ــ كېچەك، بۇغداي ــخورمىلارنى سەدىقە ــ ئېھسان قىلىپ كەتتى. ھەتتا يېرىم خورما چاغلىق نەرسە بولسىمۇ سەدىقە قىلىڭلار دېيىدى،ئەنساردىن بىر كىشى لىق بىر بوخچا ئالتۇن ـ كۈمۈشنى كۆتىرىپ كەلدى،ئۇنىڭ ئېغىرلىقىدىن قولى كۆتىرەلمىگىلى تاس ـ تاس قالاتتى، ئاندىن كىشىلەر كەينى ـ كەينىدىن سەدىقە ــ ئېھسان قىلىشقاباشلىدى.ھەتتا مەن يېمەك ـ ئىچمەك،كىيىم ــ كېچەكتىن ئىككى دۆۋە كۆردۇم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يۈزىنىڭ خۇددى ئالتۇن بىلەن ھەل بېرىپ قويغاندەك،تولۇن ئايدەك نۇرلۇنۇپ كەتكىنىنى كۆردۇم. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇچاغدامۇنداق دېگەن: كىم ئىسلام دىنى ئىچىدە ياخشى سۈننەت قالدۇرسا، ياكى ئۆلۈپ يوقاپ كەتكەن سۈننەتنى تىرىلدۈرسە، ئۇ كىشىگە شۇ ئىشنىڭ ئەجرى ۋە شۇ سۈننەتكە ئەمەل قىلغانلارنىڭ ئەجرلىرىدىن ھېچنەرسە كاملىتىلماستىن تولۇق ئوخشاش بېرىلىدۇ، كىم دەل ئەكسىچە يامان سۈننەت، بىدئەت قالدۇرسا بۇ كىشىگىمۇ شۇنىڭ گۇناھى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن شۇ يامان سۈننەتكە ئەمەل قىلغانلارنىڭ گۇناھلىرى ھېچنەرسە كاملىماستىن ئوخشاش يېزىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6750 ـ حدّثنا يحيى بن أيوب و قتيبة بن سعيد و ابن حجر. قالوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ العَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ دَعَا إِلَىَ هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبعَهُ، لاَ يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئاً. وَمَنْ دَعَا إِلَىَ ضَلاَلَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبعَهُ، لاَ يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھىدايەتكە، توغرا يولغا چاقىرسا، ئۇ كىشى ئۆزىگە ئەگەشكەنلەرنىڭ ئەجىرلىرىدىن ھېچنەرسە كېمەيمەستىن ئوخشاش ئەجىر، ساۋاب بولىدۇ، كىم زالالەتكە، ئازغۇنلۇققا چاقىرسا، بۇ كىشى زالالەتكە ئاساس سالغانلىقىدىن ئۇ كىشىگە شۇ زالالەتكە ئەگەشكەنلەرنىڭ گۇناھلىرىدىن ھېچنەرسە كېمەيمەستىن شۇلارنىڭ گۇناھلىرىغا ئوخشاش گۇناھلار بولىدۇ. (باش بولغانلار ئەنە شۇنداق بولىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

50 ـ كتاب الذكر والدعاء والتوبة والاستغفار

1222 ـ باب الحث على ذكر الله تعالى

زىكىر ـ تەسبىھ، دۇئا ـ تەكبىر، تۆۋبە ـ ئىستىغپارنىڭ كىتابى

6751 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ). قالاَ: حَدّثنا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَقُولُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أَنَا عِنْدَ ظَنّ عَبْدِي بِي. وَأَنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي. إِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي. وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلإٍ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلإٍ هُمْ خَيْرٌ مِنْهُمْ. وَإِنْ تَقَرّبَ مِنّي شِبْرًا، تَقَرّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعاً. وَإِنْ تَقَرّبَ إِلَيّ ذِرَاعاً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ بَاعاً. وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي، أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً».

6752 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، بِهَـٰذَا الأَسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «وَإِنْ تَقَرّبَ إِلَيّ ذِرَاعاً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ بَاعاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن بەندەمنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىدا، (بەندەم ماڭا گۇمان قىلىدۇ،گۇمانى ياخشى بولسا، ياخشى ، يامان بولسا، يامان بولىدۇ) ئۇ مېنى ئەسلىسىلا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە،ئەگەر ئۇ مېنى ئىچىدە مەخپى ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئىچىمدە زاتىمدا مەخپى ئەسلەيمەن، ئۇ مېنى جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئۇلاردىن ياخشىراق جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلەيمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگرەپ بارىمەن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، ئىبنى ماجە سەھىھ.

6753 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَـٰذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: قَالَ: رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ قَالَ: إِذَا تَلَقّانِي عَبْدِي بِشِبْرٍ، تَلَقّيْتُهُ بِذِرَاعٍ. وَإِذَا تَلَقّانِي بِذِرَاعٍ، تَلَقّيْتُهُ بِبَاعٍ. وَإِذَا تَلَقّانِي بِبَاعٍ، جِئْتُهُ أَتَيْتُهُ بِأَسْرَعَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: (مەن بەندەمنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىدا بەندەم ماڭا گۇمان قىلىدۇ، ئۇ مېنى ئەسلىسىلا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە، ئۇ مېنى ئىچىدە مەخپى ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئىچىمدە زاتىمدا مەخپى ئەسلەيمەن، ئۇ مېنى

جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئۇلاردىن ياخشىراق جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلەيمەن)، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگۈرەپ تىزلابارىمەن. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇ ئىككى ھەدىستىكى سۈپەتلەر، ئاللاھنىڭ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئوخشىشى يوق باردۇر، ئۆزىگە مەلۇم، بىزگە مەنىسى مەلۇم، كەيپىياتى نامەلۇم، ئىمان ۋاجىپ، سۇئال بىدئەت دىگەن، قائىدە بويىچە بولىدۇ.

6754 ـ حدّثنا أُميّةُ بْنُ بسْطَامَ الْعَيْشِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ(يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَسِيرُ فِي طَرِيقِ مَكّةَ. فَمَرّ عَلَىَ جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ جُمْدَانُ. فَقَالَ: «سِيرُوا. هَذَا جُمْدَانُ. سَبَقَ الْمُفَرّدُونَ» قَالُوا: وَمَا الْمُفَرّدُونَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «الذّاكِرُونَ اللّهَ كَثِيراً، وَالذّاكِرَاتُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككە يولىدا كېتىۋېتىپ، (مەدىنىدىن بىر كېچىلىك يىراقتىكى) جۇمدان دىگەن تاغدىن ئۆتۈپ مۇنداق دىگەن: سەيرە قىلىپ مېڭىڭلار، بۇ جۇمدان تېغىدۇر، مۇپەررىدۇنلەر ئەجىر ۋە مۇكاپاتتا ئىلگىرىلەپ كەتتى، دىدى، ئۇلار: مۇپەررىدۇنلەر دىگەن قانداق كىشىلەر؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ئۇلار ، ئاللاھنى ئەسلىگۈچى زاكىر ئەرلەر ۋە زاكىر ئاياللاردۇر، ئاللاھنى كۆپ ئەسلىگۈچىلەر ئەجىر ۋە مۇكاپاتتا ئىلگىرىلەپ كەتتى، دىدى. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ مۇپەررىدۇننىڭ مەنىسى زاكىر، ئالىمدۇر.

1223 ـ باب في أسماء اللّه تعالى، وفضل من أحصاها اللہ نىڭ ئىسىم-سۈپەتلىرى توغرىسىدا

6755 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو). حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: «لِلّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اسْماً. مَنْ حَفِظَهَا دَخَلَ الْجَنّةَ، وَإِنّ اللّهَ وِتْرٌ. يُحِبّ الْوِتْرَ». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ أَبِي عُمَرَ «مَنْ أَحْصَاهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالانىڭ بىرسى كام 100، يەنى 99 ئىسىم ــ سۈپىتى باردۇر، كىم بۇ ئىسىم ــ سۈپەتلەرنى يادا ئېلىپ، (چۈشىنىپ ئەقىدە قىلسا، ئەمەل قىلسا) ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ . ئاللاھ تاق، بىردۇر، تاقنى ياخشى كۆرىدۇ .

بەيھەقى،تىرمىزى،ئىبنى ماجە،ئىبنى ئەساكىر توپلىغان،سەھىھ.

6756 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَعَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ لِلّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْماً. مِائَةً إِلاّ وَاحِداً. مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنّةَ».
وَزَادَ هَمّامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم «إِنّهُ وِتْرٌ. يُحِبّ الْوِتْرَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا نىڭ 99 ئىسمى ــ سۈپىتى باردۇر، بىرسى كام 100 ئىسىم ــ سۈپەتتۇر، كىم بۇ ئىسىملارنى يادا ئېلىپ، مۇھاپىزەت قىلسا، (دائىم ئوقۇپ ئېتىقاد قىلسا)، ئۇ جەننەتكە كىرىدۇ، ئاللاھ تاق، بىردۇر، تاقنى ياخشى كۆرىدۇ. بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1224 ـ باب العزم بالدعاء، ولا يقل إن شئت

6757 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. قالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيل بْنُ عُلَيّةَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعْزِمْ فِي الدّعَاءِ. وَلاَ يَقُلْ: اللّهُمّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي. فَإِنّ اللّهَ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار دۇئا قىلغاندا، قەتئىي ئىرادە قىلىپ، ئىشىنىپ سورىسۇن، ئى ئاللاھ، ئەگەر خالىساڭ ماڭا بەرسەڭ دېمىسۇن، چۈنكى، ئاللاھتائالا مەجبۇرلانمايدۇ، ئۇنى مەجبۇرلىغۇچى يوق، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، غاپىل قەلب بىلەن ئەمەس، چىن دىلدىن سورىسا، ئاللاھ بېرىدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھنى تونۇش كېرەك.

6758 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلاَ يَقُلْ: اللّهُمّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ. وَلَكِنْ لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ. وَلْيُعَظّمِ الرّغْبَةَ. فَإِنّ اللّهَ لاَ يَتَعَاظَمُهُ شَيْءٌ أَعْطَاهُ».

ئەبۇ سەئىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار دۇئا قىلسا، ئى ئاللاھ! ئەگەر خالىساڭ مېنى مەغپىرەت قىلساڭ دېمىسۇن، قەتئىي ئىرادە قىلىپ شەكسىز ئىشىنىپ سورىسۇن، رىغبەتنى، قىزىقىشنى كاتتا قىلسۇن، ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا بەرگەن نەرسە، ئاللاھقا چوڭ كاتتا، ئۇلۇغ بىلىنمەيدۇ. بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.يەنى دۇئادا ئەگەر خالىساڭ دېمىسۇن.

6759 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ. حَدّثَنَا الْحَارِثُ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ) عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَاءَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَقُولَنّ أَحَدُكُمْ: اللّهُمّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ. اللّهُمّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعْزِمْ فِي الدّعَاءِ. فَإِنّ اللّهَ صَانِعٌ مَا شَاءَ، لاَ مُكْرِهَ لَهُ».

ئەبۇ سەئىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار دۇئا قىلغاندا، ئى ئاللاھ! ئەگەر خالىساڭ مېنى مەغپىرەت قىلساڭ، ئەگەر خالىساڭ ماڭا رەھىم قىلساڭ، ئەگەر خالىساڭ ماڭا رىزق بەرسەڭ دېمىسۇن، قەتئىي ئىرادە قىلىپ ، شەكسىز ئىشىنىپ سورىسۇن، رىغبەتنى، قىزىقىشنى كاتتا قىلسۇن، چۈنكى، ئاللاھتائالا خالىغىنىنى قىلىدۇ، ئۇنى مەجبۇرلىغۇچى يوق . (ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا بەرگەن نەرسە، ئاللاھقا چوڭ بىلىنمەيدۇ، كاتتا، ئۇلۇغ بىلىنمەيدۇ. بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1225 - باب كراهة تمني الموت، لضر نزل به زەرەر سەۋەبلىك ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلماسلىق توغرىسىدا

6760 - حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَتَمَنّيَنّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرّ نَزَلَ بِهِ. فَإِنْ كَانَ لاَ بُدّ مُتَمَنّياً فَلْيَقُلِ: اللّهُمّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْراً لِي، وَتَوَفّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْراً لِي».
6761 - حدّثنا ابْنُ أَبِي خَلَفٍ. حَدّثنَا رَوْحٌ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَفّانُ. حَدّثنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ). كِلاَهُمَا عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «مِنْ ضُرَ أَصَابَهُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئۆنىڭغا چۈشكەن زەرەر ياكى مۇسىبەتنىڭ سەۋەبىدىن ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىپ تەلەپ قىلمىسۇن، ئەگەر چارىسىز، ئامالسىز ئارزۇ قىلغۇچى بولسا مۇنداق دېسۇن؛ «ئى ئاللاھ، ئەگەر ھاياتىم مەن ئۈچۈن ياخشى بولسا، مېنى ھايات قالدۇرسىلا، مەن ئۈچۈن ۋاپاتىم ياخشى بولسا، مېنى ۋاپات تاپقۇزسىلا». ئەھمەد،مۇسلىم، بەيھەقى تۆت كىتاب توپلىغان.

6762 - حدّثني حَامِدُ بْنُ عُمَرَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ. حَدّثنَا عَاصِمٌ عَنِ النّضْرِ بْنِ أَنَسٍ وَأَنَسٌ يَوْمَئِذٍ حَيّ. قَالَ أَنَسٌ: لَوْلاَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ يَتَمَنّيَنّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ» لَتَمَنّيْتُهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: ئەگەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:« بىرىڭلار ئۆنىڭغا چۈشكەن زەرەر ياكى مۇسىبەتنىڭ سەۋەبىدىن ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىپ تەلەپ قىلمىسۇن»، دېمىگەن بولسا، ئەلۋەتتە ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىپ سورىغان بۇلاتتىم دېدى.

6763 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ. قَالَ: دَخَلْنَا عَلَىَ خَبّابٍ وَقَدِ اكْتَوَىَ سَبْعَ كَيّاتٍ فِي بَطْنِهِ. فَقَالَ: لَوْ مَا أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ، لَدَعَوْتُ بِهِ.
6764 - حدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ وَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ وَ وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ وَ يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُعْتَمِرٌ ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ، بِهَذَا الأَسْنَادِ.

ھارىسەت ئىبنى مۇزەررىب، قەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز خەبباب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كىرسەك، ئۇ بەدىنىنى قىززىق تۆمۈر بىلەن يەتتە قېتىم داغلاپ،كېسىلىنى داۋالاۋېتىپتۇ، ئۇماڭا: ئەگەر مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «بىرىڭلار ھەرگىز ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلمىسۇن، تەلەپ قىلمىسۇن »، دېگەنلىكىنى ئاڭلىمىغان بولسام، بىزنى ئۆلۈمنى سوراپ دۇئا قىلىشتىن توسمىغان بولسا، ئەلۋەتتە مەن ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلغان بۇلاتتىم، (مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ياشىغان ۋاقتىمغا قارىسام ، ئۇچاغدا بىر دەرھەمگىمۇ ئىگە بۇلالمايتتىم، ھازىر ئۆيۈمنىڭ بىر تەرىپىدىلا 40000 دەرھەم تۇرۇپتۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا كېپەنلىكى كەلتۈرۈلگەندە، ئۇنى كۆرۈپ يىغلاپ كېتىپ مۇنداق دېدى؛ (ماڭغۇ بۇ ئىسىل كېپەنلىك كەلتۈرۈلدى) لېكىن شېھىد ھەمزە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا كېپەنلىك تېپىلماي، پەقەت بىردانە ئاق ـ قارا يولى بار تونلا تېپىلغان ئىدى، ئۇ تونىنى ئۇنىڭ بېشى تەرەپكە قىلىنسا، پۇتى ئۇچۇق قالاتتى، پۇتى تەرەپكە قىلىنسا، ئۇنىڭ

بىشى ئېچىلىپ قالاتتى، ئاخىرى تونىى ئۇنىڭ بىشىغا يىپىپ قويۇلۇپ، ئىككى پۇتىغا ئىزخىر دىگەن ئوت-چۆپ يىپىپ قويۇلغان ئىدى)، دىدى. ئەھمەد، تىرمىزىمۇ توپلىغان سەھىھ.

6765 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَتَمَنّى أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ، وَلاَ يَدْعُ بِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُ، إِنّهُ إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ. وَإِنّهُ لاَ يَزِيدُ الْمُؤْمِنَ عُمُرُهُ إِلاّ خَيْراً».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلمىسۇن، ئۆلۈم ئۇنىڭغا كىلىشتىن بۇرۇن ئۆلۈمنى سوراپ دۇئامۇ قىلمىسۇن، چۈنكى بىرىڭلار ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ئەمەللىرى ئۈزۈلۈپ كىتىدۇ، ھەقىقەتەن مۆئمىنگە ئۇنىڭ ئۆمرى پەقەت ياخشىلىقنىلا زىيادە قىلىدۇ. (ياخشى ئەمەل قىلغان كىشىگە ئۇزۇن ئۆمۈر ياخشىدۇر، ئۆمرى ئۇزۇن بولۇپ، ئەمەللىرى ياخشى بولغان كىشى ئەڭ ياخشى كىشىدۇر). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1226 ـ باب من أحب لقاء الله، أحب الله لقاءه. ومن كره لقاء الله، كره الله لقاءه

الله قا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرگەن كىشىگە الله مۇ ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ، يامان كۆرگەننى يامان كۆرىدۇ

6766 ـ6767 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا هَمّامٌ. حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَحَبّ لِقَاءَ اللّهِ، أَحَبّ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللّهِ، كَرِهَ اللّهُ لِقَاءَهُ».
6768 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ الْهُجَيْمِيّ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ أَحَبّ لِقَاءَ اللّهِ، أَحَبّ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللّهِ، كَرِهَ اللّهُ لِقَاءَهُ» فَقُلْتُ: يَا نَبِيّ اللّهِ أَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ؟ فَكُلّنَا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. فَقَالَ «لَيْسَ كَذَلِكِ. وَلَكِنّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشّرَ بِرَحْمَةِ اللّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنّتِهِ، أَحَبّ لِقَاءَ اللّهِ، فَأَحَبّ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَإِنّ الْكَافِرَ إِذَا بُشّرَ بِعَذَابِ اللّهِ وَسَخَطِهِ، كَرِهَ لِقَاءَ اللّهِ، وَكَرِهَ اللّهُ لِقَاءَهُ».
6769 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بَكْرٍ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ بِهَذَا الأَسْنَادِ.

ئائىشە، ئۇبادەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرسە، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ، كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى يامان كۆرسە، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى يامان كۆرىدۇ، ئائىشە ياكى ئاياللىرىنىڭ بەزىسى: بىز ھەممىمىز ئۆلۈمنى يامان كۆرىمىزغۇ؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئىش ئۇنداق بولمايدۇ، مۆئمىن كىشىگە ئۆلۈم ھازىر بولغاندا، ئۇنىڭغا الله نىڭ رازىلىقى، كارامىتى، ئۇنى ھۆرمەتلىشى بىلەن خۇش-بىشارەت بىرىلىدۇ ــدە، ئۇنىڭغا ئالدىدىكى نەرسىدىنمۇ سۆيۈملۈكرەك بىرەر نەرسە بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ، ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ.كاپىر كىشىگە ئۆلۈم ھازىر بولغاندا، ئۇنىڭغا الله نىڭ ئازاب-ئۇقۇبىتى، جازاسى بىلەن خۇش-بىشارەت بىرىلىدۇ ــدە، ئۇنىڭغا ئالدىدىكى نەرسىدىنمۇ قەبىھ،

يىرگىنىشلىك، يامانراق بىرەر نەرسە بولمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ، ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى ياقتۇرمايدۇ، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى يامان كۆرىدۇ.دىدى.ئەھمەد،بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم،نەسەئى،تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6770 ـ6771 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ هَانِىءٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «مَنْ أحَبّ لِقَاءَ اللّهِ، أحَبّ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللّهِ، كَرِهَ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَالْمَوْتُ قَبْلَ لِقَاءِ اللّهِ».

ئائىشە، ئۇبادەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرسە، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ، كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى يامان كۆرسە، ئاللاھمۇ يامان كۆرىدۇ، ۋە ھالەتكى ئۆلۈم الله قا ئۇچۇرشۇشنىڭ ئالدىدىلا بولىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6772 ـ6773 ـ وحدّثناه إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أخْبَرَنِي جَرِيرٌ عَنْ مُطَرّفٍ بِهَـذَا الأسْنَادِ. نَحْوَ حَدِيثِ عَبْثَرٍ.
بۇھەدىسمۇ يۇقىرقىغا ئوخشاش، لېكىن پەرقى؛ ئاشۇ ياخشى كۆرۈش بىلەن يامان كۆرۈشنىڭ دىللارسىقلىپ، كۆزلەر ئالىيىپ، پۇت ـ قوللار كىرىشىپ، جان ئۈزۈش ئالدىدا بۇلىشنى چۈشەندۈرۈپ قويغاندۇر.يەنى شۇ چاغدىكى ھىساپتۇر.

6774 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو عَامِرٍ الأشْعَرِيّ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قَالُوا: حَدّثنَا أبُو أسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أبِي مُوسَىَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ أحَبّ لِقَاءَ اللّهِ، أحَبّ اللّهُ لِقَاءَهُ. وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللّهِ، كَرِهَ اللّهُ لِقَاءَهُ».

ئائىشە، ئەبۇمۇسا، ئۇبادەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمەدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرسە، ئاللاھمۇ ئۇنىڭغا ئۇچرىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ، كىم ئاللاھقا ئۇچرىشىشنى يامان كۆرسە، ئاللاھمۇ يامان كۆرىدۇ، (ئاللاھقا ئۇچرىشىشقا گۇمانى ياخشى قىلغان كىشى ئەمەلنى ياخشى قىلىدۇ،بىشارەت بىرلىدۇ). ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1227 ـ باب فضل الذكر والدعاء، والتقرب إلى الله تعالى

6775 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأصَمّ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ اللّهَ يَقُولُ: أنَا عِنْدَ ظَنّ عَبْدِي بِي. وَأنَا مَعَهُ إذَا دَعَانِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن بەندەمنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىدا، (بەندەم ماڭا گۇمان قىلىدۇ،گۇمانى ياخشى بولسا، ياخشى ، يامان بولسا، يامان بۇلىدۇ) ئۇ مىنى ئەسلەپ دۇئا قىلسىلا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە.

6776 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارِ بْنِ عُثْمَانَ الْعَبْدِيّ. حَدّثنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ) وَ ابْنُ أبِي عَدِيَ عَنْ سُلَيْمَانَ (وَهُوَ التّيْمِيّ)، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: إذَا تَقَرّبَ عَبْدِي مِنّي شِبْراً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعاً. وَإذَا تَقَرّبَ مِنّي ذِرَاعاً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ بَاعاً ــ أوْ بُوعاً ــ. وَإذَا أتَانِي يَمْشِي، أتَيْتُهُ هَرْوَلَةً».
6777 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى الْقَيْسِيّ. حَدّثنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أبِيهِ بِهَـذَا الأسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «إذَا أتَانِي يَمْشِي، أتَيْتُهُ هَرْوَلَةً».

ئەنەس، ئەبۇ ھۇرەيرە، سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: بەندە ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلىشىمەن، بەندەم ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگۈرۈپ بارىمەن،

بۇخارى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، بۇ مەنىۋى يېقىنلىق بولۇپ، كەيپىياتىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، ئاللاھ ھەممىگە قادىر، ئوخشىشى يوقتۇر، بىز ئىمان كەلتۈرىمىز،كەيپىياتىدىن سوئال سورىمايمىز.

6778 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ و أبُو كُرَيْبٍ. (وَاللّفْظُ لأبي كُرَيْبٍ). قالاَ: حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَش، عَنْ أبي صَالِحٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَقُولُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أنَا عِنْدَ ظَنّ عَبْدِي. وَأنَا مَعَهُ حِينَ يَذْكُرُنِي. فَإنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي. وَإنْ ذَكَرَنِي فِي مَلإٍ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلإٍ خَيْرٍ مِنْهُ. وَإنِ اقْتَرَبَ إلَيّ شِبْراً، تَقَرّبْتُ إلَيْهِ ذِرَاعاً، وَإنِ اقْتَرَبَ إلَيّ ذِرَاعاً، اقْتَرَبْتُ إلَيْهِ بَاعاً. وَإنْ أتَانِي يَمْشِي، أتَيْتُهُ هَرْوَلَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن بەندەمنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىدا، (بەندەم ماڭا گۇمان قىلىدۇ،گۇمانى ياخشى بولسا، ياخشى ، يامان بولسا، يامان بولىدۇ) ئۇ مىنى ئەسلىسىلا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە،ئەگەر ئۇ مىنى ئىچىدە مەخپى ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئىچىمدە زاتىمدا مەخپى ئەسلەيمەن، ئۇ مىنى جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئۇلاردىن ياخشىراق جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلەيمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگرەپ بارىمەن. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، ئىبنى ماجە سەھىھ.

6779 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. حَدّثنَا الأعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُور بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أبي ذر قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَقُولُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أمْثَالِهَا وَأزِيدُ. وَمَنْ جَاءَ بِالسّيّئَةِ، فَجَزَاؤُهُ سَيّئَةٌ مِثْلُهَا، أوْ أغْفِرُ. وَمَنْ تَقَرّبَ مِنّي شِبْراً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعاً. وَمَنْ تَقَرّبَ مِنّي ذِرَاعاً، تَقَرّبْتُ مِنْهُ بَاعاً. وَمَنْ أتَانِي يَمْشِي، أتَيْتُهُ هَرْوَلَةً. وَمَنْ لَقِيَنِي بِقُرَابِ الأرْضِ خَطِيئَةً لاَ يُشْرِكُ بِي شَيْئاً، لَقِيتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً».
قَالَ إبْرَاهِيمُ: حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. بِهَذَا الْحَدِيث.
6780 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَش بِهَذَا الأسْنَادِ. نَحْوَهُ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: «فَلَهُ عَشْرُ أمْثَالِهَا أوْ أزِيدُ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: كىم بىر ياخشىلىق قىلسا، ئۇ كىشىگە ئۇنىڭ ئوخشىشىدەك ئون ياخشىلىق بېرىلىپ، نىيىتىگە، ئىخلاسىغا قارىتا مەن يەنە زىيادە قىلىپ بېرىمەن، كىم بىر يامانلىق قىلسا، ئۇنىڭ جازاسى شۇ بىر يامانلىقلا بولۇپ، تۆۋبە قىلسا، مەغپىرەت قىلىۋېتىمەن، كىم ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇ كىشىگە بىر گەز يېقىنلىشىمەن، كىم ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇ كىشىگە بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، كىم ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇ كىشىگە يۈگرەپ بارىمەن، كىم ماڭا، زىمىن تولغىدەك خاتالىقنى قىلىپ، ئاندىن ماڭا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئۇچراشسا، مەن ئۇ كىشىگە زىمىن تولغىدەك مەغپىرەت بىلەن ئۇچۇرشىمەن، (يەنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈرىۋېتىمەن، شەرتى، ئىمان، شېرىك كەلتۈرمەسلىك). ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

(بۇ ھەدىستىكى ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرى، ئۆزگە لايىق رەۋىشتە، ئوخشىشى يوق باردۇر، ئۆزگە مەلۇم، بىزگە مەنىسى مەلۇم، كەيپىياتى نامەلۇم، ئىمان ۋاجىپ، سۇئال بىدئەت دىگەن، قائىدە بويىچە بولىدۇ.)

1228 ـ باب كراهة الدعاء بتعجيل العقوبة في الدنيا بۇ دۇنيادىلا ئازاپلىنىشنى ئالدىراپ دۇئا قىلماسلىق

6781 ـ6782 ـ حدّثنا أبُو الْخَطّاب، زِيَادُ بْنُ يَحْيَى الْحَسَّانِيّ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ أبي عَدِيَ عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَادَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ خَفَتَ فَصَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلْ كُنْتَ تَدْعُو بِشَيْءٍ أوْ تَسْأَلُهُ إيّاهُ؟» قَالَ: نَعَمْ. كُنْتُ أقُولُ: اللّهُمّ مَا كُنْتَ مُعَاقِبِي بِهِ فِي الآخِرَةِ، فَعَجّلْهُ لِي فِي الدّنْيَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «سُبْحَانَ اللّهِ لاَ تُطِيقُهُ ـــ أوْ لاَ تَسْتَطِيعُهُ ـــ أفَلاَ قُلْتَ: اللّهُمّ آتِنَا فِي الدّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النّارِ»، قَالَ: فَدَعَا اللّهَ لَهُ. فَشَفَاهُ. حدّثناه عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثَنَا حُمَيْدٌ بِهَـٰذَا الأسْنَادِ. إلَى قَوْلِهِ «وَقِنَا عَذَابَ النّارِ» وَلَمْ يَذْكُرِ الزّيَادَةَ.

6783 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا حَمّادٌ. أخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنْ أصْحَابِهِ يَعُودُهُ، وَقَدْ صَارَ كَالْفَرْخِ. بِمَعْنَى حَدِيثِ حُمَيْدٍ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: «لاَ طَاقَةَ لَكَ بِعَذَابِ اللّهِ» وَلَمْ يَذْكُرْ: فَدَعَا اللّهَ لَهُ. فَشَفَاهُ.

6784 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا سَالِمُ بْنُ نوح الْعَطّارُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِهَـٰذَا الْحَدِيثِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، كېسەلنىڭ سەۋەبىدىن خۇددى قۇشنىڭ بالىسىدەك يەڭگىللەپ كەتكەن بىر مۇسۇلمان كىشىنى يوقلاپ بىرىپ؛ نىمە دەپ دۇئا قىلدىڭ؟ دىسە، ئۇ كىشى؛ ئى ئاللاھ، مىنى ئاخىرەتتە ئازابلىماقچى بولساڭ، مۇشۇ دۇنيادىلا ئازابلىغىن دەپ دۇئا قىلدىم دىگەندە، رەسۇلۇللاھ : سۇبھانەللاھ! سەن ھەرگىز تاقەت قىلالمايسەن، قادىر بولالمايسەن، نىمىشقا مۇنداق دەپ دۇئا قىلمىدىڭ؟ «ئاللاھۇمما ئاتىنا فىددۇنيا ھەسەنەتەن ۋەفىلئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقىنا ئازابەننار» دىگەن.

تەرجىمىسى: ئى ئاللاھ، بىزگە بۇ دۇنيادىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلسىلا، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق جەننەت ئاتا قىلسىلا، بىزنى دوۋزاخ ئازابىدىن ساقلىسىلا» كىيىن بۇ كىشى الله قا شۇ دۇئانى قىلسا، كېسىلىدىن ساقىيىپ قالىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، سەھىھ.

1229 ـ باب فضل مجالس الذكر زىكرى مەجلىسنىڭ پەزىلىتى

6785 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا سُهَيْلٌ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّ لِلّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَلاَئِكَةً سَيّارَةً، فُضُلاً. يَبْتَغُونَ مَجَالِسَ الذّكْرِ. فَإذَا وَجَدُوا مَجْلِساً فِيهِ ذِكْرٌ قَعَدُوا مَعَهُمْ. وَحَفّ بَعْضُهُمْ بَعْضاً بِأجْنِحَتِهِمْ. حَتّى يَمْلأُوا مَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ السّمَاءِ الدّنْيَا. فَإذَا تَفَرّقُوا عَرَجُوا وَصَعِدُوا إلَى السّمَاءِ. قَالَ: فَيَسْأَلُهُمُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ، وَهُوَ أعْلَمُ بِهِمْ: مِنْ أيْنَ جِئْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: جِئْنَا مِنْ عِنْدِ عِبَادٍ لَكَ فِي الأرْضِ، يُسَبّحُونَكَ وَيُكَبّرُونَكَ وَيُهَلّلُونَكَ وَيُمَجّدُونَكَ وَيَسْألُونَكَ. قَالَ: وَمَاذَا يَسْألُونِي؟ قَالُوا: يَسْألُونَكَ جَنّتَكَ. قَالَ: وَهَلْ رَأوْا جَنّتِي؟ قَالُوا: لاَ. أيْ رَبّ قَالَ: فَكَيْفَ لَوْ رَأوْا جَنّتِي؟. قَالُوا: وَيَسْتَجِيرُونَكَ. قَالَ: وَمِمّ يَسْتَجِيرُونَنِي؟ قَالُوا: مِنْ نَارِكَ. يَا رَبّ قَالَ: وَهَلْ رَأوْا نَارِي؟ قَالُوا: لاَ. قَالَ: فَكَيْفَ لَوْ رَأوْا نَارِي؟. قَالُوا: وَيَسْتَغْفِرُونَكَ. قَالَ: فَيَقُولُ: قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. فَأعْطَيْتُهُمْ مَا سَألُوا وَأجَرْتُهُمْ مِمّا اسْتَجَارُوا. قَالَ: فَيَقُولُونَ: رَبّ فِيهِمْ فُلاَنٌ. عَبْدٌ خَطّاءٌ. إنّمَا مَرّ فَجَلَسَ مَعَهُمْ. قَالَ: فَيَقُولُ: وَلَهُ غَفَرْتُ. هُمُ الْقَوْمُ لاَ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالانىڭ (كىشىلەرنىڭ ئەمەللىرىنى يازىدىغان كاتىپ پەرىشتىلەردىن باشقا) ساياھەتچى پەرىشتىلىرى

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بولۇپ، ئۇلار يوللارنى ئايلىنىپ زىكرى ئەھلىلىرىنى ئىزدەيدۇ، ئاللاھنى ئەسلەۋەتقان بىرەر جامائەت قەۋمىنى تاپسا، ئۆزئارا بىر ــ بىرىنى تووۇلۇشۇپ، بۇياققا كېلىڭلار! ھاجىتىڭلارغا كېلىڭلار ! دەپ نىدا قىلىشىدۇ، پەرىشتىلەر ئۇ زىكرى ئەھلىنى قاناتلىرى بىلەن دۇنيا ئاسمىنىغىچە قورشىۋالىدۇ،(ئۇلار بىلەن بىللە ئولتۇرىدۇ، ئۇلارنىڭ قاناتلىرى ئاسمان ـ زىمىن ئارىسىنى لىق قورشىۋالىدۇ، زىكرى ئەھلى تارقىغاندا، ئۇلار ئاسمانغا ئۆرلەيدۇ) . ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارى ئۇلاردىنمۇ ئالىمراق، بىلىپ تۇرۇپ، بەندىلىرىم نېمە دەۋاتىدۇ؟ دەپ سورايدۇ.

پەرىشتىلەر: ئۇلار سىلىگە تەسبىھ، تەكبىر، ھەمدە ئېيتىپ، سىلىنى ئۇلۇغلاۋاتىدۇ دەيدۇ.

ئاللاھ: ئۇلار مېنى كۆرگەنمۇ؟ دېسە،ئۇلار، ياق، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى،ئۇلار سىلىنى ھەرگىز كۆرمىگەن دەيدۇ.

ئاللاھ: ئەگە ئۇلار مېنى كۆرگەن بولسا، قانداق بولاتتى؟ دېسە، ئۇلار ; ئەگەر ئۇلار سىلىنى كۆرگەن بولسا، سىلىگە تېخىمۇ قاتتىق ئىبادەت قىلاتتى، سىلىنى تېخىمۇ ئۇلۇغلاپ كېتەتتى، تېخىمۇ كۆپ تەسبىھ، تەكبىر، ھەمدە ئېيتىپ كېتەتتى دەيدۇ.

ئاللاھ: ئۇلار مەندىن نېمىنى سوراۋاتىدۇ؟ دەيدۇ: پەرىشتىلەر؛ ئۇلار سىلىدىن جەننەتنى سوراۋاتىدۇ.

ئاللاھ: ئۇلار جەننەتنى كۆرگەنمۇ؟

پەرىشتىلەر؛ ياق، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار جەننەتنى كۆرۈپ باقمىغان.

ئاللاھ: ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كۆرگەن بولسا، قانداق قىلاتتى؟ دېسە، پەرىشتىلەر ; ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كۆرگەن بولسا، جەننەتكە تېخىمۇ قاتتىق ھېرىسمەن بولاتتى، بەك قىزىققان بولاتتى، قاتتىق تەلەپ قىلاتتى دەيدۇ.

ئاللاھ: ئۇلار نېمىدىن پاناھ تىلەۋاتىدۇ؟، پەرىشتىلەر؛ ئۇلار سىلىگە سېغىنىپ، دوۋزاخدىن پاناھ تىلەۋاتىدۇ.

ئاللاھ: ئۇلار دوۋزاخنى كۆرگەنمۇ؟ پەرىشتىلەر ; ياق ئى رەببىم، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار دوۋزاخنى كۆرمىگەن دەيدۇ.ئاللاھ: ئەگەر ئۇلار دوۋزاخنى كۆرگەن بولسا، قانداق بولاتتى؟ دېسە، ئۇلار ; ئەگەر دوۋزاخنى كۆرگەن بولسا، ئۇنىڭدىن تېخىمۇ قاتتىق قاچاتتى، تېخىمۇ قورققان بولاتتى دەيدۇ، ئاندىن ئاللاھ، ئۇلارغا ; مەن سىلەرنى گۇۋاھچى قىلىمەن، جەزمەن ئۇلار ئۇچۇن مەغپىرەت قىلدىم دەيدۇ، ئاندىن پەرىشتىلەردىن بىرى ; ئۇلارنىڭ ئىچىدە باشقا ھاجەت بىلەن كېلىپ، بىللە ئولتۇرۇپ قالغان، لېكىن ئۇلارنىڭ جۈملىسىدىن ئەمەس بىر كىشى بار(ئۇنىڭ گۇناھى بەك كۆپتۇر)دەيدۇ، ئاللاھ، ئۇلارغا؛ بۇ ئەھلى زىكرى شۇنداق ئالاھىدە بىر كىشلەركى، بۇلارنىڭ سەۋەبىدىن ئۇلار بىلەن بىللە ئولتۇرغان كىشىمۇ شەقى ھېسابلانمايدۇ دەيدۇ . ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى:

1 . كىرامەن كاتىبىنلەردىن باشقا ساياھەتچى پەرىشتىلەر باردۇر.

2 . ئۇلار زىكرى ئەھلىنى ئىلىم مەجلىسىنى ئىزدەيدۇ.

3 . پەرىشتىلەر ئۆزئارا سۆزلىشىدۇ، تووۇلىشىدۇ، بىز بىلمەيمىز.

4 .پەرىشتىلەردىن،ﷲ تەئالا بىلەن خىتاپ قىلىپ سۆزلىشىدىغانلىرى باردۇر.

5 . ئاللاھ بىلىپ تۇرۇپ سورايدۇ، بۇنى ھەم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە بىلسۇن دەپ سۆزلەپ بەردى.

6 . تەسبىھ، تەكبىر، ھەمدۇ ــ سانانىڭ پەزىلىتى بار.

7. بەندىلەر بۇ دۇنيادا ئاللاھنى كۆرەلمەيدۇ.

8. كۆرگەن بولسا، ئىش باشقىچە بولاتتى.

9. جەننەت، دوۋزاخ مەۋجۇددۇر، ھازىرمۇ باردۇر.

10. بەندىلەر بۇ ئىككىسنى كۆرەلمەيدۇ.

11. كۆرگەن بولسا، ئىشلار باشقىچە بولاتتى، بىز ھىلىھەممۇ كۆرگەندەك ئىبادەت قىلايلى.

12. ياخشىلارغا ھەمراھ بولغان ياخشى ھېسابلىنىدۇ. **ئىككى ھەدىس بىراقلا تەرجىمە قىلىندى.**

1230 ـ باب فضل الدعاء باللّهُمّ آتنا في الدنيا حسنة، وفي الآخرة حسنة، وقنا عذاب النار

«رەببەنا ئاتىنا........»دېگەن دۇئانىڭ پەزىلىتى

6786 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ) عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ (وَهُوَ ابْنُ صُهَيْبٍ) قَالَ: سَأَلَ قَتَادَةُ أَنَساً: أَيّ دَعْوَةٍ كَانَ يَدْعُو بِهَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَكْثَرَ؟ قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا يَقُولُ: «اللّهُمّ آتِنَا فِي الدّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النّارِ». قَالَ: وَكَانَ أَنَسٌ، إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ بِدَعْوَةٍ، دَعَا بِهَا. فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُو بِدُعَاءٍ، دَعَا بِهَا فِيهِ.

6787 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «رَبّنَا آتِنَا فِي الدّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النّارِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆپىنچە مۇنداق دۇئا قىلاتتى:

«ئاللاھۇممە رەببەنا ئاتىنا فىددۇنيا ھەسەنەتەن ۋەفىلئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقىنا ئازابەننار». تەرجىمىسى: ئى رەببىمىز، بىزگە بۇ دۇنيادىمۇ ياخشىلىق، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلسىلا، بىزنى دوۋزاخ ئازابىدىن ساقلىسىلا» ئامىن!. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇدلار توپلىغان، سەھىھ. مانا بۇ دۇئانىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر.

1231 ـ باب فضل التهليل والتسبيح والدعاء دۇئا ـ تەكبىر، تەسبىھ ـ تەھلىلنىڭ پەزىلىتى

6788 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَىَ مَالِكٍ عَنْ سُمَيَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَىَ كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فِي يَوْمٍ، مِائَةَ مَرّةٍ. كَانَتْ لَهُ عِدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ. وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ. وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيّئَةٍ. وَكَانَتْ لَهُ حِرْزاً مِنَ الشّيْطَانِ، يَوْمَهُ ذَلِكَ، حَتّىَ يُمْسِيَ. وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِمّا جَاءَ بِهِ إِلاّ أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ. وَمَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ، مِائَةَ مَرّةٍ، حُطّتْ خَطَايَاهُ. وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم بىر كۈندە

«لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىيكە لەھۇ لەھۇلمۇلكۇ ۋەلەھۇلھەمدۇ ۋەھۇ ئەلا كۇللى شەيئىن قەدىير»

دېگەننى 100 قېتىم دېسە، ئۇ كىشىگە ئون قۇل ئازاد قىلغاننىڭ ساۋابى بولىدۇ، ئۇ كىشىگە 100 ياخشىلىق يېزىلىپ، ئۇنىڭدىن 100 خاتالىق گۇناھى ئۆچۈرىلىدۇ، بۇ سۆزلەر ئۇ كىشىگە شۇ كۈنى كەچ كىرگىچە شەيتاندىن ساقلايدىغان مۇھاپىزەتچى بولىدۇ، ھېچ كىشى ئۇ ئېلىپ كەلگەن ئەمەللەردىن ئەۋزەل ئەمەل بىلەن كېلەلمەيدۇ، پەقەت ئۇنىڭدىن كۆپ ئەمەل قىلغان، بولۇپمۇ شۇ سۆزلەرنى كۆپ دېگەن كىشى ئەۋزەل كېلەلەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

(متفق عليه)وعنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : " من قال : سبحان الله وبحمده في يوم مائة مرة حطت خطاياه وإن كانت مثل زبد البحر

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ھەر كۈنى «سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى»نى 100 قېتىم دېسە، گەرچە ئۇنىڭ خاتالىقلىرى دېڭىزنىڭ كۆپۈكىدەك كۆپ بولسىمۇ ھەممىسى مەغپىرەت قىلىنىدۇ، ئۆچۈرۈلىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە

6789 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الأُمَوِيّ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ سُمَيَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَالَ، حِينَ يُصْبِحُ وَحِينَ يُمْسِي: سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، مِائَةَ مَرّةٍ، لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بِأَفْضَلَ مِمّا جَاءَ بِهِ. إِلاّ أَحَدٌ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ أَوْ زَادَ عَلَيْهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئەتىگەن ــ ئاخشاملىرى«سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى»نى يەنە بىر خاتىردە؛«سۇبھانەللاھىلئەزىيم ۋەبىھەمدىھى»نى 100 قېتىم دېسە، قىيامەت كۈنى ھېچ بىر كىشى ئۇ كىشىدىن، ئۇ كىشىنىڭ ئەمەللىرىدىن ئەۋزەل ئەمەل بىلەن كەلەلمەيدۇ، پەقەت شۇنىڭ ئوخشىشىدا ئەتىگەن ــ ئاخشام ئۇمۇ 100 قېتىم دېسە، ياكى زىيادە قىلسا، ئاندىن ئەۋزەل كىلەلەيدۇ، (چۈنكى، زىيادە دېدى ــ دە!). ئەھمەد،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى ، سەھىھ.

6790 ـ حدّثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ، أَبُو أَيّوبَ الْغَيْلاَنِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَامِرٍ (يَعْنِي الْعَقَدِيّ). حَدّثنَا عُمَرُ (وَهُوَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ) عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ: مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مِرَارٍ، كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ.
وَقَالَ سُلَيْمَانُ: حَدّثنَا أَبُو عَامِرٍ. حَدّثنَا عُمَرُ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ أَبِي السّفَرِ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ. بِمِثْلِ ذَلِكَ. قَالَ فَقُلْتُ لِلرّبِيعِ: مِمّنْ سَمِعْتَهُ؟ قَالَ: مِنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ. قَالَ فَأَتَيْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ فَقُلْتُ: مِمّنْ سَمِعْتَهُ؟ قَالَ: مِنَ ابْنِ أَبِي لَيْلَى. قَالَ فَأَتَيْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى فَقُلْتُ: مِمّنْ سَمِعْتَهُ؟ قَالَ: مِنْ أَبِي أَيّوبَ الأَنْصَارِيّ. يُحَدّثُهُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم: «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىيكە لەھۇ لەھۇلمۇلكۇ ۋەلەھۇلھەمدۇ ۋەھۇۋە ئەلا كۇللى شەيئىن قەدىير» دېگەننى ئون قېتىم دېسە، ئىسمائىلنىڭ باللىرىدىن بىر قۇل (يەنە بىر خاتىرىدە تۆت قۇل) ئازاد قىلغاندەك بولىدۇ. بەيھەقى، نەسەئى، تىرمىزى، سەھىھ.

6791 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْبَجَلِيّ. قَالُوا: حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرّحْمَنِ. سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ. سُبْحَانَ اللّهِ الْعَظِيمِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تىلغا يەڭگىل، مىيزاندا ئېغىر، رەھمانتائالاغا دوستراق، سۆيۈملۈك ئىككى كەلىمە بار، ئۇ بولسىمۇ، « **سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى،**

سۇبھانەللاھ ھەلئەزىيم»، ئاللاھ پاكتۇر، ئاللاھقا ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىمىز، بەكمۇ ئۇلۇغ، بۈيۈك ئاللاھ پاكتۇر.

بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6792 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ و أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأعْمَش، عَنْ أبي صَالِح، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لأنْ أقولَ: سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ للهِ ولاَ إلَـهَ إلاّ اللّهُ وَاللّهُ أكْبَرُ، أحَبّ إلَيّ مِمّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشّمْسُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە مېنىڭ

«سۇبھانەللاھ ۋەلھەمدۇلىللاھ ۋەلائىلاھە ئىللەاللە ۋەاللە ئەكبەر» دېيىشىم، ماڭا، ئۈستىگە كۈن چىققان بارلىق

نەرسىلەردىن سۆيۈملۈكتۇر، يەنى پۈتۈن دۇنيادىن ياخشىدۇر. مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6793 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا عَلِيّ بْنُ مُسْهِر و ابْنُ نُمَيْر عَنْ مُوسَى الْجُهَنِيّ. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْن نُمَيْر (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنا أبي. حَدّثنا مُوسَى الْجُهَنِيّ عَنْ مُصْعَبِ بْن سَعْدٍ، عَنْ أبيهِ قالَ: جَاءَ أعْرَابيّ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فقالَ: عَلّمْنِي كَلاَماً أقولُهُ. قالَ «قُلْ: لاَ إلَـهَ إلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، اللّهُ أكْبَرُ كَبِيراً وَالْحَمْدُ للهِ كَثِيراً سُبْحَانَ اللّهِ رَبّ الْعَالَمِينَ، لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إلاّ باللّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ». قالَ: فَهَؤُلاَءِ لِرَبّي. فمَا لِي؟ قالَ: «قُلِ اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي». قالَ مُوسَى: أمّا عَافِنِي، فأنَا أتَوَهّمُ وَمَا أدْرِي. وَلَمْ يَذْكُر ابْنُ أبي شَيْبَةَ فِي حَدِيثِهِ قَوْلَ مُوسَى.

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛بىر ئەئرابى كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا

كېلىپ؛ ماڭا مەن دەيدىغان بىرەر نەرسە ئۆگىتىپ قويسىلا دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : «**لا**

ئىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىيكە لەھۇ، الله ئەكبەر كەبىيرا، ۋە لھەمدۇلىللا ھى كەسىيرا،ۋە سۇبھانەللا ھى

رەببىلئالەمىين ، لا ھەۋلە ۋەلا قۇۋۋەتە ئىللاھ بىللاھى لئەزىيزىلھەكىيم» دېگىن دېدى.ئۇكىشى: ئى الله نىڭ

ئەلچىسى! بۇلار رەببىم الله قا خاستۇر، مەن ئۈچۈن قانداق دۇئا قىلىمەن؟ دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم: «ئى ئاللاھ!، ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا رەھىم قىلسىلا، مىنى ھىدايەت قىلسىلا، ماڭا ھالالدىن

ياخشى رىزىق بەرسىلە، مىنى ساق ــ سالامەت ساقلىسىلا،» دېگىن، (ھەقىقەتەن دۇئا قىلىشتا، ئاشۇ سۆزلەر ساڭا

دۇنيا ــ ئاخىرەتنىڭنى بىرلەشتۈرۈپ، جۇغلاپ كۈپايە بولىدۇ)دېدى.مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

6794 ـ حدّثنا أبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيَادٍ). حَدّثنا أبُو مَالِكٍ الأشْجَعِيّ عَنْ أبيهِ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُعَلّمُ مَنْ أسْلَمَ يَقُولُ: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي».

6795 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ أزْهَرَ الْوَاسِطِيّ. حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنا أبُو مَالِكٍ الأشْجَعِيّ عَنْ أبيهِ قالَ: كَانَ الرّجُلُ إذَا أسْلَمَ عَلّمَهُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم الصّلاَةَ. ثُمّ أمَرَهُ أنْ يَدْعُوَ بِهَؤُلاَءِ الْكَلِمَاتِ: «اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي».

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇسۇلمان بولۇپ كەلگەن كىشىگە

نامازنى ئۆگىتىپ ئاندىن مۇنداق دۇئا قىلىشنى ئۆگىتىپ قويىتتى:«ئى ئاللاھ!، ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا

رەھىيم قىلسىلا، مىنى ھىدايەت قىلسىلا، ماڭا ھالالدىن ياخشى رىزىق بەرسىلە، مىنى ساق ــ سالامەت ساقلىسىلا».

6796 ـ حدّثني زُهَيرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا أَبُو مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنّهُ سَمِعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، وَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبّي؟ قالَ «قُلِ: اللّهُمّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي» وَيَجْمَعُ أَصَابِعَهُ إِلاّ الإِبْهَامَ «فَإِنّ هَؤُلاَءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ».

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىركىشى كىلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن رەببىمدىن سورغاندا قانداق دۇئا قىلىمەن؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : «ئى ئاللاھ!، ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا رەھىيم قىلسىلا، مىنى ھىدايەت قىلسىلا، ماڭا ھالالدىن ياخشى رىزىق بەرسىلە، مىنى ساق ــ سالامەت ساقلىسىلا،» دىگىن،ھەقىقەتەن دۇئا قىلىشتا، ئاشۇ سۆزلەر ساڭا دۇنيا ــ ئاخىرەتىڭنى بىرلەشتۈرۈپ، جۇغلاپ كۈپايە بولىدۇ)دىدى. تارىق ئىبنى ئەشجەئىنىڭ دادىسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، مۇسۇلمان بولغان كىشىگە نامازنى ئۆگۈتۈپ قويۇپ، ئاندىن ئۇنى مۇنۇ كەلىمىلەر بىلەن دۇئا قىلىشقا بۇيرۇيتتى:« ئى ئاللاھ، ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا رەھىيم قىلسىلا،مىنى ھىدايەت قىلسىلا، مىنى ساق ــ سالامەت ساقلىسىلا، ماڭا ھالالدىن ياخشى رىزىق بەرسىلە» تارىق ئىبنى ئەشجەئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئى ئاللاھ، ماڭا مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا رەھىيم قىلسىلا، مىنى ساق ــ سالامەت ساقلىسىلا، ماڭا ھالالدىن ياخشى رىزىق بەرسىلە دىگىن، ھەقىقەتەن دۇئا قىلىشتا ئاشۇ سۆزلەر ساڭا دۇنيا ــ ئاخىرەتىڭنى بىرلەشتۈرۈپ، جۇغلاپ كۈپايە بولىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان

6797 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا مَرْوَانُ وَ عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ مُوسَى الْجُهَنِيّ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا مُوسَى الْجُهَنِيّ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنِي أَبِي قَالَ: كُنّا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ، كُلّ يَوْمٍ، أَلْفَ حَسَنَةٍ؟» فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ: كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ «يُسَبّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ، فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ. أَوْ يُحَطّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ».

سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە مۇنداق دەدى: بىرىڭلار ھەر كۈنى 1000 ياخشىلىق قىلىشدىن ئاجىز كىلەرمۇ؟ ، ئولتۇرغانلاردىن بىرسى ؛ بىرىمىز قانداقمۇ ھەر كۈنى 1000 ياخشىلىق قىلالىسۇن؟ دەپ سوردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئۇ، ئاللاھقا 100 تەسبىھ ئىيتسا، ئاللاھ ئۇ كىشى ئۈچۈن شۇ 100نىڭ باراۋىرىگە 1000 ياخشىلىق يىزىپ ، ئۇنىڭدىن 1000 خاتالىقنى ئۆچۈرۈۋىتىدۇ،دىدى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1232 ـ باب فضل الاجتماع على تلاوة القرآن، وعلى الذكر

قۇرئان تىلاۋىتىگە ۋە زىكىر ھالقىسىغا يىغىلىشنىڭ پەزىلىتى

6798 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيّ ــ وَاللّفْظ لِيَحْيَى ــ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ نَفّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدّنْيَا، نَفّسَ اللّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. وَمَنْ يَسّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسّرَ اللّهُ عَلَيْهِ فِي

الدّنْيَا وَالآخِرَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِماً، سَتَرَهُ اللّهُ فِي الدّنْيَا وَالآخِرَةِ. وَاللّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ. وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقاً يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْماً، سَهّلَ اللّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقاً إِلَى الْجَنّةِ. وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللّهِ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللّهِ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلاّ نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرّحْمَةُ وَحَفّتْهُمُ الْمَلاَئِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ أَبطَأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ».

6799 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. قَالاَ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ. حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ. وَفِي حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ: حَدّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. غَيْرَ أَنّ حَدِيثَ أَبِي أُسَامَةَ لَيْسَ فِيهِ ذِكْرُ التّيْسِيرِ عَلَى الْمُعْسِرِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بىرەر مۆئمىندىن مۇشۇ دۇنيانىڭ مۇشەققەتلىرىدىن بىرەر مۇشەققەت، قىيىنچىلىقنى ئاسان قىلسا، ئاللاھ ئۇ كىشىدىن قىيامەتنىڭ مۇشەققەت قىيىنچىلىقلىرىدىن بىر مۇشەققەتنى ئاسان قىلىدۇ. كىم نامرات، پېقىرلارغا ئاسان قىلسا، ئاللاھ ئۇ كىشىگە دۇنيا ــ ئاخىرەتتە ئاسان قىلىدۇ، كىم بىر مۇسۇلماننىڭ ئەيىب ــ نۇقسانلىرىنى ياپسا، ئاللاھ ئۇ كىشىنىڭ ئەيىب ــ نۇقسان، گۇناھلىرىنى، دۇنيا ــ ئاخىرەتتە ياپىدۇ. بەندە قېرىندىشىنىڭ ياردىمىدە بولسىلا، ئاللاھ بەندىسىنىڭ ياردىمىدە بولىدۇ، كىم ئىلىم تەلەپ قىلىدىغان يولغا كىرسە، ئاللاھ ئۇ كىشىگە جەننەتنىڭ يولىنى ئاسان قىلىدۇ، بىرەر قەۋم، ئاللاھنىڭ ئۆيلىرىدىن بىرەر مەسجىدگە توپلىشىپ، ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئاننى تىلاۋەت قىلسا، ئۇنى ئۆزئارا دەرىس ئوقۇشسا، ئۇلارغا خاتىرجەملىك، تېنچلىق چۈشىدۇ. ئۇلارنى رەھمەت قورشايدۇ، ئۇلارنى پەرىشتىلەر قورشاپ، ئەتراپىدىن ئورىۋالىدۇ، ئۇلارنى ئاللاھتائالا ئۆز دەرگاھىدىكى كىشلەرنىڭ يەنى پەرىشتىلەرنىڭ ئىچىدە ئالاھىدە تىلغا ئېلىپ، ماختايدۇ.كىمنىڭ ئەمىلى كېچىكىپ قالسا، ئۇنىڭغا نەسەبى ئىلگىرلەپ تېز يېتىپ بارمايدۇ،(يەنى ياخشى ئەمەللىرى بولمىسا، نەسەپ، ھەسەبلىرى پايدا ــ مەنپەئەت قىلمايدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6800 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعتُ أَبَا إِسْحَقَ يُحَدّثُ عَنِ الأَغَرّ، أَبِي مُسْلِمٍ أَنّهُ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ، وَ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّهُمَا شَهِدَا عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لاَ يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللّهَ عَزّ وَجَلّ إِلاّ حَفّتْهُمُ الْمَلاَئِكَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرّحْمَةُ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ».

6801 2700 م1 (...) وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ فِي هَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قەۋم، جامائەتلەر ئاللاھنى ئەسلەپ زىكرى ئېيتىپ ئولتۇرسا، ئۇلارنى پەرىشتىلەر ئەتراپىدىن قورشىۋالىدۇ، ئۇلارنى رەھمەت قورشايدۇ، ئۇلارغا خاتىرجەملىك، تېنچلىق چۈشىدۇ، ئۇلارنى ئاللاھتائالا ئۆز دەرگاھىدىكى پەرىشتىلەرگە ماختاپ، باھالاپ، ئالاھىدە تىلغا ئالىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

6802 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي نَعَامَةَ السّعْدِيّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: خَرَجَ مُعَاوِيَةُ عَلَى حَلْقَةٍ فِي الْمَسْجِدِ. فَقَالَ: مَا أَجْلَسَكُمْ؟ قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللّهَ. قَالَ: آللّهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلاّ ذَاكَ؟ قَالُوا: وَاللّهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلاّ ذَاكَ. قَالَ: أَمَا إِنّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ. وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَقَلّ عَنْهُ حَدِيثاً مِنّي.

وَإِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ عَلَى حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ. فَقَالَ: «مَا أَجْلَسَكُمْ؟» قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللّهَ وَنَحْمَدُهُ عَلَى مَا هَدَانَا لِلإِسْلاَمِ، وَمَنّ بِهِ عَلَيْنَا. قَالَ: «آللّهِ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلاّ ذَاكَ؟» قَالُوا: وَاللّهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلاّ ذَاكَ. قَالَ: «أَمَا إِنّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ. وَلَكِنّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يُبَاهِي بِكُمُ الْمَلاَئِكَةَ».

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەسجىدتىكى بىر زىكرى ھالقىسىغا چىقىپ:سىلەرنى بۇجايدا نىمە ئولتۇرغۇزدى؟ دېدى، ئۇلار؛ بىز، **الله** نى ئەسلەپ ئولتۇردۇق دېدى، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: **الله** بىلەن قەسەمكى ، سىلەرنى پەقەت **الله** نى ئەسلەپ زىكرى ئەيتىشلا ئولتۇرغۇزدىمۇ؟ دېدى، ئۇلار: **الله** بىلەن قەسەمكى، بىز پەقەت **الله** نى ئەسلەپ زىكرى ئەيتىش ئۈچۈنلا ئولتۇردۇق، باشقا ئىش ئۈچۈن ئولتۇرمىدۇق دېدى، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:مەن سىلەرگەخاتا گۇمان قىلىپ، سىلەرگە تۆھمەت قىلىپ قەسەم قىلدۇرمۇدۇم، ـ ھېچ قانداق بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە مەندەك يېقىن مەرتىبە، مەنزىلدە تۇرۇپ، رەسۇلۇللاھنىڭ ھەدىسلىرىنى مەندىنمۇ ئازراق سۆزلەپ باققىنى يوق، (يەنى مەن ئېھتىيات قىلىپ ناھايىتى ئاز ھەدىس سۆزلەيمەن) ــھەققەتەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىللىرىنىڭ زىكرى ھالقىسىغا چىقىپ: سىلەرنى بۇجايدا نىمە ئولتۇرغۇزدى؟ دېدى، ئۇلار؛ بىز،**الله** تائالانىڭ بىزنى ئىسلام دىنىغا ھىدايەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، بىزگە ئىسلامنى(ۋە باشقا) نىئمەتلەرنى ئاتا قىلغانلىقى ئۈچۈن، **الله** نى ئەسلەپ زىكرى ئەيتىپ،**الله** قا ھەمدە ئەيتىپ ئولتۇردۇق دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: **الله** بىلەن قەسەمكى ، سىلەرنى پەقەت **الله** نى ئەسلەپ زىكرى ئەيتىشلا ئولتۇرغۇزدىمۇ؟ دېدى، ئۇلار: **الله** بىلەن قەسەمكى، بىز پەقەت **الله** نى ئەسلەپ زىكرى ئەيتىش ئۈچۈنلا ئولتۇردۇق، باشقا ئىش ئۈچۈن ئولتۇرمىدۇق دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مەن سىلەرگەخاتا گۇمان قىلىپ، سىلەرگە تۆھمەت قىلىپ قەسەم قىلدۇرمۇدۇم، لېكىن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام مېنىڭ قېشىمغا كېلىپ: ھەققەتەن **الله** تائالانىڭ سىلەرنى پەرىشتىلەرگە باھالاپ، ماختاپ، ئالاھىدە زىكىر قىلغانلىقىنى خەۋەر قىلدى، دېدى.

1233 ـ باب استحباب الاستغفار والاستكثار منه

6803 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. جَمِيعاً عَنْ حَمّادٍ. قَالَ يَحْيَىَ: أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ الأَغَرّ الْمُزَنِيّ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ، أَنّ رَسُولَ اللّهَ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي. وَإِنّي لأَسْتَغْفِرُ اللّهَ، فِي الْيَوْمِ، مِائَةَ مَرّةٍ».

ئەغەررەلمۇزەنىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن مېنىڭ قەلبىممۇ بەزىدە ئاللاھنى ئەسلەشدىن، زىكرىدىن پەردىلىنىپ غەپلەتتە قالىدۇ، ھەققەتەن مەن ھەربىر كۈندە 100 قېتىم ئىستىغفار ئېيتىپ، ئاللاھدىن مەغپىرەت سورايمەن.مۇسلىم، ئەھمەد 17173 ــ ھەدىس، ئەبۇ

داۋۇد 1294 ــ ھەدىس، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، پەيغەمبەر تۇرۇپ شۇنداق دېسە، 100 قېتىم ئىستىغفار ئېيتىپ تۇرسا، بىزلەر 1000 قېتىم دېيىشكە لايىقمىز. ئەلۋەتتە ھەدىسنىڭ مەخسىدى، بۇ خەۋەرنى سۆزلەپ قويۇش، بىزگە يەتكۈزۈشلا ئەمەس، بىزنى زىكرى ئېيتىڭلار، ئاللاھنى كۆپ ئەسلەپ، مەغپىرەت سوراڭلار دېمەكچى.

6804 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة. حَدّثنا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَة، عَنْ عُمْرو بُن مُرّة، عَنْ أبي بُرْدَة قالَ: سَمِعْتُ الأغَرّ، وَكَانَ مِنْ أصْحَابِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم، يُحَدّثُ ابْنَ عُمَرَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا أيّهَا النّاسُ تُوبُوا إلَى اللّهِ. فَإنّي أتُوبُ، فِي الْيَوْمِ، إلَيْهِ مِائَة مَرّةٍ».
6805 ـ حدّثناه عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنا أبي ح وَحَدّثنا ابْنُ الْمُثنّى. حَدّثنا أبُو دَاوُدَ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَة فِي هَذَا الإسْنَادِ.

ئەغەرر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئىنسانلار! رەببىڭلارغا تۆۋبە قىلىڭلار، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ھەر كۈنى ئاللاھقا 100 قېتىم تۆۋبە قىلىپ، مەغپىرەت سورايمەن.

ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6806 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة. حَدّثنا أبُو خَالِدٍ (يَعْنِي سُلَيْمَانَ بْنَ حَيّان). ح وحَدّثنا ابْنُ نُمَيْر. حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَة.ح وحَدّثنِي أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. حَدّثنا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ). كُلّهُمْ عَنْ هِشَامٍ. ح وَحَدّثنِي أبُو خَيْثَمَة، زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفظُ لَهُ). حَدّثنا إسْمَاعِيلُ بْنُ إبْرَاهِيمَ عَنْ هِشَامٍ بْنِ حَسّانَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أبي هُرَيْرَة قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ تَابَ قَبْلَ أنْ تَطْلُعَ الشّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا، تَابَ اللّهُ عَلَيْهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم كۈن كىرگەن جايىدىن چىقىشىدىن بۇرۇن تۆۋبە قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ تۆۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، (كۈن كىرگەن جايىدىن چىققاندىن كېيىن قوبۇل بولماسلىقى، ئۇ قىيامەتنىڭ ئالامىتى بولۇپ، شۇنىڭدىن كېيىن تۇغۇلۇپ ئىمان ئېيتسا تۆۋبە قىلسا يەنە قوبۇل قىلىنىدۇ، ئاللاھ ئالىم«ئىبنى ئاббاس رز).

1234 ـ باب استحباب خفض الصوت بالذكر

6807 ـ حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ وَ أبُو مُعَاوِيَة عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أبي عُثْمَانَ، عَنْ أبي مُوسَىَ قالَ: كُنّا مَعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ. فَجَعَلَ النّاسُ يَجْهَرُونَ بِالتّكْبِيرِ. فَقَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «أيّهَا النّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أنْفُسِكُمْ. إنّكُمْ لَيْسَ تَدْعُونَ أصَمّ وَلاَ غَائِباً. إنّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعاً قَرِيباً، وَهُوَ مَعَكُمْ» قالَ: وَأنَا خَلْفَهُ، وَأنَا أقُولُ: لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إلاّ بِاللّهِ. فَقَالَ: «يَا عَبْدَ اللّهَ بْنَ قَيْسٍ ألاَ أدُلّكَ عَلَىَ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنّةِ؟» فَقُلْتُ: بَلَى. يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ «قُلْ: لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إلاّ بِاللّهِ».
6808 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. جَمِيعاً عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، عَنْ عَاصِمٍ بِهَـذَا الأسْنَادِ، نَحْوَهُ.
6809 ـ حدّثنا أبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ. حَدّثنا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثنا التّيْمِيّ عَنْ أبي عُثْمَانَ، عَنْ أبي مُوسَىَ أنّهُمْ كَانُوا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَهُمْ يَصْعَدُونَ فِي ثَنِيّةٍ. قالَ: فَجَعَلَ رَجُلٌ، كُلّمَا عَلاَ ثَنِيّةً، نَادَى: لاَ إلَهَ إلاّ اللّهُ وَاللّهُ أكْبَرُ. قالَ فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّكُمْ لاَ تُنَادُونَ أصَمّ وَلاَ غَائِباً» قالَ: فَقَالَ: «يَا أبَا مُوسَىَ أوْ يَا عَبْدَ اللّهِ بْنَ قَيْسٍ ألاَ أدُلّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزِ الْجَنّةِ؟» قُلْتُ: مَا هِيَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: «لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إلاّ بِاللّهِ».
6810 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى. حَدّثنا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أبِيهِ. حَدّثنا أبُو عُثْمَانَ عَنْ أبي مُوسَىَ قالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ نَحْوَهُ.
6811 ـ6812 ـ حدّثنا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ وَ أبُو الرّبِيعِ. قالاَ: حَدّثنا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أيّوبَ، عَنْ أبي عُثْمَانَ، عَنْ أبي مُوسَىَ قالَ: كُنّا مَعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ عَاصِمٍ. وحدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا الثّقَفِيّ. حَدّثنا خَالِدٌ الْحَذّاءُ عَنْ أبي عُثْمَانَ، عَنْ أبي مُوسَىَ قالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزَاةٍ. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ فِيهِ: «وَالّذِي تَدْعُونَهُ أقْرَبُ إلَى أحَدِكُمْ مِنْ عُنُقِ رَاحِلَتِهِ». وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِ ذِكْرُ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إلاّ بِاللّهِ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەر قىلىپ كېتىۋاتاتتۇق، كىشىلەر ئاۋازلىرىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، تەكبىر، تەسبىھ ئېيتىشقا باشلىدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئى ئىنسانلار! ئۆزۈڭلارنى بېسىۋېلىڭلار، ئاۋازىڭلارنى پەسرەك قىلىڭلار، چۈنكى، سىلەر بىرەر گاسنى ياكى بۇ جايدا يوق غائىبنى چاقىرمايسىلەر، بەلكى، سىلەر ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچى، جان تومۇرۇڭلاردىنمۇ يېقىن، سىلەر بىلەن بىللە بولغان زات ئاللاھنى چاقىرىسىلەر، شۇ ئاللاھقا دۇئا قىلىسىلەر، سىلەر دۇئا قىلىپ چاقىرىدىغا **الله** ، بىرىڭلارغا، ئۇنىڭ ئۇلۇغىنىڭ بويىندىنمۇ يېقىندۇر، دىدى.مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئارقىسىدا ، ئىچىمدە مەخپى ھالدا« لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللاھى» دەپ مېڭىۋاتاتتىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: ئى ئابدۇۋا**الله**! مەن ساڭا جەننەت كاڭلىرىدىن بىركاڭنى كۆرسىتىپ قويمايمۇ؟ دىدى، مەن: ئەلۋەتتە بۇلىدۇ، كۆرسىتىپ قويسىلا دىدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇ « لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللاھى»دېيىشتۇر دىدى.يەنى **الله** نىڭ ياردىمىسىز ھېچ بىر كۈچ ــقۇۋۋەت يوقتۇر. بەيھەقى، ،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇدلار توپلىغان، سەھىھ.

6813 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْل. حَدّثنَا عُثْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ غِيَاثٍ). حَدّثنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَىَ الأَشْعَرِيّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ أَدُلّكَ عَلَىَ كَلِمَةٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنّةِ ـ أَوْ قَالَ ـ عَلَىَ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنّةِ؟» فَقُلْتُ: بَلَىَ. فَقَالَ: «قُلْ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوّةَ إِلاّ بِاللّهِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: ئى ئابدۇۋا**الله**! مەن ساڭا جەننەت كاڭلىرىدىن بىركاڭنى كۆرسىتىپ قويمايمۇ؟ دىدى، مەن: ئەلۋەتتە بۇلىدۇ، كۆرسىتىپ قويسىلا دىدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئۇ « لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللاھى»دېيىشتۇر دىدى.يەنى **الله** نىڭ ياردىمىسىز ھېچ بىر كۈچ ــقۇۋۋەت يوقتۇر.

6814 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيْدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي بَكْرٍ أَنّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: عَلّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاَتِي. قَالَ: «قُلِ: اللّهُمّ إِنّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَبِيراً ـ وَقَالَ قُتَيْبَةُ: كَثِيراً ـ وَلاَ يَغْفِرُ الذّنُوبَ إِلاّ أَنْتَ. فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرّحِيمُ».

6815 ـ وَحدّثنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي رَجُلٌ سَمّاهُ، وَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ يَقُولُ: إِنّ أَبَا بَكْرٍ الصّدّيقَ قَالَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: عَلّمْنِي، يَا رَسُولَ اللّهِ دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاَتِي وَفِي بَيْتِي. ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ اللّيْثِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «ظُلْماً كَثِيراً»

ئىبنى ئۆمەر، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: يارەسۇلە**الله** ! ماڭا، مەن نامىزىمدا دۇئا قىلىدىغان بىر دۇئا ئۆگىتىپ قويسىلا دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ مۇنداق دىگىن دىدى: «ئى ئاللاھ! ھەقىقەتەن مەن ئۆز نەپسىمگە بەك كۆپ زۇلۇم قىلدىم،

ھەقىقەتەن گۇناھلارنى سىلىدىن باشقا ھېچ كىشى مەغپىرەت قىلالمايدۇ، پەقەت سىلىلا مەغپىرەت قىلالايلا، مەن ئۈچۈن ئۆز نەزىلىرىدىن مەغپىرەت قىلسىلا، ماڭا رەھىيم قىلسىلا، ھەقىقەتەن سىلى بەكمۇ كەچۈرۈم قىلغۇچى، مەغپىرەت قىلغۇچى، رەھىيم قىلغۇچى». ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلى، سەھىھ.

1235 ـ باب التعوذ من شر الفتن، وغيرها

پىتنە ـ پاسادتىن، ھۇرۇنلۇق، ئاجىزلىق قاتارلىق نەرسىلەردىن پاناھ تىلەش توغرىسىدا

6816 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَدْعُو بِهَؤُلاَءِ الدّعَوَاتِ: « اللّهُمّ فَإِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ اللّهُمّ فَإِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النّارِ، وَعَذَابِ النّارِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ شَرّ فِتْنَةِ الْغِنَى، وَمِنْ شَرّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدّجّالِ. اللّهُمّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثّلْجِ وَالْبَرَدِ. وَنَقّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقّيْتَ الثّوْبَ الأَبْيَضَ مِنَ الدّنَسِ. وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ. ».
6817 ـ وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيْعٌ عَنْ هِشَامٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھ ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دۇئا قىلاتتى ؛« ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ ھورۇنلۇقدىن، قېرىلىقدىن، قەرزدار بولۇپ قېلىشدىن، گۇناھ قىلىپ قېلىشدىن، دوۋزاخ پىتنىسىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن،قەبرە پىتنىسىدىن، قەبرە ئازابىدىن، بايلىق پىتنىسىنىڭ يامانلىقىدىن، پېقىرلىق پىتنىسىنىڭ يامانلىقىدىن، مەسىھ دەججال پىتنىسىدىن پاناھ تىلەيمەن، ئى ئاللاھ، مىنىڭ خاتالىقلىرىمنى سۇ بىلەن ، قار ، مۆلدۈر بىلەن يۇيۇپ، خۇددى ئاق كىيىمنى قاپقارا كىردىن تازىلىغاندەك، قەلبىمنى، خاتالىقلاردىن پاك ــ پاكىز تازىلىۋەتسىلە، مەن بىلەن خاتالىقىم ئارىسىنى خۇددى مەشرىق بىلەن مەغرىپ ئارىسىدەك يىراق قىلىۋەتسىلە». بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

1236 ـ باب التعوذ من العجز والكسل وغيره

6818 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. قَالَ: وَأَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ، وَالْبُخْلِ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ».
6819 ـ وحدّثنا أَبُو كَامِلٍ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ. كِلاَهُمَا عَنِ التّيْمِيّ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّ يَزِيدَ لَيْسَ فِي حَدِيثِهِ قَوْلُهُ: «وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ».
6820 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. أَخْبَرَنَا ابْنُ مُبَارَكٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيمِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ تَعَوّذَ مِنْ أَشْيَاءَ ذَكَرَهَا. وَالْبُخْلِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق پاناھ تىلىگەن، ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ ئاجىزلىقدىن، ھورۇنلۇقدىن، قورقۇنچاقلىقدىن، بېخىللىقدىن، بەك قېرىلىقدىن پاناھ تىلەيمەن، سىلىگە سېغىنىپ قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن، ھاياتلىق، ماماتلىق پىتنە ــ پاسادلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن، ئەھمەد، بەيھەقى ئۈچ كىتاب توپلىغان، ئۈچ كىتاب، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، نەسەئى

6821 – حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثنا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ الْعَمّيّ. حَدّثنا هَرُونُ الأعْوَرُ. حَدّثنا شُعَيْبُ بْنُ الْحَبْحَابِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَدْعُو بِهؤُلاَءِ الدّعَوَاتِ: «اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْكَسَلِ وَأَرْذَلِ الْعُمُرِ. وَعَذَابِ الْقَبْرِ. وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق پاناھ تىلىگەن، ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ ئاجىزلىقدىن، ھورۇنلۇقدىن، قورقۇنچاقلىقدىن، بېخىللىقدىن، ئۆمۈرنىڭ رەزىللىكىدىن (يەنى بەك قېرىلىقدىن، ئاجىزلىقدىن، ھورۇنلۇقدىن)، بۇ دۇنيانىڭ پىتنىسىدىن پاناھ تىلەيمەن، سىلىگە سېغىنىپ قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن، ھاياتلىق، ماماتلىق پىتنە ــ پاسادلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن،

1237 – باب في التعوذ من سوء القضاء ودرك الشقاء وغيره

6822 – حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ. حَدّثنِي سُمَيّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَتَعَوّذُ مِنْ سُوءِ الْقَضَاءِ، وَمِنْ دَرَكِ الشّقَاءِ، وَمِنْ شَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ، وَمِنْ جُهْدِ الْبَلاَءِ.
قَالَ عَمْرٌو فِي حَدِيثِهِ: قَالَ سُفْيَانُ: أَشُكّ أَنّي زِدْتُ وَاحِدَةً مِنْهَا.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھقا سېغىنىپ، مۇشەققەتلىك بالادىن، ئېغىر سىناقتىن، شەقىيلىكنىڭ تېپىۋېلىشىدىن، قازايى قەدەرنىڭ يامانلىرىدىن، دۈشمەننىڭ خورسەن بولۇشىدىن پاناھ تىلەڭلار.ئۆزىمۇ شۇنداق پاناھ تىلىگەن.بۇخارى،مۇسلىم تۇپلىغان، سەھىھ.

6823 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَعْقُوبَ أَنّ يَعْقُوبَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ بُسْرَ بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقّاصٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ خَوْلَةَ بِنْتَ حَكِيمٍ السّلَمِيّةَ تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلاً ثُمّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّهِ التّامّةِ مِنْ شَرّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرّهُ شَيْءٌ، حَتّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذلِكَ».

خەۋلەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم بىرەر مەنزىل، ئورۇنغا چۈشۈپ، «ئاللاھنىڭ كامىل سۆزلىرى قۇرئانغا سېغىنىپ، ئاللاھ ياراتقان بارلىق نەرسەلەرنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن دىسە» ئۇ كىشىگە شۇ ئورۇندىن يۆتكىلىپ كەتمىگىچە، ھىچ نەرسە زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ.

ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى تۇپلىغان، سەھىھ.

6824 – وحدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَ أَبُو الطّاهِرِ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ وَهْبٍ (وَاللّفظ لِهَرُون) حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ: وَأَخْبَرَنَا عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) أَنّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ وَ الْحَارِثَ بْنَ يَعْقُوبَ حَدّثَاهُ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الأَشَجّ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقّاصٍ، عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ السّلَمِيّةِ أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا نَزَلَ أَحَدُكُمْ مَنْزِلاً فَلْيَقُلْ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّهِ التّامّاتِ مِنْ شَرّ مَا خَلَقَ. فَإِنّهُ لاَ يَضُرّهُ شَيْءٌ حَتّى يَرْتَحِلَ مِنْهُ».

خەۋلەت بىنتى ھەكىيم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار بىرەر جايغا چۈشكەندە «ئاللاھنىڭ كامىل سۆزلىرى بىلەن يەنى قۇرئان بىلەن **الله** ياراتقان نەرسەلەرنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن» دىسە، شۇ جايدىن يۆتكىلىپ كەتمىگىچە ئۇ كىشىگە ھىچ نەرسە زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ، مۇسلىم تۇپلىغان، سەھىھ. بۇ سەھىھ ھەدىستىن قۇرئان، مەخلۇق ئەمەس، چۈنكى، مەخلۇق بىلەن پاناھ تىلەنمەيدۇ، خالىقمۇ ئەمەس، خالىق، ياراتقۇچى پەقەت بىر ئاللاھدۇر، ئۇ پەقەت ئاللاھنىڭ سۈپىتىدۇر.

6825 ـ6826 ـ قالَ يَعْقُوبُ: وَقالَ الْقَعْقاعُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ ذَكْوَانَ، أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّهُ قالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَقالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَغَتْنِي الْبَارِحَةَ. قالَ: «أَمَا لَوْ قُلْتَ، حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّهِ التّامّاتِ مِنْ شَرّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرّكَ».وحدّثني عِيْسَى بْنُ حَمّادٍ الْمِصْرِيّ. أَخْبَرَنِي اللّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ يَعْقُوبَ أَنّهُ ذَكَرَ لَهُ أَنّ أَبَا صَالِحٍ، مَوْلَى غَطَفَانَ أَخْبَرَهُ أَنّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ لَدَغَتْنِي عَقْرَبٌ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ وَهْبٍ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ: ئۆتكەن كېچە مىنى چايان چېقىۋېلىپ، مەن پەقەت چىدىيالمىدىم دىگەندە، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ئەمما سەن كەچ قىلغان ۋاختىڭدا؛«ئاللاھنىڭ كامىل سۆزلىرى بىلەن ئاللاھ ياراتقان بارلىق نەرسىلەرنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن»دىگەن بولساڭ، ساڭا ھېچنېمە زەرەر يەتكۈزەلمەيتتى، دىدى.مۇسلىم،ئەبۇداۋۇدتوپلىغان، سەھىھ.

1238 ـ باب ما يقول عند النوم وأخذ المضجع ئەتىكەن ـ ئاخشاملىرى نىمە دىيىش توغرىسىدا

6827 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لِعُثْمَانَ ــ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ. حَدّثَنِي الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضّأْ وُضُوءَكَ لِلصّلاَةِ. ثُمّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقّكَ الأَيْمَنِ. ثُمّ قُلْ: اللّهُمّ إِنّي أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ. وَفَوّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ. وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ. رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ. لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاّ إِلَيْكَ. آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الّذِي أَنْزَلْتَ. وَبِنَبِيّكَ الّذِي أَرْسَلْتَ. وَاجْعَلْهُنّ مِنْ آخِرِ كَلاَمِكَ. فَإِنْ مُتّ مِنْ لَيْلَتِكَ، مُتّ وَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ». قالَ: فَرَدّدْتُهُنّ لأَسْتَذْكِرَهُنّ فَقُلْتُ: آمَنْتُ بِرَسُولِكَ الّذِي أَرْسَلْتَ. قالَ: «قُلْ: آمَنْتُ بِنَبِيّكَ الّذِي أَرْسَلْتَ».

بەررا ئىبنى ئازىپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: يېتىش ئۈچۈن ئورۇن تۇتقاندا، نامازغا ئالغاندەك كىچىك تەھارەت ئالغىن، ئاندىن ئوڭ يېنىڭنى بېسىپ يېتىپ، مۇنداق دىگىن، «ئى ئاللاھ، مەن سىلىگە يۈزلەندىم، مۇكەممەل بويسۇندۇم، بارلىق ئىشلىرىمنى سىلىگە تاپشۇردۇم، سىلىگە يۆلەندىم، رەھمەتلىرىنى ئۈمىد قىلىپ، ئازابلىرىدىن قورقۇپ سىلىگىلا ئىلتىجا قىلدىم،سىلىنىڭ دەرگاھلىرىدىن باشقا ئىلتىجا قىلىشقا تېگىشلىك نىجاتلىق جاي يوقتۇر، سىلى نازىل قىلغان كىتابلىرىغا ئەلچى قىلىپ ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈردۈم، شەكسىز ئىشەندىم» شۇنداق دەپ بۇ كېچىسى ئۆلۈپ كەتسەڭ، ئىسلام دىنى توغرا يول ئۈستىدە ئۆلىسەن، بۇ سۆزلەرنى سۆزۈڭنىڭ ئاخىرى قىلغىن، مەن بۇسۆزلەرنى قايتىلاپ«رەسۇلۇكەللەزى»دېسەم، ياق، «ئامەنتۇبىنەبىييكەللەزى ئەرتسەلتە»دېگىن دېدى. (زىكىر ـ تەسبىھ، دۇئالاردا ھېچ بىرسۆز زىيادە ـ كەم قىلىنمايدۇ.ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزىتوپلىغان. سەھىھ.

6828 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ إِدْرِيسَ) قالَ: سَمِعْتُ حُصَيْناً عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنْ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِهَذَا الْحَدِيثِ غَيْرَ أَنّ مَنْصُوراً أَتَمّ حَدِيثاً. وَزَادَ فِي حَدِيثِ حُصَيْنٍ: «وَإِنْ أَصْبَحَ أَصَابَ خَيْراً».

6829 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حدّثنا أَبُو دَاوُدَ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ وَ أَبُو دَاوُدَ. قالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ قالَ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ يُحَدّثُ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ رَجُلاً، إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللّيْلِ. أَنْ يَقُولَ: «اللّهُمّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ. وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ. وَفَوّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ. رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ. لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاّ إِلَيْكَ. آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الّذِي أَنْزَلْتَ. وَبِرَسُولِكَ الّذِي أَرْسَلْتَ. فَإِنْ مَاتَ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ» وَلَمْ يَذْكُرِ ابْنُ بَشّارٍ فِي حَدِيثِهِ. مِنَ اللّيْلِ.

6830 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا أَبُو الأَحْوَص عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِرَجُلٍ «يَا فُلاَنُ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ» بِمِثْلِ حَدِيثِ عَمْرِو ابْنِ مُرّةَ، غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «وَبِنَبِيّكَ الّذِي أَرْسَلْتَ. فَإِنْ مُتّ مِنْ لَيْلَتِكَ، مُتّ عَلَى الْفِطْرَةِ. وَإِنْ أَصْبَحْتَ، أَصْبَحْتَ عَلَى خَيْرٍ».

6831 ـ حدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّار. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ أَنّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ عَازِبٍ يَقُولُ: أَمَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً. بِمِثْلِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «وَإِنّ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ خَيْراً».

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆرپىسىدە يېتىپ، ئۇخلىماقچى بولسا، ئۇنىڭ يېنىچە يېتىپ مۇنداق دەيتتى:يەنەبىرخاتىردە، مەن ساڭا، سەن كۆرپەڭگە، تۆشەكلىرىڭگە بارغاندا دەيدىغان بىر نەچچە كەلىملەرنى ئۆگىتىپ قويمايمۇ ؟، ئەگەر شۇ سۆزلەرنى دەپ يېتىپ ، شۇ كېچىسى ئۆلۈپ كەتسەڭ، ئىسلام دىنى ئۈستىدە ئۆلۈپ كېتىسەن، ئەگەر ئۆلمەي ساق ھالدا تاڭ ئاتقۇزساڭ، نۇرغۇن ياخشىلىققا ئېرىشكەن بولىسەن، مۇنداق دېگىن ؛ «ئى ئاللاھ، نەپسىمنى، جېنىمنى سىلىگە تاپشۇردۇم، بارلىق زاتىمنى، رىزالىقىمنى سىلىگىلا قاراتتىم، سىلىگىلا يۈزلەندىم، سىلىدىن قورقۇپ، سىلىدىن ئۈمىد قىلىپ، بارلىق ئىشلىرىمنى سىلىگىلا تاپشۇردۇم، مەن ئۇچامنى سىلىگىلا يۆلىدىم، سىلىگە يۆلەندىم، سىلىنىڭ رەھمەتلىرىدىن باشقا ، سىلىنىڭ دەرگاھىڭلىرىدىن باشقا سىلىنىڭ ئازابلىرىدىن ئىلتىجا قىلىدىغان نىجاتلىق جاي يوقتۇر، پەقەت سىلىنىڭ رەھمەتلىرىلا باردۇر، نازىل قىلغان كىتابلىرىغا ، ئەۋەتكەن ئەلچى پەيغەمبەرلىرىگە شەكسىز ئىمان كەلتۈردۈم» يەنەبىرخاتىردە؛ئى پالانى! سەن كۆرپەڭگە، تۆشەكلىرىڭگە بارغاندا ، نامازغا ئالغاندەك، كىچىك تاھارەت ئېلىپ، ئۇنىڭ يېنىڭچە يېتىپ مۇنداق دېگىن:..... بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6832 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ، حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي السّفَرِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَىَ، عَنِ الْبَرَاءِ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ، إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ، قَالَ: «اللّهُمّ بِاسْمِكَ أَحْيَا وَبِاسْمِكَ أَمُوتُ». وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا، وَإِلَيْهِ النّشُورُ».

بەررائى، ھۇزەيفە، ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېچىسى ياتىقىنى تۇتقاندا، قولىنى مەڭزىنىڭ ئاستىغا قوياتتى، يېتىش ئالدىدا مۇنداق دەيتتى: «ئى ئاللاھ، مەن سىلىنىڭ ئىسملىرى بىلەن باشلاپ ياتتىم، سىلىنىڭ ئىسملىرى بىلەن باشلاپ ئۆلىمەن ۋە تىرىلىمەن ، ئۇخلايمەن ۋە ئويغىنىمەن» ئويغانغاندا بولسا؛« بارلىق ھەمدۇ ـ سانالار بىزنى ئۆلتۈرگەندىن كېيىن تىرىلدۈرگەن، ئۇخلاتقاندىن كېيىن ئويغاتقان ئاللاھقا خاستۇر، تىرىلىپ قوپۇش ئاللاھنىڭ دەرگاھىغىدۇر» دەيتتى. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، بۇخارى، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياتىقىنى تۇتقاندا، يەنى ياتقاندا، ئوڭ قولىنى ئوڭ مەڭزىنىڭ ئاستىغا قويۇپ ياتاتتى. تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

6833 ـ حدّثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ و أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. قالاَ: حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ الْحَارِثِ يُحَدّثُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّهُ أَمَرَ رَجُلاً، إذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ، قَالَ: «اللّهُمّ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفّاهَا. لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا. إنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتّهَا فَاغْفِرْ لَهَا. اللّهُمّ إنّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَسَمِعْتَ هَذَا مِنْ عُمَرَ؟ فَقَالَ: مِنْ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ، مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ ابْنُ نَافِعٍ فِي رِوَايَتِهِ: عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ. وَلَمْ يَذْكُرْ: سَمِعْتُ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەچتە ياتاق تۆتۈپ ياتماقچى بولغان كىشىنى مۇنداق دېيىشكە بۇيرىغان: ئى ئاللاھ، مىنى، جېنىمنى پەقەت سىلىلا ياراتقان، ئۇنىڭ ماماتى، ھاياتىغا سىلى ئۆزلىرى ئىگە، دەرگاھلىرىغا يەنىلا سىلى ئېلىپ كېتىلا، ئەگەر ھايات قويسىلا، مۇھاپىزەت قىلىپ ساقلىسىلا، ئەگەر ۋاپات تاپقۇزسىلا مەن ئۈچۈن جېنىم ئۈچۈن مەغپىرەت قىلسىلا، ئى ئاللاھ، ھەقىقەت مەن سىلىدىن ئىككى ئالەملىك ساق سالامەت قىلىشنى سورايمەن،

6834 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيلٍ قَالَ: كَانَ أَبُو صَالِحٍ يَأْمُرُنَا، إذَا أَرَادَ أَحَدُنَا أَنْ يَنَامَ، أَنْ يَضْطَجِعَ عَلَىَ شِقّهِ الأَيْمَنِ. ثُمّ يَقُولُ: «اللّهُمّ رَبّ السّمَاوَاتِ وَرَبّ الأَرْضِ وَرَبّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. رَبّنَا وَرَبّ كُلّ شَيْءٍ. فَالِقَ الْحَبّ وَالنّوَى. وَمُنْزِلَ التّوْرَاةِ وَالإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ. أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ كُلّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ. اللّهُمّ أَنْتَ الأَوّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ. وَأَنْتَ الآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ. وَأَنْتَ الظّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ. وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ. اقْضِ عَنّا الدّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ» وَكَانَ يَرْوِي ذَلِكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

6835 ـ وحدّثني عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانٍ الْوَاسِطِيّ. حَدّثَنَا خَالِدٌ (يَعْنِي الطّحّانَ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُنَا، إذَا أَخَذْنَا مَضْجَعَنَا، أَنْ نَقُولَ. بِمِثْلِ حَدِيث جَرِيرٍ وَقَالَ: «مِنْ شَرّ كُلّ دَابّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا».

6836 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ. حَدّثَنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: أَتَتْ فَاطِمَةُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم تَسْأَلُهُ خَادِماً. فَقَالَ لَهَا: «قُولِي: اللّهُمّ رَبّ السّمَاوَاتِ السّبْعِ» بِمِثْلِ حَدِيثِ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللىرىنىڭ بەزىسىگە ياكى خادىم سوراپ بارغان قىزى پاتىمەگە مۇنداق دېگىن دېگەن:يەنەبىرخاتىردە ئۆزى كۆرپىسىگە بارغاندا مۇنداق دەيتتى؛ «ئى ئاللاھ! سىلى يەتتە ئاسمانىڭ، ئۇلۇغ بۈيۈك ئەرشىنىڭ،زىمىننىڭ پەرۋەردىگارى، بىزنىڭ رەببىمىز، كۈللى شەيئى ھەممە نەرسىنىڭ رەببى، ئۇرۇق، ئۈچكە، دانلارنى يارغۇچى، تەۋراتنى، ئىنجىلنى، قۇرئاننى نازىل قىلغۇچى، سىلىگە سېغىنىپ ھەربىر نەرسىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن، ھەممە نەرسىنىڭ چېكىسىنى، مېڭىسىنى، ئەقلى ــ ئىقتىدارىنى، دىلىنى سىلى تۇتۇپ تۇرغۇچى، سىلى ئەۋۋەل ئىپتىدالىرى يوق، سىلىدىن بۇرۇن ھېچ نەرسە يوق، سىلى ئاخىر ئىنتىھالىرى يوق، سىلىدىن كېيىن ھېچ نەرسە يوق، سىلى ئەقلىلەرگە ئاشكارا، سىلىنىڭ ئۈستىلىرىدە ھېچ نەرسە يوق، سىلى كۆزگە يوشۇرۇن، سىلىسىز ھېچ نەرسە يوق، سىلى بولمىسىلا ھەممىسى بولمايتتى، ھەممىنى سىلى پەيدا قىلىپ ياراتقان، مەندىن قەرزىمنى ئادا قىلىپ، تۈگىتىۋەتسىلە، مېنى پېقىرلىقىدىن قۇتقۇزۇپ، بىھاجەت قىلسىلا. تىرمىزى،ئەبۇداۋۇد، ئىبنى ماجە، ئىبنى ھەببان.

6837 ـ وحدّثنا إسْحَقَ بْنُ مُوسَى الأنْصَارِيّ. حَدّثنَا أنَسُ بْنُ عِيَاضٍ. حَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ. حَدّثنِي سَعِيْدُ بْنُ أبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إذَا أوَى أحَدُكُمْ إلَى فِرَاشِهِ، فَلْيَأخُذْ دَاخِلَةَ إزَارِه، فَلْيَنْفُضْ بِهَا فِرَاشَهُ، وَلْيُسَمّ اللّهَ. فَإنّهُ لاَ يَعْلَمُ مَا خَلَفَهُ بَعْدَهُ عَلَى فِرَاشِهِ. فَإذَا أرَادَ أنْ يَضْطَجِعَ، فَلْيَضْطَجِعْ عَلَى شِقّهِ الأيْمَنِ. وَلْيَقُلْ: سُبْحَانَكَ اللّهُمّ رَبّي بِكَ وَضَعْتُ جَنْبِي. وَبِكَ أرْفَعُهُ. إنْ أمْسَكْتَ نَفْسِي، فَاغْفِرْ لَهَا. وَإنْ أرْسَلْتَهَا، فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصّالِحِينَ».

6838 ـ وحدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ بِهَذَا الإسْنَادِ. وَقَالَ: «ثُمّ لِيَقُلْ: بِاسْمِكَ رَبّي وَضَعْتُ جَنْبِي. فَإنْ أحْيَيْتَ نَفْسِي. فَارْحَمْهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىر كىشى كۆرپىسىگە بارسا، ئۇنى ئىشتىنىنىڭ ئىچى بىلەن قېقىپ سۈرتۈۋەتسۇن، چۈنكى، ئۇ ئورنىدا نېمىنىڭ ئىز باسار بولۇپ قالغىنىنى بىلمەيدۇ، ئاندىن ئوڭ يېنىنى قويۇپ يېتىپ مۇنداق دېسۇن؛ ئى رەببىم، سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن يېنىمنى قويدۇم، سېنىڭ رەھمىتىڭ بىلەن كۆتۈرىمەن، ئەگەر جېنىمنى دەرگاھىڭدا ساقلاپ قالساڭ، ئۇنىڭغا رەھىم قىلغىن، مەغپىرەت قىلغىن، ئەگەر ئۇنى ماڭا ئەۋەتسەڭ، يەنى مېنى ئويغاتساڭ، سالىھ بەندىلىرىڭنى ساقلىغاندەك، ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىپ ساقلىغىن. بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد ، سەھىھ.

6839 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ إذَا أوَى إلَى فِرَاشِهِ قَالَ: «الْحَمْدُ للّهِ الّذِي أطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا وَآوَانَا. فَكَمْ مِمّنْ لاَ كَافِيَ لَهُ وَلاَ مُؤْوِيَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆرپىسىگە يېتىش ئۈچۈن ئورۇنلاشقاندا مۇنداق دەيتتى: بارلىق ھەمدۇ ــ سانا بىزگە تائام بەرگەن، بىزنى سۇغارغان، بىزگە كۇپايە بولغان، جاي بەرگەن ئاللاھقا خاستۇر، كۇپايە بولغۇچىسى يوق، ئورۇن، جاي بەرگۈچىسى يوق نۇرغۇن كىشلەر باردۇر. ئەھمەد، مۇسلىم، ئۈچ كىتاب توپلىغان. سەھىھ.

1239 ـ باب التعوذ من شر ما عمل، ومن شر ما لم يعمل

6840 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) قَالاَ: أخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلاَلٍ، عَنْ فَرْوَةَ بْنِ نَوْفَلٍ الأشْجَعِيّ قَالَ: سَألْتُ عَائِشَةَ عَمّا كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدْعُو بِهِ اللّهَ. قَالَتْ: كَانَ يَقُولُ: «اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ مَا عَمِلْتُ، وَمِنْ شَرّ مَا لَمْ أعْمَلْ».

6841 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إدْرِيسَ عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ هِلاَلٍ، عَنْ فَرْوَةَ بْنِ نَوْفَلٍ قَالَ: سَألْتُ عَائِشَةَ عَنْ دُعَاءٍ كَانَ يَدْعُو بِهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: كَانَ يَقُولُ: «اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ مَا عَمِلْتُ، وَشَرّ مَا لَمْ أعْمَلْ».

6842 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا ابْنُ أبِي عَدِيَ ح وحَدّثنَا مُحَمّدُ ابْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ. حَدّثنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرٍ «وَمِنْ شَرّ مَا لَمْ أعْمَلْ».

6843 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمٍ. حَدّثنَا وَكِيعٌ عَنِ الأوْزَاعِيّ، عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أبِي لُبَابَةَ، عَنْ هِلاَلِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ فَرْوَةَ بْنِ نَوْفَلٍ، عَنْ عَائِشَةَ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ «اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ مَا عَمِلْتُ، وَشَرّ مَا لَمْ أعْمَلْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق پاناھ تىلىگەن؛ « ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ مەن بىلىدىغان ۋە قىلغان نەرسىنىڭ يامانلىقىدىن ۋە مەن بىلمەيدىغان ، تېخى قىلمىغان نەرسىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن»، (بۇ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجە.

6844 ـ حدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو، أَبُو مَعْمَرٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَارِثَ. حَدّثنَا الْحُسَيْنُ. حَدّثنِي ابْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمُرَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ: «اللّهُمّ لَكَ أَسْلَمْتُ. وَبِكَ آمَنْتُ. وَعَلَيْكَ تَوَكّلْتُ. وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ. وَبِكَ خَاصَمْتُ. اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِعِزّتِكَ، لاَ إِلَهَ إِلاّ أَنْتَ، أَنْ تُضِلّنِي. أَنْتَ الْحَيّ الّذِي لاَ يَمُوتُ. وَالْجِنّ وَالإِنْسُ يَمُوتُونَ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دۇئا قىلاتتى ؛« ئى ئاللاھ، مەن سىلىگە بويسۇندۇم، شەكسىز ئىشەندىم، سىلىگە تەۋەككۈل قىلدىم، سىلى تەرەپكە قايتتىم، سىلىنىڭ ياردەملىرى بىلەن داۋالىشىمەن، ئى ئاللاھ، سىلىدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، سىلىنىڭ ئىززەت، غالىبلىقلىرى بىلەن مىنى ئازغۇن دەپ ھۆكۈم قىلىشلىرىدىن، مەن ئۈچۈن ئازغۇنلۇقنى پۈرسەت، شارائىت يارىتىپ بېرىشلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن، سىلى مەڭگۈ ئۆلمەيدىغان، كامىل ھاياتلىق ئىگىسى، ئىنسى ــ جىنلار ئۆلىدۇ»، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6845 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ، إِذَا كَانَ فِي سَفَرٍ وَأَسْحَرَ، يَقُولُ: «سَمّعَ سَامِعٌ بِحَمْدِ اللّهِ وَحُسْنِ بَلاَئِهِ عَلَيْنَا. رَبّنَا صَاحِبْنَا وَأَفْضِلْ عَلَيْنَا. عَائِذاً بِاللّهِ مِنَ النّارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەردىكى چاغدا، سۇبھىدىن بۇرۇن تاڭ سەھەردە مۇنداق دەيتتى؛ كۆرگۈچى كۆرسۇن، ئاڭلىغۇچى ئاڭلىسۇنكى، **الله** نىڭ بىزگە قىلغان نىئمەت، پەزلى ـ ئېھسانىنىڭ ياخشىلىقىغا ئاساسەن، بىز، **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىمىز، ئى رەببىمىز! بىزگە ئۆزۈڭ ھەمراھ بولغىن، بىزگە پەزلەت ئاتا قىلغىن، **الله** قا سېغىنىپ دوۋزەختىن پاناھ تىلەيمىز. مۇسلىم 21 ـ ھەدىس،سەھىھ.

6846 ـ حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيّ، عَنْ أَبِيْهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَـذَا الدّعَاءِ «اللّهُمّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي. وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي. وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنّي. اللّهُمّ اغْفِرْ لِي جِدّي وَهَزْلِي. وَخَطَئِي وَعَمْدِي. وَكُلّ ذٰلِكَ عِنْدِي. اللّهُمّ اغْفِرْ لِي مَا قَدّمْتُ وَمَا أَخّرْتُ. وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ. وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنّي. أَنتَ الْمُقَدّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخّرُ. وَأَنْتَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

6847 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا عَبْدُ المَلِكِ بْنُ الصّبّاحِ الْمِسْمَعِيّ. حَدّثنَا شُعْبَةُ فِي هَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋنۇ دۇئا بىلەن دۇئاقىلاتتى : «ئى ئاللاھ، مەن ئۈچۈن مېنىڭ خاتالىقىمنى ،نادانلىقىمنى، ئىشىمدا ئىسراپ قىلىپ، ھەددىدىن ئاشقانلىقىمنى ، مەندىن سادىر بولغان، سىلى بىلىپ تۇرغان بارلىق گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلسىلا، ئى ئاللاھ، مەن ئۈچۈن چاخچاق يا كى راست قىلغىنىمنى ، خاتا قىلغىنىمنى ، قەستەن قىلغىنىمنى مەغپىرەت قىلسىلا، يۇقىرقىلارنىڭ ھەممىسى مەندە تېپىلىدۇ، ئى ئاللاھ، مەن ئۈچۈن بۇرۇن قىلغان ، كېيىن قىلىپ قالىدىغان ، مەخپى، يوشۇرۇن قىلغان، ئاشكارا قىلغان گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلسىلا،سىلى مەندىن بەكرەك بىلىپ تۇرىدىغان گۇناھلىرىمنى

مەغپىرەت قىلسىلا، سىلى ھەممىدىن بۇرۇن ئەزەلدە بار زات، سىلى ھەممىدىن كېيىن مەڭگۈ كامىل ھاياتلىق ئىگىسى، ئىنتىھالىرى يوق، سىلى ھەر نەرسىگە قادىر (بىز ئاجىز)بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ.

6848 ـ حَدّثنَا إبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ. حَدّثنَا أبُو قطنٍ، عَمْرُو بْنُ الْهَيْثمِ الْقُطعِيّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيز بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونِ، عَنْ قُدَامَةَ بْنِ مُوسَىَ، عَنْ أبِي صَالِحِ السّمّانِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «اللّهُمّ أصْلِحْ لِي دِينِيَ الّذِي هُوَ عِصْمَةُ أمْرِي. وَأصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الّتِي فِيهَا مَعَاشِي. وَأصْلِحْ لِي آخِرَتِي الّتِي فِيهَا مَعَادِي. وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلّ خَيْرٍ. وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلّ شَرّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دۇئا قىلاتتى ؛« ئى ئاللاھ، مەن ئۈچۈن دىنىمنى ئىسلاھ قىلىپ بەرسىلە، دىنىم بارلىق ئىشىمنىڭ ھىمايىچىسى، ساقلىغۇچىسى، قوغدىغۇچىسىدۇر، مەن ئۈچۈن تۇرمۇشۇم ئۆزىدە بولغان دۇنيارىمنىمۇ ئىسلاھ قىلىپ، ئوڭشاپ ياخشىلاپ بەرسىلە، ئاخىرى قايتىپ بارىدىغان جايىم بولغان ئاخىرىتىمنى ئىسلاھ قىلىپ بەرسىلە، مەن ئۈچۈن ھەربىر ياخشىلىقتا ھاياتلىقنى زىيادە قىلىپ بەرسىلە، مەن ئۈچۈن ھەربىر يامانلىقدىن ئۆلۈمنى ماڭا راھەت قىلىپ بەرسىلە »، (ئامىن) مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6849 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى و مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أبِي إسْحَقَ، عَنْ أبِي الأحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ كَانَ يَقُولُ: «اللّهُمّ إنّي أسْألُكَ الْهُدَىَ وَالتّقَىَ، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَىَ».
6850 ـ وحدّثنا ابْنُ الْمُثنّىَ وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أبِي إسْحَقَ بِهَـذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أنّ ابْنَ الْمُثنّى قَالَ فِي رِوَايَتِهِ: «وَالْعِفّةَ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق سورايتتى ؛« ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىدىن ھىدايەتنى، تەقۋالىقنى، ئىپپەتلىك بولۇشنى، بايلىق بىھاجەت بولۇشۇمنى سورايمەن »، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6851 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ــ وَاللّفْظُ لابْنِ نُمَيْرٍ ــ (قَالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنَا) أبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ، وَعَنْ أبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أرْقَمَ قَالَ: لاَ أقُولُ لَكُمْ إلاّ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: كَانَ يَقُولُ: «اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْهَرَمِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ. اللّهُمّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا. وَزَكّهَا أنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكّاهَا. أنْتَ وَلِيّهَا وَمَوْلاَهَا. اللّهُمّ إنّي أعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لاَ يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لاَ يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لاَ تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لاَ يُسْتَجَابُ لَهَا».

زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دۇئا قىلاتتى ؛« ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سىغىنىپ، ئاجىزلىقتىن، ھورۇنلۇق، قورقۇنچاقلىق، بىخىللىقتىن، قېرىلىقتىن، قەبرە ئازابىدىن، دەججال پىتنىسىدىن پاناھ تىلەيمەن، ئى ئاللاھ، نەپسىمنىڭ تەقۋالىقنى بىرىپ، ئۇنى پاكلىسىلا، سىلى نەپسنى ئەڭ ياخشى پاكلىغۇچى، سىلى ئۇنىڭ ئىگىسى، خوجىسى، ئى ئاللاھ، سىلىگە سىغىنىپ،

مەنپەئەت بەرمەس ئىلىمدىن، قورقماس قەلبىدىن، تويماس نەپسىدىن، ئىجاۋەت بولماس دۇئادىن پاناھ تىلەيمەن»، مۇسلىم، نەسەئى، ئەھمەد، ئابدۇلار توپلىغان، سەھىھ.

6852 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيْدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ النّخَعِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَمْسَى قَالَ: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ للّهِ. وَالْحَمْدُ للّهِ. لاَ إِلَـهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَـهُ». قَالَ الْحَسَنُ: فَحَدّثَنِي الزّبَيْدُ أَنّهُ حَفِظَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ فِي هَذَا: «لَـهُ الْمُلْكُ وَلَـهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللّهُمّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ اللّيْلَةِ. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ هَذِهِ اللّيْلَةِ. وَشَرّ مَا بَعْدَهَا. اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ. اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ».

6853 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَانَ نَبِيّ الله صلى الله عليه وسلم إِذَا أَمْسَى قَالَ: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى المُلْكُ لِلّهِ. والْحَمْدُ لِلّهِ. لاَ إِلَـهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ». قَالَ: أُرَاهُ قَالَ فِيْهِنّ: «لَـهُ الْمُلْكُ وَلَـهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. رَبّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّ مَا فِي هَذِهِ اللّيْلَةِ وَشَرّ مَا بَعْدَهَا. رَبّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ. رَبّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ». وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضاً: «أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ للّهِ».

ئابدۇاللە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەچ قىلسا مۇنداق دەيتتى: **الله** نىڭ رەھمىتى بىلەن كەچ قىلدۇق، **الله** نىڭ پەرىشتىللىرىمۇ كەچ قىلدى، بارلىق ھەمدۇ ـ سانا **الله** قا خاستۇر، يەككە يىگانە بىر **الله** تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر، **الله** نىڭ شرىكى يوقتۇر، پادىشاھلىق ۋە بارلىق ھەمدۇ ـ سانا **الله** قا خاستۇر، **الله** ھەر نەرسىگە قادىردۇر، ئى **الله**! مەن سىلىدىن مۇشۇ كېچىنىڭ ياخشىلىقىنى ۋە بۇ كېچىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنىڭ ياخشىلىقىنى سورايمەن. سىلىگە سېغىنىپ، مۇشۇ كېچىنىڭ يامانلىقىدىن ۋە بۇكېچىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن. ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ ئاجىزلىقىدىن، ھورۇنلۇقىدىن، (قورقۇنچاقلىقىدىن، بېخىللىقىدىن)، بەك قېرىلىقىدىن ، بۇدۇنيانىڭ پىتنىسىدىن، قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن،(ھاياتلىق، ماماتلىق پىتنە ــ پاسادلىرىدىن) پاناھ تىلەيمەن، تاڭ ئاتقۇزسىمۇ ئەنە شۇنداق، **الله** نىڭ رەھمىتى بىلەن تاڭ ئاتقۇزدۇق، **الله** نىڭ پەرىشتىللىرىمۇ تاڭ ئاتقۇزدى............ ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن دەيتتى.مۇسلىم.

6854 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلَيَ عَنْ زَائِدَةَ، عَنِ الْحَسَنِ ابْنِ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَمْسَى قَالَ: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى المُلْكُ لِلّهِ. والْحَمْدُ لِلّهِ. لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ.اللّهُمّ إِنّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ اللّيْلَةِ وَخَيْرِ مَا فِيْهَا. وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرّهَا وَشَرّ مَا فِيْهَا. اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَسُوءِ الْكِبَرِ. وَفِتْنَةِ الدّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ»

قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ: وَزَادَنِي فِيهِ زُبَيْدٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، رَفَعَهُ أَنّهُ قَالَ: «لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

ئابدۇاللە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەچ قىلسا مۇنداق دەيتتى: **الله** نىڭ رەھمىتى بىلەن كەچ قىلدۇق، **الله** نىڭ پەرىشتىللىرىمۇ كەچ قىلدى، بارلىق ھەمدۇ ـ سانا **الله** قا خاستۇر، يەككە يىگانە بىر **الله** تىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر، **الله** نىڭ شرىكى يوقتۇر، پادىشاھلىق ۋە بارلىق ھەمدۇ ـ سانا **الله** قا

خاستۇر، **الله** ھەر نەرسىگە قادىردۇر، ئى **الله**! مەن سىلىدىن مۇشۇ كېچىنىڭ ياخشىلىقىنى ۋە بۇ كېچىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنىڭ ياخشىلىقىنى سورايمەن. سىلىگە سېغىنىپ، مۇشۇ كېچىنىڭ يامانلىقىدىن ۋە بۇكېچىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن. ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ ئاجىزلىقىدىن، ھورۇنلۇقىدىن، (قورقۇنچاقلىقىدىن، بېخىللىقىدىن)، بەك قېرىلىقىدىن ، بۇدۇنيانىڭ پىتنىسىدىن، قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن،(ھاياتلىق، ماماتلىق پىتنە ــ پاسادلىرىدىن) پاناھ تىلەيمەن، تاڭ ئاتقۇزسىمۇ ئەنە شۇنداق، **الله** نىڭ رەھمىتى بىلەن تاڭ ئاتقۇزدۇق، **الله** نىڭ پەرىشتىلىرىمۇ تاڭ ئاتقۇزدى. ئى ئاللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ قەبرە ئازابىدىن، دوۋزاخ ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن دەيتتى.

6855 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ: «لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَحْدَهُ. أَعَزّ جُنْدَهُ. وَنَصَرَ عَبْدَهُ. وَغَلَبَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ. فَلا شَيْءَ بَعْدَهُ».

جابىرئىبنى ئابدۇ**الله**، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دەيتتى: «يەككە ــ يېگانە بىر ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، ئاللاھنىڭ شېرىكى يوق، پادىشاھلىق ۋە بارلىق ھەمدۇ ــ سانا، ئاللاھقا خاستۇر، ئاللاھتائالا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر، يەككە ــ يېگانە بىر ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر، ئاللاھ ۋەدىسىنى ئىشقا ئاشۇردى، ئەمەلىيەتتە راستقا چىقاردى، قوشۇنلىرىنى ئەزىز قىلدى، بەندىسىگە ئۆزىلا ياردەم بەردى، پۈتۈن قوشۇننى ئۆزىلا مەغلۇپ قىلىپ يەڭدى، **الله** تىن كېيىن ھېچ نەرسە يوقتۇر(**الله** سىز ھېچ نەرسە يوقتۇر، **الله** ئەزەلىي ۋە ئەبەدىيدۇر)

6856 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ. قَالَ: سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ عَلِيَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُلِ: اللّهُمّ اهْدِنِي وَسَدّدْنِي. وَاذْكُرْ، بِالْهُدَى، هِدَايَتَكَ الطّرِيقَ وَالسّدَادِ، سَدَادَ السّهْمِ».
6857 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ إِدْرِيس). أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ كُلَيْبٍ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُلِ: اللّهُمّ إِنّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالسّدَادَ». ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: «ئى ئاللاھ، مېنى ھىدايەت قىلسىلا، مېنى ئوتتۇرىھال، نورمال، توغرا يول، ئەمەللەرگە يېتەكلىسىلە» دېگىن دېگەن. ھىدايەتتە سېنىڭ يولدىكى توغرا يول تېپىپ مېڭىشىڭنى ئەسلە، سىداد بولسا، ياچاق، ئوقيارىنى تۈپتۈز قىلىشتۇر، (يەنى يول تۈزۈشتا، ئەمەللەردە ئەنە شۇنداق بولۇشنى سورىغىن)، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1240 ـ باب التسبيح أول النهار وعند النوم

6858 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ أَبِي عُمَرَ). قَالُوا: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ جُوَيْرِيَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلّى الصّبْحَ، وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا. ثُمّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى، وَهِيَ جَالِسَةٌ. فَقَالَ: «مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا؟» قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ

النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «لقَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ، ثَلاَثَ مَرّاتٍ. لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ مُنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنّ: سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ، عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ».

6859 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ بِشْرٍ عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أَبِي رِشْدِينَ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ، عَنْ جُوَيْرِيَةَ قَالَتْ: مَرّ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ صَلّىَ صَلاَةَ الْغَدَاةِ، أَوْ بَعْدَ مَا صَلّى الْغَدَاةَ. فَذَكَرَ نَحْوَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ «سُبْحَانَ اللّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ. سُبْحَانَ اللّهِ رِضَا نَفْسِهِ. سُبْحَانَ اللّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ. سُبْحَانَ اللّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ».

جۇۋەيرىييەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن،ئۇ ئەتىگەنلىك نامازدىن كېيىن نامازگاھىدا تاش ساناپ، تەسبىھ ئېيتىپ ئولتۇردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ يېنىدىن چىقىپ كېتىپ، ئاندىن چاشكا ۋاقتىدىن كېيىن قايتىپ كىرسە، ئۇ يەنە تەسبىھ ئېيتىپ شۇ پېتى ئولتۇرۇپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا: سەن تېخىچە، مەن سەندىن ئايرىلىپ چىقىپ كەتكەن پېتى ئولتۇردۇڭمۇ؟، ھەققەتەن مەن سەندىن ئايرىلغاندىن كېيىن تۆت كەلىمە سۆزنى ئۈچ قېتىم دېدىم، ئەگەر مەن دېگەن سۆز بىلەن سەن ئېيتقان تەسبىھلەر ميزانغا سېلىنىپ تارتىلسا، ئەلۋەتتە مېنىڭ دېگەن سۆزلىرىم سېنىڭكىنى بېسىپ چۈشىدۇ، سېنىڭكىدىن چوقۇم ئېغىر كېلىدۇ، ئۇ سۆزلەر بولسا، «سۇبھانەاللە ۋەبىھەمدىھى، ئەدەدە خەلقىھى، ۋەرىزا نەپسىھى، ۋەزىنەتە ئەرشىھى، ۋەمىدادى كەلماتىھى». تەرجىمىسى: ئاللاھنىڭ مەخلۇقلىرىنىڭ سانىنىڭ باراۋىرىدە، ئۆزىنىڭ رازىلىقىنىڭ باراۋىرىدە، ئەرشىنىڭ ئېغىرلىقىنىڭ باراۋىرىدە، ئاللاھنىڭ سۆزلىرىنىڭ، سىياسىنىڭ باراۋىرىدە «سۇبھانەللاھى ۋەبىھەمدىھى» دېيمەن، يەنى ئاللاھ پاكتۇر، مەن ئاللاھقا شۇنداق كۆپ ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىمەن.

مۇسلىم 4905 ــ، تىرمىزى 3478 ــ، نەسەئى 1335 ــ، ئىبنى ماجە، ئەھمەد، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6860 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّىَ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى. حَدّثَنَا عَلِيّ أَنّ فَاطِمَةَ اشْتَكَتْ مَا تَلْقَى مِنَ الرّحَى فِي يَدِهَا. وَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم سَبْيٌ. فَانْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ. وَلَقِيَتْ عَائِشَةَ. فَأَخْبَرَتْهَا. فَلَمّا جَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ إِلَيْهَا. فَجَاءَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم إِلَيْنَا. وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا. فَذَهَبْنَا نَقُومُ. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «عَلَىَ مَكَانِكُمَا» فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتّىَ وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمِهِ عَلَىَ صَدْرِي. ثُمّ قَالَ: «أَلاَ أُعَلّمُكُمَا خَيْراً مِمّا سَأَلْتُمَا؟ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا، أَنْ تُكَبّرَا اللّهَ أَرْبَعاً وَثَلاَثِينَ. وَتُسَبّحَاهُ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ. وَتَحْمَدَاهُ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ. فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ».

6861 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَفِي حَدِيثِ مُعَاذٍ: «أَخَذْتُمَا مَضْجَعَكُمَا مِنَ اللّيْلِ».

6862 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَىَ، عَنْ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَىَ، عَنْ عَلِيَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَىَ وَزَادَ فِي الْحَدِيثِ: قَالَ عَلِيّ: مَا تَرَكْتُهُ مُنْذُ سَمِعْتُهُ مِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. قِيلَ لَهُ: وَلاَ لَيْلَةَ صِفّينَ؟ قَالَ: وَلاَ لَيْلَةَ صِفّينَ.

وَفِي حَدِيثِ عَطَاءٍ عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيلَى، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: وَلاَ لَيْلَةَ صِفّيْنَ؟

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛ پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم گە بىر نەچچە قۇل ـ چۆرە كەلگەنلىكىنى بىلىپ، قولى تۈگمەن تېشىدىن جاراھەتلەنگەن ئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە شىكايەت قىلىپ،خادىم سوراپ كېلىپ ، كۆرۈشەلمەي، بۇئىشنى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا اغا

دەپ قويۇپ كىلىدۇ، رەسۇلۇللاھ كەلگەندە، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھە انىڭ خادىم سوراپ كەلگىنىنى خەۋەر قىلىپتۇ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىز ئۇرۇن تۇتۇپ ، ئۇخلاشقا باشلىغاندا كىلىپ : سىلەر قوزغالماي، يېتىۋىرىڭلار دەپ، مەن بىلەن پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ا ئىككىمىزنىڭ ئارلىقىدا ئولتۇردى، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ پۇتى قورسىقىمغا تەككەندە، پۇتىنىڭ سوغۇقلىقىنى ھىس قىلدىم،ئاندىن بىزگە؛ مەن سىلەرنى سىلەر ئىككىڭلار سورىغان نەرسىدىن ياخشىراق نەرسىگە كۆرسۈتۈپ قويايمۇ؟ سىلەر ئورۇن تۇتۇپ ياتقاندا ئۇخلاش ئالدىدا ، ئاللاھقا 33 تەسبىھ ، 33 ھەمدۇ _ سانا، 33 تەگبىر ئېيتىپ يېتىڭلار، (يەنى ئاللاھنى ئۇلۇغلاپ، پاك دەپ ئېتىقاد قىلىپ، ھەمدۇ _ سانا بىلەن شۈكۈر قىلىپ يېتىڭلار) ھەقىقەتەن شۇنداق قىلىش سىلەرگە قۇل، خادىمدىنمۇ ياخشىدۇر،دىدى.ئەھمەد ، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم،ئەبۇ داۋۇد،تىرمىزى،سەھىھ

6863 ـ حدّثني أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامَ الْعَيْشِيّ. حَدّثنَا يَزِيدُ (يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ). حَدّثنَا رَوْحٌ (وَهُوَ ابْنُ الْقَاسِمِ) عَنْ سُهَيْلٍ. عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ فَاطِمَةَ أَتَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم تَسْأَلُهُ خَادِماً. وَشَكَتِ الْعَمَلَ. فَقَالَ: «مَا أَلْفَيْتِيهِ عِنْدَنَا» قَالَ: «أَلاَ أَدُلّكِ عَلَىَ مَا هُوَ خَيْرٌ لَكِ مِنْ خَادِمٍ؟ تُسَبّحِيْنَ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ. وَتَحْمَدِينَ ثَلاَثاً وَثَلاَثِينَ. وَتُكَبّرِينَ أَرْبَعاً وَثَلاَثِينَ. حِينَ تَأْخُذِينَ مَضْجَعَكِ».
6864 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَحْمَدُ بْنُ سَعِيْدٍ الدّارِمِيّ حَدّثنَا حَبّانُ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ حَدّثنَا سُهَيْلٌ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، پاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا خىزمەتچى ـ خادىم سوراپ بارغاندا مۇنداق دىگەن: مەن سېنى سەن ئۈچۈن خادىم، قۇلدىنمۇ ياخشى بولغان نەرسىگە كۆرسۈتۈپ قويمايمۇ؟ سەن ئۇخلاش ئالدىدا ۋە ھەربىر نامىزىڭدا ، ئاللاھتائالاغا 33 تەسبىھ، 33 ھەمدۇ _ سانا، 34 تەگبىر ئېيتقىن . ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سېنى سەن ئۈچۈن خادىم، قۇلدىنمۇ ياخشى بولغان نەرسىگە كۆرسۈتۈپ قويمايمۇ؟ سەن ياتىقىڭنى تۇتقاندا يېتىش ئالدىدا ئاللاھتائالاغا 33 تەسبىھ، 33 ھەمدۇ _ سانا، 34 تەگبىر ئېيتقىن،

1241 ـ باب استحباب الدعاء عند صياح الديك

6865 ـ حدّثني قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيْدٍ، حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدّيَكَةِ، فَاسْأَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِهِ. فَإِنّهَا رَأَتْ مَلَكاً. وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيقَ الْحِمَارِ، فَتَعَوّذُوا بِاللّهِ مِنَ الشّيْطَانِ. فَإِنّهَا رَأَتْ شَيْطَاناً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: خورازنىڭ قىچقىرغان ئاۋازلىرىنى ئاڭلىغان چېغىڭلاردا، ئاللاھدىن الله نىڭ پەزلىنى سوراڭلار، چۈنكى، خوراز پەرىشتىنى كۆرەلەيدۇ، ئىشەكنىڭ ھاڭرىغىنىنى ئاڭلىساڭلار،ئاللاھقا سېغىنىپ، رەھمەتتىن قوغلانغان شەيتاندىن پاناھ تىلەڭلار، چۈنكى، ئىشەك، شەيتاننى كۆرىدۇ. ئەھمەد ، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد قاتارلىقلار

1242 ـ باب دعاء الكرب

قاتتىق قىينچىلىقتا، بالا ـ مۇسىيبەتلەرگە گىرىپتا ر قىلىنغان كىشىنىڭ قىلىدىغان دۇئاسى

6866 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشَارٍ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ (واللّفْظُ لاِبْنِ سَعِيْدٍ). قالُوا: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَن ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ نَبيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: «لاَ إِلَـهَ إِلاّ اللّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ. لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ رَبّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. لاَ إِلَـهَ إِلاّ اللّهُ رَبّ السّمَاوَاتِ وَرَبّ الأَرْضِ وَرَبّ الْعَرْشِ الْكَرِيمُ».

6867 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَحَدِيثُ مُعَاذِ ابْنِ هِشَامٍ أَتَمّ.

6868 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثَنَا سَعِيْدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنّ أَبَا الْعَالِيَةِ الرّيَاحِيّ حَدّثَهُمْ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَدْعُو بِهِنّ وَيَقُولُهُنّ عِنْدَ الْكَرْبِ. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ قَتَادَةَ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «رَبّ السّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ».

6869 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. أَخْبَرَنِي يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ، إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ. قَالَ. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ. وَزَادَ مَعَهُنّ: «لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ رَبّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ».

ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بالا مۇشەققەتلەرنى كۆتۈرۈۋېتىدىغان، قىيىنچىلىقلارنى ئاسان قىلىدىغان كەلىمىلەر مۇنۇ كەلىمىلەردۇر، يەنەبىرخاتىردە، قىيىنچىلىقلار دا مۇنداق دەيتتى:« **لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ لئەزىيمۇلھەلىيم، لا ئىلاھە ئىللەللاھۇرەببۇلئەرشىلئەزىيم لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ رەببۇسساماۋاتى سسەبئى ۋە رەببۇلئەرزى،رەببۇلئەرشىلكەرىيم**» تەرجىمىسى: ناھايىتى مېھرىبان، ئۇلۇغ، سېخىي ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، ھەممىدىن ئۈستۈن، ئۇلۇغ ئەرشنىڭ رەببى ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، يەتتە ئاسماننىڭ،زىمىننىڭ، ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر.بۇخارى، مۇسلىم، ئىبنى ئەبۇددۇنيا، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بالا مۇشەققەتلەرنى كۆتۈرۈۋېتىدىغان قىيىنچىلىقلارنى ئاسان قىلىدىغان كەلىمىلەر مۇنۇ كەلىمىلەردۇر، « **لا ئىلاھە ئىللەللاھۇلھەلىيمۇلكەرىيم، لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ لئەلىييۇلئەزىيم لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ رەببۇسساماۋاتى سسەبئى ۋە رەببۇلئەرشىلكەرىيم** » تەرجىمىسى: ناھايىتى مېھرىبان، ئۇلۇغ، سېخىي ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، ھەممىدىن، ئۈستۈن، ئۇلۇغ ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، يەتتە ئاسماننىڭ، ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر.مۇسلىم، ئىبنى ئەبۇددۇنيا، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1243 ـ باب فضل سبحان الله وبحمده

6870 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا حَبّانُ بْنُ هِلاَلٍ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا سَعِيْدٌ الْجُرَيْرِيّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللّهِ الْجَسْرِيّ، عَنِ ابْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ: أَيّ الْكَلاَمِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مَا اصْطَفَى اللّهُ لِمَلاَئِكَتِهِ أَوْ لِعِبَادِهِ: سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن سۆزلەرنىڭ قايسىسى ئەڭ ئەبزەل؟ دەپ سورالغاندا مۇنداق دىگەن: سۆزلەرنىڭ ئاللاھقا ئەڭ سۆيۈملۈك بولغىنى، ئاللاھ پەرىشتىلىرىگە تاللاپ

بەرگەن مۇنۇ سۆزدۇر، «سۇبھانەاللە ۋەبىھەمدىھى «سۇبھانە رەببىي ۋەبىھەمدىھى »نى ئۈچ قېتىم دېدى، ئاللاھقا ھەمدە ئېيتىش بىلەن بىرگە، ئۇنى بارلىق ئەيىب ــ نۇقسانلاردىن پاك دەپ ئېتىقاد قىلىمىز.مۇسلىم، ھاكىم، تىرمىزى، بەيھەقى

6871 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيرٍ عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللّهِ الْجِسْرِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الصّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ أُخْبِرُكَ بِأَحَبّ الْكَلاَمِ إِلَى اللّهِ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَخْبِرْنِي بِأَحَبّ الْكَلاَمِ إِلَى اللّهِ. فَقَالَ «إِنّ أَحَبّ الْكَلاَمِ إِلَى اللّهِ، سُبْحَانَ اللّهِ وَبِحَمْدِهِ».

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كالام سۆزلەرنىڭ ئاللاھقا دوستراقى، بەندىنىڭ مۇنداق دېيىشىدۇر، سۇبھانەاللە ۋەبىھەمدىھى، ئاللاھ پاك ئۇنىڭغا ھەمدە ئېيتىمەن، مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى توپلىدى، سەھىھ.

1244 ـ باب فضل الدعاء للمسلمين بظهر الغيب

«سۇبھانەاللە ھى ۋە بىھەمدىھى»نىڭ ۋە مۇسۇلمانلارغا غەيبىتىن قىلغان دۇئا نىڭ پەزىلىتى

6872 ـ حدّثني أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ حَفْصٍ الْوَكِيعِيّ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ كَرِيزٍ، عَنْ أُمّ الدّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدّرْدَاءِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، إِلاّ قَالَ الْمَلَكُ: وَلَكَ، بِمِثْلٍ».

ئەبۇ دەردائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان قېرىندىشى ئۈچۈن ئۇ يوق يەردە غەيبىدىن دۇئا قىلىپ قويسا، پەرىشتە ئۇنىڭغا: ساڭىمۇ شۇنىڭ ئوخشىشى بار دېيدۇ، (ھەم بۇ دۇئا تېز ئىجاۋەت بولىدۇ). مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6873 ـ حدّثنا إِسْحَقَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. حَدّثنَا مُوسَى بْنُ سَرْوَانَ الْمُعَلّمُ. حَدّثنِي طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ كَرِيزٍ. قَالَ: حَدّثتْنِي أُمّ الدّرْدَاءِ قَالَتْ: حَدّثنِي سَيّدِي أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ دَعَا لأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكّلُ بِهِ: آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلٍ».

ئەبۇ دەردارئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم قېرىندىشى ئۈچۈن ئۇ يوق يەردە غەيبىدىن دۇئا قىلسا، ئۇ كىشىگە مۇئەككەل پەرىشتە ئامىين، سەن ئۈچۈنمۇ شۇنىڭ ئوخششى بېرىلىدۇ دەپ تۇرىدۇ. (دۇئاسى ئىجاۋەتتۇر). مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

6874 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ صَفْوَانَ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ صَفْوَانَ) وَكَانَتْ تَحْتَهُ الدّرْدَاءُ قَالَ: قَدِمْتُ الشّامَ. فَأَتَيْتُ أَبَا الدّرْدَاءِ فِي مَنْزِلِهِ فَلَمْ أَجِدْهُ. وَوَجَدْتُ أُمّ الدّرْدَاءِ. فَقَالَتْ: أَتُرِيدُ الْحَجّ، الْعَامَ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ. قَالَتْ: فَادْعُ اللّهَ لَنَا بِخَيْرٍ، فَإِنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقُولُ: «دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لأَخِيهِ، بِظَهْرِ الْغَيْبِ، مُسْتَجَابَةٌ. عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكّلٌ. كُلّمَا دَعَا لأَخِيهِ بِخَيْرٍ، قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكّلُ بِهِ: آمِينَ. وَلَكَ بِمِثْلٍ».

6875 ـ قَالَ: فَخَرَجْتُ إِلَى السّوقِ فَلَقِيتُ أَبَا الدّرْدَاءِ. فَقَالَ لِي مِثْلَ ذَلِكَ. يَرْوِيهِ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

6876 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقَالَ: عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ صَفْوَانَ.

ئەبۇدەردائى رەزىيەللاھ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان ئىنساننىڭ، قېرىندىشىغا غەيبىدىن قىلغان دۇئاسى ئىجاۋەت قىلىنىدۇ، ئۇ ھەرقاچان قېرىندىشىغا ياخشىلىق

سوراپ غەيببدىن دۇئا قىلسا، ئۇ مۇسۇلمانىنىڭ بېشىدا، ئۇنىڭغا مۇئەككەل پەرىشتە ؛ ئامىين، ئامىين ! ساڭىمۇ شۇنىڭ ئوخششى بېرىلىدۇ دەپ تۇرىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1245 ـ باب استحباب حمد اللّهِ تعالى بعد الأكل والشرب تاماقتىن كېيىنكى ھەمدۇ-سانا ۋە دۇئا

6877 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ (واللّفظ لابْنِ نُمَيْرٍ). قالاَ: حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ زَكَرِيّاءَ بْنِ أبِي زَائِدَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أبِي بُرْدَةَ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ اللّهَ لَيَرْضَىَ عَنِ الْعَبْدِ أنْ يَأْكُلَ الأكْلَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا. أوْ يَشْرَبَ الشّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا».
6878 ـ وَحَدّثنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ يُوسُفَ الأزْرَقُ. حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ بِهَذَا الإسْنَادِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئاللاھتائالا ، تائام يەپ، شاراپ، ئىچىملىك ئىچىپ شۇنىڭغا ئاساسەن، ئاللاھقا ھەمدۇ ــ سانا ئېيتقان بەندىسىدىن رازى بولىدۇ (ھەتتا، ئۇنىڭ يەپ ــ ئىچىشىدىنمۇ رازىدۇر) ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىستىن تائام، شاراب، زىياپەتتىن كېيىنلا ئاللاھقا ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىش چىقىدۇ.

1246 ـ باب بيان أنه يستجاب للداعي ما لم يعجل فيقول: دعوت فلم يستجب لي
6879 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أبِي عُبَيْدٍ، مُوْلَى ابْنِ أزْهَرَ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يُسْتَجَابُ لأحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ فَلاَ، أوْ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي».
6880 ـ حدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ لَيْثٍ. حَدّثنِي أبِي عَنْ جَدّي. حَدّثنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أنّهُ قَالَ: حَدّثنِي أبُو عُبَيْدٍ، مَوْلَى عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَكَانَ مِنَ الْقُرّاءِ وَأهْلِ الْفِقْهِ. قَالَ: سَمِعْتُ أبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُسْتَجَابُ لأحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، فَيَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ رَبّي فَلَمْ يَسْتَجِبْ لِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار، مەن رەببىمگە دۇئا قىلسام ھىچ ئىجاۋەت بولمايۋاتىدۇ، نىمە ئۈچۈن ئىجاۋەت قىلمايدىغاندۇ؟ دەپ ئالدىراپ قالمىسلا ئۇنىڭ دۇئاسى چوقۇم ئىجاۋەت قىلىنىدۇ، ئالدىرسا ئىجاۋەت بولمايدۇ. (چۈنكى، شۇنداق دەپلا دۇئادىن سۇسلىشىپ، شەك قىلىپ تەرىك ئېتىدۇ). بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6881 ـ حدّثني أبُو الطّاهِرِ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ (وَهُوَ ابْنُ صَالِحٍ) عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أبِي إدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ: «لاَ يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإثْمٍ أوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ. مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا الاسْتِعْجَالُ؟ قَالَ «يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ، فَلَمْ أرَ يَسْتَجِيبُ لِي. فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ، وَيَدَعُ الدّعَاءَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بەندە گۇناھ-مەئسىيەتكە ياكى سىيلە ــ رەھىمنى ئۈزۈۋېتىشكە دۇئا قىلمىسلا ياكى ئالدىراپ كەتمىسلا، دۇئاسى ئىجاۋەت بولۇپ تۇرىدۇ، ئالدىراپ كېتىش قانداق بولىدۇ؟ دىيىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇ ؛مەن دۇئا قىلدىم، شۇنچە كۆپ دۇئا قىلدىم، لېكىن، ھىچ ئىجابەت بولمايۋاتىدۇ دەپ ئالدىراپ قىلىپ، دۇئا قىلىشدىن سۇسلىشىپ، ھېرىپ قالىدۇ ــ دە، دۇئا قىلىشنى تەرىك ئېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئىجاۋەت بولمايدۇ، دىدى .

51 ـ كتاب الرقاق

قەلبى يۇمشاق بولۇش، زاھىد بولۇپ ئاخىرەتكە تۇرۇشنىڭ كىتابى

1247 ـ باب أكثر أهل الجنة الفقراء، وأكثر أهل النار النساء. وبيان الفتنة بالنساء

6882 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. ح وَحَدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَىَ. حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ ح وَحَدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. كُلّهُمْ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثنَا التّيْمِيّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنّةِ. فَإِذَا عَامّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ. وَإِذَا أَصْحَابُ الْجَدّ مَحْبُوسُونَ. إِلاّ أَصْحَابَ النّارِ. فَقَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النّارِ. وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النّارِ. فَإِذَا عَامّةُ مَنْ دَخَلَهَا النّسَاءُ».

ئۇسامەت ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەت ئىشىكىدە تۇردۇم، ناگاھان جەننەتكە كىرگەن كىشىلەرنىڭ ئومومىيۈزلىكى، كۆپچىلىكى، مىسكىنلەر ئىكەن، ناگاھان بايلار بولسا، ھىساباقا تۇتۇلۇپتۇ، لېكىن، دوۋزاخ ئەھلى بولغان بايلار ئاللىبۇرۇن دوۋزاخقا بۇيرۇلۇپتۇ، دوۋزاخ ئىشىكىدە تۇردۇم، ناگاھان دوۋزاخقا كىرگەن كىشىلەرنىڭ كۆپچىلىكى ئاياللار ئىكەن، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى ،مۇسلىم نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

6883 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيّ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبّاسٍ يَقُولُ: قَالَ مُحَمّدٌ صلى الله عليه وسلم: «اطّلَعْتُ فِي الْجَنّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ. وَاطّلَعْتُ فِي النّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النّسَاءَ».

6884 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الثّقَفِيّ. أَخْبَرَنَا أَيّوبُ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

6885 ـ6886 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثنَا أَبُو الأَشْهَبِ. حَدّثنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم اطّلَعَ فِي النّارِ. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ أَيّوبَ.

ئىبنى ئاببىاس، ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەتكە قاراپ چىقتىم، جەننەت ئەھلىنىڭ كۆپچىلىكى پېقىرلار ئىكەنلىكىنى كۆردۇم . دوۋزاخقا قاراپ، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ كۆپچىلىكى ئاياللار ئىكەنلىكىنى كۆردۇم، بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ، ئاياللارنىڭ دىنىنى كام، ئەقلى كام ۋە باشقا ئىقتىدارلىرى، ھەتتائىككى ئايالنىڭ گۇۋاھلىقى بىر ئەرگە تەڭ،ئايال كىشى باش بولسا، ئۇممەت ھالاك بولۇشى،فىتنىسى قاتارلىقلار باشقا ھەدىسلەردە خاتىرلەنگەن.

6887 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التّيّاحِ قَالَ: كَانَ لِمُطَرّفِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ امْرَأَتَانِ. فَجَاءَ مِنْ عِنْدِ إِحْدَاهُمَا. فَقَالَتِ الأُخْرَى: جِئْتَ مِنْ عِنْدِ فُلاَنَةَ؟ فَقَالَ: جِئْتُ مِنْ عِنْدِ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ. فَحَدّثنَا أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ أَقَلّ سَاكِنِي الْجَنّةِ النّسَاءُ».

6888 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التّيّاحِ قَالَ: سَمِعْتُ مُطَرّفاً يُحَدّثُ أَنّهُ كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ. بِمَعْنَى حَدِيثِ مُعَاذٍ.

ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جەننەتتە ياشىغۇچى، جەننەتتە تۇرغۇچىلارنىڭ ئەڭ ئازراقى، ئاياللار ئىكەن، ئەھمەد، مۇسلىم

توپلىغان، سەھىھ. چۈنكى، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ كۆپچىلىكى ئاياللار دىگەن سەھىھ ھەدىس يۇقىرىدا ئۆتتى.

راستىنلا (ئايال كىشىنىڭ جەننەت ئەھلى بولۇشى ناھايىتى ئاز ئىكەن.بىركىشىگە ئىككى ئايال بىرىشمۇ باردۇر.)

6889 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الكَرِيمِ، أَبُو زُرْعَةَ. حَدّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ. حَدّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّه بْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ إِنّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوّلِ عَافِيَتِكَ، وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيعِ سَخَطِكَ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق پاناھ تىلىگەن ؛« ئى ئالللاھ، ھەقىقەتەن مەن سىلىگە سېغىنىپ نىئمەتلىرىنىڭ زاۋال تېپىپ يوقىلىپ كىتىشىدىن، بالايى ــ ئاپەتتىن ساقلاشلىرىنىڭ يۆتكىلىپ كېتىشىدىن، تۇيۇقسىزلا ئىنتىقام ئېلىشلىرىدىن، بارلىق غەزەپ ــ نەپرەتلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن»، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6890 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ وَ مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ. عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً، هِيَ أَضَرّ، عَلَى الرّجَالِ، مِنَ النّسَاءِ».

6891 ـ6892 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ وَ سُوَيْدُ بْنُ سَعِيْدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَىَ. جَمِيعاً عَنِ الْمُعْتَمِرِ. قَالَ ابْنُ مُعَاذٍ: حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: قَالَ أَبِي: حَدّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ أَنّهُمَا حَدّثَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِي النّاسِ، فِتْنَةً أَضَرّ عَلَىَ الرّجَالِ مِنَ النّسَاءِ».

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن كەتكەندىن كېيىن، ئەرلەرگە پىتنە جەھەتتىن ئاياللاردىنمۇ بەكىرەك زەرەر يەتكۈزىدىغان نەرسىنى قالدۇرمىدىم، پىتنە جەھەتتىن ئاياللار ئەڭ زەرەرلىكتۇر، (دۇنيا بىلەن ئايالدىن ھەزەر قىل). ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە

6893 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ، قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَضْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ الدّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ. وَإِنّ اللّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ. فَاتّقُوا الدّنْيَا وَاتّقُوا النّسَاءَ. فَإِنّ أَوّلَ فِتْنَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النّسَاءِ» وَفِي حَدِيثِ ابْنِ بَشّارٍ: «لِيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن دۇنيا دىگەن يېشىل، تاتلىق نەرسىدۇر،(دۇنيادىن ھەزەر قىلىڭلار)، الله تائالا سىلەرنى بۇدۇنيادا ئىز باسار خەلىپە قىلىپ قويۇپ، قانداق ئەمەللەرنى قىلىشىڭلارغا قاراپ باقىدۇ، دۇنيادىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار ، ئاياللاردىنمۇ قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار، چۈنكى بەنىي ئىسرائىيلدا تۇنجى بۇلۇپ يۈز بەرگەن پىتنە ـ پاساد ئاياللار ئىچىدە يۈز بەرگەندۇر. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1248 ـ باب قصة أصحاب الغار الثلاثة، والتوسل بصالح الأعمال غاردىكى ئۈچ كىشىنىڭ قىسسىسى

6894 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ إِسْحَقَ الْمُسَيّبِيّ. حَدّثَنِي أَنَسٌ (يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ، أَبَا ضَمْرَةَ) عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «بَيْنَمَا ثَلاَثَةُ نَفَرٍ يَتَمَشّوْنَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ. فَأَوَوْا إِلَى غَارٍ فِي جَبَلٍ. فَانْحَطّتْ عَلَى فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ. فَانْطَبَقَتْ عَلَيْهِمْ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: انْظُرُوا أَعْمَالاً عَمِلْتُمُوهَا صَالِحَةً لله، فَادْعُوا اللّهَ تَعَالَى بِهَا، لَعَلّ اللّهَ يَفْرُجُهَا عَنْكُمْ. فَقَالَ أَحَدُهُمْ: اللّهُمّ إِنّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ. وَامْرَأَتِي. وَلِي صِبْيَةٌ صِغَارٌ أَرْعَى عَلَيْهِمْ.

فَإِذَا أَرَحْتُ عَلَيْهِمْ، حَلَبْتُ، فَبَدَأْتُ بِوَالِدَيّ فَسَقَيْتُهُمَا قَبْلَ بَنِيّ. وَأَنّهُ نَأَى بِي ذَاتَ يَوْمٍ الشّجَرُ فَلَمْ آتِ حَتّى أَمْسَيْتُ فَوَجَدْتُهُمَا قَدْ نَامَا. فَحَلَبْتُ كَمَا كُنْتُ أَحْلُبُ. فَجِئْتُ بِالْحِلاَبِ فَقُمْتُ عِنْدَ رُؤُوسِهِمَا. أَكْرَهُ أَنْ أُوقِظَهُمَا مِنْ نَوْمِهِمَا. وَأَكْرَهُ أَنْ أَسْقِيَ الصّبْيَةَ قَبْلَهُمَا. وَالصّبْيَةُ يَتَضَاغَوْنَ عِنْدَ قَدَمَيّ. فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَأْبِي وَدَأْبَهُمْ حَتّى طَلَعَ الْفَجْرُ. فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ، فَافْرُجْ لَنَا مِنْهَا فُرْجَةً، نَرَى مِنْهَا السّمَاءَ. فَفَرَجَ اللّهُ مِنْهَا فُرْجَةً. فَرَأَوْا مِنْهَا السّمَاءَ.

وَقَالَ الآخَرُ: اللّهُمّ إِنّهُ كَانَتْ لِي ابْنَةُ عَمَ أَحْبَبْتُهَا كَأَشَدّ مَا يُحِبّ الرّجَالُ النّسَاءَ. وَطَلَبْتُ إِلَيْهَا نَفْسَهَا. فَأَبَتْ حَتّى آتِيَهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ، فَتَعِبْتُ حَتّى جَمَعْتُ مِائَةَ دِينَارٍ. فَجِئْتُهَا بِهَا. فَلَمّا وَقَعْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ: يَا عَبْدَ اللّهِ اتّقِ اللّهَ. وَلاَ تَفْتَحِ الْخَاتَمَ إِلاّ بِحَقّهِ. فَقُمْتُ عَنْهَا. فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ، فَافْرُجْ لَنَا مِنْهَا فُرْجَةً. فَفَرَجَ لَهُمْ.

وَقَالَ الآخَرُ: اللّهُمّ إِنّي كُنْتُ اسْتَأْجَرْتُ أَجِيراً بِفَرَقِ أَرُزَ. فَلَمّا قَضَى عَمَلَهُ قَالَ: أَعْطِنِي حَقّي. فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَرَقَهُ فَرَغِبَ عَنْهُ. فَلَمْ أَزَلْ أَزْرَعُهُ حَتّى جَمَعْتُ مِنْهُ بَقَراً وَرِعَاءَهَا. فَجَاءَنِي فَقَالَ: اتّقِ اللّهَ وَلاَ تَظْلِمْنِي حَقّي. قُلْتُ: اذْهَبْ إِلَى تِلْكَ الْبَقَرِ وَرِعَائِهَا. فَخُذْهَا. فَقَالَ: اتّقِ اللّهَ وَلاَ تَسْتَهْزِىءْ بِي. فَقُلْتُ: إِنّي لاَ أَسْتَهْزِىءُ بِكَ. خُذْ ذَلِكَ الْبَقَرَ وَرِعَاءَهَا. فَأَخَذَهُ فَذَهَبَ بِهِ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ، فَافْرُجْ لَنَا مَا بَقِيَ. فَفَرَجَ اللّهُ مَا بَقِيَ.

6895 ـ6896 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ. ح وَحدّثنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. ح وَحدّثنِي أَبُو كُرَيْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ طَرِيفٍ الْبَجَلِيّ. قَالاَ: حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ. حدّثنَا أَبِي وَ رَقَبَةُ بْنُ مَسْقَلَةَ. ح وَحدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالُوا: حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنُونَ ابْنَ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ). حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ. كُلّهُمْ عَنْ نَافِعٍ. عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي ضَمْرَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. وَزَادُوا فِي حَدِيثِهِمْ: «وَخَرَجُوا يَمْشُونَ». وَفِي حَدِيثِ صَالِحٍ «يَتَمَاشَوْنَ» إِلاّ عُبَيْدَ اللّهِ فَإِنّ فِي حَدِيثِهِ «وَخَرَجُوا» وَلَمْ يَذْكُرْ بَعْدَهَا شَيْئاً.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ئىلگىرى ياشاپ ئۆتكەن ئۈچ كىشى مېڭىپ كېتىۋېتىپ،يامغۇردا قېلىپ، قونالغۇ قىلىش ئۈچۈن بىر غارنىڭ ئىچىگە كىردى، شۇ ئەسنادا تاغدىن بىر تاش دومىلاپ چۈشۈپ، غارنىڭ ئىشىكىنى توسۇپ قويدى، ئۇلار سولۇنۇپ قېلىپ غار ئىچىدە تۇرۇپ،ئۆز ئارا بىر بىرىگە؛ بىزنى بۇ تاشنىڭ توسۇۋېلىشىدىن پەقەت بىزنىڭ ياخشى ئەمەللىرىمىزنى تىلغا ئېلىپ، ئاللاھقا قىلغان دۇئايىمىزلا قۇتقۇزالايدۇ دېيىشتى، ئۇلارنىڭ بىرسى، ئى ئاللاھ، مېنىڭ ياشتا چوڭايغان قېرى ئاتا ــ ئانام ۋە كىچىك باللىرىم بار ئىدى، مەن دائىم ئاتا ــ ئانامنى باشتىلا غىزالاندۇرۇپ ئاندىن ئەھلىمنى ۋە خىزمەتكارلىرىمنى غىزالاندۇراتتىم، بىر كۈنى مەن ئوت چۆپ ئىزدەپ بەك كەچ قايتىپ كەلدىم، ئاتا ــ ئانامغا ئۇسسۇزلۇق بېرىش ئۈچۈن، ماللىرىمنى سېغىپ كەلگەن ئىدىم، ئۇلار ئۇخلاپ قاپتۇ، مەن ئۇلارنى ئويغۇتۇشنى لايىق كۆرمىدىم، ئەھلىمنى ۋە خىزمەتكارلىرىمنى ئۇلاردىن بۇرۇن سوغۇرۇشنى مۇ لايىق كۆرمىدىم، شۇنىڭ بىلەن مەن كۈتۈپ تۇردۇم، قاچىنى تۇتقان ھالدا ئۇلارنىڭ ئويغۇنىشىنى كۈتىۋاتىمەن، كىچىك باللىرىم ئاچلىقتا پۇتۇمغا ئېسىلىپ يىغلايتتى، شۇنداق قىلىپ تاڭ يورىدى، ئۇلار ئويغۇنۇپ سۈتنى ئىچتى، ئى ئاللاھ، شۇ ئىشنى سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن قىلغان بولسام بىزدىن بۇ تاشنى كۆتۈرىۋەتكىن، دېدى، تاش ئۇلار ئاسماننى كۆرەلىگىدەك ئازىراق ئېچىلدى، لېكىن ئۇلار چىقىپ كېتەلمەيتتى، يەنە بىرى ؛ ئى ئاللاھ، مېنىڭ تاغامنىڭ، ماڭا كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ئەڭ سۆيۈملۈك بىلىنىدىغان مەن قاتتىق ياخشى كۆرىدىغان بىر قىزى بار ئىدى، مەن ئۇنى نىيەت قىلىپ تەلەپ قويسام، ئۇ 100 دىينار ئەكەل دەپ، مېنى رەت قىلدى، بىر يىلى قۇرغاقچىلىق، قەھەتچىلىك بولۇپ، ئۇنىڭ بېشىغا ئېغىر كۈن چۈشۈپ، مېنىڭ قېشىمغا كەپتۇ، مەن ئۇنىڭغا مېنى ئۆز نەپسىگە ئىگە قىلىش شەرتى بىلەن (يەنى مەن بىلەن بىللە بولۇش شەرتى) بىلەن 120 دىينار ئالتۇن تىللا بەردىم، ئۇ ماقۇل كەلدى، ھەتتا مەن ئۇنىڭغا قادىر بولغان ۋاقتىمدا يەنى مەن ئۇنىڭ ئىككى پۇتىنىڭ ئوتتۇرىدا ئولتۇرۇپ، مۇناسىۋەتنى مەخسەت قىلغان ۋاقتىمدا، ئۇ ؛ ئاللاھدىن قورققىن، پېچەتنى يولسىز

بۇزما، ئۇنۇڭنى ھەققىسىز ساپما، (يەنى نىكاھسىز بۇنداق قىلما دېدى) شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇنىڭدىن يىراق كەتتىم، ۋەھالەنكى، ئۇ ئايال مەن ئۇچۇن كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكى ئىدى، مەن ئۇنى شۇنداق ياخشى كۆرەتتىم، ئالتۇنىنىمۇ ئالمىدىم، ئەگەر بۇ ئىشنى سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن قىلغان بولسام، بىزدىن بۇ تاشنى كۆتۈرۈۋەتكىن دېدى، تاش يەنە ئازىراق كۆتۈرۈلدى، ئۇلار يەنە چىقىپ كېتەلمەيتتى، ئۈچىنچىسى ئېيتتى، ئى ئاللاھ، مەن نۇرغۇن مەدىكار، ئىشلەمچىلەرنى ئىش ھەققى بېرىپ ئىشلەتكەن ، بىر ئادەمنىڭ ئىش ھەققىنىلا بېرەلمەي قالغىنىنى بەرگەن ئىدىم، ئۇ ئادەمنىڭ ئىش ھەققىنى زىرائەت تېرىپ ، ئاندىن كالا ۋە ئۇنىڭ پادىچىسىنى سېتىۋالغىدەك كۆپەيتىپ قويدۇم، پۇلماللار كۆپەيگەن بىر چاغلاردىن كېيىن ئۇ ئادەم كېلىپ ؛ ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى، الله تىن قورققىن، ماڭا زۇلۇم قىلماي مېنىڭ ئىش ھەققىمنى بەرگىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا ؛ سەن كۆرۈۋاتقان ئاشۇ نەرسىلەر يەنى تۆگە، قوي، كالا، ئات، قۇللارنىڭ ھەممىسى سېنىڭ ئىش ھەققىڭ دېدىم، ئۇ ھەيران قېلىپ، ئەي ئاللاھنىڭ بەندىسى، مېنى مەسخىرە، زاڭلىق قىلما دېدى، مەن ئۇنىڭغا سېنى مەسخىرە قىلمىدىم دېسەم، ئۇ بىرەرسىنىمۇ قويماي ھەممىسىنى ھەيدەپ ماڭدى، ئى ئاللاھ، ئەگەر بۇ ئىشنى سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن قىلغان بولسام، بىزدىن بۇ تاشنى كۆتۈرۈۋەتكىن دېدى، شۇنىڭ بىلەن تاش كۆتۈرۈلۈپ، ئۇلار ئۆڭكۈردىن مېڭىپ چىقىپ كەتتى، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىستىن ياخشى ئەمەللەرنى شېپى كەلتۈرۈپ دۇئا قىلىش دۇرۇس، شۇنداقلا بۇ ئەۋلىيالار كارامىتى ھېسابلىنىدۇ، ئىسلام دىنىنىڭ مۆجىزىسىدۇر، ئاتا ــ ئانىغا ياخشىلىق قىلىش پەرزدۇر، مەنسەپلىك، گۈزەل ئايال، قانۇنسىز، نىكاھسىز چاقىرسا، يۈسۈف ئەلەيھىسسالامدەك قېچىش ۋاجىپ، ئىش ھەققىنى تولۇق بېرىش باشقىلار ئۈچۈن ئىشلەپ قويۇش، تىجارەت قىلىپ قويۇشلار دۇرۇس، دۇئا ئىبادەتتۇر.

52 ـ كتـاب التـوبة تۆۋبىنىڭ كىتابى

1249 ـ باب في الحض على التوبة والفرح بها

6897 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ. حَدّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أَنَا عِنْدَ ظَنّ عَبْدِي بِي. وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي. وَاللّهِ لَلّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يَجِدُ ضَالّتَهُ بِالْفَلاَةِ. وَمَنْ تَقَرّبَ إِلَيّ شِبْراً، تَقَرّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعاً. وَمَنْ تَقَرّبَ إِلَيّ ذِرَاعاً، تَقَرّبْتُ إِلَيْهِ بَاعاً. وَإِذَا أَقْبَلَ إِلَيّ يَمْشِي، أَقْبَلْتُ إِلَيْهِ أُهَرْوِلُ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن بەندەمنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىدا، (بەندەم ماڭا گۇمان قىلىدۇ،گۇمانى ياخشى بولسا، ياخشى ، يامان بولسا، يامان بۇلىدۇ) ئۇ مېنى ئەسلىسىلا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە،ئەگەر ئۇ مېنى ئىچىدە مەخپى ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئىچىمدە زاتىمدا مەخپى ئەسلەيمەن، ئۇ مېنى جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلىسە، مەنمۇ ئۇنى ئۇلاردىن ياخشىراق جامائەتلەر ئارىسىدا ئەسلەيمەن،ـ ئاللاھتائالا بىرىڭلارنىڭ تۆۋبىسىگە بىرىڭلار چۆل ـ جاڭگالدا يىتتۈرۈپ قويغان تۆگىسىنى تېپىۋالغاندا خۇشال بولغاندىنمۇ بەكرەك خۇشال بولىدۇ ـ . الله ئەيتىدۇ؛كىم ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا،

مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلىشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگرەپ بارىمەن.ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم تىرمىزى، ئىبنى ماجە.

6898 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ مُسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ الْقَعْنَبِيّ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «للّهُ أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ أَحَدِكُمْ، مِنْ أَحَدِكُمْ بِضَالّتِهِ، إِذَا وَجَدَهَا».
6899 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَاهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەلۋەتتە، ئاللاھتائالا بىرىڭلارنىڭ تۆۋىسىگە بىرىڭلار يىتتۈرۈپ قويغان تۆگىسىنى تېپىۋالغاندا خۇشال بولغانىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولىدۇ. تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6900 ـ حدّثنا عُثْمَانَ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ واللّفْظُ لِعُثْمَانَ ــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَارِثِ ابْنِ سُوَيْدٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللّهِ أَعُودُهُ وَهُوَ مَرِيضٌ. فَحَدّثَنَا بِحَدِيثَيْنِ: حَدِيثاً عَنْ نَفْسِهِ وَحَدِيثاً عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لله أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ، مِنْ رَجُلٍ فِي أَرْضٍ دَوِيّةٍ مَهْلِكَةٍ. مَعَهُ رَاحِلَتُهُ. عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ. فَنَامَ فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ. فَطَلَبَهَا حَتّى أَدْرَكَهُ الْعَطَشُ. ثُمّ قَالَ: أَرْجِعُ إِلَى مَكَانِيَ الّذِي كُنْتُ فِيهِ. فَأَنَامُ حَتّى أَمُوتَ. فَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَى سَاعِدِهِ لِيَمُوتَ. فَاسْتَيْقَظَ وَعِنْدَهُ رَاحِلَتُهُ وَعَلَيْهَا زَادُهُ وَطَعَامُهُ وَشَرَابُهُ. فَاللّهُ أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ مِنْ هَذَا بِرَاحِلَتِهِ وَزَادِهِ».
6901 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ قُطْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: «مِنْ رَجُلٍ بِدَاوِيّةٍ مِنَ الأَرْضِ».
6902 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا الأَعمَشُ. حَدّثَنَا عُمَارَةُ ابْنُ عُمَيْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ الْحَارِثَ بْنَ سُوَيدٍ قَالَ: فَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بِحَدِيثَيْنِ: أَحَدُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ. فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «للّهُ أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ» بِمِثْلِ حَدِيث جَرِيرٍ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:ئەلۋەتتە ئاللاھتائالا مۆئمىن بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە مۇنداق كىشىنىڭ خۇشاللىقىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولۇپ كېتىدۇ، ئۇ كىشى ھالاكەتلىك بىر مەنزىلگە، يەنى چۆل ــ باياۋانغا چۈشىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تائام، شاراپلىرىنى كۆتۈرۈپ ماڭغان تۆگىسى بىللە بولۇپ، بۇ كىشى بېشىنى قويۇپ بىر ئۇخلاپ ئويغانسا، تۆگىسى يوق، تۆگە كېتىپ بولىدۇ، ئۇ تۆگىسىنى قىززىق ھارارەت، ئىسسىق قاتتىق يېتىپ، ئۇسساپ چارچىغانغا قەدەر ئىزدەپ تاپالماي، مۇنداق دەيدۇ: مەن تۇرغان ئەسلى ئورنۇمغا قايتىپ ئۆلگەنگە قەدەر ئۇخلاپ يېتىۋېرەيچۇ، ئاندىن ئۇ بېشىنى بىلىكىگە قويۇپ، ئۆلۈش ئۈچۈن ئۇخلاپ، قورسىقى ئېچىپ كىتىپ ئويغۇنۇپ قارىسا، ناگاھان تۆگىسى ئالدىدا تۇرغۇدەك، ئۈستىدە تائام، شارابى، ئوزۇقلىرى تۇرغۇدەك، (بۇ چاغدىكى خۇشاللىقنى يۇقىرىدا دەپ ئۆتتى) ئاللاھتائالا مۆئمىن بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە مۇشۇ كىشىنىڭ خۇشاللىقىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى،مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. (مەخسەت، تۆۋبە قىلسا، جەننەتكە كىرسە دىمەكچى، ئادەم باللىرى خاتالىشىدۇ، تۆۋبە قىلغىنى ياخشىسىدۇر، تۆۋبە قىلغۇچىنى ئالاھ ياخشى كۆرىدۇ). ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ھارىس

ئىبنى سۇۋەيدكە مۇنداق دىگەن: مۆئمىن كىشى گۇناھىنى خۇددى ئۇ تاغ ئاستىدا ئولتۇرغاندەك، ھېلى تاغ ئۇنىڭ ئۈستىگە گۈمۈرلۈپ چۈشىدىغاندەك ھىس قىلىپ،گۇناھىدىن قورقىدۇ، پاجىر ـ پاسىق كىشى بولسا، گۇناھىنى خۇددى بۇرنىنىڭ ئۇچىدىن ئۇچۇپ ئۆتۈپ كىتىۋاتقان بىرتال چىۋىندەك ھىس قىلىپ، شۇنداقلا قوروۇپ قويىدۇ، گۇناھىغا پەرۋا قىلمايدۇ،كىچىك سانايدۇ.مۇسلىم توپلىغان.سەھىھ

6903 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أبي. حَدّثَنَا أبُو يُونُسَ عَنْ سِمَاكٍ قالَ: خَطَبَ النّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ فقَالَ: «لَلّهُ أشَدّ فَرحاً بتَوبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ حَملَ زَادَهُ وَمَزَادَهُ عَلَى بَعِيرٍ. ثُمّ سَارَ حَتّى كَانَ بفَلاَةٍ مِنَ الأَرْضِ، فأَدْرَكَتْهُ الْقَائِلَةُ. فَنَزَلَ فقَالَ تحْتَ شَجَرَةٍ. فغَلَبَتْهُ عَيْنُهُ. وَانْسَلّ بَعِيرُهُ. فاسْتَيْقظ فسعَى شرَفاً فلَمْ يرَ شَيْئاً. ثُمّ سعَى شَرَفاً ثانِياً فلَمْ يرَ شَيْئاً. ثُمّ سعَى شَرَفاً ثالِثاً فلَمْ يرَ شَيْئاً. فأَقبَلَ حَتّى أتَى مكَانَهُ الّذِي قالَ فِيهِ. فبَيْنَمَا هُوَ قاعِدٌ إذْ جَاءَهُ بَعِيْرُهُ يمْشِي. حتّى وَضعَ خِطامَهُ فِي يَدِهِ. فلَلّهُ أشَدّ فرحاً بتَوْبَةِ الْعَبْدِ، مِنْ هَذَا حِينَ وَجَدَ بَعِيرَهُ عَلَى حَالِهِ». قالَ سِمَاكٌ: فزَعَمَ الشّعْبِيّ، أنّ النّعْمَانَ رفَعَ هَذَا الْحَدِيثَ إلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم. وَأمّا أنا فلَمْ أسْمَعْهُ.

نۇئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە ئاللاھتائالا بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە مۇنۇ كىشىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. ئۇ كىشى ئۇزۇقلىرىنى تۆگىسىگە ئارتىپ، بىپايان چۆل، زېمىندا سەپەردە بولىدۇ، چىڭ چۈش بولغاندا ئۇ بىر تۈپ دەرەخنىڭ سايىسىدا ئارام ئېلىپ، ئۇخلاپ ئويغانغاندىن كىيىن، ئوزۇق ـ تۈلۈك ئارتىلغان تۆگىسىنى تاپالمايدۇ، ئېگىز بىر جايغا كېلىپ، ئۈستىگە چىقىپ قاراپ ھېچ نەرسىنى كۆرمەيدۇ، ئاندىن يەنە بىر ئېگىز جايغا چىقىپ قاراپمۇ، ھېچ نەرسىنى كۆرمەي ئۇ ئۆزىگە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئەۋۋەلقى ئورنۇمغا بىرىپ، تاكى ئۆلۈپ كەتكىچە شۇ جايدا تۇراي دەپ بارسا، ناگاھان ئۇنىڭ تۆگىسى نوختىلىرىنى سۆرەپ شۇ جايدا يۈرگىدەك، ئاللاھتائالا بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە ئاشۇ كىشى تۆگىسىنى تېپىۋىلىپ، خۇشال بولغاندىنمۇ بەكرەك خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئى خاتالاشقانلار! تۆۋبە قىلىڭلار، تۆۋبە گۇناھنى يۇيىدىغان مۇنچىدۇر.

6904 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ جَعْفَرُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ جَعْفَرٌ: حَدّثنَا. وَقَالَ يَحْيَى: أخْبَرَنَا) عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ إيَادِ بْنِ لَقِيطٍ عَنْ إيَادٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «كَيْفَ تَقُولُونَ بِفَرَحِ رَجُلٍ انْفَلَتَتْ مِنْهُ رَاحِلَتُهُ. تَجُرّ زِمَامَهَا بِأَرْضٍ قَفْرٍ لَيْسَ بِهَا طَعَامٌ وَلاَ شَرَابٌ. وَعَلَيْهَا لَهُ طَعَامٌ وَشَرَابٌ. فطَلَبَهَا حَتّى شَقّ عَلَيْهِ. ثُمّ مَرّتْ بِجِذْلِ شَجَرَةٍ فَتَعَلّقَ زِمَامُهَا. فَوَجَدَهَا مُتَعَلّقَةً بِهِ؟» قُلْنَا: شَدِيداً. يَا رَسُولَ اللّهِ فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمَا، وَاللّهِ لَلّهُ أشَدّ فَرحاً بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ، مِنَ الرّجُلِ بِرَاحِلَتِهِ». قَالَ جَعْفَرٌ: حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ إيَادٍ عَنْ أبِيهِ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇنداق بىر كىشىنىڭ خۇشاللىقىغا نېمە دەيسلەر؟ ئۇنىڭ تۆگىسى نوختىسىنى سۆرەپ، چۆل، بىپايان زېمىندا قېچىپ كېتىدۇ، ئۇ زېمىندا تائام، شاراپ قەتئىي يوقتۇر ئۇنىڭ تائام، شاراپلىرى قېچىپ كەتكەن تۆگىسىنىڭ ئۈستىدە قېلىپ قالغان ئىدى، ئۇ تۆگىسىنى ئىزدەپ ھېچ يەردىن تاپالمايدۇ، ھەتتا، ئۇنىڭغا زور قېيىنچىلىق، مۇشەققەت چۈشىدۇ، ئاندىن ئۇ، تۆگە يىلتىز پۇتاقلىرى بار بىر دەرەخنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ، ئۇنىڭ نوختىسى شۇ پۇتماققا ئىلدۇرۇلۇپ

قىلىپ، ئۇ كىشى تۆگىسىنى تېپىۋالىدۇ، ئاندىن شۇنداق قاتتىق خۇشال بولۇپ كېتىدۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە ئاللاھتائالا بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە ئاشۇ كىشى تۆگىسىنى تېپىۋالغاندا خۇشال بولغاندىن بەكرەك خۇشال بولۇپ كېتىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6905 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ وَ زُهَيرُ بْنُ حَرْبٍ. قالاَ: حَدّثنا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ. حَدّثنا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبي طَلْحَةَ. حَدّثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَهُوَ عَمّهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَلّهُ أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ، حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ، مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَىَ رَاحِلَتِهِ بِأَرْضِ فَلاَةٍ. فَانْفَلَتَتْ مِنْهُ. وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ. فَأَيِسَ مِنْهَا. فَأَتَى شَجَرَةً. فَاضْطَجَعَ فِي ظِلّهَا. قَدْ أَيِسَ مِنْ رَاحِلَتِهِ. فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذَا هُوَ بِهَا، قَائِمَةً عِنْدَهُ. فَأَخَذَ بِخِطَامِهَا. ثُمّ قَالَ مِنْ شِدّةِ الْفَرَحِ: اللّهُمّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبّكَ. أَخْطَأَ مِنْ شِدّةِ الْفَرَحِ».

6906 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنا هَمّامٌ. حَدّثنا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَلّهُ أَشَدّ فَرَحاً بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ إِذَا اسْتَيْقَظَ عَلَىَ بَعِيرِهِ، قَدْ أَضَلّهُ بِأَرْضِ فَلاَةٍ».

6907 ـ وَحَدّثنِيهِ أَحْمَدُ الدّارِمِيّ. حَدّثنا حَبّانُ. حَدّثنا هَمّامٌ. حَدّثنا قَتَادَةُ. حَدّثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە، ئاللاھتائالا بەندىسىنىڭ تۆۋبە قىلغان چاغدىكى تۆۋبىسىگە، سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ مۇنداق خۇشاللىقىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولىدۇ، ئۇ كىشى چۆل، بىپايان زېمىندا تۆگىسىنىڭ ئۈستىدە ئىدى،كېيىن تۆگىسى ئۇنىڭدىن قېچىپ كېتىدۇ، ئېزىپ قالىدۇ، تۆگىنىڭ ئۈستىدە ئۇنىڭ تائامى، شارابى بار ئىدى، ئۇ تۆگىنى تېپىشتىن ئۈمىدىنى ئۈزۈپ، بىر تۈپ دەرەخنىڭ سايىسىدا يېتىپ، ئۇخلاپ قالىدۇ، ئۇ شۇ ھالەتتە تۇرسا، تۇيۇقسىز تۆگىسى ئالدىدا پەيدا بولۇپ ئۆرە تۇرغىدەك، ئۇ تۆگىسىنىڭ نوختىسىنى تۇتۇپ، قاتتىق خۇشاللىقىدىن ئى ئاللاھ، سەن مېنىڭ بەندەم، مەن سېنىڭ رەببىڭ دەپ، قاتتىق خۇشاللىقىدىن خاتالىشىپ قالىدۇ، ئەسلى مەن سېنىڭ بەندەڭ، سەن مېنىڭ رەببىم دېمەكچى ئىدى، ئاللاھ بەندىسىنىڭ تۆۋبىسىگە شۇ كىشىدىنمۇ بەكرەك خۇشال بولۇپ كېتىدۇ.

1250 ـ باب سقوط الذنوب بالاستغفار، توبة

6908 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا لَيْثٌ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ قَيْسٍ، قَاصّ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَبِي صِرْمَةَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ أَنّهُ قَالَ: حِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ: كُنْتُ كَتَمْتُ عَنْكُمْ شَيْئاً سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَوْلاَ أَنّكُمْ تُذْنِبُونَ لَخَلَقَ اللّهُ خَلْقاً يُذْنِبُونَ، يَغْفِرُ لَهُمْ».

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ گۇناھ قىلىشىڭلار بولمايدىغان بولسا، ئەلۋەتتە ئاللاھتائالا گۇناھ قىلىدىغان خەلقنى يارىتاتتى، ئاندىن ئۇلار تۆۋبە قىلسا، ئۇلارنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈرەتتى. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6909 ـ حدّثنا هَرُونَ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثنا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثنِي عِيَاضٌ (وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللّهِ الْفِهْرِيّ). حَدّثنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيّ، عَنْ أَبِي صِرْمَةَ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ الأَنْصَارِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لَوْ أَنّكُمْ لَمْ تَكُنْ لَكُمْ ذُنُوبٌ، يَغْفِرُهَا اللّهُ لَكُمْ، لَجَاءَ اللّهُ بِقَوْمٍ لَهُمْ ذُنُوبٌ، يَغْفِرُهَا لَهُمْ».

ئەبۇ ئەييۇب، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر سىلەر گۇناھ قىلمايدىغان بولساڭلار، الله سىلەر ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىدىغان گۇناھىڭلار بولمىغان بولسا،

ئاللاھتائالا مەغپىرەت قىلىش ئۈچۈن گۇناھ قىلىدىغان كىشىلەرنى كەلتۈرەتتى، ئاندىن ئۇلار تەۋبە قىلسا، ئۇلارنى مەغپىرەت قىلاتتى.(گۇناھلارغا تەۋبە قىلىڭلار، مەغپىرەت قىلىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

6910 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ جَعْفَرٍ الْجَزَرِيّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لَذَهَبَ اللّهُ بِكُمْ، وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ، فَيَسْتَغْفِرُونَ اللّهَ، فَيَغْفِرُ لَهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمـ مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سىلەر پەقەت گۇناھ قىلمايدىغان بولساڭلار، ئەلۋەتتە ئاللاھتائالا سىلەرنى ئۇ دۇنياغا كەتكۈزۈۋېتىپ، گۇناھ قىلىدىغان قەۋملەرنى كەلتۈرەتتى، ئاندىن ئۇلار گۇناھلىرىغا ئاللاھدىن مەغپىرەت سورىسا، ئاللاھ ئۇلارغا مەغپىرەت قىلاتتى. (لېكىن، سىلەر خاتالىشىپ تۇرىسىلەر، تەۋبە قىلساڭلار ئاللاھ سىلەرگە مەغپىرەت قىلىدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1251 ـ باب فضل دوام الذكر والفكر في أمور الآخرة، والمراقبة وجواز ترك ذلك في بعض الأوقات، والاشتغال بالدنيا

6911 2750 ــ 12 حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ يَحْيَىَ التّيْمِيّ وَ قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى). أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِيَاسٍ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ حَنْظَلَةَ الأُسَيّدِيّ قَالَ: (وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم) قَالَ: لَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: كَيْفَ أَنْتَ؟ يَا حَنْظَلَةُ قَالَ: قُلْتُ: نَافَقَ حَنْظَلَةُ. قَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَكُونُ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. يُذَكّرُنَا بِالنّارِ وَالْجَنّةِ. حَتّىَ كَأَنّا رَأْيَ عَيْنٍ. فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، عَافَسْنَا الأَزْوَاجَ وَالأَوْلاَدَ وَالضّيْعَاتِ. فَنَسِينَا كَثِيراً. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: فَوَاللّهِ إِنّا لَنَلْقَىَ مِثْلَ هَذَا. فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ، حَتّىَ دَخَلْنَا عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قُلْتُ: نَافَقَ حَنْظَلَةُ. يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ «وَمَا ذَاكَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ نَكُونُ عِنْدَكَ. تُذَكّرُنَا بِالنّارِ وَالْجَنّةِ. حَتّىَ كَأَنّا رَأْيُ عَيْنٍ. فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ، عَافَسْنَا الأَزْوَاجَ وَالأَوْلاَدَ وَالضّيْعَاتِ. نَسِينَا كَثِيراً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ لَوْ تَدُومُونَ عَلَىَ مَا تَكُونُونَ عِنْدِي، وَفِي الذّكْرِ، لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلاَئِكَةُ عَلَىَ فُرُشِكُمْ، وَفِي طُرُقِكُمْ. وَلَكِنْ، يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً» ثَلاَثَ مَرّاتٍ.

6912 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصّمَدِ. سَمِعْتُ أَبِي يُحَدّثُ. حَدّثنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ حَنْظَلَةَ قَالَ: كُنّا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَوَعَظَنَا فَذَكّرَ النّارَ. قَالَ: ثُمّ جِئْتُ إِلَى الْبَيْتِ فَضَاحَكْتُ الصّبْيَانَ وَلاَعَبْتُ الْمَرْأَةَ. قَالَ: فَخَرَجْتُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ. فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ. فَقَالَ: وَأَنَا قَدْ فَعَلْتُ مِثْلَ مَا تَذْكُرُ. فَلَقِينَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ نَافَقَ حَنْظَلَةُ. فَقَالَ: «مَهْ» فَحَدّثْتُهُ بِالْحَدِيثِ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: وَأَنَا قَدْ فَعَلْتُ مِثْلَ مَا فَعَلَ. فَقَالَ «يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً. وَلَوْ كَانَتْ تَكُونُ قُلُوبُكُمْ كَمَا تَكُونُ عِنْدَ الذّكْرِ، لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلاَئِكَةُ، حَتّىَ تُسَلّمَ عَلَيْكُمْ فِي الطّرُقِ».

6913 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النّهْدِيّ، عَنْ حَنْظَلَةَ التّمِيمِيّ الأُسَيّدِيّ، الْكَاتِبِ قَالَ: كُنّا عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكّرَنَا الْجَنّةَ وَالنّارَ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمَا.

ھەنزەلەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ماڭا ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇچۇرشۇپ؛ ئى ھەنزەلەت! ئەھۋالىڭ قانداقراق؟ دېدى، مەن: ھەنزەلەت مۇناپىق بولدى، (يەنى مەن مۇناپىق بولدۇم)دېدىم،ئۇ: سۇبھانەاللە!! سەن نىمە دەۋاتىسەن؟دېدى، مەن؛بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا تۇرغاندا، بىزگە دەۋزەخ ـ جەننەتنى ئەسلىتىدۇ، گۇياكى بىز ئۇنى كۆزىمىز بىلەن كۆرگەندەك بولۇپ كېتىمىز، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدىن چىققاندا بولسا، ئاياللارغا،بالىلارغا، ماللارغا، باغۇ ـ بوستانلارغا ئارىلىشىپ، ئۇنىڭ ئىلاجىنى، ئامالىنى قىلىپ، بىزگە ئەسلىتىلگەن نەرسىلەرنىڭ كۆپۈنچىسىنى ئۇنتۇپ كېتىمىز دېسەم،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:الله بىلەن قەسەمكى، بىزمۇ مۇشۇنداق ئىشقا يولۇقتۇق دىدى، ئاندىن مەن ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىللە مېڭىپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىرىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ھەنزەلەت مۇناپىق بولدى، (يەنى مەن مۇناپىق بولدۇم)دېدىم، رەسۇلۇللاھ: نىمىشقا ئۇنداق دەيسەن؟ دىدى، مەن : ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ؛بىز سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا تۇرغاندا، بىزگە دەۋزەخ ـ جەننەتنى ئەسلىتىلا، گوياكى بىز ئۇنى كۆزىمىز بىلەن كۆرگەندەك بولۇپ كىتىمىز،(شۇنداق تەقۋا بولۇپ كىتىمىز) ئالدىلىرىدىن چىققاندا بولسا، ئاياللارغا،بالىلارغا، ماللارغا، باغۇ ـ بوستانلارغا ئارىلىشىپ، ئۇنىڭ ئىلاجىنى، ئامالىنى قىلىمىز دەپ، بىزگە ئەسلىتىلگەن نەرسىلەرنىڭ كۆپۈنچىسىنى ئۇنتۇپ كىتىمىز دىسەم،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سىلەر مېنىڭ ئالدىمدا تۇرغان ھالەتتىكىدەك، ئۆيۈڭلاردىمۇ شۇ ھالەتتە بىر خىل تۇرالىساڭلار،الله نى ئەسلەشتە بىر خىل ھالەتتە بولالىساڭلار، ئەلۋەتتە پەرىشتىلەر سىلەر بىلەن كۆرۈشەتتى، سىلەرگە قاناتلىرى بىلەن سايا تاشلايتتى، ئىككى كۆرۈپەڭلار ئۇستىدىلا،يوللىرىڭلاردىلا قول ئېلىشىپ كۆرۈشەتتى، سىلەرگە قاناتلىرى بىلەن سايا تاشلايتتى، لېكىن، ئى ھەنزەلەت! بىر سائەت ئۇنداق، بىر سائەت مۇنداق ھالەتتە بولۇپ قالىسىلەر دەپ، ئۇچ قېتىم دىدى.

ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر سىلەر مېنىڭ يېنىمدىن چىقىپ كەتكەن چاغلاردىمۇ مېنىڭ ئالدىمدىكى ھالەتتە بىر خىل تۇرالىغان بولساڭلار ئەلۋەتتە سىلەر بىلەن پەرىشتىلەر مەدىنىنىڭ يوللىرىدا قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەن بولاتتى. ئەبۇ يەئلا توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر سىلەر ھەر قانداق ھالەتتە مېنىڭ ئالدىمدا تۇرغان ھالەتتىكىدەك بىر خىل ھالەتتە تۇرالىغان بولساڭلار، ئەلۋەتتە سىلەر بىلەن پەرىشتىلەر ئالقانلىرى بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەن بولاتتى، پەرىشتىلەر سىلەرنى ئۆيلىرىڭلاردا زىيارەت قىلغان بولاتتى، ئەگەر سىلەر گۇناھ قىلمايدىغان بولساڭلار، ئەلۋەتتە، ئاللاھتائالا مەغپىرەت قىلىش ئۇچۇن گۇناھ قىلىدىغان قەۋىملەرنى كەلتۈرگەن بولاتتى. ئەھمەد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. سىلەر بىر خىل ھالەتتە تۇرالمايسىلەر، گۇناھمۇ قىلىپ قالىسىلەر، بىر سائەت ئۇنداق، بىر سائەت مۇنداق بولۇپ قالىسىلەر، ئاللاھقا تۆۋبە قىلىڭلار، ئاللاھ بەكمۇ كەچۈرگۈچى زاتتۇر.

1252 ـ باب في سعة رحمة اللّهِ تعالى، وأنها سبقت غضبه اللّە نىڭ رەھمىتىنىڭ كەڭرىلىكى

6914 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَمّا خَلَقَ اللّهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابِهِ، فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ: إِنّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا بارلىق مەخلۇقلىرىغا ھۆكۈم قىلىپ، تەقدىرنى بېرىپ بولغاندا، ئۆزىنىڭ كىتابىغا مۇنداق يازدى، بۇ كىتاب ھازىر ئەرشنىڭ ئۈستىدە، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىدۇر، ھەقىقەتەن مېنىڭ رەھمىتىم، غەزىپىمدىن غالىپ كەلدى، ئۈستۈن بولدى. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ،

6915 ـ حدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: سَبَقَتْ رَحْمَتِي غَضَبِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ رەھمىتىم، غەزىپىمدىن ئىلگىرىلەپ كەتتى، رەھمىتىم غالىپ كەلدى،بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، ئاللاھنىڭ رەھمىتى توغرىلىق ھەدىسلەر ئۆتتى.

6916 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو ضَمْرَةَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَاءَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَمّا قَضَى اللّهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابِهِ عَلَىَ نَفْسِهِ، فَهُوَ مَوْضُوعٌ عِنْدَهُ: إِنّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا بارلىق مەخلۇقلىرىغا ھۆكۈم قىلىپ، تەقدىرنى بېرىپ بولغاندا، ئۆزىنىڭ كىتابىغا مۇنداق يازدى، بۇ كىتاب ھازىر ئەرشنىڭ ئۈستىدە، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىدۇر، «ھەقىقەتەن مېنىڭ رەھمىتىم، غەزىپىمدىن غالىپ كەلدى، ئىلگىرلەپ ئۈستۈن بولدى». ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ، شۇنىڭ ئۈچۈن 100 رەھمەت يارىتىپ، بىرنى پۈتۈن دۇنياغا تاشلاپ، 99نى قىيامەت ئۈچۈن ئېلىپ قويدى، لېكىن، غەزىپىنى بۇنداق كۆپ ياراتمىدى.

6917 ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ أَخْبَرَهُ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «جَعَلَ اللّهُ الرّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ. فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ. وَأَنْزَلَ فِي الأَرْضِ جُزْءاً وَاحِداً. فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ تَتَرَاحَمُ الْخَلاَئِقُ. حَتّى تَرْفَعَ الدّابّةُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا، خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا رەھمەتنى 100 پارچە قىلىپ، ئۆزىنىڭ نەزلىدە 99 رەھمەتنى (ئاخىرەت ئۈچۈن) ساقلاپ قويدى، پەقەت بىر دانە رەھمەتنى زېمىنغا نازىل قىلىپ چۈشۈردى، شۇ بىر پارچە رەھمەتنىڭ سەۋەبىدىن بارچە مەخلۇق ئۆزئارا رەھىم قىلىشىدۇ، ھەتتا، ئات تۇۋۇقىنى بالىسىدىن بالىسىغا مۇسىبەت يەتكۈزۈپ قويۇشىدىن، ئېگىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ، بەيھەقى قاتارلىقلار توپلىغان، سەھىھ.

6918 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قالوا: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أبيه، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «خَلَقَ اللّهُ مِائَةَ رَحْمَةٍ. فَوَضَعَ وَاحِدَةً بَيْنَ خَلْقِهِ. وَخَبَأ عِنْدَهُ مِائَةً، إلاّ وَاحِدَةً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا 100 ، رەھمەتنى يارىتىپ، پەقەت بىر رەھمەتنىلا مەخلۇقلىرى ئارىسىغا قويدى، ئۇلار ئاشۇ بىر رەھمەت سەۋەبىدىن ئۆزئارا رەھمەت قىلىشىدۇ، كۆيۈنىشىدۇ، 99 رەھمەتنى بولسا، ئاخىرەت ئۈچۈن ئۆز نەزلىدە يوشۇرۇن ئېلىپ قويدى، (بۇ 99 رەھمەت بىلەن رەھمەتكە لايىق كىشىلەرگە رەھىم قىلىدۇ) مۇسلىم بىلەن تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6919 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطاءٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّ للّهِ مِائَةَ رَحْمَةٍ. أنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الْجِنّ وَالإِنْسِ وَالْبَهَائِمِ وَالْهَوَامّ. فَبِهَا يَتَعَاطَفُونَ. وَبِهَا يَتَرَاحَمُونَ. وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلَى وَلَدِهَا. وَأخّرَ اللّهُ تِسْعاً وَتِسْعِينَ رَحْمَةً. يَرْحَمُ بِهَا عِبَادَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

6920 ـ حدّثني الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى. حَدّثنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ. حَدّثنَا أبُو عُثْمَانَ النّهْدِيّ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إنّ للّهِ مِائَةَ رَحْمَةٍ. فَمِنْهَا رَحْمَةٌ بِهَا يَتَرَاحَمُ الْخَلْقُ بَيْنَهُمْ. وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ».

6921 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى. حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أبيه بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا ئۈچۈن 100 رەھمەت بار بولۇپ، شۇ 100 رەھمەتتىن بىرنى جىنلار، ئىنسانلار، ھايۋانلار، بارلىق ھاشارەتلەر ، باشقا جانلىقلار ئارىسىغا نازىل قىلىپ چۈشۈردى، ئۇلار شۇ بىر رەھمەت سەۋەبىدىن ئۆزئارا كۆيۈنىدۇ، رەھىم ــ شەپقەت قىلىشىدۇ، ۋەھشى ياۋايى ھايۋانلارمۇ، باشقا يىرتقۇچ قۇشلارمۇ باللىرىغا مېھرىبانلىق قىلىپ كۆيۈنىدۇ، قالغان 99 رەھمەتنى ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى بەندىلىرىگە رەھىم ــ شەپقەت قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ قويدى، ساقلاپ قويدى . (ئاللاھنىڭ رەھمىتى ياخشى مۇسۇلمان مۆئمىنلەرگە، بەك يېقىندۇر) مۇسلىمنىڭ سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قىلغان رىۋايىتىدىكى بۇھەدىسنىڭ ئاخىردا؛ قىيامەت كۈنى بولغاندا شۇ بىر رەھمەتنى مۇشۇ 99رەھمەت بىلەن كامىل تولۇقلايدۇ، دېيىلگەن.؛بۇخارى مۇسلىم، ئىبنى ماجە

6922 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أبي هِنْدٍ، عَنْ أبي عُثْمَانَ، عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ اللّهَ خَلَقَ، يَوْمَ خَلَقَ السّمَاوَاتِ وَالأرْضَ، مِائَةَ رَحْمَةٍ، كُلّ رَحْمَةٍ طِبَاقَ مَا بَيْنَ السّمَاءِ وَالأرْضِ. فَجَعَلَ مِنْهَا فِي الأرْضِ رَحْمَةً. فَبِهَا تَعْطِفُ الْوَالِدَةُ عَلَى وَلَدِهَا. وَالْوَحْشُ وَالطّيْرُ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ. فَإذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، أكْمَلَهَا بِهَذِهِ الرّحْمَةِ».

سەلمان ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا ئاسمانلارنى، زېمىننى ياراتقان كۈنى 100 رەھمەت ياراتقان، ھەربىر رەھمەت، ئاسمان ــ زېمىن ئارىسىدىكى بوشلۇققا لىق كېلىدۇ، شۇنداق كەڭرىدۇر، ئاسمان ــ زېمىننىڭ ئارىسىدىكى قەۋەتتەك كېلىدۇ، ئۇ 100 رەھمەتتىن بىرنى زېمىنغا قىلغاندۇر، شۇ بىر دانە رەھمەت سەۋەبىدىن ئاتا ـ ئانا بالىسىغا كۆيۈنىدۇ، مېھرىبان بولىدۇ، ۋەھشى ھايۋانلارمۇ، ھايۋان، قۇشلارمۇ، جان ــ جانىۋارلارمۇ بەزىسى ــ بەزىسىگە كۆيۈنۈپ رەھىم

قىلىشىدۇ، (يەنە بىر خاتىرىدە ئات ياكى ھايۋان بالىسىدىن تۇۋىقىنى كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ دېگەن بار) قالغان 99 رەھمەتنى ئاخىرەت ئۈچۈن ئېلىپ قويدى، قىيامەت كۈنى بولغاندا، ئۇ 99 رەھمەتنى مۇشۇ بىر رەھمەت بىلەن بىرگە مۇكەممەل قىلىپ 100 قىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، بۇ ھەدىس مۆجىزە ھېسابلىنىدۇ، يەرشارىدا شۇ رەھمەتنىڭ ئەسىرىنى تەسىرىنى راستىنلا تاپقىلى بولىدۇ، رەھمەت كەڭرى، سىز يۆلىنىۋالماي، ئەمەل قىلىڭ، ئەمەل قىلىشمۇ ئاللاھنىڭ رەھمىتى.

6923 ـ حدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ سَهْلٍ التّيْمِيّ (واللّفْظُ لِحَسَن). حَدّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. حَدّثَنَا أَبُو غَسّانَ. حَدّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ أَنّهُ قَالَ: قَدِمَ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِسَبْيٍ. فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السّبْيِ، تَبْتَغِي، إِذَا وَجَدَتْ صَبِيّا فِي السّبْيِ، أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ. فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَتُرَوْنَ هَذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النّارِ؟» قُلْنَا: لاَ. وَاللّهِ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَىَ أَنْ لاَ تَطْرَحَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «للهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا».

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دېيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇلجا، غەنىيمەت ئېلىنغان كىشىلەر كەلتۈرۈلدى، ناگاھان ئۇلاردىن كۆكسى سۈت ئېقىتىۋاتقان بىر ئايال، بالا ئىمىتىشكە تەييارلانغان ھالدا ئالدىراپ يۈرۈپ، بىرەر بالىنى تاپقان ھامان، ئۇنى ئېلىپ، قورسىقىغا چاپلاپ ئىمىتەتتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە: سىلەر بۇ ئايالنى بالىسنى ئوتقا تاشلايدۇ دەپ قارامسىلەر؟ دېدى، بىز: ياق، ئۇ بالىسنى ئوتقا تاشلىماسلىقىقا قادىر بولسىلا، تاشلىمايدۇ دېدۇق، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئەلۋەتتە الله تائالا بەندىلىرىگە، مۇشۇ ئايالنىڭ بالىسىغا بولغان رەھىم قىلىشىدىنمۇ، رەھىمدىلرەكتۇر دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

6924 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ وَ ابْنُ حُجْرٍ. جَمِيعاً عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَعْفَرٍ. قَالَ ابْنُ أَيّوبَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. أَخْبَرَنِي الْعَلاَءُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، مَا طَمِعَ بِجَنّتِهِ أَحَدٌ. وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللّهِ مِنَ الرّحْمَةِ، مَا قَنِطَ مِنْ جَنّتِهِ أَحَدٌ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر مۆئمىن، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى ئازابلارنى بىلسە ئىدى، ھېچ كىشى جەننەتنى تاما قىلمايتتى، (بەلكى شۇ ئازابىدىن قۇتۇلۇشنىلا ئويلايتتى) ئەگەر دىنسىز كاپىر، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى رەھمەتلىرىنى بىلسە ئىدى، ھېچ بىركىشى جەننەتتىن ئۈمىدىنى ئۈزمەي، جەننەتكە ئۈمىدۋار بولاتتى. بۇخارى مۇسلىم،تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6925 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ مَرْزُوقِ بْنِ بِنْتِ مَهْدِيّ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «قَالَ رَجُلٌ، لَمْ يَعْمَلْ حَسَنَةً قَطّ، لأَهْلِهِ: إِذَا مَاتَ فَحَرّقُوهُ. ثُمّ اذْرُوا نِصْفَهُ فِي الْبَرّ وَنِصْفَهُ فِي الْبَحْرِ. فَوَاللّهِ لَئِنْ قَدَرَ اللّهُ عَلَيْهِ لَيُعَذّبَنّهُ عَذَاباً لاَ يُعَذّبُهُ أَحَداً مِنَ الْعَالَمِينَ. فَلَمّا مَاتَ الرّجُلُ فَعَلُوا مَا أَمَرَهُمْ. فَأَمَرَ اللّهُ الْبَرّ فَجَمَعَ مَا فِيهِ. وَأَمَرَ الْبَحْرَ فَجَمَعَ مَا فِيهِ. ثُمّ قَالَ: لِمَ فَعَلْتَ هَذَا؟ قَالَ: مِنْ خَشْيَتِكَ. يَا رَبّ وَأَنْتَ أَعْلَمُ. فَغَفَرَ اللّهُ لَهُ».

6926 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ(قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ ـــ وَاللّفْظُ لَهُ ـــ حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ: قَالَ لِي الزّهْرِيّ: أَلاَ أُحَدّثُكَ بِحَدِيثَيْنِ عَجِيبَيْنِ؟ قَالَ الزّهْرِيّ: أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «أَسْرَفَ رَجُلٌ عَلَىَ نَفْسِهِ. فَلَمّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ أَوْصَىَ بَنِيهِ فَقَالَ: «إِذَا أَنَا مُتّ فَأَحْرِقُونِي. ثُمّ اسْحَقُونِي. ثُمّ

اذْرُونِي فِي الرّيحِ فِي الْبَحْرِ. فَوَاللّهِ لَئِنْ قَدَرَ عَلَيّ رَبّي، لَيُعَذّبُنِي عَذَاباً مَا عَذّبَهُ بِهِ أَحَداً. قَالَ: فَفَعَلُوا ذَلِكَ بِهِ. فَقَالَ لِلأَرْضِ: أَدّي مَا أَخَذْتِ. فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ. فَقَالَ لَهُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ؟ فَقَالَ: خَشْيَتُكَ. يَا رَبّ. أَوْ قَالَ ــ مَخَافَتُكَ. فَغَفَرَ لَهُ بِذَلِكَ».

6927 ـ قَالَ الزّهْرِيّ: وَحَدّثَنِي حُمَيْدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «دَخَلَتِ امْرَأَةٌ النّارَ فِي هِرّةٍ رَبَطَتْهَا. فَلاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا. وَلاَ هِيَ أَرْسَلَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ. حَتّىَ مَاتَتْ هَزْلاً».

قَالَ الزّهْرِيّ: ذَلِكَ، لِئَلاّ يَتّكِلَ رَجُلٌ، وَلاَ يَيْأَسَ رَجُلٌ.

6928 ـ حدّثني أَبُو الرّبِيعِ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنِي الزّبَيْدِيّ. قَالَ الزّهْرِيّ: حَدّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «أَسْرَفَ عَبْدٌ عَلَى نَفْسِهِ» بِنَحْوِ حَدِيثِ مَعْمَرٍ. إِلَى قَوْلِهِ «فَغَفَرَ اللّهُ لَهُ». وَلَمْ يَذْكُرْ حَدِيثَ الْمَرْأَةِ فِي قِصّةِ الْهِرّةِ.

وَفِي حَدِيثِ الزّبَيْدِيّ قَالَ: «فَقَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ، لِكُلّ شَيْءٍ أَخَذَ مِنْهُ شَيْئاً: أَدّ مَا أَخَذْتَ مِنْهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قەدىمقى زامانلاردا ، ئۆز نەپسىگە ئىسراپ قىل غان، يەنى پەقەت ياخشىلىق قىلىپ باقمىغان بىر كىشى ئۇنىڭغا ئۆلۈم كەلگەندە، باللىرىغا مۇنداق ۋەسىيەت قىلدى؛ مەن ئۆلسەم، مىنى كۆيدۈرۈڭلار، ئاندىن كۈلىمنى ئېزىپ، دېڭىزغا يېرىمىنى ، قۇرۇقلۇققايېرىمىنى سورىۋېتىڭلار، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر رەببىم ئاللاھ، مىنى شۇ ھالەتتىن تېرىلدۈرۈشكە قادىر بولسا، مىنى ئالەملەردىن ھېچ بىركىشنى ئازابلاپ باقمىغاندەك ئازا پىدا ئازاپلىۋېتىدۇ .ئۇ ئۆلگەندە ئۇلار شۇنداق قىلدى، ئاندىن ئاللاھ دېڭىزغا ۋە زىمىنغا؛ ئالغانلىرىڭنى ئادا قىل!، بىرلەشتۈر دېدى، يەنە بىر خاتىرىدە ۋۇجۇدقا كەل! دېدى، ناگاھان ئۇ تېرىلىپ دەس تۇردى، ئاللاھ ئۇنىڭغا ؛ سىنى بۇ ئىشنى قىلىشىڭغا نىمە قىزىقتۇرۇپ، سەۋەب بولدى؟ دەيدۇ، (ئەمەلىيەتتە بىلىپ تۇرىدۇ)، ئۇ؛ يا رەببىم، سىلى بىلىلا سىلىدىن قورقۇش دەيدۇ، ئاندىن شۇ سەۋەبلىك مەغپىرەت قىلىنىدۇ . بىر ئايال مۇشۇك سەۋەبىدىن دوۋزاخقا كىرىپ كەتتى، بۇ ئايال مۇشۇكنى تاكى مۇشۇك ئۇرۇقلاپ ئۆلگەنگە قەدەر تائام بەرمەي يا قويۇپ بەرمەي باغلاپ قويدى، قويۇپ بەرگەن بولسا، مۇشۇك زىمىننىڭ ئوت ــ چۆپلىرىنىمۇ بولسا يىگەن بولاتتى، (يەنى بۇئىككى خىل كىشنى سۆزلەشتىكى مەقسەت؛كىشىنىڭ بەكلا يۆلىنىۋالماسلىقىنى ۋە ئۈمۈت ئۈزمەسلىكىنى، ئازابىدىن قورقۇپ، رەھمەتىنى ئۈمۈت قىلىشىنى كۆزدە تۇتقاندۇر) ئەھمەد، بەيھەقى ، بۇخارى مۇسلىم .بۇ ھەدىستىكى كىشى بۇرۇنقى ئادەم بولۇپ، بىزنىڭ ھازىرقى دىنىمىزدا بۇنداق قىلىدىغان ئىش يوق، شۇنداقلا، ئۇ مۆئمىن كىشى ئىكەن، رەببىم دېدى، قورقتى، قەتادە رەھمەھۇللا ؛ئۇكىشى ئاللاھدىن قورقۇپ مەغپىرەتكە ئېرىشتى، سەنمۇ شۇنداق قورق ۋغىن دىگەن.

6929 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِ الْغَافِرِ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يُحَدّثُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَنّ رَجُلاً فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَاشَهُ اللّهُ مَالاً وَوَلَداً. فَقَالَ لِوَلَدِهِ: لَتَفْعَلُنّ مَا آمُرُكُمْ بِهِ. أَوْ لأُوَلّيَنّ مِيرَاثِي غَيْرَكُمْ. إِذَا أَنَا مُتّ، فَأَحْرِقُونِي (وَأَكْثَرُ عِلْمِي أَنّهُ قَالَ) ثُمّ اسْحَقُونِي. وَاذْرُونِي فِي الرّيحِ. فَإِنّي لَمْ أَبْتَهِرْ عِنْدَ اللّهِ

خَيْراً، وَإِنّ اللّهَ يَقْدِرُ عَلَيّ أَنْ يُعَذّبَنِي. قالَ: فَأَخَذَ مِنْهُمْ مِيثاقاً. فَفَعَلُوا ذَلِكَ بِهِ. وَرَبّي فَقالَ اللّهُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ؟ فَقالَ مَخَافَتُكَ. قالَ: فَمَا تَلاَفَاهُ غَيْرُهَا».

6930 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قالَ: قالَ لِي أَبِي: حَدّثَنَا قَتَادَةُ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. حَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ قَتَادَةَ ذَكَرُوا جَمِيعاً بِإِسْنَادِ شُعْبَةَ نَحْوَ حَدِيثِهِ. وفِي حَدِيثِ شَيْبَانَ وَأَبِي عَوَانَةَ: «أَنّ رَجُلاً مِنَ النّاسِ رَغَسَهُ اللّهُ مَالاً وَوَلَداً».

وَفِي حَدِيثِ التّيْمِيّ: «فَإِنّهُ لَمْ يَبْتَئِرْ عِنْدَ اللّهِ خَيْراً» قالَ فَسّرَهَا قَتَادَةُ: لَمْ يَدّخِرْ عِنْدَ اللّهِ خَيْراً. وفِي حَدِيثِ شَيْبَانَ: «فَإِنّهُ. وَاللّهِ مَا ابْتَأَرَ عِنْدَ اللّهِ خَيْراً». وَفِي حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ: «مَا امْتَأَرَ» بِالْمِيمِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن بىر كىشىگە ئاللاھ نۇرغۇن مال ــ دۇنيا ۋە بالا بەرگەن، ئۇ سىلەردىن بۇرۇن ياشاپ ئۆتكەن كىشى بولۇپ، بالىلىرىغا مۇنداق دېدى، يەنى جان ھەلقۇمىغا كەلگەندە، ئۆلۈش ئالدىدا مەن سىلەرگە قانداق دادا بولدۇم؟ بالىلىر ى ئەڭ ياخشى دادا دىيىشتى، ئاندىن ئۇ ھەققەتەن مەن ھەرگىز ياخشىلىق قىلىپ باقمىدىم، مەن بۇيرىغان ئىشنى قىلامسىلەر ياكى ماللىرىمغا سىلەردىن باشقىلارنى ۋارىس قىلايمۇ؟دېدى، ئۇلار ئەلۋەتتە قىلىمىز دېدى، ئاندىن ئۇ: مەن ئۆلگەندە مېنى كۆيدۈرۈپ، سۆڭەكلىرىمنى ئېزىپ، ئاندىن قاتتىق بوران چىققان كۈندە كۈلۈمنى سورۇۋېتىڭلار دېدى، ئۇلار شۇنداق قىلدى، ئاللاھ ئۇنى بىرلەشتۈرۈپ، سېنىڭ بۇ ئىشنى قىلىشىڭغا نېمە سەۋەب بولدى؟ دېسە، ئۇ سىلىدىن قورقۇش دېدى، ئاللاھ ئۇنى رەھمىتى بىلەن قوبۇل قىلدى، يەنى كەچۈردى، ئۇنىڭغا ئۇنىڭدىن باشقا ئىش يەتمىدى. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1253 ـ باب قبول التوبة من الذنوب، وإن تكررت الذنوب والتوبة

تەكرارلانغان گۇناھتىن تەكرار تۆۋبىنىڭ قوبۇل بولۇشى

6931 ـ حدّثني عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبّهِ عَزّ وَجَلّ قالَ: «أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْباً. فَقالَ: اللّهُمّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي. فَقالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْباً، فَعَلِمَ أَنّ لَهُ رَبّا يَغْفِرُ الذّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذّنْبِ. ثُمّ عَادَ فَأَذْنَبَ. فَقالَ: أَيْ رَبّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي. فَقالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: عَبْدِي أَذْنَبَ ذَنْباً. فَعَلِمَ أَنّ لَهُ رَبّا يَغْفِرُ الذّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذّنْبِ. ثُمّ عَادَ فَأَذْنَبَ فَقالَ: أَيْ رَبّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي. فَقالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْباً. فَعَلِمَ أَنّ لَهُ رَبّا يَغْفِرُ الذّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذّنْبِ. اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ»

قالَ عَبْدُ الأَعْلَى: لاَ أَدْرِي أَقالَ فِي الثّالِثَةِ أَوِ الرّابِعَةِ «اعْمَلْ مَا شِئْتَ».

6932 ـ قالَ أَبُو أَحْمَدَ: حَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ زَنْجُويَةَ الْقُرَشِيّ الْقُشَيْرِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمّادٍ النّرْسِيّ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ.

6933 ـ حدّثني عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ. حَدّثَنَا هَمّامٌ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ قالَ: كَانَ بِالْمَدِينَةِ قَاصّ يُقَالَ لَهُ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ. قالَ: فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ عَبْداً أَذْنَبَ ذَنْباً» بِمَعْنَى حَدِيثِ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ. وَذَكَرَ ثَلاثَ مَرّاتٍ، أَذْنَبَ ذَنْباً. وَفِي الثّالِثَةِ: قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن بىر بەندە بىر گۇناھنى قىلىپ قېلىپ، ئى پەرۋەردىگارىم! مەن گۇناھ قىلىپ سالدىم، مېنىڭ گۇناھىمنى مەغپىرەت قىلغىن دېدى، رەببى ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى؛ بەندەم ھەققەتەن ئۆزىنىڭ گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلالايدىغان ھەم ئۇنىڭغا ئازابلىيالايدىغان، رەببىنىڭ بارلىقىنى بىلىپتۇ، مەن بەندەم ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدىم، كەچۈرۈۋەتتىم دەپ ،

ئاندىن ئۇ بەندە ئاللاھ خالىغان مۇددەتكىچە تۇرۇپ، ئۇزۇن ئۆتمەي يەنە بىر گۇناھ قىلىپتۇ، گۇناھ ىغا پۇشايما ن قىلىپ، يەنە مۇنداق دەپتۇ؛ ئى رەببىم، مەن يەنە بىر گۇناھ قىلىپ قالدىم، مەن ئۈچۈن مەغپىرەت قىلسلا، ئاللاھ يەنە؛ بەندەم ھەقىقەتەن گۇناھلارنى كەچۈرەلەيدىغان ھەم ئازا پلىيالايدىغان رەببىنىڭ بارلىقىنى بىلىپتۇ، مەن بەندەم ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدىم دە يدۇ ، ئاندىن ئۇ بەندە (ئىنسانلىق خۇسۇسىيتى بىلەن) يەنە بىر گۇناھ قىلىپتۇ، ۋە يەنە (يۈزى قېلىنلىق قىلىپ،) ئى رەببىم ئاللاھ، مەن يەنە گۇناھ قىلىپ سالدىم، مەن ئۈچۈن يەنە مەغپىرەت قىلسلا دەپتۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا   ؛ بەندەم ھەقىقەتەن ئۆزىنىڭ   گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلىدىغان، ھەقىقەتەن ئازابلىيالايدىغان مەندەك بىر رەببىنىڭ بارلىقىنى بىلىپتۇ، يەنە بەندەم ئۈچۈن مەغپىرەت قىلدىم، ئۇ خالىغىنىنى قىلسۇن، (يەنى مېنى تونۇپ، شېرىك كەلتۈرمەستىن، مەغپىرەت سورىسىلا، مەن يەنە كەچۈرىمەن) دەيدۇ.ئەھمەد،بەيھەقى بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان،سەھىھ.ئى قېرىنداشلار سىلەرمۇ مەندەك خۇشال بولدۇڭلارمۇ؟

6934 ـ 6935 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ. قالَ: سَمِعْتُ أبَا عُبَيْدَةَ يُحدّثُ عَنْ أبِي مُوسَىَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللّيْلِ، لِيَتُوبَ مُسِيءُ النّهَارِ. وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنّهَارِ، لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللّيْلِ. حَتّى تَطْلُعَ الشّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا».وحدّثنا مُحمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا أبُو دَاوُدَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا كۈندۈزى گۇناھ قىلغان كىشىنىڭ تۆۋبىسى ئۈچۈن كېچىسى قولىنى كەڭ ئېچىپ تۇرىدۇ، كېچىسى گۇناھ قىلغان كىشىنىڭ تۆۋبە قىلىۋېلىشى ئۈچۈن، تۆۋبىنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن كۈندۈزى قولىنى كەڭ ئېچىپ تۇرىدۇ، بۇ تۆۋبىنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن قولىنى سۇنۇش، كۈن كىرگەن يېرىدىن چىققىچە يەنى قىيامەتكىچە داۋام قىلىدۇ .

ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1254 ـ باب غيرة اللّهِ تعالى، وتحريم الفواحش الله نىڭ كۈندەشلىكى ۋە پاھىشىنىڭ ھاراملىقى

6936 ـ حدّثنا عُثمَان بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ أَحَدٌ أَحبّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللّهِ. مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ. وَلَيْسَ أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللّهِ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرّمَ الْفَوَاحِشَ».

6937 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (واللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللّهِ، وَلِذَلِكَ حَرّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. وَلاَ أَحَدٌ أَحبّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللّهِ».

6938 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنَا مُحمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرّةَ قالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ (قُلْتُ لَهُ: آنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ عَبْدِ اللّهِ؟ قالَ: نَعَمْ. وَرَفَعَهُ) أَنّهُ قالَ: «لاَ أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللّهِ. وَلِذَلِكَ حَرّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. وَلاَ أَحَدٌ أَحبّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللّهِ، وَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھدىنمۇ قاتتىق كۈندەشلىك قىلىدىغان كىشى يوق، شۇڭا، ئاللاھتائالا پاھىشىنىڭ، زىنانىڭ ئاشكارا، يوشۇرۇنلىرىنى ھارام قىلدى،

ئاللاھدىنمۇ بەكرەك مەدھىيە، سانا، گۈزەل ماختاشلار ئۆزىگە سۆيۈملۈك كىشى يوق، شۇڭا، ئاللاھ ئۆز ــ ئۆزىنى مەدھىيلەپ سانا ئوقۇدى، ھەم ئۇلۇغلىدى.

6939 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ. مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ. وَلَيْسَ أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللّهِ. مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرّمَ الْفَوَاحِشَ. وَلَيْسَ أَحَدٌ أَحَبّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللّهِ. مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ أَنْزَلَ الْكِتَابَ وَأَرْسَلَ الرّسُلَ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھدىنمۇ قاتتىق كۆڭۈلدەشلىك قىلىدىغان كىشى يوق، شۇڭا، ئاللاھتائالا پاھىشىنىڭ، زىنانىڭ ئاشكارا، يوشۇرۇنلىرىنى ھارام قىلدى، ئاللاھدىنمۇ بەكرەك مەدھىيە، سانا، گۈزەل ماختاشلار ئۆزىگە سۆيۈملۈك كىشى يوق، شۇڭا، ئاللاھ ئۆز ــ ئۆزىنى مەدھىيلەپ سانا ئوقۇدى، ھەم ئۇلۇغلىدى، ئاللاھدىنمۇ بەكرەك ئۆزرە قالدۇرماسلىقنى ئۆزىرىنى بۇرۇن قويۇپ، دەلىل ــ ئىسپات، ھۆججەت قويۇشنى ياخشى كۆرىدىغان كىشى يوق، شۇڭا ئاللاھتائالا ھۆججەت قويۇش، ئۆزرە قالدۇرماسلىق ئۈچۈن ئەلچىلىرىنى ئەۋەتىپ، كىتابلارنى نازىل قىلدى. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6940 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُلَيّةَ عَنْ حَجّاجِ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ. قالَ: قالَ يَحْيَى: وَحَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ يَغَارُ. وَإِنّ الْمُؤْمِنَ يَغَارُ. وَغَيْرَةُ اللّهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرّمَ عَلَيْهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھمۇ كۆڭۈلدەيدۇ، كۆڭۈلدەشلىك قىلىدۇ، مۆئمىنمۇ كۆڭۈلدەيدۇ، ئاللاھنىڭ كۆڭۈلدەشلىك قىلىپ كۆڭۈلىشى ، مۆئمىننىڭ، ئاللاھ ئۇنىڭغا ھارام قىلغان نەرسىگە كىلىشىدىندۇر، ئۇنىڭ ھارامغا كەلمەسلىكىدۇر (شۇنىڭ ئۈچۈن ھارام قىلغاندۇر) ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

6941 ـ6942 ـ قالَ يَحْيَى: وَحَدّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنّ عُرْوَةَ بْنَ الزّبَيْرِ حَدّثَهُ أَنّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ حَدّثَتْهُ أَنّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَيْسَ شَيْءٌ أَغْيَرَ مِنَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».
6943 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدّمِيّ. حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضّلِ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «لاَ شَيْءَ أَغْيَرُ مِنَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھدەك كۆڭۈلدەيدىغان، ئاللاھدىنمۇ كۆڭۈلدەشلىكى كۈچلۈك كىشى يوق، (شۇڭا ئاللاھ پاھىشىنى ھارام قىلغان). ئەھمەد، بەيھەقى.

6944 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الْمُؤْمِنُ يَغَارُ. وَاللّهُ أَشَدّ غَيْراً».
6945 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ قالَ: سَمِعْتُ الْعَلاَءَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىن كۈندەشلىك قىلىپ ئاچچىقلايدۇ،(ھەقىقەتنى قوغداشدا غەيرەتلىكتۇر)، ئاللاھ ئۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك كۈندەشلىك قىلىدۇ. (شۇڭا پاھشىنى ھارام قىلغاندۇر).

1255 ـ باب قوله تعالى: إن الحسنات يذهبن السيئات ياخشىلىقلارنىڭ يامانلىقلارنى يۇيىۋېتىشى

6946 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ. كِلاَهُمَا عَنْ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ (واللّفْظُ لأَبِي كَامِلٍ). حَدّثَنَا يَزِيدُ. حَدّثَنَا التّيْمِيّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنّ رَجُلاً أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ. قَالَ فَنَزَلَتْ: {أَقِمِ الصّلاَةَ طَرَفَيِ النّهَارِ وَزُلَفاً مِنَ اللّيْلِ، إِنّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السّيّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذّاكِرِينَ} (11ھود114). قَالَ: فَقَالَ الرّجُلُ: أَلِيَ هَذِهِ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «لِمَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ أُمّتِي».

6947 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدُ الأَعْلَى. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ. حَدّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنّ رَجُلاً أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَنّهُ أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ، إِمّا قُبْلَةً، أَوْ مَسّا بِيَدٍ، أَوْ شَيْئاً. كَأَنّهُ يَسْأَلُ عَنْ كَفّارَتِهَا. قَالَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ. ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يَزِيدَ.

6948 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ. قَالَ: أَصَابَ رَجُلٌ مِنِ امْرَأَةٍ شَيْئاً دُونَ الْفَاحِشَةِ. فَأَتَى عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ فَعَظّمَ عَلَيْهِ. ثُمّ أَتَى أَبَا بَكْرٍ فَعَظّمَ عَلَيْهِ. ثُمّ أَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يَزِيدَ وَالْمُعْتَمِرِ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھ ۇ مۇنداق دۇيدۇ؛ بىر كىشى بىرئايالنى سۆيۈپ سىلىپ ، بۇ ئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلغاندا،**الله** تائالا« كۈندۈزنىڭ ئىككى تەرىپىدە (يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچقۇرۇن ۋاقىتلىرىدا) ۋە كېچىنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىدا ناماز ئۆتىگىن. شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يۇيۇلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز- نەسىھەتتۇر. »دىگەن سۈرە ھۇدنىڭ 114 ـ ئايىتىنى نازىل قىلدى،ئۇ كىشى ؛ يارەسۇلە**الله** ! بۇ ماڭىلا خاسمۇ؟دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛بۇئايەت ئۈممىتىمنىڭ ھەممىسىگە ئام.ئۈممىتىمدىن مۇشۇ ئايەتكە ئەمەل قىلغانلارغا ئامدۇر دىدى.بۇخارى مۇسلىم سەھىھ

6949 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ــ وَاللّفْظُ لِيَحْيَى ــ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ وَ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ! إِنّي عَالَجْتُ امْرَأَةً فِي أَقْصَى الْمَدِينَةِ. وَإِنّي أَصَبْتُ مِنْهَا مَا دُونَ أَنْ أَمَسّهَا. فَأَنَا هَذَا. فَاقْضِ فِيّ مَا شِئْتَ. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: لَقَدْ سَتَرَكَ اللّهُ، لَوْ سَتَرْتَ نَفْسَكَ. قَالَ: فَلَمْ يَرُدّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً. فَقَامَ الرّجُلُ فَانْطَلَقَ. فَأَتْبَعَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً دَعَاهُ، وَتَلاَ عَلَيْهِ هَذِهِ الآيَةَ: {أَقِمِ الصّلاَةَ طَرَفَيِ النّهَارِ وَزُلَفاً مِنَ اللّيْلِ إِنّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السّيّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذّاكِرِينَ} (11ھود114). فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: يَا نَبِيّ اللّهِ هَذَا لَهُ خَاصّةً؟ قَالَ «بَلْ لِلنّاسِ كَافّةً».

6950 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو النّعْمَانِ، الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الْعِجْلِيّ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ. قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ يُحَدّثُ عَنْ خَالِهِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي الأَحْوَصِ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: فَقَالَ مُعَاذٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَذَا لِهَذَا خَاصّةً، أَوْ لَنَا عَامّةً؟ قَالَ «بَلْ لَكُمْ عَامّةً».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھ ۇ مۇنداق دۇيدۇ؛ بىر كىشى كىلىپ؛ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!مەن شەھەرنىڭ سىرتىدا بىر ئايال بىلەن چاخچاق قىلىشىپ ئوينۇشۇپ،ئۇنىڭدىن جىنسى ئالاقىدىن تۈۋەن نەرسىگە (يەنى قۇچاقلىشىپ سۆيۈشۈش دىگەندەك نەرسىگە)يىتىپ قالدىم،مانا مەن ھازىر ئالدىڭلاردا تۇرۇپتىمەن،مەن توغرىسىدا ئۆزلىرى خالىغانچە ھۆكۈم قىلسىلا دىدى. ئۆمەررەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ئەگەر سەن ئۆزۈڭنىڭ گۇناھىنى ئاشكارىلىماي

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ياپقان بولساڭ،اللە مۇ ياپقان بولاتتى دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھىچ نىمنى ئىرادە قىلمىدى.ئۇ كىشى ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ ئارقىسىدىن بىر كىشىنى ئەۋەتىپ چاقىرتىپ،مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇپ بەردى«   كۈندۈزنىڭ ئىككى تەرىپىدە (يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچقۇرۇن ۋاقىتلىرىدا) ۋە كېچىنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىدا ناماز ئۆتىگىن. شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يۇيۇلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز- نەسىھەتتۇر.» سۈرە ھۇدنىڭ 114 ـ ئايىتى.كىشىلەردىن بىرسى بۇ ئايەتنى ئاڭلاپ؛ ئى اللە نىڭ ئەلچىسى!بۇ ئاشۇ كىشىگىلا خاسمۇ؟دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ياق،بەلكى بۇ ئايەت بارلىق، ھەممە كىشلەر ئۈچۈندۇر،دىدى.

6951 ـ حدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ عَنْ إِسْحَـقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَىَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَصَبْتُ حَدّا فَأَقِمْهُ عَلَيّ. قَالَ: وَحَضَرَتِ الصّلاَةُ فَصَلّى مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا قَضَى الصّلاَةَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَصَبْتُ حَدّا فَأَقِمْ فِيّ كِتَابَ اللّهِ. قَالَ «هَلْ حَضَرْتَ الصّلاَةَ مَعَنَا؟» قَالَ: نَعَمْ. قَالَ «قَدْ غُفِرَ لَكَ».

6952 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ) قَالاَ: حَدّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ. حَدّثنَا شَدّادٌ، حَدّثنَا أَبُو أُمَامَةَ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْمَسْجِدِ، وَنَحْنُ قُعُودٌ مَعَهُ، إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَصَبْتُ حَدّا. فَأَقِمْهُ عَلَيّ. فَسَكَتَ عَنْهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ أَعَادَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَصَبْتُ حَدّا. فَأَقِمْهُ عَلَيّ. فَسَكَتَ عَنْهُ. وَأُقِيمَتِ الصّلاَةُ. فَلَمّا انْصَرَفَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ أَبُو أُمَامَةَ: فَاتّبَعَ الرّجُلُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ انْصَرَفَ. وَاتّبَعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْظُرُ مَا يَرُدّ عَلَى الرّجُلِ. فَلَحِقَ الرّجُلُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي أَصَبْتُ حَدّا، فَأَقِمْهُ عَلَيّ. قَالَ أَبُو أُمَامَةَ: فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَرَأَيْتَ حِينَ خَرَجْتَ مِنْ بَيْتِكَ، أَلَيْسَ قَدْ تَوَضّأْتَ فَأَحْسَنْتَ الْوُضُوءَ؟» قَالَ: بَلَىَ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «ثُمّ شَهِدْتَ الصّلاَةَ مَعَنَا؟» فَقَالَ: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَإِنّ اللّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ حَدّكَ. أَوْ قَالَ ـ ذَنْبَكَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دۈيدۇ؛ بىر كىشى كىلىپ؛ئى اللە نىڭ ئەلچىسى!مەن ھەد جازاغا يىتىپ قالدىم ،ماڭا ئۇ جازانى ئىجرا قىلسىلا دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇكىشىنىڭ گۇناھى توغرىسىدا سورمىدى،شۇچاغدا ناماز ۋاختى بولۇپ قالدى،ئۇ كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ناماز ئوقىدى،نامازنى ئوقۇپ بولغاندا، ئۇ كىشى ئورنىدىن تۇرۇپ؛ ئى اللە نىڭ ئەلچىسى!مەن ھەد جازاغا يىتىپ قالدىم ، ماڭا ئۇ جازانى اللە نىڭ كىتابىدىكى كۆرسەتمە بۇيىنچە ئىجرا قىلسىلا دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛سەن تاھارەتنى كامىل ئېلىپ، بىز بىلەن بىللە ناماز ئوقىمىدىڭمۇ؟دىدى، ئۇكىشى؛ئەلبەتتە ئوقۇدۇم دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ھەقىقەتەن اللە تائالا (تاھارەت ۋە نامازسەۋەپلىك)گۇناھىڭنى ياكى ھەد جازاغا لايىق ئىشىڭنى مەغپىرەت قىلىۋەتتى ، دىدى. بۇخارى مۇسلىم.

1256 - باب قبول توبة القاتل، وإن كثر قتله قاتىللىقنى كۆپ قىلغان قاتىلنىڭمۇ تەۋبىسىنىڭ قوبۇل بولۇشى

6953 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثنّى) قالاَ: حَدّثنَا مُعَاذ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ قتَادَةَ، عَنْ أَبِي الصّدّيق، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «كَانَ فِيمَنْ كَانَ قبْلَكُمْ رَجُلٌ قتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْساً. فسَأَلَ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِ الأَرْضِ فدُلّ عَلَى رَاهِبٍ. فأَتَاهُ فقالَ: إِنّهُ قتَلَ تِسعَةً وَتِسْعِينَ نَفْساً. فهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فقال: لاَ. فقتَلَهُ. فكَمّلَ بِهِ مِائَةً. ثُمّ سَأَلَ عَنْ أَعْلَمِ أَهْلِ الأَرْضِ فدُلّ عَلَى رَجُلٍ عَالِمٍ. فقال: إِنّهُ قتَلَ مِائَةَ نَفْسٍ. فهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فقال: نَعَمْ. وَمَنْ يَحُولُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ التّوْبَةِ؟ انْطَلِقْ إِلَى أَرْضِ كَذَا وَكَذَا. فإِنّ بِهَا أُنَاساً يَعْبُدُونَ اللّهَ فاعْبُدِ اللّهَ مَعَهُمْ. وَلاَ تَرْجِعْ إِلَى أَرْضِكَ فإِنّهَا أَرْضُ سَوْءٍ. فانْطَلَقَ حَتّى إِذَا نَصَفَ الطّرِيقَ أَتَاهُ الْمَوْتُ. فاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلاَئِكَةُ الرّحْمَةِ وَمَلاَئِكَةُ الْعَذَابِ. فقالَتْ مَلاَئِكَةُ الرّحْمَةِ: جَاءَ تَائِباً مُقْبِلاً بِقلْبِهِ إِلَى اللّهِ. وَقالَتْ مَلاَئِكَةُ الْعَذَابِ: إِنّهُ لَمْ يَعْمَلْ خَيْراً قطّ. فأَتَاهُمْ مَلَكٌ فِي صُورَةِ آدَمِيَ. فجَعَلُوهُ بَيْنَهُمْ. فقال: قِيسُوا مَا بَيْنَ الأَرْضَيْنِ. فإِلَى أَيّتِهِمَا كَانَ أَدْنَى، فهُوَ لَهُ. فقاسُوهُ فوَجَدُوهُ أَدْنَى إِلَى الأَرْضِ الّتِي أَرَادَ. فقبَضَتْهُ مَلاَئِكَةُ الرّحْمَةِ».
قالَ قتَادَةُ: فقالَ الْحَسَنُ: ذُكِرَ لَنَا أَنّهُ لَمّا أَتَاهُ الْمَوْتُ نَأَى بِصَدْرِهِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بەنى ئىسرائىل ئىچىدە بىر كىشى 99 كىشىنى ئۆلتۈرگەن ئىدى، ئاندىن ئۇ چىقىپ تۆۋبە توغرىسىدا سوراپ، بىر راھىبنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ماڭا تۆۋبە بارمۇ؟ دېدى، ئۇ راھىب؛ ياق دەپ جاۋاب بەردى، ئاندىن ئۇ راھىبنىمۇ ئۆلتۈرۈپ، 100 قىلىۋېتىپ، يەنە تۆۋبە بارمۇ؟ دەپ سوراشقا باشلىدى، ئۇنىڭغا بىر كىشى يەنى ھەققى دانا ئالىم؛ سەن پالانى شەھەرگە بارغىن، ساڭا شۇ يۇرتتا تۆۋبە بار دېدى، ئۇ شۇ شەھەرگە كېتىۋاتقاندا ئۇنى ئۆلۈم تاپتى، ئۇ كۆكسى بىلەن شۇ تەرەپكە ئۆمىلەپ كېتىۋېتىپ ئۆلۈپ كەتتى، ئاندىن بۇ كىشى توغرىسىدا رەھمەت پەرىشتىلىرى بىلەن ئازاب پەرىشتىلىرى داۋالىشىپ قالدى، ئاللاھتائالا تۆۋبە بار زېمىنغان يېقىن كەل! دەپ ۋەھى قىلدى، يەنە بىر زېمىنغا بولسا، يىراقلاشقىن دەپ ۋەھى قىلدى، ئاندىن بىر ھاكىم پەرىشتىنى ئەۋەتىش بىلەن ئىككى شەھەر ئارىسىنى ئۆلچەپ كۆرۈڭلار دېدى، ئاندىن ئۇلار ئۆلچەپ، بۇ بەندىنى تۆۋبە قوبۇل بولىدىغان زېمىنغا بىر غېرىچ يېقىن تاپتى، ئاندىن بۇ تۆۋبىگە ئىنتىلگۈچى قاتىلغا مەغپىرەت قىلىندى.بۇخارى، مۇسلىم ،بەيھەقى

6954 - حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبِي حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ قتَادَةَ، أَنّهُ سَمِعَ أَبَا الصّدّيق النّاجِيّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «أَنّ رَجُلاً قتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْساً. فجَعَلَ يَسْأَلُ: هَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فأَتَى رَاهِباً فسَأَلَهُ فقالَ: لَيْسَتْ لَكَ تَوْبَةٌ. فقتَلَ الرّاهِبَ. ثُمّ جَعَلَ يَسْأَلُ. ثُمّ خَرَجَ مِنْ قرْيَةٍ إِلَى قرْيَةٍ فِيهَا قوْمٌ صَالِحُونَ. فلَمّا كَانَ فِي بَعْضِ الطّرِيق أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ. فنَأَى بِصَدْرِهِ. ثُمّ مَاتَ. فاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلاَئِكَةُ الرّحْمَةِ وَمَلاَئِكَةُ الْعَذَابِ. فكَانَ إِلَى الْقرْيَةِ الصّالِحَةِ أَقْرَبَ مِنْهَا بِشِبْرٍ. فجُعِلَ مِنْ أَهْلِهَا».
6955 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي عَدِيَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ قتَادَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ مُعَاذِ بْنِ مُعَاذٍ. وَزَادَ فِيهِ: «فأَوْحَى اللّهُ إِلَى هَذِهِ: أَنْ تَبَاعَدِي. وَإِلَى هَذِهِ: أَنْ تَقرّبِي».

ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:
ھەقىقەتەن بىر كىشى 99 كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، ئاندىن ئۇنىڭغا تۆۋبە قىلىش، قەلبىگە چۈشۈپ قاپتۇ، ئۇ زېمىن ئەھلىنىڭ ئەڭ دانا، ئالىم كىشىسىدىن سوراپتۇ، بۇ ئالىم، ئۇنى بىر راھىپنىڭ قېشىغا باشلاپ بېرىپتۇ، ئۇ راھىبنىڭ قېشىغا كېلىپ، 99 كىشىنى ئۆلتۈرگىنىنى ئېيتىپ، ماڭا تۆۋبە قوبۇل بولامدۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ راھىپ، ياق، ساڭا تۆۋبە قوبۇل بولمايدۇ دەپتۇ، ئۇ، ئۇنىمۇ ئۆلتۈرۈپ، بۇنىڭ بىلەن 100نى كامىل توشتۇرۇپتۇ، ئاندىن يەر يۈزىدىكى ئەڭ ئالىم كىشىدىن سورىسا، بۇ ئالىم، ئۇنى يەنە بىر دانا ئالىمغا كۆرسىتىپتۇ، ئۇ بۇ دانا كىشىنىڭ يېنىغا كېلىپ،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

100 كىشىنى ئۆلتۈرگىنىنى سۆزلەپ، مەن ئۈچۈن تەۋبە قوبۇل بولامدۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ ئالىم، ھەئە، سەن تەۋبە قىلساڭ، تەۋبەڭ قوبۇل بولىدۇ، ئاللاھ بىلەن تەۋبەڭنىڭ ئارىسىنى كىممۇ توسۇپ قويالىسۇن؟ يەنى، ئاللاھ چوقۇم قوبۇل قىلىدۇ، سەن پالانى جايغا بېرىپ، پالانى جايدا تۇرغىن، ھەقىقەتەن ئۇ جايدا سالىھ كىشىلەر بار بولۇپ،ئۇلار ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدۇ، سەنمۇ ئۇلار بىلەن بىرگە ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلغىن، ئۆز ۋەتىنىڭگە قايتىپ بارما، چۈنكى، ئۇ يامان جايدۇر، ئەھلى ياماندۇر دەپتۇ، ئاندىن ئۇ، شۇ جايغا قاراپ راۋان بوپتۇ، يول تەڭ بولغاندا، ئۇ ئۆلۈپتۇ، ئاندىن بۇ كىشى توغرىسىدا رەھمەت پەرىشتىلىرى بىلەن ئازاب پەرىشتىلىرى داۋالىشىپ قاپتۇ، رەھمەت پەرىشتىلىرى بۇ دېگەن چىن قەلبىدىن ئىخلاس قىلىپ، ئاللاھقا ئالدىنى قىلىپ، تەۋبە قىلىپ كەلدى دېسە، ئازاپ پەرىشتىلىرى ئۇ ھەرگىز ياخشى ئەمەل قىلىپ باقمىغان تۇرسا دەپتۇ، ئاندىن ئۇلارغا ئادەم يەنى ئىنسان سۈرىتىدە بىر پەرىشتە كەپتۇ، ئۇلار بۇ كىشىنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىدىغان ھاكىم قىلىپتۇ، بۇ كىشى ئىككى زېمىن ئوتتۇرىنى ئۆلچەپ كۆرۈڭلار، ئۇ قايسى زېمىنغا يېقىن بولسا، شۇنىڭغا تەۋە بولسۇن دەپتۇ، ئۇلار ئۆلچەپ كۆرۈپ، بۇ تەۋبە قىلغۇچىنىڭ ئۆزى مەخسەت قىلغان ياخشى زېمىن تەرەپكە يېقىن ئىكەنلىكىنى تېپىپتۇ، ئاندىن ئۇنى رەھمەت پەرىشتىلىرى قولىغا تاپشۇرۇپ ئاپتۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ، بۇ سەھىھ ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى.

1. قاتىلمۇ تەۋبە قىلسا، تەۋبىسى قوبۇل بولىدۇ.
2. قاتىل، كاپىر، دىنسىز ھېسابلانمايدۇ.
3. بارلىق گۇناھلارغا بىرلا تەۋبە قىلسا، قوبۇل بولىدۇ.
4. مەسىلىنى يەنىلا دانا ئالىمدىن سوراش لازىم.
5. خاتا ھۆكۈم قىلغۇچىنىڭ ۋابالى، جازاسى ئۆزىگە بولىدۇ.
6. ياخشى كىشىلەر بار جاي، ياخشى ھېسابلىنىدۇ.
7. يامان، پاسىق كىشىلەر بار جاي يامان جايدۇر.
8. ئاللاھ تەۋبىنى قوبۇل قىلىدۇ، بىرەر كىشى ئاللاھ تەۋبە قوبۇل قىلمايدۇ دېسە، ئېغىر خاتالىشىدۇ، بولۇپمۇ پالانىنى مەغپىرەت قىلمايدۇ دېسە، ئېغىر گۇناھكار بولىدۇ، بۇ گۇناھى كەبىردۇر.
9. سالىھ، ياخشى كىشىلەر بىلەن بىللە ئىبادەت قىلىش لازىم.
10. تەۋبە قىلغاندىن كېيىن، شۇ گۇناھقا ھەتتا، شۇ زېمىنغا شۇ ئەھلىگە قايتسا بولمايدۇ.
11. نىيمىنى نىيەت قىلىپ ئۆلسە، شۇ بېرىلىدۇ،كىشى ئەمەللىرى نىيەتلىرى ئۈستىدە قوپۇرۇلىدۇ.
12. پەرىشتىلەر ئىككى قىسىم بولۇپ، ئازابقا، رەھمەتكە مەسئۇللىرى باردۇر.
13. چىگىش داۋاغا دۇچ كەلگەندە، مەسىلىنى ئايرىپ ھۆكۈم قىلىدىغان ھاكىمنى سايلاش لازىم.
14. تەۋبە قىلغۇچى ئاخىرى غەلىبە قىلىپ، ئۇنى رەھمەت پەرىشتىلىرى قولغا ئالدى.
15. تەۋبە ئۈستىدە ئۆلگىچە چىڭ تۇرۇش لازىم.

6956 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَىَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، دَفَعَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ إِلَىَ كُلّ مُسْلِمٍ، يَهُودِيّا أَوْ نَصْرَانِيّا. فَيَقُولُ: هَذَا فِكَاكُكَ مِنَ النّارِ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى بولغاندا، ئاللاھتائالا بۇ ئۈممەتنىڭ ھەربىر مۆئمىن كىشىسىگە بىردىن كاپىرنى ،يەھۇدىي،ناسارانى بېرىپ، ئۇنىڭغا مۇنداق دەيدۇ؛ مانا بۇ سېنىڭ دوۋزاخدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن بېرىدىغان فىدىيەڭ بولدۇ، يەنى مۇسۇلمان كاپىرنى بېرىپ، ئۆزى قۇتۇلىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1257 ـ باب سعة رحمة الله على المؤمنين الله نىڭ رەھمىتىنىڭ مۆئمىنلەرگە بەك كەڭرىلىكى

6957 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عفّان بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قتَادَةُ، أنّ عَوْناً وَ سَعِيدَ بْنَ أبي بُرْدَةَ حَدّثاهُ أنّهُمَا شَهِدَا أبَا بُرْدَةَ يُحَدّثُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيز عَنْ أبيه، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يَمُوتُ رَجُلٌ مُسْلِمٌ إلاّ أدْخَلَ اللّهُ مَكَانَهُ، النّارَ، يَهُودِيّا أوْ نَصْرَانِيّا» قالَ: فاسْتَحْلَفَهُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيز باللّهِ الّذِي لاَ إلَهَ إلاّ هُوَ ثَلاَثَ مَرّاتٍ أنّ أبَاهُ حَدّثَهُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: فَحَلَفَ لَهُ. قالَ فَلَمْ يُحَدّثنِي سَعِيدٌ أنّهُ اسْتَحْلَفَهُ. وَلَمْ يُنْكِرْ عَلَى عَوْنٍ قَوْلَهُ.
6958 ـ حدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ الصّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ. أخْبَرَنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ عَفّانَ. وَقالَ: عَوْنُ بْنُ عُتْبَةَ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان كىشى ئۆلۈپ كەتسە، ئاللاھتائالا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزۈپ، ئۇنىڭ دوۋزاخدىكى ئورنىغا يەھۇدىينى ياكى ناسارانى كىرگۈزىدۇ. ئۇ بۇھەدىسنى رەسۇلۇﷲ تىن ئاڭلىغىنىغا ئۆمەرئىبنى ئابدۇلئەزىزغا ئۈچ قېتىم قەسەم قىلىپ بەردى. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. (بۇ شۇنىڭ ئۈچۈنكى، يەھۇدىي، ناسارالار جەننەتكە پەقەت بىرلا كىرىمىز، مۇسۇلمانلار دوۋزاخقا كىرىدۇ دىگەن ئېتىقادتا تۇرىدۇ، بۇ قۇرئاندا شۇنداق بايان قىلىنغان، شۇنداقلا ئۇلار ئىسلامنىڭ، مۇسۇلمانىنىڭ دۈشمىنى)

6959 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبّادِ بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أبي رَوّادٍ. حَدّثنَا حَرَمِيّ بْنُ عُمَارَةَ. حَدّثنَا شَدّادٌ، أبُو طَلْحَةَ الرّاسِبِيّ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ أبي بُرْدَةَ، عَنْ أبيهِ، عَنْ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قال: «يَجِيءُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، نَاسٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، بِذُنُوبٍ أمْثَالِ الْجِبَالِ، فَيَغْفِرُهَا اللّهُ لَهُمْ. وَيَضَعُهَا عَلَى الْيَهُودِ وَالنّصَارَى» فِيمَا أحْسِبُ أنَا. قالَ أبُو رَوْحٍ: لاَ أدْرِي مِمّنَ الشّكّ. قالَ أبُو بُرْدَةَ: فَحَدّثتُ بِهِ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيز فقالَ: أبُوكَ حَدّثَكَ هَذَا عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم؟ قُلْتُ: نَعَمْ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى مۇسۇلمانلاردىن نۇرغۇن كىشىلەر تاغدەك، تاغدەك گۇناھلار بىلەن كېلىدۇ، ئاللاھتائالا ئۇلار ئۈچۈن ئۇ گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈرۈۋېتىپ، ئۇ گۇناھلارنى، يەھۇدىيلارنىڭ، ناسارالارنىڭ ئۈستىگە قويىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىس، مۆجىزە بولۇپ، راستىنلا يەھۇدىيلار ئىسلام دىنىغا، مۇسۇلمانلارغا دائىم دىگىدەك سۇيقەست قىلىپ تۇردى، ھەم قىلىۋاتىدۇ، ھەم بۇندىن كىيىن قىلىشقا پىلانلاپ قويىدى، مانا بۇ ئۇلارنىڭ زىيانكەشلىكىنىڭ ئاقىۋىتىدىكى جازاسىدۇر، دىن دۈشمەنلىرىنىڭ جازاسىدۇر.

6960 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هِشَامٍ الدّسْتَوَائِيّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لاِبْنِ عُمَرَ: كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ فِي النّجْوَىَ؟ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «يُدْنَى الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَبّهِ عَزّ وَجَلّ. حَتّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ. فَيُقَرّرُهُ بِذُنُوبِهِ. فَيَقُولُ: هَلْ تَعْرِفُ؟ فَيَقُولُ: أَيْ رَبّ أَعْرِفُ. قَالَ: فَإِنّي قَدْ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدّنْيَا، وَإِنّي أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ. فَيُعْطَى صَحِيفَةَ حَسَنَاتِهِ. وَأَمّا الْكُفّارُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيُنَادَىَ بِهِمْ عَلَىَ رُؤُوسِ الْخَلاَئِقِ: هَؤُلاَءِ الّذِينَ كَذَبُوا عَلَىَ اللّهِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھ قىيامەت كۈنى مۆئمىننى ئۆزىگە يېقىن قىلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەپۇ پەردىسىنى قويۇپ، كىشلەردىن پەردىلەپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ بارلىق گۇناھلىرىغا ئىقرار قىلدۇرىدۇ، ئىتىراپ قىلدۇرىدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا؛ ئاۋۇ گۇناھىنى تونۇدۇڭمۇ، ماۋۇ گۇناھىڭنى تونۇدىڭمۇ، دىسە، بەندە ؛ شۇنداق، تونۇدۇم، ئى رەببىم دەيدۇ، ئۇ بارلىق گۇناھلىرىغا ئىقرار كېلىپ، ئىتىراپ قىلىپ، ئۆز كۆڭلىدە ؛ ئەمدى مەن ھالاك بولدۇم، تۈگەشتىم دەپ ئويلاپ قالىدۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ ھالاك بولۇشىغا شەكسىز ئىشىنىپ بولغاندا، ئاللاھ ئۇنىڭغا ؛ ھەقىقەتەن مەن ساڭا بۇ گۇناھلىرىڭنى دۇنيادىكى چاغدا ياپقان، يوشۇرغان ئىدىم، مانا ئەمدى بۈگۈن مەن ساڭا ئۇ گۇناھلىرىڭنى مەغپىرەت قىلىپ كەچۈردۈم دەيدۇ، ئاندىن ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرى يېزىلغان كىتابى ئوڭ قولىغا بىرىلىدۇ، (ئاندىن ئۇ ئى خالايىق كۆرۈڭلار، نامە ــ ئەمەلىمنى، ئىخلاسمىغا لايىق ، كىتابىمنى ئوقۇپ بېقىڭلار دەپ توۋلايدۇ) ئەمما، كاپىر، دىنسىز، مۇناپىقلارغا كەلسەك، گۇۋاھچى پەرىشتىلەر ئۇلارغا مۇنداق دەيدۇ: ئەنە ئاشۇلار پەرۋەردىگارىغا ئىنكار قىلغانلار، يالغان سۆزلىگەنلەردۇر، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئاللاھنىڭ لەنىتى رەھمىتىدىن يىراق قىلىشى، شۇنداق زالىملارغا بولىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، بۇخارى،مۇسلىمدىمۇ بار، سەھىھ.

1258 ـ باب حديث توبة كعب بن مالك وصاحبيه

كەئبى ئىبنى مالىك ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنىڭ تۆۋبىسىنىڭ قوبۇل بولىشى توغرىسىدا

6961 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ، مَوْلَى بَنِي أُمَيّةَ. أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: ثُمّ غَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَزْوَةَ تَبُوكَ. وَهُوَ يُرِيدُ الرّومَ وَنَصَارَىَ الْعَرَبِ بِالشّامِ.
قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: فَأَخْبَرَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ كَعْبٍ كَانَ قَائِدَ كَعْبٍ، مِنْ بَنِيهِ، حِينَ عَمِيَ. قَالَ: سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدّثُ حَدِيثَهُ حِينَ تَخَلّفَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. قَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ: لَمْ أَتَخَلّفْ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطّ. إِلاّ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. غَيْرَ أَنّي قَدْ تَخَلّفْتُ فِي غَزْوَةِ بَدْرٍ. وَلَمْ يُعَاتِبْ أَحَداً تَخَلّفَ عَنْهُ. إِنّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالْمُسْلِمُونَ يُرِيدُونَ عِيرَ قُرَيْشٍ. حَتّىَ جَمَعَ اللّهُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوّهِمْ، عَلَىَ غَيْرِ مِيعَادٍ. وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ. حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَىَ الإِسْلاَمِ. وَمَا أُحِبّ أَنّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ. وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النّاسِ مِنْهَا. وَكَانَ مِنْ خَبَرِي، حِينَ تَخَلّفْتُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، أَنّي لَمْ أَكُنْ قَطّ أَقْوَىَ وَلاَ أَيْسَرَ مِنّي حِينَ تَخَلّفْتُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ. وَاللّهِ مَا جَمَعْتُ قَبْلَهَا رَاحِلَتَيْنِ قَطّ. حَتّى جَمَعْتُهُمَا فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ. فَغَزَاهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي حَرَ شَدِيدٍ. وَاسْتَقْبَلَ سَفَراً بَعِيداً وَمَفَازاً. وَاسْتَقْبَلَ عَدُوّا كَثِيراً. فَجَلاَ لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهّبُوا أُهْبَةَ غَزْوِهِمْ. فَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِمُ الّذِي يُرِيدُ. وَالْمُسْلِمُونَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَثِيرٌ. وَلاَ يَجْمَعُهُمْ كِتَابُ حَافِظٍ (يُرِيدُ، بِذَلِكَ، الدّيوَانَ). قَالَ كَعْبٌ: فَقَلّ رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَتَغَيّبَ، يَظُنّ أَنّ ذَلِكَ سَيَخْفَى لَهُ، مَا لَمْ يَنْزِلْ فِيهِ وَحْيٌ مِنَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ. وَغَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تِلْكَ الْغَزْوَةَ حِينَ طَابَتِ الثّمَارُ وَالظّلاَلُ. فَأَنَا إِلَيْهَا أَصْعَرُ. فَتَجَهّزَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ. وَطَفِقْتُ أَغْدُو لِكَيْ أَتَجَهّزَ مَعَهُمْ. فَأَرْجِعُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئاً. وَأَقُولُ فِي نَفْسِي: أَنَا قَادِرٌ عَلَىَ ذَلِكَ، إِذَا أَرَدْتُ. فَلَمْ يَزَلْ

ذَلِكَ يَتَمَادَى بِي حَتَّى اسْتَمَرّ بِالنّاسِ الْجِدّ. فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَادِياً وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ. وَلَمْ أَقْضِ مِنْ جَهَازِي شَيْئاً. ثُمّ غَدَوْتُ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئاً. فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ يَتَمَادَى بِي حَتّى أَسْرَعُوا وَتَفَارَطَ الْغَزْوُ. فَهَمَمْتُ أَنْ أَرْتَحِلَ فَأُدْرِكَهُمْ. فَيَا لَيْتَنِي فَعَلْتُ. ثُمّ لَمْ يُقَدّرْ ذَلِكَ لِي. فَطَفِقْتُ، إِذَا خَرَجْتُ فِي النّاسِ، بَعْدَ خُرُوجِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَحْزُنُنِي أَنّي لاَ أَرَى لِي أُسْوَةً. إِلاّ رَجُلاً مَغْمُوصاً عَلَيْهِ فِي النّفَاقِ. أَوْ رَجُلاً مِمّن عَذَرَ اللّهُ مِنَ الضّعَفَاءِ. وَلَمْ يَذْكُرْنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى بَلَغَ تَبُوكاً فَقَالَ، وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْقَوْمِ بِتَبُوكَ: «مَا فَعَلَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ؟» قَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ: يَا رَسُولَ اللّهِ حَبَسَهُ بُرْدَاهُ وَالنّظَرُ فِي عِطْفَيْهِ. فَقَالَ لَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ: بِئْسَ مَا قُلْتَ. وَاللّهِ يَا رَسُولَ اللّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ إِلاّ خَيْراً. فَسَكَتَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَبَيْنَمَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ رَأَى رَجُلاً مُبَيّضاً يَزُولُ بِهِ السّرَابُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ»، فَإِذَا هُوَ أَبُو خَيْثَمَةَ الأَنْصَارِيّ. وَهُوَ الّذِي تَصَدّقَ بِصَاعِ التّمْرِ حِينَ لَمَزَهُ الْمُنَافِقُونَ.

فَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ: فَلَمّا بَلَغَنِي أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ تَوَجّهَ قَافِلاً مِنْ تَبُوكَ، حَضَرَنِي بَثّي. فَطَفِقْتُ أَتَذَكّرُ الْكَذِبَ وَأَقُولُ: بِمَ أَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ غَداً؟ وَأَسْتَعِينُ عَلَى ذَلِكَ كُلّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلِي. فَلَمّا قِيلَ لِي: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَظَلّ قَادِماً، زَاحَ عَنّي الْبَاطِلُ، حَتّى عَرَفْتُ أَنّي لَنْ أَنْجُوَ مِنْهُ بِشَيْءٍ أَبَداً. فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ. وَصَبّحَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَادِماً. وَكَانَ، إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ، بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. ثُمّ جَلَسَ لِلنّاسِ. فَلَمّا فَعَلَ ذَلِكَ جَاءَهُ الْمُخَلّفُونَ. فَطَفِقُوا يَعْتَذِرُونَ إِلَيْهِ. وَيَحْلِفُونَ لَهُ. وَكَانُوا بِضْعَةً وَثَمَانِينَ رَجُلاً. فَقَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلاَنِيَتَهُمْ. وَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ. وَوَكَلَ سَرَائِرَهُمْ إِلَى اللّهِ. حَتّى جِئْتُ. فَلَمّا سَلّمْتُ، تَبَسّمَ تَبَسّمَ الْمُغْضَبِ ثُمّ قَالَ «تَعَالَ» فَجِئْتُ أَمْشِي حَتّى جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ. فَقَالَ لِي: «مَا خَلّفَكَ؟ أَلَمْ تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ؟» قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّي، وَاللّهِ لَوْ جَلَسْتُ عِنْدَ غَيْرِكَ مِنْ أَهْلِ الدّنْيَا، لَرَأَيْتُ أَنّي سَأَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ بِعُذْرٍ. وَلَقَدْ أُعْطِيتُ جَدَلاً. وَلَكِنّي، وَاللّهِ، لَقَدْ عَلِمْتُ، لَئِنْ حَدّثْتُكَ الْيَوْمَ حَدِيثَ كَذِبٍ تَرْضَى بِهِ عَنّي، لَيُوشِكَنّ اللّهُ أَنْ يُسْخِطَكَ عَلَيّ. وَلَئِنْ حَدّثْتُكَ حَدِيثَ صِدْقٍ تَجِدُ عَلَيّ فِيهِ، إِنّي لأَرْجُو فِيهِ عُقْبَى اللّهِ. وَاللّهِ مَا كَانَ لِي عُذْرٌ. وَاللّهِ مَا كُنْتُ قَطّ أَقْوَى وَلاَ أَيْسَرَ مِنّي حِينَ تَخَلّفْتُ عَنْكَ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمّا هَذَا، فَقَدْ صَدَقَ. فَقُمْ حَتّى يَقْضِيَ اللّهُ فِيكَ» فَقُمْتُ. وَثَارَ رِجَالٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ فَاتّبَعُونِي. فَقَالُوا لِي: وَاللّهِ مَا عَلِمْنَاكَ أَذْنَبْتَ ذَنْباً قَبْلَ هَذَا. لَقَدْ عَجَزْتَ فِي أَنْ لاَ تَكُونَ اعْتَذَرْتَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بِمَا اعْتَذَرَ بِهِ إِلَيْهِ الْمُخَلّفُونَ. فَقَدْ كَانَ كَافِيَكَ ذَنْبَكَ، اسْتِغْفَارُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَكَ.

قَالَ: فَوَاللّهِ مَا زَالُوا يُؤَنّبُونَنِي حَتّى أَرَدْتُ أَنْ أَرْجِعَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأُكَذّبَ نَفْسِي. قَالَ: ثُمّ قُلْتُ لَهُمْ: هَلْ لَقِيَ هَذَا مَعِي مِنْ أَحَدٍ؟ قَالُوا: نَعَمْ. لَقِيَهُ مَعَكَ رَجُلاَنِ. قَالاَ مِثْلَ مَا قُلْتَ. فَقِيلَ لَهُمَا مِثْلُ مَا قِيلَ لَكَ. قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هُمَا؟ قَالُوا: مُرَارَةُ بْنُ رَبِيعَةَ الْعَامِرِيّ، وَهِلاَلُ بْنُ أُمَيّةَ الْوَاقِفِيّ. قَالَ: فَذَكَرُوا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْراً، فِيهِمَا إِسْوَةٌ. قَالَ: فَمَضَيْتُ حِينَ ذَكَرُوهُمَا لِي. قَالَ: وَنَهَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا، أَيّهَا الثّلاَثَةُ، مِنْ بَيْنِ مَنْ تَخَلّفَ عَنْهُ.

قَالَ: فَاجْتَنَبَنَا النّاسُ. وَقَالَ، تَغَيّرُوا لَنَا حَتّى تَنَكّرَتْ لِي فِي نَفْسِي الأَرْضُ. فَمَا هِيَ بِالأَرْضِ الّتِي أَعْرِفُ. فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً. فَأَمّا صَاحِبَايَ فَاسْتَكَانَا وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا يَبْكِيَانِ. وَأَمّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبّ الْقَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ. فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصّلاَةَ وَأَطُوفُ فِي الأَسْوَاقِ وَلاَ يُكَلّمُنِي أَحَدٌ. وَآتِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَأُسَلّمُ عَلَيْهِ، وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصّلاَةِ. فَأَقُولُ فِي نَفْسِي: هَلْ حَرّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدّ السّلاَمِ، أَمْ لاَ؟ ثُمّ أُصَلّي قَرِيباً مِنْهُ وَأُسَارِقُهُ النّظَرَ. فَإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلاَتِي نَظَرَ إِلَيّ. وَإِذَا الْتَفَتّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنّي. حَتّى إِذَا طَالَ ذَلِكَ عَلَيّ مِنْ جَفْوَةِ الْمُسْلِمِينَ، مَشَيْتُ حَتّى تَسَوّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ، وَهُوَ ابْنُ عَمّي، وَأَحَبّ النّاسِ إِلَيّ. فَسَلّمْتُ عَلَيْهِ. فَوَاللّهِ مَا رَدّ عَلَيّ السّلاَمَ. فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا قَتَادَةَ أَنْشُدُكَ بِاللّهِ هَلْ تَعْلَمَنّ أَنّي أُحِبّ اللّهَ وَرَسُولَهُ؟ قَالَ: فَسَكَتَ. فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ. فَسَكَتَ. فَعُدْتُ فَنَاشَدْتُهُ. فَقَالَ: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَفَاضَتْ عَيْنَايَ، وَتَوَلّيْتُ، حَتّى تَسَوّرْتُ الْجِدَارَ.

فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي فِي سُوقِ الْمَدِينَةِ، إِذَا نَبَطِيّ مِنْ نَبَطِ أَهْلِ الشّامِ، مِمّنْ قَدِمَ بِالطّعَامِ يَبِيعُهُ بِالْمَدِينَةِ. يَقُولُ: مَنْ يَدُلّ عَلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ. قَالَ: فَطَفِقَ النّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ إِلَيّ. حَتّى جَاءَنِي فَدَفَعَ إِلَيّ كِتَاباً مِنْ مَلِكِ غَسّانَ. وَكُنْتُ كَاتِباً. فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ: أَمّا بَعْدُ. فَإِنّهُ قَدْ بَلَغَنَا أَنّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ. وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللّهُ بِدَارِ هَوَانٍ وَلاَ مَضْيَعَةٍ. فَالْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ. قَالَ: فَقُلْتُ، حِينَ قَرَأْتُهَا: وَهَذِهِ أَيْضاً مِنَ الْبَلاَءِ. فَتَيَامَمْتُ بِهَا التّنّورَ فَسَجَرْتُهَا بِهَا. حَتّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ مِنَ الْخَمْسِينَ، وَاسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ، إِذَا رَسُولُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْتِينِي. فَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزِلَ امْرَأَتَكَ. قَالَ: فَقُلْتُ: أُطَلّقُهَا أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ؟ قَالَ: لاَ. بَلِ اعْتَزِلْهَا. فَلاَ تَقْرَبَنّهَا. قَالَ: فَأَرْسَلَ إِلَى صَاحِبَيّ بِمِثْلِ ذَلِكَ. قَالَ: فَقُلْتُ لاِمْرَأَتِي: الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتّى يَقْضِيَ اللّهُ فِي هَذَا الأَمْرِ. قَالَ: فَجَاءَتِ امْرَأَةُ هِلاَلِ بْنِ أُمَيّةَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ لَهُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ هِلاَلَ بْنَ أُمَيّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ. فَهَلْ تَكْرَهُ أَنْ أَخْدُمَهُ؟ قَالَ «لاَ. وَلَكِنْ لاَ يَقْرَبَنّكِ» فَقَالَتْ: إِنّهُ، وَاللّهِ، مَا بِهِ حَرَكَةٌ إِلَى شَيْءٍ. وَوَاللّهِ مَا زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ. إِلَى يَوْمِهِ هَذَا.

قَالَ: فَقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِي: لَوِ اسْتَأْذَنْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي امْرَأَتِكَ؟ فَقَدْ أَذِنَ لاِمْرَأَةِ هِلاَلِ بْنِ أُمَيّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ. قَالَ: فَقُلْتُ: لاَ أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَا يُدْرِينِي مَاذَا يَقُولُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا اسْتَأْذَنْتُهُ فِيهَا، وَأَنَا رَجُلٌ شَابّ. قَالَ: فَلَبِثْتُ بِذَلِكَ عَشْرَ لَيَالٍ. فَكَمُلَ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حِينَ نُهِيَ عَنْ كَلاَمِنَا. قَالَ: ثُمّ صَلّيْتُ صَلاَةَ الْفَجْرِ صَبَاحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً، عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا. فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْحَالِ الّتِي ذَكَرَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ مِنّا. قَدْ ضَاقَتْ عَلَيّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَلَيّ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ، سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ وَوَافَى عَلَى سَلْعٍ يَقُولُ، بِأَعْلَى صَوْتِهِ: يَا كَعْبُ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِرْ!. قَالَ: فَخَرَرْتُ سَاجِداً.

وَعرَفْتُ أنْ قدْ جَاءَ فرَجٌ. قالَ: فَآذَنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى النّاس بتَوْبَةِ اللّهَ عَلَيْنَا، حِينَ صَلّى صَلاَةَ الْفَجْرِ. فَذَهَبَ النّاسُ يُبَشّرُونَنَا. فَذَهَبَ قِبَلَ صَاحِبَيّ مُبَشّرُونَ. وَرَكَضَ رَجُلٌ إلَيّ فرَساً. وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ قِبَلِي. وَأَوْفَى الْجَبَلَ. فَكَانَ الصّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ. فَلَمّا جَاءَنِي الّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَشّرُنِي. فَنَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيّ فَكَسَوْتُهُمَا إِيّاهُ بِبِشَارَتِهِ. وَاللّهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَوْمَئِذٍ. وَاسْتَعَرْتُ ثَوْبَيْنِ فَلَبِسْتُهُمَا. فَانْطَلَقْتُ أَتَأَمّمُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. يَتَلَقّانِي النّاسُ فَوْجاً فَوْجاً، يُهَنّئُونِي بِالتّوْبَةِ وَيَقُولُونَ: لِتَهْنِئْكَ تَوْبَةُ اللّهُ عَلَيْكَ. حَتّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ، فَإِذَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ، وَحَوْلَهُ النّاسُ. فَقَامَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللّهِ يُهَرْوِلُ حَتّى صَافَحَنِي وَهَنّأَنِي. وَاللّهِ مَا قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ غَيْرُهُ. قالَ: فَكَانَ كَعْبٌ لاَ يَنْسَاهَا لِطَلْحَةَ.

قالَ كَعْبٌ: فَلَمّا سَلّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ، وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السّرُورِ وَيَقُولُ: «أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرّ عَلَيْكَ مُنْذُ وَلَدَتْكَ أُمّكَ» قالَ: فَقُلْتُ: أَمِنْ عِنْدِكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ أَمْ مِنْ عِنْدِ اللّهِ؟ فَقالَ «لاَ. بَلْ مِنْ عِنْدِ اللّهِ» وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا سُرّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ. كَأَنّ وَجْهَهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ. قالَ: وَكُنّا نَعْرِفُ ذَلِكَ.

قالَ: فَلَمّا جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَمْسِكْ بَعْضَ مَالِكَ. فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قالَ: فَقُلْتُ: فَإِنّي أُمْسِكُ سَهْمِيَ الّذِي بِخَيْبَرَ. قالَ: وَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنّ اللّهَ إِنّمَا أَنْجَانِي بِالصّدْقِ. وَإِنّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لاَ أُحَدّثَ إِلاّ صِدْقاً مَا بَقِيتُ. قالَ: فَوَاللّهِ مَا عَلِمْتُ أَنّ أَحَداً مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَبْلاَهُ اللّهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ، مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى يَوْمِي هَذَا، أَحْسَنَ مِمّا أَبْلاَنِي اللّهُ بِهِ. وَاللّهِ مَا تَعَمّدْتُ كَذِبَةً مُنْذُ قُلْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِلَى يَوْمِي هَذَا. وَإِنّي لأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللّهُ فِيمَا بَقِيَ.

قالَ: فَأَنْزَلَ اللّهَ عَزّ وَجَلّ: {لَقَدْ تَابَ اللّهُ عَلَى النّبِيّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ الّذِينَ اتّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمّ تَابَ عَلَيْهِمْ، إِنّهُ بِهِمْ رَؤوفٌ رَحِيمٌ وَعَلَى الثّلاَثَةِ الّذِينَ خُلّفُوا حَتّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ} (9التوبة الآيتان: 117 و 118) حَتّى بَلَغَ: {يَا أَيّهَا الّذِينَ ءامَنُوا اتّقُوا اللّهَ وَكُونُوا مَعَ الصّادِقِينَ} (9التوبة الآية: 119). قالَ كَعْبٌ: وَاللّهِ مَا أَنْعَمَ اللّهُ عَلَيّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطّ، بَعْدَ إِذْ هَدَانِي اللّهُ لِلإِسْلاَمِ، أَعْظَمَ فِي نَفْسِي، مِنْ صِدْقِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. أَنْ لاَ أَكُونَ كَذَبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الّذِينَ كَذَبُوا. إِنّ اللّهَ قالَ لِلّذِينَ كَذَبُوا، حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ، شَرّ مَا قالَ لأَحَدٍ. وَقالَ اللّهُ: {سَيَحْلِفُونَ بِاللّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ، فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ، إِنّهُمْ رِجْسٌ، وَمَأْوَيهُمْ جَهَنّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ، فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنّ اللّهَ لاَ يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ} (9التوبة الآيتان: 59 و 69).

قالَ كَعْبٌ: كُنّا خُلّفْنَا، أَيّهَا الثّلاَثَةُ، عَنْ أَمْرِ أُولَئِكَ الّذِينَ قبلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ حَلَفُوا لَهُ. فَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ. وَأَرْجَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمْرَنَا حَتّى قَضَى اللّهُ فِيهِ. فَبِذَلِكَ قالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَعَلَى الثّلاَثَةِ الّذِينَ خُلّفُوا}.

وَلَيْسَ الّذِي ذَكَرَ اللّهُ مِمّا خُلّفْنَا، تَخَلّفَنَا عَنِ الْغَزْوِ. وَإِنّمَا هُوَ تَخْلِيفُهُ إِيّانَا، وَإِرْجَاؤُهُ أَمْرَنَا، عَمّنْ حَلَفَ لَهُ وَاعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ.

6962 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا اللّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. بِإِسْنَادِ يُونُسَ عَنِ الزّهْرِيّ سَوَاءً.

6963 ـ وحدّثني عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُسْلِمٍ، ابْنُ أَخِي الزّهْرِيّ عَنْ عَمّهِ، مُحَمّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الزّهْرِيّ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ عُبَيْدَ اللّهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ حِينَ عَمِيَ، قالَ: سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدّثُ حَدِيثَهُ، حِينَ تَخَلّفَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ، وَزَادَ فِيهِ، عَلَى يُونُسَ: فَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَلّمَا يُرِيدُ غَزْوَةً إِلاّ وَرّى بِغَيْرِهَا. حَتّى كَانَتْ تِلْكَ الْغَزْوَةُ.

وَلَمْ يَذْكُرْ، فِي حَدِيثِ ابْنِ أَخِي الزّهْرِيّ، أَبَا خَيْثَمَةَ وَلُحُوقَهُ بِالنّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

6964 ـ وحدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا مَعْقِلٌ (وَهُوَ ابْنُ عُبَيْدِ اللّهِ) عَنِ الزّهْرِيّ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَمّهِ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ، حِينَ أُصِيبَ بَصَرُهُ. وَكَانَ أَعْلَمَ قَوْمِهِ وَأَوْعَاهُمْ لأَحَادِيثِ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قالَ: سَمِعْتُ أَبِي، كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ أَحَدُ الثّلاَثَةِ الّذِينَ تِيبَ عَلَيْهِمْ، يُحَدّثُ: أَنّهُ لَمْ يَتَخَلّفْ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطّ. غَيْرَ غَزْوَتَيْنِ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَقالَ فِيهِ: وَغَزَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِنَاسٍ كَثِيرٍ يَزِيدُونَ عَلَى عَشْرَةِ آلاَفٍ. وَلاَ يَجْمَعُهُمْ دِيوَانُ حَافِظٍ.

كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن تەبۇكتىن باشقا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئېلىپ بارغان بارلىق ھەربى يۈرۈشلەرگە قاتناشقان ئىدىم، ئەمما بەدرىئۇرۇشىغا قاتناشمىغان ئىدىم، چۈنكى ئۇ ئۇرۇشقا قاتناشمىغانلارنى ھېچ بىركىشى ئەيىبلىمىگەن ئىدى، ئەينى چاغدا رەسۇلۇللاھ (ئۇرۇش قىلىشنى مەقسەت قىلماستىن) قۇرەيشلەرنىڭ تۆگە كارۋىنىنى توسۇش ئۈچۈن يۈرۈش قىلغان بولۇپ، الله تائالا مۇسۇلمانلار بىلەن مۇشرىكلەرنى ئۆز ئارا ئۇرۇش قىلىش ۋەدىسىسىزلا(بىر بىرىگە ئۇرۇش ئېلان قىلماستىنلا) ئۇچراشتۇرغان ئىدى. مەن رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرلىكتە ئەقەبە بەيئىتىگە قاتنىشىپ، ئىسلامنى ھىمايە قىلىش توغرىسىدا ئەھدى تۈزگەن ئىدۇق. مەن ئۆزۈم ئۈچۈن ئەقەبە بەيئىتىنىڭ بەدلىگە بەدرى ئۇرىشىغا قاتناشقان بولۇشىمنى ياخشى كۆرۈپمۇ

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

كەتمەيمەن(يەنى ئەقەبە بەيئىتى ئەبزەل) ئەمما بەدىر كۈنىدىكى ئۇرۇش كىشىلەرنىڭ قەلبىدە ئەقەبە بەيئىتىنىمۇ ئۈستۈن تۇراتتى. مېنىڭ بىلىشىمچە، مەن رەسۇلۇللاھ بىلەن تەبۇكقا قاتناشمىغان شۇ ۋاقىتتا ھېچ كىشى مەنچىلىك كۈچلۈك ۋە باي ئەمەس ئىدى. اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى مەن ئىككى تۆگىگە ئىگە بولۇپ باقمىغان ئىدىم، پەقەت شۇ چاغدىلا مېنىڭ ئىككى تۆگەم بار ئىدى.(يەنى مەن يۈرۈش قىلىشقا قادىر ئىدىم) رەسۇلۇللاھ ھەر قېتىم ھەربى يۈرۈشكە چىققاندا ئۇياندىن شەپە بېرىپ قويۇپ، بۇياندىن ھۇجۇم قىلاتتى. تەبۇك ئۇرۇشىدا ئۇنداق قىلمىدى. بۇ چاغدا ھاۋا ئۆتەتەك ئىسسىق ئىدى، يەنە كىلىپ ئۇزاق يول مېڭىپ، سۇسىز چۆلدىن ئۆتۈپ، زور ياۋغا تاقابىل تۇرۇشقا توغرا كىلەتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمانلارغا ئېنىق ئەھۋالنى ئەيتىپ، كۆپچىلىكتىن ئۇرۇشقا يۈرۈش قىلىش تەييارلىقنى ياخشى قىلىشنى تەلەپ قىلدى ھەم ئۆز مۇددىئاسىنى ئوچۇق ئەيتتى. رەسۇلۇللاھ قا ئەگىشىپ چىققان مۇسۇلمانلار ناھايىتى كۆپ بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىسمىنىمۇ ئەستە تۇتۇپ بولغىلى بولمايتتى. ئۆزىنى چەتكە ئېلىشنى مەقسەت قىلىدىغانلار ناھايىتى ئاز ئىدى. ئەگەر شۇنداق قىلىشنى مەقسەت قىلىپ قالسا، اللە تائالا ۋەھى نازىل قىلىش بىلەن ئاشكارلاپ قويمىسلا، ئادەمنىڭ كۆپلىكىدىن ئۆزىنى چەتكە ئالالايتتى. رەسۇلۇللاھ غازات قىلغان شۇ قېتىمقى ۋاقىت ھەممە جاي ياپپېشىللىق، مول ـ ھوسۇللۇق پەسىل ئىدى. رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمانلار بىلەن تەييارلىق كۆردى، بىر كۈنى ئەتىگەن مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، ئۇلار بىلەن تەييارلىق كۆرۈشنى ئويلىغان بولسامۇ، كىيىن ھېچ ئىش قىلالماي قايتىپ كەلدىم. مەن كۆڭلىمدە ئۆزۈم بېرىشنى خالىساملا دەرھال سەپەرگە چىقالايمەن دەپ ئويلىسامۇ، لېكىن ھەركەتكە كېلەلمەيتتىم، ئەمما كىشىلەر جىددى ھالدا ئەستايىدىل تەييارلىق كۆرىۋاتاتتى. ئىككىنجى كۈنى سەھەردە رەسۇلۇللاھ بىلەن مۇسۇلمانلار تەييارلىقنى پۈتتۈرۈپ، يولغا چىقىشقا تەييارلىنىپ بولغان بولسىمۇ، مەن يەنىلا ھېچ قانداق تەييارلىق قىلمىغان ئىدىم. مەن كۆڭلىمدە: بىر ئىككى كۈندىن كىيىن تەييارلىق قىلىپ ئۇلارنىڭ كەينىدىن يېتىشىۋالىمەن دەپ ئويلىدىم. ئۇلار يولغا چىققاندىن كىيىن مەن يەنە تەييارلىق قىلماقچى بولۇپ ئالدىراپ قايتقان بولسامۇ، يەنىلا تەييارلىق قىلالمىدىم. مەن دەرھال يولغا چىقىپ ئۇلارغا يېتىشىۋېلىشنى ئويلىغان بولسامۇ، تەقدىرىم ئۇنداق ئۇرۇنلاشتۇرۇلماپتۇ. رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمانلار بىلەن يولغا چىقىپ بولغاندىن كىيىن مەن سىرىتقا چىقىپ ئايلىنىپ قارىسام، مېنى ئازاپلىغىنى (ئۇرۇشقا چىقماستىن قېلىپ قېلىپ)ماڭا ئوخشىغان ئەرلەرنىڭ بەزىللىرى مۇناپىق بولسا، بەزىللىرى اللە قېلىشقا رۇخسەت قىلغان ئۆزرىلىك ياشانغانلار، ئاجىزلار، ئېغىر كېسەللەر ئىدى. ئەيتىشلارغا قارىغاندا رەسۇلۇللاھ تەبۇكقا بارغىچە يول بويى مېنى تىلغا ئالماپتۇ. تەبۇكقا بارغاندىن كىيىن رەسۇلۇللاھ كۆپچىلىكنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرۇپ:كەئبى نىمە ئىش قىلغىلى كەتتى؟دەپ سوراپتۇ، سەلىم قەبىلىسىدىن بولغان بىركىشى: ئۇنى ئۆزىنىڭ ئىككى قۇر كەمزۇلى تۇتۇپ قالدى، ئۇ كەمزۇللىرىغا، ئۆز ئۆزىگە قارىغىنىچە قېلىپ قالدى دەپتۇ.(يەنى ئۇنى بايلىقى، باغلاردىكى ھۇزۇر ـ ھالاۋىتى، خاتىرجەملىكتىكى راھىتى ئۇرۇشقا چىقىشتىن توسۇپ قويدى دەپتۇ) مۇئاز ئىبنى جەبەل: ئەجەب يامان گەپ قىلدىڭا؟ سەن خاتا سۆزلەۋاتىسەن، اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ نۇرغۇن ئارتۇقچىلىقىنىڭ بارلىقىنى بىلىمەن، دەپتۇ. رەسۇلۇللاھ ھېچ نىمە دېمەي جىم تۇرۇپتۇ.رەسۇلۇللاھ شۇ ھالەتتە يىراقتىن ئاق كىيىملىك بىر كىشىنىڭ

كىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: ئەبۇخەيسەمەت بولغىيدىڭ دېتۇ، ناگاھان ئۇ راستىنلا ئەبۇخەيسەمەت بولۇپ چىقىپتۇ. ئۇكىشى دەل بىر سا خورما سەدىقە قىلغانلىقتىن مۇناپىقلار مەسخىرە قىلغان كىشى ئىدى.

كەئبى يەنە مۇنداق دەيدۇ:رەسۇلۇالله نىڭ مەدىنىگە قايتىپ كېلىدىغانلىق خەۋىرىنى ئۇقۇپ كۆڭلۈم ئارامسىزلىنىشقا باشلىدى ھەم قانداق يالغان ئەيتىش ھەققىدە ئويلاندىم. ئۆز ئۆزۈمگە: رەسۇلۇالله نىڭ غەزەپ ـ نەپرىتىدىن قايسى چارە ـ ئامال بىلەن قۇتۇلارمەن دەيتتىم. شۇڭا مەن ئۇرۇق تۇققانلىرىم ئىچىدىكى بارلىق كىشىلەردىن چارە ـ ئامال سوردۇم. ئەمما رەسۇلۇالله نىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، مېنىڭ بارلىق يامان خىياللىرىم يوق بولدى. مەن ئۆزۈمنىڭ يالغان سۆزلەش بىلەن بۇ خىل قىيىن ھالەتتىن قۇتۇلۇپ كېتەلمەيدىغانلىقىمنى بىلەتتىم. شۇڭا راست گەپ قىلىش قارارىغا كەلدىم. تاڭ ئاتقاندا رەسۇلۇالله قايتىپ كەلدى. رەسۇلۇالله ھەر قېتىم سىرتتا چىقىپ سەپەردىن قايتىپ كەلسە، ئادىتى بويىچە مەسجىدكە بېرىپ ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋەتكەندىن كېيىن مەسجىدتە ئولتۇرۇپ كىشىلەر دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى ھەل قىلاتتى، بۇقېتىممۇ شۇنداق قىلدى. ئۆيدە قېلىپ ئۇرۇشقا چىقمىغانلارنىڭ ھەممىسى رەسۇلۇالله نىڭ ئالدىغا كېلىپ، قەسەم ئىچىپ تۇرۇپ ئۆزلىرىنىڭ چىقماسلىقتىكى سەۋەبلىرىنى ئەيتتى. ئۇلار80 نەچچە كىشى ئىدى. رەسۇلۇالله ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشىنى تاشقى ئىشىنى قۇبۇل قىلىپ، بەيئەت قىلىپ، الله نىڭ ئۇلارنى ئەپۇ قىلىشىنى تىلىدى. بىراق ئۇلارنىڭ قەلبىدىكىنى الله قا تاپشۇردى. ئارقىدىن مەن رەسۇلۇالله بىلەن كۆرۈشكىلى باردىم، ئۇنىڭغا سالام قىلغىنىمدىن كېيىن رەسۇلۇالله ئاچچىق كۈلۈمسىرىگەن ھالدا: كەلگىن دېدى. مەن رەسۇلۇالله نىڭ ئالدىغا بېرىپ ئولتۇردۇم. رەسۇلۇالله مەندىن سەن نېمىشقا ئۇرۇشقا بارمايسەن؟ مىنىدىغان ئۇلاغ تەييارلاپ بولغان ئەمەسمىدىڭ؟دەپ سوردى. مەن: شۇنداق الله بىلەن قەسەمكى، مۇبادا بۇگۈن مەن سىلىدىن باشقا ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغان بولسام، بىرەر باھانە كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ غەزەپ قىلىشىدىن قۇتۇلغان بولاتتىم. چۈنكى ماڭا جىدەل ئىلمى(يەنى مۇنازىرە ئىلمى)بېرىلگەن، بىراق ماڭا شۇ نەرسە ئېنىقكى بۈگۈن مەن سىلىنى يالغان گەپ بىلەن ئالداپ رازى قىلىپ قانائەتلەندۈرسەممۇ، الله سىلىنى ماڭا ھامان غەزەپلەندۈرىدۇ. مۇبادا راست سۆزلەپ ئاچچىقىڭىنى كەلتۈرسەممۇ، لېكىن الله نىڭ مېنى ئەپۇ قىلىشىدىن ئۈمۈتۋارمەن، مېنىڭ ئۆزۈمنى ئاقلىغىدەك ھېچ قانداق باھانە ـ سەۋەبلىرىم يوق. راستىنى دېگەندە سىلىگە ئەگىشىپ چىققانلار ئىچىدە مەنچىلىك كۈچلۈك ۋە بايلار يوق دېدىم، رەسۇلۇالله راست گەپ قىلدىڭ. قايتقىن الله نىڭ ھۆكمىنى كۈتكىن دېدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، رەسۇلۇالله تىن ئايرىلدىم، سەلىمە قەبىلىسىدىن بىرقانچەيلەن مېنىڭ ئارقامدىن كېلىپ ماڭا: الله بىلەن قەسەمكى، سىنىڭ بۇنىڭدىن بۇرۇن ھېچ قانداق گۇناھ ئۆتكۈزمىگەنلىكىڭ بىزگە مەلۇم، سەن نېمىشقا ئۇرۇشقا چىقماي قالغان باشقىلارغا ئوخشاش ئۇسۇل بىلەن رەسۇلۇالله نىڭ كەچۈرىشىنى سورمايسەن؟ ئەمەلىيەتتە رەسۇلۇالله سەن ئۈچۈن الله تىن مەغپىرەت تىلىسىلا، الله سىنىڭ گۇناھلىرىڭنى ئەپۇ قىلاتتى دەپ، ئۇلار مېنى ئەيىبلىشىپ كەتتى. مەن ھەتتا رەسۇلۇالله نىڭ ئالدىغا بېرىپ يالغان سۆزلىدىم دەپ دېگەنلىرىمدىن يېنىۋېلىشنىمۇ ئويلىدىم. كېيىن مەن ئۇلاردىن مەن بىلەن ئوخشاش بولغانلار يەنە بارمۇ؟دەپ سورسام، ئۇلار: يەنە ئىككى كىشى ساڭا ئوخشاش دېدى، ئۇلارغىمۇ ساڭا دېيىلگەندەك دېيىلدى. باشقىلارمۇ ئۇلارغا بىز خۇددى ساڭا دېگەندەك گەپلەرنى قىلدى دېدى. مەن ئۇلار كىم؟دەپ سوردۇم، ئۇلار: بىرى ئامىر جەمەتىدىن مۇرارە ئىبنى رەبىئ، يەنەبىرى ۋاقىپى

جەمەتىدىن ھىلال ئىبنى ئۇمەييە دېدى. ئۇلار يەنە بۇ ئىككەيلەننىڭ سالىھ ساھابى ئىكەنلىكىنى، بۇرۇن بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقانلىقىنى، كىشىلەرنىڭ ئۈلگىسى ئىكەنلىكىنى ئەيتتى. ئۇلار يۇقىرقى سالىھ ئىككى كىشىنى تىلغا ئالغاندا مەن يانماستىنلا ئۇيگە يۈرۈپ كەتتىم.

رەسۇلۇللاھ مۇسۇلمانلارغا رەسۇلۇللاھ قا ئەگىشىپ ئۇرۇشقا چىقمىغان ئۇچەيلەن بىلەن سۆزلەشمەسلىكنى بۇيرىدى. كىشىلەر بىزدىن يىراقلىشىپ بىزگە بولغان مۇئامىلىسىنى ئۆزگەرتتى. بىز ھەممە ئۆزگىرىپ كەتكەندەك ھىس قىلىشتۇق. مەن ھەتتا زىمىنمۇ ئۆزگىرىپ كەتكەندەك، مەن ئىلگىرى كۆرگىنىمگە ئوخشىمايۋاتقاندەك ھىس قىلىپ كەتتىم. بىز مۇشۇھالەتتە 50 كۈننى ئۆتكۈزدۇق. مىنىڭ ھېلقى ئىككى ھەمراھىم بۇيرۇققا بويسۇنۇپ ياۋاشلىق بىلەن ئائىلىسىدە ئولتۇرۇپ يىغا ـ زارە قىلىشتى. ئەمما مەن ئەينى چاغدا كىچىكە تولغان ياش يىگىت بولغاچقا ھېچ كىم ماڭا گەپ ـ سۆز قىلمىسىمۇ، ئۆيۈمدىن چىقىپ كوچىلىك بىلەن بىرگە ناماز ئوقۇدۇم، بازار ئايلاندىم، مەن رەسۇلۇللاھ بىلەن كۆرۈشكىلى بېرىپ، رەسۇلۇللاھ نى ماڭا لىۋىنى مىدىرلىتىپ گەپ قىلامدۇ ـ يوق؟ دەپ ئۇنىڭدىن ئامانلىق سوراپ باقتىم. ئاندىن ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ ناماز ئوقۇدۇم، ئىخلاس بىلەن ناماز ئوقۇۋاتقىنىمدا ئۇنىڭ ماڭا قارىغانلىقىنى بايقاپ قالدىم. مەن ئۇنىڭغا قارىغىمدا بولسا، ئۇ باشقا ياققا قاراپ، ماڭا قارىمىدى. ھېچ كىم ماڭا پەرۋا قىلمايتتى. ۋاقىت ئەنە شۇنداق ئۆتىۋەردى. بىركۈنى مەن نەۋرە ئىنىم ئەبۇقەتادەنىڭ باغ تېمىغا يامشىپ كىرىپ ئۇنىڭغا سالام قىلىپ، ئۇنىڭدىن ئامانلىق سوردۇم، ئۇ مىنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان قېرىندىشىم ئىدى، ئۇمۇ ماڭا سالام ۋە جاۋاپ قايتۇرمىدى. مەن يەنە ئى ئەبۇ قەتادە! الله بىلەن قەسەمكى، ماڭا جاۋاپ بەرگىن، سەن بىلسەن، مەن الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىنى ياخشى كۆرىمەن دېدىم. ئۇ:ھېچ نەرسە دېمىدى. مەن يەنە تەكرار شۇنداق دېسەم، ئۇ يەنە گەپ قىلمىدى. ئۇچىنجى قېتىم مەن سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي دېدىم. ئۇ پەقەت: سىنىڭ ئىشىڭ الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسىگە ئېنىق دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن كۆز يېشى قىلغىنىمچە تامدىن چۈشۈپ باغدىن چىقىپ كەتتىم. مەن مەدىنە بازىرىدا كىتىۋاتاتتىم، شامدىن كەلگەن بىر نەبىيتىلىك ئادەم بازاردا يېمەكلىك سېتىۋېلىپ تۇيۇقسىز: كىم مىنى كەئبىنىڭ قېشىغا باشلاپ بارىدۇ؟دەپ ۋارقىراپتۇ، بىرسى ئۇنىڭغا مىنى كۆرسىتىپ قويۇپتۇ، ئۇ مىنىڭ يېنىمغا كىلىپ، غەسسان پادىشاھىنىڭ بىرپارچە خىتىنى ماڭا بەردى، خەتنى ئېچىپ قارىسام، خەتتە:

ئارتۇق گەپ قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق، ئاڭلىسام دوستلىرىڭ سەندىن يىراقلىشىپ كىتىپتۇ، خۇدا سىنىڭ بۇنداق ھاقارەتلىك ۋە ھوقۇقسىز ياشىشىڭنى راۋا كۆرمەيدۇ، سەن بىزنىڭ يېنىمىزغا كەلسەڭ بولىدۇ، بىز ھەممىدىن تەڭ بەھرىلىنىمىز دېيىلىپتۇ.مەن خەتنى ئوقۇپ بولغاندىن كىيىن ئۆز ئۆزۈمگە بۇ بىر سىناقتۇر دەپ، خەتنى تونۇرغا تاشلاپ كۆيدۈرىۋەتتىم. 40 كېچە ـ كۈندۈز بولغاندىن كىيىن رەسۇلۇللاھ ئادەم ئەۋەتىپ ماڭا: رەسۇلۇللاھ سىنى ئايالىڭدىن ئايرىلىپ تۇرۇشىڭغا بۇيرىدى دېدى. مەن ئۇنى تالاق قىلىۋەتەمدىكەنمەن؟ياكى ....نىمە قىلىدىكەنمەن؟دەپ سوردۇم، كەلگۈچى: ئۇنى تالاق قىلىۋەتمەي، پەقەت ئۆزۈڭنى ئۇنىڭدىن چەتكە ئېلىپ،

ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولمايدىكەنسەن دېدى. مىنىڭ ھېلىقى ئىككى ھەمراھىمغىمۇ ماڭا ئوخشاش بۇيرۇلۇپتۇ، مەن ئايالىمنى ئانىسىنىڭ ئۆيىگە **الله** بۇئىش توغرىسىدا ھۆكۈم چىقارغىچە ساقلاپ تۇرۇشقا كەتكۈزىۋەتتىم.

كەئبى يەنە مۇنداق دەيدۇ: ھىلال ئىبنى ئۇنەييەنىڭ ئايالى كىلىپ رەسۇلۇللاھقا؛ ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، ئىرىم ئۆز ھالىدىن خەۋەر ئالالمايدۇ، ئۇنىڭ خىزمەتچىسىمۇ يوق، سىلى نىمە ئۈچۈن مىنىڭ ئۇنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىمغا رۇخسەت قىلمايلا؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ؛ ‹باشقا سەۋەب يوق، ئۇنىڭ سەن بىلەن بىللە بولماسلىقى ئۈچۈن شۇنداق قىلدىم ›،دىدى. ئۇ ئايال ئاللاھ بىلەن قەسەمكى ئۇ بۇ ئىشتىن قالدى، شۇ ئىش يۈز بەرگەندىن بۇيان ئۇ يىغلاپلا ئولتۇردۇ، ھىلھەممۇ شۇنداق دىدى. شۇنىڭ بىلەن مىنىڭ بىر قىسىم تۇققانلىرىم؛ رەسۇلۇللاھ ھىلال ئىبنى ئۇمەييەنىڭ ئايالىغا ئىرىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىغا رۇخسەت قىلىپتۇ، سەنمۇ نىمىشقا ئايالىڭنى ئەۋەتىپ رەسۇلۇللاھدىن تىلىمەيسەن، دىيىشتى. مەن؛ مەن ئايالىمنى ئەۋەتىپ رەسۇلۇ**الله** دىن تىلىمەيمەن، مەن تېخى ياش، مەن مۇبادا ئايالىمنى رەسۇلۇ**الله** نىڭ ئالدىغا ئەۋەتسەم، مىنى ئەيىبلىمەسمۇ؟دېدىم. رەسۇلۇ**الله** كىشىلەرنى بىز بىلەن گەپ قىلىشماسلىققا بۇيرۇپ، ساق 50 كېچە ـ كۈندۈز ئۆتۈپ كەتتى. 50 ـ كۈنى سەھەردە مەن ئۆگزىدە بامدات ئوقۇپ بولۇپ، كۆڭلۈم خۇددى **الله** قۇرئاندا تىلغا ئالغادەك كۆڭلۈم پاراكەندە يىتىمسىراپ، زىمىن كەڭرى بولسىمۇ، مەن ئۈچۈن تار بىلىنىپ ئولتۇراتتىم. دەل شۇ چاغدا سەلئى تېغىدىن بىرسىنىڭ :كەئبى ئىبنى مالىك خوش خەۋەرگە قۇلاق سال!!دەپ تولىغىنى ئاڭلاندى. شۇنىڭ بىلەن مەن شۈكۈر سەجدىسىگە باش قويدۇم، مەن ماڭا كەڭچىلىك قىلىنغانلىقنى بىلگەن ئىدىم. رەسۇلۇ**الله** بامدات نامىزىنى ئوقۇغاندا كىشىلەرگە **الله** نىڭ مىنىڭ تۆۋبەمنى قوبۇل قىلغانلىقنى جاكارلاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ماڭا خوش خەۋەر يەتكۈزۈشتى. بەزىلەر مىنىڭ ھېلىقى ئىككى ھەمراھىمغا خوش خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ. ئەسلەم قەبىلىسىدىن بىرسى ئاتقا مىنىپ، ئات بىلەن تاغقا بېرىپ، تاغدا توۋلاپ تۇرۇپ ماڭا خوش خەۋەر يەتكۈزدى. ھېلىقى ماڭا خوشخەۋەر يەتكۈزگۈچى ئالدىمغا كەلگەندە مەن ئۇنىڭغا رەھمىتىمنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئۈستۈمدىكى ئىككى قۇر كىيىمىمنى سېلىپ ئۇنىڭغا كەيدۈرۈپ قويدۇم. راستىنى دېگەندە مىنىڭ شۇنىڭدىن باشقا كىيىدىغان كىيىمىم يوق ئىدى. مەن يەنە باشقىلاردىن ئىككى قۇر كىيىم ئۆتنە ئېلىپ كىيىپ، رەسۇلۇ**الله** نىڭ ئالدىغا باردىم. كىشىلەر ئارقا ـ ئارقىدىن مەن بىلەن كۆرۈشكىلى كىلىشتى. ۋە **الله** نىڭ تۆۋبەمنى قوبۇل قىلغانلىقنى تەبرىكلەشتى. كۆپچىلىك بىردەك: مۇبارەك بولسۇن، **الله** تۆۋبەڭنى قوبۇل قىلىپتۇ دېيىشتى. كەئبى يەنە مۇنداق دەيدۇ: كىيىن مەن مەسجىدكە باردىم، رەسۇلۇ**الله** شۇ يەردە بار ئىكەن، ئەتراپىدىكىلەردىن تەلھەئىبنى ئۇبەيدۇ**الله** ئالدىمغا كىلىپ مىنى تەبرىكلىدى. **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭ شۇ قېتىملىق تەبرىكلىشىنى ئۇنتىيالمايمەن، چۈنكى بارلىق مۇھاجىرلار ئىچىدە ھېچ كىم ماڭا ئۇنىڭدەك قىلمىدى. مەن رەسۇلۇ**الله** قا سالام قىلدىم، رەسۇلۇ**الله** ئىنتايىن خۇشال ھالدا: بۈگۈن سەن تۇغۇلغاندىن بۇيانقى ئەڭ ياخشى كۈندۈر، سەن بىشارەتنى قوبۇل قىلىپ خۇشال بولغىن دېدى. مەن: بۇ رەسۇلۇ**الله** نىڭ مەرھەمىتىمۇ؟ياكى **الله** شۇنداق بۇيرىدىمۇ؟دەپ سوردۇم، رەسۇلۇ**الله** : ياق بەلكى بۇ **الله** نىڭ چەكسىز شەپقىتى دېدى. رەسۇلۇ**الله** بىرەر ئىشقا خۇشال بولسا، چىھرى نۇرلۇنۇپ تولۇن ئايدەك نۇرلۇنۇپ كىتەتتى، بۇنى ھەممەيلەن بىلەتتى. مەن رەسۇلۇ**الله** نىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ، ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! گۇناھىمغا تۆۋبە قىلىش ئۈچۈن

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

(تۆۋبەمنىڭ قوبۇل بولغانلىقىغا تەشەككۇر بىلدۈرۈش ئۈچۈن)مەن بارلىق مال-مۈلۈكلىرىمنى **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن سەدىقە قىلىمەن دېدىم. رەسۇلۇللاھ:سەن ئۈچۈن مېلىڭنىڭ بىر قىسمىنى قالدۇرۇپ قويغىن، بۇنىڭ ساڭا پايدىسى بار دېدى. مەن: خەيبەر كۈنى ئېرىشكەنلىرىمنى ئۆزۈمگە قالدۇرۇپ قالاي دېدىم. مەن يەنە ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! **الله** مېنىڭ راستچىللىقىم تۈپەيلى مېنى ئەپۇ قىلدى، مەن گۇناھىمغا تۆۋبە قىلىش ئۈچۈن ئۆمۈر بويى راست گەپ قىلىمەن. **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن رەسۇلۇللاھ قا شۇ گەپلەرنى قىلغاندىن كېيىن تا بۈگۈنگىچە يەنەقايسى بىر مۇسۇلماننىڭ راست گەپ قىلغانلىقى ئۈچۈن **الله** نىڭ سىنىقىدىن ئۆتۈپ مەنچىلىك بەھرىمەن بولالىغانلىقىنى بىلمەيمەن دېدىم. شۇنىڭدىن تارتىپ تا بۈگۈنگىچە مەن مەقسەتلىك ھېچ بىر يالغان سۆزنى قىلمىدىم. **الله** نىڭ مېنى ئۆمرۈمنىڭ ئاخىرغىچە مۇشۇنداق قىلىشنى(يەنى راست سۆزلەتكۈزىشنى) ئۈمۈت قىلىمەن. **الله** رەسۇلۇللاھ قا مۇنۇ ۋەھىيلەرنى نازىل قىلغان ئىدى:«**الله** ھەقىقەتەن پەيغەمبەرنىڭ ۋە ئۇنىڭغا قىيىنچىلىق پەيتىدە ئەگەشكەن مۇھاجىرلار ۋە ئەنسارلارنىڭ تۆۋبىسىنى قوبۇل قىلدى» 9-سۈرە، 117-ئايەت. راستىنى ئېيتقاندا **الله** مېنى ئىسلامغا مۇۋەپپەق قىلغاندىن كېيىن مېنىڭچە مەن ئېرىشكەن ئەڭ چوڭ مەرھەمەت رەسۇلۇللاھ قا راست گەپ قىلىش بولدى. ئەگەر رەسۇلۇللاھ نى ئالدىغان بولسام، مەن رەسۇلۇللاھ قا يالغان ئېيتىپ ئۆزلىرىنى تۇگەشتۈرگەن كىشىلەرگە ئوخشاش ئۆزۈمنى نابۇت قىلغان بولاتتىم. چۈنكى **الله** ۋەھىي چۈشۈرۈپ، يالغان ئېيتقانلارغا ناھايىتى قاتتىق تەگدى. «ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار)نىڭ يېنىغا قايتىپ بارغىنىڭلاردا ئۇلار سىلەرنىڭ ئۇلارنى ئەيىبلىمەسلىكىڭلار ئۈچۈن (يالغان ئۆزرىلەر بايان قىلىپ)**الله** قەسەم قىلىدۇ»9-95-ئايەت كەئبى مۇنداق دەيدۇ: بىز ئۈچەيلەن رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە بارمىدۇق. بەزىلەر بىزگە ئوخشاش بولسىمۇ، ئەمما ئۇلار رەسۇلۇللاھ قا قەسەم ئىچىپ، ئۆزرى ئېيتقانلىقتىن رەسۇلۇللاھ ئۇلاردىن بەيئەت ئېلىپ، **الله** تائالادىن ئۇلارنى ئەپۇ قىلىشنى تىلىدى . ئەمما رەسۇلۇللاھ بىزنىڭ ئىشىمىزنى ئارقىغا سۈرۈپ، **الله** نىڭ ھۆكۈم چىقىرىشىنى كۈتتى. شۇڭا **الله** «ئۇ قېلىپ قالغان ئۈچەيلەننىڭمۇ تۆۋبە قىلىشىغا رۇخسەت قىلدى،» 9-118-ئايىتىنى نازىل قىلدى. بۇ جايدا ئېيتىلغان قېلىپ قېلىش(تەخىر قىلدۇرۇش)بىزنىڭ تەبۇك ئۇرۇشىدىن قېلىپ قالغانلىقىمىزنى كۆرسەتمەيدۇ، بەلكى بۇ رەسۇلۇللاھ نىڭ ئىشلىرىمىزنى (يەنى **الله** نىڭ تۆۋبىمىزنى قوبۇل قىلىشنى)ئارقىغا سۈرگەنلىكىنى، رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدىدا قەسەم قىلىپ ئۆزرە بىلدۈرگەن كىشىلەرگە قارىغاندا بىزنىڭ مەسلىمىزنى ئارقىغا سۈرۈپ ھەل قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.بۇخارى.مۇسلىم.

1259 - باب في حديث الإفك، وقبول توبة القاذف

ئائىشە ئانىمىزغا بوھتان قىلىنغانلىقى ۋە بوھتانچىنىڭمۇ تۆۋبىسىنىڭ قوبۇل قىلىنىشى

6965 - حدّثنا حِبّانُ بْنُ مُوسَى. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الأَيْلِيّ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. (قال ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ. وَالسّيَاقُ حَدِيثُ مَعْمَرٍ مِنْ رِوَايَةِ عَبْدٍ و ابْنِ رَافِعٍ قَالَ يُونُسُ وَ مَعْمَرٌ. جَمِيعاً عَنِ الزّهْرِيّ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ وَ عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ وَ عَلْقَمَةُ بْنُ وَقّاصٍ وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا. فَبَرّأَهَا اللّهُ مِمّا قَالُوا. وَكُلّهُمْ حَدّثَنِي طَائِفَةً مِنْ حَدِيثِهَا. وَبَعْضُهُمْ كَانَ أَوْعَىَ لِحَدِيثِهَا مِنْ بَعْضٍ. وَأَثْبَتَ اقْتِصَاصاً. وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمُ الْحَدِيثَ الّذِي حَدّثَنِي. وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدّقُ بَعْضاً. ذَكَرُوا أَنّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ سَفَراً، أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ، فَأَيّتُهُنّ خَرَجَ سَهْمُهَا، خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَهُ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا. فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي. فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَذَلِكَ بَعْدَمَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ. فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي، وَأُنْزَلُ فِيهِ، مَسِيرَنَا. حَتّىَ إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ غَزْوِهِ،

وَقفَلَ، وَدَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ، آذَنَ لَيْلَةً بِالرّحِيلِ. فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرّحِيلِ. فَمَشَيْتُ حَتّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ. فَلَمّا قَضَيْتُ مِنْ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى الرّحْلِ. فَلَمَسْتُ صَدْرِي فَإِذَا عِقْدِي مِنْ جَزْعِ ظَفَارِ قَدِ انْقَطَعَ. فَرَجَعْتُ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ. وَأَقْبَلَ الرّهْطُ الّذِينَ كَانُوا يَرْحَلُونَ لِي فَحَمَلُوا هَوْدَجِي. فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الّذِي كُنْتُ أَرْكَبُ. وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنّي فِيهِ.

قَالَتْ: وَكَانَتِ النّسَاءُ إِذّ ذَاكَ خِفَافاً، لَمْ يُهَبّلْنَ وَلَمْ يَغْشَهُنّ اللّحْمُ. إِنّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ مِنَ الطّعَامِ. فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ ثِقَلَ الْهَوْدَجِ حِينَ رَحَلُوهُ وَرَفَعُوهُ. وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السّنّ. فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا. وَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَ مَا اسْتَمَرّ الْجَيْشُ. فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا دَاعٍ وَلاَ مُجِيبٌ. فَتَيَمّمْتُ مَنْزِلِي الّذِي كُنْتُ فِيهِ. وَظَنَنْتُ أَنّ الْقَوْمَ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيّ. فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ. وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطّلِ السّلَمِيّ، ثُمّ الذّكْوَانِيّ، قَدْ عَرّسَ، مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَادّلَجَ. فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي. فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ. فَأَتَانِي فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي. وَقَدْ كَانَ يَرَانِي قَبْلَ أَنْ يُضْرَبَ الْحِجَابُ عَلَيّ. فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي. فَخَمّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي. وَوَاللّهِ مَا يُكَلّمُنِي كَلِمَةً وَلاَ سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ. حَتّى أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ. فَوَطِىءَ عَلَى يَدِهَا فَرَكِبْتُهَا. فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرّاحِلَةَ. حَتّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ. بَعْدَ مَا نَزَلُوا مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظّهِيرَةِ. فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ فِي شَأْنِي. وَكَانَ الّذِي تَوَلّى كِبْرَهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ ابْنِ سَلُولَ. فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ. فَاشْتَكَيْتُ، حِينَ قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ، شَهْراً. وَالنّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ. وَلاَ أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ. وَهُوَ يُرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنّي لاَ أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم اللّطْفَ الّذِي كُنتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي. إِنّمَا يَدْخُلُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَيُسَلّمُ ثُمّ يَقُولُ: «كَيْفَ تِيكُمْ؟» فَذَاكَ يَرِيبُنِي. وَلاَ أَشْعُرُ بِالشّرّ. حَتّى خَرَجْتُ بَعْدَ مَا نَقِهْتُ وَخَرَجَتْ مَعِي أُمّ مِسْطَحٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ. وَهُوَ مُتَبَرّزُنَا. وَلاَ نَخْرُجُ إِلاّ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ. وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيباً مِنْ بُيُوتِنَا. وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الأُوَلِ فِي التّنَزّهِ. وَكُنّا نَتَأَذّى بِالْكُنُفِ أَنْ نَتّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا. فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمّ مِسْطَحٍ، وَهِيَ بِنْتُ أَبِي رُهْمِ بْنِ الْمُطّلِبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ وَأُمّهَا ابْنَةُ صَخْرِ بْنِ عَامِرٍ، خَالَةُ أَبِي بَكْرٍ الصّدّيقِ. وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ بْنِ عَبّادِ بْنِ الْمُطّلِبِ. فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَبِنْتُ أَبِي رُهْمٍ قِبَلَ بَيْتِي. حِينَ فَرَغْنَا مِنْ شَأْنِنَا. فَعَثَرَتْ أُمّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا. فَقَالَتْ: تَعِسَ مِسْطَحٌ. فَقُلْتُ لَهَا: بِئْسَ مَا قُلْتِ. أَتَسُبّينَ رَجُلاً قَدْ شَهِدَ بَدْراً. قَالَتْ: أَيْ هَنْتَاهُ أَوَ لَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ؟ قُلْتُ: وَمَاذَا قَالَ؟ قَالَتْ، فَأَخْبَرَتْنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ. فَازْدَدْتُ مَرَضاً إِلَى مَرَضِي. فَلَمّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي، فَدَخَلَ عَلَيّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَلّمَ ثُمّ قَالَ: «كَيْفَ تِيكُمْ؟» قُلْتُ: أَتَأْذَنُ لِي أَنْ آتِيَ أَبَوَيّ؟ قَالَتْ، وَأَنَا حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَتَيَقّنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا. فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَجِئْتُ أَبَوَيّ فَقُلْتُ لأُمّي: يَا أُمّتَاهْ مَا يَتَحَدّثُ النّاسُ؟ فَقَالَتْ: يَا بُنَيّةُ هَوّنِي عَلَيْكِ. فَوَاللّهِ لَقَلّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطّ وَضِيئَةً عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبّهَا، وَلَهَا ضَرَائِرُ. إِلاّ كَثّرْنَ عَلَيْهَا. قَالَتْ قُلْتُ: سُبْحَانَ اللّهِ وَقَدْ تَحَدّثَ النّاسُ بِهَذَا؟. قَالَتْ: فَبَكَيْتُ تِلْكَ اللّيْلَةَ حَتّى أَصْبَحْتُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ. ثُمّ أَصْبَحْتُ أَبْكِي. وَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ. يَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ. قَالَتْ: فَأَمّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِالّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ، وَبِالّذِي يَعْلَمُ فِي نَفْسِهِ لَهُمْ مِنَ الْوُدّ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هُمْ أَهْلُكَ وَلاَ نَعْلَمُ إِلاّ خَيْراً. وَأَمّا عَلِيّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ: لَمْ يُضَيّقِ اللّهُ عَلَيْكَ. وَالنّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ. وَإِنْ تَسْأَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ. قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَرِيرَةَ فَقَالَ: «أَيْ بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ مِنْ عَائِشَةَ؟» قَالَتْ لَهُ بَرِيرَةُ: وَالّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقّ إِنْ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْراً قَطّ أَغْمِصُهُ عَلَيْهَا، أَكْثَرَ مِنْ أَنّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السّنّ، تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا، فَتَأْتِي الدّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ. قَالَتْ: فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ. فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُبَيَ، ابْنِ سَلُولَ. قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: «يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَ أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي. فَوَاللّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاّ خَيْراً. وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلاً مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلاّ خَيْراً. وَمَا كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلاّ مَعِي» فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الأَنْصَارِيّ فَقَالَ: أَنَا أَعْذِرُكَ مِنْهُ. يَا رَسُولَ اللّهِ إِنْ كَانَ مِنَ الأَوْسِ قَتَلْنَاهُ. وَإِنْ كَانَ مِنْ إِخْوَانِنَا الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ. قَالَتْ: فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، وَهُوَ سَيّدُ الْخَزْرَجِ، وَكَانَ رَجُلاً صَالِحاً. وَلَكِنِ اجْتَهَلَتْهُ الْحَمِيّةُ. فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ: كَذَبْتَ. لَعَمْرُ اللّهِ لاَ تَقْتُلُهُ وَلاَ تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ. فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ، وَهُوَ ابْنُ عَمّ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ: كَذَبْتَ. لَعَمْرُ اللّهِ لَنَقْتُلَنّهُ. فَإِنّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ. فَثَارَ الْحَيّانِ الأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ. حَتّى هَمّوا أَنْ يَقْتَتِلُوا. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ. فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُخَفّضُهُمْ حَتّى سَكَتُوا وَسَكَتَ. قَالَتْ: وَبَكَيْتُ يَوْمِي ذَلِكَ. لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ. ثُمّ بَكَيْتُ لَيْلَتِيَ الْمُقْبِلَةَ. لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ. وَأَبَوَايَ يَظُنّانِ أَنّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي. فَبَيْنَمَا هُمَا جَالِسَانِ عِنْدِي، وَأَنَا أَبْكِي، اسْتَأْذَنَتْ عَلَيّ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا. فَجَلَسَتْ تَبْكِي. قَالَتْ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَلّمَ ثُمّ جَلَسَ. قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ لِي مَا قِيلَ. وَقَدْ لَبِثَ شَهْراً لاَ يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي بِشَيْءٍ. قَالَتْ: فَتَشَهّدَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ جَلَسَ ثُمّ قَالَ: «أَمّا بَعْدُ. يَا عَائِشَةُ! فَإِنّهُ قَدْ بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا. فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرّئُكِ اللّهُ. وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ، فَاسْتَغْفِرِي اللّهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ. فَإِنّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبٍ ثُمّ تَابَ، تَابَ اللّهُ عَلَيْهِ». قَالَتْ: فَلَمّا قَضَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَقَالَتَهُ، قَلَصَ دَمْعِي حَتّى مَا أُحِسّ مِنْهُ قَطْرَةً. فَقُلْتُ لأَبِي: أَجِبْ عَنّي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِيمَا قَالَ: فَقَالَ: وَاللّهِ، مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ لأُمّي: أَجِيبِي عَنّي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ: وَاللّهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقُلْتُ، وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السّنّ، لاَ أَقْرَأُ كَثِيراً مِنَ الْقُرْآنِ: إِنّي، وَاللّهِ لَقَدْ عَرَفْتُ أَنّكُمْ قَدْ سَمِعْتُمْ بِهَذَا حَتّى اسْتَقَرّ فِي نُفُوسِكُمْ وَصَدّقْتُمْ بِهِ. فَإِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنّي بَرِيئَةٌ، وَاللّهُ يَعْلَمُ أَنّي بَرِيئَةٌ، لاَ تُصَدّقُونِي بِذَلِكَ. وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ، وَاللّهُ يَعْلَمُ أَنّي بَرِيئَةٌ، لَتُصَدّقُنّنِي. وَإِنّي، وَاللّهِ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلاً إِلاّ كَمَا قَالَ أَبُو يُوسُفَ: {فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ}.

قالَتْ: ثُمّ تَحوّلْتُ فاضْطَجَعْتُ عَلَى فِراشِي. قالَتْ: وَأنَا، وَاللّهِ حِينَئِذٍ أعْلَمُ أنّي بَرِيئَةٌ. وَأنّ اللّهَ مُبَرّئِي بِبَراءَتِي. ولَكِنْ، وَاللّهِ مَا كُنْتُ أظُنّ أنْ يُنْزَلَ فِي شَأْنِي وَحْيٌ يُتْلَى. ولَشَأْنِي كَانَ أحقَرَ فِي نَفْسِي مِنْ أنْ يَتَكَلّمَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ فِيّ بِأمْرٍ يُتْلَى. وَلَكِنّي كُنْتُ أرْجُو أنْ يَرَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي النّوْمِ رُؤْيَا يُبَرّئُنِي اللّهُ بِهَا. قالَتْ: فَوَاللّهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَجْلِسَهُ، وَلاَ خَرَجَ مِنْ أهْلِ الْبَيْتِ أحَدٌ، حَتّى أنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ عَلَى نَبِيّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ عِنْدَ الْوَحْيِ. حَتّى إنّهُ لَيَتَحدّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ الْعَرَقِ، فِي الْيَوْمِ الشّاتِ، مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الّذِي أُنْزِلَ عَلَيْهِ. قالَتْ: فَلَمّا سُرّيَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ يَضْحَكُ، فَكَانَ أوّلَ كَلِمَةٍ تَكَلّمَ بِهَا أنْ قالَ: «أبْشِرِي. يَا عَائِشَةُ أمّا اللّهُ فَقَدْ بَرّأَكِ» فَقالَتْ لِي أمّي: قُومِي إلَيْهِ. قالَتْ: وَاللّهِ لاَ أقُومُ إلَيْهِ. لاَ أحْمَدُ إلاّ اللّهَ. هُوَ الّذِي أنْزَلَ بَرَاءَتِي. قالَتْ فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {إنّ الّذِينَ جَاؤُوا بِالإفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ} (42النور الآية: 11). عَشْرَ آيَاتٍ. فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ هَؤُلاَءِ الآيَاتِ بَرَاءَتِي. قالَتْ: فَقالَ أبُو بَكْرٍ، وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَفَقْرِهِ: وَاللّهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَيْهِ شَيْئاً أبَداً. بَعْدَ الّذِي قال لِعَائِشَةَ. فَأنْزَلَ اللّهُ الآيَةَ: {وَلاَ يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسّعَةِ أنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى} (42النور الآية: 22). إلَى قَوْلِهِ: {ألاَ تُحِبّونَ أنْ يَغْفِرَ اللّهُ لَكُمْ}.

قالَ حِبّانُ بْنُ مُوسَى: قالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: هَذِهِ أرْجَى آيَةٍ فِي كِتَابِ اللّهِ.

فَقالَ أبُو بَكْرٍ: وَاللّهِ إنّي لأُحِبّ أنْ يَغْفِرَ اللّهُ لِي. فَرَجَعَ إلَى مِسْطَحٍ النّفَقَةَ الّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ. وَقال: لاَ أنْزِعُهَا مِنْهُ أبَداً.

قالَتْ عَائِشَةُ: وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَألَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ، زَوْجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ أمْرِي: «مَا عَلِمْتِ؟ أوْ مَا رَأيْتِ؟» فَقالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ أحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي. وَاللّهِ مَا عَلِمْتُ إلاّ خَيْراً.

قالَتْ عَائِشَةُ: وَهِيَ الّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْ أزْوَاجِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فَعَصَمَهَا اللّهُ بِالْوَرَعِ. وَطَفِقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ بِنْتُ جَحْشٍ تُحَارِبُ لَهَا. فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ. قالَ الزّهْرِيّ: فَهَذَا مَا انْتَهَى إلَيْنَا مِنْ أمْرِ هَؤُلاَءِ الرّهْطِ.

وَقالَ فِي حَدِيثِ يُونُسَ: احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيّةُ.

6966 ـ وحدّثني أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ. حَدّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمانَ. ح وَحَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ وَمَعْمَرٍ. بِإسْنَادِهِمَا.

وَفِي حَدِيثِ فُلَيحٍ: اجْتَهَلَتْهُ الْحَمِيّةُ. كَمَا قالَ مَعْمَرٌ. وَفِي حَدِيثِ صَالِحٍ: احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيّةُ كَقَوْلِ يُونُسَ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ صَالِحٍ: قالَ عُرْوَةُ: كَانَتْ عَائِشَةُ تَكْرَهُ أنْ يُسَبّ عِنْدَهَا حَسّانُ. وَتَقُولُ: فَإنّهُ قالَ: فَإنّ أبِي وَوَالِدَهُ وَعِرْضِيلِعِرْضِ مُحَمّدٍ مِنْكُمْ وِقاءُ

وَزَادَ أيْضاً: قال عُرْوَةُ: قالَتْ عَائِشَةُ: وَاللّهِ إنّ الرّجُلَ الّذِي قِيلَ لَهُ مَا قِيلَ لَيَقُولُ: سُبْحَانَ اللّهِ فَوَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا كَشَفْتُ عَنْ كَنَفِ أُنْثَى قطّ. قالَتْ: ثُمّ قُتِلَ بَعْدَ ذَلِكَ شَهِيداً فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَفِي حَدِيثِ يَعْقُوبَ بْنِ إبْرَاهِيمَ: مُوعِرِينَ فِي نَحْرِ الظّهِيرَةِ.

وَقالَ عَبْدُ الرّزّاقِ: مُوغِرِينَ. قالَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: قُلْتُ لِعَبْدِ الرّزّاقِ: مَا قَوْلُهُ مُوغِرِينَ؟ قالَ: الْوَغْرَةُ شِدّةُ الْحَرّ.

6967 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. قالاَ: حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قالَتْ: لَمّا ذُكِرَ مِن شَأْنِي الّذِي ذُكِرَ، وَمَا عَلِمْتُ بِهِ، قامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَطِيباً فَتَشَهّدَ. فَحَمِدَ اللّهَ وَأثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أهْلُهُ. ثُمّ قالَ: «أمّا بَعْدُ. أشِيرُوا عَلَيّ فِي أُنَاسٍ أبَنُوا أهْلِي. وَايْمُ اللّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أهْلِي مِنْ سُوءٍ قطّ. وَأبَنُوهُمْ، بِمَنْ، وَاللّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قطّ. وَلاَ دَخَلَ بَيْتِي قطّ إلاّ وَأنَا حَاضِرٌ. وَلاَ غِبْتُ فِي سَفَرٍ إلاّ غَابَ مَعِي». وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِقِصّتِهِ. وَفِيهِ: وَلَقَدْ دَخَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَيْتِي فَسَألَ جَارِيَتِي. فَقالَتْ: وَاللّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا عَيْباً، إلاّ أنّهَا كَانَتْ تَرْقُدُ حَتّى تَدْخُلَ الشّاةُ فَتَأْكُلَ عَجِينَهَا. أوْ قالَتْ خَمِيرَهَا (شَكّ هِشَامٌ) فَانْتَهَرَهَا بَعْضُ أصْحَابِهِ فَقالَ: اصْدُقِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، حَتّى أسْقَطُوا لَهَا بِهِ. فَقالَتْ: سُبْحَانَ اللّهِ وَاللّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إلاّ مَا يَعْلَمُ الصّائِغُ عَلَى تِبْرِ الذّهَبِ الأحْمَرِ.

وَقَدْ بَلَغَ الأمْرُ ذَلِكَ الرّجُلَ الّذِي قِيلَ لَهُ. فَقالَ: سُبْحَانَ اللّهِ وَاللّهِ مَا كَشَفْتُ عَنْ كَنَفِ أُنْثَى قطّ.

قالَتْ عَائِشَةُ: وَقُتِلَ شَهِيداً فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَفِيهِ أيْضاً مِنَ الزّيَادَةِ: وَكَانَ الّذِينَ تَكَلّمُوا بِهِ مِسْطَحٌ وَحِمْنَةُ وَحَسّانُ. وَأمّا الْمُنَافِقُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أبَيَ فَهُوَ الّذِي كَانَ يَسْتَوْشِيهِ وَيَجْمَعُهُ. وَهُوَ الّذِي تَوَلّى كِبْرَهُ، وَحِمْنَةُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەرگە چىقماقچى بولغاندا ئاياللىرىنىڭ ئارىسىدا چەك تاشلايتتى، چەك كىمگە چىقسا، سەپەرگە شۇنى بىللە ئېلىپ چىقاتتى، بەنى مۇستەلەق غازىتىغا چىقىش ۋاقتىدا بىزنىڭ ئارىمىزدا چەك تاشلىدى، چەك ماڭا چىقتى، شۇنىڭ بىلەن مەن بىللە چىقتىم، بۇچاغدا مەستۇرە بولۇش يولغا قويۇلغان بولۇپ، مىنىڭ يۆرۈش-تۇرۇشۇم كاجىۋىدا ئىدى، بىز يولغا چىقتۇق، رەسۇلۇللاھ غازاتتىن پارىغ بولۇپ قايتتى، بىز مەدىنىگە يېقىن كەلگەندە بىر قونالغۇغا چۈشتۇق، رەسۇلۇللاھ كېچىسى قوشۇننى ئاتلىنىشقا بۇيرىدى، مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، قوشۇندىن چەترەك بىر جايغا ھاجەتكە بېرىپ قايتىپ كەلسەم، بويىنۇمدىكى مونچاق چۈشۈپ قاپتۇ، مەن ھاجەت قىلغان يەرگە بېرىپ مۇنچاقنى ئىزدەش بىلەن ئاۋارە بولۇپ قاپتىمەن، مىنىڭ كاجىۋامنى تۆگىگە ئارتىپ تاڭىدىغان كىشىلەر مىنى كاجىۋا ئىچىدە باردەپ گۇمان قىلىپ،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

كاجۇنى ئېلىپ بېرىپ تۇگەمنىڭ ئۇستىگە ئارتىپلا يۈرۈپ كىتىپتۇ، چۈنكى ئۇچاغدا ئاياللار ئاز يېگەنلىكتىن ناھايىتى ئۇرۇق، يېنىك بولاتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە مەن تېخى يېشى كېچىك قىز ئىدىم، شۇنىڭ ئۇچۇن مىنىڭ يوقلۇغۇم ئۇلارنىڭ خىيالىغىمۇ كەلمەپتۇ، مەن مونچۇقۇمنى ئىزدەپ تېپىپ قايتىپ كەلسەم، قوشۇن مېڭىپ كىتىپ، بۇيەردە ھېچ بىر ئادەم قالماپتۇ، شۇنىڭ بىلەن چۈشكەن جايىمغا قايتىپ بېرىپ، ئۇلار مىنى ئىزدەپ كىلىدىغۇ دەپ، ئويلاپ ئولتۇرۇپ كۆزۈم ئۇيقۇغا كىتىپ قاپتۇ، قوشۇننىڭ ئارقىسىدا قېلىپ قالغان سەپۋان ئىبنى مۇئەتتەلسۇلەمى بۇيەرگە كىلىپ قالدى، ئۇمىنىڭ قارامنى كۆرۈپ كىلىپ، مەن مەستۇرە بولىشمىدىن ئىلگىرى ئۇمىنى كۆرگەنلىكى ئۇچۇن مىنى تونۇپ:قالۇ ئىننا لىللاھى ۋە ئىننا ئىلەيھى راجىئۇن ، بىز الله نىڭ ئىلكىدىمىز، يەنى الله نىڭ دەرگاھىغا قايتىپ بارىمىز، دىدى. ئۇنىڭ يۇقىرقى ئايەتنى ئۇقىشى بىلەن مەن ئويغاندىم. ئۇ تۇگىسىنى چۆكتۇردى مەن تۇگىگە مىندىم، ئۇ تۇگىنى يىتىلەپ ماڭدى. (بىز بارغىچە ئۇ ماڭا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى) بىز قوشۇننىڭ ئارقىسىدىن يىتىپ كەلگەندە، غازىيلار چۈشۈپ چۈشلۈك دەم ئېلىۋاتقان ئىكەن، ئۇلار بىزنى كۆرۈپ، بوھتان چاپلىغۇچىلار بىزگە بوھتان چاپلىدى. ئۇلارنىڭ باشچىسى ئىبنى ئۇبەي ئىبنى سەلۇل ئىدى. بىز مەدىنىگە كەلگەندىن كىيىن مەن كېسەل بولۇپ بىرئاي يېتىپ قالدىم، بۇتوغرىسىدىكى سۆز ـ چۆچەكلەر كۆپىيىشۋەردى، ئاغرىپ ياتقىنىمدا رەسۇلۇللاھ نىڭ ئىلگىرى كېسەل بولۇپ قالغان چاغلىرىمدا مەرھەمەت كۆرسەتكەندەك مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنلىكى مىنى ئويغا سېلىپ قويدى. ئۇ ھۇجرامغا سالاپ بېرىپ كىرىپ، ئەھۋالىڭىز قانداقراق؟دەپلا قوياتتى، سىرتتىا بولىۋاتقان سۆز ـ چۆچەكلەردىن ھېچ نەرسىنى ئۇقمايتتىم، كېسىلىم ساقىيىشقا باشلىغاندا ئۇممەمىستەھ بىلەن تۇرالغۇ ـ جايلىرىمىزنىڭ سىرتىغا ھاجەتكە چىقتۇق، بىز تۇرالغۇ ـ جايلىرىمىزنىڭ سىرتىغا ھاجەت ئۇچۇن كېچىدىلا چىقتۇق، بۇچاغدا ئۆيىنىڭ ئەتراپىغا ھاجەتخانا سېلىش ئادىتى يوق ئىدى. بۇرۇنقى ئەرەپلەرنىڭ ئادىتى بۇيىچە ھاجەتخانا ئۆيگە يېقىن بولسا سېسىق پۇرايدۇ دەپ دالىغا قىلىناتتى. ئۇممەمىستەھ مەن بىلەن كىتىۋىتىپ، ئىتىكىگە پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشۈپ: مىستەھ بېشىنى يىسۇن دىدى. مەن ئۇنىڭغا: ئەجەپ يامان گەپ قىلدىڭغۇ؟ بەدرىغازىتىغا قاتناشقان ئادەمنىمۇ قاغامسەن؟دىدىم، ئۇماڭا: ئۇلارنىڭ قىلىپ يۈرگەن سۆزلىرىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ دەپ، بوھتان چاپلىغۇچىلارنىڭ قىلىپ يۈرگەن سۆزلىرىنى ماڭا ئېيتىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن مىنىڭ ئاغرىقىمغا ئاغرىق قوشۇلدى. ھۇجرامغا قايتىپ كەلگىنىمدىن كىيىن رەسۇلۇللاھ كىرىپ سالام بېرىپ ئەھۋالىمنى سوردى، مەن رەسۇلۇللاھ تىن ئاتا ـ ئانامنىڭ ئۆيىگە بېرىشقا ئىجازەت سوردۇم، مەقسىتىم؛ ئۇلاردىن ئەھۋالنى ئۇقۇش ئىدى. رەسۇلۇللاھ ماڭا ئىجازەت بەردى. مەن ئاتا ـ ئانامنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئانامدىن كىشىلەرنىڭ گەپ ـ سۆزلىرى توغرۇلۇق سوردۇم، ئانام ماڭا: قىزىم! ئۆزەڭنى ئۇپراتمىغىن، ئېرى ئامىراق چىرايلىق ئايالنىڭ كۈندەشلىرى كۆپ بولىدىكەن، ئۇنىڭ توغرىسىدا ھەر قىسىم گەپلەرنى قىلىشىدۇ،دىدى. مەن سۇبھانەالله!!خەقلەر شۇنداق گەپلەرنىمۇ قىلىپ يۈرۈپتۇ دەپ، شۇكېچىسى تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىماي يىغلاپ چىقتىم، بۇ ھەقتىكى ۋەھى كېچىككەنلىكتىن رەسۇلۇللاھ ئەلى ئىبنى ئەبى تالىب بىلەن ئۇسامەئىبنى زەيدنى چاقىرىپ، مەن بىلەن ئۇرۇلۇپ كىتىش توغرۇلۇق ئۇلارنىڭ پىكرىنى ئېلىپ كۆرۈپتۇ، ئۇسامە رەسۇلۇللاھ نىڭ ئايالىنى پاك دەپ بىلىدىغانلىقىغا ۋە ئۆزىنىڭ ياخشى كۆڭلىگە ئاساسەن ئى الله نىڭ ئەلچىسى! سىنىڭ ئەھلىڭ ساڭا ئىپپەتلىكتۇر، الله بىلەن قەسەمكى، ئائىشەنى ياخشى دەپلا قارايمىز دېگەن ئىكەن. ئەلى

ئىبنى ئەبى تالىپ: خوتۇن توغرۇلۇق **الله** سىنى قىسقىنى يوق، ئائىشەدىن باشقىمۇ خوتۇنلارمۇ كۆپقۇ، ئائىشەنىڭ خىزمەتچىسى بەرىيرەدىن سوراپ باقساڭ راستىنى ئەيتىدۇ دەپتۇ، رەسۇلۇۋالله بەرىيرەنى چاقىرىپ: ئى بەرىيرە! ئائىشەدە بىرەر گۇمانلىق ئىشنى سەزدىڭمۇ؟دەپ سورىغان، بەرىيرە: سىنى راست پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن **الله** بىلەن قەسەمكى، ئائىشەدىن بىرەر ئەيىبلىك ئىشنى كۆرگىنىم يوق. ئۇ خېمىر يۇغۇرۇۋېتىپ ئۇخلاپ قالىدىغان، ئۆي هايۋانلىرى كىلىپ خېمىرنى يېۋالىدىغان كىچىكلا بىر قىز دېگەن ئىكەن. شۇ كۈنى رەسۇلۇۋالله ئىبنى ئۇبەي ئىبنى سەلۇلدىن رەنجىگەنلىكىنى يوللۇق ھىساپلاپ، مۇسۇلمانلارنى يىغىپ مۇنبەرگە چىقىپ: ھەي جامائەت!مىنىڭ ئەھلىم ئۈستىدە مىنى رەنجىتكەن ئادەم بار، ئۇنىڭغا قارشى ماڭا كىم ياردەم بېرىدۇ؟ **الله** بىلەن قەسەمكى، خاھىي ئەھلىيەم بولسۇن، خاھى سەپۋان ئىبنى مۇئەتتەل بولسۇن ئۇلاردا پاكلىقتىن باشقا ھېچ نەرسىنى سەزگىنىم يوق. سەپۋان مىنىڭ ئۆيۈمگە مەن بىلەنلا كىرەتتى، دېگەن ئىكەن. ئاندىن سەئىدئىبنى مۇئاز ئەنسارىي ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇ ئادەم ئۈستىدە ساڭا مەنلا ياردەم بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ئادەم ئەۋس قەبىلىسىدىن بولسا، ئۇنىڭ كاللىسىنى ئالىمىز، ئەگەر ئۇ خەزرەج قەبىلىسلىك قېرىنداشلىرىمىزدىن بولسا، ئۇنى نىمە قىل دېسەڭ، شۇنداق قىلىمىز دېگەن. خەزرەج قەبىلىسىنىڭ باشلىقى سەئىد ئىبنى ئۇبادە ياخشى ئادەم ئىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ سەئىدنىڭ سۆزىگە ئاچچىقى كىلىپ: يالغان ئەيتتىڭ، **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇنى ئۆلتۈرگىلى قويمايمىز ۋە ھەرگىز ئۆلتۈرەلمەيسەن دېگەن. ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەيرە ئورنىدىن تۇرۇپ سەئىد ئىبنى ئۇبادەگە: **الله** بىلەن قەسەمكى سەن يالغان ئايتتىڭ، **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇنى چوقۇم ئۆلتۈرىمىز، سەن چوقۇم مۇناپىق ئىكەنسەن، مۇناپىقلارنىڭ تەرىپىنى ئېلىۋاتىسەن دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەۋس قەبىلىسى بىلەن خەزرەج قەبىلىسىنىڭ ئارىسىدا ماجرا تۇغۇلۇشقا تاس ـ تاس قالغان، بۇچاغدا رەسۇلۇۋالله مۇنبەردىن چۈشۈپ ئۇلارنى پەسەيتىپ ئىشنى بېسىقتۇرغان. مەن كەچكىچە يىغلاپ كۆزۈمدىن ياش قۇرىمىدى، كۆزۈم ئۇيقۇغىمۇ بارمىدى. ئەتتىگەندە ئاتا ـ ئانام قېشىمغا كىرىپ كەلدى، ئىككى كېچە بىر كۈندۈز يىغلاۋىرىپ يۈرۈكۈم يېرىلىپ كەتكەندەك بولدى. يىغلاۋاتقان چېغىمدا ئاتا ـ ئانام يېنىمدا ئولتۇردى. ئەنسارلاردىن بىر ئايال كىرىشكە ئىجازەت سورىۋىدى ئىجازەت بەردىم، ئۇمۇ كىرىپ ماڭا ئىچ ئاغرىتىپ مەن بىلەن يىغلاپ ئولتۇردى. بىز شۇ ھالەتتە ئولتۇرغاندا رەسۇلۇلۇۋالله كىرىپ يېنىمدا ئولتۇردى، مەن توغرۇلۇق سۆز ـ چۆچەك تارالغاندىن بۇيان ئۇ مىنىڭ يېنىمغا كىرىپ ئولتۇرۇپ باقمىغان ئىدى. ئۇنىڭغا مەن توغرۇلۇق ھېچ بىر ۋەھى نازىل بولماي بىر ئاي ئۆتۈپ كەتكەن ئىدى. رەسۇلۇۋالله كەلىمە شاھادەتنى ئەيتقاندىن كيىن ئى ئائىشە! سىنىڭ ئۈستىڭدە نۇرغۇن سۆزلەرنى ئاڭلىدىم، ئەگەر سەن پاك بولساڭ، **الله** سىنى ئاقلايدۇ. گۇناھلىق بولساڭ، **الله** قا ئىستىغپار ئەيتىپ تۆۋبە قىلغىن ، بەندە گۇناھىغا ئىقرار ۋە ئېتراپ قىلىپ تۆۋبە قىلسا، **الله** ئۇنىڭ تۆۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ دېدى. رەسۇلۇۋالله نىڭ بۇسۆزىنى ئاڭلاپ ياشلىرىم قۇرۇپ كەتكەنلىكتىن كۆزۈمدىن بىرتامچىمۇ ياشمۇ چىقماي قالدى(ئەگەر كۆزۈمدە ياش بولغان بولسا يەنە يىغلاپ كىتەتتىم) مەن ئاتا ـ ئانامغا رەسۇلۇۋالله نىڭ سۆزىگە مەن ئۈچۈن سىلەر جاۋاپ بېرىڭلار دېدىم. ئاتا ـ ئانام **الله** بىلەن قەسەم قىلىمىزكى، رەسۇلۇۋالله قا نىمە دېيىشىمىزنى بىلمەيمىز دېدى. مەن بۇچاغدا كىچىك قىز بولغاچقا قۇرئاندىن كۆپ ئايەت بىلمەيتتىم، مەن: سىلەر كىشىلەرنىڭ سۆزلىرىگە شۇ قەدەر ئىشەنگەنسىلەركى، ئەگەر مەن ئۆزۈمنى پاك دېسەم، سۆزۈمگە ئىشەنمەيسىلەر، (**الله** مىنىڭ پاكلىقىمنى بىلىپ تۇرىۋاتىدۇ) ئەگەر تۆھمەتنى ئۆز

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئۇستۇمگە ئالسام، (الله مېنىڭ پاكلىغىمنى بىلىدۇ) سىلەر ئۇنىڭغا چۇقۇم ئىشىنىسىلەر، الله بىلەن قەسەمكى، بۇ ھەقتە سىلەرگە ئەيتىش ئۇچۇن يەئقۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سۆزىدىن باشقا سۆز تاپالمايمەن:«مەن پەقەت چىرايلىقچە سەۋرى قىلىمەن، سىلەرنىڭ سۆزۈڭلارنى كۆتۈرۈشكە الله ماڭا مەدەتكاردۇر»سۈرە يۇسۇف 18 ـ ئايەت)دەپ بۇلۇپ، الله نىڭ مېنى ئاقلىشىنى ئۇمۇت قىلىپ ئۆز ئورنۇمدا ياتتىم .لېكىن الله بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ ئىشىم ئۇستىدە الله نىڭ ئايەت نازىل قىلىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدىم، ئۆزۈمنى مېنىڭ ئىشىم قۇرئاندا تىلغا ئېلىنىشقا ئەرزىيدىغان ئادەم دەپ قارىمايتتىم. الله نىڭ مېنىڭ پاك ئىكەنلىكىمنى رەسۇلۇللاھ نىڭ چۇشىگە ئايان قىلىشىنىلا ئۇمۇت قىلاتتىم. الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، رەسۇلۇللاھ تېخى ئورنىدىن قوزغالمىغان، ئۆيدىكىلەردىن ھېچ بىركىشى سىرتقا چىقىپ كەتمىگەن ئىدى، ئۇنىڭغا ۋەھى نازىل بۇلۇشقا باشلاپ، تەرلىگىلى تۇردى، ھەتتا رەسۇلۇللاھ غا ۋەھى نازىل بۇلىۋاتقاندا قىشنىڭ كۈنلىرىمۇ ئۇنىڭدىن مەرۋايىتتەك تەر تامچىللىرى ئاقاتتى. رەسۇلۇللاھ غا ۋەھى نازىل بۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ كۈلۈپ تۇرۇپ ماڭا دېگەن تۇنجى سۆزى:«ئى ئائىشە!الله غا ھەمدۇ ـ سانائەيتقىنكى الله سېنى ئاقلىدى»، دېگەندىن ئىبارەت بولدى. ئانام ماڭا: رەسۇلۇللاھ غا ئورنۇڭدىن تۇرۇپ رەھمەت دېگىن دېدى، مەن: الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئورنۇمدىن تۇرمايمەن، الله تىن باشقىغا رەھمەتمۇ ئەيتمايمەن دېدىم، الله نىڭ مېنى ئاقلاش ئۇچۇن نازىل قىلغىنى:«سىلەردىن بىر گۆرۈھ ئادەملەر بوھتان سۆزىنى تارقاتتى.....»، دېگەن سۆز بىلەن باشلانغان ئايەتلەر ئىدى. (سۈرە نۇر) تۇققان بولغانلىقى ئۇچۇن ئەبۇبەكرى سىددىق، مىستەھ ئىبنى ئۇساسەنىڭ تۇرمۇشىدىن خەۋەر ئېلىپ تۇراتتى، الله تائالا مېنى ئاقلاپ ئايەت نازىل قىلغاندىن كېيىن ئەبۇبەكرى سىددىق:مىستەھ ئائىشەگە تۆھمەت چاپلىغانلىقى ئۇچۇن الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇنىڭغا(يەنى مىستەھكە)ھەرگىز بىرنەرسە بەرمەيمەن دېدى. الله تائا بۇتوغرىسىدا «سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەھلى ـ پەزلى ۋە دۆلەتمەن بولغانلار خىش ـ ئەقرىبالىرىنىڭ ، مىسكىنلەرنىڭ ۋە دىن ئۇچۇن ھىجرەت قىلغانلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالماسلىققا قەسەم قىلمىسۇن، ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرسۇن، كەڭ قۇرساقلىق قىلسۇن، الله نىڭ سىلەرنى مەغپىرەت قىلىشنى ياقتۇرمامسىلەر؟ الله كۆپ مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە ناھايتى رەھمەت قىلغۇچىدۇر»دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى. سۈرە نۇر 22 ـ ئايەت. ئەبۇبەكرى سىددىق؛ توغرا الله بىلەن قەسەمكى، مەن الله نىڭ مەغپىرەت قىلىشىنى ئەلۋەتتە ياقتۇرىمەن دەپ، مىستەھكە بېرىپ كىلىۋاتقان نەپىقىسىنى ئەسلىگەكەلتۈردى. رەسۇلۇللاھ جەھشىنىڭ قىزى زەينەپتىن مەن توغرۇلۇق ؛ئى زەينەپ!ئائىشە ھەققىدە بىلگەن كۆرگەنلىرىڭ بارمۇ؟دەپ سورىغاندا زەينەپ:ئى الله نىڭ ئەلچىسى!مەن ئاڭلىمىغاننى ئاڭلىدىم، كۆرمىگەننى كۆردۈم دېمەيمەن، الله بىلەن قەسەمكى، ئائىشەنى ياخشى دەپ ھىساپلايمەن دېدى. ۋەھالەنكى زەينەپ مەن بىلەن ئۆزەڭگە سوقۇشتۇراتتى(يەنى رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدىدا مەن بىلەن چىراي ۋە ئورۇن (ئۇستۇنلۇك)تالىشاتتى) الله ئۇنى (شۇ ياخشىلىقى سەۋەبلىك)ھېلىقى تۆھمەتنىڭ گۇناھىغا شىرىك بۇلۇپ قېلىشىدىن ساقلىدى. ئۇنىڭ ھەمشىرىسى ھالاك بولدى، الله بىلەن قەسەمكى، بوھتان چاپلانغان ھېلىقى كىشى(يەنى سەپۋان) بۇ سۆز ـ چۆچەكلەرنى ئاڭلاپ: سۇبھانەالله!!كىشىلەر شۇنداق گەپلەرنىمۇ قىلىشىپ يۈرۈپتىما؟!الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئۆمرۈمدە ھېچ بىر ئايالنىڭ كىيىمىنى ئېچىپ باقمىدىم(يەنى ئايال كىشى بىلەن بىللە بۇلۇپ باقمىدىم)دەپ، ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇ الله يولىدا ئۆلتۈرۈلۈپ شېھىد قىلىندى.بۇخارى،مۇسلىم.

1260 ـ باب براءة حرم النبيّ صلى الله عليه وسلم من الريبة

رەسۇلۇللاھ نىڭ قۇل ـ خادىملىرىنىڭمۇ شەك ـ گۇماندىن پاك ئىكەنلىكى توغرىسىدا

6968 ـ حدّثني زُهَيرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عفّانُ. حَدّثنَا حمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. أخْبَرنَا ثابتٌ عَنْ أنَسٍ أنّ رَجُلاً كَانَ يُتّهمُ بِأُمّ وَلَدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأمرَ عَلِيّاً أنْ يَضْرِبَ عُنُقَهُ فَأتَاهُ عَلِيّ فَإِذَا هُوَ فِي رَكِيٍ يَتَبَرّدُ فِيهَا. فَقَالَ لَهُ عَلِيّ: اخْرُجْ. فَنَاوَلَهُ يَدَهُ فَأَخْرَجَهُ. فَإِذَا هُوَ مَجْبُوبٌ لَيْسَ لَهُ ذَكَرٌ. فَكَفّ عَلِيّ عَنْهُ. ثُمّ أتَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّهُ لَمَجْبُوبٌ. مَا لَهُ ذَكَرٌ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشىگە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ (ئىبراھىم)دېگەن بالىسىنىڭ ئانىسى مارىيە دېگەن دېدەكى بىلەن تۆھمەت قىلىناتتى، رەسۇلۇللاھ ئۇكىشىنىڭ بوينىغا قىلىچ ئۇرۇپ كاللىسىنى ئېلىشقا ئەلىينى بۇيرىدى. ئەلى كەلسە ئۇكىشى قۇدۇق بويىدا يالىڭاچ يۇيۇنىۋاتقان ئىكەن، ئەلى ئۇنىڭغا: بۇياققا چىق دەپ، ئۇنىڭ قولىدىن تارتىپ قۇدۇقتىن چىقىرىپ قارىسا، ئۇنىڭ ئەۋرىتى كېسىلگەن ئىكەن، ئۇنىڭ ئەرلىكى يوق ئىدى، ئاندىن ئەلى ئۇنى ئۆلتۈرۈشتىن يېنىپ، رەسۇلۇللاھ نىڭ قېشىغا كېلىپ:ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! ئۇنىڭ ئەرلىكى يوق ئىكەن دېدى.(يەنەبىردە:ئۆمەر ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇپ ئۇنىڭ ئەۋرىتىنىڭ يوقلىقىنى كۆرۈپ، بۇنى رەسۇلۇللاھ قا خەۋەر قىلغاندا، ماڭا ۋەھى كېلىپ مارىيە ئاقلاندى دېدى.)

53 ـ كتـاب صفات المنافقين وأحكامهم

1261 ـ باب مۇناپىقلارنىڭ سۈپىتى ۋە ئۇلارنىڭ ئەھكامى توغرىسىدا

6969 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى. حَدّثنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيةَ. حَدّثنَا أبُو إِسْحَقَ أنّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ أرْقَمَ يَقُولُ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ، أصَابَ النّاسَ فِيهِ شِدّةٌ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ لأصْحَابِهِ: لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى يَنْفَضّوا مِنْ حَوْلِهِ. قال زُهَيْرٌ: وَهِيَ قِرَاءَةُ مَنْ خَفَضَ حَوْلَهُ.
وَقَالَ: لَئِن رَجَعْنَا إِلَى المَدِينَةِ لَيُخْرِجَنّ الأعَزّ مِنْهَا الأذَلّ. قَالَ فَأتَيْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فَأخْبَرْتَهُ بِذَلِكَ. فَأرسَلَ إِلَى عَبْدِ الله بْنِ أُبَيّ فَسَألَهُ فَاجْهَدَ يَمِينَهُ مَا فَعَلَ. فَقَالَ: كَذَبَ زَيْدٌ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم. قَالَ فَوقعَ فِي نَفْسِي مِمّا قَالُوهُ شِدّةٌ. حَتّى أنْزَلَ الله تَصْدِيقِي: إِذَا جَاءَكَ المنَافِقُونَ. قَالَ ثُمّ دَعَاهُمُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم لِيَسْتَغْفِرَ لَهُمْ. قَالَ فَلَوّوْا رُؤُوسَهُمْ. وَقوْلُهُ: كَأنّهُمْ خُشُبٌ مُسَنّدَةٌ. وَقَالَ: كَانُوا رِجَالاً أجْمَلَ شَيْءٍ.

زەيدئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەرگە چىققاندا كىشىلەرگە قاتتىق قىيىنچىلىق يەتتى، ئاندىن ئابدۇاللە ئىبنى ئۇبەي ھەمراھلىرىغا: رەسۇلۇللاھ نىڭ يېنىدىكى كىشىلەرگە نەپىقە بەرمەڭلار، ئۇلار ئۇنىڭ ئەتراپىدىن كەتسۇن(ئۇ يالغۇز قالسۇن)دېدى.

ئۇ يەنە: ئەگەر بىز مەدىنىگە قايتساق، ئەزىزلار خارلارنى مەدىنىدىن قوغلاپ چىقىرىدۇ دېدى. مەن كېلىپ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى رەسۇلۇللاھ قا خەۋەر قىلسام، رەسۇلۇللاھ ئۇنى چاقىرتىپ كىشى ئەۋەتىپ، يۇقىرقى گەپلىرىدىن سوردى. ئۇ ئۇنداق قىلمىغانلىقى توغرىسىدا قاتتىق قەسەم ئىچىپ: زەيد رەسۇلۇللاھ قا يالغان سۆزلەپتۇ دېدى.

ئۇلارنىڭ (مىنى يالغانچىغا چىقارغان)سۆزلىرىگە قەلبىم قاتتىق ئازاپلاندى، ئاندىن **الله** تائالا مىنىڭ سۆزۈمنى تەستىقلاپ:«مۇناپىقلار قېشىڭغا كەلگەن چاغدا.....»(1 ـ ....)دېگەن سۈرە مۇناپىقۇننى نازىل قىلدى. ئاندىن رەسۇلۇ**الله** ئۇلارغا **الله** تىن مەغپىرەت سوراش ئۈچۈن ئۇلارنى چاقىرسا، ئۇلارباشلىرىنى سىلكىپ بۇيۇن تولغىدى. «گۇيائۇلار تامغا يۆلەپ قويۇلغان ياغاچلاردۇر »دېگىنى:ئۇلار قارىماققا ئەڭ كېلىشكەن چىرايلىق كىشىلەر(لېكىن ئىلىمسىز،ئەقىلسىزدۇر)

6970 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ و زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ ـ وَاللّفْظُ لابْنِ أَبي شَيْبَةَ ـ (قالَ ابْنُ عَبْدَةَ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرُو أَنّهُ سَمِعَ جَابِراً يَقُولُ: أَتَىَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَبْرَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُبَيَ. فَأَخْرَجَهُ مِنْ قَبْرِهِ فَوَضَعَهُ عَلَىَ رُكْبَتَيْهِ. وَنَفَثَ عَلَيْهِ مِنْ رِيقِهِ. وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ. فَاللّهُ أَعْلَمُ.

6971 ـ حدّثني أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْدِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: جَاءَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أُبَيَ، بَعْدَمَا أُدْخِلَ حُفْرَتَهُ. فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ سُفْيَانَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، ئابدۇ**الله** ئىبنى ئۇبەي قەبرىسگە كىرگۈزلۈپ بولغاندىن كېيىن كىلىپ، ئۇنى تېشىغا چىقىرىشقا بۇيرىدى، ئاندىن ئۇنى ئىككى تىزى ئۈستىدە قويۇپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا سۈق دەپ شالىسىدىن تۈكۈرۈپ، ئۇنىڭغا كوڭلىكىنى كەيدۈرۈپ قويىدى، ئابدۇ**الله** ئىبنى ئۇبەي، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تاغىسى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا بىردانە كوڭلەك ئىتىپ بەرگەن ئىدى. (ئۇ شۇنىڭ بەدلىگە بىرىلدى) بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان سەھىھ.

6972 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قالَ: لَمّا تُوُفّيَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ أُبَيَ، ابْنُ سَلُولَ، جَاءَ ابْنُهُ، عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ إِلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ يُكَفّنُ فِيهِ أَبَاهُ. فَأَعْطَاهُ. ثُمّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلّيَ عَلَيْهِ. فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لِيُصَلّيَ عَلَيْهِ. فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَتُصَلّي عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ اللّهُ أَنْ تُصَلّيَ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّمَا خَيّرَنِي اللّهُ فَقَالَ: اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ. إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرّةً. وَسَأَزِيدُهُ عَلَى سَبْعِينَ» قَالَ: إِنّهُ مُنَافِقٌ. فَصَلّىَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَلاَ تُصَلّ عَلَىَ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَداً وَلاَ تَقُمْ عَلَىَ قَبْرِهِ} (9التوبة الآية: 48).

6973 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّىَ و عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَىَ (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. وَزَادَ: قَالَ فَتَرَكَ الصّلاَةَ عَلَيْهِمْ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى ئۇبەي ئۆلۈپ كەتكەندە ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇ**الله** كىلىپ: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! كۆڭلەكلىرىنى بەرگەن بولسىلا، مەن ئۇنىڭغا دادامنى كېپەنلىسەم، سىلى ئۇنىڭغا ناماز چۈشۈرگەن بولسىلا دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كوڭلىكىنى بىرىپ، ئۇ مۇناپىققا جىنازا نامىزى ئوقۇماقچى بولغاندا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىيىمىدىن تۇتۇۋېلىپ: **الله** سىلىنى بۇنداق كىشىلەرگە ناماز ئوقۇشتىن توسقان تۇرسا، يەنەبۇنىڭغا ناماز ئوقۇملا دەپ توسۇۋالدۇ، دەل شۇ چاغدا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا ماڭا ئىختىيارلىق بەردى، قۇرئاندا: ئۇلار ئۈچۈن مەغپىرەت سورامسەن ياكى

سورىمامسەن، گەرچە ئۇلارغا 70 قېتىم مەغپىرەت سورىساڭمۇ، ھەرگىز مەغپىرەت قىلىنمايدۇ) دىگەن، مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن مەغپىرەت قىلىنسىلا 70دىن كۆپىرەك مەغپىرەت سورايمەن دېگەن، (ئاندىن كېيىن ئۇ مۇناپىقلار رنىڭ قەبرىسىدە تۇرما، ئۇلارغا ناماز چۈشۈرمە، مەغپىرەت سورىما دەپ ئايەت چۈشتى، كاپىر، دىنسىز، مۇشرىك، مۇناپىق مەغپىرەت قىلىنمىدى، مەغپىرەت سوراشمۇ چەكلەندى)

6974 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أبِي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أبِي مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قالَ: اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثلاثَةُ نَفَرٍ. قُرَشِيّانِ وَثَقَفِيّ. أوْ ثقَفِيّانِ وقُرَشِيّ. قلِيلٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ. كَثِيرٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ. فقالَ أحَدُهُمْ: أتَرَوْنَ اللّهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ؟ وَقالَ الآخَرُ: يَسْمَعُ، إنْ جَهَرْنَا. وَلاَ يَسْمَعُ، إنْ أخْفَيْنَا. وَقالَ الآخَرُ: إنْ كَانَ يَسْمَعُ، إذَا جَهَرْنَا، فَهُوَ يَسْمَعُ إذَا أخْفَيْنَا. فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ} (14فصلت الآية: 22) الآية.

6975 ـ وحدّثني أبُو بَكْرِ بْنُ خَلاّدٍ الْبَاهِلِيّ. حَدّثنَا يَحْيَىَ (يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ). حَدّثنَا سُفْيَانُ. حَدّثنِي سُلَيْمَانُ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ ح وَقالَ: حَدّثنَا يَحْيَىَ. حَدّثنَا سُفْيَانُ. حَدّثنِي مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أبِي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بِنَحْوِهِ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەيتۇللاھنىڭ يېنىدا ئۈچ نەپەر كىشى توپلاشتى. ئۇلارنىڭ ئىككىسى قۇرەيشلىك ، بىرسى سەقەپىيلىك ياكى ئىككىسى سەقەپىيلىك بىرسى قۇرەيشلىك. ئۇلارنىڭ بىلىمى ئاز قۇرسىقى چوڭ (بىلىمسىز) كىشلەر ئىدى. ئۇلارنىڭ بىرى: **الله** نى بىزنىڭ سۆزلىرىمىزنى ئاڭلايدۇ ـ دەپ قارامسىلەر؟ دېدى. يەنە بىرى: ئەگەر ئۈنلۈك گەپ قىلساق ئاڭلايدۇ، مەخپىي گەپ قىلساق ئاڭلىمايدۇ، دېدى. يەنە بىرى: ئەگەر ئۈنلۈك گەپ قىلساق ئاڭلايدىغان بولسا، ئەگەر مەخپىي گەپ قىلساقمۇ ئاڭلايدۇ، دېدى. ئاندىن **الله** ئەززەۋەجەللە: «قۇلىقىڭلارنىڭ، كۆزىڭلارنىڭ، تېرىلىرىڭلارنىڭ سىلەرنىڭ زىيىنىڭلارغا گۇۋاھلىق بېرىشىدىن ساقلانمىدىڭلار » (سۈرە فۇسسىلەت 22 ـ ئايەت) نى نازىل قىلدى.

6976 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أبِي. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيَ (وَهُوَ ابْنُ ثابِتٍ) قالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ يَزِيدَ يُحَدّثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثابِتٍ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ إلَى أُحُدٍ. فَرَجَعَ نَاسٌ مِمّنْ كَانَ مَعَهُ. فَكَانَ أصْحَابُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِيهِمْ فِرْقَتَيْنِ. قالَ بَعْضُهُمْ: نَقْتُلُهُمْ. وَقالَ بَعْضُهُمْ: لاَ. فَنَزَلَتْ: {فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ} (4النساء الآية: 88).

6977 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. ح وَحَدّثنِي أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنَا غُنْدَرٌ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ.

زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇھۇد غازىتىغا چىقتى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىرگە چىققان كىشلەردىن بىر تۈركۈم كىشلەر (يەنى مۇناپىقلار) قايتىپ كەتتى. ئاندى ساھابىلەر ئىككى پىرقىگە بۆلۈنۈپ: ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ئۇلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىمىز، دېدى. يەنە بىر قىسمى ئۆلتۈرمەيمىز، دېدى. ئاندىن «ئى مۆئمىنلەر! سىلەر نېمشقا مۇناپىقلار توغرىسىدا ئىككى گۇرۇھقا بۆلۈنۈپ كېتىسىلەر؟...» (سۈرە نىسائ 88 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى) دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

6978 ـ حدّثنا الْحَسَنْ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ سَهْلِ التّمِيْمِيّ. قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ أَبي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ. أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يسَارِ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رِجَالاً مِنَ الْمُنَافِقِينَ، فِي عَهْ د رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، كَانُوا إِذَا خَرَجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم إِلَى الْغَزْوِ تَخَلّفُوا عَنْهُ. وَفَرِحُوا بِمَقْعَدِهِمْ خِلاَفَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَإِذَا قَدِمَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم اعْتَذَرُوا إِلَيْهِ. وَحَلَفُوا. وَأَحَبّوا أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا. فَنَزَلَتْ: {لاَ يَحْسِبَنّ الّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلاَ تَحْسِبَنّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ} (3آل عمران الآية: 188).

ئەبى سەئىدىل خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا مۇناپىقلاردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازاتقا چىقسا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن (ئايرىلىپ ئۆيلىرىدە) قېلىپ قالاتتى ۋە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خىلاپلىق قىلىپ (ئۆيلىرىدە) قېلىپ قالغانلىقلىرىدىن خۇشال بولاتتى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇرۇشتىن قايتىپ كەلسە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆزرە ئېيتىشاتتى ۋە قەسەم قىلىشىپ كېتەتتى. ئۇلار ئۆزلىرى قىلمىغان ئىشلار بىلەن ماختىلىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئاندىن بۇ ھەقتە «(ئى مۇھەممەد!) قىلغان ئىشلىرىدىن (يەنى ھەقنى ياپقانلىقلىرىدىن) خۇشال بولىدىغان، قىلمىغان ئىشلار بىلەن مەدھىلىنىشنى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەرنى ھەرگىز **الله** نىڭ ئازابىدىن قۇتۇلدۇ دەپ گۇمان قىلمىغىن، ئۇلار قاتتىق ئازاپقا دۇچار بولىدۇ» (سۈرە ئال ئىمران 188 ـ ئايەت) دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

6979 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرِ). قالاَ: حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبي مُلَيْكَةَ أَنّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَخْبَرَهُ أَنّ مَرْوَانَ قَالَ: اذْهَبْ. يَا رَافِعُ! (لِبَوّابِهِ) إِلَى ابْنِ عَبّاسٍ فَقُلْ: لَئِنْ كَانَ كُلّ امْرِىءٍ مِنّا فَرِحَ بِمَا أَتَى، وَأَحَبّ أَنْ يُحْمَدَ بِمَا لَمْ يَفْعَلْ، مُعَذّباً، لَنُعَذّبَنّ أَجْمَعُونَ. فَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: مَا لَكُمْ وَلِهَذِهِ الآيَةِ؟ إِنّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي أَهْلِ الْكِتَابِ. ثُمّ تَلاَ ابْنُ عَبّاسٍ: {وَإِذْ أَخَذَ اللّهُ مِيثَاقَ الّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيّنَنّهُ لِلنّاسِ وَلاَ تَكْتُمُونَهُ} (3آل عمران الآية: 781) هَذِهِ الآيَةَ. وَتَلاَ ابْنُ عَبّاسٍ: {لاَ تَحْسِبَنّ الّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا} (3آل عمران الآية: 881). وَقَالَ ابْنُ عَبّاسٍ: سَأَلَهُمُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ شَيْءٍ فَكَتَمُوهُ إِيّاهُ. وَأَخْبَرُوهُ بِغَيْرِهِ. فَخَرَجُوا قَدْ أَرَوْهُ أَنْ قَدْ أَخْبَرُوهُ بِمَا سَأَلَهُمْ عَنْهُ. وَاسْتَحْمَدُوا بِذلِكَ إِلَيْهِ. وَفَرِحُوا بِمَا أَتَوْا، مِنْ كِتْمَانِهِمْ إِيّاهُ، مَا سَأَلَهُمْ عَنْهُ.

ھۇمەيد مۇنداق دەيدۇ:مەرۋان ئىشىك باقارىغا: ئى رافىئ! سەن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن:ئەگەر بىزدىن ھەربىركىشى بېرىلگەن نەرسىگە خۇرسەن بولغانلىقىغا، قىلمىغان ئىشى بىلەن مەدھىلىنىشنى ياخشى كۆرگەنلىكىگە ئازاپلىنىدىغا بولسا، ھەممىمىز ئازاپلىنىمىزمۇ؟ دېگىن، دېدى. ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:سىلەرنىڭ بۇ مەنىدىكى ئايەت بىلەن نىمە ئىشىڭلار؟ بۇئايەت يەھۇدىيلەر ھەققىدە نازىل بولغان دەپ، «ئۆز ۋاقتىدا **الله** تائالا كىتاب بېرىلگەنلەردىن ئۇنى كىشىلەرگە تولۇق بايان قىلىپ بېرىشكە، ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى يوشۇرمەسلىككە ئەھدى ئالغان....»دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ، ئاندىن يەنە:« (ئى مۇھەممەد!) قىلغان ئىشلىرىدىن (يەنى ھەقنى ياپقانلىقلىرىدىن) خۇشال بولىدىغان، قىلمىغان ئىشلار بىلەن مەدھىلىنىشنى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەرنى ھەرگىز **الله** نىڭ ئازابىدىن قۇتۇلدۇ دەپ گۇمان قىلمىغىن، ئۇلار

قاتتىق ئازاپقا دۇچار بولىدۇ» دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلاردىن بىرەر نەرسە توغرىسىدا سورىسا، ئۇلار ئۇنى يوشۇرۇپ، ئۇنىڭ غەيرى بىلەن جاۋاپ بېرىپ، ئۇلار رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ يېنىدىن قايتىپ چىققاندا ئۆزلىرىنى رەسۇلۇللاھ ﷺ سورىغان نەرسىنىڭ ئۆزىدىن جاۋاپ بەردۇق دەپ قارايتتى ۋە شۇنىڭ بىلەن مەدھىلىنەتتى، ئۆزلىرىگە بېرىلگەن ئىلىمغا ۋە ئۇنىڭدىن سورالغاندا ئۇنى يوشۇرگەنلىكىگە خۇرسەن بولۇپ كېتەتتى، ئاندىن شۇلار توغرىسىدا ئەشۇ ئايەت نازىل بولغان دېدى.

6980 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجّاجِ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ قَيْسٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَمّارٍ: أَرَأَيْتُمْ صَنِيعَكُمْ هَذَا الّذِي صَنَعْتُمْ فِي أَمْرِ عَلِيَ، أَرَأياً رَأَيْتُمُوهُ أَوْ شَيْئاً عَهِدَهُ إِلَيْكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: مَا عَهِدَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً لَمْ يَعْهَدْهُ إِلَى النّاسِ كَافّةً. وَلَكِنْ حُذَيْفَةُ أَخْبَرَنِي عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «فِي أَصْحَابِي اثْنَا عَشَرَ مُنَافِقاً. فِيهِمْ ثَمَانِيَةٌ لاَ يَدْخُلُونَ الْجَنّةَ حَتّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمّ الْخِيَاطِ ثَمَانِيَةٌ مِنْهُمْ تَكْفِيكَهُمُ الدّبَيْلَةُ وَأَرْبَعَةٌ» لَمْ أَحْفَظْ مَا قَالَ شُعْبَةُ فِيهِمْ.

6981 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ: قُلْنَا لِعَمّارٍ: أَرَأَيْتَ قِتَالَكُمْ، أَرَأياً رَأَيْتُمُوهُ؟ فَإِنّ الرّأْيَ يُخْطِىءُ وَيُصِيبُ. أَوْ عَهْداً عَهِدَهُ إِلَيْكُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فَقَالَ: مَا عَهِدَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم شَيْئاً لَمْ يَعْهَدْهُ إِلَى النّاسِ كَافّةً. وَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ فِي أُمّتِي». قَالَ شُعْبَةُ: وَأَحْسِبُهُ قَالَ: حَدّثَنِي حُذَيْفَةُ.
وَقَالَ غُنْدَرٌ: أُرَاهُ قَالَ: «فِي أُمّتِي اثْنَا عَشَرَ مُنَافِقاً لاَ يَدْخُلُونَ الْجَنّةَ، وَلاَ يَجِدُونَ رِيحَهَا، حَتّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمّ الْخِيَاطِ. ثَمَانِيَةٌ مِنْهُمْ تَكْفِيكَهُمُ الدّبَيْلَةُ. سِرَاجٌ مِنَ النّارِ يَظْهَرُ فِي أَكْتَافِهِمْ. حَتّى يَنْجُمَ مِنْ صُدُورِهِمْ».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن مېنىڭ ئۈممىتىم ئىچىدە (ھەمراھلىرىم ئىچىدە) 12 مۇناپىق بار بولۇپ، تۆگە يىڭنىنىڭ تۆشۈكىدىن ئۆتۈپ كەتمىگىچە ئۇلار ھەرگىز جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، (يەنى جەننەتكە كىرىشى قەتئىي مۇمكىن ئەمەس)، ھەتتا ئۇلار جەننەتنىڭ پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ، ئۇ مۇناپىقلاردىن سەككىزىگە دەبىيلەت كېسىلى تېتىيدۇ، كۇپايە بولىدۇ، بۇ كېسەل دوۋزاخ ئوتىدىن بىر چىراغ ئوتتۇر، ئۇلارنىڭ تاغاقلىرى ئۈستىدە ئاشكارا بولۇپ، كۆكسىنى تېشىپ چىقىدۇ، قالغان تۆتى توغرىسىدا نىمە دېگەنلىكىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن. مۇسلىم 4984 ـ ھەدىس، ئەھمەد 22229 ـ ھەدىس،.

6982 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْكُوفِيّ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ جُمَيْعٍ. حَدّثَنَا أَبُو الطّفَيْلِ قَالَ: كَانَ بَيْنَ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْعَقَبَةِ وَبَيْنَ حُذَيْفَةَ بَعْضُ مَا يَكُونُ بَيْنَ النّاسِ. فَقَالَ: «أَنْشُدُكَ بِاللّهِ كَمْ كَانَ أَصْحَابُ الْعَقَبَةِ؟ قَالَ: فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ: أَخْبِرْهُ إِذْ سَأَلَكَ. قَالَ: كُنّا نُخْبَرُ أَنّهُمْ أَرْبَعَةَ عَشَرَ. فَإِنْ كُنْتَ مِنْهُمْ فَقَدْ كَانَ الْقَوْمُ خَمْسَةَ عَشَرَ. وَأَشْهَدُ بِاللّهِ أَنّ اثْنَيْ عَشَرَ مِنْهُمْ حَرْبٌ لِلّهِ وَلِرَسُولِهِ فِي الْحَيَاةِ الدّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الأَشْهَادُ. وَعَذَرَ ثَلاَثَةً. قَالُوا: مَا سَمِعْنَا مُنَادِيَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَلاَ عَلِمْنَا بِمَا أَرَادَ الْقَوْمُ. وَقَدْ كَانَ فِي حَرّةٍ فَمَشَى فَقَالَ: «إِنّ الْمَاءَ قَلِيلٌ. فَلاَ يَسْبِقُنِي إِلَيْهِ أَحَدٌ» فَوَجَدَ قَوْماً قَدْ سَبَقُوهُ. فَلَعَنَهُمْ يَوْمَئِذٍ.

ئەبۇتتۇپەيل مۇنداق دەيدۇ: ئەقەبە ئەھلىدىن بىركىشى بىلەن ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ ئارىسىدا كىشىلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەندەك ئىشلارنىڭ بەزىسى (يەنى زىددىيەت)يۈز بەرگەن ئىدى. ئاندىن ئۇ ھېلىقى كىشىگە: مەن سەندىن الله نىڭ نامى بىلەن تەلەپ قىلايكى، ئەقەبە ئەھلى قانچە كىشى ئىدى؟دېدى، قەۋمىمۇ: ئۇ سەندىن سورىغاندىكىن دەپ بەرگىن دېدى. ئۇكىشى: بىز شۇ چاغدا 14 كىشى ئىدۇق، ئەگەر سەنمۇ ئۇلار بىلەن

بىللە بار بولساڭ، ئۇ چاغدا ئۇقەۋىم 15 كىشى بولىدۇ، **الله** نىڭ نامى بىلەن گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئۇلاردىن 12 كىشى بۇ دۇنيادىمۇ، ۋە گۇۋاھچىلار گۇۋاھلىق بېرىدىغان قىيامەت كۈنىمۇ **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى ئۈچۈن جەڭ ئېلان قىلىدۇ، ئۈچ كىشى ئۆزرى ئەيتىپ: بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ جاكارچىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىماپتۇق، كىشلەرنىڭمۇ مەقسەتلىرىنى بىلمەي قاپتۇق، دېدى.(بۇ ئەقەبە ئەھلى ھېلىقى ئەقەبە بەيئىتىدىكىلەر ئەمەس بەلكى، رەسۇلۇ**الله** قا خىيانەت قىلماقچى بولغان تەببۇك يولىدىكى مۇناپىقلارنىڭ ئەقەبىسىدۇر) رەسۇلۇ**الله** ئۇ كۈنى ھاۋا قاتتىق ئىسسىق چاغدا مېڭىپ كىتىۋېتىپ: سۇ بەك ئازدۇر، ئۇنىڭغا مەندىن بۇرۇن ھېچ بىركىشى ئىلگىرلىمىسۇن دېسە، ئۇلاردىن بەزى قەۋمنىڭ ئۇنىڭغا بۇرۇنلا بېرىپ ئىچىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ، شۇكۈنى ئۇلارغا لەنەت قىلغان ئىدى.

6983 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا قُرّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أبي الزّبَيْر، عَنْ جَابِر بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يَصْعَدُ الثّنِيّةَ، ثَنِيّةَ الْمُرَار، فَإِنّهُ يُحَطّ عَنْهُ مَا حُطّ عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ».
قَالَ: فَكَانَ أَوّلَ مَنْ صَعِدَهَا خَيْلُنَا، خَيْلُ بَنِي الْخَزْرَجِ. ثُمّ تَتَامّ النّاسُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَكُلّكُمْ مَغْفُورٌ لَهُ، إلاّ صَاحِبَ الْجَمَلِ الأحْمَرِ». فَأَتَيْنَاهُ فَقُلْنَا لَهُ: تَعَالَ. يَسْتَغْفِرْ لَكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: وَاللّهِ لأنْ أَجِدَ ضَالّتِي أَحَبّ إِلَيّ مِنْ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لِي صَاحِبُكُمْ. قَالَ: وَكَانَ رَجُلٌ يَنْشُدُ ضَالّةً لَهُ.
6984 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ حَبِيْبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثنَا قُرّةُ. حَدّثنَا أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ تَسَوّرَ ثَنِيّةَ الْمُرَارِ أَوِ الْمَرَارِ» بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: وَإِذَا هُوَ أَعْرَابِيّ جَاءَ يَنْشُدُ ضَالّةً لَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەردىن كىم، ئىككى تاغ ئارىسىدىكى تار يول سەنىيەتۇلمەرار دىگەن جايدىكى ئېگىز جايغا ئۆرلەپ چىقسا، ھەققەتەن ئۇنىڭدىن بەنى ئىسرائىللاردىن ئۆچۈرۈلمىگەن گۇناھلار ئۆچۈرۈلىدۇ، مەغپىرەت قىلىنىدۇ، ئۇ جايغا تۇنجى بولۇپ چىققانلار بىزنىڭ ئاتلىق قوشۇنىمىزدىن بەنى خەزرەجنىڭ ئاتلىق قوشۇنلىرى بولدى، ئاندىن كىشلەر تولۇق چىقىپ بولدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ھەممىڭلارغا مەغپىرەت قىلىندى، پەقەت قىزىل تۆگە ئىگىسى مۇناپىققا مەغپىرەت قىلىنمىدى دېدى. بىز ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ؛ بۇياققا كەل! رەسۇلۇللاھ ساڭا مەغپىرەت سوراپ قويسۇن دىسەك، ئۇ؛ مىنىڭ يوقاپ كەتكەن تۆگەمنى تېپىۋېلىشىم، ماڭا ساھىبىڭلار يەنى رەسۇلۇللاھنىڭ مەغپىرەت سوراپ قويۇشىدىن كۆپ ياخشىدۇر دېدى(ئۇ ئابدۇ**الله** ئىبنى ئۇبەي مۇناپىق ئىدى). مۇسلىم 4986 ـ ھەدىس،.

6985 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا أَبُو النّضْرِ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ (وَهُوَ ابْنُ الْمُغِيرَةِ) عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ مِنّا رَجُلٌ مِنْ بَنِي النّجّارِ. قَدْ قَرَأَ الْبَقَرَةَ وَآلَ عِمْرَانَ. وَكَانَ يَكْتُبُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَانْطَلَقَ هَارِباً حَتّى لَحِقَ بِأَهْلِ الْكِتَابِ. قَالَ: فَرَفَعُوهُ. قَالُوا: هَذَا قَدْ كَانَ يَكْتُبُ لِمُحَمّدٍ. فَأُعْجِبُوا بِهِ. فَمَا لَبِثَ أَنْ قَصَمَ اللّهُ عُنُقَهُ فِيهِمْ. فَحَفَرُوا لَهُ فَوَارَوْهُ. فَأَصْبَحَتِ الأَرْضُ قَدْ

نَبَذَتْهُ عَلَى وَجْهِهَا. ثُمّ عَادُوا فَحَفَرُوا لَهُ. فَوَارَوْهُ. فَأَصْبَحَتِ الأَرْضُ قَدْ نَبَذَتْهُ عَلَى وَجْهِهَا. ثُمّ عَادُوا فَحَفَرُوا لَهُ. فَوَارَوْهُ. فَأَصْبَحَتِ الأَرْضُ قَدْ نَبَذَتْهُ عَلَى وَجْهِهَا. فَتَرَكُوهُ مَنْبُوذاً.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛بەنى نەججاردىن بىر كىشى سۈرەبەقەر بىلەن سۈرە ئال ئىمراننى يادا ئېلىپ ئۇقۇغان ئىدى، ئۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچۈن ۋەھيىنى يېزىپ بىرەتتى، ئاندىن كېين ئۇكىشى مۇرتەد بولۇپ ئىسلام دىنىدىن يېنىۋېلىپ، ئەھلى كىتاپلارغا، مۇشرىكلەرگە قوشۇلۇپ كەتتى، مۇشرىكلەر بۇدېگەن ئۇنىڭ ئۈچۈن ۋەھيي يازاتتى دەپ ئۇنىڭ مەرتىبىسىنى يۇقىر كۆتۈردى، ئۇزۇن تۇرماي **الله** ئۇنى شۇلارنىڭ ئارىسىدىلا ھالاك قىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛«زىمىن ئۇنى ھەرگىز قوبۇل قىلمايدۇ» دېدى، ئۇنى راستىنلا زىمىن قوبۇل قىلمىدى، ئۇلار ئۇنى بىرنەچچە قېتىم يەرنى چوڭقۇر كولاپ كۆمگەن بولسىمۇ، يەنىلا يەريۈزىگە چىقىپ قالدى، ئۇلار ئۇنى يەريۈزىدە ئۇچۇقلا تاشلاپ قويدى. ماڭا ئەبۇتەلھە مۇنداق خەۋەر قىلدى؛ ئۇ ھېلىقى كاتىپ بولغان كىشى ئۆلۈپ كەتكەن زىمىنغا بارغان ئىكەن، ئۇكىشىنى زىمىن ئۈستىدە تاشلاندۇق ھالىتىدە ئۇچۇرتۇپ؛ بۇكىشىنىڭ ھالىغا نىمە بولدى؟بۇكىشى نىمە ئۈچۈن دەپنە قىلىنمىدى؟ دەپ سورىسا، ئۇلار؛ بىز بۇكىشىنى بىر نەچچە قېتىم دەپنە قىلغان بولساقمۇ، زىمىن بۇكىشىنى ھەرگىز قوبۇل قىلمىدى، دەپ جاۋاب بىرىپتۇ.بۇخارى،مۇسلىم.

6986 ـ حدّثني أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا حَفْصٌ (يَعْنِي ابْنَ غِيَاثٍ) عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ. فَلَمّا كَانَ قُرْبَ الْمَدِينَةِ هَاجَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ تَكَادُ أَنْ تَدْفِنَ الرّاكِبَ. فَزَعَمَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «بُعِثَتْ هَذِهِ الرّيحُ لِمَوْتِ مُنَافِقٍ» فَلَمّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ، فَإِذَا مُنَافِقٌ عَظِيمٌ، مِنَ الْمُنَافِقِينَ، قَدْ مَاتَ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر قېتىملىق سەپەردىن كېلىۋېتىپ، مەدىنىگە يېقىن قالغاندا، ئاتلىق ـ ئۇلاغلىق كىشىنىمۇ يىقىتىپ كۆمۈپ، دەپنە قىلىۋەتكىدەك شۇنداق كۈچلۈك شامال چىقتى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛بۇشامال بىر مۇناپىقنىڭ ئۆلۈمى ئۈچۈن ئەۋەتىلدى دېدى، ئاندىن مەدىنىگە كەلسەك، ناگاھان مۇناپىقلارنىڭ چوڭ كاتىۋىشىدىن بىرسى ئۆلۈپتۇ.مۇسلىم.

6987 ـ حدّثني عَبّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أَبُو مُحَمّدٍ، النّضْرُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ مُوسَى الْيَمَامِيّ. حَدّثنَا عِكْرِمَةُ. حَدّثنَا إِيَاسٌ. حَدّثَنِي أَبِي قَالَ: عُدْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً مَوْعُوكاً. قَالَ: فَوَضَعْتُ يَدِي عَلَيْهِ فَقُلْتُ: وَاللّهِ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ رَجُلاً أَشَدّ حَرّاً. فَقَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَشَدّ حَرّاً مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ هَذَيْنِكَ الرّجُلَيْنِ الرّاكِبَيْنِ الْمُقَفّيَيْنِ» لِرَجُلَيْنِ حِينَئِذٍ مِنْ أَصْحَابِهِ.

ئىياسنىڭ دادىسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە قاتتىق قىزىپ قالغان بىركىشى يوقلىدۇق، مەن ئۇنىڭ بېشىغا قولۇمنى قويۇپ: **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن بۇگۈنكىدەك بۇنداق قىززىپ كەتكەن كىشىنى كۆرۈپ باقمىغان دېسەم، رەسۇلۇللاھ : مەن سىلەرگە قىيامەت كۈنى

بۇنىڭدىنمۇ قاتتىق قىزىپ كەتكەن كىشىدىن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ ئۇ بولسىمۇ ئارقىسىنى قىلىپ قايتىپ كېتىۋاتقان مۇشۇ ئاتلىق ئىككى كىشىدۇر دېدى. ئۇلار ساھابىللىرىدىن ئىككى كىشى ئىدى.

6988 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُميْرٍ. حَدّثنَا أبِي. ح وَحدّثنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو أُسَامَةَ. قالاَ: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ. ح وَحدّثنَا مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى (وَاللّفْظُ لَهُ). أخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي الثقفِيّ). حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمرَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «مَثلُ الْمُنَافِقِ كَمثَلِ الشّاةِ الْعَائِرَةِ بَيْنَ الْغَنمَيْنِ. تَعِيرُ إلَى هَذهِ مرّةً، وَإلَى هَذهِ مرّةً».
6989 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ) عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمرَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ قالَ: «تَكِرّ فِي هَذهِ مرّةً، وَفِي هَذهِ مرّةً».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇناپىقنىڭ ئوخشىشى، ئۇياقتىن ــ بۇياققا چېپىپ يۈرىيدىغان (كۈيلىگەن)قويغا ئوخشايدۇ، بىر قېتىم مانىڭغا بارسا، بىر قېتىم ئانىڭغا بارىدۇ، ئارىلىقتا ھەيران يۈرىيدۇ، (زادى قايسىسىغا ئەگىشىدىغانلىقىنى، قايسىسىغا تەۋە ئىكەنلىكىنى بىلەلمەيسەن، (مۇناپىق، ئەنە شۇنداق بولۇپ، مۇسۇلمانلار بىلەن كۇففارلار ئارىسىدا ھەيران يۈرىيدۇ). نەسەئى 4951 ــ ھەدىس، مۇسلىم 4990 ــ ھەدىس، ئەھمەد 4835 ــ ھەدىس، سەھىھ.

54 ـ كتاب صفة القيامة والجنّة والنّار

1262 ـ باب قىيامەتنىڭ سۈپىتى ۋە جەننەت بىلەن دەۋزەخ توغرىسىدا

6990 ـ حدّثني أبُو بَكْرِ بْنُ إسْحَقَ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ. حَدّثنِي الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أبي الزّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «إنّهُ لَيَأْتِي الرّجُلُ الْعَظِيمُ السّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لاَ يَزِنُ عِنْدَ اللّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ. اقْرَؤُوا: {فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْناً} (81الكهف الآية: 501).

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت كۈنى ناھايىتى چوڭ، سېمىز، كېلىشكەن كىشىلەر كېلىدۇ، لېكىن، ئۇلار ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ميزاندا پاشىنىڭ قانىتىچىلىك ئېغىر كەلمەيدۇ، پاشىنىڭ قانىتىغىمۇ تەڭ كەلمەيدۇ، (يەنى قىلچىلىك ياخشىلىقى يوق) «ئۇلارغا قىيامەت كۈنى ۋەزنى ميزان تۇرغۇزمايمىز » دېگەن ئايەتنى ئۇقۇڭلار.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

(بۇ ھەدىستە، قىيامەت كۈنى ئەمەللەرنى ميزاندا تارتىش كۆرسىتىلدى، ئۆزىنى يا سۈرەتنى يا ياخشى ئەمەللەرنى يارتىدۇ.)

6991 ـ حدّثنا أحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يُونُسَ. حَدّثنَا فُضَيْلٌ (يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ) عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عُبَيْدَةَ السّلْمَانِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قالَ: جَاءَ حَبْرٌ إلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم فقالَ: يَا مُحمّدُ أوْ يَا أبَا الْقَاسِمِ إنّ اللّهَ تَعالَى يُمْسِكُ السّمَاوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى إصْبَعٍ. وَالأرَضِينَ عَلى إصْبَعٍ. وَالْجِبَالَ وَالشّجَرَ عَلَى إصْبَعٍ. وَالْمَاءَ وَالثّرَى عَلَى إصْبَعٍ. وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إصْبَعٍ. ثُمّ يَهُزّهُنّ فيَقُولُ: أنَا الْمَلِكُ. أنَا الْمَلِكُ. فَضحِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَعجّباً مِمّا قالَ الْحَبْرُ. تَصْدِيقاً لَهُ. ثُمّ قرَأَ: {وَمَا قَدَرُوا اللّهَ حَقّ قَدْرِهِ وَالأرْضُ جَمِيعاً قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسّمَاوَاتُ مَطْوِيّاتٌ بِيَمِينِهِ، سُبْحَانَهُ وَتَعالَى عَمّا يُشْرِكُونَ} (93الزمر الآية: 76).
6992 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. كِلاَهُمَا عَنْ جَرِيرٍ. عَنْ مَنْصُورٍ بِهَذَا الإسْنَادِ، قالَ: جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْيَهُودِ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ فُضَيْلٍ. وَلَمْ يَذْكُرْ: ثُمّ يَهُزّهُنّ.

وَقَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ضَحِكَ حَتّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَعَجّباً لِمَا قَالَ: تَصْدِيقاً لَهُ. ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: {وَمَا قَدَرُوا اللّهَ حَقّ قَدْرِهِ} وَتَلاَ الآيَةَ.

6993 ـ حدّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلْقَمَةَ يَقُولُ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ: جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلِى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنّ اللّهَ يُمْسِكُ السّمَاوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ. وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ. وَالشّجَرَ وَالثّرَى عَلَى إِصْبَعٍ. وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ. ثُمّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ. أَنَا الْمَلِكُ. قَالَ فَرَأَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم ضَحِكَ حَتّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ. ثُمّ قَرَأَ: وَمَا قَدَرُوا اللّهَ حَقّ قَدْرِهِ.

6994 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمْ جَمِيعاً: وَالشّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ. وَالثّرَى عَلَى إِصْبَعٍ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ. وَلَـكِنْ فِي حَدِيثِهِ: وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: تَصْدِيقاً لَهُ تَعَجّباً لِمَا قَالَ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، يەھۇدىيلەردىن بىر ئالىم رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەقىقەتەن **الله** تائالا قىيامەت كۈنى يەتتە ئاسماننى بىر بارمىقىنىڭ ئۈستىدە، يەتتە زېمىننى بىر بارمىقىنىڭ ئۈستىدە، تاغلارنى،دەل ـ دەرەخلەرنى بىر بارمىقىنىڭ ئۈستىدە، سۇنى، تۇپراقلارنى بىر بارمىقىنىڭ ئۈستىدە، قالغان بارلىق مەخلۇقلارنى بىر بارمىقىنىڭ ئۈستىدە تۇتۇپ تۇرۇپ، ئاندىن ئۇلارنى سىلكىپ ھەركەتلەندۈرۈپ؛ مانا مەن بىردىنبىر پادىشاھ، مانا مەن **الله** دەيدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ئەجەبلىنىپ ھەيران قىلىپ، ئۇنىڭ سۆزىنى تەستىقلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئاندىن:« ئۇلار **الله**نى ھەقىقىي رەۋىشتە تونۇمىدى. قىيامەت كۈنى زېمىن پۈتۈنلەي **الله**نىڭ چاڭگىلىدا بولىدۇ، ئاسمانلار **الله**نىڭ ئوڭ قولىدا قاتلىنىپ تۇرىدۇ، **الله** ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) نىڭ شېرىك كەلتۈرگەن نەرسىلىرىدىن پاكتۇر ۋە ئۈستۈندۇر.»(سۈرە زۇمەر 67 ـ)دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى.بۇخارى،مۇسلىم.بۇئايەت،سەھىھ ھەدىستىن؛**الله** نىڭ ئۆزىگە لايىق،ئوخشىشى يوق قولى،بارماقلىرى باردۇر.

6995 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي ابْنُ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَقْبِضُ اللّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى الأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَيَطْوِي السّمَاءَ بِيَمِينِهِ. ثُمّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ. أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا زېمىننى چاڭگاللاپ تۇرۇپ، ئاسمانلارنى ئوڭ قولىدا قاتلاپ، يۆگەپ كۆتۈرۈپ تۇرۇپ، مانا مەن ھەق پادىشاھ، زېمىننىڭ پادىشاھلىرى قېنى؟ دەپ نىدا قىلىدۇ، (ئۇ كۈندە پادىشاھلىق قەھھار**الله** غىلا خاستۇر). بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

6996 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ حَمْزَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَطْوِي اللّهُ عَزّ وَجَلّ السّمَاوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ثُمّ يَأْخُذُهُنّ بِيَدِهِ الْيُمْنَى. ثُمّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ. أَيْنَ الْجَبّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبّرُونَ؟ ثُمّ يَطْوِي الأَرَضِينَ بِشِمَالِهِ. ثُمّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ. أَيْنَ الْجَبّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبّرُونَ؟».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللاھتائالا ئاسمانلارنى قاتلاپ ئوڭ قولى بىلەن تۇتۇپ تۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ: مانا مەن بىردىنبىر پادىشاھ بولىمەن، مۇتەكەببىرلەر قېنى، زۇلۇمكەش زومىگەرلەر قېنى؟ ئاندىن زېمىننى قاتلاپ، ئۇ يەتتە زېمىننى يەنە بىر قولىدا تۇتۇپ تۇرۇپ، مانا مەن پادىشاھ بولىمەن، زۇلۇمكەش، زومىگەرلەر، زالىم، مۇتەكەببىرلەر قېنى دەپ نىدا قىلىپ تۇۋلايدۇ. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ. **ئاللاھنىڭ ئۆزىگە لايىق، ئوخشىشى يوق، ئىككى قولى باردۇر، ھەر ئىككىلى قولى ئوڭدۇر، قەتئىي ئوخشىشى يوقتۇر.**

6997 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ). حَدّثنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ مِقْسَمٍ أَنّهُ نَظَرَ إِلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ كَيْفَ يَحْكِي رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَأْخُذُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ سَمَاوَاتِهِ وَأَرَضِيهِ بِيَدَيْهِ. فَيَقُولُ: أَنَا اللّهُ.(وَيَقْبِضُ أَصَابِعَهُ وَيَبْسُطُهَا) أَنَا الْمَلِكُ» حَتّىَ نَظَرْتُ إِلَىَ الْمِنْبَرِ يَتَحَرّكُ مِنْ أَسْفَلِ شَيْءٍ مِنْهُ. حَتّىَ إِنّي لأَقُولُ: أَسَاقِطٌ هُوَ بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

6998 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ مِقْسَمٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْمِنْبَرِ، وَهُوَ يَقُولُ: «يَأْخُذُ الْجَبّارُ، عَزّ وَجَلّ، سَمَاوَاتِهِ وَأَرَضِيهِ بِيَدَيْهِ» ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ يَعْقُوبَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەببار ئاللاھ قىيامەت كۈنى ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئىككى قولىدا تۇتۇپ تۇرۇپ: مانا مەن جەببار **الله**، ھەممىنى بويسۇندۇرغۇچى، مانا مەن پادىشاھ بولىمەن. دۇنيادىكى زۇلۇمكەش، مۇتەكەببىر، تاجاۋۇزچى پادىشاھلار قېنى؟ دەيدۇ. ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1263 ـ باب ابتداء الخلق، وخلق آدم عليه السلام

تۇنجى قېتىم يارىتىلغان مەخلۇق ۋە ئادەمنىڭ يارىلىشى، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش توغرىسىدا

6999 ـ حدّثني سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. قَالاَ: حَدّثنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ. قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيّةَ عَنْ أَيّوبَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ رَافِعٍ، مَوْلَى أُمّ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِي فَقَالَ: «خَلَقَ اللّهُ، عَزّ وَجَلّ، التّرْبَةَ يَوْمَ السّبْتِ. وَخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الأَحَدِ. وَخَلَقَ الشّجَرَ يَوْمَ الإِثْنَيْنِ. وَخَلَقَ الْمَكْرُوهَ يَوْمَ الثّلاَثَاءِ. وَخَلَقَ النّورَ يَوْمَ الأَرْبَعَاءِ. وَبَثّ فِيهَا الدّوَابّ يَوْمَ الْخَمِيسِ. وَخَلَقَ آدَمَ، عَلَيْهِ السّلاَمُ، بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. فِي آخِرِ الْخَلْقِ. فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ الْجُمُعَةِ. فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى اللّيْلِ».

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: حَدّثنَا الْبِسْطَامِيّ (وَهُوَ الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى)، وَسَهْلُ بْنُ عَمّارٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ بِنْتِ حَفْصٍ، وَغَيْرُهُمْ، عَنْ حَجّاجٍ، بِهَـذَا الْحَدِيثِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولۇمنى تۇتۇپ تۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا تۇپراق زېمىنى شەنبە كۈنى ياراتتى، ئۇنىڭ ئىچىدىكى تاغلارنى بولسا، يەكشەنبە كۈنى ياراتتى، دەرەخلەرنى دۈشەنبە كۈنى ياراتتى، مەكرۇھ ئىشلارنى، ياقتۇرۇلمايدىغان نەرسىلەرنى سەيشەنبە كۈنى ياراتتى، نۇرنى چارشەنبە كۈنى ياراتتى، زېمىن ئىچىگە ھايۋانلارنى بولسا، پەيشەنبە كۈنى ياراتتى، كەڭ تارقاتتى، ئادەم ئەلەيھىسسالامنى جۈمئە كۈنى ئەسىردىن كېيىن، مەخلۇقلارنىڭ ئاخىرىدا جۈمئەنىڭ سائەتلىرىنىڭ

ئاخىردا،ئەسىر بىلەن كۈن كىرىش ئارلىقىدا ياراتتى، ئەھمەد 7991 ـ ھەدىس، مۇسلىم 1410 ـ ھەدىس، 4997 ـ ھەدىس، تىرمىزى 450 ـ ھەدىس، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

1264 ـ باب في البعث والنشور، وصفة الأرض يوم القيامة

7000 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ. حَدّثَنِي أَبُو حَازِمِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُحْشَرُ النّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ، عَفْرَاءَ، كَقُرْصَةِ النّقِيّ، لَيْسَ فِيهَا عَلَمٌ لأَحَدٍ».

سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشىلەر قىيامەت كۈنى خۇددى ئاق ئۇننىڭ توقچىدەك، ئاق نانىدەك نۇرلۇق، ئاق زىمىننىڭ ئۈستىدە تىرىلدۈرۈلۈپ قوپۇرۇلىدۇ، توپلىنىدۇ، ئۇ زىمىندا ھىچ بىر كىشى ئۈچۈن بەلگە، ئالامەت يوقتۇر، ئەلەم يوقتۇر. بەيھەقى، بۇخارى ،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. جەننەت ئەھلىگە كالا گۆشى، بېلىق گۆشى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ جىگەر پارچىسى ۋە مۇشۇ زىمىن، يەرشارى، ئاق نان قىلىنىپ زىياپەت بېرىلىدۇ.مۇسلىم.

7001 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ دَاوُدَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {يَوْمَ تُبَدّلُ الأَرْضُ غَيْرَ الأَرْضِ وَالسّمَاوَاتُ} (41إبراهيم الآية: 84). فَأَيْنَ يَكُونُ النّاسُ يَوْمَئِذٍ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَالَ «عَلَى الصّرَاطِ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ، الله تائالا نىڭ :« ئۇ كۈندە زىمىنمۇ باشقا بىر زىمىنغا، ئاسمانلارمۇ باشقا بىر ئاسمانلارغا ئايلىنىدۇ، ئۇلار (يەنى پۈتۈن خالايىق قەبرىلىرىدىن چىقىپ) يېگانە، قۇدرەتلىك اللهنىڭ دەرگاھىدا (يەنى مەھشەرگاھىدا) ھازىر بولىدۇ. »دىگەن(سۈرە ئىبراھىيم 48 ـ)ئايىتى توغرىسىدا سوراپ، كىشىلەر شۇ كۈنى قەيەردە بولىدۇ؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ؛ كىشىلەر شۇ كۈنى سىرات كۆۋرۈكى ئۈستىدە بولىدۇ دېدى. مۇسلىم توپلىغان.سەھىھ.

1265 ـ باب نزل أهل الجنة جەننەت ئەھلىنىڭ زىياپىتى توغرىسىدا

7002 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَكُونُ الأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْزَةً وَاحِدَةً. يَكْفَؤُهَا الْجَبّارُ بِيَدِهِ. كَمَا يَكْفَؤُ أَحَدُكُمْ خُبْزَتَهُ فِي السّفَرِ. نُزُلاً لأَهْلِ الْجَنّةِ». قَالَ: فَأَتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ. فَقَالَ: بَارَكَ الرّحْمَنُ عَلَيْكَ، أَبَا الْقَاسِمِ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِنُزُلِ أَهْلِ الْجَنّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: «بَلَى» قَالَ: تَكُونُ الأَرْضُ خُبْزَةً وَاحِدَةً (كَمَا قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم). قَالَ: فَنَظَرَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ثُمّ ضَحِكَ حَتّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ. قَالَ: أَلاَ أُخْبِرُكَ بِإِدَامِهِمْ؟ قَالَ: «بَلَى» قَالَ «إِدَامُهُمْ بَالاَمُ وَنُونٌ. قَالُوا: وَمَا هَذَا؟ قَالَ: ثَوْرٌ وَنُونٌ. يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةِ كَبِدِهِمَا سَبْعُونَ أَلْفاً».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: زىمىن قىيامەت كۈنى بىر دانە ناندەك بولۇپ قالىدۇ، ھەممىنى بويسۇندۇرغۇچى جەببار ئالللاھ ، زىمىننى ئۆز قولى بىلەن خۇددى بىرىڭلار سەپەر تەييارلىقىغا ناننى راستىلىغاندەك ، جەننەت ئەھلىگە زىياپەت بېرىش ئۈچۈن قولدىن ـ قولغا يۆتكەپ، راسلايدۇ. ئاندىن يەھۇدىيلاردىن بىر كىشى كىلىپ؛ ئى ئەبۇلقاسىم! رەھمان تائالا ساڭا بەركەت ئاتا

قىلسۇن، ساڭا مەن قىيامەت كۈنىدىكى، جەننەت ئەھلىنىڭ تۇنجى قېتىملىق زىياپىتى توغرىسىدا خەۋەر بەرمەيدۇ؟ دېدى، بۇلىدۇ دىسە، ئۇ؛ سۇلۇللاھ دېگەندەكلا، زىمىن قىيامەت كۈنى بىر دانە راڭ بولىدۇ.....دېدى. رەسۇلۇللاھ بىزگە قاراپ (ئىككى سۆزىنىڭ مۇۋاپىق راست چىققانلىقىدىن)ئېزىق چىشلىرى كۆرۈنۈپ قالغىچە كۈلدى، ئاندىن ئۇكىشى؛ مەن ئۇلارنىڭ ناشتىلىق چاي تامىقىدىن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ ئۇ بولىسمۇ، بالامۇن ۋە نۇن يەنى كالاگۆشى بىلەن بېلىق گۆشى، بۇ ئىككىسىنىڭ جىگەرلىرىنىڭ بىر تەرىپىدىكى پارچىسىدىن 70000 كىشى يەپ تۈيىدۇ دېدى. بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. مۇسلىم دېىكسىنىڭ 5000 ـ ھەدىسىدە، قىيامەت ۋە جەننەتنىڭ سۈپىتىدە بۇ ھەدىسنى كەلتۈرگەن، ئىمام نەۋەۋى بۇ ھەدىسكە شەرھى يېزىپ، ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى زىمىننى چوڭ بىر دانە نان قىلىپ جەننەت ئەھلى ئۈچۈن زىياپەت بېرىدۇ، ئۇلار بۇ نان بىلەن بىرگە كالا گۆشى، لەھەڭنىڭ جىگەر پارچىسىنى يەپ ناشتا قىلىدۇ دىگەن، ئاللاھ قادىردۇر.

7003 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيْبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِث. حَدّثَنَا قُرّةُ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ بَايَعَنِي عَشَرَةٌ مِنَ الْيَهُودِ لَمْ يَبْقَ عَلَىَ ظَهْرِهَا يَهُودِيّ إلاّ أَسْلَمَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر ماڭا يەھۇدىيلاردىن ئون كىشى ئىمان كەلتۈرگەن بولسا،(مۇسلىمنىڭ لەبزىدە) بەيئەت قىلغان بولسا، ئەلۋەتتە يەريۈزىدىكى بارلىق يەھۇدىيلار مۇسۇلمان بولۇپ ماڭا ئىمان كەلتۈرگەن بولاتتى. بۇخارى.مۇسلىم.

بۇ ئون كىشى چوقۇم ئاساسلىق باش بولغۇچى كىشىلەردۇر، ئۇلار ئىمان كەلتۈرسە، قەۋملىرى ئىمان كەلتۈرەتتى، ئۇلارنىڭمۇ ساۋابى چوڭ، ئۇلۇغ بولاتتى، ئەلۋەتتە ھازىر جىنايىتى ئېغىر بولىدۇ، ئىمانغا دەۋەت قىلىشتا، ئاساسلىق باشلىقلىرىنى دەۋەت قىلىش لازىم، مۇھىم شەخسنى مۇھىم بىلىڭ.

1266 ـ باب سؤال اليهود النّبيّ صلى الله عليه وسلم عن الروح، وقوله تعالى: يسألونك عن الروح، الآية

7004 ـ حدّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْص بْنِ غِيَاثٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ. حَدّثَنِي إبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي حَرْثٍ، وَهُوَ مُتّكِىءٌ عَلَىَ عَسِيبٍ، إذْ مَرّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ. فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: سَلُوهُ عَنِ الرّوحِ. فَقَالُوا: مَا رَابَكُمْ إلَيْهِ؟ لاَ يَسْتَقْبِلُكُمْ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ. فَقَالُوا: سَلُوهُ. فَقَامَ إلَيْهِ بَعْضُهُمْ فَسَأَلَهُ عَنِ الرّوحِ. قَالَ: فَأَسْكَتَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يَرُدّ عَلَيْهِ شَيْئاً. فَعَلِمْتُ أَنّهُ يُوحَىَ إلَيْهِ. قَالَ: فَقُمْتُ مَكَانِي. فَلَمّا نَزَلَ الْوَحْيُ قَالَ: {وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرّوحِ، قُلِ الرّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إلاّ قَلِيلاً} (17الإسراء الآية: 85).

7005 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. قَالاَ: أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ. بِنَحْوِ حَدِيثِ حَفْصٍ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ وَكِيعٍ: وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إلاّ قَلِيلاً. وَفِي حَدِيثِ عِيسَى بْنِ يُونُسَ: وَمَا أُوتُوا، مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ خَشْرَمٍ.

7006 ـ حدّثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ إدْرِيسَ يَقُولُ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ يَرْوِيهِ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مُرّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كَانَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم فِي نَخْلٍ يَتَوَكّأُ عَلَىَ عَسِيبٍ. ثُمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ عَنِ الأَعْمَشِ. وَقَالَ فِي رِوَايَتِهِ: وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إلاّ قَلِيلاً.

ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە دېھقانچىلىق مەيدانىدا مېڭىپ كېتىۋاتاتتىم، رەسۇلۇللاھ خورما تايىقىدىن بولغان ھاسىسىغا تايىنىپ مېڭىپ، بىرنەچچە نەپەر يەھۇدىيلەرنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالدى، ئۇلارنىڭ بەزىسى بەزىسىگە: ئۇنىڭدىن روھ توغرۇلۇق سوئال سوراپ بېقىڭلار دېدى، يەنەبەزىسى: بۇ سوئالنىڭ جاۋابى سىلەرگە ياخشى بولمايدىغان تۇرسا، ئۇ پەقەت سىلەر ياقتۇرمايدىغان نەرسە بىلەنلا جاۋاپ بېرىدىغان تۇرسا، يەنە ئۇنىڭدىن بۇنداق سوئال سوراشقا سىلەرنى زادى نېمە قىززىقتۇردى؟دېدى. ئۇلار شۇنداق قىلىپ سوراپ بېقىڭلار دېيىشتى، ئاندىن ئۇلارنىڭ بەزىسى ئورنىدىن تۇرۇپ رەسۇلۇللاھ تىن روھ توغرۇلۇق سوئال سوردى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا جاۋاپ بەرمەي جىم تۇردى، مەن رەسۇلۇللاھ قا ۋەھى نازىل بۇلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ ئۆز ئورنىمدا تۇرۇپ تۇردۇم، ۋەھى چۈشۈپ بولغاندا رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇپ جاۋاپ بەردى:«ئۇلار سەندىن روھنىڭ ماھىيىتى ھەققىدە سورىشىدۇ، روھنىڭ ھەققى ماھىيىتىنى رەببىم الله ئۆزى بىلىدۇ دېگىن، سىلەرگە ئازغىنا ئىلىم بېرىلگەن».

7007 ـ حدّثنا أبو بكر بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ الأشَجّ (وَاللّفْظُ لِعَبْدِ اللّهِ). قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبّابٍ قَالَ: كَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ. فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ. فَقَالَ لِي: لَنْ أَقْضِيَكَ حَتّى تَكْفُرَ بِمُحَمّدٍ. قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: إِنّي لَنْ أَكْفُرَ بِمُحَمّدٍ حَتّى تَمُوتَ ثُمّ تُبْعَثَ. قَالَ: وَإِنّي لَمَبْعُوثٌ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ؟ فَسَوْفَ أَقْضِيكَ إِنْ رَجَعْتُ إِلَى مَالٍ وَوَلَدٍ. قَالَ وَكِيعٌ: كَذَا قَالَ الأَعْمَشُ. قَالَ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: {أَفَرَأَيْتَ الّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنّ مَالاً وَوَلَداً} (19مريم الآية: 77) إِلَى قَوْلِهِ: {وَيَأْتِينَا فَرْداً}.

7008 ـ حدّثنا أبو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ وَكِيعٍ. وَفِي حَدِيثِ جَرِيرٍ: قَالَ: كُنْتُ قَيْناً فِي الْجَاهِلِيّةِ. فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ عَمَلاً، فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ.

خەبباب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن بۇرۇن تۆمۈرچىلىك قىلغان چاغلاردا مىنىڭ ئاس ئىبنى ۋائىلدا قىلىپ قالغان ئىشلىشىم بار ئىدى. مەن ئۇنىڭ قېشىغا قەرز سۈيلەپ بارسام، ئۇ ماڭا: سەن مۇھەممەدكە كاپىر بولمىغىچە ئىشلىشىڭنى ھەرگىز بەرمەيمەن دېدى. مەن ئۇنىڭغا: سەن ئۆلۈپ ئاندىن يەنە تىرىلمىگىچە(يەنى تا قىيامەتكىچە يەنى مەڭگۈ) مەن ئۇنىڭغا كاپىر بولمايمەن دېسەم، ئۇ: مەن ئۆلگىنىمدىن كېيىن يەنە تىرىلەمدىم؟ ئۇنداق بولسا مەن تىرىلىپ، ئەھلى باللىرىمغا، ماللىرىمغا قايتقاندا(يەنى قايتا ئېرىشكىنىمدە)ئاندىن ساڭا قەرزىمنى قايتۇراي دېدى. ئاندىن:«بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى ئىنكار قىلغان ۋە ماڭا(ئاخىرەتتە)ئەلۋەتتە مال ـ مۈلۈك، ئەۋلاد بېرىلىدۇ دېگەن ئادەمنى كۆردۈڭمۇ؟*ئۇغەيىبنى بىلگەنمۇ؟ياكى مەرھەمەتلىك الله نىڭ ئەھدىسىگە ئېرىشكەنمۇ؟*ئۇنداق ئەمەس............ئۇ ئالدىمىزغا تانھا كېلىدۇ».دېگەن ئايەتلەر نازىل بولدى.

1267 ـ باب في قوله تعالى: وَمَا كَانَ اللّهُ ليعذبهم وأنت فيهم، الآية

7009 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ الزّيَادِيّ أَنّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ أَبُو جَهْلٍ: اللّهُمّ! إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ. فَنَزَلَتْ: {وَمَا كَانَ اللّهُ لِيُعَذّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللّهُ مُعَذّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَلاّ يُعَذّبَهُمُ اللّهُ وَهُمْ يَصُدّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ}(8 الأنفال الآيتان: 33 و 43) إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئەبۇجەھىل:ئى الله!ئەگەر بۇ(يەنى قۇرئان)سىنىڭ تەرپىڭدىن نازىل بولغان ھەقىقەت بۇلىدىغان بولسا، ئاسماندىن ئۈستىمىزگە تاش ياغدۇرغىن، ياكى بىزنى قاتتىق ئازاپ بىلەن جازالىغىن!دېدى.ئاندىن:«سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدە تۇرغان چېغىڭدا(سىنى ھۆرمەتلەش يۈزىسىدىن)الله ئۇلارغا ئازاپ قىلمايدۇ، ئۇلار ئىستىغپار ئېيتىپ تۇرغان چاغدا الله ئۇلارغا ئازاپ قىلمايدۇ، ئۇلار باشقىلارنىڭ مەسجىدى ھەرەمگە كىرىشىدىن توسۇۋاتسا، الله ئۇلارغا نىمىشقا ئازاپ قىلمىسۇن؟»دېگەن ئايەتلەر نازىل بولدى. 8 ـ 34 ـ

1268 ـ باب قوله: إن الإنسان ليطغى أن رآه استغنى

7010 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْقَيْسِيّ. قَالاَ: حَدّثنَا الْمُعْتَمِرُ عَنْ أَبِيهِ. حَدّثنِي نُعَيْمُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو جَهْلٍ: هَلْ يُعَفّرُ مُحَمّدٌ وَجْهَهُ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ؟ قَالَ: فَقِيلَ: نَعَمْ. فَقَالَ: وَاللاّتِ وَالْعُزّى لَئِنْ رَأَيْتُهُ يَفْعَلُ ذَلِكَ لأَطَأَنّ عَلَى رَقَبَتِهِ. أَوْ لأُعَفّرَنّ وَجْهَهُ فِي التّرَابِ. قَالَ: فَأَتَى رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يُصَلّي. زَعَمَ لِيَطَأَ عَلَى رَقَبَتِهِ. قَالَ: فَمَا فَجِئَهُمْ مِنْهُ إِلاّ وَهُوَ يَنْكُصُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَيَتّقِي بِيَدَيْهِ. قَالَ: فَقِيلَ لَهُ: مَا لَكَ؟ فَقَالَ: إِنّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَخَنْدَقاً مِنْ نَارٍ وَهَوْلاً وَأَجْنِحَةً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ دَنَا لاَخْتَطَفَتْهُ الْمَلاَئِكَةُ عُضْواً عُضْواً».

قَالَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ ـ لاَ نَدْرِي فِي حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَو شَيْءٌ بَلَغَهُ ـ: {كَلاّ إِنّ الإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى إِنّ إِلَى رَبّكَ الرّجْعَى أَرَأَيْتَ الّذِي يَنْهَى عَبْداً إِذَا صَلّى أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى أَوْ أَمَرَ بِالتّقْوَى أَرَأَيْتَ إِنْ كَذّبَ وَتَوَلّى} (يَعْنِي أَبَا جَهْلٍ) {أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنّ اللّهَ يَرَى كَلاّ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعاً بِالنّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ سَنَدْعُ الزّبَانِيَةَ كَلاّ لاَ تُطِعْهُ} (69العلق الآيات: 6 - 91). زَادَ عُبَيْدُ اللّهِ فِي حَدِيثِهِ قَالَ: وَأَمَرَهُ بِمَا أَمَرَهُ بِهِ. وَزَادَ ابْنُ عَبْدِ الأَعْلَى: فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ. يَعْنِي قَوْمَهُ.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئەبۇجەھىل ئادەملىرىگە؛ مۇھەممەد يەنە ئاراڭلاردا تۇرۇپمۇ يەرگە يۈزىنى قويۇپ سەجدە قىلىۋاتامدۇ؟دېدى، ئۇنىڭغا؛ھەئە شۇنداق قىلىۋاتىدۇ دېيىلسە، ئۇ؛ لات،ئۇززا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئەگەر مەن ئۇنىڭ يەنە شۇنداق قىلغىنىنى كۆرۈپ قالسام، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ گەردىنىگە دەسسەيمەن دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ناماز ئوقۇۋاتسا، ئۇ رەسۇلۇللاھنىڭ گەردىنىگە دەسسەشنى ئىرادە قىلىپ كىلىپ، تۇيۇقسىزلا ئارقىسىغا چېكىنىپ قاچتى، ئۇ ئىككى قولى بىلەن بىرەر نەرسىدىن ھەزەر قىلىۋاتقاندەك قىلاتتى، ئۇنىڭغا؛ ھوي!ساڭا نىمە بولدى؟(دەسسەش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئارقاڭغا قېچىۋاتىسەنغۇ؟) دېيىلدى، ئۇ؛ ھەقىقەتەن مەن بىلەن ئۇنىڭ ئارىسىدا ئوتلۇق ئازگال تۇرىدۇ، ۋە يەنە قورقۇنۇچلۇق بىر نەرسە، قاناتتەك بىر نەرسىمۇ تۇرىدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ئەگەر ئۇ ماڭا يەنە يېقىنلاشقان بولسا، ئەلۋەتتە پەرىشتىلەر ئۇنى بىر ئەزادىن، بىر ئەزادىن تىتىۋەتەتتى،ئەزالىرىنى يۇلۇپ تاشلايتتى دېدى. ئاندىن ئاللاھالا ئىقرەئ بىسمى دېگەن سۈرە ئەلەقنى نازىل قىلدى. بۇسۈرىدىكى ھەددىدىن ئاشقان كاززاپ كىشى دەل ئەبۇجەھىل ۋە ئۇنىڭ ئوخشاشلىرى ئىدى.

1269 ـ باب الدخان گاز تۈتۈن توغرىسىدا

7011 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: كُنّا عِنْدَ عَبْدِ اللّهِ جُلُوساً. وَهُوَ مُضْطَجِعٌ بَيْنَنَا. فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ الرّحْمَنِ: إِنّ قَاصّا عِنْدَ بَابِ كِنْدَةَ يَقُصّ وَيَزْعُمُ أَنّ آيَةَ الدّخَانِ تَجِيءُ فَتَأْخُذُ بِأَنْفَاسِ الْكُفّارِ. وَيَأْخُذُ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ كَهَيْئَةِ الزّكَامِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ، وَجَلَسَ وَهُوَ غَضْبَانُ: يَا أَيّهَا النّاسُ إِتّقُوا اللّهَ. مَنْ عَلِمَ مِنْكُمْ شَيْئاً، فَلْيَقُلْ

بِمَا يَعْلَمُ. وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ، فَلْيَقُلْ: اللّهُ أَعْلَمُ. فَإِنّهُ أَعْلَمُ لأَحَدِكُمْ أَنْ يَقُولَ، لِمَا لاَ يَعْلَمُ: اللّهُ أَعْلَمُ. فَإِنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ قَالَ لِنَبِيّهِ صلى الله عليه وسلم: {قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلّفِينَ}(83 ص الآية: 68). إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لَمّا رَأَى مِنَ النّاسِ إِدْبَاراً. فَقَالَ: «اللّهُمّ سَبْعٌ كَسَبْعِ يُوسُفَ» قَالَ: فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَصّتْ كُلّ شَيْءٍ. حَتّىَ أَكَلُوا الْجُلُودَ وَالْمَيْتَةَ مِنَ الْجُوعِ. وَيَنْظُرُ إِلَىَ السّمَاءِ أَحَدُهُمْ فَيَرَىَ كَهَيْئَةِ الدّخَانِ. فَأَتَاهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ: يَا مُحَمّدُ إِنّكَ جِئْتَ تَأْمُرُ بِطَاعَةِ اللّهِ وَبِصِلَةِ الرّحِمِ. وَإِنّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا. فَادْعُ اللّهَ لَهُمْ. قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ} (44الدخان الآيتان: 01 و 11) إِلَىَ قَوْلِهِ: {إِنّكُمْ عَائِدُونَ}. قَالَ: أَفَيُكْشَفُ عَذَابُ الآخِرَةِ؟ {يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىَ إِنّا مُنْتَقِمُونَ} (44 الدخان الآية: 61). فَالْبَطْشَةُ يَوْمَ بَدْرٍ. وَقَدْ مَضَتْ آيَةُ الدّخَانِ، وَالْبَطْشَةُ، وَاللّزَامُ، وَآيَةُ الرّومِ.

7012 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى). قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: جَاءَ إِلَى عَبْدِ اللّهِ رَجُلٌ فَقَالَ: تَرَكْتُ فِي الْمَسْجِدِ رَجُلاً يُفَسّرُ الْقُرْآنَ بِرَأْيِهِ. يُفَسّرُ هَذِهِ الآيَةَ: يَوْمَ تَأْتِي السّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ. قَالَ: يَأْتِي النّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ دُخَانٌ فَيَأْخُذُ بِأَنْفَاسِهِمْ. حَتّىَ يَأْخُذَهُمْ مِنْهُ كَهَيْئَةِ الزّكَامِ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ: مَنْ عَلِمَ عِلْماً فَلْيَقُلْ بِهِ. وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ: اللّهُ أَعْلَمُ. فَإِنّ مِنْ فِقْهِ الرّجُلِ أَنْ يَقُولَ، لِمَا لاَ عِلْمَ لَهُ بِهِ: اللّهُ أَعْلَمُ. إِنّمَا كَانَ هَذَا، أَنّ قُرَيْشاً لَمّا اسْتَعْصَتْ عَلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم دَعَا عَلَيْهِمْ بِسِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ. فَأَصَابَهُمْ قَحْطٌ وَجَهْدٌ. حَتّىَ جَعَلَ الرّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السّمَاءِ فَيَرَىَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا كَهَيْئَةِ الدّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ. وَحَتّىَ أَكَلُوا الْعِظَامَ. فَأَتَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ اسْتَغْفِرِ اللّهَ لِمُضَرَ فَإِنّهُمْ قَدْ هَلَكُوا. فَقَالَ «لِمُضَرَ؟ إِنّكَ لَجَرِيءٌ» قَالَ: فَدَعَا اللّهَ لَهُمْ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {إِنّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنّكُمْ عَائِدُونَ} (44الدخان الآية: 51). قَالَ: فَمُطِرُوا. فَلَمّا أَصَابَتْهُمُ الرّفَاهِيَةُ، قَالَ: عَادُوا إِلَىَ مَا كَانُوا عَلَيْهِ. قَالَ: فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَىَ النّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ} (44الدخان الآيتان: 01 - 21). {يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىَ إِنّا مُنْتَقِمُونَ} (44الدخان الآيات: 61). قَالَ: يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ.

7013 ـ حدّثن قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي الضّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ: الدّخَانُ، وَاللّزَامُ، وَالرّومُ، وَالْبَطْشَةُ، وَالْقَمَرُ.

7014 ـ حدّثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

مەسرۇق مۇنداق دەيدۇ: بىركىشى ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كېلىپ: مەسجىدتە قىسسە سۆزلەيدىغان بىركىشى قۇرئاننى ئۆز رەئيى بىلەن تەپسىرلەپ:«ئى مۇھەممەد!سەن ئاسمان(ھەممە ئادەم)ئۈچۈق (كۆرىدىغان)تۈتۈننى كەلتۈرىدىغان كۈندە ئۇلارغا بولىدىغان ئازاپنى كۈتكىن»دېگەن ئايەتنى مۇنداق تەپسىر قىلدى:قىيامەت كۈنى كىشىلەرگە شۇنداق بىر تۈتۈن كېلىدۇكى، كاپىلارنىڭ نەپەسلىرىنى بوغۇپ قويىدۇ، مۆئمىنلەرگە زۇكام تەگكەندەك بولىدۇ دەۋاتىدۇ، دېدى. ئاندىن ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قاتتىق غەزەپ قىلىپ:ئى ئىنسانلار! **الله** تىن قورقۇڭلار، سىلەردىن كىم بىرەر نەرسىنىڭ ئىلمىنى بىلسە، بىلگىنىنى دېسۇن، بىلمىگىنىگە **الله** ئالىم دېسۇن، بىلمىگەن نەرسىگە **الله** ئەڭ ئالىم دېيىش شۇكىشىنىڭ پىقھى شۇناس دانا ئالىم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ، **الله** پەيغەمبىرىگە:«ئەيتقىنكى:(**الله** تەرپىدىن كەلگەن ۋەھيىنى)تەبلىغ قىلىپ يەتكۈزگەنلىكىمگە سىلەردىن ھېچ ھەق تەلەپ قىلمايمەن، مەن قۇرئاننى ئىپتىرا قىلغۇچىلاردىن(يەنى يالغاندىن تۇقۇغۇچىلاردىن، بىلمىگەننى بىلىمەن دېگۈچىلەردىن)ئەمەسمەن»دېگەندۇر. بۇ مۇنداق ئىش:قۇرەيشلەر رەسۇلۇ**الله** قا ئاسىيلىق قىلدى، رەسۇلۇ**الله** ئۇلارنىڭ ئىماندىن يۈز ئۆرۈگەنلىكىنى كۆرگەندە:ئى **الله**!بۇلارغا يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدىكىدەك قەھەتچىلىك بەرگىن دەپ، بەد دۇئا قىلىۋەتتى، ئاندىن ئۇلارغا قاتتىق قەھەتچىلىك، قۇرغاقچىلىق يېتىپ، ھەممە نەرسىسى ھالاك بولۇپ، ئۇلار ئاچلىقتىن تېرىلەرنى، ئۆزى ئۆلگەن ئۆلۈكلەرنى، سۆڭەكلەرنى يەپ كەتتى، كىشى ئاسمانغا قارىسا، ئاچارچىلىقتىن ئاسمان ئۇنىڭ كۆزىگە گاز ـ تۈتۈندەك كۆرىنەتتى، ئاندىن بىركىشى كېلىپ:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!مۇزەر قەبىلىسىگە **الله** تىن مەغپىرەت سوراپ دۇئا قىلسىلا، ئۇلار ھالاك بولۇپ كەتتى دېدى. رەسۇلۇ**الله** مۇزەر قەبىلىسىگە دېدىڭما؟ سەن نىمانچە

جۇرئەتلىكسەن؟ دەپ ئۇلارغا دۇئا قىلدى.ئاندىن«بىز سىلەردىن ئازاپنى ئازغىنە ۋاقىت كۆتۈرۋېتىمىز، ئاندىن سىلەر ئىلگىرىكى كاپىرلىق ھالىتىڭلارغا قايتىۋالىسىلەر»دېگەن ئايەت نازىل بولدى.ئۇلارغا يامغۇر يېغىپ، كەڭرىچىلىك، مولچىلىق بولغاندا ئۇلار راستىنلا دەسلەپكى ھالىتىگە قايتىۋالدى. يەنەبىردە: ئەبۇسۇپيان كىلىپ:ئى مۇھەممەد!سەن راستىنلا **الله** قا ئىتائەت قىلىشقا، سىلە ـ رەھىم قىلىشقا بۇيرىغان ھالدا كەلدىڭ، قەۋمىڭ ھالاك بۇلۇپ كەتتى، ئۇلارغا دۇئا قىلغىن دېدى. ئاندىن «ئى مۇھەممەد!سەن ئاسمان(ھەممە ئادەم)ئۇچۇق (كۆرىدىغان) تۈتۈننى كەلتۈرىدىغان كۈندە ئۇلارغا بۇلىدىغان ئازاپنى كۈتكىن*ئۇ تۈتۈن كىشىلەرنى ئورىۋالىدۇ، بۇ قاتتىق ئازاپتۇر،*ئۇلار: پەرۋەردىگارىمىز بىزدىن بۇ ئازاپنى كۆتۈرۋەتكىن، بىز ئىمان ئەيتقۇچى بۇلىمىز دەيدۇ،*ئازاپ كۆتۈرلۈپ كەتكەندە ئۇلار قانداقمۇ ئىبرەت ئالسۇن؟ .... «بىز سىلەردىن ئازاپنى ئازغىنە ۋاقىت كۆتۈرۋېتىمىز، ئاندىن سىلەر ئىلگىرىكى كاپىرلىق ھالىتىڭلارغا قايتىۋالىسىلەر* ئۇلارنى قاتتىق تۇتقان كۈنىمىزدە چوقۇم جازالايمىز*»دېگەن ئايەتلەر نازىل قىلىندى. (سۈرە دۇخان 10 ـ 15 ـ كىچە)ئۇنىڭ گىپىچە بولسا، ئاخىرەت ئازابىمۇ ئازغىنە ۋاقىت كۆتۈرلۈپ كىتەمدۇ؟(يەنى بۇدېگەن مۇشۇ دۇنيادىكى ئازاپتۇر، ئۇنىڭ تەپسىرى خاتادۇر) «ئۇلارنى قاتتىق تۇتقان كۈنىمىزدە چوقۇم جازالايمىز*»دېگىنى بەدىر كۈنىدىكى جازالاشتۇر، بەش نەرسە ئۆتۈپ بولدى، تۈتۈن، بەدىر كۈنىدىكى ئازاپنىڭ كاپىرلارغا لازىم بۇلىشى، شۇكۈنىدىكى قاتتىق جازالاش يەنى ئۆلتۈرۈش، ئەسىر ئېلىش، رۇم ئايىتى، ئاينىڭ يېرىلىشى قاتارلىقلار، دېدى.

7015 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّىَ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارِ. قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرِ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَة، عَنْ قَتادَةَ، عَنْ عَزْرَةَ، عَنِ الْحَسَنِ الْعُرَنِيّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزّار، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أُبَيّ ابْنِ كَعْبِ، فِي قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {وَلَنُذِيقَنّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الأَدْنَى دُونَ الْعَذَابِ الأَكْبَرِ} (32السجدة الآية: 21). قالَ: مَصَائِبُ الدّنْيَا، وَالرّومُ، وَالْبَطْشَةُ، أَوِ الدّخَانُ (شُعْبَةُ الشّاكّ فِي الْبَطْشَةِ أَوِ الدّخَانِ).

ئۇبەي ئىبنى كەئبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:**الله** نىڭ« ئۇلارنىڭ تۆۋبە قىلىشى ئۈچۈن بىز ئۇلارغا چوقۇم ئەڭ چوڭ ئازاپتىن(يەنى ئاخىرەت ئازابىدىن)ئىلگىرىكى ئەڭ يېقىن ئازاپ(يەنى دۇنيا ئازابى)نى تېتىتىمىز»دېگەن ئايىتى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ؛ بۇ ئايەتتىكى دۇنيا ئازابى؛ دۇنيانىڭ مۇسىيبەتلىرى، رۇم ئايىتىدىكى ۋەقەلىكنىڭ ئاقىبىتى، بەدىر كۈنىدىكى جازالاش، تۈتۈن...... قاتارلىقلاردۇر.

1270 ـ باب انشقاق القمر ***ئاينىڭ يېرىلىشى توغرىسىدا***

7016 ـ حدّثنا عَمْرُو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبِ. قالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي مَعْمَرِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قالَ: انْشَقّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِشِقّتَيْنِ. فَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اشْهَدُوا».

7017 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبِ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثِ. حَدّثنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ. ح وَحَدّثنَا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ التّمِيمِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا ابْنُ مُسْهِرِ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي مَعْمَرِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمِنىً، إِذَا انْفَلَقَ الْقَمَرُ فِلْقَتَيْنِ. فَكَانَتْ فِلْقَةٌ وَرَاءَ الْجَبَلِ، وَفِلْقَةٌ دُونَهُ. فَقالَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اشْهَدُوا».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا، ئاي ئىككى پارچا بولۇپ يېرىلغان ئىدى، بىر پارچىسى تاغنىڭ ئۈستىدە، يەنەبىر پارچىسى تۆۋەندىرەك تۇردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛گۇۋاھ بولۇڭلار دېدى. بۇخارى،مسلم.يەنى ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمگەگۇۋاھچى.

7018 – حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ إبْرَاهِيمَ، عَنْ أبي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: انْشَقّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِلْقَتَيْنِ. فَسَتَرَ الْجَبَلُ فِلْقَةً. وكَانَتْ فِلْقَةٌ فَوْقَ الْجَبَلِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اشْهَدْ».

7019 – حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنا أبي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم مِثْلَ ذَلِكَ.

7020 – وَحَدّثنِيهِ بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنا ابْنُ أبي عَدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ. بِإسْنَادِ ابْنِ مُعَاذٍ عَنْ شُعْبَةَ. نَحْوَ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ ابْنِ أبي عَدِيَ: فَقَالَ: «اشْهَدُوا. اشْهَدُوا».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ زامانىدا، ئاي ئىككى پارچا بولۇپ يېرىلغان ئىدى، بىر پارچىسى تاغنىڭ ئۈستىدە، يەنەبىر پارچىسى تۆۋەندىرەك تاغنى يېپىپ تۇردى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛گۇۋاھ بولۇڭلار ئى الله!گۇۋاھ بولغىن، دېدى. بۇخارى،مسلم.

7021 – حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: حَدّثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثنا شَيْبَانُ. حَدّثنا قَتَادَةُ عَنْ أنَسٍ أنّ أهْلَ مَكّةَ سَألُوا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنْ يُرِيَهُمْ آيَةً. فَأرَاهُمُ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ، مَرّتَيْنِ.

7022 – وَحَدّثنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ. أخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أنَسٍ بِمَعْنَى حَدِيثِ شَيْبَانَ.

7023 – وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ أبُو دَاوُدَ. ح وَحَدّثنا ابْنُ بَشّارٍ. حَدّثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَ أبُو دَاوُدَ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أنَسٍ قَالَ: انْشَقّ الْقَمَرُ فِرْقَتَيْنِ.

وَفِي حَدِيثِ أبي دَاوُدَ: انْشَقّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەككە ئەھلى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن ئۇلارغا بىرەر ئالامەت مۆجىزە كۆرسۈتۈپ قويۇشنى سورغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا ئاينىڭ ئىككى پارچىغا بۆلۈنۈپ يېرىلىشنى كۆرسۈتۈپ قويغان ئىدى، تاكى ئۇلار ھىرا غارىنى ئاينىڭ ئىككى پارچىسىنىڭ ئارىسىدا كۆرگەن ئىدى.بۇخارى،مسلم.

7024 – حدّثنا مُوسَى بْنُ قُرَيْشٍ التّمِيمِيّ. حَدّثنا إسْحَقُ بْنُ بَكْرِ بْنِ مُضَرَ. حَدّثني أبي. حَدّثنا جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: إنّ الْقَمَرَ انْشَقّ عَلَى زَمَانِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى مەسئۇد، ئىبنى ئاbbاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا، ئاي ئىككى پارچا بولۇپ يېرىلغان ئىدى، بىر پارچىسى تاغنىڭ ئۈستىدە، يەنەبىر پارچىسى تۆۋەندىرەك تۇردى، بۇخارى،مسلم.

1271 – باب لا أحد أصبر على أذى، من الله عز وجل الله نىڭمۇ ئازارغا سەۋرە قىلىشى

7025 – حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ وَ أبُو أسَامَةَ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أبي عَبْدِ الرّحْمَنِ السّلَمِيّ، عَنْ أبي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ أحَدَ أصْبَرُ عَلَى أذىً يَسْمَعُهُ مِنَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ. إنّهُ يُشْرَكُ بِهِ، وَيُجْعَلُ لَهُ الْوَلَدُ، ثُمّ هُوَ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ».

7026 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. قَالاَ: حَدّثنا وَكِيعٌ. حَدّثنَا الأعْمَشُ. حَدّثنا سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ أبي عَبْدِ الرّحْمَنِ السّلَمِيّ، عَنْ أبي مُوسَى، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. إلاّ قَوْلَهُ «وَيُجْعَلُ لَهُ الْوَلَدُ» فَإنّهُ لَمْ يَذْكُرْهُ.

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالادەك ئاڭلاپ تۇرۇپ، كۆرۈپ تۇرۇپ، ئەزىيەتكە بەك سەبرى قىلغۇچى يوق، ھەققەتەن كىشىلەر ئاللاھنىڭ بالىسى بار دەپ داۋا قىلىشىدۇ، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرىدۇ، ئاللاھ يارىتىپ، رىزىق بەرسە باشقىلارغا چوقۇنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئاللاھ ئۇلارنى كۆرۈپ تۇرۇپ، بىلىپ تۇرۇپ، يەنە ئۇلارنى ساقلاپ، سالامەت قىلىپ، رىزىق بېرىدۇ، (ئاللاھنىڭ بىر ئىسمى سەبۇردۇر، ئاللاھ ئۇلارنىڭ كېيىنچە تۆۋبە قىلىشىنى ياكى مەڭگۈلۈك دوۋزاخقا كىرىشىنى ئالدىن بىلىدۇ). بەيھەقى بۇخارىي، مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ.

7027 ـ وحدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الأَعْمَش. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُبَيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ السّلَمِيّ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ قَيْسٍ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا أَحَدٌ أَصْبَرَ عَلَىَ أَذىً يَسْمَعُهُ مِنَ اللّهِ تَعَالَىَ. إِنّهُمْ يَجْعَلُونَ لَهُ نِدّاً. وَيَجْعَلُونَ لَهُ وَلَداً، وَهُوَ مَعَ ذَلِكَ يَرْزُقُهُمْ وَيُعَافِيهِمْ وَيُعْطِيهِمْ».

ئەبۇ مۇسا،ئىبنى قىيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالادەك ئاڭلاپ تۇرۇپ، كۆرۈپ تۇرۇپ، ئەزىيەتكە بەك سەبرى قىلغۇچى يوق، ھەققەتەن كىشىلەر ئاللاھنىڭ بالىسى بار دەپ داۋا قىلىشىدۇ، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرىدۇ، ئاللاھ يارىتىپ، رىزىق بەرسە باشقىلارغا چوقۇنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئاللاھ ئۇلارنى كۆرۈپ تۇرۇپ، بىلىپ تۇرۇپ، يەنە ئۇلارنى ساقلاپ، سالامەت قىلىپ، رىزىق بېرىدۇ. بەيھەقى بۇخارىي، مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ.

1272 ـ باب طلب الكافر الفداء بملء الأرض ذهبا

قىيامەت كۈنى كاپىرنىڭ زېمىن لىق تولغىدەك ئالتۇنلارنى پىدىيە بېرىپ ئازاپتىن قۇتۇلۇشنى تەلەپ قىلىشى

7028 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَقُولُ اللّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَىَ لأَهْوَنِ أَهْلِ النّارِ عَذَاباً: لَوْ كَانَتْ لَكَ الدّنْيَا وَمَا فِيهَا، أَكُنْتَ مُفْتَدِياً بِهَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: قَدْ أَرَدْتُ مِنْكَ أَهْوَنَ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ: أَنْ لاَ تُشْرِكَ (أَحْسَبُهُ قَالَ) وَلاَ أُدْخِلَكَ النّارَ. فَأَبَيْتَ إِلاّ الشّرْكَ».

7029 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدّثُ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِهِ. إِلاّ قَوْلَهُ «وَلاَ أُدْخِلَكَ النّارَ» فَإِنّهُ لَمْ يَذْكُرْهُ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ئاللاھتائالا، دوۋزاخ ئەھلىنىڭ ئازابى ئەڭ تۆۋەن، يەڭگىل بولغىنىغا مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر ساڭا پۈتۈن دۇنيا، زېمىندىكى نەرسىنىڭ ھەممىسى بېرىلسە، بۇ ئازابدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇ نەرسىلەرنى پىدىيە بېرەمتىڭ ؟، ئۇ؛ ھەئە پىدىيە بېرەتتىم دەيدۇ. ئاللاھتائالا ئۇنىڭغا، مەن سەندىن سەن ئادەمنىڭ سۇلبىدا، پۇشتىدا تۇرغان ۋاختىڭدىلا ئۇنىڭدىن ئاسان، ناھايىتى يەڭگىل نەرسىنى سورىغان ئىدىم، ئۇ بولسىمۇ ماڭا ھېچنېمىنى شېرىك قىلماسلىقىڭ

ئىدى، ماڭاشىرىك كەلتۈرمە، مەن سىنى دەۋزەخكە تاشلىمايمەن دېسەم، سەن پەقەت ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكىلا ئۇنىدىڭ، شېرىك كەلتۈرمەسلىككە ئۇنىمىدىڭ دەيدۇ، بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى.

7030 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوارِيرِيّ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا) مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يُقَالُ لِلْكَافِرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ مِلْءُ الأَرْضِ ذَهَباً، أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ. فَيُقَالُ لَهُ: قَدْ سُئِلْتَ أَيْسَرَ مِنْ ذَلِكَ».

7031 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. ح وَحَدّثنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ). كِلاَهُمَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنِ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «فَيُقَالُ لَهُ: كَذَبْتَ. قَدْ سُئِلْتَ مَا هُوَ أَيْسَرُ مِنْ ذَلِكَ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى دوۋزاخ ئەھلىدىن بىر كىشىگە قېنى دەپ باققىنە؟ ئەگەر سېنىڭ زىمىن تولغىدەك ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرىڭ بولغان بولسا، مۇشۇ ئازابىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇنى فىدىيە بىرەرمىدىڭ؟ يەر يۈزىدىكى ھەممە نەرسىنى پىدىيە بىرەمتىڭ؟ ئۇ ئەلۋەتتە شۇنداق قىلاتتىم دىسە، ئاللاھتائالا: يالغان سۆزلىدىڭ، مەن سەندىن ئۇنىڭدىنمۇ ئاز، ھەم ئاسانىنى مەخسەت قىلغان ئىدىم. ئادەمنىڭ سۇلبىدىكى چاغدىلا مەن سەندىن ماڭا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە ئەھدە، توختام ئالغان ئىدىم، بىراق سەن پەقەت شېرىك كەلتۈرۈشكىلا ئۇنىدىڭ، لائىلاھە ئىللەللاھ دىگىلى ئۇنىمىدىڭ دەيدۇ. ئەھمەد، بەيھەقىلار توپلىغان، سەھىھ.

1273 ـ باب يحشر الكافر على وجهه كاپىرلارنىڭ يۈزىچە ماڭدۇرۇلىشى

7032 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). قَالاَ: حَدّثنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ رَجُلاً قَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَىَ وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ «أَلَيْسَ الّذِي أَمْشَاهُ عَلَىَ رِجْلَيْهِ فِي الدّنْيَا، قَادِراً عَلَىَ أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَىَ وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟». قَالَ قَتَادَةُ: بَلَىَ. وَعِزّةِ رَبّنَا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر كىشى؛ ئى **الله** نىڭ پەيغەمبىرى! قىيامەت كۈنى كاپىرلار قانداق يۈزىچە قوپۇرۇلىدۇ؟ دەپ سورغاندا ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئۇلارنى بۇ دۇنيادا ئىككى پۇتىچە ماڭدۇرۇشقا قادىر بولغان زات ئەلۋەتتە قىيامەت كۈنى ئۇلارنى يۈزىچە ماڭدۇرۇشقا قادىرئەمەسمۇ؟ يەنى قادىردۇر.يەنە بىر خاتىرىدە ؛ دوۋزاخقا دىگەن بار، ئەھمەد 12913 ــ ھەدىس، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم،نەسەئى توپلىغان، سەھىھ

1274 ـ باب صبغ أنعم أهل الدنيا في النار، وصبغ أشدهم بؤساً في الجنة

7033 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُؤْتَىَ بِأَنْعَمِ أَهْلِ الدّنْيَا، مِنْ أَهْلِ النّارِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ. فَيُصْبَغُ فِي النّارِ صَبْغَةً. ثُمّ يُقَالُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ خَيْراً قَطّ؟ هَلْ مَرّ بِكَ نَعِيمٌ قَطّ؟ فَيَقُولُ: لاَ. وَاللّهِ يَا رَبّ وَيُؤْتَىَ بِأَشَدّ النّاسِ بُؤْساً فِي الدّنْيَا، مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ، فَيُصْبَغُ صَبْغَةً فِي الْجَنّةِ. فَيُقَالُ لَهُ: يَا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ بُؤْساً قَطّ؟ هَلْ مَرّ بِكَ شِدّةٌ قَطّ؟ فَيَقُولُ: لاَ. وَاللّهِ يَا رَبّ مَا مَرّ بِي بُؤْسٌ قَطّ. وَلاَ رَأَيْتُ شِدّةً قَطّ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى بۇ دۇنيادا ئەڭ نېئمەتلىك باياشات تۇرمۇش كەچۈرگەن دوۋزاخ ئەھلىدىن بولغان بىر كىشى كەلتۈرۈلۈپ، جەھەننەم ئىچىگە چوڭقۇر تاشلىنىپ چۆكتۈرۈلۈپ،ئاندىن ئۇنىڭغا مۇنداق دېيىلىدۇ: ئى ئادەم بالىسى! سەن بىرەر ياخشىلىق كۆرۈپ باقتىڭمۇ! ساڭا بىرەر نېئمەت كېلىپ يېنىڭدىن ئۆتۈپ باقتىمۇ؟ ئۇ كىشى: ياق، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئى رەببىم، ھەرگىز ياخشىلىق نېئمەت كۆرۈپ باقماپتىمەن دەيدۇ. بۇ دۇنيادا قاتتىق ئازابلانغان ئېغىر كۈنگە قالغان، تۇرمۇشى ناچار ئۆتكەن، ئەمما جەننەت ئەھلىدىن بولغان بىر كىشى كەلتۈرۈلۈپ، ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزۈلۈپ، جەننەت نېئمەتلىرىگە چۈمدۈرۈلۈپ، قاندۇرۇلۇپ،ئاندىن مۇنداق دېيىلىدۇ: ئى ئادەم بالىسى! سەن بىرەر قىيىنچىلىقنى، ئازابنى، ناچار تۇرمۇشنى كۆرۈپ باقتىڭمۇ؟، ساڭا ئېغىر، قاتتىق كۈنلەر كېلىپ باقتىمۇ؟ ئۇ كىشى ياق، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئى رەببىم ماڭا ئۇنداق ئازابلىق ناچار تۇرمۇش قىيىنچىلىق كېلىپ باقمىدى، قاتتىق ئېغىر كۈنلەرنىمۇ كۆرۈپ باقمىدىم، ھەرگىز كۆرمىدىم دەيدۇ. (يەنى جەننەتكە نىسبەتەن شۇنداق دەيدۇ). ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ

1275 ـ باب جزاء المؤمن بحسناته في الدنيا والآخرة، وتعجيل حسنات الكافر في الدنيا

مۆئمىننىڭ ئىككى دۇنيالىق مۇكاپاتى ۋە كاپىرنىڭ مۇشۇ دۇنيادىكى مۇكاپاتى توغرىسىدا

7034 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيرِ). قالاَ: حَدّثَنَا يَزِيْدُ بْنُ هَرُونَ. أَخْبَرَنَا هَمّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَس بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ اللّهَ لاَ يَظْلِمُ مُؤْمِناً حَسَنَةً. يُعْطَى بِهَا فِي الدّنْيَا وَيُجْزَى بِهَا فِي الآخِرَةِ. وَأَمّا الْكَافِرُ فَيُطْعَمُ بِحَسَنَاتِ مَا عَمِلَ بِهَا لِلّهِ فِي الدّنْيَا. حَتّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الآخِرَةِ. لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُجْزَى بِهَا».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا زۇلۇم قىلمايدۇ، مۆئمىن كىشىنىڭ ياخشىلىقىغا كەلسەك، ئۇنىڭغا دۇنيادىمۇ بېرىلىدۇ، ئاخىرەتتە بولسا، كاتتا ساۋاب بېرىلىدۇ، كاپىر، دىنسىزغا كەلسەك، ئاللاھ ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرىغا بۇ دۇنيادىلا تائام (ۋە باشقا كىيىم ـ كېچەك، سالامەتلىك) قاتارلىقلارنى بېرىدۇ، ئۇ ئاخىرەتكە بارغاندا بولسا، ئۇنىڭ ئۈچۈن بارابىرىگە ياخشىلىق، مۇكاپات بەرگۈدەك بىرمۇ ياخشىلىقى بولمايدۇ، (چۈنكى، ئۇنىڭ ياخشى ئەمەللىرى ئاخىرەت ئۈچۈن قوبۇل قىلىنمايدۇ، سەۋەبى ئىمان يوق) مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

7035 ـ7036 ـ حدّثنا عَاصِمُ بْنُ النّضْرِ التّيْمِيّ. حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي. حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّهُ حَدّثَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الْكَافِرَ إِذَا عَمِلَ حَسَنَةً أُطْعِمَ بِهَا طُعْمَةً مِنَ الدّنْيَا. وَأَمّا الْمُؤْمِنُ فَإِنّ اللّهَ يَدّخِرُ لَهُ حَسَنَاتِهِ فِي الآخِرَةِ وَيُعْقِبُهُ رِزْقاً فِي الدّنْيَا، عَلَى طَاعَتِهِ».حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ بْنُ عَطَاءٍ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَى حَدِيثِهِمَا.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كاپىر، دىنىسىزغا كەلسەك، ئاللاھ ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرىغا بۇ دۇنيادىلا تائام (ۋە باشقا كىيىم ــ كېچەك، سالامەتلىك) قاتارلىقلارنى بېرىدۇ، ئۇ ئاخىرەتكە بارغاندا بولسا، ئۇنىڭ ئۈچۈن بارابىرىگە ياخشىلىق، مۇكاپات بەرگۈدەك بىرمۇ ياخشىلىقى بولمايدۇ، مۆئمىن كىشىنىڭ ياخشىلىقىغا كەلسەك، ئۇنىڭ تائەت ـ ئىبادەتلىرىگە دۇنيادىمۇ رىزق بېرىلىدۇ، ئاخىرەتتە بولسا، الله ئۇنىڭ ئۈچۈن كاتتا ساۋاب ئەجىر تەييارلاپ قويىدۇ.

1276 ـ باب مثل المؤمن كالزرع، ومثل الكافر كشجر الأرز مۆئمىننىڭ مىساللىرى

7037 ـ حدّثنا أبو بكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا عَبْدُ الأعْلَى عَنْ مَعْمَر. عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الزّرْعِ. لاَ تَزَالُ الرّيحُ تُمِيلُهُ. وَلاَ يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُصِيبُهُ الْبَلاَءُ. وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ شَجَرَةِ الأَرْزِ. لاَ تَهْتَزّ حَتّىَ تَسْتَحْصِدَ».

7038 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرّزّاق. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ عَبْدِ الرّزّاق ــــ مَكَانَ قَوْلِهِ تُمِيلُهُ ـ «تُفِيئُهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ مىسالى، زىرائەتكە، ئۆسۈملۈك مايسىسىغا ئوخشايدۇ، شامال ئۇنى دائىم ئېگىپ، لىڭشىتىپ تۇرىدۇ، ئەنە شۇنىڭدەك مۆئمىنگە دائىم سىناق بالالىرى، كېسەل مۇسىبەتلىرى يېتىپ تۇرىدۇ. مۇناپىق بولسا، مۇقىم، مۇستەھكەم تۇرىدىغان سەنۇبەر دەرىخىگە (سۇۋادان تىرەككە)ئوخشايدۇ، ئۇ تەۋرەنمەيدۇ، مىدىرلىمايدۇ، ئاخىرىدا بىراقلا ئۆرۈلۈپ يۇلىنىدۇ، (مۇناپىق ئەنە شۇنداق ھالاك بولىدۇ). ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ

7039 ـ حدّثنا أبو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشْرٍ. قَالاَ: حَدّثنَا زَكَرِيّاءُ بْنُ أَبي زَائِدَةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنِي ابْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ، كَعْبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزّرْعِ. تُفِيئُهَا الرّيحُ. تَصْرَعُهَا مَرّةً وَتَعْدِلُهَا أُخْرَىَ. حَتّىَ تَهِيجَ. وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الأَرْزَةِ الْمُجْذِيَةِ عَلَى أَصْلِهَا. لاَ يُفِيئُهَا شَيْءٌ. حَتّىَ يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرّةً وَاحِدَةً».

كەئبى ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ ئوخشىشى، زىرائەتنىڭ ھۆل، تىنى ئاجىز، يۇمشاق ئۆسۈملۈك مايسىسىغا ئوخشايدۇ، ئۇنى شامال تاكى ئۇ قۇرىغىچە بىر قېتىم ئېگىپ يەرگە چاپلىسا، بىر قېتىم تۇرغۇزۇپ قويىدۇ، (يەنى ئۇنىڭغا كېسەل بالالار يېتىپ تۇرىدۇ). مۇناپىق، كاپىرنىڭ ئوخشىشى بولسا، مۇقىم تۇرىدىغان چوڭ شەمشات دەرىخىگە ئوخشايدۇ، ئۇنى شامال ھېچ نەرسە قىلالمايدۇ، ئۇ جايىدا مۇقىم تۇرىۋېرىدۇ، ھەتتا ئۇنىڭ يىقىلىشى بىراقلا بولىدۇ، يەنى مۇناپىققا بالا، كېسەل يەتمەي بىراقلا ھالاك بولۇپ ئۆلىدۇ. بۇخارى 5211 ــ ھەدىس، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7040 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا بَشْرُ بْنُ السّرِيّ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. قالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزّرْعِ. تُفِيئُهَا الرّيَاحُ. تَصْرَعُهَا مَرّةً وَتَعْدِلُهَا. حَتّى يَأْتِيَهُ أَجَلُهُ. وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ مَثَلُ الأَرْزَةِ الْمُجْذِيَةِ. الّتِي لاَ يُصِيبُهَا شَيْءٌ. حَتّى يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرّةً وَاحِدَةً».

7041 ـ وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ مَحْمُودُ بْنُ غَيْلاَنَ. قالاَ: حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ السّرِيّ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم غَيْرَ أَنّ مَحْمُوداً قالَ فِي رِوَايَتِهِ عَنْ بِشْرٍ: «وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الأَرْزَةِ». وَأَمّا ابْنُ حَاتِمٍ فقَالَ: «مَثَلُ الْمُنَافِقِ» كَمَا قالَ زُهَيْرٌ.

7042 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمٍ. قالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ (قالَ ابْنُ هَاشِمٍ: عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ. وَقالَ ابْنُ بَشّارٍ: عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ) عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ. وَقالاَ جَمِيعاً فِي حَدِيثِهِمَا عَنْ يَحْيَى: «وَمَثَلُ الْكَافِرِ مَثَلُ الأَرْزَةِ».

كەئبى ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىننىڭ ئوخشىشى، زىرائەتنىڭ ھۆل، تىنى ئاجىز، يۇمشاق ئۆسۈملۈك مايسىسىغا ئوخشايدۇ، ئۇنى شامال بىر قېتىم ئىگىپ يەرگە چاپلىسا، يەنەبىر قېتىم تۇرلەپ قويىدۇ، (يەنى ئۇنىڭغا كېسەل بالالار يېتىپ تۇرىدۇ)ئۇنىڭغا ئەجىلى كەلگەنگە قەدەر شۇنداق بولىدۇ. مۇناپىقنىڭ ئوخشىشى بولسا، ھېچ نەرسە مۇسىبەت يەتكۈزەلمەيدىغان، مۇقىم تۇرىدىغان چوڭ شەمشات دەرىخىگە ئوخشايدۇ، (ئۇنى شامال ھېچ نەرسە قىلالمايدۇ، ئۇ جايىدا مۇقىم تۇرىۋېرىدۇ)، ھەتتا ئۇنىڭ يۇلىنىشى، يىقىلىشى بىراقلا بولىدۇ، (يەنى مۇناپىققا بالا، كېسەل يەتمەي بىراقلا ھالاك بولۇپ ئۆلىدۇ). بۇخارى 5211 ــ ھەدىس،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىن، نازۇك، ھۆل زىرائەت، ئۆسۈملۈككە ئوخشايدۇ، شامال كەلسە، شامال ئۇنى ئىگىپ، يىقىلىپ تۇرىدۇ، شامال توختىسا ئۇ تۇزلىنىپ قالىدۇ، ئەنە شۇنىڭدەك مۆئمىن بالالەر، كېسەل مۇسىبەتلەر بىلەن ئىگىلىپ، يىقىلىپ، ئاجىزلىشىپ تۇرىدۇ، پاجىر، پاسىقنىڭ ئوخشىشى بولسا، تۈز، مۇستەھكەم تۇرىدىغان ئۇيۇل، چوڭ دەرەخكە ئوخشايدۇ، ھەتتا ئۇنى ئاللاھ خالىغاندا بىراقلا سۇندۇرۇپ ھالاك قىلىدۇ. بەيھەقى ۋە باشقىلار توپلىغان، سەھىھ. بۇ خىلدىكى ھەدىس، بۇخارى 5212 ــ ھەدىس، مۇسلىم 5026 ــ ھەدىس، ئەھمەد 15209 ــ ھەدىس، 25918 ــ ھەدىس، دارمى 2631 ــ.

1277 ـ باب مثل المؤمن مثل النخلة

7043 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ (وَاللّفْظُ لِيَحْيَى) قالُوا: حَدّثَنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ). أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ دِينَارٍ أَنّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ مِنَ الشّجَرِ شَجَرَةً لاَ يَسْقُطُ وَرَقُهَا. وَإنّهَا مَثَلُ الْمُسْلِمِ. فَحَدّثُونِي مَا هِيَ؟» فَوَقَعَ النّاسُ فِي شَجَرِ الْبَوَادِي.

قالَ عَبْدُ اللّهِ: وَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنّهَا النّخْلَةُ. فَاسْتَحْيَيْتُ. ثُمّ قالُوا: حَدّثَنَا مَا هِيَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ: فَقَالَ «هِيَ النّخْلَةُ».

قالَ: فَذَكَرْتُ ذٰلِكَ لِعُمَرَ، قالَ: لأَنْ تَكُونَ قُلْتَ: هِيَ النّخْلَةُ، أَحَبّ إلَيّ مِنْ كَذَا وَكَذَا.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن دەرەخلەردىن بىر دەرەخ بولۇپ، ھەرگىز قۇلىقى چۈشمەيدۇ، ھەقىقەتەن ئۇ دەرەخ (پايدا يەتكۈزۈشتە، زىيان

سالماسلىقتا) مۇسۇلمانغا ئوخشايدۇ، قېنى دەپ بېقىڭلار چۇ، ئۇ قايسى دەرەخ؟ كىشلەر يىزا ـ يايلاقتىكى دەرەخلەرنى تىلغا ئېلىشتى، مىنىڭ قەلبىمگە ئۇدەرەنىڭ خورما دەرىخى ئىكەنلىكى كەلگەن بولسىمۇ، ئارىمىزدا يېشى چوڭلار بولغاچقا تارتىنىپ قالدىم، ئۇلار جىم تۇغاندا رەسۇلۇللاھ: ئۇ خورما دەرىخى دېدى، كېيىن مەن بۇنى دادام ئۆمەرگە بايان قىلسام، دادام ماڭا: سىنىڭ تارتىنماستىنلا ئۇ خورما دەرىخى دېيىشىڭ ماڭا مۇنداق مۇنداق نەرسىلەردىنمۇ سۆيۈملۈكتۇر دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

7044 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ الضّبَعِيّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً لأَصْحَابِهِ: «أَخْبِرُونِي عَنْ شَجَرَةٍ، مَثَلُهَا مَثَلُ الْمُؤْمِنِ». فَجَعَلَ الْقَوْمُ يَذْكُرُونَ شَجَراً مِنْ شَجَرِ الْبَوَادِي. قَالَ ابْنُ عُمَرَ: وَأُلْقِيَ فِي نَفْسِي أَوْ رُوعِي أَنّهَا النّخْلَةُ. فَجَعَلْتُ أُرِيدُ أَنْ أَقُولَهَا. فَإِذَا أَسْنَانُ الْقَوْمِ، فَأَهَابُ أَنْ أَتَكَلّمَ. فَلَمّا سَكَتُوا، قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هِيَ النّخْلَةُ».
7045 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: صَحِبْتُ ابْنَ عُمَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ. فَمَا سَمِعْتُهُ يُحَدّثُ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلاّ حَدِيثاً وَاحِداً. قَالَ: كُنّا عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَأُتِيَ بِجُمّارٍ. فَذَكَرَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمَا.
7046 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا سَيْفٌ قَالَ: سَمِعْتُ مُجَاهِداً يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عمَرَ يَقُولُ: أُتِيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِجُمّارٍ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِهِمْ.
7047 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عمَرَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنّا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ شِبْهِ، أَوْ كَالرّجُلِ الْمُسْلِمِ. لاَ يَتَحَاتّ وَرَقُهَا».
قَالَ إِبْرَاهِيمُ: لَعَلّ مُسْلِماً قَالَ: وَتُؤْتِي أُكُلَهَا. وَكَذَا وَجَدْتُ عِنْدَ غَيْرِي أَيْضاً. وَلاَ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلّ حِينٍ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنّهَا النّخْلَةُ. وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ لاَ يَتَكَلّمَانِ. فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلّمَ أَوْ أَقُولَ شَيْئاً. فَقَالَ عُمَرُ: لأَنْ تَكُونَ قُلْتَهَا أَحَبّ إِلَيّ مِنْ كَذَا وَكَذَا.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان ئەرگە ئوخشايدىغان دەرەخدىن ماڭا خەۋەر بېرىپ بېقىڭلار، ئۇ قايسى دەرەخ؟ ئۇنىڭ ھەرگىز قۇلىقى چۈشمەيدۇ، ھەر دائىم مېۋە بېرىپ تۇرىدۇ، كىشلەر يىزا ـ يايلاقتىكى دەرەخلەرنى تىلغا ئېلىشتى، مىنىڭ قەلبىمگە ئۇدەرەخنىڭ خورما دەرىخى ئىكەنلىكى كەلگەن بولسىمۇ، ئارىمىزدا يېشى چوڭلار بولغاچقا تارتىنىپ قالدىم، ئۇلار جىم تۇغاندا رەسۇلۇللاھ: ئۇ خورما دەرىخى دېدى، كېيىن مەن بۇنى دادام ئۆمەرگە بايان قىلسام، دادام ماڭا: سىنىڭ تارتىنماستىنلا ئۇ خورما دەرىخى دېيىشىڭ ماڭا مۇنداق مۇنداق نەرسىلەردىنمۇ سۆيۈملۈكتۇر دېدى. بۇخارى خاتىرلىگەن، سەھىھ، يەنە بىر خاتىرىدە، خورما دەي دەپ بولۇپ، تارتىنىپ قالدىم دىگەن بار.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۆئمىن خورمىغا ئوخشايدۇ، ئۇنىڭدىن نېمە ئالساڭ، ساڭا پايدا ـــ مەنپەئەت يېتىدۇ، (ئەنە شۇنىڭدەك مۆئمىن، قەتئىي زىيىنى يوق، بەلكى، مۇسۇلمانلار مەنپەئەتى ئۈچۈنلا ياشايدۇ، ھەق ئۈچۈن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ، خالىققا ئىبادەت قىلىدۇ، مەخلۇققا ياخشىلىق قىلىدۇ). تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ ئۇخشىشى ھەسەل ھەرىسىگە ئوخشايدۇ، ئەگەر يىسە پاك ــ پاكىزنى يەيدۇ، قويسىمۇ پاك ــ پاكىز قويىدۇ، يەنى ھەسەل چېقىرىدۇ، ئەگەر بىرەر نازۇك دەرەخكە قونسىمۇ ئۇنى سۇندۇرۇپ ئۇشتۇۋەتمەيدۇ، (ئەنە شۇنىڭدەك مۆئمىن، چىچەن، ماھىر ئىشلەمچان ئەزىيەت ئازارلىرى زىيان زەرەرلىرى يوق، مەنپەئەتلىك قانائەتچان، كەسپچان نىجاسەتتىن گۇناھ، مەئسىيەتتىن يىراق، يېيىشى ھالال، نەتىجىسى مول، ئىسلام خەلىپىسىگە ئىتائەتچان، لېكىن، ئاپىتى، مۇسىبىتى كۆپ، ئەجرى كاتتىدۇر). يەنە مۆئمىننىڭ ئۇخشىشى پىششىقلاپ ئىشلەنگەن ساپ ئالتۇنغا ئوخشايدۇ، ئەگەر ئۇنىڭغا كۆرەك پۈۋدىسەڭ، ئۇ قىزىرىپ تېخىمۇ گۈزەل، ياخشى بولۇپ كېتىدۇ، ئەگەر ۋەزنىگە مىيزانغا سالساڭ، قىلچە كاملىمايدۇ، (ئەنە شۇنىڭدەك مۆئمىنگە ۋەز ــ نەسىھەت قىلىنسا، تەرغىپ قىلىنسا، تېخىمۇ ياخشىلىنىشىپ كېتىدۇ، ئالتۇندەك بەرىكەتلىك، ۋەزىندە بىر خىل تۇرىدۇ، ئۆزگىرىۋالمايدۇ، توختالغۇسى باردۇر). بەيھەقى توپلىغان، ھەسەن.

1278 ـ باب تحريش الشيطان، وبعث سراياه لفتنة الناس، وأن مع كل إنسان قرينا

شەيتاننىڭ كىشىلەرنى ئۇرۇشقا سېلىشى، كىشىلەرنى ئازدۇرۇش ئۇچۇن قوشۇن ئەۋەتىشى

7048 ـ حدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وقالَ عُثمَانُ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إنّ الشّيْطَانَ قَدْ أيِسَ أنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلّونَ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ. وَلَكِنْ فِي التّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ».

7049 ـ وحدّثناه أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. كِلاَهُمَا عَنِ الأعْمَشِ بِهَذَا الإسْنَادِ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن شەيتان شەك ــ شۈبھىسىز ناماز ئوقۇغۇچىلارنىڭ ــ ئەرەب يېرىم ئاراللىدا ـ ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشىدىن ئۈمۈدىنى ئۈزدى، لېكىن، يەنىلا ناماز ئوقۇيدىغان مۇسۇلمانلارنىڭمۇ ئارىسىدا ئىختىلاپ، زىددىيەت، جەڭ، ئۇرۇش پەيدا قىلىشىدىن ئۈمۈدىنى ئۈزمىدى، ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، ئەلبانى بۇ ھەدىس سەھىھ دېگەن، ئەمەلىيەتتە ھەدىستە دېيىلگەندەكلا بولدى، ھەم بولۇۋاتىدۇ، بۇندىن كېيىنكىسىنى ئاللاھ ساقلىسۇن.

7050 ـ حدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وقالَ عُثمَانُ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إنّ عَرْشَ إبْلِيسَ عَلَى الْبَحْرِ. فَيَبْعَثُ سَرَايَاهُ فَيَفْتِنُونَ النّاسَ. فَأعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ أعْظَمُهُمْ فِتْنَةً».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ئىبلىس، شەيتان پايتەختىنى سۇ ئۈستىگەدېڭىزدىكى قاراڭغۇ زۇلمەتكە قويىدۇ ئاندىن قوشۇن، لەشكەرلىرىنى كىشىلەرنى

ئازدۇرۇشقا ئەۋەتىدۇ، قوشۇننىڭ ئىچىدە ئىبلىسقا ئورۇن، مەرتىبە جەھەتتىن ئەڭ يېقىن تۇرىدىغىنى، پىتنە ـــ پاساد ئازدۇرۇشنى ئەڭ چوڭ، كۆپ قىلغىنىدۇر.

7051 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ، مُحمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لأبي كُرَيْبٍ). قالاَ: أخْبَرَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا الأعْمَشُ عَنْ أبي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ إبْلِيسَ يَضَعُ عَرْشَهُ عَلَى الْمَاءِ. ثُمّ يَبْعَثُ سَرَايَاهُ. فَأدْنَاهُمْ مِنْهُ مَنْزِلَةً أعْظَمُهُمْ فِتْنَةً. يَجِيءُ أحَدُهُمْ فَيَقُولُ: فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا. فَيَقُولُ: مَا صَنَعْتَ شَيْئاً. قالَ: ثُمّ يَجِيءُ أحَدُهُمْ فَيَقُولُ: مَا تَرَكْتُهُ حَتّى فَرّقْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ امْرَأتِهِ. قالَ: فَيُدْنِيهِ مِنْهُ وَيَقُولُ: نِعْمَ أنْتَ». قالَ الأعْمَشُ: أُرَاهُ قالَ: «فَيَلْتَزِمُهُ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئىبلىس شەيتان ، پايتەختىنى سۇ ئۈستىگە قويىدۇ (دېڭىزدىكى قاراڭغۇ زۇلمەتكە) ئاندىن قوشۇن، لەشكەرلىرىنى كىشىلەرنى ئازدۇرۇشقا ئەۋەتىدۇ، قوشۇننىڭ ئىچىدە ئىبلىسقا ئورۇن، مەرتىبە جەھەتتىن ئەڭ يېقىن تۇرىدىغىنى، پىتنە ـــ پاساد ئازدۇرۇشنى چوڭ، كۆپ قىلغىنىدۇر، ئۇلارنىڭ بىرسى كېلىپ، مەن ئانداق ـــ مانداق قىلىۋەتتىم دېسە، ئىبلىس: سەن تېخى ھېچ ئىش قىلالمايسەن، دەپ ئۇنى ياراتمايدۇ،ئاندىن ئۇلارنىڭ بىرى كېلىپ، مەن پالاننى ئەھلى بىلەن ئايرىۋەتمىگىچە بولدى قىلماي، ئۇلارنى ئايرىۋەتتىم دېيدۇ، ئىبلىس بۇنى ئۆزىگە يېقىن قىلىپ، سەن نېمىدېگەن ياخشى دېيدۇ   .(ۋەئۇنى لازىم تۇتىدۇ.)   مۇسلىم، ئەھمەد تويلىغان، سەھىھ.

ئەنە شۇ سەۋەبتىن ئەر ـــ ئاياللار كىچىككىنە بانا ـــ سەۋەبلەر بىلەن ئايرىلىپ كېتىدۇ.

7052 ـ حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أعْيَنَ. حدّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أبي الزّبَيرِ، عَنْ جَابِرٍ أنّهُ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يَبْعَثُ الشّيْطَانُ سَرَايَاهُ فَيَفْتِنُونَ النّاسَ. فَأعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ مَنْزِلَةً أعْظَمُهُمْ فِتْنَةً».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئىبلىس، شەيتان قوشۇن، لەشكەرلىرىنى كىشىلەرنى ئازدۇرۇشقا ئەۋەتىدۇ، قوشۇننىڭ ئىچىدە ئىبلىسقا ئورۇن، مەرتىبە جەھەتتىن ئەڭ يېقىن تۇرىدىغىنى، پىتنە ـــ پاساد ئازدۇرۇشنى ئەڭ چوڭ ۋە كۆپ قىلغىنىدۇر.

7053 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ عُثْمَانُ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أبي الْجَعْدِ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أحَدٍ إلاّ وَقَدْ وُكّلَ بِهِ قَرِينُهُ مِنَ الْجِنّ». قالُوا: وَإيّاكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قالَ «وَإيّايَ. إلاّ أنّ اللّهَ أعَانَنِي عَلَيْهِ فَأسْلَمَ. فَلاَ يَأمُرُنِي إلاّ بِخَيْرٍ».
7054 ـ حدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِيَانِ ابْنَ مَهْدِي) عَنْ سُفْيَانَ ح وَحَدّثَنَا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ عَمّارِ بْنِ رُزَيْقٍ. كِلاَهُمَا عَنْ مَنْصُورٍ بِإسْنَادِ جَرِيرٍ. مِثْلَ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ سُفْيَانَ: «وَقَدْ وُكّلَ بِهِ قَرِينُهُ مِنَ الْجِنّ، وَقَرِينُهُ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ھەربىر كىشىگە ئۇنىڭ جىندىن بولغان بىر يېقىن ھەمراھى ۋە پەرىشتىدىن بولغان بىر ھەمراھى مۇئەككەل قىلىنغاندۇر، (پەرىشتە ياخشىلىققا بۇيرىسا، شەيتان يامانغا بۇيرىيدۇ). ئۇلار سىلىگىمۇ شۇنداقمۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەنمۇ شۇنداق، لېكىن، ئاللاھتائالا ماڭا ياردەم بەردى، ئۇ مۇسۇلمان بولدى، مەن سالامەت قالدىم، ئۇ مېنى پەقەت ياخشىلىققا بۇيرىيدۇ دېدى. ئەھمەد،بۇخارىي، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ

7055 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأيْلِيّ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي أبُو صَخْرٍ عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ. حَدّثَهُ أنّ عُرْوَةَ حَدّثَهُ أنّ عَائِشَةَ، زَوْجَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم حَدّثَتْهُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا لَيْلاً. قَالَتْ فَغِرْتُ عَلَيْهِ. فَجَاءَ فَرَأَى مَا أصْنَعُ. فَقَالَ: «مَا لَكِ؟ يَا عَائِشَةُ أغِرْتِ؟» فَقُلْتُ: وَمَا لِي لاَ يَغَارُ مِثْلِي عَلَى مِثْلِكَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَقَدْ جَاءَكِ شَيْطَانُكِ؟» قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللّهِ! أوَ مَعِي شَيْطَانٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قُلْتُ: وَمَعَ كُلّ إنْسَانٍ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قُلْتُ: وَمَعَكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «نَعَمْ. وَلَكِنْ رَبّي أعَانَنِي عَلَيْهِ حَتّى أسْلَمَ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، بىر كېچىسى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قېشىمدىن چىقىپ كىتىپتى، مەن كۈنلەپ قالدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىلىپ، مىنىڭ ئىشىمنى كۆرۈپ؛ ئى ئائىشە! سىزگە نىمە بولدى؟ كۈندەشلىك قىلىۋاتامسىز؟دېدى، مەن؛ ماڭا نىمە بۇلىتتى؟ مەندەك بىر كىشى سىلىگە كۈندەشلىك قىلمامتى ؟ دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سىزگە شەيتىنىڭىز كىلىپتۇ دېدى، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مەن بىلەن شەيتان بىللىمىكەن؟دىسەم، ھەئە دېدى، سىلى بىلەنمۇ شەيتان بىللە بۇلامدۇ؟ سىلىگىمۇ شەيتان كىلەمدۇ؟ دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەئە ئەلۋەتتە شۇنداق بۇلىدۇ، لېكىن **الله** ماڭا شەيتانغا قارشى ياردەم بەردى، ئۇ مۇسۇلمان بولدى،مەن سالامەت قالدىم دېدى.

1279 ـ *باب لن يدخل أحد الجنة بعمله، بل برحمة اللّهِ تعالى* جەننەتكە پەقەت الله نىڭ رەھمىتى بىلەنلا كىرىش

7056 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أنّهُ قَالَ: «لَنْ يُنْجِيَ أحَداً مِنْكُمْ عَمَلُهُ» قَالَ رَجُلٌ: وَلاَ إيّاكَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «وَلاَ إيّايَ. إلاّ أنْ يَتَغَمّدَنِيَ اللّهُ مِنْهُ بِرَحْمَةٍ. وَلَكِنْ سَدّدُوا».
7057 ـ وَحَدّثَنِيهِ يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَى الصّدَفِيّ. أخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأشَجّ بِهَذَا الإسْنَادِ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: «بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ». وَلَمْ يَذْكُرْ: «وَلَكِنْ سَدّدُوا».
7058 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ) عَنْ أيّوبَ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا مِنْ أحَدٍ يُدْخِلُهُ عَمَلُهُ الْجَنّةَ» فَقِيلَ: وَلاَ أنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «وَلاَ أنَا. إلاّ أنْ يَتَغَمّدَنِي رَبّي بِرَحْمَةٍ».
7059 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أبِي عَدِيَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ أحَدٌ مِنْكُمْ يُنْجِيهِ عَمَلُهُ» قَالُوا: وَلاَ أنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «وَلاَ أنَا. إلاّ أنْ يَتَغَمّدَنِيَ اللّهُ مِنْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ».
وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ بِيَدِهِ هَكَذَا. وَأشَارَ عَلَى رَأسِهِ: «وَلاَ أنَا. إلاّ أنْ يَتَغَمّدَنِي اللّهُ مِنْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ».
7060 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ أحَدٌ يُنْجِيهِ عَمَلُهُ» قَالُوا: وَلاَ أنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ:«وَلاَ أنَا. إلاّ أنْ يَتَدَارَكَنِيَ اللّهُ مِنْهُ بِرَحْمَةٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەردىن ھېچ كىمنى ئۇنىڭ ئەملى دوۋزاخدىن قۇتقۇزۇپ نىجاد تاپقۇزالمايدۇ، جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، ئۇلار:سىلىمۇ شۇنداقمۇ؟ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ مەنمۇ شۇنداق، لېكىن، ئاللاھتائالا مېنى رەھمەت پەزلى بىلەن ساقلاپ قالىدۇ، لېكىن، سىلەر (ئەقىيدە، ئىبادەتتە) توغرا، نورمال، ئوتتۇرىھال يول تۇتۇپ، ئاللاھقا يېقىنچىلىق ئىزدەڭلار، ئەتىگەن _ ئاخشامدا ۋە قاراڭغۇ كېچىلەردە، ئىبادەتتە چىڭ تۇرۇڭلار، (بۇ ۋاقىتلار

ئىبادەتنىڭ ئەۋزەل ۋاختى، ئەتىگەنلىك، كەچلىك ۋە كېچىنىڭ قاراڭغۇ ۋاقىتلىرىدا ناماز ئوقۇڭلار) ئەمەللەردە ئوتتۇرىھال، ئادىل بولۇشنى، نورمال بولۇشنى لازىم تۇتۇپ، ھەددىدىن ئاشماڭلار، ئاندىن نىجادلىققا يېتەلەيسىلەردىدى. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7061 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنَا أَبُو عَبّادٍ يَحْيَىَ بْنُ عَبّادٍ، حَدّثنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ، مَوْلَىَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَنْ يُدْخِلَ أَحَداً مِنْكُمْ عَمَلُهُ الْجَنّةَ» قَالُوا: وَلاَ أَنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «وَلاَ أَنَا. إِلاّ أَنْ يَتَغَمّدَنِيَ اللّهُ مِنْهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھېچ بىر كىشىنى ئۇنىڭ ئەمىلى، جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، مېنىمۇ ئەمىلىم جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، لېكىن، ئاللاھتائالا مېنى رەھمەت پەزلى بىلەن ساقلايدۇ، (ھەممە كىشى ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى بىلەن جەننەتكە كىرىدۇ، قىلغان ئەمەللىرىمۇ شۇ رەھمەتتۇر، دوۋزاخ، ئاللاھنىڭ ئادىللىقى) سىلەر نورمال، ئوتتۇرىھال، ھەق، توغرا يول تۇتۇپ ئاللاھقا يېقىنچىلىق ئىزدەڭلار، بىرىڭلار ھەرگىز ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلمىسۇن، ياخشىلىق قىلغۇچى بولسا، ياخشىلىقنى زىيادە، ئارتۇق قىلىشى مۇمكىن، يامان كىشى بولسا، تۆۋبە قىلىشى، تۆۋبە تەلەپ قىلىشى مۇمكىن. بەيھەقى.

7062 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَارِبُوا وَسَدّدُوا. وَاعْلَمُوا أَنّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ وَلاَ أَنْتَ؟ قَالَ: «وَلاَ أَنَا. إِلاّ أَنْ يَتَغَمّدَنِيَ اللّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ».

7063 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حدّثنا أَبِي. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مِثْلَهُ.

7064 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ بِالإِسْنَادَيْنِ جَمِيعاً. كَرِوَايَةِ ابْنِ نُمَيْرٍ.

7065 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ وَزَادَ «وَأَبْشِرُوا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ھېچ كىمنى ئۇنىڭ ئەمىلى دوۋزاخدىن قۇتقۇزۇپ نىجاد تاپقۇزالمايدۇ، جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، ئۇلار:سىلىمۇ شۇنداقمۇ؟ دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ؛ مەنمۇ شۇنداق، لېكىن، ئاللاھتائالا مېنى رەھمەت پەزلى بىلەن ساقلاپ قالىدۇ، دېدى.

7066 ـ حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يُدْخِلُ أَحَداً مِنْكُمْ عَمَلُهُ الْجَنّةَ. وَلاَ يُجِيرُهُ مِنَ النّارِ، وَلاَ أَنَا. إِلاّ بِرَحْمَةٍ مِنَ اللّهِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىرەر كىشىنى ئۇنىڭ ياخشى ئەمەللىرى جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، دوۋزاخدىنمۇ قۇتقۇزالمايدۇ، مەنمۇ شۇنداق، لېكىن، ھەممىمىز ئاللاھنىڭ رەھمەت پەزلى بىلەن دوۋزاخدىن قۇتۇلۇپ، جەننەتكە كىرىمىز، (ياخشى ئەمەللەرمۇ ئاللاھنىڭ

رەھمىتى). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئاللاھنىڭ رەھمەت قىلىشى بىلەن ھىدايەت تېپىپ، ياخشى ئەمەللەرنى

كۆپلەپ قىلىڭلار، ياخشى ئەمەللەر رەھمەتنىڭ سەۋەبچىسى.

7067 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمّدٍ. أَخْبَرَنَا مُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا بَهْزٌ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ. حَدّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ يُحَدّثُ عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهَا كَانَتْ تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «سَدّدُوا وَقَارِبُوا. وَأَبْشِرُوا. فَإِنّهُ لَنْ يُدْخِلَ الْجَنّةَ أَحَداً عَمَلُهُ». قَالُوا: وَلاَ أَنْتَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «وَلاَ أَنَا. إِلاّ أَنْ يَتَغَمّدَنِيَ اللّهُ مِنْهُ بِرَحْمَةٍ. وَاعْلَمُوا أَنّ أَحَبّ الْعَمَلِ إِلَى اللّهِ أَدْوَمُهُ وَإِنْ قَلّ».

7068 ـ وحدّثناه حَسَنٌ الْحُلْوَانِيّ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُطّلِبِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَلَمْ يَذْكُرْ «وَأَبْشِرُوا».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىشلىرىڭلاردا نورمال، ئوتتۇرىھال توغرا يول تۇتۇڭلار، يېقىنچىلىق ئىزدەڭلار، خۇش بىشارەت ئېلىڭلار، شۇنى بىلىڭلاركى، سىلەرنىڭ بىرىڭلارنى ھەرگىز ئۇنىڭ ئەمەللىرى جەننەتكە ئەكىرەلمەيدۇ، ئەمەللىرى بىلەن جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، مەنمۇ شۇنداق، لېكىن، مېنى ئاللاھتائالا مەغپىرەت قىلىش ي ۋە رەھمىتى بىلەن ساقلاپ قالىدۇ، شۇنى بىلىڭلاركى ئەمەللەرنىڭ الله قا ئەڭ سۆيۈملىكى گەرچە ئاز بولسىمۇ، داۋام قىلىنغىنىدۇر.(جەننەتكە ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەن پەزلى بىلەن كىرىدۇ، ئەمەللەر بولسا، يەنىلا ئاللاھنىڭ رەھمەتلىرىدۇر، رەھمەت، رەھمەتكە سەۋەب بولىدۇ) ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

1280 ـ باب إكثار الأعمال، والاجتهاد في العبادة ئىبادەتتە قاتتىق تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ئەمەللەرنى كۆپلەپ قىلىش

7069 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم صَلّىَ حَتّىَ انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ. فَقِيلَ لَهُ: أَتَكَلّفُ هَذَا؟ وَقَدْ غَفَرَ اللّهُ لَكَ مَا تَقَدّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخّرَ. فَقَالَ: «أَفَلاَ أَكُونُ عَبْداً شَكُوراً».

7070 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ: قَامَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ وَرِمَتْ قَدَمَاهُ. قَالُوا: قَدْ غَفَرَ اللّهُ لَكَ مَا تَقَدّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخّرَ. قَالَ: «أَفَلاَ أَكُونُ عَبْداً شَكُوراً؟».

مۇغەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى پۇتى ئىششىپ كەتكەنگە قەدەر قىيامدا تۇرۇپ ناماز ئۇقىدى ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: سىلىنىڭ ئىلگىرـ ئاخىر بارلىق گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنغان تۇرسا، نىمە ئۈچۈن شۇنچىۋالا قىلىلا؟ دىيىلگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: مەن الله قا شۈكۈر قىلغۇچى بەندە بولمايمەنمۇ؟ دىدى.بۇخارى،مۇسلىم

7071 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَ هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو صَخْرٍ عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، إِذَا صَلّىَ، قَامَ حَتّىَ تَفَطّرَ رِجْلاَهُ. قَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَتَصْنَعُ هَذَا، وَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا تَقَدّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخّرَ؟ فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ أَفَلاَ أَكُونُ عَبْداً شَكُوراً».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى پۇتى ئىششىپ كەتكەنگە قەدەر قىيامدا تۇرۇپ ناماز ئۇقىدى، ناماز ئۇقۇسا شۇنداق ئۇزۇن قىيامدا تۇراتتى،ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھ

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە: ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!ئىسلىنىڭ ئىلگىرـ ئاخىر بارلىق گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىغان تۇرسا، نىمە ئۈچۈن شۇنچىۋالا قىلىلا؟ دىسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:ئى ئائىشە! مەن **الله** قا شۈكۈر قىلغۇچى بەندە بولمايمەنمۇ؟ دىدى.بۇخارى،مۇسلىم

1281 – باب الاقتصاد في الموعظة ۋەز-نەسىھەت توغرىسىدا

7072 – حدّثنا أبُو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَةَ حَدّثنا وَكِيعٌ وَ أبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنا ابْنُ نُمَيْر (وَاللّفْظ لَهُ). حَدّثنا أبُو مُعَاوِيَةَ عَن الأعْمَش، عَنْ شَقِيق قالَ: كُنّا جُلُوساً عِنْدَ بَابِ عَبْدِ اللّهِ نَنْتَظِرُهُ. فَمَرّ بِنَا يَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ النّخَعِيّ. فَقُلْنَا: أعْلِمْهُ بِمَكَانِنَا. فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَلْبَثْ أنْ خَرَجَ عَلَيْنَا عَبْدُ اللّهِ. فَقَالَ: إنّي أُخْبَرُ بِمَكَانِكُمْ. فَمَا يَمْنَعُنِي أنْ أخْرُجَ إلَيْكُمْ إلاّ كَرَاهِيَةُ أنْ أُمِلّكُمْ. إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَتَخَوّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الأيّامِ. مَخَافَةَ السّآمَةِ عَلَيْنَا.

7073 – حدّثنا أبُو سَعِيدٍ الأشَجّ. حَدّثنا ابْنُ إدْرِيسَ. ح وَحَدّثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ التّمِيمِيّ. حَدّثنا ابْنُ مُسْهِر. ح وَحَدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبرَاهِيمَ وَ عَلِيّ بْنُ خَشْرَمٍ. قالاَ: أخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثنا سُفْيَانُ. كُلّهُمْ عَن الأعْمَش بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ. وَزَادَ مِنْجَابٌ فِي رِوَايَتِهِ عَن ابْنِ مُسْهِر قالَ الأعْمَشُ: وَحَدّثنِي عَمْرُو بْنُ مُرّةَ عَنْ شَقِيق، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، مِثْلَهُ.

7074 – وحدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُور. ح وَحَدّثنا ابْنُ أبي عُمَرَ (وَاللّفْظ لَهُ). حَدّثنا فُضَيلُ بْنُ عِيَاض عَنْ مَنْصُور، عَنْ شَقِيق، أبِي وَائِلٍ قالَ: كَانَ عَبْدُ اللّهِ يُذَكّرُنَا كُلّ يَوْمِ خَمِيس. فَقالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أبَا عَبْدِ الرّحْمَنِ إنّا نُحِبّ حَدِيثَكَ وَنَشْتَهِيهِ. وَلَوَدِدْنَا أنّكَ حَدّثتَنَا كُلّ يَوْمٍ. فَقالَ: مَا يَمْنَعُنِي أنْ أحَدّثَكُمْ إلاّ كَرَاهِيَةُ أنْ أُمِلّكُمْ. إنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَتَخَوّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الأيّامِ. كَرَاهِيَةَ السّآمَةِ عَلَيْنَا.

شۇقەيق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىشىلەرگە ھەر پەيشەمبە كۈنى ۋەزـ نەسىھەت قىلاتتى.بىر كىشى ئۇنىڭغا:ئى ئەبۇ ئابدۇررەھمان!مەن سىنىڭ بىزگە ھەر كۈنى ۋەزـ نەسىھەت قىلىشىڭنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن دىدى.ئابدۇ**الله**؛ مىنى شۇنداق قىلىشتىن سىلەرنى زىركتۈرۈپ قويۇشنى ياقتۇرماسلىقىم توسۇپ قويىدۇ، خۇددى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە مۇشەققەت چۈشۈپ زىرىكىپ قېلىشىمىزدىن ئەنسىرەپ،بىزگە ئايرىم ۋاقىت بەلگىلەپ بەرگەندەك، مەنمۇ سىلەرگە ۋەزـ نەسىھەت قىلىشقا ئايرىم ۋاقىت بەلگىلەپ بىرىپ ، شۇۋاقىتتىلارۇئايە قىلىمەن دىدى. بۇخارى،مۇسلىم،

55 – كتاب الجنة، وصفة نعيمها وأهلها

1282 – باب جەننەت ۋە ئۇنىڭ ئەھلىنىڭ، نېئمەتلىرىنىڭ سۈپىتى

7075 –7076 – حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ وَ حُمَيدٍ، عَنْ أنَس بْنِ مَالِكٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «حُفّتِ الْجَنّةُ بِالْمَكَارِهِ. وَحُفّتِ النّارُ بِالشّهَوَاتِ».
وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا شَبَابَةُ. حَدّثنِي وَرْقَاءُ عَنْ أبي الزّنَادِ، عَن الأعْرَجِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، عَن النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ.

ئەنەس، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەت مۇشەققەتلىك ئەمەللەر بىلەن قورشاپ پەردىلەندى، دوۋزاخ بولسا، شەھۋەتلەر بىلەن قورشاپ پەردىلەندى، (ئۇنى بۇسۇپ ئۆتسە، بۇ ئىككىسىگە كىرىدۇ) ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزىلار نەقىلغان، سەھىھ.

7077 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (قالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنا وَقالَ سَعِيدٌ: أَخْبَرَنَا) سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «قالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَىَ قَلْبِ بَشَرٍ».

مِصْدَاقُ ذٰلِكَ فِي كِتَابِ اللّهِ: {فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} (23السجدة الآية: 17).

7078 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. حَدّثنا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثني مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «قالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَىَ قَلْبِ بَشَرٍ. ذُخْراً. بَلْهَ مَا أَطْلَعَكُمُ اللّهُ عَلَيْهِ».

7079 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنا أَبِي. حَدّثنا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَقُولُ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ. ذُخْراً. بَلْهَ مَا أَطْلَعَكُمُ اللّهُ عَلَيْهِ».

ثُمّ قَرَأَ: {فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرّةِ أَعْيُنٍ}.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن سالىھ، ياخشى مۇتتەقى بەندىلىرىم ئۈچۈن، جەننەتتە كۆز كۆرۈپ باقمىغان، قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان، ئىنسان قەلبىگە خوتۇر چۈشۈپ باقمىغان نەرسىلەرنى تەييارلاپ قويدۇم، ئەگەر خالىساڭلار؛« ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللهنىڭ ھوزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نىئمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. »دىگەن ئايەتنى ئۇقۇڭلار.سۈرە سەجدە 17 ـ ئايەت.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھەھ.

7080 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَ هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ. قالاَ: حَدّثنا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثني أَبُو صَخْرٍ أَنّ أَبَا حَازِمٍ حَدّثَهُ قالَ: سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السّاعِدِيّ يَقُولُ: شَهِدْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَجْلِساً وَصَفَ فِيهِ الْجَنّةَ. حَتّى انْتَهَى. ثُمّ قالَ صلى الله عليه وسلم فِي آخِرِ حَدِيثِهِ: «فِيهَا مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ» ثُمّ اقْتَرَأَ هٰذِهِ الآيَةَ: {تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبّهُمْ خَوْفاً وَطَمَعاً وَمِمّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} (23السجدة الآيتان: 16 و 17).

ئەبۇ ھۇرەيرە، سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ جەننەتنى سۈپەتلىگەن مەجلىسىگە قاتناشقان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇنى سۈپەتلەپ ئىنتىھاسىغا يەتكۈزدى، ئاخىردا مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن سالىھ، ياخشى مۇتتەقى بەندىلىرىم ئۈچۈن، جەننەتتە كۆز كۆرۈپ باقمىغان، قۇلاق ئاڭلاپ باقمىغان، ئىنسان قەلبىگە خوتۇر چۈشۈپ باقمىغان نەرسىلەرنى تەييارلاپ قويدۇم، ئەگەر خالىساڭلار؛«..... ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللهنىڭ ھوزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نىئمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. »دىگەن ئايەتنى ئۇقۇڭلار.سۈرە سەجدە 17 ـ ئايەت.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھەھ.

1283 ـ باب إن في الجنة شجرة، يسير الراكب في ظلها مائة عام، لا يقطعها

7081 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا لَيْثٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قالَ: «إِنّ فِي الْجَنّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرّاكِبُ فِي ظِلّهَا مِائَةَ سَنَةٍ».

7082 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. وَزَادَ: «لاَ يَقْطَعُهَا».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جەننەتتە بىر تۈپ دەرەخ بار بولۇپ، ناھايىتى تېز چاپىدىغان، تېز چاپسۇن ئۈچۈن ئىچى تارتىلغان ، ئورۇق قويۇلغان ئېسىل كاتتا ئاتلىق ئادەم ئۇ دەرەخنىڭ يايىسىدا 100 يىل سەيرە قىلىپ ئات چاپتۇرسا، ئۇ سايىنىڭ بىر چېتىگە ئۈزۈپ چىقالمايدۇ، (جەننەت دەرەخلىرىنىڭ سايىلىرى ئەنەشۇنداقتۇر) ئاللاھ يولىدا ئەتىگەندە يا كەچتە جەڭگە بېرىش، ئۇرۇشقا تەييارلىق قىلىش، ئۆز ئۈستىدىن كۈن چىقىپ كىرگەن بارلىق نەرسىلەردىن ياخشىدۇر. جەننەتتىكى ياچاق ئەگمىسچىلىك ئورۇن، ئۈستىدىن كۈن چىقىپ كىرگەن بارلىق نەرسىدىن يەنى پۈتۈن دۇنيادىن ياخشىراقتۇر. بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى ، بەيھەقى سەھلى ئىبنى سەئىددىن، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ سەئىددىن، يەنە بەيھەقى تىرمىزى ئىبنى ماجەلەر، ئەنەس، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن تو، سەھىھ.

7083 ـ حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. أَخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ. حَدّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ فِي الْجَنّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرّاكِبُ فِي ظِلّهَا مِائَةَ عَامٍ لاَ يَقْطَعُهَا».

7084 ـ قَالَ أَبُو حَازِمٍ: فَحَدّثْتُ بِهِ النّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيّاشٍ الزّرَقِيّ. فَقَالَ: حَدّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ فِي الْجَنّةِ شَجَرَةً يَسِيرُ الرّاكِبُ الْجَوَادُ الْمُضَمّرُ السّرِيعُ، مِائَةَ عَامٍ، مَا يَقْطَعُهَا».

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جەننەتتە بىر تۈپ دەرەخ بار بولۇپ، ناھايىتى تېز چاپىدىغان، تېز چاپسۇن ئۈچۈن ئىچى تارتىلغان، ئورۇق قويۇلغان ئېسىل كاتتا ، ئاتلىق ئادەم ئۇ دەرەخنىڭ يايىسىدا 100 يىل سەيرە قىلىپ ئات چاپتۇرسا، ئۇ سايىنىڭ بىر چېتىگە ئۈزۈپ چىقالمايدۇ، (جەننەت دەرەخلىرىنىڭ سايىلىرى ئەنەشۇنداقتۇر) . بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى ، بەيھەقى سەھلى ئىبنى سەئىددىن، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئەبۇ سەئىددىن، يەنە بەيھەقى تىرمىزى ئىبنى ماجەلەر، ئەنەس ، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن تو، سەھىھ.

1284 ـ باب إحلال الرضوان على أهل الجنة، فلا يسخط عليهم أبدا

7085 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ اللّهَ يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنّةِ فَيَقُولُونَ: لَبّيْكَ. رَبّنَا وَسَعْدَيْكَ. وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ. فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لاَ نَرْضَى؟ يَا رَبّ وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ. فَيَقُولُ: أَلاَ أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُونَ: يَا رَبّ وَأَيّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُ: أُحِلّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي. فَلاَ أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَداً».

ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا، جەننەت ئەھلىگە مۇنداق دەيدۇ:ئى جەننەت ئەھلى!، ئۇلار ؛ لەببەي بىز تەييار ،بارلىق ياخشىلىق سىلىنىڭ قوللىرىدا دەيدۇ، ئاللاھ ؛ رازى بولدۇڭلارمۇ؟دەيدۇ، ئۇلار ؛ ھەقىقەتەن سىلى بىزگە مەخلۇقلىرىدىن

ھېچكىشىگە بېرىپ باقمىغان مۇكاپاتلارنى بىزگە بەرگەن تۇرسىلا، بىز يەنە نېمىگە رازى بولمىغۇدەكمىز؟ دەيدۇ، ئاللاھ:مەن سىلەرگە ئۇنىڭدىنمۇ ئەۋزەلرەكىنى بەرمەيمۇ؟ دېسە، ئۇلار ؛ ئى پەرۋەردىگارىمىز، قايسى نەرسە ئۇنىڭدىن ئەۋزەلرەك بولا؟ دەيدۇ. ئاللاھ، ئۇلارغا؛ مەن سىلەرگە مېنىڭ رازىلىقىمنى ھالال قىلىپ چۈشۈرىمەن، مۇندىن كېيىن مەڭگۈ سىلەرگە غەزەپ قىلمايمەن، ئاچچىقلانمايمەن دەيدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى، بەيھەقى

1285 ـ باب ترائي أهل الجنة أهل الغرف، كما يرى الكوكب في السماء

7086 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْقَارِيّ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ أَهْلَ الْجَنّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرْفَةَ فِي الْجَنّةِ كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السّمَاءِ».

7087 ـ قَالَ فَحَدّثْتُ بِذَلِكَ النّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيّاشٍ فَقَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يَقُولُ: «كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدّرّيّ فِي الأُفُقِ الشّرْقِيّ أَوِ الْغَرْبِيّ».

7088 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا الْمَخْزُومِيّ. حَدّثنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ بِالإِسْنَادَيْنِ جَمِيعاً، نَحْوَ حَدِيثِ يَعْقُوبَ.

ئەبۇ سەئىد ، ئەبۇ ھۇرەيرە . سەھلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جەننەت ئەھلىلىرى ئۆزلىرىدىن يۇقىرى ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى غۇرفەت ئەھلى بولغان ئۈستۈن دەرىجىلىكلەرگە ، خۇددى سىلەر مەشرىقنىڭ ياكى مەغرىپنىڭ ئۇپۇقلىرىدا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان نۇرلۇق يۇلتۇزغا بېقىشقلارنى ئىگىز كۆتۈرۈپ قاراپ قالغاندەك قارىشىپ قالىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پەزىلەت پەرقى، ئەنە شۇنداقتۇر،

7089 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَىَ بْنِ خَالِدٍ. حَدّثنَا مَعْنٌ. حَدّثنَا مَالِكٌ. ح وَحَدّثنِي هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ أَهْلَ الْجَنّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ، كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدّرّيّ الْغَابِرَ مِنَ الأُفُقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ. لِتَفَاضُلِ مَا بَيْنَهُمْ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ تِلْكَ مَنَازِلُ الأَنْبِيَاءِ، لاَ يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ. قَالَ: «بَلَى. وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ آمَنُوا بِاللّهِ وَصَدّقُوا الْمُرْسَلِينَ».

ئەبۇ سەئىد ، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن جەننەت ئەھلىلىرى ئۆزلىرىدىن يۇقىرى ئۆزىنىڭ ئۈستىدىكى غۇر فەت ئەھلى بولغان ئۈستۈن دەرىجىلىكلەرگە ، خۇددى سىلەر مەشرىقنىڭ ياكى مەغرىپنىڭ ئۇپۇقلىرىدا ئۆتۈپ كېتىۋاتقان نۇرلۇق يۇلتۇزغا بېقىشقلارنى ئىگىز كۆتۈرۈپ قاراپ قالغاندەك قارىشىپ قالىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پەزىلەت پەرقى ، ئەنە شۇنداقتۇر، ئۇلار؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئاشۇبولسا، باشقىلار ئېرىشەلمەيدىغان، پەيغەمبەرلەرنىڭلا ئورۇنلىرىمۇ؟ دىسە، رەسۇلۇللاھ ؛ياق ئۇنداق ئەمەس، **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇلار **الله** قا شەقسىز ئىمان كەلتۈرۈپ، پەيغەمبەرلەرنى تەستىقلىغان كىشىلەردۇر دىدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد ، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1286 ـ باب فيمن يود رؤية النبيّ صلى الله عليه وسلم، بأهله وماله

7090 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مِنْ أَشَدّ أُمّتِي لِي حُبّا، نَاسٌ يَكُونُونَ بَعْدِي، يَوَدّ أَحَدُهُمْ لَوْ رَآنِي، بِأَهْلِهِ وَمَالِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئۈممىتىم ئىچىدە مېنى قاتتىق ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەر بار بولۇپ، ئۇلار مەندىن كېيىن مەيدانغا كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى بارلىق مال ــ مۈلكىنى، ئەھلى ــ بالىلىرىنى بىرىپمۇ بولسا شۇلارنىڭ بەدىلىگە مېنى بىر قېتىم كۆرۈۋېلىشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىپ كېتىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. مانا ھازىرمۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى چۈشىدە كۆرۈشنى ئارزۇ قىلغانلار كۆپ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەندىن كېيىن، مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرسى مېنى بىر قېتىم كۆرىۋېلىشنى، بارلىق مال ــ مۈلكى، ئەھلى، بالىلىرىنىڭ باراۋىرىگە سېتىۋېلىشنى ئارزۇ قىلىپ كېتىدۇ، ھاكىم توپلىغان، ھەسەن.

1287 ـ باب في سوق الجنة، وما ينالون فيها من النعيم والجمال

7091 ـ حدّثنا أَبُو عُثْمَانَ، سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبّارِ الْبَصْرِيّ. حَدّثنا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ فِي الْجَنّةِ لَسُوقاً. يَأْتُونَهَا كُلّ جُمُعَةٍ. فَتَهُبّ رِيحُ الشّمَالِ فَتَحْثُو فِي وُجُوهِهِمْ وَثِيَابِهِمْ. فَيَزْدَادُونَ حُسْناً وَجَمَالاً. فَيَرْجِعُونَ إِلَىَ أَهْلِيهِمْ وَقَدِ ازْدَادُوا حُسْناً وَجَمَالاً. فَيَقُولُ لَهُمْ أَهْلُوهُمْ: وَاللّهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْناً وَجَمَالاً. فَيَقُولُونَ: وَأَنْتُمْ، وَاللّهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْناً وَجَمَالاً».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن جەننەتتە بىر بازار بولۇپ، جەننەت ئەھلى بازارغا ھەر جۈمئە كۈنى كېلىدۇ، (يەنى ھەر جۈمئە كۈنىنىڭ مىقدارىدا كېلىپ تۇرىدۇ) ئۇ بازاردا مىسكە ئەنبەر دۆۋىسى بار بولۇپ، شىمال شامىلى چىقىش بىلەنلا، شامال ئۇلارنىڭ يۈزلىرىگە، كىيىم ــ كېچەكلىرىگە شۇ مىسكە ئەنبەرنى چاچىدۇ، ئاندىن ئۇلارنىڭ ھۆسنى ــ جامالىغا ھۆسۈن - جامال زىيادە بولۇپ، تېخىمۇ گۈزەل، چىرايلىق بولۇپ كېتىدۇ، ئۇلار ئەھلىگە شۇ زىيادە قىلىنغان ھۆسنى ــ جامالى بىلەن قايتىپ بارسا، ئەھلىلىرى ئۇلارغا، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سىلەر بىزدىن ئايرىلىپ، ئۇزاق ئۆتمەيلا ھۆسنى جامالىڭلار زىيادە بولۇپ شۇنداق گۈزەل بولۇپ كېتىپسىلەر دەيدۇ، ئۇلارمۇ ئەھلىگە ؛ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سىلەرمۇ ھۆسنى ــ جامالىڭلار زىيادە بولۇپ، شۇنداق گۈزەل بولۇپ كېتىپسىلەر دەيدۇ، ھەر ئىككىسى گۈزەل بولۇپ كېتىدۇ، (مانا بۇ سۈرەت بازىرى بولۇشى مۇمكىن) ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1288 ـ باب أول زمرة تدخل الجنة على صورة القمر ليلة البدر، وصفاتهم وأزواجهم

7092 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ و يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدّوْرَقِيّ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ (وَاللّفْظُ لِيَعْقُوبَ). قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ. أَخْبَرَنَا أَيّوبُ عَنْ مُحَمّدٍ قَالَ: إِمّا تَفَاخَرُوا وَإِمّا تَذَاكَرُوا: الرّجَالُ فِي الْجَنّةِ أَكْثَرُ أَمِ النّسَاءُ؟ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَوَ لَمْ يَقُلْ أَبُو الْقَاسِمِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ أَوّلَ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنّةَ عَلَىَ صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. وَالّتِي تَلِيهَا عَلَىَ أَضْوَإِ كَوْكَبٍ دُرّيَ فِي السّمَاءِ. لِكُلّ امْرِىءٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ اثْنَتَانِ. يُرَى مُخّ سُوقِهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللّحْمِ. وَمَا فِي الْجَنّةِ أَعْزَبُ؟».

7093 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ أَيّوبَ، عَنْ ابْنِ سِيرِينَ قالَ: اخْتَصَمَ الرّجَالُ وَالنّسَاءُ: أَيّهُمْ فِي الجَنّةِ أَكْثَرُ؟ فَسَأَلُوا أَبَا هُرَيْرَةَ فقَالَ: قالَ أَبُو الْقَاسِمِ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ.

مۇھەممەد رەھ مەيلى پەخىرلىنەمسىلەر ياكى مۇزاكىرە قىلىشامسىلەر قېنى دەپ بېقىڭلار: جەننەتتە ئەرلەر كۆپمۇ؟ ئاياللارمۇ؟دېيىشكەندە ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەنمۇ: جەننەتكە كىرىدىغان تۇنجى قېتىمقى جامائەت، 14 كۈنلۈك تولۇن ئاينىڭ سۈرىتىدە شۇنداق نۇرلۇق، گۈزەلدۇر، ئۇلارنىڭ ئارقىدىن كىرىدىغانلار ئاسماندىكى نۇرى ئەڭ كۈچلۈك يۇلتۇزنىڭ نۇرىدا شۇنداق نۇرلۇق، گۈزەل بولىدۇ، ئۇلارنىڭ دىللىرى بىرلا كىشىنىڭ دىلىدەك ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىختىلاپ يوق، ئۆزئارا دۈشمەنلىك، ئۆچ ــ ئاداۋەت، ھەسەت قىلىش يوق، ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ ئىككىدىن ئايالى باردۇر، بۇ ئاياللارنىڭ سۆڭەكلىرى، گۈزەللىكلىكىدىن پاچىقىنىڭ يىلىكى گۆشىنىڭ ئارقىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ، جەننەتتە تۇل كىشى يوق. ئۇ جەننەت ئەھلى ئەتىگەن ــ ئاخشام مىقداردا ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، كېسەل بولمايدۇ، بەلغەم تۈكۈرمەيدۇ، بۇرنىدىن نەرسە تاشلىمايدۇ، تۈكۈرمەيدۇ، ئۇلارنىڭ قاچىلىرى ئالتۇن ــ كۈمۈشتۇر، تاغاقلىرى ئالتۇندۇر، خۇشپۇراق بولسۇن ئۈچۈن يېقىپ قويىدىغان نەرسىسى ئەلۇۋۋەت دېگەن خۇشپۇراق ياغاچدۇر، (لېكىن، بۇ دۇنيادىكىسىگە ھەرگىز ئوخشىمايدۇ) بەيھەقى

7094 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ (يَعْنِي ابْنَ زِيادٍ) عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ. حَدّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنّةَ». ح وَحَدّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ) قَالاَ: حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ أَوّلَ زُمْرَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. وَالّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَشَدّ كَوْكَبٍ دُرّيَ، فِي السّمَاءِ، إِضَاءَةً. لاَ يَبُولُونَ، وَلاَ يَتَغَوّطُونَ وَلاَ يَمْتَخِطُونَ وَلاَ يَتْفِلُونَ. أَمْشَاطُهُمُ الذّهَبُ. وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ. وَمَجَامِرُهُمُ الأَلُوّةُ. وَأَزْوَاجُهُمُ الْحُورُ الْعِينُ. أَخْلاَقُهُمْ عَلَى خُلُقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ. عَلَى صُورَةِ أَبِيهِمْ آدَمَ. سِتّونَ ذِرَاعاً، فِي السّمَاءِ».

7095 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنّةَ مِنْ أُمّتِي، عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. ثُمّ الّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَشَدّ نَجْمٍ، فِي السّمَاءِ، إِضَاءَةً. ثُمّ هُمْ بَعْدَ ذَلِكَ مَنَازِلُ. لاَ يَتَغَوّطُونَ وَلاَ يَبُولُونَ وَلاَ يَمْتَخِطُونَ وَلاَ يَبْزُقُونَ. أَمْشَاطُهُمُ الذّهَبُ. وَمَجَامِرُهُمُ الأَلُوّةُ. وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ. أَخْلاَقُهُمْ عَلَى خُلُقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ. عَلَى طُولِ أَبِيهِمْ آدَمَ، سِتّونَ ذِرَاعاً».
قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ: عَلَى خُلُقِ رَجُلٍ. وَقَالَ أَبُو كُرَيْبٍ: عَلَى خَلْقِ رَجُلٍ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ: عَلَى صُورَةِ أَبِيهِمْ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن جەننەتكە تۇنجى بولۇپ كىرىدىغان جامائەتلەر 14 كۈنلۈك تولۇن ئايدەك نۇرلۇق، گۈزەلدۇر، ئاندىن قالسا، ئۇلارغا يېقىن بولىدىغانلار بولسا، ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ نۇرى دەك ، يورىشى ئەڭ كۈچلۈك بولغان يۇلتۇزدەك نۇرلۇق، گۈزەلدۇر، ئۇلارنىڭ دىللىرى بىرلا كىشىنىڭ قەلبىدەك بولىدۇ،ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىختىلاپ، ئۆچ ـ ئاداۋەت يوقتۇر، ھەر بىرىنىڭ ھۆۋرىلئەيندىن ئىككىدىن ھۆرئايالى بولۇپ، بۇ ئاياللارنىڭ سۆڭەك، گۈزەل ئىكەنلىكىدىن

پاچىقىنىڭ يىلىكى گۆشىنىڭ ،سۆڭىكىنىڭ ئارقىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ،ئۇلار ئەتىگەن ــ ئاخشام مىقداردا ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىشىپ تۇرىدۇ، ئۇلار جەننەتتە كېسەل بولمايدۇ،چوڭــ كىچىك تەرەت قىلمايدۇ، تۈكۈرمەيدۇ، مىشقىرمايدۇ، بۇرۇندىن نەرسە كەلمەيدۇ، بەلغەم تۈكۈرمەيدۇ،قاچىلىرىمۇ ئالتۇن ـ كۈمۈشتۇر، ئۇلارنىڭ چاچلىرىنى تارايدىغان تاغاقلىرى ئالتۇندۇر، پۇراقلىرى بولسا، مىسكە ئەنبەردۇر، خۇشپۇراق ئۇچۇن ياندۇرۇپ قويىدىغان شاگلىرى يورۇتۇپ قويىدىغان نەرسىسى بولسا، ئەلۇت دېيىلىدىغان خۇشپۇراق ياغاچتۇر، جۈپتىلىرى، ئاياللىرى بولسا، شەھلا كۆزلۈك ھۆر قىزلاردۇر، ئەخلاقى بولسا، بىرلا كىشىنىڭ ئەخلاقىدەك، سۈرەت، چىراي، بەدەن شەكلى، دادىسى، ئادەم ئاتىنىڭ سۈرىتىدە بولىدۇ، ئادەمنىڭ ئېگىزلىكى 60 گەزدۇر، (ئاللاھ ئادەم ئاتىنى ئۆز قولى بىلەن ئەڭ گۈزەل ياراتقان،جەننەت ئەھلى شۇسۈرەتتەبۇلىدۇ)،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئىبنى ماجە.

1289 ـ باب في صفات الجنة وأهلها، وتسبيحهم فيها بكرة وعشيا

7096 ـ حدّثنا مُحمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوّلُ زُمْرَةٍ تَلِجُ الْجَنّةَ، صُوَرُهُمْ عَلَىَ صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ. لاَ يَبْصُقُونَ فِيهَا وَلاَ يَمْتَخِطُونَ وَلاَ يَتَغَوّطُونَ فِيهَا. آنِيَتُهُمْ وَأَمْشَاطُهُمْ مِنَ الذّهَبِ وَالْفِضّةِ. وَمَجَامِرُهُمْ مِنَ الألُوّةِ. وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ. وَلِكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ. يُرَى مُخّ سَاقِهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللّحْمِ، مِنَ الْحُسْنِ. لاَ اخْتِلاَفَ بَيْنَهُمْ وَلاَ تَبَاغُضَ. قُلُوبُهُمْ قَلْبٌ وَاحِدٌ. يُسَبّحُونَ اللّهَ بُكْرَةً وَعَشِيّا».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەتكە كىرىدىغان تۇنجى جامائەتلەرنىڭ سۈرىتى 14 كۈنلۈك تولۇن ئاينىڭ سۈرىتىدە بولىدۇ، (يەنى شۇنداق نۇرلۇق، گۈزەلدۇر) ئۇلار جەننەتتە تۈكۈرمەيدۇ، بۇرنىدىن نەرسە تاشلىمايدۇ، چوڭ ــ كىچىك تەرەت قىلمايدۇ، جەننەتتىكى قاچىلىرى ھەتتا چاچ تارايدىغان تاغاقلىرىمۇ ئالتۇن ــ كۈمۈشتۇر، ئۇلارنىڭ شاگلىرى ، خۇشپۇراق ئۇچۇن ئوت يېقىپ قويىدىغان نەرسىسى ئەلۇۋەت دېگەن خۇشپۇراق، م ۇئەتلىك ياغاچدۇر، تەرلىرى مىسكىدەك مېزىلىكدۇر، ھەر بىرىنىڭ ئىككىدىن ئايالى بولۇپ، بۇ ئاياللارنىڭ سۈزۈك، گۈزەل ئىكەنلىكىدىن پاچىقىنىڭ يىلىكى گۆشىنىڭ ئارقىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ، بۇ، جەننەت ئەھلىنىڭ ئارىسىدا ئىختىلاپ يوق، ئۆچ ــ ئاداۋەت يوقتۇر، ئۇلارنىڭ قەلبى، دىلى بىرلا كىشىنىڭ قەلبى، دىلىدەك . ئۇلار ئەتىگەن ــ ئاخشام مىقداردا ئاللاھقا تەسبىھ ئېيتىشىپ تۇرىدۇ، (بۇ ئۇلارغا نەپەسنىڭ ئورنىدا ئاساندۇر) ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

7097 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و إِسْحَقَ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لِعُثْمَانَ ــ (قَالَ عُثْمَانُ: حَدّثنَا. وَقالَ إِسْحَقَ: أَخْبَرَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ أَهْلَ الْجَنّةِ يَأْكُلُونَ فِيهَا وَيَشْرَبُونَ وَلاَ يَتْفِلُونَ وَلاَ يَبُولُونَ وَلاَ يَتَغَوّطُونَ وَلاَ يَمْتَخِطُونَ» قَالُوا: فَمَا بَالُ الطّعَامِ؟ قَالَ: «جُشَاءٌ وَرَشْحٌ كَرَشْحِ الْمِسْكِ. يُلْهَمُونَ التّسْبِيحَ وَالتّحْمِيدَ، كَمَا يُلْهَمُونَ النّفسَ».

7098 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ و أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، إِلَى قَوْلِهِ: «كَرَشْحِ الْمِسْكِ».

7099 – وحدّثني الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ و حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي عَاصِمٍ. قَالَ حَسَنٌ: حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَأْكُلُ أَهْلُ الْجَنّةِ فِيهَا وَيَشْرَبُونَ. وَلاَ يَتَغَوّطُونَ وَلاَ يَمْتَخِطُونَ وَلاَ يَبُولُونَ. وَلَكِنْ طَعَامُهُمْ ذَاكَ جُشَاءٌ كَرَشْحِ الْمِسْكِ. يُلْهَمُونَ التّسْبِيحَ وَالْحَمْدَ، كَمَا يُلْهَمُونَ النّفَسَ». قَالَ وَفِي حَدِيثِ حَجّاجٍ: «طَعَامُهُمْ ذَلِكَ».

7100 – وحدّثني سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيّ حَدّثَنِي أَبِي. حَدّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو الزّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «وَيُلْهَمُونَ التّسْبِيحَ وَالتّكْبِيرَ، كَمَا يُلْهَمُونَ النّفَسَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن جەننەت ئەھلى، جەننەتتە يەيدۇ، ئىچىدۇ، لېكىن، تۈكۈرمەيدۇ، چوڭ ــ كىچىك تەرەت قىلمايدۇ، بەلغەم تۈكۈرمەيدۇ، بۇرنىدىن نەرسە كەلمەيدۇ، لېكىن، ئۇلارنىڭ تائامىنىڭ بىر تەرەپ قىلىنىشى بولسا، قورساق تويغاندىكى كېكىرىش ئاۋازىدەك ئاۋاز چىقىپلا تەرلەش بىلەن بىر تەرەپ قىلىنىدۇ، تەرلىرى بولسا، مىسكىنىڭ خۇشپۇرىقىدەك خۇشپۇراقتۇر، خۇددى سىلەرگە نەپەسلىنىش، تىنىق ئاسان قىلىنغاندەك، ئۇلارغا تەسبىھ، تەكبىر ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىش ئىلھام بىلەن ئاسان قىلىنىدۇ، نەپەسنىڭ ئورنىدا بولىدۇ، ئەھمەد 14394 ــ ھەدىس، دارىمى 2706 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4116 ھەدىس، مۇسلىم 5066 ــ ھەدىس، سەھىھ.

1290 – باب في دوام نعيم أهل الجنة، وقوله تعالى: ونودوا أن تلكم الجنة أورثتموها بما كنتم تعملون

7101 – حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيَ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ يَدْخُلِ الْجَنّةَ يَنْعَمُ لاَ يَبْأَسُ لاَ تَبْلَىَ ثِيَابُهُ وَلاَ يَفْنَىَ شَبَابُهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەتكە كىرگەن كىشى ئۇنىڭ ئىچىدە مەڭگۈلۈك نېئمەتكە ئېرىشىدۇ، ھەرگىز كېسەل بولمايدۇ، غەم ــ قايغۇ قىلمايدۇ، ئازابلانمايدۇ، كىيىم ــ كېچەكلىرى كونىرىمايدۇ، چىرىمەيدۇ، ياشلىقى تۈگىمەيدۇ، ئۇلار مەڭگۈ ياپ ـ ياش تۇرىدۇ.

7102 – حدّثنا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ و عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (وَاللّفْظُ لإِسْحَقَ). قَالاَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. قَالَ: قَالَ الثّوْرِيّ: فَحَدّثَنِي أَبُو إِسْحَقَ أَنّ الأَغَرّ حَدّثَهُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ و أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يُنَادِي مُنَادٍ: إِنّ لَكُمْ أَنْ تَصِحّوا فَلاَ تَسْقَمُوا أَبَداً. وَإِنّ لَكُمْ أَنْ تَحْيَوْا فَلاَ تَمُوتُوا أَبَداً. وَإِنّ لَكُمْ أَنْ تَشِبّوا فَلاَ تَهْرَمُوا أَبَداً. وَإِنّ لَكُمْ أَنْ تَنْعَمُوا فَلاَ تَبْأَسُوا أَبَداً» فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزّ وَجَلّ: {وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ} (7الأعراف الآية: 34).

ئەبۇ سەئىد، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەت ئەھلىگە بىر جاكارچى مۇنداق نىدا قىلىدۇ، ھەقىقەتەن سىلەر جەننەتتە مەڭگۈ ساق ــ سالامەت تۇرىسىلەر، كېسەل بولمايسىلەر،ھەرگىز ئۆلمەيسىلەر، مەڭگۈ ياش، گۈزەل تۇرىسىلەر، ھەرگىز قېرىمايسىلەر، مەڭگۈ نېئمەتتە لەززەتلىنىسىلەر، ھەرگىز ئازابلانمايسىلەر، غەم ــ قايغۇ قىلمايسىلەر، يوقسىز بولمايسىلەر. ئەنەشۇبولسا، الله تائالانىڭ «ئۇلارغا: ئەشۇجەننەتكە ياخشى ئەمەللىرىڭلار سەۋەبلىك ۋارىس قىلىندىڭلار دەپ نىدا قىلىنىدۇ» دېگەن سۆزىدۇر. ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1291 ـ باب في صفة خيام الجنة، وما للمؤمنين فيها من الأهلين

7103 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ أبي قُدَامَةَ (وَهُوَ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ)، عَنْ أبي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ أبي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إنّ لِلْمُؤْمِنِ فِي الْجَنّةِ لَخَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ وَاحِدَةٍ مُجَوّفَةٍ. طُولُهَا سِتّونَ مِيلاً. لِلْمُؤْمِنِ فِيهَا أهْلُونَ. يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ. فَلاَ يَرَىَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً».

7104 ـ وحدّثني أبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ. حَدّثنَا أبُو عَبْدِ الصّمَدِ. حَدّثنَا أبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ عَنْ أبي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أبِيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «فِي الْجَنّةِ خَيْمَةٌ مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مُجَوّفَةٍ عَرْضُهَا سِتّونَ مِيلاً. فِي كُلّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أهْلٌ، مَا يَرَوْنَ الآخَرِينَ، يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ھەربىر مۆئمىن ئۈچۈن جەننەتتە ئالاھىدە بىردىن ئىچى كاۋاك گۆھەر، زەبەرجەتتىن ياسالغان چېدىر بار بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى 60 مىلدۇر، مۆئمىن ئۈچۈن ئۇ چېدىرنىڭ ھەر بىر بۇلۇڭلىرىدا ئەھلى ئاياللىرى بار، مۆئمىن ئۇلارنى تاۋاپ، زىيارەت قىلىپ تۇرىدۇ، لېكىن، ئۇئەھلىلەر بىر ــ بىرىنى كۆرەلمەيدۇ، ئىككى جەننەت كۈمۈشتىن بولۇپ، ئۇلارنىڭ قاچىسى ، ئىچىدىكى نەرسىلەرمۇ كۈمۈشتۇر، ئىككى جەننەت ئالتۇندىن بولۇپ، قاچىلىرى ئۇنىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەرمۇ ئالتۇندۇر، جەننەت ئەدنىدىكى قەۋملەر بىلەن ئۇلارنىڭ پەرۋەردىگارىغا قاراپ تۇرۇشى ئارىسىدا پەقەت ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇق جامالىغا لايىق رىداسى باردۇر، كاتتىلىقى باردۇر، (يەنى ئۇلار ئاللاھنى كۆرەلەيدۇ، ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق)مۇسلىم 5070 ــ ھەدىس، بۇخارى 4501 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2452 ــ ھەدىس، ئەھمەد 18850 ــ ھەدىس، سەھىھ.

7105 ـ وحدّثني أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. أخْبَرَنَا هَمّامٌ عَنْ أبي عِمْرَانَ الْجَوْنِيّ، عَنْ أبي بَكْرِ بْنِ أبي مُوسَىَ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْخَيْمَةُ دُرّةٌ. طُولُهَا فِي السّمَاءِ سِتّونَ مِيلاً. فِي كُلّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أهْلٌ لِلْمُؤْمِنِ. لاَ يَرَاهُمُ الآخَرُونَ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ جەننەتتىكى چېدىرىسى ئىچى كاۋاك گۆھەر، زەبەرجەتتىن بولۇپ، ئېگىزلىكى 60 مىيل (يەنى 100 كىلومېتر ئەتراپىدا بولىدۇ، بۇ مىيلنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ) چېدىرنىڭ ھەربىر بۇلۇڭلىرىدا مۆئمىن ئۈچۈن ئەھلى جۈپتى، مەھبۇبى بولۇپ، بىرسىنى يەنە بىرسى ھەرگىز كۆرەلمەيدۇ، (يەنى چېدىر شۇنداق كەڭرى گۈزەلدۇر) بەيھەقى.

1292 ـ باب ما في الدنيا من أنهار الجنة

7106 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أبُو أسَامَةَ وَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَ عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «سَيْحَانُ وَجَيْحَانُ، وَالْفُرَاتُ وَالنّيلُ، كُلّ مِنْ أنْهَارِ الْجَنّةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سەيھان، جەيھان، پۇرات، نىيل دەريالىرىنىڭ ھەممىسى جەننەتنىڭ ئۆستەڭلىرىدىندۇر، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، سەيھان بىلەن جەيھان، تۇرسۇس شەھىرىدىكى ئاۋاسىم دېيىلىدىغان جايدىكى ئىككى دەريادۇر، پۇرات كۇفىدىكى دەريادۇر،

مەنىسى، تاتلىق سۇ، نىيل مىسىردىكى مەشھۇر دەريادۇر، ئالىملار بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسىنى، مەخسىدىنى ئاللاھ ئۆزى بىلىدۇ، بەلكىم، بىز ئىنسانلارغا كۆرسەتمەي جەننەتتىن مەنبۇى جەھەتتىن ئاقتۇرغاندۇ ياكى بۇ تەمسىلدۇر دېدى، ياكى تۈنجى ھاسىل بولۇشى، شەكىللىنىشى شۇنداق بولىدۇ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆت دەريا ئۆستەڭ ، جەننەت ئۆستەڭلىرىدىن سەيھان، جەيھان، نىيل، پۇرات قاتارلىق، شىيرازى توپلىغان، ئەلبانىي سەھىھ دېگەن، سەيھان بىلەن جەيھان، تورسوس، مەسىيەت دېگەن شەھەرلەرگە يېقىن، ئەۋاسىم دېگەن جايدىكى ئىككى دەريادۇر، نىيل، مىسىردىكى مەشھۇر دەريادۇر، پۇرات بولسا، كۇفىدىكى دەريادۇر، ھەدىستە جەننەتتىن دېيىلدى، راستىنلا جەننەتتىن كەلگەنمۇ ياكى ھازىرمۇ مەنبۇى جەھەتتىن بىزگە كۆرۈنمەي كەلدىمۇ ياكى جەننەتتىكى بۇلاق ئۆستەڭگە ئوخشاتتىمۇ؟ توغرىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، بىز ئىشىنىمىز خالاس.

1293 ـ باب يدخل الجنة أقوام، أفئدتهم مثل أفئدة الطير

7107 ـ حدّثنا حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا أَبُو النّضْرِ، هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ اللّيْثِيّ. عَنْ إِبْرَاهِيمَ (يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ). عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: «يَدْخُلُ الْجَنّةَ أَقْوَامٌ أَفْئِدَتُهُمْ مِثْلُ أَفْئِدَةِ الطّيْرِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەتكە بىر تۈركۈم قەۋملەر كىرىدۇكى، ئۇلارنىڭ يۈرەكلىرى خۇددى قۇشنىڭ يۈرەكلىرىگە ئوخشايدۇ، (يەنى قەلبى يۇمشاق، ئاجىز، ئاسان ئېرىپ ياش تۆكىدۇ، ئاللاھنىڭ ھەيۋىتىدىن ئاسان قورقىدۇ، ئەيمىنىپ تۇرىدۇ، ئاللاھقىلا تەۋەككۇل قىلىدۇ، كۆيۈمچان كېلىدۇ). مۇسلىم، جەننەت ئەھلىنىڭ سۈپىتىدە توپلىغان، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ، شەرھىسى مۇسلىمنىڭ شەرھىسىدىن ئېلىندى، ئىمام نەۋەۋى.

7108 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خَلَقَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ آدَمَ عَلَىَ صُورَتِهِ. طُولُهُ سِتّونَ ذِرَاعاً. فَلَمّا خَلَقَهُ قَالَ: اذْهَبْ فَسَلّمْ عَلَى أُولَئِكَ النّفَرِ. وَهُمْ نَفَرٌ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ جُلُوسٌ. فَاسْتَمِعْ مَا يُحَيّونَكَ. فَإِنّهَا تَحِيّتُكَ وَتَحِيّةُ ذُرّيّتِكَ. قَالَ: فَذَهَبَ فَقَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. فَقَالُوا: السّلاَمُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللّهِ. قَالَ: فَزَادُوهُ: وَرَحْمَةُ اللّهِ. قَالَ: فَكُلّ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنّةَ عَلَىَ صُورَةِ آدَمَ. وَطُولُهُ سِتّونَ ذِرَاعاً. فَلَمْ يَزَلِ الْخَلْقُ يَنْقُصُ بَعْدَهُ حَتّىَ الآنَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا ئادەم ئاتىنى ئۆزى تەرەپتىن بولغان ئالاھىدە گۈزەل سۈرەتتە ياراتتى، ئادەمنىڭ ئېگىزلىكى 60 گەزدۇر، ئاندىن، بارغىن، ئاۋۇ ئولتۇرغان پەرىشتىلەرگە سالام قىلغىن، ئۇلارنىڭ ساڭا قايتۇرغان سالامغا قۇلاق سالغىن، ھەققەتەن ئۇ سېنىڭ ۋە بالىلىرىڭنىڭ سالامى بولىدۇ، دېدى. ئادەم بېرىپ ؛ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم دېدى، ئۇلار ؛ ئەسسالامۇ ئەلەيكە ۋەرەھمەتۇللاھى دەپ كېيىنكى رەھمەت يوللاشنى زىيادە قىلدى، جەننەتكە كىرىدىغان ھەرقانداق كىشى

ئادەم ئاتىنىڭ سۈرىتىدە بولدۇ، ئىگىزلىكى 60 گەز ئىدى، يارىلىش ، ئىنسان جىسمى ئادەمدىن باشلاپ تاھازىرغىچە كاملاپ، كىچىكلەپ كەلدى.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد بىلەن بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ،

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى؛

1. ئادەم ۋە ئۇنىڭ باللىرىنى ئاللاھ تۇپراقتىن ياراتتى.
2. ئادەمنى ئاللاھ تائالا ئۆز قولى بىلەن مەخسۇس گۈزەل سۈرەتتە ياراتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانلار ئۇنىڭ سۈرىتىدە جەننەتكە كىرىدۇ.
3. ئۇنىڭ ئىگىزلىكى 60 گەز ئىدى.
4. كاملاش، كىچىكلەش، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىغىچە بولغان، ئۇندىن كېيىن ھەم ھازىر ھەم كەلگۈسىدە كىچىكلىمەيدۇ.
5. سالام قەدىمى ئىبادەتتۇر.
6. سالام قايتۇرۇش ۋاجىپتۇر.
7. ئاللاھتائالا ئوخشىشى يوق ،ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە سۆز قىلىدۇ.

1294 ـ باب في شدة حرّ نار جهنم، وبعد قعرها، وما تأخذ من المعذبين

دەۋزەخنىڭ چوڭقۇرلىقى، ئوتلىرىنىڭ قىززىق ھاراريتى...... قاتارلىقلار

7109 ـ حدّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْص بْنِ غِيَاثٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ خَالِدٍ الْكَاهِلِيّ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُؤْتَىَ بِجَهَنّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زِمَامٍ. مَعَ كُلّ زِمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَجُرّونَهَا».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: شۇ كۈنى جەھەننەم كەلتۈرۈلىدۇ، ئۇنىڭ 70000 ھالقا تۇتقىسى بار بولۇپ، ھەربىر تۇتقا بىلەن 70000 پەرىشتە بىللە ئۇنى سۆرەپ ئەكىلىدۇ. مۇسلىم دىكا 5076 _ ھەدىس، تىرمىزى 2496 _ ھەدىس، سەھىھ.

7110 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَـادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «نَارُكُمْ هَذِهِ، الّتِي يُوقِدُ ابْنُ آدَمَ، جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءاً مِنْ حَرّ جَهَنّمَ». قَالُوا: وَاللّهِ إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً، يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ «فَإِنّهَا فُضّلَتْ عَلَيْهَا بِتِسْعَةٍ وَسِتّينَ جُزْءاً. كُلّهَا مِثْلُ حَرّهَا».
7111 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ. عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي الزّنَادِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «كُلّهُنّ مِثْلُ حَرّهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئادەم باللىرى يېقىۋاتقان سىلەرنىڭ ھازىرقى مۇشۇ ئوتۇڭلار، جەھەننەم ئوتىنىڭ 70 پارچىسىنىڭ بىر پارىسىدۇر، 70دىن بىرىدۇر. ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى!، ئەگەر مۇشۇ ئوت بولسىمۇ ئەلۋەتتە يېتەرلىك، كۇپايە ئىدى دىيىلدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەقىقەتەن دوۋزاخ ئوتى بۇ ئوتنىڭ ئۈستىگە 69 ھەسسە ئارتۇق

قىلىندى. ئاشۇ 69 پارچىنىڭ ھەممىسى، ھەر بىرسى مۇشۇ ئوتنىڭ قىززىق ھارارىتىدەك ھارارەتلىكتۇر. (70

ھەسسە بىرلەشسە، قانداق بولۇپ كېتەر ھە!).بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

7112 ـ حدّثنا يَحْيَىَ بْنُ أَيّوبَ. حَدّثَنا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ. حَدّثَنا يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. إِذْ سَمِعَ وَجْبَةً. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «تَدْرُونَ مَا هَذَا؟» قَالَ: قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «هَذَا حَجَرٌ رُمِيَ بِهِ فِي النّارِ مُنْذُ سَبْعِينَ خَرِيفاً. فَهُوَ يَهْوِي فِي النّارِ الاَنَ، حَتّىَ انْتَهَىَ إِلَىَ قَعْرِهَا».

7113 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ و ابْنُ أَبِي عُمَرَ. قَالاَ: حَدّثَنَا مَرْوَانُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: «هَذَا وَقَعَ فِي أَسْفَلِهَا، فَسَمِعْتُمْ وَجْبَتَهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئاۋازنى ئاڭلاپ، بۇ دوۋزاختا تاشلانغان تاشنىڭ ئاۋازى بولۇپ، 70 يىلدىن بېرى ئۇ دوۋزاخ ئىچىگە ئاستى تەرەپكە چۈشۈۋاتىدۇ، ھازىرمۇ چۈشۈۋاتىدۇ، ئۇ تېخى دوۋزاخنىڭ تېگىگە يەتكىنى يوق، ئۇ ئاستىغا چۈشۈپ بولغىچە دوۋزاخنىڭ ئەڭ ئاستىغا يەتكەنگە قەدەر چۈشىدۇ. يەنەبىردە سىلەر ئۇنىڭ ئاستىغا چۈشكەن ئاۋازىنى ئاڭلىدىڭلار دېدى. مۇسلىم 5078 ـــ ھەدىس، ئەھمەد 8484 ــ ھەدىس، مانا بۇ ھەدىس، دوۋزاخنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ئىپادىلەيدۇ.

7114 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ قَالَ: قَالَ قَتَادَةُ: سَمِعْتُ أَبَا نَضْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ سَمُرَةَ أَنّهُ سَمِعَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ مِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النّارُ إِلَىَ كَعْبَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَىَ حُجْزَتِهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَىَ عُنُقِهِ».

7115 ـ حدّثني عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الوَهّابِ (يَعْنِي ابْنَ عَطاءٍ) عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَضْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النّارُ إِلَىَ كَعْبَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النّارُ إِلَىَ رُكْبَتَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النّارُ إِلَىَ حُجْزَتِهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النّارُ إِلَىَ تَرْقُوَتِهِ».

7116 ـ حدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى و مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا رَوْحٌ. حَدّثَنَا سَعِيدٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَجَعَلَ ـــ مَكَانَ حُجْزَتِهِ ـــ حِقْوَيْهِ.

سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن كىشىلەرنىڭ بەزىسىنى دوۋزاخ ئوتى ھوشۇقىغىچە تۇتىدۇ، بەزىسىنى ئىككى تىزىغىچە، بەزىسىنى بېلىگىچە، بەزىسىنى گال ھالقۇم،بوينىغىچە تۇتۇپ كۆيدۈرىدۇ، مۇسلىم ، ئەھمەد 19244 ـ ھەدىس، سەھىھ.

1295 ـ باب النار يدخلها الجبارون، والجنة يدخلها الضعفاء

7117 ـ حدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «احْتَجّتِ النّارُ وَالْجَنّةُ. فَقَالَتْ هَذِهِ: يَدْخُلُنِي الْجَبّارُونَ وَالْمُتَكَبّرُونَ. وَقَالَتْ هَذِهِ: يَدْخُلُنِي الضّعَفَاءُ وَالْمَسَاكِينُ. فَقَالَ اللّهُ، عَزّ وَجَلّ، لِهَذِهِ: أَنْتِ عَذَابِي أُعَذّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ (وَرُبّمَا قَالَ: أُصِيبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ). وَقَالَ لِهَذِهِ: أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ، وَلِكُلّ وَاحِدَةٍ مِنْكُمَا مِلْؤُهَا».

ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەبۇ سەئىيد، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەت بىلەن دوۋزاخ مۇنازىرلىشىپ، داۋالىشىپ قالدى، جەننەت دېدىكى، ماڭا ئاجىزلار، مىسكىنلەر كىرىدۇ، دوۋزاخ دېدىكى، ماڭا زۇلۇمكەش، زومىگەر، مۇتەكەببىرلەر كىرىدۇ، ئاندىن ئاللاھ دوۋزاختا سەن مېنىڭ ئازابىم، سەن بىلەن خالىغان كىشىدىن ئىنتىقام ئالىمەن دېدى، جەننەتكە بولسا، سەن مېنىڭ رەھمىتىم، سەن

بىلەن ئۆزۈم خالىغان كىشىگە رەھمەت قىلىمەن، ھەر ئىككىڭلار لىق تولىسىلەر دېدى، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى خۇزەيمىلەر توپلىغان، سەھىھ.

7118 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ. حَدّثنِي وَرْقَاءُ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَحَاجّتِ النّارُ وَالْجَنّةُ. فَقَالَتِ النّارُ: أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبّرِينَ وَالْمُتَجَبّرِينَ. وَقَالَتِ الْجَنّةُ: فَمَالِي لاَ يَدْخُلُنِي إِلاّ ضُعَفَاءُ النّاسِ وَسَقَطُهُمْ وَعَجَزُهُمْ. فَقَالَ اللّهُ لِلْجَنّةِ: أَنْتِ رَحْمَتِي، أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي. وَقَالَ لِلنّارِ: أَنْتِ عَذَابِي، أُعَذّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي. وَلِكُلّ وَاحِدَةٍ مِنْكُمْ مِلْؤُهَا. فَأَمّا النّارُ فَلاَ تَمْتَلِىءُ. فَيَضَعُ قَدَمَهُ عَلَيْهَا فَتَقُولُ: قَطْ قَطْ. فَهُنَالِكَ تَمْتَلِىءُ. وَتَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ».

7119 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَوْنٍ الْهِلاَلِيّ، حَدّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ (يَعْنِي مُحَمّدَ بْنَ حُمَيْدٍ) عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَيّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «احْتَجّتِ الْجَنّةُ وَالنّارُ». وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي الزّنَادِ.

7120 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حدّثنا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ. قَالَ: هَذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَحَاجّتِ الْجَنّةُ وَالنّارُ. فَقَالَتِ النّارُ: أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبّرِينَ وَالْمُتَجَبّرِينَ. وَقَالَتِ الْجَنّةُ: فَمَالِي لاَ يَدْخُلُنِي إِلاّ ضُعَفَاءُ النّاسِ وَسَقَطُهُمْ وَغِرّتُهُمْ؟ قَالَ اللّهُ لِلْجَنّةِ: إِنّمَا أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي. وَقَالَ لِلنّارِ: إِنّمَا أَنْتِ عَذَابِي أُعَذّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي. وَلِكُلّ وَاحِدَةٍ مِنْكُمَا مِلْؤُهَا. فَأَمّا النّارُ فَلاَ تَمْتَلِىءُ حَتّى يَضَعَ اللّهُ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى، رِجْلَهُ. تَقُولُ: قَطْ قَطْ قَطْ. فَهُنَالِكَ تَمْتَلِىءُ. وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ. وَلاَ يَظْلِمُ اللّهُ مِنْ خَلْقِهِ أَحَداً. وَأَمّا الْجَنّةُ فَإِنّ اللّهَ يُنْشِىءُ لَهَا خَلْقاً».

7121 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «احْتَجّتِ الجَنّةُ وَالنّارُ» فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ. إِلَى قَوْلِهِ: «وَلِكِلَيْكُمَا عَلَيّ مِلْوهَا» وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ مِنَ الزّيَادَةِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دوۋزاخ بىلەن جەننەت، ھۆججەت قويۇشۇپ داۋالىشىپ قالدى، دوۋزاخ دېدىكى، مەن مۇتەكەببىر، زالىم، زومىگەرلەردىن قىساس، ئىنتىقام ئېلىپ ئازابلايمەن، جەننەت بولسا، ماڭا پەقەت كىشىلەرنىڭ زەئىپ، تۆۋەن تەبىقىدىكى، ئاجىزلار كىرىدۇ دېدى، ئاندىن ئاللاھتائالا جەننەتكە ؛ ھەقىقەتەن سەن مېنىڭ رەھمىتىم، سەن بىلەن بەندىلىرىمدىن مەن خالىغان كىشىگە رەھمەت قىلىمەن دېدى، دوۋزاخقا بولسا، سەن پەقەت مېنىڭ ئازابىم، سەن بىلەن بەندىلىرىمدىن مەن خالىغان كىشىنى ئازابلايمەن، ھەر ئىككىڭلار لىق تولىسىلەر، ئەمما، دوۋزاخقا كەلسەك، (ئۇ يەنە بارمۇ؟ دەپ) ھەرگىز تولمايدۇ، تاكى ئاللاھتائالا ئۆزىگە لايىق رەۋىشتىكى ئوخششى يوق قەدىمىنى قويغاندا دوۋزاخ قەتتۇ، قەتتۇ ئەمدى بولدى، ئەمدى كۇپايە دەپ كېتىدۇ، شۇ چاغدا بەزىسى ـ بەزىسگە قاتلىشىپ، يىغىلىپ تولۇپ كېتىدۇ، ئاللاھتائالا مەخلۇقلىرىدىن ھېچ كىشىگە زۇلۇم قىلمايدۇ، (بۇ جازالاش ئادىللىقى) ئەمما، جەننەتكە كەلسەك، ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا جەننەتنى توللاش ئۈچۈن، ئالاھىدە مەخلۇق يارىتىپ، جەننەتكە پەيدا قىلىدۇ، بۇمۇ تولىدۇ، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ، باشقا كىتابلاردىمۇ ئوخششى باردۇر، بۇ سەھىھ ھەدىستە ئاللاھنىڭ ئوخششى يوق، ئۆزىگە لايىق قەدىمى باردۇر.

7122 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَزَالُ جَهَنّمُ تَقُولُ: هَلْ مِنْ مَزِيدٍ، حَتّى يَضَعَ فِيهَا رَبّ الْعِزّةِ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى. قَدَمَهُ. فَتَقُولُ: قَطْ قَطْ، وَعِزّتِكَ. وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ».

7123 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطّار. حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ شَيْبَانَ.

7124 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ بْنُ عَطاءٍ، فِي قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنّمَ هَلِ امْتَلأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ} (05قالآية: 03) فَأَخْبَرَنَا عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «لاَ تَزَالُ جَهَنّمُ يُلْقَى فِيهَا وَتَقُولُ: هَلْ مِنْ مَزِيدٍ. حَتّى يَضَعَ رَبّ الْعِزّةِ فِيهَا قَدَمَهُ. فَيَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَىَ بَعْضٍ وَتَقُولُ: قَطْ قَطْ. بِعِزّتِكَ وَكَرَمِكَ. وَلاَ يَزَالُ فِي الْجَنّةِ فَضْلٌ حَتّىَ يُنْشِىءَ اللّهُ لَهَا خَلْقاً، فَيُسْكِنَهُمْ فَضْلَ الْجَنّةِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قېتىم جەھەننەمگە دوۋزاخ ئەھلى تاشلانسا، ئۇ؛ يەنە بارمۇ؟ يەنە بارمۇ؟ دەپ تولمايدۇ، تاكى ئۇنىڭغا غالىپ، ئىززەتنىڭ ئىگىسى بولغان رەبتائالا ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە بار بولغان ئوخشىشى يوق قەدىمىنى قويغاندا، دوۋزاخنىڭ بەزىسى بەزىسىگە يىمىرىلىپ، قاتلىشىپ، بۇكۇلۇپ، قەتتۇ، ئەمدى بولدى، تولدۇم دەپ كېتىدۇ. ئىززىتىڭ بىلەن ئۇلۇغلۇقۇڭ، سېخىيلىقىڭ بىلەن قەسەمكى، تولدۇم دەيدۇ. جەننەتتە بولسا، ئوشۇق بوش ئورۇن بولۇپ، ئالاھتائالا ئۇ جايغا يەنە بىر مەخلۇقلارنى يارىتىدۇ، ئۇلارنى جەننەتنىڭ ئارتۇق بوش ئورۇنلىرىدا تۇرغۇزىدۇ، (ئى ئاللاھ، ئى ئاللاھ! بىزلەرنى دوۋزاخدىن قۇتقۇزۇپ، جەننەتكە كىرگۈزسەڭ، ئامىن). بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزىيلار توپلىغان، سەھىھ.

7125 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ). أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: «يَبْقَى مِنَ الْجَنّةِ مَا شَاءَ اللّهُ أَنْ يَبْقَى. ثُمّ يُنْشِىءُ اللّهُ تَعَالَى لَهَا خَلْقاً مِمّا يَشَاءُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەتتە بولسا، الله خالىغان ئوشۇق بوش ئورۇن قېلىپ قالىدۇ، ئاللاھتائالا ئۇ جايغا ئۆزى خالىغان يەنە بىر مەخلۇقلارنى يارىتىپ، ئۇلارنى جەننەتنىڭ ئارتۇق بوش ئورۇنلىرىدا تۇرغۇزىدۇ.

7126 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَتَقَارَبَا فِي اللفظِ). قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُجَاءُ بِالْمَوْتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنّهُ كَبْشٌ أَمْلَحُ (زَادَ أَبُو كُرَيْبٍ) فَيُوقَفُ بَيْنَ الْجَنّةِ وَالنّارِ (وَاتّفَقَا فِي بَاقِي الْحَدِيثِ) فَيُقَالُ: يَا أَهْلَ الْجَنّةِ هَلْ تَعْرِفُونَ هَـذَا؟ فَيَشْرَئِبّونَ وَيَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ: نَعَمْ. هَـذَا الْمَوْتُ. قَالَ: وَيُقَالُ: يَا أَهْلَ النّارِ هَلْ تَعْرِفُونَ هَـذَا؟ قَالَ فَيَشْرَئِبّونَ وَيَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ: نَعَمْ. هَـذَا الْمَوْتُ. قَالَ: فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيُذْبَحُ. قَالَ: ثُمّ يُقَالُ: يَا أَهْلَ الْجَنّةِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ. وَيَا أَهْلَ النّارِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ». قَالَ: ثُمّ قَرَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: {وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ} (91مريم الآية: 93) وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الدّنْيَا.

7127 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا أُدْخِلَ أَهْلُ الْجَنّةِ الْجَنّةَ، وَأَهْلُ النّارِ النّارَ، قِيلَ: يَا أَهْلَ الْجَنّةِ» ثُمّ ذَكَرَ بِمَعْنَى حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزّ وَجَلّ» وَلَمْ يَقُلْ: ثُمّ قَرَأَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلَمْ يَذْكُرْ أَيْضاً: وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الدّنْيَا.

ئەبۇ سەئىيدىلخۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەت ئەھلى جەننەتكە، دوۋزاخ ئەھلى، دوۋزاخقا كىرىپ بولغاندا، ئۆلۈم ئالا قوچقار سۈرىتىدە كەلتۈرۈلۈپ جەننەت بىلەن دوۋزاخ ئوتتۇرىدا توختۇتىلىدۇ، تۇرغۇزۇلىدۇ، ئاندىن ئى جەننەت ئەھلى! بۇنى تونۇدۇڭلارمۇ؟ دىيىلىدۇ،

ئۇلارنى باشلىرىنى كۆتۈرۈپ، بوينىلىرىنى سوزۇشۇپ قاراپ، شۇنداق، بىز تونۇدۇق، ئۇ ئۆلۈمكەن دەيدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈمنى كۆرىدۇ، ئاندىن ئى دوۋزاخ ئەھلى، بۇنى تونۇدۇڭلارمۇ؟! دەپ توۋلايدۇ، ئۇلارمۇ باشلىرىنى كۆتۈرۈپ، بوينىلىرىنى سوزۇشۇپ قاراپ تونۇدۇق، بۇ ئۆلۈمكەن دەيدۇ، ئۇلارنىڭمۇ ھەممىسى ئۆلۈمنى كۆرىدۇ، ئاندىن ئۆلۈمنى بوغۇزلىنىشقا بۇيرۇلىدۇ، يەنى ئۆلۈممۇ ئۆلتۈرۈلۈپ تۈگەيدۇ، ئى جەننەت ئەھلى، مەڭگۈ قالىسىلەر، ئۆلۈم يوق، ئى دوۋزاق ئەھلى مەڭگۈ قالىسلەر، ئۆلۈش يوق دېيىلىدۇ، ئەشۇبولسا الله نىڭ « ئۇلارنى ھەسرەتنىڭ كۈنىدىن ئاگاھلاندۇرغىن......»دېگەن سۆزىدۇر دەپ قولى بىلەن بۇدۇنياغا ئىشرات قىلدى. يەنى ئۇلار بۇدۇنيادىكى چاغدا غەپلەتتە قېلىپ ئىمان ئەيتمىغاندۇر. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە سەھىھ، مانا بۇمۇ بىزنىڭ ئەقىدىمىز، ئاللاھ بىزنى مەڭگۈلۈك جەننەت ئەھلىدىن قىلسۇن، جامالىنى بەرسۇن، ئامىن!

7128 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ الحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقالَ الآخرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ ــ وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ــ حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. حَدّثَنَا نَافِعٌ أَنّ عَبْدَ اللّهِ قالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «يُدْخِلُ اللّهُ أَهْلَ الْجَنّةِ الْجَنّةَ. وَيُدْخِلُ أَهْلَ النّارِ النّارَ. ثُمّ يَقُومُ مُؤَذّنٌ بَيْنَهُمْ فَيَقُولُ: «يَا أَهْلَ الْجَنّةِ لاَ مَوْتَ. وَيَا أَهْلَ النّارِ لاَ مَوْتَ. كُلّ خَالِدٌ فِيمَا هُوَ فِيهِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا جەننەت ئەھلىنى جەننەتكە، دوۋزاخ ئەھلىنى دوۋزاخقا كىرگۈزۈپ بولغاندىن كېيىن بىر جاكارچى مۇئەززىن ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق نىدا قىلىپ توۋلايدۇ، ئى جەننەت ئەھلى! ئۆلۈم يوق، ئى دوۋزاخ ئەھلى، ئەمدى ئۆلۈش يوق، ھەر ئىككىلى پىرقە ئۆزى تۇرىۋاتقان ئورۇندا مەڭگۈ قالىدۇ. بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7129 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطّابِ أَنّ أَبَاهُ حَدّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنّةِ إِلَىَ الْجَنّةِ، وَصَارَ أَهْلُ النّارِ إِلَىَ النّارِ، أُتِيَ بِالْمَوْتِ حَتّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنّةِ وَالنّارِ. ثُمّ يُذْبَحُ. ثُمّ يُنَادِي مُنَادٍ: يَا أَهْلَ الْجَنّةِ لاَ مَوْتَ. وَيَا أَهْلَ النّارِ لاَ مَوْتَ. فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنّةِ فَرَحاً إِلَىَ فَرَحِهِمْ. وَيَزْدَادُ أَهْلُ النّارِ حُزْناً إِلَىَ حُزْنِهِمْ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەننەت ئەھلى جەننەتكە ، دوۋزاخ ئەھلى دوۋزاخقا كىرىپ بولغاندا، ئۆلۈمنى كەلتۈرۈلۈپ، جەننەت بىلەن دوۋزاخ ئوتتۇرىدا قويۇلۇپ بوغۇزلىنىدۇ، «يەنى قوچقار سۈرەتتە بوغۇزلىنىدۇ» ئاندىن بىر جاكارچى مۇنداق توۋلايدۇ، ئەي! جەننەت ئەھلى، ئەمدى ئۆلۈش يوق، مەڭگۈ قالىسلەر، ھەي دوۋزاخ ئەھلى! ئەمدى ئۆلۈم يوق، مەڭگۈ قالىسلەر، جەننەت ئەھلىگە خۇشاللىقتا خۇشاللىق زىيادە بولىدۇ، دوۋزاخ ئەھلىگە غەم ــ قايغۇغا، غەم ــ قايغۇ زىيادە بولىدۇ، ھەر ئىككىلىسى شۇلارنى زىيادە قىلىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد ، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7130 ـ حدّثني سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ هَرُونَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ضِرْسُ الْكَافِرِ، أَوْ نَابُ الْكَافِرِ، مِثْلُ أُحُدٍ. وَغِلَظُ جِلْدِهِ مَسِيرَةُ ثَلاَثٍ».

7131 ـ حدّثنا أبُو كُرَيْبٍ وَ أحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْوَكِيعِيّ. قالاَ: حَدّثنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي حَازمٍ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ. يَرْفَعُهُ قَالَ: «مَا بَيْنَ مَنْكِبَيِ الْكَافِرِ فِي النّار، مَسِيرَةُ ثَلاَثَةِ أيّامٍ، لِلرّاكِبِ الْمُسْرِعِ». وَلَمْ يَذْكُرِ الوَكيعِيّ «فِي النّار».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دوۋزاختىكى كاپىرنىڭ ئىككى مۈرىسىنىڭ ئارىلىقى تېز چاپىدىغان ئاتلىق كىشىنىڭ ئۈچ كېچە ـ كۈندۈزلۈك مۇساپىسىدەك كەڭدۇر، (قىيامەت كۈنى ئازابنى زىيادە قىلىش ئۈچۈن) كاپىرنىڭ چىشى، ئوھۇد تېغىدەك . تېرىسىنىڭ قېلىنلىقى ئۈچ كۈنلۈك مۇساپىدەق قېلىندۇ، مۇسلىم، تىرمىزى بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. جەسەدلىرىنى ئەنە شۇنداق يوغانتىپ ئازابلىمىسا بولمايدىغان كاپىرلار بار، خۇددى زالىم پىرئەۋنىدەك. سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دوۋزاخ ئىچىدىكى كاپىرنىڭ چىشى ئوھۇد تېغىدەك چوڭدۇر، تېرىسىنىڭ قېلىنلىقى جەببار، ئاللاھنىڭ گىزى بىلەن 40 گەزدۇر، بەزار توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەھەننەم ئىچىدىكى كاپىرنىڭ چىشى قىيامەت كۈنىدە ئوھۇد تېغىدەك چوڭدۇر، تېرىسىنىڭ قېلىنلىقى 70 گەزدۇر، بىلىگى بولسا، بەيزا تېغىدەك چوڭ، يوتىسى ۋەرقان دېگەن تاغدەك چوڭدۇر، دىنىسىزنىڭ دوۋزاخدىكى ئولتۇرغان ئورنى مەن بىلەن رەبەزەنىڭ ئارىلىقىدەك كەڭدۇر، (يەنى نەچچە كىلومېتىردۇر، ئاللاھ قادىردۇر) ئەھمەد، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

7132 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا شُعْبَةُ. حَدّثني مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ أنّهُ سَمِعَ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ أنّهُ سَمِعَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «ألاَ أُخْبِرُكُمْ بِأهْلِ الْجَنّةِ؟» قَالُوا: بَلَى. قَالَ صلى الله عليه وسلم: «كُلّ ضَعِيفٍ مُتَضَعّفٍ. لَوْ أقسَمَ عَلَى اللّهِ لأبَرّهُ». ثُمّ قَالَ: «ألاَ أُخْبِرُكُمْ بِأهْلِ النّارِ؟» قَالُوا: بَلَى. قَالَ: «كُلّ عُتُلّ جَوّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ».

7133 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الإسْنَادِ، بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أنّهُ قَالَ: «ألاَ أدُلّكُمْ».

7134 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخُزَاعِيّ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ألاَ أُخْبِرُكُمْ بِأهْلِ الْجَنّةِ؟ كُلّ ضَعِيفٍ مُتَضَعِفٍ. لَوْ أقسَمَ عَلَى اللّهِ لأبَرّهُ. ألاَ أُخْبِرُكُمْ بِأهْلِ النّارِ؟ كُلّ جَوّاظٍ زَنِيمٍ مُتَكَبّرٍ».

ھارىس ئىبنى ۋەھبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن سىلەرگە جەننەت ئەھلى بىلەن خەۋەر بەرمەيمۇ؟ ئۇ بولسا، ھەرقانداق زەئىپ، ئاجىز، ياۋاش، باشقىلار تەرىپىدىن مەغلۇپ، بوزەك قىلىنىدىغان مۇسۇلماندۇر، ئەگەر ئۇ **الله** قا قەسەم قىلسا، **الله** ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجاۋەت قىلىپ، قەسىمگە ۋاپا قىلدۇرىدۇ. دوۋزخ ئەھلى بولسا، مۇتەكەببىر، چوڭچى، مەنمەنچى، تىلى، دىلى قاتتىق قوپال، مال جۇغلاپ، ئۇنىڭ ھەققىنى بەرمەيدىغان، كىبىر قىلىدىغان كىشىلەرنى ھاقارەتلەپ، ھەقىقەتنى ئىنكار قىلىپ، بويۇنتاۋلىق قىلىدىغان كىشىدۇر. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە تو، سەھىھ.

7135 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ أبيهِ، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «رُبّ أشْعَثَ مَدْفُوعٍ بِالأبْوَابِ، لَوْ أقسَمَ عَلَى اللّهِ لأبَرّهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كەمدىن ــ كەم بىر تۈركۈم كىشىلەر باركى،ئۇلار چاچلىرى چۇۋۇق تويا چاڭ باسقان، ئىشىكلەردىن قوغلىنىدۇر، ئىتتىرىلىدۇ، ئەگەر بۇ كىشى ئاللاھقا قەسەم قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجاۋەت قىلىپ، سورىغىنىنى بېرىپ، قەسىمگە ۋاپا قىلدۇرىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، ئەنە شۇنداق ئەۋلىيالار بۇ رەزىل دۇنيادا قارشى ئېلىنماي رەت قىلىنىدۇ

7136 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ و أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ زَمْعَةَ قالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ النّاقَةَ وَذَكَرَ الّذِي عَقَرَهَا. فقَالَ: «إذِ انْبَعَثَ أشْقَاهَا: انْبَعَثَ بِهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ عَارِمٌ مَنِيعٌ فِي رَهْطِهِ، مِثْلُ أبِي زَمْعَةَ» ثُمّ ذَكَرَ النّسَاءَ فَوَعَظَ فِيهِنّ ثُمّ قالَ: «إلاَمَ يَجْلِدُ أحَدُكُمُ امْرَأتَهُ؟» فِي رِوَايَةِ أبِي بَكْرٍ «جَلْدَ الأمَةِ» وَفِي رِوَايَةِ أبِي كُرَيْبٍ «جَلْدَ الْعَبْدِ. وَلَعَلّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ» ثُمّ وَعَظَهُمْ فِي ضَحِكِهِمْ مِنَ الضّرْطَةِ فقَالَ: «إلاَمَ يَضْحَكُ أحَدُكُمْ مِمّا يَفْعَلُ».

ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبىسىدە سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆگىسىنى ئۆلتۈرگەن شەقىينى تىلغا ئېلىپ: خۇددى ئەبۇزەمئەگە ئوخشاش ئۆز قەۋمى ئىچىدە ئالاھىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر، مۆتىۋەر، ئەزىز، قوغدىلىپ ھىمايە قىلىنىدىغان بىرشەقىي كىشى ئۇتۆگىنى ئۆلتۈرگەن ئىدى دەپ، ئاندىن ئاياللارنى تىلغا ئېلىپ مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئايالىنى خۇددى قۇلنى قامچىلىغاندەك قامچىلاپ ئۇرمىسۇن، ئاندىن ئۇ ئايالى بىلەن شۇ كۈنى كېچىسىلا بىر ياتاقتا بىللە بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. يەنەبىرخاتىردە؛بىرىڭلار ئايالىنى خۇددى قۇلنى قامچىلىغاندەك قامچىلاپ ئۇرۇشنى مەخسەت قىلامدۇ؟ ئۇنداق قىلمىسۇن، ئۇ ئايالى بىلەن شۇ كۈنى كېچىسىلا بىر ياتاقتا بىللە بولۇپ قېلىشى مۇمكىن.ئاندىن ئۇلارنىڭ ئۇسراقتىن كۈلۈشى توغرىسىدا نەسىھەت قىلىپ؛ بىرىڭلار نېمە ئۈچۈن ئۇ قىلغان ئىشتىن كۈلىدۇ؟ دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان سەھىھ.

7137 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رَأيْتُ عَمْرَو بْنَ لُحَيّ بْنِ قَمَعَةَ بْنِ خِنْدِفَ، أخَا بَنِي كَعْبٍ هَؤلاَءِ، يَجُرّ قُصْبَهُ فِي النّارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن دوۋزاخ ئىچىدە ئەمرۇ ئىبنى لوھيە ئىبنى قۇمئەت ئىبنى خەندەپنى يەنى بەنىي كەئبىنىڭ قېرىندىشىنىڭ ، ئۈچەيلىرىنى سۆرەپ يۈرگەنلىكىنى كۆردۇم، مەن دوۋزاخ ئىچىدە ئەمرۇ ئىبنى ئامىر خ ۋزائىيىلىڭ ئۈچەيلىرىنى سۆرەپ يۈرگەنلىكىنى كۆردۇم، ئۇ تۇنجى بولۇپ سائىبە، بەھىيرەت ئىسىملىك تۆگىنى ھارام قىلىۋېلىش، بۇتقا ئاتاش قائىدىسىنى يولغا قويغان كىشىدۇر،ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن سۈرە مائىدەتتە تىلغا ئېلىنغان سائىبە ئىسىملىك تۆگىنى ھارام قىلىۋېلىش ئادىتىنى تۇنجى بولۇپ

يولغا قويغان، بۇتقا چوقۇنۇپ، شۇ بۇتلارغا، ئىبادەت قىلغان كىشى، ئەبۇ خۇزائە ئەمۇر ئىبنى ئام ىدۇر، شەك — شۈبھىسىز مەن ئۇنى دوۋزاختا كۆردۈم، ئۇ دوۋزاخ ئىچىدە ئۈچەيلىرىنى سۆرەپ يۈرىيدۇ، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

7138 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ حسَنٌ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قال عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقالَ الآخرَان: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ ـــ وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ـــ حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيّبِ يَقُولُ: إِنّ الْبَحِيرَةَ الّتِي يُمْنَعُ دَرّهَا لِلطّوَاغِيتِ، فَلاَ يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النّاسِ. وَأَمّا السّائِبَةُ الّتِي كَانُوا يُسَيّبُونَهَا لآلِهَتِهِمْ، فَلا يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ.
وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيّبِ: قالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرٍ الْخُزَاعِيّ يَجُرّ قُصْبَهُ فِي النّارِ. وَكَانَ أَوّلَ مَنْ سَيّبَ السّيُوبَ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن ، دوۋزاخ ئىچىدە ئەمرۇ ئىبنى ئامىر خۇزا ئىيىنىڭ ئۈچەيلىرىنى سۆرەپ يۈرگەنلىكىنى كۆردۈم، ئۇ تۇنجى بولۇپ سائىبە بەھىيرەت ئىسىملىك تۆگىنى ھارام قىلىۋېلىش، بۇتقا ئاتاش قائىدىسىنى يولغا قويغان كىشىدۇر، (تۇنجى بولۇپ بۇددا دىنغا ئاساس سالغۇچى) ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7139 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النّارِ لَمْ أَرَهُمَا. قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النّاسَ. وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ. رُؤُوسُهُنّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ. لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا. وَإِنّ رِيحَهَا لَتُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: دوۋزاخ ئەھلىدىن ئىككى سىنىپ كىشىلەر بار بولۇپ، مەن تېخى ئۇلارنى كۆرۈپ باقمىدىم، (يەنى بۇندىن كېيىن چىقىدۇ) بىرسى كالىنىڭ قۇيرىقىدەك قامچىلارنى كۆتۈرۈۋېلىپ كىشىلەرنى ئۇرىدىغان كىشىلەردۇر، (يەنى زالىملار) يەنە بىرسى بولسا، ئەمەلىيەتتە كىيىم كىيىۋالغان، ئەمما ئۆزى نىڭ كىيىم ى نېپىز، بەزى جايىدا بولمىغاچقا يالىڭاچ ھېسابلىنىدىغان ياكى زىننەت كىيىمنى كىيىۋالغان تەقۋالىق كىيىمدىن يالىڭاچ ياكى نىئمەت كىيىمنى كىيىۋالغان شۈكرىدىن يالىڭاچ،ياخشى كىيىمنى كىيىۋالغان ياخشىلىقدىن يالىڭاچ، بەزى يېرىگە كىيىم كىيىۋالغان بەزى يېرى يالىڭاچ ئاياللاردۇر، تائەتتىن مايىل، مېڭىشىدا كىبرە قىلىشىدا مايىل، ئەرلەرگە مايىل ھەم ئەرلەرنى مايىل قىلغۇچى، قەلبىنى پىتنە _ پاسادقا مايىل قىلغۇچى، بېشى، چېچى تۆگىنىڭ لوكىسىدەك، چېچىنى مۈڭگۈز چىقىرىپ گە ردىنىگە تۈگۈپ، باشقىلارغا كۆرسەتكۈچى ئاياللار بولۇپ، بۇلار جەننەتكە كىرەلمەيدۇ، ھەتتا، جەننەتنىڭ پۇرىقىنىمۇ پۇرىيالمايدۇ، ھەققەتەن جەننەتنىڭ پۇراقلىرى مانداق _ مانداق، يەنى 500 يىل مۇساپىدىن تېپىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.شەيىخ زەندانى بۇھەدىسنى مۆجىزە قاتارىغا تىزغان.

7140 ـ حدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا زَيْدٌ (يَعْنِي ابْنَ حُبَابٍ). حَدّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَافِعٍ، مَوْلَى أُمّ سَلَمَ قالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُوشِكُ، إِنْ طَالَتْ بِكَ مُدّةٌ، أَنْ تَرَى قَوْماً فِي أَيْدِيهِمْ مِثْلُ أَذْنَابِ الْبَقَرِ. يَغْدُونَ فِي غَضَبِ اللّهِ، وَيَرُوحُونَ فِي سَخَطِ اللّهِ».

7141 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيّ. حَدّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ رَافِعٍ، مَوْلَىَ أُمّ سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنْ طَالَتْ بِكَ مُدّةٌ، أَوْشَكْتَ أَنْ تَرَىَ قَوْماً يَغْدُونَ فِي سَخَطِ اللّهِ، وَيَرُوحُونَ فِي لَعْنَتِهِ. فِي أَيْدِيهِمْ مِثْلُ أَذْنَابِ الْبَقَرِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەگەر ساڭا ھاياتلىق مۇددىتى ئۇزۇن بولۇپ قالسا، قوللىرىدا كالىنىڭ قۇيرۇقىدەك قامچا بار كىشىلەرنى كۆرۈشۈڭ مۇمكىن، ئۇلار ئەتىگەندە ئاللاھنىڭ غەزىپى ئىچىدە چىقىپ، يەنە كەچتە ئاللاھنىڭ كايىشى، ئاچچىقلىشى،لەنىتى ئىچىدە قايتىپ كېلىدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئۇلار، كىشىلەرگە زۇلۇم قىلىدىغان زالىملاردۇر.

1296 ـ باب فناء الدنيا، وبيان الحشر يوم القيامة

بۇ دۇنيانىڭ ئاخىرلىشىپ قىيامەتنىڭ قۇرۇلىشى، مەھشەرگاھنىڭ ۋە باشقا ئەھۋاللارنىڭ سۈپىتى

7142 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. ح وَحَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ. حَدّثَنَا قَيْسٌ قَالَ: سَمِعْتُ مُسْتَوْرِداً، أَخَا بَنِي فِهْرٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَاللّهِ مَا الدّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاّ مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ إِصْبَعَهُ هَذِهِ ــ وَأَشَارَ يَحْيَىَ بِالسّبّابَةِ ــ فِي الْيَمّ. فَلْيَنْظُرْ أحدُكُم بِمَ يَرْجِعُ؟». وَفِي حَدِيثِهِمْ جَمِيعاً، غَيْرَ يَحْيَىَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ ذَلِكَ.
وَفِي حَدِيثِ أَبِي أُسَامَةَ: عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدّادٍ، أَخِي بَنِي فِهْرٍ. وَفِي حَدِيثِهِ أَيْضَاً: قَالَ وَأَشَارَ إِسْمَاعِيلُ بِالإِبْهَامِ.

مۇستەۋرد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ دۇنيا ئاخىرەتكە نىسبەتەن پەقەت بىرىڭلار بارمىقىنى دېڭىزنىڭ ئىچىگە سېلىپ، ئۇنىڭ نېمە بىلەپ قايتىدىغانلىقىغا ئىنتىزار بولۇپ كۈتۈپ تۇرغىنىغا ئوخشايدۇ. (يەنى ئاخىرەت چەكسىز دېڭىز بولسا، بۇ دۇنيا ئاشۇ بارماقتا يۇققان سۇچىلىكتۇر). مۇسلىم 5101 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2245 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 4098 ــ ھەدىس، ئەھمەد 17322 ــ ھەدىس، سەھىھ.

7143 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حَاتِمِ ابْنِ أَبِي صَغِيرَةَ. حَدّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يُحْشَرُ النّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ النّسَاءُ وَالرّجَالُ جَمِيعاً، يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَىَ بَعْضٍ قَالَ صلى الله عليه وسلم: «يَا عَائِشَةُ الأَمْرُ أَشَدّ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ بَعْضُهُمْ إِلَىَ بَعْضٍ».
7144 ـ7145 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ بِهَـذَا الإِسْنَادِ، وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِهِ «غُرْلاً».حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شيبة وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَـقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (قَالَ إِسْحَـقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ: «إِنّكُمْ مُلاَقُو اللّهِ مُشَاةً حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً» وَلَمْ يَذْكُرْ زُهَيْرٌ فِي حَدِيثِهِ: يَخْطُبُ.

ئىبنى ئابباس، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەر قىيامەت كۈنى يالاڭ ئاياغ، يالىڭاچ، ھەتتا خەتنە قىلىنمىغان ھالەتتە تىرىلىپ قوپۇرۇلىدۇ، سىلەر ئاللاھ قا شۇنداق ھالەتتە ئۇچۇرشىسىلەر. مەن؛ ئى ئاللاھ نىڭ ئەلچىسى!ئەر-ئاياللار ھەممىسى بىراقلا قوپۇرۇلسا، ئۇلار بىر - بىرىگە

قارىشامدۇ؟دىسەم، رەسۇلۇللاھ:ئى ئائىشە! ئىش ئۇلارنىڭ بەزىسى ـ بەزىسىگە قاراشلىرىدىن قاتتىق كۈچلۈك ۋە

ئېغىردۇر دىگەن.بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

7146 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنَا أَبِي. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَة عَنِ المُغِيرَةِ بْنِ النّعْمَانِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَطِيباً بِمَوْعِظَةٍ. فَقَالَ: يَا أَيّهَا النّاسُ إِنّكُمْ تُحْشَرُونَ إِلَى اللّهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً {كَمَا بَدَأْنَا أَوّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ، وَعْداً عَلَيْنَا، إِنّا كُنّا فَاعِلِينَ} (12الأنبياء الآية: 401). أَلاَ وَإِنّ أَوّلَ الْخَلاَئِقِ يُكْسَى، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِبْرَاهِيمُ (عَلَيْهِ السّلاَمُ). أَلاَ وَإِنّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشّمَالِ. فَأَقُولُ: يَا رَبّ أَصْحَابِي. فَيُقَالُ: إِنّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ. فَأَقُولُ، كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصّالِحُ: {وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيداً مَا دُمْتُ فِيهِمْ، فَلَمّا تَوَفّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرّقِيبَ عَلَيْهِمْ، وَأَنْتَ عَلَى كُلّ شَيْءٍ شَهِيدٌ إِنْ تُعَذّبْهُمْ فَإِنّهُمْ عِبَادُكَ، وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} (5المائدة الآيتان: 711 و 811) قَالَ: فَيُقَالُ لِي: إِنّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ». وَفِي حَدِيثِ وَكِيعٍ وَمُعَاذٍ: «فَيُقَالُ: إِنّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ».

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبىسىدە مۇنداق دىگەن: ئى ئىنسانلار! ھەقىقەتەن سىلەر ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا يالىڭاچ، يالاڭ ئاياق، ھەتتا خەتنە قىلىنمىسىز قوپۇرلىسلەر.ئاندىن «بىز مەخلۇقنى تۇنجى قېتىم ياراتقىنىمىزدەك يەنە قايتا يارىتىمىز،بۇ بىزنىڭ ئۈستىمىزگە قىلىنغان ۋەئدىدۇر، بىز ئۇنى چوقۇم ئىجرا قىلىمىز»دىگەن ئايەتنى ئوقۇدى، ئاگاھ بولۇڭلار، خالايىقلاردىن تۇنجى بولۇپ كىيىم كىيدۈرۈلىدىغىنى ئىبراھىمدۇر، ئاگاھ بولۇڭلار، ئۈممىتىمدىن،ساھابىلىرىمدىن نۇرغۇن كىشىلەر كەلتۈرۈلۈپ ئۇلارنىڭ سول قولىدىن تۇتۇلىدۇ، نامە ــ ئەمەل دەپتىرى سول قولىغا بېرىلىدۇ،(دوزاققا ھەيدىلىدۇ) مەن: ئى رەببىم! ئۇلار مېنىڭ ھەمراھلىرىم ئىدى دەپ قالىمەن، ئاندىن ماڭا: ئۇلارنىڭ سەندىن كىيىن نېمىلەرنى پەيدا قىلغىنىنى بىلمەيسەن،ئۇلار سەن ئايرىلغاندىن باشلاپلا، دىنىدىن قايتىپ، مۇرتەد بولۇپ كەتكەنلەردۇر دىيىلىدۇ، مەن ئاندىن سالىھ بەندە ئەيسا دىگەننى دەيمەن؛«مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھايات تۇرغىنىمدا ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى كۆزىتىپ گۇۋاھ بولغان ئىدىم، مىنى قەبزى روھ قىلىپ ۋاپات تاپقۇزغاندا بولسا، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ، سەن ھەممە نەرسىدىن خەۋەردار سەن». (سۈرە مائىدە 117 ــ ئايەت). ماڭا: ھەقىقەتەن ئۇلار سەندىن ئايرىلغاندىن باشلاپلا كەينىگە يېنىپ، مۇرتەد بولۇپ شۇ دىندىن يانغان مۇرتەد ھالىتىدە داۋاملاشتى دىيىلىدۇ.بۇخار،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى سەھىھ.

7147 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَقَ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ حَدّثنَا بَهْزٌ. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثنَا وُهَيْبٌ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يُحْشَرُ النّاسُ عَلَى ثَلاَثِ طَرَائِقَ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ. وَاثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ. وَثَلاَثَةٌ عَلَى بَعِيرٍ. وَأَرْبَعَةٌ عَلَى بَعِيرٍ. وَعَشَرَةٌ عَلَى بَعِيرٍ. وَتَحْشُرُ بَقِيّتَهُمُ النّارُ. تَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا. وَتَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا: وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا. وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىشىلەر ئۈچ يول يەنى ئۈچ پىرقىگە ئاساسەن توپلىنىدۇ، بىرىنچى پىرقە، مەھشەرگاھقا، كەڭرىلىك بىلەن ئازادە مېڭىپ، ئاللاھنىڭ

رەھمىتىنى، مەغپىرىتىنى ئۈمىد قىلىپ جەننەتكە قىزىقىپ، ئازابىدىن، كايىشىدىن قورققان ھالدا توپلىنىدۇ، ئىككىنچى پىرقە بولسا، ئەمەللىرىگە يارىشا ئىككى كىشى بىر تۆگە ئۈستىدە، ئۈچ كىشى بىر تۆگە ئۈستىدە، تۆت، ھەتتا ئون كىشى بىر تۆگە ئۈستىدە توپلىنىدۇ، كىشىلەرنىڭ قالغانلىرىنى ئوت توپلايدۇ، بۇ ئوت، ئۇلار قەيەردە ئارام ئالسا شۇ يەردە بىللە ئارام ئالىدۇ، ئۇلار كەچ قىلىپ ياتقان جايدا بىرگە ياتىدۇ، ئۇلار تاڭ ئاتقۇزسا ياكى كەچ قىلسا بۇ ئوتمۇ ئۇلار بىلەن بىرگە تاڭ ئاتقۇزىدۇ، كەچ قىلىدۇ، بۇ ئۈچىنچى پىرقىدۇر. بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1297 - باب في صفة يوم القيامة، أعاننا اللهُ على أهوالها

7148 - حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قالُوا: حَدّثنَا يَحْيَى (يَعْنُونَ ابْنَ سَعِيدٍ) عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ. أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم {يَوْمَ يَقُومُ النّاسُ لِرَبّ الْعَالَمِينَ} (38 المطففين الآية: 6) قَالَ: «يَقُومُ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ الْمُثنّى قَالَ: «يَقُومُ النّاسُ» لَمْ يَذْكُرْ يَوْمَ.

7149 - حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ إِسْحَقَ الْمُسَيّبِيّ. حَدّثنَا أَنَسٌ (يَعْنِي ابْنَ عِيَاضٍ). ح وحَدّثنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ. ح وحَدّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ وَ عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ. ح وحَدّثنِي عَبْدُ اللّهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَى. حَدّثنَا مَعْنٌ. حَدّثنَا مَالِكٌ. ح وحَدّثنِي أَبُو نَصْرٍ التّمّارُ. حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيّوبَ. ح وحَدّثنَا الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. كُلّ هَؤُلاَءِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمَعْنَى حَدِيثِ عُبَيْدِ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ وَصَالِحٍ «حَتّى يَغِيبَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم «كىشىلەر (ھېساب بېرىش ئۈچۈن) ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى **الله** نىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ...» دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ بىرى قۇلىقىنىڭ ئوتتۇرىغىچە ئۆزىنىڭ تەرلىرىدە تۇرىدۇ، (يەنى قۇياش يېقىنلىشىپ تەرلەيدۇ، ياكى ئاللاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ تەرلەيدۇ). بۇخارى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7150 - حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ الْعَرَقَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَيَذْهَبُ فِي الأَرْضِ سَبْعِينَ بَاعاً. وَإِنّهُ لَيَبْلُغُ إِلَى أَفْوَاهِ النّاسِ أَوْ إِلَى آذَانِهِمْ» يَشُكّ ثَوْرٌ أَيّهُمَا قَالَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن تەرلەر قىيامەت كۈنى شۇ كۈننىڭ قاتتىق ئىسسىقلىقىدىن زىمىندا 70 غۇلاچقا يېتىدۇ، ھەقىقەتەن ئۇ كىشىلەرنىڭ ئېغىزلىرىغا، ياكى قۇلاقلىرىغا يېتىدۇ، (يەنى كىشىلەر تەر ئىچىدە ئۈزۈپ يۈرىيدۇ، ياخشى مۆئمىنلەر ئۇششۇققىچە بولىدۇ) مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەر قىيامەت كۈنى شۇنداق تەرلەپ كېتىدۇكى، ئۇلارنىڭ تەرلىرى زىمىندا 70 گەزگە يېتىدۇ، تەر ئۇلارنى يۈگەنلەپ ئاغزىغا ھەتتا قۇلاقلىرىغا يېتىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7151 ـ حدّثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَىَ، أَبُو صَالِحٍ. حَدّثنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـَنِ بْنِ جَابِرٍ. حَدّثَنِي سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ. حَدّثَنِي الْمِقْدَادُ بْنُ الأَسْوَدِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «تُدْنَى الشّمْسُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنَ الْخَلْقِ، حَتّىَ تَكُونَ مِنْهُمْ كَمِقْدَارِ مِيلٍ». قَالَ سُلَيْمُ بْنُ عَامِرٍ: فَوَاللّهِ مَا أَدْرِي مَا يَعْنِي بِالْمِيلِ؟ أَمَسَافَةَ الأَرْضِ، أَمِ الْمِيلَ الّذِي تُكْتَحَلُ بِهِ الْعَيْنُ.
قَالَ: «فَيَكُونُ النّاسُ عَلَىَ قَدْرِ أَعْمَالِهِمْ فِي الْعَرَقِ. فَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَىَ كَعْبَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَىَ رُكْبَتَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَىَ حَقْوَيْهِ. وَمِنْهُمْ مَنْ يُلْجِمُهُ الْعَرَقُ إِلْجَاماً». قَالَ وَأَشَارَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ إِلَىَ فِيهِ.

مقدام ئىبنى ئەسۋەد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى قۇياش كىشىلەرگە شۇنداق يېقىنلىشىدۇكى، ھەتتا ئۇلاردىن بىر مىيىل مىقدارى يىراقتا تۇرىدۇ، كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ ئەمەللىرىنىڭ مىقدارىدا تەردە تۇرىدۇ، ئۇلارنىڭ بەزىسى ھوشۇقىغىچە تەردە تۇرىدۇ، بەزىسى تىزىغىچە، بەزىسى بېلىگىچە تەردە تۇرىدۇ، بەزىسىنى تەر يۇگەن سىيلىۋالىدۇ، (يەنى تەرگە چۆكۈپ تۇرىدۇ، تەر ئاغىزىغىچە يېتىدۇ) دەپ، ئاغزىغا ئىشارەت قىلدى.

1298 ـ باب الصفات التي يعرف بها في الدنيا أهل الجنة وأهل النار

7152 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارِ بْنِ عُثْمَانَ (وَاللّفْظُ لأَبِي غَسّانَ وَابْنِ الْمُثَنّى). قَالاَ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرّفِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الشّخّيرِ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ الْمُجَاشِعِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ، ذَاتَ يَوْمٍ فِي خُطْبَتِهِ: «أَلاَ إِنّ رَبّي أَمَرَنِي أَنْ أُعَلّمَكُمْ مَا جَهِلْتُمْ مِمّا عَلّمَنِي، يَوْمِي هَذَا. كُلّ مَالٍ نَحَلْتُهُ عَبْداً، حَلاَلٌ. وَإِنّي خَلَقْتُ عِبَادِي حُنَفَاءَ كُلّهُمْ. وَإِنّهُمْ أَتَتْهُمُ الشّيَاطِينُ فَاجْتَالَتْهُمْ عَنْ دِينِهِمْ. وَحَرّمَتْ عَلَيْهِمْ مَا أَحْلَلْتُ لَهُمْ. وَأَمَرَتْهُمْ أَنْ يُشْرِكُوا بِي مَا لَمْ أُنْزِلْ بِهِ سُلْطَاناً. وَإِنّ اللّهَ نَظَرَ إِلَىَ أَهْلِ الأَرْضِ فَمَقَتَهُمْ، عَرَبَهُمْ وَعَجَمَهُمْ، إِلاّ بَقَايَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ. وَقَالَ: إِنّمَا بَعَثْتُكَ لأَبْتَلِيَكَ وَأَبْتَلِيَ بِكَ. وَأَنْزَلْتُ عَلَيْكَ كِتَاباً لاَ يَغْسِلُهُ الْمَاءُ. تَقْرَأُهُ نَائِماً وَيَقْظَانَ. وَإِنّ اللّهَ أَمَرَنِي أَنْ أُحَرّقَ قُرَيْشاً. فَقُلْتُ: رَبّ إِذاً يَثْلَغُوا رَأْسِي فَيَدَعُوهُ خُبْزَةً. قَالَ: اسْتَخْرِجْهُمْ كَمَا اسْتَخْرَجُوكَ. وَاغْزُهُمْ نُغْزِكَ. وَأَنْفِقْ فَسَنُنْفِقَ عَلَيْكَ. وَابْعَثْ جَيْشاً نَبْعَثْ خَمْسَةً مِثْلَهُ. وَقَاتِلْ بِمَنْ أَطَاعَكَ مَنْ عَصَاكَ. قَالَ: وَأَهْلُ الْجَنّةِ ثَلاَثَةٌ: ذُو سُلْطَانٍ مُقْسِطٌ مُتَصَدّقٌ مُوَفّقٌ. وَرَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقُ الْقَلْبِ لِكُلّ ذِي قُرْبَىَ، وَمُسْلِمٍ. وَعَفِيفٌ مُتَعَفّفٌ ذُو عِيَالٍ. قَالَ: وَأَهْلُ النّارِ خَمْسَةٌ: الضّعِيفُ الّذِي لاَ زَبْرَ لَهُ، الّذِينَ هُمْ فِيكُمْ تَبَعاً لاَ يَتْبَعُونَ أَهْلاً وَلاَ مَالاً. وَالْخَائِنُ الّذِي لاَ يَخْفَىَ لَهُ طَمَعٌ، وَإِنْ دَقّ إِلاّ خَانَهُ. وَرَجُلٌ لاَ يُصْبِحُ وَلاَ يُمْسِي إِلاّ وَهُوَ يُخَادِعُكَ عَنْ أَهْلِكَ وَمَالِكَ». وَذَكَرَ الْبُخْلَ وَالْكَذِبَ «وَالشّنْظِيرُ الْفَحّاشُ» وَلَمْ يَذْكُرْ أَبُو غَسّانَ فِي حَدِيثِهِ «وَأَنْفِقْ فَسَنُنْفِقَ عَلَيْكَ».

7153 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ، حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عَدِيَ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، بِهَـَذَا الإِسْنَادِ، وَلَمْ يَذْكُرْ فِي حَدِيثِهِ «كُلّ مَالٍ نَحَلْتُهُ عَبْداً، حَلاَلٌ».

7154 ـ حدّثني عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثَنَا يَحْيَىَ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ، صَاحِبِ الدّسْتَوَائِيّ حَدّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم خَطَبَ ذَاتَ يَوْمٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. وَقَالَ فِي آخِرِهِ: قَالَ يَحْيَىَ: قَالَ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ. قَالَ: سَمِعْتُ مُطَرّفاً فِي هَذَا الْحَدِيثِ.

ئىياز ئىبنى ھەمارە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىركۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبىسىدە مۇنداق دېگەن: ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارىم مېنى بۈگۈنكى مۇنۇ كۈندە ماڭا ئۇگەتكەن، بىلدۈرگەن، سىلەر بىلمەيدىغان ئىلىملەرنى سىلەرگە ئۆگىتىشىمنى بۇيرىدى، ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: مەن بەندەمگە ئاتا قىلىپ بەرگەن ماللار ھالالدۇر، ھەقىقەتەن مەن ئۇلارنىڭ ھەممىنى ھەققە مايىل مۇسۇلمان ياراتتىم، ھەقىقەتەن ئۇلارغا شەيتانلار كېلىپ، ئۇلارنى دىنلىرىدىن چىقىرىپ ئازدۇرۇۋىتىدۇ، مەن ئۇلارغا ھالال قىلىپ بەرگەن نەرسىلەرنى ھارام قىلىۋىتىدۇ، ئۇلارنى ماڭا مەن بىرەر ھۆججەت، دەلىل ــ ئىسپات چۈشۈرمىگەن نەرسىلەرنى شېرىك كەلتۈرۈشكە بۇيرىيدۇ . ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا زىمىن ئەھلىگە قاراپ ، ئازغىنا ئەھلى كىتابلارنىڭ قالدۇقلىرىدىن باشقا بارلىق كىشىلەر گە ئەرەپ، ئەجەملەرگە غەزەپ قىلدى، كايىدى ۋە دېدىكى ھەقىقەتەن مەن سېنى سىناپ، ئىمتىھان ئېلىش، سەن بىلەن باشقىلارنى سىناپ، ئىمتىھان ئېلىش ئۈچۈن

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەۋەتتىم، ساڭا كىتاب قۇرئاننى نازىل قىلدىم، ئۇنى سۇمۇ يۇيۇپ چىقىرۋېتەلمەيدۇ، يەنى قوغدايمەن، ئۇنى سەن ئۇخلىغان ۋە ئويغاق ھالدا ئوقۇيسەن، (چۈنكى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دىلى ئۇخلىمايتتى) ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا مېنى قۇرەيشلەرنى كۆيدۈرۈۋېتىشىمگە بۇيرىدى، مەن ئاندىن ؛ ئى رەببىم، ئۇنداقتا ئۇلار بېشىمنى دەسسەپ، يەنجىپ، چەيلەپ بىر دانە ياپىلاق زانىدەك تاشلاپ قويىدۇ دېدىم، ئاللاھتائالا ؛ ئۇنداق بولسا، ئۇلار سېنى قوغلاپ چىقارغاندەك، سەنمۇ ئۇلارنى قوغلاپ چىقارغىن، ئۇلارغا قارشى ئۇرۇش قىل، بىز ساڭا ياردەم بېرىمىز، ئاللاھ يولىدا خەژلە، ساڭىمۇ خەژلىنىدۇ، قوشۇن ئەۋەتكىن، بىزمۇ سېنىڭ قوشۇنىڭدەك بەش ھەسسە قوشۇن ئەۋەتىمىز، ساڭا ئىتائەت قىلغان كىشىلەر بىلەن بىرگە ساڭا ئاسيي بولغان كىشىلەرگە قارشى ئۇرۇش قىلغىن. جەننەت ئەھلى ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ.

1. ئادىل، سەممىي، راستچىل، تەۋپىق تاپقان، سۇلتان، پادىشاھ.

2. دىلى يۇمشاق، مېھرىبان، ھەرقانداق يېقىن تۇغقان ۋە مۇسۇلمانلارغا قەلبى يۇمشاق، رەھىمدىل كىشىدۇر.

3. ھارامدىن ساقلانغان ئىپپەتلىك، سائىللىق قىلىشدىنمۇ ئىپپەتلىك، كۆپ ئەھلى باللىرى بولغان مۇشەققەتلىك مۇسۇلماندۇر.

دوۋزاخ ئەھلى بەش تۈرلۈك بولىدۇ؛

1. لايىق بولمايدىغان ئىشلاردىن توسۇپ قالغىدەك ئەقىل ـ پاراسەت يوق، دائىم سىلەرگە ئەگىشۋالىدىغان يا ئەھلى، يا مالنى تەلەپ قىلمايدىغان، دىن، دۇنيادا نەتىجىسى يوق، ئاجىز، دۆت كىشىدۇر.

2. كىچىككىنە تاما قىلغۇدەك نەرسە كۆرۈنسىلا خىيانەت قىلىدىغان خائىندۇر.

3. تاڭ ئاتقۇزسا، كەچ قىلسا، دائىم دىگۈدەك ئەھلىڭ ۋە مېلىڭ توغرىسىدا سېنى ئالدايدىغان ھىيلە ـ مېكىر قىلىدىغان كىشىدۇر. 4. بېخىل ياكى كاززاپ كىشىدۇر. 5. ئەخلاقى يامان، ناچار ئەخلاقلىق، پاھىشە ئىشنى قىلغۇچى، پاھىشە سۆزلىگۈچى كىشىدۇر، (چۈنكى، بۇ ھاياسىزدۇر) مۇسلىم 5109 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4250 ـ ھەدىس، ئىبنى ماجە 4169 ـ ھەدىس، ئەھمەد 17616 ـ ھەدىس، سەھىھ.

7155 ـ وحدّثني أَبُو عَمّارٍ حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ. حَدّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَىَ عَنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ مَطَرٍ. حَدّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ مُطَرّفِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الشّخّيرِ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ، أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ قَالَ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَاتَ يَوْمٍ خَطِيباً. فَقَالَ: «إِنّ اللّهَ أَمَرَنِي» وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ هِشَامٍ عَنْ قَتَادَةَ.وَزَادَ فِيهِ: «وَإِنّ اللّهَ أَوْحَىَ إِلَيّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتّىَ لاَ يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلاَ يَبْغِي أَحَدٌ عَلَىَ أَحَدٍ». وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: «وَهُمْ فِيكُمْ تَبَعاً لاَ يَبْغُونَ أَهْلاً وَلاَ مَالاً». فَقُلْتُ: فَيَكُونُ ذَلِكَ؟ يَا أَبَا عَبْدِ اللّهِ قَالَ: نَعَمْ. وَاللّهِ لَقَدْ أَدْرَكْتُهُمْ فِي الْجَاهِلِيّةِ. وَإِنّ الرّجُلَ لَيَرْعَىَ عَلَى الْحَيّ، مَا بِهِ إِلاّ وَلِيدَتُهُمْ يَطَأُهَا.

ئىياز ئىبنى ھەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبە سۆزلەپ يۇقىرقى ھەدىسنىڭ ئاخىردا مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھ ماڭا مۇنداق ۋەھى قىلدى ؛ ئۆزۈڭلارنى ناھايىتى كەمتەر، تۆۋەن تۇتۇڭلار، بىر كىشى يەنە بىر كىشىگە پەخىر قىلمىسۇن، پەخىرلەنمىسۇن، بىر كىشى يەنە بىر كىشىگە تاجاۋۇز قىلمىسۇن، ھەددىدىن ئاشمىسۇن، زۇلۇم قىلمىسۇن، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن ئاللاھ، ماڭا مۇنداق ۋەھى قىلدى، ئۆزئارا كەمتەر بولۇڭلار، ئۆزۈڭلارنى تۆۋەن تۇتۇڭلار، بەزىڭلار بەزىڭلارغا زۇلۇم قىلمىسۇن، تاجاۋۇز قىلمىسۇن، ھەددىدىن ئاشمىسۇن، ئىبنى ماجە، بۇخارى ئەدەپتە توپلىغان، ھەسەن.

1299 ـ باب عرض مقعد الميت من الجنة أو النار عليه، وإثبات عذاب القبر، والتعوذ منه

7156 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. قالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِنّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيّ. إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ، فَمِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ. وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النّارِ، فَمِنْ أَهْلِ النّارِ. يُقَالُ: هَـٰذَا مَقْعَدُكَ حَتّىَ يَبْعَثَكَ اللّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

7157 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا مَاتَ الرّجُلُ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيّ. إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنّةِ، فَالْجَنّةُ. وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النّارِ، فَالنّارُ» قَالَ: «ثُمّ يُقَالُ: هَـٰذَا مَقْعَدُكَ الّذِي تُبْعَثُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار ۋاپات تاپسا، ئۇنىڭغا ئاخىرەتتىكى ئورنى ئەتىگەن ــ ئاخشام تەڭلىنىپ تۇرىدۇ، ئەگەرئۇ جەننەت ئەھلى بولسا، جەننەت تەڭلىنىدۇ، دوۋزاخ ئەھلى بولسا، دوۋزاخ تەڭلىنىدۇ، ئۇنىڭغا مۇنداق دىيىلىدۇ، مانا بۇ، ئاللاھ سىېنى قىيامەت كۈنى تىرىلدۈرۈپ قوپۇرىدىغان چاغقىچە، مەڭگۈلۈك جايىڭدۇر، بەيھەقى، بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە

7158 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ. قَالَ ابْنُ أَيّوبَ: حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ. قَالَ: وَأَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: وَلَمْ أَشْهَدْهُ مِنَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَلَـٰكِنْ حَدّثَنِيهِ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ: بَيْنَمَا النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي حَائِطٍ لِبَنِي النّجّارِ، عَلَى بَغْلَةٍ لَهُ، وَنَحْنُ مَعَهُ، إِذْ حَادَتْ بِهِ فَكَادَتْ تُلْقِيهِ. وَإِذَا أَقْبُرٌ سِتّةٌ أَوْ خَمْسَةٌ أَوْ أَرْبَعَةٌ (قَالَ: كَذَا كَانَ يَقُولُ الْجُرَيْرِيّ فَقَالَ: «مَنْ يَعْرِفُ أَصْحَابَ هَـٰذِهِ الأَقْبُرِ؟» فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا. قَالَ: «فَمَتَىَ مَاتَ هَؤُلاَءِ؟» قَالَ: مَاتُوا فِي الإِشْرَاكِ. فَقَالَ: «إِنّ هَـٰذِهِ الأُمّةَ تُبْتَلَىَ فِي قُبُورِهَا. فَلَوْلاَ أَنْ لاَ تَدَافَنُوا، لَدَعَوْتُ اللّهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ». ثُمّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ، فَقَالَ: «تَعَوّذُوا بِاللّهِ مِنْ عَذَابِ النّارِ» قَالُوا: نَعُوذُ بِاللّهِ مِنْ عَذَابِ النّارِ. فَقَالَ: «تَعَوّذُوا بِاللّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ» قَالُوا: نَعُوذُ بِاللّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ: «تَعَوّذُوا بِاللّهِ مِنَ الْفِتَنِ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ» قَالُوا: نَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الْفِتَنِ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. قَالَ: «تَعَوّذُوا بِاللّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدّجّالِ» قَالُوا: نَعُوذُ بِاللّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدّجّالِ.

زەيىد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىر چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىنىڭ قەچىرى ئۈستىدە بەنى نەججارنىڭ بوستانلىقىدا كېتىپ باراتتى ، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق، تۇيۇقسىز قەچىر ئۈركۈپ يولدىن قېچىپ ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نى ئۈستىدىن تاشلىۋەتكىلى تاس ـ تاس قالدى. ناگاھان ئۇجايدا ئالتە ياكى بەش ـ تۆت قەبرە تۇراتتى ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛بۇ قەبرىلەرنىڭ ئىگىللىرىنى كىم تونىيدۇ؟دىدى.بىر كىشى ؛مانا مەن تونىيمەن دىدى.ئۇلار قاچان ئۆلگەن ؟ دىسە،ئۇكىشى؛ئۇلار شىرىك ھالەتلىرىدە ئۆلگەن دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ھەققەتەن بۇ ئۇممەت قەبرىلىرىدە سوئال ـ سوراق قىلىنىپ ، سىنىلىدۇ، ئازابلىنىدۇ، ئەگەر مېيىتلەرنى دەپنە قىلالماسلىقىڭلار بولمىغان بولسا، ئەلۋەتتە، ئاللاھقا دۇئا قىلىپ، مەن ئاڭلىغان قەبرە ئازابىنى

سىلەرگىمۇ ئاڭلىتىپ قويۇشنى سورىغان بولاتتىم، (ئەگەر ئاڭلاپ قالساڭلار، مېيىتلەرنى دەپنە قىلالمايسىلەر، ياكى ئۆلىسىلەر) ئاندىن بىز گە يۈزى بىلەن ئالدىنى قىلىپ؛ سىلەر ئاللاھقا سېغىنىپ، دوۋزاخ ئازابىدىن، قەبرە ئازابىدىن پاناھ تىلەڭلار، ئاللاھقا سېغىنىپ، پىتنە _ پاسادنىڭ ئاشكارا، يوشۇرۇنلىرىدىن پاناھ تىلەڭلار، ئاللاھقا سېغىنىپ، دەججالنىڭ پىتنىسىدىن پاناھ تىلەڭلار دېدى،ئۇلار ھەرقېتىم **الله** قا سېغىنىپ يۇقىرقى ئازاپ ، پىتنىلەردىن پاناھ تىلەشتى. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7159 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لَوْلاَ أَنْ لاَ تَدَافَنُوا لَدَعَوْتُ اللّهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر سىلەرنىڭ مېيتلەرنى دەپنە قىلالماسلىقىڭلار بولمىغان بولسا، مەن ئاللاھنىڭ سىلەرگە قەبرە ئازابىنى ئاڭلىتىپ قويىشىغا دۇئا قىلاتتىم، (لېكىن سىلەر قادىر بولالمايسىلەر). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

7160 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. كُلّهُمْ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَوْنِ بْنَ أَبِي جُحَيْفَةَ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. جَمِيعاً عَنْ يَحْيَى الْقَطّانِ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. حَدّثَنِي عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْبَرَاءِ، عَنْ أَبِي أَيّوبَ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشّمْسُ. فَسَمِعَ صَوْتاً. فَقَالَ: «يَهُودُ تُعَذّبُ فِي قُبُورِهَا».

ئەبۇئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈن كىرىپ بولغان چاغدا سىرتقا چىقىپ، بىر ئاۋازنى ئاڭلاپ؛ يەھۇدىي قەبرىسىدە ئازاپلىنىۋېتىپتۇ دېدى. بۇخارى،مۇسلىم.

7161 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، وَتَوَلّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ، إِنّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ». قَالَ: «يَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُقْعِدَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرّجُلِ؟». قَالَ: «فَأَمّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُولُ: أَشْهَدُ أَنّهُ عَبْدُ اللّهِ وَرَسُولُهُ» قَالَ: «فَيُقَالُ لَهُ: «انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النّارِ. قَدْ أَبْدَلَكَ اللّهُ بِهِ مَقْعَداً مِنَ الْجَنّةِ» قَالَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فَيَرَاهُمَا جَمِيعاً».
قَالَ قَتَادَةُ: وَذُكِرَ لَنَا أَنّهُ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ سَبْعُونَ ذِرَاعاً. وَيُمْلأُ عَلَيْهِ خَضِراً إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بەندە قەبرىگە قويۇلغاندا، ئۇنىڭ ھەمراھلىرى، يېقىن تۇغقانلىرى ئۇنىڭدىن قايتىپ كېتىدۇ، بەندە ئۇلارنىڭ ئاياغلىرىنىڭ تىۋىش ئاۋازىنىمۇ ئاڭلاپ تۇرىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا ئىككى پەرىشتە كېلىپ، ئۇنى ئولتۇرغۇزۇپ مۇنداق دەيدۇ: بۇ كىشى توغرىسىدا يەنى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم توغرىسىدا نېمە دەيسەن؟، مۆئمىن بولسا گۇۋاھلىق بېرمەنكى، ھەقىقەتەن ئۇ، ئاللاھنىڭ بەندىسى، ۋە ئەلچىسى دەيدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا سېنىڭ دوۋزاخدىن بولغان جايىڭغا قارا، جەزمەن ئاللاھ، ساڭا ئۇ جايىنىڭ ئورنىغا جەننەتنى ئالماشتۇرۇپ بەردى، بەندە ھەر ئىككىلى جاينى كۆرىدۇ، ئۇنىڭ قەبرىسى 70 گەز كەڭرى قىلىنىدۇ، (بۇ گەزنىڭ قانداقلىقى بىزگە نامەلۇم، پەرىشتىلەرنىڭمۇ ؟

ئۇنى ئاللاھ بىلىدۇ) كىشلەر تېرىلىپ قوپۇرۇلىدىغان قىيامەت كۈنىگىچە ئۇنىڭ قەبرىسى يېشىل نۇرغا تولۇپ تۇرىدۇ.ئەمما، كاپىر، دىنسىزغا كەلسەك، ياكى مۇناپىققا كەلسەك، ئۇنىڭغا بۇ كىشى توغرىسىدا نېمە دەيسەن؟ دېيىلسە، ئۇ مەن بىلمەيمەن، مەن دۇنيادا ئىنسانلار دىگەن سۆزنى دەپ قويغان دەيدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا سەن زادى بىلمەيتتىڭ، ئوقۇپمۇ باقمىغان دېيىلىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭ ئىككى قۇلىقى ئارىسىغا تۆمۈر توخماق بىلەن قاتتىق ئۇرۇلىدۇ، ئۇ شۇنداق ئاۋاز قىلىپ، ۋارقىراپ كېتىدۇكى، ئىنسان، جىندىن باشقا بارلىق كىشلەر، نەرسلەر ئاڭلايدۇ، (يەنە بىر خاتىرىدە، ئىنسان، جىن ئاڭلاپ قالسا، ئۆلۈپ كېتەتتى دېيىلىدۇ) ئاندىن ئۇنىڭ قەبرىسى شۇنداق تار قىلىنىدۇكى، قوۋۇرغىلىرى بىر ــ بىرىگە كىرىشىپ كېتىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

7162 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ مِنْهَالِ الضّرِيرُ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «إِنّ الْمَيّتَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، إِنّهُ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا انْصَرَفُوا».
7163 ـ حدّثني عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِي ابْنَ عَطَاءٍ) عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِنّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، وَتَوَلّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ» فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ شَيْبَانَ عَنْ قَتَادَةَ.

ئەنەس، ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ م دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن مېيىت، دەپنە قىلىنغان چاغدا، ئەھلىلىرىنىڭ، دەپنە قىلغانلارنىڭ قايتقاندىكى ئايىغىنىڭ ئاۋازلىرىنى ئاڭلاپ تۇردۇ، تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

7164 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارِ بْنِ عُثْمَانَ الْعَبْدِيّ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: {يُثَبّتُ اللّهُ الّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثّابِتِ} (41إبراهيم الآية: 72). قَالَ: «نَزَلَتْ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ. فَيُقَالُ لَهُ: مَنْ رَبّكَ؟ فَيَقُولُ: رَبّيَ اللّهُ وَنَبِيّي مُحَمّدٌ صلى الله عليه وسلم فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزّ وَجَلّ: {يُثَبّتُ اللّهِ الّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فِي الْحَيَوةِ الدّنْيَا وَفِي الاَخِرَةِ}.
7165 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنُونَ ابْنَ مَهْدِيَ) عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ: {يُثَبّتُ اللّهُ الّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فِي الْحَيَوةِ الدّنْيَا وَفِي الاَخِرَةِ}، قَالَ: نَزَلَتْ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ.

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قەبرىدە مۇسۇلماندىن سوئال ــ سوراق قىلىنسا، ئۇ مۇنداق گۇۋاھلىق بېرىدۇ: ئەشھەدۇئەن لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ ۋە ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ» گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئاللاھدىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق، ھەقىقەتەن مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم **ﷲ** نىڭ ئەلچىسى. ئۇ، بولسىمۇ ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىدۇر، يەنى ئايەت دەلىلدۇر. «ئاللاھ مۆئمىنلەرنى مۇستەھكەم ئىمان بىلەن مۇشۇ دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە مەھكەم تۇرغۇزىدۇ» 14 ــ سۈرە ئىبراھىم، 27 ــ ئايەت.

يەنە بىر خاتىردە، بۇ ئايەت قەبرى ئازابى توغرىسىدا چۈشكەن،ئۇنىڭغا رەببىڭ كىم؟دېيىلىدۇ،ئۇ؛رەببىم **اللّٰه** ، پەيغەمبىرىم مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم **اللّٰه** نىڭ ئەلچىسى دەيدۇ دېيىلگەن. ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، تۆت كىتاب توپلىغان، سەھىھ.

7166 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوارِيرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا بُدَيْلٌ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «إِذَا خَرَجَتْ رُوحُ الْمُؤْمِنِ تَلَقّاهَا مَلَكَانِ يُصْعِدَانِهَا». قَالَ حَمّادٌ: فَذَكَرَ مِنْ طِيبِ رِيحِهَا، وَذَكَرَ الْمِسْكَ.
قَالَ: «وَيَقُولُ أَهْلُ السّمَاءِ: رُوحٌ طَيّبَةٌ جَاءَتْ مِنْ قِبَلِ الأَرْضِ. صَلّى اللّهُ عَلَيْكِ وَعَلَى جَسَدٍ كُنْتِ تَعْمُرِينَهُ. فَيُنْطَلَقُ بِهِ إِلَى رَبّهِ عَزّ وَجَلّ. ثُمّ يَقُولُ: انْطَلِقُوا بِهِ إِلَى آخِرِ الأَجَلِ».
قَالَ: «وَإِنّ الْكَافِرَ إِذَا خَرَجَتْ رُوحُهُ ــ قَالَ حَمّادٌ وَذَكَرَ مِنْ نَتْنِهَا، وَذَكَرَ لَعْناً ــ وَيَقُولُ أَهْلُ السّمَاءِ: رُوحٌ خَبِيثَةٌ جَاءَتْ مِنْ قِبَلِ الأَرْضِ. قَالَ: فَيُقَالُ: انْطَلِقُوا بِهِ إِلَى آخِرِ الأَجَلِ».
قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَرَدّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم رَيْطَةً، كَانَتْ عَلَيْهِ، عَلَى أَنْفِهِ، هَكَذَا.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ جېنى چىققاندا، ئۇنى ئىككى پەرىشتە ئېلىپ يۇقىرغا ئۆرلەيدۇ، ئۇ مىسكىدەك شۇنداق خۇشپۇراقكى ئاسمان ئەھلى مۇنداق دەيدۇ: بۇ پاك، خۇشپۇراق جان زېمىن تەرەپتىن كەلگەن، ساڭا ئاللاھ رەھمەت قىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە سەن گۈللەندۈرگەن جەسەدكىمۇ رەھمەت قىلدى، ئاندىن ئۇ ئۆز رەببىنىڭ يېنىغا ئاپىرىلىدۇ، ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ: ئۇنى ئاخىرقى مۇددەت ئەڭ ئاخىرقى مەنزىلگە ئاپىرىڭلار!. ئەگەر كاپىرنىڭ جېنى چىقسا، ئۇ شۇنداق لەنەتكار سېسىقكى، ئاسمان ئەھلى ؛ بۇ نىجىس، سېسىق جان زېمىن تەرەپتىن كەلدى، بۇ جانغىمۇ مۇنداق دېيىلىدۇ؛ ئۇنى ئاخىرقى مەنزىلگە ئاپىرىڭلار. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كاپىرنىڭ سېسىق جېنىنى تىلغا ئالغاندا، ئۇستىدىكى تون بىلەن بۇرنىنى يۆگىۋالدى. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھنىڭ504 ـ ھەدىس

7167 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلِيطٍ الْهُذَلِيّ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ: قَالَ أَنَسٌ: كُنْتُ مَعَ عُمَرَ. ح وحدثني شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كُنّا مَعَ عُمَرَ بَيْنَ مَكّةَ وَالْمَدِينَةِ. فَتَرَاءَيْنَا الْهِلاَلَ. وَكُنْتُ رَجُلاً حَدِيدَ الْبَصَرِ. فَرَأَيْتُهُ. وَلَيْسَ أَحَدٌ يَزْعُمُ أَنّهُ رَآهُ غَيْرِي. قَالَ: فَجَعَلْتُ أَقُولُ لِعُمَرَ: أَمَا تَرَاهُ؟ فَجَعَلَ لاَ يَرَاهُ. قَالَ يَقُولُ عُمَرُ: سَأَرَاهُ وَأَنَا مُسْتَلْقٍ عَلَى فِرَاشِي. ثُمّ أَنْشَأَ يُحَدّثُنَا عَنْ أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ يُرِينَا مَصَارِعَ أَهْلِ بَدْرٍ بِالأَمْسِ. يَقُولُ: «هَذَا مَصْرَعُ فُلاَنٍ غَداً، إِنْ شَاءَ اللّهُ». قَالَ: فَقَالَ عُمَرُ: فَوَالّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقّ مَا أَخْطَأُوا الْحُدُودَ الّتِي حَدّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَجُعِلُوا فِي بِئْرٍ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ. فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّى انْتَهَى إِلَيْهِمْ فَقَالَ: «يَا فُلاَنَ بْنَ فُلاَنٍ وَيَا فُلاَنَ بْنَ فُلاَنٍ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمُ اللّهُ وَرَسُولُهُ حَقّا؟ فَإِنّي قَدْ وَجَدْتُ مَا وَعَدَنِي اللّهُ حَقّا».
قَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ تُكَلّمُ أَجْسَاداً لاَ أَرْوَاحَ فِيهَا؟ قَالَ: «مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ. غَيْرَ أَنّهُمْ لاَ يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَرُدّوا عَلَيّ شَيْئاً».

7168 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيّ، عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَرَكَ قَتْلَى بَدْرٍ ثَلاَثاً. ثُمّ أَتَاهُمْ فَقَامَ عَلَيْهِمْ فَنَادَاهُمْ فَقَالَ: «يَا أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ يَا أُمَيّةَ بْنَ خَلَفٍ يَا عُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ يَا شَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ أَلَيْسَ قَدْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبّكُمْ حَقّا؟ فَإِنّي قَدْ وَجَدْتُ مَا وَعَدَنِي رَبّي حَقّا» فَسَمِعَ عُمَرُ قَوْلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللّهِ كَيْفَ يَسْمَعُوا وَأَنّى يُجِيبُوا وَقَدْ جَيّفُوا؟ قَالَ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ. وَلَكِنّهُمْ لاَ يَقْدِرُونَ أَنْ يُجِيبُوا» ثُمّ أَمَرَ بِهِمْ فَسُحِبُوا. فَأُلْقُوا فِي قَلِيبِ بَدْرٍ.

7169 ـ حدّثني يُوسُفُ بْنُ حَمّادٍ الْمَعْنِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ. ح وَحَدّثَنِيهِ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: ذَكَرَ لَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ. قَالَ: لَمّا

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ، وَظَهَرَ عَلَيْهِمْ نَبِيُّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَمَرَ بِبِضْعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلاً. (وَفِي حَدِيثِ رَوْحٍ، بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلاً) مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ. فَأُلْقُوا فِي طَوِيَ مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ، بِمَعْنَى حَدِيثِ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇبىلەن بىللە مەككە بىلەن مەدىنىنىڭ ئارلىقىدا يېڭى ئاينى كۆرمەكچى بولدۇق، مەن كۆزى ئۆتكۈر بىر كىشى ئىدىم، يېڭى ئاينى پەقەت مەنلا كۆرۈپتىمەن، مەندىن باشقا ھېچ بىر كىشى يېڭى ئاينى كۆرگەنلىكىنى داۋا قىلمىدى، مەن ئۆمەرگە: سەنمۇ كۆرەلمىدىڭمۇ؟دېسەم، ئۇمۇ يېڭى ئاينى كۆرەلمەي؛ مەن كۆرپەم ئۈستىدە ياتقاچ كۆرۈشۈم مۇمكىن دېدى، ئاندىن ئۇ بىزگە بەدىر ئەھلى توغرىسىدا ھەدىس سۆزلەپ مۇنداق دېدى: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە بەدىر ئەھلىدىن ئەتىسى ئۆلىدىغان كاپىرلارنىڭ يىقىلىدىغان ئورنىنى ئاخشىمى كەچتە كۆرسىتىپ بىرىپ؛ مانا بۇ ئەگەر **الله** خالىسا، پالانىنىڭ ئەتە ئۆلۈپ يىقىلىدىغان ئورنىدۇر دېدى، ئۇنى ھەقلىق بىلەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن **الله** بىلەن قەسەمكى، ئۇلار رەسۇلۇللاھ بەلگىلەپ كۆرسىتىپ بەرگەن جايدىن قىلچىلىكمۇ خاتاكەتمەي، دەل شۇجايدىلا ئۆلدى، ئاندىن ئۇلار بەزىسى بەزىسىنىڭ ئۈستىگە تاشلانغان ھالدا قۇدۇققا تاشلاندى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ھېلىقى قۇدۇقنىڭ لېۋىدە، گىرۋىكىدە تۇرۇپ، قۇدۇققا تاشلانغان كاپىرلارنىڭ ئىسملىرى، ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ ئىسملىرى بىلەن نىدا قىلىپ؛ ئى پالانىنىڭ بالىسى پالانى! ئى پالانىنىڭ بالىسى پالانى!مانا ئەمدى **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىگە ئىتائەت قىلغان بولىشىڭلار سىلەرنى خۇرسەن قىلىۋاتامدۇ؟(يەنى ئىتائەت قىلساقچۇ!دەپ كەتتىڭلارمۇ؟)ھەققەتەن بىزمۇ رەببىمىز بىزگە ۋەدە قىلغاننى ھەق تاپتۇق، سىلەرمۇ سىلەرگە رەببىڭلار ۋەدە قىلغان نەرسىنى ھەق تاپتىڭلارمۇ؟دېدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! سىلى بۇ روھى يوق ئۆلۈك جەسەدكە سۆز قىلىۋاتىلىغۇ؟ دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:**الله** بىلەن قەسەمكى، مەن دىگەن سۆزلەرنى سىلەر ئۇلاردىنمۇ بەكرەك ئاڭلىيالمايسىلەر،ئۇلار ئاڭلايدۇ، لېكىن، ئۇلار ماڭا جاۋاب قايتۇرۇشقا قادىر بولالمايدۇ دىگەن ئىدى.قەتادە؛ **الله** تائالا ئۇلارنى تىرىلدۇرۇپ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزلىرىنى ئۇلارغا تاپا ـ تەنە،مالامەت، ھەسرەت ـ نادامەت قىلىپ، ئۇلارنى خارلاپ،ھاقارەتلەپ ئاڭلاتقان دېدى. ئەھمەد، بۇخارى، بەيھەقى،مۇسلىم، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1300 ـ باب إثبات الحساب **قىيامەت كۈنىدىكى ھىساپ ـ كىتاپ قىلىش توغرىسىدا**

7170 ـ7171 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. جَمِيعاً عَنْ إِسْمَاعِيلَ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا ابْنُ عُلَيّةَ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ. قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ حُوسِبَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عُذّبَ» فَقُلْتُ: أَلَيْسَ قَدْ

قَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَاباً يَسِيراً؟} (48الانشقاق الآية: 8) فقال: «لَيْسَ ذَاكِ الْحِسَابُ. إِنّمَا ذَاكِ الْعَرْضُ. مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عُذّبَ».حدّثني أَبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ أَبُو كَامِلٍ. قالاَ: حَدّثنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثنَا أَيّوبُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ھېساب ئېلىنىدىغانلا كىشى ھالاك بولۇپ ئازابلىنىدۇ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: ئاللاھ قۇرئاندا «پات يېقىندا ئۇنىڭدىن ئاسان، يەڭگىل ھېساب ئېلىنىدۇ» دېمىدىمۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇ دېگەن ھېساب ئېلىش ئەمەس، بەلكى ئۇ تەڭلەپ قويۇش،(كۆزدىن كەچۈرۈش) لېكىن، كىم ھېسابىدا زىغىرلىنىپ، ئىنچىكە ھېساب ئېلىنىپ قالسا، ھالاك بولىدۇ، چوقۇم ئازابلىنىدۇ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى زۇبەيىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىمدىن قاتتىق سۈرۈشتە قىلىنىپ، ھېساب ئېلىنىپ قالسىلا، ئۇ ھالاك بولىدۇ. (ئاسان ھېساب دېگەن تەڭلەپ قويۇپ كۆزدىن كۈچۈرۈشتۇر). تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

7172 ـ وحدّثني عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرِ بْنِ الْحَكَمِ الْعَبْدِيّ. حَدّثنَا يَحْيَىَ(يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ الْقَطان). حَدّثنَا أَبُو يُونُسَ الْقُشَيْرِيّ. حَدّثنَا ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ إِلاّ هَلَكَ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أَلَيْسَ اللّهُ يَقُولُ: حِسَاباً يَسِيراً؟ قَالَ: «ذَاكِ الْعَرْضُ. وَلَكِنْ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ».

7173 ـ وحدّثني عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثنِي يَحْيَىَ(وَهُوَ الْقَطّانُ) عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ» ثُمّ ذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي يُونُسَ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ھېساب ئېلىنىدىغانلىكى كىشى ئازابلىنىدۇ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: ئاللاھ قۇرئاندا پات يېقىندا ئۇنىڭدىن ئاسان، يەڭگىل ھېساب ئېلىنىدۇ دېمىدىمۇ؟ دەپ سورىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ئۇ دېگەن ھېساب ئېلىش ئەمەس، بەلكى ئۇ تەڭلەپ قويۇش،(كۆزدىن كەچۈرۈش) لېكىن، كىم ھېسابىدا زىغىرلىنىپ، ئىنچىكە ھېساب ئېلىنىپ قالسا، ھالاك بولىدۇ، چوقۇم ئازابلىنىدۇ دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

1301 ـ باب الأمر بحسن الظن بالله تعالى، عند الموت

7174 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، قَبْلَ وَفَاتِهِ بِثَلاَثٍ، يَقُولُ: «لاَ يَمُوتَنّ أَحَدُكُمْ إِلاّ وَهُوَ يُحْسِنُ بِاللّهِ الظّنّ».

7175 ـ وحدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ وَ أَبُو مُعَاوِيَةَ. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

7176 ـ وحدّثني أَبُو دَاوُدَ، سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ. حَدّثنَا أَبُو النّعْمَانِ، عَارِمٌ. حَدّثنَا مَهْدِيّ بْنُ مَيْمُونٍ. حَدّثنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِي الزّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الأَنْصَارِيّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلاَثَةِ أَيّامٍ، يَقُولُ «لاَ يَمُوتَنّ أَحَدُكُمْ إِلاّ وَهُوَ يُحْسِنُ الظّنّ بِاللّهِ عَزّ وَجَلّ».

جابىر رەزىيەللاھ ئەنھۇ مۇنداق دېيدۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋاپات تېپىشىدىن ئۈچ كۈن بۇرۇن مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: سىلەردىن ھەربىر كىشى گۇمانىنى ئاللاھتائالاغا ياخشى

قىلغان ھالەتتە ئۆلسۇن، (گۇمانىنى يامان قىلىپ ئۆلمىسۇن، يەنى اللە نىڭ رەھمەت پەزلىگە ئېرىشىش، مەغپىرەت قىلىنىش گۇمانىنى ياخشى قىلسۇن). ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7177 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ و عُثْمَانُ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. قالاَ: حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنِ الأعْمَشِ، عَنْ أبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قالَ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يُبْعَثُ كُلّ عَبْدٍ عَلَىَ مَا مَاتَ عَلَيْهِ».
7178 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ مُهْدِيَ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأعْمَشِ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقالَ: عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم. وَلَمْ يَقُلْ: سَمِعْتُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەربىر بەندە قىيامەت كۈنى ئۇ ئۆلگەن ئەمەل ئۈستىدە قوپۇرۇلىدۇ، (چۈنكى، ئەمەللەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ھېساب قىلىنىدۇ). ئىبنى ماجە، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشىلەر قىيامەت كۈنى نىيەتلىرى ئۈستىدە تىرىلدۈرۈلۈپ قوپۇرۇلىدۇ. ئەھمەد تولىغان، سەھىھ.

7179 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنَ عُمَرَ أنّ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ قالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إذَا أرَادَ اللّهُ بِقَوْمٍ عَذَاباً، أصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ، ثُمّ بُعِثُوا عَلَىَ أعْمَالِهِمْ».

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىرەر قەۋمگە ئازاپ چۈشۈرسە، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ياخشى كىشىگىمۇ ئازابنى يەتكۈزىدۇ، ئاندىن ئۇلار نىيىتى، ئەمەللىرى ئۈستىدە تىرىلىدۇ، ئەھمەد، بۇخارى ،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىرەر قەۋمنى ئازابلاشنى ئىرادە قىلسا، ئازابنى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ياخشى كىشلەرگىمۇ يەتكۈزىدۇ، ئاندىن ئۇلار ئەمەللىرى ئۈستىدە تىرىلدۈرۈلىدۇ، يەنە بىر خاتىرىدە نىيەتلىرى، ئەمەللىرى ئۈستىدە تىرىلىدۇ دېيىلگەن. بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

56 ـ كتاب الفتن وأشراط الساعة   پىتنە ـ پاسادلار ۋە قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى توغرىسىدا

1302 ـ باب اقتراب الفتن، وفتح ردم يأجوج ومأجوج

7180 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أمّ سَلَمَةَ عَنْ أمّ حَبِيبَةَ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ أنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم اسْتَيْقَظَ مِنْ نَوْمِهِ وَهُوَ يَقُولُ: «لاَ إلَهَ إلاّ اللّهُ. وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرَ قَدِ اقْتَرَبَ. فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ» وَعَقَدَ سُفْيَانُ بِيَدِهِ عَشَرَةً. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أنَهْلِكُ وَفِينَا الصّالِحُونَ؟ قالَ: «نَعَمْ. إذَا كَثُرَ الْخَبَثُ».
7181 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ و سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأشْعَثِيّ و زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و ابْنُ أبِي عُمَرَ. قالُوا: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. وَزَادُوا فِي الإِسْنَادِ عَنْ سُفْيَانَ، فَقالُوا: عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أمّ سَلَمَةَ، عَنْ حَبِيبَةَ، عَنْ أمّ حَبِيبَةَ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ.
7182 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ أنّ زَيْنَبَ بِنْتَ أبِي سَلَمَةَ أخْبَرَتْهُ أنّ أمّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أبِي سُفْيَانَ أخْبَرَتْهَا أنّ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ، زَوْجَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَتْ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً فزِعاً، مُحْمَرّاً وَجْهُهُ، يَقُولُ: «لاَ إلَهَ إلاّ اللّهُ. وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرَ قَدِ اقْتَرَبَ. فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ» وَحَلّقَ بِإِصْبَعِهِ الإِبْهَامِ، وَالّتِي تَلِيهَا. قالتْ فقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أنَهْلِكُ وَفِينَا الصّالِحُونَ؟ قالَ: نَعَمْ. إذَا كَثُرَ الْخَبَثُ».

7183 ـ وحدّثني عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ. حَدّثني أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثني عُقَيْلُ ابْنُ خَالِدٍ ح وَحَدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثنا أَبِي عَنْ صَالِحٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ عَنِ الزّهْرِيّ بِإِسْنَادِهِ.

زەينەپ رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىركۈنى چۈچىغان ھالدا كىرىپ مۇنداق دېگەن:لا ئىلاھە ئىللەللاھ! ئەرەپلەرگە يېقىنلىشىپ قالغان يامانلىقدىن ۋايدۇر، بۈگۈن يەئجۇج ـ مەئجۇجلارنىڭ توساقلىرىدىن مانا مۇشۇنچىلىك ئېچىلىپ بولدى دەپ، كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن باش بارمىقنى ھالقا قىلدى، مەن؛ ئارىمىزدا سالىھە، ياخشىلار بولسىمۇ، ھالاك بولامدۇق؟ دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ ھەئە، نىجىس، گۇناھ ـ مەئسىيەت كۆپىيىپ كەتسە، ھەممىسى ھالاك بولىدۇ، قىيامەت كۈنى نىيىتى ئەمەللىرى ئۈستىدە قوپۇرۇلىدۇ دېدى.يەنەبىردە ئۇيقىسىدىن ئويغۇنۇپ، يەنەبىردە چىقىپ دېيىلگەن. بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7184 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثنا وُهَيْبٌ. حَدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ» وَعَقَدَ وُهَيْبٌ بِيَدِهِ تِسْعِينَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۈگۈن يەئجۇج ۋە مەئجۇجنىڭ توساقلىرىدىن مۇشۇنچىلىك ئېچىلىپ بولدى دەپ باش بارماق بىلەن كۆرسەتكۈچ بارماقنى ھالقا قىلىپ 90 نى چەككەن، ئەھمەد، بەيھەقى ،بۇخارى ،مۇسلىم،توپلىغان، سەھىھ، تەنتاۋى، مانا بۇ ئۇلارنىڭ بىر قېتىم چىقىشىغا ئىشارەت، ئۇلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋاپاتىدىن 700 يىل كېيىن چىققان، قىيامەت ئالدىدا يەنە بىر قېتىم چىقىپ، پاساد تېرىيدۇ دېگەن.

1303 ـ باب الخسف بالجيش الذي يؤم البيت بەيتۇللاھ نى مەقسەت قىلغان قوشۇننى يەر يۇتۇپ كېتىش

7185 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ ــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثنا) جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ ابْنِ الْقِبْطِيّةِ قَالَ: دَخَلَ الْحَارِثُ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ وَعَبْدُ اللّهِ بْنُ صَفْوَانَ، وَأَنَا مَعَهُمَا، عَلَى أُمّ سَلَمَةَ، أُمّ الْمُؤْمِنِينَ. فَسَأَلاَهَا عَنِ الْجَيْشِ الّذِي يُخْسَفُ بِهِ. وَكَانَ ذَلِكَ فِي أَيّامِ ابْنِ الزّبَيْرِ. فَقَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَعُوذُ عَائِذٌ بِالْبَيْتِ فَيُبْعَثُ إِلَيْهِ بَعْثٌ. فَإِذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الأَرْضِ خُسِفَ بِهِمْ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَكَيْفَ بِمَنْ كَانَ كَارِهاً؟ قَالَ: «يُخْسَفُ بِهِ مَعَهُمْ. وَلَكِنّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى نِيّتِهِ». وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ: هِيَ بَيْدَاءُ الْمَدِينَةِ.

7186 ـ حدّثناه أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنا زُهَيْرٌ. حَدّثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَفِي حَدِيثِهِ: قَالَ فَلَقِيتُ أَبَا جَعْفَرٍ فَقُلْتُ: إِنّهَا إِنّمَا قَالَتْ: بِبَيْدَاءَ مِنَ الأَرْضِ. فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ: كَلاّ. وَاللّهِ إِنّهَا لَبَيْدَاءُ الْمَدِينَةِ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر كىشى كەئبە، مەككىگە كىلىپ پاناھ تىلەيدۇ، ئۇنى تۇتۇپ ئۆلتۈرۈشكە قوشۇن ئەۋەتىلىدۇ، ئۇ قوشۇن زىمىننىڭ بەيدائ دېگەن يېرىگە كەلگەندە ئۇلارنى يەر يۇتىدۇ، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ئۇلار ئارىسىدا مەجبۇرى، ياقتۇرماي چىقىپ

قالغانلار بولسىچۇ؟ دېيىلدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ كىشىنىمۇ شۇ قوشۇنلار بىلەن بىرگە يەر

يۇتىدۇ، لېكىن، ئۇ قىيامەت كۈنى نىيىتىگە ئاساسەن قوپۇرۇلىدۇ دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7187 ـ حدّثنا عَمْرٌو النَّاقِدُ و ابْنُ أبي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لِعَمْرٍو). قالاَ: حَدّثَنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أمَيّةَ بْنِ صَفْوَانَ سَمِعَ جَدّهُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ صَفْوَانَ يَقُولُ: أَخْبَرَتْنِي حَفْصَةُ أنّهَا سَمِعَتِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَيُؤَمّنّ هَذَا الْبَيْتَ جَيْشٌ يَغْزُونَهُ. حَتّى إذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الأرْضِ، يُخْسَفُ بِأوْسَطِهِمْ. وَيُنَادِي أوّلُهُمْ آخِرَهُمْ. ثُمّ يُخْسَفُ بِهِمْ. فَلاَ يَبْقَىَ إلاّ الشّرِيدُ الّذِي يُخْبِرُ عَنْهُمْ».
فَقَالَ رَجُلٌ: أشْهَدُ عَلَيْكَ أنّكَ لَمْ تَكْذِبْ عَلَى حَفْصَةَ. وَأشْهَدُ عَلَى حَفْصَةَ أنّهَا لَمْ تَكْذِبْ عَلَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم.

ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە مۇشۇ بەيتۇللاھقا يەنى كەئبىگە ئۇرۇش ئۇچۇن ھۇجۇم قىلىپ، بەيتۇللاھنى مەخسەت قىلىپ، نۇرغۇن قوشۇن كېلىدۇ، ئۇلار زېمىننىڭ بەيدائ دېگەن يېرىگە كەلگەندە قوشۇننىڭ ئوتتۇرىدىكى قىسمىنى يەر يۇتىدۇ، ئۇلارنىڭ ئەۋۋىلى، بېشى: ئاخىرىنى توۋلاپ نىدا قىلىدۇ، ئاندىن باش ئاخىرى ھەممىسى يەرگە يۇتتۇرىلىدۇ، ئۇلاردىن پەقەت خەۋەرچىسى، ئالاقچىسى قېلىپ قالىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقىسى پۈتۈنلەي ھالاك بولىدۇ، (ياخشى كىشىلەرمۇ، گۇناھ، مەئسىيەت كۆپىيىپ كەتسە، بىرگە ھالاك بولىدۇ، قىيامەت كۈنى نىيىتى، ئەمەللىرى ئۈستىدە قوپۇرۇلىدۇ).

ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7188 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ مَيْمُونٍ. حَدّثَنا الْوَلِيدُ بْنُ صَالِحٍ. حَدّثَنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو. حَدّثَنا زَيْدُ بْنُ أبي أنَيْسَةَ عَنْ عَبْدِ المَلِكِ العَامِرِيّ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكٍ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ صَفْوَانَ عَنْ أمّ الْمُؤْمِنِينَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «سَيَعُوذُ بِهَذَا الْبَيْتِ ــ يَعْنِي الْكَعْبَةَ ــ قَوْمٌ لَيْسَتْ لَهُمْ مَنَعَةٌ وَلاَ عَدَدٌ وَلاَ عُدّةٌ. يُبْعَثُ إلَيْهِمْ جَيْشٌ، حَتّىَ إذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الأرْضِ خُسِفَ بِهِمْ». قَالَ يُوسُفُ: وَأهْلُ الشّأْمِ يَوْمَئِذٍ يَسِيرُونَ إلَىَ مَكّةَ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ صَفْوَانَ: أمَا وَاللّهِ مَا هُوَ بِهَذَا الْجَيْشِ.
قَالَ زَيْدٌ: وَحَدّثَنِي عَبْدُ المَلِكِ العَامِرِيّ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ، عَنِ الحَارِثِ بْنِ أبي رَبِيعَةَ، عَنْ أمّ الْمُؤْمِنِينَ. بِمِثْلِ حَدِيثِ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكٍ. غَيْرَ أنّهُ لَمْ يَذْكُرْ فِيهِ الْجَيْشَ الّذِي ذَكَرَهُ عَبْدُ اللّهِ بْنُ صَفْوَانَ.

ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بۇنىڭدىن كېيىن قوغدۇنۇش ھىمايىسى، ئۇزۇق تەييارلىقى يوق بىرقەۋم مۇشۇ كەئبە، مەككىگە كېلىپ پاناھ تىلەيدۇ، ئۇلارنى تۇتۇپ ئۆلتۈرۈشكە قوشۇن ئەۋەتىلىدۇ، ئۇ قوشۇن زېمىننىڭ بەيدائ دېگەن يېرىگە كەلگەندە ئۇلارنى يەر يۇتىدۇ،

7189 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثَنا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثَنا القَاسِمُ بْنُ الفَضْلِ الحُدّانِيّ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الزّبَيْرِ أنّ عَائِشَةَ قَالَتْ: عَبِثَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي مَنَامِهِ. فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ صَنَعْتَ شَيْئاً فِي مَنَامِكَ لَمْ تَكُنْ تَفْعَلُهُ. فَقَالَ: «الْعَجَبُ إنّ نَاساً مِنْ أمّتِي يَؤمّونَ بِالْبَيْتِ بِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ. قَدْ لَجَأَ بِالْبَيْتِ. حَتّىَ إذَا كَانُوا بِالْبَيْدَاءِ خُسِفَ بِهِمْ» فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّ الطّرِيقَ قَدْ يَجْمَعُ النّاسَ. قَالَ: «نَعَمْ. فِيهِمُ الْمُسْتَبْصِرُ الكلام وَالْمَجْبُورُ وَابْنُ السّبِيلِ. يَهْلِكُونَ مَهْلَكاً وَاحِداً. وَيَصْدُرُونَ مَصَادِرَ شَتّىَ. يَبْعَثُهُمُ اللّهُ عَلَىَ نِيّاتِهِمْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەجەپ ئىش، ھەيران قالدىم، ھەققەتەن مېنىڭ ئۇممىتىمدىن بىر بۆلۈك كىشىلەر بەيتۇللاھقا ئىلتىجا قىلىپ كېلىۋالغان بىر كىشى ئۈچۈن بەيتۇللاھنى، كەئبىنى مەخسەت قىلىپ ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ، ئۇلار بەيدائ دېگەن جايغا كەلگەندە،

ئۇلارنىڭ ھەممىسنى يەر يۇتىدۇ، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ئۇلارنى يول بىرلەشتۇرگەن ئۇلار ئارىسىدا مەجبۇرى، ياقتۇرماي چىقىپ قالغانلار بولىسچۇ؟ دىيىلدى. رەسۇلۇللاھ ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىختىيارى كىرگەنلەرمۇ، ئىلىم ھىدايەت سورىغۇچىلارمۇ، مەجبۇرلانغانلارمۇ، مۇساپىرلارمۇ بار بولۇپ، ھەممىسى بىراقلا ھالاك بولىدۇ، قىيامەت كۈنى خىلمۇ ــ خىل قوپىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنى دىلىدىكى نىيەتلىرى ئۈستىدە تىرىلدۈرىدۇ،دېدى.

1304 ـ باب نزول الفتن كمواقع القطر

7190 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ ــ وَاللّفْظُ لابْنِ أَبِي شَيْبَةَ ــ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أُسَامَةَ أَنّ النّبيّ صلى الله عليه وسلم أَشْرَفَ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِ الْمَدِينَةِ. ثُمّ قالَ: «هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى؟ إِنّي لأَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلاَلَ بُيُوتِكُمْ، كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ».
7191 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىنىڭ قورغان تاملىرىدىن بىر تامنىڭ ئۈستىگە چىقىپ قاراپ مۇنداق دىگەن: سىلەرمۇ مەن كۆرۈۋاتقان نەرسىلەرنى كۆرۈۋاتامسىلەر؟ ئۇلار؛ ياق دىسە، رەسۇلۇللاھ ؛ھەقىقەتەن مەن ئۆيلىرىڭلارنىڭ ئارىلىرىغا خۇددى يامغۇرنىڭ چۈشكەن ئورنىنى كۆرگەندەك پىتنە ــ پاسادلارنىڭ چۈشكەن ئورۇنلىرىنى كۆرىۋاتىمەن، (كىيىن راستىنلا شۇ جايلارغا پىتنە ــ پاساد چۈشكەن).

ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7192 ـ حدّثني عمْرٌو النّاقِدُ وَ الحَسَنُ الحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ ــ وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ــ حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي ابْنُ الْمُسَيّبِ وَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «سَتَكُونُ فِتَنٌ، الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ، وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي، وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السّاعِي. مَنْ تَشَرّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ. وَمَنْ وَجَدَ فِيهَا مَلْجَأً فَلْيَعُذْ بِهِ».
7193 ـ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ الحَسَنُ الحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنِي. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ مُطِيعِ بْنِ الأَسْوَدِ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ مُعَاوِيَةَ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ هَذَا. إِلاّ أَنّ أَبَا بَكْرٍ يَزِيدُ: «مِنَ الصّلاَةِ صَلاَةٌ، مَنْ فَاتَتْهُ فَكَأَنّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ».
7194 ـ حدّثني إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ الطّيَالِسِيّ. حَدّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «تَكُونُ فِتْنَةٌ النّائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْيَقْظَانِ. وَالْيَقْظَانُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ. وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السّاعِي. فَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَاذاً فَلْيَسْتَعِذْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پات يېقىندا نۇرغۇن پىتنە ــ پاسادلار يۈز بېرىدۇ، بۇ پىتنە زامانىدا ئۇخلاپ قالغۇچى ئويغاق كىشىدىن، ئويغاق كىشى ئۆرە تۇرغۇچىدىن، ئولتۇرۇۋالغۇچىمۇ ئۆرە تۇرغۇچىدىن ، ئۆرە تۇرغۇچى ماڭغۇچىدىن، ماڭغۇچى يۈگۈرگۈچىدىن ياخشىدۇر، كىم ئۇ پىتنىگە بويۇن سۇزۇپ قارىسا، پىتنە ــ پاسادمۇ ئۇنى كۈتۈپ تۇرىدۇ، ئۇ كىشى پىتنىگە چۈشۈپ كېتىدۇ، شۇ چاغدا بىرەر پاناھگاھ ئىلتىجا قىلىدىغان جاي تاپقان كىشى شۇ جاي بىلەن پاناھلانسۇن،

نامازلاردىن بىرناماز باركى كىمدىن ئۇناماز قازا بولۇپ ئۆتۈپ كەتسە، گويا ئۇنىڭ پۈتۈن مال ـ مۈلۈكى، ئەھلى باللىرى ھالاك بولغاندەك بولىدۇ. يەنى ئەسىر نامىزى.بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7195 ـ حدّثني أبُو كَامِلٍ الجَحْدَرِيّ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ. حَدّثَنَا عُثْمَانُ الشّحّامُ قالَ: انْطَلَقْتُ أنَا وَفَرْقَدٌ السّبَخِيّ إلَى مُسْلِمِ بْنِ أبي بَكْرَةَ، وَهُوَ فِي أرْضِهِ. فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ فقُلْنَا: هَلْ سَمِعْتَ أبَاكَ يُحَدّثُ فِي الفِتَنِ حَدِيثاً؟ قالَ: نَعَمْ. سَمِعْتُ أبَا بَكْرَةَ يُحَدّثُ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّهَا سَتَكُونُ فِتَنٌ. ألاَ ثُمّ تَكُونُ فِتْنَةٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي فِيهَا. وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السّاعِي إلَيْهَا. ألاَ، فَإذَا نَزَلَتْ أوْ وَقَعَتْ، فَمَنْ كَانَ لَهُ إبِلٌ فَلْيَلْحَقْ بِإبِلِهِ. وَمَنْ كَانَتْ لَهُ غَنَمٌ فَلْيَلْحَقْ بِغَنَمِهِ. وَمَنْ كَانَتْ لَهُ أرْضٌ فَلْيَلْحَقْ بِأرْضِهِ». قالَ: فَقالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أرَأيْتَ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ إبِلٌ وَلاَ غَنَمٌ وَلاَ أرْضٌ؟ قالَ: «يَعْمِدُ إلَى سَيْفِهِ فَلْيَدُقّ عَلَى حَدّهِ بِحَجَرٍ. ثُمّ لِيَنْجُ إنِ اسْتَطَاعَ النّجَاءَ. اللّهُمّ هَلْ بَلّغْتُ؟ اللّهُمّ هَلْ بَلّغْتُ؟ اللّهُمّ هَلْ بَلّغْتُ؟» قالَ: فَقالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ أرَأيْتَ إنْ أُكْرِهْتُ حَتّى يُنْطَلَقَ بِي إلَى أحَدِ الصّفّيْنِ، أوْ إحْدَى الْفِئَتَيْنِ، فَضَرَبَنِي رَجُلٌ بِسَيْفِهِ، أوْ يَجِيءُ سَهْمٌ فَيَقْتُلُنِي؟ قالَ: «يَبُوءُ بِإثْمِهِ وَإثْمِكَ. وَيَكُونُ مِنْ أصْحَابِ النّارِ».

7196 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ ابْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا ابْنُ أبي عَدِيَ. كِلاَهُمَا عَنْ عُثْمَانَ الشّحّامِ بِهَذَا الإسْنَادِ. حَدِيثُ ابْنِ أبي عَدِيَ نَحْوَ حَدِيثِ حَمّادٍ إلَى آخِرِهِ وَانْتَهَى حَدِيثُ وَكِيعٍ عِنْدَ قَوْلِهِ: «إنِ اسْتَطَاعَ النّجَاءَ» وَلَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن كەلگۈسىدە نۇرغۇن پىتنە ــ پاسادلار يۈز بېرىدۇ، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئاندىن كېيىن چوڭ بىر پىتنە ــ پاساد يۈز بېرىدۇ، ئاندىن يەنە يۈز بىرىدۇ، بۇ پىتنە ــ پاسادتا يېتىۋالغۇچى ئولتۇرغۇچىدىن ياخشى، ئولتۇرغۇچى ئۆرە تۇرغۇچىدىن ياخشى، ئۆرە تۇرغۇچى ماڭغۇچىدىن ياخشى، ئۇ پىتنە ــ پاساد كۆڭلەردە ماڭغۇچى، پىتنە ــ پاسادقا يۈگۈرگۈچىدىن ياخشى، ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئۇ پىتنە ــ پاساد يۈز بەرسە، تۆگىسى بار كىشى تۆگىسىگە ، قويى بار كىشى قويىغا زىمىنى بار كىشى زىمىنىغا قوشۇلۇپ شۇ ئىشلار بىلەن بولۇپ كەتسۇن، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق بىلەنلا بولسۇن، بىر كىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! يۇقىرقى نەرسىللىرى يوق كىشى قانداق قىلىدۇ؟دىسە، ھېچنېمىسى يوق كىشى، قىلىچىنىڭ بىسىنى تاشقا ئۇرۇپ، ياتقۇزىۋېتىپ، ئاندىن قادىر بولۇشىچە تاقىتىنىڭ يېتىشىچە نىجاتلىققا ئېرىشىپ، پىتنە ــ پاسادتىن ئەمىن قېلىپ، ئىمانىنى ئېلىپ نىجاد تاپسۇن، ئى ئاللاھ! يەتكۈزدۈممۇ؟ئى ئاللاھ! يەتكۈزدۈممۇ؟، گۇۋاھ بولغىن، دېدى. بىر كىشى؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! قېنى دەپ باقسىلا، شۇ چاغلاردا مەن مەجبۇرلانسام، مىنى ئىككى سەپنىڭ بىرسىگە مەجبۇرى ئاپىرىلىپ، ئاندىن مىنى بىر كىشى قىلىچى بىلەن ئۇرۇپ ئۆلتۈرسە، ياكى ماڭا ئوق تېگىپ ئۆلسەم، قاندىق بۇلىدۇ؟دىسە، رەسۇلۇللاھ ؛ سىنى ئۆلتۈرگەن شۇكىشى ئۆزىنىڭ ۋە سىنىڭ گۇناھلىرىڭنى گەردىنىگە ئېلىپ قايتىپ، دەۋزەخ ئەھلىدىن بۇلىدۇ دېدى. ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

1305 - باب إذا تواجه المسلمان بسيفيهما

7197 - حدّثني أبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ وَيُونسَ، عَنِ الحَسَنِ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ: خَرَجْتُ وَأَنَا أُرِيدُ هَـٰذَا الرّجُلَ. فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ يَا أَحْنَفُ قَالَ قُلْتُ: أُرِيدُ نَصْرَ ابْنِ عَمّ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. يَعْنِي عَلِيّا. قَالَ فَقَالَ لِي: يَا أَحْنَفُ ارْجِعْ. فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا، فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النّارِ» قَالَ: فَقُلْتُ، أَوْ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللّهِ هَـٰذَا الْقَاتِلُ. فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: «إِنّهُ قَدْ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ».

7198 - وحدّثناه أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ. حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنْ أَيّوبَ وَ يُونُسَ وَ الْمُعَلّى بْنِ زِيَادٍ عَنِ الحَسَنِ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا، فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النّارِ».

7199 - وحدثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ مِنْ كِتَابِهِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيّوبَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي كَامِلٍ عَنْ حَمّادٍ إِلَىٰ آخِرِهِ.

7200 - وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا الْمُسْلِمَانِ، حَمَلَ أَحَدُهُمَا عَلَىٰ أَخِيهِ السّلاَحَ، فَهُمَا فِي حَرْ جَهَنّمَ. فَإِذَا قَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ، دَخَلاَهَا جَمِيعاً».

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىككى مۇسۇلمان بىر ـــ بىرىگە قارشى قورال كۆتۈرۈ شۇپ ئۇچراشسا، ھەر ئىككىلىسى دوۋزاخنىڭ گىرۋىكىدە بولىدۇ، بىرسى ـــ بىرسىنى ئۆلتۈرگەن ھامان ھەر ئىككىسى بىراقلا دوۋزاخقا كىرىدۇ، يەنەبىردە؛ئەبۇ بۇكرەت، ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىككى مۇسۇلمان بىر ـــ بىرىگە قورال، قىلىچ كۆتۈرۈپ ئۇچراشسا، بىرسى يەنە بىرسىنى ئۆلتۈرۈۋەتسە، ئۆلتۈرگۈچى قاتىل ۋە ئۆلتۈرۈلگۈچىمۇ دوۋزاختا بولىدۇ، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، قاتىلغۇ دوۋزاختا بولسۇن، ئۆلتۈرۈلگۈچى كىشىنىڭ ھالى نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ؟ دېيىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، چۈنكى، ئۇمۇ ھەمراھىنى ئۆلتۈرۈشكە ھېرىسمەن ئىدى، يەنى جىم تۇرسا ئۆلتۈرەتتى دېدى. ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى، ئىبنى ماجەلەر توپلىغان، سەھىھ. ئىسلام دۆلىتى، ئىسلام دۆلىتىگە قورال كۆتۈرمىسۇن.بولمىسا ئىككى ئالاملىك زىياندۇر. مەن نىملەرنى دەپ كەتتىم؟ ئەسلى ئىسلام دۆلىتى بىرلا بولىدۇ، يەرشارىدا پەقەت بىرلا خەلىيپە بولۇشى كېرەك.

7201 - وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَـٰذَا مَا حَدّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تَقْتَتِلَ فِئَتَانِ عَظِيمَتَانِ. وَتَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ. وَدَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ناھايىتى كۆپ ئىككى جامائە قوشۇن، ئۆزئارا ئۇرۇشمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ناھايىتى زور، كەڭ كۆلەملىك ئۇرۇش قىرغىنچىلىق بولىدۇ، ئۇلارنىڭ داۋاسى بىردۇر. (يەنى ھەر ئىككى تەرەپ مېنىڭ ھەق دەيدۇ، داۋاسى بىر ھەققەتتۇر).

7202 - حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يَكْثُرَ الْهَرْجُ» قَالُوا: وَمَا الْهَرْجُ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ! قَالَ: «الْقَتْلُ. الْقَتْلُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىلىم كۆتۈرۈلۈپ ئېلىنىپ كەتمىگىچە، يەر تەۋرەش كۆپىيىپ كەتمىگىچە، زامان، ۋاقىت قىسقىراپ يېقىنلىشىپ كەتمىگىچە، پىتنە — پاسادلار ئاشكارا بولۇپ كەتمىگىچە، ئۇرۇش، قاتىللىق، قىرغىنچىلىق كۆپىيىپ كەتمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. ئەھمەد، بۇخارى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1306 ـ باب هلاك هذه الأمة بعضهم ببعض ئۈز ئارا قىرغىنچىلىق قىلىشىپ ھالاك بولۇش

7203 ـ حدّثنا أبُو الرّبِيعِ الْعَتَكِيّ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. كِلاَهُمَا عَنْ حمّادِ بْنِ زَيْدٍ (وَاللّفْظُ لِقُتَيْبَةَ). حَدّثنَا حمّادٌ عَنْ أيّوبَ، عَنْ أبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أبِي أسْمَاءَ، عَنْ ثوْبَانَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنّ اللّهَ زَوَى لِي الأرْضَ. فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا. وَإنّ مُلْكَ أُمّتِي سَيَبْلُغُ مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا. وَأُعْطِيتُ الْكَنْزَيْنِ الأحْمَرَ وَالأبْيَضَ. وَإنّي سَأَلْتُ رَبّي لأُمّتِي أنْ لاَ يُهْلِكَهَا بِسَنَةٍ عَامّةٍ. وَأنْ لاَ يُسَلّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوّا مِنْ سِوَى أنْفُسِهِمْ. فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ. وَإنّ رَبّي قالَ: يَا مُحَمّدُ إنّي إذَا قَضَيْتُ قَضَاءً فَإنّهُ لاَ يُرَدّ. وَإنّي أعْطَيْتُكَ لأُمّتِكَ أنْ لاَ أُهْلِكَهُمْ بِسَنَةٍ عَامّةٍ. وَأنْ لاَ أُسَلّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوّاً مِنْ سِوَى أنْفُسِهِمْ. يَسْتَبِيحُ بَيْضَتَهُمْ. وَلَوِ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأقْطَارِهَا ـــ أوْ قالَ مَنْ بَيْنَ أقْطَارِهَا ـــ حَتّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضاً، وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضاً».

7204 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (قالَ إسْحَقُ: أخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرُونَ: حَدّثنَا) مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أبِي عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أبِي أسْمَاءَ الرّحَبِيّ، عَنْ ثوْبَانَ أنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إنّ اللّهَ تَعَالَى زَوَى لِيَ الأرْضَ . حَتّى رَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا. وَأعْطَانِي الْكَنْزَيْنِ الأحْمَرَ وَالأبْيَضَ» ثمّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ أيّوبَ عَنْ أبِي قِلاَبَةَ.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن، ئاللاھتائالا ماڭا زېمىننى قاتلاپ، يىغىپ كۆرسەتتى، مەن زېمىننىڭ مەشرىق، مەغرىپلىرىنى كۆردۈم، ھەقىقەتەن ئۈممىتىمنىڭ پادىشاھلىقى، ئىگىلىك ھوقۇقى پات يېقىندا ماڭا كۆرسىتىلگەن جايلارغا يېتىپ بارىدۇ، ماڭا ئالتۇن ــ كۈمۈشتىن ئىبارەت ئىككى كاڭ بېرىلدى، ھەقىقەتەن مەن ئۈممىتىم ئۈچۈن، پەرۋەردىگارىمدىن ئۇلارنى قەھەتچىلىك، قۇرغاقچىلىق بىلەن پۈتۈنلەي ھالاك قىلماسلىقنى سورىدۇم، شۇنداقلا، ئۇلارغا ئۆز ئىچىدىن باشقا دۈشمەنلەرنى غالىپ قىلماسلىقنى سورىدىم، دۈشمەنلەر غالىپ كېلىپ قالسا، ئۇلارنىڭ بىرلىكىنى پارچىلاپ، سەلتەنەتلىرىنى تارتىۋالىدۇ، ھەقىقەتەن رەببىم ئاللاھ، ماڭا مۇنداق دېدى ؛ ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، ھەقىقەتەن مەن بىرەر ھۆكۈمنى، قازانى قىلسام، شەك ــ شۈبھىسىز ئۇ رەت قىلىنمايدۇ، مەن ئۈممىتىڭنى قەھەتچىلىك، قۇرغاقچىلىق بىلەن ئومۇميۈزلۈك ھالاك قىلمايمەن، ئۇلارنىڭ سەلتەنەتلىرىنى تارتىۋالىدىغان، ئۇلاردىن باشقا دۈشمەنلەرنىمۇ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىپ قىلمايمەن، گەرچە دۈشمەنلەر ئۇلارغا قارشى پۈتۈن قىتئەلەر ئارا تەرەپ ــ تەرەپتىن بىرلەششىمۇ يەنىلا ئۈممىتىڭ ئۈستىگە غالىپ قىلمايمەن، تاكى ئۇلار يەنى ئۈممىتىڭ بەزىسى ــ بەزىسىنى ھالاك قىلىپ، بەزىسى ــ بەزىسىنى يوقىتىۋېتىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى: ھەقىقەتەن مەن ئۈممىتىمگە زالالەتى چى ئازغۇن، ئازدۇرغۇچى ئىماملاردىن قورقىمەن،

شۇنداق ئىماملاردىن ئەنسىرەيمەن، ئۈممىتىم ئىچىگە ئۆزئارا ئۇرۇشۇش، قىرغىنچىلىق ئۈچۈن قىلىچ قويۇلسا، قىيامەت كۈنىگىچە كۆتۈرۈلمەيدۇ، ئۈممىتىمدىن بىر نەچچە قەبىلە مۇشرىكلارغا قوشۇلۇپ كەتمىگىچە، بىر نەچچە قەبىلە بۇتلارغا چوقۇنۇپ ئىبادەت قىلىپ كەتمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ھەققەتەن يېقىندا ئۈممىتىم ئىچىدە 30 كاززاپ چىقىپ، ھەممىسى پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلىدۇ، مەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى، تامام قىلغۇچىسى، مەندىن كېيىن قەتئىي پەيغەمبەر چىقمايدۇ، ئۈممىتىمدىن بىر تائىپە ھەق ئۈستىدە ھەققەت ئۈستىدە غەلىبە قىلغان ھالدا، داۋاملىشىدۇ، ئۇلارغا خىلاپلىق قىلغانلار ئۇلارغا زىيان ــ زەخمەت يەتكۈزەلمەيدۇ، ئۇلار ئاللاھنىڭ ئەمرى، قىيامەت كەلگەنگە قەدەر شۇنداق غەلىبە قىلىدۇ، مۇسلىم 5144 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2102 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3710 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 3942 ــ ھەدىس، ئەھمەد 21415 ــ.

7205 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ نُمَيْرٍ. ح وحَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا أبي. حَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ. أخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أبيهِ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أقْبَلَ ذَاتَ يَوْمٍ مِنَ الْعَالِيَةِ. حَتّى إذَا مَرّ بِمَسْجِدِ بَنِي مُعَاوِيَةَ، دَخَلَ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. وَصَلّيْنَا مَعَهُ. وَدَعَا رَبّهُ طَوِيلاً. ثُمّ انْصَرَفَ إلَيْنَا. فَقَالَ صلى الله عليه وسلم: «سَأَلْتُ رَبّي ثَلاثَاً. فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً. سَأَلْتُ رَبّي أنْ لاَ يُهْلِكَ أُمّتِي بِالسّنَةِ فَأَعْطَانِيهَا. وَسَأَلْتُهُ أنْ لاَ يُهْلِكَ أُمّتِي بِالْغَرَقِ فَأَعْطَانِيهَا. وَسَأَلْتُهُ أنْ لاَ يَجْعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ فَمَنَعَنِيهَا».

7206 ـ وحدّثناه ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ الأنْصَارِيّ. أخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أبِيهِ أنّهُ أقْبَلَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي طَائِفَةٍ مِنْ أصْحَابِهِ. فَمَرّ بِمَسْجِدِ بَنِي مُعَاوِيَةَ. بِمِثْلِ حَدِيثِ ابْنِ نُمَيْرٍ.

سەئدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنى مۇئاۋىيىنىڭ مەسجىدىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ، ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى، بىزمۇ بىللە ناماز ئوقۇدۇق، بۇنامىزدا رەببىگە ناھايىتى ئۇزۇن دۇئا قىلىپ، نامازدىن قايتقاندىن كېيىن مۇنداق دىگەن: مەن رەببىمدىن ئۈچ نەرسىنى سورىسام، ئىككىنى بىرىپ، بىرنى بەرمىدى، مەن رەببىمدىن ئۈممىتىمنى قەھەتچىلىك بىلەن ھالاك قىلماسلىقنى سورىسام، بۇنى ماڭا بەردى، مەن رەببىمدىن ئۈممىتىمنى غەرىق، توپان بىلەن ھالاك قىلماسلىقنى سورىسام، بۇنىمۇ بەردى، مەن يەنە ئۇلارنىڭ ئازابىنى ئۆزلىرىنىڭ ئارىسىدا قىلماسلىقنى، بەزىسى ــ بەزىسى بىلەن ئۇرۇش قىلماسلىقنى، ئىختىلاپ، زىددىيەت قىلماسلىقنى سورىسام، بۇنى مەندىن چەكلەپ بەرمىدى، ئەھمەد مۇسلىم

1307 ـ باب إخبار النبيّ صلى الله عليه وسلم فيما يكون إلى قيام الساعة

رەسۇلۇللاھ نىڭ قىيامەت كۈنىگىچە يۈز بېرىدىغان ئىشلاردىن خەۋەر بېرىشى

7207 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ التّجِيبِيّ. أخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أنّ أبَا إدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيّ كَانَ يَقُولُ: قَالَ حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ: وَاللّهِ إنّي لأعْلَمُ النّاسِ بِكُلّ فِتْنَةٍ هِيَ كَائِنَةٌ، فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ السّاعَةِ. وَمَا بِي إلاّ أنْ يَكُونَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أسَرّ إلَيّ فِي ذَلِكَ شَيْئاً، لَمْ يُحَدّثْهُ غَيْرِي. وَلَـكِنْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ، وَهُوَ يُحَدّثُ مَجْلِساً أنَا فِيهِ عَنِ الْفِتَنِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ يَعُدّ الْفِتَنَ: «مِنْهُنّ ثَلاثٌ لاَ يَكَدْنَ يَذَرْنَ شَيْئاً. وَمِنْهُنّ فِتَنٌ كَرِيَاحِ الصّيْفِ. مِنْهَا صِغَارٌ وَمِنْهَا كِبَارٌ». قَالَ حُذَيْفَةُ: فَذَهَبَ أُولَئِكَ الرّهْطُ كُلّهُمْ غَيْرِي.

ھۇزەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ:الله بىلەن قەسەمكى، مەن بىلەن قىيامەتنىڭ ئارلىقىدا يۈز بېرىدىغان بارلىق پىتنە ـ پاسادلارنى ھەممە كىشىدىن مەن بەكىرەك بىلىمەن، چۈنكى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا شۇ توغرۇلۇق مەخپىي سۆزلەپ بەرگەن، بۇنى مەندىن باشقا ھېچ بىركىشىگە سۆزلەپ بەرمەي پەقەت ماڭىلا دەپ بەرگەن. لېكىن رەسۇلۇلله مەن بار بولغان بىر مەجلىسدە ئولتۇرۇپ پىتنە ـ پاسادلار توغرىسىدا سۆزلەپ، ئۇنى سانىغىلى تۇردى، پىتنە ـ پاسادلاردىن ئۈچى بار بۇلۇپ، بۇ ئۈچى ھېچ نەرسىنى قالدۇرماي، ھەممىسىگە يېتىدۇ، ئۇلاردىن بەزىسى يازدىكى شامالدەك، بەزىسى كىچىك، بەزىسى چوڭ دېدى.ئەشۇ مەجلىستە ئولتۇرۇپ بۇسۆزنى ئاڭلىغانلارمۇ مەندىن بۇرۇن كىتىپ بولدى، يەنىلا بۇنىڭغا ئالىم كىشىدىن مەن قېلىپ قالدىم .

7208 ـ وحدّثنا عُثمَانُ بْنُ أبي شيْبَة وَ إِسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيم (قالَ عُثمَانُ: حَدّثنَا وقَالَ إِسْحَقُ: أخْبَرنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ حُذيْفَةَ قالَ: قامَ فِينَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مقَاماً. مَا تَرَكَ شَيْئاً يكُونُ فِي مقامِهِ ذلِكَ إِلَى قِيَامِ السّاعَةِ. إلاّ حَدّث بِهِ. حفِظَهُ مَنْ حفِظَهُ ونَسِيَهُ مَنْ نَسِيَهُ. قَدْ عَلِمَهُ أصْحَابِي هَوِلاَءِ. وَإنّهُ لَيَكُونُ مِنْهُ الشّيْءُ قَدْ نَسِيتُهُ فَأرَاهُ فَأذْكُرُهُ. كَمَا يَذْكُرُ الرّجُلُ وَجْهَ الرّجُلِ إِذَا غَابَ عَنْهُ. ثُمّ إذَا رَآهُ عَرَفَهُ.
7209 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا وكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، إِلَى قوْلِهِ: وَنَسِيَهُ مَنْ نَسِيَهُ. ولَمْ يَذْكُرْ مَا بَعْدَهُ.
7210 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. حَدّثنَا غُنْدَرٌ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيّ بْنِ ثابتٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ حُذَيْفَةَ أنّهُ قالَ: أخْبَرَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى أَنْ تَقُومَ السّاعَةُ. فمَا مِنْهُ شَيْءٌ إلاّ قدْ سَألْتُهُ. إلاّ أنّي لَمْ أسْألْهُ: مَا يُخْرِجُ أهْلَ الْمَدِينَةِ مِنَ الْمَدِينَةِ؟.
7211 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنِي وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. أخْبَرَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ھۇزەيپە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئارىمىزدا تۇرۇپ خۇتبە سۆزلەپ، شۇ ئورنىدىكى ئىشلاردىن تارتىپ، تا قىيامەت كۈنىگىچە يۈز بېرىدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قويماي سۆزلەپ بەردى. ئۇنى يادا ئالغالار يادا ئېلىۋالدى، ئۇنتۇپ كەتكەنلەر ئۇنتۇتۇپ كەتتى، ئۇ سۆزلەرنى مىنىڭ ئەنە ئاۋۇ ھەمرالىرىم ئوبدان بىلىدۇ، ئۇ ئىشلاردىن مەن ئۇنتۇپ كەتكەن بىرەر ئىش يۈز بەرسە، ئاندىن مەن ئۇ ئىشنى كۆرسەم، خۇددى بىر كىشىدىن ئۇ تونۇيدىغان يەنەبىر كىشى غائىب بۇلۇپ يۇقاپ كىتىپ، ئاندىن كيىن پەيدا بولغاندا ئۇنى كۆرسە، ئۇنىڭ يۈزىنى تونۇپ ئىسگە ئالغاندەك، كۆرسەم ئىسىمگە ئېلىپ ئەسلىيەلەيمەن.

رەسۇلۇلله ماڭا قىيامەتكىچە بۇلىدىغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەرگەن ئىدى، مەن شۇئىشلاردىن بىر بىرلەپ سورىغان ئىدىم، لېكىن مەن مەدىنە ئەھلىنى مەدىنىدىن نىمىنىڭ چىقىرۋىتىدىغانلىقىنى سورماپتىكەنمەن . بۇخار،مسل

7212 ـ وحدّثني يَعْقُوبُ بْنُ إبْرَاهِيمَ الدّوْرَقِيّ وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. جَمِيعاً عَنْ أبِي عَاصِمٍ. قالَ حَجّاجٌ: حَدّثنَا أبُو عَاصِمٍ. أخْبَرَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابتٍ. أخْبَرَنَا عِلْبَاءُ بْنُ أحْمَرَ. حَدّثنِي أَبُو زَيْدٍ (يَعْنِي عَمْرو بْنَ أخْطَبَ) قالَ: صَلّى بِنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْفَجْرَ. وَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَخَطَبَنَا حَتّى حَضَرَتِ الظّهْرُ. فَنَزَلَ فَصلّى. ثُمّ صَعِدَ الْمِنْبَرَ. فَخَطَبَنَا حَتّى حَضَرَتِ الْعَصْرُ. ثُمّ نَزَلَ فَصلّى. ثُمّ صَعِدَ الْمِنْبَرَ. فَخَطَبَنَا حَتّى غَرَبَتِ الشّمْسُ. فَأخْبَرَنَا بِمَا كَانَ وَبِمَا هُوَ كَائِنٌ. فَأعْلَمُنَا أحْفَظُنَا.

ئەمرۇئىبنى ئەختەپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىركۈنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بىرىپ، مۇنبەر ئۈستىگە چىقىپ پىشىن ۋاقتى كىرگىچە خۇتبە سۆزلەپ بەردى، ئاندىن چۈشۈپ پىشىن نامىزىنى ئوقۇۋېلىپ، ئاندىن يەنە مۇنبەر ئۈستىگە چىقىپ ئەسىرنىڭ ۋاقتى كىرگىچە خۇتبە سۆزلەپ بەردى، ئاندىن چۈشۈپ ئەسىر نامىزىنى ئوقۇۋېلىپ، ئاندىن يەنە مۇنبەر ئۈستىگە چىقىپ كۈن كىرگىچە خۇتبە سۆزلەپ بەردى، بىزگە قىيامەت كۈنىگىچە بولىدىغان نەرسىلەر بىلەن خەۋەر بەردى، بىزنىڭ ئالىمراقىمىز، شۇكۈنىدىكى خەۋەرلەرنى يادا بىلگەكرەكىمىزدۇر.

1308 ـ باب في الفتنة التي تموج كموج البحر دېڭىز دولقۇنىدەك دولقۇنلايدىغان پىتنە توغرىسىدا

7213 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ، أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ. قَالَ ابْنُ الْعَلاَءِ: حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: كُنّا عِنْدَ عُمَرَ، فَقَالَ: أَيّكُمْ يَحْفَظُ حَدِيثَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الْفِتْنَةِ كَمَا قَالَ؟ قَالَ: فَقُلْتُ: أَنَا. قَالَ: إِنّكَ لَجَرِيءٌ. وَكَيْفَ قَالَ؟ قَالَ قُلْتُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: فِتْنَةُ الرّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَنَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ، يُكَفّرُهَا الصّيَامُ وَالصّلاَةُ وَالصّدَقَةُ وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ». فَقَالَ عُمَرُ: لَيْسَ هَذَا أُرِيدُ. إِنّمَا أُرِيدُ الّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ. قَالَ: فَقُلْتُ: مَا لَكَ وَلَهَا؟ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَاباً مُغْلَقاً. قَالَ: أَفَيُكْسَرُ الْبَابُ أَمْ يُفْتَحُ؟ قَالَ: قُلْتُ: لاَ. بَلْ يُكْسَرُ. قَالَ: ذَلِكَ أَحْرَى أَنْ لاَ يُغْلَقَ أَبَداً.

قَالَ: فَقُلْنَا لِحُذَيْفَةَ: هَلْ كَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ مَنِ الْبَابُ؟ قَالَ: نَعَمْ. كَمَا يَعْلَمُ أَنّ دُونَ غَدٍ اللّيْلَةَ. إِنّي حَدّثْتُهُ حَدِيثاً لَيْسَ بِالأَغَالِيطِ.

قَالَ: فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَ حُذَيْفَةَ: مَنِ الْبَابُ؟ فَقُلْنَا لِمَسْرُوقٍ: سَلْهُ. فَسَأَلَهُ: فَقَالَ: عُمَرُ.

7214 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ عِيسَى. كُلّهُمْ عَنِ الأَعْمَشِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ. وَفِي حَدِيثِ عِيسَى عَنِ الأَعْمَشِ عن شَقِيقٍ قَالَ: سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ.

7215 ـ وحدّثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ وَ الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ عُمَرُ: مَنْ يُحَدّثُنَا عَنِ الْفِتْنَةِ؟ وَاقْتَصّ الحَدِيثَ بِنَحْوِ حَدِيثِهِمْ.

7216 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمّدٍ قَالَ: قَالَ جُنْدُبٌ: جِئْتُ يَوْمَ الْجَرَعَةِ. فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ. فَقُلْتُ: لَيُهَرَاقَنّ الْيَوْمَ هَهُنَا دِمَاءٌ. فَقَالَ ذَاكَ الرّجُلُ: كَلاّ. وَاللّهِ قُلْتُ: بَلَى. وَاللّهِ قَالَ: كَلاّ. وَاللّهِ قُلْتُ: بَلَى. وَاللّهِ قَالَ: كَلاّ. وَاللّهِ إِنّهُ لَحَدِيثُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدّثَنِيهِ. قُلْتُ: بِئْسَ الْجَلِيسُ لِي أَنْتَ مُنْذُ الْيَوْمِ. تَسْمَعُنِي أُخَالِفُكَ وَقَدْ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَلاَ تَنْهَانِي؟ ثُمّ قُلْتُ: مَا هَذَا الْغَضَبُ؟ فَأَقْبَلْتُ عَلَيْهِ وَأَسْأَلُهُ. فَإِذَا الرّجُلُ حُذَيْفَةُ.

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئالدىدا ئىدۇق، ئۇ بىزگە: قايسىڭلار رەسۇلۇللاھنىڭ پىتنە توغرىسىدىكى ھەدىسىنى يادا ئالغان؟دېدى، مەن؛ مانا مەن، رەسۇلۇللاھ دېگەندەكلا يادا ئالغان دىسەم، ئۇ؛ھەققەتەن بۇنىڭغا سەن جۈرئەتلىك، قېنى دېگىنە قانداق بولىدۇ؟دېدى، مەن؛ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: كىشىنىڭ سىناق پىتنىسى ئەھلىدە، مېلىدا، ئۆزنەپسىدە،بالىلىرىدا،خوشنىلىرىدا بولىدۇ، ئۇنى روزا، ناماز، سەدىقە، ياخشىلىققا بۇيرۇش، يامانلىقدىن توسۇشلار كاپارەت بولۇپ ئۆچۈرۈۋېتىدۇدېگەن،دىسەم،ئۇ: مەن بۇنى مەقسەت قىلمىدىم، مەن دېڭىز دولقۇنلىغاندەك دولقۇنلاپ كېتىدىغان پىتنىنى مەقسەت قىلدىم، دېدى، مەن؛ ئى مۆئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! سىلىنىڭ ئۇ پىتنە ـ پاساد بىلەن نىمە

ئىشلىرى؟ سوئال سوراشقا نىمە ھاجەتلىرى؟ سىلى بىلەن ئۇ پىتنىنىڭ ئارلىقىدا قۇلۇپلانغان ئىشكى باردۇر، دىسەم، ئۇ: ئىشىك سۇندۇرۇلۇپ چېقىلامدۇ؟ياكى ئېچىلامدۇ؟دېدى، مەن: ئېچىلمايدۇ، بەلكى چېقىلىدۇ دىسەم، ئۇ: ئۇنداق بولسا، بۇپىتنىنىڭ ئىشكى مەڭگۈ تاقالمىغىدەك دېدى، بىز ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىشىكنىڭ كىملىكىنى بىلەمتى؟دىسەك، ئۇ: ھەئە ، خۇددى ئەتە ئەتىگەننىڭ ئالدى بۈگۈن كەچ ئىكەنلىكىنى بىلگەندەك بىلەتتى، مەن ئۇنىڭغا غەلىتىلىك بولمىغان، چۈشۈنۈكسىز بولمىغان ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن تۇرسام دېدى، بىزھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئىشىكنىڭ كىملىكىنى سوراشتىن ئەيمىنىپ،قورقۇپ، مەسرۇققا؛سەن ئۇنىڭدىن سوراپ باققىن دىدۇق، ئۇ سورسا، ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ؛ئىشكى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شۇدۇر دەپ جاۋاب بىرىپتۇ.(يەنى بۇكىشى ۋاپات بولسا، پىتنە ـ پاسادلار ئاشكارا بۇلىدۇ، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق بولدى) بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

1309 ـ باب لا تقوم الساعة حتى يحسر الفرات عن جبل من ذهب

فۇرات دەرياسىدىن ئالتۇن كانىنىڭ ئېچىلىپ قىلىشى

7217 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْقَارِيّ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ. يَقْتَتِلُ النّاسُ عَلَيْهِ. فَيُقْتَلُ، مِنْ كُلّ مِائَةٍ، تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَيَقُولُ كُلّ رَجُلٍ مِنْهُمْ: لَعَلّي أَكُونُ أَنَا الّذِي أَنْجُو».
7218 ـ وحدّثني أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا رَوْحٌ عَنْ سُهَيْلٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ. وَزَادَ: فَقَالَ أَبِي: إِنْ رَأَيْتَهُ فَلاَ تَقْرَبَنّهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پۇرات دەرياسىدىن چوڭ ئالتۇن تاغ ئېچىلىپ قالمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، كىشىلەر شۇ ئالتۇننى دەپ ئۇرۇشۇپ كېتىدۇ، ھەر يۈزدىن (100دىن) 99 كىشى ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەربىرى مەن قۇتۇلۇپ قېلىشىم مۇمكىن، مەن نىجات تېپىشىم مۇمكىن دەپ قالىدۇ، لېكىن، نىجاد تاپالماي ھەممىسى ئۆلىدۇ. بۇ دەريا كۇفىدە ھازىرمۇ بار.

7219 ـ حدّثنا أَبُو مَسْعُودٍ، سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ. حَدّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ السّكُونِيّ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرّحْمَنِ، عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ. فَمَنْ حَضَرَهُ فَلاَ يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئاً».
7220 ـ حدّثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ. حَدّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ. فَمَنْ حَضَرَهُ فَلاَ يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: پات يېقىندا پۇرات دەرياسىدىن ئالتۇن كانى ئېچىلىپ ئاشكارا بولۇشى مۇمكىن، ئۇ جايغا بارغان كىشى ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى ئالالمايدۇ.بۇخارى، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، مۇسلىم 5153 ــ ھەدىس، سەھىھ.

7221 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ، فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ وَ أَبُو مَعْنٍ الرّقَاشِيّ (وَاللّفْظُ لأَبِي مَعْنٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ: قَالَ: كُنْتُ وَاقِفاً مَعَ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ. فَقَالَ: لاَ يَزَالُ

النّاسُ مُخْتَلِفَةٌ أَعْنَاقُهُمْ فِي طَلَبِ الدّنْيَا. قُلْتُ: أَجَلْ. قَالَ: إِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ. فَإِذَا سَمِعَ بِهِ النّاسُ سَارُوا إِلَيْهِ. فَيَقُولُ مَنْ عِنْدَهُ: لَئِنْ تَرَكْنَا النّاسَ يَأْخُذُونَ مِنْهُ لَيُذْهَبَنّ بِهِ كُلّهِ. قَالَ: فَيَقْتَتِلُونَ عَلَيْهِ. فَيُقْتَلُ، مِنْ كُلّ مِائَةٍ، تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ». قَالَ أَبُو كَامِلٍ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ وَقَفْتُ أَنَا وَأُبَيّ بْنُ كَعْبٍ فِي ظِلّ أُجُمِ حَسّانَ.

ئۇبەي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پات يېقىندا پۇرات دەرياسىدىن چوڭ بىر ئالتۇن تاغ ئاشكارا بولىدۇ، كىشىلەر ئۇنى ئاڭلاپ، ھەممىسى شۇ جايغا بارىدۇ، ئالتۇن تاغ يېنىدىكىلەر ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر كىشىلەرنى تەرىك ئەتسەك كارىمىز بولمىسا، ئۇلار ئالتۇننىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ كېتىدۇ دەپ شۇنىڭ بىلەن ئالتۇننى تالىشىپ ئۇرۇشۇپ كېتىدۇ، ھەر 100 كىشىدىن 99 ئۆلتۈرۈلىدۇ. ئەھمەد 20308 _ ھەدىس، مۇسلىم 5155 _ ھەدىس، سەھىھ.

7222 ـ حدّثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ(وَاللّفْظُ لِعُبَيْدٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ بْنِ سُلَيْمَانَ، مَوْلَى خَالِدِ بْنِ خَالِدٍ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنَعَتِ الْعِرَاقُ دِرْهَمَهَا وَقَفِيزَهَا.. وَمَنَعَتِ الشّأْمُ مُدْيَهَا وَدِينَارَهَا. وَمَنَعَتْ مِصْرُ إِرْدَبّهَا وَدِينَارَهَا. وَعُدْتُمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأْتُمْ. وَعُدْتُمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأْتُمْ. وَعُدْتُمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأْتُمْ» شَهِدَ عَلَىَ ذَلِكَ لَحْمُ أَبِي هُرَيْرَةَ وَدَمُهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: ئىراق ئەھلى ئۆزىنىڭ دەرھەم، كۈمۈشلىرىنى، كەمچەنلەپ بېرىدىغان ئاشلىقلىرىنى ئىسلام خەلىپىسىگە بېرىشتىن مەنئى قىلىپ چەكلەيدۇ، شاممۇ دىينار ئالتۇنلارنى ئاشلىقلارنى چەكلەپ بەرمەيدۇ، مىسىرمۇ ئۆزىنىڭ ئالتۇنلىرىنى كەمچەنلەپ بېرىدىغان ئاشلىقلارنى تاپشۇرمايدۇ، سىلەر ئاندىن تۇنجى قېتىم باشلىغان جايدىن قايتىسىلەر، باشتىكى ھالەتكە قايتىسىلەر، قايتىدىن باشلايسىلەر. شۇنىڭغا ئەبۇھۇرەيرىنىڭ گۆشى ۋە قېنى گۇۋاھ بولىدى. مۇسلىم 5156 _ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 2639 _ ھەدىس، ئەھمەد 7249 - ھەدىس، سەھىھ.

(قەفىز ئىراقنىڭ، مۇدىيە شامنىڭ، ئىردەپ مىسىرنىڭ كەمچەنلىرى، ھەدىسنىڭ مەنىسى ئۇلار مۇسۇلمان بولۇپ، باج تاپشۇرمايدۇ، بۇ ئەمەلىيەتتە كۆرۈلدى ياكى ئەجەملەر، رۇملار ئۇلارنى ئىگىلىۋېلىپ، مۇسۇلمانلارغا نەرسە يوق بولىدۇ ياكى ئۇلار ئاخىر زاماندا مۇرتەد بولۇپ، دىندىن قايتىپ، ئەۋلادلىرى كاپىر بولۇپ، كاپىرلار كۈشلۈنۈپ كېتىپ، زاكاتنى، باجنى تاپشۇرمايدۇ. سىلەر باشلىغان جايغا قايتىسىلەر دېگىنى ئىسلام غەرىپ باشلانغان ئاخىردا ئۇ يەنە غەرىپلىككە قايتىدۇ دېگەنگە ئوخشاش، مۇسلىمنىڭ شەرھىسىدىن ئېلىندى.)

1310 ـ باب في فتح قسطنطينية، وخروج الدجال، ونزول عيسى ابن مريم

قىستىنتىنىيەنى ئىشغال قىلىش، دەججالنىڭ چىقىشى، ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشىشى توغرىسىدا

7223 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا مُعَلّى بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ. حَدّثَنَا سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يَنْزِلَ الرّومُ بِالأَعْمَاقِ، أَوْ بِدَابِقَ. فَيَخْرُجُ إِلَيْهِمْ جَيْشٌ مِنَ الْمَدِينَةِ. مِنْ خِيَارِ أَهْلِ الأَرْضِ يَوْمَئِذٍ. فَإِذَا تَصَافّوا قَالَتِ الرّومُ: خَلّوا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الّذِينَ سَبَوْا مِنّا نُقَاتِلْهُمْ. فَيَقُولُ الْمُسْلِمُونَ: لاَ. وَاللّهِ لاَ نُخَلّي بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا، فَيُقَاتِلُونَهُمْ، فَيَنْهَزِمُ ثُلُثٌ لاَ يَتُوبُ اللّهِ عَلَيْهِمْ أَبَداً. وَيُقْتَلُ ثُلُثُهُمْ، أَفْضَلُ الشّهَدَاءِ عِنْدَ اللّهِ. وَيَفْتَتِحُ الثّلُثُ. لاَ يُفْتَنُونَ أَبَداً. فَيَفْتَتِحُونَ قُسْطُنْطِينِيّةَ. فَبَيْنَمَا هُمْ يَقْتَسِمُونَ الْغَنَائِمَ، قَدْ عَلّقُوا سُيُوفَهُمْ بِالزّيْتُونِ، إِذْ صَاحَ فِيهِمُ الشّيْطَانُ: إِنّ الْمَسِيحَ قَدْ خَلَفَكُمْ فِي أَهْلِيكُمْ. فَيَخْرُجُونَ. وَذَلِكَ بَاطِلٌ. فَإِذَا جَاؤُا الشّأْمَ خَرَجَ. فَبَيْنَمَا هُمْ يُعِدّونَ لِلْقِتَالِ، يُسَوّونَ الصّفُوفَ، إِذْ أُقِيمَتِ الصّلاَةُ فَيَنْزِلُ عِيسَى

ابْنُ مَرْيَمَ (صلى الله عليه وسلم). فَأَمّهُمْ. فَإِذَا رَآهُ عَدُوّ اللّهِ، ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. فَلَوْ تَرَكَهُ لاَنْذَابَ حَتّىَ يَهْلِكَ. وَلَكِنْ يَقْتُلُهُ اللّهُ بِيَدِهِ. فَيُرِيهِمْ دَمَهُ فِي حَرْبَتِهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۆۋەندىكى مۇنۇ ھادىسىلەر يۈز بەرمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئۇ بولسىمۇ رۇم خەلقى، يەنى ئەھلى كىتابلار، ئەئماق ياكى بەدابىق دېگەن جايغا چۈشىدۇ، ئۇلارغا قارشى شۇ كۈنلەردىكى زېمىن ئەھلىنىڭ ئەڭ ياخشىلىرى بولغان قوشۇن، مەدىنىدىن چىقىدۇ، ئۇلار جەڭگە سەپ تارتقاندا، رۇملۇقلار: سىلەر بىزنىڭ ئىشلىرىمىزغا ئارىلاشماي، بىز بىلەن بىزنى تىللاپ ئەيىبلىگەن كىشىلەرنىڭ ئارىسىنى خالى قويۇپ بېرىڭلار، بىز ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلايلى دەيدۇ. مۇسۇلمانلار؛ ياق، الله بىلەن قەسەمكى، بىز سىلەر بىلەن قېرىنداشلىرىمىز ئارىسىنى خالى قويمايمىز، بىزمۇ مۇسۇلمانلارغا چوقۇم ياردەم بېرىمىز دەپ ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىدۇ، دۈشمەننىڭ ئۈچتىن بىرى مەغلۇپ بولۇپ يېڭىلىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنىڭ تۆۋبىسىنى مەڭگۈ قوبۇل قىلمايدۇ، مۇسۇلمانلاردىن ئۈچتىن بىرى ئۆلتۈرۈلۈپ شېھىد قىلىنىدۇ، ئۇلار ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى شېھىدلەرنىڭ ئەڭ ئەۋزەللىرىدۇر. مەڭگۈ پىتنىگە، ئازابقا قالمايدىغان يەنە ئۈچتىن بىرى غەلىبە قىلىدۇ، ئۇلار قىستىنتىنىيىنى ئىشغال قىلىدۇ، ئۇلار شۇ ئەسنادا قىلىچلىرىنى زەيتۇن دەرىخىگە ئېسىپ قويۇپ، غەنىيمەتلىرىنى تەقسىم قىلىشىۋاتسا، تۇيۇقسىز ئۇلارنىڭ ئارىسىدا شەيتان، ھەي! ھەقىقەتەن مەسىيھ دەججال چىقىپ، ئەھلىڭلارغا سىلەرنىڭ ئورنۇڭلاردا ئىز باسار بولۇپ پىتنە _ پاساد تېرىپتۇ! دەيدۇ، ئۇلار چىققىدەك بولسا، ئۇ خەۋەر باتىل، يالغان ئىكەن، ئۇلار شام زېمىنىغا كەلگەندە دەججال چىقىدۇ، شۇ ئەسنادا ئۇلار جەڭگە تەييارلىق قىلىپ، سەپلەرنى تۈزلەۋاتسا، تۇيۇقسىز نامازغا تەكبىر ئېيتىلغاندا مەريەم ئوغلى ئەيسا چۈشۈپ، ئۇلارغا ئىمام بولىدۇ، ئاللاھنىڭ دۈشمىنى بولغان دەججال ئەيسا ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈپلا خۇددى تۇز سۇدا ئېرىپ كەتكەندەك ئېرىپ، بوشاپ كېتىدۇ، ئەگەر ئەيسا ئۇنى ئۆلتۈرمەي تەرىك ئەتكەن بولسىمۇ دەججال ھالاك بولۇپ ئۆلگەنگە قەدەر ئۆزلىگىدىن ئېرىپ تۈگەيتتى، لېكىن، ئاللاھتائالا دەججالنى ئەيسانىڭ قولى بىلەن ئۆلتۈرىدۇ، ئۇلارغا دەججالنىڭ قېنىنى ئەيسانىڭ نەيزىسىدە، قىلىچىدا كۆرسىتىدۇ، راست ئۆلۈپتۇ دېگۈزىدۇ.

1311 ـ باب تقوم الساعة والروم أكثر الناس

7224 ـ حدّثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي اللّيْثُ بْنُ سَعْدٍ. حَدّثَنِي مُوسَى بْنُ عُلَيّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ ا لْمُسْتَوْرِدُ الْقُرَشِيّ، عِنْدَ عَمْرِو بْنِ الْعَاص: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «تَقُومُ السّاعَةُ وَالرّومُ أَكْثَرُ النّاسِ». فَقَالَ لَهُ عَمْرٌو: أَبْصِرْ مَا تَقُولُ. قَالَ: أَقُولُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ، إِنّ فِيهِمْ لَخِصَالاً أَرْبَعاً: إِنّهُمْ لأَحْلَمُ النّاسِ عِنْدَ فِتْنَةٍ. وَأَسْرَعُهُمْ إِفَاقَةً بَعْدَ مُصِيبَةٍ. وَأَوْشَكُهُمْ كَرّةً بَعْدَ فَرّةٍ. وَخَيْرُهُمْ لِمِسْكِينٍ وَيَتِيمٍ وَضَعِيفٍ. وَخَامِسَةٌ حَسَنَةٌ جَمِيلَةٌ: وَأَمْنَعُهُمْ مِنْ ظُلْمِ الْمُلُوكِ.

7225 2898 م1 ــ 36 حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. حَدّثَنِي أَبُو شُرَيْحٍ أَنّ عَبْدَ الْكَرِيمِ بْنَ الحرث حَدّثَهُ أَنّ الْمُسْتَوْرِدَ الْقُرَشِيّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ «تَقُومُ السّاعَةُ وَالرّومُ أَكْثَرُ النّاسِ». قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ فقَالَ: مَا هَذِهِ الأَحَادِيثُ الّتِي تُذْكَرُ عَنْكَ أَنّكَ تَقُولُهَا عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ فقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ: قُلْتُ الّذِي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فقَالَ عَمْرٌو: لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ، إِنّهُمْ لأَحْلَمُ النّاسِ عِنْدَ فِتْنَةٍ. وَأَجْبَرُ النّاسِ عِنْدَ مُصِيبَةٍ، وَخَيْرُ النّاسِ لِمَسَاكِينِهِمْ وَضُعَفَائِهِمْ.

مۇستەۋرىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: رۇم خەلقى كىشلەرنىڭ ئەڭ كۆپچىلىكىنى تەشكىل قىلغان ھالەتتە (يەنى ئۇلار بارلىق كىشلەردىن كۆپ ھالەتتە) قىيامەت قايىم بولىدۇ، ئەمرۇئىبنى ئاس رەزىيەالله ئەنھۇ بۇسۆزلەرنى ئاڭلاپ مۇنداق دىدى: سەن شۇنداق دەپ قالدىڭ، ئەمەلىيەتتە ئۇلاردا مۇنداق بىرنەچچە ياخشى خىسلەتلەر باردۇر؛ ئۇلار مۇسىيبەتتىن كىيىن تىزلا ئەس ـ ئۇشىنى تاپىدۇ، قاچقاندىن كىيىن تىزلا قايتىپ كىلەلەيدۇ، پىتنە ـ پاساتنىڭ زامانىدا كىشلەرنىڭ مۇلايىم، مىھرىبانراقى بولىدۇ، مىسكىن، يىتىم، ئاجىزلارغا ياخشىلىق قىلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ، رۇم خەلقى، يەھۇدىي، ناسارالار ئەھلى كىتاب شۇلاردۇر، رۇم ئىمپىرىيىسى ھەممىگە مەلۇم، قۇرئاندىكى بىر سۈرىمۇ رۇم دەپ ئاتالغان، ھازىر ئىتالىيىدە رىم شەھىرى باردۇر. رۇمنىڭ كاتتىۋىشى ھىرەقىل ئۆز ۋاختىدا شامدا ئىدى، شام ھازىرقى سۈرىيە ئەتراپىدۇر.

1312 ـ باب إقبال الروم في كثرة القتل عند خروج الدجال

7226 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُلَيّةَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ حُجْرٍ). حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْعَدَوِيّ، عَنْ يُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: هَاجَتْ رِيحٌ حَمْرَاءُ بِالْكُوفَةِ. فَجَاءَ رَجُلٌ لَيْسَ لَهُ هِجّيرَى إِلاّ: يَا عَبْدَ اللّهِ بْنَ مَسْعُودٍ جَاءَتِ السّاعَةُ. قَالَ: فَقَعَدَ وَكَانَ مُتّكِئاً. فَقَالَ: إِنّ السّاعَةَ لاَ تَقُومُ، حَتّى لاَ يُقْسَمَ مِيرَاثٌ، وَلاَ يُفْرَحَ بِغَنِيمَةٍ. ثُمّ قَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا (وَنَحّاهَا نَحْوَ الشّأْمِ) فَقَالَ: عَدُوّ يَجْمَعُونَ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ وَيَجْمَعُ لَهُمْ أَهْلُ الإِسْلاَمِ. قُلْتُ: الرّومَ تَعْنِي؟ قَالَ: نَعَمْ. وَتَكُونُ عِنْدَ ذَاكُمُ الْقِتَالِ رَدّةٌ شَدِيدَةٌ. فَيَشْتَرِطُ الْمُسْلِمُونَ شُرْطَةً لِلْمَوْتِ لاَ تَرْجِعُ إِلاّ غَالِبَةً. فَيَقْتَتِلُونَ حَتّى يَحْجُزَ بَيْنَهُمُ اللّيْلُ. فَيَفِيءُ هَؤُلاَءِ وَهَؤُلاَءِ. كُلّ غَيْرُ غَالِبٍ. وَتَفْنَى الشّرْطَةُ. ثُمّ يَشْتَرِطُ الْمُسْلِمُونَ شُرْطَةً لِلْمَوْتِ. لاَ تَرْجِعُ إِلاّ غَالِبَةً. فَيَقْتَتِلُونَ. حَتّى يَحْجُزَ بَيْنَهُمُ اللّيْلُ. فَيَفِيءُ هَؤُلاَءِ وَهَؤُلاَءِ. كُلّ غَيْرُ غَالِبٍ. وَتَفْنَى الشّرْطَةُ. ثُمّ يَشْتَرِطُ الْمُسْلِمُونَ شُرْطَةً لِلْمَوْتِ. لاَ تَرْجِعُ إِلاّ غَالِبَةً. فَيَقْتَتِلُونَ حَتّى يُمْسُوا. فَيَفِيءُ هَؤُلاَءِ وَهَؤُلاَءِ. كُلّ غَيْرُ غَالِبٍ. وَتَفْنَى الشّرْطَةُ. فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الرّابِعِ، نَهَدَ إِلَيْهِمْ بَقِيّةُ أَهْلِ الإِسْلاَمِ. فَيَجْعَلُ اللّهُ الدّبْرَةَ عَلَيْهِمْ. فَيَقْتُلُونَ مَقْتَلَةً ــ إِمّا قَالَ لاَ يُرَى مِثْلُهَا، وَإِمّا قَالَ: لَمْ يُرَ مِثْلُهَا ــ حَتّى إِنّ الطّائِرَ لَيَمُرّ بِجَنَبَاتِهِمْ، فَمَا يُخَلّفُهُمْ حَتّى يَخِرّ مَيْتاً، فَيَتَعَادّ بَنُو الأَبِ. كَانُوا مِائَةً. فَلاَ يَجِدُونَهُ بَقِيَ مِنْهُمْ إِلاّ الرّجُلُ الْوَاحِدُ. فَبِأَيّ غَنِيمَةٍ يُفْرَحُ؟ أَوْ أَيّ مِيرَاثٍ يُقَاسَمُ؟ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ سَمِعُوا بِبَأْسٍ، هُوَ أَكْبَرُ مِنْ ذَلِكَ، فَجَاءَهُمُ الصّرِيخُ إِنّ الدّجّالَ قَدْ خَلَفَهُمْ فِي ذَرَارِيّهِمْ. فَيَرْفُضُونَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ. وَيُقْبِلُونَ. فَيَبْعَثُونَ عَشَرَةَ فَوَارِسَ طَلِيعَةً. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي لأَعْرِفُ أَسْمَاءَهُمْ، وَأَسْمَاءَ آبَائِهِمْ، وَأَلْوَانَ خُيُولِهِمْ. هُمْ خَيْرُ فَوَارِسَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ يَوْمَئِذٍ. أَوْ مِنْ خَيْرِ فَوَارِسَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ يَوْمَئِذٍ».

قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ فِي رِوَايَتِهِ: عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ.

7227 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيّ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ يُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ مَسْعُودٍ فَهَبّتْ رِيحٌ حَمْرَاءُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِنَحْوِهِ. وَحَدِيثُ ابْنِ عُلَيّةَ أَتَمّ وَأَشْبَعُ.

7228 ـ وحدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ الْمُغِيرَةِ). حَدّثَنَا حُمَيْدٌ (يَعْنِي ابْنَ هِلاَلٍ) عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: كُنْتُ فِي بَيْتِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ. وَالْبَيْتُ مَلآنُ. قَالَ: فَهَاجَتْ رِيحٌ حَمْرَاءُ بِالْكُوفَةِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ عُلَيّةَ.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇنداق دەيدۇ؛ مىراسلار تەقسىم قىلىنمايدىغان، غەنىيمەتلەرگە خۇشال بولمايدىغان چاغلار يىتىپ كەلمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئاندىن ئۇ چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دېدى: چوڭ بىر قوشۇن شام ئەھلىگە توپلىنىشىدۇ، ئۇلارغا قارشى ئىسلام ئەھلى توپلۇشۇپ چىقىدۇ، مۇسۇلمانلار ئۆز ئارا ئۆلۈمگەشەرتلىشىپ، غەلبە قىلماي زادى قايتماسلىققا بەيئەت قىلىدۇ، ئۇلار ئۇرۇش قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى كېچە تۇسۇپ قويۇپ، ھەر ئىككىلى تەرەپ غەلبە قىلالماي قايتىدۇ، بەيئەت شەرتى ئاخىرلىشىدۇ،ئاندىن

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

مۇسۇلمانلار يەنە ئۆز ئارا ئۆلۈمگەشەرتلىشىپ، غەلبە قىلماي زادى قايتماسلىققا بەيئەت قىلىدۇ، ئۇلار ئۇرۇش قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى كېچە توسۇپ قويۇپ، ھەر ئىككىلى تەرەپ غەلبە قىلالماي قايتىدۇ، بەيئەت شەرتى ئاخىرلىشىدۇ، مۇسۇلمانلاريەنە ئۈچۈنجى قېتىم ئۆز ئارا ئۆلۈمگەشەرتلىشىپ، غەلبە قىلماي زادى قايتماسلىققا بەيئەت قىلىدۇ، ئۇلار ئۇرۇش قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى كېچە توسۇپ قويۇپ، ھەر ئىككىلى تەرەپ غەلبە قىلالماي قايتىدۇ، بەيئەت شەرتى ئاخىرلىشىدۇ، تۆرتىنجى كۈنى بولغاندا، ئۇلارغا قارشى ئىسلام ئەھلىنىڭ قالغانلىرى قاتتىق ھۇجۇم قىلىدۇ، الله تائالا، يېڭىلىپ قېچىشنى دىنسىزلارغا قىلىپ قويىدۇ، (يەنى دىنسىزلار يېڭىلىدۇ)ئۇلار شۇنداق چوڭ،كەڭ كۆلەملىك ئۇرۇش قىلىدۇكى، ئۇنىڭدەك ئۇرۇش تارىختا كۆرۈلۈپ باقمايدۇ، ھەتتا بىر قۇش ئىككى قانىتى بىلەن ئۇچۇپ، ئۇلارنىڭ جەڭ مەيدانىدىن، ئۆلگەنلەرنىڭ ئۈستىدىن ئۆتمەكچى بولسا، ئۇياققا بۇسۇپ ئۆتەلمەيلا ئۆلگەن ھالدا يىقىلىدۇ، باللار جەڭدە ئۆلگەن دادىلارنى سانايدۇ، ھەر 100 كىشىدىن پەقەت بىرلا كىشى ھايات قالىدۇ، ئۇلار بۇچاغدا قايسى غەنىيمەتكە خۇشال بولالىسۇن؟قايسى مىراس تەقسىم قىلىنسۇن؟ ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، تۇيۇقسىز ئۇنىڭدىنمۇ چوڭ بولغان قاتتىق بىر ئۇرۇش،جەڭ خەۋىرىنى ئاڭلايدۇ، ئاندىن ئۇلارغا تۇيۇقسىز بىر جاكارچى؛ ھەقىقەتەن دەججال چىقىپتۇ!!! ئۇ ئۇلارنىڭ ئەھلى ـ باللىرىنىڭ ئارقىسىدا قېلىپ،پىتنە ـ پاساد تېرىپتۇ دەپ توۋلايدۇ، ئاندىن ئۇلار قوللىرىدىكى نەرسىلەرنى تاشلىۋىتىپ، شۇ تەرەپكە ئالدىنى قىلىدۇ، ئۇلار ئون ئاتلىق ئاۋانگارت،ئىلغار قوشۇننى دۈشمەن ئەھۋالىنى چارلاپ كېلىشكە ئەۋەتىدۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:مەن ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى، ئاتا بوۋىللىرىنىڭ ئىسىملىرىنى ، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئاتلىرىنىڭ رەڭگىللىرىنىمۇ بىلىمەن، ئۇلار شۇكۈنىسى يەر يۈزىدىكى ئاتلىق قوشۇننىڭ ئەڭ ياخشىللىرىدۇر.

1313 ـ باب ما يكون من فتوحات المسلمين قبل الدجال

دەججال چىقىشتىن بۇرۇنقى مۇسۇلمانلارنىڭ غەلبىللىرى

7229 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ، عَنْ نَافِعِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةٍ. قَالَ: فَأَتَى النّبيّ صلى الله عليه وسلم قَوْمٌ مِنْ قِبَلِ الْمَغْرِبِ. عَلَيْهِمْ ثِيَابُ الصّوفِ. فَوَافَقُوهُ عِنْدَ أَكَمَةٍ. فَإِنّهُمْ لَقِيَامٌ وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَاعِدٌ، قَالَ: فَقَالَتْ لِي نَفْسِي: ائْتِهِمْ فَقُمْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَهُ. لاَ يَغْتَالُونَهُ. قَالَ: ثُمّ قُلْتُ: لَعَلّهُ نَجِيّ مَعَهُمْ. فَأَتَيْتُهُمْ فَقُمْتُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَهُ. قَالَ: فَحَفِظْتُ مِنْهُ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ. أَعُدّهُنّ فِي يَدِي. قَالَ: «تَغْزُونَ جَزِيرَةَ الْعَرَبِ، فَيَفْتَحُهَا اللّهُ. ثُمّ فَارِسَ، فَيَفْتَحُهَا اللّهُ. ثُمّ تَغْزُونَ الرّومَ، فَيَفْتَحُهَا اللّهُ. وتَغْزُونَ الدّجّالَ، فَيَفْتَحُهُ اللّهُ».
قَالَ: فَقَالَ نَافِعٌ: يَا جَابِرُ لاَ نُرَى الدّجّالَ يَخْرُجُ حَتّى تُفْتَحَ الرّومُ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ناپىئ ئىبنى ئۇتبەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىر قېتىملىق ئۇرۇشتا بىز رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە ئىدۇق، مەغرىب تەرەپتىن يۇڭ كىيىم كەيگەن قەۋىملەر كىلىپ ئۇلتۇردى، مەن ئۇلارنى رەسۇلۇللاھ قا قەست قىلمىسۇن دەپ، ئۇلار بىلەن رەسۇلۇللاھ نىڭ ئارلىقىدا ئولتۇرۇپ مۇنداق تۆت كەلىمە سۆزنى يادا ئېلىۋالدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر ئەرەپ ئاراللىرىغا قارشى ئۇرۇن قىلىسىلەر، ئاللاھ ئۇنى سىلەر ئۇچۇن ئىشغال قىلىدۇ، ئاندىن پارىس (مەجۇسىيلارغا) قارشى ئۇرۇش، غازات قىلىسىلەر، ئۇنىمۇ ئاللاھ ئى شغال قىلىۋېتىدۇ، ئاندىن رۇم خەلقىگە (ئەھلى كىتابلارغا) قارشى ئۇرۇش قىلىسىلەر، ئاللاھ ئۇلارنىمۇ سىلەر ئۇچۇن ئىشغال قىلىپ ئېلىپ بېرىدۇ، ئاندىن دەججالغا قارشى ئۇرۇش قىلىسىلەر، ئاللاھ ئۇنىمۇ مەغلۇپ قىلىپ، ئىشغال قىلىپ بېرىدۇ، يەنى دەججال رۇم پەتھىسىدىن كىيىن چىقىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

1314 – باب في الآيات التي تكون قبل الساعة قىيامەتنىڭ ئالدىدا يۈز بېرىدىغان ئالامەتلەر

7230 ـ حدّثنا أَبُو خَيْثَمَة، زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكّيّ ـــ وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ ـــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ فُرَاتٍ الْقَزّازِ، عَنْ ابْنِ الطّفَيْلِ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ الْغِفَارِيّ قَالَ: اطّلَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَلَيْنَا وَنَحْنُ نَتَذَاكَرُ. فَقَالَ: «مَا تَذَاكَرُونَ؟» قَالُوا: نَذْكُرُ السّاعَةَ. قَالَ: «إِنّهَا لَنْ تَقُومَ حَتّى تَرَوْنَ قَبْلَهَا عَشْرَ آيَاتٍ». فَذَكَرَ الدّخَانَ، وَالدّجّالَ، وَالدّابّةَ، وَطُلُوعَ الشّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَنُزُولَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صلى الله عليه وسلم. وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ. وَثَلاَثَةَ خُسُوفٍ: خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ، وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ، وَخَسْفٌ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ. وَآخِرُ ذَلِكَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ، تَطْرُدُ النّاسَ إِلَى مَحْشَرِهِمْ.
7231 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فُرَاتٍ الْقَزّازِ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ عن حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ. قَالَ: كَانَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي غُرْفَةٍ وَنَحْنُ أَسْفَلَ مِنْهُ. فَاطّلَعَ إِلَيْنَا فَقَالَ: «مَا تَذْكُرُونَ؟» قُلْنَا: السّاعَةَ. قَالَ: «إِنّ السّاعَةَ لاَ تَكُونُ حَتّى تَكُونَ عَشْرُ آيَاتٍ: خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ، وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ، وَخَسْفٌ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَالدّخَانُ، وَالدّجّالُ، وَدَابّةُ الأَرْضِ، وَيَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ، وَطُلُوعُ الشّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَنَارٌ تَخْرُجُ مِنْ قُعْرِ عَدَنٍ تَرْحَلُ النّاسَ».
قَالَ شُعْبَةُ: وَحَدّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ، مِثْلَ ذَلِكَ. لاَ يَذْكُرُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَقَالَ أَحَدُهُمَا، فِي الْعَاشِرَةِ: نُزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صلى الله عليه وسلم. وَقَالَ الآخَرُ: وَرِيحٌ تُلْقِي النّاسَ فِي الْبَحْرِ.
7232 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ). حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فُرَاتٍ. قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الطّفَيْلِ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غُرْفَةٍ. وَنَحْنُ تَحْتَهَا نَتَحَدّثُ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. بِمِثْلِهِ.
قَالَ شُعْبَةُ: وَأَحْسِبُهُ قَالَ: تَنْزِلُ مَعَهُمْ إِذَا نَزَلُوا. وَتَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا.
قَالَ شُعْبَةُ: وَحَدّثَنِي رَجُلٌ هَذَا الحَدِيثَ عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ. وَلَمْ يَرْفَعْهُ. قَالَ: أَحَدُ هَذَيْنِ الرّجُلَيْنِ: نُزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ. وَقَالَ الآخَرُ: رِيحٌ تُلْقِيهِمْ فِي الْبَحْرِ.
7233 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو النّعْمَانِ، الحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ العِجْلِيّ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فُرَاتٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الطّفَيْلِ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ قَالَ: كُنّا نَتَحَدّثُ. فَأَشْرَفَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِنَحْوِ حَدِيثِ مُعَاذٍ وَابْنِ جَعْفَرٍ.
وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثَنَا أَبُو النّعْمَانِ، الحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ العَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ أَبِي الطّفَيْلِ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ. بِنَحْوِهِ. قَالَ: وَالعَاشِرَةُ نُزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ. قَالَ شُعْبَةُ: وَلَمْ يَرْفَعْهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ.

ھۇزەيفە ئىبنى ئۇسەيىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز مۇزاكىرە قىلىشىۋاتساق رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم چىقىپ؛ نىمىنى مۇزاكىرە قىلىشىۋاتىسلەر؟دېدى، بىز؛ قىيامەت توغرىسىدا دىسەك مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت، ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ئون ئالامەتلەر يۈز بەرمەي تۇرۇپ قايىم بولمايدۇ، ئۇلار بولسا، 1 ـ دوخان، تۈتۈن، 2 ـ دەججالنىڭ چىقىشى، 3 ـ سۆزلىگۈچى ھايۋاننىڭ چىقىشى، 4 ـ قۇياشنىڭ كىرگەن

يېرىدىن چىقىشى، 5 ـ ئۇچ قېتىملىق يەر يۇتۇپ كېتىشنىڭ بىرىس مەشرىقتە، 6 ـ يەنە بىرسى مەغرىپتە، 7 ـ يەنە بىرسى بولسا، ئەرەب ئاراللىرىدا بولىدۇ، 8 ـ ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەج جالنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن چۈشۈشى، 9 ـ يەئجۇج ۋە مەئجۇجلارنىڭ توساقلىرى ئېچىلىپ ئۇلارنىڭ چىقىشى، 10 ـ يەمەندىكى ئەدنى دىگەن شەھەرنىڭ بىر چېتىدىن ئوت چىقىپ، كىشلەرنى مەھشەرگە توپلايدۇ، ئوت ئۇلار بىلەن بىللە چۈشۈپ نەدە كەچ قىلسا، شۇ جايدا كەچ قىلىدۇ، قەيەردە ئارام ئالسا، شۇ جايدا بىللە تۇرىدۇ، بەزى خاتىرىدە ئوچۇقلا يەمەندىن چىقىپ، كىشلەرنى مەھشەرگە قوغلايدۇ، 10 ـ بىرخىل شامال چىقىپ كىشلەرنى دېڭىزغا تاشلايدۇ دېيىلگەن، مۇسلىم، ئەھمەد، تىرمىزى، نەسەئى، ئەبۇ داۋۇت، ئىبنى ماجە سەھىھ.ئالىملار بۇ ئالامەتلەر مۇتىۋاتىر دىگەن.

1315 ـ باب لا تقوم الساعة حتى تخرج نار من أرض الحجاز

7234 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ. ح وَحَدّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللّيْثِ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ جَدّي. حَدّثَنِي عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنّهُ قَالَ: قَالَ ابْنُ الْمُسَيّبِ: أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ، تُضِيءُ أَعْنَاقَ الإِبِلِ بِبُصْرَى».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھىجاز زىمىندىن بىر ئوت چىقىپ، تۆگىنىڭ بويىندەك بۇسرا شەھىرىگە نۇر چاچمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى ، سەھىھ. ئىبنى كەسىير، بەدايەت دىگەن تارىخ كىتابىدا بۇ ئالامەت يۈز بېرىپ بولدى دىگەن.

1316 ـ باب في سكنى المدينة وعمارتها قبل الساعة

7235 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَبْلُغُ الْمَسَاكِنُ إِهَابَ أَوْ يَهَابَ». قَالَ زُهَيْرٌ: قُلْتُ لِسُهَيْلٍ: فَكَمْ ذٰلِكَ مِنَ الْمَدِينَةِ؟ قَالَ: كَذَا وَكَذَا مِيلاً.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت ئالدىدىكى شۇچاغدا ئولتۇرۇشلۇق جاي ، ماكانلار، ئۆيلەر ئىھابە دىگەن جايغىچە يېتىدۇ، (بۇ جاي، مەدى يىنىدىن نەچچە مىيل كېلىدىكەن. مەدىنىدىكى تۇرالغۇ جايلار شۇنداق كەڭرىگەن.) مۇسلىم 5165 ـ ھەدىس، سەھىھ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مال ـ دۇنيا ئىنتايىن كۆپىيىپ كەتمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، مال ـ دۇنيا شۇنداق كۆپىيىپ كېتىدۇكى، كىشى مېلىنىڭ زاكىتىنى ئېلىپ چىقىپ، ئۇنى قوبۇل قىلىپ ئالىدىغان كىشىنى تاپالمايدۇ. ئەرەب زىمىنلىرى باغۇ ـ بوستانلىققا، ئېرىق ـ ئۆستەڭ، دەريالارغا ئايلىنىپ قايتا شۇ ھالىتىگە كەلمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئالىملار بۇ ھەدىسنى مۆجىزە دىدىلەر.

7236 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَيْسَتِ السّنَةُ بِأَنْ لاَ تُمْطَرُوا. وَلَكِن السّنَةُ أَنْ تُمْطَرُوا وَتُمْطَرُوا، وَلاَ تُنْبِتُ الأَرْضُ شَيْئاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەھەتچىلىك سىلەرگە يامغۇر ياغماسلىق بىلەنلا بولمايدۇ، لېكىن قەھەتچىلىك، سىلەرگە يامغۇر مول ياغسىمۇ، زېمىن نەرسە ئۈندۈرمەسلىك، ھوسۇل بەرمەسلىك بىلەن بولىدۇ. شافىئى، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1317 ـ باب الفتنة من المشرق من حيث يطلع قرنا الشيطان

7237 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا لَيْثٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ رُمْحٍ. أَخْبَرَنَا اللّيْثُ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْمَشْرِقِ يَقُولُ: «أَلاَ إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا. أَلاَ إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا، مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشّيْطَانِ».

7238 ـ وحدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. ح وَحَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. كُلّهُمْ عَنْ يَحْيَى الْقَطّانِ. قَالَ الْقَوَارِيرِيّ: حَدّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ ابْنِ عُمَرَ. حَدّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَامَ عِنْدَ بَابِ حَفْصَةَ، فَقَالَ بِيَدِهِ، نَحْوَ الْمَشْرِقِ: «الْفِتْنَةُ هَـهُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشّيْطَانِ» قَالَهَا مَرّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً.
وَقَالَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ فِي رِوَايَتِهِ: قَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عِنْدَ بَابِ عَائِشَةَ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈچ قېتىم مۇنداق دېگەن: ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەققەتەن پىتنە ــ پاساد مۇشۇ يان تەرەپتە، ئۇ شەيتاننىڭ مۈڭگۈزى ئاشكارا بولۇپ چىقىدىغان تەرەپتىن كېلىدۇ، (يەنى مەشرىق تەرەپنى كۆرسەتكەن) بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7239 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ، وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْمَشْرِقِ: «هَا إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا. هَا إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا. هَا إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا. مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشّيْطَانِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەشرىققە ئالدىنى قىلىپ تۇرۇپ ئۈچ قېتىم مۇنداق دېگەن: ئاگاھ بولۇڭلاركى، ھەققەتەن پىتنە ــ پاساد مۇشۇ يان تەرەپتە، ئۇ شەيتاننىڭ مۈڭگۈزى ئاشكارا بولۇپ چىقىدىغان تەرەپتىن كېلىدۇ،

7240 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَمّارٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ بَيْتِ عَائِشَةَ فَقَالَ: رَأْسُ الْكُفْرِ مِنْ هَهُنَا، مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشّيْطَانِ». يَعْنِي الْمَشْرِقَ.

7241 ـ وحدّثنا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ (يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ). أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِماً يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يُشِيرُ بِيَدِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ وَيَقُولُ: «هَا إِنّ الْفِتْنَةَ هَـهُنَا. هَا إِنّ الْفِتْنَةَ هَهُنَا» ثَلاَثاً «حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشّيْطَانِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈن چىقىش تەرەپكە ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دېگەن: كۇپرىنىڭ ئاساسلىق بېشى شەيتاننىڭ مۈڭگۈزى چىقىدىغان مۇشۇ يان تەرەپتە يەنى مەشرىق، كۈن چىقىش تەرەپتە بولىدۇ،

7242 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ وَ وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى وَ أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْوَكِيعِيّ (وَاللّفْظُ لابْنِ أَبَانَ). قَالُوا: حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ يَقُولُ: يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ مَا أَسْأَلَكُمْ عَنِ الصّغِيرَةِ، وَأَرْكَبَكُمْ لِلْكَبِيرَةِ سَمِعْتُ أَبِي، عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: إِنّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ مِنْ هَـهُنَا» وَأَومأَ بِيَدِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ «مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشّيْطَانِ» وَأَنْتُمْ يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ. وَإِنّمَا قَتَلَ مُوسَى الّذِي قَتَلَ، مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ خَطأً، فَقَالَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ لَهُ: {وَقَتَلْتَ نَفْساً فَنَجّيْنَاكَ مِنَ الْغَمّ وَفَتَنّاكَ فُتُوناً} (20طه الآية: 40). قَالَ أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ فِي رِوَايَتِهِ عَنْ سَالِمٍ: لَمْ يَقُلْ: سَمِعْتُ.

سالىم مۇنداق دەيدۇ: ئى ئىراق ئەھلى!مەن سىلەردىن كىچىك ئىش توغرىسىدا سورمايمەن، چۈنكى سىلەر چوڭ گۇناھ قىلدىڭلار، دادام ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پىتنە ــ پاسادنىڭ زىمنى شەيتاننىڭ مۈڭگۈزى ئاشكارا بولۇپ چىقىدىغان مۇشۇ يان تەرەپتىدۇر، يەنى كۈن چىقىشى تەرەپتىدۇر. سىلەر بەزىڭلار بەزىڭلارنىڭ گەردىنىگە قىلىچ ئۇردۇڭلار، ئۆز ۋاقتىدىكى مۇسامۇ قاتىللىق قىلىپ سىلىپ خاتالاشقان ئىدى، الله بۇ توغرىسىدا سۈرەتاھا 40ئايەتتە «سەن بىرجاننى ئۆلتۈرۈپ قويدۇڭ، بىز سىنى غەمدىن خالاس قىلدۇق، بىز سىنى سىنىغان ئىدۇق»دېگەن تۇرسا دېدى.تىرمىزمۇ توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسمۇ مەڭگۈلۈك مۆجىزە بولۇپ قالدى، راستىنلا پىتنە ــ پاساد بارلىق پاھىشە، يامان ئىشلار، دىنغا يەتكەن مۇسىبەت شەرىق تەرەپتە بولۇۋاتىدۇ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداج دېگەن: ئىمان يەمەندە بولىدۇ، پىتنە ــ پاساد بولسا، شەيتاننىڭ مۈڭگۈزى ئاشكارا بولۇپ چىقىدىغان مۇشۇ تەرەپتە يەنى مەشرىق تەرەپتە بولىدۇ، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.

1318 ـ باب لا تقوم الساعة حتى تعبد دوس ذا الخلصة

7243 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا) عَبْدُ الرّزّاق. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ المُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تَضْطَرِبَ أَلَيَاتُ نِسَاءِ دَوْسٍ. حَوْلَ ذِي الْخَلَصَةِ». وَكَانَتْ صَنَماً تَعْبُدُهَا دَوْسٌ فِي الْجَاهِلِيّةِ، بِتَبَالَةَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: زۇلخەلسەت دېگەن بۇتنىڭ ئەتراپىدا دەۋىس قەبىلىسىنىڭ ئاياللىرىنىڭ ساغرىسى ئويناخشىمىغىچە (يەنى ئۇلار شۇ بۇتقا چوقۇنۇپ، ئىبادەت قىلىپ كەتمىگىچە) قىيامەت قايىم بولمايدۇ.بۇخارى، مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقىلار توپلىغان، سەھىھ.

7244 ـ حدّثنا أَبُو كَامِلٍ الجَحْدَرِيّ وَ أَبُو مَعْنٍ، زَيْدُ بْنُ يَزِيدَ الرّقَاشِيّ (وَاللّفْظُ لأَبِي مَعْنٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الحَارِثِ، حَدّثَنَا عَبْدُ الحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ العَلاَءِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لاَ يَذْهَبُ اللّيْلُ وَالنّهَارُ حَتّى تُعْبَدَ اللاّتُ وَالْعُزّى» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إِنْ كُنْتُ لأَظُنّ حِينَ أَنْزَلَ اللّهُ: {هُوَ الّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّينِ كُلّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ} (9التوبة الآية: 33) و (16الصف الآية: 9). أَنّ ذٰلِكَ تَامّا. قَالَ: «إِنّهُ سَيَكُونُ مِنْ ذٰلِكَ مَا شَاءَ اللّهُ. ثُمّ يَبْعَثُ اللّهُ رِيحاً طَيّبَةً. فَتَوَفّى كُلّ مَنْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ. فَيَبْقَى مَنْ لاَ خَيْرَ فِيهِ. فَيَرْجِعُونَ إِلَى دِينِ آبَائِهِمْ».

7245 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا أَبُو بَكْرٍ (وَهُوَ الحَنَفِيّ). حَدّثَنَا عَبْدُ الحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: لات، ئۇززا دېگەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىنىپ كەتمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ.مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله تائالا:« مۇشرىكلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، الله ھەق دىننى بارلىق دىنلار ئۈستىدىن غالىب قىلىش ئۈچۈن پەيغەمبىرىنى ھىدايەت بىلەن ۋە ھەق دىن بىلەن ئەۋەتتى.»(سۈرە تۆۋبە 33 ـ سۈرە سەپ 9 ـ ئايەت)دېگەن ئايەتنى نازىل قىلغاندا، مەن تېخى بۇ ئىسلام دىننى مەڭگۈ باشقا دىنلار ئۈستىدىن كامىل غالىپ كىلىدۇ دەپ، گۇمان قىلىپ قاپتىمەن

دىسەم، رەسۇلۇللاھ؛شۇ سىز گۇمان قىلغان ئىش،پات يېقىندا الله خالىغان ۋاقىتقىچە شۇنداق بولىدۇ، ئاندىن ئاللاھتائالا، مۇلايىم يۇمشاق، پاك شامالنى ئەۋەتىدۇ، بۇ شامال سەۋەبلىك قەلبىدە قىچىنىڭ بىر تال دىنى مىقدارىچىلىك ئىمانى بار كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ۋاپات تاپىدۇ، بىرمۇ مۇسۇلمان قالماي ئۆلۈپ كېتىپ، قەتئىي ياخشىلىق يوق كىشىلەر قېلىپ قالىدۇ،ئاندىن ئۇلار ئاتا — بوۋىلىرىنىڭ باتىل دىنلىرىغا قايتىپ كېتىدۇ. (قىيامەت ئاشۇ يامان كىشىلەرنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلىدۇ). مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ

1319 – باب لا تقوم الساعة حتى يمر الرجل بقبر الرجل، فيتمنى أن يكون مكان الميت، من البلاء

7246 – حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أنَسٍ، فِيمَا قُرِىءَ عَلَيْهِ، عَنْ أبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأعْرَجِ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّىَ يَمُرّ الرّجُلُ بِقَبْرِ الرّجُلِ فَيَقُولُ: يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىشى يەنە بىر كىشىنىڭ قەبرىسىدىن ئۆتۈپ، ئىسست! كاشكى مەن مۇشۇ كىشىنىڭ ئورنىدا بولسامچۇ، بۇ كىشىنىڭ ئورنىدا مەن ئۆلسەمچۇ دېمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7247 – حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مُحَمّدِ بْنِ أبَانَ بْنِ صَالِحٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ يَزِيدَ الرّفَاعِيّ (وَاللّفْظُ لابْنِ أبَانَ). قالاَ: حَدّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أبِي إسْمَاعِيلَ، عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَذْهَبُ الدّنْيَا حَتّىَ يَمُرّ الرّجُلُ عَلَىَ الْقَبْرِ فَيَتَمَرّغُ عَلَيْهِ، وَيَقُولُ: يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَكَانَ صَاحِبِ هَـَذَا الْقَبْرِ. وَلَيْسَ بِهِ الدّينُ إلاّ الْبَلاَءُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جېنىم قول ئىلكىدە بولغان زات ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كىشى قەبرە يېنىدىن ئۆتۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە يۇمىلاپ، قەبرىگە سۈركۈلۈپ تۇرۇپ، كاشكى، ئىسىت! مەن مۇشۇ قەبرە ئىگىسىنىڭ ئورنىدا بولسامچۇ؟! دەپ كەتمىگىچە، بۇ دۇنيا يوقىلىپ قىيامەت قايىم بولمايدۇ، پەقەت شۇنداق دەپ كەتكەندىلا بۇ دۇنيا يوقايدۇ، ئۇ چاغدا ئۇ كىشىدە دىن، ئىمان بولماستىن، بەلكى بالالەر، پىتنە — پاسادلار باردۇر. مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7248 – وحدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثَنَا مَرْوَانُ عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ كَيْسَانَ)، عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيَأتِيَنّ عَلَىَ النّاسِ زَمَانٌ لاَ يَدْرِي الْقَاتِلُ فِي أيّ شَيْءٍ قَتَلَ. وَلاَ يَدْرِي الْمَقْتُولُ عَلَىَ أيّ شَيْءٍ قُتِلَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كىشىلەرگە بۇندىن كېيىن شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، قاتىل، قايسى نەرسىنى دەپ قاتىللىق قىلغىنىنى بىلمەيدۇ، ئۆلتۈرۈلگەن كىشىمۇ قايسى نەرسىنى دەپ ئۆلتۈرۈلگىنىنى بىلەلمەيدۇ.

7249 – وحدثنا عن عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ أبَانَ وَ وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأعْلَىَ. قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أبِي إسْمَاعِيلَ الأسْلَمِيّ، عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَذْهَبُ الدّنْيَا حَتّىَ يَأتِيَ عَلَىَ النّاسِ يَوْمٌ، لاَ يَدْرِي الْقَاتِلُ فِيمَ قَتَلَ. وَلاَ الْمَقْتُولُ فِيمَ قُتِلَ» فَقِيلَ: كَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ؟ قالَ: «الْهَرْجُ. الْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النّارِ». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ أبَانَ قالَ: هُوَ يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أبِي إسْمَاعِيلَ. لَمْ يَذْكُرِ الأسْلَمِيّ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كىشىلەرگە بۇندىن كېيىن شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، قاتىل، قايسى نەرسىنى دەپ قاتىللىق قىلغىنىنى بىلمەيدۇ، ئۆلتۈرۈلگەن كىشىمۇ قايسى نەرسىنى دەپ ئۆلتۈرۈلگىنىنى بىلەلمەيدۇ.شۇنداق كۈنلەر يېتىپ كەلمىگىچە بۇدۇنيا يوقىمايدۇ.قىيامەت قايىم بولمايدۇ، شۇئەشلار قانداق يۈز بېرىدۇ؟دېيىلدى، رەسۇلۇللاھ؛ ئۇنىڭ سەۋەبى زور قىرغىنچىلىق، ئۇرۇشتۇر، قاتىلمۇ، ئۆلتۈرۈلگەن كىشىمۇ، ھەر ئىككىلىسى دەۋزەخكە كىرىدۇ دېدى.

7250 ـ حدّثنا أبو بَكْر بْنُ أبي شَيْبَة و ابْنُ أبي عُمَرَ (واللّفظ لأبي بَكْر). قالاَ: حَدّثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم: «يُخَرّبُ الْكَعْبَةَ ذُو السّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ».

7251 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ المُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يُخَرّبُ الْكَعْبَةَ ذُو السّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ».

7252 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّرَاوَرْدِيّ) عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «ذُو السّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ يُخَرّبُ بَيْتَ اللّهِ عَزّ وَجَلّ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: الله نىڭ ئۆيى كەئبىنى ھەبەشىيلىك قارا تەنلىك ئىنچىكە پاچاق كىشىلەر خاراب قىلىدۇ، (يەنەبىر ھەدىستە؛ بىر تاشتىن بىر تاشتىن قومۇرۇپ، يۇلۇپ ئېلىۋېتىدۇ دېيىلگەن). بەيھەقى، نەسەئى، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7253 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ قَحْطَانَ يَسُوقُ النّاسَ بِعَصَاهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قەھتان دېگەن جايدىن بىر كىشى چىقىپ كىشىلەرنى ھاسىسى بىلەن ھەيدەپ ماڭمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.

7254 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ، أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيّ. حَدّثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ قالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْحَكَمِ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَذْهَبُ الأَيّامُ وَاللّيَالِي، حَتّى يَمْلِكَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ الْجَهْجَاهُ». قالَ مُسْلِمٌ: هُمْ أَرْبَعَةُ إِخْوَةٍ: شَرِيكٌ، وَعُبَيْدُ اللّهِ، وَعُمَيْرٌ، وَعَبْدُ الْكَبِيرِ. بَنُو عَبْدِ الْمَجِيدِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: جەھجاھ دېيىلىدىغان كىشى پادىشاھ بولمىغىچە، كېچە ــ كۈندۈزلەر يوقاپ كەتمەيدۇ، يەنى قىيامەت قايىم بولمايدۇ. مۇسلىم 5183 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2154 ــ ھەدىس، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئازاد قىلىنغان قۇللاردىن جەھجاھ دېيىلىدىغان كىشى، دۇنياغا پادىشاھ بولمىغىچە كېچە ــ كۈندۈز يوقاپ كەتمەيدۇ. تىرمىزى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7255 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لابْنِ أَبِي عُمَرَ) قالاَ: حَدّثنا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تُقَاتِلُوا قَوْماً كَأَنّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانّ الْمُطْرَقَةُ. وَلاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تُقَاتِلُوا قَوْماً نِعَالُهُمُ الشّعَرُ».

7256 ـ وحدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيّبِ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تُقَاتِلَكُمْ أُمّةٌ يَنْتَعِلُونَ الشّعَرَ. وُجُوهُهُمْ مِثْلُ الْمَجَانّ الْمُطْرَقَةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە ئەمرۇ ئىبنى تەغلىبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن قىيامەتنىڭ بىر ئالامىتى، يۇڭ ئاياغ كىيىدىغان قەۋىملەر بىلەن ئۇرۇش قىلىشىڭلاردۇر، يەنە بىر ئالامىتى بولسا، يۈزلىرى كەڭچىك، يۇمىلاق، خۇددى يوللۇق قالقانغا ئوخشايدىغان قەۋىملەر بىلەن ئۇرۇش قىلىشىڭلاردۇر، (ئالىملار، بۇ قەۋىم تۈركلەر ياكى بابىك ئەھلى دىيدى) ئەھمەد 19755 ــ ھەدىس، بۇخارى 2710 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 4088 ــ ھەدىس، ئەھمەد، سەھىھ.

7257 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تُقَاتِلُوا قَوْماً نِعَالُهُمُ الشّعَرُ. وَلاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى تُقَاتِلُوا قَوْماً صِغَارَ الأَعْيُنِ، ذُلْفَ الآنُفِ».

7258 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَـنِ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّىَ يُقَاتِلَ الْمُسْلِمُونَ التّرْكَ، قَوْماً وُجُوهُهُمْ كَالْمَجَانّ الْمُطْرَقَةِ. يَلْبَسُونَ الشّعَرَ، وَيَمْشُونَ فِيهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمانلار ئۈچىسىغا يۇڭدىن كىيىم كىيىدىغان، پۇتلىرىغا يۇڭدىن دەپسە كىيىپ يۇڭدا ماڭىدىغان، يۈزلىرى يوللۇق قالقانغا ئوخشايدىغان تۈرك ئىسىملىك قەۋىملەر بىلەن ئۇرۇش قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر ئەجەملەردىن يەنى غەيرى ئەرەپلەردىن بولغان خوۋازە ، كورمان دىگەن قەبىلىلەر بىلەن يەنى شۇ ئىسىم بىلەن ئاتىلىدىغان يۈزلىرى قىزىل، بۇرۇنلىرى پاناق، كۆزلىرى كىچىك، ئاياغلىرى يۇڭدىن بولغان، يۈزى خۇددى يوللۇق قالقان، جەڭ كىيىمگە ئوخشاش قەۋىملەر بىلەن ئۇرۇش قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. ئەھمەد، بۇخارى توپلىغان، سەھىھ.(ئالىملار: بۇ جەڭ بولۇپ بولغان، يەنە بولۇشى مۇمكىن، ۋەللاھۇ ئەئلەم دىيدى. تۈرۈكلەر، يەئجۇج ــ مەئجۇجلار بىلەن بىر نەۋرە ئىكەن، تۈرۈك، خىتاي، مۇڭغۇللار ئەۋلاد، ئەجدادى بىر)

7259 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تُقَاتِلُونَ بَيْنَ يَدَيِ السّاعَةِ قَوْماً نِعَالُهُمُ الشّعَرُ. كَأَنّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانّ الْمُطْرَقَةُ. حُمْرُ الْوُجُوهِ، صِغَارُ الأَعْيُنِ ذلف الأنوف».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر يەنە ئاياغلىرى يۇڭدىن بولغان قەۋىم بىلەنمۇ ئۇرۇش قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، سىلەر كۆزلىرى كىچىك،

يۇزلىرى قىزىل، بۇرنى پاناق، قىسقا، يۈزى يوللۇق قالقانغا ئوخشايدىغان تۈرۈك دېگەن قەۋم بىلەن ئۇرۇش قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، بىرىڭلارغا شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئۇنىڭ مېنى بىر قېتىم كۆرۈۋېلىشى، بارلىق مال ــ مۈلكى، ئەھلى ــ بالىلىرىنىڭ بەدىلىگە بولىشىدىنمۇ، ئۇنىڭغا سۆيۈملۈك بولۇپ كېتىدۇ. بۇخارى 3322 ــ ھەدىس، مۇسلىم،بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7260 – حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ (وَاللّفظُ لِزُهَيْرٍ). قالاَ: حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ بْنُ إبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، قَالَ: كُنّا عِنْدَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ فقالَ: يُوشِكُ أَهْلُ الْعِرَاقِ أنْ لاَ يُجْبَى إلَيْهِمْ قفِيزٌ وَلاَ دِرْهَمٌ. قُلْنَا: مِنْ أيْنَ ذَاكَ؟ قَالَ: مِنْ قِبَلِ الْعَجَمِ. يَمْنَعُونَ ذَاكَ. ثُمّ قالَ: يُوشِكُ أَهْلُ الشّأمِ أنْ لاَ يُجْبَى إلَيْهِمْ دِينَارٌ وَلاَ مُدْيٌ. قُلْنَا: مِنْ أيْنَ ذَاكَ؟ قَالَ: مِنْ قِبَلِ الرّومِ. ثُمّ سكَتَ هُنَيّةً. ثُمّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَكُونُ فِي آخِرِ أُمّتِي خَلِيفَةٌ يَحْثِي الْمَالَ حَثْياً. لاَ يَعُدّهُ عَدَداً».
قَالَ قُلْتُ لأَبِي نَضْرَةَ وَأَبِي الْعَلاَءِ: أَتَرَيَانِ أنّهُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ؟ فقالاَ: لاَ.
7261 – وحدّثنا ابْنُ الْمُثنّى. حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ. حَدّثنَا سَعِيدٌ (يَعْنِي الْجُرَيْرِيّ) بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئۇممىتىمنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كىشىلىرىنىڭ ئارىسىدا ماللارنى ساناپ ئولتۇرمايلا، بۆلۈپ ــ بۆلۈپ، چاڭگاللاپلا ئۈلەشتۈرىدىغان خەلىپە بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7262 – حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيّ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ الْمُفَضّلِ) ح وَحَدّثنَا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. حَدّثنَا إسْمَاعِيلُ (يَعْنِي ابْنَ عُلَيّةَ). كِلاَهُمَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مِنْ خُلَفَائِكُمْ خَلِيفَةٌ يَحْثُو الْمَالَ حَثْياً. لاَ يَعُدّهُ عَدَداً». وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ حُجْرٍ: «يَحْثِي الْمَالَ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: خەلىپىلىرىڭلاردىن شۇنداق بىر خەلىپە باركى، ئۇ غەنىيمەت ئالغان ماللارنى بۆلۈپ-بۆلۈپ چاڭگاللاپ ئۈلەشتۈرىدۇ، تەقسىم قىلغىچە ساناپ ئولتۇرمايدۇ. بۇ خەلىپە، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ياكى ئىمام مەھدىي بولۇشى مۇمكىن.

7263 ـ7264 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثنَا أَبِي. حَدّثنَا دَاوُدُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قالاَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَكُونُ فِي آخِرِ الزّمَانِ خَلِيفَةٌ يَقْسِمُ الْمَالَ وَلاَ يَعُدّهُ».

ئەبۇ سەئىد، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاخىر زاماندا ئولجا ئېلىنغان غەنىيمەت ماللىرىنى ساناپ ئولتۇرمايلا تەقسىم قىلىدىغان خەلىپە بولىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم.

7265 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفظُ لابْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَضْرَةَ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنّي أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ لِعَمّارٍ، حِينَ جَعَلَ يَحْفِرُ الْخَنْدَقَ، وَجَعَلَ يَمْسَحُ رَأسَهُ وَيَقُولُ: «بُؤسَ ابْنِ سُمَيّةَ. تَقْتُلُكَ فِئَةٌ بَاغِيَةٌ».
7266 – وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ عَبّادٍ الْعَنْبَرِيّ وَ هُرَيْمُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. قالاَ: حَدّثنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ. ح وحَدّثنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ إسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ وَ مَحْمُودُ بْنُ غَيْلاَنَ وَ مُحَمّدُ بْنُ قُدَامَةَ. قالُوا: أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ بِهَذَا الإسْنَادِ، نَحْوَهُ. غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِ النّضْرِ: أَخْبَرَنِي مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنّي، أَبُو قَتَادَةَ. وَفِي حَدِيثِ خَالِدِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ: أُرَاهُ يَعْنِي أَبَا قَتَادَةَ. وَفِي حَدِيثِ خَالِدٍ: وَيَقُولُ: «وَيْسَ» أوْ يَقُولُ: «يَا وَيْسَ ابْنِ سُمَيّةَ».

ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەممارغا ؛ ئۇخەندەك كولاۋېتىپ، بېشىنى سۈرتۈپ ئەيتىۋاتسا مۇنداق دېگەن: ساڭا ۋايدۇر، ساڭا قاتتىق غەم قايغۇلۇق كۈنلەر كېلىدۇ، ئى

سۇمەييەنىڭ ئوغلى يەنى ئەممار، سىنى تاجاۋۇزچى، زالىم پىرقە بولغان ھەددىدىن ئاشقانلار ئۆلتۈرۈۋىتىدۇ،

مۇسلىم 5192 ــ ھەدىس، ئەھمەد 10588 ــ ھەدىس، بۇخارىدىمۇ باردۇر، سەھىھ، بۇ ھەدىس مۆجىزىدۇر.

7267 ـ7268 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَة. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمّيّ وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ (قالَ عُقْبَةُ: حَدّثنَا. وَقالَ أَبُو بَكْرٍ: أَخْبَرَنَا) غُنْدَرٌ. حَدّثنَا شُعْبَةُ قالَ: سَمِعْتُ خَالِداً يُحَدّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ، عَنْ أُمّهِ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ لِعَمّارٍ: «تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ».

7269 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أُمّهِ، عَنْ أُمّ سَلَمَةَ قالَتْ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَقْتُلُ عَمّاراً الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ».

خۇزەيمەت ئىبنى سابىت، ئەمرۇ ئىبنى ئاس دىن، ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھدىن ، ئەمرۇ ئىبنى ھەزىمدىن ، ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەممار ئىبنى ياسىرنى ھەددىدىن ئاشقان زالىم جامائەت ئۆلتۈرۈۋىتىدۇ، (راستىنلا ئۇ خاتالاشقانلار تەرەپ ىدىن ئۆلتۈرۈلدى) مۇسلىم، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى، ھەددىدىن ئاشقان، خاتالاشقان، تاجاۋۇزچى جامائەتلەر ئۆلتۈرۈۋىتىدۇ، (بۇ راستىنلا شۇنداق بولغان، بۇ كىشى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىكىنى بىرلەشتۈرۈش ئۇرۇشىدا ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تەرەپتە تۇرۇپ شىھىد بولدۇ) ئەبۇ نۇئەيملەر توپلىغان سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەممارغا ئىككى ئىش بىراقلا تەكلىنسە، ئۇ بۇ ئىككى ئىشنىڭ ئەڭ توغرىسىنى تاللايدۇ، ئىبنى ماجە توپلىغان، ئەلبانى سەھىھ دىگەن. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ، ھەربىر سۆڭەك، پەيلىرىنىڭ ئۇچىغىچە ئىمان لىق تولغاندۇر، نەسەئى 4921 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 144 ــ ھەدىس، ئەبۇ نۇئەيم توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەممارغا ۋاي، ئۇنى ئىسلام خەلىپىسىگە قۇرال كۆتۈرگەن ھەددىدىن ئاشقان تاجاۋۇزچى زالىم جامائەتلەر ئۆلتۈرۈۋىتىدۇ، ئەممار ئۇلارنى جەننەتكە چاقىرسا ئۇلار ئەممارنى دوۋزاخقا چاقىرىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى ت، سەھىھ.

7270 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التّيّاحِ قالَ: سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عن النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «يُهْلِكُ أُمّتِي هَذَا الْحَيّ مِنْ قُرَيْشٍ». قالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قالَ: «لَوْ أَنّ النّاسَ اعْتَزَلُوهُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئۈممىتىمنى، بارلىق كىشلەرنى قۇرەيشلەردىن بولغان مۇشۇ قەبىلە ھالاك قىلىۋىتىدۇ، ئۇلار بىزنى نىمىگە بۇيرىيلا؟ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەي! كاشكى كىشلەر ئۇلاردىن ئايرىلىۋالسا ھە! دەيمەن دىگەن.

(يەنى، كىچىك بالا پادىشاھلار مىراس ئارقىلق باش بولۇپ ھالاك قىلىنىۋېتىدۇ). ئەھمەد 7663 ــ ھەدىس، بۇخارى 3336 ــ ھەدىس، مۇسلىم 5195 ــ ھەدىس، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7271 ـ 7272 ـ حدثنا عَمْرٌو النّاقِدُ وَ ابْنُ أَبِي عُمَرَ (وَاللّفْظُ لابْنِ أبي عُمَرَ). قالاَ: حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَدْ مَاتَ كِسْرَىَ فَلاَ كِسْرَىَ بَعْدَهُ. وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ. وَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللّهِ».

جابىر ئىبنى سۇمرەت، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىسراي ئۆلدى، ئۇ ھالاك بولۇپ تۈگەشسە، ئۇنىڭدىن كېيىن كىسراي بولمايدۇ، قەيسەر ھالاك بولسا، ئۇنىڭدىن كېيىن قەيسەر بولمايدۇ، جېنىم ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇ ئىككىسىنىڭ ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرىنى سىلەر چوقۇم نەپىقە، خىراجەت قىلىپ خەژلەيسىلەر، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى.

7273 ـ حدثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَلَكَ كِسْرَىَ ثُمّ لاَ يَكُونُ كِسْرَىَ بَعْدَهُ. وَقَيْصَرُ لَيَهْلِكَنّ ثُمّ لاَ يَكُونُ قَيْصَرُ بَعْدَهُ. وَلَتُقْسَمَنّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللّهِ».

7274 ـ حدثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا هَلَكَ كِسْرَىَ فَلاَ كِسْرَىَ بَعْدَهُ» فَذَكَرَ بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ سَوَاءً.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىسرا ھالاك بولدى، ئاندىن كېيىن ھەرگىز كىسرا بولمايدۇ، قەيسەر ھالاك بولدى، ئاندىن ئۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز قەيسەر بولمايدۇ، ئۇ ئىككىسىنىڭ ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرى ئاللاھ يولىدا تەقسىم قىلىنىدۇ. رەسۇلۇللاھ؛ئۇرۇشنى ھىيلە ـ نەيرەڭ بىلەن بولىدۇ دېدى. مۇسلىم 5197 ــ ھەدىس، بۇخارى 2888 ــ ھەدىس، سەھىھ. قەيسەر، رۇم پادىشاھى، كىسرا پارىسلار پادىشاھىنىڭ لەقىمى بولۇپ، راستىنلا ئۇلارنىڭ مال ــمۈلكى، ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرى ئاللاھ يولىدا تەقسىم قىلىنغان، ئۇلاردىن كېيىن تا ھازىرغىچە كىسرا، قەيسەر بولۇپ باقمىدى، بۇ ھەدىس رۇشەن مۆجىزىدۇر.

7275 ـ حدثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. قَالاَ: حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَتَفْتَحَنّ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، أَوْ مِنَ الْمُوءْمِنِينَ، كَنْزَ آلِ كِسْرَىَ الّذِي فِي الأَبْيَضِ».
قَالَ قُتَيْبَةُ: مِنَ الْمُسْلِمِينَ. وَلَمْ يَشُكّ.

7276 ـ حدثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمَعْنَىَ حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە، مۇسۇلمانلاردىن بىر بۆلۈك جامائە قوشۇن، كىسرا قوشۇنىنىڭ ئاق قەسىردىكى كاڭلىرىنى ئالتۇن ــ كۈمۈشلىرىنى ئىشغال قىلىدۇ، خەزىنىسىنى ئولجا، غەنىيمەت ئالىدۇ. مۇسلىم 5198 ــ ھەدىس، ئەھمەد 19905 ــ ھەدىس، سەھىھ. بۇ سەھىھ ھەدىس، رۇشەن مۆجىزىدۇر

7277 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ مُحَمّدٍ) عَنْ ثَوْرٍ (وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ الدّيلِيّ) عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «سَمِعْتُمْ بِمَدِينَةٍ جَانِبٌ مِنْهَا فِي الْبَرّ وَجَانِبٌ مِنْهَا فِي الْبَحْرِ؟» قَالُوا: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يَغْزُوَهَا سَبْعُونَ أَلْفاً مِنْ بَنِي إِسْحَقَ. فَإِذَا جَاوُوهَا نَزَلُوا. فَلَمْ يُقَاتِلُوا بِسِلاَحٍ وَلَمْ يَرْمُوا بِسَهْمٍ. قَالُوا: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَاللّهُ أَكْبَرُ. فَيَسْقُطُ أَحَدُ جَانِبَيْهَا. قَالَ ثَوْرٌ: لاَ أَعْلَمُهُ إِلاّ قَالَ: «الّذِي فِي الْبَحْرِ. ثُمّ يَقُولُوا الثّانِيَةَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَاللّهُ أَكْبَرُ. فَيَسْقُطُ جَانِبُهَا الآخَرُ. ثُمّ يَقُولُوا الثّالِثَةَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللّهُ وَاللّهُ أَكْبَرُ. فَيُفَرّجُ لَهُمْ. فَيَدْخُلُوهَا فَيَغْنَمُوا. فَبَيْنَمَا هُمْ يَقْتَسِمُونَ الْمَغَانِمَ، إِذْ جَاءَهُمُ الصّرِيخُ فَقَالَ: إِنّ الدّجّالَ قَدْ خَرَجَ. فَيَتْرُكُونَ كُلّ شَيْءٍ، وَيَرْجِعُونَ».
7278 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ. حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ الزّهْرَانِيّ. حَدّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ حَدّثَنَا ثَوْرُ بْنُ زَيْدٍ الدّيلِيّ فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر مەدىنىنىڭ بىر تەرىپى قۇرۇقلۇقتا، يەنە بىر تەرىپى دېڭىزدا دەپ ئاڭلاپ باققانمۇ؟ ئۇلار؛ھەئە ئاڭلىغان دېگەندە، رەسۇلۇللاھ ؛ مەدىنىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن ئىسھاقنىڭ باللىرىدىن 70000 كىشىلىك قوشۇن غازات قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئۇلار مەدىنىگە چۈشىدۇ، ئۇلار قورال بىلەن جەڭ قىلمايدۇ، ئوقيامۇ ئاتمايدۇ، ئۇلار پەقەت لائىلاھە ئىلەللاھۇ ئاللاھۇ ئەكبەر!!! دېسىلا مەدىنىنىڭ ئىككى تەرىپىنىڭ بىرسى يەنى دېڭىزدىكى تەرىپى گۈمۈرۈلۈپ چۈشۈپ كېتىدۇ. ئاندىن ئىككىنچى قېتىم لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ ئاللاھۇ ئەكبەر!!! دەپ تەكبىر ئېيتسا، ئۇنىڭ قۇرۇقلۇقتىكى يەنە بىر تەرىپى چۈشۈپ كېتىدۇ، ئاندىن ئۇلار ئۈچىنچى قېتىم تەكبىر ئېيتىشى بىلەن ئۇلار ئۈچۈن غەلىبە ئاتا قىلىنىپ، ئىشلار ئاسان بولىدۇ، ئۇلار مەدىنىگە كىرىپ، غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ، تەقسىم قىلىشىۋاتقاندا تۇيۇقسىز بىر جاكارچى ؛ ھەققەتەن دەججال چىقىپتۇ!!! دەپ توۋلايدۇ، ئاندىن ئۇلار ھەممە نەرسىلەرنى قالدۇرۇپ قويۇپ، قايتىپ كېتىدۇ، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7279 ـ7280 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَتُقَاتِلُنّ الْيَهُودَ. فَلَتَقْتُلُنّهُمْ حَتّى يَقُولُ الْحَجَرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيّ. فَتَعَالَ فَاقْتُلْهُ».
وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ سَعِيدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: «هَذَا يَهُودِيّ وَرَائِي».
7281 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ قَالَ: سَمِعْتُ سَالِماً يَقُولُ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «تَقْتَتِلُونَ أَنْتُمْ وَيَهُودُ. حَتّى يَقُولَ الْحَجَرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيّ وَرَائِي. تَعَالَ فَاقْتُلْهُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر يەھۇدىيلار بىلەن ئۇرۇش قىلىسىلەر، ئاندىن سىلەر ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غالىپ كېلىسىلەر، ھەتتا ئۇلارنىڭ بىرسى تاشنىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇنىۋالسا، تاش سىلەرگە؛ ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى! مانا بۇ يەھۇدىي مېنىڭ ئارقامغا يوشۇرۇنىۋالدى، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەت دەيدۇ، بەيھەقى، تىرمىزى. بۇ سەھىھ ھەدىسدىن كەلگۈسىدىكى خۇش بىشارەت مۆجىزىسىدىن باشقا تاش سۆز قىلىدىغان مۆجىزە باردۇر، بەلكىم، بۇ شۇ چاغدا ئۆز ئەينى يۈز بېرىشى مۇمكىن، ياكى تاشتا سىگنال، بەلگە بېرىدىغان نەرسە ئورنىتىلغان بولىدۇ، بۇ ئادەتتىن تاشقىرى كەشپىياتقا ئىشارەتتۇر.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر يەھۇدىيلار بىلەن ئۇرۇش قىلمىغىچە ھەتتا بىر تاش، ئى مۇسۇلمان! ماۋۇ يەھۇدىي مېنىڭ ئارقامغا مۆكۈۋالدى، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتكىن دەپ سۆزلىمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. بەيھەقى، بۇخارىلار توپلىغان، سەھىھ.

7282 ـ حدّثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. حَدّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: تُقَاتِلُكُمُ الْيَهُودُ، فَتُسَلّطُونَ عَلَيْهِمْ. حَتّى يَقُولَ الْحَجَرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيّ وَرَائِي فَاقْتُلْهُ».
7283 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرّحْمَنِ) عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يُقَاتِلَ الْمُسْلِمُونَ الْيَهُودَ. فَيَقْتُلُهُمُ الْمُسْلِمُونَ. حَتّى يَخْتَبِىءَ الْيَهُودِيّ مِنْ وَرَاءِ الْحَجَرِ وَالشّجَرِ. فَيَقُولُ الْحَجَرُ أَوِ الشّجَرُ: يَا مُسْلِمُ يَا عَبْدَ اللّهِ هَذَا يَهُودِيّ خَلْفِي. فَتَعَالَ فَاقْتُلْهُ. إِلاّ الْغَرْقَدَ. فَإِنّهُ مِنْ شَجَرِهِم».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانلار، يەھۇدىيلار بىلەن ئۇرۇش قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئۇلارنى مۇسۇلمانلار ئۆلتۈرىدۇ، ھەتتا، يەھۇدىي، تاشنىڭ، دەرەخنىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇنۇۋالسا، تاش ياكى دەرەخ:ـ ئى مۇسۇلمان! ئى الله نىڭ بەندىسى! مانا بۇ يەھۇدىي مېنىڭ ئارقامغا يوشۇرۇنۇۋالدى، بۇياققا كەل، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەت دەپ سۆزلەپ كېتىدۇ، (ياردەم بېرىدۇ). لېكىن، غەرقەد ئىسىملىك دەرەخ ئۇنداق دېمەيدۇ، چۈنكى، ئۇ يەھۇدىيلارنىڭ دەرىخىدۇر. (ئۇ شۇلار كۆيىنىدىغان شوخلۇق، تىكەنلىك دەرەخ). مۇسلىم 5203 ـــ ھەدىس، بۇخارى 2709 ـــ ھەدىس، ئەھمەد 8807 ـــ ھەدىس، سەھىھ. بۇ ھەدىس، ھازىرمۇ ۋە كەلگۈسىدىمۇ زور مۆجىزە بولۇپ، ئىنتايىن ئىلغار يېڭى ئىلىم ـــ پەن تەرەققىياتىغا، كەشپىياتقا ئىشارەت قىلىدۇ، جانسىز نەرسىنىڭ سۆزلىشىگە ئىشارەت قىلىدۇ، كۆزىتىش ئاپاراتلىرىغا سۈنئىي رادارغا، سۈنئىي مۇھاپىزەتلەرگە بىز بىلمەيدىغان ئاجايىپ ـــ غارايىپ مۆجىزە، ئالامەتلەرگە ئىشارەت قىلىدۇ. ۋەللاھۇ ئەئلەم.

7284 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: حَدّثَنَا) أَبُو الأَحْوَصِ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ. كِلاَهُمَا عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ بَيْنَ يَدَيِ السّاعَةِ كَذّابِينَ». وَزَادَ فِي حَدِيثِ أَبِي الأَحْوَصِ: قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: آنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: نَعَمْ.
7285 ـ وحدّثني ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. قَالَ سِمَاكٌ: وَسَمِعْتُ أَخِي يَقُولُ: قَالَ جَابِرٌ: فَاحْذَرُوهُمْ.

جابىر ئىبنى سۇمرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن قىيامەتنىڭ ئالدىدا نۇرغۇن كاززاپلار چىقىدۇ، ئۇلاردىن قاتتىق ھەزەر قىلىڭلار، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.يالغان ھەدىسىدىنمۇ ھەزەر قىلىڭلار. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن قىيامەت قايىم بولۇش ئالدىدا 30 دەججال، كاززاپ بار، (يەنە بىر خاتىرىدە ھەممىسى پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلىدۇ، ھەزەر قىلىڭلار دېگەن بار) ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

7286 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ مَنْصُورٍ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ زُهَيْرٌ: حَدّثنَا) عَبْدُ الرّحْمَنِ ـــ وَهُوَ ابْنُ مَهْدِيَ ـــ عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ حَتّى يُبْعَثَ دَجّالُونَ كَذّابُونَ. قَرِيبٌ مِنْ ثَلاَثِينَ. كُلّهُمْ يَزْعُمُ أَنّهُ رَسُولُ اللّهِ».

7287 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: يَنْبَعِثَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ناھايىتى كۆپ ئىككى جامائە قوشۇن، ئۆزئارا ئۇرۇشمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ داۋاسى بىردۇر. ئوتتۇزغا يېقىن كاززاپ دەججاللار ئوتتۇرىغا چىقمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، ھەممىسى مەن ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، مەن پەيغەمبەر دەپ داۋا قىلىدۇ. (ئۇلار شۇڭا كاززاپتۇر). ئەھمەد، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى.

سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئۈممىتىمدىن نۇرغۇن قەبىلىلەر مۇشرىكلارغا قوشۇلۇپ كەتمىگىچە بۇتلارغا چوقۇنۇپ، ئىبادەت قىلىنىپ كەتمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. پات يېقىندا مېنىڭ ئۈممىتىم ئىچىدىلا 30 كاززاپ بولىدۇ، ھەممىسى پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلىدۇ، مانا مەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى، ئاخىرلاشتۇرغۇچى، ئاخىرقى پەيغەمبەر بولىمەن، مەندىن كېيىن ھەرگىز ھەقىقى، راست پەيغەمبەر كەلمەيدۇ. تىرمىزى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

1320 ـ باب ذكر ابن صياد ئىبنى سەييادنىڭ قىسسىسى

7288 ـ حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ـــ وَاللّفْظُ لِعُثْمَانَ ـــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وقَالَ عُثْمَانُ: حَدّثنَا) جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنّا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَمَرَرْنَا بِصِبْيَانٍ فِيهِمُ ابْنُ صَيّادٍ. فَفَرّ الصّبْيَانُ وَجَلَسَ ابْنُ صَيّادٍ. فَكَأَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَرِهَ ذَلِكَ. فَقَالَ لَهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «تَرِبَتْ يَدَاكَ. أَتَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ؟» فَقَالَ: لاَ. بَلْ تَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ. فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: ذَرْنِي. يَا رَسُولَ اللّهِ حَتّى أَقْتُلَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنْ يَكُنِ الّذِي تَرَى، فَلَنْ تَسْتَطِيعَ قَتْلَهُ».

7289 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ ـــ وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ ـــ (قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ: حَدّثنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: أَخْبَرَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: كُنّا نَمْشِي مَعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَمَرّ بِابْنِ صَيّادٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئاً» فَقَالَ: دُخّ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اخْسَأْ. فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ» فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللّهِ دَعْنِي فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «دَعْهُ. فَإِنْ يَكُنِ الّذِي تَخَافُ، لَنْ تَسْتَطِيعَ قَتْلَهُ». بۇئىككى ھەدىس تۆۋەندىكى ئۆزۈن ھەدىسكە ئوخشاشتۇر.7300 ـ ھەدىسكە قاراڭ.

7290 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: لَقِيَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فِي بَعْضِ طُرُقِ الْمَدِينَةِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَتَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ؟» فَقَالَ هُوَ: أَتَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «آمَنْتُ بِاللّهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ. مَا تَرَى؟» قَالَ: أَرَى عَرْشاً عَلَى الْمَاءِ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «تَرَى عَرْشَ إِبْلِيسَ عَلَى الْبَحْرِ. وَمَا تَرَى؟» قَالَ: أَرَى صَادِقَاً وَكَاذِباً أَوْ كَاذِبَيْنِ وَصَادِقاً. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لُبِسَ عَلَيْهِ، دَعُوهُ».

7291 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى قَالاَ: حَدّثنَا مُعْتَمِرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي قَالَ: حَدّثنَا أَبُو نَضْرَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ قَالَ: لَقِيَ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ابْنَ صَائِدٍ، وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ. وَابْنُ صَائِدٍ مَعَ الْغِلْمَانِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ الْجُرَيْرِيّ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەدىنە يوللىرىنىڭ بەزىسىدە ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ، ۋە ئەبۇبەكرى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار ئىبنى سەييادقا ئۇچراپ، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: مېنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى

ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بىرەمسەن؟دېسە، ئۇ ؛(سىنىڭ تۇرۇلۇك ساۋاتسىز ئەرەپلەرنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بىرىمەن)، سەنمۇ مىنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بىرەمسەن؟دېدى، رەسۇلۇللاھ : مەن ، الله قا ۋە الله نىڭ پەرىشتىللىرىگە، كىتاپلىرىغا، ئەلچىللىرىگە ئىمان كەلتۈردۈم، سەن قانداق قارايسەن؟ نىمىنى كۆردۈلىڭ؟دېدى، ئۇ؛ مەن سۇ ئۈستىدە ئەرشىنى كۆردۈم دېدى، رەسۇلۇللاھ : سەن ئىبلىس شەيتاننىڭ دېڭىز ئۈستىدىكى ئەرشىنى كۆرۈپسەن، سەن يەنە نىمىنى كۆردۈلىڭ دىسە، ئۇ؛ ماڭا ئىككى راستچىل سەمىيمى كىشى ۋە بىر يالغانچى كىشى، ياكى ئىككى يالغانچى بىلەن بىر راستچىل كىشى كەلدى دېدى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇنىڭغا ئىشلار ئېلىشىپ كىتىپتۇ، ئۇنى قويۇۋېتىڭلار دېدى.

7292 ـ7293 ـ حدّثني عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوارِيرِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى قالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى. حَدّثَنَا دَاوُدُ عَنْ أَبي نَضْرَةَ، عَنْ أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قالَ: صَحِبْتُ ابْنَ صَائِدٍ إِلَى مَكّةَ. فَقالَ لِي: أَمَا قَدْ لَقِيتُ مِنَ النّاسِ. يَزْعُمُونَ أَنّي الدّجّالُ. أَلَسْتَ سَمِعْتَ أليس قد قال «لاَ يُولَدُ لَهُ» قالَ: قُلْتُ: بَلَى. قالَ: فَقَدْ وُلِدَ لِي. أوَلَيْسَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «وَلاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ وَلاَ مَكّةَ وقد ولد لي» قُلْتُ: بَلَى. قالَ: فَقَدْ وُلِدْتُ بِالْمَدِينَةِ. وَهَا أنَا أُرِيدُ مَكّةَ وقد أسلمت. قالَ: ثُمّ قالَ لِي فِي آخِرِ قَوْلِهِ: أَمَا، وَاللّهِ، إِنّي لأَعْلَمُ مَوْلِدَهُ، وَمَكَانَهُ وَأيْنَ هُوَ. قالَ: فَلَبَسَنِي».حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى. قالاَ: حَدّثَنَا مُعْتَمِرٌ قالَ: سَمِعْتُ أَبي يُحَدّثُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الخُدْرِيّ قالَ: قالَ لِي ابْنُ صَائِدٍ، وَأَخَذَتْنِي مِنْهُ ذَمَامَةٌ: هَذَا عَذَرْتُ النّاسَ. مَالِي وَلَكُمْ؟ يَا أَصْحَابَ مُحَمّدٍ أَلَمْ يَقُلْ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّهُ يَهُودِيّ» وَقَدْ أَسْلَمْتُ. قالَ: «وَلاَ يُولَدُ لَهُ» وَقَدْ وُلِدَ لِي. وَقالَ: «إِنّ اللّهَ قَدْ حَرّمَ عَلَيْهِ مَكّةَ» وَقَدْ حَجَجْتُ. قالَ فَمَا زَالَ حَتّى كَادَ أَنْ يَأْخُذَ فِيّ قَوْلُهُ. قالَ: فَقالَ لَهُ: أَمَا، وَاللّهِ، إِنّي لأَعْلَمُ الآنَ حَيْثُ هُوَ. وَأَعْرِفُ أَبَاهُ وَأُمّهُ. قالَ: وَقِيلَ لَهُ: أَيَسُرّكَ أَنّكَ ذَاكَ الرّجُلُ؟ قالَ فَقالَ: لَوْ عُرِضَ عَلَيّ مَا كَرِهْتُ.

7294 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ المُثنّى. حَدّثَنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ. أَخْبَرَنِي الجُرَيْرِيّ عَنْ أَبي نَضْرَةَ، عَنْ أَبي سَعِيدٍ الخُدْرِيّ قالَ: خَرَجْنَا حُجّاجاً أَوْ عُمّاراً وَمَعَنَا ابْنُ صَائِدٍ. قالَ: فَنَزَلْنَا مَنْزِلاً. فَتَفَرّقَ النّاسُ وَبَقِيتُ أَنَا وَهُوَ. فَاسْتَوْحَشْتُ مِنْهُ وَحْشَةً شَدِيدَةً مِمّا يُقَالُ عَلَيْهِ. قالَ: وَجَاءَ بِمَتَاعِهِ فَوَضَعَهُ مَعَ مَتَاعِي. فَقُلْتُ: إنّ الْحَرّ شَدِيدٌ. فَلَوْ وَضَعْتَهُ تَحْتَ تِلْكَ الشّجَرَةِ. قالَ: فَفَعَلَ. قالَ: فَرُفِعَتْ لَنَا غَنَمٌ. فَانْطَلَقَ فَجَاءَ بِعُسَ. فَقالَ: اشْرَبْ. أَبَا سَعِيدٍ فَقُلْتُ: إِنّ الْحَرّ شَدِيدٌ وَاللّبَنُ حَارّ. مَا بِي إِلاّ أَنّي أَكْرَهُ أَنْ أَشْرَبَ عَنْ يَدِهِ ــ أَوْ قالَ آخُذَ عَنْ يَدِهِ ــ فَقالَ: أَبَا سَعِيدٍ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آخُذَ حَبْلاً فَأُعَلّقَهُ بِشَجَرَةٍ ثُمّ أَخْتَنِقَ مِمّا يَقُولُ لِيَ النّاسُ، يَا أَبَا سَعِيدٍ مَنْ خَفِيَ عَلَيْهِ حَدِيثُ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ، مَعْشَرَ الأَنْصَارِ أَلَسْتَ مِنْ أَعْلَمِ النّاسِ بِحَدِيثِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هُوَ كَافِرٌ» وَأَنَا مُسْلِمٌ؟ أَوَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «هُوَ عَقِيمٌ لاَ يُولَدُ لَهُ» وَقَدْ تَرَكْتُ وَلَدِي بِالْمَدِينَةِ؟ أَوَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ وَلاَ مَكّةَ» وَقَدْ أَقْبَلْتُ مِنَ الْمَدِينَةِ وَأَنَا أُرِيدُ مَكّةَ؟. قالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ: حَتّى كِدْتُ أَنْ أَعْذِرَهُ. ثُمّ قالَ: أَمَا، وَاللّهِ، إِنّي لأَعْرِفُهُ وَأَعْرِفُ مَوْلِدَهُ وَأَيْنَ هُوَ الآنَ. قالَ: قُلْتُ لَهُ: تَبّا لَكَ. سَائِرَ الْيَوْمِ.

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن مەككىگە بارغىچە، ئىبنى سەييادقا ھەمراھ بولۇپ ماڭغان ئىدىم، ئۇ ماڭا؛ سەن كىشىلەردىن مەن توغرۇلۇق نىمىلەرنى ئاڭلىدىڭ؟ ئۇلار مىنى دەججال دەپ داۋا قىلىشىدىكەن،سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ؛ «دەججالغا بالا تۇغۇلمايدۇ» دىگەنلىكىنى ئاڭلىمىغانمۇ؟ ماڭا بالا تۇغۇلدى، رەسۇلۇللاھ ؛دەججالنى «كافىر»دىمىگەنمۇ؟ مانا مەن مۇسۇلمان بولدۇم، ئۇنى مەككە ـ مەدىنىگە كىرەلمەيدۇ، دىمىگەنمۇ؟ مانا مەن ھازىر مەدىنىدىن چىقىپ، مەككىگە قاراپ كىتىۋاتىمەن، ئەمما الله بىلەن قەسەمكى، مەن دەججالنىڭ تۇغۇلغان ئورنىنى، تۇرۇشلۇق ماكانىنى، ھازىر ئۇنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى، ئاتا ـ

ئانىسىنى بىلىمەن دېدى، ئۇ ماڭا ئىشلارنى بەكلا ئېلىشتۇرىۋەتتى، مەن ئۇنىڭغا: بۈگۈندىن باشلاپ ساڭا هالاكەت بولسۇن دېدىم، ئىبنى سەييادقا: سىنىڭ ئەشۇ دەججال بولۇشۇڭ سىنى خۇرسەن قىلامدۇ؟دىيىلسە، ئۇ: ئەگەر شۇنداق بولۇش ماڭا تەڭلەنسە، مەن ئۇنى ياقتۇرماي قالمايمەن يەنى خالايمەن دېدى.مۇسلىم.

7295 ـ حدّثنا نَصرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا بِشْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُفَضّلِ) عَنْ أَبِي مَسْلَمَةَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لابْنِ صَائِدٍ: «مَا تُرْبَةُ الجَنّةِ؟» قَالَ: دَرْمَكَةٌ بَيْضَاءُ، مِسْكٌ. يَا أَبَا القَاسِمِ قَالَ: صَدَقْتَ».
7296 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْجُرَيْرِيّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنّ ابْنَ صَيّادٍ سَأَلَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنْ تُرْبَةِ الْجَنّةِ؟ فَقَالَ: «دَرْمَكَةٌ بَيْضَاءُ، مِسْكٌ خَالِصٌ».

ئەبۇسەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى سەيياد، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن جەننەتنىڭ تۇپرىقى توغرىسىدا سورغاندا، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: جەننەتنىڭ تۇپرىقى، دەرمەكەتنىڭ ئاق ئۇنىدەك، ئاق نانغا ئوخشاشتۇر، خالىس ساپ مىسك ـ ئەنبەردۇر.يەنەبىردە رەسۇلۇللاھ ئىبنى سەييادتىن سورسا شۇنداق جاۋاپ بەردى ئاندىن ئۇنىڭغا راست دېدىڭ دېدى. مۇسلىم. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: جەننەتنىڭ زىمىنى، تۇپرىقى ئاق، نۇرلۇق، خۇددى ئاق ناندەك گۈزەلدۇر، ئەبۇشىشەيىخ.

7297 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ: رَأَيْتُ جَابِراً بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَحْلِفُ بِاللّهِ أَنّ ابْنَ صَائِدٍ الدّجّالُ. فَقُلْتُ: أَتَحْلِفُ بِاللّهِ؟ قَالَ: إِنّي سَمِعْتُ عُمَرَ يَحْلِفُ عَلَى ذَلِكَ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَلَمْ يُنْكِرْهُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم.

ئىبنى مۇنكەدىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ، الله بىلەن قەسەم قىلىپ تۇرۇپ؛ ئىبنى سەيياد دەججالنىڭ ئۆزى شۇ دىگەنلىكىنى كۆرۈپ؛ سەن الله بىلەن قەسەم قىلىۋاتىسەنغۇ؟دىسەم، ئۇ ماڭا؛ مەن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئالدىدا، الله بىلەن قەسەم قىلىپ تۇرۇپ؛ ئىبنى سەيياد دەججالنىڭ ئۆزى شۇ دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئىنكار قىلمىدى دېدى. بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان.لېكىن يۇقىردا مۇسلىمنىڭ سەھىھ ھەدىسىدا؛ تەمىيمۇددارىينىڭ ھەدىسى ئۆتتى، ئۇنىڭدا دەججال بىر ئارالدا باغلاقلىق ئىكەن. ناپىئتىن، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما؛ الله بىلەن قەسەمكى، مەسىھ دەججالنىڭ ئىبنى سەيياد ئىكەنلىكىدە قىلچە شەك قىلمايمەن، دەيتتى.ئەبۇداۋۇد ،بەيھەقى توپلىغان،سەھىھ.

7298 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ حَرْمَلَةَ بْنِ عِمْرَانَ التّجِيبِيّ. أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، أَخْبَرَهُ أَنّ عَبْدَ اللّهِ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنّ عُمَرَ بْنَ الخَطّابِ انْطَلَقَ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي رَهْطٍ قِبَلَ ابْنِ صَيّادٍ حَتّى وجدَهُ يَلْعَبُ مَعَ الصّبْيَانِ عِنْدَ أُطمِ بَنِي مَغَالَةَ. وَقَدْ قَارَبَ ابْنُ صَيّادٍ، يَوْمَئِذٍ، الْحُلُمَ. فَلَمْ يَشْعُرْ حَتّى ضَرَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ظَهْرَهُ بِيَدِهِ. ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم لابْنِ صَيّادٍ: «أَتَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ؟» فَنَظَرَ إِلَيْهِ ابْنُ صَيّادٍ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنّكَ رَسُولُ الأُمّيّينَ. فَقَالَ ابْنُ صَيّادٍ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: أَتَشْهَدُ أَنّي رَسُولُ اللّهِ؟ فَرَفَضَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَالَ: «آمَنْتُ بِاللّهِ وَبِرُسُلِهِ». ثُمّ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَاذَا تَرَىَ؟» قَالَ ابْنُ صَيّادٍ: يَأْتِينِي

صَادِقٌ وَكَاذِبٌ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خُلِّطَ عَلَيْكَ الأَمْرُ». ثُمّ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّي قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئاً» فَقَالَ ابْنُ صَيّادٍ: «هُوَ الدّخّ» فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اخْسَأْ. فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ» فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ: ذَرْنِي. يَا رَسُولَ اللّهِ أَضْرِبْ عُنُقَهُ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنْ يَكُنْهُ فَلَنْ تُسَلّطَ عَلَيْهِ. وَإِنْ لَمْ يَكُنْهُ فَلاَ خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ».

7299 ـ وَقَالَ سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: انْطَلَقَ بَعْدَ ذَلِكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأُبَيّ بْنُ كَعْبٍ الأَنْصَارِيّ إِلَى النّخْلِ الّتِي فِيهَا ابْنُ صَيّادٍ. حَتّى إِذَا دَخَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم النّخْلَ، طَفِقَ يَتّقِي بِجُذُوعِ النّخْلِ. وَهُوَ يَخْتِلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنِ ابْنِ صَيّادٍ شَيْئاً، قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ ابْنُ صَيّادٍ. فَرَآهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشٍ فِي قَطِيفَةٍ، لَهُ فِيهَا زَمْزَمَةٌ. فَرَأَتْ أُمّ ابْنِ صَيّادٍ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَتّقِي بِجُذُوعِ النّخْلِ. فَقَالَتْ لاِبْنِ صَيّادٍ: يَا صَافِ (وَهُوَ اسْمُ ابْنِ صَيّادٍ) هَذَا مُحَمّدٌ. فَثَارَ ابْنُ صَيّادٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَوْ تَرَكَتْهُ بَيّنَ».

7300 ـ قَالَ سَالِمٌ: قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُمَرَ: فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي النّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ. ثُمّ ذَكَرَ الدّجّالَ فَقَالَ: «إِنّي لأُنْذِرُكُمُوهُ. مَا مِنْ نَبِيَ إِلاّ وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ. لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ قَوْمَهُ. وَلَكِنْ أَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلاً لَمْ يَقُلْهُ نَبِيّ لِقَوْمِهِ. تَعَلّمُوا أَنّهُ أَعْوَرُ. وَأَنّ اللّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيْسَ بِأَعْوَرَ».

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَأَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيّ أَنّهُ أَخْبَرَهُ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ، يَوْمَ حَذّرَ النّاسَ الدّجّالَ: «إِنّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ. يَقْرَؤُهُ مَنْ كَرِهَ عَمَلَهُ. أَوْ يَقْرَؤُهُ كُلّ مُؤْمِنٍ». وَقَالَ: «تَعَلّمُوا أَنّهُ لَنْ يَرَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رَبّهُ عَزّ وَجَلّ حَتّى يَمُوتَ».

7301 ـ حدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ (وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ). حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: انْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَعَهُ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِهِ. فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ. حَتّى وَجَدَ ابْنَ صَيّادٍ غُلاَماً قَدْ نَاهَزَ الْحُلُمَ. يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ عِنْدَ أُطُمِ بَنِي مُعَاوِيَةَ. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ. إِلَى مُنْتَهَى حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ ثَابِتٍ. وَفِي الْحَدِيثِ عَنْ يَعْقُوبَ، قَالَ: قَالَ أُبَيّ (يَعْنِي قَوْلِهِ: لَوْ تَرَكَتْهُ بَيّنَ) قَالَ: لَوْ تَرَكَتْهُ أُمّهُ، بَيّنَ أَمْرَهُ.

7302 ـ وحدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ وَ سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَرّ بِابْنِ صَيّادٍ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ. فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطّابِ. وَهُوَ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ عِنْدَ أُطُمِ بَنِي مَغَالَةَ. وَهُوَ غُلاَمٌ. بِمَعْنَى حَدِيثِ يُونُسَ وَصَالِحٍ. غَيْرَ أَنّ عَبْدَ بْنَ حُمَيْدٍ لَمْ يَذْكُرْ حَدِيثَ ابْنِ عُمَرَ، فِي انْطِلاَقِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم مَعَ أُبَيّ بْنِ كَعْبٍ، إِلَى النّخْلِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە، ھەمراھلىرىدىن ئىبارەت جامائەتلەر ئارىسىدا ئىبنى سەييياد تەرەپكە بېرىپتۇ، ئۇ بەنىي مۇغالىتە قەبىلىسىنىڭ قورغانلىرىدىن بىر قورغان ئىچىدە، كىچىك باللار بىلەن بىللە ئويناۋاتقان ئىكەن، ئىبنى سەييياد شۇ كۈنلەردە ئىھتىلام بولۇشقا يېقىن قالغان ئىكەن، رەسۇلۇللاھ مۇبارەك قولى بىلەن ئۇنىڭ ئۇچىسىغا ئۇرغانغا قەدەر، ئۇ ئۇلارنىڭ بارغانلىقىنى سەزمەپتۇ، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا: مېنىڭ **الله** نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟دېسە، ئۇ رەسۇلۇللاھقا قاراپ؛سېنىڭ تۇرۇلۇك ساۋاتسىز ئەرەپلەرنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، سەنمۇ مېنىڭ **الله** نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟دېدى، رەسۇلۇللاھ سوئال ـ جاۋابنى تاشلاپ، ئۇنى قاتتىق بىر سىقىپ قويۇپ بىرىپ ئاندىن ئۇنىڭغا: مەن ، **الله** قا ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسىگە ئىمان كەلتۈردۈم، سەن قانداق قارايسەن؟ نىمىنى كۆردۈلڭ؟دېدى، ئۇ؛ ماڭا راستچىل سەمىيمى كىشى ۋە يالغانچى كىشى كەپتۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ ساڭا ئىشلار ئېلىشىپ كىتىپتۇ، مەن سەندىن بىر نەرسىنى يوشۇردۇم(ئۇنى تاپالامسەن؟) دېدى.ـ رەسۇلۇللاھ ئەسلى«يەۋمە تەئتىسسامائۇ بىدۇخانىممۇبىين»دىگەننى يوشۇرغان ئىدى،ـ ئۇ؛ يوشۇرغان نەرسەڭ، دۇخ،دۇخ دېدى، رەسۇلۇللاھ؛ئاغزىڭنى يۇم!! ھەددىڭدىن ئاشما!دېدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئىبنى سەيىيادنىڭ كاللىسىنى ئېلىشىمغا ماڭا رۇخسەت قىلامالا؟ دىگەندە، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ئەگەر ئۇ دەججال بولۇپ قالسا، سەن ئۇنىڭغا ھەرگىز غالىپ بولالمايسەن (يەنى ئۇنى ئەيسا ئۆلتۈرىدۇ) ئەگەر ئۇ دەججال بولماي قالسا، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىشدە ياخشىلىق يوق . ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛

شۇنىڭدىن كېيىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئۇبەي ئىبنى كەئبى بىلەن بىللە ئىبنى سەيياد بار خورمىزارلىقنى مەقسەت قىلىپ بېرىپتۇ، رەسۇلۇللاھ ئۆزىنى ئىبنى سەييادنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن بۇرۇن، ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسە ئاڭلاشنى مەقسەت قىلىپ، خورمىنىڭ شاخلىرى بىلەن ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ يوشۇرۇنىشقا باشلاپتۇ، ئىبنى سەيياد ئۆزىنىڭ تونىغا يۆگىنىپ، كۆرپىسى ئۈستىدە ياتقان ئىكەن، ئۇنىڭدىن بىرخىل چۈشۈنۈكسىز ئاۋازلار يىراقتىن ئاڭلىنىپ چىقىۋاتقان ئىكەن، ئۇنىڭ ئانىسى ، رەسۇلۇللاھنىڭ خورمىنىڭ شاخلىرى بىلەن ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ يوشۇرۇنغىنىنى كۆرۈپ؛ ھەي ساپ!! دەپ ئۇنى تووْلاپ، بۇ مۇھەممەد كەپتۇ دېدى، ئاندىن ئىبنى سەيياد سۆزىنى توختاتتى،ئاندىن رەسۇلۇللاھ ؛ھەي!ئەگەر ئۇنىڭ ئانىسى ئۇنى جىم قويغان بولسا، ئۇنىڭ ئىشى ئۇچۇق ـ ئاشكارا بولاتتى دېدى.ئاندىن بىر كۈنى رەسۇلۇللاھ كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ، **الله** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتىپ، ئاندىن دەججالنى تىلغا ئېلىپ مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى دەججالدىن ئاگاھلاندۇرىمەن، ھەر قانداق پەيغەمبەر قەۋمىنى دەججالدىن ئاگاھلاندۇردى، نوھ ئەلەيھىسسالامۇ قەۋمىنى دەججالدىن ئاگاھلاندۇرغان ئىدى، لېكىن، مەن سىلەرگە دەججال توغرىسىدا ھېچبىر پەيغەمبەر قەۋمىگە دەپ بەرمىگەن بىر سۆزنى دەپ بېرىمەن، ئۇ بولسىمۇ، ھەقىقەتەن دەججالنىڭ بىر كۆزى كوردۇر . ھەقىقەتەن، ئاللاھ بىر كۆزى كور ئەمەستۇر، (ئاللاھنىڭ ئوخشىشى يوق. دەججال دېگەن ئادەم بالىسى) دىققەت قىلىڭلار، سىلەر ئۆلۈپ ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا بارمىغىچە رەببىڭلارنى ھەرگىز كۆرەلمەيسىلەر. ئۇنىڭ بىر كۆزى كوردۇر. رەببىڭلار بىر كۆزى كور ئەمەس، ئوخشىشى يوق. دەججالنىڭ پېشانىسىگە «كافر» دېگەن خەت يېزىقلىق بولۇپ، ئۇنى ھەر قانداق كاتىپ ۋە غەيرى كاتىپ بولغان خەت يازالايدىغان مۆئمىن ئوقۇيالايدۇ. بۇخارى،مۇسلىم،بەيھەقى، تىرمىزى 2175 ـ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3768 ـ ھەدىس، سەھىھ. توغرىسىنى **الله** ئۆزى بىلىدۇ.

7303 ـ حدّثنا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. حَدّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَيّوبَ، عَنْ نَافِعٍ قالَ: لَقِيَ ابْنُ عُمَرَ ابْنَ صَائِدٍ فِي بَعْضِ سكك المَدِينَةِ. فَقالَ لَهُ قَوْلاً أَغْضَبَهُ. فَانْتَفَخَ حَتّى مَلأَ السّكّةَ. فَدَخَلَ ابْنُ عُمَرَ عَلَى حَفْصَةَ وَقَدْ بَلَغَهَا. فَقالَتْ لَهُ: رَحِمَكَ اللّهُ مَا أَرَدْتَ مِنِ ابْنِ صَائِدٍ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «إِنّمَا يَخْرُجُ مِنْ غَضْبَةٍ يَغْضَبُهَا».

ناپىئتىن، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەدىينە يوللىرىنىڭ بەزىسىدە ئىبنى سەييادقا ئۇچراپ قېلىپ، ئۇنىڭغا بىر قىسىم سۆزلەرنى قىلىپ، ئۇنىڭ قاتتىق ئاچچىقىنى كەلتۈرۈۋېتىدۇ، ئۇ ئاچچىقتىن يولغا لىق كەلگىدەك(يەنى يولغا پاتمىغىدەك)ئىششىپ يوغىناپ كېتىدۇ، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئىنىڭ قېشىغا كىرگەندە،ـ ئۇنىڭغا ھېلىقى يولدىكى ئىشلار يەتكەچكە ـ ئۇنىڭغا؛**الله** ساڭا رەھمەت قىلسۇن، سەن ئىبنى سەييادتىن نىمىنى مەقسەت قىلدىڭ؟ سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى بىلمەمسەن؟: ھەقىقەتەن دەججال قاتتىق غەزەپ قىلىپ ئاچچىقلانغاندا چىقىدۇ ، مۇسلىم 5216 ـ ھەدىس، ئەھمەد 25223 ـ ھەدىس، 25221 ـ ھەدىس، سەھىھ.

7304 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا حُسَيْنٌ (يَعْنِي ابْنَ حَسَنِ بْنِ يَسَارٍ). عن ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ قالَ: كَانَ نَافِعٌ يَقُولُ: ابْنُ صَيّادٍ، قالَ: قالَ ابْنُ عُمَرَ: لَقِيتُهُ مَرّتَيْنِ. قال فَلَقِيتُهُ فَقُلْتُ لِبَعْضِهِمْ: هَلْ تَحَدّثُونَ أَنّهُ هُوَ؟ قالَ: لاَ. وَاللّهِ قال قُلْتُ: كَذَبْتَنِي. وَاللّهِ لَقَدْ أَخْبَرَنِي بَعْضُكُمْ أَنّهُ لَنْ يَمُوتَ حَتّى يَكُونَ أَكْثَرَكُمْ مَالاً وَوَلَداً. فَكَذَلِكَ هُوَ زَعَمُوا الْيَوْمَ. قالَ فَتَحَدّثْنَا ثُمّ فارَقْتُهُ قالَ: فَلَقِيتُهُ لَقْيَةً أُخْرَى وَقَدْ نَفَرَتْ

عَيْنُهُ. قالَ: فقُلْتُ: مَتَى فعَلَتْ عَيْنُكَ مَا أرَى؟ قالَ: لاَ أدْرِي. قالَ: قُلْتُ: لاَ تَدْرِي وَهِيَ فِي رَأسِكَ؟ قالَ: إنْ شَاءَ اللّهُ خَلَقَهَا فِي عَصَاكَ هَذِهِ. قالَ: فَنَخَرَ كَأشَدّ نَخِيرِ حِمَارٍ سَمِعْتُ. قالَ: فزَعَمَ بَعْضُ أصْحَابِي أنّي ضَرَبْتُهُ بعَصاً كَانَتْ مَعِي حَتّى تَكَسّرَتْ. وَأمّا أنَا، فوَاللّهِ مَا شَعَرْتُ. قالَ: وَجَاءَ حَتّى دَخَلَ على أمّ المُوءمِنِينَ فحَدّثَهَا فقالَتْ: مَا تُرِيدُ إلَيْهِ؟ ألَمْ تَعْلَمْ أنّهُ قدْ قالَ: «إنّ أوّلَ مَا يَبْعَثُهُ عَلَى النّاسِ غَضَبٌ يَغْضَبُهُ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەن ئىبنى سەييادقا ئۇچۇنجى قېتىم ئۇچراشقاندا، ئۇنىڭ بىر كۆزىنىڭ ئىرىسى بىر يانغا قىچىپ، ئىششىپ كىتىپتىكەن، مەن ئۇنىڭغا؛ مەن كۆرىۋاتقان كۆزۈڭدىكى بۇ ھادىس قاچان يۈز بەردى؟ دىسەم، ئۇماڭا؛ بىلمەيمەن دىدى، مەن؛ كۆزۈڭ سىنىڭ ئۆزۈڭنىڭ بېشىدا تۇرسىمۇ بىلمەمسەن؟دىسەم، ئۇ؛ ئەگەر الله خالىسا، بۇ كۆزنى سىنىڭ ھاساڭغىمۇ يارىتىۋىرىدۇ دىدى، ئاندىن خۇددى ئىشەك ھاڭرىغاندەك، قاتتىق ئاۋاز قىلىپ ئاچچىقلاپ كەتتى.كىشىلەر ئۇنىڭ كۆزىگە مىنى ھاسا بىلەن ئۇردى دەپ گۇمان قىلىدىكەن، لىكىن مەن ئۇنى ئۇرمۇدۇم. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ، ھەپسە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ئانىڭ قىشىغا كىرگەندە،ـ ئۇنىڭغا ھىلىقى يولدىكى ئىشلار يەتكەچكە ـ ئۇنىڭغا؛الله ساڭا رەھمەت قىلسۇن، سەن ئىبنى سەييادتىن نىمىنى مەقسەت قىلدىڭ؟ سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنداق دىگەن لىكىنى بىلمەمسەن؟ : ھەقىقەتەن دەججال قاتتىق غەزەپ قىلىپ ئاچچىقلانغاندا چىقىدۇ.

1321 ـ باب ذكر الدجال وصفته وما معه دەججال ۋە ئۇنىڭ سۈپىتى توغرىسىدا

7305 ـ7306 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. قالاَ: حَدّثنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. ح وَحَدّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشْرٍ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ذَكَرَ الدّجّالِ بَيْنَ ظَهْرَانَي النّاسِ فقالَ: «إنّ اللّهَ تَعَالَى لَيْسَ بِأعْوَرَ. ألاَ وَإنّ الْمَسِيحَ الدّجّالَ أعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى. كَأنّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِئَةٌ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا ئەۋەتكەن ھەرقانداق بىر پەيغەمبەر ئۇممىتىنى دەججالدىن ئاگاھلاندۇردى، نۇھ ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق پەيغەمبەرلەر دەججالدىن ئاگاھلاندۇردى، ھەقىقەتەن دەججال سىلەرنىڭ ئاراڭلارغا چىقىدۇ، ئۇنىڭ ئىشىدىن ھېچ نەرسە سىلەرگە مەخپى بولمايدۇ، دەججالمۇ سىلەرگە مەخپى بولمايدۇ. ھەقىقەتەن رەببىڭلار الله سىلەرگە مەخپى بولمايدۇ، الله نىڭ بىركۆزى كور ئەمەس، دەججالنىڭ بولسا ئوڭ كۆزى كوردۇر، ئۇنىڭ كۆزى خۇددى سوقا ئۈزۈمدەك ئۆرلەڭگۈ، كۆكتۇر.بۇخارى،مۇسلىم.

7307 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قالَ: سَمِعْتُ أنَسَ بْنَ مَالِكٍ. قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَا مِنْ نَبِيَ إلاّ وَقَدْ أنْذَرَ أُمّتَهُ الأعْوَرَ الْكَذّابَ. ألاّ إنّهُ أعْوَرُ. وَإنّ رَبّكُمْ لَيْسَ بِأعْوَرَ. وَمَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَ ف رَ».
7308 ـ حدّثنا ابْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لابْنِ المُثَنّى). قالاَ: حَدّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ. حَدّثنِي أبِي عَنْ قَتَادَةَ. حَدّثنَا أنَسُ بْنُ مَالِكٍ أنّ نَبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «الدّجّالُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ك ف ر. أيْ كَافِرٌ».
7309 ـ وحدّثنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا عَفّانُ. حَدّثَنَا عَبْدُ الوَارِثِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ الحَبْحَابِ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الدّجّالُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ» ثُمّ تَهَجّاهَا ك ف ر. «يَقْرَؤُهُ كُلّ مُسْلِمٍ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەر قانداق بىر پەيغەمبەر بولىدىكەن، ئۇ ئۈممىتىنى بىر كۆزى كور، كاززاپ دەججالدىن ئاگاھلاندۇردى، ئاگاھ بولۇڭلار، دەججالنىڭ بىر كۆزى كوردۇر، ھەققەتەن رەببىڭلار بىر كۆزى كور ئەمەس. (الله نىڭ قەتئىي ئوخششى يوقتۇر)، دەججالنىڭ ئىككى كۆزى ئارىسىغا، پىشانىسىغا «ك ف ر» دەپ يېزىقلىقتۇر، ئۇنى ھەر قانداق مۆئمىن ئوقۇيالايدۇ، بۇخارى،مۇسلىم. تىرمىزىيلار توپلىغان، سەھىھ. ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئاللاھتائالا ئەۋەتكەن ھەر قانداق پەيغەمبەر ئۈممىتىنى بىر كۆزى كور كاززاپ دەججالدىن ئاگاھلاندۇردى، ئاگاھ بولۇڭلار، دەججالنىڭ بىر كۆزى كوردۇر، ھەققەتەن پەرۋەردىگارىڭلار بىر كۆزى كور ئەمەس، دەججالنىڭ ئىككى كۆزى ئارىسىغا، پىشانىسىغا (كافىر) دەپ يېزىقلىق بولۇپ، ئۇ خەتنى ھەر قانداق مۆئمىن ئوقۇيالايدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. بۇ ھەدىسىدىن ئاللاھتائالانىڭ ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئوخششى يوق، ئىككى كۆزى باردۇر، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بار دىدى، بىزمۇ بار دېدۇق، قەتئىي ئوخششى يوقتۇر، كۆزى بارلىقى مەلۇم، كەيپىياتى نامەلۇم، ئىمان، ئېتىقاد ۋاجىپ، كەيپىياتتىن سوئال سوراش بىدئەتتۇر.

7310 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ العَلاَءِ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الدّجّالُ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُسْرَىَ. جُفَالُ الشّعَرِ. مَعَهُ جَنّةٌ وَنَارٌ. فَنَارُهُ جَنّةٌ وَجَنّتُهُ نَارٌ».

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: دەججالنىڭ سول كۆزى كوردۇر، ئۇنىڭ تۈكلىرى بەك كۆپ، قويۇقتۇر، (چۈنكى ئۇ ئۇزۇن باغلاقتا تۇرغان) ئۇنىڭ بىلەن بىرگە جەننەت، دوۋزاخنىڭ تەقلىدى كۆرۈنۈشى باردۇر، ئۇنىڭ دوۋزاخ دىگىنى جەننەتتۇر، جەننەت دىگىنى دوۋزاختۇر، ئەھمەد، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7311 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيّ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لأَنَا أَعْلَمُ بِمَا مَعَ الدّجّالِ مِنْهُ. مَعَهُ نَهْرَانِ يَجْرِيَانِ. أَحَدُهُمَا، رَأْيَ الْعَيْنِ، مَاءٌ أَبْيَضُ. وَالآخَرُ، رَأْيَ الْعَيْنِ، نَارٌ تَأَجّجُ. فَإِمّا أَدْرَكَنّ أَحَدٌ فَلْيَأْتِ النّهْرَ الّذِي يَرَاهُ نَاراً وَلْيُغَمّضْ. ثُمّ لِيُطَأْطِىءْ رَأْسَهُ فَيَشْرَبَ مِنْهُ. فَإِنّهُ مَاءٌ بَارِدٌ. وَإِنّ الدّجّالَ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ. عَلَيْهَا ظَفَرَةٌ غَلِيظَةٌ. مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ. يَقْرَؤُهُ كُلّ مُؤْمِنٍ، كَاتِبٍ وَغَيْرِ كَاتِبٍ».

7312 ـ7313 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثَنَا أَبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ. ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رِبْعِيّ ابْنِ حِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: فِي الدّجّالِ: «إِنّ مَعَهُ مَاءً وَنَاراً. فَنَارُهُ مَاءٌ بَارِدٌ، وَمَاؤُهُ نَارٌ. فَلاَ تَهْلِكُوا».قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: وَأَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ھۇزەيفە، ئەبۇ مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن دەججالنىڭ ئۆزى بىلەن بىللە بار بولغان سېھرى، ھىيلە ــ نەيرەڭلىرىنى ئۇبدان بىلىمەن، ئۇنىڭ بىلەن

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئېقىۋاتقان ئىككى ئۆستەڭ بار بولۇپ، ئۇنىڭ بىرى كۆزگە كۆرۈنۈشتە ئاپئاق سۇدەك كۆرۈنىدۇ، يەنە بىرى بولسا يالقۇنلاۋاتقان ئوتتەك كۆرۈنىدۇ، سىلەردىن بىر كىشى بۇ ئەھۋاللارنى ئۇچرىتىپ قالسا، ئۆزى ئوت دەپ گۇمان قىلغان ئۆستەڭگە چۈشسۇن، ئاندىن بېشىنى پەس قىلىپ سىلىكسۇن، سۇ ئىچسۇن، ھەقىقەتەن ئۇ ئوتتەك كۆرۈنگىنى سوغۇق سۇدۇر، ھەقىقەتەن دەججالنىڭ سول كۆزى (بىر خاتىرىدە ئوڭ كۆزى) سىلىقۋەتكەنكلا كوردۇر، كۆزىنىڭ ئۈستىدە يېپىپ تۇرىدىغان قېلىن تېرە باردۇر، ئىككى كۆزىنىڭ ئارىسىغا «كافىر» دەپ يېزىلغان بولۇپ، بۇ خەتنى كاتىپ بولسۇن ياكى خەت يازالمايدىغان مۆئمىن بولسۇن، ھەر قانداق مۆئمىن ئوقىيالايدۇ، ئوقۇشنىڭ (شەرتى مۆئمىن بولۇشتۇر). ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

7314 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. حَدّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ المَلِكِ ابْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو، أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيّ قَالَ: انْطَلَقْتُ مَعَهُ إلَىَ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ. فَقَالَ لَهُ عُقْبَةُ: حَدّثْنِي مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي الدّجّالِ. قَالَ: «إِنّ الدّجّالَ يَخْرُجُ. وَإِنّ مَعَهُ مَاءً وَنَاراً. فَأَمّا الذِي يَرَاهُ النّاسُ مَاءً، فَنَارٌ تُحْرِقُ. وَأَمّا الّذِي يَرَاهُ النّاسُ نَاراً، فَمَاءٌ بَارِدٌ عَذْبٌ. فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَلْيَقَعْ فِي الّذِي يَرَاهُ نَاراً. فَإِنّهُ مَاءٌ عَذْبٌ طَيّبٌ». فَقَالَ عُقْبَةُ: وَأَنَا قَدْ سَمِعْتُهُ. تَصْدِيقاً لِحُذَيْفَةَ.

7315 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ــ وَاللّفْظُ لاِبْنِ حُجْرٍ ــ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ حُجْرٍ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ نُعَيمِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ رِبْعِيّ بْنِ حِرَاشٍ قَالَ: اجْتَمَعَ حُذَيْفَةُ وَ أَبُو مَسْعُودٍ. فَقَالَ حُذَيْفَةُ: «لأَنَا بِمَا مَعَ الدّجّالِ أَعْلَمُ مِنْهُ. إِنّ مَعَهُ نَهْراً مِنْ مَاءٍ وَنَهْراً مِنْ نَارٍ. فَأَمّا الّذِي تَرَوْنَ أَنّهُ نَارٌ، مَاءٌ. وَأَمّا الّذِي تَرَوْنَ أَنّهُ مَاءٌ، نَارٌ فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَأَرَادَ الْمَاءَ فَلْيَشْرَبْ مِنَ الّذِي يَرَاهُ أَنّهُ نَارٌ. فَإِنّهُ سَيَجِدُهُ مَاءً». قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: هَكَذَا سَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ.

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن دەججال چىققاندا ئۇنىڭ بىلەن سۇ ھەم ئوت باردۇر، ئەمما كىشىلەر، مۇزلۇق سۇ دەپ گۇمان قىلغان نەرسە بولسا، ئەمەلىيەتتە، كۆيدۈرىدىغان ئوتتۇر، ئەمما، كىشىلەر ئوت دەپ گۇمان قىلغان نەرسە، ئەمەلىيەتتە سوغۇق تاتلىق سۇدۇر، سىلەردىن كىم شۇ ئەھۋالنى تاپسا، دەججالنىڭ سىنىقىغا دۇچ كەلسە، ئوت دەپ گۇمان قىلغان نەرسىگە ئىككىلەنمەي سەكرەپ چۈشسۇن، چۈنكى، ئۇ تاتلىق سوغۇق سۇدۇر، ھەقىقەتەن دەججالنىڭ سول كۆزى (بىر خاتىرىدە ئوڭ كۆزى) سىلىقۋەتكەندەكلا كوردۇر، كۆزىنىڭ ئۈستىدە يېپىپ تۇرىدىغان قېلىن تېرە باردۇر، ئىككى كۆزىنىڭ ئارىسىغا «كافىر» دەپ يېزىلغان بولۇپ، بۇ خەتنى كاتىپ بولسۇن ياكى خەت يازالمايدىغان مۆئمىن بولسۇن، ھەر قانداق مۆئمىن ئوقىيالايدۇ، ئوقۇشنىڭ (شەرتى مۆئمىن بولۇشتۇر). ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. (دەججال بىر قولىدا ئوت، بىر قولىدا سۇ بىلەن كىشىلەرنى سىناپ، ئازدۇرىدۇ، ئىلاھلىق داۋاسى قىلىدۇ، ئۇنىڭدا سېھىرگەرلىك بار، جىنلار ھەمكارلىشىدۇ، شەيتان ياردەمچى بولىدۇ، بەندىلەرنى سىناش ئۈچۈن ھەرخىل ئىشلار باردۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئالدانماڭلار، ئۇنىڭ بىر كۆزى كوردۇر، پىشانىسىدە كاپىر دىگەن خەت يېزىقلىق بولىدۇ)

7316 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمّدٍ. حَدّثنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى، عَنْ أبي سَلَمَةَ قالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «ألاَ أُخْبِرُكُمْ عَنِ الدّجّالِ حَدِيثاً مَا حَدّثَهُ نَبِيّ قَوْمَهُ؟ إِنّهُ أَعْوَرُ. وَإِنّهُ يَجِيءُ مَعَهُ مِثْلُ الْجَنّةِ وَالنّارِ. فَالّتِي يَقُولُ إِنّهَا الجَنّةُ، هِيَ النّارُ، وَإِنّي أَنْذَرْتُكُمْ بِهِ كَمَا أَنْذَرَ بِهِ نُوحٌ قَوْمَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرگە دەججال توغرىسىدا مەندىن بۇرۇن ھىچبىر پەيغەمبەر قەۋمىگە سۆزلەپ بەرمىگەن بىر سۆزنى سۆزلەپ بەرمەيمۇ؟ ھەقىقەتەن ئۇ بىر كۆزى كوردۇر، ئۇنىڭ بىلەن بىللە جەننەت، دوۋزاخنىڭ مىسالى، ئوخشاش سۈرىتى بار، ئۇ نىڭ جەننەت دىگىنى دوۋزاخدۇر، (يەنە بىر خاتىرىدە ئۇنىڭ ئوت دىگىنى مۇزلۇق سۇدۇر) ھەقىقەتەن مەن سىلەرنى دەججالدىن خۇددى نۇھ ئەلەيھىسسالام قەۋمىنى ئاگاھلاندۇرغاندەك ئاگاھلاندۇرىمەن، بۇخارى،مۇسلىم بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئىلگىرىكى ئۇممەتلەرنىڭ ۋە ھازىر ئۆلۈپ كېتىۋاتقان كىشىلەرنىڭ دەججالدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلىشى، يامانلىقتا، رەزىللىككە، مۇنكەر ئىشقا، باتىلغا، دىنسىزلىقتا قارشى تۇرۇشدۇر، دۈشمەنگە ئالدىن تەييارلىق قىلىشدۇر، ئىددىيىدە جەڭ قىلىشتۇر، شەكسىز ئىشەنگەن ئىماندۇر، ۋەللاھۇ ئەئلەم.

7317 ـ حدّثنا أَبُو خَيْثَمَةَ، زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ ابْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ. فَحَدّثنِي يَحْيَى بْنُ جَابِرٍ الطّائِيّ، قاضِي حِمْصَ. حَدّثنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ، جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ الحَضْرَمِيّ أَنّهُ سَمِعَ النّوّاسَ بْنَ سَمْعَانَ الْكِلاَبِيّ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ مِهْرَانَ الرّازِيّ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ جَابِرٍ الطّائِيّ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ النّوّاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الدّجّالَ ذَاتَ غَدَاةٍ، فَخَفّضَ فِيهِ وَرَفّعَ. حَتّى ظَنَنّاهُ فِي طَائِفَةِ النّخْلِ. فَلَمّا رُحْنَا إِلَيْهِ عَرَفَ ذَلِكَ فِينَا. فَقَالَ: «مَا شَأْنُكُمْ؟» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ ذَكَرْتَ الدّجّالَ غَدَاةً فَخَفّضْتَ فِيهِ وَرَفّعْتَ. حَتّى ظَنَنّاهُ فِي طَائِفَةِ النّخْلِ. فَقَالَ: «غَيْرُ الدّجّالِ أَخْوَفُنِي عَلَيْكُمْ. إِنْ يَخْرُجْ، وَأَنَا فِيكُمْ، فَأَنَا حَجِيجُهُ دُونَكُمْ. وَإِنْ يَخْرُجْ، وَلَسْتُ فِيكُمْ، فَامْرُؤٌ حَجِيجُ نَفْسِهِ. وَاللّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلّ مُسْلِمٍ. إِنّهُ شَابّ قَطَطٌ. عَيْنُهُ طَافِئَةٌ. كَأَنّي أُشَبّهُهُ بِعَبْدِ الْعُزّى بْنِ قَطَنٍ. فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورَةِ الْكَهْفِ. إِنّهُ خَارِجٌ خَلّةً بَيْنَ الشّامِ وَالْعِرَاقِ. فَعَاثَ يَمِيناً وَعَاثَ شِمَالاً. يَا عِبَادَ اللّهِ فَاثْبُتُوا». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ وَمَا لَبْثُهُ فِي الأَرْضِ؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ يَوْماً. يَوْمٌ كَسَنَةٍ. وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ. وَيَوْمٌ كَجُمُعَةٍ. وَسَائِرُ أَيّامِهِ كَأَيّامِكُمْ» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ فَذَلِكَ الْيَوْمُ الّذِي كَسَنَةٍ، أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلاَةُ يَوْمٍ؟ قَالَ: «لاَ. اقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ» قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللّهِ وَمَا إِسْرَاعُهُ فِي الأَرْضِ؟ قَالَ: «كَالْغَيْثِ اسْتَدْبَرَتْهُ الرّيحُ. فَيَأْتِي عَلَى الْقَوْمِ فَيَدْعُوهُمْ، فَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَجِيبُونَ لَهُ. فَيَأْمُرُ السّمَاءَ فَتُمْطِرُ. وَالأَرْضَ فَتُنْبِتُ. فَتَرُوحُ عَلَيْهِمْ سَارِحَتُهُمْ، أَطْوَلَ مَا كَانَتْ ذُراً، وَأَسْبَغَهُ ضُرُوعاً، وَأَمَدّهُ خَوَاصِرَ. ثُمّ يَأْتِي الْقَوْمَ. فَيَدْعُوهُمْ فَيَرُدّونَ عَلَيْهِ قَوْلَهُ. فَيَنْصَرِفُ عَنْهُمْ. فَيُصْبِحُونَ مُمْحِلِينَ لَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ. وَيَمُرّ بِالْخَرِبَةِ فَيَقُولُ لَهَا: أَخْرِجِي كُنُوزَكِ. فَتَتْبَعُهُ كُنُوزُهَا كَيَعَاسِيبِ النّحْلِ. ثُمّ يَدْعُو رَجُلاً مُمْتَلِئاً شَبَاباً. فَيَضْرِبُهُ بِالسّيْفِ فَيَقْطَعُهُ جَزْلَتَيْنِ رَمْيَةَ الْغَرَضِ. ثُمّ يَدْعُوهُ فَيُقْبِلُ وَيَتَهَلّلُ وَجْهُهُ. يَضْحَكُ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللّهُ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ. فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيّ دِمَشْقَ. بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ. وَاضِعاً كَفّيْهِ عَلَى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ. إِذَا طَأْطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ. وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللّؤْلُؤِ. فَلاَ يَحِلّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفَسِهِ إِلاّ مَاتَ. وَنَفَسُهُ يَنْتَهِي حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ. فَيَطْلُبُهُ حَتّى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدَ. فَيَقْتُلُهُ. ثُمّ يَأْتِي عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ قَوْمٌ قَدْ عَصَمَهُمُ اللّهُ مِنْهُ. فَيَمْسَحُ عَنْ وُجُوهِهِمْ وَيُحَدّثُهُمْ بِدَرَجَاتِهِمْ فِي الْجَنّةِ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ أَوْحَى اللّهُ إِلَى عِيسَى: إِنّي قَدْ أَخْرَجْتُ عِبَاداً لِي، لاَ يَدَانِ لأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ. فَحَرّزْ عِبَادِي إِلَى الطّورِ. وَيَبْعَثُ اللّهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ. وَهُمْ مِنْ كُلّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ. فَيَمُرّ أَوَائِلُهُمْ عَلَى بُحَيْرَةِ طَبَرِيّةَ. فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا. وَيَمُرّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ: لَقَدْ كَانَ بِهَذِهِ، مَرّةً، مَاءٌ. وَيُحْصَرُ نَبِيّ اللّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ. حَتّى يَكُونَ رَأْسُ الثّوْرِ لأَحَدِهِمْ خَيْراً مِنْ مِائَةِ دِينَارٍ لأَحَدِكُمُ الْيَوْمَ. فَيَرْغَبُ نَبِيّ اللّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ. فَيُرْسِلُ اللّهُ عَلَيْهِمُ النّغَفَ فِي رِقَابِهِمْ. فَيُصْبِحُونَ فَرْسَى كَمَوْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ. ثُمّ يَهْبِطُ نَبِيّ اللّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى الأَرْضِ. فَلاَ يَجِدُونَ فِي الأَرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إِلاّ مَلأَهُ زَهَمُهُمْ وَنَتْنُهُمْ. فَيَرْغَبُ نَبِيّ اللّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى اللّهِ. فَيُرْسِلُ اللّهُ طَيْراً كَأَعْنَاقِ الْبُخْتِ. فَتَحْمِلُهُمْ فَتَطْرَحُهُمْ حَيْثُ شَاءَ اللّهُ. ثُمّ يُرْسِلُ اللّهُ مَطَراً لاَ يَكُنّ مِنْهُ بَيْتُ مَدَرٍ وَلاَ وَبَرٍ. فَيَغْسِلُ الأَرْضَ حَتّى يَتْرُكَهَا كَالزّلَفَةِ. ثُمّ يُقَالُ لِلأَرْضِ: أَنْبِتِي ثَمَرَتَكِ، وَرُدّي بَرَكَتَكِ. فَيَوْمَئِذٍ تَأْكُلُ الْعِصَابَةُ مِنَ الرّمّانَةِ. وَيَسْتَظِلّونَ بِقِحْفِهَا. وَيُبَارَكُ فِي الرّسْلِ. حَتّى أَنّ اللّقْحَةَ مِنَ الإِبِلِ لَتَكْفِي الْفِئَامَ مِنَ النّاسِ.

وَاللِّقْحَةَ مِنَ الْبَقَرِ لَتَكْفِي الْقَبِيلَةَ مِنَ النّاسِ وَاللِّقْحَةَ مِنَ الْغَنَمِ لَتَكْفِي الْفَخِذَ مِنَ النّاسِ. فَبَيْنَمَا هُمْ كَذٰلِكَ إِذْ بَعَثَ اللّٰهُ رِيحاً طَيِّبَةً. فَتَأْخُذُهُمْ تَحْتَ آبَاطِهِمْ. فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَكُلِّ مُسْلِمٍ. وَيَبْقَى شِرَارُ النّاسِ، يَتَهَارَجُونَ فِيهَا تَهَارُجَ الْحُمُرِ، فَعَلَيْهِمْ تَقُومُ السّاعَةُ».

7318 ـ حدّثنا عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ ابْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ وَ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ ابْنُ حُجْرٍ: دَخَلَ حَدِيثُ أَحَدِهِمَا فِي حَدِيثِ الآخَرِ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ابْنِ جَابِرٍ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ. نَحْوَ مَا ذَكَرْنَا. وَزَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ: «ـــ لَقَدْ كَانَ بِهَـٰذِهِ، مَرّةً، مَاءٌ ـــ ثُمّ يَسِيرُونَ حَتّى يَنْتَهُوا إِلَى جَبَلِ الْخَمَرِ. وَهُوَ جَبَلُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ. فَيَقُولُونَ: لَقَدْ قَتَلْنَا مَنْ فِي الأَرْضِ. هَلُمّ فَلْنَقْتُلْ مَنْ فِي السّمَاءِ. فَيَرْمُونَ بِنُشّابِهِمْ إِلَى السّمَاءِ. فَيَرُدّ اللّهُ عَلَيْهِمْ نُشّابَهُمْ مَخْضُوبَةً دَماً».

وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ حُجْرٍ: «فَإِنّي قَدْ أَنْزَلْتُ عِبَاداً لِي، لاَ يَدَيْ لأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ».

نەۋۋاس ئىبنى سەمئان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مىنى سىلەردىن ئەنسىرەتكىنى دەججالدىن باشقا نەرسىدۇر ياكى دەججالدىن باشقا نەرسە مىنى سىلەرگە ئەنسىرىتەلمەيدۇ، ئەگەر ئۇ مەن ئاراڭلاردىكى چاغدا چىقىپ قالسا، مەن سىلەرنى قوييۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۆزۈم ھۆججەت قوييۇپ داۋالىشىمەن، مەن غالىپ كىلىمەن، ئەگەر ئۇ ئاراڭلاردا مەن يوق چاغدا چىقىپ قالسا، ھەربىر ئىنسان ئۆزى ھۆججەت قوييۇپ داۋالىشىدۇ، دەججالغا قارشى چىلىك تۇرىدۇ، ئاللاھتائالا ھەربىر مۇسۇلمانغا مىنىڭ خەلىپەم، ئىز باسارىم بولۇپ ياردەم بىرىدۇ، ھەقىقەتەن دەججال: يىرىك چاچلىق، چىچى قاتتىق بۇدرە، بىر كۆزى نۇرسىز، خۇددى ئۇزۇمدەك ئۆرلەپ قالغاندۇر، مەن ئۇنى ئابدۇلئۇززا ئىبنى قەتەنگە ئوخشىتىمەن، سىلەردىن كىم دەججالنى تاپسا، ئۇنىڭغا قارشى سۈرە كەھفىنىڭ باش تەرىپىدىكى ئايەتلەرنى ئوقۇسۇن،بۇ سىلەرنى ئۇنىڭ پىتنىسىدىن ئەمىن ساقلاپ قالىدۇ، دەججال شام بىلەن ئىراق ئارىسىدىكى تاشلىق بىر زىمىندىن چىقىدۇ، ئۇ ئوڭ تەرەپكە، سول تەرەپكە قاتتىق پىتنە ــ پاسادلار بىلەن ئالدىرايدۇ، ئى ئاللاھنىڭ بەندىلىرى! مۇستەھكەم، چىڭ تۇرۇڭلار، سۇباتلىق بولۇڭلار، ساھابىلار، ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، ئۇ زىمىندا قانچىلىك تۇرىدۇ؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ 40 كۈن تۇرىدۇ، تۇنجى بىر كۈن بىر يىلدەك. ئىككىنچى كۈن بىر ئايدەك، يەنە بىر كۈن بىر ھەپتىدەك بولۇپ، قالغان كۈنلىرى سىلەرنىڭ ھازىرقى كۈنلىرىڭلارغا ئوخشاشتۇر دىدى، ساھابىلار: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى، ئاشۇ بىر كۈن بىر يىلدەك بولسا، شۇ بىر يىلدەك بىر كۈن ئىچىدە ھازىرقى بىر كۈنلۈك نامىزىمىز كۇپايە بولامدۇ؟ دىدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: ياق، ھەرگىز كۇپايە بولمايدۇ، ئۇ كۈننى ھازىرقى مۇشۇ كۈنگە ئۆلچەڭلار، مىقدارىنى ئۆلچەپ شۇ ئۇزۇن بىر كۈندە بىر يىللىق نامازنى ئوقۇيسىلەر دەپ جاۋاب بەردى، ئۇلار دەججالنىڭ زىمىندىكى ئالدىراش سۈرئىتى قانداق بولىدۇ؟ دىدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ خۇددى شامال، بوران قالدۇرغان يامغۇردۇر، يەنى بوراندەك تىزلىكتە زىمىننى ئايلىنىدۇ دىدى، دەججال مەلۇم بىر قەۋىمگە كىلىپ، ئۇلارنى ئۆزىگە چاقىرىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭغا ئىشىنىپ، ئىمان كەلتۈرىدۇ، چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشىدۇ، ئۇ ئاسماننى بۇيرۇيدۇ، ئاسمان يامغۇر ياغدۇرىدۇ، زىمىننى بۇيرىسا زىرائەت، ئوت ــ چۆپلەرنى مول ئۈندۈرىدۇ، ئۇلارغا چاھارپاي، ھايۋانلىرى كەچ تەرەپتە لوكىسى ناھايىتى ئىگىز، بويى ئۆسكەن يىلىنلىرى سۈتكە تولغان، قورساقلىرى توييۇپ، تازا چىققان ھالەتتە قايتىپ كىلىدۇ، (يەنى بىر كۈندىلا سەمرىپ كىتىدۇ،) ئاندىن ئۇ يەنە بىر قەۋىمگە كىلىپ، ئۇلارنى چاقىرىدۇ، ئۇلار ئۇنىڭ سۆزىنى رەت قىلىدۇ، دەججال ئۇلاردىن قايتىپ كىتىدۇ، ئۇلار قەھەتچىلىككە قىلىپ، قوللىرىدا ھىچ نەرسە قالمايدۇ، مال ــ مۈلۈكلىرى تۈگەپ كىتىدۇ، دەججال بىر خارابىلىقدىن ئۆتۈپ، ئۇ جايغا؛ ئالتۇن ــ كۈمۈش كانلىرىڭنى چىقارغىن دەيدۇ، ئاندىن ئۇ جاينىڭ كانلىرى دەججالغا خۇددى ھەسەل ھەرىسىنىڭ جامائەت تويى ئەگەشكەندەك ئەگىشىۋالىدۇ، ئاندىن ئۇ، تولغان، ياش،

سېمىز بىر يىگىتنى چاقىرىپ، ئۇنى قىلىچ بىلەن چېپىپ، ئىككى پارچە قىلىپ، ئوقيانى نىشانغا ئاتقاندەك يىراققا ئېتىۋېتىدۇ، ئاندىن دەججال ئۇ يىگىتنى چاقىرسا، يىگىت يۈزلىرى نۇرلانغان، كۈلۈمسىرىگەن ھالدا خۇشخۇي چىراي بىلەن ئالدىنى قىلىپ كېلىدۇ، ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، تۇيۇقسىز ئاللاھتائالا مەريەم ئوغلى ئەيسانى ئەۋەتىدۇ، ئەيسا، (ھازىرقى سۇرىيەنىڭ پايتەختى) دەمەشقنىڭ شەرقى تەرىپىدىكى ئاق مۇنارغا زەئپىران بىلەن بويالغان ئىككى تون ئارىسىدا ئىككى قولىنى ئىككى پەرىشتىنىڭ قاناتلىرىغا قويغان ھالدا چۈشىدۇ، ئۇ بېشىنى پەس قىلسا، تامچىلار چۈشىدۇ، بېشىنى ئېگىز كۆتۈرسە ئۇنىڭدىن خۇددى گۆھەر دانچىلىرىدەك تەر چۈشىدۇ، ھەرقانداق كاپىر، دىنسىز ئۇنىڭ نەپەس پۇرىقىنى تاپسا، شۇ ھامان ئۆلىدۇ، ئۇنىڭ نەپەس پۇراقلىرى كۆزى يەتكەن جايغا يېتىدۇ، ئاندىن ئەيسا ئەلەيھىسسالام دەججالنى قوغلاپ بېرىپ، ئۇنى لود دىگەن جاينىڭ ئىشىكىدە تېپىپ، شۇ جايدىلا ئۆلتۈرىۋېتىدۇ، ئاندىن ئەيسا ئەلەيھىسسالامغا، ئاللاھتائالا دەججالدىن ساقلاپ، مۇھاپىزەت قىلىپ قالغان قەۋملەر كېلىدۇ، ئەيسا ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنى سىلاپ ئۇلارغا ئۇلارنىڭ جەننەتتىكى دەرىجىلىرىنى سۆزلەپ بېرىدۇ، ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، تۇيۇقسىز، ئاللاھتائالا، ئەيسا ئەلەيھىسسالامغا مۇنداق ۋەھى قىلىدۇ: ھەقىقەتەن مەن نۇرغۇن بەندىلەرنى چىقىرىۋېتىمەن، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشكە ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا ھېچبىر كىشى ئۇچۇن كۈچ ــ قۇدرەت يوق، سەن بۇ بەندىلىرىمنى تۇر تېغىغا يىغقىن! (ئەيسا، مۇسۇلمانلار بىلەن تۇر تېغىغا جايلاشقاندا) ئاللاھتائالا يەئجۇج ۋە مەئجۇجلارنى ئەۋەتىدۇ، ئۇلار ھەربىر ئېگىز جايلاردىن ئالدىرىشىپ، يۈگۈرۈشۈپ كېلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئەۋۋەلكى قوشۇنلىرى تەبرىييە دېڭىزىدىن ئۆتۈپ، ئۇنىڭدىكى سۇنى ئىچىپ تۈگىتىدۇ، ئۇلارنىڭ ئاخىرى كېلىپ، ھەقىقەتەن مۇشۇ جايدا بىر قېتىم سۇ ئېقىپتىكەن ھە! دەپ قالىدۇ. ئاندىن ئۇلار سەيرە قىلىپ، خەمىر تېغىغا يېتىپ بارىدۇ، ئۇ بەيتۇلمۇقەددەستىكى تاغدۇر، ئاندىن ئۇلار ھەقىقەتەن بىز زىمىندىكى كىشلەرنى ئۆلتۈرۈپ تۈگەتتۇق، كېلىڭلار، ئەمدى بىز ئاسماندىكى كىشلەرنى ئۆلتۈرەيلى! دەپ ئاسمانغا ئوقيا ئاتىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنى تېخىمۇ پىتنە، سىناققا قويۇش ئۇچۇن، ئۇلارنىڭ ئوقيالىرىنى قانغا بويالغان ھالدا قايتۇرۇپ بېرىدۇ،

ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى مۇھاسىرىگە ئېلىنىدۇ، ھەتتا ئۇلارغا بىر كالىنىڭ بېشى، بۈگۈنكى كۈندە سىلەرنىڭ بىرىڭلارغا 100 دىينار ئالتۇن بولۇشىدىنمۇ ياخشىراق بولۇپ قالىدۇ، ئەيسا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئاللاھقا ئىلتىجا قىلىپ، تەزەررۇئ بىلەن دۇئا قىلىدۇ، ئاللاھتائالا يەئجۇج ۋە مەئجۇجلارنىڭ بويۇنلىرىغا تۆگە، قوينىڭ بۇرنىغا كىرىۋالىدىغان قۇرۇتتەك بىر خىل قۇرۇتنى ئەۋەتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار خۇددى بىر كىشى ئۆلگەندەكلا، ئۆلۈكلەرگە ئايلىنىپ كېتىدۇ، ئاندىن ئاللاھتائالانىڭ ياردىمى بىلەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى (قورغاندىن)زىمىنغا چۈشىدۇ، ئۇلار زىمىندىن بىر غېرىچ يەرنى تاپسىلا ئۇ جايدا يەئجۇج مەئجۇجلارنىڭ تاپلىرى، سېسىق پۇراقلىرى لىق تولغاندۇر، ئەيسا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى، ئاللاھقا دۇئا قىلىدۇ، ئاللاھتائالا ئۇلارنىڭ دۇئاسىنى ئىجاۋەت قىلىپ، تۆگىنىڭ بوينىغا ئوخشاپ كېتىدىغان قۇشلارنى ئەۋەتىدۇ، قۇشلار ئۇلارنى كۆتۈرۈپ، ئاللاھ خالىغان جايلارغا زىمىننىڭ ئەڭ يىراق چوڭقۇر جايلىرىغا تاشلايدۇ،مۇسۇلمانلار ئۇلارنىڭ قۇرال ــياراق، ئوقيالىرىنىڭ ياغىچىنى يەتتە يىل قالايدۇ، ئاندىن، ئاللاھتائالا يامغۇر ئەۋەتىدۇ، بۇ يامغۇر ھەربىر يۇڭ كىگىز ئۆي بولسۇن، ياكى تاش، چالما ئۆي بولسۇن، پاك ــ پاكىز يۇيۇپ، تازىلاپ، زىمىننى خۇددى ئەينەكتەك پاكىز قىلىپ قويىدۇ، ئاندىن زىمىنغا مېۋىلىرىڭنى ئۈندۈرگىن، بەرىكىتىڭنى ياغدۇرغىن دىيىلىدۇ، شۇ چاغدىكى

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

بەرىكەتتىن بىر توپ جامائەت، بىر دانە ئانارنى يەپ تويىدۇ، ئۇنىڭ شاخلىرىدا سايىدايدۇ، ئۇ چاغدا سۈتكە شۇنداق بەرىكەت بېرىلىدۇكى، ھەقىقەتەن بىر دانە سېغىن تۆگە كىشىلەردىن نۇرغۇن جامائەتكە كۇپايە بولىدۇ. بىر دانە سېغىن كالا، كىشىلەرنىڭ بىر قەبىيلىسىگە كۇپايە بولىدۇ، بىر دانە سېغىن قوي، كىشىلەرنىڭ بىر جەمەتكە كۇپايە بولىدۇ، ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، تويۇقسىز ئاللاھتائالا، پاك، خۇشپۇراق بىر خىل يۇمشاق لەرزان شامالنى ئەۋەتىدۇ، ئۇ شامال ئۇلارنىڭ قولتۇقلىرىدىن ئۆتۈپ، ھەربىر مۆئمىن مۇسۇلماننىڭ جېنىنى ئالىدۇ، كىشىلەرنىڭ ئەڭ يامانلىرى قېلىپ قالىدۇ، ئۇلار ئۇ چاغدا خۇددى ئىشەكلەر ئوچۇق - ئاشكارا بىرسى _ بىرسىگە ئارتىلىپ، چېپىشقاندەك ئوچۇق _ ئاشكارا مۇنكەر ئىشلارنى، جىنسى مۇناسىۋەتلەرنى قىلىشىدۇ، (ھايا قەتئىي يوقتۇر) ئەنە شۇلارنىڭ ئۈستىگە قىيامەت قايىم بولىدۇ، ئەھمەد 16971 _ ھەدىس، ئىبنى ماجە 4065 _ ھەدىس، تىرمىزى 2166 _ ھەدىس، مۇسلىم 5228 _، سەھىھ،

ھەدىسنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى

1. دەججال ئەڭ قورقۇنۇشلۇق پىتنە _ پاسادچى.

2. ھەربىر مۇسۇلمان ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن ئۇنىڭغا قارشى ھۆججەت قويۇپ داۋالىشىدۇ.

3. دەججالنىڭ سۈپىتى، چىقىش ئورنى ئوچۇق سۆزلەندى.

4. دەججالغا قارشى سۈرە كەھپىنىڭ بېشى ئوقۇلىدۇ.

5. ئۇ شام بىلەن ئىراق ئارىسىدىن چىقىپ، پاساد تېرىيدۇ.

6. ئۇ زېمىندا 40 كۈن تۇرىدۇ، مۇددىتى يۇقىرىدا ئۆتتى.

7. ۋاقىت پەرقى مەككە _ مەدىنىگە ئوخشاشمايدىغان جايلاردىكى ياكى ھازىرقى ۋاقىتتىن ئۇزۇن بولۇپ كەتسە، ياكى باشقا پىلانىتلارغا چىقىپ قالسا، ئالەم بوشلۇقىغا سەپەر قىلىپ قالسا، نامازنى مۇشۇ 24 سائەتلىك كۈنگە ئۆلچەيمىز.

8. دەججالغا ئەگىشىدىغانلار ۋە رەت قىلىدىغانلار، يەنىلا ھەق ۋە باتىل، ئىككى تائىپە كىشىلەر باردۇر.

9. دەججالغا كىشىلەرنى سىناش يۈزىسىدىن ھەرخىل سېھىرلىك ئىشلار بېرىلگەن، جىن _ شەيتانلار ھەمكارلىشىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئىشلار دەل ئەكسىدۇر.

10. ھەربىر كىشى ھەربىر مۇسۇلمان ئىددىيىسىدە، ئېتىقادىدا دەججالغا قارشى كۆرەش قىلىدۇ، رەزىللىككە، باتىلغا قارشى كۆرەش قىلىدۇ، مانا بۇ ھازىرمۇ پاناھ تىلەشتۇر.

11. شۇ زامانلاردىكى مۆئمىنلەرمۇ قاتتىق سىناققا، بالالارغا گىرىپتار بولىدۇ.

12. ئەيسا ئەلەيھىسسالام دەمەشققە يەنى ھازىرقى سۈرىيىگە چۈشىدۇ،ئۇنى پەرىشتە ئېلىپ چۈشۈپ قويىدۇ.

13. ئەيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ كۈچلۈك، باتۇرلىقى، كارامىتى بار ھالدا چۈشۈشى، كاپىرلار ئۇنى كۆرۈپلا ئۆلۈپ كېتىشى باردۇر.

15. ئەيسا چۈشۈپ دەججالنى ئۆلتۈرىدۇ، مانا بۇ قىيامەت قۇرۇلۇشىنىڭ ئالامىتى.

16. دەججالدىن ساقلىنىپ قالغان مۇسۇلمانلارغا ئەيسا، جەننەت بىلەن خۇش بىشارەت بېرىدۇ.

17. ئاندىن يەئجۇج مەئجۇجلار چىقىدۇ، تەنتاۋى ۋە بەزى ئالىملار ئۇلار بولسا، مۇڭغۇللار بىلەن خەنزۇلار دەپ قارىغان.

18. يەئجۇج مەئجۇجلار ئادەم باللىرىدۇر.

19. ئۇلار ئاسمانغا ھۇجۇم قىلماقچى بولىدۇ، مانا بۇ ئالەم بوشلۇقىدا ئۇرۇش قىلىشقا ئىشارەتتۇر.

20. شۇنچە كۆپ، شۇنچە ھاكاۋۇر، ھەددىدىن ئاشقان بۇ زالىملارنى ئاللاھتائالا بىر قۇرۇت دېگەن قوشۇن بىلەن ھالاك قىلىدۇ، مانا بۇ ۋابا كېسىللىگە، مىكروپ، ۋىرۇسقا ئىشارەتتۇر، شۇنداقلا مۇسۇلمانلارنى ئايرىپ قىلىپ، دىنسىزلارنى يوقىتىدىغان گىس تەتقىقاتىدۇر.

21. ئاندىن، زىمىن تازىلىنىپ، قاتتىق بەرىكەت، مولچىلىق بولۇپ كېتىدۇ، كىيىن مۇسۇلمانلار قالماي تۈگەپ، ئەڭ يامان، ھاياسىز، دىنسىزلار قېلىپ قالىدۇ، قىيامەت ئەنە شۇلارنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلىدۇ.

1322 ـ باب في صفة الدجال، وتحريم المدينة عليه، وقتله المؤمن وإحيائه

7319 ـ حدّثني عَمْرٌو النّاقِدُ وَ الحَسَنُ الحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. وَأَلْفاظُهُمْ مُتَقارِبَةٌ. وَالسّيَاقُ لِعَبْدٍ (قالَ: حَدّثنِي. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ ــ وَهُوَ ابْنُ إبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ــ. حدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: حَدّثَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْماً حَدِيثاً طَوِيلاً عَنِ الدّجّالِ. فَكَانَ فِيمَا حَدّثَنَا قَالَ: «يَأْتِي، وَهُوَ مُحَرّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ أَنْقَابَ الْمَدِينَةِ. فَيَنْتَهِي إِلَى بَعْضِ السّبَاخِ الّتِي تَلِي الْمَدِينَةَ. فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ هُوَ خَيْرُ النّاسِ، أَوْ مِنْ خَيْرِ النّاسِ. فَيَقُولُ لَهُ: أَشْهَدُ أَنّكَ الدّجّالُ الّذِي حَدّثَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدِيثَهُ. فَيَقُولُ الدّجّالُ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمّ أَحْيَيْتُهُ، أَتَشُكّونَ فِي الأَمْرِ؟ فَيَقُولُونَ: لاَ. قَالَ: فَيَقْتُلُهُ ثُمّ يُحْيِيهِ. فَيَقُولُ حِينَ يُحْيِيهِ: وَاللّهِ مَا كُنْتُ فِيكَ قَطّ أَشَدّ بَصِيرَةً مِنّي الآنَ. قَالَ: فَيُرِيدُ الدّجّالُ أَنْ يَقْتُلَهُ فَلاَ يُسَلّطُ عَلَيْهِ». قَالَ أَبُو إِسْحَقَ؟ يُقَالُ إِنّ هَذَا الرّجُلَ هُوَ الْخَضِرُ عَلَيْهِ السّلاَمُ.

7320 ـ وحدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزّهْرِيّ فِي هَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِهِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دەججال مەدىنىنى مەخسەت قىلىپ كېلىدۇ، ۋەھالەنكى، ئۇنىڭغا، مەدىنىنىڭ كوچا يوللىرىغا كىرىش ھارام قىلىنغان، يەنى چەكلەنگەن، ئۇ، مەدىنىنگە يېقىن، گىياھ ئۈنمەس شورلۇق زېمىننىڭ بەزىسىگە چۈشىدۇ، شۇ كۈنى ئۇنىڭغا كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى بولغان بىر كىشى چىقىپ مۇنداق دەيدۇ: گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ھەقىقەتەن سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە سۆزلەپ بەرگەن دەججال بولىسەن، دەججال ئۇلارغا: قانداق قارايسىلەر؟ قىنى دەپ بېقىڭلارچۇ؟ ئەگەر بۇنى ئۆلتۈرۈپ ئاندىن تىرىلدۈرسەم، يەنە مېنىڭ ئىشىمدا ئىلاھلىقىمدا شەك قىلامسىلەر دەيدۇ، ئۇلار ياق شەك قىلمايمىز دەيدۇ، دەججال ئۇ كىشىنى ئۆلتۈرۈپ، ئالللاھنىڭ ئىرادىسى، ئىزنى بىلەن تىرىلدۈرىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشى تىرىلىپ قوپۇپ، ئالللاھ بىلەن قەسەمكى مەن ساڭا نىسبەتەن بۈگۈنكىدەك كۈچلۈك ھۆججەت، دەلىل ــ ئىسپات، ئالامەتكە ئېرىشىپ باقمىغان دەيدۇ، (چۈنكى ئۇ مۇشۇ ھەدىسنىڭ مۆجىزىسىنى بىلىدۇ، كۆزى بىلەن كۆرىدۇ). ئاندىن دەججال ئۇنى ئۆلتۈرۈشنى مەخسەت قىلىدۇ يۇ، لېكىن، غالىپ كېلەلمەيدۇ، كۈچى يەتمەيدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7321 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قُهْزَاذَ، مِنْ أَهْلِ مَرْوَ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ قَيْسِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي الْوَدّاكِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَخْرُجُ الدّجّالُ فَيَتَوَجّهُ قِبَلَهُ رَجُلٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ. فَتَلْقَاهُ الْمَسَالِحُ، مَسَالِحُ الدّجّالِ. فَيَقُولُونَ لَهُ: أَيْنَ تَعْمِدُ؟ فَيَقُولُ: أَعْمِدُ إِلَى هَذَا الّذِي خَرَجَ. قَالَ: فَيَقُولُونَ لَهُ: أَوَ مَا تُؤْمِنُ بِرَبّنَا؟ فَيَقُولُ:

مَا بِرَبِّنَا خَفَاءٌ. فَيَقُولُونَ: اقْتُلُوهُ. فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: أَلَيْسَ قَدْ نَهَاكُمْ رَبُّكُمْ أَنْ تَقْتُلُوا أَحَداً دُونَهُ. قَالَ: فَيَنْطَلِقُونَ بِهِ إِلَى الدَّجَّالِ. فَإِذَا رَآهُ الْمُؤْمِنُ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَذَا الدَّجَّالُ الَّذِي ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: فَيَأْمُرُ الدَّجَّالُ بِهِ فَيُشَبَّحُ. فَيَقُولُ: خُذُوهُ وَشُجُّوهُ. فَيُوسَعُ ظَهْرُهُ وَبَطْنُهُ ضَرْباً. قَالَ: فَيَقُولُ: أَوَ مَا تُؤْمِنُ بِي؟ قَالَ: فَيَقُولُ: أَنْتَ الْمَسِيحُ الْكَذَّابُ. قَالَ فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيُؤْشَرُ بِالْمِئْشَارِ مِنْ مَفْرِقِهِ حَتَّى يُفَرَّقَ بَيْنَ رِجْلَيْهِ. قَالَ: ثُمَّ يَمْشِي الدَّجَّالُ بَيْنَ الْقِطْعَتَيْنِ. ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: قُمْ. فَيَسْتَوِي قَائِماً. قَالَ: ثُمَّ يَقُولُ لَهُ: أَتُؤْمِنُ بِي؟ فَيَقُولُ: مَا ازْدَدْتُ فِيكَ إِلاَّ بَصِيرَةً. قَالَ: ثُمَّ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لاَ يَفْعَلُ بَعْدِي بِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ. قَالَ: فَيَأْخُذُهُ الدَّجَّالُ لِيَذْبَحَهُ. فَيُجْعَلَ مَا بَيْنَ رَقَبَتِهِ إِلَى تَرْقُوَتِهِ نُحَاساً. فَلاَ يَسْتَطِيعُ إِلَيْهِ سَبِيلاً. قَالَ: فَيَأْخُذُ بِيَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ فَيَقْذِفُ بِهِ. فَيَحْسِبُ النَّاسُ أَنَّمَا قَذَفَهُ إِلَى النَّارِ. وَإِنَّمَا أُلْقِيَ فِي الْجَنَّةِ». فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَذَا أَعْظَمُ النَّاسِ شَهَادَةً عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: دەججال ئاشكارا بولۇپ چىقىدۇ، مۆئمىنلەردىن بىر كىشى ئۇ تەرەپكە ئالدىنى قىلىپ ماڭىدۇ، ئۇ كىشىگە دەججالنىڭ قۇراللىق قوشۇنلىرىدىن بىر قوشۇن ئۇچراپ، قەيەرنى مەخسەت قىلىپ ماڭدىڭ دەيدۇ، ئۇ كىشى: يېڭىدىن چىققان مۇشۇ كىشىنى يەنى دەججالنى مەخسەت قىلىپ ماڭدىم دەيدۇ، ئۇلار: سەن تېخى بىزنىڭ رەببىمىزگە ئىمان كەلتۈرمىدىڭمۇ؟ دەيدۇ، ئۇ كىشى، بىزنىڭ رەببىمىز مەخپى ئەمەس، ئۇ نەگە بارساق بىز بىلەن بىللە دەيدۇ، ئۇلار، ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! دەيدۇ، بەزىسى — بەزىسىگە رەببىڭلار سىلەرنى ئۇنىڭسىز بىرەر كىشىنى ئۆلتۈرۈشۈڭلاردىن توسمىغانمۇ؟ ئۇنى ئۆزى ئۆلتۈرسۇن دەپ ئۇ كىشىنى دەججالنىڭ قېشىغا ئاپىرىدۇ، مۆئمىن كىشى دەججالنى كۆرگەندە، ئى ئىنسانلار! ئى خالايىق! بۇ كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە سۆزلەپ بەرگەن دەججال شۇ ئىكەن دەپ نىدا قىلىدۇ، دەججال ئۇنى تۇتۇپ يەرگە ياتقۇزۇشقا بۇيرۇپ مۇنداق دەيدۇ، ئۇنى تۇتۇڭلار، باش — كۆزىنى ئۇرۇپ يېرىڭلار، ئاندىن ئۇ مۆئمىننىڭ ئۇچىسىغا قورساقلىرىغا ناھايىتى كۆپ ئۇرۇلىدۇ، ئۇرۇپ بولغاندىن كىيىن دەججال ئۇ كىشىگە، سەن يەنە ماڭا ئىمان كەلتۈرمەمسەن؟ ماڭا ئىشەنمەمسەن؟ دەيدۇ. مۆئمىن: سەن دىگەن كاززاپ مەسىيھ دەججال تۇرساڭ دەيدۇ، ئاندىن ئۇ مۆئمىن، دەججالنىڭ ئەمرى — پەرمانى بىلەن بېشىنىڭ چاچ ئايرىمىسىدىن باشلاپ چاتىرقىچە ھەرە بىلەن تىلىنىپ ئىككى پارچە قىلىنىدۇ، ئاندىن دەججال ئۇ ئىككى پارچە ئارىسىدا مېڭىپ، ئۇ كىشىگە ئورنۇڭدىن تۇر! دەيدۇ، ئاندىن ئۇ كىشى، ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن ئورنىدىن دەس تۇرىدۇ، ئاندىن دەججال ئۇ كىشىگە؛ ئەمدى ماڭا ئىشىنەمسەن، ئىمان كەلتۈرەمسەن؟ دەيدۇ. مۆئمىن كىشى؛ مەن پەقەت مۆجىزە ئالامەتنى رۇشەن ھۆججەتنى زىيادە قىلدىم، دەيدۇ، ئاندىن مۆئمىن كىشى كىشىلەرگە: ئى خالايىق! ھەقىقەتەن ئۇ دەججال ئەمدى ھېچ كىشىگە ماڭا قىلغاندەك قىلالمايدۇ، قورقماڭلار دەيدۇ، ئاندىن دەججال ئۇ كىشىنى بوغۇزلىۋېتىش ئۈچۈن تۇتىدۇ، ئۇ كىشىنىڭ گەردىنىدىن گېلىغىچە بويىنىغا مىس قوغۇشۇن قىلىنىدۇ، دەججال ئۇ كىشىنى بوغۇزلاپ ئۆلتۈرۈشكە

قادىر بولالمايدۇ، ئاندىن ئۇ كىشىنىڭ ئىككى قول ــ پۇتىدىن تۇتۇپ، يىراققا ئاتىدۇ، كىشىلەر ئۇنى دوۋزاخقا ئۇتقا ئاتتى دەپ گۇمان قىلىپ قالىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ كىشى جەننەتكە، باغۇ ــ بوستانلىققا تاشلىنىدۇ. مانا بۇ مۆئمىن كىشى ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى گۇۋاھلىقى ئەڭ بۈيۈك كىشىدۇر.

1323 ـ باب في الدجال وهو أهون على الله عز وجل

7322 ـ حدّثنا شِهَابُ بْنُ عَبّادٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثنا إبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ الرّوءاسِيّ عَنْ إسْمَاعِيلَ بْنِ أبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أبِي حَازِمٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: مَا سَأَلَ أحَدٌ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّجّالِ أكْثَرَ مِمّا سَألْتُ. قَالَ: «وَمَا يُنْصِبُكَ مِنْهُ؟ إنّهُ لاَ يَضُرّكَ» قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّهُمْ يَقُولُونَ: إنّ مَعَهُ الطّعَامَ وَالأنْهَارَ. قَالَ: «هُوَ أهْوَنُ عَلَى اللّهِ مِنْ ذٰلِكَ».

7323 ـ حدّثنا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. حَدّثنا هُشَيْمٌ عَنْ إسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: مَا سَأَلَ أحَدٌ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم عَنِ الدّجّالِ أكْثَرَ مِمّا سَألْتُهُ. قَالَ: «وَمَا سُؤَالُكَ؟» قَالَ قُلْتُ: إنّهُمْ يَقُولُونَ: مَعَهُ جِبَالٌ مِنْ خُبْزٍ وَلَحْمٍ، وَنَهَرٌ مِنْ مَاءٍ. قَالَ: «هُوَ أهْوَنُ عَلَى اللّهِ مِنْ ذٰلِكَ».

7324 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ. قَالاَ: حَدّثنا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثنا ابْنُ أبِي عُمَرَ. حَدّثنا سُفْيَانُ. ح وَحَدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا يَزِيدُ بْنُ هَرُونَ. ح وَحَدّثنِي مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا أبُو أسَامَةَ. كُلّهُمْ عَنْ إسْمَاعِيلَ بِهَـذَا الإسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ إبْرَاهِيمَ بْنِ حُمَيْدٍ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ يَزِيدَ: فَقَالَ لِي: «أيْ بُنَيّ».

مۇغىيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ھېچ بىر كىشى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن دەججال توغرىسىدا، مەندىنمۇ كۆپرەك سوئال سورىمىدى، مەن ئەڭ كۆپ سوئال سورىسام، رەسۇلۇللاھ ماڭا؛ دەججال ساڭا زەرەر يەتكۈزەلمەيدۇ(سەن ئەنسىرىمىگىن)دېدى، مەن؛ ئۇلار؛ دەججال بىلەن بىللە تاغدەك نانلار، ئۆستەڭدە ئېقىپ تۇرىدىغان سۇلار بار دېيىشىدۇ دېسەم، رەسۇلۇللاھ؛ دەججالنىڭ ئۆزىمۇ، الله تائالاغا، شۇنەرسىلەردىنمۇ ھاقارەتلىك تۇرسا دېدى.(يەنى ئۇھەققى ئەمەس، بەلكى جىن ـ شەيتانلار ھەمكارلاشقان يالغان كۆرۈنۈشلەردۇر، ئۇ ھەرقانداق داۋالارنى قىلسىمۇ، بەر بىر ئۇنىڭ بىر كۆزى كورلۇق ئىنسانىي سۈپىتى،كازراپلىق ئالامىتى باردۇر)بۇخارى،مۇسلىم.

1324 ـ باب في خروج الدجال ومكثه في الأرض، ونزول عيسى وقتله إياه، وذهاب أهل الخير والإيمان، وبقاء شرار الناس وعبادتهم الأوثان، والنفخ في الصور، وبعث من في القبور

دەججالنىڭ چىقىپ يەر يۈزىدە تۇرىشى، ئەيسانىڭ چۈشۈپ ئۇنى ئۆلتۈرۈشى، ئىمانلىق ياخشى كىشىلەر كېتىپ، يامان كىشىلەرنىڭلا قېلىپ، بۇتلارغا ئىبادەت قىلىپ كېتىشى، سۈرنىڭ پۈۋدىلىشى......توغرىسىدا

7325 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثنا أبِي. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنِ النّعْمَانِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ يَعْقُوبَ بْنَ عَاصِمِ بْنِ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ الثّقَفِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرٍو، وَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: مَا هَذَا الْحَدِيثُ الّذِي تُحَدّثُ بِهِ؟ تَقُولُ: إنّ السّاعَةَ تَقُومُ إلَى كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ: سُبْحَانَ اللّهِ أوْ لاَ إلَـهَ إلاّ اللّهُ. أوْ كَلِمَةً نَحْوَهُمَا. لَقَدْ هَمَمْتُ أنْ لاَ أحَدّثَ أحَداً شَيْئاً أبَداً. إنّمَا قُلْتُ: إنّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدَ قَلِيلٍ أمْراً عَظِيماً. يُحَرّقُ الْبَيْتُ، وَيَكُونُ، وَيَكُونُ. ثُمّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَخْرُجُ الدّجّالُ فِي أُمّتِي فَيَمْكُثُ أرْبَعِينَ (لاَ أدْرِي: أرْبَعِينَ يَوْماً، أوْ أرْبَعِينَ شَهْراً، أوْ أرْبَعِينَ عَاماً). فَيَبْعَثُ اللّهُ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ كَأنّهُ عُرْوَةُ بْنُ مَسْعُودٍ. فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُهُ ثُمّ يَمْكُثُ النّاسُ سَبْعَ سِنِينَ. لَيْسَ بَيْنَ اثْنَيْنِ عَدَاوَةٌ. ثُمّ يُرْسِلُ اللّهُ رِيحاً بَارِدَةً مِنْ قِبَلِ الشّامِ. فَلاَ يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الأرْضِ أحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرّةٍ مِنْ خَيْرٍ أوْ إيمَانٍ إلاّ قَبَضَتْهُ. حَتّى لَوْ أنّ أحَدَكُمْ دَخَلَ فِي كَبِدِ جَبَلٍ لَدَخَلَتْهُ عَلَيْهِ، حَتّى تَقْبِضَهُ». قَالَ: سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: «فَيَبْقَى شِرَارُ النّاسِ فِي خِفّةِ الطّيْرِ وَأحْلاَمِ السّبَاعِ. لاَ يَعْرِفُونَ مَعْرُوفاً وَلاَ يُنْكِرُونَ مُنْكَراً. فَيَتَمَثّلُ لَهُمُ الشّيْطَانُ فَيَقُولُ: ألاَ تَسْتَجِيبُونَ؟ فَيَقُولُونَ: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ فَيَأمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ الأوْثَانِ. وَهُمْ فِي ذٰلِكَ دَارّ رِزْقُهُمْ، حَسَنٌ عَيْشُهُمْ. ثُمّ يُنْفَخُ فِي الصّورِ. فَلاَ يَسْمَعُهُ أحَدٌ إلاّ أصْغَى لِيتاً وَرَفَعَ لِيتاً. قَالَ وَأوّلُ مَنْ يَسْمَعُهُ رَجُلٌ يَلُوطُ حَوْضَ إبِلِهِ. قَالَ: فَيَصْعَقُ، وَيَصْعَقُ النّاسُ. ثُمّ يُرْسِلُ اللّهُ ــ أوْ قَالَ يُنْزِلُ اللّهُ ــ مَطَراً كَأنّهُ الطّلّ أوِ الظّلّ (نُعْمَانُ الشّاكّ) فَتَنْبُتُ مِنْهُ أجْسَادُ النّاسِ. ثُمّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى

فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ. ثُمّ يُقَالُ: يَا أَيّهَا النّاسُ هَلموا إِلَى رَبّكُمْ. وَقِفُوهُمْ إِنّهُمْ مَسْؤُولُونَ. قَالَ: ثُمّ يُقَالُ: أَخْرِجُوا بَعْثَ النّارِ. فَيُقَالُ: مِنْ كَمْ؟ فَيُقَالُ: مِنْ كُلّ أَلْفٍ، تِسْعَمِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ. قَالَ: فَذَاكَ يَوْمَ يَجْعَلُ الوِلْدَانَ شِيباً. وَذَلِكَ يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ».

7326 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنَا شُعْبَةُ عَنِ النّعْمَانِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ يَعْقُوبَ بْنَ عَاصِمِ بْنِ عُرْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلاً قَالَ لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو: إِنّكَ تَقُولُ: إِنّ السّاعَةَ تَقُومُ إِلَى كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ: لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لاَ أُحَدّثَكُمْ بِشَيْءٍ. إِنّمَا قُلْتُ: إِنّكُمْ تَرَوْنَ بَعْدَ قَلِيلٍ أَمْراً عَظِيماً. فَكَانَ حَرِيقَ الْبَيْتِ (قَالَ شُعْبَةُ: هَذَا أَوْ نَحْوَهُ) قَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَخْرُجُ الدّجّالُ فِي أُمّتِي» وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ مُعَاذٍ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: «فَلاَ يَبْقَى أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرّةٍ مِنْ إِيمَانٍ إِلاّ قَبَضَتْهُ». قَالَ مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ: حَدّثَنِي شُعْبَةُ بِهَذَا الْحَدِيثِ مَرّاتٍ. وَعَرَضْتُهُ عَلَيْهِ.

ئىبنى ئۆمەر،ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: دەججال مېنىڭ ئۈممىتىم ئىچىدە ئاشكارا بولۇپ چىقىپ، قىرىق (كۈن) تۇرىدۇ، ـ 40كۈنمۇ؟ياكى ئايمۇ؟ياكى يىلمۇ؟ بۇنى بىلمىدىم ـ ئاندىن ئاللاھتائالا، مەريەم ئوغلى ئەيسانى ئەۋەتىدۇ، ئۇ خۇددى سۇقەفىيلىك ئۇرۋەت ئىبنى مەسئۇدقا ئوخشايدۇ، ئەيسا، دەججالنى ئىزدەپ قوغلاپ بىرىپ ئۆلتۈرىدۇ، ئاندىن كىشلەر ئارىسىدا يەتتە يىل تۇرىدۇ، بۇ يىللاردا ئىككى كىشىنىڭ ئارىسىدا ئۆچ ــ ئاداۋەت بولمايدۇ، ئاندىن، ئاللاھتائالا سوغۇق شامالنى ئەۋەتىدۇ، بۇ شامال شام تەرەپتىن چىقىپ، يەر يۈزىدە قەلبىدە زەررە مىقدارىدا ئىمانى بار كىشىنىڭ ھىچ بىرىنى قالدۇرماي جېنىنى قەبزى روھ قىلىپ ئالىدۇ. ھەتتا، بىرىڭلار تاغنىڭ ئوتتۇرىدىكى غارغا كىرىۋالسىمۇ ئۇ شامال كىرىپ ئۇنىڭمۇ جېنىنى ئالىدۇ، ئاندىن كىشلەرنىڭ ئەڭ يامانلىرى قېلىپ قالىدۇ، ئۇلار يامانلىقىدىن، ئەقلسىزلىقىدىن، تاجاۋۇز قىلىشىدا، زۇلۇم قىلىشىدا خۇددى يىرتقۇچ، گۆشخور ھايۋانلارنىڭ، گۆشخور قۇشلارنىڭ ئەخلاقىدا بولۇپ كېتىدۇ، ياخشىلىقنى ياخشىلىق دەپ تونىمايدۇ، يامانلىقنى ئىنكار قىلمايدۇ، ئاندىن ئۇلارغا شەيتان سۈرەتكە كېلىپ، يول كۆرسەتكۈچنىڭ سۈرىتىگە كىرىۋېلىپ، چاقىرىققا ئاۋاز قوشمامسىلەر؟ دەيدۇ، ئۇلار بىزنى نېمىگە بۇيرۇيسەن؟ دەيدۇ، شەيتان ئۇلارنى بۇتلارغا ئىبادەت قىلىپ، بۇتقا چوقۇنۇشقا بۇيرۇيدۇ، ئۇلار بۇتقا ئىبادەت قىلىپ كېتىدۇ. ئۇلار شۇ ھالەتتە تۇرغاندا، ئۇلارنىڭ رىزقى كەڭرىپ، تۇرمۇش مەئىيشىتى ناھايىتى ياخشىلىنىپ كېتىدۇ، ئاندىن سۈر مۈڭگۈز پۈۋدىلىدۇ، يەنى ئىسراپىل سۈرىنى پۈۋلەيدۇ، ئۇنى ئاڭلىغان ھەر قانداق بىر كىشى بويىنىنى ئىگىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قۇلاق سالىدۇ، ئۇ ئاۋازنى ئاڭلايدىغان تۇنجى كىشى تۆگىنىڭ كۆلىنى ئوڭشاۋاتقان كىشى بولۇپ، ئۇ شۇ ھامان ھوشىدىن كېتىپ ئۆلىدۇ، ئاندىن بارلىق كىشلەر ئۆلىدۇ، ئاندىن ئاللاھتائالا خۇددى شەبنەم تامچىسىدەك يامغۇرنى ئەۋەتىدۇ، شۇ يامغۇردىن، زېمىندىن ئىنسانلارنىڭ جەسەدلىرى ئۈنۈپ چىقىدۇ، ئاندىن سۈرە يەنە بىر قېتىم پۈۋدىلىدۇ. كىشلەر ناگاھان قەبرىلىرىدىن چىقىپ، تىرىلىپ قوپۇپ، نېمىگە بۇيرۇلىدىغانلىقىغا ئىنتىزار بولۇپ قاراپ تۇرىشىدۇ، ئاندىن، ئى ئىسانلار! (جىنلار!) رەببىڭلار

تەرەپكە كېلىڭلار! دېيىلىدۇ. ئۇلارنى توختىتىڭلار، ھەقىقەتەن ئۇلاردىن سوئال سورىلىدۇ، ھېساب ئېلىنىدۇ دېيىلىدۇ، ئاندىن دوزاخ ئەھلىنى چىقىرىڭلار دېيىلىدۇ، قانچىلىك دەپ سورىلىدۇ؟ ھەر 1000دىن 999نى دوزاخقا چىقىرىلىدۇ دېيىلىدۇ، ئەنە شۇ بولسا، قورقۇنۇشلۇقىدىن كىچىك باللارنىڭ چېچىنى ئاق باش قىلىۋېتىدىغان كۈندۇر، ئاشۇ بولسا، ئىش بەكمۇ قىيىنلىشىدىغان كۈندۇر، (بۇ، سۈرە قەلەم 42 ـ ئايەت، باللارنىڭ بېشى ئاقىرىشى، سۈرە مۇززەممىل 17 ـ ئايەت). ئەھمەد 6268 ـ ھەدىس، مۇسلىم 5233 ـ ھەدىس، سەھىھ. مانا بۇ بىزنىڭ ئەقىيدىمىز، بىز شەكسىز ئىشىنىمىز.

7327 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ بِشرٍ عَنْ أبِي حيّانَ، عَنْ أبِي زُرْعَةَ، عَنْ عَبْدِاللّهِ بْنِ عَمْرٍو قالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدِيثاً لَمْ أنْسَهُ بَعْدُ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إنّ أَوّلَ الآيَاتِ خُرُوجاً، طُلُوعُ الشّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَخُرُوجُ الدّابّةِ عَلَى النّاسِ ضُحًى. وَأَيّهُمَا مَا كَانَتْ قَبْلَ صَاحِبَتِهَا، فَالأُخْرَى عَلَى إثْرِهَا قَرِيباً».

7328 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا أبُو حيّانَ عَنْ أبِي زُرْعَةَ قالَ: جَلَسَ إلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ بِالْمَدِينَةِ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ. فَسَمِعُوهُ وَهُوَ يُحَدّثُ عَنِ الآيَاتِ: أنّ أوّلَهَا خُرُوجاً الدّجّالُ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو: لَمْ يَقُلْ مَرْوَانُ شَيْئاً. قَدْ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَدِيثاً لَمْ أنْسَهُ بَعْدُ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. فَذَكَرَ بِمِثْلِهِ.

7329 ـ وحدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ. حَدّثَنَا أبُو أحْمَدَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أبِي حَيّانَ، عَنْ أبِي زُرْعَةَ قالَ: تَذَاكَرُوا السّاعَةَ عِنْدَ مَرْوَانَ. فَقَالَ عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: بِمِثْلِ حَدِيثِهِمَا. وَلَمْ يَذْكُرْ ضُحًى.

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت ئالدىدىكى ئالامەتلەرنىڭ تۇنجى بولۇپ چىقىدىغىنى، قۇياشنىڭ كىرگەن جايىدىن چىقىشىدۇر، ئىنسانلارغا چاشكا ۋاقتى بىلەن سۆزلەيدىغان ھايۋاننىڭ چىقىشىدۇر، بۇ ئىككى ئالامەتنىڭ قايسىسى يەنە بىرسىدىن بۇرۇن يۈز بەرسە، يەنە بىرسىمۇ ئۇنىڭغا بەكلا يېقىندۇر، ئەگىشىپلا كېلىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت ئالامەتلىرىنىڭ تۇنجىسى قۇياشنىڭ كىرگەن جايىدىن چىقىشىدۇر، (ئاندىن قالغانلىرى يۈز بېرىدۇ) تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۈچ نەرسە چىقسا، «ئۇنىڭدىن بۇرۇن ئىمان كەلتۈرمىگەن، ئىمانى ئارقىلىق بىرەر ياخشىلىق قىلىپ باقمىغان كىشىلەرگە ئىمانى ياخشىلىقلىرى پايدا ــ مەنپەئەت قىلمايدۇ»، (چۈنكى، بۇ ئۈچ نەرسە قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى).

1. كۈننىڭ كىرگەن جايىدىن چىقىشى. 2. دەججالنىڭ چىقىشى.بەزىلەر بۇنى تۇنجى ئالامەت دېيدى.

3. زېمىننىڭ سۆزلەيدىغان ھايۋىنى چىقسا، ھېچ كىشىگە ئىمان پايدا ــ مەنپەئەت بەرمەيدۇ، مۇسلىم، تىرمىزى.

1325 ـ باب قصّة الجسّاسة دەججالنىڭ جاسۇسى توغرىسىدا

7330 ـ حدّثنا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصّمَدِ بْنِ عَبْدِ الْوَارِثِ، وَ حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الصّمَدِ (وَاللّفْظُ لِعَبْدِ الْوَارِثِ بْنِ عَبْدِ الصّمَدِ). حَدّثَنَا أبِي عَنْ جَدّي، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ ذَكْوَانَ. حَدّثَنَا ابْنُ بُرَيْدَةَ. حَدّثَنِي عَامِرُ بْنُ شَرَاحِيلَ الشّعْبِيّ شَعْبُ هَمْدَانَ أنّهُ سَأَلَ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ، أُخْتَ الضّحّاكِ بْنِ قَيْسٍ. وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ. فَقَالَ: حَدّثِينِي حَدِيثاً سَمِعْتِيهِ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. لاَ تُسْنِدِيهِ إلَى أحَدٍ غَيْرِهِ. فَقَالَتْ: لَئِنْ شِئْتَ لأَفْعَلَنّ. فَقَالَ لَهَا: أجَلْ حَدّثِينِي. فَقَالَتْ: نَكَحْتُ ابْنَ الْمُغِيرَةِ. وَهُوَ مِنْ خِيَارِ

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

شَبَابِ قُرَيْشٍ يَوْمَئِذٍ. فَأُصِيبَ فِي أَوّلِ الْجِهَادِ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا تَأَيّمْتُ خَطَبَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَخَطَبَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ مَوْلاَهُ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. وَكُنْتُ قَدْ حُدّثْتُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ أَحَبّنِي فَلْيُحِبّ أُسَامَةَ» فَلَمّا كَلّمَنِي رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قُلْتُ: أَمْرِي بِيَدِكَ. فَأَنْكِحْنِي مَنْ شِئْتَ. فَقَالَ: «انْتَقِلِي إِلَىَ أُمّ شَرِيكٍ» وَأُمّ شَرِيكٍ امْرَأَةٌ غَنِيّةٌ، مِنَ الأَنْصَارِ. عَظِيمَةُ النّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللّهِ. يَنْزِلُ عَلَيْهَا الضّيفَانُ. فَقُلْتُ: سَأَفْعَلُ. فَقَالَ: «لاَ تَفْعَلِي. إِنّ أُمّ شَرِيكٍ امْرَأَةٌ كَثِيرَةُ الضّيفَانِ. فَإِنّي أَكْرَهُ أَنْ يَسْقُطَ عَنْكِ خِمَارُكِ. أَوْ يَنْكَشِفَ الثّوْبُ عَنْ سَاقَيْكِ، فَيَرَىَ الْقَوْمُ مِنْكِ بَعْضَ مَا تَكْرَهِينَ، وَلَـكِنِ انْتَقِلِي إِلَىَ ابْنِ عَمّكِ، عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمّ مَكْتُومٍ» (وَهُوَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي فِهْرٍ، فِهْرِ قُرَيْشٍ. وَهُوَ مِنَ الْبَطْنِ الّذِي هِيَ مِنْهُ) فَانْتَقَلْتُ إِلَيْهِ.

ئەبۇسەلەمەت،پاتىمەبىنتى قىيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن، ئۇ تۇنجى قېتىم ھىجرەت قىلغان ئايال ئىدى، ئۇمۇغەيرىنىڭ ئوغلىغا تېگىپ تۇل قالغاندا ئۇنىڭغا ئابدۇررەھمان بىلەن ئۇسامە ئەلچى كىرگۈزىدۇ، رەسۇلۇﷲ: كىم مېنى ياخشى كۆرسە، ئۇسامەنىمۇ ياخشى كۆرسۇن دېيدۇ. دەل مۇشۇ چاغدا ياكى يەنەبىرخاتىردە؛ ئەبۇئەمرۇ پاتىمەبىنتى قىيسنى ئۈچ تالاق قىلدى، ئۇ يۇرتىدا يوق ئىدى، ۋەكىلىدىن پاتىمەگە ئارپا ئەۋەتتى، پاتىمە ئۇنى ئاز كۆرۈپ كايىدى، ئەبۇئەمرۇ ياكى ۋەكىلى؛ ﷲ بىلەن قەسەمكى، سەن ئۈچۈن بىزنىڭ ئۈستىمىزدە ھېچ نەرسە يوق،ساڭاھېچ نەرسە بېرىلمەيدۇ دېدى، پاتىمەبىنتى قىيس رەزىيەللاھۇ ئەنھا كېلىپ، بۇئىشنى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ سەن ئۈچ تالاق قىلىنغان بولساڭ، ساڭا نەپىقە بېرىلمەيدۇ، (لېكىن سەن ھامىلدار بولساڭ بېرىلىدۇ)دەپ، ئۇنى ئۇممە شېرىيكنىڭ ئۆيىدە ئىددەت تۇتۇشقا بۇيرىدى، ئاندىن؛ ئۇ ئايالنىڭ ئۆيىگە ئۇنىڭ يېقىن تۇققانلىرىدىن مېنىڭ ساھابىلىرىم كىرىپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭ مېھمىنى كۆپ، مەن سېنىڭ رومىلىڭ چۈشۈپ كېتىپ، پاچىقىڭ كۆرۈنۈپ قېلىپ، باشقىلارنىڭ چېچىڭنى، پاچىقىڭنى كۆرۈپ قېلىشىنى ياقتۇرمايمەن، سەن ئەڭ ياخشىسى ئابدۇﷲ ئىبنى ئۇممەمەكتۇمنىڭ ئۆيىدە ئىددەت تۇتقىن، ئۇ ئەئما كىشى بولغاچقا،تاشقى كىيىمىڭنى خاتىرجەم سالالايسەن، ئىددىتىڭ توشقاندا ماڭا خەۋەر قىلغىن دېدى، مەن ئىددىتىم توشقاندا خەۋەر قىلىپ، مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇسۇپيان بىلەن ئەبۇجۆھمە (ئۆزئارا ئۇقۇشماي)ماڭا ئەلچى ئەۋەتىپتۇ دېسەم، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ئەبۇجۆھمە ھاسىسىنى گەردىنىدىن چۈشۈرمەيدۇ،يەنى ئاياللىرىنى ئۇرىدىغان تاياقچى، مۇئاۋىيە بەك پەقىر نامراتتۇر، سەن ئۇسامە ئىبنى زەيدكە تەككىن دېدى، مەن ئۇنى ياقتۇرمۇدۇم، ئاندىن يەنە؛ ئۇسامەگە تەككىن دېدى، مەن ئۇنىڭغا تەگدىم، ﷲ ماڭا ئۇنىڭدا نۇرغۇن ياخشىلىقلارنى قىلىپ بەردىكى، باشقىلار مېنىڭ ئورنۇمدا بولۇشنى بەك ئارزۇ قىلىپ كەتكىدەك دەرىجىدە بولۇپ قالدىم..........

فَلَمّا انْقَضَتْ عِدّتِي سَمِعْتُ نِدَاءَ الْمُنَادِي، مُنَادِي رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يُنَادِي: الصّلاَةَ جَامِعَةً. فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ. فَصَلّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَكُنْتُ فِي صَفّ النّسَاءِ الّتِي تَلِي ظُهُورَ الْقَوْمِ. فَلَمّا قَضَى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم صَلاَتَهُ، جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَضْحَكُ. فَقَالَ: «لِيَلْزَمْ كُلّ إِنْسَانٍ مُصَلاّهُ». ثُمّ قَالَ: «أَتَدْرُونَ لِمَ جَمَعْتُكُمْ؟» قَالُوا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

قَالَ: «إِنّي، وَاللّهِ مَا جَمَعْتُكُمْ لِرَغْبَةٍ وَلاَ لِرَهْبَةٍ. وَلَـكِنْ جَمَعْتُكُمْ، لأَنّ تَمِيماً الدّارِيّ، كَانَ رَجُلاً نَصْرَانِيّا، فَجَاءَ فَبَايَعَ وَأَسْلَمَ. وَحَدّثَنِي حَدِيثاً وَافَقَ الّذِي كُنْتُ أُحَدّثُكُمْ عَنْ مَسِيحِ الدّجّالِ. حَدّثَنِي أَنّهُ رَكِبَ فِي سَفِينَةٍ بَحْرِيّةٍ، مَعَ ثَلاَثِينَ رَجُلاً مِنْ لَخْمٍ وَجُذَامَ. فَلَعِبَ بِهِمُ الْمَوْجُ شَهْراً فِي الْبَحْرِ. ثُمّ أَرْفَؤُوا إِلَى جَزِيرَةٍ فِي الْبَحْرِ حَتّى مَغْرِبِ الشّمْسِ. فَجَلَسُوا فِي أَقْرُبِ السّفِينَةِ. فَدَخَلُوا الْجَزِيرَةَ. فَلَقِيَتْهُمْ دَابّةٌ أَهْلَبُ كَثِيرُ الشّعَرِ. لاَ يَدْرُونَ مَا قُبُلُهُ مِنْ دُبُرِهِ. مِنْ كَثْرَةِ الشّعَرِ. فَقَالُوا: وَيْلَكِ مَا أَنْتِ؟ فَقَالَتْ: أَنَا الْجَسّاسَةُ. قَالُوا: وَمَا الْجَسّاسَةُ؟ قَالَتْ: أَيّهَا الْقَوْمُ انْطَلِقُوا إِلَى هَـذَا الرّجُلِ فِي الدّيْرِ. فَإِنّهُ إِلَى خَبَرِكُمْ بِالأَشْوَاقِ. قَالَ: لَمّا سَمّتْ لَنَا رَجُلاً فَرِقْنَا مِنْهَا أَنْ تَكُونَ شَيْطَانَةً. قَالَ: فَانْطَلَقْنَا سِرَاعاً. حَتّى دَخَلْنَا الدّيْرَ. فَإِذَا فِيهِ أَعْظَمُ إِنْسَانٍ رَأَيْنَاهُ قَطّ خَلْقاً. وَأَشَدّهُ وِثَاقاً. مَجْمُوعَةٌ يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ، مَا بَيْنَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى كَعْبَيْهِ، بِالْحَدِيدِ. قُلْنَا: وَيْلَكَ مَا أَنْتَ؟ قَالَ: قَدْ قَدَرْتُمْ عَلَى خَبَرِي. فَأَخْبِرُونِي مَا أَنْتُمْ؟ قَالُوا: نَحْنُ أُنَاسٌ مِنَ الْعَرَبِ. رَكِبْنَا فِي سَفِينَةٍ بَحْرِيّةٍ. فَصَادَفْنَا الْبَحْرَ حِينَ اغْتَلَمَ. فَلَعِبَ بِنَا الْمَوْجُ شَهْراً. ثُمّ أَرْفَأْنَا إِلَى جَزِيرَتِكَ هَـذِهِ. فَجَلَسْنَا فِي أَقْرُبِهَا. فَدَخَلْنَا الْجَزِيرَةَ. فَلَقِيَتْنَا دَابّةٌ أَهْلَبُ كَثِيرُ الشّعَرِ. لاَ يُدْرَى مَا قُبُلُهُ مِنْ دُبُرِهِ مِنْ كَثْرَةِ الشّعَرِ. فَقُلْنَا: وَيْلَكِ مَا أَنْتِ؟ فَقَالَتْ: أَنَا الْجَسّاسَةُ. قُلْنَا: وَمَا الْجَسّاسَةُ؟ قَالَتِ: اعْمِدُوا إِلَى هَـذَا الرّجُلِ فِي الدّيْرِ. فَإِنّهُ إِلَى خَبَرِكُمْ بِالأَشْوَاقِ. فَأَقْبَلْنَا إِلَيْكَ سِرَاعاً. وَفَزِعْنَا مِنْهَا. وَلَمْ نَأْمَنْ أَنْ تَكُونَ شَيْطَانَةً. فَقَالَ: أَخْبِرُونِي عَنْ نَخْلِ بَيْسَانَ. قُلْنَا: عَنْ أَيّ شَأْنِهَا تَسْتَخْبِرُ؟ قَالَ: أَسْأَلُكُمْ عَنْ نَخْلِهَا، هَلْ يُثْمِرُ؟ قُلْنَا لَهُ: نَعَمْ. قَالَ: أَمَا إِنّهُ يُوشِكُ أَنْ لاَ تُثْمِرَ. قَالَ: أَخْبِرُونِي عَنْ بُحَيْرَةِ الطّبَرِيّةِ. قُلْنَا: عَنْ أَيّ شَأْنِهَا تَسْتَخْبِرُ؟ قَالَ: هَلْ فِيهَا مَاءٌ؟ قَالُوا: هِيَ كَثِيرَةُ الْمَاءِ. قَالَ: أَمَا إِنّ مَاءَهَا يُوشِكُ أَنْ يَذْهَبَ. قَالَ: أَخْبِرُونِي عَنْ عَيْنِ زُغَرَ. قَالُوا: عَنْ أَيّ شَأْنِهَا تَسْتَخْبِرُ؟ قَالَ: هَلْ فِي الْعَيْنِ مَاءٌ؟ وَهَلْ يَزْرَعُ أَهْلُهَا بِمَاءِ الْعَيْنِ؟ قُلْنَا لَهُ: نَعَمْ. هِيَ كَثِيرَةُ الْمَاءِ، وَأَهْلُهَا يَزْرَعُونَ مِنْ مَائِهَا. قَالَ: أَخْبِرُونِي عَنْ نَبِيّ الأُمّيّينَ مَا فَعَلَ؟ قَالُوا: قَدْ خَرَجَ مِنْ مَكّةَ وَنَزَلَ يَثْرِبَ. قَالَ: أَقَاتَلَهُ الْعَرَبُ؟ قُلْنَا: نَعَمْ. قَالَ: كَيْفَ صَنَعَ بِهِمْ؟ فَأَخْبَرْنَاهُ أَنّهُ قَدْ ظَهَرَ عَلَى مَنْ يَلِيهِ مِنَ الْعَرَبِ وَأَطَاعُوهُ. قَالَ لَهُمْ: قَدْ كَانَ ذَلِكَ؟ قُلْنَا: نَعَمْ.

قَالَ: أَمَا إِنّ ذَاكَ خَيْرٌ لَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ. وَإِنّي مُخْبِرُكُمْ عَنّي. إِنّي أَنَا الْمَسِيحُ. وَإِنّي أُوشِكُ أَنْ يُؤْذَنَ لِي فِي الْخُرُوجِ. فَأَخْرُجُ فَأَسِيرُ فِي الأَرْضِ فَلاَ أَدَعُ قَرْيَةً إِلاّ هَبَطْتُهَا فِي أَرْبَعِينَ لَيْلَةً. غَيْرَ مَكّةَ وَطَيْبَةَ. فَهُمَا مُحَرّمَتَانِ عَلَيّ. كِلْتَاهُمَا. كُلّمَا أَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَ وَاحِدَةً، أَوْ وَاحِداً مِنْهُمَا، اسْتَقْبَلَنِي مَلَكٌ بِيَدِهِ السّيْفُ صَلْتاً. يَصُدّنِي عَنْهَا. وَإِنّ عَلَى كُلّ نَقْبٍ مِنْهَا مَلاَئِكَةً يَحْرُسُونَهَا.

قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَطَعَنَ بِمِخْصَرَتِهِ فِي الْمِنْبَرِ «هَـذِهِ طَيْبَةُ. هَـذِهِ طَيْبَةُ. هَـذِهِ طَيْبَةُ» يَعْنِي الْمَدِينَةَ «أَلاَ هَلْ كُنْتُ حَدّثْتُكُمْ ذَلِكَ؟» فَقَالَ النّاسُ: نَعَمْ. «فَإِنّهُ أَعْجَبَنِي حَدِيثُ تَمِيمٍ أَنّهُ وَافَقَ الّذِي كُنْتُ أُحَدّثُكُمْ عَنْهُ وَعَنِ الْمَدِينَةِ وَمَكّةَ. أَلاَ إِنّهُ فِي بَحْرِ الشّامِ أَوْ بَحْرِ الْيَمَنِ. لاَ بَلْ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ، مَا هُوَ. مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ، مَا هُوَ. مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ، مَا هُوَ». وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَشْرِقِ. قَالَتْ: فَحَفِظْتُ هَـذَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

7331 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ الْهُجَيْمِيّ، أَبُو عُثْمَانَ. حَدّثَنَا قُرّةُ. حَدّثَنَا سَيّارٌ، أَبُو الْحَكَمِ. حَدّثَنَا الشّعْبِيّ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ فَأَتْحَفَتْنَا بِرُطَبٍ يُقَالُ لَهُ رُطَبُ ابْنِ طَابٍ. وَأَسْقَتْنَا سَوِيقَ سُلْتٍ. فَسَأَلْتُهَا عَنِ الْمُطَلّقَةِ ثَلاَثاً أَيْنَ تَعْتَدّ؟ قَالَتْ: طَلّقَنِي بَعْلِي ثَلاَثاً. فَأَذِنَ لِي النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنْ أَعْتَدّ فِي أَهْلِي. قَالَتْ فَنُودِيَ فِي النّاسِ: إِنّ الصّلاَةَ جَامِعَةً. قَالَتْ: فَانْطَلَقْتُ فِيمَنِ انْطَلَقَ مِنَ النّاسِ. قَالَتْ: فَكُنْتُ فِي الصّفّ الْمُقَدّمِ مِنَ النّسَاءِ. وَهُوَ يَلِي الْمُؤَخّرَ مِنَ الرّجَالِ. قَالَتْ فَسَمِعْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَخْطُبُ فَقَالَ: «إِنّ بَنِي عَمَ لِتَمِيمٍ الدّارِيّ رَكِبُوا فِي الْبَحْرِ». وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَزَادَ فِيهِ: قَالَتْ: فَكَأَنّمَا أَنْظُرُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم، وَأَهْوَى بِمِخْصَرَتِهِ إِلَى الأَرْضِ، وَقَالَ: «هَـذِهِ طَيْبَةُ» يَعْنِي الْمَدِينَةَ.

7332 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ النّوْفَلِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ. حَدّثَنَا أَبِي. قَالَ: سَمِعْتُ غَيْلاَنَ بْنَ جَرِيرٍ يُحَدّثُ عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ قَالَتْ: قَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم تَمِيمٌ الدّارِيّ فَأَخْبَرَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ رَكِبَ الْبَحْرَ. فَتَاهَتْ بِهِ سَفِينَتُهُ. فَسَقَطَ إِلَى جَزِيرَةٍ. فَخَرَجَ إِلَيْهَا يَلْتَمِسُ الْمَاءَ. فَلَقِيَ إِنْسَاناً يَجُرّ شَعَرَهُ. وَاقْتَصّ الْحَدِيثَ. وَقَالَ فِيهِ: ثُمّ قَالَ: أَمَا إِنّهُ لَوْ قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ، قَدْ وَطِئْتُ الْبِلاَدَ كُلّهَا، غَيْرَ طَيْبَةَ. فَأَخْرَجَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى النّاسِ فَحَدّثَهُمْ قَالَ: «هَـذِهِ طَيْبَةُ. وَذَاكَ الدّجّالُ».

7333 ـ حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ. حَدّثَنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ: «أَيّهَا النّاسُ حَدّثَنِي تَمِيمٌ الدّارِيّ أَنّ أُنَاساً مِنْ قَوْمِهِ كَانُوا فِي الْبَحْرِ. فِي سَفِينَةٍ لَهُمْ. فَانْكَسَرَتْ بِهِمْ. فَرَكِبَ بَعْضُهُمْ عَلَى لَوْحٍ مِنْ أَلْوَاحِ السّفِينَةِ. فَخَرَجُوا إِلَى جَزِيرَةٍ فِي الْبَحْرِ» وَسَاقَ الْحَدِيثَ.

پاتىمە بىنتى قىيس رەزىيەللاھۇ ئەنهادىن، مەن ئىددىتىم توشقاندا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ

مۇئەززىنىنىڭ نامازغا كىلىڭلار!!دىگەن نىداسىنى ئاڭلاپ، مەسجىدكە چىقىپ، ئاياللار سىپىدە تۇرۇپ رەسۇلۇللاھ

بىلەن ناماز ئوقۇدۇم، رەسۇلۇللاھ نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، كۈلگەن ھالدا مۇنبەر ئۈستىدە ئولتۇرۇپ؛ ھەر بىر

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئىنسان نامازگاھىدا مەھكەم ئولتۇرسۇن، مىنىڭ سىلەرنى نىمە ئۈچۈن يىغقانلىقىمنى بىلەمسىلەر؟دېدى، ئۇلار؛ **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى بىلىدۇ دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ھەققەتەن مەن بۇ ئورنۇمدا سىلەرگە پايدا ــ مەنپەئەتلىك بىرەر ئىش ئۈچۈن قىزىقىپ ياكى قورقۇپ، قىزىقتۇرۇش ياكى قورقۇتۇش ئۈچۈن تۇرم ۇدۇم، سىلەرنى ئۇنىڭ ئۈچۈن يىغمىدىم، لېكىن، ناسارا دىنىدىكى تەمىيمۇددارى ماڭا كېلىپ،مۇسۇلمان بۇلۇپ، خۇشاللىق بىر خەۋەرنى يەتكۈزدى، مەن بۇ خەۋەردىن خۇشال بولۇپ، قەلبىم ئارام تېپىپ، چۈشتە ئۇخلىيالمىدىم، پەيغەمبىرىڭلارنىڭ بۇ خۇشاللىقنى سىلەرگە يەتكۈزۈشنى ياخشى كۆردۈم، دىققەت قىلىڭلار، ھەققەتەن تەمىيمۇددارى ماڭا؛ مەن سىلەرگە دەججال توغرىسىدا سۆزلەپ بىرىدىغان بىر ھەدىسىمگە مۇۋاپىق كىلىدىغان سۆزنى قىلىپ مۇنداق خەۋەر قىلدى:ئۇ 30 كىشى بىلەن لەخمى جۇزام دىگەن جايدىن كېمە بىلەن دېڭىزغا سەپەرگە چىقىپتۇ،دولقۇن ئۇلارنىڭ كىمىسىنى بىر ئاي ئاۋارە قىلىپ، مەقسەتلىرىدىن باشقا ياققا بۇراپ، شامال ئۇلارنى كېمىسى بىلەن ئۇلار تونىمايدىغان بىر ئارالغا ئاپىرىپ قويۇپتۇ، ئۇلار كۈن كىرگەن چاغدا بىر ئارالغا يېقىن بېرىپ قاپتۇ، ئۇلار كېمىسىنىڭ يېنىغائېلىۋېلىنغان كىچىك قۇلۋاققا ئولتۇرۇپ، مەلۇم بىر ئارالغا چىقىپتۇ، ناگاھان ئۇلار يۇڭلۇق، يۇڭلىرى، چاچ تۈكلىرى ناھايىتى قويۇق ھەم كۆپ بىر مەخلۇققا ئۇچراپتۇ، ئۇلار بۇ مەخلۇقنىڭ يۇڭىنىڭ كۆپلىكىدىن ئەر يا ئاياللىقىنى بىلمەيدىكەن، ئۇلار ئۇنىڭدىن ساڭا ۋايدۇر،سەن نېمە؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ، مەن جاسۇس (دەججالنىڭ جاسۇسى) دەپتۇ، ئۇلار، ئۇنداق بولسا، بىزگە بىرەر خەۋەر دەپ بەرگىن دەپتۇ، ئۇ، مەن سىلەرگە بىرەر خەۋەرنى دەپ بەرمەيمەن، سىلەردىنمۇ خەۋەر تەلەپ قىلمايمەن، لېكىن، بۇ غاردا خەۋەر بار، سىلەر جاھىللارچە ئېزىپ بۇ جايغا يېقىن كېلىپ قاپسىلەر، كۆپ مۇشەققەت تارتىپسىلەر، بۇ غارغا بېرىڭلار، ھەققەتەن ئۇنىڭ ئىچىدە سىلەرنىڭ خەۋرىڭلارنى كۈتۈپ، ئىشتىياق چېكىپ تۇرغان سىلەرگىمۇ خەۋەر يەتكۈزمەكچى بولغان بىر كىشى بار دەپتۇ، ـ ئۇ بىزگە بىر كىشى بار دىگەندە، بىز ئۇنىڭ جىن ـ شەيتان ئىكەنلىكىدىن قورقتۇق ـ ئۇلار كېلىپ، ئىچىگە كىرسە، ئۇ غاردا قولى بويىنىغا قاتتىق باغلاقلىق، تىزىدىن باشلاپ ئىككى ھۇشقىغىچە تۆمۈر زەنجىر ــ كىشەنلەر بىلەن باغلاپ قويۇلغان ،ناھايىتى چوڭ بىر قېرى شەيىخ تۇرغۇدەك، بۇ قېرى، غەم ــ قايغۇسىنى شىكايەتلىرىنى ئاشكارىلاپ تۇرۇپتۇ، بۇلار؛ ساڭا ۋايدۇر، سەن نىمە؟ دىسە، ئۇ؛سىلەر مىنىڭ خەۋىرىمگە قادىر بۇلدۇڭلار،ماڭا دەڭلار قېنى، سىلەر نىمە؟ سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇلار ؛بىز ئەرەپ، بىز شامدىن كەلدۇق دەپ،يۇلۇقغان ئىشلىرىنى سۆزلەپ بىرىپتۇ، ئۇ ؛ ئەرەبلەر نېمە

قىلىۋاتىدۇ؟ دەپتۇ، ئۇلار؛ مانا بىز ئەرەبلەر، نېمىدىن سورايسەن؟ دەپتۇ، ئۇ؛ ئاراڭلاردا ئاشكارا بولۇپ چىققان بىر كىشى بار، ئۇ نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇلار ؛ ياخشى، ئۇ بىر قەۋىم بىلەن قارشىلىشىپ، ئۇرۇش قىلغان، ئاللاھ ئۇنى ئۇلار ئۈستىدىن غالىب قىلدى، بۈگۈن ئۇلارنىڭ ئىشى ھەم، ئىتتىپاقتۇر، ئىلاھى بىردۇر، دىنى بىردۇر دېسە، ئۇ؛ زەغرە قۇدۇقىغا نېمە بولدى؟ دېدى، ئۇلار؛ ياخشى، كىشىلەر ئۇ قۇدۇقدىن زىرائەتلىرىنى سۇغۇرۇۋاتىدۇ، سۇ، ئىچىملىك ئۈچۈن سۇ ئېلىۋاتىدۇ دېسە، ئۇ، ئەممان قۇدۇقچۇ؟ بېيسان خورمىلىرى چۇ؟ دېدى، ئۇلار؛ بۇ باغلار ھەر يىلى مېۋە بېرىۋاتىدۇ دېدى، ئۇ تەبرىييە دېڭىزى نېمە بولدى؟ دەپ سورىدى، ئۇلار سۈيىنىڭ كۆپلىكىدىن تېشىپ كېتەي دەپ قالدى دېدى، ئاندىن ئۇ ھەسرەتلىك ھالدا قاتتىق ئۈچ قېتىم تىندى، ۋە مۇنداق دېدى؛ئۇ قۇدۇقلارنىڭ ۋە شۇ دېڭىزنىڭ سۈيى يۇقاپ كىتىشى مۇمكىن، ئۇ باغلارمۇ مېۋە بەرمەسلىكى مۇمكىن، ماڭا تۈرۈك ئەرەپلەرنىڭ پەيغەمبىرى توغرۇلۇق خەۋەر بېرىڭلار،ئۇ نىمە قىلىۋاتىدۇ؟دىسە، ئۇلار؛مىنىڭ مەككىدىن چىقىپ، مەدىنىگە چۈشۈپ، غەلبە قىلغانلىقىمنى خەۋەر قىلسا، ئۇ؛ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشى ئۆزلىرى ئۈچۈن بەك ياخشىدۇر،مەن بولسام دەججال بۇلىمەن، ماڭا بىر كۈنى چىقىشىمغا ئىزنى بىرلىدۇ، ئەگەر مەن مۇشۇ باغلاقدىن بوشانسام، قېچىپ قۇتۇلسام ، مۇشۇ ئىككى پۇتۇم بىلەن ھېچبىر زىمىن قويماي، بارلىق زىمىنغا دەسسەيمەن، 40 كۈن ئىچىدە پۈتۈن جايغا بارىمەن، لېكىن، مەككە بىلەن تەييىبەت بۇنىڭدىن مۇستەسنا، ماڭا ئۇ جايغا كىرىشكە يول يوق،ماڭا ئۇجايغا كىرىشىم ھارام قىلىنغان، بۇ ئىككى جاينىڭ بىرەرسىگە كىرمەكچى بولسام، پەرىشتىلەر قىلىچىنى يالىڭاچلاپ چىقىپ مىنى تۇسىدۇ،بۇ ئىككى جاينىڭ ھەر بىر كوچا ـ يول ـ ئېغىزلىرىدا پەرىشتىلەر پوستا تۇرۇپ، ئۇجاينى قوغدايدۇ دېدى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۆزنى داۋام قىلىپ، ھاسىسى بىلەن مۇنبەرنى ئۇرۇپ قويۇپ، مېنىڭ خۇشاللىقىم مانا مۇشۇ يەرگە يەتتى، مەن مۇشۇ ئاخىرقى سۆزگە خۇشال بولدۇم، مانا بۇ مەدىنە تەييىبەت دىگەن شۇدۇر، جېنىم ئېلىكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەدىنىدىكى ھەربىر تار يول، كەڭ يول، تاغ، يايلاق بولسۇن، ھەممىلا جايدا پەرىشتىلەر قىيامەت كۈنىگىچە قېلىچىنى سۇغۇرۇپ، غىلاپسىز ھالدا تۇتۇپ تۇرىدۇ، (شۇنىڭ ئۈچۈن دەججال كىرەلمەيدۇ) مەن سىلەرگە تولۇق يەتكۈزدۇممۇ؟دېدى، ئۇلار؛ ھەئە يەتكۈزدىلە دىسە، رەسۇلۇللاھ ؛ ئاگاھ بۇلۇڭلاركى، دەججال ھازىر شام ياكى يەمەن دېڭىزىدا، ياق، ئۇ بەلكى مەشرىق تەرەپتە ئىكەن دەپ، كۈن چىقىش تەرەپكە ئىشارەت

قىلدى. ئەھمەد 26083 ــ ھەدىس، ئىبنى ماجە 4064 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 3767 ــ ھەدىس، تىرمىزى 2179 ــ ھەدىس، مۇسلىم، سەھىھ.

7334 ـ7335 ـ حدّثني عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. حَدّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثَنِي أَبُو عَمْرٍو (يَعْنِي الأَوْزَاعِيّ) عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ. حَدّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلاّ سَيَطَؤُهُ الدّجّالُ. إِلاّ مَكّةَ وَالْمَدِينَةَ. وَلَيْسَ نَقْبٌ مِنْ أَنْقَابِهَا إِلاّ عَلَيْهِ الْمَلاَئِكَةُ صَافّينَ تَحْرُسُهَا. فَيَنْزِلُ بِالسّبَخَةِ. فَتَرْجُفُ الْمَدِينَةُ ثَلاَثَ رَجَفَاتٍ. يَخْرُجُ إِلَيْهِ مِنْهَا كُلّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەككە بىلەن مەدىنىدىن باشقا بارلىق شەھەر ــ يېزىلارغا دەججال دەسسەيدۇ، مەككە ـ مەدىنىنىڭ ھەربىر يوللىرىدا، كوچا ئېغىزلىرىدا پەرىشتىلەر قۇراللىق ھالدا سەپ تارتىپ تۇرۇپ مەدىنىنى قوغدايدۇ، دەججال گىياھ ئۈنمەيدىغان تۇزلۇق، شورلۇق بىر زېمىنغا چۈشۈپ، چېدىرنى شۇ جايغا تىكىدۇ، مەدىنە ئۈز ئەھلىگە قاتتىق ئۈچ قېتىم تەۋرەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ھەربىر كاپىر، مۇناپىقلار مەدىنىدىن دەججالنىڭ قېشىغا چىقىدۇ، (مانا بۇ قىيامەت ئالامىتى). مۇسلىم 5236 ــ ھەدىس، بۇخارى 1748 ــ ھەدىس، بەيھەقى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

1326 ـ باب في بقية من أحاديث الدجال

7336 ـ حدّثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ. حَدّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ عَنِ الأَوْزَاعِيّ، عَنْ إِسْحَقَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ عَمّهِ، أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَتْبَعُ الدّجّالَ، مِنْ يَهُودِ أَصْبَهَانَ، سَبْعُونَ أَلْفاً. عَلَيْهِمُ الطّيَالِسَةُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: دەججالغا ئەسبىھاننىڭ يەھۇدىيلىرىدىن 70000 يەھۇدىي ئەگىشىدۇ، ئۇلارنىڭ ئۈستىدە سىزىق يوللۇق قېلىن كاسايا جۇۋا باردۇر. (ئۇلارنى مۇسۇلمانلار ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، بۇ ۋەقە يۇقىرىدا تاش دەرەخنىڭ سۆز قىلىشىدا ئۆتكەن). مۇسلىم 5237 ــ ھەدىس، ئەھمەد 12865 ــ ھەدىس، سەھىھ.

7337 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا حَجّاجُ بْنُ مُحَمّدٍ قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: حَدّثَنِي أَبُو الزّبَيْرِ أَنّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ يَقُولُ: أَخْبَرَتْنِي أُمّ شَرِيكٍ أَنّهَا سَمِعَتِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «لَيَفِرّنّ النّاسُ مِنَ الدّجّالِ فِي الْجِبَالِ» قَالَتْ أُمّ شَرِيكٍ: يَا رَسُولَ اللّهِ فَأَيْنَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: «هُمْ قَلِيلٌ».

7338 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئۇممە شەرىيك رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئەلۋەتتە كىشىلەر دەججالدىن (يەنى ئۇماندىن ياندۇرۇۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنىڭ پىتنىسىدىن، ھۇجۇمىدىن)، تاغلارغا قېچىپ چىقىۋالىدۇ. مەن؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! شۇكۈنلەردە ئەرەبلەر قەيەردە بولىدۇ؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ ؛ ئۇلار ئۇچاغدا بەكلا ئازدۇر دېدى.ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

7339 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَقَ الْحَضْرَمِيّ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ الْمُخْتَارِ). حَدّثَنَا أَيّوبُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ رَهْطٍ، مِنْهُمْ أَبُو الدّهْمَاءِ وَ أَبُو قَتَادَةَ قَالُوا: كُنّا نَمُرّ عَلَى هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ، نَأْتِي عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ. فَقَالَ ذَاتَ يَوْمٍ: إِنّكُمْ

لَتُجَاوِزُونِي إِلَى رِجَالٍ، مَا كَانُوا بِأَحْضَرَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنِّي. وَلاَ أَعْلَمَ بِحَدِيثِهِ مِنِّي. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَمَ إِلَى قِيَامِ السّاعَةِ خَلْقٌ أَكْبَرُ مِنَ الدّجّالِ».

7340 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرّقّيّ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَيّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ ثَلاَثَةِ رَهْطٍ مِنْ قَوْمِهِ، فِيهِمْ أَبُو قَتَادَةَ قَالُوا: كُنّا نَمُرّ عَلَى هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ، إِلَى عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ. بِمِثْلِ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُخْتَارٍ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: «أَمْرٌ أَكْبَرُ مِنَ الدّجّالِ».

ھىشام ئىبنى ئامىر،ئىمران رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمىدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئادەم يارالغاندىن باشلاپ، تا قىيامەت قايىم بولغىچە، دەججالنىڭ پىتنىسىدىنمۇ چوڭراق نەرسە يوقتۇر، ئۇ بەك چوڭ ئىشتۇر. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7341 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ ابْنُ حُجْرٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «بَادِرُوا بِالأَعْمَالِ سِتّا: طُلُوعَ الشّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، أَوِ الدّخَانَ، أَوِ الدّجّالَ، أَوِ الدّابّةَ، أَوْ خَاصّةَ أَحَدِكُمْ، أَوْ أَمْرَ الْعَامّةِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتە ئىشنىڭ يېتىپ كېلىشىدىن بۇرۇن ياخشى ئەمەللەرگە ئالدىراڭلار، 1. كۈننىڭ كىرگەن جايى مەغرىپتىن چىقىشى، 2. كەڭ كۆلەملىك تۈتۈن، گاز. 3. زېمىندىن ھايۋاننىڭ چىقىپ سۆزلىشى، 4. دەججالنىڭ چىقىشى، 5. ھەربىرىڭلارنىڭ ئۆلۈمى يېتىپ كېلىشىدىن بۇرۇن، 6. ئاۋام خەلقنىڭ ئۆلۈمى قىيامەتتىن بۇرۇن.

7342 ـ7343 ـ حدّثنا أُمَيّةُ بْنُ بِسْطَامَ الْعَيْشِيّ. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ زِيَادِ بْنِ رِيَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «بَادِرُوا بِالأَعْمَالِ سِتّا: الدّجّالَ، وَالدّخَانَ، وَدَابّةَ الأَرْضِ، وَطُلُوعَ الشّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَأَمْرَ الْعَامّةِ، وَخُوَيْصّةَ أَحَدِكُمْ».
وحدّثناه زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثَنَا هَمّامٌ عَنْ قَتَادَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئالتە ئىشنىڭ يېتىپ كېلىشىدىن بۇرۇن ياخشى ئەمەللەرگە ئالدىراڭلار، 1. كەڭ كۆلەملىك تۈتۈن، گاز. 2. دەججالنىڭ چىقىشى، 3. زېمىندىن ھايۋاننىڭ چىقىپ سۆزلىشى، 4. كۈننىڭ كىرگەن جايى مەغرىپتىن چىقىشى، 5. ئاۋام خەلقنىڭ ئۆلۈمى قىيامەتتىن بۇرۇن، 6. ھەربىرىڭلارنىڭ ئۆلۈمى يېتىپ كېلىشىدىن بۇرۇن، ياخشى ئەمەللەرگە ئالدىراڭلار .مۇسلىم ، ئەھمەد 8910 ــ ھەدىس، سەھىھ

1327 ـ باب فضل العبادة في الهرج

7344 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا حَمّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ مُعَلّى بْنِ زِيَادٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرّةَ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثَنَاهُ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا حَمّادٌ عَنِ الْمُعَلّى بْنِ زِيَادٍ، رَدّهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرّةَ. رَدّهُ إِلَى مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ. رَدّهُ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «الْعِبَادَةُ فِي الْهَرْجِ، كَهِجْرَةٍ إِلَيّ».
7345 ـ وَحَدّثَنِيهِ أَبُو كَامِلٍ. حَدّثَنَا حَمّادٌ، بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَهُ.

مەئقەل ئىبنى يەسسار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۇرۇش مالىمانچىلىقىدىكى، پىتنە ــ پاساد يىللاردىكى ئىبادەت، خۇددى ماڭا قىلغان ھىجرەتكە ئوخشايدۇ، تەبرانى.

1328 – باب قرب الساعة قىيامەتنىڭ بەكلا يېقىنلىقى توغرىسىدا

7346 – حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَنِ (يَعْنِي ابْنَ مَهْدِي). حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيّ بْنِ الأقمَرِ، عَنْ أبي الأحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَقُومُ السّاعَةُ إلاّ عَلَى شِرَارِ النّاسِ».

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: قىيامەت پەقەت كىشلەرنىڭ ئەڭ يامان كىشىللىرىنىڭ ئۈستىگە قۇرۇلىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. قىيامەت قايىم بولۇش ئاز قالغانسىرى كىشلەر يامانلىشىدۇ، زامان يامان بولىدۇ، يامان كىشلەرلا قالغاندا قىيامەت قۇرۇلىدۇ.

7347 – حدّثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثنا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ وَ عَبْدُ العَزِيزِ بْنُ أبي حَازِمٍ عَنْ أبي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ح وَحَدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (وَاللّفظ لَهُ). حَدّثنا يَعْقُوبُ عَنْ أبي حَازِمٍ أنّهُ سَمِعَ سَهْلاً يَقُولُ: سَمِعْتُ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يُشِيرُ بِإصْبَعِهِ الّتِي تَلِي الإِبْهَامَ وَالْوُسْطَى، وَهُوَ يَقُولُ: «بُعِثْتُ أنَا وَالسّاعَةَ هَكَذَا».

7348 – حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنا شُعْبَةُ قالَ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ. حَدّثنا أنَسُ بْنُ مَالِكٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بُعِثْتُ أنَا وَالسّاعَةُ كَهَاتَيْنِ».

قالَ شُعْبَةُ: وَسَمِعْتُ قَتَادَةَ يَقُولُ فِي قَصَصِهِ: كَفَضْلِ إحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى. فَلاَ أدْرِي أذْكَرَهُ عَنْ أنَسٍ، أوْ قَالَهُ قَتَادَةُ.

ئەنەس،قەتادە، سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن بىلەن قىيامەتنىڭ ئارىلىقى مانا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش يېقىن ھالەتتە پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلدىم، (رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى بارمىقىنى يېقىن قىلىپ كۆرسەتكەن) رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكى بىلەن قىيامەت شۇنداق يېقىن، بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد، تىرمىزى، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ جۇبەيرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەن قىيامەت شامىلىنىڭ ئەۋۋىلىدە يەنى قىيامەت ئالامەتلىرىنىڭ ئەۋۋىلىدە ئەۋەتىلدىم، ھاكىم توپلىغ، سەھىھ.

7349 – 7350 – وحدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الحَارِثِيّ. حَدّثنا خَالِدٌ (يَعْنِي ابْنَ الحَارِثِ). حَدّثنا شُعْبَةُ قالَ: سَمِعْتُ قَتَادَةَ وَ أبَا التّيّاحِ يُحَدّثانِ أنّهُمَا سَمِعَا أنَساً يُحَدّثُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «بُعِثْتُ أنَا وَالسّاعَةَ هَكَذَا» وَقَرَنَ شُعْبَةُ بَيْنَ إصْبَعَيْهِ. الْمُسَبّحَةِ وَالْوُسْطَى، يَحْكِيهِ. وحدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ. حَدّثنا أبي. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْوَلِيدِ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. قالاَ: حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ أبي التّيّاحِ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِهَذَا.

7351 – وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنا ابْنُ أبي عَدِيَ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَمْزَةَ (يَعْنِي الضّبّيّ) وَ أبي التّيّاحِ عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِهِمْ.

7352 – وحدّثنا أبُو غَسّانَ الْمِسْمَعِيّ. حَدّثنا مُعْتَمِرٌ عَنْ أبِيهِ، عَنْ مَعْبَدٍ، عَنْ أنَسٍ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «بُعِثْتُ أنَا وَالسّاعَةَ كَهَاتَيْنِ». قالَ وَضَمّ السّبّابَةَ وَالْوُسْطَى.

ئەنەس،قەتادە، سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبە سۆزلىسە، كۆزلىرى قىزىرىپ كېتەتتى، ئاۋازى ئۆستۈنلەپ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈپ كېتەتتى، غەزىپى ئۆرلەپ، كۈچىيىپ كېتەتتى، خۇددى قوشۇن سىلەرگە ئەتىگەن سەھەردە ياكى كەچكىچە ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ دەپ، قوشۇندىن ئاگاھلاندۇرغاندەك، ئاگاھلاندۇراتتى، مەن بىلەن قىيامەتنىڭ ئارىلىقى مانا مۇشۇنىڭغا

ئوخشاش يېقىن ھالەتتە پەيغەمبەر قىلىنىپ ئەۋەتىلدىم، دەپ كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن ئوتتۇر بارمىقىنى يېقىن قىلىپ كۆرسەتكەن ئىدى.مۇسلىم، ئىبنى ماجە، ئىبنى ھەببان، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

7353 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ أبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثنا أبُو أسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ الأعْرَابُ إذَا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم سَألُوهُ عَنِ السّاعَةِ: مَتَى السّاعَةُ؟ فَنَظَرَ إلَى أحْدَثِ إنْسَانٍ مِنْهُمْ فَقَالَ: «إنْ يَعِشْ هَذَا، لَمْ يُدْرِكْهُ الْهَرَمُ، قَامَتْ عَلَيْكُمْ سَاعَتُكُمْ».

7354 ـ وحدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمّدٍ عَنْ حَمّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أنَسٍ أنّ رَجُلاً سَألَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: مَتَى تَقُومُ السّاعَةُ؟ وَعِنْدَهُ غُلاَمٌ مِنَ الأنْصَارِ، يُقَالُ لَهُ مُحَمّدٌ. فقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إنْ يَعِشْ هَذَا الْغُلاَمُ، فَعَسَى أنْ لاَ يُدْرِكَهُ الْهَرَمُ، حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ».

ئەنەس، مۇغىيرەت، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، ئەئرابىيلاردىن بولغان كىشىلەر كېلىپ؛ قىيامەت قاچان؟ دەپ سورىغاندا، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلاردىن بىر بالىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دىگەن: ئەگەر بۇ بالا ھايات ياشاپ قالسا، بۇ بالىنى قېرىلىق تېپىشتىن بۇرۇن قىيامەت قايىم بولۇشى مۇمكىن، مۇسلىم 5249 ــ ھەدىس، بۇخارى 6006 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4119 ــ ھەدىس، ئەھمەد 13347 ــ ھەدىس، سەھىھ. يەنە بىر خاتىرىدە سىلەرنىڭ قىيامىتىڭلار قايىم بولىدۇ دىگەن بار، ئىمام نەۋەۋى بۇ ھەدىسنىڭ شەرھىسىدە قازى ئىيازنىڭ مۇنۇ سۆزىنى يازغان، بۇ توغرىسىدىكى بارلىق رىۋايەتلەر ئاشۇ مەنىگە يەنى سىلەرنىڭ قىيامەتىڭلار دىگەنگە قايتىدۇ، ئۇ بولسىمۇ شۇلارنىڭ ئۆلۈپ تۈگىشىدۇر، ئەلۋەتتە كىچىك بىر بالا ھايات كەچۈرۈپ قالسا، ئۇ قېرىغىچە چوڭلار ئۆلۈپ تۈگەيدۇ، ھەدىسنىڭ مەنىسى، ئۇ بالا قېرىغىچە ئۆلۈپ تۈگەپ كىتىشىڭلار قىيامەتكە ئوخشاشدۇر دىگەن بولىدۇ، ياكى بۇ بالا ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرمىگەن، ئۇزۇن ياشىمىغان ھەم قېرىمىغان، كىچىكلا ئۆلۈپ كەتكەن دىيىلدى.

7355 ـ وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنا حَمّادٌ (يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ). حَدّثنا مَعْبَدُ بْنُ هِلاَلٍ الْعَنَزِيّ عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ أنّ رَجُلاً سَألَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: مَتَى تَقُومُ السّاعَةُ؟ قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هُنَيْهَةً. ثُمّ نَظَرَ إلَى غُلاَمٍ بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ أزْدِ شَنُوءَةَ. فقَالَ: «إنْ عُمّرَ هَذَا، لَمْ يُدْرِكْهُ الْهَرَمُ حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ». قَالَ: قَالَ أنَسٌ: ذَاكَ الْغُلاَمُ مِنْ أتْرَابِي يَوْمَئِذٍ.

7356 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثنا عَفّانُ بْنُ مُسْلِمٍ. حَدّثنا هَمّامٌ. حَدّثنا قَتَادَةُ، عَنْ أنَسٍ قَالَ: مَرّ غُلاَمٌ لِلْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، وَكَانَ مِنْ أقْرَانِي. فقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «إنْ يُوءَخّرْ هَذَا، فَلَنْ يُدْرِكَهُ الْهَرَمُ، حَتّى تَقُومَ السّاعَةُ».

ئەنەس، مۇغىيرەت، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دىن قىيامەت قاچان؟ دەپ سورالغاندا بىر بالىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دىگەن: ئەگەر بۇ بالا ھايات ياشاپ قالسا، بۇ بالىنى قېرىلىق تېپىشتىن بۇرۇن قىيامەت قايىم بولۇشى مۇمكىن، يەنە بىر خاتىرىدە سىلەرنىڭ قىيامىتىڭلار قايىم بولىدۇ دىگەن بار،بۇخارى 6006 ــ ھەدىس، ئەبۇ داۋۇد 4119 ــ ھەدىس، ئەھمەد 13347 ــ ھەدىس، سەھىھ.

7357 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «تَقُومُ السّاعَةُ وَالرّجُلُ يَحْلُبُ اللّقْحَةَ، فَمَا يَصِلُ الإِنَاءُ إِلَىَ فِيهِ حَتّىَ تَقُومَ. وَالرّجُلاَنِ يَتَبَايَعَانِ الثّوْبَ، فَمَا يَتَبَايَعَانِهِ حَتّىَ تَقُومَ. وَالرّجُلُ يَلِطُ فِي حَوْضِهِ، فَمَا يَصْدُرُ حَتّىَ تَقُومَ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كۈن كىرگەن جايدىن چىقمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ، كۈن كىرگەن جايدىن چىققاندا بولسا، كىشىلەر ئۇنى كۆرۈپ، ھەممىسى ئىمان كەلتۈرۈپ، مۆئمىن بولدۇق، مۇسۇلمان بولدۇق دەپ كېتىدۇ، ئەنە شۇ چاغ بولسا، ھېچبىر كىشىگە، شۇنىڭدىن بۇرۇن ئىمان كەلتۈرمىگەن بولسا، شۇنىڭدىن بۇرۇن ئىماندا ياخشىلىق قىلمىغان بولسا، ئالامەتنى كۆرۈپ ئېيتقان ئىمانى، قىلغان ياخشى ئەمەللىرى پايدا — مەنپەئەت قىلمايدىغان چاغدۇر. (شۇ زاماندىن كېيىن تۇغۇلغانلارغا ئىمانى پايدا قىلىشى مۇمكىن). قىيامەت شۇنداق تۇيۇقسىز يۈز بېرىدۇكى، ئىككى كىشى سودا قىلىش ئۈچۈن رەختلىرىنى، كىيىملىرىنى ئېچىپ كۆرۈشۈپ، سودىنى قىلىشقا ھەم شۇ رەختنى قاتلاپ جايىغا ئېلىپ قويۇشقا قادىر بولالمايدۇ. قىيامەت شۇنداق تۇيۇقسىز قايىم بولىدۇكى، كىشى تۆگىنىڭ سۈتىنى ئېلىپ كېلىپ، ئىچىشكە قادىر بولالمايدۇ، قىيامەت شۇنداق تۇيۇقسىز يۈز بېرىدۇكى، كىشى قۇدۇق، كۆللىرىنى ئوڭشاپ، چۆرىسىگە لاي قويۇپ ئىسلاھ قىلىدۇ، لېكىن، ئۇنىڭدىن سۇ ئىچەلمەيدۇ، ھەم سۇغىرالمايدۇ. قىيامەت تۇيۇقسىزلا يۈز بېرىدۇكى، كىشى يەيدىغان تامىقىنى ئاغزىغا كۆتۈرۈپ شۇ چاغقىچە قىيامەت قايىم بولۇپ كېتىپ ئۇ تاماقنى يېيىشكە قادىر بولالمايدۇ. بەيھەقى، ئىبنى ماجە، ئەھمەد 8468 — ھەدىس، بۇخارى 6025

1329 ـ باب ما بين النفختين سۇرنىڭ ئىككى قېتىم پۈۋدىلىشىنىڭ ئارلىقىدىكى ۋاقىت

7358 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، «مَا بَيْنَ النّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ» قَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْماً؟ قَالَ: أَبَيْتُ. قَالُوا: أَرْبَعُونَ شَهْراً؟ قَالَ: أَبَيْتُ — قَالُوا: أَرْبَعُونَ سَنَةً؟ قَالَ: أَبَيْتُ. «ثُمّ يُنْزِلُ اللّهُ مِنَ السّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ».
قَالَ: «وَلَيْسَ مِنَ الإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلاّ يَبْلَىَ. إِلاّ عَظْماً وَاحِداً وَهُوَ عَجْبُ الذّنَبِ. وَمِنْهُ يُرَكّبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».
7359 ـ وحدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا الْمُغِيرَةُ (يَعْنِي الْحِزَامِيّ) عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «كُلّ ابْنِ آدَمَ يَأْكُلُهُ التّرَابُ إِلاّ عَجْبَ الذّنَبِ. مِنْهُ خُلِقَ وَفِيهِ يُرَكّبُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئىسرافىلنىڭ ئىككى قېتىملىق سۇرنى پۈۋدىشىنىڭ ئارىلىقى 40 دۇر، ـ ئۇلار؛ ئى ئەبۇھۇرەيرە! 40 كۈنمۇ؟دېسە، ئۇ؛ مەن بىلمەيمەن دېدى، 40 ئايمۇ؟ 40 يىلمۇ؟ دېسە، يەنە مەن بىلمەيمەن دېدى ـ ئىككىنچى قېتىم سۇرنى پۈۋدىگەندىن كېيىن، ئاللاھتائالا ئاسماندىن سۇ چۈشۈرىدۇ، ئاندىن كىشىلەر خۇددى كۆكتات، ئوت — چۆپ ئۈنگەندەك ئۈنۈپ چىقىدۇ، ئىنساننىڭ ھەممە يېرى، بارلىق جەسەد، ئەزالىرى سېسىپ، چىرىپ كېتىدۇ، پەقەت بىرلا سۆڭەك قېلىپ

قالىدۇ، ئۇ بولسىمۇ توققۇز كۆزنىڭ ئاخىردىكى قۇيرۇق سۆڭەكدۇر، ئىنسان شۇ سۆڭەكتىن يارىتىلغان، قىيامەت كۈنىمۇ شۇ سۆڭەكدىن قۇراشتۇرۇلۇپ، تىرىلىپ قوپىدۇ.يەنەبىردە؛ ئادەم بالىسىنىڭ جەسەدلىرىنىڭ ھەممە يېرىنى تۇپراق يەپ كېتىدۇ، پەقەت توققۇز كۆزنىڭ ئاخىرىدىكى قۇيرۇق سۆڭىكىنى تۇپراق چىرىتىپ يېيەلمەيدۇ، ئادەم بالىسى شۇ سۆڭەكدىن يارالغان، يەنە شۇ سۆڭەكدىن قۇراشتۇرۇلىدۇ، يەنى تىرىلدۇرۇلىدۇ.بەيھەقى،بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، بۇ سەھىھ ھەدىس، مۆجىز دۇر، سەھىھ.

7360 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّزّاق. حَدّثنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قَالَ: هَذَا مَا حَدّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنّ فِي الإِنْسَانِ عَظْماً لاَ تَأْكُلُهُ الأَرْضُ أَبَداً. فِيهِ يُرَكّبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» قَالُوا: أَيّ عَظْمٍ هُوَ؟ يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «عَجْبُ الذّنَبِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئىنسانىنىڭ ھەممە يېرى، بارلىق جەسەد، ئەزالىرى سىسىپ، چىرىپ كېتىدۇ، پەقەت ئۇنىڭدا بىرلا سۆڭەك قېلىپ قالىدۇ،ئۇنى زىمىن مەڭگۇ چىرىتىپ يېيەلمەيدۇ، ئۇ بولسىمۇ توققۇز كۆزنىڭ ئاخىردىكى قۇيرۇق سۆڭەكدۇر، ئىنسان شۇ سۆڭەكتىن يارىتىلغان، قىيامەت كۈنىمۇ شۇ سۆڭەكدىن قۇراشتۇرۇلۇپ، تىرىلىپ قوپىدۇ.

57 ـ كتـاب الزهد والرقائق

1330 ـ باب قەلبى يۇمشاق بولۇش، زاھىد بولۇپ ئاخىرەتكە تۇرۇشنىڭ كىتابى

7361 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي الدّارَاوَرْدِيّ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الدّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنّةُ الْكَافِرِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە، سەلمان، ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بۇ دۇنيا دىگەن مۆئمىننىڭ تۈرمىسى، كاپىر، دىنسىزلارنىڭ جەننىتىدۇر، ئەھمەد، مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە، تەبرانى، ھاكىم، بەزار توپلىغان، سەھىھ، بۇ دۇنيا جەننەتكە نىسبەتەن تۈرما بولسا، دوۋزاخقا نىسبەتەن جەننەتتۇر.

7362 ـ حدّثنا عَبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ. حَدّثنَا سُلَيْمَانُ (يَعْنِي ابْنَ بِلاَلٍ) عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مَرّ بِالسّوقِ، دَاخِلاً مِنْ بَعْضِ الْعَالِيَةِ، وَالنّاسُ كَنَفَتَيْهِ. فَمَرّ بِجَدْيٍ أَسَكّ مَيّتٍ. فَتَنَاوَلَهُ فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ. ثُمّ قَالَ: «أَيّكُمْ يُحِبّ أَنّ هَذَا لَهُ بِدِرْهَمٍ؟» فَقَالُوا: مَا نُحِبّ أَنّهُ لَنَا بِشَيْءٍ. وَمَا نَصْنَعُ بِهِ؟ قَالَ: أَتُحِبّونَ أَنّهُ لَكُمْ؟» قَالُوا: وَاللّهِ لَوْ كَانَ حَيّا، كَانَ عَيْباً فِيهِ، لأَنّهُ أَسَكّ. فَكَيْفَ وَهُوَ مَيّتٌ؟ فَقَالَ: «فَوَاللّهِ لَلدّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللّهِ، مِنْ هَذَا عَلَيْكُمْ».

7363 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ السّامِيّ. قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الْوَهّابِ (يَعْنِيَانِ الثّقَفِيّ) عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ الثّقَفِيّ: فَلَوْ كَانَ حَيّا كَانَ هَذَا السّكَكُ بِهِ عَيْباً.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئىككى قۇلىقى چۇلاق بىر كىچىك قوينىڭ جەسىدىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ،ئۇنىڭ تاپىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ؛قايسىڭلار بۇنى بىر دەرھەمگە ئېلىشنى ياخشى كۆرىدۇ؟ دىسە، ئۇلار؛ بىز ئۇنى ھېچ نەرسىگە ئېلىشنى ياخشى كۆرمەيمىز دېدى،(چۈنكى ئۇ ئۆلۈك، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەيىب ـ نۇقسانى بار)ئاندىن رەسۇلۇللاھ مۇنداق دىگەن:ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە بۇ دۇنيا ئاللاھقا، مۇشۇ جەسەد سىلەرگە ھاقارەتلىك بولغاندىنمۇ ھاقارەتلىكتۇر، ھېچنەرسىگە ئەرزىمەيدۇ. (باشقا خاتىرىدە، بۇ دۇنيا ئاللاھنىڭ نەزلىدە بىر تال پاشىنىڭ قانىتىغا ئەرىزگەن بولسا، كاپىرلارغا بىر تامچە سۇنىمۇ بەرمىگەن بولاتتى دىيىلگەن ئۆتتى). ئەھمەد 14402 ــھ ەدىس، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

7364 ـ7365 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثنَا هَمّامٌ. حَدّثنَا قَتَادَةُ عَنْ مُطَرّفٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَقْرَأُ أَلْهَكُمُ التّكَاثُرُ قَالَ: «يَقُولُ ابْنُ آدَمَ: مَالِي. مَالِي (قَالَ) وَهَلْ لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ مِنْ مَالِكَ إِلاّ مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ، أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ، أَوْ تَصَدّقْتَ فَأَمْضَيْتَ؟».

ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلسەم، «سىلەرنى مالىلارنىڭ، باللارنىڭ كۆپۈيۈشى بىلەن پەخىرلىنىش ئالداپ ھەقدىن تۇسۇپ قويدى»دىگەن ئايەتنى ئوقۇپ مۇنداق دىگەن: ئادەم بالىسى مېلىم، مېلىم دەيدۇ، ئى ئادەم بالىسى!، سەن ئۆچۈن پەقەت مېلىڭدىن يەپ تۈگەتكىنىڭ، كىيىم كىيىپ، چىرىتكىنىڭ، سەدىقە قىلىپ يۇرتكىنىڭ يېتىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئەگەر كاتتا، ياخشىسى بولسا، ئاللاھ يولىدا چىقىم قىلىۋېلىشتۇر. چۈنكى، ئۇنى ساڭا ئاللاھ بەرگەندۇر.

7366 ـ7367 ـ حدّثني سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنِي حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَقُولُ الْعَبْدُ: مَالِي. مَالِي. إِنّمَا لَهُ مِنْ مَالِهِ ثَلاَثٌ: مَا أَكَلَ فَأَفْنَى. أَوْ لَبِسَ فَأَبْلَى. أَوْ أَعْطَى فَاقْتَنَى. وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ ذَاهِبٌ، وَتَارِكُهُ لِلنّاسِ». وَحَدّثنِيهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَقَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنِي الْعَلاَءُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: بەندە مېلىم، مېلىم دەيدۇ، ھەققەتەن ئۇنىڭ ئۈچۈن پەقەت مال ــ مۈلكىدىن ئۈچ نەرسە قالىدۇ، يەپ تۈگەتكىنى، كىيىپ چىرىتكىنى ياكى بىرىپ باي قىلغىنى، رازى قىلغىنى، يەنى سەدىقە قىلغىنى قالىدۇ،ئۇنىڭدىن باشقا مالاردىن ئۇ كېتىپ، ماللىرنى كىشىلەرگە قالدۇرىدۇ. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7368 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التّمِيمِيّ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. كِلاَهُمَا عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ. قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «يَتْبَعُ الْمَيّتَ ثَلاَثَةٌ. فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ. يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ. فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ، وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: مېيىتكە ئۈچ نەرسە ئەگىشىدۇ، ئىككىسى قايتىپ كېلىپ، بىرسى قېلىپ قالىدۇ،ئۇنىڭغا ئەھلى، ئەمىلى، مېلى ئەگىشىدۇ، ئەھلى

بىلەن ماللىرى قايتىدۇ، ئەمەللىرى ئۈنىڭ بىلەن بىللە قالىدۇ. بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمەد ، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى توپلىغان، سەھىھ.

7369 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللّهِ (يَعْنِي ابْنَ حَرْمَلَةَ بْنِ عِمْرَانَ التّجِيبِيّ). أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ أَنّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنّ عَمْرُو بْنَ عَوْفٍ، وَهُوَ حَلِيفُ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيَ وَكَانَ شَهِدَ بَدْراً مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَخْبَرَهُ، أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ. يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا. وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ. وَأَمّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيّ. فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ. فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ. فَوَافَوْا صَلاَةَ الْفَجْرِ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَلَمّا صَلّى رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم انْصَرَفَ. فَتَعَرّضُوا لَهُ. فَتَبَسّمَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ رَآهُمْ. ثُمّ قَالَ: «أَظُنّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ؟» فَقَالُوا: أَجَلْ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «فَأَبْشِرُوا وَأَمّلُوا مَا يَسُرّكُمْ. فَوَاللّهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ. وَلَكِنّي أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ الدّنْيَا عَلَيْكُمْ، كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا. وَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ».

7370 ـ حدّثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. جَمِيعاً عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ ح وَحَدّثَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الدّارِمِيّ. أَخْبَرَنَا أَبُو الْيَمَانِ. أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ. كِلاَهُمَا عَنِ الزّهْرِيّ بِإِسْنَادِ يُونُسَ وَمِثْلِ حَدِيثِهِ. غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِ صَالِحٍ «وَتُلْهِيكُمْ كَمَا أَلْهَتْهُمْ».

ئەمرۇ ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇئۇبەيدەنى بەھرەينگە ئولجا ـ غەنىيمەتلەرنى ئېلىپ كىلىشكە ئەۋەتكەن ئىدى، ـ ئۇلار بىلەن سۈلھىلىشىپ، ئۇلارغا ئىلائىنى باشلىق قىلغان ئىدى ـ ئۇكەلگەندە كىشىلەر بامدات نامىزىغا ئۇلگۇرەپ توپلاشتى، ئاندىن رەسۇلۇﷲ نامازدىن قايتقاندا تەبەسسۇم قىلىپ مۇنداق دىگەن: مەن سىلەرنى ھەققەتەن ئەبۇ ئۇبەيدە، بەھرەيىندىن ئولجا، غەنىيمەت ئېلىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىدى، دەپ گۇمان قىلىمەن، سىلەر ئاڭلىغان بولۇشۇڭلار مۇمكىن، بىشارەت ئېلىڭلاركى، ئۇ راست ئېلىپ كەلدى، سىلەرنى خۇرسەن قىلىدىغان، سىلەرگە ئاسان قىلىدىغان نەرسىلەرنى، ئاززۇ ــ ئۈمىد قىلساڭلار بولىدۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرگە پېقىرلىقدىن ئەنسىرىمەيمەن ، لىكىن مەن دۇنيانىڭ، خۇددى سىلەردىن بۇرۇنقى كىشىلەرگەكەڭرى بۇلۇپ كەتكەندەك ، سىلەرگىمۇ كەڭرى بۇلۇپ كىتىشىدىن ئەنسىرەيمەن،ئاندىن سىلەر، بۇرۇنقىلارقىززىققاندەك ،دۇنياغا قىزىقىپ كىتىسىلەر،ئاندىن دۇنيا ،بۇرۇنقىلارنى ھالاك قىلغادەك ،سىلەرنىمۇ ھالاك قىلىۋىتىدۇ،مەن شۇنىڭدىن ئەنسىرەيمەن. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد ،بەيھەقى،تىرمىزى،ئىبنى ماجە توپلىغان ،سەھىھ

7371 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ سَوّادٍ الْعَامِرِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنّ بَكْرَ بْنَ سَوَادَةَ حَدّثَهُ أَنّ يَزِيدَ بْنَ رَبَاحٍ (هُوَ أَبُو فِرَاسٍ، مَوْلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ) حَدّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ قَالَ: «إِذَا فُتِحَتْ عَلَيْكُمْ فَارِسُ وَالرّومُ، أَيّ قَوْمٍ، أَنْتُمْ؟» قَالَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ: نَقُولُ كَمَا أَمَرَنَا اللّهُ. قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَوْ غَيْرُ ذَلِكَ. تَتَنَافَسُونَ. ثُمّ تَتَحَاسَدُونَ. ثُمّ تَتَدَابَرُونَ. ثُمّ تَتَبَاغَضُونَ. أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ. ثُمّ تَنْطَلِقُونَ فِي مَسَاكِينِ الْمُهَاجِرِينَ، فَتَجْعَلُونَ بَعْضَهُمْ عَلَى رِقَابِ بَعْضٍ».

ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەرگە پارىس، رۇملار ئىشغال قىلىنسا، قانداق قەۋىم بولۇپ كېتەرسىلەر؟ ئۇلار ئاللاھ بۇيرۇغاندەك بولىمىز دىيىشتى، ياكى

ئۇنىڭدىن باشقا سۆزلەر دېيىلدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: سىلەر مال دۇنياغا قىزىقىپ كېتىسلەر ئاندىن ئۆزئارا ھەسەد قىلىشىسلەر ئاندىن بىر ــ بىرىڭلارغا ئارقاڭلارنى قىلىسلەر، ئاندىن غەزەپ قىلىشىسلەر ئاندىن مۇھاجىرلارنىڭ جايىغا بارىسلەر، ئۇلارنىڭ بىر قىسمىنى يەنە بىر قىسمىنىڭ گەردىنىگەئارتىپ قويىسلەر، يەنى جەڭ قىلىشىپ، ئۆزئارا قىرغىنچىلىق قىلىشىسلەر، مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7372 ــ7373 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ (قالَ قُتَيْبَةُ: حَدّثَنَا. وَقالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا) الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَنِ الْحِزَامِيّ عَنْ أَبِي الزّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ مِمّنْ فُضّلَ عَلَيْهِ».حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. حَدّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي الزّنَادِ، سَوَاءً.

7374 ـ وحدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. ح وَحَدّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ وَ وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «انْظُرُوا إِلَى مَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ. وَلاَ تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ. فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لاَ تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللّهِ». قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ «عَلَيْكُمْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار مال جەھەتتىن، چىراي گۈزەللىك، ئەخلاق جەھەتتىن ئۆزىدىن يۇقىرى كىشىگە قارىغاندا، دەرھال ئۆزىدىن تۆۋەن كىشىگە قارىسۇن، (شۇنداق قىلسا، تۈزكۈر بولماستىن شۈكرى قىلىدۇ) ئۆزۈڭلاردىن تۆۋەن تۇرىدىغان كىشىلەرگە قاراڭلار، سىلەردىن ھەر جەھەتتە يۇقىرى تۇرىدىغانلارغا قارىماڭلار، شۇنداق قىلىش، ئاللاھنىڭ سىلەرگە قىلغان نېئمىتىنى ھاقارەتلىمەسلىككە، ئاز كۆرمەسلىككە، ئەيىبلىمەسلىككە، ئەڭ لايىقتۇر، (يەنى تۇز كور بولماي، شۈكرى قىلىشقا ئاپىرىدۇ لېكىن، ئۇلگە، ئۆرنەك قىلىشتا پەيغەمبەرگە، ساھابىلارغا، تابىئىنلارغا قاراۋەرگىن)، بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، نەسەئى، ئىبنى ماجە بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ

7375 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ. حَدّثَنَا هَمّامٌ. حَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ. حَدّثَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ ثَلاَثَةً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ. أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَى فَأَرَادَ اللّهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ. فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكاً. فَأَتَى الأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيّ شَيْءٍ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: لَوْنٌ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنّي الّذِي قَدْ قَذِرَنِي النّاسُ. قَالَ: فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَذَرُهُ. وَأُعْطِيَ لَوْناً حَسَناً وَجِلْداً حَسَناً. قَالَ: فَأَيّ الْمَالِ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الإِبِلُ (أَوْ قَالَ الْبَقَرُ. شَكّ إِسْحَقُ) ـ إِلاّ أَنّ الأَبْرَصَ أَوِ الأَقْرَعَ قَالَ أَحَدُهُمَا: الإِبِلُ. وَقَالَ الآخَرُ: الْبَقَرُ ـ قَالَ: فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشَرَاءَ. فَقَالَ: بَارَكَ اللّهُ لَكَ فِيهَا. قَالَ: فَأَتَى الأَقْرَعَ فَقَالَ: أَيّ شَيْءٍ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: شَعَرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنّي هَذَا الّذِي قَذِرَنِي النّاسُ. قَالَ: فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ. وَأُعْطِيَ شَعَراً حَسَناً. قَالَ: فَأَيّ الْمَالِ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْبَقَرُ. فَأُعْطِيَ بَقَرَةً حَامِلاً. فَقَالَ: بَارَكَ اللّهُ لَكَ فِيهَا. قَالَ: فَأَتَى الأَعْمَى فَقَالَ: أَيّ شَيْءٍ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدّ اللّهُ إِلَيّ بَصَرِي فَأُبْصِرَ بِهِ النّاسَ. قَالَ: فَمَسَحَهُ فَرَدّ اللّهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قَالَ: فَأَيّ الْمَالِ أَحَبّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْغَنَمُ. فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِداً. فَأُنْتِجَ هَذَانِ وَوَلّدَ هَذَا. قَالَ: فَكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنَ الإِبِلِ. وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْبَقَرِ. وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْغَنَمِ.

قَالَ ثُمّ إِنّهُ أَتَى الأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ. قَدِ انْقَطَعَتْ بِي الْحِبَالُ فِي سَفَرِي. فَلاَ بَلاَغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلاّ بِاللّهِ ثُمّ بِكَ. أَسْأَلُكَ، بِالّذِي أَعْطَاكَ اللّوْنَ الْحَسَنَ وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ، بَعِيراً أَتَبَلّغُ عَلَيْهِ فِي سَفَرِي. فَقَالَ: الْحُقُوقُ كَثِيرَةٌ. فَقَالَ لَهُ: كَأَنّي أَعْرِفُكَ. أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النّاسُ؟ فَقِيراً فَأَعْطَاكَ اللّهُ؟ فَقَالَ: إِنّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِراً عَنْ كَابِرٍ. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِباً، فَصَيّرَكَ اللّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. قَالَ: وَأَتَى الأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا. وَرَدّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدّ عَلَى هَذَا. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيّرَكَ اللّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. قَالَ: وَأَتَى الأَعْمَى فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ. انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي. فَلاَ بَلاَغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلاّ بِاللّهِ ثُمّ بِكَ. أَسْأَلُكَ، بِالّذِي رَدّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ، شَاةً أَتَبَلّغُ بِهَا فِي سَفَرِي. فَقَالَ: قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدّ اللّهُ إِلَيّ بَصَرِي. فَخُذْ مَا شِئْتَ. وَدَعْ مَا شِئْتَ. فَوَاللّهِ لاَ أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ شَيْئاً أَخَذْتَهُ لِلّهِ. فَقَالَ: أَمْسِكْ مَالَكَ. فَإِنّمَا ابْتُلِيتُمْ. فَقَدْ رُضِيَ عَنْكَ وَسُخِطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەقىقەتەن بەنى ئىسرائىللار ئىچىدە ئۈچ نەپەر كىشى بار بولۇپ، بىرسى ئاق كېسەل، بىرسى تاز، يەنە بىرسى بولسا، كور ئادەم ئىدى، ئاللاھ ئۇلارنى سىنىماقچى بولۇپ، ئۇلارغا پەرىشتە ئەۋەتىدۇ، (ئەمەلىيەتتە، ئاللاھ ئالدىدىن بىلىپ تۇرىدۇ) پەرىشتە ئاق كېسەلى بار كىشىنىڭ قېشىغا كېلىپ؛ ساڭا قايسى نەرسە ئەڭ سۆيۈملۈك؟ دەيدۇ، ئۇ كىشى گۈزەل تېرە، گۈزەل رەڭ، گۈزەل چىراي ماڭا ئەڭ سۆيۈملۈك، چۈنكى، كىشلەر مېنى نىجىسنىڭ ئورنىدا ئەيىبلەيدۇ دەيدۇ. پەرىشتە ئۇنى شۇنداق بىر سىلاپ قويسا، ئۇ ساقىيىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا، ئاللاھ تەرىپىدىن گۈزەل تېرە، گۈزەل، ياخشى رەڭ بېرىلىدۇ، پەرىشتە ئۇنىڭغا ساڭا مالنىڭ قايسىسى ئەڭ سۆيۈملۈك دېسە؟ ئۇ تۆگە دەيدۇ، ئۇنىڭغا بىر دانە بوغاز تۆگە بېرىلىدۇ، پەرىشتە: ئاللاھ ساڭا بۇ تۆگىدە بەرىكەت ئاتا قىلسۇن دەپ دۇئا قىلىپ ، ئاندىن تازنىڭ يېنىغا كېلىپ؛ ساڭا قايسى نەرسە سۆيۈملۈكرەك؟ دېسە، ئۇ ئەڭ گۈزەل چاچ، ئاندىن بۇ كېسەل مەندىن يوقىتىلسا، چۈنكى، كىشلەر مېنى ئەيىبلەيدۇ دەيدۇ. پەرىشتە سىلاپ قويسا، بۇ كېسەلمۇ ساقىيىدۇ، ئۇنىڭغا ئەڭ گۈزەل چاچ بېرىلىدۇ، مالنىڭ قايسىسى ساڭا سۆيۈملۈك؟ دېسە، ئۇ، كالا دەيدۇ. ئۇنىڭغا بوغاز كالىدىن بىرنى بېرىپ، بەرىكەت تىلەپ، ئاندىن ئەما كىشىنىڭ قېشىغا كېلىپ ؛ ساڭا قايسى نەرسە سۆيۈملۈك دېسە، ئۇ، ئاللاھ ماڭا كۆزۈمنى قايتۇرۇپ بەرسە، مېنى ساق قىلىپ قويسا، مەن كىشلەرنى بىر كۆرۈۋالسام دەيدۇ، پەرىشتە سىلاپ قويسا، ئاللاھ ئۇنىڭ كۆزىنى ساقايتىپ قويىدۇ، پەرىشتە، ساڭا قايسى مال ئەڭ سۆيۈملۈك دېسە، ئۇ، قوي دەيدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا بوغاز قويدىن بىرسى بېرىلىدۇ، تۆگە بوتلاقلاپ، كالا ــ قويلار تۇغۇپ، ئاق كېسەلنىڭ بىر جاڭگال تۆگىسى، ئەمانىڭ بىر يايلاق قويلىرى، تازنىڭ بولسا، بىر جاڭگال كالىسى بولۇپ كېتىدۇ، ئاندىن پەرىشتە ئاق كېسەلنىڭ قېشىغا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى سۈرىتى، تۇرقى بىلەن كېلىپ مۇنداق دەيدۇ ؛ مەن مىسكىن ئەر، سەپىرىمدە ئوزۇق ــ تۈلۈكۈم، قاتناش قۇرالىم ئۈزۈلۈپ قالدى، بۈگۈن بۇ سەپەرنىڭ مەنزىلىگە پەقەت ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن، ئاندىن قالسا، سېنىڭ ياردىمىڭ بىلەن يېتىشىم مۇمكىن بولىدۇ، مەن سەندىن ساڭا گۈزەل رەڭ، گۈزەل چىراي، گۈزەل تېرە ئاتا قىلغان، كۆپلەپ مال ــ مۈلۈك ئاتا قىلغان زات، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن، ھەققى بىلەن پەقەت بىرلا تۆگە سورايمەن، مەن ئۇ تۆگىدە بۇ سەپەرنى قىلىپ، مەخسەتكە يېتىۋالاي دېسە، ئۇ ئاق كېسەل، ھەقىقەتەن ھەقلەر دىگەن بەك كۆپ ! دەيدۇ، پەرىشتە، ئۇنىڭغا مەن سېنى تونىغاندەك قىلىمەرغۇ؟ ، سەن ھېلىقى كىشلەر ئەيىبلەيدىغان پېقىر، يوقسىز ئاق كېسەل شۇغۇ ؟، ئاللاھ ساڭا ھەممىنى

بېرىپتۇ دەيدۇ، ئۇ، بۇ ئاگاھلاندۇرۇشقا پىسەنت قىلماي، مەن بۇ ماللارغا چوڭلاردىن، ئاتا ــ بوۋامدىن، ئەجدادىمدىن ۋارىس بولۇپ، ماڭا مىراس قالغان دەيدۇ، پەرىشتە: ئەگەر سەن يالغانچى بولساڭ، ئاللاھ سېنى ئەسلى ھالىتىڭگە ئاپىرىپ، قايتۇرۇۋەتسۇن دەپ ، تازنىڭ قېشىغا شۇ تازنىڭ سۈرىتى، تۇرقى بىلەن كېلىپ، مۇنداق دەيدۇ؛ يەنى ئاق كېسەلگە دىگەندەك مۇساپىرنىڭ ھاجىتىنى دەيدۇ، تونىغانلىقىنى ئاگاھلاندۇرىدۇ، بۇ تازمۇ ئۇنىڭدەك رەت قىلىپ جاۋاب بېرىدۇ، پەرىشتە بۇنىڭغىمۇ، ئەگەر سەن يالغانچى بولساڭ، ئاللاھ سېنىمۇ ئەسلى ھالىتىڭگە قايتۇرۇۋەتسۇن دەپ ئەمانىڭ قېشىغا، بۇنىڭ سۈرىتى، تۇرقى بىلەن كېلىدۇ، ئاندىن شۇ بىچارىلىق بىلەن مەن بىر مىسكىن ئەر، بۇ سەپىرىمدە ئوزۇق ــ تۈلۈكۈم، ئۇلۇغۇم ئۈزۈلۈپ قالدى، بۈگۈن پەقەت ئاللاھنىڭ ياردىمى، ئاندىن قالسا، ئاللاھنىڭ ئىلھامى بىلەن سېنىڭ ياردىمىڭ ئارقىلىق مەخسەتكە يېتەلەيمەن، مەن سەندىن پەقەت ساڭا كۆزۈڭنى قايتۇرۇپ بەرگەن ئاللاھنىڭ ھەققى، ھۆرمىتى بىلەن بىر دانە قوي سورايمەن، مەن بۇ قوينى ئىستېمال قىلىپ، سەپىرىمدىكى مەخسىدىمگە يېتىۋالاي دەيدۇ، ئەما كىشى ؛ ھەقىقەتەن مەن ئەما، كور ئىدىم، پېقىر ئىدىم، ئاللاھ كۆزۈمنى ساقايتىپ، ماڭا نۇرغۇن مال ــ دۇنيا بەردى، سەن بۇ ماللاردىن خالىغىنىڭنى ئالغىن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۈگۈن مەن سەن ئالغان نەرسىلەرگە، ساڭا تاپا ــ تەنە ياكى تەشەككۇر، مەدھىيە ئوقىمايمەن، پەقەت، ئاللاھقىلا ھەمدۇ ــ سانا ئېيتىمەن، شۈكرى قىلىمەن دېدى، پەرىشتە، ئۇنىڭغا ؛ مېلىڭنى ئۆزۈڭ ئېلىپ قال، ماڭا مال لازىم ئەمەس ئىدى، ھەقىقەتەن سىلەر سىنالدىڭلار، جەزمەن ئاللاھتائالا سەندىن رازى بولدى، سەن سىناقدىن ئۆتتۈڭ، ئىككى قېرىندىشىڭغا ئاللاھ كايىپ، غەزەپ قىلدى دېدى، بەيھەقى،بۇخارى،مۇسلىم، توپلىغان، سەھىھ. ئاللاھ بەرگەننى بىزمۇ بېرىپ، كۆپ شۈكرى قىلىشىمىز لازىم، گەرچە بىزمۇ ئۇلاردەك ئەما، تاز بولمىساقمۇ، بىزگىمۇ بۇلارنى ئاللاھ بەرگەندۇر، ئاللاھ بىزنى مۇشۇنداق گۈزەل، قامەتلىك قىلىپ ياراتقان. بۇھەدىستىن كىبىر،پەخىرلىنىش تۇگە،كالا ئەھلىدە بۇلۇدۇ،مىسكىنلىك،خاتىرجەملىك قوي ئەھلىدە دىگەن چىقىدۇ.

7376 ـ حدّثنا إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ عَبّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ ـ وَاللّفْظ لإِسْحَـٰقَ ـ (قال عَبّاسٌ: حَدّثنَا. وَقَالَ إِسْحَـٰقُ: أَخْبَرَنَا) أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيّ. حَدّثنَا بُكَيْرُ بْنُ مِسْمَارٍ. حَدّثنِي عَامِرُ ابْنُ سَعْدٍ قَالَ: كَانَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقّاصٍ فِي إِبِلِهِ. فَجَاءَهُ ابْنُهُ عُمَرُ. فَلَمّا رَآهُ سَعْدٌ قَالَ: أَعُوذُ بِاللّهِ مِنْ شَرّ هَـٰذَا الرّاكِبِ. فَنَزَلَ. فَقَالَ لَهُ: أَنَزَلْتَ فِي إِبِلِكَ وَغَنَمِكَ وَتَرَكْتَ النّاسَ يَتَنَازَعُونَ الْمُلْكَ بَيْنَهُمْ؟ فَضَرَبَ سَعْدٌ فِي صَدْرِهِ فَقَالَ: اسْكُتْ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ اللّهِ يُحِبّ الْعَبْدَ التّقِيّ، الْغَنِيّ، الْخَفِيّ».

سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇكىشىلەرنى تەرىك ئېتىپ تۇگە ـ قويلىرىنىڭ ئارىسىدا ئىبادەت بىلەن ياشاۋاتاتتى، ئۇنىڭ قېشىغا ئوغلى كەلگەندە ئۇ:«ﷲ قا سېغىنىپ بۇئاتلىق كىشىنىڭ يامانلىقىدىن پاناھ

تىلەيمەن» دېدى، ئاندىن ئوغلى ئاتتىن چۈشۈپ ئۇنىڭغا: سىلى كىشىلەرنى ئۆزئارا پادىشاھلىق تالاشقان ھالەتتە تاشلاپ قويۇپ، تۆگە ـ قويلىرىنىڭ ئارىسىغا كىرىۋالدىلىمۇ؟دېدى، ئاندىن ئۇ ئوغلىنىڭ كۆكسىگە بىرنى ئۇرۇپ:سۆز قىلماي جىم تۇرغىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن، ئاللاھتائالا تەقۋا، مۇتتەقى، بىھاجەت بولغان، ئۆزىنى كىشىلەردىن بىھاجەت تۇتىدىغان، ئىبادەتتە مەخپى بەندىنى ياخشى كۆرىدۇ، دېدى.ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

7377 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ الْحَارِثِيّ. حَدّثَنَا الْمُعْتَمِرُ. قَالَ: سَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ، عَنْ سَعْدٍ ح وَحَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا أَبِي وَ ابْنُ بِشْرٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقّاصٍ يَقُولُ: وَاللّهِ إِنّي لأَوّلُ رَجُلٍ مِنَ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللّهِ. وَلَقَدْ كُنّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، مَا لَنَا طَعَامٌ نَأْكُلُهُ إِلاّ وَرَقُ الْحُبْلَةِ، وَهَذَا السّمُرُ. حَتّى إِنّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشّاةُ. ثُمّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزّرُنِي عَلَى الدّينِ. لَقَدْ خِبْتُ، إِذاً، وَضَلّ عَمَلِي وَلَمْ يَقُلِ ابْنُ نُمَيْرٍ: إِذاً.
7378 ـ وحدّثناه يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ: حَتّى إِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الْعَنْزُ، مَا يَخْلِطُهُ بِشَيْءٍ.

قىيس ئىبنى ھازىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن، سەئد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ھەقىقەتەن مەن ئەرەپلەردىن الله يولىدا ئوق ئاتقان تۇنجى كىشى بولىمەن، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە غازات قىلغان ھالىتىمىزگە قاراپ باقسام، ئۇچاغلاردا بىزگە يېگىلى تاماق يوق ئىدى، پەقەت سەمۇرە دەرىخىنىڭ مېۋىسى بىلەن قۇلقى بار ئىدى، بىزنىڭ ھەر بىرىمىز ئۇنىڭدىن يەپ، خۇددى قوي ماياقلىغاندەك ماياقلايتتى، ئۇماياقنىڭ قۇرۇقلىقىدىن بەزىسى بەزىسىگە زادى ئېلىشمايتتى، ئاندىن بەنى ئەسەدلەر مىنى ئىسلامغا ئاساسەن(يەنى نامىزىم توغرىسىدا)ئەيىبلەپ،تاپا ـ تەنە قىلىشتى، ئۇنداقتا ئەگەر ئۇلار دېگەندەك بولىدىغان بولسا، مەن چوڭ زىيان تارتقان بولمامدىم؟، ئەمەللىرىم بىكار بولۇپ كەتكەن بولمامدۇ؟دېدى، ئۇلار ئۇنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا ئەرز ـ شىكايەت قىلىپ، چېقىپ بېرىپ؛ئۇ نامازنى ياخشى ئوقۇمايدۇ دېگەن ئىدى. بۇخارى،مۇسلىم بىرلىككە كەلگەن.

7379 ـ حدّثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ، حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَيْرٍ الْعَدَوِيّ قَالَ: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ. فَحَمِدَ اللّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمّ قَالَ: أَمّا بَعْدُ. فَإِنّ الدّنْيَا قَدْ آذَنَتْ بِصُرْمٍ وَوَلّتْ حَذّاءَ. وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلاّ صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الإِنَاءِ. يَتَصَابّهَا صَاحِبُهَا. وَإِنّكُمْ مُنْتَقِلُونَ مِنْهَا إِلَى دَارٍ لاَ زَوَالَ لَهَا. فَانْتَقِلُوا بِخَيْرِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ. فَإِنّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنّ الْحَجَرَ يُلْقَى مِنْ شَفَةِ جَهَنّمَ. فَيَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَاماً لاَ يُدْرِكُ لَهَا قَعْراً. وَوَاللّهِ لَتُمْلأَنّ. أَفَعَجِبْتُمْ؟ وَلَقَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنّ مَا بَيْنَ مِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنّةِ مَسِيرَةُ أَرْبَعِينَ سَنَةً. وَلَيَأْتِيَنّ عَلَيْهَا يَوْمٌ وَهُوَ كَظِيظٌ مِنَ الزّحَامِ. وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. مَا لَنَا طَعَامٌ إِلاّ وَرَقُ الشّجَرِ. حَتّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا. فَالْتَقَطْتُ بُرْدَةً فَشَقَقْتُهَا بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ. فَاتّزَرْتُ بِنِصْفِهَا وَاتّزَرَ سَعْدٌ بِنِصْفِهَا. فَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ مِنّا أَحَدٌ إِلاّ أَصْبَحَ أَمِيراً عَلَى مِصْرٍ مِنَ الأَمْصَارِ. وَإِنّي أَعُوذُ بِاللّهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسِي عَظِيماً وَعِنْدَ اللّهِ صَغِيراً. وَإِنّهَا لَمْ تَكُنْ نُبُوّةٌ قَطّ إِلاّ تَنَاسَخَتْ، حَتّى يَكُونَ آخِرُ عَاقِبَتِهَا مُلْكاً. فَسَتَخْبُرُونَ وَتُجَرّبُونَ الأُمَرَاءَ بَعْدَنَا.
7380 ـ وحدّثني إِسْحَقُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلِيطٍ. حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ. حَدّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَيْرٍ وَقَدْ أَدْرَكَ الْجَاهِلِيّةَ. قَالَ: خَطَبَ عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ، وَكَانَ أَمِيراً عَلَى الْبَصْرَةِ. فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ شَيْبَانَ.

7381 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ قُرّةَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ: سَمِعْتُ عُتْبَةَ بْنَ غَزْوَانَ، يَقُولُ: لَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. مَا طَعَامُنَا إِلاّ وَرَقُ الْحُبْلَةِ. حَتّىَ قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا.

مۇئاۋىيە ئىبنى ھەيدەت، ئەنەستىن، خالىدئىبنى ئۇمەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ بىرگە ئۇتبەت ئىبنى غەزۋان مۇنبەر ئۈستىدە تۇرۇپ خۇتبە سۆزلىدى، ئۇ **اللە** قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتىپ: ئەمما بەئدۇ:بۇدۇنيا ئۆزىنىڭ تىزلا ئاخىرلىشىپ يۇقاپ كىتىدىغانلىقىنى ئىلان قىلىپ بىلدۇردى، ئۇراستىنلا تىز ئاخىرلىشىپ كىتىدۇ، بۇدۇنيادىن پەقەت قاچىنىڭ ئاستىدىكى بىرئوتلام سۇچىلىكلا قىلىپ قالدى، ئۇنى قاچىنىڭ ئىگىسى بىرلا ئوتلاپ ئىچىۋىتىدۇ ـ دە، ئۇمۇ تۈگەيدۇ، سىلەر بۇپانىي دۇنيادىن مەڭگۈلۈك باقىي دۇنياغا يۆتكىلىسىلەر، شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ئامال بار قادىر بۇلىشىڭلارچە ياخشىلىق بىلەن (يەنى ياخشى ئەمەللەرنى كۆپ قىلىۋىلىش بىلەن) يۆتكىلىڭلار، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ئەگەر ناھايىتى سىمىز، چوڭ بوغاز يەتتە تۆگىدەك چوڭلۇقتىكى بىر تاش، جەھەننەمنىڭ گىرۋىكىدىن پەسكە تاشلانسا، ئۇ تاش پەسكە قاراپ 70 يىل چۈشسە، يەنىلا دوۋزاخنىڭ تېگىگە يېتىپ بولالمايدۇ.**اللە** بىلەن قەسەمكى، دوۋزەخ چۇقۇم لىق تۇلىدۇ. ــ ھەيران قىلىۋاتامسىلەر؟ ـ جەننەت ئىشىكلىرىدىن ھەربىر ئىشىكنىڭ ئىككى يان تەرەپىنىڭ ئارىلىقى، يەنى جەننەت ئىشىكىنىڭ كەڭلىكى 40 يىللىق مۇساپە كىلىدۇ، ئۇنىڭغا شۇنداق بىر كۈن كىلىدۇكى، ھەققەتەن ئۇ، شۇ كۈندىكى جەننەتكە كىرگەنلەرگە قىستاڭچىلىقتىن تار كىلىدۇ، ئاجىز كىلىپ قالىدۇ. قارىسام مەن رەسۇلۇللا بىلەن بىللە تۇرغان كىشىلەرنىڭ يەتتىنجىسى ئىكەنمەن، (يەنى بىز شۇچاغدا ئاران يەتتە كىشى ئىدۇق)بىزگە بىزىيگۈدەك تاماق يوق پەقەت دەرەخنىڭ قۇلىقى بار ئىدى، بىزئۇنى يىيىش جەريانىدا ئېغىز تامغاقلىرىمىز جاراھەتلىنىپ كەتكەن ئىدى. مەن بىر تون تېپىۋىلىپ، سەئد ئىككىمىز ئۇنى ئىككى پارا قىلىپ، يېرىمىدا مەن ئىشتان كىيىپ، يېرىمىدا سەئد ئىشتان كەيگەن ئىدى، بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ھەربىرىمىز بىردىن شەھەرگە ئەمىر، باش بۇلۇپ تۇرۇپتىمىز، مەن **اللە** قا سىغىنىپ، ئۆز كۆڭلۈمدە چوڭ ئۇلۇغ، **اللە** نىڭ نەزلىدە كىچىك ھاقارەتلىك بۇلۇپ قېلىشىمدىن پاناھ تىلەيمەن، ھەرقانداق بىر پەيغەمبەرلىك دەۋرى بۇلىدىكەن، ئۆكتىپ، ئۇنىڭ ئاخىرى پادىشاھلىق دەۋرى بۇلىدۇ، (سۆزۈمگە ئىشەنمىسەڭلار)بىزدىن كىيىنكى ئەمىرلەرنى تەجرىبە قىلىپ سىناپ كۆرۈپ، ھەممىدىن خەۋەردار بۇلۇپ قالىسىلەر دىدى. ئەھمەد ،مۇسلىم تويلىغان، سەھىھ.

7382 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهِ هَلْ نَرَى رَبّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: «هَلْ تُضَارّونَ فِي رُؤْيَةِ الشّمْسِ فِي الظّهِيرَةِ، لَيْسَتْ فِي سَحَابَةٍ؟» قَالُوا: لاَ. قَالَ: «فَهَلْ تُضَارّونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَيْسَ فِي سَحَابَةٍ؟» قَالُوا: لاَ. قَالَ: «فَوَالّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تُضَارّونَ فِي رُؤْيَةِ رَبّكُمْ إِلاّ كَمَا تُضَارّونَ فِي رُؤْيَةِ

أَحدِهِمَا. قالَ: فَيلْقى الْعبْدَ فيقُولُ: أيْ فُلْ ألَمْ أكْرِمْكَ، وَأُسوِّدْكَ، وأُزَوِّجْكَ، وأُسخِّرْ لَكَ الْخيْلَ وَالإِبلَ، وأَذرْكَ ترْأَسُ وتَرْبعُ؟ فيقُولُ: بلَى. قالَ فيقُولُ: أفظَنَنْتَ أنّكَ مُلاَقِيّ؟ فيقُولُ: لاَ. فيقُولُ: فإِنّي أنْسَاكَ كَمَا نَسِيتَنِي. ثُمّ يَلْقَى الثّانِي فيقُولُ: أيْ فُلْ ألَمْ أُكْرِمْكَ، وَأُسوِّدْكَ، وَأُزَوِّجْكَ، وأُسخِّرْ لَكَ الْخَيْلَ، وَالإِبلَ، وأَذرْكَ تَرْأَسُ وتَرْبَعُ؟ فيقُولُ: بلَى. أيْ رَبِّ فيقُولُ: أفظَنَنْتَ أنّكَ مُلاَقِيّ؟ فيقُولُ: لاَ. فيقُولُ: فإِنّي أنْسَاكَ كَمَا نَسِيتَنِي. ثُمّ يَلْقَى الثّالِثَ فيَقُولُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ. فيقُولُ: يَا رَبِّ آمَنْتُ بِكَ وَبِكِتَابِكَ وَبِرُسُلِكَ وَصَلّيْتُ وَصُمْتُ وَتَصَدّقْتُ. وَيُثْنِي بِخَيْرِ مَا اسْتَطَاعَ. فيقُولُ: هَـهُنَا إِذاً. قالَ: ثُمّ يُقَالُ لَهُ: الآنَ نَبْعَثُ شَاهِدَنَا عَلَيْكَ. وَيَتَفكّرُ فِي نَفْسِهِ: مَنْ ذَا الّذِي يَشْهَدُ عَلَيّ؟ فيُخْتَمُ عَلَى فِيهِ. وَيُقَالُ لِفَخِذِهِ وَلَحْمِهِ وَعِظَامِهِ: انْطِقِي. فَتَنْطِقُ فَخِذُهُ وَلَحْمُهُ وَعِظَامُهُ بِعَمَلِهِ. وَذَلِكَ لِيُعْذِرَ مِنْ نَفْسِهِ.
وَذَلِكَ الْمُنَافِقُ. وَذَلِكَ الّذِي يَسْخَطُ اللّهُ عَلَيْهِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن،ئۇلار؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز قىيامەت كۈنى رەببىمىزنى كۆرەلەمدۇق؟دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەر بۇلۇتسىز، ھاۋا ئوچۇق چاغدا چىڭ چۈشتە قۇياشنى كۆرۈشتىن شەك قىلامسىلەر؟ بۇلۇتسىز، ھاۋا ئوچۇق چاغدا 15 كۈنلۈك تولۇن ئاينى كۆرۈشتىن شەكتە بولامسىلەر؟ ئۇلار؛ياق دېسە، ھەرگىز شەك قىلمايسىلەر، جىنىم ئىلكىدە بولغان زات ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەنە شۇنىڭدا شەك قىلمىغاندەك، ئاخىرەتتە ئاللانى كۆرۈشتە شەك قىلمايسىلەر، قىنىپ كۆرىسىلەر. (مانا بۇ مۆئمىنلەرنىڭ ئاقىۋىتى). ئاندىن ئاللاھ بىر بەندىگە ئۇچرىشىپ، ھەي پالانى، مەن سىنى ھۆرمەتلىك قىلمىدىممۇ؟ سىنى سەييد، خوجايىن قىلمىدىممۇ؟ ساڭا ئايال جۈپتىڭنى يارىتىپ بېرىپ، سىنى توي قىلدۇرمىدىممۇ يەنى ساڭا ئايالىڭنى ئاتا قىلمىدىممۇ؟ ساڭا ئات ـــ تۆگىلەرنى بويسۇندۇرۇپ بەرمىدىممۇ، سىنى باشلىق، رەئىس ھالەتتە قالدۇرمىدىممۇ؟ سەن نۇرغۇن مال ـــ مۈلۈككە ئېرىشىپ، باي بولدۇڭ، باشقىلار ساڭا ئىتائەت قىلاتتى، سەن كەڭ ـــ تاشا، خۇشال ـــ خۇرام ئويىنىمىدىڭمۇ؟ دېسە، ئۇ بەندە: ئى رەببىم، سىلى ماڭا ھەممىنى ئاتا قىلغان، راست دەپ ئىقرار قىلىدۇ. ئاللاھ ئۇنىڭغا سەن ماڭا ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىپ، ئۇچرىشىشىڭغا ئىشەنگەنمۇ، گۇمان قىلىپ باققانمۇ؟ دېسە، ئۇ بەندە، ياق دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ئاللاھ ئۇنىڭغا ھەققەتەن سەن مېنى ئۇنتۇپ قالغاندەك، مەنمۇ سىنى ئۇنتۇپ قالىمەن، يەنى دوۋزاختا قالدۇرىمەن دەيدۇ، ئاندىن ئىككىنچى بەندىگە يەنە ئاشۇنداق سۇئال قويۇپ، ئىقرار قىلدۇرۇپ، ئۇنىڭغىمۇ شۇنداق دېيىلىدۇ. (مانا بۇ كاپىرلارنىڭ ئاقىۋىتى). ئاندىن ئۈچىنچى بەندىگە ئۇچرىشىپ، شۇنىڭ ئوخشىشىنى دېگەندە ئۇ بەندە: ئى رەببىم، مەن ساڭا، كىتابلىرىڭغا، بىزگە ئەۋەتكەن ئەلچىلىرىڭگە ئىمان كەلتۈرگەن، ناماز ئوقۇپ، روزا تۇتۇپ، سەدىقە قىلدىم دەپ قادىر بولۇشىچە ئۆزىنى ماختايدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا ئۇنداق بولسا سەن مۇشۇ يەردە تۇرۇپ تۇرغىن دەپ ئاندىن ئۇنىڭغا ھازىر بىز ساڭا گۇۋاھچى ئەۋەتىمىز دېيىلىدۇ. ئۇ ئۆز ئىچىدە ماڭا قارشى گۇۋاھلىق بېرىدىغان كىمدۇ؟ دەپ قالىدۇ، تەپەككۇر قىلىپ ئويلىنىپ كېتىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭ ئاغزىغا پېچەت ئۇرۇلۇپ،

مۆھۈر بېسىلىپ، يوتىسى قاتارلىق ئەزالىرىغا سۆزلەڭلار دېيىلىدۇ. ئۇنىڭ يوتىسى، گۆشى، سۆڭىكى ھەتتا بارلىق ئەزالىرى ئۇنىڭ قىلغان بارلىق ئەمەللىرىنى سۆزلەپ گۇۋاھلىق بېرىدۇ، (مانا بۇ سۈرە ياسىننىڭ 65 ـ ئايىتىدىكى قوللار سۆزلەپ، پۇتلار گۇۋاھلىق بېرىشتۇر). شۇنداق قىلىش، ئۇنىڭ ئۆزىدىن گۇۋاھچى چىقىرىپ، ئۆزرىسىنى قالدۇرماسلىق ئۈچۈندۇر، ئەنە شۇ بولسا، ئاللاھ غەزەپ قىلىدىغان مۇناپىقتۇر. (بۇ مۇناپىقنىڭ ئاقىۋىتى). مۇسلىم دىسكا 5270 ـ ھەدىس، سەھىھ.

7383 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النّضْرِ بْنِ أَبِي النّضْرِ. حَدّثَنِي أَبُو النّضْرِ، هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا عُبَيْدُ اللّهِ الأَشْجَعِيّ عَنْ سُفْيَانَ الثّوْرِيّ، عَنْ عُبَيْدٍ الْمُكْتِبِ، عَنْ فُضَيْلٍ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كُنّا عِنْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَضَحِكَ فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ مِمّ أَضْحَكُ؟» قَالَ قُلْنَا: اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «مِنْ مُخَاطَبَةِ الْعَبْدِ رَبّهُ. يَقُولُ: يَا رَبّ أَلَمْ تُجِرْنِي مِنَ الظّلْمِ؟ قَالَ: يَقُولُ: بَلَى. قَالَ: فَيَقُولُ: فَإِنّي لاَ أُجِيزُ عَلَى نَفْسِي إِلاّ شَاهِداً مِنّي. قَالَ: فَيَقُولُ: كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ شَهِيداً. وَبِالْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ شُهُوداً. قَالَ: فَيُخْتَمُ عَلَى فِيهِ. فَيُقَالُ لأَرْكَانِهِ: انْطِقِي. قَالَ: فَتَنْطِقُ بِأَعْمَالِهِ. قَالَ: ثُمّ يُخَلّى بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَلاَمِ. قَالَ: فَيَقُولُ: بُعْداً لَكُنّ وَسُحْقاً. فَعَنْكُنّ كُنْتُ أُنَاضِلُ».

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا ئىدۇق، رەسۇلۇللاھ كۈلۈپ قويۇپ مۇنداق دېگەن:نېمىدىن كۈلگىنىمنى بىلدىڭلارمۇ؟ بىز؛ **الله** ۋە **الله** نىڭ ئەلچىسى بىلىدۇ دېسەك، رەسۇلۇللاھ؛مەن بەندىنىڭ رەببى بىلەن خىتاپلىشىپ،جاۋابلىششىدىن كۈلدىم، بەندە قىيامەت كۈنى ئى رەببىم! مېنى زۇلۇمدىن قۇتقۇزمامسەن؟ دەيدۇ، ئاللاھتائالا بولىدۇ، مەن سېنى قۇتقۇزاي دېسە، بەندە: ھەقىقەتەن مەن ئۆزۈمگە پەقەت ئۆزۈمدىنلا گۇۋاھچى بولۇشنى دۇرۇس دەپ قارايمەن، گۇۋاھچى ئۆزۈمدىن بولسا دەيدۇ، ئاللاھتائالا: بۈگۈن ساڭا گۇۋاھچىلىقتا پەقەت ئۆزۈڭ كۇپايە، ئۇلۇغ پۈتۈكچى پەرىشتە كىرامەن كاتىبىنلار كۇپايە دەيدۇ، ئۇنىڭ ئاغزى پېچەتلىنىپ، ئەزالىرىغا سۆزلەڭلار دېيىلىدۇ، ئۇلار بارلىق ئەمەللىرىنى بىرنى قالدۇرماي سۆزلىۋېتىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا سۆزلەش بېرىلگەندە ئۇ: ئى ئەزالىرىم!، سىلەرگە ھالاكەت بولسۇن، ئاللاھنىڭ رەھمىتى يىراق بولسۇن، مەن سىلەرنى دەپ داۋالىشىپ جاپا تارتىۋاتسام، سىلەر ھەممىنى سۆزلىۋەتتىڭلارغۇ، مېنى رەسۋا قىلدىڭلارغۇ؟ دەيدۇ. مۇسلىم 5271 ـ ھەدىس، نەسەئى، ئەھمەد توپلىغان، سەھىھ.

7384 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «اللّهُمّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمّدٍ قُوتاً».

7385 -7386 ـ ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ عَمْرٌو النّاقِدُ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالُوا: حَدّثَنَا وَكِيعٌ: حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم «اللّهُمّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمّدٍ قُوتاً». وَفِي رِوَايَةِ عَمْرٍو «اللّهُمّ ارْزُقْ».وحدّثناه أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجّ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ، ذَكَرَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، بِهَـذَا الإِسْنَادِ. وَقَالَ «كَفَافاً».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئاللاھ، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسىنىڭ رىزقىنى كۈچ ــ قۇۋۋەت قىلىپ بەرسىلە، ئىشپىمۇ قالماي، كاملايمۇ قالماي، نورمال، ئوتتۇرىھال كۇپايە بولغىدەك قىلىپ بەرسىلە.بۇخارى،مۇسلىم، تىرمىزى، ئىبنى ماجە

7387 ــ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ زُهَيْرٌ: حَدّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُور، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم، مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ، مِنْ طَعَامِ بُرَ، ثَلاَثَ لَيَالٍ تِبَاعاً. حَتّىَ قُبِضَ.

7388 ــ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا شَبِعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ثَلاَثَةَ أَيّامٍ تِبَاعاً، مِنْ خُبْزِ بُرَ، حَتّىَ مَضَىَ لِسَبِيلِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسى مەدىنىگە كەلگەندىن باشلاپ بۇغداي ئۇننىڭ نېنىغا ئىككى ئۈچ كۈنمۇ تويۇپ باقمىغان ئىدى، تويۇپ باقمايلا ۋاپات تاپتى، لېكىن تويسىمۇ ئۇنىڭ بىرى يەنىلا خورما ئىدى.(يەنى ئۇلار دەسلەپتە تويغۇدەك بۇغداي نېنىنىمۇ يەپ باقمىغان ئىدى، كېيىنچە ياخشىلانغان ئىدى، لېكىن بۇچاغدا رەسۇلۇللاھ كېتىپ قالدى) بۇخارى، مۇسلىم.

7389 ــ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ قالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ يُحَدّثُ عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ، يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ، حَتّىَ قُبِضَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئائىلىسى، رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇپ كەتكەنگە قەدەر، ئارپا نېنىغا ئۇزۇلدۇرمەي ئۇدى ئىككى كۈن تويۇپ باقمىغان ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

7390 ــ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم مِنْ خُبْزِ بُرَ، فَوْقَ ثَلاَثٍ.

7391 ــ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم مِنْ خُبْزِ الْبُرّ، ثَلاَثاً، حَتّىَ مَضَىَ لِسَبِيلِهِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھە ادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئائىلىسى، رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولۇپ كەتكەنگە قەدەر، بۇغداي، ئارپا نېنىغا ئۇزۇلدۇرمەي ئىككى ئۈچ كۈن تويۇپ باقمىغان ئىدى.بۇخارى،مۇسلىم.

7392 ــ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ هِلاَلِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم يَوْمَيْنِ مِنْ خُبْزِ بُرَ، إِلاّ وَأَحَدُهُمَا تَمْرٌ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئائىلىسى بۇغداي ئۇننىڭ نېنىغا ئىككى كۈنمۇ تويۇپ باقمىغان ئىدى، لېكىن تويسىمۇ ئۇنىڭ بىرى يەنىلا خورما ئىدى.(يەنى ئۇلار دەسلەپتە تويغۇدەك بۇغداي نېنىنىمۇ يەپ باقمىغان ئىدى، كېيىنچە ياخشىلانغان ئىدى) بۇخارى، مۇسلىم.

7393 ــ حدّثنا عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: وَ يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ حَدّثَنَا، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنْ كُنّا، آلَ مُحَمّدٍ صلى الله عليه وسلم، لَنَمْكُثُ شَهْراً مَا نَسْتَوْقِدُ بِنَارٍ. إِنْ هُوَ إِلاّ التّمْرُ وَالْمَاءُ.

7394 ــ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ وَ ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ بِهَذَا الإِسْنَادِ: إِنْ كُنّا لَنَمْكُثُ. وَلَمْ يَذْكُرْ آلَ مُحَمّدٍ. وَزَادَ أَبُو كُرَيْبٍ فِي حَدِيثِهِ عَنِ ابْنِ نُمَيْرٍ: إِلاّ أَنْ يَأْتِيَنَا اللّحَيْمُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ بىزگە ئايلار شۇنداق ئۆتەتتىكى، بىز قازانغا ئوت ياقمايمۇ بىرەر ئاي ئۆتۈپ كېتەتتى، (يەنى تاماق ئېتىپ يېمەي)پەقەت خورما بىلەن سۇدىلا جان باقاتتۇق، لېكىن ئازراق گۆش كېلىپ قالسا ئاندىن قازانغا ئوت ياقاتتۇق. بۇخارى، مۇسلىم.

7395 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ بْنِ كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَمَا فِي رَفّي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ. إلاّ شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفَ لِي. فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتّى طَالَ عَلَيّ. فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات تاپقاندا مىنىڭ ئۆيۈمدە ھايات جاندار يېگىدەك پەقەت بوخچامدىكى كىچىككىنە ئارپىلا بارئىدى، مەن ئۇنى خېلى ئۇزۇنغىچە يېدىم، مەن ئۇنى قانچىلىك قالدىكىن دەپ كەمچەنلەپ قويۇپلا، ئۇ ئاشلىق تۈگەپ كەتتى.

7396 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ يَزِيدَ ابْنِ رُومَانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أَنّهَا كَانَتْ تَقُولُ: وَاللّهِ يَا ابْنَ أُخْتِي. إنْ كُنّا لَنَنْظُرُ إلَى الْهِلاَلِ ثُمّ الْهِلاَلِ ثُمّ الْهِلاَلِ. ثَلاَثَةَ أَهِلّةٍ فِي شَهْرَيْنِ. وَمَا أُوقِدَ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم نَارٌ. قَالَ: قُلْتُ: يَا خَالَةُ فَمَا كَانَ يُعَيّشُكُمْ؟ قَالَتِ: الأَسْوَدَانِ التّمْرُ وَالْمَاءُ. إلاّ أَنّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم جِيرَانٌ مِنَ الأَنْصَارِ. وَكَانَتْ لَهُمْ مَنَائِحُ. فَكَانُوا يُرْسِلُونَ إلَى رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ أَلْبَانِهَا، فَيَسْقِينَاهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەھلى باللىرىغا ئايلار كېلىپ كېتەتتىكى، ئىككى ئايغىچمۇ ئۆيىدە تۇتۇن كۆرۈنمەيتتى، (يەنى تاماققا ئوت يېقىلمايتتى)ئۇلارنىڭ كۆپىنچە تامىقى سۇ بىلەن خورما ئىدى، ئەنسارلاردىن ئىبارەت سادىق خوشنىللىرىمىز بىزگە سۈت ئەۋەتەتتى، ئۇلار توققۇز ئۆيلۈك ئىدى. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ بىزگە ئايلار شۇنداق ئۆتەتتىكى، بىز قازانغا ئوت ياقمايمۇ بىرەر ئاي ئۆتۈپ كېتەتتى، (يەنى تاماق ئېتىپ يېمەي)پەقەت خورما بىلەن سۇدىلا جان باقاتتۇق، لېكىن ئازراق گۆش كېلىپ قالسا ئاندىن قازانغا ئوت ياقاتتۇق. بۇخارى، مۇسلىم.

7397 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ أَحْمَدُ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو صَخْرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ قُسَيْطٍ. ح وَحَدّثَنِي هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي أَبُو صَخْرٍ عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ: لَقَدْ مَاتَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، وَمَا شَبِعَ مِنْ خُبْزٍ وَزَيْتٍ، فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ، مَرّتَيْنِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈن ئىچىدە ئىككى قېتىم زەيتۇن يېغى بىلەن نانغا تويۇپ باقمايلا ۋاپات تاپتى. (يەنى بۇتاماقلارنى بىركۈندە ئىككى ۋاخ يېيەلمىگەن ئىدى)

7398 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْمَكّيّ الْعَطارُ عَنْ مَنْصُورٍ. عَنْ أُمّهِ، عَنْ عَائِشَةَ. ح وَحَدّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ. حَدّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْعَطّارُ. حَدّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِ الرّحْمَـنِ الْحَجَبِيّ عَنْ أُمّهِ، صَفِيّةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، حِينَ شَبِعَ النّاسُ مِنَ الأَسْوَدَيْنِ: التّمْرِ وَالْمَاءِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشلەر ئەمدىلا خورما بىلەن سۇغا تويۇپ قانغاندا ۋاپات تاپتى،(يەنى بۇ نەرسىلەرنى ئۇچاغلاردا تويغىچە يېيەلمەيتتۇق، ھەم قورسىقىمىزنى بەك تويغۇزىۋەتمەيتتۇق، كېيىن قۇساق تويغىدەك بولغاندا ۋاپات بولدى.)بۇخارى،مۇسلىم.

7399 ـ حدّثني مُحمّدُ بْنُ الْمُثنّى. حَدّثنا عَبْدُ الرّحْمَن عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيّة، عَنْ أمّه، عَنْ عَائِشَة قالتْ: تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقدْ شبعْنَا مِنَ الأسْوَدَيْن: الْمَاءِ وَالتّمْر.

7400 ـ وحدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنا الأشْجَعِيّ. ح وَحَدّثنا نصْرُ بْنُ عَلِيَ. حَدّثنا أبُو أحْمَدَ. كِلاَهُمَا عَنْ سُفْيَانَ بِهَذَا الإسْنَادِ، غَيْرَ أنّ فِي حَدِيثِهِمَا عَنْ سُفْيَانَ: وَمَا شبِعْنَا مِنَ الأسْوَدَيْن.

ئائشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىز خورما بىلەن سۇغا تويۇپ باقمايلا ۋاپات

تاپتى،(يەنى بۇ نەرسىلەرنى ئۇچاغلاردا تويغىچە يېيەلمەيتتۇق،ھەم قۇرسىقىمىزنى بەك تويغۇزۇۋەتمەيتتۇق)بۇخ،مس

7401 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ و ابْنُ أبِي عُمَرَ. قالاَ: حَدّثنا مَرْوَانُ (يَعْنِيَانِ الْفَزَارِيّ) عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ كَيْسَان) عَنْ أبِي حَازِمٍ، عَنْ أبِي هُرَيْرَة قال: وَالّذِي نفْسِي بِيَدِهِ (وَقالَ ابْنُ عَبّادٍ: وَالّذِي نفْسُ أبِي هُرَيْرَة بِيَدِهِ) مَا أشْبَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أهْلَهُ ثلاَثة أيّامٍ تِبَاعاً، مِنْ خُبْزِ حِنْطةٍ، حَتّىَ فارَقَ الدّنْيَا.

7402 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ. حَدّثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ كَيْسَانَ. حَدّثني أبُو حَازِمٍ قال: رَأيْتُ أبَا هُرَيْرَة يُشِيرُ بِإصْبَعِهِ مِرَاراً يَقُولُ: وَالّذِي نفْسُ أبِي هُرَيْرَة بِيَدِهِ مَا شبعَ نبِيّ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَأهْلُهُ، ثلاَثة أيّامٍ تِبَاعاً، مِنْ خُبْزِ حِنْطةٍ، حَتّىَ فارَقَ الدّنْيَا.

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋە ئائىلىسى **الله** ئۇنى ئېلىپ

كەتكەنگە قەدەر بۇغداي ئۇنىنىڭ نېنىغا ئۇدا ئىككى ئۈچ كۈنمۇ تويۇپ باقماي بۇدۇنيادىن ئايرىلىپ كەتتى.

7403 ـ حدّثنا قتيْبَة بْنُ سَعِيدٍ و أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شيْبَة. قالاَ: حَدّثنا أبُو الأحْوَص عَنْ سِمَاكٍ قال: سَمِعْتُ النّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ: ألسْتُمْ فِي طعَامٍ وَشرَابٍ مَا شِئْتُمْ؟ لقدْ رَأيْتُ نبِيّكُمْ صلى الله عليه وسلم وَمَا يَجِدُ مِنَ الدّقل، مَا يَمْلأُ بِهِ بَطنَهُ. وَقتيْبَة لمْ يَذْكُرْ: بِهِ.

7404 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدّثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، حَدّثنا زُهَيْرٌ. حوحَدّثنا إسْحَقُ ابْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنا الْمُلاَئِيّ. حَدّثنا إسْرَائِيلُ. كِلاَهُمَا عَنْ سِمَاكٍ بِهَذَا الإسْنَادِ، نحْوَهُ. وَزَادَ فِي حَدِيثِ زُهَيْرٍ: وَمَا تَرْضَوْنَ دُونَ ألوَانِ التّمْرِ وَالزّبْدِ.

نوئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ سىلەر ھازىر تائام ـ شاراپتا،يىمەك ـ ئىچمەكتە ئۆزۈڭلار خالىغانچە

كەڭرىچىلىكتە ئەمەسمۇ؟؟!! مەن پەيغەمبىرىڭلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قۇرسىقىنى

تويغۇزغىدەك پۇچەك، ناچار خورمىنىمۇ تاپالمىغىنىنى كۆرگەن ئىدىم.

7405 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثنّى و ابْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظ لاِبْنِ الْمُثنّى). قالاَ: حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفرٍ. حَدّثنا شُعْبَة عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قالَ: سَمِعْتُ النّعْمَانَ يَخْطُبُ قالَ: ذكَرَ عُمَرُ مَا أصَابَ النّاسُ مِنَ الدّنْيَا. فقالَ: لقدْ رَأيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَظلّ الْيَوْمَ يَلْتَوِي، مَا يَجِدُ دَقلاً يَمْلأُ بِهِ بَطنَهُ.

نوئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ئۆمەر رەزىيە**الله** ئەنھۇ كىشىلەر ئېرىشكەن نېمەتلەرنى تىلغا ئېلىپ مۇنداق

دېگەن: سىلەر ھازىر تائام ـ شاراپتا،يىمەك ـ ئىچمەكتە ئۆزۈڭلار خالىغانچە كەڭرىچىلىكتە ئەمەسمۇ؟؟!! مەن

پەيغەمبىرىڭلار رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ قۇرسىقىنى تويغۇزغىدەك پۇچەك، ناچار خورمىنىمۇ

تاپالمىغىنىنى كۆرگەن ئىدىم. بىركۈن كەچكىچە قۇرسىقى ئاچلىقتىن قاتلىشىپ قالاتتى.

7406 ـ حدّثني أبُو الطّاهِر، أحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ. أخْبَرَنا ابْنُ وَهْبٍ. أخْبَرَنِي أبُو هَانِىءٍ سَمِعَ أبَا عَبْدِ الرّحْمَن الْحُبُلِيّ يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاص، وَسَألهُ رَجُلٌ، فقالَ: ألسْنَا مِنْ فقرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ؟ فقالَ لهُ عَبْدُ اللّهِ: ألكَ امْرَأةٌ تَأوِي إليْهَا؟ قالَ: نعَمْ. قالَ: ألكَ مَسْكَنٌ تَسْكُنُهُ؟ قالَ: نعَمْ. قالَ: فأنْتَ مِنَ الأغْنِيَاءِ. قالَ: فإنّ لِي خَادِماً. قالَ: فأنْتَ مِنَ الْمُلُوكِ.

ئابدۇررەھماندىن، بىر كىشى ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دىن ؛ بىز مۇھاجىرلارنىڭ ئەڭ پەقىر كىشىلىرىدىن

ئەمەسمۇ؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ؛ سىنىڭ سەن بىللە بۇلىدىغان، ساڭا ھەمراھ بۇلىدىغان ئاياللىڭ بارمۇ؟دىسە،

ئۇكىشى؛ ھەئە بار دېدى، سەن تۇرىدىغان ئۆيۈڭ بارمۇ؟ دىسە، بار دېدى، ئاندىن ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ؛ ئۇنداق بولسا، سەن بايلارنىڭ جۈملىسىدىن دېدى، ئۇكىشى؛ مىنىڭ يەنە بىر قۇل خىزمەتچىممۇ بار دىسە،ئۇ؛ ئۇنداقتا سەن پادىشاھلارنىڭ جۈملىسىدىن بۇلسەن دېدى،

7407 ـ قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَن: وَجَاءَ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ إِلَى عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاص، وَأَنَا عِنْدَهُ، فَقَالُوا: يَا أَبَا مُحَمّدٍ إِنّا، وَاللّهِ مَا نَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ. لاَ نَفَقَةٍ، وَلاَ دَابّةٍ، وَلاَ مَتَاعٍ. فَقَالَ لَهُمْ: مَا شِئْتُمْ. إِنْ شِئْتُمْ رَجَعْتُمْ إِلَيْنَا فَأَعْطَيْنَاكُمْ مَا يَسّرَ اللّهُ لَكُمْ. وَإِنْ شِئْتُمْ ذَكَرْنَا أَمْرَكُمْ لِلسّلْطَان. وَإِنْ شِئْتُمْ صَبَرْتُمْ. فَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إِنّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ يَسْبِقُونَ الأَغْنِيَاءَ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَى الْجَنّةِ، بِأَرْبَعِينَ خَرِيفاً. قَالُوا: فَإِنّا نَصْبِرُ. لاَ نَسْأَلُ شَيْئاً.

ئابدۇررەھمان مۇنداق دەيدۇ؛ مەن ئىبنى ئەمرۇ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىڭ يېنىدا ئىدىم، ئۇنىڭ قېشىغا ئۈچ نەپەر كىشى كىلىپ؛ ئى ئەبامۇھەممەد! الله بىلەن قەسەمكى، بىز نەپىقە، ئۇلاغ، مال ـ ماتا ھېچ بىر نەرسىگە قادىر ئەمەسمىز، بىزنىڭ ھېچ نەرسىمىز يوق دىگەندە، ئۇ؛ سىلەر تۆۋەندىكى ئىشلاردىن قايسىنى خالايسىلەر؟ ئەگەر خالىساڭلار، بىزنىڭ قېشىمىزغا قايتىپ كىلىڭلار، بىز سىلەرگە الله ئاسان قىلغان نەرسىلەردىن بىرەيلى، ئەگەر خالىساڭلار، ئىشىڭلارنى سۇلتانغا خەۋەر قىلايلى، ئەگەر خالىساڭلار سەۋرە قىلىڭلار، چۈنكى مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنداق دىگەن لىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم : ھەقىقەتەن مۇھاجىرلارنىڭ پېقىر كىشىلىرى قىيامەت كۈنى بايلاردىن 40 يىل بۇرۇن جەننەتكە كىرىپ بولىدۇ، ئۇلار؛ ئۇنداق بولسا، بىز سەۋرە قىلىپ، ھېچ نەرسە سورمايمىز دېدى. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1331 ـ باب لا تدخلوا مساكن الذين ظلموا أنفسهم، إلا أن تكونوا باكين

7408 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ. جَمِيعاً عَنْ إِسْمَاعِيلَ. قَالَ ابْنُ أَيّوبَ: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ. أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللّهِ بْنُ دِينَارٍ أَنّه سَمِعَ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، لأَصْحَابِ الْحِجْرِ: «لاَ تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلاَءِ الْقَوْمِ الْمُعَذّبِينَ. إِلاّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ. فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ، أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر ئازۇئازابلانغان، ھالاك قىلىنغانلارنىڭ دىيارلىرىغا يىغلىغۇچى بولۇپ كىرىڭلار، ئەگەر يىغلىغۇچىلاردىن بولالمىساڭلار، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە كىرمەڭلار، سىلەرگە، ئۇلارغا يەتكەن مۇسىبەت، ئازاب يېتىپ قالمىسۇن. (بۇ ھەدىسنى ھىجىر دىگەن جايدىن يەنى ھالاك قىلىنغان ئۆممەتنىڭ دىياردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ دىگەن ئىدى). ئەھمە، بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.

7409 ـ حدّثني حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَىَ. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْب. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَهُوَ يَذْكُرُ الْحِجْرَ، مَسَاكِنَ ثَمُودَ. قَالَ سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ: إِنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: مَرَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى الْحِجْرِ. فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «لاَ تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ، إِلاّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ. حَذَراً أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ» ثُمّ زَجَرَ فَأَسْرَعَ حَتّى خَلّفَهَا.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھىجر زىمىندىن ئۆتكەندە مۇنداق دېگەن: سىلەر ئاۋۇ ئۆزلىرىگە زۇلۇم قىلىپ ئازابلانغان، ھالاك قىلىنغانلارنىڭ دىيارلىرىغا يىغلىغۇچى بولۇپ كىرىڭلار، ئەگەر يىغلىغۇچىلاردىن بولالمىساڭلار، ئۇلارنىڭ ئۇستىگە كىرمەڭلار، ئۇلارغا يەتكەن مۇسىبەت، ئازاب سىلەرگىمۇ يېتىپ قالمىسۇن. ئاندىن بېشىنى مەھكەم يۆگەپ، ئۇلىغىنى تىزلىتىپ، ئۇ جايدىن تىزلا ئۆتۈپ كەتتى. بۇخارى،مۇسلىم،ئەھمە، بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.ئۇ سەمۇد قەۋمىنىڭ دىيارى ئىدى.

7410 ـ حدّثني الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، أَبُو صَالِحِ. حَدّثنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَقَ. أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللّهِ عَنْ نَافِعِ أَنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنّ النّاسَ نَزَلُوا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَىَ الْحِجْرِ، أَرْضِ ثَمُودَ. فَاسْتَقَوْا مِنْ آبَارِهَا. وَعَجَنُوا بِهِ الْعَجِينَ. فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يُهَرِيقُوا مَا اسْتَقَوْا وَيَعْلِفُوا الإِبِلَ الْعَجِينَ. وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْتَقُوا مِنَ الْبِئْرِ الّتِي كَانَتْ تَرِدُهَا النّاقَةُ.

7411 ـ وحدّثنا إِسْحَقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيّ. حَدّثنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضِ. حَدّثنِي عُبَيْدُ اللّهِ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ. غَيْرَ أَنّهُ قَالَ: فَاسْتَقَوْا مِنْ بِئَارِهَا وَاعْتَجَنُوا بِهِ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەمۇد قەۋمىنىڭ ھىجر دېگەن زىمىندىن ئۆتكەندە، ئۇلارنىڭ قۇدۇقىدىن سۇتارتىپ خەمىر يۇغۇردى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۇلارنى ھېلىقى سۇنى تۆكىۋېتىشكە، خەمىرنى تۆگىلەرگە ھەلەپ قىلىپ بېرىۋېتىشكە، ئۆز ۋاقتىدىكى سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ تۆگىسى سۇئىچكەن قۇدۇقتىن سۇ تارتىشقا بۇيرىدى.

1332 ـ باب الإحسان إلى الأرملة والمسكين واليتيم

تۇل خوتۇن، يېتىم باللارغا، مىسكىنلەرگە ياخشىلىق قىلىش

7412 ـ حدّثنا عبْدُ اللّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبِ. حَدّثنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي الْغَيْثِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «السّاعِي عَلَىَ الأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللّهِ ــ وَأَحْسِبُهُ قَالَ ــ وَكَالْقَائِمِ لاَ يَفْتُرُ وَكَالصّائِمِ لاَ يُفْطِرُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: تۇل ئاياللارغا، مىسكىنلەرگە خىزمەت قىلىپ، ھاجىتىدىن چىققۇچى كىشى، ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلىۋاتقان مۇجاھىدقا ئوخشاشتۇر، ياكى كېچىسى قىيامدا تۇرۇپ، ھېرىپ قالماي ناماز ئوقۇغۇچى غا، كۈندۈزى ئىپتار قىلماي روزا تۇتقۇچىغا ئوخشايدۇ. بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7413 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبِ. حَدّثنَا إِسْحَقُ بْنُ عِيسَىَ. حَدّثنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدّيلِيّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْغَيْثِ يُحَدّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «كَافِلُ الْيَتِيمِ، لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ، أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنّةِ» وَأَشَارَ مَالِكٌ بِالسّبّابَةِ وَالْوُسْطَى.

ئەبۇ ھۇرەيرە سەھلى ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئۆزى ئۈچۈن بولغان يېتىمگە ياكى باشقىلار ئۈچۈن بولغان يېتىمگە كېپىل بولغۇچى بىلەن مەن، جەننەتتە مۇشۇنداق يېقىن تۇرىمىز دەپ ئىككى بارمىقىنى يېقىن قىلىپ كۆرسەتكەن، ئەھمەد، بۇخارى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق

دىگەن: ئۆزى ئۈچۈن بولغان يېتىمگە ياكى باشقىلار ئۈچۈن بولغان يېتىمگە كېپىل بولغۇچى، جەننەتتە مەن بىلەن بىللە بولىدۇ، تۇل ئاياللارغا، مىسكىنلەرگە خىزمەت قىلىپ، سەئىي ئەمەل قىلغۇچى،ئاللاھ يولىدا ئۇرۇش قىلغۇچى مۇجاھىدقا ئوخشاشتۇر،بۇ ھەدىس،ئەۋسەت دىگەن كىتابتا بار بولۇپ،ئەلبانى سەھىھ دىگەن.

1333 ـ باب فضل بناء المساجد مەسجىد سېلىشنىڭ پەزىلىتى

7414 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ سَعِيدٍ الأَيْلِيّ وَ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى. قالاَ: حَدّثنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرٌو (وَهُوَ ابْنُ الْحَارِثِ) أَنّ بُكَيْراً حَدّثَهُ أَنّ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ حَدّثَهُ أَنّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ اللّهِ الْخَوْلاَنِيّ يَذْكُرُ أَنّهُ سَمِعَ عُثْمَانَ بْنَ عَفّانَ، عِنْدَ قَوْلِ النّاسِ فِيهِ حِينَ بَنَى مَسْجِدَ الرّسُولِ صلى الله عليه وسلم: إِنّكُمْ قَدْ أَكْثَرْتُمْ، وَإِنّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ بَنَى مَسْجِداً ـــ قَالَ بُكَيْرٌ: حَسِبْتُ أَنّهُ قَالَ ـــ يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللّهِ، بَنَى اللّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنّةِ». وَفِي رِوَايَةِ هَرُونَ «بَنَى اللّهُ لَهُ بَيْتاً فِي الْجَنّةِ».

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەسجىدىنى قايتا سالماقچى بولغاندا كىشىلەر بۇنى ياقتۇرماي سۆز قىلغاندا ئۇ: سىلەر ماڭا كۆپ سۆزلەپ كەتتىڭلار مەن رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دىدى: كىم ئاللاھنىڭ جامالىنى، رازىلىقىنى تەلەپ قىلىپ، ئاللاھ ئەسلىنىپ تۇرىدىغان مەسجىد سالسا، ئاللاھتائالا ئۇ كىشىگە جەننەتتە شۇنىڭغا ئوخشاش بىر ئۆي بىنا قىلىپ بېرىدۇ. ئەھمەد، بەيھەقى، تىرمىزى، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7415 ـ حدّثنا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. كِلاَهُمَا عَنِ الضّحّاكِ. قَالَ ابْنُ الْمُثَنّى: حَدّثنَا الضّحّاكُ بْنُ مُخْلَدٍ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثنِي أَبِي عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ أَنّ عُثْمَانَ بْنَ عَفّانَ أَرَادَ بِنَاءَ الْمَسْجِدِ. فَكَرِهَ النّاسُ ذلِكَ. وَأَحَبّوا أَنْ يَدَعَهُ عَلَى هَيْئَتِهِ. فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «مَنْ بَنَى مَسْجِداً لِلّهِ بَنَى اللّهُ لَهُ فِي الْجَنّةِ مِثْلَهُ».
7416 ـ وحدّثناه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيّ. حَدّثنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيّ وَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الصّبّاحِ. كِلاَهُمَا عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، غَيْرَ أَنّ فِي حَدِيثِهِمَا «بَنَى اللّهُ لَهُ بَيْتاً فِي الْجَنّةِ».

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈنلا مەسجىد سالسا، ئاللاھ ئۇ كىشىگە جەننەتتە بىر ئۆي سېلىپ بېرىدۇ، (يەنى جەننەتكە كىرىدۇ دىگەن بولىدى) بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان سەھىھ. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: كىم ئاللاھ ئۈچۈنلا بىر مەسجىد سالسا، گەرچە ئۇ مەسجىد، كەپتەرگە ئوخشاش قەناتى ئىسسىلىك قۇشنىڭ ئۇۋىسىچىلىك بولسىمۇ ياكى بۇ قۇشلارنىڭ ئۆيىدىن كىچىك بولسىمۇ ئاللاھتائالا ئۇ كىشىگە جەننەتتە بىر ئۆي سېلىپ بېرىدۇ. ئىبنى ماجە 730 ــ، ئەھمەد 2059 ــ، سەھىھ.

1334 ـ باب الصدقة في المساكين مىسكىنلەرگە سەدىقە قىلىش ۋە رىيانىڭ ھاراملىقى

7417 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالاَ: حَدّثنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ. حَدّثنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ اللّيْثِيّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «بَيْنَا رَجُلٌ بِفَلاَةٍ مِنَ الأَرْضِ، فَسَمِعَ صَوْتاً فِي سَحَابَةٍ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلاَنٍ. فَتَنَحّى ذَلِكَ السّحَابُ. فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرّةٍ. فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشّرَاجِ قَدِ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلّهُ. فَتَتَبّعَ الْمَاءَ. فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوّلُ الْمَاءَ بِمِسْحَاتِهِ. فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللّهِ مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: فُلاَنٌ.

لِلإِسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ. فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتاً فِي السَّحَابِ الَّذِي هَـٰذَا مَاؤُهُ يَقُولُ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلاَنٍ. لاِسْمِكَ. فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا؟ قَالَ: أَمَّا إِذْ قُلْتَ هَـٰذَا، فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَىٰ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، فَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِهِ. وَآكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلُثاً، وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلُثَهُ».

7418 ـ وحدّثناه أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيِّ. أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ. حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ كَيْسَانَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ «وَأَجْعَلُ ثُلُثَهُ فِي الْمَسَاكِينِ وَالسَّائِلِينَ وَابْنِ السَّبِيلِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىر چاغدا بىر كىشى چۆل زېمىندا بولۇۋتتىن مۇنداق بىر ئاۋاز چىققىنىنى ئاڭلاپتۇ، ئۇ ئاۋاز: پالانىنىڭ بېغىنى سۇغارغىن دەپتۇ، ئاندىن بۇلۇت يىراقلىشىپ، يامغۇر سۈيىنى سايلىققا تۆكۈپتۇ، ناگاھان بۇ سايلىقدىن سۇلار سىزىپ، ساقىپ كىچىك ئېرىقلارنى ھاسىل قىلىپ، بارلىق سۇنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ، شۇ باغ تەرەپكە قاراپ ئېقىپتۇ، بۇ كىشى ئۇ سۇغا ئەگىشىپتۇ، ناگاھان بىر كىشى بېغىدا شۇ سۇلارنى كەتمەن بىلەن ئۇياقتىن ــ بۇياققا يۆتكەپ قويۇۋاتقىدەك، ئەگىشىپ كەلگەن كىشى؛ ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى، ئىسمىڭ نىمە؟ دەپ سوراپتۇ، باغدىكى كىشى، ئىسمىم پالانى دەپ، دەل بۇلۇتتىن چىققان ئىسمىنى دەپتۇ، ۋە ئۇ كىشىگە ؛ ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى، نىمە ئۈچۈن ئىسمىمنى سورايسەن؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ كىشى؛ ھەققەتەن مەن مۇشۇ سۇنى تۆككەن بۇلۇتتىن بىر ئاۋازنى ئاڭلىدىم، ئۇ ئاۋاز پالانىنىڭ بېغىنى سۇغارغىن دېدى، ئۇ پالانى سەن ئىكەنسەن، سەن بۇ باغدا نىمە ئىشلارنى قىلىسەن؟ دېدى، باغ ئىگىسى؛ ئەمما سەن دېگەن بۇ سۆزگە كەلسەك، مەن بۇ باغدىن چىقىدىغان مەھسۇلات، كىرىمگە ساقلاپ، كۈتۈپ تۇرىمەن، مەھسۇلات كىرىم، چىققاندا بولسا، كىرىمنىڭ 1/3نى ئاللاھ يولىدا سەدىقە ــ ئېھسان قىلىمەن، 1/3نى مەن ۋە ئەھلى بالىلىرىم يەيمىز، قالغان 1/3نى بولسا، يەنە باغ ئۈچۈن چىقىم قىلىمەن دەپتۇ . ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇ سەھىھ ھەدىسىدىن دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، باغ ۋە تىجارەتتىن قىلىنغان كىرىمنىڭ 1/3`نى ئاللاھ يولىدا سەدىقە قىلىش، 1/3نى ئۆزى ئىستىمال قىلىش، 1/3نى يەنىلا شۇ ئىشلارنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن چىقىم قىلىشلار چىقىپ تۇرىدۇ، ئۆشرە ــ زاكاتنى ئايرىم بېرىدۇ، ئەلۋەتتە.

1335 ـ باب من أشرك في عمله غير الله (وفي نسخة: باب تحريم الرياء

7419 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَـٰنِ بْنِ يَعْقُوبَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ: أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ. مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي، تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ: مەن شېرىكلەردىن قەتئىي بىھاجەت، كىم بىر ئەمەلنى قىلىپ، ئۇ ئەمەلدە مەن بىلەن بىرگە مەندىن باشقىلارنى شېرىك قىلغان بولسا، (ياكى رىياقىلغان بولسا) مەن ئۇ كىشىنى شېرىكى بىلەن بىرگە تاشلاپ قويىمەن، يەنە بىر خاتىرىدە؛مەن ئۇنىڭدىن بىزار،ئۇ ئەمىلىنىڭ ساۋابىنى ئارزۇقىلغان كىشىسىدىن ئېلىۋالسۇن، ئۇنىڭغا ئەمەلىنىڭ ئەجرىنى شۇ شېرىكتىن ئېلىۋال دېيىلىدۇ. مۇسلىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ.

7420 ـ حدّثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ. حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سُمَيْعٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ. وَمَنْ رَاءَى رَاءَى اللَّهُ بِهِ».

ئىبنى ئاببااس، ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم كۆرسەتمە رىيا قىلسا، ئاللاھ ئۇنى كۆرسىتىپ قويىدۇ، كىم ئاڭلاتما رىيا قىلسا، ئاللاھ ئۇنى يەنى ئەمەللىرىنى ئاڭلىتىپ قويىدۇ، (ئۇنىڭ مۇكاپاتى، باشقىلار ئاڭلاش، كۆرۈش بولىدۇ). ئەھمەد، تىرمىزى، ئىبنى ماجە ، سەھىھ.

7421 –7422 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبي شَيْبَةَ. حَدّثنا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَان، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قالَ: سَمِعْتُ جُنْدُباً الْعَلَقِيّ قالَ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يُسَمّعْ يُسَمّعِ اللّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللّهُ بِهِ».
وحدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. حَدّثنا الْمُلاَئِيّ. حَدّثنا سُفْيَانُ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَزَادَ: وَلَمْ أسْمَعْ أحَداً غَيْرَهُ يَقُولُ: قالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.
7423 ـ حدّثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأشْعَثِيّ. عَنْ سُفْيَانُ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ حَرْبٍ (قَالَ سَعِيدٌ: أظُنّهُ قالَ: ابْنُ الحرث بْنِ أبي مُوسَى) قالَ: سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ كُهَيْلٍ قالَ: سَمِعْتُ جُنْدُباً (وَلَمْ أسْمَعْ أحَداً يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم غَيْرَهُ) يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ. بِمِثْلِ حَدِيثِ الثّوْرِيّ.
7424 ـ وحدّثناه ابْنُ أبي عُمَرَ. حَدّثَنَا سُفْيَانُ. حَدّثنا الصّدُوقُ الأمِينُ، الْوَلِيدُ بْنُ حَرْبٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: كىم ئاڭلىتىپ رىيا قىلسا، ئاللاھ ئۇنىڭ ياخشىلىقلىرىنى ئاڭلىتىپ قويىدۇ، كىم كۆرسەتمە رىيا قىلسا، ئاللاھ ئۇنى كۆرسىتىپ قويىدۇ خالاس، شۇنىڭ بىلەن مۇكاپاتى تۈگەيدۇ، كىم ئۆزىگە مۇشەققەت قىلىۋالسا، ئاللاھ ئۇ كىشىگە قىيامەت كۈنىمۇ مۇشەققەت سېلىپ قويىدۇ. ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، ئىبنى ماجە تويلىغان، سەھىھ.

1336 ـ باب التكلم بالكلمة يهوي بها في النار(وفي نسخة: باب حفظ اللسان)

(ئەقىدە جەھەتتىن)بىر ئېغىز سۆز قىلىپلا دەۋزەخكە كىرىپ كېتىشنىڭ جەھەتىدىن تىلنى ساقلاش توغرىسىدا

7425 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثنا بَكْرٌ (يَعْنِي ابْنَ مُضَرَ) عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَة، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إنّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلّمُ بِالْكَلِمَةِ، يَنْزِلُ بِهَا فِي النّارِ، أبْعَدَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ».

بىلال ئىبنى ھارىس ، ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن كىشى ئاللاھ رازى بولىدىغان بىر ئېغىز سۆزنى قىلىدۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇ سۆزنىڭ قەيەرگىچە يېتىپ بارىدىغىنىنى گۇمانمۇ قىلمايدۇ، كۆڭۈل بۆلمەيدۇ، ئاللاھ، بۇ كىشى ئۈچۈن شۇ بىر ئېغىز سۆزنىڭ سەۋەبىدىن تا قىيامەت كۈنىگىچە رازىلىقىنى يازىدۇ، نۇرغۇن دەرىجە يۇقىر كۆتۈرىدۇ. ھەققەتەن كىشى ئاللاھ غەزەپ قىلىپ كايىيدىغان بىر ئېغىز سۆزنى قىلىدۇ، ئۇ بۇ سۆزنىڭ قەيەرگىچە يېتىپ بارىدىغىنىنى گۇمانمۇ قىلمايدۇ، ئاللاھ ئۇنىڭغا شۇ بىر ئېغىز سۆزنىڭ سەۋەبىدىن تا قىيامەت كۈنىگىچە غەزەپ ــ نەپرىتىنى، ئۆچلىكىنى يازىدۇ، شۇ سۆزنىڭ سەۋەبىدىن دوۋزاخنىڭ مەشرىق بىلەن مەغرىپ ئارىسىدىنمۇ يىراقراق چوڭقۇر يېرىگە چۈشۈپ كېتىدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، مالىك، ئەھمەد، تىرمىزى، نەسەئى، ئىبنى ماجە، ئىبنى ھەببان، ھاكىمتوپلىغان، سەھىھ.

7426 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ أبي عُمَرَ الْمَكّيّ. حَدّثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ الدّرَاوَرْدِيّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمّدِ بْنِ إبْرَاهِيمَ، عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَة، عَنْ أبي هُرَيْرَةَ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقالَ: «إنّ الرجل لَيَتَكَلّمُ بِالْكَلِمَةِ، مَا يَتَبَيّنُ مَا فِيهَا، يَهْوِي بِهَا فِي النّارِ، أبْعَدَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن بەندە سۇرۇشتۇرمەستىن ئېنىقلاپ كۆرمەيلا، بىر ئېغىز سۆزنى قىلىدۇ ــ دە، ئۇ ، شۇ سۆزنىڭ سەۋەبىدىن دوۋزاخنىڭ مەشرىق بىلەن مەغرىپ ئ ارىسىدىنمۇ يىراقراق چوڭقۇر يېرىگە چۈشۈپ كېتىدۇ، ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ. ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: ھەققەتەن كىشى دىققەت قىلماستىن گۇناھ يوق، چاتاق يوق دەپ قاراپ، بىر ئېغىز سۆزنى قىلىپ تاشلايدۇ ــ دە، شۇ بىر ئېغىز سۆزنىڭ سەۋەبىدىن دوۋزاخ ئىچىنىڭ 70 يىللىق چوڭقۇر يېرىگە چۈشۈپ كېتىدۇ، تىرمىزى، ھاكىم، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. بۇ چۈقۈم ئەقىيدە ئىشى(ئاللاھ بىزنىڭ بارلىق ھەممە گۇناھىمىزنى كەچۈرسۇن، ئامىن!)

1337 ـ باب عقوبة من يأمر بالمعروف ولا يفعله، وينهى عن المنكر ويفعله

ياخشىلىققا بۇيرۇپ ئۇنى ئۆزى قىلمايدىغان، يامانلىقتىن توسۇپ ئۇنى ئۆزى قىلىپ كەتكەن كىشىنىڭ جازاسى

7427 ـ 7428 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَ إِسْحَـٰقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ ــ وَاللّفْظُ لأَبِي كُرَيْبٍ ــ (قَالَ يَحْيَى وَ إِسْحَـٰقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الاَخَرُونَ: حَدّثَنَا) أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قِيلَ لَهُ: أَلاَ تَدْخُلُ عَلَىَ عُثْمَانَ فَتُكَلّمَهُ؟ فَقَالَ: أَتُرَوْنَ أَنّي لاَ أُكَلّمُهُ إِلاّ أُسْمِعُكُمْ؟ وَاللّهِ لَقَدْ كَلّمْتُهُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ. مَا دُونَ أَنْ أَفْتَتِحَ أَمْراً لاَ أُحِبّ أَنْ أَكُونَ أَوّلَ مَنْ فَتَحَهُ. وَلاَ أَقُولُ لأَحَدٍ، يَكُونُ عَلَيّ أَمِيراً: إِنّهُ خَيْرُ النّاسِ. بَعْدَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «يُؤْتَىَ بِالرّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَىَ فِي النّارِ. فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُ بَطْنِهِ. فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِالرّحَىَ. فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النّارِ. فَيَقُولُونَ: يَا فُلاَنُ مَا لَكَ؟ أَلَمْ تَكُنْ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَىَ عَنِ الْمُنْكَرِ؟ فَيَقُولُ: بَلَىَ. قَدْ كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلاَ آتِيهِ، وَأَنْهَىَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ».حدّثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ: كُنّا عِنْدَ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. فَقَالَ رَجُلٌ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَدْخُلَ عَلَىَ عُثْمَانَ فَتُكَلّمَهُ فِيمَا يَصْنَعُ؟ وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِهِ.

ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى بىر كىشى كەلتۈرۈلۈپ، دوۋزاخقا تاشلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئۈچەيلىرى ساڭگىلاپ سۆرىلىپ قالىدۇ، ئۇ دوۋزاخ ئىچىدە خۇددى ئىشەك تۈگمەن تېشىنى چۆرگىلەپ ئايلانغاندەك ئۈچەيلىرىنى چۆرگىلەپ ئايلىنىدۇ، دوۋزاخ ئەھلى ئۇنى زىيارەت قىلىپ كېلىپ، مۇنداق دەيدۇ، ئى پالانى، ساڭا يەتكەن بۇ ئازاب ــ مۇسىبەت نېمە ئىش؟ سەن بىزنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامانلىقدىن توسمىغانمۇ؟. ئۇ كىشى: ئەلۋەتتە مەن سىلەرنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامانلىقدىن توسقان، لېكىن، مەن سىلەرنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ، ئۆزۈم ئۇنى قىلماپتىكەنمەن، مەن سىلەرنى يامانلىقدىن توسۇپ، ئۆزۈم ئۇ يامانلىقنى قىلىپ كېتىپتىمەن دەيدۇ، (مانا بۇ شۇنداق كىشىلەرنىڭ جازاسى). ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. ئى ئاللاھ! بىزنى ئۇنداق كىشىلەردىن قىلمىسىلا. ئامىن!

1338 ـ باب النهي عن هتك الإنسان ستر نفسه ئۆزىنىڭ گۇناھىنى ئۆزى ئاشكارىلىماسلىق

7429 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: حَدّثَنِي. وَقَالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمّهِ قَالَ: قَالَ سَالِمٌ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «كُلّ

أمّتِي مُعافاةٌ إلاّ الْمُجَاهِرين. وَإنّ مِنَ الإجْهَار أنْ يَعْمَلَ الْعَبْدُ بِاللّيْلِ عَمَلاً، ثُمّ يُصْبِحُ قَدْ سَتَرَهُ رَبّهُ، فَيقُولُ: يَا فُلاَنُ قَدْ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا. وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبّهُ. فَيَبِيتُ يَسْتُرُهُ رَبّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللّهِ عَنْهُ». قَالَ زُهَيْرٌ «وَإنّ مِنَ الْهِجَارِ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ ھەممىسى ئەپۇ قىلىنىپ ساقلىنىدۇ، لېكىن، جەھرىچى، ئۆزىنى ئاشكارىلىغۇچىلار ئەپۇ قىلىنمايدۇ، ھەقىقەتەن ئۇ ئاشكارىلاش بولسا، كىشى كېچىسى بىر يامان ئەمەلنى قىلىدۇ، ئاندىن ئۇ، ئاللاھتائالا ئۇنىڭ گۇناھىنى ياپقان، پەردىلىگەن ھالەتتە تاڭ ئاتقۇزىدۇ، ئاندىن ئۇ: ئى پالانى!مەن دېگەن بۈگۈن كېچە مۇنداق ــ مۇنداق ئەمەللەرنى قىلىۋەتتىم دەپ، گۇناھىنى ئاشكارىلايدۇ، ئۇ كېچىنى، رەببى ئۆتنى پەردىلەپ گۇناھىنى يېپىپ ئۆتكۈزگەن ئىدى، تاڭ ئاتقۇزۇپلا ئاللاھنىڭ پەردىسىنى ئېچىپ تاشلىدى، ئۇنى قانداقمۇ ئەپۇ قىلىپ كەچۈرسۇن؟ مۇسلىم، بۇخارى،بەيھەقىيلار توپلىغان، سەھىھ.

1339 ـ باب تشميت العاطس، وكراهة التثاوب چۈچكۈرۈك ۋە ئەسنەش مەسىلىرى

7430 ـ حدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا حَفْصٌ (وَهُوَ ابْنُ غِيَاثٍ) عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: عَطَسَ عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلاَنِ. فَشَمّتَ أحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمّتِ الآخَرَ. فَقَالَ الّذِي لَمْ يُشَمّتْهُ: عَطَسَ فُلاَنٌ فَشَمّتّهُ، وَعَطَسْتُ أنَا فَلَمْ تُشَمّتْنِي. قَالَ: «إنّ هَـٰذَا حَمِدَ اللّهَ. وَإنّكَ لَمْ تَحْمَدِ اللّهَ».

7431 ـ وحدّثنا أبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أبُو خَالِدٍ (يَعْنِي الأحْمَرَ) عَنْ سُلَيْمَانَ التّيْمِيّ، عَنْ أنَسٍ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئالدىدا ئىككى كىشى چۈچكۈردى، بىرىگە جاۋاپ قايتۇرۇپ، يەنەبىرىگە جاۋاپ قايتۇرمىدى، يەنەبىركىشى؛ ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بۇنىڭغا جاۋاپ قايتۇرۇپ، ماڭا جاۋاپ قايتۇرمىدىڭغۇ؟دېگەندە، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم؛ بۇكىشى الله قا ھەمدۇ ـ سانا ئەيتتى، سەن ئەيتمىدىڭ دېدى.بۇخارى،مۇسلىم.

7432 ـ حدّثني زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ (وَاللّفْظُ لِزُهَيْرٍ). قَالاَ: حَدّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنْ أبِي بُرْدَةَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أبِي مُوسَى، وَهُوَ فِي بَيْتِ بِنْتِ الْفَضْلِ بْنِ عَبّاسٍ. فَعَطَسْتُ فَلَمْ يُشَمّتْنِي. وَعَطَسَتْ فَشَمّتَهَا. فَرَجَعْتُ إلَى أمّي فَأخْبَرْتُهَا. فَلَمّا جَاءَهَا قَالَتْ: عَطَسَ عِنْدَكَ ابْنِي فَلَمْ تُشَمّتْهُ، وَعَطَسَتْ فَشَمّتّهَا. فَقَالَ: إنّ ابْنَكِ عَطَسَ، فَلَمْ يَحْمَدِ اللّهَ، فَلَمْ أشَمّتْهُ. وَعَطَسَتْ، فَحَمِدَتِ اللّهَ، فَشَمّتّهَا. سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «إذَا عَطَسَ أحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللّهَ، فَشَمّتُوهُ. فَإنْ لَمْ يَحْمَدِ اللّهَ، فَلاَ تُشَمّتُوهُ».

ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئۇ چۈشكۈرۈپ الله قا ھەمدە ئەيتقان كىشىگە جاۋاب بېرىپ، ھەمدە ئەيتمىغان كىشىگە جاۋاب بەرمەي رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن دېدى : بىرىڭلار چۈشكۈرۈپ، ئاللاھقا ھەمدۇ ئېيتسا، ئاللاھ ساڭا رەھمەت قىلسۇن دەپ جاۋاب بېرىڭلار، ئەگەر ھەمدۇ ــ سانا ئېيتمىسا، جاۋاب بەرمەڭلار، مۇسلىم، ئەھمەد، بۇخارى ئەدەبتە توپلىغان، سەھىھ.

7433 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدّثَنَا وَكِيعٌ. حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ عَنْ إيَاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الأكْوَعِ، عَنْ أبِيهِ. ح وَحَدّثَنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثَنَا أبُو النّضْرِ، هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. حَدّثَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمّارٍ. حَدّثَنِي إيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ الأكْوَعِ أنّ

أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيّ صلى الله عليه وسلم وَعَطَسَ رَجُلٌ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ: «يَرْحَمُكَ اللّهُ» ثُمّ عَطَسَ أُخْرَىَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «الرّجُلُ مَزْكُومٌ».

سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ ئالدىدا بىر كىشى چۈچكۈردى، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا؛ يەرھەمۇكەاللە دېدى، ئاندىن ئۇكىشى يەنە چۈچكۈرۈپتى، رەسۇلۇللاھ ؛ بۇكىشى زۇكام كېسىلى ئىكەن دېدى.يەنەبىردە؛ئۈچۈنجى قېتىم شۇنداق دېدى.مۇسلىم،تىرمىزى توپلىغان. ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار چۈشكۈرسە، بىللە ئولتۇرغان كىشى جاۋاب قايتۇرسۇن، ئەگەر ئۈچ قېتىمدىن زىيادە چۈشكۈرسە، ئۇ زۇكام كېسىلى بولىدۇ، ئۈچ قېتىمدىن كېيىن جاۋاب قايتۇرمىسمۇ بولىدۇ، ئەبۇ داۋۇد، توپلىغان، سەھىھ.

7434 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ أَيّوبَ وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ عَلِيّ بْنُ حُجْرٍ السّعْدِيّ. قَالُوا: حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ (يَعْنُونَ ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «التّثَاؤُبُ مِنَ الشّيْطَانِ. فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَكْظِمْ مَا اسْتَطَاعَ».

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا بەندىسىنىڭ چۈ چكۈرۈشىنى ياخشى كۆرىدۇ، ئەسنەشلىرىنى يامان كۆرىدۇ، (مەخسەت، روھلۇق، چېچەن، تېتىك بولۇشنى ياخشى كۆرىدۇ، مىس ــ مىس ھورۇننى يامان كۆرىدۇ)، بىرىڭلار چۈشكۈرۈپ، ئاللاھقا ھەمدۇ ئېيتسا، ئۇنى ئاڭلىغان ھەربىر مۇسۇلمانىڭ مۇنداق دېيىشى ھەق بولىدۇ ؛« يەرھەمۇكەللاھ، ئاللاھ ساڭا رەھمەت قىلسۇن»، ئەمما، ئەسنەشكە كەلسەك، ھەقىقەتەن ئۇ شەيتان تەرەپىدىن بولىدۇ، بىرىڭلار ئەسنەپ قالسا، ئامال بار قادىر بولۇشچە ئۇنى قايتۇرسۇن، بىرىڭلار ئەسنەپ، ئەگەر ئۇ ؛ ھا! دېسە، شەيتان ئۇنىڭدىن كۈلۈپ كېتىدۇ، (يەنە بىر خاتىرىدە شەيتان كىرىۋالىدۇ، شەيتان مۇسۇلمانلارنى ھورۇنلاشتۇرىدۇ، سۇسلاشتۇرىدۇ) ئەھمەد، بۇخارى،مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ.

7435 ـ حدّثني أَبُو غَسّانَ المِسْمَعِيّ، مَالِكُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ. حَدّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضّلِ. حَدّثَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْناً لأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ يُحَدّثُ أَبِي عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا تَثَاوَبَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ عَلَىَ فِيهِ. فَإِنّ الشّيْطَانَ يَدْخُلُ».

7436 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حَدّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَـٰنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا تَثَاوَبَ أَحَدُكُمْ، فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ، فَإِنّ الشّيْطَانَ يَدْخُلُ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئەسنەپ قالسا، قولنى ئاغزىغا قويىۋالسۇن، چۈنكى، شەيتان ئەسنەش بىلەن كىرىۋالىدۇ، مۇسلىم،ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

7437 ـ حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِذَا تَثَاوَبَ أَحَدُكُمْ فِي الصّلاَةِ، فَلْيَكْظِمْ مَا اسْتَطَاعَ. فَإِنّ الشّيْطَانَ يَدْخُلُ».

7438 ـ حدّثناه عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَعَنِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. بِمِثْلِ حَدِيثِ بِشْرٍ وَعَبْدِ الْعَزِيزِ.

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار نامازدا ئەسنىسە، قادىر بولىشىچە بېسىۋېلىپ توختىتىۋالسۇن، چۈنكى، شەيتان شۇنىڭ بىلەن كىرىۋالىدۇ، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد.

1340 ـ باب في أحاديث متفرقة هەر تۈرلۈك، خىلمۇ-خىل ھەدىسلەر

7439 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ رَافِعٍ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّزّاقِ. أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزّهْرِيّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «خُلِقَتِ الْمَلاَئِكَةُ مِنْ نُورٍ. وَخُلِقَ الْجَانّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ. وَخُلِقَ آدَمُ مِمّا وُصِفَ لَكُمْ».

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا دىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلدى، جىنلار بولسا، ئوتنىڭ تۈتۈنى ئارىلاش يالقۇنىدىن يارىتىلدى، ئادەم بولسا، سىلەرگە سۈپەتلەپ بېرىلگەن نەرسىدىن يەنى تۇپراقدىن يارىتىلدى، مۇسلىم 5314 _ ھەدىس، ئەھمەد 24186 _ ھە، سەھىھ.

1341 ـ باب في الفأر وأنه مسخ چاشقاننىڭ سۈرىتى ئۆزگەرتىلگەن مەخلۇق ئىكەنلىكى

7440 ـ حدّثنا إِسْحَـَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى الْعَنَزِيّ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ الرّزّيّ. جَمِيعاً عَنِ الثّقَفِيّ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى). حَدّثَنَا عَبْدُ الْوَهّابِ. حَدّثَنَا خَالِدٌ عَنْ مُحَمّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «فُقِدَتْ أُمّةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، لاَ يُدْرَى مَا فَعَلَتْ. وَلاَ أُرَاهَا إِلاّ الْفَأْرَ. أَلاَ تَرَوْنَهَا إِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الإِبِلِ لَمْ تَشْرَبْهُ. وَإِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الشّاءِ شَرِبَتْهُ؟». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَحَدّثْتُ هَـَذَا الْحَدِيثَ كَعْباً فَقَالَ: آنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ ذَلِكَ مِرَاراً. قُلْتُ: أَأَقْرَأُ التّوْرَاةَ؟ قَالَ إِسْحَـَقُ فِي رِوَايَتِهِ «لاَ نَدْرِي مَا فَعَلَتْ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىللاردىن بىر ئۈممەت يوقاپ كەتتى، ئۇلارغا نېمە قىلىنغىنى بىلىنمەيدۇ، ئۇ ئېنىق ئەمەس، مەن ئۇلارنى چاشقانمىكى دەپ گۇمان قىلىمەن، ئۇنىڭغا قارىمامسىلەر؟ تۆگە سۈتى قويۇلسا، ئۇنى ئىچمەيدۇ، قوينىڭ سۈتى قويۇلسا، چاشقان ئۇنى ئىچىدۇ، (مانا بۇ دەلىل _ ئىسپاتتۇر) ئەھمەد، بەيھەقى توپلىغان، سەھىھ.

7441 ـ وحدثني أَبُو كُرَيْبٍ، مُحَمّدُ بْنُ الْعَلاَءِ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ مُحَمّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ «الْفَأْرَةُ مَسْخٌ. وَآيَةُ ذَلِكَ أَنّهُ يُوضَعُ بَيْنَ يَدَيْهَا لَبَنُ الْغَنَمِ فَتَشْرَبُهُ. وَيُوضَعُ بَيْنَ يَدَيْهَا لَبَنُ الإِبِلِ فَلاَ تَذُوقُهُ» فَقَالَ لَهُ كَعْبٌ: أَسَمِعْتَ هَـَذَا مِنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم؟ قَالَ: أَفَأُنْزِلَتْ عَلَيّ التّوْرَاةُ؟.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: چاشقان سۈرىتى ئۆزگەرتىلگەن مەخلۇق، ئۇنىڭ ئالامىتى:ئۇنىڭغا قارىمامسىلەر؟ تۆگە سۈتى قويۇلسا، ئۇنى ئىچمەيدۇ، قوينىڭ سۈتى قويۇلسا، چاشقان ئۇنى ئىچىدۇ، (مانا بۇ دەلىل _ ئىسپاتتۇر) ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئى ئەئرابى! ھەقىقەتەن ئاللاھتائالا بەنى ئىسرائىلدىن ئىككى قەبىلىگە غەزەپ قىلغان ئۇلارنى يەر يۈزىدە ئۆمىلەيدىغان ھايۋانغا ئۆزگەرتىۋەتكەن، مەن بۇ كىلە، پاتمىچۇقنى

شۇ سۈرەتنى ئۆزگەرگەنلەرمۇ ياكى ئەمەسمۇ؟ ھېچ بىلەلمىدىم، مەن ئۇنى يېمەيمەن، ھەم ئۇنىڭدىن توسمايمەن. مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. يەنە بىر ھەدىستە سۈرەتنى ئۆزگەرتىلگەنلەر نەسلى قالدۇرمايلا ھالاك بولۇشى سۆزلەنگەن، بۇنى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ شۇنداق تەپسىر قىلغان، ئاللاھ ئالىم. ئۇممە سەلەمەت رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: ئاللاھتائالا لەنەت قىلىپ، ھالاك قىلىپ، سۈرىتىنى باشقا نەرسىگە، ھايۋانغا ئۆزگەرتىۋەتكەن نەرسە ئۈچۈن نەسەپ يوق، ئارقىدىن كېلىدىغان بالا، ئەۋلاد يوقتۇر، (ئۇلار غەمدە، پۇتۇنلەي نەسلى قۇرۇپ، ھالاك بولۇپ تۈگەشتى). تەبرانى توپلىغان، سەھىھ.

1342 ـ باب لا يلدغ المؤمن من جحر مرتين

مۆئمىننى بىر تۆشۈكتە ئىككى قېتىم يىلان چاقمايدۇ،دېگەن توغرىسىدا

7442 ـ7443 ـ حدّثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ. حدّثنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ الزّهْرِيّ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ، مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ، مَرّتَيْنِ؟».
وَحَدّثَنِيهِ أَبُو الطّاهِرِ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. قَالاَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ. ح وَحَدّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ حَاتِمٍ، قَالاَ: حَدّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. حَدّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمّهِ، عَنِ ابْنِ الْمُسَيّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النّبِي صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننى بىر تۆشۈكتە ئىككى قېتىم يىلان چاقمايدۇ.بۇخارى،مۇسلىم، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە توپلىغان، سەھىھ. مۇسۇلمانلارغا قارشى شېئىر بىلەن زىيانكەشلىك قىلغان بىر كىشىنى قويۇپ بەرسە، ئۇ يەنە زىيانكەشلىك قىلىدۇ، ئاندىن ئۇ يەنە ئەسىرگە چۈشكەندە، مېنى قويۇپ بەرسىلە دەيدۇ. دەل شۇ چاغدا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ ھەدىسنى ئېيتىپ، ئۇنىڭ كاللىسىنى ئالىدۇ.

1343 ـ باب المؤمن أمره كله خير

7444 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيّ وَ شَيْبَانُ بْنُ فَرّوخَ، جَمِيعاً عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ (وَاللّفْظُ لِشَيْبَانَ). حَدّثَنَا سُلَيْمَانُ. حَدّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ صُهَيْبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «عَجَباً لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ. إِنّ أَمْرَهُ كُلّهُ خَيْرٌ. وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلاّ لِلْمُؤْمِنِ. إِنْ أَصَابَتْهُ سَرّاءُ شَكَرَ. فَكَانَ خَيْراً لَهُ. وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرّاءُ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْراً لَهُ».

سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مۆئمىننىڭ ئىشى ئەجەپلىنەرلىكتۇر، ھەققەتەن مۆئمىننىڭ بارلىق ئىشلىرى ياخشىلىقتۇر، بۇنداق ياخشىلىق پەقەت مۆئمىن ئۈچۈنلا بولىدۇ، مۆئمىن بولمىغان كىشىلەرگە ئۇنداق بولمايدۇ، ئەگەر مۆئمى رگە خۇرسەن بولىدىغان، خۇشاللىق ئىشلار يەتسە، ئۇ شۈكرى قىلىدۇ ــ دە، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىلىقتۇر، ئەگەر ئۇنىڭغا زەرەر يەتسە، سەۋرى قىلىدۇ ــ دە، بۇمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىلىق بولىدۇ، ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1344 ـ باب النهي عن المدح إذا كان فيه إفراط، وخيف منه فتنة على الممدوح

باشقىلارنى مەدھىلەپ كېتىشتىن مەنئى قىلىش توغرىسىدا

7445 ـ حدّثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. حَدّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: مَدَح رَجُلٌ رَجُلاً، عِنْدَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم قَالَ، فَقَالَ: «وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ. قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ» مِرَاراً «إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحاً صَاحِبَهُ لاَ مَحَالَةَ، فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ فُلاَناً. وَاللّهُ حَسِيبُهُ. وَلاَ أُزَكّي عَلَى اللّهِ أَحَداً. أَحْسِبُهُ، إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَاكَ، كَذَا وَكَذَا».

7446 ـ وحدّثني مُحَمّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبّادِ بْنِ جَبَلَةَ بْنِ أَبِي رَوّادٍ. حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ. أَخْبَرَنَا غُنْدَرٌ قَالَ: شُعْبَةُ حَدّثَنَا عَنْ خَالِدٍ الْحَذّاءِ، عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم أَنّهُ ذُكِرَ عِنْدَهُ رَجُلٌ. فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا مِنْ رَجُلٍ، بَعْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، أَفْضَلُ مِنْهُ فِي كَذَا وَكَذَا. فَقَالَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم: «وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ» مِرَاراً يَقُولُ ذٰلِكَ. ثُمّ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحاً أَخَاهُ، لاَ مَحَالَةَ، فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ فُلاَناً، إِنْ كَانَ يُرَى أَنّهُ كَذٰلِكَ. وَلاَ أُزَكّي عَلَى اللّهِ أَحَداً».

7447 ـ وَحَدّثَنِيهِ عَمْرٌو النّاقِدُ. حَدّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ. ح وَحَدّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوّارٍ. كِلاَهُمَا عَنْ شُعْبَةَ بِهَـٰذَا الإِسْنَادِ، نَحْوَ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ. وَلَيْسَ فِي حَدِيثِهِمَا: فَقَالَ رَجُلٌ: مَا مِنْ رَجُلٍ بَعْدَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَفْضَلُ مِنْهُ.

ئەبۇ بۇكرەت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قېرىندىشىنى بەكلا ماختاپ مەدھىيلىگەن كىشىگە: ساڭا ۋايدۇر، سەن قېرىندىشىڭنىڭ بوينىنى ئۈزۈپ تاشلىدىڭ، ئۇنى بوغۇزلىغان بولدۇڭ، بىرىڭلار قېرىندىشىنى ماختاپ، مەدھىيلەشتىن زادى ئامال بولمىسا، مەدھىيلىمەكچى بولسا، مەن پالاننى مۇشۇنداق گۇمان قىلىمەن دېسۇن. ئۇنىڭ ھېسابىنى ئاللاھ ئالىدۇ، ئىچكى دۇنياسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، مەن بىرەر كىشىنى ئاللاھقا ماختاپ ئاقلاپ مەدھىيلەپ كەتمەيمەن، مۇنداق ـ مۇنداق گۇمان قىلىمەن، ئەگەر بىلسە، مۇنداق گۇمان قىلىمەن دېسۇن دېگەن ئىدى. مۇسلىم، بۇخارى ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە

7448 ـ حدّثني أَبُو جَعْفَرٍ، مُحَمّدُ بْنُ الصّبّاحِ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيّاءَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَىَ، قَالَ: سَمِعَ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم رَجُلاً يُثْنِي عَلَىَ رَجُلٍ، وَيُطْرِيهِ فِي الْمِدْحَةِ. فَقَالَ: «لَقَدْ أَهْلَكْتُمْ، أَوْ قَطَعْتُمْ، ظَهْرَ الرّجُلِ».

ئەبۇمۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قېرىندىشىنى بەكلا ئۇچۇرۇپ ماختاپ مەدھىيلىگەن كىشىگە: سىلەر قېرىندىشىڭلارنىڭ ئۇچىسىنى، بوينىنى كېسىپ ئۈزۈپ تاشلىدىڭلار، ئۇنى ھالاك قىلىپ بوغۇزلىغان بولدۇڭلار،دېدى.

7449 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. جَمِيعاً عَنِ ابْنِ مَهْدِيَ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ يُثْنِي عَلَىَ أَمِيرٍ مِنَ الأُمَرَاءِ. فَجَعَلَ الْمِقْدَادُ يَحْثِي عَلَيْهِ التّرَابَ، وَقَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ نَحْثِيَ فِي وُجُوهِ الْمَدّاحِينَ التّرَابَ.

مىقداد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەمىرلەردىن بىرئەمىرنى بەكلا ئۇچۇرۇپ ماختاپ مەدھىيلىگەن كىشىگە توپا چېچىپ: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى مەدھىيچىلەرنى كۆرسەڭلار، يۈزىگە توپا چېچىڭلار دەپ بۇيرىغان دېدى.

7450 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمّامِ بْنِ الْحَارِثِ أَنّ رَجُلاً جَعَلَ يَمْدَحُ عُثْمَانَ. فَعَمِدَ الْمِقْدَادُ. فَجَثَا عَلَىَ رُكْبَتَيْهِ، وَكَانَ رَجُلاً ضَخْماً، فَجَعَلَ يَحْثُو فِي وَجْهِهِ الْحَصْبَاءَ. فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ: مَا شَأْنُكَ؟ فَقَالَ: إِنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدّاحِينَ، فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ التّرَابَ».

7451 ـ وحدّثناه مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ. ح وَحَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا الأَشْجَعِيّ، عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ عُبَيْدِ الرّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ الثّوْرِيّ، عَنِ الأَعْمَشِ وَ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمّامٍ، عَنِ الْمِقْدَادِ، عَنِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم بِمِثْلِهِ.

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

مەدھىيىچىلەرنى كۆرسەڭلار، يۈزىگە توپا چېچىڭلار دېگەن ھەدىسنى ئەھمەد، بۇخارى، مۇسلىم، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى، تەبرانى، بەيھەقى، ھاكىملار مىقداد ، ئىبنى ئۆمەر، ئىبنى ئەمرۇ ، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەدداھلارنىڭ يەنى مەدھىيىچىلەرنىڭ يۈزىگە توپا چېچىڭلار! تىرمىزى، ئىبنى ئەدى، ئەبۇ نۇئەيملەر توپلىغان، ئەلبانى رەھمەھۇللا بۇ ھەدىس سەھىھ دېگەن يەنە رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: مەدھىيىچىلەرنىڭ ئاغزىغا توپا چېچىڭلار! بۇ ھەدىسنى ئىبنى ماجە، مىقداد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى ھەببان، ئىبنى ئۆمەردىن ئىبنى ئەساكىر، ئۇبادەت ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ ھەدىستۇر.

1345 ـ باب مناولة الأكبر چوڭلارنى ھۆرمەتلەش

7452 ـ حدّثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيَ الْجَهْضَمِيّ حَدّثني أبي حَدّثنا صَخْرٌ (يَعْني ابْنَ جُوَيْرِيَة) عَنْ نَافِع أنّ عَبْدَ اللّهِ بْنَ عُمَرَ حَدّثَهُ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «أرَانِي فِي الْمَنَام أتَسَوّكُ بِسِوَاكٍ. فَجَذَبَنِي رَجُلاَن. أحَدُهُمَا أكْبَرُ مِنَ الآخَر. فَنَاوَلْتُ السّوَاكَ الأصْغَرَ مِنْهُمَا. فَقِيلَ لِي: كَبّرْ، فَدَفَعْتُهُ إلَى الأكْبَرِ».

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:، مەن بۈگۈن ئويقۇمدا مىسۋاك سىلىپ چۈش كۆرۈپتىمەن، ماڭا بىرسى چوڭ، بىرى كىچىك ئىككى ئەر كەلدى، مەن مىسۋاكنى كىچىككە سۇنۇپ بەرسەم، ماڭا ؛ چوڭىغا بەرگىن دېيىلدى، مەن مىسۋاكنى چوڭىراقىغا بەردىم، بەيھەقى ، بۇخارى،مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ.

1346 ـ باب التثبت في الحديث، وحكم كتابة العلم

ھەدىسنى ئىسپاتلاپ بېقىش، ئىلىمنى يېزىۋېلىشنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

7453 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. حَدّثنَا بِهِ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَة عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أبِيهِ قالَ: كَانَ أبُو هُرَيْرَة يُحَدّثُ وَيَقُولُ: اسْمَعِي يَا رَبّةَ الْحُجْرَةِ اسْمَعِي يَا رَبّةَ الْحُجْرَةِ وَعَائِشَة تُصَلّي. فَلَمّا قَضَتْ صَلاَتَهَا قالَتْ لِعُرْوَة: ألاَ تَسْمَعُ إلَى هَذَا وَمَقَالَتِهِ آنِفاً؟ إنّمَا كَانَ النّبيّ صلى الله عليه وسلم يُحَدّثُ حَدِيثاً، لَوْ عَدّهُ الْعَادّ لأحْصَاهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن، ئۇ ئەبۇھۇرەيرىنىڭ ھەدىسنى بەك تېز سۆزلىۋېتىشىگە رەددىيە بېرىپ مۇنداق دەيدۇ:رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم،سىلەر كەينى ـ كەينىدىن تېز سۆزلىگەندەك، ئالدىراپ تېز سۆزلىمەي،بەلكى شۇنداق ئوچۇق، تەپسىلى ئالدىرىماي سۆزلەيتتىكى، ئەگەر سۆزلىرىنى سانىغۇچى ساناپ قالسا، ئەلۋەتتە دانىمۇ ــ دانە ھېسابلىيالايتتى.بۇخارى،مۇسلىم، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، سەھىھ.

7454 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيّ. حَدّثنا هَمّامٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيّ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «لاَ تَكْتُبُوا عَنّي. وَمَنْ كَتَبَ عَنّي غَيْرَ الْقُرْآنِ فَلْيَمْحُهُ. وَحَدّثُوا عَنّي، وَلاَ حَرَجَ. وَمَنْ كَذَبَ عَلَيّ ـــ قالَ هَمّامٌ أَحْسِبُهُ قالَ ـــ مُتَعَمّداً فَلْيَتَبَوّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النّارِ».

ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن: سىلەر مەندىن، قۇرئاندىن باشقا نەرسىنى يازماڭلار، كىم مەندىن، قۇرئاندىن باشقا نەرسىنى يازغان بولسا، ئۇنى ئۆچۈرۋەتسۇن، سىلەر مەندىن مەن سۆزلىگەن ھەدىسنى سۆزلىسەڭلار، گۇناھ يوق، كىم ماڭا مەن دىمىگەننى دىدى دەپ قەستەن يالغان سۆزلىسە، ئۇ ئۆز جايىنى دوۋزاخدىن ئىلىۋالسۇن. ئەھمەد، مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. بۇرۇن قۇرئاننى يىزىۋاتقاچقا، ئىلىشىپ كىتىشدىن ئەنسىرەپ يىزىشتىن توسقان، شۇ ۋاقىتلاردىمۇ يىراقتىن كەلگەن ئەئرابىيغا يىزىۋىلىشقا رۇخسەت بەرگەن ھەدىسنىڭ دەلىلى بىلەن ۋە بىر ھەدىس بولسىمۇ يەتكۈزۈش ئۆز ئەينى يەتكۈزۈشنىڭ دەلىلى بىلەن كىيىنكى ۋاقىتلاردا ھەدىس يىزىلغان، قاتتىق تەكشۈرۈپ، ھەققى سەھىھ، مۇتىۋاتىرلىرى توپلانغان، خۇددى بۇخارى، مۇسلىم ۋەباشقا سەھىھ كىتابلاردەك.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دىگەن:(مەندىن ھەدىس سۆزلەشتىن ھەزەر قىلىڭلار.لىكىن بىلگىنىڭلارنى سۆزلەڭلار.) كىم ماڭا، مەن دىمىگەننى دىدى دەپ قەستەن يالغان سۆزلىسە، (يەنى يالغان ھەدىس سۆزلىسە،) ئۇ ئۆزئورنىنى دوۋزاخدىن ئىلىۋالسۇن، (يەنە بىر خاتىرىدە ئۇ دوۋزاخقا كىرىدۇ دىيىلگەن).

بۇ ھەدىسنى ئەھمەد، بەيھەقى، بۇخارى، مۇسلىم، نەسەئى، تىرمىزى، ئەبۇ داۋۇد، ئىبنى ماجە، ھاكىم، تەبرانى، خەتىيبۇلبەغداد، ئىبنى ئەساكىر، ئىبنى سائىد، ئەبۇ مەسئۇد، بەزار، ئىبنى ئەدى، ئەبۇ نۇئەيىم، ئىبنى قانىئ، ھاكىم مەدخەلدە، ئۇقەيلى، ئىبنى جەۋزى، دارمى قاتارلىق 22 كىتاب، ئەنەس، زۇبەيىر، ئەبۇ ھۇرەيرە، ئەلى، جابىر، ئەبۇ سەئىدىلخۇدرى، ئىبنى مەسئۇد، خالىد ئىبنى ئەرخەت، زەيىد ئىبنى ئەرقەم، سەلەمەت، ئۇقبەت، مۇئاۋىيە، سائىب، سەلمان، خالىد خۇزائى، سۇھەيىب، تارىق، تەلھە، ئىبنى ئاببas، ئىبنى ئۆمەر، ئۇتبەت، ئەرىس، ئەممار، ئىمران، ئەمرۇ ئىبنى ھەرىس، ئەمرۇ ئىبنى ئەبەسەت، ئەمرۇ ئىبنى مۇررەت، مۇغەيرە، يەئلا، ئەبۇ ئۇبەيدە، ئەبۇ مۇسا، بەررائى، مۇئاز، نەبىيتە، ئەبۇ مەيمۇنە، ئەبۇرەمسە، ئىبنى زۇبەيىر، ئەبۇ راپىئ، ئۇممە ئەيمەن، سەلمان پارىسى، ئەبۇ ئۇمامە، راپىئئىبنى خەدىجە، يەزىيد، ئائىشە، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر، سەئىد ئىبنى ۋەققاس، ھۇزەيفە ئىبنى ئۇسەيد، ھۇزەيفە ئىبنى يەماني، ئوسمان، سەئىد ئىبنى زەيىد، ئۇسامە، بۇرەيدە، سەپىينە، ئەبۇ قەتادە، جۇندۇئ، سەئىد ئىبنى مىداس، ئابدۇللاھ ئىبنى زەغبى، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇ ئەۋفا، ئەففان، غەزۋان،

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

ئەبۇ كەبشە، ئەبۇ زەر، غايقى قاتارلىق 68 ساھابە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملاردىن توپلىغان، سەھىھ مۇتىۋاتىردۇر. ئەڭ ئىشەنچلىك ھەدىسدۇر. مۇتىۋاتىر ھەدىسنى ئىنكار قىلغۇچى كاپىر بولىدۇ.

1347 ـ باب قصة أصحاب الأخدود والساحر والراهب والغلام

ئەسھابۇلئۇخدۇدنىڭ قىسسىسى، سېھرىگەر، راھىب بىلەن كارامەت بېرىلگەن بالا توغرىسىدا

7455 ـ حدّثنا هَدّابُ بْنُ خَالِدٍ. حَدّثَنَا حَمّادُ بْنُ سَلَمَةَ. حَدّثَنَا ثابتٌ عَنْ عَبْدِ الرّحْمَنِ بْنِ أبي لَيْلَى، عَنْ صُهَيْبٍ أنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قالَ: «كَانَ مَلِكٌ فِيمَنْ كَانَ قبْلَكُمْ. وكَانَ لَهُ سَاحِرٌ. فَلَمّا كَبرَ قالَ لِلْمَلِكِ: إنّي قدْ كَبرْتُ فابْعَثْ إلَيّ غُلاَماً أُعَلّمْهُ السّحْرَ. فَبَعَثَ إلَيْهِ غُلاَماً يُعَلّمُهُ. فكَانَ فِي طَرِيقِهِ، إذَا سلَكَ، رَاهِبٌ. فقعَدَ إلَيْهِ وَسَمِعَ كَلاَمَهُ. فَأعْجَبَهُ. فكَانَ إذَا أتَى السّاحِرَ مَرّ بالرّاهِبِ وَقعَدَ إلَيْهِ. فإذَا أتَى السّاحِرَ ضَرَبَهُ. فشكَا ذلِكَ إلَى الرّاهِبِ. فقالَ: إذَا خَشِيتَ السّاحِرَ فقُلْ: حَبَسَنِي أهْلِي. وإذَا خَشِيتَ أهْلَكَ فقُلْ: حَبَسَنِي السّاحِرُ. فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إذْ أتَى عَلَى دَابّةٍ عَظِيمَةٍ قدْ حَبَسَتِ النّاسَ. فقالَ: الْيَوْمَ أعْلَمُ آلسّاحِرُ أفْضَلُ أمِ الرّاهِبُ أفْضَلُ؟ فَأخَذَ حَجَراً فقالَ: اللّهُمّ إنْ كَانَ أمْرُ الرّاهِبِ أحَبّ إلَيْكَ مِنْ أمْرِ السّاحِرِ فاقْتُلْ هَذِهِ الدّابّةَ. حَتّى يَمْضِيَ النّاسُ. فَرَمَاهَا فقتَلَهَا. وَمَضَى النّاسُ. فَأتَى الرّاهِبَ فَأخْبَرَهُ. فقالَ لَهُ الرّاهِبُ: أيْ بُنَيّ أنْتَ، الْيَوْمَ، أفْضَلُ مِنّي. قدْ بَلَغَ مِنْ أمْرِكَ مَا أرَى. وَإنّكَ سَتُبْتَلَى. فَإنِ ابْتُلِيتَ فَلاَ تَدُلّ عَلَيّ. وَكَانَ الْغُلاَمُ يُبْرِىءُ الأكْمَهَ وَالأبْرَصَ وَيُدَاوِي النّاسَ مِنْ سَائِرِ الأدْوَاءِ. فَسَمِعَ جَلِيسٌ لِلْمَلِكِ كَانَ قدْ عَمِيَ. فَأتَاهُ بِهَدَايَا كَثِيرَةٍ. فقالَ: مَا هَهُنَا لَكَ أجْمَعُ، إنْ أنْتَ شَفَيْتَنِي. فقالَ: إنّي لاَ أشْفِي أحَداً. إنّمَا يَشْفِي اللّهُ. فَإنْ أنْتَ آمَنْتَ بِاللّهِ دَعَوْتُ اللّهَ فشَفَاكَ. فَآمَنَ بِاللّهِ. فشَفَاهُ اللّهُ. فَأتَى الْمَلِكَ فَجَلَسَ إلَيْهِ كَمَا كَانَ يَجْلِسُ. فقالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَنْ رَدّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ؟ قالَ: رَبّي. قالَ: وَلَكَ رَبّ غَيْرِي؟ قالَ: رَبّي وَرَبّكَ اللّهُ. فَأخَذَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُعَذّبُهُ حَتّى دَلّ عَلَى الْغُلاَمِ. فَجِيءَ بِالْغُلاَمِ. فقالَ لَهُ الْمَلِكُ: أيْ بُنَيّ قدْ بَلَغَ مِنْ سِحْرِكَ مَا تُبْرِىءُ الأكْمَهَ وَالأبْرَصَ وَتَفْعَلُ وَتَفْعَلُ. فقالَ: إنّي لاَ أشْفِي أحَداً. إنّمَا يَشْفِي اللّهُ. فَأخَذَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُعَذّبُهُ حَتّى دَلّ عَلَى الرّاهِبِ. فَجِيءَ بِالرّاهِبِ. فقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ. فَأبَى فَدَعَا بِالْمِنْشَارِ. فَوَضَعَ الْمِنْشَارَ فِي مَفْرِقِ رَأْسِهِ. فشَقّهُ حَتّى وَقَعَ شِقّاهُ. ثُمّ جِيءَ بِجَلِيسِ الْمَلِكِ فقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ فَأبَى. فَوَضَعَ الْمِنْشَارَ فِي مَفْرِقِ رَأْسِهِ. فشَقّهُ بِهِ حَتّى وَقَعَ شِقّاهُ. ثُمّ جِيءَ بِالْغُلاَمِ فقِيلَ لَهُ: ارْجِعْ عَنْ دِينِكَ. فَأبَى. فَدَفَعَهُ إلَى نَفَرٍ مِنْ أصْحَابِهِ فقالَ: اذْهَبُوا بِهِ إلَى جَبَلِ كَذَا وكَذَا. فاصْعَدُوا بِهِ الْجَبَلَ. فَإذَا بَلَغْتُمْ ذِرْوَتَهُ، فَإنْ رَجَعَ عَنْ دِينِهِ، وَإلاّ فاطْرَحُوهُ. فذَهَبُوا بِهِ فصَعِدُوا بِهِ الْجَبَلَ. فقالَ: اللّهُمّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ. فَرَجَفَ بِهِمُ الْجَبَلُ فسَقطُوا. وَجَاءَ يَمْشِي إلَى الْمَلِكِ. فقالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَا فَعَلَ أصْحَابُكَ؟ قالَ: كَفَانِيهِمُ اللّهُ. فَدَفَعَهُ إلَى نَفَرٍ مِنْ أصْحَابِهِ فقالَ: اذْهَبُوا بِهِ فاحْمِلُوهُ فِي قُرْقُورة، فتَوَسّطُوا بِهِ الْبَحْرَ. فَإنْ رَجَعَ عَنْ دِينِهِ وَإلاّ فاقْذِفُوهُ. فذَهَبُوا بِهِ. فقالَ: اللّهُمّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ فانْكَفَأتْ بِهِمُ السّفِينَةُ فغَرِقُوا. وَجَاءَ يَمْشِي إلَى الْمَلِكِ. فقالَ لَهُ الْمَلِكُ: مَا فَعَلَ أصْحَابُكَ؟ قالَ: كَفَانِيهِمُ اللّهُ. فقالَ لِلْمَلِكِ: إنّكَ لَسْتَ بِقَاتِلِي حَتّى تَفْعَلَ مَا آمُرُكَ بِهِ. قالَ: وَمَا هُوَ؟ قالَ: تَجْمَعُ النّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ. وَتَصْلُبُنِي عَلَى جِذْعٍ. ثُمّ خُذْ سَهْماً مِنْ كِنَانَتِي. ثُمّ ضَعِ السّهْمَ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ. ثُمّ قُلْ: بِاسْمِ اللّهِ، رَبّ الْغُلاَمِ. ثُمّ ارْمِنِي. فَإنّكَ إذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ قتَلْتَنِي. فَجَمَعَ النّاسَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ. وَصَلَبَهُ عَلَى جِذْعٍ. ثُمّ أخَذَ سَهْماً مِنْ كِنَانَتِهِ. ثُمّ وَضَعَ السّهْمَ فِي كَبِدِ الْقَوْسِ ثُمّ قالَ: بِاسْمِ اللّهِ، رَبّ الْغُلاَمِ. ثُمّ رَمَاهُ فَوَقَعَ السّهْمُ فِي صُدْغِهِ. فَوَضَعَ يَدَهُ فِي صُدْغِهِ فِي مَوْضِعِ السّهْمِ.فَمَاتَ. فقالَ النّاسُ: آمَنّا بِرَبّ الْغُلاَمِ. آمَنّا بِرَبّ الْغُلاَمِ. فَأُتِيَ الْمَلِكُ فقِيلَ لَهُ: أرَأيْتَ مَا كُنْتَ تَحْذَرُ؟ قدْ، وَاللّهِ نَزَلَ بِكَ حَذَرُكَ. قدْ آمَنَ النّاسُ فَأمَرَ بِالأُخْدُودِ فِي أفْوَاهِ السّكَكِ فَخُدّتْ وَأضْرَمَ النّيرَانَ. وَقالَ: مَنْ لَمْ يَرْجِعْ عَنْ دِينِهِ فَأحْمُوهُ فِيهَا. أوْ قِيلَ لَهُ: اقْتَحِمْ. فَفَعَلُوا حَتّى جَاءَتِ امْرَأةٌ وَمَعَهَا صَبِيّ لَهَا. فتَقَاعَسَتْ أنْ تَقَعَ فِيهَا. فقالَ لَهَا الْغُلاَمُ: يَا أُمّهِ اصْبِرِي. فَإنّكِ عَلَى الْحَقّ».

سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ئىلگىرى بىر پادىشاھ بولۇپ، ئۇنىڭ بىر سېھرىگەرى بار ئىدى، ئۇ سېھرىگەر ياشتا چوڭايغاندا، پادىشاھقا: مەن قېرىپ قالدىم، ماڭا بىر بالا ئەۋەتسەڭ، مەن ئۇنىڭغا سېھرىگەرلىكنى ئۆگەتسەم دەپتۇ، پادىشاھ ئۇنىڭغا بىر بالىنى ئەۋەتىپتۇ، ئۇ بالا يولدا كېتىۋېتىپ، بىر راھىبقا ئۇچراپ قاپتۇ، ئۇ بالا راھىبنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا قىزىقىپتۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەر كۈنى سېھرىگەرنىڭ قېشىغا بارغىچە راھىبنىڭ قېشىدا ئولتۇرىدىكەن، سېھرىگەرنىڭ قېشىغا كەلگەندە سېھرىگەر كېچىكىپ قالدىڭ دەپ ئۇرىدىكەن، بالا بۇ ئىشنى راھىبقا شىكايەت قىلىپتۇ، راھىب ئۇنىڭغا: ئەگەر سەن سېھرىگەردىن قورقساڭ، مېنى ئۆيدىكىلەر تۇتۇپ قالدى دېگىن، ئەگەر ئۆيدىكىلەردىن قورقساڭ، مېنى سېھرىگەر تۇتۇپ قالدى، شۇنىڭ ئۈچۈن كېچىكىپ قالدىم دېگىن دەپتۇ، شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە تۇيۇقسىز ناھايىتى چوڭ، يوغان بىر ھايۋان پەيدا بولۇپ، كىشىلەرنىڭ ئۆتىدىغان

يولىنى توسۋاپتۇ، ئۇ بالا كۆڭلىدە راھىب ئەۋزەلمۇ؟ ياكى سېھرىگەر ئەۋزەلمۇ؟ بۇنى بۈگۈن بىلىمەن دەپتۇ ــ دە، تاشتىن بىرنى ئېلىپ، ئى ئاللاھ، ئەگەر ساڭا راھىبنىڭ ئىشى سېھرىگەرنىڭ ئىشىدىن سۆيۈملۈك، ياخشى بولسا، مۇشۇ تاش بىلەن ئۇ ھايۋاننى ئۆلتۈرگىن، كىشىلەر يولغا ماڭسۇن دەپ، تاشنى ئېتىپتۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھايۋان ئۆلۈپتۇ، كىشىلەر يولغا راۋان بولۇپتۇ، ئۇ بۇ ئىشىدىن راھىبنى خەۋەرلەندۈرۈپتۇ، راھىب، ئۇ بالىغا: ئەي بالام، سەن بۈگۈن مەندىن ئۈستۈن بولۇپ كېتىپسەن، مەندىن ئەۋزەل بولۇپسەن، مەن كۆرگەن نەرسىلەر ساڭا يېتىپتۇ، سەن پات يېقىندا قاتتىق سىنىلىسەن، ئەگەر سىنالساڭ، مېنى بىلدۈرمىگىن، مېنى كۆرسىتىپ قويمىغىن دەپتۇ، ئۇ بالا، قارىغۇ ۋە ئاق كېسەللەرنى داۋالايدىغان ۋە كىشىلەرنى باشقا كېسەللەردىن داۋالايدىغان بولۇپتۇ، بىر كۈنى پادىشاھنىڭ قارىغۇ بولۇپ قالغان بىر ھەمراھى بۇنى ئاڭلاپ، نۇرغۇن ھەدىيەلەر بىلەن كېلىپ، ئۇ بالىغا: ئەگەر كۆزۈمنى ساقايتىپ قويساڭ، مۇشۇ مال ــ دۇنيانىڭ ھەممىسىنى ساڭا بېرىمەن دەپتۇ، ئۇ بالا: ئەمەلىيەتتە مەن ھېچبىر كىشىنى ساقايتالمايمەن، پەقەت ئاللاھ ئۆزى ساقايتىدۇ، ئەگەر سەن ئاللاھقا ئىمان ئېيتساڭ، مەن ئاللاھقا دۇئا قىلاي، ئاللاھ سىنى ساقايتىپ قويسۇن دەپتۇ، ھېلىقى كىشى ئاللاھقا ئىشىنىپ ئىمان ئېيتىپتۇ، ئاللاھ ئۇنىڭ كۆزىنى ساقايتىپتۇ، ئۇ پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، بۇرۇنقىغا ئوخشاش بىللە ئولتۇرۇپتۇ، پادىشاھ ئۇنىڭغا: سېنىڭ كۆزۈڭنى كىم ساقايتىپ قويدى؟ دەپتۇ، ئۇ كىشى رەببىم دەپتۇ، پادىشاھنىڭ غەزىپى كېلىپ، سېنىڭ مەندىن باشقا رەببىڭ بارمۇ؟ تېخى دەپتۇ، ئۇ كىشى: ئۇ ئاللاھ، سېنىڭ ۋە مېنىڭ رەببىمدۇر دەپتۇ، شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ئۇنى قاتتىق ئازابتا قىيناپ، ئۇ ئاخىرى ھېلىقى بالىنى دەپ قويۇپ، گەپ بالىغا يېتىپتۇ، ئاندىن بالا كەلتۈرۈلۈپتۇ، پادىشاھ ئۇنىڭغا: ھەي ئوغلۇم، سېنىڭ سېھرىڭ قارىغۇ ۋە ئاق كېسەللەرنى داۋالاشقا يېتىپتۇ ۋە مۇنداق ــ مۇنداق ئىشلارنى قىپسەن، دەپتۇ، ئۇ بالا: ياق مەن ھېچ كىمنى ساقايتالمايمەن، پەقەت بىر ئاللاھلا ئۆزى ساقايتىدۇ دەپتۇ، شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ ئۇ بالىنىمۇ ئازابلاۋەرگەچكە، ئاخىرى ئىش ھېلىقى راھىبقا تاقىلىپتۇ، راھىب كەلتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا: دىنىڭدىن يان دېيىلىپتۇ، ئۇنىماپتۇ، دىنىدىن زادى يانماپتۇ، پادىشاھ ئۇنىڭ بېشىغا بېشىنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىغا ھەرىنى قويۇپ، راھىبنىڭ بېشىنى ھەرىدەپتۇ، ئۇ راھىبنى تىلىپ ئىككى پارا قىپتۇ، راھىب ئىككى پارچە بولۇپ، يەرگە يىقىلىپتۇ، لېكىن، دىنىدىن يانماپتۇ، ئاندىن ھېلىقى پادىشاھنىڭ ھەمراھى كەلتۈرلۈپ، ئۇنىڭغا دىنىڭدىن يان دېيىلىپتۇ، ئۇمۇ ئۇنىماپتۇ، ئۇنىڭمۇ بېشىغا ھەرە قويۇلۇپ، تىلىپ ئىككى پارچە قىلىنىپتۇ، بۇمۇ دىنىدىن يانماي، ئىككى پارچە بولۇپ يەرگە يىقىلىپتۇ، ئاندىن ھېلىقى بالىنى كەلتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا دىنىڭدىن يانغىن دەپتۇ، بالىمۇ دىنىدىن زادى يانماپتۇ، پادىشاھ بالىنى ئۆز ھەمراھلىرىدىن بىر توپ كىشىگە تاپشۇرۇپ: سىلەر پالانى تاغقا چىقىڭلار، تاغنىڭ چوققىسىغا يەتكەندە دىنىدىن يانسا مەيلى قويىۋېتىڭلار، ئەگەر دىنىدىن يانمىسا، ئۇنى تاغدىن تاشلىۋېتىڭلار دەپتۇ. ئۇلار مېڭىپ، ئېگىز بىر تاغقا چىقىپتۇ، ئۇ بالا ئى ئاللاھ، سەن خالىغان نەرسەڭ بىلەن ماڭا كۇپايە بولغىن دەپ دۇئا قىلىپتۇ، شۇ چاغدا تاغلار تىترەپ، تەۋرەپ پادىشاھنىڭ ئادەملىرى تاغدىن دۇملاپ چۈشۈپ كېتىپ، ئۆلۈپتۇ، ئۇ بالا پادىشاھنىڭ ئالدىغا ساق ــ سالامەت مېڭىپ كەپتۇ، پادىشاھ ئۇنىڭغا ھەمراھلىرىڭغا نېمە بولدى؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇ بالا، ئۇلارغا مەن ئۈچۈن ئاللاھ كۇپايە قىلدى دەپتۇ، پادىشاھ ئۇنى يەنە بىر توپ كىشىلەرگە تاپشۇرۇپ: سىلەر ئۇنى ئاپىرىپ، كېمىگە سېلىڭلار، كېمە دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىغا بارغاندا، ئۇ دىنىدىن يانسا مەيلى، ئەگەر دىنىدىن

يانمىسا، ئۇنى دېڭىزغا تاشلىۋېتىڭلار دەپتۇ، ئۇلار مېڭىپ دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىغا كەلگەندە، بالا: ئى ئاللاھ سەن خالىغان نەرسەڭ بىلەن مەن ئۈچۈن ئۇلارغا قارشى كۇپايە بولغىن، دەپ دۇئا قىلىپتۇ، ئۇنىڭ دۇئايى ئىجابەت بولۇپ. شۇ چاغدا دېڭىزدىكى كېمە دولقۇن سەۋەبىدىن داۋالغۇپ پادىشاھنىڭ ئادەملىرى سۇغا غەرىق بولۇپ كېتىپتۇ، ئۇ پادىشاھنىڭ قېشىغا ساق ـــ سالامەت مېڭىپ كەپتۇ، پادىشاھ ئۇ بالىغا: ھەمراھلىرىڭغا نېمە بولدى؟ دەپتۇ، بالا: ئۇلارغا قارشى مەن ئۈچۈن ئاللاھ كۇپايە قىلدى دەپتۇ، بالا پادىشاھقا يەنە: سەن مەن دىگەن ئىشنى قىلمىغىچە مېنى ھەرگىز ئۆلتۈرەلمەيسەن دەپتۇ، پادىشاھ: قېنى دىگىنە ئۇ نېمە ئىش؟ دەپ سوراپتۇ، بالا: سەن كىشىلەرنى تۈپتۈز بىر مەيدانغا يىغقىن، ۋە مېنى خورمىنىڭ شېخىغا ئاسقىن، ئاندىن مېنىڭ ئوقدانىمنىڭ ئۆزىدىن بىر ئوقيانى ئېلىپ، ئوقيانىڭ ئوتتۇرىغا قويۇپ، بالىنىڭ رەببى ئاللاھنىڭ نامى بىلەن باشلايمەن، بىسمىللاھى دەپ ئاندىن ماڭا ئاتقىن، شۇنداق قىلغاندا ئاندىن مېنى ئۆلتۈرەلەيسەن دەپتۇ، پادىشاھ كىشىلەرنى كەڭرى بىر مەيدانغا يىغىپتۇ، بالىنى خورما شېخىغا ئېسىپتۇ، ئاندىن بالىنىڭ ئوق خالتىسىدىن بىر ئوقنى ئېلىپ، ئۇنى ئوقيانىڭ ئوتتۇرىغا قويۇپ، بالىنىڭ رەببى بولغان ئاللاھنىڭ نامى بىلەن باشلايمەن، بىسمىللاھ دەپ ئۇنىڭغا ئېتىپتۇ، ئوق بالىنىڭ چېكىسىگە تېگىپتۇ، ئۇ قولى بىلەن چېكىسىنى تۇتقىنىچە قەھرىمانلارچە شېھىد بولۇپتۇ، كىشىلەر بىز بالىنىڭ پەرۋەردىگارىغا ئىمان ئېيتتۇق!!! دەپ ۋارقىرىشىپتۇ، بىرسى، پادىشاھنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭغا: سەن ھەزەرقىلغان نەرسەڭنى كۆردۈڭمۇ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن ھەزەر قىلغان نەرسە يۈز بەردى، كىشىلەر ئىمان ئېيتتى دەپتۇ، شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ كوچا ئېغىزلىرىغا خەندەك، ئازگال كولاپ، ئوت يېقىشقا بۇيرۇپتۇ، ئوت يالقۇنجاشقا باشلاپتۇ، پادىشاھ: كىم دىنىدىن يانمايدىكەن، ئۇنى ئوتقا تاشلاڭلار، ئۇلارغا ئوتقا سەكرەڭلار دېيىلسۇن دەپتۇ، ئۇلار شۇنداق قىلىپتۇ، ھەتتا، كىچىك بالىسى بار بىر ئايال كېلىپ، كەينىگە چېكىنگەن ئىكەن، ئوتقا چۈشۈشتىن كەينىگە داجىغاندا، ئۇنىڭ بالىسى تىلغا كېلىپ، ئى ئانا، سەن ھەقنىڭ ئۈستىدە سەۋرە قىلغىن دەپ ۋاقىرىپتۇ، ئەھمەد بىلەن مۇسلىم توپلىغان، سەھىھ. مۇپەسسىر ئالىملار، بۇ سەھىھ ھەدىسنى سۈرە ئوخدۇدنىڭ تەپسىرى قىلغان، جۈملىدىن ئىبنى كەسىير، سەييىد قۇتۇپلار شۇنداق تەپسىر قىلىدۇ، شۇنداقلا بۇ سەھىھ ھەدىستىن، پەلەستىن قاتارلىق دۆلەتلەردە بىر قىسىم دوكتۇر، ئالىملار ھۇجۇم خاراكتېرلىك ئەمەس، مۇداپىئە خاراكتېرلىك جەڭدە ئامال قالمىغاندا ئۆزىنى قوشۇپ پارتىلىتىشقا، دۈشمەننى چېكىندۈرۈشكە دەلىل ئالغان، شۇنداقلا بۇ ھەدىسدە ئەۋلىيالار كارامىتى ھەق ئىكەن، بۇ ئىسلام دىنىنىڭ مۆجىزىسىدۇر، ئۇ راھىب ئېسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزگىرىشىدىن بۇرۇنقى توغرا ئىسلام دىنىدا ئىدى، بۇ ھەدىس، يۇقىرقى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باشلىرى ھەرىدەلسىمۇ، قوۋۇرغىلىرى تارالسىمۇ، بۇ ئىشلار ئۇلارنى دىنىدىن توسۇپ قالالمىغان دىگەن، سەھىھ ھەدىسكە شەرھى، ئىزاھات بولىدۇ، ئاللاھ بىزنى ھەققەتچىلەردىن قىلسۇن، بىزگە ئۆزى ئىگە بولۇپ، ياردەم بەرسۇن، ئامىن!

1348 ـ باب حديث جابر الطويل، وقصة أبي اليسر

جابىر رەزىيەللاھ ئەنھۇنىڭ ئۇزۇن ھەدىسى ۋە ئەبۇليۇسر رەزىيەللاھ ئەنھۇنىڭ قىسسىسى

7456 ـ حدّثنا هَرُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَ مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ (وَتَقَارَبَا فِي لَفْظِ الْحَدِيثِ) وَ السّيَاقُ لِهَرُونَ. قالاَ: حَدّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ مُجَاهِدٍ، أَبِي حَزْرَةَ، عَنْ عُبَادَةَ ابْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ الصّامِتِ قَالَ: خَرَجْتُ أَنَا وَأَبِي نَطْلُبُ الْعِلْمَ فِي هَذَا الْحَيّ مِنَ الأَنْصَارِ، قَبْلَ أَنْ يَهْلِكُوا. فَكَانَ أَوّلُ مَنْ لَقِينَا أَبَا الْيَسَرِ، صَاحِبَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَعَهُ غُلاَمٌ لَهُ. مَعَهُ ضِمَامَةٌ مِنْ

صُحُفٍ. وَعَلَى أَبِي الْيَسَرِ بُرْدَةٌ وَمَعَافِرِيٌّ. وَعَلَى غُلاَمِهِ كذلك. فَقَالَ لَهُ أَبِي: يَا عَمِّ إِنِّي أَرَى فِي وَجْهِكَ سُفْعَةً مِنْ غَضَبٍ. قَالَ: أَجَلْ. كَانَ لِي عَلَى فُلاَنِ بْنِ فُلاَنٍ الْجِذامِيِّ مَالٌ. فَأَتَيْتُ أَهْلَهُ فَسَلَّمْتُ. فَقُلْتُ: ثَمَّ هُوَ؟ قَالُوا: لاَ. فَخَرَجَ عَلَيَّ ابْنٌ لَهُ جَفْرٌ. فَقُلْتُ لَهُ: أَيْنَ أَبُوكَ؟ قَالَ: سَمِعَ صَوْتَكَ فَدَخَلَ أَرِيكَةَ أُمِّي. فَقُلْتُ: اخْرُجْ إِلَيَّ. فَقَدْ عَلِمْتُ أَيْنَ أَنْتَ. فَخَرَجَ. فَقُلْتُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنِ اخْتَبَأْتَ مِنِّي؟ قَالَ: أَنَا، وَاللَّهِ، أُحَدِّثُكَ. ثُمَّ لاَ أَكْذِبُكَ. خَشِيتُ، وَاللَّهِ أَنْ أُحَدِّثَكَ فَأَكْذِبَكَ. وَأَنْ أَعِدَكَ فَأُخْلِفَكَ. وَكُنْتَ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. وَكُنْتُ، وَاللَّهِ مُعْسِراً. قَالَ: قُلْتُ: آللَّهِ قَالَ: اللَّهِ قُلْتُ: آللَّهِ قَالَ: اللَّهِ. قُلْتُ: آللَّهِ قَالَ: اللَّهِ. قَالَ: فَأَتَى بِصَحِيفَتِهِ فَمَحَاهَا بِيَدِهِ. فَقَالَ: إِنْ وَجَدْتَ قَضَاءً فَاقْضِنِي. وَإِلاَّ، أَنْتَ فِي حِلٍ. فَأَشْهَدُ بَصَرُ عَيْنَيَّ هَاتَيْنِ (وَوَضَعَ إِصْبَعَيْهِ عَلَى عَيْنَيْهِ) وَسَمْعُ أُذُنَيَّ هَاتَيْنِ، وَوَعَاهُ قَلْبِي هَذَا (وَأَشَارَ إِلَى مَنَاطِ قَلْبِهِ) رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَقُولُ: «مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِراً، أَوْ وَضَعَ عَنْهُ، أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ».

ئۇبادە مۇنداق دەيدۇ: مەن دادام بىلەن بىللە ئەنسارلار تۈگەپ كېتىشتىن بۇرۇن ئۇلاردىن ئىلىم تەلەپ قىلىپ چىقتىم، بىز ئۇچراشقان تۇنجى كىشى ساھابە ئەبۇليۇسىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بولدى، ئۇنىڭ خادىم غۇلامى ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىكەن، غۇلامىنىڭ قولىدا قۇرئان كىتاپ يېزىلغان يۆگەك بار ئىكەن، ئەبۇليۇسىرنىڭ ئۈستىدە كاسايا، يوللۇق تون بار بولۇپ، ئۇنىڭ قۇلىنىڭ ئۈستىدىمۇ شۇنداق تون بار ئىكەن. دادام ئۇنىڭغا: ئى تاغا!مەن يۈزلىرىدە غەزەپنىڭ ئالامىتىنى كۆرىۋاتىمەنغۇ؟دېدى، ئۇ:شۇنداق، مىنىڭ پالانىدا مال ئېلىشىم بار ئىدى، مەن ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، سالام قىلىپ، ئۇ ئۆيدە بارمۇ؟دېسەم، ئۇلار:ئۇ ئۆيدە يوق دېدى، ئاندىن قېشىمغا تېخى بالاغەتكە يەتمىگەن كىچىك بىر بالا چىقىپتى، مەن ئۇنىڭغا:داداڭ قەيەردە؟دېسەم، ئۇ:دادام سىنىڭ ئاۋازىڭنى ئاڭلاپ، ئانامنىڭ كارۋىتى ئاستىغا كىرىۋالدى دېدى، ئاندىن مەن:بۇياققا چىق!!مەن سىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىڭنى بىلدىم دېسەم، ئۇ چىقتى، مەن ئۇنىڭغا:مەندىن يوشۇرۇنىۋېلىشىڭغا نىمە سەۋەب بولدى؟دېسەم، ئۇ:مەن ساڭا سۆز قىلسام، يالغان سۆزلىمەي، راست سۆزلىسەم بولىدۇ، **الله** بىلەن قەسەمكى، مەن ساڭا سۆز قىلغاندا يالغان سۆزلەپ قېلىشتىن، ساڭا ۋەدە بېرىپ ئۇنىڭغا خىلاپلىق قىلىپ قېلىشتىن قورقتۇم، سەن رەسۇلۇل**الله** نىڭ ساھابىسى تۇرساڭ، ۋە**الله** ھى مەن بەك نامرات، يوقسىزمەن دېدى. مەن ئۇنىڭغا ئۈچ قېتىم: **الله** بىلەن قەسەم قىلالامسەن؟دېسەم، ئۇ ئۈچ قېتىم:**الله** بىلەن قەسەمكى، سۆزۈم راست دېدى، ئاندىن مەن نىسى دەپتىرىنى كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ئېلىشىمنى ئۆز قولۇم بىلەن ئۆچۈرۈۋېتىپ: ئەگەر پۇل تاپالىساڭ، بېرەرسەن، تاپالمىساڭ، مەن سەندىن رازى، مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى مۇشۇ ئىككى كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ تۇرۇپ، قۇلۇقۇم بىلەن ئاڭلىغان ئىدىم، قەلبىم ئۇنى يادا ئالغان ئىدى، رەسۇلۇل**الله** مۇنداق دەيدۇ: كىم قەرزى بېرىپ تۇرغان نامرات كىشىنىڭ، باي بولۇشىنى، قادىر بولۇشىنى كۈتۈپ تۇرسا، ياكى ئۇنىڭدىن قەرزنى كۆتۈرۈۋەتسە، ئۆتۈۋەتسە، ئالللاھنىڭ (ئوخششى يوق)سايىسىدىن باشقا سايە يوق بولغان قىيامەت كۈنى، ئالللاھ ئۇ كىشىگە ئۆز سايىسىدىن سايە چۈشۈرۈپ ئۆتۈۋېتىدۇ.

7457 ـ قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ أَنَا: يَا عَمِّ لَوْ أَنَّكَ أَخَذْتَ بُرْدَةَ غُلاَمِكَ وَأَعْطَيْتَهُ مَعَافِرِيَّكَ، وَأَخَذْتَ مَعَافِرِيَّهُ وَأَعْطَيْتَهُ بُرْدَتَكَ، فَكَانَتْ عَلَيْكَ حُلَّةٌ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ. فَمَسَحَ رَأْسِي وَقَالَ: اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ. يَا ابْنَ أَخِي بَصَرُ عَيْنَيَّ هَاتَيْنِ، وَسَمْعُ أُذُنَيَّ هَاتَيْنِ، وَوَعَاهُ قَلْبِي هَذَا (وَأَشَارَ إِلَى مَنَاطِ قَلْبِهِ) رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَقُولُ: «أَطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ. وَأَلْبِسُوهُمْ مِمَّا تَلْبَسُونَ». وَكَانَ أَنْ أَعْطَيْتُهُ مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا أَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ حَسَنَاتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

ئەبۇ زەر، جابىر،ئەبۇليۇسىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، ئۇ قۇلىغا ئۆزى كەيگەن كىيىمگە ئوخشاش تون كىيىم ئېتىپ بېرىدۇ، مەن ئۇنىڭدىن ھېلىقى تون توغرۇلۇق سورسام، ئۇ؛ مەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ تۇرۇپ،قۇلۇقۇم بىلەن ئاڭلىغان ئىدىم، ئۇنى قەلبىم يادا ئالغان ئىدى،

«ئەتىراپىڭلاردىكى قۇل، چۆرە قىرىندىشىڭلارنى ئاللاھ سىلەرگە نىئمەت قىلىپ، قول ئاستىڭلاردا ئىتائەتچان قىلىپ بەردى، **الله** تائالا كىمنىڭ قۇل، چۆرە قىرىندىشى نى ئۇنىڭ قول ئاستىدا قىلىپ بەرسە ، ئۆزى يېگەن تائامدىن تائام، كىيىمىدىن كىيىم بەرسۇن، ئۇنى ئۇتاقەت قىلالمايدىغان ئەمەللەرگە تەكلىپ قىلمىسۇن،»مىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگىنىم دۇنيا ماتالىرىدۇر، بۇ ماڭا نىسبەتەن ئۇنىڭ قىيامەت كۈنى ياخشىلىقلىرىمدىن ئېلىنىۋېلىنىشىغا قارىغاندا بەكلا ھاقارەتلىك ھېچ نەرسىگە ئەرزىمەس نەرسىدۇر دېدى.

7458 ـ ثُمّ مَضَيْنَا حَتّى أَتَيْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ فِي مَسْجِدِهِ، وَهُوَ يُصَلّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، مُشْتَمِلاً بِهِ. فَتَخَطّيْتُ الْقَوْمَ حَتّى جَلَسْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ. فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللّهُ أَتُصَلّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ وَرِدَاؤُكَ إِلَى جَنْبِكَ؟ قَالَ: فَقَالَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي هَكَذَا. وَفَرّقَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَقَوّسَهَا: أَرَدْتُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيّ الأَحْمَقُ مِثْلُكَ، فَيَرَانِي كَيْفَ أَصْنَعُ، فَيَصْنَعُ مِثْلَهُ.

مۇھەممەد ئىبنى مۇنكەدىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ؛ (ئۇبادەنىڭ سۆزىنىڭ ئاخىرى:ئاندىن بىز جابىرنىڭ قېشىغا كەلدۇق)جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ گەردىنى تەرەپتىن چىگىۋالغان بىرلا كىيىمدە يەنى ئىشتىنىدىلا ناماز ئۇقىدى، ۋە ھالەنكى ئۇنىڭ رىدا كىيىمى كىيىم ئاسقۇچ ئۇستىدە ئېسىقلىق ئىدى. بىرسى يەنى مەن ئۇنىڭغا:سەن رىدايىڭنى يېنىڭدا قويۇپ بىرلا ئىشتاندا ناماز ئۇقۇمسەن؟دېدى. جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ : مەن شۇ ئىشنى ساڭا ئوخشاش ئەخمەقلەر كۆرسۇن دەپ، ماڭائوخشاش قىلسۇن دەپ قىلدىم ،رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا قايسى بىرىمىزنىڭ ئىككى كىيىمى بار ئىدى ؟ دېدى. بۇخارىدىمۇ بار.

أَتَانَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي مَسْجِدِنَا هَذَا. وَفِي يَدِهِ عُرْجُونُ ابْنِ طَابٍ. فَرَأَىَ فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ نُخَامَةً فَحَكّهَا بِالْعُرْجُونِ. ثُمّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ: «أَيّكُمْ يُحِبّ أَنْ يُعْرِضَ اللّهُ عَنْهُ؟» قَالَ: فَخَشَعْنَا. ثُمّ قَالَ: «أَيّكُمْ يُحِبّ أَنْ يُعْرِضَ اللّهُ عَنْهُ؟» قَالَ: فَخَشَعْنَا. ثُمّ قَالَ: «أَيّكُمْ يُحِبّ أَنْ يُعْرِضَ اللّهُ عَنْهُ؟» قُلْنَا: لاَ أَيّنَا، يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «فَإِنّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ يُصَلّي، فَإِنّ اللّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قِبَلَ وَجْهِهِ. فَلاَ يَبْصُقَنّ قِبَلَ وَجْهِهِ. وَلاَ عَنْ يَمِينِهِ. وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ، تَحْتَ رِجْلِهِ الْيُسْرَىَ. فَإِنْ عَجِلَتْ بِهِ بَادِرَةٌ فَلْيَقُلْ بِثَوْبِهِ هَكَذَا» ثُمّ طَوَىَ ثَوْبَهُ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَقَالَ: «أَرُونِي عَبِيراً» فَقَامَ فَتًى مِنَ الْحَيّ يَشْتَدّ إِلَىَ أَهْلِهِ. فَجَاءَ بِخَلُوقٍ فِي رَاحَتِهِ. وَأَمْسَكَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَجَعَلَهُ عَلَىَ رَأْسِ الْعُرْجُونِ. ثُمّ لَطَخَ بِهِ عَلَىَ أَثَرِ النّخَامَةِ.
فَقَالَ جَابِرٌ: فَمِنْ هُنَاكَ جَعَلْتُمُ الْخَلُوقَ فِي مَسَاجِدِكُمْ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ :ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولىدا ئىبنى تابىنىڭ خورما ياغىچىنى تۇتقان ھالدا مەسجىدىمىزگە كىلىپ، قىبلە تامدا بەلغەمنى كۆرۈپ، ئۇنى تاياق بىلەن چىقىرۋىتىپ بىزگە ئالدىنى قىلىپ مۇنداق دىگەن: قايسىڭلار **الله** نىڭ ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرىۋېلىشىنى ياخشى كۆرىدۇ؟ بىز قورقتۇق، يەنەشۇنداق دەپتى، بىز ھېچ قايسىمىز ئۇنداق بۇلىشىنى ياخشى كۆرمەيدۇ دېسەك، ئاندىن بىرىڭلار ئۆزىنىڭ يۈزىگە تۈكۈرۈلۈشنى ياخشى كۆرەمدۇ؟ ھەققەتەن سىلەردىن بىر كىشى نامازدا قىبلىگە ئالدىنى قىلسا، جەزمەن ئۇ رەببى ئەززە ۋە جەللىگە ئالدىنى قىلغان بولىدۇ، **الله** ئۇنىڭ يۈزى تەرەپتە، پەرىشتىلەر ئوڭ تەرىپىدە تۇرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئالدىغا ياكى ئوڭ تەرىپىگە تۈكۈرمىسۇن، سول تەرىپىگە ياكى پۇتىنىڭ ئاستىغا تۈكۈرسۇن،

ئەگەر ئۇنى بىرەر ئىش يەنى بەلغەم ئالدىرىتىپ، جىددىيلەشتۈرسە، مانا مۇنداق چاپىنىنىڭ پىشىگە تۈكۈرسۇن، دەپ، بەلغەمنى كىيىمىگە سۈرتىۋەتتى، ئاندىن ئەتىر كەلتۈرۈپ، ئۇنى ھېلىقى جايغا چاچتى، شۇسەۋەبتىن سىلەر مەسجىدلىرىڭلارغا ئەتىر چاچالايسىلەر، دېدى.

7459 ـ سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فِي غَزْوَةِ بَطْنِ بُوَاطٍ. وَهُوَ يَطْلُبُ الْمَجْدِيّ بْنَ عَمْرٍو الْجُهَنِيّ. وَكَانَ النّاضِحُ يَعْقُبُهُ مِنّا الْخَمْسَةُ وَالسّتّةُ وَالسّبْعَةُ. فَدَارَتْ عُقْبَةُ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ عَلَىَ نَاضِحٍ لَهُ. فَأَنَاخَهُ فَرَكِبَهُ. ثُمّ بَعَثَهُ فَتَلَدّنَ عَلَيْهِ بَعْضَ التّلَدّنِ. فَقَالَ لَهُ: شَاءَ لَعَنَكَ اللّهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ هَذَا اللاّعِنُ بَعِيرَهُ؟» قَالَ: أَنَا. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «انْزِلْ عَنْهُ. فَلاَ تَصْحَبْنَا بِمَلْعُونٍ. لاَ تَدْعُوا عَلَىَ أَنْفُسِكُمْ، وَلاَ تَدْعُوا عَلَىَ أَوْلاَدِكُمْ، وَلاَ تَدْعُوا عَلَىَ أَمْوَالِكُمْ، لاَ تُوَافِقُوا مِنَ اللّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ، فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە مەجدىينى مەقسەت قىلىپ بەتنى بوۋات ئۇرۇشىدا كېتىۋاتاتتۇق، بىزدىن بەش ئالتا ھەتتا يەتتە كىشى بىرتۈگىگە نۆبەتلىشىپ مىنەتتۇق، ئەنسارىدىن بىر كىشى ياكى بىرئايال يېتىۋالغان تۆگىسىگە لەنەت ئەيتتى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم : تۆگىگە لەنەت قىلغان كىم بۇ؟ سەن ئۇ لەنەتكار تۆگىنى بىزگە ھەمراھ قىلماي، ئۇنىڭدىن چۈشۈپ كەت ، بۇتۆگە لەنەتكار بولغاندىكىن ئۇنى قويىۋەتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىكى نەرسىلەرنى ئېلىپ ئۆزۈڭلار كۆتۈرۈپ مېڭىڭلار، ئۇ تۆگىدىن چۈشۈپ كەت!بىزگە لەنەتگەردى تۆگىنى ھەمراھ قىلمىغىن، سىلەر ئۆزۈڭلارغا قارشى بالىلىرىڭلارنىڭ، ماللىرىڭلارنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلماڭلار. ئاللاھدىن سورالسا بېرىدىغان بىرەر سائەتكە، زىيانغا دۇئا قىلىش بىلەن مۇۋاپىق كېلىپ قالماڭلار، ئەگەر شۇ سائەتكە مۇۋاپىق كېلىپ قالساڭلار، بۇ دۇئايىڭلارمۇ ئىجاۋەت قىلىنىپ كېتىدۇ.

7460 ـ سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. حَتّىَ إِذَا كَانَتْ عُشَيْشِيَةٌ وَدَنَوْنَا مَاءً مِنْ مِيَاهِ الْعَرَبِ، قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ رَجُلٌ يَتَقَدّمُنَا فَيَمْدُرُ الْحَوضَ فَيَشْرَبُ وَيَسْقِينَا؟» قَالَ جَابِرٌ: فَقُمْتُ فَقُلْتُ: هَذَا رَجُلٌ، يَا رَسُولَ اللّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «أَيّ رَجُلٍ مَعَ جَابِرٍ؟» فَقَامَ جَبّارُ بْنُ صَخْرٍ. فَانْطَلَقْنَا إِلَىَ الْبِئْرِ. فَنَزَعْنَا فِي الْحَوْضِ سَجْلاً أَوْ سَجْلَيْنِ. ثُمّ مَدَرْنَاهُ. ثُمّ نَزَعْنَا فِيهِ حَتّىَ أَفْهَقْنَاهُ. فَكَانَ أَوّلَ طَالِعٍ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «أَتَأْذَنَانِ؟» قُلْنَا: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللّهِ فَأَشْرَعَ نَاقَتَهُ فَشَرِبَتْ. شَنَقَ لَهَا فَشَجَتْ فَبَالَتْ. ثُمّ عَدَلَ بِهَا فَأَنَاخَهَا. ثُمّ جَاءَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى الْحَوْضِ فَتَوَضّأَ مِنْهُ. ثُمّ قُمْتُ فَتَوَضّأْتُ مِنْ مُتَوَضّإِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَهَبَ جَبّارُ بْنُ صَخْرٍ يَقْضِي حَاجَتَهُ. فَقَامَ رَسُولُ اللّهِ لِيُصَلّيَ. وَكَانَتْ عَلَيّ بُرْدَةٌ ذَهَبْتُ أَنْ أُخَالِفَ بَيْنَ طَرَفَيْهَا فَلَمْ تَبْلُغْ لِي. وَكَانَتْ لَهَا ذَبَاذِبُ فَنَكّسْتُهَا ثُمّ خَالَفْتُ بَيْنَ طَرَفَيْهَا. ثُمّ تَوَاقَصْتُ عَلَيْهَا ثُمّ جِئْتُ حَتّىَ قُمْتُ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَدَارَنِي حَتّىَ أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ. ثُمّ جَاءَ جَبّارُ بْنُ صَخْرٍ فَتَوَضّأَ. ثُمّ جَاءَ فَقَامَ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَخَذَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدَيْنَا جَمِيعاً. فَدَفَعَنَا حَتّىَ أَقَامَنَا خَلْفَهُ. فَجَعَلَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَرْمُقُنِي وَأَنَا لاَ أَشْعُرُ. ثُمّ فَطِنْتُ بِهِ. فَقَالَ: هَكَذَا بِيَدِهِ. يَعْنِي شُدّ وَسَطَكَ. فَلَمّا فَرَغَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «يَا جَابِرُ» قُلْتُ: لَبّيْكَ. يَا رَسُولَ اللّهِ قَالَ: «إِذَا كَانَ وَاسِعاً فَخَالِفْ بَيْنَ طَرَفَيْهِ. وَإِذَا كَانَ ضَيّقاً فَاشْدُدْهُ عَلَىَ حِقْوِكَ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ماڭدۇق، كەچ تەرەپتە ئەرەپ سۇلىرىدىن بىر سۇ بار جايغا يېقىنلاشتۇق، رەسۇلۇللاھ:كىم بىزدىن بۇرۇن بېرىپ، كۆلنى لايلاپ ئوڭشاپ، سۇ ئىچىپ، ئاندىن بىزنى سۇغىرىدۇ؟دېدى، مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ:ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! مانا مەن

بارای دېدىم، رەسۇلۇللاھ : جابىر بىلەن كىم بىللە بارىدۇ؟دېدى، ئاندىن جەببارئىبنى سەخر ئورنىدىن تۇردى، بىز قۇدۇقنىڭ قېشىغا بېرىپ، بىر ئىككى چېلەك سۇ تارتىپ، ئۇنىڭ يېنىدىكى سۇ تولدۇرىدىغان كۆلنى لاي بىلەن ئوڭشاپ، ئاندىن ئۇنى سۇ بىلەن لىق تولدۇردۇق. تۇنجى قېتىم بىزنىڭ قېشىمىزغا يېتىپ كەلگەن كىشى رەسۇلۇللاھ بولۇپ: رۇخسەتمۇ؟دېدى، بىزھە ئە رۇخسەت دېسەك، رەسۇلۇللاھ تۆگىسىنىڭ بېشىنى سۇغا تەڭلەپ قويۇپ بېرىپ ئۇنىڭ نوختىسىدىن تۇتۇپ تۇردى، تۆگە سۇ ئىچىپ، ئاندىن چاتىرىسىنى كەرىپ سيىدى، ئاندىن تۆگىنى ئۇياققىراق ئاپىرىپ ياتقۇزۇپ قويدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ كۆلنىڭ قېشىغا كېلىپ تاھارەت ئالدى. مەنمۇ رەسۇلۇللاھ تاھارەت ئالغان ئورۇندىن تاھارەت ئالدىم. جەببار ھاجەتكە كەتكەن ئىدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ نامازغۇقۇش ئۆچۈن تۇردى، مەن ئۇستۇمدىكى توننى كىرىشتۈرۈشكە ئۇرۇنغان بولساممۇ، ئۇ ماڭا يەتمىدى، توننىڭ ئەتراپىدا پۆپۈك بۇغۇچلىرى بار ئىدى، مەن ئۇنى ئۇلاپ چىگىپ، ئاندىن ئىككى تەرىپىنى كىرىشتۈرۈپ، بوينىمغا باغلاپ تۇرۇپ، كېلىپ سول تەرىپىدە تۇرىۋىدىم، (قولىنى ئارقا تەرىپىدىن ئەكىلىپ)، مىنىڭ قولۇمدىن تۇتۇپ، مىنى ئارقا تەرەپتىن ئايلاندۇرۇپ، ئوڭ تەرىپىدە تۇرغۇزۇپ قويدى، ئاندىن جېببارئىبنى سەخر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سول تەرىپىدە تۇردى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەر ئىككىلىمىزنىڭ قولى مىزدىن تۇتۇپ ئىتتىرىپ، ئارقىسىدا تۇرغۇزۇپ قويدى . رەسۇللۇلاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا قاراۋەرسە، مەن ئۇنى بىلمەپتىمەن، كېيىن چۈشەنگىنىمدە قولى بىلەن بىلىگىنى چىگىۋالغىن دەپ ئىشارەت قىلدى، ئاندىن نامازدىن پارىغ بولغاندا مۇنداق دىگەن: ئى جابىر! ئەگەر كىيىم كېچەك كەڭرى بولۇپ قالسا، كەڭرى كىيىپ ئىككى تەرىپىنى ئالماشتۇرۇپ، پەشلىرىنى كىرىشتۈرۈپ ناماز ئوقۇغىن، ئەگەر كىيىم تار، قىس يەنى كەم بولۇپ قالسا، ئۇنى بىلىگگە باغلاپ، ئەۋرىتىڭنى يېپىپ ناماز ئوقۇساڭ بولىدۇ. —

7461 ـ سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. وَكَانَ قُوتُ كُلّ رَجُلٍ مِنّا، فِي كُلّ يَوْمٍ، تَمْرَةً. فَكَانَ يَمَصّهَا ثُمّ يَصُرّهَا فِي ثَوْبِهِ. وَكُنّا نَخْتَبِطُ بِقِسِيّنَا وَنَأْكُلُ. حَتّىَ قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا. فَأُقْسِمُ أُخْطِئَهَا رَجُلٌ مِنّا يَوْماً. فَانْطَلَقْنَا بِهِ نَنْعَشُهُ. فَشَهِدْنَا أَنّهُ لَمْ يُعْطَهَا. فَأُعْطِيهَا فَقَامَ فَأَخَذَهَا.
7462 ـ سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَتّىَ نَزَلْنَا وَادِياً أَفْيَحَ. فَذَهَبَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَقْضِي حَاجَتَهُ. فَاتّبَعْتُهُ بِإِدَاوَةٍ مِنْ مَاءٍ. فَنَظَرَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فَلَمْ يَرَ شَيْئاً يَسْتَتِرُ بِهِ. فَإِذَا شَجَرَتَانِ بِشَاطِىءِ الْوَادِي. فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَىَ إِحْدَاهُمَا فَأَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا. فَقَالَ: «انْقَادِي عَلَيّ بِإِذْنِ اللّهِ» فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَالْبَعِيرِ الْمَخْشُوشِ، الّذِي يُصَانِعُ قَائِدَهُ. حَتّىَ أَتَىَ الشّجَرَةَ الأُخْرَىَ. فَأَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا. فَقَالَ: «انْقَادِي عَلَيّ بِإِذْنِ اللّهِ» فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَذَلِكَ. حَتّىَ إِذَا كَانَ بِالْمَنْصَفِ مِمّا بَيْنَهُمَا، لأَمَ بَيْنَهُمَا (يَعْنِي جَمَعَهُمَا) فَقَالَ: «الْتَئِمَا عَلَيّ بِإِذْنِ اللّهِ» فَالْتَأَمَتَا. قَالَ جَابِرٌ: فَخَرَجْتُ أُحْضِرُ مَخَافَةَ أَنْ يُحِسّ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِقُرْبِي فَيَبْتَعِدَ (وَقَالَ مُحَمّدُ بْنُ عَبّادٍ: فَيَتَبَعّدَ) فَجَلَسْتُ أُحَدّثُ نَفْسِي. فَحَانَتْ مِنّي لَفْتَةٌ، فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم مُقْبِلاً، وَإِذَا الشّجَرَتَانِ قَدِ افْتَرَقَتَا. فَقَامَتْ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا عَلَىَ سَاقٍ.

فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَقَفَ وَقْفَةً. فَقَالَ بِرَأْسِهِ هَكَذَا (وَأَشَارَ أَبُو إِسْمَاعِيلَ بِرَأْسِهِ يَمِيناً وَشِمَالاً) ثُمّ أَقْبَلَ. فَلَمّا انْتَهَى إِلَيّ قَالَ: «يَا جَابِرُ! هَلْ رَأَيْتَ مَقَامِي؟» قُلْتُ: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللّهِ! قَالَ: «فَانْطَلِقْ إِلَى الشّجَرَتَيْنِ فَاقْطَعْ مِنْ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا غُصْناً. فَأَقْبِلْ بِهِمَا. حَتّى إِذَا قُمْتَ مَقَامِي فَأَرْسِلْ غُصْناً عَنْ يَمِينِكَ وَغُصْناً عَنْ يَسَارِكَ».

قَالَ جَابِرٌ: فَقُمْتُ فَأَخَذْتُ حَجَراً فَكَسَرْتُهُ وَحَسَرْتُهُ. فَانْذَلَقَ لِي. فَأَتَيْتُ الشّجَرَتَيْنِ فَقَطَعْتُ مِنْ كُلّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا غُصْناً. ثُمّ أَقْبَلْتُ أَجُرّهُمَا حَتّى قُمْتُ مَقَامَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. أَرْسَلْتُ غُصْناً عَنْ يَمِينِي وَغُصْناً عَنْ يَسَارِي. ثُمّ لَحِقْتُهُ فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ! فَعَمّ ذَاكَ؟ قَالَ: «إِنّي مَرَرْتُ بِقَبْرَيْنِ يُعَذّبَانِ. فَأَحْبَبْتُ، بِشَفَاعَتِي، أَنْ يُرَفّهَ عَنْهُمَا، مَا دَامَ الْغُصْنَانِ رَطْبَيْنِ».

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە كېتىۋېتىپ، كەڭرى بىر تۈزلەڭلىككە چۈشتۇق، ـ ئۇچاغلاردا بىزدىن ھەر بىرىمىزنىڭ بىر كۈنلۈك ئوزۇقى بىر تال خورما ئىدى. ئۇخورمىنى شۈمۈپ ئاندىن كىيىمگە سېلىۋالاتتى، خورما تەقسىم قىلىنىپ، خاتالىقتىن بەردۇقمىكى دەپ گۇمان قىلىنىپ، بىزدىن بىرىكىشىگە ئۇنىڭ بىر تال خورمىسى بېرىلمەي قاپتۇ، بىز ئۇنىڭ ئاجىزلاپ كەتكىنىنى بىلىپ ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنى يۆلەپ تۇرغۇزۇپ، ئۇنىڭغا خورما بېرىلمىگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردۇق، ئاندىن ئۇ بېرىپ خورمىسىنى ئېلىۋالدى. ـ رەسۇلۇللاھ تەرەت قىلغىلى كېتىپ، دالدا قىلىپ پەردىلەنگىدەك ھېچ نەرسىنى كۆرمىدى، ناگاھان ئۇ ۋادىينىڭ بىر چېتىدە ئىككى تۈپ دەرەخنى كۆرۈپ، رەسۇلۇللاھ ئۇدەرەخلەرنىڭ بىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ شاخلىرىدىن بىر شاخنى تۇتۇپ تۇرۇپ؛ **الله** نىڭ ئىزنى بىلەن ماڭا بويسۇنغىن دېدى، ئۇ دەرەخ خۇددى بۇرنىغا چۆلمۈك ئۆتكۈزۈلگەن تۆگە يېتىلىگەن ئىگىسىگە بويسۇنۇپ بىللە ماڭغاندەك، رەسۇلۇللاھ قا بويسۇنۇپ بىللە مېڭىپ، يەنە بىر تۈپ دەرەخنىڭ قېشىغا كەلدى، رەسۇلۇللاھ ئۇدەرەخنىڭمۇ شاخلىرىدىن بىر شاخنى تۇتۇپ تۇرۇپ؛ **الله** نىڭ ئىزنى بىلەن ماڭا بويسۇنغىن دېدى، ئۇ دەرەخمۇ شۇنىڭدەك بويسۇندى، ئۇلار قاپ ئوتتىرىغا كېلىپ بارابەر سەپكە تىزىلغاندا، رەسۇلۇللاھ ئۇلارغا؛ **الله** نىڭ ئىزنى بىلەن ماڭا پەردە بولۇش ئۈچۈن كىرىشىپ گىرەلىشىڭلار دېدى، ئۇئىككى تۈپ دەرەخ بىر ـ بىرىگە گىرەلىشىپ پەردە بولۇپ بەردى، مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ مېنىڭ يېقىنلىقىمنى سېزىپ قېلىپ، مەندىن يىراقلاپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ ئالدىراپ يېنىپ چىقىپ، مەن ئۆز ئۆزۈمگە:بۇگۈن ماڭا ئىلتىپات قىلغىدەك بىر ئىش ئاشكارا بولدى، بۈگۈن مەن ئاجايىب ـ غارايىب بىر ئىشنى كۆردۈمغۇ دەپ، پىچىرلاپ ئولتۇرسام، ناگاھان رەسۇلۇللاھ مەن تەرەپكە ئالدىنى قىلىپ كېلىۋاتىدۇ، ھېلىقى ئىككى تۈپ دەرەخ بولسا، بىر ـ بىرىدىن ئايرىلىپ، ھەرقايسى ئۆز ئورۇنلىرىغا بېرىپ تۇردى. مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ شۇچاغدا ئۇزۇن تۇرۇپ، بېشى بىلەن مانا مۇشۇنداق ئوڭ تەرەپكە ۋە سول تەرەپكە ئىشارەت قىلىپ ئاندىن ئالدىنى قىلىپ كەلگەنلىكىنى كۆرگەن ئىدىم. ئاندىن رەسۇلۇللاھ مېنىڭ قېشىمغا كېلىپ: ئى جابىر! سەن مېنىڭ باياتىن تۇرغان ئورنۇمنى كۆردۈڭمۇ؟دېدى، مەن ھەئە دېسەم، سەن بايىقى ئىككى تۈپ

دەرەخنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇلارنىڭ ھەر بىرىدىن بىر تالدىن شاخنى كېسىپ ئېكىلىپ، بايا مەن تۇرغان ئورۇندا تۇرۇپ، بىر تال شاخنى ئوڭ تەرىپىڭگە، يەنە بىر تالنى سول تەرىپىڭگە تاشلاپ قويۇپ قويغىن دېدى. مەن بىر تال تاشنى ئېلىپ ئۇنى سۇندۇرۇپ، ئۇنى بىلەپ ئىتتىكلەشتىپ، ـ تاش ماڭا ئاسانلا ئىتتىك بولدى ـ ھېلىقى ئىككى تۈپ دەرەخنىڭ قېشىغا كېلىپ، ھەر بىرىدىن بىر تالدىن شاخنى كېسىپ، ئاندىن ئۇنى سۆرەپ ئېلىپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھ تۇرغان جايدا تۇرۇپ، بىر تال شاخنى ئوڭ تەرىپىمدە، يەنە بىر تالنى سول تەرىپىمدە قويۇپ قويۇپ، ئاندىن رەسۇلۇللاھ قا يېتىشىۋېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن سىلى دېگەندەك قىلدىم، نىمە ئۈچۈن شۇنداق قىلدۇق؟دېسەم، رەسۇلۇللاھ: مەن باياتىن ئىككى قەۋرىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپتىمەن، ئۇنىڭ ئىچىدىكى كىشىلەر ئازاپلىنىۋېتىپتۇ، مەن ئۆزۈمنىڭ شاپائىتى بىلەن مۇشۇ ئىككى تال شاخ ھۆل تۇرسىلا ئۇنىلاردىن ئازاپنىڭ يەڭگىللىشىنى بەكمۇ ياخشى كۆرىمەن دېدى.

7463 ـ قالَ: فَأتَيْنا الْعَسْكَرَ. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «يَا جَابِرُ نَادِ بِوَضُوءٍ» فقُلْتُ: ألاَ وَضُوءَ؟ ألاَ وَضُوءَ؟ ألاَ وَضُوءَ؟ قالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ مَا وَجَدْتُ فِي الرّكْبِ مِنْ قطْرَةٍ. وكَانَ رَجُلٌ مِنَ الأنْصارِ يُبَرّدُ لِرَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَاءَ. فِي أشْجَابٍ لَهُ، عَلَى حِمَارَةٍ مِنْ جَرِيدٍ. قالَ: فقالَ لِيَ: «انْطلِقْ إلَى فُلاَنِ بْنِ فُلاَنٍ الأنْصارِيّ، فانْظُرْ هَلْ فِي أشْجَابِهِ مِنْ شَيْءٍ؟» قالَ: فانْطَلَقْتُ إلَيْهِ فنَظَرْتُ فِيهَا فلَمْ أجِدْ فِيهَا إلاّ قطْرَةً فِي عَزْلاَءِ شَجْبٍ مِنْهَا، لَوْ أنّي أفْرِغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ. فأتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم فقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ إنّي لَمْ أجِدْ فِيهَا إلاّ قطْرَةً فِي عَزْلاَءِ شَجْبٍ مِنْهَا. لَوْ أنّي أفْرِغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ. قالَ: «اذْهَبْ فأْتِنِي بِهِ» فأتَيْتُهُ بِهِ. فأخَذَهُ بِيَدِهِ فجَعَلَ يَتَكَلّمُ بِشَيْءٍ لاَ أدْرِي مَا هُوَ. ويَغْمِزُهُ بِيَدِهِ. ثُمّ أعْطانِيهِ فقالَ: «يَا جَابِرُ نَادِ بِجَفْنَةٍ» فقُلْتُ: يَا جَفْنَةَ الرّكْبِ فأُتِيتُ بِهَا تُحْمَلُ. فوَضَعْتُهَا بَيْنَ يَدَيْهِ. فقالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِيَدِهِ فِي الْجَفْنَةِ هَكَذَا. فبَسَطَهَا وفَرّقَ بَيْنَ أصَابِعِهِ. ثُمّ وَضَعَهَا فِي قعْرِ الْجَفْنَةِ. وقالَ: «خُذْ. يَا جَابِرُ فصُبّ عَلَيّ. وقُلْ: بِاسْمِ اللّهِ» فصَبَبْتُ عَلَيْهِ وقُلْتُ: بِاسْمِ اللّهِ. فرَأيْتُ الْمَاءَ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أصَابِعِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. ثُمّ فارَتِ الْجَفْنَةُ ودَارَتْ حَتّى امْتَلأتْ. فقالَ: يَا جَابِرُ نَادِ مَنْ كَانَ لَهُ حَاجَةٌ بِمَاءٍ» قالَ: فأتَى النّاسُ فاسْتَقَوْا حَتّى رَوُوا. قالَ: فقُلْتُ: هَلْ بَقِيَ أحَدٌ لَهُ حَاجَةٌ؟ فرَفَعَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم يَدَهُ مِنَ الْجَفْنَةِ وَهِيَ مَلأَى.

ئاندىن بىز رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئەسكەرلەرنىڭ قېشىغا كەلدۇق، رەسۇلۇللاھ:ئى جابىر!تاھارەت ئېلىۋېلىشقا نىدا قىلغىن دېدى، مەن ئۈچ قېتىم:ئاگاھ بولۇڭلار!تاھارەت ئېلىۋېلىڭلار!!دەپ توۋلىدىم ـ دە، ئى الله نىڭ ئەلچىسى! كارۋاندا بىر تېمىممۇ سۇ يوق دېدىم. ئەنسارلاردىن بىركىشى خورما بادىرىسىدىن بولغان ئىلمەككە كونا تۇلۇمنى ئېلىۋېلىپ، ئۇنىڭدا رەسۇلۇللاھ قا سۇ مۇزلىتىپ بېرەتتى، رەسۇلۇللاھ ماڭا: پالانى ئەنسارىينىڭ قېشىغا بېرىپ قاراپ باققىن، ئۇنىڭ تۇلۇمىدا سۇ بارمىكىن دېدى. مەن بېرىپ قاراپ باقسام، ئۇنىڭ تۇلۇمىنىڭ ئاغزىدىلا كىچىككىنە سۇ قاپتۇ، ئەگەر مەن ئۇ سۇنى قۇيسام، تۇلۇمنىڭ قۇرۇق يېرى ئۇنى ئىچىۋېلىپ سۇنى قۇرتىۋېتىدۇ. مەن كېلىپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! مەن بېرىپ قاراپ باقسام، ئۇنىڭ تۇلۇمىنىڭ ئاغزىدىلا كىچىككىنە سۇ قاپتۇ، ئەگەر مەن ئۇ سۇنى قۇيسام، تۇلۇمنىڭ قۇرۇق يېرى ئۇنى ئىچىۋېلىپ سۇنى قۇرتىۋېتىدۇ، دېسەم، رەسۇلۇللاھ: ماڭ، سەن بېرىپ شۇ سۇنى ئېلىپ كەل دېدى. مەن ئۇنى ئېلىپ كەلدىم. رەسۇلۇللاھ ئۇ سۇنى مۇبارەك قولى بىلەن ئېلىپ، بىر نەرسىلەرنى دېيىشكە باشلىدى ـ مەن نىمە دېگەنلىكىنى بىلەلمىدىم ـ تۇلۇمنى قولى بىلەن سىقىپ، ئاندىن ئۇنى ماڭا بېرىپ:ئى جابىر! كارۋانلارنىڭ چوڭ

دېيىشنى كەلتۈرۈشكىلار دېدى، چوڭ بىر داس قاچا كەلتۈرۈلۈپ رەسۇلۇللاھ نىڭ ئالدىدا قويۇلدى، رەسۇلۇللاھ مانا مۇشۇنداق قولىنى يېيىپ، بارماقلىرىنىڭ ئارلىقىنى بىر بىرىدىن يىراقلاشتۇرۇپ كەرىپ، ئاندىن قولىنى داسنىڭ ئاستىغا قويۇپ:ئى جابىر! سۇنى ئېلىپ، بىسمىللاھى دەپ قولۇمنىڭ ئۈستىگە قۇيغىن دېدى. مەن بىسمىللاھى دەپ سۇنى رەسۇلۇللاھ نىڭ قولىنىڭ ئۈستىگە قۇيدۇم-دە، رەسۇلۇللاھ نىڭ بارماقلىرىنىڭ ئارلىقىدىن سۇلارنىڭ ئېتىپ چىقىقىنىنى كۆردۈم، سۇ داستىنمۇ ئېتىپ چىقىپ داس لىق تولدى. ئاندىن رەسۇلۇللاھ:ئى جابىر! سۇغا ھاجىتى بار كىشىلەر بۇياققا كېلىڭلار!!!دەپ توۋلىغىن دېدى. مەن ئىندا قىلدىم، كىشىلەر كېلىپ سۇدىن قانغىچە ئىچتى، مەن سۇغا ھاجىتى بار كىشى يەنە بارمۇ؟دەپ توۋلىدىم. ئاندىن رەسۇلۇللاھ قولىنى داس قاچىدىن كۆتۈردى، داستا يەنە لىق سۇ قالدى.

7464 – وَشَكَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْجُوعَ. فَقَالَ: «عَسَى اللَّهُ أَنْ يُطْعِمَكُمْ» فَأَتَيْنَا سِيفَ الْبَحْرِ. فَزَخَرَ الْبَحْرُ زَخْرَةً. فَأَلْقَى دَابَّةً. فَأَوْرَيْنَا عَلَى شِقِّهَا النَّارَ. فَاطَّبَخْنَا وَاشْتَوَيْنَا، وَأَكَلْنَا حَتَّى شَبِعْنَا. قَالَ جَابِرٌ: فَدَخَلْتُ أَنَا وَفُلاَنٌ وَفُلاَنٌ، حَتَّى عَدَّ خَمْسَةً، فِي حِجَاجِ عَيْنِهَا. مَا يَرَانَا أَحَدٌ. حَتَّى خَرَجْنَا فَأَخَذْنَا ضِلَعاً مِنْ أَضْلاَعِهِ فَقَوَّسْنَاهُ. ثُمَّ دَعَوْنَا بِأَعْظَمِ رَجُلٍ فِي الرَّكْبِ، وَأَعْظَمِ جَمَلٍ فِي الرَّكْبِ، وَأَعْظَمِ كِفْلٍ فِي الرَّكْبِ، فَدَخَلَ تَحْتَهُ مَا يُطَأْطِىءُ رَأْسَهُ.

ئاندىن كىشىلەر رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئاچلىقتىن شىكايەت قىلىشتى، رەسۇلۇللاھ :اللە تائالا سىلەرگە تاماق بېرىشى مۇمكىن دېدى. بىز مېڭىپ دېڭىز ساھىلىغا كەلدۇق، دېڭىز قاتتىق دولقۇنلاپ چوڭ بىر ھايۋاننى(يەنى كىتنى)بىزگە تاشلاپ بېرىپتۇ، بىز ئۇنىڭ يېنىغا ئوت قالاپ، ئۇنىڭدىن كاۋاپ سېلىپ پۇشۇرۇپ، تويغىچە يېدۇق. مەن ۋە پالانى-پالانى قاتارلىق بەش كىشى ئۆكتىنىڭ كۆزىنىڭ ئويمانچىقىغا كىرسەك، بىزنى ھېچ كىشى كۆرەلمىدى، (يەنى بىز بەش كىشى ئۇنىڭ كۆز ئويمىنىدا غايىپ بولۇپ كۆرۈنمەي قالدۇق)ئاندىن بىر چىقىپ ئۇنىڭ قوۋۇرغىللىرىدىن بىر تال قوۋۇرغىسىنى ئەگمەچ قىلىپ قاداپ، كارۋانلار ئارىسىدىكى ئەڭ چوڭ كىشىنى ئەڭ چوڭ تۆگىنىڭ ئۈستىگە چىقىرىپ، ئەڭ چوڭ ھەم كەڭ كاسايا بىلەن ئۈستىنى يېپىپ، ھېلىقى بىرتال قوۋۇرغىنىڭ ئاستىدىن كىرگۈزسەك، ئۆكىشى بويىنىنى ئەگمەستىن، بېشىنى پەس قىلماستىنلا ئۇنىڭ ئاستىدىن ئۆتۈپ كەتتى.(يەنى بۆكىت شۇنداق چوڭ ئىدى، ئۇ بىزگە رەسۇلۇللاھ دېگەندەكلا تاماق بولدى)

1349 – باب في حديث الهجرة. ويقال له حديث الرَّحْل ھىجرەتنىڭ ھەدىسى

7465 – حدّثني سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ. حَدّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ. حَدّثَنَا زُهَيْرٌ. حَدّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ: جَاءَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ إِلَى أَبِي فِي مَنْزِلِهِ. فَاشْتَرَى مِنْهُ رَحْلاً. فَقَالَ لِعَازِبٍ: ابْعَثْ مَعِيَ ابْنَكَ يَحْمِلْهُ مَعِي إِلَى مَنْزِلِي. فَقَالَ لِي أَبِي: احْمِلْهُ. فَحَمَلْتُهُ. وَخَرَجَ أَبِي مَعَهُ يَنْتَقِدُ ثَمَنَهُ. فَقَالَ لَهُ أَبِي: يَا أَبَا بَكْرٍ، حَدّثْنِي كَيْفَ صَنَعْتُمَا لَيْلَةَ سَرَيْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ: نَعَمْ. أَسْرَيْنَا لَيْلَتَنَا كُلَّهَا. حَتَّى قَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ. وَخَلاَ الطَّرِيقُ فَلاَ يَمُرُّ فِيهِ أَحَدٌ. حَتَّى رُفِعَتْ لَنَا صَخْرَةٌ طَوِيلَةٌ لَهَا ظِلّ. لَمْ تَأْتِ عَلَيْهِ الشَّمْسُ بَعْدُ. فَنَزَلْنَا عِنْدَهَا. فَأَتَيْتُ الصَّخْرَةَ فَسَوَّيْتُ بِيَدِي مَكَاناً، يَنَامُ فِيهِ النَّبِيّ صلى الله عليه وسلم فِي ظِلِّهَا. ثُمَّ بَسَطْتُ لَهُ عَلَيْهِ فَرْوَةً. ثُمَّ قُلْتُ: نَمْ. يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَأَنَا أَنْفُضُ لَكَ مَا حَوْلَكَ فَنَامَ. وَخَرَجْتُ أَنْفُضُ مَا حَوْلَهُ. فَإِذَا أَنَا بِرَاعِي غَنَمٍ مُقْبِلٍ بِغَنَمِهِ إِلَى الصَّخْرَةِ، يُرِيدُ مِنْهَا الّذِي أَرَدْنَا. فَلَقِيتُهُ فَقُلْتُ: لِمَنْ أَنْتَ؟ يَا غُلاَمُ فَقَالَ: لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ. قُلْتُ: أَفِي غَنَمِكَ لَبَنٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قُلْتُ: أَفَتَحْلُبُ لِي؟ قَالَ: نَعَمْ. فَأَخَذَ شَاةً. فَقُلْتُ لَهُ: انْفُضِ الضَّرْعَ مِنَ الشَّعَرِ وَالتُّرَابِ وَالْقَذَى (قَالَ: فَرَأَيْتُ الْبَرَاءَ يَضْرِبُ بِيَدِهِ عَلَى الأُخْرَى يَنْفُضُ) فَحَلَبَ لِي، فِي قَعْبٍ مَعَهُ، كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ. قَالَ: وَمَعِي إِدَاوَةٌ أَرْتَوِي فِيهَا لِلنَّبِيّ صلى الله عليه وسلم، لِيَشْرَبَ مِنْهَا وَيَتَوَضّأَ. قَالَ: فَأَتَيْتُ النَّبِيّ صلى الله عليه وسلم. وَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُ مِنْ نَوْمِهِ. فَوَافَقْتُهُ اسْتَيْقَظَ. فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ مِنَ الْمَاءِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ.

فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ اشْرَبْ مِنْ هَذَا اللّبَنِ. قَالَ: فَشَرِبَ حَتّى رَضِيتُ. ثُمّ قَالَ: «أَلَمْ يَأْنِ لِلرّحِيلِ؟» قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: فَارْتَحَلْنَا بَعْدَ مَا زَالَتِ الشّمْسُ. وَاتّبَعَنَا سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ. قَالَ: وَنَحْنُ فِي جَدَدٍ مِنَ الأَرْضِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّهِ أُتِينا. فَقَالَ: «لاَ تَحْزَنْ إِنّ اللّهَ مَعَنَا» فَدَعَا عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَارْتَطَمَتْ فَرَسُهُ إِلَى بَطْنِهَا. أُرَى فَقَالَ: إِنّي قَدْ عَلِمْتُ أَنّكُمَا قَدْ دَعَوْتُمَا عَلَيّ. فَادْعُوَا لِي. فَاللّهُ لَكُمَا أَنْ أَرُدّ عَنْكُمَا الطّلَبَ. فَدَعَا اللّهَ. فَنَجَى. فَرَجَعَ لاَ يَلْقَى أَحَداً إِلاّ قَالَ: قَدْ كَفَيْتُكُمْ مَا هَهُنَا. فَلاَ يَلْقَى أَحَداً إِلاّ رَدّهُ. قَالَ: وَوَفَى لَنَا.

7466 ـ وَحَدّثَنِيهِ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ. حَدّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ. ح وَحَدّثَنَاه إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا النّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ. كِلاَهُمَا عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: اشْتَرَى أَبُو بَكْرٍ مِنْ أَبِي رَحْلاً بِثَلاَثَةَ عَشَرَ دِرْهَماً. وَسَاقَ الْحَدِيثَ. بِمَعْنَى حَدِيثِ زُهَيْرٍ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ. وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ، مِنْ رِوَايَةِ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ: فَلَمّا دَنَا دَعَا عَلَيْهِ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَسَاخَ فَرَسُهُ فِي الأَرْضِ إِلَى بَطْنِهِ. وَوَثَبَ عَنْهُ. وَقَالَ: يَا مُحَمّدُ قَدْ عَلِمْتُ أَنّ هَذَا عَمَلُكَ. فَادْعُ اللّهَ أَنْ يُخَلّصَنِي مِمّا أَنَا فِيهِ. وَلَكَ عَلَيّ لأُعَمّيَنّ عَلَى مَنْ وَرَائِي. وَهَذِهِ كِنَانَتِي. فَخُذْ سَهْماً مِنْهَا. فَإِنّكَ سَتَمُرّ عَلَى إِبِلِي وَغِلْمَانِي بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا. فَخُذْ مِنْهَا حَاجَتَكَ. قَالَ: «لاَ حَاجَةَ لِي فِي إِبِلِكَ». فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ لَيْلاً. فَتَنَازَعُوا عَلَى أَيّهِمْ يَنْزِلُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَ: «أَنْزِلُ عَلَى بَنِي النّجّارِ، أَخْوَالِ عَبْدِ الْمُطّلِبِ، أُكْرِمُهُمْ بِذَلِكَ» فَصَعِدَ الرّجَالُ وَالنّسَاءُ فَوْقَ الْبُيُوتِ. وَتَفَرّقَ الْغِلْمَانُ وَالْخَدَمُ فِي الطّرُقِ. يُنَادُونَ: يَا مُحَمّدُ يَا رَسُولَ اللّهِ! يَا مُحَمّدُ! يَا رَسُولَ اللّهِ.

بەررائى ئىبنى ئازىبنىڭ دادىسى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا؛ ئى ئەبۇبەكرى! سەن رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھىجرەت قىلىپ ماڭغاندا قانداق قىلغانلىقىڭلارنى ماڭا سۆزلەپ بەرگىن دىسە، ئۇ؛ بىز بىر كېچە ۋە ئەتىسى كۈن تىكلىشىپ چىڭ چۈش بولغىچە ماڭدۇق، ئۇچاغدا يولدىن ھېچ بىر كىشى ئۆتمەيدىغان بولۇپ يول خالى قالغان ئىدى، ئاندىن بىزگە سايىسى بار ئېگىز بىر تاش كۆرۈندى، ئۇنىڭ سايىسىغا كۈن نۇرى چۈشمەيدىكەن، بىز ئارام ئېلىش ئۈچۈن ئۇ جايغا چۈشتۇق، مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۇ سايىدا يېتىپ ئۇخلىشى ئۈچۈن قولۇم بىلەن ئۇجاينى تۈزلەپ ئاستىغا تون جۇۋىنى بىسات قىلىپ سېلىپ بىرىپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! يېتىپ ئۇخلىسىلا، مەن پوستاتۇرۇپ ئەتراپىللىرىغا قاراپ تۇراي دېدىم، رەسۇلۇللاھ ئۇخلاپ قالدى، ئاندىن مەن چىقىپ قارىسام،ناگاھان بىر پادىچى بىز تەرەپكە ئالدىنى قىلىپ كىلىۋېتىپتۇ، مەن ئۇنىڭغا؛ قويلىرىڭدا سۈت بارمۇ؟دىسەم، ئۇ؛ھەئە بار دىدى، مەن؛ سېغىپ بىرەمسەن؟دىسەم، ئۇ؛ بولىدۇ دەپ، قويدىن بىرنى تۇتۇپ قاچىغا ئازراق سۈت سېغىپ بەردى، مىنىڭ يېنىمدا مەن رەسۇلۇللاھنىڭ سۈت ۋە سۇ ئىچىشى، تاھارەت ئېلىشى ئۈچۈن ئېلىۋالغان بىر قاچا بار ئىدى، مەن ئۇ سۈتنى رەسۇلۇللاھنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىپ، رەسۇلۇللاھنى ئويغۇتىۋېتىشنى ياقتۇرمىدۇم، ئاندىن مەن رەسۇلۇللاھنىڭ ئۆزى ئويغانغان ۋاقتىغا مۇۋاپىق كەلتۈرۈپ، ھېلىقى سۈتنىڭ ئۈستىگە قاچىنىڭ ئاستى مۇزلىغانغا قەدەر سۇ قۇيۇپ؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى!بۇنى ئىچىۋالسىلا دېدىم، رەسۇلۇللاھ سۈتنى ئىچتى، مەن رازى بولدۇم، (يەنى خىزمىتىمدىن مەمنۇن بولدۇم)ئاندىن رەسۇلۇللاھ؛ يولغا چىقىدىغان ۋاقىت بولمىدىمۇ؟ دىدى. مەن؛ ئەلۋەتتە ۋاقتى بولدى دىدىم، بىز كۈن قەرىلگەندىن كىيىن يولغا چىقتۇق، بىزگە سۇراقە ئىبنى مالىك ئەگىشىپ كەلدى، مەن؛ ئى **الله** نىڭ ئەلچىسى! ئۇلار بىزنى تېپىۋاپتۇ، بىز تۇتۇلۇپ قالىدىغان بولدۇق دىسەم، رەسۇلۇللاھ؛غەم قىلمىغىن ، **الله** بىز بىلەن بىللە

دەپ، ئۇنىڭغا قارشى دۇئا قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىتىنىڭ پۇتلىرى قۇرسىقىغىچە زېمىنغا پېتىپ قالدى، ئۇ بىزگە: مەن سىلەرنىڭ ماڭا قارشى دۇئا قىلغانلىقىڭلارنى كۆردۈم، مەن ئۈچۈن بۇھالاكەتتىن قۇتۇلۇشۇمغا دۇئا قىلىپ قويۇڭلار، سىلەرنىڭ مەنپەئەتىڭلار ئۈچۈن **الله** ماڭا كېپىلدۇر (يەنى مەن ۋەدەمگە **الله** نى كېپىل قىلاي)مەن سىلەردىن سىلەرنى ئىزدەپ كەلگەنلەرنى ئارقىغا قايتۇرۋېتىمەن، لاپانى جايدىن ئۆتسەڭلار تۆگە ـ قويلىرىمدىن خالىغانچە ئېلىڭلار، مانا بۇ ئوقلارنىمۇ ئېلىۋېلىڭلار دېدى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ساڭا ھاجىتىمىز يوق دەپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىپ قويدى، ئاندىن ئۇ نىجات تېپىپ قۇتۇلۇپ، ئارقىغا يېنىپ، ئۇچراشقانلىكى كىشىگە؛ سىلەرگە بۇتەرەپتىن كۇپايە قىلىندى، مەن بۇ تەرەپتە بىرىمۇ كىشىنى ئۇچراتمىدىم دەپ، ئۇچراشقانلىكى كىشىنى ئارقىغا قايتۇرۋەتتى.رەسۇلۇ**الله**:ئۇراستىنلا ۋەدىسىدە تۇرۇپ ۋاپا قىلدى دېدى. بىز مەدىنىگە كېچىدە كەلدۇق، كىشىلەر رەسۇلۇ**الله** نى تالىشىپ كەتتى، رەسۇلۇ**الله** :ئابدۇلمۇتتەلىبنىڭ تاغىللىرى نەججار جەمەتىنىڭ ئۆيىگە چۈشىمەن دېدى، ئەر ـ ئاياللار، كىچىك باللار، قۇل ـ خادىملار:ئى مۇھەممەد! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يارەسۇلە**الله**! سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دەپ توۋلۇشۇپ شېئىر ـ قوشاق ئوقۇشۇپ كەتتى.

«تەلەئەلبەدرۇئەلەينا مىن سەنىيياتىلۇەداﺋ!، ۋەجەبەششۇكرۇئەلەينا مادەئا لىللاھى داﺋ!........»بۇخارى،مۇسلىم.

58 ـ كتـاب التفسير

1350 ـ باب تەپسىرنىڭ كىتابى

7467 ـ حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ. حَدَّثنا عَبْدُ الرَّزّاق. حَدّثنا مَعْمَرٌ عَنْ هَمّامِ بْنِ مُنَبّهٍ قالَ هَذَا مَا حَدّثنا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا: وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: «قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ: ادْخُلُوا الْبَابَ سُجّداً وَقُولُوا حِطّةٌ يُغْفَرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ. فَبَدّلُوا. فَدَخَلُوا الْبَابَ يَزْحَفُونَ عَلَىَ أَسْتَاهِهِمْ. وَقَالُوا: حَبّةٌ فِي شَعَرَةٍ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىلغا، ئىشىكدىن سەجدە قىلىپ، ئېگىلىپ كىرىڭلار، ئى ئاللاھ، گۇناھلىرىمىزنى كەچۈرۈپ، ئۆچۈرۈۋەتسىلە دەڭلار دېيىلسە، ئۇلار ئۆزگەرتىپ، ئالماشتۇرۇپ، ئىشىكدىن كاسىسىچە تەتۈر ئۆملەپ كىردى، ئارپا توغرىسىدا بىرگە دان بەرسىلە دېدى، ئەھمەد، بەيھەقى، ئەبۇ داۋۇد، تىرمىزى توپلىغان، سەھىھ، بۇ ئىنسانلار خۇي ـ پەيلى بولۇپ، ھازىرمۇ قىلىڭلار دېگەن ئىشلارنى قويۇپ، قىلماڭلار دېگەننى قىلىۋاتىدۇ، مەغپىرەت سوراڭلار، تۆۋبە قىلىڭلار دېيىلسە، بۇلارمۇ دۇنيا سوراۋاتىدۇ، يەنىلا ئاسىيلىق، پاسىقلىق، دۇنياپەرەسلىك يامراپ كەتتى.

7468 ـ حدّثني عَمْرُو بْنُ مُحَمّدِ بْنِ بُكَيْرٍ النّاقِدُ وَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيَ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قَالَ عَبْدٌ: حَدّثنِي. وَقَالَ الآخَرَان: حَدّثنَا) يَعْقُوبُ ـــ يَعْنُونَ ابْنَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ـــ حَدّثنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ ـــ وَهُوَ ابْنُ كَيْسَانَ ـــ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنّ اللّهَ عَزّ وَجَلّ تَابَعَ الْوَحْيَ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم قَبْلَ وَفَاتِهِ. حَتّى تُوُفّيَ، وَأَكْثَرُ مَا كَانَ الْوَحْيَ يَوْمَ تُوُفّيَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، الله تائالا رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە رەسۇلۇللاھ ۋاپات بۇلۇشتىن بۇرۇنلا ئارقا ـ ئارقىدىن، كەينى ـ كەينىدىن ۋەھى نازىل قىلدى. ۋەھىينىڭ ئەڭ كۆپ چۈشىشى رەسۇلۇللاھ نىڭ ۋاپات بولىشىدىن بۇرۇنقى ئەشۇ كۈنلەردە بولدى.

7469 ـ حدّثني أَبُو خَيْثَمَةَ، زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ و مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى (وَاللّفْظُ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قَالاَ: حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ (وَهُوَ ابْنُ مَهْدِيَ). حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ أَنّ الْيَهُودَ قَالُوا لِعُمَرَ: إِنّكُمْ تَقْرَأُونَ آيَةً. لَوْ أُنْزِلَتْ فِينَا لاَتّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيداً. فَقَالَ عُمَرُ: إِنّي لأَعْلَمُ حَيْثُ أُنْزِلَتْ وَأَيّ يَوْمٍ أُنْزِلَتْ. وَأَيْنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حَيْثُ أُنْزِلَتْ. أُنْزِلَتْ بِعَرَفَةَ. وَرَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ. قَالَ سُفْيَانُ: أَشُكّ كَانَ يَوْمَ جُمُعَةٍ أَمْ لاَ. يَعْنِي: {الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي} (5المائدة الآية: 3).

7470 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ (وَاللّفْظُ لأَبِي بَكْرٍ) قَالَ: حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ: قَالَتِ الْيَهُودُ لِعُمَرَ: لَوْ عَلَيْنَا، مَعْشَرَ يَهُودَ، نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: {الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِيناً} نَعْلَمُ الْيَوْمَ الّذِي أُنْزِلَتْ فِيهِ. لاَتّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيداً. قَالَ فَقَالَ عُمَرُ: فَقَدْ عَلِمْتُ الْيَوْمَ الّذِي أُنْزِلَتْ فِيهِ. وَالسّاعَةَ. وَأَيْنَ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ نَزَلَتْ، نَزَلَتْ لَيْلَةَ جُمْعَةٍ. وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِعَرَفَةَ.

7471 ـ وحدّثني عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ. أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ عَنْ قَيْسِ ابْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى عُمَرَ. فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ آيَةٌ فِي كِتَابِكُمْ تَقْرَؤُنَهَا. لَوْ عَلَيْنَا نَزَلَتْ، مَعْشَرَ الْيَهُودِ، لاتّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيداً. قَالَ: وَأَيّ آيَةٍ؟ قَالَ: {الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِيناً} فَقَالَ عُمَرُ: إِنّي لأَعْلَمُ الْيَومَ الّذِي نَزَلَتْ فِيهِ. وَالْمَكَانَ الّذِي نَزَلَتْ فِيهِ. نَزَلَتْ عَلَىَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِعَرَفَاتٍ. فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ.

ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن، ئىبنى شىھابتىن، ئۆمەر«بۈگۈن مەن سىلەرگە دىنىڭلارنى كامىل قىلىپ بەردىم........»دىگەن ئايەتنى ئۇقۇۋىدى، ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرغان بىر يەھۇدىي: ئەگەر بۇ ئايەت بىزگە نازىل قىلىنغان بولسا، بىز شۇ كۈننى ھېيت كۈنى قىلغان بۇلاتتۇق دىدى. ئاندىن ئۆمەر: مەن بۇئايەتنىڭ قايسى كۈنى، قايسى سائەتتە، قايسى ئورۇندا نازىل بولغىنىنى ئوبدان بىلىمەن، سەن دىمىسەڭمۇ، بۇ ئايەت رەسۇلۇللاھ قا ئارپات تېغىدا تۇرغاندا جۈمئە كۈنىدىن، ئارپات كۈنىدىن ئىبارەت ئىككى ھېيت كۈنى نازىل قىلىنغان، دىدى.

ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ «بۈگۈن مەن سىلەرگە دىنىڭلارنى كامىل قىلىپ بەردىم........»دىگەن ئايەتنى ئۇقۇۋىدى، ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرغان بىر يەھۇدىي: ئەگەر بۇ ئايەت بىزگە نازىل قىلىنغان بولسا، بىز شۇ كۈننى ھېيت كۈنى قىلغان بۇلاتتۇق دىدى. ئىبنى ئاباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: سەن دىمىسەڭمۇ، بۇ ئايەت جۈمئە كۈنىدىن ، ئارپات كۈنىدىن ئىبارەت ئىككى ھېيت كۈنى نازىل قىلىنغان دىدى.تىرمىزى.

7472 ـ حدّثني أَبُو الطّاهِرِ، أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَرْحٍ وَ حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى التّجِيبِيّ (قَالَ أَبُو الطّاهِرِ: حَدّثنَا. وَقَالَ حَرْمَلَةُ: أَخْبَرَنَا) ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزّبَيْرِ أَنّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللّهِ: {وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىَ فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ} (4النساء الآية: 3). قَالَتْ: يَا ابْنَ أُخْتِي هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ

وَلِيّهَا. تُشَارِكُهُ فِي مَالِهِ. فَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا. فَيُرِيدُ وَلِيّهَا أَنْ يَتَزَوّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا. فَيُعْطِيَهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ. فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوهُنّ إِلاّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنّ. وَيَبْلُغُوا بِهِنّ أَعْلَى سُنّتِهِنّ مِنَ الصّدَاقِ. وَأُمِرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النّسَاءِ، سِوَاهُنّ. قَالَ عُرْوَةُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: ثُمّ إِنّ النّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، بَعْدَ هَذِهِ الآيَةِ، فِيهِنّ. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {يَسْتَفْتُونَكَ فِي النّسَاءِ، قُلِ اللّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النّسَاءِ اللاّتِي لاَ تُؤْتُونَهُنّ مَا كُتِبَ لَهُنّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنّ} (4النساء الآية: 721).

قَالَتْ: وَالّذِي ذَكَرَ اللّهُ تَعَالَى أَنّهُ يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ، الآيَةُ الأُولَى الّتِي قَالَ اللّهُ فِيهَا: {وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النّسَاءِ} (4النساء الآية: 3).

قَالَتْ عَائِشَةُ: وَقَوْلُ اللّهِ فِي الآيَةِ الأُخْرَى: {وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنّ}، رَغْبَةَ أَحَدِكُمْ عَنِ الْيَتِيمَةِ الّتِي تَكُونُ فِي حَجْرِهِ، حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالِ. فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا رَغِبُوا فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا مِنْ يَتَامَى النّسَاءِ إِلاّ بِالْقِسْطِ. مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنّ.

7473 ـ وحدّثنا الْحَسَنُ الْحُلْوَانِيّ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ. جَمِيعاً عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ. حَدّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللّهِ: {وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى}. وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمِثْلِ حَدِيثِ يُونُسَ عَنِ الزّهْرِيّ. وَزَادَ فِي آخِرِهِ: مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنّ، إِذَا كُنّ قَلِيلاَتِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ.

7474 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ: {وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى}. قَالَتْ: أُنْزِلَتْ فِي الرّجُلِ تَكُونُ لَهُ الْيَتِيمَةُ وَهُوَ وَلِيّهَا وَوَارِثُهَا. وَلَهَا مَالٌ. وَلَيْسَ لَهَا أَحَدٌ يُخَاصِمُ دُونَهَا. فَلاَ يُنْكِحُهَا لِمَالِهَا فَيَضُرّ بِهَا وَيُسِيءُ صُحْبَتَهَا. فَقَالَ: {إِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النّسَاءِ}. يَقُولُ: مَا أَحْلَلْتُ لَكُمْ. وَدَعْ هَذِهِ الّتِي تَضُرّ بِهَا.

7475 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ: وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النّسَاءِ اللاّتِي لاَ تُؤْتُونَهُنّ مَا كُتِبَ لَهُنّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنّ. قَالَتْ: أُنْزِلَتْ فِي الْيَتِيمَةِ. تَكُونُ عِنْدَ الرّجُلِ فَتَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ. فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَتَزَوّجَهَا. وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوّجَهَا غَيْرَهُ. فَيَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ. فَيَعْضِلُهَا فَلاَ يَتَزَوّجُهَا وَلاَ يُزَوّجُهَا غَيْرَهُ.

7476 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ: {يَسْتَفْتُونَكَ فِي النّسَاءِ قُلِ اللّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنّ} الآيَةَ. قَالَتْ: هِيَ الْيَتِيمَةُ الّتِي تَكُونُ عِنْدَ الرّجُلِ. لَعَلّهَا أَنْ تَكُونَ قَدْ شَرِكَتْهُ فِي مَالِهِ. حَتّى فِي الْعَذْقِ. فَيَرْغَبُ، يَعْنِي، أَنْ يَنْكِحَهَا. وَيَكْرَهُ أَنْ يُنْكِحَهَا رَجُلاً فَيَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ. فَيَعْضِلُهَا.

ئۇرۇەت ئىبنى زۇبەير ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن«ئەگەر يېتىم قىزغا ئۆيلىنىپ ئادىل مۇئامىلىدە بولالماسلىقىڭلاردىن (يەنى تەربىيەڭلاردا بىرەر يېتىم قىز بولۇپ، ئۇنىڭغا شۇقىزغا باراۋەر تۇرىدىغان قىزغا بېرىلىدىغان مەھرىنى بىرەلمەسلىكىڭلاردىن)قورقساڭلار، ئۇنى تەرك ئېتىپ، ئۆزەڭلار ياقتۇرىدىغان باشقا ئاياللاردىن ئىككىنى، ئۈچنى ۋە تۆتنى ئېلىشىڭلارغا بولىدۇ، ئەگەر ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئادىل بولالماسلىقىڭلاردىن قورقساڭلار، بىر خوتۇن بىلەن ياكى قول ئاستىڭلاردىكى چۆرىلەر بىلەن كۇپايىلىنىسەڭلار بولىدۇ، بىر خوتۇن بىلەن كۇپايىلىنىش زۇلۇم قىلماسلىققا ئەڭ يېقىندۇر»دېگەن ئايەت توغرىسىدا سورىسا، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:ئى ھەمشىرەمنىڭ ئوغلى!بۇئايەتتىكىسى ئۆز ۋەلىيسىنىڭ ھۇجرىسىدا تەربىيىلىنىۋاتقان، شۇ ۋەلىيدىن باشقا داۋالاشقۇچىسى يوق يېتىم قىز بولۇپ، قىز ۋەلىيسىنى مېلىغا شېرىك ھەم ۋارىس قىلىدۇ، ئاندىن ئۇكىشىنى بۇقىزنىڭ مال ـ مۈلۈكى ۋە ھۆسنى ـ جامالى ئەجەبلەندۈرۈپ، تەربىيەسىدىكى بۇيېتىم قىزنى ئۇنىڭغا شۇقىزغا باراۋەر تۇرىدىغان قىزغا بېرىلىدىغان مەھرىنى بەرمەستىن، شۇ ئارقىلىپ ئۇنىڭ مەھرىدە ئادىللىق قىلماستىن نىكاھىغا ئېلىۋېلىشنى مەقسەت قىلىدۇ، ئۇلار شۇنداق ئادالەتسىزلىك بىلەن بۇيېتىم قىزنى نىكاھىغا ئېلىشتىن چەكلىنىدۇ، لېكىن ئۇلارغا بېرىلىدىغان تويلۇق مېھرىنىڭ ئەڭ ئالىيسىنى بېرىپ ئادىللىق قىلسا بۇ مۇستەسنادۇر. ئەگەر ئۇلار ئادىللىق قىلالمىسا، يېتىم قىزلاردىن باشقا ئاياللارنى نىكاھلاپ ئېلىشقا بۇيرىلدى. ئاندىن كىشىلەر مۇشۇ ئايەتتىن كېيىن رەسۇلۇللاھ ﷺ تىن يەنە ئاياللار توغرىسىدا پەتىۋا سوراپتى، «ئى مۇھەممەد! ئۇلار سەندىن ئاياللار توغرىسىدا پەتىۋا سورايدۇ، ئەيتقىنكى، ئۇلار توغرىسىدا الله سىلەرگە پەتىۋا بېرىدۇ، قۇرئاندا سىلەرگە تىلاۋەت قىلىنىدىغان(ئاياللارنىڭ مىراسىغا ئائىت)ئايەتلەر پەتىۋا بېرىدۇ، شۇنداق يېتىملەر توغرىسىدا پەتىۋا بېرىدۇكى،

ئۇلارنىڭ تەيىن قىلىنغان مىراسىنى بەرمەيسىلەر، (ئۇلارنىڭ مىراسى قولىمىزدىن چىقىپ كېتىپ قالىدۇ دەپ)ئۇلارنى ئەرگە بەرمەيسىلەر، (يەنى **الله** ۋە **الله** نىڭ ئايىتى سىلەرگە مۇنداق ئىشلارنى قىلماسلىقىقا پەتىۋا بېرىدۇ).**الله** يۇقىردا دېگەن « قۇرئاندا سىلەرگە تىلاۋەت قىلىنىدىغان(ئاياللارنىڭ مىراسىغا ئائىت)ئايەتلەر پەتىۋا بېرىدۇ»دېگەن ئايەت باشتىكى ئايەت(ۋە مىراس ئايەتلىرى)ئىدى. «(ئۇلارنىڭ مىراسى قولىمىزدىن چىقىپ كېتىپ قالىدۇ دەپ)ئۇلارنى ئەرگە بەرمەيسىلەر،»دېگىنى؛ ئۆز تەربىيىسىدىكى ، مېلىغا ھەتتا خورمىلىرىغىمۇ شېرىك بولغان مال ـ مۈلكى ئاز، تازا گۈزەلمۇ ئەمەس يېتىم قىزنى نىكاھلاپ ئېلىشتىن يۈز ئۆرۈگەندە، ماللىرى قولدىن كېتىدۇ دەپ ئەنسىرەپ ئۇلارنى ئەرگە بەرمىگەندە، ئۆزىمۇ ئالماي، باشقىلارغىمۇ بەرمەي زەرەر يەتكۈزگەندە، ئۇلارنى پەقەت ئادىللىق بىلەنلا نىكاھلاپ ئېلىشقا بۇيرۇپ، بولمىسا نىكاھىغا ئېلىشتىن توستى. (مەيلى قىزغا قىزىقسۇن، ياكى مېلىغا، ياكى يۈز ئۆرىسۇن، ئادىللىق قىلىشقا بۇيرۇپ، زۇلۇمدىن توستى)

7477 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ: {وَمَنْ كَانَ فَقِيراً فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ} (4النساء الآية: 6). قالَتْ: نُزلَتْ فِي وَالِي مَالِ الْيَتِيمِ الّذِي يَقُومُ عَلَيْهِ وَيُصْلِحُهُ. إِذَا كَانَ مُحْتَاجاً أَنْ يَأْكُلَ مِنْهُ.

7478 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: {وَمَنْ كَانَ غَنِيّا فَلْيَسْتَعْفِفْ، وَمَنْ كَانَ فَقِيراً فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ} (4النساء6). قالَتْ: أُنْزِلَتْ فِي وَلِيّ الْيَتِيمِ، أَنْ يُصِيبَ مِنْ مَالِهِ، إِذَا كَانَ مُحْتَاجاً، بِقَدْرِ مَالِهِ، بِالْمَعْرُوفِ.

7479 ـ وحدّثناه أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثنَا ابْنُ نُمَيْرٍ. حَدّثَنَا هِشَامٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛«كىم باي بولسا، ئېپپەتلىك بولسۇن، كىم پەقىر بولسا، ياخشىلىقچە يېسۇن...»دېگەن ئايەت، يېتىمنىڭ ۋەلىي ئىگىللىرى ھەققىدە نازىل بولغاندۇر، ئۇلار يېتىمنىڭ ئىشلىرىنى ئىسلاھ قىلىپ ئوڭشاپ، تۇرمۇشلىرىنى رەتكە سالىدۇ، ئەگەر ئۇلار نامرات، مۇھتاج بولسا، شۇ يېتىمنىڭ مېلىدىن ياخشىلىقچە(ئىش ـ ئەمگىكىنىڭ مىقدارىدا)يەيدۇ.

7480 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامٍ، عَنْ أَبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ} (33الأحزاب الآية: 10). قالَتْ: كَانَ ذَلِكَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛«ئەينى چاغدا ئۇلار يۇقىرى تەرەپتىنلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرەپتىنلاردىنمۇ سىلەرگە ھۇجۇم قىلىپ كەلگەن ئىدى، كۆزلىرىڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان، **الله** ھەققىدە تۈرلۈك گۇمانلاردا بولغان ئىدىڭلار»دېگەن ئايەتتىكى ئەھۋال خەندەق كۈنى يۈز بەرگەن ئىدى.

7481 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ، حَدّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبيهِ، عَنْ عَائِشَةَ: {وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزاً أَوْ إِعْرَاضاً} (4النساء الآية: 821) الآيَةَ. قالَتْ: أُنْزِلَتْ فِي الْمَرْأَةِ تَكُونُ عِنْدَ الرّجُلِ. فَتَطُولُ صُحْبَتُهَا. فَيُرِيدُ طَلاَقَهَا. فَتَقُولُ: لاَ تُطَلّقْنِي، وَأَمْسِكْنِي، وَأَنْتَ فِي حلَ مِنّي. فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ.

7482 ـ حدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. حَدّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ فِي قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزاً أَوْ إِعْرَاضاً} (4النساء الآية821). قالَتْ: نَزَلَتْ فِي الْمَرْأَةِ تَكُونُ عِنْدَ الرّجُلِ. فَلَعَلّهُ أَنْ لاَ يَسْتَكْثِرَ مِنْهَا، وَتَكُونُ لَهَا صُحْبَةٌ وَوَلَدٌ. فَتَكْرَهُ أَنْ يُفَارِقَهَا. فَتَقُولُ لَهُ: أَنْتَ فِي حِلَ مِنْ شَأْنِي.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛« ئەگەر ئايال كىشى ئېرىنىڭ كۆڭۈلسىزلىكىدىن ياكى يۈز ئۆرۈۋېلىشىدىن ئەنسىرىسە، سۈلھى ئىسلاھ قىلىش ياخشىدۇر»دېگەن ئايەت مۇنداق بىرئەر ـ ئاياللار ھەققىدە نازىل قىلىنغاندۇر؛ بۇكىشىنىڭ نىكاھىدا بىر ئايال بار بولۇپ، بۇلارنىڭ سۆھبىتى بەك ئۇزۇن بولۇپ، (يەنى بۇلار ئۇزۇن ئۆي

تۇتۇپ)ئايال ئۇنىڭدىن بالا تۇغىدۇ، ئاندىن ئۇكىشى بۇئايالنى قويۇپ بىرىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا بىر ئايالنى ئالماقچى بولغاندا، ئۇنىڭ ئايالى مەن سىلىنىڭ يانلىرىدا قىلىپ قالاي، ماڭا ئۆزلىرىنى تەقسىم قىلمىسىلا دەپ سۈلھى قىلىشىدۇ.شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بىرىنجى ئايالى يېنىدا تەقسىمسىز قىلىپ قالىدۇ.

7483 ـ حدّثنا يَحيَى بْنُ يَحيَى. أخْبَرَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أبِيهِ قالَ: قَالَتْ لِي عَائِشَةُ: يَا ابْنَ أُخْتِي أُمِرُوا أنْ يَسْتَغْفِرُوا لأصْحَابِ النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَسَبّوهُمْ.
7484 ـ وحدّثناه أَبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا أبُو أُسَامَةَ. حَدّثَنَا هِشَامٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ، مِثْلَهُ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ؛ئى ھەمشىرەمنىڭ ئوغلى!ئۇلار قۇرئاندا رەسۇلۇللاھ نىڭ ساھابىللىرىغا مەغپىرەت سوراشقا بۇيرىلغان تۇرۇپ، مانا ئەمدى ئۇلار ساھابىلارنى تىللاۋاتىدۇ.

7485 ـ حدّثنا عُبَيْدُ اللّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِيّ. حَدّثَنَا أبِي. حَدّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النّعْمَانِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيرٍ قَالَ: اخْتَلَفَ أهْلُ الْكُوفَةِ فِي هَذِهِ الآيَةِ: {وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِناً مُتَعَمّداً فَجَزَاؤُهُ جَهَنّمُ} (4النساء الآية: 39) فَرَحَلْتُ إلَى ابْنِ عَبّاسٍ فَسَألْتُهُ عَنْهَا، فَقَالَ: لَقَدْ أُنْزِلَتْ آخِرَ مَا أُنْزِلَ. ثُمّ مَا نَسَخَهَا شَيْءٌ.
7486 ـ وحدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثَنَا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا النّضْرُ. قَالاَ جَمِيعاً: حَدّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الإِسْنَادِ. فِي حَدِيثِ ابْنِ جَعْفَرٍ: نَزَلَتْ فِي آخِرِ مَا أُنْزِلَ. وَفِي حَدِيثِ النّضْرِ: إنّهَا لَمِنْ آخِرِ مَا أُنْزِلَتْ.
7487 ـ حدثنا محمد حَدِيثِ ابْنِ الْمُثَنّى وَ مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. قَالاَ: حَدّثَنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حدثنا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: أمَرَنِي عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ أبْزَى أنْ أسْألَ لَهُ ابْنَ عَبّاسٍ، عَنْ هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ: {وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِناً مُتَعَمّداً فَجَزَاؤُهُ جَهَنّمُ خَالِداً فِيهَا}. فَسَألْتُهُ فَقَالَ: لَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ. وَعَنْ هَذِهِ الآيَةِ: {وَالّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللّهِ إلَهاً آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النّفْسَ الّتِي حَرّمَ اللّهُ إلاّ بِالْحَقّ} (52الفرقان الآية: 86). قَالَ: نَزَلَتْ فِي أهْلِ الشّرْكِ.
7488 ـ حدّثني هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ. حَدّثَنَا أبُو النّضْرِ، هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ اللّيْثِيّ. حَدّثَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ (يَعْنِي شَيْبَانَ) عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ بِمَكّةَ: {وَالّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللّهِ إلَهاً آخَرَ}، إلَى قَوْلِهِ: {مُهَاناً}. فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: وَمَا يُغْنِي عَنّا الإِسْلاَمُ وَقَدْ عَدَلْنَا بِاللّهِ وَقَدْ قَتَلْنَا النّفْسَ الّتِي حَرّمَ اللّهُ وَأتَيْنَا الْفَوَاحِشَ؟ فَأنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {إلاّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحاً} (25الفرقان الآية: 70) إلَى آخِرِ الآيَةِ. قَالَ: فَأمّا مَنْ دَخَلَ فِي الإِسْلاَمِ وَعَقَلَهُ. ثُمّ قَتَلَ، فَلاَ تَوْبَةَ لَهُ.
7489 ـ حدّثني عَبْدُ اللّهِ بْنُ هَاشِمٍ وَ عَبْدُ الرّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيّ. قَالاَ: حَدّثَنَا يَحْيَى (وَهُوَ ابْنُ سَعِيدٍ الْقَطّانُ) عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ. حَدّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ أبِي بَزّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيرٍ قَالَ: قُلْتُ لابْنِ عَبّاسٍ: ألِمَنْ قَتَلَ مُؤْمِناً مُتَعَمّداً مِنْ تَوْبَةٍ؟ قَالَ: لاَ. قَالَ فَتَلَوْتُ عَلَيهِ هَذِهِ الآيَةَ الّتِي فِي الْفُرْقَانِ : {وَالّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللّهِ إلَهاً آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النّفْسَ الّتِي حَرّمَ اللّهُ إلاّ بِالْحَقّ}، إلَى آخِرِ الآيَةِ. قَالَ: هَذِهِ آيَةٌ مَكِيّةٌ. نَسَخَتْهَا آيَةٌ مَدَنِيّةٌ: {وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِناً مُتَعَمّداً فَجَزَاؤُهُ جَهَنّمُ خَالِداً}. وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ هَاشِمٍ: فَتَلَوْتُ هَذِهِ الآيَةَ الّتِي فِي الْفُرْقَانِ: {إلاّ مَنْ تَابَ}.

سەئىد ئىبنى جۇبەير مۇنداق دەيدۇ: «مۆئمىننى قەسەت ئۆلتۈرگەن كىشىنىڭ جايى جەھەننەم....»دېگەن ئايەت توغرىسىدا كۇۋپە ئەھلى ئىختىلاپلىشىپ قالدى، مەن ئىبنى ئاbbas رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: «مۆئمىننى قەسەت ئۆلتۈرگەن كىشىنىڭ جايى جەھەننەم....»دېيىلىپتۇ، ئۇنىڭغا تۆۋبە قوبۇل بولامدۇ؟دەپ سورسام، ئۇ:ياق، ئۇنىڭ تۆۋبىسى قوبۇل بولمايدۇ، چۈنكى بۇ ئايەت قۇرئاندىن ئەڭ ئاخىردا نازىل قىلىنغان، ئۇنى ھېچ نەرسە مەنسۇخ قىلالمايدۇ، ئەمەلدىنمۇ قالدۇرالمايدۇ دېدى. ئاندىن مەن: سۈرە پۇرقاندىكى:«ئۇلار الله قا شىرىك كەلتۈرمەيدۇ، الله ھارام قىلغان ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈش ئىشىنى قىلمايدۇ، زىنا قىلمايدۇ، كىم بۇ گۇناھلارنى قىلىدىكەن ئاخىرەتتە ئۇ جازاغا ئۇچرايدۇ*........تۆۋبە قىلغان، ئىمان ئەيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارلا بۇ ھالدا قالمايدۇ.........»دېگەن ئايەتنى ئوقسام، ئۇ:بۇ ئايەت مۇشرىكلەر ھەققىدە

نازىل بولغان، ئۇلار:بىز الله غا شېرىك كەلتۈردۇق، الله ھارام قىلغان ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈش ئىشىنىمۇ قىلدۇق، نۇرغۇن پاھىشە ئىشلارنى قىلدۇق، بىزدىن ئەمدى ئىسلامىمۇ(مۇسۇلمان بولىشىمىزمۇ)ھېچ نەرسىنى بىھاجەت قىلالمايدۇ دېگەندە، ئەنە شۇ ئايەتلەر(يەنى تۆۋبە قوبۇل قىلىنىدىغان ئايەتلەر)نازىل قىلىندى.مانا ئەمدى كىم ئىسلام دىنىغا كىرىپ مۇسۇلمان بولۇپ، بۇدىنىنى چۈشىنىپ، ئاندىن مۆئمىننى قەستەن ئۆلتۈرۈپ قاتىللىق قىلسا، ئۇنىڭ تۆۋبىسى قوبۇل قىلىنمايدۇ دېدى.

ئەبۇدەردائى، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمدىن، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: گۇناھىنىڭ ھەممىسىنى، ئاللاھ مەغپىرەت قىلىشى، كەچۈرشى مۇمكىن، لېكىن، مۇشرىك ھالەتتە يەنى ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرۈپ ئۆلۈپ كەتكەن كىشىنى ياكى مۆئمىننى قەستەن ئۆلتۈرگەن كىشىنى ئاللاھ مەغپىرەت قىلمايدۇ. ئەبۇ داۋۇد، ئەھمەد، نەسەئى، ھاكىم توپلىغان، سەھىھ.

7490 ـ7491 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ هَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللّهِ وَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ (قالَ عَبْدٌ: أخْبَرَنَا. وقالَ الآخَرَانِ: حَدّثَنَا) جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ. أخْبَرَنَا أبُو عُمَيْسٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللّهِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ قالَ: قالَ لِيَ ابْنُ عَبّاسٍ: تَعْلَمُ (وَقالَ هَرُونُ: تَدْرِي) آخِرَ سُورَةٍ نَزَلَتْ مِنَ الْقُرْآنِ، نَزَلَتْ جَمِيعاً؟ قُلْتُ: نَعَمْ، إذَا جَاءَ نَصْرُ اللّهِ وَالْفَتْحُ. قالَ: صَدَقْتَ.
وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ أبِي شَيْبَةَ: تَعْلَمُ أيّ سُورَةٍ. وَلَمْ يَقُلْ: آخِرَ. وحدّثنا إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ. أخْبَرَنَا أبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثَنَا أبُو عُمَيْسٍ بِهَذَا الإسْنَادِ، مِثْلَهُ. وَقالَ: آخِرَ سُورَةٍ. وَقالَ عَبْدِ الْمَجِيدِ: وَلَمْ يَقُلْ: ابْنِ سُهَيْلٍ.

ئۇبەيدۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا: سەن قۇرئاندىن ئەڭ ئاخىرىدا بىراقلا نازىل قىلىنغان سۈرىنى بىلەمسەن؟دېدى، مەن:ھەئە بىلىمەن، ئۇ «ئىزا جائە نەسرۇالله ھى ۋەلپەتھۇ....»سۈرىسى دېسەم، ئۇماڭا: راست، توغرا دېدىڭ دېدى.

7492 ـ حدّثنا أبُو بَكْرِ بْنُ أبِي شَيْبَةَ وَ إسْحَقُ بْنُ إبْرَاهِيمَ وَ أحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضّبّيّ ــ وَاللّفْظُ لاِبْنِ أبِي شَيْبَةَ ــ (قالَ: حَدّثَنَا. وَقالَ الآخَرَانِ: أخْبَرَنَا) سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: لَقِيَ نَاسٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَجُلاً فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ. فَقَالَ: السّلاَمُ عَلَيْكُمْ. فَأخَذُوهُ فَقَتَلُوهُ وَأخَذُوا تِلْكَ الْغُنَيْمَةَ. فَنَزَلَتْ: {وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ ألْقَى إلَيْكُمُ السّلَمَ لَسْتَ مُؤْمِناً} (4النساء الآية: 49). وَقَرَأهَا ابْنُ عَبّاسٍ: السّلاَمَ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مۇسۇلمانلاردىن بىر تۈركۈم قوشۇن، قويلىرىنى ھەيدەپ كېتىۋاتقان بىركىشىگە ئۇچراشقاندا، ئۇكىشى (ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى بىلدۈرۈپ)«ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم» دېدى. ئاندىن ئۇلار ئۇكىشىنى تۇتۇپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ھېلىقى قويلارنى ئېلىۋالدى، ئاندىن«ئى مۆئمىنلەر!الله يولىغا (يەنى غازاتقا)ئاتلانغان ۋاقتىڭلاردا ھەققەتلەپ ئىش قىلىڭلار، (يەنى مۆئمىن ياكى كاپىرلىقى ئېنىق بولغىچە ئۆلتۈرۈشكە ئالدىراپ كەتمەڭلار)سىلەرگە مۇسۇلمان بولغانلىقىنى بىلدۈرۈپ سالام بەرگەن ئادەمگەدۇنيانىڭ مال ـ مۈلۈكىنى، غەنىيمەتنى كۆزلەپ، سەن مۆئمىن ئەمەس دېمەڭلار»دېگەن ئايەت چۈشتى.

7493 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبي شَيْبَةَ. حَدّثنا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ. ح وَحَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى وَ ابْنُ بَشّار (وَاللّفظ لاِبْنِ الْمُثَنّى) قالاَ: حَدّثنَا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبي إِسْحَقَ قالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ: كَانَتِ الأَنْصَارُ إِذَا حَجّوا فَرَجَعُوا، لَمْ يَدْخُلُوا الْبُيُوتَ إِلاّ مِنْ ظُهُورِهَا. قالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَدَخَلَ مِنْ بَابِهِ. فَقِيلَ لَهُ فِي ذٰلِكَ. فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةَ: {لَيْسَ الْبِرّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا} (2البقرة الآية: 981).

بەررائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەنسارلار ھەج قىلىپ قايتىپ كەلسە، ئۆيلىرىنىڭ ئارقىسىدىن تۆشۈك ئېچىپ كىرەتتى، ئۇلاردىن بىركىشى ھەجدىن قايتىپ كېلىپ، ئۆيىنىڭ ئىشىكىدىنلا كىرسە، بۇ توغرۇلۇق ئۇنىڭغا مالامەت سۆزى قىلىندى، ئاندىن «ئۆيلەرنىڭ ئارقىسىدىن تۆشۈك ئېچىپ كىرىش ياخشىلىقتا ياتمايدۇ......ئۆيلەرنىڭ دەرۋازىلىرىدىن كىرىشىڭلار....»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

1351 ـ باب في قوله تعالى: ألم يأن للذين آمنوا أن تخشع قلوبهم لذكر الله

7494 ـ حدّثني يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الصّدَفِيّ. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِيهِ أَنّ ابْنَ مَسْعُودٍ قالَ: مَا كَانَ بَيْنَ إِسْلاَمِنَا وَبَيْنَ أَنْ عَاتَبَنَا اللّهُ بِهَذِهِ الآيَةَ: {أَلَمْ يَأْنِ لِلّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّهِ} (75الحديد الآية: 61) إِلاّ أَرْبَعُ سِنِينَ.

ئىبنى زۇبەيىر،ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىزنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنىڭ ئارلىقى بىلەن الله تائالانىڭ مۇنۇئايەت ئارقىلىق ئۇلارغا تاپا قىلغىنىنىڭ ئارلىقىدا پەقەت تۆت يىللا ئۆتكەن ئىدى، « ئۇلارنىڭ تېخى الله نازىل قىلغان قۇرئانغا دىللىرى يۇمشايدىغان ۋاقتى كەلمەپتىما؟........ئۇلار بۇنىڭدىن بۇرۇن كىتاب بېرىلگەن يەھۇدى ـ ناسارالارغا ئوخشاش بولمىسۇن، ئۇلارغا مۇددەت ئۇزراپ كېتىپ، ئۇلارنىڭ دىللىرى قېتىپ كەتتى، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى پاسىقلاردۇر.»(يەنى تۆت يىلدىن كېيىنلا دىلى قاتتىق دەپ مۇشۇنداق تاپا قىلىپ كايىغان ئىدى)

1352 ـ باب في قوله تعالى: خذوا زينتكم عند كل مسجد

7495 ـ حدّثنا مُحَمّدُ بْنُ بَشّارٍ. حَدّثنا مُحَمّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَحَدّثنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ (وَاللّفْظُ لَهُ). حَدّثنا غُنْدَرٌ. حَدّثنا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبّاسٍ قالَ: كَانَتِ الْمَرْأَةُ تَطُوفُ بِالْبَيْتِ وَهِيَ عُرْيَانَةٌ. فَتَقُولُ: مَنْ يُعِيرُنِي تِطْوَافاً؟ تَجْعَلُهُ عَلَى فَرْجِهَا. وَتَقُولُ: الْيَوْمَ يَبْدُو بَعْضُهُ أَوْ كُلّهُ فَمَا بَدَا مِنْهُ فَلاَ أُحِلّهُ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةَ: {خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلّ مَسْجِدٍ} (7الأعراف الآية: 31).

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: جاھالىيەتتىكى مۇشرىك ئاياللار:«كەئبىنى تاۋاپ قىلىدىغان كىيىمنى ماڭا كىم ئارىيەت بېرىدۇ؟»دەپ، ئەۋرىتىنىڭ ئۈستىگىلا بىرەر نەرسە قىلىۋېلىپ، كەئبىنى يالىڭاچلا تاۋاپ قىلاتتى، ۋە بۈگۈن ئۇنىڭ (يەنى ئەۋرىتىنىڭ)بەزىسى ياكى ھەممى يېرى ئاشكارا بولدى، ئۇنىڭدىن ئاشكارا بولغان جايلارنى ھالال قىلمايمەن دەيتتى.ئاندىن«ئى ئادەم باللىرى!ھەر ناماز ۋاقتىدا (ياكى تاۋاپ ۋاقتىدا ئەۋرىتىڭلار سەتىر قىلىپ تۇرىدىغان)كىيىمىڭلار كىيىڭلار...»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

1353 - باب في قوله تعالى: ولا تكرهوا فتياتكم على البغاء

7496 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ أَبُو كُرَيْبٍ. جَمِيعاً عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ (وَاللّفظ لأَبِي كُرَيْبٍ). حَدّثنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدّثنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبَيَ ابْنُ سَلُولَ يَقُولُ لِجَارِيَةٍ لَهُ: اذْهَبِي فَابْغِينَا شَيْئاً. فَأَنْزَلَ اللّهُ عَزّ وَجَلّ: {وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصّناً لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَوةِ الدّنْيَا وَمَنْ يُكْرِههُنّ فَإِنّ اللّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنّ} (لَهُنّ) {غَفُورٌ رَحِيمٌ} (24النور الآية: 33).

7497 - وحدّثني أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيّ. حَدّثنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ أَنّ جَارِيَةً لِعَبْدِ اللّهِ بْنِ أَبَيَ ابْنِ سَلُولَ يُقَالُ لَهَا: مُسَيْكَةُ. وَأُخْرَى يُقَالُ لَهَا: أُمَيْمَةُ. فَكَانَ يُكْرِهُهُمَا عَلَى الزّنَى. فَشَكَتَا ذَلِكَ إِلَى النّبِيّ صلى الله عليه وسلم. فَأَنْزَلَ اللّهُ: {وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ}، إِلَى قَوْلِهِ: {غَفُورٌ رَحِيمٌ}.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:ئىبنى ئۇبەي ئىبنى سەلۇل مۇسەيكەت ۋە ئۇمەيمەت دېگەن دېدەكلىرىگە: سىلەر بېرىپ پاھىشە ئارقىلىق پۇل تېپىپ كېلىڭلار دەپ، ئۇلارنى زىناغا مەجبۇرلايتتى، ئاندىن ئۇلار رەسۇلۇللاھ قا ئەرز قىلىپ كەلگەندە«.....ئەگەر سىلەرنىڭ چۆرىلىرىڭلار ئىپپەتلىك بولۇشنى خالىسا، بۇ دۇنيانىڭ ئازغىنا مېلىنى دەپ، ئۇلارنى پاھىشىغا مەجبۇرلىماڭلار، كىمكى ئۇلارنى پاھىشىگە مەجبۇرلايدىكەن، مەجبۇرلانغاندىن كېيىن الله ئۇلارنى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ئۇلارغا رەھىم قىلغۇچىدۇر...»دېگەن ئايەت نازىل قىلىندى.

1354 - باب في قوله تعالى: أولئك الذين يدعون يبتغون إلى ربهم الوسيلة

7498 - حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثنَا عَبْدُ اللّهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ فِي قَوْلِهِ عَزّ وَجَلّ: {أُولَئِكَ الّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيّهُمْ أَقْرَبُ} (17الإسراء الآية: 57). قَالَ: كَانَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنّ أَسْلَمُوا. وَكَانُوا يُعْبَدُونَ. فَبَقِيَ الّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ عَلَى عِبَادَتِهِمْ. وَقَدْ أَسْلَمَ النّفَرُ مِنَ الْجِنّ.

7499 - حدّثني أَبُو بَكْرِ بْنُ نَافِعٍ الْعَبْدِيّ. حَدّثنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. حَدّثنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ: {أُولَئِكَ الّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبّهِمُ الْوَسِيلَةَ}. قَالَ: كَانَ نَفَرٌ مِنَ الإِنْسِ يَعْبُدُونَ نَفَراً مِنَ الْجِنّ. فَأَسْلَمَ النّفَرُ مِنَ الْجِنّ. وَاسْتَمْسَكَ الإِنْسُ بِعِبَادَتِهِمْ. فَنَزَلَتْ: {أُولَئِكَ الّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبّهِمُ الْوَسِيلَةَ}.

7500 وَحَدّثنِيهِ بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ. أَخْبَرَنَا مُحَمّدٌ (يَعْنِي ابْنَ جَعْفَرٍ) عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ، بِهَذَا الإِسْنَادِ.

7501 - وحدّثني حَجّاجُ بْنُ الشّاعِرِ. حَدّثنَا عَبْدُ الصّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ. حَدّثنِي أَبِي. حَدّثنَا حُسَيْنٌ عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَعْبَدٍ الزّمّانِيّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: {أُولَئِكَ الّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبّهِمُ الْوَسِيلَةَ}. قَالَ: نَزَلَتْ فِي نَفَرٍ مِنَ الْعَرَبِ كَانُوا يَعْبُدُونَ نَفَراً مِنَ الْجِنّ. فَأَسْلَمَ الْجِنّيّونَ. وَالإِنْسُ الّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ. فَنَزَلَتْ: {أُولَئِكَ الّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبّهِمُ الْوَسِيلَةَ}.

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ« ئۇلار (الله نى قويۇپ ئىلاھ دەپ)ئىبادەت قىلىدىغانلارنىڭ (ئۆزلىرىمۇ ئىبادەت ئارقىلىق) پەرۋەردىگارىغا يېقىن بولۇشنى تىلەيدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا رەببىگە يېقىنراق بولغىنى (ھەم ئىبادەت ئارقىلىق الله غا يېقىن بولۇشنى تىلەيدۇ)رەببىنىڭ رەھمىتىنى ئۈمىت قىلىپ ئۇنىڭ ئازابىدىن قورقىدۇ....» دېگەن ئايەت توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ:بۇ ئايەت ئەرەپلەردىن (ياكى بارلىق كىشىلەردىن)بىر تۈركۈم كىشىلەر ھەققىدە نازىل قىلىنغان بولۇپ، ئۇلار بىر قىسىم جىنلارغا چوقۇنۇپ ئۇلارغا ئىبادەت قىلاتتى، ئىبادەت قىلىنغان جىنلار مۇسۇلمان بولۇپ، ئۇلارغا ئىبادەت قىلغان كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ باتىل ئەقىدىسى ۋە جىنلارغا بولغان ئىبادەتلىرى ئۈستىدە قېلىپ قالدى، ئۇ جىنلار بولسا مۇسۇلمان بولدى. ئۇلار بۇنى بىلمەيتتى.

1356 - باب في نزول تحريم الخمر ھاراقنىڭ ھاراملىقىغا ئايەت نازىل بولۇشى

7503 ـ حدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا عَلِيّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ أَبِي حَيّانَ، عَنِ الشّعْبِيّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: خَطَبَ عُمَرُ عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم. فَحَمِدَ اللّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ. ثُمّ قَالَ: أَمّا بَعْدُ. أَلاَ وَإِنّ الْخَمْرَ نَزَلَ تَحْرِيمُهَا، يَوْمَ نَزَلَ، وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ: مِنَ الْحِنْطَةِ، وَالشّعِيرِ، وَالتّمْرِ، وَالزّبِيبِ، وَالْعَسَلِ. وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ. وَثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ وَدِدْتُ، أَيّهَا النّاسُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ عَهِدَ إِلَيْنَا فِيهَا: الْجَدّ، وَالْكَلاَلَةُ، وَأَبْوَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الرّبَا.

7504 ـ وحدّثنا أَبُو كُرَيْبٍ. أَخْبَرَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ. حَدّثَنَا أَبُو حَيّانَ عَنِ الشّعْبِيّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطّابِ، عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم، يَقُولُ: أَمّا بَعْدُ. أَيّهَا النّاسُ فَإِنّهُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةٍ: مِنَ الْعِنَبِ، وَالتّمْرِ، وَالْعَسَلِ، وَالْحِنْطَةِ، وَالشّعِيرِ. وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ. وَثَلاَثٌ، أَيّهَا النّاسُ وَدِدْتُ أَنّ رَسُولَ اللّهِ صلى الله عليه وسلم كَانَ عَهِدَ إِلَيْنَا فِيهِنّ عَهْداً نَنْتَهِي إِلَيْهِ: الْجَدّ، وَالْكَلاَلَةُ، وَأَبْوَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الرّبَا.

7505 ـ وحدّثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيّةَ. ح وَحَدّثَنَا إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ. أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ. كِلاَهُمَا عَنْ أَبِي حَيّانَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، بِمِثْلِ حَدِيثِهِمَا. غَيْرَ أَنّ ابْنَ عُلَيّةَ فِي حَدِيثِهِ: الْعِنَبِ. كَمَا قَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ. وَفِي حَدِيثِ عِيسَى: الزّبِيبِ كَمَا قَالَ ابْنُ مُسْهِرٍ.

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مادىن، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنبىرىدە خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېگەن: ھەققەتەن ھاراقنى ھارام قىلىپ ئايەت نازىل قىلىندى، (ئۇبولىسمۇ سۈرە مائىدە 91 ـ ئايەت)ھاراق؛ ئۈزۈم، خورما، بۇغداي، ئارپا، ھەسەل قاتارلىق نەرسىلەردىن ياسىلىدۇ، ھاراق دېگەن ئەقىلنى پەردە بىلەن يېپىۋىلىپ، ئەقىلنى بۇلغاپ چىرىتىدىغان نەرسىدۇر.ئى ئىنسانلار!ئۈچ نەرسە باربۇلۇپ، مەن رەسۇلۇللاھ نىڭ بۇئۈچ نەرسە ھەققىدە بىزگە تەپسىلى قىلىپ ۋەسىيەت قىلىشىنى، ئاندىن بىزنىڭ شۇ ۋەسىيەت بويىچىلا ئىش ئېلىپ بېرىشىمىزنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتىم، ئۇلار: چوڭ دادىنىڭ مىراسى، ئاتا ـ ئانىسى، بالىلىرى يوق كىشىنىڭ مىراسى، جازانە ـ ئۆسۈمنىڭ تۈرلىرىدۇر. (لېكىن رەسۇلۇللاھ بۇمەسىلىلەردە تەپسىلى بايان قىلمايلا بىزبىلەن خوشلاشتى، يەنەبىرخاتىردە؛ ساكا ئاتا ـ ئانىسى، بالىلىرى يوق كىشىنىڭ مىراسى ھەققىدە سۈرەنىسائنىڭ ئاخىرقى مىراس ئايىتى كۇپايە دېيىلگەن، جازانە ـ ئۆسۈم، چوڭ دادىنىڭ مىراسى ھەققىدە ساھابە ـ تابىئىنلار ئىجماسى باردۇر)بۇھەدىسنى ۋە تۆۋەندىكىسىنىمۇ ئىمام بۇخارىمۇ توپلىغان.

1357 - باب في قوله تعالى: هذان خصمان اختصموا في ربهم دۇنيادىكى ئىككى سەپ توغرىسىدا

7506 ـ حدّثنا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ. حَدّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرَ يُقْسِمُ قَسَماً إِنّ: {هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبّهِمْ} (22الحج الآية: 91) إِنّهَا نَزَلَتْ فِي الّذِينَ بَرَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ: حَمْزَةُ، وَعَلِيّ، وَعُبَيْدَةُ بْنُ الْحَارِثِ، وَعُتْبَةُ وَشَيْبَةُ ابْنَا رَبِيعَةَ، وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ.

7507 - حدثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. حَدّثَنَا وَكِيعٌ. ح وَحَدّثَنِي مُحَمّدُ بْنُ الْمُثَنّى. حَدّثَنَا عَبْدُ الرّحْمَنِ. جَمِيعاً عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ذَرّ يُقْسِمُ، لَنَزَلَتْ: هَذَانِ خَصْمَانِ. بِمِثْلِ حَدِيثِ هُشَيْمٍ.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قەسەم قىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دەيدۇ؛ «بۇ ئىككى تائىپە داۋاگەرلەر رەببى توغرىسىدا داۋالاشتى.........الله ئۆزى ئىرادە قىلغىنىنى قىلىدۇ»دېگەن ئايەت بەدىر كۈنىدىكى ئاشۇ ئالتە كىشى ھەققىدە نازىل قىلىندى، مۇسۇلمانلاردىن ھەمزە، ئەلى، ئۇبەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملار

سەھىھ مۇسلىمنىڭ تەرجىمىسى

يەكمۇ-يەك ئىپلىششتا ئۇتبە، شەيبە، ۋەلىيد قاتارلىق كاپىرلارغا قارشى جەڭگە چىقىشتى، ئۇلار بەدىر كۈنى (قايسى تەرەپنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە)ھۆججەت كەلتۈرۈشتە داۋالاشتى.

رەببە نا لەكەلھەمدۇ كەما يەنبەغىي لىجەلالى ۋەجھىكە ۋە ئەزىيمى سۇلتانىكە. شۈكرەن لەكە يا رەببى!!بارلىق ھەمدۇ-سانالار **الله** قا خاستۇر، **الله** قا چەكسىز، سان-ساناقسىز شۈكرىلەر بولسۇن، **الله** تائالا بارلىق مۆئمىن-مۇسۇلمانلارغا مەغپىرەت قىلىپ رەھمەت قىلسۇن، ئۇلارنى ئەپۇ قىلىپ كەچۈرسۇن، توغرا يولغا ھىدايەت قىلسۇن، ساھابىلەر،تابىئىنلەر ئەقىدىسى ۋە چۈشەنچىسىنى ئاتا قىلسۇن، ئاخىرەتتە جەننەتنى ۋە جامالىنى ئاتا قىلسۇن، ئامىن!!!!!

ھەقىقەتچى مۆئمىنلەرگە غەلىبە ئاتا قىسۇن، قۇرئان-سەھىھ ھەدىس بىلەن يول تۇتىدىغان قىلسۇن، بۇ ئۇممەتنىڭ خەلىپىلىكىنى مەڭگۈ ئۆز قولىدا قىلسۇن، ئامىن!!!! ئىنسان بالىسى بۇلۇش سۈپىتىم بىلەن خاتالىقتىن خالى ئەمەسمەن، «ئادەم باللىرىنىڭ ھەممىسى خاتالاشقۇچىدۇر، خاتالاشقۇچىلارنىڭ ئەڭ ياخشىسى تۆۋبە قىلغۇچىلاردۇر»مەن، **الله** قا چىن قەلبىمدىن تۆۋبە قىلىمەن، گۇناھلىرىمنىڭ مەغپىرەت قىلىنىشىنى سورايمەن، ئى **الله** ! مىنى ئەپۇ قىلىپ،كەچۈرۈپ، مەغپىرەت قىلسىلا، مەن سىلىدىن پەيغەمبەرلىرى رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سورغاننى سورايمەن، پاناھ تىلىگەندىن پاناھ تىلەيمەن، يا ھەييۇن،ياقەييۇم! يازەلجەلالى ۋە لئىكرام. ئى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىم! سىلەرمۇ مىنى ئەيىبلەپ كەتكەي، مەن ئۈچۈن دۇئا قىلىپ، مەغپىرەت سوراپ قويۇڭلار! **الله** ھەممىمىزنى مەغپىرەت قىلسۇن ئامىن! **الله** قا ئامانەت، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇ**الله** ھى ۋە بەركاتۇھۇ.......